

6
32
N
9

Tropologiarum mysticarumq;

enarrationum inutriusq; diuine legis testamentum: libri trigintaquatuor Venerabilis patris Petri Berchorij Pictauiensis sacrarum literarum et Benedictine religionis Laudatissimi pfessoris Opus iuxta bibliorum ordinem digestū et miscellanea expositione cōcinnatū omnibus sacram scripturā vel intelligere vel interpretari cupientibus imprimis cōmodum: nuperrimeq; Campestri censura: erroribus repurgatum innumeris.

Epistola nuncupatoria huius operis.

FRATER LAMBERTVS CAMPESTER THEOLOGVS IOANNI COBERGO CIVI NORIMONTANO. S.D.

Agnum est prestantium virorum gratiam demeruisse: quoniam id non aliter fieri posse quam virtute credatur. Huius muneris mi Coberge videris nõ imemor qui vt orbi christiano bene cõsulas nec impensas fugis nec operas: quo fit vt honoris virtutisque nomẽ per oẽm Germaniã futuris transmittis nepotibus. Factum ergo operepreciũ reor si (quãtum mee sunt partes) honestis votis tuis adducero. Moralitatũ Petri Berthorii liber (ita eñ nuncupant) nuper in manus inciduit meas: opus plane tum eruditũ tum venerandũ. Qd' cũ vidi per bybliopolas distrahi diuẽdique miro conatu, nũ tante frugis foret visurus inieci ocellos: vidique opus oibus numeris laudabile. Ceterũ qd' nunc expetitur supra me correctionis vmbilicũ nodũ sortitũ. Tam & si eñ Adam petrus (vir alioqui apprime doctus) nauiter operi impenderit haud penitendam: videtur tñ magnus nonnunquam dormitasse Homerus eo que titulos superliminares sine librorum delectu astrinxerit: & enarratiões hystoricas: allegoricas: anagogicas: vocabulo moralitatũ transfegerit: quo quidẽ operis huius bona pars tũ honos tum profectus intercidit. Equidem qm̃ id primum habeo morem gerere Cobergorum familie/idque nõ segniter Siriaco meo Cobergie domus Anegotis: curaui vt res quãto serius/tãto absolutius pdiret (& qd' dicitur) pulchellam nãcisceret coronidem. Nunc ergo tropologiarum librum mundis manibus prehendite tyrones euangelici: mysticum sacre scripture sensum percũctamini: nec verborum simplicitati (que temporis vitio prouenit) autori absterreamini. Porro si sub iusto iudice lis est (licet certẽt grãmatici) oratio est medio taliter trutinata examine: vt vltra citraque nequeat cõsistere rectũ: Res imprimis est ardua/que ornari neget cõtenta doceri: vtque semel dicamus reliquie pstant: licet vilibus inuoluanẽ lyntheolis. Id eñ quatenus ipm̃ Berthoriũ subinde proloquentem audite.

PROLOGVS TOTIVS LIBRI AVTORIS SVI EXPRIMENS INTENTVM.

VM IAM PER OPACAM NATVRAE SyLVAM FLOres proprietatum lecturus percurrerim: & ipsius rerum nature maiestate scrutata: post laborum & sudorum molestias: iam appropinquẽ ad litus: Restat post moralizatas pprietates creaturarum: figuras: necnõ superadditas expositiões morales ænigmatũ poetarum: moralizare: & exponere figuras & parabolas scripturarum. Quia enim scriptum est que auditor sapiens animaduertet parabolam & interpretationem: verba sapientũ & ænigmata eorum: occultaque prouerbiorum exquiret & in absconditis parabolarum conuersabitur. Dignum mihi visum est vnum tractatulum de moralizatiõe aliquarum figurarum Biblie huic operi meo inserere: & paucas e multis eligere: & preter expositiões oẽs que posite sunt a doctoribus & a glo. aliquã moralẽ expositionẽ ad creatoris laudẽ & gloriam ordinare. Protestor igitur que non intendo me intromittere vel curare de literali intellectu figurarum historialium & ænigmatũ. Cũ reuera tenuitatẽ ingenii mei non deceat: que mittat ad tam ardua manũ suã: præsertim cũ sancti doctores nihil intactum voluerũ: dimittere: nec iustũ sit que nitar solem facibus adiuuare. Solũ ergo aliquas figuras magis notabiles eligere intendo quas superficialiter quãtum ad simpliciũ informationẽ vtiles iudicauero: ad mores applicare, ppono. Nec oia que pono hic/mihi attribuo: quinimmo multorum dicta me confiteor: & in multis passibus ipsorum me verbis vel sententiis vti humiliter recognosco. Nunquam eñ mihi placuit alienã gloriam mihi attribuere: nec aliorum ingeniis derogare. Scio eñ que vnusquisque in suo sensu abundat: secũdũ Apostolum. Et ideo nõ ignoro que homini naturaliter displicet si alius eius labores & opera sibi attribuat & ascribat: & alieno pallio sese tegat.

¶ Opus insigne tropologiarum siue mysticarum enarrationum sacre scripture: promptum industria reuerēdi patris petri Bertborij bñdictine religionis professoris: ⁊ bonarū literarum scientissimi.

¶ Libri Genesis primum Capitulum: textus: In principio creauit deus celum ⁊ terram. Autoris moralitatum

Capitulum. I

Histo-ria. DEus in mundi creatione ante oīa tanꝙ magis necessariam: primo dierum oīm lucem fecit: virtute cuius tenebras effugauit. Tandem vero die secunda firmamentum in medio aquarum constituit: quo aquas superiores ab inferioribus diuisit. Aquas enim die tertia in locum vnū coercuit: ⁊ aridam apparere mādauit. Et aridam vocauit terrā: aquas autem qⁱ congregatas: maria nominauit. Postea autem incepit terra herbā virentem: ⁊ ligna fructifera germinare: lignaqꝫ ⁊ herbe ceperunt fructus ⁊ semina procreare. Deinde die quarto deus duo luminaria magna in firmamento posuit. Duoqꝫ luminaria magna: scꝫ solem ⁊ lunā: vt alter diei: alter nocti preesset formauit. Quinta vero die in aquis creauit pisces: qui in aqua remanserunt: ⁊ volucres: qui sursum ad aera volauerunt. Sexta vero die deus in terra iumenta: reptilia ⁊ bestias: ⁊ tandē hoīem creauit: ipsumqꝫ in paradiso locauit: ⁊ sic in sex diebus sua opera consummauit: ⁊ mundum s̄m creaturarū distinctionē formauit. In septimo vero die legit quieuisse: ⁊ nihil preter illum

Allegoria pulchra. diem ⁊ eius sanctificationē fecisse. ¶ Recte videt: ꝙ sicut deus se habuit in istius mundi maioris creatiōe sic quotidie se habet in minoris mundi: scꝫ hominis creatione: et moralis hoīs compositione. Dico ergo ꝙ lux est fides: firmamentum est spes. Aque superiores sunt a deo immisse tribulationes: Aque vero inferiores: sunt a carne nascentes tentationes. Terra est corpus: herbe ⁊ arbores sunt bona opera: fructus et semina sunt virtutes ⁊ merita: luminaria significant discretionem. Sol eternorū sapientiam: luna: eternorum noticiam: Pisces qui semper sunt in aqua: significant deuotionem. Volucres vero celestium cōtemplationem. Iumēta: pauperum adiutorium ⁊ subuētionem. Reptilia aliorū dolorum cōpassionem. Bestie significant demonum ⁊ vitiorū consyderationes.

E Homo vero ad imaginem dei factus: designat moralis hoīs compositionē: ⁊ mentis moralem perfectionem. Paradisus vero denotat finalem beatificationem: ⁊ glorie consecutionem. Dico ergo ꝙ ad hoc ꝙ minor mundus. i. vir perfectus moraliter constituat: primo necessaria est lux fidei: vt scꝫ mentē illuminet: ⁊ veritatem ostendat: ⁊ errorem ⁊ tenebras dissipet ⁊ cō-

Ac.9.a. fundat. Vñ dicitur: Circūfulsit eum lux de celo. Secūdo debet in ipso fieri firmamentum. i. spes: que scꝫ firma ⁊ solida debet manere: ⁊ inter aquas superiores tribulationum: ⁊ inter aquas inferiores tentationū

Eccle. immobilis perdurare. Spes enim in deū vtrobiqꝫ iu-

34.c. uat: quia sicut dicitur: Qui timet dñm: nihil trepidabit: qm̄ ipse est spes eius. Sequitur: Protector sapientie: firmamentum virtutis: regnū ardoris: vmbraculum meridianum. Tertio ibi debet apparere arida: idest: penitentie ariditas: ⁊ aquarum: id est delitiarū carnalium debet cohiberi fluxibilitas: q2 pro certo aque inferiores: idest carnis delectationes maria vocantur: pro eo ꝙ ipsas multe amaritudines concomitantur: sicut patet in luxuriosis: qui pro carnis delectationibus habendis multas molestias patiuntur

Unde dicit: Et multi hominū mortui sunt ex aquis: Apo.8.

quia amare facte sunt. Arida vero terra: que natura- d.

liter et solida dicit: pro eo ꝙ penitētie ariditas in mētis soliditatem mutatur: inquantū scꝫ vt cōmuniter ille qui per abstinentiā ⁊ penitentiam a carnis volu-

ptatibus est aridus: fortis est ⁊ stabilis. Ps. funda- Psal.

uit terram super stabilitatē suā. Quarto debēt in isto 103.a.

mundo scꝫ homine: poni luminaria clare ⁊ lucentis f

discretiōis: qⁱ scꝫ ibi debet esse sol. i. sapientia de spūalibus: luna. i. sciētia de tēporalibus: stelle. i. sciētie de naturalibus. Ad virum perfectū pertinet: ꝙ ipse sit illuminatus ⁊ instruct⁹ in spūalibus ⁊ tēpalibus ⁊ na-

turalibus. Vñ dicitur: Sol ⁊ luna steterunt in habi- Aba.3.

taculo suo. Quinto dico ꝙ ibi debēt esse pisces: qui valde sunt vigiles i diligētia vite actiue: aues volantes: idest: sublimitas contemplatiue: quia pro certo iste debet esse diligēs ⁊ mobilis: quantū ad ministrationem virtuose actionis: altus vero volucris ⁊ sub

limis: quantū ad volatū contemplationis. Psal. Vo- Psal.

lucres celi ⁊ pisces maris: qui perambulant semitas 8.b.

maris. i. pambulare debent semitas conscientie amare ⁊ deuote. Sexto debēt esse iumenta: idest: adiutrix proximorū compassio: reptilia. i. vitiorū que in nobis repunt meditatio: bestie: idest: demonū crudelium ti-

mor ⁊ consyderatio: vt sic dicat hō illud Psal. Mee Psal.

sunt omnes fere syluarū: iumenta in montibus ⁊ bo- 49.b.

ues: Talibus etiam creaturis spūalibus preambulis frequēter creat homo ad imaginem dei: homo dico interior: idest: interior ratio ⁊ moralis perfectio: christiqꝫ imago ⁊ imitatio: qui finaliter ponitur in paradiso: idest in ecclesie militantis statu ⁊ officio: ⁊ finaliter in paradisi celestis gaudio ⁊ solatio. Vñ dicit:

Plantauerat dominus deus paradisum voluptatis Gen.

a principio: in quo posuit hominē quē formauerat. 2.b.

Et sic sequitur septima dies: idest mentis tranquilli- G

tas ⁊ quietatio: ⁊ etiam eterna requies ⁊ consolatio. Sex enim diebus: idest: sex pfectionis gradibus: oīa que ad minoris mūdi: idest: interioris hoīs constitutionē spectāt: possunt spūaliter fieri. Et sic dies septima: idest. quies mētis in hac vita: vel eterna tranquil

litas in patria potest sequi. Vñ homini dicitur: Sex Exodi

diebus operaberis: septimo autē die cessabis. Et ibi- 23.b.

dem dicit: Sex annis seminabis terrā: septimo autē dimittas vt quiescat: ¶ Vel dicamus ꝙ mundus est ecclesia: in cuius scꝫ cōpositione cōcurrunt multa ge-

nera creaturarū. idest: personarū. Et primo quidē est Allego

ibi lux: idest: natura angelica: que habet hoīes illu- ria.

minare: ⁊ errorum obscuritatē fugare. Sunt ibi aque inferiores ⁊ superiores: idest: sancti qui sunt in patria ⁊ iusti qui degunt in via. Est etiam ibi firmamētū inter vtrasqꝫ aquas mediū. i. status prelatorū ⁊ ecclesiasticorum: qui scꝫ inter deum ⁊ populum medius currit: ⁊ inter superiora ⁊ inferiora firmus in fide ⁊ moribus persistit. Itē ibi sunt herbe virentes: idest: simplices populares: arbores fructificātes: idest: boni actiui ⁊ seculares: stelle lucentes: idest clerici atqꝫ docto-

res: pisces natātes.i.viri deuoti. Aues volātes.i.viri
contēplatiui. Ibi est sol.i.christus: qui p charitatem
calefacit: luna: idest beata virgo: que noctē.i peccato
res per pietatē humectat & rigat: terra seu arida: idest
viri sicci seu abstinentes: maria: idest: viri amari & pe
D nitentes. Ibi sunt iumenta: idest illi qui p elcemosy
nas alios iuuāt. Reptilia.i.illi qui circa terrā repunt
sc3 illi qui agricultire vacant: bestie & fere: idest nobi
les qui liberi p mūdi syluā pambulāt: homo ad ima
ginem dei factus.i.iusti qui pfectionē christi & mores
in se & suis actibus representāt. Iste est ergo ille mun
Jo.9.a dus de quo dicit dñs: Quādiu sum in mūdo: lux sum
Jo.1.a. mundi. Et illud: Mundus per ipm factus est. ¶ Uel
Aliter. dic q firmamentum est bonus prelatus: qui sc3 debet
esse solidus & firmus inter aquas superiores: idest in
ter deum: angelos & sanctos: & aquas inferiores: idest
fideles & subditos est mediator & medius: et duobus
magnis luminarib9.i. duabus spiritualibus virtuti
bus: sc3 sole indefectibili.i. iustitia: luna mutabili.i.
clementia: & stellis lucentibus: idest: prudentia debet
esse munitus. Iste ergo debet esse firmamentū per cō
stantie firmitatem: medius inter deū & populū p ora
tionis suffragium: & per prelationis autoritatē: me
diator vero inter alios per concordiā & charitatē illu
minatus: & stellatus per sapientiā & sagacitatē: per iu
stitiam & pietatē: necnō per multiplicitatē virtutum.
gen.1.b Unde: Fiant luminaria in firmamēto celi. ¶ Uel dic:
Aliter. q aque superiores que sunt crystalline: solide & luci
de: sunt viri iusti: qui super celos spe et contemplatio
ne morantur: & qui per sapientiam lucidi: & per cōstā
Psal. tiam solidi dinoscuntur. Psal. Benedicite aque sup
148.a. celos snt dño. Aque aūt inferiores que in vnum sunt
& Dan. congregate: & maria ab amaritudine sunt dicte: & flu
3.c. ctuose: & tumultuose: significant peccatores: qui sc3 p
A malam amicitiā inuicē congregati: per inuidiā ama
ricantur: per inconstātiam sunt fluctuosi: & per discor
Esa.57. diā tumultuosi. Unde dicitur: Impij quasi mare fer
d. uens: quod quiescere non valet. Firmamētū igitur.i.
bonus prelatus debet istos ab inuicē diuidere: & inter
eos dijudicare & distinguere: & ab inuicem eos separa
Matt. re. Unde: Diuidet agnos ab hedis: & ponet agnos a
25.c. dextris: hedos autem a sinistris ¶ Uel dic q aque de
Aliter. quibus tam pisces q volucres sunt creati: significāt
istam mortalem vitā: vel etiā istius seculi voluptatē:
que scilicet est principium & origo piscū.i. malorum:
& volucrū.i. bonorū: sed p certo pisces.i. voluptuosi:
in istis aquis per complacentiā remanserunt: volu
cres vero.i. contemplatiui & iusti: sursum ad bona spi
ritualia & eterna per affectum euolauerūt: & aquas vo
luptatis seculi in quib9 fuerant nati: reliquerūt. Ma
li enim non solent locum natiuitatis sue scilicet mun
dum dimittere: sed ibi gaudent more piscium enata
Abac. re. Unde dicitur. Facies homines sicut pisces maris.
1.d. Boni vero istum locū solēt fugere: & ad paradisi glo
riam euolare. Unde canitur in hymno: Qui ex aquis
ortum genus partim remittis gurgiti: partim leuas
Aliter. in aera. ¶ Uel si vis: dic q illi qui sunt volucres.i. sciē
tifici & spirituales: libenter relinquunt patriam suā &
Luc.4. natiuitatis sue locum: scientes illud: q nemo prophe
d. ta acceptus est in patria sua. Pisces aūt.i. voluptuo
si: imbecilles & ignari: nesciunt patriam suam dimit
B tere vel exire &c. ¶ Uel dic q deus in principio fecit lu
Allego cem primordialem de qua dicit historia scholastica:
ria luc3 q ipsius materia in solem cessit: itaq3 de ea sol postea
factus fuit. Ista igitur q̄uis sole eēt prior in tēpore:
fuit tamen minor in opere: quia licet nō erat ita clara
ista lux primaria que precessit: sicut sol postea qui suc
cessit. Talis lux videtur esse beata virgo: que reuera
fuit purissima more lucis. Unde dicitur: Uidit deus Gen.1.
lucem q esset bona. De ista enim fuit factus sol iusti a.
tie christus: quia ab ipsa fuit humanit9 incarnatus.
Illa ergo q̄uis in tempore ipso sole christo homine
fuit prior: in virtute tamen et efficacia fuit minor. Un
de ista potest dici: Fons paruus creuit in fluuium ma Hest.
gnum: & in lucem solemq3 conuersus est. ¶ Uel dic q 10.c.
ista lux que precessit solem: et ante solis creationē vi Allego
ces ipsius exercebat: significat legem ante gratiam: ria ioā
Joannem ante christum: gratiam ante gloriam: ini nis.
tium ante perfectionem: Joannem ante saluatorem:
quia scil3 ista tanq̄ minora et imperfectiora precesse
runt: illa vero tanq̄ maiora et magis vtilia successe
runt. Unde Augustinus in homilia: Premittitur in
quit Joānes ante christum: paranymphus ante spō
sum: seruus ante dominum &c. Senarius numerus
in hoc videtur priuilegiatus: quia deus omnia ope
ra constitutionis & creationis mundi: sex diebus cō
pleuit. In hoc etiam q christus sexto die & sexta hora
diei mortuus fuit: et quia etiam homo sexto die fuit
creatus. Et quia dies iste septime diei que significat
requiem: fuit coniunctus: per istum numerū possum
intelligere laborem bone operationis. Unde dicitur. Exodi
Sex diebus operaberis: quia pro certo iste numerus: 23.b.
idest bonus labor bene numeratus & mensuratus no C
bis in hoc commendatur: quia deus ipsum mundu3
creando sacrauit: & ipsum recreando per sue passiōis
ministerium benedixit. Istum etiā dies septimus.i.
eterna requies immediate sequitur: quia scilicet post
honestum laborem iustum est q celi requies habea
tur. Unde dicitur: Amodo iam dicit spiritus vt reque Apoca.
scant a laborib9 suis. Sexta ergo die fuit creatus ho 14.c.
mo: ad denotandum q ipse debet esse labori bonoru3
operum deditus: quia dicitur: Sex dies sunt: in qui Lu.13.c
bus operari oportet. Et Job: Homo nascitur ad la Job.5.
borem. b.

¶ Capitulum secundum Textus: Igitur perfecti sunt celi et terra. Moralitatum Capitulum. II

Sicut dicitur in Genesi: Dominus a princi gen.2.b
pio paradisum voluptatis in orientali pla Histo
ga plantauerat: & ibi posuit hominem quē ria.
formauerat. Erat autem paradisus ille ter
restris locus amenissimus prope globum lunarem
positus: & in secreta mundi parte locatus diuersis ar
boribus consitus: fontibus & fluminibus irrigatus.
Ibi enim est fons qui ascendebat de terra: irrigans
superficiem paradisi: qui tandem in quatuor flumina
diuiditur: que ad diuersas mundi partes mittuntur.
Ibi erat lignum vite: de cuius esu vita poterat con
tinuari. Ibi etiam erat lignum scientie boni et mali:
per cuius esum intellectus poterat illuminari: & mēs
scientijs informari. Homo igitur formatus ibi poni
tur: & vt videtur: paradisum operetur et seruet: et ibi
dominus ocpuetur. ¶ Paradisus potest significare Allego
virginem gloriosam: que procuIdubio in oriente lu ria vir
cis gratie fuit sita: sursum ad celestia per affectum et ginis.
contemplationem erecta: a mundo per contemptum
diuisa: in se solitaria & secreta: aquis gratiarum irri
gata: & virtutum arboribus fecundata. In ipsa enim
& in eius medio fuit lignum vite.i. charitas: lignum
sciētie

scientie.i.veritas: fons cuncta irrigans: idest pietas:
quadruplex fluuius.i. sue pietatis quadruplex ꝓprie-
tas. Fons enim misericordie virginis benedicte in
Quatuor flumina. quatuor partes est diuisus/⁊ in quatuor flumina dis-
persatus: quia scilicet vnus de suis fluuijs vadit ad
angelos ⁊ ad sanctos/vt letificentur: alius ad mise-
ros/vt in tribulationibus consolentur: alius ad iu-
stos/vt in bono fortificentur: alius ad peccatores/vt
a criminibus releuētur. Bernardus enī dicit: ꝙ ista
omnibus omnia facta est: ex ꝙ in ipsa inuenit ange-
lus leticiam/iustus gratiam/miser consolationem/
Ezech. 31.a. peccator veniam. Unde legitur: Flumina eius mana
bant in circumitu eius. In isto ergo horto deliciarū
posuit deus pater hominem: quem formauerat.i. chri
stum: ⁊ ipsius fecit ipsum principalem custodem ⁊ do
minum: quod scilicet factum est/cum verbum extitit
incarnatum. Psalmista: Homo natus est in ea: ⁊ ipse
Psal. 86.a. fundauit eam altissimus. ¶ Uel dic ꝙ paradisus est
ecclesia sancta ⁊ alta: et super sectas alias eleuata: et
Aliter. E in oriente fidei constituta: vbi scilicet est fons sapiē-
tie/verbum dei scilicet christus: qui per quatuor flu-
mina.i. quatuor euangelia aquam sue gratie nobis
fundit: vbi lignum vite.i. crux que viuificat peccato-
res: vbi lignum scientie.i. fides/que scientificat ignorā-
tes. Ibi igitur ponitur homo.i. qlibet fidelis/vt nu-
triatur ⁊ viuat: quia alibi non est salus. Uel etiam ibi
debet poni ⁊ prefici in prelatum ⁊ dominum homo.i.
persona rationabilis ⁊ iusta: vt eum operetur ⁊ exer-
ceat/vt eum seruet ⁊ custodiat. Homo enim debet eē/
⁊ nō fera: idest rationalis ⁊ humanus: cui paradisus
committitur/cui custodia ⁊ regnum ecclesie commē-
Aliter. datur. ¶ Uel dic ꝙ paradisus est conscientia viri iu-
sti alta/secreta/illuminata/irrigata: ibi est fons/scilꝫ
gratie: ⁊ quatuor flumina.i. quatuor virtutes cardi-
nales: lignum vite.i. memoria crucis: etiam lignum
scientie.i. virtutis fidei ⁊ discretionis: atq; hic homo.i.
christus/istum paradisum per gratiam libēter intra-
Psal. bit: ipsumq; custodiet ⁊ seruabit. Psal. Dominus cu
120. stodit te/dominus protectio tua: super manum dexte
Tropologia. ram tuam. ¶ Quatuor flumina fuerunt in paradiso
terrestri: que per diuersas orbis partes se vndiq; dif-
fundebant. Primum enim flumen erat Phison/qui
circuit terram euilath: vbi est aurum optimum/bdel-
lium ⁊ onychinus. Secundum est Gion/qui circuit
Ethiopiam. Tertium flumen est tigris: quod vadit
f contra assyrios. Quartum autem est Eufrates. Ista
quatuor flumina possunt significare quatuor virtu-
tes/que in paradiso cordis nostri esse debēt. Phison
enim qui interpretatur oris mutatio/significat con-
fessionem: que scilicet terrā euilath/qui interpretatur
dolens: idest contritionem debet circuire: vbi scilicet
aurum.i. sapientia: bdellium stringens.i. abstinētia:
onychinus/qui oculos facit tremulos: idest timor ⁊
tristitia debet esse. Gion/qui interpretatur luctatio.i.
consyderatio: que scilicet contra spirituales hostes
debet luctari: que debet ethiopiam.i. vitiorum ⁊ in-
ferni caliginem circuire. Tigris qui interpretatur ve-
locitas/est diligentia que debet opera bona velociter
exercere. Eufrates qui interpretatur frugifer/est elee-
mosyna: que fruge sua debet pauperes enutrire. Ista
enim quatuor flumina.i. iste quatuor virtutes debēt
a fonte penitentie deriuari: vt inde possit paradisus
Eccli. conscientie irrigari. Unde dicitur: Ex corde quatuor
37.c. oriuntur.

¶ Capitulum secundum Textus: Sed et
serpens erat callidior. Moralitatum
Capitulum. III

Homo positus in paradiso/omnia ligna ha- Historia.
buit in sua potestate: ⁊ ipsum lignum vite/
quod erat in medio paradisi: excepto tamen
ligno ⁊ fructu scientie boni ⁊ mali: et quod
solum sibi deus interdixit. Uerūtamē sic factum est/
ꝙ de nullo legitur comedisse nisi de illo quod fuerat
sibi interdictum. ¶ Quod ad hoc potest applicari/ Moralitas.
ꝙ homo naturaliter nititur in vetitum. Uidus enī
appetit homo illa que sibi sunt libera et concessa: licꝫ G
plus valeāt ꝗ illa que fuerunt denegata: quinimmo Negata
res eo ipso concupiscitur quo negatur. Sicut narra- ta appe
tur de quodam qui cētenarius vixerat: nec vnꝗ ciui- tuntur
tatem suam exiuerat. Quod rex admirans/vocauit magis.
eum: ⁊ sibi interdixit exitum ciuitatis. Qui statim exi- Narratio.
re tentatus fuit: nec quieuit/quousq; rex exeundi licē-
tiam sibi dedit. Unde dicitur: Stulti ea que sibi sunt Prouer.
noxia cupiunt. Unde apostolus: Occasione accepta 1.e
peccatum per mandatum operatum est in me omnē Ro.7.b
concupiscentiam. ¶ Uel dic ꝙ lignum vite est diuina Aliter.
gratia: lignum scientie/est rerum notitia: que scilicet
pro eo homini interdicitur: quia scilꝫ non est bonum
ꝙ circa scientias animus plus debito occupetur: qui-
immo necesse est ꝙ a nimio scientie appetitu/per debi
tam prudentiam refrenetur. Apostolus: Non plus sa
pere ꝗ oportet sapere: ⁊ hoc/quia scientia inflat: cha- Roma. 12.a.
ritas autem edificat: sicut dicitur alibi. Ueruntamen 1.Cor.
quidam sunt sicut Adam: qui plus diligunt scire ꝗ 8.a.
viuere: et citius ad scientiam/ꝗ vitam vel gratiā cur-
runt: et potius appetunt fieri docti ꝗ boni esse: sicut
sunt illi qui querunt scientias curiosas ⁊ damnatas.
Sicut etiam sunt illi qui pro scientia dimittunt ho-
ras vel similia: ⁊ propter hoc tales de paradiso/idest
de statu salutis eijciuntur: ⁊ a ligno vite quam con-
tempserunt/idest a vita eterna: gladio diuine sciētie/
⁊ igne gehēne finaliter excluduntur. Apostolus: Nō
plus sapere ꝗ necesse est. ¶ Uel dic ꝙ lignum vite est Ro.12.a
sacra scriptura: lignum vero scientie/est mundi scien- Allegoria.
tia ⁊ doctrina: hoc est verum ꝙ Adam et Eua qui erāt
in paradiso ⁊ in statu ecclesie militantis: citius cucur- h
rerunt ad lignum scientie mundane ⁊ lucratiue/ꝗ ad
lignum vite sacre scripture et gratie diuine: propter
quod digni fuerunt abinde eijci/et bonis ecclesiasti-
cis spoliari. Iuxta illud: Quia tu scientiam repulisti/ Ozee.
expellam te ne sacerdotio fungaris mihi. ¶ Deus de 4.b.
vtero/idest de limo terre sine semine virili sexta die for Textus
mauit Adam: quem quia nolebat esse solum/decreuit ca.11.c.
sibi dare simile adiutorium: et ideo ipsum in soporem
misit: et de costa eius Euam formauit: quam vxorem
et sociā sibi dedit. ¶ Terra ista inuiolata est virgo im
maculata/de qua scilicet secundus Adam christus, si Allego
ne virili semine: sexta die/idest sexta etate fuit factus. ria.
Unde illud Ezechielis. Illa terra inculta est quasi
hortus voluptatis. Tandē vero sopor mortis in ipso Eze.
immittitur: et Eua/idest sancta mater omnium fide- 35.a.
lium ecclesia: de eius costa/idest de eius latere consti-
tuitur ⁊ formatur: que cum ipso per fidem socialiter
desponsatur. Unde: Sponsabo te mihi in fide. ¶ Uel Ozee.2.
dic ꝙ in hoc ꝙ mulier facta est de viri latere/non de b.
capite vel de pede: datur intelligi ꝙ vir debet vxorem Aliter.
suam tamꝗ sibi collateralem ⁊ sociam diligere: ⁊ eam

non sibi preficere/nec ei obedire: quia de viri capite non
est facta: nec eam plus debito vilipendere debet: quia
de pedibus non est creata: sed eam debet quasi sibi si-
milem honorare: ⁊ eam sociam reputare: quia de me-
dio/scilicet de latere est formata. Unde dicitur. Mu-
A lier quam dedisti mihi sociam/dedit ⁊c. ¶ Vel si vis
Ge.3.c. allega contra loquacitatem mulierum: quod vir creatus
Aliter. est de terra/que est muta ⁊ non sonora. Mulier vero fa-
Loqaci- cta est de osse: de re scilicet que est sonora ⁊ dura. Plenus
tas mu- enim saccus terre sonat: plenus vero saccus ossibus tin-
lierum. nitat: ⁊ inde fit quod mulieres que de ossibus facte sunt
sunt loquaces. Viri vero de terra sunt formati sunt ta-
Textus citurni. ¶ Cum adam ⁊ eua essent in paradiso positi:
Ca.3.a. ⁊ ad producendum prolem inuicem coniugati: serpens
Histo- qui erat sapientior cunctis animantibus terre/accepit
ria. de fructu ligni vetiti. Et primo decepit mulierem: pro-
mittens ei si comederet/scientiam ⁊ aliqualiter deita-
Ge.3.a. tem/dicens: Eritis inquit sicut dij/scientes bonum ⁊
malum. Mulier enim decepta comedit: ⁊ viro suo po-
mum comedendum tradidit: que etiam ad mulieris
vocem contra preceptum domini manducauit: propter
quod vterque maledictionem incurrit: ⁊ de paradiso
electus fuit: ⁊ deus etiam ante paradisum angelum ⁊
ignem: idest murum igneum ⁊ gladium versatilem ad
Allego- custodiendum ianuam collocauit. ¶ Allegorice per
ria. adam principem vel prelatum magnum intelligo: per
Euam vxorem eius aliquem consiliarium ⁊ collatera-
lem ipsius assumo: serpens autem inferiores balliuos
denotat: pomum vero vetitum substantiam designat.
Dico ergo quod adam est quandoque in paradiso: idest prin-
ceps vel prelatus in suo deliciarum palatio/vel sue au-
toritatis fastigio: vbi pro certo semper vt communiter
habet Euam coniugem: idest aliquem magnum con-
B siliarium: idest collateralem: sibi igitur ⁊ collaterali
suo a deo omnis rapina interdicitur: ⁊ ne comedant
poma ligni scientie: idest ne deuorent vel rapiant bo-
na subditorum: ⁊ maxime clericorum/religiosorum/
⁊ scientificorum virorum/eisdem denegatur. Unde
Ezech. dicitur: Sufficiat vobis principes israel: iniquitates
45.c. ⁊ rapinas intermittite: iudicium ⁊ iustitiam facite.
Sed quid? pro certo serpentes venenosi: idest inferio-
res balliui: lignum scientie cum fructu suo pulchro:
⁊ ad vescendum suaui: idest diuites subditos cum suis
diuitijs primo Eue: idest illi principali consiliario ma-
gistri sui deferunt ⁊ ad poma: idest ad bona eorum ra-
pienda eos inducunt: occasionesque faciendi exactio-
nes ⁊ affligendi populum ipsis significant: ⁊ osten-
dunt illis dicentes ipsis illud quod ibidem sequitur:
Si comederitis/nequaquam moriemini: idest si rapue-
ritis bona talium/nequaquam peccabitis: quia scilicet
in hoc ⁊ in hoc deliquerunt: quia etiam bona subdi-
torum in necessitate sunt vestra ⁊c. Huiusmodi vero
inquiunt si sic feceritis/eritis sicut dij: idest apparebi-
tis aliorum domini ⁊ magistri. His ergo ablatis et
delatis/Eua idest malus consiliarius: Ade viro suo
idest principi vel prelato/illud ipsum loquitur: et sic
de comedendo pomo vetito: idest de exigendo a sub-
ditis indebita subsidia/de imponendo falso crimine
inter eos conseritur. Quapropter ⁊ serpens deferens/
⁊ Eua consulens/⁊ Adam consentiens/⁊ autoritatem
C prestans: idest balliui ⁊ consiliarij ⁊ magistri a deo
Apoca. maledicuntur: erumnis culpe ⁊ pene finaliter suppo-
21.b. nuntur: ⁊ a paradisi gaudijs excluduntur. Et si vis/
dilata etiam contra seculares officiales ⁊ principes:
qui consilia facere non cessant/quomodo bona cleri-
corum (que tamen sunt eis vetita) comedant ⁊ con-
sumant. ¶ Vel dic quod Adam est ratio vel spiritus: Eua Aliter.
sibi coniuncta est caro/sensualitas siue corpus: po-
mum est temporalis delectatio: serpens vero est dia-
bolus ⁊ temptatio. Igitur dico quod Adam et Eua: idest
spiritus ⁊ caro inuicem coniunguntur: vt prolem bo-
norum operum Eua: idest caro pariat: cum caro seu
corpus sit principium operandi/inuicem desponsan-
tur. Sed pro certo serpens: idest diabolus: pomum
vetitum: idest malam delectationem: primo mulieri:
idest carni presentat: que viro suo: idest spiritui vt con-
sentiat statim porrigat. Sic ergo Adam (Eua mediante)
comedit: quando animus: carne instigante: male de-
lectationi consentit: quapropter vterque paradisum:
idest salutis ⁊ gratie statum perdit: ⁊ maledictionem
vterque incurrit: quia ⁊ spiritus amaritudinem/caro
vero miseriam inde sentit. Ignis vero ⁊ gladius: idest
concupiscentia ⁊ desperatio ipsis opponitur: propter
que ab ingressu paradisi: idest a reditu ad gratiam se- Psal.
cluduntur. Psalmista: In ignem deijcies eos: ⁊ in mi- 139.c.
serijs non subsistent. Constat enim quod Adam et Eua
idest anima ⁊ caro: postquam serpenti diabolo consenti-
unt/⁊ pomum vetitum comedunt: idest opus prohi-
bitum faciunt: non solum paradisum: idest statum
salutis ⁊ gratie perdunt: immo miseriam mentis et D
corporis/concupiscentiam ⁊ iracundiam/tamquam ignem
⁊ gladium incurrunt: necnon difficultatem peniten-
di/⁊ ad paradisum gratie reuertendi sentiunt: ita quod
laboribus ⁊ miserijs extra subsunt: idest incurrunt. Gene.
Unde: Abraam autem portabat in manibus suis 22.b.
ignem ⁊ gladium. ¶ Postquam Adam ⁊ Eua peccaue- Ca.3.b.
runt/aperti sunt oculi eorum: et cognouerunt se nu- Histo-
dos: ⁊ ad vocem domini timuerunt: et se quia nudi ria.
erant/absconderunt: ⁊ folijs ficus suas turpitudines
absconderunt. Reprehensi autem a domino/veniam
non petierunt: sed se excusantes: Eua in serpentem/
Adam vero in Euam/⁊ etiam in deum culpas suas
retorserunt: propter que paradisi palatium perdide-
runt. ¶ Sic vero peccator videns se reprehensum/et Mora-
cunctis gratijs viduatum ⁊ nudatum: vocem ⁊ con- litas.
sortium bonorum metuit: quapropter quantum potest
se excusare contendit: ⁊ sub diuersarum palliationum
folijs se abscondit: nec vero dum redarguitur/veniam
petit: sed peccatum suum in alium repercutit ⁊ refun-
dit: quapropter veniam non meretur/immo paradisi
gloriam perdit iuste: quia proculdubio qui turpitu-
dines suas occultat ⁊ celat: ⁊ de peccatis suis veniam
non petit/sed ea potius operit ⁊ excusat: iustum est
quod paradisi gloriam amittat ⁊ perdat. Unde dicitur: Prou.
Qui abscondit scelera sua/non dirigetur a domino. 28.b.
Qui autem confessus fuerit ⁊ dimiserit ea/misericor- E
diam consequetur. ¶ Angelus qui custodiebat viam Histo-
ligni vite ⁊ ianuam paradisi: habebat gladium igneum ria.
⁊ versatilem/ad prohibendum ne Adam post pecca- Ca.3.g.
tum de ligno vite sumeret/⁊ ne aliquis peccator pa-
radisum intraret. ¶ Sic vero angelus: idest prelatus
cui committitur custodia paradisi terrestris: idest ec-
clesie militantis: summe debet cauere ne Adam post
peccatum: idest ne quicumque peccator aut indignus in-
grediatur ibidem: ⁊ ne quocumque modo sumat de li- Mora-
gno vite: idest de officijs vel beneficijs que sunt in pa- litas.
radiso ecclesie: ⁊ propter hoc talis angelus vel prela-
tus debet habere gladium seuere iustitie: que tamen
debet

debet esse ignea/idest charitatiua: ⁊ debet esse versati
lis. i. vertibilis et discreta: vt scilicet possit indignos
ab ingressu ecclesie cohibere: ⁊ ipsis lignum vite/idest
fructus ecclesie denegare. Gladius enim iustitiam si
gnificat/qua delinquentes punit ⁊ truncat. Ista ta
men debet esse ignea per charitatem: versatilis vero
per mutationis diuersitatem. Prelatus enim quan
do iustitiam vel seueritatem facit: vel quando aliquē
gladio percutit: semper hoc debet ex charitate facere
ipsumqꝫ gladium iustitie non semper equaliter infli
gere: immo vertibiliter/nunc vno modo/nunc alio/
nunc interimendo/nunc remittendo: debet enim va
riare/sic ꝙ gladius iustitie versatilis dicitur/quādo
2. Re. 10 sm̄ conditionem locorum/temporum/causarum et
b. personarum diuersimode variat. Unde dicitur: Ua
f rius est euentus belli: ⁊ nunc hunc/nunc illum con
sumit gladius.

Capitulum quartum Textus: Adam vero cognouit vxorem suam Euam: que concepit et peperit Cayn: dicens: Possedi hominem per deum. Moralitatum. Ca. IIII

Histo
ria. ADam et Eua primo genuerunt Cayn/qui
fuit maius: postea Abel/qui fuit bonus.
Deus enim munera Cain contempsit: ad
Abel vero ⁊ ad eius munera respexit. Tan
dem vero Cain inuidia motus/Abel occidit: propter
quod ipsum deus maledixit/⁊ signum scilicet tremo
Mora. rem capitis in facie eius posuit. Ipse vero extunc va
gus ⁊ profugus factus fuit. Adam est pater no
ster deus: Eua est synagoga/que fuit primaria eius
vxor. Cain primogenitus fuit populus iudeorum: de
Exo. 4. quo dicitur. Primogenitus meus israel. Abel vero
f. innocens fuit christus. Dico allegorice: ꝙ Adam
Allego idest deus: primo Euam/idest synagogam habuit in
ria. vxorem: de qua dicitur: Accipe tibi vxorem fornica
Ozee. 1. riam/⁊ fac filios fornicationum. Et primo in ista vxo
a. re sua pessimum Cain filium/idest durissimum po
pulum iudaicum genuit: tandem vero fratrem ipsius
Cain/scilicet Abel/idest christum innocentissimum
G produxit: ad cuius scilicet opera/sacrificia ⁊ munera
respexit deus: ipsaqꝫ pro redemptione humani gene
ris acceptauit. Cain vero/idest ipsius populi Judaici
Esa. 1. b munera/idest sacrificia ⁊ opera/que neminem iustifi
cabant/contēpsit. Unde Esaias: Non offeratis mihi
sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi.
Cain igitur/idest populus iudaicus/Abel fratri suo
idest Christo/eiusqꝫ sanctitati ⁊ miraculis inuidet:
Mat. dum de Pilato scriptum est: Sciebat enim ꝙ per in
27. uidiam tradidissent eum: ipsumqꝫ per crucem occi
dit ⁊ mordet. Quapropter iste Cain/iudaicus popu
lus vagus ⁊ profugus super terram ad litteram effi
citur: ⁊ signum in eius facie ponitur/vt ab omnibus
cognoscatur. Judei enim ad litteram cognoscuntur
in facie: ⁊ propter peccatū mortis fratris sui Christi/
vagi ⁊ profugi sunt in orbe. Unde dicitur per prophe
tam: Abiecit eos dominus deus: quia non audierūt
Ozee. 9. eum: ⁊ vagi erunt in nationibus. Uel si vis: dic ꝙ
b. Adam est spiritus/Eua caro. Isti ergo ante Abel pro
ducunt Cain: quia scilicet prius faciunt mala opera
Aliter. ꝙ̄ bona: ⁊ magis naturale est mala facere ꝙ̄ honesta.
Unde Seneca dicit: ꝙ virtutes magistro indigent:

sine magistro vitia discuntur. Uel dic generaliter Aliter
contra inuidos: qui scilicet quandoqꝫ vident alios Cōtra
magis acceptos inuident eis/⁊ dolent: vnde quantū inuidos.
ad vitam vel famam occidūt eos. Uel dic ꝙ Cain Aliter.
qui interpretatur possessio/est auarus: cuius caput D
est tremulum: quia scilicet auarus semper est in ti
more. Juxta illud Senece: Quantum accessimus ad Aliter.
successum/tantum accessimus ad metum. Tales etiā Job
sunt vagi super terram: quia nunꝙ̄ sunt solidi/nec in 40. c.
aliquo statu fixi. Uel dic ꝙ Adam est deus: primo
genitus eius est lucifer: qui est principium viarum
dei. Iste ergo inuidens/secundum filium/idest ho
minem occidit. Ipse vero nunc vagus ⁊ profugus p
hunc mundum discurrit.

Capitulum sextum Textus: Cumqꝫ cepissent homines multiplicari super terram: et filias procreassent: videntes filij dei filias. Moralitatum. Capitulum. V.

GEnesis sexto dicitur/ꝙ videntes filij dei fi
lias hominum ꝙ essent pulchre: acceperunt Histo
vxores ex omnibus quas elegerant. Exinde ria.
autem geniti sunt gigantes: qui in seculo
fuerunt viri famosi ⁊ potentes. Filij dei sunt viri
ecclesiastici: qui per spiritualem vocationem a deo
sunt in ecclesia generati. Isti tamen quandoqꝫ vident Mora
filias hominum esse pulchras: ⁊ exinde accipiunt cō litas.
cubinas: filij autem sui adulterini gigantes sunt/in
quantum scilicet patres eorum de bonis ecclesie ali
quotiens ditant eos: ita ꝙ in seculo magni fiunt.
Uel dic ꝙ filij dei sunt quicunqꝫ fideles. filij homi Aliter.
num sunt carnis delectationes: quas pro certo dum
in vxores accipiūt: gigantes/idest mala ⁊ monstruo
sa opera generant ⁊ producunt: quia pro certo omnis
filius/idest omne opus quod ex carnis delectatione
prouenit: naturam giganteam/idest enormem ⁊ irra A
tionabilem sapit. Cum diluuium immineret su Textus
per terram: precepit dominus Noe ꝙ faceret arcam Ca. 6. c.
de lignis leuigatis: vt saluaretur vniuersum semen in Histo
ea. Facta est ergo cum mansiunculis ⁊ tristegis suis. ria.
Et habuit trecentos cubitos in longitudine: quin
quaginta cubitos in latitudine/⁊ triginta in altitudi
ne. Linita fuit bitumine intrinsecus ⁊ extrinsecus:
ostium fuit inferius in latere: sursum vero fuit fene
stra crystallina in summitate. Arca etiam deorsum
erat lata: sursum autem stricta/⁊ in cubito consum
mata erat. De omni viuentium genere fructuum
atqꝫ seminum in arcam introducuntur. Uerunta
men deorsum animalia/sursum vero volatilia sta
tuuntur: de istis etiam viuentibus posita sunt in
arcam de mundis septena/de immundis autem
bina: scilicet masculus et femina/tam de volucri
bus/reptilibus ꝙ̄ de iumentis. Esce autem con
gregate sunt in arcam pro animalibus nutrien
dis. Sicqꝫ factum est ꝙ animalia que in arca fu
erunt/sunt saluata: cuncta alia in aquis diluuij
sunt deleta. Tandem vero diluuium quod quadra
ginta diebus incessanter durauerat/omnemqꝫ car
nem consumpserat/cessare incepit. Arca autem su
per montes armenie requieuit: sicut omnia ponun
tur Gen. vij. cum explanatiōe: quam ponit magister Allego
in historia scholastica. Dicamus igitur allegorice ria.

q̄ arca ista significat ecclesiam militantem: que sci
licet de lignis leuigatis idest de personis bonis do
B latis/et a superfluitatibus vitiorum abstersis consti
tuitur: et in quā Noe cum filijs idest christus/vel ali
quis bonus prelatus cum suis subditis dominatur
et ab ipso prelato pro viribus ad saluationem effici
tur fidelium et formatur: que proculdubio bitumine
charitatis et gratie interius quantum ad affectionē/
Exo.25. et exterius quantum ad operationem inungitur et li
d. nitur. Unde dicitur: Facies enim arcam de lignis se
thim: interius et exterius deaurabis eam. Ista arca
habet cenacula/mansiunculas et tristegam. idest di
uersas statuum distinctiones: scilicet officia/ bene
Joan. ficia / dignitates / conuentus / collegia / religiones
14.a. etc. quia sicut dicitur in euangelio. In domo patris
mei mansiones multe sunt. In istis tamen tristegis
positi sunt ex omni genere animalium et volatilium
idest ex omni genere personarum: quia scilicet ibi in
ueniuntur animalia munda et immunda idest boni
et mali: scilicet volatilia viri contemplatiui. Iumen
ta idest viri actiui: reptilia idest peccatores et defecti
ui. Sed de istis istud est certum/q̄ in tristegis idest in
statibus ecclesie animalia reptilia debent esse deorsuz
in statu subiectiōis: volatilia vero idest viri spiritua
les et contemplatiui/debet esse sursum in statu prela
tionis. quia reuera dignum est q̄ in gradibus eccle
Aliter. siasticis ille qui plus valet/sit superior: ille vero q̄ mi
nus/sit inferior. ¶ Uel etiam animalia sunt actiui: q̄
occupantur deorsum circa terrena: volucres sunt con
Pro.25 templatiui/qui occupantur circa celestia et superna
d. vnde in Prouerbijs. Celoz sursum et terra deorsum.
C Item ista arca ecclesie habet hostium inferius per
quod intratur/ hoc est fides: et fenestram superius/ p
quam lux veritatis videtur: hec est visionis species.
Hic enim inferius ambulamus per fidem: sursuz au
tem in patria ambulamus per speciem: quia sez nūc
1.Co.13 videmus per speculum et in enigmate: tunc autē fa
d. cie ad faciem in claritate: sicut dicit apostolus. Item
ista arca habebat longitudinem fidei: que habet tri
centos cubitos propter trinitatem quam credit: alti
tudinem spei. que habet triginta cubitos propter fru
ctum tricesimum/sexagesimum et centesimum .i. pro
pter triplex celeste premium/quod expectat: latitudi
nem charitatis. que habet quinquaginta cubitos/
Ephe.3 propter spiritum sanctum qui datus est die quinqua
d. gesima/qui eam inflammat. Apostolus. Possitis in
telligere que sit lōgitudo/latitudo/sublimitas et pro
funditas. Item ista arca ecclesie inferius fuit lata/et
sursum stricta: ibi notatur q̄ deorsum est lata in mili
tante/inquantum multi sunt vocati: sursum stricta i
Allego triumphante/inquantū pauci sunt electi. ¶ Uel etiā
ria. dic/q̄ ista deorsum est lata in militante / inquantum
multi sunt subditi / multi actiui / multi imperfecti.
Esa.54. Sursum vero stricta/inquantum pauci sunt prelati
a. contemplatiui/pauci perfecti. Esaias. Multi filij de
serte magis q̄ eius que habet virum. Breuiter arca
ista ecclesie continet volucres contemplatiuos / ani
malia actiua: masculos perfectos feminas imperfe
ctas: et mundos bonos/immundos malos. Cibum
D tamen bonorum temporalium et scripture et gratie
habet pro omnibus nutriendis/et pro electis et repro
Da.4. bis educandis. Unde dicitur. Esca vniuersorū in ea.
a. Ista est ergo que in cubito .i. in christo consummat et
perficitur: et que in diluuio tribulationū et cōtempla

tionum per quadragenam vite presentis fluctuat et
concutitur: vbi etiam quicūq; in futuro per fidem et
gratiaz inuentus fuerit/saluabitur: quicūq; vero per
pfidiaz vel peccatum extra manserit/ peribit et dāna
bitur: finaliter tamen super montibus situabitur et
quietabitur/scilicet in iudicio: quando presens tribu Psal.
lationum diluuium auferetur. Psalmista. Fundamē 86.a.
ta eius in montibus sanctis etc. ¶ Uel dic q̄ anima Aliter.
est arca/vel etiam vir perfectus: qui debet habere lon
gitudinem fidei/ altum spei / latum charitatis etc. si
cut supra que bitumine diuine gratie debet esse lini
ta: intus in conscientia/et exterius in apparentia: que
de lignis leuigatis idest de bonis affectionibus de
bet constitui: inferius quantū ad alios debet per ele
mosynam esse lata: sursuz vero quantum ad se per ab
stinentiam debet stringi. Inferi9 debet habere ostiū
hospitalitatis ad pauperes introducendos. Sursuz
vero debet habere fenestram discretionis ad lucem ve
ritatis speculandam. In hac ergo debent esse volu
cres. i. mūde cogitationes: animalia .i. viue opatio
nes: femina/idest scientie et virtutes: et sic diluuium
tribulationum et tentationum istam arcam non sub
uertet: sed finaliter in supernis montibus requiescat
Allegatur vt supra.

¶ Capitulum octauum Textus: Recorda E
tus autem dominus noe. Moralitatum.
Capitulum. VI

Cum diluuiū cessisset/dimisit noe colūbā: q̄ Histo
cū sit mūda auis/et nō inuenisset vbi requiesce ria.
ret pes ei9. nisi sup fetētia cadauera: q̄. s. tan
gere nō volebat. reuersa est ad noe iterū: q̄ ap
ta fenestra ipam itroduxit in arcā. Tādē emisit coruū
q̄ inueniēs humani gňis cadauera/ad arcā redire no Anago
luit: sz cū cadauerib9 foris māsit. ¶ Noe signt deū pa ge pul
trē/q̄ reuera colūbā et coruū .i. bonos et malos p crea chra.
tionē emittit. Ipsosq; ad huī9 mūdi diluuiū .i. ad flu
ctū tētationū vel tribulationū dirigit et trāsmittit: ve
rūtū qr mediāte isto tētationū vel tribulationū dilu
uio/q̄si tot9 mūdus plen9 est cadauerib9 .i. immūditijs
et carnalitatibus: id colūba .i. psona simplex/ bona et
colūbina nō inueniēs in mūdo .i. in mūdanis nego
tijs et delicijs: vbi pes affectionis ei9 requiescere debeat Mich.
iuxta illud Michee. Surgite et ite: qr nō habebitis 2.c.
hic requiē: Uoluntarie redit ad patrem suū deū/ scilz
ad secreta consciētie per compūctionē ad bona eterna
per cōtēplationē/affectionē et orationē: refugiens de
liciarum cadauera: negotiorūq; et vitiorū diluuiū vili Joā.16
pēdēs: dicens illud Joannis: Exiui a patre/et veni in f.
mūdū: iterū relinquo mūdū et vado ad prēm. Sz reue
ra coruus .i. homines coruini /carnales et immūdi: de f
reditu ad deū vel ad conscientie secretū non curāt: im
mo exterius in cadauerib9 .i. in mūdi immūditijs et car
nalitatibus se delectant: quapropter in arcaz salutis
et paradisi vn̄ exiuerāt/nūq̄ intrāt et ad noe .i. ad deuz Hiere.
q̄ ipsos p creationē emiserat/ redire p penitētiā refu 5.a.
tāt: dicentes illud Hiere. Indurauerūt faciē suā sup
petram: noluerunt reuerti. Isti igitur arcaz paradisi
seu statum salutis intrare refutāt: et in suis delecta Psal.
tionibus et vitijs extrauagantur. Psalmista. Quibus 94.b.
iuraui i ira mea: si itroibūt in requiē meā. Ista potissi
me apparēt de religiosis/q̄ de arca .i. de claustris emit
tūtur ad tpalia ministrāda. Carnales vero et coruini:

q̄ scilz

qui scilicet more corui semper procrastinant peniten-
tiam/dicentes: Cras/cras et toto manet in mundo: bo
ni vero in mundi negocijs aut delicijs requiem aut de-
lectationem non inueniunt: quandoque redeunt ad de-
uotionem ⁊ ad claustrum/qui secum deferunt ramum oliue
Aliter i. misericordie bonum opus. ¶ Uel dic de apostatis:
quorum quidam ex toto remanent circa cadauera. i. cir-
ca immundiciam luxurie. Alij vero redeunt ad noe. i.
ad prelatum in arcam. i. in ecclesiam vel in claustrum.
Tales igitur ramum oliue (qui misericordiam signifi-
cat) secum portare dicuntur: pro eo quod isti qui ad penitē-
tiam redeunt/misericordiam ⁊ pacem merentur. Unde di-
Luce citur: Surgam ⁊ ibo ad patrem meum/⁊ dicam: Pater
15.d. peccaui in celum ⁊ coram te. Et ideo dicitur quod noe ex-
tensa manu apprehendit columbam: pro eo quod prelatus
debet tales misericorditer recipere/⁊ ipsis concedere
Hiere. veniam ⁊ tutelam: dicens illud Hieremie: Reuertere/
3.a. ⁊ ego suscipiam te. Et illud Canticorum: Ueni electa mea
Can. te. ¶ Columba fuit emissa ante ad videndum/si ces-
2.d. sassent aque diluuij super terram. Que vespere redijt
ca.8.b. ad noe/ferens ramum viridis oliue in ore suo ⁊ dilu-
uium cessasse signans: ⁊ pacem redditam humano ge-
Mora- neri designans. ¶ Si vero diudum cum iam diluuium
litas. peccati ⁊ damnationis genus consumpsisset huma-
num: missus est a Noe. i. a deo patre de ipsa arca para
disi columba. i. christus benignissimus atque mitis: qui
scilicet in hoc mundo ramum oliue virentis. i. porcio-
nem nostre humanitatis assumpsit: quam tandem in
ascensione in arcam paradisi ad noe. i. deum patrem
detulit: ⁊ eius virtute cessasse ⁊ consummatum fuisse
Tobie viciorum diluuium intimauit/dicens illud Tobie:
12.d. Tempus est vt reuertar ad eum qui misit me. ¶ Uo-
ca.9.b. lens deus inire pactum cum genere humano: quod dece-
tero non esset futurum diluuium: nec per diluuium cō-
sumenda omnis caro: promisit arcum suum ponere
in nubibus: vt esset signum federis prelibati. Arcum
inquit meum ponam in nubibus: ⁊ erit signum fede-
Allego. ris inter me ⁊ inter terram. ¶ Sic deus volēs huma-
Psal. num genus assecurare: quod diluuium eterne damnatio-
7.c. nis nunquam amplius inuolueret mundum vniuersum:
arcum suum tetendit ⁊ parauit illum/scilicet filium
benedictum: ipsumque in nubibus. i. in purissimis ma
rie visceribus posuit: ibique colores duos principales/
rubeum scilicet ⁊ celestem assumpsit. Rubeus vero co
D lor significat carnem: celestis vero significat animam.
Sic ergo fuit deus pater mediante isto arcu huma-
no generi cōfederatus homo vero a damnationis dilu
Eccli. uio est liberatus. Unde de christo dicitur: quod ipse est quasi
50.a. arcus refulgens inter nebulas glorie. Et sicut arcus
iste designat pluuiam. Uide in titulo suo.

¶ Capitulum nonum Textus: Benedixit-que deus noe et filijs eius. Moralitatum. Capitulum. VII

Noe cepit esse vir agricola/et exercere terram:
plantauitque vineam: bibit vinum ⁊ inebria
tus est: et nudatus iacuit in tabernaculo
suo. Quod cum vidisset Cham filius eius/
verēda patris nō cooperuit: sed deridens patrē nuda-
tum: hoc Sem et Japhet suis fratribus nunciauit.
Qui statim pallium humeris suis imponentes: auer
sa facie vsque ad patrem retrocesserunt/ipsumque ope-
ruerunt: et eius turpitudinem nō viderunt. Propter
quod cum euigilasset: Cham cum posteritate sua ser-
uitute ⁊ maledictione dānatus est ab ipso. Sem vero
et Japhet a deo benedictionis gratiam meruerunt.
¶ Istud potest applicari/quod vtile est quandoque vitia ⁊ Mora.
defectus hominum dissimulare: periculum vero ipsa
detegere vel videre. Quandoque vero noe. i. aliquis p-
latus vel princeps vino in quo est luxuria. i. vitijs et
carnalitatibus ebrius/in tabernaculo domus sue re- A
quiescit/et delectatur: turpitudinemque luxurie sue et
aliorum viciorum ita omnibus manifestat/quod nudus sine vela-
mēto iacere videtur: ⁊ (quod deterius est) ab aliquibus se vide-
ri nullatenus opinatur: cum tamen vitia eorum nuda ab omnibus
videantur. Hieremias: Nudaui femora tua ante fa- Hiere.
ciem tuam: ⁊ apparuit ignominia tua. Sed pro certo 13.d.
tales nullo modo volunt videri nec explorari: quinimmo
si ad noticiam suam veniat quod aliquis hō defectus sue tur
pitudinis viderit: solent dolere/⁊ ipsis publice vel oc-
culte maledictionē vel punitionem inferre: ⁊ maxime
quando sciunt quod ille qui videt/deridet talia facta sua: ⁊ nititur
aliquibus publicare. Unde dicitur: Non est enim necesse tibi Eccli.
ea que abscondita sunt/videre oculis tuis. Et ideo qui 3.c.
sunt sapientes filij: tales turpitudines ⁊ infamias de
magnatibus/⁊ maxime de suis patribus. i. de suis pre
latis ⁊ principibus audiant: ipsas videre vel explorare
non querāt. Juxta illud Michee: Nō queras iniqui-
tatē in domo impij. Immo pallium dissimulationis in-
duunt: ⁊ ab inquisitione retrocedunt: ipsosque quātum
possunt excusant atque tegunt/ne appareāt propter quod ta-
les a talibus defectuosis magistratibus benedictiones ⁊
glorias acquirunt. Mali enim superiores illos potissi-
me solēt diligere/qui crimina sua studēt abscōdere et
celare: ⁊ sub dissimulationis pallio trāsire/⁊ ne appa-
reāt excusare. ¶ Uel dic quod noe est pater ⁊ prelatus no- Aliter.
ster: qui scilicet si in delicijs dormiat: ita quod turpitudo suorum B
defectuum in aliquo appareat: Sem et Japhet. i. boni
filij ⁊ subditi ipsum operire ⁊ excusare nituntur. Cham
vero. i. mali ⁊ proterui subditi ipsum deridere: ⁊ turpi-
tudines defectuum suorum aliquibus prodere: ⁊ eas libellis ⁊ ap
pellationibus reuelare conantur: quapropter tales
seruitute ⁊ aduersitate dānantur. Boni vero ⁊ pacifi-
ci prosperitate fruuntur: cum scriptum sit in Leuitico: Leui.
quod qui reuelauerit turpitudines patris sui/morte mo- 18.a.
riatur. ¶ Uel dic quod noe decimus ab adam (qui inter- Allego.
pretatur requies) christum significat: qui decalogum pulchra
legis impleuit: et requiem paradisi donauit. Uinea
enim quam plantauit/domus israel est. vt dicit Esaias:
Ista enim est que expectata est vt faceret vuas: fecit Esa.5.a
autem spinas: quia scilicet ista vinum consolationis
domino debuit offerre: ipsa tamen ipsum spinis vo-
luit coronare: et acetum mordacis tribulationis ei-
dem studuit propinare: et eum in cruce aceto potare.
Psalmista: In siti mea potauerunt me aceto. Quia
pro certo ista est que ipsum creatorem ⁊ plantatorem Psal.
suum christum vino tormentorum inebriauit: ita quod 68.c.
ipsum in lecto crucis per mortem nudum dormire fe-
cit: ita quod cham filius eius. i. malus populus iudai-
cus videns turpitudinem eius. i. humanitatem eius
mortuam: ipsum derisit/cum dicitur: Uah qui destruis
templum dei salua temetipsum. Ceteri tamen boni filij Mat.
eius/Sem ⁊ Japhet. i. apostoli ⁊ christiani: verēda pa- 27.c.
tris. i. mortem ⁊ mortalitatem ipsius operuerunt: in-
quantum ipsam dignis rationibus esse necessariam
monstrauerunt: quapropter chanaan filius cham ma-
ledicitur: quia iudeorum posteritas propter christi passio
nem maledictione dānatur: sicut ipsimet dixerunt: San-

guis eius super nos ⁊ super filios nostros. Boni ve-
ro filij.s.christiani ⁊ apostoli/benedictione tam tem-
porali ꝙ perpetua perfruuntur. Ideo de ista vinea cõ-
Hiere. 2.d. queritur dominus: Ego plantaui te vineam meã ele-
ctam omne semen verum: quomodo ergo conuersa
es in prauum vinea aliena?

¶ Capitulum vndecimum Textus: Erat autem terra labij vnius. Moralitatum Capitulum. VIII

Histo- ria. CUm gigantes essent super terram/decreue-
runt in campo sennaar edificare turrim: cu-
ius summitas celum tangeret: vt scȝ in celuȝ
ascenderent: et nomen suum inter homines
celebrarent. Habuerunt ergo lateres pro saxis/⁊ bitu
Turris babylõ. men pro cemento. Igitur cum edificarent: ⁊ iam tur-
rim illam in ciuitate babylonica vsqȝ ad duorum mi-
liariorum extulissent altitudinem/sm Orosium ⁊ sm
Hieronymum super Esa. xiij. Indignatus dominus
linguas eorum confudit: ita ꝙ alter alterius verba
nullatenus intellexit. Quapropter ab inuicem sepa-
rati sunt: ⁊ per mũdum sm linguarum distinctiones
Mora- litas. se diuersimode diuiserunt. ¶ Tales gigantes sunt su-
perbi/qui turrim.i.fastigiosum ⁊ altũ statum in cam
po sennaar: qui interpretatur fetor.i. in isto mundo
D fetido edificare nituntur: sursumqȝ ad altitudinẽ celi
idest altos gradus ⁊ status vltra ꝙ requirunt ipsorũ
merita/ascẽdere moliuntur. Et hoc vt melius faciãt/
plures quandoqȝ in eandem societatem cõueniunt: ⁊
ad hoc cõmuniter occupantur. Quapropter sepe fit
ꝙ dominus contra eos indignatur: ipsorumqȝ malã
concordiam rumpit: ⁊ ipsos per mortem vel per infor
tunia diuidit: ⁊ sic occulte faciente domino opus ma
Iob .5. b. lum quod ceperant impeditur. Unde Iob Dissipat
cõsilia malignorum: ne possint manus eorum imple-
re quod ceperant.

¶ Capitulum duodecimuȝ Textus: Dixit autem dominus ad abraam: Egredere. Moralitatum Capitulum. IX

Histo. CUm abraam esset in vr: que est ciuitas chal-
deorum: apparuit ei dominus/dicẽs: Egre-
dere de cognatione tua/et de domo patris
tui: ⁊ veni in terram quã monstrauero tibi: ⁊
faciam te in gentem magnam. Abraam igitur in ter-
ram chanaan ducitur: vbi altare domino edificauit:
⁊ vbi dilatatio sui seminis/totiusqȝ illius terre posses-
sio sibi promittitur atqȝ datur. ¶ Ur qui interpreta-
Mora- litas. tur ignis/significat mundum: qui scȝ vr chaldeorũ di
citur: pro eo ꝙ igne concupiscentie mundus cõtinue
inflãmatur. Abraam autem est homo: cuius terra est
terrena possessio. Cognatio est carnalis delectatio.
Domus patris siue parentum est amicorũ affectio.
Terra vero quam deus nobis ostendit: est vita spiri-
tualis/religio ⁊ perfectio. Dico igitur ꝙ abrae.i. cui-
libet peccatori: qui in vr chaldeorum.i. in mundo vel
E in igne concupiscẽtie habitat: a deo precipitur/ꝙ in-
de quantũ ad effectum exeat: ꝙ terram.i. terrenorum
amorẽ: cognationẽ.i. proprie carnis delectationẽ: ⁊ de-
corem domus patris sui.i. proprij generis nobilitatem
⁊ honorẽ contẽnat penitus ⁊ dimittat: quoqȝ ad terram
quam ipse deus monstrat.i. ad statũ penitentie vel ad
vitam spiritualẽ se transferat ⁊ transducat. Sic enim
sibi promittitur dilatatio gratie/promotio ⁊ exultatio
glorie/⁊ possessio celestis patrie. Sicut etiã patȝ Chri-
sto dicente: Uos qui reliquistis omnia: ⁊ secuti estis Mat. 19.d.
me ⁊c. ¶ Uel dic allegorice/ꝙ abraaȝ est christus: ter-
ra est iudea: cognatio eius fuit iudeorũ populus: do- Allego
mus sua tẽplum ⁊ synagoga. Igitur predicta verba ria.
potuerunt esse patris dei ad christum dictus: Egre-
dere/quantũ ad fidem ⁊ quantum ad credulitatẽ: de
terra tua/cognatione ⁊ domo.i. de synagoga/de tem
plo seu iudaico populo: ⁊ veni in terrã chanaan.i. po-
pulum gentilẽ: quã monstrauero tibi: vbi scilȝ altare
tuũ.i. ecclesiã edificabis: ⁊ ibi per fidem dilataberis ⁊
valebis. Unde dicitur: In illo tẽpore erit altare dñi in Esa. 19.
egypto. ¶ Uel videtur ꝙ talia verba dicit diabolus c.
homini/quẽ videt in statu religionis vel gratie. Mo Aliter.
net enĩ hominẽ ꝙ terram suã.i. stabilitatem suã dese-
rat: ⁊ ꝙ cognationẽ suam.i. bonorũ suorum societatẽ
dimittat: ⁊ de domo patris sui.i. de religione per apo
stasiã fugiat: ⁊ recedat ⁊ ad terram chanaan.i. ad mũ
dum mente ⁊ corpore se deflectat: et ibi promittit sibi F
diabolus per vanam spem/ꝙ faciet eum in gentẽ ma-
gnam.i. ꝙ faciet ipsuȝ totaliter diuitem ⁊ potentem:
quoqȝ ipm in tẽporalibus dilatabit: ⁊ ꝙ terrã chanaan
i. mundum in possessionibus continuo sibi dabit: sicut
supra videbatur dixisse mulieri: Quacũqȝ die comede Ge. 3. a.
ritis eritis sicut dij. ¶ Fame inualescente in terra cha Textus
naan: descendit abraam in egyptum/vt peregrinare- ca. 12. c.
tur ibidem. Pharao autem rex sibi suam mulierẽ ab- Histo.
stulit: sed tandem immunẽ sibi eam restituit. Ipse ve-
ro fame cessante in terram promissionis redijt. ¶ Sic Mora- litas.
vere cum quis vigente fame auaritie: terrã promissio-
nis.i. claustrum vel deuotionem dimittit: ⁊ in egyptũ
i. in mundũ ⁊ mundi negocia descendit: statim adest
pharao rex egypti.i. diabolus princeps mundi: ⁊ vxo
rem eius.i. diuinã gratiã sibi tollit. Uerũtamen quã-
doqȝ deus ipsum ad penitentiam reducit: ⁊ vxorẽ suã/
scȝ gratiam sibi reddit: ⁊ cessante fame auaritie/iterũ
in terram promissionis.i. statum salutis vel religionis
vel ad claustrum perducit: ita vt dicere possit illud pro 1. re. 2. a.
phete. Dominus mortificat ⁊ viuificat: deducit ad in-
feros ⁊ reducit.

¶ Capitulum decimumtertium Textus: Ascendit ergo abraam de egypto. Moralitatum Capi. X

LOth ⁊ abraam quis essent amici ⁊ fratres:
nequibant tamẽ habitare cõmuniter: quia
erat possessio eorum nimia. Loth igitur di- Histo.
uisus ab abraam/regionem circa iordanẽ
que irrigabatur vt paradisus elegit: vbi cito post eius
alijs captus fuit. Quatuor enim reges contra zodo- G
mam vbi habitabat/venerunt: qui ipsum cum popu- ca. 14. a
lo captiuauerunt. Abraam tamen occurrens aduer-
sarijs obuiauit: ⁊ loth de eorum manibus liberauit.
¶ Sic vero quotidie fit/ꝙ illi quorum est possessio Mora.
nimia/scilicet diuites huius mundi: simul seu con-
corditer habitare non possunt: immo ab inuicem per
lites et controuersias diuiduntur. Terrena enim pos-
sessio est diuisionis occasio. Sepe enim fit ꝙ loth qui
interpretatur declinans: idest aliquis qui ab abraam
idest a bonorum vicinorum societate declinat: et ex
hoc circa iordanem mundane prosperitatis posse ha
bitare se putat: qui tamen ab hostibus: idest a vitijs
et tribulationibus captiuatur: ita ꝙ oportet ꝙ ab
abraam quem dimiserat: idest ab illo fratre/socio vel
amico

amico/cuius societatem dereliquerat ⁊ contempse-
rat/adiuuetur. Igitur non est bonum/bonam socie-
tatem et concordiā dimittere: nec solum seu solitariū
manere: nec mundi prospera vltra debitum affectare:
sed simul per concordiam quiescere ⁊ manere. Unde
Ge.2.c. dicitur: Non est bonum hominē esse solum.

Capitulum decimūquintum Textus: Post hec itaqз transactis factus est sermo dn̄i. Moralitatum Capitulum. XI

Dominus precepit abrae ꝙ sacrificaret sibi
vaccam/capram/⁊ arietem triennes/colū-
bāqз ⁊ turturem. Abraam ergo animalia di
uisit: volucres sine diuisiōe/ad partem po-
B suit. Tandem aues celi cadauera sacrificij volebant
comedere: sed abraam eas abegit. In sero vero cliba
nus ardens apparuit: qui sacrificium consumpsit: do
minus vero multa bona abrae promisit: ⁊ sibi secreta
Moralitas: plurima reuelauit: ¶ Reuera videtur ꝙ in istis sacri
ficijs significantur omnes illi quos sibi domin⁹ vult
spiritualiter imolari. Ibi enim sunt aues.i. contēpla
tiui: animalia.i. actiui. Aues igitur precipiuntur non
diuidi: pro eo ꝙ contemplatiui nec per mundi nego-
cia/nec per affectiones varias sunt diuisi: immo per
contemplationem in deum tendunt integri et pfecti.
Leui.1.d. Unde dicitur: Auem non secabit/nec ferro diuidet.
Iste etiam aues scilicet contemplatiui/dicuntur tur
tures propter castitatem quā seruant: dicuntur colū-
be propter simplicitatem quā amant. Isti etiam pro
domino dicuntur oblati/scilicet par turturū aut duo
pulli columbarum. Animalia autem (sicut dictum
est) sunt actiui: qui scilicet circa terram.i. circa terre-
na negocia solēt occupari ⁊ manere: In istis vero est
vacca iugo subdita/q̄ significat subditos: aries dux
gregis/qui significat prelatos: capra macilenta/que
significat penitentes laboriosos. Igitur quilibet isto
rū debet esse triennis: quia videlicet vacca.i. subditi/
debēt eē triēnes p̱ fidē trinitat᷑ quā debēt simpliciter
credere. Uel per tria vota religionis: obedientiam sci
licet/paupertatem et castitatē: que debent firmiter cō
tinere. De quo dicitur. Funiculus triplex difficile rū-
Ecclesi.4.d. pitur. Aries.i. prelati debent esse triennes/per tres vir
tutes theologicas: fidē/spem/et charitatē: quas de-
A bent habere veraciter: de quibus apostolus. Nūc au
1.Co.13.d. tē manēt fides/spes ⁊ charitas tria hec. Capra vero.i.
penitentes debent esse triēnes/ſm tres partes penitē
tie: scз cōtritionē/cōfessionē ⁊ satisfactionē: q̄s debēt
Exo.3.f veraciter implere: de quibus dicitur. Uiam triū die-
rum ibimus in solitudinem. Ut et sic quilibet istorū
Eccl.25 a. dicat illud. In tribus beneplacitum est spiritui meo
Talia igitur sacrificia.i. tales persone ab auibus.i. a
demonibus tentantibus impetuntur: sed ab abraam
i. a deo vel a bono prelato defendūtur. Clibanus etiā
ardēs.i. charitas perfecta tales inflāmat: ipsosqз deo
imolat et presentat.

Capitulum decimūsextuз Textus: Igitur sarai vxor abraam. Moralitatum Capitulum. XII

Moralia. Cum sara vxor abrae sterilē se videret: tradi
dit ancillam suā abrae viro suo/vt sibi in ea
filium generaret: que tandē inter genua sua
pareret et ascriberet sibi partum. Agar autē
concepisse se videns/contempsit dominā: quā cum af
fligeret/fugam inijt agar: quam tamen in deserto an
gelus vagantem et fugientem inuenit/sibiqз dixit.
Agar ancilla sarai vnde venis/et quo vadis? Consu-
luit ergo angelus ꝙ rediret: ⁊ ꝙ sub manu domine sue
ceruicem supponeret: et ne amplius superbiret cōtra
eam. Filium etiam ex ea generandū predixit: ⁊ ab ipo
duodecim duces processuros promisit. ¶ Istud po Mora. B
test exponi moraliter: ⁊ dici ꝙ abraam est homo/qui
reuera habet vxorem et ancillam: que scilicet sarai vxor
sua significat animā. Agar vero ancilla significat car
nē. Sarai ergo.i. anima/de se est sterilis: quia scilicet
anima de se/nec per se nihil potest operari vel facere:
nec partū cuiuscūqз boni operis generare: cū non ha
bet organa. et ideo oportet ꝙ ancilla eius scз caro/pa
riat filium.i. faciat bonum opus: quia licet a mēte p̱-
cedat boni operis ordinatio sicut a domina: tamen a
carne procedit executio boni operis/sicut ab ancilla.
Uerumtamen quia ista ancilla.i. caro: concepisse/⁊
aliquid boni fecisse se videns: quandoqз in superbiā
erigitur: domināqз suā contēnens/in deserto mundi
circa bona terrena vagatur: ideo angelus.i. deus vel
bonus predicator/vel prelatus: ipsam reprehendit tā
de cōtemptu domine q̄ scilicet de fuga. Dicit ergo sic Moralitas.
Agar ancilla sarai vnde venis/⁊ quo vadis? ¶ O tu
agar que interpretaris somniū vigilie.i. o caro q̄ sem
per somnias vigilias et ludibria huius mundi: q̄ es
ancilla Sarai.i. anime: rogo vnde veneris aduerte: ⁊
quo vadis: ⁊ qualis est natiuitas tua/et qualis mors
vnde nasceris: qualiter morieris: q̄ vilis ingrediēdo
et q̄ flebilis mouendo: et caue ꝙ de cetero animā tuā
dominam non contemnas: sed ei seruias/obedias et
intendas: quia scilicet dicitur in psalmo: Oculi ancil
le debent esse in manibus domine sue ¶ Uel dic qđ Psal. 122.
quando domina anima laxat frenuз ancille.i. carni: Aliter.
ita ꝙ ipsam domina permittit concumbere carnali-
ter cū abraa/idest aliqua carnali vel temporali vo-
luptate: tunc statiз concipit hismaelem idest malum C
propositum: quod scilicet contra isaac idest cōtra vir
tutes quotidie facit bellum. concipit etiam quando-
qз diuitias/delicias et seculares scientias/et alia mū
di bona ita ꝙ tunc ista superba efficitur. intantum ꝙ
domine sue anime nequaq̄ obedire dignatur. q̄nim
mo si domina anima ipsam velit a superbia repri-
mere/et per abstinentiam affligere: statim solet ad
desertum vitiorum transire: et a iugo virtutum fuge
re et abire. Unde dicitur. A seculo confregisti iuguз:
rupisti vincula: dixisti nō seruiam. Ista etiam per an- Hie.2.d
geluз: idest predicationem vel religionē vel confesso
rem est reducenda: ⁊ sibi dicendum est: Agar ancilla
⁊c. per omnia sicut supra. ¶ Uel dic recte Sara signi- Tropologia. pncipū.
ficat mihi aliquos magnos consiliarios principum
vel magnatum. qui quandoqз habent aliquam ancil
lam.i. aliquam personā vilem et seruilem/scilicet de
humili plebe natam: quā diligunt: et ipsam abraam
viro suo supponunt: ⁊ in eius seruitio ponunt: et vt
ipsi exinde filium suscipiant idest vt exinde lucrum et
obsequium habeant: ipsos cum magistris promouēt
et extollunt: qui tamen statiз vt ceperint per diuitias
impregnari/incipiunt superbire. ⁊ saram dominam
suam illum qui ipsas ad officia promouent/ingrate
solent contemnere: et de eo non curare: quapropter
sepe fit qđ tales solent eos affligere: et propter in-
gratitudinem ad fugaз/idest ad amissionem stat⁹/
quem eis procurauerunt compellere et vrgere. Et iđ
recte potest talibus consuli/ꝙ erga dominam idest
benefactorem humilientur: et contra ipsum insur-

Eccli. 4.a. gere non consentur. Unde dicitur: Magnato humi-
lia caput tuum. ¶ Vel dic q sara significat prelatum:
Aliter qui ancillam suam, i. subditum suum pmittit immo
etiam pcurat diuitijs et beneficijs aliquotiēs impre-
gnari: quapropter sepe fit/q talis concepisse se vidēs/
et diuitias vel scientias acquisiuisse: contra eum sup-
bit: ipsum met et eius mandata contēnit: intantum q si
sara vel ipsum affligere vel corrigere nititur: statim p
apostasiam/vel per appellationem ad desertum mun-
di et ad romanam curiam cito fugit: et vagabundus
per mundum perambulat et incedit. Angelus igitur:
idest quicunqȝ bonus debet talibus consulere/q re-
deant: et q sare, i. prelato suo obtemperent: et q hu-
Hiere. militate preuia ipsius pacem querant: dicendo illud
31.d. Hieremie: Reuertere ad ciuitates tuas vsqȝquo deli-
Allego. tijs solueris filia vaga. ¶ Vel dic q prima vxor abrae
synago fuit synagoga: que a principio fuit sterilis: et in fine
ge. isaac, i. christum: qui interpretatur gaudium: genera
uit. Ancilla sua est gentilitas vel ecclesia collecta de
gentibus: que se concepisse spiritum salutis videns:
dominam suam: idest ecclesiam de iudeis natam: pro
eo q dominum crucifixerunt/contemnebat: sicut di-
cit apostolus. Illam ergo tamē dominam aliȷ hono
rare iubentur: et contra eam superbire vetantur. Unde
Ro.3.a postē apostolus dixit/q in ecclesia non est differen-
tia greci et iudei: sequitur: quid ergo habet iudeus gre-
Aliter. co amplius? multum per omnia. ¶ Vel dic q etiam
E nos qui sumus ex gētibus/non debemus synagogā/
q̄uis induratam et sterilem/vilipendere. sed eam qua
dam reuerentia honorare: pro eo q ab illa scripture et
fidei principia habuimus. Que etiam papa facere di
citur: quia scilicet rotulam legis moysi a iudeis obla
tam in die consecrationis sue osculari nullatenus de-
dignatur.

¶ Capitulum decimumseptimū Textus:
Postē vero nonaginta et nouem annorum.
Moralitatum. Capi. XIII.

Histo- ria. Abraam preceptum fuit/q octaua die omne
masculinum circūcideretur: et q certa por-
tio de sui carne preputij auferretur: vt sic po
Allego. pulus dei a gentibus distingueret. ¶ Octa
ua dies est tempus gratie: quod post sabbatum legis
succedit. Nos igitur qui sumus in isto octonario, i.
statu et tēpore gratie: debemus esse a cūctis super fluis-
tatibus circūcisi: et maxime a preputio carnis nostre, i.
a concupiscētia carnali: et sicut soli masculi/non femine
circūcidebant: sic etiā hodie masculi, i. pfecti: nō femi
ne, i. impfecti sea vitijs circūcidunt: et sicut in circūci
sione nomē imponebat: sic boni qui a vitijs circūcisi
sunt/nomē bone fame pre alijs consequūt. Unde dicit:
Nomine eterno hereditabit illum dn̄s deus noster.
Eccle. 15.b. ¶ Vel dic q octonarius est tp̄s future resurrectionis:
vbi p certo caro nostra a cūctis superfluis passionibus
Aliter circūcidetur: et a cunctis defectibus secludetur. Unde:
Octaua die venerunt circūcidere puerum. ¶ Antē
Lu.2.c. abraam et sarai isaac generarēt: precepit dn̄s q nomē
Histo- ria. suum cresceret/et diceretur abraam: sarai quoqȝ nomē
suum minueret et diceretur sara. ¶ Per abraam intel-
ca.17.a. ligitur intellectus: per sarai aūt vxorem/intelligo vo-
et.c. luntatem. Isti enī duo scȝ abraam et sarai debēt simul
Mora. isaac, i. bonā prolem et bona opera parere: et fructū virtu
f tum dn̄o generare. Sed reuera ad hoc requiritur/q
abraā, i. intellectus crescat/veritatē cognoscēdo. Sa-
rai, i. volūtas decrescat/se a concupiscētijs refrenando.
Intellectus enī quātū pōt debet in actu suo, i. in agni
tione veritatis crescere. Volūtas aūt in actu suo, i. in
concupiscētia boni/debet se rationabiliter moderare.
Scriptū est enī: Post concupiscentias tuas non eas: et Eccle.
a voluptate tua auertere. Si prestas anime tue concupi- 18.d.
scētias suas: faciet te in gaudiū inimicis tuis. Debet
ergo dicere sarai de abraam, i. voluntas de intellectu/
illud Joānis: Illū oportet crescere: me autem minui. Jo.3.d.
¶ Vel dic de coniugibus: q quando vir crescit p boni- Aliter.
tatem: mulier vero decrescit p humilitatē: tunc faciunt
isaac, i. risum et gaudiū p cōmunē iocūditatem: tūc enī
coniugiū psperatur/qn̄ mulier subijcitur/et homo domi
natur etc. Quod tn̄ est contra multas dominas hodi-
ernas/que viris dominari nitūtur. Unde dicit: Mu- Esa.3.b.
lieres dn̄ate sunt eis. ¶ Vel dic q vir est prelatus: q de- Aliter.
bet crescere virtute et autoritate: mulier est subditus:
que debet minui humilitate: vt sic simul generēt isaac
i. risum: hoc est dictu: vt sic pseuerēt in gaudio et pspe
ritate. Debet enī prelatus crescere/et se magnū ostēde-
re: ne familiaritas pariat contemptum. Subditus ve
ro debet humiliari et minui: ne superbia pariat despe- G
ctū: vn̄ dicit: Humilia te sub manu domine. Genes.

¶ Capitulum decimumoctauum Textus: 16.a.
Apparuit aūt ei dn̄s in conualle mambre.
Moralitatum. Capitulum. XIIII.

Sodomite populi pessimi dicebātur: qui scȝ Histo.
per horribilem infectionē luxurie/viris abu
tebantur: aduenas et pauperes recipere dedi-
gnabātur: et abūdantia panis/et vite superbia
fruebantur. Propter quod qui ipsos deus delere decre Ezech.
uerat: locutus fuit dominus abraam/dicens: q descē 16.f.
dere volebat/vt videret si crimē illorū fame et clamori
hoim respondebat. Abraam autē audita dn̄i volunta
te/pro loth nepote suo qui habitabat in sodomis sol
licitus: cum domino allegare incepit/q non decebat
deum q perderet iustum cum impio. Sibi vero dixit
dominus/q propter decem iustos si inuenirētur ibi/
ciuitati toti parceret: benignitatem iugiter repromi-
sit. ¶ Ista autem possunt exemplariter allegari: quo- Mora.
modo mundi prosperitas causa est multorum malo-
rum: quia sicut dicitur in Ezech. Hec fuit iniquitas Ezech.
sodome sororis tue/abundantia panis/et superbiaui- 16.f.
te: et manum pauperi non porrigebāt. ¶ Item potest Aliter.
allegari: q iudex non debet verbis credere/immo ad
inquirendum veritatem criminis debet personaliter
descendere: licet tamē priuatam personam constaret
veritatem facti ipsum scire: sicut scilicet constat: q do
minus crimen istorum sciebat: et tamen velle descen-
dere pro veritatis scrutinio se dicebat. ¶ Item potest Aliter.
allegari: q quando infortunium est futurum/quili- H
bet debet esse sollicitus pro amicis: exemplo abraam/
qui amore Loth cum domino disputabat. ¶ Item Aliter.
potest allegari: q iustus non debet orare pro iniusto
q liberetur a pena/quamē sit propinquus: quia a-
braam non legitur orasse pro loth/nec pro eo allegas- Aliter.
se: nisi inquantum supponebat eum iustum. ¶ Item
potest allegari: q pauci iusti sunt quandoqȝ causa sal
uationis magni populi: sicut patet hic: vbi domi-
nus promittit se ciuitati parcere/si decem iusti inue-
nirentur ibidem. Ista aliter exponere non opor- Histo.
tet. ¶ Tres angeli missi a deo pro zodoma destruen- ca.18.a.
da/inuenti sunt ab abraam: et ad conuiuium inui-
tati. Qui scilicet sub arbore quieuerunt: pedes la-
uerunt: et panes subcinericios et vitulum comede-
runt:

runt: qui tandem sibi generationem Ysaac promise-
Mora- runt. ¶ Sic vero quando abraam .i. homo offert deo
litas. sacrificium ⁊ conuiuium spirituale .s. loturam pedum
.i. confessionem mundificatiuam: vmbram arboris .i.
crucis memoriam refrigeratiuam: subcinericium pa
nem .i. mortis cōsyderationem incineratiuam: lac .i.
deuotionem: vitulum .i. spiritalem cordis exultatio-
nem: tunc pro certo Ysaac: idest risus eterne glorie si-
bi promittitur: ⁊ sibi a deo ⁊ angelis eternum gaudiū
Esa.35. ⁊ leticia propinatur. Unde dicitur: Leticia sempiter-
d. na erit eis: gaudium et exultationem obtinebunt.
Anago ¶ Uel dic ꝙ abraam est deus pater vel prelatus: qui
ge. scʒ inuitat angelos .i. viros angelicos ⁊ iustos ad cō-
B fessionis loturā: ad arboris .i. crucis memoriā ad lac
deuotionis: ad recordationeʒ future incinerationis/
⁊ comestionem vituli christi in sacramēto altaris. La
uentur (inquit) pedes vestri/ ⁊ requiescite sub arbore
te ¶ Cum duo angeli in forma iuuenum/ zodomam
ca.19.a. aduenissent/ ⁊ in platea mansissent: Loth recepit eos
Hysto- hospitio. Sed cum viri ciuitatis/ vt ipsi iuuenibus
ria. abuterentur: fores domus irrumperent: Loth vero p
angelis quos credebat homines/ a tanta immundi-
cia liberandis/ vxorem et filias virgines ipsis malis
hominibus ad satiandā suā libidinem obtulit: quas
recipere non volebant: immo fores ipsius cōfringe-
bant: tandem percussi sunt ab angelis cecitate: ita ꝙ
ostium inuenire non valebant. In crastino vero ange-
li ipsum Loth/ vxorem ⁊ filias eduxerunt: sed duo ge-
neri loth/ submersionem vrbis future credere nolue-
runt: immo cum eis diceretur a Loth ꝙ exirēt: ipsum
loqui delyratorie crediderūt: quapropter ⁊ ciuitas et
ipsi cū populo/ igne ⁊ sulphure in crastino perierunt.
Mora- ¶ Istud enī poterit allegari sine altera expositiōe ad
litas. tria videlʒ ꝙ in peccato contra naturā inēs hominis
plus ꝙ alijs vitijs excecat. Tales enī homines dicū-
tur cecitate percuti: pro eo ꝙ super omnes homines
hi sunt ceci. Isti etiā maleficī ostiū non inueniunt: qr
p certo isti ostium paradisi/ vbi sunt Loth et angeli/
Esa.56. nō intrabūt. Esa. Palpauimus quasi ceci parietē. Et
b. ppter hoc zodoma bn̄ interpretatur muta: qi scʒ tales
B in iudicio erunt muti: p eo ꝙ excusationē aliquā nō
Psal. habebunt. Ps. Muta fiāt labia dolosa. Itē allegari
30.c. pōt ꝙ minus malū tolerandū est p maiori malo vitā-
do: sicut Loth pstitutionē vxoris ⁊ filiarum sustinere vo
lebat/ vt crimē sodomiticū vitarēt. Item pōt allegari
ꝙ impossibile est eū a morte eripere/ quē etiā occulta
dei puidētia decreuerat punire: sicut ptʒ de istis gene
ris Loth: q̄ noluerūt credere vt exirēt disponēte dn̄o/
ꝙ cū alijs cū q̄bus delīq̄rant interirēt. Unde dicitur:
Eccle Nemo pōt corrigere quē de9 despexerit. Hoc enī quo-
7.b. tidie percipitur: quasi scʒ homo volūtarius i fata ruit:
ita ꝙ non obstāte ꝯsilio cōtrario ad infortunia letus
currit: fm ꝙ occulta dei iusticia seu puidētia ipsum
ducit. Uel allega ista exēplariter ad bonū hospitalita
Heb. tis: que liberationē sui ⁊ suorum meretur. Unde aplus:
13.a. Hospitalitatē nolite obliuisci: per hāc q̄dam placue
runt angelis hospitio receptis.

¶ Capitulum decimūnonum Textus: Ue nerunt q; duo angeli zodomam vespere.

Moralitatum Capi. XV.

Cum deus ciuitateʒ zodome cum alijs qua-
tuor ppter horrenda crimina sua igne ⁊ sul-
Histo- phure delēdas decreuisset: dictū fuit Loth/
ria. ꝙ vna cum vxore ⁊ filiabus ciuitatem exiret:
ꝙq; in omni circa regione nullatenus remaneret: sed
in monte potius se saluaret. Dictum etiam fuit eis/
ꝙ non respicerent retro cum incederēt: sed ꝙ ad mon
tem recto itinere properarent: verūtamen quum iam
micarent fulgura/ ⁊ audirētur tonitrua: ⁊ ignis ⁊ sul- C
phur de celo mitterētur in vrbē: sicut testat Solinus/
qui de zodoma loquēs dicit ꝙ ipsam de celo tactā te-
statur humus nigra. Uxor Loth reuersa retro respe-
xit: quapropter q: inobediēs fuit/ statim in salis sta-
tuam versa fuit. ¶ Ciuitates iste mundum designāt/ Mora-
⁊ etiā mundi status: vbi qi plurima crimina abunda litas.
re noscunt: ppter q̄ deus subuersionē ⁊ ignem ⁊ dāna-
tionem eisdē cōminat: cōsulit oīs deuotis hominib9
suis/ ꝙ inde quantū ad effectū exeant/ ⁊ in montē reli-
gionis ⁊ pfectionis ⁊ etiaʒ contēplationis ascēdant:
ꝙq; in omni circa regione .i. in mundi negocijs ⁊ offi
cijs ⁊ delitijs non maneant/ sed recedant: ⁊ ꝙ omnino
caueant/ ne retro se respiciant: ⁊ ꝙ scʒ ad vitia que cō-
fessi fuerunt/ p recidiuationē non redeant: nec ad mū
di bona quibus renunciauerunt/ per desyderia retro-
cedant: nec per apostasiam se ab itinere salutis/ quam
professi sunt/ retrouertant. Quia sicut dicitur: Nemo Luce
mittens manum ad aratrum ⁊ respiciēs retro/ aptus 9.g.
est regno dei. Retro enī non debet respicere penitens
recidiuando/ religiosus apostatando / contemplati-
uus in mūdi se negocijs implicando: quinimmo ipē
debet continuare iter suum in bonum proficiēdo. Sʒ
p certo quidam sunt sicut vxor Loth: qui scilʒ toni-
trua tentationum audientes/ ignem concupiscentie
sentientes/ fulgura tribulationum videntes/ retro re
spiciunt: ad vitia seu bona tēporalia que dimiserant D
se conuertunt: iter quod inceperant omittunt: et per
inconstantiā vite retrocedunt. Sicut etiā de infideli-
bus amicis ptʒ: qui scilʒ audita modica tribulatione
vel difficultate/ ab incepta fidelitate desistunt. Tales
enī sunt religiosi/ qui scʒ ad bona mūdi quibus renū-
ciarunt/ libenti animo retrocedunt contēpto religio-
nis ⁊ contēplationis monte/ versus vallē mundi ne-
gociorum respiciunt ⁊ accedunt. Tales igitur in statuā
salis mutantur: inquantum scʒ peccatores insensati/
duri ⁊ obstinati efficiuntur: ⁊ inquātum in viros in-
quos vertunt. Ideo dicit dominus: Qui in agro est/ Luce
non respiciat retro: memores estote vxoris Loth. 17.g.
¶ Cum loth de zodomis fugeret/ ne igne ⁊ sulphure ca.19.c.
deperiret: petijt a dn̄o ꝙ liceret sibi ciuitatem Segor Hysto-
paruulā introire: sʒ qr ibi fiebat creberrim9 terre mo- ria.
tus: necesse habuit exinde fugere/ ⁊ ad montē ascēde-
re ⁊ ibi se saluare. ¶ Zodoma est vita carnalis/ q̄ igne Mora-
⁊ sulphure luxurie fetet. Segor vita coniugalis/ que litas.
terremotus multarum sollicitudinuʒ sustinet: mons
vero est vita contēplatiua ⁊ ecclesiastica vel claustra-
lis/ que stabilis ⁊ tuta manet. Loth igitur qui interp
tatur declinans: est ille qui iuxta psalmiste consiliuʒ/ Psal.
declinat a malo vt faciat bonum: qui scilicet ignem ⁊ 36.c.
sulphur carnalis vite fugit: ⁊ in Segor .i. in statu cō-
iugali tutus manere credit. Sed finaliter attento mo
tu tentationum/ tribulationum et miseriarum istius
ciuitatis: ad montem religionis vel ecclesie ascendit:
⁊ sic a carnali inflammatione se liberat ⁊ euadit. Esa. Esa.2.a
Uenite ad mōtē dn̄i. ¶ Loth in zodomis legitur bo- Hysto-
nus fuisse: nec vnq̄ luxurie et ebrietati vacasse: in ria.
monte tamē vbi p se saluando fugam inijt/ legitur se ca.19.g.
inebriasse: ⁊ cum proprijs filiabus incestū ⁊ adulterium E
cōmisisse. ¶ Sic vero hodie sunt multi alij qui de val Mora-
le ad montem .i. de mundo ad religionem/ vel de secu- litas.

lari statu ad ecclesiasticū ascendūt: ⁊ sic periculū dam-
nationis euadere: ⁊ ibidē se saluare credūt: qui tñ ibi-
dem ebriетati ⁊ luxurie vacātes: deteriores fiunt: ⁊ dā-
nationis periculum plus incurrunt. De hoc cōque-
Hiere. ritur dñs: Quid est: inquit: ꝙ dilectus meus in do-
11.c. mo mea facit scelera multa.

Capitulum vicesimumprimū Textus: Visitauit aūt dominus Sarā sicut promi-serat: ⁊ impleuit. Moralitatū Cap. XVI.

Abraam duos filios habuit: scȝ Isaac de li-
Histo- bera: ⁊ Hismael d ancilla. Hismael aūt fuit
ria. ferus homo: venator ⁊ sagittarius: de quo
dicit supra.xvj. ꝙ manus eius cōtra oēs: ⁊
manus oīm cōtra eū: ⁊ e regione fratrum suorū figet
tabernacula. Isaac aūt fuit bonus ⁊ mansuetus. Ve-
Gal.4. rūtamē Hismael (ſm Paulū apſm) semꝑ fratrē suū
d. Isaac opprimebat: ⁊ eidē molestias magnas infere-
bat: qua propter cū Sara mater Isaac hoc quadam
die cerneret: dixit ad Abraā: Eijce ancillā ⁊ filiū eius:
Nō enim erit heres filius ancille cū filio libere. Igit
Agar cū filio hismael eijcit: vter aque ⁊ panis sibi ab
abraā in scapulis imponit: ⁊ dimissa ꝑ deserta sitiens
ꝙ vagat aqua ꝯsumpta. Angelus vero dñi apparens
f ostendit puteū sitienti: ⁊ sic eā cōsolat. Abraā signi
Tropo ficat bonū prelatū: q̄ reuera in domo sua.i.ecclesia ha
logia bet duo genera filioꝝ: quosdam bonos more Isaac:
prelati quos.s.diuina gratia generauit: quosdam vero ma-
boni los more hismael: quos sibi vxor ancilla.i.diabolus
vel simoniaca ambitio: vel carnalis affectio ꝓcreauit
Sed reuera inter istos semꝑ solent esse iurgia: q his-
mael q̄ significat malos ⁊ maxime discolos ⁊ ꝑuersos
q̄ reuera ꝑ ꝯtradictionē ⁊ rebellionem: inuidiā ⁊ de-
tractionē oībus se obijciunt: ⁊ e regione fratrum suo-
rum tabernacula sua figunt: inquantum oīm aliorū
voluntatibus cōtradicunt: ita ꝙ manus eoꝝ contra
1.Thes. oēs: ⁊ manus oīm eis obsint. Unde apostolus. Deū
2.d. nō amant: ⁊ cunctis hominibus aduersant. Isti di-
co semꝑ solent ꝑsequi isaac: q scȝ mali semꝑ sunt solli-
Eccle. citi bonos offendere ⁊ eis inimicari. Ideo dicit: Con
33 b. tra bonū malum est: ⁊ contra vitam mors: sic ⁊ cōtra
virū iustum petōr. Sed quid? pro certo isti non debēt
esse heredes in ecclesia: nec quantū ad bñficia tempo-
ralia: nec quantū ad bona spūalia. Ideo abraā.i. pre-
latus: debet eos eijcere: ⁊ vna cum matre sua simonia
vel affectiōe carnali ab ecclesia segregare: dicēs illud
Iudicū: Heres in domo nostra esse nō poteris: q de
Iudi. adultera natus es. Vel dic etiā moraliter loquēdo
11.a. ꝙ due iste mulieres: Sara libera: Agar ancilla: signi-
Aliter ficant animam ⁊ carnē: ⁊ Isaac filius significat ope-
ra bona q̄ ab aīa producunt. Hismael aūt filius ancil-
le: significat opera mala: que a carnis cōcupiscētia ꝓ-
creant. Isaac igitur ab hismaele impugnari dicitur:
q constat ꝙ carnis opera solent spūalibus operibus
G inimicari: ⁊ cōtra ea preliari. Unde apſus: Caro cōcu-
Gal.5.c piscit aduersum spm: ⁊ spūs aduersus carnē: hec enī
sibinuicem contrariantur. Sequitur: manifesta sunt
opera carnis. Abraam.i. homo: qñ videt istos duos
filios.s. hismael ⁊ isaac.i. malos affectus: cogitatus:
⁊ opera cōfligere cōtra bonos: ⁊ in domo cordis sui
videt ipsa opera carnis: opera spūs molestare: statim
oportet ancillā ⁊ filiū eius.i. carnē ⁊ opera carnalia eij-
cere ⁊ deprimere: ⁊ ad desertū penitentie mittere ⁊ pa-
nem ⁊ aquā per abstinentiā sibi imponere ⁊ sic ibi an-
gelum testamenti christum poterit inuenire, qui pu-
rum misericordie sibi poterit demonstrare.

Capitulum vicesimumsecundū Textus: Que postꝙ gesta sunt tentauit deus. Moralitatum. Capitulū. XVII.

Volens deus tentare Abraam: ꝓcepit sibi ꝙ
filiū suū quem diligebat Isaac tolleret: ipm
ꝙ suꝑ quendā montē quē sibi ostenderet: oc Histo-
cideret: ⁊ ei immolaret. Tulit ergo Abraam ria.
secū filium suū Isaac vna cū duobus iuuenibus ⁊ asi-
no: quos scȝ ad pedē montis dimisit. Ipse aūt Abraā
⁊ filius eius: q̄ ligna q̄bus erat sacrificandus porta-
bat: montē ascēdit. ignē ⁊ gladiū in manibus tenuit:
⁊ ligna sacrificio preparauit. Succensis aūt lignis: ac-
cepit abraā filiū suum: ⁊ ꝓiecit suꝑ arā. Cumq̄ manū
ad gladium extenderet ꝓ filio occidendo ⁊ domino
immolando: statim affuit angelus qui ꝓhibuit: ⁊ q̄
arietem q̄ herebat in monte inter vepres cornibus: lo-
co pueri interficere sibi iubet. Sic ergo fit ꝙ dū aries H
occidit: Isaac liberat: sanusq̄ ad iuuenes reuertitur:
a q̄bus inferius aduētus ipsius expectabat. Abraā Allego
est deꝰ pater: Isaac dei filius: aries ipsius dei filij cor- ria pul-
pus: ligna: vepres ⁊ ara: crucē designant: gladius ⁊ lā- cherri-
ceam ⁊ clauos: ignis etiā passionis ardorē significat: ma.
duo iuuenes remanētes: duos ppl'os significant nō
credentes: iudeos scȝ ⁊ gentiles: asinus aūt qui eos
comitatur: significat stulticiā qua increduli hebetan-
tur. Dico igit ꝙ Abraā q̄ interpretat deꝰ pater: isaac
filium suū immolandum in ara crucis decreuit: ita ꝙ
gladiū ⁊ ignē i dest ipsius passionis asperitatem ꝯtra
eū preparauit: accidit tñ ꝙ isaac.i. filij deitas nil pati-
tur: aries vero.i. christi sola hūanitas immolat: dum
scȝ cornua eius.i. manus ad modū cornuū extente in-
ter vepres.i. inter ligna crucis clauotenus alligant: ⁊
crucis cornibus astringunt. Unī dicit Cornua in ma-
nibus eꝰ. Duo vero iuuenes.i. duo ppl'i: iudei videlȝ Abac.
⁊ gentiles: in infidelitate sua ꝓ maiori pte manserūt: 3.a.
inquantū ad montē fidei nō ascenderunt: nec incarna-
tionis aut passionis mysteriū cognouerūt. Qui etiā
asinū.i. stulticiā habuisse dicunt: ꝓ eo ꝙ isti in sua stul-
ticia obstinati legunt: nec credidisse que credēda fue-
rant ꝓbant. Unī: O stulti ⁊ tardi corde ad credenduȝ Luc.
in his q̄ locuti sunt ꝓphete. Apſs: Dicentes se esse sa- 24.d.
pientes: stulti facti sunt. Rom.

Capitulum vicesimumquartū Textus: Erat aūt abraam senex dierūq̄ multorum. Moralitatum. Cap XVIII. 1.c. A

Postꝙ Abraā de Sara vxore sua filium suum
isaac genuisset: ipsumq̄ filium immolare tē-
tasset: ⁊ in loco filij arietem occidisset: filius
vero nihil mali passus fuisset: accidit ꝙ Sa-
ra eius vxor mortua est. Quod videns Abraā: sicut di- Histo.
citur hic: Seruū suū eliezer misit in mesopotamiā: ter-
ram scȝ gentiliū: vt ⁊ filio suo isaac ꝓcuraret vxorem. Gen.
Uenit igit in ciuitatem Nachor: vbi erat puella pul- 24.a.
cherrima scȝ rebecca: filia bathuelis: que descendit ad
fontem: vt impleret hydriam suam. Ab illa igit puel-
la aquam sibi dari petijt. Que non eū solum: sed etiā
⁊ camelos suos adaquauit. Iste ergo seruus causam
legationis sue rebecce parentibus aperuit: ⁊ eā filio
domini sui tanꝙ procurator: ducit in cōiugem: datisq̄
ꝙ sibi armillis ⁊ ornamentis: ad domum domini sui
ducit: vbi isaac meditantem in agro repetit: que viso
eo statim de camelo descēdit: et pallio se inuoluit: ipse
vero

vero puellam factis nuptijs sibi matrimonialiter co-
pulauit: eamq; in tabernaculo sare matris sue introdu
xit: ⁊ eam tantum dilexit/ ꝙ amore eius mortem ma-
tris sue obliuioni dedit: ⁊ tandem duos filios/ esau. s.
⁊ iacob generauit: quorum Esau malus fuit: Jacob
Allego. vero sanctus ⁊ optimus homo fuit. ¶ Sic vero postꝙ
abraam deus pater de vxore sua sara. i. de synagoga
genuisset isaac. i. christum filium benedictū: arieteq;
i. christi humanitas immolata fuisset in cruce: ipseq;
B isaac. i. ipsa filij diuinitas nihil passa fuisset: accidit
ꝙ vxor sua synagoga per infidelitatem mortua fuit:
insꝑtum scz fidem incarnationis filij non recepit. Ubi
Jo. 1. a. dicitur: In ꝓpria venit: ⁊ sui eum non receperunt. Et
Ezech. Ezechiel: Mortua est vxor vespere: quapropter abraā
24. c. deus misit seruum suum. i. apostolorū ⁊ predicatorū
cetum ad terram ⁊ ciuitates gētiles: vt scz puellā no-
bilem/ scz ipsam ecclesiam de ipsa gentilitate natā/ fi-
lio suo christo in vxorē acciperet: qui scz hāc predican
do rogāt vt de puteo ⁊ hydria naturalis philosophie
quā habebat: ⁊ de aqua scientiarum quā ꝯtinue hau-
riebat/ camelos suos. i. fideles populos adaquaret:
quia reuera ecclesia collecta de gentilibus puteo suo
i. scientijs physicis multum adaquauit fideles ⁊ mul-
tum etiā fugauit hereticos infideles sicut in Augusti
no apparuit: q etiā ante fidem clericus inter gentiles
magnus fuit. Igitur iste seruus. i. predicatorū cetus:
isti puelle. i. ecclesie primitiue armillas et ornamenta
gratiarū ⁊ virtutū donauerūt. Isaac vero i. christus/ q
iam ad meditādū in agro paradisi per ascēsionē ascē-
derat: ipsam puellā sibi matrimonialiter copulauit:
eāq; in tabernaculo matris sue. i. ꝑ sacrā scripturā q
fuit tabernaculum synagoge/ matrimonialiter intro
duxit: insꝑtum sibi scripturarum dogmata reuelauit.
Ipsa vero ecclesia. i. puella/ viso isaac. i. cognita christi
maiestate: de camelo/ idest de superbia gētilis fastus
se humiliando descendit: et pallio bonorū operum se
inuoluit/ exemplo hester: que viso Assuero dicebat:
Uidi te dn̄e sicut angelū dei/ conturbatumq; est cor
Hester. meū pre timore glorie tue: valde es admirabilis dn̄e:
15. et facies tua plena est gratiarum. Sic igitur fit ꝙ ab
Isaac ⁊ rebecca. i. a christo ⁊ ecclesia plures filij. i. plu-
res christiani gignuntur quorum quidā iacob/ qr bo
C ni: alij vero Esau/ qr mali/ dici merentur: qr reuera filij
christi et ecclesie diuiduntur in duo: qr quidam sunt
iacob. i. boni ⁊ deo amabiles. Alij vero sunt esau. i. ma
li/ ⁊ deo odibiles. Unde Malachias: Jacob autem
Mala. dilexi: esau vero odio habui. ¶ Cum Rebecca ſm ꝙ di-
1. a. citur hic cap. xxv. duos filios concepisset/ scilicet esau
ca. 25. c. malum/ ⁊ iacob bonum: ⁊ tēpus partus instaret: col-
Histo. lidebant pueri in vtero suo ac si inuicem dimicarent
quis eorum nasceretur prius: tamē factum est ꝙ esau
qui malus est/ natus est primus: Jacob vero bonus/
natus est vltimus. Fuit ergo esau venator et ideo pa-
ter ipsum amabat: eo ꝙ de venationibus suis come-
debat. Jacob vero qui erat simplex ⁊ agricola/ qui ve
nationes non portabat: a patre non tantū dilectus
Mora. erat. ¶ Pater iste Isaac est prelatus: mater vero est
ecclesia vxor sua. Igitur dico ꝙ ista mater ecclesia in
vtero suo. i. in collegio vel in claustro quandoq; con-
cipit plures filios: idest plures subditos: quosdā scz
Esau. i. malos: et quosdam vero similes iacob. i. bo-
nos. Sic ergo fit ꝙ quando tempus appropinquat/
vtpote quando vacat aliquod beneficium: ita ꝙ ali-
quis ꝓmoueatur/ ⁊ ꝙ exterius paratur: et per ꝓmo-
tionem ad exterius beneficium emutatur: incipiūt in

ducē isti pueri/ scilicet subditi collidere/ ⁊ parētes alter
alterū impugnare: ⁊ hoc qr vult quilibet primus ad
ꝓmotionem exire. Sz quid? Pro certo Esau qui fuit
pilosus/ primus exisse dicitur: qr scz hodie illi q priores D
exierunt/ dum tamen sint pilosi. i. diuites: primi ad be-
neficia ꝓmouentur. Illi vero qui sunt iacob. i. boni
et simplices/ impromoti in claustri vtero dimittūtur:
vel saltem alijs postponuntur. Breuiter enī istud est
verum hodie: ꝙ illi qui sunt mali/ dum tamen sint ve
natores et exactores: et de venationibus diuitiarum
suarum ipsis suis magistris munerū oblatores sunt
ab eis ꝑdilecti. Illi vero qui more iacob sunt simpli-
ces/ ⁊ pilis diuitiarum nudi: nec venationi rapinarū
dediti/ ab eis sunt neglecti. Prelati enim ⁊ principes
nullum subditum ⁊ officialem vel familiarē diligūt:
nisi illum de cuius venatione comedunt/ vel a quo lu
cra vel munera ac emolimenta percipiunt: ⁊ de cuius
rapina partem suam assumunt: nec aliū in officijs
suis libenter tenent/ promouent vel extollunt. Unde
Michee: Si quis non dederit in ore eorum qppiam: Mich.
sanctificāt super eum ꝑliū. Unde supra cap. de vipera. 3. b.
De quibus fit mentio Gen. xxvj. ¶ De puteis quos ca. 26. d
abraā et serui eius/ Isaac ⁊ serui eius foderunt/ quos Histo.
et philistei pro viribus obstruebant: Potest dici ꝙ
abraam est deus pater: serui eius fuerunt prophete:
Isaac dei filius: serui eius fuerunt apostoli ⁊ euāgeli-
ste. ¶ Igitur dico ꝙ isti puteos scripturarū fecerunt: Mora.
qr scz illi vetus testamentum/ isti vero nouū cōposue-
rūt. Sz ꝓ certo palestini. i. iudei istos puteos nostros
nituntur terra obstruere: dum intellectum scriptura-
rum per terrenum sensum ⁊ peruersum exponendo co
nantur occupare.

¶ Capitulum vicesimumseptimū Textus: Senuit autem Isaac: et caligauerunt oculi eius. Moralitatum. Capitulum. XIX.

ISaac senex ⁊ cecutiens/ dum duos filios habe E
ret: scilicet Esau primogenitum/ ⁊ Jacob vlti- Histo-
mo genitum: ⁊ ꝑmogenito suo benedicere de- ria.
creuisset: vocauit eum/ precipiens ꝙ arcum et
pharetram suā sumeret/ ⁊ ꝙ in venationem iret/ ⁊ ci-
bos sibi gratos pararet: de quibus comedēs/ benedi-
ctionis gratiam sibi daret. Igitur dum Esau pilosus
ad venationem foras ꝓperans/ iussa patris exequit:
Jacob frater eius iunior domi remanēs/ benedictio-
nem suā surripiet furatur: de ꝯsilio enī matris rebecce
duos hedos preparat: vestibus optimis esau se ornat
⁊ manus suas vt videatur pilosus/ hedorum pellicu-
lis circūligat/ ⁊ sic cibos nomine Esau patri ꝑsentat:
qui tangens manus eius: pilosas esse sentiens/ filium
primogenitum ipm putat dicens: ꝙ licet haberet vo-
cem iacob/ ꝙ tamē manus erant Esau: ⁊ cum cibum
comedisset paratā benedictionē sibi ⁊ suo semini sta-
tim donat: primogenitus vero qui iussu patris vena-
batur in agro: postea veniens nil reportat. Sic ergo
factum est/ ꝙ virtute benedictionis iunior primoge-
nito est ꝑlatus/ ⁊ minori fratri primogenitus est sub-
ditus: qꝛq; pater cecutiens/ dum minorē filiū ꝑmoge-
nitum credidit: vnū ꝓ alio benedixit: ⁊ sic iacob bñdi
ctionem esau a patre habuit: virtute cuius in terra ꝓ-
missionis/ que de iure debebatur primogenito/ mox
successit: ⁊ sic iacob: idest supplantator dict9 est: quia
supplantauit fratrem taliter. Juste (inquit) vocatum
est nomen eius Iacob. ¶ Per istum isaac cecutiētem
possum intelligere prelatum carnalem ⁊ ignorantē/ ⁊ Mora.

parum per rōnem videntē: ꝙ vroꝛē cū rebecca q̄ interpꝛetatur multū accepit. Intelligit̄ carnis affectio seu ambitio/que scʒ hodie accipit vniuersus. Un̄ Abacuch: Totum in hamo subleuauit. Per ouos ꝯo filios intelligitur subditoꝝ suoꝝ duplex cōditio: q̄ scʒ quidam sunt p̄mogeniti.i. boni/q̄ sunt filij ecclesie senes ꝛ maturi/exterius venationi deditu.i. in negotijs ecclesie occupati. Quidā vero sunt iuuenes ꝛ iusti: sicut sunt cognati et nepotuli/intus in domo ecclesie quiescentes: et circa patrem ꝛ prelatum in aliquibus officijs cōmoꝛantes. Igitur dico ꝙ quādoq̄ accidit ꝙ isaac: idest malus p̄latus per carnis affectionē/vel per ignorantiam cecus factus vult aliquā benedictionē.i. promotionem impēdere: ꝛ p̄mogenitū filiū.i. aliquē antiquum q̄ satis seruiuit ecclesie: intēdit p̄ma facie p̄mouere: ita ꝙ sibi p̄cipit ꝙ venationi ꝛ negotioꝝ administrationi vacet/vt benedictionē.i. p̄motionē repoꝛtet: dicens illud apostoli: Labora sicut bonus miles christi. Quia sicut dicitur in libro sapie: Bonoꝝ laboꝝ gloriosus est fructus. Uerūtamē sepe fit ꝙ dum tales p̄mogeniti exterius iussa patris ꝛ vtilitatē ecclesie faciunt: tunc instigante matre sua.i. carnali affectione ꝛ ambitione: iuuenes domi remanentes/p̄mogenitos esse dicunt: in ꝑtum scʒ sibi debere dari p̄motiones asserunt: qꝛ cibos.i. munera simoniace p̄tri i p̄lato offerunt: ꝛ manus.i. opera obsequiaq̄ et seruitia que fecerunt/ostēdunt vna cū pelle carnalis affectionis/vel ꝯsanguinee piunctionis quā p̄tendunt. Sic ergo fit ꝙ taliter decipiūt patrē.i. p̄latū: qui se faciūt p̄mogenitos.i. magis bene meritos credere: ꝛ sic solent benedictionē.i. p̄motionem que debebatur p̄mogenitis ꝛ antiquioꝛibus repoꝛtare. Sicq̄ iunioꝛes antiquioꝛib⁹ p̄ferunt. Primogeniti vero boni ꝛ laboriosi/qui post venationis et laboꝝ studia p remuneratiōe reuertunt̄ ad patrē: in subiectione remanent: ꝛ supplantatoꝛes ꝛ impij p̄mouent: ꝛ terram p̄missionis.i. bona ꝛ pinguia beneficia consequūtur. Unde Eccles: Uidi seruos in equis/ꝛ p̄incipes ambulantes sicut seruos super terram. Mater eñ eoꝛū.i. ambitio que optime parare cibos nouit: quibus p̄lati libenter vescuntur: duos hedos.i. munera duplicata ꝛ magna accipi mandat: vestesq̄ optimas: idest exterioꝛem pompam recipi consulit: ꝛ tādem manus pilis.i. diuitijs ꝛ muneribus circumuolui p̄cipit. Quibus tactis manualiter.i. appreheñsis iste pater.i. p̄latus ipsum esse p̄mogenitum asserit atq̄ dicit: Nunquid tu es filius meus p̄mogenitus esau? Tu es filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. Tactu eñ magis credidit q̄ auditu: qꝛ isti plus volunt munera tāgere/ꝙ p̄missiones audire. Filij (inq̄t) accede ad me/vt tangam te. Accessit ꝛc. Statimq̄ vt sensit vestimentoꝛum eius fragrantiam/benedicens illi ait: Ecce odoꝛ filij mei sicut odoꝛ agri pleni/cui benedixit dominus: Seruiāt tibi tribus: esto dominus fratrum tuoꝛum. Uide ibi. ¶ Uel dic ꝙ isaac.i. malus p̄latus quando vult dare benedictionē.i. beneficium vel p̄bēdam/vocat p̄mogenitum p̄dilectū ꝛ ab eo p̄electum ꝛ sibi dicit/ꝙ ad venationē vadat/ꝛ sibi cibos offerat.i. ꝙ munera sibi p̄curet: ꝛ querat vbi beneficiū quod vacat/det sibi per benedictionē p munere. Uerūtamē sepe fit ꝙ dum p̄curat venationē suam.i. munera que debet sibi offerre/ab alio anticipetur: qui oblatis hedis.i. muneribus p̄o p̄mogenito acceptatur/ꝛ alius spe fraudatur. Sicq̄ fit ꝙ ille qui p̄ius cibos offert/ꝛ q̄ p̄i⁹ munera symoniaca pa

Abac. 1.d.

2. Tim. 2.a.

Sap. 3.c

Eccle. 10.b.

Mat. 3.c.

Aliter.

in p̄offert/ benedictionē et p̄motionē ab eo p̄ius refert: vt qui p̄ioꝛ opponat/p̄ioꝛ habeat: ꝛ p̄ioꝛ offerat/reliquias p̄ioꝛ tangat. Solent ergo isti mali et pessimi supioꝛes alijs superuenientibus te excusare. Uenit (inquit) german⁹ tuus fraudulenter/ꝛ abstulit bñdictionē tua. Benedicti et erit bñdictus. ¶ Uel dic ꝙ iste pater est iudex: quia reuera illi ... vere cognoscat/quē mediāte p̄ito.i. mediātib⁹ munerib⁹ vel affectione examinat atq̄ tangit: ꝛ ideo fit ꝙ talis b̄ndictionē alteri⁹ repoꝛtat/dū p̄o ip̄a iudex iniuste iudicat: ꝛ alterius iustitiā sibi donat. Cōtra quod Esa. Ue qui iustificatis impiū p munerib⁹/ꝛ iustitiā iusti auferτis ab eo. ¶ Uel dic ꝙ isaac est de⁹/q̄ scʒ duos filios habuit.i. duos populos/scʒ iudaicū p̄p̄lm p̄mogenitū. Oꝛee: Primogenitus meus israel/ꝛ gentiles etiā iunioꝛē. Sed dū esau.i. pp̄ls iudaicus exteri⁹ circa sensum literalē scripture remanet: iunioꝛ gētilis domi remanēs.i. interius sensum scripture penetrās: patris benedictionē/scʒ fidē christianā habet: ꝛ celi bñdictionē p̄cipit. Iste eñ dū patri suo deo ad instrumentum matris sue gratie cibū virtutū cū pellib⁹ bonoꝛū exēploꝛū p̄tat: bñdictionē fidei et gloꝛie que fratri suo p̄mogenito.i. populo iudaico debebatur/repoꝛtat. Unde dicitur. Multi venient ab oꝛiente ꝛ occidente/ꝛ recumbent cum abꝛaam/isaac ꝛ iacob: filij aūt regni ejicientur foras. Esau aūt p̄sequitur Jacob benedictum: ꝛ iudaicus populus odit ꝛ persequitur christianum. ¶ Uel istud potest allegari de occulta dei p̄uidentia: q̄ p̄ter et contra voluntatem ꝛ spē hominum suū introducit effectum. Decreuerat enim deus se Jacob benedictionem daturum: quapꝛopter ipse fecit ꝙ contra p̄opꝛiam intētionē ip̄m Isaac benediceret: ꝛ ꝙ frater suus tunc tempoꝛis foꝛis esset: qꝛ scilicet sepe fit ꝙ deus hominum p̄opter intentiones tanq̄ instrumento suo vtitur: vt suis quem intendit efficaciter consequatur. ¶ Uel allega cōtra hypocritas. qui similes sunt Jacob: quia scilicet man⁹ idest opera sua cooperiunt pellibus idest fictis palliationibus: quapꝛopter sepe fit ꝙ benedictionem idest p̄motionem repoꝛtant. ¶ Uel dic ꝙ de hypocrita potest dici ꝙ vox inquit vox iacob est/sed man⁹ manus sunt esau: qꝛ scilʒ vocē habent bonā et verba honesta/sicut iacob q̄ fuit bonus: manus autē impias habēt ꝛ opera mala/sicut esau q̄ fuit malus.

Aliter.

Esa. 5. f

Allegoria.

Osee. 11 a.

Mat. 8 b.

Aliter.

Aliter.

Aliter.

¶ Capitulum vicesimumoctauum Text⁹ Uocauit itaq̄ Isaac Jacob. Moꝛalitatū. Capitulum. XX

Sicut dicitur Gen̄ xxviij Jacob fugiens irā Esau fratris sui/recessit in Mesopotamiā ad Laban auunculum suum/ vt sic a fratris impetu saluaretur. Dū igitur esset in via sup posito lapide capiti suo/obdoꝛmiuit: in somnis scalam celum tangentem aspexit/et angelos per scalam ascendentes et descendentes/dominūq̄ innixum scale vidit. Tandem vero venit ad puteū: cuius os grādi lapide claudebatur/vbi oues et cameli adaquabātur: post hoc Lyam ꝛ Rachelem vroꝛes accepit: ꝛ ipsi Laban multas diuitias acquisiuit. ¶ Reuera sic debet facere iacob supplantatoꝛ idest quilibet qui vult diabolum supplantare. Si enim videt ꝙ Esau. frater suus idest diabolus vel etiam coꝛpus p̄opꝛiū ip̄s persequatur in patria patris/scilicet in mundo. ꝛ eū per diuersa vitia conetur occidere. debet statim patriam et mundum per contemptum exire: ꝛ ad Labā idest ad

Histoꝛia.

B.

Moꝛalitas.

idest ad deũ ꝑ oratione; ⁊ ad matris sue.i. diuine gr̃e
mandatũ dz in terrã alienã/scz ad religionẽ vel eccle=
siã/vel ad morũ ꝑfectionẽ transire. Supra.xij. Egrede
re de terra tua ⁊ de cognatione tua/⁊ veni in terrã quã
monstrauero tibi. Dũ ergo talis viã ꝑfectionis ag=
greditᷣ: necesse est ꝙ a mundi tumultibus descere vo
lens/capiti suo supponat lapidem.i.christũ: ꝗ est pe=
tra firma/scz ipsi per spem et desideriuz innitatᷣ: qḋ si
fecerit: in pace per mentis tranquillitatem descet: scalã
plenã deo ⁊ angelis ꝑ quã in celũ ascenditᷣ.i. viã virtu
tum q̃ christus est: vbi ⁊ viri angelici ascendũt in celũ
cognoscet: tandẽ puteũ sacre scripture: q̃ grandi lapi
de/idest grãdi difficultate clausus ẽ: ⁊ q̃ pro adaquã
dis ⁊ potandis camelis ⁊ ouib⁹.i. magnis ⁊ puis or=
dinatus est reperiet: ⁊ tandẽ duas filias Laban/scilz
Rachelẽ ⁊ Lyam.i. duas vitas filij dei/cõtẽplatiuam
⁊ actiuaz in vxores accipiet: ⁊ ipsius Laban diuitias
C i. virtutes ⁊ merita vel gl̃iam eternã a deo ꝑcipiet et
Ge.41. acq̃ret: ⁊ sic poterit dicere illud Gen. Crescere me fecit
g. dñs in terra paupertatis mee. Sz sicut videmus ꝙ Ia
cob q̃uis esset valde ditatus. Esau tñ fratrem suũ si=
bi occurrentẽ timebat: nec ipm̃ habere voluit sociuz
vel vicinũ. Sic dato ꝙ hõ virtutibus sit ditat⁹/semꝑ
debet fratrez suũ scz corp⁹ vel diabolũ timere/⁊ occur
sum ei⁹ scz tentationũ suaꝝ impetum formidare: pro
Gen. 32 pter qḋ debet dñm exorare/dicens illud Gen. Libera
c. me dñe de⁹ de manibus fratris mei: qꝛ valde ipm̃ ti=
Aliter. meo. ¶ Uel dic ꝙ Iacob est christus: q̃ scz ad instin=
ctũ ⁊ ad ꝓces matris sue.s. synagoge/patriã suam scz
paradisum dimisit: ⁊ ad Laban.i. ad mundum ꝑ incar
nationem venit: vbi scalam q̃ celos tangit.i. crucẽ in
uenit: ⁊ ibi supposito lapide sepulchri dormiuit. Fa=
ctũqꝫ est ꝙ duas filias mũdi.s. alam ⁊ carnem sibi co=
Ge. 32. pulauit vxores: ⁊ duas turmas ouiũ.i. gentes dupli=
c. cis ppl̃i acq̃siuit/iudeos.s. ⁊ gentiles ⁊c. Iste est eñ q̃
dicit: In baculo meo transiui iordanem istũ/⁊ nũc cũ
duabus turmis regredior. Qꝛ scz christ⁹ iordanẽ mor
tis trãsiuit: ⁊ tãdem cũ duabus turmis.i. cũ fidelib⁹
vtriusqꝫ ppl̃i ad pr̃em in ascensione rediuit/dicens il
Luc.15. lud Luc. Surgam ⁊ ibo ad patrem meum. ¶ Uel dic
d. ꝙ scala quam vidit Iacob/est beata virgo: q̃ stans in
Aliter. terra corporaliter/celos tangebat cordialr̃: ꝑ quã ⁊ q̃
mediante/angeli ad nos descendere noscuntur: et cui
dñs ꝑ beatã incarnationem innixus fuisse comproba
Aliter. tur. ¶ Uel dic ꝙ scala ista est crux/cui scilicet dñs per
D sonalr̃ fuit innix⁹: ⁊ q̃ angelos.i. viros angelicos in ipa
ꝑ deuotionẽ deambulantes ꝯtinet: ⁊ stans in terra ce
Ca.32.f los virtualiter tangit et obtinet ¶ Angelus volẽs dza
Histo= re cõstantiam Iacob/ne esau formidaret: ꝑ noctẽ/cũ
ria. eo luctatus est. Sz cum ipm̃ superare nõ posset/sicut
facietenus ꝑtendebat: tetigit angelus femur ei⁹/⁊ sta
tim emarcuit.s. neruus suus: ita ꝙ ex tunc Iacob fa=
ctus fuit claudus: et qꝛ angelum viderat/de Iacob
israel fuit dictus: ⁊ ne timeret esau/ꝑ angelum est mo
nitus. Dictuz est eñ sibi: Non vocaberis vltra iacob
sz israel erit nomen tuum: si inq̃t cõtra deuz fortis fui
sti/quanto magis contra hoies fortis eris? ¶ Israel
qui interpretatᷣ videns deuz/significat illuz qui hz cõ
Anago templationem vel btificam visionẽ. Iacob vero illũ
ge pul= q̃ adhuc hz pñtẽ luctam ⁊ huius vite tribulationes.
chra. Igitur dico ꝙ quãdo Iacob.i. hõ mortalis et peni=
tens/qui scz est sollicitus de euadendo periculo ⁊ tẽ
tatione Esau.i. diaboli fratris sui/ab eodem patre ge
niti ⁊ creati: plerũqꝫ accidit ꝙ angelus.i. deus luctatᷣ
cum eo.s. aliquas tribulationes immittit, ⁊ sic dum
neruum sui femoris.i. carnis eius potentiam marce=
facit/ipsumqꝫ debilitat ⁊ restringit: ⁊ ita q̃tuz ad cor=
poris virtutẽ ipm̃ claudicare cõpellit: fortitudinẽ ad
resistendum esau diabolo sibi tradit: cuiuqꝫ finaliter
de iacob in israel mutat/q̃si post luctam huius vite/
celi visionem sibi donat: vel inq̃tum ꝑ cõtemplatio=
nem ipm̃ ad deũ videndum eleuat ⁊ mutat. Tunc eñ
hõ de iacob israel.i. de viatore cõprehensor/vel de acti
uo cõtemplator efficitur: q̃si neruus femoris.i. forti/
tudo carnis ⁊ voluptatis ipsius maceratur. Aposto= E
lus. Cum enim infirmor/tunc fortis sum. ¶ Uel dic 2.Cor.
ꝙ angelus est animus/iacob corpus: que inuicẽ pu= 12.d.
gnãt. Quia sicut dicit apostolus: hec sibyinuicem cõ= Aliter.
trariantur. Uerũtamen angelus.i. spiritussanct⁹ car/ Gal.5.c
nem superat: q̃si femur eius.i. carnis voluptatem de=
bilitat: tunc etiam Iacob iste israel dicitur: ⁊ ad vidẽ
dum deum ꝑ fidem ⁊ cõtemplationez instruitᷣ: q̃si ner Ro. 8.c
uus femoris.i. voluptas carnis ipsius maceratᷣ. Apo
stol⁹: Si spũ facta carnis mortificaueritis/viuetis.

¶ Capitulum vicesimumnonum Textus: Profectus ergo Iacob venit i terram oriẽtalem. Moralitatum Capitulum. XXI

Histo=
ria.
Cum Laban promisisset Iacob filiam suam
pro seruitio septem annorum quod fecerat:
sic factum est qḋ cum die nuptiarum cũ Ra
chelem sibi debet reddere/que erat pulcher=
rima: supposuit sibi Lyam/q̃ erat turpis ⁊ lippa: in
alijs etiam mercedibus scilz in oĩbus sibi promissis
fuit sibi merces mutata: ita ꝙ Laban nunq̃ libenter
volebat reddere que per ipsum fuerant repromissa. Ge.31.f
Immutasti enim inquit mercedem meam decem vi= Mora=
cibus. ¶ Laban qui interpretatur candidatio/signi= litas.
ficat mundum: q̃ more rei candide visum discretiõis
obtũdit: vel etiã est diabol⁹/q̃ ꝑ delectamẽta dulcez ⁊
candidum se ostendit. Igitur isti sunt quidã dñi/qui
nunq̃ qḋ ꝓmiserũt cõsueuerũt reddere: immo seruito
rum vel laboratorũ suorum solẽt stipẽdia cõmutare:
qꝛ scz ꝓ Rachele reddunt Lyam: ꝓ ꝓmio reddunt pe G
nã/ꝓ albis ouib⁹ reddunt nigras/ꝓ virtutib⁹ reddũt
culpas. Et reuera quotidie ꝑcipitᷣ ꝙ ille q̃ mundo ser=
uit/nunq̃ attingit ad bonũ qḋ ab eo sperabatᷣ. Nulla
eñ est in reb⁹ fortune ꝯstantia: immo cõiter fit/ꝙ vbi
arridẽdo bona ꝓmiserit/reddit mala. Ideo tales mũ
di dilectores possunt dicere illud Esa. Expectauimus Esa.59.
lucem/et ecce tenebre ⁊c. Et alibi. Nunquid reddetur b.
pro bono malum? ¶ Uel si vis istud allega cõtra ꝓmo Hie.18.
dernos dominos/qui seruitoribus raro reddunt pro d.
missa: qꝛ scz cum homo seruierit ꝓ Rachele idest pro Aliter.
bono beneficio: finaliter recipit Lyam. idest aliquod
bñficiũ parum valẽs: ⁊ q̃nqꝫ quod est deterius/⁊ q̃nqꝫ
nihil habet. ita ꝙ iam proprie potest dicere illud Esa. Esa.49
Innacuum laboraui/sine causa ⁊ vane consumpsi for a.
titudinem meam. ¶ Cum Iacob primo seruisset pro Eccl ca.
Lya/⁊ tandem pro Rachele/dicitur ibi ꝙ amorem se 1h.Histo=
quentis priori pretulit. ¶ Sic vero hodie cõe est cuiqꝫ ria.
ꝙ si habeat aliquam vxorem/idest aliquem amicum Mora=
vel familiarem: ⁊ sibi superueniat alius magis nou⁹/ litas
primum quodãmodo respectu alterius contemnet:
⁊ vltimũ prediliget atqꝫ volet. Apostolus. Aufert pri Heb.10
mum vt sequens statuat. Cõtra quos dicitur. Ne de= b.
relinquas amicum antiquum. nou⁹ eñ non erit similis Eccl. 9.
illi. ¶ Uel dic ꝙ lya lippa sed fecunda/est vita actiua c.
que est fructuosa. Rachel pulchra est vita contempla Aliter.
tiua/que est preciosa. Igitur dico ꝙ quãdo Iacob.i.

mortalis hō q̄ est in hoc mundo/luctatur de lye cōnu
bio: transit ad Rachelis amplex9.i.de vita actiua trā
sit ad vitā cōtēplatiuā: ꝛ de seculi negotijs ad celestia
ꝯtēplanda transfertur. Constat ꝙ primā vxorē.i.vitā
ꝭ actiuā et secularē parꝫ reputat: qn̄ ad Rachelē.i.ad vi
te ꝯtemplatiue brachia se transportat: paruūq̄ꝫ reputat
terrena/qn̄ gustat q̄ sunt celestia: vilipēditq̄ꝫ vite secu
Leui. laris bona/qn̄ per cōtemplationē celestia gustat do
226.b. na. Vn̄ dr̄. Nouis superuenientib9 vetera proiicietis ꝛc.

Capitulum tricesimum Text9: Cernēs autem Rachel qđ infecunda esset. Moralitatum Capitulum: XXII

Cum Laban ꝯcessisset socero suo ꝑ premio
sui seruitij oues: q̄ in grege suo quāq̄ꝫ nascebā
Histo- tur nigre/quāq̄ꝫ nascebant albe/quāq̄ꝫ nascebā
ria. tur varie: sicut dr̄ Gen. xxx. Jacob magna
cautela vsus est: q̄ scꝫ cū oues tp̄e ꝑgnationis ad cana
les aquarꝫ adaquare venirent: si volebat ꝙ fet9 albos
ꝯciperent/virgas ex toto decorticabat/ipsasq̄ꝫ in cana
lib9 an̄ oculos cōspicientiū ponebat: ꝛ sic ouis ad aspe
ctū albe virge fetū albū ꝯcipiebat. Ecōtra qn̄ volebat
fet9 nigros producere/tunc solebat virgas cum pelle
in canalib9 ponere. Si vero varias habere cupiebat/
virgas partim decorticabat/ꝛ partim cum cortice di
mittebat. Imaginatio em̄ aīalis ad aspectum virge
Allego mouebat: ꝛ sic qualis erat virga/talis part9 ꝯcipieba
ria. tur. Dic ꝙ iacob significat deū: virga qua median
te de9 pastor regit mundū/significat prelatū: oues ve
ro significant ecclesiam vel collegiū: filij vero ouiū desi
B gnāt subiectū ppl̄m. Jđ dico ꝙ a qualitate virgarꝫ.i.
ꝑlatorū sequat qualitas agnorū subiectorum. Oues
em̄.i.ecclesie tales part9.i.tales subditos ꝯcipiūt/qua
les virgas.i.quales ꝑlatos ꝯspiciunt: qr reuera agni
i.subditi tales efficiunt q̄les virge.i.quales ꝑlati vel
superiores vel ecclesiastici eorꝫ aspectibus offeruntur.
Cum virgis em̄ nigris sunt nigri: cum albis albi/ꝛ cū
varijs varij: cum bonis boni: cum malis mali: cum
Ps.17. mediocribus medij. Ps. Cum sancto sanctus eris.
d. Vel dic ꝙ oues sunt simplices: qui reuera dum ad
Aliter. canales.i.ad predicatores sacre scripture veniunt: vt
puta qn̄ ad audiendos sermones accedunt: solent ta
les fetus.i.talia proposita et opa ꝯcipere/quales vir
gas.i. quales exemplares regulas ibi solent videre:
ꝯm em̄ virgam.i.ꝯm exemplum quod in canali.i.ꝑ pre
dicatore cernitur: fetus operis vel propositi in auditi
Aliter. torib9 generatur. Vel dic ꝙ si virga.i.ꝑdicator vel
prelatus sit cortice bonorum temporalium/ꝛ omnis
male cōuersationis nudatus/ꝛ omni affectu terreno
rum priuatus: solent oues.i.auditores simplices qui
talem aspiciunt/concipere albos fet9.i.facere bonos
actus. Econtra vero quando ꝑlati male cōuersatiōis
cortice sunt vestiti: tunc fetus et actus ouiuꝫ.i.simpli
cium subditorum/vitiorum nigredine sunt fedati.
Na.1.c. Vnde dicitur. facies eorū sicut nigredo olle. Vel
Aliter. dic ꝙ virge significant opa et rigorem diuine gratie
et iustitie/quibus verberat filios pestilētes. Ps: Vir
gā virtutis sue emittet dn̄s ex siō. Iste em̄ virge quāq̄ꝫ
ps.109. sunt nude et decorticate/inq̄ꝫtū manifesta est dei iusti
a. tia: quāq̄ꝫ cortices sunt opte inq̄ꝫtum dei iudicia sunt
B Dico igitur ꝙ solo aspectu taliū virgarꝫ/idest ex sola
cōsyderatione iudiciorꝫ dei ꝛ sue iustitie operū: oues
i.boni simplices: debent bonū propositum concipere
et bona opera parturire sol9 em̄ aspectus iustitie: ꝛ vir
ge rigoris sui/et tribulationū quas immittit: facit ho-
minē ꝯcipere spm̄ salutis: ꝛ finaliter parere opa ꝑfecte
ritatis siue virtutis: qđ etiā de bonis subditis aparet
qui scꝫ nō debēt expectare qđ a prelato virga percutian
tur: immo solo aspectu bene opari tenentur. Esa. Do
mine a timore tuo concepimus. Esa.29.

Capitulum tricesimūquartum Textus: Egressa est autem dina filia Lye. Moralitatum Capitulum. XXIII c

Dina filia iacob volens videre mulieres re
gionis chananeorꝫ/exiuit ad videndū. Quā
cū vidisset sichē filius emor principis terre/ Histo-
adamauit eā: rapuitq̄ꝫ et dormiuit cū illa/vi ria.
oprimēs virginē. Reuera dina filia iacob signifi Mora-
cat aīam filiā dei patris regio ista est mundus: vbi.s. litas.
chananei gētiles/idest petōres morant. Sichē autem
est diabolus: ꝛ emor est lucifer pater eius/qui i hoc
seculo principatur. Vn̄ dicitur. Venit em̄ princeps
mūdi huius ꝛc. Igit dico/ꝙ qn̄ filia iacob/idest aīa
christiana/vel etiā aliqua ꝑsona religiosa cupit vide Jo.14.
re mulieres chananeorū/idest delectatiōes/ludibria d.
et mollicies petōrū. ꝛ sic de domo religionis/idest de
secreto cōsciētie/ad mūdi religionē ꝑ aliquā malā cō
placētiā trāsit: ꝛ in aliquibus mūdi negotijs/nō cre
dēs malefacere/sed bn̄ estimans suā seruare virgini B
tatē: idest sue cōscie integritatē/se ingerit ꝛ immittit:
statim adest sichē.i.diabolus: q̄ per malos cōsensus
eam rapit: ꝛ ꝑ mala opera violat ꝛ corrūpit: ꝛ virgi
nitatem spūalis pudicitie sibi tollit: eāq̄ꝫ secum ad do
mū patris sui/scꝫ ad infernū ꝑtrahit atq̄ꝫ ducit. Vn
de ergo est ꝙ anima domū cōscie nō exeat: qđq̄ꝫ exteri9
ad mūdi negotia nō trāseat: ne forte diabolus ipsam
rapiat ꝛ corrūpat. Vn̄ Lu. In quācūq̄ꝫ domū intraue Lu.9.a
ritis/ibi manete ꝛ inde non exeatis. Vel dic ad li Aliter.
teram contra iuuenculas/q̄ domū patris exeūt ꝑ vi
denda mūdi ludibrijs: ad mūdi festa ꝛ conuiuia va
dūt: vbi scꝫ a iuuenibus luxuriosis facile decipiunt: ꝛ
mēte vel corpore corrūpuntur. Idē vero est demonia
libus: q̄ plus volūt ꝑ mūdū penes amicos circuire/
q̄ꝫ in claustro manere. Vn̄ sepe fit ꝙ corrūpuntur/ꝛ ca
stitatis pudore priuant. Apls. Discunt circuire do
mos: ꝛ cū luxuriate fuerint/querunt nubere. 1.Ti.5.b

Capitulum tricesimumseptimū Textus Joseph cum sedecim esset annorum. Moralitatum Capitulum XXIIII

Cum igitur Joseph fili9 Jacob iunior a pr̄e Histo-
plus alijs fratribus diligeret: ꝑpter qđ tu ria.
nicā talarē ei fecerat: ipmq̄ꝫ secū domi/cū fra
tres irēt ad pascua/detinebat. Et factū est ꝙ
somniauit/ꝙ sol ꝛ luna et stelle vndecim ipsum vene
rabātur ꝛ qđ manipuli fratrū suorū suū manipulum
adorabāt: propter qđ iq̄ꝫ fratres sibi ꝙ plurimum in
uidebant. quapropter cū pater ipm̄ in pascuis ad fra C
tres visitandos misisset: ipmq̄ꝫ de Sichē in dothaim
transiuisse cōperisset: statim quādo eū viderūt/in mor
tē ipsius cōspirare ceperūt. Ipsum ergo talari tunica
exuerūt/et in cisterna veteri eū incluserūt: ꝛ tunicam
eius in hedi sanguine statim tingūt: ꝛ eā ad patrē mit
tētes/puerū a feris occisum fingūt. Ipm̄ vero puerꝫ
hismaelitis mercatorib9 vendūt. qui eādē ad egyptū
eū deferūt: ibi deo operāte dn̄s egypti efficit: ita ꝙ pa
ter et fratres ꝑpter famē suam releuandam: ad eum
finaliter descendunt: et vadunt: ꝛ iuxta somnij visio
nem sibi obediunt et seruiunt. Ista allegorice expo Allego.

nuntu ꝛ

nuntur cōmuniter de christo. Iste est Ioseph filius
iacob/idest dei p̄ris. ab ipso super oīa ꝑdilect⁹. Vñ
Mat. 3. dicit. Hic est fili⁹ me⁹ dilectus. Et tunica talari. i. hu
manitate vestitus: ab eterno somniās ⁊ ꝓuidēs qđ a
stellis ⁊ fratrib⁹ idest ab angelis ⁊ hoīb⁹ erat merito
adorādus. Fratres igit̃ istius quos pater ad pascen-
dos greges miserat/erāt pharisei: quos. s. de⁹ ad sim
plices instruēdos in scripture pascuis ordinauerat.
Isti tñ de sichē/qđ interpretatur causa: in dothaim/
qđ interpretat̃ defectio/trāsiuerat: inq̄tū de bona cau
sa in defectū/de lege in pctm̄: de bono intellectu i ma
lū/improbe se mutarūt. Missus ergo ioseph. i. chri-
stus: in pascua mūdi hui⁹: pro suis fratribus visitan
dis/et pro hoīb⁹ redimēdis/ipsos in dothaī reppe-
rit: inq̄tū. s. in defectiōe pluriū vitioꝝ eos immersos
Deu. 32 b. inuenit. Unde. Inuenit eos in terra deserta: in loco
horroris ⁊ vaste solitudinis. Isti inuidētes sibi/tu-
D nica humanitatis ipm̄ exuūt occidēdo: et eā sanguie
cruentāt ipm̄ flagellādo: in cisterna cūponūt corpus
sepeliēdo: hismaelite tñ. i. apostoli/eum emunt ipꝫ ꝑ
fidē recipiēdo: q̄ in egyptū. i. in gentilitatis pplm̄ eū
deferūt predicādo: vbi tandē dñs efficit̃/fidē suā ⁊ ec-
clesiā dilatādo: ita ꝙ fratres sui. s. iudei: qui prius eū
vendiderāt/finaliter ad ipsum venient/se scꝫ ad eū cō
uertendo. ⁊ hoc qñ fame. i. paupertate ⁊ inopia labo-
rauerūt per mundū vagando. Psal. Famē patiētur vt
Ps. 58. b. canes: ⁊ circuibūt ciuitatē. Ipsi cōuertētur ad mādu-
candum. ¶ Uel allegari possunt/exēplariter: quomō
prouidētia dei hꝫ diuersos modos occultos sua ope
ra faciendi: ⁊ quō nō est possibile ꝙ possint ꝑ hoīem
im mutari: q̄nimmo sepe fit per easdē vias q̄b⁹ hō dei
Anago ge. ordinationē impedire nitit̃/ad plenū effectum ipsius
peruenit̃. Isti eñ visionē somnij sui/ne adorarent eū
impedire volētes/ipsum exterius vēdiderūt. Ubi tan
dē post labores et carceres dñs egypti factus est: ita
ꝙ ipsum vbi non sperabāt/adorauerūt. Dñs eñ mul
tas tribulationes et miserias quādoqꝫ immittit: nec
curat si hoīem vel ad pctm̄ laxari vel tribulationib⁹
Ps. 137 b. fatigari permittit: q̄ q̄d et qualis fuius consequi de-
beat/ipse sentit. Excelsus eñ dñs: et humilia respicit:
et alta a lōge cognoscit. Vñ ēt ipse Ioseph dicit fratri
bus suis. Nolite timere inq̄t: nunquid possumus re
Ge. vl. c sistere dei voluntati? vos cogitastis de me malum et
C dñs vertit illud in bonū/vt exaltaret me. Duodecim
fuerunt filij iacob: duodecim fontes in helim: duode
cim lapides preciosi in veste aaron. xij. lapides insecti
in altari. xij. panes propositionis. xij. lapides de ior-
dane sumpti/⁊ in signum positi. xij. boues sub mari
eneo constituti. xij. stelle in corona mulieris. xij. porte
xij. anguli. xij. fundamēta noue ciuitatis. xij. hore diei
xij. menses anni. xij. fructus ligni. xij. signa celi ¶ Re
Allego. uera per istuꝫ numerum. xij. possunt intelligi. xij. apo
stoli: vel etiam quicunqꝫ fideles. xij. apostolis creden
tes: ⁊. xij. apostolos imitātes: q̄ pro certo isti sunt. xij.
patriarche: q̄ alios spiritualit̃ generauerūt. Sūt. xij.
fontes: qui alios gratia ⁊ doctrina irrigauerūt. Sūt
xij. preciosi lapides. q̄ vestes sacerdotis: idest ecclesiam
ornauerunt. Sūt. xij. insecti altaris ecclesie lapides:
qui ipsum altare. i. fidem ecclesie sustinuerunt. Sunt
xij panes: qui famelicos satiauerunt. Sūt. xij. boues
qui sub mari sacre scripture triturauerunt. Sunt. xij.
stelle: que mundum illuminauerūt: ⁊ in corona mu-
lieris. i. ecclesie reluxerunt. Sunt. xij. anguli: qui fun
damenta ciuitatis ecclesie stabilierunt. Sunt duode
cim fundamenta: que ecclesiam fortificauerunt. Sūt

duodecim hore diei: que diem diuine gratie distinxe-
runt. Sunt duodecim menses: qui solem: idest chri-
stum per gratiam continuerunt. Sunt duodecim fru
ctus: qui doctrina sua sana alios nutrierūt. Sūt duo
decim signa: que gloriam bonis: penā reprobis signi
ficauerunt. Isti ergo potuerunt dicere illud Geñ. Fra Ge. 42 c.
tres sumus filij viri vnius. f

Capitulum tricesimumoctauū Textus: eo dem tēpore. Moralitatū. Capitu. XXV

Um thamar in habitu meretricum sederet
in biuio: accidit ꝙ patriacha iudas trāsiēs Histo-
cum ea cōcubuit: q̄ pro arrabone anulū ⁊ ar ria.
millā ⁊ baculū propriū sibi dedit: q̄ scꝫ du-
plicē prolē phares ⁊ zarā in ea genuit. Et cuꝫ propter
adulteriū duceretur ad ignē: ostēdēdo ꝑdicta pignora
q̄ sibi iudas dederat/liberata fuit: de viro inq̄t cuius
hec sunt cōcepi ⁊c. vide pleni⁹ historiā Geñ. xxxviij. Allego
¶ Iudas iste significat christū: qui leo de tribu iuda ria pul-
dicitur. Ista vero mulier significat animā: q̄ cum ha chra.
bitu meretricis idest cum multiplici pctō: ⁊ cuꝫ male
cōuersationis cōtagio in biuio mūdi sedet: q̄ mūdus
recte dicitur biuium: q̄ ibi homo facile deuiat. Sed
quid? pro certo plerūqꝫ cōtingit ꝙ ver⁹ iudas idest
christus/istā ꝑ viam respicit ⁊ inuenit: secūqꝫ ꝑ gratiā
cohabitat ⁊ cōcūbit: anulūqꝫ fidei ⁊ baculū spei/seu
memorie crucis christi: et armillā charitatis sibi pro
arrabone concedit. duplicēqꝫ fetu s. bona affectiōe in
terius/et bona operatione exterius eā impregnat. Et
vbi demones istā ad ignē pene ⁊ culpe nitunt̃ trahere
misericorditer ipsam saluat: quia pro certo nunq̄ ani
ma igne male cōcupiscentie in p̄senti cōburit̃: vel etiā
igne gehenne nunq̄ post morte dānat̃ dū tñ predictā
arrabonē/scꝫ anuluꝫ/armillā ⁊ baculū ostendere me-
reat̃. Ita qđ tūc poterit dicere illud. In baculo isto Ge. 32. c
trāsiui iordanē ⁊c. In baculo eñ crucis vel spei. Ior-
danis. i. flux⁹ mortalitatis nostre pōt tute trāsire aīa
et duplex partus duplexqꝫ turma bonorū operū/scilꝫ
interiorū et exteriorū/poterit in ea parturiri. ¶ Uel
dic ꝙ talis mulier est falsus cōsiliari⁹ vel hypocrita: Aliter.
qui ne cognoscat̃/pallio falsarū palliationū ⁊ fraudū G
se velat: vt sic cōcubitū iude/idest familiaritatē dñoꝝ
habeat: ⁊ vt diuitijs impregnet̃: ⁊ pastorali baculo et
anulo ep̄ali/armillaqꝫ dignitatis ditetur. ¶ Uel dic Aliter.
ꝙ hodie dato ꝙ aliqua persona cōburi meruerit: si tñ
arrabonē ostēderit/idest si bona munera iudicib⁹ ob
tulerit/salua erit. Est eñ vn⁹ lapis preciosus/q̄ cōbu-
ri vel puniri hoīem nō ꝑmittēs: dicit illud Esa. Cum Esa. 43
ambulaueris per aquā/tecū ero: cū pertransieris per a.
ignē: nō cōbureris. ¶ Uel dic ꝙ iudas est iniquus iu Aliter.
dex: qui sepe alios punire nititur de eo crimine quo
ipsemet innodat̃. Uerūtñ qñ crimē in ipm̄ inflectitur
q̄uis hō sit culpabilis/ipm̄ conatur liberare.

¶ Capitulum tricesimumnonū Textus: Igitur Ioseph ductus est in egyptū. Mo ralitatum. Capitulum XXVI

Egit̃ ꝙ cū vxor phutifaris oculos iniecis- Histo-
set in ioseph/ita ꝙ ipsi⁹ petisset cōcubitum: ria.
qđ cū ⁊ ille negasset: ⁊ fugiens palliū dimi
sisset. Illa vero se vidēs cōtēptā: cōtrariū vi
ro suo dixit: et ꝙ eā Ioseph opprimere voluerat/accu
sauit: ⁊ palliū dimissuꝫ in argumētū fidei ostēdisset:
propter quod vir ille nimis vxori credul⁹/ioseph car
ceri mancipasset: de quo tandem dñs miraculose eū Mora.
expediuisset. ¶ Pōt allegari cōtra fallaciā mulieris:

q̄ nō timet q̄sq̄ ipudice libidinē appetere: nec timet
falsum crimē iponere: ⁊ argumēto fidei m̄lta fingere
⁊ pretēdere: nec facit ꝯsciam inocētē dānare: Un̄ dr.
H Nō est malitia sup malitiā mulieris. ¶ Pōt ēt allega
Ecc.25. ri cōtra viros modernos: q̄.s. nimis suis credūt vxori
c. bus: ⁊ maxime vbi agit̄ d̄ pudicitia cōiugali. ¶ Pōt
Aliter. ēt allegari ꝙ q̄cūq̄ iust⁹ exēplo ioseph se oz ꝑm⁹ꝑmit
tere diffamari/ ⁊ icarcerari ꝓ legē dn̄i ꝑterire: ⁊ maxie
q̄ dn̄s solet tales expedire/ ⁊ ad maiorē gloriam ꝓmo
Aliter. uere: sicut apparuit in Susanna et in isto. ¶ Uel pōt
3. Esdre allegari pro veritate ⁊ pro innocētia: que ꝙuis aliq̄n
3. c. supprimitur/ finaliter tamen vincit. Unde dicit̄. Sup
omnia vincit veritas.

¶ Capitulum quadragesimū Text⁹: His itaq̄ gestis accidit vt peccarent. Moralitatum Capitulum. XXVII

Histo- Uo familiares Pharaonis regis egypti in
ria. carcere regis positi cū Joseph/ scʒ magister
pincernarū/ ⁊ magister pistorū/ viderūt som
niū vna nocte. Magister eñ pincernarū vi
debat corā se vitē/ in qua erant tres propagines/ in q̄
bus vue florebant ⁊ maturescebāt: ita ꝙ ciphū Pha-
raonis accipiebat ⁊ ibi vuas exprimebat/ ⁊ poculum
regi dabat. Magister vero pistorū tria canistra fari-
ne portare se somniabat: ⁊ in superiori q̄d oēs cibos q̄
fieri solent arte pistoria/ cōtinebat: aliisq̄ excelsius ꝑe
minebat: aues cibos comedere ꝯspiciebat. Ista ergo
somnia fuerūt a ioseph exposita/ taliter ꝙ pincerna in
fra tres dies debebat ad pristinū officiū restitui: ⁊ po
tū regi porrigere. Pistor vero debebat suspēdi: ⁊ aues
A carnes ei⁹ comedere. ¶ Pharao rex egypti deū sigt̄ ce
Anago. li regē. Carcer aūt eius sigt̄ istū mūdū: q̄ scʒ ꝯtinet pin
cernā ⁊ pistorē. i. ꝑplm bonū ⁊ malū: pincernā pro-
pter defectū ꝑmi parētis boni ⁊ mali: q̄ de domo pha
raonis. i. de ꝑadiso fuerūt eiecti/ ⁊ in hui⁹ mūdi carce
re vinculati. Sʒ pro certo vterq̄ somniat in carcere. i.
vterq̄ cogitat de futuris. Boni eñ q̄ in pincerna figu
rātur: vidēt vitē. i. xp̄m: q̄ h̄ʒ tres propagines. i. tres ꝑ
sonas: q̄b⁹ accipiūt vuas. i. fidē: de qua. s. ipsi exp̄mūt
vinū. i. bona opa/ q̄ infundūt in calice regis christi/ in
Ps. 103 ꝙrū ista letificāt regē christū. Ps. Uinū letificat cor
b. hois. Mali vero q̄ ꝑ pistorē designant̄/ vident ꝙ ipsi
habēt tria canistra. i. triplicē cōcupiscentiā ⁊ genus ci
Baruc. borū. i. carnis ⁊ oris ingluuiē: ⁊ aues desuꝑ volantes
3. b. idest ⁊ vanitatē ⁊ superbiā. Un̄: In auibus celi ludūt.
Unus ergo finis amboꝝ: procul dubio ꝯ̄ expositiōes
ioseph. i. s̄m sctōꝝ doctrinā boni sunt ꝑmiādi: q̄.s. pi
cerna. i. cet⁹ bonoꝝ post tres dies. i. post tria t̄pa hu-
ius vite/ scʒ in die iudicij ad gradū pristinū. i. ad bti
tudinē ⁊ imortalitatē restituent̄: ⁊ in domo regis. i. in
paradiso recipiēt: ⁊ ad ꝓpinādū vinū letitie cū ange
lis admittent̄. Ecōtra vero mali post eosdē tres dies/
s. in die iudicij/ in iferni patibulo suspēdent̄: ⁊ coꝝ alie
Deute. ab auib⁹. i. a demonib⁹ comedētur: vn̄ dr: Consumen
32. d. tur fame: ⁊ deuorabūt eos aues morsu amarissimo.

¶ Capitulū quadragesimūprimū Textus: Post duos annos vidit Pharao somnium. Moralitatum Capitulum XXVIII

B Idit pharao somniū. s. septē vaccas pīguis
Histo- simas q̄ pascebant̄ i locis palustrib⁹. Post
ria. q̄s erūpebāt septē alie macie cōfecte: q̄ con-
sumptis ⁊ deuoratis priorib⁹/ nullū saturi-
tatis dedere vestigiū: sʒ simul macie ⁊ squallore torpe
bāt. Uidit ēt ꝙ septē spice pullulabant e culmo vno
plene atq̄ pulcherrime. Alie vero septē ꝑcusse vredi e
oriebātur e stipula: q̄ prioꝝ pulchritudinē deuorabāt
¶ Primo sciēdū est ꝙ numer⁹ septenari⁹ vniuersitatē Mora.
sigt̄/ s̄m Greg. eo ꝙ vniuersa t̄pa ꝑ septenariū dierum
currūt: ⁊ sic dicā ꝙ septē vacce pingues significāt vni
uersos diuites. Septē vero spice plene signāt vniuer-
sa coꝝ t̄palia bona. Uacce vero signāt d̄moniū vniuer
sitatē. Septē vero spice squallide designāt illā quā et
inferūt/ vniuersalē aduersitatē: ⁊ sic igitur dico/ ꝙ in
ripa fluminis prosꝑitatis mūdane inueniūtur hodie se-
ptē vacce/ mūdi diuites diuitijs ipregnati: q̄ septē spi
cis. i. vniuersitate bonoꝝ t̄paliū sunt refecti. Sʒ reuera
et alia ꝑte/ scʒ post morē istā inueniūt septē vaccas ma
cras. i. vniuersitatē tormētoꝝ: a q̄b⁹ iste vacce pīgues
cū spicis suis deuorabunt̄: ⁊ eternaliter ꝯsument̄. De
mones eñ diuites deuorabūt: ⁊ sequentes aduersita-
tes ꝑcedētē ꝓsperitatē vastabūt: vn̄ sequit̄ ibidē. Ue-
niēt septē anni tāte sterilitatis: ita ꝙ obliuioni detʒ cū
cta retro abūdātia. Ideo contra istas vaccas loq̄tur
Amos dicēs. Audite verbū dn̄i vacce pingues/ q̄ estis Amos
in mōte samarie: q̄ calūniā facitis egenis: ⁊ confringi 4. a.
tis pauꝑes/ dicētes: afferte vt bibamus: q̄ ecce dies
venient dicit dn̄s. ⁊ eleuabūt vos in cōtis/ ⁊ reliq̄as ve
stras in ollis feruētib⁹. ¶ Uel dic ꝙ iste vacce ꝑmo si
gnificāt aliquos hoīes pingues/ diuites/ ⁊ sibi suffi- C
ciētes: sicut sunt q̄dā q̄ in ripa hui⁹ mūdi tenuerūt de Aliter.
suis redditib⁹ bonos stat⁹. Septē vero macre sequen
tes significāt malos coꝝ filios ⁊ successores: q̄.s. q̄nq̄
ita sunt pauperes/ macri ⁊ infortunati: ꝙ pinguedinē
ꝑdecessorū suoꝝ/ ⁊ bona q̄ acq̄sierūt/ cōsumunt deuo-
rāt atq̄ vēdunt: ⁊ tñ nullā satietatem atq̄ sufficientiā
proinde recipiunt ant̄q̄ acq̄rūt: ⁊ sic fit ꝙ squallore vi-
deo/ macies ⁊ infortuniū ipsorū/ vacuitasq̄ stipulaꝝ. i.
pauꝑtates ⁊ tenuitas bonoꝝ suoꝝ/ alioꝝ plenitudinē
deuorat: ⁊ q̄cq̄d boni alij ꝑdecessores sui cumulaue-
runt/ maloꝝ successoꝝ infortunitas deuastat: vn̄ dicit̄
Alij laborauerūt: ⁊ vos in labores eorum introistis.
¶ Uel dic ꝙ vacce iste macre sunt auari/ balliui ⁊ offi Joan.
ciales vel ꝑncipes/ raptores ⁊ vorato: es: q̄ scʒ tāte sūt 4. c.
tenuitatis ⁊ pauꝑtatis/ tātarūq̄ expēsarum ⁊ isatiabi Aliter.
litatis/ ꝙ nihil penit⁹ sufficit eis: q̄nimo dato ꝙ oēs
vaccas pingues patrie. i. oēs diuites hoīes sibi subie
ctos soleāt rapinis ⁊ exactionib⁹ deuorare ⁊ cōsume-
re ⁊ vastare: nullum tñ saturitatis vel sufficientie vesti
giū in eis apparet: immo pauꝑtate ⁊ miseria semꝑ sūt
repleti. Un̄ dr. Alij diuidunt propria ⁊ ditiores sunt: Prou.
alij rapiūt nō sua: ⁊ semꝑ in egestate sunt. 11. c.

¶ Capitulum quadragesimūtertium Textus. Interim fames omnem terram vehementer. Moralitatum Capitulū. XXIX

G Enesis. xlij. dicit̄: cū fratres Joseph ad ipm̄ Histo-
in egyptū vbi dn̄abat̄ venissent: ipse ibi frēs ria.
suos cognoscēs/ nō est agnit⁹ ab eis. fecit er D
go eis puiuiū. Et q̄ sciebat q̄ erāt primoge-
niti: fecit eos ad mēsam ꝑores sedere/ s̄m ꝙ erāt anti
q̄ores: ⁊ dato ꝙ ibi esset Beniamin adolescentul⁹/ ab
eo precipue ꝑdilectus: eo ꝙ frater erat ipsi⁹ vterinus
ipm̄ tñ antiq̄orib⁹ fratrib⁹ nō preposuit: imo q̄ erat
iunior/ locum vltimū sibi dedit. ¶ Talis Joseph est
christ⁹. Un̄ dr: Filius accrescens Joseph. Fratres sui Mora.
sunt oēs christiani. Apl̄us. Primogenitus in multis Ge. 49
fratrib⁹. Uterini ⁊ magis dilecti sunt religiosi ⁊ cleri c.
ci: qui sibi spūaliter sunt cōiūcti. Dico igit̄ ꝙ Joseph/ Ro. 8. f.
idest christus:

idest christus: quis hodie sit a fratribus .i. a fidelibus ab
scondit⁹ et ignot⁹: ipsos tamen inuicem diligit et cognoscit: et
que sit eorum etas .i. eorum perfectio / optime iudicat et discer
nit. Etas enim virtutem et perfectionem signat: in qua quanto quis
est perfectior / tanto honore paradisi est dignior. Unde dicitur:
Sap. 4 b. Cani sunt sensus hominis / et etas senectutis vita immacu
lata. Quomodo igitur isti fratres christifideles in conuiuio Jo
seph .i. in paradisum sunt locandi: optime considerat
ipse christus etatem .i. merita singulorum: ipsosque secundum primo
genita sua .i. secundum virtutes quas habent / solet ordinare / et pri
mos vel vltimos collocare. et hoc sine quacunque acce
ptione personarum: qui pro certo fratres vterini .i. viri ec
clesiastici nequaquam preferunt: quinimmo si in moribus
sint ceteris minores / vltimiores ponunt. Ibi enim non
est acceptio seu distinctio iudei et greci quinimmo sepe
Aliter. fit / quod greci qui primi sunt / sunt nouissimi / et nouissimi
primi. ¶ Uel dic quod Joseph est prelatus: qui reuera summe
debet cognoscere etatem .i. merita subditorum: et dato quod
ipsi eum non cognouerunt .i. non visitauerunt nec obtule
runt munera: nec adulando applauserunt: ipse tamen debet eos
cognoscere / et eorum sufficientias cogitare. Ergo quando ipse
facit conuiuium .i. prouisionem aliquam: ipse debet in mensa
beneficiorum ecclesie ipsos collocare priores / qui in etate .i.
in virtutibus sunt maiores: qui vere dato quod beniamin /
idest quod illi habeant aliquos fratres vterinos / idest ali
quos sanguineos / nepotes vel amicos: si tamen sint
Ps. 67. iuniores .i. moribus imperfectiores: nunquam debet eos bonis et
prouectis preponere: sed premissis melioribus ipsis vlti
Hester. mum locum dare. Ps. Ibi beniamin adolescentulus etc. Unde
1. b. Hester: Bibebant omnes in aureis poculis etc. ¶ Dato quod
Eo. ca. Joseph fratres suos ordinate secundum etates suas collo
Terti⁹. g casset ad mensam: et sic beniamin predilectus et vterinus / eo
Histo- quod esset iunior vltimus locaretur: nihil tamen propter hoc sibi
ria. deperiit: imo portio ciborum quam sibi ioseph dedit / por
Moralitas. tionem aliorum fratrum in quinque partibus excessit. ¶ Sic vero
cum fratres ioseph .i. fideles ecclesie / nunc in locis graduum et
dignitatum diuersimode sint locati: ita quod sepe fit quod illi
qui sunt vterini .i. christo magis per charitatem coniuncti / et
ab eo potissime predilecti: in mensa honorum ecclesie sunt vl
timi constituti: quod vero hodie plerumque accidit: quod illos
quos christus verus ioseph plus diligit: et quos sibi
charitas seu sanctitas magis assignat vltimos in ecclesia
Lu. 14. b. vel mundi dignitatibus ponit / dicens illud Lu. Recu
be in nouissimo loco. Ex hoc tamen nihil sibi deperit pro
pter ista: qui pro certo post mortem quando christus distribuet ci
bos glorie paradisi / isti aliis preficientur. et portio glorie quam
habebunt / aliorum glorie preferetur: qui reuera Christus illos qui
sunt modo vltimi / depressi et pauperes: aliis qui modo sunt alti
Mat. et diuites preferet: ita quod gloria eis data aliorum gloriam pre
21. b. cellet. Unde dicitur. Erunt nouissimi primi etc. ¶ Uel dic quod
Aliter. talis ioseph esse videtur defectuosus prelatus: qui re
uera de bonis ecclesie solet suis fratribus vterinis .i. fi
liis / nepotibus et compatriotis et familiaribus magis
Ephe. dare dato quod alii antiquiores et meliores noscantur esse:
5. f. sicut dicit apostolus: quod nemo vnquam carnem suam odio habuit:
sed nutrit et fouet eam. Ciphus ioseph inuentus fuit in sac
co beniamin iunioris fratris et minoris: ad denotan
dum quod ciphus diuine sapientie in sacco .i. in corde humilium
inuenitur: qui quanto quis est per humilitatem minor / et per purita
tem iunior: tanto calice sapientie plus potatur. Exemplum de
Psal 67. f. b. Joanne: qui erat apostolus iunior: et tamen intellectu fuit altior
Ca. 37. e Ps. Beniamin adolescentulus in mentis excessu. ¶ Si
Moralitas. cut dicitur in Gen. Joseph enim populum egypti in seruitu
tem regis / dando eis frumentum regis. ¶ Sic vero predi
cator qui est dispensator frumenti / idest scripture et scien
tie christi regis: populum fidelium in ipsius regis christi
acquirit seruitutem: dum frumentum suum / idest doctrinam suam Psal.
vel etiam eucharistiam ei pandit. Psal. Ex adipe frumen 80. c.
ti saturauit eos. ¶ Uel dic quod populus pharaonis .i. dia Aliter.
boli seruus efficitur: dum frumento eius / idest bonis tem &
poralibus saciatur. Unde in Prouer. Qui accipit mu Prou.
tuum / est fenerator. 22. a.

¶ Capitulum quadragesimumoctauum Textus: His itaque transactis: nunciatum est.

Moralitatum Capitulum. XXX

Iacob in breui moriturus / voluit benedicere duo Histo-
bus filiis ioseph / scilicet ephraim et manasse: vnde cum ria.
esset in lecto decumbens: adduxit eos ioseph sibi
benedicendos ad lectum. Cum ergo primo genitum po
suisset ad dexteram / et secundo genitum ad sinistram: pater
manus suppositurus cancellauit: et dexteram secundo geni
to / qui erat sinister anteposuit: sinistram vero super pri
mogenitum assignauit: et sic cancellando et mutando ma
nus / dexter filiorum sinister / sinister vero dexter factus est
et benedictionem primogeniti reportauit. ¶ Reuera iste Allego-
Jacob patriarcha potest mihi significare deum. Joseph ria.
vero significat mundum vel quemcunque qui habet alios promo
uere / principem vel prelatum: per dexteram intelligitur prospe
ritas / per sinistram vero aduersitas: ergo istud constat / quod
Joseph .i. mundus aliquos ponit ad dexteram aliquos con
stituit ad sinistram: qui scilicet diuites ponit in dextera pro
speritatis / pauperes vero in sinistra aduersitatis. Sed Ps. 83.
reuera iacob .i. christus in die iudicii / quando benedictionem b.
dabit legislator: et ibunt de virtute in virtutem. et vide
bitur deus deorum in sion: tunc manus sue munificentie can
cellabit / et etiam eos permutabit. Sicque fiet quod dexteram pro
speritatis illis dabit / qui nunc sunt in aduersitatis sini
stra. Sinistram vero aduersitatis his dabit / qui nunc H
sunt in prosperitatis dextera: et sic fiet quod dexteri fient si Mat.
nistri / et econuerso: et quod primi erunt nouissimi / et no 20. b.
uissimi primi. Esurientes impleuit bonis: et diuites Lu. 1. e.
dimisit inanes. Joseph vero noluit sepeliri in egy Ge. 50.
pto: imo rogauit fratres / quod in terram promissionis b.
portarent: quod finaliter factum est. Sic vero nec nos Exo. 3. d
debemus velle sepeliri per malam consuetudinem in peccato: im Psal.
mo debemus rogare fratres .i. religiosos et iustos / quod 141. b.
inde suis doctrinis / exemplis et orationibus nos educant
Psal. Educ de carcere animam meam.
¶ Moralitatum super Genesim finis.

¶ Moralitatum liber secundus super exodum.

¶ Capitulum primum Textus: Hec sunt nomina filiorum Israel. Moralitatum Capitulum I

Urrexit rex no Histo-
uus super egyptum / qui non no ria.
uerat opera Joseph seu beneficia
que egypto contulerat: propter
quod filios israel per magistros
operum et plurimum opprime
bat: ipsosque sibi seruire in luto et
latere et paleis / ad edificationem suarum vrbium facie
bat. Uerumtamen sic fiebat / quod quanto plus oppri
mebat / tanto plus eorum populus crescebat. Qua
propter aliud genus oppressionis cogitauit: quia sci
licet vocatis obstetricibus: omnes quod nascebantur

tur: masculini sexus/submergi fecit: feminas vero re-
Nota. seruari mandauit. ¶ Tales videntur esse reges nsi/
plati/iudices et pricipes noui/de nouo pmoti: vel no
ui iuuenes et inscij: vel noui/bonis pdecessoribus suis
dissimiles/et in vitijs innouati: qr reuera istorum tota
cura est/filios israel.i.bonos subditos suos rapinis
et exactionibus: et tributis et seruitutibus opprimere: et eos
p suos iniquos magistros operu/scz balliuos et offi-
ciales affligere: et si q bnficia a Joseph.i.ab aliqbus
eoru amicis; ipsi vel eoru progenitores receperint: so
lent per ingratitudine cuncta obliuioni dare. Isto pa
tet de multis principibus: q si habuerunt aliquem Jo-
seph.i.aliquem magnu csiliariu vel magistrum/a quo
receperunt seruitia vel obsequia. bn solent du viuit/suis
amicis ab exactionibus parcere: sz eo mortuo/solent
illos de eius genere plus q alios infestare. Et breuiter
mali superiores hodie in regno et iurisdictione sua/mascu
los filios.i.bonos et virtuosos nituntur submergere et
extirpare femias vero.i.molles et defectuosos/et ad
Num. bn operadu inhabiles/solent seruare: et eos plusq alios
31.b. supportare. Un dr: Cur feminas reseruastis? ¶ Uel dic
Aliter. q pharao est diabolus: q scz israel.i.fideles quos per
petm subiugat/in tribus specialiter occupat: videlicet
in luto inficiete: idest/in luxuria: et in palea de leui vo
lante: idest/superbia: et in latere in igne durate.i.l aua
ritia. Istos eni pfectos maloru oper.i.capitalia vitia
vel p malos platos vel predicatores hereticos solet
B affligere: et fetus masculos.i bona opa l eis destruere:
ipsaqz in flumine carnalis voluptatis submergere.
Feminas vero.i.molles actus et reprobos/solet in ho
mine vegetare Uult eni diabolus/q mala opera in
Aliter. nobis pullulent et succrescant: bona vero deficiant et
crescant. ¶ Uel dic ad litera: q pharao diabolus per
obstetrices egypti.i. p malos platos de ecclesia bo-
die eradicat masculos.i.boies virtuosos. Ibi vero
Num. fouet/nutrit/et platat feminas.i.carnales et defectuo
31.c. sos: vnde iste videtur dicere illud Num. Interficite
Allego- quicquid est generis masculum. ¶ Uel dic q pharao
ria. est diabolus: qui semp hz odio filios israel.i.christifi
deles: potissime masculos/idest probos hoies et vir-
tuosos: ipsos in primitiua ecclesia vides et inuidens
multiplicari: p prefectos operu/idest p mundi tyran
nos faciebat affligi: et sic nome christi et fide eius pu
tabat posse destrui vel subuerti: verutame sic fiebat:
q quato plures affligebantur: idest quanto plures p
christi martyrio mouebantur/tanto fidelium nume-
rus amplius multiplicabatur: et status ecclesie in me
Prou. lius augebatur. Sicut eni dicitur l Prouerbijs. No
21.b. est sapientia/non est scientia/non est consiliu contra
deum. Et in historia tripertita legitur: q Julianus
apostata volens christi sectam destruere: sciens qd
consueuerat in tribulationibus pficere: decreuit no
tribulationibus/sed oblectationibus scdoru alos im-
Aliter. mutare. ¶ Uel posset allegari pro generali puerbio
quod dicitur cotra rusticos: quia si premuntur/talia
Tex.ca. tur et suppeditantur/melius fructificat: et ad modu vi-
2.a. nee computantur et c. ¶ Cum pharao rex egypti ma-
C dasset omnes hebreorum filios submergendos: acci
dit vt Moyses nasceretur: quem cum mater iam tri
bus mensibus occultasset: et ipsum amplius seruare
non posset: fiscellam composuit/in qua vagiente li-
gauit: ipsumqz per fluuium fluctuare pmisit. Quem
cum Termuth filia Pharaonis: que ad flumen lauan
di se gratia venerat/inuenisset: et eum corpore elegan
tem vidisset: matremqz pueri spectabat in litore/voca

uit: sibiqz paruulum nutriedum comisit: ipsum Moy
sen/idest de aquis assumptum vocauit: quem tande
adultum in filium adoptauit. ¶ Per regem egypti Allego.
intelligitur rector mundi: qui scilz a principio propt
peccatum Ade: decreuit cunctos filios humani gene
ris originali vulnere perimendos. Per mulierem he
bream intelligo sanctam ecclesiam matre. que scilicet
hebrea: idest transiens dicitur: pro eo q no habet hic
manente ciuitate: sed ad futuram mouetur. Igitur
dico: qd quotiens ista nostra ecclesia parturit Moy
sen: idest aliquem nouerit natum: primo debet eum
tribus mensibus tenere: idest in tribus virtutibus theo
logicis instruere: tandem debet eum in fluuio baptis
mi mergere: et fiscelle spei et diuine misericordie comit
tere: et tunc proculdubio, statim adest filia regis: idest
diuina gratia: que scilicet fluuium baptismi freque
tat: que ipsum de periculo liberat: et in filium recipit
et adoptat: et matri sue proprie: scilicet ecclesie: lacte
doctrine nutriendum comittit: et sic moysen. idest de D
aquis assumptum/et per aquas baptismi saluatum/ Aliter.
merito ipsum vocat. ¶ Uel dic q mater significat car
nalem concupiscentiam: que filium suum peccatorem
tribus mensibus seruat: in quantum peccatis super-
bie/luxurie et auaritie ipsum ligat. Tandem vero ipsu
in fluuium ponit: quando fluxui mundi negotiorum
et temporalis prosperitatis ipsum exponit. Filia ve-
ro regis idest gratia vel etiam beata virgo: ipsum de
fluuio mundi liberat/quando a mundi fluxu ipsum
detrahit: et per penitentiam ipsum saluat: et in filium
per charitatem adoptat: et lacte sane doctrine nutrien
dum procurat: et mulieri hebree.i.penitentie vel reli
gioni: que transit de hoc mundo ad patrem/nutrien
dum assignat: vt dicamus diuine gratie illud Joan.
Mulier/ecce filius tuus: et filio: ecce mater tua. ¶ Uel Joa.19
dic q paruulus iste significat humilium vulgus sub c.
ditorum. Filia regis ecclesiam significat: que scilicet Aliter.
in flumine diuine gratie vel penitentie lachrymose
ipsum balneare non cessat. Ista ergo filium suum: id
est fidelium vulgus: matri eorum/scilz rectoribus et
curatis ceteris nutriedum/scilicet lacte doctrie et sub
uentionis terrene comittit: et mercedem eterne glorie
promittit. Unde ista est que dicit ibide. Accipe pue- Scdm
rum ad nutriendum: ego reddam tibi mercede. ¶ Se Jose-
cundum Josephum: cum filia pharaonis Moysen phum.
inuentum in flumine: primo cuidam mulieri egyptie
dedisset: puer de lacte ipsius bibere non volebat: qua
propter vocata est mater eius hebrea. que finem rei ex-
pectans/in litore residebat: ideo soror eius dixisse le- Exo.2.b
gitur. Uis vt vocem mulierem hebream/vt nutrire
possit infantulum? Ponit etiam ibidem: qd du puer
creuisset: pharao diadema suu super caput moysi po E
suit: qui statim illud de capite proiecit: qd proditiose
factum rex consyderans/ipsum occidere voluit. Sz
ad probadu veru pueriliter hoc fecisse: carbone arde
te sibi dedit: qui nutu diuino ipm in ore posuit. et lin-
gua sibi combussit: et inde factu est/q semp impeditio-
ris et tarde lingue fuit sicut infra legitur. Obsecro te Exo.4.
dne/non sum eloquens. ¶ Sic vere dz facere bonus b.
moyses.i.bonus religiosus: de aqua mudane fluxibi-
litatis assumptus: quia reuera lac egyptiaru mulier
i.dulcedines mudi sciar/deliciar/verbor/adulator
aut delectationu no dz sugere. Juxta illud. Fili si te la
ctauerit peccatores: ne acquiescas eis. Sz lac mulieris he- Pro.1.
bree matris sue.i.dulcedine deuotionis/doctrine et 1.b.
gratie qua sibi dedit ecclesia vel religio mater sua debz
sugere

1. Pet. fugere τ gustare. Unde dr. Lac concupiscite rationabile τc.
2. a. Diadema etiā .i. honorē τ dignitatem qua pharao .i.
mūdus vel diabolus sibi per vias iniustas vult imponere/
oȝ filii refutare: τ carbonē .i. ardorē charitatis seu diui
Heb. ni timoris τ penitētie oȝ eligere: τ linguā suā cū eo oȝ
11. d. tēperare. Unde de moyse legit̄: q ipse beatus reputauit
improperiū christi thesauris egyptiorum. Jō ſm aliā
trām Esa. xlvij. dr: habēs carbones ignis sede sup eos
et erūt tibi in refrigerio. Oȝ ergo talis vir pfectus esse
Jaco. lingue tardioris. Juxta illud. Sit ois hō velox ad au
1. c. diēdū: tardus aūt ad loquēdū τc. ¶ Cū moyses vide
Textus ret quādā die vnū egyptiū/ q vnū hebreū pcutiebat τ
ca. 11. b. eidē iniuriā faciebat: occidit eū/ τ in sabulo eū sepeli
f uit: verū qr rumor exiuit in publicū/ fugit in terram
Madian: vbi Jetro sacerdotis madiā oues pauit:
cuius filiā in vxorē accepit. Et dū iste oues sacerdotis
de madian in deserto pasceret: mirabiles visiones ibi
Mora. dē vidit. ¶ Istud exponit̄ sic: Moyses q interpretatur
assumptus ex aqs: sigt hoiem penitentē q scȝ in aquis
lachrymose cōpūctiōis debet iugiter inueniri: τ ibi a
matre sua .i. penitētia: vt a filia regis .i. a diuīa grā re
cipiat: oȝ cōstitui τ imponi. Egyptius significat pec
catū vel carnē. Hebreus vero sigt aīam vel mentem.
Igitur dico: q qn moyses .i. penitēs/ videt q frater
suus spūs seu animus/ q debet dici hebreus .i. trāsiens
pro eo q ad deū τ ad paradisum oȝ trāsire festinus: op
primitur vel iniuriatur ab aliquo egyptio .i. proprio
corpore vel a pctō: statim debet cōtra eū insurgere: et
ipm per cōfessionē occidere: τ p satisfactionē sub sa
bulo τ asperitate penitētie abscōdere vel celare: τ tūc
poterit fugere ad Jetro sacerdotē .i. ad deū per deuo
tionē: τ filiā eius in vxorē accipere. scȝ scientiā τ discre
tionē/ seu gratiā/ seu deuotionē: τ sic poterit oues idest
christi fideles pascere p predicationē τ eruditionē: τ vi
siones celi videre p celestiū cōtēplationē. Unde dicit̄
Eleuauit me spūs/ τ duxit in hierusalē in visione dei.
Ezech. ¶ Uel allega ista generaliter/ q de lege nature quili
8. b. bet tenetur oppressos τ tribulatos defendere: τ eis cō
Aliter. tra impios subuenire. Unde in Prouer. Eos qui ducū
Prouē. tur ad mortē/ τ eos q ducūtur ad interitū/ liberare nō
24. b. cesses. ¶ Moyses pascens gregē/ cū duxisset oues ad
G deserti interiora: apparuit sibi dñs in rubo ardēte: vi
Textus dit enī in mōte Oreb rubū ardentē q nō cōburebatur
cap. 3. a quo cū appropinquare vellet/ vt qd hoc esset videret:
Histo- pcepit sibi dñs q calciamēta de pedibus suis tolleret:
ria. eo q locus ille terra sancta esset. ¶ Reuera sic videt̄ fe
Mora- cisse dñs pater: qr qn filios isrl' .i. fideles suos de im
litas. perio Pharaonis .i. diaboli: τ de egypto .i. de iferno
liberare decreuit: vnū signū mirabile primitus demon
strauit/ scȝ signū btīssime incarnationis: quo mediā
te populū suū liberauit. Ipse enī tunc in rubo arbore
spinosa .i. beata virgine spinis penitentie circūsepta:
moysi .i. humano generi vel iudeorū pplo apparuit:
ipsamq arborē igne scti spūs inflāmauit: τ mirabili
ter impregnauit. Nunq tamen ista arbor beata virgo
ab integritate virginitatis fuit nudata/ nec p incen
diū carnalitatis cōbusta: sed semp virgo τ integra re
seruata. Uerūtamē ad hoc q moyses .i. iudaicus po
pulus mereatur istam visionē cernere/ τ incarnatiōis
sacramētū cognoscere: necesse est vt de pedibus affe
ctionū suarū calciamenta carnalis cognitionis/ sen
sumq literalē auferat: τ q inde p fidei cognitionē in
cedat. Qui enī calciamēto carnalis sapiētie inuoluit̄
ad tantam visionē/ τ ad tanti sacramenti cognitionē
pertingere non meretur. Necesse est ergo per fidē cal

ciamentum tale soluere/ τ omnem mundi sapientiam H
amouere: quia scilicet terra in qua sumus/ sancta est
idest ecclesiam sanctā catholicam constat esse. Unde
dicitur. Solue calciamentū de pedibus tuis: locus enī Jos. 5. b
in quo stas/ sanctus est. ¶ Uel dic si vis: q ad hoc q Aliter.
homo diuinas reuelationes videat/ necesse est q ad
interiora deserti idest/ ad secreta conscientie gregem
affectionum suarum ducat: τ q calciamenta terreno
rum bonorum de pedibus affectionū suarū tollat.

¶ Capitulum quartum Textus. Respondens Moyses ait: non credent mihi. Moralitatum Capitulum II

Historia.
Inter signa q fiebāt coram pharaone pro libe
ratione populi israelitici: primum fuit de vir
ga versa in colubrum. Unde Exo. iiij. dicitur
qd virga quam tenebat moyses/ proiecta in
terram/ statī versa est in colubrū: ita vt timebat moy
ses non solum virgam illam recipere/ sed etiam hanc
videre. Dñs tamē sibi precepit/ q caudā draconis ac
ciperet: quod cum fecisset/ in virgam iterum est cōuer
sa. ¶ Istud applicatur ad statum populi iudeorum.
Uirga enī qua mūdus regit̄/ significat filiū dei pa
tris. Psal. Reges eos in virga ferrea: τ tanq vas figu Psa.
li confringes eos. Moyses vero q istam tenet/ popu 2. c.
lum iudaicum significat: qui reuera in principio istā Allego.
virgam/ scilicet deum/ in manu sua tenuit inquātum
ipsum credidit τ amauit. Per colubrum/ qui est res
corporalis τ viua/ intelligitur christi humanitas: q
scilicet fuit corporea τ mortalis. Dico igitur qd quā
do virga quam tenebat moyses idest deus: quem cre A
debat populus iudeorum/ in terram missus fuit: tūc
procudubio in draconem/ idest mortalē hominē est
conuersus: ita qd moyses iste scȝ populus iudeorū fa
ctus est tremebundus: τ a fide incarnatiōis domini
fugitiuus. Judeus enim virgam in colubrum muta
uit dum dei filij psonā hoiem factam abhorruit: τ eā Joā. 1.
credere τ accipere τ recipere recusauit. Unde dicitur: a. τ. b.
Sui eum non receperunt: τ verbum caro factum est
Uerūtamen de diuino dispensationis mandato sic
fiet: q moyses iste idest iudaicus pplus istū serpentē
christum: cauda idest in fine per credulitatem acci
piet: τ tunc sibi vertetur in virgam/ inquantum ipm
finaliter deū credet: ita q tūc proprie potest dici illud
Psal. Uirgam virtutis tue emittet dominus ex syon Psal.
dominare in medio inimicorū tuorū. In medio ini 109. a.
micorum tuorum .i. in medio iudeorum. qui mō sunt
christi τ fidei inimici. ¶ Uel dic q moyses est deus:
qui quādoq in manu sua tenet virgā .i. aliquā bonā Anago
psonā: quā scȝ in statu gratie manu tenet: τ eū in bo ge.
no retinet atq fouet. Uerūtamē sepe accidit q deus
laxat manū suā/ τ ſm occulta sue dispēsationis iudi
cia ipm peccare pmittit: τ in terra eū proijcit. dum ad
mortē terrenorū per auaritiā vel apostasiā cadere eū
sinit: qui reuera in draconē vertit̄/ inquātū in virū pessi
mum cōmutat̄. Quod vtiq ad lrām videmus de mul
tis hominibus/ q in ecclesia vel religione anteq in
terram proijcerent̄ .i. anteq ad terrena administran
da promouerent̄: erant virge .i. psone iuste τ recte/ ad
regendum alios optime dispositi. q tamē postq ad
terram .i. ad ministranda terrena dimittunt̄: vt pote
quando ad aliquod officium vel dignitatem pmo B
uent̄: tunc dracones .i. rapaces τ crudeles efficiuntur
τ in malos homines cōmutantur. Quid refert (inqt
Tullius) an quis in beluam se conuertat: aut per inie

q̃tatē ferinos mores induat⁊. Fit tñ de talib⁹ q̃ñq; q͛ moyses.i.deus ipos in cauda.i.in senectute ad mīaȝ recipit: ⁊ eos ꝑ penitētiā ad statū salutis reducit: ⁊ sic in virgas.i.in viros iustos mutant⁊: ⁊ a diaconina se uitia ⁊ neq̃tia cōuertūtur Unde dicitur. Ipsa gemēs

Tre.1.c: cōuersa est retrorsum. ¶ Uel dic ꝙ moyses est prelat⁹

Aliter. de cui⁹ manu q̃ñq; virga.i.religiosus apostatādo/ et ad terrā.i.ad seculū redeūdo/ fit draco venenosus mul tipliciter peccādo: ita ꝙ moyses.i.ꝑlatus: ipm̄ timet recipere/ malā vitā ipsi⁹ abhorrēdo: ꝑ caudā tñ i fine iste ꝑ moysen.i.ꝑ prelatū capit⁊ ab ipsoq; punit⁊: ita ꝙ sepe fit ꝙ iterū in virgā.i.in bonū virū mutat⁊. Unde

1.Reg. dr̄. Mutatus est in virū alterū. ¶ Moyses faciens si

10.b. gna corā pharaone/ manū suā in sinū mittebat: et ꝙ̄

Ca.4. diu ibi stabat/ sana erat: qñ aūt ipsam corā pharaone

b. extrahebat/ tūc leprosa fiebat. Si vero ipsam iterum

Histo= in sinū retrahebat/ ad sanitatē ꝑstinā redibat. ¶ Ma

ria. nus in scriptura significat bonā operationē: sinus est

Mora= cōsciē secretū ⁊ intētio. Dico ergo ꝙ qñ moyses idest

litas. vir iustus/ tenet manū suam.i.bona opera sua in sinu suo.i.in cōsciē secreto: ipsaq; in abscondito ⁊ occulto

C facit: tūc ipsa oꝑa ꝑseuerant vtilia atq; sana. Si vero ipsa de sinu secreti sui ꝑ ostentationē extrahat: ⁊ corā Pharaone.i.coram mūdo demōstrare ipsa gaudeat tunc lepra inanis glīe polluūtur/ ⁊ ꝑ iactantiā depra uant⁊. Quapropter necesse est ꝙ manus operatōis no stre/ ad sinū nostrū.i.ad secretū redeat: aīs in sanitate ⁊ mūdicia nūq̄ apud deū ꝑseuerat: ⁊ ideo hō q̃ gau

Psal. det facere oꝑa sua bona corā hoībus/ vt videātur ab

73.c. eis: rephendit⁊ in Ps̄. vbi dr̄. Ut q̃d auertis manum

Aliter. tuā ⁊ dexterā tuā/ de medio sinu tuo in finē? Uel dic ꝙ moyses est ꝑlatus: sinus est claustrū: ⁊ mēbrū eius est quilibet subditus. Igitur dico: dato ꝙ moyses ha beat manus suas idest subditos suos ⁊ sanctos spiri tualiter sanos ⁊ mundos: quādo tñ ipsos emittit de sinu claustri sui exterius ad terrenas ministrationes vel inter seculares eos mittendo/ faciliter solent leprā luxurie et auaritie incurrere: et quādiu extra fuerunt immundi et luxuriosi manere. Sed pro certo tunc ite rum sani efficiuntur/ quando ad sinum claustri per prelati industriam retrahuntur. Ideo ꝓcat bonus

Luc. religiosus/ foris in temporalibus occupat⁹ illud Lu

11.b. ce Reuertar in domū meam vnde exiui. ¶ Uel dic ꝙ

Aliter. ista manus est homo/ qui de sinu diuine gratie ⁊ cha ritatis emissus/ leprosus efficitur/ et peccator: qui ta men tunc temporis spiritualiter sanatur quādo ꝑ pe nitentiam ad hūc sinum reuertitur. Unde dicitur. Re

Hiere. uertere ad vaginam tuam o mucro. ¶ Uel dic de apo

47.d. statis: qui tunc leprosi ⁊ peccatores fiunt/ quando de

Aliter. sinu moysi idest de claustro apostatando/ vel in publi co inter seculares prodeunt. Tunc vero econuerso spi ritualiter sani efficiuntur/ quādo ad claustrū/ vel ad christi vel prelati sui gremium reuertunt⁊. Sicut ad li

D terā patet de religiosis ⁊ sanctimonialibus: qui quā do nimis frequētant domus parentum/ ⁊ etiā curias seculares/ vel domos prelatorum: statim solēt lepraȝ auaritie ⁊ adulationis ⁊ suꝑbie incurrere. Ideo tali bus dr̄. Reuertere ad ciuitates tuas: Usquoq; deli

Hiere. cijs dissolueris filia vaga⁊.

31.d.

¶ Capitulum septimum Textus: Dixitq; dominus ad Moysen. Ecce cōstitui te deū Pharaonis: et frater tuus. Moralitatū Ca pitulum IIII

Ertium signum quod ꝓcepit dñs ꝑ Moy sen/ fuit de aqua cōuersa in sanguinē. Acce pit enī aquā de flumie/ ⁊ fudit suꝑ aridā: ⁊ fa Histo= cta est sanguis. ¶ Sic vero loquēdo spūalr ria. sepe fit ꝙ dū aqua.i.aliqua simplex ꝑsona de suo flu mine.i.de statu religiōis/ deuotiōis vel cōplētiōis ex trahit⁊. ⁊ suꝑ aridā effundit⁊.i.ad ministrationē terre Mora= noꝝ ꝯstituit⁊: tūc vero sanguis.i.carnalis ⁊ luxuriosa litas. effici⁊: nisi cū diligētia ꝓcaueat ne labat⁊. Ps̄. Cōuer Psal. tit aquā eoꝝ i sanguinē. Uel expone sicut Apoca.viij. 104.e. ⁊.xvj. dī ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ talis aqua sigt̄ vsurarios et Aliter. auaros/ malos officiales ⁊ balliuos: q̃ suꝑ terrā dum effundunt⁊.i.qñ in terra vel patria dñant⁊: in sanguinē Eodem i.in ꝑsonas crudeles ⁊ sāguineas ꝯmutāt⁊. ¶ Postq̄ cap.b. Aaron proiecit virgā suā i terrā corā pharaone: ⁊ ver Histo= sa est in colubrū: vocauit pharao incātatores ⁊ male ria. ficos ⁊ sapiētes suos: ⁊ ꝓiecerūt singuli virgas suas/ ⁊ sir in colubros sunt cōuerse: virga tñ Aarō virgas E deuorabat magoꝝ. ¶ Istud allegari pōt/ ꝙ magi.i. Mora. hypocrite hoīes ⁊ ficti/ q̃ñq; ita bona oꝑa in apparē tia faciūt/ sicut aaron.i.sicut boni. Uerūtñ ista est dif ferētia: ꝙ virga aaron suꝑstat alijs deuorans.i. oꝑa iustoꝝ ꝑseuerāt/ oꝑib⁹ hypocritaꝝ cōsumptis: q̃ re uera miracula.i.mirabilia ⁊ singularia oꝑa q̃ faciūt iusti/ sunt mirabilia. Illa vero q̃ faciūt hypocrite seu mali hoīes/ sūt ostentibilia. Uñ Seneca. Nihil qd̄ fi Aliter. ctū est/ est diuturnū. ¶ Uel dic ꝙ Aaron summus sa cerdos significat magnos dños ⁊ ꝑlatos. Magi ꝟo significāt inferiores/ balliuos ⁊ vasallos. Cū igitur vterq; habeat virgas versas in colubrū i.in rapacem familiā: vel cum vterq; virgam iurisdictiōis sue in co lubrū.i.in rapacitatem cōuertat: vnq̄ tum tam maior q̄ minor rapinis et exactionibus vacat: virga tamen Aaron virgas magorū deuorare dicit⁊: inquantum of ficiales maiorum/ officialibus minorum inimicātur ⁊ vnq̄ tum ad iurisditionem pape vel regis vasalloꝝ dominia quotidie reprimūtur: ⁊ tūc proprie draconē deuorat/ qñ vir⁹ malus aliū malum grauat. Unde il lud. Ferrū ferro ꝓollit⁊ ⁊c.

¶ Ex capitulo septimo Textus. c. Domi nus deus hebreorum misit me ad te. Mo ralitatum Capitulum. IIII

Recepit dñs Aaron/ dicēs. Tolle virgā tuaȝ/ et extende super riuos ⁊ lacus et paludes egy Histo= pti: ⁊ cōuertātur in sanguinē: ⁊ sit cruor in ol ria. terra egypti/ tam in ligneis vasis q̄ in lapi= B deis. Percussitq; aquas/ ⁊ verse sunt in sanguinē: ⁊ cō putruit fluuius/ ⁊ pisces q̃ erant in fluuio/ mortui sūt et non poterant egyptij bibere aquam fluminis: ⁊ fo derunt sibi aquam per circuitum fluminis ad biben Mora= dum. ¶ Per aquam in scriptura possumus intellige litas. re elemosynam. Unde dicitur: Sicut aqua extinguit Ecc.3.b ignem/ sic elemosyna extinguit peccatum. Per cruo rem intelligo crudelitatē/ rapināq; et aduersitatem. Unde. Inebriabo sagittas meas sanguine ⁊c. Dica Deut. mus igitur ꝙ hodie per totam egyptum.i.per totuȝ 32.f. mundum tota aqua pietatis cōuersa est in sanguinē crudelitatis: et hoc non solum in lacubus ⁊ paludi bus idest in statibus secularibus: immo etiam in ri uis et fluminibus idest in ecclesiasticis ⁊ regularib⁹. Uasa enim lignea idest ꝑlati ecclastici: vasa lapidea idest principes seculares/ ⁊ laici ꝑient sunt crudelita tis cruore: nihilq; habēt de cuiuscūq; pietatis aut be nignitatis humore. Pisces eniȝ idest viri fluxibiles/ deuoti

denoti et pij: qui erant in flumine ecclesie/mortui sunt:
ipsumque flumen quasi iam est factum putridum per pecca-
ta. Et vt breuius concludam/quocunque se vertant egyptij
i. pauperes/siue ad clericos/siue ad laicos/siue ad of-
ficiales principum siue platorum: totum inueniunt crudeli
tate et cruore plenum: ita quod non inueniunt quid possint
bibere. i. a quo possint cuiuscunque beneficij refrigerium re-
Esa.1.c. portare. Ideo omnibus talibus potest dici: Manus
Aliter. vestre plene sanguine sunt. ¶ Uel dic quod aqua signifi-
cat prosperitatem mundi/que fluit et defluit sicut aqua:
quia reuera in sanguinem carnalis infectionis hodie
C vertitur: ita quod pisces huius fluminis scz mundani di-
Aliter. uites/per peccatum luxurie moriuntur. ¶ Uel dic quod que
fluuius religionis/vasaque lignea et lapidea: idest ec-
clesiastici debiliores et fortiores/sunt pleni sanguine
i. peccato: ita quod iam totum est putridum et corruptum:
piscesque. i. viri pij/molles et benigni et deuoti iam pe-
nitus deficiunt. Ideo egyptij. i. seculares iam non in-
ueniunt quid ibi de aqua bone doctrine/vel de boni-
tate exemplaris vite ibidem possint bibere vel hauri-
re: quapropter iam necesse est eos deficere vel perire/et
propter mala exempla ecclesiasticorum multipliciter esu-
rire. Sanguis enim et non aqua. i. carnalis vita et non pu-
ra/mala doctrina et non bona/exempla inutilia et non
sana/possunt hodie in flumine ecclesie reperiri/et in
Apoc. vasis. i. in conscientijs hominum. Unde Apocal. Exiuit
14.d. sanguis de lacu vsque ad frenos equorum. Egyptij autem
i. religiosi et penitentes iam non inueniunt in flumine
huius mundi quid possent tute bibere: quinimmo ne-
cesse est eis terram proprij corporis per penitentiam fode-
re/vt aquam viuam. i. gratiam diuinam valeant reperire.
Psal. Ideo de diabolo potest dici illud Ps. Qui conuertit aquas
104.c. eorum in sanguinem/et imbres eorum ne biberent. Secun-
Ca.8.d. da plaga fuit de ranis. Preceptum est enim Aaron/quod
Histo. extenderet manum suam super flumina/et super riuos et
paludes Pharaonis/dicens: Sic ebulliet (inquit) flu-
uius ranas: et ascendent domum tuam et cubiculum le-
D cti tui/et super stratum tuum: ingredientur domos seruo-
rum tuorum: necnon et in populum tuum et in furnos tuos
Et in reliquias ciborum tuorum etc. Sicque factum est quod rane
terram egypti occupauerunt: et vsque ad lectos et cubi-
Mora- lia hominum intrauerunt. ¶ Rane loquaces significant
litas. detractores: qui reuera hodie quasi totum occupant
mundum. In domibus enim regum et superiorum/principum/
platorum et maiorum etiam et minorum/immo in ipsis cubi-
culis et secretis cameris cotidie hodie ebulliunt tales
rane. i. viri detractores et garrulosi adulatores/magni-
loqui et verbosi. Fluuius enim mundane prosperitatis ra-
nas procreat: in quantum filios magniloquos/detracto-
res/litigiosos et clamorosos generat. Ideo in libro
Sa.19.c Sapientie dicitur: quod pro piscibus eructauit fluuius ra-
Eodem narum multitudinem. ¶ De puluere terre percusse nati
ca.8.d. sunt cyniphes in tanta quantitate/quod totam terram occu-
Histo. pauerunt: et regem et populum mirabiliter afflixerunt.
Musce etiam alia vice in egypto in tanta quantitate
nate sunt/quod domos egypti quasi penitus impleuerunt.
Mora. ¶ Sic vero de puluere ipso terre: idest de misero statu
et humili plebe nascuntur quandoque cyniphes et alie musce
i. paruuli balliui et procuratores: qui cum sint nullius sint
valoris/solent tamen omne genus hominum infestare: et
regem et populum. i. maiores et minores indebite fla-
Ca.5.a. gellare. ¶ Etiam trium dierum petebant filij Israel ire
in desertum/vt sacrificarent domino in solitudine: quia
scz sacrificium non audebant in egypto inter idolatras
deo immolare: et ideo se volebant pro deo digne sacrifi-
cando in solitudine elongare. ¶ Si vero si tute et di-
gne volumus sacrificare domino/et laudis et spiritus A
contribulati eidem sacrificium immolare: ante omnia
debemus appetere/quod de egypto. i. de peccato vel mun-
do mentaliter exeamus: et quod per viam trium dierum. i.
per cordis contritionem/oris confessionem/et operis
satisfactionem/desertum penitentie subintremus/et ibi
deo per bona opera immolemus: homo enim nunquam di-
gne deo immolat/qui se pharaonis. i. diaboli domi-
nio per dierum istorum trium spacium non elongat: et quod
desertum penitentie non subintrat/dicendo illud Ps. Psal.
Ecce elongaui fugiens/et mansi in solitudine etc. ¶ Uel 56.b.
dic quod egyptus est mundus/desertum religio: trium Aliter
dierum via/tria religionis vota: quia pro certo dum ho-
mo est in egypto. i. in mundo: et mundi negotijs egy-
ptijs peccatoribus sociatus/vix potest per bona ope-
ra domino immolare: et ideo necesse est/quod egyptum. i.
mundum et sua negotia fugiat: et quod per viam trium die-
rum. i. per tria religionis vota/per obedientiam contra
superbiam/per paupertatem contra auaritiam/per casti-
tatem contra luxuriam/ad religionis penitentiam et soli-
tudinem se conuertat. Unde dicitur: Cepit Jonas introi- Jone.
re in ciuitatem itinere trium dierum. 3.b.

¶ Capitulum nonum Textus: Dixit autem dominus ad Moysen: Ingredere. Capitulum decimum Textus: Et dixit dominus ad moysen. Moralitatum Capi. V

Sicut ponitur Exo. ix. et xij. inter ceteras egy- Plage
pti plagas vna fuit animalium per tempesta- diuerse.
tem occisio. Altera fuit vlcerum et vesicarum B
per cineris aspersionem inductio: alia tonitruo- Histo.
rum et grandinum emissio: alia locustarum omne viride con-
sumentium introductio: alia tenebrarum oculos exce-
cantium per triduum obscuratio: alia tandem primogeni-
torum mors et consumptio. ¶ Sic vero egyptij. i. peccato-
res plaga multiplici vitiorum leduntur: quia scilicet ante omnia Mora.
tempestas tentationis occidit in eis animalia. i. ani-
malitatem spiritualem. s. discretionis sensum et motum bo-
ne operationis. Secundo cineris in ventum sparsio. i. bo-
norum operum si que habent in ventum elatio/seu ventosa
ostentatio: efficit in eis vesicas tumoris. i. presumptionis.
Tertio accidit in eis tonitruorum/ignium et grandinum:
idest discordiarum/inuidiarum/iniuriarum turbatio.
Tandem per locustas. i. per motus carnales: accidunt in
eis omnis rei viridis. i. omnium virtutum et viroris bone con-
uersationis consumptiones. Quarto succedunt tenebre
i. mentis excecationes et obstinationes. Ultimo moriun-
tur primogenita eorum. i. anime per eternas damnationes et af-
flictiones. Et sic patet quod verum est quod in Ps. scribitur: Psal.
Multa flagella peccatoris: sperantes autem etc. Sic di- 31.c.
ci potest illud Hiere. Plaga inimici percussi te castiga-
tione crudeli. ¶ Uel dic quod tenebre facte sunt in egy- Hiere.
pto tribus diebus/ita vt nemo videret triduo fratrem 30.c.
suum. Triduum tenebrarum significat triplicem men- Aliter.
tis excecationem: illam scz qua homo non permitti-
tur videre celestium felicitatem/terrestrium vanita-
tem et instabilitatem/infernorum periculum et acerbi-
tatem. Dum enim in egypto i. in corde peccatoris/isti tres
dies tenebrarum. i. ista triplex excecatio mentis precedit:
restat quod primogenitus eius. i. anima per vltima moriatur: et ab
angelo percutiente. i. a dei sententia eternaliter occidatur.
In plagis egypti vbi aqua conuersa est in sanguinem/
animalia mortua/tenebre facte/primogenita occisa etc. Eodem
¶ Terra iessen vbi erat filij israel/de his omnibus fuit ca.8.

lari statu ad ecclesiasticū ascendūt: ꝛ sic periculū dam
nationis euadere: ꝛ ibidē se saluare credūt: qui tñ ibi
dem ebucrati ꝛ luxurie vacātes: deteriores fiunt: ꝛ dā
nationis periculum plus incurrunt. De hoc cōque
Hiere. ritur dñs: Quid est: inquit: ꝙ dilectus meus in do
11.c. mo mea facit scelera multa.

¶ Capitulum vicesimumprimuz Textus:
Uisitauit aūt dominus Sarā sicut promi
serat: ꝛ impleuit. Moralitatū Cap. XVI.

Abraam duos filios habuit: scꝫ Isaac de li
Histo bera: ꝛ Hismael d ancilla. Hismael aūt fuit
ria. ferus homo: venator ꝛ sagittarius: de quo
dicit supra.xvj. ꝙ manus eius cōtra oēs: ꝛ
manus oīm cōtra eū: ꝛ eregione fratrum suorū figet
tabernacula. Isaac aūt fuit bonus ꝛ mansuetus. Ue
rūtamē Hismael (ꝭm Paulū aplm) semꝑ fratrē suū
Gal.4 Isaac opprimebat: ꝛ eidē molestias magnas infere
o. bat: qua propter cū Sara mater Isaac hoc quadam
die cerneret: dixit ad Abraā: Ejice ancillā ꝛ filiū eius:
Nō enim erit heres filius ancille cū filio libere. Igit
Agar cū filio hismael ejcit: vter aque ꝛ panis sibi ab
abraā in scapulis imponit: ꝛ dimissa ꝑ deserta sitiens
ꝙ vagat aqua ꝯsumpta. Angelus vero dñi apparens
f ostendit puteū sitienti: ꝛ sic eā cōsolat. ¶ Abraā signi
Tropo ficat bonū prelatū: q reuera in domo sua.i. ecclesia ha
logia bet duo genera filiorꝫ: quosdam bonos more Isaac:
prelati quos.s. diuina gratia generauit: quosdam vero ma
boni los more hismael: quos sibi vxor ancilla.i. diabolus
vel simoniaca ambitio: vel carnalis affectio ꝓcreauit
Sed reuera inter istos semꝑ solent esse iurgia: qꝛ his
mael q significat malos ꝛ maxime discolos ꝛ ꝑuersos
q reuera ꝑ ꝯtradictionē ꝛ rebellionem: inuidiā ꝛ de
tractionē oībus se obijciunt: ꝛ eregione fratrum suo
rum tabernacula sua figunt: inquantum oīm aliorū
voluntatibus cōtradicunt: ita ꝙ manus eorꝫ contra
1.Thes. oēs: ꝛ manus oīm eis obsint. Unde apostolus. Deū
2.d. nō amant: ꝛ cunctis hominibus aduersant. Isti di
co semꝑ solent ꝑsequi isaac: qꝛ scꝫ mali semꝑ sunt solli
Eccle. citi bonos offendere ꝛ eis inimicari. Ideo dicit: Con
33 b. tra bonū malum est: ꝛ contra vitam mors: sic ꝛ cōtra
virū iustum peccātor. Sed quid? pro certo isti non debēt
esse heredes in ecclesia: nec quantū ad bñficia tempo
ralia: nec quantū ad bona spūalia. Ideo abraā.i. pre
latus: debet eos ejcere: ꝛ vna cum matre sua simonia
vel affectiōe carnali ab ecclesia segregare: dicēs illud
Judicū: Heres in domo nostra esse nō poteris: qꝛ de
Judi. adultera natus es. ¶ Uel dic etiā moraliter loquēdo
11.a. ꝙ due iste mulieres: Sara libera: Agar ancilla: signi
Aliter ficant animam ꝛ carnē: ꝛ Isaac filius significat ope
ra bona q ab aīa producunt. Hismael aūt filius ancil
le: significat opera mala: que a carnis cōcupiscētia ꝓ
creant. Isaac igitur ab hismaeli impugnari dicitur:
qꝛ constat ꝙ carnis opera solent spūalibus operibus
G inimicari: ꝛ cōtra ea preliari. Unde aplus: Caro cōcu
Gal.5.c piscit aduersum spūm: ꝛ spūs aduersus carnē: hec enī
sibiinuicem contrariantur. Sequitur: manifesta sunt
opera carnis. Abraam.i. homo: qñ videt istos duos
filios.s. hismael ꝛ isaac.i. malos affectus: cogitatus:
ꝛ opera cōfligere cōtra bonos: ꝛ in domo cordis sui
videt ipsa opera carnis: opera spūs molestare: statim
oportet ancillā ꝛ filiū eius.i. carnē ꝛ opera carnalia ej
cere ꝛ deprimere: ꝛ ad desertū penitentie mittere ꝛ pa
nem ꝛ aquā per abstinentiā sibi imponere ꝛ sic ibi an
gelum testamenti christum poterit inuenire, qui pu
rum misericordie sibi poterit demonstrare.

¶ Capitulum vicesimum secundū Textus:
Que postꝙ gesta sunt tentauit deus.
Moralitatum. Capitulū. XVII.

Uolens deus tentare Abraam: ꝑcepit sibi ꝙ
filiū suū quem diligebat Isaac tolleret: ipm
ꝙ sup quendā montē quē sibi ostenderet: oc Histo
cideret: ꝛ ei immolaret. Tulit ergo Abraam ria.
secū filium suū Isaac vna cū duobus iuuenibus ꝛ asi
no: quos scꝫ ad pedē montis dimisit. Ipse aūt Abraā
ꝛ filius eius: q ligna qbus erat sacrificandus porta
bat: montē ascēdit. ignē ꝛ gladiū in manibus tenuit:
ꝛ ligna sacrificio preparauit. Succensis aūt lignis: ac
cepit abraā filiū suum: ꝛ ꝓiecit sup arā Cumqꝫ manū
ad gladium extenderet ꝓ filio occidendo ꝛ domino
immolando: statim affuit angelus qui ꝓhibuit: ꝛ q
arietem q herebat in monte inter vepres cornibus: lo
co pueri interficere sibi iubet. Sic ergo fit ꝙ dū aries H
occidit: Isaac liberat: sanusqꝫ ad iuuenes reuertitur:
a qbus interius aduētus ipsius expectabat. ¶ Abraā Allego
est deꝰ pater: Isaac dei filius: aries ipsius dei filij cor ria pul
pus: ligna: vepres ꝛ ara: crucē designant: gladius ꝛ lā cherri
ceam ꝛ clauos: ignis etiā passionis ardorē significat: ma.
duo iuuenes remanētes: duos ppl'os significant nō
credentes: iudeos scꝫ ꝛ gentiles: asinus aūt qui eos
comitatur: significat stulticiā qua increduli hebetan
tur. Dico igit ꝙ Abraā q interpretat deꝰ pater: isaac
filium suū immolandum in ara crucis decreuit: ita ꝙ
gladiū ꝛ ignē i dest ipsius passionis asperitatem ꝯtra
eū preparauit: accidit tñ ꝙ isaac.i. filij deitas nil pati
tur: aries vero.i. christi sola hūanitas immolat: dum
scꝫ cornua eius.i. manus ad modū cornuū extente in
ter vepres.i. inter ligna crucis clauotenus alligant: ꝛ
crucis cornibus astringunt. Uñ dicit Cornua in ma
nibus eiꝰ. Duo vero iuuenes.i. duo ppl'i: iudei videlꝫ Abac.
ꝛ gentiles: in infidelitate sua ꝓ maiori ꝑte manserūt: 3.a.
inquantū ad montē fidei nō ascenderunt: nec incarna
tionis aut passionis mysteriū cognouerūt. Qui etiā
asinū.i. stulticiā habuisse dicunt: ꝓ eo ꝙ isti in sua stul
ticia obstinati legunt: nec credidisse que credēda fue
rant ꝓbant. Uñ: O stulti ꝛ tardi corde ad credenduꝫ Luc.
in his q locuti sunt ꝓphete. Apl's: Dicentes se esse sa 24.d.
pientes: stulti facti sunt. Rom.

¶ Capitulum vicesimumquartū Textus: 1.c.
Erat aūt abraam senex dierūqꝫ multorum. A
Moralitatum. Cap XVIII.

Postꝙ Abraā de Sara vxore sua filium suum
isaac genuisset: ipsumqꝫ filium immolare tē
tasset: ꝛ in loco filij arietem occidisset: filius
vero nihil mali passus fuisset: accidit ꝙ Sa
ra eius vxor mortua est. Quod videns Abraā: sicut di Histo.
citur hic: Seruū suū eliezer misit in mesopotamiā: ter
ram scꝫ gentiliū: vt ꝛ filio suo isaac ꝓcuraret vxorem. Gen.
Uenit igit in ciuitatem Nachor: vbi erat puella pul 24.a.
cherrima scꝫ rebecca: filia bathuelis: que descendit ad
fontem: vt impleret hydriam suam. Ab illa igit puel
la aquam sibi dari petijt. Que non eū solum: sed etiā
ꝛ camelos suos adaquauit. Iste ergo seruus causam
legationis sue rebecce parentibus aperuit: ꝛ eaꝫ filio
domini sui tanꝙ procurator: ducit in cōiugem: datisqꝫ
ꝙ sibi armillis ꝛ ornamentis: ad domum domini sui
ducit: vbi isaac meditantem in agro repetit: que viso
eo statim de camelo descēdit: et pallio se inuoluit: ipse
vero

vero puellam factis nuptijs sibi matrimonialiter co-
pulauit: eamqꝫ in tabernaculo sare matris sue introdu
xit: ⁊ eam tantum dilexit/ꝙ amore eius mortem ma-
tris sue obliuioni dedit: ⁊ tandem duos filios/esau.s.
⁊ iacob generauit: quorum Esau malus fuit: Jacob
Allego. vero sanctus ⁊ optimus homo fuit. ¶ Sic ergo postꝙ
abraam deus pater de vxore sua sara.i. de synagoga
genuisset isaac.i. christum filium benedictum: ariesqꝫ
i. christi humanitas immolata fuisset in cruce: ipseqꝫ
B isaac.i. ipsa filij diuinitas nihil passa fuisset: accidit
ꝙ vxor sua synagoga per infidelitatem mortua fuit:
inquantum scꝫ fidem incarnationis filij non recepit. Vñ
Jo.1.a. dicitur: In propria venit: ⁊ sui eum non receperunt. Et
Ezech. Ezechiel: Mortua est vxor vespere: quapropter abraã
24.c. deus misit seruum suum.i. apostolorum ⁊ predicatorum
cetum ad terram ⁊ ciuitates gẽtiles: vt scꝫ puellã no-
bilem/scꝫ ipsamqꝫ ecclesiam de ipsa gentilitate natã/fi-
lio suo christo in vxorẽ acciperet: qui scꝫ hãc predican
do rogãt vt de puteo ⁊ hydria naturalis philosophie
quã habebat: ⁊ de aqua scientiarum quã continue hau-
riebat/camelos suos.i. fideles populos adaquaret:
quia reuera ecclesia collecta de gentilibus puteo suo
i. scientijs physicis multum adaquauit fideles ⁊ mul-
tum etiã fugauit hereticos infideles sicut in Augusti
no apparuit: qui etiã ante fidem clericus inter gentiles
magnus fuit. Igitur iste seruus.i. predicatorum cetus:
isti puelle.i. ecclesie primitiue armillas et ornamenta
gratiarũ ⁊ virtutũ donauerũt. Isaac vero i. christus/qui
iam ad meditãdũ in agro paradisi per ascẽsionẽ ascẽ-
derat: ipsam puellã sibi matrimonialiter copulauit:
eãqꝫ in tabernaculo matris sue.i. per sacrã scripturãꝫ que
fuit tabernaculum synagoge/matrimonialiter intro
duxit: interim sibi scripturarum dogmata reuelauit.
Ipsa vero ecclesia.i. puella/viso isaac.i. cognita christi
maiestate: de camelo/idest de superbia gẽtilis fastus
se humiliando descendit: et pallio bonorum operum se
inuoluit/exemplo hester: que viso Assuero dicebat:
Vidi te dñe sicut angeluꝫ dei/conturbatumqꝫ est cor
Hester. 15. meũ pre timore glorie tue: valde es admirabilis dñe:
et facies tua plena est gratiarum. Sic igitur fit ꝙ ab
Isaac ⁊ rebecca.i. a christo ⁊ ecclesia plures filij.i. plu-
res christiani gignuntur quorum quidã iacob/qui bo
C ni: alij vero Esau/qui mali/dici merentur: qui reuera filij
christi et ecclesie diuiduntur in duo: qui quidam sunt
iacob.i. boni ⁊ deo amabiles. Alij vero sunt esau.i. ma
li/⁊ deo odibiles. Vnde Malachias: Jacob autem
Mala. 1.a. dilexi: esau vero odio habui. ¶ Cum Rebecca secundum ꝙ di-
citur hic cap. xxv. duos filios concepisset/scilicet esau
ca.25.c. Histo. malum/⁊ iacob bonum: ⁊ tẽpus partus instaret: col-
lidebant pueri in vtero suo ac si inuicem dimicarent
quis eorum nasceretur prius: tamẽ factum est ꝙ esau
qui malus est/natus est primus: Jacob vero bonus/
natus est vltimus. Fuit ergo esau venator et ideo pa-
ter ipsum amabat: eo ꝙ de venationibus suis come-
debat. Jacob vero qui erat simplex ⁊ agricola/qui ve
nationes non portabat: a patre non intantũ dilectus
Mora. erat. ¶ Pater iste Isaac est prelatus: mater vero est
ecclesia vxor sua. Igitur dico ꝙ ista mater ecclesia in
vtero suo.i. in collegio vel in claustro quandoqꝫ con-
cipit plures filios: idest plures subditos: quosdaꝫ scꝫ
Esau.i. malos: et quosdam vero similes iacob.i. bo-
nos. Sic ergo fit ꝙ quando tempus appropinquat/
vtpote quando vacat aliquod beneficium: ita ꝙ ali-
quis promoueatur/⁊ ꝙ exterius paratur: et per promo-
tionem ad exterius beneficium emittatur: incipiũt in

lucẽ isti pueri/scilicet subditi collidere/⁊ partes alter
alterius impugnare: ⁊ hoc quia vult quilibet primus ad
promotionem exire. Sꝫ quid? Pro certo Esau qui fuit
pilosus/primus exisse dicitur: quia scꝫ hodie illi qui potes D
exeunt/dum tamen sint pilosi.i. diuites: primi ad be-
neficia promouentur. Illi vero qui sunt iacob.i. boni
et simplices/impromoti in claustri vtero dimittũtur:
vel saltem alijs postponuntur. Breuiter enim istud est
verum hodie: ꝙ illi qui sunt mali/dum tamen sint ve
natores et exactores: et de venationibus diuitiarum
suarum ipsis suis magistris munerũ oblatores sunt
ab eis predilecti. Illi vero qui more iacob sunt simpli-
ces/⁊ pilis diuitiarum nudi: nec venationi rapinarũ
dediti/ab eis sunt neglecti. Prelati enim ⁊ principes
nullum subditum ⁊ officialem vel familiarẽ diligũt:
nisi illum de cuius venatione comedunt/vel a quo lu
cra vel munera ac emolimenta percipiunt: ⁊ de cuius
rapina partem suam assumunt: nec alium in officijs
suis libenter tenent/promouent vel extollunt. Vnde
Michee: Si quis non dederit in ore eorum quippiam: Mich. 3.b.
sanctificãt super eum prelium. Vnde supra cap. de vipera.
De quibus fit mentio Gen. xxvj. ¶ De puteis quos ca.26.d Histo.
abraã et serui eius/Isaac ⁊ serui eius foderunt/quos
et philistei pro viribus obstruebant: Potest dici ꝙ
abraam est deus pater: serui eius fuerunt prophete:
Isaac dei filius: serui eius fuerunt apostoli ⁊ euãgeli-
ste. ¶ Igitur dico ꝙ isti puteos scripturarũ fecerunt: Mora.
qui scꝫ illi vetus testamentum/isti vero nouũ cõposue-
runt. Sꝫ pro certo palestini.i. iudei istos puteos nostros
nituntur terra obstruere: dum intellectum scriptura-
rum per terrenum sensum ⁊ peruersum exponendo co
nantur occupare.

¶ Capitulum vicesimumseptimũ Textus:
Senuit autem Isaac: et caligauerunt oculi
eius. Moralitatum. Capitulum. XIX.

ISaac senex ⁊ cecutiens/dum duos filios habe E
ret: scilicet Esau primogenitum/⁊ Jacob vlti- Histo-
mo genitum: ⁊ primogenito suo benedicere de- ria.
creuisset: vocauit eum/precipiens ꝙ arcum et
pharetram suã sumeret/⁊ ꝙ in venationem iret/⁊ ci-
bos sibi gratos pararet: de quibus comedẽs/benedi-
ctionis gratiam sibi daret. Igitur dum Esau pilosus
ad venationem foras properans/iussa patris exequit:
Jacob frater eius iunior domi remanẽs/benedictio-
nem suã surripit/furatur: de consilio enim matris rebecce
duos hedos preparat: vestibus optimis esau se ornat
⁊ manus suas vt videatur pilosus/hedorum pellicu-
lis circũligat/⁊ sic cibos nomine Esau patri presentat:
qui tangens manus eius: pilosas esse sentiens/filium
primogenitum ipsum putat dicens: ꝙ licet haberet vo-
cem iacob/ꝙ tamẽ manus erant Esau: ⁊ cum cibum
comedisset paratũ benedictionẽ sibi ⁊ suo semini sta-
tim donat: primogenitus vero qui iussu patris vena-
batur in agro: postea veniens nil reportat. Sic ergo
factum est/ꝙ virtute benedictionis iunior primoge-
nito est prelatus/⁊ minori fratri primogenitus est sub-
ditus: quia pater cecutiens/dum minorẽ filiũ primoge-
nitum credidit: vnũ pro alio benedixit: ⁊ sic iacob bñdi
ctionem esau a patre habuit: virtute cuius in terra pro-
missionis/que de iure debebatur primogenito/mox
successit: ⁊ sic iacob: idest supplantator dictus est: quia
supplantauit fratrem taliter. Juste (inquit) vocatum
est nomen eius iacob. ¶ Per istum isaac cecutiẽtem
possum intelligere prelatum carnalem ⁊ ignorantẽ/⁊ Mora.

parā per rōnem videntē: p vxorē eū rebeccā q̄ interp̄tatur/multū accepit: intelligit̄ carnis affectio seu ambitio/que scȝ hodie accipit vniuersuȝ. Un̄ Abacuch:
Abac. 1.d. Totum in hamo subleuauit. Per duos ꝯo filios intelligitur subditoꝝ suoꝝ duplex ꝯditio: qꝛ scȝ quidam sunt pͥmogeniti.i.boni/q̄ sunt filij ecclesie senes ꝛ maturi/exterius venationi dediti.i.in negotijs ecclesie occupati. Quidā vero sunt iuuenes ꝛ iuniores: sicut sunt cognati et nepotuli/intus in domo ecclesie quiescentes: et circa patrem ꝛ prelatum in aliquibus officiis cōmorantes. Igitur dico ꝙ quādoq̄ accidit ꝙ isaac: idest malus p̄latus per carnis affectionē/vel per ignorantiam cecus factus vult aliquā benedictionē.i.promotionem impēdere: ꝛ pͥmogenitū filiū.i.aliquē antiquum q̄ satis seruiuit ecclesie: intēdit pͥma facie promouere: ita ꝙ sibi precipit ꝙ venationi ꝛ negotioꝝ administrationi vacet/vt benedictionē.i.pͥmotionē reportet: dicens illud apostoli: Labora sicut bonus miles
2. Tim. 2.a. christi. Quia sicut dicitur in libro sapie: Bonoꝝ labo
Sap. 3.c rum gloriosus est fructus. Uerūtamē sepe fit/ꝙ dum tales primogeniti exterius iussa patris ꝛ vtilitatē ecclesie faciunt: tunc instigante matre sua.i.carnali affectione ꝛ ambitione: iuuenes domi remanentes/ pͥmogenitos esse dicunt: inq̄tum scȝ sibi debere dari promotiones asserunt: qꝛ cibos.i.munera simoniaca: patri i prelato offerunt: ꝛ manus.i. opera obsequiaq̄ et seruitia que fecerunt/ostēdunt vna cū pelle carnalis affectionis/vel ꝯsanguinee ꝯiunctionis quā pretendunt. Sic ergo fit ꝙ taliter decipiūt patrē.i.prelatū: qui se faciūt pͥmogenitos.i.magis bene meritos cre-
G dere: ꝛ sic solent benedictionē.i. pmotionem que debebatur pͥmogenitis ꝛ antiquioribus reportare. Sicq̄ iuniores antiquioribꝰ preferunt. Primogeniti vero boni ꝛ laboriosi/qui post venationis et laboꝝ studia p remunerationē reuertunt̄ ad patrē: in subiectione remanent: ꝛ supplantatores ꝛ impij pͥmouent̄: ꝛ terram pmissionis.i.bona ꝛ pinguia beneficia consequūtur.
Eccle. 10.b. Unde Eccl̄s: Uidi seruos in equis/ꝛ principes ambulantes sicut seruos super terram. Mater eū coruȝ.i. ambitio que optime parare cibos nouit: quibus prelati libenter vescuntur: duos hedos.i.munera duplicata ꝛ magna accipi mandat: vestesq̄ optimas: idest exteriorem pompam recipi consulit: ꝛ tādem manus pilis.i. diuitijs ꝛ muneribus circumuolui precipit. Quibus tactis manualiter.i. apprehēsis iste pater.i. prelatus ipsum esse primogenitum asserit atq̄ dicit:
Mat. 3.c. Nunquid tu es filius meus primogenitus esau? Tu es filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. Tactui eīn magis credidit q̄ auditui: qꝛ isti plus volunt munera tāgere/q̄ pmissiones audire. Filij (inq̄t) accede ad me/vt tangam te. Accessit ꝛc. Statimq̄ vt sensit vestimentorum eius fragrantiam/benedicens illi ait: Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni/cui benedixit dominus: Seruiāt tibi tribus: esto dominus fratrum tuorum. Uide ibi. ¶ Uel dic ꝙ isaac.i. ma-
Aliter. lus prelatus quando vult dare benedictionē.i beneficium vel prebēdam/vocat primogenitum predilectū ꝛ ab eo dilectum ꝛ sibi dicit/ꝙ ad venationē vadat/ ꝛ sibi cibos offerat.i.ꝙ munera sibi pcuret: ꝛ querat vbi beneficiū quod vacat/det sibi per benedictionē p
M munere. Uerūtamē sepe fit ꝙ dum pcurat venationē suam.i.munera que debet sibi offerre/ab alio anticipetur: qui oblatis hedis.i. muneribus pro primogenito acceptatur/ꝛ alius spe fraudatur. Sicq̄ fit ꝙ ille qui prius cibos offert/ꝛ q̄ priꝰ munera symoniaca patri profert/ benedictionē et promotionē ab eo prius refert: vt qui prior apportat/prior habeat: ꝛ q̄ prior offerat/reliquias prior tangat. Solent ergo illi mali et pessimi superiores alijs superuenientibus sic excusare.
Uenit (inquit) germanꝰ tuus fraudulenter/ꝛ abstulit bn̄dictionē tua. Benedixi ei et erit bn̄dictus. ¶ Uel Aliter.
dic ꝙ iste pater est iudex: quia reuera illi non vere cognoscit. quē mediāte pilo.i. mediātibꝰ muneribꝰ vel affectione examinat atq̄ tangit: ꝛ ideo fit ꝙ talis bn̄dictionē alter iniuste reportat/dū pro ipa iudex iniuste iudicat: ꝛ alterius iustitiā sibi donat. Cōtra quod Esa. Esa. 5.f
Ue qui iustificatis impiū p muneribꝰ/ꝛ iustitiā iusti Allegoria.
aufertis ab eo. ¶ Uel dic ꝙ isaac est deꝰ/q̄ scȝ duos filios habuit.i.duos populos/ scȝ iudaicū pp̄lm primo Osee. 11 8.
genitū. Osee: Primogenitus meus israel/et gentilez etiā iuniorē. Sed dū esau.i. pp̄ls iudaicus exteriꝰ circa sensum literalē scripture remanet: iunior gētilis domi remanēs.i.interius sensum scripture penetrās: patris benedictionē/scȝ fidē christianā habet: ꝛ celi bn̄dictionē recipiet. Iste eū dū patri suo deo ad instinctum matris sue gratie cibū virtutū cū pellibꝰ bonorū exemploꝝ pn̄tat: bn̄dictionē fidei et glorie que fratri suo primogenito.i.populo iudaico debebatur/reportat. Unde dicitur. Multi venient ab oriente ꝛ oc- A
cidente/ꝛ recumbent cum abraam/isaac ꝛ iacob: filij Mat. 8
aūt regni eijcientur foras. Esau aūt psequitur Jacob b.
benedictum: ꝛ iudaicus populus odit ꝛ persequitur christianum. ¶ Uel istud potest allegari de occulta Aliter.
dei prouidentia: q̄ preter et contra voluntatem ꝛ spē hominum suū introducit effectum. Decreuerat enim deus se Jacob benedictionem daturum: quapropter ipse fecit ꝙ contra propriam intētionē ipm Isaac benediceret: ꝛ ꝙ frater suus tunc temporis foris esset: qꝛ scilicet sepe fit ꝙ deus hominem propter intentionē tanq̄ instrumento suo vtitur: vt finis quem intendit Aliter.
efficaciter consequatur. ¶ Uel allega cōtra hypocritas. qui similes sunt Jacob: quia scilicet manꝰ idest opera sua cooperiunt pellibus idest fictis palliationibus: quapropter sepe fit ꝙ benedictionem idest pro Aliter.
motionem reportant. ¶ Uel dic ꝙ de hypocrita potest dici/ꝙ vox inquit vox iacob est/sed manꝰ manus sunt esau: qꝛ scilꝫ vocē habent bonā et verba honesta/ sicut iacob q̄ fuit bonus: manus autē impias habēt ꝛ opera mala/sicut esau q̄ fuit malus.

¶ Capitulum vicesimumoctauum Textꝰ Uocauit itaq̄ Isaac Jacob. Moralitatū. Capitulum. XX

Sicut dicitur Gen̄ xxviij Jacob fugiens irā Histo-
Esau fratris sui/recessit in Mesopotamiā ria.
ad Laban auunculum suum/ vt sic a fratris impetu saluaretur. Dū igitur esset in via supposito lapide capiti suo/obdormiuit: ꝛ in somnis scalam celum tangentem aspexit/et angelos per scalam B.
ascendentes et descendentes/dominūq̄ innixum scale vidit. Tandem vero venit ad puteū: cuius os grādi lapide claudebatur/vbi oues et cameli adaquabātur: post hoc Lyam ꝛ Rachelem vxores accepit: ꝛ ipsi Laban multas diuitias acquisiuit. ¶ Reuera sic de Moralitas.
bet facere iacob supplantator idest quilibet qui vult diabolum supplantare. Si enim videt ꝙ Esau. frater suus idest diabolus vel etiam corpus propriū ips persequatur in patria patris/scilicet in mundo. ꝛ eū per diuersa vitia conetur occidere. debet statim patriam et mundum per contemptum exire: ꝛ ad Labā idest ad

idest ad deū ꝑ orationē/ ⁊ ad matris sue.i. diuine grē
mandatū dz in terrā alienā/scz ad religionē vel eccle-
siā/vel ad morū ꝑfectionē transire. Supra.xij. Egrede
re de terra tua ⁊ de cognatione tua/ ⁊ veni in terrā quā
monstrauero tibi. Dū ergo talis viā ꝑfectionis ag-
greditur: necesse est ꝙ a mundi tumultibus quiescere vo
lens/capiti suo supponat lapidem.i.christū: q est pe
tra firma/scz ipsi per spem et desideriuz innitatur: qd si
fecerit: in pace per mentis tranquillitatem quiescet: scalā
plenā deo ⁊ angelis ꝑ quā in celū ascenditur.i.viāvirtu
tum q christus est: vbi ⁊ viri angelici ascendūt in celū
cognoscet: tandē puteū sacre scripture: q grandi lapi
de/idest grādi difficultate clausus est: ⁊ q pro adaquā
dis ⁊ potandis camelis ⁊ ouib9.i.magnis ⁊ ꝑuis or-
dinatus est reperiet: ⁊ tandē duas filias Laban/scilz
Rachelē ⁊ Lyam.i.duas vitas filij dei/cōtēplatiuam
⁊ actiuaz in vxores accipiet: ⁊ ipsius Laban diuitias
C i.virtutes ⁊ merita vel gl'iam eternā a deo ꝑcipiet et
Ge.41. acquiret: ⁊ sic poterit dicere illud Geñ. Crescere me fecit
g. dñs in terra paupertatis mee. Sz sicut videmus ꝙ ia
cob quis esset valde ditatus. Esau tñ fratrem suū si-
bi occurrentē timebat: nec ipm habere voluit sociuz
vel vicinū. Sic dato ꝙ hō virtutibus sit ditat9/ semꝑ
debet fratreꝫ suū scz corp9 vel diabolū timere/ ⁊ occur
sum ei9 scz tentationū suaꝝ impetum formidare: pro
Geñ. 32 pter qd debet dñm exorare/dicens illud Geñ. Libera
c. me dñe de9 de manibus fratris mei: qr valde ipm ti-
Aliter. meo. ¶ Vel dic ꝙ Jacob est christus: q scz ad instin-
ctū ⁊ ad ꝑces matris sue.s.synagoge/patriā suam scz
paradisum dimisit: ⁊ ad Laban.i.ad mundum ꝑ incar
nationem venit: vbi scalam q celos tangit.i. crucē in
uenit: ⁊ ibi supposito lapide sepulchri dormiuit. Fa-
ctūqꝫ est ꝙ duas filias mūdi.s.alam ⁊ carnem sibi co-
Ge.32. pulauit vxores: ⁊ duas turmas ouiū.i.gentes dupli-
c. cis ppl'i acquisiuit/iudeos.s. ⁊ gentiles ⁊c. Iste est ei q
dicit: In baculo meo transiui iordanem istū/ ⁊ nūc cū
duabus turmis regredior. Qr scz christ9 iordanē mor
tis trāsiuit: ⁊ tādem cū duabus turmis.i. cū fidelib9
vtriusqꝫ ppl'i ad pr̄em in ascensione rediuit/ dicens il
Luc.15. lud Luc. Surgam ⁊ ibo ad patrem meum. ¶ Vel dic
d. ꝙ scala quam vidit Jacob/est beata virgo: q stans in
Aliter. terra corporaliter/celos tangebat cordialr: ꝑ quā ⁊ q
mediante/angeli ad nos descendere noscuntur: et cui
dñs ꝑ beatā incarnationem innixus fuisse comproba
Aliter. tur. ¶ Vel dic ꝙ scala ista est crux/cui scilicet dñs per
D sonalr fuit innix9 ⁊ q angelos.i. viros angelicos i ipa
ꝑ deuotionē deambulantes continet: ⁊ stans in terra ce
Ca.32.f los virtualiter tangit et obtinet ¶ Angelus volēs pa
Histo- re cōstantiam Jacob/ne esau formidaret: ꝑ noctē/cū
ria. eo luctatus est. Sz cum ipm superare nō posset/ sicut
facietenus pretendebat: tetigit angelus femur ei9/ ⁊ sta
tim emarcuit.s. neruus suus: ita ꝙ extunc Jacob fa-
ctus fuit claudus: et qr angelum viderat/de Jacob
israel fuit dictus: ⁊ ne timeret esau/ꝑ angelum est mo
nitus. Dictuz est eñi sibi: Non vocaberis vltra iacob
sꝫ israel erit nomen tuum: si inqt cōtra deuz fortis fui
sti/quantomagis contra hoies fortis eris? ¶ Israel
qui interpretatur videns deuz/significat illuz qui hz cō
Anago templationem vel beatificam visionē. Jacob vero illū
ge pul- q adhuc hz pn̄tē luctam ⁊ huius vite tribulationes.
chra. Igitur dico ꝙ quādo Jacob.i.hō mortalis et peni-
tens/qui scz est sollicitus de euadendo periculo ⁊ tē
tatione Esau.i.diaboli fratris sui/ab eodem patre ge
niti ⁊ creati: plerūqꝫ accidit ꝙ angelus.i.deus luctatur
cum eo.s. aliquas tribulationes immittit. ⁊ fit dum

neruum sui femoris.i.carnis eius potentiam marce-
facit/ipsumqꝫ debilitat ⁊ restringit: ⁊ ita q̄tenuz ad cor-
poris virtutē ipm claudicare cōpellit: fortitudinē ad
resistendum esau diabolo sibi tradit: eumqꝫ finaliter
de iacob in israel mutat/qñ post luctam huius vite/
celi visionem sibi donat: vel inchoatum ꝑ cōtemplatio-
nem ipm ad deū videndum eleuat ⁊ mutat. Tunc eñi
hō de iacob israel.i.de viatore cōprehensor/vel de acti
uo cōtemplator efficitur: qñ neruus femoris. i. forti-
tudo carnis ⁊ voluptatis ipsius maceratur. Aposto-
lus. Cum enim infirmor/tunc fortis sum. ¶ Vel dic E
ꝙ angelus est animus/iacob corpus: que inuicē pu- 2.Cor.
gnāt. Quia sicut dicit apostolus: hec sibyinuicem cō- 12.d.
trariantur. Verūtamen angelus.i.spiritussanct9 car- Aliter.
nem superat: qñ femur eius.i.carnis voluptatem de- Gal.5.c
bilitat: tunc etiam Jacob iste israel dicitur: ⁊ ad vidē
dum deum ꝑ fidem ⁊ cōtemplationeꝫ instruitur: qñ ner
uus femoris.i.voluptas carnis ipsius maceratur. Apo Ro.8.c
stol9: Si spū facta carnis mortificaueritis/viuetis.

¶ Capitulum vicesimumnonum Textus:
Profectus ergo Jacob venit i terram orie-
talem. Moralitatum Capitulum. XXI

Cum Laban promisisset Jacob filiam suam Histo-
pro seruitio septem annorum quod fecerat: ria.
sic factum est qd cum die nuptiarum eū Ra
chelem sibi debet reddere/que erat pulcher-
rima: supposuit sibi Lyam/q erat turpis ⁊ lippa: in
alijs etiam mercedibus scilz in omnibus sibi promissis
fuit sibi merces mutata: ita ꝙ Laban nunq libenter
volebat reddere que per ipsum fuerant repromissa. Ge.31.f
Inmutasti enim inquit mercedem meam decem vi- Mora-
cibus. ¶ Laban qui interpretatur candidatio/ signi- litas.
ficat mundum: q more rei candide visum discretiōis
obtūdit: vel etiā est diabol9/q ꝑ delectamēta dulceꝫ ⁊
candidum se ostendit. Igitur isti sunt quidā dñi/qui
nunq qd ꝓmiserūt cōsueuerūt reddere: immo seruito
rum vel laboratorū suorum solēt stipēdia cōmutare:
qr scz ꝓ Rachele reddunt Lyam: ꝓ ꝑmio reddunt pe G
nā/ꝓ albis ouib9 reddunt nigras/ꝓ virtutib9 reddūt
culpas. Et reuera quotidie ꝑcipitur ꝙ ille q mundo ser-
uit/nunq attingit ad bonū qd ab eo sperabat. Nulla
eñi est in reb9 fortune constantia: immo cōiter fit/ꝙ vbi
attendēdo bona ꝓmiserit/reddit mala. Ideo tales mū
di dilectores possunt dicere illud Esa. Expectauimus Esa.59.
lucem/et ecce tenebre ⁊c. Et alibi. Nunquid reddetur b.
pro bono malum? ¶ Vel si vis istud allega cōtra mo Hie.18.
dernos dominos/qui seruitoribus raro reddunt pro d.
missa: qr scz cum homo seruierit ꝓ Rachele idest pro Aliter.
bono beneficio: finaliter recipit Lyam. idest aliquod
bñficiū parum valēs: ⁊ qñqꝫ quod est deterius/ ⁊ qñqꝫ
nihil habet. ita ꝙ iam proprie potest dicere illud Esa. Esa.49
Inuacuum laboraui/sine causa ⁊ vane consumpsi for a.
titudinem meam. ¶ Cum Jacob primo seruisset pro Ecd ca.
Lya/ ⁊ tandem pro Rachele/dicitur ibi ꝙ amorem se H.Hos-
quentis priori pretulit. ¶ Sic vero hodie cōe est cuiqꝫ ria.
ꝙ si habeat aliquam vxorem/idest aliquem amicum Mora-
vel familiarem: ⁊ sibi superueniat alius magis nou9/ litas
primum quodāmodo respectu alterius contemnet:
⁊ vltimū prediliget atqꝫ volet. Apostolus. Aufert pri Heb.10
mum vt sequens statuat. Cōtra quos dicitur. Ne de- b.
relinquas amicum antiquum. nou9 eñi non erit similis Eccl.9.
illi. ¶ Vel dic ꝙ lya lippa sed fecunda/est vita actiua c.
que est fructuosa. Rachel pulchra est vita contempla Aliter.
tiua/que est preciosa. Igitur dico ꝙ quādo Jacob.i.

mortalis hō q̄ est in hoc mundo/luctatur de lye cōnu
bio: transit ad Rachelis amplex9.i.de vita actiua trā
sit ad vitā cōtēplatiuā: τ de seculi negotijs ad celestia
ɔtēplanda transfertur. Constat q̄ primā vxorē.i.vitā
f actiuā et secularē pax reputat: qn̄ ad Rachelē.i. ad vi
te ɔtemplatiue brachia se transportat: paruq̄ reputat
terrena/qn̄ gustat q̄ sunt celestia: vilipēditq̄ vite secu
Leui. laris bona/qn̄ per cōtemplationē celestia gustat do
26. b. na. Vn̄ dr̄. Nouis superuenientib9 vetera proiicietis τc.

Capitulum tricesimum Text9: Cernēs autem Rachel qd̄ infecunda esset. Moralitatum Capitulum: XXII

Historia. Cum Laban ɔcessisset socero suo p̄ premio
sui fructus oues: q̄ in grege suo qn̄q̄ nascebā
tur nigre/qn̄q̄ nascebanť albe/qn̄q̄ nascebā
tur varie: sicut dr̄ Gen. xxx. Jacob magna
cautela vsus est: q̄ scȝ cū oues tp̄e ꝑgnationis ad cana
les aquax adaquare venirent: si volebat q̄ fet9 albos
ɔciperent/virgas ex toto decorticabat/ipsasq̄ in cana
lib9 añ oculos cōspicientiū ponebat: τ sic ouis ad aspe
ctū albe virge fetū albū ɔcipiebat. Ecōtra qn̄ volebat
fet9 nigros producere/tunc solebat virgas cum pelle
in canalib9 ponere. Si vero varias habere cupiebat/
virgas partim decorticabat/τ partim cum cortice di
mittebat. Imaginatio eñ aīalis ad aspectum virge
Allegoria. mouebaẗ: τ sic qualis erat virga/talis part9 ɔcipieba
tur. Dic q̄ iacob significat deū: virga qua median
te de9 pastor regit mundū/significat prelatū: oues ve
ro significant ecclesiam vel collegiū: filij vero ouiū desi
D gnāt subiectū ppl̄m. Jd̄ dico q̄ a qualitate virgax.i.
platorū sequaẗ qualitas agnorū subiectorum. Oues
eñ.i.ecclie tales part9.i.tales subditos ɔcipiūt/qua
les virgas.i.quales platos ɔspiciunt: qui reuera agni
i.subditi tales efficiunť q̄les virge.i.quales plati vel
superiores vel ecclesiastici eox aspectibus offeruntur.
Cum virgis eñ nigris sunt nigri: cum albis albi/τ cū
varijs varij: cum bonis boni: cum malis mali: cum
Ps. 17. d. mediocribus medij. Ps. Cum sancto sanctus eris.
Vel dic q̄ oues sunt simplices: qui reuera diū ad
Aliter. canales.i.ad predicatores sacre scripture veniunt: vt
puta qn̄ ad audiendos sermones accedunt: solent ta
les fetus.i.talia proposita et opa ɔcipere/quales vir
gas.i. quales exemplares regulas ibi solent videre:
ꝭm eñ virgam.i.ꝭm exemplum quod in canali.i.i pre
dicatore cernitur: fetus operis vel propositi in audi
Aliter. torib9 generatur. Vel dic q̄ si virga.i.p̄dicator vel
prelatus sit cortice bonorum temporalium/τ omnis
male cōuersationis nudatus/τ omni affectu terreno
rum priuatus: solent oues.i.auditores simplices qui
talem aspiciunt/concipere albos fet9.i.facere bonos
actus. Econtra vero quando plati male cōuersatiōis
cortice sunt vestiti: tunc fetus et actus ouium.i.simpli
cium subditorum/vitiorum nigredine sunt fedati.
Na.2.c. Unde dicitur. facies eorū sicut nigredo olle. Vel
Aliter. dic q̄ virge significant opa et rigorem diuine gratie
et iustitie/quibus verberat filios pestilētes. Ps: Vir
gā virtutis sue emittet dn̄s ex Syō. Iste eñ virge qn̄q̄
Ps.109. a. sunt nude et decorticate/in q̄tū manifesta est dei iusti
tia: qn̄q̄ cortices sunt opte in q̄tum dei iudicia sunt
B Dico igitur q̄ solo aspectu talium virgax/idest ex sola
cōsyderatione iudicioꝝ dei τ sue iustitie operū: oues
i.boni simplices: debent bonū propositum concipere
et bona opera ɔturire sol9 eñ aspectus iustitie: τ vir
ge rigoris sui/et tribulationū quas immittit: facit bo
minē ɔcipe spm̄ salutis: τ finaliter parere opa gr̄e τ ve
ritatis siue virtutis: qd̄ etiā de bonis subditis aparet
qui scȝ nō debēt expectare qd̄ a prelato virga percutian
tur: immo solo aspectu bene opari tenentur. Esa. Do
mine a timore tuo concepimus. Esa.29. c

Capitulum tricesimūquartum Textus: Egressa est autem dina filia Lye. Moralitatum Capitulum. XXIII

Dina filia iacob volens videre mulieres re
gionis chananeox/exiuit ad videndū. Quā
cū vidisset sichē filius emor principis terre/ Historia.
adamauit eā: rapuitq̄ et dormiuit cū illa/vi
opprimēs virgines. Reuera dina filia iacob signifi Moralitas.
cat aīam filiā dei patris regio ista est mundus: vbi.s.
chananei gētiles/idest peccātes morant. Sichē autem
est diabolus: τ emor est lucifer pater eius/qui i hoc
seculo principatur. Vn̄ dicitur. Venit eñ princeps
mūdi huius τc. Igiť dico/q̄ qn̄ filia iacob/idest aīa
christiana/vel etiā aliqua psona religiosa cupit vide Jo.14. d.
re mulieres chananeorū/idest delectatiōes/ludibria
et mollicies peccātū. τ sic de domo religionis/idest de
secreto cōsciētie ad mūdi religionē p aliquā malā cō
placētiā trāsit: τ in aliquibus mūdi negotijs/nō cre
dēs malefacere/sed bn̄ estimans suā seruare virgini B
tatē: idest sue cōscie integritatē/se ingerit τ immittit:
statim adest sichē.i.diabolus: q̄ per malos cōsensus
eam rapit: τ p mala opera violat τ corrūpit: τ virgi
nitatem spūalis pudicitie sibi tollit: eāq̄ secum ad do
mū patris sui/scȝ ad infernū ptrahit atq̄ ducit. Vn
le ergo est q̄ anima domū cōscie nō exeat: qd̄q̄ exteri9
ad mūdi negotia nō trāseat: ne forte diabolus ipsam
rapiat τ corrūpat. Vn̄ Lu. In quācūq̄ domū intraue Lu. 9. a
ritis/ibi manete τ inde non exeatis. Vel dic ad li Aliter.
teram contra iuuenculas/q̄ domū patris exeūt p vi
dendis mūdi ludibrijs: ad mūdi festa τ conuiuia va
dūt: vbi scȝ a iuuenibus luxuriosis facile decipiunť: τ
mēte vel corpore corrūpuntur. Idē vero est demonia
libus: q̄ plus volūt p mūdū penes amicos circuire/
q̄ in claustro manere. Vn̄ sepe fit q̄ corrūpuntur/τ ca
stitatis pudore priuanť. Apls. Discunt circuire do
mos: τ cū luxuriate fuerint/querunt nubere. 1.Ti.5.b

Capitulum tricesimum septimū Textus Joseph cum sedecim esset annorum. Moralitatum Capitulum XXIIII

Cum igitur Joseph fili9 Jacob iunior a p̄re Historia.
plus alijs fratribus diligereť: ppter qd̄ tu
nicā talarē ei fecerat: ipm̄q̄ secū domi/cū fra
tres irēt ad pascua/detinebat. Et factū est q̄
somniauit/q̄ sol τ luna et stelle vndecim ipsum vene
rabātur τ qd̄ manipuli fratrū suorū suū manipulum
adorabāt: propter qd̄ iqn̄ fratres sipi q̄ plurimum in
uidebant. quapropter cū pater ip̄m in pascuis ad fra C
tres visitandos misisset: ip̄mq̄ de Sichē in dothaim
transiuisse cōpeñisset: statim quādo eū viderūt/in mor
tē ipsius cōspirare ceperūt. Ipsum ergo talari tunica
exuerūt/et in cisterna veteri eū incluserūt: τ tunicam
eius in hedi sanguine statim tingūt: τ eā ad patrē mit
tētes/puerū a fera occisum fingūt. Ip̄m vero puer
hismaelitis mercatorib9 vendūt. qui tādē ad egyptū
eū deferūt: ibi deo operāte dn̄s egypti efficiť: ita q̄ pa
ter et fratres ppter famē suam releuandam: ad eum
finaliter descendunt: et vadunt: τ iuxta somnij visio
nem sibi obediunt et seruiunt. Ista allegorice expo Allego.
nuntur

muntur cōmuniter de christo. Iste est Joseph filius
iacob/idest dei pris. ab ipso super oīa ꝑdilect⁹. Vñ
Mat. dicit. Hic est fili⁹ me⁹ dilectus. Et tunica talari.i. hu
3.c. manitate vestitus: ab eterno somniās ꝛ ꝓuidēs qd a
stellis ꝛ fratrib⁹ idest ab angelis ꝛ hoīb⁹ erat merito
adorādus. Fratres igit̄ istius quos pater ad pascen-
dos greges miserat/erāt pharisei: quos.s. de⁹ ad sim
plices instruēdos in scripture pascuis ordinauerat.
Isti tñ de sichē/qd interpretatur causa: in dothaim/
qd interpretat̄ defectio/trāsiuerat: inq̄tū de bona cau
sa in defectū/de lege in petiū: de bono intellectu I ma
lū/impiobe se mutarūt. Missus ergo ioseph.i. chri-
stus: in pascua mūdi hui⁹: pro suis fratribus visitan
dis/et pro hoīb⁹ rediṁēdis/ipsos in dothaiʒ repper
rit: inq̄tū.s. in defectiōe pluriū vicioꝝ eos immersos
Deu.32 inuenit. Unde. Inuenit eos in terra deserta: in loco
b. horroris ꝛ vaste solitudinis. Isti inuidētes sibi/ tu-
D nica humanitatis ipm exuūt occidēdo: et cū sanguine
cruciātāt ipm flagellādo: in cisterna cūponūt corpus
sepeliēdo: hismaelite tñ.i.apostoli/eum emunt ipʒ ꝑ
fidē recipiēdo: q in egyptū.i. in gentilitatis ppl'm cū
deferūt predicādo: vbi tandē dñs efficit̄/fidē suā ꝛ ec-
clesiā dilatādo: ita ꝙ fratres sui.s.iudei: qui prius eū
vendiderāt/finaliter ad ipsum venient/ se scʒ ad eū cō
uertendo. ꝛ hoc q̄si fame.i.paupertate ꝛ inopia labo-
rauerūt per mundū vagando. Psal. Famē patiētur vt
Ps.58. canes: ꝛ circūibūt ciuitatē. Ipsi cōuertētur ad mādu-
b. candum. ¶ Vel allegari possunt/ꝛ explanater: quomō
prouidētia dei hʒ diuersos modos occultos sua ope
ra faciendi: ꝛ quō nō est possibile ꝙ possint ꝑ hoīem
immutari: quinimmo sepe fit per easdē vias qb⁹ hō dei
Anago ordinationē impedire nitit̄/ad plenū effectum ipsius
ge. peruenit̄. Isti eñ visionē somnij sui/ne adorarent euʒ
impedire volētes/ipsum exterius vēdiderūt. Vbi tan
dē post labores et carceres dñs egypti factus est: ita
ꝙ ipsum vbi non sperabāt/adorauerūt. Dñs eñ mul
tas tribulationes et miserias quādoqʒ immittit: nec
curat si hoīem vel ad ptm̄ laxari vel tribulationib⁹
Ps.137 fatigari permittit: q: qd et qualis finis consequi de-
b. beat/ipse sentit. Excelsus eñ dñs: et humilia respicit:
et alta a lōge cognoscit. Vñ et ipse Joseph dicit fratri
bus suis. Nolite timere inq̄t: nunquid possumus re
Ge.l.c sistere dei voluntati? vos cogitastis de me malum et
E dñs vertit illud in bonū/vt exaltaret me. Duodecim
fuerunt filij iacob: duodecim fontes in helim: duode
cim lapides preciosi in veste aaron.xij. lapides insecti
in altari.xij. panes propositionis.xij. lapides de ior-
dane sumpti/ꝛ in signum positi.xij. boues sub mari
eneo constituti.xij. stelle in corona mulieris.xij. porte
xij. anguli.xij. fundamēta noue ciuitatis.xij. hore diei
xij. menses anni.xij. fructus ligni.xij. signa celi ¶ Re
Allego. uera per istuʒ numerum.xij. possunt intelligi.xij. apo
stoli: vel etiam quicunqʒ fideles.xij. apostolia creden
tes: ꝛ.xij. apostolos imitātes: q: pro certo isti sunt.xij.
patriarche: q alios spiritualit̄ generauerūt. Sūt.xij.
fontes: qui alios gratia ꝛ doctrina irrigauerūt. Sūt
xij. preciosi lapides. q vestes sacerdotis: idest ecclesiam
ornauerunt. Sūt.xij. insecti altaris ecclesie lapides:
qui ipsum altare.i.fidem ecclesie sustinuerunt. Sunt
xij panes: qui famelicos satiauerunt. Sūt.xij. boues
qui sub mari sacre scripture triturauerunt. Sunt.xij.
stelle: que mundum illuminauerūt: ꝛ in corona mu-
lieris.i.ecclesie reluxerunt. Sunt.xij. anguli: qui fun
damenta ciuitatis ecclesie stabilierunt. Sunt duode
cim fundamenta: que ecclesiam fortificauerunt. Sūt
duodecim hore diei: que diem diuine gratie distinxe-
runt. Sunt duodecim menses: qui solem: idest chri-
stum per gratiam continuerunt. Sunt duodecim fru
ctus: qui doctrina sua sana alios nutrierūt. Sūt duo
decim signa: que gloriam bonis: penā reprobis signi
ficauerunt. Isti ergo potuerunt dicere illud Geñ. Fra Ge.42
tres sumus filij viri vnius. e.

Capitulum tricesimumoctauū Textus: eo f
dem tēpore. Moralitatū. Capitu. XXV

Cum thamar in habitu meretricum sederet
in biuio: accidit ꝙ patriacha iudas trāsiēs Histo-
cum ea cōcubuit: q pro arrabone anulū ꝛ ar ria.
millā ꝛ baculū propriū sibi dedit: q scʒ du-
plicē prolē phares ꝛ zarā in ea genuit. Et cuʒ propter
adulteriū duceretur ad ignē: ondēdo ꝓdicta pignora
q sibi iudas dederat/liberata fuit: de viro inq̄t cuius
hee sunt cōcepi ꝛc. vide plenі⁹ historiā Geñ. xxxviij. Allego
¶ Iudas iste significat christū: qui leo de tribu iuda ria pul-
dicitur. Ista vero mulier significat animā: q cum ha chra.
bitu meretricis idest cum multiplici pctō: ꝛ cuʒ male
cōuersationis cōtagio in biuio mūdi sedet: q mūdus
recte dicitur biuium: q: ibi homo facile deuiat. Sed
quid? pro certo plerūqʒ cōtingit ꝙ ver⁹ iudas idest
christus/istā ꝑ miam respicit ꝛ inuenit: secūqʒ ꝑ gratiā
cohabitat ꝛ cōcūbit: anulūqʒ fidei ꝛ baculū spei/ seu
memorie crucis christi: et armillā charitatis sibi pro
arrabone concedit. duplicīqʒ fetu s. bona affectiōe in
terius/et bona operatione exterius eā impregnat. Et
vbi demones istā ad ignē pene ꝛ culpe nitunt̄ trahere
misericorditer ipsam saluat: quia pro certo nunq̄ ani
ma igne male cōcupiscentie in ꝑsenti cōburit̄: vel etiā
igne gehenne nūq̄ post mortē dānat̄ dū tñ predictā
arrabonē/scʒ anuluʒ/ armillā ꝛ baculū ostendere me-
reat̄. Ita qd tūc poterit dicere illud. In baculo isto Ge.32.c
trāsiui iordanē ꝛc. In baculo eñ crucis vel spei. Jor-
danis.i.flux⁹ mortalitatis nostre pōt tute trāsire aīa
et duplex partus duplexqʒ turma bonorū operū/ scilʒ
interiorū et exteriorū/poterit in ea parturiri. ¶ Vel
dic ꝙ talis mulier est falsus cōsiliari⁹ vel hypocrita: Aliter.
qui ne cognoscat̄/pallio falsarū palliationū ꝛ fraudū G
se velat: vt sic cōcubitū iude/idest familiaritatē dñoꝝ
habeat: ꝛ vt diuitijs impregnet̄: ꝛ pastorali baculo ꝛ
anulo epali/armillaqʒ dignitatis ditetur. ¶ Vel dic Aliter.
ꝙ hodie dato ꝙ aliqua persona cōburi meruerit: si tñ
arrabonē ostēderit/idest si bona munera iudicib⁹ ob
tulerit/salua erit. Est eñ vn⁹ lapis preciosus/q cōbu-
ri vel puniri hoīem nō ꝑmittēs: dicit illud Esa. Cum Esa.43
ambulaueris per aquā/tecū ero: cū pertransieris per a.
ignē: nō cōbureris. ¶ Vel dic ꝙ iudas est iniquus iu Aliter.
dex: qui sepe alios punire nititur de eo crimine quo
ipsemet innodat̄. Verūtñ q̄si crimē in ipm inflectitur
q̄uis hō sit culpabilis/ipm conatur liberare.

¶ Capitulum tricesimumnonū Textus:
Igitur Joseph ductus est in egyptū. Mo
ralitatum. Capitulum XXVI

Legit̄ ꝙ cū vxor phutifaris oculos iniecis- Histo-
set in ioseph/ita ꝙ ipsi⁹ petisset cōcubituʒ: ria.
qd cū ꝛ ille negasset: ꝛ fugiens palliū dimi-
sisset. Illa vero se vidēs cōtēptā: cōtrariū vi
ro suo dixit: et ꝗeā Joseph opprimere voluerat/accu
sauit: ꝛ palliū dimissuʒ in argumētū fidei ostēdisset:
propter quod vir ille nimis vxori credul⁹/ioseph car
ceri mancipasset: de quo tandem dñs miraculose eū Mora.
expediuisset. ¶ Pōt allegari cōtra fallaciā mulieris:

q̄ nō timet q̄n̄q̄ ipudice libidinē appetere: nec timet falsum crimē iponere: ꝛ argumēto fidei mlta fingere ꝛ pretēdere: nec facit ꝯsciam inocētē dānare: Vñ dr.
(B) Ecc.25.c. Nō est malitia sup malitiā mulieris. ¶ Pōt ēt allegari cōtra viros modernos: q̄.s. nimis suis credūt vxoribus: ꝛ maxime vbi agit̄ d̄ pudicitia cōiugali. ¶ Pōt
Aliter. ēt allegari ꝙ q̄cūq̄ iust⁹ exēplo ioseph se dꝫ pot⁹ ꝑmittere diffamari/ ꝛ icarcerari q̄ legē dn̄i ꝓterire: ꝛ maxie qr dn̄s solet tales expedire/ ꝛ ad maiorē gloriam ꝓmo
Aliter. 3.Esdre 3.c. uere: sicut apparuit in Susanna et in isto. ¶ Vel pōt allegari pro veritate ꝛ pro innocētia: que q̄uis aliq̄n supprimitur/ finaliter tamen vincit. Unde dicit̄. Sup omnia vincit veritas.

¶ Capitulum quadragesimū Text⁹: His itaq; gestis accidit vt peccarent. Moralitatum Capitulum. XXVII

Histo-ria. Duo familiares Pharaonis regis egypti in carcere regis positi cū Joseph/ scꝫ magister pincernarū/ ꝛ magister pistorū/ viderūt somniū vna nocte. Magister eñ pincernarū videbat corā se vitē/ in qua erant tres propagines/ in q̄bus vue florebant ꝛ maturescebāt: ita ꝙ ciphū Pharaonis accipiebat ꝛ ibi vuas exprimebat/ ꝛ poculum regi dabat. Magister vero pistorū tria canistra farine portare se somniabat: ꝛ in superiori qd̄ oēs cibos q̄ fieri solent arte pistoria/ cōtinebat: aliisq; excelsius ꝑminebat: aues cibos comedere ꝯspiciebat. Ista ergo somnia fuerūt a ioseph exposita/ taliter ꝙ pincerna infra tres dies debebat ad pristinū officiū restitui: ꝛ potū regi porrigere. Pistor vero debebat suspēdi: ꝛ aues
(A) Anago. carnes ei⁹ comedere. ¶ Pharao rex egypti deū figt̄ celi regē. Carcer aūt eius figt̄ istū mūdū: q̄ scꝫ ꝯtinet pincernā ꝛ pistorē. i. popl̄m bonū ꝛ malū: pincernā propter defectū ꝑmi parētis boni ꝛ mali: q̄ de domo pharaonis. i. de ꝑadiso fuerūt eiecti/ ꝛ in hui⁹ mūdi carcere vinculati. Sꝫ pro certo vterq; somniat in carcere. i. vterq; cogitat de futuris. Boni eñ q̄ in pīcerna figurātur: vidēt vitē. i. deū: q̄ hꝫ tres propagines. i. tres ꝑsonas: q̄b⁹ accipiūt vuas. i. fidē: de qua. s. ipsi exp̄mūt vinū. i. bona op̄a/ q̄ infundūt in calice regis christi/ in
Ps.103 b. q̄tū ista letificāt regē christū. Ps. Vinū letificat cor hois. Mali vero q̄ ꝑ pistorē designant̄/ vident ꝙ ipsi habēt tria canistra. i. triplicē cōcupiscentiā ꝛ genus ci
Baruc. 3.b. borū. i. carnis ꝛ oris ingluuiē: ꝛ aues desuꝑ volantes idest ꝛ vanitatē ꝛ superbiā. Vñ: In auibus celi ludūt. Quis ergo finis amboꝝ? procul dubio ſꝫ expositiōeꝫ ioseph. i. ſm sctōꝝ doctrinā boni sunt ꝑmiādi: qr. s. pīcerna. i. cet⁹ bonoꝝ post tres dies. i. post tria tp̄a huius vite/ scꝫ in die iudicii ad gradū pristinū. s. ad btitudinē ꝛ imortalitatē restituent̄: ꝛ in domo regis. i. in paradiso recipiēt̄: ꝛ ad ꝓpinādū vinū letitie cū angelis admittent̄. Ecōtra vero mali post eosdē tres dies/ s. in die iudicii/ in iferni patibulo suspēdent̄: ꝛ eoꝝ alē
Deute. 32.d. ab auib⁹. i. a demonib⁹ comedēt̄: vñ dr: Consumentur fame: ꝛ deuorabūt eos aues morsu amarissimo.

¶ Capitulū quadragesimūprimū Textus: Post duos annos vidit Pharao somnium. Moralitatum Capitulum XXVIII

(B) Histo-ria. Vidit pharao somniū. s. septē vaccas pīguissimas/ q̄ pascebant̄ i locis palustrib⁹. Post q̄s erūpebāt septē alie macie cōfecte: q̄ consumptis ꝛ deuoratis priorib⁹/ nullū saturitatis dedere vestigiū: ſꝫ simul macie ꝛ squallore torpebāt. Vidit ēt ꝙ septē spice pullulabant e culmo vno plene atq; pulcherrime. Alie vero septē ꝑcusse vredine oriebātur e stipula: q̄ prioꝝ pulchritudinē deuorabāt.
¶ Primo sciēdū est ꝙ numer⁹ septenari⁹ vniuersitatē Mora. figt̄/ ſm Greg. eo ꝙ vniuersa tp̄a ꝑ septenariū dierum currūt: ꝛ sic dicā ꝙ septē vacce pingues significāt vniuersos diuites. Septē vero spice plene signāt vniuersa eoꝝ tp̄alia bona. Vacce vero signāt d̄monū vniuersitatē. Septē vero spice squallide designāt illā quā eis inferūt/ vniuersalē aduersitatē: ꝛ sic igitur dico/ ꝙ in ripa fluminis prosꝑitatis mūdane inueniūtur hodie septē vacce/ mūdi diuites diuitiis ipregnati: q̄ septē spicas. i. vniuersitate bonoꝝ tp̄aliū sunt refecti. Sꝫ reuera ex alia ꝑte/ scꝫ post mortē/ isti inueniūt septē vaccas macras. i. vniuersitatē tormētoꝝ: a q̄b⁹ iste vacce pīgues cū spicis suis deuorabunt̄: ꝛ eternaliter ꝯsument̄. Demones eñ diuites deuorabūt: ꝛ sequentes aduersitates ꝑcedētē ꝓsꝑitatē vastabūt: vñ sequit̄ ibidē. Venient septē anni tāte sterilitatis: ita ꝙ obliuioni det̄ cūcta retro abūdātia. Ideo contra istas vaccas loq̄tur
Amos dicēs. Audite verbū dn̄i vacce pingues/ q̄ estis Amos 4.a.
in mōte samarie: q̄ calūniā facitis egenis: ꝛ confringitis pauꝑes/ dicētes: afferte vt bibamus: qr ecce dies venient dicit dn̄s. ꝛ eleuabūt vos in cōtis/ ꝛ reliq̄as vestras in ollis feruētib⁹. ¶ Vel dic ꝙ iste vacce ꝑmo si
(C) Aliter. gnificāt aliquos hoies pingues/ diuites/ ꝛ sibi sufficiētes: sicut sunt q̄dā q̄ in ripa hui⁹ mūdi tenuerūt de suis redditib⁹ bonos stat⁹. Septē vero macre sequentes significāt malos eoꝝ filios ꝛ successores: q̄. s. q̄n̄q̄ ita sunt pauperes/ macri ꝛ infortunati: ꝙ pinguedinē ꝑdecessorū suoꝝ/ ꝛ bona q̄ acq̄sierūt/ cōsumunt deuorāt atq; vēdunt: ꝛ tñ nullā sanitatem atq; sufficientiā proinde recipiunt aut acq̄rūt: ꝛ sic fit ꝙ squalior ꝛ vredo/ macies ꝛ infortuniū ipsorū/ vacuitasq; stipulaꝝ. i. pauꝑtates ꝛ tenuitas bonoꝝ suoꝝ/ alioꝝ plenitudinē deuorat: ꝛ q̄cq̄d boni alii ꝑdecessores sui cumulauerunt/ maloꝝ successoꝝ infortunitas deuastat: vñ dicit̄ Alii laborauerūt: ꝛ vos in labores eorum introistis.
¶ Vel dic ꝙ vacce iste macre sunt auari/ balliui ꝛ officiales vel ꝑncipes/ raptores ꝛ vorato:es: q̄ scꝫ tāte sūt Joan. 4.c.
tenuitatis ꝛ pauꝑtatis/ tātarūq; expēsarum ꝛ isatiabilitatis/ ꝙ nihil penit⁹ sufficit eis: q̄n imo dato ꝙ oēs Aliter.
vaccas pingues patrie. i. oēs diuites hoies sibi subiectos soleāt rapinis ꝛ exactionib⁹ deuorare ꝛ cōsumere ꝛ vastare: nullum tñ saturitatis vel sufficientie vestigiū in eis apparet: immo pauꝑtate ꝛ miseria semꝑ sūt repleti. Vñ dr. Alii diuidunt propria ꝛ ditiores sunt: Prou. 11.c.
alii rapiūt nō sua: ꝛ semꝑ in egestate sunt.

¶ Capitulum quadragesimūtertium Textus. Interim fames omnem terram vehementer. Moralitatum Capitulū. XXIX

Histo-ria. (D) Genesis. xlii. dicit̄: cū fratres Joseph ad ip̄m in egyptū vbi dn̄abat̄ venissent: ipse ibi frēs suos cognoscēs/ nō est agnit⁹ ab eis. fecit ergo eis ꝯuiuiū. Et qr sciebat q̄ erāt primogeniti: fecit eos ad mēsam priores sedere/ ſm ꝙ erāt antiq̄ores: ꝛ dato ꝙ ibi esset Beniamin adolescentul⁹/ ab eo precipue ꝑdilectus: eo ꝙ frater erat ipsi⁹ vterinus ip̄m tñ antiq̄orib⁹ fratrib⁹ nō preposuit: imo qr erat iunior/ locum vltimū sibi dedit. ¶ Talis Joseph est christ⁹. Vñ dr: Filius accrescens Joseph. fratres sui Mora. Ge. 49 c.
sunt oēs christiani. Apl̄s. Primogenitus in multis fratrib⁹. Uterini ꝛ magis dilecti sunt religiosi ꝛ clerici: qui sibi sp̄ualiter sunt cōiūcti. Dico igit̄ ꝙ Joseph/ Ro. 8.f.
idest christus:

idest christus: Quis hodie sit a fratribus .i. a fidelibus ab
scõditus et ignotus: ipsos tñ inuicē diligit et cognoscit: et
q̃ sit eorũ etas .i. eorũ pfectio/optime iudicat et discer
nit. Etas eñ virtutē et pfectionē signat: in qua quãto quis
est pfectior/tãto honore paradisi est dignior. Unde dr:
Sap. 4 b. Cani sunt sensus hois/ et etas senectutis vita imacu
lata. Qñ igit isti fratres christifideles in cõuiuio Jo
seph .i. in paradisum sunt locandi: optime cõsyderat
ipse christus etatē .i. merita singulorũ: ipsosq̃ sm pmo
genita sua .i. sm virtutes quas habēt/solet ordinare/ et p
mos vel vltimos collocare. et hoc sine quacũq̃ acce
ptione psonarũ: qui pro certo fratres vterini .i. viri ec
clesiastici nequaq̃ pferuntur: quinimmo si in moribus
sint ceteris minores/vltimiores ponunt. Ibi eñ non
Aliter. est acceptio seu distinctio iudei et greci quinimo sepe
fit/ q greci q̃ primi sunt/sunt nouissimi/ et nouissimi
primi. ¶ Uel dic q Joseph est platus: q̃ reuera sũme
debet cognoscere etatē .i. merita subditorũ: et dato q
ipsi eũ nõ cognouerunt .i. non visitauerũt nec obtule
rũt munera: nec adulãdo applauserũt: ipse tñ os eos
cognoscere/ et eorũ sufficientias cogitare. Ergo qñ ipse
facit cõuiuiũ .i. prouisionē aliquã: ipse debet in mensa
bñficiorũ ecclesie ipsos collocare priores/ q̃ in etate .i.
in virtutibus sũt maiores: qui vere dato q beniamin/
idest q illi habeãt aliquos fratres vterinos/idest ali
quos sanguineos/nepotes vel amicos: si tamen sint
Ps. 67. e. iuniores .i. moribus imp̄fectiores: nũq̃ os eos bonis et
Hester. 1. b. prouectis pponere: sz premissis melioribus ipsis vlti
mũ locũ dare. Ps. Ibi beniamin adolescẽtulus &c. Unde
Eo. ca. Hester: Bibebãt oẽs in aureis poculis &c. ¶ Dato q
Tertius. g Joseph fratres suos ordinate sm etates suas collo
Histo- casset ad mẽsam: et sic beniamin p̄dilectus et vterinus/eo
ria. q esset iunior vltimus locaret: nihil tñ propter hoc sibi
deperijt: imo portio ciborũ quã sibi ioseph dedit/por
Mora- tionē aliorũ fratrũ in quinq̃ partibus excessit. ¶ Sic vero
litas. cũ fr̄es ioseph .i. fideles ecclesie/nũc in locis graduũ et
dignitatũ diuersimode sint locati: ita q sepe fit q illi
q̃ sunt vterini .i. christo magis p charitatē cõiuncti/ et
ab eo potissime p̄dilecti: l mẽsa honorũ ecclesie sunt vl
f timi cõstituti: qd vero hodie plerũq̃ accidit: qd illos
quos christus verus ioseph plus diligit: et quos sibi
charitas seu scitas magis assignat vltimos in ecclesia
Lu. 14. b. vel mũdi dignitatibus ponit/dicẽs illud Lu. Recũ
be in nouissimo loco. Ex hoc tñ nihil sibi deperit pro
pter ista: qui p certo post mortē qñ christus distribuet ci
bos glie paradisi/isti aliqs pficietur. et portio glie quã
habebũt/aliorũ glie pferet: qui reuera Christus illos qui
sunt mõ vltimi/depressi et pauperes: alijs q̃ mõ sunt alti
Mat. et diuites pferet: ita q glia eis data aliorũ gloriã pre
21. b. cellet. Unde dr. Erunt nouissimi primi &c. ¶ Uel dic q
Aliter. talis ioseph esse videt defectuosus prelatus: qui re
uera de bonis ecclesie solet suis fratribus vterinis .i. fi
lijs/nepotibus et cõpatriotis et familiaribus magis
Ephe. 5. f dare dato q alij antiq̃ores et meliores noscant esse:
sicut dicat apls: q nemo vnq̃ carnē suã odio habuit/
sed nutrit et fouet eã. Ciphus ioseph inuẽtus fuit in sac
co beniamin iunioris fratris et minoris: ad denotan
dũ q ciphus diuine sapie in sacco .i. in corde humilium
inuenit: qui quãto quis ē p humilitatē minor/ et p purita
Psal 67. f. tē iunior: tãto calice sapiẽtie plus potatur. Exẽpliũ de
b. Joãne: q̃ erat apls iunior: et tñ intellectu fuit altior
Ca. 37. e Ps. Beniamin adolescentulus in mẽtis excessu. ¶ Si
Moria. cut dr in Gen. Joseph emit ppłm egypti in seruitu
tē regis/dando eis frumẽtũ regis. ¶ Sic vero predi
cator .q̃ est dispensator frumẽti/idest scripture et scien

tie christi regis: ppłm fideliũ in ipsius regis christi
acqrit seruitutē: dũ frumẽtũ suũ/idest doctrinã suam Psal.
vel etiã eucharistiã ei pandit. Psal. Ex adipe frumẽ 80. c.
ti saturauit eos. ¶ Uel dic q ppls pharaonis .i. dia Aliter.
boli seruus efficitur: dum frumẽto eius/idest bonis tẽ G
poralibus satiatur. Unde in Prouer. Qui accipit mu Prou.
tuum/est fenerator. 22. a.

¶ Capitulum quadragesimumoctauũ Textus: His itaq3 transactis: nunciatu3 est.
Moralitatum Capitulum. XXX

Iacob in breui moriturus/voluit bñdicere duo Histo-
bus filijs ioseph/scz ephraim et manasse: vñ cũ ria.
esset in lecto decumbẽs: adduxit eos ioseph sibi
bñdicẽdos ad lectũ. Cũ ergo primo genitũ po
suisset ad dexterã/ et secũdo genitũ ad sinistram: pater
manus suppositurus cãcellauit: et dexterã secũdo geni
to/ q̃ erat sinister anteposuit: Sinistrã vero super pri
mogenitũ assignauit: et sic cãcellãdo et mutãdo ma
nus/dexter filiorũ sinister/ sinister vero dexter factus est
et bñdictionē primogeniti reportauit. ¶ Reuera iste Allego
Jacob patriarcha pot mihi significare deũ. Joseph ria.
vero significat mũdũ vel quẽcũq̃ q̃ hz alios promo
uere/principē vel prelatũ: p dexterã intelligitur psp̄e
ritas/p sinistrã vero aduersitas: ergo istud cõstat/ qd
Joseph .i. mũdus aliquos ponit ad dexterã aliquos cõ
stituit ad sinistram: qui scz diuites ponit in dextera p
speritatis/pauperes vero in sinistra aduersitatis. Sed Ps. 83.
reuera iacob .i. christus in die iudicij/ qñ bñdictionē b.
dabit legislator: et ibunt de virtute in virtutē. et vide
bitur deus deorũ in sion: tũc manus sue munificẽtie cã
cellabit/ et etiã eos pmutabit. Sicq̃ fiet q dexterã pro
speritatis illis dabit/ q̃ nunc sunt in aduersitatis sini
stra. Sinistram vero aduersitatis his dabit/ qui nũc h
sunt in psperitatis dextera: et sic fiet q dexteri fient si Mat.
nistri/ et ecõuerso: et qd primi erunt nouissimi/ et no 20. b.
uissimi primi. Esurientes impleuit bonis: et diuites Lu. 1. e.
dimisit inanes. Joseph vero noluit sepeliri in egy Ge. 50.
pto: imo rogauit fratres/ qd in terram promissionis b.
portarent: quod finaliter factũ est. Sic vero/nec nos Exo. 3. d
debemus velle sepeliri p malã cõsuetudinem in pctõ: im Psal.
mo debemus rogare fratres .i. religiosos et iustos/ qd 141. b.
inde suis doctrinis/exẽplis et orationibus nos educãt
Psal. Educ de carcere animã meam.
¶ Moralitatum super Genesim finis.

¶ Moralitatum liber secundus super exodum.

¶ Capitulum primum Textus: Hec sunt nomina filiorũ3 Israel. Moralitatum Capitulum I

Surrexit rex no Histo-
uus super egyptum/qui non no ria.
uerat opera Joseph seu beneficia
que egypto contulerat: propter
quod filios israel per magistros
operum q̃ plurimum opprime
bat: ipsosq̃ sibi seruire in luto et
latere et paleis/ad edificationem suarũ vrbium facie
bat. Uerumtamen sic fiebat/ qd quanto plus oppri
mebat/tanto plus eorum populus crescebat. Qua
propter aliud genus oppressionis cogitauit: quia sci
licet vocatis obstetricibus: omnes quod nascebant

tur: masculini sexus/submergi fecit: feminas vero re-
Nota. seruari mandauit. ¶ Tales videntur esse reges nr̄i/
plati/iudices ⁊ pricipes noui/de nouo pmoti: vel no
ui iuuenes ⁊ insci: vel noui/bonis pdecessorib⁹ suis
dissimiles/⁊ in vitus innouati: qi reuera istoruz tota
cura est/filios israel.i.bonos subditos suos rapinis
et exactionib⁹: ⁊ tributis ⁊ seruitutib⁹ opp̄rimere: ⁊ eos
p suos iniquos magistros operū/sc; balliuos ⁊ offi-
ciales affligere: ⁊ si q̄ bnficia a Joseph.i.ab aliq̄bus
eorū amicis: ipsi vel eorū progenitores receperint: so
lēt per ingratitudinē cuncta obliuioni dare. Jstō pa
tet de multis principibus: q̄ si habuerint aliquē Jo-
seph.i.aliquē magnū cōsiliariū vel magistruz/a quo
receperūt seruitia vel obsequia. bn̄ solēt dū viuit/suis
amicis ab exactionibus parcere: s; eo mortuo/solent
illos de ei⁹ genere plus q̄ alios infestare. Et breuiter
mali supiores hodie in regno ⁊ iurisditiōe sua/mascu
los filios.i.bonos ⁊ virtuosos nitunt submergere ⁊
extirpare feminas vero.i.molles ⁊ defectuosos/⁊ ad
Num. bn̄ operādū ihabiles/solēt seruare: ⁊ eos plusq̄ alios
31.b. supportare. Vñ dr̄: Cur feminas reseruasti? ¶ Vel dic
Aliter. q̄ pharao est diabolus: q̄ sc; israel.i.fideles quos per
petm̄ subiugat/in trib⁹ specialiter occupat: videlicet
in luto inficiēte: idest/in luxuria: ⁊ in palea de leui vo
lante: idest/superbia: ⁊ in latere in igne durāte.i.l aua
ritia. Jstos eñ pfectos malorū opeꝝ.i.capitalia vitia
vel p malos platos vel predicatores hereticos solet
B affligere: ⁊ fet⁹ masculos.i. bona opa l eta destruere:
ipsaq; in flumine carnalis voluptatis submergere.
Feminas vero.i.molles actus ⁊ reprobos/solet in ho
mine vegetare. Vult eñ diabolus/q̄ mala opera in
Aliter. nobis pullulent et succrescant: bona vero deficiant et
crescant. ¶ Vel dic ad literā: q̄ pharao diabolus per
obstetrices egypti.i. p malos platos de ecclesia ho-
die eradicat masculos.i.boles virtuosos. Jbi vero
Num. fouet/nutrit/⁊ plātat feminas.i.carnales ⁊ defectuo
31.c. sos: vnde iste videtur dicere illud Num. Jnterficite
Allego- quicquid est generis masculini. ¶ Vel dic q̄ pharao
ria. est diabolus: qui semp hz odio filios israel.i.christifi
deles: potissime masculos/idest probos boles ⁊ vir-
tuosos: ipsos in primitiua ecclesia vidēs ⁊ inuidens
multiplicari: p prefectos operū/idest p mundi tyran
nos faciebat affligi: ⁊ sic nomē christi et fidē eius pu
tabat posse destrui vel subuerti: verūtamē sic fiebat:
q̄ quāto plures affligebātur: idest quanto plures p
christi martyrio mouebantur/tanto fidelium nume-
rus amplius multiplicabatur: ⁊ status ecclesie in me
Prou. lius augebatur. Sicut eñ dicitur i Prouerbijs. Nō
21.b. est sapientia/non est scientia/non est consiliū contra
deum. Et in historia tripertita legitur: q̄ Julianus
apostata volens christi sectam destruere: sciens qd̄
consueuerat in tribulationibus pficere: decreuit nō
tribulationibus/sed oblectationib⁹ scōrū alios im-
Aliter. mutare. ¶ Vel posset allegari pro generali puerbio
quod dicitur cōtra rusticos: quia si premuntur/taliā
Tex.ca. tur ⁊ suppeditātur/melius fructificāt: ⁊ ad modū vi-
2.a. nee computantur ⁊c. ¶ Cum pharao rex egypti mā-
C dasset omnes hebreorum filios submergendos: acci
dit vt Moyses nasceretur: quem cum mater iam tri
bus mensibus occultasset: ⁊ ipsum amplius seruare
non posset: fiscellam composuit/in qua vagientē li-
gauit: ipsumq; per fluuium fluctuare pmisit. Quem
cum Tramuth filia Pharaonis: que ad flumen lauā
di se gratia venerat/inuenisset: et eum corpore elegan
tem vidisset: matremq; pueri spectabat in litore/voca

uit: sibiq; paruulum nutriēdum cōmisit: ipsūz Moy
sen/idest de aqua assumptum vocauit: quem tandē
adultum in filium adoptauit. ¶ Per regem egypti Allego.
intelligitur rector mundi: qui scilz a principio propt
peccatum Ade: decreuit cunctos filios humani gene
ris originali vulnere perimendos. Per mulierem he-
bream intelligo sanctam ecclesiam matrē. que scilicet
hebrea: idest transiens dicitur: pro eo q̄ nō habet hic
manentē ciuitatē: sed ad futuram mouetur. Jgitur
dico: qd̄ quotiens ista nostra ecclesia parturit Moy
sen: idest aliquem nouerit natum: primo debet eum
tribus mensibus tenere: idest in trib⁹ virtutib⁹ theo
logicis instruere: tandem debet eum in fluuio bapti-
mi mergere: ⁊ fiscelle spei ⁊ diuine misericordie cōmit
tere: ⁊ tunc proculdubio, statim adest filia regis: idest
diuina gratia: que scilicet fluuium baptismi frequē
tat: que ipsum de periculo liberat: ⁊ in filium recipit
⁊ adoptat: ⁊ matri sue proprie: scilicet ecclesie: lacte
doctrine nutriendum cōmittit: ⁊ sic moysen. idest de D
aquis assumptum/⁊ per aquas baptismi saluatum/ Aliter.
merito ipsuz vocat. ¶ Vel dic q̄ mater significat car
nalem concupiscentiam: que filium suum peccatorez
tribus mensibus seruat: inquantum peccatis super-
bie/luxurie ⁊ auaritie ipsum ligat. Tandem vero ipz
in fluuium ponit: quando fluxui mundi negotioruz
et temporalis prosperitatis ipsum exponit. Filia ve-
ro regis idest gratia vel etiam beata virgo: ipsum de
fluuio mundi liberat/quando a mundi fluxu ipsum
detrahit: ⁊ per penitentiam ipsum saluat: ⁊ in filium
per charitatem adoptat: ⁊ lacte sane doctrine nutrien
dum procurat: et mulieri hebree.i. penitentie vel reli
gioni: que transit de hoc mundo ad patrem/nutrien
dum assignat: vt dicamus diuine gratie illud Joan. Jo.19
Mulier/ecce fili⁹ tu⁹: et filio: ecce mater tua. ¶ Vel c.
dic q̄ paruulus iste significat humilium vulgus sub Aliter.
ditorum. Filia regis ecclesiam significat: que scilicet
in flumine diuine gratie vel penitentie lachrymose
ipsum balneare non cessat. Jsta ergo filium suum: id
est fidelium vulgus: matri eorum/scilz rectoribus et
curatis ceteris nutriēdum/scilicet lacte doctrine ⁊ sub
uentionis terrene cōmittit: ⁊ mercedem eterne glorie
promittit. Unde ista est que dicit ibidē. Accipe pue- Scdm
rum ad nutriendum: ego reddam tibi mercedē. ¶ Se- Jose-
cundum Josephum: cum filia pharaonis Moysen phum.
inuentum in flumine: primo cuidam mulieri egyptie
dedisset: puer de lacte ipsius bibere non volebat: qua
propter vocata est mater ei⁹ hebrea. que finem rei ex-
pectans/in litore residebat: ideo soror eius dixisse le- Exo.2.b
gitur. Vis vt vocem mulierem hebream/vt nutrire
possit infantulum? Ponit etiam ibidem: qd̄ dū puer
creuisset: pharao diadema suū super caput moysi po E
suit: qui statim illud de capite proiecit: qd̄ proditiose
factum rex considerans/ipsum occidere voluit. Sz
ad probādū vtrū pueriliter hoc fecisse: carbonē ardē-
tē sibi dedit: qui nutu diuino ipm in ore posuit. ⁊ lin-
guā sibi cōbussit: ⁊ inde factū est/q̄ semp impeditio-
ris ⁊ tarde lingue fuit sicut infra legitur. Obsecro te Exo.4.
dn̄e/non sum eloquens. ¶ Sic vere dz facere bonus b.
moyses.i.bon⁹ religiosus: de aqua mūdane fluxibi-
litatis assumptus: quia reuera lac egyptiarū mulieꝝ
i. dulcedines mūdi sciaꝝ/deliciaꝝ/verboꝝ/adulatoꝝ
aut delectationū nō dz sugere. Juxta illud. Fili si te la Prou.
ctauerit petōres: ne acq̄escas eis. Sz lac mulieris he- 1.b.
bree matris sue.i.dulcedinē deuotionis/doctrine et
grē quā sibi dedit ecclesia vel religio mater sua debz
sugere

1. Pet. 2. a. sugere ⁊ gustare. Vñ dr. Lac cõcupiscite/rõnabile ⁊c.
Diadema etiã .i. honorẽ ⁊ dignitatem quã pharao .i.
mũdus vel diabolꝰ sibi p̱ vias iniustas vult īponere/
dꝫ sistr refutare: ⁊ carbonẽ .i. ardorẽ charitatꝭ seu diui-
Heb. ni timoris ⁊ penitẽtie dꝫ eligere: ⁊ linguã suã cũ eo dꝫ
11. d. tẽperare. Vñ de moyse legit: ꝙ ipse beatus reputauit
im properiũ christi thesauris egyptiorũ. Jõ s̄m aliã
trãm Esa. xlvij. dr: habẽs carbones ignis sede sup eos
et erũt tibi in refrigerio. Dꝫ ergo talis vir pfectus esse
Jaco. lingue tardioris. Juxta illud. Sit ois hõ velox ad au
1. c. diẽdũ: tardus aũt ad loquẽdũ ⁊c. Cũ moyses vide
Textus ret quẽdã die viũ egyptiũ/q̃ vnũ hebreũ pcutiebat ⁊
ca. ij. b. eidẽ iniuriã faciebat: occidit eũ/ ⁊ in sabulo eũ sepeli-
f uit: verũ qi rumor exiuit in publicũ/ fugit in terram
Madian: vbi Jetro sacerdotis madiã oues pauit:
cuiꝰ filiã in vxorẽ accepit. Et dũ iste oues sacerdotis
de madian in deserto pasceret: mirabiles visiones ibi
Nota. dẽ vidit. Istud exponit sic: Moyses q̃ interptatur
assumptꝰ ex aq̃s: sigt hoiem penitentẽ q̃ scꝫ in aquis
lachrymose cõpũctiõis debet iugiter inueniri: ⁊ ibi a
matre sua .i. penitẽtia: vt a filia regis .i. a diuia grã re
cipiat: dꝫ cõstitui ⁊ imponi. Egyptius significat pec-
catũ vel carnẽ. Hebreus vero sigt aiam vel mentem.
Igitur dico: ꝙ qñ moyses .i. penitẽs/ videt ꝙ frater
suus spũs seu animꝰ/ q̃ debet dici hebreus .i. trãsiens
pro eo ꝙ ad deũ ⁊ ad paradisum dꝫ trãsire festinꝰ: op
primitur vel iniuriatur ab aliquo egyptio .i. proprio
corpore vel a petõ: statim debet cõtra eũ insurgere: et
ipm per cõfessionẽ occidere: ⁊ p̱ satisfactionẽ sub sa-
bulo ⁊ aspitate penitẽtie abscõdere vel celare: ⁊ tũc
poterit fugere ad Jetro sacerdotẽ .i. ad deũ per deuo
tionẽ: ⁊ filiã eius in vxorẽ accipere. scꝫ sciẽtiã ⁊ discre-
tionẽ/ seu gratiã/ seu deuotionẽ: ⁊ sic poterit oues idest
christifideles pascere p̱ predicationẽ ⁊ eruditionẽ: ⁊ vi
siones celi videre p̱ celestiũ cõtẽplationẽ. Vnde dicit
Eleuauit me spũs/ ⁊ duxit in hierusalẽ in visione dei.
Ezech. 8. b. Vel allega ista generaliter/ ꝙ de lege nature quili-
Aliter. bet tenetur oppressos ⁊ tribulatos defendere: ⁊ eis cõ
Prouer. 24. b. tra impios subuenire. Vñ in Prouer. Eos qui ducũ-
tur ad mortẽ/ ⁊ eos q̃ ducũtur ad interitũ/ liberare nõ
G cesses. Moyses pascens gregẽ/ cũ duxisset oues ad
Textus deserti interiora: apparuit sibi dñs in rubo ardẽte: vi
cap. 3. a dit enĩ in mõte Oreb rubũ ardentẽ q̃ nõ cõburebatur
Histo- quo cũ appropinquare vellet/ vt q̃d hoc esset videret:
ria. p̄cepit sibi dñs ꝙ calciamẽta de pedibꝰ suis tolleret:
Mora- eo ꝙ locus ille terra sancta esset. Reuera sic videt fe
litas. cisse dñs pater: q̃ qñ filios Israel .i. fideles suos de im-
perio Pharaonis .i. diaboli: ⁊ de egypto .i. de īferno
liberare decreuit: vnũ signũ mirabile primitꝰ demon
strauit/ scꝫ signũ benignissime incarnationis: quo mediã-
te populũ suũ liberauit. Ipse enĩ tunc in rubo arbore
spinosa .i. beata virgine spinis penitentie circũsepta:
moysi .i. humano generi vel iudeorũ pplo apparuit:
ipsamq̃ arborẽ igne sctispũs inflãmauit: ⁊ mirabili-
ter impregnauit. Nunq̃ tamen ista arbor beata virgo
ab integritate virginitatis fuit nudata/ nec p̱ incen-
diũ carnalitatis cõbusta: sed semp̱ virgo ⁊ integra re
seruata. Verũtamẽ ad hoc ꝙ moyses .i. iudaicus po-
pulus mereatur istam visionẽ cernere/ ⁊ incarnatiõis
sacramẽtũ cognoscere: necesse est vt de pedibus affe-
ctionũ suarũ calciamenta carnalis cognitionis/ sen-
sumq̃ literalẽ auferat: ⁊ ꝙ inde p̱ fidei cognitionẽ in
cedat. Qui enĩ calciamẽto carnalis sapiẽtie inuoluit
ad tantam visionẽ/ ⁊ ad tanti sacramenti cognitionẽ
pertingere non meretur. Necesse est ergo per fidẽ cal-
ciamentum tale soluere/ ⁊ omnem mundi sapientiam H
amouere: quia scilicet terra in qua sumus/ sancta est
idest ecclesiam sanctã catholicam constat esse. Vnde
dicitur. Solue calciamentũ de pedibus tuis: locꝰ enĩ Jos. 5. b
in quo stas/ sanctus est. Vel dic si vis: ꝙ ad hoc ꝙ Aliter.
homo diuinas reuelationes videat/ necesse est ꝙ ad
interiora deserti adest/ ad secreta conscientie gregem
affectionum suarum ducat: ⁊ ꝙ calciamenta terreno
rum bonorum de pedibus affectionũ suarũ tollat.

Capitulum quartum Textus. Respondens Moyses ait: non credent mihi. Moralitatum Capitulum II

Historia. Inter signa q̃ fiebãt coram pharaone pro libe
ratione populi israelitici: primum fuit de vir-
ga versa in colubrum. Vnde Exo. iiij. dicitur
qd virga quam tenebat moyses/ proiecta in
terram/ statim versa est in colubrũ: ita vt timebat moy
ses non solum virgam illam recipere/ sed etiam hanc
videre. Dñs tamẽ sibi precepit/ ꝙ caudã draconis ac
ciperet: quod cum fecisset/ in virgam iterum est cõuer
sa. Istud applicatur ad statum populi iudeorum.
Virga enĩ qua mũdus regit/ significat filiũ dei pa-
tris. Psal. Reges eos in virga ferrea: ⁊ tanq̃ vas figu Psa.
li confringes eos. Moyses vero q̃ istam tenet/ popu- 2. c.
lum iudaicum significat: qui reuera in principio istã Allego.
virgam/ scilicet deum/ in manu sua tenuit inquãtum
ipsum credidit ⁊ amauit. Per colubrum/ qui est res
corporalis ⁊ viua/ intelligitur christi humanitas: q̃
scilicet fuit corporea ⁊ mortalis. Dico igitur qd quã
do virga quam tenebat moyses idest deus: quem cre A
debat populus iudeorum/ in terram missus fuit: tũc
procudubio in draconem/ idest mortalẽ hominẽ est
conuersus: ita qd moyses iste scꝫ populꝰ iudeorũ fa-
ctus est tremebundus: ⁊ a fide incarnatiõis domini
fugitiuus. Judeus enim virgam in colubrum muta
uit dum dei filij p̱sonã hoiem factam abhorruit: ⁊ eã Joã. 1.
credere ⁊ accipere ⁊ recipere recusauit. Vnde dicitur: a. ⁊ b.
Sui eum non receperunt: ⁊ verbum caro factum est
Verũtamen de diuino dispensationis mandato sic
fiet: ꝙ moyses iste idest iudaicus pplꝰ istũ serpentẽ
christum: cauda idest in fine per credulitatem acci-
piet: ⁊ tunc sibi vertetur in virgam/ inquantum ipm
finaliter deũ credet: ita ꝙ tũc proprie potest dici illud
Psal. Virgam virtutis tue emittet dominus ex syon Psal.
dominare in medio inimicorũ tuorũ. In medio ini- 109. a.
micorum tuorum .i. in medio iudeorum. qui mõ sunt
christi ⁊ fidei inimici. Vel dic ꝙ moyses est deus:
qui quãdoq̃ in manu sua tenet virgã .i. aliquã bonã Anago
p̱sonã: quã scꝫ in statu gratie manu tenet: ⁊ eũ in bo- ge.
no retinet atq̃ souet. Verũtamẽ sepe accidit ꝙ deus
laxat manũ suã/ ⁊ s̄m occulta sue dispẽsationis iudi-
cia ipm peccare pmittit: ⁊ in terra eũ proijcit. dum ad
mortẽ terrenorũ per auaritiã vel apostasiã cadere eũ
sinit: qui reuera in draconẽ ꝟtit/ inquãtũ in virũ pessi
mum cõmutat. Quod vtiq̃ ad l̃ram videmꝰ de mul-
tis hominibus/ q̃ in ecclesia vel religione anteq̃ in
terram proijcerent .i. anteq̃ ad terrena administran-
da promouerent: erant virge .i. p̱sone iuste ⁊ recte/ ad
regendum alios optime dispositi. q̃ tamẽ postq̃ ad
terram .i. ad ministranda terrena dimittunt: vt pote
quando ad aliquod officium vel dignitatem pmo- B
uent: tunc dracones .i. rapaces ⁊ crudeles efficiuntur
⁊ in malos homines cõmutantur. Quid refert (inq̃t
Tullius) an quis in beluam se conuertat: aut per inue

q̄tatē ferinos mores induat: fit tñ de talib⁹ q̄n͂q̃ / q̄d
moyses .i. deus ipsos in cauda .i. in senectute ad mias
recipit: ⁊ eos ꝑ penitētiā ad statū salutis reducit: ⁊ sic
in virgas .i. in viros iustos mutant: ⁊ a draconina se-
uitia ⁊ neq̄tia cōuertūtur Unde dicitur. Ipsa gemēs
Tre. i. c: cōuersa est retrorsum. ¶ Uel dic q̄ moyses est prelat⁹
Aliter. de cui⁹ manu q̄n͂q̃ virga .i. religiosus apostatādo / et
ad terrā .i. ad seculū redeūdo / fit draco venenosus mul
tipliciter peccādo: ita q̄ moyses .i. platus: ipm̄ timet
recipere / malā vitā ipsi⁹ abhorrēdo: ꝑ caudā tñ i fine
iste ꝑ moysen .i. ꝑ prelatū capit ab ipsoq̄ punit: ita q̄
sepe fit q̄ iterū in virgā .i. in bonū virū mutat. Unde
1. Reg. 10. b. dr̄. Mutatus est in virū alterū. ¶ Moyses faciens si
gna corā pharaone / manū suā in sinū mittebat: et q̄
Ca. 4. b. diu ibi stabat / sana erat: q̄n aūt ipsam corā pharaone
extrahebat / tūc leprosa fiebat. Si vero ipsam iterum
Histo- ria. in sinū retrahebat / ad sanitatē p̄stinā redibat. ¶ Ma
nus in scriptura significat bonā operationē: sinus est
Mora- litas. cōscie secretū ⁊ intētio. Dico ergo q̄ q̄n moyses idest
vir iustus / tenet manū suam .i. bona opera sua in sinu
suo .i. in cōscie secreto: ipsaq̄ in abscondito ⁊ occulto
C facit: tūc ipsa opa ꝑseuerant vtilia atq̄ sana. Si vero
ipsa de sinu secreti sui ꝑ ostentationē extrahat: ⁊ corā
Pharaone .i. coram mūdo demōstrare ipsa gaudeat
tunc lepra manis glie polluūtur / ⁊ ꝑ iactantiā depra
uant. Quapropter necesse est q̄ manus operatiōis no
stre / ad sinū nostrū .i. ad secretū redeat: alr̄ in sanitate
⁊ mūdicia nūq̄ apud deū ꝑseuerat: ⁊ ideo ꝓbo q̄ gau-
Psal. 73. c. det facere opa sua bona corā hoībus / vt videātur ab
eis: reprehendit in Ps. vbi dr̄. Ut q̄d auertis manum
Aliter. tuā ⁊ dexterā tuā / de medio sinu tuo in finē? Uel dic q̄
moyses est platus: sinus est claustrū: ⁊ mēbrū eius est
quilibet subditus. Igitur dico: dato q̄ moyses ha-
beat manus suas idest subditos suos ⁊ sanctos spiri
tualiter sanos ⁊ mundos: quādo tñ ipsos emittit de
sinu claustri sui exterius ad terrenas ministrationes
vel inter seculares eos mittendo / faciliter solent leprā
luxurie et auaritie incurrere: et quādiu extra fuerunt
immundi et luxuriosi manere. Sed pro certo tunc ite
rum sani efficiuntur / quando ad sinum claustri per
prelati industriam retrahuntur. Ideo ꝓicat bonus
Luc. 11. b. religiosus / foris in temporalibus occupat⁹ illud Lu
ce. Reuertar in domū meam vnde exiui. ¶ Uel dic q̄
Aliter. ista manus est homo / qui de sinu diuine gratie ⁊ cha
ritatis emissus / leprosus efficitur / et peccator: qui ta-
men tunc temporis spiritualiter sanatur quādo ꝑ pe
nitentiam ad hūc sinum reuertitur. Unde dicitur. Re
Hiere. 47. d. uertere ad vaginam tuam o mucro. ¶ Uel dic de apo
statis: qui tunc lepros ⁊ peccatores fiunt / quando de
Alite. r sinu moysi idest de claustro apostatando / vel in publi
co inter seculares prodeunt. Tunc vero econuerso spi
ritualiter sani efficiuntur / quādo ad claustrū / vel ad
christi vel prelati sui gremium reuertunt. Sicut ad li
D terā patet de religiosis ⁊ sanctimonialibus: qui quā
do nimis frequētant domus parentum / ⁊ etiā curias
seculares / vel domos prelatorum: statim solēt lepras
auaritie ⁊ adulationis ⁊ supbie incurrere. Ideo tali-
Hiere. 31. d. bus dr̄. Reuertere ad ciuitates tuas: Usquequo deli-
cijs dissolueris filia vaga?.

¶ Capitulum septimum Textus: Dixitq̄ dominus ad Moysen. Ecce cōstitui te deū Pharaonis: et frater tuus. Moralitatū Capitulum III

Tertium signum quod p̄cepit dn̄s ꝑ Moy-
sen / fuit de aqua cōuersa in sanguinē. Acce-
pit enī aquā de flumie / ⁊ fudit sup aridā: ⁊ fa
Histo- ria. cta est sanguis. ¶ Sic vero loquēdo spūalr
sepe fit q̄ dū aqua .i. aliqua simplex ꝑsona de suo flu-
mine .i. de statu religiōis / deuotiōis vel cōpūctiōis ex
Mora- litas. trahit. ⁊ sup aridā effundit .i. ad ministrationē terre-
nor̄ ꝯstituit: tūc vero sanguis .i. carnalis ⁊ luxuriosa
Psal. 104. c. efficit: nisi cū diligētia p̄caueat ne labat. Ps. Cōuer-
tit aquā eor̄ i sanguinē. Uel expone sicut Apoca. viij.
Aliter. ⁊ xvj. dr̄ ⁊c. ¶ Uel dic q̄ talis aqua sigt̄ vsurarios et
auaros / malos officiales ⁊ balliuos: q̄ sup terrā dum
effundunt .i. q̄n in terra vel patria dn̄ant: in sanguinē
Eodem cap. b. .i. in ꝑsonas crudeles ⁊ sāguineas ꝯmutāt. ¶ Postq̄
Aaron proiecit virgā suā i terrā corā pharaone: ⁊ ver
Histo- ria. sa est in colubrū: vocauit pharao incātatores ⁊ male-
ficos ⁊ sapiētes suos: ⁊ p̄ceperūt singuli virgas suas /
⁊ ipse in colubros sunt cōuerse: virga tñ Aarō virgas
E Mora. deuorabat magor̄. ¶ Istud allegari pōt / q̄ magi .i.
hypocrite hoīes ⁊ ficti / q̄n͂q̃ ita bona opa in apparē-
tia faciūt / sicut aaron .i. sicut boni. Uerūtñ ista est dif
ferētia: q̄ virga aaron supstat alias deuorātis .i. opa
iustor̄ ꝑseuerāt / opib⁹ hypocritar̄ cōsumptis: q̄ re-
uera miracula .i. mirabilia ⁊ singularia opa q̄ faciūt
iusti / sunt mirabilia. Illa vero q̄ faciūt hypocrite seu
Aliter. mali hoīes / sūt defectibilia. Un̄ Seneca. Nihil q̄d fi-
ctū est / est diuturnū. ¶ Uel dic q̄ Aaron summus sa-
cerdos significat magnos dn̄os ⁊ p̄latos. Magi vero
significāt inferiores / balliuos ⁊ vasallos. Cū igitur
vterq̄ habeat virgas versas in colubrū .i. in rapacem
familiā: vel cum vterq̄ virgam iurisdictiōis sue in co-
lubrū .i. in rapacitatem cōuertat: inq̄tum tam maior
q̄ minor rapinis et exactionibus vacat: virga tamen
Aaron virgas magorū deuorare dicit: inquantum of
ficiales maiorum / officialibus minorum inimicātur
⁊ inq̄tum ad iurisditionem pape vel regis vasallor̄
dominia quotidie reprimūtur: ⁊ tūc proprie draconē
deuorat / q̄n vn⁹ malus aliū malum grauat. Unde il-
lud. Ferrū ferro tollit ⁊c.

¶ Ex capitulo septimo Textus. c. Dominus deus hebreorum misit me ad te. Moralitatum Capitulum. IIII

Precepit dn̄s Aaron / dicēs. Tolle virgā tuā /
et extende super riuos ⁊ lacus et paludes egy
Histo- ria. pti: ⁊ cōuertātur in sanguinē: ⁊ sit cruor in ol
terra egypti / tam in ligneis vasis q̄ in lapi- B
deis. Percussitq̄ aquas / ⁊ verse sunt in sanguinē: ⁊ eō
putruit fluuius / ⁊ pisces q̄ erant in fluuio / mortui sūt
et non poterant egyptij bibere aquam fluminis: ⁊ fo
derunt sibi aquam per circuitum fluminis ad biben-
Mora- litas. dum. ¶ Per aquam in scriptura possumus intellige
re elemosynam. Unde dicitur: Sicut aqua extinguit
Ecc. 3. b ignem / sic elemosyna extinguit peccatum. Per cruo-
rem intelligo crudelitatē / rapināq̄ et aduersitatem.
Unde. Inebriabo sagittas meas sanguine ⁊c. Dica-
Deut. 32. f. mus igitur q̄ hodie per totam egyptum .i. per totū
mundum tota aqua pietatis cōuersa est in sanguinē
crudelitatis: et hoc non solum in lacubus ⁊ paludi-
bus idest in statibus secularibus: immo etiam in ri-
uis et fluminibus idest in ecclesiasticis ⁊ regularib⁹.
Uasa enim lignea idest plati ecclastici: vasa lapidea
idest principes seculares / ⁊ laici pleni sunt crudelita-
tis cruore: nihilq̄ habēt de cuiuscūq̄ pietatis aut be
nignitatis humore. Pisces enī idest viri fluxibiles /
deuoti

deuoti ⁊ pij: qui erāt in flumine ecclesie/mortui sunt:
ipsumqꝫ flumen quasi iam est factū putridū ꝑ pecca-
ta. Et vt breuius ↄcludam/quocūqꝫ se vertant egypty
i. pauperes/siue ad clericos/siue ad laicos/siue ad of
ficiales ꝓncipū siue ꝑlatoꝝ: totum inueniunt crudeli
tate ⁊ cruore plenū: ita ꝙ non inueniunt quid possint
bibere. i. a quo possint cuiuscūqꝫ bñficij refrigeriū re-
Esa. 1. c. portare. Ideo omnibus talibus potest dici: Manus
Aliter. vestre plene sanguine sunt. ¶ Vel dic ꝙ aqua signifi-
cat ꝓsperitatem mundi/que fluit ⁊ defluit sicut aqua:
quia reuera in sanguinē carnalis infectionis hodie
C vertitur: ita ꝙ pisces huius fluminis scꝫ mundani di
Aliter. uites/ꝑ peccatum luxurie moriuntur. ¶ Vel dic ꝙ q2
fluuius religionis/vasaqꝫ lignea ⁊ lapidea: idest ec-
clesiastici nobiliores ⁊ fortiores/sunt pleni sanguine
i. peccato: ita ꝙ iam totum est putridum ⁊ corruptū:
piscesqꝫ. i. viri pij/molles ⁊ benigni ⁊ deuoti iam pe-
nitus deficiunt. Ideo egypty. i. seculares iam nō in-
ueniunt quid ibi de aqua bone doctrine/vel de boni-
tate exemplaris vite ibidem possint bibere vel hauri-
re: quapropter iam necesse est eos deficere vel perire/⁊
ꝓpter mala exempla ecclesiasticoꝝ multipliciter esu-
rire. Sanguis eñ ⁊ nō aqua. i. carnalis vita ⁊ nō pu-
ra/mala doctrina ⁊ non bona/exempla inutilia ⁊ non
sana/possunt hodie in flumine ecclesie reperiri/et in
Apoc. vasis. i. in ↄsciētijs hominū. Unde Apocal. Et exiuit
14. d. sanguis de lacu vsqꝫ ad frenos equorum. Egypty aūt
i. religiosi ⁊ penitētes iam non inueniunt in flumine
huius mūdi quid possent tute bibere: quinimmo ne-
cesse est eis terram ꝓprij corporis ꝑ penitētiam fode-
re/vt aquam viuā. i. gratiam diuinam valeant reperire.
Psal. Ideo de diabolo pōt dici illud Ps. Qui ↄuertit aqs
104. c. eorum in sanguinem/⁊ imbres eoꝝ ne biberent. Secū
Ca. 8. d. da plaga fuit de ranis. Preceptum est eñ Aaron/ꝙ
Histo. extenderet manum suā sup flumina/⁊ super riuos et
paludes Pharaonis/dicēs: Sic ebulliet (inquit) flu-
uius ranas: ⁊ ascēdent domum tuam ⁊ cubiculum le-
D cti tui/⁊ super stratum tuū: ingredientur domos seruo
rum tuoꝝ: necnō ⁊ in populū tuum ⁊ in furnos tuos
Et in reliquias ciboꝝ tuoꝝ ⁊c. Sicqꝫ factū est ꝙ rane
terram egypti occupauerunt: ⁊ vsqꝫ ad lectos ⁊ cubi-
Mora- lia holm intrauerunt. ¶ Rane loquaces significant
litas. detractores: qui reuera hodie quasi totum occupant
mundū. In domibus eñ regū ⁊ superioꝝ/ꝓncipum/
ꝑlatoꝝ ⁊ maioꝝ etiam ⁊ minoꝝ/immo in ipsis cubi-
culis ⁊ secretis cameris cordiū hodie ebulliunt tales
rane. i. viri detractores ⁊ garrulosi adulatores/magni-
loqui ⁊ verbosi. Fluuius eñ mundane ꝓsperitatis ra
nas ꝓcreat: insuꝑ tum filios magniloquos/detracto-
res/litigiosos et clamorosos generat. Ideo in libro
Sa. 19. c Sapiētie dicitur: ꝙ ꝓ piscibus eructauit fluuius ra-
Eodem narum multitudinē. ¶ De puluere terre ꝑcusse nati
ca. 8. d. sunt cyniphes in tanta quātitate/ꝙ totam terrā occu
Histo. pauerunt: ⁊ regem ⁊ populū mirabiliter afflixerunt.
Musce etiam alia vice in egypto in tanta quantitate
nate sunt/ꝙ domos egypti quasi penit9 impleuerūt.
Mora. ¶ Sic vero de puluere ipso terre: idest de misero statu
⁊ humili plebe nascuntur quōqꝫ cyniphes ⁊ alie musce
i. paruuli balliui ⁊ ꝓcuratores: qui ↄuis nullius sint
valoris/solent tamen omne genus hoīm infestare: et
regem ⁊ populum. i. maiores ⁊ minores indebite fla-
Ca. 5. a. gellare. ¶ Etiam trium dierū petebant filij Israel ire
in desertū/vt sacrificarēt domino in solitudine: quia
scꝫ sacrificium nō audebāt in egypto inter idolatras
deo immolare: ⁊ ideo se volebant ꝓ deo digne sacrifi-
cando in solitudine elongare. ¶ Sic vero si tute ⁊ di-
gne volumus sacrificare domino/⁊ laudis ⁊ spiritus A
contribulati eidem sacrificium immolare: ante oīa
debemus appetere/ꝙ de egypto. i. de peccato vel mun
do mētaliter exeamus: ⁊ ꝙ per viam trium dierum. i.
per cordis contritionem/oris confessionem/⁊ operis
satisfactionem/desertū penitētie subintremus/⁊ ibi
deo per bona opera immolemus: homo eñ nunꝗ di-
gne dño immolat/qui se pharaonis. i. diaboli domi-
nio per dierum istoꝝ trium spacium non elongat: ⁊ ꝗ
desertum penitentie nō subintrat/dicendo illud Ps. Psal.
Ecce elōgaui fugiēs/⁊ mansi in solitudine ⁊c. ¶ Uel 56. b.
dic ꝙ egyptus est mundus/desertum religio: trium Aliter
dierum via/tria religionis vota: quia ꝓ certo dū ho-
mo est in egypto. i. in mundo: ⁊ mundi negotijs egy-
ptijs peccatoribus sociatus/vix potest per bona ope-
ra domino immolare: ⁊ ideo necesse est/ꝙ egyptū. i.
mundum ⁊ sua negotia fugiat: ⁊ ꝙ per viam triū die-
rum. i. per tria religionis vota/per obedientiam ↄtra
superbiam/per paupertatem cōtra auaritiam/ꝑ casti
tatem ↄtra luxuriā/ad religionis penitentiam ⁊ soli-
tudinem se ↄuertat. Unde dicit: Cepit Jonas introi- Jone.
re in ciuitatem itinere trium dierum. 3. b.

¶ Capitulū nonū Textus: Dixit aūt dominus ad Moysen: Ingredere. Capitulū decimum Textus: Et dixit dominus ad moysen. Moralitatum Capi. V

Sicut ponitur Exo. ix. ⁊ xij. inter ceteras egy- Plage
pti plagas vna fuit animalium ꝑ tempesta- diuerse.
tem occisio. Altera fuit vlcerum ⁊ vesicarum B
ꝑ cineris aspersionē inductio: alia tonitruo- Histo.
rum ⁊ grandinū emissio: alia locustarū oīe viride cō
sumentiū introductio: alia tenebrarum oculos exce-
cantium ꝑ triduū obscuratio: alia tādem primogeni
toꝝ mors ⁊ ↄsumptio. ¶ Sic vero egyptij. i. peccato-
res plaga multiplicium vitioꝝ leduntur: qꝛ scilꝫ ante oīa Mora.
tempestas tentationis occidit in eis animalia. i. ani-
malitatem spūalem. s. discretionis sensum ⁊ motū bo
ne operationis. Scdo cineris in vētum sparsio. i. bo-
noꝝ operum si que habēt in ventū elatio/seu ventosa
ostētatio: efficit in eis vesicas tumoris. i. ꝑsumptiōis.
Tertio accidit in eis tonitruoꝝ/igniū ⁊ grandinum:
idest discordiarū/inuidiarum/iniuriarum turbatio.
Tandem ꝑ locustas. i. ꝑ motus carnales: accidūt in
eis omnis rei viridis. i. oīm virtutū ⁊ viroris bone cō
uersationis ↄsumptiones. Quarto succedūt tenebre
i. mētis excecationes ⁊ obstinationes. Ultimo moriū
tur ꝓmogenita eoꝝ. i. aīe ꝑ eternas dānationes ⁊ af-
flictiones. Et sic patꝫ ꝙ verum est qđ in Ps. scribitur: Psal.
Multa flagella peccatoris: sperantes aūt ⁊c. Sic di- 31. c.
cit ⁊ oñs illud Hiere. Plaga inimici ꝑcussi te castiga-
tione crudeli. ¶ Uel dic ꝙ tenebre facte sunt in egy- Hiere.
pto tribus diebus/ita vt nemo videret triduo fratrē 30. c.
suum. Triduum tenebrarum significat triplicem mē- Aliter.
tis excecationem: illam scꝫ qua homo non permitti-
tur videre celestium felicitatem/terrestrium vanita-
tem ⁊ instabilitatem/infernorum periculum ⁊ acerbi
tatē. Qñ eñ in egypto. i. in corde peccatoris/isti tres
dies tenebrarū. i. ista triplex excecatio mētis precedit:
restat ꝙ primogenitus eius. i. aīa ꝑ vitia mortua: ⁊ ab
angelo ꝑcutiēte. i. a dei sentētia eternaliter occidatur.
In plagis egypti vbi aqua ↄuersa est in sanguinem/
aīalia mortua/tenebre facte/primogenita occisa ⁊c. Eodem
¶ Terra iessen vbi erat filij israel/de his oībus fuit ca. 5.

immunis:quia scȝ ibi erat claritas/cum egyptus ob
tenebraretur:ibi erat tranquillitas/cum egyptus tur
binibus premeretur:ibi erat sanitas/cum primogeni
Allego. ti egypti necarentur. ¶ Terra iessen potest significare
ecclesiam/vel statum ecclesie/vel religionis:que reue
ra ab egypto.i.a mundi cladibus est immunis:qr pro
pter filios israel.i. propter iustos qui ibi sunt/ista terra
nõ patitur tribulationes τ temptationes/excecationes
τ cordis obtenebrationes necnon primogenitorũ.i.
animarũ mortẽ τ dãnationes/quas patit̃ egyptus.i.
mundus:quinimmo sepe fit ꝙ isti habent quietem/cuȝ
alij tribulantur:sciẽtie splendorem/cum alij habeant
obstinationẽ τ ignorantiam:sanitatẽ τ pacẽ/cum alij
Anagoge. tribulationibus infestantur. ¶ Uel dic ꝙ per egyptũ
infernus/τ per iessen intelligit̃ paradisus/vbi sunt fi
lij.i.angeli τ sancti/qui deum cõtemplant̃ τ vidẽt qui
scȝ nulla egypti tribulatione vel tẽtatione leduntur:im
mo in luce τ prosperitate perpetua cõuersant̃:id egyptus i.
mundanis peccatoribus τ dãnatis videtur dñs dice
Esa. 65. b. re illud Esa. Ecce serui mei comedent/τ vos esurietis:
serui mei bibẽt τ vos sitietis:serui mei letabũt/τ vos
D cõfundemini:serui mei laudabũt pre exultatiõe/τ vos
clamabitis pre dolore. Et breuiter/magna est diuisio
Luce inter bonos τ malos/inter saluos τ dãnatos. Uñ di
16.b. citur: Magnũ chaos firmatum est inter nos τ vos.

¶ Capitulum duodecimuȝ Textus: Dixit quoqȝ dominus ad moysen τ Aaron in terra egypti. Moralitatum Capi. VI

Histo. Cum deus decreuisset primogenita egyptio
rum tam hoim ꝙ iumentorum occidere primo
genita vero filiorum israel intacta dimittere/
τ a morte eripere τ saluare:ipsosqȝ filios isrl
de egypto ad terram promissionis educere: precepit
agnum seu hedum occidi/τ domos ipsorum hebreorum in
superliminaribus τ vtroqȝ poste signari. Sicqȝ factũ
est ꝙ angelus domos signatas sanguine/non tetigit
nec in eis primogenita occidit:immo populũ ibi ha
bitantem de pharaonis dominio per mare rubrũ edu
xit ad desertum domos vero egyptiorum que sangui
ne tacte vel signate non fuerãt/angelus inuasit:τ ibi
primogenita interfecit. Ipsos vero tãdem egyptios
Anagoge. in mari rubro submersit. ¶ Sic vero cum a deo sit or
dinatum τ decretum/ꝙ primogenita egyptiorum:idest
peccatores mortis eterne debeant subire periculum:
constat ꝙ ab hac sententia illi solum merebuntur sal
uari/qui sanguine agni immaculati christi voluerunt
per sue passionis memoriam consignari. Sole enim
persone que domos cordium suorum sanguine isto
consignauerunt:τ per mortis christi recordationem
E super vtrosqȝ postem cordis τ oris istum sanguinẽ ha
buerunt:a percutiente angelo.i.a iudicante christo/per
dãnationem non tangentur:sed potius a mortis eter
ne periculo saluabuntur. Egyptij vero.i.peccatores/
qui nihil de isto sanguine habuerunt:τ mortis τ san
guinis christi memoriam τ deuotionem τ consigna
tionem non acceperunt:ab isto angelo.i.a dura chri
sti sententia ferietur/τ mortis eterne periculo suppo
nentur. Deus enĩ illos solos a morte eterna saluabit:
in quorum domibus.i.cordibus/sanguinem agni.i.san
guinis christi memoriam videbit. Unde dicitur: In
Ezech. sanguine tuo viue:ipsosqȝ de pharaonis diaboli im
16.a. perio liberabit:τ ad terram promissionis scȝ paradisuȝ
per desertum penitentie destinabit. Illos vero q̃ isto
carent sanguine:in mari rubro.i. in inferni amaritu

dine suffocabit. Uñ dicitur: Precioso sanguine agni
redẽpti estis. ¶ Uel istud applica realiter ad passio 1.pe.1.d.
nem christi:τ dic ꝙ in egypto.i.in mũdo agnus chri Allego.
stus de dei mandato τ ordinatione occisus est:vt scȝ passio
virtute sui sanguinis hebrei/qui interpretantur trãs nis.
euntes:qui scilȝ manẽtem ciuitatem non habent:a per
cussione mortis eterne saluarentur:τ mediante mari
rubro i.amara cõpunctione desertoqȝ penitentie ad
iuuante/ad terram promissionis.i.ad celi gloriã duce
rentur:egyptij autẽ.i.infideles/qui istius agni sangui
nem.i.christi passionis fidem nolunt recipere/necesse
habebunt eterne dãnationis τ percussionis periculũ
sustinere. Unde Ezech.ix. ꝙ angelus omnes percussit
quos non signatos inuenit. ¶ Uel dic ꝙ egyptij sunt F
vitia que tunc temporis submergũtur/qñ filij israel.i. Aliter.
boni/per mare rubrũ.i.per memoriã dominice passio
nis/vel per amaritudinem penitẽtie transducuntur:
filij israel farinam de egypto tulerunt: et inde panes
azymos confecerunt:sic vero catholici de farina τ gẽ
tilium scientia veram doctrinam conficiunt:τ panes
azymos theologie inde coquunt. ¶ Cum filij israel Eodem
mare rubrum deberent transire/τ ad terram promissio ca.a.
nis venire:precepit dominus ꝙ domus τ familia insi
mul conuenirent:quoqȝ agnum paschalem comederẽt
Erant tamen in comedẽdo agnum multe cerimonie
necessarie:quia scilicet non debebant comminui:nec
aliquid vsqȝ ad mane seruari. Igne debebat esse assa
tus:τ cum lactucis agrestibus accinctis renibus mã
ducatur: calciamenta in pedibus/et baculi in mani
bus debebant haberi:postes domuȝ sanguine debe
bant inungi:τ ipse agnus cum intestinis/capite τ pe
dibus debebat festinantissime manducari. ¶ Ista Mora.
omnia possunt applicari ad esum agni immaculati:
idest ad receptionem corporis iesu christi:quia reue
ra ad hoc ꝙ nos qui debemus esse veri hebrei.i. per
mundum transeuntes/τ non manentes : etiam debe
mus esse filij israel.i. deum per fidem τ contẽplationẽ
videntes:iuxta illud quod scribitur in epistola : qui
dum nos huius mundi non sumus incole/sed adue
ne/sed ad hoc in mundum venimus/vt nobis ibidem
non liceat persistere. Si transire possumus mare ru
brum.i.mortis amaritudinem secure trãsire:τ per de G
sertum purgatorij ad terram promissam/scȝ ad paradi
suȝ pertingere:necesse est ꝙ simul per charitatẽ τ vni
tatem fidei communicemus:τ ꝙ agnum paschalem
christum in sacramento altaris digne comedamus.
Est igitur necessarium ad ipsius dignã sumptionem/
ꝙ ossa ipsius non comminuantur:τ ꝙ nihil de eo su
perfluum reseruetur : et ꝙ nihil credatur de eo super
fluum/nec aliquid diminutũ. Ossa enĩ integra seruã
tur/qñ quicquid est necessarium/creditur:nihil vero
superfluuȝ seruat̃/quãdo nullus error superuacuus ad Eccli.
miscetur. Unde dicit̃: Neqȝ adiectuȝ est/neqȝ minuit̃. 42.d.
Iste igit̃ debet mãducari assatus in igne per feruorẽ di
lectionis:cũ lactucis agrestibus.i.dolore cõtritionis:
cũ accinctis renibus.i.cũ moderatione cõtinẽtie/τ lu
xurie restrictione:cũ pedibus calciatis.i. cum mortis
meditatione:cũ baculis in manibus/id est cũ crucis
spe τ deuotione:cũ sanguine in ostio.i. mortis christi
τ sue passionis τ sanguinis recordatione τ cõpassio
ne. Calciamẽta autẽ q̃ fiunt de pellibus animaliũ mor
tuorum/significant mortis memoriã:baculus significat
crucem/sanguis crucem dominice passionis. Mãdu
cari etiã τ recipi debet iste agnus.i. sacramẽtum cum 1.Cor.
capite.i.cum deitate. Unde Apostolus: Caput christi 11.d.
deus.

deus. Cum intestinis.i.cum humanitate: cum pedi-
bus.i.cum sacramētorum et articulorum sequela et vniuer
Eccli.16 sitate. Iste enim agnus nunquam digne recipitur nisi huma
a. nitas et articulorum veritas per fidē integre comedatur.
D Unde: Omnem escam manducabit venter. Festinanter
autem debet comedi: ad denotandū quod circa inquisitiōes
istius sacramenti non debet homo imorari: nec etiā
circa misse celebrationē vel eucharistie sumptionē:
ne forte vane cogitatiōes vel dubitatiōes possint in-
surgere: quibus possit fidei veritas vacillare: sicut nul
lus nisi esset circūcisus debebat de isto agno comede
re: sic nec de sacramēto altaris debemus gustare nisi
fuerimus per penitentiā a vitiorum superfluis circūcisi.
Iobe.2.c Unde: Scindite corda vestra etc.

Capitulum decimumquartum. Textus. Locutus est autem dominus ad moysen. Moralitatum. Cap. VII

Histo-ria Cum filii israel mari transacto per desertum
transirent voluit eis omnes contra ola incōmo-
da de remedio prouidere: et quia affligebantur
estu per diem obscuritate per noctē: et qui etiam
viam nesciebant et poterāt errare: panē nō habebāt
et poterāt esurire: aquas non inueniebāt et oportebat
sitire. Cum scilicet illa patria talis esset prout cōmuniter dicitur:
quod nec panis ibi cresceret nec aqua flueret nec etiam
arbor viresceret: cum esset patria sterilis atque sicca:
quatuor specialia remedia concessisse videtur: quia scilicet iste pro
uidit eis de colūna nubis per diē quae estum obscuritate
sua temperaret: et de colūna ignis per noctē quae sua clari-
tate totū illuminaret: sicut dicitur Exodi.xiii. Item proui-
dit eis de māna quae famem relevaret: sicut dicitur infra
A xv. de aqua a petra fluente quae sitim temperaret: sicut
Mora-litas Exo.xvii. Item de angelo qui eos cōduceret et ne er-
rarent caueret: sicut dicitur Exodi.xxiii. Sic vere cum
filii israel.i.sancti et probi viri in deserto huius mūdi:
dum ad terram promissionis idest ad paradisum pere
grinando procurrūt: et multa et plura et magna habeāt
incōmoda.i.ardorē male cōcupiscentie tenebras autem
ignorantie: famem boni et sitim auaritie nec nō igno-
rantiam vie recte.i.iustitie: et ergo prouidit eis omnes de
remediis oppoitunis: quia scilicet ipsis misit nubē.i.chri-
stum filium suū purū et nubeū: qui predicando refrige-
rauit cōcupiscentie ardorē. Ignem.s.spiritum sanctū qui
illuminauit errorē et tenebrarum horrorē: māna.i.sacrm
altaris quo satiauit desyderiorum amorē: aquā de petra
sacre scripture qua temperauit mali appetitus feruorē
angelū ducē.i.diuinā gratiam qua demonstrauit vie ve
ritatis splendorem. Uel dic moraliter quod nubes est
Aliter Tropo logica pulchra rorifluum pietatis: ignis incendiū charitatis: māna
dulcedo deuotiōis: aqua lachrymose cōpunctionis:
angelus intellectus clare cognitiōis et discretionis.
Unde dicitur: Ecce ego mitto angelū meū qui preparabit
viā ante faciem tuā. Nubes quae precedebat filios israel
in deserto facta erat ad modū colūne: vnde ista dicebatur
colūna nubis de die ad refrigerandū contra ardorem:
colūna ignis de nocte ad illuminandū contra tenebra
rum horrorem: sicut dicitur Exo.xiii. Stabat autē ista
nubes super populū: et quamdiu stabat imobilis populus
B firmis tentoriis quiescebat. Cū autem nubes ista moueba
tur et eleuabatur et populus filii tentoriis motis nubem se-
quens proficiscebatur. Quo facto iterum vbi ipsam videbāt
stare ibi finaliter sistebantur: sicut dicitur Numeri.ix. Unde
ibidem dicitur: Ad imperiū dñi figebant tentoria: et ad
imperiū dñi deponebant etc. Per istam nubem potest

intelligi prelatus: quia pro certo iste datus est filiis israel
idest fidelibus subditis et in principem et in ducem: quae
scilicet ipsos per desertū huius mūdi dirigat: et ad terrā pro-
missionis.i.ad paradisum verbis et exēplis conducat: quia
pro certo iste debet esse colūna rōne stabilis firmitatis:
nubes rōne rorifluae pietatis: ignis illuminans rōne
limpidissime sciētie et veritatis: quia colūna debet alios
spūaliter et temporaliter sustētare: quia nubes debet alios doctri
nis et beneficiis irrigare: quia ignis debet alios per charitatem
incēdere et per sapiam illuminare. Ideo de tali prelato di
citur in Ps. Expandit nubē in protectione eorum et ignē Psal.
vt luceret eis per noctē. Quid ergo? pro certo iste debet 104.d.
populo.i.subditis superstare et cū eis personaliter cōmane-
re: et per iurisdictiōis eminentiā preeminere: et per exēplorum da-
tionem super eos et corā eis presentialiter se monstrare.
Populus uero subditorum se debet conformare penitus isti nu
bi.i.bono prelato discretori spūali: et ideo cū ipso moto
per bona opera debet moueri: cū ipso eleuato debet leuari
per contēplationē: cū proficiscēte debet virtutibus proficisci: cum
ipso stāte et manēte.s.in bono proposito debet similiter
populus in fide et moribus stabiliri. Unde de sanctis aialibus
i.de prelatis et de rotis.i. de subditis dicitur Ezech. Cum Ezech.
euntibus ibāt cum stantibus stabant et cū eleuatis a 1.c.
terra pariter eleuabantur: et cū ambularēt quae prima erāt
sequebantur etc. Uel dic quod colūna est christus quae scilicet in Aliter.
die presentis vite nubeus pluuiosus et misericors inue- C
nitur. In nocte uero.i.in futuro iudicio vel in morte
igneus.i.seuerus et iustus et rigidus. In nocte.i.erga
impios et obscuros. Ipse est enim qui secundum diuersas per-
sonas et secundum diuersa tempora diuersificat seipsum: et ita
est nunc nubes misericordiam pluēdo nunc ignis iu
stitiam exequendo: ita quod sibi proprie potest dici illud
Eccli. Ecce ego in altissimis habito: et thronus meus Eccli.
in columna nubis. De ipso etiam dicitur: Deus no- Deute.
ster ignis consumens est. Uel si vis dic in malo: quod 24.d.
nubes est malus qui dicitur columna nubea propter Aliter.
instabilem vanitatem: columna nubea igne propter
ardentem cupiditatem. Et dicitur sequi a populo pro-
pter facilem malorum suorum exēplorum conformi-
tatem: populus enim nubē.i.prelatum qui sibi preminē
premittitur solet sequi: et eius malis moribus conforma
ri. Quia sicut dicitur: Qualis rector ciuitatis talis
populus qui habitat in ea. Tales enim duces inueniun Eccli.
tur hodie multi scilicet qui hodie tenent preeminentiam 10.a.
huius mundi etc. Cum populus dñi in egyptū trās ca.18.d.
mare rubrum eductus videlicet ad terram promissio Histo.
nis hierusalē procederet: et vt per regionem philistino-
rum breuius et facilius et plenius incedere posset do-
minus noluit: ne forte populus philistinorum sibi bella
moueret et tedio affectus iterum in egyptum rediret.
Duxit igitur eos dominus per desertum cuius officia
lis esset via: pro eo quod ibi non erant homines non ti D
mebantur prelia seu bella. Sic vero populus noui- Mora.
tiorum et nouiter de egypto.i. de statu infidelitatis
vel de peccato seu de mundo egressorum et ad fidē seu
penitentiam conuersorum: debet a via philistinorum
idest a strepitu mundanorum et peccatorum submo-
ueri: ne forte per malorum ipsorum exempla dicta et
facta bella tentationum insurgant: que istos faciant
ad egyptum.i.ad vitia retrouerti. Nouiter enim ad fi-
dem ad religionem seu etiam ad penitentiam conuer
sus bellis tentationum insurgentibus ad vomitum
reuertitur: si philisteis.i.peccatoribus et infidelibus
misceatur. Et ideo necesse est quod tales ad interiora de-
serti ducantur.i.in claustris et conuentibus necnon

cum alijs bonis ⁊ fidelibus et in ipsis vijs penitentie
difficilibus teneantur vt ad celestem hierusalem sine
periculo perducantur. Et inde est ꝙ religiosi solent no
uitios suos de via philistinorum.i. secularium ⁊ carna-
lium amicorum tollere: ⁊ eos quantum possunt ab eis
abscondere ⁊ elongare ne forte ipsis contingat ad egy
ptum.i.ad seculum retroire: scientes ꝙ secundum doctrinas
christi Luce.ix. Nemo mittens manum suam ad aratrum ⁊
Allego. respiciens retro/aptus est regno dei. ¶ Uel si vis dic ꝙ
populus fidelium qui per mare rubrum.i.per baptis-
mum/pharaonis.i.diaboli euasit dominium debet phi
listinorum.i.mundanorum vel peccatorum consortia fugere/⁊
per desertum religionis vel penitentie ad promissiones
Psal. paradisi venire/dicendo illud Psal. Elongaui fugiens:
54.b. et mansi in solitudine.

¶ Capitulum decimumquartum Textus: Persequentesque egyptij: ingressi sunt post eos: ⁊ omnis equitatus Pharaonis: currus eius et equites. Moralitatum Cap. VIII

E Gyptij vt filij israel intrauerunt mare rubrum:
Histo- ⁊ hoc quia egyptij persequentes hebreos: ipsos
ria. occidere voluerunt. Uerumtamen sic actum est
ꝙ hebrei per mare sine periculo apertis aquis/
et ab vtroque latere restrictis ⁊ diuisis transierunt: egy-
Mora- ptij vero remanserunt. ¶ Dic moraliter ꝙ egyptij qui
litas. hebreos nituntur in seruitute tenere/sunt peccata que
nituntur animas subiugare. Uerumtamen isti hebrei ad
mare rubrum.i.ad penitentie amaritudinem transeunt:
sic ꝙ isti liberi ⁊ salui euadunt: aquis vere compunctio-
nis mediantibus/egyptij.i.peccata ibidem pereunt
Aliter ⁊ succumbunt. ¶ Uel dic ꝙ mare rubrum est mundi pro-
speritas/vel etiam vita presens vel mundus: qui dicitur ma
re propter fluctuositatem: rubrum/propter carnalitatem.
Hebrei igitur.i.viri iusti per istud mare possunt sine
periculo transire: quia scilicet aqua voluptatum non solet
istos quantum ad affectionem tangere: quinimmo isti so-
lent per siccitatem paupertatis ⁊ penitentie penetrare/
⁊ illesi ad celestem hierusalem felicitatis pertransire. Unde
Exo.15.c dicitur: filij autem israel ambulauerunt per siccum in
medio mari. Egyptij autem.i.mali/non sic: quia isti mare
rubrum vite presentis sine periculo non transeunt: quia
videlicet aque deliciarum ⁊ voluptatum ipsos inuol
f uunt: ⁊ sic per diuersa vitia ipsos destruunt ⁊ confundunt.
Psal. Ps. Inimicos autem eorum operuit mare: quia breui
77.f. ter illud est verum/ꝙ boni ⁊ discreti viri solent quasi per
mundi fluctum ⁊ temporalia negotia bene vtendo illesi
transire: vbi tamen mali qui bene prosperis vti nesciunt/
solent per vitia succumbere ⁊ perire. Soli autem filij
israel.i.discreti viri solum deum videntes ⁊ per deuotio-
nem ⁊ contemplationem ad deum mentaliter tendentes/a
mari fluctuosi seculi non leduntur: vbi tamen alij nau-
fragantur in ipso actu persecutionis/quo egyptij filios
israel compellebant exire/dicentes: Omnes moriemur.
Ca.12.f. ¶ Immutauit dominus egyptiorum voluntatem: dedit que fi-
lijs israel gratiam in conspectu eorum.ita ꝙ vasa aurea
⁊ argentea que ab eis petierunt hebrei/ipsis libenti
animo egyptij concesserunt: ⁊ sic vltra mare rubrum/et
ipsis egyptijs compellentibus/cum egyptiorum spolijs
recesserunt. ¶ Istud potest exemplariter applicari ad
Anago occultam dei prouidentiam: que occulte potest volun-
ge. tatem hominum mutare: ⁊ etiam contra propositum
in contrarium applicare: que etiam bonos de bonis ma-
lorum solet aliquotiens ditare: ⁊ mercedem quam merue-
rant/ex alio latere quam sperabatur eisdem procurare. Con-
stat enim ꝙ filij israel seruierant egyptijs multis tem
poribus/nec receperant aliquid pro mercede: ⁊ ideo quan-
do recesserunt voluit dominus ꝙ per talem modum
ex vasis egyptiorum fieret eis satisfactio/vt haberent
mercedem de seruitio. Unde dicitur: Iusti tulerunt spo Sap.
lia impiorum. ¶ Uel dic ꝙ idcirco voluit dominus 10.d.
spolia deportari: vt tabernaculum quod fieri decreue Aliter.
rat/posset exinde fabricari. Sic vero quando spolia e
egypti scilicet scientie mundi/philosophia scilicet ⁊ poetria ⁊
alia similia/ad compositionem ecclesie sunt vtiles: ideo
vult dominus ꝙ a fidelibus studeantur ⁊ in animo reportentur.
¶ Uel dic de bonis temporalibus: que quia pro vita presenti sunt Aliter.
necessaria/ideo permittit dominus ꝙ a filijs israel.i.religio
sis ⁊ ecclesiasticis acquirantur.

¶ Capitulum decimumquintum Textus.d. Tulit autem moyses israel de mari rubro. Moralitatum Capitulum. IX

E Gressi filij israel de mari rubro/ambulaue- Histo.
runt per desertum/⁊ venerunt in marath: vbi
aque erant ita amare ꝙ ipsas bibere pre ama-
ritudine non valebant: de quo cum populus
murmuraret/orauit Moyses ad dominum. Qui osten
dit eis lignum: quod cum misisset in aquas/in dulce
dinem sunt mutate. Exinde autem venerunt helim:
vbi erant duodecim fontes/⁊ septuaginta palme.
¶ Sic vero cum quis de mari.i.de mundo vel de pec- Mora.
cato egrediens: desertum religionis vel penitentie per-
ambulat: constat ꝙ ibi inuenit aquas amaras plurium
tribulationum ⁊ displicentiarum; que scilicet sunt sibi ama-
re.i.difficiles atque dure/ꝙ ipsas nequit bibere.i.peni
tentiam sustinere: propter quod solet de statu illo con-
queri: ⁊ ꝙ desertum huius intrauerunt murmurare.
Talibus debet dari in consilio/ꝙ lignum scilicet crucis
christi per considerationem accipiant: ⁊ ꝙ tormenta ⁊ ama-
ritudines tormentorum ipsius videant: ipsumque in aquis h
amara quam bibunt.i.in tribulationum amaritudine
quam sentiunt/misceant: vnumque cum alio recompensent: ⁊ sic
procerto huius amaritudo in dulcedinem eis vertitur: et
quicquid erat difficile/leue et facile reperitur. Unde Iudith
dicitur: A ligno obdulcata est aqua amara. Quia 5.c.
secundum Grego. Dulce est quod toleramus/si considera-
mus quid bibit ad patibulum christus. Quia enim
nostre amaritudines quas in deserto penitentie vel
religionis sustinemus/respectu amaritudinis crucis
⁊ passionis christi nihil sunt: ideo si hoc lignum appo- Narra-
nitur/dulces fiunt. ¶ Sic de nouitio legitur/cui asperi- tio.
tas ordinis dura fuit volenti igitur recedere/apparuit in
cruce christus/ostendens plagas lateris/⁊ dicens: Ex his
salsa panem tuum hordeaceum quem comedere non potes.
Et extunc recessit tentatio de recessu. Benedictum ergo Sa.18.a
lignum per quod fit iustitia. Sic ergo veniet homo finali-
ter in helim/quod interpretatur fortis.i. ad fortitudinem
⁊ constantiam mentis: vbi.s. duodecim fontes/idest duo-
decim apostolos: septuaginta palmas i.septuaginta
christi discipulos poterat inuenire: quorum virtus ⁊ soli Aliter.
ditas suam inconstantiam poterit stabilire. ¶ Uel dic ꝙ
amara aqua est fortis tentatio/vel generaliter quelibet
tribulatio: que tunc facilius sustinetur/quando ad li
gnum.i.ad crucis memoriam recurritur: ⁊ quasi ad christi
passionem ⁊ deuotionem venitur.

¶ Capitulum decimumsextum Textus: Profectique de helim: venit omnis multitu do. Moralitatum Capi. X

Populus

A Visto. Populus adhuc carnalis/videns q panes et carnes ad comedendu no habebat: cepit cotra dnm murmurare: egyptiqz quas ia dimiserat delicias memorare/dicens: Cur eduxisti nos in solitudine/vt interficeres nos fame? Utinam mortui essemus in egypto/qn sedebamus sup ollas carnium/et comedebamus panes in saturitate. Quo audiens dns/pluit illis et carnes et panes. Coturnices em sup castra eoz p multitudine ceciderut: de qbus singuli qntu voluerut/acceperunt: mana ad modu pruine de celo cecidit: qd ppls p pane habuit et collegit: et murmura

Mora. re cotra deu cessauit. ¶ Sic vo plerumqz otingit q post aggressione alicuius ardui ppositi: postq ingressum deserti religiois ppls adhuc carnalis dolet de esu carnium dimisso/et de panis defectu. i. de famis vel abstinentie infortunio aliquotiens imisso: recordaturqz carnes et pane. i. carnales delicias et tpales/qs in egypto mundi dimisit: murmurat otra sterilitate/paupertate et penuria qua intrauit. Dns igit qnqz talibus ex sua ineffabili gratia mittit volatilia p carnibus. i. celsitudinem otemplationis: mittit etia mana dulcissimu p panibus. i. dulcedine deuotiois: et sic isti filii israel desertum penitentie assuescut: desyderiaqz carniu. i. deliciaz carnaliuz dissuescunt: et oteti statu suo/a deserto penitentie nullatenus resipiscunt: sz ibide pacifice extuc viuunt.

Psal. 77.c. Ps. Pluit eis mana ad maducadu cibaria misit eis in abundantia. Et ibidem: Pluit illis sicut arena maris

Aliter. volatilia pennata. ¶ Uel si vis/dic q carnes significant eucharistia: mana vo sacra scriptura: q sunt cibi

B Allego. viuentiu in deserto. Manna qd pluit dns filiis i deserto/erat qda3 cibus q ad modu pruine albe terra operiebat Eratqz qsi seme coriadri albu: gustusqz eius quasi simile cu3 melle/coloris videlicet bdellii: sicut di hic: et sicut di alibi. Ppls igit istud colligens/in mortario

Nume. 11.b. oterebat: et panes vel cibos inde faciebat siue conficiebat. Erat aut cibus iste dulcissimus et mirabilis: qr ad quemcuqz saporem volebat ho/ouertebat: sicut dicit Sap xvi. Erat etia i hoc mirabilis: qr cu singuli iuxta certa mensuraz gomor dictam: qnqz aliq plus/aliqui minus colligerent: sic fiebat/q nec q magis parauerat/magis repperit: nec q minus collegerat/repperit minus. Residuum igit qd remanebat in campo/oriente sole dissoluebat: qd vsqz mane seruari no debebat: quicqd vo recollectum vsqz mane seruabat/scaturiens vermibus putrescebat. Preceptum est igit aaron/q vrnam auream manna impleret: et q eam perpetue rei memoriaz in tabernaculo seruaret. Sume inquit vas vnum et pone in man. Istum igit cibuz in deserto filii israel habuerunt: ipm vero qn in terram habitabilem eis pmissam venerunt: et de terre fructibus gustauerut/continuo pdiderunt: sicut patet hic/et etiam Josue.

Josue. 5.c. ¶ Sicut sancti doctores exponunt: iste cibus scz manna/significat corpus christi in sacramento altaris: et

Allego. hoc primo rone nois. Man em seu mahu interpretat qd est hoc: qr scz sicut dicit hic/hebrei videntes manna de celo descendere/dixerunt mahu/idest/quid est hoc admiratiue loquendo. Sic vo quicuqz bene osyderat

C cibum istum/scz christum in sacramento altaris: merito pot mirari et dicere: mahu/idest qd est hoc: qr ibi sunt tot mirabilia/q merito pot fieri questio de eode.

Psal. 117.c. Unde in psal. dicitur: q a dno factu est illud: et est mirabile in oculis nostris. ¶ Item per manna intelligitur eucharistia rone loci: qr sursum de loco venit a potestate diuina/no humana. Unde dicitur: Pater dat

Jo.6.d vobis panem de celo. ¶ Item rone modi: qr tantum

habebat qui multum/sicut q parum colligebat: qr. s. in qualibet particula est totu corpus christi: et in oibus no est nisi vnu. Unde dicit: Neqz adiectu est/neqz minuitur. Qui em plures hostias osecratas recipit: non magis habet de christo/q ille q solum modo sumit vnam. Unus tantu recipit sicut centum/et econuerso Et ideo canit: Sumit vnus sumunt mille/quantu vnus tm illi. ¶ Ite rone virtutis: qr scz mana oem saporem habebat: et qcquid volebat comedens sapiebat. Sic eucharistia oem habet virtutez: et ad oia quecuqz homo voluerit/pot valere: dum tn ho sciat ipm debite et digne recipere et tractare. Unde dicitur: Oem habens virtutem/oia pspiciens. Unde est illud: Simila cu melle: idest caro cum diuinitate: vel panis species cu christi corpore et humanitate. Unde Ezech. Similam et mel et oleum comedisti. ¶ Item rone finis: qr tantuz durauit qdiu fuerunt in via: idest in deserto: et defecit eis in termino. Sic etiam sacramentuz altaris est institutum p via huius vite: idest p transitu deserti huius mundi: quia reuera qn veniemus ad terminu huius vie: idest ad terminum pmissionis/et ad habitaculum paradisi: tuc deficiet nobis nubes et manna: idest ignorantie obscuritas/et sacramenti huius velata difficultas. Nam qn tuc comedemus de fructibus terre pmissionis: idest qn tunc gustabimus suauitate glorie paradisi: incipiemus videre p species q nunc videmus p fidem: et tunc amittemus vmbram/qn plene videmus veram luce. Unde apls: Uidemus nunc p speculum et in enigmate: tunc aute facie ad facie. ¶ Item rone similitudinis: qr scz manna erat simile semini coriandri/quod est mors canibus. i. malis: et medicina hominibus/idest rationabilibus et bonis Simile est bdellio qd est gutta amara/pp ter otritionis amaritudinem/qua comedens debet habere: et simile pani oleatico/pp ter dei misericordiam/qua recipiens debet habere et sperare. Quid igit? Pro certo duo erant circa istud manna necessaria: scz q vsqz mane nihil reseruaretur: et q ad perpetuam memoriam in vrna aurea poneretur. Sicqz vero de isto sacramento necesse est/q ipsum vsqz mane p comedendo non reseruemus: idest q in spirituali masticatione/disputatione et perscrutatione ipsius non nimium immoremur: ne forte vermes erroz et dubitationum circa illud in nostris cordibus oriantur. Apls: Non plus sapere q oportet sapere. Et alibi: Non remanebit de eo quicq vsqz mane. Debet igit veraciter comedi: idest simpliciter confiteri: et in vrna aurea. i. in corde mundo et sancto per fidem et deuotionem reponi. Unde dicit: Joseph aute mercatus sindonem/inuoluit eum/et posuit in monumento. ¶ Uel si vis: dic q manna est deuotio/vel celestis gratia/q de celo venit: et q si nimis sine comestione: idest sine boni operis executione seruetur/putrescere: et vermibus/idest vitiis et malis cogitationibus deficere consueuit. ¶ Uel dic q tunc manna deuotionis et celestis dulcedinis filiis israel. i. christi fidelibus deficit: quando fructus terre. i. quando bonoz terrenorum suauitas eis sapit: statimqz spiritualiuz dulcedinem pdunt: qncuqz fructus terre. i. terrenaz deliciaz et diuitiarum dulcedinem affectu pcipiunt et attingut. Unde in Prouerbio. Anima satiata calcabit fauum. ¶ Uel dic q aaron. i. deus pater in vrna aurea/idest in vtero virginis: manna de celo missum/id est filium suum posuit: ipsumqz in tabernaculo ecclesie perpetuo per fidem custodiendum mandauit. ¶ Uel dic q manna est sacra scriptura: q p studium teritur/p dis-

Eccli. 18.a. — Sa.7.c. — Ezech. 16.b. — D — 1 Co.13.d. — Roma. 12.a. — Exo. 12.b. — E — Mat. 27.g. — Aliter. — Prou. 18.a. — Aliter. — Aliter.

putationē ⁊ verā expositionē/p doctrinā in torculari
exponitur. Jtē ista est filiis bdellio p asperitatē ⁊ ama
ritudinē reprehēsionis: filiis pani oleatico ꝓpter dul
cedinē ꝯsolationis. Jsta est similis coriandro: propter
hoc ꝙ ista est mors iudeis ⁊ hereticis ipsam male in
telligentibus ⁊ est etiā vita bonis: q2 scȝ semen coriā
dri mors est canibus/⁊ medicina hoībus. Jsta de ce
lo descendit/inꝗtū scȝ inspirata est a deo ⁊ ab āgelis.
Psal. 77.d. Psal. Panē angeloꝝ mādūcauit homo. ¶ Cū deus
constituisset sabbatū custodire/⁊ in eo requiescere de
Eodem ca.a. creuisset: voluit die veneris duplicem portionē filiis
israel māne in deserto mittere ⁊ pluere: ⁊ duplicē por
Histo- tionē mādauit eis colligere: vt sic possent in die sab
ria. bati quiescere: ⁊ a quocūq3 manuali exercitio cessare.
f Jpsa vero die sabbati māna descēdere cessabat. Qua
propter in die veneris in duplo ppls colligebat. Jpsa
etiā die veneris quicq̄d erat coquendū/coquebant: et
quicq̄d fieri debuerat/faciebant: ⁊ post in die sabbati
penitus quiescebāt/sicut ponit hic. ¶ Pōt illud appli
Mora- cari generaliter: ꝙ bonū est bonos labores preoccu
litas. pare: anteꝗ̄ veniat tpš quo laborandū nō est/et bono
labore fortius insudare. Quapropter ante sabbatum/
idest ante festa debemus actus nostros accelerare: et
etiā si sit necesse/duplicare labores: vt i festo possim9
quiescere/⁊ tranquilliter deo seruire. ¶ Vel dic ꝙ sabba
Anago tū significat requiē mortis: sexta vero dies significat
ge pul- laborē ⁊ exercitiū huius mūdi: iuxta illud: Sex dieb9
chra. operaberis. Jgit cum sabbatū requiei mortis future
Exo.31. nō sit tpš merendi vel operādi: q2 etiā tunc dñs cessa
d. bit māna/idest dulcedinē gratie nobis mittere: nosq3
extunc necesse habebimus ab oī ope meritorio quiesce
re⁊ cessare: oportet ꝙ dū durat ista sexta dies/idest tpš
vite p̄sentis: cibos duplices colligamus: idest ꝙ gra
tiam ꝓ p̄senti/⁊ gloriā ꝓ futuro nobis p bona opera
acq̄ramus sic vt in isto sabbato/idest in tpe post mor
tem habeamus quo in patria viuere valeamus. Nūc
enī est tēpus quo p cōtritionem ⁊ charitatem coqua
mus delicta: et faciamus bona opera colligamusq3
māna deuotionis/scȝ in duplici mensura presentis et
G future saluationis. Quia vero nisi māna celestis dul
cedinis nunc per bona opera ⁊ merita colligatur: cer
te tunc cum sabbatum mortis venerit/non inuenief.
Jdeo bene consulitur. Quodcūq3 potest manus tua/
Eccle. ante mortem operare: quia nec opus/nec rō est apud
9.c. inferos quo tu ꝓperas.

¶ Capitulum decimumseptimuz Textus:
Jgitur ꝓfecta ōis multitudo filioꝝ israel.
Moralitatum. Capitulum. XI

Histo. Cum populus israel p desertū vsq3 in raphi
dim penetrasset: ⁊ pre aque penuria murmu
rare cepisset: ꝑcussit moyses de precepto dñi
petrā oreb: ⁊ egresse sunt aque viue. Simile
ponif in lib. Nume. ꝙ in deserto syn indigēs aqua po
Nume. pulus murmurabat ꝯtra Moysen dicēs: Cur eduxi
20.a. sti ecclesiā dñi in solitudinē/vt ⁊ nos ⁊ iumēta nostra
moriamur? Cur ascendere fecisti nos de egypto: ⁊ ad
duxisti nos in locū pessimū istū: q̄ nec seri pōt/nec ficum
gignit: nec vineas/nec malogranata: nec insup aquā
ad bibendū habet? Quo videns dñs/p̄cepit ꝙ loqueren
tur ad petrā ⁊ ppls daret aquā. Percussit igit Moy
ses silicē: ⁊ egresse sunt aq̄ largissime: ita vt ppls bibe
Mora- ret ⁊ iumenta. ¶ Per desertum raphidim/qđ interp̄
litas. tatur tentatio: ⁊ p desertū syn qđ interpretatur mēda
cium/pōt cōmode sumi mundus: vbi scȝ mendacia ⁊

tentationes abūdāt: ⁊ vbi ficus charitatis ⁊ dilectio
nis/vinea ꝯsolationis/malogranata sacre scripture ⁊
lectionis necnon aqua gratie ⁊ deuotionis deficiūnt
atq3 cessant. Vñ dicif: Adulteriū/mendaciū/furtum ⁊ Osee.
periuriū inūdauerūt sup terrā. Petra oreb/qđ interp̄ 4.a.
tatur ardor vel siccitas: ⁊ petra syn/qđ interpretatur
odiū/significat christū: q̄ reuera fuit petra rōne firmi
tatis/ardor rōne charitatis/siccitas rōne paupertatis/
odium scȝ iudeoꝝ rōne sue inuidiose prauitatis. Vñ 1.Cor.
apls: Petra autē erat christus. Jgit dico ꝙ si in deser 10.b.
to huius mūdi sitis ardoꝝ maloꝝ ⁊ tentationū/penu
riaq3 bonoꝝ spūalium nos affligant: nō restat nisi ꝙ
ad petrā oreb/idest ad christū p deuotionē curram9:
ipmq3 cum virga rōnis bis vel ter ꝑcutiamus: q2 re
uera aquas gratie ⁊ deuotiōis/aquāq3 beneficioꝝ tē
poraliū ⁊ spūalium nobis fundet: ita ꝙ hoīes ⁊ iumē
ta.i.sapientes ⁊ simplices/donis ⁊ gratiis imbuet et
infundet. Ps. Percussit petrā ⁊ fluxerunt aque: ⁊ tor Psal.
rentes inundauerūt. ¶ Vel dic ꝙ qñ tpš siccitatis et 77.c.
sterilitatis abundat: illi q̄ volunt aquā aut pluuiā im Aliter.
petrare: debēt ad petrā/idest ad Christū vel beatā vir
ginem recurrere ipso sq3 virgie/idest oronibus ꝑcute
re: ⁊ sic ab ipsis poterimus aquā ⁊ pluuiā impetrare.
Vñ dicif: Orauit: ⁊ celū dedit pluuiā. ¶ Vel p petraȝ Ja.5.d.
intelligo beatū Petrū/vel etiā quēlibet sanctū: a quo Anago
p certo aqua gratie spūalis ⁊ tpalis extorquef/qñ cū ge.
virga affectionis ⁊ orationis sepius stimulaf. Vnde
Percussoq3 latere petri/excitauit eū. ¶ Vel dic ꝙ pe Act.12.
tra est peccator durus ⁊ obstinatus: quē qñ Moyses/ b.
idest deus/platus vel p̄dicator/virga tribulationis ⁊ Aliter
correctionis ꝑcutit: ipm aquā lachrymose cōpūctio B
nis/vel eleemosyne vel subuentionis emittere cogit.
Quīq3 etiā eū aquā doctrine ⁊ eruditiōis distillare cō
pellit: sicut apparuit in Paulo: ita ꝙ hoīes ⁊ iumen
ta.i.bonos ⁊ malos inebriat ⁊ ꝑfundit. Cōstat enī ꝙ
ꝑcussio tribulationis vel occulte inspirationis ꝑtiȝ
ad deū: ꝑcussio correctionis ꝑtū ad p̄latū: ꝑcussio re
darguitionis ⁊ monitionis ꝑtū ad p̄dicatorem discre
tum: discretā facit petrā.i.duros ⁊ obstinatos pecca
tores aquas lachrymarū fluere/aquas eleemosynarū
emittere/⁊ aquas scientiaꝝ aliquotiens distillare: et
maxime qñ bis.i.pluries frequentaf ꝑcussio ante di
cta: ita ꝙ ab ipso tam hoīes ꝗ̄ iumenta potanf.i.bo
ni ⁊ mali diuites eleemosynis ⁊ scientiis recreantur.
Psal. Posuit desertum in stagna aquarū: terrā sine Psal.
aqua in exitus aquarum. ¶ Vel dic ꝙ petra est sacra 106.d.
scriptura: cuius difficultas ⁊ duritia non statim con Aliter
sueuit aquam doctrine fundere: immo oportet bis vel
pluries studendo et exponendo suadere. Jbidem su
pra. ¶ Subiungitur historia/quomodo Amalech ve Eodem
nit ad pugnandum contra israel in raphidim. Moy ca.c.
ses autem et Aaron et Vr/ascenderunt super verticē Histo-
collis ad dominum pro bellantibus deprecandum. ria.
Cumq3 leuaret manus moyses vincebat israel: si vero
manum paululum remisisset/tunc israel vincebatur.
Quapropter Moysen super lapidem sedere fecerunt:
vr vero ⁊ aaron manus eius (quia graues erant) vsq3
ad vesperam sustentauerunt. Sic factū est victis ama
lechitis/filii israel victoriam habuerunt. ¶ Amalech Mora.
qui interpretatur populus lambens sanguinem: si B
gnificat demones/vel etiam quoslibet homines ma
los: vel etiam quoslibet motus carnis malos/et cor
dis: qui sanguinem crudelitatis lambere ⁊ affectare
noscuntur. Jsti etiaȝ contra israel/idest contra popu
lum/nō cessant bellum facere: ⁊ ipm in raphidim/qđ
interpretatur

interpretat tētatio: idest in mūdo tribulationib9 im-
pugnare. Vñ dicitur: Cōtra malum bonū/ et ɔtra vitā
Eccle. 33. b. mors/ et contra virū iustum peccōr. Moyses significat
bonū platū. Vr et Aaron significāt viros iustos: q sc3
verticē collis. i. celsitudinē cōtēplationis ascendūt/ et
p fideli ppl'o deprecant. Ideo istud est verū/ q multum
pficit oratio moysi israeliticis. i. oratio plati subditis/
oratio iusti pugnātibus desolatis. Vñ dr: Multū va-
Ja. 5. d. let deprecatio iusti assidua. Quia videlicet qdiu pre-
latus et alij iusti orāt: tādiu alij contra inimicos spiri-
tuales victorizāt. Si vero orare remittunt/ tūc adver-
sarij suos vincunt. Stet igitur Moyses/ idest prela-
tus: super lapidē/ idest super boni ppositi firmitatē.
Iuvent eum vr et aaron/ idest viri iusti per mutuā cha-
ritatem: et eleuent manus incessanter p orationis con
tinuitatē. Sic vincet populus eius hostium spiritua-
Ibidē. lium vanitatē. Bene igitur dicitur: Orate p inuicē
Aliter. vt saluemini. ¶ Vel dic moraliter/ q qdiu moyses:
idest ratio et volūtas: ad verticē montis/ idest ad desy-
derium eternoꝝ preparāt/ et manus per orationem ad
deum leuant: israel/ idest motus spirituales in corde
carnales superāt. Si vero eleuationē manuū. i. oratio
nem remittūt: tūc amalechite. i. motus carnales spiri
C tuales superāt atq3 vincunt. In decimooctauo ca. nō
ponitur nisi de ietro moysi constitutione pluriū iudi
cum ɔsulētē: et hoc tamē talium qui timeāt deū/ et ode
rint auaritiā etc. Quod magis videt morale q figura
le: ideo omitto/ et inde transeo.

¶ Capitulum decimumnonum Textus:

Mēse tertio egressionis israel de terra egy-
pti. Moralitatū. Capi. XII

Histo. Cum dñs vellet dare legē suo ppl'o sc3 in mō
te synai ardente et fumāte: vocibusq3 et toni-
truis et voce tube paulatim crescēte: duo pn
cipaliter fuit eis iniūcta. s. q sanctificarēt/ et
vestimenta sua lauarēt: et q terminos ipsis circa mōtē
assignarēt/ quos nullatenus pterirēt. Solis em̄ moy
si et aarō licitū fuit ascēdere/ et in caligine cū dño sursū
stare: populo vero in mōtis pede sunt termini positi:
quos trāsire nullatenus sunt dimissi. Contestare inqt
ppl'm/ ne velit trāscēdere terminos ad vidēdū dñm/ et
pereat. Sacerdotes aūt q ad dñm accedūt/ sanctificē-
tur. Sequit: Retrahe sacerdotes et ppl'os/ ne trāseant
terminos: nec accedāt ad dñm/ ne forte interficiat il-
los. ¶ Mōs significat sacrā scripturā vel etiā ecclesiā
Allegoria. in qua sc3 dñs dat nobis legē/ p quā incedere nos de-
bemus. De qua dicit: Venite ascēdamus in montem
Esa. 2. d dñi/ et ad domum dei iacob: et docebit nos vias suas.
Iste em̄ est mōs altus/ p difficultatē: mons caligino-
sus/ p obscuritatē: mōs ardēs/ p alioꝝ inflāmationē:
mōs fumās/ p lachrymaꝝ in oculis cordis inductio-
nem: mōs tonās/ p cōminationē: mōs tubās/ p doctri
D ne eruditionē. Igit dico/ q illi q de isto mōte scriptu
re volūt legere et eruditionē accipere/ duo debēt pnci-
paliter facere: sc3 vestimēta ɔsciētie lauare/ et datos si-
bi terminos nō trāsire. Nō est em̄ dignus hō mōtē di-
uine scripture frequētare/ nisi cuius mūdicia et cuius
castitas est pbata. Vnde dicit: Lauamini/ mūdi esto-
Esa. 1. c. te. Et Psal. Quis ascēdet in montem dñi: aut qs sta-
Psal. bit in loco sancto eius? Innocēs manibus et mundo
23. a. corde: qui nō accepit in vano etc. Sacerdotes igitur/
idest viri ecclesiastici: qui ascēdunt ad dñm. i. ad mō-
tem ecclesie vel scripture: debent sanctificari: ne forte
puniri possent vel argui. Isti etiā terminos assigna-

tos non debēt transcēdere: ne forte possint periculū re-
portare. Circa mōtē etiā ecclesie habet qlibet terminū
certum sibi datū. i. certū gradū/ officium seu statum.
Istos igitur terminos nō licz quēq3 trāsire: qi nec ec-
clesiasticus debet ad maiora ambire: nec simplex sub-
ditus debet fidei et scripture mōtē. i. arduitatē p scru-
pulosam indaginē tangere: nec ad videndū dñm. i. ad
inquirendum secreta fidei plus debito se leuare: iuxta
illud apostoli: Nō plus sapere q oportet sapere/ sz sa- Roma.
pere ad sobrietatē. Alij q presumptuose volūt mōtem 12. a.
ascēdere. i. scripture alta secreta inqrere: faciliter pñt
per horrorē et heresim deperire. Illi etiam q per ambi-
tionē terminos sibi datos et gradus et status in mūdo
sibi ɔcessos ascendere querūt p mortē eternā pereunt
et succūbunt. Solis em̄ moysi et aarō. i. solis viris sciē E
tificis/ iustis et dignis: licitū est mōtem istū ascēdere:
scripture difficultates et ecclesie dignitates tangere/ et
sursum cū deo possidendo vel contēplando psistere.
Alij vero q ad ista sunt indigni/ debent ad pedē mon-
tis. i. in infimis in statu subiectionis/ vel infra termi-
nos simplicis credulitatis humiliter remanere. Vñ Prou.
igitur dicitur: Ne trāsgrediaris terminos antiquos/ 22. d.
quos posuerūt patres tui. in Exo. ponunt decē māda Exo. 20.
ta: sed ista pprie moralia sunt: et ideo nō sunt morali- a. b.
zanda. ¶ In fine tñ istius capli/ precipit sibi dñs alta Eodem
re de terra vel insectis vel impolitis lapidibus fieri: q ca. d.
sc3 ferreis instrumētis nō sunt secti. Voluit etiā q ad Histo.
ascendēdū ad altare nulli gradus ɔstituerētur: ne for
te turpitudo ministrantiū. i. sua genitalia viderētur:
cū isti ministri/ et forte etiā alij tūc nullis femoralibus
vterētur. ¶ Per altare possum intelligere virū eccle- Mora-
siasticū et prelatū: in quo sc3 debet sacrificium laudis litas.
et iustitie pre ceteris immolari: qi reuera iste debet eē
de terra p humilitatē: de lapide p ɔstantie firmitatē:
insectus et impolitus per gestus et habitus ruditatē/
et per bone fidei simplicitatē: sine gradibus factus p
accessus facilitatē. Ferrū em̄ crudelitatis nō debet istū
tāgere: nec multi gradus/ idest multi intermedij fami
liares/ ianitores vel cubicularij/ debēt accessum ipsi9
impedire: qnimmo semp se debet ad audiēdū cōque-
rentes/ et ad subueniēdum indigētibus pmptū et faci-
lem exhibere. Nam turpitudo ministrantiū/ sc3 symo
nia et superbia psonarūq3 acceptio quotidie conspici F
tur/ qñ multi gradus ianue et diuerticula sunt ante al
tare: idest qñ ad prelatum vel pncipē accessus diffici-
lis inuenitur. Quilibet em̄ istoꝝ solet p dādo ingres-
su aliquid extorquere: et sic solent symoniam vel auari
tiam cōmittere et ita necesse est ministrātiū turpitudi-
nem videre vel apparere. ¶ Vel allega hic q altare de Aliter.
terra et de insectis lapidibus et de impolitis lapidi-
bus solet fieri: ad denotandum q deus in electionib9
vel assumptionibus suorum seruitoꝝ vel clericoꝝ ge-
neris nobilitatem vel vestium venustatē/ seu alicuius
curiositatem nullatenus vult attēdere. Illos em̄ qui Anago
sunt de terra. i. de infimo statu et paupere: et illos qui ge.
sunt impoliti et insecti. i. rudes/ simplices et ignari: qñ
q3 ad altaria sua. i. in prelatos vult eligi/ et aliqs astu-
tioribus et nobilioribus anteponi: Sicut apparuit in
apostolis et in ecclesie fundatoribus pmitiuis. Illos
etiā in paradiso sibi vēdicat/ quos mūdus amplius vi-
lipendit et calcat. Ideo dicit apls. Videte fratres voca-
tionē vestrā qi nō multi sapiētes sm carnē: non multi 1. Co. 1. d
potētes/ nō multi nobiles: sz q stulta sunt mundi/ ele-
git dñs vt ɔfundat sapiētes: infirma elegit/ vt confun
dat fortia: ɔtēptibilia et ea que non sunt etc. Non enim

vult dñs ꝙ tale altare scꝫ prelatus/gradus habeat.i.
ꝙ gradus ꝯsanguinitatis vel mundane nobilitatis
attendat:sed sine ꝑsonarum acceptiõe ⁊ affectiõe/ad iu-
stitiam ⁊ ad ecclesie ꝓmotiões oẽs faciliter ⁊ indiffe-
Deute. renter admittat. Vñ dicit:Siue ciuis sit ille siue pere
j.c. grinus/nulla erit distinctio ꝑsonarum. ¶Vel dic ꝙ al-
Aliter tare significat ecclesiasticas dignitates:ad quas scꝫ
G nõ est ꝑ gradus ꝯsanguinitatis ascendendũ:nec gra-
dus nobilitatis/familiaritatis vel tpalis potestatis
attendendũ:ꝙuis hodie multis magis placet canti-
cum graduũ ꝙ quodcũqꝫ aliquod diuinũ officium.
Aliter. ¶Vel dic ꝙ altare significat mentẽ humanã/vbi sa-
crificium laudis ⁊ spũs ꝯtribulati dño immolat:lapi-
des vero qui illud altare cõstituunt/sunt opa. Sectio
aũt seu politio/que solũ ad hoc fiunt vt videant:cuius
signũ est:qꝛ fundamenti lapides qui videri nõ habẽt
nullatenus poliunt:significat appetitũ humane lau-
dis. Vult igit dñs/ꝙ altare suũ.i.ꝯscientia viri insti/
lapides sectos non habeat:idest ꝙ opa oculis hoim
placentia non requirat:sed potius de terra ⁊ de inse-
ctis lapidibus .i. de humilibus sine curiosa vanitate
Mat. operibus altare hmõi sibi fiat. Unde Mat. Attendite
6. ne iustitiam vestrã faciatis corã hominibus/vt vi-
Aliter deamini ab eis. ¶Vel dic ꝙ altare est fides ad quam
scꝫ non est per gradus ascendendũ:inquãtum scilicet
gradus maioritatis ⁊ minoritatis non sunt in trini-
tate ponendi. Sicut fecit Arrius:qui posuit patrem
deum/⁊ filium creaturam. Cuius scꝫ turpitudo appa
ruit: inquãtum licꝫ sm historiã tripartitã/Cõstantino
polis in latrina ventre eius crepuit vel ꝓrupit. Vel
cuius turpitudo talium/idest heresis manifestatur/
⁊ eorum vituperium comprobatur.

¶Capitulum vigesimumprimum Textus Hec sunt iudicia que propones eis. Moralitatum Capitulum. XIII

H

Historia Deute. 15.c.

PReceptum fuit in lege/ꝙ serui postꝙ sex annis seruissent:in septimo liberi gratis dimitterentur:ꝙꝙ cum quali veste intrauerãt/cũ tali remitterent. Et sicut alibi dr:Nequaꝙ vacuos/sed cum viatico ⁊ benedictione dñi eorum ipsos dimittere tenebant. Vxorem aũt si quã a ꝓncipio habuerant/poterãt secum ducere:⁊ etiam liberos suos/quos vxor sua ante seruitutem poterat sibi peperisse.
In scriptura per numerũ senarium intelligit labor ⁊
Exo.31. opera. Unde Exo. Sex diebus operaberis. Per septe
d. narium vero intelligit quies ⁊ consolatio. Unde dicit
Gen.2. Requieuit deus die septimo ab omni ope. Per serui-
a. tutem vero assignat vel culpe vel miserie subiugatio.
Roma. Unde apls: Vanitati subiecta est ols creatura. ¶Di
8.d. camus igit/ꝙ seruus est homo in mortali miseria cõ
Mora- stitutus:dñs igit suus est mundus/vel etiam ꝓprium
litas corpus/vel etiã tpalis dñs vel prelatus. Istud est igit
verũ ꝙ sex annis:idest ꝙdiu durat tps laboris ⁊ opa-
tionis scilꝫ ꝙdiu durat misera vita pñs:necesse est ꝙ
seruus/idest homo mortalis seruiat dño suo/idest p-
lato suo/ꝓprio corpori siue mundo:inquãtum scꝫ ne
cesse est ꝙ corporis passionibus ⁊ mundi tribulatio-
nibus/prelatiqꝫ tpalis iurisditionibus se submittat.
Verũtamen qñ septimus annus.i.quies mortis vel
future vite venerit:tunc hmõi seruitus cessabit:⁊ spi-
ritus ⁊ animus a cunctis passionibus carnis/et a cun-
Roma. ctis mundi tribulationibus liber erit. Apls:Creatu-
8.c ra liberabit a seruitute corruptionis. Talis igitur de
seruitute mundi ⁊ corporis ꝑ mortẽ exiens duo debet
attendere:vt scꝫ viaticum.i.diuinã grãm seu euchari A
stiam secũ habeat:⁊ vt vestem qualem in mundo por
tauit post baptismũ ⁊ attulit/scꝫ innocentiã secũ tol-
lat. Cũ quali enĩ veste innocentie mediante baptismo
ipm cõtigit ingredi:cũ tali necesse est cũ mediante pe
nitentia egredi:vt sic egressus nõ deuiet ab ingressu:
⁊ vt ad baptismalẽ innocentiã quã in ingressu hẽbat/
redeat ꝑ penitentiã in egressu. Vñ dicit:Benedictus
erisingrediens ⁊ egrediens. Vxor aũt eius/idest grã Deute.
seu etiã culpa/scꝫ cũ filijs.i.cũ opibus:quos dñi in hac 28.a
vita seruiret/habuit:eũ post mortẽ sequant:inquãtũ
propter grãm vel culpã/vel ꝓpter bona vel mala opa
penã vel premiũ assequent. Vñ apoc. Opa enĩ illorum
sequunt illos. ¶Vel dic ꝙ septimus annus est status Apoca.
quietis ⁊ ꝯtẽplatiõis. Sex vero anni designant statum 14.c.
actiue vite/⁊ laboris seu opatiõis. Sic igit fit ꝙ hois Aliter.
mens de actiõis seruitute eripit/qñ ad cõtẽplationis
septenariũ ꝑuenit. Vxor tñ sua secũ remanet/qñ pristi
na grã ⁊ charitas cũ suis filijs/idest cũ virtutibus et
meritis secũ manet. Seruus hebreus debebat eẽ liber
anno septimo/vt dictũ est. vxoremqꝫ suã quã habuerat/
⁊ liberos cũ seruus factus fuerat/debebat secũ ducere
Si vero dñs suus sibi vxorẽ dederat:illa cũ suis liberis
debebat dño remanere. Sic vero cũ hõ de mundi ⁊ dia
boli seruitute.i.de statu peccati anno septimo/idest ꝑ
septem sacra egredit:debet primã vxorẽ quã ante ser-
uitutẽ pcti habuerat/scꝫ grãm ⁊ charitatẽ:⁊ eius libe B
ros/scꝫ bona opa secũ trahere ad libertatem. Et illis ꝙ
per seruitutẽ pcti mortificata fuerũt/reuiuificationis
cõcedere dignitatem. Vxor enĩ quã habuerat ꝙ libera
erat.i.grã ⁊ bona opa/que habebat ante fuitutẽ pcti
mortificata fuerãt/nõ mortua/sed quãtũ ad meritum
Et ideo ista sibi facto libero restituunt/inquãtũ ꝑ pe-
nitẽtiã reuiuiscere cõprobãt. Vxorẽ vero quã sibi dedit
dñs iste/scꝫ diabolus seu mũdus/scꝫ carnis ꝯcupiscẽ-
tiam cũ opibus malis:debet istis dñis dimittere:⁊ li
ber egredi ⁊ exire/dicẽs diabolo vel mũdo:Tolle quod
tuũ est ⁊ vade. ¶Cũ seruus hebreus possit libere septi Matt.
mo anno egredi si vellet:si ipse diligẽs dñm suũ egre- 20.b.
di nollet/sed magis in seruitute manere vellet:debe- Eodem
bat ad ostiũ tabernaculi corã dijs adduci:⁊ debebat cap.a
ꝑforari auris eius subula:⁊ sic fiebat seruus eius sem Hysto-
piternus. ¶Sic vero cũ religiosus qui in seruitutẽ dñi ria.
intrauit:possit post annũ ꝓbatiõis exire liber:⁊ vestes Mora-
⁊ vxorẽ quã prius habuerat.i.libertatẽ ⁊ quecũqꝫ bona litas.
que secũ apportauerat/reportare. Si tñ vult remanere
in seruitio dñi:nec velit ad mundũ retroire:debet ap-
plicari ad deos.i.sanctos patres ⁊ ꝑlatos:qui debẽt
eum ad ostiũ tabernaculi sistere.i.ad ꝯsiderationem et
affectiõem ingressus paradisi inuitare:auremqꝫ eius debẽt
subula diuini timoris ꝑ predicationẽ fuere:⁊ sic voto
emisso ꝓfessionis/debet seruus ꝑpetuus dei esse. Vñ
dicitur:Erant sacerdotes dñi in religione perpetua.
¶Hic videt supponere/ꝙ cũ quis casu vel sine deli- Exo.29
beratione occidit hoiem:magis debet esse diuine oc- b
culte ꝓuidentie ascribendũ/ꝙ malicie occidentis. Si Eodem
quis ꝑcusserit hoiem volẽs occidere eũ/morte moriat cap.b.
Si vero non est insidiatus ei:sed deus tradidit eum in C
manibus eius:ꝯstituã locũ habebit vbi fugere debeat
Ac si vero diceret:ꝙ talis non debet capitaliter puniri.
Unde videt supponere/ꝙ deus vtit tanꝙ instrumen
to:quapropter iste debet carere iniuria vel tormento.
¶Hic precipit/ꝙ si furatus fuerit hoiem conuictus Eodem
noxe/morte moriat. Precipitur etiã ꝙ qui ꝑ īdustriã cap.b.
⁊ ꝑ insidias hominem occiderit:ab altari debebit vt
moreretur

Moralitas moreretur auelli. ¶ Sic vero heretici ⁊ incredruli/qui
simplices dño furanf:pro eo ꝙ in seruitutē pcti depu
menf:qđ etiā de alijs malis suggestoribus possit dici
quales sunt vetule ruffiane:que verbis ⁊ inductioni
bus furanf iuuenculas castitati/⁊ subijciunt volupta
Ro.16. c ti. Apls:Per blandos sermones decipiūt mentes in-
nocentium. Et alibi: fur nō venit nisi vt furef. Altare
Jo.10. b etiā i.status ecclesiasticus nō debet a correctiōe seu a
punitione holem eripere:qui frēm suū.i.ꝓximum spūā
vel ꝓximū per mala exempla ꝯsueuit perimere vel cri-
minaliter necare. Criminosi etiā debent ab altari.i.a
statu eccłie eijci ⁊ euelli:⁊ ab ecclesiasticis beneficijs
destitui ⁊ deponi. Lu. Deposuit potētes de sede:⁊ exalta
Lu.1.e uit hūiles. ¶ Si qs habebat bouē cornupetā/debe-
Eodē bat eū recludere:als si holem occideret noxe tenebaf
cap.c. bos vo lapidibus obrui merebatur. ¶ Talis bos est
Moralitas. malus subdit9/⁊ discipulus proteruus ⁊ ceruicosus:
D quē pro certo dñs suus/scʒ prelatus ⁊ iudex debet re/
cludere infra claustrū laqueis statutoꝝ regularium:
vel etiā si sit necesse/in bono ⁊ forti carcere ne noceat
coercere:als si suis exemplis ⁊ factis alijs nocuerit/
vel spūaliter vel tpaliter occiderit/scandalizauerit vel
leserit:dñs eius scʒ iudex vel prelatus/de pctō tenebif
⁊ a deo qꝛ ipm non reclusit aut manu tenuit/punietur
Ipse vo bos cornupeta/idest malus subditus lapidi
1.Re.4 bus obrui.i.tpaliter ⁊ eternaliter castigari.nihilomi-
d nus ꝓmeref:exemplo Heli:qui pro filioꝝ suoꝝ crimi
Eze.3. e nibus est punitus. Uñ tali dño videf dñs loqui: Ipse
iniquus si in iniquitate sua moriaf:aīam aūt eius de
Aliter manu tua requiram. ¶ Uel dic ꝙ talis bos est mulier
cornupeta/ceruicosa ⁊ ornata:q̄ vagari et discurrere
delectaf:vt aspicientes eius pulchritudinē malis tē-
tationibus ⁊ cōplacentijs feriant. Dum igif taliū pa
rentes vel mariti debēnt tales recludere: ⁊ ne discur-
rant pro libito ad festa ⁊ conuiuia/vicos ⁊ plateas/⁊
spectacula coercere:als si quos per suas tentationes
spūaliter occiderint/apud deū tenebuntur. Ipse vero
bos mala aut fatua mulier/eterne damnationis lapi
Histo-ria. dibus obruetur ¶ Si quis mulierem pregnantē pcu
tiebat/⁊ abortiri faciebat:tenebaf noxe quātum mari
Moralitas. tus ipsius expetisset. ¶ Sic vero si qs vbis vel factis
percusserit ꝯscientiā mulieris pregnantis.i.alicuius
simplicis fetum boni ꝓpositi impregnati:partūqꝫ bo
E ni operis impediuerit/⁊ aborsum pcti ꝓcurauerit/te-
nebif de facto:⁊ iuxta mariti.i.ꝑlati vel superioris ar-
bitriū:iste tenebif in foro ꝯscientie soluere ⁊ satisface-
re per penitentiā de delicto. Magnū enī pctm̄ est/sim-
plices scandalizare:⁊ fetū boni ꝓpositi qđ cōceperint
Matt. 18.a. enecare. Uñ dicif:Qui scādalizauerit vnū de pusillis
istis minimis qui in me credūt:expedit ei vt suspēdaf
mola asinaria i collo eius ⁊ submergaf in mare.i. ne-
cesse est ei ꝙ mola diuini timoris premaf:⁊ vt i mare/
idest in amaritudine penitentie submergaf. ¶ Si qs
Eodem foderit foueam/vel aperuerit cisternā/et nō operuerit
ca.d. eam:si ceciderit bos vel asinus in eam:reddet q̄ fecit
foueam ꝑcium iumentoꝝ. ¶ Cisterna vel fouea est pec
Tropologia catum qđ dato ꝙ nullus debeat facere:sed cuʒ fecerit
ipm debet abscondere ⁊ celare:⁊ a conspectu holm ne
scandalū vel malum exemplū pariat/operire:qui si cō-
trarium fecerit:foueamqꝫ ꝓprij pcti publice reuelaue
rit:⁊ cisternam alterius delicti diffamādo ⁊ detrahen
do aperuerit:⁊ eius occasione ⁊ sui mali exēpli osten-
sione aliquis bos vel asinus.i. aliquis simplex intus
ceciderit/idest eius exemplo deliquerit:mortis et dā-
nationis ipsius reus erit. Ille enī qui foueam apertam
dimittit.i.qui pctm̄ publice facit:non solum tenef de
pctō qđ cōmittit:immo etiā de pctō qđ exēplo ⁊ occa
sione ipsius alius homo fecit. Utile igif est non solū
peccata non facere:sed etiam si facta sunt ipsa a con-
spectu holm/ne forte scandalum pariant/operire. Uñ
dicif:Beatus qui custodit vestimenta sua/ne nudus Apo.16
ambulet. Qđ tñ non faciunt multi qui pctā sua non c
solum non operiūt neqꝫ celant:imo ipsa ex industria
publicant atqꝫ iactant. Esa. Pctā sua sicut sodoma ꝑ f
dicauerūt/nec absconderunt. ¶ Uel dic ꝙ cisterna est Esa.3.b
sacra scriptura vel fides nostra:cuius scʒ interiora se- Aliter
creta/non debēt bobus ⁊ asinis.i.simplicibus mani-
festari ⁊ aperiri:sed potius per simplicē expositionem
aliqualiter operiri:als si ꝑ scrupulū erroris ibi peri-
clitenf atqꝫ cadāt/de morte ⁊ damnatiōe eaꝝ tenebif:q̄
scʒ occasionē delinquēdi ipsis dedisse videf. Predica-
tor igif vel doctor debet fm̄ Ps. operire celū nubib9:et
dare terre pluuiam. Non est enī tutū cisternā fidei ta- Psal.
libus aperire:⁊ de secretis dei corā eis disputare:imo 146.b
necesse est cū quodā operculo simplicis doctrine tali
bus predicare: iuxta illud apli:Tanꝗ paruulis in
christo lac dedi vobis edere/non escam. ¶ Si bos ali 1.Co.3.
cuius bouem alterius occiderit:vendef bos viuus:⁊ a
precium eius cū cadauere bouis mortui inter vtrūqꝫ Eodem
dñm diuidef. ¶ Sic vero si subdit9 vnius subditum cap.d
alteri9 offenderit:debēt duo dñi sine acceptiōe cōiter Histo-
ad faciēdā iustitiam intendere: cadauerqꝫ.i.illū q̄ le- ria
sus est/per cōpassionē inter se diuidere: illū vero qui Moralitas
lesit debēt vēdere/idest punitioni submittere: ⁊ etiaʒ
de cōi assensu precium mortis vel lesionis alterius in
ter se partiri:⁊ in executiōe iustitie cōiter cōsentire: qꝛ
reuera duo dñi principes vel prelati: vtrūqꝫ factū/scʒ
cōparationē a parte patientis iniuriam/⁊ punitionē
a parte facientis debent cōiter prosequi:ad cōeʒ execu
tionem iustitie cōiter inclinari. Illeqꝫ cuius est bos G
cornupeta/idest subditus qui fecit iniuriaʒ:nō debet
ipm defendere/sed venditiōi ⁊ punitiōi exponere. Uñ
Augustinus dicit/ꝙ iustitia cōis est virtus ⁊c.

¶ Capitulum vicesimūsecundum. Textus.

Si quis furatus fuerit bouem aut ouem.

Moralitatum. Cap. XIIII

Cum quis furari veniebat nocte:si deprehen
debatur/⁊ vulneratus moriebaf: ꝑcussor de Histo.
homicidio non tenebaf. Si vero fur volebat
de die furari:si quis eum occideret/debebat
tanꝗ homicida puniri. Et sic apparet ꝙ minus par-
citur furi nocturno ꝗ diurno:⁊ ꝙ magis priuilegiaf
latro publicus ꝗ occultus. ¶ Sic vero etiā inter nos Moral.
sunt multi spūales fures:scʒ detractores qui furātur
famam:homicide qui furanf ꝑsonā: raptores qui fu
rantur substantiā:heretici qui furātur fidē vel boleʒ.
Istud est verum/ꝙ magis sunt reprehensibiles qui
occulti sunt/ꝗ illi qui sunt manifesti. Et sic dico/ qđ
magis est vituperabilis detractor occult9 ꝗ iniuria-
tor manifestus. Quia sicut dicif:Quēadmodū si mor Eccl.
deat serpēs in abscōdito: nihil eo minus habet qui 10.c.
occulte detrahit. Item raptor absconditus/sicut est
vsurarius vel exactor/dñs vel prelatus:qui scʒ caute/
idest sub specie iustitie aliena rapit:magis est repre-
hensibilis ꝗ raptor publicus. Item homicida secre-
tus/sicut est ille qui occidit veneno/ꝗ alius apertus
Item occulte scʒ nocens/vt hereticus ꝗ quicūqꝫ infi
delis vel peccator notorius. Itē predicator incogni-
tus/ꝗ quilibet notorius inimicus. Quia breuiter H

H a quibus non pōt caueri: ꝛ qui scꝫ nesciuntur esse inimici: ꝛ qui ꝓprie de nocte furantur/nō de die: idest q̄
nocent abscōdite/non aperte: sunt magis periculosi:
ꝛ ideo debent esse deo magis odiosi ꝛ bolbus. Et id
Hiere. 9.c. dicit de istis: Pacem cū amico suo loquit: ꝛ occulte
ponit ei insidias. ¶ Item ibidē dicit: ꝙ si q̄s voluerit
Eodem cap.a. spinas cōburere: ꝛ posuerit ibi ignē: ꝛ ignis egressus
segetes seu spicas cōbusserit: damnū qui ignē posuit/
emēdare debebit. ¶ Sic v̄o si prelatus vel iudex vult
Mora litas. cōburere spinas.i. peccatores: summe debet cauere/ne
ignis correctionis metas iustitie transcendat: ꝛ ꝙ segetes cū spinis.i. iustos cū peccatoribus inuoluat
Melius est enī malis parcere/ꝙ bonos cū malis in-
Matt. 31.o. uoluere. Vn̄ dicit: Ne forte colligentes zizania/eradicetis simul ꝛ triticū. ¶ Uel dic spine sunt vitia: que si
Aliter. cōburere ꝛ euellere cum igne correctiōis cupias: caue
ꝙ correctiōis terminos non excedas ac si segetē virtutum posses in eo ꝑ desperationē cōburere: ꝛ sic dn̄s ei9
idest deus/damnificatiōis sue damnū posset a te repetere: ꝛ sic te oporteret de damnatiōe eius per excessum
correctionis tue facta in die iudicij respondere: quinimmo melius esset aliqua vitia in hoīe dimittere/ꝙ
ipm nimis aspere corrigendo ad deterius ꝓuocare.
Eodem cap.b. Allega vt supra. ¶ Si q̄s alteri mutuauerat vel cōmodauerat/vel precio conduxerat aliq̄d: ꝛ presente dn̄o
rei debilitatū fuerat vel aliqualiter peioratū: nō tenebatur qui mutuo acceperat emendare. Si v̄o presens
non erat dn̄s dicte rei: tunc resarcire dānū mutuatarius tenebat. ¶ Istud pōt allegari/ꝙ cuilibet pōt eē
Mora litas cura de re sua: ꝛ ꝙ magis punit ille qui scienter ꝛ presentialiter ꝑmittit rem suā dānificari/ꝙ qui absenter
A vel ignoranter. ¶ Uel pōt allegari ꝙ plus q̄nꝫ valet
Aliter absentia ꝙ presentia. ¶ Uel istud a quibusdā exponit
Moralitas moraliter. Sic enī deus accōmodat rem suā/scꝫ hoīem
subditū cuilibet prelato sub tali pacto/ꝙ eam debet
custodire: ꝛ de aīa ipsius respondere: iuxta illud: Cu-
3. Reg. 20.g. stodi virū istum: qui si lapsus fuerit/erit aīa tua ꝓ aīa
eius. Uerūtamen si iste cōmodatarius.i. prelatus facit tm̄ ꝙ dn̄s sit presens: vtpote qr timorē dn̄i incutit
in cor ipsius peccatoris: ꝛ annunciat ei vitia ꝛ virtutes: ꝛ etiam ipm admonet ne delinquat: si tūc ɔtingit
ipm subditum ꝑ vitia deteriorari: non tenebit iste ꝑlatus ista presenti dn̄o.i. ipsi deo sic malo subdito presentato de aīa ipsius nō tenebit respōdere. Si v̄o ista
res sit cōmissa.i. subditi aīa periclitat ꝑ vitia dn̄o nō
ꝑsēte.i. deo ꝑ ipm ꝑlatū subdito non presentato: vel timore ipsius non incusso: vtpote qr prelatus eum nō
docuit/redarguit/nec corripit: tunc reuera tenebit: ꝛ
Eze. 33. b ad emendandū/ꝛ ad penitendū vel hic vel in futuro
cogeī. Vn̄ dicit sic: Si dicente me impio/morte morieris: non annūciaueris ei: ipse in iniquitate sua morietur: aīam aūt eius de manu tua requirā. Si v̄o annunciaueris ei/ipse in iniquitate morief: tu aūt aīaꝫ
Eodem tuam liberasti. ¶ Dn̄s precepit ꝙ ꝑmitie ꝛ decime olim
cap.o. fructuū nostroꝝ eidem offerant. Decimas tuas ꝛ pri-
Histo- mitias tuas non tardabis offerre. Decimā ergo ꝑteꝫ
ria debemus dn̄o dare: nouem v̄o ꝑtes possumus nobis
B licite retinere. ¶ Primitie significant bonoꝝ operuꝫ
Mora- inchoationē: denarius qui est numerus ꝑfectus/desi-
litas gnat opeꝝ cōplementū ꝛ ꝑfectionē. Nouenarius aūt
qui denarium non attingit/significat imꝑfectionē.
Igitur dico ꝙ ꝑmitie ꝛ decime reꝝ nostraꝝ.i. inchoatio ꝛ ꝑfectio bonoꝝ opeꝝ/deo sunt offerende: ꝛ eidē
penitus ascribende: qr reuera nullus pōt vel bene incipere vel bene ꝑficere/nisi a deo fuerit sibi datū. Vn̄

apl's: Deus est qui operat in nobis velle ꝛ perficere.
Cuius ɔtrarium credidit Pelagius: qui dicebat ꝙ Phil. 2.b.
homo poterat inchoare/ꝛ dn̄s ɔsummare: ita ꝙ iste
qui credebat deo decimas ꝛ nō primitias offerebat:
cum tamen dicat/ꝙ caput cum cauda hostie.i. princi- Leui. 3. c.
pium ꝛ finis operis deo debeꝫ offerri: ꝛ deo tribui ꝛ
ascribi: qr sicut dicit apl's: Non est volentis/neqꝫ cur- Ro. 9.c
rentis: sꝫ dei miserentis. Et alibi: Qui cepit in nobis/ Phil.
opus bonum ꝑficiet. Nouenarium numeꝝ.i. imperfe- 1.a.
ctionē nostroꝝ opeꝝ nobis retineamus/ꝛ nobis ascribamus. Decimā v̄o.i. cōplementū ꝛ ꝑfectionē coram
dn̄o offeramus. Vn̄ dicit: Offeretis holocaustū dn̄o/ Deu. 12
decimas ꝛ primitias. ¶ Precepit dn̄s offerri sibi oīa a.
primogenita aīalium: septem tn̄ diebus debebāt esse Eodem
cum matre sua: die aūt octaua debebant dn̄o offerri. cap.o.
Si v̄o esset aīal immundū sicut asinus: debebat cum
oue hmōi primogenitum cōmutari. Si v̄o ille cuius
est primogenitū asini/redimere vel cōmutare nolebat
statim ipm asini primogenitū interfici vel necari debebat. Unde supra: Primogenitū asini mutabis oue
qd̄ si non redemeris/interficies. ¶ Per primogenita Exodi
nostra possum intelligere bona opera: que ꝓ ea ꝑmo 34.c.
genita nostra dicunt: qr hereditas eterne glorie tali- C
bus operibus sicut veris ꝛ ꝑmogenitis heredib9 de- Mora
betur. Talia ergo ꝑmogenita.i. bona opera nostra de- litas
bent deo offerri.i. ad dei laudem ꝛ gloriam ordinari.
Si aūt ɔtigerit ꝙ habeamus ꝑmogenitū asini.i. aliquod bonum opus qd̄ habet aliquā asinitatē vel stoliditatem admixtam: vtpote qr factum est indiscrete/
vel cum alicuius vane glorie intentione: proculdubio
nos tenemur ipm cum oue.i. cū bono ꝛ simplici ope
cōmutare: ꝛ bonam diuinam ꝛ simplicem intentioneꝫ
sibi apponere: ꝛ sic poterit illud qd̄ asininum fuerat
dn̄o cōplacere. Si v̄o ipm cōputare noluerimus: ipm
pro certo interficere/idest penit9 submouere debem9.
Uerbi gr̄a: Si quis ieiunat vel aliud bonum opus facit ad vanam gloriam: illud est primogenitū asininū
si v̄o mala ꝛ inanis intentio submoueī: tunc asini primogenitum cum oue spiritualiter cōmutaī. Si vero
malam intentionē tollere renuit: tunc suum asinū primogenitum/idest bonum opus stolide ꝛ inaniter factum redimere non dignaī. Quapropter istud opus
tanq̄ in nullo meritorium ꝛ penitus nihil valens debet interfici: idest destrui ꝛ ɔfundi: ꝛ apud deum ꝛ homines condēnari: qr reuera asinus non est offerēdus/
nisi mutatus cum oue: nec bonum opus mala intentione/vel sine discretione factum/deo placere dinoscit
nisi fulciaī bona ꝛ simplici voluntate: que scꝫ ꝑ ouem
in sacra pagina designaī. Vn̄ de amicis Job dicitur:
Dederunt sibi vnusquisqꝫ ouem vnā. ¶ Uel dic ꝙ pri- D
mogeniti prelatoꝝ sunt illi/q̄ se debent ꝑ bona exem- Job vl
pla/opera ꝛ documenta deo offerre. Si v̄o habēt ali timo.c.
quod primogenitum asini: idest aliquē malum subdi Aliter
tum: ipsi pro certo debent eum pro virib9 pro oue mutare: idest bonum simplicem efficere. Qd̄ si nequeāt/
debent eum interficere: idest dure corrigere ꝛ punire.
Uel etiaꝫ si sua crimina exigant: ipm debēt occidere/
vel carceri mancipare. Unde super eodem ca. Maleficos non patieris viuere super terrā. Dignus est enī
de medio tolli/qui sua stulticia ꝛ malicia noluerit cōmutari: vt possit spiritualiter dn̄o immolari: ꝛ digne ad
ipsius seruitium applicari: sicut de cananeis dicitur
Sap. xij. Nequam est natio illoꝝ ꝛ naturalis malicia
coꝝ: vt non possit mutari in perpetuū. ¶ Uel dic ꝙ si Aliter
aliquis prior/vel religiosus habeat primogenitum
asini

asini .i. aliquē malū subditū vel sociū: debet si pōt/ipsū
mutare cū duc.i.cū aliquo simplici vel honesto: qđ si
ꝑlatus superior noluerit facere: tūc pōt ad eius inter
fectionē.i.ad ei9 rigosam punitionē ꝛ correctionē va
care. Tutiꝰ tñ est si pōt/ꝙ de eo se expediat. Qđ si nō
possit: necesse est ꝙ suā asinitatē cōfundat. ¶ Dñs ꝓ
Eodem cepit nō comedi carnē q̄ a bestijs fuerit ꝑgustata: sed
cap.d. canibus relinquēdā. Nō comedetis (inquit) carnē q̄
Mora- a bestijs fuerit ꝑgustata: sȝ ꝓijcietis canibus. ¶ Per
litas. comedere in scriptura intelligit̃ imitatio. ¶ Ille enī
aliū comedere d̃r: q̄ vitā ꝛ exēpla eius sibi mētaliter in
E corporat: ꝛ q̄ etiā mores ipsius imitatur. Per bestias
intelligūtur mor9 brutales ꝛ carnales. Per carnē ve
ro intelligit̃ ꝑsona luxuriosa. Igit̃ caro .i. carnalis vł
luxuriosa ꝑsona: quā bestie.i. motus carnales ꝑ luxu
riā suffocauerūt ꝛ spūalr̃ occidūt/non dȝ a nobis co
medi.i.ꝑ imitationē recipi ꝛ assumi: q̄nimo talis per
sona dȝ canibus.i. alijs pctōrib9 comedēda ꝛ imitan
da relinqui: ꝛ canib9 ēt.i. inferni demonib9 cōdēnari
Et reuera istud est verū: ꝙ tales sic carnales ꝛ immun
di nō sūt digni māducari.i. amari vel imitari ab hoī
bus/sed potius a bestijs ꝛ a canib9: qꝛ scȝ mores eorū
non sunt rōnabiles aut humani: sed poti9 bestiales/
3.Reg. inutiles ꝛ canini. Vñ d̃r. Canes comedēt Iezabel in
21.f. agro israel ¶ Vel dic ꝙ bestie sūt heretici vel alij pec
Aliter. catores: q̄ si quē attrectauerint ꝛ corruperint/nō est di
gnus ab alijs māducari ꝛc. sicut supra. ¶ Cū oīa pri-
Eodem mogenita essent dñi/cōcessit dñs ꝙ quodlibet aīal ꝑ-
cap.d. mogenitū possit septē dieb9 cū matre sua esse: octaua
Anago die precepit ipsum sibi adduci ꝛ reddi. ¶ Septē dies
ge. significāt vitā ꝑsentē/que.s. septē dierū circulo voluit̃
octaua vero dies est tēp9 futuri seculi: vbi scȝ corpoꝝ
resurrectio celebratur: q̄ in octaua etate cōplebitur: si
cut ꝛ christus octaua die resurrexisse ꝓbatur. Igitur
cū oīa primogenita.i. oēs iusti deo debeāt immolari/
et sibi spūalr̃ dedicari: istud ꝑcipue fiet in octaua die
in resurrectione/qñ scȝ corpa ꝛ anime simul glorifica
f būtur. Septē enī dieb9.i.ꝑ decursum septē etatū cum
Aliter. matre nostra.i. cū mūdo viuim9: in octaua vero die.i.
in futura resurrectione cū dño erimus. ¶ Vel dic qđ
octaua dies significat circūcisionē vitiorū.s. peniten-
tiā in qua scȝ hō deo offert̃ ꝛ redditur: q̄ ꝑ septē dies
i.ꝑ septē pctā cū matre sua.i. cū mūdo morabatur: qꝛ
scȝ nisi hō septē dies q̄b9 fuit cū matre sua.i. cū mūdo
i. in vita ꝑñti: ꝛ septē pctā mortalia trāsierit/ad octa-
uā diē.i. ad circūcisionē penitētie attigerit: offerri deo
tam in ecclīasticis promotionib9 q̄ in celi ꝑlatiōib9
Leuit. nō poterit nec debebit. Vñ d̃r. Septē diebus erūt sub
22.d. vbere: octaua aūt die offerri poterūt deo. ¶ Vel dic
Aliter. contra nimis iuuenes. q̄ nō sunt promouēdi/vel ī sta-
tu eccłie quousqȝ septenariū virtutū cōpleuerit/ꝛ octa
uam circūcisionē penitētie attingerint/offerendi ꝛc.

¶ Capitulum vicesimumtertium Textus.
Non suscipies vocem mendacij. Moralita
tum Cap. XV

Precepit dñs ꝙ si q̄s inueniat asinū vel bouē
inimici sui errātē/dȝ eum reducere. Si vero
Histo- ipm in foueā cecidisse reperit/debet eū suble
ria. uare. Inimic9 noster est diabolus vel pctm̄.
Mat. Unde d̃r. Inimic9 hō hoc fecit. ¶ Bos vel asin9 signi
13.d. ficat pctōrē: q̄ scȝ qñqȝ dicitur errare/qñ per ignoran-
Mora. tiam vel infidelitatem peccat: qñqȝ dicitur esse in fo-
uea/quādo scȝ per profundam obstinationem delin-
quit. Si quem ergo talem bouem vel asinum idest si

quem diaboli seruum vel peccatorem erroneū vel in
vitijs profundatum viderimus/ipsum pro certo ex- B
pedite subleuare/ꝛ a vitijs liberare debemus: qꝛ scilȝ
exemplis/monitis ꝛ inductionibus ipm debem9 de Aliter.
fouea vitiorū eruere/ꝛ adiuuare monitis ꝛ inductio- Prou.
nibus/et ad viā reducere veritatis. ¶ Vel dic ꝙ talis 22.b.
fouea est mala mulier. Vñ d̃r. Fouea profūda os alie
ne: cui iratus est dominus/incidet in illam. Talibus
ergo sic infoueatis/et in peccato luxurie cauernatis
ꝛ obstinatis/debemus cōpati: ꝛ eos iuuare pro viri-
bus/ꝙ possint ad viā salutis reuerti. Unde in Prou. Prou.
Erue eos qui ducuntur ad mortem. Multa particu 24.b.
laria precepta iniuncta sunt filijs israel/tam affirma-
tiue q̄ negatiue: ꝛ ideo hic dicitur sic. ¶ Ter in anno Eodem
apparebit omne masculinum tuum coram dño deo cap.c.
tuo: tribus vicibus per singulos annos mihi festa ce
lebrabitis. Nō immolabis super fermentum sangui Mora-
nem victime mee: non coques hedum in lacte matris litas.
sue: non apparebis in conspectu meo vacuus. ¶ Re
uera talia mandata spiritualiter dantur nobis. De9
enim vult ꝙ ter in anno coram ipso compareamus:
scilicet in contritione cordis/in confessione oris/in sa- Eo.f.a.
tisfactione operis: de quo dicitur supra. Viam trium
dierum ibimus/vt sacrificemus domino. Item ꝙ tri
bus vicibus sibi festa celebremus/scilicet in fidei syn
ceritate/in charitate/in charitatis veritate/et in spei
iocūditate. Vñ d̃r. In tribus beneplacitum est spiri- Eccl.
tui meo. Item necesse est qđ ab hostia dñi/idest ab ī- 25.a.
molatione bonorum operum nostrorū fermētum he
resis/malitie ꝛ hypocrisis deponamus: offeramusqȝ
hedum idest animū nrm̄ nō in lacte matris sue/idest
in oblectatiōe carnis concupiscentie non coquamus D
ꝙ vacui virtutibus coram domino nō appareamus/
sed ꝙ semper pleni et opulenti virtutibus et meritis
persistamus. Unde Ruth. Nolo te vacuam reuerti ad
socrum tuam. ¶ Vel dic ꝙ hedus est christus: qui sci Ruth.
licet in lacte matris sue/idest in iuuentute non debe-
bat decoqui vel occidi: sed tempus virilis etatis po- 3.c.
tius expectari. Unde ipsemet dicit. Nondū venit ho- Allego.
ra mea. ¶ Vel dic qđ hedi idest religiosi/non debent Io.2.a.
nimis iuuenes ad religionē adduci/quousqȝ habeāt Aliter.
discretionem. ¶ Promisit dominus populo suo da- Eo.ca.e
re angelum ductorem/dicens sic. Ecce ego mitto an- Histo-
gelum meum/qui precedet te et custodiet/et introdu ria.
cet ad locum quem paraui: obserua eum/et audi vo-
cem eius. Nec contemnendum putes: quia nō dimit
tet te cum peccaueris: et est nomen meū in illo. Si au
tem audieris eum/et feceris que ego loquor: inimic9 Mora-
ero inimicis tuis/ꝛ affligam affligentes te. ¶ Quā- litas.
uis istud possit intelligi de christo/qui est angelus te
stamenti: pro eo qđ a patre missus in mundum fide-
les custodit: ꝛ eos ad paradisum precessit/et eos vir-
tualiter ibi introducit: ad presens tamen per angelū
intelligo prelatum angelicū et deuotum: qui scilicet
a deo datur ꝛ mittitur: vt per ipsum populus exēpla-
riter precedatur/virtualiter custodiatur: ꝛ ad locum
paratum/idest ad paradisum finaliter introducatur
quia reuera talis debet esse a deo missus et datus: nō
affectione vel symonia procreatus. Debet etiaȝ popu
lum precedere in omnibus virtuosis operibus/ꝛ exē
pliter anteire. Debet insuper populum ab aduersa
rijs idest a demonibus ꝛ hereticis ꝛ tyrānis defende-
re/ꝛ viam salutis omni populo ꝑparare: ꝛ sic ipsos ad
paradisum introducere: ꝛ suis monitis ꝛ predicatio-
nibus necnon suis deuotis orationibus/celeste ba- A

Mal. 3.a bitaculum pcurare. Unde dicit: Ecce ego mitto an-
gelum meũ qui preparabit viam ante faciem tuam.
Et ideo pro certo iste angelus.i.prelatus angelicus
debet a populo obseruari: vox eius cũ reuerentia au-
diri, et nullo modo cõtẽni: sed sibi humiliter obediri.
Nomen eñ dei in ipso esse dicit: inquãtũ psonã dei.
representat: et inquãtum ob dei reuerentiã eidẽ obedi
tur: et inquãtum cum qs peccat, ad puniendũ eriunt
na ordinatur. Non dimittet inquit cum peccauerit.
Ista est etiã pclusio: ꝙ cũ populus bene audit ange-
lum istũ precessorẽ.i.cũ qs bene obedit et reueret suũ
prelatũ rectorẽ: deus efficit inimicus suis inimicus,
eũqꝫ ab afflictione liberat: et tuet ab affligentibus et
Col.3. d iniquis. Bene ergo dicit aplŝ: Filij obedite parenti-
bus.i.prelatis vestris: hoc eñ iustũ est. ¶ Cum filijs
Eodem cap.c Histo-ria. Mora-litas. israel eẽt pmissum ꝙ terras euei, gergezei et chananei,
et alioꝝ infideliũ adire et occupare possent: sup oĩa p̃-
ceptum est eis, ꝙ deos eoꝝ nõ colerent: et ꝙ fedus cũ
eis nõ inirent: ꝙqꝫ opa eoꝝ nõ facerent: sed ꝙ lucos,
deos et statuas ipsoꝝ chananeoꝝ infideliũ destruerẽt
et delerẽt. ¶ Sic reuera cuꝫ cõtingit ꝙ filij israel.i.boni
clerici vel religiosi ad terras chananeoꝝ.i.malorum
holm pctõꝝ destinant: vtpote qꝫ ad aliqđ officiũ vel
aliquod beneficiuꝫ inter seculares pmouent: in quo
necesse est cũ secularibus viuere: et eoꝝ negocia gerere,
B et ipsoꝝ cõsortia frequentare: summe cauere debent, ne
deos taliũ.i.vitia que colunt, velint colere: ac opera
eoꝝ facere vel fouere: et eis federa male societatis iun
gere vel ligare: quinimmo isti debẽt deos eoꝝ.i.vitia
destruere: et eos mediante iustitia submouere. Qđ tñ
est cõtra multos pdicatores, q̃ mittunt ad chananeos
idest ad peccatores delendos et conuertendos et corri
gendos: qui tñ deos eoꝝ adorant.i.vitia eoꝝ dissimu
lant: opa eoꝝ faciunt: ita ꝙ quãtum ad auariciam et
adulationẽ ipsis secularibus deteriores fiunt. Fedus
cum eis ineunt, inquãtum nihil aliud ꝙ diuitiã fami
Osee. 12.a liaritatem querũt. Uñ dicit: Fedus cuꝫ assyrijs inijt:
oleum in egypto ferebat. Itẽ dic de prelatis qui non
curant chananeos et tyrannos eradicare, imo studẽt
se eis cõfederare: et easdem in oĩbus cõplacere: p suoꝝ
nepotũ matrimonia secum eis matrimonialiter col-
Eodeꝫ cap.o Histo-ria. ligare. ¶ Dicit oñs pplõ israelitico, ꝙ hostes ciꝰ non
intendebat statim vno ãno delere: ne forte terra in so-
litudinem redigeret, et bestie cõtra eũ multiplicarent:
sicut etiam dicit Iudic. Dñs totũ pplm chananeum
Iudic. 2.a. Mora-litas a facie filioꝝ israel delere noluit: vt in ipsis filij israel
adusum armoꝝ exercitarent: sed tñ hoc pcepit, vt sub
tributo viuere cogerent. ¶ Per hostes tribulationes
intelligo, que scꝫ cõtinue nos molestant. Per bestias
aũt motus carnales assumo, qui brutaliter nos infe-
stant. Illud est ergo verum ꝙ deus de terra nostra, scꝫ
de corpore hostes nostros, scꝫ mundi tribulatiões pe-
nitus et subito non euellit: quinimmo ipsas nobiscum
viuere et manere permittit: qđ vtiqꝫ facit, ne bestie car
nalium motuũ et tentationum cõtra nos crescant: et ne
virtutum solitudo et carentia in terra nostri corporis
inualescant. Constat eñ ꝙ cum qs sine tribulatione
in pspertate viuit: terra sua.i.psona sua ad solitudi-
nem et sterilitatẽ virtutũ faciliter tendit: et bestia deuo
Deu. 32.d rans.i.carnis tentatio ipsum faciliter corrumpit et
inuadit: ita ꝙ diabolus dicit illud Deu. Dentes be-
stiarum immittam in eos: cũ furore trahentium sup
terram atqꝫ serpentium. Utile est ergo viro iusto ha-
bere tales scꝫ mundi tribulatiões, vt in eis exerceat:
et ne peiores hostes, scꝫ bestie.i.carnis bestialitates et

immundicie cõtra eum augmentent. Ideo in psalmo
dicit: Multe tribulatiões iustoꝝ. ¶ Uel ista possunt Psal. 33.d
allegari, ꝙ melius est pmouere malos ꝙ nullos: et in
terra pmissionis.i.in ecclesia chananeos.i.peccato- Aliter
res ad tempus dimittere, ꝙ beneficia vacua relinque
re: qꝫ scꝫ beneficia in solitudinẽ rediguntur, q̃ sine cul-
tore diutius dimittunt. Paulatim et etiam successiue
debent mali de ecclesia eijci: scꝫ melius est ibidem ma
los ministros ad tps dimittere: et eoꝝ vita sub dissi-
mulatione transire, ꝙ ministris ecclesiam totaliter vi
duari. Qđ vtiqꝫ est cõtra multos prelatos, qui scꝫ be-
neficia vacantia diu dimittunt: pro eo ꝙ aiunt, qꝫ nul
lum dignum inuenire possunt: ita ꝙ ppter defectum
rectoris ipsa beneficia destruunt et pereunt. ¶ Uel dic Aliter
ꝙ cum filij israel.i.contemplatiui et viri iusti vadũt D
ad occupandũ terram suam: ad domãdũ et subiugan
dum carnem suam: oẽs hostes eoꝝ.i.carnis tentatio
nes non statim delere vult: vt sic possint cum humili
tate viuere: et virtutem sue cõstantie cõtra eas exercere:
qꝫ scꝫ nulla virtus sine hoste regnat: ipos tñ hostes.i.
carnis tentatiões vult cũ eis sub tributo et subiectiõe
viuere et manere. Uñ dicit: Sub te erit appetitꝰ tuus: Gen.4 a.
et tu dñaberis ipsius. Quia aũt bestie.i.peccata spũa-
lia: sicut est superbia, elatio inanis gloria: cõtra tales
multiplicarent: et sic in solitudinẽ spũalẽ redigerent:
et virtutum opulentia priuarent: qꝫ reuera sepe fit, ꝙ
illi qui carnis tribulatiões non sentiunt, de sua casti-
tate superbiunt: et sic multiplicatis in eis bestijs i.spi
ritualibus vitijs, nouissima eoꝝ peiora prioribus fi-
unt. Utile est ergo hostes.i.tribulationes et tentatio-
nes sentire: vt discamus humiles fieri, et nullatenus Heb.a.
superbire. Iuxta illud apŝi: Didicit ex his que passus c
est obedientiã. Et alibi: Quos tradidi sathane in in- 1.Co.5.
teritum carnis sue: vt spũs saluus fiat. ¶ Uel dic ad b
litterã: ꝙ diuina puidentia nunꝗ̃ dimittit holem sine Aliter.
hoste: vt semp habeat qđ timeat: et exercitator et cau-
tior inde fiat. Sicut etiam videmus de altis dominijs
et regnis: que vt cõiter semp habent aliquos ppetuos
hostes, cũ quibus quasi ppetua gerunt bella. Sicut
patet de hispanis, qui pugnãt cũ aphricis: de latinis
qui pugnant cum siculis: de anglicis, qui pugnãt cũ
scotis: de gallicis, qui pugnant cum flamingis: et sic
de alijs. Uidit eñ diuina puidentia ꝙ virtus torpe-
sceret: si ppls hostes cõtra quos vires exerceat nõ ha- E
beat: quapropter hostes hominibus occulte suscitat:
et hoc regnis et psonis bonum et vtile putat fore: sicut
ponit Orosius de Carthagine vrbe romanis rebellis-
sima: quã cum romani post infinitas cedes et clades
vicissent et cepissent diu deliberatũ est a senatu roma-
no, vtrum illa vrbs deleri deberet: asserentibus pluri
mis non esse vtile ꝙ deleret: vt in vrbe rebellionibus
dedita, virtus romana in bellis exercitaret: qui alĩs si
sine hoste et timore viueret, p torporẽ et desidiam faci-
liter laxaret. Quia sicut dicit Uegetius: Sine exerci-
tio ingenia in artibus, et brachia in corporibus irru-
gescunt. ¶ Hic pcipit pplõ israelitico, ꝙ cum chana
neis populis.s.pctõribus et iniquis fedus non ineat: Eodem cap.o
et ꝙ in terra sua eos manere nullatenus sinat. Nõ ha Histo-ria.
bitẽt inquit in terra tua, ne forte peccare te faciant in
me si seruieris dijs eoꝝ. ¶ Sic vere et nos nunꝗ̃ debe- Mora-litas.
mus infidelibus scꝫ iudeis, saracenis et hereticis con
federari, vel cum eis amicitias cõtrahere, vel nobiscũ
morari pmittere: ne forte contingat simplices errori-
bus eorum decipi, et ad adorandum deos eoꝝ i.ad cre
dendum eoꝝ pfidiam inclinari. Idẽ dic de vsurarijs
et alijs

et alijs publicis peccatoribus. Ps. Non habitabit in
Ps. 100.b medio domus mee qui facit superbiam.

Capitulum vicesimumquartum Textus.
Moysi quoque dixit: Ascende ad dominum.
Moralitatum. Ca. XVI

f Cum Moyses esset accepturus legem a dño / ascendit in montem ipse et Aaron et Nadab
Histo- et Abiu filij Aarō sacerdotes futuri/ et septua
ria. ginta seniores ex israel. Sicque factum est q
moyses sursum ad montis verticem ascendit: predi-
cti vero in montis latere manserunt: vniuersus vero
israel procul in pede montis. Moyses ergo solus
ascendit/ vbi quadraginta diebus et noctibus ieiuna-
uit: et in duabus tabulis legem scriptam dei digito re-
portauit. Predicti autē Aaron et filij et seniores deum
israel viderunt: et sub eius pedibus quasi opus lapi-
dis sapphiri ad modū celi dum serenū est/ aspexerūt:
Mora- super ppl'm etiam facta est manus domini/ et viderūt
litas. dñi maiestatem: et cum leticia comederunt. Sic vero
ad hoc q aliquis digne mereat accipere legem dei/ et
fieri legifer et prelatus/ inter deum et ppl'm sequester et
medius/ multa sunt necessaria: q: scilz ipse debet dici
Moyses/ assumptus ex aquis: q: debet esse de aquis
fluxibilium delectationum abstractus: et per ipsarum
abdicationem debet ascendere in montem celestium
contemplationū: debet habere secum Aaron et senio-
res.i. virorū prudentiū associationē. Debet intrare ca
liginē nubis.i. cordis ꝯscie ꝯtritionem: oꝫ duas tabu
las habere/ intellectum et voluntatē/ seu rōnem et affe-
ctionē: vt scꝫ possit vbi deus virtutes et scientias scri
bere p grām et inspirationē. Debet quadraginta die-
bus et noctibus ieiunare/ p ꝓpte carnis maceratōēꝫ.
Sic em̄ faciens/ legem dñi suscipiet: inquātum diui-
nam voluntatē agnoscet. Deum etiā israel videbit: et
saphirum qui sub pedibus eius est.i. scabellū pedum
G suorū.s. humanitatē beatifice ꝯtemplabit et gustabit.
Nullus em̄ videre deum in patria/ nec cognoscere le-
Eze.8.a gem in via merebit: nisi qui abstinentiā/ et ꝯtēplatōēꝫ
Aliter. et seniorū.i. bonarū ꝑsonarū associationē secerit. Ezech.
Allego Sedebā in domo mea: et senes iuda sedebāt corā me.
rica Vel si vis allega illud: q tres sunt principales gra
dus et status ecclesie/ scꝫ supremus/ medius et infim9.
Supremus est ꝑlatorū: qui figurant in moyse sursum
ascendente. Medius est clericorū et religiosorū: qui fi-
guratꝰ est in aaron in latere mōtis cū suis remanēte.
Infimus est laicorū: qui figuratus est in ppl'o inferi9
residente. Vnusquisque em̄ scd'm exigentiā debet deo ap-
propinquare/ et montē ꝑfectionis ascendere: et scd'm ma
gis et minus visionē dei israel participare/ et legis di-
uine noticiā acquirere et habere. Perfecti em̄ sursum
ad verticem ꝯtemplatiōis nouerunt ascendere. Me-
diocrib9 vero sufficit lateraliter circuire. Infimis vero
secularibus necesse est inferius circa tp̄alia residere/
et parum de tp̄alibus degustare. Vnusquisque tamē scd'm
1. Co.12 gradum suum/ solet ꝯsolationē suā a dño ꝑcipere/ et si
a. dei noticiam possidere. Apls. Diuisiones grāꝝ sunt.
Aliter. Idem aūt dic de sacra scriptura: sicut summū apicē
soli scientifici in ipsa caligine mysteriorū intrant. Alij
autem in latere.i. literaliter circa corticem historiarū
immorant. Alij vero sicut seculares de longe remanēt
et versant: omnes tamen exinde ꝯsolatiōes plurimas
consequunt. Idem dic de monte ecclesie dignitatum:
Aliter in quibus scꝫ alij sunt superiores/ alij medij/ alij infe-
riores. Vel etiā idem dic de mōte paradisi/ et de di-

gnitatibus glorie sempiterne. Vnde dicit: In domo Jo.14.
patris mei mansiones multe sunt. Moyses legem a
accepturus/ fedus inter deum et ppl'm inire voluit: et Eodem
ideo duodecim vitulos imolari fecit: eorumque sanguine cap.o.
populum aspersit: et sic ꝯfederatus est dño populus: h
et legē eius suscepit: et quicquid dñs preceperat/ se fa- Histo-
cturum ꝓmisit. Omnia inquit que locutus est dñs/ ria.
faciemus. Sic vero in ecclesia primitiua/ moyses.i. Allego
christus/ volens legeꝫ a patre acceptam populo fide- ria
lium dare: fedusque cuꝫ eis facere duodecim vitulos.i.
duodecim apostolos: vel generaliter multos aplicos
viros occidi/ et p martyrium immolari voluit: inquā-
tum scilꝫ ipsos duodecim apostolos loco Joannis/
Paulo substituto/ per martyrium ad se vocauit. Sic
ergo factum est/ q populus istorū sanguine ꝑfusus.i.
apostolorū et martyrum morte et passione firmatus/ fe
dus et fidelitatem accepit: legem et fidelitatem credi-
dit et suscepit: et voluntati dñi obediuit. Maximū em̄
fidei fundamentū fuit sanguis apostolorū et martyrū:
qr reuera ex hoc populus in fide firmat/ et deo federat:
quādo videt et ꝯsyderat/ q taliū/ tot et tātorū sanguis
prō fide dño imolat: inquātum scꝫ non est verisimile/
immo nec possibile/ q tot homines pro fide voluntā-
rie morerentur: nisi ipsa fides et lex christi sup veritatē
solidam fundarent. Vnde dicit: Hic est calix sangui-
nis mei noui testamenti mysterium fidei/ qui p mul-
tis effundetur.

Capitulum vicesimumquintū Textus:
Locutusque est dominus ad moysen/ dicens
Loquere filijs. Moralitatum. Ca. XVII a

Dominus volens tabernaculum federis edi
ficare: primo voluit certas materias p edifi
cationē sibi spiritualiter dedicari: precepit Histo-
ergo q filij israel sibi vltro et voluntarie offer ria
rent aurum et argentuꝫ: es/ hyacinthum/ purpuram/
coccum bis tinctum/ byssum/ pilos caprarum/ pelles
arietū/ rubricatas pelles hyacinthinas/ ligna sethim
oleum ad luminaria/ aromata in vnguēta/ et thimia-
mata boni odoris: lapides autē onichinos et gēmas
ad ornandū ephot et rationale et superhumerale. De
istis aūt vltro oblatis ꝓmittit se dñs velle sanctifica-
tionē sibi edificare/ vt sic possit inter hoīes habitare.
Exemplar vero istius domus edificāde moysi deus in Mora-
monte sinai ostendit qñ dñi gl'iam vidit. Sic vero litas.
ad spiritualem edificationem tabernaculi anime/ cō-
scientie vel ecclesie: in quo scꝫ deus spiritualiter com
moratur: necesse est plura concurrere/ scꝫ plures virtu
tes: que ipsi deo vltro et voluntarie debemus offerre/
et spiritualiter dedicare. Iste ergo a nobis petit aurū
idest sapientie claritatem: argentū.i. eloquentie sua-
uitatem: es.i. predicationis et orationis sonoritatem.
Vel argentum qd dulciter sonat.i. suauitatem moni
tionis: es qd aspere resonat/ duriciam seuere reprehē
sionis: hyacinthum.i. celestis conuersationis et ap-
parentie venustatem: purpuram.i. verecundie grossi-
tatem: coccum bis tinctum.i. duplicem dei et proximi
charitatem: byssum retortam.i. cordis et carnis can-
didam castitatem. Itē debemus habere capillos ca-
prarum.i. exempla penitentium et eremitarum: pelles
rubricatas arietum.i. exempla christi martyrū p fide B
occisorū. Pelles hyacinthinas/ que scilꝫ coloris sunt
celestis.i. exempla christi ꝯfessorum et celeste viuentiū
Item nos debemus habere ligna sethim: que erant
incremabilia et imputribilia.i. perseuerantie stabili-

tatem: oleum olivarum. i. suavitatem pietatis et clementie: aromata. i. thimiamata fragrantia bone fame et spiritualis redolentie: lapides onichinos/ qui respecti oculos tremere faciunt. i. consyderationem mortis et divine iustitie. His enim eclipsis et virtutibus tabernaculum federis. i. sancta et munda conscientia construitur: et inde rationale iudicii. i. vita rationalis ornatur: et sic ibi deo gratissime immolatur: dum tamen ista ultro et voluntarie a nobis domino offerantur: quia scilicet nihil est meritorium. nisi quod est ultroneum et voluntarium. Ideo dicebat David in
Psal. 53.b psal. Voluntarie sacrificabo tibi. ¶ Precepit dominus fieri arcam de lignis sethim: que secundum sanctos erant ligna
Eodem cap. a ad similitudinem albe spine: que nec aqua poterant putrescere/ nec igne cremari: que erant etiam alba et leviata
Histo- et albe spine similia. Erat ista arca quadrangularis: et
ria. sine pedibus intus et exterius deaurata/ secundum Josephum: quadam corona seu quodam circulo seu labio aureo desuper circumcincta: quatuor circulos in quatuor angulis habebat: in quibus mittebantur vectes/ quando eam aliquis deportabat: quedam tabula aurea que dicebatur propitiatorium/ arcam tegebat: et hoc in longitudine duos cubitos cum dimidio/ in latitudine cubitum cum dimidio possidebat: et infra se tabulas legis/ urnam cum manna/ librum deuteronomii/ virgam que
C floruerat continebat. Duo vero cherubin desuper sedebant: que alas alterius ad alterum extendebant: sicut dicitur hic/ et infra. xxxvii. et Deut. x. Et sic patet quod ista arca quo ad materiam erat aurea et sethinea: quo ad formam quadrangula/ quadricircula et coronata: quo ad concomitantia habebat propitiatorium et cherubin: quo ad contenta habebat tabulas/ manna et librum et virgam. Ista autem arca infra altare lateranense secundum quosdam est inclusa.
Allegoria ¶ Allegorice ista arca est ecclesia: que pro tanto arca dicitur/ quod intra eam cuncta que ad salutem pertinent re-
Gen. 6. c ponuntur. Unde dicitur: Facies tibi arcam de lignis levigatis/ ut salvetur universum semen. Ista igitur de lignis sethim. i. de sanctis hominibus: quos scilicet aqua voluptatum non corrumpit: et ignis cupiditatis non urit: et quos albedo castitatis/ levitas paupertatis: et spinositas asperitatis indicat: debet esse constructa et intus et exterius. i. affectione et conversatione debet esse per sapientiam et sanctimoniam deaurata: qui persone ecclesiam constituentes debent esse per sapientiam splendentes et auree: per indeficibilem firmitatem debent esse sethinee: ut habetur in
Cant. 3. d Canticis. Reclinatorium aureum fecit sibi rex salomon. Ista igitur debet esse quadrata per constantiam immutabilem: quadrangula per quatuor virtutes cardinales: quatuor habet circulos. i. quatuor evangeliorum doctrinam: in quibus scilicet vectes qui erant de lignis sethim et spinosis: et qui erant exterius deaurati. i. predicatores et doctores/ qui doctrinam habent auream et correctionem spineam/ perseverantiam sethineam: taliter debent inseri in-
D quantum scilicet ipsi habent in evangeliorum doctrina continue meditari. Istis scilicet mediantibus arca portabatur: ad denotandum quod per sanctos predicatores ecclesia in fide et in moribus sustentatur: quamvis de multis vectibus. i. modernis predicatoribus possit hodie dici/ quod ipsi non sunt vectes fortes et sethinei: sed viles/ debiles et ferrei. De quibus
Esa. 45 a. diabolus dicit: Portas ereas conteram. i. malos prelatos: et vectes ferreos confringam. i. predicatores et cetera. Item arca dicitur habere triplicem dimensionem: scilicet longitudinem fidei/ altitudinem spei/ et latitudinem charitatis. Verum tamen quelibet istarum habet aliquid perfectum/ et aliquid imperfectum. Cubitus perfectionem significat: dimidius vero cubitus imperfectionem designat: quia vera longitudo fidei duos habet cubitos: i. duplicem perfectionem: inquantum scilicet divinitatem et humanitatem credit: et unam tamen dimidietatem. i. imperfectionem habet: inquantum scilicet non facialiter/ sed enigmatice cognoscit. Charitatis etiam latitudo imperfectionem importat: inquantum toto corde et tota anima deum et proximum nunquam amat. Spes etiam cum sua altitudine dimidium cubitum. i. imperfectionem patitur: inquantum scilicet spes nostra semper cum aliquo timore miscetur. Et breviter non est aliqua mensura perfectionis/ quin habeat aliquem defectum imperfectionis. In paradiso vero nostra defectio supplebitur: quia per beatitudinem omnia complebuntur.
Unde apostolus: Ex parte cognoscimus/ et ex parte prophetamus: cum autem venerit quod perfectum est/ evacuabitur quod ex parte est. Item ista arca. i. ecclesia habet supra se propitiatorium: inquantum in ipsa invenitur propitiatio et remissio peccatorum: habet etiam coronam auream/ inquantum in ipsa invenitur corona meritorum/ habet cherubin idest societatem sanctorum et angelorum/ et consortium sapientum et iustorum. Cherubin que sunt: Josephum erant forme volantium nulli alteri assimilatum: quas moyses in sede dei vidit: que scientie plenitudo interpretantur: significant viros iustos/ scientificos/ discretos/ volatiles et contemplativos: et in sede dei per contemplationem affixos: quos certe arca ecclesie et religionis debet super se in statu prelationis habere: et secum et eorum regatur consilio continere. Unde Ezechi. Elevaverunt cherubin alas suas/ et exaltata sunt. Item ista arca debet continere tabulas et librum. i. legem divinam et scientiam: manna dulcissimum quod de celo pluerat. i. devotionem et clementiam: virgam Aaron que floruerat. i. severam correctionem et iustitiam: legem scilicet ad simplices erudiendum. Unde dicitur: Dabo legem meam in visceribus eorum. Manna dulcedinis/ ad delinquentibus compatiendum/ et indigentibus dulciter subveniendum
Psal. Pluit illis manna ad manducandum. Virgam vero iustitie ad protervos corrigendum/ et ad oves divine pascue dirigendum. Psal. Virga directionis virga regni tui.
¶ Vel dic quod arca ista significat animam bonam vel quamlibet bonam personam: et maxime ecclesiasticam vel prelatum quia scilicet talis debet esse sethinea/ vel imputribilis per constantiam et patientiam: debet esse aureus intus per divinam sapientiam/ et extra per honestatem et per bonam apparentiam. Isti debent habere quatuor angulos. i. quatuor affectiones bonas: scilicet dolorem de presentibus malis commissis: gaudium in spiritusancto de presentibus bonis factis: spem in deo de futuris premiis: timorem de futuris penis. Unde dicitur: Ex corde quatuor oriuntur: scilicet bonum et malum/ vita et mors. Bonum inquit et malum/ et virtus et vitium: in presenti quantum ad gaudium et dolorem: vita et mors. i. premium et tormentum/ quantum ad spem et timorem. Item iste debet habere quatuor circulos. i. quadruplicem cardinalem virtutem. Debet habere duos vectes deauratos. i. duplicem fortitudinem et firmitatem: scilicet in corde contra tentationes/ et in corpore contra tribulationes. Etiam debet habere labium aureum. i. verbum continens misericordiam et veritatem: debet habere propitiatorium aureum/ idest clementiam et pietatem: et debet habere cherubin aurea. i. virorum sapientum societatem. Vel cherubin/ qui interpretatur plenitudo scientie. i. scientiam et subtilitatem. Ista enim omnia pertinent ad prelatum/ vel etiam ad quemlibet virum ecclesiasticum sive iustum: videlicet quod penitentibus faciliter propitietur. Psal. Apud te propitiatio est. Duo cherubin. i. viros contemplativos et scientificos

Right-column margin notes, top to bottom: 1. Co. 13 d · E · Eze. 10. c · Hiere. 31. f · Psal. 77. c · Psal. 44 b. · Aliter · F · Eccle- siasti. 37. c. · Psal. 129. a.

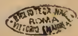
Ecci.9. tificis concomitet. Unde Ecclastici. Cũ sapientibus
d. ambula. Qđ a quatuoꝛ virtutibus cardinalibus do-
Eze.1.b tetur. Ezech. Quatuoꝛ facies vni. Et duobus vectib9
idest duobus lateribus fortitudinis/scꝫ a dextris ꝛ a
Nu.13. sinistris.i. in ꝓsperis ꝛ in asperis roboret. Unde dicit
e Palmitẽ portauerũt in vecte duo viri. Item ista arca
idest prelatus debet ↄtinere tria: scꝫ tabulas cũ libro
idest diuine legis eruditionẽ: mãna dulce.i. elemosy-
G nam ꝛ subuentionẽ/vel benignitatẽ ꝛ ↄsolationẽ ꝛ cõ
1. Tes.5 passionem: virgam floridã.i. iustitiam ꝛ correctionẽ.
e Iuxta illud apli: Corripite inquietos: ↄsolamini pu-
sillanimes: suscipite īfirmos: qꝛ scꝫ prelatus debet ru
des informare: inquietos corripere: pusillanimes cõ-
Aliter. solari/ꝛ afflictoꝝ misereri. ¶ Uel si vis/allega de hoc
sicut sup: a eodem. Debet etiam habere triplicem di-
mensionẽ.i. tres virtutes theologicas: scꝫ longitudi-
nem fidei/altitudinẽ spei/ꝛ latitudinẽ charitatis: qꝛ
.Co.13 sicut dicit aplꝰs: Nunc aũt manent tria hec: fides/spes
d. ꝛ charitas ꝛc. Dilata vt supra. ¶ Uel dic ꝙ arca est
Allego christus/qui ex auro ꝛ ligno.i. ex deitate ꝛ humanita
ria te ↄstat: qui scꝫ secum habet cherubin.i. angelos qui-
Lu.2.b bus dominat. Unde dicit: Facta est cum eo multitu-
do celestis exercitus ꝛc. Propitiatoriũ pietatis cum
Ioã.8. dixit adultere: Dimittunt tibi pctã tua. Quatuoꝛ cir
b. culi.i. quatuoꝛ euangeliste: duo vectes.i. duo populi
pendentes in circulis.i. in euangelijs ↄtinue commo
Allego rantes ꝛc. Expone oĩa alia vt supra. ¶ Uel dic ꝙ arca
ria alia est beata virgo: cuius lignũ.i. ala fuit imputribilis
nature: inquãtum nullam pctĩ sensit corruptelã: que
scꝫ in se ↄtinuit tria.i. christum. Nã scꝫ ibi fuit mãna
de celo veniens.i. deitas: tabula legis ↄtinens.i. aĩa:
virga de terra nascens.i. corpus. Ista ergo fuit aurea
idest sancta intus ꝛ extra.i. in corde ꝛ corpore ꝛc. Dic
Eodem per oĩa sicut supra. ¶ Precepit dñs fieri duos cheru-
cap.b. bin aureos ꝓductiles: non fusiles/sed malleo factos:
Histo- qui iuxta arcam tegentes ꝓpitiatoriũ ex vtroqꝫ latere
ria. ponerent: ꝛ ꝙ due ale singuloꝝ alterius ad alteꝝ iun
D gerent: ita ꝙ ipsis se mutuo tangentibus arca ꝛ pro-
pitiatoriũ tangerent: precipiebat etiam ꝙ isti mutuo
se reciperẽt: ꝛ ꝙ vultus suos ad ꝓpitiatoriũ verterẽt:
qđ scꝫ alis duabus (vt dictum est) operirẽt. Alias võ
duas alas exterius extenderent ꝛ leuarẽt. Prout võ
dicit Iosephus: cherubin erãt aĩalia quedã quarum
Mora- figura nunꝙ̃ erat visa/sed a moyse in sede agni cõspe-
litas. cta fuerat. ¶ Per cherubin prelatos vel viros eccle-
siasticos possumus intelligere: qui scꝫ duo debẽt esse
per charitatẽ ꝛ sanctitatem splendidi: perductiles.i.
malleis tribulationũ perducti: ad malleationem per
correctionẽ ꝛ patientiã assueti: ꝛ iuxta arcam.i. iuxta
3. Reg. religionẽ vel ecclãm ad eius ꝓtectionẽ ꝛ regimen cõ
6.e. stituti. Unde dicit in libro Regum: Fecit in oraculo
duos cherubin de lignis oliuaꝝ decẽ cubitoꝝ altitu-
dinis: texit quoqꝫ auro: qꝛ reuera tales debent esse in
oraculo scꝫ ecclie per deuotionẽ: duo per dilectionem
cherubin: qui interpretat plenitudo scientie/ꝑ scien-
tiam ꝛ discretionẽ: de lignis oliuaꝝ per pietatẽ ꝛ cõ-
passionem: decem cubitoꝝ per decem mandatoꝝ im-
pletionem: cooperti auro per splendentem ꝛ lucidam
conuersationem. Quid vltra? Reuera dico: ꝙ isti che
rubin videlicet viri ecclesiastici seu iusti/debent esse
animalibus.i. alijs hominibus dissimiles per sancte
vite singularitatem: ipsorūqꝫ similitudo in sede debet
inspici ꝛ inueniri per dei exemplarẽ similitudinem et
conformitatẽ. Ale.i. affectiones istoꝝ se debẽt inuicẽ
tangere per amicitiam ꝛ societatẽ: ꝛ alter alteꝝ debet
respicere per mutuam dilectionem ꝛ charitatem: vul B
tusqꝫ mentis sue debent ad ꝓpiciatoriũ.i. ad dei ꝓpi
ciationẽ ꝛ misericordiã vertere ꝑ spem ꝛ intentionẽ
bonã/ꝛ ordinatã ad dei voluntatẽ. Apostolus: Respi- Heb.12
ciamus in autorẽ fidei ꝛ ↄsummatorẽ iesum. Ezech. a.
Due ale singuloꝝ iungebant. Ps. Oculi mei semꝑ Ezech.
ad dñm: qm̃ ipse euellet de laqueo pedes meos. Isti 1.c.
ergo quasdam alas affectionũ suaꝝ ad ꝓpiciatoriũ Psal.
idest ad deum: ꝛ ad cooperiendũ.i. ad ꝓtegendũ arcã 24.c.
ecclie debent extendere. Alas etiã ad exteriora.i. ad re
gimen exterioꝝ negocioꝝ/necnõ ad amorẽ ꝛ vtilita-
tem ꝓximoꝝ debẽt similiter dilatare: qꝛ reuera tales
cherubin/idest viri scientifici ꝛ ↄtemplatiui non de-
bent solum ꝓpiciatorium.i. deum ꝑ ↄtemplationem
respicere: non solum debet alter alteꝝ per dilectionẽ
tangere: necnõ ad tangendũ ipm oraculũ ꝓtendere:
immo etiam ipsi debent alas sue discretionis ꝛ affe-
ctionis exterius ad ꝓximoꝝ vtilitatẽ extendere/ꝛ ad
amorem subditoꝝ: necnõ ad tꝑalium negocioꝝ regi
men dilatare: ꝛ sic cuilibet dicetur illud Ezechie. Tu Ezech.
cherub extentus ꝛ ꝓtegens/plenus sapia ꝛ perfectus 28.d.
decore: in delitijs paradisi dei fuisti ꝛc. ¶ Dic etiam Aliter.
si vis/ꝙ ista duo cherubin possunt significare Petrũ
ꝛ Paulum/vel alios quoscũqꝫ duos sanctos qui dn-
ciles ꝓpter martyrium possũt dici. ¶ Uel dic ꝙ isti che Aliter.
rubin.i. pleni scia possũt dici: qꝛ reuera isti alas ↄtẽpla-
tionis sue suꝑ ꝓpiciatorium.i. suꝑ ipm deum eleuãt
ipsasqꝫ alas mutuo iungunt/inquãtum ad ↄtẽplatio B
nem deitatis simul conueniunt ꝛ intendũt. Alas võ
exterius dicunt extendere/inquãtum ad nos ꝛ ad ex-
teriorum dei iudicium regimen operationes suas ꝓ
tendunt. Uultus sue cognitionis ꝛ affectionis in ꝓ-
pitiatorium.i. in deum vertunt/ꝛ se mutuo respiciũt/
diligunt atqꝫ volunt. ¶ Uel dic si vis/ꝙ ꝓpiciatoriũ Aliter
fuit christus/qui sm̃ Ps. ꝓpiciat omnibus iniqui- Psal.
tatibus tuis: ꝛ sanat oẽs infirmitates tuas: qui scilꝫ 102.a.
circa ꝛ supra se cherubin.i. angelos habuit/quos scꝫ
deus in custodiam ꝛ ministerium deputauit. Psal. Psal.
Angelis suis mandauit de te: vt custodiant te in oĩ- 90.c.
bus vijs tuis. ¶ Precepit dñs ꝙ fieret mẽsa in taber Eodẽ
naculo/dicens sic: Facies mensam de lignis sethim cap.c.
habentẽ duos cubitos longitudinis: ꝛ in latitudine Histo-
cubitum/ꝛ in altitudine cubitũ ac semissem: ꝛ inau- ria
rabis eam auro purissimo: faciesqꝫ illi labium aureũ
per circuitum: ꝛ ipsi labio coronam interrasilem.i. in
tercellatã quatuoꝛ digitoꝝ: ꝛ suꝑ illam aliã coronã
dictam aureolam: ꝛ in quatuoꝛ angulis quatuoꝛ cir
culos precepit in singulis pedibus fieri/vt vectibus
impositis posset mensa portari: vectes võ de lignis se-
thim fieri voluit/quos auro purissimo deaurari man
dauit. Poni aũt voluit mẽsa in tabernaculo ad aqui
lonem: ꝛ panes ꝓpositionis cũ thure imponi manda
uit. Insuper ꝛ vasa libaminũ.s. acceptabula/phialas
thuribula ꝛ cyathos ordinauit/ꝛ mense sub supponi.
¶ Per mensam sm̃ doctores intelligit sacra scriptu Allego
ra: que scꝫ in tabernaculo ecclie ad aquilonem.i. con ria pul-
tra frigus tribulationũ ponit: vt scꝫ mundi tribula- cherri-
tiones ꝛ miserie ꝑ ↄtemplationẽ ꝛ conuersationẽ scri ma.
pturarũ temperet. Psal. Parasti in ↄspectu meo men C
sam/aduersus eos qui tribulant me. Ista ergo est de Psal.
lignis sethim: qꝛ est imputribilis per perpetuã dura- 22.b.
tionẽ. Psal. In eternũ dñe ꝑmanet verbũ tuũ. Auro Psal.
purissimo dicit deaurata/ꝓpter excellentẽ ↄditionẽ: 118.
qꝛ scꝫ aurum artium liberaliũ est purũ: aurum ethice
seu moralis sciẽtie ẽ purius: auro võ sacre scripture

Prou. est purissimum. Vñ dicit. Primi ꝛ purissimi fructus
3.b. eius. Labio aureo/idest munda doctorꝫ ꝛ predicatorꝫ
Prou. eloquẽtia dicit circũcincta. Et alibi: Labia mea dete-
8.a. stabunt impiũ. Quatuor angulis ꝛ quatuor pedibus
idest quatuor exponendi generibus dicit adornata:
scꝫ historico/mystico/allegorico ꝛ tropologico. Ezec.
Ezech. Quatuor facies vni. Et quatuor circul'.i. quatuor do
1.b. ctrine partibus inuenit distincta: que scꝫ sunt docere/
qđ ptinet ad veritatẽ: erudire/qđ ptinet ad vtilitatẽ:
arguere/qđ est male dictũ: corrigere/qđ ẽ male factũ.
2.Tim. Unde apl's dicit/ꝙ ols doctrina diuinitus inspirata/
3.b. vtilis est ad docendũ/ad arguendũ/ad erudiendum ꝛ
ad corrigendũ. Sed quid vltra? Reuera ista debet ha
bere coronã auream: inquãtum ipsam scientibus ꝓ-
mittit premiũ essentiale Dicit etiã habere coronam
aureolam: inquãtum ipsam docentibus ꝓmittit vltra
Psal' hoc premiũ accidentale. Vñ Psal. dicit: Corona au-
20.a: rea super caput eiꝰ. Corona tñ ista aurea/idest ꝓmiuꝫ
essentiale et dignitas glorie paradisi/quatuor est di-
gitorꝫ inquãtum scꝫ ista habet quatuor genera prin-
D cipalia premiorꝫ: que scꝫ sunt visio/fruitio/tentio/et
Eze.1.b hũanitatis christi ɔtẽplatio. Vñ Ezech. Quatuor pẽ
Ibidẽ ne vni. Et iterũ: Per q̃tuor partes eũtes ibant. Quid
b vltra? Reuera ista mẽsa diuine scripture habet suam
mẽsurã: scꝫ lõgitudinẽ duorꝫ cubitorꝫ/id est sciam no-
ui ꝛ veteris testamẽti: ꝛ latitudinẽ vniꝰ cubiti/ꝛ semis
sem: id est deuotionẽ sctõrꝫ q̃ scꝫ cubitũ habet inq̃tuꝫ
veraciter credit: semissem tenet/inq̃tũ scꝫ de bonis fu
turis aliq̃d vlteriꝰ sentit: quod tñ nõ est cõpletũ/sꝫ im
1.Co.13 ꝑfectum existit. Vñ apl's: Et ꝑte cognoscimꝰ/ꝛ ex par
c. te prophetamus. Ista est igit q̃ cõtinet duodecim pa
nes duodecim articulorũ fidei/q̃ ꝓ vita fideliũ sunt
necessarij. Habet etiã libamina sciẽtiarũ et sacramen-
torum: vasa vero subseruientia hꝫ multa id est multi-
tudinẽ doctorꝫ/scꝫ ad libamĩa sacramentorũ ministrã
da/ꝛ ad libamina doctrinarũ fundẽda: q̃ a deo sunt
ordinata: vñ etiã ibi erat acetabula/q̃ dicunt vasa pro
aceto seruãdo: ꝛ isti sunt q̃ docẽt cũ acredie correctio
nis: Cyathi q̃ sũt vasa rusticorꝫ: ꝛ isti significãt illos q̃
docẽt ĩfirmos cũ quadã supportatiõe cõpassiõis: phi
ale q̃ erãt vasa vitrea: dicta a philin quod est vitrũ: et
isti sunt illi q̃ ɔsolant pusillanimes/q̃ sunt fragilis et
vitree ɔditiõis: thuribula q̃ erãt ad thurificãdũ apta
ta: ꝛ sunt illi q̃ docent alios/monẽdo ad officiuꝫ ora-
tionis ꝛ deuotiõis Ideo de istis quatuor generibus
1.Tes.5. vasorꝫ/id est doctoruꝫ/videt Apl's dicere: Rogamus
c. vos fratres/corripite inquietos/suscipite infirmos/
E ɔsolamini pusillamines. Patiẽtes estote ad omnes:
semper gaudete: sine intermissione orate ꝛc. Et sic est
Matt. mensa domini/vbi deuoti nutriuntur. Unde dicitur:
15.c. Quia catelli edunt de micis que cadunt de mensa do
minorum suorum: vbi superbi iudei esuriem patien-
Psal. tur. Psalmista: Fiat mensa eorum coram ipsis in la-
68.c. queum. ¶ Vel si vis dic ꝙ mensa ista significat qua-
Aliter tuor genera vasorꝫ.i. quatuor genera doctrinarꝫ ꝛc. si-
Aliter cut supra. ¶ Vel dic ꝙ in ista mẽsa sunt quatuor vasa
idest libri ꝓphetarꝫ minorꝫ: quatuor pedes.i. quatuor
prophete maiores. Due corone.i. iob ꝛ psalmista/seu
Aliter lex ꝛ historiarꝫ libri. ¶ Vel dic ꝙ mẽsa est fides nostra
que est sethinea ꝛ incorruptibilis: q̃ nunq̃ deficiet.
Lu.22. Unde dicit: Non deficiet fides tua. Deaurata: quia
c. semper miraculis splendet. Quatuor habet circulos
quia quatuor euangelia continet cum vectibus im-
positis.i. cũ fortissimis cultoribus quos habet. Ista
etiam duodecim habet panes.i. vniuersitatem arti-

culorum fidei: vasa libaminum.i. vniuersitatẽ sacra
mentorꝫ: coronam interrasilem.i. multitudinem vir
tutum ꝛ meritorꝫ: coronulam resplendentem.i. certi-
tudinem premiorꝫ. Unde etiam homini fideli dicit: Apoca.
Esto fidelis vsq ad mortem: ꝛ dabo tibi coronã vite. 2.c.
¶ Vel dic ꝙ mensa tabernaculi significat pietatem/ Aliter
quã debẽt habere veri christiani ꝛ viri ecclesiastici: q̃
scꝫ isti debent habere panes ad esurientes cibanduꝫ:
vasa libaminum ad sitientes potandum: thus odori
ferum.i. verba odorifera ꝛ dulcia ad tristes ɔsolãdũ:
coronã auream.i. beneficentiã ad dignos ꝓmiandũ:
que scꝫ in parte aquilonari.i. in frigore tribulatiõis f
ꝛ in sterilitate paupertatis debet principalr inueniri
ad indigentibus subueniendũ. Vñ in psal. Nunq̃d Psal.
poterit parare mensaꝫ in deserto? Vel dic ꝙ talis mẽ- 77.c.
sa est homo pius ꝛ misericors ꝛc. sicut sup̃. ¶ Sicut Eodẽ
precipitur hic ꝛ Leui. Duodecim panes de simila pu cap.c.
rissima/de duabꝰ decimis debebat fieri: qui igne cocti Leuit.
super mensam purissimã sex ꝛ sex altrinsecus debebãt 24.a.
statui: ꝛ patena aurea cum thure limpidissimo super Histo-
quẽlibet debebat poni: qualibet ṽo die sabbati debe- ria
bant mutari: ꝛ nouis substitutis panibus ꝛ incenso/
primi panes a sacerdotibus in loco sancto debebant
comedi: thus ṽo sup altare debebat incendi. ¶ Duo
decim panes sunt duodecim apostoli: qui scꝫ fuerunt Allego
de simila/que est flos farine frumenti: inquãtum ipi ria
fuerunt flos ꝛ electio totius mundi. Unde in Cañ. Cañ.2.c
Flores apparuerunt in terra nostra. Et iterꝫ: Ego ele- Ioan.
gi vos de mundo. Igne enĩ tribulationũ cocti sunt: 15.c.
inquantum tormenta ꝛ supplicia sustulerunt. Unde
dicit: Calefactus sum ꝛ coxi panes. In mensa etiam Esaie.
ecclesie sex ꝛ sex alternatim sunt positi: inquantuꝫ per 44.c.
charitatem semp erant coniuncti: ꝛ nunq̃ ꝑ heresim
aut schismata ab inuicem sunt disiuncti. Vñ canitur
Hec est vera fraternitas: q̃ nullo potuit separari cer-
tamine ꝛc. Igit isti sunt qui thus deuotionis ꝛ ora-
tionis habuerunt: ꝛ in mensa legis diuine ɔtinue per
seuerauerunt: quousq adueniente sabbato.i. eterne
requiei: ꝓmio exinde ꝑ mortem subtrahi meruerunt
qñ scꝫ sacerdotes.i. sancti angeli: in loco.i. in paradi- G
so per charitatẽ eos comederũt: ꝛ sibi victum auerũt/
ipsosq in suum beatũ collegium receperũt. Alij vero
panes.i. alij viri sancti martyres ꝛ ɔfessores: post corꝫ
decessum loco corꝫ in mensa ecclesie vel fidei successe- Heb.
runt. Unde apl's: Aufert primum vt sequẽs statuat. 10.b.
¶ Vel dic ꝙ duodecim panes fuerunt patres veteris Alia al
testamenti: qui duodecim patriarcharuꝫ successores legoria
fuerunt. Alij ṽo qui substituebant/significãt sanctos
noui testamenti: qui duodecim dicti sunt: q̃ duode-
cim apostolis successerunt: vel quia duodecim articu
los fidei crediderunt. Igitur istud est verꝫ: ꝙ in men-
sa sacre scripture/legis diuine ꝛ fidei orthodoxe pri-
mo fuerunt duodecim primi panes.i. patres veteris
testamenti/qui scꝫ ibi steterũt: ꝛ vsq ad sabbatum.i.
ad requiem ꝛ libertatem noue legis christi inibi per-
manserunt: ꝛ thus orationis habuerunt/igneq desy
deriorum cocti ꝛ exusti fuerunt. Sed vere adueniẽte
sabbato noue legis vel libertate gratie: tunc isti pa-
nes ꝛ eorꝫ secta deficit: ꝛ aliorꝫ nouorꝫ panum.i. noui
testamẽti appositio ꝛ ordinatio mox successit: quorũ
scꝫ secta ꝛ traditio vsq ad aliud sabbatum.i. vsq ad Psal.
paradisi requiem est duratura: ꝛ tunc vmbris subla- 44.d.
tis est glorie claritas successura. Psalmista: Pro pa Leuit.
tribus tuis nati sunt tibi filij. Et Leuiti. Nouis sup- 26.b.
uenientibus vetera proijcietis. ¶ Vel si vis dic ꝙ isti Aliter
panes

panes erant de simila excocti cum thure ⁊c. sic isti ⁊c.
Aliter sicut supra. ¶ Uel si vis dic q panes primi sūt doctri-
ne ⁊ cerimonie priorum patrum/qui duodecim dicun-
H tur: quia a duodecim patriarchis nati/scʒ a iudeis ob-
seruate: ⁊ eisdem date fuerūt: ⁊ alij duodecim sunt do-
ctrine ⁊ traditiones apostolorum ⁊ suorum sequacium: qui scilʒ
loco priorum successerunt: ⁊ mensam sacre scripture ⁊ si
dei impleuerunt ⁊c. ¶ Precepit dominus fieri candelabrū
Eodem ad tabernaculum illuminandū/productile de auro pu
Histo- rissimo: cuius scʒ figura erat erecta in parte australi
ria tabernaculi: ⁊ habebat vnū hastile in medio: ⁊ a quo
libet latere tria brachia sursum reflexa/que a moyse
calami sunt vocata: eo q de calamis aureis cōcauis
simul iunctis erāt predicta brachia fabricata. In quo
libet vero brachio in tribus sui partibus ciphi erant ad
nucis modū: ⁊ spherule volubiles: ⁊ lilia que in iun-
cturis calamorum ad ornatū ⁊ pulchritudinē erant po
sita. In ipso vero hastili in quatuor locis ciphi/sphe-
rule ⁊ lilia sic erāt sita. Istud ergo candelabrū septē
lucernas seu lampades desuper habebat: in quibus oleū
continue ardebat. Habebat etiam emunctoria ⁊ vasa
Mora- ad extinguendū emuncta: que omnia ex auro purissimo
litas erant facta. ¶ Istud candelabrum quod tabernaculū
illuminat/significat fidem: que ecclesiam seu mentem
lumine veritatis illustrat: que scʒ de auro purissimo
facta dicitur: eo q nihil inquinatum aut erroneum in
ea reperitur. Ad austrum etiam posita dicitur vbi est clari
tas: pro eo q in hac nihil est preterq̄ veritas. ij. Para.
xiij. Et apud nos candelabrū luminis ⁊ lucerna eius
Ista enim duas habet partes/scʒ diuinitatem ⁊ humani
tatem: ⁊ ideo ab vtraque parte tres habet calamos seu
A brachia in hastili posita: quia scʒ dextera diuinitatis hʒ
tres personas in vna natura: sinistra vero humanitatis
2. Ioā. habet tres naturas in vna persona. Et sic bene dicitur:
1, b. Tres sūt qui testimoniū dant in celo. i. in diuinitate:
Pater/verbū ⁊ spūssanctus: ⁊ hi tres vnū sūt. Et tres
sunt q̄ testimoniū dant in terra. i. in christi humani-
tate: Spūs/aqua et sanguis. Spūs dico. i. deitas: a
qua speculans. i. anima: sanguis. i. corpus quia scʒ in chri
sto sunt in vna persona filij tres nature suppositi: scilʒ
diuinitas/anima ⁊ corpus. Ista est etiā q̄ habet hastile
in medio. i. certitudinē ⁊ rectitudinē veritatis: habet
ciphos in omni sua parte. i. plenitudinē iustitie ⁊ boni-
tatis: habet spherulas. i. circulos aureos. i. spē futu
re eternitatis: q̄ scʒ in circulo carente fine ⁊ principio
designatur. Habet etiā lilia. i. candorē innocētie ⁊ puri
tatis: habet etiā septē lampades. i. septē ecclesiastica
sacramenta. Habet septē lucernas. i. septē spūssancti
dona: habet oleū diuine gratie: habet emunctoria. i. do-
ctores q̄ superfluitates errorum ⁊ dubiorum/q̄ possunt oc-
currere/solent abstergere: habet etiā vasa plena aqua
scientie. i. sanctos apostolos ⁊ prophetas/vel eorum libros: i
quibus superfluitates istas errorum possumus extin
guere: inquantum in ipsis possumus veritatem olim
zacha. reperire. Istud est ergo candelabrum de quo dicitur
4. zacharie: Ecce cādelabrum aureum totum: ⁊ lampas
Allego eius super caput eius: et septem lucerne super illud.
ria de ¶ Uel dic q candelabrum illud significat christum
christo quantū ad suum corpus mysticum/scʒ ecclesiam mili-
B tantem. Et sic dico q istud candelabrū habet hastile
Ephe, idest ipsam personam christi tanq̄ fundamētū ⁊ caput
5.c. ecclesie: quia secundum apostolum: Caput ecclesie christus.
Habet duas partes: scʒ tempus ante legem/et post.
Et sic dico q iste habet tria brachia ab vtraque parte/

idest patres ⁊ fideles veteris et noui testamenti: qui
scilicet tres dicuntur/pro eo q fidem trinitatis habe
re noscuntur: vel pro eo q tribus virtutibus theolo-
gicis: scʒ fide/spe ⁊ charitate sulfulti fuerunt. Uel pro
eo q de triplici statu ecclesie: doctorum scʒ continentium Ezech.
et nubentium: qui scʒ figurantur in noe/daniel et iob 14.c.
consistisse merentur. Et alibi: Noe genuit tres filios. Gen. 6.
Et sic dico q ab vtraque parte scʒ ⁊ ante incarnationē b.
⁊ post tres calami sicut tria brachia. i. fidelium tria
genera ab isto hastili/scʒ a christo per fidem processe
runt: qui sursum per spem ⁊ desyderium erecti/se ad
ipsum christum per charitatem iterum reflexerunt: ⁊
sic singuli calami. i. sancti fidem spem ⁊ charitatē ex
sue dispositionis ordine habuerunt. Ideo de ista re-
flexione/qua scʒ sancti ad hastile suum christum vn Eccle. 1.
per creationem exierunt reuertuntur: ⁊ per deuotionē d.
⁊ charitatem reflectuntur: potest dici illud Eccle. Ad Eze. 1. d.
locum vnde exeunt flumina reuertuntur/vt iterum fluant
Ezechiel: Animalia ibant ⁊ reuertebantur. De istis bra
chijs candelabri. i. de istis fidelibus ⁊ sanctis aduer-
tamus: q isti dicuntur tribus calamis confecti: tribus
ciphis ornati: tribus spherulis volubilibus circumcin Tres
cti: ⁊ qualibet iunctura repansis lilijs vallati. ¶ Cir- calami
ca quod sciendum/q isti tres calami qui erant cōcaui/ tres p-
resonantes ⁊ solidi: vtpote qui aurei: significant tres tes pe-
partes penitentie: scʒ concauitatē interioris contri- nitētie.
tionis: hec est enim que cauat ⁊ perforat cor huma- C
num: resonantiam confessionis/et duriciam aspere
satisfactionis. Isti enim sunt illi tres dies/de qui- 2. para.
bus dicitur: Post tres dies reuertimini. Itē tres ci- 10. a.
phi/qui de sua natura habent capere liquores et ef-
fundere: significant tres partes salutaris doctrine/
philosophice/moralis ⁊ theologice. Isti enim sunt
tres ciphi/quibus boni studendo inebriantur: ⁊ sim Psal.
plices inebriant: dum loquitur Psalmista. Calix 22. b.
meus inebrians q̄ preclarus est. Ciphus enim do-
ctrinam significat: que scilicet inebriat atque potat.
Unde isti sunt illi tres panes/de quibus dicitur in Lu. 11. a
persona simplicis indigentis: Amice/accommoda
mihi tres panes. Tres spherule/anuli seu circuli/
principio ⁊ fine carentes/⁊ volubiliter calamos am-
bientes/significāt tres partes beate spei: que scilicet
versatur erga eternitatem/principio ⁊ fine carentem:
scilicet spem beate visionis/spem beate fruitionis/
spem beate tentionis. Ista enim sunt tria speranda/ Ezech.
⁊ in corde voluenda/⁊ continue meditanda. Ezech. 10. c.
Ipsas rotas coram me vocauit volubiles. Lilia que
sunt pura ⁊ candida/significant innocentiam ⁊ casti-
tatem quam scilicet debent viri iusti in cunctis suis
partibus habere: vt in omnibus que dicunt aut fa-
ciunt/possit castitas seu mundicia quantum ad se/
innocentia quantum ad proximum relucere. Unde
Cant. En dilectus meus pascitur inter lilia. Et sic ergo dico/
q brachia cādelabri nostri. i. fideles tā veteris q̄ no- D
ui testamēti debēt habere tres calamos. i. tres partes
penitētie: tres ciphos. i. tres scientias salutares: tres
spherulas. i. tres spēs triplicis felicitatis: lilia. i. can
dorē dilmode puritatis. Ista debent hēre iusti exēplo
sui hastilis christi: qui etiam calamos/ciphos/sphe
rulas/idest predictas virtutes habuit exemplariter
sicut isti: dicens illud Ioan. Exemplum enim dedi Ioan.
vobis: vt quemadmodum ego feci/ita et vos fa- 13. b.
ciatis. Quid plura? Procul dubio dico q istud
candelabrum/idest ecclesia cum brachijs/idest cum

personis ⁊ fidelibus suis debet lampades bonorum
exemploꝝ: oleum compassionis/pietatis ⁊ elemosy=
narum ⁊ beneficioꝝ: lucernas bonoꝝ documentorum
habere: quib9 possunt tabernaculū eccłie spūaliter il=
lustrare. Unde dicit: Prudentes virgines acceperūt
Matt. oleum in vasis suis cum lampadibus. Isti etiam de=
25.a. bent habere emunctoria.i. largitatis ⁊ misericordie
opera: que scȝ emundāt ⁊ abstergūt sup̄flua diuitiaꝝ
suaꝝ: necnō vasa aurea plena aqua.i. bonos paupes
plenos miseria seculi debent habere: in quibus extin
guant ⁊ expendant diuitiarū sup̄flua sic emuncta: ne
si inextincta ⁊ inexpensa seruent/possint coram deo et
hoībus petere: ⁊ cunctis hoc videntibus displicere:
qi reuera sup̄fluitas lucernaꝝ istius cādelabri/⁊ sup̄=
flue diuitie ecclesiasticoꝝ fetere in mentibus hominū
noscunt: qn̄ in aqua miseriaꝝ paupeꝝ nullatenus extin
Joan. guunt. Unū illud Joan. Pauperes semp̄ habetis vo=
.b.21 biscū: ⁊ cū volueritis/potestis eis benefacere: q̄uis p̄
certo ecclesiastici multi habeāt hodie suaꝝ sup̄fluita
tum ⁊ diuitiaꝝ alios emunctores: scȝ malos officia=
E les ⁊ familiares: qui scȝ a suis dn̄is.i. ab coꝝ subditꝭ
Prou. emungunt: ⁊ rapiunt q̄cq̄d p̄nt. Salomon: Qui vehe
30.b. menter emungit/elicit sanguinē. Qui etiā hn̄t hodie
alia vasa q̄ paupes/in quibus sua sup̄flua extinguā=
tur: scȝ nepotulos ⁊ carnales amicos: malas etiā mu=
lieres ⁊ cetera filia/in quibus bona sua expenduntur
Sed non sic bone lucerne cādelabri nostri christi seu
Allego eccłe corporis sui mystici. Ideo illud est candelabrū
ria de ec luminis: de quo supra dictū est. ¶ Uel dic q̄ candela
clesia. brū eccłia est/pro eo q̄ ductilis dicit: qi diuersis ton=
sionibus ⁊ concussionibus verberat ⁊ ducit: ⁊ sic p̄fi=
citur ⁊ format: cuius scȝ hastile.i. prelatus debet esse i
medio p̄ iustitiā ⁊ equitatē/⁊ concordiā ⁊ cōitatem:
cuius etiam diuersa brachia sunt diuersa beneficia/
Joan. dignitates ⁊ officia: qi sicut dicitur: In domo patris
14.a. mei mā̄siones multe sunt. Et ista pro certo habere de
bent calamos.i. viros prudentes alioꝝ merita men=
Ezech. surantes. Ezech. Calamus mensure in manu eius. Ci
40.a. phos scȝ doctores/alios doctrinis inebriantes. Psal.
Psal. Calix meus inebrians q̄ preclarus est. Spherulas vo
22.b. lubiles: id est viros diligentes ⁊ obedientes. Esa. Filij
Esa.11. amon obedientes. Lilia.i. viros castos ⁊ ꝯtinentes.
b. Unde dicitur: Quasi lilia que sunt in transitu aque.
Ecci. Oleum.i. viros pios ⁊ patientes. Eccłs. Oleum de ca
50.a. pite tuo nō deficiat. Lucernas.i. viros doctrinis ⁊ exē
Eccłs.9 plis alios illuminantes. Lucas: Lucerne ardētes in
b. manibus vestris. Emunctoria.i. viros alioꝝ vitia et
Lu.12.c sup̄fluitates morales ⁊ emungentes ⁊ corrigētes. Unū
1.Tes.5 apłus: Corripite inquietos ⁊c. Uasa extinctoria.i. sa=
c. cerdotes/alioꝝ vitia in ꝯfessione extinguentes: et in
F aquis lachrymaꝝ oīa submergentes. Oēs aūt isti de=
bent esse aurei per sanctitatē: ⁊ ad austrum claritatis
positi per scientiā. Auster eñ est pars mundi clarior:
⁊ significat luminis/gratie ⁊ scientie syncceritatē. Unū
Ezech. Ezech. Uidi edificiū ciuitatis vergentis ad austrum
40.a. ¶ Uel dic q̄ candelabrū loquendo moraliter signifi
Aliter. cat virum iustum: ⁊ maxime ecclesiasticū vel prelatū:
qi reuera iste debet per prudentie luminositatē eē ad
austrū positus: qr australis pars est regio luminosa/
⁊ aureus per sanctitatē: ductilis per patientie firmita
tem/⁊ per tribulationē ⁊ aduersitatē: habens hastile
in medio.i. fidei stabilitatē: a dextris ⁊ a sinistris.i.
in prosperis ⁊ aduersis: debet habere brachia/hoc est
bonoꝝ operꝝ p̄bitatem: que scȝ ab vtraq̄ parte debent
esse tria: inquantum debet tres virtutes theologicas

habere/scȝ fidem/spem ⁊ charitatem. Item iste debet
habere ciphos.i. sacre sciētie libros ad alios p̄ doctri=
nam inebriandum. Debet habere spherulas volubi=
les.i. diligētiam ad iniunctū officium seduliter exer=
cendum: ⁊ ad obedientie obsequium exequēdum: ca=
lamos quib9 scȝ canit.i. laudes diuinas ad gratias
peragendū: lilia.i. innocentie candorem ⁊ cōtinentie
ad caste ⁊ honeste ꝯuersandū: oleum pietatis ad indi
gentibus cōpatiendū: lucernas sapientie ⁊ veritatis
ad alios illuminandū: emunctoria prudentie/penitē
tie ⁊ largitatis ad sup̄flua vitioꝝ ⁊ diuitiaꝝ abstergē G
dum ⁊ emungendum: vasa extinctoria emunctoꝝ.i.
temperātiam/paup̄tatē vel ꝯfessionē ad sup̄fluitates
huiōi ꝯsumendū. Confessio eñ extinguit vitia: que a
contritione seu penitentia emungunt: paupertas ex=
tinguit diuitias superfluas/que per largitatem strin
guntur. Temperantia vero extinguit sup̄fluos mores:
qui p̄ prudentiā euellunt. ¶ Uel ēt dic q̄ emūctoria Aliter
vitioꝝ.i. sup̄bie ⁊ auaricie ⁊ luxurie/sunt autoritates
scripture: vasa vero vbi emuncta extinguunt/sunt cor=
pora nostra fragilia ꝯsyderata: qi scȝ quicq̄d scriptu
ra emungit ⁊ redarguit/ꝯsyderatio nostre fragilita=
tis extinguit: vitiumq̄ sup̄bie ⁊ luxurie qd̄ a scriptu=
ra redarguit/in ꝯsyderatiōe istius vasis fictilia emū
gitur/extinguit ⁊ aufert. Sic igitur erit homo cande
labrum p̄fectiōis: vbi lucerna gratie ⁊ glorie ꝯstituet
vt sic in templo dñi/⁊ in celestis regis conuiuio col=
locet. Exo. Posuit candelabrū in tabernaculo testi= Exodi
monij/⁊ e regione mense in parte australi: locatis per 40.e.
ordinem lucernis iuxta preceptum dñi. Et bene dicit
q̄ candelabrum stabat e regione: ⁊ hoc in textu dicit:
vt luceat ex aduerso: ad denotandū q̄ vir iust9 maxie
prelat9 vel predicator/oȝ stare ex aduerso alioꝝ: scȝ
vitia coꝝ corrigēdo/⁊ arguēdo/vel palpādo/vel adu
lando. Unū dicit: E regione fratrū suoꝝ figet taberna Genes.
cula. ¶ Uel si vis/dic q̄ septē lucerne sunt septē spūs 16.d.
sancti dona: vel septem virtutes ⁊c. sicut supra. Aliter.

¶ Capitulum vigesimumsextum Textus.
Tabernaculum vero ita facies: Decem corti=
nas. Moralitatum Cap. XVIII.

Tabernaculum p̄ceptū est fieri a filijs israel i H
deserto: in quo precipue dn̄s coleret. Factuȝ histo=
est autem istud tabernaculum de tabulis de ria.
lignis sethim factis: laminis aureis cooper
tis/sursum stantibus ⁊ erectis: duobus vasis argen=
teis singulis sustentatis in lateribus incastratis: et
acsi esset vnus paries simul iunctis: et vectibus im=
missis per longum tabernaculi: per anulos aureos
quos habebat/fortissime roborans. Et habebat ta=
bula in longitudine decem cubitos: in latitudine cu
bitum ⁊ semissem: in spissitudine quatuor digitos.
Erant autem ille tabule viginti a parte meridiei/⁊ vi
ginti a parte aquilonaris/et sex a parte occidentis.
Et sic tabernaculum a meridie ⁊ aquilone/⁊ ab occi=
dente erat clausum. Ab oriente vero vbi lux subintra
bat/apertum. Erat ergo longitudo tabernaculi cu=
bitorum triginta: ⁊ latitudo et altitudo cubitorum
decem. ¶ Charissimi per tabernaculum in deserto in Allego
telligitur ecclesia/que militat in hoc mundo. Cuius ria de ec
scilicet longitudo fidei habet triginta cubitos/pro= clesia.
pter fidem trinitatis quā credit: latitudo charitatis
est decem cubitoꝝ/p̄pter decem mandata que p̄ficit.
Altitudo spei decē cubitoꝝ/p̄pter p̄mia pro cōplemē
to decē mādatoꝝ que expectat ⁊ sentit. Ista etiam de=
bet esse

betē clausa/obstructa ꝛ obfirmata a parte austri.i.
contra ꝓsperitates. A parte aquilonaris ꝯtra aduer-
A sitates. A parte occidentis ꝯtra iniquitates. Aperta ṽo
debet esse a parte orientis: idest ad diuinas gratias ꝛ
virtutes/ꝛ ad affectandas eterne glorie firmitates.
Istud aūt potissime habuit ecclesia in principio. sui
status: qꝛ scꝫ tunc ꝓspera ꝯtēnebat: tunc occasum vir
tutum ꝛ statū vitiorꝫ penitus nesciebat: sed respectu
Ezechi. istorum oīm clausa erat. Ezechiel: Uidi portā in do-
44.a mo dn̄i clausam. Supple ne intraret terror aduersi-
tatū/dulcor ꝓsperitatū/ꝛ fetor iniquitatū. A pte ṽo
orientis.i.ad bona spūalia ꝛ ad ipm solem iustitie ꝑ
desideriū aperiebat: ꝛ ad solū amorem celestiū pande
Ibidē batur. Ezechiel: Porta hec apta erit pncipi. Igit di-
co ꝙ tabernaculū ecclesie vel religiōis debet ꝯstitui
de tabulis imputribilibus ꝛ sethineis/idest de ꝑso-
nis sufficientibus atqꝫ iustis: que scꝫ debent esse sethi
nee ꝓpter imputribilitatē ꝑseuerantie/ꝛ incremabili
tatem patientie: deaurate ꝓpter claritatē sapientie:
erecte ꝓpter eleuationē ꝯscientie. stantes ꝓpter forti-
tudinem permanentie: subtiliter incastrate et iuncte
propter ligamen charitatis ꝛ amicitie: ꝛ inuicem in
vnum parietem ligate: ꝓpter vnitatē pacis/amoris
Eze.1.c. ꝛ concordie ꝛc. Unde dicit: Due penne singulorꝫ iun
Ro. 12. gebātur. Apostolus: Multa membra vnum corpus
b sumus in christo. Item iste tabule.i. ecclesiastice vel
religiose ꝑsone debent habere singule duas bases.i.
duo testamenta/que scꝫ per doctrinā et eloquentiam
sunt argentea ꝓ fundamento: debent habere anulos
aureos/idest spem eterne retributiōis pro supplemē-
B to: vectes/idest viros fortis ꝯstantie pro cōplemēto.
Anulus enī aureus eternam retributionem significat:
caret enī pncipio ꝛ fine/ꝛ sic significat eternitatem: qꝛ
enim dicit aureus/significat preciositatem: ꝛ qꝛ cōsi-
stit in anima ꝛ corpore/ideo ꝯtinet duplicitatem. Et
ideo tabule tabernaculi.i. bone ꝑsone: fortes ꝯtra im
pulsum tentationis ꝛ tribulationis redduntꝛ: quādo
basibus sacre scripture fulciuntꝛ: ꝛ q̄si vectibus.i. san-
ctorum ꝛ doctorꝫ exemplis ꝛ autoritatibus ꝛ anulis
impositis.i. de eterna retributione mentionē facien-
tibus statuuntꝛ: qui scꝫ vectes.i. sancti doctores: de li
gnis sethim.i. spinosi reprehendendo: alibi caste vi-
uendo/ꝛ imputribiles ꝑseuerando debēt esse: ꝛ auro
tecti: inquantū per sapientiam resplendere noscuntꝛ.
Exo. 25 Supra dicitur. Facies vectes de lignis sethim; et
d. cooperies eos auro: debent ergo iste tabule.i. viri iu
sti habere decem cubitos in longitudine.i. ꝑseueran-
tiam in decem mādatorꝫ operibus: quatuor digitos
in spissitudine.i. quatuor cardinales virtutes. In la
titudine ṽo charitatis debent habere cubitum: idest
puram ꝛ simplicem affectionē: ꝛ semissem.i. aliqualē
celestium quādā imperfectam degustationem. Debēt
etiam esse ab vtraqꝫ parte viginti: qui cōstant ex qui-
nario quaternario.i. quatuor euangeliorum ꝛ quinqꝫ
librorꝫ legis habere spiritualis adimpletionem: sup-
addendo sex tabulas: qui est numerus ꝑfectus: idest
bonorꝫ operum ꝑfectionē. Unde de talibus tabulis
Exo. 36 dicitur: fecit tabulas tabernaculi de lignis sethim.
c. ¶ Tabernaculum federis quod factum fuit a filiis
Codē israel in deserto quantū ad formam/erat oblongum:
cap. a. ab oriente apertum: ꝛ ab oībus aliis partibus circū-
Histo- clusum/ꝛ desuper coopertū. in duas ptes/scꝫ in sctā ꝛ
ria. in sanctasanctorꝫ distinctū. Materia istius taberna-
C culi fuerūt tabule deaurate/que sursum erigebantur
cortine mūdissime/que circūquaqꝫ tenebantꝛ: pelles

arietū rubricate ꝛ hyacinthine/quibus tabernaculū
operiebatꝛ: ꝛ desuꝑ saga cilicina vndecim/quibus ta
bernaculum tegebatꝛ. Quatuor enī habebat operimē
ta/scꝫ cortinas byssinas/pelles rubeas ꝛ hyacinthi-
nas ꝛ saga vndecim. In tabernaclo ṽo quatuor erāt
principalꝛ: scꝫ arca cū suis adiacentibus: scꝫ ꝓpicia-
torio/cherubin ꝛ ꝯtentis in ea: altare thimiamatis: ꝙ
erant in sanctasanctorꝫ interius: mensa cū ꝓpositiōis
panibus ꝛ candelabrus/que erant in sancta exterius:
velum ṽo quatuor colorꝫ/qd̄ a summo vsqꝫ deorsum
pendebatꝛ: ꝛ sancta sanctorꝫ tanq̄ secretiorē cameram
a sanctis.i. a parte alia tabernaculi diuidebat: ita ꝙ
spacium sanctisanctorꝫ in latum ꝛ in longū/ꝛ in altū
decem cubitorꝫ erat. Altera ṽo pars viginti cubitos
in longitudine ꝯtinebat. ¶ Exponamꝰ ista p̄mo mo- Mora
raliter/ꝛ dicamꝰ: ꝙ istud tabernaculū significat aīaꝫ litas.
virtuosam: vel generalr. quēlibet virum iustū ad ha-
bitationem dei que fit ꝑ grās virtualiter ordinatam.
Apocal. Ecce tabernaculū dei cū hoībus: ꝛ habitabit Apoca.
cum eis: ꝛ ipsi ꝑplus eius erūt. Debet igitꝛ tabernacu 21.a.
lum interiori hoīs/scꝫ mentis vel ꝯsciētia esse oblon-
ga ꝑ patientie longanimitatē: ad orientē.i. ad deum
ꝛ ad bona eterna/luminosa ꝛ clara: apta ꝑ affectionē
ꝛ charitatē. Aliunde ṽo vndiqꝫ clausum ꝑ discretam D
custodiam ꝛ sedulitatē. Clausa scꝫ a meridie.i. a parte
carnaliū amicorꝫ: ab aquilone.i. a pte temporaliū bo
norum: ab occidente.i. a pte carnaliū vitiorꝫ scꝫ clau
dere ꝑ ꝯtēptū: a pte ṽo orientis.i. ad bona spūalia et
eterna os aperiri per desyderiū ꝛ affectū. Psalmista: Psal.
Os meū aperui ꝛ attraxi spūm: qꝛ mandata tua desy- 118.
derabam. Esaias: Intra cubiculum tuum/ꝛ claude Esa. 26
ostia tua super te. Coopertū debet etiā esse quadruplici d.
cooperimento. Cortinis byssinis.i. castitatis cando
re: pellibus rubricatis.i. charitatis ardore: qꝛ scꝫ cha 1. Pet.
ritas operit multitudinē peccātorꝫ. Pellibus celestis co- 4.b.
loris/scꝫ pellibus hyacinthinis.i. honeste conuersa-
tionis splendoribꝰ. Unde Hiere. Hyacinthus ꝛ pur- Hiere.
pura indumentū eorꝫ. Sagis de pillis caprarꝫ seu ci- 10.b.
licinis.i. penitētie duricia vel rigore. Uñ Iob: Sagū Iob.
consui suꝑ cutem meam. Saga enī vndecim pp̄riam/q̄ 16.c.
fit transgressione decem mādatorꝫ/significāt: eo ꝙ de
cem legis dialogū/vndecim ṽo trāsgressionē signifi
cant ipsius. Saga ṽo asperā pniam significāt. Tali
ergo quadruplici operimēto/scꝫ castitatis/honestatis
charitatis ꝛ asperitatis: se debet hō tegere: ne ventꝰ
elatiōis/puluis terrene affectiōis/ꝛ pluuia carnalis Ezech.
delectatiōis possit in eum subintrare. Ezech. Byssus 27.b.
varia de egypto texta est tibi in velū. Hyacinthus et
purpura de insulis elisa facta sunt cooperimētū tuū
Byssus enī significat castitatem: purpura significat
charitatē: hyacinthus celestē cōuersationē vel hone-
statem. Insula que mari circūdatꝛ/penitentie amari E
tudinem ꝛ asperitatē. Dico ergo ꝙ ad ꝯstitutionem
moralis tabernaculi.i. ꝯscientie viri iusti debent con
currere multa. Aurum.i. sapientie limpitudo: ligna
sethim imputribilia.i. patiētie fortitudo: tabule sur-
sum erecte.i. contemplationis altitudo: vectes recti/
fortes ꝛ longi.i. iustitie rectitudo/velum byssinū in-
terius.i. innocentie puritas ꝛ sanctitudo: cortine seu
tentoria variata exterius.i. ꝯtinentie mundicia ꝛ pul
chritudo: ꝙ scꝫ dꝫ esse quatuor colorꝫ.i. inquātū ibi
dꝫ apparere q̄tuor virtutū cardinaliū multitudo: ꝛ
iō ale sic cōposite pōt dici illud in ꝑsona dn̄i dicentis
sic. Indui te bysso: calciaui te hyacintho. Indui te Ezech.
subtilibus: vestiui te discoloribus: similam et mel 16.b.

⁊ oleum comedisti: ⁊ decora facta es vehementer. Itē
intus in corde suo debet esse arca cū cherubin. i. dei
angelorū īspectio/memoria ⁊ deuotio altare incensi. i.
feruēs apud deum oratio: candelabrū luminis. i. sciētia
⁊ discretio: mēsa cū panib9. i. pietas/eleemosyna ⁊ cō-
passio: vt sic de deo ⁊ de tali tabernaculo dicatur illud
Exo.4.c qd dicit Exodi: Cū intulisset arcā in tabernaculum/
appendit ante ipsam velū: posuit ⁊ mensam ⁊ candela-
Aliter. bium ⁊ altare aureum sub tecto. ¶ Uel si vis dic q ta-
bernaculum est beata virgo: q arcam testamēti. i. chri-
stum continuit: ⁊ candelabrum cum septē lucernis. i.
f spiritūsctm̄ cū septē donis habuit: altare deuotionis/
Allego. mēsamq cōpassionis ⁊c. sicut supra habetur. ¶ Uel dic
allegorice/q istud tabernaculum est ecclesia vel reli-
gio: qd debet esse retro clausū ante apertum/de tabu-
lis deauratis factum/pellibus ⁊ sagis opertum. Ui-
de textum in capitulo precedenti. ¶ In huius ergo cō-
positione debent cōcurrere multa genera rerum. i. spi-
ritualiū psonarum: scz tabule plane/recte ⁊ deaurate.
Isti sunt illi qui in rectitudine iustitie/⁊ in fulgore sa-
pientie sunt splendētes. Item velum de bysso retorta.
Isti sunt illi/q honesta cōuersatiōe ⁊ exēplis sunt aliis
placentes. Aliud coopertoriū de pellibus rubricatis.
Isti sunt martyres seipsos pprio sanguine rubrican-
tes. Aliud opertorium de pellibus hyacinthinis. i. cō-
fessores celestia tm̄modo appetentes. Aliud de sagis
i. de pilis caprinis. Isti sunt illi/qui de fetore suorū pec-
catorū sunt penitentes. Itē isti debent esse arca. i. viri
celestis gratie contentiui. Cherubin. i. viri celestium
cōtemplatiui. Altare incensi. i. viri orationum emissi-
ui. Candelabrum. i. viri lucentes ⁊ aliorum eruditiui.
Mensa. i. viri pii ⁊ aliorū nutritiui. Tales igitur res
i. tales persone/debent tabernaculum ecclesie cōstitue-
Psal. 14.a. re/⁊ in eo habitare. Psalmista: Quis habitabit domi-
ne in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte
sancto tuo? Qui ingreditur sine macula/et operatur
Anago iustitiam. ¶ Uel dic q tabernaculum est paradisus:
ge. vbi sunt tabule dorate/idest martyres: velar tentoria/
idest virgines: quatuor opertoria/idest multimodi
confessores: scz byssini/idest propter carnis mortifica-
tores: rubricati/idest charitatiui: hyacinthini/idest
celestes ⁊ contemplatiui: de pilis caprarum/idest pe-
nitentie perpessiui. Ibi est arca/idest eterni thesauri
G infinitas: cherubin/idest angelorum societas: altare/
idest deuotionis sanctitas: candelabrum/idest beate
visionis claritas: mensa/idest beate fruitionis satie-
tas: ⁊ ligna sethim imputribilia/idest in omnibus in-
defectibilib9 eternitas: ⁊ ideo istud est illud taberna-
heb.9.c. culum/de quo dicit apostolus: q illud est perampli9
et perfectius tabernaculum non manufactū: idest nō
huius creationis. Tabernaculum federis duas habe-
bat particulas: quādam scilz vltimam ⁊ interiorem a
parte occidētis: que decē cubitos habebat in longū/
⁊ totidem in latum/⁊ totidem in altum: ⁊ sic quadra-
ta esse noscebatur: ⁊ ista sanctasanctorū cōmuniter vo-
cabatur. In qua scz arca cum cherubin ⁊ ppitiatorio
manna/⁊ virga cum tabulis legis cōtinebant. Iuxta
quam etiam altare incēsi statuebatur: ad quod solus
summus sacerdos ⁊ indutus/⁊ non sine thure vel san-
guine ingredi videbatur. Exterior vero ⁊ prima pars/
que in duplo longior erat q̄ ista: omnibus sacerdoti-
bus erat peruia: ⁊ per velum inter medium erat a san-
ctissanctorū distincta. Ibiq erat candelabrū cū suis
lucernis a meridie: mensa vero cum suis panibus ab
Aliter aquilone. ¶ Per istud tabernaculum potest etiā in-

telligi sancta dei ecclesia: que procul dubio duas habet
partes: scz militantem: que est in ingressu ⁊ oriente: q
sancta debet dici ⁊ esse: triumphātem vero/que est in
egressu ⁊ occidente. i. post mortem: que scz sancta san-
ctorū per excellentiam pōt dici. Iste enī sunt due par-
tes distincte: quarum prima in duplo maior est q̄ se- D
cunda: pluribusq licitum erit ingredi ecclesiam mili- Anago
tantem q̄ ecclesiam triumphantē: qr scilz boni ⁊ mali ge pul-
nunc intrant simul: ibi vero soli intrabunt boni: q sa- cherrla.
cerdotes. i. sacri duces dici possunt: ⁊ qui virtutibus
erunt ornati: sanguine. i. christi passionis memoria: ⁊
thure. i. orationis fragrantia premuniti: ⁊ ideo oēs
sacerdotes sancta poterant intrare: vnus vero solus si-
ne socio in sanctasanctorum poterat introire: ad deno-
tandum q multi sunt vocati/pauci vero electi. Istas Mat. 20.d.
enī duas habitationes velum depictum/idest celum
stellatum diuidit/illucq nullus penetrat/nisi q istud
velum transcendit. Continet ergo illa interior. i. do-
mus paradisi: altare aureum/idest diuinitatem: arcā
testamēti/idest humanitatem: ⁊ duos cherubin/idest
angelorū ⁊ sanctorū societatem: propiciatorium/idest
peccatorum remissionem. Istud autem anterius ora-
culum continet cādelabrum fidei cum septē lucernis
donorū spiritussancti: mensam scripture cū duodecim
panibus/idest cum duodecim apostolorū ⁊ articulorū
fidei doctrinis: cum vasis libaminum/idest cum omni-
bus ecclesiasticis sacramentis. Propitiatorium autē
interius ⁊ non exterius seruatur: ad denotandum q
peccatorū ppiciatio ⁊ remissio ab ecclesia triumphan-
te/que est interius inter velum principaliter deriuat.
Quia sicut in psalmo dicitur: Apud dnm misericor- Psal.
dia: ⁊ copiosa apud eum redemptio. ¶ Uel dic q ta- 129.
bernaculū est bonus dites: q quātū ad duas partes Aliter.
i. ad duos status potest considerari: videlicet quan-
tum ad meridiē pspertatis: vel q̄tum ad aquilonem
aduersitatis. Istud est verum q istud tabernaculum
i. bonus dites: debet habere ad meridiē i. quando vi- H
get pspertatis ⁊ opulentie tempus: candelabrum. i.
virtutem prudētie ad aquilonē vero/qn̄ viget frigus
paupertatis cōis ⁊ caristie tēpus: debet habere men-
sam cū panibus. i. virtutē pietatis ⁊ clementie: vt sic per
prudentiā regat in psperis: p clementiā vero sustētet
alios in aduersis: vt sic de pietate taliū dicat pauper Psal.
istud Psalmiste: Parasti in cōspectu meo mensam/ 22.b.
aduersus eos q tribulant me. ¶ Uelū inter sanctasan- Eodem
ctorū ⁊ sancta appensum/factū est de quatuor p̄ciosis ca.f.
coloribus: scz bysso retorta/purpura/hyacintho ⁊ coc-
co bis tincto ⁊ contexto: ⁊ scdm Iosephum/cunctis flo-
rum ⁊ herbarum generibus/nulloruq tn̄ animalium Mora-
imaginibus picturatum. ¶ Uelū istud significat vi- litas.
rum iustū/⁊ maxime ecclesiasticum vel p̄latū: qui scilz
quatuor coloribus. i. de quatuor cardinalibus virtu-
tibus: videlicet bysso temperantie/purpura iustitie/⁊
cocco bis tincto fortitudinis/hyacintho celestis pru-
dentie debet esse compositus ⁊ ornatus: inter celum ⁊
terram per celestium cōtemplationem suspēsus: inter
sanctuarium ⁊ sancta. i. inter ecclesiam triumphantē
⁊ ecclesiam militantē/vel inter deū ⁊ populū medius:
inquantū scz licet iste corporaliter sit in terris/tamen
mentaliter est in celis. Un dicit: Usq ad celos attin- Sa.18.c
gebat stans in terra. Et Deute. Ego autem sequester Deu.5.a
⁊ medius fui ⁊c. Acubus/idest compunctionibus ti-
moris diuini/vel cum mundi tribulationibus debet
esse picturatus: qr sicut in psal. dicit: Multe tribula- Psal.
tiones iustorū. Byssus enī seu linum q de terra nasci- 33.d.
tur/⁊

B tur/ et cuius viror. i. eruditas per artificium temperat/ signat
temperantiam: purpura que decet reges/ signat iustitiam: coccus co
loris ignei: qui fortissimum est elementum: significat fortitu
dinem. Hyacinthus vero, coloris celestis/ signat prudentiam
que scilicet inter alias virtutes magis appropinquat ad ce
lestem et spiritualem naturam. Tales ergo, colores debent velut
tabernaculum. i. prelatum vel quemlibet iustum componere: acus
diuini timoris vel mundane tribulationis/ debet eum pungere et
depingere: et in ipso flores virtutum inserere: animalia vero. i. be
stialia et carnalia vitia abdicare: contemplatio debet eum
in altum suspendere: charitas vero et concordia debent eum
medium inter deum et populum collocare: et sic ecclesie po
Eze. 27. b terit dicere illud Ezech. vbi dominus loquens ecclesie di
cit sic. Byssus varia de egypto texta est tibi in velum ve
poneretur in malo. Hyacinthus et purpura de insu
lis elisa/ facta sunt operimentum tuum. Velum enim hyacin
thinum et byssinum in malo nauis ponitur/ quando iustus ad
Aliter. plationem erigitur/ vel per contemplationem leuatur. ¶ Vel si
vis/ dic quod byssus candida est castitas: coccum bis tinctum
est charitas: que scilicet debet esse bis tincta/ inquantum ad deum
et proximum est extenta. Purpura rosacea est patientia
que more rose quanto plus teritur/ tanto magis fra
grat. Hyacinthus celestis coloris/ est celestis conuer
C satio seu honesta apparentia: et cetera per omnia sicut
supra. a. Cortine que et tentoria quandoque dicuntur/ sunt
decem facte de quatuor dictis coloribus: que scilicet
simul cum ansulis hyacinthinis et anulis aureis in
uicem iuncte erant: ita quod se immediate contingebant
Ista autem saga cilicina vndecim immediate suppo
sita sequebantur a quibus simul iunctis tabernacu
lum iterum tegebatur. Sed quia de modo tegendi va
rie inter doctores scribitur: igitur obmitto hoc solum
addens: quod cortine que decem simul erant: quelibet fuit
mensure decemocto cubitorum in longitudine: et qua
tuor in latitudine. Saga vero que erant vndecim nu
mero triginta cubitos longitudinis habebant: qua
tuor vero in latitudine continebant. Ista duo scilicet cor
Allego tine et saga/ significant vel significare possunt duos
ria. status hominum/ qui sunt in tabernaculo ecclesie mili
tantis: videlicet perfectos et imperfectos. Viri autem
perfecti sunt quasi cortine: qui scilicet de quatuor co
loribus idest de quatuor predictis virtutibus com
ponuntur. Vide supra capitulo precedenti. Qui sci
licet decem dicuntur/ eo quod decem mandatorum ope
ra prosequuntur. Dicuntur etiam habere octodecim
cubitos longitudinis: qui numerus constat ex duo
decim et sex: ad denotandum quod duodecim articulos
fidei debent credere/ et sex misericordie opera facere.
Quatuor etiam cubitos habent latitudinis/ inquantum
isti solent quatuor euangeliorum consilia adimple
re. Isti etiam ansulas hyacinthinas idest bonas et ce
lestes affectiones habere noscuntur: quibus anulis
aureis idest desyderijs charitatiuis mediantibus subin
uicem per pacem et concordiam vniuntur: et per perfe
Job. ctam amicitiam coniunguntur. Vnde Job. Vna
41. b. vni coniungitur et nec spiraculum quidem incedit per
D eas. Viri autem imperfecti/ rudes et incompositi desi
gnantur per saga hispida atque grossa: qui bene per nume
rum qui transgreditur decalogum. i. per vndenarium designantur:
pro eo quod isti mandata plerumque transgrediuntur: triginta
tamen habent cubitos longitudinis: pro eo quod fidem cre
dunt simpliciter trinitatis: quatuor vero cubitos in la
titudine habuisse dicuntur/ pro eo quod quatuor euange
liorum doctrinam simpliciter profitentur. Isti ergo erant
exterius opertorium/ quod plus quam cortine ventis et
pluuijs erat expositum: pro eo quod tales simplices agri
culturis et laboribus exterius exponuntur. Cortine vero
i. perfecti viri/ scilicet religiosi et clerici: intus ad contempla
tionis officium retinentur. Ista autem saga simul iuncta
dicuntur esse/ pro eo quod tales per charitatis iuncturam
debent se inuicem colligare. Quia breuiter siue sit cor
tina siue sagum idest siue sit quis perfectus siue imper
fectus/ vel laicus vel religiosus vel secularis/ contem
platiuus vel actiuus/ per charitatem debent simul iun Lu. 11. a
gi: et per pacem et concordiam copulari. Vnde dicitur. Pueri Aliter.
mei mecum sunt in cubili. ¶ Vel dic quod quatuor oper
toria tabernaculi. s. cortine/ saga/ pelles rubee/ pelles
hyacinthine: significant quatuor fidelium status. Cortine
enim significant virgines et innocentes. Saga designant
penitentes et eremitas: pelles rubee martyres et pro chri
sto sanguinem fundentes: pelles vero hyacintine confes Eodem
sores et doctores et celestia contemplantes. ¶ Precepit dominus cap. 8.
fieri tentorium in introitu tabernaculi a parte orientis. i.
velum aliud de quatuor predictis coloribus. s. purpura/ coc
co bis tincto/ hyacintho et bysso retorta: precepitque fie
ri quinque columnas de lignis sethim: ipsasque auro vesti
ri precepit: ipsarum capita mandauit fieri aurea/ bases
eneas: velumque ante columnas appendi et duci precepit. E
¶ Dic quod per istud tentorium intelligitur lex diuina vel etiam
sacra scriptura que scilicet ex quatuor constat coloribus: eo quod
quatuor exponitur intellectibus. Quinque vero columne
patres veteris testamenti/ et omnes iudeos designant:
qui quinque librorum moysi doctrinam confitentur et tenent: que Allego
s. de lignis sethim. i. fortes et imputribiles fuerunt: et auro ria.
tecti dicuntur/ pro eo quod per sapientiam splenduerunt. Isti
ergo sunt qui in introitu tabernaculi. i. in principio ec
clesie militantis fuerunt tentoria. i. legis diuine susten
tatores: sed pro certo modo sunt ipsius improbi deser
tores: quia scilicet iudei primitus fuerunt boni/ nunc vero ma
li et obstinati sunt facti: et propter hoc bene dicitur/
quod iste columne habuerunt capita aurea idest bonum prin
cipium et ingressum: bases autem habuerunt eneas/
inquantum habent reprobum terminum et egressum. Ca
put enim aureum in bases eneas terminatur: quasi qui be
ne incipit/ minus bene finit. Ideo iudeis potest dici il Gal. 5. a
lud Apostoli. Sic stulti estis insensati galathe/ vt cum Alt. 3. a
spiritu ceperitis carne consumamini. ¶ Vel dic quod
quinque columne significant prelatos vel predicatores:
qui scilicet quinque sensus corporales bene cohibent et re
gunt quinque libros moysi spiritualiter intelligunt et expo
nunt: christi quinque vulnera deuote meditantur et reco
lunt. Vnde de Mathathia qui christum designabat/ 1. Mac.
dicitur quod ipse habebat quinque filios. Isti etiam 2. a.
columne dicuntur/ pro eo quod ipsi ad modum columne per F
stabilitatem firmi/ per veritatem pleni/ per iustitiam recti
per patientiam tribulationum scripti/ per exempla sanctorum
imaginibus picti esse tenentur: vt per eos alij in fide
et moribus firmiter sustenentur. Psalmus. Ego con Ps. 74
firmaui columnas eius. Igitur dico quod ante ta a.
bernaculum ecclesie debent quinque columne idest pla
ti et predicatores stare/ et tentorium scripture legis vel
etiam dei sustinere: ita quod capita eorum idest principia/
debent esse aurea scilicet per sapientiam: bases vero. i. fines
debent esse erei/ per doctrinam et eloquentiam. In princi
pio enim est sapientia colligenda: tandem vero doctrina
et eloquentia est habenda. Aurum enim sapientiam
significat: es vero quod sonorum est/ eloquentiam
significat: sicut de statua Nabuchodonosor in Da Dan.
niele dicitur: quod caput habuerat aureum: ventrem ve 2. c.
ro habebat ereum. Velum ergo in talibus columnis

debet pēdere.i.innocētia ⁊ mūdicia/p eo scʒ qꝛ pdica
toꝛ ⁊ prelatus tenenť pre alijs mūdi/casti ⁊ innocētes
Ezech. esse. Uñ Ezechie. Byssus varia de egypto texta est ti
27.b. bi in velū. Contrariū tñ ꝑhdoloꝛ pōt hodie dici de
Mat. multis: iuxta illud Matth. Uelū templi.i. castitas/
27.f. scissum est a summo vsqȝ deorsum.

Capitulum vicesimumseptimū Textus: facies et altare de lignis sethim. Moralitatum Capitulum. XIX

Historia Precepit dñs fieri altare holocaustoꝝ/scʒ ꝓ
pe ingressum tabernaculi ad dictē intrātum
put dicit Comestoꝛ: ꝙ sacrificātes poterant
videre ad interiora tabernaculi.s. vsqȝ ad ve
B lum. Erat eñ illud altare ad modū vnius arce q̄dra
te factū: ⁊ q̄tuoꝛ ligneis parietib⁹/scʒ de lignis sethim
cōpositū/laminis ereis circūquaqȝ vestitū. Erat etiā
q̄nqȝ cubitoꝝ in lōgū/⁊ q̄nqȝ cubitoꝝ in latū/triū ꝟo
cubitoꝝ interius cōcauū/inane ⁊ vacuū ⁊ nō solidū: in
quatuoꝛ angulis quatuoꝛ recuruis cornib⁹ ex ipso ꝓ
cedētibus insignitū: ⁊ quatuoꝛ circulis ereis ex vtraqȝ
parte q̄bus vectibus impositis portareť/ornatū. In
fra ꝟo erat craticula ferrea q̄ in medio pēdebat. A pte
vero orientis erat in altari fenestrula ꝑ quā ligna im
ponebanť ⁊ ignis fiebat: q̄ scʒ sacrificia.i. carnes īposi
tas cōburebat. Ignis etiaʒ ibi iugiter ardebat. Et si
Leui. cut dicitur: Leui. Sacerdos ipm̄ de lignis impositis
6.b. ꝑ dies singulos nutriebat. ¶ Igiť dicamus moralr/
Moralitas ꝙ altare significat virū iustum/vel etiā coꝛ ⁊ mentem
seu ꝯsciam viri iusti. Et primo q̄dē illud debet esse āte
tabernaculū paradisi ꝑ ꝯtēplationē ⁊ affectionē. De
bet esse de lignis sethim incremabilib⁹ ⁊ imputribili
bus ꝑ patiētiā/ꝑ perseuerātiam ⁊ ꝑ durationē. Debet
esse factus ad modū arce ꝑ charitatē/capacitatē ⁊ cō
tentionē: qꝛ scʒ charitas ꝯtinet infra se deū ⁊ ꝓximuʒ.
Debet esse ꝯcauū ꝑ ꝓfundā humilitatē ⁊ subiectionē.
Debet esse vacuū ꝑ sp̄ualē paupertatē ⁊ terrenoꝝ ab
dicationē. Debet eē nō solidū ꝑ sanctitatis ꝓsumptio
nem: sed potius inane ꝑ timorē ⁊ ꝑ suꝑpnus iudicii/
scilʒ q̄ntum ad ꝓpriā reputationē. Debet esse laminis
ereis vestitū ꝑ sonorā alioꝝ reprehensionē/ad bonoꝝ
vocationē ⁊ ꝓdicationē. Ad istud eñ sonare pertinet/
alios ad iustitiā ꝓdicando trahere ⁊ vocare: exemplo
philippi/q̄ vocauit nathanaelē: ⁊ marthe q̄ vocauit
Jo.i.f. mariā. Uñ illud Hiere. Coꝛ meū ad moab quasi fistu
Jo.ii.d la cita sonabit. Istud altare quatuoꝛ debʒ habere coꝛ
Hiere. nua.i. quatuoꝛ virtutū cardinaliū laudē ⁊ gloriā: que
48.f. scʒ ex eo debēt esse ꝓcedētia/in q̄ntū cornua sue virtutis
⁊ glorie insunt ei ꝓpter ꝓpriā iustitiā/nō ꝓpter hypo
crisim aut fallaciā. Recurua debēt esse.i. in se reflexa ꝑ
sui reductionē ad ꝓpriā ꝯscientiam.i. ꝑ dis elationis
repressionē ⁊ tēperantiā. Quatuoꝛ debet habere annu
los.i. quatuoꝛ euāgelioꝝ doctrinā ⁊ sciētiā: ⁊ sic qua
dratum debet esse ꝑ stabilitatē ⁊ ꝯstantiam: qꝛ reuera
cornua iustoꝝ.i. gloria ⁊ honoꝛ eoꝝ: de q̄bus in Psal.
Psal. dicitur: Exaltabuntur cornua iusti: debent ab ipso ta
74.b. ꝓpria virtute ⁊ iustitia ꝓcedere/⁊ nūq̄ ad mūdi lau
dem se extendere: sed in seipsam ad ꝯsciētiam reflecte
re: ⁊ in seipso quiescere/⁊ abscondendo suā iustitiam
se curuare: decoꝛ eñ tabernaculi erat sub sagis: et oīs
gloria filie regis ab intus. Unde dicit Ps. Cōstituite
Psal. diem solēnem in condensis/vsqȝ ad cornu altaris. Uñ
117.b. illud Augus. in sermo. Tunc vnusquisqȝ tñ in seipso
habebit gloriā/⁊ nō in altero. Item istud altare debʒ
habere craticulā ferreā ad modū retis: idest doloꝛem
contritionis: q̄ tñ debet suspēdi catenulis spei/venie
et remissionis. Debet habere fenestrā ab oriente.i. ap
turam fidei ⁊ discretionis: vt scilʒ ibi recipianť ligna
bone doctrine ⁊ exemplaris aliene ꝯuersationis: ⁊ vt
sic ibi accedatur ignis diuine charitatis ⁊ dilectiōis:
⁊ vt sic ibi crementur ⁊ castigentur carnes cuiuscūqȝ
carnalis delectationis: homoqȝ in altari ꝓprij cordis
de seipso faciat holocaustum sp̄ualis oblationis: de A
quo in Psal. dicitur: Sacrificiū deo sp̄us ꝯtribulat⁹ Psal.
Craticula eñ supra quā carnes assanť/doloꝛē contri 50.d.
tionis designat: q̄ ad modū retis oculata dicitur: eo
ꝙ purgata quasi sp̄uales feras inuoluit: ⁊ districte ve
natur ⁊ ligat. Hanc catene spei ⁊ diuine misericordie
sustinēt: ne ꝑ desperationem cadat: exēplo Laurētij q̄
dicebat. In craticula deum nō negaui. Itē necesse est
ꝙ istud altare cordis habeat debitas dimēsiones vir
tutum: vt scʒ habeat q̄nqȝ cubitos in longitudine.i.
quinqȝ plagarum christi memoriā ⁊ cōpassionē: q̄nqȝ
cubitos in latitudine.i. quinqȝ sensuū corporaliū debi
tum regimē ⁊ cohibitionē: tres vero cubitos in ꝓfūdi
tate.i. sancte trinitatis fidē vel trium virtutum theo
logicarū ordinē ⁊ ꝑfectionem. Talibus ergo circūstā
tijs debet esse edificatum altare cordis nostri ⁊ talib⁹
virtutibus preparatum: vt ibi fiat sacrificium bonoꝝ
operum deo gratū. Unde in Gen. Edificauit iacob al Ge.35.
tare ibi dn̄o: ⁊ appellauit nomen loci illius dom⁹ dei. a.
In isto ergo altari.i. in corde et conscientia viri iusti
debet ignis charitatis perpetuo viuere/⁊ nūq̄ ibi de
ficere. Quod vt melius fiat/sacerdotes ⁊ prelati ⁊ pre
dicatores debent ligna.i. exempla et documenta/vel
etiam subuentionis ⁊ eleemosynarum beneficia con
tinue ministrare: vt scʒ possint istum charitatis ignē
in malorum cordibus enutrire. Leuiti. Ignis in alta Le.6.c.
ri meo semper ardebit: quē nutriet sacerdos subijciēs B
ligna per singulos dies. Et sicut vectes recti immit
tebantur ab vtraqȝ parte in angulis altaris q̄bus poꝛ
tabatur altare: sic vere iustus debet habere duplicem
vectē.i. duplicem iustitie rectitudinem: vnā scʒ ad pre
miandum bonos: aliā ad puniēdum malos: ⁊ hoc a
dextris ⁊ a sinistris.i. indifferenter respectu diuitum ⁊
respectu pauperum/sine acceptione personaruʒ: ⁊ sic
a ministris.i. angelis in celum facilius deferatur: qꝛ
reuera isti duo vectes.i. duplex iustitia q̄si in anulis
affectionum cordis inseritur ⁊ radicatur/facit homi
nem in celum portari: ⁊ coram deo ab angelis presen
tari: ⁊ etiam in presentia principum ⁊ magnatum per
famam ⁊ opinionē deferri: ⁊ in statu suo debito sine Psal.
offendiculo sustineri. Psal. In manibus portabunt 90.c.
te: ne vnq̄ offendas ad lapidem pedem tuum. Lapi Eodem
dem dico.i. ad damnationis duritiam. ¶ Circa altare cap.a.
holocaustoꝝ erant multa instrumenta necessaria: scʒ
vectes ad altare portandum: forcipes ad ignem ꝓpa
randum ⁊ faciendum: ignium receptacula ad ignem
ad altare thymiamatis deferendum: lebetes ad cine
res colligendum: fuscinule seu tridētes ad carnes sa
crificiorum suꝑ ignem regendum ⁊ ordinādum: nec
non ad eas de caldario extrahendum ¶ Sic vero cir Mora.
ca altare cordis nostri multa instrumenta spiritua
lia.i. multe virtutes necessarie esse probantur. Et pri
mo quidem forcipes: que significant doloꝛem con
tritionis: que scilʒ duo habet more forcipis brachia:
inquantum dolet de commissione mali ⁊ de omissio
ne boni. Unū ergo clauum in medio.i. spem venie seu C
propositum non reiterandi. Hiere. Duplici contritio Hiere.
ne contere eos domine. Secūdo debēt ibi eē recepta 17.c.
cula

cula, ignium: q̄ significāt memoriā charitatis sanctorum martyrū: et maxime Laurentij/ et aliorum igne ꝓ deo cōbustorum. Uel etiam memoriam ignis. i. passionis christi et aliorū. Dicit ibi tertio: fuscinule seu tridentes/ q̄ significant virtutē diuini timoris/ et etiā exterioris carnis afflictionē: quia scȝ timor et penitētia carnes. i. carnis voluptates solent pungere: et eas de caldario concupiscētie extrahere: et in ignē spūalis contritionis cōcremare. Et etiam tres dētes habere dicitur inquantum penitentie tres partes tenere probatur: scilicet cōtritionē/ cōfessionē et satisfactionē: q̄bus sicut quibusdam dentibus carnes. i. carnales de caldario diaboli extrahuntur. Quarto necessarie sūt lebetes/ q̄ significant memoriā mortis: quia scilicet cineres nostre resolutionis debēt per memoriā recolligi: et in loco mundo idest mūda cōscientia reponi. Quinto ibi sunt necessarij vectes ad ipsum portandū scilicet spes eterne saluationis: q̄ scilicet duplex est: inquantum scȝ necesse est sperare euasionē pene inferni/ et acquisitionē glorie paradisi. Et sic si altare cordis nostri habet ista quinqȝ instrumenta: scȝ dolorē et cōtritionē passionis christi/ et sanctorū recordationē: penitētiam seu carnis macerationē: mortis nostre considerationē: salutis future spem et affectionē: digne poterunt ibi sacrificia spiritus cōtribulati offerri: et bona opera dño immolari: et igne charitatis et sancti spiritus cōcremari. Ita qd̄ tunc poterim⁹ dño dicere illud Psal. Lauabo inter innocentes manus meas:
D
Psal. 25. b. et circundabo altare tuū domine. ¶ Uel si vis/ dic q̄ altare/ est vir iustus/ ad immolationē bonorum operū spūaliter dño dedicatus: et cetera per oīa sicut supra.
Aliter. ¶ Uel si vis dic in malo: qd̄ altare potest significare malū pricipē vel ꝓlatū: in quo vel per quē carnes aliorum cremantur: et penis et afflictionibus affliguntur. Isti ergo habent multos subseruientes sibi: et primo quidē forcipes. i. paruas balliuos: qui nō conātur nisi ignē rapinarū. i. exactionū et accusationū succēdere. Alij vero sunt igniū receptacula. i. iudices vel maiores: q̄ accusationes acceptas solent audire et recipere/ et ad maiores referre. Alij vero sunt sicut fuscinule idest mali determinatores: qui carnē. i. subditorū substantias habēt extrahere et rapere. Alij sunt sicut lebetes: scilicet notarij vel consiliarij: qui cineres habent seruare idest memoriā accusationū habent in registrare: vt non obstante punitione iam facta: possint alsi necesse sit: ipsos propter hoc iterum impugnare. Finaliter autē veniunt alij q̄ sunt sicut vectes q̄ portant eos. i. adulatores et mali confessores: qui scȝ istos nō solēt corrigere: sed pot⁹ supportare: et mala facta eorū: vel dissimulare vel cōmendare: et sic solent eos suauiter transducere ad infernum et reportare. Unde zacha. Quo iste deferunt amphoram? Et dixit ad me: vt edificetur ei locus in terra sennaar. Et sic igit̄ istō altare diaboli multis malis instrumentis instruitur: et a multis malis familiarib⁹ frequētat̄. Istō ē ergo altare cornutū ꝑ supbiā/ inane ꝑ vanā gl'iam/ vacuū ꝑ virtutū carētiā/ ereū et sonorū ꝑ iactātiā et impatiētiā: igne repletū ꝑ auaritiā/ carnib⁹ cōburēdis aptatū ꝑ carnalē luxuriā ⁊c. Uide textū ca. ꝓcedēti. Ideo de tēplo et altarib⁹. i. de moderna ecclesia et multis malis principib⁹: pōt dici illud Macha. Tēplū luxuria ple-
Zacha. 5. d. E
Mac. 6. a. nū erat et comessationibus. et altare illicitis q̄ lege ꝓhibebātur plenū erat. ¶ Uel dic q̄ altare sigt̄ ecclia: q̄ oȝ habere q̄tuor āgulos: et quatuor cornua ⁊c. Pone oīa q̄ sunt supra capitulo ꝓcedēti. Et circa se oȝ ha-
Allego.

bere multa instrumenta. i. multarū ꝑsonarū gn̄a: scȝ forcipes. i. ꝓdicatores: q̄ ignē charitatis habēt facere in alijs ardere et lucere: q̄ habēt duo brachia. i. sciētiam vtriusqȝ testamētī cū vno clauo: idest consonantiam vtriusqȝ. Igniū receptacula sunt illi: qui ignem tribulationis christi et martyrum: ignēqȝ infernalium tormentorum recolunt. Lebetes sunt illi: qui cineres proprie mortis accēdūt. Fuscinule sunt boni iudices qui carnes. i. carnales pungunt et extrahunt de caldario pctī. Uectes vero qui oīa supportant/ sunt prelati qui altare ecclesie sustinent atqȝ portāt. Dēs autē isti debēt esse erei. i. firmi et solidi/ inq̄tum in bono semper perseuerare debent. Unde Iob. Nunq̄d cum eo fabricatus es celos/ qui solidissime quasi ere fundati sūt. Job. 27. b.
Talia ergo instrumenta: idest tales persone: debēt altare domini idest ecclesiam frequentare: dicentes illud psal. Introibo ad altare dei: ad deū qui letificat Psal: 42. b.
iuuentutem meam. ¶ Cum dn̄s duo altaria fieri mādasset: scilicet altare holocausti et thymiamatis: primum exterius vbi carnes immolabantur et cremabātur. Secundum scilicet infra tabernaculum: vbi incēsum et thymiamata adolebantur: sic tamē fiebat q̄ de altari exteriori portabatur ignis ad interius/ vt ibidē adoleretur incensum. ¶ Sic vero cum dn̄s ordinauerit duo altaria. i. duplicem ecclesiam: scilicet militantē/ vbi carnes nostras habemus ꝑ penitentiam cōburere et affligere: et interiorē q̄ est ī tabernaculo paradisi: idest ecclesiam triumphātē: vbi thus orōnis et thymiama odorose deuotionis dn̄o offeruntur. Istō tamen verū est: q̄ ignis charitatis et dilectionis de exteriori transfertur ad interiorem/ et de altari holocaustorum ad altare thymiamatum et odorosorum q̄ scilicet charitas ſm apostolum/ nunq̄ excidit: immo illa eadē q̄ hic in cordibus fidelium incipit: ibi durat et perficitur: et que in ecclesia militāte nascitur: in triūphante cōpletur. Et nota si vis: q̄ multa fuerunt que istam duplicē ecclesiam significabant: scȝ Primo desertum et terra promissionis. Secūdo tabernaculum in deserto laboris: et tēplum tandē factū in loco pacis et quietis. Tertio ipsum tabernaculum significat vtrāqȝ: videlicet q̄tū ad duas suas ptes. s. sctā et scta sanctorum. Quarto duo altaria: sicut hic. Quinto atrium exterius: et tabernaculum interius: sicut hic patebit: et multa alia valde ⁊c. ¶ Uel dic q̄ talis dualitas significat duplicē statum ecclesie militantis: scȝ statum laicorum: qui est exterius: et statū clericorum/ q̄ est interius. Uel etiā duplicē clericorū statū: scȝ clericos seculares: et clericos regulares. ¶ Uel dic q̄ ista sunt duo mandata charitatis: vel etiā duo testamēta quorū scȝ vnū est altero ꝓstantius: et vnū se habet ad primum sicut exterius: aliud ad deū sicut interius. De testamēto etiam vetus se habet sicut exterius et ꝓcedens/ q̄tū ad sensum literalē. Nouum vero sicut interius et dignius et succedēs/ q̄tū ad intelligētiā spūalē. Ista sunt etiā duo cherubin ⁊c. Et breuiter sicut dicitur In his duobus pendet tota lex et prophete. ¶ Precepit dn̄s fieri atriū iuxta tabernaculū ad meridiem centum cubitorū in lōgitudine: et quadraginta cubitorum in latitudine cōpositum. s. de tētorijs et collūnis: Erant autē tētoria ꝑ circuitum de bysso retorta: que. s. per circuitū sup collūnas stabāt: et a summo vsqȝ deorsum quinqȝ cubitis depēdebant. In circuitu vero ab vtroqȝ latere centum cubitis: et ab vtroqȝ capite quinquaginta circumibant. Ab vtroqȝ vero latere viginti columne laminis argenteis cooperte.
Eo. ca. f
Anagogia.
1. Cor. 13. c.
Aliter.
G Aliter.
Mat. 22. d.
Eodem cap. b.
Historia.

capitibus argenteis cum celaturis varijs adornate:
basibus aūt ereis sustētate: ⁊ in altū quinq; cubitis mē-
surate. In latus vero decē colūne statuebant: quatuor
in introitu orientali ceteris preeminebant: in quibus
quoddam velū de p̄dictis quatuor coloribꝰ ponebā-
Nota. tur. ¶ Dic sivis/ꝙ atrium iuxta tabernaculum signi-
ficat religionē iuxta ecclesie sancte sedem. Colūne eiꝰ
significant p̄latos. Cortine vero seu tentoria/ signifi-
cant subditos. Debēt ergo iste cortine esse de bysso re
torta: ꝑpter candorem ⁊ nitorem duplicis castitatis.
Debent circūdare atriū religionis per officium bone
b sedulitatis. Debent depēdere a colūnis.i.a p̄lato ꝑ
subiectionem ois humilitatis. Debēt habere quinq; cu
bitos in altum ꝑ quinq; sensuum custodiā. Debent ha-
bere centum cubitos in lōgum.i.ꝑfectam ꝑseuerātiā.
Debēt habere quinquaginta cubitos in latum.i.iu iu-
bilei seu eterne q̄tis spem ⁊ letitiā. Ante vero illa eos
debet esse velū depictū.i.pictura totius honestatis: q̄
q̄tuor colorꝫ.i.q̄tuor virtutū cardinaliū hꝫ pulchritu
dinē ⁊ decētiā: ita ꝙ de istis religiosis possit dici illud
sup̄.ca.p̄cedenti/ vbi dicitur: facies cortinas de bysso
retorta/ hyacintho ⁊ purpura/ coccoq; bis tincto va-
riatas. Colūne autē iste scʒ p̄lati/ vel perfectiores ⁊ fir-
miores religiosi/ debent esse vestiti lamina argētea ꝑ
pure intentionis nitorē: basi vero erea ꝑ ꝯstantis fir-
mitatis vigorē: quinq; cubitorꝫ altitudinis ꝑ quinq; sen-
suum custodiam ⁊ tenorē: celaturas etiā virtutum de-
bent habere ꝑ bonorꝫ exemplorꝫ ostensionem ⁊ splen-
dorem. Inter ipsos etiā p̄latos debēt esse quatuor al-
tiores.i.aliqui alijs eminētiores ⁊ perfectiores. In q̄-
bus scʒ velum variatū diuersarꝫ virtutū.i.regula/ lex
vel discipline obseruantia debet p̄ncipaliter pēdere ꝑ
omnimodā iustitiam ⁊ rigorē: vt sic cuilibet tali colū
ne.i.cuilibet p̄lato vel ecclesiastico solido vel firmo di
Hiere. catur illud Hiere. Dedi te hodie in ciuitatem muni-
i.d. tam/ ⁊ in colūnam ferream/ ⁊ in murū ereum sup oēm
terram: ⁊ p̄liabuntur aduersus te: ⁊ p̄ualere non pote-
runt. In tabernaculo erant colūne in tribus locis.i.
quatuor interius in sanctuario/ que sustinebant velū.
Item quinq; exterius in tabernaculi ostio/ que susti-
nebant tentorium. Itē sexaginta foris in atrio que su
stinebant cortinarum byssinarū ambitū. Istud tñ ad-
A uerte/ ꝙ prime quatuor columne sanctuarij que erant
quatuor/ erant deaurate cum capitibus aureis: ⁊ ba-
ses habebant argenteas. Secunde que erant colūne
tabernaculi que erant quinq;/ erant deaurate cum ca-
pitibus aureis: ⁊ bases habebāt ereas. Tertie colum-
ne atrij erant eree indute cum capitibus ereis: ⁊ bases
habebant ereas. Ubi aduertendum/ ꝙ colūne quāto
erant in loco digniori ⁊ secretiori: tanto erāt numero
pauciores: sed tanto erant numero p̄ciosiores/ qđ pꝫ
quia prime colūne sanctuarij nō fuerunt plus q̄ qua-
tuor/ tabernaculi quinq;/ atrij sexaginta. Prime etiaꝫ
bases habebant argenteas. Secunde ereas. Tertie to
te eree vel eree fuerunt. Igitur dicamus ꝙ colūmne
significant viros iustos. Unde Apoca. Qui vicerit fa
Apoca. ciam illum colūnam in templo dei mei. Sed ꝑ certo
3.c. sm̄ ꝙ sunt tres locorꝫ distinctiones: sm̄ hoc sunt ista-
rum colūnarum scʒ iustorꝫ diuerse cōditiones: ⁊ ideo
cum tria sunt p̄cipue iustorꝫ loca: scʒ sanctuarium/ pa
radisus/ tabernaculum exterius.i. religio: atriū.i. ec-
clesia secularis: constat ꝙ pauciores sunt in primo q̄
in secundo ⁊ tertio/ ⁊ in secundo q̄ in tertio: qꝛ scilꝫ in
sanctuario paradisi non sunt nisi quatuor.i.nisi illi q̄
quatuor euangeliorum doctrinam tenuerunt: q̄ qua-
tuor virtutes cardinales habuerunt: et qui quatuor
dotes corporis meruerunt. In tabernaculo perfectio
nis seu ꝑfecte religionis sunt plures/ scʒ quinq;: scilꝫ B
oēs illi qui quinq; sensus debite cohibere nouerunt:
vel qui quinq; libros moysi sp̄ualiter impleuerūt. Uel
qui christi quinq; vulnera in memoria tenuerunt. In
atrio autē ecclesie sunt sexaginta.i. generaliter oēs
illi qui sexies decem habent.i. qui sex pietatis opera
habent. Uel q̄ sex diebus bonos labores sustinēt: et q̄
denarium decalogi beneviuendo cōplent. Istud igit
est verum/ ꝙ primi sunt p̄ciosiores secūdis ⁊ tertijs: ⁊
secundi tertijs: licet plures sunt tertij q̄ secundi: ⁊ se-
cundi etiam q̄ primi: qꝛ scʒ plures cōtinet ecclesia q̄
continet patria: ⁊ plures habet secularium conditio
etiam q̄ perfectionis religio. Esa. Multi filij deserte Esa.54
magis q̄ eius que habet virum. Et alibi: Multi sunt a.
vocati/ pauci vero electi. ¶ Sicut patet hic ⁊ in capi- Mat.
tulo p̄cedenti: fuerunt tria vela de quatuor coloribus 20.b.
p̄ciosis facta: scʒ bysso retorta/ cocco bis tincto/ pur- Ca.16.
pura ⁊ hyacintho: scʒ vnū qđ pendebat ante arcā san ⁊.27.
ctuarij. Secundum/ qđ pendebat retro mēsam ⁊ can-
delabrum/ scʒ ad tabernaculi introitum. Tertium qđ
pendebat super quatuor altas colūnas ad atrij exte-
rioris ingressum. ¶ Sic vero cum ecclesia militās ha Allego-
beat tres partes: scʒ sanctuariuꝫ/ tabernaculū/ ⁊ atriū ria.
i.religionem/ que debent esse sanctuariuꝫ sanctitatis
cum arca clause humilitatis et altari diuini cultus/
orationis ⁊ bonitatis. Item ecclesiam q̄ debet esse ta
bernaculum: que debet continere mensam pietatis/ ⁊
candelabrum doctrine ⁊ veritatis. Item seculariū sta C
tum/ qui debet esse atrium exterius: qui scʒ debet ha-
bere colūnam/ scʒ fidei firmitatem: ⁊ tentoria byssina
i.conscientie ⁊ mundicie puritatem. Illud tamen est
verum/ ꝙ in vtroq; statu/ gradu ⁊ loco inueniunt vela
picta ⁊ coloribus preciosis conscripta.i.viri perfecti/
quatuor cardinalibus virtutibus adornati: qꝛ scilꝫ ⁊
apud religiosos ⁊ apud clericos et apud laicos pos-
sunt vela quadricoloria reperiri: ⁊ viri virtuosi/ hone
sti quotidie intueri: sicut patet: qꝛ de quolibet statu
fuerunt martyres: ⁊ etiam cōfessores: sicut dicit ap̄ls:
Nunquid iudeorꝫ tm̄ est deus? Nōne gentilium? im Ro.3.d
mo etiam gētilium: quasi diceret: nō potest vnus sta-
tus ꝯtra alium p̄sumere: qꝛ vbiq; potens est deus suā
gratiam influere: ⁊ sua vela quadricoloria seminare.
¶ Uel dic ꝙ ista tria significāt tres saluandorꝫ status Aliter.
scʒ continentes/ p̄latos ⁊ coniugatos: vel religiosos/
doctores ⁊ laicos ⁊c. sicut supra. ¶ Uel dic ꝙ ista tria Anago
scʒ tabernaculū/ sancta/ ⁊ sctā sanctorꝫ/ significāt tres ge.
saluandorꝫ status: scʒ statum penitentie/ statum iusti-
tie/ ⁊ statum glorie: exēplo ciuitatis hierusalē: que p̄-
mo fuit dicta iebus.i.conculcatio quo ad ecclesie pe-
nitentes tandem salē.i.pax ecclesie quo ad iustos: tā-
dem hierusalem i.visio pacis ecclesie quo ad beatos.
Et sic quo ad ista tria sumunt aliqui illud Esa. Si re- Esa.30.
uertamini ⁊ quiescatis/ salui eritis. Reuerti enim si- d.
gnificat penitentiam: quiescere iustitiam: in qua scilꝫ
homo quiescit a vitijs in conscientie tranquillitate:
saluatio autem significat gloriam: salui inquit eritis.
Et sivis dilata sicut supra eodem modo. ¶ Uel dic ꝙ Aliter.
ista vela que in ingressu super columnas stabant/ si- D
gnificant p̄latos qui custodiunt ecclesiarum ingres
sum: in quantum scire debent qui ingreditur vel qui
exit. Isti ergo siue in religione siue in mundo siue in
ecclesia debent esse virtutibus picti/ ⁊ quatuor virtuti
bus cardinalibus decorati. ¶ Nota ꝙ tabernaculuꝫ Eođ.ca
nullum

nullum habebat ostium: immo ab oriente erat aper-
Mora. tum: vbi pendebat vnū coloratum veluz. ¶ Sic vero
ecclesia que non claudit gremium penitenti: semper se
debet ⁊ intrantibus ⁊ redeuntibus ⁊ indigentib⁹ ape
rire: ⁊ nulli beneficium vel misericordiam denegare.
Aliter. ¶ Uel dic ꝙ iustus debet esse apertus sacerdoti ꝑ cō-
fessionem: ⁊ pauperi ꝑ elemosynā/hospitalitatē ⁊ cō
passionem: oībus dans ꝑ nullā fictitiam inuolutio-
nem: dicēs illud Job: foris non mansit peregrinus:
Job.31. viatori ostiū meum manifeste patuit. ¶ Hic dicit ꝙ
d. in atrio quantus erat paries aquilonaris/tātus erat
Eodem australis: in quo notatur ꝙ in ecclesia debz esse nulla
ca.b. personarū acceptio: ⁊ ꝙ tantū debet reputari/⁊ ita be
ne ꝓmoueri pauper vt diues/rusticus vt nobilis ⁊c.
Item sicut oēs columne atrij eiusdē erant fabrice vel
schematis/etiā oēs tabule vel cortine: ꝗꝛ scilz oīa que
erant in tabernaculo/inter se erant similia ⁊ conformia
in genere suo. Sic vere in tabernaculo ecclesie illi qui
sunt eiusdē ꝓfessionis ⁊ gradus/debent esse eiusdē cō
formitatis ⁊ status vt scz in moribus ⁊ habitibus in-
ter se cōueniant: ⁊ oīa in vnum cōcurrant. Unde in ca
pitulo ꝑcedenti dicitur ꝙ vna mensura erat sagorum
Apoca. olum. Et in Apocal. dicitur: ꝙ latera ciuitatis erant
21.c. equalia: quod tamen est hodie contra multos: q̄ scilz
E tam in ecclesia q̄ in religione alijs nō curāt esse in bo
no similes: sed magis ⁊ in moribus ⁊ in gestibus sunt
ipsis dissimiles ⁊ difformes: ⁊ potissime bonis perso
nis q̄ eos in suis statibus ꝑcesserunt. Contra quos di
Dan.7. citur: Bestia quā vidi/dissimilis erat bestijs quas an
b. videram. ¶ Paxilli ⁊ oīa vasa altaris erant erea/dici
tur hic. In quo ⁊ oēs paxilli q̄ tabernaculum ecclesie
mediātibus charitatis funibus ꝑ stabilitatē firmant
i. prelati: vasaq; alia. i. religiosi vel clerici: debent esse
erei. i. ꝑ confessionē/ꝑdicationē ⁊ gratiarū actionē sono
ri ⁊c. ¶ Et nota ꝙ paxilli in tabernaculo erāt necessa-
rij ad suspendēdum ⁊ ad dilatandum seu extendēdū/
ad stabiliendum seu figendum. Sic ergo predicatores
vel prelati debēt alios ꝑ contēplationem ⁊ spem celes
tium sursum suspēdere dicentes illud apostoli: Que
Col.3.a sursum sunt querite: ecclesiā augere ⁊ extendere: ⁊ etiā
per charitatem dilatare ⁊ diffundere: dicentes illud
Esa. Dilata locum tentorij tui: ⁊ pelles tabernaculo-
Esa.54. rum tuoꝝ extende. Debent etiā ⁊ ecclesiā ⁊ ꝑsonam fi-
a. gere: ⁊ in fide ⁊ in moribus confirmare: ⁊ statum eorum
spūalr ⁊ tēporaliter solidare/dicētes illud: Lōgos fac
Ibidē. funiculos tuos: et clauos tuos consolida. Et de tali
paxillo dicitur illud Esa. Figatur paxillus in loco fi-
Esa.22. deli: quasi diceret: talis paxillus debet esse in fide ⁊ in
g. fidelitate firmus: vt alios melius figat ⁊ firmet. ¶ Per
Eodem dñm dictum est moysi sic. Precipe filijs israel vt affe-
capi.d. rant mihi oleum oliuarum purissimum/piloq; con-
tusum: ⁊ ardeat lucerna in tabernaculo meo iugiter
extra velum: ⁊ collocabunt eum Aaron ⁊ filij eius per
dies singulos vsq; mane. In vespere aūt accēdebatur
F lucerna in tabernaculo: ⁊ per totam noctem ardebat/
Tropo ⁊ tabernaculum illustrabat. In mane vero aduenien
logia. te lumine extinguebatur. ¶ Per oleum in sacra scri-
ptura intelligit elemosyna/vel quodlibet opus pie-
tatis: quia sicut oleum alijs liquoribus supernatat:
lapsos confortat: esurientes cibat: lumini pabulum
ꝑstat: tumores sedat: pugnatores inungit: ⁊ ex amara
radice oliue surgit. Sic elemosyna alijs bonis ope-
ribus supernatat ⁊ preualet: lapsos et esurientes refi-
cit ⁊ refouet: lumen boni exempli alijs prebet: tumo-
rem aliene superbie contra se sedat: ⁊ ad pugnandum
contra diabolum summe iuuat: dum tamen ex radi-
ce amare. i. ex cordis dolore ⁊ compassione ꝓcedat: vt
sic homo prius mentem super pauperem effundat q̄
manum ad subueniendum extendat. Dico igitur ꝙ
moyses. i. prelatus vel predicator: debet ꝑcipere filijs
israel. i. christifidelibus/ꝙ ipsi offerant oleum domi-
no/idest opera pietatis: ⁊ ꝙ inde fiat lucerna bonorū
exemploꝝ in tabernaculo ecclesie militantis: quā scz
Aaron ⁊ subditi eius. i. ecclesiastici viri debent preci-
pue accēdere: ⁊ per elemosynarū subuentionem quā
faciant/debent totum tabernaculum ecclesie/lumine
bonoꝝ exemploꝝ decorare/⁊ alioꝝ oculos illustrare:
quia scz tpe nocturno. i. in tēpore tribulationis ⁊ pau
pertatis debet precipue fieri: quia scz qñ dies ꝓsperi-
tatis vel fertilitatis euenit: tūc potest ista lucerna in-
tercipi ⁊ secludi/quousq; iterum noctez. i. tempus ne-
cessitatis contigerit subinferri: qꝛ scz iusti debēt in no G
cte. i. in necessitatis tempore elemosynas facere: de die Prou.
vero. i. qñ non est necesse/possunt sine periculo absti- 31.c.
nere. Unde: Non extinguetur in nocte lucerna eius. Aliter.
Uel dic ꝙ lucerna eius significat fidem: que vero sole
oriente extinguitur: quia fides euacuabitur lumine
patescente: ⁊ a splendore veritatis/q̄ erit in gloria ab-
sorbebitur. In nocte eñ huius vite necessaria est lu-
cerna fidei. Tunc eñ cum eterna dies effulserit/nō erit
necesse credere: sed cūcta clara luce poterimus cogno
scere ⁊ videre Esa. Non erit tibi sol amplius ad lucen Esa.60.
dum: nec splendor ignis illuminabit te: sz erit tibi do- d.
minus in lucē sempiternam ⁊c. Non occidet vltra sol
tuus: ⁊ luna tua non minuetur. ¶ Hic inueni notatū Mons
ꝙ mōs oliueti antiquitus mōs triuꝫ luminū vocaba oliueti
tur: ꝓ eo ꝙ ibi nascebat oleum quo luminaria nutriū mons
tur ⁊ ꝓ eo ꝙ ibi refulgent luminaria templi: ⁊ ꝓ eo ꝙ triū lu-
ille mons rōne altitudinis a sole plus ceteris illumi- minuꝫ.
nabat. Sic vere tria lumina sunt anime necessaria: scz
lux scienție/que ꝑ oleum: lux gratie/q̄ per lumē tēpli:
lux glorie/que per lumen loci notantur.

¶ Capitulum vicesimumoctauū Textus: Preceptū est moysi ꝙ applicaret ad se aarō. Moralitatum Capi. XX

Preceptum est moysi ꝙ applicaret ad se aarō Histo.
⁊ filios ei⁹ de medio filioꝝ israel/vt sacerdo-
tio fungerent. In lib. Num. ꝑcipit/vt leuite Nume.
de medio alioꝝ separētur/⁊ oblati dño cōsecrē- 6.a.
tur. ¶ Sic aliq̄ sacerdotio habēt fungi/⁊ in statu reli- Mora.
gionis vel ecclesie dño consecrari/⁊ sibi specialr dedicari:
sicut est aaron ⁊ filij eius/⁊ etiā oēs leuite. Hoc est di- H
ctu/ꝙ epi ⁊ clerici ⁊ quicūq; religiosi ⁊ ecclesiastici: de-
bent ante oīa separari de medio alioꝝ/ꝑ sancte vite sin
gularitatē/⁊ ꝑ prestātiorē sanctitatē ⁊ bonitatē: ⁊ etiā
ad literam ꝑ status ⁊ moꝝ/⁊ etiam ꝑ habitus ⁊ gest⁹
⁊ societatis difformitatē: qꝛ scz isti debēt alijs meliores
esse: ⁊ sic se debēt a cōmuni via ⁊ vita alioꝝ separare.
Unde petro dictū est: Diligis me pl⁹ his? Apostolis Joā.21.
etiā dictum est: Nisi abūdauerit iustitia vestra plus q̄ Mat.
scribarum ⁊ phariseoꝝ/nō intrabitis in regnū celoꝝ. 5.c.
Munera etiā q̄ misit iacob legunt fuisse de optimis Genes.
frugibus terre: lectulum etiā Salomonis ambisse le- 43.c.
gunt fortissimi de fortibus. Sic ⁊ isti/sicut separātur Cañ.3.c
de secularibus in statu ꝓfessione/ita ⁊ separent in mo
rum ꝑfectione. Uñ dicit: Separamini de medio mul- Nume.
titudinis. Isti debēt ad moysen. i. ad ꝑlatum superio 16.c.
rem applicari ꝑ examinationē: vt scz cognoscat istoꝝ
scientiam/vitā ⁊ discretionē: ⁊ si digni sunt ascendere

Rōnale vo iudicij erat pānus q̄dratus ad ornamen-
tum pectoris ordinatus: q̄tuor coloribus predictis et
auro textus: et duodecim preciosis lapidibus insigni-
tus: in quibus per quatuor ordines nomina duode-
cim filiorū israel erant sculpta. Illud etiā ista duo vo-
cabula iudiciū et veritas continebat: et cū superhume-
rali quod erat retro super humeros/cum catenis et
Nota. anulis aureis iunctū erat. ¶ Charissimi/per hume-
ros in scriptura (pro eo quod ab eis depēdet fortitu-
do brachiorū) significat fortitudo et virtus bene ope-
randi. Pectus vbi est cor significat limpitudinem be-
ne cogitandi. Igitur per humerale ornamētum hu-
merorum potest intelligi bona vita et patiētia: per rō-
nale vero potest intelligi bona scientia et doctrina: q2
pro certo sacerdos seu pontifex vel ecclesiasticus/ de-
bet habere principaliter ista duo ornamenta: scz pati-
entiam ad sustinendum/seu virtutem ad bene operā-
dum/et scientiam ad bene iudicādū: vt sic in pectore
sit scientia/ iudiciū seu rō: in humeris vero patientia/
Reg.7.a. et bonorū operum executio. Unde dicitur: Onera por-
tent in proprijs humeris. Igitur ista duo debent cō-
stare de quinq3: scz de auro diuine sapientie/de purpu-
ra iustitie/ de bysso temperantie/ de cocco vel igne for-
titudinis/ et de hyacintho vere prudētie: q2 reuera istis
quinq3 virtutib9 debet ornari pectus: id est sacerdotis
f vita et patientia. Debent etiam ista duo catenis et anu-
lis sibi iungi. i. cōmuni consonantia et concordia: q2
scilicet tunc rationale pectoris cum superhumerali
iūgitur: qñ conscientia et vita/ cogitatio et operatio/
sensus et actus inuicem cōcordātur: et quādo tale bo-
num quod scilicet scitur et docetur/opere pficitur. Iux-
ta illud quod canitur. Mens a vita nō discordet: nā
si vitam mēs remordet/nō est cōsonātia. Et proculdu-
bio in superhumerali sunt duo lapides onychini: q2
scilicet bona vita cōsistit in duobus: scz in declinando
a malo/et faciēdo bonū. Onychinus autem lapis est
ad modū vnguis: q̄ est corporū extremitas/habens
viuacem colorem: ad denotandū q̄ ista duo ad extre-
mitatē vite p perseuerantiam debent durare/et nūq̄ de-
sistere vel cessare. Uel etiā ad denotādum q̄ ad vnguē
et distincte debent ista duo seruari: scilicet bonū fieri
a malo caueri. Aduertendum etiā q̄ isti duo lapides
debebāt includi auro et auro mediāte cum superhu-
merali firmiter stabiliri: q2 aurum diuine scripture de-
bet ista duo tenaciter cōstringere ne possint per peccā
Psal. cadere vel perire. Psal. Declina a malo et fac bonum:
33.c. inquire pacē et persequere eam. Pacem dico. i. pseue-
rantie stabilitatem. In rōnali seu in ornamēto pecto-
ris duodecim erant lapides preciosi: q2 scz in mēte et
rōne pontificis debent inueniri duodecim articuli fi-
dei: ibidē scz sculpti et tenaciter inclusi. Unde in Apo-
cal. In capite eius. i. in corde corona stellarum duode-
Apoca. cim. Et sic fiet q̄ sacerdos vel prelatus debet secum in
12.c. pectore seu in corde portare noīa patriarcharū et me-
moriam sanctorū patrum/vt eos imitetur: noīaq3 fili-
orū isrl. i. subditorū: vt de eorū regimīe curet: et p eis
ad deū inclinetur. In humeris et suis. i. in vita et cō-
G uersatione debet patriarcharū portare noīa: scz sācto-
rum opa et exempla: vt sic populo subdito exēplariter
Apoca. demōstrētur: et imitāda etiā psentētur. Unde dicitur
21.d. Habebat portas duodecim/et duodecī noīa iscripta:
q̄ sunt noīa duodecim tribuū filiorū isrl. Iste eñ i suo
pectore seu in sui pectoris rōne/debet hrē ista duo no-
mina scripta: scz iudiciū et veritas: vt scz sēper habeat
in corde iudiciū q̄tū ad primū: veritatē q̄tū ad scdm

Iudiciū iuste iudicādo: veritatē recte discernēdo. Iu-
diciū/quo malū puniat: veritatē/qua bonū eligat: vt
sic de tali pōtifice possit dici illud Ps. Opera manuū Psal.
eius veritas et iudiciū. Et sic ergo breuiter recapitula 110.b.
q̄ sacerdos/pōtifex vel plātus debet habere rōnale iu-
dicij. i. rationē et discretionem: vt sit scripta veritas et
iudiciū: q̄ etiā duodecim lapides habeat. i. duodeci3
articulorum fidē/veritatē et cognitionē: q̄ et quatuor or-
dinibus et quatuor coloribus inclusa sint. i. vt habeat
quatuor virtutū cardinaliū pfectionē: q̄ etiā anulos
et catenā. i. charitatē et dilectionē habeat. Itē iste debz
habere superhumerale. i. onus bone vite/qd super hu-
meros portat: vbi sunt duo onychini. i. boni factio/et
mali declinatio: q̄ principalr mādant cū noib9 filiorum
israel. i. cū bonis sanctorum patrū exēplis/q̄ imitanda Sa.18.d
aliys demonstrant. Et sic de ista dicet illud Sap. q̄ in b
veste poderis scriptus erat totus orbis terrarū: et pa-
rentum magnalia in quatuor ordinibus lapidū erāt
sculpta. ¶ Uel dic q̄ onychin9 q̄ facit oculos tremu-
los/est timor vel cōsyderatio: q̄ scz duplex esse pcipit: Aliter.
vt scilicet de amissione glorie/incursioneq3 miserie ti-
meatur. Rōnale etiā discretionem significat/que scilz
duplex esse debet: p eo q̄ plātus discretus in spūalib9
et tpalibus debz esse. Rōnale iudicij qd ornabat sacer- Eodem
dotis pectus/duodecim lapides pciosos habebat: q̄ cap.c.
quatuor distinguebant ordinib9 scz vt in primo vsu
haberet sardiū/topaziū et smaragdū: in scdo carbūcu-
lum/iaspidē et saphirum: in tertio liguriū/achatem et
amethystū: in quarto chrysolithū/onychinū et be-
ryllū. In istis ergo lapidibus noīa duodecim filiorum
israel sculpebant: et ibi ordinate sm etatis sue ordinē
ponebant: ita q̄ primogeniti in primo versu et in pō-
rib9 lapidibus p ordinē locabant. ¶ Sacerdos iste Nota.
pōt significare plātū: q̄ reuera tot habet pciosorum lapi-
dum genera/quot habet officia vel beneficia: et tot hz
secum filios israel/quot habet bonos subditos et pfe-
ctos. Igit cum iste habet in vestimento possessionū
suarū istos suos lapides pciosos. i. ista sua beneficia
diuersimode distincta: ita q̄ in quatuor versib9. i. va-
rijs ordinibus sunt diuisa. Uerūtamen illud debet eē
verum/q̄ primogeniti. i. seniores/prudentiores et me-
liores filiorum israel. i. subditorum debent in ipso pectore et
affectione prelati primi sedere/et in primis lapidibus
sculpi: et primis officijs et beneficijs assignari: et in pri-
mis honorum et dignitatum versib9 et gradibus col-
locari: ibiq3 sm ordinem etatis et perfectionis et virtu- B
tis quā habent/prius vel posterius collocari. Hester. Hester.
Bibebant oēs in aureis poculis/vnusq̄sq3 sm ordinē 1.b.
etatis sue: scz q2 illud debet esse verū q̄ plātus in affe-
ctione et mente sua debet primo et principaliter habe-
re et pponere meliores: et eos etiam in dignitatibus et
gradibus cōstituere priores/et facere potētiores. ¶ Uel Aliter.
dic q̄ quatuor ordines seu versus in rōnali seu in pon-
tificis pectore sont quatuor affectiones in cuiuslibet
iusti corde: videlicet/gaudium de presenti merito seu
bono: et dolor de psenti vitio seu malo: spes de futuro
pmio: et timor de futuro tormēto. Duodecim lapides
pciosi sunt duodecim virtutes: q̄ scz in pectore et in mē-
te cuiuslibet debēt esse: q̄ sm dictos quatuor versus. i.
sm q̄tuor affectiōes pdictas ab inuicē sunt distincte.
Igit primus versus/scz gaudiū et letitia spūalis ha-
bet tres lapides. i. tres theologicas virtutes: scilicet
sardium qui est spes: q2 sardius pellit timorē. Sma-
ragdum qui est fides: q2 scilz smaragdus acuit visus
splēdorem: topazion qui est charitas: q2 topazion ex-

Psal. cedit omnem valorē. Psal. Dilexi mādata tua super
118.q. aurum & topazion. Quasi diceret: Nihil in thesauris
regū (sm Pliniū) preciosius repent. De charitate etiā
1.co.13.b dicit apl's: q charitas oia pōt. Secūs versus: scʒ dolor
vel tristitia penitētialis silr habet tres preciosos parti-
culares lapides vel virtutes: videlicet carbūculum/ q
igneum habet colorē: hec est contritio. Saphirum q
B (sm Diascoridem) ostia clausa aperit: hec est ꝯfessio.
Iaspidē/ q sanguinē: hoc est voluptatē stringit: hec
est satisfactio seu abstinētie maceratio. Contritio enī
sicut ignis vrit: cōfessio ostium oris & cordis aperit: &
satisfactio vel afflictio voluptatē cōstringit. Tertius
versus/ scʒ spes: habet silr tres virtutes: scʒ ligurium/ q
fluxuʒ ventris stringit: hec est castitas seu mundicia.
Achatē qui tēpestatem avertit/ & pericula vincit: & hec
est stabilitas vel patiētia. Amethisthum/ q dolem vi-
Tropo. gilē facit/ & malā cogitationē tollit: hec est ꝯtēplatio-
nis sublimitas/ & celestium sapiētia: q revera virtutē
spei debent cōcomitari cordis mundicia/ patiētia/ ce-
lestium contēplatio & notitia. Quartus versus/ scʒ ti-
mor tormentorum: debet similiter habere tres virtutes:
videlicʒ crysolithū/ q demones terret: hec est humili-
tas. Onychinum/ q imagines more speculi represen-
tet: hec est veritas. Berillum/ q quāto plus pallet/ tā-
to est melior: hec est abstinētie sobrietas. Istos ergo
duodecim lapides. i. istas duodecim virtutes debet
continere vestis pontificis. i. ꝯversatio & perfectio cu-
iuslibet sacerdotis. Istosqʒ debet in suo pectore gere-
re: vt possint exēplariter relucere. Et si vis applica no-
mina patriarcharum sm interptationes suas ad no-
mina lapidum & virtutū. Ideo de talibus duodecim
Apoca. lapidibus dicitur in Apoca. q murus ciuitatis. i. vir
21.d. iustus habebat duodecim fundamēta. Cidaris erat
ornamentum capitis pontificis: & erat facta de bysso
ad modum pyramidis sursum erecta: in fronte autē
erat lamina aurea ad modum lune medie figurata:
cuius cornua erant superius elevata: que scʒ sup fron
C tem pōtificis pendebat: & nomē dei tetragrammaton
ꝯtinebat. Istud pōt allegari q quicūqʒ ecclesiasticus
pontifex vel sacerdos debet in capite cordis sui habe
re duo spūalia ornamenta: scʒ vittā byssinam. i. ꝯsciē-
tie puritatē: & laminā aureā. i. sapiētie claritatē. Ista
vero mytra mūdicie sursum debet p ꝯtēplationem in-
tendere: & ab ipso debet ipsa diuine sapie lamina depē
dere: q videlicʒ nomē dei. i. reuerētiam & timorē ipsius
debet ppetuo ꝯtinere: cornuaqʒ elationis & glorie si q
Psal. habet/ debet sursum in deum reducere & levare. Psal.
74.b. Exaltabuntur cornua iusti.

¶ Capitulum vicesimumnonum Textus: Sed & hoc facies vt mihi in sacerdotio con-secrentur. Moralitatum Capi. XXI

Histo- Quando sacerdotes ꝯsecrari debuerūt prece-
ria ptum est q ad moysen applicarētur/ aqua la
uarentur: predictis indumētis oībus vesti-
rentur &c. Nota vestimenta sicut supra/ sicut
Le.8.a. patet hic & Leuit. Si vis dic ad literam vel historiā.
Mora. ¶ Sic vero viri ecclesiastici si volūt dño ꝯsecrari: debēt
primo ad tabernaculum applicari p maiorē examina
tionem: debēt lauari p lacrymationē: debent tunica
linea indui p innocētiā interiorē: debent habere femi
nalia p ꝯtinētiā exteriorē: debent habere balthcū & te-
nulas & vittas. i. ꝯcordiā & vnionē/ charitatem & dile-
ctionem: & debēt hrē tunicā hyacinthinā. i. celestē con
uersationē: q scʒ habet tintinabula. i. diuinā laudem/
orationē/ ꝯfessionē & gratiarumactionē. Itē hrē debēt rōna
le. i. prudētiā & discretionē: scʒ q habeāt qnqʒ colores
i. qnqʒ sensuum coertionē: & sit duplex p spūaliū & tem
poraliū circūspectionē: & quadrata sit p iustitiā & eqlē D
sui & alior mēsurā cōmunē: & habeat duodecim lapi-
des preciosos. i. duodecim articulorum fidē & cognitionē
& noia filiorum israel. i. sanctorum patrū exēpla & dicta &
imitationē: & ꝯtineāt iudiciū/ veritatē & rōnem. Item
debent habere suphumerale. i. virtutē fortitudinis &
ꝯstantie cum duplici onychino: q facit oculos treme
re. i. cū duplici timore/ culpe scʒ & miserie: & cū noībus
filiorum israel. i. cum recordatione & cōpassione aliene &
fraterne indigētie. Tandē vngatur oleo letitie & vnguē-
to diuine gratie p lenitatē & deuotionē: aspergaturqʒ ve-
tuli sanguine p christi passionis recordationem: & sic
erit dño ꝯsecratus p sanctitatem & pfectionē: & sic erit
dignus portare mytrā. i. habere honorē & plationē: &
laminā nomē dei ꝯtinentē. i. spūalē dedicationē. Post
que poterit dñs dicere illud Ezech. Laui te aqua: cinxi Ezech.
te bysso: calciaui te hyacintho: indui te subtilib9: ve- 16.b.
stiui te discoloribus &c. Oleū etiā gratie/ letitie & mi-
sericordie sup istorum capita debebat poni: & hoc ritu de-
bebant ꝯsecrari dño: & ad ministrandū in tabernacu-
lo. i. in officijs ecclesie offerendūqʒ carnē & sanguinē:
scʒ in sacramēto altaris poterūt dño dedicari: nūc per
sacrorum ministrationē/ & post in celū platū fruitionis &
lōgum tentionis. ¶ Itē ideo bene dicitur Exo. Cū laue- Eodem
ris eos aqua/ indues eos vestimētis suis: oleūqʒ san- capi.a.
ctuʒ infundes sup caput eius: & hoc ritu ꝯsecrabitur.
Volens dñs dedicare & ꝯsecrare sibi sacerdotes suos:
pcepit occidi vnū vitulū & duos arietes: & altaris cor-
nua ipsorum sanguine tingi. Aarōqʒ & filiorum aurē dexte- E
ram/ pollicēqʒ pedis & manus dextre sanguine pfun-
di: & vestes eorum sanguine aspergi: & reliquū sanguineʒ
iuxta basim altaris effundi: ipse vero vitulus foris ex-
tra castra debebat cremari. ¶ Sic vero deus pater qn Allego.
voluit sacerdotes. i. fideles specialiter dedicari: fecit
occidi christū p moysē. i. p populū iudeorum: q scʒ chri-
stus dr vitulus singulariter/ pper vnitatē psone. Di
citur etiā duplex aries pper bisormitatē nature. Istū
etiā voluit dñs corporaliter occidi: & extra castra. i. ex-
tra hierusalē immolari. Igitur si dño ꝯsecrari spiritua-
liter voluerimus: necesse est q sanguine passionis sue
p cōpassionē rigamur: & q pollex pedis. i. affectio: pol-
lex manus. i. operatio: extremū auris. i. attētio: vestis
exterior. i. ꝯversatio inde spūaliter aspergant: & q iste
sanguis. i. ista sanguinis cōpassio: sup cornua altaris
i. sup affectiones & desyderia cordis: vel sup cornua. i.
sup basim ipsius. i. sup subditos & inferiores generali
ter effundatur. Sic enī erimus dño ꝯsecrati: & ad mini-
strādū sibi in ecclesia/ seu ad immolationē bonorum ope-
rum digni facti. Ideo bene scribitur/ q sanguis christi Heb.
emundauit ꝯscientias nostras ab opibus mortuis. 9.d.

¶ Capitulū tricesimū Textus: facies quo-qʒ altare ad adolendum thymiama. Moralitatum Capi. XXII

Precepit dñs fieri altare thymiamatis seu in- F
censi de lignis sethim ex auro mundissimo: Histo-
vno cubito longum latumqʒ: & sic non dēm ria.
partem quadratū: in altitudine tamen duo-
bus cubitis mensuratum. Habebat illud altare qua-
tuor cornua: craticulam aureā in medio: & in circuitu
coronam auream seu labium possidebat. Illudqʒ in
sanctuario latebat: & desuper sacerdos thymiama seu
thus

tbus singulis diebus mane ⁊ vespere offerebat: q̄nq̄
etiam cū sanguine ad hoc altare intrabat: ⁊ cornua
eius sanguine ꝯtingebat/scʒ semel in ãno: sicut dicit
Leuit. ¶ Dic ꝙ istud altare est hō iustus/⁊ maxime
Mora litas religiosus: qui de lignis sethim. i. imputribilis ꝑ per
seuerantiã debet esse: ⁊ auro sapientie coopertus/san=
ctitateq̄ ⁊ sapientia totus clarus. Igitur iste dʒ esse
quadratus ꝑ ꝯstantiam: longus ꝑ fidē: latus ꝑ cha=
ritatem/⁊ altus per spem: ⁊ quatuor habens cornua/
scʒ quatuor virtutum cardinalium opulentiam: au=
reolam scʒ in medio. i. inflãmatam ⁊ ardentē ꝯsciam:
coronam desuper. i. future retributiōis ꝓuidentiam.
Iste ergo debet esse in sanctuario paradisi ꝑ bonam
affectionē ⁊ ꝯtēplationē: in seipso debet offerre thy=
miama ⁊ thus. i. deuotionē ⁊ orationē: ⁊ q̄nq̄ etiam
sanguinem. i. diuini sanguinis compassionēʒ/⁊ sue
passionis recordationē. Sic eñ erit altare dñi/⁊ ara
spūalis dñi dei nostri. Si vis dilatare vide supra de
altari holocausti. ca. xxvj. Et dic si vis ꝙ altare signi=
ficat cor ⁊c. vide ibi. ¶ Uel dic ꝙ istud altare qđ erat
Anago gia. absconditum in sanctuario/significat beatos q̄ sunt
in paradiso: qui scʒ sunt aurei/clari ⁊ spectabiles: se=
G cundū ... tbinei/imputribiles/immortales: qui scʒ triplicē di=
mensionem/scʒ tres anime dotes: scʒ altuʒ visionis/
latum fruitionis/longum tentionis habent. Item
quatuor cornua. i. quatuor corporis dotes: scʒ agili=
tatem/claritatem/subtilitatē/impassibilitatē. Illud
ergo altare thymiamatis dicit: qr sancti eterne gl'ie
Eodem cap. b. odoribus recreantur. ¶ Precepit dñs fieri lauachrū
seu lauatoriū in ingressu tabernaculi de speculis mu
lierum que ante fores tabernaculi excubabant: quod
intellexit comestor/ꝙ specula circūquaq̄ illi lauato=
rio ereo erant inserta: vt dum sacerdotes se lauarent/
possent videre si forte haberent in facie aliquid inho
nestum. Erat ergo illud labiū ereum: in quo scilʒ sa=
cerdotes manus scʒ sacrificia oblaturi: ⁊ manus pe=
desq̄ ante tabernaculum federis ingressum lauabãt
Mora litas ¶ Reuera illud labium sacram scripturã significat:
que scʒ de speculis mulierum ante tabernaculum ex=
cubantium. i. de sententijs sanctaꝝ alaꝝ seu ꝑsonarū
nunc in paradiso quiescentiuʒ ꝯstat: qr pro certo ista
est quoddam lauatorium: vbi quilibet pōt maculas
defectuum suoꝝ specularitur cognoscere/⁊ eas mun=
dare ⁊ abstergere: nullatenusq̄ debet ad altare acce=
dere: nec in ecclesie tabernaculo subintrare/nisi ꝓmo
ibi studuerit se lauare. ¶ Uel dic ꝙ illud lauatoriuʒ
Aliter significat penitentiã seu etiam lachrymationem/seu
cordis cōpunctionem: qr scʒ q̄ñ quis intrare vult ad
altare dei/seu ad sacramentū altaris/seu etiam ad se=
cretarium cordis sui per deuotionem: vel etiã ad ta=
H bernaculum paradisi per ꝯtemplationē: vel ad taber
naculum ecclesie per ꝓmotiones: pro certo lauachro
lachrymarum ante omnia se debet lauare: ⁊ speculis
bonoꝝ exemploꝝ se debet videre per cōpunctionem/
⁊ suspirius ꝯsyderationē. Iuxta illud Psal. Lauabo
Ps. 25. b. inter innocentes manus meas: ⁊ circundabo altare
tuum dñe. Et sicut ſm Comestorem tria erãt lauato=
ria ante tabernaculum: scʒ vnum sacerdotum/⁊ aliud
virorum/⁊ aliud mulierū: sic ꝙ etiam in ecclesia tria
sunt genera lachrymarum: scʒ vnum quod est mulie=
rum scʒ impfectoꝝ ⁊ incipiētiū: qđ fit ex timore pene.
Aliud qđ est viroꝝ. i. ꝓficientium: qđ fit ex culpe com
misse dolore. Aliud qđ est sacerdotum. i. holm perfe=
ctorum: qđ fit ex sponsi amore ⁊ ex patrie desyderio ⁊
ardore/necnō ex incolatus ꝓlongatione ⁊ languore.

Psal. Heu mihi qr incolatus meus ꝓlongatus est. Psal. 119. b.
Sicut etiam ponit iste/sacerdos tabernaculū ingre=
diens: nudis ⁊ lotis pedibus subintrabat: ad deno=
tandum ꝙ ecclesiastici debent calciamenta tꝑalium
bonoꝝ de pedibus affectionum deponere/⁊ se per pe=
nitentiã abluere: vt sic possint in isto tabernaculo di=
gne esse. Unde Ios. Tolle calciamenta de pedibus Iosue
tuis: locus enim in quo stas terra sancta est. ¶ Dñs 5. d.
precepit pplm (q̄ñ ipm numerari ꝯtingebat) dare ꝓ= Eodeʒ
cium pro aiabus suis/scilʒ medium sicli pro populo ca. b
qui ad nomen trãsibat: ⁊ sic ipsos a plaga saluãdos Nu. 28.
promittebat. Quod qr non fecit dauid magna pars c.
populi numerati perijt. ¶ Per numerum in scriptu Mora
ra intelligitur ꝑdestinatio diuina/⁊ sue dispositio vo litas.
luntatis. Unde dicitur: Capilli capitis vestri omnes Mat.
numerati sunt. Et vide ꝙ in scriptura mali nō dicunt 10. d.
in numero contenti. Psalmista: Multiplicati sunt A
super numerum. Et Eccl. Stultoꝝ infinitus est nu= Psal.
merus. Ecōtra de iustis dicit: Ecce q̄ñ cōputati sunt 39. b.
idest nolati inter filios dei. Igit dico ꝙ oēs illi qui Eccl. 1.
a deo sunt nolati. i. electi ⁊ predestinati/debent ꝓciuʒ b.
bonoꝝ operum pro aiabus suis soluere: ⁊ dimidium Sap. 5.
sicli/qđ ꝯstat ex decem obolis: qr siclus viginti obo= a.
los habet. i. decem mandatoꝝ legis impletionem dʒ
pro precio ale sue dare: vt sic ipm velit dñs a plaga dã
nationis ꝑpetue liberare ⁊ saluare. ¶ Sicut hic dicit Eodem
Dñs precepit moysi oleum vnctionis fieri ad sacer= cap. c.
dotes vngendum/⁊ ad tabernaculum ꝯsecrandum:
scʒ de myrrha prima ⁊ electa/calamo/cinnamomo/
cassia ⁊ oleo oliuarum: et voluit ꝙ nullus alius tale
vnguentum faceret: q̄q̄ caro humana se tali vnguen
to non vngeret: sed pro tabernaculo/arca vel altari/
aaron ⁊ filijs suis vngendis ⁊ ꝯsecrandis ipm atten= Mora
tius custodiret. ¶ Reuera tale vnguentum est deuo= litas
tio: que scʒ ꝯstat ex myrrha amare ꝯtritionis: ex cala Psal.
mo affabilis orationis. Psal. Lingua mea calamus 44. a.
scribe. Ex cinnamomo odorose ⁊ famose vaporatōis
⁊ opinionis. Uñ dicit: Sicut cinnamomū aromati= Eccl.
ʒans odorem dedi. Ex cassia que ſm Plinium ꝯfert 24. b.
pectori: ardore charitatis ⁊ dilectionis/⁊ oleo pieta= Psal.
tis ⁊ cōpassionis. Psal. Myrrha ⁊ gutta ⁊ cassia a ve 44. b.
stimentis tuis/a domibus eburneis. Qui enim istas
quinq̄ spēs habuerit: scʒ cōpassionē/dilectionē/⁊ fa=
mosam opinionē/orationē/⁊ amarã ꝯtritionē: ipse ꝑ
certo poterit in corde suo vnguentū deuotōis ꝯficere B
quo tabernaculum mētis poterit inungere: ⁊ sacerdo
tem cū suis filijs. i. orationē cū operibus suis bonis
poterit dño ꝯsecrare. vnde dicit: Unguento ⁊ varijs Pro.
odoribus delectat cor. ¶ Uel dic ꝙ vnguentuʒ illud 27. b.
significat ꝑfectionē diuine doctrine: qua ꝑ certo ca= Aliter
ro humana. i. carnalium vel secularium vita non est
per adulationē vngenda: imo in vsus tabernaculi/et
in vtilitatē ecclesie/⁊ laudem dei ⁊ sanctoꝝ est solum
modo expendenda. ¶ Uel dic ꝙ vnguentū deuotōis Aliter
⁊ diuine grē non est cuiuslibet volentis: sed quib9 da
tum fuerit desuper. Sacerdotes eñ/tabernaculum ⁊
vasa. i. viri sancti tali vnguento vnguntur: alij ꝙ ad
hoc nullaten9 admittunt. ¶ Precepit dñs fieri thy=
miama odoris suauissimi de diuersis aromaticis spe
ciebus: scʒ stacten/thure/onicha/galbano: mandãs
ola in puluerem redigi: ⁊ exinde incensum sibi fieri:
ipsumq̄ sibi super altare aureum in sanctuario offer=
ri: ⁊ noluit ꝙ talis incensatio vel talis puluis in vsus
humanos cederet: quinimo precepit ꝙ quicūq̄ tali Mora
odore se delectari vellet/de suo pplo experiret. ¶ Per litas

apo.8.a incensum intelligitur oratio vel diuini cultus exhi
bitio: quā scʒ sibi dn̄s specialr̄ vult reseruari/ τ nulli al
Esa.42 teri cōmunicari. Esaias: Gloriā meā alteri nō dabo:
b. nec laudē meā sculptilib⁹. Nō vult ergo ꝙ hūana ca
ro.i. quicūqꝫ hō mortalis tali incēso.i. cultu diuio si
bi exhibito vtat̄: nec in eo quōlibet delectet̄: quemad
modū fecit alexāder/ qui fecit se sicut deum adorari: τ
gaius cesar/ qui statue sue fecit thurificari: quia reue
C ra ols talis merito perit: ipsumqꝫ deus destruit τ con
fundit: exemplo herodis de quo dicit̄/ ꝙ continuante
act.12.d populo/ τ sibi voces dei τ non hominis acclamante.
i. laudes diuinas sibi dicente/ τ eo in talibus glorian
te: percussit eū angelus dn̄i/ τ cōsumptus a vermibus
expirauit. Aduerte aūt ꝙ illud incensum orōnis τ la
trie cōstare hʒ ex thure: cuius fumus sursum ascēdit.
i. ex contēplatione: ex galbano/ cuius gutta ignee est
nature.i. ex feruēti delectatione: ex stacten/ q̄ idē est qd̄
myrrha electa.i. ex amara cōsyderatione τ cōtritione:
τ onicha/ q̄ s̄m Comestorem est ostreola modica ad si
militudinē humani vnguis: que scʒ est corporis extre
mitas.i. ex perseuerātie cōtinuatione: iuxta illud apl̄i
i.tes.5.d Semper τ sine intermissione orate. Et sic de tali thy
miamate dicet̄ illud Ecclesiastici. Vnguentarius fa
ecc.38.a ciet pigmēta suauitatis. Et bene dicit̄ suauitatis: q̄
vere talis oratio domino est suauis.

Capitulum tricesimumsecundum Textus: Videns autem populus quod moram faceret moyses. Moralitatū Cap̄. XXIII.

Histo-
ria. Cum moyses esset in monte cū dn̄o legē acce
ptur9: ibiqꝫ quadraginta diebus τ nocti
bus ieiunasset: videns populus qd̄ nō redi
bat/ petijt ab aaron quod faceret sibi deos/ q̄
scilicet eos precederēt in deserto. Acceptis ergo inau
ribus mulierum τ liberorum proiecit in ignem: τ scd̄ʒ
D quosdam opere diabolico vitulus conflatilis/ vel sal
tem caput vituli in igne formabatur. Quod videns
populus ipsum adorat τ letatur: τ lusibus τ cōuiuijs
delectatur. Sedit inquit populus manducare τ bibe
re: τ surrexerunt ludere. Moyses ergo populum vi
dens idololatrasse: τ suis vestibus nudatum esse: vitu
lum in puluerem comminuit: τ in aquis impositum
populum bibere precepit. Et s̄m Comestorem statim
in barbis virorum qui principalius rei erant: signuʒ
sue idololatrie apparuit: propter quod moyses voca
tis leuitis/ ipsos ad occidendos fratres suos/ scilicet
illos qui miraculose signum idololatrie sue portabāt
misit. Ponat inquit vir gladium super femur: τ trans
eat per medium castrorum: τ occidat fratrem τ ami
cum suum τc. Isti ergo proprijs amicis et fratribus
non parcentes/ eos occiderūt: τ sic crimen idololatrie
Tropo-
logia. vindicauerunt. Per istum vitulum moralit̄ loquē
do intelligitur peccatum luxurie: quia scilicet vitul9
animal est lasciuum. Per moysen intelligitur prelat9
superior: per fornacem intelligitur diabolica tētatio:
per inaures mulierum intelliguntur imaginationes
τ oblectamina feminarum. Et ergo dico quod cum
moyses.i. prelatus bonus est absens: ita quod per q̄
draginta dies/ id est magna tempora moratur quod
non visitat plebem suam: reuera sepe fit quod popu
lus subditorū conuertit se ad deos alienos/ id est ad
vitia τ peccata: ipsosqꝫ adorat τ diligit/ τ cultum do
mini derelinquit. Constat enim quod absentia bono
rum prelatorum: dato quod ex causa legitima sint ab
sentes: tamen est sepissime causa criminis subditorū:
quia nec iste populus vitulū adorasset/ si semper moy
ses presens fuisset. Tūc enim maxime diabolus in for
nace tentationis ex inaurib9.i. mulierū tentationib9: E
vitulū.i. peccatum luxurie sibi conflat: quē scilicet po
pulus libenter adorat: ita ꝙ ludis τ cōuiuijs vacat: τ
virtutum vestibus se denudat. Quia reuera q̄ luxurie
famulat̄ τ seruit/ libenter cōuiuijs τ ludis intendit: τ
virtutū τ honestatis vestimenta relinquit: suasqꝫ igno
minias ꝓpalat: faciliter etiā ostēdit: vnde ipsa luxu
ria pōt ipsi dicere luxurioso illud Hieremie: Nudaui bie.13.d
femora tua ꝯtra faciē tuā: τ apparuit ignominia tua/
adulteria tua/ τ hinnitus tuus/ τ scelus fornicatiōis
tue. Moyses ergo.i. p̄latus rediēs: τ sui'dictū ppl̄m in
absentia deliquisse vidēs: solet vitulū.i. pctm̄ luxurie
vilipēdere/ pulueriʒare/ τ etiā vilius puluere demōstra
re: populūqꝫ debet ad aquā.i. ad potum lachrymarū in
uitare: τ sic facere ꝙ in barbis eorū.i. in exteriori ap
parētia possit eorꝫ pctm̄ scʒ per penitentiā τ displicen
tiā apparere: τ sic debet leuitas.i. p̄dicatores mittere:
q̄ fratres suos q̄ deliquerunt/ debēt gladio verbi dei per
cutere: τ carnē.i. carnalitatē in eis occidere: vt possint
spm̄ suscitare. Isti etiā leuite.i. p̄dicatores/ nulli om
nino debēt parcere: nec fratrē aut amicū palpare: sed
oēs in quib9 signū peccati viderūt/ debent arguere vel
punire. Vn̄ Ezech. Transite per ciuitatē sequentes eū Eze.9.b
τ percutite: nō parcat oculus vester neqꝫ misereamini.
Senē/ adolescentē/ virginē/ paruulū/ τ mulieres inter
ficite. Vel dic ꝙ vbi de fide agit̄/ nullus etiā debʒ ꝓ Aliter
pinquis indulgere: sed pro fide zelare/ τ ꝓ iustitia di f
micare. Vel dic ꝙ aqua significat mūdi sciētias: q̄ Aliter
s. puluerē vituli.i. auaritiā τ elationē superbie secum
portant. Puluis enī auaritiā/ vitulus vero superbiā
significat. Illi ergo q̄ talibus aquis.i. mūdi scientijs
inebriant̄: statim eorꝫ barba.i. eorū prudentia signo
superbie cōsignat̄: quapropter a fratrib9 suis.i. ab an
gelis in iudicio finaliter occidentur.

Capitulū tricesimūquartum textus. Ac deinceps: precide ait tibi duas tabulas. Moralitatum. Capitulum. XXIIII.

Cum moyses ascendisset in montem ad dn̄ʒ/ Histo-
τ legē ab eo suscepisset/ τ tandem ad ppl̄ʒ de ria.
scenderet: tanta gl̄ia in vultu suo apparuit/
ꝙ ppl̄s ipm̄ respicere non valebat: quinimmo
facies eius cornuta erat ex consortio dn̄i: quod tn̄ ipse
moyses ignorabat. Radij enī splendoris de vultu ipi
us emicabāt/ q̄ cornutā similitudinē pretendebāt. Qua
propter moyses velamē ante faciē suā posuit/ cū pplo
loquebat̄: ne scʒ tā mirabili claritate intuentiū facies
lederent̄: sicut dicit̄ Exo. xxxiiij. Si vis dic qd̄ acci Mora
dit quandoqꝫ loquendo spiritualiter moysi: qui inter litas
pretatur assumptus de aqua.i. illis qui de aquis mū
dane fluxibilitatis ad religionem vel ecclesiam assu
muntur/ scilicet viris perfectis τ religiosis. Quia re
uera sepe fit quod ad montem contemplationis ascē
dunt: τ cum deo consortium τ familiaritatem contra
hunt: τ quendam splendorem alte τ honeste conuersa
tionis exinde suscipiunt τ acquirūt: ꝓpter qd̄ ita fit/
ꝙ ppl̄s.i. seculares in valle seculi remanētes/ talē splen
dorē insolite cōuersatiōis respicere nō pn̄t: sed potius G
ipsos cornutos.i. superbos τ elatos/ hypocritas τ su
perstitiosos esse credunt: quis in veritate ipsi cornua
superbie non habeant: nec se cornutos estiment seu
credant: immo sue superbia radios virtutum de se
ejiciant τ emittant. Quia pro certo illud est verum/ ꝙ
bonus religiosus τ humilis quandoqꝫ superbus cre
ditur/ quando virtuose τ singulariter conuersatur: si

cut de

ma.11.c cut de Joāne bapti.dicebat/vbi dicit: Uenit ioānes
nō manducās neq̄ bibēs/⁊ dicunt: demoniū habet.
Quid ergo? Pro certo talis moyses.i.talis vir perfe-
ctus ad curandū mala/⁊ maloꝝ iudicia: debet splen
dorē cōuersationis ⁊ virtutū suarū abscondere: ⁊ pal-
lio cuiusdā affabilis exterioris vite induere: vt sic pos
sit se alijs cōformare: ⁊ splendorē sue sanctitatis abscō
dere vel velare: dicēs de talib9 male iudicantib9 illud
deu.32.c Deutero. Abscondā faciē meā ab eis: ⁊ cōsyderabo eo
Aliter rum nouissima. ¶ Uel dic q̄ multi sunt sicut moyses
q̄ scꝫ q̄n ascendūt in montē cōtemplationis/⁊ diuinū
cōsortiū se sentiūt per deuotionē habuisse/solent cor-
nuti effici ⁊ superbi: in tantū q̄ alios solent cōtēnere/⁊
se sanctos pre alijs reputare: ⁊ pallio pompe exterio-
Allego ris vultū suū operire. Alij igit tales nō solent libenter
ria respicere/sed eos potius abhorrere. ¶ Uel dic q̄ moy
ses significat legē/q̄ scꝫ duo cornua.i.duo testamenta
cōtinet: que tū p̄pls iudeoꝝ nō videt: quinimo gloriā
h ⁊ ministeriū legis videre nō potuit: sꝫ potius incredu
2.co.3.d litatis velamine se vestiuit. Unde aplūs. Usq̄ in hodi-
Eo.c.d. ernū diē cū legit moyses. velamen est positū sup corda
exo.4 b eoꝝ. ¶ Moyses legitur habuisse faciē splēdidā ⁊ pre
Mora- splendore cornutā: manū tū legit habuisse leprosam.
litas. ¶ Sic vero hypocrite faciē cōuersationis habent splē-
didā ⁊ honestam: ⁊ pre splendore conuersationis quā
habēt cornua superbie p̄tendentē: ⁊ alios etiā super-
be cōtemnentē: ⁊ alios p̄terue cornibus ferientē: ⁊ tū
constat q̄d manū operationis habent leprosam/⁊ im
piā/⁊ immūdā: sicut patet ad literā de multis malis
ecclesiasticis ⁊ alijs: qui quanto sunt in facie i. in ap-
parentia pulchriores: vel in mente quo ad cōscientias
clariores: tanto sunt in manibus id est in operationi
Ge.27.c bus turpiores. Unde dicitur. Uox quidem vox iacob
est: sed manus/manus sunt esau.

¶ Caplm quadragesimū: textus. Locutus-
q̄ est dñs ad moysen: dicēs. Mēse prio. Mo
Histo- ralitatum. Caplm.XXV.
ria.

Exodi.xl.dicitur: quod tabernaculo comple-
to preceptum est quod ipsum tabernaculum
erigeretur: quodq̄ vnctionis oleo vngeretur
Posuit ergo moyses in erecto tabernaculo
arcam cum propiciatorio ⁊ duobus cherubin/⁊ alta-
re incensi: velum ⁊ candelabrum luminis ⁊ mensam p̄
positionis. Añ tabernaculum vero posuit labium cū
aqua: altare cum igne: atriuꝫ cum tentorijs ⁊ colūnis.
Anago Quibus factis/operuit nubes tabernaculū: ⁊ gloria
gia. domini impleuit illud. ¶ Dic q̄ tabernaculuꝫ est ala
beata/que scꝫ postq̄ est cōpleta virtutibus. Moyses.
A i.deus ipsaꝫ in celo erigit: ⁊ oleo perpetue consolatio
ps.18.b nis inungit. Psal. In sole posuit tabernaculum suū.
Igitur isti adiungitur altare.i.christus: arca.i.beata
virgo: cherubin.i.angeli: propiciatoriuꝫ/id est dei mi
seratio: velum/id est dei protectio: candelabruꝫ/id est
dei cognitio: mensa/id est beata fruitio: lauatorium/
id est perpetua refrigeratio: altare cum igne/id est fer
Aliter uens dilectio: tentorium seu atrium/id est eterna mā-
sio ⁊ habitatio. ¶ Uel dic quod tabernaculuꝫ est ho-
mo iustus: vbi est arca profunde humilitatis/propi-
ciatorium pietatis/altare incensi orationis/cherubin
contemplationis/candelabrum discretionis/mensa
elemosyne ⁊ fraterne compassionis/lauatorium con-
Allego- tritionis ⁊ confessionis/atrium hospitalitatis/colū-
ria. ne constantie ⁊ firmitatis ⁊c. sicut supra. ¶ Uel dic q̄d
tabernaculum est ecclesia vbi scilicet est arca/id est bo
ni prelati: tabulis legis/virga iustitie ⁊ māna deuotio
nis repleti: ⁊ propiciatorio miserationis operti. Alta
re incēsi homines deuoti: cherubin hoīes scientifici:
candelabrū viri luminosi: ⁊ mensa viri pij pauperū nu
tritiui: lauatorium/id est cōfessores: altare holocausti
vbi carnes cremabant/id est penitentes: atriuꝫ/id est
alios hospitantes. Tale ergo tabernaculū/id est talis
persona sctā ⁊ perfecta: a moyse/id est a deo vel prela-
to meretur p̄ p̄motionē tēporalē ⁊ eternā erigi: ⁊ oleo cō
solationis vngi: ⁊ p̄ honorē ⁊ reuerētiā coli: ita q̄ glo
ria dñi talē implebit: ⁊ ista mediante alijs apparebit:
ita q̄ de eodē dici poterit illud Apocal. Ecce taberna ap.12.a.
culum dei cum hominibus. B

¶ Libri Exodi Moralitatum finis.

Liber Tertius Morali
tatum super Leuiticum.

¶ Capitulum primū Textus: Uocauit au
tē moysen: ⁊ locutus est ei dominus de taber
naculo testimonij: dicens: Loquere filijs is
rael et dices ad eos. Homo qui obtulerit ex
vobis hostiam domino de pecoribus.
Moralitatum Capitulum.I.

Iber leuiticus Hysto-
ria.
agit de sacrificijs ⁊ holocaustis.
Holocaustum autem dicebatur
antiquitus sacrificium illud q̄d
totum offerebatur: ita quod ni-
hil sacerdotibus relinquebatur
aut diuidebatur. Debebat ergo
esse aīal mundū ⁊ sine macula corporis q̄licūq̄: q̄ scꝫ nō
cecū/nō fractū/nō impetiginosuꝫ ⁊c. sicut infra. Debe
batq̄ ante oīa sacerdoti offerri: pelle sua excoriari: per
mēbra debebat diuidi: ⁊ ipsa membra cuꝫ capite/pedi
bus/cauda ⁊ intestinis debebant lauari: ⁊ tandem su Mora-
per altari cremari. ¶ Per tale holocaustum quod di litas.
citur ab holon quod est totum/⁊ cauma incendium/ C
quasi totum incensuꝫ: possunt intelligi illi qui se deo
totos offerunt: ⁊ qui de propria voluntate sua nihil si
bi retinent: sed totum: cor ⁊ corpus deo tribuunt ⁊ cō-
mittunt: sicut ad literam sunt boni religiosi ⁊ perfecti
qui reuera primo debent esse mundi per puram inten
tionem: nullam prorsus sub vellere conuersationis ha
bentes maculam.i.hypocrisim vel infectionem: ⁊ ta-
les debent offerri sacerdoti per peccatorum suorum
confessionem. Pellem debent deponere.i.omneꝫ ma-
lam precedentem conuersationeꝫ: ⁊ membra sua.i.mē
bra sue vite debent concidere ⁊ diuidere per consyde-
rationem ⁊ contritionem/⁊ per omnium membroruꝫ
suorum occupationem: omnia debent lauare ⁊ purifi
care per lachrymosam compunctioneꝫ: caput cogita-
tionis/pedes affectionis/intestina delectationis: cau
dam mali propositi ⁊ durationis debent adiungere:
⁊ omnia a peccati sorde lauare ⁊ abstergere: ⁊ cuncta
super cordis altare per charitatem domino concre-
mare. Holocaustum enim domino in odorem sua-
uitatis redditur/quando tota vita hominis in alta-
ri religionis per penitentiaꝫ domino dedicatur: ⁊ q̄ñ
sibi nihil retinet per manum sacerdotis.i.prelati: sed ps.65.c
deo totaliter dedicatur. Psal. Holocausta medulla
ta offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi bo

Aliter, ues cũ hircis. ¶ Uel dic sicut hic dicit: oblato aïali sa
cerdotib9/ipi sacerdotes debẽt manũ super caput ho
stie imponere: sanguinẽ fundere: pellẽ detrahere: art9
in frusta cõcidere: ⁊ sup struem lignoꝝ oĩa dño ↄcre
mare ⁊c. sicut sup̄. Sic vere qñ q̃s se offert sacerdoti/
vt manũ ꝓ absolutionẽ sibi imponat: vtpote qñ venit
D ad ↄfessionẽ/pculdubio sacerdos añ oĩa dꝫ facere: q̃d
sanguis. i. pctm̄ ꝑ cõfessionẽ fundat: ꝙ pellis. i. oĩs ex
cusatio tollat: ꝙ oĩa mẽbra peccati scindant ⁊ diuidã
tur/⁊distinctim inuestigent: ꝙ sup ligna. i. sup crucis
memoriã/vel sup sctõꝝ exẽpla bõ cõstituat: ⁊ ꝙ caput
intentiõis/pedes affectionis/intestinuꝫ interioris de
lectationis emundetur: ⁊ ꝙ hic totus domino totali
ter offeratur: ⁊ per charitatis incendiũ comburatur.
Aliter. ¶ Uel dic ꝙ sacerdos sanguinẽ hostie dꝫ super altare
fundere: inquantũ pro peccato confitentis debet corã
altari per deuotionẽ ⁊ orationem intercedere ⁊ insta
re. Infra quarto. Hauriet sacerdos de sanguine/infe
rens illũ in tabernaculũ. Quando de capris ⁊ ouibus
fiebat holocaustũ: necesse erat ꝙ fieret de anĩali ma
sculo ⁊ anniculo. Sic vero quando simplices in reli
gione se holocaustũ deo volunt facere: ipsi debent an
niculi. i. iuuenculi se dño offerre/⁊ religionem intrare
eccl. ii. c vel ad quecũqꝫ bona oꝑa ab iuuẽtutis primordijs se
Eo. c. d. donare. Unde Ecclastes. Mane semina semen tuũ: ⁊
vespere ne cesset manus tua. ¶ Quãdo de auibus fie
bat oblatio seu holocaustũ dño/semper debebat fieri
vel de turturib9/vel de pullis columbaꝝ: que sunt aues
Mora- gemebunde. Nulla eñ altera auis omnis sacrificijs
litas. erat apta: nullaqꝫ alia inter sacrificia nominat. ¶ Sic
vero nulla auis volans. i. nulla persona in altitudine
sciẽtie vel mũdi eminentia est deo grata: nec sibi of
ferri seu p̄sentari digna: nisi sit colũba per simplicita
E tẽ/turtur per castitatẽ/gemebũda per ↄtritiõis ⁊ timo
ris acerbitatẽ. Sole eñ aues gemebũde domino sũt
accepte: qꝛ scꝫ soli illi qui de peccatis libẽter gemunt/
ps. 50. d domino fiunt grati. Ps. Sacrificiũ deo spũs ↄtribu
Eze. 9. b latus ⁊c. Ezechie. Signa thau super frontem virorũ
gementium ⁊c. ¶ Quando de auibus fiebat holocau
stum/seu etiam quodcunqꝫ sacrificium: sacerdos de
bebat auem ad altare referre/caput ad collum re
torquere: pellem pro parte rumpere: ⁊ sanguinẽ supra
crepidinem altaris effundere: ⁊ plumas ⁊ vesicam ex
tra proijcere: ⁊ in loco vbi reponebant cineres iuxta al
tare reponere. Ascellas etiam auis debebat confringe
Mora- re ⁊ cassare: ferrumqꝫ super auem non debebat leuare/
litas. nec eam diuidere vel secare: sed magis integram do
mino immolare. ¶ Per aues charissimi intelligunt
viri spirituales/sursum per contemplationem volan
tes: quia pro certo in oblatione qua ipsi seipsos offe
runt domino/multa sunt attendenda: quia videlicet
isti primo caput cordis sui retorquent ⁊ reflectunt per
suipsius consyderationem ⁊ discussionem/pellẽ cor
poris sui rumpunt per penitentiam ⁊ afflictiones: san
guinem deliciarum ⁊ peccati defluere faciunt per ab
stinentiam vel per compassionem: plumas diuitiarũ
deponunt per elemosynam ⁊ affectionem/vel per con
temptum ⁊ abdicationem. Uesiculam superbie pro
ijciunt per humilitatem ⁊ subiectionem. Et hec om
nia in loco cineris deponunt per sue mortis ⁊ incine
rationis meditationem: ascellas ⁊ brachia affectuũ
suorum confringunt per temperantiam ⁊ modifica
F tionem seipsos non diuidunt per affectionum sua
rum ad diuersa appetibilia dispersionem: nec ꝑ amo
ris sui ad mundum/carnem ⁊ amicos dispersionem:

sed magis semetipsos integros immolant per tota
lem sui deo oblationes/⁊ per gñalem cordis ⁊ corꝑis ps. 53. b
ad diuinũ seruitiũ dedicationẽ. Ps. Uoluntarie sacri
ficabo tibi: ⁊ confitebor nomini tuo domine/quoni
am bonum est.

¶ Capitulũ tertiũ Textus. Q̃d si hostia pa cificoꝝ fuerit ei9 oblatio: ⁊ de bobus volue rit offerre marẽ siue feminã: imaculatã of feret corã dño. Moralitatũ. Cap̄. II.

Histo- De sacrificijs votiuis quedam dño dabant: ria.
quedam sacerdotibus assignabantur: que
dam vero ipsis sacrificantibus dimitteban
tur: dominus habebat renes/sanguinẽ ⁊
adipem: sacerdos habebat armum ⁊ pectusculum; sa
crificans vero pro se ⁊ suis habebat residuũ: sicut pa
tet Leuit. iij. ⁊ vij. ¶ Sic vero de omnibus bonis no Mora-
stris debemus generaliter facere tres partes: qꝛ scilicꝫ litas.
vnã partem debemus deo offerre: ⁊ in vsus altaris sui
seu pauperum suorum expendere. Partem debemus
sacerdotibus tribuere: ⁊ christi ministris decimas et
primitias erogare. Partem vero debemus nobis re
tinere/⁊ nostris ⁊ famulis nostris reseruare. ¶ Uel
dic quod ista hostia. i. illa persona que domino vult Aliter.
offerri ⁊ specialiter dedicari/debꝫ in tria diuidi: quia
scilicet deus debet habere renes ipsius per castitatẽ/
sanguinem crudelitatis sue per benignitatem/⁊ pin
guedinem delectationis ⁊ voluptatis sue per absti
nentiã ⁊ macerationẽ. Sacerdotes ṽo ⁊ mistri dei de G
bẽt de eo habere armũ dexterũ/id est subsidiũ ⁊ sustẽ
tationẽ: ⁊ pectusculũ vbi est cor/id est amorem ⁊ dile
ctionẽ. Residuũ debẽt habere dñi ⁊ amici sui per serui
tiũ ⁊ subuentionẽ: qꝛ pro certo quilibet homo debet
se in tria diuidere id est labores et obsequia sua in
tria distinguere: et de seipso debet partem deo/par
tem sacerdoti/id est prelato: ⁊ partẽ sibi vel proximo ecc. 25. a
erogare. Unde de talibus dicitur. In tribus benepla Eo. ca. c
citũ est spiritui meo. ¶ Cauda nõ precipit offerri/nisi
quãdo de ouib9 erat hostia. Non eñ fit mentio ꝙ de
beret offerri cauda boum vel hircorũ: sed solũmodo
arietum vel agnoꝝ: sicut apparet Leuit. iij. ¶ Boues Mora-
possunt significare tardos ⁊ negligentes: hirci vero litas.
fetidos ⁊ peccatores. Oues vero simplices significãt
⁊ innocentes. Itẽ dicas/quod cauda que est finis/cõ
muniter significat perseuerantiam operis: que pro
certo tunc a domino acceptatur/quando circa opus
virtuosum versatur: ⁊ propter hoc caudam bouis et
hirci/id est perseuerantiam negligentium et immun
dorum reprobat. Ouium vero/id est simplicium
et innocentium perseuerantiam approbat et acce Aliter
ptat: quia videlicet deus perseuerantiam in bono
diligit: perseuerantiam vero in malo odit. ¶ Uel
dic quod bos significat negligentiam/hircus im
mundiciam: quorum perseuerantie non sunt bo
ne: ouis vero significat innocentiam: cuius per ex. 29 d.
seuerantia est optima. Unde Exodi. Tolles de H
ariete adipem et caudam et aruinam. ¶ De Eo. ca. c
us specialiter omnem adipem hostiarum sibi vo
luit retinere: et potissime tria genera adipum: sci
licet adipem vitalium/adipem iecorum/et renum.
Istos enim adipes voluit deus de sacrificio om
ni sibi dari: et inde ignem suum in altari nutri
ri. Renes etiam ilia et sanguinem sibi retinuit:
et hec omnia sibi concremari mandauit: cun
cta vero

cta vero alia alijs dereliquit. Et sic patet quod de-
us in sacrificio eligebat hostiarum interiora: et alijs
Mora- dimittebat exteriora. ¶ Sic reuera de⁹ in homine in-
litas teriora eligit: exteriora vero faciliter pretermittit: quia
si interiora nostra domino concedimus / satis de exte-
rioribus nostris voluntatē nostram facere possum⁹.
Nec indignatur dominus si exterius recipimus ali-
quam consolationem: dum tamen ordinemus ad de-
um omnē interiorem affectionē. Iste ergo vult / ꝙ illi
offeramus omnem adipem vitalium / id est amorē vi
te proprie: adipem renum / id est amorem filiorū a no
bis generatorum. Uirtus enim generatiua consistit
in renibus: adipem iecoris / quod scʒ amare cogit: id
est affectionem ꝛ amorem suorum ꝛ amicorum. Et bre
uiter quicquid interius amamus / totum domino of-
ferre / ꝛ ad eum ordinare debemus: Renes etiam / id est
carnis delectatio: sanguis insuper / id est quicunqʒ ira
cundie motus et inflammatio: debent per penitentiā
cremari: ꝛ igne diuini timoris / contritionis ꝛ dolo-
ris / ac ardore diuine dilectionis comburi / ꝛ domino
offerri et ad eum ordinari: Adeps enim bone affectio
A nis ignem charitatis in altari cordis solet nutrire: et
ideo ipsum sibi vult dñs specialiter reseruare. Unde
Leui. 3. ibidem dicitur in libro Leuitic. Omnis adeps domi
d. ni erit iure perpetuo in generationibus et cunctis ha
bitaculis vestris: nec sanguinem nec adipem comede
Aliter tis. ¶ Uel dic quod triplex pinguedo triplicem con-
cupiscentiam denotat: quam scʒ domino immolat /
quicunqʒ eam amore dei dimittit: et inde per charita-
tis incendium sese priuat. Leuitici sexto et alijs pluri
bus locis dicitur: quod sacerdos: qui offert sacrifici-
Leui. 7. um / debet habere pellem eius Et infra etiam dicitur:
a. quod panes qui offeruntur / siue fuerint in sartagine
siue in craticula / siue in clibano cocti: sacerdotis erūt
a quo offeruntur. Pellis est substantia temporalis.
michee Unde dicitur. Uiolenter tollitis pelles eorum desu-
3. a. per eis: ꝛ carnem eorū desuper ossibus eorum. Qui
comederunt carnem populi mei: ꝛ pellem eorum de-
super excoriauerunt: ꝛ ossa eorum confregerunt et cō
ciderunt sicut in lebete: ꝛ quasi carnem in medio olle.
Ergo quando aliquis sacerdos. i. aliquis sacra dans
suis predicationibus et inductionibus: deo offert ali
quod sacrificiū. i. conuertit ad deū aliquē peccatorem
reuera ipse debet habere ꝛ ab eo percipere pellē substā
1. co. 9. b tie temporalis: quia sm̄ apostolū: Qui spiritalia semi
nat nō est magnū quod pro sustentatione sua tempo-
ralia metat. ¶ Cum sacerdos peccabat / et deū placa-
re volebat / accipiebat vitulum et eū immolabat: san
guinem eius intincto digito velum septies asperge-
B bat: ꝛ eadem cornua altaris incensi interius intinge
bat: reliquū vero sanguinis super altare holocausti
fundebat: et vna cum renibus et adipibus combure-
bat: carnem vero cum pelle ꝛ fimo extra castra porta-
bat: et ea ibi in loco mundo vbi infundebantur cine-
res incendebat. Idem autem per omnia fiebat quan-
do synagoga vel populus delinquebat: ꝛ sic quotiēs
sanguis hostie in sanctuarium inferebatur / nihil de
Allego hostia relinquebatur / sed totū domino cremabatur.
ria. ¶ Allegorice per sacerdotem potest intelligi adam:
per synagogam populus ab eo deriuatus: per vitulū
vero intelligitur christus. Istud igitur certum est / ꝙ
pro tollendo peccato sacerdotis et sinagoge. i. ade et
populi: necesse fuit occidi vitulū. i. christum: sangui-
nemqʒ eius super altare crucis fundi: ꝛ ibi adipem et

renes sue interioris affectionis igne charitatis accē-
di. Nulla enim charitas fuit maior ꝙ qđ vellet pati
deus pro homine / innocens pro peccatore / iustus pro
iniustis / bonus pro malis. Unde dicitur. Maiorem
charitatem nemo habet / quā vt animam suam ponat ioā. 15. b
quis pro amicis suis. Uelum etiam tabernaculi. i. ip-
sum tabernaculū paradisi isto sanguine septies fuit
a spersum inquantum ipsum celum per christi sangui
nem mediante spiritu septemplici fuit a ruina ange-
lica reparatum. Inde etiam altare incensi. i. deus pa-
ter tangit: inquantū isto mediante sanguine peccato
ribus cōplacat. Unde dicit apostolus: Pacificans ꝑ Col. 1. c.
sanguinē crucis eius / siue q̄ in terris sunt / siue q̄ in ce-
lis. Iste ergo extra castra. i. extra ciuitatē fuit ꝑ passio
nē cremat⁹: ꝛ ibi igne. i. sole fuit assat⁹. Et qꝛ i omnib⁹
membris passus est: ideo dicit fuisse totus incēsus et
cōbustus. Unde dicit Esaias: A plāta pedis vsqʒ ad C
verticē nō est in eo sanitas. ¶ Uel dic moraliter / ꝙ qñ Esa. 1. b
quis vult peccatum suū redimere / et dominū placare: Mora-
ipse pro certo debʒ vitulū. i. abstinentiā carnis sue deo litas
per penitentiā immolare: sanguinē suū. i. peccatū per
cōfessionem fundere: velū. i. deū: septies. i. ꝑ septē mi-
sericordie opera: isto sanguie. i. ꝓ isto peccato asper-
gere: ꝛ altare incensi. i. orationē isto sanguine inquan
tū debet / ꝓ suo peccato orationis locum et officiū fre
quentare: quia scʒ iste altare incēsi ꝓ sanguine tangit /
q̄ pro peccato suo ad altare accedit / et orationē facit.
Igit talis debet renes totius voluptatis / adipē tot⁹
affectionis / ꝛ sanguinem peccati et infectionis sup al
tare holocausti. i. super cor suū ꝑ cōsyderationē pone-
re. i. totū ibi per contritionē incendere. Pellem vero
fimū ꝛ carnes. i. malam priorē conuersationē / que est
pellis: malā primā īfamiā / que est fimus: malā primā
vitā / que est caro: debʒ extra castra ecclesie ꝓiicere: ꝛ to
tū igne penitentie ibi cōcremare: ꝛ sic peccatū suū po-
terit expiare ꝛ se dño concordare. ¶ Uel dic ꝙ tunc sa-
cerdos peccatū suū et populi expiat / qñ sanguinē vi- Aliter.
tuli. i. memoriā sanguinis et passiōis dñice. i. sacramē
tū eucharistie dño imolat: ꝛ in altari cordis sui ꝑ cō-
passionē cremat: ꝛ qñ carnē et pelles extra castra por-
tat. i. quādo ipm̄ extra ciuitatem fuisse passū memo-
rat. Apostolus: Exeamus ad deū extra castra / impro-
periū eius portantes. Ubi fit mētio de pctō sacerdotis heb. 13.
Dicit sic si sacerdos q̄ inunctus est peccauerit / faciēs c.
delinquere populū ꝛc. Itē ibidē nō ponit si peccauerit D
ꝑ ignorātiā: sicut fit qñ agit de pctō synagoge. Item
ibi nō ponit qñ aliquis ꝓ eo orare debeat: de synago
ga vero dicit / ꝙ sacerdos ꝓ eo orare debeat. In istis
ergo notatur grauitas pctī sacerdotis. Primo qꝛ pec
care facit ppl̄m / inquantū peccatū sacerdotū a popu
lo faciliter trahit in exēplū: Secūdo: qꝛ ignorātia nō
pōt eū excusare / inquātū scʒ iste tenet legē dei scire: et
inter leprā distinguere: quod tñ non est sic de populo:
quē quādoqʒ potest ignorātia excusare. Tertio: qꝛ pro
ipso nō est qui orationē vel oblationē faciat: qñ ipse
qui ꝓ alijs orare debebat peccat. Unde: Quis mede-
bit incantatori a serpente ꝑcusso? Unū videtur hic Ec. 12. c.
supponere / ꝙ in hostia ꝓ peccato non debebat poni
nec thus nec oleum. Sic vero ipse qui seipsum deo ꝓ
peccatis inmolat. i. ille q̄ penitet pro peccato: non de
bet habere oleum. i. leticiā: sed magis dolorē ꝛ contri
tionem. nec thus. i. spem suauitatis eterne. sed potius
tormenti timorem ꝛ consyderationē. videlicet quod
penitens magis debet tristari quā letari. i. magis ti-

mere tormenta/ꝙ sperare premia. Unde dicitur: Si
ro.13.b. malefeceris/time. Unum satis notabile scribitur hic:
et etiam infra capite sexto: quia scilicet vbi holocau-
stum solebat immolari: potuit etiam immolari victi-
ma pro delicto. Holocaustum autem totum combu-
E stum/iustum significat: hostia vero pro peccato peni-
tentes designat. Idem ergo dicitur esse locus immo-
lationis amborum: ad denotandum quod ad eundē
gradum gratie vel glorie potest penitens post lapsū
attingere sicut istius qui nunꝙ inuentus est enormi-
ter peccasse. Et ista est expositio interlinearis. De pec-
cato autem principis et alme dimitto propter plurita-
tem. ¶ Hic ponitur ꝙ vas vbi coquitur hostia pro pec
cato/scilicet pars que sacerdotibus debebatur/si erat fictile/de-
Moralitas. bebat confringi: si vero erat ereum/debebat lauari et fri
cari. ¶ Sic vero cum carnes que sunt pro peccato.i.carnis
delectationem: duo genera vasorum.i.duo genera ho
minum contineant/et per concupiscentiā decoquāt vt
quidam fictilis/hoc est dictu/malus/obstinatus fra-
gilis: alius ereus scilicet ille qui est magis fortis et ad ca-
dendum difficilis: istud debet fieri ꝙ fictilis.i.ille qui
per fragilitatem solet quotidie recidiuare debet frangi
per tribulationē et aspere castigari: ereus vero.i.bonus:
si ipsum extra consuetudinē peccare contingat/debet laua
ri per confessionē/et fricari per moderatā correctionē. Plus
enim est puniendus fictilis.i.assuetus ꝙ ereus/qui est
quasi solidus: et post lotionē penitētie erit fortis et bonus.

¶ Capitulum sextum Textus: Locutusque est dominus ad moysen: dicēs: Anima que peccauerit. Moralitatum Ca.III.

Dominus volens habere in altari suo ignem
perpetuū/precepit sic: Ignis in altari meo semꝑ
Historia. ardebit: quē nutriet sacerdos ligna subji-
ciens per singulos dies. Ipse etiā ignis de al-
tari debebat esse/nō aliunde venire: sed semꝑ de illo cō
Leui.9. tinuari debebat/que de celo debebat eis dari: sicut poni-
d. tur infra: Nam in ministerio altaris nullus ignis po
ni debebat/nisi qui desuper datus erat. Unde Nadab et Abiu
filij Aaron/qui ignem alienum.i.ignem cōem in thuri-
bulo contine possederunt statim percussi fuerunt: et igne
Moralitas egrediente a domino perierunt. ¶ Ignis de celo da-
tus est charitas: Altare vero est cor hominis seu ecclesie in-
tegritas: quia reuera dominus vult ꝙ in altari suo.i.in
ecclesia/vel in hominis conscientia: semper iste ignis ardeat:
et ꝙ sacerdos.i.prelatus vel predicator ipsum lignis/
id est exemplis et documentis foueat. Alienū vero ignē
mundanū/qui magis venit de inferno ꝙ de celo/hoc
est dictu: ardorē auaricie/iracūdie/discordie/inuidie
et luxurie: non vult in hoc altari poni/sed potius inde
penitus abdicari: quapropter sacerdos/id est ecclesia
stici/qui in thuribulo cordis sui vel in altari ecclesie/
student ignem alienum predictum/scilicet mundi et carnis
cōcupiscentias ponere necesse habēt a domino percu-
ti: et mala morte finaliter per ignis infernalis incen-
Eze.15.b dium perire. Ezech. De igne egrediens: et ignis consu-
met eos. Ignis enim inferni egressus a domino/id est
a diuina sententia: illum deuorat qui in thuribulo cor-
eodē.c. dis sui ignem alienum portat: et quem ignis concupi
b. scentiarum inflammat. ¶ Quando cineres in altari
abundabant vnus de sacerdotibus se sacris vestibus
induebat: et cineribus recollectis predictas vestes depo
nebat: et extra castra cineres deportabat: ipsosque in lo-
Moralitas. co mundo reponebat. ¶ Hic quod ligna que in alta-
ri cordis cremabantur in pabulum igne charitatis/
sunt bona opera: cuius cinis est ipsorū memoria. Sa-
cerdos/id est quicūque iustus: se debet vestibus sacris/
id est virtutibus induere: et de altari cordis sui cineres/
id est bonorum operum suorū memoriam recolligere:
et ne inde superbiat/depositis sanctis vestibus/id est
amota omni exhibitione sanctitatis sue: debet tales
cineres/id est talem bonorum operum suorum memo
riam extra ferre/et de corde penitus abdicare. Iuxta il
lud Lu. Cum omnia benefeceritis/dicite: inutiles serui Lu.17.c
sumus. ¶ Si sanguis hostie ceciderit super vestem sa eodē.c.
cerdotis/debebat eam lauare: et a tactu et immundicia d.
sanguinis depurare. ¶ Sic vero quando hostia id est peccator Moralita
coram sacerdote funditur: et confitetur sanguinē suum/
id est peccatū suum: quādoque contingit ꝙ vestis sue con-
scientie.i.affectionis: tali sanguine per aliquam malam
delectationem et imaginationē tangitur et inficitur: quapro-
pter ipse se lauare per cōfessionē tenetur. Hic facit mentio
nem de libamentis sacrificiorum. Circa quod nota ꝙ
in omni animali sacrificato offerebatur libamen.i.ali
quid liquidum cum eodem/scilicet oleum et farina et
vinum/vel farina oleo distemperata/et in sartagine du
rata: sicut etiam supra secundo. In omni sacrificio erat
ponendum sal: thus etiam quandoque cum sacrificio offere
batur. Nunꝙ autem fermentum aut mel in dei sacrifi
cio ponebatur/sed inde amoueri penitus iubebatur.
Quia etiam sicut dicitur Exo. Quando comedebatur exo.12.c
agnus paschalis/per septem dies fermentum non debe
bat in hebreorum tabernaculis inueniri: sed solum de H
pane azimo debebat populus tūc nutriri. Reuera sic
debet esse in omni sacrificio boni operis quod patra-
mus: vel quando nosipsos in ecclesia vel in religione
domino immolamus multa nos debent concomita-
ri: scilicet sal discretionis/oleum charitatis et dilectio
nis/farina diuine legis et sue meditationis/vinū spūa-
lis gaudij et consolationis/necnon thus orationis et
deuotionis. Sacrificiū enim cuiusque boni operis ine-
ptum redditur et inacceptum efficitur/nisi cum sale
i.cum discretione et sapientia condiatur: et nisi oleo cha-
ritatis vngatur: quinimo omne opus/quantumcumque de se sit bo-
num et virtuosum si tamen sal et oleum.i.discretio et
charitas defecerint: efficitur insipidū et insulsum. Unde mat.5.b
dicitur. Si sal euanuerit/in quo salietur? ad nihilū va-
let vltra etc. Duo autē principaliter nobis interdicun-
tur: scilicet fermentū malicie/et mel adulationis et blandi-
cie: quia reuera quicquid boni fecerimus/ab istis duobus
precauere debemus: vt scilicet sacrificio.i.operi nostro
fermentum malicie interius/vel adulationis mel ex-
terius nullatenus misceamus: sed vere et simpliciter
et sine adulatione et mala intentione quicquid fecerimus
faciamus. Unde apostolus: Non in fermento malicie et ne 1.co.5.c
quitie/sed in azymis synceritatis et veritatis. ¶ Vel dic Aliter
quod mel significat dulcedinem fauoris humani: fer
mentū intentionem alicuius mali erroris. Ista enim
duo sunt ab omni opere bono propellenda et cetera.
¶ Vel dic quod quando quis seipsum deo offert in al- Aliter.
tari per penitentiam cōcremandū/oportet adiungere sal mor
dacis cōtritionis/similam bone et munde affectionis/ A
oleū compassionis et thus orationis. Sicut hic pa-
tet/hec tria genera panum domino precipiebantur of
ferri: scilicet cocti in clibano: cocti in sartagine: cocti in
craticula. ¶ Hic si vis quod tres isti panes sunt tres Moralitas
theologice virtutes: scilicet fides/que est panis coctus
in craticula: quia ibi sūt multi oculi.i.multi articuli:
spes que est panis coctus in sartagine: quia scilicet ibi est
ardor desyderij et oleum consolationis: charitas
que est pa-

que est panis coctus in clibano: quia scz ibi est ardor
perfecte et generalis dilectionis: et sic isti sunt illi tres
panes/de quibus dominus dicit cuilibet nostrum illud
Lu.xi.a Lu. Amice accommoda mihi tres panes. ¶ Uel dic quod
Aliter panis in clibano est dolorosa contritio: in craticula vbi
sunt foramina et aperture/est adaperiens vulnera con-
fessionis: sartago vero vbi est oleum operum pietatis/
est satisfactio. Istos ergo tres panes deo offerimus.
Allega vt supra. ¶ Uolens dominus consecrare aaron et fi-
lios eius: precepit eos lauari/indui etc. vide Exo. xxix.
vbi inueniuntur omnia posita a deo mandata et competen
ter exposita: que hic Leui. viij. et ix. fuerunt per moy-
Le.12.a sen executa. De nadab et abiu igne combustis vide
capitulo sexto.

¶ Capitulum vndecimum Textus: Locu-
tus est dominus ad moysen et aaron: dicens.
Moralitatum. Capitulum. IIII.

Animal non reputabatur immundum in le-
ge moysi nisi ruminabat/et vngulam diui-
historia debat. Animalia vero que non ruminabant/
nec vngulas scissas habebant: non debebant
a filiis israel comedi: nec eorum cadauera tangi: sicut sus
B et lepus erant immunda: pro eo quod vnum licet ruminet/
vngulas tamen non diuidit: aliud vero quod dato quod etiam
vngulas scindat/ruminare tamen non nouit. ¶ Charis-
simi per ruminationem intelligitur circumspectio/deliberatio
Mora- et peccatorum contritio: vngula autem que dicitur ex-
litas. tremitas pedum et manuum/est bona operatio et affe-
ctio. Diuisio vero ipsius/operatio sagax discretio et
distinctio. Igitur istud est verum/quod nullus debet reputari
mundus: nec ab alio comedi per imitationem/vel tangi
per associationem est dignus: nisi qui per deliberationem
possit ruminare: et per discretionem opera sua diuidere/di
stinguere et tractare. Ad hoc enim quod quis a filiis israel
i. a personis bonis comedi/incorporari/imitari/tan
gi et frequentari dignus habeatur: necesse est quod sit ho-
mo deliberatiuus et ruminans: et quod vngues sui. i. opera
per discretionem distinguant debitam. Alias si vnum isto-
rum duorum deficiat: dignum est quod ipsum homo spiritualiter non
comedat nec tangat: sed tanquam immundum fugiat et di
mittat: et talis pro certo debet reputari sus seu porcus
i. quilibet luxuriosus et libidinosus/et lepus et cuniculus
i. quilibet timidus et in terris per auaritiam tumulatus.
1. Corin. 5. d. Unde apostolus: Si quis inter vos nominatur fornicator/
aut auarus/aut idolis seruiens/maledicus/ebriosus:
cum huiusmodi nec cibum sumere etc. ¶ Uel dic quod
Aliter. ruminatio significat contritionem/et propriorum peccati
masticationem: vngule vero diuisio/apertio et distin-
ctio significant malorum operum confessionem/et distinctam
C sacerdoti reuelationem: qui reuera quando in istis duobus ta-
cuerit/nunquam mundus apud deum erit etc. sicut supra.
Aliter. ¶ Uel dic quod vngula que est extremitas/perseueran-
Exo. ca. b. tiam significat etc. sicut supra. ¶ Piscis qui pinnas
et squamas non habebat/immundus erat in lege re-
putatus: et sic tanquam immundus nec tangi nec comedi
merebatur. Pisces vero viscosi et longi sicut sunt anguil
le et congri/erant prohibiti: ita quod nullo modo debebant co
medi. Morticinum vero eorum non debebat tangi: sed ma
gis abominabile et tanquam execrandum haberi. ¶ Pen
nule charissimi quibus scz piscis vel saltat vel natat/si-
Mora- gnificat virtutes contemplationis: que scz animam per quie-
litas. tem mentis facit natare: et ipsam spiritualiter saltare et vsque
ad celestem celsitudinem transuolare. Squame que du-
riciam et fortitudinem maiorem habere videntur: et qui

bus mediantibus corpus defenditur et fouetur/pa-
tientiam possunt significare: que scz corpus interioris
animi hominis/ne ledatur a tribulationibus solet defen-
sare: quia secundum Senecam: Dolorum remedium est patien-
tia. Pisces igitur. i. homines: qui in aqua dulcis de-
uotionis/vel in mari amare contritionis vel religionis
habent viuere: tunc proprie iudicantur mundi/quando pen
nulis contemplationis et squamis patientie sunt mu-
niti: vt scz possint ad celestia interius volare: et aduer-
sa terrestria exterius fortiter ac tranquillo corde tolera
re: quia reuera pisces. i. religiosi vel clerici: qui per volu
ptatem sunt viscosi/fragiles/flexibiles et ignaui: qui
pennulis contemplationis et squamis fortitudinis et
patientie sunt priuati: non debent ab aliis per imitatio
nem comedi: nec per frequentationem tangi: et ideo de D
squamis fortitudinis et patientie boni religiosi/potest
exponi illud Job: Corpus eius quasi scuta fusilia com- Iob. 41.
pactum squamis se prementibus. Hic videtur suppo a.
nere/quod animalia immunda siue essent gressibilia/siue
natatilia/siue volatilia: que dicitur quod non debebant co-
medi: nec morticina eorum tangi: poterat dupliciter
considerari: inquantum viua/vel inquantum mor-
tua: et quod dum viua erant/tangi quidem poterant: mandu-
cari vero non debebant/imo etiam nec manu tangi. Ista Tropo
possunt applicari ad virum iustum: quia scz animal si- logia.
gnificat hominem/qui scz debet esse per gratiam anima-
tus: per bonam actionem gressibilis: per contemplationem vo
latilis: per deuotionem natatilis. Et sic dico quod animal
immundum significat peccatorem: animal vero mun-
dum significat virum iustum. Uerum tamen animalia
immunda/scz peccatores in duplici sunt differentia:
quia scz aliqui adhuc viuunt/qui. s. communioni fidelium
adhuc coniuncti sunt: et vitam. i. ecclesiastica sacramen
ta participare possunt. Alii vero iam sunt mortui. i. per ex-
communicationem a corpore ecclesie diuisi: et a sacramentorum vi-
ta per censuram ecclesiasticam separati. Igitur istud preci-
pitur nobis/quod scz animalia immunda/viua tamen. i. peccatores fi-
deles tamen et ecclesie participes: bene tangere. i. associare/et
cum eis participare possumus: ipsos tamen comedere. i. eorum
vitam nobis per malam complacentiam et imitationem incor-
porare aliqualiter non debemus. Ex quo tamen nobis con-
stat quod isti mortui sunt: ipsos omnino debemus fugere: ip-
sosque per associationem aut frequentationem/preterquam in ca- E
sibus licitis declinare: eos viles et abominabiles repu
tare. Unde dicitur: Separamini de tabernaculis homi- Nu. 16.
num impiorum. ¶ Uel dic quod animal immundum c.
viuens/est peccator: adhuc vitam. i. famam suam re- Aliter.
tinens. Animal vero immundum mortuum/significat
peccatorem: iam vita. i. bona fama priuatum. A primis
ergo non prohibemur tactum. i. societatem vitare: ipsos tamen
iubemur non comedere. i. ab eorum imitatione cauere: nec
colloquium aut consortium sine iniuria denegare: a secun-
dis vero debemus et vitam fugere/et colloquia et consor-
tia declinare. ¶ Uel dic quod morticinum quod per se erat Aliter.
mortuum/significat illos qui voluntarie et quasi ex pro-
posito peccant: qui scz summe sunt cauendi. Alii vero qui
aliter mouuntur: et qui per violentiam tentationis vel
tribulationis vita gratie spoliantur: non sunt ita execrandi/scz
potius supportandi. Unde apostolus: Si preoccupatus fue- Gal. 6.
rit frater tuus in aliquo delicto: supportare debes etc. a.
Sequitur: considerans temetipsum/ne et tu tenteris.
¶ Uolatilia omnia erant munda preter has viginti species: Eo. ca. b
scz preter aquilam gryphonem/halietum/miluum/vulturem/iuxta/
genus suum et omne animal coruini generis: struthionem/noctuam/
larum et accipitrem in genere suo: bubonem/mergulum/ibim

panonē/onocrotalū/porphyrionē/herodionē/cala-
drion/iuxta gen9 suum: vpupā et vespertilionē. Et no-
ta q multe ponūtur hic spēs auiū vbi subiungit iuxta
gen9 suū: in quo notat q in vno eodēq auiū genere
multe sūt spēs subalterne: sicut exēplificat Plyni9 de
accipitre et vulture: q tñ oēs gñaliter sunt immunde.
f ¶ Dic si vis/q p istas viginti auiū spēs intelligunt
Tropo diuerse cōditiones holm peccatōr. Aquile eñ q alte vo
logia. lāt/et gryphonesq holes deuorāt: sunt mali reges et si
periores: q. s. alios p̄eminent dignitate: etiā excellūt
in superbia et crudelitate. Halietus q alaudas rapit/
et miluus q pullos inuadit: significāt malos balliuos
et raptores inferiores: qui. s. magnos nō audent inua
dere: pullos tñ. i. innocētes et paupes solēt cōtinue la
cessere. Accipiter/q columbas odit: herodius/q pe-
ctore ledit: onocrotalus/q rostro corrodit: significāt
inuidos atq detractores: qui scz pectore. i. alo solent
alios ledere: columbas. i. simplices odire/et oēs denti
bus et labys comedere. Vultur/qui cadauera sentit.
Vpupa/que in stercorib9 nidum facit: significat luxu
rie et immundicie sectatores. Bubo/noctua et vesperti-
lio/qui de nocte volant: significant hereticos et latro
nes/et occultos criminū operatores. Ibis/larus et mer
gulus/q aquas frequētant: significant deliciarū et ga
strimargie professores: cui9 exempla extra cādida/in-
tus nigra. Et struthio alas habens et nūq volans/si
gnificat hypocritas et simulatores. Et oē qd est coru
ni generis/quod semper dicit cras: significat pigros
procrastinantes et penitentie dilatores. Porphyrio
idest pellicanus/qui pro filys suis se vulnerat: signifi
cat nepotum/filiorū et amicorum carnaliū immodera
tos dilectores. Caladrion q ad sanādū ducta/homi-
ni nō morituro faciē vertit: a morituro vero vultum
auertit: significat falsos holes/qui in prosperitate sunt
G holm amatores/sed in aduersitatib9 desertores. Om
nes igitur tales aues sunt immūde: q tāgi et imitari a
Eo. ca. c sanctis holbus nō sunt digne. ¶ Oē volatile qd qua
tuor pedibus graditur immūdū erat: nisi forte pedes
posteriores p quos salit/essent anteriorib9 lōgiores:
sicut hz locusta: tūc eñ erat aīal comestibile et nō abo
Mora- minabile. ¶ Quatuor pedes/quatuor sunt cordis af-
litas. fectiones: scz dolor et gaudiū/q sunt anteriores: qi cō
1. Corin. cernūt p̄sentia. Spes et timor/q sunt posteriores quia
15. f. concernūt futura. Apls. Prius qd aīale/deinde quod
spūale est. Igitur dico q oē volatile. i. ois hō contem
platiōi datus et ad volādū mētaliter ad celestia elect9
sicut est religiosus vel clericus immūdus debet iudi-
cari q quatuor pedib9 gradit. i. quatuor cordis affe-
ctionibus circa terrā videt occupari. Nō debēt in re-
ligiosis et clericis magis abūdare pedes q ale. i. affe
ctio q cōtēplatio: nec debēt tñ circa terrā et terrena ne
gotia curare/sicut sursum circa celestia volitare: et idō
illi clerici immūdi merito iudicant/q plus gradiunt
q volāt: et plus in terrenis negocijs q in celestib9 de-
syderijs occupantur. Verūtamen ne omnino cōtēna-
mus actiuos/et circa terrena negocia occupatos: sciē
dum q si pedes idest affectiones posteriores et desyde
ria futurorū anterioribus pedibus. i. p̄sentium terre-
norum affectionib9 p̄ferant: et amplius p p̄seuerātiā
prolongātur/et p excellentiā exaltant: tunc isti immū-
H di non iudicabuntur: sed apud deū et holes comesti-
biles. i. imitabiles et tāgibiles. i. frequētabiles decer-
nētur: qi reuera anim9 circa terrena gradiēs tūc bon9
et mūdus existit: qñ in eo amor futuror amorē presen
tiū fugat: et qñ saliēdo superi9 p desyderiū exteriorū

rō sensualitatē p̄cedit. Apo. Nouissima tua plura p̄o Apoca.
rib9. ¶ Vel dic q pars poi sigt sensualitatē: posterior 2. c
rōnē. Ista est ergo q dz p̄cellere ad hoc q hō mūdus Aliter.
possit apd deū esse. Maiora eñ debēt esse i nobis po
steriora priorib9/et spūalia tpalibus. Apo. Posterio- Apoca.
ra tua plura prioribus. ¶ Vel dic q posteriora signi- 2. c.
ficāt senectutē/anteriora significāt iuuētutē: qr si volu Aliter.
mus mūdi esse/bona opa senectutis debēt iuuētutis Eodem
operibus p̄pollere. ¶ Oē aīal quadrupes qd sup ma cap. d.
nus ambulat/immundū erit. Vbi nota q ille q sup ma
nus vult ambulare/necesse habet se ad terram incur- Mora-
uare: et manus ad terrā inferius inclinare. ¶ Sic er- litas.
go dic moraliter: q ille q man9 idest operatiōes suas
ad terrā. i. solū ad mundum terrenū applicat: et qui ter
ram idest terrena amplexat/diligit seu tractat: et ad
terrena se extendit totaliter et inclinat/immund9 apd
deum dicitur: et bonorum tactu et consortio indign9 Eo. ca.
iudicatur. ¶ Qui tangebat aīalia immunda/ vel q ea o.
morticina deportabat et c. immund9 erat/et extra castra Mora-
ire debebat. ¶ Charissimi iste videtur immūdus seu litas.
morticinum comedit/qui ipm et ipsius vitam sibi in
corporat imitādo. Ille vero eū tangit/q talem frequē
tat sibi associando. Illū portat q ipz sustinet defendē
do: vel q sibi fauet seu eū fouet: ipsi9 iniquitatem nō
reprobādo/vel excusando/vel nō puniendo vel arguē A
do. Sicut ad lrām faciūt adulatores/q malos et mor
ticinos diuites portant. Sicut etiā faciunt mali iu-
dices et superiores/qui suos morticinos familiares et
amicos defendunt cōtra iustitiā et adiuuāt: ipsosq nō
puniūt/sz iniqtatē eor supportāt: exēplo heli: q filios 1. Re. 2.
suos nō corrigebat: sed eos potius sustinebat. Omnes c.
ergo tales comestores: tactores seu portatores immū
dorum et iniquorum: sunt immūdi: et bonorum tactu: Nu. 19.
frequentia et consortio sunt indigni. Vnde. Quicqd o.
tetigerit immundum: immundum fiet. Talis igitur
qui tactu aliene societatis vel alieni mali: verbi et exē
pli immundus et peccator factus est: debet extra ca-
stra idest extra ciuitatem spei aliqdiu manere: et aqua
lachrymarum. i. penitētie se lauare: et sic in vespere id
est in obscuritate timoris poterit castra/scilicet per se
curitatem intrare: et conscientie mundiciam rehabere.
Nullus enim qui immundus existit per morticinum
idest per peccm̄ mortale ppetratū: vel p malū et morti-
cinū consorcium: debet statim castra intrare idest se di
gnum intrandi castra paradisi sperare: immo prius
se tenetur per cōfessionē lauare: et sic manere vsq in ve
sperum idest in aliqua timoris et contritionis caligi-
ne anteq ad castra idest ad celestium spem audeat se Ezech.
transferre. Ezechie. Perfode tibi parietem. In hu- 12. c.
meris portaberis: in caligine efferēris. ¶ Vel dic qd Aliter.
vesper significat finem vite: quia scilicet vsq ad vespe
ram debemus immundi esse idest vsq ad mortem de
bemus nos immundos reputare: et intrandi taberna
cula paradisi indignos esse. Quod contingit quo-
tiens nos: immundum comedere: idest aliquā immū
diciam facere: vel morticinum pcti mortalis tangere B.
consueuit. ¶ Vel ista possunt applicari ad excōmuni Aliter.
cationem maiorem vel minorē. Animal immundum
vel morticinuz significat illum/qui maiori excōmuni
catione ligatur: et vita grē et sacramentor cōione pri
uatur. Ille vero q est cū talib9 in participatione: immū
dus. i. excōmunicatus minori excōmunicatiōe efficit
et vna cū alio extra castra. i. extra cōionē fideliuz iudi-
catur. Quia istud est verum: qd immūdi se tāgentes
immūdos faciūt: et q excōicati alios excōmunicatos
reddunt

reddũt. Ideo bñ dr hic. Nec tangatis quicꝙ̃ eorũ ne
Eo.ca.e immũdi sitis. ¶ Aliqua aialia immũda numerãtur
hic.s. mustella/mus/crocodil9/migale/chameleõ/stel
lio/lacerta/talpa. Ista eñ imũda erãt/ꝛ morticina eo
rũ immũda: intantũ ꝙ ꝗcquid morticinũ de istis ani
malibus sup quodcũqꝫ vas ligneũ vel fictile/siue etiã
sup vestẽ vel pelles vel cilicia cadebat/totũ immũdũ
faciebat: ꝗnimmo etiã ꝗcũqꝫ liquor vel cibus in tali
bus vasis ponebat: auteqũ aqua lota vsqꝫ ad vesperas
stetisset/totũ immũdũ reddebat. Terra aũt vasa vbi
talia cadebãt/frangi ꝛ destrui iubebãtur. Illa vero ꝗ
erant lignea/vna cũ vestibus dictis ꝛ pellibus/aqua
lauari mãdabãtur. ꝛ sic mũda ad vesperã reddebant.
Mora- ¶ Sic vero dico ꝙ in hoc mũdo inueniũtur multa aia
litas. lia immũda. i. multa genera pctõꝝ: videlicet mustel-
la/ꝗ valde flexibilis est nature/ ꝛ fraudulenter rapit:
ꝗ significat dolosos. Mus qui semp comedit / sigt
C gulosos. Crocodilus quẽ iaculũ nõ ledit / significat
obstinatos ꝛ ceruicosos. Migale quod est crudele/
et mite se fingit: significat fallaces ꝛ proditiosos Cha
meleon ꝗ vento viuit/significat superbos ꝛ inaniter
gloriosos. Stellio qui pellẽ habet pictã/significat la
scinos ꝛ curiosos. Lacerta ꝗ sepulchra inhabitat/ si-
gnificat immũdos ꝛ luxuriosos. Talpa ꝗ sub terra
manet/significat auaros ꝛ terrenorũ ãbitiosos. Oẽs
isti sunt imundi ꝛ ab hoibus execrãdi: ꝛ mores eorũ
vilipẽdendi ꝛ fugiẽdi. Quia breuiter ꝗ tales imitan-
do comedit: vel morticinũ eorum. i. eoꝝ vitã mortife-
rã ꝑ associationẽ vel ꝑ affectionẽ tangit: statim eorũ
immũdiciã in se sentit: ꝛ immũdũ ex pctõrem eorum
exẽplo ꝛ verbo faciliter sese facit. Igitur siue sit vas li
gneũ. i. spũaliter leuis per voluntariã paupertatẽ: siue
sit vas terreũ. i. spiritualiter grauis ꝑ timorẽ ꝛ humi
litatẽ: siue sit vestis. i. hõ alios vestiẽs vel pellis idest
hõ alios calcians ꝑ elemosynã ꝛ pietatẽ: siue sit cili-
cium. i. hõ alios pungẽs ꝑ iustitiã ꝛ seueritatẽ: vel se-
ipm aculeans ꝑ penitẽtie austeritatẽ: cũ tamẽ tangit
morticinũ/ꝛ frequẽtat pctõrẽ corruptũ ꝛ infectũ/ꝛ ma
xime hereticũ: faciliter immũdus efficit. Et quãuis a
principio bonus esset: ei9 tñ tactu/societate ꝛ auditu
Eccl.13. de facili maculatur. Eccle. Qui tetigerit picẽ/inqna
a. bitur ab ea. Quin etiam liquor inferioris affectionis
seu scientie vel locutionis talium vasorum. i talium
hoim et qui simili tactu morticinorum. i. hereticorũ
et peccatoꝝ quandoqꝫ corrupti fuerint: tã immundi
fiũt/ita ꝙ nõ est dignũ a bonis recipi: nec audiendo
Eo.ca.e gustari. ¶ Morticinum eñ vas qð tangit fedat: vas
D vero liquorem/liquor postea potatorẽ: ꝛ sic talis im-
mũdicia ꝑ multas successiones de vno ad aliũ trans
funditur: ꝛ de vno immundo multi alij immũdi cõsti
Mora- tuũtur. ¶ Sic eni9 infect9 hereticus vel pctõr corrupt9
litas. multos alios corrũpit: ꝛ imũdiciã successiue ad plu-
Ro.5.d rimos trãsmittit. Vñ apostolus. Ex vno hoie pctõres
Aliter. constituti sunt multi. ¶ Istud etiã põt applicari ad
pctm̃ originale: qð scꝫ de adã in alios successiue trãs
mittitur: ita ꝙ natura filij ꝑ tactũ nature paterne: ꝛ ꝑ
successionẽ generis viciat. Ista debẽt ergo lauari per
cõpunctionẽ ꝛ lachrymationẽ si cõtraxerint immũdi
ciã pcti actualis: ꝛ etiã ꝑ baptismi ablutionẽ/si sit tñ
immũdicia pcti originalis: ꝛ sic in vespe mortis mũ-
da reputabũtur: ꝛ in castris paradisi in vsus filiorum
Aliter. israel. i sanctorum ꝛ angelorum purificata ꝑdicabun
tur. ¶ Vel dic ꝙ liquor vel cibus immundi vasis/ si-
gnificat scientiã vel eloquẽtiã pctõris: que scꝫ immũ-
da ꝛ abominabilis reddit/qñ ab immũdo vase ꝓfer-

tur. Quia ꝓm Grego. Cuius vita despicitur/restat vt
eius predicatio contẽnat ꝛc. ¶ Vas fictile in qð mor Eo.ca.f
ticinũ cadebat polluebatur: ꝛ ideo frangi ꝙ̃ cito iube
batur. Vas vero ligneum lauabatur/ꝛ mundũ efficie
batur: ꝛ in vsus filiorũ israel iterũ vertebatur. ¶ Vas Mora-
terreum quod est sine humore ꝛ firmitate / significat litas.
hominẽ in peccato obstinatum/nullo humore cõpũ
ctionis contritum: sed in clibano cõcupiscentiarum
decoctum: fragilitati obnoxiũ ꝛ subiectum. Vas ve-
ro ligneũ significat hominẽ magis firmum/quodã
naturali humore humectum. Igitur si in vas terreũ E
idest in hoie obstinato et in penitente cadat mortici
num peccati alicuius mortalis/ꝛ maxime heresis: il-
lud procul dubio debet frangi: ꝛ ꝑ punitionẽ de me-
dio tolli vel etiã fortiter castigari. Si vero istud vas
sit ligneũ. i. penitẽs: etiã si cõtritus fuerit: tũc ꝑ con
fessionẽ/eruditionẽ ꝛ lachrymationẽ purificari debe
bit: ꝛ facta penitentia iterato sicut ꝓus mũdus erit.
¶ Omne enim quod reptat super terram/ abomina- Eo.ca.f
bile erit: nec assumetur in cibum. Quicquid etiã sup
pectus quadrupes graditur: ꝛ multos habet pedes
siue per humeros trahitur: non comedetur/sed abo-
minabile erit vobis. ¶ Talia reptilia significãt aua
ros: qui scilicet ꝛ corpore ꝛ pectore tangunt terram:
terrenaqꝫ tractant ꝛ diligunt tam corpore ꝙ̃ affectu. Tropo
Quia reuera tales qui non cessant ꝑ auaritiam circa logia.
terram idest circa terrena repere: ꝛ pectore cordis ꝛ af
fectu terram ꝛ ipsa terrena tangere: ꝛ per humũ terre
ne cupiditatis pedes suos multiplices/ idest suos fi
lios ꝛ famulos post se ducere/erudire ꝛ trahere: non
sunt comestibiles ꝛ tangibiles/idest imitabiles ꝛ fre
quentabiles: sed pro certo ipsi potius debent esse abo
minabiles ꝛ detestabiles: sicut ad literaꝫ patet de vsu
rarijs ꝛ auaris: quos quilibet abominatur / et quos
deus et populus detestatur. Ut habetur in Prouer. Prou.
Labia mea detestabuntur impium. ¶ Quando mor 8.a.
ticinum cadebat super sementem: si erat sementis/nõ Eo.ca.f
polluebatur ex morticino. Si vero aqua erat madida
tunc ex tactu morticini efficiebatur immũdũ. ¶ Sic Mora-
vero si semen affectionis nostre humore deliciarum litas.
aspergitur ꝛ imbibitur: restat si morticinum. i. aliqua F
mortifera tentatio/locutio vel exẽpli mali datio: vel
alicuius male persone societatis delectatio ipsum te
tigerit: ꝙ per malum consensum faciliter polluatur.
Si vero ista humectatio deficiat: ꝛ siccitas abstinen-
tie vel paupertatis abundat: tunc immundicia tẽta-
tionis ꝛ mali consensus ita faciliter non subintrat: sꝫ
mundum ꝛ sine macula ꝑseuerat. Constat eñ ꝙ ille ꝗ
diuitijs aspergitur: tactu mortue tentationis facili9
inficitur/ꝙ̃ ille qui in siccitate paupertatis ꝛ abstinẽ
tie cõmoratur. ¶ Vel dic ꝙ morticinũ significat pec- Aliter.
catum: aqua vero significat delectationeꝫ in peccato:
quia scilicet morticinũ. i. actus peccati menteꝫ nõ in
ficit: nisi aqua. i. delectatio consensus et complacẽtia
subsit. Peccatum eñ adeo est voluntarium: quod si
non est voluntarium/nõ est peccatũ: ꝓm Aug. ¶ Vel Aliter.
dic ꝓm glo. ꝙ aqua est baptismus: quia si illi ꝗ aqua
baptismatis nõ sunt loti/scꝫ infideles: tangunt mor-
tua idest si cõmittunt pctã mortalia: non tantum pol
luũtur: nec ita ꝓfunde delinquunt/seu tanto pctõ in
ficiuntur sicut illi ꝗ aqua baptismatis abluuntur: qꝛ
scilicet in eodẽ pcti genere plus peccat fidelis ꝙ̃ in-
fidelis/baptizatus ꝙ̃ gentilis: quia scꝫ infideles pro
parte excusat ignorantia: fideles vero excusat ꝯsciẽ Eo.ca.f
tia. ¶ Fontes et cisterne et oẽs aquarum congrega-

tio nō polluebat̄: dato φ a morticino tāgeret̄. ¶ Sic
vero fōtes sacre scripture/cisterne philosophie/aqua
rū cōgregatio moralis sapientie nō inficitur: nec ma-
Tropologia. la aut immunda reddit̄/si a morticino .i. a malo do-
ctore vel predicatore tangatur. Cōstat enī φ iste fons
B sapiētie τ sacrarū scripturarū quātū de se est/nō potest
Aliter. pollui vel infici: q̄uis cōtingat eā p̄ hereticū male ex-
poni vel p̄ malū hoiem p̄dicari. ¶ Uel dic φ fons ta-
lis significat grām sacramētalē: quam proculdubio
morticinū tāgēs .i. mal9 minister administrās/nūq̄
pōt inficere: q̄nimmo semp̄ solet mūda τ syncera ma-
nere. Uirtus enī sacramētorū depēdet a deo/nō a mi-
nistro: τ iō nūq̄ minuitur aut inficit̄ ministri immū-
dicia vel delicto.

¶ Capitulum duodecimum Textus. Locutusq3 est dominus ad moysen dicens: loquere. Moralitatum. Cap. V

Historia. Ulier q̄ pepererit/septē dieb9 immūda ma-
nebat. τ si fuit part9 mascul9/ip̄e i die octa-
ua circūcidebat: τ p̄ quadraginta dies in
domo stans/tandē ex toto ad cōmunionē
redibat: τ atriū cū alijs subintrabat: τ p̄ purificatiōe
sua sacrificiū/sc3 agnū aut colūbarū pullos aut turtu-
Moralitas. res offerebat. ¶ Sic vere quando mulier .i. aīa pepe-
rit aliquod bonū opus: exinde solet immundiciā su-
perbie vel inanis glīe cōtrahere: quapropter nō statim
est mūdā .i. nō statim oz se mūda .i. rectām reputare: si-
Lu.18. cut phariseus/dicens. Jeiuno bis in sabbato τc. q̄n p̄
b. mo ip̄a oz partū suū circūcidere et examinare: τ omnē
inanē gloriā abinde p̄scindere vel fugare: τ sic p̄ septē
dies .i. p̄ totius hui9 vite circulū/vel p̄ septē peccā mor-
talia semp̄ se debet vilē .i. immūdū reputare: iuxta il-
Lu.17.c lud. Cū oia bn̄ feceritis/dicite. Serui inutiles sum9:
D quousq3 sc3 p̄ quadraginta dies .i. p̄ statū penitētie in
domo p̄prie cōsciētie reclusa: agnū innocētie/turtu-
rem castimonie/colūbā simplicitatis τ modestie deo
poterit imolare. Q̄d cū fecerit/tūc purificata et mun-
da poterit atriū paradisi feliciter introire. Jdeo di.
Jaco. Purificate corda duplices animo. ¶ Uel dic φ par-
4.b. tus pōt significare malorum operū facinora: a quo si
Aliter. purificari volumus/quadraginta dies/sc3 p̄ tēp9 pe-
nitētie vel quadragesime nos recludere in domo cō-
scientie: τ tādē oblatis agno turture τ colūba .i. inno-
cētia τ castitate τ simplicitate: mūdi τ purificati esse
poterimus: τ téplū seu atriū paradisi cū mūdis idest
sanctis τ angelis introire. ¶ Per tātū spaciū stabat
mulier anteq̄ purificaret̄/p̄ quātū partus in vētre ste-
terat anteq̄ viuificaret̄: sc3 si eēt masculus/p̄ quadra-
ginta dies: et si esset femina/p̄ octoginta dies. Ma-
iusq3 tēp9 requirebat̄ ad purificādū pro partu femineo
Aliter. q̄ pro puero masculo. ¶ Partus q̄ cū libidine cōcipi-
tur et cū immūdicia nascitur/significat peccm̄: qd̄ sc3
facit cōcipi libido delectatiōis: τ qd̄ facit compleri τ
p̄fici immūdicia operationis. Jgitur istud est verū
qd̄ quāto stetit iste fet9 in ventre voluntatis et male
complacētie diuti9: tanto pro certo purgatio penitē-
tie debet durare longius. Et quāto mater .i. aīa plus
voluit fetum peccī secū retinere: tanto debet diutius
p̄ penitentiā affligere: et purgationē penitentie diu-
A tius tolerare: q̄ revera quanto maior est mora τ ob-
stinatio/tardiorq3 cōfessiōis p̄uritio tāto difficilior
Apoca. est purgatio τ mūdatio: vt sic de proportione culpe τ
18.b. pene dicat̄ de aīa penitēte illud Apoc. Quātū glorifi-
cauit se τ in delicijs fuit: tantū date ei tormētū τ luctū
De viuificatiōe τ tardiore τ citiore/vide supra hic ter-
tio capitulo de puero. ¶ Uel dic φ puer hic est hō/q̄ Aliter.
octo dierū .i. in tp̄e resurrectionis vltime a cūctis mor-
talitatis defectibus circūcidetur τ mundabitur τ sic
quadragenario inde transacto ad téplū paradisi per-
ducetur/vbi immundus non offertur.

¶ Capitulum decimūtertium Textus: Locutusq3 est dominus ad moysen et aaron dicens. Homo in cuius cute. Moralitatū. Capitulum. VI

Lepra mulpiplex nobis in scriptura mani-
festatur s. lepra in capillis/lepra in cute/le- Historia.
pra in carne/lepra in veste/lepra in domo.
Quelibet istarū leprarū erat immūda: τ a
tactu τ a frequētia hoim euitanda. ¶ Potest lepra si-
gnificare quodcūq3 peccm̄/τ maxime peccatū luxurie Moralitas.
que quidē luxuria inficit nō solū proprium subiectū/im-
mo etiā alios circūstātes. Sz revera lepra luxurie pec-
cati vel infamie quādoq3 in capillis .i. in cogitatiōe
quandoq3 in carne .i. in delectatione: q̄nq3 in cute .i.
in exteriori operatione inuenitur. Q̄nq3 inficit vestem
idest exteriorē cōuersationē: q̄nq3 etiā corrūpit domū
idest totū viciniā τ regionē. ¶ Tūc enī lepra nr̄a esse Aliter.
in veste vel in domo dicitur: q̄n luxuria nostra vel aua-
ritia vel peccm̄ in exteriori cōuersatione manifestatur
τ q̄n in domo religionis vel ecclesie p̄ infamiā diuul- B
gatur: τ p̄ mali exempli dationem in alios dilatatur. Aliter.
¶ Uel dic φ lepra est superbia/que ad modū lepre tu-
morē/τ mentis indignationē .i. inflaturā parit. Jsta
ergo q̄nq3 in capillis: q̄n sc3 hō superbit τ gloriatur in
crinib9: q̄nq3 in carne/q̄n gloriatur in delicijs carnali-
bus: quandoq3 in cute: q̄n gloriatur in cutis pulchri-
tudine: q̄nq3 in veste: quādo gloriatur in generis va-
lore. ¶ Uel dic φ capilli significant scientie subtilita- Aliter.
tē: caro sanguinis nobilitatē: cutis corporis formosita-
tē: vestes virtutū amenitatē/seu etiā bonorū tempora-
lium fecunditatē: domus status seu dignitatis quā
obtinet sublimitatē. Jn istis enī oībus pōt lepra cre-
scere. τ pro his omnibus potest superbia vel inanis Eo.ca.a
gloria prouenire. τ mentē inficere τ fedare. ¶ Proces- Allegoria.
sus q̄ fit cōtra hereticos/videt̄ habuisse ortū a proces-
su qui fiebat antiquitus cōtra leprosos. Dicitur enim
φ si suspitio lepre appareat in aliquo: forte qr est sca-
biosus: vel quia cutis apparebat humilior/τ pilus al-
bior: debebat eum sacerdos recludere septem diebus
et si videret φ huiusmodi lepra non cresceret: sed etiā
φ post inclusionem alijs septē diebus sese nullaten9
augmentaret: debebat eum dimittere/τ mundum ho-
nāq3 carnē habere predicare. Lauabit inq̄t homo ve-
stimēta sua τ mūdus erit: qr scabies est. Quod si for-
te lepra crescebat: ip̄m leprosum τ eū extra castra pel- Moralitas.
lere tūc debebat. ¶ Sic vero audita suspitione lepre
idest heresis cōtra aliquē. oz eū sacerdos .i. iudex dili- C
genter inuestigare: τ etiā si sit necesse capere τ include-
re. Si vero videt φ nō perseuerat/sed cessat: ip̄m tāq̄
mundū debet absoluere/τ inde liberare: τ esse potius
scabiem q̄ leprā .i. aliquē leuē errorem q̄ heresim iu-
dicare. Quelibet enim scabies nō facit leprosum: nec
quilibet error facit hereticum. Sed proculdubio si vi-
derit huiusmodi maculam crescere/ipsumq3 in errore Matt.
persistere: tunc debet eum leprosum vel hereticum iu- 25.c.
dicare: τ a cōsortio fideliū segregare. Unde dicit̄. Se- Aliter.
parabit malos de medio iustorum. ¶ Uel dic qd̄ sca-
bies vel lepra

bies vel lepra sunt due species excōmunicationis/ scilȝ
minor ⁊ maior. Propter scabiem.i.propter minorem
excōmunicationē: nō debet quis a canonica fidelium
cōmunione segregari: sed tm̄ vestem cōscientie sue de
bet lauare per confessionem/ ⁊ a sacerdote mundari.
Per lepram vero/ idest per maiorē excōmunicationē:
Esa.53. homo debet ab aliorū consortio diuidi: ⁊ ab ipsis tā
b. quā leprosus necessario reputari. Esaias. Nos autē
Eo.ca.f reputauimus eum quasi leprosum. ¶ Uir de cuiꝰ ca
pite pili fluunt/ caluus et mundus est: ⁊ si etiam a frō
te ceciderint/ mundus ⁊ recaluaster est. Si vero in cal
Mora- uitio lepra oritur/ immundus iudicabitur. ¶ Calui
litas. tium quod nihil aliud est ꝙ casus et nuditas capillo
rum: potest significare voluntariam paupertatē: quā ꝑ
certo qui debite amplectitur/ mundus ⁊ sanctus apō
deum efficitur: intantum/ ꝙ quanto quis plus capil
los diuitiarum suarum pauperibus per elemosynas
dimittit fluere: ita ꝙ caluitium paupertatis ipsum ex
D hoc contingit lcurrere: nūꝗ̄ propter hoc debet vilis et
immundus reputari: sed magis mundus ⁊ honora-
bilis apud deum ⁊ homines credi. Ueruntamen quā
doꝗ contingit ꝙ in caluitio oritur lepra: quia scili-
cet de paupertate quandoꝗ oritur superbia ⁊ inanis
gloria: quia illi qui diuitias dimittendo vel pauperi
bus erogando sunt pauperes: exinde quandoꝗ sup-
biunt: ⁊ fiunt arrogantes ⁊ alios contemnentes/ et
Ro.14. perperam iudicantes: contra illud apostoli. Is qui
a. non manducat/ manducantem non iudicet. Et sic in
caluitio eorum lepra nascitur: inquantum de pauper
Eccl.25. tate sua gloriari ⁊ alios contemnere comprobantur.
a. Et tamen sic apparet. Pauper superbꝰ inter ea que
Aliter. deo displicent/ numeratur. ¶ Uel dic sic vt/ qḋ calui
tium est fluxus ⁊ abrasio vitiorū: qui scilicet ꝑ confes
sionem ⁊ penitentiam efficitur: ita ꝙ homo mundus
et sanctus creditur ⁊ habetur. Uerūtamen quia quā
doꝗ de tali mūdicia superbit et gloriatur: ideo lepro
sus dici meretur: suaꝗ mundicia in lepram/ ⁊ sua san
Num. ctitas in culpam cōuertitur. Unde dicitur. Maria ap
12.c. paruit candens lepra quasi nix. ¶ Sicut hic suppo-
Eo.ca.f nitur/ lepre signa erant color rufus ⁊ albus ꝑ corpus
diffusus: ⁊ cutis humilior/ in capillis flauus. Unde
etiam sicut hic patet/ in capite ⁊ in barba et in fronte
lepra generabatur: et ibi cognoscibilius videbatur.
Mora- ¶ Sic vero quando in homine apparet albedo ficte
litas. castitatis: rubedo maliciose voluntatis: flauedo du
plicitatis: ⁊ depressio excessiue humilitatis: signum
E est ꝙ ille qui habet talia: nō est bonus: sed magis est
leprosus spūaliter ⁊ corruptus: q: reuera illi qui sunt
leprosi/ aut peccatores ⁊ corrupti: vt cōiter fingunt se
esse ceteris magis humiles atꝗ castos: ⁊ ampliꝰ ap-
Eccl. parēt subtiles sciētifici ⁊ astuti. Uñ dr̄. Est q̄ nequiter
19.d. se humiliat: ⁊ interiora eius plena sunt dolo. Et sic di
co ꝙ isti habēt leprā ficte humilitatis in capite/ inquā
tū alijs inclināt leprā malitie in barba/ inquātū se ha
bere diuinā sapientiā simulāt. Barba enī sapientiā si
gnificat: leprā ficte castitatis in fronte.i.in apparētia
2.Pa. honesta quā oībꝰ manifestāt. sicut de Osia/ de quo dr̄
26.d. ꝙ statim orta est lepra in facie eiꝰ. ¶ De istis sicut hic
Eo.ca.f dicitur: vestis siue pellis supponebatur subire leprā:
et erat talis lepra quedā alba macula vel rufa humi-
li superficie cetera corrodens/ vel inficiens ipsam ve-
stem. Ista ergo si manifesta erat/ sacerdos debebat eā
videre: ⁊ ipsam vestem comburere. Si vero dubia eēt
lepra/ debebat eā includere: ⁊ si non cresceret dimitte-
re. Si vero creuisse reputabatur ipsam ꝗ̄ cito concre

mare. ¶ Sic vero si aliqua vestis.i. aliqua ꝑsona le-
pra heresis incurrerit: ⁊ clarū ꝑspicuūꝗ fuerit: procul Mora-
dubio ꝑ sententiam sacerdotis.i. prelati vel iudicis litas.
concremari debet. Si vero fuerit aliquod dubiū/ dȝ
intra clausurā abiurationis recludi: ⁊ si vltra non cre
uerit/ sic dimitti. Sic vero post reclusionē.i.post he-
resis abiurationē inuenta est lepra creuisse: ⁊ talis ve-
stis/ idest talis persona in heresim relapsa fuisse: tunc
vero debet comburi ⁊ seculari potestati demandari Matt.
vel committi. Unde dicitur. Paleas comburet igni 3.c.
inextinguibili. ¶ Uel dic de punitione malorum: q: Aliter.
iudex vel prelatus si videt aliquam vestē idest aliquā f
personam vitiosam: si sit talis lepra.i. tale crimen qḋ
nō possit nec celari nec emendari: debet istam vestem
cōburere idest personā ipsam per aliquā penā corpo-
ris condemnare. Si vero sit non adeo euidens lepra
criminis: vt pote quia nullum scādalum fuit ibi: vel
quia spes est ꝙ delinquens se corriget et ꝙ lepra ipsiꝰ
criminis ad deterius non procedet: debet in loco pe-
nitentie vel in bono carcere eū recludere: ⁊ vsꝗ ad tē
pus prefinitum ab eo: ipsum debet penitentie vincu-
lis alligare: ita ꝙ si videt lepram ipsius criminis nō
procedere: sed cessare: debet talem patientem mūdū
iudicare: ⁊ de clausura carceris liberare. Si vero vi-
det ꝙ talis clausura seu talis iniuncta penitentia nō
proficit: tunc ipsum comburere idest sententialiter cō
dēnare debet. Istum etiam mundum seruat deus: q:
illos qui ex toto sunt leprosi obstinati/ incorrigibiles
atꝗ mali: de quorum salute desperat: sepe per mortē
subitaneam interficit/ ⁊ in inferno comburit: alios ve
ro de quorum salute sperat/ solet in carcere tribulatio
num includere: et eos castigando mundare/ et mūdi
prosperitati restituere. Si vero ipsos per clausuram
tribulationum videt non posse corrigi/ solet eos fina
liter in inferno cremare: vt sic de quolibet tali dica-
tur. Omnem palmitem non afferentem fructum/ tol- Joā.15.
let eum: ⁊ omnem qui fert fructum/ purgabit eū ⁊c. a.
¶ Si lepra apparebat in aliqua parte vestis: debebat eo.ca.g
illa vestis includi: et si non cresceret/ debebat aqua la G
uari. Si vero locus ipsius macule adhuc obscurior
apparebat debebat ipsa macula a soliditate vestis ab
rumpi. Quod si tunc adhuc in aliqua parte vestis
alia similis macula nascebatur: tunc quia lepra erat
volatilis/ tota vestis ignibus mancipari iubebatur.
¶ Uestis est peccator: qua scilicet diabolus se induit Mora-
quando ipsum sibi conglutinat ⁊ adiungit: macula litatis.
est pctm̄ quod lepra dicitur: pro eo ꝙ per ipsuȝ homo
corrumpitur ⁊ fedatur. Igitur si contingit leprā seu
maculā peccati in aliqua ꝑsona generari ⁊ nasci: pro
cul dubio sacerdos.i.prelatus debet ipsum primo be
nigniter corrigere: ⁊ in clausurā ⁊ in statutorum obe-
dientiam ponere: ⁊ per confessionem ⁊ penitentiam
emendare. Si vero post loturam penitentie adhuc ap
pareat in ista veste.i.in ista ꝑsona vestigium macule
ꝑcedētis in aliqua mala cōsuetudine/ vel aliqua ma
la cōditione: ⁊ reliquijs ꝑmissoꝝ criminū: statim de-
bet sacerdos illā maculā abrumpere: ⁊ illud vitiū pe-
nitꝰ ab eo separare. Sed si iste recidiuādo talē macu-
lā iterat: ita ꝙ iterū similis culpa in eo appareat: ita
ꝙ spem correctionis de ipso amplius nō habeat: tunc
vere igne tribulationis ⁊ aspere punitionis debet cō
buri. Uel etiam ad litteram si crimē hoc requisierit/ debet
ignibus cōcremari: sicut si est hereticus et relapsus:
quia reuera q̄ ꝑ benignā locutionem/ monitionē ⁊ ca
stigationē nō corrigit: sȝ recidiuat seu quotidie in fi-

milia relabit. necesse est vt asperius corrigatur: qr vbi
Joan. nō pficit correctio in facto fidei/ignis incēdiū appo
15.a. nat. Uñ dicit dñs: Si qs in me nō māserit/mittet fo-
Eodem ras sicut palmes ⁊ arescet: ⁊ in ignē mittet ⁊ ardet.
cap.f. ¶ Leprosus mādabat extra castra eijci: ⁊ a mūdorū cō
D sortio ad sacerdotis arbitriū separari. Os eius debe-
bat veste cōtegi: ne ipsi⁹ ānhelitu possent alij infici vel
corrūpi: caput ei⁹ debebat esse nudū: vestimētū ei⁹ dis
sutū: ⁊ ipse seipm debebat clamare vilē/sordidū ⁊ im-
mūdū. Solus extra solebat manere: ⁊ a mūdorū psor-
Mora. tio iubebatur penit⁹ abstinere. ¶ Reuera talis lepro-
sus videtur esse pctōr: ⁊ maxime illeq maiorib⁹ crimi
nibus est infect⁹: ⁊ fetorib⁹ infamie maculatus: ⁊ po
tissime hereticus ⁊ excōicatus: qr reuera talis a cōsor-
tio charitatis diuiditur p inuidiā: sol⁹ ⁊ sine bone so
cietatis copula sesūgitur p discordiā: caput sue intē-
tionis nudū efficitur p iactātiā: vestis cōuersationis
tota dissuit p isolētiā. Os vero sue locutionis est ita
fetidum ⁊ immūdū/qp alios corrūpit ⁊ inficit p detra
ctionem infamiam: quare ppter hoc cōtegi mereretur
et reprimi: ne anhelitus suarū malarū locutionū alios
corrumpat p nequitiā. Uilē ergo ⁊ immūdū se pōt pdi
cere per vniuersalē corruptionē ⁊ spurcitiā/dicēs illō
Leui. qō scribit. Quasi plaga lepre videtur esse in domo.
14.c. Quia vero leprosi idest pctōres solēt singularitatis
solitudinem diligere: ⁊ societates bonorū fugere: in-
Leuit. tentionis caput per iactantiam mundare: os suū per
10.b. versutias locutionis contegere: ⁊ vestes cōuersatiōis
propriie laniare: cōtra illud supra. x. Capita vestra no
lite nudare: ⁊ vestimenta vestra nolite scindere. ¶ In
domo quando dicebatur lepra? Erat macula corrosi
ua lapidi vel parieti impressa ceteris partibus parie
A tis magis pressa. Igitur si talis lepra apparebat in
domo quibus adherebat: debebant lapides de parie
te submoueri. tota domus debebat radi: ⁊ dom⁹ alio
luto liniri lapidesqz ⁊ puluis abrasus debebat extra
ciuitatem proijci ⁊ portari. Quod si talis lepra in ali
qua parte domus dicebatur/alia lepra perseuerans iu
dicabatur: ⁊ ideo tota domus destruebatur: ⁊ ligna
Mora- et lapides extra oppidum in locū immūdū illico por
litas. tabātur. ¶ Sic vero si lepra alicui⁹ heresis vel prodi-
tionis in aliqua domo vel i aliqua villa vel collegio
nascit: statim submouēdi ⁊ e medio tollēdi sunt lapi
des. i. psone q̄ macula hmōi corrodūtur: ne forte per
alios alij lapsu tpis macula simili corrūpātur. Secū
dū em̄ beatū Bernardū. Melius est qp pereat vnus/
q̄ vnitas tota. Et domus ista debet per correctiones
radi: ⁊ puluis male ⁊ heretice doctrine abinde eijci: ⁊
luto alio. i. alia bona doctrina ipsa dom⁹ instrui vel
liniri. Aliqz lapides. i. alie bone psone loco primo
rū: scz in officijs dignitatibus ⁊ bñficijs substitui et
Job. reponi. Unde Job. Conteret multos ⁊ innumerabiles
34.c. et regnare faciet alios p eis. Quod si talis lepra nec
sic velit cessare/immo ad alios inueniat transire: et
iterū in alijs lapidibus. i. psonis subcrescere ⁊ venire
tūc nō pigeat sacerdotē vel prelatū talē domū. i. talē
villam vel collegium de medio tollere: ⁊ extra oppi-
B dum. i. extra cōmunionē fideliū excōmunicādo dei
Aliter. cere: et etiam ex toto si sit necesse/inuocato brachio
secolari subuertere ⁊ delere: sicut factū est de ordine
templariorū. ¶ Uel si vis dic/qp lepra est vitium pro-
ditionis: quā si iudex in aliqua domo vel villa reppe
rit: statim ipsos lapides quibus adheret idest ipsos
proditores destruere ⁊ euellere: ⁊ in loco et officio qō
tenebant/alios substituere debet: ⁊ alio luto scz carnē

to charitatis/reconciliationis ⁊ amoris debet talem
domum seu patriam vngere: vt sic in fidelitate domi
ni sui possit de cetero permanere. Qō si cōtingat talē
domū/villā vl' patriā ex toto corruptā eē: ⁊ leprā istaz
scz proditionē p oēs paries eius venire: tūc tota ipsa
domus seu villa ruine seu periculo debet penit⁹ subij
ci: vt sic quos aliorū pena nō terruit/possit propria pe
na sua coercere. Lepra em̄. i. heresis vel proditio per-
seuerans alio mō nō tollitur/nisi tota domus lepro-
sa. i. tota villa vel patria pditrix vel heretica destrua-
tur. ¶ Quando domus leprosa examinabat: solebat
claudi: ⁊ introitus habitatoribus denegari: quā qui
tūc tēporis intrabat vel ibi dormiebat/immūdus ef-
ficiebatur: ⁊ lauare vestimenta sua tenebat. ¶ Dom⁹ Mora-
leprosa et infecta est mūdus: q̄ tūc tēporis a dño fuit litas.
clausus/qñ eius ingressus et amor fuit nobis p dñm Joan.
interdictus. Unde dr. Nolite diligere mundum ⁊c. 2.b.
Qui ergo in ista domo leprosa. i. in mūdo p malā cō-
placētiā intrat: ⁊ ibi dormit: et tēporaliter se delectat:
pro certo faciliter immūditiā culpe/et maxime aua-
ritie ⁊ luxurie solet incurrere: quapropter necesse ha-
bet p cōfessionē ⁊ penitētiā se lauare. Unde Esa. Laua Esa. 1.b
mini: ⁊ mūdi estote. ¶ Uel dic qp ista domus signifi- C
cat excōmunicatum: qui tunc alijs clauditur/qñ oc- Aliter.
casione istius lepre cōicatio ei⁹ alijs denegatur. Si
igitur tunc aliquis talē domū introierit/⁊ cū tali par
ticipauerit immūdus. i. excōmunicatus/scz minori
excōmunicatione et ipse erit. Unde dr. Quicqd tetige
rit immūdū/immūdū fiet. ¶ Uel dic qp sicut patet ex Num.
premissis/quatuor genera lepre inueniebātur: videli 19.d.
cet lepra in veste/lepra in cute/lepra i carne/⁊ lepra in Aliter.
domo seu in ede. Sic vero dico in hominibus inue-
niūtur quatuor genera vitiorū: scilicet lepra in veste/
hoc est curiositas vestiū seu lasciuiositas: lepra in cu-
te/hoc est gule ingluuies seu castrimargia: lepra in
carne/hoc est carnalis delectatio seu luxuria: lepra in
domo seu in ede/hoc est rumor malus seu infamia/q̄
scz apparet in domo ⁊ in lapidibus. i. in exteriori vici
nia. Uñ vř qp ista quatuor gña lepre possunt signifi-
cari in istis quatuor leprosis: de quibus dicitur in li.
Regum. Quatuor viri erant leprosi iuxta introitum 4.Reg.
porte. 7.a.

¶ Capitulum decimumquartuz Textus: Locutusqz est dominus ad moysen: dicēs: Hic est ritus. Moralitatū Capitulū. VII

Quando leprosus eē aliquo mūdabat/ad re Histo-
stitutionē ipsi⁹ multa requirebātur. Debe- ria.
bat em̄ ante oīa ad ostia castrorū venire: ⁊ sa
cerdoti se ostēdere: sacrificia offerre: ⁊ san-
guine passeris occisi debebat eū sacerdos aspgere: ex
tra propriū tabernaculum debebat aliqādiu manere:
oēs pilos corpis ⁊ barbā ⁊ supcilia radere: vestes et
corpus lauare: ⁊ oblatis duobus agnis poterat mū- D
dus castra mūdorū intrare. ¶ Sic vero pctōr qñ vult Mora-
a lepra mūdari: ⁊ fideliū restitui cōmunioni: tūc debet litas.
ante oīa p cōfessionē sacerdotib⁹ ostēdi. Unde Lucas Lu.17.c
Ite ostendite vos sacerdotibus. Et oblato sacrificio
spūs cōtribulati sanguinē passeris. i. christi: debet p
sue passionis memoriam aspergi: capillos malarum
cogitationum et affectionum a se radere et euellere:
barbam fatue sapientie et supercilia superbie depone
re: et lachrymis contritionis se lauare et abstergere:
extra proprium domicilium aliquādiu peregrinan-
do manere: ⁊ tādem duos agnos idest duplicē igno-
rantiam

rantiā cordis et corporis domino offerre: ⁊ sic mun-
dus poterit fieri/et ad sanitatē gratie reuertire. Jdeo
dicitur: Ceci vident: surdi audiunt: claudi ambulant:
mat.xi. leprosi mundantur. ¶ Ad mundationē leprosi requi-
a. rebantur duo passeres in aqua viua in vase fictili: li-
codē.c. gnum cedrinum/hysopus/vermiculus.i. filuz cocci
a. neū. Unus ergo istorum passerum occidebatur: ⁊ san
guis eius super illas aquas i vase illo fictili stillare p-
mittebatur: ⁊ tandem passer alius viuus: ⁊ hysop⁹ in
ligno cedrino cum filo coccineo per modū aspersorij
ligabatur: quib⁹ in aq̄s rubricatis intinctis/leprosus
septies intingebatur: et sic passer ille viu⁹ abire in cā-
pum permittebatur: rasisq̄ pilis ⁊ lotis corpore ⁊ ve-
stibus/hō etiā p septem dies extra proprium taberna-
culū morabat. Octaua vero die duos agnos sacerdo-
tibus offerebat: ⁊ mundus effect⁹ castra ingrediebat.
Mora- ¶ Lepros⁹ significat gen⁹ humanū: qd̄ scz in adā fuit
litas. infectuz: de castris.i. de paradiso eiectum: ita q̄ vesti-
e mentum sue mortalitatis fuit dissutum. Caput vero
sui cordis fuit crinibus virtutū nudatuz. Unde Job:
iob.i.d. Nudus egressus sum de vtero matris. Ad hoc ergo q̄
ille leprosus mundaretur/⁊ in castra paradisi reduce-
retur: plura necessaria ɔcurrerunt. Necesse enim fuit
Allego q̄ interuenirent duo passeres.i. duplicis christi natu-
ria re vnitas ⁊ veritas. Aq̄ viua.i. baptismi puritas. Uas
fictile.i. christi nature mortalitas. Hysopus q̄ tumo-
res sedat.i. ipsius christi humilitas. Coccus seu vermi-
culus/filum scz ignei coloris.i. ipsius christi ardens
amor ⁊ charitas. Lignū cedrinū.i. ipsius christi crux
et sue passionis austeritas. Sanguis passeris occisi/
i. sanguinis effusi vtilitas. Ista enim omnia humanū
genus leprosum purificauerunt: ⁊ castrorum paradisi
eidem aditum reddiderunt. De istis enim duob⁹ pas
seribus i. de ista duplici christi natura humana ⁊ diui
na: vna sola fuit occisa/scz natura humana in vase fi-
ctili humane mortalitatis mortua. Nihil passus fuit
hō s̄m diuinitatez. in desertum euolare dictus est/in-
quantum semper illesus permansit: ⁊ inquantum pas
sionis acerbitas ipsum aliqualiter nō afflixit. Diui-
nitas tamē ista in sanguine passeris mortue intincta
dicitur fuisse/inquantum p passionem ipsius christi
hominis noscitur eius diuinitas ɔsensisse. Cedro etiā
cum coccino charitatis ⁊ hysopo humilitatis alliga
ta dicitur/inquantum ipsius deitatis charitas ⁊ hu-
militas in ipso cedro.i. in ipso ligno crucis summe ap
paruisse monstratur. Jdeo aps̄ dicit: q̄ propter nimi-
f am charitatem qua dilexit nos deus/filium suum tra
ephe.2. didit. Et alibi dicit: q̄ humiliauit semetipz/fact⁹ obe
a. diens vsq̄ ad mortem: mortez autē crucis. Omnia tñ
Phil.2 ista/scz passer viuus/et sanguis passeris occisi/et li-
a. gnum cedrinum: in aqua immersa dicitur inquantū
scilicet ipse aque baptismi a sanguine et passione chri
sti et ipsius deitate ⁊ cruce virtutem propriam sortiū-
tur. Jste ergo aque mixte cum sanguine.i. baptismus
⁊ christi passio iuncte simul: septies/idest mediantib⁹
septem donis spiritussancti: leprosum istum scilicet
genus humanum asperserunt/⁊ a lepra peccati laue-
runt: sic ⁊ post septem dies.i. post curriculum vite hu-
ius: scilicet in octaua future resurrectiōis ex toto mū-
dus efficitur: q̄si rasis ⁊ abstersis omnibus mortalita
tis superfluitatibus: castra paradisi ingredietur: ⁊ ad
illos de quorum societate ceciderat/scz ad filios isrl̄.
i. ad beatos angelos adiungetur. Post mundationē
enī leprosi/⁊ ipsius mundificationem premissam: se-
ptem diebus debebat extra proprium tabernaculum
manere: quia scilicet dato quod humanum genus p
christi passionem/baptismum/et crucez a lepra pecca-
ti originalis mundetur: non tñ propter hoc statim ta-
bernaculū paradisi ingredit: imo extra scz i hac valle
miserie septē dieb⁹.i. p totā vitā istā/q̄ p septenariū die
rū fluit/pmanere iubet: vsq̄ quo veniat octaua.i. fu-
tura resurrectio: vbi int̄ mūdos (vt pmissū est) i corpe
⁊ aīa celeste habitaculū sortiet: ⁊ sic de hoīe videat di-
ctū illud Exo. Septē diebus sit cū matre sua.i. cū mor Exo.22.
tali vita: die vero octaua dabit eū dn̄o. ¶ Uel si vis/ d.
dic q̄ ad hoc q̄ leprosus.i. hō pctōr mūdetur: necesse G
est q̄ sacerdoti p cōfessionem se ondat: ⁊ q̄ deo duos Aliter.
passeres/scz corp⁹ ⁊ aīam offerat: ⁊ q̄ lignū cedrinū.i.
crucis memoriā: coccum charitatis/⁊ hysopū humili
tatis/necnō vas fictile cū aqua.i. cor ɔtritū cū lachry-
mis secū ferat: vt sic dū vnus passer suoꝝ/scz corpus
per penitentiā imolat: alius passer scz aīa/liber euo-
let ⁊ recedat. Nā cū sanguis.i. peccatū: in aqua viua
lacrimarū: et vase fictili.i. corde humili per cōfessionē
funditur: et tali lachrimarum delictis proprijs rubri
cata/mediante humilitatis hysopo leprosus pctōr a-
spergitur ⁊ lauatur: ab omni contagio mundat: et ad
castra christi/scz ad gratiā in p̄senti/et gloriā in futu-
ro tanq̄ mūdus ⁊ innocens acceptat. Psal. Asperges
me dn̄e hysopo et mūdabor: lauabis ⁊c. ¶ Hic poni- Psal.
tur q̄ leprosus mūdatus debebat duos agnos offer- 50.b.
re sacerdoti: q̄ de sanguine debebat aurem dexteram/ Eo.ca.b
pollices/manus ⁊ pedis dexteri ipsius leprosi tingere
⁊c. Et simile habes Exo. xxx. vide et expone sicut ibi.
¶ Hic ponitur de illo qui a lepra: et infra capi. sequē Eo.ca.e
ti de illo qui a fluxu immundi seminis mundabatur:
qd̄ ingredi statim non debebat p̄sumere: sed p septem
dies indignū se ppter p̄cedentē immundiciā reputare: Mora-
et a castrorum ingressu cessare. ¶ Jn quo figuratiue litas
notatur: q̄ q̄si notabilē immundiciā et infamiam incur
rit: dato q̄ inde mūdet et emendet: et ad gratiam seu
mundiciā pristinā reparet: semper debet quādā natu h
rali verecundia sibiipsi timere: et nō presumptuose in
castra.i. in societates mundoꝝ seu maloꝝ se iūgere: sꝫ
inde aliq̄diu se trahere/quousq̄ pfecta mundicia seu
fama ipm pmittat subintrare: exēplo illi⁹ publicani/
qui non audebat oculos ad celū leuare: sed percutiebat
pectus suuz/⁊ dicebat: Domine/propicius esto mihi Lu.18.e
peccatori. Dato enim q̄ lepra culpe tollat/lesa tamen
opinio: necesse est quod aliq̄diu retrahatur/⁊ p̄sum-
ptio et audacia reprimatur. ¶ Uel dic cōtra infames Aliter
qui dato q̄ culpa trāsierit/remanet tamen infamia: q̄
ipsos castra ecclesie/beneficia/dignitates ecclesie: sine
ampliori sacrificio.i. sine speciali dispensatione egre
di non pmittit. Unde in canone dicitur: q̄ porte di-
gnitatū infamibus nō patebunt.

¶ Capitulū decimūquintū textus: Locu-tusq̄z est dn̄s ad moysen ⁊ aaron: dicēs. Mo-ralitatum. Caplm. VIII

Ille qui fluebat semine/immūdus erat: et extra
castra eijci debebat: omnia queq̄ ɔtingebat Hysto-
immūda erant: q̄nimmo oēs qui carnem eius/ ria
saliuā eius/vestimenta eius: sagma super qd̄
sederat/⁊ lectū eius tangebāt: pari⁹ immūdiciā contra-
hebāt: et ideo se lauare debebāt. Si etiā tangebat vas
fictile/frangebatur: Si vō vas ligneū/lauabat: talis
erat fluens semine. Jdē iudiciū per oīa erat de mulie-
re q̄ menstrua patiebatur. ¶ Talis semine fluēs/signi Mora-
ficat luxuriosū ⁊ de se vilē/abominabilē ⁊ immundū: litas

per menstruosam etiam mulierem intelligo feminam luxuriosam: quia vere talium carnes .i. carnalis vita: saliua defluens .i. carnalis secta lectus .i. carnalis
A delectatio: vestis .i. inhonesta conuersatio / penitus sunt immunda: intantum ꝙ qui talia tangunt .i. q̄ talia frequentant ꝛ imitantur / immūdiciā luxurie ꝛ infamie ꝯtrahere dinoscuntur. Quapropter lotura ꝯfessionis ꝛ penitentie se abluere tenebuntur: ꝛ ideo tutū est ꝙ tales viles ꝑsone nō tāgantur aut frequētentur: sed ꝙ potiꝰ de aliorꝫ
Gen. 21. consortijs expellantur. Unde dicitur. Ejce ancillam ꝛ filiū
a. eiꝰ. Et alibi: Uade / lauare septies i iordane ꝛc. De va
4 re. 5. se vero ligneo ꝛ fictili / dic vt supra capi iiij. ℭ Uel si
c. vis dic / ꝙ semine fluens est hereticus qui qr semē im
Aliter mūdū .i. malā doctrinā seminat: ideo serā ecclia ipm repudiat: ꝛ de societatibꝰ aliorꝫ fugat. Igitur caro .i. carnalis vita: saliua .i. aminunda doctrina: lectus .i. iniqua secta taliū nō debet tangi / nec aliqualiter frequē
titū. 3. c tari: sed magis effugi ꝛ vitari. Unde Apls: Hereticum hominem post tertiā monitionem deuita: sciēs qm̄ corru
co. ca. b ptus est. ℭ Talis immūdꝰ qn̄ mūdabatur / debebat septem diebus expectare: tandē seipm in aqs viuis lauare: ꝛ postea turtures ꝛ pullos columbarum offerre: et
Mora sic castra in vespere poterat subintrare. ℭ Sic vero il
litas. le qui a fedo humore carnalitatis sanatur / debet septem diebus expectare .i. de septem pctis mortalibus se deliberare ꝑ ꝯtritionem: se totū lauare ꝑ cōfessionem: columbas offerre .i. simplicitatem: turtures .i. castitates: ꝛ sic mundus erit per sanctitatem: ꝛ tabernaculum pa
B radisi intrare poterit per beatam felicitatē.

ℭ Capitulū decimumsextū textus: Locutusq₃ est dn̄s ad moysen post mortem duorum. Moralitatū Capitulū. IX.

Inter cetera sacrificia vnum magnū ꝛ solenne fiebat in festo expiationis: in quo .s. cineres fie
Histo bant / de quibus aquā expiationis faciebant:
ria ꝛ per totum annum immundos purificabant. accipiebantur enim q̄tuor aīalia .s. vnus aries / vna vitula triēnis rufa / ꝛ duo hirci: q̄ oīa ad ostium tabernaculi offerebantur: ꝛ ritu mirabili immolabantur. Mittebantur enim sortes sup hircos / vt .s. vnus deo / aliꝰ populo assignaretur: ꝛ ꝙ ille q̄ in sortē dn̄o cadebat / immolabatur. Ille vero q̄ ppło assignabatur / in ꝑscriptis peccatis ppłi super caput eius ꝑ nūcium ad hoc deputatum i desertum emittebatur: ꝛ ibi liber abire ꝑmittebatur ꝛ lupis: ꝛ leonibꝰ exponebatur. Aliꝰ vero hircus vna cū vitula rufa mandabatur ꝑ sacerdotē occidi: ꝛ sanguine ipsius ipm tabernaculum interius ꝛ exterius expiari ꝛ hoc .s. ꝑ sacerdotem linea tunica / feminalibꝰ lineis zona linea ꝛ cidari linea indutū; ꝛ tā ꝓpiciatoriū quā altare aureum / ꝙ etiā velū cum digito tincto sanguine septies aspergi: cornu altaris sanguine tangi: ꝛ vtrūq₃ pauimentū interius ꝛ exterius iubebatur sanguine cum digito aspgi. Sacerdos enim illa die cū sanguine solꝰ scā scōrꝫ intrabat: ꝛ ne visa maiestate dn̄i moreretur magnā copiā thuris i thuribulo secū portabat / quo totū scrīa riū obnubilabat. Quibꝰ ꝯpletis sacerdos egrediebatur: ꝛ depositis dictis vestibꝰ vestimētis sacerdotalibꝰ induebatur: arietē q₃ cū adipibꝰ / sanguine ꝛ renūculis hirci occisi
C ꝛ vituli / dn̄o sup altare imolabat: ꝛ sic ipm altare ab immūdicijs filiorum israel expiabat: vitule vero ꝛ hirci carnes / fimus ꝛ pelles extra portam faciebat: ꝛ vsq₃ ad cineres cōburebat: ꝛ ignē lignū cedrinum / hysopū ꝛ cocci bis tinctū coburenda cum carnibus immittebat. Et sic populus a suis peccatis expiabatur: tabernaculum emundabatur: cinis ꝓ facienda aqua expiationis efficiebatur: q̄ ꝑ totū annū seruabatur. ℭ Dica Allego
mus allegorice ꝙ ista aīalia christū figurare videntur: ria
qr scꝫ hircus emissarius q̄ illesus dimittebatur / deitatē significat / que .s. impassibilis perseuerat: alia vero tria animalia denotant ipsius humanitatē / ꝓ eo .s. ꝙ tres naturas continet .s. animam / sanguinem et carnem: vn̄ etiam et iste dicitur aries ductor gregis. Dicitur hircus ꝓpterea / quia in similitudinem carnis fuit factus. Dicitur vitula rufa triennis / inquantum fragilitas mortalitatis sue / quā sexus femineus designat: triginta annis prius vixit ꝛ post tribus annis et amplius predicauit. Sanguis igitur istius effusus .i. virtus sui sanguinis et passionis: interiora .i. celestia: exteriora .i. terrestria tetigit ꝛ expiauit: inq̄tū ſm apłm / illa que in celis sunt ꝛ in terris ꝑ sanguinem suum pa colo. 1. c
cificauit: qn̄ .s. ſm apłm ipse qui est sacerdos ꝛ hostia / ꝑ proprium sanguinē semel in scā intrauit. Propicia heb. 9. c
torium enim .i. diuina propiciatio ꝛ misericordia isto sanguine aspergitur: inq̄tum ipse deus per christi sanguinem humano generi placatur. Altare etiam .i. ipse amor patris / in isto sanguine fuit tactus: inq̄tum ad pacem humani generis inclinatus. Uelū enim .i. ipm
D celum: sanguine isto videtur tactum: inq̄tum eius virtute hominibus sit apertum. Pauimentum interius .i. natura angelica: ꝛ pauimentum exterius .i. tota natura humana / isto sanguine fuit tacta: inq̄tum vna natura fuit alteri reconciliata / ꝛ mediante christi sanguine concordata: ꝛ ruina angelica per homines reformata. Unde Apls: Uos qui eratis aliquando longe / facti ephe. 2. a.
estis prope in sanguine christi. Ipse enim est pax nostra qui fecit vtraq₃ vnum: Ista enim aspersio mense septimo facta dicitur / pro eo ꝙ ipsam spūs septuplex nobis impartitur. Igitur istud est verum ꝙ corpꝰ istius hirci atq₃ vitule .s. christi / extra castra .i. extra ciuitatem hierusalem fuit positum: ꝛ ibi cum appositione ligni cedrini .i. crucis passione crematum .i. afflictum: ꝛ vsq₃ ad cinerem .i. vsq₃ ad summam humilitatem seu cor Esa. 53.
poris deformitatē redactum. Esa. Uidimus eū / ꝛ nō est a.
ei aspectus. In ipso enim passionis igne interuenit cedrus .i. crucis christi asperitas: hysopus .i. humilitas: coccus bis tinctus .i. ipsius christi clementia ꝛ perfecta charitas. Cinis ergo .i. passionis christi virtꝰ cum aq̄ baptismi miscetur: ꝛ sic in ecclia seruatur / ꝛ inde quotidie populus purificatur: ꝛ ab originali crimine expiatur. Unde Apostolus: Sanguis taurorꝫ aut hircorꝫ ꝛ heb 9. d
cinis vitule aspersus / inquinatos mundificat. ℭ Uel Tropo
dic aliter / ꝙ iste tres species animaliū / significare pos logia.
sunt tria genera ꝑsonarum. Aries enim oui gregis significat prelatos. Uitula iugo subdita / significat religiosos ꝛ clericos. Duo hirci significāt seculares bonos ꝛ malos. Iste enim aries in holocaustum oblatꝰ
E dicitur: quia scilicet prelati toti deo offerri tenentur. Holocaustum enim erat illa species sacrificij de quo nō licebat retinere aliquid: sed totum oportebat deo offerre: nec populus nec sacerdos poterāt sibi aliquid retinere vel reseruare. Et ideo dicitur ab holon quod est totum / ꝛ caustos quod est incendiū: ꝓ eo ꝙ totū dn̄o cremabatur. Quia reuera ꝑlatus debꝫ esse ita deo dedicatꝰ / ꝙ totꝰ debet esse ꝑ charitatē dn̄o associatus: ꝛ nulli alteri .s. nec carni / nec mūdo / nec diabolo mancipatꝰ. Uitula vero .i. clerici ꝛ religiosi / iugo obediētie debēt more vitule subijci / ꝛ deo ꝑ penitentiā cōcremari. Et dato ꝙ corpus eorum extra castra .s. exterius in mundi negocijs crementur aliquotiēs ꝑ vitā actiuā: adeps tn̄ ꝛ renūculus

culus sue interioris affectionis in tabernaculo.s. sup
altare paradisi crematur ⁊ incenditur p contemplatio
nem: qz scz tam de vitula ꝙ de hirco bono deo retento
i.tam de bonis ecclesiasticis ꝙ laicis/illud debet esse
verum/ꝙ interiora deus per affectionem ⁊ contẽpla
tionez habeat: ora ꝙ carnes/pellem ⁊ fimũ.i.ora ꝙ
corpora mũdus exterius in negocijs detinebat. Hirci
vero.i.christiani seculares in duo diuidunt: qz ſm sor
tem occulte dei dispositionis aliqui deo reseruant/et
sibi per penitentiaz ꝯcremantur: alij ꝟo cũ pctis ⁊ ini
quitatibus suis ⁊ aliorum p desertũ mũdi vagari per
mittuntur.i.aliqui veti ꝑsentibus finiunt/⁊ lupis ⁊ ca
Ps 80. c. nibus exponunt Ps. Dimisi eos ſm desyderia cor
dis eorum: ibunt in adinuẽtionibus suis. Quia breui
ter ista est sors occulte dei iustitie/vt de hircis.i.de mũ
f di fetentibus pctõribus aliquos habeat deus/qui scz
se per penitentiam sibi offerunt: alios habeat ppſs si
ue mundus/q scz mũdi deserta circũeunt ⁊ pro presen
tibus eterna ꝑtermittunt. Vñ dicitur: Erunt duo, in le
Lu.17.g cto vno: vnus assumetur ⁊ alter relinquetur. Igit siue
agamus de hirco.i.de penitente/vel de vitula.i.de re
ligioso ⁊ clerico se diuino iugo subiugante: istud est
verum ꝙ sanguis i.pena/sudor ⁊ labor/vel etiam mar
tyrium taliũ vsqz ad interiora velaminis/⁊ vsqz ad pa
radisum transit: velum celi penetrat ⁊ transcendit: pa
uimentum ecclesie ornat ⁊ colorat: et aspergit ipsum
altare diuine charitatis: ⁊ ipsuz propiciatoriũ diuine
pietatis tangit/inquantum p se ⁊ p alijs veniã impe
trat: ⁊ attingit (sicut ad literaz apparuit) in sanguine
martyrum/q scz deo placuit: ⁊ ipsos ⁊ alios a crimini
Heb.9.f bus expiauit. Apſs Omnia pene in sanguine mundã
tur. Quicunqz ergo sacerdos.i.quicunqz iustus sacra
doctus intrare vult tabernaculum mentis sue ⁊ pene
trare sicut p contemplationem vsqz ad sanctuariũ pa
radisi: semper debet talem sanguinem.i.memoriaz pe
ne martyrũ ⁊ sanctoruz secum habere/vt sic possit sibi
et populo deum placare. Thus etiam orationiũ por
tare tenetur: vt sic propiciatorium diuine misericordie
obnubiletur ⁊ adoretur: ⁊ quicqd petitur impetretur.
Ibidez. Apſs Tabernaculum non sine sanguine dedicatũ est:
Nume. et absqz effusione sanguinis nõ fit remissio. ¶ Ad vnũ
19.a. tamen aduertendum est: qz quando animalia ista scz
vitula et hircus extra castra comburebantur lignum
cedri/coccus bis tinctus/⁊ hysopus in igne ponebant
G tur. ¶ Ad denotandum ꝙ quando iusti in penitentie
vel tribulationis cremantur incendio: tria principa
liter debent eos cõcomitare: scz cedrus alta.i.spei cel
situdo. coccus coloris ignei.i.charitatis feruor ⁊ am
plitudo: ⁊ hysop9 inmundificãs.i.fidei certitudo. Ista
enim tria.s.fides/spes ⁊ charitas/sunt illis qui cremã
tur per tribulationem ⁊ penitentiam necessaria: vt scz
per fidem fortius per spem facilius/⁊ per charitatem
libentius sustineant pro christo grauia. Quibus fa
ctis/cinis.i memoria vite/talium erit mundificatiu9:
⁊ si aqua lachrimarũ affuerit/totius immundicie ab
Ps.50. b. stersiuus Ps. Asperges me domine hysopo ⁊ munda
Aliter. bor: lauabis me ⁊ super niuem dealbabor. ¶ Vel dic
ꝙ cinis est memoria mortis: qui scz si aq̃ lachrymarũ
adiungitur/mens immũda ⁊ peccatrix expiatur: ⁊ ab
omni reatus macula liberatur. ¶ Vel dic ꝙ sacerdos
Aliter facilius populum expiat/qñ sanguinẽ christi in alta
ri per misse celebrationem libat. Omnia tamen vesti
menta linea debet habere: ad denotandum ꝙ purita
tem in capite intentionum/in tunica conuersationis/⁊
femoribus carnis/⁊ in zona iustitie summe profiteri

iubet. ¶ Vel dic ꝙ domin9 nebulã in sanctuario suo Aliter.
vult abũdare: ne maiestas sua nuda possit homini ap
parere: ne scz pre terrore ipsum oporteret perire: sicut
etiaz supra Exodi.xix.et.xxiiij.⁊ in multis alijs locis
ostenditur dominus in caligine apparuisse: ⁊ in fumo
glorie ⁊ nebula legem dedisse: ad denotandum ꝙ de9
vult ꝙ in sanctuario mẽtis semp aliquã nebulã igno H
rantie habeam9. Nec vult ꝙ tempore huius vite ma
iestatem eius intuitiue videamus: aut ꝙ secreta deita
tis ⁊ rerum plenarie cognoscamus: qz scz tũc fides no
stra meritũ non haberet: ⁊ mens nostra p ꝑsumptionẽ
forsitan interiret. Dominus ergo ⁊ in nebula loqui ⁊
in nebula habitare dicitur: pro eo ꝙ dñs mentẽ sctãm
ꝯtritã ⁊ obscuram diligit: ⁊ ibi habitare spũaliter dele
ctatur. Vñ dñs dixit ꝙ habitaret in nebula. Ps. Cali 3.re.8.b ps.17.b.
go sub pedibus eius. Illa q̃ ad salutem pertinent/in
tali nebula cordis contriti melius a deo reuelantur.
Vñ dicitur: Vocauit dñs moysen de medio caliginis exo.24.
⁊c. De mõ ꝟo purificandi cũ cinere/vide in lib. Num. nũ.19.b

¶ Capitulum decimumseptimuz Textus

Et locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere Aaron. Moralitatũ Caplm.X.

Hic supponit moyses animã omnis carnis
in sanguine esse: ⁊ ideo sanguinis esum diuo Histo
ꝓhibet: sed ipsum domino mandat offerri: ria.
vt sic anima que viuit in sanguine/possit a
petis suis per sanguinem expiari. ¶ Dic ꝙ sanguis Mora
spũalis est affectio seu amor: qz reuera talis sanguis litas.
est proprie anime nostre vita. Augu. Scio anima mea
qd amor est vita. Ideo sanguinem non debemus co
medere.i.amorem et affectionem nostram non debe
mus in nosipsos reducere: nec ad nutrimentum car
nis nostre conuertere: sed soli deo offerre/⁊ ad deũ or
dinare: quia reuera sanguis affectionis animam na
turaliter viuificat ⁊ delectat: ⁊ ideo si deo offeratur/ip
sam spiritualiter purificat atqz mundat. Vnde Ezech.
In sanguine tuo viue ¶ Vel dic ꝙ sanguis iste est sã A
guis christi in sacramẽto altaris: vel etiam memoria Eze.16.d
⁊ compassio passionis ⁊ sanguinis iesu christi: qz re Aliter.
uera in isto ⁊ ex illo ꝯstat spũalis vita anime nostre: ⁊
ideo talẽ sanguinẽ nõ debem9 comedere.i.nõ recolen
do absorbere ⁊ abscõdere sed ipm missas celebrando
⁊ passionẽ ei9 recordãdo offerre: vt sic possimus aĩas
nr̃as expiare. Vñ Job: Terra nõ operies sanguinẽ meũ. iob.16. d.

¶ Capitulũ decimumnonum Textus: Locutus est dñs ad Moysen dicens. Loquere ad omnem. Moralitatũ. Ca. XI.

Hic ꝑcipiunt homini multa ꝑcepta/et dicit: Histo
Non maledices surdo: ⁊ corã ceco nõ pones ria.
offendiculũ. Non obseruabitis somnia. Nõ
facietis vobis figuras aut stigmata. Nõ rade
tis barbã: nec in rotundo attondebitis comã: nec sup
mortuo incidetis carnẽ: Nõ ꝓstitues filiã tuã ⁊c. ¶ Ista
nobis ola spũaliter inhibent. Et primo quidẽ surdos Mora
⁊ cecos.i.ꝑsonas simplices ⁊ ignorãtes: qz.s.ꝟbũ dei litas.
nec audiũt/nec intelligũt: nõ debemus maledicere vel
contemnere: vel offendiculũ alicui9 mali scandali vel
exempli corã eis ponere vel facere/ne forte occasione
accepta possint ruinaz peccati incurrere. Tales enim
simplices q nesciũt ꝑcauere/facilr cadũt: qñ offẽdicu
lũ.i.occasionẽ mali in ꝟbis aut factis nostris inueni
unt. Ideo bñ dicit. Qui q scãdalizauerit vnũ de pusil mat.18.
lis istis q in me credũt: expedit ei ꝙ submergat i mare a.

Item somnia.i.falsas opiniones non debemus cre-
dere: nec friuola pro veris recipere: nec ariolis nec diui
nis.i.hereticis aut adulatoribus fidem dare: nec etiā
ad auguria seu garritus auium.i.ad verba ⁊ garrula
4.re.21. tiones personarū attendere vel vacare/sicut fecit Ma
a. nasses. de quo dicitur/ꝙ obseruabat somnia et secta-
batur auguria ⁊c. Item non debemus barbā.i.virili-
tatē animi radere: nec comam capitis.i virtutē cordis
aliqualiter decurtare: qꝛ scꝫ virilitas animi quā bar-
ba significat/nō est abyciēda: nec coma virtutum ali-
nu.6.a. qualiter detondēda. Vñ dicitur: Nouacula non ascen
det super caput eius. Rotunditas autē que figura est
valde mobilis/instabilitatē mentis denotat: qꝛ tunc
coma in rotundū tondet: cū incōstantia mētis virtu-
tum cesariem in nobis truncat. Itē figuras ⁊ stigma-
ta nō debem⁹ nobis facere.i.malas malorꝫ imagines
⁊ exempla nō debem⁹ accipere: nec in nostris cordib⁹
aut moribus p imitationem imprimere/nec p retinen
Tropo- tiam aut complacentiam adorare. ¶ Vel dic etiam/ꝙ
logia. ista dicunt ꝯtra quosdā diuites: q scꝫ quosdā familia
res constituūt/sic ꝙ eos quasi pro dys colūt/amplius eis
plus debito credunt. Tales ergo figuras statuere vt
stigmata nobis phibent: ⁊ eorū adorationes vetant.
Item carnē nostrā nō debemus super mortuo.i.super
petō luxurie vili ⁊ fetido ledere ⁊ diuidere: nec de san-
guine delectatiōis carnalis aliqd sibi dare. Nec filiā
nostrā scꝫ aīam diabolo pstituere: nec sibi eā p diuer-
sa vitia maculādā offerre. Caro enī p luxuriā nō est in
cidenda/sed integra ⁊ casta seruanda. Anima etiā nō
C debet pstitui: nec p petm̄ diabolo subiugari: ne forte
mat.15. possimus de ea illud dicere: Filia mea male vexatur a
c. demonio. ¶ Ibi pcipitur ꝙ aīalia diuersi generis si-
Eodē.c. mul ꝯuenire vel cohabitare nō faciēt: ⁊ ꝙ vestimēta ex
d. lana ⁊ lino nō texant: ⁊ ꝙ agrū suū diuerso semine non
Mora- seminēt seu serant: quod etiā pcipit Deute.xxy. ¶ In
litas verbis istis charissimi videtur tangi/ꝙ illi qui eiusdē
conditionis sunt ⁊ status/sicut pauperes ⁊ diuites/si-
cut clerici vel laici: debent simul cohabitare/⁊ socie-
tatem alter alterius frequentare: copulā vero ⁊ societa-
tē personarū dissimiliū fugere: ⁊ istorū q sunt diuerse
ꝯditionis ⁊ status/ꝯsortia nō amare. Vñ dicit sapiēs:
Eccl.13. Nō pondus super se tollit qui altiori se cōmunicat.
ibidē.c. Quid cōmunicabit cacabus ad ollam: qm̄ si se colli-
serint/ꝯfringentur? Sequitur: Omne animal diligit
sibi simile. Istud potissime debet seruari in cōiugys:
vbi pro certo paritas ꝯditionū summe debet attēdi:
qꝛ scꝫ diuerse ꝯditionis animalia nō debēt inuicē co-
pulari: nec rusticus nobili mulieri nec rustica cū nobi
li cōiugari. Facile est enī ꝙ qñ ager.i.lectus tali diuer-
so semine seritur/ꝙ alter ab altero faciliter ꝯtemnatur
deu.2.b Vnde ibidem: Que cōicatio homini scō ad canē/aut
Aliter que pars bona diuiti ad pauperē? Et ad idē p dla po-
gal.2.c. test applicari illud quod dicitur: Nō arabis in boue ⁊
act.15.a asino. ¶ Vel si vis applica ꝯtra quosdā/qui ita fidem
euangelicam assumebant/ꝙ cerimonias legis nulla-
tenus relinquebāt: sed vtrūqꝫ seruare volebant. Bos
enī iugo subdita/significat legē: asinus vero quē chri
D stus equitauit: significat euangelicā disciplinā. Talis
ergo cōbinatio repellitur ⁊ duplex ri⁹ a deo reprobat
Aliter Allega vt infra: ¶ Vel dic ꝙ boni non debent cū ma-
lis: fideles cum infidelibus ⁊ hereticis: religiosi cum
laicis cōmunicare: ne eos ꝯtingat malos eorū mores
ps.17.d discere vel habere. Ps. cū sancto sctūs eris ⁊c. ¶ Vel
Aliter. dic ꝙ ager est cor: quod scꝫ diuerso semine seritur: qñ
diuersis ꝯtrarys negocijs occupatur: ⁊ quando deo ⁊

mundo vacare conatur: quod vtiqꝫ phibitū est. Deus
enī in corde nostro nō vult habere participem: nec so-
cium: sed in solidū possidere. Tanti emit vt solus pos-
sideret: qꝛ scꝫ sicut dicitur in euangelio: Nemo potest
duob⁹ dominis seruire ⁊c. Ideo de tali cordis diuisio mat.6.c
ne dicitur: Fili mi: non in multis sint actus tui. Et ali- Eccl.11.
bi: Ve duplici corde: ⁊ homini ingredienti terrā dua- b.
bus vijs. Igitur in hoc reprobat omnis duplicitas/ Eccl.2.c
⁊ commendatur vnitas ⁊ simplicitas: ꝙ qñ scꝫ agitur
cor diuerso semine.i.duplici vel multiplici intentione
vel fictione: vna scꝫ apparenti/⁊ alia existenti seritur:
tunc istud mandatū preterit. ¶ Vel dic ꝙ vestis lana Aliter.
⁊ lino contexta/significat proditoriam ⁊ hypocritam
falsitatē: q scꝫ lanam.i.simplicitatē ostendit exteri⁹: li
nū vero subtile.i.maliciā/interius celat. Tali ergo veste
i.talis hypocrisis duplicitate non debem⁹ indui: sed
potius vel corpalr vno vel alio debemus vestiri. Me- ?
lius enī est vel quod simus ex toto lanei/vel ex toto li-
nei.i.ex toto boni/vel ex toto mali: q̄ ꝙ p hypocrisiz bo
ni exterius appareamus/⁊ interius mali simus. Sicut
enim dicit. Comestor: Simulata equitas non est equi- E
tas/sed duplex iniquitas. Vnde Chrysostomus: Hy-
pocrita appare qd es: aut esto qd appares. ¶ Domi- Eodem
no fuit maxia cura de peregrinis ⁊ aduenis fouēdis ca.b.
⁊ non vituperādis aut nō ꝯtristādis: ⁊ ideo pcepit ꝙ
scꝫ segetes vsqꝫ ad solū nō tonderētur: nec grana race-
morꝫ decidētia colligerent: sed pegrinis ⁊ aduenis di-
mitterent. Precipitur etiam ipsis non exprobrari: sed
sicut seipsos diligi et foueri. Quod scilicet potissime
precipitur filys israel: qꝛ aduene ⁊ peregrini in egypto
fuerunt: ideo aduenarū miserias cognoscebāt. Quare
cōcludit ꝙ eis amplius misereri debebāt. ¶ Ista om- Mora-
nia possunt exemplariter adduci ad inducēdū ad pie- litas
tatē ⁊ miserationē egenorꝫ ⁊ pauperꝫ: ⁊ pegrinorꝫ: qꝛ scꝫ
istis est compatiendum ⁊ de suis bonis tribuendum
Et maxime hoc debent facere illi qui quandoqꝫ pau-
peres fuerunt: ⁊ qui alienas terras perambulauerūt/
⁊ qui per experientiaꝫ quid patiantur aly didicerunt Exo.23.
Vnde dicitur: Peregrinis molestus nō eris: scitis enī a.
aduenarum animas: nam et ipsi peregrini fuistis in
terra egypti. Quod tamen est contra multos diuites:
qui ꝓuis aliquando fuerunt egeni ⁊ pauperes: ipsi ta
men peregrinis ⁊ pauperib⁹ pre ceteris sunt crudeles
¶ Vel dic ꝙ pauper vel peregrinus est peccator: cui Aliter.
pro certo non est detrahendum/sed potius miserādū
Quandoqꝫ enim a deo peregrini.i.pctōres fuimus: ⁊
ideo humanaꝫ fragilitatem cogitare debemus: iuxta Eccl.31.
illud Ecclesiastici. Disce ex teipso q sunt proximi tui. b.
Quod tamen est contra multos: qꝛ scilicet illi qui pre f
alys fuerunt pauperes ⁊ peregrini/⁊ qui aliunde fue-
runt nati: vel qui etiam per peccatū a deo fuerunt alie
ni: solent quando ad prosperitatem veniunt/esse ad-
uenis ⁊ alienis magis duri/⁊ contra delinquētes pl⁹
seueri. ¶ Item ibidem precipitur sic: Quando ingressi Eo.ca.c
fueritis terram: ⁊ plantaueritis ligna pomifera: ⁊ au-
feretis preputia eorum: poma que germinant immū Hysto-
da erunt vobis: nec comedetis ex eis. Nā vt dicit scho ria.
lastica historia: omnes fructus qui in primis tribus
annis crescebant/immundi erant: fructus vero quar-
ti anni ⁊ deinde/domino consecrabant: ⁊ fructus qn-
ti anni ⁊ deinceps/ad vsus proprios reseruabāt. ¶ Ar Mora-
bor pomifera significat hominem. qui poma bono- litas
rum operum/⁊ germina boni propositi producit. Vn
de proprie pomorum preputia seu germina/sunt bo-
norum operuꝫ initia: que pro certo immunda censere
debemus

debemus: eo q bona nostra initia non statim approbare/sed potius vilipendere/ et immunda esse et inutilia reputare tenemur: In vsus enim nostros non debent statim cedere: nec ea quousqȝ solida et viuificata sint/debemus nostris vsibus.i.nostris approbationibus applicare. Primo enim sunt omnia quasi immunda vilipendenda: et tandē si perseuerant in bono/domino consecranda et attribuenda: et finaliter in nostros vsus.i.in nostram complacentiam sunt vertēda Nimia enim participatio reprobat: et ideo multi sunt doctores iuuenes et etiam nouitij/qui in bonis suis primordijs plus debito gloriantur: ita q se magis scire/vel plus bonorum operum posse facere q ceteri ar-

pro.20. c. bitrantur: contra illud: Substantia ad quam festinat in principio/in fine benedictione carebit. ¶ Vel ad-

G uerte/q vt dicit scholastica historia sup Leuiti.xx.ca. Quod poma trium annorum vinee immunda erant: p eo quod natura minus preceps vim videbatur fecisse Quod ad hoc potest applicari: q poma.i.opera neophytorum et nouitiorum: qui scilicet indiscrete contra naturam quandoqȝ aggrediuntur opera valde ardua et mira.ida: debent immunda reputari.i.non approbari: qz scilicet faciliter solent perire: et apud deum et homines reprobari. Sicut enim dicit philosophus: Acres in principio/frāguntur in fine. Tales enim vitee.i.tales persone que in iuuentute alios vituperare in bonis operibus videntur: ante tempus desistere et

lu.14.f. deficere comprobantur. Unde dicitur: Iste homo cepit edificare: et nō potuit cōsummare. Et ideo talia poma.i.talia inicium opera non sunt multum approbanda: sed potius immunda et inutilia reputanda.

¶ Capitulum vicesimū, textus: Locutusqȝ est dominus ad moysen: dicens Hec loqueris. Moralitatum Capitulum. XII.

Historia. PRecepit dominus supra.xviij.cap.multa genera immundiciarum vitari: hic autem sub pena mortis illa mandat totaliter declinari. Dicitur enim q homo non debebat turpidinē patris aut matris: fratris aut sororis reuelare: aso merebatur mortem incurrere et subire. Qui etiam patri et matri maledicebat: sine remedio mori debebat. Alie etiam carnis immundicie multiplices reprobantur: et sub mortis periculo prohibentur Vide si vis tex-

H Aliter. tum: et allega contra diuersas species luxurie. ¶ Vel dic q pater noster est prelatus: mater nostra est ecclesia vel religio: fratres et sorores sunt socij et vicini: et maxime illi qui nobis p professionem et familiaritatem sunt iuncti: quia reuera talium turpitudines.i.vilitates: infamias vel enormia crimina: si qua scimus: nullo modo detrahendo reuelare debemus: quia pro certo qui tales amicos suos: quibus.s.fidelitatem et reuerentiam exhibere tenetur: diffamauerit: et eorum turpitudines reuelauerit: mortis eterne periculum sustinere debebit. Non debet enim ecclesiastic9 patri vel matri maledicere seu detrahere: vel turpitudines prelati vel ecclesie sue: necnon sociorum suorum apud laicos reuelare: nec secreta suorū alijs publicare: sed potius ipsa tenet abscondere et celare: nisi forte propter correctionē sit necesse ipsa maiorib9 declarare. Vn di-

prouer. 25.a. cit: Que viderūt oculi tui: ne cito pferas in iurgio: ne emendare nō possis cū dehonestaueris amicū tuū.

¶ Capitulum vicesimūprimum Textus Dixit quoqȝ domin9 ad moysen: Loquere ad sacerdotes. Moralitatum Capitulū. XIII.

SAcerdos nullum mortuū debebat tangere: nec in alicuius mortui exequijs interesse: etiā dato q esset princeps populi sui: nisi dūtaxat esset pater vel mater: filius vel soror virgo. Et Historia adhuc ista concessio non fiebat nisi sacerdotibus minoribus: quia scilicet sacerdos qui mundus erat: ad nullum prorsus mortuū accedere/nec alicuius exe- H

quijs interesse debebat. ¶ Ex isto possumus ostendere quāto quis est maior in ecclesia/tantomagis debet Moralitas mortuos.i.excōicatos et petōres et tactū et societatem malorum summopere declinare. Soli enim cōiuncti et consanguinei excipiunt: qz scȝ viri christiani et ecclesiastici tangere et sociare se permittuntur. Summi ho sacerdotes.i.illi qui specialiter deo sunt iuncti et consecrati: sicut sunt viri religiosi et perfecti: ex toto debent mortuos.i.petōres imperfectos excōicatos et hereticos abhorrere: et dato q sint principes seu magni et consanguinei/etiā et ppinqui: ipos tū debent fugere et vitare: q̄uis talis tactus et accessus sit generaliter omnib9 phibitus/iste tū strictius est sacerdotibus.i. prelatis et maioribus interdictus: et maxime hoc debet esse in religiosis et perfectis: qui de parentibus carnalib9/maxime qn̄ sunt petōres/nō debēt curare/sed eos p christo dimittere et horrere: Quod tū est ɔtra multos ecclesiasticos: qui plus debito diligūt ɔsanguineos et amicos: quib9 dicit in euāgelio: Qui nō odit patrē lu.14.f.

et matrem aut vxorem et filiū et fratres/nō pōt me9 esse discipulus Multi sunt ecclesiastici q dū malos parentes plus debito dilexerūt/pprias alas pdiderūt. Jō

leu.xx.g dr supra: Nolite ɔtaminare alas vestras: nec tangatis q̄cq̄ eorum/ne immundi sitis. ¶ Sacerdos non debet Eodē.c. c.

accipere aliquā vilē aut inhonestā vxorē/scortum/captiuā/ancillam/viduam/repudiatam/sordidā aut meretricem: sed potius virginem aut puellā de pplo suo natam Quia breuiter sicut hic dicitur/sacerdos seu pontifex super cuius caput fusum est oleum vnctionis: et cuius manus in sacerdotiuȝ consecrate sunt/vestitusque est sanctis vestibus: non debet caput suum discooperire/vestimenta sua scindere/ad mortuum intrare/et inhonestam mulierem in vxorem accipere: sed puelle virgini de suo populo nubere/ et stirpem generis sui vulgo gēris sue nō miscere. ¶ Sacerdos dux et Moralitas.

pōtifex seu pōtē faciēs/est plat9: q scȝ pontē ad celū dȝ facere/et illuc subditos vbo et exēplo ducere. Uxor ipi9 est vita sua et mox suo xcōpago: qz scȝ iste tunc alicui vxori spūalr nubit/qn̄ aliquā vitā spūalē accipit et custodit. Igit sicut hic dr/sacerdos.i.plati et clerici/summe debent dici scil: et scitatē morib9 obseruare. Sācti gal.6.b

inq̄t erūt deo suo: et nō polluent nomē ei9. Et isti quoq manus9 sacrate et ordinate sunt ad actus bone opationis et q induti sunt vestib9 sacris honeste cōuersatiōis/nō debēt barbā radere.i.dimittere animi virilitatē: caput mētis discooperire.i.dponere humilitatem: humilitas enim velat et celat interioris mētis vtutes: vestimēta scindere.i.destruere exteriorem humilitatem: ad mortuuȝ intrare.i.frequentare malā societatem: vilem vxorēȝ ducere.i.profiteri vel sectari alicuius male vite sordidam vilitatem. Uxor enim sua.i.vita et conditio status sui debet esse virgo.i.pura et munda: que scilicet non fit vidua: nec a populo repudiata aut contempta: nec captiuitati timoris seruilis subiecta/nec seruituti peccati aliqualiter subiugata: nec in se vilis meretrix aut immunda: nec etiam de alieno populo.i.per nimiam singularitatē subditis totaliter aliena. Sic enim erit sanctus et mundus: et sancto dei seruitio sancte et mun- C

de deditus ⁊ ſacratus: ſupra eodē ca. Incenſuȝ ⁊ panes
Allego- offerunt deo ſuo: ⁊ ideo ſancti erunt. ❡ Uel dic allego
ria. rice ꝙ ſacerdos eſt chriſtus ſpiritu letitie vnctus: ⁊ ſa-
cra veſte.i. puriſſima humanitate veſtitus: quia reue-
ra iſte ꝓ ſpeciali coniuge/cum ſcȝ in beata incarnatio
ne ſe nobis ↄiūxit: nō accepit mulierem vilem/ſed no-
bilem: nō corruptā/ſed virginē: nō hominū ancillā/ſed
virtutū dñam: nō ſub peccō captiuā: ſȝ liberā elegit vir-
ginem glorioſam: cui ſe carnem aſſumendo cōiūxit: q̄
Aliter. etiam de populo dei iſraelitico nata fuit. ❡ Uel dic ꝙ
vxor.i. mens vbi eſt anima: quā ſcȝ ſi ſit virgo.i. pura:
ſancta ⁊ immaculata: de populo ſuo.i. de chriſtianita
te ⁊ fide nata libenter chriſtus ducit. Si vero vilis: re
Tropo- proba ⁊ immunda fuerit: ipſam non accipit: ſȝ ↄtēnit
logia. ❡ Uel dic ꝙ vxor hominis eſt dignitas: officium vel
beneficium ſeu diocesis vel eccleſia cui cōiungitˀ: ⁊ ad
quod in hoc ſeculo ꝓmouetˀ/ſiue ſit eccleſiaſtica ſiue ſe
cularis. Sed vere de talibꝰ vxoribꝰ alique ſūt vˀgines:
i. ille eccleſiaſtice dignitates que mūde ⁊ ſcē/nullo ſi-
monie vitio vel nullo carnali affectu vitiate vel corrup
te. Aliq̄ vero ſunt corrupte ⁊ immunde/⁊ ſp aliquo ad-
iūcto vitio maculāte fedate: ſicut ſūt multe ſeculi di-
gnitates: quaꝝ quedā ſunt q̄ magis dāti annuatiȝ vē
duntˀ: alie ſūt ſicut repudiate/qꝛ ſcȝ ab omnibꝰ bonis
hoībus refutantˀ. Alie ſūt ſicut captiue vel ancille/q̄
ſcȝ ſeruituti ⁊ periculo ſubmittuntˀ ſicut ſūt ghalr ille
D q̄ hodie ſūt altiores ⁊c. Igitˀ iſtud eſt veꝝ ꝙ ſacerdos
i. quicūqȝ eccleſiaſticꝰ bonus nunq̄ talia publica offi
cia debȝ petere: nec tales immūdas/⁊ imūditie vitioꝝ
ꝑmixtas vxores ſeu ſeculi dignitates diligere: ſed ma
gis vˀginē.i. aliquā mundā/ꝓuis pauperē ⁊ ſterilem
ꝑeligere: cū q̄ poſſit munde ⁊ ſancte viuere ⁊ manere.
3. eſdre. Uñ dr: Diſcedite a gentibꝰ terre/⁊ ab vxoribꝰ alieni/
9.a. genis: ꝓuis aliq̄ hodie nō curēt qualē vxorē habeant
q̄nimo vxorē fornicariā.i. bñficiū vel dignitatē fornl
oſee.1.a carie.i. ſimoniace acq̄ſitū/libentˀ accipiūt ⁊ ꝓcurāt. Jd
Aliter. dicitˀ: Accipe tibi vxorē fornicariam/⁊ fac filios for-
nicationū. ❡ Uel dic ꝙ nō lȝ alicui eccleſiaſtico vxorē
alteriꝰ gētis.i. dignitatē vel bñficiū alteriꝰ ſecte vel ec
cleſie aſſumere vel cōcupiſcere: ſed de populo ſuo.i. de
papa/eccleſia vel patriarcha debet ſibi vxorē ſeu bñfi/
mar.6.e ciū ꝓcurare. Uñ dicitˀ: Nō licȝ tibi habere vxorē fris
Aliter. tui. ❡ Uel dic ꝙ vxor aliena eſt dignitas ſeu officium
ſeculare: quā ſcȝ nō licȝ ſacerdoti ⁊ eccleſiaſtico accipe
re vel ad eā anhelare: ſed ſolū de ꝓpo ſuo.i. de ſtatu
eccleſiaſtico vxorē ⁊ ꝓmotionē acq̄rere vel habere/ con
tra multos clericos in curijs regum et ſecularibꝰ offi
cijs cōſtitutos: de q̄bus dicitˀ: Inueni iudeos ducen/
Reem. tes vxores moabitidas. ❡ Uel dic quod ſacerdos nō
13.c. debet cōmiſcere ſtirpē generis ſui cū vulgo gentis ſue:
Aliter quia illos q̄ ſunt de genere ſuo/patria et ↄſanguinita
te: nō debet ſibi cōmiſcere: nec in bñficijs nec officijs
eccleſie ſue ponere: nec etiā eos ibidē cū diuitibꝰ ⁊ no/
bilibꝰ patrie ↄiugare: ſicut quotidie faciūt multi ꝑla-
ti/qui aliūde venientes totam eccleſiam ſuam et patri
E am ſibi cōmiſſam de ſuis conſanguineis implent: et
ſtirpem generis ſui cum vulgo populi ſui miſcent.
Le.21.c ❡ Item dicitur ꝙ omnis qui habuerit maculam/ nō
offeret panes deo: nec accedet ad miniſteriū eius opor
tet ergo vt non ſit cecus/nec claudus: ſi habuerit par-
uum naſum vel grandem/vel fractam manum: ſi gib-
boſus/ſi lippus/ſi albuginem habens in oculo/ſi iu-
gem ſcabiem/ſi impetiginē habens in corpore/ſi her-
nioſus. Iſte enim ſunt tredecim macule ſeu impedimē
ta/q̄ hominē reddebāt indignū/ne miniſtraret i taber
naculo in ſacerdotali officio. Ueruntamen dato ꝙ pa-
nes ⁊ incenſum non permitterētur offerri: de panibus
tamen qui offerebantur in ſacrificio/permittebatur Mora-
comedere. ❡ Sic vero moderni ſacerdotes ⁊ clerici a litas
dei miniſterio redduntur indigni/q̄ſi ſpūalibus ma-
culis ſunt fedati. Teſte enim beato Gregorio: Iſte tre
decim macule peccata deſignant. Unde dico quod ce
cus eſt qui non videt ꝑ cōtemplationē. Claudus qui
vacillando incedit/⁊ per maliciā ⁊ cauillationē. Par/
ui naſi/qui naſuȝ.i. ſenſum diminutum habet ꝑ ſubla
tam debitam diſcretionem. Naſi grandis/qui ſenſu
nimis abundat ꝑ preſumptionem. Apoſtolus: Non ro.12.a.
plus ſapere/q̄ oportet ſapere. Torti naſi/tortum ⁊ ꝑ-
uerſum ſenſum ꝑ hereſim vel per inuidie machinatio
nem. Contra quos Apoſtolus: Nolite pueri effici ſen 1.co.14.
ſibus/q̄tum ad naſum paruum: ſed malicia paruuli D.
eſtote: q̄tum ad naſum tortum et magnum: Pedem
etiam habet fractum ille: qui debilem ⁊ fragilem ha-
bet affectionem fractam vero manum ille: qui habet
remiſſam ⁊ laxam operationem: vt ſic de tali ſic exce- F
cato/claudo ⁊ pedibus manibuſqȝ cōtracto/dicatur
illud Mat. Ligatis manibus ⁊ pedibus mittite euȝ mat. 22.
in tenebras exteriores ⁊c. Item lippus eſt ille/qui li- b.
cet claras per ſcientiam ⁊ diſcretionem videat: oculis
tamen cordis ſui infectus eſt per immundiciam ſimo
nie. Albuginē habet ille qui mente ⁊ affectu habet cā
dorem mundane glorie. Gibbus eſt qui patitur tu-
morem ſeu gibbum ſuperbie. Scabiem habet iugem/
qui quotidie verſatur in immūdicia luxurie. Impeti-
ginem patitur/qui pruritum ⁊ ardorem ſuſtinet libi/
dinis. Hernioſꝰ ſeu ponderoſus eſt/cuius humor in-
terioris affectionis ad genitalia fluit per deſyderia
carnis. Breuiter ergo iſtud eſt verum/quod illi qui
talia patiuntur/indigni ſacerdotio vel quocūqȝ eccle
ſie miniſterio reputantur. Homines enim bene forma
tos.i. bonis moribus inſtructos: nō vitioſos vel ma
culatos vult dominꝰ miniſtros ſuos habere: malos
vero informes: vitioſos ⁊ incompoſitos ſolet abijce- Le.22.c
re ⁊ horrere. Unde dicitur: Animal cicatricem: papu-
las: ſcabiem aut impetiginem habens: non offeretis
domino. Sȝ quia ꝓ certo vnū reſtat de iſto capitulo:
qꝛ ſcilicet dato ꝙ iſti propter indignitatem non debe
bant panes offerre vel in eccleſia miniſtrare: tamen
oblatos non vetabantur cum alijs manducare. Sic
vero ꝓhdolor hodie multos videmus eccleſiaſticos:
qui ſcilicet licet eccl'ie nō deſeruiant aut miniſtrēt: nec
digni ſunt etiam miniſtrare propter vitiorum macu-
las quas ↄtinēt: panes tñ oblatos ab alijs.i. fructus
eccleſiaſticorū bñficiorū ⁊ aliorū ⁊ labores ꝑcipere nūq̄
ceſſant: quinimo tales habēt abundantius eccleſie pa G
nes: q̄ illi q̄ quotidie i dei ſeruitio ⁊ miniſterio offerūt
et laborant: ita ꝙ iſtis proprie poteſt dici illud Joā.
Alij laborauerunt: ⁊ vos in labores eorum introiſtis. ioā.4.c
❡ Uel dic ꝙ ille qui habet maculā: eſt ille qui non de- Aliter
bet ad altare accedere: nec in ſacerdotis officio mini-
ſtrare: quouſqȝ a tali macula voluerit ꝑ penitentiaȝ ſe
purgare: q̄cunqȝ ſe ſentit talibus vitijs ſeu vinculis
irretitum. Et maxime q̄ſi ſe ſcit per excōicationem ma
culatum: tunc debet ſe ab introitu tabernaculi.i. eccle
ſie retrahere: ⁊ in officijs eccleſiaſticis nullatenus mi-
niſtrare: ſed indignum ſe reputans: debet ⁊ a miniſte-
rio ceſſare. Unde Leuitici. Omnis homo in quo fue Le.22.a
rit immūditia: ⁊ acceſſerit ad ea q̄ ſanctificata ſunt pe
ribit de populo ſuo.

❡ Capitulum viceſimumſecūdum Textus

Locutus

Locutus quoqz est dominus ad moysen: di-
cens: Loqre. Moralitatū Capitulū. XIIII.

Tria genera panum erant apud iudeos scz pa
Histo-ria. nes propositionis/quos soli sacerdotes qui
erant sine macula/debebāt comedere: ꝛ in lo
co sancto. Item panes alij qui a populo of-
ferebantur/ꝛ in sacerdotum partem cedebāt: ꝛ de istis
licebat comedere omnibus qui erant leuitici generis:
etiaz si haberēt maculam: etiaz si esset filia sacerdotis/
vidua vel repudiata/ꝛ ad domum patris reuersa. Ue-
B runtamen quicunqz alienigena/vel etiam filia sacerdo-
tis dū tamen adhuc alicui alieno de populo actualr
esset nupta: de talibus panibus non comedebant: sed
tanq̄ extranei a talibus abstinebant. Item panes lai-
ci: qui pplo ꝛ clero cōes erāt: ꝛ de quibus omnes gnā
Mora-litas. liter comedebāt. ¶ Per istas tres spēs panuz possunt
intelligi tria gnā bonorū ecclesiasticorum. s. panes p-
positionis: ꝛ ista sunt bona spiritualia. s. vtutes ꝛ me
rita: q̄ scz nullus pōt accipere maculosus. Itez panes
oblati a populo: ꝛ isti significant bñficia ecclesiastica:
q̄ etiā multi maculati ꝛ repudiati. i. multe male psone
pñt habere: dū tñ de gñe sacerdotali. i. psonas ecclesia
sticas cōtingerit eas esse. Item panes laici. i. bona mū
dana ꝛ secularia: q̄ scz bonis ꝛ malis/mundis ꝛ immū
dis/laicis ꝛ clericis cōes esse censentur: inq̄tum ab ip
sorum perceptione nulla generatio bolm impeditur.
Aliter. ¶ Uel dic q̄ dato q̄ boies habeant maculas diuerso
ruz vitiorum: ꝛ nomina eos si vis sicut in capitulo p-
cedenti. Dato etiam q̄ sint persone repudiate a deo ꝛ
a mundo: nihilominus si sint de genere sacerdotali. i.
si sint de consanguinitate platorum: nō solent a come
stione panum. i. a perceptione ecclesiasticarum pben-
darum ꝛ beneficiorum repelli/sed inde amplius satia
ps.72.d ri. Ps. Ecce ipsi petōres ꝛ abundantes in seculo/obti-
nuerunt diuitias. Dato etiā q̄ ipsi non ministrēt nec
Aliter. seruiāt: bona tñ ecclesie pticipant ꝛ abundant. ¶ Uel
Lu.11.a tres panum species sunt tres virtutes theologice. Uñ
dicit. Amice accomoda mihi tres panes. Sed de istis
vnus est solis sacerdotibus mūdis ꝛ immaculatis. i.
A solis bonis psonis cōcessus/scilicet charitas. Nullus
eñ maculosus aut peccator potest comedere panē istū.
Charitas eñ est fons viuus/quē non participat alie-
nus/scdm Augu. Alius eñ est non solum mundis et
immaculatis/immo etiā maculosis cōcessus ꝛ repu-
diatis: dum tamē sint de genere sacerdotū/id est chri-
stianoꝝ: ꝛ iste est fides que scz bonis et malis concedi
tur: dū tamen sacerdotū/id est christianoꝝ ppago ha
beatur. Alius autem omnib9 est cōmunis generaliter
scz spes qa fideles ꝛ infideles/boni ꝛ mali aliquid spe
rant post hanc vitā. Et sic dico q̄ charitas sola est bo-
Aliter. norū christianoꝝ: bonoruz tamen et maculatoꝝ est fi-
Aliter. des. spes vo est cōmunis vniuersoꝝ. ¶ Uel dic q̄ pri-
mi sunt virtutes: secundi sunt scientie. tertij sunt tēpo
Eo.c.b. ralia. ¶ Uel dic q̄ tres panes sūt tres sciētie: moralis/
phisica: ꝛ ciuilis ꝛc. Dilata sivis. ¶ Hic ponit q̄ filia
sacerdotis nupta alteri populo/nō poterat comedere
de sanctificatis: q̄diu extra maneret/ꝛ q̄diu cuz viro
esset. Uerū qñ repudiabat/vel viro mortuo viduaba-
tur/ꝛ ad domū patris reuertebat: tūc poterat sanctifi
Mora-litas catos comedere vt prius. ¶ Sacdos est christus: filia eius
est aīa: de qua scz supra precipitur: q̄ sacerdotis filia si
Le.21.b dephensa fuerit in stupro/flāmis exuret: quia scz aīa fi
lia dei/si in morte deprehensa fuerit in peccato flāmis
Ge.18.a perpetuis incendet. Unde Ezech. Aīa que peccauerit
ipsa morietur. Ista ergo qñqz exit domū patris sui: id ē
christi ecclesiaz vel statū gratie: ꝛ nubit p desideriū et
amorē vni extraneo de pplo: scz diabolo: carni vel mū
do. Unde dicit: Adhesit vni de ciuibus regionis. Et B
tunc p certo q̄diu stat tale nefādū matrimoniuz: ista Lu.15.c
filia nō debet comedere de sanctificatis: ꝛ non est di-
gna percipere bona spiritualia et eterna: sed terrena.
Si vero tale matrimonium cessauerit: et ista vidua fa
cta: vel a mundo ꝛ eius prosperitate p infortuniuz ita
repudiata/q̄ ad domum patris. i. ad gratiaz vel eccle-
siam per penitentiam redierit: tunc vero cibis cele-
stibus ꝛ spiritualibus digna erit. Filia ergo id est ani-
ma vel fragilis persona: que a viro suo. i. a mundo re-
pudiatur: vt pote quia per paupertatem ꝛ infortunia
omni prosperitate priuatur: debet in domum patris
sui/id est ad conscientiam seu ecclesiam reuertire: for-
tune instabilitatem cognoscere: ꝛ se patri suo christo
reddere: vt sic de sanctificatis. i. bonis spiritualibus
ꝛ eternis partem suam possit percipere ꝛ habere: exem
plo filij prodigi qui a mundo repudiatus: et infortu-
nijs compulsus ad patrem rediit: ꝛ vitulum sagina-
tum comedit. Et ideo tali filie loquitur dominus in
Can. Reuertere reuertere sunamitis: reuertere reuerte- can.6.d
re: vt intueamur te. Et illud Hiere. Reuertere ad ciui- hie.31.d
tates tuas: Usqquo delicijs dissolueris filia vaga?
¶ Alienigena nunq̄ debebat comedere de sanctifica- Eo.c.b.
tis: dato q̄ i domo sacerdotis maneret: nisi forte esset
seruus perpetuus sacerdotis ꝛ eius vernaculus. emptı
tius constitutus. De manu etiam alienigene non de-
bebāt sacrificia accipi ꝛ domino immolari: sed omnia
corrupta ꝛ inutilia iudicari. De manu inquam alieni-
gene non offeretis panes domino deo vestro: nec q̄cq̄
aliud qđ dare voluerit: qz corrupta ꝛ maculata sunt C
omnia. ¶ Alienigena significat hereticum vel quem
libet infidelē a fide christi alienum. Iste ergo no de- Mora-
bet de sanctificatis comedere/id est ecclesiastica sacra litas
menta percipere: nisi forte vernaculum seu perpetuuz
ecclesie seruum ipsum per fidem ꝛ penitentiam contin-
gerit factum esse. Panes etiam. i. doctrine ꝛ alia ope-
ra ꝛ exempla que tales offerunt: a fidelibus nō debent
recipi neqz credi: sed magis omnia debent heretica et
corrupta reputari. Et simplices etiam summe debent
cauere ab illis que ab hereticis ꝛ infidelibus predicā/
tur et offeruntur: ne forte per errorem aliquem corrū-
pantur. Unde Leuiti. Non tangatis quicq̄ eorum: Le.11.a.
ne immūdi sitis. ¶ Uel si vis: dic quod panes alieni- Aliter.
gene sunt scientie seculares: que scz a sacerdotib9 non
debēt recipi vel sectari: ꝛ maxime leges ꝛ medicina ꝛc.
¶ Aialia que offerebantur deo: debebant esse integra Le.22.c.
sana: et nulla macula viciata: als a sacerdote debebāt
repudiari: ꝛ nunq̄ dño immolari: vnde hic dicitur: q̄
omnis macula non erit in eo: si cecū: si fractum: si cica
tricem habens: si papulas: scabiē vel impetiginē: non
offeretis eū sed repudiabitur. Etiam ani mal qđ testi-
culos tōsos: fractos: sectos et ablatos haberet: si lin-
gua careret: ꝛ si aurem vel caudā eidē aliqs amputas-
set. ¶ Sic vero illi qui offerūtur dño: et eidē in ipsius Allego-
seruitio: scz in statu ecclesiastico psentantur: mūdi: san ria.
cti ꝛ immaculati esse iubentur. Igitur nō debent esse
ceci per ignorantiam: non fracti per inconstantiam: D
nō cicatricem malorum exemplorum et malorum mo
rum habentes per insolentiam: non papulas: scabiez
seu impetiginem. i. pruritum ꝛ immundiciam carnis
feruentes per luxuriam: et non scissis vestibus seu te-
sticulis per virilitatis amissionem: seu per mentis ef-
feminationē: nō perdita lingua per bone locutionis

laudem et confessionis perditionem non truncata
cauda/p finalis pseuerantie depositionē qui pro certo
viri ecclesiastici debēt per discretionē clare videre:de-
bent per cōstantiam ꝛ fortitudinē integre manere:de-
bent sine cicatrice id est sine male cōsuetudinis vulne
re/vel sine inuidie vlcere mentē habere:debent in sue
cōuersationis pelle/scabie/id est vitijs maioribus: ꝛ ipe-
tigine seu papulis.i.vitijs minoribus semper carere:te-
sticulos/id est virtutem bonorum generatiuam: Au-
rem/id est promptitudinem audituā ꝛ obedientiam:
Caudam/id est virtutē pseueratiuā ꝛ cōpletiuā: Lin-
guam/id est predicatiuam vel diuine laudis ꝛ cōfessio
nis depromptiuam/debent iugiter continere. Si vero
in omnibus istis vel aliquibus istorum caruerint:nō
sunt digni coram domino cōparere:nec in ecclia triū-
phante locum debent aliqualiter obtinere. Unde dici
mat.22. tur:Qui vocati fuerant/nō erant digni de illis enī qui
b. testiculos.i.generationem bonorum operum vel etiā
lu.14.c generationē fidelium que per predicationē efficitur:
que scʒ a duobus testiculis predicatorū pcedit/scʒ a
Deute. vita ꝛ doctrina:potest dici illud Deute. Non intrabit
23.a. eunuchus amputatis testiculis / absciso veretro in ec-
E clesiam dei. De alijs vero dicitur: Si offertis domino
mal.1.c claudum ꝛ languidū/nonne malum est? quia breuiter
illi qui domino offeruntur/si peccant macula esse tenē
Apoc. tur:Apocal. Sine macula sunt ante thronum dei. Un-
14.a. de Deutero. Non immolabis domino bouem ꝛ ouē
in quo est macula/aut quippiam vitij. ¶ Vel si vis/al
Deute. lega hec omnia cōtra seculares:qui filios cecos/claus
17.a. dos et male morigeratos et formatos offerunt deo/
Aliter faciendo eos religiosos ꝛ clericos:bene autem forma-
tos retinent sibi vt seruiant mundo:et vt eos faciant
mala.1. cupidos ꝛ mundanos: Contra quos dicitur: Male-
d. dictus dolosus qui habet in grege suo masculum: et
Eo.ca.c votum faciens immolat debilem domino. ¶ Aduer-
te hic/quod quando quis offerebat sacrificium ex vo
to:oblatum debebat esse sine quacunqȝ macula: sicut
premittitur in capitulo precedenti: Quando vero quis
offerebat voluntarie/scʒ oblationem pacificorum/vel
huiusmodi:tunc potuit offerre animal: dato quod ha-
beret aliquam de maculis supradictis scʒ:et maxime
aurem vel caudam amputatam. Unde ibidem dici-
tur sic: Ouem et bouem aure et cauda amputatis/vo
Tropo- luntarie offerre quis potest. ¶ Sic cum in mūdo sint
logia. duo genera personarum que deo offerunt:scʒ boni ec-
clesiastici qui tenentur ex voto/vel tacito vel expresso: ꝛ
boni laici qui videntur tantū voluntarie teneri: istud
est verum:quia illa animalia/id est iste persone que p
f voto soluendo ꝛ complendo domino immolantur/ꝛ in
eius seruitium deputantur:sicut sunt religiosi et cleri
ci:debent esse perfectiores/et ab omni macula crimi-
num mundiores:quam illi qui voluntarie offerunt/
id est quam seculares/qui supererogationis opera vo
luntarie exequuntur. In istis enī multe macule ꝛ mul
ti defectus solēt sustineri: que in religiosis et clericis
esset necessarium reprobari. Et multa sunt vitia que
apud deum religiosos et clericos indignos facerent/
que secularibus nō nocerēt:quia scʒ illi tenēt esse pfecti
ex voto ꝛ necessitate/isti aūt ex volūtate. Ideo clericis
Matt. dicitur: Nisi abundauerit iustitia vestra plusquā scri-
5.c. barum ꝛ phariseorū/nō intrabitis in regnū celorum.
eo.ca.d Hic precipit quod nullū animal sibi offerri debeat/quo-
usqȝ septem dierū in etate transeat spacium ꝛc. Hic p-
Mora- cipit dominus/quod siue ille bos sit/siue illa ouis: nō im
litas. molabitur vna cum fetibus suis. ¶ Istud exponūt aliq

sic:quod mater est misericordia:fetus eius sūt bona opa.
Ista ergo mater ꝛ fetus sui non debent dño offerri:in
quātū scʒ statim quod a penitentia incipitur/ opera eius
non debent perfecta putari:nec digna gratia diuina
adhuc putari:nec ante conspectum domini offerenda
tanquā perfecta ꝛ digna iudicare debemus. ¶ Vel istud
expone allegorice de christo/qui est mater misericordie: Allego-
de quo dicitur/quod propter nimiam charitatē qua diligit ria.
vniuersos/passus est ꝛc. Unde dicit: Sicut mater vni
cum amat filium/ita te diligebam. Principales ergo 2.re.1.d
fetus istius matris fuerūt apostoli. Igitur istud fuit ve-
quod eadem die nō fuerunt immolati nec passi mater et G
filij:id est christus ꝛ discipuli. Quinimo iudeis quā-
do ꝛ discipulos cum christo apprehendere voluerunt
ipse dixisse legitur: Si me queritis/sinite hos abire.

¶ Capitulū vicesimūtertiū Textus: Locu- 10.18.b.
tusqȝ est dominus ad moysen dicens: Loquere
filijs israel: et dices ad eos. Moralitatum
Capitulū XV.

Hic ponunt festiuitates legis: sed ad presens
omitto: quia forte in Numerorū libro aliqd Hysto-
de his dicam. ¶ Mulier israelitica concepe ria.
rat filium de viro egyptio: qui iurgatus cū vi
ro israelitico/blasphemauit nomē domini maledicēs
ei: ergo ipse inclusus a moyse fuit a populo lapidatus
¶ Allega exemplariter contra spurios: qui nati de egyp Ca.xxiis
tio.i.de adulterio vel fornicatione: fiunt quandoque q.a.
blasphemi ꝛ rixosi/ꝛ male morigerati ꝛ iniuriati: qua
propter aliquādo incarcerantur/et etiā supplicijs ex-
ponuntur: ¶ Vel dic moraliter/quod mulier hebrea est Allego-
voluntas vel anima/vir egyptius est corpus: a quo sepe ria.
pro certo blasphemus concipit/quando malum ani-
mum seu malū desyderium per corporis suggestiōes
ꝛ tentationem incurrit: malus enī affectus deum vi- Mora-
detur maledicere/inquantū semp nititur suis iussio litas
nibus contraire: ꝛ ideo talis blasphemus id est talis
malus affectus debet in carcere timoris includi: ꝛ la-
pidibus.i.diuine scripture sententijs ꝛ reprehensioni
bus comprehendi. Unde supra: Lapidibus obruetur
et mechus et adultera.

¶ Capitulum vicesimumquintū Textus.
Locutusqȝ est dominus ad moysen in mon
te sinai. Moralitatum Cap. XVI h

Annus iubileus apud hebreos precipitur ob-
seruari. Erat autē iste annus quinquagesi-
mus ab egressu filiorū israel ex egypto: ꝛ ex tūc Histo-
de quinquagesimo in quinquagesimū obseruabatur: qui ria.
scilicet iudei omnia septenaria obseruare voluerunt:
ꝛ sic septimum diem et septimū annum seruauerunt:
ꝛ tandem iubileū tanquā vltimum annum in fine sep-
tem hebdomadarum annorū. Erat ergo ille annus
valde priuilegiatus: quia scʒ tūc omnis seruus liber
efficiebatur: omne debitum tunc dimittebatur: ꝛ om-
nis hereditas vendita ad pristinum dominium reuer
tebatur: ꝛ ideo iste annus iubileus a iubilando dice-
batur: pro eo quod ibi tubis canebatur/summisqȝ le
ticijs annus huiusmodi colebatur. ¶ Per istum an-
num potest intelligi tempus glorie paradisi: quod
scʒ per nūerū quinquagesimū intelligitur: pro eo quod in fine
septē hebdomadarū annorū.i.in fine huius vite/que fluit p
septenariū dierū ꝛ etatū: annus iste iubileus/id est eter-
na gloria

na gloria cū suis eternis iubilis celebrat. Ps. Iubila
te deo oēs terra: seruite dño in leticia. In isto eñi an-
no et tēpore/scz in paradiso: oīa debita humane natu-
re/scz timor/lāguor et mors et cetera silia erūt soluta: ser
uitus corruptionis erit dimissa: et hereditas glorie q̄
dudū per adā vēdita et pdita fuerat/erit plenarie hūa
no generi restituta. Ps. Dñs pars hereditat̄ mee etc.
In isto ergo anno et in isto festo summa iubilatio/sū-
ma laudatio/et gratiarūactionis exultatio. Unde cui
B libet anime dicit: Exulta satis filia hierusalē: iubila fi
Ps.5.d lia sion. ¶ Uel dic q̄ iste annus significat festū penteco
stes: quod scz a tpe quo nos exiuimus de egypto: scz a
zach.9.c tpe pasche quo sancti patres sunt egressi de inferno/
Allego- die quinquagesimo celebrat: q̄r reuera istud est tps et
ria. festū valde priuilegiatū: q̄r scz ibi est remissio debitorū
.i. petōꝝ ibi est hereditat̄ restitutio/id est reparatio gra
tiaꝝ et meritoꝝ: ibi seruitut̄ abolitio: ibi libertas spūa-
lis charismatū et donoꝝ: ibi est iubilatiōis decātatio,
i. exultatio laudis vel pdicatio: nec non confessiōis/et quoꝝ
cunqꝫ spūaliū cāticoꝝ. Sanctus eñi spūs q̄ isto die fuit
emissus/hꝫ debita petōꝝ dimittere/hereditatē ꝟtutū
restituere libertatē donoꝝ distribuere: et iubilū laudis
pdicatiōis et grārūactiōis inspirare et influere. Iste ē
ergo iubileus/a iubilādo dictus: q̄r scz ista die debemus iu
bilare/et laudes dño decātare. Ps. Iubilate in neome
nia tuba/in insigni die solēnitatis vestre. ¶ Uel si vis/
ps.80.a dic oīa de penitētia/vel diuina misericordia/vel de chri-
Aliter sti passione/seu etiam de gratia: quia scilicet quelibet
istarum peccata soluit: libertatem anime concedit: et
hereditatem gratie et glorie restituit etc. ¶ Quia oñs
precepit quod hebrei anno septimo requiescerēt/et q̄
non seminarent: nec etiā sponte nascentia colligerēt:
eo.ca.a. ordinauit quod anno sexto fructus duplices prouenī
rent/de quibus anno septimo et octauo viuere possent
Uoluit etiam quod veteres fruges comederent/vsqꝫ
quo anno nono fruges noue procederent et prouenī-
B rent. Donec inquam noua nascantur/edetis vetera.
¶ Ista expone sicut supra de manna: cuius duplex por
tio sexta die descendebat. ¶ Uel si vis/dic quod fru-
exo.16.c ges veteres sunt precepta et cerimonie veteris legis:
Aliter. que edi/recipi et teneri debebāt: quousqꝫ noue fruges/
id est noua lex et noua precepta venirent. Et quia iam
nouum testamentum venisse videmus: ideo vetusta-
tem legis abiicere: et antiquas fruges non comedere
seu recipere/sꝫ abdicare debemus. Unde dicitur. No-
uis superuenientibus vetera proiicietis. Et apostolus
dicit. Non ambulemus in vetustate litere/sed in noui
le.26.b. tate spiritus. ¶ Hic precipitur quod terra non venda
Ro.7.a tur ad perpetuitatem. Terra inquit non vendetur in
perpetuum: quia mea est. Item si aliquis vendebat
Eo.c.b. possessionem suam: semper vel ipse vel proximus eius
poterat ipsam infra annum redimere. Alioquin si ne-
quiret: oportebat quod tandem in iubileo/vna cum
liberis suis liber exiret. Sic igitur erat quod gentiles
hereditatem suam et seipsos absolute et sine conditio-
ne vendebant: filii vero israel annexam conditionem
habebant: et nec se nec hereditatem suam ad perpetui
exo.21.d tatem vendere poterant aut debebant. Uide supra.
Mora- ¶ Uel dic quod iste annus significat vitā p̄sentem: in
litas. qua quamdiu durat/licitum est cuilibet si peccando
se ante diabolo vendiderat/seipsum per penitentiam
redimere/et hereditatem paradisi vel gratie quam per
C diderat vel obligauerat recuperare. Quod si ipse facere
noluerit: proximus eius scilicet prelatus vel predica-
tor/quilibet homo iustus debet ipsum predicando vel

orando redimere/et a peccati seruitio liberare: exem-
plo Christi: qui quia proximus noster erat per incar-
nationem: ideo nos redemit/et hereditatem paradisi
nobis restituit et emit. Psalmista. Tu es qui restitues
hereditatem meam mihi. ¶ Et si vis/dic quod hebrei
significant bonos: gentiles vero significant malos:
hereditas est gratia seu gloria: venditio est peccati cō ps.15.b
missio seu culpa. Igitur illud est verum quod et he- Aliter
brei et pagani/id est boni et mali quandoqꝫ heredita-
tem gratie et glorie: id est illud ius quod ad illam he-
reditatē habebant/diabolo peccando vendunt: et a se
alienant atque perdunt. Diuersi tamen diuersimode
quia scilicet hebrei/id est boni/si eos quandoqꝫ pecca
re/et huiusmodi venditionem celebrare contingat: il-
lud non fit ad perpetuitatem: quia scilicet isti non de
sperant/sed potius de restitutione et de penitentia co-
gitare sperant. Terra enim cordis humani domini ē
et ideo ipsam ad perpetuitatem non debemus despe-
rando vendere: sed quicquid acciderit/semper debe-
mus de iubileo: id est de diuina misericordia sperare:
et de penitentia cogitare: dicentes illud. Absit a me vt
vendam tibi hereditatem patrum meorum. Sed reue
ra contrarium est de malis: quia scilicet illi quando 3.re.21.a
vendunt id est quando delinquunt sine conditiōe ad
perpetuitatem solent vendere: quia scilicet per despe-
rationem solent se ex toto diabolo exponere: et de resti
tutione penitentie nullatenus cogitare: et ideo heredi
tatem istam non possunt amplius rehabere. Unde
dicitur. Unusquisque ad illud quod vendidit: non re
uertetur amplius. ¶ Uel si vis: dic quod christiani et D
infideles in hoc differūt: q̄r christiani si peccāt: spem Eze.7.d
certā q̄ restitui poterūt p penitentiā semp gerūt: infi- Aliter
deles aūt non sic: q̄r isti hereditatē gratie et glorie cō-
tinue delinqnēdo vendūt et pdūt: et cū rōne infidelita
tis in qua sunt: ipam recuperare nō pñt. Isti eñi sine
conditione et absolute vident paradisum perdere ma-
li vero christiani semper dum sunt in via: habent con-
ditionem annexam: inquantum possunt per peniten-
tiam ad statum gratie reuenire.

¶ Caplm vicesimūseptimū textus Locutus est dominus ad moysen dicens. Moralitatum. Capitulum.XVII.

De maledictionibus et benedictionibus que Hysto-
ponuntur hic capitulo.xxvii. omitto gratia ria
breuitatis: quia forte Deuterō.xxviii. ali-
quid de his dicam. In isto vltimo capitul.
agitur de decimis. Et dicitur hic quod decimum ani
mal eo ordine quo venit/pro decima debet dari: ita
quod illud siue esset bonum siue malum: non poterat
cum alio commutari. Idem autem fiebat de voto: q̄r
scilicet si quis dño aliquod animal vel rem aliam de-
uouerat sine mutatione: illud cum alio siue deteriori
siue meliori permutari nequibat: sed illud idē quod
vouerat: sine mutatiōe reddebat: quinimmo sicut ibi
dem dicitur: quicquid vel de votis domino consecra
batur: si offerens id cum alio mutare vellet: vtrunqꝫ
domino dedicabatur: et illud scilicet quod mutatum
est: et illud cum quo mutabatur. Et ideo subdit. Om- E
ne inquit quod consecratur: siue homo siue animal si
ue ager fuerit: non vendetur: nec redimi poterit: quic
quid semel fuerit cōsecratū: sctm̄ sctōꝝ erit dño. ¶ Il- Mora-
lud si vis: applica ad literam de illis animalibus: id est litas.

de illis personis q̄ per votū obediētie in religiōe deo
deuouent̄ ⁊ ꝯsecrant̄: qr sc̄ necesse est ꝙ ipi in ꝓprijs ꝑ
sonis/nō aūt ꝑ substitutos dn̄o famulent̄. Qui eī dn̄o
ad religionē vel ad sacerdotiū est astrictus: nō potest
aliū loco sui vt cōiter substituere: sed ipe in ꝓpria ꝑso
na tenet̄ bn̄ficio deseruire. Nō eīn siue debilis siue for
tis fuerit/nō debet mutari: sꝫ vnusquisqꝫ sꝫ vires suas
gal.6.b debet dn̄o famulari: iuxta illud apl̄i. Unusq̄sqꝫ onus
suū portabit. Qui ergo cōsecrat⁹ est dn̄o/⁊ in ordine vl̄
religiōe deuotus/nō pōt ampli⁹ nō cōsecrat⁹ fieri: nec
ad mūdū redire/seu a clericali statu retrahi: sed ibi de
bet perpetuo/ex quo semel deuouerit/vel tacite vel ex
Aliter. presse: ⁊ professionem fecerit/deo consecrari. ¶ Ul̄ dr̄
ꝙ quicq̄d est decimū: id est quicq̄ꝫ seruat decē māda
ta: dn̄o ꝯsecrat̄: ⁊ sibi spūaliter dedicat̄. Qn̄ aliq̄s agꝝ
vel aliq̄d aliō deuouerat deo: si illud volebat redime
re: quintā partē vltra commune preciū adhibere debe
bat. Uñ ad finē ꝙ offerēs rei oblate affectionē depone
ret: ⁊ ne penitētia duct⁹/a ꝓmissione quā spopōderat
resiliret: ordinauit dn̄s ꝙ extrane⁹ in emēdo ꝓferretur
⁊ ꝙ amplius solueret ipse qui obtulerat q̄ alius tene
f ret. Hoc potest allegari cōtra illos/q̄ faciliter de illis
q̄ dn̄o facere ꝓmittūt/solēt penitere: vtpote qn̄ penitē
tiā vel peregrinationē ꝓmittūt facere: sꝫ si redimere vl̄
mutare opoituerit/debēt aliq̄d ampli⁹ addere: ⁊ votū
nō in deterius/sꝫ in melius cōmutare.

¶ Moralitatum super Leuiticum finis.

Moralitatum liber quartus libri Numerorum.

¶ Capitulum secundum Textus. Locutusqꝫ est dominus ad moysen ⁊ aaron: dicens: Singuli per turmas. Moralitatum. Capitulum.I.

Histo-ria.

Irca ordinatio-nem tabernaculi sciendum: quod tabernaculuꝫ in deserto constitutum/
precepit dominus quod populus in
quatuor partibus circuiret: ⁊ quod
circa ipsuꝫ excubaret. Unde precepit quod tribus Iu
da/Isachar ⁊ zabulon excubarent ad orientem. Ru
ben/Symeon ⁊ Gad ad meridiem. Dan/Aser et Ne
ptalim ad aquilonem. Ephraim/Beniamin ⁊ manas
Mora-litas se ad occidentem. ¶ Sicut iam multotiens dixi: per
tabernaculum moraliter intelligitur cor humanum.
Quatuor vero mundi partes significant quatuor car
dinales virtutes: quia scilicet oriens lucens est prudē
tia: meridies feruens est iustitia: occidens humidus
est temperantia: aquilo gelidus seu solidus est forti
tudo ⁊ constantia. Igitur dico/quod circa tabernacu
G lum cordis debent excubare ⁊ vigilare per istas qua
tuor partes duodecim tribus israel. i. duodecim spe
ciales virtutes: qr sc̄ pars orientalis. i. prudentia/debꝫ
habere secū iudā/isachar ⁊ zabulō. i. veritatē i affectu
memoriā in intellectu/firmitatē in opere vel in actu.
Iudas eīn interpretat̄ confessio: ⁊ significat verbi ve
ritatē. Isachar interpretat̄ memorans vel memoratio
⁊ significat illorum que ad salutem pertinēt/notitiaꝫ
⁊ sagacitatem. zabulon interpretatur habitaculum
fortitudinis: ⁊ significat operum firmitatem/⁊ pro
missorum stabilitatem. Quia proculdubio oriēs/id ē
homo prudēs/debet habere veritatē in ore/memoriaꝫ
seu notitiā in mēte/stabilitatē ⁊ firmitatē i opere: ⁊ sic
de ista claritate oriētali. i. de prudētia cū sua triplicita
te/poterim⁹ dicere illud. Et vidim⁹ stellā ei⁹ in oriēte.
Itē dico qd̄ pars meridionalis/id est feruēs iustitia: mat.2.a
debet siliꝛ habere tres alios patriarchas seu triū ꝑriar
charꝝ tribus: sc̄ ruben/symeon ⁊ gad: ⁊ isti nihil aliō
significāt nisi tres speciales virtutes/que debēt iusti
tiā cōcomitari: id est sciētia i examinādo/benignitas
in audiendo/seueritas in exequendo. Sciētia eī intel
ligit̄ per ruben: q̄ interp̄tat̄ videns per mediū: qr sc̄ iu
stus iudex debꝫ se in fine intellect⁹ sui per mediū nego
cioꝝ fingere: vt sic possit veritatē ⁊ merita causaꝝ sen
tire. Interpretat̄ etiā ruben videns filiū: qr semꝑ debꝫ
iudex filiū dei pre oculis habere: ⁊ ad ip̄m sicut ad iu
stitie regulā respicere ⁊ videre: ⁊ timor ei⁹ ab infantia
debet in eo semꝑ esse. Uñ Iob. Semꝑ eīn quasi tumē
tes super me fluctus deū timui: ⁊ pōdus eius ferre nō iob.31.c
potui. Interpretat̄ etiā vidēs in medio: qr sc̄ iust⁹ iu D
dex debet in medio per equitatē sedere: ⁊ non plus ad
vnā ꝑtē q̄ ad aliā pēdere: ⁊ se ēt mediū ⁊ mediatorē inꝑ
deū ⁊ ꝑp̄lm cognoscere: ⁊ inter partes debet sicut me
diator cōcordiā generare/dicens illud. Ego aūt i me
dio vestrū suꝫ. Benignitas per symeoneꝫ intelligit̄: q̄
sc̄ audiens merorē seu auditio interp̄tat̄: qr vindicet luc.22.c
ad iustitiā ꝑtinet ꝙ ⁊ querimonie partiū audiant̄: ⁊ ꝙ
iudex ad audiendū causas ⁊ negocia benign⁹ ⁊ affabi
lis habeat̄. Ps. Audite oēs q̄ iudicatis terrā. Uñ tā
de scientia q̄ de audientia ipsoꝝ dr̄. Audite reges/⁊ in
telligite iudices finiū terre: ꝑbete aures vos q̄ cōtine Ps.2.c
tis multitudies. Seueritas per gad significat̄: qr sc̄ sap.6.a
gad interp̄tat̄ accinct⁹: significās iustū iudicem: q̄ se
debet armare ⁊ accingere: vt malos possit punire/⁊ in
nocentes liberare. Uñ dr̄ Gad accinct⁹ ꝑliabit̄. Itē
dico ꝙ pars occidentis est temperātia. Occidens eīn ge.49.c
temperat⁹ est in frigore ⁊ calore. Et ista ꝑs siliꝛ dꝫ habe
re tres ꝑtriarchas: sc̄ ephraim/beniamin ⁊ manassen:
⁊ isti sunt pietas paupes nutriendo/hūilitas a fastu
abstinendo: patientia q̄ sit iniurias remittendo. Ephra
im eīn qui interpretatur fertilitas/significat clemen
tiam cuius fertilitas pauperes habet nutrire. Bena
min interpretatur filius asininus/significans humi
litatem: que more asini solet obedire. Manasses inter
pretatur obliuiosus: ⁊ significat patientiam que alio
rū iniurias solet obliuisci/⁊ nō seruare. Uir⁹ eī tēperā
te solet nō solū a supfluitatib⁹ abstiere vt paupib⁹ pro B
uideat: sꝫ etiā hūilitatē ⁊ patientiā tenere/vt a supbia
⁊ ab ira temperet/⁊ se restrigat. Uñ de isto occidēte dr̄.
Ad plagā occidētalē ꝑtes tres. Itē dico ꝙ pars aq̄lo eze.48.b.
naris que dura est ⁊ solida/significat solitudineꝫ: que
etiam habet tres patriarchas/scilicet Dan ⁊ aser ⁊ ne
ptalim: qui scilicet significant tria que fortitudinem
nostram iuuant. s. cause rectitudo/lucri magnitudo/
⁊ amoris amplitudo. In dan qui interp̄tat̄ causa/lu
crum denotatur. In aser qui interpretatur beatitudo
eius sc̄ spes/q̄ facit hoīeꝫ magis fortē/amor designat̄
In neptali q̄ dilatatio interp̄tat̄: qr sc̄ latitudo chari
tatis fortificat propugnantem. Isti ergo duodecim
patriarche per istas partes quatuor/debēt tabernacu
lum cordis circuire: ⁊ circa ipsum fortiter excubare
Unde dr̄. Per quatuor partes erant ostiarij.

¶ Caplm̄ quartum Textus. Locutusqꝫ est dn̄s ad Moysen ⁊ aarō dicēs. Tolle summā filioꝝ. Moralitatū. Caplm̄.II.

Precepit

Hystoria

P Receipit dñs qđ ppls leuitaꝝ portare onera tabernaculi deberet ⁊c. Ueꝝ̄tamē sic erat/ qđ pter sacerdotes nullus audebat illa q̄ erāt infra velū in sanctuario videre: ⁊ ideo sacerdotes oīa q̄ erāt i sanctuario scȝ arcā/ ppiciatoriū/ cherubin ⁊ altare/ velo ⁊ pallijs inuoluebāt: ⁊ sic leuite proprijs

B humeris deferebāt. Nullꝰ ergo pter sacerdotes ista nuda videre debebat: qnimmo si antēq̄ inuoluerent/ ab aliquo nō sacerdote videbant/ mortē ꝑpetuus incurrebat. Igit leuite oīa onera tabernaculi transferebant i

Moralitas. alia in humeris/ alia in vehiculis trāsigebāt. ¶ Ista si vis applica: ꝙ nos qui sumꝰ leuite. i. viri ecclesiastici/ ⁊ in ecclīe bñficijs ⁊ officijs cōstituti debemꝰ onera tabernaculi/ id est onera ecclesie officiorūq̄ ⁊ bñficiorūȝ nostroꝝ i ꝓprijs humeris portare: ⁊ in ꝓprijs ꝑsonis

gal.6.b nostris ꝑncipalr exercere/ ⁊ nō substitutis aut vicarijs

Allegoria. cōmēdare. Uñ aplꝯ. Unusq̄sq̄ onꝰ suū portabit. ¶ Uel dic ꝙ illa q̄ i sanctuario erāt abscōdita: significāt christiane fidei secreta/ ⁊ scripture sacre seu deitatis sacramēta. Sacerdotes q̄ dicunt quasi sacri duces/ vl quasi sacra docētes/ significāt viros sciētificos. Alij vero leuite vel ꝑplares/ significāt hoīes simplices ⁊ indoctos. Istud ergo verū est/ ꝙ sacerdotibꝰ solis id est solis viris sciētificis ⁊ sapientibꝰ/ licitū est vasa sanctuarij interioris fidei nostre secreta inuestigare/ tractare/ tāgere vel videre. Alijs aūt nō licet ista nude cōsyderare/ nec ꝑscrutādo cernere ne forte errores ⁊ hereses incurrāt: ⁊ sic mori habeāt necesse spūalr. Sacerdotes ergo. i. sacri doctores ⁊ ꝑdicatores/ semꝑ debēt ista fidei ministeria pallio ⁊ velo alicuꝰ figure vel verbi dissimulatim inuoluere: ⁊ nunq̄ nuda simplicibus portanda vel credenda tradere. Alioquin immo sepe fit/ quod conceptis erroribus/ morte culpe ⁊ pene solent faciliter deperire: ⁊ ideo hic dicitur/ quod alij nulla curiositate videant que sunt in sanctuario/ priusquam

C inuoluantur: alioquin morietur. ¶ Uel dic quod ista

Aliter significant ecclesie sacramenta vel etiam beneficia: qꝛ scilicet hoꝝ tractatio ⁊ administratio solis sacerdotibus/ id est solis sacris ducibus: dignis scilicet personis ⁊ sufficientibus debet committi: alijs vero indignis ⁊ ignorantibus interdici: quia scilicet boni ista administrando non leduntur: mali vero ⁊ idigni ista tractando/ mortis eterne periculum cōsequuntur. Unde supra dicitur: quod extraneus qui ad ministrādū accesserit/ morietur.

¶ Capitulum quintum Textus. Locutusq̄ est dñs ad moysen: dicēs. Precipe filijs israel. Moralitatum. Capitulum. III.

Historia

H Ic ponitur quod vxor hebrea si culpabilis erat de adulterio: ⁊ bibebat aquas maledictas ⁊ amaras/ vbi puluis pauimenti miscebatur: ⁊ scriptura nominis domini delebat: venter eius tumescebat/ ⁊ femur ipsius putrescebat: ⁊ sic ipsius adulterium clarum erat. Si autem adulterij rea non erat/ tune potus ipsius aque eidem penitꝰ

Moralitas. non nocebat. ¶ Aque iste maledicte significant mundi scientias/ delicias ⁊ prosperitates: que dicunt maledicte: quia maledictionem eterne damnationis ꝓcurant. Dicuntur amare: quia plura amara q̄ dulcia cōtinent. Dicuntur puluerem pauimenti continere: qꝛ transitoria bona ⁊ puluerem solum habent: scripturā vero nominis dñi/ ⁊ ipsius dei memoriaȝ de archa cordis destruunt atq̄ delent. Et breuiter iste sunt aque d quibus dicitur. Homines mortui sunt ex aquis: quia amare facte sunt. Igitur dico/ ꝙ mulier id est aīa: que ap.8.d

D erga virum suum/ erga ie͡hristum fidelis est ⁊ casta: nec cū adultero diabolo per mortale peccatū adulterata: si contingat ipsam aquas huius mūdi/ id est diuitias delicias ⁊ alias prosperitates gustare ⁊ bibere: ipa pro certo cū ipsis bene vti sciat/ nocere ei nō poterunt. Si vero peccatrix ⁊ adultera est: tunc si tales aquas biberit: ⁊ mūdi ꝓspera/ scȝ delicias corporales/ diuitias tēporales/ eminētias mundanas ⁊ sciētias seculares habuerit ⁊ obtinuerit: tunc vere culpe ⁊ pene periculum moꝝ subibit: quia sancte persone ex mūdi prosperis nō leduntur: p eo scȝ ꝙ ipis discrete ⁊ tēperate vtunt: vt habetur in Canticis. Aque multe nō potuerūt extinguere charitatē. Mali vero cū ipsis temperate vti nesciant/ per ea spūaliter occidunt: qꝛ scȝ ventres suoꝝ cordium per superbiā tumescunt: ⁊ femora eoꝝ per luxuriā faciliter corrumpunt. Unde. Prosperitas stultoꝝ perdet eos. Unde recte iste sunt aque/ quibus boni et mali probant: qꝛ scȝ mali ibidē pereunt: boni vero immunes ⁊ liberi permittunt. Unde dicit. Due populuȝ ad aquas vt probem eos ⁊c. Can.8.c prie.1.d iud.7.a

¶ Capitulum sextum Textus. Locutusq̄ est dominus ad moysen dicens. Loquere. Moralitatum. Capitulum. IIII.

Historia.

A Pud iudeos antiquitus erat quedā religio virorꝝ ⁊ mulieꝝ qui nazarei vocabant: ⁊ erat quando vir vel mulier se domino deuouebant: ⁊ perpetuo vel ad tempus se a commu E ni ritu ⁊ vita populi separabāt/ ⁊ dño cōsecrabāt: erat enī ritus deuotionis seu cōsecrationis: qꝛ scȝ q̄diu ad tēpus durabat statutū/ nō debebat nouacula supꝰ eꝰ capita ascēdere/ nec barbā radere: vinū/ acetum aut syceram/ aut omne quod inebriare potest/ non bibere: vuas recentes seu etiam siccas non comedere: nec aliquid quod de vua nascitur/ degustare. Non debebat tangere mortuum: nec ad patrem vel matrem/ fratreȝ aut sororem si moriebantur accedere: ⁊ sic vsq̄ ad tempus finitum debebat sanctificationem suam seruare et se domino consecrare: et a cunctis que supra diximus abstinere: ⁊ tandem finito tempore rasis capillis/ oblato sacrificio templum poterat introire. ¶ Reuera tales nazarei possunt mihi significare religio- Tropologia. sos/ ⁊ quoslibet viros perfectos: qui scilicet deo sunt cōsecrati ⁊ deuoti/ et eidem specialiter dedicati: qꝛ pro certo isti nunquam debent de capite mentis sue capillos bonarum cogitationum vel affectionum radere: nec barbam virilitatis ⁊ virtutis perdere: nec nouaculam fraudis et doli in capite mentis admittere vel habere. Et hoc/ ne forte dicatur nobis illud Psalmiste. Sicut nouacula acuta fecisti dolum. Item isti ps.51.a non debent mortuos id est peccatores ⁊ homines corruptos ⁊ luxuriosos/ hereticos ⁊ infectos sibi associare vel tangere: quinimmo dato quod sint parentes/ amici ⁊ consanguinei: non debent se super eos inquinare: nec eorum malam vitam diligere/ nec eorum cōsortium frequentare. Unde dicitur. Non contaminetur sacerdos in mortibus ciuium suorum. Constat Le.21.a f enim quod multi nazarei/ id est multi viri sancti et iusti/ immundi et peccatores efficiuntur/ quando mortuorum et peccatorum tactus et societates sectantur. Unde. Qui tetigerit picem/ inquinabitur ab ea. Item isti non debent comedere vel bibere id est sibi per complacentiam incorporare aliquid quod possit inebriare: id est quod possit sensum/ ratio- ecc.13.a

nes̄ discretionē auferre. Et ideo isti nō debēt diligere
vinum delitiaꝝ corgalium/sycerā scientiaꝝ secularū
vuas seu grana diuitiaꝝ tēporaliū. Ista enī sunt qui
sensum ꝛ discretionē tollunt: ꝛ ebrietatē obliuionis ꝛ
insipientie inducunt. Quapropter viri spūales oēs
bēt ista fugere: ꝛ a cunctis mundi bonis q̄ hmōi ebrie
Lu.1.b. tatē possunt inducere/se abscindere. Jdeo dicit: Vinū
ꝛ sycerā nō bibet: sꝫ nazareus erit oībus diebus vite
sue. Ista igit̄ si vsqꝫ ad statutum tempus id est vsqꝫ ad
mortē seruauerit/mox templū paradisi sanctificat9 in
Ps.5.b trare poterit ꝛ debet: dicēs illud Ps. Introibo in do
Aliter mū tuam: adorabo ad templū sanctū tuū. ¶ Vel dic
ps.51.a. ꝙ nouacula est adulator: qui insensibiliter pilos diui
tiaruꝫ secum rapit. Ps. Sicut nouacula acuta fecisti
ind.13.a dolū. A quo scꝫ vir iustus debet abstinere: si verus na
Ca.vj.b zareus.i.sanct9 ꝛ floridus cupit esse. Vn̄ dicit: Noua
Histo= cula nō ascendet super caput eius. ¶ Qn̄ nazare9 erat
ria in abstinētia/in voto ꝛ cōsecratione sua: si cōtingebat
corā eo aliquem mori/vel ipsum aliquē mortuum tan
gere: tota sua scīficatio polluebat̄: ꝛ ideo pilos suos
G radere ꝛ sanctificationeꝫ reincipere denuo tenebatur.
Mora= ¶ Sic vero cum qs est in sua abstinētia/voto/religio
litas, ne vel penitētia: si mortuuꝫ tāgit/id est petm̄ mortale
faciat/vel ipm̄ per cōplacētiā videat: cōstat ꝙ tota sua
sanctificatio precedēs.i.omnis virtus ꝛ bona opatio
Eze18.f mortificat̄ polluit̄: ꝛ apud deum inutilis reputatur.
Vn̄ dicit̄. Si cōuersus iustus fecerit iniquitatē: oīꝫ iu
stitiaꝝ quas fecerat/nō recordabor. Talis ergo tenet̄
de nouo reincipere: pilos veteres/id est supfluitates ꝛ
peccata p cōfessionē radere: ꝛ alios pilos nouos/scꝫ
virtutes/nasci pcurare ꝛ permittere. Et sic poterit/si
sine interruptiōe cōtinuauerit: templuꝫ paradisi intra
re/ꝛ sacrificiū laudis dn̄o offerre/ꝛ sanctus ꝛ cōsecrat9
dn̄o semper esse. Interruptio eīn bonoꝝ opeꝝ qn̄ per
petm̄ fit/virtutes vitia mortificant. Perseuerantia ve
mat.24 ro sanctitatem augmentat: Vn̄ dr̄. Qui perseuerauer
b. rit vsqꝫ in finem/hic saluus erit ꝛc.

¶ Capitulū octauū Textus. Locutusqꝫ est dominus ad moysen dicēs. Loquere. Moralitatum. Capitulum.V.

Histo= Leuitarum consecratio sic fiebat. Asperge=
ria. bantur enim aqua expiationis: radebant
corporis sui pilos: lauabant vestimēta sua:
offerebantur in conspectu domini aaron sa
cerdoti. Ipsi vero offerebant bouem cum oleo in fari=
na: ꝛ sic fiebant domino consecrati: ꝛ in tabernaculo
a vigintiquinqꝫ annis vsqꝫ ad quinquagesimum an=
num seruiebant: ꝛ tandeꝫ completo quinquagenario
H quiescebant. ¶ Reuera talis consecratio spiritualiter
intellecta/debet esse in omnibus leuitis: id est in viris
omnibus ecclesiasticis ꝛ perfectis quotidie fieri ꝛ cō=
pleri. Igitur dico quod ante omnia aqua expiatiōis.
id est compunctionis/nos debemus aspergere per cō
punctionem: ꝛ post pilos nostros/id est superfluita=
tes ꝛ vitia debemus radere per contritionē seu discus
sionem. Tandē vestes nostras debemus lauare ꝛ mun
dare per confessionem: ꝛ coram deo/id est in confessio
nis secreto: sacerdoti nos p̄sentare et ostendere: etiā
Lu.17.d per vitiorum nostrorum reuelationem. Unde dicitur
Ite ꝛ ostendite vos sacerdotibus. Et tandē debemus
offerre deo bouem/id est carnem nostram per peniten
tie macerationem: ꝛ adhibere oleum ꝛ farinam/id est
elemosynam ꝛ compassionem: ꝛ sic erimus domino
consecrati per sanctitatem ꝛ perfectionē: ꝛ in taberna
culo ecclesie ministrare poterim9 per plationē. Unde
Leui. Hoc ritu consecrabit̄ aaron. Tales igit̄ persone Le.29.g
sic cōsecrate/ꝛ sic sanctificate: cū vigintiquinqꝫ annos
qui constant ex quinario quinquies ducto: id est qn̄=
qꝫ sensuū cohibitionē ꝛ custodiā habent/digni sunt
dn̄o ministrare: ꝛ p alios viginq̄nqꝫ annos.i.p libroꝝ
legis spūalē adimpletionē dn̄o deseruire. Quod cū fe
cerint/digni sunt ad q̄nquagenariū numerū/ꝛ ad iu=
bileū ppetue q̄etis attigere: ꝛ a cūctis hui9 mūdi labo ap.14.c
rib9 in padiso q̄escere ꝛ cessare. Apoc. Amodo enī iā di
cit spūs/vt requiescāt a laboribus suis.

¶ Capitulum nonū Textus. Locutus est dominus moysi in deserto synai. Moralitatum. Capitulum.VI.

Hic dicit̄ ꝙ cum pascha celebraretur/inuenti A
sunt plures q̄ fuerāt immūdi/nec ita cito po Histo=
terāt mūdari: qꝛ scꝫ in eoꝝ mūdatiōe tpā se ria.
ptē dieꝝ aliquotiēs reqrebat̄. Igit̄ cū isti p
pter imūdiciā pascha celebrare neqrēt: ꝛ cū istis tunc
castra ingredi nō liceret: mandatū est eis ex pte dn̄i:
ꝙ tunc q̄dē a celebratiōe paschatis abstinerēt: sꝫ ꝙ ip
sum in sequēti mēse ritu suo celebrarēt. ¶ Ista pn̄t ap Mora=
plicari/ꝙ qn̄ quis se sentit immundū.i.in aliquo petō litas.
pollutū: non debet ad celebrationē pasche.s.ad sacrm̄
altaris accedere: sed nisi sit scandalū/potest dissimula
re ꝛ differre: ꝛ tandē recupata mūdicia per cōfessionē ꝛ
penitentiā debet istū agnū paschalem digne mandu=
care. Quod etiam de immūdicia pollutionis noctur
ne pōt itelligi: pp̄ter quā celebratio misse potest aliqn̄
differri. Vn̄ Job. Expecto donec veniat immutatio mea iob.14.
¶ Hic inueni notatum per quendā doctorē: ꝙ filij is c.
rael legunt̄ pascha quadruplex celebrasse. Vnū in egy pascha
pto: aliud in deserto: aliud in galgalis in deserti exitu quadru
aliud in hierl'm tpe Josie: quod fuit solennissimū pa= plex.
scha. ¶ Sic vere cū pascha seu phase interpretat̄ trans exo.12.d
itus/sciendum est quod iusti quadruplicem transituꝫ exo.12.a
celebrare noscuntur. Est enim pascha in egypto: ꝛ iste Jos.5.c
est transitus de vitijs ad penitentiam: Est pascha in 3.es.1.a.
deserto.i.in penitentie statu: quod fit cuꝫ transitur de Mora=
virtute in virtuteꝫ/vel de bono in melius. Est pascha litas.
in galgalis: que interpretatur reuelatio: ꝛ est transitus B
de vita hac ad stolaꝫ anime: quod fit in morte. Est pa=
scha in hierusalem: que interpretatur visio pacis ꝛ est
transitus qui fiet ad stolam corporis/ꝛ de morte ad vi
tam in resurrectione. In egypto.i.in peccati statu pec
cati statuꝫ dimittimus. In secundo per desertū.i.per
profectionis ꝛ penitentie statum pficiscimur ꝛ incedi
mus. In tertio. eterna beatitudo nobis reuelatur: et
deum facie ad faciem cernim9. In quarto iam resum
pto corpore/in celesti hierusalē pacifice quiescimus. exo.12.b
Itaqꝫ transeamus vsqꝫ in bethleem. Phase enim est
transitus domini. Hic ponitur quomodo nube mota
tabernaculum mouebat̄ ꝛ populus proficiscebat̄ ꝛc. Exo.14
sed de hoc vide supra vbi posui. b.

¶ Capitulū decimū Textus: Locutusqꝫ est dominus ad moysen: dicens. Fac tibi duas tubas. Moralitatum. Ca.VII.

Preceptū est moysi vt faceret duas tubas al= Histo=
bas argēteas ꝛ ductiles qb9 cōuocaret multitu ria.
dinē. Et erat vsus tubaꝝ (sicut hic dr̄) ad ppl'ꝫ
conuocandū ad bella/ꝛ ad cōuiuia ꝛ ad festa
dn̄i. Tubis ei ppl'i cōuocabant̄: bellātes excitabantur:
festa dn̄i denūciabant̄: cōuiue letificabant̄. ¶ Tube iste Mora=
significant litas.

significāt ꝓdicatores:q̄ ideo duo dicunt/q: duo testa-
mēta scire debere noscunt: vel q: duplici charitate in
inuicē cōbinant. Isti ergo debent esse argētei per elo/
quentiā. Ductiles/hoc est mallei facti per patientiā
vel per malleorū.i.tribulationū tolerātiā. Qui scʒ ad
quatuor dicunt in ecclia valere:videlʒ ad ppl'm ad fi-
dē cōuocādū:ad festū paradisi nūciandū:ad bella cō-
C tra vitia ꝑparandū/seu ad bellatores ꝯtra vitia excitā
dū ⁊ ad cōuiuas.i.fideles eccle per spem cōsolandū ⁊
letificandū. Tube eni nostre.i.ꝓdicatores populū ad
iohe.1.e fidem ⁊ ad iustitiā cōuocāt. Vñ dicitur Uocate ppl'm
coadunate cetū:canite tuba in syō ⁊c. Itē milites.i.fi
deles ad bellādū ꝯtra vitia ⁊ ꝯtra tribulatiōes excitāt.
Am.2.a Vñ Amos. Morietꝰ in sonitu moab /in clangore tu-
ps̄.80.a be. Itē festū ꝑparari ꝓnūciat Ps̄. Buccinate in neo-
menia tuba. Itē cōuiuas eccle per spēʒ ⁊ cōsolatiōnē
3.es.5.g letificant. Esdre. Clamauerūt multi cū tubis ⁊ gaudio
magno. Vide sup lib.xiiij. vltimo ca.p̄mo/vbi multa
Ex.c.a. inuenies. ¶ Hic aduerte vnū notabile:ꝙ qn̄ ꝓncipes
⁊ capita multitudinis erant cōuocādi:tube vnico so-
nitu pulsabant. Qn̄ populus cōuocabatꝰ vel ad ꝓfici-
scendū excitabatꝰ: tunc tubaꝝ sonitus in longū ꝓten-
Tropo- debatꝰ qñq3 planꝰ/qñq3 intercisus fieri iubebatꝰ. ¶ In
logia quo potest notari ꝙ ꝓncipes ⁊ capita multitudinū.s.
notabi- ꝓncipes/iudices ⁊ ꝓlati:faciliꝰ debēt tubis.i ꝓdicatio
lis. nibus obedire ꝙ alij: q: scʒ vnica vox debet sufficere
ad tales vocādū:vbi tn̄ vox ꝓlixior seu ꝓdicatiōꝝ mo
nitio ⁊ intercessio ⁊ grauior ⁊ diuturnior est necessaria ad
ppl'm excitandū/vel ad virtutes vel ad bona opera ꝓ
uocandū. Quia reuera boni superiores citoꝛ faciliter
obediunt/vbi ppl's.i.duri ⁊ rustici ac rurales difficili
ma.4.d us ⁊ tardius ad bona opa ire velint. Et de petro ⁊ an-
D drea apl'is ⁊ ꝓlatis dicit:ꝙ cū a christo vocati essent /
ꝙ statim relictis retibꝰ ⁊ patre secuti sunt eū. De diffi-
pue.1.c cultate cōuersionis popularium dicit. Uocaui ⁊ renui-
stis:extēdi manꝰ meas/⁊ nō fuit qui aspiceret.

¶ Capitulum vndecimū. Textus. Interea
ortum est murmur populi. Moralitatum.
Histo- Capitulum. VIII.
ria.
Ortum est murmur populi quasi dolentium
oro labore contra. Quod cum audisset dn̄s/
iratus est: ⁊ accensus est in eos ignis domi-
Mora ni: ⁊ deuorauit extremam partem castrorū.
litas Sed orante moyse absorptus est ignis. ¶ Illud po-
test allegari quod deus summe odit vitium impatiē-
tie ⁊ murmurationis: ⁊ maxime quando quis de la-
bore quem pro deo sustinet/murmurat ⁊ tristatur: nā
ignem.i.maiorem tribulationem solet in talibus ac-
cendere: ⁊ eos temporaliter ⁊ eternaliter concremare:
Ec.15.b ⁊ sicut dolore murmurationis ad ignem tribulatiōis
Aliter necesse est eos pertransire. Unde dicitur. De igne egre
Jac.5.d dientur: ⁊ ignis cōsumet eos. ¶ Vel si vis allega quo
Aliter. modo oratio iusti proficit tribulatis. Unde dicitur.
Multum valet deprecatio iusti assidua ¶ Uel dic q̄d
illi qui erant in castris vltimi vel extremi/fuerūt igne
accēsi. In quo potest notari quod ignes.i.tribulatio-
nes non inuadunt hodie illos qui in exitu eccle sunt
primi.s.principales dn̄i ⁊ magistri: sed solū illos qui
sunt extremi.i.pauperes/miserabiles ⁊ mendici: quia
hodie mundi tribulationes illos solent induere/
quos extremos in mundi gradibus vident esse: Pri-
mi vero.i.superiores ⁊ diuites: tribulationum igni-
bus non tanguntur: sed potius honoribus ⁊ diuitijs

extolluntur: ita quod generaliter miserie ⁊ tribulatio E
nes ad illos qui sunt tribulati ⁊ miseri deuoluuntur.
Unde dicitur. Pepercerunt pinguioribus Amalech: 1.re.15.b
quicq̄d vero vile ⁊ reprobū fuit/demoliti sunt. ¶ Uel Aliter
dic ꝙ extremi sunt negligētes: q̄ scʒ in diuinis factis
tardi ⁊ vltimi volūt eē. Istos ḡ solʒ ignis tribulatiōis
inuadere. Priores vero.i.diligētes ⁊ celeres solet nō tāge
re. ¶ Uulgus ꝓmiscuū dicit flagrare desyderio carni Ex.c.b.
um: cepit q3 mānā cibū dulcissimū abhorrere egypti ci Histo-
bos appetere: ⁊ pre aliorū cibos desyderijs taliter pro ria
clamare. Quis dabit (inquiūt) nobis carnes? Recor-
damur piscium quos comedebamus in egypto. In
mentē nobis veniūt cucumeres ⁊ pepones ⁊ porri et
cepe ⁊ allia. Anima nostra arida est: oculi nostri nō vi
dent nisi manna. ¶ Reuera charissimi/iste populꝰ q̄ Mora-
erat in deserto/⁊ exierat de egypto ad terram ꝓmissio litas
nis/⁊ in tabernaculis habitabat: ⁊ de celo māna dul-
cissimū mādūcabat: significat viros religiosos ⁊ per
fectos: q̄.s.egyptum.i.mūdū vel peccm̄ exierūt: ⁊ vt ter
rā ꝓmissionis.i.paradisum haberēt/desertū penitētie
vel religionis subintrarūt: vbi scʒ māna deuotionis ⁊
scripture ꝑīt comedere: ⁊ vbi sint pegrini ⁊ hospites:
cū hic manentē ciuitatē nō habeāt/debēt in isto secu-
lo transitorie habitare. Sed quid est? Pro certo mul-
ti sunt q̄ istā vitā ꝯtemnūt: ⁊ egypti.i.mūdi quē dimi
serāt recordātes: carnes.i.carnis delicias cōcupierūt.
In mentē eni eis veniūt carnes ⁊ pisces.i.delicie car- F
nales/cucumeres ⁊ pepones: q̄ frigiditatē indeuotio
nis inducūt.i.eminētie seculares: porri/cepe ⁊ allia/q̄
cholerā.i.auaricie ardorē generāt: ⁊ q̄ lachrymari fa
ciūt: ⁊ cure seculi seu negociat diuitie temporales. Et
breuiter isti aīas suas aridas.i.ꝯsumptas repn̄tant:
manna sacre scripture ⁊ deuotiōis/dulcedinē bonorum
spūalium abominant ⁊ refutant: ⁊ illa q̄ nihil valent p.27.a.
scʒ mūdi bona desyderāt ⁊ affectant. Vñ Sapiē. Aīa iob.30.
saturata calcabit fauū. Et Job. Et esse sub sentibꝰ deli a.
cias cōputabāt. ¶ Cum filij israel in deserto māna cō Ex.c.g.
temnerēt/⁊ egypti carnes ⁊ cibos appeterēt: iratꝰ dn̄s Histo-
dedit eis carnes multas: ⁊ eorū ingluuiē satiauit. Fe- ria.
cit eni volare coturnices circa eoꝝ castra ad duos cu-
bitos ꝓpe terrā: in tanta abundātia/ꝙ ppl's per mēsē
de ipsis quantum volebat accipiebat: ⁊ in abundātia
manducabat. Sed dum adhuc carnes essent in denti
bus eorum/percussit eos dominus plaga magna: et
vocatus est locus ille/sepultura concupiscentie. Ibi
eni sepelierunt populum qui desyderauerunt carnes.
¶ Ista possunt applicari/ quod interdum dominꝰ in Mora-
malum hominis malam eius petitionem exaudit: et litas.
malis eius desyderijs condescendit. Unde sepe fit q̄d
cum videt hominem manna.i.cibos spirituales con-
temnere: ⁊ carnes ⁊ egypti fructus.i.carnis delicias ⁊
mundi diuitias appetere: solet ei omnia ad votū con
cedere: ⁊ eum in mundi prosperis ampliare: omniaq3
mala sua desyderia solent pro libito prouenire. Psal.
Dimisit eos scd̄m desyderia cordis eorum: ibunt in ps̄.80.c
adinuentionibus suis: et eisdem talia commodare.
Quia reuera dum isti adhuc carnibus vtuntur.i.deli G
cijs ⁊ prosperis sibi concessis a domino delectantur:
sepe accidit quod subito a deo per mortem ⁊ infortu-
nia percutiuntur/⁊ plaga damnationis perpetue feri
untur: ⁊ sic mundus sepultura concupiscentie dicit /
pro eo scilicet quod ibi carnes.i.delicie carnales con-
cupiscunt: ꝓpter quas ꝑ finaliter sepulture tradunt ps̄.105.
Ps̄. Concupierunt concupiscentias in deserto / ⁊ plu c.
it eis sicut puluerem carnes. Adhuc esce erant in

Eo.ca.e dre ipsorum/ et ira dei descendit super eos. ¶ Ad finem quod
Hysto- Moyses posset melius onera populi supportare: ele-
ria. git dominus septuaginta viros seniores de populo: quibus
dedit de spiritu suo/ vt possent ad gubernandum populum
moysen adiuuare: qui scilicet statim ceperunt virtute susce
pti spiritus prophetare. Accidit autem quod ex illis septuaginta
descriptis duo scilicet Heldad et Medad deerant/ qui ad ta
bernaculum non venerant: sed in castris resederant: qui
Mora- etiam in ipsa oratione spiritus prophetare ceperunt: et sic ab-
litas. sentes sicut presentes spiritum domini receperunt. ¶ Item
Jo.3.b posset allegari/ quod spiritus vbi vult spirat et non presen-
tiam plusquam absentiam requirit: quinimmo ita bene flu
it super absentes qui in domibus suis et in castris huius se-
culi remanserunt: quia scilicet fieri potest quod boni seculares qui
in seculo remanent aliquando tantam portionem spiritus recipiunt: et
ita bene de futuris prophetant et pronosticant hoc est dicunt
ita bene ad bona vel mala futura / vel ad occulta dei
iudicia inuigilant et attendunt sicut religiosi et clerici qui
Ro.3.d deo in ecclesia specialiter se dederunt. Apud deum enim
H non est distinctio iudei et greci: vnus enim dominus est om-
Aliter nium. ¶ Vel dic quod illi duo non remanserunt ex contemptu:
sed quia indignos se ad populi regimen iudicabant. Et
ideo dico quod isti ita bene inuenti sunt prophetasse sicut
alij: ad denotandum quod illi qui se indignos reputant/ non
sunt repudiandi ex hoc: sed vna cum alijs spiritu sancto per or
dinationem et promotionem implendi. Quia scilicet secundum Greg.
Ad ecclesiasticas promotiones sunt illi qui se retrahunt im-
Aliter. pellendi: et illi qui se ingerunt repellendi. ¶ Vel si vis
potest istud dici pro illis qui a tabernaculo.i.a proprijs
beneficijs se ex causa legitima absentant: et in castris.i.alijs
mundi negocijs seu etiam in studijs vel in proprijs matrimo
nijs se occupant: quia scilicet si causam iustam habeant/ spiritum
sanctum ad diuinam gratiam recipere nunquam cessant.
Eodem ¶ Hic ponitur quod cum Josue videret Heldad et
capit.f. Medad prophetare in castris: visus fuit eiunde do-
Histo- lere: ita quod pre inuidia quam habebat super super-
ria. nam gratiam / dicit Moysi per hec verba. Domine
mi Moyses prohibe eos. Quod tamen non fecit: sed
ipsum potius de inuidia quam habebat super supernam
Mora- gratiam reprehendit. ¶ Sic vere multi sunt qui do-
litas. lent si vident alios aliqua speciali gratia prepollere
qui reuera sunt reprehendendi / et ad consyderationem
diuine misericordie inducendi. Unde moyses ait. Quis
tribuat vt omnis populus prophetet: et tribuat ei do-
minus spiritumsanctum? Quasi diceret. Omnibus
placeret quod sic fiat etc.

¶ Capitulum duodecimum Textus: Locutaque est maria et aaron contra moysen propter vxorem. Moralitatum. Capitulum.IX.

A
Histo- Hic ponitur quod aaron et maria inuidebant
ria. Moysi fratri suo: et locuti sunt contra eum
propter vxorem eius ethiopissam: dixerunt-
que. Per solum Moysen locutus est domi-
nus? Nonne et nobis similiter locutus est? Acsi recte
viderentur sibi inuidere de hoc quod sibi dominus lo
quebatur: et quod princeps et rector populi habebatur.
Quapropter maria lepra percussa fuit: et per septem di-
es inclusa: et tandem ad preces moysi qui erat mitissi
mus super omnes homines/ qui morabantur in terra
Mora- et in tota domo domini fidelissimus reputatus: post septem di-
litas. es est sanata. ¶ Istud applica/ quod inuidia non parcit fra-
tribus aut propinquis: quia scilicet frater vel soror si viderit fra-
trem suum in aliquo prosperari: vel in honore vel gradu
ipsos precellere vel eis anteferri: solent inuidere eis et

alique contra deum murmurare. ¶ Vel secundum origenem isto Aliter.
potest allegari: quod detractor vnde nocere credit / aliquando
proficit: et vbi famam alterius obnubilare intendit/ ip-
sam potius augmentat et extendit: sicut hic patet: quia nunquam
quod dominus inuenitur laudasse moysen sicut hic/ vbi con
tra eum murmurabatur: ac nunquam talis seruus fuit sicut
Moyses: qui in tota domo mea ita fidelissimus est. ¶ Vel Aliter
potest allegari/ quomodo murmuratio est magnum crimen et
maxime quando detrahitur moysi et fratri: amico fideli pari-
ter atque miti: propter quod scilicet tanta punitio.s.lepre per-
cussio est secuta ¶ Vel allega quomodo mulieres sunt mul Aliter
totiens causa rixe: propter vxorem enim eius locuti sunt
contra eum. ¶ Vel si vis dic quod moyses est prelatus: qui B
reuera non debet curare si fratres / socios suos et vicios Aliter
videt contra se murmurare: sed omnia debet benigniter sup
portare: et si infortunium eis accidat / debet pro eis exo-
rare: exemplo Tyberij cesaris: cui cum quidam adulator di-
ceret / quod multi de eo obloquebantur. Non curo (inquit) quia in
libera ciuitate libere debent esse mentes et lingue. Sed ergo
dicitur. Non queres vltionem: nec memor eris iniurie ciuium tuorum. leu.19.d

¶ Capitulum.xiij. Textus. Profectusque populus de aseroth fixis tentorijs. Moralitatum. Capitulum.X.

Cum Caleph et Josue terram promissionis explo- Histo-
rassent: et ad illam occupandam filios israel indu ria.
cere decreuissent: palmitem cum vua sua college
runt/ et eum in vecte pendentem per duos homines in
desertum portari fecerunt: et vt populum sic allicerent/ sibi fru-
ctum eius demonstrauerunt. Verumtamen sicut ibi dicitur. Qui-
dam de exploratoribus turbauerunt populum/ et acquisitionem ter nu.13.d
re impossibilem esse dixerunt: propter quod ad retrocedendum
populum in egyptum commouerunt/ dixeruntque. Constituamus no
bis ducem/ et reuertamur in egyptum. De quo indigna-
tus dominus ipsos exploratores percussit: populum vero ad mori
endum in solitudine condemnauit. ¶ Sic vero duo beati Anago
exploratores terre sancte paradisi.s. pater et spiritussanctus: gia.
volentes quod populus fidelium qui in deserto huius
mundi vacabat/ ad istam terram et possessionem acquirendam
inuitaretur: et non obstantibus gigantibus qui impedie
bant.i.demonibus: ordinauerunt quod duo homines seu
persone scilicet Gabriel et maria palmitem cum vua.i.dei fi- C
lium cum humanitate in hoc desertum deferrent: vt
per huius benedicti fructus presentiam corda popu-
li ad concupiscentiam istius patrie commouerent: et
maxime cum istum fructum in vecte id est in cruce pro
redemptione sua pendentem conspicerent et viderent/
dicentes illud quod hic dicitur. Ista reuera fluit la-
cte et melle/ sicut ex his fructibus cognoscitur. ¶ Vel Allego
dic quod palmes abscisus cum vua pendens in vecte ria
est christus et eius sanguis/ abscisus et mortuus pen-
dens in cruce. Duo portantes sunt duo populi/ iudai
cus scilicet et gentilis: et illi scilicet qui de duobus po-
pulis crediderunt/ et maxime sancti patres. Incredu-
li significant iudeos et gentiles qui credere noluerunt:
quia reuera sic factum est quod isti baiuli id est apo-
stoli et predicatores vtriusque populi / seu professores
duplicis testamenti: palmitem seu botrum id est chri
stum pendentem et crucifixum id est christi crucifixi fi
dem predicauerunt: portando vsque ad desertum hu
ius mundi: vt scilicet populum inducerent ad creden
dum: et ad terram promissionis id est paradisum ap-
petendum et concupiscendum. Sed reuera median-
tibus aliquibus exploratoribus id est contradi-
centibus aliquibus iudeorum phariseis / et aliqui-
bus gentilium

bus gentilium philosophis/multi in incredulitatis
vitio remanserunt: ⁊ egiptuꝫ.i.mūdum potius elege-
runt. Quapropter in deserto inferni cū suis explora-
toribus.i.cū suis malis et hereticis doctoribus perie-
ps. 105. runt. Ps. Pro nihilo habuerūt terrā desiderabilem.
c. Nō crediderūt verbo eius: ⁊ murmurauerūt in habita-
D tiōibus suis. ¶ Uel dic ꝙ exploratores boni fuerunt
Aliter. apli. Mali fuerūt pharisei ⁊ heretici. Isti ergo popu-
lum ad terrā ꝓmissionis.i. ad paradisuꝫ inducūt: illi
vero totis viribus cōtradicūt. Sed qꝛ magis malis
ꝙ̄ bonis credit: igit increduli pctōres morti ꝑpetue
in inferni solitudine ꝯdemnant. Illi eñ q̄ ꝑra filioꝝ
enachim gigantū .i.demonū tētationes metuunt/et
ꝓ terra ꝓmissionis ⁊ ꝓ paradiso laborare et militare
renuūt in deserto penitētie vel religionis: sed potius
ad egiptū.i.ad mūdum vel ad pctm̄ reuerti cōten-
dunt: non sunt digni dictā terraꝫ ꝓmissionis ingredi
vel videre: sed potius tēporaliter necesse habēt ex di-
uino iudicio deperire. Unde hic dicit: Non videbunt
ma.22.a terrā ꝓ qua iuraui patribus eoꝝ: nec quisꝙ̄ ex illis q̄
detraxerunt mihi/intuebit eam. Et alibi Nuptie q̄dē
parate sunt: sed qui inuitati fuerant nō fuerunt digni
⁊c. vt patet ibidem.

¶ Capitulū decimumquartum Textus: Igitur vociferās omnis turba fleuit nocte illa Moralitatum. Capitulum. XI.

Histo- Uidens dn̄s ppl̄m murmurantē voluit ipm̄
ria. delere et percutere: moysen vero diuitem et
potētem facere/⁊ alteri populo maiori pfi-
cere. Moyses vero noluit: sed fusa oratiōe/
ꝓ populo intercessit: ⁊ iram dei ne deleret ppl̄m/tem-
Mora- perauit. ¶ Sic vero plat̄us nō debet populū propter
litas quodcūꝙ delictū dimittere: nec in eoꝝ damnatiōe cō
sentire: sed potius ꝓ ipsis dominū exorare: qn̄ immo
E quācūꝙ vtilitatē tēpalē debet cōtemnere/vt possit
salutem populo ꝓcurare: populiꝙ salutē et vtilitatē
debet ꝓprie ⁊ priuate sue vtilitati ꝑponere et preferre
Unde iste debet dicere illud Apl̄i: Omnibus ꝑ omīa
1.co.10. placeo nō querēs quod mihi vtile est/sed quod mul-
g. tis ⁊c. ¶ Filij israel ꝯtenebrati voluerūt cōtra volun-
Co.c.g. tatem Moysi cananeū inuadere: dato ꝙ Moyses di-
Histo- ceret eis/ꝙ dn̄s cum eis nunꝙ̄ esset: ⁊ ideo qꝛ tunc ex
ria ꝓprijs viribus confidere videbant/victi fuerūt/et
Allego multi ex eis ceciderunt. ¶ Quod ad hoc allegari po
ria test/ꝙ ille q̄ in ꝓprijs viribus plus debito confidit:
⁊ se contra hostes suos diaboluꝫ ⁊ carnē ꝑualere cre-
dit/faciliter a tentationibus vincit: ⁊ ab hostibus
spūalibus superat: marie quādo dn̄s non est cum eo
i. quādo ipsuꝫ diuina gratia nullatenus comitatur.
Jo.15.a Unde dicit: Sine me nihil potestis facere. Et Apl̄s:
2.co.3.b Non sumus sufficientes aliquid cogitare a nobis tā
quam ex nobis: sed sufficiētia nostra ex deo est ⁊c.

¶ Capitulum decimumquintum Textus: Locutus est dominus ad moysen: dicens: Loquere ad filios. Moralitatū. Ca. XII

Hic ponit ꝙ q̄dā inuentus est qui sabbato
ligna cedebat ⁊ colligebat: qui inclusus est
in carcere quousꝙ sciret de eo quid dominus
imperaret. Precepit ergo dominus qd̄ la-
pidaretur: ⁊ quod ꝓpter violationē sabbati lapidibus
Mora- opprimeretur: ¶ Istud applica contra illos qui sab
litas. bata ⁊ festa non custodiunt: sed in eis opera seruilia/
f ⁊ maxime peccata faciunt ⁊ cōmittunt/⁊ errāt: tales
enim in inferno lapidabuntur: ⁊ lapidibus duris.i.
perpetuis tribulationibus obruentur. ¶ Uel dic qd̄ Aliter
sabbatum significat statum religionis: vbi debet esse
quies.i. trāquilitas affectionis ⁊ tribulationis. Qui
igitur tale sabbatū.i. religionis statū violauerit: ⁊ ibi
ligna collegerit.i. mūdana negocia tractare ꝑsumpse
rit/lapidibus dure dei sententie finaliter cesus erit.
Unde dicit. Memēto ergo vt diem sabbati sanctifi- exo. 20.
ces. ¶ Uel si vis istud allega/ad ostendendū qd̄ legis b.
transgressores acrius in principio puniunt/vt sic ipa Aliter
lex obseruari discat: sicut etiam plurimis antiquoruꝫ
exemplis patet/scꝫ de Romulo: qui fratrē suū occidit
pro eo qd̄ contra edictum ipse muros vrbis transiliit:
⁊ de illo qui filium proprium peremit/pro eo qd̄ con-
tra hostes pugnasset/licet victor extitisset. ¶ Istud Allego-
etiā pōt allegari/ad probandū qd̄ deus antiquitus ria.
erat valde rigorosus ⁊ punitiuus: qui tamen modo i
tempore legis noue est pius/patiens ⁊ benignus: qꝛ
lex antiqua dicit lex rigoris ⁊ timoris. Lex aūt noui te
stamēti dr̄ lex gratie ⁊ amoris. ¶ Hic precepit domi- Co.c.o.
nus qd̄ filij israel ex quatuor angulis pallioꝝ suoruꝫ
faciāt sibi fimbriam de vittis hyacinthinis: vt cū eas
viderint (inquit) recordent mandatoꝝ domini: ⁊ non
sequantur cogitationes suas/⁊ oculos per res varias
fornicantes: sed recordent ꝑceptoꝝ domini/⁊ faciant
ea: sintꝙ sancti deo. Quod s̄m Comestorem ita stricte G
seruauerūt pharisei/qd̄ in angulis pallioꝝ spinas po
nebant/vt eoꝝ punctionibus legem domini memora
rēt. Et adhuc in pallio quo vtunt in synagoga in qua
tuor angulis vitte sunt hyacinthine: qui quidem pan
nus coloris celestis est/ad recordationē legis que de
celo eis extitit data. ¶ Per palliū intelligit cōuersa- Mora-
tio: per quadraturā intelligit quatuor virtutū cardi- litas.
nalium perfectio: per vittā hyacinthinā intelligit ce
loꝝ vel celestium dei mandatoꝝ adimpletio: per extre
mitatē pallij intelligit perseuerātia sctē cōuersatiōis ⁊
cōtinuatio: per spinas intelligit diuini timoris puni-
tio ⁊ stimulatio. Igit dico qd̄ quilibet debet i pallio
ꝯuersationis sue habere quatuor angulos.i. quatuor
ꝟtutes cardinales: necnō cum extremitate ꝑseuerātie
cum vittis hyacinthinis.i. cum cōsyderatiōe celestis
vite ⁊ mansionis: ⁊ cum spinis.i. cum timore ⁊ cōpun
ctione infernalis damnationis. His eñ mādatis dei
recordamur ⁊ ea ꝑficimus: ⁊ cogitationes malas et
vagas non sequimur/sed reprimimus ⁊ oculos cordis
ne ꝑ res varias diuersis desyderijs fornicent/cohibe-
mus ⁊ reprimimus. Sic etiā deo nostro sancti sumus
atꝙ viuimus. Constat enim quod per spinas diuini
timoris/et per hyacinthuꝫ celestis amoris/sensus no-
stros a malis appetitibus cohibemus: et mandata
dei recordamur facilius ⁊ implemus.

¶ Capitulū decimumsextum Textus. Ecce aūt Chore filius Isuar: filij Caath. Moralitatum. Capitulum. XIII.

Chore quidam magnus leuitici generis/ad- H
iunctis sibi ducentis quinquaginta viris/ Histo-
cum dathan ⁊ abiron qui erant inter rubeni- ria.
tas maiores/murmurauerunt contra moy-
sen ⁊ aaron contribules ⁊ fratres suos: ⁊ inuidentes
quod aaron propter sacerdotium/moyses propter du
catum/plus ceteris honorabantur: se ⁊ dictos com-
plices suos leuitas dignos sacerdotio aiebant. Da-
than vero et Abiron quia erant de genere Ruben

primogeniti/duces debere fieri ptendebant. Igit̃ da-
than ⁊ abiron ad moysen venire contēpserūt vocati:
sed potius ad resistendū sibi/se ⁊ affines suos ptribu
les parauerūt: quapropter orante ⁊ flente moyse/ ⁊ eo
rum inuidiam puniri postulāte: factus est vehemens
terremotus. Precepit itaqꝫ moyses populo/ꝙ separa
rēt se a tabernaculis hominū impioꝝ: statimqꝫ aper-
ta est terra/⁊ ipsos cum vniuerso supellectili ⁊ familia
⁊ congregatiōe deuorauit ⁊ absorbuit: ⁊ tandē iterū
ipsa vorago patula se reclusit. Tūc etiam Chore ⁊ illi
ducēti qui sacerdotiū ambiebant/a moyse vocati fue
runt: hausto igne in thuribulo suo/aaron similiter in
suo/coram domino stabant: ⁊ quem eligeret dominus
in sacerdotē/expectabant. Rephenderat eni eos moy-
ses de huiusmodi ambitione/dicēs. Audite eiguni-
ni filij leui. Nunquid parum vobis est/qḋ separauit
vos dominus ab omni populo: ⁊ iunxit sibi ⁊ ordina
uerit/ꝙ quilibet cū thuribulo suo coram domino sta
A ret: ⁊ voluntatem domini verū illi vel ipsorū aliquis
vel aaron eligi deberet ad sacerdotiū/expectaret? Tūc
ergo cū terra dathan ⁊ abiron absorbuisset: ⁊ isti qui
cum suis thuribulis stabant/igne ab ipsis thuribulis
exeunte/sunt coram domino deuorati: aaron vero in-
Mora- ter ignes illesus permāsit. ¶ Ista possunt allegari li-
litas. teraliter: ꝙ in quo peccat quis/in hoc etiam punitur
isti eni peccabāt appetendo rem spiritualē/scꝫ sacerdo
tium: ideo igne tanꝙ re magis spūali cōsumpti sunt.
Dathan vero ⁊ abiron peccauerunt appetendo rem
terrenā ⁊ spūalem: scꝫ populi ducatum: ⁊ ideo a terra
Tropo- puniti ⁊ absorpti fuerūt. ¶ Vel dic generaliter contra
logia. inuidiam/que non potest pati prosperitatē alterius
etiam bonorū vel meliorū/vel a deo specialiter electo-
rum: ꝙꝙ in nullo eos ledentiū vel nocentiū: sicut eti-
am hic moyses legit̃ orasse. Ne respicias (inquit) sa-
crificiū ipsorum: tu dn̄e scis/ꝙ nec asellum quidē acce
perim ab eis: nec afflixerim quēpiā ipsoꝝ. Unde Se-
neca dicit: ꝙ si nullos inimicos facit iniuria: multos
tn̄ facit inuidia. Isti ergo igne propꝛij thuribuli.i.do
lore propꝛij cordis ⁊ corrosione inuidie comburunt̃ in
hac vita: finaliter vero absorbent̃ in infernali miseria.
Aliter ¶ Vel dic qḋ iste due secte significāt duo genera am-
bitiosorū: quidam eni ambiunt ad sacerdotiū.i.ad ec
clesiasticum statum: sicut sunt religiosi ⁊ clerici: ⁊ isti
figurantur in Chore ⁊ suis sequacibus/qui erant leui
B te. Alij ambiunt ad ducatum.i.ad iudicaturas prepo
situras ⁊ singularem principatum: ⁊ isti figurantur
in dathan ⁊ suis complicibus. Omnes enim tales de
suis sufficientijs presumunt: ⁊ se dignos talibus offi-
cijs ⁊ statibus esse credunt. Illos vero qui talia offi-
cia ex dei voluntate tenent/despiciunt ⁊ contemnunt:
⁊ se eis preficere/ipsosqꝫ de suis statibus abijcere co-
nantur/satagunt ⁊ contendunt: ⁊ eos habere domi-
nos vilipendunt. Tales ergo presumptuosi et rebel-
les ⁊ inuiti ac ambitiosi: qui etiam vocati a moyse.i.
a superioribus/venire nolunt: sed potius murmurāt/
rebellant ⁊ contradicunt: solet dn̄s terribiliter puni-
re. Ignisqꝫ ire ⁊ discordie de suis ꝓprijs thuribulis.
i.de suis cordibus ⁊ domibus: inter se solet aliquoti-
ens exire: ⁊ ipsos ⁊ eorum statum solet consumere le-
dere ⁊ vorare. Terra finaliter eos deuorat: ⁊ infernus
eos deglutit/destruit atqꝫ damnat. Et non solum ip-
sos/sed ⁊ eorū sequaces ⁊ complices sic castigat. Ps.
Psal. Aperta est terra ⁊ deglutiuit dathan: ⁊ operuit super
105.c. congregationem abiron. Quia igitur sequaces taliū
cum talibus pereunt: precipit dn̄s vt talium consor-
tia fugiamus: ⁊ quod ab eorum tabernaculis ⁊ fami-
liaritatibus recedamus/ne forte cum eis pereamus:
quia reuera quando videmus conspiratores vel detra
ctores contra moysen ⁊ aaron.i.contra bonos prela-
tos ⁊ principes congregatos ⁊ ad detrahendū ⁊ ma-
chinandum compositos: non est tutum talibus se
adiungere: qꝛ scilicet prelatis vel principibus preualē
tibus contra tales/solent eorum sequaces ⁊ compli-
ces penas similes luere vel deflere. Bene ergo dicit. Re Nu.16.d
cedite a tabernaculis impioꝝ hominū/⁊ nolite tāge-
re que ad eos pertinent: ne inuoluamini cū eis. ¶ Vel C
dic quod terra que Dathan ⁊ suos suscipiebat: signi- Aliter
ficat ambitiosorum terrenam prosperitatem ⁊ statum
vel etiam illam terram vel patriam quam occupant:
que pro certo ipsos quandoqꝫ deuorat/ in̄strum scili-
cet damnationis ⁊ tribulationis eorum materiā ad-
ministrat. Quod quidē videmus spiritualiter in mul
tis: qui essent boni ⁊ virtuosi: nisi terra.i.terre prospe
ritas ⁊ fluctus negociorum ipsos peruitia deuoraret:
⁊ sensum eorum ⁊ ingenium absorberet. Unde Sene-
ca in epistola decimanona. Ingeniosus fuit Methe
nas: magnum exemplum eloquentie daturus/nisi eū
felicitas inuoluisset. Quod etiam temporaliter vide-
mus in alijs. Constat enim quod de tyrannis ⁊ malis
dicimus quod propria terra in qua stant/propria ciui
tas vel patria quam occupant/ipsos finaliter occidit
⁊ deuorat: ⁊ eos quandoqꝫ cum suis sequacibus ita
tollit de medio/quod nullum vestigium restat. Su-
pra decimotertio. Terra quam vidimus/deuorat ha-
bitatores suos. ¶ Vel istud allega si vis/contra ali- Aliter.
quas abbatias vel etiam ciuitates/que scilicet prela-
tum vel iudicem sustinere nequeunt: sed omnes qui
ibi stant/etiam cum afflictionibus deuorare conten-
dunt: sicut patet de cultoribus vinee: qui seruos prīs-
familias vnum post aliū occiderunt ⁊c. ¶ Vel dic qḋ Ma.21.d
Chore ⁊ sui sequaces sacerdotium ambientes: ignem Aliter.
⁊ thuribula habuisse leguntur ad denotandum: qḋ
ambitiosi pro habendis dignitatibus: thuribulis ⁊
suffragijs.i.adulationibus ⁊ igne.i.muneribus: ali- D
os per auaritiam inflammantibus vtuntur: ⁊ in eis
confidere dinoscuntur. Cum Chore suiqꝫ sequaces sa-
cerdotium ambientes: ⁊ ante deum thurificare volen
tes: iusto ⁊ mirabili dei iudicio igne de suis proprijs
thuribulis exeunte fuissent combusti: ⁊ propter ambi
tionem puniti. ¶ Precepit dominus quod illa thuri Eodem
bula in laminas fabricarent̃: ⁊ altari holocaustorum capit. f.
affigerentur: vt sic quicunqꝫ sacrificantes ⁊ videntes Hysto-
laminas terrerentur ex punitione dicti criminis: ⁊ a ria.
simili ambitione metu similis supplicij retraherent̃.
¶ Ista autem possunt applicari quod pena vnius de- Mora-
bet esse terror multorum. ¶ Potest etiā allegari pro litas.
consuetudine illorum qui sceleratos in locis publi-
cis suspendunt: vel in locis eorum aliquod signum
sue punitionis ⁊ nequitie constituunt: vt omnes qui
talia signa vident: timeant: et a simili delicto caue-
ant. Ex inde etiam est quod historie antique malo-
rum hominum depinguntur: pro eo quod ex eorum
aspectu homines a criminibus coerceantur. Unde
etiam de Xerxe rege legimus: quod quendam malum
iudicem fecit excoriari: ⁊ pelle eius sedem iudicialem
cooperiri: filiumqꝫ eius loco eius iudicem constitu-
it: ⁊ vt in dicta sede super eorium patris sedendo iu-
sta iudicia redderet: imperauit. Hoc ergo fecit: vt
quotiens aliquam sententiam daret: punitionis pa-
tris sui memoriam haberet: et sic ab iniustitia de-
uiaret

niaret. Igitur dico quod in altari ecclesie debent ma-
lorum ⁊ ambitiosorum pene scribi ⁊ depingi: vt scili-
cet terrore suppliciorum possint aliqui a similibus nequi-
E tijs retardari. Quod etiã de altari sacre scripture dici
potest: in quo ꝓ certo multorũ malorũ hominũ / ⁊ sua-
rum punitionũ signa ⁊ historie recitant̃: vt oẽs qui in
tali altari sacrificãt. i. qui in sacra scriptura student:
ap.18.c. dum hec aspiciant / terreant̃. i. a similibus arceant̃. Apo.
Qui in mari operant̃ longe steterũt ⁊ clamauerũt / vi-
dentes locũ incẽdij eius. Aaron qui erat iuste promo
tus ⁊ a deo electus ꝗuis esset in medio eorũ qui ꝓpter
suam ambitionẽ incendio periclitabant̃: tñ non legit̃
esse lesus. Sic vero iusti ꝗuis sint in medio malorum
igne sue cupiditatis ⁊ auaritie: tñ nullatenus ledunt̃:
sed seipsos bonos ⁊ synceros seruãtes / innocẽter viue
Eod.c.f re comprobant̃. ⁋Hic dicitur quod cum populus pro-
pter mortem Chore / Dathan ⁊ Abiron ⁊ suorum / vel-
lent Moysen ⁊ Aaron lapidare: statim apparuit glo-
ria domini: que ipsos fugientes ad tabernaculum /
cooperuit ⁊ protexit: populum vero murmurantem ⁊
ad seditionẽ mouentem: ira dei puniuit: ipsosq; incen
Nume. diũ mox inuasit. Simile ponitur supra: vbi cũ popu-
14.b. lus vellet lapidare moysen: apparuit gloria dñi: que
⁊ populũ terruit / ⁊ moysen de manibus populi libera
Mora- uit. ⁋Istud etiam allega: ꝙ tũc summa apparet dei
litas. benignitas: quando magis instat periculũ ⁊ necessi-
tas: tuncq; magis solet auxiliari: quando videt bo-
nos ab impijs molestari. Solet enim quandoq; in ip
so actu persecutionis bonos protegere: ⁊ malos incẽ
1.Cor. dio: tribulatione ⁊ infortunio molestare. Unde Apo-
10.c. stolus. Facit cũ tentatione prouentũ. Quod scꝫ in pas
f sionibus martyrum comprobatur pluries accidisse.
pu.11.b Unde dicit̃. Iustus de angustia liberabit̃: ⁊ tradetur
Eo.c.g. impius pro eo. ⁋Cum populus combureret̃: ⁊ incen
diũ pateretur: pro eo qd̃ contra Moysen murmura-
uerũt: Aaron ex precepto Moysi ad locum incendij
cucurrit: ⁊ stans inter mortuos ⁊ viuentes: thymia-
Mora- ma deo obtulit: ⁊ orans pro populo: incendium dimi
litas. nuit ⁊ extinxit. ⁋Sic vero quando incendium vitio-
rum vel tribulationum vastat populum subditorum:
statim debet adesse aaron id est prelatus vel ecclesia-
sticorum populus: qui pro certo debet contra huius-
modi incendium concurrere: ⁊ se inter mortuos ⁊ vi-
uentes id est inter peccatores ⁊ iustos medium pone-
re: vt scilicet mortuos possit ad gratiam resuscitare:
viuos vero id est iustos ne tali incendio pereant libe
rare. Debet ergo thymiama orationis pro populo do
mino offerre: ⁊ sic poterit vitiorum vel infortuniorum
He.11.g incendium superare. Et sic de bonis prelatis po-
test dici illud Apostoli. Obturauerunt ora leo-
num: extinxerunt impetum ignis: effugauerunt
gladij aciem.

⁋Capitulū decimumseptimum Textus
Et locutus est dominus ad moysen dicens
Loquere ad filios. Mora. Ca.XIIII

Volens dominus sacerdotium Aaron con-
firmare: et murmur populi sedare: et
volens ostendere ipsum Aaron specialis-
simum electum suum esse. Precepit quod
singulas virgas aridas singule tribus cum super-
scriptione singulorum nominum tribuum in taber-
naculum ponerent: Aaron autem suam virgam siccã
G cum inscriptione ꝓprij nominis sue tribus poneret
cum eisdem. Cumq; omnes ille virge corã domino ꝑ
noctem fuissent dimisse / ⁊ in crastinũ producte: inuen
ta est virga aaron germinasse: necnõ frondes ⁊ flores
⁊ fruct⁹. s. amygdala ꝓtulisse. Quo signo sacerdotiũ
aaron fuit a domino confirmatum. Virga quoq; sic-
ca que floruit / est in tabernaculo et in arca ad perpe-
tuum monimentum reposita. ⁋Sic vero si tu vis sci- Mora-
re qui sacerdotes. i. superiores et prelati debent esse a litas.
deo preelecti: respice virgas eorum. i. iustitiam vel iu-
risdictiones quibus regunt ppl̃m: ⁊ ille cuius virga. i.
iustitia erit arida sine humore carnalis affectionis: re
cta sine curuitate vel declinatione ꝑsonalis acceptio-
nis: germinans per bonam cogitationem / frondẽs ꝑ
latam dilectionem / florens per bonã conuersationẽ /
fructificans per bonã operationem. Talis pro certo
erit aaron dei electus. i. prelatus iustus et bonus / di-
gnus / sufficiens ⁊ acceptus. Alij õo quorũ virga seu
iuridica iustitia remanet sicca: ⁊ a germine / frõde / flo-
re / fructu predictis sterilis ⁊ vacua: digni sũt repudia-
ri a sacerdotio prelatione ⁊ promotione vel officio re- ps.44.
tropelli: ⁊ sic poterit illis dici illud: Virga equitatis a.
virga regni tui ⁊c. Et dic ꝙ aaron interpretatur mõs heb.1.b
fortis: ad denotandum ꝙ prelatus qui tali virga iu-
dicat / est vt communiter mons. i. altus ⁊ honoratus:
⁊ fortis. i. solidus ⁊ confirmatus: qr̃ scꝫ tales quorũ iu-
stitia talis est / vt ꝓmissi sunt apud hoĩes alti ⁊ hono-
rati ⁊ i statu suo timere debet / qui scit ⁊ vult iustitiã ex- H
ercere / ⁊ virgã floridam ⁊ fructiferã domino p̃stare.
Unde dicitur: Facte sunt ex eo virge solide sceptrum do- eze.19.c
minantium. ⁋Vel dic quod Aaron significat ppl̃m Aliter
iudaicum. Virga sicca significat virginem benedictã
Mariam / ab omni humore carnalis voluptatis pe-
nitus alienã. Ista ergo sicca germinauit / floruit / frõ-
duit / fructificauit. i. virgo ꝯcepit / peperit ⁊ generauit
illum qui est germen grẽ / fons letitie / flos mundicie /
fructus iustitie. i. dei filium benedictum christũ. Chri-
stus amygdalum potest dici: qui est fructus medici-
nalis: pro eo ꝙ iste mundum sanat ⁊ redimit a morbo
peccati ⁊ nequitie. Et breuiter alijs virgis / id est alijs
virginib⁹ siccis ⁊ sterilibus manentibus: ista sola flo
ruit / ⁊ sine semine viri deũ ⁊ hominem parturiuit. Unde
dicitur: Egredietur virga de radice Iesse / et flos de esa.11.a.
radice eius ascendet / ⁊ requiescet super eum spiritus
domini. Ista enim ad literam fuit de radice. i. de ge-
nere iesse / qui fuit pater dauid. et de radice. i. de cor-
pore huius virge ascẽdit flos iustitie dei filius: super
quem requieuit spiritussanctus. ⁋Aduerte hic si vis
quod dixit dominus Moysi Illius quẽ elegero ger-
minabit virga ⁊ tamen ipse plus reddidit ꝙ promisit
quia scilicet virga illa non solum germinauit / immo
frõduit / floruit ⁊ fructificauit: ad denotandum quod
deus superabundantius premiat quam promittit: si-
cut apparuit in Salomone: qui solum petebat sapi- 3.re.3.b
entiam: sed dominus non solum sapientiam / immo
etiã diuitias et gl̃iã sibi dedit. Unde dicitur / ꝙ ipse A
dat oĩbus affluẽter / et nõ improperat. ⁋Vel dic ꝙ exẽ- Iac.1.a
plo eius ꝗlibet vir ꝑfectus plus debet facere ꝙ ꝓmit Aliter
tere: et abundãti⁹ bñfacere ꝙ ausus fuit dicere vl̃ as-
serere. Quod est cõtra multos / qui multa ꝓmittunt Eccl.20
⁊ pauca reddunt: de ꝗbus dicit̃ Exigua dabit / et mul- b.
ta improperabit. Et alibi: Ubi verba sũt plurima / ibi prouer.
frequenter egestas. 14.c.

⁋Capitulum decimũoctauum Textus: Di
xit dominus ad Aaron. Tu et filij tui et do
mus patris tui. Moralitatũ Capitulũ. XV.

Historia D Ictum est Aaron: Tu et filij tui custodite sa
cerdotiū vestrū: et oīa que ad cultum alta-
ris pertinēt/sacerdotes illud ministrabunt
Si quis extraneus accesserit/occidet. Po-
nitur etiam hic/ꝙ leuite debebāt habere decimas de
omnibus bonis filiorum israel. Ipsi vero leuite de deci-
mis perceptis debebant percipere decimam partē/et dare
sacerdotibus: nihilque debebant hereditatis habere
Moralitas. in pp̄so/decimarū oblatiōe cōtenti. ❡ Sic vero sacer
dotes.i. sacri duces/scȝ boni et sancti viri: debent cir
ca altare dn̄i scilicet in officijs ecclesiasticis ministrare:
nullusque extraneus/id est nullus peccator/simoniacus
vel indignus se debet ad hoc ingerere quoquo modo
Leuite etiā et clerici et religiosi nō debent mundanas
hereditates et opes querere: sed decimarū oblatione
idest suorum prouentuum ecclesiasticorū perceptione
debent contenti esse: et adhuc de illis debent suis sa-
B cerdotibus .i. suis maioribus/primitias.i. subuenti-
ones et seruitia debita ministrare: quod tamē est con-
tra multos ambitiosos clericos: quibus decime/id ē
beneficia ecclesiastica nō sufficiunt immo tēporales
dignitates/regiasque officia ambiunt atque cupiunt: et
Lu.3.c. terrenas possessiōes p se et suis accumulant et acqrūt.
Cōtra quos dicit: Contēti estote stipēdijs vestris. Et
hic dicit etiā sic. In terra eorum/scȝ secularium/nihil
Eo.ca.d possidebitis: nec habebitis: partem inter eos. Ego
enī hereditas vestra sum in medio filiorum israel. ❡ Hic
dicitur ꝙ oīa que offerebātur dn̄o vel ministris eius
siue essent decime siue donaria/debebant esse optima
Moralitas. electa deo. Et debebant meliora dare/et nō egregia et
pinguia reseruare. ❡ Quod tamen est contra illos q̄
deo et religioni dant filios deformes/fatuos et pter
uos. Hic etiam contra illos qui deteriores fructus p
decima soluunt deteriorē denariū offerūt: et de vesti-
bus ac victualibus deteriora pauperibus pro christo
tribuūt: et quicquid est egregiū vel electū/sibi retinēt
mal.1.d et assumunt. Debent tn̄ isti attendere illud Malach.
Maledictus qui habet in grege suo masculū: et offert
domino debile.

❡ Capitulum decimumnonum Textus. Locutusque est domin⁹ ad moysen et Aaron dicens: Ista est religio Moralitatum. Capitulum. XVI.

Histo-ria. H Ic ponitur et replicat de sacrificio vacce ru
fe: sed de hoc vide Leui.xvi. Hic vero atten-
de vnum mirabile. Dicit enī hic/ꝙ de cine-
ribus vacce cōbuste fiebat aq̄ expiationis:
ex qua scȝ omnes immūdi purificabant: et cum tali
aqua mundare immūdos a domino iubebat. Verūta
men sic fiebat/ꝙ vir mundus q̄ carnes comburi facie
bat: et ille q̄ collectos et mūdificatiuos cineres in loco
mūdo reponebat: vel qui immundū aqua mundificati
ua aspergendo mūdabat/immundus fiebat: et rē mū
dā et mundificantē tangēdo/et immundo mūdiciā dā
Allegoria do etiā immundiciā cōtrahebat Propter qd̄ vt mund⁹
fieret/in vespere saluabatur. ❡ Per cineres mūdifica
tiuos/q̄ erāt de cineribus vitule combuste/intelligo
mysterium passionis christi/vel altaris sacramentū/
vel alia sacramenta: que mixta cum aqua lachryma-
rum mundant immūdos. De peccatoribus faciunt
iustos. Cinis enī remanet post conbustionem: Sic et
memoria post passionem et sacramentum eucharistie/
et alia sacramenta post christi mortem et resurrectio-
nem. Igitur illi q̄ tractāt illos cineres.i. sacramenta
ecclesie: et q̄ istis mediantibus immundos et peccato
res mūdificāt: q̄ vitulā cōburunt.i. qui christi cōbu-
stionē et passionē considerant: et q̄ cineres istos cum
aqua sacre scripture et doctrine in alios aspergunt et
pdicāt: et immūdi efficiunt ad tactū mūdicie quā mini-
strant/indignos et immūdos se putant: quicūque ēm
mūdus et sanctus sacramēta ecclesie administrat: seu
qui onus mundificādi alios in cōfessione portat: seu
qui sacrā scientiā aliis pdicat: et inde aspergit alios
atque rigat: procul dubio in sua exercitatione debet im D
mūdiciā cōtrahere/inquantum se nō digne administrasse
semp debet credere et timere: et ideo p immūdicia.i. pro
tali indignitate se debet p confessionē abstergere et la lu.17.c.
uare. Vn̄: Cū oīa bene feceritis/dicite: serui inutiles Aliter.
sumus. ❡ Vel dic contra malos sacerdotes: qui dum
alios predicādo et sacramenta ministrādo mundifi-
cāt a peccatis/ipsi immūdi peccatores efficiūt/inquantū
scȝ indigne suū ministeriū exequūtur. Constat enī qd̄
multi simplices ex simplicitate sua mūdi et boni sunt
qui tamen si cineres tangere/id est sacramēta ecclesie
ministrare presumpserint: vel officiū ecclesiasticū/et
potissime officiū prelature cum ad hoc indigni sunt/
immundi et peccatores fiunt: et sic fit ꝙ ille qui in mi-
noribus erat mūdus/dū ad maiora vehit fit immun- Eo.ca.b
dus. Allega sicut vis. ❡ Hic dicitur ꝙ quicūque tan-
gebat mortuum/vel domū eius intrabat: vel aliquid
de domo sua tāgere psumebat/imūdus erat: et tertio
et septimo die abstergere se debebat. Qui enim tertio
die nō aspergebat/nunquam in die septima mūdabatur. Moralitas
❡ Numerus ternarius significat fidē trinitatis. Se-
ptenarius do numer⁹ significat septem sacramenta/
vel etiā septē virtutes/vel septē opa misericordie. Aqua
expiationis que habebat/significat penitētiā/et mor-
tis memoriā lachrymosam. Igit illud est/ꝙ illi q̄ ex E
tactu mortui/id est ex cōsensu et opatiōe mortalis pec
cati efficiunt immūdi: nunquam p aquā expiatiōis/id est p
penitentiā mūdant/nisi die tertio.i. in fide trinitatis
et in die septimo.i. septenario sacramētorum/virtutū et Ja.2.d.
operū ista expiatio tabluito.i. mūdificatio pagatur. Hebre.
Nihil enī valz ternari⁹ sine septenario et ecōuerso. Quia 11.a.
scȝ nihil valz ad salutē fides/nisi habeat opa: nec ēt sa Eodem
cramēta vel opa valēt aliqd sine fide. Vn̄ dicit: Fides cap.c.
sine opibus mortua est. Et apls: Sine fide impossibi
le est placere deo. ❡ Itē hic dicit sic: Vas ꝙ nō habue Tropo
rit operculū vel ligaturā desup immūduȝ erat. ❡ Sic ve logia.
re vas cordis reputat immūdū: qn̄ p custodiā vl charis
tatē nō est ligatū/nec per timorē dn̄i coopertū/vel p ti-
morē dn̄i abscōditū vel velatū: et ideo illi q̄ cor suū om
nibus manifestant: qui per iactantiam vel per vanaȝ
gloriā/vel p iracundiaȝ interiora sua dilatāt: et affe-
ctus suos cohibēt: nec moderant: immundi merito di Aliter
cēdi sunt. ❡ Vel dic etiā ꝙ vas istud significat os: qd̄
scȝ p loquendi moderantiaȝ nō fuerit ligatuȝ: vel per
verecūdie reuerētiā nō fuerit coopertū. dici debet p cer-
to ꝙ est fetidum et immūdū. Os enī qd̄ semper est ad lo-
quēdū apertū et deligatū: id ē a termino tēperātie solu
tū: necesse hȝ esse in multis immūdū et dissolutū. Vn̄ dici prouer-
tur: Sicut vrbs patēs et absque murorū ambitu: sic hō bi.25.d.
q̄ nescit in loquēdo spiritū suum cohibere. Psal. Se Ps.5.c.
pulchrum patens est guttur eorum &c.

❡ Capitulum vicesimum Textus: Veneruntque filij israel et omnis multitudo in desertum sin. Moralita. Ca. XVII.

Cum popu-

Moralitas

Cum popul9 venisset in cades/moritua est ibi maria: et deesset aqua pplo: et cotra oeu murmurauit. ¶ Cades interpretatur commutata vel mare tollens: et significat mundi psperitatem: que mare/id est motus amaritudine de mente tollit: et faciliter mutat et deperit. Maria interpretatur amara: que significat penitentia/que per contritione amaricat atq rodit. Igit istud est veru/qd quado ho mo venit ad cades/id est ad statu mundane et mutabilis psperitatis: p certo statim maria/id est penitentia sibi moritur: quia nunq penitentie amaritudine amplexat: et propter hoc aqua diuine gratie tunc deficit: propter qd murmur et cotentio sepe venit. Prosperitas eni penitentia interficit: et p mortes penitetie aq gratie deficit: et pper eius defectu murmur et discordia in populo vel in mente nascitur atq crescit. Et io de maria matre iesu dicitur/q in nuptijs vbi ipsa fuit

Jo. 2. b aqua no defuit: immo etia in vinu mutata fuit. ¶ Hic

Exo. 17. b. ponitur quomo aqua de petra pducit vt biberet homines et iumenta: sed vide Exo. xvij. vbi simile ponit: quod ibi expositu. ¶ Popul9 israel volens transire p

Historia compendiu ad terra pmissionis: rogauit rege edom q ipsum p terra suam transire pmitteret: pmittes q per vias tritas/publicam et regias pgeret: nec ad dextras nec ad sinistras diuerteret: aqua de suis puteis no biberet: agros et vineas no ltraret. Quod si de bonis terre sue acciperet ipm aliquid ptingeret/mox iustu pcium sibi daret. Rex aut edom hec oia denegauit: toa

G re transitu fratri suo israel noluit/sed ad preliandum contra eum se parauit. Propter quod Israel ab eo se diuertit: et per vias alias magis longas ad terra hierusalem pperauit. ¶ Israel et edom/iacob et esau/qui

Moralitas fuerut fratres/psit significare alam et carnem: q sicut fratres inuice sunt coiuncte. Israel eni vides deum: edo aut sanguine9 interpretat: q sz anima pot deu cognoscere caro do et sanguine oino sciat viuere et constare. Cu ergo israel .i. ala habeat ire i terras pmissionis/id est in paradisum/vel etia in pfectionis statu: et necesse habeat p terras fratris sui/sz corporis sue carnis transire valde timet q ab eo impediat: et q a carne a virtutu itinere retardet. Iste ergo israel/id est spus. p vias recte penitentie/vel p viam publice misericordie vel elemosyne/p vias regia iustitie pponit ire. Aquas delectarus no pponit bibere: p agros et vineas/id e p extreme negocia no intedit scedere: nec p aliqua iustitia pponit ad sinistras seu ad dexteras declinare. Quod si aliquid de bonis ipsius terre: id est de mundi delicijs gustauerit: pmittit satisfacere/et p penitentia emedare Sed quid? Reuera iste Edom: id est caro cu populo suo: id est cu gula et vitijs carnalibus: talia pacta renuit: et israel: id est anime seu meti contemplatiue transitum prestare contradicit: immo ad ei obuiandum se continue: preparat et premunit. Non transibis inquit per me: alioquin armatus occurram tibi. Inde ergo sepe fit: quod mens seu anima necesse habet aliam viam magis latam et comunem querere: et ipse

H edom .i. carnis impugnationes: a via compendij .i. a statu et vita perfectionis et abstinentie retroire. Io

Gal. 5. c. bene dicit Apostolus: quod caro concupiscit aduersus spiritum: et spiritus concupiscit aduersus carnem

Historia ¶ Hic precipit dominus quod Aaron vadat ad patres suos: et quod sanctis vestib9 denudetur: et ipsius filius eius Eleazar induatur in monte hor. Eleazar igitur a Moyse duciturr: et ibi sacris vestibus induitur: et summus sacerdos constituit. Aaron autem ibi de moritur/qui triginta diebus a populo deploratur

Moralitas ¶ Sic vere cu quis ad sacerdotiu sumedus est: et loco patris/id est prelati substituedus debet supeliu montis/id est metis cotemplatione ascedere: vestes sacras/id est virtutes induere: et sic mediate moyse/id est adiutorio diuina lege digne poterit sacerdotiu et ecclesiastica eius gradu seu officiu obtinere. Hor eni interptat lume seu mons: qr p certo iste lumen cotemplatiois et monte pfectionis ascedit/qui digne aaron/id est sacro plato vel epo pdecessori succedere qrit. Hi ergo dicit: Circunda tibi decore et in sublimi erigere: et esto gloriosus: et speciosis induere vestib9. Aaron mortuus est/et p triginta dies est a populo deploratus. Sic et nos in religione terrena p mortuis facim9: et p triginta dies mis sas p mortuis facimus: et decantamus. Iob 40. b.

¶ Capitulum vicesimumprimum Textus: Quod cum audisset chananeus rex Arad qui habitabat ad meridiem: venisse scilicet per israel exploratorum viam. Moralitatus Capitulum. XVIII.

Populum circuientem terram edom/cepit tedere itineris et laboris: dicebatq moysi: Cur eduxisti nos de egypto/vt moreremur i solitudine? Deest panis: no est aq. Aia nostra nauseat sup cibo isto leuissimo: sicut an fecerat ille ppls simile murmuratione/dices: Quare nos ascedere fecisti de egypto: et adduxisti in hunc locu pessimu qui se ri no pot: q nec ficu gignit/ nec vineas/nec malogranata: insup et aqua no habet ad bibedum. Igit indignatus dns/p murmure misit in populu ignitos serpentes: ad quor plagas mortesq plurimor/venit populus ad moysen dices: Peccauimus: quapropter p ipsis sanandis precepit dns fieri serpente eneum/et eu in palo suspendi: vt percussi a serpentib9 du in istu serpentem aspicerent/sanarent. Sic ergo fiebat q illos quos aliqs serpes viuus et venenosus mordebat/serpes innocuus mortu9 et ereus in palo suspensu9/du respiciebat sanabat. ¶ Iste popul9 murmuras gen9 humanu designat: qui sez in solitudine huius mudi: qui reuera est locus pessimus: q ni p pdicationem no seritur: pane verbi no reficitur: aqua gratie no bibit: ficubus/malogranatis .i. bonis spualib9 et virtutib9 non ditat: a principio no cessauit cotra dnm murmurare/et eidem p mala opera repugnare. Quapropte ignitis serpentibus .i. a demonibus et vitijs ipsum pmisit do minus pcuti: qui no cessauerut eos ab Adam vsq ad christu miserabiliter mordere/et spualiter necare: tamen pter plagas tribulationu et vulnerum/cum antiqui populares plangerent et clamarent voluit dominus q serpens eneus/id est Christ9: qui more eris pdicado resonaret/in virginis vtero sicut in quada fornace coflaret: et q p moysen .i. per pplm iudaicu i palo/idest in cruce suspenderet/etia insuper moreret: et q percussi a serpetib9/idest demonib9/ vitijs et tentationibus per aspectu et per fide ipsius sanarent. Iste eni serpes mortuus/visus et credu9: humanu genus ab illis plagis sanauit: quib9 antiqu9 serpens/id est lucifer/in psona Ade totu genus humanu lethaliter vulnerauit. Et quod loquedo moraliter quotidie efficiatur/q illi qui ab ignitis serpetib9/sz a mundo/carne et a diabolo igne triplicis cocupiscentie inflamant/si serpetem in palo pendente/id est Christu et eius humanitatem

A Hystoria

Nume. 20. a.

Allegoria

B

in cruce mouentem/per compassionem ꝛ deuotionem
He.12.a aspiciūt: sani et liberi statim fiunt. Ideo Apostolꝰ mo
net nos ad hunc aspectū dicens: Aspicientes in aucto
rē fidei et cōsummatorē Jesuz: qui ꝓposito sibi gau-
dio sustinuit crucē/ confusione contempta. Cōsidera-
te eū ꝛc. ¶ Sicut hic innuitur: filij israel terram edō
circuīeuntibus iuxta terminos Moab duo mirabilia
contigerunt. Unū de flumine seu torrēte zareth/ qui
ante eos est siccatus: et sicut mare rubrū corain eunti-
bus est diuisus. Aliud iuxta arnon de q̄busdā rupibꝰ
et scopulis/qui ad eoruz aduētū gestierūt: et signū leti
cie dātes/seipsos inclinauerūt/trāseūdi spatiū pbue
rūt: ꝛ ideo fm scolasticā historiam/ et fm iudeos hic
C dicitur: scopuli torrentiuz. Et in Ps. dicitur. Mōtes
ps.113.a exultauerūt vt arites: et colles sicut agni ouiū ¶ Ista
Moralitas possunt exponi mystice: ꝛ dici quod filij Israel signi-
ficant religiosos: qui scilicet per solitudinem religio-
nis circūeundo terram edom .i. mundū: properāt ad
terram future promissionis. Sed ꝓ certo isti duo in-
uenerunt nocumenta: scilicet fluuiū zareth/qui signi
ficat carnis fragilitatem: ꝛ montes arnon /qui signi-
ficant penitentie difficultatem. Et reuera ista duo so-
lent nos a progressu bonoruz operuz impedire: scilicz
fragilitas/et voluptatis fluxibilitas ex parte nostra/
et asperitas ꝛ difficultas ex parte rei. Sed quid? Pro
certo si fuerimus veri filij israel. i. veri cōtemplatiui
et iusti: ista duo impedimēta tollentur: qꝛ scilicet flu-
uius nostre fragilitatis siccabitur ꝛ solidabitur. Sco
pulus vero asperitatis et difficultatis nobis gestiet ꝛ
letabitur: ꝛ facilis ꝛ meabilis efficietur: qꝛ reuera bo
ni inueniunt in solitudine religionis et penitentie dif
Matt.11.d. ficilia esse leuia/ꝛ facilia esse fortissima. Unde dicitur
Jugum enim meuz suaue est et onus meū leue.

¶ Capitulum vicesimumsecundū Textus: Profectiq3 ꝛ castrametati sunt in cāpestribꝰ moab. Moralitatū. Capi XIX

Historia Hic ponitur de morte Og ꝛ Seō regis amor
reoruz. sed nihil ibi notabile iudicaui. Ui-
dēs Balach rex Moab /quō vicini ꝛ destru
cti fuerūt amorrei /timuit ppl'm israel: ꝛ iō
ꝓ maledicēdo sibi Balaam arioluz aduxit. Dū ergo
Balaā ad balach ꝓperat: spe munerū (vt dicūt aliq̄)
et contra dei voluntatem predictuz populuz maledi-
cere proponeret: occurrit sibi angelus in via euagina
to gladio contra eum. Quem videns asina/ diuertit
ab itinere: et fuste cesa angelo cum gladio occurrente
et in stricto quodam loco qō declinare nequibat assi-
stente: tantuz adhesit parieti/qō pedem sedentis attri
uit. Asina vero angelū cum gladio videbat: ipse vero
Balaaz non videbat angeluz. Incepit ergo asina lo
qui: aperuit enim dominus os illius/ ꝛ cepit prophe
taz reprehendere: ꝛ de hoc quod ipsam fuste percus-
serat vituperare: Quare me percutis ecce iam tertio?
Et tunc etiaz dominus oculos prophete aperuit/ꝛ an
geluz cum gladio vidit. Qui viam ipsius reprehēdit
ꝛ ne populuz domini maledicceret/imperauit. ¶ Ista
Allegoria. allegorice possunt dici de iudeis et gentilibus. Ba-
laam enim propheta potest significare iudeos / qui
legem et prophetas habuerunt. Asina vero significat
gentiles: q̄ bestialiter ꝛ bruraliter vixerūt. Angelꝰ si-
gnificat christū vel etiā eiꝰ fides: q̄ gladiuz sue seueri
tatis et iustitie secum portat. Ista ergo est veritas/ꝙ
asina prius vidit angelum quaz ꝓpheta. i. gētiles pri-
mo crediderūt christo: ꝛ ipm citius ꝑ fidē viderūt ꝙ̄
iudei: quia scz gentiles ipm ꝑ fidem viderūt: ꝛ iudei
in perfidia remanserūt: qui prius erāt bestiales ꝛ ceci
fuerunt illuminati: et illi qui priꝰ clare viderant/sunt Jo.9.g
excecati: iuxta illud quod dicit: Ego in hunc mūdum
veni/vt qui non vidēt videāt: et q̄ vidēt/ceci fiāt. In fi E
ne tñ balaam angelū videt: qꝛ iudaicꝰ ppl's finaliter esa. 60.
ꝯuertetur/ꝛ credet in Christū: ꝛ eius fidem ꝑcipiet et a.
cognoscet. Unñ Esa. Tūc videbis ꝛ afflues. ¶ Uel dic Tropologia
ꝙ Balaā ꝓpheta/qui interpretat' turbās eos/vel de
uorās populū/siue substātia eorū: significat mūdi su-
periores/ id est ꝑlatos principes/ ꝛ etiam clericos vel
diuites: quia scz isti licet sint ꝓphete/id est sapiētes et
scientifici respectu alioꝝ: ipsi tñ ꝑ discordias populuz
turbant: Patet de aduocatis/q̄ nutriūt oēs lites: pro
pter rapinas ppl'm deuorant: et tamen sine substantia
eorū sunt finaliter: inquātum scz tales rapinarū diuj-
tie nunq̄ diu apud eos perseuerāt: sicut patet tales vt
cōmuniter sunt pauperes: aduocati vero ꝛ alij fraudu
lenti/q̄q̄ de substātia populi sint diuites: tamē apud Proue.
heredes eorū minime diu restant. Quia fm Prouer. 11.d.
Alij cōgregāt nō sua: ꝛ semper in egestate sunt. Asina
vero potest populum subditū/bestialem ꝛ simplicem si
gnificare: quam scz Balaā/id est superiores nō cessāt
equitare cōtemnere ꝛ calcare. Igit' dico/ꝙ asina ho-
die melius videret angelum ꝙ̄ ꝓpheta: qꝛ ꝓ certo ho
die inferiores ꝛ subditi melius vident deū/et melius
cōsyderant gladiū sue sententie/ꝙ̄ ipsi sui equitatores:
id est ꝙ̄ clerici/ ꝓphete ꝛ religiosi/principes et q̄cūq3
superiores. Gladius em̄ diuine sententie hodie pter ꝙ̄
a simplicibus nō timet' ꝛ angelus testamēti Christus
ab ipsis/nō a mūdi sapientibus ꝛ potentibꝰ cōtēplat'.
Unde Esa. Non videbo dominū deū in terra viuētiū.
Asine ergo/id est simplices per aspectū gladij diuine Esa.38.
sententie: quādo scz in arto loco mortis iter parietes b.
finalis necessitatis/a quo declinare nō possunt: Chri- f
stum cū gladio expectare cōminantē conspiciūt: a ma
la via iniustitie diuertūt: verberati tribulationibꝰ ci-
tius se ꝑmittūt ꝙ̄ peccare: iuxta illud Job: fugite er- Job.19
go a facie gladij: quoniā vltor iniq̄tatū gladius est: ꝛ d.
scitote esse iudiciū. Mali vero ꝓphete id est mali cle-
rici et superiores: quia deū nō vident neq3 cogitāt: au
dacter contra ipsum peccādo properāt: ꝛ gladiuz sue
sententie nō formidāt. Sic ergo fit ꝙ asine ꝓphetas re
prehēdunt/dū simplices meliꝰ ꝙ̄ literati: laici melius
ꝙ̄ clerici: subditi melius ꝙ̄ prelati operāt' ꝛ viuūt. Unñ
isti hodie contra naturam loqui/deum laudando vi-
dentur/vbi maiores tacere noscuntur. Unde de beato
Antonio legitur: ꝙ cuz per deserta videre Paulū per
geret: ꝛ homunciones secū loquacē reppisset/ dixisse
fertur. Ue tibi alexandria: qꝛ bestie christū loquūtur:
hoies vero ipm ignorāt. ¶ Uel si vis dic ꝙ si homo Aliter
ducit asinā suā/id est aliquē familiarē vel subditū ad
aliquod malū opus/scz ad maledicenduz populo do
mini/scz ad pauperes molestandū: si videt angelū cū
gladio/id est Christum cum sua dura sententia cōtra
se stare: ꝛ viā illaz seu opus illud angelo/id est deo dis
plicere cognoscat sibi rebellē ꝛ contrariū esse deū sta-
tum debz a tali itinere vel opere resilire/nec: ꝓpter domi
ni sui minas aut penas debet vltra procedere: immo
debet pedem/id est affectum ꝛ volūtatem dñi sui atte- g
rere et affricare: et eidem potius displicere/ dicens il- Actuū.
lud: Obedire oportet deo magis quam hominibus. 5.c.

Uel dic

Aliter. ¶ Uel dic q asina significat hoiem humilē et patiētē: q̄
licet habeat sustinere a superiore: tamē cū nimis puo-
catur: et p iniurias a sessore suo/id est a supiore vel pre
lato plus debito stimulat: nō est mirū si eius patiētia
dirumpat: et si contra dñm suum murmuret et loquat.
Subditi enī q̄q̄ patientes: non tamen possunt semp
iniurias superiorū tolerare: imo qñ nimis cōuiciant/
necesse habēt contra eos reclamare. Quare inquit me
Iob. 6. percutis ecce iā tertio? Ubi isti dicunt illud Iob: Que
I. est enī fortitudo mea vt sustineā? aut quis finis meus
vt patiens agam? Nec enī fortitudo mea vt fortitudo
lapidis: nec caro mea enea est. ¶ Uel si vis dic morali
Aliter ter q balaaz est voluntas/q̄ est potentia libera/et tñ ce
ca. Asina vo est potētia cognitiua/et tamē subdita et
serua. Que scz vidēs q angelus. i. de9/gladio infirmi
tatuz vel infortuniorū ipsam persequit: ipsam vexat: et
ad mūdi pspera pertrāsire depbendit Balaā/id est
voluntatē ad istum gladiuz non attendentem/sed ad
Eccl. 1. a suas ɔcupiscentias pperantē monet vt declinet a via
mala. Unde dicit: Infirmitas grauis sobriam facit ani
mam etc.

¶ Capitulum vicesimumquintum Textus:
D Morabatur autem eo tpe israel in setbim
Histo- Moralitatum Capi. XX.
ria.

Filij israel existentibus in setbim: venerunt
in castra mulieres madianite seu filie moab
cū quib9 fornicatus est pplš: et vocauerunt
eos ad sacrificia sua: et adorauerunt etiā de-
os suos: pter qd iratus dñs/pcepit qd quilibet fra-
trē suū occideret/et idolatriaz vindicaret. Principes
etiā populi q̄ populū nō punierant/precepit dñs sus-
Mora pendi/et ɔtra solē in patibulis poni. ¶ Allega exem-
litas plariter si vis/q vnū pctm̄ ad aliud trahit. Mala enī
societas et cohabitatio maloz/vitiorum est occasio.
Luxuria enim traxit istos ad fornicationē/fornicatio
ad idolatriā: idolatria vero traxit ad mortē. Quia sm
Grego. Pctm̄ quod p penitentiā nō diluit/mox suo
Aliter. pōdere ad aliud trahit. ¶ Uel allegari pōt ɔtra prela-
tos/principes siue iudices negligētes: q̄ reuera si po-
pulū nō puniūt cum delinquit: et peccare ipsum nō im
pedit qñ posset/in inferno suspendi merent: vbi ad so
Aliter lem/id est ad ardorem perpetuū exponētur. ¶ Uel pōt
illud allegari: q vbi de fide agit/quilibet zelare iube
tur: intantū q nulli parenti vel amico parcere tūc te-
Deute. netur. Amicus enī amicū/ et frater fratrē debet occide
13. b. re: quando videt eū in deuz impie agere: et per idola-
triaz vel heresim sibi in via moz et fidei obuiare. Unde
Deut. Si tibi persuaserit frater tuus vt seruias dijs
alienis nō acquiescas ei: sed statim interficias eū. Que
tamē itelligo cū iudicis autoritate/vel qñ est belluz cō
Eodem mune ɔtra hereticos vel infideles. ¶ Hic ponitur de
capi. b. illo filio israel/qui corā moyse et alijs tabernaculū in
grediens/vna cum meretrice cohabitauit. Quem phi
B nees subsecutus gladio confodit: et ideo sacerdotiuz
sempiternum a deo sibi pollicituz est. ¶ Quod vtiqz
ad hoc allegari pōt/qd viri christiani et fideles/et ma-
Mora- xime ecclesiastici et sacerdotes: pro fide et moribus de
litas bent zelare: et publice fornicantes/vel quoslibet scāda
lum publice delinquentes debent redaguere et puni-
re. Et sic pro certo poterunt sacerdotium perpetuum/
idest honorem eternum: et hoc in alio seculo posside
ps. 109 re. Psal. Tu es sacerdos in eternum secundum ordi-
b. nem melchisedech. Nihil enī ita perpetuat sacerdotia
.i. dignitates ecclesiasticas et mundanas sicut zelus

iustitie et fidei cum habetur. Zelo ergo istius fuit do-
minus placatus/et populus ab vlteriori plaga libera
tus: q reuera zelus et iustitia etiaz malos punit. Psal.
Stetit phinees et placauit: et cessauit quassatio etc. ps. 105.
¶ Capitulum vicesimumseptimum. Tex- c.
tus: Accesserūt autē filie salphaad. Morali-
tatum Capi. XXI.

Salphaad mortu9 est in deserto: et cum nō ha
beret filios qui sibi possent succedere: pcepit Histo-
dominus quod filie sue succederent loco ei9. ria
Unde etiam legem super hoc dominus pro-
mulgauit dicens: q homo cum mortuus fuerit absqz Mora-
filio/ad filiam transibit successio. ¶ Filij significant litas.
viros perfectos: femine significant imperfectos. Igi
tur quando pater/idest aliquis prelatus moritur: tūc
si habet aliquem filium. i. aliquem subditū perfectū
prouidum et discretuz hereditas sua/idest prelatio vel
dignitas/debet sibi distribui et concedi: et ad illam oz
talis eligi et assumi. Uerumtamen si talis filius: idest B
talis perfectus deficiat: tunc necessariuz est quod in
hereditate vel prelatura: filia: idest subditus simplex
et imperfectus succedat. Melius est enim filiaz: idest
minus sufficientem: imperfectum seu simplicem elige
re: q̄ hereditatem ecclesie: beneficij vel officij sine gu
bernatore diu dimittere. Quod tamen est cōtra illos
q̄ hereditates ecclesiasticas etiā viris: id est pfectis
et sufficientibus committere nolunt: sed ipsas vacan-
tes diuturnis temporibus permittunt. Quod est etiā
contra illos: qui dato q filios: idest viros sufficien-
tes perfectos habeant: feminas tamen: idest ignorā-
tes et imperfectos: scilicet nepotes suos et amicos pro
mouent et exaltant: et hereditatem que debebatur nō
filiabus sed filijs: eis donant: cum tamen scriptum
sit: quod non est bonuz dare panez filiorum canibus mat. 15.
ad manducandū. ¶ Uel dic quod sic in bonis magis c.
debz eligi mulier: dū tamē sit filia/q̄ quicūqz mascu- Aliter.
lus alienus. Sic vere in beneficijs ecclesie quandoqz
debet mulier/id est minus perfectus eligi: dum tamē
sit filius ecclesie/ idest de diocesi vel patria: quam ma
sculus/id est quicunqz magis perfectus de alia gen-
te natus. ¶ Uel ista possunt allegari/quod nullus po Aliter.
test esse ita mirabilis persona/que a bonis paternis
debz exheredari etc. Aduerte hic quod Moyses in om
nibus arduis causis ɔsulebat dñm sicut patz hic de suc
cessiōe istarū filiaz/ de blasphemo/et supra de colligē- Leuiti.
te ligna etc. In quo notari pōt/q iudex vel plātus in 24. c.
omni facto arduo oz ad deum mentaliter recurrere: et C
sibi ante omnia negocium cōmendare: et sic poterit
tutius iudicare. ¶ Moysi morituro dictum fuit a do
mino/q mōtē altum ascēderet: et q terrā pmissionis
ɔtemplaretur et cerneret: qꝫ loco suo. Iosue filium
nun ducem popli substitueret: et quod ad patres suos
relicto corpore trāsmearet. ¶ Sic vere prelat9 vel vir Anago
iustus/in monte/scz impfectionis statu moritur: inqz gia.
tum a valle/id est a populi morib9 segregat. Moritu
rus tamen summe debet terram promissionis paradi
si contemplari et respicere: et eam totis nisibus affe-
ctare: de substituendo etiaz Iosue: id est bono succes-
sori: si sit sibi possibile debet curare: et pro hoc domi-
num exorare: dicēdo cum isto Moyse illud quod di-
citur: Prouideat dominus deus spirituum omnis Eodez
carnis hominez: qui sit sup multitudinē hanc: vt pos cap. c.
sit exire et intrare ante eos. ¶ Item aduerte hic: q q̄
Moyses et aaron in dñm peccauerūt ad aquas ɔtra-

dictionis/inquantum ipsum sanctificare coram po-
pulo noluerunt:ideo ne intrarēt terram promissiōis
et ne inducerent illuc populū/ condemnati fuerunt.
Josue ergo qui nō peccauerat/electus fuit/et ibi po-
Allego- pulum introduxit. ¶ Dic si vis allegorice: ꝙ Moy-
ria ses ⁊ aaron significāt veterem legem/vel generaliter
omnes patres veteres. Josue vero qui interpretaṫ sal
uator/significat gratiam vel etiā christū: quia pro
certo illi primi omnes peccatores fuerunt:et omnes
in dominum deliquerunt:⁊ ideo populum dei in ter-
ram promissionis.i. in paradisum seu etiā in perfecti
onis statum intromittere nequiuerunt. Omnes eniꝫ
He.3.c. peccauerunt/et egēt gratia dei. Apostolus. Nihil eñ
He.7.c. ad perfectum adduxit lex. Necesse ergo fuit istos in
D deserto/id est in inferno remanere:quia propter Ade
peccatum ad terram paradisi nequiuerat penetrare.
Psal. Quibus iuraui in ira mea:si introibunt in re-
ps.94. quiem meam. Quid ergo? Procul dubio necesse fuit
b. hominem innocentem/scꝫ iosue:saluatorē/id est chri
stum vel dei gratiam querere:qui populum posset in
paradisum intromittere/seu introducere et saluare.
Christus enim/non moyses:gratia/non lex:nouitas/
non vetustas: ecclesia/non synagoga:nos introdu-
Ro.3.c. cit ad gloriam et ad vitam. Apostolus: Non ex ope-
ad Titū ribus legis iustificabiṫ omnis caro. Et alibi: Justi-
3.b. ficati gratia ipsius heredes simus. ¶ Uel dic genera
Aliter liter/ꝙ peccatores etiam sufficientes:et maxime illi
qui peccauerunt ad aquas contradictionis:vt discor
des/discoli ⁊ rebelles:non debēt populi duces fieri ⁊
prelati/domini/vel rectores:sed potius Josue/id est
innocentes/prouidi et fideles. Apostolus: Talis dece
He.7.d. bat vt nobis esset pontifex sanctus/innocens ⁊ impol
lutus/segregatꝰ a peccatoribus/et excelsior celis fa-
ctus. Hic nota si vis/quod moyses non rogauit pro
aliquo in speciali/nec de cōsanguineis/nec amicis cu
rauit: sed in genere pro sufficienti successore rogauit.

¶ Capitulum vicesimumoctauum textus: Dixit quoqꝫ dominus ad moysen: Preci- pe filijs Israel. Capitulum vicesimūnonum Textus: Mensis etiam septimi prima dies venerabilis. Moralitatum Capl. XVII

In .xxviij.⁊.xxix. capitulis agiṫ generaliṫ de fe-
stis ⁊ sacrificijs eorundē/⁊ de libamētis. Cir-
E ca quod nota: ꝙ sm̄ ꝙ possumus colligere:do
mino offerebaṫ de animalibꝰ/agnus/aries/vi
Hysto- tulꝰ/bos/hircus/vacca/capra agna/turtur/colūba/⁊
ria. passer. Itē de rebus nō liquidis offerebant similā/pa-
nē thus sal. De rebus ṽo liq̄dis oleū ⁊ vinū. ¶ Reue
ra ista sacrificia pñt significare diuersas virtutes/que
sunt a nobis dño offerende. Debemus eñ sibi offerre
Mora- agnū.i.innocētiā:bouē qui tarde incedit/id est tēperā
litas. tiam:hedū q̄ libēter ludit/id est bonā leticiā:hircū et
caprā/quorū pilꝰ pūgit.i.penitentiā:vaccā ⁊ agnū/q̄-
rū simus sterilibus agris pficit/id ē elemosynā:vitu-
lum q̄ iugo se subijcit/ idest obediētiā: turturem q̄ est
auis casta/id est mūdiciā:colūbā q̄ est auis simplex.i.
modestiā. Itē debemꝰ sibi offerre farinā/id est mūdaꝫ
cogitationē:panē/id ē eucharistie deuotionē:sal id ē
sapiētiā ⁊ discretionē: thus.i. charitatem ⁊ orationē:
oleū.i.misericordiā ⁊ cōpassionē:vinū id est spūalem
spem ⁊ psolationē. Et breuiter ista debēt esse sacrificia
spūalia:qꝛ sacrificiū deo spiritus contribulatus:que ⁊
deo sūt acceptabilia atqꝫ grata. Hoc eñ de seipso facit
agnū/bouē ⁊ arietē ⁊ silia:qñ ipse offert deo inocētiā/ ps.59.d
fortitudinē iustitiā/⁊ bōa spūalia. Ps. Sacrificiū lau Anago-
dis honorificabit me. ¶ Uel dic ꝙ in paradiso dño gia.
offeruntur varie res/id est varia genera psonaꝝ/scilicet
agnus.i.homines innocētes:aries/id est hoies iustiti
am diligētes: vitulus.i.spūalibus gaudētes ⁊c. Dic F
⁊ refer omnia ad psonas. ¶ Nota hic ꝙ apud iudeos
erant septē solēnitates legales:scꝫ Sabbatum vbi ab
operibꝰ cessabaṫ. Neomenia/vbi pncipium mensis ⁊
noue lune principium celebrabaṫ. Et dicebaṫ a neo qḋ
est noua/⁊ mene quod est luna/q̄si nouilunium. Phase
id est pasca/in quo agnus pascalis comedebaṫ:⁊ dici
tur phase.i.trāsitus dñi. Penthecostes/a die quinqua
gesima post pasca: dicta a pentecon quod est quīquagin-
ta:in qua de frugibꝰ nouis primitie offerebanṫ. Festū
clangoris in principio mēsis septimi/in quo cum cor
nibus pecorū buccinabaṫ. Festū ꝓpiciatiōis/decima
die mensis septimi:in quo vitula rufa cōcremabaṫ: et Allego
cinis eiꝰ ꝓ immūdis expiādis ad totum annū reser- ria.
uabatur. Et festum tabernaculorum/quintadecima
mēsis huiꝰ/quo ppl's septē diebꝰ in tabernaculis mo-
rabaṫ. Et aduerte/ꝙ ista septeꝫ festa suas rationes ha-
bebant. Nā celebrabaṫ sabbatū/quia dominus reqe-
uerat. Neomenia/quia tūc mensis legalis incipiebat
Pasca/quia tūc ppl's maris rubꝫ transierat. Penthe-
costes/quia tunc scꝫ die quinquagesima ab exitu de
egipto ppl's legem acceperat. Festum clāgoris/qꝛ ea
die Isaac liberatꝰ fuerat: ⁊ ideo cuꝫ cornibꝰ arietinis
clangebant/ꝓpter arietē quem pater loco eius immo
lauerat. Festum ꝓpiciationis: quia ea die post vitulū
conflatileꝫ Moyses de monte descēdens propiciatū Mora-
eis dñm nunciauerat. Festū tabernaculoꝝ/ꝓ eo quod litas.
ppl's i deserto i tabernaculis habitauerat. ¶ Dic mo G
raliter loquendo/quod talia septem festa celebrant
spiritualiter fideles in ecclesia. Et sic dicamus ꝙ sab-
batum celebramꝰ quādo a malis operibus quiescimꝰ
et cessamus. Neomeniā/id est lune nouitateꝫ colimꝰ:
cum nostraꝫ conuersationeꝫ in bonis moribus inno-
uamus. Pasca facimꝰ cum de mundo ad religionem
de egipto in hierusalem: de peccato ad gratiam/de
amaro seculo ad celi amicitiam ptransimus. Pente-
costen celebramus/cum legeꝫ dei: scientiā ⁊ fideꝫ acce-
pimus: cum primitias bonorum operum sibi damus
Festuꝫ clangoris agimꝰ/cum deuꝫ pura mente lauda-
mus: ⁊ cum de arietis imolatione ⁊ isaac liberatione:
id est de christi passione ⁊ resurrectione eideꝫ gratias
agimus. Festuꝫ ꝓpiciationis recolimus: quādo de ve
nia impetrata per vacce rufe combustionem: id est per
christi passionem gaudemus. Festū vero tabernaculo
rum pficimus: quādo nos esse in hoc mūdo peregri-
nos ⁊ aduenas cogitamꝰ: ⁊ quādo nos nō habere hic
manentem ciuitateꝫ cernimus: ⁊ ad futuraꝫ patriam
mētaliter properamus. Ista sunt ergo festa: q̄ nos de- naū.1.d.
bemꝰ spūaliter colere: ⁊ in templo cordis nostri men-
taliter celebrare. Unde Naū: Celebra iuda festiuitates Tre.1.b
tuas: redde altissimo vota tua. Quis hodie lamētan- Tropo-
do posset dici illud Treñ. Obliuioni tradidit dominꝰ logia
in sion festiuitatem ⁊ sabbatuꝫ. ¶ Uel dic ꝙ multi sūt notabi-
mali qui vidētur adhuc iudaizare: festa iudaica spūa lis
liter celebrare. Quidā enim celebrant sabbatum: ⁊ isti
sunt illi qui semp volunt quiescere/⁊ nulluꝫ opus bo-
num facere: nec sunt in aliquo labore. De quibꝰ dicit Ps.72.a
Psal. In labore hoim non sunt: ⁊ cuꝫ hominibus nō H
flagelabuntur. Ideo tenuit eos superbia ⁊ cetera.
Alij sunt qui celebrāt neomeniam/id est nouam lunā

⁊ isti

τ isti sũt illi q̃ solẽt nouitates diligere: nouos rit⁹: mo
res τ statuta introducere noua τ curiosa q̃rere: τ semp̃
aliq̃d nouitatis appetere: dicere vel facere. Unde di
cit: Nouorũ demoniorũ denũciator videtur esse. Alij
act.17.d celebrãt festũ pasche: quod interpretat̃ trãsitus et sunt
illi q̃ instabilitatis vitio solẽt laborare, nec vñq̃ in ali
quo ꝓposito ꝑsistere: s; de bono ad malũ: de malo vo
Hie.50. ad deterius cõtinue ꝑtrãsire. Uñ Hiere. Trãsierũt de
b. monte in collem: obliti sunt cubilis sui. Alij celebrãt fe
stũ pẽtecostes: dictũ a pẽte quod est q̃nq;: et isti sunt il
li q̃nq; qui fugitiuis desiderijs obediunt: τ q̃ legẽ car
nis susciperũt: τ primitias sue iuuentutis sibi luxuriãs
lu.14.b do offerũt/ dicẽtes illud Lu. Juga boũ emi q̃nq;. Alij
celebrãt festum clãgoris: τ isti sunt illi q̃ nõ cessant tu
bicinare τ clãgere: τ cũ canticis τ cithara mũdi letitiã
frequẽtare: τ tales sunt etiã preliatores τ venatores/ q̃
tubis τ clamorib⁹ vtunt̃ τc. Uñ Job: Tenẽt tympanũ
Job.21. τ citharã: et gaudent ad sonitum organi. Alij celebrãt
b. festum ꝓpiciationis: quod etiam dicitur festum afflic
tiõis τ expiatiõis τ isti sũt illi q̃ sperãt in fine penitẽr/ τ
dei misericordiã habere/ τ seipsos ꝑ penitẽtiã affligere
τ peccatoꝝ suoꝝ expiationẽ τ veniã obtinere. Propter
quod nõ cessant q̃diu viuũt peccare: dicẽtes quod sa
tis est de tẽpore quo possunt veniã impetrare: dicentes
illud Eccli. Misericordia domini magna: delictorũ
A meorum non recordabitur altissimus. Alij celebrant
Eccl.7. festum tabernaculorum: τ isti sunt illi qui in nullo sta
b. tu vel beneficio figunt pedem: sicut sunt ambitiosi/ q̃
scilicet in nullo officio vel beneficio quod habeant li
mites gressuum τ affectuum suorum firmãt: immo in
omni beneficio tanq̃ ꝑegrini/ τ etiã tanq̃ in taberna
culis habitãt: τ semp̃ ad aliq̃d aliud ambiũt et anhe
lant. Unde dicit̃: Habitauerũt filij israel in taberna
culis. Jsta sunt ergo festa mala maloꝝ q̃bus in hoc
4.Reg. mũdo tripudiãt τ festinant: de q̃bus dicit̃: Solenni
13.b. tates vestras odiuit anima mea. Et iteꝝ: Neomenias/ et
Esa.1.d. sabbatũ τ festiuitates alias nõ feras. Et alibi: Odiui τ
Jbidem proieci festiuitates vestras. Cũ omni die deberet fieri
Amos. iuge sacrificiũ. s. vn⁹ agn⁹ mane/ τ alius vespere cum li
5.f. bamentis suis: istud erat verum/ quod in diebus festi
uis et solennibus plura et maiora fiebant sacrificia/
quam in diebus communib⁹. Sic vere licet omni die
debemus iuge sacrificium. i. iuge bonorum operum
exercitium facere: et mane et vespere. i. in iuuentute et
senectute agnum immaculatum. i. vitam puram τ im
maculatam offerre: in diebus tamen festiuis debem⁹
pura τ meliora sacrificia. i. opera bona τ precipua exer
cere. Jnquãtũ enim festum est solenni⁹ debet sacrifi
cium bonorum operũ esse maius. Unde Joan. Eme
ea que opus sunt ad diem festum. Quod tamen est
Jo.13.e. contra multos/ qui diebus festiuis non plura bona/
sed potius faciunt plura mala. Unde dicitur Conuer
1.mat.1. si sunt dies festi eius in luctum. ¶ Sicut ponit hic
c. scholastica historia: Juge sacrificiũ vespertinũ pin
B guius erat quam matutinũ. Cuius causa erat (vt ait)
Histo- quia multi ponebant de die sacrificia in altari/ vnde
ria sacrificium pinguius reddebatur ¶ Sic etiam sacri
scholas- ficium nostrum vespertinum/ id est bona opera senec
tica tutis debent esse meliora/ et per elemosynas pingui
Moras ora quam opera matutina iuuentutis. Quia scilicet
litas. quanto plus ad vesperam senectutis properamus/
tanto meliora opera exercere debemus: vt in nocte
mortis odore virtutum nostrarum dominum delecte
mus: et ipse cremationem nostre penitentie spiritua
ps.140. liter odoretur. Psalmista. Eleuatio manuum mea
a. rum sacrificium vespertinum.

¶ Caplm tricesimum Textus: Narrauit-
que moyses filijs israel omnia que ei domi-
nus imperarat. Moralitatum. Capitulum
XXIII.

Mulier non poterat votum facere. Si vero Hysto-
ipsa siue filia familias votũ fecerit: statim ria.
quãdo vir vel pater votum audiebat/ cõtra
dicere poterat: τ sic votũ quod fecerat nõ
tenebat. Si vero vir vel pater statim non contradice
ret sed taceret: et quasi vota associando aliquantu
lum expectabat: ipsum amplius tollere non valebat.
Filia vero vidua vel repudiata q̃ in patris potestate nõ
erat si votũ vouebat/ necessario obligata manebat: τ Moras
ipsũ votũ pater suus nullo modo tollebat. ¶ Jllud litas.
si vis allega moraliter: τ dic q̃ pater τ mater est ani
mus rõnalis: filia vero τ vxor eius sensualitas carnalis.
Jgit̃ dico/ ꝙ quãdo talis filia seu vxor. s. caro vel sen
sualitas: vult aliquod votum facere. i. vult ex volun C
tate sua agere: necesse habet viri seu patris sui. s. ani
mi rationalis consensum τ ꝯsilium req̃rere: τ si ꝯtra
dicat: debet quiescere τ cessare. Jste etiã vir vel pater
quando filiã istam. s. carnem/ videt votũ emittere. i.
aliquid mali ꝯcupiscere: potest in principio sibi resi
stere/ τ votum ipsius refrenare. Qd̃ si aliquantulũ tar
dauerit/ τ a ꝯtradicendo τ carnali appetitui repugnã
do paulatim semp̃ cessauerit/ ipsam amplius a tali vo
to. i. a tali malo desyderio retardare non poterit: quia
s; mala carnis vota τ desyderia/ dum adhuc sunt in
principio. i. in cogitatione/ possunt ꝑ rationem repri
mi τ auferri. Si autem ꝯualescere permittunt̃: vix aut
nunq̃ possunt destrui vel auelli. Unde dicit̃: Nisi pre
ueneris eos/ paulatim maiora his facient: τ non pote
ris obtinere eos. ¶ Uel dic ꝙ vir vel pater est deus: fi
lia vel ꝯiunx est anima: quam ꝓ certo a fatuis votis Aliter
suis reprimit τ tribulando vel inspirãdo ipsam a ma
lo custodit. Jllud tamen fallit in repudiata vel vidua
. i. in anima reprobata τ dãnata: quia tales solet pater
suus s; deus τ a malis votis suis non trahere/ sed eas
ꝓprie volũtati dimittere: τ tanq̃ correctiõe indignam
sibi in suis malis desyderijs nullatenus obuiare. Uñ
Non visitabo filias vestras cũ fuerit fornicate. ¶ Uel Ozee.4
dicat vis de prelato/ qui bonos subditos corrigit/ et a.
eoꝝ malis desyderijs contradicit: repudiatos vero et Aliter
ꝑuersos tanq̃ incorrigibiles sue voluntati dimittit.
Ps. Dimisi eos scd̃m desyderia cordis eorum ibunt Ps.80.
in adinuentionibus suis. c.

¶ Capitulum tricesimumprimũ Textus
Locutusq; est dominus ad moysen dicens:
Ulciscere prĩ⁹ filios israel. Moralitatũ. Ca
pitulum. XXIIII.

Cum filij irael de madianitis triumphassent
τ quinq; eoꝝ reges occidissent: mulieres τ vi
ros captiuos ad castra duxerunt. Quib⁹ ait Histo-
moyses per hec verba: Cur mulieres reseruas ria
tis? Nõne iste sunt que peccare fecerunt israel. Uiros
igitur et mulieres corruptas occidit/ τ solũ virgines
reseruauit. ¶ Per madian quod interpretatur ꝯtradi
ctio: intelligit̃ caro: que semper ꝯtradicit spiritui. Et Mora-
ꝑ quinq; reges eius intelligo quinq; sensus: ꝑ mulie litas
res corruptas intelligo malas delectationes τ cogita
tiones. Per ṽgines vero intelligo puras τ sctãs affe

ctiones. Igit moraliter loquēdo sepe ꝯtingit ꝙ filij
israel.i.filij spūales ꝯtra ꝓpriā carnē militāt: ⁊ ipsaȝ cū
quinꝙ suis regib⁹.i. cum quinꝙ carnalibus sensibus vin-
cūt/superant ⁊ expugnant: mulieres vero custodiunt et
reseruant. Istos vero dominus reprehendit: et tales
corruptas mulieres.i. cogitationes et delectationes
occidi et destrui precipit: solas vero virgines.i.puras
et mundas affectiones reseruari permittit. Nonne in-
quit ille sunt que peccare fecerunt israel? qꝛ pro certo ma
le cogitationes sunt ille/que israel.i. virum iustū vel
etiam rationalem animam faciunt peccare: qꝛ peruer
se cogitationes separant a deo: et propterea ipsas opor
Iacob.1.a. tet destruere. ¶ Predam quam filij Israel madianitis
Eo.ca.0 vulnerāt/pcepit moyses purgare: aurū tota talia que
E ignē sustinere poterant igne pcepit purificari. Illa vero
q̄ ignē sustinere non poterant/sicut vestes ⁊ similia/
Moras pcepit aqua expiationis mūdari. ¶ Preda ista signi-
litas. ficat animas/q̄ a madian.i.a diabolo p penitētiā sub
trahunt: ⁊ quotidie p dnm ⁊ eius plātos ⁊ pdicatores
spūaliter rapiunt. Sȝ reuera de istis sic raptis/⁊ ad fi-
dem vel penitētiā ꝯuersis/duo sunt genera: qꝛ.s.quidam
sunt infirmi ⁊ debiles/q̄ ignē tribulationis nequeunt susti
nere: quidam vero sunt fortes/⁊ ignē istum cōpetenter to
lerare possunt. Et ideo moyses.i.deus/illos quos for
tes ⁊ pfectos videt/p ignē dure tribulationis ꝓbat/pu
ps.16.a. rificat ⁊ exercet. Ps. Igne me examinasti ⁊c. Et Eccli
Ecc.2.a In igne ꝓbat aur ⁊c. Illos vero quos debiles ⁊ infir-
mos videt/aqua expiationis.i.dulcedine sue misericor-
die lauat: ⁊ cū ipsis misericorditer agēdo/eos ab igne
tribulationū pseruat: sicut patet in quibusdaȝ quos per
martiriū sic p ignē ad se vocat: ⁊ in alijs quos p simpli
cem ꝯfessionē sicut p aquā expiat atꝙ purgat. ps. Trā
ps.65.c. siuim⁹ p ignē ⁊ aquā ⁊ eduxisti nos i refrigeriū. ¶ Uel
Aliter si vis dic ꝙ aqua expiationis ē lachrimosa cōpūctio ⁊c.
Aliter sicut supra. ¶ Uel dic ꝙ ignis et aqua significāt dupli
cē baptismū.s.flaminis ⁊ fluminis: quoꝝ.s.altero ne-
cesse est aīam purgari ⁊ purificari/priusꝙ a madian.
i.a diabolo abstrahi vel auferri possit. Allega vt sup.

¶ Capitulū tricesimumsecūdum Textus: Filij autē Ruben et Gad habebāt pecora. multa Moralitatum Capi. XXV

Hysto- Tribus Gad et Ruben et Manasse/vidētes
ria. terrā Seon regis āmorreoꝝ ⁊ Og regis basan
q̄ erat circa iordanē/ꝙ ipa pascuis abunda-
bat/⁊ꝙ ipsi multa pecora possidebāt: illā ter
rā p hereditate p alendis suis gregib⁹ a moyse petie-
runt: et totam aliaȝ q̄ erat vltra iordaneȝ penitus ꝗta/
Anago- uerunt. ¶ Sic vere tres tribus.i.tria genera hoim.s.
gia Ruben/qui patris cubile fedauit.i.luxuriosi. Gad q̄
interptat accinctus.i.auari.qui ad laborandum p mū
do semper sunt accincti. Manasses q̄ interpretat ob
liuio.i.supbi: qui dei ⁊ sui pximi ⁊ suipsius sunt obli-
ti: non curant vltra iordanē.i.vltra fluuium iudicij.
i.vltra mortē scȝ in paradiso possessionē accipere: imo
sūme curāt hic habere citra iordanē.s.in hoc mūdo/
diuitias ⁊ possessiōes: quibus possint pecora sua.i.vxo-
res suas ⁊ filios alere et ditare. Istam ergo terram a
Moyse.i.a deo videntur per portioneȝ et hereditateȝ
accipere: et terram promissionis.i.paradisuȝ/qui vl
tra iordanem mortis latitat/prorsus dimittere et qui-
tare: cōtenti presentibus/de perpetuis temporibus nō
curare

¶ Capitulū tricesimūquintū Text⁹: Hec quoꝙ locutus est dn̄s in campestrib⁹ moab. Moralitatum Ca. XXVI

Ordinauit dn̄s ꝙ certe vrbes leuitarū p refu-
gio illoꝝ qui hominē occiderāt ordinarent
et ꝙ ibi transfuge ab occisi amicis saluarent Hysto-
quousꝙ summus sacerdos moreretur: et tūc ria
liberi penitus efficiebant: si tamen nō voluntarie/sed a
casu hominē occidisse reperiebātur. ¶ Sic vero si quis
hoiem.i.rōem/vel etiā christuȝ/vel etiam gratiā in se
ipso occiderit per peccatuȝ: ꝯstitute sunt sibi ciuitates Mora-
refugij.i.diuersi penitētie et religiōis status: ad quos litas.
fugiens liberat: ne ab amicis occisi.i.a deo et ab an-
gelis penitus occidat. ¶ Uel dic ꝙ ciuitas refugij est Aliter
ecclesia: qꝛ.s.ille qui est homicida suipsius p peccatū/nō
habet remediū nisi ad ciuitatem refugij.i.ecclesie fidem
et disciplinā: ⁊ ad mortē sūmi pontificis.i.christi passi
onē et mortē. Ps. Domine refugiū factus es nobis.
¶ Uel dic ꝙ homicida nō habebat nisi tria remedia. ps.45.a
s.pacem cū amicis/ciuitateȝ refugij/et mortem pōtifi- Aliter
cis. Sic vere pctōr qui suipsius (vt dictū est) est homi
cida/nō habȝ remediū nisi tria s.ciuitateȝ refugij/hoc
est beata virgo: mortē pōtificis.i.christi passio: paceȝ
cū amicis/hoc est penitētie satisfactio/et christi et san
ctoꝝ p penitentiā placatio. Penitētia eīn iudicē pla-
cat: passio semper saluat: maria trāsfugam ꝓtegit atꝙ
seruat. Unde canit: Sub tuum psidium confugimus
sancta dei genitrix ⁊c.

¶ Capitulū tricesimūsextuȝ Text⁹: Accesse- H
rūt autē et principes familiarum Galaad. Moralitatum Capi. XXVII

Ad finem ꝙ sortiū distributio non cōfunde
retur/pcepit dn̄s occasione filiarū Salpha Hysto-
ad/ꝙ quilibet de tribu sua vxorem acciperet ria
et quilibet mulier in tribu sua nuberet: et sicut
distincta tribus: sic ⁊ hereditas in suis familijs pma-
neret. ¶ Hoc si vis applica ꝯtra illos qui in alijs tri-
bubus.i.in alienis ecclesijs vxores.i. bn̄ficia cupiunt Mora-
accipere: et nō ꝯtenti propria tribu.i. ꝓpria diocesi: re litas
ligiōe vel collegio vxorem.i. bn̄ficiū alibi vēdicare nō
verent. Precepit ergo dn̄s ꝙ nemo aliūde ꝯiugem ac-
cipiat et ꝙ p ambitionem ad aliā tribum.i. ad aliam
ecclesiam vel collegium se sine causa nō transferat: seu
vxorem vel bn̄ficium ibi querat. Un̄ dicit: Contentus 4.Reg.
esto glorie tue: ⁊ sede in loco tuo. De vxoribus etiā.i. 14.a.
de dignitatibus: officijs et bn̄ficijs vult: quod de tri-
bu sua.i. de gremio ꝓprio vel platis vel rector ipsis
assignet: ⁊ ꝙ de aliena patria vel ecclesia ipsis nullate-
nus ordinetur. Qd̄ tn̄ hodie male seruat: qꝛ.s.illi qui
sunt de ꝓpria tribu.i. de collegio vel de patria.et qui
sunt proprij filij ecclesie: hodie repellūtur. Alij vero qui
aliūde veniunt.s.nepotes ⁊ familiares platoꝝ: talib⁹
vacātibus vxorib⁹.i.bn̄ficijs dotant. Un̄ illi de patria
pñt dicere illō Esaie: Hereditates nostras corā oculis Esa.1.b.
nostris alieni deuorāt. Quia reuera sicut dr̄ i euāgelio
Multi veniēt ab oriente et occidente.i.aliunde: et re mat.8.b
cumbent cum abraam: isaac et iacob.i.cū pncipib⁹ ⁊
platis: filij aūt regni eijciunt foras. Quod est contra
multos principes nostros: qui in domibus suis/ser-
uitijs ⁊ officijs/alienos de alienis terris et tribubus
aduocant: filios autē regni.i.holes terre ⁊ patrie sue
eijciunt ⁊ repudiant/⁊ non amāt. De historia Deute-
ronomij

ronomiȷ̄ pauca pono: pro eo ꝙ maiori parte non facit
nisi que supra posita sunt recapitulare: ⁊ pro eo ꝙ cō-
muniter non solent verba sua inductiue vel litteraliter
recitari ⁊c.

¶ Moralitatum super libꝝ Numerorꝝ finis.

Liber quintus moralitatum libri Deuteronomiȷ.

¶ Capitulum septimum Textus: Cum te introduxerit dominus deus tuus in terrā. Moralitatum. Capitulum I

Historia Recepit dominus filiȷs israel/ ꝙ septē
populos de terra promissio
nis eyciant et subuertant. s.
Etheū/ Jebuseū/ amorreū ⁊
Phereseum/ Chananeum/
Eueū ⁊ Gergezeū: ⁊ ꝙ ipsos
penitus interimant ⁊ ꝯfun-
dant: ꝙꝙ cum eis pacta nō
teneāt: nec coniugia simul faciant: necnō ꝙ filiȷs suis
illorꝝ filias non accipiant: ⁊ ꝙ filios suos cum eorꝝ fi
B liabus nubere non ꝑmittant: sed potius ꝙ aras eorū
destruant: ⁊ ꝙ lucos eorꝝ succidant/ ⁊ idola ꝯterant ⁊
Moralitas euertant. Et cām subiungit ibidem: Populus (inqͣt)
sanctus es dn̄o deo tuo te elegit dn̄s deus tuꝰ ¶ Mo
raliter loquēdo isti septem populi significant septem
vitia. Si vis vide interpretatiōes infra/ ⁊ applica sin-
gulos populos singulis vitiȷs. Filiȷ istorꝝ malorꝝ po-
pulorum significāt malos actus ⁊ opatiōes. Filie vo
significant malas cogitationes: populi aūt israel sūt
viri iusti. Filiȷ eorꝝ sunt boni affectus. Filie autē sunt
bone spūales delectatiōes ⁊ ꝯsensus: istud est verū ꝙ
populus israeliticus. i. populus fidelis ⁊ ecclesiasticꝰ
debet de terra ꝓmissionis. i. de mente sua: septē ꝑplos
idest septem genera vitiorꝝ mortaliū eycere: ⁊ cum eis
familiaritatem seu coniugiū male ꝯsuetudinis nō de
bet ꝯtrahere: nec filias eorꝝ. i. malas delectatiōes de-
bet filiȷs suis. i. interioribus affectibus copulare: nec
etiam econtra filias suas. i. mentis spūales delectatio
nes debet cū istorꝝ filiȷs. i. cum malis vitiorꝝ opibus
maritare: quinimmo aras eorū. i. malas cogitatiōes:
idola eorꝝ. i. malas opationes: lucos vmbrosos. i. ma
Gen. 35 a. las excusationes debet totaliter extirpare. Vn̄ dicit:
Abiȷcite deos alienos qui sunt in medio vestri/ ⁊ mū-
damini: ⁊ vestimēta vestra mutate. Quia eīn christia-
ni sancti sunt ⁊ electi: ideo debent esse a talibus ꝯsor-
Aliter tiȷs alieni. ¶ Vel dic ꝙ terra ꝓmissiōis est ecclesia vel
religio: a qua scꝫ eyciendi sunt septem ppl̄i. i. septē ge
nera hominū peccātorꝝ. Etheus eīn qui interpretat̄ stupi
dus/ significat imbecilles ⁊ timorosos: de quibꝰ dicit̄
Ps. 13. b ꝙ trepidauerūt timore vbi nō erat timor. Gergezeus
C qui interpretatur colonū eyciens/ significat raptores
Job. ⁊ vsurarios: qui paupers eyciūt de domibus ⁊ posses-
24. b. sionibꝰ eorꝝ. Vn̄ Job. Vulgū pauperē spoliauerūt ⁊c.
Amorreus q̄ amara loquēs interpretat̄/ seu amaricās
Job. significat inuidos: q̄ de ꝓsperitate aliorꝝ amaricant̄/
20. a. ⁊ ꝯtra alios libenter eloquunt̄. Vn̄ dicit̄: Loquar in
amaritudine aīe mee. Chananeus qui interpretat̄ pos
sidens vel negociator/ significat auaros: q̄ possident
male seruando/ ⁊ negociant̄ male acquirēdo. Ezech.
In multitudine negociationis tue impleta sunt inte Ezech. 28. d.
riora tua iniquitate. Pherezeus qui interpretat̄ sepa
rans/ significat detractores: qui separant amicitias
aliorꝝ. Prouer. Vir verbosus separat pͥncipes. Jebu- Prou. 16. d.
seus qui interpretat̄ presepia vel conculcati/ significat
luxuriosos ⁊ gulosos: qui scꝫ bestiȷs. i. moribꝰ ⁊ dele-
ctationibꝰ carnis sunt pabulum ⁊ presepe. Vn̄ zacha. Zacha.
Pasce pecora occisionis. Eueus q̄ interpretat̄ ferus 11. b.
vel pessimus significat crudeles ⁊ supbos: de quibus Gen.
dicit̄ Gen̄. Hic erit ferus ⁊ figet tabernacula e regiōe 16. d.
fratrum suorꝝ. Ista ergo est veritas ꝙ ppl̄s israel. i. vi
ri iusti: nō debēt talibus malis ppl̄is. i. peccātibus cō-
federari: nec eorꝝ ꝯsortia/ familiaritates vel connubia
diligere vel sectari: sed potius tales debent de terra ꝑ
missionis. i. de eccl̄ia eyci: ⁊ are ⁊ idola. i. vitia eorūdē
destrui ⁊ subuerti: vt ⁊ sic ipsi filiȷ israel. i. viri ecclasti
ci sint sancti dn̄o ⁊ electi. Vn̄ dicit̄ Leuit. Scti estote/
qm̄ ego sanctus sum. ¶ Vel dic ꝙ ethcus est timor: Leuit.
gergezeus est rapina: amorreus ē inuidia: chananeꝰ 19. a.
est auaricia: pheresceus est ira vel detractio: iebuseus Aliter
est luxuria: eueus est superbia: qui scꝫ ppl̄i sunt de ter D
ra ꝓmissionis mentis nostre eyciendi: et ibidem filiȷ
israel. i. virtutes ⁊ merita substituenda.

¶ Capitulum octauū Textus: Omne mādatum quod ego precipio tibi. Moralitatum. Capitulum II

Sicut dicitur Deute. viiȷ. filiorꝝ israel non fue
runt vestimenta consumpta: et calciamenta Historia
nō sūt attrita. Et dr̄ ibi: ꝙ terra ꝓmissionis
est terra frumenti/ olei ⁊ mellis ⁊ vinearū: in
cuius campis fluūt fluuiorꝝ abyssi: cuius lapides fer
rei sunt. ⁊ de cuius montibus eris metalla fodiunt̄: ⁊
qua absqꝫ penuria viuit̄: ⁊ rerꝝ omni abūdantia cumu-
latur. ¶ Dic si vis/ ꝙ talis debet esse eccl̄ia vel religio Moralitas.
qr videlꝫ ibi debent esse fluuiȷ grārꝝ: oleum misericor-
diarum: hordeū dn̄i/ ⁊ grossarꝝ ꝑ simplicibꝰ doctrina
rum: frumenta subtiliū ⁊ veluū scientiarꝝ: mella deuo
tionis: vina ꝯsolatiōis. Item ibi debet esse ferrū ꝑ cō-
stantie firmitatē: debet esse ibi es. i. viri ꝑdicatores: q̄
tamen ibi non debent atterere vestimenta sua: qr scilꝫ
cultores istius terre debēt habere exteriorē honestatē
⁊ decentie perpetuitatē: nec etiā calciamenta/ que scꝫ
sunt de pellibꝰ alalium mortuorꝝ: qr isti etiā debēt ha
bere ꝑpetuā mortis ꝯsyderationē ⁊ humilitatē. Ideo
ista est terra que a filiȷs israel. i. viris ꝯtemplatiuis. s.
deum videntibus/ debet inhabitari: que a chananeis
idest malis hoībꝰ dꝫ purgari. Breuiter ergo ista dꝫ eē D
terra/ de qua dicit̄ supra Exo. Vos trāsibitis ⁊ posside Exo. 4.
bitis terram egregiam. ¶ Hic dicit̄ ꝙ in deserto per c.
quod filiȷ israel ad terram ꝓmissionis ibāt tria gene- Eodem
ra serpentium inuenerunt: que ipsos filios israel mul cap. c.
tipliciter infestauerūt ⁊ vulnerauerūt. s. serpens flatu
uriens/ scorpio ⁊ dipsas: q̄ scꝫ siti interficit quē ꝑcusse-
rit. Ibi etiā (vt ait) nulla penitꝰ erat aqua. ¶ Sic vere Moralitas
etiā in deserto huius mūdi/ per qd̄ ad eterne ꝓmissio
nis habitaculū ꝑperamus/ sunt specialr̄ tria mala. s.
scorpio (faciem virgini habens similem) capite blan
diens/ ⁊ cauda pungēs: hoc est carnis fallacia: serpēs
flatu viens/ hoc ē hostis malicia: dipsas siti occidēs/
hoc est mundi auaricia ⁊ auiditas: aquā non habēs/
hoc est diuine gratie carentia. Caro enim in primo
blanditur: sed in fine pungit et damnat. Diabolus
suggerendo ⁊ tentando ad peccatū vrit ⁊ inflammat.

Mundus vero cum diuitijs suis/statum auaricie pro
uocat:vtrumqz aquam diuine gratie destruit et desiccat
Esa.5.b Unde Esa. Nobiles interierũt fame:multitudo eorũ
Aliter exaruit siti. ¶ Uel dic q desertũ est religio/in qua pro
certo hodie inueniunt aque.i.diuine gratie penuria. Ser
pentum vero i.malorũ hominũ abundantia. Ibi enim
abundant serpentes/qui flatu verborũ alios vrunt.i.
detractores;scorpiones qui retro ledunt/et ante blan
dimenta faciunt.i.adulatores. Dipsades vero qui siti
interficiunt.i.mali familiares et alieni auaricie incita
Ezech. tores. Ideo bene dictuz est illud Ezech. Fili (inquit)
2.b. homines impij et subuersores sunt tecum:et cum scor
f pionibus habitas.

¶ Capitulum decimumquintum Textus: Septimo anno facies remissionẽ que hoc ordine celebrabit. Moralitatum. Cap. III

Deuteronomij.xv.fit mẽtio de anno septimo
remissionis/et de seruis libertati donandis
Exo.21. Sed et hoc vide in Exodo: Unum autẽ dicit
a.
Eodem hic: Non operaberis (inquit) in primogeni
cap.d. to bouis:nec tondebis primogenitum ouis in con
spectu dñi dei tui/sed comedes ea per annos singulos in
Mora loco quẽ elegerit. ¶ In scriptura sacra loquẽdo mo
litas. raliter/per ouem intelligit simplex et infirma innocẽtia
Per bouem vero intelligit fortitudo vel iustitia. Pri
mogenita autem istorũ/bona opera sunt:que quãqz a
simplicitate/quãqz a fortitudine mentis procedunt.
Sed reuera sic debet esse/q ista primogenita.i.ista bo
na opera non debẽt in publicum deduci:nec per inanẽ
gloriam manifestari:nec velamine secrete humilitatis
priuari:coram dño enim debent talia primogenita.i.
talia bona opera nostra comedi.i.ad solam dei gloriaz
ordinari:et nulla vana gloria queri quolibet vel sepa
Matt. rari. Unde dicit: Attendite ne iustitiam vestrã facia
6.a. tis coram hominibus etc. Unde dicit Greg. In primo
genito bouis operari prohibemur:et a primogenitis
ouium detondendis compescimur. Quia si quid ro
bustum exercere incipimus:in aperto ostendere citius
non debemus:sed et cum vita nostra simplex quid et
innocuum incohoat:dignum est vt secreti sui velami
na nõ relinquat:nec nudum humanis oculis quasi
Aliter subducto vellere se ostẽdat. ¶ Uel dic q primogenita
G significant viros religiosos et clericos/tanqz inter ce
teros magis dignos:sed istorũ quidã sunt primoge
niti bouis.i.viri fortes atqz perfecti:quidã primoge
2.Co.11 niti ouis.i.viri simplices et infirmi. Ista est ergo veri
c. tas q non est in talibus operandum:quia scz perfecti
isti ad publica mundi opera et negocia non sunt tra
hendi/nec in eis occupandi. Primogenita vero ouis
idest simplices non sunt tondendi nec vellere bonorũ
temporalium penitus denudandi:quia breuiter istud est,verũ
q lana bonorũ temporalium debet simplicibus et imperfectis
pro sustentatione dimitti:et q viri perfecti et sancti nunqz
debent in temporalibus negocijs occupari:sz coram dño
1.Cor. comedi.i.in solo dei seruitio mãcipari. Apostolus: Precio
6.d. magno empti estis:nolite fieri serui hominum.i.ad dei ser
uitium ordinati estis:nolite appetere mundi seruitiũ
Come et officium. ¶ Hic dicitur q anno septimo debita nõ
stor repetebantur:sed eorũ repetitio ad sequentem annum
differebat:vt exponit Comestor. Et sic ista erat differẽ
tia inter annũ remissionis septimũ/et annũ iubileum
quinquagesimũ:quia septimus annus debita nõ tolle
Anago bat/sed differebat:iubileus vero omnia remittebat.
gia ¶ Isti duo anni significant duos status/scz gratiã et
gloriam. Septimus vero gratiam designat propter septifor
mem spiritum quẽ ministrat: Iubileus autẽ gloriam/propter
hereditatem paradisi perditã/quã restaurat. Istud est
verum/q debita.i.peccata septimo anno.i.per gratiaz
non ex toto tollunt:quia scz adhuc reatus et obligatio H
ad penam remanet:qui anno sequẽti/scz post mortem
in purgatorio repetit. Sz reuera iubileus.i.glorie sta
tus omnia debita totaliter/etiam quãtum ad penam di
mittit:et hominem liberũ prorsus reddit. ¶ Et si vis ad Aliter.
huc dic/q in anno septimo seruitus ex toto remitte
batur:et homo liber efficiebat. Debitũ tamen ex toto non
quitabat:sed vsqz ad annum sequẽtem differebatur.
Sic vere per septenarium gratie et sacramentorũ remittit
seruitus.i.culpa:non tamen remittitur debitum.i.pe
na:immo si ipsum homo pro anno presentis vite sol
uere differt/necesse est q soluat in alio:et tunc dicetur Matt.
sibi illud Matthei: Redde quod debes etc. 18.d.

¶ Capitulum decimumsextum Textus: Obserua mensem nouarum frugum. Moralitatum. Capitulum IIII

Hic precipit de luco.i.de nemore circa altare Histo
nõ plantando:ad tollendũ ritum gentiliũ/ ria
qui lucos dijs suis dedicabant:et ideo dicit
sic: Non plantabis lucum et omnem arborem
iuxta altare. ¶ Altare est ecclesia vel religio:lucus seu Mora
arbor vmbrosa viciorũ excusatio. Statua que dicitur litas
a stando/et que erat imago facta ad laudem et culturã
diaboli:est peccati obstinatio et cõfirmatio et diaboli
imitatio. Ista ergo ab altari ecclesie debent remoueri:
quia scz lucus.i.viciorũ status et obstinatio/nunqz debẽt
in religiosis et ecclesiasticis inueniri:sed potius si pec
care contingat/omnia debẽt a prelato resecari:et a statua
idest obstinatione immutari:vnde supra dicit: Cõfringite sta
tuas/lucosqz succidite. ¶ Uel dic q statua est diaboli Deu.7.
imago:lucus.i.ignorãtia et veritatis obũbratio/sunt ab b.
altari ecclesie repellẽda. Uel dic q altare est cor:vt supra. Aliter.
A

¶ Capitulũ decimumseptimum Textus: Non immolabis domino deo tuo bouem et ouem. Moralitatum. Capitulum V

Iudices precipiunt in portis sedere. Quod si am
biguum aut aliquod negocium emergeret:de
bebat ad sacerdotes recurrere/et eorũ iudicium Histo
querere,et tenere. Quod si quis superbiens tenere ria
dedignabat:stati interfici iubebat. Cunctus (inquit) populus
audiẽs timebit:vt nullus deinceps intumescat superbia
¶ Allega hoc q habes hic exẽplũ de appellãdo de minori
iudice ad maiorẽ:seu etiã ad eũ recurrẽdo/quando de nego Mora
cio vel de sententia dubitat. Item hic allega exẽplariter quod litas
sacerdotibus.i.prelatis est obediẽdũ et quod obedire dedi
gnãs et superbiẽs grauiter puniebatur:et allega similiter etc. Aliter.
¶ Uel si vis dic quod pena vnius est terror multorũ. ¶ Hic Eo.c.a.
ponit q si quis aliũ ad seruiendũ dijs alienis induceret/ Deut.
interfici et obrui deberet lapidibus:et quod etiam sicut supra po 13.a.
nit/hoc nõ solũ erat de extraneis/immo etiam de fratribus
vxoribus et propinquis. Sit (inquit) manus tua primũ super eũ:et
post te omnis populus mittat manũ. ¶ Istud põt allegari q
pietas fidei est pietati parẽtũ preferẽda:et q consanguini
tatis vinculũ soluit/vbi quis in idolatriã vel heresim la
bit:intantũ q frater a fratre et filius a patre occidi iube B
bat. Et allega generaliter contra hereticos qui alios mouẽt ad
idolatrãdũ et ad male credẽdũ:quia scz stati debẽt de me
dio tolli et lapidari.i.duris sentẽtijs castigari. ¶ Do Eo.c.c.
ctrinã regis eligẽdi ponit hic dominus dicẽs: Non poteris
alterius

alterius generis hominem regem facere qui non sit frater tuus. Cũq3 cõstitutus fuerit rex/non multiplicabit sibi equos: nec reducet populum in egyptũ equitatus numero sublevatus. Non habebit uxores plurimas que illiciant eius animũ: neq3 argenti/neq3 auri immensa pondera. Legat Deut. leges. Nõ elevetur cor suum super fratres suos per superbiam: nec declinet ad dexteram sive ad sinistram. ¶ Ista omnia competunt vel principi vel prelato: quia revera iste semp debet effici/eligi et assumi de gremio/de secta vel de patria: dum tamen sufficiens inveniatur. Non eñ debet preficĩ hereticus orthodoxis/laicus clericis/secularis clericus religiosis/extraneus domesticis: sed de collegio et de gremio debet assumi/cuius vita et mores melius possint aliqs cõformari. Unde dicit: Cuncte femine. i. cuncte ecclesie maritos de eadem tribu accipiãt/ vt hereditas permaneat in familijs. Et bene dicit/vt hereditas permaneat in familijs: qz pro certo quãdo rex vel prelatus de aliena tribu. i. de aliena patria sumitur/hereditas beneficiorum non remanet in familijs suis: immo etiam ad illos qui sunt de illius plati partibus derivari: quia scilz illi beneficiantur et promoventur: filij do ecclesie dimittuntur. Ideo possunt dicere illud Tren. Hereditas nostra versa est ad alienos: domus nostre ad extraneos. Talis ergo rex/aut dex vel prelatus debet generaliter tria fugere et tria facere. Fugere debet dico tria. s. pompam et elationem: et hoc est quod dicitur: Nõ multiplicabit sibi equos. Item avariciam et ambitionem: et hoc est qđ dicitur q non congregabit sibi auri et argenti immensa pondera. Item amicorum carnalium affectionem: et hoc est quod dicit: Non multiplicabit sibi vxores. i. carnales parentes: de quibus scz filios et nepotulos concipiat: pper quoꝝ affectionem iustitiã derelinquat. Constat autem q ista tria destruunt reges hodie. i. platos et superiores nostros. s. pompa in qua expendunt plus q liceat: avaricia p quã cõgregant plus q deceat: carnalis affectus/p quẽ nepotulos aggregãt et diligũt plus q oportcat. Et ideo dicit Solinus q in capionea indie insula/mos fuit nullũ regem eligere qui pater esset: quinimmo si liberos educare vellet/ crueba regia potestate. Hoc aũt p prudentiã (vt ait) fiebat: ne regnum fieret hereditarium. Item alia tria debet facere. s. studere prudentiam/humilitatem servare/iustitiam custodire. Decet eñ regẽ vel superiorem q habeat prudentiam et scientiam: et ideo bñ dicit q ipse debet legere librum legis. Item decet q habeat humilitatem et modestiam. Ideo dicit q nõ elevetur per supbiam sup frẽs suos. Itẽ decet q seruet equitatẽ vel iustitiã. Ideo dicit q p acceptionẽ personarum aut munerũ/non debet declinare ad dexteram vel ad sinistrã. i. ad vnã ptem plus q ad aliam: iuxta illud: Hec est via: ambulate in ea: et nõ declinetis neq3 ad dexteram neq3 ad sinistrã. Et alibi: Regnabit rex et sapiens erit: et faciet iudiciũ et iustitias in terra. ¶ Et aduerte q hic dicit/q postq̃ sederit in solio regni sui describet sibi volumẽ legis et accipiens exemplar ꝛc. ¶ In quo notat q regis et supioris est sedere et in vno loco stare/non vagari. Et etiã dum sedet. i. dum est in ocio et quiete/in libris debet legere et studere: exemplo antiquoꝝ regũ/qui vt cõmuniter fuerũt philosophi et literati. Exemplo etiã Karoli magni qui tabulas portabat et in ocio scribere non cessabat. Unde dicit: Sede cito et scribe quinquaginta ꝛc. ¶ Uel dic q rex israel est iustus: qui vxores plurimas. i. delectationes

Moralitas (margin)
Num. 35. e (margin)
Tren. 5. a (margin)
C (margin)
Esa. 30 c. (margin)
Hiere. 23. a (margin)
D (margin)
Eodem cap. d. (margin)
Moralitas (margin)
Lu. 16. b. (margin)
Aliter (margin)

carnales vel sollicitudines temporales non debet habere: ne forte animũ eius possint allicere vel turbare ꝛc.

¶ Capitulum decimũoctauũ Textus: Nõ habebũt sacerdotes et leuite et oẽs qui de eadem tribu. Moralitatũ. Capitulũ VI

Unum notabile ponit hic in Deut. q si qs fingens se pphetam/non missus a dño/et tamen voluerit loqui in nomine domini/ et sine precepto ipsius aliquid dicere: interficiatur. ¶ Quod allegari potest ꝯtra malos officiales et balliuos dominoꝝ: qui sine mandato maiorum faciunt multa mala: et nomine eorum precipiũt et loquunt et exequuntur multa iniusta: que tamen ab ipsis dominis non fuerunt precepta vel dictal. Unde dicitur: Non mittebam pphetas/et ipsi currebãt: nõ loquebar eis/et ipsi pphetabant. Tales ergo merent puniri: quinimmo sepius videmus eos interfici et suspẽdi. ¶ Uel allega contra hereticos: qui in nomine dñi/et sub vmbra et titulo vere fidei loquuntur et predicant multa falsa: propter que merent incurrere multa supplicia et tormenta. Unde dicitur: Os quod mentitur occidit animam ꝛc.

¶ Capitulum vicesimum Textus: Si exieris ad bellum contra hostes tuos. Moralitatum Capitulum VII

Dominus mandat ꝑcussuros ad bellum fortiter agere/hostes nõ timere: sed in dño solum sperare. Uerũtamen quatuor genera p sonarum remittuntur a bello. s. qui edificauerunt domũ: sed necdum eam dedicauerunt seu inhabitauerunt/qui despõsauerunt vxorem: sed eam necdũ duxerant qui plantauerunt vineam: et necdum ipsam cõmunem fecerant/qui corde pauidi erant/et formidinem incurrerant. Omnes eñ isti desyderio reuertẽdi poterãt corda aliorum dissoluere: et ideo melius erat eis ante pugnã redire/q a pugna fugere/et alios enervare. ¶ Ista possunt generaliter applicari/q melius est in minoribꝰ agere/q in maioribꝰ aggredi et succumbere: melius est in actiua viuere/q in contemplatiua deficere. Melius est in seculo sub latioi disciplina manere/q ad religionem ascendere et per instantiam retroire. Per bellum eñ in scriptura staꝰ religionis/contemplationis et perfectionis significatur: in quo scz contra vitia magis ardua dimicatur. Unde Job: Militia est vita hominis super terram. Per locum proprium seu patriam intelligitur mũdi status/vel communis conditio seu gradus. Istud igit est verum/q a bello ꝯtemplatiue et perfecte vite quatuor genera hominũ imperfectorũ remittunt: ipsisq consulit q in seculo remaneãt: et q arduam bellandi ꝯtra vitia vitã nullatenus aggrediant: et isti sũt illi q domũ suã que ola ptinet. s. charitates/necdũ p execunionẽ bonoꝝ opeꝝ initiauerũt: qui vxorẽ scz grãs necdũ pfecte duxerũt: nec sibi eam p pseuerãtie pfectiõe ꝓposito acceperũt: q vineã suã. i. bona sua tpalia necdum cõem p elemosynã fecerũt: qui formidinẽ aggrediendi difficilia et sustinendi grauia/necdũ totaliter dimiserũt. Domus eñ nostra ẽ charitas: que bonis affectibus edificat/et bonis opibus initiat. Quia sm Gregorium. Probatio dilectiõis/exhibitio est opis. Ubi est grã que p bonũ ꝓpositũ desponsat/et p pseuerantiam ꝯstantiam accipit: et nobis matrimonialiter copulatur. Unde dicit: Joseph fili David/noli timere

Eodem cap. d. (margin)
Moralitas. (margin)
Hiere. 23. d. (margin)
Aliter (margin)
E (margin)
Sap. 1. c. (margin)
Historia (margin)
Moralitas. (margin)
Job. 7. a. (margin)
F (margin)
Matt. 1. e. (margin)

accipere Mariam coniugem tuā. Ista est vxor qua
mediante bonos filios.i.bona opera generamus: q
Psal. 127.a. sicut dicitur in Ps. Uxor tua sicut vitis abūdans in
lateribus domus tue. Uinea nostra est bonoꝝ tempo
ralium vbertas: que scꝫ ꝑ acquisitionem plantat̃/⁊ ꝑ
elemosynam ⁊ alioꝝ misericordie opeꝝ exercitium ex
ficitur cōmunis: ⁊ ad vsus hominū applicat̃. Opor
tet ergo q domus nostra.i.charitas ꝑ bona opera ex
dicetur: q vxor nostra.i.gratia per firmitatem propo
siti vendicet̃: q vinea nostra.i.temporalitas alijs per
elemosynam cōmunicetur: ⁊ q etiā timor.i.imbecilli
tas a nobis penitus abdicetur: si ad spūale premium
contra vitia ⁊ ardua contemplationis opera volum⁹
sufficientes haberi: ⁊ a retrocessione inconstantie esse
G tuti. Als eñ possem⁹ faciliter deficere/⁊ ab assumpto
bono proposito retroire/⁊ sic possemus fugere: ⁊ pre
terea alijs hoc videntibus/peccati causam dare: quia
pro certo ſm doctrinam sancti Petri: Melius est ar
dua nō aggredi/q̄ post cognitionē retrouerti. Uerū
tamen exquo bellū istud aggressi sumus ⁊ exquo sta
tum ꝑfectiōis accepimus: necesse est q fortiter dimi
cemus: ⁊ sperantes in domino nunq̄ de nostris viri
Psal. 30.g. bus presumamus. Psal. Uiriliter agite ⁊ ꝯforteť cor
Aliter. vestrum. ¶ Uel si vis dic q vinea nostra est scientia q̄
Aliter per predicationē alijs debet cōmunicari sicut supra.
¶ Uel dic q bellum significat disputationē ⁊ pugnā
contra hereticos: que non est aggredienda homini
imperfecto/necdum in scientia domificato/coniuga
to vel adhuc inhabituato: quia scꝫ si vinceret̃ ⁊ succū
beret/fuga sua alijs simplicibus scandaluꝫ faceret et
eorum incredulitatis aut periculi causa esset. ¶ Dñs
Eo.c.d. Histo ria. precepit q dum aliqua ciuitas expugnat̃: fructuose
arbores que sunt circa eam/nullatenus succidant̃: ſꝫ
steriles syluestres pro machinis succidi iubent̃. Ciui
tas est peccator: qui tunc temporis expugnat̃/q̄ñ a ꝑ
lato redarguit̃ ⁊ iurgat̃. Arbores fructuose sunt aliq̄
bona que sunt in ipso: fructuose ṽo sunt ipsius vitia
⁊ mala. Ista ergo est veritas q prelatus vel quicunq̃
corrector qui vult aliquam ciuitatem.i.aliquam per
sonam impugnare ⁊ corrigere/summe cauere debet
ne in ipsa succidat arbores fructuosas.i.cōditiones
H virtuosas: sed solum steriles/syluestres ⁊ vitiosas: q
scꝫ multum debet cauere corrector/ne per incautam
correctionem ⁊ austeram punitionem/hominem ad
deterius prouocet: ⁊ sic in eo virtutes ⁊ non vitia eras
Matt. 13.d. dicet. Unde dicitur: Ne forte colligentes zizaniam/
eradicetis simul ⁊ triticum. Ex proprijs suis arbori
bus syluestribus.i.ex istorum malorum iniquitatib⁹
fiunt contra eos machine ad eos destruendos/quan
do mala ipsorum testimonia sunt causa ad eos puni
endum. Unde: Iniquitates sue capiunt impium/et
Prou. 5.d. funibus peccatorum suorum trahit̃. ¶ Uel illud alle
ga ad diabolum/qui peccatorem confundit cum pro
Aliter prijs suis malis. ¶ Uel dic q ciuitas capienda est sci
Aliter entia gentium ⁊ doctrina philosophica ad vsus ca
tholicos conuertenda. In ista ergo arbores fructife
re i.bona documenta ⁊ bona dicta sunt seruanda. Ar
bores ṽo syluestres.i.mala ⁊ erronea dicta sunt peni
Matt. 13.g. tus extirpanda. Unde dicitur: Elegerunt bonos i va
sa sua: malos autem foras miserunt. Uerūtamē si est
possibile de ipsis arboribus syluestribus ipsius ciui
tatis.i.de ipsis malis documentis ⁊ sententijs ipsius
philosophie vel gentilis vel secte: licitum est facere
machinas ⁊ argumenta ad eum confundendum: q
scꝫ nunq̄ error infidelium melius confunditur/q̄ q̄ñ
ex proprijs suis libris ⁊ erroribus cōtra eum machi
ne eriguntur: ⁊ ipsius scripto conuincunt̃: Ita q sic
potest illi dici illud: Ex ore tuo te iudico serue nequā Matt. 19.d.
¶ Hic ponitur q quādo populus israel ibat ad im
pugnandum aliquam ciuitatem: ante omnia debe B
bat sibi pacē offerre: que si pacē recipiebat et portas Eodem ca.c.
aperiebat: ipsam sub tributo viuere dimittere debe
bat: si autem nolebat obedire: sed bellum potius pa
rare moliebatur: tunc impugnari/spoliari ac destrui
iubebatur. ¶ Sic vere charissimi/si quis prelatus vł
corrector contra aliquam ciuitatem.i.contra aliquā Mora litas.
personam puniendam ꝑperat: iustum est q ante oīa
pacem sibi offerat: ⁊ q misericorditer ipm inducat: ⁊
q si pōt/per mansuetudinem ipm trahat. Unde dicit̃ Matt. 10.b.
Primū dicite: Pax huic domui. Quod si pacem re
cipiat/⁊ se emendare ꝑmittat: sub tributo i.sub obe
dientia ⁊ disciplina ipm viuere tunc dimittat: et ab
austera impugnatione ⁊ correctiōe manum suam cō
pescat ⁊ hoc sicut dicit̃ in Ezech. Non vult deus mor Ezech. 18.g.
tem peccatoris/sed magis vt conuertatur ⁊ viuat. Si
ṽo nolit pacem recipere: nec sub tributo ⁊ obediētia
quod iustum est facere: tunc necesse est ipm seueriter
castigare: ⁊ si sit necesse/destruere vel grauare: vt sic il
lum qui verbo non vult corrigi/possint verbera fran
gere vel domare. Unde dicitur: Seruo maliuolo tor Eccl. 33 d.
tura ⁊ compedes. Tali modo videtur etiam domin⁹
contra impios procedere: quia quotidie non cessat ip/
sis pacem ⁊ misericordiam per scripturas offerre: sed
qui recipere non curant/illos solet ꝑpetuo dānare.

¶ Capitulū vicesimūprimuꝫ Textus: Qñ
inuentū fuerit in terra quā dñs deus tuus B
daturus est tibi. Moralitatum. Ca. VIII

Cum quis mulierem pulchram gentilem ca
ptiuam suam in vxorem volebat accipere:
ipsam primo in domum suam debebat in Histo ria
troducere: que ad hoc q vxor israelitica pos
set fieri/ista per ordinem debebat facere: quia scꝫ pri
mo debebat cesariem capillorum suorum radere: de
inde debebat vngues suos circūcidere: tandem debe
bat vestimenta sua in quibus capta erat deponere: et
finaliter in domo sedens/debebat patrem suum per
vnum mensem deflere: ⁊ sic poterat ab israelitico acci
pi: ⁊ viri ipsius vxor esse. ¶ Dic allegorice/q talis mu Allego ria
lier gentilis ⁊ captiua significat scientias gentilium
⁊ philosophicam disciplinam: que scꝫ a nobis capti
ua ducitur/quandoq̃ per subtilitatem intellectus in
vtilitatem ecclesie vertitur: ita q quasi cōpulsa fidei
famulat̃. Igit̃ si aliquis filius israel videns eum.i.
aliquis theologus videat huiusmodi vxorem/idest
philosophicam disciplinam delectabilem ⁊ pulchrā:
placueritq̃ sibi ipsaꝫ legere/studere vel scire: ante oīa
necesse habet superfluitatem ipsius.i.ipsos errores
gentiliū immixtos eidem penit⁹ amouere: ⁊ vngues/
capillos ⁊ vestes/⁊ quicquid exterius gentile ⁊ here
ticum sapere videbatur: deo scꝫ sacre scripture ⁊ fidei
contrarium/debet totaliter refutare. Et sic erit licitū
istam vxorem sibi sumere: ⁊ ipsam scientiam gentiliū
poterit israeliticam facere/⁊ ad vsuꝫ veritatis ⁊ fidei
applicare. Unde dicit̃: Ecce vxor tua: vtere ea vt libet Gen. 12 d.
¶ Uel dic q ista mulier est anima peccatrix: que scilꝫ
pulchra dicit̃/pro eo q in pulchritudinē naturalem a Aliter
deo constituit̃ ⁊ creatur. Per capillos/vngues ⁊ ve C
stes: q̄ sunt quedā res quasi nō naturales: sed acciden
tales: nō viue/ſꝫ mortue: nō necessarie/ſꝫ supflue: intel
ligunt̃

liguntur ipsius mali mores/ et peccata mortalia/ que
tunc habet. Unde capilli significāt malas cogitatio
nes: vngues manuum significant malas operatiões:
vestimenta cum quibus capta est/ significant male cō
uersationis mores et conditiones. Igitur quando de
muliere gentili debet fieri israelitica/ de ancilla vxor/
de serua libera/ de aīa peccatrice anima sancta: et qn̄ ad
christi cōnubium/ qd̄ fit in presenti per grām/ et in fu
turo per glām/ est admittenda: quatuor sunt sibi ne
cessaria: scz q̄ p penitentiā et ꝯfessionē radat capillos
capitis sui/ idest omnem cordis inmundam cogita
tionem: circūcidat vngues/ idest omnem superbiam
et mortuā operationē: mutet gentilitatis vestes/ idest
omnem malam conuersationē: sedeat in domo con
scientie per suspirius ꝯsyderationē: et defleat patrez et
matrem/ idest mūdū et carnem/ et omnem quā exinde
Hiere. 15. b. contraxit maculā et infectionē: dicendo illud Hiere.
Ue mihi mater mea: qui genuisti me et c. Et sic post tri
ginta dies/ qui ꝯstant ex denario ter ducto/ idest post
cōpletionē decem mandatoꝝ et trinitatis fidē: vir ille
qui in crucis prelio eā ceperat et acquisiuerat/ scilicet
D christus: tunc sibi eam per grām desponsauit: et corpori
Ozee. 1. a suo mystico spūaliter adiungens/ vxorem et sponsam
spūaliter ꝯsecrauit. Unde: Uade et accipe vxorē forni
Ozee. 2. d. cariam. Et alibi: Sponsabo te mihi in fide. ¶ Uel dic
q̄ istud pōt dici ad literam de anima gentili per pre
Aliter dicatorē cōuersa: quia ad hoc q̄ corpori nostro/ idest
ecclesie cōiungatur: necesse est q̄ quatuor faciat que
superius exponunt et c. sicut supra habetur. ¶ Homo
Eodem cap. c. Histo ria qui habet duas vxores: vnam predilectam/ et alteram
odiosam: et fuerit filius odiose primogenitus/ et volue
rit diuidere hereditatem inter filios suos: non pote
rit filium predilecte primogenitum facere: sed filium
odiose primogenitum faciet/ dabitqꝫ sibi de omnib9
que possidet cuncta duplicia. Ipse enī principium li
Mora litas berorum eius: et ei debentur primogenita. ¶ Hic q̄
homo potest significare prelatum. Due vxores eius
sunt carnalis affectio p̄dilecta et ppria: eccl'ia odiosa
primogeniti filij sunt eccl'ie: et illi qui sunt de eccl'ia vel
patria procreati: qui videntur hodie filij odiosi: secūdo
geniti sūt carnales amici: quos scz vxor eoꝝ p̄dilecta
scz carnis affectio generauit. Igitur istud est verum/
q̄ quando homo iste/ idest prelatus vult inter filios
suos et subditos bona sua. i. beneficia diuidere: non
debet primogenitos/ idest ecclesie filios postponere:
nec carnaliter dilectos istis p̄mogenitis anteferre. i.
principales facere: nec primogenita. i. beneficia pin
guiora que debebant alijs/ eis debet tribuere: sz istis
primogenitis filijs. i. viris sufficientibus et bonis ab
ecclesia procreatis: cuncta duplicia. i. in duplo melio
ra alijs debet dare. Isti enī sunt principium liberorū
E eius/ idest isti sunt pprie filij ecclesie i. prelati. et ideo
primogenita et pinguia. i. principalia beneficia talib9
debent dari. Cuius tamen cōtrarium modo faciunt
multi: qui filios corporales spūalibus anteponunt:
Tren. 5. a. Ita q̄ ipsi plangendo possunt dicere illud: Heredi
tas nostra conuersa est in alienos. Et illud: Primo
Gen. 27 f. genita mea antetulit: nunc etiā surripuit benedictio
nem meam ¶ Uel dic q̄ due vxores sunt: anima que
Aliter odītur/ et caro que diligitur. Uir tamen sapiens non
debet filios. i. affectus et opera carnis: filijs. i. anime
Eodem cap. a. affectibus et operibus anteferre et c. ¶ Si genuerit hō
Histo ria filium proteruum et ꝯtumacem/ qui non audiat patris
et matris imperium: debebunt pater et mater eum ap
prehendere: et ad seniorum iudicium ducere/ et dicere:

Filius iste noster proteruus et ꝯtumax/ mādata nostra
audire contemnit: comessationibus vacat/ et luxurie
atqꝫ conuiuijs: lapidibus obruet cum vniuersa mul
titudo. ¶ Istud allega ꝯtra malos et proteruos subdi Mora litas.
tos: qui scz patri suo. i. ecclesie obedire nolunt: sed p
terui/ cōtumaces ludis et comessationibus intendūt:
quare scz parentes. i. prelati eorum: lapidib9 i. duris
correctiōibus merito ipsos obruunt et ꝯfundūt. Ista
enī est veritas/ q̄ omnes debēt eū lapidare et obruere/ et
castigare et corrigere/ increpare et arguere: qui paren
tibus suis/ scz tam carnalibus q̄ spūalibus/ in iustis
et licitis dedignant obedire: et magis student comes
sationibus et luxurie intendere et vacare: qd̄ potissime
de apostatis dici debet: quia reuera qui in iugo obe
dientie se subtrahūt/ pmerent ab omnibus lapidari
¶ Hic precipit q̄ ille qui captiuā duxit vxorez: si sibi Eodem cap. c.
tandem displiceret/ poterat eam dimittere: non tamē
poterat in seruitutem reducere: nec per potentiā op f
primere: sed liberam permittebat abire. ¶ Sic etiam Mora litas.
vere si quis habeat aliquē amicū sibi coniugio. i. fa
miliaritate et amicitia coniunctuz: nullo modo ipm
debet opprimere vel turbare/ nec cum p potentiam le
dere vel grauare: sed potius si sibi nō placet/ debet eū
gratis dimittere: et se ab eius consortio segregare: qui
sicut dicit Seneca: Turpe est cuz illo bellum gerere/
cum quo familiariter vixeris ante.

¶ Capitulū vicesimūsecundū Textus: Nō
videbis bouē fratris tui aut ouem errantē.
Moralitatum. Cap. IX

Moyses nolens q̄ mixta inuicem sint rerūz
negocia: fecit p̄hibitionē generalē/ q̄ vir
non vtetetur veste mulIebri. ¶ Quod ad Histo
hoc allegari potest: q̄ nullus debet alte ria
rius officium vsurpare: quia scz inter coniuges viri
non debēt muliebria officia facere: nec taliter effemi
nari aut emolliri/ q̄ se velint in rebus femineis occu
pare: iuxta illud Gen. Si te maritum et viruz habere
contigerit/ cogita. Mulier nunq̄ in tantam vesaniā
debet irrumpere/ vt viro contēpto nitatur exteriora
negocia pertractare: quinimmo femine in domesti
cis muliebribus: viri vero in arduis et virilibus debēt
se iugiter exercere. Quod tamen est contra viros effe
minatos/ et contra feminas presumptuosas: que vestē
virilem nituntur induere: inquantum omnia nego
cia et regimen etiam domus/ et alia que viros concer
nunt/ volunt viris postpositis ordinare. Unī puerbiū G
gallicū est de talibus dominabus/ q̄ ipse portāt bra
chas domus. Itaqꝫ de talibus dn̄abus que viros re
gūt/ et viroꝝ negocia facere volūt: pōt dici illud Hiere.
Faciet dn̄s nouū sup terrā: femina circūdabit viruz: Hiere. 31. d.
ꝯtra illud Apl'i: Mulierē docere in eccl'ia nō pmitto: 1. Tim. 2. d.
nec dn̄ari in virū. Et merito: qui femina non debet esse
viri dn̄a/ sz ancilla. In cuius signū mulieres ꝯside si
gnū pedis sup caput p ornatu portāt: qd̄ etiā et p̄cio
sis lapidib9 ornāt. Hoc aūt faciūt/ vt esse subiectas/ et
sub virorūz pedib9 se ostendāt: iuxta illud: Sub viri
ptāte eris: et ipse dn̄abit tui. Uerba sunt dei ad mulie Gen. 3. c
rem. ¶ Uel dic q̄ illud spūalr ptinet ad p̄latos: qui viri Aliter
noīe ꝯtinent: qui scz multi sūt ita hebetes et effeminati
q̄ a feminab9. i. a suis subditis se pmittūt gubernari
et regi. Ecōtra multe femine. i. multi subditi tātis sup
bijs induunt/ q̄ viros suos. i. p̄latos gubernare nitūt
et sic viri femineis/ femine vero viroꝝ vestib9 induunt. Unī Esa. 3. c
dicit, Mulieres dn̄ate sūt eis. ¶ Si hō p viā incedēs Eo. c. a.

auiculam super pullos inueniret cubantem/non de-
bebat vtrūq̄ simul capere: sed matrem captis filijs de-
Allegoria. bebat liberam permittere. ¶ Istud exponunt docto-
res sic: Aiunt em̄ q̄ mater ista significat literam sacre
scripture: que in multis passibus habet sub se occul-
tos pullos/idest sensus & intellectus spirituales abs-
conditos. Igitur nos de matre ista/idest de historia
B vel litera nō debemus curare: sed pullos qui subtus
latitant/idest intelligentias spirituales debem⁹ assu
mere et tenere: quia scilicet non est magna vis de li-
terali historia/dum tamē habeatur spiritualis intel-
ligentia. Aliqui autem literam sectant: & sic filios di/
Roma. mittere/& matrem retinere conant: contra illud apli.
7.b. Non ambulemus in vetustate litere/sed in nouitate
Aliter spūs. ¶ Uel istud pōt allegari contra duros & crude
les: qui non solum seuiūt in psonis/sed etiam in reb⁹
Sufficere debet eis si pullos nostros/idest bona pos
sent habere: & sic matrem/idest personam liberam de
berent dimittere/& eam captis huiōi filijs nō curare.
Cuius tamen contrarium multi faciunt: qui scilz et
bona rapiunt/& personas premunt vel affligunt. Uñ
Job. Job: Nudos dimittunt homines vestimenta tollen
24.b. tes. Sequitur: De ciuitatibus fecerūt viros gemere:
Tropologia & anima vulneratoꝝ clamauit: & deus abire inultum
non patitur. ¶ Uel sm̄ aliquos dic q̄ mater ista est
carnalis cōcupiscentia: pulli eius sunt carnalis affe-
ctus & actus. Illa ergo est que omnino teneri & eradi
cari non pōt. Uerūtamē pulli eius/scz mali affectus
& consensus tenendi sunt & reprimendi: et ne ad effe-
ctum veniant compescendi. Ista em̄ est auicula/que
in nido carnis nostre cubat. Ista est que abrae sacrifi
cium sedat: & q̄ oculos tobie excecat & offuscat. Istaz
necesse est q̄ non pmittamus in carne nostra viuere:
sufficit tamen q̄ pullos eius possimus per temperā-
tiam retinere. Ad hoc videtur facere illud Leuit. q̄
mater & filius non debebant in die eadem immolari
idest q̄ cōcupiscentia carnis & ipsius mali actus/nō
A possunt simul per hominē eneruari. Hic ponit illud:
Leuit. Non arabis in boue & asino. Item: Non indueris ve
19.d. stimento lino lanaq̄ contexto: sed de hoc habet sup.
Eodem ¶ Hic dicitur/q̄ si quis oppresserit puellam & clama
ca.d. uerit: dato q̄ non audita fuerit ipsa/nullatenus pu/
nietur. Si vero non clamauerit/dato q̄ audita nō fue-
Moralitas. rit: tunc cum suo oppressore occidetur. ¶ Dic q̄ cla-
mor est confessio: que quādoq̄ non auditur/quando
constat in sola cordis contritione: quādo autem au-
ditur/constat in verborum platione. Istud est ergo
verum/q̄ quandocūq̄ diabolus aliquā puellā/idest
aliquā personam per peccatum opprimit: tunc vere si
per confessionem clamauerit: dato q̄ sacerdotem ali-
quem qui eam audiret non inuenerit: mortem perpe
tuam non incurrit. Sufficit em̄ anime peccatrici cla-
mor cordis/si non sit sacerdos qui audiat verbū oris
Psal. Psal. Clamauerunt ad dominum cum tribularent:
106.a. & de necessitatibus eorum eripuit eos. Uerūtamen si
sit peccato oppressa/& non clamauerit: nec vocem cor
dis aut oris contra diabolum oppressorem emiserit:
tunc vna cū dicto suo oppressore in eternū peribit &c.
Aliter ¶ Uel dic q̄ clamor orationem significat. Quotiēs
ergo diabolus/caro vel mundus per tentationes vel
tribulationem nos nititur opprimere/& per malum
consensum corrumpere: totiens debemus ad deum
per orationem clamare. Et tunc si deuote clamaueri-
mus/& dei auxilium implorauerim⁹: dato q̄ nos nō
exaudiat/& in peccatum labi/et a diabolo corrumpi
permittat: punitionem tamen seu damnationē non
incurrimus: quia scz quod in nobis erat fecimus: sed
qui nos exaudiret non inuenimus. Sepe em̄ occulta
dei dispensatione agitur/q̄ hō clamans & repugnās B
in peccatum collabi permittatur: vt dum fragilitatē
suam experimento discat/humilior habeatur. Unde
aplūs: Cū esset filius dei/didicit ex his que passus est
obedientiam. Ac si diceret: q̄ filius dei/idest iustus & Hebre.
predestinatus quandoq̄ tentationem vel peccatum 5.c.
patitur/vt humilis & obediēs effici mereatur.

¶ Capitulum vicesimumtertium Textus
Non intrabit eunuchus attritis vel ampu
tatis testiculis. Moralitatum. Cap. X

In isto .xxiij. capitulo ponūtur quatuor gene-
ra psonarū: quib⁹ ingressus in ecclesiā dei vel Historia
pperuo vel ad tps negabat. Primi sunt qui
in rebus generatiuis erāt vel attriti vel trū-
cati: seu eunuchus vel conscisus. Secūdi erāt illi q̄
defectum natalium patiebantur: scz manseres: spurij
& alij de illegitimo matrimonio procreati. Tertij erāt
amonites: qui interpretantur populus turbidus qui
scz de stirpe amon filij loth fuit genit⁹. Et moabites:
qui interpretantur populus merens: qui scz de genere
moab alterius filij loth fuit natus. Isti enim duo po
puli filijs israel de egypto venientibus et fame et siti
pereuntibus: vel occurrere: vel panē et aquam conce
dere noluerunt/sed potius ad maledicendum eis ba
laam excitauerūt. ¶ Dicamus ergo allegorice: quod
isti primi significant homines ignorantes & insciētifi-
cos: qui scilicet nesciunt alios predicando cōuertere
seu spiritualiter generare. Secundi significant simo-
niacos: quos nō legitimus vir ecclesie christus vel bo
nus prelat⁹ genuit vel pduxit: sed potius quos adul C
ter diabolus/carnis affect⁹ vel malus plantis illegiti
mus voluit introducere vel creare. Tertij sūt luxuriosi
qui turbidi sunt ppli: inquātuz res fedas & turbidas
solēt pre ceteris exercere. Quarti vero sūt auari: q̄ ppli
sunt merentes/inquātū p sollicitudinē & timorē semp
solēt in amaritudine cordis pre ceteris pctōib⁹ viue-
re & manere. Igit ista est veritas/q̄ ecclesiam dei/statuz
ecclasticū/officia & bñficia ecclie nō debēt hēre ista q̄-
tuor genera pctōꝝ: scz eunuchi/q̄ nō generāt p pdica-
tionē. Illegitime nati/scz simoniaci: q̄ adulterine p-
cedūt ad pmotionē. Amonites scz luxuriosi: q̄ sūt po
puli turbidi p carnis infectionē. Moabites populus
merens/scz auari: q̄ semp hñt sollicitudinē/merorē &
desolationē. Tales ergo nō debēt statū ecclie ingredi
nec ad beneficia ecclastica pmoueri. Psal. Quibus Psal.
iuraui in ira mea/si introibūt in requiem meā. Isti em̄ 94.b.
auari/scz filijs israel. i. pauperib⁹ in deserto huius mūdi
esurientib⁹: cū pane & aqua. i. cū elemosynis nō occur
rūt: sz potius balaam malū pphetam & ariolū. i. aduo
catos & ballinos ꝯtra eos/& ad eoꝝ exheredationē p
uocāt & inducūt. Cōtra quos dicit: Qui habitatis ter-
ram austri/occurrite cū panib⁹ fugienti. ¶ Moyses Esa. 21.
precepit pplo isrl/q̄ ipse nō abominet egyptiū/in qua d.
fuit aduena vel colon⁹: nec etiā idumeū: q̄ de Esau fra Eodem
tre Jacob fuit nat⁹/qui inqt ipse ē frater tu⁹. Alios vero cap.b.
pplos/scz moabites & amonites pcepit abominari: & D
nullū fedus voluit cū eis iniri. ¶ Per filios isrl q̄ de Tropo
seruitute ad libertatē venerāt/itelligo eos q̄ de paupta logia
te ad diuitias ascēdūt. Per egyptios vero itelligo eos
q̄ ipsos dū erāt paupes aliquotiēs nutrierūt. Per idu
meū vero frēz suū/itelligo eos q̄ de eoꝝ ppa parētela ad
paupertatem

paupertate venerunt. Igitur o tu popule israel/idest
populus diuitum: qui de seruitute miserie ad statum
prosperitatis venisti: caue ne abomineris egyptium
id est illum rusticum apud quem aduena aliquando fui
sti: ⁊ a quo nutritus ⁊ beneficiatus dum eras pauper/
aliquotiens extitisti: sed potius ipsum recognoscere et
diligere debes: ⁊ ne habeas verecundiam: quia pau-
perem habuisti: sed potius reputa tibi ad gloriam quod
pauperem habes consanguineum: ⁊ noli eum contem
nere vel fugere: quia nunc sit pauperior quam prius eum
vidisti. Cuius tamen sepe fit contrarium: quia multi
sunt qui dum ad prosperitatem veniunt/nunquam amplius
aliquem pauperem parentem videre volunt: ⁊ illos apud
quos aliquando egeni fuerant/vilipendunt. Unde dicit
Prou. 19.a. fratres pauperis hominis oderunt eum. ¶ Uel dic quod fi-
lij israel sunt religiosi. Idumei vero ⁊ egyptij sunt secu
Aliter lares ⁊ laici: qui scilicet ab ipsis non debent abomina-
ri: sed potius in charitate ⁊ beniuolentia supportari.
Roma. Unde apostolus. Infirmum in fide suscipite. Amonites vero
14.a. ⁊ moabitos/peccatores ⁊ heretici dicunt: ⁊ debent per-
petuo detestari: nec eorum consortium aliquo modo
E debet frequentari. ¶ Cum quis nocturno pollueba-
Eo.c.b. somno/vel aliquam immundiciam contrahebat: statim
extra castra exire debebat: ⁊ in vespere lotus aqua ite
rum redibat: sicut hic ⁊ supra in multis locis ⁊ passibus
Mora continetur. ¶ Sic etiam statim quando quis aliquo
litas peccato mortali polluitur/castra paradisi exire per con-
syderationem tenetur: quia statim debet se immundus
reputare/⁊ a cohabitatione sanctorum indignum se
esse iudicare/⁊ a tabernaculis paradisi dignum expel
li ⁊ eijci cogitare: quousque scilicet aqua compunctionis ⁊
confessionis sit lotus: ⁊ quousque in ipso vespere venit
idest quousque ardor concupiscentie sit in eo diminu-
tus: tunc enim potest castra mundatus intrare/⁊ de in-
Psal. gressu paradisi sperare. Psal. Ingredere in requiem
114.b. tuam: quia dominus benefecit tibi. ¶ Hic precipit
Eo.c.b. quod filij israel cum essent in castris deberent habere lo-
Histo- cum deputatum ad requisita nature/scilicet ad purgan-
ria dum ventres. Uerumtamen semper vnum paxillum de
bebant in balteo portare: quo debebant terram fo-
dere/⁊ stercus quod egesserant operire: ne forte pos-
set dominum/qui castra israelis circuibat/feditas of
Mora fendere ⁊ grauare. ¶ Si vero loquendo moraliter: homo
litas peccator debet extra castra/idest extra communionem
sanctorum se reputans: certo loco vel coram sacerdo-
te feditatem suorum viciorum per confessionem ege-
rere: ⁊ paxillo acute compunctionis terram humili-
tatis fodere/⁊ terrenitatem vilitatis proprie cogitare:
⁊ sic per satisfactionem immundiciam viciorum debet
F a dei oculis/qui castra cordis nostri circuit ⁊ consy-
derat contegere et ea a punitione sue iustitie celare.
Tunc enim feditas peccatorum nostrorum a dei conspe
ctu tegitur quando quod per confessionem egestum est:
per terram/idest per mortis memoriam vel per satis-
factiuam penitentiam operitur. Terra enim est subiacens
humilitas vel penitentie grauitas/vel nostra consy-
derata terrestreitas: que scilicet omnia dei oculis de
nostris peccatis satisfaciunt: ⁊ ipsam ne amplius vi-
Psal. deantur/sepeliunt atque tegunt. Psal. Beati quorum
31.a. remisse sunt iniquitates: ⁊ quorum ⁊c. Et sic exponit
eo.ca.c. Stephanus de longotono in sua postilla ¶ Item adhi-
Histo- betur mandatum/vbi dicitur sic: Non tradas seruum
ria domino suo qui ad te confugit: sed habitabit tecum
⁊ in vna vrbium tuarum requiescet: nec contristes eum
Nec offeres mercedem prostibuli/nec precium canis

in domo dei tui. Uineam proximi tui ingressus/tolle
de vuis quantum tibi placuerit: foras autem portare
non licebit. Segetem etiam amici tui si intraueris/
manu etiam potes terere ⁊ comedere: falce autem non
poteris aliquid discerpere vel auferre. ¶ Ista possunt Mora-
applicari ad multa: scilicet quod cum quis seruus diaboli vel litas
mundi/scilicet secularis vel infidelis/ad religiosum
vel fidelem/ad fidem vel religionem confugerit: vtpo-
te quia relicta gentilitate fidelis/vel relicto mundo
religiosus factus fuerit: procul dubio talis sic nouiter
conuersus aut fugiens/non est exasperandus/nec scan-
dalis aut iniurijs molestandus: vel per turbationem
vel scandalum iterum ad manus domini sui mundi
vel diaboli reducendus: sed potius supportandus est
in vna vrbium nostrarum/scilicet in ecclesia vel reli-
gione pacifice viuere permittendus. Cuius tamen con G
trarium multi faciunt austeri prelati in religione: qui
subditos suos compellunt per austeritatem suam ad pri
mos dominos suos/scilicet ad mundum vel diabolum
per apostasiam retroire. Quod etiam faciunt mali chri
stiani: quia scilicet per sua mala exempla et scandala
quandoque faciunt nouiter conuersos ad fidem/iterum
ad vsum gentilitatis redire. Cum tamen dicit dominus:
Quod si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis Matt.
qui in me credunt: expedit ei quod suspendatur mola asi 18.a.
naria in collo eius ⁊c. Quantum ad illud preceptum
de mercede meretricis/vel de precio canis non offe-
rendo: potest dici quod in hoc videtur dominus dona
iniquorum penitus reprobare. Canis enim rapinam si
gnificat: meretrix vero luxuriam designat. Ne igitur ma
la mulier posset dicere se velle meretricari/vt de lucro
oblationem faciat: ⁊ ne dicat homo se velle recipere/
vt exinde deum honoret/vel pauperes enutriat: repro
bat dominus vtrumque/scilicet mercedem meretricis/et
precium rapacitatis vel canis. Acsi diceret: quod sibi non
erat accepta elemosyna vel oblatio que fiebat lucro
vel conuiuio. Non enim sunt facienda mala vt inde ve-
niant bona. Sequitur: Dona iniquorum non probat Eccl.
altissimus. De vinea vero intus comedenda ⁊ non ex- 34.c.
tra portanda/potest dici quod vinea fratris nostri christi
est sacra scriptura: de cuius vuis/idest de cuius sen-
tentijs ⁊ doctrinis licitum est cuilibet se satiare ⁊ de-
lectari. Uerumtamen non extra portare: hoc est dictu:
istas vuas diuinarum scripturarum ad exteriora mun H
di negocia applicare nulli est licitum vel concessum.
Non vult enim dominus/quod illa que ad salutem anima-
rum ordinantur/in secularium negociorum vsibus
expendantur: vel ob mundi vanitatem studeantur vel
addiscantur: quod est contra illos qui in mundanis
cantilenis ⁊ alijs dictaminibus vtuntur sacris verbis
Contra illos etiam qui ad mundi laudem ⁊ temporalem
vtilitatem theologiam predicant seu docent. ¶ De segete Eodem
vero vicini manu terenda/non falce truncanda: possumus cap.d.
dicere quod seges vicini est conditio vel conuersatio pro
ximi: quam tunc prelatis dicitur intrare/quando ipsam
incipit visitare/examinare/corrigere vel punire. Sed
reuera ipse non debet falcem dure ⁊ austere punitionis
statim apponere: immo per dulces monitiones ipse
debet manu terere vel fricare/quasi blandiendo ⁊ non
exacerbando primum castigare. Hoc autem intendo
in illis qui penitent: de quorum emendatione prelati
sperant: quia alias si esset obstinatus vel peruersus: posset
austere punire/⁊ falce iustitie segetes viciorum trun- Apoc.
care. Iuxta illud Apoc. Mitte falcem tuam ⁊ mete: 14.d.
quoniam maturauit messis.

¶ Capitulum vicesimumquartum textus Si acceperit homo vxorem: et habuerit eã Moralitatum. Capitulum. XI.

Hic ponitur/ꝙ si quis habeat vxorẽ ꝛc. que
ꝓpter aliquã feditatẽ oculis ipsius displi-
ceret: poterat libellũ repudij sibi dare: ꝛ ipã
viro alteri dimittere: ꝛ aliam loco eius pul
A chriorem accipere. Uerũtamen sic erat/ꝙ ipsam sic re
pudiatam/ꝛ sic corã dño vilem factã/nõ poterat am-
plius rehabere. Nec si vellet/atq eam recipe licebat:
Tropologia. nec sibi eam amplius copulare. ¶ Uxor feda est secu-
laris vita/vel etiã carnis cõcupiscentia. Uxor vero pul
chra est vita cõtemplatiua vel penitentia. Quia istud
est verũ ꝙ q uxor nostra prima/scʒ vita secularis vel
cõcupiscentia carnalis/multas ꝯtinet in se feditates
quapropter viris spũalibus displicet/ꝛ eoꝝ offendit
multipliciter voluntates. Istis ideo licitũ est talem
vxorẽ repudiare ꝛ dimittere: ꝛ ad pulchriorẽ vxorẽ/scʒ
ad vitã religiosã ꝛ ꝯtẽplatiuã euolare. Et Lya lippa
ꝛ fedosa omissa/ad rachelis cõnubia trãsmeare: ꝛ istã
fedam vxorẽ/scʒ carnis ꝯcupiscentiã ꝛ secularẽ vitã:
alijs viris/scʒ secularib9 dimittere ꝛ quitare. Uerũtñ
si sit sic ꝙ ipse postea peniteat: ꝛ ꝙ scđa vxor scʒ pnia
vel religio quã assumpsit/sibi displiceat: ꝛ ad primã
vxorem ꝛ vitã dimissam redire studeat/nõ poterit/q
nullus illi vite quã dimisit: ꝛ q corã deo ꝛ hoĩbus ap
paruit sibi feda/iterato cõiũgere se valebit: q scʒ hoĩ
Lu.9.g non licet retrocedere/nec ab assumpto arduo ꝓposito
Aliter retroire: q sicut dicit Lu. Nemo mittẽs manũ ad ara
trum ꝛ respiciẽs retro/aptus est regno dei. ¶ Uel dic
Eodem cap.a. ꝙ vxor feda est culpa: ꝛ pulchra est grã. Si igit ꝑ grã
culpam dimiseris/ipsam amplius recuperare non de
bes ꝛc. sicut sup. ¶ Dñs ꝑcepit ꝙ cũ qs vxorẽ accipie
Moralitas bat/nec ad preliũ non debebat: sed cũ vxore sua libere
quiescebat. ¶ Quod ad hoc põt allegari: ꝙ ille q nouã
B vxorem/scʒ grãm vel religionẽ accipit: a bello.i.a se-
Aliter cularĩũ negocioꝝ tumultu dʒ cessare: ꝛ quieti ꝯtẽpla
tionis vacare. ¶ Uel dic ecõtra: ꝙ illi qui vxores acci
Aliter piunt: ꝛ qui in carnis operibus se ingerũt: nunꝙ ad
2.Co.7.f. bellandũ cõtra vitia vtiles sunt. ¶ Uel dic ꝙ vxor est
mundi ꝓsperitas/vel etiã carnalis affectio ꝛc. Sicut
Eodem cap.b. dicit apls: Qui cũ vxore est/sollicitus est q sũt mũdi ꝛc.
¶ Item hic ponit vnũ aliud mandatũ ꝓhibitiuum/
Tropologia. vbi dicit: Non accipies loco pignoris inferiorẽ ꝛ su-
periorẽ molam: Illam enĩ suã apposuit tibi. ¶ Istud
cõiter exponit per doctores de timore ꝛ spe. Timor enĩ
ꝛ spes sũt due spũales mole. Timor mola inferior cõ-
siderans infernũ/que est pigra ꝛ imobilis. Spes vero
superior ꝯsyderãs paradisum: que est mobilis/leuis
ꝛ agilis. Inter istas enĩ molas mens nostra voluit ꝛ
molitur: ꝛ a furfure.i.a sup̃fluitate criminũ expurgat
Ista ergo duplex mola/scʒ spes ꝛ timor/non dʒ impi-
gnorari: nec ꝑ pctm̃ vsurario diabolo obligari: q scʒ
sine timore mens presumeret: ꝛ sine spe penitus despe
raret. Et sic dico ꝙ vtilis est timor qui tollit vitium
presumptionis: ꝛ vtilis est spes que tollit vitiũ despe
rationis. Predicatori ergo vel prelato videt ista scri
Judic.1.c. ptura dicere/ꝙ neutrã velit a peccatore tollere: sed po
C tius ꝙ vtrãq studeat in eo ꝯseruare. Unde dicit: Dedit
ei pater suus irriguum superius et irriguũ inferius.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ mola superior que tenet farinam ne sur-
sum euolet/significat timorẽ: qui tenet mentẽ ne volet
presumendo. Mola vero inferior que tenet farinã ne
inferius cadat/est spes que tenet mentẽ/ne in infernũ
corruat desperando. Neutra ergo istaꝝ molaꝝ est ab
homine tollenda/sed vtraq in quolibet cõseruanda:
cuius tamen ꝯtrariũ faciunt adulatores: qui auferũt
hominum molam timoris dum ꝓmittũt impunitatem
Et etiã quidã heretici desolatores: q tollunt ab hoĩe
molam spei/dum ꝑdicant salutis impossibilitatem:
quales etiã fuerũt nouatiani: qui dicebãt impossibi-
le esse lapsum post baptismũ ꝑ penitentiã ad eandem Aliter
grãm resurgere. ¶ Uel dic ꝙ mola superior est nouũ
testm̃/inferior antiquũ: cuius scʒ vtrũq est necessariũ Eodem
ꝛ neutrũ ꝑ se sufficiens ꝛ firmũ. ¶ Precepit dñs ꝙ cũ cap.b.
quis pignus pauperis habebat accipere/domũ eius
non debebat intrare: sed qđ sibi offerret pignus/debe Moralitas
bat expectare. ¶ Istud inueni sic expositũ: q scʒ ꝑ pi-
gnus ꝯfessoꝝ ꝯfessio intelligit delictoꝝ: quã cũ sacer
dos vult accipere/non debet peccatori violentiã face
re: sed potius ꝙ voluntarie pignus offerat expectare:
domũ ꝯscientie sue non dʒ intrare/de peccatis nimis
profunde inquirendo: nec circũstantias ignotas in-
uestigare: ne scʒ ipm̃ ad similia moueat peccata q nõ
nouerat ꝑscrutando. Melius ergo est ꝙ illud qđ qs
nobis offert expectemus/ꝙ ꝙ nimis ꝓfunde indage Prou.24.b.
mus. Unde dicit: Nõ queras iniquitatẽ in domo iusti. D
Multa alia ponuntur hic: ſʒ vide ca Leui.xx. ꝛ alibi
supra tacta ꝛc

¶ Capitulum vicesimumquintum textus. Si fuerit causa inter aliquos et interpellauerit iudices. Moralitatũ. Capitulũ. XII. Eodem cap.b.

Cum aliqs sine liberis decedebat: frater ipsi9
debebat vxorẽ eius accipere: ꝛ semẽ fratris Historia
sui mortui suscitare. Uxor enĩ ipsa qđ gene-
rabat: non sibi/sed mortuo fratri suo attri-
buebatur: ipsiusq adoptatiuus filius dicebat/qui in
hereditate ipsius succedebat. Si vero ipse frater nole-
bat vxorem fratris sui accipe/vel semẽ ipsius suscita-
re: tunc ipsa mulier calciamẽta ipsius debebat solue-
re/ꝛ in faciem eius spuere: ꝛ sic licebat ipsi ad viri al- Allegoria
terius copulã euolare. ¶ Dic si vis allegorice: ꝙ iste
vir primus est prelatus. Uxor eius est prelatio: semen
eius sunt subditi: fratres eius sunt boni frẽs ꝛ socij.
Ista ergo est veritas: ꝙ qñ aliqs vir/idest aliqs pre-
latus vel beneficiatus morit: tũc necesse est ꝙ vxor ei9
viduata/ecclĩa vel prelatio fratri vel ꝓpinquo ipsi9/
idest alicui qui sit de gremio ꝛ ꝯfraternitate ipsius/
ipsi adiungat: ꝛ ꝙ non extraneus/sed magis compa
triota/cõfrater/cõcanonicus vel vicin9 ad istius vxo
ris regimen ꝛ cõnubium assumat: a quo scʒ semẽ fra-
tris.i.subditi ꝛ defuncti: qui cum mortuo cõmortui
erant/in fide ꝛ moribus suscitent. Quia scʒ sicut dicit Prou.18.c.
in Prouer. frater qui adiuuat a fratre/quasi ciuitas E
firma. Nunꝙ enĩ debet extraneus ad aliquã ecclĩam
promoueri: vbi tamen in gremio ꝛ ꝯfraternitate colle
gij possit aliqs idoneus reperiri. Si vero frater hmõi/
videlicet bonus subditus/noluerit vxorẽ ducere/nec
ad prelaturam ꝓmoueri: si forte non possit tũc ibidẽ
aliquis idoneus reperiri: tunc alius remotior pote-
rit eligi ꝛ assumi. Uerũtamen ipsa mulier/idest eccle-
sia: talem se refutantẽ merito debet cõtemnere ꝛ con-
spuere: ꝛ eum calciamento priuilegioꝝ nudare: qui Aliter
scʒ semen fratris/idest subditos defuncti prelati no-
luerit suscitare. ¶ Uel dic ꝙ vir mortuus est malus ꝑ
latus: frater eius viuus est bonus et gnarus: qui vi-
dens fratrem suum/idest prelatum esse mortuũ/idest
insciũ ꝛ ignarum: ꝛ ꝓpter defectum generationis
idest

i.ꝑdicationis semine denudatū: debet vxorē eius/ id ē
ecclesiā/parochiam vel diocesim ipi⁹ ibidē predicādo
accipere/⁊ negociū ꝓ suo fratre sumere: ⁊ semē filiorū
nouorū ipsi fratri suo mortuo spūaliter generare. Nō
si facere noluerit: calciamenta bonorū tēpaliū/⁊ subuē
tionē elemosynarū iuste poterit ipsa vxor tali fratri vel
ꝓximo.i.tali doctori vel predicatori subtrahere: ⁊ in
ipius faciē cōspuere.i.ipsū publice poterit increpare.
Allego- ¶ Uel dic ꝙ prim⁹ vir est moyses: qui de vxore/seu sy-
ria. nagoga/seu lege antiqua: liberos/id est homines in
grā constitutos generare nō potuit: immo sine tali se
heb.7.c mine discessit: qr sicut dicit Apls. Nihil ad perfectū
adduxit lex. Quapropter frater e⁹ christ⁹ vxorē ei⁹ scz
synagogā seu antiquā legē duxit/tenuit/tradidit/ex-
mat.5.b posuit ⁊ accepit: dicēs illud euāge. Nō veni soluere le
f gē/sed adimplere. Et istā vxorē antiquā i nouā nuptā
suā/id est in ecclesiā cōmutauit: ⁊ sic fratri suo moysi
semē.i.filios suscitauit: ꝗ͂ptū mltos filios israel filios
gratie cōformauit: ⁊ fideles ⁊ catholicos eē fecit. Uñ
mat.3.b dicit. Potēs est eñ deus de lapidibus suscitare filios
Aliter abrahe ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ christ⁹ fuit prim⁹ vir/ꝗ sine libe-
ris.i.fidelib⁹ dicit̄ discessisse eo ꝙ paucos fideles legi
tur dū viueret cōuertisse. Sz reuera fratres eius apli ⁊
ꝑdicatores vxorē eius/id est ecclesiā ⁊ ei⁹ regimē acce-
perūt: ⁊ ipi fratri suo mortuo/id est christo/plurimos
genuerūt: illos scz quos ad fidē ⁊ ad iustitiā cōuerte
Eo.c.a. runt. ¶ In isto capitulo ꝑcepit dñs/ꝙ os bouis tritu
rātis in area messis alicui⁹ nō debebat alligari: Non
alligabis inꝗt os bouis triturātis in area. Uñ videt̄
ex scriptura supponere: ꝙ in illis partib⁹ nō cū flagel
Mora- lis: sz cū aīalib⁹ segetes triturabāt. ¶ Ista vī apls de
litas. predicatoribus exponere: qui scz est quasi bos in area
dñi pro segete fidelium trituranda: ⁊ verbis ⁊ increpa
tionibus corrigenda: ⁊ a paleis/id est a vitiis segregā
da: quia reuera talis non debet os alligatum habere:
ne aliquid comedat. Sed potius licitum est ⁊ iustum
vt os liberum habeat: id est vt ab illis quibus predi-
cat: victum ⁊ stipendia vite (teste paulo apostolo) su-
1.tim.5.c mat: qui dicit. Dignus est operari⁹ mercede sua. Nul
1.co.9.a lus tenetur propriis stipēdiis militare. Et. Qui seruit
Ibid.b altari/debet viuere de altari. Et. Non magnum est/si
Ibidē. is qui spiritualia seminat: temporalia ⁊ necessaria si-
Aliter. bi metat. ¶ Uel istud potest generaliter allegari de
G quolibet seruitore vel operario: cui scilicet est in neces
eo.ca.a. sariis prouidendum/⁊ in rationabilibus stipendiis
conpensandum. ¶ Hic etiam ponitur: qđ cum quis
per iudicem ad verbera condemnandus erat: nume-
• rus plagarum ad quadragenarium numerum attin-
gere non debebat. De quo etiam dicit apostolus: qđ
2.co.11.c quinquies quadragenas plagas/ vna tamen minus
acceperat: quia scilicet quod vna de quadraginta so-
la deficeret/sufficiebat. Quod allegari potest qđ nun-
ꝗ͂ est crudeliter contra hominem procedendum: sed
quod semper considerāda est natura/⁊ ei compati-
endum.

¶ Capitulum vicesimumoctauum Textus
Si autem audieris vocem domini dei tui.
Moralitatum Capitulum.XIII

Hysto- Hic consequenter ponitur de altari de lapidi
ria bus informibus edificando: de hoc vide in
Jos.8.f libris Josue. Item de benedictionibus et
maledictionibus imprecandis. Circa hoc
aduerte/quod hic imprecantur alique benedictiones
legem seruantibus ⁊ alique maledictiones legem nō
seruantibus. Item sciendum qđ alique tribus israel
reputabant̄ ignobiles: qr descenderant de ancillis ⁊c.
Uerumtñ (vt ponit Comestor) ⁊ ruben ⁊ zabulon: ꝗ͂ꝗ͂
erāt de liberis vxoribus/etiam tñ qñꝗ inter ignobiles
habebant̄. Ruben aūt qr cubile patris fedauerat: ⁊ za
bulon qr vltim⁹ fuerat. Ista igit̄ fuit veritas/ꝙ tri
bus nobiliores constitute sunt super montē garizim/
quod interpretat̄ diuisio: vt factiones legis benedice
rēt: Ignobiles steterunt super montem ebal/ vt legis
trāsgressores maledicerēt. ¶ In quib⁹ moraliter nota Mora-
ri pōt/ꝙ nobilius officiū est bñdicere ꝗ͂ maledicere: ⁊ litas.
ꝙ viri spūales ⁊ nobiles ⁊ ꝑdicatores/⁊ qui sunt spiri H
tuales iudices magis studēt subditos suos ad obser-
uantiā diuine legis inducere ꝓmittēdo ⁊ alliciendo
amore ⁊ spe ꝑmii/ꝗ͂ cōminādo timore supplicii. Econ
tra vero ignobiles trib⁹/id est iudices tēpales magis
ad hoc nitunt̄ subditos compellere ⁊ a malo coercere
maledictione ꝗ͂ benedictione/ pena ꝗ͂ gratia/timore
ꝗ͂ amore. Boni ergo stāt in mōte garizim/ ꝗ interpre
tat̄ diuisio: quia scz isti a mundi tumultibus/vitiis et
concupiscentiis se diuidunt. Mali vero stant in mon
te ebal/qui interpretatur vorago: quia per auariciam
omnia vorant ⁊ consumunt: quia isti scilicet balliui ⁊
iudices seculares/qui alios compellunt ad bonum:
hoc solum faciunt ad deuorandum/⁊ ad emendas et
ad lucra temporalia emungendū. Unde. Deuorabūt deu.32.
eum morsu amarissimo. d.

¶ Ex caplō vicesimooctauo Textus. Per-
cutiat te dñs egestate: febri ⁊ frigore. Mora
litatum Capitulum.XIIII.

Inter malas imprecationes seu maledictio- Histo-
nes que filiis israel nisi legem seruauerint pro ria
mittuntur/dicitur sic. Percutiat te dominus
egestate/frigore/febri ⁊ ardore/corrupto aere ⁊
rubigine. Sit celum quod supra te est eneum: ⁊ terra
quam calcas ferrea. Det dominus terre tue imbrem
puluerem de celo: descendat super te cinis: tradat te
dominus corruentem ante hostes tuos. Per vnā viā
ingrediaris ad eos: ⁊ per septem fugias: omni tempo
re calumnias sustineas: nec habeas qui liberet te. Uxo B
rem accipias: ⁊ alius dormiat cum ea. Domum edifi-
ces ⁊ alius habitet in ea. Uineam plantes: ⁊ non vin-
demies eam: sementem multum iacies in terrā: ⁊ mo-
dicum congregabis. Oliuas habebis: ⁊ non vngeris
oleo. Aduena qui tecum versatur in terra: ascendet su
per te: ⁊ erit sublimior: tu autem descendes: ⁊ eris in-
ferior. Iste et multe alie maledictiones imprecantur
hic male seruantibus legem dei. ¶ Sic reuera hodie Tropo-
partim spiritualiter: partim literaliter intellecte: iste logia.
maledictiones imprecantur illis qui mandata domi
ni vilipendunt: quia pro certo sicut videmus: isti per-
cutiuntur egestate ⁊ fame auaritie: febre male concu-
piscentie: frigore indeuotiōis ⁊ desidie: ardore immū-
dicie ⁊ iracundie: rubigine inuidie: ⁊ ideo ipsum celū
ereū: ⁊ terrā ferreā ⁊ pluuiā puluereā habent: quia ce
lum efficitur eis ereum.i.durum: ⁊ nullius influentie
emissiuum: ⁊ terra etiam ipsis efficitur ferrea ⁊ inu-
tilis/sterilis atqꝫ sicca: Aer etiam efficit̄ puluereus.i.
siccus: turbineus ⁊ ventosus: ⁊ sic habent puluerem
pro pluuia: siccitatem pro humiditate: paupertatem
pro opulentia. Quia pro certo dum peccatores ab ob
seruantia legis ⁊ mandatorum se retrahunt omnia
bona temporalia eis deficiunt. Nec a celo influentia
nec ab aere pluuia: nec a terra fructuum copia sicut eē hier.3.a

fet necesse prouenuint. Unde Hier. Polluisti terrā in
fornicatōib⁹tuis. Ideo ꝓhibite sunt stelle pluuiaꝝ/
ꝛ serotin⁹ īber nō fuit: ꝛ sic sequit̄ ꝙ illi q̄ hn̄t oliuas/
nō vngunt̄ oleo: illi q̄ multū frumētū in terrā iaciūt/
B paꝝ recolligūt. Illi q̄ habēt vxores/vituperia īcurrūt
Sic etiā fit ꝙ tales a suis hostib⁹ ad literā suppeditā
tur: ꝛ ꝓpis depauperatis/aduene q̄ sunt cū eis/scʒ vsu-
rarij ꝛ extranei de bonis coꝝ ditant̄. Quia breuiter cō
cludēdo/pctā nostra causa sunt q̄re paup̄tates/lites/
guerras ꝛ vituperia incurrim⁹: ꝛ totū fit ꝓ eo/ꝙ diuīe
hier.5.f legis mādata nō custodim⁹. Hier. Iniq̄tates vestre de
clinauerūt hec: ꝛ pctā vestra ꝓhibuerūt bonū a vobis
Allegoria. q: inuēti sunt in populo meo impij. ¶ Ista p̄ñt mora
liter ꝛ allegorice allegari ꝯtra illos malos ecclesiasti
cos: q̄ cū sunt filij israel.i. dei ꝑ fidē ꝛ sciam clare vidē
tes/ꝛ hereditatē ecclie tanꝙ filij legitimi possidētes:
ipi tñ legē mādata dei nō custodiūt: q̄ꝓpt̄ mlta ma
la tp̄alia ꝛ spūalia incurrūt. Et īde est ꝙ isti hodie pa
tiunt̄ esuriē auaricie/febrē cōcupiscētie ꝛc. sicut supra.
Et iō fit ꝙ celū qd̄ sup ipos est/est ereū: id est sup̄iores
sui/scʒ p̄ncipes ꝛ p̄lati: sunt eis duri ꝛ crudeles: ꝛ cla-
morosi pariter ꝛ hugosi. Terra āt quā calcāt est ferrea
q: scʒ inferior ppl's q̄ per terrā intelligit̄/est eis dur⁹: in
deuot⁹: ferre⁹ ꝛ auster⁹: ꝛ qd̄ plus est: isti recipiūt pul-
uerē ꝑ pluuia.i. tp̄alia q̄ sunt hic puluis ān faciē vēti
recipiūt ꝑ celesti grā: terrena expectant vel acceptāt ꝑ
spūali influētia ꝛ ꝑ eterna glīa. Finalr̄ d̄ celo descēdet
sup eos cinis.i. inferni ardor ꝛ incēdiū. Ista ei ꝓbdo-
lor se hn̄t ꝑ ordinē q: scʒ legē dei nō custodim⁹. Ideo
C multa vitia incurrimus: crudeles ꝛ malos sup̄iores: ꝛ
rebelles inferiores inuenim⁹: ꝛ qd̄ deteri⁹ est: spūalia
cū terrenis/eternalia cū tp̄alibus cōmutamus. Ecce
igitur ꝙ iam ante hostes nostros.s. diabolū: carnē ꝛ
mundū: spūalr̄ corruimus: ꝛ q̄ꝙ per vnā viā.s. ꝑ grāꝫ
vel baptismū: vel per pn̄iam cōtra eos veniamus: ip-
sos tñ non vincimus: immo eos per septem vias.i. per
septem mortalia vitia fugientes: coram eis succumbi
mus ꝛ perimus: Ita quod iam de nobis potest dia-
bolo dici illud quod ponitur in capitulo precedenti.
Per viam vnam veniet contra te: ꝛ per septem fugi-
ent a facie tua. Et breuiter omni die patimur calumni
am: ꝛ a spiritualibus ꝛ temporalibus inimicis: ꝛ nul-
lus est qui liberet nos. Quia ad literam: domos no-
stras: vineas ꝛ armenta: ꝛ boues ꝛ asinos seculares ra
piunt: vxores nostras.i. ecclesiam ꝛ beneficia alieni.i.
ambitiosi ꝛ simoniaci auferunt a nobis: ꝛ cum eis dor
miunt: ꝛ aduene qui nobiscum conuersantur.i. laici
minoris status homines super caput nostrum ascen-
eze.23.e dunt: ꝛ nos sibi suoꝫ cāūt subnittunt: que oīa.s. pctā
Aliter nostra faciunt. Unde Ezechiel. Scelus tuum ꝛ forni-
cationes tue fecerunt tibi hoc. ¶ Uel dic alio modo
quod iam in ecclesia celum.i. deus noster est ereus.i.
durus ꝛ siccus per sue gratie subtractionem. Terra.i.
populi subditi: videntur ferrei: per obstinationem ꝛ
indeuotionem. Pluuia.i. doctrina videtur puluerea
ꝛ cinerea: per auaricie finalem intentionem. Scientie
enim ꝛ doctrine ecclesie que per pluuiam designantur
pulueree sunt: inquantum.s. ad aggregandum pulue
rem diuitiarum ordinantur: vt patet de scientijs ciui-
D libus ꝛ mundanis. Ita quod ecclesia iam potest dice
iob.7.d re illud Iob. Ecce nunc in puluere dormio. ¶ Uel eti
am per puluerem accipere possumus bona tempora-
lia: quia.s. ita est quod tota pluuia.i. tota consolatio
nostra est in puluere acquirendo/ꝛ terrenorum cine-
re colligendo. Esa. Serpenti puluis panis eius. Quid esa.65.d
plura? Iam videmus quod in ecclesia predicatores
multum semen bone doctrine seminant: paruꝫ tamen
de fructu salutis animarum reportant. Multas ha-
bet ecclesia oliuas ꝛ vineas.i. multos diuites pingues
qui tamen oleum elemosynarum/ꝛ vinum consolatio
num alijs non distillant. Unde Abacuk. Non erit ger aba.3.d
men in vineis. Mentietur opus oliue: ꝛ arua non af-
ferent cibum.

¶ Moralitatum libri Deuteronomij finis.

¶ Liber sextus moralitatum super Iosue.

¶ Capl'm scd'm Textus. Misit igitur Iosue filius Nun de sethim duos viros/exploratores. Moralitatum Capl'm.i.

Cum mortuo moy Historia.
se/Iosue factus princeps populi israeli
tici/populum per iordanem vellet tra-
ducere in terram promissionis: ꝛ ante
omnia proponeret ciuitatem hierico
destruere: misit illuc certos exploratores. Qui cū a re- E
ge ciuitatis q̄rerent̄ ad mortē: raab meretrix ipos in
domo recepit/ꝛ sub stipula lini ipos in solario abscō
dit: ꝛ sic inuestigātes illusit: ꝛ ipos fugisse dissimulās
ipos ꝑsequi ꝑsuasit. Quib⁹ factis exploratores mōta-
na ascēderūt: ꝛ ibi triduo steterūt: ꝛ tādē redeūtib⁹ alijs
ꝑsecutorib⁹ ꝛ nō inuenientib⁹ eos/ipi ad Iosue sine ꝑi-
culo redierūt. Uñ q: raab istos saluauerat/signū sibi
dederūt: ꝙ qñ caperet̄ ciuitas/funiculū coccineū in fe
nestra domus sue poneret: ꝛ secū familiā ꝛ amicos ag
gregaret/ꝛ sic se ꝛ suos a ꝑiculo liberaret. Quod vti-
ꝙ factū est. Quia sicut dicit̄. Cum caperetur ciuitas/ ios.6.d
viso fune ad fenestrā eius pendente/non fuit combu-
sta: sed ipa cum amicis fuit liberata: ꝛ ad dei populū
in perpetuum aggregata. ¶ Allegorice moyses signi Allegoria.
ficat legē/Iosue Iesum. Hierico q̄ interp̄tat̄ luna/si-
gnificat defectibilē mundū: exploratores ꝓdicatores
Iordanis baptismū. Terra ꝓmissionis paradisum.
Raab ꝟo meretrix est aīa vel gentilitas peccatrix: fu
nis ꝟo coccineus significat passionē christi/vel eius
sanguinē rubicundū. Dico ergo ꝙ moyse mortuo.i.
lege cessante. Iosue filius Nun.i. iesus filius dei p̄ris
regimen ppl'i israelitici.i. populi fidelium assumpsit.
Quē scʒ ꝑ fluuiū iordanis.i. ꝑ baptismū in terrā ꝓmis
sionis.i. in paradisuꝫ traducere destinauit. Uerū q: ꝓ
phana ciuitas Hierico.i. mūdus ꝛ maloꝝ hoīm ꝯge F
ries: isti fideli pplo dabat impedimētū: voluit ān oīa
ciuitatē istā tollere: cōgeriē maloꝝ destruere: ꝛ sic eos
q̄stū ad esse infidelitatis ꝛ pcti penit⁹ extirpare. Uñ in
Prouer. Uerte impios ꝛ nō erūt. Et iō exploratores isti
us ciuitatis.i. apl'os ꝛ p̄dicatores misit: quos raab ꝓu.12.a
meretrix.i. gentilitas per credulitatem ꝛ fidem susce-
pit: ꝛ eos.i. ipsorum doctrinam sub stipula lini.i. sub
cordis humilitate celauit: ꝛ tandem quia istos rece-
perat/ꝛ eis dederat funē rubeum.i. memoriaꝫ sangui-
nis ꝛ passionis christi in fenestra cordis sui suspen-
dens/se ꝛ suos ab eterne damnationis interitu libe- exo.12.d
rauit. Exodus. Non sinet percussorem ingredi viso sā
guine in superliminari domos ledere. Isti tres explo
ratores.i. sancti predicatores: a speculatoribus.i. a de

monibus

montibus ⁊ tyrannis liberati ⁊ saluati fuerūt: dū mon
tana .i. vite cōtēplatiue eminentiā ascēderūt: ⁊ dū ibi
per tres dies .i. p̄ tria religiōis vota cōtra triplicē mū
di ꝯcupiscentiā p̄māserūt: qr reuera p̄dicatoꝛ vel reli-
giosꝰ ab hostibꝰ: sp̄ualibꝰ eripit̄/cū p̄ maioꝛa religiōis
gē.19.d ad montē perfectiōis eleuat. Ideo dī̄ Gen. Nō ma
Tropo- neas in ol circa regione: s; in mōte saluū te fac. ¶ Uel
logia. dic moraliter / ꝙ dūm iesus saluatoꝛ noster ciuitatem
diaboli ⁊ congeriē vicioꝝ vult in nobis destruere: ⁊ p̄
iordanē .i. per fluuiū lachrimaꝝ nos ad terrā p̄missio
nis .i. ad contēplationē paradisi traducere: solet p̄iꝰ
exploratores suos .i. bonas īspirationes ad ciuitatē coꝛ
dis mittere. Hos ergo q̄si raab meretrix .i. voluntas
peccatrix recipit: ⁊ sub stipula lini .i. sub humilitate ⁊
G puritate custodit: ⁊ ad mōtana contēplatiōis trāsmit
tit: ⁊ ibi per tres dies /id est in fide/spe/ charitate ipsos
manere p̄cipit: satellites regis hierico/id est inorꝫma
los ⁊ tentationes qui istos bonos exploratores/id est
bonas affectiones ⁊ inspirationes occidere querunt/
cautela salubri deludit. Quapropter ista tandem ostē
so fune coccineo seu rubeo/id est recordatōe diuine paſ
sionis mysterio: seipsam a morte pene ⁊ culpe defen-
dit: ⁊ ciuitas hierico in qua ipsa manserat/id est vicio
rum congeries/dei virtute destruitur atq; perit. Unde
heb.11.f apostolus. Fide raab meretrix non perijt suscipiens ex
ploratores cum pace ⁊c.

¶ Capitulum tertiū Textus. Igitur Jo
sue de nocte consurgens mouit castra. Mo-
ralitatum Capitulum.II.

Histo- AD hoc quod filij israel terram promissionis
ria intrarent/iordanem fluuium necessario trā-
sire habuerunt: sed sic virtute diuina factum
est: quod dum sacerdotes qui portabant ar
cam federis/pedes suos merserūt in alueo: ipsa aqua
siccata est per transuersum: retrocesseruntq; aque supe
riores/⁊ a fluxu steterunt. Aque vero inferiores in ma
Tropo- re mortuum descenderunt. ¶ Fluuius iordanis qui in
logia. terpretatur riuus iudicij/significat religiōis vel ecclesie sta
tum: in quo q̄libet tenet̄ seip̄; tanq̄ in riuo purificare
⁊ tanq̄ in iudicio examinare/⁊ ad penitētiā cōdēnare.
1.cor.11. Ap̄s. Si nosmetip̄os dijudicaremꝰ/nō vtiq; iudicare
g. mur. Sic ergo fit ꝙ filij isr̄l/religiosi ⁊ clerici: q̄ dei pa
D tris sp̄uales sunt filij: q̄ in terrā p̄missionis/id est i pa
radisum trāsire volūt: ⁊ iō per iordanē religionis trā-
seunt: ⁊ per siccitatē penitentie/vestigia sacerdotū/id
est sanctoꝝ patrū/qui arcam fidei catholice detulerūt
sequentes/diuine prouidentie se cōmittunt. Sed pro
certo ista est veritas/ꝙ cū in isto flumine/id est eccle-
sia vel religione sint multe aque id est multe persone:
quia sicut dicitur in Apoca.xvij. aque multe sunt po
puli multi: quidam sc; superiores/id est boni ⁊ iusti: q̄
dā inferiores/id est mali: sic fit ꝙ superiores ⁊ iusti dū
in isto flumie/in fluxu sc; mortalis vite stāt: in seip̄is
retrocedūt ⁊ manēt: ⁊ fluxū maloꝝ suoꝝ appetituū co
hibent ⁊ refrenant: ⁊ sic in dulcedine deuotionis ⁊ gra
ps̄.113.a tie semper manent. Psal. Jordanis conuersus est re-
trorsum. Inferiores vero aque/id est mali ⁊ carnales/
religiosi ⁊ clerici: non solent stare/sed fluere: ⁊ fluxui
suorum desyderiorum non resistere/s; obedire: ⁊ ideo
ad mare mortuum/id est ad amaritudinem peccati ⁊
inferni solent descendere: ⁊ ibidem corde ⁊ corpore de
ez.47.b clinare. Unde Ezech. Aque iste que egrediuntur ad ri
uulos sabuli orientalis: ⁊ ascendunt ad plana deser-
Aliter ti: intrabunt mare. ¶ Uel dic quod iordanis signifi-
cat fluxibilitatē huiꝰ mortalis vite: vel etiā istū mūdū
in quo sunt duo genera aquaꝝ: sc; secularium populoꝝ:
quidam videlicet superiores boni. Alij inferiores car
nales ⁊ mali. Primi igitur sunt boni actiui: qui stant
⁊ in bono perseuerant: ⁊ gratie dulcedinem in se ser-
uant. Secundi sunt carnales ⁊ mali: qui ad mare pec- A
cati/⁊ tandē inferni defluunt ⁊ declinant. Sed pro cer
to sacerdotes virtute arce federis quā portant .i. san-
cti patres virtute sancte fidei ⁊ regule quā obseruant
necnō filij israel .i. boni religiosi ⁊ clerici: qui post eos
sub eadē professiōe perambulāt: inter istas duas aq̄s.
i. inter bonos ⁊ malos seculares mirabili distinctiōe
per siccitatē religionis vel penitentie seu etiā pauper-
tatis siccitatē transeunt: ⁊ pedes suaꝝ affectionum in
isto mundi flumine per aquā .i. malā cōplacentiā nō
immergūt: sed ad terrā p̄missionis .i. ad vitā sp̄ualem ex.14.c
⁊ eternā: sicco vestigio vltra protēdunt. Unde dicit̄.
Diuisa est aqua: ⁊ ingressi sunt filij israel per medium
sicci maris: erat q; aqua quasi murꝰ a dextris ⁊ a sini- Allego
stris. ¶ Uel dic ꝙ iordanis riuꝰ iudicij significat: ria.
vbi pro certo arca testamēti christus mirabilē diuisio
nē faciet ⁊ distinctionē inter aquas superiores ⁊ infe-
riores .i. inter bonos ⁊ malos: q: sc; alios faciet sursū
cū angelis in gloria stare: alios vero faciet in amari-
tudinē inferni descendere. Et bonos seruabit ne deflu
ant: malos vero cōpellet vt corruant. Unde tūc pote-
rit dn̄s dicere populo iusto ⁊ populo peccatori illud
Deute. Ip̄e ascendet sup̄ te: ⁊ erit superior: tu aūt de- deu.28.
scendes ⁊ eris inferior. ¶ Uel dic ꝙ iordanis signifi- c
cat baptismū: per quē; sc; necesse habent transire qui Aliter
terram paradisi cupiunt possidere. Sed vere de aq̄s
fluminis .i. de istis qui baptizant̄ in baptismi flumi-
ne: boni ⁊ electi: dulcedinē gratie custodiunt: reprobi B
vero in amaritudinē; peccati transeunt: ita quod illi
tanquam superiores stant in gratia: mali vero sicut in
feriores descendunt ad maris naufragia: hoc est mun
di delectabilia: ⁊ ad vitiorum flagitia: ⁊ finaliter ad
inferni amaritudinem ⁊ supplicia. Allega vt supra. Aliter
¶ Uel si vis dic quod dum sacerdotes id est viri eccle
siastici ⁊ p̄lati sub arca testamenti christo per deuotio
nem ⁊ orationem assistunt: populi subditorum aqua-
rum fluxus ⁊ seculi periculum non incurrunt. Sed
dum isti de fluuio exeūt: tunc aque iste ad cursū com-
munem ⁊ solitum reuertuntur: que per eorum penitē
tiam arcebantur. Multum enim proficit presentia
bonorum in statu periculi. Ipsorum enim meritis q̄si
ꝙ prohibentur aque tentationum ⁊ tribulationum:
qui si presentes non fuerint: statim fluent.

¶ Caplm̄ quartū Textus. Quibꝰ trāsgres-
sis: dixit dn̄s ad Josue. Elige duodecim vi-
ros. Moralitatum Caplm̄.III.

Histo- FIlij israel transacto iordane ad terram pro-
ria. missionis procedentes: ruben/gad: ⁊ manaſ
ses sicut promiserant precesserunt: ipsi vero
filij israel duodecim lapides de medio aluei
per duodecim viros singularum tribuum sustulerūt:
⁊ in loco castrorum deposuerunt: ⁊ ibi in signū siccati
iordanis ⁊ facti miraculi constituerunt: ⁊ alios duo-
decim lapides loco istorum in loco vbi sacerdotes cū
arca steterant: transeunte populo ad perpetuam rei
memoriam posuerunt. Tandē; vero sicut hic dicitur
capitulo sequenti: lapideis cultris circumcisi fuerunt C
⁊ pascha celebrauerunt. Omnes enim qui in deserto
nati fuerant: incircumcisi erant: ⁊ propter hoc ante ter

re promissionis obtentu/ et post iordanis transitu a lo
Allegoria. sue circuncisi fuerunt. ¶ Ista ponuntur a sanctis doctoribus
allegorice sic. Ruben qui interpretatur videns filium: Gad qui
interpretatur accinctus. Manasses qui interpretatur oblivio
significant patres sanctos novi testamenti et veteris: qui scilicet viderunt filium dei per fidem et contemplationem: accincti fuerunt per
obedientiam et boni operis executionem: obliti scilicet mundi
ps. 44. c per temporalium contemptum et abdicationem. Ps. Obliviscere
populum tuum et domum patris tui. Isti sunt igitur qui armati
virtutibus filios israel. i. fideles christianos ad terram
promissionis. i. ad celi gloriam precesserunt: et viam salutis aliis
nu. 32. c. ostenderunt. Unde isti sunt qui dixerunt. Nos etiam armati et
accincti pergemus ad bellum ante filios israel: donec introducamus eos in loca sua. Duodecim viri significant duodecim apostolos: duodecim vero lapides significant duodecim fidei articulos de alveo sacre scripture assumptos
qui pro tanto lapides dicuntur: quia ex ipsis tota fidei
machina fabricatur: et super ipsis structura virtutum omnium tanquam super fundamenta solida situatur. Unde
ista est civitas que habebat duodecim portas: que constant
ap. 21. d ex duodecim lapidibus preciosis: et nomina duodecim
apostolorum in eis scripta erant/ ut dicitur in Apoc. Lapides
alii duodecim loco istorum in fluvio repositi/ significant
D doctorum fidelium expositiones: et libros sacre scripture fluvio fidei additos et adiunctos. Dico igitur quod transacto
iordane. i. recepto baptismo: si terram promissionis. i. paradisum acquirere volumus: necesse est quod ruben/ gad et manasses. i. patres sanctos et bonos prelatos predecessores habeamus: et quod eorum exempla/ vitam et vestigia retineamus: nec
non quod duodecim lapides. i. duodecim fidei articulos
quos scilicet duodecim viri. duodecim apostoli de scripturarum
alveo extraxerunt/ fide et opere assumamus: et quod nosipsos cultris lapideis. i. duris penitentie operibus a vitiis circuncidamus: et oportet quod pascha eucharistie. i. corporis christi
assumptionem loco et tempore celebremus. Sic enim terram
deu. 4. c istam obtinere poterimus: et a iosue. i. a iesu salvatore
possessionem celestis glorie capere. Deuteron. Iordanem vos transibitis: et possidebitis terram egregiam.
Aliter ¶ Vel dic moraliter/ quod ad hoc quod homo ad terram promissionis. i. ad vitam spiritualem transacto
iordane. i. contempto seculo perveniat: necesse est quod
duodecim articulos fidei credat: et quod per continentiam carnem supercircuncidat: et pascha. i. sacramenta
altaris celebret et assumat.

¶ Capitulum quintum Textus. Postquam ergo audierunt omnes reges amorreorum. Moralitatum Capitulum. IIII.

Historia. De populo quomodo/ ubi de fructibus terre comederunt/ manna eisdem defecit etc. Vide supra Exod. xvi. ubi exposui. Et quod hic agitur de celebratione pasche/ vide supra Numer. ix. ubi de quadruplici pascha invenies. Hic habes quod cum iosue vidisset angelum evaginato gladio: ipsum esse angelum non recognovit statim: immo an noster/ an adversariorum esset/ primitus inquisivit. Qui statim se esse principem exercitus domini asseruit: et calciamenta de pedibus solvi
E Moralitas. iussit/ dicens. Solve (inquit) calciamenta de pedibus tuis: locus in quo stas/ sanctus est. ¶ Sic vere quando aliquis angelus
. i. aliqua affectio/ cogitatio vel inspiratio nobis de novo apparet: non statim debemus sibi credere/ nec ipsam recipere: sed potius ipsam debemus examinare
et discutere: ne forte angelus sathan in angelum lucis
id est ne forte mala imaginatio in bonam se studuerit
transformare. Sibi igitur dicendum est an noster es
an adversariorum etc. Et si nobis innotuerit quod angelus domini fuerit/ et sancta cogitatio vel sanctum propositum:
sic statim debemus eis obedire: et calciamenta vitiorum
et carnalium affectionum a pedibus abdicare: unde dicitur 1. Io. 4 a.
Nolite credere omni spiritui: sed probate spiritus an ex deo
sint. ¶ Vel dic quod angelus est noster amicus: qui pro certo sta- Aliter
tim non est ad amicitiam recipiendus/ sed ante diligenter examinandus et probandus: et ne forte adversarius sub amici Ecc. 6. a
specie recipiatur/ ante diligenter est perscrutandus: unde dicitur. Si habes Eo. ca. c
amicum in tentatione/ posside eum: et non facile credas
tempus sibi. ¶ Hic ubi dicitur quod cum gustassent filii israel de
fructibus terre/ manna defecit: inveni notatum per magistrum stephanum de longotono: quod filii israel triplici cibo exo. 12. c
usi sunt: scilicet farina conspersa in exitu de egypto. Item exo. 16 a
manna de celo descendente. Item de fructibus terre Tropologia
promissionis in deserti termino: de quo hic. ¶ Sic vero boni generaliter utuntur triplici cibo scientie: et primo farina sublata de egypto: hoc est scientia philosophica/ que ab ipsis egyptiis. i. ab ipsis paganis philosophis est inventa: et de egypto. i. de mundo ad nos trans- f
lata. Manna in deserto: hoc est scientia theologica
que de celo fuit derivata et inspirata. Item fructu terre promissionis: hoc est scientia beatifica/ que scilicet
habetur in terra promissionis id est in paradiso. Isti
ergo sunt tres panes/ de quibus dicere possumus amico nostro christo illud Luce. Amice/ accommoda mi- Lu. 11. a
hi tres panes. Manna enim prout ait/ proprie sacram
scripturam significat: quia sicut ille cibus omnem saporem habebat: ut dicitur in libro Sapien. sic scriptura omnem virtutem contra peccatum continet atque servat. Unde si avarus es/ lege ibi. De substantia tua da
pauperibus. Si luxuriosus/ lege ibi. Sint lumbi vestri precincti. Si iracundus es/ lege ibi. Desine ab ira/
et dimitte furorem. Si mendax/ lege ibi. Noli mentiri
omne mendacium. Si superbus/ lege ibi. Quanto maior es/ humilia te in omnibus. Et sic de aliis: quia breviter illud manna in omnem saporem vertitur: inquantum in ipsa contra omnia peccata remedium invenitur. Unde dicitur Habens omnem virtutem et omnia
prospiciens. ¶ Vel dic quod isti tres cibi significant
penitentiam/ gratiam et gloriam. Penitentia enim est
sicut farina que aqua lachrimarum aspergitur: quando primum de egypto. i. de peccato exitur. Psalmista
Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Gratia vero est manna que de celo mittitur/ dum in hoc
deserto vivimus. Unde. Panem de celo prestitisti eis
etc. Gloria vero est fructus terre/ qui in terra promissionis. i. in paradiso gustatur et comeditur: de quo dicitur
Beatus qui manducat panem in regno celorum.

Sa. 16. c
pro. 3. b.
Lu. 12. e
ps. 36. b
eccl. 7. b
eccli. 3. c
Sa. 7. d
Aliter
ps. 41 a
sap. 16. c
lu. 14. c

¶ Capitulum sextum Textus. Hierico autem clausa erat timore filiorum israel. Moralitatum Capitulum. V.

Hystoria. Dominus volens civitatem hierico destruere: precepit iosue quod arca domini tolleretur: sacerdotibusque eam portantibus civitas septem diebus et voce submissa et tacite a populo circumiretur. In die vero septimo civitatem septem vicibus circumirent: et septem tubis fortiter clangerent: et alta voce omnes pariter ulularent: et promisit quod sic muri hiericho funditus corruerent: et civitatem delerent: et ipsam igne comburerent: et in cinerem commutarent. Precepit etiam dominus quod nullus aliquid de bonis civitatis sibi acciperet: sed potius omnia anathematizaret et respueret: sed aurum et argentum et ce

tum ⁊ ea illius ciuitatis in thesauros domini conse-
craret: que tamē prius igne detergeret ⁊ purgaret. Man-
dauit etiam qđ illa ciuitas amplius non reedificaretur
atqȝ maledictionem subiungens/nunciauit ꝙ si quis
eam reedificare presumeret/in primogenito suo fūda-
menta eius iaceret: ⁊ in nouissimo liberorum porte ip-
3.re.16.g. sius compleret. Quod ad literā factum est: quia dū
abiel ciuitatē istam reedificauit: fundamentū eius po-
nendo primogenitū suū perdidit: ⁊ dū valuam in por
Tropologia. tis poneret: nouissimū liberoꝝ amisit. ¶ Moraliter
hiericho que interpretatur luna: significat illā diaboli
ciuitatē: ⁊ ipsius habitaculū spirituale: quod sibi con
struit in consciencia peccatoꝝ: hoc est dictu: congeriē
b vitioꝝ: in qua scȝ diabolus ponit vitia sicut cines: po
nit malas excusationes sicut muros. Ponit malos
appetitus sensuū sicut portas: q̄ scilicet proprie hieri-
cho dicit: eo ꝙ ad modū lune eclipsim ⁊ defectū lumi
nis gratie sepe patitur: ⁊ eo ꝙ per ignorantiam mul-
totiens obscuratur. Unde dicitur. Ue ciuitati sangui
eze.24.g num olle: cuius rubigo in ea est. Ista est igitur nefanda
ciuitas: quam dominus mandat omnino destrui: et
quam non vult perpetuo reedificari. Et ideo ante om
nia necesse est: si ipsam volumus destruere: quod eam
per septem dies circumeamus: id est quod per iorda-
nem septem mortalium peccatorum/ ipsam conscien-
tie vel anime ciuitatem considerando secrete videa-
mus: ⁊ qđ in isto circuitu nostro arcam domini: id est
charitatem vel gratiā vel etiam spem venie deferamus
Unde Esaias Surge: circumi ciuitatem meretrix obli
esa.23.d uioni tradita. Quod cum factum fuerit: necesse est vt
septemplici tuba: id est septemplici gemitu pro ipsis
septem mortalibus peccatis personemus: ⁊ qđ tandē
per confessionem vocaliter vlulemus: ⁊ quod tandē
muris: id est omnibus excusationibus vitiorum cor-
ruentibus ⁊ cessantibus: ipsam ciuitatem impie vo-
luntatis per satisfactionē penitus destruamus: ⁊ igne
iob.42. penitentie comburamus: ⁊ in cineribus redigamus.
a. i. ꝙ nos conuertendos in cinerē cogitemus. Unde Job
A Ipse me reprehendo: ⁊ ago penitentiam in fauilla et
cinere. Et qđ etiam per recidiuum peccati ipsam nunq̄
amplius reparemus. Qui enim istā ciuitatē. i. ipsam vi-
tioꝝ congeriē in sepho recidiuādo reparat: graue sala
esa.25.a riū inde reportat: ꝙ videlicet primogenitū suū. i. cor-
Aliter pus: ⁊ vltimogenitū scilicet spiritū dānat. Unde Esa.
Nō sit vltra ciuitas: ⁊ in eternū nō reedificetur. ¶ Uel
dic ꝙ primogenitus est gratia baptismalis/vltimoge
nitus est vltimū remediū. i. penitētia: vtrumqȝ igitur hō
Aliter perdit: dū ciuitatē hiericho. i. vitioꝝ cōgeriē reedifica
re intendit. ¶ Uel dic ꝙ illius ciuitatis diabolice scȝ
cōgeries vitioꝝ vel cōuersationis mundane fundamē
tū est mala intentio: vel mali operis inceptio. Edifica
tio vero portaꝝ est operis cōsummatio. Cū igitur homo
habeat duos liberos: scȝ gratiā primogenitū: ⁊ peni-
tentiā vltimū: cōstat ꝙ gratia tunc amittitur: quando
ciuitas diaboli. i. cōgeries vitioꝝ concipitur: vltimoge-
Allegoria. nitus vero. i. penitētia tunc moritur: quando cū obstina
tione vitia cōsumuntur. ¶ Uel dic allegorice: qđ hieri-
cho est mundus: qui fluit ⁊ refluit sicut luna. Istum
igitur voluit dñs quantū ad malas suas cōditiones de
struere: ⁊ ideo populū cū arca. i. subditos ⁊ prelatos p̄-
cepit per considerationē circa ciuitatē istam ⁊ malas
cañ.3.a cōditiones ipsius circuire. Unde in Canti. Surgā ⁊ cir-
cuibo ciuitatē. Et tubicines etiam. i. predicatores et
sanctos ordinauit cōtra eam proclamare: quoruȝ cla-
mor: oratio ⁊ p̄dicatio muros. i. philosophos ⁊ mūdi

defensores facit quasi corruere: ⁊ eos conuertendo ca- B
dere: ⁊ sic facimus populos subditorum contra ciui-
tatem istam. i. contra mundum ⁊ mundi vitia preua-
lere. Ista igitur est ciuitas cuius bona non sunt con-
cupiscenda: nec a filijs israel. i. a viris ecclesiasticis et
christianis affectanda/sed potius anathematizanda
⁊ detestanda: nec etiam ipsa ciuitas id est ipsa munda ps̄.27.b
na vita: cum destructa est amplius reparanda. Psal-
mista. Destrues illos: ⁊ non edificabis eos. Qui eniȝ
ciuitatem hiericho id est secularem cultum in ecclesia
reedificat: primogenitum scilicet naturam: ⁊ nouissi-
mum liberorum suorum id est gratiaȝ perdit spiritua Eo.ca.c
liter ⁊ necat. ¶ Aduerte tamen qđ aurum ⁊ argentū:
ferrum ⁊ es: que inuenta sunt in ciuitate: non sunt re-
pudiata: sed in thesauris domini consecrata: quia sci
licet aurum philosophice sapientie: argentū eloquen
tie: ferrum ⁊ es ciuilis seu terrene scientie: non ex toto
repudiantur. Ueruntamen in thesauris domini con-
secrari iubentur: qđ fit quando iste scientie ad dei lau-
dem ⁊ gloriam ordinantur: ⁊ ad regimen eccl'ie vel ad
animarum salutem spiritualiter reducuntur: ⁊ qñ aua Ec.28.d
ritate ⁊ inani gloria/que talibus annexa est/igne spūs Aliter
sancti expiantur. Unde Eccl'iasti. Argentū tuū ⁊ auꝝ tuū
cōfla. De raab autē liberata vide supra. c. ij. ¶ Uel dic
qđ ciuitas huius mūdi totaliter corruet/qñ in septimo
die. i. in septima etate tubaꝝ angelicaꝝ sonitus inuale- Tropologia.
scit. ¶ Uel dic ꝙ dū tuba predicationis septemplicis. i.
cōtra septē vitia auditur: tūc hiericho. i. peccatori corruit
⁊ muri excusationis suoꝝ vitioꝝ soluuntur: ⁊ sic filij isra
el. i. bone affectiones ⁊ virtutes ingrediuntur: ⁊ aurū et
argentū. i. ipsius peccatoris sapientia ⁊ eloquentia a
dño cōsecrantur: ⁊ ad laudē fidei ordinantur: sicut appa-
ruit de Dionysio ⁊ alijs philosophis cōuersis: quorū C
sapientia ⁊ eloquētia proficit christianis: ideo de tali 1.cor.15.
tuba ⁊ talium conuersione dicit apl's. Canet enim tu- g.
ba/⁊ mortui resurgent incorrupti.

¶ Capitulum septimum Textus. Filij autem israel preuaricati sunt mandatum. Moralitatum Capitulum. VI.

Historia. Cum dominus precepisset ꝙ nullus de bonis
hiericho aliquid caperet: sed potius omnia
tanq̄ anathematizata ⁊ execrata refutaret:
achan quidam de filijs israel cupiditate du-
ctus/regulam auream ⁊ pallium coccineum retinuit
⁊ abscondit: propter quod peccatum populus israel
contra hay pugnaturus/succubuit: ⁊ fugiens retroces
sit: quapropter idem achan cum sortibus deprehēsus
fuisset: ex dei mandato lapidatus fuit: bona vero eius Moralitas
omnia vorax flamma consumpsit. ¶ Sic cum domi-
nus filijs israel id est religiosis ⁊ ecclesiasticis prohi-
buerit/ne bona hiericho id est mundi diuitias ⁊ vi-
tia concupiscant: sed potius quod ipsa tanquam in-
terdicta repudient et contemnant: semper tamen ibi
achan/qui interpretatur conuersio id est semper sunt
ibi aliqui impij et peruersi: qui scilicet auream regu-
lam id est mundi diuitias ⁊ possessionem per auari-
ciam furantur; et pallium mundane conuersationis
per luxuriam assequuntur: sicut ad literam patet de
proprietarijs religiosis ⁊ luxuriosis: qui scilicet auari
ciam ⁊ luxuriam suam abscondere conantur: cum ta- p.28.b.
men dicat scriptura. Qui abscondit scelera sua non di D
rigetur in terra. Sepe igitur fit quod propter peccatū
talium qui hodie contra mandatuȝ domini/mundi
bona ⁊ vitia retinent/⁊ auaricie et luxurie student: om

nes filij israel id est omnes ecclesiastici multa damna
sustinent. Et viri hay/id est seculares ꝯtra eos preua-
lent: quapropter pro certo isti in valle inferni lapida-
ri merent: ⁊ omnia bona eoꝝ.i.corpus et anima igne
eccl.7.c. perpetuo ꝯdemnant. Unde Eccli. Uindicta carnis
Aliter impij ignis ⁊ vermis. ¶ Uel dic ꝙ achan q̃ interpreta
tur tēptatio/est simoniac⁹ clericus vel religiosus: sicut
pu.15.d dicit in Prouerb. Conturbat domum suā qui sectat
auariciam. Iste enī quandoq̧ furatur/⁊ simoniace ⁊
occulte acquirit regulā auream/id est aliquā diuitē
abbatiam regularē: et palliū coccineū/id est aliquā
dignitatē episcopalē/archiepiscopalē vel ecclesiā: pro
qua tamē post mortem in valle inferni merito lapide
Aliter tur. ¶ Uel si vis allega illud: ꝙ peccatū vnius est quan-
doq̧ ruina multoꝝ: quia scʒ propter peccatū achan mul
ti de filijs israel ceciderūt.

¶ Capitulum octauū Textus: Dixit autē dominus ad Josue. Morali. Cap. VII.

Histo-ria. IOsue volens superare regē ciuitatis hay/⁊ ca-
pere ciuitatē: posuit certos milites in insidijs/
⁊ aggressus est ciuitatē. Cum aūt rex cum exer-
citu suo sibi obuiam occurrisset/dissimulauit
se fugere: ⁊ sic ipsum regem cum pplo suo longe ab
vrbe distraxit. Tandem vero clipeū erigens/signum
insidijs fecit: quibus ciuitatē intrātib⁹ ⁊ se inter regē
⁊ ciuitatem ponētibus/ipm cum suo pplo trucidaue
Allego-ria. runt. ¶ Hoc inueni allegorice sic expositum. Josue
q̃ interpretat saluator.i.christ⁹: a principio reges hay
i.principem mūdi diabolum debellare proposuit: ⁊ a
E principio cōtra eum milites in insidijs latētes posuit
i.prophetas cum suis occultis enigmatib⁹ ordinauit
Tandē vero carnem assumēdo/se infirmū ⁊ fugitiuū
dissimulauit: ⁊ se ab isto rege diabolo ⁊ membris eius
inuadi ⁊ crucifigi pmisit: sed tandē p resurrectionem
reuertens/⁊ fidei scutū erigens: suis fidelibus signum
fecit: ⁊ sic de isto rege diabolo triumphauit: ⁊ ciuitatē
suā/scʒ gentilitatē igne charitatis succēdit: ⁊ ipsā p
Allego-ria fidē spiritualiter occupauit. ¶ Uel dic qḋ iste rex si-
gnificat mūdi tyrānos q̃ nunc contra iosue.i. contra
christuʒ ⁊ bonoꝝ exercitū audacter progrediūt: quos
christus nunc fugere/⁊ petā eoꝝ dissimulare videtur:
⁊ ipse cū fidelium ⁊ bonoꝝ exercitus tūc ab eis supe-
ratur. Sed pro certo isti nō aduertūt de cauda.i.non
cogitant de insidijs q̃ latitāt post se/scʒ de morte/iudi
cio vel inferno: q: scʒ finaliter iosue.i.christus/scutuʒ
penitētie sue ꝯtra eos erigit: et dictas insidias q̃ pri⁹
latuerunt/in publicum venire facit: ⁊ ipse magno im
petu cōtra eos prosiliens tēporaliter ⁊ eternaliter eos
punit: ⁊ eorum ciuitatem/statum ⁊ magnificentiam
destruit ⁊ cōfundit. Uñ oīs cōtra tales vr̃ dicere illud
esa.42.c Esa. Silui/patiens fui: quasi parturiens loquar: dissi
Eo,ca.f pabo ⁊ absorbebo simul. ¶ Josue edificauit altare do
mino de lapidib⁹ impolitis: quos ferruʒ nō tetigit: et
super illud deuteronomiū legis scripsit/⁊ super illud
holocausta ⁊ pacifica immolauit: ⁊ ad bñdicendū le-
gisfactoribus/⁊ maledicendū legis transgressoribus
f trib⁹ nobiles ⁊ ignobiles super mōtes hebal ⁊ garizi
extrinsecus ordinauit: sed oīa ista iā superi⁹ sunt mo-
ralizata: scʒ de altari faciendo de lapidibus impolitis:
⁊ de benedictionibus ⁊ maledictionibus ⁊c. Hoc so-
deu.28a lū adde hic ꝙ altare istud continebat duo: scʒ scriptu
rā interi⁹ sculptā/⁊ sacrificia exteri⁹ oblata: significās
ꝙ prelat⁹ vel ecclesiasticus/q̃ per altare intelligit: debet
habere interius scripturā.i.diuine legis scientiā ⁊ no
titiā: exterius vero debet habere sacrificia/id est bo-
noꝝ operū opulentiā. Uñ Ezech. Erat liber scriptus in Eze.2.d
tus et foris ⁊c.

¶ Capitulum nonum textus. Quibus audi-tis: cuncti reges trans iordanē. Moralitatum Capitulum. VIII.

GAbaonite audiētes quod iosue duas ciuitates Hysto-
destruxerat: et ꝙ ex dei mandato nulli psone ria.
vel sexui parcebat: ⁊ ꝙ ipsi erant de pplo quē
dñs occidi mādauerat cogitauerūt quō cal-
lide cōfederarēt se sibi. Acceperunt igit vtres veteres:
⁊ pannis veterib⁹ ⁊ antiquis calciamētis se induerūt:
panē comminutū ⁊ siccū in suis cistarcijs habuerūt: ⁊ sic
de terra longinqua se venisse/pacēq̧ cū ipsis querere ex
his presumptionib⁹ cōfinxerūt. Quapropter pactū cū
eis de ipsis nō occidēdis iosue ⁊ filij israel fecerūt/⁊ iu
rauerūt. Uerūtñ cautela cognita de pacto ⁊ iuramēto
penituerūt: quapropter nō ipsos socios/sed seruos ha
bere voluerūt: ⁊ ad cedenda ligna pro sacrificijs/nec-
nō ⁊ ad aquā portandū ipsos perpetue ordinauerunt:
⁊ eos nathinneos appellauerūt: ⁊ sic sub iugo suo vi- G
uere permiserūt. ¶ Isti gabaonite significāt hypocri Tropo-
tas: qui reuera sunt de illis qui a dño exterminari mā logia.
dant: ⁊ q̃ cū filijs israel.i.cū bonis in ecclesia vel para-
diso pacē habere ⁊ hereditatē vetāt: ⁊ q̃ a iosue.i.a bo
no prelato recipi vel diligi phibent. Uñ Job. Inno- iob.17.b
cēs cōtra hypocritā suscitabit. Sed quid? Pro certo
isti inueniūt modū mirabilē se cū iosue.i.cū prelatis ⁊
filijs israel.i.cū viris iustis cōfederādi. Uadūt enī ad
eos adulādo/dicētes. De terra longinq̃ venimus ser-
ui tui: pacē vobiscū facientes ⁊ facere cupientes. Assu
mūt enī vestes veteres.i.pretendūt humilitatē in con-
uersatione. Calciamēta antiqua.i.pretendūt maturi-
tatē in pedibus.i.in interiori affectiōe. Panes siccos
.i.pretēdunt abstinentiā in ciboꝝ in refectione. Utres
veteres.i.ptendūt prudentiā.i.scientia exuberationē
Quibus factis/ita fit ꝙ in iosue ⁊ alioꝝ.i.plati ⁊ ma-
ioꝝ amicitiā recipiunt: ⁊ ꝙ a punitione liberi efficiūt
dū boni ab oībus extimant. Per tales ei ficticias.i.
dissimulationes/acquirūt sibi amicitias prīcipū ⁊ po
puloꝝ: ⁊ ideo bñ dicunt gabaonite: q̃ interptant val-
les mesticie: p eo scʒ/q: isti mestos ⁊ cōtritos se fingūt
⁊ q: valles.i.humiles se ptendūt. Uerūtñ iosue.i.bon⁹
prelat⁹: qñ ipsos i.fictiones eoꝝ deprehēdit: dz ipsos ad
seruiendū alijs condemnare: ⁊ ne sint aliorū socij/seu
ne hereditatem bonorum ecclesiasticorum cum filijs
percipiant/preseruare: vt ⁊ sic qui dominari alijs me-
diante hypocrisi querunt/cogantur alijs subiacere.
Unde Job. Spes hypocrite peribit ⁊c. h

¶ Capitulum decimū Textus. Que cū au-disset adonisedech rex hierusalem. Moralitatum Capitulum. IX. iob.8.a

GAbaonite filijs israel cōfederati/⁊ tabernacu Histo-
li vsibus deputati/⁊ a morte pseruati fuerūt: ria.
ppter ꝙ q̃nq̧ reges gētiles ꝯtra eos surrexerūt
⁊ eos destruere ⁊ debellare cū suis exercitib⁹
tentauerūt. Quod timētes gabaonite/auxiliū a iosue
⁊ a filijs israel inuocāt. Qui statiʒ accurrentes/aduer
sarios extermināt: ⁊ ipsos quinq̧ reges in spelunca oc
cultari cōpellūt: vbi cū saxis ingētib⁹ ad os speluce de
uolutis: ipsos vt non exeant includētes: mane in pati
bulis suspēdunt: ⁊ sic gabaonitas liberāt ⁊ defendūt.
Uerūtñ hic accidit valde mirabile: q: scʒ dū filij isrl' in
prelio contra

prelio cōtra reges essent: et sol ad occasum appropinq̄
ret: propter qd̄ ne nocte superueniēte hostes euaderēt/
iosue dubitaret: rogauit dn̄m ne sol ad occasum trāsi
ret: sol inq̄t ↄtra gabaon ne mouearis: et luna ↄtraval
lē haylon: quod et factū est: q2 sc3 sol et luna in locis su-
is in celi medio per vni9 diei spaciū steterūt: et sic obedi
ente deo voci hoīs vindicādi in hostes spaciū habue-
rūt: q̄propter dici lumīe ꝓlōgato/ hostes totalr̄ destru
xerūt. Dn̄s ēt lapidib9 grādinis multos hostiū inter-
fecit: et sic nō solū lumē suis fidelib9 prebuit: s3 etiā ipos
Tropologia. iuuit mirabilr̄/ et etiā ꝓtexit. ¶ Dic q̄ isti gabaonite/
q̄ interp̄tant valles mesticie/ significāt penitētes: q̄ sc3
A debēt esse valles. i. hūiles atq3 depssi necnō cōtriti/ fle-
biles atq3 mesti: q2 reuera vbi isti de nouo cōfederant
cū iosue et cū filijs israel. i. cū christo et angelis: statim
assunt q̄nq3 reges gētiles/ id est q̄nq3 corporis sensus: q̄
cū exercitib9 diuersoꝝ maloꝝ appetituū ipos debella-
re nitunt: Q̄o videntes isti/ statim debēt ad iosue et ad fi
lios israel. i. xp̄m et ad sctōs per orōnē recurrere/ et eoꝝ
auxiliū implorare. Qui reuera statim aderūt et venient:
et istos q̄nq3 reges. i. q̄nq3 corporꝝ appetit9 spelūca hūi
litatis et ꝓprie ↄsyderationis recludēt: et os spelūce/ id ē
cor cū saxis. i. cū ↄsyderatiōe dure dei filie et iustitie ob
struēt et tandē eos ꝑ ↄtēplationē suspendent: et solē di-
uine gratie/ et lunā diuine misericordie continue asta-
re faciēt: et sic exercitib9 vitioꝝ et tētationū deuictis: ga
baonitis/ id est ipis penitentib9 pacē reddēt. Bonū ē
igit a iosue/ q̄ interp̄tat saluator/ id est a christo salua-
tore nr̄o: et a filijs isrl̄/ id est a sctis auxiliū petere: q2 re-
uera aliās nō possum9 ab hostib9 spūalib9 salui esse. Vn̄
ꝓu.18.b dr̄. Turris fortissima nomē dn̄i: et ad ipsa3 currit iust9
Aliter et exaltabit. ¶ Vel dic q̄ Iosue q̄ pugnat cōtra chana
neos/ est vir iustus qui pugnat contra vitia/ et contra
malignos spiritus: qui reuera summe debet curare q̄
sol et luna. i. christus et beata virgo sibi velint astare et
sue gratie lumen sibi ministrare: vt sic possit quinq3 re
ges. i. quinq3 sensuum concupiscentiam cum exercitu
B vitiorum et demonum superare: ne forte si nox peccati
superuenerit/ et lux gratie defecerit: nō possit cōtra eos
preualere. Isti igitur inuocati et deuote exorati/ statim
voci hominis obediunt: et ad occasum procedere re-
nuentes/ sibi astant benigniter et intendunt: et lumen
sue gratie sibi non denegant/ sed impendunt: et sic istis
stantibus et astantibus: isti hostes scilicet tentatiões/
vitia et mundus/ caro et demonia: necessario pereunt et
succumbunt: et maxime quando lapides de celo mittū
aba.3.c. tur/ id est quando specialia adiutoria a deo veniunt et
descendūt. Unde Abacuk. Sol et luna steterunt in ha
Aliter bitaculo suo: in luce sagittarū tuarum ibunt: in splen
dore fulgurantis haste tue. ¶ Vel dic quod Iosue est
predicator: qui tunc contra hostes pugnat/ quando
contra eos predicat: sed quia noctem ignorantie et cul
pe summe debet timere: et ideo solem et lunā/ id est chri
stum et beatam virginem mariam debet ante omnia
exorare/ vt sibi velint astare: et vt illa duo que predica-
tori sunt necessaria/ scilicet lucem scientie et solem gra
tie: velint ipse sol intelligentie christus/ et ipsa luna ro-
riflue misericordie beata virgo sibi benigniter mini-
gē.37.c. strare. Unde in Genes. Videbam solem et lunam et stel
las vndecim adorare me et cetera.

¶ Capitulū vndecimū Textus. Que cum
audisset Iabin rex asor: misit ad Iobab re-
gē madon. Moralitatum Caplm̄.X.

Iosue simili fortuna vigintiquatuor reges ↄtra Histo-
ipm̄ cōgregatos in preliū/ cū eoꝝ exercitib9 inter ria.
fecit: et terras eoꝝ obtinuit et possedit. Et dicit
ibidē/ q̄ dn̄i sn̄ia fuerat/ vt idurarēt corda eoꝝ
et pugnarēt et caderēt: et nō mererent vllā clemētiā acci
pere. ¶ Illud potest allegari quomō occulta dei ꝓui C
dentia ꝺgatur in rebus et quomō corda hoīm interi9 Mora
ab ipso mouent: et s̄m sua demerita et infortunia ꝺdu litas
cunt: vt sic s̄m sua demerita puniant. Meruerant eñ
isti cum essent pessimi/ interfici: et ideo cum iustum sit
veniā petentib9 indulgere: iusto dei iudicio et occulto
factum est: q̄ dum isti de viribus et multitudine presu
merent: q̄ contra israel dimicantes ipsoꝝ gladijs inte
rirent: vt sic misericordiam quā non q̄sierant/ nullaten9
inuenirent. Forte eñ timore ducti veniā petiuissent/
nisi iusto dei iudicio indurati fuissent. Ista eñ conti-
nue perpendim9/ quādo hoīem obstinatu3 et indura-
tum ad damnū suum currere cernim9: qd̄ ꝓcul dubio
ab occulta dei iustitia fieri nullatenus dubitamus.
Vn̄ legit: Indurauit autē dn̄s cor Pharaōis/ et non Exo.10.
dimisit populum et c.

¶ Caplm̄ duodecimū Text9. Hi sūt reges
quos percusserunt filij israel: et possederunt
terrā eoꝝ. Moralitatum Cap̄.XI.

Iosue terram acq̄sita3 filijs israel distribuit et in Histo-
omnib9 tribubus israel vrbes leuitis assigna- ria
uit: sicut infra dicitur: Postq̄ vero omnia dis- Iosue.21.a
pensasset/ vltimo possessionē sibi elegit. ¶ Sic Mora-
vere bonus prelat9 vel dispēsator/ d3 bona sibi cōmissa litas
bonis ꝑsonis singulis secūdu3 statum suoꝝ exigētiā
diuidere: et nō in primis/ sed vltimis ꝑtem suam et suo
rum accipere: ne forte videat infideliter dispēsare/ et sibi
maius vel minus q̄ deceat retinere. In omni aūt tri- D
bu. i. in omni laicoꝝ patria vel ceu debet leuitis et ec-
clesiasticis habitatione3 assignare: vt q̄ spūalia tribu
unt/ possint de laicoꝝ tēporalibus vtcūq3 nutriri: et vt
etiā ipsi laici vbicūq3 spūales viros inueniunt/ ab eis
possint instrui et doceri. Vn̄ Apls: Si nos spūalia vo- 1.co.9.b
bis seminauimus/ nō magnū3 est si vestra temporalia
metam9. ¶ Vel dic q̄ terra cordis nostri filijs israel. i. Aliter
virtutibus habitanda tradit/ quādo chananei. i. vitia
exinde penitus expelluntur.

¶ Caplm̄ decimumquintum Textus. Igi
tur sors filiorum iude per cognationes su-
as. Moralitatum Caplm̄.XII.

Caleph vo volens accipe ciuitatem hebron/ Histo-
quā tres gigantes. s. filij enachi inhabitabāt ria
edictū et iuramentu3 ꝓposuit/ q̄ q̄ pri9 vrbe3
percuteret et caperet/ filiam ei9 Axam in vxo-
rem haberet. Cepit ergo vrbem othoniel frater caleph
et sic filiā eius in vxorem accepit. In quo patet q̄ ca-
leph magis iuramētu3 q̄ legem seruari voluit. Cum
igit caleph ciuitatē ꝑcussis trib9 gigātibus filijs ena
chim possedisset/ et filiā suā Axam ꝓprio fratri suo ma
ritasset: suggesta a viro suo/ et sedens in asino suspira-
uit: et terrā irriguā a caleph postulauit/ dicēs: Terram
arentē dedisti mihi: iūge et irriguā. Pater aūt ei9 suspi
rijs ānuens sibi dedit irriguū superi9 et inferi9. ¶ Ca- Mora-
leph q̄ interp̄tat quasi omne/ deū patrē significat: cui litas.
omne cor patet/ et omnis lingua loquitur. Othoniel
frater eius/ qui interpretatur signum dei: significat
dei filium: qui etiam in scriptura dicitur dei signum. E

Esa. 7. e Esa. Dabit dñs vobis signū. Ecce virgo cōcipiet filiū
Allego- qui vocabit emanuel. Axa que interpretat furibunda/
ria significat animā rationalē: cui naturaliter inest furor
iracūdie et concupiscentie: nihilominus ista est ratio-
ne imaginis filia dei patris. Hebron qui interptat in
cantatio significat mundum: qui scz incātat et decipit
cor humanū. Enachim qui interptat terribilis/ signi
ficat diabolū: cuius tres gigantes filij enachi significāt
triplicē concupiscentie appetitū. Asinus vo laboribus
deditus/ significat corpus humanū. Dico igit q Caleph
deus pater a principio statuit et pposuit: q q ciuitatē
mūdi caperet/ et q eā sue fidei subiugaret: et tres filios
enachim diaboli. i. tria petā pricipalia/ scz luxurie/ su-
perbie et auaricie exinde tolleret et deleret. Uerumtū qr
nō inueniebat aliqs cōueniēs ad illud opus tā arduū
faciendū/ nec ad salutē hūani gnis procurandā: opor
tuit q pprius filius suus/ scz Jesus christus filius dei illud
faceret: ciuitatēq mundi per fidē caperet: et destructis
tribus pdictis gigantibus/ ipsam patris dño subiuga
ret. Qui qr carnē assumēdo et crucē subeūdo cōpleuit:
ideo axā filiā dei patris. i. alaz hūanā in vxorē accepit
et eā bellādo contra gigantes hebron/ id est cōtra mū
osee. 2. d dū et demones acquisiuit. Unī dicit. Spōsabo te mihi
2. re. 30. in fide: Et alibi. Michol despōdi mihi centū pputiis
c. philistym. Michol aūt filia regis erat. Quid ergo?
f Pro certo ista axa/ id est anima: sedēs mō in asino cor
poris dū hic viuit: ad instinctū viri sui christi debet a
patre suo deo spūale irriguum postulare/ dicens. Ter
rā arentē/ id est cor indeuotū et siccū dedisti mihi: iun-
ge et irriguū/ id est da mihi mentē humilē et deuotā: et
sic ipse pater suus deus dabit sibi irriguū superius et infe-
rius. i. deuotas lachrymas p dilatatione patrie supio
ris/ et pro incolatu misie inferioris: vel p bonis omis-
sis/ et pro malis cōmissis vel pro amissiōe glie/ et acqsi-
Tropo tione infernalis pene. ¶ Uel illud duplex irriguū/ si-
logia gnificat dulcedinē cogitatiōis in itellectu/ dulcedinē
dilectiōis in affectu. Uel duplex irriguū. i. duplex gr̄a
scz supior q fuit bona: et inferior q inclinat ad mala.
Uel ista sunt duplex mādatū dilectiōis scz superius/ qd
est amor dei: et inferius/ quod est amor primi. Uel ista
sunt visio deitatis et visio hūanitatis. Ista eñi sunt q-
dā irrigua: p quibus habēdis deuota dei filia geme-
būda suspirat: et ipsa toto corde desyderat et affectat. Unī
iob. 3. d Job. Anteq comedā suspiro: et qsi inundantis aque
rugitus meus zc. Et sic de ista filia scz de ala et de suis
hie. 31. b irriguis/ poterit dici illud Hier. Erit ala eoz qsi hortus
Aliter irriguus: et vltra nō esuriet. ¶ Uel pōt ista allegari/ q iu
ramentū qnq pfert legi: et q tolerabilius est qnq frāge
re legis ordinationē q ppii iuramēti finē/ vt patet: qr
lex prohibuit ne frater filiā fratris acciperet in vxorē.
Deus etiā mādauerat q totus pplus chananeoz dele-
retur. Et tū hic habes q pp̄ter reuerentiā iuramēti ca
g leph filiam suam fratri suo desponsauit. Et sicut su-
iof. 9. c pra dictum est/ populus israel gabaonitis pepercit: et
iud. 11. g Jepte etiam sicut dicitur/ propriam filiam immola-
Aliter uit propter ipsius iuramenti reuerentiam. ¶ Uel dic
quod quilibet auditor verbi dei debet esse sicut ista fi-
lia caleph: quia ad vocem et exhortationem viri sui id
est predicatoris: debet per confessionem gemere: et a
patre suo duplex irriguum postulare: superius scili-
cet gratiam pro predicatore vt bene loquatur: et irri-
guum inferius id est gratiam pro quolibet auditore/
vt bene recipiat bonum quod ei predicatur: et ideo
pro isto duplo irriguo habendo rogabimus et ce-
tera.

¶ Caplm decimūsextuz Textus. Cecidit q
q sors filioz ioseph ab iordane cōtra hieri-
cho. Moralitatum Caplm. XIII.

Hic in isto capitulo et Judicum in temtio/ Judi. 1. c
quod filij israel ex toto chananeos non in- Histo-
terfecerunt: sed eos secum viuere permise- ria.
runt: ipsos tamen sibi subiecerunt/ et tributa- Mora-
rios fecerunt: et sibi seruire coegerunt. ¶ Sic vere eis litas.
filij israel id est viri iusti de terra mentis sue eliminare
habeant omnes populos gētiles id est omnes actus
vitiosos et mortales: sepe fit quod omnes non possunt
penitus extinguere: immo principalioribus vitijs in
terfectis/ necesse est aliquos chananeos id est aliqua
vitia in homine remanere. Constat autem quod mo-
tus corporum id est iracundiam cordis leuitatez ope
ris/ que quasi sunt connaturalia homini/ non potest
homo penitus abijcere ipsa: debet tamen rationis se- h
rule subiugare: et ipsa sibi seruire/ compellere/ et tribu-
tum vtilitatis impendere seu dare. Uitia enim que in
nobis sentimus/ nobis tributum et vtilitatem impen
dunt: quando humilitatem et nostre proprie fragilita
tis considerationem in nobis generaliter inducunt: et
quando de proprio casu nos esse timidos faciunt: et
sic ab elatione et superbia nos compescunt: vt sic iu-
xta doctrinam Gregor. homo de virtutibus non su-
perbiat/ qui adhuc viuere in se hostes conspicit/ a qui
bus vinci formidat. Et sic concludi potest quod deus
istos hostes nobiscum permittit viuere: vt discamus
de proprijs viribus non presumere: sed potius in hu-
militate et timore manere. Psalmista. Ne occidas il- ps. 58. c
los: ne quando obliuiscantur populi mei zc.
¶ Moralitatum libri Josue finis.

Liber septimus Moralitatum libri iudicum.

¶ Caplm primum Textus. Post mortē io-
sue: cōsuluerunt filij israel dñz dicētes. Mo
ralitatum Capitulum. I.

Filij iuda compre- Hysto-
henderunt adonibesech regem: ab- ria.
sciderunt summitatem pedum et ma
nuū eius: et captum in israel dedu-
xerunt. Qui statiz dixit/ quod illud
merito sustinebat quia hoc ipsuz fe-
cerat septuaginta regibus: q colligebāt sub mēsa eius ci-
boz reliqas. ¶ Istud allega exēplariter: q in quo pec a
cat qs: hoc punit: qr scz sepe diuino iudicio fit: q hō idē Mora-
malū suscipiat ab aliquo qd iniuste alijs ipetrauit: iu litas.
xta illud. Sicut fecit: facite ei. ¶ Uel illud pōt allega- sap. 11. c
ri: qñ qlibet aliqd patit: debet sua ppria delicta reco- Hiere.
gnoscere: et se iuste pati aduertere: et dicere illud. Me- 50. c.
rito hec patimur: quia peccauimus in fratrem no- Aliter
strum. Est enim consolatio patienti quando cogitat ge. 42 d
se digne pati. ¶ Uel dic quod multi tales reges viden Aliter
tur esse hodie in mundo: qui scilicet de mensa diabo-
li reliquias id est diuitias recolligūt: et ideo summita
tem pedum et manuum id est rectitudinem affectionū
et opez perdunt. Et etiā dic q iudas est predicator vel
prelatus: q qñ vult adonibesech regem. i. petōrem com-
prehendere: punire et corrigere: debz ipsum in extremi
tate manuum et pedum ledere et prescindere: in-
quantum

q̄tum finem ⁊ extremitatem maloꝝ suoꝝ affectuū ⁊
operum debet ei ostendere/nec vitare:et extremitatez
etiam pene eterne que ipsum expectat/\\ꝰaliter decla-
p.14.b. rare dicens illud: Extrema gaudij luctꝰ occupat:⁊ pos-
Aliter. terit ipsum in hierl'm.i.in statu grē captiuare. ¶ Uel
dic ꝙ extremitas est vana spes:quam de pedibꝰ ⁊ ma-
nibus.i.affectibus ⁊ operibꝰ speramus reportare:quā
quidem vanam extremitatem debet p̄dicator hoi pre-
scindere:⁊ vanitatē p̄sumptionis ab affectibus ⁊ acti
bus suis resecare: vt ip̄m possit in hierl'm.i.in paradi-
sum humilem ⁊ obedientem habere.

¶ Capitulū secunduz Textus: Ascenditq3 angelus domini de galgalis ad locum flen-
B tium. Moralitatum Capitu. II.

De iebuzeis ⁊ alijs infidelibus non interfe-
Josue. ctis/s3 sub tributo redactis: vide Josue. De
17.d. hoc ꝙ arguente angelo populū ꝑ eo ꝙ cha-
naneos non extirpauerunt/inceperunt flere:
Mora- vt ponitur hic. ¶ Qd vtiq3 ad hoc potest applicari:ꝙ
litas cū angelus.i.p̄dicator loquitur:⁊ peccata nostra no-
bis improperat:peccator flere ⁊ penitere tenetur:trās-
eo illud ꝙ dominus etiam multos chananeos delen-
dos reliquit:vt in ipsis filij israel exercitarent:vt fa-
ctum armoꝛuz experirent:cū s'm Senecam/miserrima
Aliter. sit fortuna q̄ inimico caret. ¶ Uel ad hoc potest appli
cari/ꝙ vtile est quandoq3 homini inimicos habere:vt
dum habeat quid timere debeat/discat se cautius cu-
stodire:⁊ vt virtutē suā possit contra eos exercere. Si-
exo.14. militer p̄termitto:s3 vide in Exo. vbi de hoc/⁊ Josue.
d. ¶ Eglon rex moab pinguissimꝰ opprimebat populū
iosue.8. israel violenter. Nam quia domino peccauerant/tra-
b. diderat eos dn̄s isti regi:qi per aioth filium gera qui
Ca.iij.b vtraq3 manu vtebatur pro dextera:volēs liberare po-
pulum/fecit gladiū ancipitē/⁊ captis muneribꝰ ad re-
gem accessit:vt sic sub amicitie specie facilius ip̄m re-
gem occideret: Offert igitur regi munera ⁊ ab eo gra-
tiose recedit:sed cito post/dimissis socijs solus reuer-
tens/regem in estiuo cubiculo repperit. Cui cū v̄bū3 se-
cretum se velle ei dicere assereret:rex vniuersos exiuit.
Quē aioth solū intuēs/ip̄m gladio ancipiti trāsfixit/
⁊ occidit:⁊ clausis fortiter ostijs/ꝑ posteriorē partē do
mus fugit:⁊ tandē clangēs buccina/moabitas pluri
C mos interfecit. ¶ Istud pōt allegari exemplariter:ꝙ
Mora- valde fatuū est cū inimico solū remanere:⁊ illū amicū
litas. credere quē violenter afflixeris. Quādocūq3 enī potue
rit ⁊ voluerit dāna tibi dare:dato ꝙ ip̄m videas mune
ra tibi offerre ⁊ amicitiā simulare. Cōstat enī ꝙ si locū
⁊ tempus opportunū inuenerit:ↄtra te statim surget
⁊ inimicitiā tibi ostendet. Ideo bene dicit ille: Uerū-
tamen cui malefeceris nō credas. Unde Sene. in puer
Ec.12.b. bijs. Cum inimico nemo tutꝰ in gratiā redit. Et Eccli.
Non credas inimico tuo in eternū. In oculis suis la-
chrymabit inimicus:⁊ si inuenerit tp̄s/non satiabitur
sanguine tuo. Illud male audiuerat ille rex p̄sarū: qui
dato ꝙ cuidaz principi ꝓpriū filiū comedendū dedis-
set:ipsum tamen ducē exercitus sui fecit/q̄ persuadēs
militibus tyrum in regez constitui:destitui regē alliz
Aliter. procurauit. ¶ Uel dic sp̄ualiter:ꝙ eglon qui interpre-
tatur festiuitas inutilis/est caro cuius cuius sc3 festuz ⁊
delectatio non valet:qui tamen filios israel.i.christia
nos ⁊ fideles sibi subiugat:⁊ eos suis immundis sug-
gestionibus opprimit iugiter atq3 grauat. Aioth qui
interpretatur laudabilis/significat virum iustū ⁊ ma
xime bonum ecclesiasticum vel prelatuz. Gera qui in-
cola interpretatur/filius dicitur: ꝑ eo ꝙ iste peregrinū
⁊ incolā se reputans in hoc mundo:non tanq̄ posses-
sor/sed tanq̄ incola cōuersat: ꝓpterea a dn̄o laudabi- E
lis iudicat. Un̄ dicit: Laudemus viros gloriosos pa- ec.4
rētes nostros. Ille enī vtraq3 manu debet vti ꝓ dexte- a.
ra:qz sc3 nulla debet in eo inueniri sinistra vel vitiosa
operatio/sed cūcta dextera ⁊ virtuosa. Dato enī ꝙ vir p- D
fectus vtranq3 manum habeat/tam dexterā q̄ sinistrā
i. dato ꝙ vtranq3 discretionē habeat/sc3 ad ministran-
dum sp̄ualia ⁊ terrena:vel dato etiā ꝙ duo opera exer-
ceat/sc3 cōtemplationis ⁊ actiōis. Uel dato ꝙ duplici
scientia polleat/sc3 speculatiua ⁊ practica: nihilominꝰ
tamen vtraq3 debet vti ꝓ dextera:inquan. tum etiā ope
ra sua que sinistra.i.minꝰ idonea videbant/ad dei lau
dem ⁊ anime salutem ordinat:⁊ sic ipsa facit esse dex-
tera atq3 sancta. Apl̄s: Si p̄puciū iustitias legis cu- Ro.2.d.
stodiat:nōne p̄pucium illius in circūcisione reputabi
tur? ⁊ sic fit de illis de quibꝰ dicit:ꝙ in gabaa erant se- Judicū
ptingenti viri ita sinistra vt dextera p̄liantes. Gladiꝰ 20.b
anceps quem iste habet/significat penitentiaz:que est
anceps ꝑ quos interius ꝑ ↄtritionem scindit:⁊ exteri-
us ꝑ satisfactionē ledit. Et etiā iste gladius est oratio/
q̄ ꝑ eo dicit biceps:qz deum reconciliat: hostes vero
sp̄uales impugnat. ¶ Dico igitur ꝙ quando aioth.i. Tropo-
vir perfectus qui pōt dici laudabilis ⁊ ꝑegrinus:⁊ q̄ logia.
vtraq3 manu.i.in omni suo opere inuenit dexter ⁊ v̄tuo
sus: vult superare eglon.i.inutilem festiuitatem ⁊ glo
riaz carnis sue:⁊ de eiꝰ potestate filios israel.i. affectio
nes ⁊ motus amici liberare:debet ipsum secrete ꝑcute
re ⁊ afficere gladio ancipiti orōnis vel penitētie:ita ꝙ
pinguedinē delitiarum suaꝝ debet restringere:⁊ ster-
cora diuitiarū extra ꝓijcere ⁊ horrere:⁊ tādē ostia sen-
suum a mundi delectabilibus claudere:⁊ ipsuz mortu
um.i.ipsam carnem mortificatam dimittere et abire.
Tali enim gladio caro mortificatur ⁊ sp̄ualiter occi- E
ditur:⁊ israel.i.mens a peccati seruitutibus liberatur
Unde apl̄s: Liberati a peccato/serui autem facti deo. Ro.6.d
¶ Uel dic ꝙ rex iste est p̄latus:aioth enī est ambitiosꝰ: Tropo-
qui regē suū.i.p̄latū occidere ⁊ capere cupiens/gladiū logia
ancipitē.i.linguā adulatricem sibi acuit: ipsamq3 ad
vtranq3 partem nunc ꝑ primo/nūc contra secūduz:qd̄
magis credit placere scindere: ⁊ loqui instruit vtrāq3
manuz ad diligendū:obsequendū in dexterā cōuertit:
⁊ etiam se esse totum dextrum ⁊ virtuosum/⁊ nihil ha
bere sinistrum vel vitiosum dissimulat ⁊ p̄tendit:mu-
nera etiam p̄parat/q̄ ante oīa p̄mittere nō postponit:
tandē v̄o oblatis muneribus iste solet secretuz collo-
quiū petere:⁊ tunc solet regē.i.p̄latum gladio lingue
ancipitis ⁊ adulatricis ꝑcutere:⁊ ip̄m gladiū in cor ip
sius infigere:et ita solet eum decipere/⁊ sp̄ualiter occi-
dere:⁊ se libertati (obtento b̄n̄ficio vel dignitate) resti-
tuere vel ambire. Un̄ Tob. Occiderunt reges filij eius tob.1.d.
Uidemus enī hodie multos reges.i.multos magna-
tes ⁊ p̄latos mortuos effeminatos iacētes:⁊ per gla-
dios ancipites linguā adulatoꝝ ⁊ maloꝝ ↄsiliatoꝝ
suoꝝ/miseros ⁊ languentes ⁊ nulla v̄tute pollentes:
s3 in vitijs mortuos ⁊ fetentes. Cōstat enī hodie ꝙ ta-
les gladij sunt causa mortis ⁊ ꝑditionis oīm supioꝝ.
Un̄ in psal. Gladij ancipites in manibꝰ eoꝝ/sc3 adula- ps.149.
toꝝ. Ad alligandos reges eoꝝ in cōpedibꝰ:⁊ nobiles b.
eoꝝ in manicis ferreis. ¶ Uel dic ꝙ aioth est laudabi Aliter
lis p̄dicator:q̄ cū gladio ancipiti v̄bi dei p̄liatur ↄtra
eglō.i.ↄtra peccatorem/vt eū occidat sp̄ualiter ⁊ cōuer F
tat:primo tn̄ debet vti muneribus/vt ip̄m ad gloriaz
alliciendo:tandē gladio aspere correctionis ipsuz per

auiculam super pullos inueniret cubantem/non de-
bebat vtrumq; simul capere: sed matrem captis filijs de-
Allego bebat liberam permittere. ¶ Istud exponunt docto-
ria. res sic: Aiunt enim q mater ista significat literam sacre
scripture: que in multis passibus habet sub se occul-
tos pullos/idest sensus & intellectus spirituales abs-
conditos. Igitur nos de matre ista/idest de historia
F vel litera nō debemus curare: sed pullos qui subtus
latitant/idest intelligentias spirituales debem9 assu-
mere et tenere: quia scilicet non est magna vis de li-
terali historia/dum tamē habeatur spiritualis intel-
ligentia. Aliqui autem literam sectant: & sic filios di-
Roma. mittere/& matrem retinere conant: contra illud apli.
7.b. Non ambulemus in vetustate litere/sed in nouitate
Aliter spūs. ¶ Uel istud pōt allegari contra duros & crude-
les: qui non solum seuiūt in psonis/sed etiam in reb9.
Sufficere deberet eis si pullos nostros/idest bona pos-
sent habere: & sic matrem/idest personam liberam de-
berent dimittere/& eam captis bonis filijs nō curare.
Cuius tamen contrarium multi faciunt: qui scilz et
bona rapiunt/& personas premunt vel affligunt. Uñ
Job. Job: Nudos dimittunt homines vestimenta tollen-
24.b. tes. Sequitur: De ciuitatibus fecerūt viros gemere:
Tropo & anima vulneratoꝝ clamauit: & deus abire inultum
logia non patitur. ¶ Uel ſm aliquos dic/q mater ista est
carnalis cōcupiscentia: pulli eius sunt carnales affe-
ctus & actus. Illa ergo est que omnino teneri & eradi-
cari non pōt. Uerūtamē pulli eius/scz mali affectus
& consensus tenendi sunt & reprimendi: et ne ad effe-
ctum veniant compescendi. Ista enim est auicula/que
in nido carnis nostre cubat. Ista est que abrae sacrifi-
cium fedat: & q oculos tobie excecat & offuscat. Istaz
necesse est q non pmittamus in carne nostra viuere:
sufficit tamen q pullos eius possimus per temperā-
tiam retinere. Ad hoc videtur facere illud Leuit. q
mater & filius non debebant in die eadem immolari
idest q cōcupiscentia carnis & ipsius mali actus/nō
A possunt simul per hominē eneruari. Hic ponit illud:
Leuit. Non arabis in boue & asino. Item: Non induceris ve-
19.d. stimento lino lanaq; contexto: sed de hoc habet sup.
Eodem ¶ Hic dicitur/q si quis oppressent puellam & clama-
ca.d. uerit: dato q non audita fuerit ipsa/nullatenus pu-
nietur. Si vō non clamauerit/dato q audita nō fue-
Mora- rit: tunc cum suo oppressore occidetur. ¶ Dic q cla-
litas. mor est confessio: que quādoq; non auditur/quando
constat in sola cordis contritione: quādo autem au-
ditur/constat in verborum platione. Istud est ergo
verum/q quandocūq; diabolus aliquā puellā/idest
aliquā personam per peccatum opprimit: tunc vere si
per confessionem clamauerit: dato q sacerdotem ali-
quem qui eam audiret non inuenerit: mortem perpe-
tuam non incurrit. Sufficit enim anime peccatrici cla-
mor cordis/si non sit sacerdos qui audiat verbū oris.
Psal. Psal. Clamauerunt ad dominum cum tribularent:
106.a. & de necessitatibus eorum eripuit eos. Uerūtamen si
sit peccato oppressa/& non clamauerit: nec vocem cor-
dis aut oris contra diabolum oppressorem emiserit:
tunc vna cū dicto suo oppressore in eternū peribit &c.
Aliter ¶ Uel dic q clamor orationem significat. Quotiēs
ergo diabolus/caro vel mundus per tentationez vel
tribulationem nos nititur opprimere/& per malum
consensum corrumpere: totiens debemus ad deum
per orationem clamare. Et tunc si deuote clamaueri-
mus/& dei auxilium implorauerim9: dato q nos nō
exaudiat/& in peccatum labi/et a diabolo corrumpi
permittat: punitionem tamen seu damnationē non
incurrimus: quia scz quod in nobis erat fecimus: sed
qui nos exaudiret non inuenimus. Sepe enim occulta
dei dispensatione agitur/q hō clamans & repugnās B
in peccatum collabi permittatur: vt dum fragilitatē
suam experimento discit/humilior habeatur. Unde
apls: Cū esset filius dei/didicit ex his que passus est
obedientiam. Ac si diceret: q filius dei/idest iustus & Hebre.
predestinatus quandoq; tentationem vel peccatum 5.c.
patitur/vt humilis & obediēs effici mereatur.

¶ Capitulum vicesimumtertium Textus

Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis. Moralitatum. Cap. X

In isto .xxiij. capitulo ponūtur quatuor gene-
ra psonarū: quib9 ingressus in ecclesiā dei vel Histo-
ppetuo vel ad tps negabat. Primi sunt qui ria
in mēbris generatiuis erāt vel attriti vel trū-
cati: seu eunuchus vel conscisus. Secūdi erāt illi q
defectum natalium patiebantur: scz mauseres: spurij
& alij de illegitimo matrimonio procreati. Tertij erāt
amonites: qui interpretantur populus turbidus qui
scz de stirpe amon filij loth fuit genit9. Et moabites:
qui interpretantur populus merons: qui scz de genere
moab alterius filij loth fuit natus. Isti enim duo po-
puli filijs israel de egypto venientibus et fame et siti
pereuntibus: vel occurrere: vel panez et aquam conce-
dere noluerunt/sed potius ad maledicendum eis ba-
laam excitauerūt. ¶ Dicamus ergo allegorice: quod
isti primi significant homines ignorantes & insciēti-
ficos: qui scilicet nesciunt alios predicando cōuertere
seu spiritualiter generare. Secundi significant simo-
niacos: quos nō legitimus vir ecclesie christus vel bo-
nus prelat9 genuit vel pduxit: sed potius quos adul- C
ter diabolus/carnis affect9 vel malus platus illegiti-
mus voluit introducere vel creare. Tertij sūt luxuriosi
qui turbidi sunt ppli: inquātuz res fedas & turbidas
solēt pre ceteris exercere. Quarti vō sūt auari: q ppli
sunt merons/inquātū p sollicitudinē & timorē semp
solēt in amaritudine cordis pre ceteris perōnib9 viue-
re & manere. Igit ista est veritas/q ecclesiam dei/statuz
ecclasticū/officia & bñficia eccle nō debēt hre ista q-
tuor genera persōꝝ: scz eunuchi/q nō generāt p pdica-
tionē. Illegitime nati/scz simoniaci: q adulterine p-
cedūt ad pmotionē. Amonites scz luxuriosi: q sūt po-
puli turbidi p carnis infectionē. Moabites populus
merons/scz auari: q semp hñt sollicitudinē/merorē &
desolationē. Tales ergo nō debēt statū eccle ingredi
nec ad beneficia ecclastica pmoueri. Psal. Quibus Psal.
iuraui in ira mea/si introibūt in requiem meā. Isti enī 94.b.
auari/scz filij israel.i. pauperib9 in deserto hui9 mūdi
esurientib9: cū pane & aqua.i. cū elemosynis nō occur-
rūt: sz potius balaam malū pphām & ariolū.i. aduo-
catos & ballinos ptra eos/& ad eoꝝ exheredationē p-
uocāt & inducūt. Cōtra quos dicit: Qui habitatis ter-
ram austri/occurrite cū panib9 fugienti. ¶ Moyses Esa. 21.
precepit pplo isrl/q ipse nō abominet egyptū/in qua d.
fuit aduena vel colon9: nec etiā idumeū: q de Esau fra- Eodem
tre Jacob fuit nat9/qr inqt ipse ē frater tu9. Alios vō cap.b.
pplos/scz moabites & amonites pcepit abominari: & D
nullū fedus voluit cū eis iniri. ¶ Per filios isrl q de Tropo
seruitute ad libertatē venerāt/itelligo eos q de paupta- logia
te ad diuitias ascēdūt. Per egyptios vō itelligo eos
q ipsos dū erāt paupes aliquādiu nutrierūt. Per idu-
meū vō frēz suū/itelligo eos q de eoꝝ ppa parētela ad
pauptatem

paupertatem veniunt. Igitur o tu popule israel/idest
populus diuitum: qui de seruitute miserie ad statum
prosperitatis venisti: caue ne abomineris egyptium
idest illum rusticum apud quē aduena aliquādo fui
sti: et a quo nutritus et beneficiatus dum eras paupe/
aliquotiens extitisti: sed potius ipm recognoscere et
diligere debes: et ne habeas verecundiam: quia pau-
periem habuisti: sed potius reputa tibi ad gloriā q
pauperem habes consanguineum: et noli eum cōtem
nere vel fugere: quis nunc sit pauperior q̄ prius cum
vidisti. Cuius tamen sepe fit contrarium: quia multi
sunt qui dum ad prosperitatē veniunt/nunq̄ amplius
aliquē pauperē parentem videre volunt: et illos apud
quos aliquādo egeni fuerant/vilipendunt. Vñ dicit
Prou. 19.a. fratres pauperis hoīs oderunt eum. ¶ Vel dic q fi-
lii israel sunt religiosi. Idumei vero et egyptii sunt secu
Aliter lares et laici: qui scilicet ab ipsis non debēt abomina-
ri: sed potius in charitate et beniuolentia supportari.
Roñi. 14.a. Unde apls. Infirmū in fide suscipite. Amonites vero
et moabites/peccatores et heretici dicunt: et debent p-
petuo detestari: nec eorum consortium aliquo modo
E debet frequentari. ¶ Cum quis nocturno polluebat
Eo.c.b. somno/vel aliquā immundiciam cōtrahebat: statim
extra castra exire debebat: et in vespere lotus aqua ite
rum redibat: sicut hic et supra multis locis et passib9
Mora litas connectitur. ¶ Sic etiam statim quando quis aliquo
peccato mortali polluitur/castra paradisi exire p cō-
syderationē tenetur: quia statim debet se immundus
reputare/et a cohabitatione sanctorum indignum se
esse iudicare/et a tabernaculis paradisi dignum expel
li et eici cogitare: quousq3 scz aqua compunctionis et
confessionis sit lotus: et quousq3 in ipso vespere venie
idest quousq3 ardor concupiscentie sit in eo diminu-
tus: tunc enī potest castra mundatus intrare/et de in-
Psal. 114.b. gressu paradisi sperare. Psal. Ingredere in requiem
tuam: quia dominus benefecit tibi. ¶ Hic precipit
Eo.c.b. q filii israel cum essent in castris deberent habere lo-
Histo- ria cum deputatum ad requisita nature/scz ad purgan-
dum ventres. Verūtamen semper vnum paxillum de
bebant in balteo portare: quo debebant terram fo-
dere/et stercus quod egesserant operire: ne forte pos-
set dominum/qui castra israelis circuibat/feditas of
Mora litas fendere et grauare. ¶ Si vero loquendo moraliter: hō
peccator debet extra castra/idest extra cōmunionem
sanctorum se reputans: certo loco vel coram sacerdo-
te feditatem suorum viciorum per confessionem ege-
rere: et paxillo acute compunctionis terram humili-
tatis fodere/et terrenitatem vilitatis prie cogitare:
et sic per satisfactionem immundiciam viciorum debet
F a dei oculis/qui castra cordis nostri circuit et consy-
derat contegere et ea a punitione sue iustitie celare.
Tunc enī feditas peccatorum nostrorum a dei cōspe
ctu tegitur quando qd per confessionem egestum est:
per terram/idest per mortis memoriam vel per satis-
factiuam penitentiā operitur. Terra enī est subiecta
humilitas vel penitentie grauitas/vel nostra consy-
derata terrestreitas: que scilicet omnia dei oculis de
nostris peccatis satisfaciunt: et ipsam ne amplius vi-
Psal. 31.a. deantur/sepeliunt atq3 tegunt. Psal. Beati quorum
remisse sunt iniquitates: et quorum et c. Et sic exponit
eo.ca.c. Stephan9 de longotono in sua postilla ¶ Itē adhi-
Histo- ria betur mandatum/vbi dicitur sic: Non tradas seruū
domino suo qui ad te confugit: sed habitabit tecum
et in vna vrbium tuarum requiescet: nec contristes eū
Nec offeres mercedem prostibuli/nec precium canis

in domo dei tui. Vineam primi tui ingressus/tolle
de vuis quantum tibi placuerit: foras autem portare
non licebit. Segetem etiam amici tui si intraueris/
manu etiam potes terere et comedere: falce autem nō
poteris aliquid discerpere vel auferre. ¶ Ista possunt Mora-
applicari ad multa: scz q cum quis seruus diaboli vel litas
mundi/scilicet secularis vel infidelis/ad religiosum
vel fidelem/ad fidem vel religionem cōfugerit: vt pos
te quia relicta gentilitate fidelis/vel relicto mundo
religiosus factus fuerit: procul dubio talis sic nouiter
conuersus aut fugiens/nō est exasperādus/nec scan-
dalis aut iniuriis molestandus: vel per turbationem
vel scandalum iterum ad manus domini sui mundi
vel diaboli reducendus: sed potius supportādus est
in vna vrbium nostrarum/scilicet in ecclesia vel reli-
gione pacifice viuere permittendus. Cuius tamen cō G
trarium multi faciūt austeri prelati in religione: qui
subditos suos compellunt per austeritatē suā ad pri
mos dominos suos/scilicet ad mūdum vel diabolum
per apostasiam retroire. Quod etiā faciunt mali chri
stiani: quia scilicet per sua mala exempla et scandala
quandoq3 faciunt nouiter conuersos ad fidem/iterū
ad vsum gentilitatis redire. Cū tamen dicit domin9:
Quod si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis Matt.
qui in me credunt: expedit ei q suspendatur mola asi 18.a.
naria in collo eius et c. Quantum ad illud preceptum
de mercede meretricis/vel de precio canis non offe-
rendo: potest dici/q in hoc videtur dominus dona
iniquorum penitus reprobare. Canis enī rapinam si
gnificat: meretrix vero luxuriam designet. Ne igit ma
la mulier posset dicere se velle meretricari/vt de lucro
oblationem faciat: et ne dicat homo se velle recipere/
vt exinde deum honoret/vel pauperes enutriat: repro
bat dominus vtrūq3/scilicet mercedem meretricis/et
precium rapacitatis vel canis. Acsi diceret: q sibi nō
erat accepta elemosyna vel oblatio que fiebat lucro
vel conuiuio. Non enī sunt facienda mala vt inde ve-
niant bona. Sequitur: Dona iniquorum non pbat Eccl.
altissimus. De vinea vero intus comedenda et non ex- 34.c.
tra portanda/potest dici q vinea fratris nostri christi
est sacra scriptura: de cuius vuis/idest de cuius sen-
tentiis et doctrinis licitum est cuilibet se satiare et de-
lectari. Verūtamen non extra portare: hoc est dictu:
istas vuas diuinarum scripturarum ad exteriora mū H
di negocia applicare nulli est licitum vel concessum.
Non vult enī dominus/q illa que ad salutē anima-
rum ordinantur/in secularium negociorum vsibus
expendantur: vel ob mundi vanitatem studeantur vel
addiscantur: quod est contra illos qui in mundanis
cantilenis et aliis dictaminibus vtuntur sacris verbis
Contra illos etiam qui ad mundi laudem et tēporalē
vtilitatē theologiā predicant seu docēt. ¶ De segete Eodem
vero vicini manu terenda/nō falce truncāda: possum9 cap.d.
dicere q seges vicini est conditio vel conuersatio pro
ximi: quā tunc prelatus dicit intrare/quando ipsam
incipit visitare/examinare/corrigere vel punire. Sed
reuera ipse non debet falcem dure et austere punitōis
statim apponere: immo per dulces monitiones ipse
debet manu terere vel fricare/quasi blandiendo et nō
exacerbādo primum castigare Hoc autem intendo
in illis qui penitent: de quorum emendatiōe prelati
sperant: q2 alias si esset obstinatus vel proteruus: posset
austere punire/et falce iustitie segetes viciorum trun- Apoc.
care. Iuxta illud Apoc. Mitte falcem tuam et mete: 14.d.
quoniam maturauit messis.

¶ Capitulum vicesimumquartum textus Si acceperit homo vxorem: et habuerit eã Moralitatum. Capitulum. XI.

Hic ponitur/ q si quis habeat vxorem &c. que ppter aliquã feditates oculis ipsius displiceret: poterat libellũ repudij sibi dare: ipsã viro alteri dimittere: et aliam loco eius pul-
A
chriorem accipere. Verũtamen sic erat/ q ipsam sic repudiatam/ et sic corã dño vilem factã/ nõ poterat amplius rehabere: Nec si vellet/ iterũ eam recipe licebat: nec sibi eam amplius copulare.
Tropologia.
¶ Vxor feda est secularis vita/ vel etiã carnis cõcupiscentia. Vxor vero pulchra est vita cõtemplatiua vel penitentia. Quia istud est verũ q vxor nostra prima/ scz vita secularis vel cõcupiscentia carnalis/ multas ptinet in se feditates qua ppropter viris spũalibus displicet/ et eorũ offendit multipliciter voluntates. Istis ideo licitũ est talem vxorẽ repudiare et dimittere: et ad pulchriorẽ vxorẽ/ scz ad vitã religiosaz et cõtẽplatiuã euolare. Et Lya lippa et fedosa omissa/ ad rachelis cõnubia trãsmeare: et istã fedam vxorẽ/ scz carnis cõcupiscentiã et secularẽ vitaz: alijs viris/ scz secularib9 dimittere et quitare. Verũtñ si sit sic q ipse postea peniteat: et q secũda vxor scz pnia vel religio quã assumpsit/ sibi displiceat: et ad primaz vxorem et vitã dimissam redire studeat/ nõ poterit/ qr nullus illi vite quã dimisit: et q corã deo et hoibus apparuit sibi feda/ iterato cõiũgere se valebit: qr scz hoi non licet retrocedere/ nec ab assumpto arduo pposito
Lu.9.g
Aliter
retroire: qr sicut dicit Lu. Nemo mittẽs manũ ad aratrum et respiciẽs retro/ aptus est regno dei. ¶ Vel dic q vxor feda est culpa: et pulchra est grã. Si igit p grã
Eodem cap.a.
culpam dimiseris/ ipsam amplius recuperare non debes &c. sicut sup. ¶ Dñs pcepit q cũ qs vxorẽ accipiebat/ ire ad prliũ non debebat: sed cũ vxore sua libere
Moralitas
quiescebat. ¶ Qd ad hoc pz allegari: q ille q nouã vxorem/ scz grãm vel religionẽ accipit: a bello .i. a se-
B
Aliter
cularñ negocior tumultu dz cessare: et quiete cõtẽplationis vacare. ¶ Vel dic cõtra: q illi qui vxores accipiunt: et qui in carnis operibus se ingerũt: nunq̃ ad
Aliter
bellandũ cõtra vitia vtiles sunt. ¶ Vel dic q vxor est
2.Co.7.f.
mundi pspertas/ vel etiã carnalis affectio &c. Sicut dicit apls: Qui cũ vxore est/ sollicit9 est q̃ sũt mũdi &c.
Eodem cap.b.
¶ Item hic ponit vnũ aliud mandatũ phibitiuum/ vbi dicit: Non accipies loco pignoris inferiorẽ et su-
Tropologia.
periorẽ molam: Illam enĩ suã apposuit tibi. ¶ Istud cõiter exponit per doctores de timore et spe. Timor enĩ et spes sũt due spũales mole. Timor mola inferior cõsyderans infernũ/ que est pigra et imobilis. Spes vero superior psyderãs paradisum: que est mobilis/ leuis et agilis. Inter istas enĩ molas mens nostra voluit et molitur: et a furfure .i. a supfluitate criminũ expurgat. Ista ergo duplex mola/ scz spes et timor/ non dz impignorari: nec p pctm̃ vsurario diabolo obligari: qr scz sine timore mens presumeret: et sine spe penitus desperaret. Et sic dico q vtilis est timor qui tollit vitium presumptionis: et vtilis est spes que tollit vitiũ desperationis. Predicatori ergo vel prelato videt ista scri-
Judic. 1.c.
ptura dicere/ q neutrã velit a peccatore tollere: sed potius q vtrãq3 studeat in eo pseruare. Vñ dicit: Dedit
C
ei pater suus irriguum superius et irriguũ inferius.
Aliter
¶ Vel dic q mola superior que tenet farinam ne sursum euolet/ significat timorẽ: qui tenet mentẽ ne volet presumendo. Mola vero inferior que tenet farinaz ne inferius cadat/ est spes que tenet mentẽ/ ne in infernũ corruat desperando. Neutra ergo istarũ molarũ est ab homine tollenda/ sed vtraq3 in quolibet cõseruanda: cuius tamen pstrariũ faciunt adulatores: qui auferũt homini molam timoris dum pmittũt impunitatem Et etiã quidã heretici desolatores: q̃ tollunt ab hoie molam spei/ dum pdicant salutis impossibilitatem: quales etiã fuerũt nouatiani: qui dicebãt impossibile esse lapsum post baptismũ p penitentiã ad eandem
Aliter
grãm resurgere. ¶ Vel dic q mola superior est nouũ testñ/ inferior antiquũ: cuius scz vtrũq3 est necessariũ
Eodem cap.b.
et neutrũ p se sufficiens et firmũ. ¶ Precepit dñs q cũ quis pignus pauperis habebat accipere/ domũ eius non debebat intrare: sed qd sibi offerret pignus/ debe-
Moralitas
bat expectare. ¶ Istud inueni sic expositũ: qr scz p pignus pfessor pfessio intelligit delictor: quã cũ sacerdos vult accipere/ non debet peccatori violentiã facere: sed potius q voluntarie pignus offerat expectare: domũ psciẽtie sue non dz intrare/ de peccatis nimis profunde inquirendo: nec circũstantias ignotas inuestigare: ne scz ipm ad similia moueat peccata q̃ nõ nouerat pscrutando. Melius ergo est q illud qd qs nobis offert expectemus/ q̃ q nimis pfunde indage-
Prou. 24.b.
mus. Vñ dicit: Nõ queras iniquitatẽ in domo iusti.
D
Multa alia ponuntur hic: sz vide ca Leui. xx. et alibi suora tacta &c

¶ Capitulum vicesimumquintum textus. Si fuerit causa inter aliquos et interpellauerit iudices. Moralitatũ. Capitulũ. XII.

Eodem cap.b.
Historia
Cum alijs sine liberis decedebat: frater ipsi9 debebat vxorẽ eius accipere: et semẽ fratris sui mortui suscitare. Vxor enĩ ipsa qd generabat: non sibi/ sed mortuo fratri suo attribuebatur: ipsiusq3 adoptatiuus filius dicebat/ qui in hereditate ipsius succedebat. Si vero ipse frater nolebat vxorem fratris sui accipe/ vel semẽ ipsius suscitare: tunc ipsa mulier calciamẽta ipsius debebat soluere/ et in faciem eius spuere: et sic licebat ipsi ad viri al-
Allegoria
terius copulã euolare. ¶ Dic si vis allegorice: q iste vir primus est prelatus. Vxor eius est prelatio: semen eius sunt subditi: fratres eius sunt boni frẽs et socij. Ista ergo est veritas: q qñ alijs vir/ idest alijs prelatus vel beneficiatus morit: tũc necesse est q vxor ei9 viduata/ ecclia vel prelatio fratri vel ppinquo ipsi9/ idest alicui qui sit de gremio et pfraternitate ipsius/ ipsi adiungat: et q non extraneus/ sed magis compatriota/ cõfrater/ cõcanonicus vel vicin9 ad istius vxoris regimen et cõnubium assumat: a quo scz semẽ fratris .i. subditi et defuncti: qui cum mortuo cõmorturi erant/ in fide et moribus suscitent. Quia scz sicut dicit
Prou. 18.c.
in Prouer. Frater qui adiuuat a fratre/ quasi ciuitas
E
firma. Nunq̃ enĩ debet extraneus ad aliquã ecclesiam promoueri: dũ tamen in gremio et pfraternitate collegij possit alijs idoneus reperiri. Si vero frater hmõi/ videlicet bonus subditus/ noluerit vxorẽ ducere/ nec ad prelaturam pmoueri: si forte non possit tũc ibidẽ aliquis idoneus reperiri: tunc alius remotior poterit eligi et assumi. Verũtamen ipsa mulier/ idest ecclesia: talem se refutantẽ merito debet cõtemnere et conspuere: et eum calciamento priuilegiorũ nudare: qui
Aliter
scz semen fratris/ idest subditos defuncti prelati noluerit suscitare. ¶ Vel dic q vir mortuus est malus platus: frater eius viuus est bonus et gnarus: qui videns fratrem suum/ idest prelatum esse mortuũ/ idest inscium et ignarum: et ppter defectum generationis idest

i. pdicationis semine denudatu: debet vxorē eius/ id ē
ecclesiā/parochiam vel diocesim ipi9ibidē predicādo
accipere/⁊ negociū p suo fratre sumere: ⁊ semē filiorū
nouorū ipsi fratri suo mortuo spūaliter generare. Qd̄
si facere noluerit: calciamenta bonorū tpaliū/⁊ subuē
tionē elemosynarū iuste potest ipsa vxor tali fratri vel
p̄ximo.i. tali doctori vel predicatori subtrahere: ⁊ in
ipius faciē cōspuere.i. ipsū publice potest increpare.
Allegoria. ¶ Uel dic q primus vir est moyses: qui de vxore / seu sy-
nagoga/seu lege antiqua: liberos/ id est homines in
gr̄a constitutos generare nō potuit: imo sine tali se
heb.7.c mine discessit: qr sicut dicit Apls. Nihil ad perfectū
adduxit lex. Quapropter frater eius christus vxorē eius scʒ
synagogā seu antiquā legē duxit/tenuit/tradidit / ex-
mat.5.b f posuit ⁊ accepit: dicēs illud euāge. Nō veni soluere le
gē/sed adimplere. Et istā vxorē antiquā i nouā nuptā
suā/id est in ecclesiā cōmutauit: ⁊ sic fratri suo moysi
semē.i. filios suscitauit: ipsū mīstos filios israel filijs
gratie cōformauit: ⁊ fideles ⁊ catholicos eē fecit. Uñ
mat.3.b Aliter dicit. Potēs est enī deus de lapidibus suscitare filios
abrae ⁊c. ¶ Uel dic q christus fuit primus vir/q sine libe-
ris.i. fidelibus dicit discessisse eo q paucos fideles legi
tur eū videret cōuertisse. Sʒ reuera fratres eius apli ⁊
pdicatores vxorē eius/ id est ecclesiā ⁊ eius regimē acce-
perūt: ⁊ ipi fratri suo mortuo/id est christo/plurimos
genuerūt: illos scʒ quos ad fidē ⁊ ad iustitiā cōuerte
Eo.c.a. runt. ¶ In isto capitulo p̄cepit dn̄s/q os bouis tritu
rātis in area messis alicuius nō debebat alligari: Non
alligabis inquit os bouis triturātis in area. Uñ videt
ex scriptura supponere: q in illis partibus nō cū flagel
lis: sʒ cū aīalibus segetes triturabāt. ¶ Ista vr̄ apls de
Moralitas. predicatoribus exponere: qui scʒ est quasi bos in area
dn̄i pro segete fidelium trituranda: ⁊ verbis ⁊ increpa
tionibus corrigenda: ⁊ a paleis/id est a vitijs segregā
da: quia reuera talis non debet os alligatum habere:
ne aliquid comedat. Sed potius licitum est ⁊ iustum
vt os liberum habeat: id est vt ab illis quibus predi-
cat: victum ⁊ stipendia vite (teste paulo apostolo) su-
1.tim.5.c mat: qui dicit. Dignus est operarius mercede sua. Nul
1.co.9.a lus tenetur proprijs stipēdijs militare. Et. Qui seruit
Ibid.b altari/debet viuere de altari. Et. Non magnum est / si
Ibidē. is qui spiritualia seminat: temporalia ⁊ necessaria si-
Aliter. bi metat. ¶ Uel istud potest generaliter allegari de
G quolibet seruitore vel operario: cui scilicet est in neces
eo.ca.a. sarijs prouidendum/ ⁊ in rationabilibus stipendijs
conpensandum. ¶ Hic etiam ponitur: qd̄ cum quis
per iudicem ad verbera condemnandus erat: nume-
rus plagarum ad quadragenarium numerum attin-
gere non debebat. De quo etiam dicit apostolus: qd̄
2.co.11.c quinquies quadragenas plagas / vna tamen minus
acceperat: quia scilicet quod vna de quadraginta so-
la deficeret/sufficiebat. Quod allegari potest qd̄ nun-
q̄ est crudeliter contra hominem procedendum: sed
quod semper consyderanda est natura / ⁊ ei compati-
endum.

¶ Capitulum vicesimumoctauum Textus Si autem audieris vocem domini dei tui. Moralitatum Capitulum. XIII

Hystoria. Jos.8.f Hic consequenter ponitur de altari de lapidi
bus informibus edificando: de hoc vide in
libris Josue. Item de benedictionibus et
maledictionibus imprecandis. Circa hoc
aduerte/quod hic imprecantur alique benedictiones
legem seruantibus ⁊ alique maledictiones legem nō
seruantibus. Item sciendum qd̄ alique tribus israel
reputabant ignobiles: qr descendebant de ancillis ⁊c.
Uerumtñ (vt ponit Comestor) ⁊ ruben ⁊ zabulon: q̄ q̄
erāt de liberis vxoribus/etiam tñ q̄ꝫ inter ignobiles
habebant. Ruben aūt qr cubile patris fedauerat: ⁊ za
bulon qr vltimus lye fuerat. Ista igit fuit veritas/q tri
bus nobiliores constitute sunt super montē garizim/
quod interpretat diuisio: vt factiones legis benedice
rēt: Ignobiles steterunt super montem ebal/ vt legis
trāsgressores maledicerēt. ¶ In quibus moraliter nota Moralitas.
ri pōt/q nobilius officiū est bn̄dicere q̄ maledicere: ⁊ H
q viri spūales ⁊ nobiles ⁊ pdicatores/⁊ qui sunt spiri
tuales iudices magis studēt subditos suos ad obser-
uantiā diuine legis inducere pmittēdo ⁊ alliciendo
amore ⁊ spe p̄mij/q̄ cōminādo timore supplicij. Econ
tra vero ignobiles tribus / id est iudices tpales magis
ad hoc nitunt subditos compellere ⁊ a malo coercere
maledictione q̄ benedictione/ pena q̄ gratia / timore
q̄ amore. Boni ergo stāt in mōte garizim/ q̄ interpre
tat diuisio: quia scʒ isti a mundi tumultibus / vitijs et
concupiscentijs se diuidunt. Mali vero stant in mon
te ebal/qui interpretatur vorago: quia per auariciam
omnia vorant ⁊ consumunt: quia isti scilicet balliui ⁊
iudices seculares/qui alios compellunt ad bonum:
hoc solum faciunt ad deuorandum/⁊ ad emendas et
ad lucra temporalia emungendū. Unde. Deuorabūt deu.32.
eum morsu amarissimo. o.

¶ Ex capl'o vicesimooctauo Textus. Percutiat te dn̄s egestate: febri ⁊ frigore. Moralitatum Capitulum. XIIII.

Inter malas imprecationes seu maledictio- Historia
nes que filijs israel nisi legem seruauerint pro
mittuntur/dicatur sic. Percutiat te dominus
egestate/frigore/febri ⁊ ardore/corrupto aere ⁊
rubigine. Sit celum quod supra te est eneum: ⁊ terra
quam calcas ferrea. Det dominus terre tue imbrem
puluerem de celo: descendat super te cinis: tradat te
dominus corruentem ante hostes tuos. Per vnā vnaʒ
ingrediaris ad eos: ⁊ per septem fugias: omni tempo
re calumnias sustineas: nec habeas qui liberet te. Uxo A
rem accipias: ⁊ alius dormiat cum ea. Domum edifi-
ces ⁊ alius habitet in ea. Uineam plantes: ⁊ non vin-
demies eam: sementem multum iacies in terrā: ⁊ mo-
dicum congregabis. Oliuas habebis: ⁊ non vngeris
oleo. Aduena qui tecum versatur in terra: ascendet su
per te: ⁊ erit sublimior: tu autem descendes: ⁊ eris in-
ferior. Iste et multe alie maledictiones imprecantur
hic male seruantibus legem dei. ¶ Sic reuera hodie Tropologia.
partim spiritualiter: partim literaliter intellecte: iste
maledictiones imprecantur illis qui mandata domi
ni vilipendunt: quia pro certo sicut videmus: isti per-
cutiuntur egestate ⁊ fame auaritie: febre male concu-
piscentie: frigore indeuotionis ⁊ desidie: ardore immū-
dicie ⁊ iracundie: rubigine inuidie: ⁊ ideo ipsum celū
ereū: ⁊ terrā ferreā ⁊ pluuiā puluereā habent: quia ce
lum efficitur eis ereum.i. durum: ⁊ nullius influentie
emissiuum: ⁊ terra etiam ipsis efficitur ferrea ⁊ inu-
tilis/sterilis atqꝫ sicca: Aer etiam efficit pulueréus.i.
siccus: turbineus ⁊ ventosus: ⁊ sic habent puluerem
pro pluuia: siccitatem pro humiditate: paupertatem
pro opulentia. Quia pro certo dum peccatores ab ob
seruantia legis ⁊ mandatorum se retrahunt omnia
bona temporalia eis deficiunt. Nec a celo influentia
nec ab aere pluuia: nec a terra fructuum copia sicut es hies.3.a

set necesse prouenīunt. Unde Hier. Polluisti terrā in
fornicatōibus tuis. Ideo phibite sunt stelle pluuiarū/
et serotinus iber nō fuit: et sic sequit qd illi q̄ hūt oliuas/
nō vnguūt oleo: illi q̄ multū triticū in terrā iaciūt/
B parū recolligūt. Illi q̄ habēt vxores/vitupia icurrūt
Sic etiā fit qd tales a suis bonis ad literā suppeditā
tur: et ipis depauperatis/aduene q̄ sunt cū eis/scz vsu-
rarij et extranei de bonis eorū ditant. Quia breuiter cō
cludēdo/pctā nostra causa sunt q̄re paupertates/lites/
guerras et vitupia incurrimus: et totū fit pro eo/qd diuie
hier. 5. f legis mādata nō custodimus. Hier. Iniq̄tates vestre de
clinauerūt hec: et pctā vestra phibuerūt bonū a vobis
Allego qr inuēti sunt in populo meo impij. ¶ Ista pñt mora
ria. liter et allegorice allegari contra illos malos ecclesiasti
cos: q̄ cū sint filij israel. i. dei p fidē et sciam clare videē
tes/et hereditatē ecclie tanq̄ filij legitimi possidētes:
ipi tñ legē mādata dei nō custodiūt: q̄ppt multa ma
la tpalia et spūalia incurrūt. Et inde est qd isti hodie pa
tiunt esuriē auaricie/febrē cōcupiscētie etc. sicut supra.
Et iō fit qd celū qd sup ipos est/est ereū: id est supiores
sui/scz pncipes et plati: sunt eis duri et crudeles: et cla
morosi pariter et bugosi. Terra ēt quā calcāt est ferrea
qr scz inferiores ppls q̄ per terrā intelligit/est eis durus: in
deuotus: ferreus et austerus: et qd plus est: isti recipiūt pul
uerē p pluuia. i. tpalia q̄ sunt hic puluis añ faciē vēti
recipiūt p celesti grā: terrena expectant vel acceptāt p
spūali influētia et p eterna glia. finalr ō celo descēdet
sup eos cinis. i. inferni ardor et incēdiū. Ista et phdo-
lor se hñt p ordinē qr scz legē dei nō custodimus. Ideo
C multa vitia incurrimus: crudeles et malos supiores: et
rebelles inferiores inuenimus: et qd deterius est: spūalia
cū terrenis/eternalia cū tpalibus cōmutamus. Ecce
igitur qd iam ante hostes nostros. s. diabolū: carnē et
mundū: spūalr corruimus: et q̄q̄ per vnā viā. s. p grās
vel baptismū: vel per pniam cōtra eos veniamus: ip-
sos tñ non vincimus: immo eos per septem vias. i. per
septem mortalia vitia fugientes: coram eis succumbi
mus et perimus: Ita quod iam de nobis potest dia-
bolo dici illud quod ponitur in capitulo precedenti.
Per viam vnam venient contra te: et per septem fugi-
ent a facie tua. Et breuiter omni die patimur calumni
am: et a spiritualibus et temporalibus inimicis: et nul-
lus est qui liberet nos. Quia ad literam: domos no-
stras: vineas et armenta: et boues et asinos seculares ra
piunt: vxores nostras. i. ecclesiam et beneficia alieni. i.
ambitiosi et simoniaci auferunt a nobis: et cum eis dor
miunt: et aduene qui nobiscum conuersantur. i. laici
minoris status homines super caput nostrum ascen-
eze. 23. e dunt: et nos sibi suoiecistis submittunt: que oia. s. pctā
Aliter nostra faciunt. Unde Ezechiel. Scelus tuum et forni-
cationes tue fecerunt tibi hoc. ¶ Uel dic alio modo
quod iam in ecclesia celum. i. deus noster est ereus. i.
durus et siccus per sue gratie subtractionem. Terra. i.
populi subditi: videntur ferrei: per obstinationem et
indeuotionem. Pluuia. i. doctrina videtur puluerea
et cinerea: per auaricie finalem intentionem. Scientie
enim et doctrine ecclesie que per pluuiam designantur
pulueree sunt: inquantum. s. ad aggregandum pulue
rem diuitiarum ordinantur: vt patet de scientijs ciui-
D libus et mundanis. Ita quod ecclesia iam potest dice
iob. 7. d re illud Job. Ecce nunc in puluere dormio. ¶ Uel eti
am per puluerem accipere possumus bona tempora-
lia: quia. s. ita est quod tota pluuia. i. tota consolatio
nostra est in puluere acquirendo/et terrenorum cine-
re colligendo. Esa. Serpenti puluis panis eius. Quid esa. 65. d
plura? Jam videmus quod in ecclesia predicatores
multum semen bone doctrine seminant: paruz tamen
de fructu salutis animarum reportant. Multas ha-
bet ecclesia oliuas et vineas. i. multos diuites pingues
qui tamen oleum elemosynarum/et vinum consolatio
num alijs non distillant. Unde Abacuk. Non erit ger aba. 3. d
men in vineis. Mentietur opus oliue: et arua non af-
ferent cibum.

¶ Moralitatum libri Deuteronomij finis.

¶ Liber sextus moralitatum super Josue.

¶ Capitulum scdm Textus. Misit igitur Josue filius Nun de sethim duos viros/exploratores. Moralitatum Capitulum. I.

Cum mortuo moy- Histo
se/Josue factus princeps populi israeli ria.
tici/populum per iordanem vellet tras-
ducere in terram promissionis: et ante
omnia proponeret ciuitatem hiericho
destruere: misit illuc certos exploratores. Qui cū a re- E
ge ciuitatis q̄rerent ad mortē: raab meretrix ipos in
domo recepit/et sub stipula lini ipos in solario abscō
dit: et sic inuestigātes illusit: et ipos fugisse dissimulās
ipos psequi psuasit. Quibus factis exploratores mōta-
na ascēderūt: et ibi triduo steterūt: et tādē redeūtibus alijs
psecutoribus et nō inueniētibus eos/ipi ad Josue sine pi-
culo redierūt. Uñ qr raab istos saluauerat/signū sibi
dederūt: qd qñ caperet ciuitas/funiculū coccineū in fe
nestra domus sue poneret: et secū familiā et amicos ag
gregaret/et sic se et suos a piculo liberaret. Quod vti-
qz factū est. Quia sicut dicit. Cum caperetur ciuitas/ iosu. 6. d
viso fune ad fenestrā eius pendente/non fuit combu-
sta: sed ipa cum amicis fuit liberata: et ad dei populū
in perpetuum aggregata. ¶ Allegorice moyses signi Allego
ficat legē/Josue Jesum. Hiericho q̄ interptat luna/si- ria.
gnificat defectibilē mundū: exploratores pdicatores
Jordanis baptismū. Terra pmissionis paradisum.
Raab vo meretrix est aia vel gentilitas peccatrix: fu
nis vo coccineus significat passionē christi/vel eius
sanguinē rubicundū. Dico ergo qd moyse mortuo. i.
lege cessante. Josue filius Nun. i. iesus filius dei pris
regimen ppli israelitici. i. populi fidelium assumpsit.
Quē scz p fluuiū iordanis. i. p baptismū in terrā pmis
sionis. i. in paradisuz traducere destinauit. Uerūtñ qr p-
phana ciuitas Hiericho. i. mūdus et maloꝝ hoim coge F
ries: isti fideli pplo dabat impedimētū: voluit añ oia
ciuitatē istā tollere: cōgeriē maloꝝ destruere: et sic eos
q̄tū ad esse infidelitatis et pcti penitus extirpare. Uñ in
Prouer. Uerte impios et nō erūt. Et iō exploratores isti
us ciuitatis. i. aplos et pdicatores misit: quos raab pu. 12. a
meretrix. i. gentilitas per credulitatem et fidem susce-
pit: et eos. i. ipsorum doctrinam sub stipula lini. i. sub
cordis humilitate celauit: et tandem quia istos recu-
perat/et eis dederat funē rubeum. i. memoriaz sangui-
nis et passionis christi in fenestra cordis sui suspen-
dens/se et suos ab eterne damnationis interitu libe- exo. 12. d
rauit. Exodus. Non sinet percussorem ingredi viso sā
guine in superliminari domos ledere. Isti tres explo
ratores. i. sancti predicatores: a speculatoribus. i. a de
monibus

montibus & tyrannis liberati & saluati fuerūt: dū mon
tana.i. vite cōtēplatiue eminentiā ascēderūt: & dū ibi
per tres dies.i. p tria religiōis vota cōtra triplicē mū
di ꝯcupiscentiā pmāserūt: qr reuera pdicatores vel reli-
giosi ab hostib9 spūalib9 eripiūt/cū p tria vota religiōis
gē.19.c ad montē perfectiōis eleuant. Ideo bñ dr Gen. Nō ma
Tropologia. neas in ol circa regione: sz in mōte saluū te fac. ¶ Uel
dic moraliter/ꝙ dum iesus saluator noster ciuitatem
diaboli & congeriē vitiorū vult in nobis destruere: & p
iordanē.i. per fluuiū lachrymarū nos ad terrā pmissio
nis.i. ad contēplationē paradisi traducere: solet pri9
exploratores suos.i. bonas ispiratiōes ad ciuitatē cor
dis mittere. Hos ergo qñ raab meretrix.i. voluntas
peccatrix recipit: & sub stipula lini.i. suo humilitate &
G puritate custodit: & ad mōtana contēplatiōis trāsmit
tit: & ibi per tres dies/id est in fide/spe & charitate ipsos
manere pcipit: satellites regis hierico/id est mor9 ma
los & tentationes qui istos bonos exploratores/id est
bonas affectiones & inspirationes occidere quęrunt/
cautela salubri deludit. Quapropter ista tandem ostē
so fune coccineo seu rubeo/id est recordatõe diuine pas
sionis mysterio: seipsam a morte pene & culpe defen-
dit: & ciuitas hierico in qua ipsa manserat/id est vitio
rum congeries/dei virtute destruitur atqꝫ perit. Unde
heb.11.f apostolus. Fide raab meretrix non perijt suscipiens ex
ploratores cum pace &c.

¶ Capitulum tertiū Textus. Igitur Josue de nocte consurgens mouit castra. Moralitatum Capitulum.II.

Historia. AD hoc quod filij israel terram promissionis
intrarent/iordanem fluuium necessario trā-
sire habuerunt: sed sic virtute diuina factum
est: quod dum sacerdotes qui portabant ar
cam federis/pedes suos merserūt in alueo: ipsa aqua
siccata est per transuersum: retrocesseruntqꝫ aque supe
riores/& a fluxu steterunt. Aque vero inferiores in ma
Tropologia. re mortuum descenderunt. ¶ Fluuius iordanis qui in-
terpretatur riuus iudicij/significat religiōis vel ecclie sta
tum: in quo ꝗlibet tenet seipsū tanꝙ in riuo purificare
& tanꝙ in iudicio examinare/& ad penitētiā cōdēnare.
1.cor.11.g. Apls. Si nosmetipsos dijudicarem9/nō vtiqꝫ iudicare
H mur. Sic ergo fit ꝙ filij isrl/religiosi & clerici: ꝗ dei pa
tris spūales sunt filij: ꝗ in terrā pmissionis/id est i pa
radisum trāsire volūt: & iō per iordanē religionis trā-
seunt: & per siccitatē penitentie/vestigia sacerdotū/id
est sanctorū patrū/qui arcam fidei catholice detulerūt
sequentes/diuine prouidentie se cōmittunt. Sed pro
certo ista est veritas/ꝙ cū in isto flumine/id est eccle-
sia vel religione sint multe aque id est multe persone:
quia sicut dicitur in Apoca.xvij. aque multe sunt po
puli multi: quidam scz superiores/id est boni & iusti: ꝗ
dā inferiores/id est mali: sic fit ꝙ superiores & iusti dū
in isto flumie/in fluxu scz mortalis vite stāt: in seipsis
retrocedūt & manēt: & fluxū malorū suorū appetituū co
hibent & refrenant: & sic in dulcedine deuotionis & gra
ps.113.a tie semper manent. Psal. Jordanis conuersus est re-
trorsum. Inferiores vero aque/id est mali & carnales/
religiosi & clerici: non solent stare/sed fluere: & fluxui
suorum desyderiorum non resistere/sz obedire: & ideo
ad mare mortuum/id est ad amaritudinem peccati &
inferni solent descendere: & ibidem corde & corpore de
ez.47.b clinare. Unde Ezech. Aque iste que egrediuntur ad ri
uulos sabuli orientalis: & ascendunt ad plana deser-
Aliter ti: intrabunt mare. ¶ Uel dic quod iordanis signifi-
cat fluxibilitatē hui9 mortalis vite: vel etiā istū mūdū
in quo sunt duo genera aquarū: scz secularium populorū:
quidam videlicet superiores boni. Alij inferiores car
nales & mali. Primi igitur sunt boni actiui: qui stant
& in bono perseuerant: & gratie dulcedinem in se ser-
uant. Secundi sunt carnales & mali: qui ad mare pec- A
cati/& tandē inferni defluunt & declinant. Sed pro cer
to sacerdotes virtute arce federis quā portant. i. san-
cti patres virtute sancte fidei & regule quā obseruant
necnō filij israel.i. boni religiosi & clerici: qui post eos
sub eadē professiōe perambulāt: inter istas duas aqs.
i. inter bonos & malos seculares mirabili distinctiōe
per siccitatē religionis vel penitentie seu etiā pauper-
tatis siccitatē transeunt: & pedes suarū affectionum in
isto mundi flumine per aquā.i. malā cōplacentiā nō
immergūt: sed ad terrā pmissionis.i. ad vitā spūalem ex.14.c
& eternā: sicco vestigio vltra procedunt. Unde dicit.
Diuisa est aqua: & ingressi sunt filij israel per medium
sicci maris: eratqꝫ aqua quasi mur9 a dextris & a sini- Allegoria.
stris. ¶ Uel dic ꝙ iordanis riu9 dē iudicij significat:
vbi pro certo arca testamēti christus mirabilē diuisio
nē faciet & distinctionē inter aquas superiores & infe-
riores.i. inter bonos & malos: qr scz alios faciet sursū
cū angelis in gloria stare: alios vero faciet in amari-
tudinē inferni descendere. Et bonos seruabit ne deflu
ant: malos vero cōpellet vt corruant. Unde tūc pote-
rit dñs dicere populo iusto & populo peccatori illud
Deute. Ipse ascendet sup te: & erit superior: tu aūt de- deu.28.c
scendes & eris inferior. ¶ Uel dic ꝙ iordanis signifi- Aliter
cat baptismū: per quē scz necesse habent transire qui
terram paradisi cupiunt possidere. Sed vere de aqs
fluminis.i. de istis qui baptizant in baptismi flumi- B
ne: boni & electi: dulcedinē gratie custodiunt: reprobi
vero in amaritudinē peccati transeunt: ita quod illi
tanquam superiores stant in gratia: mali vero sicut in
feriores descendunt ad maris naufragia: hoc est mun
di delectabilia: & ad vitiorum flagitia: & finaliter ad
inferni amaritudinem & supplicia. Allega vt supra. Aliter
¶ Uel si vis dic quod dum sacerdotes id est viri eccle
siastici & plati sub arca testamenti christo per deuotio
nem & orationem assistunt: populi subditorum aqua-
rum fluxus & seculi periculum non incurrunt. Sed
dum isti de fluuio exeūt: tunc aque iste ad cursū com-
munem & solitum reuertuntur: que per eorum penitē
tiam arcebantur. Multum enim proficit presentia
bonorum in statu periculi. Ipsorum enim meritis qñ
qꝫ prohibentur aque tentationum & tribulationum:
qui si presentes non fuerint: statim fluent.

¶ Caplm quartū Textus. Quib9 trāsgressis: dixit dñs ad Josue. Elige duodecim viros. Moralitatum Caplm.III.

Historia. FIlij israel transacto iordane ad terram pro-
missionis procedentes: ruben/gad: & manas
ses sicut promiserant precesserunt: ipsi vero
filij israel duodecim lapides de medio aluei
per duodecim viros singularum tribuum sustulerūt:
& in loco castrorum deposuerunt: & ibi in signū siccati
iordanis & facti miraculi constituerunt: & alios duo-
decim lapides loco istorum in loco vbi sacerdotes cū
arca steterant: transeunte populo ad perpetuam rei
memoriam posuerunt. Tandez vero sicut hic dicitur
capitulo sequenti: lapideis cultris circuncisi fuerunt C
& pascha celebrauerunt. Omnes enim qui in deserto
nati fuerant: incircuncisi erant: & propter hoc ante ter

re promissionis obtentū/et post iordanis transitū a io sue circūcisi fuerūt. ¶ Ista ponunt a sctis doctorib⁹ allegorice sic. Ruben q̄ interpretat videns filiū: Gad q̄ interpretat accinct⁹. Manasses q̄ interpretat obliuio significāt pres sctōs noui testamēti: veteris: q̄ scz vide rūt filiū dei per fidē: cōtemplationē: accincti fuerūt per obedientiā et boni operis executionē: obliti scz mundi per spūalē contēptū et abdicationē. Ps. Obliuiscere populū tuū et domū pris tui. Isti sunt igit q̄ armati virtutibus filios israel.i. fideles christianos ad terrā pmissiōis.i.ad celi gloriā pcesserūt: et viā salutis alijs ostēderūt. Ubi isti sunt q̄ dixerūt. Nos etiā armati et acti pergem⁹ad bellū ante filios israel: donec introdu cam⁹eos in loca sua. Duodecim viri significāt duode cim aplos: duodecim vero lapides significant duode cim fidei articulos d alueo sacre scripture assumptos qui pro tanto lapides dicunt: quia ex ipsis tota fidei machina fabricatur: et super ipsis structura virtu tū omniū tanq̄ super fundamenta solida situat. Ubi ista est ciuitas q̄ habebat duodecim portas: q̄ cōstat ex duodecim lapidibus preciosis: nomina duodecim aplor̄ in eis scripta erant/vt dicit in Apoc. Lapides alij duodecim loco istor̄ in fluuio repositi/significāt doctor̄ fideliū expositiones: et libros sacre scripture flu uio fidei additos et adductos. Dico igit q̄ transacto iordane.i.recepto baptismo: si terrā pmissionis.i. pa radisum acquirere volum⁹: necesse est q̄ rubē/gad et ma nasses.i.patres sctōs et bonos platos pdecessores ha beam⁹: et q̄ cor̄ exēpla/vitā et vestigia retineamus: nec non q̄ duodecim lapides.i.duodecim fidei articulos quos scz duodecim viri.duodecim apli de scripturar̄ alueo extraxerunt/fide et opere assumamus: et q̄ nosip sos cultris lapideis.i.duris pnie opib⁹a vitijs circūci dam⁹: et oportet q̄ pascha eucharistie.i.corpis christi assumptionē loco et tpe celebremus. Sic enim terram istam obtinere poterimus: et a iosue.i.a iesu saluatore possessionem celestis glorie capere. Deuteron. Iorda nem vos transibitis: et possidebitis terram egregiā. ¶ Uel de morali ter/quod ad hoc quod homo ad ter ram promissionis.i. ad vitam spiritualem transacto iordane.i.contempto seculo perueniat: necesse est q̄ duodecim articulos fidei credat: et quod per continē tiam carnem supercircumcidat: et pascha.i. sacramēta altaris celebret et assumat.

Allegoria.
ps.44.c
nu.32.c.
ap.21.b
D
deu.4.c
Aliter

¶ Capitulū quintum Textus. Postq̄ ergo audierunt omnes reges amorreorum. Moralitatum Capitulum.IIII.

Historia

De populo quo/vbi de fructibus terre come derunt:manna eisdem defecit et c. Uide su pra Exod.xvj. vbi expositū. Et quod hic agi tur de celebratione pasche/vide supra Nu me.ix. vbi de quadruplici pascha inuenies. Hic ha bes q̄ cū iosue vidisset angelū euaginato gladio: ips sum esse angelū nō recognouit statim: immo an nr̄/an aduersarior̄ eēt/primit⁹inq̄siuit. Qui statim se eē prin cipē exercit⁹dni asseruit: et calceamēta de pedib⁹ solui iussit/dicēs. Solue(inq̄t)calceamēta de pedib⁹tuis: lo cus in quo stas/sanct⁹est. ¶ Sic vere q̄n aliqs angel⁹ .i.aliqua affectio/cogitatio vel inspiratio nobis d no uo apparet: non statim debemus sibi credere/nec ip sam recipere: sed potius ipsam debemus examinare et discutere: ne forte angelus sathan in angelum lucis id est ne forte mala imaginatio in bonam se studuerit transformare. Sibi igitur dicendum est an noster es

E
Moralitas.

an aduersarior̄: et c. Et si nobis innotuerit quod an gelus dn̄i fuerit/et sācta cogitatio vel scm̄ propositū: sic statim debemus eis obedire: et calceamenta vitior̄ et carnaliū affectionū a pedibus abdicare: vnde dicit Nolite credere oīm spiritui: sz probate spūs an ex deo sint. ¶ Uel dic q̄ angelus est nr̄ amicus: q̄ p certo sta tim nō est ad amicitiā recipiendus/sed añ ola exami nandus et probandus: ne forte aduersari⁹sub amici specie recipiat/añ ola est perscrutādus: vñ dr̄. Si ha bes amicū in tentatione/possidi eū: et nō facile credas teipm sibi. ¶ Hic vbi dr̄: q̄ cū gustassent filij israel de fructibus terre/māna defecit: inueni notatū per magi strū stephanū de longorono: q̄ filij israel triplici cibo vsi sunt: scz farina cōspersa in exitu de egypto. Item manna de celo descendente. Item de fructibus terre promissionis in deserti termino: de quo hic. ¶ Sic ve ro boni generaliter vtuntur triplici cibo scientie: et p̄ mo farina sublata de egypto: hoc est scientia philoso phica/que ab ipsis egyptijs.i.ab ipsis paganis philo sophis est inuēta: de egypto.i.de mūdo ad nos trans lata. Manna in deserto: hoc est scientia theologica que de celo fuit deriuata et inspirata. Item fructu terra re promissionis: hoc est scientia beatifica/que scilicet habetur in terra promissionis id est in paradiso. Isti ergo sunt tres panes/d quibus dicere possumus ami co nostro christo illud Luce. Amice/accommoda mi hi trespanes. Manna enim p:out ait/propue sacram scripturam significat: quia sicut ille cibus omnem sa porem habebat: vt dicitur in libro Sapien. sic scriptu ra omnem virtutem contra peccatum continet atq̄ser uat. Unde si auarus es/lege ibi. De substantia tua da pauperibus. Si luxuriosus/lege ibi. Sint lumbi ve stri precincti. Si iracundus es/lege ibi. Desine ab ira/ et dimitte furorem. Si mendax/lege ibi. Noli mentiri omne mendacium. Si superbus/lege ibi. Quāto ma ior es/humilia te in omnibus. Et sic de alijs: quia hic uiter illud manna in omnem saporem vertitur: inquā tum in ipsa contra omnia peccata remedium inueni tur. Unde dicitur Habens omnem virtutem et omnia prospiciens. ¶ Uel dic quod isti tres cibi significant penitentiam/gratiam et gloriam. Penitentia enim est sicut farina que aqua lachrimarum aspergitur: quan do primum de egypto.i.de peccato exitur. Psalmista Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Gra tia vero est manna que de celo mittitur/dum in hoc deserto viuimus. Unde. Panem de celo prestitisti eis et c. Gloria vero est fructus terre/qui in terra promissio nis.i.in paradiso gustatur et comeditur: de quo dicit Beatus qui manducat panem in regno celorum.

1.Jo.4 a.
Aliter
Ecc.6.a
Eo.ca.c
exo.12.c
exo.16.a
Tropologia
f
Lu.11.a
Sa.16.c
pro.3.b
Lu.12.c
ps.36.b
eccl.7.b
ecci.3.c
Sa.7.b
Aliter
ps.41.a
sap.16.c
Lu.14.c

¶ Capitulum sextum Textus. Hierico au tem clausa erat timore filiorum israel. Moralitatum Capitulum.V.

Historia.

Dominus volens ciuitatem hierico destrue re: precepit iosue quod arca domini tollere tur: sacerdotibusq̄ eā portantibus ciuitas septem diebus et voce submissa et tacite a po pulo circumiretur. In die vero septimo ciuitatem se ptem vicibus circumirent: et septem tubis fortiter clā gerent: et alta voce omnes pariter vlularent: et promi sit quod sic muri hierico funditus corruerent: et ciui tatem delerent: et ipsam igne comburerent: et in cinerē commutarent. Precepit etiā dominus quod nullus aliquid de bonis ciuitatis sibi acciperet: sed potius omnia anathematizaret et respueret: sed aurum et argē tum et co

tum ⁊ es illius ciuitatis in thesauros domini conse-
craret: que tamē prius igne detergeret ⁊ purgaret. Mā-
dauit etiam qđ illa ciuitas amplius non reedificaret
atq; maledictionem subiungens/nunciauit ꝙ si quis
eam reedificare presumeret/in primogenito suo fūda-
menta eius iaceret: ⁊ in nouissimo liberorum poneret
3.re.16. g. sius complerent. Quod ad literā factum est: quia dū
ahiel ciuitatē istam reedificauit: fundamentū eius po
nendo primogenitū suū perdidit: ⁊ dū valuam in por
Tropologia. tis poneret: nouissimū liberoꝝ amisit. ¶ Moraliter
hiericho que interpretatur luna: significat illā diaboli
ciuitatē: ⁊ ipsius habitaculū spirituale: quod sibi con
struit in conscientia peccatoꝝ: hoc est dictu: congeriē
b vitioꝝ: in qua scʒ diabolus ponit vitia sicut ciues: po
nit malas excusationes sicut muros. Ponit malos
appetitus sensuū sicut portas: q̄ scilicet proprie hieri-
cho dicit: eo ꝙ ad modū lune eclipsim ⁊ defectū lumi
nis gratie sepe patitur: ⁊ eo ꝙ per ignorantiam mul-
totiens obscuratur. Unde dicitur. Ue ciuitati sangui
eze.24.g num olle: cuius rubigo in ea est. Ista est igit nefanda
ciuitas: quam dominus mandat omnino destrui: et
quam non vult perpetuo reedificari. Et ideo ante om
nia necesse est: si ipsam volumus destruere: quod eam
per septem dies circumeamus: id est quod per iorda-
nem septem mortalium peccatorum/ ipsam conscien-
tie vel anime ciuitatem considerando secrete videa-
mus: ⁊ qđ in isto circuitu nostro arcam domini: id est
charitatem vel gratiā vel etiam spem venie deferamꝰ
Unde Esaias Surge: circumi ciuitatem meretrix obli
esa.23.d uioni tradita. Quod cum factum fuerit: necesse est vt
septemplici tuba: id est septemplici gemitu pro ipsis
septem mortalibus peccatis personemus: ⁊ qđ tandē
per confessionem vocaliter vlulemus: ⁊ quod tandem
muris: id est omnibus excusationibus vitiorum cor-
ruentibus ⁊ cessantibus: ipsam ciuitatem impie vo-
luntatis per satisfactionē penitus destruamus: ⁊ igne
iob.42.a. penitentie comburamus: ⁊ in cineribus redigamus.
i. ꝙ nos conuertendos in cinerē cogitemus. Unū Job
A Ipse me reprehendo: ⁊ ago penitentiam in fauilla et
cinere. Et qđ etiam per reciduum peccati ipsam nunꝙ̄
amplius reparemus. Qui e.n̄ istā ciuitatē .i. ipsam vi-
tioꝝ congeriē in seipso recidiuādo reparat: graue sala
esa.25.a riū inde reportat: ꝙ videlicet primogenitū suū .i. cor-
Aliter pus: ⁊ vltimogenitū scilicet spiritū dānat. Unde Esa.
Nō sit vltra ciuitas: ⁊ in eternū nō reedificetur. ¶ Uel
dic ꝙ primogenitus est gratia baptismalis vltimoge
nitus est vltimū remediū .i. penitētia: vtrumq; igit hō
Aliter perdit: dū ciuitatē hiericho .i. vitioꝝ cōgeriē reedifica
re intendit. ¶ Uel dic ꝙ illius ciuitatis diabolice scʒ
cōgeries vitioꝝ vel cōuersationis mundane fundamē
tū est mala intentio: vel mali operis inceptio. Edifica
tio vero portaꝝ est opis cōsummatio. Cū igit homo
habeat duos liberos: scʒ gratiā primogenitū: ⁊ peni-
tentiā vltimū: cōstat ꝙ gratia tunc amittit: quando
ciuitas diaboli .i. cōgeries vitioꝝ concipit: vltimoge-
Allegoria. nitus vero .i. penitētia tunc morit: quando cū obstina
tione vitia cōsumunt. ¶ Uel dic allegorice: qđ hieri-
cho est mundus: qui fluit ⁊ refluit sicut luna. Istum
igit voluit dn̄s quantū ad malas suas cōditiones de
struere: ⁊ ideo populū cū arca .i. subditos ⁊ platos p̄-
cepit per considerationē circa ciuitatē istam ⁊ malas
cant.3.a cōditiones ipsius circuire. Unū in Canti. Surgā ⁊ cir-
cuibo ciuitatē. Et tubicines etiam .i. predicatores et
sanctos ordinauit cōtra eam proclamare: quoꝝ cla-
mor: oratio ⁊ p̄dicatio muros .i. philosophos ⁊ mūdi
defensores facit qn̄q; corruere: ⁊ eos conuertendo ca- B
dere: ⁊ sic facimus populos subditorum contra ciui-
tatem istam .i. contra mundum ⁊ mundi vitia preua-
lere. Ista igitur est ciuitas cuius bona non sunt con-
cupiscenda: nec a filijs israel .i. a viris ecclesiasticis et
christianis affectanda/sed potius anathematizanda
⁊ detestanda: nec etiam ipsa ciuitas id est ipsa munda ps.27.b
na vita: cum destructa est amplius reparanda. Psal-
mista. Destrues illos: ⁊ non edificabis eos. Qui enī
ciuitatem hiericho id est secularem cultum in ecclesia
reedificat: primogenitum scilicet naturam: ⁊ nouissi-
mum liberorum suorum id est gratias perdit spiritua Eo.ca.c
liter ⁊ necat. ¶ Aduerte tamen qđ aurum ⁊ argentū:
ferrum ⁊ es: que inuenta sunt in ciuitate: non sunt re-
pudiata: sed in thesauris domini consecrata: quia sci
licet aurum philosophice sapientie: argentū eloquen
tie: ferrum ⁊ es ciuilis seu terrene scientie: non ex toto
repudiantur. Ueruntamen in thesauris domini con-
secrari iubentur: qđ fit quando iste scientie ad dei lau-
dem ⁊ gloriam ordinantur: ⁊ ad regimen eccl'ie vel ad
animarum salutem spiritualiter reducuntur: ⁊ qn̄ ava Ec.28.d
ritate ⁊ inani gloria/que talibus annexa est/igne spūs Aliter
sancti expiant. Unū Eccl'iasti. Argentū tuū ⁊ auꝝ tuū
cōfla. De raab aūt liberata vide supra .c.ij. ¶ Uel dic
qđ ciuitas huius mūdi totalr corruet/qn̄ in septimo
die .i. in septima etate tubaꝝ angelicaꝝ sonitꝰ inuale- Tropologia.
scit. ¶ Uel dic ꝙ dū tuba predicationis septemplicis .i.
cōtra septē vitia audit: tūc hiericho .i. peccator ꝯcutit
⁊ muri excusationis suoꝝ vitioꝝ soluunt: ⁊ sic filij isra
el .i. bone affectiones ⁊ virtutes ingrediunt: ⁊ aurū et
argentū .i. ipsius peccatoris sapientia ⁊ eloquentia a
dn̄o cōsecrant: ⁊ ad laudē fidei ordinant: sicut appa-
ruit de Dionysio ⁊ alijs philosophis cōuersis: quorū C
sapientia ⁊ eloquētia proficit christianis: ideo de tali 1.cor.15.
tuba ⁊ talium conuersione dicit apl's. Canet enim tu- g.
ba/⁊ mortui resurgent incorrupti.

¶ Cap'm septimum Textus. Filij autem israel preuaricati sunt mandatum. Moralitatum Capitulum. VI.

Historia. Cum dominus precepisset ꝙ nullus de bonis
hiericho aliquid caperet: sed potius omnia
tanꝙ̄ anathematizata ⁊ execrata refutaret:
achan quidam de filijs israel cupiditate con-
ctus/regulam auream ⁊ pallium coccineum retinuit
⁊ abscondit: propter quod peccatum populus israel
contra haꝝ pugnaturus/succubuit: ⁊ fugiens retroces
sit: quapropter idem achan cum sortibus deprehēsus
fuisset: ex dei mandato lapidatus fuit: bona vero eius Moralitas
omnia voraꝝ flamma consumpsit. ¶ Sic cum domi-
nus filijs israel id est religiosis ⁊ ecclesiasticis prohi-
buerit/ne bona hiericho id est mundi diuitias ⁊ vi-
tia concupiscant: sed potius quod ipsa tanquam in-
terdicta repudient et contemnant: semper est ibi
achan/qui interpretatur conuersio id est semper sunt
ibi aliqui impij et peruersi: qui scilicet auream regu-
lam id est mundi diuitias ⁊ possessionem per auari-
ciam furantur: et pallium mundane conuersationis
per luxuriam assequuntur: sicut ad literam patet de
proprietarijs religiosis ⁊ luxuriosis: qui scilicet auari
ciam ⁊ luxuriam suam abscondere conantur: cum ta- P.28.b. D
men dicat scriptura. Qui abscondit scelera sua non di
rigetur in terra. Sepe igitur fit quod propter peccatū
talium qui hodie contra mandatū domini/mundi
bona ⁊ vitia retinent/⁊ auaricie et luxurie student: om

nes filij israel id est omnes ecclesiastici multa damna
sustinent. Et viri hay/id est seculares contra eos preua-
lent: quapropter pro certo isti in valle inferni lapidari
merent: et omnia bona eorum. i. corpus et anima igne
eccl. 7. c. perpetuo condemnant. Unde Eccli. Uindicta carnis
Aliter impij ignis et vermis. ¶ Uel dic quod achan qui interpreta-
tur cēratio/est simoniacus clericus vel religiosus: sicut
pro. 15. d dicit in Prouerb. Conturbat domum suam qui sectat
auariciam. Iste enim quandoque furatur/et simoniace et
occulte acquirit regulam auream/id est aliquam diuites
abbatiam regularē: et pallium coccineum/id est aliquam
dignitatē episcopalē/archiepiscopalē vel ecclesiā: pro
qua tamē post mortem in valle inferni merito lapide
Aliter tur. ¶ Uel si vis allega illud: quod peccatum vnius est quan-
doque ruina multorum: quia scilicet propter peccatum achan mul
ti de filijs israel ceciderūt.

¶ Capitulum octauū Textus: Dixit autē dominus ad Josue. Morali. Cap. VII.

Histo-ria. Iosue volens superare regē ciuitatis hay/et ca-
pere ciuitatē: posuit certos milites in insidijs/
et aggressus est ciuitatē. Cum autem rex cum exer-
citu suo sibi obuiam occurrisset/dissimulauit
se fugere: et sic ipsum regem cum populo suo longe ab
vrbe distraxit. Tandem vero clipeū erigens/signum
insidijs fecit: quibus ciuitatē intrantibus et se inter regē
et ciuitatem ponentibus/ipsum cum suo populo trucidaue-
Allego-ria. runt. ¶ Hoc inueni allegorice sic expositum. Josue
qui interpretatur saluator. i. christus: a principio regem hay
i. principem mūdi diabolum debellare proposuit: et a
E principio cōtra eum milites in insidijs latētes posuit
i. prophetas cum suis occultis enigmatibus ordinauit
Tandē vero carnem assumēdo/se infirmū et fugitiuū
dissimulauit: et se ab isto rege diabolo et membris eius
inuadi et crucifigi permisit: sed tandē per resurrectionem
reuertens/et fidei scutū erigens: suis fidelibus signum
fecit: et sic de isto rege diabolo triumphauit: et ciuitatē
suam/scilicet gentilitatē igne charitatis succēdit: et ipsam per
Allego-ria fidem spiritualiter occupauit. ¶ Uel dic quod iste rex si-
gnificat mūdi tyrānos qui nunc contra iosue. i. contra
christum et bonorum exercitū audacter progrediūt: quos
christus nunc fugere/et peccatā eorum dissimulare videtur:
et ipse ecclesiā fidelium et bonorum exercitus tūc ab eis supe-
ratur. Sed pro certo isti nō aduertūt de cauda. i. non
cogitant de insidijs quae latitāt post se/scilicet de morte/iudi-
cio vel inferno: quia scilicet finaliter iosue. i. christus/scutum
penitētie sue contra eos erigit: et dictas insidias quae prius
latuerunt/in publicum venire facit: et ipse magno im-
petu cōtra eos prosiliens tēporaliter et eternaliter eos
punit: et eorum ciuitatem/statum et magnificentiam
destruit et cōfundit. Unde dominus cōtra tales vult dicere illud
esa. 42. c Esa. Silui/patiens fui: quasi parturiens loquar: dissi-
Eo. ca. f pabo et absorbebo simul. ¶ Josue edificauit altare do-
mino de lapidibus impolitis: quos ferrum nō tetigit: et
super illud deuteronomiū legis scripsit/et super illud
holocausta et pacifica immolauit: et ad bñdicendū le-
gisfactoribus/et maledicendū legis transgressoribus
f tribus nobiles et ignobiles super mōtes hebal et garizi
altrinsecus ordinauit: sed oīa ista iā superius sunt mo-
ralisata: scilicet de altari faciendo de lapidibus impolitis:
et de benedictionibus et maledictionibus etc. Hoc so-
deu. 28 a lū adde hic quod altare istud continebat duo: scilicet scriptu-
rā interius sculptā/et sacrificia exterius oblata: significās
quod prelatus vel ecclesiasticus/qui per altare intelligitur: debet
habere interius scripturā. i. diuine legis scientiā et no-
titiam: exterius vero debet habere sacrificia/id est bo-
norum operum opulentiā. Unde Ezech. Erat liber scriptus in- Ez. 2. d
tus et foris etc.

¶ Capitulum nonum textus. Quibus auditis: cuncti reges trans iordanem. Moralitatum Capitulum. VIII.

Gabaonite audiētes quod iosue duas ciuitates Hysto-
destruxerat: et quod ex dei mandato nulli personę ria.
vel serui parcebat: et quod ipsi erant de populo quē
dominus occidi mādauerat cogitauerūt quomodo cal-
lide cōfederarēt se sibi. Acceperunt igitur vtres veteres:
et pannis veteribus et antiquis calciamētis se induerūt:
panē cōminutū et siccū in suis cistarcijs habuerūt: et sic
de terra longinqua se venisse/pacēque cū ipsis querere ex
his presumptionibus cōfinxerūt. Quapropter pactū cū
eis de ipsis nō occidēdis iosue et filij israel fecerūt/et iu-
rauerūt. Uerūtamen cautela cognita de pacto et iuramēto
penituerūt: quapropter nō ipsos socios/sed seruos ha-
bere voluerūt: et ad cedenda ligna pro sacrificijs/nec-
nō et ad aquā portandū ipsos perpetue ordinauerunt: G
et eos nathinneos appellauerūt: et sic sub iugo suo vi- Tropo-
uere permiserūt. ¶ Isti gabaonite significāt hypocri- logia.
tas: qui reuera sunt de illis qui a dño exterminari mā-
dant: et qui cū filijs israel. i. cū bonis in ecclesia vel para-
diso pacē habere et hereditatē vetāt: et quia iosue. i. a bo-
no prelato recipi vel diligi prohibent. Unde Job. Inno- iob. 17. b
cēs cōtra hypocritā suscitabitur. Sed quid? Pro certo
isti inueniūt modū mirabilē se cū iosue. i. cū prelatis et
filijs israel. i. cū viris iustis cōfederādi. Uadūt enim ad
eos adulādo/dicētes. De terra longinquā venimus ser-
ui tui: pacē vobiscū facientes et facere cupientes. Assu-
mūt enim vestes veteres. i. pretendūt humilitatē in con-
uersatione. Calciamēta antiqua. i. pretendūt maturi-
tatē in pedibus. i. in interiori affectiōe. Panes siccos
. i. pretēdunt abstinentiā in cibo et in refectione. Utres
veteres. i. pretendūt prudentiā. i. scientiarum exuberationē
Quibus factis/ita fit quod in iosue et aliorum. i. prelati et ma-
iorum amicitiā recipiunt: et quod a punitione liberi efficiūt
dū boni ab oībus existimant. Per tales ei fictitias. i.
dissimulationes/acquirūt sibi amicitias principū et po-
pulorum: et ideo bñ dicunt gabaonite: qui interpretant val-
les mesticie: pro eo scilicet/quia isti mestos et cōtritos se fingūt
et conualles. i. humiles se pretendūt. Uerūtamen iosue. i. bonus
prelatus: quando ipsos i. fictiones eorum deprehēdit: oportet ipsos ad
seruiendū alijs condemnare: et ne sint aliorum socij/seu
ne hereditatem bonorum ecclesiasticorum cum filijs
percipiant/preseruare: vt et sic qui dominari alijs me-
diante hypocrisi querunt/cogantur alijs subiacere.
Unde Job. Spes hypocrite peribit etc. H

¶ Capitulum decimū Textus. Que cū audisset adonisedech rex hierusalem. Moralitatum Capitulum. IX. iob. 8. a

Gabaonite filijs israel cōfederati/et tabernacu- Histo-
li vsibus deputati/et a morte preseruati fuerūt: ria.
propter quod quinque reges gētiles contra eos surrexerūt
et eos destruere et debellare cū suis exercitibus
tentauerūt. Quod timētes gabaonite/auxiliū a iosue
et a filijs israel inuocāt. Qui statim accurrentes/aduer-
sarios exterminārunt: et ipsos quinque reges in spelunca oc-
cultari cōpellūt: vbi cū saxis ingētibus ad os speluce de-
uolutis: ipsos vt non exeant includētes: mane in pati-
bulis suspēdunt: et sic gabaonitas liberāt et defendūt.
Uerūtamen hic accidit valde mirabile: quia scilicet dū filij israel in
prelio contra

prelio cōtra reges essent: et sol ad occasum appropinquā
ret: propter quod ne nocte superueniēte hostes euaderēt/
iosue dubitaret: rogauit dn̄m ne sol ad occasum trāsi
ret: sol inquit contra gabaon ne mouearis: et luna contraval
lē haylon: quod et factū est: quia scz sol et luna in locis su
is in celi medio peruenientes dici spaciū steterūt: et sic obedi
ente deo voci hois vindicādi in hostes spaciū habue
rūt: quapropter dici lumine plōgato/ hostes totalr destru
xerūt. Dn̄s et lapidibus grādinis multos hostiū inter
fecit: sic nō solū lumē suis fidelibus prebuit: sed etiā ipos
Tropologia. inuit mirabilr/ et etiā protexit. ¶ Dic quod isti gabaonite/
quia interpretant valles mesticie/ significāt penitētes: quia scz
A debēt esse valles. i. hūiles atque despiti necnō cōtriti/ fle
biles atque mesti: qui reuera vbi isti de nouo cōfederant
cū iosue et cū filijs israel. i. cū christo et angelis: statim
assunt quinque reges gētiles/ id est quinque corporis sensus: quia
cū exercitibus diuersorum malorum appetituū ipos debella
re nitunt: Quo videntes isti/ statim debēt ad iosue et ad fi
lios israel. i. xpm et ad sctōs per orōnē recurrere/ et eorum
auxiliū implorare. Qui reuera statim aderūt et venient:
et istos quinque reges. i. quinque corporum appetitus in spelūca hūi
litatis et proprie considerationis recludēt: et os spelūce/ id est
cor cū saxis. i. cū consyderatiōe diuine dei fidei et iustitie ob
struēt et tandē eos per contēplationē suspendent: et solē di
uine gratie/ et lunā diuine misericordie continue asta
re faciēt: et sic exercitibus viciorum et tētationū deuictis: ga
baonitis/ id est ipis penitentibus pacē reddēt. Bonū est
igit a iosue/ quia interpretat saluator/ id est a christo salua
tore nostro: et a filijs isrl/ id est a sctis auxiliū petere: qui re
uera aliter nō possumus ab hostibus spualibus salui esse. Vn̄
pu.18.b dr. Turris fortissima nomē dn̄i: et ad ipsaz currit iustus
Aliter et exaltabit. ¶ Vel dic quod Josue qui pugnat cōtra chana
neos/ est vir iustus qui pugnat contra vitia/ et contra
malignos spiritus: qui reuera summe debet curare quod
sol et luna. i. christus et beata virgo sibi velint astare et
sue gratie lumen sibi ministrare: vt sic possit quinque re
ges. i. quinque sensuum concupiscentiam cum exercitu
B vitiorum et demonum superare: ne forte si nox peccati
superuenerit/ et lux gratie defecerit: nō possit cōtra eos
preualere. Isti igitur inuocati et deuote exorati/ statim
voci hominis obediunt: et ad occasum procedere re
nuentes/ sibi astant benigniter et intendunt: et lumen
sue gratie sibi non denegant/ sed impendunt: et sic istis
stantibus et astantibus: isti hostes scilicet tentatiōes/
vitia et mundus/ caro et demonia: necessario pereunt et
succumbunt: et maxime quando lapides de celo mittū
aba.3.c. tur/ id est quando specialia adiutoria a deo veniunt et
descendūt. Unde Abacuk. Sol et luna steterunt in ha
Aliter bitaculo suo: in luce sagittarū tuarum ibunt: in splen
dore fulgurantis haste tue. ¶ Vel dic quod Josue est
predicator: qui tunc contra hostes pugnat/ quando
contra eos predicat: sed quia noctem ignorantie et cul
pe summe debet timere: et ideo solem et lunā/ id est chri
stum et beatam virginem mariam debet ante omnia
exorare/ vt sibi velint astare: et vt illa duo que predica
tori sunt necessaria/ scilicet lucem scientie et solem gra
tie: velint ipse sol intelligentie christus/ et ipsa luna ro
ris diuine misericordie beata virgo sibi benigniter mini
ge.37.c. strare. Unde in Genes. Uidebam solem et lunam et stel
las vndecim adorare me et cetera.

¶ Capitulū vndecimū Textus. Que cum
audisset Jabin rex asor: misit ad Jobab re
gē madon. Moralitatum Caplm. X.

I Osue simili fortuna vigintiquatuor reges contra Histo
ipm cōgregatos in preliū/ cū eorum exercitibus inter ria.
fecit: et terras eorum obtinuit et possedit. Et dicit
ibidē/ quod dn̄i snīa fuerat/ vt indurarent corda eorum
et pugnarēt et caderēt: et nō mererent vllā clemētiā acci
pere. ¶ Illud potest allegari quomodo occulta dei pro
dentia operatur in rebus et quomodo corda hoim interius C
ab ipso mouent: et secundum sua demerita et infortunia dedu Mora
cunt: vt sic secundum sua demerita puniant. Meruerant enim litas
isti cum essent pessimi/ interfici: et ideo cum iustum sit
veniā petentibus indulgere: iusto dei iudicio et occulto
factum est: quod dum isti de viribus et multitudine presu
merent: quod contra israel dimicantes ipsorum gladijs inte
rirent: vt sic misericordiam quā non quesierant/ nullatenus
inuenirent. Forte enim timore ducti veniaz petiuissent/
nisi iusto dei iudicio indurati fuissent. Ista enim conti
nue perpendimus/ quādo hoiem obstinatum et induratum
tum ad damnū suum currere cernimus: quod procul dubio
ab occulta dei iustitia fieri nullatenus dubitamus.
Vn̄ legit: Indurauit autem dn̄s cor Pharaōis/ et non Exo.10.
dimisit populum et cetera.

¶ Caplm duodecimū Text⁹. Hi sūt reges
quos percusserunt filij israel: et possederunt
terrā eorum. Moralitatum Cap̄. XI.

I Osue terram acquisitaz filijs israel distribuit et in Histo
omnibus tribubus israel vrbes leuitis assigna ria
uit: sicut infra dicitur. Postquam vero omnia dis iof.21.a
pensasset/ vltimo possessionē sibi elegit. ¶ Sic Mora
vere bonus prelatus vel dispēsator/ debet bona sibi cōmissa litas
bonis personis singulis secūdum statum suorum exigētiā
diuidere: et nō in primis/ sed vltimis partem suam et suo
rum accipere: ne forte videat infideliter dispēsare/ et sibi
maius vel minus quam deceat retinere. In omni aūt tri D
bu. i. in omni laicorum patria vel ceni debet leuitis et ec
clesiasticis habitationem assignare: vt quia spualia tribu
unt/ possint de laicorum tēporalibus vtcumque nutriri: et vt
etiā ipsi laici vbicumque spūales viros inueniunt/ ab eis
possint instrui et doceri. Vn̄ Apls: Si nos spūalia vo 1.co.9.b
bis seminauimus/ nō magnū est si vestra temporalia
metamus. ¶ Vel dic quod terra cordis nostri filijs israel. i. Aliter
virtutibus habitanda tradit/ quādo chananei. i. vitia
exinde penitus expellantur.

¶ Caplm decimumquintum Textus. Igi
tur sors filiorum iude per cognationes su
as. Moralitatum Caplm. XII.

C Aleph vero volens accipe ciuitatem hebron/ Histo
quā tres gigantes. s. filij enachi inhabitabāt ria
edictū et iuramentum proposuit/ quod qui prius vrbem
percuteret et caperet/ filiam eius Axam in vxo
rem haberet. Cepit ergo vrbem othoniel frater caleph
et sic filiā eius in vxorem accepit. In quo patet quod ca
leph magis iuramētum quam legem seruari voluit. Cum
igit caleph ciuitatē percussis tribus gigātibus filijs ena
chim possedisset/ et filiā suā Axam proprio fratri suo ma
ritasset: suggesta a viro suo/ et sedens in asino suspira
uit: et terrā irriguā a caleph postulauit/ dicēs: Terram
arentē dedisti mihi: iunge et irriguā. Pater aūt eius suspi
rijs annuens sibi dedit irriguū superius et inferius. ¶ Ca Mora
leph quia interpretat quasi omne/ deū patrem significat: cui litas.
omne cor patet/ et omnis lingua loquitur. Othoniel
frater eius/ qui interpretatur signum dei: significat
dei filium: qui etiam in scriptura dicitur dei signum. E

Esa.7.c Esa. Dabit dñs vobis signū. Ecce virgo cōcipiet filiū
Allego- qui vocabit emanuel. Axa que interpretat furibunda/
ria significat animā rationalē: cui naturaliter inest furor
iracūdie et concupiscentie: nihilominus ista est ratio-
ne imaginis filia dei patris. Hebron qui interprat in
cantatio significat mundum: qui scz incātat et decipit
cor humanū. Enachim qui interprat terribiles/ signi
ficat diabolū: cui⁹ tres gigantes filij enachi significāt
triplicē concupiscentie appetitū. Asinus vo laborib⁹
dedit⁹/ significat corp⁹ humanū. Dico igit q Caleph
deus pater a principio statuit et pposuit: q q ciuitatē
mūdi caperet/ et q eā sue fidei subiugaret: et tres filios
enachim diaboli. i. tria petā pricipalia/ scz luxurie/ su-
perbie et auaricie exinde tolleret et deleret. Uerūtn q
nō inueniebat aliqs cōueniēs ad illud opus tā arduū
faciendū/ nec ad salutē hūani gñis procurandā: opor
tuit q pprius fili⁹ suus/ scz Jesus christ⁹ fili⁹ dei illud
faceret: ciuitatēq mundi per fidē caperet: et destructis
trib⁹ pdictis gigantibus/ ipsam patris dñio subiuga
ret. Qui qz carnē assumēdo et crucē subeūdo cōpleuit:
ideo axā filiā dei patris. i. alaz hūanā in vxorē accepit
et eā bellādo contra gigantes hebron/ id est cōtra mū
osee.2.d dū et demones acquisiuit. Un dicit. Spōsabo te mihi
2.re.30. in fide. Et alibi. Michol despōdi mihi centū pputia
c. philistym. Michol aūt filia regis erat. Quid ergo?
f Pro certo ista axa/ id est anima: sedēs mō in asino cor
poris dū hic viuit: ad instinctū viri sui christi debet a
patre suo deo spūale irriguum postulare/ dicens. Ter
rā arentē/ id est cor indeuotū et siccū dedisti mihi: iun-
ge et irriguū/ id est da mihi mentē humilē et deuotā: et
sic ipse pater su⁹ deus dabit sibi irriguū superi⁹ et infe-
rius. i. deuotas lachrymas p dilatatione patrie supio
ris/ et pro incolatu misie inferioris: vel p bonis omis-
sis/ et pro malis cōmissis vel pro amissiōe glie/ et acqsi-
Tropo tione infernalis pene. ¶ Uel illud duplex irriguū/ si-
logia gnificat dulcedinē cogitatiōis in itellectu/ dulcedinē
dilectiōis in affectu. Uel duplex irriguū. i. duplex grā
scz supior q fuit bona: et inferior q inclinat ad mala.
Uel ista sunt duplex mādatū dilectiōis scz superi⁹/ qd
est amor dei: et inferius/ quod est amor primi. Uel ista
sunt visio deitatis et visio hūanitatis. Ista eñi sunt q-
dā irrigua: p quibus habēdis deuota dei filia geme-
būda suspirat: et ipa toto corde dsyderat et affectat. Un
iob.3.d Job. Anteq comedā suspiro: et qsi inundantis aque
rugitus meus etc. Et sic de ista filia scz de ala et de suis
hie.31.b irriguis/ poterit dici illud Hier. Erit ala eorū qsi hort⁹
Aliter irrigu⁹: et vltra nō esuriet. ¶ Uel phs ista allegari/ qn
tamen tū qsiq pferr legi: et q tolerabili⁹ est qsiq frāge
re legis ordinationē q pprij iuramēti finē/ vt patet: qz
lex prohibuit ne frater filiā fratris acciperet in vxorē.
Deus etiā mādauerat q totus ppls chananeorū dele-
retur. Et tñ hic habes q pp̄ter reuerentiā iuramēti ca
g leph filiam suam fratri suo desponsauit. Et sicut su-
iof.9.c pra dictum est/ populus israel gabaonitis pepercit: et
iud.11.g Jepte etiam sicut dicitur/ propriam filiam immola-
Aliter uit propter ipsius iuramenti reuerentiam. ¶ Uel dic
quod quilibet auditor verbi dei debet esse sicut ista fi-
lia caleph: quia ad vocem et exhortationem viri sui id
est predicatoris: debet per confessionem gemere: et a
patre suo duplex irriguum postulare: superius scili-
cet gratiam pro predicatore vt bene loquatur: et irri-
guum inferius id est gratiam pro quolibet auditore/
vt bene recipiat bonum quod ei predicatur: et ideo
pro isto duplo irriguo habendo rogabimus et ce-
tera.

¶ Caplm decimūsextuz Textus. Cecidit q
q sors filiorū ioseph ab iordane cōtra hieri-
cho. Moralitatum Caplm. XIII. Jud.1.c
Hic in isto capitulo et Judicum fit mentio/ Histo-
quod filij israel ex toto chananeos non in- ria.
terfecerunt: sed eos secum viuere permise-
runt: ipsos tamen sibi subiecerunt/ et tributa- Mora-
rios fecerunt: et sibi seruire coegerunt. ¶ Sic vere cuz litas.
filij israel id est viri iusti de terra mentis sue eliminare
habeant omnes populos gētiles id est omnes actus
vitiosos et mortales: sepe fit quod omnes non possunt
penitus extinguere: immo principalioribus vitijs in
terfectis/ necesse est aliquos chananeos id est aliqua
vitia in homine remanere. Constat autem quod mo-
tus corporum id est iracundiam cordis/ leuitatez ope
ris/ que quasi sunt connaturalia homini/ non potest
homo penitus abijcere ipsa: debet tamen rationis fe- h
rule subiugare: et ipsa sibi seruire/ compellere/ et tribu-
tum vtilitatis impendere seu dare. Uitia enim que in
nobis sentimus/ nobis tributum et vtilitatem impen
dunt: quando humilitatem et nostre proprie fragilita
tis considerationem in nobis generantes inducunt: et
quando de proprio casu nos esse timidos faciunt: et
sic ab elatione et superbia nos compescunt: vt sic iu-
xta doctrinam Gregor. homo de virtutibus non su-
perbiat/ qui adhuc viuere in se hostes conspicit/ a qui
bus vinci formidat. Et sic concludi potest quod deus
istos hostes nobiscum permittit viuere: vt discamus
de proprijs viribus non presumere: sed potius in hu-
militate et timore manere. Psalmista. Ne occidas il- ps.58.c
los: ne quando obliuiscantur populi mei etc.
¶ Moralitatum liber Josue finis.

Liber septimus Moralitatum libri iudicum.

¶ Caplm primum Textus. Post mortē io-
sue: cōsuluerunt filij israel dñz dicētes. Mo
ralitatum Capitulum. I.

Filij iuda comp- Histo-
ria.
henderunt adonibesech regem: ab-
sciderunt summitatem pedum et ma
nuū eius: et captum in israel addu-
xerunt. Qui statiz dixit/ quod illud
merito sustinebat quia hoc ipsuz fe-
cerat septuaginta regib⁹: q colligebāt sub mēsa ei⁹ ci-
borū reliqas. ¶ Istud allega exēplariter: q in quo pec i
cat qs: i hoc puniť: qz scz sepe diuino iudicio fit: q hō idē Mora-
malū suscipiat ab aliquo qd iniuste alijs ipetrauit: iu litas.
xta illud. Sicut fecit: facite ei. ¶ Uel illud pōt allega- sap.11.c
ri: qñ qlibet aliqd patiť: debet sua ppria delicta reco- Hiere.
gnoscere: et se iuste pati aduertere: et dicere illud. Me- 50.c.
rito hec patimur: quia peccauimus in fratrem no- Aliter
strum. Est enim consolatio patienti quando cogitat ge.42.d
se digne pati. ¶ Uel dic quod multi tales reges viden Aliter
tur esse hodie in mundo: qui scilicet de mensa diabo-
li reliquias id est diuitias recolligūt: et ideo summita
tem pedum et manuum id est rectitudinem affectionū
et operū perdunt. Et etiā dic q iudas est predicator vel
prelat⁹: q qñ vult adonibesech regem. i. pctōrem com-
prehendere: punire et corrigere: debz ipsum in extremi
tate manuum et pedum ledere et prescindere: in-
quantum

q̄tum finem ⁊ extremitatem malorū suorū affectuū ⁊
operum debet ei ostendere/nec vitare:et extremitates
etiam pene eterne que ipsum expectat/vel aliter decla=
p.14.b, rare dicens illud: Extrema gaudij luct⁹ occupat: ⁊ po=
Aliter, terit ipsum in hierlm.i.in statu grē captiuare. ¶ Uel
dic q̄ extremitas est vana spes: quam de pedib⁹ ⁊ ma=
nibus.i.affectibus ⁊ operib⁹ speramus reportare: quā
quidem vanam extremitatem debet p̄dicator hol pre=
scindere: ⁊ vanitatē p̄sumptionis ab affectibus ⁊ acti=
bus suis resecare: vt ip̄m possit in hierlm.i.in paradi=
sum hūilem ⁊ obedientem habere.

¶ Capitulū secundū Textus: Ascenditq̄ angelus domini de galgalis ad locum flen=
B tium. Moralitatum Capitu. II.

De iebuzeis ⁊ alijs infidelibus non interfe=
Josue. ctis/s; sub tributo redactis: vide Josue. De
17.d. hoc q̄ arguente angelo populū p̄ eo q̄ cha=
naneos non extirpauerunt/inceperunt flere:
Mora= vt ponitur hic. ¶ Mō vtiq̄ ad hoc potest applicari: q̄
litas cū angelus.i.p̄dicator loquitur: ⁊ peccata nostra no=
bis improperat: peccator flere ⁊ penitere tenetur: trās=
eo illud q̄ dominus etiam multos chananeos delen=
dos reliquit: vt in ipsis filij israel exercitarent: vt fa=
ctum armorū experirent: cū s̄m Senecam/miserrima
Aliter. sit fortuna q̄ inimico caret. ¶ Uel ad hoc potest appli=
cari/q̄ vtile est quandoq̄ homini inimicos habere: vt
dum habeat quid timere debeat/discat se cautius cu=
stodire: ⁊ vt virtutē suā possit contra eos exercere. Si=
exo.14. militer p̄termitto: s; vide in Exo. vbi de hoc/⁊ Josue.
d. ¶ Eglon rex moab pinguissim⁹ opprimebat populū
iosue.8. israel violenter. Nam quia domino peccauerant/tra=
b. diderat eos dn̄s isti regi: q̄ per aioth filium gera qui
Ca.iij.b vtraq̄ manu vtebatur pro dextera: volēs liberare po=
pulum/fecit gladiū ancipitē/⁊ captis munerib⁹ ad re=
gem accessit: vt sic sub amicitie specie facilius ip̄m re=
gem occideret: Offert igitur regi munera ⁊ ab eo gra=
tiose recedit: sed cito post/dimissis socijs solus reuer=
tens/regem in estiuo cubiculo reppit. Cui cū v̄bū se=
cretum se velle ei dicere assereret: rex vniuersos exiuit.
Quē aioth solū intuēs/ip̄m gladio ancipiti trāsfixit/
⁊ occidit: ⁊ clausis fortiter ostijs/p̄ posteriorē partē do=
mus fugit: ⁊ tandē clangēs buccina/moabitas pluri=
C mos interfecit. ¶ Istud pōt allegari exemplariter: q̄
Mora= valde fatuū est cū inimico solū remanere: ⁊ illū amicū
litas. credere quē violenter afflixeris. Quādocūq̄ enī potue=
rit ⁊ voluerit dāna tibi dare: dato q̄ ip̄m videas mune=
ra tibi offerre ⁊ amicitiā simulare. Cōstat enī q̄ si locū
⁊ tempus opportunū inuenerit: c̄tra te statim surget
⁊ inimicitiā tibi ostendet. Ideo bene dicit ille: Uerū=
tamen cui malefeceris nō credas. Unde Sene. in p̄uer=
bijs. Cum inimico nemo tut⁹ in gratiā redit. Et Eccl.
Ec.12.b. Non credas inimico tuo in eternū. In oculis suis la=
chrymabit inimicus: ⁊ si inuenerit tp̄s/non satiabitur
sanguine tuo. Illud male audiuerat ille rex p̄sarū: qui
dato q̄ cuidā principi p̄priū filiū comedendū dedis=
set: ipsum tamen ducē exercitus sui fecit/q̄ persuadēs
militibus tyrum in regē constitui: destitui regē aliū
Aliter. procurauit. ¶ Uel dic spūaliter: q̄ eglon qui interpre=
tatur festiuitas inutilis/est caro cuius scz festū ⁊
delectatio non valet: qui tamen filios israel.i. chrstia=
nos ⁊ fideles sibi subiugat: ⁊ eos suis immundis sug=
gestionibus opprimit iugiter atq̄ grauat. Aioth qui
interpretatur laudabilis/significat virum iustū ⁊ ma=
xime bonum ecclesiasticum vel prelatū. Gera qui in=

cola interpretatur/filius dicitur: p̄ eo q̄ iste peregrinū
⁊ incolā se reputans in hoc mundo: non tanq̄ posses=
sor/sed tanq̄ incola cōuersat: p̄pterea a dn̄o laudabi=
lis iudicat. Unā dicit: Laudemus viros gloriosos pa= ec.44.
rētes nostros. Ille enī vtraq̄ manu debet vti p̄ dexte= a.
ra: q̄ scz nulla debet in eo inueniri sinistra vel viciosa
opatio/sed cūcta dextera ⁊ virtuosa. Dato enī q̄ vir p̄= D
fectus vtranq̄ manum habeat/tam dexterā q̄ sinistrā
i. dato q̄ vtranq̄ discretionē habeat/scz ad ministran=
dum spūalia ⁊ terrena: vel dato etiā q̄ duo opera exer=
ceat/scz cōtemplationis ⁊ actiōis. Uel dato q̄ duplici
scientia polleat/scz speculatiua ⁊ practica: nihilominu⁹
tamen vtraq̄ debet vti p̄ dextera: inq̄ antum etiā ope=
ra sua que sinistra.i. min⁹ idonea videbant/ad dei lau=
dem ⁊ anime salutem ordinat: ⁊ sic ipsa facit esse dex=
tera atq̄ sancta. Apl̄us: Si p̄putiū iustitias legis cu= Ro.2.d.
stodiat: nōne p̄putium illius in circūcisione reputabi=
tur: ⁊ sic fit de illis de quib⁹ dicit: q̄ in gabaa erant se= Judicū
pringenti viri ita sinistra vt dextera p̄liantes. Gladi⁹ 20.b
anceps quem iste habet/significat penitentiā: que est
anceps p̄ quos interius p̄ c̄tritionem scindit: ⁊ exteri=
us p̄ satisfactionē ledit. Et etiā iste gladius est oratio/
q̄ p̄ eo dicit biceps: q̄ deum reconciliat: hostes vero
spūales impugnat. ¶ Dico igitur q̄ quando aioth.i. Tropo=
vir perfectus qui pōt dici laudabilis ⁊ p̄egrinus: ⁊ q̄ logia.
vtraq̄ manu.i. in omni suo op̄e inuenit dexter ⁊ v̄tuo=
sus: vult superare eglon.i. inutilem festiuitatem ⁊ glo=
riā carnis sue: ⁊ de ei⁹ potestate filios israel.i. affectio=
nes ⁊ motus amici liberare: debet ipsum secrete p̄cute=
re ⁊ afficere gladio ancipiti orōnis vel penitētie: ita q̄
pinguedinē delitiarum suarū debet restringere: ⁊ ster=
cora diuitiarū extra p̄ducere ⁊ horrere: ⁊ tādē ostia sen=
suum a mundi delectabilibus claudere: ⁊ ipsū morti=
um.i. ipsam carnem mortificatam dimittere et abire.
Tali enim gladio caro mortificatur ⁊ spūaliter occi= E
ditur: ⁊ israel.i. mens a peccati seruitutibus liberatur
Unde apl's: Liberati a peccato/serui autem facti deo. Ro.6.d
¶ Uel dic q̄ rex iste est p̄latus: aioth enī est ambitios⁹: Tropo=
qui regē suū.i. p̄latū occidere ⁊ capere cupiens/gladiū logia
ancipitē.i. linguā adulatricem sibi acuit: ipsamq̄ ad
vtranq̄ partem nunc p̄ primo/nūc contra secūdū: q̄d
magis credit placere scindere: ⁊ loqui instruit vtrāq̄
manū ad diligendū: obsequendū in dexterā cōuertit:
⁊ etiam se esse totum dextrum ⁊ virtuosum/⁊ nihil ha=
bere sinistrum vel viciosum dissimulat ⁊ p̄tendit: mu=
nera etiam p̄parat/q̄ ante oīa p̄mittere nō postponit:
tandē v̄o oblatis muneribus iste solet secretū collo=
quiū petere: ⁊ tunc solet regē.i. p̄latum gladio lingue
ancipitis ⁊ adulatricis p̄cutere: ⁊ ip̄m gladiū in cor ip=
sius infigere: et ita solet eum decipere/⁊ spūaliter occi=
dere: ⁊ se libertati (obtento bn̄ficio vel dignitate) resti=
tuere vel ambire. Unā Tob. Occiderunt regē filij eius Tob.1.d.
Uidemus enī hodie multos reges.i. multos magna=
tes ⁊ p̄latos mortuos effeminatos iacētes: ⁊ per gla=
dios ancipites linguā adulatorū ⁊ malorū c̄silatorū
suorū/miseros ⁊ languentes ⁊ nulla v̄tute pollentes:
s; in vitijs mortuos ⁊ fetentes. Cōstat enī hodie q̄ ta=
les gladij sunt causa mortis ⁊ p̄ditionis olm supiorū.
Unā in psal. Gladij ancipites in manib⁹ eorū/scz adula= ps̄.149.
torū. Ad alligandos reges eorū in cōpedib⁹: ⁊ nobiles b.
eorū in manicis ferreis. ¶ Uel dic q̄ aioth est laudabi= Aliter
lis p̄dicator: q̄ cū gladio ancipiti v̄bi dei p̄liatur c̄tra
eglō.i. c̄tra peccatorem/vt eū occidat spūaliter ⁊ cōuer= F
tat: primo tn̄ debet vti muneribus/vt ip̄m ad glorias
alliciendo: tandē gladio aspere correctionis ipsū per

Heb.4. tormēta inferni deterrēdo. Unde apls: Uiuus est ser-
c. mo dei et efficax: ꝛ penetrabilior omni gladio ancipi-
Aliter ti. ¶ Uel dic q̄ iste rex est diabolus: ꝗ dicit rex sup oēs
iob.41. filios supbie. Cōtra quē pugnat pdicator gladio v̄bi
o. dei: etiā iustus cū gladio penitentie et orationis ꝛc.
Ca.iij.d ¶ Sicut hic patet sangar q̄ iudicabat israel: nō legit
Histo cum gladio aliquē hoiem occidisse: et tñ cū vno vo-
ria. mere qḋ est instrumētum hebes/rude et non acutū/
Mora- dicitur sexcentos hoies pemisse. ¶ Et hoc ad hoc po
litas. test applicari/quādoq̄ in correctione vel pdicatione
plus proficit ad alios occidēdum.i.corrigēdū vel cō-
uertēdum hebes verboꝝ ruditas/q̄ acuta scientiarū
subtilitas: et plus iuuat benignitas resecata/q̄ seueri
tas exacuata. Ita q̄ plerūq̄ vtile imo necessarium est
excōmunicationis vel aspere correctiōis gladiū recō-
dere: et cum vomere dulcis et blandientis exhortatio
nis hostes.i.vitia ꝛ demones/ac etiam ipsos peccōres
mat.26 et impios impugnare. Ideo petro pastori ecclesie di-
c. ctum est: Pone gladium tuum ꝛc.

¶ Capitulum quartum textus: Addiderūt q̄z filij israel facere malum in conspectu do.

Moralitatum Capitulum. IIII.

Delbora prophetissa vxor lapidoth iudica-
bat populum israel/sedens sub palma. Cū
Histo- igitur iabin rex canaan misisset zizaram prin-
ria. cipem exercitus sui contra populū domini
G vocauit delbora barach filium abinoem: ꝛ cōstituit eū
principē populi vt contra zizarā dimicaret. Adiecit
tamen dixit sibi q̄ victoria sibi non ascriberet/sed q̄
mulier de zizara triumpharet. Quod scꝫ factū est: q̄
tandē cōmisso prelio zizara pedes fugiebat. Jahel au
autem vxor aber cinei ipm recepit: aquā petenti lac de
dit/ꝛ dormientem occidit: et caput eius clauo taber-
Allego- naculi cum malleo pforauit. ¶ Istud quidā exponūt
ria. allegorice. Dicunt enī q̄ delbora que interpretat̄ lo-
quens seu apes: significat legē diuinā/que de fidei et
virtutum apice loq̄tur. Que prophetissa dicit: pro eo
quod de futuris prophetare dinoscit: et sub palma se
det: eo q̄ palmam celestis glorie repromittere cōpro-
batur. Uxor etiā dicitur lapidoth/que interpretatur
fulguratio: pro eo q̄ in ea fulgor ꝛ splendor fidei reue
latur. Per barach q̄ interpretat̄ coruscatio/accipitur
popul9 iudeoꝝ: qui reuera ad modicū virtutibus co-
ruscauit: quia subito euanuit et defecit. Per zizaram
q̄ interpretat̄ exclusio gaudij intelligit̄ diabolus: qui
scꝫ a gaudio paradisi fuit exclusus: et hic in tristicia
positus et inclusus. Iste enī cum exercitu suo.i.vitio
rum non cessat contra filios israel.i.iustos continue
debellare: vt sic eos possit a paradisi gaudio exclude-
re. Per Jahel vero mulierē gentilem israeliticis cōfe
deratam et adiunctam/intelligitur ecclesia de gentili
tate assumpta. Quia pro certo ista est veritas: quod a
principio delbora pphetissa.i.lex diuina: vel etiā ipse
deus legis factor: vel etiā ipse moyses legislator/mi-
H sit cōtra zizarā ꝛ exercitū suū.i.cōtra diabolū ꝛ vitia q̄
filios israel.i.patriarchas grauabat: barach.i.popu-
lum iudaicū: vt scꝫ cōtra ipm pugnaret: et vt eius potē
tiam eneruaret. Sed quid? Pro certo isti non fuit vi-
ctoria data: nec victi diaboli gloria attributa: q̄ reue
ra nō populus iudaic9/nec ipsi9 synagoga diabolū su
perauit: sed iahel gentilis mulier.i.ecclia christiana
ex gentilitate p maiori parte sumpta/cōtra ipsum pre
ualuit: ꝛ cū malleo ligneo ꝛ clauo tabernaculi.i. me-
diante ligno crucis et clauis quibus fuit dominus
cōclauatus: nec non lacte quo fuit scdm carnē nutrit9
hoc est dictu: mediāte fide/quā de christi incarnatiōe
et passione credit ꝛ tenet ipsum turpiter prostrauit: et
virtutem ipsius eneruauit: ꝛ filios israel.i.fideles de
ipsius manib9 liberauit. Judic. Ecce vna mulier fra- Ju.9.g
gmentū mole de sup iaciens: illisit capiti abimelech:
et cōfregit cerebrum eius. ¶ Uel dic q̄ talis mulier ē Aliter
beata virgo: q̄ reuera iahel.i.dei ascensio dicit: pro eo
q̄ in ipsa deus carnē assumendo ascendisse pbat̄. Esa. esa.19.a
Ascendet dñs super nubē leuē/ꝛ ingredietur egiptum.
Ista enī lacte suo mediante/quo scꝫ nutriuit christū
in ligno crucis cū clauis et lancea suffragante/quib9
ipse christus mortem sustinuit: ipsū zizaram.i.diabo
lū superauit: ꝛ immo victoriā cōtra ipsū sibi soli san
cta mater ecclesia attribuit. Judith: Una mulier he- Judith
brea fecit cōfusionē in domo nabuchodonosor regis. 14.c.
¶ Unde illud allega: quod quandoq̄ melius vincit Aliter.
zizaram coruscantem.i.diabolum/carnem vel mūdū. A
in fatuorum cordibus rutillantē: ꝛ prelium diuersarum
tentationū contra nos suscitantē: iahel/q̄ zizara: femi
na/q̄ vir: simplex/q̄ litteratus: laicus/quā cleric9: se-
cularis/quā religiosus: q̄ reuera sepe fit qḋ isti sim-
plices cū lacte elemosynarum quas faciunt: ꝛ cū mal
leo crucis/cuius memoriā i.deuotionē deferunt: ꝛ cū
clauo dñi timoris/q̄ ad literā totū mentis tabernacu
lum retinet ne labatur: quo cor suum perforant atq̄
pungunt: ipsum zizaram.i.diabolum/carnem vel mū
dum taliter percutiunt: quod ipsum superant atq̄ p-
sternūt. Barach vero dux exercitus.i.superiores ꝛ cle Jobe.3
rici ipsum ita non verberant aut deuincunt. Ideo be b.
ne dicitur Jobe. Infirmus dicat quod ego fortis sū. Eodem
¶ Jahel vxor aber cinei videns zizaram principem si- ca.c.
tibundum et prelio fatigatum: vocauit eum in taber Histor.
naculo/dicens: Intra ad me domine ne timeas. Que
statim aperuit vtrem lactis: ꝛ dato q̄ aquā petijsset/si
bi tamē lac dedit vt dormiret. Isto igitur fortiter dor
miente/cepit ista mulier clauum tabernaculi sui: ꝛ cū
malleo tempora eius transfixit: ipsumq̄ in terrā po-
suit/ꝛ interfecit: ꝛ sic soporē morti socians/miserabili Mora-
ter obijt ꝛ defecit. ¶ Ista etiam aliter possunt exponi litas.
q̄ in precedenti capitulo: scꝫ q̄ per istum zizarā intel
ligo aliquem in tribulationibus fatigatum/ꝛ per di-
uitiarū inopiā sitibundū: vel aliquē nobilē et clericū B
pauperē beneficiatū vel patrimoniatū. Per iahel ve-
ro vsurariū/intelligo aliquē qui lacte tpalis substan-
tie abundat multipliciter in hoc mūdo: q̄ reuera q̄n
ista deceptrix mulier/scꝫ vsurari9 videt istum zizarā .i.
pauperē sitire.i.bonis temporalib9 indigere: solet eū
in tabernaculū dom9 sue secrete introducere: ꝛ vtrē
lactis.i.archā sue auaricie aperire. Et dato q̄ nō petat
nisi aquā.i. aliquid modicū p tempore trāseundo: ip
se tamē largiflue lac bonoꝝ suoꝝ.s.bladū vel pecuni-
am: solet sibi ad vsurā cōcedere: et cū ad temp9 satia-
re: et somnium delectationis et complacentie in ipso
generare. Quia pro certo isti vsurarij etiā plus quā
homo indigeat: liberaliter tribuunt/q̄si sibi bonam Exe.36
hereditatem sentiunt. Unde Exo. Plus offert popu- a.
lus q̄ necessarium sit. Sed quid est? Pro certo dū dor
mit.i.dum non aduertit/contra eum solet insurgere:
ꝛ malleū sue crudelitatis in ipm inuehere: ꝛ clauo cru
delis punitiōis ꝛ vsurarie capacitatis ipm trāsfigere: ꝛ
p exheredationē ipm mortuū ꝛ depauperatū: ꝛ ad ter
ram.i.ad miseriā cōfossum ꝛ infixū dimittere ꝛ abire. Pro.16
Prouer. Uir iniquus lactat amicū suū: ꝛ ducit eum p o.
viā non bonā. ¶ Uel dic quod talis mulier est blan- Aliter.

dus adula

dus adulator/vel malus cõsiliarius seu fautor:qui re
uera zizare principi milicie regis iabin.i.mundi prin
cipibus τ superioribus:lac pro aqua.i.dulcedinē adu
lationis p veritate offerunt Et sic dum eos in malis
Judicū dormire τ delectari faciūt/ipsos spiritualiter interfici
ūnt:τ clauis diuersorum viciorum transfigunt.Judi.
5.d. Aquam petenti lac dedit atq3 in phiala principū ob
Aliter tulit butyrum.℄ Uel dic φ talis mulier est diabolus/
vel caro/vel mala mulier:sed de hoc vide supra.li.xij.
ca.de aspide.

℄ Capitulum quintum Textus: Cecine-
C rūtq3 delbora τ barach filius abinoem.Mo
ralitatum Capitulum. IIII.

Historia. Delbora prophetissa cum barach ad prelium
venisset contra zizaram procedentem/multi
de filiis israel cum eo non fuerunt: quapro-
pter istos hic in suo carmine reprehendit:et
isti fuerūt ruben qui inter duos terminos habitans/
gregum sibilos audiebat.Galaad qui trans iordanē
quiescebat:τ dan qui in nauib9 vacabat:τ aser qui in
portub9 morabat τ in litore maris habitabat. Ecōtra
vero aliqui cum eo ad plium accesserunt.Et ideo cō-
mendatur isachar:cuius principes fuerunt cū delbo-
ra τ zabulon τ neptalim:qui animas suas dederunt dis-
crimini. Et sicut hic dicitur:de celo dimicatū est pro
istis:τ stelle manentes in ordine τ cursu suo/aduersus
Tropologia zizaram pugnauerunt. ℄ Sic vero multi sunt hodie
qui cum prophetissa id est cum sanctis personis non
curant contra zizaram id est contra hostes spirituales
pugnare:et potissime tales sunt quatuor genera per-
sonarum:Primus istorum est ruben videns p mediū:
qui significat subtiles clericos τ aduocatos.Qui cū
astute quid sit faciendum videant:ipsi tamen ad bella
contra vicia non properant: sed inter duos terminos/
sc3 deliciarum τ bonorum habitant:vbi sibilos gregū
i.verba adulatorum τ voces blandas: eorumq3 fauo-
res dominorum maiorū libenter audiunt τ auscultāt.
D Unde ipsi possunt dicere de adulatoribus illud Job:
iob.4.c Stetit quidā cuius nō cognoscebā vultū:imago corā
oculis meis:τ vocem quasi aure lenis audiui. Adula-
tor enim imago dicitur:qr habet amici similitudinē/
nō veritatē:cuius licet audiamus vocem lenem τ blā-
dam loquacitatem:nō propter hoc cognoscimus vul
tum eius.i.interiorem voluntatem. Secundus istorū
est galaad:qui interpretatur cumulus testis:qui signi
ficat superbos:qui directe cumulus testis dicitur: p
eo φ cumulus τ tumor presumptionis τ inflate elatio-
nis sue interiorem superbiam attestant.Et ibi trās ior
danem qui interpretatur riuus iudicii/dicuntur quie-
scere:quia seipsos nesciūt iudicare. Sed vltra suppsi9
veram cognitionem solent quiescere τ manere:cum ta
1.Co.11. mē dicat apostolus: Si nosmetipsos diiudicaremus/
g. nō vtiq3 iudicaremur. Tertius illorū est dan/qui inter
pretatur causa:τ qui in nauibus dicit vacare:τ signi-
ficat illos qui in causis τ litigiis necnō in nauibus.i.
in fluctuosis mundi negociis se solent plus φ deceat
mat.14 occupare.Unde dicit:Nauicula in medio mari iacta-
c. batur fluctibus. Quartus istorū est aser/qui interpre-
tatur diuitie seu beatus:τ significat mundi diuites:τ
in litore maris huius mundi per affectum manentes:
abacuk τ tpali beatitudine pre ceteris gaudentes:Unde Abac.
3.d. Uiam fecisti in mari equis tuis.Ista igitur quatuor
genera psonarū.sc3 illi qui in diuitiis ampliant:isti q
in litigiis τ negociis occupant:illi q p superbiā inflan

tur:τ isti qui per vanam sapientiam illustrant:nō cu-
rant hodie spūaliter pugnare:nec contra diabolū aut
vicia debellare:nec delboram seu barach.i.sanctos vi- E
ros τ mulieres pperantes ad illud pliū comitari.
Unde de populo moderne ecclesie dicit scriptura:Nō Eze.7.d
est qui vadat ad prelium.Ira enim mea super popu-
lum eius.Sed reuera ad illud prelium vadunt tria ge
nera personarum bonarum:sc3 isachar qui interpreta
tur dnm memorans:Neptalim qui interpretat 9uer-
satio vel dilatatio:zabulon/q interpretat habitaculū
fortitudinis:qr p certo illi qui habent dei memoriam
τ cognitionē:isti q habent charitatiuā dilatationē τ
honestam 9uersationem:illi qui habent fortitudinē
τ mentis roborationē:quales sc3 fuerūt sancti docto-
res/9fessores τ martyres:tales dico 9tra diabolū pre-
liantur:τ vitas suas discrimini τ laboribus exponen-
tes/de celo τ per stellas.i.a deo τ ab angelis adiuuari
merentur.Unde isti sunt illi de quibus dicit Baruch: Ba.3.c.
Ibi fuerunt gigantes/viri nominati a principio sta-
tura magna/scientes bellū τc.

℄ Capitulum sextum Textus: Fecerunt
autem filii israel malum in cōspectu domi-
ni.Moralitatum Capitulum. V.

Peccātibus filiis israel/tradidit eos dominus
in manum madian septem annis:qui quoli- Historia
bet anno cum suis gregibus in terram israel
venientes/sata more locustarum vastabant.
Cū igit gedeō triticū in torculari virga excuteret/ap
paruit sibi angelus dñi: pmittēs φ in fortitudine sua
pplm dñi liberaret.Cui cū gedeō sacrificiū.i.azymos
panes/τ agni carnes/τ ius carniū offerret:angel9 sup F
petrā oia fūdi iussit.Quo facto angelus carnes cū vir
ga tetigit:τ statim de petra flāma prorupit/q sacrificiū
9sumpsit.Angelus vo in flāma ascēdit celū.℄ Ista se Tropologia.
quēdo beatū Gregoriū expone moraliter sic:φ cū qs
in torculari cordis cū virga recte discussionis triticū
a paleis.i.virtutes a viciis segregat:τ p timore madia
nitar.i.demonū:q cū gregib9 temptationū suarū cūcta
viridia.i.cuncta honesta τ virtuosa 9sumunt in bole:
in cordis sui latebris se occultat:vt sibi triticū interio
rum affectionū discutiat atq3 terat:statim solet adesse
angel9.i.diuina reuelatio τ inspiratio:q reuera pmit-
tit madiā.i.diaboli exercitusq3 sui superationē:τ po-
puli dei.i.bonorū anime motuū liberationē. Et ideo qd
debet facere talis gedeō/q interpretat circuiens in vte
ro i.hō talis se discutiēs τ circuiens in vtero:qñ videt
talē angelū sibi astare τ inspirare:Reuera ad monitio
nē3 eius ipse debet agnū suū.i. pprias carnem p penitē
tiā τ 9tritionē3 coqre:panes azymos.i.bona opa sine
fermēto inanis glie facere:τ ius carniū.i.ipas carna-
les cogitationes fundere:τ hec oia supra petrā.i.chri-
stū p bonā intentionē τ deuotionē/τ p ipsius imitatio
nē ponere:τ oia ad ipm mētaliter ordinare.Nō si oia
fecerimus:τ ius τ carnes τ panes.i.cogitationē/dele-
ctationē τ bonū opus deo obtulerim9 τ decorerim9:
statim flāma spūs sc3 charitatis τ dilectionis de petra
i.de christo prorumpet:q hmōi sacrificiū acceptabit et
assumet:τ oia carnalia in nobis exiccabit τ vret.Et sic G
madiā diabol9 a facie nra succūbet:τ angel9 nostre de-
uotionis in celū p 9templationē ascēdet.Ecci.Uapor Ec.38.c
ignis vret carnes eius τc.℄ Uel dic φ cum angelus.i. Aliter.
prelatus vel predicator:virga correctionis vel moni-
tionis petram cum carnibus.id est cor peccatoris du-
rum/petrinum τ carnale tangit:in ipso flāma contri-

tionis ⁊ dilectionis incēdit: que carnes et ius.i.carna
les cogitationes ⁊ actus attenuat ⁊ cōsumit. Et sic ip
sum gedeonem.i.peccatorem.madian.i.diabolum su
Aliter. perare facit: ipse angelus ꝑdicator vel prelatus: ⁊ hic
ascendit in quantū celeste meritū hic acquirit. ¶ Uel
dic ꝙ iste angelus ad literam vel etiam christus: petrā
i.cor durum per inspirationē tangit ⁊c. sicut supra pro
Eo.ca.c hime: vel vide supra li.xiiij.ca.xlix. de miraculis igni
Histo um/capitulo.v. ¶ Dominus gedeoni promisit ꝙ per
ria manum eius filios israel de madian liberaret. Quod
vt facilius crederet ⁊ superaret/ vnum signū mirabile
dedit: quia scʒ vellus de nocte in area dimisit: rosq̄ de
celo descendens vellus infudit/ et area sicca mansit:
ita ꝙ expresso vellere cōcham rore impleuit. Econtra
vero gedeon aliud signū petijt: q̄ vellus siccū esse vo
luit: cadente celitus rore totā aream que primo sicca
Allego fuerat/ irrorari poposcit. Quod cum per ordinem fa
ria. ctum fuisset/ madianitas fortiter expugnauit. ¶ Tale
signum nostre salutis ⁊ liberationis a demonibus et
H vitijs: qui madianite iniqui ⁊ ꝯtradicentes dicuntur:
factum fuit ⁊ nobis datū in christi incarnatione. Uel
lus enim quod de carne nascens nescit passiones car
nis/ beatā virginē significat: q̄ quis a carne nata fue
rit/ carnis tamen passiones ⁊ vitia ignorauit: ⁊ in car
ne preter carnem virginaliter semper vixit. Ista est igi
tur q̄ in area sicca huius mūdi posita/ rorē celestem.i.
christum cōcepit: ⁊ eo expresso ⁊ parturito/ ⁊ in cōcha
idest in corde fidelium ꝑ fidē recepto: ista sicca.i. vir
go sicut ante fuit/ ꝑmansit: sicut vellus prius siccuʒ fa
ctum est roridū: ⁊ in secundo signo illud vellus roridū
inuentum est siccū. Sic vero maria que prius erat vir
ps.71.a. go/ ⁊ a carnalitate sicca: facta fuit ꝑgnans ⁊ rorida: q̄
scʒ christus descendit in ea sicut pluuia in vellus: ⁊ si
cut stillicidia stillantia sup terram. Tamē secundario
iterū apparuit virgo integra atq̄ sicca. Et sicut etiā fa
ctum est/ ꝙ area mundi q̄ prius sicca fuerat ⁊ a gratia
nuda: virtute siccitatis istius velleris.i. virtute virgi
nitatis istius matris/ fuit per gratiam rorida ⁊ hume
ctata: q̄ pro certo ros iste christus de isto vellere.i. de
vtero matris expressus/ ⁊ in concha ecclesie receptus/
per areā mundi.i. per fidem ⁊ gratiam est dispersus:
osee.14 et sic totus mundus est spūaliter madefactus. Unde
c. ipse dicit Osee: Ero quasi ros. Et israel.i. beata virgo
Esa.7.c. germinabit quasi lilium: vt etiaʒ de isto signo salutis
Allego dicatur illud Esaie: Propter hoc dabit dominus ipse
ria. vobis signum. Ecce virgo concipiet ⁊c. ¶ Uel dic ali
ter: ꝙ per vellus ⁊ aream intelligūtur duo genera ma
trum: scʒ maria per vellus/ ⁊ alie matres per areā. Sed
reuera ista sic se habent: q̄ vellere rorefacto area sicca
A mansit: hoc est ꝙ ſm modum quo beata virgo conce
pit/ nulla alia cōcipere potuit sed omnis maternitas
2.re.1.c. quo ad hoc sterilis ⁊ sicca fuit: q̄ scʒ ſm istum modū/
montes gelboe nec ros nec pluuia veniet sup vos. Ecō
tra vero q̄n area fuit hūectata/ vellus fuit siccū: q̄.s. ſm
illum modum quo cetere matres ꝯcipiunt.s. per car
nalem copulaʒ beata virgo fuit sicca: ⁊ ab illo ꝯcepti
onis genere semper salua: quia secūdum istum carnis
aggei.1. modum sicut scriptum est: Prohibiti sunt celi ne da
c. rent rorē suum. Iste ergo due matres quamq̄ in roris
fusione.i. ꝯceptione ꝯueniāt: in modo tū ꝯcipiēdi va
riant: ⁊ nunq̄ sunt.i. in simili mō generāt: Imo alter
Allego natim modū partꝰ ⁊ serie in se mutāt. ¶ Uel dic alle
ria. gorice aliter/ ꝙ vellus significat populum iudaicum q̄
hie.13.b in principio per fidem adhesit deo. Unde dicitur: Si
cut adheret lumbare ad lumbos viri/ sic agglutina
ui mihi domū israel. Per areā autē gentilitateʒ/ q̄ scʒ

ad modū aree totā mundi supficiē ꝯtinebat. Hiere. hie.51.d
filia babylonis quasi area manēs sicca. Q̄ scʒ proles
iudaica primo fuit rore diuine gratie ꝑfusa: gētilitas
vero fuit sterilis ⁊ mala. Sed reuera modo ꝯuersus ē
ordo: q̄ scʒ vellꝰ est siccū/ ⁊ area rorida/ in q̄tū ros.i. fi
des ⁊ gratia a iudeis defecit: ⁊ gentilibꝰ ꝑplis est con
cessa: ⁊ in q̄tū ꝑpls iudaicꝰ siccus/ infidelis ⁊ incredu
lus factus est/ fide in gētibꝰ suscitata: Uñ dicit: Chri Jo.9.g
stus ad hoc venit in mundū: vt q̄ non vidēt/ videāt:
et qui vident ceci fiant. ¶ Uel expone de clericis et Aliter
laicis: q̄ reuera ecclesiastici q̄ mo: ex vellens dño sunt cō
iuncti ⁊ esse debent molles/ humiles benigni: solebāt
esse rore diuine gratie pre ceteris madefacti. Area vero B
i. populi seculares respectu ipoꝝ erāt indeuoti aridi ⁊
duri. Sed vere hodie videmꝰ ꝯtrariū. Signum enim
istud retrouersum est: q̄.s. area magis est rorida q̄ vel
lus: seculares deuotiores sunt q̄ regulares/ laici q̄ cle
rici/ subditi quā ꝑlati: vt compertum est. Unde Grego.
exponēs illud Apli: Qui stat/ videat ne cadat dicit: Ti 1.co.9.c
medū (inq̄t) nobis stātibꝰ irridet. Quotidie enī fit si
cut sensibiliter videmꝰ/ ꝙ boni efficiunt mali: et mali
ecōtrario fiūt boni. ¶ Uł dic ꝙ vellꝰ ⁊ area significāt Aliter.
aīam ⁊ carnem/ q̄ pro certo viceuersa se habent: q̄ scʒ
quādo aīa est rore suo.i. celesti gratia ⁊ deuotione ple
na: tūc necesse est ꝙ area/ id est caro: rore suo.i. carnali
tate/ voluptate ⁊ asperitate sit vacua atq̄ sicca: ⁊ econ
tra q̄n area.i. caro: rore suo.i carnali ⁊ tēporali volup
tate humectat: tunc necessario vellꝰ.i. anima: rore suo
i. diuina gratia desiccat: ⁊ in siccitatē sue indeuotio
nis ⁊ incōpassionis mutatur. Unde videtur ꝙ caro ⁊
anima possunt sibi dicere mutuo illud Gene. Si ad si Ge.13.b
nistraʒ ieris/ ego dexterā tenebo. Si dexteraʒ elegeris/
ego ad sinistram pergaʒ. Uerbuʒ fuit abrae ad Loth:
q̄ reuera caro designatur per loth/ qui interp̄tat decli
nans: p eo ꝙ quando ab ista via virtutuʒ faciliter de
clinet/ ⁊ teneat sinistrā aduersitatis in hac vita/ ⁊ care
at rore ꝓsperitatis: tunc anima ad sinistrā vitiorū et
tormētorum mutatur: ⁊ siccitatē ⁊ sterilitatem vtutuʒ
sortitur. ¶ Uel dic ꝙ ista duo signa/ primū scilꝫ ⁊ secū Aliter
dum/ significant duo tempora/ presens scilicet ⁊ futu
rum. Ista etiam duo significant duo genera persona C
rum: vellus roratum diuites/ area nuda pauperes.
Isti sunt igitur qui ꝯtrario modo se habēt: quia scili Tropo
cet vellus.i. ipsi diuites in primo signo.i. in presenti logia.
tempore/ rore prosperitatis et diuitiarum sunt pleni:
area vero id est pauperes ab isto rore sunt sicci: et per
bonorum tenuitatem sunt aridi atq̄ macri. Sed vero
quando venit secundum signum.i. tempus futurum:
tunc mutabitur ordo rerum: quia scilicet area erit ro
rida/ ⁊ vellus siccum.i. pauperes erunt bonis omni
bus humectati: mali vero diuites bonis omnibus de
siccati. Tunc enim qui modo sunt diuites/ erunt pau
peres: illi vero q̄ nūc sunt pauperes/ erūt diuites. Uñ Lu.1.e.
dicitur: Deposuit potentes de sede ⁊ exaltauit humi
les. Esurientes impleuit bonis: et diuites dimisit ina
nes. Et sic quando loth pergit in dexteram/ abraam
tenet sinistram/ ⁊ ecōtra: quia videlicet loth peccator
est nunc in dextera prosperitatis: ⁊ econtra. Abraam
iustus in sinistra paupertatis et aduersitatis. Econ
tra vero in alio seculo erit/ vt patet in euangelio vbi di
citur: quod illis qui erunt ad dexteram dicetur: Ueni mat.25.
te: et illis ad sinistram: Ite ⁊ cetera. d.e.

¶ Capitulum septimum Textus: Igitur Hierobaal qui ⁊ gedeon: de nocte consurgens.

gens. Moralitatum Capitulum. VI

Historia. Cum Gedeon ad prelium contra madianitas ire decerneret: et ad hoc magnum populum congregaret: noluit dominus quod haberet plures preliatores, sed paucos et electos. Multus (inquit) est populus tecum: non tradetur madian in manus eius: ne forte glorietur israel et dicat. Meis viribus liberatus sum. Precepit ergo quod milites sic probaret: quod scilicet omnes ipsos ad aquam duceret: et quod illos qui flexo poplite aquam inclinati biberent repudiaret. Illos vero qui genua flectere non dedignarent, sed manu aquam ad os proiectam sicut canes lambendo biberent eligeret. Sic igitur factum est quod de decem milibus trecenti solum fuerunt qui aquam manu et lingua biberant: qui cum eo ad plures iuierunt et madian deuicerunt: alij vero tanquam reprobi ad propria recesserunt.

Moralitas. ¶ Gedeon qui interpretatur circuiens in vtero significat christum: qui scilicet in vtero virginis nouem mensibus circuiuit. Ille igitur cum exercitu fidelium contra madian, i. contra diabolum preliatur: et maxime ad illud plures faciendum vniuersitatem preliatorum predicatorum ecclesiasticorum aduocat et hortatur: ita quod ad ipsum iam infiniti confluere inceperunt: sed ad statum perfectionis nunc pauci venire comprobantur. Sed quia reuera deus non delectatur in ista multitudine

1. mach. 3. b. bellatorum: quia sicut dicitur in li. Machabeorum: Non in multitudine exercitus victoria belli, sed de celo fortitudo est.

Esa. 9. a. Esa. Multiplicasti gentem: non magnificasti leticiam. Quia pro certo dato quod christus multos habeat hodie in ecclesia bellatores, multos religiosos, clericos et predicatores: pauci tamen inueniuntur sufficientes ad madian scilicet ad diabolum debellandum et ad ipsum verbis et ope-

mat. 20. b. ribus impugnandum: quia sicut dicitur: Multi sunt vocati, pauci vero electi. Si igitur bonos a malis et vtiles a vanis cognoscere volueris: oportet respicere qualiter in aquis scripturarum lachrymarum et misericor-

E diarum se habeant: et inuenies quod ad faciendum et implendum illa que predicant, aquas lachrymarum et penitentie, compassionis et misericordie, solum cum lingua tangunt: inquantum scripturarum verba libenter et diuine legis mandata lingua predicant et dicunt: et quantum de aquis lacrimarum, compassionis et deuotionis multa loquuntur et offerunt: quinimo etiam (sicut ex eorum verbis videtur) genua cordis et affectionis sue ad istas aquas deprimunt et deflectunt. Sed pro certo si ipsorum manus, i. opera respicis: tu inuenies quod ad faciendum vel implendum illa que predicant seu dicunt, manum apponere nunquam volunt et sic nunquam cum manu, sed cum lingua solum aquas

mat. 23. a. tangunt. De quibus dicitur: Dicunt enim et non faciunt. Alligant enim onera grauia et importabilia et imponunt ea humeris hominum: digito enim suo nolunt ea mouere. Quapropter isti omnes a domino reprobantur: et ad preliandum contra diabolum et vitia indigni et inutiles reputantur. Sed reuera aliqui pauci sunt ibi, s. trecenti inter decem milia: qui non solum cum lingua, sed etiam cum manu tangunt huiusmodi aquas: illi scilicet qui non solum predicando loquuntur: sed etiam que predicant manualiter operantur: et ad modum canum, qui non solum cum lingua, sed immo etiam opere custodiunt gregem: et pro fidelium custodia quod verbaliter docent, exemplariter exequuntur: Iuxta

2. para. 6. c. illud: Tu locutus es et opere perfecisti. Et isti pro certo ad dictum spirituale prelium approbantur: et ipsis mediantibus madian cum exercitu suo, i. diabolus cum vitijs

Aliter superatur. ¶ Uel dic quod aqua qua probantur christi milites est mundana prosperitas vel terrena temporalitas:

F Tropologia. qui scilicet ista temporalia fluunt et restituunt sicut aqua: qui reuera mali toto affectu istas aquas appetunt: et genua cordis sui, i. mentis affectionem ad eas deprimunt et deflectunt. Et ideo isti a diuino prelio reprobi sunt: quia in statu ecclesie vbi est locus spiritualis prelij, indigne remanent et persistunt. Boni vero econtra genua affectionis et cordis ad aquas mundi delectationum non deflectunt: sed stantes et ad celestia erecti, lambendo sicut canes, i. sicut fecerunt sancti apostoli et predicatores: solum quod necessarium est, inde sumunt: et propter hoc isti sunt digni et electi. Quis sunt pauci. Ad contra christi vadunt et hostes anime destruunt et confundunt: quia nullus ecclesiasticus qui ad mundi diuitias et delicias genua cordis flectit, dignus est contra vitia preliare: sed solum ille qui solum ad necessitatem de istis assumit: ita quod de tali probatione facta in aqua potest dominus dicere illud Ps. In abscondito tempestatis probaui te apud aquas contradictionis, i. apud aquas temporalium, que causa sunt contradictionis et litis. ¶ Uel si vis dic aliter ista ad literam: quod in bellis melius est habere paucos milites et electos et bonos, quam multos incompositos et indoctos: exemplo Xerxis. Unde ponit Orosius de quo dicit: quod cum infinitam haberet multitudinem: ipsum tamen pauci spartani deuicerunt. Ideo bene dicit Seneca in li. de moribus: Non vt multis placeas, sed qualiter stude. ¶ Gedeone cum madian cum trecentis electis qui aquas manu et lingua lamberant proprerante: non legitur eis alia arma contulisse quam tubas, lagenas vacuas et lampades. Isti enim de gedeonis mandato lagenas vacuas et infra ardentes fregerunt et tubis clamauerunt: et lampadibus lucentibus hostes taliter terruerunt: quod ipsis fugientibus eos fortiter deuicerunt ¶ Sic vere dico, quod trecenti christi milites, i. ecclesiastici boni et fideles: qui scilicet trecenti dicuntur: quia fidem trinitatis credunt: aquam manu et lingua tangunt: quia manu operatur quod dicunt: arma spiritualia contra madian diabolum debent assumere si volunt de eo triumphare. Unde Apostolus: In carne ambulantes non secundum carnem militamus. Arma enim militie nostre non sunt carnalia. Habere debent igitur lagenas terrenas vacuas, i. corpora sua vacua per abstinentiam ciborum: vt habeant interius lampades ardentes, i. splendorem virtutum et exemplorum: et etiam miraculorum: habeant tubas, i. predicationem et doctrinam diuine legis mandatorum: et sic pro certo si lagenas corporum suorum abstinentia et penitentia, vel etiam morte pro christo fregerint: si splendore bonorum exemplorum emicuerint: si tubas orationis, predicationis diuine laudis, professionis vel gratiarum actionis personuerint: hostes anime procul dubio terrebuntur et ab eorum aspectibus fugabuntur: vt dicatur de sanctis qui tubis predicationis corpora sua penitentia et abstinentia fregerint: et ea etiam morti tradiderint seu exposuerint: et tunc post mortem virtutibus et miraculis claruerint: et ideo demones terruerint: sicut habetur in li. Regum: Cecinit tuba et recesserunt ab vrbe, s. demones ab ecclesia vel anima. Et etiam ipsi tyranni et crudeles qui eos occiderant vel impugnauerant: visis tantis miraculorum splendoribus crediderunt. Ista enim fuerunt in martyribus quorum per ordinem, s. tuba fidei, confessio et predicatio: postea mors, i. lagene corporum fractio: postea lux, i. miraculorum coruscatio: postea hostium, i. demonum fugatio, et tyrannorum superatio, et ad fidem conuersio. Ista enim exposuit sic Stephanus de longo tono: et etiam multi alij doctores. Illi qui cum Gedeone cum lagenis et tubis ad prelium contra madianitas ibant: lagenas in sinistris, tubas vero in dextris portabant. In quo notatur quod christi predicatores de tubis id est de predicationis gratia, quando ipsam

Right margin notes: ps. 80. b; eo. ca. b Historia. G; 2. co. 10. b.; Tropologia.; 2. re. 20. g. H

se habere vident ⁊ exercere sciunt/multaꝫ debent curare: de lagenis vo.i. de corporibus paruꝫ debet eis esse: ⁊ inde est ꝙ tubas in dextra/lagenas vero in sinistra/ tanꝗ illa de quibus minus curatur/dicebãtur tenere. Item si vis dic de doctoribus ⁊ doctrina. ¶ Hic sompniauit quidam ꝙ panis subcinericius ⁊ hordeaceꝰ
co.ca.d. castra madian intrabat: ⁊ castra ⁊ exercitũ destruebat: per qđ dictũ fuit gedeonē significari: qui ꝗꝗ subcinericius.i. vilis ⁊ rusticus esset/madianitas tñ deuicit.
Moralitas ¶ Et hoc si vis allega/ꝙ q̃nqꝫ ⁊ in bellis corporalibꝰ ⁊ in factis secularibus/necnon in prelijs spũalibus.s. in peccõrum ⁊ demonũ ⁊ vitiorũ impugnationibꝰ/magna ⁊ ardua ꝑ rusticos ⁊ simplices fiunt: quia dato ꝙ sint subcinericij ⁊ hordeacei.i. rudes/simplices ⁊ indocti/et de hũili plebe nati: spũs tñ domini induit gedeonem: sicut dicit̃ supra: ⁊ q̃nqꝫ maiora faciunt ꝗ illi qui
A gñe ⁊ scia sunt ꝓcerti. Vñ Apl's: Et infirma mũdi ele-
Iu.6.c. git deus vt confundat fortia.
1.co.1.d. ¶ Capitulũ octauum: Textus. dixeruntqꝫ ad eum viri ephraim: Quid est hoc quod facere voluisti. Mora. Capitulum. VII

Gedeon petijt a populo inaures aureas quas
Iu.8.c. tulerat ꝺ ꝑda madianitarũ: de quo fecit ephot grauiter peccans: quia fornicatꝰ est in eo ois populus israel. Erat enim indumentum sa-
Histo- cerdotale/quo mediãte dñs interrogabat̃: cuius vsus
ria leuitis ⁊ sacerdotibus solũmodo cõcedebatur. ¶ In quo potest notari ꝙ seculares qui ecclesiastica officia
Mora- volunt exercere/peccant: dato ꝙ bona intẽtione illud
litas. faciant. ¶ Vel potest allegari ꝙ aurum gentilium nõ debet fieri ephot ecclesiasticũ id'est sapiens secularis
Aliter. non debet propter mundanam sapiam fieri ꝓlatus ecclesiasticus vel regularis. ¶ Vel potest allegari ꝯtra illos religiosos qui sub specie faciendi ephot.i. aliqđ
Aliter. spũale/vt pote elemosynam vel ecclesiam vel ꝯsimile: accumulant aurum gentilium: exigunt diuitias secularium vel rapinas pauperum subditorũ. Et sicut dr̃
Ec.38.c Eccli. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata.
rom.3.b Et Apl's dicit: ꝙ nõ sunt faciẽda mala/vt veniãt bona.

¶ Capitulum nonum Textus: Abijt autem abimelech filius hierobaal in sychẽ. Moralitatum Capitulum. VIII.

B Hic ponitur quđ abimelech filius spuriꝰ ge-
Histo- deonis factus est rex a viris sichimitis: qui
ria. statim ꝯtra fratres suos filios Gedeonis surrexit: ⁊ tot de eis super lapidẽ vnum occidit: ita ꝙ vnus solũmodo remãsit: postea vero illosmet q̃ ipsum regem fecerant interfecit: ⁊ ciuitatem eorum cõbussit ⁊ destruxit. Ipsum tñ finaliter dum quandam turrim capere niteretur/⁊ ignem imponere moliretur: quedaꝫ mulier fragmentum mole iaciens/in capite ꝑcussit: ⁊ eum ad mortem vulneratũ deiecit: qui mori se sentiens: ne a muliere diceretur occisus: ꝑ armigeꝝ
Allego- interfici se fecit. ¶ Per istũ abimelech intelligitur dia-
ria. bolus: qui reuera gedeonis.i. dei patris filius spurius/et etiam creatura pestifera potest dici. Ille est eñ q̃ filios p̃ris sui legitimos/⁊ viros sanctos et iustos/ qui sunt filij dei patris: et maxime sanctos martyres supra lapidem vnũ.i. supra christũ in quem credebant occidit: ⁊ super sichem q̃ interpretat̃ robur.i. super mũdũ regnũ accepit: ⁊ ipsos super quibus regnat: s. super peccõres ⁊ mundanos diuersis vitijs interficit: ⁊ ipsius mũdi ciuitatẽ flãmã ꝯcupiscẽtie succẽdit: ita ꝙ iste est

rex de quo dicit̃: Regnãtibꝰ impijs ruine hoim. Fina- pro. 2
liter iste malus rex istã suã ciuitatẽ ⁊ plebẽ igne ꝑpe- b.
tuo in inferno succẽdet: ⁊ sic ipsis q̃ illũ regeꝫ faciunt/
ꝑmiũ triste reddet. Vñ Eccli. Rex insipiẽs ꝑdet ppl'm Ec.10.a
suũ. Sed si queris quđ iste malus rex superatur: Ecce continue eñ accidit/ꝙ iste turrẽ thebes.i. arcẽ mẽtis nostre inuidie ⁊ auaricie ignem in ea accendere moli- C
tur ⁊ tunc ꝓ certo non restat nisi ꝙ mulier q̃ est in ista turri.i. volũtas bene docta: fragmẽ mole.i. põdus diuini timoris cõtra eũ iaciat: ⁊ ꝙ in capite.i. in principio: dum.s. est adhuc tẽtatio in cogitatione/ipm ꝑcu-
tiat: qđ vere sic erit ꝙ/victus deficiat atqꝫ cadat. Ti- Eccli.1.c
mor enim domini expellit peccatũ. Si eñ ista mulier scꝫ volũtas debituꝫ suũ fecerit: ⁊ si timor dei istuꝫ repercussent: statim armiger.i. christus adest: q̃ ipm in cõspectu nostro ꝓsternet. ¶ Vel dic ꝙ mulier est beata Allego-
virgo cum lapide quẽ emisit.i. cũ christo lapide angu ria.
lari quẽ peperit/abimelech diabolũ superauit: ⁊ qđ armiger.i. Paulꝰ vel q̃libet sctũs sibi quotidie auxiliũ facit: q̃ tñ diabolus fratres suos legitimos.i. sãctos patres occiderat: ⁊ ꝑ magna tempa sup mũdũ regnauerat. Vñ Iudith: Quedam mulier hebrea fecit ꝯfu- iu.14.d
sionẽ in domo nabuchodonosor regis. ¶ Vel dic qđ Aliter
iste significat ambitiosum: q̃ ꝓ certo statim vt ad regnuꝫ ⁊ regimen ciuitatis.i. tp̃alis officij vel ecclesie dignitatẽ ꝓmotus fuerit: primũ qđ facere nititur est quod fratres suos legitimos.i. bonos confratres et socios destruere: ⁊ q̃ntum ad mundi ꝓsperitatem perdere ⁊ occidere/impugnare ⁊ deponere: ⁊ super lapidem sue crudelitatis ꝑ rapinam ⁊ auariciã bonis coꝝ acquisitis conatur. Non sufficit sibi qđ ciuitatem.i. ecclesiã habeat: immo ꝓ certo turrim.i. aliam aliquã altioreꝫ dignitatem ⁊ pinguius beneficium/seu ditiorem ecclesiam oĩmode acq̃rere studet: ⁊ ideo cum exer- D
citu omnium amicoꝝ suoꝝ ad acq̃sitionẽ eius laborat: ⁊ igneꝫ auaritie per oblationeꝫ munerum ad ostium turris.i. pro ingressu istius dignitatis offert ⁊ presentat. Sed quid? ꝓ certo mala mulier fortunaqꝫ turres seculi dignitatum tenet ⁊ regit: ipsum intrare talem turrim/hoc est talem dignitatem aliquãdo nõ finit: immo subito fragmẽ mole.i. fractionem ⁊ pondꝰ mortis/vel etiã pondꝰ infortunioꝝ ⁊ tribulationum immittit: ⁊ eum ad terram detrahit ⁊ prosternit. Cui statim adest armiger suus diabolus: qui scꝫ sibi hactenus fauerat ⁊ seruierat: qui ipsum post percussionem mole.i. post mortem corporis gladio eterne dãnationis interficit: ⁊ sic anteꝗ attingat ad statuꝫ quem optabat: mediante muliere/mola ⁊ armigero.i. mediante fortuna/morte ⁊ diabolo destructionem corporis ⁊ anime incurrit. Illud enim est verum qđ ista mulier fortuna/quãdo videt qđ homo non est contentus statu suo/sed ad maiorem incessanter anhelat: mola tribulationũ tp̃aliũ/vel mola mortis infirmitatũqꝫ corporaliũ aliqñ ꝑcutit: ⁊ ipm vel tempaliter vel corpaliter ꝓsternit: Armiger autẽ diabolus ipm spũaliter vel eternalr̃ occidit. Vñ breuiter de ista muliere.s. de fortu
na dici põt illud Eccli. Plaga mortis mulier nequaꝫ. Ec.25.d
Et ideo alibi monet a tali muliere cauendum/dicens:
Auerte facieꝫ tuam a muliere cõpta. Et ideo subditur Ec.9.b.
Quia ingt speciẽ mulieris admirati multi/reprobi facti sunt. ¶ Hic ponit̃ parabola de arboribus volenti- co.ca.t.
bus eligere regẽ: a quorũ regimine ficus vitis ⁊ oliua se excusauerũt: ramnꝰ vero acceptauit ⁊c. Vnde etiam E
supra.li.xij.ca. de ramno.
¶ Capitulum vndecimum Textus: Fuit

Itaq3 illo in tempore Jepte Galaadites vir fortissimus atq3 pugnator. Moralitatū Capitulum. IX.

Jepte filius galaad a concubina vir fortissim9
fuit: quem fratres sui legitimi eiecerunt: sibiq3
talia verba dixerūt: Heres in domo nostra esse
nō poteris: qr de adultera natus es. Quo audi
to iepte a fratribus suis fugit: ꝛ in thob habitauit: et
cōgregati sunt ad eum viri inopes ꝛ latrones: ꝛ quasi
principem eum sequebātur. Tandē vero sic factū est: ꝙ
cū filij amon pugnabant ꝯtra israel: quapropter ma-
iores natu de galaad iepte quē prius eiecerāt in auxi-
liū suum ꝯuocauerunt. Jepte igitur vadēs ad preliū
deo vouit si victoriā sibi daret: quicqd primū de domo
sua sibi post victoriam occurreret eidem imolaret. Isti
igitur obtēta victoria redeūti vnica filia sua cū tym-
panis ꝛ organis gaudēs occurrit: qua visa statim scis-
sis vestibus votum quod vouerat sibi dixit: Filia mea
decepisti me ꝛ ipsa decepta es. Que mortis cōditionē
libenter suscipiens duos menses plorandi suam vir-
ginitatem cum suis sodalibus postulauit. Quibus cō
cessis. i. expletis: deo pater virginem imolauit. ¶ Ista
Moralitas possunt allegari exemplariter ad multa: ꝛ primo ꝯtra
mundanos: qui cōsanguineos ꝛ amicos despiciunt:
ipsosq3 secū heredes vel bonorū suorū participes esse
f nolūt. Sed quādo ipsis ꝯtingit aliqua necessitas: tūc
solēt ipsos quos prius contemnebāt libenter recipere
ꝛ diligere: ꝛ maxime qñ vidēt eos temporali ꝓsperita-
te ꝛ fortuna prepollere: iuxta illud Prouer. Etiā pro-
ximo suo odiosus erit paup: Amici vero diuitū multi.
pro.14.c. ¶ Uel potest allegari ꝓ bastardis ꝙ scz illi q de illegi
timo matrimonio ꝓcreātur fiunt aliquādo fortes et
Aliter. boni milites: q etiā ita virtuose ꝛ strenue se habēt ꝙ in-
ter amicos ꝛ notos honorem ꝛ statum merent ꝛ obti-
Aliter. nent. ¶ Uel pōt allegari de iuramēto qualiter est ob-
seruandū qñ est licitum: ex quo vir iste tanto damno
seruauit illicitum. ¶ Uel exponam9 allegorice de chri
Allegoria. sto. Dicamus itaq3 ꝙ iste Jepte significat christum: q
reuera quasi ex cōcubina nascit: ꝓ eo ꝙ ex deo patre et
virgine matre q erat alterius thori ꝛ soli generat9 vi-
detur. Istum igitur ꝓprij fratres scz iudei repudiant:
ꝛ velut de adulterio natum abominātur ꝛ fugant. Uñ
pro.19.a. dicit: Fratres pauperis hominis oderūt eū. Inopes
vero ꝛ latrones. i. piscatores publicani ꝛ petōres ipsum
tanq̄ ducē sequunt: ꝛ fidem eius recipiūt ꝛ affectant.
mat.9.b. Unde Nō eñ veni vocare iustos sed petōres. Iste igit
q̄uis repudiatus a iudeis: tñ contra amon. i. diabo-
lum: princeps ꝛ dux filiorū israel. i. fidelium ꝯstituit:
ꝛ pro victoria obtinenda ꝓpriā filiā. i. humanitatem
deo patri immolauit: ꝛ ipsa ꝓ salute humani generis
ꝛ pro victoria mortē patit: ꝛ amon: ꝛ ꝓpls suus. i. dia
bolus ꝛ vitia superant: ꝛ filij israel. i. fideles populi li-
mat.9.c berant. Uñ tūc ista pōt dicere illud Matth. Filia mea
Aliter modo defūcta est. ¶ Uel dic ꝙ Jepte est homo cuius
G filia est ꝓpria caro: quā. s. deo debet vouere ꝛ ꝓ pniam
deo immolandā ꝓmittere: vt contra amon. i. contra
diabolum ꝛ petā possit obtinere victoriam. Quando
igitur contingit ꝙ homo victoriā ꝯtra vitia vel ꝯtra
tribulationes habuit: vel ꝙ a deo donū spūale repor-
tauit: ꝛ videt filiam. i. propriā carnē cū tympanis ꝛ or-
ganis. i. cū delicijs ꝛ delectationib9 occurrere: ꝛ sibi in
vita morū obuiare: statim ꝓ certo debet dicere ꝛ clama
re: Filia mea decepisti me ꝛ ipsa decepta es. Decepisti
me dico vitia suggerendo: sed tu ipsa decepta es per
peccatum ꝛ penitentiam ꝓmerendo. Istam igitur sta
tim debet deo ꝑ penitentiam immolare: et sibi fletum
pro ꝯtritione virginitatis. i. cōpunctionem ꝛ virtutū sterilita
tem iniungere: ꝛ tandem virginitate seu sterilitate de-
plorata debet eam per charitatem comburere ꝛ per la
borum fatigationes ꝛ penitentiam deo sacrificare vel
offerre: dicēs illud quod supra dictū est: Decepisti me
filia. s. mihi occurrendo ꝛ ꝯtrariando ꝛ cū tuis orga-
nis ꝛ mundanis leticijs obuiando: tu vero decepta sis pā.136.
penam debitā sustinendo. Ps. Filia babylonis misera: b.
beatus qui retribuet tibi retributionem quā tribui-
sti nobis. ¶ Uel dic ꝙ filia est anima peccatrix: q scz Aliter
cum inani mundi leticia tunc videt applaudere ꝛ fe-
stū facere diabolo ꝓpri suo: q tñ ex hoc sibi nō parcit: imo
ipsam in inferno imolat ꝛ occidit. Hie. Usq3 quo delicijs hie.31.d
dissolueris filia vaga. Et iterū: Cōfusa est filia egipti. ꝛc. hie.46.f.

¶ Capitulū decimumtertiū Textus Rursumq3 filij israel fecerunt malum in conspectu domini. Moralitatū Capitulū. X. D

Quidam vir nomine manue vxorem habuit
sterilē: cui quadā die angel9 dñi apparuit: si-
biq3 nunciauit ꝙ filiū pareret qui ab vtero
matris nazare9 esset: ꝛ super caput ei9 noua-
cula non ascenderet: nec vinū nec aliquod immundū
comederet aut gustaret: q etiā ꝓplm israel de manib9
philistinoꝝ liberaret. Et in flāma sacrificij angelus in
celū ascendit. Puer vero nat9 Sanson appellat9 fuit
q leonē tandē occidit: fauum mellis de ore eius acce-
pit: vxorem alienigenā. s. dalilā duxit: portas gaze in
mōtem portauit: mille viros cum mādibula asini in-
terfecit: ꝛ tandē plures philistinoꝝ moriens q̄ viuēs Allegoria.
occidit. ¶ Allegorice ꝑ sansonē qui interpretatur sol
eorum: intelligit sol iustitie christus deus noster: q ꝓ
certo matri sue que erat sterilis. i. virgo: fuit per ange
lum nūciatus: ꝛ ad literā ꝙ nazareus. i. sanctus debe-
bat esse: ꝛ quod ab omni immundo. i. petō sicut sctūs
ꝛ mundus haberet se cauere: ꝛ ꝙ vinū ꝛ siceram. i. car
nis delicias que inebriant non erat gustaturus: ꝛ qd
nouacula. i. adulationes nō esset admissurus: sed po
pulū suū sanctificatur9: ꝛ a philisteis. i. demonibus
liberaturus eidē matri extitit ꝓnūciatus. vt patet in
verbis angelicis: Erit inqt puer magnus corā domi Lu.1.b.
no. Quod eñ nascet ex te: sanctū. Ipse eñ saluū faciet
ꝓplm suū ꝛc. vide ibi. Iste est qui leonē diabolū su-
perauit: fauū mellis. i. humanū genus: de faucibus
eius. i. de inferno accepit ꝛ liberauit: vxorem alienige
nam. i. ecclesiā de gentibus desponsauit. Segetes phi H
listinoꝝ. i. sectas infidelium ꝛ hereticoꝝ ꝯsumpsit: ꝛ
igne vere fidei inflammauit: ꝛ mediāte mandibula
asini. i. ipsa christi hūanitate multos spūales inimi-
cos ꝓstrauit: portas ciuitatis inferni asportās ꝛ fran
gēs: in montē gaze. i. paradisi ascēdit: ꝛ plures hosti
um. i. infidelium: moriens q̄ viuens spūaliter occidit
inq̄tū post christi passionē ꝛ mortē mediātibus apo
stolis plures q̄ ante ꝯuerterit. Ut dicit: In vita sua
fecit monstra: ꝛ in morte mirabilia operatus est. ec.48.b

¶ Capitulum decimūquartū Textus: Descendit ergo sanson in thānata: vidensq3 ibi mulierem. Moralitatum Capi. XI.

Sanson descendens in thānata philistinorū
vidit ibi mulierem que placuit oculis eius
ad quam desponsandam descēdēs catulū leo
nis rugientem ꝛ seuū obuiā habuit: ꝛ irruēte

in se spiritu domini/leonem manibus/cũ omnino ca-
Hysto- rerct gladio/laceravit. Post aliquos ẜo dies descen-
ria. dens/vt duceret mulierem quam desponsaverat: occli
navit vt videret cadaver leonis: ⁊ ecce examen apum
in ore eius erat/et etiã favus mellis: ⁊ accipiẽs come-
dit: et patri ⁊ matri sue partẽ dedit: ⁊ tamen vnde mel
habuerat nõ ostendit. Tandem vero cõuiuis nuptia-
Allego- ruz problema de hoc fecit. De comedẽte inquit cib⁹/
ria. ⁊ de forti dulcedo exivit. ℂ Ista possunt applicari ad
christum. Catulus vero leonis sevus ⁊ rugiens spirãs
minarũ ⁊ cedis in discipulos domini fuit Paulus:
qui revera qñ sanson. i. sol iusticie christus vxorẽ alie
nigenam. i. ecclesiam de gentibus p fidem desponsare
voluit: ⁊ propter hoc personaliter in thãnata. i. in mũ
dum descendit: catulus leonis sevus. i. paulus: sibi
fortiter restitit ⁊ occurrit: quapropter istũ añ ola pstra-
uit cõvertendo: ⁊ ipsum spũaliter laceravit ⁊ occidit:
inq̃tum in ipso vitã carnalẽ ⁊ vitia interfecit. Quo sc3
mortuo. i. mortificato ⁊ pverso/examen apum. i. labo-
rum sedulitatem: favum mellis. i. scie dulcedinẽ: ⁊ fi-
dei synceritatẽ in ore suo eloquẽtie ⁊ pdicationis inve-
nit: ita q̄ proprie dicitur: De comedẽte exivit cibus: ⁊
de forti dulcedo pruppit: q: sc3 iste q̃ añ pversionẽ eccle
ge. 49. siam comedebat ⁊ devorabat/ipsam post conversionẽ
d. melle doctrine refecit. Vñ de isto exponit illud Gen.
Aliter. Beniamin lupus rapax. Mane comedet pdam: ⁊ ve-
spere dividet escas. ℂ Vel si vis/ista dic de Dionysio
Aliter vel Augustino: vel de quolib3 philosopho doctore ad
fidem converso. ℂ Vel dic q̄ Sanson est filius dei p
vxore alienigena. i. pro humanitate vel ecclesia de gen
tibus desponsanda: descendẽs leonem diabolum pro
stravit: ⁊ examen apum. i. collegiũ sanctorum patrum
cum melle devotionis ⁊ spei quã in adventu eius ha-
bebant: in ore istius leonis. i. in inferno reperit: quos
Aliter patri suo deo rediens presentavit. ℂ Vel dic: de co-
medente diabolo vel inferno/dulcedo quaz absorbue-
iob. 20. rat tũc exivit. Vñ Job: Divitias quas devoravit evo
b. met: ⁊ de vẽtre eius extrahet eas deus. ℂ Vel dic q̄ san
Aliter. son est religiosus: qui qñ vult vxorẽ. i. grãm ⁊ gl'iam
accipere: necesse habet patrem ⁊ matrem. i. omnẽ affe
C ctum carnalem dimittere a via communi. i. a mundi
comuni vita/et ad religionis semitam declinare. Qd
si fecerit/leonem mortuum. i. christum inveniet: et in
ore eius. i. in verbis eius mel dulcedinis ⁊ consolatio-
nis reperiet: examen etiam apum. i. cõmunitatem bo-
norum ⁊ sanctorũ collegas ⁊ socios habebit: ⁊ sic vxo
Aliter. rem istam. s. dei grãm ⁊ glãm sibi desponsabit. ℂ Vel
dic q̄ quando homo patre ⁊ matre relictis/⁊ parenti-
bus ⁊ mundo spretis/semitam religionis ingreditur:
leonem sibi obvium. i. propriam carnem occidere. i. ie-
iunijs macerare tenetur. Quod si fecerit/in ore eius
mel inveniet: inq̃tum in sua tribulatione vel peniten-
tia dulcedinem ⁊ ꝯsolationẽ ppendet. Vel leo signifi-
cat ferocitatem alicuius tribulationis. In cuius ore
mel invenit/qñ in ipso tormento divina ꝯsolatio sen-
titur. Et sic ad lrãm de comedẽte cibus/et de forti dul-
ps. 93. d cedo recipitur: vt habetur sicut apparet/in martyrib⁹:
qui dicebant illud Psal. Secũdũ multitudinẽ dolo-
Aliter rum meorum in corde meo: consolationes tue letifica
verunt alam meam. ℂ Vel dic q̄ leo significat aliquẽ
divitem tyrannum/vel officialem rapacem/vsurariuz
vel crudelem: qui revera quando a sansone. i. a deo p
mortem corporalem occidit: favus mellis. i. divitiaꝝ
copia in ore eius. i. in suis subditis reperit: a quo saltẽ
ipse sanson. i. christus in persona pauperum recreatur

Vt cõmuniter eñi tales nunq̃ pficiũt alijs/nisi qñ mo
riunt: ⁊ tũc saltẽ necesse est/q̄ de bonis q̃ dimittũt/alij
recreent. Et sic de comedẽte cibus exit/inq̃tuz de istis
devoratoribus morientib⁹ aliqualis vtilitas reporta- D
tur: ⁊ inq̃tum multi clerici pauperes de eorũ bñficijs
ditant/⁊ alij de eorum divitijs recreantur. Vñ Seneca
in pverbijs: Avarus nisi cũ morit/nihil recte facit.

ℂ Capitulu3 decimumquintum. Textus: Post aliquantulũ autẽ tẽporis: cu3 dies tri-ticee. Moralitatum Ca. XII.

Cum exercitus philistinorũ p ligando san- Ju. 15. c
sone venisset: ⁊ filij iuda vt philisteis tradere Histo-
tur/duobus novis funibus cum alligassent: ria
irruit in ipsu3 spũs domini: ⁊ ruptis funi-
bus apprehendit mãdibulam asini que in terra iace-
bat: ⁊ occidit cum ea mille viros: ⁊ philistinorum exer
citum cõvertit in fugam. Post quod maxillam in ter
ram proiecit: ⁊ cuz supra modũ sitiret/clamavit ad de-
um ne siti inter incircumcisos periret. Tũc dñs miser
tus ei/molarem dentẽ d mãdibula proiecta aperuit: ⁊
inde in abundãtia aqua exivit: que spm ei⁹ refocilla-
vit/⁊ vires defecti corporis reparavit. ℂ Istud expo- Mora-
nit Grego. de christo ⁊ pdicatoribus. Constat eni3 q̄ litas.
pdicatores sunt maxilla asini: q: s. maxilla q̃ est pars
oris/ipsoruz eloquentiam significat: asinus vero ani-
mal oneriferum ipsorum laborem denotat: ⁊ q̄ ipsa ia
cebat mortua/ipsorũ humilitatẽ ⁊ mortificationẽ desi
gnat. Ps. Propt̃ te mortificamur tota die. Dico igit ps. 43.
q̄ cum philistei. i. demones: sansonem. i. christuz liga- d.
re/ipsiusq3 predicationẽ ⁊ miracula/virtutesq3 ⁊ opera
impedire vellent: filij iuda. i. ipsi iudei in hoc philiste
is. i. demonibus ꝯsentientes: ipsumq3 penitus liga-
verũt: eiusq3 pdicationẽ impediverũt: duosq3 funes. i.
tribulationem atq3 mortẽ adhibuerũt. Sed vere iste E
Sanson/christus spũ diũi sup eũ irruente/istos duos
funes resurgendo dirupit: postq̃ maxillã asini mortui
i. pdicatores eloquẽtes/patiẽtes ⁊ mortificatos acce-
pit: ⁊ ipsis mediantibus mille viros. i. multiplices po
pulos philistinorũ ⁊ infideles spũaliter occidit: ⁊ eis
vitam carnalem gladio spũs interfecit: inq̃tuz ipsos
ad ṽitatẽ fidei ꝯvertit. Vñ dicit: Verte impios ⁊ non pro. 12. a
erũt. Tandẽ vero istã maxillã. i. scõs pdicatores ⁊ apo
stolos in terrã piecit/inq̃tũ p ipsis non curare est vi-
sus: ⁊ in mortẽ eos ⁊ tyrãnorũ psecutionẽ tradidit ⁊ di
misit. S3 revera cũ salutẽ infideliũ sitiret: in istis sic p-
iectis dentẽ molarẽ. i. virtutẽ ⁊ potẽtiã miraculoꝝ ape
ruit: ⁊ ab ipsis fontẽ aque vive. i. bñficioꝝ copiã efflue
re fecit: que extũc fidelibus cõcedere nõ cessavit. Ista
maxime apparuerũt i Paulo: quo mediãte multi con
versi sunt: ⁊ quo pierto ⁊ moriente/de dẽte molari aq̃
eloquẽtie sue/sciarũ ⁊ doctrine effluere nõ cessaverũt:
q̃ christũ sitibũdũ in psona fideliũ refecerũt: qui revera
aq̃ doctrine q̃ adhuc de ista maxilla. i. de btõ Paulo ⁊
Dionysio/⁊ alijs similib⁹ emanat: christũ sitiẽtẽ refi-
cit ⁊ cõfortat: inq̃tũ membra eius. i. fideles hmõi do-
ctrina recreat spũalr ⁊ delectat. Vñ zach. Erit fons pa zach. 13.
tẽs domui Jacob ⁊c. Esa. Oẽs sitiẽtes venite ad aq̃s a.
ℂ Vel dic q̄ sanson significat aliquẽ tyrannũ impiũ ⁊ esa. 55. a
protervum qui cum aliqua maxilla asini mortui. i. ali Aliter.
qua vili mala et iniqua persona et humili asinina seu F
rusticа plebe nata: vtpote aliquo malo consiliario vel
balliuo vtitur: ad philisteos id est ad pauperes sub
ditos occidendum ⁊ damnandũ ⁊ molestandum: sed
pro certo sepe fit quod talis sanson. i. talis princeps
seu tyrãnus

seu tyrannus talem maxillam suam.i. talē balliuum
officialē vel cōsiliariū de officio vel statu suo depo-
nit et proiicit: et ipsum exheredat et depauperat/atqȝ
punit: et fontem aque viue.i. diuitiarū copiā apud
eum inuenit: qua sitim auaricie sue tēperat/ouȝ ipsū
ebibit atqȝ rapit. Istō enīȝ ē cōmune/qȝ ad hoc tales
proiiciunt et deponuntur: vt ab ipsis sitibundis et aua
Iob.5.a ris principibus fons diuitiarum suarū postmodū ebi
bat. Vñ dicitur Cuius messem famelicus comedet/et
ipsum rapiet armatus: et bibent alieni diuitias eius. ꝛc.

¶ Ex eodem capitulo decimoquinto Textus: Post aliquantulum autē tēporis Moralitatum Capitulum. XIII.

Historia Uxori alienigena quā duxit Sanson in thāna
ta inuito patre: qui ipm arguerat de hoc/qȝ
dimissis filiabus populi sui/vxorem alie-
nigenā acciperet: statim postq̄ rediit ad
paternam domum/duxit aliū virū.s. vnum de pro-
nubis: de quo sanson ad ipsam visitandam iterum
veniens/et hedū sibi de grege offerens: et cubiculū eius
intrare volens/nisi scȝ pater et mater eius impediuissent/summe iratus fuit. quapropter trecentas vulpes
cepit et ipsas vulpes per caudas ligauit simul: et faces
ardētes ad caudas eorū accendit: et ipsis per segetes
philisthinorum dimissis/eas succēdit penitus et vasta-
B Moralitas uit. ¶ Istud em̄ potest allegari exemplariter/qd non
est tutum cōtrahere aliquā magnam familiaritatem
cum alienis: proprijs dimissis compatriotis et vicinis.
Isti enim facili occasione hominem dimittunt et ad
aliud se conuertunt sicut de stipendiariis cernimus
continue. Sicut etiam accidit de quodam rege francie:
qui non proprijs hominibus: sed alienis militibus
pecunias dabat: et eos sibi verbis et promissionibus al
ligabat. Sed cum surrexisset tribulatio/omnes eum
reliquerūt/et inimicis ipsius adheserūt: et soli cōpatrio-
te quos prius contemnere videbat/ipm viriliter adiu-
uerunt. Talis igit vxor.i. talis extraneus amicus/ho
minem perfecte non diligit: et ad alios faciliter se cōuer
Ecc.6.a tit. De quo Eccli. Est amicus sm tempus suum/et nō
Aliter permanebit in tempore necessitatis. Uel dic generaliter
contra falsos amicos qui ad modū illius vxoris nō
diligunt hominem nisi sit presens.i. nisi benefaciēdo
se exhibeat presentem: q: talis statim vertit dorsum:
et ad domum suā vel ad alia negocia redit: ipsū ob
liuiscitur et cum alio maritatur.i. aliū amicū quere
Aliter re molitur. ¶ Uel dic cōtra malas mulieres/que reue
ra de absentibus parum curāt: sed statī alios eligūt
Allegoria sibi et procurāt. ¶ Uel dic qȝ talis vxor alienigena di-
B citur esse ecclesia christi: q̄ vxor de gētibus pro maiori
parte est assumpta/et Sansoni christo per fidē desponsata. Ista est enim q̄ post ascensionem et recessum viri
sui christi ad domū patris.s. paradisū: vnde in thamnata.i. in mundū apud gentiles petrōes pro ista acci
pienda descenderat: parum in amore eius stetit q̄nim
mo potius cito alteri viro.s. mundo/carni vel diabo-
lo/per diuersa vitia se tradidit: et istius copulā et amo-
rem dimisit. Quapropter iste sanson christus/contra eā
indignatus: iam vulpes cum facibus.i. tyrannos cū
crudelitatis ignibus: in eius segetes.i. in eius bona
temporalia currere permittit: et populum istius vxoris
sue adultere.i. clericos philisteos poculo vtentes.i.
poculis et ebrietati vacantes: mediantibus huiusmo-
di vulpibus malis secularibus cōtra eos colligatis/va
ps.105.f stat/depauperat et confundit. Ps. Tradidit eos in ma
nus gentium: et dominati sunt eorum qui oderūt eos
¶ Uel ad litteram illud potest allegari contra ecclesiasticos schismaticos qui qz virum suum christum/scz
tum ad veram eius fidem reliquerunt/et diabolo per he Aliter
reses et schismata adheserunt: ergo tradidit eos ipse
sanson christus vulpibus.i. hereticis et falsis docto-
ribus: facibus male doctrine eos illuminantibus: et
segetes virtutum poculorū suorum calice exterminā
tibus. Unde in Cant. Capite nobis vulpes puulas q̄ can.2.d.
demoliuntur vineas. ¶ Uel dic qd prout communiter Aliter
iste adultere ecclesie seu secte et eorum populi vniuersi a vulpibus/id est a tartaris et paganis infestantur
et segetes et bona eorum ab ipsis infidelibus quibus
vt communiter subiecte sunt/depredantur. Patet in
grecis: qui molestantur a turcis. In armenicis et ge
orgianis: qui subiiciuntur parthis: In ruthenis: qui A
obediunt romanis: In nestorianis: qui captiui tenē-
tur ab Indis. In surianis et iacobinis: q̄ violenter ser
uiunt egyptijs. In nubianis: qui iniurias patiūtur
ab ethiopibus conuicinis. Ecce ergo quomodo adul
tera christi vxor: cum suis philisteis: idest cum suis
infidelibus christianis a vulpibus infestatur: et quō
ab infidelibus subiugatur: q: reuera sicut in Psal. di ps.61.c
cit: Tradentur in manus gladij/partes vulpiū erūt.
Ecōtra aūt videmꝰ de vxore legitima/q̄ thorū christi
non fregit/sed fidem inuiolatā seruauit/scz de roma-
na ecclesia vel latina: q̄ cū populis sibi subiectis/quā
nulla vulpes seu infidelis suppeditat: quin potius ip
sa eas quotidie subiicit atqȝ calcat: sicut ad literā vi-
demus de polonis/vngaris et hispanis: qui q̄uis in-
fideles habeāt cōuicinos: illis tamē nō obediūt/sz di
uino munere ipsos quotidie subiiciunt atqȝ vincunt. Aliter
¶ Uel dic qȝ ista vxor ē aīa/quā christꝰ fide et gr̄a sibi
copulat: que tamē per peccatum alteri viro scz diabo-
lo se donat: ita qȝ dato qȝ vir suus Sāson/id est chri-
stus fidelium sol: hedū sibi offerat: id est fetorē sui pec
cati ad memoriā reducat: et cubiculū cordis eius per
gratiā intrare cupiat: pater tñ et mater vxoris istius
id est mūdus et caro: introitū istū vetāt: quo indigna
tus vulpibꝰ.i. demonibus et vitijs vniuersis: nocēdi Aliter
sibi et populo suo licētiam administrat. ¶ Uel dic qȝ B
vulpes iste sunt vsurarij et alij fraudulenti: et heretici
et falsi socij et amici: quos scz Sansō diabolꝰ per caudas ligat: et eos inuicē associat: et faces ardentes auaricie eis administrat: et sic segetes: id est substantias
philisthinorū.i. pauperū per istos deuorat et deuastat
vt patet ad literam de societatibꝰ vsurariorum: q̄uis
mali diuersas faces: id est varios nocēdi colores ha-
beant: in cauda tamē idest in fine et in intentione illis
cōueniunt: et ad nocendū philisteis.i. pauperibus si
mul volāt: vt etiā patet de balliuis et aduocatis: qui
ignē rapine contra subditos et paupes simul portant.
Unō de talibus sic ligatis pōt dici illud Tren. Pro-
pter montē sion qz disperijt: vulpes ambulauerunt in Tre.5.d
eo. ¶ Uel dic qȝ iste vulpes sunt auari. Vñ dicit: Vul-
pes foueas habēt. Isti igitur in caudis faces habe- Aliter
re dicuntur: pro eo qȝ circa finem vite q̄ in cauda intel- mat.8.c
ligit: magis ardent: et amplius auari esse noscuntur:
et philisteos.i. paupes et eorū segetes: id est eorū tē-
porales substantias ampliꝰ cōburere et ledere cōpro-
bantur. Vñ Seneca dicit: qȝ cū cetera vitia senescunt apo.9.b
sola auaricia iuuenescit. Unde Apoc. Aculei erāt in cau Aliter
dis eorum. ¶ Uel dic qȝ postq̄ Sāson christus alieni
genam vxorem suam assumpsit: vulpes.i. astutos pre 2.co.13.c
dicatores accepit: qualis scilicet erat Paulus: qui di

b

debat. Cū essem astut⁹: dolo cepi vos. Ipsosq3 sil' ꝑ cha
ritatē ligauit: ⁊ caudas ad caudas. i. eoꝝ intentiōes sil'
iunxit: et sic philistinoꝝ: id est demonū segetes et pos
sessiōes: id est infideles et pctōres igne sancti spūs et
Lu.12.f. fidei inflāmauit: dicens illud Lu. Ignē veni mitte
re in terram ⁊ quid volo nisi vt ardeat?
C

Capitulū decimūsextū text⁹: Abijt quoq3 in gazā: et vidit ibi mulierē meretricem. Moralitatū Capi. XIIII.

Historia Samson in gazā philistinoꝝ ciuitatem descē
dens: ad quādam mulierem meretricē intra
uit: quē statim detinere ⁊ occidere philistij
voluerunt. Ipse vero portas ciuitatis fregit ⁊
aperuit: ⁊ exiēs secū i mōtē portauit. Sic vero cū christus
Allegoria stus in ciuitatē philistinoꝝ. i. in infernū ciuitatē de
monū descēdisset: et mulierē meretricē. i. naturā hūa
nā peccatricē ibidem visitasset: philistei. i. dest demōes
ipm ibidē detinere nequiuerunt. qr scz fractis ⁊ apertis
ps.109. ianuis illi⁹ ciuitatis/in mōtē paradisi recessit. Psal.
b. Quia cōtriuit portas ereas: ⁊ vectes ferreos cōfregit.
Eo.ca.a Sāson amauit mulierē q̄ morabat in valle soreth/
que dalila vocabat. Ad quā philistei venientes/sug
gesserunt ei ꝙ Samsonē deciperet. et vbi esset fortitu
do eius disceret: ipmq3 ipsis traderet: ꝓmittentes qd
ab eisdē ꝓmiū reportaret. Istū igit dalila primo sep
tem funib⁹/tādē alijs nouiorib⁹ ligauit: et postea sep
tem crines cū liciatorio in terrā infixit. Que oīa cū cla
maret/philistijm sup te samson/faciliter dirupit. Cū
tandē finaliter cū gemere nō cessaret/fortitudinē in
suis crinibus eē dixit. Hec igitur Samsonē super ge
nua sua dormire fecit: et vocato tonsore septem crines
sibi abrasit. Quo facto fortitudo eius defecit: ⁊ domi
nus ab eodē recessit. Nazareus eñ erat samson: et no
uacula super caput ei⁹ nō ascēderat: ⁊ ideo summā for
D titudinem obtinebat. Ubi igit septē capillos amisit/
fortitudinē etiā ꝑdidit: et in philistinoꝝ manib⁹ vxo
Tropologia ris sue fraudelētia datus est. Samson moraliter est
spūs. Dalila vero q̄ interp̄tatur situla/habitās in valle
soreth/que interp̄tat optima vinea/est caro: q̄ scz deli
cias sitire cognoscit: ⁊ in vinea ebrietatis habitare vt
cōmuniter delectat. Quādo igit accidit ꝙ Samson/
id est spūs: adamat istam mulierē meretricem/scz car
nem ꝓpriam: et in eius cōsentit lasciuiā: statim assunt
philistei/idest demones suggerentes isti meretrici/ꝙ
ipsum suū virū/id est spiritū decipiat: ⁊ ꝙ ad delecta
tiones suas ipsum taliter trahat/ꝙ spūalem fortitu
dinē sibi tollat. Quib⁹ libēter ista meretrix obediens
statim nitit ipm septē funibus ligare i. vniuersis ma
lis complacentijs oblectare: tādem studet nouos fu
nes. i. nouas delectationes ⁊ complacentias adhibe
re: ⁊ postea crines. i. affectiones ⁊ cogitatiōes ipsius
in terra. i. i terrenoꝝ conat affectiōe infigere. Que tñ
oīa Samson/id est fortis spūs solet rūpere: ⁊ se de ma
lis cogitationibus: delectationibus et affectionibus
ps.123.a faciliter liberare. Psal. Laqueus contritus est: ⁊ nos
liberati sumus. Quia ꝓ certo q̄diu cesaries capilloꝝ
id est multitudo virtutum ⁊ donorum in hoie ꝑseue
rat: tādiu etiam durat ipsius fortitudo: ita ꝙ nullus
funis alicuius male cōcupiscentie vel complacentie
Job.39 ipsum tenet aut ligat. Unde Job: Nunquid ligabis
b. rhinocerota ad arandum loro tuo? Et ideo ista mu
E lier caro: intantū facit finaliter ꝙ Samson: id est spi
ritus cōsentiendo in pctō: sup genua sua dormit ⁊ de

lectatur: ⁊ sic septē crines. i. septē dona spūssancti sibi
subtrahi ⁊ furat. Quo facto statim dñs ab eo recedit
⁊ resistēdi fortitudinē ꝑdit: ⁊ a philisteis. i. demonib⁹
capit ⁊ ligatur: ⁊ sic vxoris sue meretricis id est carnis
fradulētia decipit et dānat. Uñ dicit: Breuis oīs ma
licia sup maliciā mulieꝝ. Hic habetur ꝙ postq̄ sā Ecci.25
son mediāte mala muliere Dalila fuit cesarie tonsus/ c.
⁊ ꝑ ꝯsequens fortitudie ꝓuatus stati philistei ipm ce Eodem
perūt/et captū excecauerūt: ⁊ excecatum in carcere po ca.e.
suerūt: ⁊ incarceratū molere/⁊ corā se ludere fecerūt: ꝗ Historia
tñ post hoc factū est/ꝙ samson a philisteis excecat⁹: q̄
ipm excecauerāt/simul in domo sui cōuiuij ruina do
micilij facta sup cū/oēs perierūt. Sic vere qñ samson
id est aliqs fortis ⁊ virtuosus hō mediāte mala mulie Moralitas.
re/scz carne ꝓpria: cesariē virtutū/ꝑ ꝯsequēs resisten
di fortitudinē ꝑdit: statim a philisteis. i. a demonib⁹
ꝑ diuersa pctā capit: et oculis discretiōis dibat: ⁊ sic
excecatus/obstinat⁹ ⁊ hebetat⁹ i carcere male cōsuetu
dinis includit: et tandē molere/id est ad mūdi labo
res ⁊ negocia circuire cōpellit: et sic coram philisteis/
id est demonibus: ipsoꝝ volūtati obediēs/ ludere/et
ludos diuersoꝝ peccatorū facere cōprobat. Finaliter
tñ in eorū cōuiuio/scz i inferno: vna cū ipsis morit et
damnat: ⁊ sic hō ꝑ fraudulentiam mulieris quā ama
bat/id est ꝓprie carnis: nō solū excecatur/immo et
vita spiritali et eterna priuat. Unde dicitur. Concita
uit Achab regem iesabel vxor sua: et abominabilis fa 3.reg.21
ctus est. Hic habes ꝙ samson mediāte dalile frau g.
dulentia factus cecus: dum corā philisteis luderet: a Eo.ca.
puero qui ipm regebat/petijt ꝙ paulisper quiescēdo g.
ipm ad colūnas domus inniti ꝑmitteret. Quod cum f
factū esset/colūnas fortiter cōcussit: et totam domū
q̄ colūnis innitebatur/sup se et super philisteos q̄ ibi
conuiuebant excussit: et sic se simul et eos oppressit: ca
pillis eñ suis excrescentibus/fortitudo eius recreue
rat: ⁊ ideo faciliter columnas strauit: et sic plures mo
riens q̄ viuēs occidit. Si vis dic ꝙ samson est pec Moralitas
cator debilis et cecus: qui tunc temporis fortis effici
tur/qñ per penitentiā cesaries virtutū in eo recrescere
comprobat: qr scz homo post lapsum magis q̄ ante
roborat: ita ꝙ columnas principaliū vitiorum cōcu
tiens/philisteos/id est demones vincere comprobat:
⁊ ad maiorē triumphū post casū reseruat. Apostol⁹
Cum eñ infirmor/tunc fortis sū. Uide de dalila quō 2.co.12.e
excecauit Samsonem/expositū supra li.xij ca. de ara
nea. Uel si vis/applica ista allegorice ad christum Aliter
qui moriendo vicit aduersarium nostrū diabolū ⁊c.

Capitulū decimūseptimū Textus Fuit quoq3 eo tēpore vir quidam de monte ephraim. Moralitatum Capi. XV.

Scient in multis passibus huius libri sepissi
me replicatur illud verbum. In diebus illis
nō erat rex in israel: sed vnusquisq3 faciebat Historia
quod sibi recte videbat. Et subditur in mul
tis locis/ꝙ filij israel deum dimittebant/et idola ado
rabant. et se diuersis vitijs implicabant. Hic autem B
in primo. vij. et xviij. ca. fit specialiter mētio de quo
dā micha noīe ephratheo: q̄ de pecunia sua fecit ido
lū: et in domo sua cōstituit sacerdotiū: ⁊ quendam le
uitam fecit sacerdotē: ⁊ postea a filijs dan extitit spo Moralitas
liatus. Hic similiter ꝙ qñ in israel id est in ecclesia
vel patria vel collegio vel claustro/officio vel bñficio
nō est rex/iudex vel p̄latus vel rector: sed quilibet per
mittit

mittitur facere p libito voluntatis sue: tūc reuera filij israel/ id est subditi ipsi faciliter deū obliuiscuntur et deserūt: ⁊ ad idola/ id est ad mūdi bona ficticia apetē da ⁊ adorāda: vel ad idola/ idest ad mulieres et ad luxuriam se cōuertunt/ multaqꝫ peccata cōmittunt et faciunt. Regulariter eñ est verū/ ꝙ absentia iudicis boni vel plati multoꝝ maloꝝ est causa: ⁊ ideo plati vel superiores non bene faciūt/ quando pter defectum puisionis officia et beneficia dimittunt vacare: ⁊ quā
Hie.6.a do ipsoꝝ rectores alibi ꝙ in locis suis sine causa permittunt vagari vel vacare. Hiere. Pascat vnusquisqꝫ eos qui sub manu sua sunt.

¶ Capitulum decimūnonum. textus: Fuit quidam vir leuites habitās in latere. Moralitatum Capl. XVI.

Histo-ria
H F Uit vir vnus leuites de monte Ephraim habens vxorē de bethleem: quā ad domum paternam recedentem secutus est vir suus vt reducere posset eā. Cum igit reduceret eam: ⁊ iuxta Jebus ciuitatē gentiliū die aduesperascēte trāsiret/ ibidem remanere noluit: sed ad ciuitatē gabaa que erat israelitarum/ scꝫ filiorum beniamin hospitatum transiuit: vbi tamē male sibi successit: qꝛ mali viri ciuitatis illius/ vxore eiꝰ nocte taliter sunt abusi: ꝙ dum tandem ad virū suum rediret/ ante hospitis ianuā expirauit. Tandē tantū facinus videns/ vxorem scꝫ suam taliter mortuam: ipsam in duodecim ptes diuidens/ per vniuersos filios israel misit: et ad vindictam criminis oēs filios israel cōtra gabaa etiā inui-
Moralitas tauit. ¶ Illud allega ꝙ quandoqꝫ est tutius stare in statu et gradu seculari vel inferiori ꝙ ascēdere ad maiorem/ ⁊ ꝙ arduam vitam eligere ⁊ dimittere cōmunē. Ille eñ vxorem suā/ id est carnem seu voluntatem ad vitā reducere volens: et ob hoc gentilē ciuitatem dimittens/ ad israeliticā ciuitatem ascendens/ ibidem delusionem accepit: et ab huius ciuitatis inhabitatoribus summā iniuriam incurrit: qꝛ p certo sepe fit/ ꝙ hō in statu laicali publico vel gentili/ non dignaꝛ manere: sꝫ ad israeliticā/ idest spūalem gentē/ id est ecclesiam vel religionem nitiꝛ ascendere: et ab inhabitatoribus illiꝰ ciuitatis/ scꝫ religiosis: tot ⁊ tanta sustinet ꝙ melius sibi fuisset ꝙ in inferiori statu et gradu mā sisset. Loth eñ nec in Sodomis nec in segor inueniꝛ peccasse: et tamen in mōte in quo saluare se credidit/ legiꝛ cū ppꝛijs filiabus incestū turpiter cōmisisse. Sic vere multi sunt qui mundū deserunt/ et in monte religionis se saluare credūt: Uerūtamē tot filios belial/ id est tot hostes spūales inueniūt: ꝙ ibi grauius de-
Ecci.3.c. linquunt. Ideo bene diciꝛ Ecci. Altiora te ne quesie-
Aliter ris. ¶ Uel dic qꝺ iste leuites significat spiritū: et vxor
eius carnē: que reuera spiritus disciplinam fugiēs: li-
A bēter redit ad domum patris. i. in mūdū ad mūdi diuitias ⁊ ad seculi dignitates ⁊ voluptates. Ad hanc igiꝛ qñqꝫ vir suus. i. spūs: vxorē. i. carnem reducere q̄rit: ⁊ de mundo ad domum grē per penitētiā ipsā trahit: sed reuera filij belial. i. demones qñqꝫ sibi occurrūt: et eā per diuersa crimina psternūt: ⁊ erga eam abominationem faciūt ⁊ cōmittunt. Sic igiꝛ fit qꝺ fatigata vitijs: ad virum scꝫ spiritū vel ad christū redire querit: cui vir ille cōpatiens: mortuam. i. peccatricem inuenit: q̄propꝛ ipsā p frusta. i. p diuersas satisfactionū ptes diuidit: ⁊ p oēs fines isrl. i. ad oēs sctōs: ⁊ ad ola satisfactiōis opa ipsā mittit/ vt scꝫ quot i se habuit carnalia delectam̄ta: tot de se faciat holocausta: sicꝫ de magdalena dicit Grego. Iuxta illō Apocal. Quātū
apocal. 18.b. glorificauit se ⁊ in delicijs fuit: tantum date ei de tormentis.

¶ Capitulum vicesimum textus: Egressi itaqꝫ sunt omnes filij israel. Moralitatum Capitulū. XVII.

C Um filij israel essent ꝯgregati contra gabaa p ipsa destruēda: ⁊ pter crimē adulterij pu-
Histo-ria niēdū: de mādato dñi iudas fuit dux eorū. Sed cū plures iniissent bellū ꝯtra gabaa: sic factum ē qꝺ prima vice nō legunꝛ fleuisse: ⁊ victi sunt et secunda vice fleuerunt ⁊ cōuicti sunt: tertia ꝟo vice sederunt: fleuerūt ⁊ ieiunauerunt ⁊ sacrificauerunt: et
Moralitas tunc vicerūt. ¶ Istud sic exponitur. qꝺ ad hoc qꝺ hostes spūales debellare possimus: tria sunt necessaria scꝫ qꝺ iudas q̄ interptatur ꝯfessio: pcedat qꝺ luctus ⁊ cōtritio succedat: ⁊ ꝙ ieiunium ⁊ satisfactio accedat Nō eñ sufficit iudas solus/ idest confessio: nec luctꝰ
B supadditus/ idest cōtritio: sꝫ necesse est ꝙ intersit ieiunium et carnis maceratio: sessio. i. mētis quies ⁊ pseuerans statio: sacrificiū/ id est bonorum operū executio: tūc eñ si ola illa assint: ciuitas gabaa. i. mala ꝯscientia destruitur: ⁊ ab hostibus spūalibus triūphaꝛ.
Aliter ¶ Uel sm glossam Gregorij: supponiꝛ eñ ꝙ isti qui volebant alios p delicto punire/ pctōres erāt: ⁊ ideo quousqꝫ se correxissent: ⁊ aquis lachrimarū lauissent alios vincere vel corrigere non possent. Nec adhoc digni inuenti sunt, quousqꝫ fleuerūt/ ⁊ de proprijs criminibus penituerūt. Uñ diciꝛ. Qui sine pctō est/ priꝰ in
Jo.8.a. ipsam lapidē mittat. Uñ Grego. idē dicit: Reuocent ad cōscientiam vt prius corrigant ppria: et tunc reprehendent aliena

¶ Moralitatum libri Iudi cum finis.

Moralitatum liber octauus libri Ruth.

¶ Capitulum primum Textus: In diebꝰ vnius iudicis. Moralitatū Ca. Unicū

R Uth mulier alienigena viro israelitico fuit nupta: sed eo mortuo inter propinquos viri mortui sermo habitus est de ruth in vxorem accipiēda. Unus igitur propinquoꝝ agrū defūcti mariti ipsius ruth bñ possidere volebat: sed vxorem accipere nō curabat: quapropter qꝛ vnum sine altero habere nō potuit/ iuri agri ⁊ mulieris cessit. Quapropter sm leges ipsa mulier calciamēta eius soluit/ et in faciem eiꝰ spuit: ⁊ domꝰ eius domꝰ discalciati dicta fuit: qꝛ semē fratris sui mortui suscitare noluit. Alius aūt ppinquus Booz nomine/ ipsam in vxorē accepit: ⁊ sic agrū defūcti possedit. ¶ Ista gentilis mulier est de gētibꝰ sumpta ecclesia: q̄ viro israelitico Noemi/ q̄ interptaꝛ pulchra. i. christo filio vginis q̄ pulcherrima est ⁊ formosa/ extitit desponsata. Sꝫ reuera post mortē ipsius viri sui/ iā videntꝰ duos ppinquos/ id est duo genera platorū: de ista vxore/ id ē de ecclesia ducēda ⁊ obtinenda ad inuicē disceptare. Sunt eñ q̄dam mali plati: qui bene volūt habere agrū: sed vxorē nō curāt: id est qui bene querūt emolumētum et lucrū: sꝫ de ecclesia vel ipsius spūali regimine parū tractant. De quibus dicit Apostolꝰ: Omnes q̄ sua sūt querūt: nō que Iesu chri-

Margin notes (right column): Historia; C; Allegoria; phi.2.c.

sti Et ideo tales q̄ magis querūt tēporalia q̄ spiritua
lia: sunt discalciādi ⁊ cōspuēdi: id est calciamentis bn̄
ficiorum ecclesiasticorum priuādi ⁊ vituperādi: ⁊ alij
Hebre. loco eorū substituēdi. Apls: Aufert primū vt sequēs
10.b. statuat. Tales eñ qui suscitare semē fratris sui mor
tui/scz christi: idest facere vtilitatē animarū suarū re
nuūt: sz solum tēporalia lucra querūt: repudiari/con
spui ⁊ vituperari merent: ⁊ alij substitui et subrogari in
bētur: Alij autē sunt boni prelati signati in booz: qui
interpretatur/in quo virtus /seu in quo fortitudo: quia
D scz isti primo vxorē/id est ecclesiā querūt: ⁊ secūdario
agrum id est tēporale cōmodū habere volūt: ⁊ sic verū
q̄z habere digni sunt: quapropter vxorē istā recipiunt
atq̄z ducūt. Dignū est eñ q̄ illi qui principaliter que
rūt spiritualia/habeāt secūdario tēporalia ⁊ terrena: ⁊
q̄ qui semē fratris sui/id est christi/pdicando ⁊ petō
res cōuertendo suscitāt: etiā agrū/id est tpalium/sub
uentionē: vel etiam agrū idest bñficiorum puisiones
habeāt ⁊ acquirāt. Apls: Si spūalia seminauimus vo
1.co.9.b bis/non magnum est si carnalia vestra metamus.
¶ Moralitatum libri Ruth finis.

Moralitatum liber non⁹ libri primi Regum.

¶ Capitulū primū Textus: Fuit vir vnus de Ramathaim sophim de mōte Ephraim. Moralitatum Capi. I

Historia Fuit vir quidam de Ramathaim sophim helchana noīe: q̄ habuit duas vxores/annā scz et phenē nam: quarum vna erat sterilis scz anna:
phenēna aūt fecūda: ⁊ ista fecūda sterili iproperabat:
quapropter ista anna tristis ⁊ flebilis ples a dño pete
bat pmogenitū suū si mascul⁹ esset/offerre dño pmit
E tebat. Sic igit̄ factū est q̄ ista prius sterilis peperit ⁊
post hoc multos filios parturiuit. Illa vero emula q̄
3.reg.2. fecūda fuerat/sterilis facta fuit: sicut infra dicit̄. Do
a. nec sterilis pepit plurimos: ⁊ q̄ multos habebat filios/
Moralitas. infirmata est. ¶ Helchana q̄ interpretat̄ possessio /est
christ⁹ filius dei patris: q̄ vir vn⁹ p eo dicit̄ /q̄ vna p
sona vnus de⁹ in natura duplici/ vn⁹ christus censet̄
⁊ credit̄: de ramatha etiā qd̄ excelsū iterpretat̄/dicit̄ e
sse: p eo q̄ iste de excelso celorū habitaculo noscit̄ adue
nisse. Vñ ipse dicit: Ego de sursū sum. Vñ in Deute.
Io.8.c. Habitaculū ei⁹ sursum. Iste igit̄ in hoc mūdo duas
deu.33. habuit vxores .i. duas sectas fidē tenētes et cōfiten
b. tes: ⁊ p fidem ⁊ gratiā ipsi⁹ matrimoniū affectantes.
Prima fuit synagoga: q̄ in principio nō fuit sterilis:
sed multorū sanctorū genitrix atq̄z mater. Secūda fu
it ecclesia de gētibus q̄ scz ante sui cōuersionē sterilis
erat: et nullū virū sanctum penitus generabat. Syna
goga igit̄ dicta est phenēna: q̄ interpretatur conuersio:
q̄ ista finaliter cōuersa est in arcum prauū. Ecclesia
vero dicit̄ Anna: que interpretat̄ gratia saluatoris: que
est in tempore gratie: quia scz ista meruit gratiam sal
uatoris. Quid igit̄ dicam? Pro certo dicam: q̄ ista
prima vxor: que primo fecunda virtutibus ⁊ sanctis
hominibus erat: ⁊ q̄ socie sue id est gentilitati primi
tus tanq̄ vili peccatrici ⁊ sterili illudebat: facta est
esa.47. igit̄ modo peccatrix ⁊ sterilis. Vñ Esa. Venerūt tibi
b. duo hec simul: sterilitas ⁊ viduitas. Gentilitas vero
F postq̄ p penitentiā flens ⁊ lugēs ad fidem fuit cōuer
sa: facta est fertilis: ⁊ in bonis psonis ⁊ virtutibus ⁊
meritis abūdans: copiosa ⁊ pinguis. Unde ipsa est q̄
pōt dicere illud Apocal. Sedeo vt regina: ⁊ vidua nō
sum: ⁊ sterilitatē ignorabo. ¶ Uel dic q̄ due vxores apocal.
Christi sunt due secte: clericorum et laicorum. Prima 18.b.
igit̄ vita ecclesiastica primo fuit virtutibus abūdās Aliter
⁊ fertilis: sz p certo modo facta est sterilis et inanis.
Econtra vero secularis vita modo est in virtutib⁹ fer
tilior: que antiquit⁹ fuit sterilior: quia vt cōmuniter
plures inueniunt̄ ceteris paribus boni seculares q̄
boni ecclesiastici vel boni regulares Unde Grego. di
cebat i psona ecclesiasticorū Timendū est ne nobis ca Aliter
dentibus surgat: qui nobis stantibus irridet. ¶ Uel
dic q̄ iste due vxores significant duo genera psona
rum: scz quosdā fructuosos et fertiles de sua tamē vir
tute presumētes: et alijs irridentes: qualis fuit pha
riseus ille qui seipsum cōmendabat: et publicanum
cōdemnabat. Item alios steriles ⁊ peccatores: flen
tes tamen et penitentes: ⁊ de sterilitate sua dolentes:
et pro partu bonorum operum deum orātes: ⁊ spiri
tū cōtribulatum sacrificantes. Ista est ergo veritas
q̄ tales presumptuosi faciliter in peccatū cadunt et
ita steriles sunt: flebiles vero et penitētes a vitijs resur
gunt: et sic fructuosi et virtuosi existunt Allega illud
Grego. supra dictū. ¶ Uel dic q̄ helchana est prelat⁹
qui dicit̄ vir a virtute: vn⁹ a simplicitate: de ramatha
a vite et scientie sublimitate: cuius scz duplex est vxor Aliter
scz actiua ⁊ cōtemplatiua ⁊c. ¶ Uel dic qd̄ anna steri G
lis est beata virgo: que samuelem .i. christum miracu Aliter
lose peperit: quem ablactatū in templo obtulit: qui et
tandem magnus ppheta factus fuit in israel. ¶ Uel Aliter.
dic quod anna que nō puus samuelem domino reddi
dit seu etiā in templo obtulit: quousq̄z ablactatus fu
it: sicut dicitur hic: est ecclesia que samuelem .i. quem
cūq̄z subditū non debet ad ministrandum in templo
id est in aliqua plātura vel officio adducere vel prefi
cere: quousq̄z ipsum ablactatum .i. a lacte voluptatis
carnalis abstractū viderit esse. Vñ comestor videtur
innuere sup Gene. vbi de ablactatione Isaac loquit̄ ge.21.a.
vbi et Abraā conuiuiū fecisse legitur: q̄ puer nō prius
ad mensam patris sedebat: quousq̄z ablactatus erat.
⁊ tūc cōuiuiū parabat̄: et ad mensam patris admitte
batur: ad denotandum qd̄ nullus ad mensam patris
christi .i. ad ad beneficia ecclesiastica debet admitti:
donec a lacte carnalitatis contigerit ipsum ablactari
Quia sicut dicit Apostol⁹: Omnis qui lactis est par Hebre.
ticeps/expers est sermonis iustitie. ¶ Uel dic q̄ lac si 5.d.
gnificat verba adulatoris: a quo pro certo summe de Aliter
bet ablactari et recedere: qui in templo dñi vult viue
re vel manere: ⁊ ibi in aliquo officio vel beneficio mi
nistrare/vel in mensa ecclesiastice dignitatis ascende
re vel sedere. Unde dicitur: Creuit puer et ablactatus ge.21.a.
est ⁊c.

¶ Capitulum secundū Textus: Exultauit cor meum in domino. Moralitatū. Capi. II. 1.re.2.c.

D
Heli sacerdos habebat duos filios pestife
ros /scz Ophni ⁊ phinees qui in tēplo i sacer
dotis officio ministrabant: et tñ dominum
nesciebant: ⁊ sacerdotis officiū ignorabant
qui cū mulierib⁹ dormiebant ⁊ cū fuscinula carnes
coctas de sacrificantiū lebetibus capiebant: ⁊ nihilo
minus carnes crudas ab ipsis petebant: ⁊ ipsos ad dā
dum etiā compellebant: ⁊ sic populū a sacrificio retra
hebāt. Que q̄uis sciret Heli pater eorū: ipsos tamē p

pter hoc

pter hoc nõ castigauit/nec ab officio amouit. Et q̄uis verbis ipsos legatur reprehẽdisse: ipos tñ actualiter nõ correxit: quapropter ipse pater et filij vna die perierũt: qui scz pater senex et cecutiẽs/de sella cecidit/et cõfractis ceruicibus expirauit:: duo vero filij eius in prelio ceciderunt/qñ arca domini quam portabãt/a philistinis capta fuit.

Moralitas ¶ Iste heli qui interpretatur extraneus a domino/de quo dictũ est Erat senex et cecutiẽs et tamen summus sacerdos: significat malos superiores/dominos et prelatos. Isti enĩ a dño sunt extranei: et senes .i. negligẽtes et pigri/et per ignorãtiam cecutientes et obscuri: filij istius significant malos inferiores ecclesiasticos/ad ministrãdum in tabernaculo ecclesie constitutos. Isti enĩ dicuntur ophni/quod interpretatur insania cõuersationis: et phinees qui interpretatur oris obturatio: qui scz isti hodie habent cor insanum et in concupiscentijs effrenatum: et os ad deũ laudãdũ mutum et obturatum.
esa.36.d Esa. Uniuersi canes muti/non valentes latrare.
A Et breuiter isti sunt qui dominũ videntur nescire: et officium sacerdotis videntur penitus
hiere.2.a. ignorare. Hiere. Sacerdotes nõ dixerunt/vbi est dñs et tenentes legem nescierũt me. Et istud patet: qui isti cũ mulieribus luxuriose dormiũt: cibos alienos per auariciã rapiũt: et cum fuscinula rapine illud quod ad se
iob.24.a. non pertinet/eleuãt et tollũt violenter. Unde Iob: Agrũ suum non demetunt etc. Carnes etiam crudas/id est malas mulieres habere volũt: necnon etiam carnes crudas/id est personas iuuenes et carnales secum habere eligũt: coctas vero id est eruditas et maturas repu-
3.reg.12.d. diant et dimittunt. Exemplo roboã qui reiectis senibus iuuenes est secutus. Et sic suis malis scãdalis seculares a sacrificãdo .i. a collatione bonorum tẽporaliũ ecclesijs impediunt. et etiam eos a sacrificio bonorum operum suis malis exemplis repellũt. Unde beatus Gregorius dicit in pastorali: Nemo amplius in ecclesia nocet q̄ qui peruerse agẽs ordinem sanctitatis habet. Heli igit .i. superior prelatus/istos non castigat: sz quia sunt nepotuli vel amici eius: vitia eorum dissimulat: quapropter omnes simul mors eterne damnationis arripit: et diuinum iudicium eos damnat: qui reuera nõ solũ ille qui peccat puniri meretur immo etiã prelatus vel pater: vel quicũq alius ad quẽ spectat correctio: si non correxit: reus criminis iudicatur: propter talium enim culpam arca testamenti quam portabãt: id est ecclesiasticus minister: a philisteis .i. a gentibus secularibus capit et deprimitur: ipsi vero qui delinquunt. et pater eorum: idẽ superior qui nõ punit: casu mortis eterne damnantur. Unde Augustinus ad ma-
B cedonium epistola .xliij. Sicut semper est misericorditer puniendum: ita nec semper crudeliter parcendũ.

¶ Capitulum tertium Textus: Puer aũt Samuel ministrabat domino coram Heli.

Moralitatum Capi. III

Historia. Senuerat Heli sacerdos: et caligauerũt oculi eius: intantũ q nõ poterat videre lucernã dñi anteq extingueretur. ¶ Quãuis istud posset in-
Tropologia. telligi literaliter: q scz iste erat cecutiẽs q nõ poterat videre lucernã dñi: etiã anteq extingueretur: superficialiter tñ videtur textus dicere: q ipse melius videbat lucernam extinctam q̄ accensam. quod etiam possibile fuit propter visus debilitatẽ: sicut patet in noctua que non potest videre lumen solare/sed lunare. Igitur dicam mystice/quod iste heli qui interpretatur extraneus a domino: põt significare malos principes mundi et prelatos/qui a domino sunt remoti: quia reuera oculi scz iudicij talium principum et prelatorum: ita hodie per carnalẽ affectionem a domino per gratiam sunt remoti: et nõ vident bonos: intantum q valet dici/q eorum oculi caligant: ita quod lucernas ardentes .i. bonas et honestas et scientificas personas non cõsiderãt neq vidẽt. Lucernas vero extinctas/id est ignaras et insufficiẽtes personas/scz nepotulos vel familiares suos solẽt misericorditer videre: et de eorum promotione subtiliter cogitare. Lumen enim clarũ/id est bonarum personarum claritas videt talibus odiosa: lumen vero
lunare vel obscurũ .i. cõditio insufficiẽtium persona- C
rũ/talibus est amabilis et accepta. Unde de tali visu exo.14.f.
põt dici illud Exo. Filij israel viderũt egyptios mortuos super littus maris. ¶ Uel dic q lucerna accensa si- Allegoria.
gnificat christum viuũ: lucerna vero extincta significat christũ mortuum. Lucerna vero dicitur quasi lux in testa: quia scz christus habuit lucem diuinitatis in testa humanitatis. Lucerna igit extincta significat christũ mortuum. Heli significat populum iudaicum/et sacerdotum et phariseorum statum: qui reuera fuerunt cecutientes et parũ discrete vidẽtes: qui pro certo q̄diu
lucerna nostra Christus fuit accensus et viuus/ipsum Jo.1.a.
videre aut agnoscere nequiuerũt. Unde: Mũdus per ipsum factus est: et mũdus eum nõ cognouit. Tãdem vero ipso extincto .i. mortuo/scz visis miraculis in passione factis: et tandẽ per manus apostolorũ perpetratis inceperũt ipsum videre: et in ipso credere virtutem sue fidei agnoscere et sentire sicut apparuit in illo cẽturio-
ne: qui vidẽs eclipsim solis et alia miracula passiõis mat.27.f.
dixit: Uere filius dei erat iste. Ista etiam ad sanctos et martyres applicari possunt: quorũ virtutẽ et san-
ctitatem dum viuerent populi cognoscere nequiue- lu.24.c
rũt. Unde dicit: Oculi eorũ tenebantur ne eum agnoscerent. Post mortem vero eorum apparentibus miraculis fuerunt visi et cogniti: et etiã per fidem et deuotionẽ conspecti.

¶ Capitulum quartum Textus: Et factum est in diebus illis: conuenerũt philistijm.

Moralitatum Capi. IIII

D
Historia. Cum arca testamenti sub Heli summo sacerdote cecutiẽte et caligante: ab ophni et phinees malis ipsius filijs regeretur: et vt saluaretur populum: in prelium contra philisteos duceretur ab ipsis philisteis infidelibus fuit capta: et in eorum iurisditione in azotum adducta: et in loco Dagon ipsorum dei fuit in tẽplo iuxta eum constituta. Sicque factũ est: sicut dicitur in capitulo sequenti: q virtute arce idolũ dagon cecidit: et pronum de mane ante arcã repertũ fuit: et iterum reuera altero mane super limen ostij tẽ-
pli truncatus capite et manibus iacẽs apparuit. ¶ Isto Allegoria.
exponunt aliq sic: per arcam testamenti intelligit lex diuina seu etiã fides catholica. Per heli vero et filios israel: intelligit populus iudaicus. Per philisteos vero intelligitur populus gẽtilis: quibus dagon/q interpretatur piscis tristicie: idest diabolus/erat dñs atq deus. Ista ergo fuit veritas/q cũ bellum et controuersia fuit semper inter israel et philisteos .i. inter iudeos et gẽtiles ita q ipsi iudei in arca testamenti/id est in lege et fide gloriarent: et eius virtute se esse saluãdos et liberãdos opinarent: nutu dei factum est: q ista arca: scz lex et fides: ad philisteos/id est gentiles transiuit: inquantum scz isti fidem Christi quam iudei abnegauerant susceperũt: et in loco dei sui posuerunt: inquantum lo-

eo sue pfidie fidem catholicam habuerũt:et Christũ
loco dagon/idest loco diaboli crediderũt. Dagõ enĩ
diabolus, tunc apud gẽtes/id est apud ecclesiaꝫ sum-
E ptam de gẽtibus/occubuit:qñ arca testamenti q̃ est fi
des catholica/ad ipos translata fuit. Et dato quan-
doqꝫ ꝙ fuit reuelatus etiã cultus idoloꝝ interpola-
tis tẽporibus apud christianos ⁊ restitutus: sicut ap
paruit sub Juliano imperatore:finaliter tamen stãte
arca/et pseuerante fide catholica/apud eos fractus
est et penitus destitut⁹ dagon/id est diabolus: capite
.i. intentione:et manib⁹/id est idolatrie operatiõe pri
esa.19.a uatus. Esa. Dñs ingredieť egyptum:⁊ mouebũtur si-
Aliter mulachra ei⁹. ¶ Uel dic ꝙ arca est ecclesia:que reuera
tunc tẽporis a philisteis capiť:id est a secularibus de
primitur:et a tyrannis et principibus affligiť:quan-
do ab Heli sene ⁊ cecutiente:qui lucernam extinctam
videt melius q̃ accẽsaꝫ:regiť id est qñ a prelato sene:
negligente:cecutiẽte ⁊ ignorãte:affectuqꝫ etiã malos
meli⁹ q̃ bonos vidente et pmouente:gubernať:⁊ qñ
a malis suis filiys:idest a malis sacerdotibus et cleri-
cis:et aliys ecclesie subditis cõduciť et tractať:qr re-
uera credo:ꝙ nulla est hodie causa quare ecclesia a ty
rannis et secularib⁹ opprimiť: nisi qr Heli et filij sui:
id est prelati ⁊ subditi ecclesiastici erga deum delique
re cõprobanť. Et si vis de istis malis filiys:⁊ de isto ma
lo patre suo q̃ nõ corrigebat illos:pone illud qd supra
ps.105. est positũ ca.ij. Et allega de pssione ecclesie ⁊ ecclesia-
f. sticorum. Ps. Tradidit eos in manus gentiũ:et do-
minati sunt eis qui oderũt illos. ¶ Uel dic ꝙ Dagon
Aliter id est diabolus sedẽs in tẽplo honorifice iuxta arcaꝫ:
significat malum ecclesiasticũ vel platum:qui scꝫ in
tẽplo ecclesie ad aliquod altuꝫ beneficiuꝫ erigiť et ibi
F honorať:et iuxta arcã coliť.i. iuxta Christũ et sãctos
in ecclesia cõmoratur. Tales ergo dicũtur idoluꝫ Da
gon:qui interpretať piscis inutilis:piscis iniqu⁹ pi-
scis meroris. Quia vere isti pprie sunt idolum pter
fictionem hypocritã. Apls: Idolum nihil est. Sunt
Co.8.a. pisces pter carnalitatis remollitionem. Abacuk: fa
abac.1. cies hoies sicut pisces maris et quasi reptile nõ habẽs
d. principẽ. Sũt pisces inutiles: pter omnimodã imp
fectionem. Sunt pisces meroris: pter tristiciã ⁊ de-
tractionẽ: Sũt pisces iniqui: pter iniusticiã ⁊ equita
tis suffocationem:et pter rapinaꝫ:crudelitatẽ et ex
actionẽ. Uñ Joñ. Preparauit deus piscẽ grandẽ vt
Jo.2.a. deglutiret Joãn.i. pauperẽ. Isti ergo sunt q̃ inueniũ-
tur hodie ad terrã: id est ad bona terrena p auariciaꝫ
iud.14. cecidisse:et caput recte intẽtiõis: necnõ et manus bo-
d. ne operationis penit⁹ pdidisse Juxta illud Judith:
Aliter Ecce Holofernes iacet ĩ terra:⁊ caput ei⁹ in eo nõ est.
¶ Uel dic ꝙ arca testamẽti nunq̃ patiť dagon iuxta
se:qr reuera Christus nunq̃ põt pati iuxta se in tẽplo
vel in statu/gradu vel prelatura idolum dagon: id est
malũ ecclesiasticũ vel prelatũ. Dic de dagon sicut su-
pra immediate. Necesse enĩ est:ꝙ p infortuniũ a statu
suo cadat:vel ꝙ post p apostasiã a religione recedat:
vel etiã ꝙ per mortẽ corruat et succumbat. Quinimo
Sap.13. nos videmus:ꝙ dato ꝙ isti quãdoqꝫ a suis casibus
d. releuanť:et per adiutoriũ amicoꝝ ad gradũ pristinũ
G restituunť. Sap. Imago enĩ ei⁹ est:et opus est illi ad-
iutorium: oportet tamen ꝙ finaliter decidãt:et ꝙ per
infortunia vel per morteꝫ a loco isto sublimi destituã
tur:et a consortio arce finaliter deponantur: qr breui
ter nullum idoluꝫ id est nullus fictus potest diu iux
ta arcam id est christum in statu religionis vel eccle-
sie persistere, quinimmo necesse est ipsum cito a tali

ficta persecutiõe/vel a tali obtẽta platiõe ⁊ eficeret cade
re/et ipsi⁹ nequitiam apparere. Et iterum: Spũs san- sap.1.b.
ctus discipline effugiet fictũ. Et Seneca dicit sic: Ni-
hil quod simulatum est et fictũ/potest esse diuturnuꝫ esa.19.a
Uñ Esa. Dominus ingredieť egyptũ:⁊ corruẽt simu-
lachra ei⁹. Unde etiam dicit Seneca in lib. de morib⁹ Aliter
ꝙ bone honestatis nunq̃ est longa simulatio. ¶ Uel
dic ꝙ dagon iuxta arcam est in tẽplo/quando in cor-
de nostro est auaricia iuxta scientiam/inanis gloria
iuxta bonam opationem/secularis negociatio iuxta
religionẽ/diabolus iuxta animam/peccatũ iuxta cõ-
scientiam. Ista enim insimul stare non possunt:quin
immo si arca stat/id est si bonuꝫ in corde perseuerat:
necesse est dagon.i. vitium cadere ⁊ cessare. Fatui sunt
igiť quidam religiosi ⁊ clerici/qui seruire deo et mun
do volunt:et sacram scripturam ad lucrum tempora-
le cõuertunt:et bona opera ad mũdi gloriã faciunt:⁊
sic diuersimode dagon iuxta arcam/diabolum iuxta
christum/malum iuxta bonum/idolatriã heresim vel
sortilegium iuxta fidem/delicias iuxta penitentie cru
cem scientias ciuiles iuxta theologicam/vitium iuxta
virtutem ponunt:et tamen cõstat ꝙ ista simul habita
re nõ possunt. et dñs cõqueritur per Esa. dicens: Iux
ta me discooperuisti te:et suscepisti adulterum: pepi- esa.57.b
gisti cũ eis fedus. Et iteruꝫ Coãgustatum est stratũ/
ita vt alter occidat:et pallium breue vtrunqꝫ operire esa.28.f
nõ potest. H

¶ Capitulum quintum textus: Philistijm
aũt tulerũt arcã dei:et asportauerunt eam.
Moralitatum Capi. V

Post dagon de iuxta arcam depositum/⁊ ca-
pite ⁊ manibus detrũcatum: vt supra visum
est: philistei arcam dñi deuehebant:⁊ tamẽ ip
sam habere (cũ essent idolatre) nullaten⁹ di-
gni erant. Percussit eos dñs in posteriora ita quod
oportuit vt pelliceas facerent sibi sedes. Erupetũt etiã
mures inter eos in maxima quantitate: ita vt ebulli-
rent ville ⁊ agri in medio regiõis: et quocũqꝫ arca du Mora-
cebať/popul⁹ grauissima plaga percutiebať. ¶ Istud litas
potest allegari: quod gentiles id est indigni peccato-
res non debent sancta dei sacramenta vel etiam eccle
siastica beneficia detinere. Seu etiaꝫ contra seculares
ꝙ non debent decimas vel ecclesiarum possessiões et
iura tangere: nec ipa apud se possidere: sed potius ipa
filys israel: id est ecclesiasticis remittere: et etiã bonis
personis et sufficientibus assignare. Tales igitur de
tentores arce: et decimarum: et ecclesie iurium: et etiã
beneficiorum ecclesie: duplici malo percutiunť: scꝫ ma
lo culpe: et malo pene. Malo dico culpe: qr circa po-
steriora putrescunt: quod facit peccatum luxurie quo
inficiuntur: et per quod gratia et fama priuãtur. Ps. ps.77.g
Percussit inimicos suos in posteriora: et opprobriuꝫ
sempiternum dedit illis. Malo etiaꝫ pene: qr mures:
id est raptores: tyranni ⁊ pricipes seculares: mali etiã
prelati vel officiales contra istos debacchanť: ⁊ apud A
eos q̃diu ecclesie iura vel bñficia iniuste retinẽte bul
lire noscunť: a quib⁹ quasi omnes talium substantie
deuorantur: vnde diciť: Antiochus enĩ ebullire fecit
de perfide eos qui pugnauerunt contra nos. Sicut 2.mac.1
ad literam videmus de rusticis qui iniuste decimas ⁊ c.
iura ecclesie detinent: quos tandẽ officiales et princi-
pales depauperãt atqꝫ grauant. vñ Judith: Egressi iud.14.
mures de cauernis suis ausi sunt ad prelium nos vo- c.
care. Bene ergo sequiť: qd quia percussi sunt in poste
riora: et

riora: et quia luxuriosi facti sunt et immundi: ideo
sedes pelliceas sibi fecerunt: quia scz viri carnales mol
eze.23.f. liter et suaviter sedere et vivere semper querunt: unde Eze.
Aliter Sedisti in lecto pulcherrimo: et mensa ornata est an
Allegoria. te te. ¶ Vel dic q talis arca vocat terra sancta: que suos
possessores et detentores indignos scz tam iudeos quam
christianos quando peccabant flagellabat: et se ab eorum
manibus subtrahebat: unde Num. Terra quam vidi
nu.13.d mus devorat habitatores suos. ¶ Cum quinque civita
Eo.ca.d. tes philistinorum a deo propter arce detentionem pla
ga ignominiosa circa posteriora fuissent sic percusse: et
per mures etiam quam plurimum infestate: illud remedi
um invenerunt/ q scz arcam domini non vacuam remit
terent: sed q quinque anos aureos sibi darent: quod cum
Moralitas fecissent/ plage huiusmodi cessaverunt. ¶ Sic vero
quando peccatores quinque civitatum. i. quinque concu
piscentiis subditi volunt placare arcam federis. i. de
B um necesse est q quinque anos et quinque mures. i. corpo
rum sensus in aurum convertant: et de corporalibus
spirituales faciant: et per penitentiam ipsa deo offerant
Quinque enim sensus ani dicuntur et mures: pro eo q vi
tiorum feces in ipsis reperiuntur: et quia mens et conscien
tia ab istorum concupiscentiis sicut a muribus corro
duntur: ideo ista aurea et sancta domino offeramus: et sic
plagam vitiorum et tormentorum salubriter evade
mus. ¶ Hic habes q philistei percussi et tribulati di
eo.ca.c. cebant: Non maneat arca dei apud nos: quoniam dura
est manus eius apud nos et super nos. ¶ Ista videtur vox quo
Moralitas rundam peccatorum: qui scz arcam dei israel. i. bonum
prelatum vel quemlibet virum sanctum predicatorem vel
correctorem severum nolunt apud se manere: quando
se vident per ipsum corrigi/ et iuxta demerita sustinere.
Unde in Prover. Non amat pestilens eum qui se cor
pro.15 b ripit. Istud dic contra quosdam nautas et eorum simi
les: de quibus audivi q insurgente tempestate/ duos
religiosos quos habuerunt in navi/ voluerunt in mare
proiicere: dicentes q demones solent magis bonos quam
malos impugnare: et q propter illorum religiosorum
odium credebant naufragium imminere.

¶ Capitulum sextum Textus: Fuit ergo arca
domini in regione philistinorum septem mensi
bus. Moralitatum Ca. VI

Historia. Hic habemus q philistini tollentes duas
vaccas que lactabant vitulos: iunxerunt eas
ad plaustrum novum/ supra quod arca domini
posita erat. Vitulosque earundem domi reclu
serunt: et arcam apud bethsames ducere decreverunt.
C Ibant ergo in directum vacce per viam que ducit bethsames
et itinere uno pergebant: nec ad dexteram nec ad sinistram
declinabant: nec propter vitulos qui domi remanserant
a cepto itinere deviabant: sed solum propter eos mugie
bant/ et plaustrum cum arca domini recto itinere deferebant
Tropologia ¶ Per bethsames que interpretatur dies solis/ intelligo pa
radisum: ubi sol iustitie christus regnat. Esa. Civitas
esa.19.e solis vocabitur. Per istas vaccas religiosos et catho
licos accipio: qui scz iugo domini sunt suppositi/ et ad
plaustrum religionis et ecclesie coniugiis votorum et statu
torum ligati. Per vitulos istorum parentes assumo: qui scz
in domo/ id est in seculo remanserunt: et ab istis dum
erant cum ipsis: lactari et fetari consueverunt. Igitur sic
veritas: quod postquam vacce. i. religiosi et clerici ad plau
strum religionis sunt ligati: et ad dei servitium ordi
nati: et ad deferendum arcam dei. i. fidem et regulam
deputati: necnon ad eundum in bethsames. i. in domum so
lis: iustitie paradisum specialiter combinati: directe et
iuste per viam iustitie debent ad istam civitatem incedere: nec
ad dexteram per amorem delectabilium nec ad sinistram
per timorem terribilium debent de via huiusmodi divertere: sed
iter suum per bona opera continuare: ut in bethsames. i. in do
mum solis scz paradisum possint se feliciter applicare ps. 25. e
Psal. Pes meus stetit in directo: in ecclesiis tuis be
nedicam te domine. Et dato q isti in domibus pater D
nis/ vitulos quos lactabant. i. parentes vel consangui
neos quos nutriebant dimiserunt: nihilominus numquam
propter eos debent a cepto itinere omnino retrocedere: quin
immo sufficit eis compassionis mugitum emittere: et de
ipsis alias non curare. Istud potissime debet esse verum
de prelatis: qui revera vitulos. i. nepotulos: qui remanse
runt in domo paterna/ non debent per carnalem affectum ps. 44. c.
aliquid in mente gerere: nec propter cuius amorem a cha
ritatis semita declinare. Psal. Obliviscere populum Aliter.
tuum/ et domum patris tui. ¶ Vel dic q philistei sunt
mali superiores: qui revera ad trahendum plaustrum ar
ce domini. i. ad regendum ecclesiam dei seu obtinendum ecclesia
stica beneficia: non alligant nec promovent hodie nisi vac
cas. i. nisi personas carnales et luxuriosas: qui scz vitu
los. i. filios et concubinarios domi habent/ propter quorum ps. 50. d
affectum mugire/ loqui et curam gerere numquam cessant Ps.
Imponent super altare tuum vitulos. Vituli enim super
altare domini ponuntur/ qui a malis ecclesiasticis spurii in
ecclesia generantur: et qui ignorantes persone ad statum ec
clesiasticum promoventur. Et ideo contra tales vaccas tra
hentes arcam domini videtur loqui scriptura/ dicens: Audite Amos.
verbum domini vacce pingues que estis in monte samarie: 4. a.
que calumniam facitis egenis: et dicitis dominis vestris: af
ferte et bibamus. Sequitur: propter quod elevabunt vos in con
tis: et reliquias vestras in ollis ferventibus: per aper
turas exibitis/ altera contra alteram. Expone si vis quomodo
isti in olla inferni finaliter ponentur: et quomodo Eo.ca.c
nunc alter contra alterum debacchatur. ¶ Hic dicitur Historia
q cum philistei reducerent et restituerent arcam domini
quam ceperant: viri bethsamite qui erant de filiis israel: E
metebant triticum in valle: et elevantes oculos viderunt
arcam domini: et gavisi sunt cum vidissent: et sacrificia etiam
ei obtulerunt. Verumtamen quia prohibitum erat q popu
lus nullatenus arcam domini videret: percussi sunt a domino
plaga magna: et mortui sunt a populo septuaginta viri: de
plebe vero quinquaginta milia. Hoc videtur ibi mirabi
le: q philistei cum essent idolatre/ nec arce: nec veri dei
cultores/ videndo arcam non fuerunt mortui: filii vero israel
visione eius perierunt. Cuius causa potuit esse: qui videre
arcam gentilibus non erat prohibitum: sed filiis israel (nisi essent nu.4.b
sacerdotes) fuit specialiter denegatum: ut patet supra. Moralitas.
¶ Istud igitur potest applicari: q ille qui facit contra prohi
bitionem peccat multo plus quam alius: dato q sit eadem spe Allegoria.
cies delicti. ¶ Potest etiam allegari q gentiles minus pec
cant in eodem genere peccati quam filii israel: iudei quam christia
ni: laici quam clerici et religiosi: minusque debet homini displice
re delictum extranei quam propinqui. Psal. Quid si inimi ps. 54. b.
cus meus maledixisset mihi: sustinuissem utique. Tu ve
ro homo unanimis dux meus et notus meus: qui simul me Narratio
cum dulces capiebas cibos et cetera. Etiam sicut de facto legitur
q a saraceno mortuo petiit machareus quis in inferno
gravius puniebatur: qui respondit/ q mali christiani: qui
scz illi veram legem habebant: et ergo contra voluntatem domi
ni facientes/ gravius delinquebant; ac per hoc gravio
res penas sustinebant. Unde Luc. Servus sciens vo Lu.12.f.
luntatem domini et non faciens/ plagis vapulabit multis.

f ¶ Uel dic q̄ ista arca significat terrā sanctā: q̄ reuera
magis videt̄ secum diligere malos gentiles q̄ malos
christianos. quod patet: q̄ illos nō occidit/sʒ nutrit:
istos v̄o statim vt mali fiunt/affligit flagellandōibus
et expellit. Grauius eñ offenditur deus qñ proprij fi=
lij cōtra phibitionē ⁊ legē in terra ⁊ domo sua peccāt
hie.11.c q̄ quando alieni populi ipm vituperāt atq̄ turbant.
Aliter Unde Hiere. Quid est q̄ dilectus me⁹ in domo mea
scelera multa facit? ¶ Uel dic q̄ populus nō debet vi
dere arcam nudam: sicut Num. iiij. vbi exponit̄.

¶ Capitulū nonū Textus: Et erat vir de bē iamin nomine cis filius abiel. Moralita=

Hysto= rum Capitulum VII
ria.
Mora= Saul missus a patre querere asinas perditas/
litas venit ad samuelem: qui eum vnxit in regē su
p israel. ¶ Saul est christus: quē deus pater
misit in mūduʒ querere asinas. i. saluare ani=
mas peccator: quem samuel ppheta in regem vnxit:
hie.23.b inquantū pphetarū cetus ipsum regem futurū predi
xit. Uñ Hiere. Regnabit rex et sapiēs erit. Dic q̄ saul
est p̄dicator/quem pater suus christus misit asinas q̄
rere. i. animas peccatrices cōuertere ⁊ saluare: q̄ p cer
to qñ diligenter exequit̄/inungi prius p gratiam in
Ca.x.a. animo/⁊ ad regem p̄lationis in mundo/⁊ ad regimē
paradisi in futuro p̄mouen meret̄. ¶ Iuxta prophe=
tiā samuelis anteq̄ saul in regem inunctus ad regnū
B p̄tingeret: plura leguntur ei p̄tigisse. Primo q̄ inue
nit duos hōies magnas foueas saliētes. Secūdo qd
ad quercū thabor īuenit tres viros: quor̄ vnus por=
tabat tres hedos/alius tres panes/alius vini lagenā
q̄ etiaʒ duos panes eidē contulerunt. Tertio q̄ post
hoc obuiū habuit cuneum pphetarū: ⁊ statim dedit
ei dñs cor aliud ⁊ mutatus est in virū alterū: ⁊ insiliēte
in eo spū dñi cū eis prophetauit. His igit̄ factis cō=
gregat⁹ est populus in masphat: ⁊ quia in isrl̄ q̄s me
Tropo= lior isto nō erat: q̄ etiam ab humero sursum/toti po
logia pulo p̄eminebat: ideo sorte super eum cadente/super
populū rex factus est: ⁊ ex p̄cepto dñi est elect⁹. ¶ Dic
moraliter qd saul q̄ interpretat̄ abutens. i. q̄libet pec=
cator ⁊ dei misericordie abusor rex. i. superius discre
tus rector si efficiat̄ vel qd ad celeste regimē promoue
atur: vel ad hoc qd ad tēporalis cure vel prelature re
gimen eligat̄/plura necessario requirunt̄. Debet eniʒ
ante oīa de oleo diuine gratie interius vnctiōem reci=
pere. Debet secundo duos viros saliētes foueas. i. du
plicem charitatē/dei scʒ ⁊ proximi: q̄ sola foueam iferni
trāsilit ⁊ euadit/obuiā inuenire. Post hoc iuxta quer
cum thabor. i. iuxta memoriam crucis tres viros. i.
tres penitentie partes: scʒ contritionē/confessionē et
satisfactionem similiter reperire. Contritio eniʒ portat
esa.16.c vinum: q̄ inebriat per cōpunctionem. Unde Esa. Su
per hoc plorabo in fletu iazer vineā sabama: inebriabo
te lachryma mea. Cōfessio portat tres hedos: p quos
fetor̄ peccatī triplex cōfessio d̄notat̄: scʒ qñ p̄fitet̄ hō pec=
catū cordis peccatū or̄ peccatū operis. Uñ de istis trib⁹
2. para. partibus p̄fessiōis/potest dici illd̄ Paral̄. Post tres
10.a. dies reuertimini. Satisfactio vero portat tres panes
D . i. tria opera satisfactionis scilicet elemosynā/oratio=
nem ⁊ ieiunium: etiam corporis afflictionē: de quo dici
Lu.11.a tur: Amice/accommoda mihi tres panes. Isti igitur
tres viri: scilicet p̄tritio/cōfessio ⁊ satisfactio/quos pe
nitēs inuenit ⁊ duos panes solent sibi cōcedere: inquā
ps.41.a tum scʒ deuotionem ⁊ compunctionem sibi solent cō
ferre. Psal. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac
nocte. Et sic sequitur residuū: scʒ q̄ iste nouū cor a deo
recipiens/mutabit̄ in virū alterum: ⁊ pphetarum/id
est bonarum personarū consortio se cōiungēs/spū do
mini dotabitur: ⁊ pphetare incipiet inquantū de occul
tis ⁊ futuris p̄dicabit ⁊ meditabitur: ⁊ sic pro certo iā
ceteris melior effectus/⁊ alijs etiam in virtutibus pre
eminens ad regnum tēporale/morale et eternale eligi
promerebit̄: ⁊ ad seipm debite regendum/⁊ad tēpora=
lem dignitatem iuste gubernandā/⁊ ad celestis regni
gloriam obtinendam digne ⁊ meritorie assumet̄: et de
ipso dicetur illud Exo. Surrexit rex nouus super egy
ptum. ¶ Uel dic q̄ summe proficit bona societas: q̄ exo.1.b.
reuera saul abutens/id est peccator non faciliter in vi Aliter
rum alterum mutatur/⁊ de malo in bonum conuerti
tur: spiritu q̄ diuino celitus inspiratus ⁊ propheta id
est vir spiritualis ⁊ contēplatiuus/⁊ futuror̄ medi
tatiuus efficitur: quando prophetarum/id est bona=
rum ⁊ sanctarum personarū societatem sectat̄. Psal=
mista: Cū sancto sanctus eris. Mutatus est in virum ps.17.d
alterum. Apostolus: Uiuo iaʒ non ego. Ita quod fa gal.2.d
cilius potest homo ad regnum seu regni apicē eligi. A
Alij videntes saul subito mutatū in prophetā: irridē
do ⁊ deridendo dicebāt Num ⁊ saul inter prophetas .re.10.c.
Sic v̄o statim quando aliquis diuina gratia imbui
tur: vel: ad aliquem bonum statum deo mediante eri
gitur: nunq̄ desinunt mūdi detractores: immo iustuʒ Aliter
deridere conant̄. ¶ Uel si vis vide formam electiōis
quia elect⁹ debet esse saul/qui interp̄tatur expeditus
q̄ non solum se nō debet igerere/sed expectare quod
ab alijs petatur: Apostolus: Nemo assumat sibi ho= theb.5.a
norē/nisi qui vocat̄ a deo ⁊c. Item debet esse alijs in
virtutibus maior: ⁊ in toto populo nullus debet esse
melior. Et sicut saul se abscondit/ita q̄ a samuele fuit
requisitus: ita iste debet honorē fugere/⁊ inuitus tra
hi ⁊ assumi. Uñ Grego. Sicut indigni se ingerentes
sunt repellendi: ita ⁊ digni qui fugiunt/inuiti ad regi
men sunt trahēdi. Dic q̄ saul prius intelligit̄ prophe=
tasse q̄ ad regimē elect⁹ fuisset: ad denotandū q̄ ad re
gimē p̄lature non debet eligi/nisi qui propheta. i. vir
scientificus/⁊ in futuris meditandis prudens ⁊ circū
spectus poterit inueniri: ⁊ tamen hodie pōt dici illud ps.73.b
psal. Signa vestra nō vidimus iam non est propheta
⁊ cetera.

¶ Capitulum vndecimum textus: Et fa= ctum est post mensem: ascendit naas. Mora= litatum Capi. VIII

Naas princeps amonitarum venit ad obsi= Histo=
dendum iabes galaad: populus autem ci= ria
uitatis voluit ipsi seruire: dū tamē cū ipsis B
vellet fedus inire. Sed iste cū illis nullum
fedus facere/nec eorum seruitium recipere voluit/nisi
oculos dexteros eis erueret: ⁊ sic eos viuere p̄mitteret
⁊ in seruos reciperet ⁊ haberet. Isti igitur cōditionē
huiusmodi formidantes/auxiliū a saul/qui nouiter
in regem electus fuerat/petierunt: qui tūc actualiter
de agro sequens boues veniebat: quiq̄ dictos boues
occidit/⁊ in frusta diuisit: ⁊ per totum israel sub inti=
matione q̄ sic fieret bobus singulor̄/nisi venirent ad
prelium: per nuncios frusta misit. Congregati igitur
trecenta et triginta milia virorum ad saul ⁊ ad samu=
elem venerunt qui in tres partes populum diuidētes
naas ⁊ amonitas debellauerunt: et populuʒ iabes ga Allego=
laad liberauerunt. Unde istor̄ fuit illud verbū: Cras ria.
erit vobis salus/⁊ cū icalcauerit sol. ¶ Ciuitas iabes
q̄ interp̄

que interpretat̄ dolens seu siccitas/significat mundū.
Naas qui interpretatur serpens/significat diabolum
Saul 'do qui interpretat̄ expeditus/significat christū
boues eius significant martyres: et filij israel signifi-
cant omnes fideles: Oculus dexter aiaz/sinister carnē
denotat. Amon qui interpretat̄ ppls merorīs/pecca-
tores et damnatos significat. Cum igit̄ naas serpens
Job. antiquus diabolus/princeps amonitarū. i. ppli mero
41.d. ris omniū peccatorū: qui scʒ est rex super oēs filios superbie
a principio obsedent iabes ciuitatem huius mundi:
que reuera dolens/sicca vel sterilis pōt dici: non suffi
ciebat sibi q̄ ei in diuersis peccatis seruiret: quinimmo
C habitatorū oīm istius ciuitatis/scʒ oīm mortaliū ocu
los dextros. i. animas volebat eruere: et ad dānatiōes
Nu. 16. eternam secum in inferno portare. Unde dicit̄. Nun-
b. quid oculos nostros vis eruere? Illud enī erat horrē
dum pactum/quod in ista ciuitate pepigerat: q̄ scilʒ
omnes ciues ipsius oculos dexteros. i. animas perde
Gen. re oportebat: dicēs diabolo illud Gen. Da mihi alas
14.d. cetera tolle tibi. Sed reuera saul expetitus et expectat⁹
a deo. i. dei filius benedict⁹: boues suos. i. apostolos
et martyres martyrio et occasioni supposuit: ipsisq̄ et
eorū predicatione mediantibus/ppl'm fideliū ad fidē
et ad penitentiā conuocauit: cum essent trecenta et tri
ginta milia. i. cum ad fidem trinitatis essent cōuersi:
ipsos in tres partes. i. in tres ecclesie status: scʒ in pre
latos/continentes et coniugatos constituit et diuisit.
Sicq̄ factū est q̄ cū isto triplici ordine militū et fide-
lium suorū: saul naas. i. diabolū superauit: et iugū ido
latrie sue de iabes. i. de mundo abstulit: et ppl'm qui i
periculo seruitutis et damnationis et perditiōis ocu-
lorum dexterorum. i. animarum erat: de istius mani-
1. Ma- bus liberauit. Unde dicit̄: Uenit iudas cum trib⁹ or-
cha. 5. d dinibus post eos. Sic igit̄ fuit eis salus cum sol inca
luit. i. cum charitas immensa solem iustitie christum
pro redemptione humani generis inflāmauit/inquā
Mal. tum psonaliter p liberatiōe descendit. Un̄ Malach.
4. a. Orietur vobis sol iustitie. ❡ Uel dic q̄ ciuitas iabes
Allego significat ecclesiam militantem: quia pro certo ista est
ria. hodie sicca quantum ad bonorum spiritualium ferti
litatem: dolens 'do et tristis ppter tribulationum tē-
Tren. 1. poralium immensitatem. Unde illud Tren. Quomo
a. do sedet sola ciuitas plena populo: sedet in tristicia
D domina gentium. Ista enī ciuitas tyrannis et vitijs
seruit: et ideo merito dolet et gemit. Unde sequit̄: Ipsa
autem gemens conuersa est retrorsum. Serpens igit̄
antiquus/naas princeps populi merōris. i. peccatorū
diabolus/istam ciuitatem hodie obsidet: et cuʒ ppl'o
suo. i. cum viris ecclesiasticis pactum vult facere: dū
tamen eis oculos dextros/idest verū iudicium eruat:
et q̄ oculos sinistros/idest carnalem affectum vel iu
Job. dicium ipsis solum dimittat. Unde Job: Nunquid
10. a. oculi carnei tibi sunt: aut sicut videt homo/et tu vide-
bis? Etiam reuera iam multi sunt in ciuitate ecclesie:
qui istud peccatum cuʒ diabolo iam videntur fecisse:
quia scʒ verū iudicium rationis et discretionis viden
tur perdidisse: et sinistrum oculum. i. carnis affectiōes
et malicie subtilitatem et iniustitie iniquitatem viden
tur solūmodo retinuisse: quod patet: quia non vidēt
nec considerant spiritualia bona/sufficientes perso-
nas/iustitiam partium/et cetera huiusmodi: que oīa
sunt dextera/immo solum videntur considerare et vi
dere bona temporalia/carnis parentes/dona et mune
ra iniquorum pro iustitia subuertēda: que omnia pes
sima et sinistra sunt. Unde de illo pacto cum diabolo/
carne et mūdo inito/possunt dicere tam mali iudices
q̄ mali ecclesiastici illud Esa. Pepigimus fedus cuʒ Esa. 28.
morte: et cum inferno fecimus pactum. Unde zacha. d.
Brachium eius dextrum ariditate siccabitur: et ocu- zach. 11.
lus eius dexter tenebrescens obscurabitur. Et dic ge- d.
neraliter de omnibus. Duo enim oculi dati sunt ho-
mini: scilicet duplex consyderatio et discretio/scilicet
ad temporalia et ad eterna. Spiritualem igitur et dex-
trum perdidimus: temporalem et sinistrum plus q̄ de
ceat retinemus.

❡ Capitulum duodecimum Textus: Dixit autē samuel ad vniuersuʒ israel: Ecce audiui vocem vestrā. Moralitatum. Cap. IX.

CUm populus regem supra se petisset: et dñs
eis saul in regem ordinasset: voluit illis osten Histo-
dere/q̄ sibi non placebat q̄ regem postulas- ria.
sent: et q̄ ipsis regem in ira et non in beniuo-
lentia contulisset. Fecit igit̄ dominus fieri tonitrua/
voces/pluuias et tempestates: et timuit populus vehe
menter. ❡ Illud potest allegari/q̄ regimen mundi et
iurisdictio quā alij super alios reges et principes sunt Mora-
adepti: a principio deo nō placuit/immo propter pec- litas
cata hominum hoc euenire permisit: et potius tale su
perioritatis regimen magis ex tyrannide q̄ ex iusti-
tia venit: et magis ex dei q̄ misericordia processit. Un̄
Osee: Dabo tibi regem in furore meo. ❡ Cum popu
lus philistinorum congregatus esset cōtra filios isrl̄ Osee
in prelium: non sunt inuenti in vniuerso populo do- 13. c.
mini qui in die belli haberent gladium/preter saul et Ca. xiij.
ionathas. Unde etiam aliqui timentes fugerunt. c.
Alij ad hostes trāsfugerunt: et alij in speluncas se abs-
conderunt: ita q̄ cum saul paucissimi remanserunt.
Philistim autem qui dominabantur filijs israel/ca-
uerant ne arma sibi facerent: et ideo nullum fabrum
in terra dimiserant: quinimmo oportebat q̄ filij israel
pro ferramentis exacuendis et pro stimulo/vomere
vel securi/sarculo vel ligone quando hebetabantur/
ad philisteos condescenderent: quapropter in die bel
li gladios et lanceas non habebāt. ❡ Per philisteos
qui infideles erant/demones seu heretici dicuntur: p
filios vero israel catholici: continuum enim prelium Tropo
seu controuersia est inter istos: quia reuera filij israel logia
idest christiani ita hodie per istos hostes spirituales
diuersis tentationibus impugnantur: q̄ quidam eis
consentientes ad eos transfugiunt: alij per auariciaʒ
in cauernis terre/idest in bonis temporalibus se abs-
condunt: ita q̄ in die belli et tentationis cum christo
rege pauci remaneant aut subsistāt. Psal. Filij effrem
intendentes arcum/conuersi sunt in die belli. Si etiā
contra hereticos disputando bellare oporteat/pauci Psal.
inueniuntur cum gladio verbi dei: immo pro dolo-
lor quasi omnes muti et inermes existunt. Et si que-
ratur/quare hoc? Pro certo in toto exercitu fidelium
paucissimi sunt qui gladijs aut lanceis/idest virtuti-
bus et operibus bonis/seu sanctorum patrum doctri
nis et scientijs sunt muniti: ideo ad standum in prelio
tribulationis/tentationis vel disputationis contra
demones vel hereticos/non sunt apti. Isti enim phi
listini/idest demones vel heretici: summe cauent ne
fabri qui arma fabricant/idest boni doctores vel pre-
dicatores/qui doctrinis suis alios armant: et arma
virtutū et fidei documētorū ppināt: inueniant̄ in isrl̄. i.
in ecclia: sed eos quantū possunt impediūt et retardāt
et q̄ omnes ad fabros suos proprios. i. ad hereticos

G doctores: diuinos aut ariolos vel etiam ad legistas/
idest mundi sapientes recurrere: ⁊ eorum consilijs se rege-
re vel iuuari/quantum possunt procurant: ⁊ quod quasi ferramenta
sua .i. intellectus eorum est per ignorantiam duplex vel he-
betatus/ab ipsis consilium petere: ⁊ fabros israel .i. theo-
logos dimittere: scientiamque euangelicam contemnere: et
scientiam poeticam commendare summe capiant: vt sic
in bello tentationum propter defectum armorum spiritualium
deficiant ⁊ succumbant. Et breuiter propter defectum fabro-
rum .i. bonorum predicatorum/doctorum vel prelatorum: multi
sunt hodie christiani qui ad fabros philistinorum .i. ad
hereticos recurrunt: propter quod schismatici ⁊ mali fiunt
sicut ad sensum patet de grecis/sclauis/surianis ⁊ iaco-
binis/⁊ nubianis/⁊ ceteris schismaticis christianis:
quibus pro certo defectus fabrorum ⁊ bonorum doctorum
fuit causa recursus ad doctrinas hereticorum/ ⁊ fabros
demonum philistinorum: ⁊ per consequens est eis causa dam-
Hi. 14. a. nationis ⁊ periculorum: ⁊ ideo propter defectum verorum
fabrorum dicitur: Transtulit nabuchodonosor fabrum ⁊ in-
clusorem de hierusalem: ⁊ adduxit eos in babyloniam.
Et ad hoc facit quod legitur in historia tripartita: quod scilicet
pagani cum Juliano apostata impetrauerunt: quod chri-
stiani non audirent artes liberales seu philosophiam:
vt sic dum arma scientie non haberent non possent con-
tra eos disputando se defendere. Arriani etiam episcopos ca-
D tholicos mitti in exilium procurabant: vt sic dum fabri
deficerent/populum armis carentem liberius debellarent.
Ad hoc enim facit exemplum de ciuitate athenarum: quam quon-
dam rex obsederat: ⁊ pactum cum ciuibus volebat face-
re: dum tamen septem philosophos qui erant in ciuitate/
in obsides sibi darent. Cui parabolice quidam philoso-
phorum respondit quod lupi gregem ouium obsidentes/cum pasto-
ribus pactum ⁊ pacem facere promittebant: sed ante omnia
canes gregis sibi dari petebant. Pastores vero viden-
tes/quod si canes deficerent: lupi libere oues comedere pos-
sent: pactum huiusmodi respuerunt. Ciues etiam ciuitatis
eadem de causa dare hosti philosophos: ne populus sub-
latis rectoribus facilius deperiret/dare noluerunt. ¶ Sic
vere diabolus ⁊ heretici gregem ⁊ ciuitatem ecclesie
impugnantes: canes philosophos .i. doctores predi-
catores ⁊ viros scientificos/bonos iudices ⁊ prelatos
ante omnia nituntur tollere: vt sic tentationibus ⁊ erro-
ribus possint fideles leuius debellare: dum non sit qui
Dan. 2. b. possit ipsos instruere vel iuuare. Unde Dan. Rex nabu-
chodonosor in furorem ⁊ iram magnam versus/precepit
Aliter vt perirent omnes sapientes babylonis ¶ Uel dic quod in ci-
uitate anime faber est discretio: quam philistei .i. demones
ante omnia tollunt: ⁊ sic populi illius ciuitatis .i. motus et
affectus sibi penitus seruiunt ⁊ obediunt. Unde in Pro-
Prou. 11. b. uer. Ubi non est gubernator/populus corruet: salus autem
vbi multa consilia. ¶ Hic ponitur quod contra filios israel
Eo. c. d. venerunt tres cunei philistinorum: scilicet vnus qui ibat con-
traviam ephraim: alius qui ibat bethoron: alius qui
Moralitas ibat ad iter termini. ¶ Sic vere dico/quod philistini .i.
peccata que contra filios israel .i. fideles pugnant: ad tres
A cuneos .i. ad tria peccata capitalia ⁊ vitia generaliter
reducuntur. Unum enim eorum est auaricia: ⁊ illa tendit ad
ephraim: qui interpretatur frugifer .i. ad mundi fructus.
Et secundus cuneus est superbia: ⁊ illa tendit ad be-
thoron: quod interpretatur domus vanitatis: significans
mundi diuitias/honores atque glorias. Tertius cuneus
est luxuria: ⁊ ista tendit ad iter termini .i. ad carnis de-
lectationes ⁊ delitias. Caro enim iter termini dicitur: pro
eo quod ista ad modum terre que est in terra ⁊ confinijs
aliorum/difficilius custoditur. Ideo de istis tribus

cuneis possumus dicere illud Dan. quod bestia illa/idest Dan. 7.
diabolus habebat tres ordines dentium in ore suo. b.

¶ Capitulum decimumquartum Textus

Et accidit in quadam die vt diceret ionathas

Moralitatum. Capitulum X

Hic ponitur quod ionathas ⁊ armiger suus vi- Histo-
dentes stationem philistinorum: sortem sui pe- ria.
riculi vel salutis seu dictis hostium posuerunt:
proponentes scilicet/quod si hostes dicerent: Ascen-
dite: quod ascendere debebant/⁊ vincere. Si vero hostes di-
cerent: expectate: tunc nec vincere nec ascendere propo-
nebant: ⁊ illud quasi signum in sortem a deo sibi dari cre-
debant. Sicut igitur dixit/factum est quod philistini di-
xerunt/ascendite: qui statim ascenderunt: ⁊ manibus
⁊ pedibus reptando/prius ionathas/postea armiger
contra eos processerunt/⁊ hostes fortiter inuaserunt: ⁊ in
fugam conuersos: ⁊ se mutuis cedibus occidentes mi-
rabiliter occiderunt. Quod videntes filij israel/qui
prius ad hostes fugerant ⁊ transierant: contra eos sur- B
rexerunt: ⁊ ionatham ⁊ iuuenem adiuuerunt. Alij etiam
qui ante fugerant/⁊ se absconderant: audita victoria
redierunt: ⁊ manibus ⁊ pedibus reptando: prius io-
nathas/post armiger contra eos processerunt/⁊ se cum per-
sequentibus fugientes philistinos adiunxerunt. ¶ Ista
possunt allegari exemplariter: quod quandoque per sortem inqui- Mora-
ritur voluntas dei/⁊ veritas casus futuri: quoniam occul- litas
ta dei prouidentia quando videt quod homo sibi committit
⁊ veritatem alicuius negocij ab eo deuote querit: ipsam
quandoque sibi ostendit: sicut habentur exempla infi-
nita de achan per sortem deprehenso: de saul per sortem Josue
manifestato: de matthia per sortem electo: ⁊ de alijs 7. d.
infinitis. Non deficit enim occulta dei prouidentia ho- 1. Reg.
mini maxime in arto constituto: ⁊ ideo multi mirantur 10. a.
quare voluntas domini hodie etiam per sortes non re- Act. 1. d
quiritur/sicut tunc fiebat: quia forte ita responderet
hodie sicut tunc. Non enim abbreuiata est manus domini
vt saluare non possit: sed ista sunt hodie prohibita: ne
aliqua superstitiosa miscerentur: ⁊ ne simplices ad ido-
latriam traherentur. Hic etiam aduerte/quod tunc quili-
bet poterat pro voto constituere sibi sortem: ⁊ signum
rei fiende ⁊ non fiende ad libitum ordinare. ¶ Uel illud Aliter
potest allegari/quod in factis bellicis audaces fortuna
iuuat: ⁊ quod melius est inuadere quam expectare. Hic enim
ascensus ⁊ inuasio signum fuit victorie ⁊ salutis: expe-
ctare signum erat perditionis. ¶ Uel dic quod diuina pro- Aliter
uidentia libentius iuuat hominem prouocatum quam
illum qui prouocat: quia scilicet istis fuit dictum: Ascen-
dite: ⁊ ideo prouocatus ascendit ⁊ vicit: prouocantes
vero victi sunt ⁊ fugerunt. Quia reuera ad virum iustum C
pertinet/quod ex leuitate bellum non gerat: nec lites: nec
controuersias sibi foueat: sed potius quod prouocatus
⁊ necessitate compulsus ad talia procedat: quia vt com-
muniter tunc ad talia ipse preualet ⁊ triumphat: exem-
plo iepte/qui prouocatus contra amon obtinuit victoriam
dicens illud Judic. Igitur ego non pecco in te: sed tu Judi.
in me indicens mihi bella iniusta: iudicet dominus. 11. e.
¶ Uel dic quod ita est facile deo iuuare in paucis sicut in Aliter
multis: ⁊ occulta dei prouidentia operante/pauci ali-
quotiens vincunt multos/debiles fortes/⁊ nudi armatos.
Exemplum de iuda machabeo duce: qui contra serren qui cum
quatuor milibus venit/sexcenta milia debellauit secundum
Orosium. Unde dicitur: Facile est includi multos in ma- 1. Ma-
nibus paucorum: ⁊ non est differentia in conspectu dei celi libe- cha. 3. b
rare in multis an in paucis: quia non in fortitudine exer-
citus

Aliter citus victoria belli/sz de celo fortitudo est. ¶ Vel dic
q non est tutum in hoste confidere: quia dato q victus
tibi obediat: et se amicum tuum fingat/et ad te transfu-
giat: si tamen viderit locum suum/statim nocere nitit
atq tentat: vt patet [illegible] de transfugis: qui visa suorum
victoria/contra philisteum surrexerunt/et filios israel in
1. Reg. 29.b. uerunt. Ideo dicebant principes philistinorum de dauid:
Reuertatur vir in locum suum: nō descendat nobiscum
Aliter ad prelium: ne fiat nobis aduersarius cum preliari ce
perimus. ¶ Vel allega vltimum qd restat: scz de illis
qui primo fugerant: et videntes victoriam/se ionathe
adiunxerunt: contra multos qui reuera optime sciunt se
D homini tempore victorie/sed non tempore fuge adiun
gere: et aduersitatis tempore latere: cum vero hostes su
perati fuerint: acsi fortiter aliquid fecerint: solent ad
amicos redire/et victoribus se sociare. Vn dicit. Po-
2. Reg. 23.b. pulus qui fugerat/reuersus est ad cesorum spolia de-
trahenda. ¶ Vel dic allegorice: q ionathas qui inter
Allegoria. pretatur columba/significat virum religiosum vel ca
tholicum christianum: qui per asperam et artam viam
penitentie/et per arduam virtutum viam debet contra
philisteos.i. contra demones et hereticos ascendere: et nisi
prouocatus non debet contra eos disputare: et sic medi-
ante armigero suo.i. fide vel gratia de ipsis poterit tri
umphare. ¶ Saul sequens philisteos fugientes/ad-
Eo.c.d. Historia. iurauit populum: ne quis vsq ad noctem comederet
vt sic in hostes vindicare valeret dicens: Maledictus
vir qui comederit panem vsq ad vesperam. Populus
igitur veniens ad saltum: in quo erat fluens mel sup
faciem agri: non applicuit manum ad os. De melle
enim comedere noluit/timens adiurationem: sed per se-
quendo hostes vlterius intacto melle transiuit. De
isto autem melle credo q erat manna/scz impressio aeris
dulcis/pinguis et alba: qualis nuper circa nuniones
cadebat. Ista enim in regno georginico dicit in tanta
quantitate super herbas/arbores et lapides in estate
cadere: q multas sarcinas solent quotidie colligere.
Qualecunq igit fuerit mel: ionathas adiurationem pa
tris ignorans et summitatem virge/mel intingens co-
medit: et illuminati sunt oculi eius: quapropter quia
E contra adiurationem patris fecerat: cum dns ad trans
gressionem iuramenti respondisse noller: forte depre-
hensus a patre adiudicatus morti fuit: ipsumq pater
Tropologia. occidere voluit: sed cum populus liberauit. ¶ Per mel
intelligitur dulcedo prosperitatis mundane: qui reuera
illi qui philisteos.i. demones et vitia persequunt/a tali
melle abstinere iubentur: et per abstinentias cum rege
suo christo hostes morum et fidei persequuntur: quin
immo sepe fit q si ionathas filius regis qui causa vi-
ctorie fuerat/idest aliquis religiosus vel deuotus qui
alias multa bona fecerat: ad comedendum de tali melle/
et ad gustandum de mundi dulcedine reperit a patre
suo rege christo/morti adiudicabit: nisi meritis et pre
cibus populi exigentibus.i. sanctorum precibus liberet
Illi enim qui mundi delitias gustant: et maxime illas
quas pater eorum christus prohibuit: carnales delecta
tiones amant/que scz proprie designantur in melle: qr
Prou. 5.a. fauus distillans labia meretricis. Nisi sanctorum pre-
cibus adiuuentur: et nisi ipsis alia opera bonorum suf-
Apoca 10.d. fragentur: mortis perpetue penam portant. Vn Apoc.
Erat in ore meo tanq mel dulce: et cum comedissem/
Aliter amaricatus est venter meus. ¶ Vel dic q mel est sacra
scriptura: in qua quando virga intellectus intingit/
et per studium comeditur: oculi mentis per discretio-
nem illuminantur. Idem dic de melle deuotionis et con-

passionis etc. ¶ Vel allega quomodo reges inuiola- Aliter
biliter debent seruare verbum suum: et quomodo in casu
iustitie non debent parcere cuicunq/etiam filio delin-
quenti: sicut iste qui propter transgressionem filium vo F
lebat occidere: et maxime qr iurauerat. Simile habet
in Dan. Scito rex qr decretum medorum est atq per- Dan. 6.e.
sarum: vt omne illud quod constituerit rex/nō liceat
mutari. Exemplo regis iusti qui pro filio suo in adul
terio deprehenso sibi vnum oculum et filio alium fe-
cit erui: ne legem quam contra adulteros fecerat/de per-
dendis duobus oculis contingeret immutari: et ne de Eo.c.g.
lictum impunitum aliquo modo maneret. ¶ Hic ha-
bes q quecunq viderat saul virum fortem et aptum ad Moralitas
preliandum/sociabat eum sibi. ¶ Sic vere prelatus
sibi debet associare consiliatores suos: socios et fami-
liares facere: et in beneficijs et officijs et dignitatibus con
stituere et preferre: quos ad preliandum contra demones/
vitia atq hereticos cognouerit fortes esse: et quos in
scientijs et moribus viderit alijs pollere. Vn Iudic.
De vniuersis autem vibibus accepit sibi auxiliatores
viros fortes ad bellum.

¶ Capitulum decimumquintum Textus Et dixit samuel ad saul. Me misit dominus. Moralitatum. Caplm XI

Dominus mandauit (vt hic habetur) popu- Historia.
lum amalechitarum destrui: et omnia ipsorum
bona/oues et boues/et supellectilia anathe-
matizari: omnia demoliri: et nihil prorsus ad
vitam seruari: nec de bonis eius aliquid custodiri. No-
cuerat enim populus amalechitarum filijs israel ascenden
tibus de egypto: et ideo dixerat q deleret amalech de
sub celo: vt patet Exod. xvij. Saul ergo recensito po-
pulo contra amalech properauit: populumq eius in
ore gladij interfecit: et agag regem ipsius viuum cepit.
Pepercit enim saul et populus agag regi amalech/et op G
timis gregibus ouium et armentis/et omnibus que pul-
chra erant: nec voluerunt disperdere ea: sed quicquid
vile et reprobum fuit/demoliti sunt. Reprehensi igit sunt
saul et populus/q ista nō consumpserant/sed reseruauerant
auariciam suam palliare volentes: dixerunt q ista melio
ra ad sacrificandum dno custodierant. Quo dns indi-
gnatus/saul ad perdendum regnum condemnauit: et obedientiam
esse meliorem victimis dixit: Melior est obedientia q
victima: et auscultare magis q offerre adipem arietum Tropologia
¶ Saul rex significat mundi principes et prelatos: populus vero
suus significat inferiores iudices et balliuos: qui reue
ra dns vult q populus amalech: qui interpretatur lambens san-
guinem.i. populus peccatorum: sanguinem.i. delitias carnales lam
bentium: vel etiam in sanguine crudelitatis se delectantium
qui filijs israel.i. bonis in deserto huius vite: quo de egyp
to tendunt in hierusalem/et de mundo ad patrem: nō cessant
officere vel nocere: vel alias in virtutum itinere impedire
destruat: et ordinauit q saul et populus suus.i. principes/
prelati/iudices et officiales/illos malos extirpent: et q
mediante iustitia ipsos de medio iustorum tollant: et q
eos puniant/corrigant et castigent/q de bonis ipsorum
nihil penitus concupiscant: et q iustitiam faciendo ad bona
punitorum per auariciam non respiciant aut attendant. Matt. 13.g.
Mat. Exibunt angeli/et separabunt malos de medio
iustorum: et mittent eos in caminum ignis ardentis. Sed H
reuera iste saul et populus suus/quibus facta est ista commissio
idest superiores et iudices inter istos malos punien-
dos/distinctionem faciunt: qr scz pinguioribus et ditioribus
parcunt: quicquid vero vile et reprobum est/idest pauperes

τ viles ꝑsonas demoliunt̃/ꝯsumunt τ puniunt. Propter qd̃ ꝓculdubio regnum spũale τ eternale amittũt. Quia breuiter illud est verum: ꝙ nostri superiores et iudices pauperes impotentes qui se defendere neque
Innocentius unt deprecando/demoliunt̃: pingues vo τ diuites sustinent: τ eis etiam delinquẽtibus parcũt. Vñ Innocentius. Pauperum causas cum mora negligitis: diuitum cum instantia ꝓmouetis: τ illis rigorem ostenditis: in istis ex mansuetudine dispensatis τc. Vide si vis in manipulo curatoꝝ/ca. de ambitiõe. Nec valet excusatio istoꝝ que sequit̃: q2 scʒ isti non debent vt sacrificent dño/sibi spolia amalech reseruare: τ vt dent elemosynas/paupeꝝ diuitias congregare: q2 reuera deus non approbat ista. Non enĩ sunt facienda mala vt eueniant bona: nec sub colore iustitie vult deus laxare habenas auaricie: nec vult ꝙ quis inobediẽs sibi fiat/vt acquisitis diuitijs se velle elemosynas facere dicat. Cuius tamen ꝯtrarium quasi omnes faciunt qui pro bona causa se aggregare diuitias dicunt: vt patet in religiosis: qui scʒ velle edificare monasteria se dicunt: in vsurarijs τ cupidis qui se velle elemosynas dare/asserunt τ pretendunt: cum tamen dicat̃ I in.
Ecci. 34. d. Ecci. Qui offert sacrificium de substantia pauperis: quasi qui immolat filium in conspectu patris. ¶ Si
Aliter A vis allega de seueritate .i. de seua veritate dei: que qñqꝫ punit pctã patrum in filios vsqꝫ in tertiam τ quartaꝫ generationem. Transierant enĩ plus ꝙ quatuor generationes/exquo patres amalechitaꝝ nocuerant filijs israel in deserto: quoꝝ tamen nequitiam isti eoꝝ filij
Treñ. 5. b. nunc planxerũt: iuxta illud Treno. Patres nostri peccauerunt τ non sunt: τ iniquitates eoꝝ portauimus. Veruntamen supponendum est ꝙ ista sunt vera/ꝙ isti filij fuerunt imitatores nequitie patrum: vt patet de isto agag: cui dixit samuel: Sicut gladius tuus ma-
1. Reg. 15. g. tres absqꝫ filijs fecit: ita fiat sine liberis mater tua.

¶ Capitulũ decimũsextũ Textus: Dixitqꝫ dñs ad Samuelẽ: Usqꝫquo tu luges saul cũ ego proiecerim. Moralitatũ Cap. XII

Historia. Hic habes ꝙ dauid fuit minor fratrũ/de quo non sperauit pater: quod patet: q2 frẽs suos omnes per ordinem Samueli obtulit: qui τ in pascuis erat/vbi oues pascebat: qui insuper percutere citharam τ ꝓpulsare demonẽ nouerat: τ qui fortis robore/vir bellicosus/prudens in verbis τ pulcher visu/decorusqꝫ facie erat: in regẽ fuit electꝰ τ vnctus: τ ad regnum israel per dñm ordinatus: ad regis saulis seruitium assumptus: τ eidem postea substitutus. Sauli enĩ citharistam petenti fuit dictum de dauid: Vidi bethleemitem virum fortem/bellicosum prudentem verbis τ pulchrum visu τ scientẽ psallere: τ dñs est cum eo: quapropter eum accersiẽs rex aduocauit/τ armigeꝝ suum fecit. ¶ Sic vo dico/ꝙ illi q̃
Moralitas B sunt ceteris minores per humilitatem: et qui a patre idest a parentibus carnalibus non preponunt̃ ꝑ carnis affectuosam sedulitatem: sed qui gregem paupeꝝ student pascere per pietatem/τ per elemosyne largitatem: qui sciunt citharam scripture pulsare per predicationem: qui sciunt demones .i. pctã seu vitia de cordibus hominũ expellere/per ꝯuersionem ad penitentiam: qui sunt fortes ad resistẽdum: qui sunt bellicosi ad hereticos τ impios/necnon ꝯtra demones τ vitia ꝓpugnãdum: qui sunt prudẽtes verbis ad discrete loquendum: cum quibus scʒ est dñs per gratiam ad eos adiuuandum: τ qui sunt pulchri visu ad honeste conuersandum. Tales dico digni sunt ad seruitium regis christi assumi: illius substituti τ vicarij in ecclesie dignitatibus τ beneficijs fieri: τ in reges τ prelatos Dañ. 1. a.
eligi τ inungi. Vñ mandatum fuit eunucho ꝑ regem nabuchodonosor/ꝙ introduceret de filijs israel pueros de semine regio/decoros facie/eruditos sapientia cautos scientia/doctos disciplina: qui starent in palatio. ¶ Vel si vis allega ꝙ ille qui est minor τ ꝯtẽptibilior/τ de quo minus speratur/qñqꝫ in regem vel prelatum eligitur: vel ad aliquã dignitatem vel gradum Moralitas
erigitur: τ illi qui digniores τ meliores esse credunt̃: τ qui a patre suo mundo tanꝙ primogeniti preferuntur/in electionibus repudiant̃/τ a deo postponuntur Ecci. 11. b.
Ecci. Multi tyranni sederunt in throno: τ insuspicabilis portauit diadema. Multi potentes oppressi sũt valide τc. ¶ Spiritus domini recessit a Saul: τ exagitabat eum spiritus nequam: quapropter Dauid qui Eo. c. c. Historia. C
sciebat psallere/quesierunt: quo percutiente citharaꝫ: refocillabatur saul τ melius habebat: τ spiritus malignus ab eo fugiebat. ¶ Dauid est predicator: cithara est sacra scriptura. Psal. Exurge psalteriũ τ cithara. Quia reuera si Saul qui interpretatur abutens .i. Moralitas pã 56 b Tropologia
si aliquis ꝓpter abusum rerum temporaliũ efficiatur furibundus/vel ꝓpter malam ꝯcupiscentiam: vel exagitetur spiritu nequã per superbiam vel inuidiam/vel per aliquã malam complacentiam: spiritusqꝫ domini idest spiritussanctus vel dei gratia ab eo recedat ꝓpt̃ iniquitatem τ maliciam: sepe fit ꝙ dum Dauid .i. predicator citharam scripture tangit τ dicit: τ sonũ bone instructionis emittit: ipm̃ Saulem .i. peccatorem ꝯuertit: ita ꝙ spiritus malus .i. mala volũtas ab eo recedit: τ morbus sui peccati alleuiatur τ sistit. Et ideꝫ dic de sono orationis: cuius melodia si a Dauid .i. a viro iusto fiat/diabolus sustinere non potest: dicens
illud Gen. Vocem tuam dñe audiui in paradiso/idest orationem tuam quã facis ad dominum. ¶ Vel dic Gen. 3. b.
ꝙ cithare sonus significat memoriam passionis christi τc. vt supra. Diabolus enĩ valde odit talem sonum Aliter
ideo viro sancto solet dici illud Amos: Aufer a me tumultum carminũ tuorum: cantica lyre tue nõ audiã. Amos. 5. g.
¶ Vel dic ꝙ Dauid est christus qui scʒ mediante cithara crucis spiritum malignum/scʒ luciferum fugauit: τ Saulem .i. Adam: quem propter abusum pomi Aliter
vetiti obsederat/liberauit. ¶ Vel dic ꝙ cithara ẽ caro nostra: quam dum per penitentiam tangimus: spiritum malignum .i. pctm̃ seu etiam malam voluntateꝫ Aliter
a Saule abutente .i. anima peccatrice fugamus. Vñ Job. 30. d.
Job. Versa est in luctum cithara mea. ¶ Vel dic ꝙ cithara est plectrum lingue. quam pro certo si per ꝯfessionẽ sonuerimus/statim abutẽs anima sana erit. Et Aliter D
ideo bene dicatur Esa. Sume citharam/circũi ciuitatem meretrix obliuioni tradita: bñ cane/frequẽta canticum. ¶ Vel dic ꝙ Saul insaniens significat aliquẽ Esa. 23. d. Aliter
diuitem seu principem iracundum. Quem pro certo si furentem τ prouocatum viderimus/necesse est ꝙ ipsum cum cithara/idest cum dulcis locutiõis melodia leniamus: τ spiritum malignum iracũdie ab ipso fugere faciamus. Unde in prouer. Patientia lenict̃ princeps. Illud enĩ generaliter dic: quia pro certo qñ hõ Prou. 25. b.
est plenus maligno spiritu τ voluntate: τ qñ insanit/vel ꝑ ꝯcupiscentiam spũalem vel per iracũdiã actualiter melius vt cõmuniter alleuiatur/sanat̃ τ corrigit̃ qñ prelatus vel predicator seu quecũqꝫ castigatio cuꝫ melodia/idest cum verborum dulcedine. cum dulciqꝫ inductione circa eum modulatur. Unde in Prouer.

Risio

Prou. Responsio mollis frangit iram: sermo durus excitat
15.a. furorem. Quia sicut dicit Eccl. Verbū dulce multipli-
Eccl.6. cat amicos: & mitigat inimicos. Ista aūt potissime ꝑ
a. tinent ad dauid respectu saulis .i. ad subditū respectu
dñi/prelati seu regis. Vel ad filium respectu patris:
Anago qui scʒ iram talium debet mulcere: & cū humilitate & pa
gia tientia ꝑtransire. ¶ Vel dic ꝙ Saul rex israel/deū vi-
dentium est deus: qui pro certo si ꝯtra nos ꝓpter pec
cata insaniat: cithara nostra .i. crucis memoria/ora-
tioq̄ vel ꝯfessio ipm̄ placat: vt supra. Hic inueni no-
tatum/ꝙ licet asinus sonum cithare libenter audiat:
E si tamen ipsam in via inueniat/cum pedibus frangit
& calcat. Sic multi sunt qui verbum dei libenter audi
1. Reg. unt: ipm̄ tamen transgrediendo frangunt: & villipen-
18.c. dendo calcant & premunt. Vide infra quō saul suum
Eo.c.d. citharistam voluit confodere &c. ¶ In hoc capitulo
ponitur ꝙ quando dauid ad seruitium saulis regis
Mora israel se transtulit: sibi vnum asinum plenum panib9
litas presentauit. ¶ Sic vere religiosus qui seruitium regi
christi .i. statum religionis digne cupit intrare: debet
sibi illum asinum .i. corpus suum proprium laborib9
penitentie deditum/cum panibus .i. cum bonis ope-
ribus vel cum elemosynarum subuentione seu lachry
mosis singultibus presentare: dicens illud Psal. Fue
Psal. runt mihi lachryme mee panes die ac nocte.
41.a.

¶ Capitulum decimumseptimū Textus: Cōgregantes autem philistijm agmina sua in prelium. Moralitatum. Ca. XIII

Histo- Philistini contra filios israel congregati/go
ria. liam getheum principaliorem & fortiorem in
suo exercitu habuerūt: qui scʒ in altitudine
sex cubitos cum palma habebat: et armis
ereis armatus erat. Cum igitur iste populum dei mo
lestaret: accidit ꝙ isai filium suum dauid ad visitādū
fratres suos qui erant in exercitu mitteret: vt scʒ illis
ephi polēte: ephi dico .i. tres modios/decemq̄ panes
& decem formulas casei deportaret. Dauid igitur vi-
dens gigantem continuo populo dei maledicere: ac-
census zelo/baculum suum sumpsit: & quinq̄ limpi-
F dissimos lapides de flumine eligens in pera sua repo-
suit: & tres ipsorum contra goliam iaciens/ipsum in
fronte percussit: & tertio ictu prostrauit: propriumq̄
gladium eius extrahens/caput eius abscidit. ¶ Alle
Allego gorice ista exponuntur de christo & diabolo. Sic enim
ria. est ꝙ a principio philistini .i. demones pugnauerunt
contra filios israel .i. cōtra homines habentes goliā
qui interpretatur robustus .i. luciferum ductorem: qui
scʒ ita robustus erat & fortis: quia sicut dicitur: Non
Job. est potestas super terram que comparetur ei. Fact9 est
41.d. enim vt nullum timeret. Iste enī est qui populum dñi
idest sanctos patres & totum humanum genus gra-
uauit: & eidem continuo insultauit: quapropter sic ac
cidit/ꝙ dauid manu fortis .i. christus: fuit in locum
certaminis .i. in mundum a deo patre suo destinatus
& missus: vt fratres suos .i. fideles/tā presentes ꝙ futu
ros personaliter visitaret: & tres modios polente .i. fi
dem sancte trinitatis: necnō decem panes & decē for-
mulas casei .i. precepta legis: que scʒ panes vite & mo
rum formule possunt dici: eisdem concederet atq̄ da-
ret. Unde dicitur: Homo quidam abijt in regionem
longinquā accipere sibi regnum. Et sequitur: Et ser-
uis suis tradidit decem minas. Iste igitur zelo salu-
tis populi sui & animarum contra goliam .i. diabolū
baculū crucis accepit: & quinq̄ lapides .i. quinq̄ pre-
ciosa vulnera in torrente passionis recepit: quorū vir
tute golias iste percussus est & prostratus: & populus
fidelium liberatus. Ideo dicitur: In quibus visita- Lu.1.g
uit nos oriens ex alto: vt de manu inimicorum nostro-
rum liberati seruiamus illi. Tandem vero iste diabo-
lus gladio proprio occiditur: inquantum mūdi phi-
losophi & heretici qb9 mediātib9 diabolus alas occi
dit: christi inspiratione conuersi sunt: ita ꝙ in caput
primi magistri sui diaboli/seipsos retorserūt: inquā- G
tum contra eum predicauerunt: & eius malicias dete
xerunt: & cum capite .i. intentione sua fraudauerunt:
qualis scilʒ gladius fuit Dionysius et Augustinus.
p3. Gladius eorum intret in corda ipsorum. Et si vis Psal.
dic de armis eius golie .i. de malis clericis & religio- 36.c.
sis: qui sunt arma diaboli. Dic ꝙ omnia erant erea:
quia es habet sonum bone locutionis: sed nō habet
sensum deuotionis vel compassionis. ¶ Vel etiam Aliter
mali qui sunt diaboli arma erei/possunt dici: qui sūt
detractores & clamorosi; & brigosi. Unde iob Ossa be- Job.
hemoth sicut fistule eris. ¶ Hic habes ꝙ dauid ante 40.b.
victoriam golie/dixit se vicisse leonem & vrsum & gi- Eo.c.d.
gantē (sicut dicitur hic) ipse dauid vicit. Sic vere vir
iustus debet vincere spūaliter tria: scʒ goliam magnū
rusticum .i. mundum: vrsum qui diligit dulcia .i. car-
nem: leonem .i. superbum diabolum. Istud potissime
debet esse in religioso: qui mundum vicit per votum
paupertatis: carnem per votum castitatis: diabolum Aliter
per votum obedientie & humilitatis. ¶ Vel gigas cū
magno ventre est insatiabilis auaricia: vrsus lambēs
est luxuria: leo erecto collo incedens est superbia: etiā Aliter
vt supra. ¶ Vel dic ꝙ dauid .i. prelatus quādo videt
ꝙ leo & vrsus vel diabolus veniunt ad gregem fideliū
subditorum deuorandum: statim debet occurrere pre
dicando. Idem de philistino &c. quia scʒ prelat9 ista tria
scʒ leonē .i. diabolū: vrsum lambentē .i. hereticos: go-
liam armatum .i. tyrānos debet vincere: ipsisq̄ se op-
ponere: ne gregem vel populum domini possint per H
vitia deuorare. Vel isti significant tyrannos &c. sicut
supra. ¶ Cum dauid contra goliam gigantem singu Eo.c.e.
lare certamen intrare vellet: saul armis suis/scʒ galea Histo-
lorica/& alijs vestimentis suis ipsum induit: sed quia ria.
non habebat consuetudinem portandi arma/ista sta
tim deposuit: & baculum & peram/necnō quinq̄ lapi-
des de torrente accepit: quorum tribus proiectis: in
tertio ictu goliam in fronte percussum prostrauit.
¶ Sic vere si contra goliam .i. diabolū: qui continue Mora
per tentationes nobis insultat/preualere volumus: litas.
necesse est ꝙ arma & vestes saulis .i. bona temporalia
huius mundi: qui scʒ saul .i. abutens dicitur: menta-
liter dimittamus: ꝙq̄ baculum .i. crucis memoriam
assumamus: & quinq̄ lapides torrētis .i. q̄nq̄ christi
vulnera de sue passionis torrente in pera cōscientie re
ponamus. Quia reuera si ipsum cum istis .i. cum pas
sionis christi memoria in fronte: hoc est dictu/in prin-
cipio: quando scʒ tentare incipit: vtpote qn̄ tentatio
adhuc est in cogitatione percutimus/contra ipm̄ fa-
ciliter preualemus: quia pro certo qn̄ homo in ꝑncipio
tentatiōis/christi passionē crucemq̄ ipsius & vulnera
adducit ad memoriā faciliter de hoste reportat triū- Heb.12
phū & victoriā. Ideo bn̄ dicit: Deponentes omē pon a.
dus/& circūstās nos pctm̄: ꝑ patientiā curram9 ad ꝓ-
positū nobis certamē: aspicientes in autorē fidei & cō-
summatorē iesum: qui ꝓposito sibi gaudio sustinuit
crucē. ¶ Vel dic ꝙ tres lapides qb9 diabolus seu ei9 Aliter
tentatio prosternitur/tres partes penitentie signifi-

A cant.s.contritionem: que diabolum ⁊ peccatum in ca-
pite percutit: confessionem que ipsum in eodem veniens
loco/iterum alium sibi addit: satisfactionem/que tertio
succedens/ipsum ex toto prosternit: dum tamen in fron
te.i.in principio inuentionis vel tentationis ista ve-
niant ⁊c. vt supra. Ipse etiam diabolus cum gladio p
prio occiditur/quando peccatum vel tentatio qua ipse
credit hominem occidere/facit hominem magis humilem
in quantum ipse se videt succumbentem ⁊ fragilem: et
ps.36.c sic proprium telum suum in caput ipsius torquet. Ps.
Aliter Gladios eorum intret corda eorum. ¶ Vel dic ꝙ isti
tres lapides sunt fides/spes ⁊ charitas: quia scilicet
fides percutit fortiter/spes fortius/charitas fortissime
Aliter ¶ Vel dic quomodo prudentia dei facit ita bene vin
Aliter cere inermem sicut armatum. ¶ Vel dic contra illos q
excusant se de armis portandis.i.de actibus virtuosis
faciendis propter inconsuetudinem/sicut dauid: Non
possum (inquit) sic incedere: quia nec vsum habeo.
Aliter ¶ Vel dic ꝙ religiosus qui vult preualere contra car-
nem ⁊ diabolum/arma carnalia debet dimittere/et
spiritualia accipere.s.crucis memoriam ⁊c. dicens illud
apostoli: In carne ambulantes/non secundum carnem mi-
1.Co.10 litemus. Arma enim militie nostre non sunt carnalia
a. ¶ Vel dic quo ad hoc moraliter: ꝙ dauid manu for-
Tropo tis/⁊ vultu desyderabilis/est prelatus: qui debet esse
logia fortis bene operando: ⁊ vultu desyderabilis/amica-
biliter conuiuendo ⁊ honeste conuersando. Iste igitur
ad prelium contra philistym/idest contra demones/
vitia ⁊ hereticos debet currere: fratres suos subditos
B idest consocios debet visitare: ⁊ victualia spiritualia
⁊ temporalia eisdem portare: arma saulis.i.seculi pom
pam debet dimittere: baculum pastoralem debet acci
pere: ⁊ de torrente sacre scripture debet quinque lapides
idest continentiam quinque sensuum/vel etiam diuine
legis doctrinam eligere: ⁊ sic poterit contra goliam.i.
Eodem contra diabolum/vel contra carnem/hereticos vel ty
cap.g. rannos viriliter triumphare. ¶ Hic dicitur ꝙ dauid
posuit arma golie quem occiderat/in tabernaculo suo
In quo notatur ꝙ quando quis de carne vel diabo-
lo preualuit: arma eius/idest peccata a quibus impu
gnatus extiterat: in tabernaculo cordis sui debet re-
ponere: vt scilicet peccata studeat perpetue memorie
commendare: ⁊ recidiuum continue formidare: vel
Ecli.5. adeptam victoriam ad gloriam dei ordinare. Unde
b. Ecclesiastici. De propiciato peccato noli esse sine metu.

¶ Capitulum decimumoctauum Textus: Et factum est cum complesset loqui ad saul. Moralitatum. Capitulum XIIII

Cum vidisset Jonathas ꝙ dauid victoriam
habuerat contra hostes/conglutinata est
anima eius cum anima dauid: expoliauitque
se tunica sua ⁊ vestimenta sua vsque ad gladium
Historia arcum ⁊ baltheum/⁊ dedit sibi. ¶ Sic vere bonus re
Moralitas. ligiosus debet per perfectam charitatem dauid/idest
christo conglutinari: ⁊ ideo vestimentis honorum tem
poralium se debet per contemptum ⁊ abdicationem
spoliare: gladium omnis crudelitatis dimittere: arcum
potentie ⁊ iurisditionis secularis contemnere: baltheum
glorie ⁊ magnificentie temporalis totaliter abdicare
⁊ omnia christo dare/idest amore ipsius de ipsis non
curare: ⁊ sic Jonathas/idest columba simplex et hu-
C milis Dauid: qui fecit victoriam in israel/idest chri-
sto: potenter in statu religionis vel ecclesie dignifice
adherere: maxime quando considerat ꝙ iste est qui
goliam/idest diabolum voluit vincere: ⁊ populum li-
berare/dicens cum petro: Ecce nos relinquimus omnia Matt.
⁊ secuti sumus te ⁊c. ¶ Hic dicitur ꝙ cum Saul arre 19.d.
ptus a diabolo insaniret/dauid citharam percutie- Eodem
bat/vt eum de demonio liberaret. Qui lanceam arri- cap.c.
piens/voluit Dauid ad parietem transfigere: sed da-
uid sciuit prudenter lanceam declinare. Audierat enim
Saul ꝙ mulieres sibi dauid pretulerant/quando re-
deuntem de prelio acclamauerunt: Saul percussit mil-
le/⁊ dauid decem milia. A die autem illa non rectis
oculis ipsum aspiciebat: sed ipsum omnino occidere
proponebat: dato ꝙ ipse Dauid hostes ipsius conti-
nue vincebat. ¶ Illud allega/ꝙ inuidia proprio be- Tropo
nefactori non parcit: ⁊ maxime quando in laude sibi logia
prefertur: ⁊ quando virtus eius pullulat atque crescit.
Non potest enim inuidus talem hominem respicere
dato ꝙ ab ipso plurima beneficia recipiat: quinimo
dato ꝙ in presentia eius citharam melodiose tangat
idest dato ꝙ dulciter tangat: hoc est/loquatur et re-
spondeat: ⁊ ad votum sibi seruire studeat: lancea tamen
ipsum perforare/idest tribulationibus ⁊ iniurijs fati
gare nititur ⁊ tentat. Unde Seneca. Si nullos inimi
cos facit iniuria/multos tamen facit inuidia. ¶ Vel Aliter
dic ꝙ saul insaniens est peccator: qui scilicet cithari-
stam qui eum a diabolo liberare nititur/idest predica
torem qui citharam verbi dei sibi tangit: ⁊ pro ipso sa
nando/⁊ a potestate diaboli/idest vitiorum saluando
eidem predicat/⁊ affatur: quandoque transfigere/diffa D
mare atque iniuriari/et sibi etiam inuidere conatur. Unde
dicitur in Prouer. Non amat pestilens eum qui se cor Prou.
ripit. ¶ Vel dic ꝙ Saul est diabolus: qui scilicet ci- 15.b.
tharistas/idest predicatores: summe nititur ad parie Aliter
tem/idest ad carnem per luxuriam cum lancea tenta-
tionis transfigere: ne officium predicandi ⁊ spiritua-
liter citharizandi valeat impedire: quapropter iste de
bet a tali lancea quantum poterit precauere: et ideo
tam diabolus quam homo durus ⁊ obstinatus/videtur Amos
dicere illud Amos: Aufer a me tumultum canticorum 5.f.
tuorum: carmina lyre tue non audiam. ¶ Vel dic ꝙ Aliter
Dauid qui erat pulcherrimus ⁊ rufus/significat hi-
striones: quorum scilicet cantus rex israel/idest prela
tus vel religiosos non debet eligere: sed eos ⁊ omnem
inanem leticiam abdicare. ¶ Vel dic ꝙ iste significat Aliter
adulatores: qui in auribus hominum citharizant/et
semper verba melodiosa ⁊ placentia eis cantant. Istos
igitur debet rex israel/idest bonus princeps vel prela-
tus lancea reprehensionis percutere/et a se penitus
submouere/dicens illud: Aufer a me ⁊c. ¶ Saul ma- Amos
ligno spiritu exagitatus/prophetauit in medio do- 5.f.
mus sue. ¶ Istud exponunt quidam sic: ꝙ aliqui sunt Eo.c.c.
predicatores/qui prophetant/idest predicant amore Moralitas
terrenorum: in medio domus sue/idest propter com-
modum priuatum: non sicut iustus de quo dicitur/ Ecli.15.
ꝙ in medio ecclesie aperuit os suum. Isti igitur a spi a.
ritu maligno exagitantur/qui scilicet de spirituali ne Phil.
gocio lucrum terrenum adipisci conantur. Apostolus: 2.c.
Omnes que sua sunt/querunt/non que iesu christi.

¶ Capitulum decimumnonum Textus: Locutus est autem saul ad ionatham filium suum Moralitatum Capitulum XV

David maritus michol filie regis de lecto in Historia
quo credebatur esse aufugit: vt iram saul
declinaret. Uxor vero eius statuam in lecto
dauid loco ipsius posuit: pellemque caprarum
posuit

posuit super caput ipsius: et ipsam operuit vestimen-
tis. Cum igitur rex mādauit pro dauid/venientes ap
paritores eius crediderunt inuenire dauid in lecto:
et loco eius statuam cum vestibus et pellibus inue-
Tropologia nerunt. ¶ Per istam regis filiam intelligitur ecclesia
que est filia regis christi: per dauid vero bonus ecclesia
sticus et prelatus. Per lectum dauid spūalem platurā
et beneficium intelligo: in quibus dauid.i. bonus pre
latus quiescit. Ista est igitur veritas/ꝙ recedente et
fugiente dauid.i. bono prelato de hoc mūdo ad prēs
et lectum suum.i. prelaturā vel beneficiū vacuū dimit
tente: sepe fit/ꝙ vxor eius.i. eccl'ia ponit statuā.i. pre-
fert aliquā statualem ꝑsonā in loco et lecto.i. in statu/
gradu et officio ipsius qui recessit. Qui scʒ ad modus
statue nec motū bone oꝑatiōis/nec sensum discretio-
nis habet: sed potius qui circa caput mentis pellibꝰ
carnalis affectiōis tegat: et vestibus tēporalis posses-
sionis per auariciā inuoluat. Et ideo breuiter hodie
fit/ꝙ ille qui in lecto ecclesie dauid.i. illi qui bonū et
prudentē prelatū inuenire se credūt: ibi ꝓ certo statuā
cum pellibus caprinis et vestibus.i. ꝑsonā ignorantē
f plenā carnali affectione et solū inuolutā aliquali ho-
Heb. xi. g. neste cōuersatiōis veste: vel aliquali possessione inue-
niunt: qi hodie prelati circūeunt in melotis qui sunt
pelles vilissime/significantes diuitias: et in pellibus
Aliter caprinis/que sunt pelles fetidissime: significātes car-
nis delitias et delectatiōes. ¶ Vel dic ſm aliquos mo
raliter: ꝙ dauid.i. vir iustus debet a lecto ꝯsc'e et ima-
ginationis sue recedere: inquātum.s. se non dʒ iustuʒ
reputare. Vxor eīn sua prudētia debet in lecto cordis
ponere statuā cum pellibus caprinis: qđ fit qñ facit
holeʒ se peccatorē ignorantē casuꝝ et fetidū estima-
re: et sic qñ lictores.i. demones veniūt: vt dauid.i. viꝝ
iustū de presumptione teneant/mirant qñ loco dauid
statuā inueniunt: et qñ loco peccōꝝ/virtutis timorem et
peccōꝝ ꝯsyderationē attendūt: et sic illusi sine dāno re-
Eodem cap. c. Histo- ria. cedunt. ¶ Videns dauid cōsummatā maliciā saulis
contra se/fugit ad samuelem. Ad quē cū misisset saul
nuncios/vt dauid raperent et adducerēt: misit illi ve-
nientes in nabaioth: dauid cum samuele et etiā ꝓphe
tarum cuneū cū eis inuenerūt. Sicqꝫ factum est/ꝙ qñ
ipsi lictores qui ad rapiendū dauid fuerāt missi: irru
ente in se spū ad ꝓphetandū cū aliys sūt cōuersi: qui-
bus moram trahentibus/saul alios lictores misit: q
et ipsi ꝓphetare ceperūt: qđ etiam tertij simr fecerūt: ita
ꝙ nulli ad suū dñm redierūt: sed cuʒ samuele et dauid
prophetando remanserunt. Ad vltimū vero et ipse saul
personalr venit: et statim facto suꝑ se spiritu dñi/vesti
G mentis suis se expoliauit: et nudus tota die et nocte cū
Moralitas aliys ꝓphetauit. ¶ Illud pōt allegari/qño valde pro
ficit societas bonoꝝ religiosorum: et illos videre et fre
quētare: et verba coꝝ attendere et audire: qi reuera sepe
accidit/ꝙ etiam ipse saul et lictores.i. ipsi mali mundi
principes et tyranni in ipso actu male voluntatis sue
qñ bonos religiosos et sanctos ꝓspiciunt et vitā et mo
res coꝝ attendunt: et coꝝ ꝓphetias et laudes et doctri-
nas et predicatiōes audiūt: statim spū dei tangunt/et
in alios viros se conuertūt: ita ꝙ sepe fit ꝙ ipsi cum ꝓ
phetis ꝓphetare.i. cum eis religiose viuere volunt: et
depositis vestimentis bonoꝝ tꝑalium/et etiam habi-
tus secularis: christo nudi et pauperes laudes reddūt
Sicut de quodā rege francoꝝ legit: ꝙ cū romam ad
peregrinandū iuisset/ꝑ montē cassinū trāsiuit: et visa
conuersatiōe sctōꝝ monachoꝝ/spūs dñi in eū insiluit
et deposito regio cultu/sumptoqꝫ monachico habitu
ibi cum ipsis religiose vixit. Qđ etiam de lictoribus
tyrannoꝝ missis pro martyribus capiendis quotidie
fiebat: qi.s. auditis eis conuertebant: et cum eis mar-
tyrium patiebantur. Unde de christo legitur: ꝙ mini
stri missi vt eum comprehenderent: cū hoc facere ausi Joan. 7. c.
non fuissent/phariseis increpantibus ꝙ eum nō ad-
duxerunt: responderunt dicentes: Nunqꝫ sic locutus
est homo. Unde et ipsi pharisei dixerūt: Nunqd et vos
seducti estis? ¶ Vel ista possunt etiā allegari: ꝙ spūs
vbi vult spirat: qi etiā quādoqꝫ in ipso actu male vo- Aliter Joā. 3. a.
luntatis hō cōuertit: et ꝓpheta dñi efficit: vt de paulo
exemplariter inuenit. Potens est eīn deus de lapidi-
bus suscitare filios abrae. ¶ Ad finē ꝙ dauid posset H
scire voluntatē saulis vtrū eēt ꝯtra se ꝯfirmata: iona- Lu. 3. b
thas amicus suus certū super hoc dedit signū: hoc.s. Ca. xx. a
ꝙ dauid in agro iuxta lapidē fecit abscondi: ordinās Histo-
ꝙ post prandiū ipse ad spaciū ad muros ascenderet: ria
et tres sagittas versus illam ꝑtem traijceret: et pueruʒ
ad querendū sagittas mitteret: et si cognosceret patrē
sibi placatū/puero diceret: Intra te sunt. Si vero prīs
videret ꝯsummatā maliciā: tunc diceret/vltra te sunt
Uidens aūt ionathas saulem in prandio ꝯtra dauid
furientē: statim post prandiū ad muros iuit: et sagit-
tas duas in agrum vbi dauid latebat proiecit: et pue-
rum ignorantē ad querendū sagittas misit: et cum di-
ceret: non sunt ibi sagitte vltra te sunt: faciendi signū
et recedendi spaciū dauid dedit. ¶ Istud inueni expo
situm allegorice sic: Per ionatham intelligitur deus Allegoria
pater: per dauid eius filius christus: saul vero rex inter
epulas dauid mortem desyderabat: cetū sacerdotum
et principum iudeoꝝ significat: qui in epulis pascha-
libus christi mortē tractabant. Puer vero ionathe tur
bam iudaici populi in etate puerili et ignorātie signi
ficat: Jonathas igitur/idest deꝰ pater: duas sagittas
idest duo genera diuinoꝝ eloquiorum ad dauid abs
conditum in agro/idest ad christum latentē sub lite-
ra legis/scʒ psalmos et ꝓphetas noscit dixisse: et ad sa
gittas huiusmodi colligendas puerum suum/idest
puerum iudaicum transmisisse: qui scilicet sagittas
diuinorum eloquiorum receperunt et scripserunt: et
in auariciam synagoge reduxerunt. Uerumtamen A
Dauid/idest christum: qui sub lapide tabularum le-
gis latitabat: et in agro huius mundi occultus vene- Esaie 46. c.
rat: Esa. Uere tu es deus abscōditus: non potuerunt
cognoscere: nec etiam quem sagitte huiusmodi/idest
litere scripturarum quas colligebant/significarent
Dauid/idest christum sciuerunt animaduertere: imo
absqꝫ eo ꝙ in ipsum per fidem caperent atqꝫ crederēt/ Jo. 1. a.
dimiserunt abire. Unde dicitur: In propria venit: et
sui eum non receperunt. In mundo erat: et mundus Aliter
eum non cognouit. ¶ Vel dic ꝙ Dauid est peccator/
qui fugit ab ira christi: saluatur etiam a lapide/idest
a cordis duricia in qua latuerat: et per penitentiam
egreditur: quando ionathas/idest columbinus pre-
dicator et simplex/sagittas diuinorum eloquiorum
ad ipsum dirigit: et quando verbis et reprehensioni- ca. xxi. a
bus ipsum sagittat/arguit atqꝫ ferit. ¶ Hic habes ꝙ Histo-
Dauid fugiens Saulē/venit in nobe ad Achimelech ria
sacerdotem: petijtqꝫ ab eo panes pro se et pueris secuʒ
ductis. Cui cum dixisset sacerdos: non habeo panes
laicos ad manum/sed tm̄ panem sanctum: si mundi
sunt pueri comedant/maxime a mulieribus: Dixit
Dauid/ꝙ vasa puerorum sancta sunt/porro via pol-
luta: sʒ dante dño sanctificabit. Sibi ergo dedit sacer-
dos panē sanctificatū: gladiūqꝫ Golie/q̄ inuolutus

B pallio in tabernaculo a die quo Goliam occiderat/
Mora- semꝑ fuerat reseruatus. ¶ Sic vere qñ Dauid ⁊ pue-
litas. ri sui/idest christiani veniũt ad sacerdotẽ in paschate
pro pane eucharistie sumendo: ante omnia sacerdos
debet curare si sunt mundi atq; casti: debet eis dicere
ꝙ iste panis non est laicus/imo sanctus: ⁊ solũ a san-
ctis ⁊ mundis hoibus assumendus. Quos cuz sctõs
⁊ mũdos ⁊ bene ꝯfessos esse cognouerit: debet eis pa
nem sanctũ tradere: necnõ ⁊ gladium timoris diui/et
etiam memoriã crucis/quo scȝ golias.i.diabolus iu
gulatus extitit/debet eis assignare: qr pro certo sicut
puero daẜ panis/⁊ baculus vt panẽ a cane defendat:
sic etiam christiano gladius crucis vel diuini timo-
ris cum pallio humilitatis tradiẜ: vt panem istuȝ seu
etiã sacramentũ ⁊ eius virtutẽ/diabolus ab eo nunꝙ̃
tollat. Isti tñ quãꝙ̃ sancti sint: viam suam pollutam
dicere/inquãtum respectu tanti sacramenti semper se
Iaco. debent immũdos ⁊ uiuiles existimare. Vñ Jac. In
3.a. multis eñi offendim⁹ oẽs. ¶ Uel dic (sicut allegat sal
Aliter. uator) ꝙ istos panes sanctos quos nõ licebat laicis
1. Regũ comedere: sicut patet in libro Regũ: Dauid laicus fa
21.a. melicus comedit: qr necessitas nõ habet legẽ. ¶ Uel
Aliter dic ꝙ gladi⁹ golie est detractor: qui ẽ gladius diaboli
Psal. sm ꝙ l Psal. dicit: Lingua eoꝝ gladi⁹ acut⁹ nuncu-
56.a. patur. Isti sunt igiẜ qui in templo religionis habi-
tant: ⁊ inuoluti pallio.i.habitu religioso vel dissimu
C lato/humilitatis ⁊ charitatis zelo hoies feriũt ⁊ cru
entant. Iste eñi est gladius qui ꝓpriũ dñm occidit
Psal. ⁊ detractor est ille qui ꝓprio dño.s.ꝓprio prelato non
36.c. parcit. Ps. Gladius eorum intret in corda ipsorum.
Tropo ¶ Doech iduineus fortissimus pastoruȝ Saulis/de
logia quo non cauebatur: erat in tabernaculo qñ sacerdos
panes ⁊ gladium dedit dauid qui cum Saull hec re
tulisset/interfecti sũt sacerdotes: Ex hoc nota ꝙ sem-
per ab insidijs est precauendũ: ⁊ maxime qñ negocia
tangunt principes vel magnates: vbi.s.non aduertiẜ
idest aliqs qui loquiẜ: ꝓpter qd mlta mala sequunẜ.
Eccls. Ideo bene dicit Eccls. In cogitatione tua nõ detra-
10. hes regi. Aues eñi celi deferunt illi. Quilibet eñi gau
det referre prelatis ⁊ ꝑncipibus quicqd videt. Ideo
Ecci. 8. bene dicitur: Coram extraneo ne facias ꝯsiliũ: nescis
d. enim quid pariet ⁊c.

¶ Caplm vicesimumprimum Textus: Ue
nit autem dauid in nobe ad achimelech sa-
cerdotem. Moralitatum Cap. XVI

Dauid fugiens achis regem geth/ cũ ꝑpen-
Histo- disset se esse cognitum: timẽs ne qd a Phi-
ria listeis/qui inimici erãt filioꝝ israel pateret:
finxit se in regis presentia furiosum: muta-
uitq; os suum: ⁊ impingebat in ostia parte clausa: et
defluebãt saliue de ore eius. Que videns achis/ipm
fore dauid nullatenus credidit: sȝ ipm tanꝙ̃ furiosuȝ
expulit: ⁊ sic sub colore insanie periculũ euasit/et in
speluncam odollam fugit atq; venit: vbi scȝ frẽs eius
ad eum cõgregati sunt: ⁊ illi qui erant in angustia et
amaro animo: ⁊ qui premebanẜ ere alieno ad eum cõ
D uenerũt: ⁊ factus est eorum princeps: eiq; adheserũt.
Allego ¶ Dic allegorice/ꝙ dauid est christus: achis ṽo desi
ria gnat pplm iudeoꝝ: qr reuera dauid dei filius in geth
que interpretaẜ torcular vel opprimens: in oppressio/
nem mundi ⁊ miserie veniens/se in aliam ꝑsonã.s.in
holem carnem assumendo mutauit: in torculari pas-
sionis more insani/voluntarie scȝ mortem assumẽdo
appa ruit: ꝓpter qd ⁊ herodes eum tanꝙ̃ insanũ veste

alba illusit: quapropter achis iudaicus ppls ipsum
esse deum.i.dei filium seu messiam non credidit: sed
ipsum ⁊ eius fidem expulit: ⁊ eum expellendo occidit
dicendo.s.illud. Nolumus hunc regnare super nos. Lu.19.
Et illud: Tolle cũ ⁊c. Ita ꝙ iste in speluncã sepulchri c
descendit. fratres igitur eius.i.apli ⁊ discipuli ad eũ Joã 19
per fidem descẽderũt: ⁊ oẽs qui erant ere alieno pressi c
idest debitis petõꝝ ꝯstricti. Omnes illi etiã q in angu
stia tribulationis/⁊ in amaro alo tribulatiõis ⁊ ꝯtri-
tionis erãt positi.s.gentiles ⁊ alij peccatores plurimi
ad eum conuenerũt fidemq; eius susceperũt: ⁊ factus
est eoꝝ princeps: cum tanꝙ̃ deum ⁊ dñm crediderũt:
dicentes illud Esa. Uestimentũ tibi est: princeps esto Esa.3.a
noster. ¶ Uel dic ꝙ qñq; expedit stulticiam simulare Aliter
Unde Cato: Stulticiã simulare loco/prudentia sum- Caro
ma est. Et in Prouer. Respondeas stulto iuxta stulti- Prou.
ciam suam: ne sibi sapiens videatur. ¶ Uel dic ꝙ ho 26.a
die solum illi qui sunt inopes/angustiati ⁊ tribulati Aliter
ad dauid.i.ad christũ/vel ad speluncam odollam.i.
ad religionis statum conueniũt: ipmq; pro duce eli- E
gunt. Diuites ṽo nec de dauid.i.de deo/nec de reli- Jaco.2
gione sua ꝯtendũt: vnde Jaco. Pauperes elegit de⁹. a
Apls: Uidete fratres vocationẽ vestram: qm nõ mlti 2. Cor.
potentes/non multi nobiles sm carnem: sed infirma d.
mundi elegit deus. ¶ Uel dic ꝙ pro certo illi qui sũt Aliter
fratres dauid charitatẽ sectando/⁊ fraternitatẽ dili-
gendo: ⁊ illi qui sunt inopes/scȝ voluntarie diuitias
contẽnendo: ⁊ illi qui sunt in amaro alo/de peccatis
penitendo: ⁊ illi qui sunt in angustia/tribulatiões su
stinendo: ⁊ illi qui sunt pressi ere alieno.i.qui sunt bo
ni diuites: mundi era et diuitias/onus ⁊ pressurã re-
putando: ad dauid.i.ad christum per grãm veniunt:
⁊ in spelunca paradisi discipuli eius fiunt: talibq; per
sonaꝝ dux ⁊ rex efficiẜ: ⁊ ipsi sibi tanꝙ̃ ꝑncipi ꝑpetuo
famulanẜ: vnde ipse est qui dicit: Ad quẽ respiciã nisi Esa.66
ad pauꝑculũ ⁊ ꝯtritũ spũ ⁊ timẽtes sermones meos? a.

¶ Capitulum vicesimũsecundum Textus.
Abijt ergo dauid inde: ⁊ fugit in speluncaȝ
Moralitatum. Capitulum. XVII.

Hic habes qũo doech interfecit sacerdotes 1. Reg.
dñi.s.octogintaq̃nq; viros indutos ephot 22.d.
lineo: ⁊ ꝙ solus abiathar aufugit et euasit. Histo-
¶ Sic vere doech qui interpretaẜ inditius ria
id est ꝑctm̃ carnis quod fecit: vel doech qui interpre- Mora
tatur sollicitus.i.diabolus qui circũiens querit quẽ litas
deuoret: sacerdotes.i.viros ecclesiasticos qui lino cõ
tinentie sunt induti/summe nititur occidere: a cuius
occisione solum abiathar/qui interpretaẜ ros.i.solũ
illos qui diuine gratie rore sunt imbuti/cõtingit mi- f
rabiliter se saluare.

¶ Capitulum vicesimũtertium textus. Et
annunciauerũt dauid dicentes: Ecce phili-
stijm. Moralitatum. Capi. XVIII.

Hic iterum habes/ꝙ ionathas cuȝ dauid in 1. Reg.
deserto fedus iniuit: ⁊ sic legitur cuȝ dauid 18.a.
ter inisse fedus.s.semel in domo: scdõ i agro 1. Reg.
tertio hic.s.in deserto. ¶ Sic ṽo deus cum 20.g.
iusto hoie tripliciter fedus facit.s.in domo ꝯscientie 1. Reg.
per ꝯtritionẽ: in agro eloquẽtie ꝑ ꝯfessionẽ: in deserto 23.c.
penitentie ꝑ satisfactionẽ. ¶ Uel dic ꝙ ionathas cuȝ Mora
dauid viro iusto ꝯfederaẜ ⁊ iungiẜ: qñ ipm inuenit i litas
domo cordis ⁊ cogitatiõis per suspsius cõsyderatio Aliter
nem. Quandoq; in agro opulento per actiue vite fe-
cundam

cundā opationē. Quandoqꝫ in deserto religionis vel
Aliter vite ɔtēplatiue per secretā seculi abdicationē. ¶ Vel
dic q̄ primū pactum fit per fidē in dom̄o cordis ⁊ co
gitationis. Secundū per charitatē bone opationis.
Tertium ꝑ spem in deserto tribulationis. Quādo eñ
homo cū deo illi triplici modo iūgitur: cōstat q̄ sibi
Ecc.4. b. firmiter copulaꝰ: vnde dicitur: Funiculus triplex dif
ficile rumpitur ⁊c.

¶ Capitulum vicesimūquartum Textus. Ascendit ergo dauid inde et habitauit in locis. Moralitatum. Capitul. XIX

Histor. Cum saul actualiter ꝑsequeretur dauid accidit
q̄ ꝓ ventre purgādo speluncā intraret: in cu
B ius ꝓfundiori pte dauid cum viris suis fu
gerat/⁊ latebat. Dauid igiꝰ sibi ꝗꝗ ꝑsecuto
ri misertus/ipm̄ occidere noluit: sed oram clamydis
eius ꝓscindēs/⁊ de hoc cor suum ꝑcutiēs/penituit ip
sum. Absit inq̄t vt extendā manū meā in christū dñi.
Quo facto ipe inimicū suū saulē ad fletū ꝓuocauit.
Tropologia. ¶ Istud potest allegari quō homo nobilis corde nō
debet occulte vel perniciose aliquē ꝑcutere/sed potꝰ
publice debellare: q̄nimmo si hostē in ptāte sua inue
nit/debet sibi parcere: ⁊ maxime qñ videt ex casu et a
fortuna/⁊ ex dei ꝓuidētia/et nō ex ꝓprijs viribꝰ subie
ctionē huiusmodi factam esse. Quia sicut dicit Sene.
Sufficere debet victori/vindicare potuisse. Et idē de
moribus: Magnaꝝ viriū est ledentē negligere. Tali
eñ mō inimicus melius vincitur: ⁊ ad fletum ⁊ dolorē
prouocatur. Ideo dicit Seneca: q̄ parcēdo melius vin
ces. Sicut potest haberi exēplū de iulio et anthonio/
Pro.25 c. de beneficijs Sene. vnde in Prouer. Si sitierit inimi
cus tuus/potum da illi ⁊c. Sic eñ faciens/carbones
Aliter ɔgeres super caput eius. ¶ Vel dic q̄ in spelunca re
ligionis vel ecclie q̄nqꝫ inuenitur saul malus rex. i. ma
lus ꝓlatꝰ: q̄ solū querit ventrē suū purgare. i. malā vo
luntatē implere: et stercora diuersoꝝ vitioꝝ ⁊ criminū
per opis executiōē exterius reuelare. Sicut ad litterā
patet de multis: q̄ solū ad hoc speluncā religionis vel
ecclie intrare querunt: ⁊ ad hoc ibi dominātur ⁊ ꝓsunt:
vt fetorē diuersoꝝ vitioꝝ emittāt: ⁊ vt supbiā/luxuriā/
vindictā et auaritiam exerceant et cōmittāt. Q̄nqꝫ etiā
in ista inuenitur dauid. i. bonus subditus: q̄ solum ibi
querit latere/⁊ a mūdi tumultu se abscondere/et orati
Mat. 6. a. oni et deuotioni vacare: vnde Matth. Intra cubicu
lum tuū/et ora patrem tuum in abscōdito. Quid igi
D tur? Pro certo dauid. i. bonus subditus: licꝫ videat re
gem/scꝫ supiorē suū talia facientem/⁊ mala opera sic
exequētem: dato q̄ etiā sit inimicus ⁊ persecutor suus
⁊ suoꝝ: non debet tñ in eū manum mittere: nec eū im
pugnare vel diffamare/⁊ spūalr occidere: sed potius
in patientia dissimulare: ⁊ defectꝰ suos benigniꝰ quo
poterit supportare: q̄nimmo si quid de clamyde fame
sue detrahendo ꝓsciderit ⁊ si obloquēdo de ꝓlato lin
guam suā laxauerit: seipm̄ redarguere/et cor suū per
cutere debet: vnde Exod. Dijs nō detrahes/⁊ principi
Exo.22. d. populi tui non maledices. Sicut etiā de oza dicitur: q̄
2. Re.6. b. morte ꝑcussus interijt: q2 manū ad arcā vacillantem
misit: ad denotandū q̄ subditus nō debet etiā ꝓlatū
vacillātē vel delinquētē detrahēdo tāgere: cū ad ipꝫ nō
ꝑtineat de maioribꝰ iudicare. Exēplo Constātini im
peratoris: q̄ i ɔcilio gñali libellos epoꝝ/ vbi eoꝝ crīa
vel accusationes continebantur/concremari manda
uit: dicens q̄ maiorum vitia non sunt a minoribus
iudicanda.

¶ Capitulum vicesimum quintum textus: Mortuus est autem samuel: ⁊ congregatus est vniuersus israel. Moralitat. Cap. XX

Nabal quidā diues et magnꝰ: cuiꝰ possessio Historia
erat magna/morabatur in carmelo. Iste tñ
erat pessimus ⁊ maliciosus. Vxor vero eius A
abigail erat prudētissima ⁊ pulchra. Factū
est igitur q̄ cum iste oues suas tōderet: ⁊ tonsoribus cō
uiuiū faceret: misit ad eū Dauid qui latebat tunc tem
poris in deserto/ꝓ se ⁊ socijs suis benedictionē ⁊ gra
tiam. i. cibos seu viaticū petiturus. Ille aūt non solū
noluit ipis dare aliquid: sꝫ incepit obloqui de dauid
⁊ iniurias dicere: ⁊ ipsum seruū fugitiuū vocare. Quo
audito dauid iratꝰ/statim ipsum cum omnibꝰ suis q̄
habebat voluit perdere: nisi sapiēs vxor eius abigail
occurrisset. Ista eñ audita fatua responsione viri sui:
statim munera parauit: ⁊ in occursum dauid cucurrit
⁊ verbis prudētissimis simul ⁊ muneribꝰ ante missis
irā eius placauit. Ista igitur tunc viro suo ebrio/indica
re noluit: sed in crastino periculū in quo fuerat indica
uit sibi/⁊ dixit: ꝓpter qđ emortuū est cor eius intrin
secus: ⁊ factū est quasi lapis: ⁊ post decē dies defecit/⁊
mortuus est. ¶ Iste nabal qui interpretatur stultꝰ/signi Tropologia.
ficat aliquē malum diuitē: ⁊ maxime prelatū/principem
vel superiorē: q̄ in deserto huiꝰ mundi/licꝫ sit malicio Ps.72. b.
sus ⁊ pessimus/diuitijs tamē abundat. Ps. Ecce ipsi
peccatores ⁊ abundātes in seculo/obtinuerunt diuiti
as. Isti igitur ad tondendas oues. i. ad excoriādos sim
plices ⁊ pauperes cōtinue vacant: ⁊ etiā tonsoribꝰ su
is. i. ballinis ⁊ familiaribus suis: ad istam rapine ton
sionem seruiētibus conuiuia ⁊ festa preparant: et ipis
beneficia ⁊ officia/⁊ alia lucra tēporalia subministrāt B
et inde dauid. i. christo: qui in persona pauperum cla
mat ⁊ petit pro elemosynis/nihil donant: sed potius
ipos seruos dauid. i. ipsos pauperes vituperant atqꝫ
molestant: et murmurando et maledicendo ipsum da Iudic. 9. d
uid. i. christum blasphemant. Vnde dicitur: Inter epu
las maledicebant abimelech. Quid igitur? Pro cer
to non restat/nisi quod dauid et viri sui. i. christus cū
angelis suis contra tales irruat: nisi forte vxor eorum
sapiens. i. prudentia ipsos arguat: et dona ⁊ elemosy
nas christo ⁊ pauperibus eius tribuat: ⁊ per humilita
tem et patientiā ipsi dauid christo obuiet ⁊ occurrat
que iram eius impediat et cōpescat. Ideo bene dicitur.
Mulieris bone beatus vir. ¶ Vel illud allega quod Ec.26. a.
nabal. i. prelatus tunc debet magnum cōuiuium face
re et magnum gaudium habere: quando oues suas. Aliter.
i. subditos. pōt tondere: ⁊ nudos ⁊ pauperes mētalr
et spūaliter facere: et vellus bonoꝝ temporaliū de af
fectione ipsorū auferre: exemplo abrae/ qui tunc ma
gnum cōuiuium fecit/quando filium suum isaac ab Gen.21. a.
lactauit. i. a lacte bonorū terrenorū ꝑ cōtemptū abstra
xit. Vel contra dic de malis ꝓlatis ⁊ dominis: q̄ tunc
temporis summe gaudent/quando subditos suos ex
coriare/⁊ bonorū tēporaliū vellere priuare possunt: et
quando sufficientē occasionem excoriandi et depredā
di eos inueniunt. Vnde Iob: Gaudentqꝫ vehemēter Iob.3. c.
cum inueniunt sepulcrū Et loquitur de illis qui fo
diunt aurū ¶ Vel illud allega/q̄ quādiu homo est Aliter
ebrius/et in ipso feruore male voluntatis: non debet
exasperari vel corrigi: sed potius dissimulari ⁊ suppor
tari: sed in crastino cum ira aut ebrietas cessauerit de
bet tangi. Vnde: In conuiuio ne proximum arguas. C
Et sequitur. Non premas eum in repetēdo. Non solet Ec.31. d.

enim homo ebrius vel iratus obiurgationi acquie-
scere: qui tamen refrigeratus solet patienter cum cor-
Aliter rigi sustinere. ¶ Uel dic ꝙ nabal qui interpretatur stul-
tus/est petro: ꝗ est pessimꝰ ⁊ maliciosus/immisericors/
iniuriosus/ingratꝰ/obliuiosus/obstinatus ⁊ ceruico
sus. Dauid enim pastores eius ⁊ greges eius defēderat:
⁊ ideo fuit ingratus ⁊c. Talis igitur cuius cor emorit
et lapidificatur per obstinationē: post decem dies. i.
decem mandatorū transgressionem moritur et morti
eze. 18. a temporali ⁊ perpetue cōdemnatur. Unde ezech. Anima
que peccauerit/ipsa morietur.

¶ Capitulū vicesimumsextum Textus Et venerunt ziphei ad saul in gabaa dicentes. Moralitatū Caplm. XXI.

Histo-
ria. Cum saul psequeretur dauid: ⁊ in medio exer-
citus sui in tabernaculo quiesceret ⁊ dormi-
ret: ciphūq; aque ⁊ hastā ad caput suum ha-
beret: ⁊ dauid de monte descenderet: caute ta-
bernaculū regis intrauit: ipsumq; dormientē inueniēs/
hastam ⁊ ciphum abstulit: ⁊ rediens in montē iterum
ascēdit: ⁊ clamare incipiēs huiusmodi vba dixit: Nō-
ne respondebitis verbum? Ingressus est vnus de tur-
ba vt interficeret regē. Uiuit dñs/qꝛ filij mortis estis
vos: qui nō custoditis dñm vestrū christū. Ubi inqt
est hasta regis/⁊ vbi ciphus? ⁊c. Abner igitur merito
Allego- reprehenditur: ꝗ dñm suū nō custodiuit/sed dormiēs
ria. ipsum in periculo dimisisse pbatur. ¶ Per dauid qui
D in montibus morabatur/interpretatur manu fortis: in
hoc loco possumus diabolū intelligere/ꝗ scꝫ valde est
iob. 41. fortis: ⁊ in hoc loco in montibus. i. in superbis vel
d. in elatione superbie semp dinoscitur habitare. Unde Job:
iob. 40 Ipse est rex super omnes filios supbie. Et alibi: Huic
c. montes herbas ferunt. Per regem israel christū intel-
ligo: p abner vo ꝗ interptatur patris lucerna/intelligitur
ratio. Ista est igitur veritas/ꝙ rex israel christus ꝯtra
dauid manu fortē. i. contra diabolum superbū ⁊ mon-
tosum militans: quandoq; in sacramēto altaris/vel
etiam spūaliter p gratiam in tabernaculo cordis hu-
mani recipitur: vt ibi quiescat/habitet ⁊ moretur. In nul-
cañ. 1. d. lo enim loco christus dulcius dormit/ꝙ quādo in mun-
do corde p gratiam requiescit. Unde in Cañ. Dū esset
rex in accubitu suo: nardus mea dedit odorem suum.
Sed reuera ad hoc ꝙ rex iste in corde humano possit
suauiter requiescere: tria debent eū sociare/scꝫ abner
princeps exercitus virtutū. i. lucerna rōnis que vigi-
let: hasta. i. memoria crucis que sustētet: ciphus aque
i. humor deuotionis/compassionis ⁊ compunctionis
qui irriget. Sed reuera quandoq; fit ꝙ iste vigil. i. rō
ita mundi delicijs delectatur: ꝙ a cura diligentie tepe-
scit/ita ꝙ dormiens hebetatur. Et tunc proculdubio
venit vnus de terra/scꝫ diabolus: ꝗ in tabernaculū per
tentationes se ingerit: ⁊ hastā ⁊ aquā. i. crucis memo-
riā seu diuini timoris lanceā deuotionē q; ⁊ cōpunctio
E nē tollit: ⁊ clamoribus malarū cogitationū regem in-
quietat: ⁊ in corde quiescere nō permittit. Quis es tu
inquit qui clamas ⁊ inq̄etas regem? Concludi igitur
potest: ꝙ abner. i. ratio que nō vigilat: sed ad regem la
mat 24 tronē diabolū intrare/⁊ iosiū spoliare permittit: meri-
d. to os redargui/⁊ mortis filia nūcupari. Uigilate igitur:
qꝛ si sciret prfamilias ꝗ hora fur veniret/vigilaret vtiq;.

¶ Capitulū vicesimūoctauū Textus: Factū est autē in diebus illis: cōgregauerunt philistijm. Moralitatū Capitu. XXII.

Hic ponitur ꝙ cum dauid ad achis regem
geth fugisset: ⁊ omni die a conuicinis genti Histo-
libus. multas raperet predas: ⁊ cum ipsi re- ria.
gi gentili predicaret ꝙ dictas predas non a
gentilibus/sed a filijs israel apportaret: de quo idem
rex summe gaudebat: idem dauid tali vtebatur caute-
la: quia scꝫ nec viro nec mulieri parcebat: sed ne cōtra
eum loquerentur/omnes generaliter occidebat. Ista
cautela generaliter vtuntur multi latrones: quia scꝫ eo
solo qꝛ timent reuelari postꝗ rapuerunt occidunt: et
qui alias parcerent/nulli parcūt. Mortuo samuele cū
philistini cōgregarentur ⁊ insurgerent contra saul: et
dominus sibi respondere nollet per somnia/nec per sa
cerdotes/nec per pphetas: mulierē phitonissā adijt:
⁊ samuelem suscitare poposcit. Qui statim phitonisse
p scientiam suscitatus/euentum belli sibi pdixit: et ꝙ
in crastino cum filijs suis moriturus esset/sibi certissi-
me reuelauit. Quod etiam euentus rei postea cōpro-
bauit. De ista suscitatione/scꝫ vtrū fuerit vera anima
samuelis: quod ponit Augu. ⁊ Ecci. xlvj. Insup vtrū F
fuerit spūs malignus: vt ponit Beda in glosa Act.
xvi. non est presentis negocij disputare. ¶ Hic solum Mora-
moraliter dico: ꝙ saul significat rumorum inuestiga- litas.
tores: qui scꝫ multotiens solent audire illud qd nunꝗ
voluissent euenire: qꝛ p certo sepe fit ꝙ dū suspitiosus
diligenter inquirit: ⁊ a viuis ⁊ a mortuis perscrutari
contendit: sepe infortunium inuenit: ppter quod dis-
plicentiam mor incurrit. Ideo dicitur: Non est neces- Ecci. 3. c
sarium ea que abscondita sunt videre oculis tuis: in
superuacuis rebus noli scrutari. ¶ Uel dic ꝙ samuel Aliter
ppheta/⁊ tamen mortuus: significat virum scientifi
cum ⁊ peccatorem: qui reuera multa vera ⁊ bona solet
dicere ⁊ pdicare: licet nō faciat: ita ꝙ nō restat nisi hoc
quod dicitur: Quod dicunt facite ⁊c. mat. 23.

¶ Capitulum tricesimum Textus: Cumq; venissent dauid et viri eius in sicelech. Moralitatum Capitulum. XXIII. a.

Dauid sequens amalechitas/p eo ꝙ sicelech
succenderant: ⁊ viros ⁊ mulieres captiuos du
cebant: puerum egyptiū quē infirmantem
et lapsum dominus suus dimiserat/inuenit.
Quem in ductorem eligens/amalechitas discumben
tes ⁊ edentes ⁊ bibentes: ⁊ quasi festum facientes in-
uenit: quos occidens/predam quam tulerant repor-
tauit: ⁊ captiuatum populum liberauit: ⁊ etiam de bo
nis acquisitis in illo bello equam portionem illis qui
in bellum descenderant/⁊ illis qui lapsi ad sarcinas re Tropo-
manserant/dispensauit. ¶ Iste puer egiptius quem logia.
dominus suus lapsum ⁊ infirmū dimiserat: significat G
quosdā pauperes homines tenebris tribulationum ⁊
miseriarū obtectos: qꝛ scꝫ egyptus interpretatur tenebia:
infirmitatibꝰ ⁊ miserijs fatigatos. i. a domino suo/scꝫ
a mundo ꝯtemptos ⁊ pmissos: qꝛ reuera sepe fit/ꝙ
cum dauid. i. deus: amalechitas qui interpretantur ter-
ram lambentes. i. homines terrena diligentes/vult cō
prehēdere ⁊ conuertere: quandoq; de vno paupere ho
mine solet ductorem. i. prelatum vel predicatorem fa-
cere: quo scꝫ tandē mediante ⁊ cooperante solet tales
mundanos/carnales ⁊ auaros capere: ⁊ eos p penitē-
tiā mortificare: ⁊ vitam carnalē in eis occidere: ⁊ eos
virtutibꝰ ⁊ fidei subiugare. ¶ Uel pone ꝙ sicut egy- Aliter
ptius cooperatur dauid ad amelechitas vincendos ⁊
inueniēdos sic mali cooperātur quandoq; bonis ad
demones vincēdos/vel ad malos alios puniēdos: vt
patet de

pater de bonis prelatis ⁊ principibus: qui malis offi-
cialibus ⁊ stipendiarijs vtunt ad iustitiam exequēdā
Ro. 8.a Apl's: Diligentibus deum omnia cooperantur in bo-
Aliter. num. ¶ Uel dic exemplariter de liberalitate ⁊ curiali-
tate boni principis: qui sc3 lapsis ⁊ remanentibus de-
bet cōpati / ⁊ omnibus equaliter cōdiuidere ⁊ partiri:
leui.6.d Unde dicitur: Cunctis filijs aaron equaliter ꝑ singu-
Aliter. los diuidetur. ¶ Uel si vis allega contra malos tyrā-
nos: qui nunc letantur ⁊ luxuriantur in predis: quas
a filijs israel.i.a bonis christifidelibus rapuerunt. Sꝫ
dauid.i.christus / subito quādoq3 dum non aduertunt
irruit super eos: ⁊ eos per mortem ⁊ infortunia interfi
b cit: et illa que rapuerunt mundi bona / ipsis subtra-
Lu.12.c hit. Unde Lu. Stulte hac nocte repetent animaz tu-
am a te: que autē parasti / cuius erunt? ⁊c.

¶ Capitulum tricesimumprimuz Textus: Philistijm autē pugnabant aduersuz israel. Moralitatū Capitulum. XXIIII.

Saul vulneratus a sagitarijs / pro eo sc3 q̄ totū
pondus prelij versum fuit ad saul: ab armi-
gero suo se occidi poposcit: timens q̄ philisti
ni venientes ipsum occiderent illudentes. Cū
igitur armiger ipsum occidere nollet: ipse saul super
gladium suum incubuit: quod ⁊ armiger suus simi-
liter statim fecit: ⁊ sic vterq3 proprio gladio interijt et
Morali- defecit. ¶ Saul rex significat superiorē ⁊ rectorem: in
tas. quem pro certo totum pondus prelij.i.tota sarcina tē
tationum vertitur: inquantum diabolus debellare su
periores pre ceteris conat: vt sc3 eoꝝ exēplo alij facili-
ter deuincantur. Sepe igitur fit / q̄ postq̄ iste superior
a sagitarijs.i.a demonibus ꝑ tentationes est vulnera
tus: proprio gladio.i.ꝓprio cōsensu seipsum interfi-
cit: inquantum peccato voluntarie cōsentit: ⁊ in pre-
sentia armigeri.i.in conspectu subditoꝝ suorū seipsuz
per vitia transuerberat ⁊ transfigit: cuius exemplo ꝓ-
culdubio armiger ille.i.subditus quicūq3 statim ad
gregori. simile ꝓcuratur: ⁊ etiam morte simili per vitia iugula
Aliter tur. Sicut enim dicit Grego. Uitium rectoris facile
trahitur a subditis in exemplum. ¶ Uel dic q̄ isti qui
B proprijs gladijs transfixi sunt / inuidos ⁊ detractores
dsignāt: qui reuera ꝓprio gladio.i.ꝓpria inuidia vel
odio seipsos ante omnia vulnerant: ⁊ doloris sui la-
ps.36.c. culo se cruentāt. Psal. Gladius eoꝝ intret in corda eo
Aliter. rum. ¶ Uel dic q̄ armiger saulis / est adulator princi-
Tropo- pis: qui sc3 magistrum suum noluit interficere: q2 isti
logia. dominos suos nolunt corrigere / vel gladio veri percu
tere: ⁊ ideo isti domini ꝓprio gladio.i.ꝓpria vindicta
⁊ potestate quam habent / seipsos occidunt inquantū
seducti a suis armigeris ⁊ adulatoribus / officialib9 ⁊
balliuis: dicto gladio seu dn̄o abutuntur. Ipsi tamē
armigeri.i.adulatores seu mali consiliarij / immunes
nō euadūt: quia sc3 ipsi ꝓprijs gladijs pereunt: inquā-
tum ꝓpter abusum potestatis sibi cōmisse / spūaliter ⁊
eternaliter se occidunt. Istud etiam dici pōt contra cō
fessores ⁊ ꝑdicatores frequentantes curias principuz:
qui sc3 libentius solent adulari q̄ verū dicere: qui nec
audent magnates reprehendere: ⁊ sic vterq3 solet pe-
Eze.3.c. rire: sicut bene patet in Ezech. Ipse impius in iniqui-
tate sua quam operatus est morietur: sanguinem aūt
Esa.3.b eius de manu tua requiram. Et ideo talibus superio-
ribus loquitur scriptura: Popule meus / q̄ te beatum
Esa.9.c. dicunt: ipsi te decipiunt. Et sequitur ibidem: Et erunt
Eodem q̄ beatificāt seducētes ⁊ qui beatificantur precipitati.
ca.c. ¶ Mortuis saule ⁊ filijs eius super mōtē gelboe: ve-
nerunt philistini ad spoliandum mortuos: ⁊ inuene-
rūt saulē ⁊ tres filios eius mortuos: ⁊ interfectos / ia-
centes in monte gelboe: ⁊ ꝑsciderunt caput saul: ⁊ spo B
liauerunt cū armis suis: ⁊ miserunt ꝑ terram philisti-
norum per circuitum. vt annunciaret in templis ido-
lorum ⁊ in populis. Et posuerunt arma eius in tēplo
astaroth: ⁊ suspenderūt corpus eius in tēplo bethsan.
Sed viri iabes galaad de nocte venientes / cadauera
saulis ⁊ filiorum eius mortuorū de muro tulerunt: et
succensa ciuitate sccū apportauerūt: ⁊ iuxta iabes ciui
tatem ꝓpriam sepelierunt. ¶ Philistini qui interpre- Mora-
tantur poculo ruentes / sunt demones: qui sc3 poculo litas
superbie inebriati de empyreo celo corruerūt. Postq̄
igitur isti super montem gelboe / vbi nec ros nec plu-
uia descendit.i.super mundi altas dignitates ⁊ excel-
lentias: saul ⁊ tres filios eius.i.animam ⁊ tres poten-
tias eius: gladijs tentationuz ꝑcusserūt: vt pote / quia
primū filiū sc3 intellectū / occiderunt ꝑ ignorātiā. Se-
cundū vero filium / sc3 affectum ꝑ cōcupiscentiā. Terciū
filium sc3 memoriā / ꝑ ingratitudinis obliuiscētiā: ita
q̄ iste cum filijs suis in bello iam mortuus iacet in ter
ra ꝑ terrenorum affectum ⁊ auaritiam: statim ꝓculdu-
bio conuertunt ad caput recte intentionis sibi tollen-
dum: ⁊ ad eos armis.i.virtutibus alijs spoliandos: ⁊
ad eorum mortem.i.peccata denunciādum publican-
dum ⁊ diffamandum: ipsos quoq3 in muro bethsan.
id est in mundo per affectionem affigunt: ⁊ per elatio
nem suspendūt. Bethsan enim interpretat domus dor
mientis / domus securitatis / dom9 abūdantie ⁊ fertili
tatis: significans satis ꝓprie munduz istū: q̄ reuera est
dom9 dormiētiū.i.delitiosoꝝ: dom9 securoꝝ.i.super-
boꝝ obstinatorū: dom9 abūdantie.i.diuitū ⁊ opulēto
rū. In ista igitur ciuitate.i.mūdo: mortui pctōres su- C
spendūtur: ⁊ ibi per affectionē nimiā affigunt. Unde Iudit.
dicitur: Suspendite caput holofernis super muros 14.a.
Uiri vero iabes galaad.i.iusti / cadauera talium tol-
lunt: inquātum sc3 malā maloꝝ vitam ⁊ mortem me-
moriter recipiunt: et in corde suo sepeliūt ⁊ abscondūt
⁊ sic ex consyderatione malorū seipsos corrigūt ⁊ con-
uertunt. Unde in Prouer. Per agruz pigri hominis p.24.d
transiui: ⁊ ecce totū operuerant vepres ⁊ spine. Quod
cum vidi / adhibui cor: ⁊ exemplo didici disciplinam.
¶ Uel etiā de cadauere.i.de morte pene potest intelli- Aliter.
gi: q2 reuera quādo aliq̄s tyrann9 a demonib9 occidi
tur / suspēdit / et in inferno necatur: a iusti corde sepe-
liend9 est: vt pena talis caueatur. Psal. Letabit iust9 ps.57.b.
cuz viderit vindictā: manus suas lauabit in sanguie
peccatoris.

¶ Moralitatum primi libri Regum finis.

Liber decimus moralitatum secundi libri Regum.

¶ Capitulum primum Textus: Factum est autem postq̄ mortuus est Saul. Moralitatum Capitulum. I

DIRetermitto adu- Histo-
ria.
D
lationem amalechite qui saulis coro
nam portabat ⁊ armillam q̄ etiā sau-
lem se occidisse iactabat: ex quib9 da
uid gratiam se adipisci sperabat: sed
tamen dauid ipsum ꝓtinus interfecit. ¶ In quo no- Mora-
tari potest / q̄ rex / princeps vel prelatus nō debet adu- litas.

latores audire vel recipere: nec eos etiā si munera offe
rant: et si etiam inimicos suos se grauasse asserant/ di
Aliter ligere: sed potiꝰ corrigere vel punire. ¶ Uel dic quod
quādoqꝫ homo credit reportare p̄mia/ vnde reportat
Hiere. damnū vel vituperium. Unde Hiere. Expectauimus
14.d. pacē et ecce turbatio. Pretermitto etiā de planctu da
uid ꝫ maledictione montiū gelboe: necnō de aduētu
dauid in hebron cū duabꝰ vxoribus: p̄ quod designāt
quidā christū ad ecclesiā cum duobꝰ populis venientes
ꝫ ibi etiā regnantes ꝛc. Et etiam transeo de morte aza
helis cursoris velocissimi. Uerūtn̄ sterilitas per mon
tes/ vbi nec ros nec pluuia cadebat. Post imprecatio
nē istam s̄m aliquos accidit: quinimo extūc steriles
fuerunt qui ante fertiles fuerant: ceteri vero montes
a domino fuerunt visitati. Isti vero a visitatione do
mini destituti/ possūt intelligi quidā obstinati/ incor
rigibiles peccatores: in quibꝰ scꝫ nec ros deuotionis
nec pluuia misericordie aut cōpassiōis potest cadere:
quinimmo semp̄ sicci/ indeuoti: ꝫ quo ad bona op̄a ste
riles permanere volunt: ceterisqꝫ vicinis ꝫ socijs p̄spe
rantibꝰ ꝫ letantibꝰ/ ꝫ virtutū ꝫ operū copia exuberan
tibus: isti soli cōsueuerunt steriles p̄manere: ita scꝫ qd
E eos dominus quasi desperans de ipsorū salute/ non
visitat. s. inspirando vel corrigēdo: immo ipsos in pro
Ozee. pria sterilitate dimittit: et eorū salute/ vt apparet pri
4.c. ma facie nō curādo. Uñ istis videt̄ dicere illud Ozee:
Non visitabo super filias vestras cum fuerint forni
cate. Ista etiam q̄tum ad quosdā miseros possūt ap
plicari: q̄ scꝫ in tēporalibus sunt infortunati: q̄ nullū
Eze. 35. bonū potest eis euenire. Unde talibus pōt dici illud
c. Ezech. Letare vniuersa terra: in solitudinē te redigam
Ca. ii. d ¶ Dicitur in isto secundo capitulo: asahel erat cursor
Histo- velocissimꝰ sicut vnꝰ ex capreis q̄ est i cāpis: Iste igit̄
ria. p̄sequebat̄ abner principē exercitꝰ israel: ꝫ q̄uis ipsū
abner dulcibꝰ verbis a persecutiōe retraheret: cessare
tn̄ noluit/ nec ad dexteram nec ad sinistrā declinauit.
Tropo- Quo viso abner auersa hasta ip̄m in inguine p̄cussit
logia. et statim mortuꝰ cecidit. ¶ Istud exponit̄ moraliter
de prelatis ꝫ subditis: q̄ abner dux q̄ interp̄tat̄ pa
tris lucerna/ intelligit̄ bonus p̄latꝰ: per azahel vero
cursorē intelligit̄ instabilis/ subditꝰ et p̄teruus: vł ali
quis malus princeps: q̄ pro certo q̄n̄qꝫ cōtingit q̄ aza
hel. i. aliquis malus ꝫ p̄teruus subditꝰ/ principem et
ducem ecclesie p̄latum p̄sequitur: ꝫ tunc primo debet
ip̄m dulcit̄ monere: ꝫ a cepto malo p̄posito benigni
ter refrenare. Qui si cessare noluerit tunc hasta seuere
sententie debet adhiberi: vtpote quia tunc debet excom
municari vel acrius castigari. Uerumtamen ista ha
sta dicitur auersa fuisse: quia reuera prelatꝰ debet cau
te quanto plus potest/ et quasi hastam virium adu̕er
f tens/ peccatorem ex obliquo percutere vel arguere: vt
sic possit a superbia sua cadere/ ꝫ a furore malorū ope
rum cessare. Qui si ex directo percuteret̄/ posset facili
ter amplius insanire. Quod potissime in correctione
principū debet esse quia pro certo nisi isti ex obliquo
ꝫ ex indirecto percutiantur: sed potius aperte ꝫ euidē
ter aggrauentur: statim in furiam cōuertuntur: ꝫ sic nul
latenus superantur. Lignum enim ꝫ non ferrum de
bet ad istos verti et obtusa correctione/ non asp̄ersa
debent percuti: ꝫ sic solent facilius per humilitatem
cadere/ ꝫ per penitentiam mortificari/ ꝫ per disciplinā
Tropo- debitam superari. Uñ Seneca dicit: Parcendo meliꝰ
logia. vinces q̄ puniendo. ¶ Uel dic q̄ abner est diabolus:
qui patris lucerna p̄ eo dicit̄: q̄ luce limpidi itellectꝰ
vigere dinoscitur. Azahel autem q̄ interp̄tat̄ videns

deum/ virum iustum significat: qui deum p̄ cōtempla
tionem videt: ꝫ cōtra diabolū diligenter currit ꝫ pu
gnat. Igit̄ sepe fit q̄ azahel iste. i. homo iustus p̄pri
ani fragilitatē nō attendens: sed de cursu bonorū ope
rum suorum plus debito p̄sumens: abner. i. diabolū
nimis ardenter insequitur: ꝫ ex viribus p̄prijs cōtra ip
sum preualere conat̄. Quod videns diabolus/ statim
auersa hasta. i. aliqua temptatione indirecta ipsum per
cutit: vtpote quia p̄teritas carnis delicias sibi ad mē
tem reducit: ꝫ in inguine. i. in genitalibus p̄ luxuriam
ipsum ledit: ꝫ sic spiritualiter occiditur/ qui indiscrete
ꝫ vltra vires diabolum impugnare se credit: ꝫ qui de
proprijs viribus vltra posse cōfidit. Quod potissime
ad nouitios religiosos ꝫ cōuersos pertinet: qui in prin
cipio plus debito sunt feruentes: quapropter faciliter G
delinquūt/ ꝫ maxime per luxurias in quā cadūt. Ideo I. co. 9. d
docet bene Ap̄ls: Sic currite vt cōprehendatis. ¶ Uel Aliter.
dic q̄ diabolus hominem auersa hasta in inguine p̄
cutit/ q̄ñ de peccō cōtra naturam ipsum temptat ꝫ ledit.

¶ Capitulū tertiuꝫ Textus: Facta est ergo longa cōcertatio inter domuꝫ dauid ꝫ inter domum saulis. Moralita. Capitu. II

Abner qui interp̄tat̄ patris lucerna ad da Histo-
uid vxorem suam michol reducens quā vir ria.
suus sequebatur plorās: per ioab ad mediū
porte reducitur: a quo in dolo loquente/ per
cussus in inguine occiditur. ¶ Sic vere dum lucerna Mora-
fidei/ id est p̄dicator nititur ad dauid. i. ad christum/ litas
vxorem suam/ id est ecclesiam reducere: ꝫ eaꝫ a viro car
nali/ id est a mundo ꝫ a mundi amore seiungere: ꝫ oēs
tribus israel/ ꝫ omnia genera hoīm cū ipso cōfederare:
sepe fit q̄ Ioab diabolus ipsum dolose per temptatio
nem ad se reducit: ꝫ in inguine ipsum per luxuriam p̄
cutit: ꝫ sic eum in medio porte sp̄ualiter occidit/ dū me
dietatem virtutū suarum/ scꝫ bonā vitā sibi subtrahit:
aliam vero medietatem scꝫ doctrinaꝫ solū dimittit sibi:
ita q̄ ille sic dimidiatus ꝫ in medio positus potest di- Esa. 38. b
cere illud Esa. Ego dixi in dimidio dierū meorū/ vadā
ad portas inferi. Iustus ex duobus constat/ ex vita scꝫ
ꝫ doctrina: sed quādo vnū illorū tollit̄: tunc in medio
constituitur/ ꝫ spiritualiter mediatur.

¶ Capitulum quartū Textus: Audiuit autem Isboseth filius saul: q̄ cecidisset abner in hebrō. Moralitatum Capi. III H.

Isboseth rex Israel dormiebat super lectū suū Histo-
in meridie. Ostiaria autem domus purgās tri ria
ticum/ obdormiebat dum purgabat. Habebat
autem idem duos viros principes latronum/
rechab ꝫ banaa fratres: qui tollentes spicas/ ꝫ vidētes
dormire regem: domum eius latenter intrauerūt spi
cas tritici assumentes/ ꝫ in inguine p̄cusserunt: ꝫ eum
impie iugulantes/ caput eius in hebron ad dauid de
tulerunt: et exinde reportare premium crediderunt.
Uerūtn̄ dauid iuste ipoꝝ facinꝰ abhorruit: ꝫ q̄ innocē
teꝫ occiderāt/ ipsos statim interfici fecit. ¶ Ista expo- Tropo-
nūt sancti moraliter sic. Dicūt enim q̄ Isboseth rex logia
Israel significat spm̄ seu animā: q̄ p̄ certo ille semp̄
habet in custodia sui virū ꝫ mulierē. i. rationē feruidā
vel inertem. Ista igitur est veritas/ q̄ q̄ñ Isboseth/. i.
animꝰ noster cōstituit sibi custodē ostioꝝ id est sensuū:
nō virū/ sed mulierē. i. nō rōnem virilē ꝫ discretā/ sꝫ ma
gis tepidā atqꝫ mollē. Reuera sepe fit/ q̄ dūꝫ ista ancil
la ostiaria, i. tepida ratio: triticuꝫ debet purgare/ id est
virtutes

virtutes a virtys separare: ipsa in delectationib⁹ dormit:
⁊ curā sollicitudis ⁊ vigilātie ꝑ negligētiā derelinq̄t:
⁊ statī veniūt latrones.i.demones vel tētationes que
spicas.id est virtutes depredant: ⁊ domum mentis id
est ianuas sensuum ingrediuntur: ⁊ regem istum scilz
animam lapsam/dormiētē ⁊ remollitā/ꝑ calorē meri-
dianum ⁊ ꝑ cōcupiscentie feruorē inuenientes/statim
cōtra eum debacchantur. Et qꝛ homo cit⁹ inclinat ad
luxuriā q̄ ad alia vitia: ideo ipsū dicuntur primo in
A inguine.id est in carne per luxuriā ꝑcutere: ⁊ sic ꝑ con
sensum caput.i.mentem solent sibi subtrahere: ⁊ ꝑ di-
uersa vitia ipsum capere ⁊ grauare. Et sic isboseth qui
interpretat vir confusionis/custode femina morit: qꝛ
animus qui ad sui custodiā non virū/sed feminam.i.
non virtutē/sed mollitiē posuerat: a spiritualibus ho-
stibus iugulatur. Fortis enim ⁊ vigil sensus vigilās/
nō dormiens: nec negligens seu muliebris apponi de-
bet/vt fores cordis custodiat: quem scꝫ nec negligen-
tie somnus opprimat nec ignorantie error fallat ſm
mar.13.d. Gregoriū. Uñ ianitori ꝓcipit vt vigilet. ¶ Uel dic ꝙ
rex est ꝑlatus malus/vir ꝯfusionis ⁊ vanus: q̄ scꝫ in do
Tropologia. mo sua ⁊ in statu suo dormiens: ⁊ in honore suscepto
plus debito se delectans: in portis domus sue.i.in cu-
ris ⁊ negocijs hospitij sui/necnon in beneficijs eccle-
sie vel in iudicijs que antiquitus fiebāt in portis: q̄lꝫ
ponit ⁊ assignat mulieres/⁊ nō viros: ꝑsonas molles:
⁊ nō homines virtuosos: qui etiā in delitijs dormiūt/
nec ad opera sibi iniuncta inuigilāt per diligētiā aut
attendunt: Sic ergo fit q̄d latrones ⁊ tyrāni/⁊ eorum
officiales ⁊ balliui: istorū domos.i.ecclesiarū posses-
siones intrant: ⁊ spicas.i.diuitias eorū rapiūt et deua
stāt: capitꝗ.i.capitale isti⁹ regis auferūt ⁊ detractāt
Et quia sic dormiētes ⁊ negligētes eos inueniūt: ideo
bona ipsorū tam prelatorū q̄ subditorū rapiunt ⁊ de-
uastant. Non debet ergo superior negligēter dormire
nec in ecclesiarū ianuis/officijs ⁊ bñficijs mulieres ⁊
somnolentos et desides instituere ⁊ etiam locare: sed
B potius viros.i.virtuosos et vigiles ibi ordinare. De
Lu.2.b ne ergo dicit Luc. ꝙ pastores erant in regione eadem
vigilātes: ⁊ custodientes vigilias noctis sup gregem
Aliter suū. ¶ Uel dic ad litterā/ꝙ multi sunt hodie ecclesia-
stici vel prelati: qui ad custodiā camerarū suarū non
habent viros/sed mulieres quapropter latrones.i.vi
tia istos opprimunt: ⁊ etiam latrones mundi.i.secu-
Aliter. lares principes eos per rapinas cōfundūt. ¶ Uel dic
cōtra proditores: quos scꝫ dauid.i.bonus ꝑlatus nō
debet diligere: Imo dato etiā ꝙ in fauorem ei⁹ ꝑditio-
nem faciant: debet tamē eorū facin⁹ abhorrere/et eos
seueriter castigare: exemplo alexādri magni: qui duos
principes darij/qui ipm fugientem occiderant: ⁊ inde
gloriam ab alexandro sperabant: super sepulchrū ip-
sius darij fecit suspendi: sicut scribitur in libro philo-
Aliter sophorum moralium ca.de alexandro. ¶ Uel si vis al-
lega contra eos qui tenent secum malos homines/ho
micidas ⁊ latrones: qꝛ isti quandoꝗ in suū ꝓpriū ma
gistrum insurgunt: ⁊ eum depredant/vel perimunt et
occidunt. Exemplū de antheo/quē canes sui comede-
runt. Exemplū etiaꝫ istis nostris temporibus de duce
athenarū: quē sui ꝓprij stipēdiarij ꝓditionalit occide-
rūt. Iste enī nisi secū latrones tenuisset: nūq̄ ꝑ eos occi-
Ec.9.d. sus fuisset. Uñ ḡ docet Ecci. iusti viri sint tibi cōuiue.

¶ Capitulum quintū Textus: Et venerūt
vniuerse tribus israel ad dauid Moralitatū
C Capitulum. IIII.

Dauid cum iret debellare populum iebuzeū
qui habitabat in hierusalem/dictum est sibi Historia.
sic: Non ingredieris huc: nisi abstuleris ce-
cos ⁊ claudos. Promisit ergo dauid ducatū
seu principatum illi qui ꝓrius iebuseum ꝑcuteret: et
qui fistulas domatuꝫ tangeret: ⁊ qui cecos ⁊ claudos
qui oderant animam dauid abstulisset. Quę omnia
ioab fecisse legit: ⁊ ideo extunc exercitus princeps fa-
ctus fuit: sicut hic et alibi reperitur. Cepit igit dauid
arcem sion: ⁊ eam edificauit/⁊ in ea habitauit. ¶ Dic 1.Para.11.b.
si vis mystice: ꝙ dauid est prelatus superior: cuius scꝫ Moralitas
cura debet esse hierusalem.i.ecclesiam vendicare: ⁊ eā
de manu iebuseorum ⁊ tyrannorū vel vitiosorum pe-
nitus liberare: ⁊ exinde claudos.i.vacillantes in fide
⁊ moribus/⁊ cecos ⁊ ignorantes ⁊ obstinatos penit⁹
abdicare. et ab ecclesie ꝓmotionibus effugare. Unde
hic dicitur: Cecus ⁊ claudus non ingredientur in tem 2.re.5.b.
plum dñi. Quid ergo debet facere iste dauid/scꝫ prela
tus superior? Pro certo ipse debet edictum ꝓponere:
ꝙ ille subditorū suorum in exercitu ecclesie erit dux et
prelatus ⁊ beneficiat⁹ ⁊ premiatus: qui ad huiusmodi
opera erit prim⁹: ipsumꝗ debet ducē.i.prelatū/officia
lem vel beneficiatum in ecclesia facere: qui iebuseos
i.tyrannos ⁊ peccatores seuerit per predicationem ꝑ-
cutere: fistulas ⁊ aqueductus malarum scientiarū re-
prehendere ⁊ tangere: cecos ⁊ claudos.i.malas perso-
nas obstinatas ⁊ maliciosas: que scꝫ animam dauid.
i.bonum prelatum vt communiter odiunt: eradicare
penitus ⁊ auferre: ⁊ sic iste talis poterit Ioab/qui in- D
terpretat pater/cōparari: quia scꝫ pater ⁊ superior me-
rebitur ab alijs appellari: ⁊ tanq̄ pastor ⁊ pater maior
ꝓ alijs ordinari. Esa. Pater futuri seculi/princeps pa- Esa.9.b
cis. Patrem vocabis me: ⁊ post me ingredi non cessa- Hie.3.f.
bis. ¶ Si vis dic moraliter: ꝙ dauid est deus qui hie- Tropologia.
rusalem.i.animam a iebuzeis.i.a malis cogitationi
bus mundat: et fistulis male doctrine eam euacuat:
claudos.i.claudicationē malicie vel inconstantie: ce-
cos.i.cecitatem ignorantie inde fugat: ⁊ ipsam virtu-
tibus edificat: ⁊ in arce sion.i.in spelunca mentis spi-
ritualiter habitat: et ibi per gratiā perseuerat Psal. ps.124.a.
Non cōmouebitur in eternum/qui habitat in hieru-
salē. ¶ Uel dic de christo: qui vt habitaret in arce sion Aliter.
i.in vtero virginis gloriose: voluit inde iebuzeum et
cecos ⁊ claudos auferre ⁊c. vt supra. ¶ Uel dic allego- Allegoria.
rice: ꝙ hierusalem est ecclesia: a qua christus iebuze-
um.i.gentilitatem percussit ⁊ destruxit: cecos ⁊ clau-
dos.i.phariseos ⁊ scribas abstulit fistulas omnis fal-
se scientie ⁊ male doctrine fregit: ⁊ eaꝫ virtutibus ⁊ bo
nis personis edificauit: ⁊ ibi per fidem ⁊ gratiam ha-
bitauit: ⁊ ioab.i.patres spirituales/prelatos ⁊ predica
tores esse maiores in ecclesie exercitu ordinauit. Unde
in Apoca. Ecce tabernaculum dei cum hominibus: et apoca.21.a.
habitabit cum illis: ⁊ ipsi populus eius erunt. ¶ Uel
arx sion est religio: q̄ magis est alta ⁊ speculatrix eter- Aliter.
norum: que interpretatur specula. Istam igitur chri-
stus in hierusalem.i.in ecclesiam edificauit: ⁊ eam ha- E
bitationi proprie deputauit. Dicens illud psal. Hec re ps.131.c
quies mea in seculum seculi: hic habitabo qm̄ elegi Eo.ca.a
eam. ¶ Hic habes quomodo dauid fuit inunct⁹ su-
per totum israel: ⁊ dico ꝙ legitur dauid ter inunctus
fuisse: Primo in bethleem/in signum regis futuri: si- 1.re.16.c
cut hic patet. Secundo in hebron supra iudam. Ter- 2.re.2.a.
tio super totum israel etiaꝫ in hebron: sicut hic patet 2.re.5.a.
¶ Sic dico vere/ꝙ electi tripliciter a deo oleo consola Moralitas.
tionis vnguntur. Primo per gratiā: secundo ꝑ anime

gloriam: tertio in resurrectione per corporis stolam: Psalmista Unxit te deus deus tu oleo leticie pre consortibus tuis. ps.44.d.

❡ Capitulum sextum Textus: Congregauit aūt rursuz dauid omnes electos ex israel Moralitatum Capitulum V

Historia. Dauid ducente arcam domini in hierusalē: et eam cum vniuerso populo et instrumentis musicis inducente: contigit ꝙ boues calcitrarent/⁊ arcam plus debito declinarēt. Quod videns oza sacerdos/manū ad tenendum apposuit: ⁊ statim indignatꝰ dn̄s ipsum in temeritate sua percussit: qui cōtinuo mortuus perijt et defecit. Causas autē istius percussionis assignat scolastica historia/dicēs ꝙ aliq̄ dicunt ꝙ illud accidit sibi: quia tetigerat arcā cum non esset sacerdos. Alij dicunt quia posuerat arcam super plaustrum: cum ipsam humeris portare deberet. Alij dicunt ꝙ nocte illa dormierat cū vxore sua: ⁊ ideo a tactu arce debuerat abstinere. Uidens igit̄ dauid ozam percussum/introducere arcam in domū suam timuit: quapropter ipsaz in domū obededom declinauit: quapropter qz illi dn̄s benedixit: ipsā postea dauid in ꝓpriam domū introduxit. ❡ Allegorice arca ista christuz ⁊ eius fidem significat. Dauid vero populum iudaicū designat: quia vero dato ꝙ dauid .i. populus iudaicꝰ arcam istaz .i. dei filiuz in principio deduceret: ⁊ cum iubilis ⁊ canticis in ipso crederet et speraret: ⁊ de aduētu ipsius congauderet. Uerūtamen sic factū est ꝙ dauid .i. populus iudaicus/quādo istā arcam .i. dei filiuz super plaustrū nouū .i. in pura humanitate portatuz vidit positum: ⁊ deū factuz hominem predicari audiuit: statim huiusmodi arcā i. christi incarnati fidem recipere formidauit: quapropter ad alienam domū .i. ad gentilem populum ista arca/ scz christus cuz fide sua transijt: propter qd̄ ipse dn̄s continue benedicit ipsum. finaliter tamē dauid .i. iudaicꝰ populus/istam arcā .i. christum ⁊ eius fidē recipiet: et eū in domū suam introducet: cum scz iuxta verbum apostoli/intrauerit plenitudo gentiū: tunc omnis israel saluus erit. Ro.11.d ❡ Uel si vis allega hic cōtra mundanos amicos: qui scz amici sunt q̄diu vident ꝓspera: dimittunt vero hominem quādo instant pericula ⁊ aduersa. Tropologia. Istud potissime est ꝯtra ecclesiasticos: q̄ scz more dauid videntes ꝙ arca in ecclesia homines occidebat scz in principio quādo scilicet quasi omnes episcopi ⁊ clerici martyrizabātur: ipsam dimittebāt/⁊ de eius statu et beneficio nō curabant: ⁊ eam obededō/ id est viris martyribus relinquebant. G Nunc autem qz vident ꝙ ista arca scz ecclesia: non occidit homines/ sed potius eos in temporalibus benedicit. Ideo quilibet eam exemplo dauid habere cōtendit: ipsamqꝫ et eius dignitates iocunde recipit et admittit. Breuiter ergo: multi sunt qui onera ⁊ pericula solent alijs dimittere: lucra vero ⁊ commoda quando accidunt/ solent pro viribus vendicare. Aliter ❡ Uel ista allegantur de corpore christi quod significatur in arca: quia scz quādo ab indignis recipitur/sepe fit ꝙ mortem anime et corporis sortiuntur. 1.co.11.g Unde ap̄s: Qui manducat et bibit corpus ⁊ sanguinem domini indigne: iudiciū sibi manducat ⁊ bibit. Indignus autem reputatur ille/q̄ per carnis delectationē se maculat: ⁊ ille qui sacerdotis .i. sacri ducis mores et sanctitatem repudiat: ⁊ ille qui onus penitentie impositum quod portare debuerat: non per se/sed per alium circumportat: qui scilicet alijs penitentie onus imponit: ⁊ illud mouere cuz digito nunq̄ curat. Tales igitur super temeritate ⁊ indignitate sua a deo percutiunt: ⁊ a tactu sacramenti corporis domini indigni reputantur: et quandoqꝫ miraculose occiduntur. Quod consyderās dauid .i. iustus: debet timere: ⁊ quandoqꝫ ex reuerentia a receptione arce .i. a perceptione sacramenti cessare: ⁊ penas indigne recipientium vltra formidare. Celebrare enim quotidie nec laudo nec vitupero/dicit Augustinus. Unde de tali timore potest dici illud Psal. iustus cum viderit vindictam/manus suas lauabit in sanguine peccatoris. ps.57.b. ❡ Uel dic ꝙ arca significat prelatum: vt visum est Exo.xxv. Aliter. Boues qui trahunt arcam/carnales parentes significant/seu quemcunqꝫ carnalem affectum. Plaustrum vero nouū designat ipsius prelati dignitatem ⁊ statum/⁊ maxime noviter sibi datum: Oza q̄ sacerdos nō erat/⁊ cum vxore dormierat: significat carnalem subditum ⁊ insufficientem ⁊ imperfectum: a sacerdotio .i. a sacerdotum moribus alienum ⁊ a sacerdotali dignitate semotum. Si igitur contingat arcaz super plaustrum nouū positam .i. prelatum super nouam dignitatem ꝯstitutū in moribus vacillare/per recalcitrationem boum interiorum .i. motuum carnalium: ⁊ boum exteriorū .i. amicorū carnalium ⁊ secularium a rectitudine iustitie declinare: non interest oze primo .i. cuilibet subdito: ⁊ maxime qui nō est sacerdos .i. homo scientificus vel perfectus: sed potius qui cum vxore iacuit .i. quando est carnalis/luxuriosus vel infectus: in istam arcā .i. in prelatum manum mittere .i. ipsum corrigere vel arguere / vel obloquendo de eius vacillatiōe se intromittere: quinimo magis debet sub dissimulationis diuerticulo pertransire. Alis si irreuerenter illam arcam tangeret: mortem eternā pro temeritate presumptionis sue facile poterit reportare: Ad quod facit illud de historia tripertita: quod scilicet cōstantinus imperator de criminibus episcoporuz noluit iudicare: sed potius libellos contra eos oblatos voluit cōcremare: Cuilibet igitur oblocutori pōt dici illud supra: Quare nō timuisti manum mittere in christum domini? 2.Re.1.c Simile etiam habes supra. Et sicut ibi dicitur: ꝙ dauid fecit illum occidi/q̄ manū in regē saulē iactauerat se misisse: 2.re.26.b. ad denotādū ꝙ illi subditi digni sunt pena/q̄ per rebelliones ⁊ diffamatiōes cōtra prelatos proprios/mouēt bella. 2.Re.1.c a Ista tamē sunt cōtra multos subditos: qui q̄uis sint pessimi/non cessant tamē prelatos suos tāgere/⁊ obloquēdo seu molestādo vexare: cum dicat̄ in Exo. Dijs non detrahes, ⁊ principi populi tui non maledices. exo.22.d

❡ Ex eodez capitulo sexto c. Textus: Nunciatumqꝫ est regi dauid ꝙ benedixisset dn̄s obededom. Moralitatum. Cap. VI

Historia Cum dauid duceret arcaz dn̄i in domū suam mira exultatione gaudebat: ⁊ accinctꝰ ephot lineo/orgāna manu tangebat: et cum choris ⁊ buccinis coraz dn̄o saltabat: ⁊ ad quoslibet sex passus bouē ⁊ ouē deo immolabat: ⁊ sic honorem regium humilitate pietatis in laudez dn̄i captiuabat. Quem vxor sua Michol filia regis Saul vilipendens/cepit redarguere: ⁊ istis verbis leticiaz eius increpare. Quaz (inq̄t) gloriosꝰ fuit rex israel discooperiēs se ante ancillas seruorū suorū: ⁊ nudatus est quasi nudetur vnus de scurris. Cui Dauid legitur respōdisse dicens: Ludam ⁊ vilior fiam: ⁊ humilis ero in oculis meis ⁊ in conspectu domini qui elegit me. Tropologia. ❡ Ista possunt al-

possunt allegari exemplariter/quomodo nulla potest
esse tanta potētia/tanta/maiestas/tanta/sublimitas/
tantaq͂ felicitas vel ꝓsperitas: quin quando de reb9
diuinis agitur/τ quādo ad cultū dei τ eius honorē ve
nitur: statim debet humiliari/vestib9 ꝓsperitatis mū
B dialis exui/τ per cōpassiones τ contritionem mūdari:
ephot lineo.i.mūdicia cordis indui/τ leticia mentis
repleri: saltus bonorū affectuuʒ facere/τ sacrificia bo
norū operum adimplere: duemq͂ innocētie/τ bouem
fortitudinis τ constantie ꝑ singulos sex passus .i.ꝑso
nalium operuʒ misericordie dn̄o offerre τ immolare.
Et dato ꝙ Michol filia regis.i.quecūq͂ nobiles per
sone/actus τ humilitateʒ ipsius reꝑhendant: non de
bet tn̄ ꝓpter hoc cessare: sed gloriaʒ sibi datā deo attri
buēs: debet deuotionē τ humilitateʒ mundi.s. festiui
Eccl.3.c tatibus anteferre: τ sic in eo verificabit illud Ecclast.
Quanto maior es/humilia te in omnib9. Constat enī
ꝙ superbi humiles vilipēdunt. Michol dauid in cor
iob.12.a de suo despicit: qn̄ fastum superbie ꝑmittit. Job: De
Aliter. ridetur iusti simplicitas. ¶ Uel dic ꝙ mulieres quan
doq͂ viros suos qui sunt deuoti τ humiles/despiciūt:
τ eos qn̄ sunt superbi τ fastidiosi/amplius diligunt.
Uide hic si vis pulchraʒ glossam Gregorij de humi
litate dauid.

¶ Capitulum decimum Textus: Factum est autem post hec vt moreretur rex filiorum amon. Moralitatū. Capitulum. VII

Historia. Dauid cum misisset seruos suos ad ꝯsolāduʒ
amon regem super mortē patris sui q̄ de no
uo decesserat: Ille credēs ꝙ ad explorādum
venisset: nuncios illos valde vituperauit.
Barbas enim medias rasit: et vestes medias vsq͂ ad
nates ꝑscidit: τ sic eos ad Dauid dn̄m eorū remisit.
Quod dauid cognoscens/misit eis obuiaʒ: τ quousq͂
C barbe eoꝝ recreuissent manerent in hierico ipsis mā
dauit: quos tn̄ seueriter postea vindicauit: qꝛ scʒ amō
reges occidit: ciuitatē eius rabath destruxit: τ sibi suū
Moralitas. ꝓpl̄m subiugauit. ¶ Illud potest allegari exemplari
ter/ꝙ vitiuʒ ingratitudinis durissime vindicat. Iste
enī cōsolatorē derisit/τ seruos ipsius cōfudit: quapro
Aliter pter ipse τ ꝓpl̄s suus finaliter ꝑijt. ¶ Uel dic q̄ꝺ ma
la suspitio multotiēs est causa multorū malorum: qꝛ
scilicet iste ꝓpter malā suspitionē/exploratores istos
seruos dauid legit͛ ochondiasse: τ ex hoc dānum/non
Aliter ꝑmiū reportasse. ¶ Uel dic ꝙ mali ꝯsiliarij sunt q̄ꝺq͂
causa multorū malorū: principes enim istius legunt͛
sibi consilium illud dedisse: ꝓpter quod ipse τ princi
pes sui leguntur penas lugubres ꝑsoluisse. ¶ Uel dic
Tropologia moraliter ꝙ dauid est christus serui sui sunt ecclasti
ci/vel etiam quilibet christiani: amon autē qui inter
pretatur dolor/diabolū significat: τ ꝓpl̄s amonitarū
qui interpretatur ꝓpl̄s meroris τ malorū spirituum/
petōres significat. Ista igitur est veritas/ꝙ amon rex
filiorū amon.i.diabolus rex omniū malignoꝝ/ mero
ris eterne tristicie dānatorū spirituū: seruos dauid/id
est ecclesiasticos vel fideles summenit͛ spūaliter de
turpare: τ in ꝑsona eorū ipm̄ dauid.i. christū offende
re τ grauare. Cum enī seruorū christi formositas i duo
bus cōsistat: scʒ in barba prudentie τ virilitatis/et i ve
stibus honeste apparētie τ honestatis: diabol9 i istis
duobus ipsos detruncare satagit/τ eos ꝑ tentatiōes
D τ delectationes in virilitate τ honestate dimittit. Sic
enī fit ꝙ istos a virilitate effeminat/τ a sapiētia hebe
tat τ sic barbam dimidiā eis trūcat. Quod potissime
fit/qn̄ discretionē q̄ per barbaʒ intelligitur/eis dimi
diat: vt pote qꝛ discretionē temporaleʒ eis dimittit: τ
spiritualē eis penitus secat. Esa. Omnis barba radet͛ Esa.15.a
in tristitia. Ultra hoc etiā vestes honestatis mētis pre
scindit: τ eos per luxuriā insiciēs/nates eorū/id est ip
sas partes verecundas: hoc est dictu ꝙ ipsa oꝑa sue
luxurie denudat omnibus et ostendit: τ sic hodie dia
bolus seruos dauid.i.multos viros ecclasticos vitu
perat et ꝯfundit/et vituperabiles eos reddit/inq̄ꝝtum
barbam prudentie/τ vestes decētie eis tollit. Un̄ Esa. Esa.2.a
Ambulauit seruus me9 Esaias nudus τ discalciatus. Ibid.b
Et ibidem: τ discooptis natibus. Ista potissime dici
ꝑñt de hypocritis: qui scʒ barbas et vestes medias per
diderunt/inq̄ꝝtum virilitatē τ honestatē exterius reti
nent: illam v͛o q̄ intus in cōsciētia debet esse/penitus
amiserunt: ita ꝙ isti sic dimidiati possunt dicere illud
Esa. Ego dixi in dimidio dierū meorū τc. Quia igit͛ ꝑ Esa.38.b.
certo tales sic denudati/non sunt digni coram Dauid
id est coram christo: nec in ecclesia militante nec triū
phāte apparere: ideo in hierico que interpretat͛ odor
eius/id est in penitentia (q̄ nihil suaui9 redolet deo)
debent manere: vt sic barbam amissam/id est virilita
tem τ virtutem possint aquirere: τ sic se digne deo pre
sentare: τ coram deo in paradiso/vel etiam in benefi
cijs ecclesiasticis ministrare. Unde Exo. Nō appare Exo.23.b
bis in conspectu meo vacuus. Iste autē dauid/id est
christus finaliter contra istum regem amon.i.diabo
lum in iudicio dimicabit: τ ciuitatem.i.reprobotū cō E
geriem igne perpetuo cōcremabit: τ eum interficiet τ
damnabit: et sic electorum suorum casus τ iniurias
quas diabolus nunc attente ꝑsequitur/vindicabit:
¶ Uel dic ꝙ isti semiberbes significant proditores et Aliter
fallaces: qui scʒ mediam barbam non habent/inquā
tum bona intentione carent. ¶ Uel dic contra incon Aliter
stantes qui scilicet pro media parte sunt feminei τ im
becilles: inquantum sunt nunc desides/nunc viriles.
Istam figuram credo me exposuisse in sermone: Le
tare hierusalem. ¶ Uel dic ꝙ barba.i.virilitas seruo Aliter
rum dauid.i.virorum ecclesiasticorū duas partes de
bet habere: scʒ sanctā vitā/τ bonā doctrinā. Sed ꝑ cer
to diabolus vnā istaꝝ partiū multis solet auferre: in
quantuʒ scʒ bonam vitam solet ab eis tollere: sanam
v͛o doctrinā solet eis dimittere: τ sic isti valde a dia
bolo deturpari dicuntur: qꝛ pro certo nihil ecclesiasti
co turpius q̄ ꝙ male viuat/τ prudenter τ scientifice
predicet τ loquatur. Nō est enim ita turpe nihil scire
τ male viuere/sicut male viuere τ multa scire. Ideo di
citur Iaco. ꝙ scienti bonum facere τ nō facienti/pec iac.4.d
catum est illi. ¶ In isto capitulo habes ꝙ multe na Eod.c.
tiones quibus filij israel aliquando seruierant/id est
philistini/edom τ amon ipsis subiecte facte fuerunt:
τ eis versa vice seruierunt. ¶ Hoc ad formā τerū pōt Moralitas
applicari: que scʒ ita voluitur/ꝙ illi qui aliquādo do
minati fuerant subiugant͛: τ qui seruierāt dominant͛: f
sicut in mūdi nationib9 plurimis inuenit͛. Un̄ Hiere. hie.49.a.
Possidebit israel possessores suos. ¶ Uel dic morali
ter: ꝙ virtute dauid/id est gratia christi accidit: ꝙ hō Aliter
qui aliqn̄ aliquibus malis nationibus τ varijs pec
catis seruierat/ipsis subiectis superior efficitur: ita ꝙ
sibi spūaliter famulantur: inquātuʒ recordatio ipsoꝝ
ipsi9 humilitatē ꝑficit: τ sic ad bonū ipsius ordinant͛
Esa. Erunt capientes eos qui se ceperant/τ subijcient esa.14.a
exactores suos.

¶ Capitulum vndecimum: Textus: Fa

ctum est autem vertente anno eo tempore
quo solent reges ad bella procedere. Mora
litatum Capitulum. VIII

Historia Hic habes de peccatorum dauid gradibus.
Deambulabat enim in solario dom⁹. Ecce
ociositas. Vidit balneantē se bersabee. Ecce
curiositas. Cupiuit. Ecce male consentiens
voluntas. Impregnauit. Ecce luxurie voluptas. Vi-
rum eius reuocans/ipsum ad dormiendū cum ea in-
ducit. Ecce excusationis fallacitas. Tandem ipsum
proprias literas mortis sui deferentē interfici ius-
sit. Ecce proditionis ꝛ homicidij temeritas. Sic igit
patet/quō vnum peccatum ad aliud trahit: ꝛ quō de
hie,9,a. modico ad maius pertransit. Hiere. De malo ad ma-
lū egressi sunt. Vrias occisus est propter literas quas
portauit: sic christ⁹ ꝛ sancti ꝓpter doctrinā euangelicā
Aliter quam docebant. Vel dic ꝙ diabolus illum per ten
tationes libenter occidit: quem cum literis vel scien-
Aliter. tijs esse cognoscit. Vel dic ꝙ vrias significat iude-
G os/vel etiam malos scientificos: qui scz portant lite
ras mortis sue. inquantū scilicet ex literis quas noue
rūt/mors illis sempiterna ducat. Sicut patet in ma-
lis prelatis vel predicatoribus/qui semper solent cō
tra se predicare. Vel etiam de iudeis qui nolunt cre-
dere quod scriptura sua docet. Et sic mortem eternam
2,co,3,b merebunt ex suis literis reportare. Apl'us: Litera occi
dit. Vide supra libro.vij. de columba.

Capitulum duodecimum Textus: Mi-
sit ergo dominus nathan ad dauid. Qui cū
venisset ad eū. Morali. Capitu. IX

Historia Hic habes quō dauid fuit a nathan reprehē-
sus sub figura ouis subrepte. Peccatū suū
humiliter recognouit: ꝛ propriaꝝ suaꝝ vxo
rum sibi futura adulteria indicauit/dicens
Vxores tuas in oculis tuis dabo proximo tuo: ꝛ dor-
Moralitas. miet cū eis in cōspectu solis hui⁹. Illud allega exē-
plariter/ꝙ nullus quātūcūq̄ sit rex vel magnus/debet esse
ita proteruus: quin quādo peccasse se cognoscit: ꝛ sup
hoc a nathan ꝓpheta.i. ab aliquo ꝑdicatore vel pla-
to/vel alio bono viro redarguit/debeat se humiliter
habere: ꝛ peccatū suum recognoscere/ꝛ emendationē
ecci.3.c. ꝓmittens veniā postulare. Vn̄ dicit: Quanto maior
Aliter es/humilia te in omnib⁹. Vel dic ꝯtra adulteros: q̄-
bus iusto dei iudicio sepe cōtingit: ꝙ sicut alioꝝ vxo-
res maculant/sic ꝛ alij vxores eorum fedāt: iuxta illud
Sap.11,c. Sap. In quo peccat quis/in hoc punietur. Illud qd̄
ponitur hic: scz ꝙ ioab videns/ꝙ capienda erat vrbs
Eodem ca.g. aquarum/scz rabath: mandauit dauid ꝙ veniret: ꝛ ne
sibi victoria ascriberetur/ciuitatem caperet ꝛ deleret.
H Ad hoc potest allegari ꝙ ioab miles.i. quicūq̄ iu-
Moralitas. stus/nunq̄ debet sibi victoriā ꝯtra diabolū ascribere:
sed totū dauid.i. deo attribuere: ꝛ dato ꝙ per se possit
tentationē vincere: debet tñ dauid.i. christi auxiliū im
plorare: ꝛ ei/nō sibi victorie laudē dare. Ad quod etiā
apoc.4.b. applicant aliqui illud Apoc. Viginti quatuor senio-
res coronas suas accipiebāt: ꝛ in ꝯspectu throni po-
nebāt: ad denotandū ꝙ corona nr̄a.i. glia victorie nr̄e
si quā habem⁹/deo est attribuēda: ꝛ in ꝯspectu throni
maiestatis sue ꝑ humilitatē ꝓprio capiti tanq̄ nō ha
bita ex ꝓprio capite deponēda: ꝛ ei qui eam dedit red
ps.20,a. denda/ꝛ ꝑ gratiarum actionē ascribenda: quia scz ip-
se est qui dat coronam glorie triūphāti. Psal. Posui
sti in capite eius coronam de lapide precioso.

Capitulum decimumtertiū Textus: Fa
ctum est autē post hec vt absalon filij dauid
sororem. Moralitatum Capitu. X

Amō primogenit⁹ dauid thamar sororē suā
fingēs se infirmū: ꝓ faciēdis sibi sorbiciun- Historia
culis a patre petijt. Quā repertā de ꝯcubitu
requisiuit/ꝛ renuētē oppressit. Qui tādez post
ꝯcubitū/ipāz mirabiliter odiuit: ꝛ a se corruptā ꝛ violatā
eiecit. Talis amor q̄ ex corruptiōe nascit faciliter in Moralitas
odiū vertit: ꝛ nūq̄ ꝑseuerare ꝓbat: vt sepe videm⁹/ꝙ
matrimonia q̄ ex tali amore ꝓueniunt/malo fine mīto-
tiēs terminant: vn̄ dicit: Ois plātatio quā nō planta- mat.15.
uit pater me⁹ celestis/eradicabit. Vel dic ꝙ iste pri- b.
mogenit⁹ dauid est lucifer/q̄ fuit principiū viarū dei. A
Quia pro certo sororem suā.i. alam rōnalem libenter Aliter.
ꝑ petm̄ mortale corrūpit: et cōcubitum maledictiōis ꝛ iob.40.
ꝯsensus ab ea petit: ꝛ sub specie fraternitatis.i. sub co c.
lore boni ipsam opprimit et cōfundit. Qua cum vsus
ad diuersa vitia ꝓ libito fuerit/ipāz de domo sua.i. de
mūdo per mortem eijcit et excludit: ꝛ ita falso amore
quē ꝑtendit/in perpetuū odiū cōmutato/ipsam vilez
in infernum expellit. Ideo bene dicit ꝙ mai⁹ fuit odi-
um quo oderat eā amore quo ante diligebat. Ista Eo.ca.d
igit per ianitorē expulsa/talarem tunicā q̄ erat vestis Historia.
filiarū regis/legit concidisse: et positis manib⁹ super
caput cinere ꝯspersum/clamans et eiulans recessisse. Moralitas.
Sic misera ala peccatrix ꝛ corrupta/nūq̄ de cetero di-
gna dici regis christi filia virgo: talarē tunicā.i. gra-
tiam et charitatem scindit: clamans ꝛ eiulās.i. dolēs
et desperans de hoc mūdo recedit. Esa. Descēde/sede Esa.47.
in puluere virgo filia babylonis: nō est soliū filie chal
deorum. Vel dic ꝙ thamar id est anima peccatrix Aliter.
a diabolo corrupta: quando ad domū absalon/id est
ad christi gratiam per penitentiam reuertit: tunicam
talarem.i. malam perseuerantiā: q̄ talum.i. finem atti-
git/debet ꝑ cōtritionē rumpere: cinerē.i. mortis me-
moriā capiti mētis imponere: et ꝑ cōfessionē clamare
ꝛ rugire. Vel vide istā figurā ꝯtra ābitiosos aliter ex-
positam in repertorio morali/titulo de accumbere/in B
littera.f. Dauid audito facinore filij sui amon sup Eo.ca.e
violatione sororis/non corripuit eum: super hoc no-
lens eum ꝯtristare: cum supra modum eum diligeret:
eo q̄ primogenitus suus erat. Quod quia punire no-
luit/ipsuz amō absalon frater thamar satis cito post
interfecit. Sic vero sepe fit/ꝙ dum parentes seu pre Moralitas
lati subditorū/nepotuloꝝ et filiorum scelera nō corri-
gunt: perditiōis ipoꝝ causa sunt: q: deo ordināte q̄b⁹
impie ꝑcit/in aliqd̄ magnū infortuniū cadūt: ꝛ sic taz
ipsi q̄ parētes tristiciā maiorē incurrūt. Ideo bene di
citur: Qui parcit virge/odit filium. pro.13.d

Capitulū decimūquartū Textus: Intel
ligens autem Ioab fili⁹ saruie ꝙ cor regis
versum esset. Moralit. Capl'. XI

Absalon q̄ ꝓpt mortē frīs ad terrā alienige-
naꝝ fugerat: ꝑ solertiā ioab ꝛ mulieris the- Historia.
cue reuocat⁹ a prē dauid/māsit in hierlm: fa
ciez tñ pr̄is vsq̄ ad duos ānos nō vidit. Aut
aūt hic scriptura de ei⁹ pulchritudine: scz ꝙ a plāta pe
dis vsq̄ ad verticē nō erat in eo aliq̄ macula: q̄ q̄: q̄
grauabat eū cesaries: singlis ānis capillos tōdebat: ꝛ
eos ducētis siclis pōderis publice pōderabat. Post
hoc aūt fuit absalō ad prē̄z introduct⁹: ꝛ dato sibi oscu Tropo-
lo: ad gradū pristinū restitut⁹. Sic de dco: qn̄ pec- logia

cator de

cator de terra longinqua id est de statu peccati: ioab
id est predicatore vel prelato procurante: et muliere
thecuite.i.beata virgine vel diuina gratia suffragan-
C te/per pniam redit ad patrem:nō tñ ꝓpter hoc statim
faciē pris videt:nec statim deus arridet:sed adhuc cō
tēplationi ꝛ spūali pregustationi dissuetus/a deo aliqua
liter longe manet. Post hoc tñ lapsu tpis/una hebetu
do acuit: ꝛ ad spūalia paulatim assuescēs/ ad osculuꝫ
ecc.10.b charitatis admittit/ꝛ ad speculationē ꝛ visionē pater
ne glorie subleuat: ꝛ sic verificat illud Eccs. Si hebe-
mar.8.c tatū fuerit ferrū. Et hoc nō vt pri9 multo labore acuet.
Sicut etiā de illo ceco dicit: ꝙ statim clare nō vidit:i-
mo ipse dicebat. Uideo homines sicut arbores:ꝫ tan-
dē restitutus est:ita vt videret clare oīa:qꝛ ꝑ certo vis9
mētis nō statim ex toto illuminat: immo per gradus
ꝛ paulatim ad perfectionē istā puenit: ꝛ sic post lapsū
ꝛ reditū absalonis.i.post pniam peccatoꝝ eī9 pulchri-
tudo describit: vt sic hō post peccatum posse fieri for-
mosus ꝛ pulcher diceret in moribus. Dicit igit eē ab-
salon/q̄ interpretat pr̄ pacis.i.peccator deoꝑ bapti-
mū ꝛ penitentiā pacificatus habere pulchritudinē:spi-
ritualē:ꝙ a plāta pedis vsqꝫ ad verticē capitis.i.ab effe
ctu ad rōnem/vel a principio vsqꝫ ad finē: nō debet in
ipso aliq̄ peti macula reperiri: ꝛ qꝛ cesaries cogitatio-
nū/q̄ scꝫ capiti.i.mēti adheret:ipm qñqꝫ posset graua
re: ꝛ in capite mētis calorē cōcupiscētie generare:debꝫ
singulis annis ad mun9ipam per ꝯfessionē tondere ꝛ
ipos pilos vitioꝝ ꝛ malaꝝ cogitationū per discretio-
D nē mēsurare seu pōderare: ꝛ sic spūalē pulchritudineꝫ
dan.5.g retinere vel ꝯseruare: ꝛ capitis seu mētis mūdiciā ꝓcu
rare. Uñ Dan. Appēsus es in statera: ꝛ inuent9 es mi-
ec.42.b nus habens. Et alibi. Quodcūqꝫ dederis.i. q̄cq̄d ꝯfi-
cod.c.o teberis munera appende. ¶ Uolēs absalon vocare ad
Histo- se ioab amicū suū/cū venire recusaret: precepit segetes
ria eius cōburi: quo facto statim ioab ad eū venit: ꝛ qd̄
Mora- ꝓcepit absalon adimpleuit. ¶ Absalon q̄ interpretat
litas pater pacis/est de9: q̄ scilicꝫ amicū suū.i. hoiem ad se
melius aduocat ꝛ inuitat quando segetes eius cōcre-
ps̄.15.b mat.i.qñ tpalia sibi subtrahit/ ꝛ tribulationib9 ipsuꝫ
Aliter. grauat. Ps̄. Multiplicate sunt infirmitates eoꝝ:po
stea accelerauerunt. ¶ Uel dic ꝙ absalon vsus est vna
cautela/qua plerūqꝫ aliqui vtunt: qꝛ scꝫ quandoqꝫ al-
teri ex certo ꝓposito nō malo animo iniuriant: vt sal-
tē sub titulo facte iniurie eius colloquio seu noticia ꝑ
fruerent: sicut Job de seipso ꝛ de deo dicit. Os meum
implebo increpationibus: vt sciā verba que responde
iob.23.a at mihi. Joab vero ad absalon non venisset: nec eius
negocium fecisset/nisi prius ipsum absalon offendis-
Aliter set. ¶ Uel dic quod ioab princeps/id est deus: qñqꝫ
ad absalon/id est ad peccatorē postꝙ multū offendit
eum: ꝛ segetem fidelium igne tribulationis affligit:
vel segetē virtutē in seipso igne concupiscentie cōsum
psit: libentius quandoqꝫ venit: ꝛ cum misericorditer
conuertendo negocium salutis ꝛ expeditiōis sue pro-
curat efficacius. Et facit exemplum de paulo ꝛ ma-
Ro.5.d gdalena: Jdeo bene dicitur. Ubi superabundauit de-
lictum/superabundat ꝛ gratia.

E ¶ Caplm decimūquintū Textus. Igit post
hec fecit sibi absalon currus ꝛ equites. Mo
Hysto- ralitatum Capitulum.XII.
ria.

Absalon filius dauid fecit sibi currus ꝛ equi
tes ꝛ quinquaginta viros qui precederent eū
ꝛ qꝛ ambiebat ad regnū: idō in porta palatij
stabat: ꝛ cūctis de lōge ad iudicia venientib9
applaudebat: ꝛ pri suo detrahēs se iuste iudicaturꝫ ia
ctabat: ꝛ extensa manu sua/illos q̄ ipm ad salutandū
venerant/apprehendebat: ꝛ osculū eis dabat/ꝛ dice-
bat: Uident sermones tui recti: sed nō est qui te audi-
at ꝯstitutus a rege. Quis me ꝯstituat iudicē super ter
rā/vt recte iudicē. Sic igit ipse absalon cor populi ad
se traxit: ꝛ inuenta oportunitate regnū inuasit: ꝛ ꝓpri
um genitorē a regno depulit: cōcubinas eius fedauit:
ꝛ ipsuꝫ occidere attentauit. ¶ Reuera sic faciūt ambi-
tiosi in collegijs ꝛ in claustris. Currus eñ ꝛ equites.i. Mora-
mūdi pompā sibi aggregant: iustos iudices se esse si- litas
mulant: oīm socioꝝ suoꝝ sibi amicitias applaudēdo
ꝛ adulando/osculando ꝛ familiaritatē ostendendo ꝓ
curant: ꝛ sic ꝯtra patrē.i. contra prelatū vel superioreꝫ
cōiurationē seu conspirationē facientes/ipsum libellis9
ꝛ accusationib9 impugnāt: ita ꝙ quādoqꝫ de ꝓpria se
de ꝛ dignitate ipꝫ eyciunt atqꝫ fugant. Cōcubinas ei9
.i.amicos ꝛ familiares eius vituperāt atqꝫ grauant: ꝛ
quod deterius est/quandoqꝫ mortē illius machinant
ꝛ tractant: ꝛ sic finaliter loco ipsius imperant atqꝫ re-
gnant. Uñ dicit. Irruēs zambri percussit ꝛ occidit he
la regē israel: ꝛ regnauit pro eo. Ideo bene dicit. Fili9 F
cōtumeliā facit patri. Sequitur. Et inimici hominis 3.re.16 c
domestici eius. mic.7.b

¶ Caplm decimūsextū Text9. Cūqꝫ dauid trā
sisset paululū mōtis verticē: apparuit siba.
Moralitatū Caplm.XIII.

Hic habes ꝙ siba videns dauid regem fugiti
uū/ꝛ in deserto peregrinū: panes/vinū ꝛ alia Histo-
encenia attulit: ꝛ miphiboseth magistꝝ suū ria.
accusauit: ꝛ sic rex possessiōes miphiboseth
sibi dedit. Semei aūt de genere saul regi maledicebat
ꝛ de crepidine montis lapides in eū iaciebat: ꝛ multꝫ
iniurijs lacessens ipꝫ virꝝ sanguinis appellabat. ¶ Istō
potest allegari cōtra quosdā adulatores: qui quādo Mora-
vident punctū suū: ꝛ maxime quando vident principē litas
vel prelatū in aliqua necessitate constitutū: solent sibi
adulari/ꝛ per se ꝛ munera ꝓsentare ꝛ offerre: ꝛ sic regē
vel superiorē amicū sibi facere ꝛ placare: tādē vero so-
lent detrahendo alios accusare: ꝛ eos deponi ꝛ graua
ri pro virib9 ꝓcurare: ꝛ sic hereditatē innocētis.i. bñfi-
ciū vel officiū absentis solent quandoqꝫ cū fraudulē-
tia reportare. Uñ in Gen. Uenit german9 tu9 fraudu-
lenter ꝛ surripuit benedictionē tuā. Malū igit ꝛ peri- ge.27.e
culosum est/ꝙ rex vel supior sit nimis credulus: ꝛ ma
xime nisi pñs sit accusatus: sicut in illa ciuitate antiq̄
antiquit9 scribebat/vbi iudicia reddebant. Audi alte- G
ram partem. Si enim Dauid miphiboseth prius au-
diuisset: hereditatem suam sibi non abstulisset: nec
eius aduersario credidisset. ¶ Illud de semei potest Aliter
allegari ꝯtra maliciosos: q̄ scꝫ odiū/inuidiā ꝛ maliciā
quā habent ꝯtra aliquē ꝙdiu ipm viderint prospera-
ri/dissimulant: quē tandē cū in tribulatione viderint
positum: solent cōtra eū insurgere/ꝛ ipm iniurijs ver-
balibus ꝛ realibus impugnare: ꝛ ideo bene dicitur in
libro Ecclesiasti. In oculis suis lachrymabitur inimi ecc.12.d
cus: ꝛ si inuenerit tempus/non satiabitur sanguine.
Si incurrerint tibi mala inuenies eum illic priorem.
¶ Uel si vis/dic illud quod dauid impediuit occidi Aliter
semei maledicentem sibi/dicens. Quid si dñs precepit
sibi: vade ꝛ maledic dauid ꝛ cetera potest allegari/ꝙ
vir prudēs qñ infortunijs videt se tribulatū: nō debet

statim ad vindictā ↄtra iniuriātes prosilupere: ſʒ poti⁹
cōſyderate ꝙ talis tribulatio ex dei ꝓuidētia ꝓuenit:
Am.3.b ꝛ ꝙ ꝓpter sua demerita a dn̄o hec ꝓcedit. Vn̄ Amos.
Allego= Non est malum in ciuitate quod nō facit dn̄s. ¶ Vel
ria. pn̄t ista de semei ꝛ dauid allegorice applicari ad chri=
stū: qui exiens hierusalē/ꝛ portans crucē: cōtumelijs/
iniurijs/opprobrijs/verberib⁹ ꝛc. lacessitus ꝛ saturatus:
nudis pedib⁹ ad locū passiōis ꝛ mortis ꝓperauit ꝛc.

¶ Capl'ʒ decimūſeptimū Text⁹. Dixit ergo achitophel ad Absalon. Eligā mihi duodecim milia viroꝝ. Moralitatū Cap. XIIII.

b

Historia Achitophel summus consiliari⁹ dauid: cui⁹ consiliū in illo tpe erat/quasi si qs consuleret dn̄m: fuit primus qui dn̄m suū negauit: ꝛ q̄ absalon adhesit: ꝛ q̄ intrare ad patris concubinas sibi consuluit: et qui dauid occidere voluit ꝛ ꝓmisit. Cui⁹ ↄsiliū sup oppressione dauid/chusi arachites impediuit: quare idē achitophel dolore ꝛ inuidia stimulatus/abiēs laqueo se suspendit: vt dicit in

Allegoria ca. sequēti. ¶ Illud pōt allegorice dici de iuda: q̄ scʒ ꝑ istū achitophel figurat: q̄ interꝑtat frater meꝰ ruēs/ frater meus tractās/frater meꝰ deuorari cogitās. Ille eñ iudas cū dauid. i. cū christo familiarior cōsiliari⁹ fuit seu apl's: ꝛ tñ qi mortē ei⁹ excogitauit ꝛ tractauit: ꝛ cū turbis iudeoꝝ sup ipm irruit: ideo a societate ipsius ꝛ a gr̄a ꝛ a gloria cecidit ꝛ recessit. Iste eñ absalō pessimo dauid filio. i. ꝑp'o iudaico noscit adhesisse: ꝛ dauid. i. magistrū suū christū negasse: ꝛ de eo occidendo cōsiliū ꝑbuisse: ꝛ finaliter ad literā laqueo se suspē=
Act.1.c disse. Unde dicit. Suspensus crepuit medius. ¶ Vel
Aliter ista possunt allegari: qd illi qui in domo/familiaritate ꝛ consilio alicuius sunt maiores: ꝛ qui sibi videntur propinquiores ꝛ fideliores/fama ꝛ reputatione apud populum potiores: sunt qn̄qȝ in suo amore inconstantiores: ꝛ si infortunia sibi accidunt ad recedenduʒ ab eo promptiores: ꝛ ad persecutionem ipsius acriores
ps.40.c fiunt. Psal. Qui edebat panes meos/magnificauit su
Aliter per me supplantationem. ¶ Vel istud dic contra superbiam vel inuidiam: que scilicet istum tanto dolore af
A fecerunt: qd qn̄ vidit consilium suum repudiari/ꝛ alterius approbari/qd ipsum ad suspensionis laqueuʒ
Aliter attraxerunt. ¶ Vel dic moraliter contra malos eccle=
Tropo siasticos vel prelatos: qui scilicet in domo dauid chri
logia. sti que est ecclesia: alijs preponuntur: ꝛ in sensu ꝛ consilio ꝛ mundana sapientia apud homines exaltantur: ꝛ sicut ad literam videmus de multis aduocatis ꝛ clericis: ꝛ de multis prelatis ꝛ scientificis: quorum dicta ꝛ consilia dei presagia esse reputantur: qui tamen in moribus sunt ipsi magistro suo christo infideles: et ad persecutionem ipsius: que fit per vitia ꝛ peccata: alijs proniores: inquantum scilicet isti vt communit
sop.3.b. alijs sunt peiores. Isti eñ dicuntur achitophel id est fratres cogitantes. Unde dicitur. Diluculo surgētes corruperunt omnes cogitationes suas: caduca ꝛ terrena tractantes per negociorum mundalium diligentiam: q2 scʒ omnia tractamēta ꝛ mundi negocia transeunt per manus eoꝝ. Vn̄ Ezec. Filij hominis hi viri
Ezec.11.a q̄ cogitant iniquitatem/ꝛ tractant consilium pessimū in vrbe hac. Item fratres irruentes ꝑ rapinam ꝛ seuitiam/sicut patet: q2 isti nemini ꝑcunt: sed per exactiones cōtra pauperes ꝛ subditos irruunt atqȝ currunt.
iob.6.b Vn̄ Iob: Super pupillū irruitis/ꝛ subuertere nitimini amicum vestrum. Item dicunt fratres cadētes: qi scʒ isti cadunt a statu gratie sp̄ualiter/ꝛ cadunt a statu secularis eminentie: quādoqȝ in infortunia tempalr cadunt a statu huius vite per mortem corporaliter et finaliter cadunt ab obtentu eterne glorie in infernum eternaliter: vbi scʒ ad patibulum inferni suspendūtur ꝛ ad extremum supplicium cōdemnantur crudeliter ꝛ ꝑeniter. Vn̄ Esa. Qui fugit a voce formidinis/cadet f
in foueā: ꝛ q̄ se explicuerit a fouea/tenebit laqueo. esa.24.c

¶ Capitulum decimumoctauum Textus: Igitur consyderato dauid populo suo: constituit super eos tribunos. Mor. Cap. XV

Absalon contra patrem insurrexerat: in prelio victus fuerat. Nam cuʒ in mulo sederet Historia et sub quercu frondosa trāsiret: caput ei⁹ sicut dictum est/cuius cesaries erat magna/ adhesit quercui: ꝛ in illo suspensus est inter celū ꝛ terram: mulus autem cui insederat/ꝑtransiuit. Quod videns ioab: tres lāceas in corde absalon infixit: quem adhuc palpitātē decem iuuenes armigeri dauid occiderunt: et tandē ipsum in foueam magnam proiecerunt: ꝛ magnam lapidū ↄgeriem desuper portauerūt.

¶ Per absalon intelligit ambitiosus vel quicūqȝ pec Trop
cator: q̄ scʒ regnū temporale et mundi ꝓsperitatē desy logia
derat: contra patrem suuʒ deum: et cōtra prelatū ꝑliat et certat: et in mulo carnalis voluptatis et hebetate mentis equitat: cesarieʒ capilloꝝ. i. cogitationū ꝛ curaꝝ sollicitudinē multā hʒ: quercui. i. mūdane dignitati ꝛ glorie secularium per desyderiū adheret: ꝛ ex toto conatu mētaliter ibi pēdet. Et bene inter celū ꝛ terrā pēdere dicit: q2 scʒ ambitiosus nec in terra. i. in inferiori statu manere est cōtent⁹: nec ad celū. i. ad altitudinem quā appetit venire potest: nec eam consequit: imo semper in vana spe ꝛ in pendulo cōmorat. Unde zacharias. Eleuauerunt amphoram inter celum et terram. C
zac.5.d.
Ioab igitur qui interpretatur inimicus: id est diabolus inueniens hominem sic pendentem: ꝛ instabiliter manentem: et ad illa que consequi nequit carnaliter anhelantem: ipsum tribus lanceis: id est tribus principalibus vicijs: scilicet luxuria: superbia et auaricia: solet confodere: et postquam mulus id est corpus suum per mortem transierit et eum dimiserit: solet eum diabolus in manus decem iuuenum: id est in manus omnium demonum tradere: qui scilicet decem dicuntur: pro eo quod super transgressores decem mandatorum machinantur: vt patet de bestia abyssi: que de= apo.13.a
cem habebat cornua. Quem scilicet palpitantem et dolentem ipsum in inferno solent occidere et punire: et sic solet Absalon id est peccator ambitiosus de rebellione et ambitione sua: quam scilicet contra deum patrem suum vel prelatum facere nititur: triste salarium reportare. Unde dicitur. Contra dominum pu= ec.46.b
gnare non est facile: ¶ Vel dic moraliter: quod Absa= Aliter
lon qui insurgit contra patrem: est caro que insurgit contra spiritum: vel peccator qui insurgit per inobedientiam contra deum: quia pro certo iste debet adherere quercui id est cruci per penitentiam et per passionis deuotionem: debet ab eo mula: id est carnalitas fugari per abstinentie macerationem: debet in altum suspendi: per spem et contemplationem: debet a Ioab id est a prelato: tribus lanceis: id est triplici reprehensione contra tria principalia vitia transfigi per correctionem et redargutionem: et sic debet decē iuuenib⁹: id est decē mādatis legis tradi ꝑ executionē: ꝛ ab ris interfici ꝛ occidi per carnalis vite interruptionē ꝛ destructionē: ꝛ in foueā mortis vel inferni de D

betproijci

bet proijci per futuroꝝ tormentoꝝ cōsyderationē. ⁊ cu
mulus lapidū. i. est congeries bonoꝝ documentoꝝ
treñ. 3. f oꝝ sup eū aggregari ꝑ ꝑdicationē. Ūñ illō Tre. Lapsa
Eo. c. g. ē in lacū vita mea: posuerūt lapidē supra me ⁊c. ¶ De
Histo- duobꝰ nūcijs qui regi victoriā ⁊ mortē absalon nūcia
ria uerūt chusi scꝫ ⁊ achimaas: dr ꝙ achimaas qui vltimꝰ
cucurrit: qꝛ per viā compendij sciuit ire: prius ad regē
Mora- peruenit. ¶ Sic vere multi sunt q̄ tardius incipiūt: et
litas tñ per compendiū religionis / paupertatis vel penitē-
tie trāseūt: ⁊ sic alios q̄ vadunt per viā mundi cōmunē
precedūt ⁊ ad regē christū primi perueniūt. Ideo bñ
mat. 26 de ipsis dicit. Erunt nouissimi primi / ⁊ primi nouissi-
b. mi. Hic aduerte / ꝙ dato ꝙ Absalon actualiter patrē
impugnaret / mortēq; eiꝰ ꝑ viribꝰ appeteret: ipse tñ Da
uid caput paterne misericordie nō est oblitus: immo
ipm pessimū filiū suū diligebat / ⁊ mortē illius prohi-
bebat. Ūñ ⁊ de ipso mortuo summe doluit: ⁊ ipsū etiā
miserabiliter fleuit dicēs. Absalon fili mi / fili mi absa
lon: quis mihi det vt moriar ꝑ te? In hoc notari pōt /
ꝙ qñ prelatus videt filiū. i. subditū suū errantē ⁊ se et
aliquoties impugnantē: nō debet ad vīdictā moue-
ri / sꝫ potiꝰ sibi cōpati: ⁊ de morte spūali ⁊ eternali ipsiꝰ
flere pariter ⁊ contristari. Dolendo eñ ⁊ cōpatiendo
eze. 18. g debꝫ ipsum punire / ⁊ puniendo deflere / ⁊ ꝑ eo dolere.
E Quod etiā facit dñs: qui scꝫ nō vult mortem peccato-
sap. 1. d. ris: sed vt magis cōuertat ⁊ viuat ⁊c. qꝛ scꝫ sibi nō pla
cet ꝙ oportet eū hoīem in eternū punire. Unde dr. De
us mortē nō fecit: nec letatur in perditione viuoꝝ. Pōt
etiā ad primum factū applicari pōt: dato ꝙ a filio in-
iuriet / sibi tamen compatit: ⁊ de eius infortunio con-
ps. 102. tristat. Psal. Quomodo miseret pater filioꝝ / miseretꝰ
c est dñs timentibus se. Recordatus est qm̄ puluis su-
2. re. 12. e mus ⁊ homo sicut fenū ⁊ flos agri. ¶ Hic nota ꝙ da-
uid fleuit pro iniquo filio mortuo: ⁊ tamen non fleuit
Mora- pro innocente filio defuncto: vt patꝫ supra. ¶ Hic no
litas. tatur quod magis est flenda mors malorum quam
bonorum: quia scilicet illi mortui vadunt ad eternā
gloriam: isti vero tendunt ad eternam miseriaꝫ. Ideo
ecc. 22. b bene dicitur. Modicum plora super mortuum / quo-
niam requieuit: nequissimi autem nequissima vita su
per mortem fatui. ¶ Quamuis absalon fuit pulcher
rimus: fuit tamen nequissimus et morte turpissima
consummatus. Hoc etiam non solum in ipo videtur /
immo etiam in omnibus qui magis gratijs pre cete-
ris prefulserunt: qui scilicet vt communiter pre ceteris
deliquerunt: vel morte magis misera decesserunt: sicut
apparuit de primo angelo qui cecidit: de primo homi
ne qui peccauit: de salomone qui idolatrauit: de da-
uid qui adulterium ⁊ homicidium commisit: de isto
absalone qui contra patrem ambiuit: de samsone qui
cecus in ruina domus defecit: de iulio cesare: qui con
fossus in senatu perijt: de milone qui a bestijs deuora
f tus fuit: de seneca qui ab apertione vene in balneo de-
fecit: de plinio philosopho quem fauilla ardentis mō
tis cōsumpsit: de illo philosopho dicto quē turma ca-
num comedit: de esculapio patre medicorum: qui ful-
mine perijt: de alexandro magno veneno perempto:
de iulio in consilio gladijs confosso: de cyro gladio
truncato: capite eius in sanguine volutato. Et tamen
constat quod lucifer fuit subtilissimus: adam: in sciē-
tijs perfectissimus: salomon sapientissimus: dauid
propheta maximus: ⁊ in virtutibus sanctissimus: ab
salon pulcherrimus: samson fortissimus: milo robu-
stissimus: seneca moralissimus: plinius studiosissimꝰ
⁊ iulius imperator strenuissimus: alexander magnus
potentissimus ⁊c. In istis igitur notari potest: quod
non est bonum gratijs ⁊ glorijs: viribus ⁊ virtutibus
pre ceteris aliquotiens abundare: quia scilicet tales
dum exinde superbiunt: solent dies suos miserabili-
ter consummare. Melius est igitur mediocrem quaꝫ
summum in gratijs naturalibus tenere statum: infi-
mum quam supremum. Unde dicitur. Contentus igi 4. re. 14
tur esto glorie tue: ⁊ sede in domo tua. c

¶ Caplm decimūnonū Textus. Nunciatū est aūt ioab: ꝙ rex fleret ⁊ lugeret filiū suum.

Moralitatum Capitulum. XVI.

Cum dauid reduceretur a populo: miphibo- Histo-
seth filius ionathe: qui scilicet cum esset in- ria.
fans: de manibus nutricis sue ceciderat: et
ideo claudus erat: propter quod rege fugien
te non iuerat: quia seruus suus ipsum contempserat:
⁊ sibi sternere asinum noluerat: regi reuertenti obui-
am venit: et sibi illotis manibus et intonsa barba
occurrit: vestesq; suas non lauerat postꝙ fuerat rex re
iectus. Iste igit cū se excusaret: ⁊ suū suū qui se cōtem- B
pserat / accusaret: rex q̄ hereditatem eius eidem seruo
dederat: sicut prius dictum est supra: eandē hereditatē
inter eos dimidiauit: ⁊ dimidietatē hereditatis dicto
miphiboseth reliquit: aliā vero medietatem dedit ser 2. re. 16. a
uo suo / dicēs: fixum est quod locutꝰ sum: tu ⁊ siba di- Mora-
uidite possessiones. ¶ Miphiboseth q̄ interpretatur litas
os cōfusum / significat peccatorē: qui bene dicit os cō-
fusum: qꝛ os eiꝰ confiteri pctā sua nolens cōfunditur.
Ille est igit qui semꝑ in moribꝰ claudicat: ⁊ per incō-
stātiam nunꝙ in rectitudine stat / imo semꝑ ꝑ incōstā-
tiam vacillat: et per maliciam nunc ad vnā partē / nūc
ad aliam se dilatat. Unde dicit: Usquequo claudicatis 3. re. 18. d
in duas partes? Quando eñ nutrix nostra / scꝫ beata
virgo vel diuina gratia: hominē in peccato cadere ꝑ-
mittit: statim diabolus in eo claudicationē incōstan-
tie ⁊ malicie introducit. Nullus eñ in rectitudine iu-
stitie perseuerat: nisi nutrix sua. i. diuina gratia ipsum
manu teneat ⁊ cōducat. Ille etiaꝫ toto tēpore vite sue
claudus / incōstans ⁊ deliciosus in moribus efficit: q̄
tempore infantie ⁊ iuuētutis de manibꝰ nutricis sue /
scꝫ diuine gratie per peccatum cadit: vel de manibus
nutricis. i. de manutenentia prelati ꝑ apostasiā vl ob pu. 32. a
stinationē recedit. Ūñ in Prouer. Adolescēs iuxta viā D
suam / etiam cū senuerit non recedet ab ea. Iste est igi-
tur cui seruus. i. corpus ꝓpriū obedire recusat: sed po
tius per carnales motus contra ipsuꝫ murmurat et re
bellat: ⁊ asinum humilitatis sibi non sternit aut ꝑpa-
rat: sed potius hereditatem suā / scꝫ eternaꝫ gloriam si-
bi subtrahit: ⁊ apud regē christum eū odibilē reddit
Quia igitur iste miphiboseth. i. peccator cū rege chri-
sto per immutationem non luit: sed potius ipse pecca
tor indigne ⁊ in pannis vilibus regi christo ad euꝫ in
altaris sacramēto pascate reuertēti / vel in iudicio ad
mundum vt omnes iudicet redeūti occurrit: ita ꝙ pe-
des affectionis non lauit: barbam mūdane sapientie
vel pilos temporalis opulentie non rasit: vestesq; exte
rioris cōuersationis et apparētie non mūdauit. Ideo
a rege reprehenditur: ⁊ hereditas seu prosperitas sua
dimidiatur sibi inquantum scilicet vna pars / hoc est
corporalis opulentia seu corporalis vita sibi dimitti
tur. Alia vero pars / scilicet eterna vita ⁊ gloria sibi pe
nitus denegatur: quia reuera qui christo ad futurum
iudicium venienti: vel sacramento altaris appropin-
quanti: vel etiam in ramis palmarum in hierusalem

intrāti: vel insup in incarnatione ⁊ natiuitate vl'aduē
tu impurus ⁊ illaqueatus ⁊ inmūdus deo occurrerit
medietatē bonoꝝ suoꝝ/scʒ bona anime/gratiā ⁊ gl'iaʒ
sibi tollit: portionēqꝫ suā sibi truncat/dimidiat ⁊ pſci
dan.5.g dit. Uñ Dañ. Diuisum est regnū tuū: ⁊ datū est persis
4.re.8. ⁊ medis. Et ideo dicit. Tolle tecū munera /⁊ vade in
c occursum viri dei: munera inquit ibidem id est vir-
Eod.co tutes. ¶ Illud quoqꝫ quod miphiboseth cōmēsalis
regis dauid cū rege fugitiuo seu in tribulatione posi
B to nō iuit: sibi tamē ad pristinā gloriā restituto obuiā
Mora- venit. ¶ Ad hoc potest allegari ꝙ mūdani amici dato
litas ꝙ sint alicuius commensales ⁊ domestici: ⁊ dato ꝙ in
mēsa sua cōsueuerūt assistere/⁊ tāꝙ speciales amici cō
stitui: si tñ ipm ad tribulationē venire cōspiciūt/stati
cum fugiūt ⁊ dimittūt: ⁊ cū eo ire renuūt. Sed ꝑ certo
qñ ad pristinū statū seu gradū restituunt: tūc sibi occur
rere ⁊ applaudere perhibent: acsi in vera permāsissent
ecc.6.b amicitia/ipm in prosperitate repositū comitant: ⁊ de
Eo.ca.c ingratitudine ⁊ inconstantia se excusare pro viribus
moliunt. De istis igit bene dicit. Est amicus socius i
mēsa: ⁊ nō permanebit in tpe tribulationis. ¶ Itē qḋ
hic dicit/ꝙ Semei q̄ prius regi fugiēti insultauit/⁊ ma
Mora- ledixit: ipse prius de domo sua occurrit/cū ipm in pristi-
litas. nā gloriā restitui vidit. ¶ Hoc potest allegari/ꝙ qui
homini i tribulatiōe posito iniuriant: si rursuʒ ad sta-
tum promotionis venerit/ipsi occurrunt/ applaudūt
⁊ adulantur.

¶ Capitulū vicesimū Textus. Accidit quo
qꝫ vt ibi eēt vir belial noīe Siba. Moralita
Histo- tum Capitulum.XVII.
ria.

Populus israel qui prius dauid sequēdo pessi
mū/sed pulcherrimū filiū eius Absalon reces
serat: finaliter victo absalon ad dauid est re-
ductus: sʒ cū altercatio esset inter populū quis
esset ꝓpinquior ipsi dauid regi: ꝯtigit ꝙ Siba fili9 Bo
chri tuba cecinit/⁊ pplm israel ad sequendū dauid di
B uertit: ⁊ magnā ppli multitudinē ad se traxit/dicens.
Nō est nobis pars in dauid/nec hereditas in filio isai
Reuertere ad tabernacula tua isrl'. Post istum abīt mi
sit dauid milites. s. ioab ⁊ abisai: q̄ siba interfecerūt et
Allego caput ei abstulerūt: ⁊ vniuersum pplm israeliticū ad
ria dauid reduxerūt. ¶ Sic vere qñ vniuersus mūdi ppls
in principio a dauid. i. a deo recessit: ⁊ pulchrū eius fi-
iob.21.b liū/sʒ pessimū. s. luciferū per idololatriā diuturnis tē-
poribus secutus fuit: iuxta illud Job. Qui dixerunt
deo/recede a nobis: scientiā viaꝝ tuaꝝ nolumus. Tā
dē absalon. i. lucifero in arbore suspēso. i. in cruce victo
ad regē suū deū per fidē rediit: ⁊ ipm recepit ⁊ credidit
Uerum q: in principio fuit inter istos redeuntes que-
dam controuersia: q: scʒ aliqui se aliis preferebant: et
apud regem. i. apud deum se digniores dicebant vt pa
tet: q: iudei grecos contemnebant/⁊ greci iudeos. i. ex
act.6.a. iudeis conuersis inuidebant: vt dicitur in Act. apl'oꝝ
1.co.1.b quod factum est murmur grecorū aduersus hebreos:
Ita quod aliqui dicebant. Ego sum pauli: alii autē/⁊
ego apollo: ⁊ sic inter eos diuisus erat christus. Ideo
occasione huius dissensionis /siba filius bochri. i. ce-
tus hereticorum: tuba sue predicationis incepit cane
re: ⁊ a sequela veri dauid. i. a fide christi populum re-
trahere. Sibe egressio/bochri primogenitus interpre
tatur: quia qui sunt heretici/ a deo recedunt ⁊ egredi-
untur: ⁊ esse filii bochri. i. luciferi/qui dei fuit primoge
nitus/creatura noscuntur. Isti igit inter ceteros fue-
rūt arrius/nestori9/donatus/mahometus/⁊ alii sic:

qui tanꝙ filii diaboli pplm peruerterūt: nouas sectas ⁊
hereses inuenerūt: ⁊ magnā partē mūdi ad se ⁊ ad suos C
errores traxerunt: ⁊ ad literam patet de grecis/sclauis
vngaris/ruthenis/georgianis/armeniis / nestorinis/
nubianis ⁊ aliis schismaticis christianis: q̄ scʒ Sibe.
i. hereticoꝝ buccinas audiētes: a vera fide christi/ ⁊ a
sua ecclesia recesserūt: ⁊ dauid regem suum christum⁊
ecclesiam dimiserunt. Unde isti heretici bene equipa- ap.12.a.
rant illi draconi: de quo in Apoc. dicitur: ꝙ cauda ei9
traxit secum tertiam partem stellaꝝ ⁊ misit eos in ter- hier.2.f
ram. Et vt dicit Hieremias. Dixit populus meus. Re
cessimus: non veniemus vltra ad te: Dauid igitur no
ster christus: milites suos idest Augustinum: Grego-
rium: Ambrosium: et alios doctores et predicatores
post illos misit: ita quod istis mediantibus capita
erroris eorum in magna parte abstulit: ⁊ ad veram fi-
dem multos conuertit: quia scilicet per istos et ipso-
rum doctrinā plurimi schismatici quotidie ꝯuertunt ios.4.d
Unde dicitur. Reuerse sunt aque in alueum suum.

¶ Ex capl'o vicesimo Textus. c. Dixit itaqꝫ
ioab ad amasam. Salue mi frater. Morali-
tatum Capitulum.XVIII.

Illud autem quod hic ponitur: qui interro- Histo-
gant interrogent in abele: in quo datur intelli- ria
gi quod illa ciuitas erat antiquitus locus con
silii: quia scilicet abela lugens seu miserabilis
interpretatur. ¶ Igitur locus consilii dicitur: quia ꝑ
certo consilium ⁊ sapientia apud lugentes ⁊ tristes. i. Mora-
apud homines consyderationi ⁊ sollicitudini dedi- litas
tos: a mundi deliciis abstractos: melius ꝙ apud cete
ros inuenitur Unde dicitur. Cor sapientium vbi est eccl.7.a
tristicia. ¶ De amasa autem proditiose a ioab interfe Eod.c.c
cto: pro eo quod dauid promiserat sibi ducatum po- D
puli: quem ioab amittere metuebat: ad hoc potest ad
duci quō ambitio hominis aliquotiens est sibi causa
mortis. Iste nequaꝙ occisus fuisset: nec Joab eum
vnꝙ occidisset: nisi officium suuʒ scʒ populi principa-
tum propter eum amittere timuisset. Non ambiat igi
tur homo aliis imperare: ⁊ maxime aliorū officia vsur
pare: ⁊ precipue si propter suam promotionem necesse
est aliuʒ in statu proprio declinare: quia ille qui videt
statū suū propter eū deficere: solet qñqꝫ contra eum in-
sanire: dicens. Qui nostra tollit: inimicus est. Apls. 2.co.5.a
Nolumus expoliari: sed superuestiri.

¶ Capl'm vicesimūprimū Textus. Facta est
qꝫ fames in dieb9 dauid trib9 annis iugiter.
Moralitatum Capitulum.XIX.

Cum fames triennio in terra israel perseueras- Histo-
set: dauid consuluit dominum: que poterat ria
esse causa famis. Qui respondit. Propter sa-
ul ⁊ domum eius: qui iniuste gabaonitas oc
ciderat: ⁊ sub fictione zeli fidei: pro eo scilicet quod ga
baonite nō erāt de pplo israelitico: iusiurādū Josue ⁊ ios.9.c
patrū irritū fecerat: de quib9 dicitur habet supra fames
hmōi facta erat: ⁊ ideo dauid cū gabaonitas q̄ remā-
serant: quid pro satisfactione peterent: interrogasset:
⁊ ipsi septē viros crucifigēdos de stirpe saul postulassēt
septē viros ipsi Saulis nepotes vel filios ipsis tradidit: E
quos gabaonitaꝝ ppl's ilico crucifixerūt: ⁊ sic fames
in terra cessauit: ⁊ fertilitas superuenit. Respha vero
mater aliquorum ipsorum: iuxta cruces cilicium su-
pra petram sibi strauit: et aues et bestias de cadaueri
bus abigens: diebus pluribus sociauit: quos tandē
dauid

dauid de crucib⁹ poni iubēs/honorifice sepeliuit. At-
tēde tñ ꝙ dicit historia/ꝙ isti filij saul fuerāt in culpa
Moralitas. de gabaonitis occidēdis. ¶ Allega ista ꝙ qñq; pctō
vni⁹ puniunt multi. Solū enim saul peccauerat/⁊ do-
mus ei⁹ peccauerat: ⁊ tñ fames totū ppl'm affligebat.
Aliter ¶ Uel allega illud/ꝙ qñ aliqua pars est iniuriata/tūc
iudex pōt remittere penā/qñ ipi parti iniuriate videt
factā cōpetentē satisfactionē: nullo tñ mō debet rela-
xare suppliciū: quousq; parti lese fuerit satisfactū: sic
hic videm⁹: ꝙ de⁹ famē nō legit relaxasse/quousq; ga-
Aliter baonitis ꝯstitit satisfactū fuisse. ¶ Uel allega illud/
ꝙ pietas ꝓuocat pietatē. Pietas eñ matris ꝓuocat
pietatē regis ad ipa cadauera deponēda ⁊ sepeliēda.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ Saul significat adā: ꝓpter cuius culpā
fames.i.carentia diuine gratie erat in mūdo. Ad pla-
candū igit deū/⁊ ad fertilitatē gratie ⁊ virtutū impe-
trandā/necesse fuit ꝙ septē viri de stirpe sua.i.christus
⁊ vniuersitas martyꝝ crucifigerent: ⁊ per martyriū ⁊
in satisfactionē huius delicti vel malefacti occiderent
⁊ sic dei patris iustitia placaret/⁊ virtutū ⁊ bonoꝝ co-
pia redderet. Mater igit istoꝝ crucifixorum ⁊ martyꝝ
.s.sctā mater ecclia: ipos debȝ per cōpassionē deflere.
Rex vero deus pater ipos solet in celi cimiterio sepe-
Eo.c.d. lire. ¶ Dauid notat hic adeodatus/fili⁹ salt⁹/polimi
Hystoria. tari⁹/bethleemites. Et infra. Egregi⁹ psaltes isrl/tener-
rim⁹ ligni vermiculus. Et dr̄ primo adeodat⁹: qr a deo
f
2.re.23.a fuit electus: filius saltus/qr de saltu vbi custodiebat
oues assumpt⁹ fuit: polimitarius/qr in aspectu fuit pl-
cher atq; politus: bethleemites/qr in ciuitate bethleē
fuit nat⁹: egregius psaltes/qr ad psallendū in organo
cithara ⁊ psalterio fuit edoctus: tenerrimus ligni ver
miculus/qr super oēs fuit tener/mitis ⁊ misericors et
māsuetus: ⁊ tñ admodū illius vermis ꝗ teredo dicit/
dinoscit fuisse dur⁹: vñ lȝ in se tenerrimus/tñ ad perfo
randū ligna durus.i.ad impugnandū cōtra ꝓteruos
Tropologia hostes fuit fortis ⁊ durus. ¶ Oia ista noia possunt cō
petere prelato: qr reuera iste debet eē a deo datus: non a
carnali affectiōe/nec ꝓce/nec munerum oblatiōe: sȝ ꝑ
esa.9.b. specialē vocationē ⁊ canonicā electionē. Esa. Paruu
lus datus est nobis: ⁊ erit principat⁹ eius super hūeꝝ
eius ⁊c. Debet eē filius salt⁹ per altā ⁊ eleuatā ꝯtēpla-
tionē: ⁊ per oīm subditoꝝ discretā gubernationē: sal-
tus eñ sunt loca alta ⁊ ꝓrupta in desertis ⁊ syluis/in
esa.20.f quib⁹ animalia solent pasci. Uñ Esa. Chermel in saltū
ge.37.b reputabit. Debet esse polimitarius.i.seipsum poliēs
per honestā cōuersationē. Uñ. Fecerat sibi iacob tuni
cā polimitā. Debȝ esse bethleemites: qd̄ interpretatur
domus panū ⁊ refectionū: qr ipse dȝ alios reficere per
luce.2.c doctrine ⁊ elemosynaꝝ subuentionē: vt possint sic alij
G dicere de ipso illud Luce. Transeamus vsq; ad bethle
em ⁊ videamus hoc verbum ⁊c. Debet esse egregius
psaltes per melodiosā dei laudē ⁊ predicationē. Ps.
ps.100. a. Psallā ⁊ intelligā in via immaculata. Debet esse te-
nerrimus ligni vermiculus: qr scȝ quantū ad se/ipse
debȝ habere piam ⁊ benignā affectionē: quantū vero
ad proteruos/debet esse durus per seuerā iustitiā ⁊ cor-
rectionē. Uermiculo eñ nihil mollius dum tāgitur/
⁊ nihil durius dū tāgit: qr ēt fortia ligna ꝑforat ⁊ cor-
rodit. Sic prelatus quando tangitur.i.qñ reqritur/
debet inueniri pius/benignus ⁊ mollis: qñ vero neces-
se est ꝙ aliquē per correctionē tangat/debet inueniri
1.pa.29. a. durus/rigidus atq; fortis. Uñ dicitur. Elegit eū do-
minus adhuc puerum ⁊ tenellum. Et sic iste ꝓprie di
citur dauid/qui interpretatur manu fortis/⁊ vultu de
siderabilis: quia scilicet ipse debet se exhibere amica-

bilem ⁊ desyderabilem/benigniter ⁊ liberaliter se ha-
bendo. Ps. Memento domine dauid: ⁊ omnis man ps.131.a
suetudinis eius. Et fortem atq; stabilem ⁊ virilem tri
bulationibus ⁊ tentationibus resistēdo: ⁊ demōes.i.
hereticos tyrannos/malos subditos potenter ⁊ seue-
riter reprimendo. Hieremi. Suscitabo dauid germen hie.23.a
iustum/⁊ regnabit rex ⁊ sapiens erit. ¶ Banaias vn⁹ 1.pa.11.e
de fortibus dauid/inueniens leonem in cisternam ce-
cidisse: ⁊ ne ratione niuis cito exire posset/ad ipsum
cum baculo potenter prosilijt/⁊ cum in fouea interfe- Allegoria
cit. ¶ Sic vere christus cum baculo crucis inuasit et
interfecit leonem diabolum: ⁊ in cisterna niuia tem-
pore idest in tempore frigoris ⁊ passionis personaliter Aliter
descendit: vbi ipsum ligauit/prostrauit ⁊ vicit. ¶ Uel b
dic quod si quis vult vincere leonem diabolum/debȝ
per considerationem in cisternam inferni descendere
⁊ baculū crucis per spem ⁊ deuotionem secum habe-
re: ⁊ contra eum per bona opera insurgere: ⁊ sic in ni-
ue idest in diuini timoris frigore de ipso poterit triū-
phare. Unde ipse tunc dicere potest illud Reguȝ. Nū 1.re.17.f
quid ego canis sum: quia tu venis ad me cum bacu- ca.xxiiij
lo? ¶ Cum philistini essent cuȝ exercitu suo circa beth e
leem: desyderauit dauid de aqua cisterne/que erat ad Historia
portam bethleem. Si quis (inquit) mihi daret paruȝ
de aqua cisterne que est ad portam bethleem ⁊c: Nos
audientes tres robustissimi viri scilicet. Jonathas/
Abisai ⁊ Sobeth/per castra philistinorum irruperūt
⁊ aquam haustam de cisterna obtulerunt regi. Qui.s.
audaciam eorum admirans: aquam bibere noluit:
sed fundens eam super terram: domino libauit. Nunquid
(inquit) sanguinem istorum hominum qui profecti
sunt in animaruȝ periculū: bibā? ¶ Istud allega qūo Moralitas
serui magnoꝝ dominoꝝ qñq; se magnis exponūt pe-
riculis: vt faciāt voluntatē dñoꝝ suoꝝ. ¶ Uel allega: Aliter
qūo audaces fortuna iuuat. ¶ Uel dic moralr: ꝙ da- Aliter
to ꝙ dauid.i.quicunq; superior qñq; desyderet aquā
temporaliū diuitiaꝝ: si tñ contingat ꝙ aliq fortes sui
idest aliqui ipsius officiales ⁊ balliui in periculum
animarum suarum talem aquam diuitiarum per ra-
pinas ⁊ exactiones de cisterna: q̄ est in medio philisti
noꝝ: de bursa paupeꝝ subditoꝝ abstrahāt ⁊ auferant
regi: principi vel prelato dño suo: pro certo ipse non de
bet bibere: nec recipere talem aquam.i.talem tempo-
ralem substantiā: cum mortis ⁊ eterne dānationis pe
riculo a suis malis familiaribus raptā vel acquisitas
non debet aliqualiter degustare. Absit (inqt) a me vt a
sanguinem.i.sanguino lētam rapinam ⁊ animarum
periculum istoꝝ hoīm bibam. Debet igit talis dicere
suis malis officialibus: qui scȝ non timent periculo
eterne dānationis se exponere: vt possint magistris
suis pecuniā congregare/quando talia sibi valent of-
ferre. Ps. Nunqd mānducabo carnes taurorū: aut san ps.49.
guinē hircorū potabo? Acsi dicat nō debeo comedere c
carnes.i.diuitias pauperū subditorū: nec debeo po-
tare sanguinem.i.peccatū vestrorū fetidorū hircoruȝ.
Cui⁹ tñ ꝯtrariū faciunt multi: quia nō curāt cum quā-
to peccato vel periculo diuitie a suis malis iudicib⁹
⁊ exactoribus acquirantur: dum tamē eis offerantur/
ipsas non refutant/sed potius amplectūtur: ⁊ sic de
raptis ⁊ male acqsitis libenter comedunt ⁊ vescuntur
iuxta doctrinam Apli/vbi dicitur: Omne qd̄ in ma- 1.co.10.
cello venit/manducate: nihil interrogantes ꝓpter cō f.
scientiam. Quinimmo qñ ipsi sciūt ꝙ talia sunt male
acquisita: ipsi videntur dicere ipsis qui talia offe-
rūt/aliud quod iudei dixerunt iude dicenti: Peccaui ma.27.a

tradēs sāguinē iustū. Quid ad nos? tu videris. ¶ Uel
Aliter dic q̄ dauid .i. homo q̄ appetit aquā cisterne bethle
em .i. gratiam et gl'iam paradisi: q̄ p̄prie dicit bethleē
.i. domus panis: statim tres fortes sui .s. p̄tritio/ p̄fes
sio et satisfactio .i. fides/ spes et charitas: debent exerci
tū vitiorū irrūpere: et talē aquā fortiter procurare. Unde h
B dr̄. Hoc fecerūt tres robustissimi.

¶ Capl'm vicesimūquartū Textus: Et addi dit furor dn̄i irasci contra israel. Moralita tum Capitulum. XX.

Histo- A Ddidit furor dn̄i irasci p̄tra israel. Factū est
ria. q̄ dauid tumēs et gloriās de multitudie sub
ditorū/ p̄cepit p̄p'm numerari. Quod dum
ioab exequitur iratus/ dn̄s octoginta milia
plebis occidit: ita q̄ dauid angelum percutientē euas
ginato gladio/ vt extēderet manū in hier'l'z vidit. Cui
per hec verba flebiliter dixit. Ego sum (inq̄t) q̄ pecca
ui: ego q̄ inique gessi: isti q̄ oues sunt/ q̄d fecerūt? Uer
tatur obsecro manus tua p̄tra me. Quib' verbis dn̄s
placatus angelū cessare fecit: et de eius mādato ibidē
altare cōstruxit: in quo etiā loco abraā prius filiū suū
immolare voluerat. Salomon postea etiā ibi templū
Mora- fecit. ¶ Quod tractat Gregorius satis diffuse: et sup
litas ponit q̄ pro qualitatib' subditorū disponat vita regen
tiū: vt scil'z sepe p̄ malo gregis delinquat ētvita pasto
ris: et s'm merita plebiū/ disponant corda rectorū. Uide
ibi glossam. Sic igit' supponit Gregori' / q̄ pp'ls iste
meruerat/ q̄ dauid rector eorū peccaret vt sic ex pctō ei'
Aliter nō ip̄e/ s'z pp'ls q̄ al's meruerat penā portaret. ¶ Adhuc
potest illud allegari: q̄ nō solū mala vita superiorū sub
ditos inficit: immo etiā pctm̄ subditorū superiores le
dit. Et hoc q̄dē mirū/ q̄ de occulta dei iustitia ad hoc
se possit extendere/ q̄ peccatum subditi populi possit
apud dei instīciā taliter demereri: q̄ ex hoc prelati bo
nitas possit ad culpam laxari: vt occasione delicti pla
C ti/ possit delinquens populus castigari. Magna igit'
apud deū videt' esse inter p̄latos et subditos p̄nexio/ q̄si
Aliter. vnius in alterū redūdat iniquitas. ¶ Uel allega ista/
q̄ñ princeps vel prelatus si videt populū suum pro
pter eius peccata puniri/ debet summe dolere: et p̄ om
bus suis velle penā subire: et potius in persona sua q̄
delinq̄t/ penā appetere et sustinere: cum pena suos exa
Aliter ctores debeat tenere. ¶ Uel dic moraliter/ q̄ in lege p̄
Exo. 30 ceptū erat. Quod quotiēs pp'ls numeraret'/ q̄ quilib'z
b. solueret certū censum .s. dimidiū sicli: qui quidē cēsus
dn̄o applicaret': et in vsus tabernaculi poneret': quo fa
Nu. 1. a cto nulla plaga in populo sequeret'. ¶ Duo igit' inue
niuntur populum numerasse scilicet moyses. Sed q̄r
censum soluit/ plaga in populo nulla fuit. Item Da
uid hic: sed quia ex superbia numerauit/ et censum do
mino non soluit: ideo plaga secuta est que populū
Tropo- minorauit. ¶ Sic vere quotiens aliquis numerat et re
logia. cogitat suum interiorem populum idest suarum gra
tiarum et virtutum cumulum: statim debet censum sci
licet gratiarumactiones deo offerre: et cum moyse pro
qualibet persona idest pro qualibet virtute et gratia de
bet specialem censum idest specialem regratiationem
offerre: et sic non contingit per istum suum populum
diminui vel perire. Si vero homo in superbiam et pre
sumptionem erectus/ populum meritorum suorum
numerat et considerat: si censum gratiarumactionis
non soluat/ nec totum tribuat deo: sed sicut dauid ex
hoc gloriam sibi querat: necesse est vt contra eum pla
D ga diuine punitionis veniat in istum populum suum
scilicet virtutum suarum cumulum diminuat. Neces
se igitur est censum gratiarumactionis soluere: alias
non licet homini numerare sua merita: exemplo Iob Iob. 31.
et Pauli/ quod sua merita numerant: sed ex hoc non p'rotus.
superbiunt: sed potius actiones gratiarum propināt 2. cor. 12.
sicut de Paulo patet vbi dicit. Non sumus sufficien a. b.
tes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed suffi 2. co. 3. b
cientia nostra ex deo est. ¶ Uel dic quod tunc ange Aliter
lus idest diuina sententia gladium tribulationis re
ponit: quando dauid idest peccator se humiliat: et se
dignum puniri recognoscit: et se percutiendum iudi
cat et exponit: et maxime quando in loco templi idest
in ecclesia: vota et sacrificia idest orationes et bona ope
ra soluit.

¶ Moralitatum libri regum secundi finis.

Liber Undecimus Moralitatum libri Regum tertij.

¶ Capitulum primum Textus. Et rex Dauid senuerat: habebatq̄ etatis plurimos di es. Moralitatū Capl'm. I.

R Ex dauid senue- Histo
ria
rat: habebatq̄ etatis plurimos dies.
Cumq̄ cooperiretur vestibus/ non ca
lefiebat: quapropter serui eius quan
dam sunamitem abisac nomine ado
lescētulā/ v'ginē pulcherrimā d' cūctis E
filiabus israel quesiuerūt ad hoc vt staret coram eo/ et
foueret eum: dormiretq̄ cum eo et calefaceret: ip̄e vo
rex in sinu puelle dormiret: ipsa autem eidem p̄ omīa
ministraret sibi: et eam adduxerūt. Adducta igit' ad re
gem/ omnia p̄missa fecit: et q̄uis ipsam rex diligeret/
ipsam tn̄ carnal'r non cognouit. ¶ Rex iste significat Allego
christum: q̄ sc'z etatis habebat plurimos dies: q̄r sicut ria
dicit': Egressus eius a diebus eternitatis: qui tn̄ dato mic. 5. a
q̄ multis vestibus .i. multis sanctorū bonis operib'
a principio operiretur: nunq̄ tamen adhuc p̄ charita
tis incendiū ad assumptionem carnis calefiebat/ quo
usq̄ per omnes fines israel virgo ceteris pulchrior et
mundior sc'z abisac/ q̄ interpretat' patris incendium: su
namitis q̄ interpretat' mortificata et beneficiata .i. vir
go maria: q̄ sc'z istū dn̄m patrem et creatorem suū p̄ cha
ritatem incēdit: et se p̄ penitētiā et humilitatē mortifica
uit: que sibi diuinitus fuit quesita: et ad eius obsequium
ordinata. Ista eīm corā eo stetit per orationē: sibi mi
nistrauit per subiectionē ipsum fouit per deuotiones:
cum ipso dormiuit per contemplationem et sic eum
calefecit per dilectionem: et hoc intantum quod eum
inclinauit ad beatam incarnationem. Ista igitur pro
prie abisac .i. patris incendium dicta fuit: quia patrē
suum deum per amoris incendium intantum calefecit
q̄ ipsum regem celi et dei filium in sinu suo .i. vtero vir
ginali per beatam incarnationem dormire et reclina
re coegit: et absq̄ hoc q̄ carnaliter cognosceretur/ in se
ipsa deum hominem/ et hominem deum fecit. Ideo be
ne dicit Ps. Audi filia et vide et c. Et infra: Cōcupiuit F
rex decorē tuū q̄m ip̄e ē dn̄s de' tu'. ¶ Uel applica ad ps. 44.
q̄libz v'ginē/ vl' q̄libet aīaz: q̄ sc'z ad dei misterium et c
cultū eligit': et ad standū coraz eo i religiōe vl' in ecc'ia Aliter
ordinat': q̄ sc'z ista debet eū per deuotionē fouere/ et p̄ Tropo
charitatē calefacere: et ad dormiendū et quiescendū per logia.
gratiā in sinu cōscientie debet eū per bona opera incli
nare

nare. Uirgo tamē integra mēte et corpore semꝑ debet
manere: ⁊ castitatem ꝑpetuā seruare ⁊ custodire. Unde
2.cor.11.a. apłs: Desponsi vos vni viro/virginē castā exhibere
christo. ¶ Adonias senior inter filios dauid eleua-
Ex.c.a. batur dicens. Ego regnabo: fecitqꝫ sibi currus ⁊ equi
tes: ⁊ ꝯfederatus est cum ioab ꝑncipe/⁊ abiathar sa
cerdote: victimas immolauit: filios regis ⁊ multos
de populo ad ꝯuiuiū vocauit: ⁊ se regē esse ⁊ vocari
absqꝫ mādato ⁊ sciētia patris sui tunc tēporis ordina-
uit: deo tñ ordināte ꝯtrariū factum est: qꝛ scꝫ ipso cum
suis ꝯuiuiū celebrāte/frater suus salomon iunior/ qꝛ
ab ipso vocatus nō fuerat: mediāte intercessione ma-
tris sue bethsabee/⁊ nathan ꝓphete/⁊ sadoch sacerdo
tis: quos etiā ꝯtempserat adonias: ꝑ ipm̄ dauid in re-
gem fuit sublimat⁹: ⁊ super mulā regis positus: et in
sion in regem per sadoch sacerdotē inunct⁹ in throno
dauid cum magno gaudio constitut⁹. Salomon enī
matrem suā/sadoch ⁊ nathan/ ⁊ totum robur exerci-
tus secū habuit: ⁊ ideo regnū a patre citius impetra-
uit. Adonias vero et ꝯuiue sui audito ꝙ alius regna
bat/fugerunt: ⁊ sic regni ambitio ⁊ conuiuij leticia in
B tristiciam verse fuerunt. ¶ Illud potest applicari exē-
Tropologia plariter contra ambitiosos: qui scꝫ contra voluntatē
dauid dei regna .i. prelaturas/officia ⁊ beneficia am-
biunt: ⁊ ad finem ꝙ ipsa citi⁹ obtineāt: ioab/abiathar.
i. principes et prelatos sibi ꝯfederāt ⁊ adiūgunt. Festa
⁊ ꝯuiuia celebrant: ⁊ se regnum ⁊ regimē obtenturos
opinantur ⁊ credunt. De Salomone vero sapiente/et
de nathan ꝓpheta ⁊ de sadoch sacerdote/⁊ de ꝑsonis
sapientibus et sanctis ꝓphetis ⁊ deū colētib⁹ nō curā
tes: ipsos non aduocant/ sed repellunt. Uerū sepe fit
ꝙ salomō pacificus filius dauid iunior .i. aliqua sim-
plex persona inter alias iunior: de qua scꝫ nō sperabe-
tur: et que ad regnū ⁊ ꝑlaturā nō machinabat: qꝛ scilꝫ
habet ꝓ se matrem .i. virginē gloriosam: robur exerci-
tus .i. martyres: nathan ꝓphetā et sadoch sacerdotes
i. ꝓphetas ⁊ confessores. Istis mediantibus a patre
dauid deo suo/in regem/ꝑlatum et superiorē eligitur:
gratia dei inungitur: et in throno seu cathedra .i. di-
gnitate/officio vel beneficio collocatur. Alius vero qꝛ
omnino sperabat/ repellitur: ita ꝙ eius festa ⁊ ꝯuiuia
Eccl.11.a in tristiciam ꝯuertuntur. Ideo bene dicit. Quod mul
ti potētes oppressi sunt valide: et insuspicabilis por-
tabat diadema. Illud enī quādoqꝫ fit/qꝺ qui minus
supbit ⁊ ambit/et minus sperat/obtinet: magis vero
Aliter sperans et ambiens supersedet. ¶ Uel illud allega sic
qꝺ adonias qui ꝑoccupauit regnare/fuit primatus re-
H gno: salomon vero qui expectabat ad regnū fuit assū-
ptus: bonos et malos significant. Quia scꝫ mali qui
nunc regnare volunt et intendunt/cito post mortē mū
di regno ꝑuantur: boni vero qui patiēter expectāt/ad
celi regna postea promouentur. Bene igitur dicitur:
Trēn.3.c Quod bonum est p̄estolari cum silentio salutare dei.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ salomon iunior significat personas sim-
plices et ignorātes: quia reuera sepe fit ꝙ licet regnū
et regimen ecclesie seu beneficium debeatur primoge-
nito filio .s. adonie .i. ꝑsonis antiquiorib⁹ ⁊ ꝓuectis:
nihilominus sepe fit quod iuuenis et insciꝰ ad pa-
trem et ad prelatum superiorem mittit dominā matrem
suam .i. carnalem affectionem: vel ad litteram/ aliquā
ipsius concubinam: que bene bethsabee id est pute-
us satians dicitur: pro eo quod tales p̄lati oblecta-
mentis talium satiantur: mittit etiā ad eum prophe
tas et sacerdotes/ aliquos maiores dominos cum
quibus ante fecerat pactum suum. Sicut ergo fit qꝺ
talibus fautoribus intercedentibus mulaqꝫ carnalis
amoris seipsum ferente: iste in regem .i. prelatum vel
beneficiatum eligitur vel inungitur. Adonias vero
qui interpretatur dominus idest iustus et prudens
subditus/cui de iure debebatur dominium/ reproba-
tur. Unde dicitur. Uidi stultum in dignitate sublimi Eccl.10.b
et diuites sedere deorsum. Uidi seruos in equis/et prī
cipes ambulantes quasi seruos super terram. ¶ Uel Aliter
dic quod dauid id est bonus prelatus non debet cura
re de iuuenili etate: dum tamen precedat alios in sen-
sus maturitate: debetqꝫ in promotionibus iuuenem
preferre antiquis: dum tamen ipse iuuenis sit salomō
idest sapiens/pacificus ⁊ mitis.

¶ Capitulū secundum Textus. Appropin A
quauerūt aūt dies Dauid vt moreretur. Mo
ralitatum Capitulum.II. Historia.

Dauid constituto Salomone in regno/cum
videret diem mortis sue appropinquare/ vo
luit facere suum testamentum precepitqꝫ sa-
lomoni filio suo: qꝺ ioab ꝙuis sibi semper
fuerit fidelissimus/cognatusqꝫ suus germanus: ⁊ pro
eo ꝙ duos principes israel/abner scꝫ ⁊ amasan prodi-
tione occiderat: faceret occidi semei qꝛ sibi maledixerat
a facie absalon fugiēti ꝑcepit puniri: filios vero berzel
lai galaadite/qui sibi cū victualibus occurrerāt i de-
serto/mādauit ꝑmiari: ⁊ cōuiuas mense salomonis in Allegoria
antea diiudicari. ¶ Per dauid intelligit deus pr̄. Per
salomonē vero dei filius/ab ipso rex israel .i. rex fideli-
um constitutus. Igit isti salomoni punitionē malo-
rum ⁊ ꝑmiationē iustoꝝ mādauit: qꝛ ꝓ certo deus pa
ter christo filio suo omne iudicium dedit: ad punien-
dum malos/promouendūqꝫ bonos ordinauit. Unde
dicitur. Pater nō iudicat quēꝙ: sed omne iudiciū de-
dit filio. ¶ Uel dic ꝙ dauid bonus prelatus qui reue- Ioā.5.d.
ra propter familiaritatē quācunqꝫ vel consanguinita- Aliter
tem quam habebat cum ioab .i. cum aliquo scelera-
to: non debet ipm̄ impunitū omittere: quinimmo cū
salomone quem regem constituit .i. cū iudicibus suis
quos alijs prefecit/debet de punitione ipsius ordina- Exo.22.e
re: dicēs illud Exod. Maleficos non patieris viuere. B
¶ Uel ista allega contra testamētū vsurarioꝝ ⁊ rapto Tropologia
rum: qui scꝫ ꝙdiu viuūt/iustitiam facere nec de bonis
nec malis restituendo qꝺ debent volunt: sed heredib⁹ Ma.23.a
⁊ successoribus suis solent ola demandare. Isti enim
sunt qui imponunt onera grauia super humeros filioꝝ
digito autem suo nolunt ea mouere. Unde quidā nu
gatorie de vsurarijs dicebat/ ꝙ in tota vna parentela
non poterit damnari/nisi vnus: ⁊ hoc qꝛ pater cōmit-
tit emēdas suas filio ⁊ ille onus testamēti suscipiēs/⁊
ꝑ tpe vite sue nihil inde faciēs: cū ad mortē venit/ mā
dat etiā filio: ⁊ ille similiter filio suo: ⁊ sic deinceps. Et
sic (vt dicebat) solus vltim⁹ qui non habet cui mādat/
damnabitur. Alij vero qui successores onerant/ salua
buntur. ¶ Adonias abisac sunamitem in vxorem ap- Ex.c.d.
petens/⁊ ex hoc caute ad regnum ambiens: ꝙꝙ super
hoc mater regis intercederet: ⁊ ꝙꝙ rex petitionē ma
tris in genere concessisset quod petebat: tamen non
consequitur: sed occasione ambitionis a salomone oc
cidi mandatur. ¶ Hoc allegatur quod nulla perso- Moralitas.
na ita propinqua nobis/siue mater fuerit/siue frater/
si tamen petat a nobis vel malitiose vel simplici-
ter/ rem nobis inutilem vel nociuam quin eam
refutare debeamus: et dato quod prius in ge-
nere concesserimus/ quin adhuc illud debeamus

resciindere: ⁊ quinetiam quẽcũq; fratrẽ vel amicum cõtra statum nostrũ ambientẽ debeamus corrigere vel punire: iuxta illud. In male ꝓmissis rescinde fidem.
Eo.ca.c ¶ Volens adonias abisac sibi dari a rege in vxorẽ: ꝑmo ad bersabee matrẽ salomonis recurrit: ad intercedendũ pro se ad propriũ filium suum ipsam misit. Be
C ne (inquit illa) loquar pro te regi. Venit igitur bersabee ad salomonẽ regẽ vt loquerẽ ei ꝓ adonia: ⁊ surrexit rex in occursum eius: seditq; super thronum suũ: positusq; est thronus matri regis: q̃ sedit ad dexteram eius. Dixitq; ei rex salomon. Pete mater mea. Neq; fas est vt auertã faciẽ meã. Que ait. Detur obsecro Abisac sunamitis Adonie fratri tuo vxor. ¶ Adonias de
Moralitas regno exclusus moraliter designat peccatorẽ aut genus humanũ: quod a paradiso fuit expulsum: sunamitis significat diuinã gratiam. Rex vero salomon significat christũ: mater vero eius bersabee significat benedictã virginẽ mariã. Ista igiẽ est veritas: ꝙ si adonias .i. peccator vult sunamitẽ .i. diuinã gratiam: vxorem ⁊ amicã a rege christo impetrare: ante omnia ipse debet matrẽ regis .i. beatã virginẽ per orationẽ ⁊ deuotionẽ adire: ⁊ eam inter se ⁊ deum intercessitricẽ ⁊ intermediam ponere: ⁊ pro certo rex christus petitionẽ ma
Allegoria. tris nescit denegare. ¶ Vel allega de assumptiõe beate marie virginis: q: scz tunc mater regis .i. beata virgo venit ad ipsum in celum: qui sibi assurgens statim iuxta se constituit sibi thronũ: ⁊ ad dexteram suaz consedit dulciter: qui ibi ipsaz ordinauit honorifice. Ista igiẽ pro adonia .i. pro hũano genere: quod regnuz suum .i. paradisum amiserat: pro eo ꝙ ante tempus re
D gnare voluerat / continue postulat. Cui scz rex christus petitionẽ suã exaudit dulciter / ⁊ ꝯfirmat. Pete (inq̃t)
Eod.c.e mater mea: nec fas est vt auertã faciem meam. ¶ Hic
Tropologia. habemus ꝙ cum ioab ꝓpter homicidia q̃ cõmiserat / semei vero propter maledictionẽ quã in dauid intulerat / ex ordinatione dauid occidendi essent: voluit occulta dei prouidentia alias causas exhibere extrinsecas: vt sub colore alio posset illos iniquos de his criminibus castigare. Ioab enĩ contra salomonẽ cũ adonia se posuit: cuius occasione metuens ad tabernaculũ fugit: ⁊ cornu altaris tenens / ex mandato salomonis occisus fuit. Semei vero a salomone concessum fuerat: ꝙ domũ in hierusalẽ sibi faceret: ⁊ ꝙ in illa manẽs viuere posset: ⁊ ꝙ quacunq; die exiret hierusalem / interiret: sed post triduũ annoꝝ cuz dictam sententiã obliuioni dedisset / audito ꝙ serui ꝯfugerẽt ad achis regem geth: ad reducendos seruos suos iuit ⁊ hierusalẽ exiuit. Sed cum rediret ad salomonẽ statim occisus est. Et sic diuina prouidentia viam ⁊ occasionem prebuit / ⁊ quod ipsuz per salomonem iuste puniuit et quod maledicendo dauid meruit sibi dedit. Hoc exẽplariter patet / quomodo iustitia dei occulta / sub occasione vnius peccati quandoq; punit aliud: ⁊ quomodo dato quod aliquod crimen videbatur alicui dimisisse: deus scit loco ⁊ tempore causas alias subiungere: quarum occasione ⁊ illud quod alias deliquerat /
iob.24 b. scit punire. Unde Iob. Deus multum abire non patitur. ¶ Vel dic quod hierusalem est religio vel eccle
Aliter sia: in qua dum per fidem manemus / per gratiam viuere possumus. Si autem inde per peccatum vel apo
E
Aliter stasiam eximus: mortis culpe ⁊ gehenne nos periculo subiugamus. ¶ Vel dic secundum stephanum de longotono cõtra illos qui in hierusalẽ id est in claustris vel in ecclesijs vel beneficijs suis personaliter residere nolunt: sed in geth id est in mundo vagãtur ⁊ incedũt q: scz isti mortem culpe ⁊ pene multotiens incurrunt: exemplo Dine / que domũ pr̃is egrediens corrupta fu
it. Et de esau / qui ad venationẽ exiens / benedictionem Ge.34.
amisit. ¶ Vel dic ꝙ semei est discretus prelat⁹ / q̃ cum a.
immoderato zelo seruos ⁊ subditos suos a hierusalẽ ge.27.d
.i. a statu gratie fugitiuos qñq; reducere nititur: sed Aliter
dum ipse etiam de hierusalẽ per immoderatũ zelũ ⁊ ꝑ austeritatẽ egrediẽ / morte eterna mulctaẽ: ⁊ sic sepe fit ꝙ dum semei .i. prelat⁹: seruos fugientes .i. subditos delinquentes per nimiã austeritatẽ reducit: ipse scz quantum ad alam mortẽ vitioꝝ incurrit. Melius est ergo ꝙ tales impuniti dimittanẽ / q̃ ꝙ cosnimis indiscrete reducẽdo in hierusalẽ creatur / ⁊ mors perpetua incur
raẽ. Unde dicitur. Sinite mortuos sepelire mortuos mat.8.c
suos. ¶ Vel dic ꝙ ille seruis suis hierusalẽ fugientib⁹ Aliter
eos in geth sequiẽ: qui malorum subditoꝝ vitam imi
tatur: propter quod mors perpetua reportatur. ¶ Vel Aliter.
dic quod salomon tres personas occidit: in quo scilz notatur ꝙ bonus rex ⁊ rector suppositis debet in seipso tria vitia scz peccatum voluptatis / quod significaẽ in adonia: qui cũ sunamite cõtrahere voluit: pctm̃ oris / quod significaẽ in semei: qui ore suo dauid maledixit:
pctm̃ operis / quod designaẽ in ioab: qui manualr duos innocentes fecit occidere. F

¶ Capitulum tertiũ Textus. Confirmatuz est igitur regnum in manu salomonis. Moralitatum Capitulum.III.

Deus apparẽs salomoni in excelso gabaon / Historia.
concessit sibi qd peteret quicquid vellet. Et quia non petijt diuitias / nec longam vitam / aut inimicoꝝ vindictã / sed sapientiã. Ideo dñs non solum sapientiã sibi dedit / immo etiam diuitias ⁊ gloriã sibi superaddidit ⁊ adiunxit. ¶ In quo Moralitas.
notari põt / ꝙ qui petit iusta ⁊ necessaria / est dignꝰ obtinere ⁊ recipere: nõ solũ illa / sed etiam superabundantia. ¶ Vel dic ꝙ sapientia diuitijs anteferẽ: qd patet: Aliter
q: salomon de eius postulatiõe magis q̃ diuitiaꝝ cõmendaẽ a dño. Uñ dicie. Preciosior est cunctis opibus Pve 3.b
⁊c. ¶ Due mulieres meretrices venerunt ad salomo Eod.c.c
nẽ / petẽtes iudicium: pepererãt ambe in eadẽ domo: sed cum nocte vna illarum dormiẽs propriũ filiũ oppressisset caute pueꝝ mortuũ alteri meretrici dormienti supposuit / ⁊ infantem eius viuum cepit. Que tandem euigilans / ⁊ infantem mortuum clara luce intuens / suum non esse comperit: quapropter viuentem pueruz a salomone sibi reddi poposcit. Salomon igitur volens probare que viui mater eẽt: afferri sibi gladium imperauit: ⁊ infantem viuum per medium scindi / ⁊ matrum cuilibet dari partem ordinauit ac mandauit. Matris igitur pueri viui super filium diuidendum ac occidendum statim viscera sunt commota: ⁊ G
incepit a rege petere quod non occideretur / sed potius alteri matri daretur. Obsecro (inquit) domine mi rex / date huic infantem viuum / ⁊ non occidatur. Altera autem econtrario clamabat. Nec mihi / nec tibi sit: sed diuidatur. Ex his igitur cognitum est matrem
pueri esse illam que ipsum nolebat occidi: quapro Allegoria
pter salomon precepit filium ei reddi. ¶ Ista exponunt qui iam allegorice de synagoga et gentilitate: que scilicet ambe mulieres meretrices dici potuerunt pro eo quod ambe idola aliquotiens coluerunt: et virum suum legitimum scilicet deum ⁊ fidem ipsius ali
quotiens dimiserunt. Unde Ezechiel. Fili hominis. Eze.23.a.
Due mulieres filie matris vnius fuerunt / que fornicate sunt

cate sunt in egypto. Ille igit ambe ad salomonem .i.
ad deum per fidem venerūt: et in vna domo que est ec-
clesia/ p bona opera pepererūt: sed reuera de istis ma
tribus vna scz synagoga filium .i. populum suum per
errorem et incredulitatem suffocat: et filium alterius.
i. populum gentilem ad christum conuersum/ vel sibi
attribui vel occidi pclamat: inquantū totum mun-
dū istum vel ad fidem suam debere cōuerti/ vel alias
damnari existimat: et nullam gentem pter se saluari
sperat. Sed gladius salomonis .i. dei sententia con-
trariū inuenit: que viuentem filium .i. saluandum po
pulū alteri .s. gentilitati credēti et nō sibi assignat. ¶ Uel
Allego dic q ista verba que hic ponuntur/ possunt esse vba
rice, scz gentilitatis conuerse. Ego et mulier ista habitabam⁹
sus in domo vna .s. in hierusalem vbi .s. gentilitas primo
credidit q alibi: sicut patet in centurione/ q dixit: Ue
B re filius dei erat iste. Cumq peperissem peperit et hec
mat.27. qr scz post credulitatem gentilitatis in centuriōe mul
f. ti de hierusalē crediderunt. Sed ista dormiens in lege
scilicet filium suum/ idest credentes suos scz Jacobuz
et Stephanum morti tradidit: filium vero meum scilz
Aliter conuersos ex gentibus per errores furari et occidere
Allego- contendit. ¶ Uel dic melius/ quod due mulieres que
ria ad salomonem veniunt: sunt due secte hominū q sunt
catholica et schismatica/ que christum credunt: et ma-
xime prima istarum significat ecclesiam grecam et oriē
talem: apud quam alia mulier .i. latina et occidenta-
lis ecclesia dicitur peperisse: inq̄tum ista mediāte chri
sto noscitur credidisse/ et fidem ab ea suscepisse. Sed
pro certo ista prima mulier/ id est primitiua et orienta-
lis ecclesia: et illa que primo credidit grecia/ iam effe-
cta heretica et schismatica: filiū suū .i. populū suū p
errores suffocat: filium vero viuentem/ id est populū
alterius mulieris seu ecclesie occidentalis sane credē-
tem: subtrahere et ad errores suos cōuertere tentat: fi-
liumq suum mortuū/ id est populū suum hereticum
et damnatū/ ad vbera alteri⁹ matris/ id est ad prouin
cias et terras ecclesie catholice inq̄tum potest appo-
nit et dilatat. Salomon tamen/ id est christus: gladio
sue occulte iustitie istud impedit: quia viuentez popu-
mat.8.c lum esse filium occidentalis ecclesie ostendit: et gre
A cie suum mortuum derelinquit. Unde dicitur: Sini-
Aliter te mortuos sepelire mortuos suos. ¶ Uel dic/ qd ista
mulier que mortuum filium alteri voluit attribuere/
et viuentem infantem sibi ascribere/ synagogam vel
schismaticam ecclesiam designat: quarum vtraq scz
filium/ id est populum suum/ qui in veritate est mor-
tuus/ dicit viuum/ et in vita gratie constitutum: filiū
vero seu populum alterius/ scz ecclesie catholice: qui
in veritate est viuus et sanctus/ dicit esse mortuum/ id
est incredulum et dānatum. Ezech. Interficiunt ani-
ezec.13. mas que nō moriuntur: et viuificant animas que nō
D. viuūt. ¶ Uel dic secundū Gregorium q mater ista q
Aliter. filium quē lactabat occidit/ malū predicatorē signifi
cat: qui scz subditos quos p doctrinaz lactauerat: in
ocioq torpens et dormiens/ per malam vitam occi-
dit et necat. ¶ Uel illud applica contra quosdam/ q
scelera sua alijs imponunt: et aliorum bona sibi at-
tribuūt et ascribunt: et sic filium suum mortuuz alijs
tradunt: et alterius filiū viuentez furantur et surripiūt.
Dicunt enī filius tuus mortuus est: meus autem vi-
uit. ¶ Uel dic q ille due mulieres sunt mundus et re-
Aliter ligio: quia scilicet mūdus filios suos per vitia suffo-
cat: religio vero viuentes et iustos seruat: mundus ta
men ad vbera ecclesie/ id est ad beneficia religionis:

filios suos mortuos/ id est peccatores et malas perso-
nas non cessat apponere: et ab ipsis vberibus viuētes
filios/ id est bonas personas nō cessat subtrahere: et ip
sas ad se id est ad mundana vitia pro posse attrahere.
Quos quando habere non potest: solet eos Salomo
nis gladio id est cunctis tribulationib⁹ esse dignos
dicere. ¶ Uel dic q ad Salomonem/ id est ad prelatū B
veniunt hodie due mulieres: vna scz ecclesia bona: q Tropo-
quandoq filios et subditos suos vt communiter ha- logia.
bet viuentes et bonos. Alia est carnalis affectio seu et
carnalis parentela que vt cōmuniter habz filios mor
tuos/ id est ignorantes et imperfectos. Inter istas er
go magna est apud Salomonez/ id est apud prelatuz
altercatio: quia quelibet dicit filium suum viuere/ et
alterius filium mortuum esse: quia quelibet allegat
illos quos pponit esse meliores/ et alios deteriores/
sicut patet: quia carnalis parentela prelatorum, allos
quos sibi offert/ asserit sufficientes esse et dignos. Il-
los vero quos ecclesia vel capitulum promouere niti
tur/ asserit mortuos et ineptos. Ista ergo mala mu-
lier: carnis scz affectio/ vel carnalis parentela: Salo-
monis/ id est prelati: omnino ab vberibus matris al-
terius/ id est a bonis bñficijs ecclesie: viuentes filios
suos/ id est bonas personas ipsius elongat et subtra-
hit: et suos malos mortuos/ scz ignorātes nepotulos
ibi ponit. Salomon tamen/ id est sapiens prelat⁹ me-
diante gladio iustitie: debet alteri mulieri/ scz ecclesie:
filium viuentē/ scz bonas personas tribuere/ et ad ip-
sius bñficia seu vbera apponere: male vero mulieri/
scz carnali parētele vel affectioni: debet paruulos mor
tuos assignare: et eos ipsi nutriendos dimittere: vel de
eis nō curare: dicens scz quod sequitur: Date huic in- C
fantem viuum. Hec enim est mater eius. Juxta illud: mat.8.c
Dimittite mortuos sepelire mortuos suos. ¶ Uel dic Tropo-
q ista mulier mala est diabolus: de quo scz potest di- logia.
ci illud: Breuis omnis malicia super maliciam mu- eccl.25.c
lieris. Ista enī est que omnes filios suos per culpam tren.2.g
et penam occidit. Unde dicitur: Nunquid comedunt
mulieres paruulos suos ad mensuraz palme: filios
vero viuentes: id est sanctos viros: qui sunt filij alte-
rius matris: scz ecclesie vel christi: sibi subtrahere ni-
titur: et eos per peccatum in filios adoptare: et vberib⁹
mundane delectationis lactare conatur: suos vero
mortuos peccatores/ id est filios sceleratos: ad vbera
alterius matris/ id est ad dignitates et beneficia eccle-
sie furtiue et simoniace introducit: et sic de filijs suis filios
ecclesie facit: et de bonis filijs dei et ecclesie/ filios suos ruth.1.c
id est peccatores facere nititur et contendit: dicens ec-
clesie illud quod scriptum est: Populus meus et tu⁹
vnum sunt. Quos quando suos facere nequit tunc
saltem ipsos diuidendos p discordiam/ inuidiam et
sollicitudinem procurat: et gladio Salomonis .i. tri
bulationibus ipsos deiiciendos et affligendos pro-
clamat. Dicit igitur: Nec mihi nec tibi sit/ s3 diuidat
Acsi diceretur: Ex quo non potest mala mulier totum
habere nec ex toto ad peccatū cōuertere: ipsum tamen
potest p sollicitudinē diuidere: vt quod pōt/ sibi profe 2.re.19.c
cto valeat procurare: vt patet de religiosis et clericis Tropo-
in temporalibus implicitis: qui quia diuisi sunt/ par logia
tim dei et partim diaboli fiunt. Unde dicitur: Tu et mēdicā
siba diuidite possessiōes. ¶ Uel dic qd ille mu lieres tium
significant religiones mendicantes: que scilicet corā D
deo contendunt: et alie alijs se preferunt: et suos filios
viuētes/ et aliorum mortuos esse dicant. Cuius scili-
cet veritatem gladius Salomonis .i. diuina sentētia

in iudicio cõperiet/quando singulorum meritum pa
Aliter tefiet rc. ¶ Uel dic quod talis altercatio videt esse in
ter mundum & religionẽ: quia scz religio dicit filios
mundi esse mortuos/et suos solos esse viuos: vt patet
de multis psumptuosis religiosis / qui omnes alios
preter suos existimant per peccatum mortuos et defe
ctos esse. Econtra vero mundus filios religionis per
ditos et mortuos temporaliter reputat: et suos solos
in prosperitate viuere gloriatur et clamat. ¶ Uel dic
Aliter quod due mulieres sunt veritas et hypocrisis: quarũ
vna scz hypocrisis habet filium mortuum. i. opera vi-
tiosa: et tamen dicit et fingit se habere filium viuum.
i. opera virtuosa. Et ecõtra de veritate et iustitia: quo-
rum scilicet filius viuit. i. quorum sunt opera bona: se
pe dicitur ab ipsis quod hic dicitur: filius tuus mor
tuus est. i. qd alia habeat opera inutilia: que scilicz
nulla debeant cõsequi premia. Ista igitur altercatio
modo non bene deprehenditur: quia quicquid sit vi-
uum/quid mortuum/ et que hypocrisis/que veritas/
nunc nescitur: in fine tamen scz in iudicio/gladius di
uine sententie istud inueniet/quando merita et deme-
1.co.3.c rita singulorum vniuersis deus ostendet. Unde Apo
stolus: In igne declarabitur vniuscuiusqz opus quas
le sit rc.

¶ Capitulum quartum Textus: Erat aũt rex Salomon regnans super omnez israel. Moralitatum Capi. IIII

Duodecim duces habuit Salomon: qui per
singulos mẽses administrabant cibaria mẽ
E Histo-ria. se sue: & habebat Salomon equorum curru-
culum/ et equestrium / & onera portanniũ in
finitam multitudinem: & pcedebat sapientia omnes
orientales: fecitqz tria milia parabolarum/ & quinqz
milia carminum: & disputauit de natura arborũ & her
barum: de naturis etiam piscũ /auium & bestiarũ: vt
dicitur in capitulo isto. Et Salomõ cũ vellet edifica-
re domũ dñi: misit sibi Hyrã rex sidoniorũ cedros et
abietes de libano: pparaueruntqz bibly & artifices li-
gna & lapides ad edificãdum domũ dñi: ita q in mõ
2.re.5.d te dolabãtur /quadrabãtur et preparabãtur: & deinde
in Hierusalem portabãtur/sicut hic dicit. Et sic actũ
Allegoria. est/quod dum tẽpluz in hierusalem edificaret/vox se
curis vel mallei non est audita: & hoc qz materia ãtea
fuerat pparata. ¶ Reuera talis Salomõ fuit Christ9
col.2.a. qui scz fuit rex sapiens & pacificus /& super oẽs homi
Eccl.1.a nes sapiẽtia insignitus. Apl's: In quo sunt oẽs the-
sauri sapiẽtie & scientie abscõditi. Et alibi: Fons sapi-
entie verbuz dei. Iste igitur duodecim pfectos. i. duo
decim apostolos habuit/qui sibi fide & ope seruierũt
vt mẽse sue/id est fidei vel ecclesie cibos /id est fideles
ps.127.a multiplices ministrarẽt. Psal. Filij tui sicut nouelle
oliuarum /in circuitu mense tue. Tria etiam genera
equorum/idest bonorum subditorũ habet: scz equos
curules. i. religiosos: q curruũ: id est regule sunt astri
cti: equestres: id est plãtos & clericos: qui spũali mili-
tie sunt dedicanduonera portantes/id est seculares/
qui oneribus negociorum mundialium sunt subie-
F cti. Unde Abacuk: Fecisti viam equis tuis: Hyrã igi
abac.3.d. tur rex gentilis gentilitatem designat: que scz cedros
et abietes: id ẽ altos & sublimes philosophos ad Sa
lomonem: id est ad christum et ad fidem ipsius: de li-
bano: id est de mundo misit: de quibus p magna par
te domus dei: id est ecclesia edificata fuit: vt patet in
cañ.3.d. Cant. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis liba
ni rc. Serui etiam ipsius regis Hyram: ligna et lapi
des: id est sanctos viros per martyria dolauerunt: et
in monte huius mundi pparauerunt: & ad Salomo-
nem regem: id est Christum: in Hierusalem: id est in
paradisum celestem miserunt: & sic sibi ad edificatio-
nẽ celestis tẽpli materiam preparauerunt: & eidem
obsequium prebuerunt. Unde: Constituit latomos 1.pa.22.
ad cedendos lapides. Et in euangelio: Erit (Inquit) a.
vt omnis qui interficit vos: arbitretur obsequium se Jo.16.a
prestare deo. In Hierusalem igitur celesti: vbi chri-
stus edificat templum suum: vox securis vel mallei
non auditur: nec pena vel tribulatio sentitur: quia p
certo lapides: id est sancti qui sunt materia huius tẽ-
pli: prius in hoc mundo per tribulationes dolantur:
& per virtutes quadrantur et sculpuntur. Igitur quã
do ibi ascendunt: nequaqz amplius turbabuntur: sed
in tranquillitate in dei sanctuario collocantur. Unde
Apoc. Non esurient neqz sitient amplius: neqz cadet apoc.7.
super eos sol neqz vllus estus: quoniam priora transi c.
erunt. ¶ Uel ista allega contra litigiosos clericos: q Aliter
scz dum templum ecclesie in presenti edificatur et regi G
tur: nulla vox murmurationis aut querele: dissensio-
nis aut discordie debet audiri: sed omnia trãquille &
pacifice fieri: et quilibet lapis: id est quelibet persona esa.10.d
patienter in loco et gradu sibi debito collocari. Esa: Aliter
Non fuit qui moueret pennam: et aperiret os et garri
ret. ¶ Uel dic quod securis et malleus significãt mi-
nistros crudeles. Ictus vero istorum significãt illa-
tas tribulationes: voces vero talium denotant terro
res et cõminationes. Quãdo igitur Salomon: id est
plãtus: edificat et regit templum ecclesie sibi subiecte
valde debet curare q omnia tranquille peragantur et
quod securis & malleus: id est crudelis minister & offi
cialis pcul tollatur: & quod vox et ictus omnis tribu
lationis & turbationis talium ibi nullatenus audia-
tur: nec aliqua crudelis exactio simplicibus inferat.
Unde Job: Uincti pariter sine molestia: nõ audierũt iob.3.c.
vocem exactoris. Hyram rex gentilis administrauit Ca.5.b.
materiam salomoni ad templum edificandum: Sa-
lomon vero oleum et triticum sibi dabat: et domũ ip-
sius nutriebat: serui etiam Hyram cum seruis Salo-
monis templum edificauerunt: ligna et lapides pa-
rauerunt. ¶ Hyram est mundus: Salomõ est christ9:
quia vere mundus: administrat christo materiam: id Moralitas
est personas de quibus tẽplũ ecclesie cõstituitur: Sa
lomon vero/id est christus/administrat mundo ciba
ria idest triticũ doctrine/& oleum gratie & misericor-
die: quibus mundus spiritualiter alimentatur: serui H
vero Hyram et salomonis. i. serui mundi et christi. i.
homines boni & mali passim templũ edificant eccle-
sie: in qñtum cum seruis christi multi hypocrite & mali
verbum dei predicant atqz docẽt. Uñ Apl's: Quid in phil.1.c
quit dum omni modo siue per occasionem siue p ve- 2.ti.2.c.
ritatem christus annũciatur. Unde idem dicit / q in
domo magna non solum sunt vasa aurea et argentea
sed etiam lignea et fictilia.

¶ Capitulũ sextũ Textus: Factum est ergo quadrigentesimo et octogesimo anno egressionis filiorũ israel. Moralitatũ Ca. V.

Edificauit Salomon domum domini de do-
latis lignis et sectis lapidibus: & distinxit eã Historia
in tres distinctiones: in altum/quarum infe-
rior domus in duo diuidebatur/scz in interi
ori oraculo et exteriori domo. Sic igitur factũ est/q
omnes

omnes parietes tépli inferioris tabulis cedrinis/pa-
uimentum vero abiegnis operiebatur: et desuper tabu
las laminis aureis omnia per circuitum tegebantur
nihilqz erat in templo quod non auro vndiqz tegeret.
Fecit quoqz Salomon anaglipha/id est celaturas et
tornaturas in tabularū iuncturis: vt nec quidem ali-
qua rima seu distinctio deprehendi posset. In medio
vero tabularum sculpsit imagines prominentes: scilz
Mora-litas. cherubin atqz palme. ¶ Sic vere quando verus Sa-
lomon deus templū ecclesie facere voluit: ipsūqz de lapi
dibus sectis et quadratis .i. de personis sanctis/forti
bus et solidis edificauit. Templū enī illud de quadru
plici materia constabat: scz de lapidibus sectis et tabu
lis cedrinis: abiegnis et laminis aureis. Sic vere ec-
clesia christi habuit viros scilicet martyres: qui per
martyria fuerunt secti tabulas cedrinas/id est con-
fessores/qui per contemplacionem fuerunt alti: et qui
per virtutes fuerunt sculpti: tabulas abiegnas/que
minoris sunt valoris id est bonos seculares: qui in pa-
uimēto id est in infimis in mundo fuerunt positi: la-
minas aureas .i. doctores/qui splendore sapiētie fue-
runt incidi: in quibus scz omnib9 erāt virtutum ima
gines/picture et scientiarum characteres/scripture et
concordie/ligamina et iuncture: quia scilicet inter ta
bulas templi/et inter personas ecclesie anaglipha/id
est tornature erant charitatis: que nullam rimā dis-
Iob.41.b. sensionis aut discordie apparere permittebant. Un-
de Job: Una vni coniungitur: et nec spiraculum quis
dem incedit per eas. In ipsis etiam debent sculpi in-
ter cetera due speciales figure: scilicet palma/que si-
gnificat victoriam: et cherubin quod significat scien-
tiam: quia scilicet cherubin interpretatur sciētie ple-
nitudo: ad denotandum quod omnes persone eccle-
sie et fideles debent habere palmā/id est vite perseue-
rantiam et victoriam/discretionem/scientiam et sapi-
Apoca.7.c. entiā. Unde Apocal. Amicti stolis albis/et palme in ma
nibus eorum. Et breuiter in templo isto non debet es
se aliqd quin auro charitatis et sapientie vestiatur:
vt sic tam tectum/qz parietes et pauimētū: id est taz su
periores quam mediocres/qz etiam inferiores fide et
Apoca.21.f. moribus splendere videantur. Apoca. Ipsa ciuitas
aurū mundum. Tres autem partes habuit istud tem-
plum: quia ecclesia tres speciales habuit status: pre-
latorum scz/coniugatorum et continentium seu eccle
B siasticorum: qui etiā in duos status subdiuiditur: sci
licet in sancta sanctorum et in sancta/id est in ecclesiā
regularem et secularē. Isti enī sunt tres status saluā-
Ezech.14.a. dorum: qui in Noe prelato/ Job cōiugato/et Daniele
continēte significantur. Ideo bene potest dici illud
Gen. Uidit puteū in agro/tresqz greges ouium accu-
Gene.29.a. bantes. Quod autē templū in monte fuit factū: fuit ad
denotandū qz ecclesia Christi sursum in monte para-
disi debet mētaliter manere et manentem ciuitatē hic
non querere/sed de futura potius cogitare dicēs illō
Apli: Nostra conuersatio in celis est. ¶ Uel dic qd
Phil.3.d. templū est anima: cuius tres partes sunt tres poten-
tie: scz rō/memoria et voluntas. Una vero istarū scili-
Aliter cet ratio/duplex est: quia scz est dare rationē superio-
rem et inferiorem/et intellectum speculatiuum et pra
Tropologia. cticum. Componi igit debet istud téplū cōsciētie vel
anime ex lapidibus quadratis/id est ex constāte sta
Esa.54.c. bilitate cōstare. Unde Esa. Sternā per ordinem lapi-
des tuos et tabulas ex cedrinis/id est ex cōtēplatio-
Ezech.27.a. nis sublimitate: quia cedrus alta libani. Unde dicit
Ezech. Cedrum de libano tulerunt/vt facerēt tibi ma

lum. Malus enī nauis/altitudinem contēplationis
designat: ex tab lis abiegnis .i. ex iustitie rectitudi-
ne seu equitate: abies enī arbor est rectissima. Unde Ibidē.
Ezech. Abietes de sanir dolauerunt in remos tuos.
Ex laminis aureis id est ex sapientie claritate. Idem: Ezech.28.c.
Aurū opus decoris tui. Debet etiā esse in mōte/id est
in paradiso p affectionē. Psal. Quis ascēdet in mon Psal.23.a.
tē dñi: Debet habere celaturas et sculpturas/id ē mul
tiplicitatē virtutū et perfectionem: inter quas scilicet
spūaliter debet habere imaginem cherubin/id est sci
entiā et discretionē: et imaginē palme/id est pseueran
tiā et consūmationem. Et breuiter nihil in ea debet es
se/quin totū auro tegat p splēdidā cōuersationē: et sic
dicet de ea illō Apli: Templū dei sanctū est/qd estis 1. Cor.3.d.
vos. Qui igitur templum dei violauerit/destruet il-
lum deus. In interiori oraculo facta sunt duo ostia d
lignis oliuarum: et sculpta erāt in eis cherubin et pal
me: que omnia auro cooperta erant. Postes autem
ostiorum quinqz angulos habebant. Quia per tem-
plum ecclesia intelligit: bñ vr qz p domū exteriorē que
erat maior/intelligitur status laicorum. Per interi9
vero oraculum designatur status et congregatio cle
ricorum. Ostia igit istius oraculi/ plaros significāt
per quos alij ad fidem et ad ecclesiā/necnon ad eccle-
siastica beneficia intrant. Unde dicitur: Ego sum osti Ioan.10.b.
um: Qui non intrat p ostiū in ouile ouiū/sed ascēdit
aliunde (sicut faciunt simoniaci et intrusi) ille fur est
et latro. Uideamus igit qualia debeant esse ostia do-
mus dei/scz prelati. Dico igit qz debent esse duo: qz
debent esse combinati per charitatē: debent esse de li-
gnis oliuarū: quia oleū elemosynarū debent funde-
re per pietatem: habere postes cū quinqz angulis id
est virtutes que faciunt quinque sensuum discretam
sagacitatem et continētiam: debent habere cherubin
id est scientie plenitudinē: debent habere palmas/id
est victorie et perseuerantie longitudinē: debent ha-
bere anaglipha seu celaturas id est virtutū pulcritu-
dinem: debētqz ad modū ostij esse volubiles per dili-
gentie sollicitudinē: et per omnia debent esse cooper D
ti spirituali auro per splēdidā cōuersationis sanctita
tem: qd pro dolor hodie multi magis conantur se
cooperire auro naturali per auaricie turpitudinem:
Unde supra ibidē dicit: qz nihil erat in templo quod
non auro tectū erat. Ideo de talib9 ecclesie ostijs seu Ezech.41.d.
prelatis potest dici illud Ezech. Bina ostia erant in
templo: et in ipsis ostijs celatura erat cherubin et scul
pture palmarū. ¶ Uel si vis dia ista expone de predi- Tropologia.
catorib9/quibus mediantibus ad mores et ad fidem
intrat: et de sacerdotibus et rectoribus/per quos laici
ad sacramenta ecclesie admittūtur. Domus etiā exte
rior tépli duo habebat ostia de lignis abiegnis: que
habebant postes de lignis oliuarum cū quatuor an-
gulis quodlibet vero illorū ostiorū erat duplex: et se
inuicē tenēs aperiebatur: ipsaqz ostia auro ope qua-
drato ad regulā operiebant: et palme et cherubin in eis
sculpebant. Quia sicut dictū est/domus tépli exteri-
or statū laicorū designat: ideo bene possunt per ostia
domus huius seculares principes et iudices denota-
ri: qz reuera isti debent esse duo p cōmunē sui et alior
diligētiam: qz scz non debent esse vnus scz toti sui per
proprij lucri auariciā/et per singularitatis parsimo-
niam. Debet etiam esse quilibet duplex/per dei et
per christi charitatem binariam: et debent se inuicem E
tenere per pacē/amorem et concordiam: et ad se inui- Ezech.41.
cem conuerti et applicari per mutui adiutorij conne

nientiā. Unde Ezech. Ab vtraqꝫ parte bina erāt osti-
aria/que inuicem applicabātur. Isti igit̄ debent
esse de lignis abietinis/que sunt recta: quia debent
in se habere postes oliuarū: que significāt pietatis ꝛ
misericordie dulcedinē que quatuor debēt habere an
gulos/id est constantie et stabilitatis quadraturam
et fortitudinem. Res enī quadrata non faciliter vol/
uit̄: sic vere nec prudens homo faciliter a verbo vel a
proposito suo mutatur: nec prece nec precio/ aduersi-
tate vel prosperitate/adulatione vel detractione a re/
ctitudine variat̄. Et ideo tale ostium/id est talis supe
rior opere quadrato ad regulam dicitur formatus:
ad denotandū ꝙ ipse debet esse per constantiaꝫ qua-
dratus/et per tēperantiā regulatus. Unde apoca. Ci
uitas in quadro posita est. Operiātur isti auro/id est
Apoc. 21.c. honeste cōuersationis fulgore: sculpātur imagine che
rubim/id est scientie splēdore: et decorentur pictura
palme/id est perseuerantie seu victorie potentia vel vi
gore. Apoca. Palme in manibus eorum. ¶ Uel om
Apoca. 7.c. nia ista potes allegare de quolibet viro regulato cha
ritate: pro iusto ad alia dilata/vt supra. ¶ Ibi dicitur
Aliter ꝙ in templo erāt fenestre oblique: que exterius erant
Eodem ca. a. stricte/interius vero late: ꝓpter palme interius rece-
ptū dilatabatur: et multo plus ꝙ̄ videret̄/intus de lu
mine fundebat̄. ¶ Sic vero dico/qđ in tēplo ecclesie
Mora/litas. illi qui sunt prelati supiores/vel illi qui sunt fenestre
per quas templum illuminat̄: vt predicatores/docto
f res/ꝛ ceteri debēt exteri⁹ quo ad aspectum exterioreꝫ
esse stricti: interius vero quo ad aspectū bonorū spi-
ritualiū debēt esse lati ꝛ obliqui. i. occasionaliter lux
bonorum exēplorum suorū templū ecclesie illumina
bit: ꝛ oblique. i. inductiue ꝛ circūstabiliter lux suoruꝫ
documentorū alios spūaliter illustrabit. ¶ Uel dic
Aliter. ꝙ fenestra/id est ingressus in templū paradisi primo
est artus/deinde latus: q2 arta est via que ducit ad vi
Mat. 7.b. tam: et ideo obliqu⁹ pōt dici/pro eo ꝙ cū difficultate
potest intrari. ¶ Uel dic ꝙ ingressus in tēplum eccle-
sie/vel ad ecclesiastica beneficia/strictus ꝛ difficilis est
Aliter in principio. Postq̄ autē homo introierit gaudios⁹
est et latus: ꝛ ideo obliquus dicit̄: quia ꝑ multas cir-
Aliter cunuolutiones et circūstantias ibi subintrat̄. ¶ Uel
dic de fenestra cordis/que debet esse stricta ad exterio
ra/lata vero ad interiora: q2 paruum ꝛ stricte debet ex-
teriora diligere/ꝛ de ipsis accipere: late vero ꝛ humili
ter debet ad cōsiderationem suorū interiorum se dila-
tare/ꝛ oblique circuire: id est per cōsyderationes di-
uersas debet lucē gratie in templum cōscientie intro-
ducere ꝛ plus ꝙ̄ appareat debet de isto lumine possi-
Aliter dere. ¶ Uel dic qđ fenestre ille sunt religiosi: qui scꝫ a
parte exteriorum et mundanorum se debent strictissi-
care: a parte autem interiorum: scꝫ quantū ad illā que
ad religionē et dei cultū pertinent/ se debent spūali-
Psal. 17.c. ter dilatare. Psal. Eduxit me in latitudinē: saluū me
fecit/qm̄ voluit me. ¶ Uel dic qđ tales fenestre sunt
Aliter malitiosi et iniusti iudices: q2 ꝑ certo isti a ꝑte alioꝝ.
G i. a ꝑte ꝓmodi exteriorū subditorū sūt stricti: q2 scꝫ ꝯ il
lis parū curant: a parte tn̄ interiorum/id est quantuꝫ
Abac. 2. a. ad propriam vtilitatem lati sunt: q2 scꝫ ad dia deuo-
randa ꝑ rapinā ꝛ auaritiā se dilatāt. Unde Abac. Qui
dilatauit quasi infernus animā suā: et ipse q̄si mors/
Eodem ca. a. et non adimpletur. ¶ Trabes tēpli exceptis solis ca
pitibus exterius nō apparebāt: latebant enī interius
infra domū/ꝛ auro vndiqꝫ tecte erāt: parietes etiā ta-
Mora-litas. bulis cedrinis tegebant̄: ita ꝙ de lapidibus parietū
nullus penit⁹ videbat̄. ¶ Trabes que sursum in edifi

cio sunt suspense/ꝛ de pariete in parietē ꝓtense: signi-
ficāt viros cōtēplatiuos. in altū/id est in paradisum
per affectionē suspēsos: ꝛ per charitatē ad vtrūqꝫ pa-
rietē ad deum et ad proximū extēsos. Unde dicit̄: At-
tingit a fine vsqꝫ ad finē fortiter ꝛc. Parietes vero si/ Sap. 8. a.
gnificant bonos subditos vel actiuos: q2 reuera taꝫ
de istis parietibus ꝙ̄ trabibus/id est de illis contem-
platiuis vel actiuis/religiosis vel clericis superiori-
bus vel subditis: nullus debet bona sua exterius per
inanē gloriā ꝓpalare: sed poti⁹ virtutes suas/sanctā-
qꝫ affectionē suam debet ab aliorū visibus abscōdere.
Un̄ Apoca. Beatus qui custodit palliū suū ne nud⁹ Apoca. 16. c.
ambulet. Sola enī capita id est bona exteriora: eoruꝫ
opera: ꝛ tabule cedrine q̄ sunt imputribiles. i. verba
indefectibilia ꝛ honesta debent apparere: lapides. ve
ro: id est interiores ꝛ fortiores virtutes: q̄ magis sunt
speciales: debent oculos hominū fugere ꝛ latere. Un̄ Ma. 6. a.
dicit̄: Attēdite ne iustitiā vestrā faciatis coram homi
nibus vt videamini ab eis. ¶ Cū tēplū habeat tria ce
nacula seu interstitia: sic fiebat ꝙ ꝑ cochleā ascende- H Eodem ca. b.
batur de inferiori ad mediū: ꝛ de medio ad tertiū vel
ad supremū. Est autē cochlea via vel scala gradualis
circūuoluta ꝛ tortuosa: que scꝫ vitis dicit̄: que occul/ Anagogia.
ta erat in parietib⁹: ꝛ solum ostiū videbat̄. ¶ Sic ve-
re cum tēplū ꝛ ecclesia in suo vniuerso habeat tres sta
tus: scꝫ inferiorē: qui est vita presens: medium: qui est
status anime separate: post mortē vltimū et superioreꝫ
qui est status hominuꝫ post resurrectionē: id est post
resumptam corporum stolā: sic est ꝙ ꝑ cochleā purga
torij: cuius scꝫ sola ianua/videlicet mors ꝑ quam ibi
intrat̄ est nobis nota. Ipsa v̄o via qualis est: dubita
mus ꝛ ambigimus: circūuoluta est nobis penitus ꝛ
ignota: ꝛ iuncta de inferiori ad mediū. i. de statu mor
talitatis ad statum beatitudinis animarū ascendit̄ ꝛ
tandem per resurrectionem corporū de isto medio ad
tertium peruenit̄. Unde Hiere. De mōte in collē trāsi/ Hiere. 50. b.
erunt: obliti sunt cubilis sui id est mūdi. ¶ Uel dic
ꝙ cum istud templū ecclesie militantis tres habeat
partes: scꝫ statuꝫ incipientium: ꝓficientium et perfe- Aliter
ctorū: cōstat ꝙ mediante cochlea virtutū ꝛ bonorum
operū: cuius scꝫ ianua est baptismus vel penitentia/
que cunctis patet: de vno ad aliū ascēdimus: ꝛ de in-
ceptione ad perfectionis cumulū ꝑuenimus. Psal.
Ascensiones in corde suo disposuit in valle lachryma Psal. 83. b.
rum. Uel dic ꝙ cum ecclesia habeat tres ꝑtes: scilicet
illos qui hic sunt in miseria: et illos qui sunt in pur-
gatorij angustia: et illos qui sunt superius in celesti Aliter
leticia: sic est ꝙ per cochleam ꝑfectionis: vbi scilicet B
sunt multe reuolutiones: multi gradus: multe virtu
tes: que tamen ab oculis aliorū debēt esse abscōdite ꝛ
ignote: de isto infimo ad mediuꝫ: de mundo ad pur-
gatorium: de purgatorio ad paradisum debet quili-
bet peruenire. Psal. Ibunt in virtute de virtutē: vide Ps. 83. b.
bit̄ deus deorum in sion. ¶ Uel dic ꝙ cochlea signi-
ficat dei prouidentiam: que reuera multis circunuo- Aliter
lutionibus nobis est ambigua: ꝛ aspectibus huma- Anagogia.
ne noticie multū incognita ꝛ ignota. Apls: O altitu
do diuitiarū sapientie ꝛ scientie dei: ꝙ̄ incōprehēsibi Roma. 11. d.
lia sunt iudicia eius: ꝛ inuestigabiles vie eius. Solū
enim ostium illius cochlee: id est soluꝫ quedā exterio
res cause: vel occasiones diuinoꝝ iudiciorum nobis
apparent. Que sunt autē interiores vie vel cause: vel
quot et quantis circumstantijs illud agatur de tem-
plo ecclesie militantis: quantū ad interstitia seu gra-
dus ꝓmotionū: siue agat̄ de templo conscientie ꝙ̄tū

ad gradus

ad gradus virtutum et perfectionum: siue agatur de tem-
plo celestis patrie quantum ad gradus saluationum: istud
est verum quod sola cochlea/id est sola diuina prouiden-
tia et gratia est via per quam ascenditur. Et queritur
quomodo de vno statu ad alium et de imo ad supre-
mum venitur: quia scilicet nullus est qui temporaliter siue spi
ritualiter possit ascendere/nisi inquantum occulta dei
prouidentia decreuerit viam dare. Unde dicitur. Ego
Joan. sum via/veritas et vita. ¶ In templo facta sunt tria
14.a. tabulata seu deambulatoria circumquaque: et in quoli-
Ca. vij. bet facte sunt luricule/id est appodiatoria: in quibus
B possunt inniti inferius respicientes: sicque erat secundum Be
Hysto- dam/quod superius medio et supremo erat latius: supre
ria. mum vero ceteris erat strictius et breuius. ¶ Sic ve-
re cum in ecclesia sint plures perfectionis gradus: vt
Allego pote inferior: in quo significatur mundus. Medius in quo desi
ria. gnatur status ecclesie. Et superior in quo designatur
status religiosorum. Istud debet esse/quod quanto sta-
tus est superior/tanto debet esse/strictior et artior: et quanto
homo vult ad superiorem perfectionis statum ascen
dere/tanto debet artiorem vitam ducere et tenere. Quod
etiam ad illos qui ad gradus honoris ascendunt/re-
ferri potest: quia pro certo quanto altiorem gradum in eccle-
sia obtinent/tanto per strictius deambulatorium/id
est per artiorem penitentie viam deambulare debent
vt sic in mundo qui inferior est/sit vita latior: in eccle
sia strictior/in religione vero et in prelatura artior.
In quocunque deambulatorio seu statu debent esse lu-
ricule/id est appodiamenta spei et fiducie/quibus ho-
mo innitatur: ne per peccatum et desperationem cor-
ruere compellatur. Sed pro certo videtur quod templum mo-
dernum in contrarium versum est: quia scilicet inferiora sunt
strictiora quam media/et media quam superiora: laici plus
quam clerici/clerici plus quam religiosi vel prelati. Qui
immo quanto in ecclesia ascendit altius/tanto ibi vi
uitur lautius atque letius. Unde istud est hodie templum
illud quod vidit Ezechiel: Itaque in superioribus la-
tius erat templum. ¶ Uel dic quod de illo templo Ezechi-
el: potest dici quod templum ecclesie strictum sit hic in hac
Ezech. vita per tribulationes: sursum vero in patria latum
41.b. erit per consolationes. ¶ Malleus et securis non sunt
Aliter audita in templo cum edificaretur etc. Unde supra: Pa
Eodem uimentum et parietes de triplici constabant materia
ca.a. scilicet de lapidibus tabulis ligneis et auro. ¶ Sic ve-
ro iusti ex tribus constare debent: scilicet ex lapide.i.
Mora ex fidei soliditate: ex tabulis: id est ex spei sublimita-
litas. te: ex auro: id est ex charitatis preciositate. Apostolus: Nunc
autem manent tria hec: fides: spes et charitas: ma-
ior enim horum est charitas/ ¶ Templum in longitudi-
ne duas partes habebat: scilicet priorem et communiorem:
1.Co.13. que erat ad orientem: posteriorem et secretiorem: que
d. erat ad occidentem. Per partem enim orientalem in
Eodem primam domum egrediebatur: et deinde in sanctuarium
ca. id est in domum occidentalem/vbi erat archa: altare
cherubin: et vbi propitiatorium accendebatur: et vna
Hysto- domus ab alia per quendam ligneum parietem diuide-
ria. batur. ¶ Sic vero de ecclesia: habeat duas partes: sci-
licet militantem et triumphantem. illud est verum quod
Allego in oriente: id est pro tempore huius vite est prima do
ria. mus scilicet ecclesia militans: tandem vero in occiden-
te: id est in tempore post mortem succedit preciosum sanctu
arium paradisi scilicet ecclesia triumphans. Ideo de
illis duabus maneriebus potest intelligi illud Psal.
Psal. In die mandauit dominus misericordiam suam: et no-
41.b. cte canticum eius. Ac si dicat: In die presentis vite de

bet accipi misericordia et gratia in ecclesia militante.
In nocte vero vel in occidente mortis percipietur can-
ticum et gloria in ecclesia triumphante. ¶ Fecit Salo- D
mon in oraculo duo cherubin de lignis oliuarum: que Eodem
habebant decem cubitos in altitudine: et decem in lati ca.
tudine. Quelibet enim ala cuiuslibet quinque cubitos
habebat: et sic alarum extensio decem cubitorum erat. Po
suit igitur cherubin in medio oraculi: ita quod quelibet
cherubin vnam alam vsque ad parietem oraculi proten-
debat. Alia vero ala alter alterum contingebat. Opus
autem vnum in duobus cherubin: ita quod quilibet in om
nibus alteri similis erat: et vnusquisque faciem suam ad
domum alterius vertebat. ¶ Ista possunt applicari Tropo-
ad viros scientificos ac perfectos: a salomone: id est logia
a deo et oraculo ecclesie constitutos: et maxime ad ec-
clesiasticos et prelatos. Cherubin enim interpretatur ple
nitudo scientie. Dico igitur quod isti debent duo esse per
mutuam charitatem: de lignis oliuarum/ per dulcis
simam pietatem: alter alteri similis per morum con-
formitatem/et per abdicatam omnem cerimonicam sin-
gularitatem: debet alter alterum attingere/per concordiam
et vnitatem. Parietes.i. socios et vicinos debent contin-
gere/per amicitiam et liberalitatem: et vultum suum.i. con
siderationem et curam suam debent ad exteriorem domum:
id est ad populum vertere per boni regiminis executio
nem: seu orationem seu predicationem. Auro vero de-
bent esse cooperti: per bonam et fulgentem conuersati
onem: et sic habebunt in latitudine decem cubitos/id-
est decem preceptorum complementum et perfectio-
nem. In altitudine vero eterne sublimitatis finali-
ter habebunt decem cubitos/id est denarium retribu
tionis superne et ita isti cherub dicetur illud: Plenus
sapientia et perfectus decore in delicijs paradisi dei
fuisti Sequitur. Aurum opus decoris tui: cherub ex- E
tentus et protegens posui te in monte sancto dei. ¶ Uel Eze.28.
dic quod due ale viri perfecti: maxime boni et scientifici c.
prelati sunt vita contemplatiua et actiua. Ala que con Tropo
tingit parietem/id est deum/est contemplatio: que sci- logia.
licet quinque habet cubitos: quia scilicet contemplatio seu con
syderatio consistit in quinque: scilicet in meditatione sui
mundi/iudicij/inferni et paradisi. Sui: quam vilis in in-
gressu quam miser in progressu/quam flebilis in egressu. Item
quam impugnatus a demonibus/quam lacessitus tentationi/
bus/quam allectus delectationibus/deiectus tribulatio
nibus/quam implicatus criminibus/depauperatus vir
tutibus/irretitus malis consuetudinibus. Mundi
etiam: scilicet quam fallax/quam vanus/quam instabilis/quam insa
nus: iudicij/quam terribilis: inferni quam intolerabilis: paradi
si/quam consolabilis etc. Dic de quolibet circunstantias:
vt sic de istis quinque cubitis/scilicet quinque pennis illius
ale posset dici illud Exo. Facies altare holocausti quinque
cubitorum. Holocaustum quasi totum incensum si-
gnificat contemplationem seu contemplatiuam vi- Exo.38
tam: in qua scilicet homo totum seipsum offert. Ala autem a.
qua cherubim contingit aliud cherubin socium suum
significat vitam actiuam: qua scilicet alius alterum perfi-
cit: et qua alter cum altero iuste viuit: et qua homo proxi-
mum suum spiritualiter et temporaliter diligit atque tangit. et
illa quinque habet cubitos seu pennas. Prima est do-
cere. Secunda est corrigere. Tertia nutrire. Quarta
consolari Quinta supportare. Ala igitur actiue vite F
seu etiam superni amoris cum istis pennis ad proxi-
mum debet volare/et ipsum quintupliciter tangere et Joan.
iuuare. Unde bene dicitur: Est puer hic qui habet quinque 6.a.
panes hordeaceos. ¶ Uel dic quod duplex ala est du

plex charitas/dei scilicet ⁊ proximi: quis scȝ ala qua
diligimus deum/habet quinqȝ pennas: ⁊ inquantuȝ
scȝ deus a nobis diligitur propter quinqȝ/ scȝ ꝑpter
Aliter vulnera quinqȝ q̄ ꝑpter nos tulit. ¶ Uel ꝑpter qnqȝ
beneficia que nobis contulit: que sunt creatio/redē
ptio/a peccō conuersio/culpe remissio/ glorie cōcessio
Ala vo charitatis superne habet alia quinqȝ/que su
periꝰ sunt dicta ⁊c. Et sic vide de cherubin Exo. xxv.
Comestor. vbi multa dixi. ¶ Hic ponit Comestor/ꝙ latomi quē
dam lapidē quē habebant multotiens voluerāt po
Historia. nere in diuersis locis tēpli: sed virtute diuina sic fie
bat/ꝙ lapis ille in nullo loco poterat adaptari: qꝛ cō
tingebat illum lapidem maiorem vel minorem vel in
compositiorem inueniri: quapropter ad partē fuerat
reiectus ⁊ ab edificatoribus reprobatus. In fine tñ
cū murus ⁊ paries tēpli ꝑficeret/et in superiori angu
lo deficeret lapis vnus: tētauerunt magistri/si forte il
le lapis qui totiens fuerat reprobatus/ibidē aliqua
liter conueniret. Quod vtiqȝ cū grādi olim admira
tione contigit: qꝛ scȝ ille lapis conuenientissime fuit
situs/ac si factus fuisset ex certo proposito/in illo su
Moralitas periori angulo positus ⁊ adaptatus. ¶ Illud expo
mitur de christo tam historice q̄ ꝓphetice. Historice
eñ christus exponit hoc de seipso impletum fuisse:
B vbi dixit iudeis/se esse lapidem reprobatū/⁊ tñ in an
Mat. xxi. gulo constitutum: qꝛ pro certo isti qui tūc erāt artifi
ces tēpli/ synagoge scȝ pharisei et principes iudeorū
qñ viderunt istū lapidē viuum/scȝ christū deum ⁊ ho
minem: ipm statum repudiauerunt et ad nullum bo
num opus vtilem iudicauerunt: sed ipm et fidē eius
penitus reprobauerunt: ⁊ tñ ille cōtra spē olim nutu
dei factus est lapis angularis/ cōsummator tēpli ec
clesie dei: duos parietes in vnum angulum/id est du
os populos in vnam fidē colligēs: ⁊ ipsum tēplum
ecclesie cui residet ornās/perficiens ⁊ cōsummās. Cre
diderunt eñ Iudei/ꝙ qñ christum repudiauerunt et
occiderunt/ꝙ de ipso amplius mētio non fieret. ⁊ qđ
nomen eius eo mortuo deperiret: ⁊ tamē in capite ec
clesie ipse positus/et totius religiōis et gratie caput
factus est. Unde dicitur: A dño factū est istud: et ē mi
rabile in oculis nostris: Lapidē quē reprobauerunt
edificantes ⁊c. ¶ Uel dic mystice ꝙ artifices seu edi
Ps. cxvii. ficatores templi/ecclesie vel patrie: significant prela
tos/principes /iudices ⁊ magistros: qꝛ reuera sepe fit
Tropologia. ꝙ qñ aliqs lapis alicubi est locandus: vt pote qñ va
cat aliquod beneficium vel officium ad manus eorū
venit aliquis lapis/id est aliqua persona bona que
eis presentatur/vel de qua fit eis mentio specialis: p
certo locū ꝑ ipso nunq̄ reperire poterūt: ipsosqȝ nūq̄
congruos vel vtiles pro aliquo beneficio reputabūt
sed potius postponunt et reprobant: et alios minus
idoneos ꝑmouebunt: ⁊ in edificatione ecclesie collo
B cabunt: q̄uis illud ex malicia faciant/ deus tamē oc
culte illud vult et permittit fieri: qꝛ ordinat talem sic
Job. xii. reiectū ad melius tempus reseruari: iuxta illud Job
Deridetur iusti simplicitas/lāpas contēpta apud co
gitationes diuitum parata ad tēpus statutuȝ. Quid
ergo? Proculdubio sepe fit ꝙ tādem contra spē diuȝ
solo nutu diuine ꝓuidentie/locus illius lapidis sic
reiecti aduenit: et ꝙ in angulo superiori/id est in offi
cio vel beneficio excellentiori: ab edificatoribus/ id
est electoribꝰ ⁊ ꝓmotoribꝰ: ꝑ lapide angulari/id est ꝑ
prelato constituit: ⁊ tunc magna admiratione olim
Ps. cxii. ad statum arduū promouet: ⁊ qui ab omnibus cōtē
ptus ⁊ reiectꝰ fuerat/super oēs sublimat. Psal. Sus

citans a terra inopē: ⁊ de stercore erigēs pauperē: Ut
sedeat cū principibus. Fatui igitur sunt qui bonas ꝑ
sonas nituntur reÿcere ⁊ cōtēnere: qꝛ nesciūt quid de
ipsis deus decreuit ordinare. Et sepe fit ꝙ ille qui am
plius calcat et reprobatur: magister reprobantiuȝ se
pe efficit: et sup eos oīs exaltatur. Unde dicit: Ocu
Eccl. xi. b. lus dei respexit pauperem: et erexit eū ab humilitate
ipsius: et exaltauit caput eius: ⁊ mirati sūnt multi: et
honorificauerunt eum. ¶ Uel si vis: dic ꝙ aliqui la
Aliter pides: id est aliqui homines sunt ita proterui in prī
cipio: ꝙ ad nullum bonum sunt vtiles: nec ad aliqđ
officium vel beneficium sunt habiles: quinimmo ne
cesse est ꝙ ab artificibus: id est a prelatis reprobent:
⁊ pro nihilo inter alios computentur: qui tamē qñqȝ
B nutu dei taliter conuertunt: ꝙ finaliter in tēplo reli
gionis vel ecclesie in angularē lapidem .i. in prelatuȝ
vel dominium ꝓmouentur: vel saltem ꝙ ꝑsona bona
⁊ solennis efficit: ita ꝙ lapis angularis apud alios
reputetur. Allega vt supra:

¶ Capitulum septimuȝ Textus: Domum
aūt suā edificauit salomon tredecim annis

Moralitatum Ca. VI.

FEcit Salomon porticū ante faciē templi su
per colūnas ereas constitutum. inter quas
due erant columne eree ceteris eminentio
res: que in altitudine vigintiocto cubitis ꝑ
tendebantur: ⁊ inferius basibus ereis sustentaban
tur. Habebāt desuper erea epistilia: a quibus per gy
rum dependebant ducenta malogranata: super epi
stilia vero erea capitella quinqȝ cubitorum collocabā
tur: q̄ vndiqȝ liliis ereis coronabantur. Latera autem
columnarū ⁊ epistiliorū retibus ⁊ catenulis ereis vn
diqȝ dependentibus ad ornatū cingebantur. et linea
duodecim cubitorum colūna quelibet ambiebat: et
altera columna alteri similis in oibꝰ habebat. Una
aūt earum iachin .i. firmitas: altera vero booȝ .i. ro
bur appellabatur: ⁊ inter duas istas in porticum seu
in atriū intrabat. In quolibet aūt capitello colūne
Anagogia. septem versus scripturarum in circuitu sculpti erant
que colūne cacumen ornabant. ¶ Templum signifi
cat ecclesiam triumphantem. Porticus vero qui an
te est: significat ecclesiam militantem. Cum enim in
isto portico fuerint multe columne .i. multe bone per
B sone ad sustentandum ecclesiam constitute: inter ce
teras fuerunt due principales: petrus scȝ ⁊ paulus: vł
simon ⁊ iudas: vel quicunqȝ duo sancti: de quibus in
simul predicetur vel solennizet. Uel etiaȝ generaliter
quicunqȝ boni prelati ⁊ ꝑfecti: qui scȝ duo fuerunt ꝑ
binariā charitatem: inuicem similes ꝑ morū cōmunē
cōformitatē: q̄ scȝ bases ⁊ fundamēta sancte ⁊ solide
fidei hastile spei/ epistilium charitatē/ ⁊ capitellum
qnqȝ cubitorū .i. discretā custodiā quinqȝ sensuum ha
buerunt: septeȝ versus scripturaruȝ .i. virtutes vel se
pteȝ dona spūssancti: in capite columne .i. in mēte iu
storum fuerunt quibus ꝑ ceteris claruerūt. In istis
etiā fuerunt malogranata: q̄ sub vno cortice grana
continent ⁊ liquorem .i. virtutum ⁊ gratiarum vber
tas. Lilia .i. castitatis mundicia ⁊ puritas. Retia seu
catenule .i. bona amicitie ⁊ concordie cōfederata col
ligatio. Linea tota ambiens: est diuine legis medi
tatio: q̄ etiā duodecim habebat cubitos: inquantum
in ipsa refulgebat duodecim articulorum vera credu
litas ⁊ agnitio. Et sic isti bene dicunt iachin ⁊ booȝ .i.
infirmitas ⁊ robur: inquantum ad tollendum mala

sunt

sunt infirmi: ad faciendū bona robusti: ⁊ sic ad susti-
nendum ecclesiā/columne.i.viri stabiles sunt inuen-
ti. Oīa ista ex ere dicunt̄ facta: ꝓ eo ꝙ in oībus mori-
bus ⁊ actib⁹ corū sonus diuine laudis et gratiarum
actionis/cōfessionis ⁊ ꝓdicatiōis fuit inuētus: ⁊ ad
eruditionē fraternā in omnē terrā ꝓbatus. Ideo bre-
Hiere. uiter cuilibet tali columne potest dici illud Hiere. Ec
1.d. ce dedite in colūnā ferreā ⁊ in murū ereū: ⁊ preliabūt̄
aduersus te: ⁊ p̄reualere nō poterūt. Si vis dilata me
Eodem lius/quia transeo. ¶ Circa templum plura facta sunt
ca. domicilia seu atria: sc; atrium īterius vndiq; circa tē
plū: in quo erat altare ereū: ⁊ in quo sacrificabatur: ⁊
in quo psallebāt cantores/⁊ ad populū loquebantur
Cuius sc; formula quadrāgula tēplū ex omni latere
ambiebat: ⁊ ip̄m atriū murus circūquaq; cingebat: q̄
tres ordines lapidū diuersorū colorū/⁊ tres in altitu
dine cultos cōtinebat: qui colūnas edificij ꝑ circuitū
itū sustentabāt. Pauimentū aūt huius atrij in atmo-
ribus erat structū/⁊ diuersis imaginib⁹ picturatum.
Illud igitur atriū populus non intrabat ſ; ꝑ quatu-
ordecim gradus ascēdēs/sacrificia sua ad ostiū atrij
sacerdotibus offerebāt: sicut ꝑ omnia dicit liber Re-
gum et Paral. et exposuit Comestor extra illud atri-
um: ſ; circa tēplum vndiq; descendendo ꝑ decliuum
collis tria alia erāt: talia videl; atriū mūdorū homi
nū exteri⁹: quod multo maius erat in atrio interiori:
postea atriū mulierū: postea vero in parte inferioris
mōtis atriū omniū īmūdorū: in quo sc; īmundi tam
viri q̄ mulieres ⁊ gētiles adorabant: ⁊ tñ oēs illi q̄
erāt in oīb⁹ atrijs/licet muros haberēt altissimos: tē
plū qd̄ erat in montis cacumine/videre poterāt et ēt
Allego illos qui ministrabant in interiori atrio ¶ Si volu-
ria. mus ista exponere mystice/possumus dicere qd̄ tem-
plum significat ecclīam triumphantē: atria vero que
D sunt extra templum paradisi in decliuo huius vallis
miserie/designant ecclīam militantē per spē; ⁊ deuo-
tionē/ipsum tēplū paradisi circūstātē: ⁊ in tria atria/
sc; interius et exterius ⁊ īferius.i. in statum clericorū
bonorū secularium seu actiuorū carnaliū/etiā ⁊ malorū
generaliter subdistinctū. Status eñ clericorū signifi
cat̄ ꝑ atriū interius/qd̄ erat ministrorū. Stat⁹ bono-
rum actiuorum significat̄ ꝑ atriū exterius/quod erat
mūdorū. Status eñ oīu; malorū significat̄ ꝑ atriu;
inferius/ꝙ erat immūdorū. Igit̄ dico ꝙ atrium inte-
rius.i. stat⁹ ecclīastic⁹ cōtinet altare.i. cultū religio-
nis christiane vbi adorat̄: ꝯtinet ad literā ministros
a quibus sacrificiū eucharistie quotidie īmolat̄: cōti
net doctores a quib⁹ ppl̄s erudit̄. D; ergo atriū reli-
gionis vel ecclīe ꝑ q̄tuor virtutes cardinales q̄dra-
tum ⁊ muro regularis obseruantie esse circumseptum
vbi sc; tres ordines lapidū.i. tria religionis vota/vel
tres theologice virtutes/vel tres penitentie partes/
vel sancte trinitatis fides reluceant: ⁊ super quē mu-
rum colūne atrij.i. bone ꝑsone ecclesie stare ⁊ perseue
rare debeant. Pauimētū aūt istius atrij inferiores ec
clesiasticos significat: q: ꝓ certo debēt ꝑ cōstantiam
esse marmorei: et ad resistendu; vitijs fortes: necnon
ad labores penitentie tolerandos stabiles atq; firmi
et imaginibus et picturis virtutum et conuersatio-
nis honeste vndiq; venustati. Istud ergo atrium.i.
statum ecclīasticum nullus nisi esset de genere leui-
tarum.i. nullus nisi esset bonus ⁊ sanctus debet in-
trare: ſ; sufficere debet pplo laicorum/ꝙ per quatuor
E decim gradus.i. per septem ỽtutes ⁊ ꝑ septē spūssan-
cti dona possunt ad ꝑfectionē ascendere: ⁊ sacrificia ⁊

oblationes suas sacerdotibus et ecclesiasticis offer-
re: ⁊ ꝑ eos dño ministrare. Igit̄ de isto atrio dicit̄ il-
lud Ps. Qui statis in domo dñi: in atrijs dom⁹ dei
nostri. In noctibus extollite manus vestras ī sancta. Psal.
¶ Vel dic moraliter ꝙ atriū interius significat cor: 133.
quod sc; o; esse per quatuor ỽtutes cardinales qua-
dratum: tribus ordinibus lapidu;.i. trib⁹ ỽtutibus Mora-
theologicis circūcinctū: colūnis.i. virtutibus robo litas.
ratum: pauimēto marmoreo.i. hūilitate stabili ⁊ fir-
ma stratu; ⁊ imaginib⁹.i. honestis exēplis pictum: ⁊
circa templū paradisi ꝑ deuotionem ⁊ desyderiū con
stitutum. In ipso eñ debet esse altare.i. oratio: mini
stri.i. subiectio: cantores.i. gratiarum actio: docto- Ps. 50.
res.i. discretio: sacrificiū.i. cōtritio: q: sacrificiū deo d.
spūs contribulatus: ⁊ in eo nullus de populo debet
intrare.i. ꝙ ab eo debeat excludi oīum malarū cogi-
tationū cōtentio: ⁊ sic dicet̄ atriū sacerdotū: q: sacer-
dotes ⁊ viri ecclīastici debent habere talia atria.i. ta-
lia corda ⁊ cōsciās. Vñ dicit̄: Sanctificauit salomon
medium atrij ante templū. ¶ Atriū exterius erat que 1. para.
dam maxima basilica seu domus in circuitu tēpli 7.b.
in qua viri mundi ad orandū cōueniebāt: in cui⁹ ali Eodem
qua parte nūmularij sedebant: ⁊ in alia parte anima ca.
lia volatilia ꝓ sacrificijs vendebant̄. Erāt etia; iuxta Histo-
illud atriū circa porticum gazophilacia.i. domus in ria.
quib⁹ sacrificanda reponebant̄: circa latera erant pa-
stoforia.i. domus in qua sacrificantes de sacrificior; F
partibus corā dño comedebāt: erāt etiā ibi cathedre
in quibus sedebant doctores: sicut in gymnasio sue-
dre: in quibus sedebāt auditores/sicut in consistorio
exedre in quib⁹ sedebant accessores seu iudices/vt in Mora-
locutorio seu iudicio. ¶ Si vis dic ꝙ illud atriu; sta litas
tum bonorum laicorum designat: in quib⁹ sunt num
mularij ⁊ mercatores animaliu;.i. iuste ⁊ licite nego
ciationes: pastoforia.i. hospitales refectiones: gazo-
philacia.i. sacrificiorum bonoꝝ repositiones: cathe-
dre.i. studia doctrine ⁊ lectiones: suedre.i. auditorū
obedientia ⁊ subiectio: exedre.i. iudicia/consilia ⁊ bo
ne ciuiles ordinationes ⁊c. transeo. ¶ Atrium muli- Come-
erum fm̄ Comestorē/erat sub atrio virorū.s. in decli- stor
ui montis/quod ab occidente clausum erat: qd̄ etia;
ab aquilone ⁊ meridie ⁊ oriente tres portas habebat
per quas intrabatur: ⁊ muro alto vndiq; cingebatur
⁊ ibi mulieres munde ⁊ nō alie/adorare ⁊ ingredi per Tropo
mittebantur. ¶ Sic vere circa templū sancte ecclesie logia.
sunt atria mulierum.i. status/religiones et collegia
sanctimonialium feminarum. Talia eñ atria: debēt
esse in decliui ⁊ descensu/ꝑ humilitatē ⁊ subiectione;
debēt circumire templum sc; paradisi/ꝑ affectione; ⁊
deuotionem: debent habere murū altum.i. regularē
obseruantiam ⁊ professionē: debent habere tres por-
tas.i. trium votorum ianuas/per quas intrare habēt
ad perfectionem ⁊ saluationem. Clause debent esse in
occidente.i. a pte mundanorum bonorum ꝑ terreno-
rum cōtēptū ⁊ abdicationem. A parte vero austri.i. a
parte bonorum spūaliū: debent esse apte ꝑ bonoꝝ af-
fectionem: ⁊ a parte aq̄lonis.i. a pte īfernaliū tormē-
torum/per timorem ⁊ meditationem: ⁊ a pte orientis
id est a pte spūaliu; gaudiorum/ꝑ amorē et contem-
platiouē. Munde igit̄ mulieres/sc; caste ⁊ virgines/ G
debent in tali atrio id est in tali religiōe esse. Alie ve-
ro īmunde ⁊ indigne ibidē ingredi non debēt. Tren.
Recedite polluti clamauerunt eis: recedite/abite/no- Tren. 4
lite tāgere. ¶ Vel allega hic/ꝙ atriū feminarum erat c.
sub atrio virorū: ad denotandum qd̄ mulieres debēt Aliter

Col. 3. c. esse subiecte viris. Apls: Mulieres subiecte sint vi
Gen. 3. ris suis. Et illud: Sub viri potestate eris: τ ipse domi
c. nabitur tui. Inter atria templi erat vnum quod erat
atriū immūdorū: in quo scʒ immundi tā viri ꝙ muli-
eres/ꝙ etiā gentiles cōueniebāt: τ ibi dn̄m adorabāt.
¶ Sic vero ante tēplū ecclesie videmus quedā atria
pro imūdis/id est sectas christianorū/scismaticorū
peccatorum τ hereticorū. qui oēs se dicūt de corpore
ecclesie esse: τ ibi nitunt̄ sm̄ sectā suam dn̄m adorare.
Per qđ atriuʒ status peccatoruʒ qui sunt in ecclesia/
possunt intelligi/qui sunt abominabiles τ imundi.
Apoca. 11. a. Vn̄ Apocal. Atriū aūt qđ est foris tēplū/eyce foras: τ
ne metiaris illud qm̄ datū est gētib⁹: τ ciuitatem san
ctam calcabunt τc. q: scʒ illi inter infideles qui ma-
gis calcant (quādo pn̄t) ecclesiā/sunt isti qui sunt in
illo atrio: scismatici christiani vel domestici/impij
vel tyrāni. De altari holocausti quod fecit Salomō
in interiori atrio: τ de candelabris ac mēsa et multis
Eodem ca. alijs similib⁹ transeo: q: supra in Exodo fuit dictū. Eius
dem eñ forme erāt illa sicut τ ista: excepto ꝙ ista fue
H Histo-ria. runt maioris quātitatis ꝙ illa. ¶ Sʒ aduerte hic/ꝙ
in atrio interiori fecit Salomō mare seu lauatorium
eneum fusile: qđ scʒ decem cubitos habebat in latitu
dine/quinque in profunditate seu altitudine/ tres ve
ro digitos in spissitudine. Erat autem in parte infe-
riori strictū/a parte vero superiori latius. Unde supe
rius circa labium quod erat in latū diffusum: quod
τ erat ad modū calicis seu repandi lilij factū: resticu-
la triginta cubitorum ipm̄ cingebant: in fundo ve-
ro resticula decem cubitorum sufficiebant. Supe-
rius igit̄ circa labium seu limbū erāt duo historica-
rū scripturarū ordines: sub ipsa vero erat basis erea:
que duodecim ereos seu fusiles habebat boues: bo-
ues eñ duodecim enei et fusiles mare portabant: quo
rum: tres ad orientem/ tres ad occidentem/ tres ad
meridiem/tres ad aquilonem: τ sic per quatuor mun
di partes vultus suos conuertebant posteriora vero
intus sub mare mittebāt: facies vero eorū p quatuor
ternaria exterius apparebant. In illo igit̄ mari mini
Moralitas stri altaris pedes τ manus lauabant: τ sic puri τ mun
di dn̄o sacrificiū offerebāt. ¶ Ista multipliciter pos-
sunt exponi. et primo: quedā moraliter placet expone
re. Nā q: superius per atrium interius cor seu consci
entiā intellexi: ideo per illud mare seu lauatoriuʒ qđ
erat in atrio/volo penitentiam seu cordis amarā cō-
punctionem vel lachrymarū lauatorium designare.
Necesse est enim ꝙ cor bonū lauatorium habeat: vt
Psal. 25. b. sacerdos noster scʒ affect⁹ per lachrymas purificat⁹
et lotus/ad altare dignus imolatur⁹ accedat. Psal.
A Lauabo inter innocentes manus meas τc. Dico igi-
tur ꝙ illō mare. i. amara τ lachrymosa contritio: de-
bet habere decē cubitos in latitudine inquantuʒ de-
bet dolere de decem legis mādatis non adimpletis.
Item quinqʒ cubitos. in altitudine: inquantum de-
bet tristari de quinqʒ sensibus nō diserete custoditis
Itē tres digitos in spissitudine: inquātuʒ dʒ plorare
de tribus virtutibus theologicis/nō habitis vel ob
tentis. Item labium seu limbus eius superior/debet
esse ad modum calicis vel lilij: inquātū dʒ dolere de
calice. i. diuina passione nō recordata: de lilio. i. de ca
stitatis mundicia non reseruata: τ ibi etiā debent esse
sculpte imagines historie: inquantum τ ipse debet do
lere de vita τ historia sanctorum nullatenus imitata.
Et sic debet esse in vna parte strictum/τ in alia latum
inquantum de sterilitate parsimonie τ de lata rapaci
tate auaricie plus debito frequentata. Duodeci etiā
boues in trinitates diuisas debet habere: inquantuʒ
debet lugere de fide sancte trinitatis: quā debito mo
do non habuit: τ fide duodecim articulorum perfe-
cte nō credita vel retenta/cum resticula triginta cu-
bitorum: τ decē ipsum cingere debent: inquantuʒ tri-
stari dʒ de fructu tricesimo τ de denario perditis. i. de
eterna mercede p peccatis amissa. Si igit̄ lauatoriū
nostrū lachrymose cōpunctionis oēs istas compun
ctiones habeat: bene potest ibi homo τ pedes τ ma-
nus lauare. i. affectus τ opera mundificare: et sic po-
test digne sacrificia sua seu eucharistiā/vl̄ bona ope-
ra immolare. Bene igit̄ dicit̄: Uade lauare in natato
rio siloe. Et alibi: Uade lauare septies in iordane/τ re Joan. 9. b.
cipies sanitatem. ¶ Uel dic si vis ꝙ lauatorium illō
est penitentia que sordes mundificat: que scʒ dicitur 4. Reg 5. c.
mare: q: est amara per contritionem: τ dicit̄ esse fusi-
lis: q: fundit̄ τ dissoluit̄ p cōpunctionē. Dicitur enea Aliter
q: sonat τ clamat per confessionem. Dicitur decē cu- B
bitorum: q: decem mandata facit adimplere p satis-
factionem. ¶ Itē ista habet in profundis quinqʒ cu-
bitos: q: ista reparat quinqʒ sensus spirituales: scilʒ
visum discretionis/auditum subiectionis/tactū com
passionis/gustum deuotionis/odoratū cōsyderatio-
nis: tres digitos habet in spissum inquantuʒ scʒ ista
delet tres culpas principales: scʒ peccatū cordis/ oris
τ opis. Dic sicut supra ex toto/ꝙ illud de quo contri
tio dicitur dolere penitentia facit in illo ditare τ hoc
recuperare et habere. Porro in mari sacerdotes laua
bantur: τ tñ hodie vr̄ posse dici illud qđ de chaldeis. 1. Par.
idest de vitijs dicitur Hiere: ꝙ mare eneuʒ quod erat 4 d.
in domo dn̄i/cōfregerūt. ¶ Uel dic ꝙ mare est vir per
fectus: per penitentiā amarus: p predicationē eneus Aliter
τ sonorus: aqs scientiarū plen⁹ obseruātia decē māda
torū: cōtinentia quinqʒ sensuū: efficacia triū vtutū vl̄ tri
um religionis votorum mensuratus: historijs bono
rum exemplorum pict⁹: decimo τ tricesimo retinaculo
idest denario eterne retributionis/τ fructu tricesimo-
et spe triplicis dotis aie fretus: τ duodecim bobus. i.
duodecim aplis/τ eorū vite/fidei τ doctrine per imita
tionem immixtus. Si quis autē talis fuerit mare seu C
lauatorium dici poterit: quia ad lauandum seu puri
ficandū alios documētis τ exemplis merito dignus
erit vt sic de viris iustis exponat̄ illud exponat̄. Ezech
Aspectus totarum τ opus earum quasi visio maris. Ezech. 1. b.
¶ Uel dic qđ mare significat sacram scripturaʒ: que
in atrio ecclesie ad ostensiones criminū ponit̄: vt ibi Allegoria.
sacerdotes. i. viri ecclastici a suis maculis expientur
Est igit̄ illud mare fusile: q: a deo fuit fusum. i. ꝑ igne
spūssanti conflatum p inspirationē. Ereū qđ est durū
metallū τ forte: q: eternā fortē/veram τ immutabileʒ
habet durationē. Decē cubitorum in latitudine pro-
pter decem mandatorum que cōtinet institutionem.
Quinqʒ cubitorꝫ in pfundo/ppter quinqʒ sensuū ex-
hibitionē. Duorū ordinum historiā. i. duorū testamē
torꝫ narrationē. Tres digitos in spissum: inquātum
continet trinitatis fidē. Triginta cubitos hʒ in supe
riorē/τ decē in inferiorē ambitū: inquātuʒ eterne glorie
que cōsistit in denario pfectionis/τ in ternario visio-
nis/fruitiōis et tētionis cōtinet repromissionē. Labi
um hʒ ad formā calicis: inquātū ista potat et inebriat
in se studentes p diuinā eruditionē. Et est illud labiū
ad modū repandi lilij: quia habet puram et castam Ps. 11. b.
locutionem. Psal. Eloquia dn̄i/eloquia casta. Stri-
ctum est inferius/latū superius: inquātū hic inferi⁹ p tē-
pore huius

pore huius vite strictam habet et obscuram expositio
nem. Sursum vero in patria claraz habebit suorum
secretorum cognitionem. Duodecim boues per ter-
naria copulatos sub se continet: inquantum duode-
cim patriarchas vel duodecim apostolos sub se ha-
D bet: qui per quatuor mundi partes portauerunt trini
tatis fidē & deuotionem. Boues enim id est apostoli
& viri apostolici per ternariū copulati dicunt: inquantū in fi-
de trinitatis conuenerūt: quā per quatuor mūdi partes p̄
dicare noscunt. Isti aūt partim latent & partim appa
rēt: quia scz viri sancti partim per virtutū suarū occulta-
tionē latitant: & partim per bonorū exteriorū & documē
torū ostensionē se monstrāt: & sic sub mari sacre scripture
ps. 76. d studendo: & eā implendo cōtinue perseuerāt: & ipsam
Aliter pro viribus sustinent atque portant. Ps. In mari via tua
&c. ¶ Vel etiā isti quo ad faciē. i. quo ad exteriora opa
ps. 30. c nobis apparēt: sz quo ad futura & posteriora p̄mia / a
nobis abscondunt & latēt. Ps. Quam magna multi-
tudo dulcedinis tue dñe &c. Isti aūt bn̄ boues erei di-
cunt: qui sicut fortissimi boues terraz coluerūt: & tandē
ps. 18. a per martyriū immolati fuerūt: & ad modū eris sonū p̄
Tropo- dicationis emiserūt: qui sicut in Psal. dicit. In omnem
logia terrā exiuit sonus eorum &c. ¶ Vel si vis dic q̄ isti bo-
ues erei q̄ sonū habebāt & nō sensum: sunt carnales p̄-
eze. 37. b dicatores: q̄ sub mari sacre scripture perābulant: & eā
se portare gloriātes / sonū bonorū virorū p̄dicādo emit
tūt: sensum tamē deuotionis nō habēt. Vñ Ezec. Ner-
ui & carnes ascēderūt: & extēsa est super eos cutis: & spi
ritū nō habebāt. Isti enī sunt q̄ posteriora sua celāt / &
facies ostendūt: & posteriora. i. carnalia sua opa a mē
bris posterioribus depēdentia p viribus celāt & cōtegūt:
E faciē vero suā. i. exteriorē cōuersatiōis pulchritudinē /
scz quā habēt / libenter manifestāt: & se etiā p ternario
colligāt inquātū sub triplici voto / vel sub fide trinita
tis / vel in tribus virtutibus theologicis se viuere dissimu-
lāt & fingūt. Vt cōiter enim siue hypocrite / siue vsura-
rij / siue proditores / vel falsi amici: faciē nō dorsum ni-
tunt ostendere: inquantū exteriorē applausum (q̄ per
faciē innuit) conant alijs ostēdere: Immūda vero po
steriora sua. i. malā intentionē / & turpiū operū suorū vili
ma. 23. c tatē: a visibus aliorū semper vellent latere: similes illis
sepulchris dealbatis: que (sicut dicitur) apparent ho
minibus speciosa: intus autez sunt plena ossibus mor
tuorum. Et sicut isti boues ab inuicem auersi erant:
ita quod dorsa sibijnuicem / non facies conuertebant.
Sic et tales mali homines non solent per dilectionem
se respicere / sed facies cordis ab inuicez diuertere: dor
sum vero obliuionis / despectus et odij alter ad alte-
hie. 18. c rum applicare: inquantum scilicet alter solet alterum
Allego- fugere & odire. Vnde Hieremi. Verterunt dorsum et
ria non faciem. ¶ Vel dic quod mare istud significat ba
ptismum: quod dicitur esse rotundum: quia quemad
modum orbis in eo debet ablui. Fusile quia diuina
gratia ibidem solet infundi: Ereum: quia per sonum
predicationis debet virtus ipsius vndique circumfun-
di: Liliatum etiam labium: quia per istum solent ani
me ad modum lilij dealbari. Calicis etiam habet for-
mam id est inquantum virtus passionis christi / que
F calix est ab eodem dicta / solet in eo monstrari. Iste er-
go decem cubitos in latum / quinque in altum / tres di-
gitos in spissum dicitur habere: inquantum quicq̄d
contra decem mandata committitur: vel per abusum
quinque sensuum delinquitur: quicquid per tria princi
palia vitia: scilicet superbiam / auariciam / luxuriam
incurritur: totum in baptismi lauatorio depuratur.

Funiculo vero vel reticulo triginta cubitorum superi-
us / & decē in fernis cingebat: inquantū in baptismo spes
eterne retributionis & denarij p̄mittit. Denarius enī
numerus ter ductus / triginta cōstituit: quia p certo de-
narius perfecte eterne retributiōis q̄ dat in vinea dñi
laborantibus: in tribus / scz in fruitiōe / visione & tentio-
ne cōsistit. Duodecim etiā boues. i. quatuor ternaria
diuisim isti mari subsunt: inquantū duodecim articu
li in fide sancte trinitatis per quatuor mundi plagas
diffusi / baptismali grē annexi sunt: & inquantū bapti-
zati per vniuersa mundi climata fidē sancte trinitatis
credunt. In isto igit mari sacerdotes lauabant: quia p
certo omnes q̄ baptismo purificāt / sacerdotes. i. sacri
dotes efficiunt: sicut bene patet vbi petrus loquēs fi- 1. pe. 2. b
delibus dicebat. Vos estis genus electū / regale sacerdo
tiū / gens sancta / populus acquisitionis. Istud est enī
mare in quo oēs macule vitiorū stringunt: & in quo oīa ps. 135. b
peccata submergunt / & obliuioni tradunt. Ps. Sub- eod. ca.
mersit pharaonē & exercitū eius in mari rubro. ¶ Fe- Histo-
cit salomon tres luteres seu vrnas ereas / rotundas & ria
fusiles: quarum orificia erāt stricta. Venter vero & fun-
dū aliquantulū magis lata: eratque latitudo interior
vnius cubiti & dimidij: altitudo vero quatuor cubitorū:
habebat aūt quilibet luter basem eream sibi deputatā G
miro artificio fabricatā: erāt aūt isti luteres in atrio sa
cerdotū ante portā positi: quinque a dextris / & quinque a
sinistris depositi. & ad intingēdos & lauandos pedes
intestinaque lauanda et sacrificanda erant specialiter de Mora-
putati. ¶ Sic vere dico / q̄ in atrio ecclesie militantis litas
ad finē vt hostie immolande. i. penitētes seipsos dño i
altari penitentie sacrificātes haberēt: vbi a suis sordi-
bus seu criminibus lauarent: necesse fuit ibidē luteres.
i. sacerdotes seu confessores cōstituere: & ipsos in publico
a dextris & a sinistris. i. diuitibus & pauperibus assigna
re: & sic quilibet eis indigeret / q̄ possit eos p libito re-
perire: & culpā suā cōfitēdo abstergere vel lauare. Vñ zac. 13. a
dicit. Erat fons patēs domui dauid & habitatoribus
hierusalē / in ablutionē peccatoris & menstruate. Et p
certo ille dz habere vētrē latū & os strictū. Venter enī il
lius est voluntas vel affectus: quia scz affectio sua dz esse
lata per charitatē & largitatē. Os tñ ipsius debet esse
strictū per abstinētie parcitatē / & per secreti abscōsionē
& loquēdi raritatē & maturitatē. Illud enī summe cōfes
sorē decet & etiā quēlibet virū perfectū: os paruū & stri
ctū habere: & verba pauca & matura dicere: & secretum ecc. 28. d
scire abscondere & celare. Vnde Ecclesiastici. Dri tuo
facito ostia: & seras auribus tuis. Tales igitur lute-
tes id est sacerdotes & confessores: debent esse decem:
inquantum sub decalogo mandatorum debent viue- luc. 17. d
re. Vnde dicitur. Ecce decem mundati sunt. Debent H
esse quinque hinc & quinque inde: inquantum discretio-
nem quinque sensuum ad dexteram & sinistram in pro-
speris & aduersis debent habere: & quatuor cubitos
in profundo: inquantum quatuor cardinales virtu-
tes debent interius possidere: vnum vero cubitum la
titudinis in summo: inquantum vnum deum debent
credere: latitudini tamen isti medius cubitus adiun-
gitur: inquantum fidei de diuinitate: fidem etiam de
humanitate debent superaddere: et sic super basem lo-
candi sunt: inquantum per fidei & spei firmitatem su-
per christum debent tanquam super solidum firmamē 1. co. 3. c
tum insistere & sedere. Vnde apostolus. Fundamentū
aliud nemo potest ponere: preter illud quod posi- eodē. c.
tum est: quod est Iesus christus. ¶ Bases eree su
per quibus ponebantur luteres: mirabilis fuisse

Histo- schematis describunt. ¶ Sicut enim hic scribit Come
ria stor exponendo declarat: bases iste ex quatuor tabulis
adinuicē adunatis cōstabāt: q̄ quatuor cubitos in lō
gitudinē/⁊ quatuor in latū faciebant: tres vero cubi-
tos in altū se eleuabāt: ⁊ sic formā quadratā posside-
bant bases huius. Harū vero tabular̄ anguli eminē-
tes/quatuor colūnas quadratas ꝯstituebāt: q̄ colūne
in summitate sui quosdā humeros habebāt: q̄ simili-
tudinē manus hois ⁊ pedis aquile pretēdebant super
quos collocate erāt tabule trāsuersales/in quib⁹ lute-
res insidebāt. In parte vero inferiori/⁊ in quatuor an
gulis basis/quatuor rote fusiles inserebant: q̄ axes/cā
thos/radios ⁊ modulos habebāt ⁊ vndiq̄ ꝓprias scul
pturas habētes/sibiinuicē in omnibus assimilabant.
A Igit quelibet basis ꝓprias sculpturas habebat: q: in
columnis figuras auiū/hoim ⁊ arborū: in lateribus
vero tabular̄ formas boum/leonū/coronar̄/seu etiā
plectar̄ ⁊ cherubin cōtinebat. Isti eñ leones ⁊ boues
sunt sculpti: lora seu cathedras/ac si eēnt ligati ad ta-
bulas ⁊ ad colla habebant: q̄ inferius depēdebāt. Iste
bases ꝓnt diuersos status eccl'ie.i. diuersar̄ perfectio-
nū ordies significare: que scʒ plures luteres plenas aq̄
.i. lauachrū scientiar̄/gratiar̄ ⁊ lachrymar̄ sustinent:
q̄b⁹ ostie.i. seculares se balneāt atq̄ mūdāt. Dico igit
ꝙ q̄libet talis basis.i. q̄libet religio vel quilibet eccl'ie
status dʒ habere quatuor cubitos in longū.i. obseruā
tiā quatuor euāgelior̄: quatuor cubitos in latū.i. cō-
tinentiā quatuor virtutū cardinaliū: tres cubitos in
altū.i. possessionē triū virtutū theologicar̄. Igit talis
basis ꝯstabat ex quatuor rotis/ex quatuor tabulis/ex
quatuor columnis/⁊ ex superiori tabula trāsuersali cū
suis quatuor angulis ⁊ multiplicibus figuris/imagi
nibus ⁊ sculpturis. Columne igit ille significant in
ecclesia prelatos ⁊ superiores: tabule designant colla-
terales ⁊ mediocres. Rote vero q̄ inferius sunt/deno-
tāt subditos ⁊ inferiores. Columne igit.i. ꝑlati debēt
esse quadrati per ꝯstantiā: eleuati per vite eminentiā:
humeros debent habere.i. fortitudinē ⁊ patientiam
que scilicet continuant manus hominis.i. actiuam
B bonorum operum efficaciam. Pedes aquile.i. cōtem
platiuam scientiam. Manus enim operationem de-
notat/que pertinet ad actiuam vitam. Pes vero aqui
le que clarissime videt/sapientiam designat: que perti
net ad contemplatiuam vitam: que duo scilicet debēt
esse in prelato. Iste etiaʒ columne.i. prelati: debent ha
bere sculpturas virtutum ⁊ morum: quia pro certo in
eis debent inueniri subuentio ⁊ nutrimento. Figure aui-
um.i. superiorum eleuatum desyderium ⁊ affectio. Fi-
gura hominis.i. rationis ⁊ scientia diiudicans discre
tos. Iste enim sunt sex sculpture.i. sex virtutes: que co
lumnas nostras id est prelatos summe decent: scilicet
patientia/fortitudo/bona operatio/cōtemplatio/ele-
mosynarum largitio/celestiuʒ affectio ⁊ discretio que
videlicet man⁹ hominis/pedes aquile/arbores/aues/
homines significant: que etiam quatuor debent esse/
inquantum in quadruplicitate virtutum cardinaliuʒ
manere debent; ⁊ sic de talibus columnis poterit dici
hiere.1.d illud Hieremi. Dedi te in columnam ferream ⁊c. Et
exo 36.d illud Exod. Fecit columnas de lignis sethim. ¶ Vel
Aliter dic quod basis ista potest significare virum perfectum
q̄ (vt supra dictū est) dʒ ꝯstare ex mltis: scʒ ex q̄tuor co
lūnis ex q̄tuor tabulis: ex q̄tuor rotis/ex q̄tuor hūera
lis: ex mltiplicib⁹ imaginib⁹ ⁊ sculpturis: ex multipli
cibus dimensionibus ⁊ mensuris. Habeat igitur qua
tuor columnas id est quatuor virtutes cardinales; q̄

scilicet in edificio morum sunt prime ⁊ principales co
lumne: scilicet iustitiam/fortitudinem/temperantiaʒ
⁊ prudentiam. Unde Exod. Columnas habebit qua- exo.36.d
tuor cum basibus totidem. ¶ Item habebant quatu-
or rotas.i. quatuor bonas affectiones: gaudiuʒ de bo
no/dolorē de malo/speʒ de ꝑmio/timorē de supplicio. ezec.1.d
Ezec. Apparuit rota vna super terrā habens quatuor C
facies. Iste enim sicut in axe cordis debent voluere et
discurrere: modulos tamen.i. modum ⁊ temperanti-
am: radios/id est claritatē ⁊ prudentiā: canthos qui
curui sunt.i. humilitatē ⁊ reuerentiā/debent habere:
vt sic gaudium a dissolutione: timorem a desperatio-
ne: dolorem ab impatientia ⁊ murmuratione: spem a
presumptione possint defendere ⁊ seruare. Ezechiel. eze.10.b
Ecce quatuor rote iuxta cherubin. Item habent qua-
tuor tabulas id est quatuor charitatis latitudines:
scilicet amorem dei/amorem sui: amorem amici: ⁊ di-
lectionem inimici. Unde supra eodem. Fecit salomon
quatuor deambulatoria inter columnas cedrinas.
Sequitur. Tabulatis cedrinis vestiuit totam came-
ram. Iteʒ habebant quatuor rotas id est quatuor hu
meros ad similitudinem manus hominis et pedis
Aquile id est quadruplicis gratie soliditates: scilicet
gratiam preuenientem: gratiam adiuuantem: grati-
am perficientem: ⁊ gratiam consummantem: Iste eñ
quatuor gratie dicuntur humeri: quia portant onera.
Manus: quia faciunt opera. Pedes aquile: quia ra-
piunt eterna munera: ⁊ ideo de ista quadruplici gra-
tia operatiua potest exponi illud Ezechielis. Quatu- ezec.1.b
or manus sub pennis eorum in quatuor partibus.
Item habebant imagines et sculpturas: et sic pro
certo dico/ꝙ debent habere leonem.i. seueritatē aspe
re punientem: bouem.i. maturitatē dulciter corrigē-
tem: cherubin qui scilʒ habeat alas.i. contemplatio- D
nem sublimiter volitantem: coronā.i. perseuerantiā/
premium ⁊ victoriam reportantē: formaʒ hominis.i.
discretionem ⁊ sapientiā: formam arboris/id est vigo
rem honestatis ⁊ bonam apparentiā: formam auis q̄
scʒ non cogitat de crastino/id est terrenorū contem-
ptum ⁊ displicentiam: lora dependentia.i. charitatis
vinculū ⁊ colligantiā. Unde de talibus virtutū scul- 1.re.7.a
pturis potest dici illud: Sculptura sub⁹ labiū ambie
bat illud. Duos ordies sculpturarū historiatar̄: vt de
viris ecclesiasticis dicat scriptura illud Esa. Ponā in esa.54.c
iaspidem ꝓpugnacula tua: ⁊ omnes lapides tuos in
lapides sculptos. ¶ De mēsuris vero quatuor ⁊ triū Aliter
cubitor̄ dicvt supra. ¶ Vel siuis dic/ꝙ in basi ecclesie
tam leones q̄ boues.i. tam prelati q̄ subditi: loris di-
scipline debent ligari: ⁊ eisdem subiacere/⁊ humiliter
se subiugare. Vñ Eccl. Iugum ⁊ lorū curuat collum eccl.33.a
durum. ¶ Sicut hic in principio huius ca. dicit: salo Eo.cap.
mon ante omnia edificauit domum dñi septē annis: Histo-
⁊ octauo anno cōpleuit: postea ad edificandū domū ria.
sibi/domū vxori/domū saltus quasi cōitati se ꝯuertit:
⁊ domū suā annis tredecim ꝯsummauit. Minore igit
tpe edificata est dom⁹ dñi: ⁊ anteq̄ alie dom⁹ secula
res: q̄uis difficilioris ⁊ sumptuosioris fabrice in om-
nib⁹ extitisset. Et hoc (vt dicit comestor) qr in edifica-
tiōe dom⁹ dñi tā rex q̄ ppl's feruebat: ⁊ in edificatiōe
aliar̄ remissi⁹ laborabat. ¶ Ista ꝓnt exēplariter allega Mora-
ri: ꝙ illa q̄ ptinent ad deū ⁊ dei cultū/sunt diuo faciē- litas
da: q̄uis sint difficiliora q̄ nr̄a negocia. Maledict⁹ q̄ hie.48
facit op⁹ dñi fraudulēter. Alia lr̄a habet/negligenter b.
Rex enim salomon.i. quicunq̄ discrete ⁊ pacifice se-
ipm regens: prius ⁊ ante omnia debet edificare in se-
ipso domū

E ipso domū deo per grās τ virtutes. Postea vero sibi et
vxori τ pplo pōt licite puidere: τ de vtilitate tā sui ꝙ̄
alioꝝ attentꝰ cogitare: xp̄s eñ valde est festinꝰ vult et
ꝙ sibi anteꝙ̄ nobis seruiamus: τ ꝙ honorē ipsiꝰ spūa-
lē nostris tēporalibus cōmodis preferamꝰ. Uñ ipsius
3.re.17.b videt esse illa vox. Fac mihi primū subcinericios pa-
nes: tibi aūt τ filio tuo facies postea: qꝛ ꝑ certo ꝓspe-
rius nostra facimus/qñ de illis prio que ad deū perti
mat.6.d nēt cogitamꝰ. Uñ. Primū querite regnū dei τ hec oīa
Eodē.c. adycient vobis. ¶ Salomō edificauit q̄tuor domos
scȝ domū deo: domū filie pharaonis: domū sibi/ τ do-
Mora- mū saltꝰ. ¶ Sic vere homo in se debȝ moraliter edifi-
litas. care per deuotionē τ iugē memoriā domū deo/ ipm ꝑ
grām hospitando: domū regine.i. beate virgini/ ipaȝ
per deuotionē in mēte habendo: domū sibi ipi/ de salu
te propria cogitando: domū saltus. i. penitentiā per
Aliter eam de mundo ad patrem saltando. ¶ Uel dic ꝙ qui-
libet debet in hierusalem. i. in mente sua quatuor do-
mos edificare: τ eas sibi per magnā memoriā cōplana
re: scȝ domū dei paradisuȝ: domū saltus seu precipitij.
i. infernū domū regine scȝ anime. i. corpus proprium:
domū suam. i. mundum. Habe igitur in mente/ τ con
sydera quāta sit domus paradisi felicitas: Unde Ba-
bar.3.c. ruch. O israel ꝙ̄ magna est domꝰ dei. Quanta est do-
mus inferni periculositas. Ista est eñ domꝰ saltꝰ: in q̄
iob.30.c q̄ precipitauit/ rūpit sibi collū: vnde Job. Scio ꝙ morti
f trades me: vbi constituta est domꝰ oīs viuentis. Quā
iob.4.d ta sit domꝰ anime. i. ꝓprij corporis fragilitas/ dicitur
Qui habitant domos luteas: τ terrenū habēt funda-
mentum. Quanta sit domus sue/ scilicet mundi vani-
mat.7.d tas τ ruinosa debilitas/ dicitur. Descendit pluuia τ ve
nerunt venti: τ ruerunt super domum illam.

¶ Caplm nonū Textus. Factū est aūt cum perfecisset salomon edificiū domꝰ dn̄i. Moralitatum Capitulum. VII.

Histo- Hic dicit ꝙ salomon populū qui remāsit de
ria. chananeis/ quos filij israel subiugare neq̄-
rant/ subiugauit: τ tributarios fecit: de filijs
vero israel neminē seruire coegit: sed eos bel
Mora- latores τ duces τ ministros suos fecit. ¶ Sic vero no
litas. ster salomon christꝰ/ nō vult ꝙ aliquis filius israel. i.
aliquis christianꝰ fidelis seruitute peccati premat: sȝ
potius ꝙ in nobilibus officijs/ scȝ virtutū τ honoꝝ
exercitijs eidem famulet: gentiles vero. i. malos τ pec
catores sibi tributarios τ seruos efficit: inquantū dei
prouidentia ipsos ad seruiendū τ proficiendū bonis
cōpellit: τ inquantū eoꝝ malicijs ad salutē fideliū vti
tur: τ ipsoꝝ nequitias ad bonū electorū ordinat τ dis-
hie.25.b ponit. Et inde est ꝙ dñs nabuchodonosor pessimū ser
2.re.8.b uū suū vocat: pro eo ꝙ ipse contra seruos pestilentes
eze.29.d eo tanꝙ̄ pro baculo vsus fuit: vnde dicit. Facta est sy-
ria seruiens dauid τc. Unde τ dñs dicit Ezech. Nabu
chodonosor seruitute seruiuit mihi aduersus tyrum.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ filij israel sunt viri ecclesiastici: qui ꝑ cer
G to nō debent seruire/ nec opera seruilia facere: nec se in
seruilibus mundi officijs occupare: sed duces alioꝝ/
scȝ per scientiā τ eruditionē: τ bellatores cōtra vitia: τ
ministri quantū ad spūalia obsequia debent esse. Ser
uitiū vero huiusmodi debent chananeis. i. secularibꝰ
dimittere: qui regi salomōi christo debēt in huiusmo
di officijs/ negocijs τ litigijs deseruire: vnde bñ dicit
1.co.7.d apls: Precio magno empti estis: nolite fieri hominū
serui. Ideo bene dicit idem apls. Secularia iudicia si
1.co.6.a habueritis/ contemptibiles qui sunt in ecclesia/ illos

cōstituite ad iudicandū. Cuius tamē cōtrariū faciunt
hodie filij nostri israel. i. clerici religiosi τ prelati: qui
scȝ seruire principibus τ officijs τ negocijs secularibꝰ
gloriant: τ libertatē spūalem qua seruire deo deberēt/
dedignant: qui tamē deberēt attendere illud Actuū. act.6.a.
Non est equū nos dimittere verbū dei τ ministrare mē eod.c.c.
sis. ¶ Hic dicit ꝙ rex salomon fecit classem in asion-
gaber: qui est portus maris rubri: τ adiunctis seruis
hyram regis tyri viris vtiq̄ nauticis τ gnaris maris
cū seruis suis: misit eos in ophir/ q̄ est insula maris in
dici: vt inde afferrent sibi aurum. Qui scȝ primo anno
quadraginta viginti auri talēta: sicut hic dicit caplo
sequenti: semꝑ illic de termino in terminū deferētes re
dibāt: τ salomoni aurū τ argentū/ dentes elephantoꝝ
pauones τ simias deferebant. Magnificatusq̄ est rex
salomon diuitijs τ sapiētia super oēs reges terre: τ vni
uersa terra desyderabat videre faciē salomonis/ τ audi H
re sapientiā eius. Et singuli deferebāt ei munera: vasa
scȝ argentea τ aurea: vestes τ arma bellorum: equos τ
mulos/ sicut hic dicitur. In diebus eius tantum fuit 2.pa.9.c
argenti in hierusalem/ sicut τ lapidum τ cedrorum: si
cut etiam sycomororum. Ita quod argentum in hieru-
salem tunc temporis nullius valoris reputabatur: cū
auri summa copia haberetur. ¶ Ista possunt exponi Allego-
allegorice de christo. Cōstat eniȝ quod salomon id est ria
christus classem seu nauium multitudinem. i. diuerso
rum statuum ecclesie turbam in mari penitentie statu
it: τ ibi cum seruis suis. i. cum sanctis τ catholicis vi-
ris seruos hyram regis gentilis id est seruos mundi
videlicet philosophos viros τ nauticos: τ maris id
est nature rerum fluxibilis sapiētes τ gnaros/ qualis
fuit dionysius adiunxit: inquantum ipsos ad fidem
conuertēs suis fidelibus sociauit. Isti igitur per ma-
re penitentie nauigantes/ de ophir idest de mundo ad
ipsum salomonem id est christuȝ multas diuitias spi
rituales ad ipsum detulerunt: τ ipsum τ ciuitateȝ hie
rusalem id est ecclesiam tam militantem ꝙ̄ triumphā
tem multipliciter bonis personis/ virtutibus τ scien-
tijs ditauerunt. Constat enim quod isti naute tam hy
ram ꝙ̄ alij adiuncti attulerunt ad christum aurum id
est sapientiam. τ argentum id est eloquentiam: dētes
elephantorum: hoc est ebur. i. castimoniam: pauones
scȝ aues pictas. i. honestam apparentiam: simias/ be-
stias summe agiles. i. laborum τ operum diligentiaȝ.
¶ Uel alio modo isti naute attulerunt christo: inquā Aliter
tum scȝ eos ad fidem conuerterunt. aurum. i. philoso-
phos τ sapientes: argentum. i. poetas τ eloquentes: dē
tes elephantoꝝ. i. crudeles tyrannos τ principes oīa I
deuorātes: pauones/ tumosos/ τ in pēnis. i. in exteriori
pulchritudine seu ꝓsperitate gloriātes: simias. i. hy-
pocritas: hoc est hoīm rationabiliū τ sctōꝝ personaꝝ
nō reȝ sed effigiē. i. silitudinē ꝑtendētes. Sic igit Sa-
lomon noster fuit in ecclesia ditatus: τ super omnes
reges id est super omnes deos magnificatus. Psal- ps.96.b
mista. Nimis exaltatus est super omnes deos. Sibi
enim quotidie offeruntur munera/ id est boni religio
si: qui voluntarie deo donantur. Uestes/ id est viri mi
sericordes: qui alios fouere τ calefacere dinoscuntur τ
arma bellica id est viri scientifici: qui corpus ecclesie
maculis hereticorum protegere comprobantur: equi
id est boni obedientes/ qui superne discipline subij-
ciuntur: et muli id est boni rustici et laici/ qui om-
nibus laboribus secularibus exponuntur vasa etiam
argentea τ aurea/ id est viri qui sapientiam τ eloquen
tiam profitentur. Talibus igitur muneribus christus

rescindere: et quinetiam quecunque fratrem vel amicum contra statum nostrum ambientem debeamus corrigere vel punire: iuxta illud. In male puniisses rescinde fidem.
Eo. ca. e ¶ Volens adonias abisac sibi dari a rege in vxorem: primo ad bersabee matrem salomonis recurrit: ad intercedendum pro se ad proprium filium suum ipsam misit. Bene (inquit illa) loquar pro te regi. Venit igitur bersabee ad salomonem regem vt loqueretur ei pro adonia: et surrexit rex in occursum eius: seditque super thronum suum: positusque est thronus matri regis: que sedit ad dexteram eius. Dixitque ei rex salomon. Pete mater mea. Neque fas est vt auertam faciem meam. Que ait. Detur obsecro Abisac sunamitis Adonie fratri tuo vxor. ¶ Adonias de
Moralitas — regno exclusus moraliter designat peccatorem aut genus humanum: quod a paradiso fuit expulsum: sunamitis significat diuinam gratiam. Rex vero salomon significat christum: mater vero eius bersabee significat benedictam virginem mariam. Ista igitur est veritas: quod si adonias .i. peccator vult sunamitem .i. diuinam gratiam: vxorem et amicam a rege christo impetrare: ante omnia ipse debet matrem regis .i. beatam virginem per orationem et deuotionem adire: et eam inter se et deum intercessricem et intermediam ponere: et pro certo rex christus petitionem ma-
Allegoria — tris nescit denegare. ¶ Vel allega de assumptione beate marie virginis: que scilicet tunc mater regis .i. beata virgo venit ad ipsum in celum: qui sibi assurgens statim iuxta se constituit sibi thronum: et ad dexteram suam consedit dulciter: que ibi ipsam ordinauit honorifice. Ista igitur pro adonia .i. pro humano genere: quod regnum suum .i. paradisum amiserat: pro eo quod ante tempus re-
D — gnare voluerat / continue postulat. Cui scilicet rex christus petitionem suam exaudit dulciter / et confirmat. Pete (inquit)
Eod. c. e — mater mea: nec fas est vt auertam faciem meam. ¶ Hic
Tropologia — habemus quod cum ioab propter homicidia que commiserat / semei vero propter maledictionem quam in dauid intulerat / ex ordinatione dauid occidendi essent: voluit occulta dei prouidentia alias causas exhibere extrinsecas: vt sub colore alio posset illos iniquos de his criminibus castigare. Ioab enim contra salomonem cum adonia se posuit: cuius occasione metuens ad tabernaculum fugit: et cornu altaris tenens / ex mandato salomonis occisus fuit. Semei vero a salomone concessum fuerat: quod domum in hierusalem sibi faceret: et quod in illa manens viuere posset: et quod quacunque die exiret hierusalem / interiret: sed post triduum annorum cum dictam sententiam obliuioni dedisset / audito quod serui confugerent ad achis regem geth: ad reducendos seruos suos iuit et hierusalem exiuit. Sed cum rediret ad salomonem statim occisus est. Et sic diuina prouidentia viam et occasionem prebuit / et quod ipsum per salomonem iuste puniuit et quod maledicendo dauid meruit sibi dedit. Hoc exemplariter patet / quomodo iustitia dei occulta / sub occasione vnius peccati quandoque punit aliud: et quomodo dato quod aliquod crimen videbatur alicui dimisisse: deus scit loco et tempore causas alias subiungere: quarum occasione et illud quod alias dereliquerat /
iob. 24 b. — scit punire. Vnde Iob. Deus inultum abire non pa-
Aliter — titur. ¶ Vel dic quod hierusalem est religio vel ecclesia: in qua dum per fidem manemus / per gratiam viuere possumus. Si autem inde per peccatum vel apo-
E / Aliter — stasiam eximus: mortis culpe et gehenne nos periculo subiugamus. ¶ Vel dic secundum stephanum de longotono contra illos qui in hierusalem id est in claustris vel in ecclesiis vel beneficiis suis personaliter residere nolunt: sed in geth id est in mundo vagantur et incedunt qui scilicet isti mortem culpe et pene multotiens incurrunt: exemplo Dine / que domum prius egrediens corrupta fu-
it. Et de esau / qui aduenationem exiens / benedictionem — Ge. 34. a.
amisit. ¶ Vel dic quod semei est discretus prelatus / qui cum — ge. 27. d
immoderato zelo seruos et subditos suos a hierusalem — Aliter
.i. a statu gratie fugitiuos quandoque reducere nititur: sed dum ipse etiam de hierusalem per immoderatum zelum et per austeritatem egreditur / morte eterna mulctatur: et sic sepe fit quod dum semei .i. prelatus: seruos fugientes .i. subditos delinquentes per nimiam austeritatem reducit: ipse scilicet quantum ad animam mortem vitiorum incurrit. Melius est ergo quod tales impuniti dimittantur / quam quod eos nimis indiscrete reducendo in hierusalem creatur / et mors perpetua incur-
ratur. Vnde dicitur. Sinite mortuos sepelire mortuos — mat. 8. c
suos. ¶ Vel dic quod ille seruis suis hierusalem fugientibus — Aliter
eos in geth sequitur: qui malorum subditorum vitam imi-
tatur: propter quod mors perpetua reputatur. ¶ Vel — Aliter.
dic quod salomon tres personas occidit: in quo satis notatur quod bonus rex et rector suppositus debet in seipso tria vitia scilicet peccatum voluptatis / quod significatur in adonia: qui cum sunamite contrahere voluit: peccatum oris / quod significatur in semei: qui ore suo dauid maledixit: peccatum operis / quod designatur in ioab: qui manualiter duos innoxios fecit occidere. — F

¶ Capitulum tertium Textus. Confirmatum est igitur regnum in manu salomonis. Moralitatum Capitulum. III.

Deus apparens salomoni in excelso gabaon / — Historia.
concessit sibi quod peteret quicquid vellet. Et quia non petiit diuitias / nec longam vitam / aut inimicorum vindictam / sed sapientiam. Ideo dominus non solum sapientiam sibi dedit / immo etiam diui-
tias et gloriam sibi superaddidit et adiunxit. ¶ In quo — Moralitas.
notari potest quod qui petit iusta et necessaria / est dignus obtinere et recipere: non solum illa / sed etiam superabundantia. ¶ Vel dic quod sapientia diuitiis anteferatur: quod patet: — Aliter
quia salomon de eius postulatione magis quam diuitiarum commendatur a domino. Vnde dicitur. Preciosior est cunctis opibus — Prou. 3. b
etc. ¶ Due mulieres meretrices venerunt ad salomo- — Eod. c. e
nem / petentes iudicium: pepererant ambe in eadem domo: sed cum nocte vna illarum dormiens proprium filium oppressisset ea ante puerum mortuum alteri meretrici dormienti supposuit / et infantem eius viuum cepit. Que tandem euigilans / et infantem mortuum clara luce intuens / suum non esse comperit: quapropter viuentem puerum a salomone sibi reddi poposcit. Salomon igitur volens probare que viui mater esset: afferri sibi gladium imperauit: et infantem viuum per medium scindi / et matrum cuilibet dari partem ordinauit ac mandauit. Matris igitur pueri viui super filium diuidendum ac occidendum statim viscera sunt commota: et — G
incepit a rege petere quod non occideretur / sed potius alteri matri daretur. Obsecro (inquit) domine mi rex / date huic infantem viuum / et non occidatur. Altera autem econtrario clamabat. Nec mihi / nec tibi sit: sed diuidatur. Ex his igitur cognitum est matrem pueri esse illam que ipsum nolebat occidi: quapro-
pter salomon precepit filium ei reddi. ¶ Ista expo- — Allegoria
nunt qui iam allegorice de synagoga et gentilitate: que scilicet ambe mulieres meretrices dici potuerunt pro eo quod ambe idola aliquotiens coluerunt: et virum suum legitimum scilicet deum et fidem ipsius aliquotiens dimiserunt. Vnde Ezechiel. Fili hominis. — Eze. 23. a.
Due mulieres filie matris vnius fuerunt / que fornicate sunt

cate sunt in egypto. Ille igit ambe ad salomonem .i.
ad deum per fidem venerunt: ⁊ in vna domo que est ec-
clesia/ p bona opera pepererunt: sed reuera de istis ma
tribus vna scz synagoga filium .i. populum suum per
errorem ⁊ incredulitatem suffocat: ⁊ filium alterius.
i. populum gentilem ad christum conuersum /vel sibi
attribui vel occidi pclamat: inquantu totum mun-
du istum vel ad fidem suam debere couerti / vel alias
damnari existimat: ⁊ nullam gentem ppter se saluari
sperat. Sed gladius salomonis .i. dei sententia con-
trariu inuenit: que viuentem filium .i. saluandum po
pulu alteri .s. gentilitati credenti ⁊ no sibi assignat. ¶ Uel
Allego dic q ista verba que hic ponuntur / possunt esse verba
ricus sē gentilitatis conuerse. Ego et mulier ista habitabam9
sus in domo vna .s. in hierusalem vbi .s. gentilitas primo
credidit q alibi: sicut patet in centurione/ q dixit: Ue
D re filius dei erat iste. Cumq peperissem peperit ⁊ hec
mat.27. q: scz post credulitatem gentilitatis in centurioe mul
f. ti de hierusale crediderunt. Sed ista dormiens in lege
scilicet filium suum / idest credentes suos scz Jacobum
⁊ Stephanum morti tradidit: filium vero meum scilz
Aliter conuersos ex gentibus per errores furari ⁊ occidere
Allego- contendit. ¶ Uel dic melius /quod due mulieres que
ria ad salomonem veniunt: sunt due secte hominu q sunt
catholica ⁊ schismatica/que christum credunt: ⁊ ma-
xime prima istarum significat ecclesiam grecam ⁊ orie
talem: apud quam alia mulier .i. latina ⁊ occidenta-
lis ecclesia dicitur peperisse: inquantum ista mediante chri
sto noscitur credidisse/et fidem ab ea suscepisse. Sed
pro certo ista prima mulier/id est primitiua ⁊ orienta-
lis ecclesia: ⁊ illa que primo credidit grecia/iam effe-
cta heretica ⁊ schismatica: filiu suu .i. populu suu p
errores suffocat: filium vero viuentem /id est populu
alterius mulieris seu ecclesie occidentalis sane crede-
tem: subtrahere et ad errores suos couertere tentat: fi-
liumq suum mortuu/id est populu suum hereticum
et damnatu/ ad vbera alteri9 matris/id est ad prouin
cias et terras ecclesie catholice inquantum potest appo-
nit et dilatat. Salomon tamen/id est christus: gladio
sue occulte iustitie istud impedit: quia viuentez popu-
mat.8.c lum esse filium occidententalis ecclesie ostendit: ⁊ gre
A cie suum mortuum derelinquit. Unde dicitur: Sini-
Aliter te mortuos sepelire mortuos suos. ¶ Uel dic/qd ista
mulier que mortuum filium alteri voluit attribuere/
et viuentem infantem sibi ascribere /synagogam vel
schismaticam ecclesiam designat: quarum vtraq scz
filium/id est populum suum /qui in veritate est mor-
tuus/dicit viuum/et in vita gratie constitutum: filiu
vero seu populum alterius/scz ecclesie catholice: qui
in veritate est viuus et sanctus/dicit esse mortuum/id
est incredulum et dānatum. Ezech. Interficiunt ani-
ezec.13. mas que no moriuntur: et viuificant animas que no
D. viuūt. ¶ Uel dic secundu Gregorium q mater ista q
Aliter. filium quē lactabat occidit / malu predicatore signifi
cat: qui scz subditos quos p doctrinaz lactauerat: in
delicijs torpens et dormiens/per malam vitam occi-
dit et necat. ¶ Uel illud applica contra quosdam/ q
scelera sua alijs imponunt: et aliorum bona sibi at-
tribuūt et ascribunt: et sic filium suum mortuuz alijs
tradunt: ⁊ alterius filiu viuentez furantur ⁊ surripiūt
Dicunt eni filius tuus mortuus est: meus autem vi-
uit. ¶ Uel dic q ille due mulieres sunt mundus ⁊ re-
Aliter ligio: quia scilicet mūdus filios suos per vitia suffo-
cat: religio vero viuentes et iustos seruat: mundus ta
men ad vbera ecclesie/id est ad beneficia religionis:

filios suos mortuos/id est peccatores ⁊ malas perso-
nas non cessat apponere: ⁊ ab ipsis vberibus viuētes
filios/id est bonas personas no cessat subtrahere: ⁊ ip
sas ad se id est ad mundana vitia pro posse attrahere.
Quos quando habere non potest: solet eos Salomo
nis gladio id est cunctis tribulationib9 esse dignos
dicere. ¶ Uel dic q ad Salomonem/id est ad prelatu B
veniunt hodie due mulieres: vna scz ecclesia bona: q Tropo-
quandoq filios et subditos suos vt communiter ha- logia.
bet viuentes et bonos. Alia est carnalis affectio seu ēt
carnalis parentela que vt cōmuniter habz filios mor
tuos/id est ignorantes et imperfectos. Inter istas er
go magna est apud Salomonez/id est apud prelatus
altercatio: quia quelibet dicit filium suum viuere/et
alterius filium mortuum esse: quia quelibet allegat
illos quos pponit esse meliores /et alios deteriores/
sicut patet: quia carnalis parentela prelatorum/alios
quos sibi offert/asserit sufficientes esse et dignos. Il-
los vero quos ecclesia vel capitulum promouere niti
tur / asserit mortuos et ineptos. Ista ergo mala mu-
lier: carnis scz affectio /vel carnalis parentela: Salo-
monis/id est prelati: omnino ab vberibus matris al-
terius / id est a bonis bñficijs ecclesie: viuentes filios
suos /id est bonas personas ipsius elongat ⁊ subtra-
hit: ⁊ suos malos mortuos/scz ignorātes nepotulos
ibi ponit. Salomon tamen/id est sapiens prelat9 me-
diante gladio iustitie: debet alteri mulieri/scz ecclesie:
filium viuentē/scz bonas personas tribuere/et ad ip-
sius bñficia seu vbera apponere: male vero mulieri/
scz carnali parētele vel affectioni: debet paruulos mor
tuos assignare: ⁊ eos ipsi nutriendos dimittere: vel de
eis no curare: dicens scz quod sequitur: Date huic in- C
fantem viuum. Hec enim est mater eius Iuxta illud: mat.8.c
Dimittite mortuos sepelire mortuos suos. ¶ Uel dic Tropo-
q ista mulier mala est diabolus: de quo scz potest di- logia.
ci illud: Breuis omnis malicia super maliciam mu- ecci.25.c
lieris. Ista eni est que omnes filios suos per culpam tren.2.g
⁊ penam occidit. Unde dicitur: Nunquid comedunt
mulieres paruulos suos ad mensuraz palme: filios
vero viuentes: id est sanctos viros: qui sunt filij alte-
rius matris: scz ecclesie vel christi: sibi subtrahere ni-
titur: et eos per peccatum in filios adoptare: ⁊ vberib9
mundane delectationis lactare conatur: suos vero
mortuos peccatores/id est filios sceleratos: ad vbera
alterius matris/id est ad dignitates ⁊ beneficia eccle
furtiue ⁊ simoniace introducit: ⁊ sic de filijs suis filios
ecclesie facit: ⁊ de bonis filijs dei ⁊ ecclesie/filios suos ruth.1.c
id est peccatores facere nititur et contendit: dicens ec-
clesie illud quod scriptum est: Populus meus et tu9
vnum sunt. Quos quando suos facere nequit tunc
saltem ipsos diuidendos p discordiam /inuidiam et
sollicitudinem procurat: ⁊ gladio Salomonis .i. tri
bulationibus ipsos detruncandos et affligendos pro-
clamat. Dicit igitur: Nec mihi nec tibi sit / s3 diuidat
Acsi diceretur: Exquo non potest mala mulier totum
habere nec ex toto ad peccatu conuertere: ipsum tamen
potest p sollicitudinē diuidere: vt quod pōt/sibi profe 2.re.19.c
cto valeat procurare: vt patet de religiosis et clericis Tropo-
in temporalibus implicitis: qui quia diuisi sunt/par logia
tim dei et partim diaboli fiunt. Unde dicitur: Tu et medicā
siba diuidite possessiōes. ¶ Uel dic qd ille mulieres tium
significant religiones mendicantes: que scilicet corā D
deo contendunt: ⁊ alie alijs se preferunt: et suos filios
viuētes/et aliorum mortuos esse dicunt. Cuius scili-
cet veritatem gladius Salomonis .i. diuina sentētia

in iudicio cōperiet/quando singulorum meritum pa
Aliter tefiet ꝛc. ¶ Uel dic quod talis altercatio videt esse in
ter mundum ꝛ religiones: quia scʒ religio dicat filios
mundi esse mortuos/et suos solos esse viuos: vt patet
de multis ꝑsumptuosis religiosis/ qui omnes alios
preter suos existimant per peccatum mortuos et deie
ctos esse. Econtra vero mundus filios religionis per-
ditos et mortuos temporaliter reputat: et suos solos
in prosperitate viuere gloriatur et clamat. ¶ Uel dic
Aliter quod due mulieres sunt veritas et hypocrisis: quarū
vna scʒ hypocrisis habet filium mortuum .i. opera vi-
tiosa: et tamen dicit et fingit se habere filium viuum.
i. opera virtuosa. Et ecōtra de veritate et iustitia: quo-
rum scilicet filius viuit .i. quorum sunt opera bona: se
pe dicitur ab ipsis quod hic dicitur: Filius tuus mor
tuus est .i. qd alia habeat opera inutilia: que scilicʒ
nulla debeant cōsequi premia. Ista igitur altercatio
modo non bene deprehenditur: quia quicquid sit vi-
uum/quid mortuum/ et que hypocrisis/que veritas/
nunc nescitur: in fine tamen scʒ in iudicio/gladius di
uine sententie istud inueniet/quando merita et deme-
1. co. 3. c rita singulorum vniuersis deus ostendet. Unde Apo
stolus: In igne declarabitur vniuscuiusqʒ opus qua-
le sit ꝛ cetera.

¶ Capitulum quartum Textus: Erat aūt rex Salomon regnans super omneʒ israel. Moralitatum Capi. IIII

Duodecim duces habuit Salomon: qui per
singulos mēses administrabant cibaria mē
E Histo- se sue: ꝛ habebat Salomon equorum curri-
culum/ et equestrium / ꝛ onera portantiū in
ria. finitam multitudinem: ꝛ ꝑcedebat sapientia omnes
orientales: fecitqʒ tria milia parabolarum/ ꝛ quinqʒ
milia carminum: ꝛ disputauit de natura arborū ꝛ her
barum: de naturis etiam piscū /auium ꝛ bestiarū: vt
dicitur in capitulo isto. Et Salomō cū vellet edifica-
re domū dñi: misit sibi Hyrā rex sidoniorum cedros et
abietes de libano: ꝑparaueruntqʒ bibly ꝛ artifices li-
gna ꝛ lapides ad edificādum domū dñi: ita ꝙ in mō
2. re. 5. d te dolabātur /quadrabātur et preparabātur: ꝛ deinde
in Hierusalem portabātur/sicut hic dicit. Et sic actū
Allego- est/quod dum tēpluʒ in hierusalem edificaret/vox se
ria. curis vel mallei non est audita: ꝛ hoc qr materia ātea
fuerat ꝑparata. ¶ Reuera talis Salomō fuit Christ9
col. 2. a. qui scʒ fuit rex sapiens ꝛ pacificus /ꝛ super oēs homi
Ecci. 1. a nes sapiētia insignitus. Apls: In quo sunt oēs the-
sauri sapiētie ꝛ scientie abscōditi. Et alibi: Fons sapi-
entie verbuʒ dei. Iste igitur duodecim ꝑfectos .i. duo
decim apostolos habuit/qui sibi fide ꝛ ope seruierūt
vt mēse sue/id est fidei vel ecclesie cibos /id est fideles
ps. 127. a multiplices ministrarēt. Psal. Filij tui sicut nouelle
oliuarum /in circuitu mense tue. Tria etiam genera
equorum/idest bonorum subditorum habet: scʒ equos
curules .i. religiosos: q̄ currui: id est regule sunt astri
cti: equestres: id est ꝑlatos ꝛ clericos: qui spūali mili-
tie sunt dedicandi/onera portantes/id est seculares/
F qui oneribus negociorum mundialium sunt subie-
abac. 3. cti. Unde Abacuk: Fecisti viam equis tuis: Hyrā igi-
d. tur rex gentilis gentilitatem designat: que scʒ cedros
et abietes: id ē altos ꝛ sublimes philosophos ad Sa
lomonem: id est ad christum et ad fidem ipsius: de li-
bano: id est de mundo misit: de quibus ꝑ magna par
te domus dei: id est ecclesia edificata fuit: vt patet in
cā. 3. d. Cant. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis liba
ni ꝛc. Serui etiam ipsius regis Hyram: ligna et lapi
des: id est sanctos viros per martyria dolauerunt: et
in monte huius mundi ꝑparauerunt: ꝛ ad Salomo-
nem regem: id est Christum: in Hierusalem: id est in
paradisum celestem miserunt: ꝛ sic sibi ad edificatio-
neʒ celestis tēpli materiam preparauerunt: ꝛ eidem
obsequium prebuerunt. Unde: Constituit lathomos 1. pa. 22.
ad cedendos lapides. Et in euangelio: Erit (inquit) a.
vt omnis qui interficit vos: arbitretur obsequium se Jo. 16. a
prestare deo. In Hierusalem igitur celesti: vbi chri-
stus edificat templum suum: vox securis vel mallei
non auditur: nec pena vel tribulatio sentitur: quia ꝑ
certo lapides: id est sancti qui sunt materia huius tē-
pli: prius in hoc mundo per tribulationes dolantur:
ꝛ per virtutes quadrantur et sculpuntur. Igitur quā
do ibi ascendunt: nequaꝙ amplius turbabuntur: sed
in tranquillitate in dei sanctuario collocantur. Unde
Apoc. Non esurient neqʒ sitient amplius: neqʒ cadet apoc. 7.
super eos sol neqʒ vllus estus: quoniam priora transi d.
erunt. ¶ Uel ista allega contra litigiosos clericos: q̄ Aliter
scʒ dum templum ecclesie in presenti edificatur et regi G
tur: nulla vox murmurationis aut querele: dissensio-
nis aut discordie debet audiri: sed omnia trāquille ꝛ
pacifice fieri: et quilibet lapis: id est quelibet persona esa. 10. d
patienter in loco et gradu sibi debito collocari. Esa: Aliter
Non fuit qui moueret pennam: et aperiret os et gan-
niret. ¶ Uel dic quod securis et malleus significāt mi-
nistros crudeles. Ictus vero istorum significāt illa-
tas tribulationes: voces vero talium denotant terro
res et cōminationes. Quādo igitur Salomon: id est
ꝑlatus: edificat et regit templum ecclesie sibi subiecte
valde debet curare ꝙ omnia tranquille ꝑagantur et
quod securis ꝛ malleus: id est crudelis minister ꝛ offi
cialis ꝑcul tollatur: ꝛ quod vox et ictus omnis tribu
lationis ꝛ turbationis talium ibi nullatenus audia-
tur: nec aliqua crudelis exactio simplicibus inferat.
Unde Job: Uincti pariter sine molestia: nō audierūt iob. 3. c.
vocem exactoris. Hyram rex gentilis administrauit Ca. 5. b.
materiam salomoni ad templum edificandum: Sa-
lomon vero oleum et triticum sibi dabat: et domū ip-
sius nutriebat: serui etiam Hyram cum seruis Salo-
monis templum edificauerunt: ligna et lapides pa-
rauerunt. ¶ Hyram est mundus: Salomō est christ9:
quia vere mundus: administrat christo materiam: id Mora-
est personas de quibus tēplū ecclesie cōstituitur: Sa litas
lomon vero/id est christus/administrat mundo ciba
ria idest triticū doctrine/ꝛ oleum gratie ꝛ misericor-
die: quibus mundus spiritualiter alimentatur: serui H
vero Hyram et salomonis .i. serui mundi et christi .i.
homines boni ꝛ mali passim templū edificant eccle-
sie: inq̄ntum cum seruis christi multi hypocrite ꝛ mali
verbum dei predicant atqʒ docēt. Unū Apls: Quid in phil. 1. c
quit dum omni modo siue per occasionem siue ꝑ ve- 2. ti. 2. c.
ritatem christus annūciatur. Unde idem dicit /ꝙ in
domo magna non solum sunt vasa aurea et argentea
sed etiam lignea et fictilia.

¶ Capitulū sextū Textus: Factum est ergo quadrigentesimo et octogesimo anno egressionis filiorū israel. Moralitatū Ca. V.

Edificauit Salomon domum domini de do-
laris lignis et sectis lapidibus: ꝛ distinxit eā Histo-
in tres distinctiones: in altum/quarum infe- ria
rior domus in duo diuidebatur/scʒ in interi
ori oraculo et exteriori domo. Sic igitur factū est/ꝙ
omnes

omnes parietes tépli interiores tabulis cedrinis /pa-
uimentum vero abiegnis operiebatur: et desuper tabu
las laminis aureis omnia per circuitum tegebantur
nihilqꝫ erat in templo quod non auro vndiqꝫ tegeret.
Fecit quoqꝫ Salomon anaglipha/id est celaturas et
tornaturas in tabularū iūcturis: vt nec quidem ali-
qua rima seu distinctio deprehendi posset. In medio
vero tabularum sculpsit imagines prominentes: scilꝫ
Mora- cherubin atqꝫ palme. ❡ Sic vere quando verus Sa-
litas. lomon dei⁹ templū ecclesie facere voluit: ipsā de lapi
dibus sectis et quadratis .i. de personis sanctis/forti
bus et solidis edificauit. Templū enī illud de quadru
plici materia constabat: scꝫ de lapidibus sectis et tabu
lis cedrinis: abiegnis et laminis aureis. Sic vere ec-
clesia christi habuit viros scilicet martyres: qui per
martyria fuerunt secti tabulas cedrinas/id est con-
fessores/qui per contemplacionem fuerunt alti: et qui
per virtutes fuerunt sculpti: tabulas abiegnas/ que
minoris sunt valoris id est bonos seculares: qui i pa
uimēto id est in īfimis in mundo fuerunt positi: la-
minas aureas .i. doctores/qui splendore sapiētie fue/
runt lucidi: in quibus scꝫ omnib⁹ erāt virtutum ima
gines/picture et scientiarum characteres/scripture et
concordie/ligamina et iuncture: quia scilicet inter ta
bulas templi/et inter personas ecclesie anaglipha/id
est tornature erant charitatis: que nullam rimā dis-
iob.41. sensionis aut discordie apparere permittebant. Un-
b. de Iob: Una vni coniungitur: et nec spiraculum quis-
dem incedit per eas. In ipsis etiam debent sculpi in/
ter cetera due speciales figure: scilicet palma/ que si/
gnificat victoriam: et cherubin quod significat scien-
tiam: quia scilicet cherubin interpretatur sciētie ple-
nitudo: ad denotandum quod omnes persone eccle-
sie et fideles debent habere palmā/id est vite perseue-
rantiam et victoriam/discretionem /scientiam et sapi-
Apoca. entiā. Uñ Apocal. Amicti stolis albis/et palme i ma
7.c. nibus eorum. Et breuiter in templo isto non debet es
se aliqd quin auro charitatis et sapientie vestiatur:
vt sic tam tectum/ꝙ parietes et pauimētū: id est tāꝫ su
periores quam mediocres/ꝙetiam inferiores fide et
Apoca. moribus splendere videantur. Apoca. Ipsa ciuitas
21.f. aurū mundū. Tres autem partes habuit istud tem/
plum: quia ecclesia tres speciales habuit status: pre-
latorum scꝫ/coniugatorum et continentium seu eccle
B siasticorum: qui etiā in duos status subdiuiditur: sci
licet in sancta sanctorum et in sancta/id est in ecclesiā
regularem et secularē. Isti enī sunt tres status saluā-
Ezech. dorum: qui in Noe plato/ Iob cōiugato/et Daniele
14.a. continēte significantur. Ideo bene potest dici illud
Gen. Uidit puteū in agro/tresqꝫ greges ouium accu/
Gene. bantes. Quod autē tēplū in monte fuit factū: fuit ad
29.a. denotandū ꝙ ecclesia Christi sursum in monte para-
disi debet mētaliter manere et manentem ciuitatē hic
non querere/sed de futura potius cogitare dicēs illō
Apli: Nostra conuersatio in celis est. ❡ Uel dic qd
Phil. templū est anima: cuius tres partes sunt tres poten-
3.d. tie: scꝫ rō/memoria et voluntas. Una vero istarū scili-
Aliter cet ratio/duplex est: quia scꝫ est dare ratioň superio-
rem et inferiorem/et intellectum speculatiuum et pra
Tropo cticum. Componi igit debet istud tēplū cōsciētie vel
logia. anime ex lapidibus quadratis/id est ex constātie sta
Esa.54 bilitate cōstare. Unde Esa. Sternā per ordinem lapi-
c. des tuos et tabulas ex cedrinis/id est ex cōtēplatio-
Ezech. nis sublimitate: quia cedrus alta libani. Unde dicit
27.a. Ezech. Cedrum de libano tulerunt/vt facerēt tibi ma

lum. Malus enī nauis/altitudinem contēplationis
designat: ex tab lis abiegnis .i. ex iustitie rectitudi-
ne seu equitate: abies enī arbor est rectissima. Unde Ibidē.
Ezech. Abietes de sanir dolauerunt in remos tuos.
Ex laminis aureis id est ex sapientie claritate. Idem: Ezech.
Aurū opus decoris tui. Debet etiā esse in mōte/id est 28.c.
in paradiso ꝑ affectionē. Psal. Quis ascēdet in mon Psal.
tē dñi: Debet habere celaturas et sculpturas/id ē mul 23.a.
tiplicitatē virtutū et perfectionem: inter quas scilicet
spūaliter debet habere imaginem cherubin/ id est sci
entiā et discretionē: et imaginē palme/ id est ꝑseueran
tiā et consūmationem. Et breuiter nihil in ea debet es
se/quin totū auro tegaꝶ ꝑ splēdidā cōuersationē: et sic
dicet de ea illō Apli: Templū dei sanctū est/qd estis 1. Cor.
vos. Qui igitur templum dei violauerit/destruet il- 3.d.
lum deus. In interiori oraculo facta sunt duo ostia d
lignis oliuarum: et sculpta erāt in eis cherubin et pal
me: que omnia auro cooperta erant. Postes autem
ostiorum quinqꝫ angulos habebant. Quia per tem-
plum ecclesia intelligit: dō vō ꝙ ꝑ domū exteriorē que
erat maior/intelligitur status laicorum. Per interi⁹
vero oraculum designatur status et congregatio cle
ricorum. Ostia igit istius oraculi/ ꝑlatos significāt
per quos alij ad fidem et ad ecclesiā/necnon ad eccle-
siastica beneficia intrant. Unde dicitur: Ego sū osti Ioan.
um: Qui non intrat ꝑ ostiū in ouile ouiū/sed ascēdit 10.b.
aliunde (sicut faciunt simoniaci et intrusi) ille fur est
et latro. Uideamus igit qualia debeant esse ostia do-
mus dei/ scꝫ prelati. Dico igit ꝙ debent esse duo: qꝛ
debent esse combinati per charitatē: debent esse de li-
gnis oliuarū: quia oleū elemosynarū debent funde-
re per pietatem: habere postes cū quinqꝫ angulis id-
est virtutes que faciunt quinque sensuum discretam
sagacitatem et continētiam: debent habere cherubin
id est scientie plenitudinē: debent habere palmas/id
est victorie et perseuerantie longitudinē: debent ha-
bere anaglipha seu celaturas id est virtutū pulchritu-
dinem: debētqꝫ ad modū ostij esse volubiles per dili-
gentie sollicitudinē: et per omnia debent esse cooper
ti spirituali auro per splēdidā cōuersationis sanctita D
tem: ꝙuis ꝑh dolor hodie multi magis conentur se
cooperire auro naturali per auaricie turpitudinem:
Unde supra ibidē dicit: ꝙ nihil erat in templo quod
non auro tectū erat. Ideo de talib⁹ ecclesie ostijs seu Ezech.
prelatis potest dici illud Ezech. Bina ostia erant in 41.d.
templo: et in ipsis ostijs celatura erat cherubin et scul
pture palmarū. ❡ Uel si vis oīa ista expone de predi- Tropo
catorib⁹/quibus mediantibus ad mores et ad fidem logia.
intrat: et de sacerdotibus et rectoribus/per quos laici
ad sacramenta ecclesie admittūtur. Domus etiā exte
rior tēpli duo habebat ostia de lignis abiegnis: que
habebant postes de lignis oliuarum cū quatuor an-
gulis quodlibet vero illorū ostiorū erat duplex: et se
inuicē tenēs aperiebatur: ipsaqꝫ ostia auro ope qua-
drato ad regulā operiebant: et palme et cherubin i eis
sculpebant. Quia sicut dictū est/domus tēpli exteri-
or statū laicorū designat: ideo bene possunt per ostia
domus huius seculares principes et iudices denota-
ri: qꝛ reuera isti debent esse duo ꝑ cōmunē sui et alioꝶ
diligētiam: qꝛ scꝫ non debent esse vnus scꝫ tori sui per
proprij lucri auariciā/et per singularitatis parsimo-
niam. Debet etiam esse quilibet duplex / per dei et
per christi charitatem binariam: et debent se inuicem E
tenere per pacē/amorem et concordiam: et ad se inui- Ezech.
cem conuerti et applicari per mutui adiutorij conue 41.

nientiã. Unde Ezech. Ab vtraqz parte bina erãt osti-
aria/que inse inuicem applicabãtur. Isti igit debent
esse de lignis abietinis/que sunt recta: quia debent
in se habere postes oliuarũ: que significãt pietatis et
misericordie dulcedinẽ que quatuor debẽt habere an
gulos/id est constantie et stabilitatis quadraturam
et fortitudinem. Res enĩ quadrata non faciliter vol-
uit: sic vere nec prudens homo faciliter a verbo vel a
proposito suo mutatur: nec prece nec precio/ aduersi-
tate vel prosperitate/adulatione vel detractione a re-
ctitudine variat. Et ideo tale ostium/id est talis supe
rior opere quadraro ad regulam dicitur formatus:
ad denotandũ q ipse debet esse per constantiaz qua-
dratus/et per tẽperantiã regulatus. Unde apoca. Ci
uitas in quadro posita est. Operiãtur isti auro/id est
Apoc. 21.c. honeste cõuersatiõis fulgore: sculpãtur imagine che
rubim/id est sciẽtie splẽdore: et decorentur pictura
palme/id est perseuerantie seu victorie potentia vel vi
gore. Apoca. Palme in manibus eorum. ¶ Uel om
Apoca. 7.c. nia ista potes allegare de quolibet viro regulato cha
ritate: pro iusto ad alia dilata/vt supra. ¶ Hic dicitur
Aliter q in templo erãt fenestre oblique: que exterius erant
Eodem ca. a. stricte/interius vero late: propter palme interius rece-
ptũ dilatabatur: et multo plus q̃ videret/intus de lu
mine fundebat. ¶ Sic vero dico/qđ in tẽplo ecclesie
Moralitas. f illi qui sunt prelati superiores/vel illi qui sunt fenestre
per quas templum illuminat: vt predicatores/docto
res/et ceteri debẽt exteri9 quo ad aspectum exteriores
esse stricti: interius vero quo ad aspectũ bonorũ spi-
ritualiũ debẽt esse lati et obliqui. i. occasionaliter lux
bonorum exẽplorum suorũ templũ ecclesie illumina
bit: et oblique. i. inductiue et circũstabiliter lux suorũ
documentorũ alios spũaliter illustrabit. ¶ Uel dic
Aliter. q fenestra/id est ingressus in templũ paradisi primo
est artus/deinde latus: quia arta est via que ducit ad vi
Mat. 7.b. tam: et ideo obliqu9 põt dici/pro eo q cũ difficultate
potest intrari. ¶ Uel dic q ingressus in tẽplum eccle-
sie/vel ad ecclesiastica beneficia/strictus et difficilis est
Aliter in principio. Postq̃ autẽ homo introierit gaudios9
est et latus: et ideo obliquus dicit: quia p multas cir-
Aliter cumuolutiones et circũstantias ibi subintrat. ¶ Uel
dic de fenestra cordis/que debet esse stricta ad exterio
ra/lata vero ad interiora: quia parum et stricte debet ex-
teriora diligere/et de ipsis accipere: late vero et humili
ter debet ad cõsiderationem suorũ interiorum se dila-
tare/et oblique circuire: id est per cõsyderationes di-
uersas debet lucẽ gratie in templum cõscientie intro-
ducere et plus q̃ appareat debet de isto lumine possi-
Aliter dere. ¶ Uel dic qđ fenestre ille sunt religiosi: qui scz a
parte exteriorum et mundanorum se debent strictifi-
care: a parte autem interiorum: scz quantũ ad illã que
ad religionẽ et dei cultũ pertinent/ se debent spũali-
Psal. 17.c. ter dilatare. Psal. Eduxit me in latitudinẽ: saluũ me
fecit/qm̃ voluit me. ¶ Uel dic qđ tales fenestre sunt
Aliter G maliciosi et iniusti iudices: quia p certo isti a parte aliorũ.
i. a parte cõmodi exteriorũ subditorũ sũt stricti: quia scz de il
lis parũ curant: a parte tñ interiorum/id est quantuz
Abac. 2. a. ad propriam vtilitatem lati sunt: quia scz ad oĩa deuo-
randa p rapinã et auariciã se dilatãt. Unde Abac. Qui
dilatauit quasi infernus animã suã: et ipse q̃si mors/
Eodem ca. a. et non adimpletur. ¶ Trabes tẽpli exceptis solis ca
pitibus exterius nõ apparebãt: latebant enĩ interius
infra domũ/et auro vndiqz tecte erãt: parietes etiã ta-
Moralitas. bulis cedrinis tegebant: ita q de lapidibus parietũ
nullus penit9 videbat. ¶ Trabes que sursum in edifi

cio sunt suspense/et de parietẽ in parietẽ protense: signi-
ficãt viros cõtẽplatiuos. in altũ/id est in paradisum
per affectionẽ suspẽsos: et per charitatẽ ad vtrũqz pa-
rietẽ ad deum et ad proximũ extẽsos. Unde dicit: At-
tingit a fine vsqz ad finẽ fortiter et c. Parietes vero si- Sap. 8. a.
gnificant bonos subditos vel actiuos: quia reuera taz
de istis parietibus q̃ trabibus/id est de istis contem-
platiuis vel actiuis/religiosis vel clericis superiori-
bus vel subditis: nullus debet bona sua exterius per
inanẽ gloriã propalare: sed potius virtutes suas/sanctã-
qz affectionẽ suam debet ab aliorũ visibus abscõdere.
Unde Apoca. Beatus qui custodit palliũ suũ ne nud9 Apoca. 16. c.
ambulet. Sola enĩ capita id est bona exteriora: eorũ
opera: et tabule cedrine q̃ sunt imputribiles. i. verba
indefectibilia et honesta debent apparere: lapides. ve
ro: id est interiores et fortiores virtutes: q̃ magis sunt
speciales: debent oculos hominũ fugere et latere. Unde Ma. 6. a.
dicit: Attẽdite ne iustitiã vestrã faciatis coram homi
nibus vt videamini ab eis. ¶ Cũ tẽplũ habeat tria ce
nacula seu interstitia: sic fiebat q p cochleã ascende- Eodem ca. b.
batur de inferiori ad mediũ: et de medio ad tertiũ vel
ad supremũ. Est autẽ cochlea via vel scala gradualis
circũuoluta et tortuosa: que scz vitis dicit: que occul- Anagogia.
ta erat in parietib9: et solum ostiũ videbat. ¶ Sic ve-
re cum tẽplũ et ecclesia in suo vniuerso habeat tres sta
tus: scz inferiorẽ: qui est vita presens: medium: qui est
status anime separate: post mortẽ vltimũ et superiorẽ
qui est status hominuz post resurrectionẽ: id est post
resumptam corporum stolã: sic est q p cochleã purga
torij: cuius scz sola ianua/videlicet mors p quam ibi
intrat est nobis nota. Ipsa vero via qualis est: dubita
mus et ambigimus: circũuoluta est nobis penitus et
ignota: et iuncta de inferiori ad mediũ. i. de statu mor
talitatis ad statum beatitudinis animarũ ascendit et
tandem per resurectionem corporũ de isto medio ad
tertium peruenit. Unde Hiere. De mõte in collẽ trãs- Hiere. 50. b.
ierunt: obliti sunt cubilis sui id est mũdi. ¶ Uel dic
q cum istud templũ ecclesie militantis tres habeat
partes: scz status incipientium: proficientium et perfe- Aliter
ctorũ: cõstat q mediante cochlea virtutũ et bonorum
operũ: cuius scz ianua est baptismus vel penitentia/
que cunctis patet: de vno ad aliũ ascẽdimus: et de in-
ceptione ad perfectionis cumulũ peruenimus. Psal.
Ascensiones in corde suo disposuit in valle lachryma Psal. 83. b.
rum. Uel dic q cum ecclesia habeat tres partes: scilicet
illos qui hic sunt in miseria: et illos qui sunt in pur-
gatorij angustia: et illos qui sunt superius in celesti Aliter B
leticia: sic est q per cochleam perfectionis: vbi scilicet
sunt multe reuolutiones: multi gradus: multe virtu
tes: que tamen ab oculis aliorũ debẽt esse abscõdite et
ignote: de isto infimo ad mediuz: de mundo ad pur-
gatorium: de purgatorio ad paradisum debet quili- Ps. 83. b.
bet peruenire. Psal. Ibunt in virtute de virtutẽ: vide
bit deus deorum in sion. ¶ Uel dic q cochlea signi-
ficat dei prouidentiam: que reuera multis circumuo- Aliter Anagogia.
lutionibus nobis est ambigua: et aspectibus huma-
ne noticie multũ incognita et ignota. Apls: O altitu
do diuitiarũ sapientie et scientie dei: q̃ incõprehẽsibi Roma. 11. o.
lia sunt iudicia eius: et inuestigabiles vie eius. Solũ
enim ostium illius cochlee: id est solũ quedã exterio
res cause: vel occasiones diuinorũ iudiciorum nobis
apparent. Que sunt autẽ interiores vie vel cause: vel
quot et quantis circumstantijs illud agatur de tem-
plo ecclesie militantis: quantũ ad interstitia seu gra-
dus promotionũ: siue agat de templo conscientie q̃tũ
ad gradus

ad gradus virtutum et perfectionū: siue agat de tem-
plo celestis patrie quantū ad gradus saluationū: istō
est verum qd sola coeblea/id est sola diuina ꝓuiden-
tia et gratia est via per quam ascenditur. Et querit
quomodo de vno statu ad alium et de imo ad supre-
mum venit: q: scz nullus est qui temporaliter siue spi
ritualiter possit ascendere/nisi inquantū occulta dei
prouidētia decreuerit viam dare. Unde dicitur. Ego
Joan. 14.a. sum via/veritas et vita. ¶In templo facta sunt tria
tabulata seu deambulatoria circūquaqꝫ: et in quoli-
Ca. vij. bet facte sunt luricule/id est appodiatoria: in quibus
B possunt inniti inferius respicientes: sicqꝫ erat fm Be
Hysto- ria. dam/ꝙ superius medio et supremo erat latius: supre
mum vero ceteris erat strictius et breuius. ¶Sic ve-
re cum in ecclesia sint plures perfectionis gradus: vt
Allego ria. porc iferior: i quo significat mūd9. Medi9 i quo desi
gnatur status ecclesie. Et superior in quo designatur
status religiosorum. Istud debet esse/ꝙ quanto sta-
tus est supior/tāto dz esse/strictior et artior: et quanto
homo vult ad superiorem perfectionis statum ascen
dere/tanto debet artiorem vitam ducere et tenere. Qd
etiam ad illos qui ad gradus honoris ascendunt/re-
ferri potest: q: ꝓ certo quanto altiorē gradū in eccle-
sia obtinent/tanto per strictius deambulatorium/id
est per artiorem penitentie viam deambulare debent
vt sic in mundo qui inferior est/sit vita latior: in eccle
sia strictior/in religione vero et in prelatura artior.
In quocunqꝫ deambulatorio seu statu debent esse lu
ricule/id est appodiamenta spei et fiducie/quib9 ho-
mo innitatur: ne per peccatum et desperationem cor-
ruere compellatur. Sed pro certo videt ꝙ tēplū mo-
dernum in contrarium versum est: q: scz iferiora sunt
strictiora ꝗ media/et media ꝗ superiora: laici plus
ꝗ clerici/clerici plus quam religiosi vel prelati. Qui
immo quanto in ecclesia ascendit altius/tanto ibi vi
uitur lautius atqꝫ letius. Unde istud est hodie tēplū
illud quod vidit Ezechiel: Itaqꝫ in superioribus la-
tius erat templū. ¶Uel dic ꝙ de illo templo Ezechi-
el: potest dici qd templū ecclesie strictū sit hic in hac
Ezech. 41.b. vita per tribulationes: sursum vero in patria latum
erit per consolatiōes. ¶Malleus et securis nō sunt
Aliter audita in templo cum edificaret &c. Unde supra: Pa
Eodem ca.a. uimentum et parietes de triplici constabant materia
scilicet de lapidibus tabulis ligneis et auro. ¶Sic ve-
ro iusti ex tribus constare debent: scilicet ex lapide. i.
Mora litas. ex fidei soliditate: ex tabulis: id est ex spei sublimita-
te: ex auro: id est ex charitatis ꝑciositate. Aplš: Nunc
autem manent tria hec: fides: spes et charitas: ma-
ior eñ horum est charitas. ¶Tēplum in longitudi-
ne duas partes habebat: scz priorem et communiorē:
1.Co.13. b. que erat ad orientem: posteriorem et secretiorem: que
erat ad occidentem. Per partem enim orientalem in
Eodem ca. primā domum egrediebat: et deinde in sanctuarium
id est in domum occidentalem/vbi erat archa: altare
cherubin: et vbi ꝓpitiatorium accendebatur: et vna
Hysto- ria. domus ab alia per quendā ligneum parietē diuide-
batur. ¶Sic vero oñ ecclesia: habeat duas partes: sci-
licet militantem et triumphantem. illud est verum ꝙ
Allego ria. in oriente: id est pro tempore huius vite est prima do
mus scilicet ecclesia militans: tandē vero in occiden-
te: id est in tpe post mortem succedit preciosuz sanctu
ariuz paradisi scilicet ecclesia triumphans. Ideo de
illis duabus mansionibus potest intelligi illd Psal.
Psal. 41.b. In die mandauit dominus misericordiaz suā: et no-
cte canticuz eius. Ac si dicat: In die presentis vite de

bet acqri misericordia et gratia in ecclesia militante.
In nocte vero vel in occidente mortis percipiet can-
ticū et gloria in ecclesia triumphante. ¶ Fecit Salo- D
mon in oraculo duo cherubin de lignis oliuarū: que Eodem
habebant decem cubitos in altitudine: et decē in lati ca.
tudine. Quelibet enim ala cuiuslibet quinqꝫ cubitos
habebat: et sic alaruz extensio decē cubitorū erat. Po
suit igitur cherubin in medio oraculi: ita qd quelibz
cherubin vnam alam vsqꝫ ad parietem oraculi protē-
debat. Alia vero ala alter alterum contingebat. Op9
autē vnum in duobus cherubin: ita ꝙ quilibet in om
nibus alteri similis erat: et vnusquisqꝫ faciem suaz ad
domum alterius vertebat. ¶Ista possunt applicari Tropo logia
ad viros scientificos ac perfectos: a salomone: id est
a deo et oraculo ecclesie constitutos: et maxime ad ec-
clesiasticos et prelatos. Cherubin eñ iterpretatur ple
nitudo scientie. Dico igitur ꝙ isti debent duo esse ꝑ
mutuam charitatem: de lignis oliuarum/ per dulcis
simam pietatem: alter alteri similis per morum con-
formitatem/et per abdicatam omnē cerimonicā sin-
gularitatē: debet alter alterū attigere/ꝑ concordiam
et vnitatē. Parietes. i. socios et vicinos debēt contin-
gere/per amicitiam et liberalitatē: et vultū suum. i. cō
siderationem et curā suā debent ad exteriorē domum:
id est ad populū vertere per boni regiminis executio
nē: seu orationem seu predicationem. Auro vero de-
bent esse cooperti: per bonam et fulgentē conuersati
onem: et sic habebunt in latitudine decē cubitos/id-
est decem preceptorum complementum et perfectio-
nem. In altitudine vero eterne sublimitatis finali-
ter habebunt decem cubitos/id est denarium retribu
tionis superne et ita isti cherub dicetur illud: Plen9
sapientia et perfectus decore in delicijs paradisi dei
fuisti. Sequitur. Aurum opus decoris tui: cherub ex- E
tentus et protegens posui te in mōte scō dei. ¶ Uel Eze. 28. c.
dic ꝙ due ale viri perfecti: maxime boni et scientifici
prelati sunt vita contemplatiua et actiua. Ala que cō Tropo
tingit parietem/id est deum/est cōtemplatio: que sci- logia.
licet quinqꝫ habet cubitos: q: scz contemplatio seu cō
sideratio consistit in quinqꝫ: scz in meditatione sui
mundi/iudicij/inferni et paradisi. Sui: ꝗ vilis in in-
gressu ꝗ miser in ꝓgressu/ꝗ flebilis in egressu. Item
ꝗ ipugnatus a demonibus/ꝗ lacessitus temptationi-
bus/ꝗ allectus delectationibus/deiectus tribulatio
nibus/ꝗ implicatus criminibus/depauperatus vir
tutibus/irretitus malis consuetudinibus. Mundi
etiam: scilicet ꝗ fallax/ꝗ vanus/ꝗ instabilis/ꝙ insa
nus: iudicij/ꝗ terribilis: inferni ꝗ tristabilis: paradi
si/ꝗ consolabilis &c. Dic de quolibet circunstantias:
vt sic de istis quinqꝫ cubitis/scz quinqꝫ pennis illius
ale posset dici illō Exo. Facies altare holocausti qnqꝫ
cubitorum. Holocaustum quasi totum incensum si-
gnificat contemplationem seu contemplatiuam vi- Exo. 38 a.
tam: in qua scz homo totū seipsum offert. Ala autem
qua cherubim contingit aliud cherubin socium suū
significat vitā actiuam: qua scz alius alterum perfi-
cit: et qua alter cum altero iuste viuit: et qua hō proxi-
mum suum spūaliter et tpaliter diligit atqꝫ tangit. et
illa quinqꝫ habet cubitos seu pennas. Prima est do-
cere. Secunda est corrigere. Tertia nutrire. Quarta
consolari. Quinta supportare. Ala igitur actiue vite F
seu etiam superni amoris cum istis pennis ad proxi-
mum debet volare/et ipsum quintupliciter tangere et Joan.
inuare. Unde bene dicit: Est puer hic qui habet quiqꝫ 6.a.
panes hordeaceos. ¶Uel dic quod duplex ala est in

plex charitas/dei scilicet et proximi: quia scz ala qua
diligimus deum/habet quinqz pennas: et inquantuz
scz deus a nobis diligitur propter quinqz/ scz pp̄ter
Aliter vulnera quinqz q̄ pp̄ter nos tulit. ¶ Vel pp̄ter qnqz
beneficia que nobis contulit: que sunt creatio/redē
ptio/a pctō conuersio/culpe remissio/ glorie cōcessio
Illa vo charitatis superne habet alia quinqz/que su
perius sunt dicta &c. Et sic vide de cherubin Exo. xxv.
Comestor. Historia. vbi multa dixi. ¶ Hic ponit Comestor/q̄ latomi quē
dam lapidē quē habebant multotiens voluerāt po
nere in diuersis locis tēpli: sed virtute diuina sic fie
bat/q̄ lapis ille in nullo loco poterat adaptari: qr cō
tingebat illum lapidem maiorem vel minorem vel in
compositiorem inueniri: quapropter ad partē fuerat
reiectus/et ab edificatoribus reprobatus. In fine tn̄
cū murus et paries tēpli pficerēt/et in superiori angu
lo deficeret lapis vnus: tētauerunt magistri/si forte il
le lapis qui totiens fuerat reprobatus/ibidē aliqua
liter conueniret. Quod vtiqz cū grādi oīm admira
tione contigit: qr scz ille lapis conuenientissime fuit
situs/ac si factus fuisset ex certo proposito/in illo su
Moralitas periori angulo positus et adaptatus. ¶ Illud expo
nitur de christo tam historice q̄ pphetice. Historice
enī christus exponit hoc de seipso impletum fuisse:
H vbi dixit iudeis/se esse lapidem reprobatū/et tn̄ in an
Mat. xxi. gulo constitutum: qr pro certo isti qui tūc erāt artifi
ces tēpli/ synagoge scz pharisei et principes iudeorū
qn̄ viderunt istū lapidē viuum/scz christū deum et ho
minem: ipm̄ statim repudiauerunt et ad nullum bo
num opus vtilem iudicauerunt: sed ipm̄ et fidē eius
penitus reprobauerunt et tn̄ ille cōtra spē oīm. nutu
dei factus est lapis angularis/ cōsummator tēpli ec
clesie dei: duos parietes in vnum angulum/id est du
os populos in vnam fidē colligās: et ipsum tēplum
ecclesie cui residet ornās/perficiens et cōsummās. Cre
diderunt enī iudei/q̄ qn̄ christum repudiauerunt et
occiderunt/q̄ de ipso amplius mētio non fieret. et q̄d
nomen eius eo mortuo deperiret: et tamē in capite ec
clesie ipse positus/et totius religiōis et gratie caput
factus est. Unde dicitur: A dn̄o factū est istud: et ē mi
rabile in oculis nostris: Lapidē quē reprobauerunt
edificantes &c. ¶ Vel dic mystice q̄ artifices seu edi
Ps. cxvii. ficatores templi/ecclesie vel patrie: significant prela
tos/principes/iudices et magistros: qr reuera sepe fit
Tropologia. q̄ qn̄ aliqs lapis alicubi est locandus: vt pote qn̄ va
cat aliquod beneficium vel officium ad manus eorū
venit aliquis lapis/id est aliqua persona bona que
eis presentatur/vel de qua fit eis mentio specialis: p
certo locū p ipso nunq̄ reperire potuerūt: ipsosqz nūq̄
congruos vel vtiles pro aliquo beneficio reputabūt
sed potius postponunt et reprobant: et alios minus
idoneos pmouebunt: et in edificatione ecclesie collo
H cabunt: quis illud ex malicia faciant/ deus tamē de
super illud vult et permittit fieri: qr ordinat talem sic
Job. xii. reiectū ad melius tempus reseruari: iuxta illud Job
Deridetur iusti simplicitas/lāpas contēpta apud co
gitationes diuitum parata ad tēpus statutuz. Quid
ergo? Proculdubio sepe fit q̄ tādem contra spē oīuz
solo nutu diuine pvidentie/locus illius lapidis sic
reiecti aduenit: et q̄ in angulo superiori/id est in offi
cio vel beneficio excellentiori: ab edificatoribus/ id
est electoribus et pmotoribus: p lapide angulari/id est p
prelato constituitur: et tunc magna admiratione oīum
Ps. cxii. ad statum arduū promouetur: et qui ab omnibus cōtē
ptus et reiectus fuerat: super oēs sublimatur. Psal. Sus
citans a terra inopē: et de stercore erigēs pauperē: Ut
sedeat cū principibus. Fatui igitur sunt qui bonas p
sonas intuntur reycere et cōtēnere: qr nesciūt quid de
ipsis deus decreuit ordinare. Et sepe fit q̄ ille qui am
plius calcatur et reprobatur: magister reprobantiuz se
pe efficitur: et sup eos oīs exaltatur. Unde dicitur: Ocu Eccli. xi. b.
lus dei respexit pauperem: et erexit eū ab humilitate
ipsius: et exaltauit caput eius: et mirati sunt multi: et
honorificauerunt eum. ¶ Vel si vis: dic q̄ aliqui la
pides: id est aliqui homines sunt ita proterui in prin Aliter
cipio: q̄ ad nullum bonum sunt vtiles: nec ad aliqd̄
officium vel beneficium sunt habiles: quinimmo ne
cesse est q̄ ab artificibus: id est a prelatis reprobentur:
et pro nihilo inter alios computentur: qui tamē qnqz
nutu dei taliter conuertuntur: q̄ finaliter in tēplo reli A
gionis vel ecclesie in angularē lapidem .i. in prelatus
vel dominum pmouentur: vel saltem q̄ psona bona
et solennis efficitur: ita q̄ lapis angularis apud alios
reputetur. Allega vt supra:

¶ Capitulum septimuz Textus: Domum autē suā edificauit salomon tredecim annis Moralitatum Ca. VI.

Fecit Salomon porticū ante faciē templi su
per colūnas ereas constitutum. inter quas
due erant columne aree ceteris eminentio
res: que in altitudine viginti octo cubitis p
tendebantur: et inferius basibus ereis sustentaban
tur. Habebāt desuper ereā epistilia: a quibus per gy
rum dependebant ducenta malogranata: super epi
stilia vero erea capitella quinqz cubitorum collocabā
tur: q̄ vndiqz lilijs ereis coronabantur. Latera autem
columnarū et epistiliorū retibus et catenulis ereis vn
diqz dependentibus ad ornatū cingebantur. et linea
duodecim cubitorum colūna quelibet ambiebatur: et
altera columna alteri similis in oībus habebatur. Una
autē earum iachin. i. firmitas: altera vero booz. i. ro
bur appellabatur: et inter duas istas in porticum seu
in atriū intrabatur. In quolibet autē capitello colūne
septem versus scripturarum in circuitu sculpti erant Anagogia.
que colūne cacumen ornabant. ¶ Templum signifi
cat ecclesiam triumphantem. Porticus vero qui an
te est: significat ecclesiam militantem. Cum enim in
isto porticu fuerint multe columne .i. multe bone per
sone ad sustentandum ecclesiam constitute: inter ce B
teras fuerunt due principales: petrus scz et paulus: vel
simon et iudas: vel quicunqz duo sancti: de quibus in
simul predicetur vel solennizetur. Vel etiaz generaliter
quicunqz boni prelati et pfecti qui scz duo fuerunt p
binariā charitatem: inuicem similes p morū cōmune
cōformitatē: q̄ scz bases et fundamēta sancte et solide
fidei hastile spei/ epistilium charitatis/ et capitellum
qnqz cubitorū .i. discretā custodiā quinqz sensuum ha
buerunt: septez versus scripturarum .i. virtutes vel se
ptez dona spūssancti: in capite columne .i. in mēte iu
storum fuerunt quibus p ceteris claruerūt. In istis
etiā fuerunt malogranata: q̄ sub duro cortice grana
continent et liquorem .i. virtutum et granarum vber
tas. Lilia .i. castitans mundicia et puritas. Retia seu
catenule .i. bona amicitie et concordie cōfederata col
ligatio. Linea tota ambiens: est diuine legis medi
tatio: q̄ etiā duodecim habebat cubitos: inquantum
in ipsa refulgebat duodecim articulorum vera credu
litas et agnitio. Et sic isti bene dicuntur iachin et booz. i.
infirmitas et robur: inquantum ad tollendum mala

sunt

sunt infirmi: ad faciendū bona robusti: ⁊ sic ad susti-
nendum ecclesiā/columne.i. viri stabiles sunt inuen-
ti. Dia ista ex ere dicunt facta: pro eo φ in oībus moui-
bus ⁊ actib9 eorū sonus diuine laudis et gratiarum
actionis/cōfessionis ⁊ p̄dicatiōis fuit inuētus: ⁊ ad
eruditionē fraternā in omnē terrā pbatus. Ideo bre-
Hiere. uiter cuilibet tali columne potest dici illud Hiere. Ec
i.d. ce dedite in columnā ferreā ⁊ in murū ereū: ⁊ preliabūt
aduersus te: ⁊ p̄ualere nō poterūt.. Si vis dilata me
Eodem lius/quia transeo. ¶ Circa templum plura facta sunt
ca. domicilia seu atria: scȝ atrium interius vndiq̄ circa tē
plū: in quo erat altare ereū: ⁊ in quo sacrificabatur: ⁊
in quo psallebāt cantores/⁊ ad populū loquebantur
Cuius scȝ formula quadrāgula tēplū ex omni latere
ambiebat: ⁊ ipm atriū murus circūquaq̄ cingebat: q̄
tres ordines lapidū diuersorū colorū/⁊ tres in altitu
dine cultos cōtinebat: qui colūnas edificij p circuitū
itū sustentabāt. Pauimentū aūt huius atrij marmo-
ribus erat structū/⁊ diuersis imaginib9 picturarum.
Illud igitur atriū populus non intrabat sȝ p quatu-
ordecim gradus ascēdēs/sacrificia sua ad ostiū atrij
sacerdotibus offerebāt: sicut p omnia dicit liber Re-
gum et Paral. et exposuit Comestor extra illud atri-
um: sȝ circa tēplum vndiq̄ descendendo p decliuum
collis tria alia erāt: talia videlȝ: atriū mūdorum homi
nū exterius: quod multo maius erat in atrio interiori:
postea atriū mulierū: postea vero in parte inferioris
mōtis atriū omniū imūdorū: in quo scȝ imundi tam
homines φ mulieres ⁊ gētiles adorabant: ⁊ tn̄ oēs illi q̄
erāt in oīb9 atrijs/licet muros haberēt altissimos: tē
plū qd erat in montis cacumine/videre poterāt et ēt
Allego illos qui ministrabant in interiori atrio ¶ Si volu-
ria. mus ista exponere mystice/possumus dicere qd tem-
plum significat ecclīam triumphantē: atria vero que
D sunt extra templum paradisi in decliuo huius vallis
miserie/designant ecclīam militantē per spē ⁊ deuo-
tionē/ipsum tēplū paradisi circūstātē: ⁊ in tria atria/
scȝ interius et exterius ⁊ inferius.i. in statum clericorū
bonorū secularium seu actiuorū carnaliū/etiā ⁊ malorū
generaliter subdistinctū. Status eīn clericorū signifi
caf p atriū interius/qd erat ministrorū. Stat9 bono-
rum actiuorum significaf p atriū exterius/quod erat
mūdorū. Status eīn oluȝ malorū significaf p atriuȝ
inferius/φ erat immūdorū. Igif dico φ atrium inte-
rius.i. stat9 ecclīastic9 cōtinet altare.i. cultū religio-
nis christiane vbi adoraf: ptinet ad literā ministros
a quibus sacrificiū eucharistie quotidie imolaf: cōti
net doctores a quib9 ppl's erudif. Dȝ ergo atriū reli-
gionis vel eccl'ie p q̄tuor virtutes cardinales q̄dra-
tum ⁊ muro regularis obseruantie esse circunseptum
vbi scȝ tres ordines lapidū.i. tria religionis vota/vel
tres theologice virtutes/vel tres penitentie partes/
vel sancte trinitatis fides relucceant: ⁊ super quē mu-
rum colūne atrij.i. bone psone ecclesie stare ⁊ perseue
rare debeant. Pauimētū aūt istius atrij inferiores ec
clesiasticos significat: qui p certo debēt p cōstantiam
esse marmorei: et ad resistenduȝ vitijs fortes: necnon
ad labores penitentie tolerandos stabiles atq̄ firmi
et imaginibus et picturis virtutum et conuersatio-
nis honeste vndiq̄ venustati. Istud ergo atrium.i.
statum ecclīasticum nullus nisi esset de genere leui-
tarum.i. nullus nisi esset bonus ⁊ sanctus debet in-
trare: sȝ sufficere debet pplo laicorum/φ per quatuor
E decim gradus.i. per septem v̄tutes ⁊ p septē sp̄ussan-
cti dona possint ad p̄fectionē ascendere: ⁊ sacrificia ⁊

oblationes suas sacerdotibus et ecclesiasticis offer-
re: ⁊ p eos dn̄o ministrare. Igif de isto atrio dicif il-
lud Ps. Qui statis in domo dn̄i: in atrijs dom9 dei
nostri. In noctibus extollite manus vestras i sancta. Psal. 133.
¶ Uel dic moraliter φ atriū interius significat cor:
quod scȝ dȝ esse per quatuor v̄tutes cardinales qua-
dratum: tribus ordinibus lapiduȝ.i. trib9 v̄tutibus Moralitas.
theologicis circūcinctū: colūnis.i. virtutibus robo
ratum: pauimēto marmoreo.i. hūilitate stabili ⁊ fir-
ma stratuȝ ⁊ imaginib9.i. honestis exēplis pictum: ⁊
circa templū paradisi p deuotionem ⁊ desyderiū con
stitutum. In ipso eīn debet esse altare.i. oratio: mini
stri.i. subiectio: cantores.i. gratiarum actio: docto- Ps. 50.
res.i. discretio: sacrificiū.i. cōtritio: qr sacrificiū deo
spūs contribulatus: ⁊ in eo nullus de populo debet
intrare.i. φ ab eo debeat excludi dium malarū cogi-
tationū cōtentio: ⁊ sic dicif atriū sacerdotū: qr sacer-
dotes ⁊ viri ecclīastici debent habere talia atria.i. ta-
lia corda ⁊ cōscias. Uñ dicif: Sanctificauit salomon
medium atrij ante templū. ¶ Atriū exterius erat que 1. para. 7.b.
dam maxima basilica seu domus in circuitu tēpli Eodem
in qua viri mundi ad orandū cōueniebāt: in cui9 ali ca.
qua parte nūmularij sedebant: ⁊ in alia parte anima Historia.
lia volatilia p sacrificijs vendebanf. Erāt etiaȝ iuxta
illud atriū circa porticum gazophilacia.i. domus in
quib9 sacrificanda reponebanf: circa latera erant pa- F
stofona.i. domus in qua sacrificantes de sacrificiorū
partibus corā dn̄o comedebāt: erāt etiā ibi cathedre
in quibus sedebant doctores: sicut in gymnasio sue-
dre: in quibus sedebāt auditores/sicut in consistorio
exedre in quib9 sedebant accessores seu iudices/vt in Mora-
locutorio seu iudicio. ¶ Si vis dic φ illud atriuȝ sta litas
tum bonorum laicorum designat: in quib9 sunt num
mularij ⁊ mercatores animaliuȝ.i. iuste ⁊ licite nego
ciationes: pastofona.i. hospitales refectiones: gazo-
philacia.i. sacrificiorum bonorū repositiones: cathe-
dre.i. studia doctrine ⁊ lectiones: suedre.i. auditorū
obedientia ⁊ subiectio: exedre.i. iudicia/consilia ⁊ bo
ne ciuiles ordinationes ⁊c. transeo. ¶ Atrium muli- Comestor
erum sm̄ Comestorē/erat sub atrio virorū.s. in decli-
ui montis/quod ab occidente clausum erat: qd etiaȝ
ab aquilone ⁊ meridie ⁊ oriente tres portas habebat
per quas intrabatur: ⁊ muro alto vndiq̄ cingebatur
⁊ ibi mulieres munde ⁊ nō alie/adorare ⁊ ingredi per Tropologia.
mittebantur. ¶ Sic vere circa templū sancte ecclesie
sunt atria mulierum.i. status religiones et collegia
sanctimonialium feminarum. Talia eīn atria: debēt
esse in decliui ⁊ descensu/p humilitatē ⁊ subiectioneȝ
debēt circumire templum scȝ paradisi/p affectioneȝ ⁊
deuotionem: debent habere murū altum.i. regularē
obseruantiam ⁊ professionē: debent habere tres por-
tas.i. trium votorum ianuas/per quas intrare habēt
ad perfectionem ⁊ saluationem. Clause debent esse in
occidente.i. a pte mundanorum bonorum p terreno-
rum cōtēptū ⁊ abdicationem. A parte vero austri.i. a
parte bonorum spūaliū: debent esse apte p bonorū af-
fectionem: ⁊ a parte aqlonis.i. a pte infernaliū tormē-
torum/per timorem ⁊ meditationem: ⁊ a pte orientis
id est a pte spūaliuȝ gaudiorum/p amorē et contem-
platiouē. Munde igif mulieres/scȝ caste ⁊ virgines/ G
debent in tali atrio id est in tali religiōe esse. Alie ve-
ro imunde ⁊ indigne ibidē ingredi non debēt. Tren.
Recedite polluti clamauerunt eis: recedite/abite/no- Tren. 4 c.
lite tāgere. ¶ Uel allega hic/φ atriū feminarum erat
sub atrio virorū: ad denotandum qd mulieres debēt Aliter

Col. 3. c. esse subiecte viris. Apls: Mulieres subiecte sint vi
Gen. 3. ris suis. Et illud: Sub viri potestate eris: ⁊ ipse domi
c. nabitur tui. Inter atria templi erat vnum quod erat
atriū immūdorū: in quo scʒ immundi tā viri ꝙ mulie
res/ꝙ etiā gentiles cōueniebāt: ⁊ ibi dñm adorabāt
¶ Sic vero ante tēplū ecclesie videmus quedā atria
pro imūdis/id est sectas christianorū/scismaticorū
peccatorum ⁊ hereticorū. qui oēs se dicūt de corpore
ecclesie esse: ⁊ ibi nitunt̃ ſm sectā suam dñm adorare.
Per qđ atriuʒ status peccatoruʒ qui sunt in ecclesia/
possunt intelligi/qui sunt abominabiles ⁊ imundi.
Apoca. Vñ Apocal. Atriū aūt qđ est foris tēplū/eijce foras: ⁊
11. a. ne metiaris illud qm̄ datū est gētib⁹: ⁊ ciuitatem san
ctam calcabunt ⁊c. qꝛ scʒ illi inter infideles qui ma
gis calcant (quādo pñt) ecclesiā/sunt isti qui sunt in
illo atrio: schismatici christiani vel domestici/impij
vel tyrāni. De altari holocausti quod fecit Salomō
in interiori atrio: ⁊ de candelabris ac mēsa et multis
Eodem alijs similib⁹ transeo: qꝛ supra in Exodo fuit dictū. Eius
ca. dem eñ forme erāt illa sicut ⁊ ista: excepto ꝙ ista fue
H runt maioris quātitatis ꝙ illa. ¶ Sʒ aduerte hic/ꝙ
Histo- in atrio interiori fecit Salomō mare seu lauatorium
ria. eneum fusile: qđ scʒ decem cubitos habebat in latitu
dine/quinque in profunditate seu altitudine/tres ve
ro digitos in spissitudine. Erat autem in parte infe
riori strictū/a parte vero superiori latius. Unde supe
rius circa labium quod erat in latū diffusum: quod
⁊ erat ad modū calicis seu repandi lilij factū: resticu
la triginta cubitorum ipm̄ cingebant: in fundo ve
ro resticula decem cubitorum sufficiebant. Supe
rius igit̃ circa labium seu limbū erāt duo historica
rū scripturarū ordines: sub ipsa vero erat basis erea:
que duodecim ereos seu fusiles habebat boues: bo
ues eñ duodecim enei et fusiles mare portabant: quo
rum: tres ad orientem/tres ad occidentem/tres ad
meridiem/tres ad aquilonem: ⁊ sic per quatuor mun
di partes vultus suos conuertebant posteriora vero
intus sub mare mittebāt: facies vero eorū ꝑ quatuor
ternaria exterius apparebant. In illo igit̃ mari mini
Mora- stri altaris pedes ⁊ manus lauabant: ⁊ sic puri ⁊ mun
litas di dño sacrificiū offerebāt. ¶ Ista multipliciter pos
sunt exponi. et primo: quedā moraliter placet expone
re. Nā qꝛ superius per atrium interius cor seu consci
entiā intellexi: ideo per illud mare seu lauatoriuʒ qđ
erat in atrio/volo penitentiam seu cordis amarā cō
punctionem vel lachrymarū lauatorium designare.
Necesse est enim ꝙ cor bonū lauatorium habeat: vt
Psal. sacerdos noster scʒ affect⁹ per lachrymas purificat⁹
25. b. et lotus/ad altare dignus imolatur⁹ accedat. Psal.
A Lauabo inter innocentes manus meas ⁊c. Dico igi
tur ꝙ illō mare. i. amara ⁊ lachrymosa contritio: de
bet habere decē cubitos in latitudine inquantuʒ de
bet dolere de decem legis mādatis non adimpletis.
Item quinqꝫ cubitos. in altitudine: inquantum de
bet tristari de quinqꝫ sensibus nō discrete custoditis
Itē tres digitos in spissitudine: inquātuʒ dʒ plorare
de tribus virtutibus theologicis/nō habitis vel ob
tentis. Item labium seu limbus eius superior/debet
esse ad modum calicis vel lilij: inquātū dʒ dolere de
calice. i. diuina passione nō recordata: de lilio. i. de ca
stitatis mundicia non reseruata: ⁊ ibi etiā debent esse
sculpte imagines historie: inquantum ꝗ ipse debet do
lere de vita ⁊ historia sanctorum nullatenus imitata.
Et sic debet esse in vna parte strictum/⁊ in alia latum
inquantum de sterilitate parsimonie ⁊ de lata rapaci

tate auaricie plus debito frequentata. Duodecī etiā
boues in trinitates diuisas debet habere: inquantuʒ
debet lugere de fide sancte trinitatis: quā debito mo
do non habuit: ⁊ fide duodecim articulorum perfe
cte nō credita vel retenta/cum resticula triginta cu
bitorum: ⁊ decē ipsum cingere debent: inquantuʒ tri
stari dʒ de fructu tricesimo ⁊ de denario perditis. i. de
eterna mercede ꝓ peccatis amissa. Si igit̃ lauatoriū
nostrū lachrymose cōpunctionis oēs istas compun
ctiones habeat: bene potest ibi homo ⁊ pedes ⁊ ma
nus lauare. i. affectus ⁊ opera mundificare: et sic po
test digne sacrificia sua seu eucharistiā/vel bona ope
ra immolare. Bene igit̃ dicit̃: Uade lauare in natato
rio siloe. Et alibi: Uade lauare septies in iordane/⁊ re Joan.
cipies sanitatem. ¶ Uel dic si vis ꝙ lauatorium illō 9. b.
est penitentia queholes mundificat: que scʒ dicitur 4. Reg
mare: qꝛ est amara per contritionem: ⁊ dicit̃ esse fusi c.
lis: qꝛ fundit̃ ⁊ dissoluit̃ ꝑ cōpunctionē. Dicitur enea Aliter
qꝛ sonat ⁊ clamat per confessionem. Dicitur decē cu B
bitorum: qꝛ decem mandata facit adimplere ꝑ satis
factionem. ¶ Itē ista habet in profundis quinqꝫ cu
bitos: qꝛ ista reparat quinqꝫ sensus spirituales: scilʒ
visum discretionis/auditum subiectionis/tactū com
passionis/gustum deuotionis/odoratū cōsyderatio
nis: tres digitos habet in spissum: inquantuʒ scʒ ista
delet tres culpas principales: scʒ peccatū cordis/oris
⁊ opis. Dic sicut supra ex toto/ꝙ illud de quo contri
tio dicitur dolere penitentia facit in illo ditare ⁊ hoc
recuperare et habere. Porro in mari sacerdotes laua
bantur: ⁊ tñ hodie vr̄ posse dici illud qđ de chaldeis. 1. Par.
idest de vitijs dicitur Hiere: ꝙ mare eneuʒ quod erat 40.
in domo dñi/cōfregerūt. ¶ Uel dic ꝙ mare est vir per
fectus: per penitentiā amarus: ꝑ predicationē eneus Aliter
⁊ sonorus: aq̄s sciētiarū plen⁹ obseruātia decē māda
torū: cōtinētia qnqꝫ sensuū: efficacia triū v̄tutū vel tri
um religionis votorum mensuratus: historijs bono
rum exemplorum pict⁹: decimo ⁊ tricesimo renaculo
idest denario eterne retributionis/⁊ fructu tricesimo
et spe triplicis dotis ale fretus: ⁊ duodecim bobus. i.
duodecim aplis/⁊ eoꝝ vite/fidei ⁊ doctrine per imita
tionem immixtus. Si quis autē talis fuerit mare seu
lauatorium dici poterit: quia ad lauandum seu puri C
ficandū alios documētis ⁊ exemplis merito dignus
erit vt sic de viris iustis exponat̃ illud exponat̃. Ezech
Aspectus rotarum ⁊ opus earum quasi visio maris. Ezech.
¶ Uel dic qđ mare significat sacram scripturaʒ: que 1. b.
in atrio ecclesie ad ostensioneʒ criminū ponit̃: vt ibi Allego
sacerdotes. i. viri ecclesiastici a suis maculis expientur ria.
Est igit̃ illud mare fusile: qꝛ a deo fuit fusum. i. ī igne
spūssancti conflatum ꝑ inspirationē. Ereū qđ est durū
metallū ⁊ forte: qꝛ eternā fortē/veram ⁊ immutabileʒ
habet durationē. Decē cubitorum in latitudine pro
pter decem mandatorum que cōtinet institutionem.
Quinqꝫ cubitoꝝ in ꝓfundo/ꝓpter quinqꝫ sensuū ex
hibitionē. Duorū ordinum historiā. i. duorū testamē
toꝝ narrationē. Tres digitos in spissum: inquātum
continet trinitatis fidē. Triginta cubitos hʒ in supe
riorē/⁊ dece in inferiorē ambitū: inq̄tuʒ eterne glorie
que cōsistit in denario ꝑfectionis/⁊ in ternario visio
nis/fruitiōis et tētionis cōtinet repromissionē. Labi
um hʒ ad formā calicis: inq̄tū ista potat et inebriat
in se studentes ꝑ diuinā eruditionē. Et est illud labiū
ad modū repandi lilij: quia habet puram et castam Ps. 11.
locutionem. Psal. Eloquia dñi/eloquia casta. Stri b.
ctum est inferius/latū supius: inquātū hic i feri⁹ ꝑ tē
pore huius

pore huius vite strictam habet et obscuram expositio
nem. Sursum vero in patria claram habebit suorum
secretorum cognitionem. Duodecim boues per ter-
naria copulatos sub se continet: inquantum duo de-
cim patriarchas vel duodecim apostolos sub se ha-
D bet: qui per quatuor mundi partes portauerunt trini
tatis fidē ⁊ deuotionem. Boues enim id est apostoli
⁊ viri apl̄ici per ternariū copulati dicunt̄: inq̄tū in fi-
de trinitatis cōuenerūt: quā per quatuor mūdi partes p̄
dicare noscunt̄. Isti aūt partim latent ⁊ partim appa
rēt: qꝛ scꝫ viri sancti partim per virtutū suarꝝ occulta-
tionē latitant: ⁊ partim per bonorꝝ exteriorꝝ ⁊ documē
torꝝ ostēsionē se monstrāt: ⁊ sic sub mari sacre scripture
ps. 76. d studendo: ⁊ eā implendo cōtinue perseuerāt: ⁊ ipsam
Aliter pro viribꝰ sustinent atq; portant. Ps. In mari via tua
⁊c. ¶ Uel etiā isti quo ad faciē. i. quo ad exteriora opa
ps. 30. c nobis apparēt: sꝫ quo ad futura ⁊ posteriora p̄mia / a
nobis absconduntur ⁊ latēt. Ps. Quam magna multi-
tudo dulcedinis tue dn̄e ⁊c. Isti aūt bn̄ boues erei di-
cunt̄: qꝛ sicut fortissimi boues terras coluerūt: ⁊ tandē
ps. 18. a per martyriū immolati fuerūt: ⁊ ad modū eris sonū p̄
Tropo- dicatiōis emiserūt: qꝛ sicut in Psal. dicit̄. In omnem
logia terrā exiuit sonus eorum ⁊c. ¶ Uel si vis dic q̄ isti bo-
ues erei q̄ sonū habebāt ⁊ nō sensum: sunt carnales p̄-
ez. 37. b dicatores: q̄ sub mari sacre scripture perābulant: ⁊ eā
se portare gloriātes / sonū bonorꝝ virorꝝ p̄dicādo emit
tūt: sensum tamē deuotionis nō habēt. Uñ Ezec. Ner-
ui ⁊ carnes ascēderūt: ⁊ extēsa est super eos cutis: ⁊ spi
ritū nō habebāt. Isti eñ sunt q̄ posteriora sua celāt / ⁊
facies ostendūt: ⁊ posteriora. i. carnalia sua opa a mē
bris posterioribꝰ depēdentia p̄ viribꝰ celāt ⁊ cōtegūt:
E faciē vero suā. i. exteriorē cōuersatiōis pulchritudinē /
scꝫ quā habēt / libenter manifestāt: ⁊ se etiā p̄ ternario
colligāt inquātū sub triplici voto / vel sub fide trinita
tis / vel in tribꝰ virtutibꝰ theologicis se viuere dissimu-
lāt ⁊ fingūt. Ut cōiter enim siue hypocrite / siue vsura-
rij / siue proditores / vel falsi amici: faciē nō dorsum ni-
tunt̄ ostendere: inquantū exteriorē applausum (q̄ per
faciē innuit̄) conant̄ alijs ostēdere: Immūda vero po
steriora sua. i. malā intentionē / ⁊ turpiū operꝝ suorꝝ vili
ma. 23. c tatē: a visibus aliorꝝ semper vellent latere: similes illis
sepulchris dealbatis: que (sicut dicitur) apparent ho
minibus speciosa: intus autē sunt plena ossibus mor
tuorum. Et sicut isti boues ab inuicem auersi erant:
ita quod dorsa sibijnuicem / non facies conuertebant.
Sic et tales mali homines non solent per dilectionem
se respicere / sed facies cordis ab inuicē diuertere: dor
sum vero obliuionis / despectus et odij alter ad alte-
hie. 18. c rum applicare: inquantum scilicet alter solet alterum
Allego- fugere ⁊ odire. Unde Hieremi. Uerterunt dorsum et
ria non faciem. ¶ Uel dic quod mare istud significat ba
ptismum: quod dicitur esse rotundum: quia quemad
modum orbis in eo debet ablui. Fusile quia diuina
gratia ibidem solet infundi: Ereum: quia per sonum
predicationis debet virtus ipsius vndiq; circumfun-
di: Liliatum etiam labium: quia per istum solent ani
me ad modum lilij dealbari. Calicis etiam habet for-
mam id est inquantum virtus passionis christi / que
F calix est ab eodem dicta / solet in eo monstrari. Iste er-
go decem cubitos in latum / quinq; in altum / tres di-
gitos in spissum dicitur habere: inquantum quicq̄d
contra decem mandata committitur: vel per abusum
quinq; sensuum delinquitur: quicquid per tria princi
palia vitia: scilicet superbiam / auariciam / luxuriam
incurritur: totum in baptismi lauatorio depuratur.

Funiculo vero vel reticulo triginta cubitorum superi-
us / rotūdū in ferꝰ cingebat̄: inquantū in baptismo spes
eterne retributionis ⁊ denarij p̄mittit̄. Denarius eñ
numerus ter ductus / triginta cōstituit: qꝛ p̄ certo de-
narius perfecte ⁊ eterne retributiōis q̄ dat̄ in vinea dn̄i
laborantibꝰ: in tribus / scꝫ in fruitiōe / visione ⁊ tentio-
ne cōsistit. Duodecim etiā boues. i. quatuor ternaria
diuisim isti mari subsunt: inquantū duodecim articu
li in fide sancte trinitatis per quatuor mundi plagas
diffusi / baptismali grē annexi sunt: ⁊ inquantū bapti-
zati per vniuersa mundi climata fidē sancte trinitatis
credunt. In isto igit̄ mari sacerdotes lauabant̄: qꝛ p̄
certo omnes q̄ baptismo purificāt̄ / sacerdotes. i. sacri
dotes efficiunt̄. sicut bene patet vbi petrus loquēs fi- 1. pe. 2. b
delibꝰ dicebat. Uos estis genus electū / regale sacerdo
tiū / gens sancta / populus acquisitionis. Istud est eñ
mare in quo oēs macule vitiorꝝ stringunt̄: ⁊ in quo oīa ps. 135. b
peccata submergunt̄ / ⁊ obliuioni tradunt̄. Ps. Sub- eod. ca.
mersit pharaonē ⁊ exercitū eius in mari rubro. ¶ Fe- Histo-
cit salomon tres luteres seu vrnas ereas / rotundas ⁊ ria
fusiles: quarum orificia erāt stricta. Uēter vero ⁊ fun-
dū aliquantulū magis lata: eratq; latitudo interior
vnius cubiti ⁊ dimidij: altitudo vero quatuor cubitorꝝ:
habebat aūt quilibet luter basem eream sibi deputatā G
miro artificio fabricatā: erāt aūt isti luteres in atrio sa
cerdotū ante portā positi: quinq; a dextris / ⁊ quinq; a
sinistris depositi. ⁊ ad intingēdos ⁊ lauandos pedes
intestinaq; lauanda ⁊ sacrificanda erant specialiter de Mora-
putati. ¶ Sic vere dico / q̄ in atrio ecclesie militantis litas
ad finē vt hostie immolande. i. penitētes seipsos dn̄o i
altari penitentie sacrificātes haberēt: vbi a suis sordi-
bus seu criminibꝰ lauarent̄: necesse fuit ibidē luteres.
i. sacerdotes seu cōfessores cōstituere: ⁊ ipsos in publico
a dextris ⁊ a sinistris. i. diuitibꝰ ⁊ pauperibus assigna
re: ⁊ sic quicūq; eis indigeret / q̄ possit eos p̄ libito re-
perire: ⁊ culpā suā cōfitēdo abstergere vel lauare. Uñ zac. 13. a
dicit̄. Erat fons patēs domui dauid ⁊ habitatoribus
hierusalē / in ablutionē peccatoris ⁊ menstruate. Et p̄
certo ille dꝫ habere vētrē latū ⁊ os strictū. Uēter eñ il
lius est voluntas vel affectꝰ: qꝛ scꝫ affectio sua dꝫ esse
lata per charitatē ⁊ largitatē. Os tñ ipsius debet esse
strictū per abstinētie parcitatē / ⁊ per secreti abscōsionē
⁊ loquēdi raritatē ⁊ maturitatē. Illud eñ summe cōfes
sorē decet ⁊ etiā quēlibet virū perfectū: os paruū ⁊ stri
ctū habere: ⁊ verba pauca ⁊ matura dicere: ⁊ secretum ecc. 28. d
scire abscondere ⁊ celare. Unde Ecclesiastici. Dñi tuo
facito ostia: ⁊ seras auribus tuis. Tales igitur lute-
res id est sacerdotes ⁊ confessores: debent esse decem: luc. 17. d
inquantum sub decalogo mandatorum debent viue- H
re. Unde dicitur. Ecce decem mundati sunt. Debent
esse quinq; hinc ⁊ quinq; inde: inquantum discretio-
nem quinq; sensuum ad dexteram ⁊ sinistram in pro-
speris ⁊ aduersis debent habere: ⁊ quatuor cubitos
in profundo: inquantum quatuor cardinales virtu-
tes debent interius possidere: vnum vero cubitum la
titudinis in summo: inquantum vnum deum debent
credere: latitudini tamen isti medius cubitus adiun-
gitur: inquantum fidei de diuinitate: fidem etiam de
hūanitate debent superaddere: et sic super basem lo-
candi sunt: inquantum per fidei ⁊ spei firmitatem su-
per christum debent tanquam super solidum firmamē 1. co. 3. c
tum insistere ⁊ sedere. Unde apostolus. Fundamentū
aliud nemo potest ponere: preter illud quod posi- eodē. c.
tum est: quod est Iesus christus. ¶ Bases eree su
per quibus ponebantur luteres: mirabilis fuisse

Histo- schematis describunt. ¶ Sicut enim hic scribit Come
ria storexponēdo declarat: bases iste ex quatuor tabulis
adinuicē adunatis cōstabāt: q̄ quatuor cubitos in lō
gitudinē / et quatuor in latū faciebant: tres vero cubi-
tos in altū se eleuabāt: et sic formā quadratā posside-
bant basis huius. Harū vero tabular anguli eminē-
tes / quatuor colūnas quadratas cōstituebāt: q̄ colūne
in suminitate sui quosdā humeros habebāt: q̄ simili-
tudinē manus hois et pedis aquile pretēdebant super
quos collocate erāt tabule trāsuersales / in quib9 lute-
res insidebāt. In parte vero inferiori / et in quatuor an
gulis basis / quatuor rote fusiles inserebant: q̄ axes / cā
thos / radios et modulos habebāt et vndiq3 ppas scul
pturas habētes / sibyinuicē in omnibus assimilabant.
A Igit quelibet basis ppuas sculpturas habebat: q in
columnis figuras auiū / holm et arborū: in lateribus
vero tabular formas boum / leonuz / coronar / seu etiā
plectar et cherubin cōtinebat. Isti tū leones et boues
sunt sculpti: lora seu cathedras / ac si eēnt ligati ad ta-
bulas et ad colla habebant: q̄ inferius dependebāt. Iste
bases possit diuersos status eccle.i. diuersar perfectio-
nū ordines significare: que scz plures luteres plenas aq̄
.i. lauachrū scientiar / gratiar et lachrymar sustinent:
q̄b9 ostie.i. seculares se baluēāt atq3 mūdāt. Dico igit
q̄ q̄libet talis basis.i. q̄libet religio vel quilibet eccle
status oz habere quatuor cubitos in longū.i. obseruā
tiā quatuor euāgelior: quatuor cubitos in latū.i. cō-
tinentiā quatuor virtutū cardinaliū: tres cubitos in
altū.i. possessionē triū virtutū theologicar. Igit talis
basis cōstabat ex quatuor rotis / ex quatuor tabulis / ex
quatuor columnis / et ex superiori tabula trāsuersali cū
suis quatuor angulis et multiplicibus figuris / imagi
nibus et sculpturis. Columne igit ille significant in
ecclesia prelatos et superiores: tabule designant colla-
terales et mediocres. Rote vero q̄ inferius sunt / deno-
tāt subditos et inferiores. Columne igit.i. plati debēt
esse quadrati per cōstantiā: eleuati per vite eminentiā:
humeros debent habere.i. fortitudinē et patientiam
que scilicet continuant manus hominis.i. actiuam
B bonorum operum efficaciam. Pedes aquile.i. cōtem
platiuam scientiam. Manus enim operationem de-
notat / que pertinet ad actiuam vitam. Pes vero aqui
le que clarissime videt / sapientiam designat: que perti
net ad contemplatiuam vitam: que duo scilicet debēt
esse in prelato. Iste etiaz columne.i. prelati: debent ha
bere sculpturas virtutum et morum: quia pro certo in
eis debent inueniri subuentio et nutritio. Figure aui-
um.i. superiorum eleuatum desyderium et affectio. Fi-
gura hominis.i. rationis et scientia dijudicans discre
tos. Iste enim sunt sex sculpture.i. sex virtutes: que co
lumnas nostras id est prelatos summe decent: scilicet
patientia / fortitudo / bona operatio / cōtemplatio / ele-
mosynarum largitio / celestiuz affectio et discretio que
videlicet man9 hominis / pedes aquile / arbores / aues /
homines significant: que etiam quatuor debent esse /
inquantum in quadruplicitate virtutum cardinaliuz
manere debent; et sic de talibus columnis poterit dici
hier.1.d illud Hieremi. Dedi te in columnam ferream etc. Et
exo 36.d illud Exod. Fecit columnas de lignis sethim. ¶ Vel
Aliter dic quod basis ista potest significare virum perfectum
q̄ (vt supra dictū est) oz cōstare ex mltis: scz ex q̄tuor co
lūnis ex q̄tuor tabulis: ex q̄tuor rotis / ex q̄tuor hūeru
lis: ex mltiplicib9 imaginib9 et sculpturis: ex multipli
cibus dimensionibus et mensuris. Habeat igitur qua
tuor columnas id est quatuor virtutes cardinales; q̄

scilicet in edificio morum sunt prime et principales co
lumne: scilicet iustitiam / fortitudinem / temperantiaz
et prudentiam. Unde Exod. Columnas habebit qua- exo.36d
tuor cum basibus totidem. ¶ Item habebant quatu-
or rotas.i. quatuor bonas affectiones: gaudiuz de bo
no / dolorē de malo / spez de pmio / timorē de supplicio. ezec.1.d
Ezec. Apparuit rota vna super terrā habens quatuor C
facies. Iste enim sicut in axe cordis debent voluere et
discurrere: modulos tamen.i. modum et temperanti-
am: radios / id est claritatē et prudentiā: canthos qui
curui sunt.i. humilitatē et reuerentiā / debent habere:
vt sic gaudium a dissolutione: timorem a desperatio-
ne: dolorem ab impatientia et murmuratione: spem a
presumptione possint defendere et seruare. Ezechiel. eze.10.b
Ecce quatuor rote iuxta cherubin. Item habent qua-
tuor tabulas id est quatuor charitatis latitudines:
scilicet amorem dei / amorem sui: amorem amici: et di-
lectionem inimici. Unde supra eodem. Fecit salomon
quatuor deambulatoria inter columnas cedrinas.
Sequitur. Tabulatis cedrinis vestiuit totam came-
ram. Item habebant quatuor rotas id est quatuor hu
meros ad similitudinem manus hominis et pedis
Aquile id est quadruplicis gratie soliditates: scilicet
gratiam preuenientem: gratiam adiuuantem: grati-
am perficientem: et gratiam consummantem: Iste enī
quatuor gratie dicuntur humeri: quia portant onera.
Manus: quia faciunt opera. Pedes aquile: quia ra-
piunt eterna munera: et ideo de ista quadruplici gra-
tia operatiua potest exponi illud Ezechielis. Quatu- ezec.1.b
or manus sub pennis eorum in quatuor partibus.
Item habebant imagines et sculpturas: et sic pro
certo dico / q̄ debent habere leonem.i. seueritatē aspe-
re punientem: bouem.i. maturitatē dulciter corrigē-
tem: cherubin qui scilz habeat alas.i. contemplatio- D
nem sublimiter volitantem: coronā.i. perseuerantiā /
premium et victoriam reportantē: formaz hominis.i.
discretionem et sapientiā: formam arboris / id est vigo
rem honestatis et bonam apparentiā: formam auis q̄
scz non cogitat de crastrino / id est terrenorū contem-
ptum et displicentiam: lora dependentia.i. charitatis
vinculū et colligantiā. Unde de talibus virtutū scul- 3.re.7.a
pturis potest dici illud: Sculptura subt9 labiū ambie
bat illud. Duos ordines sculpturarū historiatar: vt de
viris ecclesiasticis dicat scriptura illud Esa. Ponā in esa.54.c
iaspidem ppugnacula tua: et omnes lapides tuos in
lapides sculptos. ¶ De mēsuris vero quatuor et triū Aliter
cubitor dicet supra. ¶ Vel sivis dic / q̄ in basi ecclesie
tam leones q̄ boues.i. tam prelati q̄ subditi: lora di-
sciplinae debent ligari: et eisdem subiacere / et humiliter
se subiugare. Unū Eccl. Iugum et lorū curuat collum ecc.33.d
durum. ¶ Sicut hic in principio huius ca. dicit: salo Eo.cap.
mon ante omnia edificauit domum dñi septē annis: Histo
et octauo anno cōpleuit: postea ad edificandū domū ria.
sibi / domū vxori / domū saltus quasi cōitati se cōuertit:
et domū suā annis tredecim cōsummauit. Minore igit
tpe edificata est dom9 dñi: et anteq̄ alie dom9 secula
res: q̄uis difficiliores et sumptuosiores fabrice in om-
nib9 extitisset. Et hoc (vt dicit comestor) q2 in edifica-
tiōe dom9 dñi tā rex q̄ ppl's feruebat: et in edificatiōe
aliar remissi9 laborabat ¶ Ista psit exēplariter allega Mora-
ri: q̄ illa q̄ ptinent ad deū et dei cultū / sunt oino faciē- litas
da: q̄uis sint difficiliora q̄ nr̄a negocia. Maledict9 q̄ hie.48
facit op9 dñi fraudulēter. Alia lr̄a habet / negligenter b.
Rex enim salomon.i. quicunq3 discrete et pacifice se-
ipm regens: prius et ante omnia debet edificare in se-
ipso domū

E ipso domū deo per grās ꝛ virtutes. Postea vero sibi et
vxori ꝛ ꝓplo pōt licite ꝓuidere: ꝛ de vtilitate tā sui ꝙ
alioꝝ attenti⁹ cogitare: xp̄s eñ valde est festin⁹ vult eñ
ꝙ sibi anteꝙ̄ nobis seruiamus: ꝛ ꝙ honorē ipsi⁹ spūa-
lē nostris tēporalibus cōmodis preferam⁹. Uñ ipsius
3.re.17.b videt esse illa vox. Fac mihi primū subcinericios pa-
nes: tibi aūt ꝛ filio tuo facies postea: qr ꝓ certo ꝓpe-
rius nostra facimus/ qñ de illis prīo que ad deū perti
mat.6.c nēt cogitam⁹. Uñ. Primū querite regnū dei ꝛ hec oīa
Eodē.c. adycient vobis. ¶ Salomō edificauit q̄tuor domos
scȝ domū deo: domū filie pharaonis: domū sibi/ ꝛ do-
Mora- mū salt⁹. ¶ Sic vere homo in se debȝ moraliter edifi-
litas. care per deuotionē ꝛ iugē memoriā domū deo / ipm ꝑ
grām hospitando: domū regine. i. beate virgini/ ipaȝ
per deuotionē in mēte habendo: domū sibi ipsi/ de salu
te propria cogitando: domū saltus. i. penitentiā per
Aliter eam de mundo ad patrem saltando. ¶ Uel dic ꝙ qui-
liber debet in hierusalem. i. in mente sua quatuor do-
mos edificare: teas sibi per magnā memoriā cōplana
re: scȝ domū dei paradisuȝ: domū saltus seu precipitij.
i. infernū domū regine scȝ anime. i. corpus propriūm:
domū suam. i. mundum. Habe igitur in mente/ ꝛ con
sydera quāta sit domus paradisi felicitas: Unde Ba-
bar.3.c. ruch. O israel ꝙ̄ magna est dom⁹ dei. Quanta est do-
mus inferni periculositas. Ista est eñ dom⁹ salt⁹: in q̄
iob.30.c q̄ precipitant/ rūpāt sibi collū: vnde Iob. Scio ꝙ morti
f trades me: vbi constituta est dom⁹ oīs viuentis. Quā
iob.4.d tasit dom⁹ anime. i. ꝓprij corporis fragilitas/ dicitur
Qui habitant domos luteas: ꝛ terrenū habēt funda-
mentum. Quanta sit domus sue/ scilicet mundi vani-
mat.7.d tas ꝛ ruinosa debilitas/ dicitur. Descendit pluuia ꝛ ve
nerunt venti: ꝛ ruerunt super domum illam.

¶ Capl'm nonū Textus. Factū est aūt cum perfecisset salomon edificiū dom⁹ dñi. Mortalitatum Capitulum. VII.

Histo- Hic dicit ꝙ salomon populū qui remāsit de
ria. chananeis/ quos filij israel subiugare nequi-
rant/ subiugauit: ꝛ tributarios fecit: de filijs
vero israel neminē seruire coegit: sed eos bel
Mora- latores ꝛ duces ꝛ ministros suos fecit. ¶ Sic vero no
litas. ster salomon christ⁹ / nō vult ꝙ aliquis filius israel. i.
aliquis christian⁹ fidelis seruitute peccati premat: sȝ
potius ꝙ in nobilibus officijs/ scȝ uirtutū ꝛ bonoꝝ
exercitijs eidem famulet: gentiles vero. i. malos ꝛ pec
catores sibi tributarios ꝛ seruos efficit: inquantū dei
prouidentia ipsos ad seruiendū ꝛ proficiendū bonis
cōpellit: ꝛ inquantū eoꝝ malicijs ad salutē fideliū vti
tur: ꝛ ipsoꝝ nequitias ad bonū electorū ordinat ꝛ dis-
hie.25.b ponit. Et inde est ꝙ dñs nabuchodonosor pessimū ser
2.re.8.b uū suū vocat: pro eo ꝙ ipse contra seruos pestilentes
eze.29.d eo tanꝙ̄ pro baculo vsus fuit: vnde dicit. Facta est sy-
ria seruiens dauid ꝛc. Unde ꝛ dñs dicit Ezech. Nabu
chodonosor seruitute seruiuit mihi aduersus tyrum.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ filij israel sunt viri ecclesiastici: qui ꝑ cer
G to nō debent seruire/ nec opera seruilia facere: nec se in
seruilibus mundi officijs occupare: sed duces alioꝝ/
scȝ per scientiā ꝛ eruditionē: ꝛ bellatores cōtra vitia: ꝛ
ministri quantū ad spūalia obsequia debent esse. Ser
uitiū vero huiusmodi debent chananeis. i. secularib⁹
dimittere: qui regi salomōi christo debēt in huiusmo
di officijs/ negocijs ꝛ litigijs deseruire: vnde bñ dicit
1.co.7.d apl's: Precio magno empti estis: nolite fieri hominū
serui. Ideo bene dicit idem apl's. Secularia iudicia si
1.co.6.a habueritis/ contemptibiles qui sunt in ecclesia / illos
cōstituite ad iudicandū. Cuius tamē cōtrariū faciunt
hodie filij nostri israel. i. clerici religiosi ꝛ prelati: qui
scȝ seruire principibus ꝛ officijs ꝛ negocijs seculario⁹
gloriant: ꝛ libertatē spūalem qua seruire deo deberēt/
dedignant: qui tamē deberēt attendere illud Actuū. act.6.a.
Non est equū nos dimittere verbū dei ꝛ ministrare mē eod.c.c.
sis. ¶ Hic dicit ꝙ rex salomon fecit classem in asion-
gaber: qui est portus maris rubri: ꝛ adiunctis seruis
hyram regis tyri viris vtiqȝ nauticis ꝛ gnaris maris
cū seruis suis: misit eos in ophir/ q̄ est insula maris in
dici: vt inde afferrent sibi aurum. Qui scȝ primo anno
quadraginta viginti auri talēta: sicut hic dicit capl'o
sequenti: semꝑ illic de termio in terminū deferētes re-
dibāt: ꝛ salomoni aurū ꝛ argentū/ dentes elephantoꝝ
pauones ꝛ simias deferebant. Magnificatusqȝ est rex
salomon diuitijs ꝛ sapiētia super oēs reges terre: ꝛ vni
uersa terra desyderabat videre faciē salomonis/ ꝛ audi H
re sapientiā eius. Et singuli deferebāt ei munera: vasa
scȝ argentea ꝛ aurea: vestes ꝛ arma bellorum: equos ꝛ
mulos/ sicut hic dicitur. In diebus eius tantum fuit 2.pa.9.c
argenti in hierusalem/ sicut ꝛ lapidum ꝛ cedrorum: si
cut etiam sycomororum. Ita quod argentum in hieru-
salem tunc temporis nullius valoris reputabatur: cū Allego-
auri summa copia haberetur. ¶ Ista possunt exponi ria
allegorice de christo. Cōstat enim quod salomon id est
christus classem seu nauium multitudinem. i. diuerso
rum statuum ecclesie turbam in mari penitentie statu
it: ꝛ ibi cum seruis suis. i. cum sanctis ꝛ catholicis vi-
ris seruos hyram regis gentilis id est seruos mundi
videlicet philosophos viros ꝛ nauticos: ꝛ maris id
est nature rerum fluxibilis sapiētes ꝛ gnaros / qualis
fuit dionysius adiunxit: inquantum ipsos ad fidem
conuertēs suis fidelibus sociauit. Isti igitur per ma-
re penitentie nauigantes/ de ophir idest de mundo ad
ipsum salomonem id est christuȝ multas diuitias spi
rituales ad ipsum detulerunt: ꝛ ipsum ꝛ ciuitateȝ hie
rusalem id est ecclesiam tam militantem ꝙ̄ triumphā
tem multipliciter bonis personis/ virtutibus ꝛ scien-
tijs ditauerunt. Constat enim quod isti naute tam hy
ram ꝙ̄ alij adiuncti attulerunt ad christum aurum id
est sapientiam. ꝛ argentum id est eloquentiam: dētes
elephantorum: hoc est ebur. i. castimoniam: pauones
scȝ aues pictas. i. honestam apparentiam: simias/ be-
stias summe agiles. i. laborum ꝛ operum diligentiaȝ.
¶ Uel alio modo isti naute attulerunt christo: inquā Aliter
tum scȝ eos ad fidem conuerterunt. aurum. i. philoso-
phos ꝛ sapientes: argentum. i. poetas ꝛ eloquentes: dē
tes elephantoꝝ. i. crudeles tyrannos ꝛ principes oīa A
deuorātes: pauones/ curiosos/ ꝛ in pēnis. i. in exteriori
pulchritudine seu ꝓsperitate gloriātes: simias. i. hy-
pocritas: hoc est hoīm rationabiliū ꝛ sctōꝝ personaꝝ
nō reȝ sed effigiē. i. similitudinē ptendētes. Sic igit Sa-
lomon noster fuit in ecclesia ditatus: ꝛ super omnes
reges id est super omnes deos magnificatus. Psal- ps.96.b
mista. Nimis exaltatus est super omnes deos. Sibi
enim quotidie offeruntur munera/ id est boni religio
si: qui voluntarie deo donantur. Uestes/ id est viri mi
sericordes: qui alios fouere ꝛ calefacere dinoscuntur ꝛ
arma bellica id est viri scientifici: qui corpus ecclesie
maculis hereticorum protegere comprobantur: equi
id est boni obedientes / qui superne disciplinē subyi-
ciuntur: et muli id est boni rustici et laici / qui om-
nibus laboribus secularibus exponuntur vasa etiam
argentea ꝛ aurea/ id est viri qui sapientiam ꝛ eloquen
tiam profitentur. Talibus igitur muneribus christus

ꝙ clementia. Duodecim leunculi hi sunt / bonoꝝ offi
cialiū ꝯsiliarioꝝ societas ⁊ cōcomitātia. Posterior ve
ro rotūditas hec est / finalis / breuis ⁊ rotunda expedi-
tionis celeritas ⁊ festinantia. Omnia ista debent in
throno ꝑlature seu potestatis iudiciarie cōcurrere: ⁊
ille qui in throno sedet / debet his oībus ꝑpollere: ⁊ sic
ps.88.f de tali iudice vel prelato dicet dn̄s illud Psal. Thro-
nus eius sicut sol in cōspectu meo: ⁊ sicut luna perfe-
cta in eternū: ⁊ testis i celo fidelis. Et si vis / dic ꝙ ma-
nus istius dicant esse due: q: scꝫ munificentia ꝑlati ad
duo se extendit: scꝫ ad indulgendū ⁊ ad tribuēdū. Leo
nes aūt isti dicunt duo: q: iustitia prelati in duob9 cō-
sistit: scꝫ in absoluendo ⁊ ꝯdemnādo. Duodecim leun
culi esse feruntur: q: scꝫ officiales ⁊ aduocati / qui ante
thronū. i. in curia dominoꝝ, in diuersis officijs sedēt:
debent duodecim articulos credere: ⁊ doctrinā duo-
decim apl̄oꝝ tenere: duodecim fructus sp̄us portare:
⁊ coronā duodecim stellaꝝ ꝑmereri ⁊ expectare: q: scꝫ
ap.14.b de eis debet dici illud Apo. Sine macula sunt ań thro
Aliter nū dei. ¶ Uel si vis / dic ꝙ duo leōes magni / sunt duo
Aliter assessores: leunculi vero iudices inferiores. ¶ Uel si
vis dic in malo: ꝙ thronus curie ⁊ status prelatoꝝ / iu
dicum ⁊ principū modernoꝝ / est hodie decurat9 per
diuitiarum cumulationē: quia scꝫ hodie nō queritur
nisi aurum. Est etiā ibi sedile vbi sedet Salomon ma-
nibus sustentatū per multiplicē adulatoꝝ obsecutio-
G nē. Est a duobus leonibus associatū / per crudelē cōsi-
liatoꝝ atqꝫ assessoꝝ ambitionē. Ibi sunt diuersi gra-
dus ⁊ ostia multa intermedia per que trāsire oportet:
qui faciūt aditus difficultatē: ⁊ hoc q: ibi sedent leun
culi. i. officiales balliui: q̃ auariciā diligunt ⁊ rapaci-
Aliter tatē. ¶ Uel etiā diuersi gradus sunt diuersa inferiora
officia huius curie: in quib9 scꝫ leūculi sedēt / id est cru
ps.103.e deles iudices / q̃ oīmodā sectant iniquitatē. Ps. Ca-
tuli leonū rugientes vt rapiant: ⁊ querāt a deo escam
Quia breuiter circa thronos ⁊ curias dominoꝝ / tria
genera personaꝝ in diuersis gradibus ⁊ officijs habi
tare noscunt: scꝫ manus / leones ⁊ leunculi. i. adulato-
res falsum sustentantes: magni cōsiliarij cuncta leoni
ce deuorantes: inferiores ⁊ maiores balliui ⁊ leūculi /
quicquid possunt crudeliter rapiētes: vt sic de tali iu
dice in tali throno sedente / vel de tali malo prelato in
prelationis culmine presidente / exponatur illud Eze-
eze.19.a chiel. Mater tua leena cubauit inter leones: i medio
leunculorum nutriuit catulos suos. Unde etiaꝫ talis
da.14.g prelatus sic associat9 potest dicere illud Dan. Qui se
debat i medio leonū. i. i medio crudeliū seruitoꝝ. Iu-
dex eñ vel ꝑlat9 deberet dici mr̄ ista: cum mater hodie
Aliter sit leena ⁊c. ¶ Uel dic quod thronus in quo sedet rex
noster christus / est ecclesia: que debet habere ebur / sci-
licet viros castitate nitentes: aurum. i. viros sanctita-
H te fulgentes: sedile. i. viros equitate pollentes: manus
. i. viros bonis operibus abundantes: leones. i. viros
virtute ⁊ gratia preeminentes: ⁊ gradus. i. status suos
custodientes ⁊ ecclesiam defendentes. Unde dicitur.
3.re.7.b Sculpsit inter coronas ⁊ plectas / leones / boues ⁊ che
Anago rubin. ¶ Uel dic quod thronus iste significat eterne
gia glorie sedem ⁊ dignitatem: ad quam scilicet per gra-
dus sex operum misericordie ascenditur: ⁊ in quo i au
ro eterne sapientie ⁊ ebore mundicie sedetur: ⁊ cuꝫ leo-
Aliter nibus ⁊ leunculis. i. cum sanctis maioribus ⁊ minori
bus habitatur. ¶ Uel dic quod ad thronum prelatu-
re non cito quis prouehendus est: sed per gradus di-
Aliter uersorum officiorum superius est trahendus. ¶ Uel
dic quod thronus dei est viri iusti cōscientia: que pro

certo debet habere ebur continentie / aurum sapientie /
sedile iustitie / leones fortitudinis ⁊ constātie / man9 bo
ne operatiōis / gradus prudētie ⁊ ordinatiōis / leuncu-
los obedientie ⁊ subiectionis / rotunditatē simplicita
tis ⁊ virtutis / seu carētiā oīs angulositatis ⁊ deceptio
nis: ⁊ sic de tali solio siue sede potest dici illud Apoca.
ꝙ sedes dei ⁊ agni est in illa / scꝫ in aīa viri iusti. Quia ap.22.a
sicut dicit sapiens. Anima iusti sedes est sapiētie. Ita
ꝙ tunc dicet dominus illud Esa. Celum mihi sedes ē:
terra autem scabellū pedū meoꝝ. ¶ Uel si vis dic / qd̄ esa.66.a
ad altare domini prohibebatur ascensus per gradus Eod.c.
ad thronum tamen salomonis regis habebatur ascē-
sus. ¶ Sic vere dico ꝙ licet ad promotiones ⁊ digni-
tates secularū principū per gradus cōsanguinitatis Mora-
⁊ affinitatis / id est per acceptionem personaꝝ habeat litas
accessus: ad altare tñ christi. i. ad dignitates ecclesie / A
nō debēt inueniri tales gradus: sꝫ nulla ꝯsanguinita-
tis affectione seruata / omnibus iustis indifferēter fa-
cilis debet patere ingressus. ¶ Fecit salomon ad ma-
gnificentiā regni stai9 arma aurea / ⁊ vasa aurea / ⁊ su- eod.c.c.
pellectilē aureā. In domo eñ saltus fecit ducenta au Hysto-
rea scuta / ⁊ vasa aurea: ⁊ quodlibet sicloꝝ sexcētoꝝ / tre ria.
cētas plectas aureas ponderꝫ laminaꝝ auri per singu 1.pa.9.d
las: ⁊ ducētas lāceas aureas: vt dicitur in libro Pa-
ra. Iuuenes igit̃ flaua ista arma flaua atqꝫ aurea añ re
gem quādo equitabat / ad decorē portabant: ⁊ post in
domo saltus ipsa ponebant. Scutis igitur aureis sa-
lomon suam ciuitatem muniuit: sed sicut infra dicit. 3.re.11.g
Filius eius roboam iuuenis ⁊ fatuus / post ipsum re-
gnauit: contra quem ascendit rex egypti sesach et de
populatis thesauris domus domini / etiam scuta au-
rea inde tulit: loco quorum roboam scuta erea fabri- 1.re.14.
cauit: peccauerat enim populus iuda domino: ⁊ fece- g.
rat sibi statuas / lucos effeminatos: ⁊ cultores cybele 2.pa.12.a
qui erant in terra: propter quod deus aduersus eos se
sach suscitauit: qui in hierusalē intrans cuncta diri-
puit ⁊ vastauit. Etiam vt ponit Comestor sicut aiunt Come-
hebrei / auis per quinquaginta annos super hierusa- stor.
lem non volauit: ita quod fere populus iudaicus de-
sperauit. ¶ Salomon est bonus prelatus / sapiens et Tropo-
fidelis ⁊ pacificus: qui reuera quando regnat in hieru logia.
salem id est in ecclesia sancta dei: ipsam solet in omni B
bus bonis temporalibus ⁊ spiritualibus ditare: et
vasa aurea ⁊ vestes aureas id est scientias et virtutes
ibi fabricare: ⁊ arma aurea id est sanctos ⁊ fortes vir-
tuosos viros ibidem constituere ⁊ locare. Unde dici-
tur. Cuncta vasa domus saltus libani erant ex auro 2.pa.9.c
purissimo. Sed pro certo sepe fit quod populus iu-
da id est populus ecclesiasticus contra deum peccat:
⁊ statuas ⁊ mundi bona per auariciam: lucos seu al-
ta nemora / hoc est mundi honores per superbiam
adorant: ⁊ se per luxuriam effeminant ⁊ eneruant: qua
propter deus salomone id est bono prelato ipsos pri-
uat: ⁊ loco eius roboam / qui interpretatur ineptus
vel dissipans populos id est malum vel impetuosum
prelatum eorum peccatis creat. Unde Iob. Regna- iob.34.
re facit hominem hypocritam propter peccata popu d.
li. Talia igitur videns deus / manum suam solet laxa
re: et regem / populum et ciuitatem hierusalem idest
prelatos / subditos et totam ecclesie ciuitatem solet
in manu sesach regis egypti qui interpretatur tene-
bre id est manu regis tenebrarum id est diaboli so-
let dimittere: quia scilicet mediante exercitu vitio-
rum et tyrannorum thesauros domus domini
id est virtutes speciales et diuinas tempora-

tes ecclesie solent diripere: arma aurea.i. bonas et aureas personas: que reuera arma ecclesie sunt solet surripere et auferre: ita quod iam cessat auis/id est vir contemplatiuus et spiritualis super hierusalem/id est totam ecclesiam volitare. Unde Hieremi. Omne volatile celi
hie.4.f recessit. Unde de Antiocho dicitur: quod ipse accepit al-
1.ma.1.c tare/vasa aurea/et ornatum aureum/et thesauros occultos de domo domini. Quid igitur? Pro certo quia diabolus arma aurea/id est viros sanctos de ecclesia sus-
C tulit: iam videmus quod Roboam/id est mali prelati arma non aurea/sed erea faciunt: id est malas personas insufficientes/non gnaros in ecclesia constituunt atque ponunt: et loco bonorum hominum ereos/id est imbecilles/clamorosos/litigiosos et impatientes/rubiginosos in hierusalem/id est in officiis et dignitatibus ecclesie promouent et extollunt. Et breuiter (sicut actum est) quod diabolus et vitia pro magna parte bonas personas de ecclesia sustulerunt: etiam prelati loco bonorum impias substituerunt personas. Quod etiam apud principes cernimus. quia scilicet de eorum officiis et curiis boni quotidie euelluntur: mali vero constituuntur/et pro eis in officiis
ps.34.b. eriguntur. Unde dicit Psal. Retribuebant mihi mala
Aliter pro bonis/sterilitatem anime mee. Uel dic quod Roboam/id est malus ecclesiasticus: si contigerit quod Sesach/id est diabolus arma aurea/id est virtutes et scientias: que scilicet arma Salomon/id est boni prelati antiquitus in ecclesia fabricabant: et eam talibus armis contra hostes spirituales muniebant (dicentes illud Apostoli.
1.co.10.a. Non secundum carnem militamus/sed secundum spiritum. Arma enim militie nostre non sunt carnalia) sibi auferat/et inde ipsam euacuet: et hierusalem/id est ecclesiam suam talibus spoliet et
D denudet: non studet nec curat talia arma aurea/scilicet virtutes et scientias reficere/nec eas in sua ecclesia restituere: sed potius studet arma erea/id est era pecuniarum recolligere/et oblitis spiritualibus temporalia congregare. Et sic proculdubio hodie videmus in hierusalem/id est in ecclesia es pro auro/bona terrena pro spiritualibus/diuitias
Esa.3.d pro virtutibus abundare. Unde dicitur. Et erit pro suaui odore fetor etc. Ideo bene dicit hodie sapiens illud Ec-
eccl.3.c. clesiastes. Uidi in loco iudicii impietatem/et in loco iustitie iniquitatem.

Capitulum vndecimum Textus: Rex autem Salomon adamauit mulieres alienigenas. Moralitatum. Capitulum IX

Histo-
ria. Cum Salomon in summa prosperitate vixisset/et iam ad senium declinasset: adamauit mulieres alienas/que traxerunt eum ad deos suos: et auerterunt cor eius cum iam senex esset: et adorauit deos alienos: et fecit eis phana et altaria in excelsis scilicet altare dee sidoniorum/que interpretatur presepe. Chamos deo amonitarum/qui interpretatur congregans: et Moloch deo moabitarum/qui interpretatur rex. Quapropter ipso adhuc viuente: hostes sibi dominus suscitauit et post mortem eius regnum eius diuisit: et filio eius solam de-
Mora-
litas. cimam partem dedit. Sic vere sepe fit hodie: quod illi qui maiori prosperitate fruuntur: et ampliori mundi sapientia dotantur: quandoque facilius per luxuriam decipiuntur: et per mulieres ad mala plurima trahuntur. Quod etiam facilius accidit quando homines senectute corporali premuntur: vel senectute spirituali: id est mala consuetudine ac discretionis hebetatione grauantur qui scilicet tunc ad adorandum altare dee sidoniorum.i. presepe luxurie: chamos.i. congregationem auaritie: moloch.i. regnum super-
E bie facilius inclinantur. Bene igitur dicit ipsemet in Pro-
uerbiis. Mulier preciosam viri animam capit. Uel
pu.6.e. Aliter ista allega/quod nullus pro tempore vite huius de propria sanctitate debet presumere: sed potius occulta dei iudicia debet formidare: quando scilicet videt salomonem post infusam sapientiam a deo: post executam contra malos iustitiam: post domum dei edificatam: et post diuini cultus latriam dilatatam/tam enormiter cadere: vt etiam contra legem alienigenas diligens/deos eorum non abhorruit adorare. Ita quod tam propter peccatum quod commisisse legitur: et contra prosperitatem quam habuit viuens/tam abundanter affluxisse dinoscitur: et pro eo quod de eius penitentia nihil penitus inuenitur: necesse sit de damna-
1.co.10.c natione ipsius dubitare. Bene igitur dicit apostolus
cod.c.e Qui stat videat ne cadat. Abias propheta indutus
Histo-
ria pallio nouo/hieroboam de hierusalem exeunti obuians coram eo pallium suum scidit in duodecim partes: diuidens decimam partem hieroboam dedit: et regnum israel diuidendum/et decem tribus sibi dandas ex parte domini nunciauit. Quod vtique factum est: quia post mortem salomonis decem tribus a roboam salomonis filio recesserunt/et hieroboam adheserunt. Nam cum populus conuenisset mortuo salomone: ipsumque regem constituere vellet: et sibi paululum relaxari de iugo per salomonem imposito posceret: et roboam senum spreto consilio/qui sibi consulebant populo acquiesceret: et iuuenum qui secum nutriti fuerant consilio vsus/petitionem popu-
F li non audiret: sed grauius iugum comminatus verba dura potius responderet. Pater meus inquit cecidit vos flagellis: ego autem vos cedam scorpionibus. Minor digitus meus grossior est dorso patris mei. Populus decem tribuum indignatus ab eo recessit: et emulum eius hieroboam regem super se constituit et elegit. Que inquiunt nobis pars in dauid aut que hereditas in filio isai? Nunc vade in taberna-
Tropo-
logia cula tua israel: sicut infra capitulo sequenti reperitur. Ista possunt allegari/quod iuuenes principes atque reges magis diligunt iuuenes quam senes: et illos qui secum sunt nutriti: quam prouectiores qui sensu et fide a suis principibus sunt probati: quapropter quandoque talibus male accidit: ita quod propter tale iuuenile consilium/populus contra eos insurgit: et ab ipsis fugit et recedit. A senibus igitur/non a iuuenibus consilium est petendum: et ab ipsis
tob.4.a qui steterant coram dauid id est ab illis qui sapienti-
Aliter bus adheserunt: et quos patres nostri fideles et prudentes compererunt/est consilium et auxilium inquirendum. Unde Tobi. Consilium a sapiente require. Uel illud allegari potest contra duritiam et crudelitatem principis vel prelati: et contra minas et iactantiam eorundem: que quandoque odium populi generat: et contra se populum subditorum excitat: ita quod ad eum dimittendum et deponendum/et ad alium substituendum anhelat: sicut videmus quotidie ad literam fieri contra crudeles iudices et prelatos: qui
pue.3.b tamen si minus agerent/et de rigore suo aliquid pretermitterent: pacifice viuerent/et honorifice imperarent. Ideo bene dicitur. Misericordia et veritas custodiunt regem.

Capitulum duodecimum Textus: Uenit roboam in sichem: illuc enim congregatus erat. Moralitatum. Capitulum X.

Histo- ria Hic dicitur ꝙ cum roboam misisset ad adu-
ram principem tributorum ad populum reducendū/
occiderunt eum. Lapidauit enim eum omnis po-
Mora litas pulus israel et mortuus est. ¶ Illud pōt alle-
gari de beato stephano: qui fuit princeps .i. primo in-
cipiens: qui primus martyr. Qui cū vellet filios israel
scz iudeos/qui a rege christo recesserant: predicando et
disputando ad ipm reducere et conuertere: ab ipsis fuit
crudeliter lapidatus. Ipse vero israelitarum .i. iudeorum
populus/a suo rege christo penitus segregatus: et alteri regi
1.Pa. scz hieroboam/qui interpretatur diuisio populi .i. diabolo est
10.d. colligatus. Unde dicitur: Lapidauerunt adurā filij israel et mor
Aliter tuus est. ¶ Uel expone aliter vt ad propositū. Noli cre-
1.Jo.4 dere omni spiritui: sed probate spiritus si ex deo sint. ¶ Uel
a. expone aliter sicut supra ca.x. de lapidibus &c. ¶ Hic dicitur
Aliter ꝙ cum filij israel recedentes a domo dauid/hieroboam
Go.c.f. inunxissent in regē timuit ipse rex ne occasiōe templi
populus orationis et oblationis causa in hierusalem reuerteretur:
et ab eius dominio dilaberetur. Fecit ergo duos vitulos au-
reos et conflauit: et ipsos in bethel facto altari constituit: et
conuocato populo dixit: Nolite inquit in hierusalem ascēdere:
ecce dij tui israel qui eduxerūt te de terra egypti. Et factā
solēnitate/hostias imolauit: et sic populum ad idolatriam
traxit: et ne regnū amitteret/se et subditos suos demo-
B nibus subdidit: et a vero deo et templi frequētia deuiauit.
Mora- litas ¶ Istud allega/quando omnes pro terrenis regnis et diuitijs
acquirēdis vel seruādis/quandoque nō verentur horrenda cri
mina cōmittere: et deo dimisso demonibus obedire. Ideo
Ephe.5 bene dicit apostolus: ꝙ est idolorum seruitus. ¶ Uel si vis dic
b. ꝙ hieroboam significat demones vel hereticos: qui scz
Aliter de pallio nouo/seu de regno israel .i. de ecclesia decē tribus
seu decem scissuras tollūt: quia cultores decalogi a domino
suo scz a deo conuertūt: vna vero sola pars regi remanet: pro
eo ꝙ electorum modicus numerus cū christo remanet et
Matt. adheret. Unde dicitur: Multi sūt vocati: pauci vero electi.
20.b. ¶ Capitulū decimūtertiū Textus: Et ecce
vir dei venit de iuda i sermone dñi in bethel

Moralitatum. Caplm XI

Histo- ria. Cum hieroboam in bethel sup altare nouum
vitulis aureis sacrificaret: ecce vir dei venit
de iuda: et exclamauit in sermone domini contra al
tare dicēs: ꝙ de domo dauid filius iosias nomine
nasceretur: qui sacerdotes excelsorum sup eum imolaret: et
ossa humana cōbureret. In signū cuius dixit/ꝙ statim
altare frangeretur: et cinis de ipso caderet: quod et factū est
Rex vero extensa manu cōtra prophetam ipm capi iussit:
manus vero eius extensa statim aruit: sed per preces viri
dei ad sanitatem pristinā rediit. Tandē vero lapsu temporis/
omnia ista cōpleta fuerunt: quia sicut dicitur infra: ossa sacer
1.Re.23 dotū baal et excelsorum/desup istud altare cōbusta per iosi
d. am regem iuda fuerūt. ¶ Istud pōt allegari: ꝙ in quo
A peccat quis/in hoc et punitur. Quia enim sacerdotes in alta-
Mora- litas ri per idolatriā peccauerūt: ideo in eodē per iosie iustitiā
perierunt. ¶ Uel dic ꝙ altare istud significat curiam
Sap.11 principū vel prelatorum: in quo scz vituli aurei .i. ipsi lasci
c. uientes diuites adorantur/et ab omnibus honorantur: sacer-
Aliter dotes qui ista idola in altari isto colūt/sunt talium offi
ciales et seruitores: qui scz in altari et curia idoli sui .i. ma-
li domini sui hostias .i. paupes imolant: et eorum carnes seu
substātiā temporalē suis idolis .i. suis malis dominis offerūt
et presentāt: et de rapinis subditorum oblatiōes largas et
Ecci. conuiuia supflua eis parāt. Unde isti sunt de quibus dicitur
34.d. Qui offert sacrificiū de substantia paupis: quasi qui offert
filium in conspectu patris. Et bene dicit/filium in conspectu
patris: quia mali officiales offerunt patribus deuoran
dos filios: quia magistris suis exhibent subditos dep
dādos: carnesque propriorum filiorum eis offerunt/quasi de sub
stātijs subditorum suorum que rapiūt eos pascūt. Sed quid?
Pro certo sepe occulto dei iudicio et iosie .i. alicuius bo
ni viri ministerio: quandoque fit ꝙ isti versa vice in eodē al-
tari in quo pecudes imolauerūt: ꝙ etiā ibidē eorum ossa
idest eorum fortitudo et diuitie per rapinā postea concre-
mentur. Istud enim quotidie videmus/ꝙ sacerdotes vi-
tulorum et idolorum .i. mali officiales et balliui malorum prin-
cipum et dominorum: postquam in ipsorum altari .i. in eorum officio et
curia cui presidebant: multas pecudes .i. multos pau
peres occiderint et depresserint et vastauerint: et per fal-
sas accusatiōes et actiōes deuorandos et exheredādos B
magistris suis obtulerint: ipsi sibi causa ab alijs post-
modū imolantur: quia scz quandoque sibi casu venit aliquis iosias
idest aliquis iustus iudex/qui ipsorum iniquitates reperit:
et sic ipsos deponi/depredari et tributari in eodem alta
ri .i. in eodem officio et curia vbi alios molestauerunt
procurat. Ideo bene dicit Esa. Ue qui predaris/nōne
et ipse predaberis? quia cū consummaueris depredatio- Esa.33.
nem/depredaberis. ¶ Hic habes ꝙ prophete qui venit a.
de iuda ad increpandum hieroboam/fuerat a domino Go.c.b.
prohibitū: ꝙ illic nō comederet/nec aquā biberet: nec Histo-
per viam qua venerat rediret. Cū igitur per aliā viā in hie ria
rusalē recederet: audiuit quidā falsus propheta qui in bethel
senex in lecto iacebat/qui vir dei dixisset: et qualiter ossa pro-
phetarum et sacerdotū cōcremanda predixisset: et quomodo alta
re fractū esset occidētibus cineribus: manus vero regis exa
ruisset: et ad preces eius sana facta esset. Asinū sibi sterni
fecit/vadēs post virū dei/ipm subter terebinthū inue
nit: et ad reuertendū et comedendū in domū propriam in-
uitauit. Cui cū responderet se nō posse cū a domino sibi esset
prohibitū: supaddidit propheta/dicens: Et ego propheta
sum sicut et tu: et precepit mihi dominus ꝙ comedēdi gratia te
reducam. Igitur vir dei deceptus post eū rediit. Et dū co-
mederet/apud eū sermo dei ad ipm malū prophetam fa-
ctus est: et viro dei sic intulit ac dixit: Quid inquit inobe-
diens fuisti verbo domini: et reuersus panē in hoc loco co-
medisti? Ecce nō inferetur cadauer tuū in sepulchrū pa-
trum tuorum. Quod et factū est: quia scz dum post prandium
recederet/a leone occisus fuit: et in bethel delatus exti
tit et sepultus. ¶ In his possunt multa notari. Et primo C
quidē/ꝙ nulli est cito consentiendū: maxime nulli quā- Mora litas
tumcunque propheta vel sanctus appareat/contra dei precepta et
prohibitiones credendū: cuius tamen contrarium faciūt illi
qui hypocritis et hereticis credunt: et simpliciter dei man
data propter eorum suggestiones pretereunt: et a veritatis
itinere retrocedunt: et ipsis credunt fatue/quasi seipsos
esse prophetas domini .i. iustos et catholicos esse dicunt
quapropter sepe fit ꝙ proinde a leone/idest a diabolo
deuorantur: et ꝙ triste premium inde recipiunt et sequ
runt. Ideo bene dicitur: Nolite credere omni spiritui 1.Joā.
sed probate spiritus si ex deo sint. Sic enim videntur 4.a.
decepti schismatici per hereticos: quia scilz ipsos esse
prophetas et dei nuncios estimauerūt: propter quod
ipsis simpliciter crediderunt. Sic etiam quotidie de-
cipiuntur simplices per hypocritas et innocentes &c.
¶ Uel dic ꝙ iste vir dei significat predicatorem: qui Tropo
ad redarguendum idolatras/idest peccatores: et ad logia
ostendendum eis penam futurā mittitur: et ꝙ hic nō
comedat seu bibat/idest de mundi diuitijs et delitijs
nihil cupiat: quodque per viam qua venit/non redeat .i. ꝙ
a via sumpte professionis et penitētie nullatenus retro-
cedat/sibi in scriptura a domino prohibetur: dicente.

Luc. 17. g. Qui in agro est/nō respiciat retro. Memores estote
vxoris loth. Sed quid? Pro certo talis bonus pphe
ta et predicator quādoqꝫ inuenit falsos pphetas et p̄
dicatores/bonorum huius seculi amatores: qui scilꝫ co
medere et bibere.i.bona temporalia diligere sibi sug
gerunt: et sic a via pfectionis ipm retrocedere faciunt et
D cōuertunt: et sic in manus leonis diaboli finaliter ipm
tradunt: et a sepulchris patrum suorum.i.a gloria para
Deu. 13 a. disi ipm priuāt occasionaliter et repellūt. Igitur tali
modo suggestori nō est credendum. Unde: Non au
Aliter dies verba illius pphete aut somniatoris. ¶ Uel ista
allega ad ostendendum quanta est seueritas diuine
iustitie: que isti pphete pter simplicitatem non pe
percit: sed pter inobedientiam ipsum leoni occiden
dum concessit. Quid ergo vbi non ex temptatione vel
Lu. 23. d. ex simplicitate delinquit: sed scienter mandatum diui
preteritur? Si enim inviridi hoc faciunt/in arido qd
Aliter fiet? ¶ Uel istud allega qꝫ spiritussanctus quādoqꝫ p
os malorum/sicut hic patet per istum malum pphetam
Aliter pena viri dei pphetat: vt scꝫ qui per os eius deceptus
fuerat/per os eius etiam puniret. ¶ Uel istud allega
fm glossam Gregorij: qꝫ iste vir dei inobediendo gra
uiter peccauit: qd subsecuta pena monstrauit. Inobe
dientia tamen eiusdem pphete in morte eius purga
ta fuit: qd ex hoc apparet vt ait: quia post mortem leo
Aliter nō comedit de cadauere/nec asinum lesit. ¶ Uel istud
allega/qꝫ modica sunt apud deum mors vel afflictio
iustorum in vita ista: dummtamen spirituale commoduꝫ
subsequat: quando scꝫ pter vnam inobedientiā dei
virum leoni occidendum voluit tradere: vt ipm posset
a reatu cōmisse inobedientie: que etiam non ex mali
E cia cōmissa fuerat/extirpare. Bene ergo dicit: qꝫ hor
Heb. 10. f. rendum est incidere in manus dei viuentis. Tradidi
cum sathane in interitum carnis/vt spūs saluus fiat.
1. Co. 5. b. ¶ Uel illud allega contra inanem gloriam: quia scꝫ
fm quosdam iste videns miracula per se facta/inani
Aliter gloria intumuit: quapropter deus manū suā laxauit
Eo. c. c. vt inobediens fieret: et sic ipm postea puniuit. ¶ Uir
Histo dei recedens de bethel super asinuꝫ/leonem in itinere
ria. obuiam habuit: qui in eū irruens mox occidit: postqꝫ
vero occidisset eum/cadauer eius nō tetigit: imo iuxta
corpus sedēs/nec de eo comedit/nec etiam asinū lesit.
Qd videns malus pphēta qui eum deceperat/vt pre
dictum est: et qui fm Josephum princeps sacerdotuꝫ
idolorum erat: cadauer eius in sepulchro suo sepeliuit:
et filijs suis qꝫ se cum moreretur in eodem sepelirent/
districtius imperauit. Cum mortuus inquit fuero/in
sepulchro in quo vir dei sepultus est me sepelite. Pre
dixerat enim vir dei/qꝫ ossa sacerdotum idolorum de sepul
chris suis extracta sup altare cōburerent finaliter per
4. Reg. 23. d. iosiam/sicut predictum est. Contra qd iste malus pro
pheta voluit sibi puidere. Quod et factum est: quia si
cut dicitur infra: Josias ossa malorum pphetarum et
sacerdotum in altari bethel in quo idolis sacrificaue
rant/combussit. Uerūtamen ossibus istius mali pro
phete/pro eo qꝫ cum ossibus viri dei sepulta erant pe
Mora percit: ipsaqꝫ nec tetigit nec combussit. ¶ Iste vir dei
litas qui pter leuem culpam inobediētie seu vane glorie
F fuit leoni traditus: significat pprie sanctos martyres
qui scꝫ vel ad maiorem cumulum meritorum/vel ad pur
gationem aliquorum que precesserant delictorum: leoni.i.
mundi tyrannis occidēdi a domino traditi sunt. Sꝫ
in multis sic factum est: qꝫ post mortem eius visis mi
raculis/ipsi leones et tyranni ipsos persequi cessauerūt
quinimmo iuxta eos per fidem sederūt: et quos viuen

tes persecuti sunt/mortuos honorauerunt: et eisdem
a se occisis/necnon eorum asinis.i.ipsorum deuotis et ser
uitoribus obsequium et custodiam prebuerunt: sicut
patuit de multis/qui ad honorem eorum ecclesias edifi
cauerunt: et religiones etiam dotauerūt. ¶ Uel istud Aliter
allega ad cōmendationem animi generosi: qui scꝫ nō Trop
dignatur seuire in hominem mortuum/sed in viuum logia
idest in inimicum suum pauperem et oppressum: sꝫ po
tius qꝫdiu videt eum viuum.i.potentem se defendere
vel robustum: qnimmo sic debet esse/qꝫ postqꝫ leo.i.
aliquis generosus homo aliquem dum viuit.i.dum
inuenit ipm potentem et rebellem et recalcitrantē/im
pugnauerit: si contingit qꝫ eum occidat.i.qꝫ eum su
peret atqꝫ vincat: statim debet ab impugnatiōe cessa
re: et in ipm amplius non seuire. Quod est contra mul
tos: qui non solum seuiunt in viuos/immo etiam in
mortuos inimicos. Et hoc qꝛ cadauer eorum.i.filios et
superstites eorūdem: et asinum.i.bona eorum temporalia
vel seruitores et familiares deuorant.i.eos rapinis et
molestijs lacerant atqꝫ grauant. Unde dicit. Quē pse 1. Reg.
queris rex israel: quem persequeris? Canem mortuū 24. c.
et pulicem vnum? Quasi diceret: Non est gloria psequi Aliter
bolem impotentem. ¶ Uel si vis dic/qꝫ leo est bonus
princeps vel prelatus: qui reuera non debet de cada
uere vel de asino comedere vel ledere/idest non debet
pauperes rapiendo ledere vel grauare: sꝫ potius iuxta G
eos sedere et eos defendere/regere et iuuare. Unde Esa. Esa. 11.
Leo et agnus simul morabunt. Quia breuiter/dato qꝫ b.
leo.i.princeps leoninus inuadat viros.i.diuites et po
tentes: cadauera tamē et asinos.i.depressos et paupes
miseros nunqꝫ debet grauare/sed potius defendere et
facere liberos et immunes. Quod tñ est contra igna
ros principes: qui scꝫ sunt ad inuadēdū hostes suos
viuos et potentes desides: contra tamen miseros sub
ditos sunt rapaces. ¶ Uel si vis allega ista de bona Aliter
societate/qualiter pficiat. Sepe enim fit qꝫ deus pter bo
norum societatē malis parcit: et iosias ossa mali pphete
non tetigit: quia ipm cum sancto viro cumulatum in
uenit. Sicut etiam patet: vbi propter decem bonos si Gen. 18.
inuenirent in sodoma/toti ciuitati dñs se parcere p d.
mittit. Sicut etiaꝫ in paulo apparuit: pter quē dñs
oēs aīas que erāt in naui/a submersione saluauit. Bo Act. 27.
num est igitur bonis associari: et cum ipsis personalr f.
copulari: quia scꝫ exinde homo bonus efficitur: et eo
rum orationibus adiuuatur. Psal. Cum sancto san
ctus eris/et cum peruerso peruerteris etc. ¶ Uel etiaꝫ Psal.
de sepulchris allega: qꝛ scꝫ bonum est in ecclesijs et ce 17. d.
miterijs vbi sancti homines sepulti sūt sepeliri: vt cū Aliter
iosias rex/idest christus iniquos in iudicio cōburet:
sibi et societate sanctorum et precibus poscit parci. Unde
dicitur: Proiecerūt mortuum in sepulchrum helizei 4. Reg.
At vbi tetigit corpus pphete/reuixit homo et stetit su 13. d.
pra pedes suos.

¶ Capitulum decimumquartum Textus In illo tempore egrotauit abia filius hieroboam. Moralitatum. Caplm XII.

Historia. H Ec ca. xiij. et xv. ponit qñ sesach rex egypti 3. re. 14
cōtra roboam ascendit: et scuta aurea abstu g.
lit: loco quorum roboam erea fabricauit. Sed eo. ca.
de hoc vide sup: vbi plene de hoc dixi. ¶ Hic
ponit de vxore hieroboam/que habitū cōmutauit: et
de filio moribūdo abiam ppham interrogauit. Qui
qꝫuis videre nequiret/ipsam tñ in spū statim cognos
uit: et sibi filij mortē et domus destructionē pdixit. In
gredere i.

gredere inquit vxor hieroboā. Quare te alienam simu
Moralitas las? Ego autem ad te missus sum durus nuncius. ¶ Istud
potest allegari contra hypocritas: qui scilicet habitum cō
uersationis sue mutant: et alios quam sint se esse simulant/
vt alios decipiant et seducant: prophetā tamen christū
decipere nequeunt: qui scilicet nō ad vestes/sed ad personā
.i. nō ad conuersationē/sed ad conscientiā: nō ad famā/
sed ad vitam solet aspicere: et ideo ipsos aperte cogno
scit: ipsisque durū mortis eterne nuncium solet finaliter re
portare. Nihil enim valet apud eū dissimulatio quiscū
he.4.d que: qui sicut dicit apostolus. Omnia nuda et aperta sunt oculis eius
ca.xv.a. ¶ Hic ca. xv. fit mētio de bello abia regis iuda cōtra
2.pa.3.a hieroboā: sed de hoc plenius vide. ij. Paral. Ibi etiā di
citur quod hieroboā octoginta milia hoim cōtra abiam cō
gregauit: sed abia ad dominum recurrens/ etiā de cultu di
uino qui in templo fiebat/ et de candelabro altaris et
ministris glorians: et ipsum hieroboam et populū eius
A qui a deo recesserat vilipendēs/ bellū cōmisit: et octo
Moralitas. ginta milia interfecit. ¶ Quod ad hoc allegari pōt: quod
illi qui in multitudine exercitus gloriantur: faciliter
ab illis qui cōfidūt in dño (quamuis pauci sint) superantur
2.pa.13.a ¶ Ibidē et hic supra. xiiij. ca. dicitur quod quicūque ipsi hie
roboā regi israel munera apportabat/ sacerdos idolorum
Moralitas. fiebat. ¶ Sic vero hodie apud malos reges. i. apud
malos prelatos: isti qui manus suas implēt. i. qui mani
bus plenis nō vacuis ad eos veniūt/ ac munera offe
rūt et pmittūt/ sacerdotes et beneficiati ab eis fiūt. Un
luce.6.f de Luc. Date et dabitur vobis. Uñ simoniaci plati vidē
2.co.9.b tur dicere illō apostoli. Si spūalia seminauimus vobis: nō
magnū est/ si vestra carnalia metamus. i. si būficia/ offi
cia spūalia et ecclesiastica conferimus: etiā munera car
nalia vel temporalia habeamus.

¶ Caplm decimūsextū Textus. Factus est
aūt sermo dñi ad Iehu filiū Anani. Mora-
litatum Capitulum. XIII.

Historia Baasa occidit Nadab filiū Hieroboā regem
israel/ et omnē domum Hieroboā vsque ad mi
gentem ad parietem: et regnauit pro eo. Tā
dem vero quia iste pessimus fuit: quendam
prophetam sibi cōminantē occidit. Ideo zambri filiū
eius hela qui post ipsum regnauit/ ebrium et temulentū
occidit: et pro eo in israel imperauit: et totam parentelā
B Baasa interfecit. Uerumtamē satis cito post/ cū populus
propter occasionē necis dñi sui contra eū insurgeret:
Moralitas. ad palaciū fugit: se cum palacio concremauit. ¶ Ista
possunt allegari/ quō deus punit malos per malos:
et quō deus vtitur ministerio malorum hominū ad malos
alios puniēdos: quinimmo et deus vt cōiter iudicia sua
rationabilia per malos āgelos exequitur: et sic homo ma
lus per malū angelū punitur. Ideo de punitiōe egyptio
ps.77.c rum dicitur in Psal. quod dominus misit in eos iram indi
gnationis sue: immissionē et irā per angelos malos:
sicut etiā hic patet: vbi domū hieroboam fuisse destru
Aliter ctā: et deus domū Baasa per zambri destruxit. ¶ Uel
allega quod iustitia dei quandoque punit filios pro peccato pa
trū: et maxime quando sunt paternorum criminū succes
sores: sicut patet de hieroboam et baasa/ quibus domi
nus comminatus est: et tamē nō ipsos/ sed eorū filios
Tre.5.b dissipauit. Patres nostri peccauerūt et nō sunt: et nos
Tropologia. iniquitates eorum portauimus. ¶ Uel dic quō dato quod
deus aliquē puniendū decernat: et ex hoc in manus ali
cuius pessimi ipsum tradat: ipse tamen malus qui eū
occidit propter hoc non minus punitur: quia scilicet de
us malā voluntatē occidendi sibi non dedit: cū deus

non sit autor mali: sed male voluntati sue ipsum occi
dendū applicat atque tradit: sicut patet quod dato quod ex dei
iudicio hela ceciderit/ et a zambri occisus fuerit: tamē
ipse zambri ex hoc nō excusatur: qui scilicet ad dñm suum occi
dendum nō amor diuine iustitie/ sed regni ambitio ip
sum mouit: deus vero malitia et proditione ipsius ad
occidēdū aliū vsus fuit: et ideo iste in tali regno prospe C
ritatē nō inuenit/ sed turpiter periit et decessit. Et sic duo
in isto actu cōcurrunt: scilicet dei iustitia/ que occulte ordinat
isti mortē: et mala voluntas alterius/ que vlterius aliā inue
nit sibi causam. Unde dicitur. Erunt duo molētes in mo lu.17.g
la vna/ scilicet deus et homicida: vnus assumetur. i. excusabi
tur: et alter relinquetur in culpa/ scilicet homo malus. ¶ Uel Aliter
dic quod ista possunt allegari: quod in quo peccat quis in hoc sap.11.c
et punitur: quia videlicet sepe fit quod ille qui aliū ledit/ eodem
gladio lesionis per aliū tandē perit: sicut patet hic quod
baasa domum hieroboam destruxerat: et multos iniu
ste occiderat. Ideo iusto dei iudicio factū est: vt alter
domū eius destrueret/ et amicos et filios enecaret. Ideo
bene dicitur. Eodem iudicio quo mensi fueritis/ reme mat.7.a
tietur vobis. Unde quotidie videmus quod ambitio
si qui contra regem israel idest contra aliquem prela
tum vel beneficiatū insurgunt/ vt regnent loco eius:
et vt obtineant statum eius/ ipsumque occidunt idest ac
cusant/ infamant et deponi procurant: et sic locum eo
rum malitiose occupant et vsurpant: sicut fecit baasa
de nadab. Tandem inueniunt in se vel in suis qui si
mile eis faciant: et qui de regno vel officio eos expel
lant et insurgant: vt patet hic de zambri qui regnum
baasa ipso occiso possedit. Ideo bene dicit Seneca in
prouerbijs. Ab altero expecta quod alteri feceris. Aliter
¶ Uel ista contra ambitiosos generaliter: qui scili
cet non cessant id est more zambri contra regem israel D
i. contra aliquem bonum prelatū insurgere: vt sic pos
sint regnum et prelationem ipsius obtinere. Quod cū
obtinere possint/ scilicet regnum et prelationem ipsius:
tamen vix aut numquam ibi prospere viuunt: quinimmo
palacium suum ecclesiam vel officium vel cellarium
sibi commissum/ rapinis et exactionibus comburunt:
seipsos per auariciam et luxuriam in presenti/ et per
gehennam perpetuam in futuro succēdunt. Et etiam ad
litteram quandoque fit quod talis populus subditorum
contra tales insurgit: propter quod etiam temporales 4.re.9.
penas habent. Unde dicitur: Numquid pax potest esse g.
zambri/ qui interficit dominum suum? Diesque suos in Eo.c.d.
tristicia et dolore finiunt et consumunt. ¶ Cum enim
in populo israelitico ageretur de rege eligendo: popu
lus diuisus est in duas partes: et vna pars sequebatur
zambri: alia vero sequebatur Thebni: finaliter tamen
zambri qui interpretatur amaricans/ preualuit: thebni Moralitas.
vero qui interpretatur bonus mihi/ succubuit. ¶ Sic
vero quotidie fit in electionibus prelatorum: quia vi
delicet populus eligens in duas partes diuiditur: et
vna pars vnum/ alia alium sequitur. Ita quod vix aut nū 1.re.11.e
quam in vnum consentire videntur: Unde Dispersi sūt
ita quod non inuenirentur duo pariter. Uerū tamen sic fit
finaliter quod amaricans .i. ille qui est amarus et malus
preualet: thebni vero id est ille qui bonus est aliis/ di
mittitur impromotus: quia pro certo sepe fit quod de
teriores plures pro parte sua reperiunt: meliores vero ge.25.e.
deficiunt et succumbunt. Unde in Gene. Maior ser 3.re.16.g
uiet minori. Hic agitur de reedificatione hierico: sed
hoc quomodo factum est vide.

¶ Capitulum decimumseptimum textus:

E Et dixit helias thesbites de habitatoribus
galaad ad achab. Moral. Capl'm. XIIII.

Histo-ria. Cum Jezabel uxor achab prophetas domini
occidisset: et ipse Achab rex israel idolū baal
fecisset: propter qđ helias siccitatē triū anno
rū futurā in terra israel predixit et dn̄s volens
eū ab impietate achab et iezabel seruare/verba talia si
bi dixit. Recede hinc (inqt) et vade cōtra orientē: et abs
condere in torrente carith qui est contra iordanem: et
de torrente ibi bibas: coruisq; precepi vt pascant te.
Quod factum est. Quia scʒ eū illic abscōditus mora
ret/corui offerebāt sibi panē et carnes mane et vespere:
et bibebat de torrēte. Postea vero siccat⁹ est torrēs: nō
eñ pluerat dn̄s super terrā: ideo necesse habuit de lo
co illo recedere: et in sareptā sydoniorū vt ibi nutriret
a muliere vidua pertrāsire. Quā scʒ colligentē duo li
gna inuenit: que ipm in domo sua recepit: et de mādā
Allego-ria. to dn̄i ipm pauit. Vade (inquit dn̄s) in sareptā sydo
niorū: ibi eñ precepi mulieri vidue vt pascat te. Istō
exponūt aliq allegorice. Dicūt eñ qđ helias est christ⁹
torrēs carith qui interpretatur concisio/diuisio vel co
gnitio/christi passionem designat: in qua etiam trans
torrentē legit accessisse: et in qua caro sua fuit cōcisa et
synagoga ab eo diuisa: et charitas eius ad nos quāta
fuerit cognita est et visa. Igit christus verus helias. s.
ab isto mūdo recessit: et ad torrentē. i. ad fluct⁹ passiōis
et ad fluxū nostre mortalitatis accessit: vbi scʒ abscōdi
aba. 3. e tus extitit/inqtū diuinitatis sue potētia ibidē sub mor
f talitatis imagine latitauit: Abacuk. Ibi abscōdita ē
ps. 109. b. fortitudo ei⁹. Et ibi ēt de torrēte nr̄e mortalitatis et flu
xibilitatis gustauit. Ps. De torrēte in via bibet. Tūc
vero corui. i. pctōres ad eū per fidē venerūt: et eū pane et
carnib⁹. i. proprijs elemosynis et bonis operib⁹/nec non
eucharistie fide et sacrificio pauerūt et recreauerūt: et ip
sum per deuotionē ppriā nutriūt. Qualis coru⁹ etiā
fuit Paulus: qui pri⁹ carnes martyrū deuorauit/et po
stea ipas pdicādo alijs per fidē comedēdas tradidit:
et deo carnes immaculati agni obtulit. Vel carnes. i.
carnales: panes. i. iustos ad fidē eius cōuertit: et sic pa
ne et carnibus iste coruus heliā christū pauit. Quod
esa. 28. c etiā ad elemosynarios referri pōt per quos in persona
pauperū dn̄s se nutriri dicit. Vn̄ Esa. Reficite lassum:
Act. 8. f et hoc meū refrigeriū. Istū etiā ali⁹ coru⁹. s. ethiops/qđ
per Philippū credidit: sicut pꝫ in act. aplo. Proprijs
iob. 31. e carnibus ipm pauit: inquantū propriā vitā carnalem
eius fidei et seruitio subiugauit. Vn̄ iob. Quis det de
carnibus suis vt saturemur? Vel de alienis carnib⁹. s.
carnalib⁹ pctōribus: quos tandē idē ethiops ad fidē
dr̄ cōuertisse. Finalr tamē iste helias christus/siccato
torrēte mortalitatis per resurrectionē ad viduā gētilē
2. re. 14. b. . i. ad gentilitatē iā diu a gratia dei viduatā: sicut dr̄.
Heu/mulier vidua ego sum: mortu⁹ est eñ vir meus:
per fidē trāsiuit: q ipm et fidē ei⁹ recepit: et duo ligna. i.
ma. 15. c B crucē et passionē collegit et credit: et eū fide et operib⁹ in
domo. i. in pscia vel patria aluit et refecit. Vnde ista sy
donyssa videt fuisse illa que a finibus tyri et sydonis
egressa clamabat (et intellige mulierē de illa pgenie)
Miserere mei fili dauid. Dic qđ ista mulier gētilis est
aīa peccatrix: quā pcerto cū verus helias Christ⁹ col
ligentē ligna/id est habentē memoriā et deuotionē ad
crucē et ad passionē repperit: libēter ad eā per gratiā ve
nit: et farina sue deuotiōis et de oleo sue cōpassionis co
medit: et ipam in lechyto cordis multiplicat et custo
dit: quousq; deus pater pluuiā eterne cōsolationis ei
dē tribuit atq; mittit. Hydria inqt farine nō deficiet/
Tropo-logia. 4. re. 3. b nec lechytus olei minuet/quousq; desuper det pluuia
Vel ista exponant mystice: et dicat qđ Helias pphe-
ta/qui se stare in cōspectu dn̄i dicebat. Viuit inqt do
minus in cuius cōspectu sto: significat ecclesiasticum
bonum vel religiosum: qui scʒ Achab pessimū regem
diabolum/et Jezabel pessimam mulierē/scʒ carnem vel
mundi prosperitatem: que scʒ pphetas dn̄i/id est san
ctos viros nō cessat spiritualiter occidere: formidās et
metuens/ex domini mandato ad torrentē deuotiōis
et religionis in claustro vel cauerna humilitatis lati
bulo se abscondit: et a mundi gloria et turba negocio
rum secularium se subtrahit et sustollit: vbi proculdu
bio ex diuina prouidētia sibi nō deficit aliquid: quia
scʒ per ipsos coruos. i. per ipsos seculares et peccato
res/et per ipsos etiam crudeles principes seculares ali
quotiens eos deus nutrit: inquantum scʒ ipsos malos
homines ad prouidēdū et compatiendū suis sanctis
exo. 3. g. H seruitoribus occulte inspirat et inducit. Ad quod facit
exemplum de egyptijs: qui filij israel nutu dei vasa
sapi. 10. d. aurea accommodauerunt/et eos de thesauris proprijs
ditauerunt. Et in libro. Sapien. Justi tulerunt spolia
impiorum. Multa eñ monasteria fundauerunt mul
ti pessimi vsurarij: elemosynas et lautas pitantias re
ligiosis dederunt: et corui Heliam latitantem in dei
nutu spiritualiter nutriuerūt. Non timeat igitur ali
quis propter inopiam in religione se abscondere: qr
potens est deus et per coruos et per viduam sareptanā
id est per malos et bonos eidem necessaria ministra
re. Ideo de absconsione nostra a mundi gloria dici- rut. 3. a.
tur. Lauare igitur et vngere/et induere cultioribus ve
stimentis/et descende in aream booz. Nō te videat ho- eod. c. b
mo. Sicut dicitur hic: vidua sareptana cui precepe- Hysto-
rat dominus quod Heliam nutriret: non habebat ni- ria.
si modicum farine in hydria/et modicum olei in lechi
to: quinimmo sicut in textu dicitur: ipsa duo ligna
colligebat/vt panem subcinericiuʒ faceret/et inde vna
cum filio manducaret. En inquit colligo duo ligna/
vt faciam illud mihi et filio meo/vt comedamus et mo
riamur: quasi diceret. Necesse erit mori istis consum
ptis/cum non habeamus amplius quod comedam⁹.
Igitur Helias quando venit et inuenit ipsam primi
tus aquam petijt. Da mihi inquit paululum aque vt
bibam: Ad quam apportandam vidua properante/
clamans post eam subiunxit. Affer mihi inquit et buc
cellam panis in manu tua. A quo cum ipsa se excusa
ret/quod illud quod habebat/sibi et filio suo non suf
ficiebat. Respondit. Primum inquit mihi de ipsa fa
rina fac subcinericiū panem: tibi autem et filio tuo po E
stea. Hoc enim dicit dominus/quod hydria farine
non deficiet: et lecythus olei non minuetur: quousq; de
derit dominus pluuiam super terram. Quo audito
vidua subcinericium panem prophete fecit: et extunc
quamdiu durauit sterilitas/tam farina quam oleum Mora-
non defecit. Ista possunt allegari exemplariter et my- litas.
stice ad plura. Et primo exemplariter ad hoc potest
induci: quod si facis stulto aliquam gratiam: non cō
tentus ipse/statim importune petit aliam. Sic hic fe
cit helias: cui non suffecit impetrasse solam aquam
quam petierat: immo et buccellam panis protinus
postulauit. Ideo inter rusticos est prouerbiuʒ. Si da
tis stulto caseum/querit a vobis panem. Et in hoc eti
am quod sequitur/tales importuni helie equiparant
quia scilicet non curant quantum homini remaneat
dum tamen sibi ante omnia quod appetunt/conceda

tur. fac

tur. Fac mihi primum inquiunt: tibi autem et filio tuo
postea facies: cum tamen nullus ab alio debet petere illud
quod necessarium videt sibi esse: quinimmo in omni gratia semper
est ro/ne(g)egat attendenda. Contra quos importunos
Aliter dicit Sene. Nihil petas quod negaturus fuisti. ¶ Uel
etiam ista exemplariter possunt allegari: quod quando aliqua vi-
dua .i. aliqua persona beliam .i. bonos religiosos et sanctos
viros/seu christum in persona pauperum nutrit: et in usu pie-
tatis bona sua: farinam et oleum .i. cibos et victualia
libenter expendit: et quis parum habeat: manum tamen ad
miserandum aliquibus personis clementer extendit. Et ergo di-
Luc. 5. f vina providentia sibi non deficit: sed potius bona sua ex
Prou. hoc multiplicat. Ideo bene dicitur: Date et dabitur vobis.
28. d. Et prouer. Qui dat pauperi non indigebit. Sicut de
f Joanne elemosynario legitur: quod cum omnia pauperibus tri-
buisset: ita quod nihil in arcis remansisset sibi: nihilomi-
nus sperans in deum/in crastinum ad arcas rediit: et ip-
sas plenas frumentis invenit: et ideo nunquam debet virum
misericordem penuria bonorum terrere: sed potius debet
pauperibus largiter dare: quia potens est deus et ipsi bo-
na sua modica multipliciter facere abundare. Unde in
Prou. prouer. dicitur: Quod alij diuidunt propria et ditiores fiunt
11. d. alij non sua rapiunt non sua: et semper in egestate sunt. Unde
2. Co. 9. apostolus: Potens est enim deus omnem gratiam abundare facere
b. in vobis etc. Et iterum: Hilarem datorem diligit deus.
Allego ¶ Uel dic mystice: quod ista vidua est ecclesia vel anima: que
ria. scilicet duo ligna .i. crucem christi: que consistit ad minus ex
duobus lignis: per devotionem colligit farinam sacre scri-
pture/oleique divine gratie habet in hydria et in lechyto
cordis: custodit et filium suum .i. fidelem populum in de nu-
trit. Ab ista igitur helias .i. christus plura petit: scilicet primo
aquam que faciliter sorbetur .i. opera facilia: deinde si ad
hunc ipsam obedientem videat: petit ab ea panem qui cum
difficultate masticatur .i. opera magis perfecta et difficilia:
que scilicet subcinericia debet esse: et sub cinere .i. sub consi-
deratione nostre incarnationis et mortis/debent esse re-
3. Reg. posita et decocta. Infra eodem: Respexit helias: et ecce
19. a. ad caput suum subcinericius panis. Helias enim in plu-
ribus locis panem subcinericium comedisse legitur: ad de-
notandum quod helias noster christus in operibus subci-
nericijs .i. in illis que sunt causa mortis memorie plu-
Job rimum delectatur. Dicat igitur quilibet illud Job: Ago
42. a. penitentiam in favilla et cinere. Sic igitur talia christus
G imperat: cum farinam et oleum .i. scientiam et gratiam bonaque
spiritualia augmentat/et continuat quousque pluvia eterni
refrigerij super ipsam veniat et descendat. Illud enim est
verum/quod qui bene obedit deo in aqua .i. in minoribus: di-
gnus est exerceri in pane .i. in difficilioribus: et si bene
se habeat inquantum ad spiritualia: et temporalia multi-
plicantur: et finaliter ipse pluvia eterni refrigerij consolatur.
Ista enim que hic vel spiritualiter vel temporaliter a deo multi-
plicantur/solum usque ad descensum pluvie durare permit-
tuntur: quia scilicet adveniente gloria/bona temporalia nostra ex toto
peribunt: gratie vero et virtutes in melius commutantur. ¶ Uel
Allego dic quod mulier est ecclesia: que farinam et oleum .i. corpus
ria christi et sanguinem propter se et filio suo .i. subiecto populo
nutriendo: cum duobus lignis .i. cum crucis memo-
ria decoquit/et in hydria et lechyto cordis custodit:
ipsum quoque helie .i. bono sacerdoti communicat et dif-
fundit. Huius igitur farine et olei .i. corporis et sanguinis
christi tanta est virtus quod dato quod continue comedatur/sine
defectu/perpetue tamen continuum et integrum reperitur.
Ideo in prosa canimus: Sumit unus/sumunt mille
quantum isti tantum ille etc. Illud etiam nunc usque ad
tempus nobis datur: scilicet solum pro tempore huius vite

quousque pluvie eterne glorie distillentur: tunc enim ad-
veniente lumine/cessabit umbra: et habita veritate fi-
gura penitus sustolletur. Unde Josue: Defecit manna Josue.
postquam comederunt de frugibus terre. Mortuus est fi- 5. c
lius vidue mulieris/apud quam helias hospitabatur: H
cuius mortem in heliam retorquens: furibunda mater Eo. c. c.
incepit dicere viro dei: Quid mihi (inquit) et tibi vir Histo-
dei? Ingressus es ad me/ut rememorarentur iniquita- ria.
tes mee: et interficeres filium meum. Quod videns he-
lias: filium vidue mortuum in cenaculum ubi manebat/
detulit: ipsumque supra lectulum suum posuit: et se supra
puerum tribus vicibus expandit: et sic rogando dominum
ipsum a mortuis suscitavit: et vivum matri sue commen-
davit. ¶ Ista possunt exemplariter allegari pro qua- Mora-
dam opinione quorundam: qui scilicet secum nollent ha- litas
bere viros perfectos et iustos: timentes deum: ne ex com-
paratione sue male vite ad eorum sanctam vitam deus de
ipsorum iniquitatibus recordetur: et ad occidendum filius
eorum .i. ad puniendum eos amplius excitetur. Unde etiam
de quibusdam nautis audivi: quod duos religiosos quos
in navi sua habebant: imminente tempestate in mare
voluerunt proiicere/dicentes: quod propter eorum iustitiam deus
volebat ipsorum nautarum iniquitates punire. ¶ Dic alle- Allego
gorice/quod mater ista est synagoga: que scilicet heliam nu- ria
trivit: in adventu tamen eius illius filius .i. populus qui
ante vivus fuerat per gratiam: propter suam incredulitatem
mortem spiritualem et eternam incurrit. Finaliter tamen
christus in cenaculum ecclesie eos ducet: et super lectum
fidei sue constituet: et tribus vicibus .i. per fidem trinitatis
quam eis inspirabit/super eos incumbet: et sic eos vivi-
ficabit per gratiam: et matri eorum .i. ecclesie vivos reddet. Unde Osee. 6
dicitur: Vivificabit nos post duos dies: tertia die susci- a.
tabit nos. ¶ Uel dic quod mulier est humana natura: cu- E
ius filius .i. adam cum posteritate sua mortuus fuit: Aliter
sed helias deus filium istum scilicet hominem/per incar-
nationem assumpsit: et cum in cenaculo suo .i. in hierusalem
super lectum crucis expandit: et tribus vicibus .i. tribus
diebus super eum in sepulchro incubuit: et sic eum a cul-
pa/que eum peremerat/suscitavit. Allega ut supra. ¶ Uel Mora
dic moraliter: quod mater ista est conscientia: que filium suum litas
idest cor vel animam videns mortuum per peccatum:
debet ad heliam .i. ad deum concurrere: qui scilicet solet
mortuos tales in cenaculum portare .i. sursum ad bona
eterna porrigere: et eos super lecto suo .i. super requiem
felicitatis eterne per desyderium collocare: et sic semper
solet gratiarum largitionem super tales expandere: et tri-
bus vicibus/scilicet per spem/fidem et charitatem se eis ap-
plicare: et sic solet eos a morte peccati suscitare: et vi- 1. Reg.
vos et sanctos conscientie mandare: ita quod tunc potent 17. d.
dicere illud supra: Filius meus vivit.

¶ Capitulum decimumoctavum Textus Post dies multos factum est verbum domini ad heliam. Moralitatum. Cap. XV

Volens helias post siccitatem triennalem et Histo-
semestrem pluviam dare terre: prophetas luco- ria
rum et idolorum vocavit: et sic cum ipsis coram
populo pactum fecit: quod si turba prophetarum
bovem occideret: et super ligna in altari poneret: et quod
helias de alio bove similiter faceret: ita quod ille de duobus
et de baal diceretur deus: qui de celo ignem ad vocem F
suorum prophetarum mitteret/qui sacrificium devoraret
Igitur prophete baal ignem de celo impetrare nequi-
verunt: quinimmo se incidentes et sanguine perfunden-
tes/et deum suum invocantes/inanium laboraverunt.

Helias vero oratione sua ignem de celo protulit: qui
Tropo- oblatum deo sacrificium deuorauit. ¶ Helias ꝓphe
logia. ta dñi significat catholicos et viros perfectos ⁊ bo-
nos: ꝓphete vero baal significant hereticos ⁊ hypo-
critas homines ⁊ malignos qui scʒ baal qui interpre
tatur deuoratio. i. propter ventris qui gulose deuorat/ ꝓ-
phil.3.d phete sunt: ⁊ eum tanq̃ deũ reuerenter ⁊ colũt: Aplus
Quorũ deus venter est ⁊c. Igitur si volumus scire qui
istorũ sunt boni ⁊ iusti: videamus quid sunt illi qui
de celo faciunt ignem descendere. i. q̃ spiritũ ⁊ diuinã
gratiam possunt a deo ꝓ se ⁊ pro alijs suis orationibꝰ
impetrare: q: pro certo illi qui de celo nihil impetrãt.
dato ꝙ lauceolis [lanceolis]. i. penitentijs se exterius incidant: ⁊
dato ꝙ multis orationibus clamẽt: ⁊ ꝙ bouem. i. car-
nem ꝓpriã ꝑ austeritatẽ imolent atq̃ macerent: sicut
ad literam faciũt heretici ⁊ hypocrite: nõ sunt tñ boni
ꝓphete/ nec boni nec iusti: sed reuera helias. i. sancti
viri ⁊ nõ ficti: qui sunt fideles catholici: ignẽ spũssan-
cti ⁊ charitatis de celo trahũt: ⁊ sic veri dei cultores se
Joã.9.f ostendunt. Ideo dicit: Scimus ꝙ deus pctõres non
Aliter. exaudit: sed si quis dei cultor est/ hunc audit. ¶ Uel si
vis ꝑ ignem intellige serenitatem temporũ: ad quem
petendum ⁊ impetrandum ꝓcessiones fiũt: vt supra.
Eo.ca.f ¶ Uolens helias ignem de celo a domino obtinere:
Histo- altare de duodecim lapidibus fecit: ⁊ bouẽ vnũ ꝑ frus-
ria. sta concidens: strue lignorũ supposita/ sup altare mẽ
G bra composuit: ⁊ in circuitu altaris duas aruncilas.
i. aqueductũ per duo loca (sm comestorem) etiã ordi-
nauit: ⁊ tunc quatuor hydrias aque non solũ semel/
immo secũdo ⁊ tertio supra ligna ⁊ sacrificiũ fũdi ius
sit/ ita ꝙ aqueductũ impleuit. Tũc ipso orante ignis
de celo cecidit: qui holocaustum lignaq̃ et lapides
deuorauit/ puluerẽq̃ ⁊ aquam lãbuit. Mox vero ꝓphe
tas baal/ q̃ ignẽ de celo ĩpetrare nequiuerãt apprehẽ-
Tropo- dit: ⁊ eos ad torrentes cison viriliter interfecit. ¶ Sic
logia vero dico moraliter loquendo: qñ helias. i. animus
vult bouẽ suum/ id est suam carnalẽ vitã dño immola
re: ⁊ ignẽ diuini amoris ⁊ supne beniuolentie desursũ
a prẽ luminũ impetrare: plura sunt sibi necessaria: q:
ꝓ certo ipse debet de duodecim lapidibus. i. de duo-
decim articulis fidei altare sue ꝯscientie cõstruere: et
duplicem aqueductũ. i. duplicẽ lachrymosam cõpun
ctionem: vnã scʒ que fiat amore/ ⁊ aliam que fiat timo
ps.63.b. re/ debet fabricare. Psal. Ascẽsiones in corde suo dis-
posuit in valle lachrymarũ. Debet ligna. i. sanctorũ
patrum exempla apponere: ⁊ bouem sue carnalis vite
debet confitendo ꝑ membra diuidere: ⁊ per iugẽ me-
Leui.1.b moriam in altari cordis ⁊ ꝯscientie ordinare. Un̄ Le-
ui. Detracta pelle hostie artus in frusta cõcident: et
subijcient in altari ignem strue lignorum ante cõposi
ta: ⁊ membra que cesa sunt desuper ordinantes. Tunc
vero debet homo quatuor hydrias aqua id est q̃tuor
lachrymarũ genera: scʒ ꝓ malis cõmissis/ ⁊ ꝓ bonis
omissis/ ⁊ ꝓ incolatu miserie/ ⁊ ꝓ dilatione glie sup-
fundere: que scʒ tribus vicibus: hoc est dictu: ꝓ pctõ
H cordis/ ꝓ pctõ oris/ ꝓ peccato operis debet sacrificiũ
spũs cõtribulati abluere: ita ꝙ cõductũ ꝯscientie etiã
Joan.2.a debet humiliter implere. Un̄ dicit: Implete hydrias
aqua. Quis ꝓ certo si ista fecerit/ ignis diuine charis-
tatis ⁊ bñplaciti ⁊ gratie de celo/ id est desursũ a deo
descẽdet: qui sacrificiũ ⁊ bouẽ carnalis vite cõsumet:
⁊ ligna bonorũ exemplorũ/ aquam lachrymarũ/ ⁊ lapi
des fidei articulorũ/ necnõ puluerẽ/ id est cõsyderatio
nẽ mortis ⁊ futurorũ que in hoc sacrificio adhibita
sunt/ cũ beniuolẽtia recipiet ⁊ assumet. Placebit deo
sacrificium iuda. Etiã ignis interioris charitatis cũ
de celo inspiratur ⁊ mittitur/ a quo omnes partes cor mal.3.a
diales sacrificij cõflagrantur. Treñ. de celo misit ignẽ treñ.1.c
in ossibus meis. Et tunc etiã omnes prophete baal/
id est male cogitationes/ presumptiones ⁊ imagina-
tiones ⁊ opiniones/ de corde sicut de terra israel extir-
pantur. ¶ Cum Helias ascendisset ad verticem car- Eo.ca.g
meli: ⁊ pronus in terram faciẽ suam inter genua posuis Histo-
set: misit puerũ suũ/ vt septies respiceret contra mare: ria.
septima vice vidit nubeculam paruam quasi vestigiũ
hominis ascendentem de mari: ⁊ tunc celi obtenebra-
ti sunt: ⁊ nubes ⁊ venti surrexerunt: ⁊ facta est pluuia
grandis valde. ¶ Nubes ista cuius ascensus pluuiã Allego-
misit in mundum/ christum significat: qui scʒ fuit nu ria
becula ꝑ puritatẽ/ parua per humilitatem: quasi vesti
gium hominis per assumptam humanitatem: ascen-
dens de mari huius mundi per ingressum ad eternã
felicitatem: q: reuera septem respectus amare vite in
eo fuerunt/ qui ascensum huius compleuerunt. Pri- A
mus fuit natiuitas: Secundus circũcisio: Tertiꝰ bap Allego
tismus: Quartus passio: Quintus ad inferos descen ria.
sio: Sextus resurrectio: Septimus ascensio: quem scʒ
secutus est octauus. s. nubes ⁊ ventus. s. spũssancti fla
tus ⁊ inspiratio: et pluuiarum. i. donorum et charis-
matum in pentecoste larga donatio. Post ascensum
enim huius nubis/ pluuia gratiarũ multiplicũ fuit
secuta: per quam terra humani generis fuit irrigata/
⁊ bonis fecundata. Ps. Operit celum nubibus: ⁊ pa ps.146
rat terre pluuiã. ¶ Uel dic si vis d̃ assumptiõe vel ascẽ b.
sione gloriose virginis/ pure/ parue/ hũilis ⁊ dulcoro Aliter
se que scʒ post septenariũ donorũ ⁊ virtutũ/ celos ascen
dit: ⁊ nobis pluuiarũ. i. gratiarum spũalium copiam
ꝓcurauit. ¶ Uel dic ꝙ quando ꝑ mandatũ vel docu- Aliter.
mentũ helie. i. boni predicatoris ⁊ plati: puer. i. pctõr
qui est infirmus ⁊ ignarus: more pueri ad mare. i. ad
cor suum amarum ⁊ compunctum respiciat: ⁊ septies
i. ꝑ cõsyderationem septem peccatorũ mortaliũ faciẽ
ibi vertit: nubecula pure affectiõis ⁊ cogitatiõis inde
surgit ⁊ pluuiã lachrymarum generat: ⁊ fecunditatẽ
virtutum producit. Unde dicitur: Pluuijs germinat 2.re.23.a
herba. ¶ Helias ꝓphetas baal esse falsissimos ⁊ men Eodem
daces probauit: ⁊ postea ipsos interfecit. ¶ Sic prela ca.g.
tus vel iudex primo debet malos conuincere: ⁊ deinde Mora-
ad eorum interfectionẽ seu punitionẽ debet ꝓcedere. litas
Quod vtiq̃ de falsis ꝓphetis. i. falsis hereticis debet
fieri: quos iudex debet potiꝰ q̃ alios pctõres extirpa-
re Un̄: Maleficos nõ patieris viuere super terrã. Exo.22.
B

¶ Capitulum decimumnonũ Textus: Nũciauit autem achab iezabel oĩa que fecerat Helias. Moralitatum Capi. XVI.

Cum Helias vir constãs et fortis esset ita ꝙ Histo-
Achab impiũ regem redarguere nõ timuis- ria
set: ⁊ precibus suis mortuum suscitasset: et
de celo ignem ⁊ pluuias impetrasset: prophe
tas baal occidisset/ ⁊ ad puniendũ iudicem a deo fuis-
set preordinatus: sicut patet Mal. A facie tamẽ vniꝰ mala.4.
mulieris vine iezabel regine timuit: propter quod (re b.
licto puero suo) in desertum fugit: vbi tedio affectus/
anime sue petijt ꝙ moreretur: et mortem quam sibi a
iezabele inferri timuerat/ a domino postulauit: obse-
cro (inq̃t) dñe/ aufer animã meã: ⁊ ĩ vmbra iuniperi se
subijciẽs obdormiuit. Angelus vero dñi eum dormiẽ
tem inueniẽs/ a somno excitat: ⁊ ad comedẽdũ panẽ
subcinericiũ/ ⁊ ad bibẽdũ aquam inuitat. Qui postq̃
comedisset

comedisset ⁊ bibisset/rursum obdormiuit: ⁊ angelus
iterum ipsum tangit: ⁊ ad amplius comedendũ ipsuz
inuitat fortius ⁊ inducit. Surge inquit comede: grã-
dis enim tibi restat via. Hic igitur surgẽs iterato co-
medit ⁊ bibit: ⁊ quadraginta diebus ⁊ noctibus vsq;
in monte dei oreb in ipsi⁹ cibi fortitudine ambulauit.
Mora-litas. ¶ Exponendo moralr/helias significat virũ sanctũ:
achab rex impius diabolum significat: iezabel q̃ fuit
eius vxor/sanguinem/carnẽ seu luxurie significat flu
xum: desertum vero/penitentie vel religionis signifi-
cat statũ. Juniperus arbor pungitiuarũ difficultatũ
significat stimulum: vmbra vero que delectabilis est/
C bonores ⁊ excellentias denotat: angel⁹ autẽ ꝓdõiem/
vel diuinam inspirationẽ/vel sacram scripturam/vel
timorem/vel circũspectionẽ significat: panis xo sub-
cinericius mortis significat ꝯsyderationem: aqua la
chrymarum cõpunctionẽ: mons oreb paradisi ꝯsola-
tionẽ. Interpretat̃ eñ oreb mensa. Igitur ista est veri
tas/ꝙ dato ꝙ helias.i.homo iustus et virtutib⁹ ꝑfe-
ctus/multis polleat virtutib⁹: ita ꝙ habeat ꝯstantiã
ad achab.i.ad ipsos principes redarguẽdũ: prudẽtiã
Tropo-logia. ad falsos ꝓphetas ⁊ hereticos ꝯfutandũ/⁊ ad superã
dum: sctitatẽ ad ignes diuini amoris/⁊ luuiã bñficio-
rum celitus impetrandũ: eloquentiã ad ꝑctõres mor
tuos de morte culpe resuscitãdũ: nihilomin⁹ tñ restat
ꝙ debet summope formidare: hoc est/debet fugere et
vitare persecutionẽ iezabel.s.meretricẽ.i.carnem pro-
priaz vel luxurie mollicieẽ ⁊ charitatẽ/⁊ sanguinis cor
ruptelã. Ista est eñ que sctõs viros ꝑsequit̃: ⁊ cũ ola
vicerint/ab hac tanq̃ a regina potentissima superan-
apoc.2.f tur. Vñ Apoc. Permittis mulierẽ iezabel seducere ser
uos meos/⁊ docere fornicari et manducare. Et ideo
cum contra istam vnicũ sit remediũ.s.fugere/⁊ occa-
siones vitare: ergo iste helias.i.homo iustus: relicto
puero.i.quacũq; puerili imbecillitate ⁊ ignorãtie: de-
sertum penitentie vel statum religionis qñq; ingredi
tur: vt ibi sub iunipero.i.sub ꝑctiõibus diuini timo-
ris/⁊ disciplne regulis degens: a iezabel.i.a luxuria
iob.30.a vel carnis periculis eruatur: sicut ad lr̃am fecerunt ere
mite: de quibus dicitur: ꝙ egestate ⁊ fame steriles. re-
D dibant in solitudine: ⁊ mãducabant herbas ⁊ arbo-
rum cortices.i.radix iuniperorũ erat cibus illorũ. Sz
quid? Pro certo sepe fit ꝙ postq̃ homo ad desertũ re
ligionis ꝯfugit: ⁊ difficultates ⁊ disciplinas/obseruã
tias/obedientiam/⁊ alia grauia reperit: ⁊ etiam tenta
tiones ⁊ stimulos carnis sentit: qñq; tedio affectus/⁊
quasi de ingressu penitẽs/mortem sibi expostulat ⁊ re
quirit: dicẽs cum filijs isrl̃ carnalibus illud exo. Vti-
exo.16.a nam mortui essem⁹ in egypto: vbi sedebam⁹ sup ollas
carnium ⁊c. Et ideo talis sic affectus/vmbram iunipe
ri.i.statum eminentie ꝓsperitatisq; refrigeriũ/⁊ prela
tionis officiuz in religionis deserto aliquotiens sibi
querit. Quod cũ obtinere potest/in delicijs ⁊ solatijs
dormire incipit: ⁊ sic desertum penitentie quod elege
esa.51.a. rat/in delicias sibi vertit. Vñ Esa. Ponit desertũ q̃si
delicias/⁊ solitudinem quasi hortuz dñi. Sed reuera
tali sic dormienti/angelus domini.s.bona inspiratio
vel ꝯsyderatio/vel bona sacre scripture lectio: vel bo-
na ꝑdicatoris vel prelati/vel alicuius alteri⁹ viri iusti
monitio: statiz debet adesse qui ipsum debet excitare/
act.12.b. ⁊ a somno torporis discutere ⁊ vigere. Vñ dicit̃ ꝙ an
gelus ꝑcusso latere petri excitauit eum dicẽs: surge ve
lociter. Qui sibi debet dicere ꝙ surgat ⁊ ꝙ panẽ subci
nericiũ.i.sue mortis memoriã p̄ oculis habeat: ⁊ aquã
lachrymarũ bibat: ⁊ ꝙ causam quare intrauit desertũ
penitentie attendat ⁊ ꝙ obseruantiã discipline quam
pretermisit/redeat ⁊ accedat: dicens illud Apoc. Me apo.2.b
mor esto vñ excideris: ⁊ prima opera fac. Igitur sepe
fit ꝙ homo sic excitatus ⁊ monitus/a somno torpo-
ris surgit: dicens illud ad Rom. Hora est iam nos de E
somno surgere. Et ad subcinericiuz panem ⁊ aquam rom.13.c
i.ad mortẽ cogitandum/⁊ ad pc̃tã sua plangenda se
humiliter vertit. Psal. Cinerẽ tanq̃ panem mandu- ps.102.b
cabam: ⁊ poculum meum cũ fletu miscebam. Sed p
certo sepe fit/ꝙ ex fragilitate propria homo iterũ ob-
dormit: ⁊ iterũ ad vmbrã.i.ad mundane ꝓsperitatis
dulcedinẽ/q̃ sicut vmbra fluit/se conuertit: ⁊ ideo an-
gelus suus.i.ratio vel consyderatio mentis/ipsuz de-
bet excitare: ⁊ q̃ longa sit via/scz eundi de hoc mũdo
ad patriam/sibi debet ostendere/⁊ eum ad dietam pri-
stinam iuitare. Surge inquit comede. grandis eñ
tibi restat via: quia scz tunc ex toto suo conatu surge-
re tenet̃: ⁊ panem ⁊ aquã sibi oblatos/scz mortis me-
moriam ⁊ lachrymosam cõpunctionem comedere: vt
sic per quadraginta dies.i.p labores vite presentis/q̃
in numero quadragenario designat̃/possit ad mon-
tem dei oreb.i.ad mensam paradisi fortiter ambula-
re. Vñ Esa. Venite ascendamus ⁊c. ¶ Vel si vis p an- Esa.2.a.
gelum intellige prelatum vel presidẽ/vel etiaz quem- Aliter
libet viruz iustum: ⁊ dic p omnia sicut supra: quia iste
debet subditũ desidẽ excitare/⁊ ad penitentiã ⁊ dilige-
tiam inuitare. ¶ Vel dic ꝙ helias est bonus ꝑlatus Tropo-
religiosus: qui Jezabel.i.carnis pericula fugiens/ad logia
desertũ religionis venit: vbi pro certo quatuor inue-
nit: quibus mediantibus ad mõtẽ dei oreb/id est ad
paradisuz pertingit. Ista igitur quatuor sunt vmbra
iuniperi: cuius cineres seruant ignem inextinguibilẽ
per annũ ſm Josephũ hoc est crucis ꝑgitiua memo
ria et compassio: per quam in corde nostro seruatur F
ignis.i.diuini⁹ amor ⁊ dilectio. Vñ in Cant. Sub vm cant.2.a.
bra illius quem desyderabam sedi. Item panis sub-
cinericius est mortis ⁊ incarnationis nostre memoria
⁊ recordatio. Unde Job: Ago penitentiam in fauilla iob.42.
⁊ cinere. Item vas aque est lachrymarũ fletus ⁊ inun a.
datio. Psal. Potuz dabis nobis in lachrymis in mẽ ps.79.a
sura. Item angelus incitans.i.boni prelati correctio/
vel bonorum sociorũ monitio ⁊ exhortatio/vel sacre
scripture instructio/⁊ deuotionis ⁊ contemplationis
meditatio. Vñ Tob. Angelus eius comitet̃ vobiscũ. Tob.5.a
Ista enim sunt quatuor que cõcomitant̃ heliã in de-
serto.i.religiosum in claustro: per quẽ scz citius ꝑtin-
git ad montem paradisi in celi supercilio/vel etiã ad
montem contemplationis in perfectionis fastigio.
Psal. Quis ascendet in montẽ dñi ⁊c. ¶ Vel dic ꝙ he ps.23.a.
lias in deserto non legit̃ dormiuisse nisi sub iunipero Aliter
pungitiua/nec bibisse nisi de aqua/nec comedisse nisi
de subcinericio pane: nec locut⁹ fuisse nisi cũ angelo.
In quib⁹ scz instruit̃ religiosus/ꝙ nõ debet delicias
q̃rere: nõ societates secularium vel vaniloquia frequẽ-
tare: quinimo panẽ subcinericiũ/id est mortis memo-
riam ⁊ humilitatẽ/sup̄ꝑius cõsyderationẽ: aquam la
chrymarum ⁊ cõpunctionẽ debet comedere: ⁊ cum an
gelo.i.cũ deo ⁊ angelis p orationẽ/vel cũ mente sua p
meditationẽ debet colloquia sua facere: ⁊ alias silentiũ
obseruare. Et si ipsum per aliquas cõsolationes ⁊ de-
lectationes aliqualiter dormire contingat: hoc semp
debet esse sub iunipero.i.sub punctione diuini timo- G
ris p penarũ infernaliũ cogitationẽ: vel sub iunipero
i.sub memoria crucis ⁊ passionis p cõpassionẽ ⁊ deuo
tionẽ: q: p certo religios⁹ in claustro dz in abstinẽtia

viuere:silentium seruare:τ si quid ɔsolationis habue
rit/semper debet illud sub iunipero.i.in timore dñi/τ
in compunctione contritionis/τ consyderatione in=
Eze.12.d. fernalium tormentorum exercere. Uñ ezech. fili hoīs
Aliter. in conturbatione comede. ¶ Uel dic ꝙ helias signifi
cat peccatorem: qui in vmbra mundane ꝓsperitatis dor=
miens: qñ ab angelo.i.a predicatore angelico excitat:
faciliter redormire/τ in torporem τ negligentiam reci
dere comprobat: quapropter ille angelus.i.ꝑdicator
vel prelatus ipsum iterum tenetur tangere: τ ad surgē
dum de peccō/τ de torpore negligentie ipsum ɔcutere:
τ panem τ aquam.i.deliciarū abstinentiā sibi iniūge=
re: τ longam viam τ difficilem quam post mortem fa
cturus est/sibi intimare: vt in cibi illꝰ fortitudine vsq3
ad montem dei oreb.i.ad paradisum venire possit: q
proprie mons dei oreb.i.mensa interpretatur: ꝓ eo ꝙ
ibi eterne refectionis mensa bonis τ laboriosis homi
ps.22.a. nibus preparatur. Ps. Parasti in conspectu meo mē
Aliter sam/aduersus eos qui tribulant me. ¶ Uel dic ꝙ pa=
nis iste subcinericius significat sacramentū altaris:
vbi panis qui de celo descendit/sub cineribus accidē=
tium continet: qui scʒ peccatori a somno peccati ꝑ pe=
nitentiam surgenti ab angelo.i.a sacerdote porrigit:
vt in fortitudine eius in quadragenario huiꝰ vite la=
D boriose ambulet; vt ad montem domini scʒ paradisuʒ
ps.103.c attingere τ progredi mereat. Ps. Panis cor hoīs cō
Eodem firmet. ¶ Cum helias esset in monte ūñ oreb/τ sitiret
ca,b. in spelonca: dictum est sibi ꝙ exiret: τ corā dño foris
staret. Quid inquit agis helia? Egredere τ sta corām
dño in mōte. Ipso igit ad ostium speluncē egredient
τ stante: τ ecce spūs fortis τ grandis cōterēs petras/τ
subuertens montes: transiuit ante dominū corā eo: sʒ
nō in spiritu dominus. Post spiritū vero cōmotio: sʒ
nō in cōmotione dominus. Post cōmotionē ignis:
sed nō in igne dñs. Post ignē vero transit aura lenis:
τ tūc in aura fuit dominus: ꝑpter quod helias faciē
suaʒ pallio cooperuit: τ sic domini locutionē audiuit
Tropologia. ¶ Ista possunt exponi diuersimode. Helias enim in
speluca significat peccatorē latentē in spelunca carna
litatis/vel in cauerna mūdani amoris: q̄ vere est in spe
E. lunca latronʒ. Deus eñ inspiratiue loquit quādoq3
peccatori: τ ad exeundū de statu peccati ipm arguēs/
excitat τ hortatur. Quid inquit hic agis helia.i. quid
facis in statu peccati: nec non in cauerna.i. in affectio
ne bonorum seculi? Egredere τ sta fortis in mōte corā
domino.i. egredere penitendo: τ sta in mōte paradisi
celestia affectando. Iste igitur qui ad ostium spelun=
ce egreditur/quandoq3 ad cogitandum de ꝓpria sa=
lute aliqualiter inclinat: sed reuera statim ꝓpter hoc
sibi non adest dominus nec statim redit ad statū gra=
tie: quinimo tria sunt que precedūt in corde hoīs ad=
uentum eius.i. gratie dei. Primo enim oportet ꝙ ve=
A niat spūs cōterens petras: iste est timor dei qui petrā
i.obstinationē τ duriciā cordis frangit. Et tandem
venit cōmotio: τ hoc est qñ homo de penitēdo/τ se de
malo statu amouendo cogitat τ disponit. Post hoc
venit ignis: τ hoc est qñ incipit fieri in corde aliqua=
lis ad dei amorem calefactio/τ de peccatis contritio:
sed pro certo nec spū timoris/nec in cōmendatione co
gitationis nec in igne imperfecte dilectiōis adhuc est
deus. Sed reuera finaliter venit sibilus aure tenuis.i.
mentis dulcedo τ deuotio: τ ipsius dei ꝑ inspirationē
allocutio: τ ad cōfessionē ipsorum vitiorum sibilatio
τ reuelatio: τ tunc ibi est dominus: quia pro certo tūc
esse deus cum penitentie ꝑcipitur: quando peccō pro

pria sua peccata confitetur. Unde in libro Regum:
Transibit per eum τ sibilabit τ dicet. Quod aūt dñs 3.re.9.b
ꝓpe sit cum hoīe qñ erga eum sibilus cōfessionis au
ditur patet ꝑ Esa. vbi dicit: Clamabit τ dicet: ecce as= Esa.58.c
sum: Et tunc debet homo cū pallio humilitatis faciē
suam abscondere: τ quasi indignū gratia sibi facta τ
ꝑsentia dñi se putare dicēs cum petro illud Luce: Exi
a me dñe: qr peccōr homo sum. ¶ Uel dic ꝑm Grego= Lu.5.b.
rium/ꝙ spelunca est nostre mortalitatis corruptio: a Aliter.
qua pro certo homo obuiam domino ad ostiuʒ egre=
ditur/qñ corporeas vires transcēdens ad contempla=
tionem spiritualiū eleuat. Iste igit tunc ꝑcipit ꝙ tria
sunt in quibus non inuenit dñs.s. spūs conterēs pe=
tras/τ subuertens mōtes.i. superbia q̄ scʒ duros obsti
natos cōterit.i. altos τ eleuatos status subuertit: Itē
commotio/hoc est auaritia.q̄ scʒ hominem ꝑ sollicitu B
dinem cōmouet: τ ipsum quiescere nō permittit. Ps.
Turbati sunt τ commoti sunt sicut ebrius. Itē ignis ps.106.c.
iste est luxuria: que scʒ more ignis omnia corda ꝙꝙ
dura τ stabilia/succendit τ mollit. Unde Iob: Ignis
est vsq3 ad fundamenta deuorans. Sed ꝓ certo quartū Iob.31.b
est vbi dñs reperit.s. spūs aure tenuis.i. spūs agilita=
tis aura puritatis τ tenuitatis.i. humilitatis: in quo
dñs loquit: τ a nobis spūaliter inuenit. ¶ Uel si vis
ista allega/ꝙ deo non placent ista tria genera iudicū Aliter.
seu prelatorum correctorū malorū/vel hoīm iniquorū:
nec apud eos dominus inuenit.s. spūs conterens pe=
tras isti sunt superbi τ crudeles furiosi: qui sine dis=
cretione omnia volunt ɔterere τ subuertere/τ sine mo
deramine punire: quia ꝓ certo apud illos nō est dñs:
qm̄ sic nunq̄ placet domino deo crudelitatis excessꝰ:
nec eum de sequit aliquis vtilitatis fructus/nec emē=
dationis ɔuentus. Unde de talibus dicit/ꝙ ipsi con
terunt super puluereʒ terre capita pauperū: τ viā humi Amos.2.b.
lium declināt. Secundi sunt cōmotio. Ipsi sunt insta
biles τ ambitiosi: q̄ de statu ad statum se volunt con=
tinue mouere: τ nunq̄ in eodem statu τ gradu cōsiste=
re vel manere: sed nec apud istos est dñs. Uñ Hierem.
Dilexit mouere pedes suos: τ domino non placuit. Hie.14 b.
Tertij sunt ignis: τ isti sunt auari τ luxuriosi: qui scʒ
igne cupiditatis τ carnalitatis ardent: τ ideo ꝑ exa=
ctiones subditos incēdunt et cremāt. Uñ in Prouer.
Ignis nunq̄ dicit sufficit. Sʒ nec apud istos est dñs: pro.30.c
quinimmo de talibus dicit illud Amos: Auaritia in
capite omnium atq3 nouissimum eorū gladio interfi C
ciam. Sed reuera quarti sunt sibilus aure tenuis.i. Amos.9.a.
viri dulces ɔsolabiles τ benigni deo/τ hominibꝰ hu=
miles. Et pro certo apud istos est dominus: qr scʒ ta=
les dominus diligit: τ apud istos hospitatur τ venit:
Ps. Diligens mansuetos dominus: humilians autē
peccōres vsq3 ad terrā. ¶ Hic habemus/ꝙ dominꝰ lo= ps.146 a.
cutus est helie in ostio spelunce: τ statim sicut ante ap
paruerat abrae in ostio tabernaculi cōmorāti. ¶ In Eo.ca.b gen.17.8
quo notari pōt/quando quis de cauerna mere cōscie Mora=
τ peccati egreditur: ꝙ statim ad ostium.i. ad bonā co litas.
gitationē ꝑuenit: dñs manū adiutricem porrigit: τ si=
bi ꝑ inspirationē vt vlterius ꝓcedat/loquit: τ ei ꝑ gra
tiā se ostēdit: dicēs illud Apoca. Ecce ego ad ostiū sto
τ pulso: Si quis apperuerit mihi intrabo ad euʒ τc. apo.3.d
Hic dicit ꝙ cū helias credēs se solū ꝓphetā in israel/ Eo.ca.c
dixisset domino: zelo zelatus sum pro dño exercituuʒ: Histo=
altaria tua destruxerunt: prophetas tuas occiderūt: ria.
τ pactum tuum dereliquerunt filij israel: τ derelictus
sum ego solꝰ: audiuit a domino/ꝙ septē milia hoīm
erant in israel/qui genua coram baal nō curuauerūt:

Moralitas. nec eum adorauerunt. ¶ Quod vtiqꝫ ad hoc pōt applicari/ꝙ multi sunt boni homines: ꝛ inter homines tales nesciuntur esse: quos scꝫ dominꝰ preseruat/ne cū impijs ad facinora ruant. ¶ Potest etiam allegari/ꝙ
Aliter. sepe fit ꝙ aliquis de se presumit ꝙ ipse sit solus ꝓpheta domini.i.homo sufficiens literatus vel perfectus:
D nec aliquos alios similes sibi esse credit. Qn̄ ergo in talibus virtutibus similes ꝛ perfectiores reperit: ꝛ videt numerum aliorum bonorum promptorum ad virtutem/tunc talis fastum presumptionis deponit. Uñ de talibus potest dici/qui scꝫ se bonos credunt/illud
iob.12.a Job: Ergo vos estis soli homines: ꝛ vobiscū morietur sapia. Et mihi est coꝛ sicut ꝛ vobis: ꝛ hm̄ sciam vestrā
Eo.ca.o ego noui. ¶ Helias reperit heliseum inter duodecim
Historia. iuga boum arantem: qui misit pallium suum super ipsū: qui statim bobus relictis/post eū cucurrit. Ueruntamen licentiam osculandi patrem ꝛ matrem petijt/ꝛ impetrauit. Osculer inquit oro te patrem ꝛ matrem: ꝛ sic sequar te. Cui ille dixit: Uade ꝛ reuertere: qđ meum erat/feci tibi. Iste igitur statim vnum par boum in quibus arauerat/mactauit: et cum aratro suo coxit: ꝛ comedendū populo dedit: ꝛ secutus heliam/ sibi de cetero ministrauit. ¶ Illud potest allegari ad
Moralitas apostolos Petrum ꝛ Andream ꝛ Mathiam/ꝛ alios similes.s. qui antiquitus inter duodecim iuga boum
Allegoria. s. inter patres veteris legis/q̄ a duodecim patriarchis descenderant/arauerunt: inquantū terrena cum alijs dilexerunt. Sed reuera vbi ab helia.i.a christo fuerūt vocati/ꝛ pallio fidei induti: statim post eum solēt currere: ꝛ patri ꝛ matri.i.cūctis amicis carnalibus vale studuerunt facere. Boues suos ꝛ aratrum.i.totā tpalem substantiam populo.s.pauperum distribuerunt: ꝛ post istum heliam christuꝫ sequi: scꝫ imitando ꝛ credendo: ꝛ eidem obsequi ꝛ seruire studuerunt: vt patet in euangelio/vbi dicitur: Relictis retibus ꝛ patre/se-
mat.4.d cuti sunt dominum: Quod etiā ad quoscūqꝫ potest re-
E ferri homines religiosos: q̄ scꝫ vocati a deo/ꝛ pallio regularis habitus induti/summā gloriā debent reputare: parentes carnales dimittere/boues proprie carnalitatis ꝑ penitentiā mactare: aratrū.i.animū igne charitatis cōburere: ꝛ sic sequi dn̄m/ꝛ in religione ꝑpetuo ministrare. Unde dicit: Reliquimus omnia et
mat.19. secuti sumus te ꝛc.

¶ Capitulum vicesimum Textus: Porro benadach rex syrie congregauit omnez exercitū suū. Moralitatū Capitu. XVII.

Historia. Hic habetur ꝙ benedab rex syrie per pueros principum/non ꝑ principes fuit superatus quinimmo in illo prelio nullus principum est inuentus. In sequenti etiam anno consilium benadab fecit.s.ꝙ reges ab exercitu tolleret/ꝛ ꝙ loco eorum principes poneret/ꝛ bellatorū numerū in-
Moralitas. staurarer. ¶ Ista possunt allegari/ꝙ qn̄ magni viri/ reges ꝛ principes ꝛ domini ad ꝓlia nō sunt apti: ꝛ ꝙ magis qn̄qꝫ nocēt q̄ ꝓficiunt/qn̄ in exercitu sunt immixti. Forte igitur vtile esset ꝙ nullus taliū ad exercitum veniret: sed ꝑ pueros principum.i.ꝑ inferiorē militiam preliū fieret: qꝛ scꝫ vt cōiter inferiores ꝛ pauperes milites/sunt maioribus ꝛ ditioribus fortiores et ad ꝓliorū opera ꝓmptiores. Tales enim reges ꝛ ma-
gen.49 gnates qꝛ pre ceteris sunt delicijs dediti: prebebit deli-
c. cias regibus: ideo pre ceteris sunt inertes ꝛ facilius
ps.149. ꝓnt vinci. Ps. Ad alligandos reges eoꝝ in cōpedibꝰ
b. ꝛc. Que etiā de prelio spūali ꝓnt intelligi: vbi plus ꝓficiūt paupares q̄ diuites/ꝛ magis infimi q̄ summi/ f
ꝛ magis subditi q̄ ꝓlati. ¶ Syri victi in montibus a Eo.ca.c
filijs israel dixerunt: ꝙ dij montiū dij eoꝝ erāt: ꝛ qꝛ idō ꝓlia uerant: quapropter in anno sequenti pugnare cōtra filios israel in valle decreuerunt: ꝛ sic ipsos superare
dijs eoꝝ in valle nihil valentibus sperauerūt. ¶ Sic Tropo-
ergo syri q̄ interpretant̄ sublimes.i.demōes q̄ sublimia logia.
plus debito quesierunt: añ omnia nitunt̄ pugnare cōtra filios israel.i.contra fideles: in montibus.i.in negocijs ꝛ rebꝰ spūalibus scꝫ mouēdo eos ad superbiā/ ꝛ ad errorē in fidei articulis/ꝛ in alijs sacramētalibꝰ: vbi ꝓ certo si vinci eos cōtingat/statim nitunt̄ in valle pugnare.i.de peccatis inferioribꝰ/q̄ scꝫ tangūt corporalia ꝛ terrena: sicut est luxuria ꝛ auaricia tentare: ꝛ sic sperant contra bonos facilius ꝑualere. Ista est em̄ cautela demonū/ꝙ sic vno ꝓlio tentatiōe vincuntur: statim ad tentādū de alio se conuertant: ꝛ superare in
alio conatur. ¶ Uel dic ꝙ benadab in primo ꝓlio vi- Aliter.
ctus/nō ꝓpter hoc destitit/sed ad sequentis anni spa-
cium sperat vincere. ¶ Allega ꝙ dato ꝙ aliquis prin- Aliter.
ceps semel vel pluries victꝰ fuerit/non ꝓpter hoc debet cessare: sed totiens bellū instaurare/ꝙ finalr̄ valeat superare: sicut ad lr̄am romani antiquitꝰ faciebāt: qꝛ dato ꝙ ab eodē pluries victi essent/nō ꝓpter hoc frāgebātur: sed iterū atqꝫ iterū ꝓlia instaurantes finaliter triūphabant. Unde dauid ioab principi exercitꝰ sui/
audita morte Urie scripsisse legit̄. Nō te frangat ista 2.re.11.d
res: varius est enim euentus belli: ꝛ nunc hunc/nunc
illum cōsumit gladius. ¶ Hic habemus ꝙ rex israel G
de clementia reprehenditur. Nam cum benadab regē Eo.ca.f.
syrie cepisset in bello/ꝛ dato ꝙ esset nequissimꝰ/tn̄ nō tn̄ occidisset/sed sub certo federe dimisit: reprehēsꝰ est a ꝓpheta parabolice sub figura: Captiuꝰ inquit datꝰ est mihi in custodia sub pacto: ꝙ si lapsꝰ fugeret/anima mea ꝓ anima eius esset. Quo fugiēte anima mea perit: vt loco captiui ꝑditi seruituti ꝛ periculo exponatur. Quod cum rex iustum fore diceret: mox ꝓpheta dimissionem benedab/quem deus sibi puniendum tradiderat/in caput eius retorsit: animā eius loco anime alterius future pene obnoxiā sibi dixit: quia dimisisti virum dignū morte de manu tua/erit anima tua
ꝓ ala eius. ¶ Ista possunt applicari cōtra iudices et Moralitas.
superiores: qui sceleratis ꝛ impijs parcūt: ꝛ recepto federe.i.precio vel munere: illos de suis carceribus liberos ꝛ impunitos abire permittunt: qꝛ ꝓ certo isti animas suas loco illoꝝ periculo damnationis exponūt: inq̄tum ipsos qui morte vel punitione digni sunt/dimittūt: ꝛ qꝛ a dn̄o ꝑ occultā ꝓuidentiā ad ipsoꝝ manus puniendi venitūt: ꝛ tn̄ nō puniūt/sed dimittunt ꝛ impie parcunt. Unde dicit̄: Non accipietis preciū ab
eo qui reus est sanguinis. Et Esa. Ue qui iustificatis num.35.
impium pro muneribus. ¶ Uel dic ꝙ propheta repre- d.
hendens regem/parabolice loquit̄: ad denotandū ꝙ Esa.5.c.
reges vel principes non aperte/sed oblique ꝑ circūlo- Aliter.
cutiones indirectas sunt arguendi: ne forte ad deterius ꝓrocent̄/si aperte vel publice arguantur. Sicut 2.re.12.c
etiā nathan dauid legit̄ reprehendisse in parabola de
oue pauperis. Et si vis/vide supra. ¶ Uel dic ꝙ illud Aliter.
quod hic scribitur: custodi viruꝫ istum: qm̄ si lapsus fuerit/erit anima tua ꝓ ala eius: potest referri ad ꝓlatos: q̄bus.s. dati sunt subditi in custodiā: qꝛ pro certo si ꝓpter defectum custodie in damnationē labuntur/ anime prelatorum propter eos periculo exponuntur: inq̄tum scilicet de animabus subditorum reddere rationem tenentur. Et ergo bene dicatur prelato illud

pro.27.c Prouer. Diligenter agnosce vultum pecoris tui: tu-
Eze.3.c. osq; greges ꝯsydera. Unde Ezech. Ipse impius in ini
quitate eius quam operatus est morietur: animā aūt
Aliter. eius de manu tua requiram. ¶ Uel illud ꝙ achab cō-
tra seipsum ignorans sniam tulit: sicut etiā dauid re-
spondens nathā de oue pauperis subdita diuite ra-
pta/dixerat: Uiuit dominꝰ quia filius mortis est ⁊c.
2.re.12.b Potest allegari ꝙ illi qui male viuūt ⁊ bene iudicāt
⁊ predicant/cōtra seipsos snias ordināt atq; dictāt. Ut
etiam quicunq; mali eoipso ꝙ male agunt/sniam dā-
nationis sue pertractant. Unde dicit: Serue nequam
Lu.19.d ex ore tuo te iudico. ¶ Illud quod hic ponitur/ꝙ leo
occidit hominem/qui propheram ex parte domini se
percuti precipientē vulnerare noluit/vel timuit: pōt
allegari ꝙ va de debemus prophetis.i.predicatoribꝰ
vel platis in his que ex parte domini.i.in virtute obe-
diētie nobis precipiunt obedire: als ꝟo diabolꝰ nos
poterit deuorare. Quia dicit: Melior est obediētia ꝙ
1.re.15.c. victima.

¶ Capitulum vicesimumprimum Textus: Post verba aūt hec tempore illo vinea erat naboth. Moralitatū Capi. XVIII.

A Histo-ria. Naboth noluit vendere vineā suam achab re
gi iniquo: qui inde volebat facere ortū ole-
rum: quinimmo eidem pristino dixit: Absit
a me ve vendam hereditatem patrum meo-
rum. Quapropter iesabel vxor achab/naboth subdu-
cens falsis testibꝰ lapidari fecit: ⁊ sic vineā eius achab
continuo occupauit. ¶ Achab est diabolus: Iezabel
Mora-litas vxor sua est carnis cōcupiscentia: naboth vero signi-
virum iustum. Igitur sepe fit/ꝙ dum achab.i.diabo
lus: vineā.i.gratiam viri iusti: qui sc3 propinat vinū
eterne cōsolationis ⁊ glorie/nitit emere: ⁊ ab ipso per
pctm̄ tollere: ⁊ loco eius precium bonorū temporaliū
sibi dare: tñ naboth.i.vir iustus ad hoc nō consentit:
sed hereditatem patrum suorum.s.gratiā a deo iure
hereditario dimissā/vēdere cōtradicit. Quod vidēs
iezabel mulier impudica.i.caro falsos testes.i.mun-
di fallaces delicias adhibēs lapidibꝰ tentationū ipm
obruit ⁊ sic ipsam vineam sibi tollit: ⁊ sic per luxurias
ipsum caro interficit: quē diabolus in tentādo de ma
gis arduis superare nequiuit. Unde ista est que dicit
diabolꝰ illud qd ista Iezabel dixit achab: Ego dabo
Aliter. tibi vineam naboth. ¶ Uel si vis dic exemplariter de
malicia mulierum: q audaciores sunt ad negocia im
Ec.25.c. pia/ꝙ viri. Ideo dicit Eccl. Breuis ols malicia sup
Aliter. maliciam mulieris. ¶ Uel allega exemplariter quo-
modo iudices officiales ad mandatū regū/reginarū
vel principū/nō verent falsa iudicia facere/⁊ inocētes
occidere: vt sic ipsis valeant cōplacere. ¶ Uel etiā al-
Aliter. lega qūo domine ⁊ regine qnq; dñis suis ignorantibꝰ
B procurant fieri multa mala.

¶ Capitulū vicesimūsecundū Textus Trā fierūt igitur tres anni absq3 bello inter syriam ⁊ israel. Moralita. Capi. XIX.

Histo-ria. Cum achab puocasset pphetas ad sciēdū qd
deberet accidere: Oēs vna voce bona sibi p-
dicarunt: ⁊ sibi pspera succedēda mendacit
asserebāt: qnimmo vnus istoꝝ falsorū pphe-
tarū sedechias nole/cornua ferrea sibi fecit: ⁊ ꝙ rex cū
illis erat ventilaturꝰ syriā ex parte dñi sibi dixit. Igit
inter quadringētos pphetas q oēs vno ore regi pspe
ra dicebāt/vnicus erat verꝰ.s. Micheas ppheta dñi
quē tñ rex israel nō libēter audiebat: s3 eū potius odie
bat: qr nō sibi pspera/s3 aduersa pphetabat. Odi (in-
qt) eū: qr nō pphetat mihi bonū/s3 malū ol tpe. Iste
igit solus ꝟa regi dixit: ⁊ eū in plio moriturū pdixit: p
pter qd ipsum sedechias falsus ppheta pdictus in fa
ciē pcussit: Me ne (inqt) dimisit sps dñi/⁊ locutꝰ est
tibi: Rex quoq; ipsum qr ꝯtra voluntatē locutꝰ erat/
in carcerē mitti iussit: ⁊ eū pane tribulationis ⁊ aqua
angustie sustentari pcepit. ¶ Illud allega ꝯtra adula Tropo-logia.
tores/q sunt in curijs principū ⁊ magnatū: qr reuera
vt cōmuniter oēs vno ore nitunt pspera dicere: ⁊ mē-
daciter bona ⁊ placentia ptendere/veritatē supprime
re: ⁊ eū cornibꝰ ferreis dñorū potentiā cōmedere: Un
in persona regū vel principū dicit ipsis adulatoribꝰ:
Loquimini nobis placentia: videte nobis errores: di esa.30.c
uinate nobis somnia: cesset a facie nostra sctūs israel.
Et breuiter illud est verum/ꝙ inter quadringētos ꝯsi-
liarios vel pphetas/vix est vnꝰ q sit ppheta ꝟitatis:
⁊ q ꝟitatē dicere velit vel audeat: vl q vdi de correctio
ne vl increpatione agit/illud plumat dicere qd sibi di
ctat rō: qr reuera qn aliqs talis esset ibi/q s3 sit solitꝰ
ꝟitatē dicere/nō libēter a regibus ⁊ magnatibꝰ audit
s3 potius ꝯtemnit ⁊ odit: ⁊ qd peius est aliquotiēs ab
sedechia.i.ab adulatoribꝰ quoꝝ mendacia detegit et
fallacias p falsas accusationes pcutit: ⁊ etiā ab ipsis
magnatibꝰ qbus verū dixit/tribulationibꝰ ⁊ carceribꝰ
mancipat: Un Apls: Inimicus factꝰ sum vobis vera gal.4.c
dicens. Un de duobus idolis legit/in quibus demo-
nes loquebant: in quorū.s. templis reponebant plu-
ra: p eo.s.ꝙ si quis furaret ipsa/diabolus ptinꝰ reue-
labat. Legit ꝙ qdam iuuenis thesaurū a templo fuis-
set furatus/⁊ hoc vnū idolū reuelasset: ppter qd ille
q furtū fecerat/caput ipsius idoli ꝯfregisset: accidit ꝙ
aliquis alius ibi postea aliqd perdidit: s3 tñ de reue-
latione furis nunq̄ respōsū habere potuit: qnimmo
post multas oblationes ꝟba hmōi sibi dixit: Tpa ini-
quie mala sunt/⁊ hoies deteriorāt: s3 ⁊ si qs loquat ve
rum/caput ei frangit. Un Sanc: in quadā epla dicit:
Si mōstrabo tibi cuius rei inopia laborēt magnatū
fastigia/est ꝙ ol a possidentibus desit vnū.s.q eis ve-
rum dicat: dum nemo ex animi sui snia dicit aut sua- D
det: sed adulari vnum est ol m amicorū officiū. ¶ Si Aliter
vis allega ꝙ bonus homo nec prece nec timore debet
a veritate deuiare. sed illud qd dixerit sibi dñs.i.ꝯscia
vl rō oꝫ ꝯsulere ⁊ narrare: sicut fecit iste micheas pphe
ta: cui cū oēs ꝯsulerēt/ꝙ bona regi cū alijs loqret/re
spōdit: Uiuit dñs: qr quecūq; mihi dixerit dñs/hec lo
quar. ¶ Hic habes ꝙ rex israel achab/nolens cogno- Eo.ca.c
sci in plio: in quo sc3 micheas pdixerat ipsum moritu Histo-
rum: habitum suum mutauit: ⁊ iosaphat rex iuda ar- ria.
ma eius portabat: ppter quod factum sibi male suc-
cessit: qr cū milites regis syrie solū regem isrl in prelio
quererēt/⁊ de alijs nō curarēt: in iosaphat qui indutꝰ
erat armis regis israel/irruerūt fortiter ⁊ nisi ipse cla-
masset/ipsum sub alieno habitu peremissent. Unus
vero militum in incertum sagittam iaciens/achab in
curru pcussit ⁊ occidit: ita ꝙ mortuꝰ est vespere: ⁊ ca-
nes linxerūt sanguinē eiꝰ: ⁊ sic ꝟbū prophete veri qd
audire noluerat/verū fuit: nec ordinationē diuini iu-
dicij ppter mutationē habitus impediuit. ¶ Hic ap- Mora-
plica exēplariter/ꝙ diuina iudicia ppter hūanā indu litas.
striā ipediri nō psit: qr a casu ⁊ a fortuna qnq; sagitta
iacitur qua ductus dei puidētia ille q se tueri credide-
rat/trucidat: Nec pōt hō aliqua circūspectiōe defen-
dere/quē dñs decreuerit impugnare: Un Eccl. Pu- ec.46.b
gnare cō-

Aliter gnare contra dn̄m non est facile. ¶ Uel allega q̄ q̄n quis ad fata ducit̄ ꝓpter occultū dei iudiciū/ τ ad infortuniū ruit/non inde facile releuat̄: nec ꝓpter dictū boni ꝓphe.i.per quodcū bonū ↄsilium: quin vadat
E vbi ipm ducit impetus spūs/ τ non reuocat. Vn̄ Ecci.
Eccl. 7. Uidi q̄ nemo pōt corrigere quē de⁹ despexerit. ¶ Uel
b. dic q̄ qui arma τ habitū achab.i.ↄuersationē maloꝝ
Aliter portat: semꝑ est in periculo dānatiōis τ mortis/nisi ꝑ
Aliter ↄfessionē clamet. ¶ Uel allega q̄ periculū magnum est q̄n̄ alienū habitū portare τ assumere/vel alienuʒ se fingere: q̄ sub aliena specie pōt aliquotiens q̄s pe
Eo.c.f. rire a seruis regis syrie. ¶ Hic dicitur q̄ rex isrl̄ mutauit habituʒ/ τ ingressus est bellū: in quo quidē bello a seruis regis syrie i curru suo ligneo sagitta ꝑcussus occumbente sole interijt: quē serui sui in domo sua portauerunt: canes ꝟo venientes sanguinē ipsius linxe
Tropologia rūt. ¶ Sic ꝟo rex isrl̄ christus assumpto habitu alieno.s.humanitate ꝑ incarnationē/ingressus fuit locū
Phil.2 certaminis huius mundi. Apl's: In silitudinē hoim
a. factus: τ habitu inuentus vt hō. Quē sub habitu alieno latentē/serui regis syrie.i.iudei serui diaboli in incertum sagittam iacientes.s.in ipm dn̄m glie: ignorā
Jo.1.a. tes q̄ in ꝓpria venit/ τ sui eum non receperunt: supra currum crucis occiderunt: τ sic sole iustitie occūbēte: cuius tñ sanguinē.i.cuius passionis fidem: non ipsi/ sed canes.i.gentiles lambuerūt τ receperūt. Vn̄ Job
Job.39 Pulli eius lambunt sanguinē. Et sup̄: Lambuerunt
d. canes sanguinē naboth. Et ideo de isto incerto iactu
3. Reg. 21.e. sagitte.i.de ista ignorantia qua iudei christū ignorātes occiderunt: dixit ipsemet dn̄s: Pater dimitte eis q̄ nesciunt q̄d faciunt. Et apl's: Si eñ cognouissent/
f nunq̄ dn̄m glie crucifixissent.

¶ Moralitatum tertij libri Regum finis.

Liber duodecimus Moralitatum quarti libri Regum.

¶ Capitulum primum Textus: Preuaricatus est autem moab in israel. Moralitatum. Capitulum I

Rex israel ochozias de cancellis domus sue cecidit/ τ egrotauit: τ tūc nūcios ad ↄsulēdū beelzebub deū accharon/vtrū scʒ de illa sua infirmitate posset surgere/misit: τ recurrens ad demones dei isrl̄ oraculum pretermisit: ꝓpter q̄d indignat⁹ dn̄s/sibi ꝑ heliā dixit: q̄ de lecto sup̄ quē ascenderat/non surgeret: sed
Moralitas ibidem mortem incurreret/ τ subiret. ¶ Sic vere sepe fit q̄n homo de cancellis tꝑalium dignitatū ꝑ infortunium cadit/non ad deum isrl̄ ꝑ deuotionē recurrit nec se ad deum per pctōꝝ suoꝝ ↄsyderationē ↄuertit: sed potius deum beelzebub.i.diabolū per diuinos τ ariolos requirit ꝓpter q̄d dn̄s indignatus/mortē vl̄ alind infortunium maius sibi mittit. ¶ Hic describit̄
Eo.c.b. helias tesbites fuisse vir pilosus/zona pellicea accinctus renibus: de ipso etiam dicit̄/q̄ regem isrl̄ viriliē reprehendit: q̄ veritatē de suis infortunijs sibi demādauit τ dixit. Farinam τ oleuʒ multiplicauit: τ vidue
G filium mortuū suscitauit: ꝓphas baal occidit: duos principes de principibus eius igne celesti a dn̄o impetrato succendit: sicut in libro precedenti dictū est: pluuiam subtraxit/ τ subtractam iterū suis precibus impetrauit: ignem de celo mitti per sacrificium obtinuit: τ achab regem impium viriliter increpauit: τ stare se coram dn̄o in lucis pluribus ꝓbauit. Uiuit (inquit) dn̄s in cuius ↄspectu ego sto. Ad desertum etiam timens iezabel fugit: vbi primo sub iunipero dormiēs/ τ tandem panem τ aquam comedēs/ad montē oreb
3. Reg. 17.a. trāsiuit: vbi deum israel audiuit τ vidit: sicut hec oīa patent supra. Tandem ꝟo sicut dicit̄ hic/in celū cur
3. Reg. 18.a. ru igneo raptus extitit: τ pallium suū discipulo suo heliseo dimisit: in quo miracula multa fecit. ¶ Heli
3. Reg. 19.a. as qui interpretat̄ robustus/significat virum ꝑfectū: τ maxime ecclesiasticum vel prelatū: qui scilʒ sibi vel
Moralitas alijs debet dominari robuste: qui etiam debet dici tesbites/qui interpretat̄ ↄuertens τ festinus ad intelligendum: eo q̄ alios debet predicando ↄuertere/ τ ad intelligendum veritatē dei vel mandata superioꝝ debet festinus τ diligens semꝑ esse. Vn̄ in Prouer. Ac
Prou. 14.d. ceptus eñ regi minister intelligēs. Iste igit̄ debet habere audaciam ad malos principes redarguendos: τ ad veritatem eis dicendam: τ ad ostendendum iustitiam ad malos ꝓphas: τ ad quinquagenarios.i.ad hereticos τ officiales impios puniēdos/ τ igne seueritatis cremādos: clementiā ad farinam τ oleum indesinenter pauperibus τ viduis ministrandū: ad cō
H stantiam coram dn̄o perseueranter standum: prudentiam ad pluuiam beneficioꝝ tꝑalium vel documētoꝝ spūalium loco τ tꝑe dandum vel retrahēdū: scientiā ad mortuos peccatores ꝑ predicationē suscitandum: penitentiā in deserto vel sub iunipero asperitatis ad dormiendum: abstinentiā ad panem τ aquā gustādum: perseuerantiam vsq̄ ad montem dei oreb.i.vsq̄ ad paradisum ambulandum contemplationē τ sapientiam ad deum videndum τ alloquendū. Que scilʒ oīa si habuerit: in curru igneo charitatis in celuʒ ad deum finaliter rapiet̄: τ pallium bone fame τ sanctitatis sue hic in mundo remanēs suis deuotis τ disci
Apoc. 12.b. pulis relinquet. Vn̄: Raptus est filius eius ad deum τ ad thronū eius. Sic igitur quilibet vir ꝑfectus helias potest dici/qui helie virtutes voluerit imitari: τ potissime ista possunt applicari ad sanctū Nicolauʒ qui ad literā farinam τ oleum τ frumēta multiplicauit: mortuos suscitauit: abstinens fuit τ ieiunauit τc.
Aliter ¶ Uel ista possunt dici de beato Joāne baptista: qui scʒ regem herodē impium redarguit: in deserto in abstinentia τ penitentia vixit: aquas iordanis baptizādo diuisit τc. Vn̄ saluator dicit de eo: Ipse est helias
Matt. 11.b. qui venturus est. Et sicut helias predicando sicut dicitur/sic iusti faciem dn̄i anteq̄ per grām ad peccato
Mala. 4.b. res veniant preuenerūt: inquantū scʒ predicando/exēpla dando τ corrigendo sibi viam preparāt τ componunt. Vn̄ dicit̄: Ipse precibit ante ipm in spiritu τ vir
Lu.1.b. Eo.c.b. tute helie. ¶ Hic habes q̄ duo q̄nquagenarij regis Ochozie/helie ꝓphete irreuerenter τ quasi impatiue locuti sunt/dicentes: Homo dei rex precepit descendere τc. Qui igne celitus descendente/ad helie imperiū perierunt. Si inquit homo dei sum: descēdat ignis de celo: τ deuoret te τ quinquaginta tuos. Ultimus autem τ tertius quinquagenarius: qui dicitur fuisse abdias propheta/ad eum missus: iudicio et morte aliorum territus/genua sua coram eo curuauit: misericordiam implorauit: humiliterq̄ ad regem descenderet supplicauit. ¶ Hoc exemplariter
Moralitas ꝑ test exponi: q̄ quinquagenarij/idest principes seculares/balliui regum τ ꝑncipum officiales/quātūcūq̄ dn̄i τ magni: cum prophetis/idest cum viris

scientificis et religiosis et sanctis loqui dure et impa-
tienter non debent/sed potius reuerenter et subiectiue:
alis digni sunt igni celesti cremari: et a deo redargui et
puniri. Nulla enim temporalis potentia que viris dei et scie
et sanctitati hominis digna sit equiparantie: quapropter
quilibet tales viros honorare et reuereri tenetur. Exem
plo Cnei pompeij: qui possidonium philosophum adiens
non est passus quod lictores ad ianuam philosophi percu
terent: sed potius voluit quod submisse pulsarent: sicut
dicit Solinus. Numerandus inquit post deos Cneus
pompeius: intraturus possidonij domum tunc clarissi
me sapientie professoris percuti ex more a lictore fores
Leuit. 19.f. vetuit: et sententie professoris ...
Aliter terarum. Bene igitur dicitur: Honora faciem senis. ¶ Vel
Prou. 15.a. si vis allega quod humilitas locutionis placat: dura vo
necet. Quia dicitur: Responsio mollis frangit iram: ser-
mo durus excitat furorem.

B ¶ Capitulum secundum Textus: Factum est
autem cum leuare vellet dominus heliam per
turbinem in celum. Moralitatum Cap. II

Histo-ria Cum dominus vellet heliam in turbine rapere: domino
se voluit de helizeo antea discipulo suo expe
dire/dicens sibi: Sede hic: quia dominus mittet me
in bethel/tandem in hierico/tandem ad ior-
danem. Helizeus autem dicebat: Viuit deus et viuat ani
ma tua: quia non dimittam te. Igitur cum ad iordanem venis-
sent: inuoluit helias pallium suum: et percussit aquas
iordanis: et diuise sunt: et transierunt per siccum. Qui cum
dixisset helizeo: postula quod vis antequam tollar a te. Pe-
tijt helizeus/quod spiritus eius duplex requiesceret apud ipsum.
Quod quamuis ipsi difficile foret: concessit tamen sibi/dummodo
ipsum quando raperetur videret. Ecce ergo currus igneus et equi
ignei diuiserunt vtrumque. Ascendit helias per turbinem in
celum: cui scilicet pallium suum cecidit: quod helizeus accipiens
et extremum aquas iordanis percutiens ipsas iterato
Anago-gia diuisit: et extunc propheta loco helie fuit. ¶ Hec allega
quando quis rapiendus est in celum per contemplationem/et per
secretorum celestium degustationem: solitudinem debet quae-
rere: et consortium discipulorum et aliorum quamuis sanctorum et bo
norum/societatem fugere: vt sic posset securius in curru
Aliter igneo feruide charitatis in celum ascendere: et ad amo-
rem celestium se leuare. ¶ Vel allega de diligentia bo-
norum discipulorum: qui scilicet bonos magistros/dominos et
prelatos suos non debent vsque ad mortem dimittere: sed
C etiam importune eos sequi/et eis seruire: donec spiritum
Gen. scientie/et pallium morum et virtuose conuersationis et ap
32.f. parentie possint ab eo reportare dicentes illud Gen.
Aliter Non dimittam te donec benedixeris mihi. Et bene-
dixit etc. ¶ Vel dic quod helie pallium est conuersatio viri
iusti: que scilicet inuolui dicitur: pro eo quod iusti conuersatio in
uolutatur: lata et occulta per humilitatem esse tenetur: etiam
aquas dicitur percussisse: quia scilicet iustorum vita et conuersatio
aquas deliciarum contemplando percutit: et sic in monte sic-
citatem .i. voluntariam paupertatem inducit: et sic transeun
do ad vitam liberum iter fecit. Item post raptum eius
pallium discipulis imitatoribus ipsius remanet: vir
tute etiam cuius aque deliciarum diuiduntur/siccantur et con
demnantur: et ad celestem gloriam itur: quia pro certo pallium
conuersationis bone aquas deliciarum repudiat: et sicci-
tatem abstinentie et penitentie in se et suis imitatoribus
Josue introducit et amat. Bene igitur videtur posse dicere quili
7.e. bet imitator bone conuersationis alterius illud Josue
Aliter Vidi inter spolia pallium coccineum valde bonum: et con-
cupiscens attuli ipsum. ¶ Vel si vis/dic quod helias dicitur
ascendisse in celum curru igneo/in equis/in turbine/
et cum diuisione sui pallij. Sic vero ad hoc quod aliquis ascen
dat in celum: necesse est quod interueniat currus igneus
idest charitas: equi ignei .i. angelorum ministerium et so-
cietas: turbinis impetus .i. tribulatio et aduersitas: et
dimissio pallij .i. corporis mors et mortalitatis dimis-
sa grauitas. Unde dicitur: Dimittat pallium tuum in die fri- Prou.
gous. ¶ Cum heliseus esset in hierico: viri ciuitatis 25.c.
dixerunt ei sic: Vides (inquiunt) quod habitatio ciuitatis Eo.c.o.
est optima: sed aque pessime sunt et terra sterilis. Pro Histo-
pter quod heliseus vas nouum afferri fecit: et sal in illud ria
precepit mitti. Quem in fontem mittens sanauit: et mortem D
et sterilitatem ab aquis fugauit: et sic terram sterilem in
fertilem mutauit. ¶ Hierico que interpretatur luna/est Mora
mundus: qui scilicet in prosperis et aduersis/et in rerum natu- litas
ralium discursu fluit et refluit sicut luna. Ista igitur est
veritas/quod habitatio ista optima dici potest. pro eo scilicet
quod ibi est locus merendi/et virtutes et merita congregan-
di: sed pro certo ibi fluit ab initio fons pestifer mun-
dane sapientie: et potissime scientie gentilis/heretice Aliter
et poetice. ¶ Vel fons prosperitatis et abundantie ter-
rene: que scilicet terram cordium humanorum occupiebat: per
malas complacentias inebriabat: et sic eam inanem et ste-
rilem a virtutibus faciebat. Et ideo heliseus propheta .i.
deus pater: vas nouum .i. virginem benedictam/puram/nouam
iuuenculam atque mundam preparauit: in qua sal diuine
sapientie/scilicet verbum suum posuit: et eo mediante fontem pe
stiferum mundi et erroris et idolatrie/que totum mundum
potauit/temperauit et sanauit: et sic terram cordium huma
norum virtutibus fecundauit. Unde Exo. Non erit infecun- Exo. 23
da nec sterilis terra tua. ¶ Vel dic quod heliseus est pla- d.
tus: qui videns habitationem ecclesie vel religionis esse Aliter
dese optimam et salubrem. Uerumtamen eo quod aqua voluptatis
et prosperitatis ibi abundat: terram eius .i. subditos: vi
det steriles virtutibus et inanes: debet vas nouum .i. morum
nouitatem: et sal .i. correctionis acredinem et asperitatem
adhibere: vt sic sterilitatem eorum possit in vtilitatem muta
re: et de malis bonos/et de inanibus virtuosos et vtiles
generare. Unde dicitur: Sterilis es/sed concipies et paries Judi.
¶ Vel dic quod quando videt homo terram cordis sui sterilem 13.e.
virtutibus et inanem/propter aquam voluptatis/prosperi E
tatis vel sapientie secularis: statim debet sal discretio Tropo
nis adhibere: et omnem sterilitatem vel superfluitatem quam pro- logia
fluuium dicte aque generat/debet per acredinem peni-
tentie vel per salsedinem prudentie moderare. Nam si sal
et vas nouum .i. si salsedinem et condimentum prudentie/et no
uitatem puritatis/mundicie et innocentie adhibuerit:
huius aqua pestifera non nocebit: imo econtrario ter-
ram cordis sterilem virtutibus affluet: et non vitia/sed
virtutes effundet. Nunquam enim nocet mundi sapientia/
vel diuitiarum prosperitas/si assit in vtendo discretio: et
nunquam nocet deliciarum societas/si assit nouitas mundi
cie et penitentie/acredo vel maceratio: sed potius ista
iuuant: et terram cordis fecundant: dum ex earum debito
vsu acquiritur meritorum cumulatio. Ubi igitur dicitur: Ha- Mar.
bete in vobis sal: et pacem habete inter vos. ¶ Vel dic 9.g.
quod talis fons potest significare malos prophetas atque here- Aliter
ticos: etiam quoscunque malos socios vel vicinos: qui scilicet
aquam male doctrine et male vite sterilitatem virtutum ge-
nerant in alios. Sepe igitur fit quod heliseus .i. deus sal gratie
et fidei in calibus immittit: et sic illos qui erroris fons fue
runt/fontes veritatis sunt: et qui sterilitatem virtutum in
ducere faciebant/iam doctrina et vita sua alios virtu
tibus irrigant et fecundant: sal enim diuine fidei/et sapientie
malos fontes qui corrumpebant terram religionis/vel
terram

f terram.i.conscientiã malorum/solet in melius cõmutare.
Leui.2. Unde dicit: In omni sacrificio appones sal. ¶ Uel dic
o. q fons iste est sciẽtia nostra: q pro certo nisi sal discre
Aliter tionis adiunctũ habeat/a virtutibus nos vacuat: et nõ
Prou. fecundat. Ideo bene dicit: Prudẽtie tue pone modũ.
23.a. ¶ Hic habes q cum heliseus trãsiret per bethel: pueri
Eo.c.d ciuitatis inceperũt illi illudere: et ipsum caluũ vocare.
Qui cum eis maledixisset in noĩe dñi: statim duo vrsi
Allego de saltu egressi fuerũt: qui quadragintaduos de eis
ria. occiderunt. ¶ Illud exponunt quidã allegorice dicẽ
tes: q heliseus est christus: cui scz pueri.i.iudei pueri
les et insensati: et nescientes qd facerent/illuserũt: et eũ
caluum vocauerũt: inquantũ in loco caluarie ipsum
crucifixerunt: propter qd duo vrsi/scz titus et vespasianus
de saltu romane ciuitatis immissi: ipsos vastauerunt
et destruxerunt: et isti pueri quadragintaduo dicuntur
pro eo q reuolutis annis quadragintaduobus ab ascẽ
Psal. sione dñi vrsi isti in iudeos irruerũt. ps. Quadragin
98.b. ta annis proximus fui generationi huic: et dixi semper hi
Aliter errant corde etc. ¶ Uel ista allega contra illusores bono
rum: qui pro certo vrsi.i.diaboli de saltu inferni prorũ
pent: qui ipsos lacerabunt finaliter et confundẽt. Unde in
Prou. Prouer. Parata sunt derisoribus supplicia: et mallei
19.d. percutientes stultorum corporibus.

¶ Capitulum tertium Textus: Joram vero filius Achab regnauit super israel in samaria. Moralitatum Capitulum III

Histo-
ria
G

Cum rex moab quibuslibet ãnis soluebat tri
butum regi israel/scz centum milia arietum
et agnorum: et ab eo defecisset: et predictũ tribu
tum negasset: factum est q ioram rex israel et
iosaphat rex iuda/et rex idumee/per viam deserti ad p
liandum contra moab perrexerunt. Quibus tamen cum
penitus aqua deficeret/prophetam heliseum interroga
uerunt: et pro eo requirendo verbũ dñi/tres reges ad
eum in personis proprijs descenderunt. Hic igitur et primo
regem israel de idolatria redarguens/psaltem per susci
tando spũsancto venire fecit: quo psallente verbũ dñi
factum est super eũ: et de aqua danda et de victoria ob
tinenda prophetauit: Facite (inquit) fossas et fossas: et
non videbitis ventum neqz pluuiam: et implebitur alueus
Mora aquis: tradetqz dñs moab in manus vestras. ¶ Allega
litas ista quo reges et principes debent prophetas et seruos dei
religiosos/sacerdotes/et maxime sctõs viros honora
re: et non solum ad honorabiles personas mittere: imo
4.Re. si sit necesse/in proprijs personis ad ipsos descendere.
1.b. Supra ca.j. dictum est q ochozias/qui minus idoneas
personas/scz duos malos quinquagenarios ad heliã
misit: et ideo ipsi igne celesti percussi sunt. Ipse autem respõ
sum mortis reportauit. Hic autem q ipsi reges in proprijs
Ecci.7. personis descenderũt: ideo gratã respõsionẽ et vtilem
c. reportauerũt. Bene igitur dicitur: In tota aĩa tua time
Aliter dñm: et sacerdotes eius sanctifica. ¶ Uel allega quo pro
pheta debet esse constans et audax ad malos principes re
H darguendos: sicut iste qui ioram legitur dixisse: Si nõ
Ecci. attenderem vultũ regis iuda: non respicerem inquit etc.
48.b. Unde de eo etiã legitur: In diebus eius non timuit prin
Aliter cipem: et potentia nemo vicit illum. Nec superauit il
1.Reg. lum verbũ aliqd etc. ¶ Uel istud allega: q sicut sonus
16.d. melodie nõ solũ fugat spũm malũ/sicut visum est: imo
excitat spũm bonũ/sicut hic: sic vero qñ psaltes.i. predica
tor psallit melodiam verbi dei: vel qñ etiam serui dei
psallunt laudes et cantica creatoris: malus spũs scilz
diabolus solet fugere et terreri: bonus vero spũs.i. bona
deuotio solet in hoĩe suscitari: que ad prophetandum et
cogitandum de futuris solet ipsum spũaliter excitare.
Auditus enim verbi dei vel officij ecclesiastici spũm deuo
tionis excitat: et ad cogitandũ de futuris/ipsum eleuat
et exaltat. Unde in Apo. dicitur: q cum quattuor aĩalia ho Apo.4
norem et gloriam darẽt deo: seniores adorabant viuẽtẽ. c.
¶ Hic habes q cũ dñs fecisset pluuiam in remotis Eo.c.c.
montibus et desertis: quapropter alueus q descẽdebat Histo-
in moab: q ante siccus erat/plenus aquis rubeis ap ria.
paruisset: moabite existimauerunt q reges israel/iuda et
edom: q contra eos veniebãt: sese mutuis cedibus peremis
sent/et proprio sanguine alueũ repleuissent: quapropter
auiditate prede ad desertũ exierũt: vbi exercitus mortuos
crediderũt/dicentes: Pugnauerũt reges contra se: et ce
ciderũt mutuis cedibus: nunc vade ad predam moab.
Quos tñ viuos nõ mortuos inuenerũt: qui scapsis cõ
tra se cõgredientibus perierũt. ¶ Illud allega contra vi Mora
tium presumptiões et inuidie: qr sepe fit q fatui modi litas
ca occasione sibi prosperitatẽ/et alijs infortuniũ diuinãt
vt si videant aquas rubeas/sanguinem estimant: et de
inimicorum suorum morte gaudentes/predam et lucrũ pro
priũ esse putant. Sed pro certo sepe fit/q vbi inimicos
suos mortuos.i. defectos et miseros esse et de hoc predã A
et lucrum reportare credunt: et ipsos inuadere voluit:
ipsos in sui defensione ita viuos et fortes reperiunt/q
ante faciem eorum deficiunt et succumbũt. Igitur nõ est ex
facili occasione credendũ/nec proprium lucrũ nec aliorum
disfortuniũ existimandũ: qr sepe fit q illi q credebant
mortui/reperiuntur viui: et q vbi sperabatur lucrũ/disfor
tunium reperitur. Unde dicitur: Expectabã bona et venerũt Job.
mihi mala. Non debent alij tanq mortui vilipendi: 30.d.
nostri vero tanq viui laudari: sed potius omnes sunt
discretione debita metuendi: quia sicut dicit Seneca
Inimicum (quis humilem) bonum est timere etc. Eo.c.d.
¶ Hic dicitur q rex moab videns ciuitatem suam a
tribus regibus impugnari: cum fugere tentasset et nõ
potuisset/filium suum qui post eũ regere debebat/sup
murum immolauit: et vir a dijs suis exposcit/proprium
filium sacrificauit. Cuius facti horror regem israel cũ
populo suo ad recedendum coegit. ¶ Sic vero sepe fit/ Tropo
q peccator videns sese in arcto tribulationis positum: logia
solet dijs/idest demonibus primogenitum suum/idest
animam seu animũ dare: qui scz in solio paradisi se
dere debuisset: vt sic se a tribulatiõis periculo libera
re possit. Illud autem est verum de obstinatis religiosis
qui scz quãdo a regibus israel et iude.i.a bonis prela
tis et correctoribus infestari se vident: solent qñqz ad
deterius prorumpere: et primogenitum suum.i. animã
suam diabolo desperando.i. apostatando et alias gra
uius delinquẽdo offerre: quapropter ipsi prelati debẽt
ab impugnatione vel correctione qñqz cessare: ne scz
talem obstinatum possint ad deterius prouocare. Et B
quando ex hoc vident eum deteriora facere/ab incre
patione desistere. Unde bene dicitur: Non incendas Ecci.8.
carbones peccatorum arguens eos. ¶ Uel dic rex c.
moab diabolus: q arietes cornutos/idest superbos: Aliter
agnos/idest ignorantes et carnales pascit et nutrit:
et tamen quandoqz de ipsis regi israel christo facit tri
butum/inquantum ipsos suos malos ad bonorũ im
pugnationem christo nutrit: et inquãtum ad christũ
finaliter conuertuntur. Deut. Cum adipe agnorum et Deut.
arietum filiorum basan. Iste est qui primogenitos suos 32.b.
scz mũdi malos diuites et potentes/supra murũ tem
poralium dignitatum interficit: et eos per diuersa cri Mich.
mina in inferno imolat. Unde: Dabo pro scelere meo 6.b.

Aliter primogenitum meum. ¶ Uel dic ꝙ rex moab est deus
pater: cuius ciuitatē .i. ecclesiam: tres reges .i. tria capi
talia vitia a principio infestauerunt: ⁊ ideo pro ciui
tate ecclesie liberanda/primogenitū filium suum scilz
Aliter christum immolauit .i. immolari ⁊ crucifigi pmisit: ⁊
sic ecclesiam liberauit. ¶ Uel dic ꝙ rex moab/qui inter
Jo. 8. f. pretatur ex patre/ppl'm iudaicū significat: cui dictū est.
Rom. Uos ex patre diabolo estis ⁊c. Isti igitur primogeni
8. f. tum suum christum qui dicitur primogenitus in multis
Joan. fratribus/immolauit: ⁊ eum crucifigendo se a roma
11. f. nis liberari credidit/quādo dixit: Ne forte veniāt ro
Aliter mani ⁊c. Expedit vt moriatur vnus homo pro populo.
¶ Uel dic ꝙ iste rex est malus prelatus/vel etiam ma
lus inferior iudex vel balliuus: q̄ scz vt possit regibus
C ipm impugnantibus .i. suis malis superioribus ipm
forte deprimere vel corrigere volentibus satisfacere:
statim nititur ad deos suos .i. ad illos maiores ꝯsilia
rios qui ipm ordinauerunt ⁊ promouerūt recurrere: vt
ipsis mediantibus possit iram superiorum cauere: ⁊ pro
pter hoc primogenitos suos .i. subditos/et maxime
ecclesiasticos/solet per rapinas occidere ⁊ grauare: ⁊
eos dijs suis predictis immolare: ⁊ carnes .i. substan
tias/eorum vsibus deputare: qui dij ⁊ fautores sui sacri
ficio predicto placati/totaliter solent facere/ꝙ supio
res ab impugnatione talium solent quiescere ⁊ cessa
re: statim ꝙ cum isti balliui ⁊ officiales a maioribus
impugnari se sentiunt: ad deos .i. ad fautores promo
tores suos recurrunt: qui scz in curia maiores existūt:
⁊ ipsis de carnibus ⁊ substantijs pauperum subditorum
munera faciunt. Isti taliter ordinant/vt superiores a
talibus nihil querunt: ⁊ ab ipsorum impugnatione defi
ciunt ⁊ desistunt. Unde isti mali iudices vel balliui/
Mic. suorum subditorum scz vel primogenitorum depopulatores/
6. b. possunt dicere illud Michee: Dabo primogenitum
meum pro scelere meo/fructum ventri mei pro peccato
anime mee. Isti enī dant primogenitos suos .i. subdi
tos vel subditorum carnes/vel substantias dijs ⁊ fauto
ribus: ne hi pro scelere suo puniantur a suis dominis
⁊ superioribus. ¶ Uel dic ꝙ iste rex est vsurarius: qui
Aliter scz dijs .i. aduocatis ⁊ balliuis primogenitos immo
Aliter lat/vt eum a regibus ⁊ prelatis defendant. ¶ Uel dic
ꝙ isti filios suos ad literam demonibus sacrificant ⁊
ordinant: inquantū ipsos ad fraudandum ⁊ vsuran
dum instruunt ⁊ informant. ps. Immolauerūt filios
ps. 105. suos ⁊ filias suas demonijs. ¶ Uel dic ꝙ isti vsurarij
f. ⁊ consimiles peccatores ad literam/filios suos sacri
Aliter ficauerunt demonibus: inquantum suos imitatores
D ⁊ in malis diuitijs successores faciūt. ps. Immolaue
ps. 105. runt filios suos ⁊ filias suas demonibus ⁊c. ¶ Hic ha
f. bes ꝙ isti reges non petierunt nisi aquā: ⁊ tn̄ dn̄s de
Eo. c. b. dit eis aquam et victoriam. ¶ Ubi nota ꝙ dn̄s deus
Mora semper dat abūdantius ꝙ̄ petitur: dum tamen quod
litas iustum est requiratur. Unde dicitur: Dat dominus
Jac. 1. a affluenter: ⁊ non improperat ⁊c. sicut volueris.

¶ Caplm quartum Textus. Mulier autē quedā de vxoribus pphetarum clamabat ad Helizeum. Moralitatum. Cap. IIII

Histo ria M Ulier quedam de vxoribus pphetarum/que
cuidam creditori erat obligata: cōquesta
est helizeo/ꝙ creditor occasiōe debiti/suos
duos filios volebat tollere/⁊ seruituti sub
iugare: ⁊ cum in domo nihil haberet/preter parum olei/
quo aliquotiēs se vngebat: precepit helizeus ꝙ vasa
vacua reciperet/⁊ clausis ostijs oleum in vasis infun
deret/⁊ impleret. Hec igitur supra se et filios ostium
clausit: ⁊ filijs offerentibus vasa/oleum infundere ce
pit: ⁊ ad implenda omnia vasa oleum multiplicatum
suffecit: et sic vendito oleo creditori satisfecit: de resi
duo vero vna cum filijs suis vitam duxit. Uende (inqt)
oleum ⁊ redde debitori tuo. Tu autem ⁊ filij tui de re
siduo viuite. ¶ Quia igitur istud exponitur multipli Allego
citer a multis: non est necesse ꝙ de nostro plurimum ria
apponamus: sed solum ꝙ aliorum dicta seu sententiam
inferamus. Dicit igitur quidā allegorice/ꝙ mulier ista
est ecclesia: que scilz duos filios .i. duos ppl'os habuit:
quos creditor diabolus quondie occidere/subtrahe
re subiugare ⁊ per diuersos errores ⁊ p pctm̄ ꝯtendit: E
⁊ per obligationē viri sui mortui .s. Ade/ipsam ⁊ eius
filios sibi per pctm̄ obligatos asseruit atqz dixit. Sed
pro certo ista edocta ab Heliseo .i. christo: vasa vacua
idest subditos ⁊ fideles ⁊ patres sanctos ecclesie primi
tiue: qui scz vacui fuerūt ⁊ pauperes in terrenis et ab
alijs sectis p pdicationē mutuo accepit: ⁊ modicum
olei .i. scientie vel doctrine vel diuine scientie ⁊ gr̄e vsqz
ad summū impleuit. Ita ꝙ ista mulier .i. ecclesia de oleo
scientie ⁊ sanctitatis ⁊ gr̄e istorum/iam creditori diabo
lo ⁊ eius membris hereticis satisfecit ⁊ filios suos fi
deles de superabundantia spūalr nutriit. Cōstat enī ꝙ
scientia ⁊ gr̄a Pauli ⁊ Augustini: q̄ aliqn̄ vasa vacua
fuerunt/ita est multiplicata: ꝙ nō solū suffecit ad ma
liciam diaboli ⁊ hereticorum deludendam/⁊ ipsorum obie
ctionibus satisfaciendū: immo etiā superabūdat ad
nos alios qui residui sumus in bonis moribus nutri
endis. Unde istis vasis .i. primis doctoribus possumus di
cere nos ⁊ alij ecclesie filij illud Matt. Date nobis de Matt.
oleo vestro: qr lampades nostre extinguūtur. ¶ Uel dic 25. a.
ꝙ mulier ista scz sancta ecclesia/habet hodie multa va Allego
sa .i. multos sanctos qui pcesserūt: qui oleo gr̄e ⁊ me ria
ritorum sanctitate extra pleni sunt/ꝙ ad liberandos ⁊ nu
triēdos filios ecclesie suffecerūt: plenitudo enī ⁊ supero
gatio meritorum sctōrum/pōt de pena ⁊ culpa p filijs eccle
sie qbus a a plato datur idulgētia satisfacere: ⁊ etiā vltra
hoc nutrimentū meritorum augere: ⁊ ipsos gratijs ⁊ vir
tutibus enutrire. Igitur necesse est ꝙ ecclesia vel anima ad F
heliseū .i. ad papam recurrat: vt de oleo indulgētiarum
creditori suo .i. diuine iustitie satisfaciat ⁊ psoluat: di
centes illud predictū: Date nobis de oleo vestro ⁊c. Matt.
¶ Uel istud allega de oleo meritorum nostrorum: ꝙ primo 25. a.
oportet de debito .i. de reatu ⁊ obligatione pene satisfa Aliter
cere: ⁊ de residuo poterimus nutrimentū eterne glorie
accipere. ¶ Uel dic ꝙ creditor noster est diuina iusti Aliter
tia: que scz filios duos nostros .i. corpus ⁊ aīam pro
debito culparum nostrarum nobis auferre minatur: ꝙ̄ propter
necesse est vt ad helizeū .i. christū ⁊ ad dei misericordiā
recurratur: ⁊ de oleo bonorum nr̄orum operum isti creditori .i. di
uine iustitie psoluatur: ⁊ de residuo vita celestis glie pcu
retur. Olei enī bonorum nr̄orum operum pmo est debitorum pe
ne ⁊ culpe psolutio: residuū vero est spūalr nutritiuū/⁊
meritorum cumulatiuū: qr .s. pmo necesse est ꝙ diuine iu
stitie fiat satisfactio: ⁊ sic deducto ere alieno poterimus
de reliquo viuere: ⁊ poterit fieri meritorum cumulatio: ⁊
procurari eterna vita ⁊ refectio. Cuilibet ergo videtur 3. Reg.
diuina iustitia dicere illud: Fac mihi pmū: tibi aūt et 17. b.
filio tuo postea. ¶ Uel dic ꝙ ad christū debemus recur Aliter
rere: vt .s. illud modicū olei .i. diuine gr̄e qd habemus:
dignetur multiplicare: vt sue iustitie merito creditori
nr̄o possumus satisfacere: ⁊ vitā eternam de reliquo p
curare. ¶ Uel allega de oleo elemosyne: quod scilicet Aliter
non vasis plenis/idest diuitibus: sed vasis vacuis
idest

G idest pauperibus infundi iubet. Accipe (inquit) vasa
vacua non pauca. Etiam q nõ publice ad mũdi laus
dem sed clauso ostio.i.in occulto infundi mandatur
Ingredere (inquit) et claude ostiũ. Unde dicitur: Cũ facis
Matt. 6.a. elemosynã/nesciat sinistra tua qd faciat dextera. Et re
uera si ista sic fiant: oleum istud.i.bona tpalia taliter
multiplicabunt/q non solum ad infundendũ et paus
peribus dandũ sufficient: imo et unde ad iaute viuen=
Lu.6.f. dum opulenter excrescent. Unde dicitur. Date et dabitur
2.Co.9. b. vobis etc. Et aplus: Hilarem datorẽ diligit deus. sequit
Augebit incrementa frugũ iustitie vestre. ¶ Uel alle
Aliter ga/q qñ mulier.i.aliq psona ab helisco christo mul=
tiplicationẽ olei sui.i.augmentum gratie sperat fieri:
primo debet ostium sensuum suorum claudere: et ab exte
rioribus se delectationibus secludere: et in secretario cor=
dis p ɔsyderationẽ includi/et p humilitatẽ abscondi
Nã pro certo si fecerit/oleum grẽ et meritorum suorum
multiplicabit: et duo filij sui.s.corpus et aia a credito=
re diabolo liberabunt: et de residuo meritorum nutrimẽ
tum cumulabit: et vita glorie pcedet. Unde Mat. Intra
Matt. 6.b. in cubiculũ tuum: et pater tuus qui videt etc. ¶ Cũ he
lizeus qñq apud quandã mulierẽ diuerteret/et panes
Eo.c.b. comederet: dixisse legit ipsa mulier viro suo: Aduer
Histo= ria to (inquit) q vir sanctus dei est ille qui transit p nos
frequẽter. Faciamus igit ei cenaculũ paruum: et pona
mus ei in eo lectulum/mensam et candelabrũ: et cũ ve=
nerit ad nos/maneat ibi: qd factum est. Helizeus enĩ
H diuertit se ad cenaculũ: requieuitq ibi vna dierum: et
vocans puerum suum/precepit ei vt loqueret sunamiti
illi et diceret: ecce sedule ministrasti nobis: qd vis vt
faciam tibi? Huic igitur que liberos non habebat/et
vir ipsius senex erat/helizeus filium impetrauit: quẽ
Mora litas etiam tãdem mortuum suscitauit etc. ¶ Mulier ista
magna/que etiã sunamitis dicit: qd interpretat coc=
cinea/vel captiua: voluntatem significat: que reuera
Esa.12. b. dicit magna/q magna põt capere.s.deum. Esa. Ma
gnus in medio tui sanctus israel. Captiua dicit: quia
potentia ceca: coccinea tamen et ardens: que p desyde
rium et ɔcupiscentiam est feruida et inflãmata. ¶ Uel
Aliter etiam ista est anima que magna est nobilitate: capti=
uata tamen originali culpa/et ɔcupiscentie seruitute:
coccinea vero gratia et charitate: vel sanguinis christi
a quo redempta est rubicunda venustate. Unde dicitur
Esa.52. a. Solue vincula colli tui filia bierlm. Ista igitur debet
dicere viro suo.i.veritati vel itellectui/q viro heliseo
christo qui frequenter eos visitabit: et nunc p inspira=
tionem/nunc per scripture lectionẽ/nunc per tribula
tionem et correctionem/nunc p spũalem ɔsolationem/
nunc per tpalem subuentionem ad ipsos venire et p
eos transire non cessat: et dudum per beatam incarna
tionem/nunc vero per doctorum et prelatorum eruditionem
finaliter vero per extremi iudicij executionem ipsos vi
sitat et frequẽtat. Debent locum opportunũ parare: vt
Lu.24. c. apud eos possit quiescere p grãm et manere. Unde Luce
Mane nobiscum dñe: qm aduesperascit. Dico igitur
q ista mulier cum viro suo.i.anima cum animo vir=
tuoso debent christo cenaculum et habitaculũ in cor=
A de construere et locare. Ponant igitur ibi lectum vbi
christus quiescat: ipm virtutibus studeant edificare:
et ideo inter ceteras quatuor virtutes ɔstituere et loca
re: hic est mundicia/innocentia et castimonia et conti=
Cant.1.d nentia. Lectulus noster floridus. Mensa q christum
in psona pauperum reficiat/hec est pietas/elemosyna et
ps.22.b clementia. psal. Parasti in ɔspectu meo mensam. Sella
que christũ sedentẽ sustentet/hoc est mentis tranquil

litas et patientia. Unde in apocal. Ecce in celo sedes po= Apoc.4. a.
sita erat supra sedẽ sedẽs: candelabrũ qd domũ cordis
christo illuminat/hoc est discretio et sapientia. zachar. zach.4. a.
Ecce candelabrum aureũ totũ: et pculdubio si cenacu
lum cordis ista quatuor habuerit et si puritatẽ/pieta=
tem/tranquillitatẽ et sagacitatem ɔtinuerit/helizeus
christus ibi libenter morabit: qui filios.i.bona opera
nobis dabit: etiã si p pctm mortua fuerint/ipsa p pe=
nitentiam suscitabit/dicens illud ps. Hec requies mea ps.131.c
in seculũ seculi. ¶ Uel illud dic q helizeus nõ legitur Aliter
locutus fuisse psonaliter cum ista muliere: quãuis san
cta fuerit et bona/sed p nunciũ: qnimmo nomẽ eius p
prium sm Comestorẽ nesciuit: et ideo ipsam sunamitẽ
vocare gñali noie ɔsueuit. ¶ Allega q sancti viri sum Mora litas
me debent mulierum colloquia deuitare: dato q sctẽ
sint: et q ab earum consortijs abstinere debeãt et earum noia
ignorare. Unde dicitur: Auerte faciem tuam a muliere. Eccli.9. b.
¶ Uel allega q iustum est q seruitoribus et ministris
sm merita satisfaciamus: et postq sedule ministraue Aliter
rint/sibi suum salarium psoluamus. Ecce (inquit) se=
dule ministrasti nobis: qd vis vt faciã tibi? ¶ Factum
est q filius mulieris sunamitis que helisẽũ hospitio Eo c.d. Histo= ria.
susceperat/adueniente calore sup caput eius/moreret
Quo ɔtristata mulier/ad pedes helisei se pstrauit: q B
pietate motus/puerum suum cum virga seu baculo suo
ad ponendum supra mortuũ/vt sic suscitaret misit. Qd
cũ fecisset giesi/filius mortuus nõ surrexit: sz nec vox nec
sensus apparuit. Qui reuersus obuiam heliseo nun=
ciauit. Heliseus igitur in ppria psona veniens/et clau
dens ostium/cubiculum intrat: et super cadauer pueri
sup lectũ incubat: et os ori/oculos oculis/membraq
membris applicat: et vt calefieret caro pueri/sup eum
se incuruat. Tandem vero p domũ aliqñdiu deambulat/
et iterum ascendit super puerum/et se inclinat. Qui aperiens
oculos/et septies oscitãs/a mortuis suscitat et ipm viuũ
matri sue restituit atq donat. ¶ Ad lrãm videt esse sm Allego ria.
q aliqui allegorice exponunt/talis pcessus factus: et
in resuscitatiõe et reparatione generis humani. Mu=
lier enĩ ista significat ecclesiam: cui scz vnicum filium.s.
humanũ genus deus a pncipio dedit: sed adueniente
calore ɔcupiscentie/iste in adam p peccatũ occubuit
et decessit: sz verus heliseus.i.deus istũ suscitare/et ad
vitam grẽ reducere volens baculũ suũ.s.legẽ scriptã:
puero suo.s.moysi tradidit: qui tñ mediante isto ba=
culo.s.seueritate legis istũ filiũ.s.genus humanum a
morte culpe nullatenus suscitauit. Apls: Nihil enim Heb.7. c.
ad pfectũ pduxit lex. Quapropter ipse heliseus.i.dei
filius in ppa psona ad mortuũ humanũ genus venire
voluit: et intrãs cubiculũ ventri virginalis: et cadaueri.i.
carni humane.i.p beatã incarnationẽ se ɔiunxit et co= C
aptauit: et pdicãdo p mundũ aliqñdiu deambulauit:
et sic sup lectũ crucis ascendẽs: et carnẽ pueri.i. huma=
nitatẽ assumptã in igne passionis calefaciẽs: ipm ge
nus humanũ p grãm viuificauit: et viuũ.s.a morte cul
pe puerum septies oscitantẽ.i.p septẽ dona vel septẽ sacra
menta respirantẽ/matri sue.s.ecclie restituit. Unde dicit: 3.Reg. 17.d.
Deposuit puerum de cenaculo: et tradidit eum matri sue
dicẽs: viuit filius tuus. ¶ Uel dic q heliseus est platus: Allego ria
mater est ecclia: filius mortuus est subditus ppls/peccatis
et erroribus subiugatus. Igit ista est veritas/q filij mor=
tui.i.pctõres subditi melius suscitant: et ad vitã grẽ re=
stituunt/qñ a ppo prelato psonalr visitant: et qñ p in=
cubationẽ/piescientiã et morũ ipsius calefiũt et fouent: q
qñ solũ p nũcios et vicarios portãtes baculos.i.ad p=
cutiendũ et exigendũ paratos/mortui et desolati hmõi

frequentantur. Male ergo faciunt prelati vel curati/
qui ppl'm suuz principaliter nō visitant: ꝛ qui nūcios
ꝛ vicarios ibi mittunt ꝛ alibi trahunt. Dicat ergo q̄s
mat.8.a libz platus illud euangel. Ego veniam ꝛ curabo eū.
Nunciȷ ꝛ vicariȷ in absentia plati vtuntur baculo dus
re seueritatis: dn̄s ẜo verbo vitē/ꝛ calefactione ac as
sociatione pietatis ꝛ charitatis: ꝛ ideo illi cū baculo
isto.s.cum virga iurisditionis eis cōmissa/magis so
Aliter lent ledere q̄ iuuare. ¶ Uel dic q̄ fili9.i.peccator: me
lius per calefactionē/q̄ per baculum.i.melius p mās
suetudinem q̄ per seueritatē viuificat ꝛ emendat: ꝛ id
illis qui baculo dure correctionis vel punitionis vtū
i.re.17.f. tur/possunt subditi dicere illud supra: Nunq̄d canis
D ego sum: quia tu venis ad me cū baculo? Adi diceret:
Cōtra canes.i.ↄtra infideles, hereticos ꝛ obstinatos
est cum seueritatis baculo ꝓcedendū: cōtra alios de
linquentes est cum benignitate ꝛ mansuetudine dis
Aliter. micandum. ¶ Uel dic moraliter q̄ cum quis filium
suum mortuum.i.peccatores animum vult suscitare/
debet in cubiculum per meditationem intrare: ostia
sensuum per suam absconsionem ꝛ humilitatē clau
dere: super cadauer.i.super animam peccato mortuā/
per contritionē/fletum ꝛ sui discussionez incumbere:
per cōfessionē ꝛ orationem clamare: per satisfactionez
deābulare: ꝛ sic ipsuz ad vitā gratie poterit suscitare.

¶ Ex capitulo quarto Textus: Erat autem fames in terra: et filiȷ ꝓphetarū habitabāt corā eo. Moralita. Capi. V.

Historia. Um fames esset in terra/dixit helizeus vni de
pueris suis/vt pulmentū coqueret vt come
derent filiȷ prophetarū. Qui vitem agrestem
inueniens/ꝛ inde colloquintidas colligēs
in ollam concidit: ꝛ pulmentū decoquēs corā filiȷs
ꝓphetarum apposuit. Qui amaritudinē sufferre nō
valentes/mors in olla vir dei clamauerunt. Ipse ẜo
heliseus farinam immiscens/amaritudinē tempera
Allegoria uit. ¶ Dic q̄ ista vitis agrestis/veterem legē vel sciaz
ꝓpheticam significat: ꝛ ipsius lralem sensuz designat
Igitur q̄n̄q̄ accidit q̄ cū heliseus.i.deus vel prelat9:
filiȷs prophetarū.i.suis fidelibus/pulmētū doctrine
parare iubet: pueri sui.s.pueriles et ignari doctores:
E vitem agrestem.i.scientiam legalem et propheticam
inueniunt: ꝛ ipsas male intelligentes/coloquintidas
i.aliquas malas superficiales ꝛ apparentes scias col
ligunt: ꝛ inde pulmentū amarū.i.doctrinā hereticaz
componunt ꝛ conficiunt. Istud ergo aduertentes fi
deles clamant aliquotiens: mors in olla. Qua pro
pter heliseus.i.bonus prelatus/statiz debet occurrere
ꝛ farinam sacre doctrine ꝛ sani intellectus adhibere:
in dith. vt sic possit omnē heresis ꝛ male doctrine amaritudi
5.c. nem effugare. Uñ dicit: fontes amari obdulcati sunt
Tropologia ¶ Uel dic q̄ olla cum amaro pulmento est mundi ꝓs
speritas/vel ipse mundus cuius.s.pulmentū.i.cuius
delitias ꝛ diuitias/filiȷ prophetarū.i.viri sancti amas
ras reputant ꝛ mortales. Mors enim in olla vir dei.
Iste enim sunt que amaritudinem ac sollicitudinem
continēt: ꝛ mortem vitiorum ꝛ tormentorū abusoribus
ꝓcurant: q̄propter sctī viri q̄ q̄ fame ꝛ inopia vrgeā
tur: ipsas comedere/habere vel acquirere nunq̄ amāt:
iob.6.a. dicentes illud Iob: Nunq̄d inq̄t comedi poterit ins
sulsum qd̄ nō est sale ↄditū: aut gustari quod gustatū
affert mortē? Nō restat igitur nisi q̄ farina.i.discretio
apponatur: ꝛ nisi q̄ homo hmōi pulmēto.i.rebus tē
poralibus discrete ꝛ temperate vtatur: q2 tunc nocere
non poterit/licet comedat: quinimo olle amaritudo
que ibi est/in dulcedinē ↄuertetur: in ꝓtum.s.ex bono
vsu talium merita ꝛ gratie augebunt. Prosperitas eñ
mūdi nō nocet discrete vtentibus: quinimo ipsos de
lectat tam gratiȷs q̄ virtutibus. Uñ in Prouer. Que pro.27.
amara sunt/dulcia esse vident. ¶ Uel dic q̄ olla cū pul j
mento amaro est mūdus cum tribulationibus suis: Aliter
quod q̄n filiȷs ꝓphetaruz.i.sanctis viris apponitur:
sepe fit q̄ pre tribulationū amaritudine ad heliseū.
i.ad deū clamitare cogūt. Mors inquiūt in olla. Isti
igitur farinam.i.gratiam suam ꝛ interiorem consola
tionez adhibent: ꝛ sic illud quod eis primo videbatur
amarum dulce ꝛ delectabile esse apparet. Uñ dicitur: pro.27.b
Anima esuriens ꝓ dulci amarum sumet: sicut in mar
tyribus fuit visum.

¶ Capitulum quintum Textus: Naaman princeps militie regis syrie. Moralitatum Capitulum. VI.

Naaman princeps regis syrie fortis ꝛ diues/
sed leprosus erat: qui veniens ad heliseum Historia
vt ab ipso curaretur a lepra: preceptum ab
heliseo accepit/q̄ in iordane septies lauare
tur ꝓmittens q̄ ita caro ipsius mundaret: Uade(in
quit) ꝛ lauare septies in iordane: ꝛ recipiet sanitatē ca
ro tua. Indignatus igitur naaman q̄ ad ipsum non
egrediebatur: ꝛ locum lepre tangendo/dominū suum
non deprecabatur: incepit recedere: ꝛ iordanis
vilipendens/fluuios damasci ꝛ abana ꝛ farfar cepit
laudare super iordanis fluuium. Ad instantiā tamen
seruorū suorū ad iordanē descendens se lauit ꝛ statim
sanatus est a lepra: ꝛ caro eius vt caro pueri sibi resti
tuta fuit. Qui ꝓtinus ad helizeum reuertēs/idolatrie
resignauit: ꝛ duos burdones oneratos de terra israe
litica soli in syriā deferens/et tunc sup terrā illā dn̄m
adorauit. ¶ Quidā exponūt illud allegorice/dicētes Allegoria
q̄ iste Naamā syrus gentilis gentilitatē significat: q̄
licz fortis p tpalez potētiam: diues p philosophicā sa B
pientiā semp fuit: leprosa tñ p errores ꝛ idolatriā erat.
Hic igit ad heliseū.i.ad christū p fidē venit: ad cuius
doctrinā ꝛ mādatū in iordane.i.in baptismo: septies
i.septē crimina sua lauit: ꝛ sic sanitatē grē reportauit
Uñ dicit: Abiȷ/laui ꝛ vidi. Idolatrie etiā tūc renūcia ioā.9.b
uit: de terra vero isrl'.i.de puluere ꝛ de doctrina sacre
scripture q̄ mediāte deū isrl' credidit/adorauit. ¶ Uel Aliter
dic q̄ iordanis iste significat flumen penitentie ꝛ la
chrymarū/vel etiā fluuiū baptismi ꝛc. vide hoc supra
li.viȷ.ca.iiȷ. de iordane: ꝛ melius eodē lib.ca.xiȷ. vbi
agit de abana: vbi ista filia exponit de vtroq̄. ¶ Uel Aliter
illud dic si vis.s.q̄ iste naamā recedebat indignās/et
absolutionē sui cōtemnebat: ꝛ abana ꝛ farfar aquas
iordanis baptismo ꝓferebat. Allega ↄtra gentiles/q̄
baptismum contemnunt: ꝛ aquas damasci.i.ablutio
nes machometi preferunt. ¶ Uel allega contra regu Aliter
lares seculares: qui iordanem.i.sacram scripturaz vi
dent ↄtemnere: ꝛ fluuios damasci.i.scias mundi/scz
leges ꝛ medicinā ꝛ hmōi sibi vident anteferre: qi sicut
Apls dicit: Animalis homo nō ꝑcipit ea que sunt spi i.Cor.2
ritus dei. ¶ Uel etiā allega contra seculares/qui ior Aliter
danem s.aluiū religionis/deuotionis/penitētie ꝛ cō
punctionis fugiunt ꝛ cōtemnunt aquas ẜo damasci
i.mūdi delicias ꝛ diuitias anteponūt. Anime esurienti D
etiā ea q̄ amara sunt dulcia esse vident. Uñ i Prouer. pro.27.b
Cū tñ ista aqua sit q̄ lepras vitiorū mundat: ꝛ q̄ innocē
tiam reparat: vt supra secundo: Sanaui aquas has: ꝛ
non erit

non erit mors neq; sterilitas. Unde si vis supra li. iiij.
Aliter. ca. iij. de abana: ¶ Vel dic q̄ serui represserūt indigna
tiones naaman: ⁊ eum lauari fecerunt ⁊ sic sanitatis
eius occasio fuerunt. Potest ad hoc allegari q̄ boni
familiares non debent iram ⁊ indignationē dn̄orum
attendere: sed eam potius mitigare/ ⁊ ad illa que sunt
Aliter. vtilia inclinare. ¶ Vel illud allega/ q̄ minoribus quandoq;
reuelat illud quod maioribus denegat: ⁊ q̄ quandoq; mi-
noribus inspiratur quod maioribus velle comprobat.
Aliter. ¶ Vel allega/ q̄ sicut naaman ad vocē puelle captiue
ad prophetam venit: ⁊ ad vocem seruorū se in iordane
lauit/ ⁊ sanitatem suscepit. Sic vero sepe accidit q̄ ser
ui ⁊ ancille dn̄os suos ad virtutes ⁊ ad fidē inuitant:
vt scz ad prophetam christum veniant: ⁊ ad ipsa z per
penitentiam redeant: ⁊ sic causa sunt q̄ sanitatem gra
Aliter. tie recipiunt ⁊ procurāt. ¶ Vel etiam serui ⁊ ancille. i.
despicabiles persone. s. piscatores/ apostoli/ principes
mundi ad fidem ⁊ ad baptismum vocauerūt: ⁊ ipsis
mediantibus sanitatē gratie receperunt. Unde Apls:
Infirma mundi elegit deus vt confundat: fortia ⁊c.
i. co. i. b. ¶ Naaman syrus fortis ⁊ diues: leprosus vero sanatus
Eo. ca. c a lepra helisco munera obtulit: que scz heliseus peni-
Histo- tus refutauit. De quo giesi puer helisei indignans et
ria dicens: pepercit dominus meus syro isti/ vt nō accipe
ret que portabat: post eum cucurrit/ ⁊ talentum argen
ti ⁊ duo mutatoria vestimenta nomine Helisei petije
A ⁊ recepit. Quod Heliseus in spiritu vidēs/ Giesi vbi
fuerat requisiuit. Quem mendaciter excusantem/ eū
ad subeundum lepram namaan ꝯdemnauit. Nonne
inquit cor meū p̄sens erat qn̄ vir de curru suo rediit:
⁊ qn̄ cepisti argentum ⁊ vestes/ vt emas oliueta/ vine-
as/ oues ⁊ boues/ seruos ⁊ ancillas? Sed ⁊ lepra naa
man adherebit tibi ⁊ semini tuo in perpetuū. Et egres
Mora- sus est ab eo leprosus sicut nix. ¶ Igitur hic aduerte/
itas. q̄ dare munera volēs/ a lepra curat: refutās munera/
a spūsancto illuminatur: accipiens munera/ lepra que
aliū dimiserat maculatur. In his igitur nota/ q̄ illi
qui de mundi diuitijs p libertatē ⁊ elemosynā se libe
Lu. xi. f. rant lepra auaritie se expediunt. Unde Luc. Date ele-
mosynā: ⁊ ecce oīa munda erunt vobis. Item in hoc
nota q̄ viri q̄ dona ⁊ munera refutant: ⁊ qui nō solū
ante/ sed post gratiam factam dona repudiāt: spūsan-
cto repelli merētur: ⁊ ad ꝓuidendū occulta illuminā-
pro. xv. d tur. Unde in Prouer. Qui odit munera/ viuet. ¶ Item
nota q̄ ille qui p mundatione lepre. i. p sacramētorū
ministratione/ vel pro gratie collatione munera reci-
pit: lepram simonie ⁊ auaritie incurrit: ⁊ se semenq; suū
i. heredes ⁊ successores suos/ qui scz sibi in male acqui
sitis succedunt: lepre peccati subijcit ⁊ exponit. Unde
de talibus qui de simonijs vel de vsuris diuitias acq̄
pro. xv. c runt/ dicitur: Conturbat domū suam qui sectat auari
Aliter tiam. ¶ Vel si vis allega/ q̄ familiares p̄latorū quandoq;
ipsis ignorantibus pecunias accipiunt/ ⁊ magistrorū
nomine munera recipiunt: ⁊ sic lepram simonie com-
B mittunt: suosq; magistros diffamari faciunt: ꝓpter
Aliter. quod indignationē eorū aliqn̄ incurrunt. ¶ Vel dic
q̄ mali officiales nulli extraneo reputāt parcendū:
sed oēs potius spoliādos: sicut patet de isto/ qui mur-
murando dicebat pepercit dn̄s syro illi ⁊c. viuit dn̄s:
qr curram post illum/ ⁊ accipiā ab illo aliquid. Isti to
tum perdidisse se reputant/ quod alij ad domos suas
reportāt. Videtur eni sibi q̄ alij oīa debent eis dimit-
tere ⁊ nihil penitus retinere. Quod vtiq; verū videtur
de officialibus curie romane: ⁊ etiam de curialibus
dominorum. Unde de ipsis dicitur: Absorbebit fluui

um ⁊ non mirabitur: habet fiduciam q̄ influat iordā iob. 40.
nis in os eius. ¶ Vel dic q̄ giesi in veteri testamento
⁊ simon in nouo/ simoniam iam inuenerunt. Unū pro
gratia spirituali pecū giesi accepit: ⁊ sic illam vende- Aliter
re voluit. Simon vero p gratia emenda pecuniā ob
tulit: sicut dicitur in Act. Apsoꝝ. Et sic vnus gratiaꝝ actu. 8. c
vendentiū/ alius ementiū pater fuit vtraq; tamē secta
damnat. Quia sicut dicitur: Dominus ementes ⁊ vē
dentes proiecit de templo. Ioā. 2. c

¶ Capitulum sextum Textus: Dixerunt autem filij prophetarum ad heliseum. Moralitatum. Capitulum VII

Filij ꝓphetarum q̄ cum helisco morabantur
cum locum nimis angustum haberent/ ad syl Histo-
uam vt sibi ligna cederent/ ⁊ habitationes fa ria.
cerent lanoiem/ permiserunt. Factum est igit̄
q̄ ferrum securis vnius quā mutuo ceperat/ in aquā
cecidit: ꝓpter quod ad heliseum nimis dolens ⁊ tri-
stis clamauit: heu heu heu (inquit) dn̄e mi: ⁊ hoc ip̄m
mutuo acceperā. Heliseus igitur lignū succidit/ ⁊ in
aquam posuit: ⁊ statim ferrum quod in imo latebat/ C
supernatauit. ¶ Istud a multis multipliciter exponi
tur. Dicunt eni allegorice/ q̄ heliseus est dei filius: Allego-
securis est homo assumptus: qui scz ferrum ⁊ lignū. ria
id est corpus ⁊ animā in se habet: manubrium enim
i. corpus teneri potuit: ferrū vero. i. anima collabi/ ⁊ ab
isto manubrio separari ⁊ decidere oportuit. Quod scz fa-
ctum est quando in morte ferrum istud id est morta-
lis aīa ad profundū fluminis. i. ad infernū descendit.
Ferrū igit̄ istud virtute helisei. i. aīa vertute verbi per re
surrectionē supernatauit: ⁊ ad manubriū. i. ad corpus Aliter.
iterū remeauit. ¶ Vel dic s̄m Hieronymum Marci.
xv. Ferrum ponderosum est genus humanum: manu
brium est lignū vetitum: puer q̄ securim tenebat/ est
adam: heliseus est christus: lignum quod in aqua po
nit/ est crux: aqua vero est baptismus: fundus est infer-
nus. Igitur ista est veritas/ q̄ ferrum illud. i. genꝰ hu
manū a principio de manu pueri. i. de manutenentia
adam ab ipso manubrio. i. a ligno vetito in ꝓfundū
inferni cecidit: ⁊ sic adam ferrū suū quod male tenue
rat tunc amisit. Quod videns dei filius heliseus/ mi-
sericordia motus/ aliud lignum fecit. i. lignum san-
cte crucis: quod cum aqua. i. in baptismo coniungēs:
istis duobus mediantibus ferrum illud id est genus
humanum de profundo inferni. i. de statu damnatio-
nis rediit: ⁊ sursum ad statum gratie ⁊ glorie natauit D
Lignum enim ⁊ aqua. i. crux ⁊ passio christi ⁊ baptis-
mus: genus humanum de profundo vitiorum eleua-
uit: ⁊ per virtutem christi sursum ad statū glorie por
tauit: ⁊ sic fit q̄ illud quod per vnum lignum perdi-
tur/ per alterius ligni beneficia reparatur. Unde ca-
nitur: Ut qui in ligno vincebat/ in ligno quoq; vince-
retur: vt vnde mors oriebatur/ inde vita resurgeret. Tropo-
¶ Vel etiam est ipse peccator: qui scilicet a manubrio logia
gratie ⁊ manutenentia spei ⁊ fiducie/ ⁊ a manu pueri.
i. ab auxilio sue misericordie/ per peccatum decidit ⁊
aliquando p auaritiam inferius in mūdana labit̄: vel
etiam quādoq; p desperationē inferius ad infernum treñ. 3. f
descēdit. Unde dicit̄: Lapsa est in lacū vita mea: posue-
runt lapidē super me. Igit̄ ad hoc q̄ istud ferrū pōde-
rosum. s. mens peccatrix depressa vel desperata sursū
ad manutenentiā pueri christi redeat: ⁊ ad locū ⁊ ma-
nubriū suū. s. ad statū grē reueniat: necesse est q̄ lignū
nouū apponat̄. i. q̄ crucis memoria/ spes ⁊ deuotio in

tercedat. Uñ cũ lignum in aqua ponitur.i.qñ crucis
deuotio aque lachrymaꝝ adiungit: tunc vere necesse
est ꝙ ferrũ quod ceciderat.i.mens q̃ perierat/ad statũ
gratie releuetur. Et de hoc videtur posse exponi illud
iob.14. Job: Lignũ hȝ spẽ. Quia scȝ si pcisuz fuerit rursum ꝓ-
b: dicto scȝ mẽs: ⁊ senuerit in terra radix ei⁹: ad odorẽ aq̃
germinabit: ⁊ faciet comã quasi cum primũ plantatũ
Aliter est. ¶ Uel dic ꝙ ferrum istud est pctõr subditus ⁊c. si-
cut supra. Qui pro certo quando a manu pueri .i. ab
obedientia prelati ꝑ inobedientiã ⁊ apostasiam deci-
dit: ⁊ se in ꝓfundum vitioꝝ immergit/et in aquã mũ-
danarum delitiaꝝ labitur. Ad hoc ergo ꝙ iste ad ma
E nubrium.i.ad manutenẽtiam ⁊ obedientiã prelati/et
ad statum gratie reueniat/⁊ de profundo resurgat: ne
cesse est ꝙ iste puer prelatus ad heliseum.i.ad deũ per
orationem recurrat: ⁊ ꝙ casum ꝑditionemq; illius quẽ
mutuo acceperat: ⁊ qui sibi in cõmisso ꝓ custodiendo
traditus fuerat/defleat: et ꝙ etiã lignuȝ.i.virga corre-
ctionis: ⁊ aqua/id est dulcedo cõpassionis succurrat.
Quando enim et lignuȝ ⁊ aqua/i.seueritas ⁊ pietas
ad inuicem iunguntur: facile fit ꝙ ferrum.i.peccator
pu.23.b ad statum gratie redeat: ⁊ a ꝓfundo vitioꝝ leuet. Uñ
dicitur: Tu virga ꝑcutias eum: ⁊ aĩam eius ab infer-
sap.14.a no liberas. Bene igitur dicit: Benedictuȝ sit lignũ ꝑ
Aliter quod fit iustitia. ¶ Uel si vis istud allega/ꝙ quando
quis perdit illud quod mutuo accepit/magis debet
ꝯtristari q̃ qñ illud quod suuȝ est amittit. Heu inquit
dñe mi/⁊ hoc ipm mutuo acceperam: sicut de nutrice
beati benedicti legitur: ꝙ capisterũ fractum deplo-
Eo.ca.c rans/ipsi⁹ reparationẽ ꝓmeruit. ¶ Rex syrie audiens
Histo- ꝙ heliseus ꝓpheta esset in israel: q̃ omnes insidias su
ria. as filijs israel reuelabat: misit exercitũ suũ i dothaim
nocte/vt apprehẽderẽt heliseum. Cum igit̃ nocte ciui-
tatem circũdedissent: ⁊ ex hoc puer helisei timuisset/
dixit ei ꝓpheta: Noli timere: plures sunt nobiscũ/quã
cum eis. Rogauit igit̃ heliseus dñm/ꝙ oculos pueri
aperiret: ꝙ oculos.i.intelligẽtiã hostiũ excecaret. Qđ
factum est: qȝ puer eius spũ illuminatus/totũ montẽ
plenũ equis ⁊ curribus igneis pro defensione helisei
vidit: exercitus autẽ cecitate percussus/heliseum non
agnouit: immo ipm vsq; ad medium samarie secut⁹
F fuit. Non est (inquit) hec via/nec ista ciuitas: venite
ostendã vobis viruȝ quẽ petitis: sequimini me. Qui
scilicet ipm samariam secuti sunt: ⁊ post euȝ ad preces
helisei oculi eoꝝ apti essent: se esse in medio samarie
cognouerũt. Hos igit̃ nõ est pass⁹ helise⁹ a rege israel
ꝑcuti: sed poti⁹ istos fecit cibis refici/⁊ liberos ad do
minũ suuȝ remitti. Non ꝑcuties inquit eos. Nec enĩ
Mora- cepisti eos gladio ⁊ arcu vt ꝑcutias. ¶ Ista possũt al-
litas. legari exemplariter ad plura. Primo ꝙ angeli mittũt
ad custodiã beatoꝝ: q̃ scȝ hĩ in figura curruũ ⁊ equoꝝ
igneoꝝ venerunt. Ps. Angelis suis mandauit de te.
ps.90.c ¶ Uel allega ꝙ soli pueri.i. soli innocẽtes et pueri sũt
Aliter digni ãgelos videre: mali vero excecant/ꝙ nõ solũ spi
ritualia nõ vident: immo ꝑsentia tempalia pericula
nesciunt precauere. ¶ Uł dic mystice ꝙ isti serui regis
Aliter. syrie.i.serui diaboli: significãt generaliter ꝑccatores
q̃ scȝ cecitate ignorãtie in vita ista ꝑcutiũtur: ita ꝙ vo
luntarie in manus hostiũ suoꝝ.i.demonũ ꝓgrediunt̃
et nescientes vbi sunt/aut quo vadunt: in manus ho-
stium suorum .i.demonuȝ seu vitioꝝ ꝓlabunt̃. Uerũ-
tamen sepe fit/ꝙ ad preces helisei.i. predicatoris vel
prelati: oculi istorum per sui consyderationem aperi-
untur: ⁊ a deo per tribulationes ⁊ inspiratiões ⁊ ꝑ pre
dicationes vel scripture eruditiones stat⁹ eoꝝ ipsis re

uelat̃. Uñ dicit̃: Cum cecus essem modo video. Et tũc iob.9.c
se esse in medio samarie.i.in statu peccati: et inter ho-
stes suos/⁊ in periculo mortis eterne cognoscunt: sed
a rege israel.i. christi misericordia liberantur. q̃ scilȝ
ipsos per dãnationẽ non ꝑcutit: sed pane doctrine et
gratie eos reficit/⁊ liberos abire permittit. Tali igit̃ G
pctõri sic excecato/⁊ in medio hostium ꝯstituto/dicit̃
illud Hiere. Leua oculos in directũ: ⁊ vide vbi nunc Hie.3.a
ꝓstrata sis. ¶ Uel dic ꝙ rex israel.i.bonus prelatus: Aliter
nõ solũ debet pascere suos/sed etiã alienos: nec solum
debet benefacere bonis ⁊ amicis: immo etiam: inimi
cis extraneis ⁊ remotis. ¶ Uel dic ꝙ nobiles ꝑncipes Aliter.
nunq̃ debẽt percutere illos quos a casu ⁊ fortuna vi-
dent in suis manibus cecidisse: sed poti⁹ ipsos pasce-
re/hoc est dimittere: si eos cõtingit ad ipsum ꝑ dei ꝓ-
uidentiã aduenisse. ¶ Hic habes ꝙ obsidente Bena Eo.ca.f
dab rege syrie ciuitatẽ samarie/facta est ibi tanta fa- Histo-
mes/ꝙ mulieres paruulos suos comedebant. Unde ria.
factum est/ꝙ due mulieres conuenerunt inter se de fi-
lijs comedendis: Da mihi inquit vna filium tuum
vt comedamus hodie/⁊ filium meuȝ cras. Cum igit̃
ambe matres vnuȝ de filijs comedissent: altera dicẽte
reliqua dare filium suuȝ deberet/noluit: sed filiũ abs-
condit. Quo audito ioram rex israel/q̃q̃ iniquus/ve
stimenta sua scidit: ⁊ contra heliseum insurgere vo-
luit: ⁊ ipsum occidi mandauit. In crastino tamen dei
nutu tanta abundãtia in vrbe facta est/ꝙ duo modij
farine statere vno per illum in porta samarie venderẽ
tur ⁊ sic puer ille bona hora fuit reseruat⁹: quẽ sequẽs
abundantia de matrum impiarũ dentibus liberauit. Allego-
¶ Dic ꝙ ista samarie ciuitas/que interpretat̃ custos ria
dñi/significat ecclesiam: q̃q̃ scȝ rex syrie qui interpre- H
tatur excelsus.i. diabolus: qui cũ ꝑ superbiam est ex-
celsus/cum exercitu vitiorũ ⁊ demonũ semꝑ pugnat
In ista est igit̃ hodie tanta fames auaritie/ꝙ etiam
matres.i.ꝑlati ecclesiastici/qui deberẽt esse magis mi
sericordes q̃ matres: ꝓprios filios.i.proprios subdi-
tos rapinis ⁊ exactionibus comedũt ⁊ ꝯsumũt. Quo
audito ipsi reges seculares q̃q̃ mali/indignant̃ ⁊ ad-
mirant̃: ⁊ vestimẽta sua scindũt.i.ecclasticoꝝ crimi- tre.i.4
na detestantur: dicentes illud Tren. Nunqd comedũt
matres filios suos ad mensurã palme? Isti igit̃ mali
reges.i.seculares: videntes talium matrũ.i.ecclastí-
corũ prelatorũ impietatẽ: solent cõtra helisẽũ.i.contra
ꝑlatos ꝓpter ipsos bonos subditos insurgere: ⁊ fa-
mes auaritie que in vrbe ecclesie viget/nitunt̃ in ipsis
punire. Dicũt enĩ: si matres ⁊ ꝑlati eoꝝ comedũt q̃re ⁊
nos nõ habebim⁹ partẽ nraȝ ⁊c. ¶ Uł si vis ꝙ iste due Aliter
matres significãt malos iudices/officiales ⁊ ꝓcura-
tores: qui scȝ de comedẽdis subditis suis depredãdis
⁊ depauperandis inter se paciscuntur: ⁊ in hoc ꝯtra
pauperes filios impie federantur. Comedam⁹ filium
tuũ (inquiũt) hodie: ⁊ filium meum comedam⁹ cras.
Uñ de malo federe istorum aduocatorum/balliuoruȝ
⁊ ꝓcuratorũ. quo.s.vn⁹ alterũ ad comedẽdũ alterũ ad
iuuat: hoc est ad proprios filios.i.ad vicinos ⁊ sub-
ditos impugnandũ/dicitur: Ibi cõgregati sunt mil- esa.34
ui/alter ad alterum. ¶ Uel possemus dicere/ꝙ iste im Aliter
pie due matres/significant malum principem et ma-
lum prelatũ: qui scȝ inter se q̃q; confederant̃/ad sub-
ditos alter alterius depredandos. Et breuiter hoc est I
verum/ꝙ mali superiores se solent inuicẽ adiuuare/vt
possint proprios subditos rapiendo grauare. ¶ Uel Aliter
si vis dic de falsis socijs ⁊ amicis: qui scilicet dato ꝙ
inter se societatẽ faciant: libẽter tamẽ alios ad come-
dendũ filium

dendū filiū suū.i.ad ꝯsulēdū patronū suū associāt vbi vero ꝑ rata debēt cōuiuiū facere alijs/vel aliq̄d ex suo expēdere: statim videbis eos se abscōdere/⁊ societatis fidē nō seruare. Uersus. Scevola tu comedis apd̄ oēs nullus apud te. Aut repēde vicē/aut desine velle vocari.

Anagogia — ℂ Uel allega q̄do ꝓuidētia deculta vnū occidit/ et aliū custodit: ⁊ q̄do deus ordinat q̄nq̄ʒ aliquē non inueniri: vt sibi a periculo possit parci: ⁊ hoc q̄n remediū videt in ꝓpinquos parari. Uidebat eīm deus q̄ opulentia in vrbe die crastino debebat esse ⁊ voluit tūc abscōdi/ne ab ipsis manib⁹ vorarẽ. Et iō ꝓuerbiū est. Bñ custodiẽ quē deus custodiendū decreuerit. Sicut etiā de quibusdā sceleratis audiui: q̄ cū parrhysius ad patibulū adiudicati essent: factū est q̄ in quadriga in q̄ ad suppliciū vehebanẽ/oēs contineri nequibant: vñ vnus eoꝝ repositus est in carcerē/vt in crastinū ducereẽ. Cū ergo aliq̄ amicoꝝ cucurrissent ad regē/⁊ apportarēt relaxationē oīm: iam alij inuenti sunt suspensi. Ille aūt q̄ in quadriga cōtineri neq̄erat/extitit liberatus. Diuina eī iudicia multis modis circa hoīeʒ operanẽ: ⁊ ad illos saluādos/ alios vo liberādos multipliciter

Deu.32.f B — variant. Uñ dr̄. Ego occidā/⁊ ego viuere faciā.

ℂ Capitulū sextū Textus: Dixit aūt Heliseus: Audite verbū domini: Hec dicit dñs: In tēpore hoc. Moralitatū Ca.VIII

Historia — Syri obsidentes ciuitatē samarie/nocte a dño territi sunt/tumultū ⁊ sonitū audiētes: ac per hoc timuerūt taliter/q̄ relictis tētorijs ⁊ cūcto supellectili/recesserūt. Igiẽ cū viri leprosi ex israel ad syroꝝ exercitū cōfugerēt: ꝓ eo q̄ ꝓpter famis inopiā in samaria remanere nequirēt: factū est in castris syrie neminē inuenerūt: sed aurū ⁊ argentū inde tollentes fugā syroꝝ in ciuitate nūciarēt: filij israel cuncta diripiētib⁹ ⁊ in ciuitatē deportantib⁹: abūdantia tāta ibi facta est/q̄ duos modios hordei ꝓ vno statere argenti habebant/qui prius proprios filios manducabant.

Moralitas — ℂ Sic vero moraliter loquēdo/quandoq̄ʒ contingit quod viri leprosi.i.pauperes religiosi: qui leprosi.i.viles ⁊ abominabiles ab hoīb⁹ secularib⁹ reputanẽ: sicut dicit de christo.

Esa.53.b — Reputauim⁹ eū leprosuʒ ⁊ percussum a deo ⁊ humiliatum vadunt ad castra syrorum qui erant gentiles.i. ad scientias philosophicas: in quibus scilicʒ castris.i.in quibus philosophorum gentilium libris ⁊ scientijs: post ipsorum fugam recessum ⁊ mortem: isti aurum sapientie ⁊ argentum eloquentie inuenerunt. Quod recipientes per humilitatem absconderunt: nec ipsam propalando inanem gloriam inde querunt: ⁊ tandem opulentiam scientiarum quam in istis castris inuenerunt/in vrbe ecclesie famelica predicando nunciant: omnem famem ignorantie inde fugant. Isti enim quatuor fuisse dicuntur inquantum quatuor virtutibus cardinalibus insigniti/⁊ quatuor euangeliorum doctrinis imbuti/per quatuor mundi partes predicare noscuntur.

C eod.c.d Eccl.9.d — Unde dr̄. Inuentus est vir pauper in ea: ⁊ liberauit eā sapiētia sua.

ℂ Hic scribiẽ de illo pncipe/qui dicēti heliseo in crastino summā fertilitatē in samaria futurā: vbi tn̄ ꝓ fame matres filios comedebāt/credere noluit: ⁊ quasi deridendo cepit dicere: ⁊ si dñs cataractas celi aperiret/impossibile est quod tu dicis. Heliseus aūt ironice respondēs ait. Uidebis inq̄t/⁊ nō comedes ex eo. Quod factū est: q̄ in crastino fugientibus syris q̄ ciuitatem obsederāt/ꝓpter victualia ab eis derelicta opulentia natā est. Ille vero princeps qui in porta ciuitatis a rege fuerat ꝯstitut⁹: fuit a turba ppl̄i cōculcat⁹: ⁊ sub pedib⁹ interfect⁹.

Moralitas. — ℂ Pōt allegari/q̄ fatuū est diuinis verbis ꝯtradicere: ſʒ potꝰ necesse est ipa cū reuerētia credere/⁊ in euētu certitice ꝯfidere ⁊ sperare.

ℂ Capitulum octauum Textus: Heliseus autem locutus est ad mulierē cui⁹ viuere fecerat filium. Moralitatum. Ca.IX.

Historia. — Hic habes q̄ mulier illa sunamitis/cui heliseus filiū dederat/⁊ mortuū suscitauerat: post q̄ multis annis peregrinata fuisset/ad terrā israel redijt: cui rex israel oīa que pri⁹ sua fuerāt/restitui mādauit.

Moralitas. — ℂ Sic vere aīa cui⁹ filiū.i.d est cuius animū heliseus.i.de⁹ per creationē dat/⁊ ꝑ baptismū resuscitat/⁊ postq̄ diu est peregrinata per mundū in hac vita: peragrat in israel/id est in paradisum finaliter reuertiẽ: vbi rex israel deus pr̄ hereditatē suā/scʒ glorias paradisi sibi restituit atq̄ʒ donat.

D Ps.15.b. Aliter — Ps. Tu es qui restitues hereditatē meā mihi ⁊c. ℂ Uel dic q̄ mulier ista post baptismū q̄nq̄ʒ peccādo a deo peregrinaẽ: tandeʒ tn̄ per penitentiā reuertiẽ ⁊ tūc ad possessiones virtutū quas antea habuerat restauratur. Penitentia enim post luctū facit gaudere: ⁊ oīa q̄ nostra fuerāt/scʒ virtutes ⁊ gratias q̄s hō habuerat ante peccm̄/facit rehabere cui tn̄ nouatianus heretic⁹ credidit ꝯtrariū: vt patʒ

eod.c.c — in historia tripertita.

ℂ Hic habes q̄ benadab rex syrie: q̄ pri⁹ in prosperitate positus/heliseū capi ⁊ occidi mādauerat: nūc vero in infirmitate cōstitutus/ipʒ honorari/⁊ vtrū moritur⁹ esset mādat.

Moralitas. — ℂ In quo nota/q̄ multi sunt qui in prosperitate positi/sanctos viros et religiosos contemnūt: in infirmitate vero ⁊ tribulationib⁹ constituti/⁊ eos humiliter ⁊ reuerēter ad eoꝝ orōnes requirūt.

Aliter — ℂ Istud etiā dic de quibusdā: q̄ q̄n sunt sani/de heliseo.i.de medico parū curāt: cū vero infirmi sunt/ipm̄ cū munerib⁹ honorant ⁊ visitant.

Ecc.38.a — Uñ Eccli. Honora medicū ꝓpter necessitatem.

eod.c.d Historia — ℂ Hic habes q̄ azahel dato q̄ audiuisset ab Heliseo/q̄ cū dñs suus Benadab rex syrie erat in infirmitate sua moritur⁹: ad ipm̄ tn̄ rediēs dixit ei q̄ pot⁹ esset sanādus: cui⁹ ꝯtrariū factū est: q̄ ipsemet azahel strāgulū super faciē ei⁹ posuit: ⁊ aquā infudit: ⁊ hoc est s̄m Josephū: q̄ in lecto laqueo ipsum strangulauit. Qui suffocatus obijt: ⁊ ipse Azahel loco eius regnauit.

Moralitas E — ℂ Iste Azahel significat adulatores: quia isti dato quod sciant dominos suos infirmos peccatores ⁊ morti eterne propinquos ipsi tamen predicant eos sanandos: ⁊ tanquaʒ iustos finaliter esse saluandos. Unde isti aquam dulcium verborum semper infundunt: ⁊ sic laqueis verborum etiam ipsos irretiunt: ⁊ ita dum eos in malis iustificant mortem spiritualem sibi attribuunt.

Esa.3.c — Unde Esa. Popule meus qui te beatū dicunt: ipsi te decipiunt. Istud ergo breuiter est verum: q̄ causa quare adulator dñm suum regem scʒ prelatuʒ vel principem suis adulationibus interficit decipiendo: ad hoc solum est vt in curia eius regimen ⁊ dignitatem ⁊ officium retinere possit: q̄ etiam hodie videmus: q̄ adulatores qui dños suos mentiendo ⁊ false iustificando: ⁊ verba placētia loquendo suffocant: ⁊ ad hec oīa ipos attrahūt ⁊ inclinant: ⁊ loco eoꝝ vt cōuter imperāt atq̄ʒ regnāt: in q̄ātum scilicet tales pre alijs diliguntur: ⁊ a magistris suis in altis dignitatibus collocantur: ⁊ etiam quod amplius est: quia quandoq̄ʒ potius quam ipsi magistri sui imperare noscuntur. Unde de illis potest exponi illud.

3.re.16. — Irruens zambri occidit hela: ⁊ regnauit pro eo: occidit dico adulando: ⁊ regnauit pro eo: domuʒ ⁊

hospitiū gubernādo/ ꝛ dignitatē ab eo obtinēdo:

¶ Capl'm nonū Textus. Heliseus autē ꝓ phetes vocauit vnū de filijs ꝓphetarū. Moralitatum Capitulum. X.

Historia Hic. ix. ca. in fine habes: ꝙ cū iehu fuisset inūctus in regē/ ꝛ iorā ꝛ ochoziā reges isrl' ꝛ iuda occidisset: factū est ꝙ Jezabel mater iorā videns iehu ad palatiū venientē: suos oculos stibio iuunxit/ ꝛ parata ꝛ ornata iehu audacter alloquēs/ de hoc ꝙ filiū suū occiderat increpauit. Qui statim de palatio ipā ꝑcipitari fecit ꝛ iussit: intincto ꝙ sanguine eius pariete/ equorū vngulis ꝯculcāda: tādē a canib⁹ comesta est: ꝛ iuxta verbū helie/ in loco vbi iezabel fecit occidere naboth/ carnes ei⁹ canina rabies deuorauit. ¶ Si vis allega/ ꝙ in quo q̄s peccat in illo punit'. Ista ei ibidē naboth iniuste occidi fecerat/ ita ꝙ canes sanguinē eius linxerūt: iō occisa ibi est: ꝛ canes ipam penit⁹ ꝓter caluariā vorauerūt. ¶ Uel dic ꝙ ille mulieres q̄ se superbe ornāt: ꝛ vt placeāt hoīb⁹/ stibio facies suas sophisticāt: ex hoc q̄nq3 displicēt: ꝛ nihilominus canes inferni ipas finaliter deuorāt. Uñ. Cū perūxeris stibio oclos tuos /frustra cōponeris: ꝯtēpserūt te amatores tui: aīam tuā querūt. ¶ Uel dic ꝙ illō vnguētū sophisticū hypocrisim significat q̄ muniens hypocritis v ꝛ regi isrl'. i. platis ꝛ superiorib⁹ placeant/ q̄nq3 cōtingit ꝯtrariū: qr scz percepta hmōi fictiōe nō solū nō honorant'/ sed de palatio. i. de dignitate vel officio/ domo/ curia vel hospitio ꝑcipitant': ꝛ canib⁹. i. officialib⁹ ꝛ balliuis exponunt'. Sene. Nihil quod simulatū est ꝛ fictū pōt esse diuturnū. ¶ Uel dic ꝙ rex israel est xp̄s q̄ tales destruit ꝛ deponit: ꝛ canib⁹ infernalib⁹ exponit. ¶ Uel si vis allegorice / dic ꝙ Jezabel significat impiā synagogā/ q̄ scz sanguinē prophetarū ꝛ sanctorū sitierit: ꝛ multotiēs cū idolis fornicata fuerit ꝛ stibio/ id est exterioris legis sophisticamēto/ ꝛ superficiali intellectu circa mentis oculos picta erat. Hanc igit' Jehu princeps. i. christus deposuit: ꝛ de palatio tēpli ꝛ legalis fastigij per ꝑncipes gentiū detraxit: et canibus/ id est mūdi tyrānis vndiq3 dispersā ꝛ captiuā exposuit ꝛ cōcessit. Uñ ꝛ de Jezabel dicit dñs Mittā eā in lectū: ꝛ qui mechantur ꝛc.

Margin, left column: 3. re. 21. f; 4. re. 9. g.; Moralitas; Aliter; hie. 4. b; Allegoria; G; apo. 2. f

¶ Capl'm decimū Text⁹. Erant aūt Achab septuaginta filij. Moralitatum Capitulum XII

Historia Hic ca. x. dicit' ꝙ postq̄ iehu duos impios reges israel ꝛ iuda/ iorā ꝛ ochoziā occidit: filios ioram septuaginta decapitari/ ꝛ capita deferri mādauit: necnon fratres abasie quadragintaduos/ qui ad visitandū filios regis in samariā descēderāt/ iterfecit: totāq3 domū Achab/ optiates q3 ꝛ principes/ notos ꝛ amicos/ ꝓphetas ꝛ sacerdotes destruxit. Uoluit igitur ꝓphetas Baal occidere/ idolū ꝛ cultum ipsius extirpare. Iste igit' se fingens velle colere Baal/ sacrificiū fieri ordinauit: ꝛ sic sub colore sacrificij sacerdotes ꝛ ꝓphetas ipsius ꝯgregauit. Audientes igit' regem velle sacrificare idolo suo: cōtinuo cōgregati sunt: ꝛ a rege munera ꝛ dona sperauerunt: quinimmo ꝛ vestes cuilibet ipsorū/ vt magis allicerentur/ dari mandauit: ꝛ ne q̄s forte de seruis dñi esset cū seruis Baal districtius imperauit. Dū igit' circa sacrificiū occupati omnes in vna domo stetissent ad hoc ordinatā: a militibus fores claudunt'/ oēs gladio perimunt': statuaq3 Baal destruit': ꝛ in templo eius latrīe cōstituunt': ꝛ sic cult⁹ baal de israel extirpat'. ¶ Ista possunt allegari: ꝙ mali vnde sperant premiū: q̄nq3 acquirunt supplicium: ꝛ ꝙ extrema gaudij luct⁹ occupat. Uñ si vis dic mystice: ꝙ Jehu significat deū: baal vero significat diabolū: qr scz reuera Jehu rex israel scz deus: videt' nūc ꝑ tēpore huius vite suos Baal: id est peccatores seruos diaboli diligere: inquantū solet eos ad tēplū ecclesiasticarū dignitatū ꝛ beneficiorū aliquando vehere ꝛ promouere: ꝛ vestes: id est bona temporalia ipsis dare: sed proculdubio totum illud insidiose facit: quia scilicet omnes istos ad victimam eterne mortis custodit: quod patebit: quia finaliter milites suos id est angelos mittet: ꝛ seruos dei a seruis baal: id est bonos a malis seiunget ꝛ separabit: ꝛ ipsos malos destruet: templum etiam baal. i. mundum: statuā eius id est corpus reproborum: cultum eius. i. executionē vitiorum dissipabit totaliter ꝛ subuertet. Unde Esai. Precipitabit dominus mortem in sempiternum. Et Matth. Mittet filius hominis angelos suos: ꝛ colligent de regno eius scandala: ꝛ separabunt malos de medio iustorū: ꝛ mittent eos in caminum ignis. ¶ Uł dic: quod Jehu est bonus prelatus: vel cautus iudex qui quandoq3 solet se malum dissimulare: vt sic posset malos melius corrigere. Exemplo Constātini: de quo legitur in historia tripertita libro primo capitulo seprimo quod volens probare qui essent in domo sua veri christiani: se velle gentiles plus quam christianos diligere simulauit: quia munera ꝛ dona Christum vel idola adorantibus promisit: et sic veros a falsis christianis cognoscens: bonos et stabiles honorauit: alios vero fallaces vilipendit. ¶ Uel dic ꝙ iehu est bonus prelatus: qui scz cultū baal. i. cultum vitiorum ꝛ heresim debet de regno ꝛ collegio suo eradicare: prophetas etiā baal/ id est malos ꝛ ambitiosos clericos/ maxime hereticos: ꝛ seruos baal. i. malos inferiores iudices debet destruere et punire/ ꝛ eos caute inuestigare: ꝛ ne tamen bonos cū malis inuoluat/ debet ipsos ab inimicis segregare. Uide inquit ne quis forte nobiscum sit de seruis domini/ sed vt sint soli serui baal: ꝛ sic filij israel/ id est viri iusti de templo baal debent latrinas facere/ iusq̄tum mundi status ꝛ diuitias ꝛ eminētias dēt cū apło stercora reputare. ¶ Uł dici ꝙ Jehu est diabolus. Baal q̄ interpretatur deuorator/ significat tria peccata: scz Superbiā/ que deuorat honores ambiendo. Auariciam/ que deuorat diuitias. Gulam seu luxuriam/ que deuorat delicias. Dico igit' ꝙ Jehu/ id est diabolus /per tꝑs huius vite se esse amicum seruorum baal. i. peccatorum simulat ipsosq3 insidiose ad cultū illius Baal. i. ad elationē superbie/ auaritie/ luxurie ꝛ gule sollicitat: finaliter ꝟo vbi nō cauēt/ ipōs spūaliter ꝛ eternaliter ꝑcutit ꝛ occidit: ꝛ sic gladiū eorū vertit in luctū: ꝛ se esse inimicū ostēdit. Bene igit' dicit'. Nō credas inimico tuo in eternū. ¶ Hic habes ꝙ Jehu qui omnia mandata dei cōtra domum Achab impleuerat: ꝛ cultum Baal ꝛ eius ꝓphetas destruxerat: multosq3 alios occiderat: a vitulis tamen aureis adorandis non abstinuit: propter quod multa mala a rege syrie passus fuit. Sic vere sepe fit quod prelatus diligenter se habet in his que pertinent ad iustitiam et fidem: vtpote quia malos punit: heresim et idololatriam euertit. Ueruntamen vitulos id est florenos aureos adorat et diligit: ꝛ sic qui alias bonus erat: per auariciam perit. Propter quod rex syrie: id est diabolus: per se et tyrannos suos: sibi et regno suo scilicet ecclesie plura mala facit.

Margin, right column: Moralitas; D; p. 14. b; Expositio violentia; esa. 25. c; mat. 13. f; Aliter; E; Aliter; phi. 3. b; Aliter; ecc. 12. b; eod. ca. f; Historia; B

¶ Uel dic

Aliter ¶ Vel dic generaliter contra quēcūq; auarū alio bonū.
ecclesiastici:9.a Unde. Auaricia in capite omnium ꝛc.

¶ Capl'm vndecimum Textus. Athalia vero mater ochozie: videns mortuū filiū suū.

Moralitatum Capitulum. XII.

Historia Athalia mater ochozie / vidēs filiū suū mortuū / ꝛ fratres ipsius a iehu rege israel interfectos: occidit omne semē regiū / vt ipsa sola regnaret in Hierusalem. Tunc tamen cū filij regis actualiter ab athalia necarent: iosaba regis soror filiū regis paruū ꝛ nutricē eius de triclinio furata est / ꝛ abscōdit eos eratq; in tēplo dñi clā sex annis. Cū igit nullꝰ superstes de filijs regꝫ crederet. Joiada summus sacerdos / vocatis centurionibꝰ ꝛ militibꝰ: paruulū regni heredē quē clā in templo nutrierat / ostendit eis: ꝛ secrete fedus inter eos ꝛ regē pepigit: ꝛ occisa impia athalia / ipsū in regis solio cōstituit. Qui statiꝫ per lōga tp̄a iuste vixit: pecuniā; de populo cōgregauit ꝛ sartatecta templi industria reparauit. Quē tandem serui sui occiderunt: qui etiā mortē condignā postea
2.pa.24.a sustinuerūt: sicut patet. 2. Paralipo. ¶ Ista exponuntur a multis: ꝛ primo allegorice. Per athaliā q̄ interpretat̃ dñs tp̄alis / itelligit̃ synagoga: que scꝫ tp̄aliter
Allegoria nō perpetuo erat in suis erumnosis duratura: ꝛ q̄ etiā
C temporalr̃ vsq; ad christi aduentū / erat in terra isrl̃ regnatura. Joas rex paruulus. i. humilis / est xp̄s. Joiada sacerdos / q̄ interp̄tat̃ memoria dñi vel dilectꝰ dñi / ē predicatoꝝ cetus. Josaba q̄ interpretat̃ in quo est incēsum dñi / gentilitatē significat: in qua scꝫ censum dñi / id est fides ꝛ oratio nūc perseuerat. Igit̃ ista est veritas
ge.22.d q̄ athalia. i. impia synagoga semē regiū / id est christi fidē de qua dictū est. In semine tuo benedicent̃ oēs tribus terre: omnesq; ipsius sectatores voluit occidere ꝛ delere: ꝛ etiā ipꝫ Joas / christū scꝫ cū suis sequacibꝰ. i. apl'is ꝛ martyribus / vt sola regnaret: ꝛ ne regnū per-
Jo.11.f deret / occidere tētauit: dicens scꝫ in caipha. Expedit vt vnus hō moriat̃ p̄ pp̄lo: ne veniāt romani / ꝛ tollāt nostrū locū ꝛ gentē. Sed proculdubio Josaba / id est humilis gentilitas: istū ꝛ nutricē eius scꝫ deuotionē ꝛ fidē / credēdo rapuit: ꝛ per humilitatē abscōdēs / in templo cordis posuit vbi scꝫ Joiada / id est predicatoꝝ turba / ipm̄ predicādo nutriuit: ꝛ corpꝰ eius mysticū / scꝫ fideliū cōgeriē / vsq; ad virtutū perfectionē deduxit. Vñ
Exo.2.a Exo. Accipe puerū ꝛ nutri eū. Ipsumq; regē super solium ecclesie constituit: ꝛ regnum in manu eius tradidit: inquantū conuersis populis ipm̄ regē ꝛ dñm credi fecit: ꝛ inquantū ipsum in iudicio regnaturū mōstrauit. Quod scꝫ nunc vidēs Athalia / id est synagoga / tristat̃: que etiā per milites scꝫ romanos confodit̃
D ꝛ turbat̃: templū vero eccl'ie ab isto rege Joas. i. a christo ꝛ fideliū pp̄lo: cū ministerio ioiade / id est cū p̄dicatorum auxilio reparat̃: ꝛ nūc per dei gratiā synagoga perdita / ipse ioas christꝰ in tēplo ecclesie / ꝛ in spiritua-
Allegoria lis regni solio prosperat̃. ¶ Vel dic q̄ athalia timens perdere regnū / significat herodē: qui semen regium / id est pueros israel occidit: inter quos ioas. i. christū occidere credidit: quod nō fecit: quia scꝫ ad monitū sororis regis / id est ad instinctū archangeli gabrielis: ioiada sacerdos id est ioseph nutricem: ꝛ puerū / id est mariā ꝛ iesum tulit: ꝛ eū vsq; ad tp̄s in egyptū abscondit: qui tandem se in israel regnans id est publice predicans ostendit: ꝛ se etiam regem israel non negauit.
ioā.18.g Unde dicitur. Tu dicis: q2 rex sum ego ꝛc. Post ipsa athalia: id est ipse herodes mortuus fuit: quem tamē serui sui: id est iudei finaliter occiderunt: de quo tñ penā cito post persoluerūt: qñ per romanos Titū ꝛ vespasianū tā mortē q̄ exiliū p̄pter necem sui domini pertulerūt. Unde. Nunquid pax erit zābri: qui interfecit dñm 4.re.9.g
suū? ¶ Vel dic allegorice q̄ ioas: id est christꝰ quē oc- Allegoria
cidisse credit synagoga: nūc in tēplo paradisi custoditur. Finaliter tñ in die iudicij super solio iudicās contra
eū accinget. ¶ Vel dic moraliter: q̄ athalia q̄ interpre- Moralitas.
tat̃ inclinatio domini: significat mūdi prosperitatē vel diabolū: vel intēris iniquitatē: que vel q̄ facit dominū fugere: ꝛ declinare semē regiū id est bonū propositum vel virtutū exercitiū: solet in hierusalē: id est in cōscientia enecare: ꝛ ibi studet solꝰ imperare: vnde ioas. i. me-
E moriā dñi totalr̃ extirpare. Ista eñ sunt que memoriā dñi in mēte occidūt: ꝛ q̄ hoiem a deo declināt ꝛ diuertūt. Unde illud gen. Succedentibus prosperis oblitꝰ ge.40.g
est interpretis sui. Sꝫ pro certo Joiada qui interp̄tat̃ dñi cognitio: ioas: id est memoriā dñi seruat: quia qñ homo cognoscit quid sit deus ipꝫ obliuioni faciliter nō dat: ꝛ ipsum ꝛ nutricē eiꝰ: q̄ est gratiarū actio: ibidē protegit. Finaliter aūt Joas ꝛ ioiada: id est dñi memoria in hierusalē p̄ualēt: ꝛ athaliā diabolū: iniquitatem vel concupiscentiam de regno cordis effugant: ꝛ per penitentiam ipsum interficiunt: nunq̄ enī potest regnum cordis destrui: quamdiu ioas. i. domini me-
moria ibidem contigerit reseruari. Unde Tob. Quia tob.1.b.
domini memor fuit in toto corde suo: dedit ei gratiā.
¶ Vel dic quod Athalia significat ambitiosum: effe- Aliter
minatum: mollem: defectuosum prelatum: qui cupiditate regnandi ad finem: ne inueniat repugnantem: studit omne semen regium id est bonos subditos occidere ꝛ grauare: suppeditare vel deponere: vt sic possit secure alijs imperare. Quod etiam ad literam tyranni facere solent: qui in principio omnes potentes occidere studēt: ꝛ omnes illos de quorū potentia: iustitia vel rebellione timent: vel saltem ipsos nituntur ita deprimere ꝛ depauperare: vt de eorum rebellione non formident: sed sepe contingit quod aliquis ioas / id est aliquis memorans dominum: scilicet aliquis subditus bonus a deo absconditur: qui tandem de consilio ioiade sacerdotis: id est cum adiutorio pape istum ac-
cusans: preualet contra ipsum: ꝛ eo victo in loco ipsi- f
us promouetur: qui iuste regnans ꝛ dominans: tem-
plum ecclesie vel patrie releuare conatur. Unde iob. iob.34.
Perdidit multos ꝛ innumerabiles: ꝛ regnare faciet c.
alios pro eis ꝛc.

¶ Capl'm decimumtertium Textus. Anno vicesimotertio ioas filij ochozie regis iuda

Moralitatum Capitulum. XIII.

Historia Joas rex israel descēdit ad heliseū infirmantē. Cui p̄cepit heliseꝰ q̄ arcū manu sumeret: ꝛ impositis manibꝰ suis super manꝰ regis: precepit q̄ fenestrā aperiret ꝛ traheret. Quo facto dixit heliseus. Sagitta salutis dñi: sagitta salutis contra syriā. Itē p̄cepit sibi q̄ iaculo terrā percuteret: qd cum ter percutiēdo fecisset: indignatꝰ est heliseꝰ: q̄ nō quinquies aut septies percussisset: asserēsq; tūc totiēs syriā deuicisset. Si inquit percussisses terrā quinquies: sexies aut septies: syriā percussisses vsq; ad cōsummationē: nūc aūt tribꝰ vicibꝰ percuties eā. ¶ Dic q̄ heliseus significat christū:
Moralitas qui pro certo vult ꝛ p̄cipit: q̄ ioas q̄ interpretat̃ memoria dñi: rex isrl̃. i. p̄dicator vel prelatꝰ: arcū sacre scripture manu bone operationis accipiat atq; trahat: ꝛ deinde fenestrā cordis per discretionē aperiat: ꝛ sic sagittas

diuinorum eloquiorum emittat. Pone inquit manum tuam super arcum: aperi fenestram et iace sagittam. Ista enim per ordinem se debent habere: quia scilicet primo predicator os manum ad implendum quod scriptura precipit apponere: deinde cor per discretionem aperire. et sic post sagittam diuini eloquij predicando iactare: et maxime quia sic solet deus manum suam manibus suis adiungere/inquantum opera eius solet spiritualiter adiuuare. G Unde dicitur. Cepit iesus facere et docere.

actu.1.a Ita quod cum talis sagitta .i. talis predicatio/sagitta salutis: contra syriam/id est contra diabolum solet esse/que corda auditorum potest vsque ad intima penetrare. Unde etiam psalmista tunc auditores dicere illud Job. Sagitte domini in me sunt. Iste ergo precipitur quo iaculo reprehensionis terram/id est terrena percutiat: quod cum negligenter exequitur/deus quam plurimum se conturbat: et hoc quia quanto sepius terram/id est terrenos arguit et percutit: tanto syriam que interpretatur sublimitas .i. sublimem superbiam diaboli/amplius superat atque ledit. Et ideo de continuatione istius sagittatoris siue predicatoris bene dicitur. Clama ne cesses/quasi tuba exalta vocem tuam: annuncia populo meo scelera eorum/et domui iacob peccata eorum.

iob.6.a

esa.58.a

Aliter ❡ Uel dic quod iaculum istud significat diuini timoris punitionem/vel penitentie/vel tribulationis/vel etiam contritionis/vel cuiuscunque amaritudinis lesionem. Quia pro certo terra nostra/scilicet quanto mens interior vel caro exterior percutitur: tanto contra Syriam/id est contra diabolum fortius preualet.

Aliter ❡ Uel dic quod predicator terram/id est auditorem tribus vicibus percutit/quando de fide trinitatis ipsum erudit quinquies eum percutit/quando de incontinentia quinque sensuum ipsum redarguit: sexies percutit/quando de sex operum misericordie carentia ipsum corrigit: septies percutit/quando pro septem peccatis mortalibus ipsum ferit. Quanto ergo ad huiusmodi percussiones amplius processerit: tanto magis contra syriam/id est contra diabolum preualebit: et tanto victoria sua maior erit.

eod.c.D ❡ Hic dicitur/quod mortuo Helisco et sepulto contigit/quod quidam sepeliebant hominem prope ipsum: sed cum latrunculi transiuissent: timentes ibi cadauer/in proprio sepulchro sepelire non ausi fuerunt: vt fuge consulerent: ipsum in sepulchro Helisei posuerunt. Quod vt corpus Helisei tetigit: mox homo ille qui mortuus fuerat/resurrexit.

Moralitas. ❡ Sic vero si vis cadauer tuum/id est carnalem vitam sepelire/et per penitentiam celare: et adhuc videas latrunculos/id est demones et vitia tibi obsistere: necesse est quod sepulchrum Helisei/id est christi per considerationem aperias: et quod per passionis et mortis sue memoriam/istud cadauer carnalis vite ibi sepelias et abscondas. Quod pro certo si feceris/virtus corporis Helisei mortui/id est christi talis erit quod ipsum cadauer tuum/id est carnalem vitam a mortuis suscitabit: inquantum ipsam in vitam spiritualem mutabit: et de morte culpe et pene sanabit. In tali igitur sepulchro sepeliamur: vt de morte culpe ad vitam spiritualiter reducamur. Unde dicitur. Sepelite me in sepulchro: in quo vir dei sepultus est.

3.re.13.g

Aliter ❡ Uel allega de bona societate: quia sicut corpus sanctum siue cadauer eum quem tetigit: fecit resurgere: sic sanctus homo quando a cadauere: id est a peccatore associatur et tangitur: facit eum peccata renuere: et exemplis suis ad vitam gratie reuenire. Unde Lucas. Quod ipse defuncti tetigit loculum. Adolescens tibi dico surge.

luce.7.c

Aliter ❡ Uel dic quod sanctum corpus alteri vitam prebuit: et non sibi: ad denotandum quod sancti viri beneficia temporalia alijs concedunt: que sibi non recipiunt: sed potius ea spernunt.

A

Aliter ❡ Uel heliseus mortuus significat predicatorem/doctorem aut correctorem: mortuum id est malum: infamem et iniquum: quia scilicet iste tactu suo id est correctione vel reprehensione verbali vel reali: alios mortuos: id est alios peccatores conuertendo suscitat: ipse vero a morte criminum non se leuat: ita quod sibi proprie potest dici illud Matthei. Uah qui destruis templum dei salua temetipsum: alios saluos fecit et cetera. mat.17.e

❡ Capitulum decimumquartum Textus. In anno secundo Joas filij Joachaz regis israel regnauit Amasias. Moral. Cap. XIIII.

Historia

Cum amasias rex iuda percussisset edon et filios seir: et decem milia occidisset. et alios decem milia cepisset: eleuatum est cor eius in superbiam: et ioas regem israel multo se potentiorem prouocauit ad bellum. Joas autem presumptionem eius reprimens: parabolam de carduo sibi scripsit: quod bestie saltus indignati conculcauerunt carduum/pro eo quod filiam cedri presumptuose filio suo petierat in vxorem: metaphorice sibi dicens illum carduum: se autem cedrum significans: superbiam eius increpauit. Carduus inquit misit ad cedrum que est in libano: ita quod filiam suam filio suo daret in vxorem. Quo indignante: bestie saltus conculcauerunt carduum. Percutiens inquit preualuisti super edon: et subleuauit te cor tuum. Contentus esto glorie tue: et sede in domo tua. Quare inquit prouocas malum: vt cadas tu et iudas tecum? Non acquieuit autem amasias: sed contra ipsum ad bellum prorupit: in quo sibi male per omnia successit: quia ibi ipse fuit victus: murus hierusalem destructus et populus tributarius factus. Ipse vero amasias propter huiusmodi infortunium a suo proprio populo extitit interfectus. B

Tropologia. ❡ Istorum allega/quod quandoque accidit quando quis in aliquo negocio fortunato se habuit: et aliquam gloriam vel victoriam obtinuerit: vel contra aliquem minorem preualuit: quandoque in tantam superbiam erigitur: quod ad aggrediendum fortiora cor eius eleuatur: ita quod quamuis ipse non sit nisi carduus: id est modicus et despectus: tamen cum cedris .i. altis personis equiparare conatur: et propria fortuna vel gloria non contentus: sed ampliorem ambiens: contra arduos et ardua dimicat et luctatur. Sed pro certo deus istam ingratam presumptionem humiliat et conterit: et ipsum a bestijs saltus .i. a superbis hostibus conculcari permittit: ipsumque vinci: capi: subijci: ciuitatem et regnum eius destrui facit: et finaliter ipsum per proprios subditos suos perdi: occidi: vel alias molestare sinit: et sic qui contentus non fuerat gloria sibi data: aliud infortunium triste sibi reddit bene igitur dicitur. Altiora te ne quesieris. Qui enim de data gloria ingratus extitit: et ad maiora indigne ambiuit: vtrunque perdere dignus est. Unde Luc. Contenti estote stipendijs vestris.

eccli.3.c

luce.3.c

Aliter ❡ Uel dic moraliter: quod sepe fit quod quis edon que interpretatur sanguineus .i. terrena et carnalia superat: exinde de seipso presumens: regem israel: id est deum per superbiam impugnat: et ipsum contra se prouocat: dum altiora cogitat atque temptat: et dum magis in difficilibus certaminibus stare sperat. Sed reuera se pessime: quod a bestijs saltus .i. a demonibus vitijs et temporalibus conculcatur: et dum diuersis malis complacentijs captus est: subiugatur: murus hierusalem: id est fortitudo sue conscientie lamatur: ita quod finaliter per mortem perpetuam inglorietur: et sic quia minus meritum et minor gloria sibi non sufficit: sed propria auaritia meritum non ad difficiliora procedit: vtrunque dignus est perdere: et a virtutibus cadendo vitia incurrere: et tandem ad mortem eternam flebiliter deuenire. Tali igitur presumptuoso potest dici illud Exod. Stulto labore consumeris: vltra vires tuas est negocium. Melius est igitur in minori perfectionis gradu bonum

C

exo.18.c

bonū esse: ꝙ altiora aggredi ⁊ perire. Apostolus. Qui
1.co.10.c stat: videat ne cadat.

¶ Capl'z decimumsextū Text⁹. Anno decio septio Phacee filij romelie regnauit Achaz Moralitatum Cap. XV.

Histo-ria Hic fit mentio de illo nequissimo rege Juda
achaz: de quo inter cetera dr: ꝙ cū q̄dā die da
mascū ad regē assyrio⁊ descēderet: volēs si
bi placere: eo ꝙ ipm de manu regis israel ⁊
syrie liberasset: ⁊ occiso rege syri/ ppłm eius in syrenem
trāstulisset: vidit ibi altare damasci: ⁊ accepto exēpla
ri eius/ misit illud ad sacerdotē vriā in hierusalē/ vt ad
similitudinē eius altare in templo dñi fabricaret. Quo
facto rex altare eneū / mare ⁊ luteres tēpli que fecerat
salomō deposuit: ⁊ super pauimentū ad partē aquilo-
narē posuit: ⁊ extūc super altare nouū relicto alio sacri
Mora-litas ficare mādauit. ¶ Si vis per fatuū regē Achaz intelli
ge quosdā fatuos plātos vel principes: q̄ scꝫ de ciuita
te sua/ id est ecclesia vel collegio deponūt altare / mare
D ⁊ luteres Salomōis. i. bonos viros antiquos ⁊ pue-
ctos: q̄. s. sunt mare per amarā ꝯtritionē/ luteres per sa
tisfactiuā operationē. Illos em̄ quos in eccl'ia vel pa
tria patres sui vel pdecessores collocauerūt/ ⁊ p consi
liarijs habuerūt: ac eos in honoribus ⁊ officijs tenuerūt:
solēt super pauimentū ponere/ ⁊ ad gradū īfimū depo
nere: ⁊ altaria damasci q̄ erāt altaria idolo⁊/ id est ma
los holes ⁊ alteri⁹ nationis loca eo⁊ substituere: ⁊ eos
in suis curijs ⁊ officijs pmouere. Nouas eī personas
in officijs suis statuūt: ⁊ extraneos magis ꝙ suos dili
gunt: ⁊ eos suis ⁊ suo⁊ antiquis familiaribus dimissis
leu.26.b in suis domibus ⁊ curijs introducunt. Vñ dicit. Nouis
3 re 12.b superuenientib⁹ vetera proijciunt. Noua em̄ diligunt/
c ⁊ antiqua fastidiunt. Sicut fecit Roboā: qui senes cō
siliarios Salomonis dereliq̄t/ ⁊ nouos ⁊ iuuenes sub
induxit: ⁊ iō regnū p maiori parte amisit. Cōtra quos
Ecc.9.c dicitur. Ne derelinquas amicū antiquū. Nouus em̄
Aliter nō erit similis huic: ¶ Vel dic moralr ꝙ achaz/ id est
diabol⁹/ summe nitit ꝙ in hierusalē. i. in aīa altare/ ma
re ⁊ luteres salomonis/ id est deuotio/ cōtritio ⁊ ꝯfessio
deponant: ⁊ altare damasci/ id est mala intētio ⁊ cult⁹
Aliter vitio⁊ vbi fiat sacrificiū malo⁊ ope⁊ inducat. ¶ Vel
dic ꝙ malū est regi iuda. i. viris ecclasticis ⁊ religio-
sis assyrio⁊. i. mūdano⁊ pncipū curias visitare: cult⁹
idolo⁊ ⁊ eo⁊ altaria. i. cult⁹ secularium ⁊ eo⁊ mala exē-
plaria respicere: ad damascū. i. ad mūdana mūdi ne-
gocia descēdere: q: p certo sepe fit ꝙ ad cōplacendū re
gi assyrio⁊. i. principib⁹ secularibus cū quib⁹ degūt: ni
E tunt se eis ꝯformare: ⁊ sic student in hierusalē/ id est in
ecclesia ⁊ in tēplo cordis sui: altare damasci/ id est rit⁹
⁊ cōditiōes: cultus/ pompas ⁊ vitia secularium introdu
cere: ⁊ altare Salomonis/ id est cultū religionis ⁊ de-
uotionis dimittere ⁊ facere cessare. Vñ dicit. Altaria
3.re.19.b tua destruxerūt: ⁊ pactū tuū dereliquerūt. Quod patꝫ
de epis/ clericis ⁊ religiosis: qui recte seculares esse vi
dent: ⁊ de ecclesiasticis moribus nihil aut penit⁹ parū
imitant. Altare em̄ damasci exemplariter in hierusalē
introducit/ quādo mores seculares ab ecclesiasticis co
iud.14.a lunt. Unde Judic. Samson descendēs in thamnata:
vidit mulierem de filiabus philistinorum/ que placu
it oculis eius: ideo ipsam in vxorem accepit. Quia re-
uera religiosus in mundum descendens/ philistinam
et secularem conuersationem faciliter capit in vxorem
exo.34.b ⁊ ideo prohibitum est/ ne in israel vxores alienigenas
introducant.

¶ Capl'z decimūseptimū Text⁹. Anno duodecio Achaz regis iuda: regnauit Ozee fili⁹ hela. Moralitatū Cap. XVI.

Postꝙ rex assyrio⁊ trāstulisset filios isrl' apud Histo-ria
medos: ⁊ in eo⁊ ciuitatibus medos ⁊ baby-
lonios collocasset ⁊ terrā israel ipsis in here-
ditatē dedisset: factū est ꝙ leones immissi a
dño ipsos interficiebant: ⁊ hoc q: nō dñm/ sed sua ido
la colebāt/ ⁊ dñm nō timebāt. Scriptū ē igit regi assy
rio⁊: ꝙ quia gentes quas in israel ⁊ i samariā ⁊ vrbes
eius trāstulerat: nesciebāt ritū dei terre/ a leonib⁹ occi- F
debant: ⁊ ꝙ vn⁹ de captiuis sacerdotib⁹ q̄ ipsos doce-
ret colere dñm/ de Babylonia mitteret. Unus igit sa
cerdotū in Bethel rediēs/ populū deū colere docuit:
⁊ sic leonū rabies quieuit. ¶ Sic vero rex assyrio⁊/ id
est diabol⁹: mirabilē videt cōmutationē in terra isra- Allego-ria
el/ id est in ecclesia ⁊ in babylonia: id est in mūdo fecis
se: q: p certo iam videt babylonios in israelitas / ⁊ is-
raelitas in babylonios cōmutasse: terra ei israel eccle-
siā designat: babylonia mundū significat: ⁊ sic israeli-
tica bonos ecclesiasticos. Babylonia vero malos ⁊ mū
danos denotat. Ista ē igit ciuitas/ ꝙ rege assyrio⁊ dia-
bolo pcurāte: terra israel/ id est ecclesia: a viris israeli
ticis/ q̄ interpretant vidētes deū: id est a viris sanctis
⁊ religiosis clericis deū contēplantib⁹ viduat: ⁊ hoc
q: p certo illi q̄ israelite esse debuerant: in babylonios
in est in seculares ⁊ mundanos hodie conuertuntur/
inquantum scilicet in negocijs secularibus se impli-
cant: ⁊ in babylonem: id est in mundum/ ⁊ in curias ⁊
officia principum transferuntur: ⁊ sic propter isti qui
sunt in israel: non israelite: sed potius medi vel babylo
nij nominantur. De quibus Apostolus ad Roma. di
cit. Non enim omnes qui ex israel sunt israelite. Econ Ro.7.b
tra illi qui proprijs bonis: scilicet israeliticis viris: id
est sanctis: in mundo succedunt: ⁊ de babylone id est
de mundo modernis temporibus ad ecclesie statum
veniunt: ⁊ terre ciuitates ⁊ castra/ id est ecclesie digni-
tates et beneficia detinent et regunt: non propter hoc
israelite: id est sancti contemplatiui ⁊ discreti fiunt: sꝫ
potius babylonij: id est mali: confusi ⁊ peccatores per
sistunt. Isti enim deū celi non colunt nec seruiūt: nec G
mandata eius custodiunt: sed idolis suis bonis tem-
poralibus per auaritiam: vel idolis: id est ignaris ne-
potibus per carnis affectionem: vel idolis: id est pi-
ctis ⁊ pulchris mulieribus per luxurie infectionē in-
tendunt: quapropter cum ritū dei terre: id est religio
nis ⁊ deuotionis cultum ⁊ diuinum seruitium videan
tur nescire: sed potius cultum deorum terre de qua ve
niunt: ⁊ vsum vitiorum seculi solent colere ⁊ sentire.
Ideo sicut videmus ad oculum: isti a leonibus: id est
a tyrannis ⁊ principibus incursantur: ⁊ rapinis ⁊ mo
lestijs deuorantur. Deus enim non vult quod quis ha
bitet in terra israel: id est in ecclesia sua sibi seruitat: ni
si ipsum diligat atq; colat. Alioquin si quis ibi existēs
dijs alienis: id est demonibus vel vitijs: vel temporali
bus diuitijs vel delicijs seruierit: proculdubio a leoni
bus: id est demonibus vel tyrannis suppeditabitur ⁊
peribit. Hieremi. Grex dispersus israel: leones deiece hie.50.c
runt eum. Primus comedit eum rex assur. Nabucho-
donosor nouissimus exossauit eum. ¶ Vel dic quod Aliter
Babylonij fiunt israelite ⁊ econtra: inquantum scili-
cet hodie seculares vident deum: ⁊ sunt meliores quā
clerici: ⁊ ecclesiastici sunt mundani: ⁊ deteriores quā
laici. Vide Judicum sexto de area: vbi melius.

¶ Ex caplo decioseptimo Textus.d. Cūqȝ sibi habitare cepissent:nō timebāt dn̄z. Moralitatum Capitulum.XVII.

H Historia Moralitas. Hic habes ꝙ samaritani ꝙ̄diu fuerūt sine sacerdote dn̄i:a leonib⁹ fuerūt infestati. Ast vbi sacerdos dn̄i venit ad ipos:ꝗ cultū dei ipos docuit:ira leonū erga iposcōquieuit. ¶ In quo notari pōt:ꝙ sacerdotis:id est curati:ꝓlati:boni doctoris vel clerici presentia multū est necessaria. In p̄mo eni absente populus cultū dei terre/idest cultū ⁊ execution̄ diuinoꝝ mandatoꝝ ignorat/cū nō habeat ꝗ doceat:⁊ ideo apud eos leonū/id est demonū/viciorꝝ/hereticorꝝ/tyrannoꝝ vel alioꝝ maloꝝ copia abūdat/qui ipos temporaliter ⁊ eternaliter deuastat. Vn̄

pro.11.b Prouerb. Vbi nō est gubernator ppl's corruet. Econtra vbi sacerdos dn̄i.i.bonus p̄latus/curatus/predicator vel doctor affuerit/ꝗ edocet ppl'm ea ꝗ̄ sunt dei: solēt ꝓdicti leones cōquiescere/⁊ ppl's iuste ac pacifice viuere ⁊ manere:sicut de Daniele dr̄:qui q₂ seꝺ̄erat in medio leonū sedēs/ab ipsis minime ledebat. Vn̄ de

heb.11.f talibus sacerdotib⁹ dicit apl's. Obturauerūt ora leonū ⁊c.

eod.ca.f historia Hic habes ꝙ cum rex assyriorum varias gētes de babylone/⁊ de alijs gentiliū prouincijs in samariā ⁊ in terrā israel trāstulisset:⁊ vtraqȝ gens fabricauit sibi deū suum:fecerunt quoqȝ sibi sacerdotes excelsorū de nouissimis populis:⁊ ponebāt eos in p̄hanis sublimibus:⁊ exeuntes in terrā israel/adorauerunt sculptilia:ſm ꝙ didicerant in terra natiuitatis sue:vſqȝ in presentē diem sequuntur morem antiquum:⁊ dato ꝙ iste gentes dominū colerēt:dijs tn̄ suis nihilominus seruierunt:vnde isti samaritani dicti sunt/qui in terra

A israel de babylonia translati/cultum quidem dei receperunt:sed cultum idolorum nullatenus dimiserunt: sed potius vnum cum alio coluerunt:vnde ⁊ textus dicit hic quod fuerunt quedam gentes iste deum timentes:sed nihilominus dijs suis seruientes: Isti igitur sunt illi samaritani de quibus euangelia faciunt totiens mentionem qui scilicet amotis israelitis in terra

Tropologia israel sunt loco eorum translati. ¶ Ista possunt allegari ad multa:⁊ exemplariter ⁊ mystice:⁊ ideo hic notari potest/ꝙ malum est a malis presentibus originez trahere:quia proculdubio idolatrias.i.peccata ⁊ vitia que apud eos didicerunt:⁊ quibus iuuentutem suam imbuerunt/vix aut nunꝙ̄ possunt omittere. Sed dato quod ad terram israel vel religionem transferantur:⁊ ꝙ quandoqȝ in cultu diuino ⁊ in bonis operib⁹ occupentur:nihilominus morem antiquum ⁊ secularem quem didicerūt ⁊ ritum/solent firmiter obseruare. Illud videmus de filijs vsurariorum:qui statim fiunt vsurarij. Videmus etiam de rusticis rudibus. Dato quod fiant episcopi ⁊ clerici/semper tamen moduz antiquum illiberalitatis seruant: ⁊ dato quod partis deum terre israel colunt.i.dato quod in aliquibus viris iustis ⁊ nobilibus cū quibus habitant/se conforment:idola tamen terre sue id est vitia in quibus nu-

pu.22.a Aliter triti fuerunt/semper tenent: Unde dicitur. Adolescēs iuxta viā suaz/etiā cū senuerit/nō recedet ab ea. ¶ Vel dic cōtra illos ꝗ vtraꝗȝ ripā volūt pascere:⁊ mūdani ⁊ religiosi esse/simul deo ⁊ idolis seruire:⁊ exeūdo i terrā israel.i.in ecclesiā vel religionē/vna cum cultu ⁊ ser

B uitio diuino quod faciūt:volūt idola.i.mundū/carnē

math.6.c vel diabolū colere:vel mūdana negocia pertractare:cū

3.re.5.a tn̄ dicat dn̄s:ꝙ nemo pōt duob⁹ dn̄is seruire. Sed de

Aliter hoc vide alibi/vbi agit̄ de illis qui idolū dagon iuxta arcam dn̄i posuerūt. ¶ Vel dic ꝙ inter illos quos rex assyrioꝝ diabolus introducit in terrā israel.i.in ecclesiā:samaritani ꝗ interp̄tant̄ custodes.i.mali ꝓlati:solēt hodie de nouissimis.i.de personis indignis sacerdotes facere:⁊ eos in p̄hanis sublimibus.i.in altis dignitatibus exaltare:⁊ sic mali malos solēt vt cōiter ꝓmouere. Unde dicit̄. Quicūqȝ volebat implebat manū

3.re.13.g Aliter suā:⁊ fiebat sacerdos excelsoꝝ. ¶ Vel dic ꝙ qn̄ aliqs i terra israel.i.ad p̄lationē ecclesiasticā vel ad quamcunqȝ secularē vel aliam dignitatē transfert̄:⁊ samaritan⁹.i.custos/p̄lat⁹/iudex vel officialis efficit̄:protinus idola sue terre.i.hoīes de patria sua:amicos/cognatos/vicinos ad modum idoli insensibiles ⁊ ignaros secū trāsferre conat̄:⁊ ipos honorare/ꝓmouere ⁊ i p̄hanis excelsis ⁊ in altis dignitatib⁹ cōstituere machinat̄:et plus ipsos ꝙ̄ deum colere ⁊ diligere aliquotiens glo-

ezec.8.b riatur. Unde Ezechi. Idola vniuerse domus israel depicta erāt in pariete/⁊ in circuitu per totū: ⁊ seniores israel offerebāt incensum:⁊ iechonias fili⁹ saphan stabat in medio eoꝝ stantiū ante picturas ⁊ vnusquisqȝ habebat thuribulū in manu sua. Et bn̄ dr̄ in circuitu ꝑ totū:q₂ scȝ tota ecclia vl' collegiū plēa sūt talib⁹ idolis p̄latoꝝ:Dēsqȝ parietes ac diuina beneficia eccle

C Aliter sie per eos occupant̄:⁊ ideo non mirum/si tales a leonibus.i.a malis principibus infestant̄. ¶ Vel allega de schismaticis:ꝗ partim colūt deuz: ⁊ partim diabolū:inquantū partiz bene credūt ⁊ partim male:⁊ ideo leones id est gentiles eos deuorant ⁊c.

¶ Caplm decimūoctauū Textus Anno tertio ozee filij hela regis israel: Moralitatuz Capitulum.XVIII.

Historia Ezechias rex iuda:ꝗ interp̄tat̄ confirmatus a dn̄o:cōtriuit statuas:dissipauit excelsa:succidit lucos:sperauit in dn̄o:fecit quod bonū est:rebellauit contra regem assyrioꝝ:⁊ serpentem eneum quē fecerat moyses:cōfregit:⁊ quia populus sibi incensum offerens:hactenus:idolatrabat ipz

Moralitas in puluerē cōminuit. ¶ Sic bonus ꝓlatus debet ab ecclesia euertere excelsa.i.superbas statuas: ⁊ in malo stabiles ⁊ obstinatos: lucos.i.in vanitate lucidos et curiosos serpentē eneum.i.hypocritas: maliciosos: clamorosos ⁊ litigiosos: Debet etiā bonū facere:⁊ semper in domino confidere:⁊ regi assyriorum.i.diabolo

Aliter in omnibus repugnare. ¶ Vel dic quod iste rex est deus:qui benevidet in templo ecclesie aliquem serpentē eneum id aliquez maliciosum serpentinum hypocritam:vel ad modum eris non sensum:sed sonum id est non opera:sed verba habentez:a populo adorari ⁊ honorari:⁊ tanꝙ̄ deum id est tanꝙ̄ virum iustum coli ac venerari:indignans solet quandoqȝ euz frangere:seu etiam annihilare:vt sic qualis erat possit ab omnib⁹

D apparere vel frangere id est reprehendere vel in puluerem per humilitatem reducere:⁊ in torrentem cedron

Esa.16.c proijcere id ad lachrymas ꝓuocare. Esai. Inebriabo te lachryma mea esebon ⁊ eleale:⁊ quoniam superuindemiam tuam ⁊ super messem tuam vox clamantium

eod.c.c. historia irruit ⁊c. ¶ Sennacherib rex assyriorum: ascendens super terram iuda:cepit ⁊ vastauit ciuitates munitas ⁊ hoc quia ezechias rex iuda a seruitute eius recesserat: et in domino sperans: tributum sibi negauerat. Ezechias igitur nuncios ad ipsum dirigit:thesauros templi ⁊ thesauros regios sibi mittit. quinimmo valuas templi laminis aureis spoliat: ⁊ omnia sibi tradit:⁊ nihilominus ira sua non flectitur: sed ad obsidendum

dendũ etiã hierusalẽ se cõuertit: Quod vidẽs ezechi-
as/ad pcandũ oĩm flendo cõuertit: cuius pcibus dñs mo
tus/ptra sennacherib indignatᵉ: ⁊ misit angelum suũ
qui centũ octoginta ⁊ quinqȝ milia hoiũ assyrioꝝ in
exercitu vna nocte peremit. Qui mane vidẽs cadaue-
ra mortuoꝝ/timidus abyt i terrã suaȝ ⁊ recessit: vbi in
tẽplo dei sui adorans/a pprys filys interfectus exti-
tit: ⁊ sic illum quẽ Ezechias muneribus non vicerat/
Moralitas orationibus superauit. ¶ Allega illd̃ de efficacia ora
tionis. Etiã qñ deus solet tũc precipue iuuare/quan
do omne humanũ solatiũ solet deficere: ⁊ quãdo toto
Aliter affectu solet homo se ad deũ per orationẽ dare. ¶ Uel
dic q̃ ille tyrannus significat mundi principes ⁊ tyrã
nos. Ezechias qui fidelis erat/significat viros eccle-
siasticos prelatos. Ista est tunc rei veritas/qñ ezechi-
as bonus prelatus cessat tributa/seruitia regibus ty-
E rannis dare: ⁊ ab eorum seruitio/iugo ⁊ obedientia se
voluerit subtrahere: ⁊ pretextu libertatis ecclesiastice
liberare. statim ad ipsum deuastanduȝ currunt: vrbes
⁊ castra rapiunt: ⁊ qualitates suas ad manus suas po-
nunt ⁊ ipsis dare munera/non solum de thesauris p-
prys/immo etiam de thesauris domus domini id est
de bonis ecclesie ipsum cogunt: ⁊ quandoqȝ necesse ẽ
vt portas ecclesie id est ecclesie subditos talliando spo
liant: vt munera regi assyriorum id est principibus se
cularibus mittant: vt ad literam videmus de multis
fatuis prelatis: qui proprios subditos grauant/vt in
de principum secularium amicitias sibi querant. Sȝ
reuera illud improbis tyrannis non sufficit: qr talib9
muneribus incitantur/⁊ ad grauiora facienda multo
tiens plus anhelant. Igitur ista est veritas/quod pro
libertate ecclesie obtinenda non est vtile principum
vel secularium amicitias querere: nec diuitias ecclesie
ipsis distribuere: cum ipsos magis inde soleant irri-
tare. Sed vnicum ⁊ solum est remedium/ad deum re-
currere: orando fletus ⁊ ieiunia facere: ⁊ causas eccle-
sie deo solummodo commendare: quia reuera si eze-
chias id est prelatus illud fecerit: deus p ipso pugna
bit: potentias tyrannoruȝ subuertet: ⁊ ecclesiam de ip
ps 43.b sorum manibus liberabit. Psalmista. Liberasti enim
nos de affligentib9 nos ⁊ odientes nos disperdidisti.
Et alibi. Non est alius qui pugnet pro nobis nisi tu
deus noster.

¶ Caplm vicesimũ Text9. In diebus illis. Egrotauit Ezechias vsqȝ ad mortẽ. Moralitatum Capitulum. XIX.

f
historia De sanatione Ezechie/⁊ de additione anno-
rum/⁊ retrocessione solis vide Esaie tricesi
mo octauo vbi exposui. De hoc autem quod
rex babylonis misit nuncios cum muneib9
ad ezechiam salutandum: ⁊ eum super curatione sua
congratulandum: ⁊ hoc secundum Josephum: quia
babyloniȝ adorare solent solem: ⁊ quia viderunt soleȝ
retrocessisse: ⁊ audiuerunt ab idolis suis hoc propter
infirmitatem regis iuda factum esse: miserunt ad euȝ/
⁊ ipsum quem sol deus eorum adorare decreuerat/ho
norandum censuerunt. Quibus honoribus Ezechi-
as allectus/legatos quamplurimuȝ honorauit: ⁊ om
nes thesauros suos/cellas aromatum/sepulchra re-
gum ⁊ prophetarum (secundum Comestorem) ⁊ breui
ter oĩa abscõdita/⁊ suas diuitias ⁊ gloriã ostdit eis.
De quo indignãs dñs: per Esaiã eũ acriter reprehẽdit
⁊ q̃ thesauri sui adhuc erãt deferẽdi in babylonẽ: ⁊ fi-
lij sui a babylonijs captiuãdi sibi cõminãdo predixit.

Quibus auditis. Ezechias hoc solũ rñdisse fert. Bo-
nus est sermo quẽ locutus est dñs: tñ sit veritas ⁊ pax
in diebus nostris. ¶ Ista pñt allegari ad mlta: ⁊ hoc Mora-
primũ. Quia ne simus peiores babylonijs/nos debe- litas
mus illos quos deus noster sol iustitie christus hono-
rauit. s. pauperes/debiles infirmos: ⁊ maxime reges
hierusalẽ. i. bonos ac virtuosos viros ecclesiasticos ⁊
religiosos prelatos honorare: ⁊ eos cum muneribus deuter.
⁊ elemosynis visitare. Unde dicitur. Deus amat pere 10.c
grinũ/⁊ dat ei victũ: ⁊ vos amate peregrinũ ⁊c. ¶ Uel Aliter
illud allega/q̃ fatuoꝝ ⁊ insipientium est abscondita ⁊ G
secreta sua extraneis ⁊ ignotis reuelare: quia inde so- Chryso
lent plura mala euenire: qr dũ diuitias nostras alijs sto.
ostendimus: ipsos ad furtum vel ad rapinam solem9
amplius incitare. Ut in prouerbys. Secretum tuum pro. 25.b
extraneo ne reueles: ne forte insultet tibi cũ audierit: ⁊
exprobrare nõ cesset. ¶ Uel dic q̃ thesauros nostros. Aliter
s. virtutes interiores: vel etiam alia bona exteriora p-
palare/⁊ in publicũ hominibus propter inanẽ gloriã
alijs ostendere seu reuelare non debemus: alias occa-
sionem surripiendi ⁊ subtrahendi ipsa demonib9 da-
remus. Unde dicitur. Non omni homini cor tuũ ma- eccl. 8.b
nifestes. Et hoc quia fm Gregorium. Depredari de-
syderat/qui thesaurum publice in via portat. ¶ Uel Aliter
allega/q̃ quicunqȝ rex debet reprehensiões propheta
rum/id est predicatorum ⁊ domini cõminationes pa-
tienter audire: ⁊ euentum infortuniorũ voluntati dei
supponere: ⁊ pro pace sibi danda suppliciter exorare.
Dominus (inquit) est: quod bonum in oculis suis fit
fiat. ¶ Ezechias rex optimus/filium ⁊ successorem pes ca. 21.a
simũ habuit. s. manassen regem iuda/⁊ idolatram/au historia
gurem/homicidam qui seȝ hierusalẽ ciuitatẽ imple-
uit sanguine vsqȝ ad os: ⁊ Esaiam serra lignea scidit.
Tandẽ amon filius suus pessimus/iterũ bonum fili-
um. s. Josiam genuit: qui inter optimos numeratus
gloriose regnauit. Qui iterũ ioachum/qui etiã malus
extitit/procreauit. ¶ Istud allega q̃ bonitas vel ma Mora-
licia a parentib9 nõ pcedit: qr sepe fit q̃ boni parentes litas
generant malos filios: ⁊ mali bonos ⁊c. H

¶ Caplȝ vicesimũ tertiũ Text9. Et renũciauerunt regi qđ dixerat. Qui misit: ⁊ pgregati sunt ad eum. Moral. Ca. XX.

Hic habemus quod iosias rex terram iuda ⁊ historia
israel plenam idolis inueniens: ⁊ altaria et
excelsa idolorum destruxit: ⁊ sacerdotes ido
lorum ⁊ excelsorum occidit: ⁊ ossa humana
sup altaria cõbussit: currus solis cremauit: ⁊ equos soli
dicatos abstulit: ⁊ aruspices ⁊ effeminatos: ⁊ eos qui
adolebant incensum baal: ⁊ soli: ⁊ lune: ⁊ duodecim
signis: ⁊ vniuerse milite celi abstulit ⁊ amouit: cultũ
qȝ dei perditũ restaurauit: ⁊ pascha solennissimum in
hierusalem celebrauit. ¶ Dic q̃ iosias est bonus pre- Tropo-
latus: qui reuera de hierusalem id est de ecclesia sibi logia
commissa debet cultum idolorum id est ritum omni-
um vitiorum eradicare: ⁊ cultum dei ⁊ morum insere-
re ⁊ plantare. Auferat igitur inde excelsa id est super-
bos ⁊ presumptuosos: idola id est fictos ⁊ superstitio
sos: currus solis id est auaros volubiles ⁊ in mundi
negocijs laboriosos: equos id est lasciuos luxurio-
sos: incensatores milite celi id est diuitum adulato-
res: effeminatos id est inconstantes ⁊ imbecilles: sa-
cerdotes idolorum id est malos familiares: fautores
⁊ officiales: tales enim de ecclesia debent subtrahi: ⁊
bone persone que colant ⁊ timeant dominum: subro-

mat 210 gari. Uñ dr. Malos male perdet: et vineā suā aliis lo
el cabit agricolis. ¶ Hic habemus qd pharao nechao
eod.ca.f rex egypti cū trāsire vellet per terrā iuda ad pugnādū cō
historia tra regē assyrioꝝ iuxta eufratem: exiit ei obuiā iosias
rex: nec voluit acquiescere q nō iret. Ab illo ergo occi
sus est iosias in plio in campo magedo: et filius eius
ioachaz qui fuit malus eidē substitut⁹: quo a pha
raone amoto filius eius ioachim rex est factus: q a Na
buchodonosor vict⁹ seru⁹ est effectus: quo mortuo fi
lius ipsi⁹ ioachim ptra nabuchodonosor rebellis, ab
ipso captus est: et cum vxore et filiis et maioribus ppli i
babyloniā ductus et captiuatus: et solus populus pau
perū derelict⁹: super quos fuit zedechias patruus ipi
us ioachim rex creatus: quo scz tandē cōtra nabucho
donosor repugnante: sub ipso israel capit: et ipe exceca
tus, et vniuersus ppls cū eo in babyloniā captiuat: et
sic p diuersas clades regnū iuda terminat: Sicut em
dicit hic text⁹: deus dño pplm istū a facie sua submo
uere decreuerat: et maxie ppter pctā manasses: q cruo
re innocentiū hierlm purpurauit: quapropter nec p
pter bonitatē iosie fuit placatus: sz potius ppter pctā
4.regū populi, rex iustus fuit eis subtractus. Justus em fuit
23.f. iosias intantū q vt dicūt hebrei vbi cum iuxta arborē
et fontē occisus fuerit: fons et arbor ptin⁹ aruerūt. Si
milis illi nō fuit ante eum rex, q reuerteret ad dñm ex
omni corde suo, et in tota anima sua: et vniuersa virtu
te sua: iuxta omnem legem moysi: neqz post eum surre
B xit similis illi: verūtn non est auersus dominus ab ira
furoris sui magni: quo iratus est furor eius contra iu
dam, propter irritationes quibus prouocauerat eum
manasses. Dixit itaqz dominus: etiam iudam auferaz
a facie mea sicut abstuli israel: et proiciam ciuitatem
hanc quam elegi hierusalem, et domum de qua ego di
xi. Erit nomen meum ibi etcet. Reliqua autem sermo
num iosie et vniuersa que fecerat, nonne hec scripta etc.
Mora- ¶ Ista si vis possunt exemplariter allegari, quod rex
litas vel prelatus sunt quandoqz causa ruine populi: et econ
tra habemus hic de iosia iusto: qui propter peccata
2.Regū populi moritur, et eis subtrahitur. Et alibi. De morte
24.c. populi israel, qui propter peccatum dauid regis: qui
Aliter numerauit populum: ab angelo trucidatur. ¶ Uel al
lega: quod vltimum infortunium solent multa infor
tunia precedere: et tribulatio precedens possit esse se
quentium signum: sicut patet hic, vbi destructionem
hierusalem multe clades et infortunia precesserunt.
Unde Gregorius dicit in homilia quod vltima tribu
Aliter latio multis tribulationibus preuenitur. ¶ Uel dic
quod fons misericordie et gratie et arbor fructificatio
nis et opulentie in ecclesia vel patria siccatur: quando
iosias id est iustus prelatus vel princeps subtrahitur
Aliter vel ab ea aufertur. ¶ Uel quando videmus quod iosi
as id est rex noster christus propter populum mori
tur: arbor et viror totius lasciuie: fons et humor carna
lis totius concupiscentie, debet in nobis arescere et ces
sare: et pro morte eius debemus plangere et dolere.

¶ Caplz vicesimūquartū Text⁹. In dieb⁹ eius ascēdit nabuchodonosor rex babylōis. Moralitatū Caplm. XXI.

C
historia Rex babylonis veniēs in hierusalē: trāstulit i
de regē Joachim et matrē eius: vxorē, et eu
nuchos illi⁹: iudices et viros robustos et bel
latores: artifices quoqz et inclusores in baby
lonē traxit: oēs personas nobiles de hierlm sustulit: et
exceptis pauperib⁹ nihil in vrbe reliqt. Ibiqz zedechiā
pessimū regē ordinauit: quē tādē captū excecauit: et fili
os suos an cū interfecit: et cū vinctū et cecū in babylo
nē reduxit. ¶ Rex babylonis est diabol⁹: q est rex sup Mora-
oēs filios supbie. Hierusalē est eccl'ia, q dz esse pacifi litas
ca, et quieta. Ps. Rogate q ad pacē sunt hierlm. Joa ps.121.b
chim q interptat pparat⁹ dño, est bon⁹ plat⁹, ad māda
ta dñi semp obediēs et parat⁹. Ps. Parat⁹ suz et nō sus ps 118.b
turbat⁹: vt dicā mādata tua. Zedechias vero q rex fu
it mal⁹, malū platū significat. Igit ista videt esse veri
tas q hodiernis tpib⁹ rex babylonis diabolus: de hie
rusalē. i. de eccl'ia videt trāstulisse et amouisse ioachim
.i. bonū platū et diligentē: matrē eius. i. pietatē dia nu
trientē: vxorē eius. i. charitatē dia pungentē: iudices
eius. i. iustitiā dia iudicantē: eunuchos ei⁹. i. castitatē
impudicitie repugnantē: viros robustos eius. i. forti
tudinē vitia debellantē: artifices ei⁹. i. discretionē pru
denter operantē: inclusores ei⁹. i. humilitatē dia bona
celantē et includentē: et solū ibi dimisit (vt videt) pau
peres ppli. i. auaritiā omnib⁹ indigentē: et ibi pficit ze D
dechiā. i. malū prelatū dia subuertentē. Recedēte em et
deficiēte bono prelato ab eccl'ia dia deficiūt: et succedē
te malo, dia mala succedūt: et sic crescūt. Uñ in Prou. pu.18 b
Regnantibus impiis ruine hominū. ¶ Uel dic q hie Aliter
rusalem est aīa: a qua pro certo qñ nabuchodonosor
diabolus captiuat et trāsfert bonū regē ioachim dño
preparatū. i. bonū et bene morigeratū affectū: et substi
tuit malū regē zedechiā. i. affectum malū et inordina
tū: tūc est necesse q simul tota virtutū familia trāsfe
rat, sicut supra: et q pauperes. i. vitia ibi solūmodo re
linquant: Ubi em nō est gubernator, populus corruet pu.11.b
¶ Uel dic q rex iste. i. diabol⁹ videt ab eccl'ia abstulis Allego-
se ioachim dño preparatū. i. bonos platos et diligen ria
tes: matres. i. viros pios: vxorē. i. viros sociales et cha
ritatiuos: eunuchos q scz se castrauerūt ppter regnuz
celoꝝ. i. viros castos: robustos. i. viros patientes: soli
dos bellatores. i. viros pdicādo vel docēdo vl' bñ ope
rādo strenuos: artifices. i. doctores scientificos: incluso
res. i. viros humiles et abscōsos: et breuiter oēs notabi
les virtuosi et morales vident ab ecclesia defecisse: et in
babylonē. i. in pctm captiui duci fuisse: et operāte re
ge diabolo periisse. Uñ dicit. Manum suam misit ho trcñ.1.d
stis ad omnia desyderabilia eius. Unde ecclesia vide
tur iam lamentādo dicere illud. Uirgines mee et iuue trcñ.1.g
nes mei in captiuitatē abierūt: sacerdotes mei et senes
mei in vrbe cōsumpti sunt. Et breuiter non videntur
ibi relicti nisi pauperes id est viri virtutum diuitiis ca
rentes: et per auaritiam diuitiis temporalibus indigē
tes. zedechias rex id est cetus malorum prelatoruz sub
stituitur: quia a diabolo diuersis vitiis capitur: et pro E
pter suum defectum in presentia sua filii sui id est sub
diti per diuersa peccata occiduntur. Ipse vero per ob
stinationem et ignorantiam excecatur: et finaliter a dia
bolo in babylonem id est in infernum captiuatur et mi
serabiliter moritur et necatur. Unde Esaias. Quis ce esa.42.c
cus nisi seruus meus?

¶ Caplm vicesimūqntū text⁹. Factū est aūt anno nono regni ei⁹ mēse decio. Moralitatum Capitulum. XXII.

Cum zedechias rex iuda qui iuramentum fe historia
cerat regi babylonis, ab eo recessisset: et ob
hoc exercitus chaldeorum hierusalem obsi
deret: factū ē q puualescēte fame i ipa ciuitate
hierusalem

hierusalē/interrupta est ciuitas: et viri bellatores fu-
gerunt nocte per viam porte/que est inter duplicē mu-
rum ad ortū regis: fugit et zedechias per viam que du-
cit ad cāpestria solitudinis: et cōprehēdit eū exercitus
chaldeorū: et bellatores q̄ erant cū eo dispersi sunt: et
reliquerūt eū. Quē comprehensum ad regē babylonis
in reblata duxerūt. Qui statim in cōspectu eius filios
eius occidit: et oculos eius effodiēs/ipsum vinctum
cathenis i babylonē captiuū duxit. Nabuzardā vero
princeps exercitus chaldeorū hierusalē incēdit: murū
eius in eius in circuitu dissipauit: colūnas templi cō
triuit: mare eneū/bases et luteres/vasaq; tēpli q̄ fece-
rat salomon/secum in babylonē deportauit: et populum
Tropologia. qui inuētus est in hierusalem captiuauit. ¶ Ista pos-
sunt allegari ad felicitatē vel infelicitatem falsorum
amicorū: q: pro certo q̄diu rex iuda. i. quicūq; princeps
F mūdi est in suis palatijs/prosperitatibus et solatijs:
principes sui officiales/bellatores et amici cū eo libe-
re morantur: et ipsum sibi associant: et comitiuā eius
sectant. Si vero contingat q̄ exercitus chaldeorū. i.
mundi infortunia cōtra ipm̄ p̄ualeant: tunc statim fu
Mat. 26. f. giūt et ipsum solū derelinquūt. Exēplū est de apl'is: qui
dn̄m suum christū in cena associauerūt: et cū a iudeis
captꝰ est/oēs eo relicto fugerūt. Unde Eccli. Est ami-
Eccli. 6 b. cus socius mense: et nō permanebit in die necessitatis.
¶ Uel dic q̄ zedechias est pctōr: qui infra muros ci-
Aliter. uitatis sue. i. infra ambitū corporis residens/et ibi in
delicijs viuens/parum curat de rege babylonis. i. de
diabolo rege inferni: q̄uis peccando p̄miserit et fa-
mulatum: et ei obediendo visus fuerit cū ipso contra-
Esa 8. b. here quoddā pactū: iuxta illud Esa. Pepigimus fe-
dus cum morte/et cū inferno fecimus pactum. Sed
pro certo dū nō aduertit: iste rex dyabolꝰ cōtra istum ex
ercitum suū/scz infirmitatē/mortem et infortunia mit-
tit: et ciuitatem vbi habitat/scz corpus/per mortē la-
niat et subuertit. Igit̃ iste exercitus vbi ista corpis di
ruta: istum ad regē babylonis. i. dyabolum in infer-
nū adducit: et viris bellatoribus qui intrabant cū eo
idest cunctis amicis eius et socijs ipsum dimittētibꝰ
et ab eo fugientibus: ipse excecatus/et lumine glorie
et grē priuatus: et cathenis eterne dānatiōis ligatus:
in babylonē. i. in infernum descēdit. Unde dicit̃: Li-
gatis manibus et pedibꝰ mittite eum in tenebras exte
Mat. 22. b. riores. ¶ Uel dic q̄ rex et princeps babylonis diabo-
Aliter. lus mediante exercitu vitiorum: hierusalem idest ec-
clesiam vel religionem/igne cupiditatum incēdit: mu-
ros obseruantie regularis et diuinorū mādatorum in
G ipso destruit: et cā per nabuzardam principē militie sue
idest per mūdi tyrannos et impios diuersis tribulatio-
nibꝰ obsidet: et multipliciter laniat et subuertit. Re-
gem eius. i. platos excecat: et cathenis. i. diuersis car-
nalibus complacentijs ipsos ligat: et finaliter in ba-
bylonē. i. in infernum complantat: et populum ipsius per
pctm̄ dissipat et captiuat. Etiā ab ista ecclesia tollit co
lūnas. i. viros fortes et cōstantes: mare eneū. i. viros
amaros cōtritos et penitentes: vasa altaris/id est vi-
Trenorum. 1. o. ros deuotos dn̄o seruientes. Omnia ista solet diabolus
ab eccl'ia tollere: et ipsam destructā dimittere: ita q̄
iam vr̄ q̄si de bonis psonis et de virtutibus nuda es-
se. Un̄ dr̄: Porte eius destructe sacerdotes eius gemē
Tropologia. tes: virgines eius squallide: et ipsa oppssa est amari
tudine. ¶ Uel dic moraliter: q̄ hierlm̄ est anima: quā
pro certo q̄n rex babylonis. i. diabolus capit: statim
domū dei. i. deuotionē ad deū: domū principum. i. de
uotionē ad sctōs: muros. i. mandatorū obseruantiā:
portas. i. sensuum capacitates destruit: et igne concu-
piscentie circūquaq; succendit: regi eius. intellectum
per ignorantiam excecat: et eū per diuersos errores al-
ligat. Tandem istā miserā ciuitatē oībꝰ bonis spua
libus spoliat atq; priuat. Nā sicut inde sublate sunt
colūne et bases: mare eneum: olle/trulle phiale/mor-
tariola/tridētes/schyphi: sz q̄d dr̄ h: Sic diabolꝰ tol
lit ab aīa peccatrice colūnas firmitatis/bases humili- H
tatis/mare contritionis/ollas charitatis/trullas le-
uitatis/phialas deuotionis/mortariola diuini timo
ris/tridētes penitētie/schyphos spūalis sciētie/Un̄ Tren. 1.
dr̄: Manū suā misit hostis ad oīa desyderabilia eius o.
Colūna enim debet esse stabilis/id est cōstantia: ba-
sis infima/hoc est humilitas: mare sonat amaritudi
nem/hoc est contritio: olla cōtinet et feruet hoc est di-
lectio: trulla parietes leuit/hoc est benignitas: phiala
liquores continet/hoc est deuotio: mortariolū specie
es cōterit/hoc est timor dei: tridens mordet et tres dē
tes hz/hoc est penitētia. quibꝰ tres partes sunt: schy-
phus vinum effundit/hoc est sciētia. Oīa eīn ista
ab eccl'ia per diabolum subtrahunt̃/q̄n platus vel rex
ipsius vitijs excecat̃: Ab aīa etiam tollunt̃/et a tēplo
conscientie submouent̃ q̄n per vitia diabolo subiu- Comestor.
gatur. ¶ Hic dicit comestor: q̄ sedechias rex iuda ce
cus in babylonē ductus: dum nabuchodonosor rex
babylonis pro victoria festum et conuiuiū faceret: et in Historia.
vasis que de tēplo hierusalem apportauerat: quorū
partē mense sue deputauerat/partē idolis dedicaue-
rat/biberet: pro spectaculo in medium est adductus: et
cū potus conuiuantibꝰ ministraret̃: de mandato na-
buchodonosor isti zedechie excecato/potus laxatus
extitit ministratus: quo bibito in presentia oīum vi-
tupabiliter est laxatus/seu etiam conculcatus: et redu-
ctus in carcerem. Propter huiusmodi derisionē/tan-
to dolore affectus est: q̄ infra breue tēpus mortuꝰ est.
Et audita cā mortis eius/honorifice per nabuchodo-
nosor est tumulatus. ¶ Ista possunt applicari mysti Moralitas.
ce: quando quis per ignorātiam vel obstinationem
est cecatus a nabuchodonosor. i. a diabolo in babylo
nem. i. in statum peccati captiuat̃: et sepe fit q̄ ad cō- A
uiuium bonorum operum tpalium adducit̃: vbi po-
tus laxatiuus. i. vbi mundi p̄speritas/diuitiarūq; et
deliciarum vbertas: q̄siq; per ipsum nabuchodono- Psal. 72. b.
sor diabolū sibi datur. Psal. Ecce ipsi peccatores in
seculo obtinuerunt diuitias. Ista enim potus laxati
uus dicunt̃ q: scz quos tali potu diabolus inebriat:
faciliter ad oīa vitia: et maxime ad luxuriam: auari-
ciā et supbiā relaxant̃: et ignominiose coram alijs per
vitia defundant̃: ita q̄ spectaculum et illusio cunctis
efficiuntur. Qd̄ potissime de isto qui erat rex hierusalē
idest de platis eccl'ie et viris ecclasticis pōt dici: qui
pre alijs pctōribꝰ spectaculū et derisio alijs fiunt: q̄n
ad ignominiosa vitia et ad superfluitates et vanitates
seculi se reuoluūt. Ps. Oēs vidētes me deriserūt me.
Qui finaliter in carcere male consuetudinis pereūt:
quos tn̄ adulatores finē bonū eis p̄dicando honori
fice sepeliunt et abscondunt. Nabuchodonosor dia-
bolus pctōrē honorifice sepelit: q̄n in finali penitē-
tia ipsum inaniter sperare facit. qd̄ etiā facit per adu-
latores: qui recte possunt dici taliū sepultores. Unde Mat. 8. c.
dicitur: Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et Ezech. 39. c.
Ezech. In die illa dabo gog locū nolatū sepulcrū in
isrl̃. ¶ Uel si vis dic q̄ nabuchodonosor diabolꝰ vasa Aliter.
tēpli. i. viros ecclasticos: q̄n ipsos d̄ hierusalē i baby-
lonē. i. d̄ statu grē in peccatū: vel de religiōe ad mun-

dum transtulit ipsos quandoqꝫ idolis.i.mūdi prin-
cipibus et eorū curiys ꝛ officiys cōsecrat: ꝛ ad potan-
dum mala doctrina conuiuas eius .i. petōres ipsos
quandoqꝫ ordinat ꝛ dei gnat ꝛc.
¶ Moralitatum quarti libri regum finis.

Moralitatum liber deci-
mustertius secundi libri paralipomenon.

¶ Capitulum decimūquartum textus.
Dormiuit autem abia cum patribus suis.
Moralitatum. Capitulum. I.

Cum i libris
Paralipomenon pauca
recitabilia/preter illa que
in libris regū recapitulāt
nihil de contētis in ipsis
cū tā ex sna q̄si cētera teti-
Historia. gerim ea moralizare non
ꝓpono ꝑter ea pauca que
historie Regū supaddita
videnť: que breuiter h ex-
2. Par. 14. c. pono. Igitur omisso libro primo: videť in hoc libro
ꝙ zara ethiops cōtra aza regē iuda veniēs decies cē-
tena milia hominū in exercitu suo habebat: quos ti-
mens fugit Aza ad dn̄m ꝛ orauit. Dn̄s exterruit ethi-
Moralitas. opes/ꝛ fugerunt: ꝛ sic ꝯtra eos aza ꝛ sui nō armis: sed
precibus ꝓualuerunt. ¶ Illud allega quō deus in ne-
cessitate suos filios nō deserit: ꝛ quō qui in ipso per fi-
dē cōfidiť et ad ipm deuote recurriť: virtute eius ho-
stes fugiūt ꝛ terrenť: ꝛ sic sepe fit/ꝙ multi a paucis/di-
C uites a paupibus superanť. Unde dr: Facile est mul-
1. Mac. 3. b. tos concludi in manibus paucorū: ꝛ nō est differētia
in cōspectu dei celi liberare in multis aut in paucis.
¶ Uel dic ꝙ ethiopes sunt demones ꝛ demonū temp-
Aliter tatōes: qui pro certo tot ꝛ tanti sunt ꝙ vires nostre
ad eos superandos non sufficiūt. Ueruntamē facili-
ter vincūtur: quādo ad oratōes ꝛ diuinā spē recurriť
ꝛ quando diuinū auxilium humiliter imploratur.

¶ Capitulum vicesimū Textus: Post hec
cōgregati sunt filij moab et filij amon: et cū
eis de amonitis. Moralitatum. Ca. II

Historia Item.xx.ca.dicitur qd filij amō ꝛ moab ꝛ seir
cōtra iosaphat regē iuda in stupenda multi-
tudine ad ꝓliū aggregāť. Quo ex toto corde
ad dn̄m recurrente ꝓpheta cōsolator sibi mit-
titur: ad cuius consiliū cātores primi in exercitu po-
nunť: quibus deū laudantibus/hostes in seipsis tali-
ter ꝑturbanť: ꝙ alter contra alterū ꝓliantes/vniuersi
mutuis cedibus ꝑimunť: ita ꝙ nullus eorū euadere
potuerit ꝛ iudei spolijs hostiū supra modū ditantur.
¶ Si vis dic sicut in precedenti caplo. ¶ Uel dic ꝙ il-
Moralitas. le tres natiōes infideliū designāt tria principalia vi-
Aliter tia: scꝫ supbiā/luxuriā/auariciā/que cōtra nos in tā-
ta fortitudine cōgreganť: ꝙ nisi dn̄s nos liberet ꝛ de-
fendat/necesse est vt nobis impie dominenť. Necesse
est igiť ad orationē recurrere: cantores.i. dei laudes
preponere: ꝛ sic ipsos poterimus supare. Qn̄ em̄ can-
D tores spūales: scꝫ oratio/confessio/laus ꝛ gratiarum
actio premittunť: necesse est ꝙ hostes spūales/scꝫ de-
2. Reg. 20. g. mones ꝛ vitia debellenť. Unde: Cecinit tuba ꝛ recesse-
rūt ab vrbe. ¶ Uel dic ꝙ cantores sunt predicatores
Aliter vel laudis diuine ꝓnunciatores: qui qꝫ ꝓplm ad de-
uotionē exercitant contra hostes victoriā sibi pariūt
¶ Uel dic/ꝙ sepe fit ꝙ mali q̄ contra bonos se cōgre- Aliter
gant: maliciose nutu dei qn̄qꝫ simul dissentiunt ꝛ dis-
cordant: ꝛ sic inter se pugnātes dū mutuo se debellāt
alios quos decreuerant occidere/liberāt atqꝫ ditant.
Cōstat em̄ ꝙ dei ꝓuidētia solet qn̄qꝫ iter supbos dis-
cordiā suscitare: vt sic occasionaliter possit iustos de
suis manibus liberare. Ps. Gladius eorū intret in Psal. 36. c.
corda eorum ꝛc.

¶ Capitulum vicesimū quartum textus:
Septem annorum erat ioas cū regnare ce-
pisset. Moralitatum. Ca. III.

Item ca.xxiiij dr.ꝙ Ioas rex iuda q̄ p ioiadā
sacerdotē fuerat enutritus: ꝛ a ꝑsecutiōe ipie
athalie reseruat9 ꝛ in regnuꝫ sublimat9: ꝙdiu Histo-
ioiada vixit/bonus ꝛ sctūs extitit deū coluit: ria.
tēpliū repauit: ꝛ iuste et pacifice iperauit. Mortuo ve-
ro ioiada/delinitus obsequiys ꝛ adulationib9 princi-
pū suorum: ipse ꝛ ppls su9 dn̄m dereliq̄rūt: tēplū dei ꝛ
cultum ipsius cōtēpserunt: sculptilib9 seruierunt: pro
qb9 cū a zacharia sacerdote filio dicti ioiade, rephē-
deretur: ipm iudei iter tēpliū ꝛ altare lapidibus obru-
erunt: ꝓpter qd rex ꝛ ppls in manib9 syrorū tradiť: a
qb9 hierlm spoliať: ipse āō rex ingrat9 in magnis la-
borib9 ab eo dimittiť: ꝛ a seruis suis ꝓpriys/I lecto suo E
dormiens iugulať: Ista possunt allegari exēplariter
quō valet ꝛ ꝓficit ꝑsentia viri iusti ꝛ boni cōsiliary vel Tropo-
ꝑlati. Quādiu em̄ rex iste ioiadam virū vtiqꝫ iustū et logia.
prudētē secū habuit: ꝛ eius ꝯsilio vsus fuit: tādiu deū
timuit: tēpliū ꝛ ecclesiā honorauit: obsequys ꝛ blādi-
cys adulatorū decipi non potuit: quo tn̄ mortuo quā
plura mala fecit ita ꝙ oppiobriose perijt. Unde igiť
ē ꝛ marie pricipi/ꝙ sctōs viros ꝛ bonos ꝯsiliarios se-
cū habeat: ꝛ ꝙ adulatorū obsequijs(ne forte ipsuꝫ ad Eccli. 9
iniquitatem ꝑtrahāt)nunq̄ credat. Un̄ Eccli: Uiri iu- D.
sti sint tibi ꝯuiue. Tali igiť pricipi ꝛ populo pōt ioia-
da.i.bonus ꝑlat9 vel ꝯsiliari9 dicere illō Deuť. Noui De. 31. g.
ꝙ post mortē meā inique agetis: ꝛ declinabitis cito
de via quā ondi vobis. ¶ Uel dic ꝙ si I eccłia iustus
ioiada sacerdos sp viueret.i.si ibi bon9 ꝛ eccłiasticus Aliter.
semp essent: rex ꝛ ppls.i.ipsi seculares semp bn̄ facerēt
ꝛ eorū ꝯsilijs crederēt: et exēplarijs cōformarēt. deum
quoqꝫ colerēt: ꝛ tēpliū eccłie repararēt. Un̄ dr: ꝙ cūctis
dieb9 iosie nō recesserunt a dn̄o. Sꝫ ꝓdolor iaꝫ ioia- 2. para.
da in ecclesia nō iueniť quinimo viri iusti/boni ꝛ pru- 34. g.
dentes ꝑlati ꝛ ecclesiastici exide defecisse ꝓbanť. Iux-
ta illō Ps. Oēs declinauerūt: simul inutiles facti sunt Ps. 13.
nō est q̄ faciat bonū: nō est ꝛc/Iō tā principes q̄ ppli a.
deū videnť cōtēnere. tēpliū eccłie ꝑsequi ꝛ derelinque-
re: idola.i.vitia colere: zachariā.i.sacerdotes ꝛ ꝑdica-
tores ꝛ rephensores vilipēdere. Ipsos em̄ qn̄qꝫ penis f
afficere ꝯputanť: ꝓpter qd guerris ꝛ tribulatiōib9 iu-
sto dei iudicio molestanť: ꝛ a seruis proprijs.i.a suis
maľ officialib9/adulatorib9 ꝛ ministris dū dormiunt
idest dū nō aduertūt/occidūť: I quātū scꝫ spūaliter eo-
rū istinctu mala multa faciunt: ꝛ eoꝝ furtis fallacijs
ꝛ blādicijs tpaliter depaupanť. Sicut ad literam vi-
demus de multis principib9: q̄ dato ꝙ q̄cq̄d possunt
ecclīasticis auferāt: ꝛ ecclesiā ꝑsequanť ꝛ odiant: ipsi
tn̄ mortui.i.pauperes ꝛ depssi dormiūt: ꝛ hoc: qꝛ ser-
ui eorum.i.mali familiares/totū q̄cq̄d habēt/subri-
piūt: et de eorū spolijs ditites fiūt. Un̄ infra dr: Filij 2. Par. 32.
sui ꝑcusserunt regē. ¶ Uel ista allega: ꝙ sepe fit ꝙ in-
grati homines/ꝛ marie pricipes: dato quod a ioiada Aliter
idest

idest ab aliquo prudente et iusto familiari vel consiliario suo multa bona receperunt: et quod ipsum in vita sua dilexerunt et honorauerunt: ipso tamen mortuo huiusmodi beneficia faciliter obliuiscuntur: et contra zachariam filium ioiade. i. contra filios et heredes ipsius debacchantur: ipsosque plus quam alios aliquotiens persequuntur nec de beneficijs acceptis ab eorum parentibus recordantur. ¶ Vel dic generaliter: quod mali et maxime diui-

Aliter

tes nolunt hodie aliquem qui ipsos corrigit inuenire: quinimmo zachariam. i. bonum predicatorem vel correctorem si eorum crimina arguat solent eum cum verbis et verberibus lapidare: et eum diffamando occidere. Unde

Amos. 5.b.

dicitur: Oderunt in porta corripientem et loquentem perfecte abominati sunt.

¶ Capitulum vicesimumquintum textus: Viginti quinque annorum erat amasias cum regnare cepisset. Moralitatum. Ca. IIII.

G

Historia.

Hic capi. xxv. habes: quod amasias rex iuda voluit pugnare contra filios edon: et conduxit de israel centum milia robustorum. Sed quia omnes erant idolatre/vir dei ipsos remitti mandauit: et dato quod iam stipendia recepissent ipsos remitti ad propria imperauit. Non ingrediatur inquit tecum exercitus israel. Non enim est dominus cum illis. Quod si putas in robore exercitus bella consistere: superari te faciet dominus ab inimicis tuis: Dei est quippe adiuuare et in fugam conuertere. Quod factum est quia scilicet in deo confidens idolatras remisit: et sic hostes suos gloriose deuicit.

Moralitas.

¶ Istud allega/quod societas malorum non est in prelio captanda. quia propter peccatum eorum posset victoria retardari et impediri. ¶ Item illud allega/quod non est in magno numero confidendum: et quod victoria magis dependet ab occulta dei prudentia/quam a numerosa et forti

Aliter.

milicia. ¶ Nota etiam quod hic dicitur: quod milites isti repudiati et remissi/dato quod bene fuissent stipendiati: fuerunt tamen contra regem iuda multipliciter indignati: et terram occisis pluribus sunt predati. ¶ Quod simul ad hoc allegari potest: quod mali et indigni quando se remitti/et a societate vel promotione repelli cognoscunt/faciliter indignantur: et per rixas et appellationes contra regem iuda se repellentem. i. quod contra bonum prelatum se repudiantem insurgunt. Unde in Prouer. Non amat pestilens eum qui se corripit. Non considerat enim suam dignitatem sed potius ambitionem et cupidam voluntatem.

Eodem ca. d.

Moralitas.

prouer. 15.b.

H

¶ Ex eodem capitulo vicesimoquinto textus. Amasias quoque post cedem idumeorum: et allatos deos filiorum seir. Moralitatum Ca. .V.

Historia.

Hic habes quod amasias rex iuda qui prius erat bonus: et dei virtute idumeos deuicit/et filios seir dei auxilio superauit: sed cum inter spolia deos eorum in hierusalem detulisset: errore seductus ipsos sibi in deos statuit: et ipsis incensum adoleuit. Quem cum propheta missus a deo super hoc redargueret/dicens: Cur adorasti eos/qui non liberauerunt populum suum de manu tua? Acquiescere noluit: sed sibi minas inferens/ipsum vt quiesceret/imperauit. Non inquit consiliarius regis es: quiesce ne interficiam te. Quapropter cito post a ioas rege israel fuit victus: et tandem a seruis proprijs interfectus. Si vis applica istud ad malos sa-

Moralitas.

cerdotes: qui scilicet audito peccato alicuius in confessione/ad sile prouocantur Juda enim confessio interpretatur: et ideo sepe fit quod rex iuda. i. bonus et circumspectus confessor pugnat contra edon. i. contra peccatorem in confessione redarguendo/et eum ad obedientiam et penitentiam inducendo ita quod omnia sua occulta scrutatur: sepe tamen fit quod deos suos. i. aliqua occulta peccata in quibus ipse potius delectabitur/inuenit et rimatur: vt quia de aliquo actu luxurie vel simili confitetur: et tunc sepe fit quod ipsos in deos sibi statuit: scilicet cum in simile peccatum consentit: et inquantum illud quod in alijs impugnauerat et reprehenderat/in propria persona committit. Apostolus: Si que destruxi/iterum reedifico: preuaricatorem me constituo. ¶ Vel dic quod mali se reprehendi a prophetis. i. a bonis viris et prudentibus/non sustinent: immo statim turbantur/minas eis tribuunt et intentant. Unde illud est verbum ipsorum: Non consiliarius etc. quia sicut dicitur in Prouer. Non amat pestilens eum qui se corripit. Et ideo talis qui se redargui vel veritatem audire non sustinet spiritualiter et temporaliter sepe perit Unde in prouerb. Qui corripientem se dura ceruice contemnit/repentinus ei superueniet interitus.

Gal. 2. d.

B

Aliter

prouer. 15.b.

prouer. 29. a.

¶ Capitulum vicesimumsextum. Textus Tulit autem populus iuda filium eius oziam annorum sedecim. Moralitatum: Ca. VI.

Historia.

Ozias rex postquam multa bona tam in villis quam in alijs negocijs/et immensam gloriam acquisiuisset: presumptione seductus/eleuatum est cor eius in interitum suum: contempsit dominum deum suum. Ingressus enim templum domini/sacerdotis officium voluit exercere et facere: et accepto thuribulo sanctuarium intrare: et super altare thymiamatis incensum sicut pontifex adolere: quod tamen solis sacerdotibus consecratis/scilicet filijs aaron licitum erat quia scilicet nullus alius sub interminatione locum illum ingredi poterat aut etiam debebat. Unde summus sacerdos statim ipsi ozie occurrit: et eum de presumptione dicte negocio reprehendit. Non est inquit officij tui ozia vt adoleas incensum domino: sed sacerdotum filiorum aaron/qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium. Cum igitur nec sic egrederetur: sed communiter sacerdotibus incensum offerre molire-

B

tur: statim lepra fuit percussus: et a sacerdotibus a sanctuario eiectus: et extunc leprosus in domo separata habitans: quamdiu vixit a populo est seclusus/regnique gubernaculo destitutus. ¶ Ista possunt applicari contra principes seculares: qui reuera modernis temporibus non sunt contenti administratione secularium/nisi etiam administrent spiritualia: quia pro certo sicut patet/iam nituntur de collatione beneficiorum/et per consequens de execucione ecclesiasticorum officiorum se intromittere: et illud quod solis filijs aaron consecratis. i. bonis et dignis episcopis et prelatis concessum est/volunt aliquotiens vsurpare: sicque sanctuarium intrare/et incensum offerre nituntur in preiudicium de rebus ecclesiasticis/et de illis que ad prelatos pertinent/se intromittere moliuntur: et inde est quod iam multi tales leprosi. i. symoniaci efficiuntur/in preiudicium scilicet munera accipiunt vt eorum precibus et impulsionibus vel incursionibus aliquem promoueant: Lepra enim symonie que in sanctuario contrahitur/solebat contingere solis ecclesiasticis prelatis et sacerdotibus. Nunc vero contigit regibus et principibus: quia scilicet quasique symonias contrahunt et alios promouendo seu promouere compellendo/prelatorum officium vsurpantes assumunt sicut in multis regnis atque villis/nulli ad dignitates et ad officia promouentur/nisi qui a secularibus principibus et ipsis presententur. Isti ergo regni sui moderantiam solent perdere: et in domo separata: scilicet in inferno leprosi et abominabiles persistere quia non contenti propria dignitate: iura et officia prelatorum in his et similibus conantur taliter vsurpare: quia pro certo dignum est quod perdat proprium: qui ambitiose vsurpat et appetit

Tropologia.

aliena. Nō enī est suū officiū vt incēsum adoleāt id est
vt sacerdotū vel prelatorū ministeria exerceāt et assu-
C mūt. Vn̄ Externus q̄ ad ministrādū accesserit moze-
Nume. tur. ¶ Vel dic q̄ secularis q̄uis sit rex vel princeps vel
3.b. famosus iustus: nō est dignus ecclesiastica officia as-
Aliter sumere. s3 soli illi qui munus cōsecrationis dinoscū-
tur habere. Dignior enī ad hoc est quicūq3 cōsecrat⁹
ecclesiasticus / q̄ḡ malus: q̄ quicūq3 secularis nō con
secratus: q̄ḡ iustus fuerit alias τ honestus.

¶ Moralitatum librorum paralipomenō finis.

Moralitatum liber Decimusquartus primi libri Esdre.

¶ Capitulum primū textus: In anno pri-
mo cyri regis persarum: vt compleretur ver
bum domini: Moralitatum Ca. .I.

Ub Esdra
qui fuit scriba velocissi-
mus in lege domini / dan-
ea ē licentia filijs iuda: q̄
captiui ducti fuerāt i ba-
Histo- bylonē / q̄ hierusalem re
ria. direnit: et vasa dn̄i q̄ na-
buchodonosor ābstulerat
reportātes tēplū reedifi-
care. Qd̄ cū facere cepis-
sent: inuidentes finitimi /
scriptis epl̄is in p̄sidē ad regē īpediuerūt: τ tēpli edifi
catione p̄ multa tp̄a tardarūt. ¶ Sic vere q̄n̄q3 cōtin
Mora- git / q̄ captiui peccatores de speciali licētia seu gratia
litas τ īdulgētia regis christi de babylonia. i. de statu pec-
D cati in iudeā / que interpretat̄ confessio: τ in hierusalē
que īterpretat̄ pacifica. i. p̄ cōtritionē τ penitētiaz ad
statū glorie reuertunt̄ τ tēplū dn̄i in sua cōscientia vir-
tutib⁹ edificare conant̄: statim assunt finitimi vel vi-
cini sui sc3 mot⁹ carnales / qui in finib⁹ suis habitāt
vel diaboli q̄ circa eos immunda pagūt: qui suis tēta-
C. IIII. tionib⁹ impediūt / ne edificēt illud tēplū: τ ne in cōsci
a. entia sua faciāt deo domum. ¶ Hic habemus q̄ cuz
Histo- filij israel reedificarēt tēplū: samaritani de quib⁹ di-
ria. ctum est quarti Regū xvij. q̄ partī deū colebāt / τ par
tim idola adorabant: venerunt ad eos pretendentes
cū eis edificare dicētes se dn̄m colere / τ sibi cū alijs vel
le deseruire. filij aūt israel ipsos socios in edificādo
Tropo- habere noluerūt: s3 eos potius tanq̄ extraneos respu
logia. erunt. ¶ Sic vere fit hodie: q̄n filij israel id est boni
christiani: tēplū ecclesie catholice virtutib⁹ et documē-
tis cōstruūt nunq̄ desunt samaritani id est heretici τ
schismatici: qui licet cū deo idola colāt. i. s3 cū aliqui
bus viris qui credūt multa erronea teneant: se tamen
esse cultores dei asserūt: τ christiani nōiari volūt: τ tē
plū predicando malā doctrinā suā edificare querunt
filij aūt israel. i. boni christiani / debēt tales repudia-
re ipsorū edificationē cōtēnere: τ eos a cetu fidelium
tanq̄ extraneos effugare. Et sic isti repudiati postea
E moti sunt contra israel: τ ipsorum facti sunt inimici:
Mora- et edificationē tēpli impediunt. ¶ Sic vero heretici
litas. et schismatici vidētes / quod filij ecclesie ipsos τ ipsoz
2. Cori. errores abominant̄: ipsis p̄ eclesia ppl̄a hodie inimi
11.f. cant̄: τ eos in cōstructiōe tēpli / fidei τ ecclesie īpedire
Mat. conantur. Bene ergo dicitur / q̄ periculum est in fal-
10.d. sis fratrib⁹: qr̄ sicut dicit̄: Inimici hominis domesti

ci eius. ¶ Vel dic q̄ tales videt̄ p̄ditores / qui sub spe
cie volendi edificare cū alijs: τ sub specie alicui⁹ bo- Aliter.
ni nituntur societatē cum alijs contrahere: vt sic pos-
sint amplius et facilius nocere. Quod si recipi neque
unt / tunc se solent hostes publicos demōstrare / τ ma-
liciam quam palliauerant declarare.

¶ Capitulum quartum. Textus: Factum est autem cum audisset Sanaballath. Moralitatum. Capi. .II.

Neemie quarto dicit̄ / q̄ propter impugna-
tiones hostiū vicinorū / sc3 qui edificatio
nem ciuitatis hierusalem impediebant: or
dinauit Neemias q̄ media p̄s iuuenū edifi
caret: alia vero pars armata hostibus obuiaret. Etiā
de edificantibus fiebat sic: q̄ vna manu faciebāt op⁹
alia vero manu gladiū tenebant. ¶ Istud applica / q̄
in spirituali edificatione hierusalem / sc3 ecclesie et ani-
me: hostes nostri demones cōtinue nos impugnāt:
necesse fuit populū dn̄i in duo se diuidere scilicet in
bellatores et in contemplatiuos τ religiosos qui pro
se τ alijs oratiōibus pugnant: τ in operatores τ in ac-
tores / qui pro se et alijs in terrenis laborant: Verum- F
tamen sic est quod isti ex toto non debent operib⁹ ac-
tiue vite intendere: immo pro certo vna manu debēt
gladium orationis tenere / et altera opus bonum ac-
tualiter exercere.

¶ Capitulum nonum Textus: Postq̄ autem hec completa sunt. Moralitatum Capitulum .III.

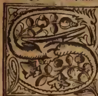
Populus qui de captiuitate redierat in vno
dicit̄ valde peccasse: qr̄ sacerdotes et leuite et
alij filij israel: non statim se separauerūt a po
pulis regionum: sed potius semē suum com-
miscuerunt cum ppl̄is terrarū: τ acceperunt sibi τ fi-
lijs suis vxores de filiabus chananeorum / amonita-
rum moab itarū τ egyptiorū manus etiā magistra
tuū principum fuerat in hoc prima. Quia propter Es
dras dolens / elemosynas et ieiunium p̄dicauit: τ vxo
res alienas cū ipsorum liberis eijci mandauit: τ sic fi
lios israel a gentilib⁹ populis quib⁹ mixti erant / sepa
uit. ¶ Sic vere videtur hodie: q̄ nostri sacerdotes et
leuite τ viri ecclesiastici simili modo peccāt: qr̄ scili Mora-
cet populis terrarum / id est secularibus negocijs se litas.
implicant: et sic semen sanctū / scilicet seipsos / qui de
berent esse sancti / cum populis commiscere videntur
inquantum secularium actibus τ moribus se confor-
mant. Unde esa. Sicut populus / sic sacerdos. Psal. Esa. 4.
commixti sunt inter gentes: et didicerunt opera eorū a.
et seruierūt sculptilibus eorum τ factū est illis in scā Psal.
dalum. Et quod plus est: isti de filiabus istorum cha 105. f.
naneorum: id est secularium / vxores et concubinas si
bi accipiunt: et quibus contra legem dei et manda-
ta filios adulterinos producūt. Et in hoc non solū
inferiores / imo etiā magistrat⁹ et principes id est do-
ctores et prelati τ superiores in transgressiōe hac pri-
mi sunt: et in hoc ceteris plus delinquūt. Ut sic iam
potest dici de talibus illud Gen. videntes filij dei fi-
lias hoīm q̄ essent pulcre / ceperunt sibi vxores ex om G
nibus quas elegerant τc. Quid igit̄ debet facere Es-
dras. i. bonus prelatus? Pro certo ipse debet tales Gen. 6.
vxores et eorum liberos. i. tales concubinas et earū a.
spurios: de israelitarum / id est de clericorum domib⁹
eijcere: τ sic semē sanctū ab alienigenis. i. clericos a se-
cularibus

culatib9/et maxime a mulieribus separare. Dicat igi-
tur esdras.i.bonus prelatus cuilibet filii fornicario
Gen.21. illud Gen. Eyce ancillam et filium eius. ¶ Uel dic q
a. viroi alienigena est officium: vel dignitas secularis:
Aliter, cui scz hodie filii israel.i.viri ecclesiastici libenter nu
bunt: et se in negocijs et dignitatibus secularium atq;
principum libenter implicant et mergunt.

¶ Moralitatum libri primi Esdre finis.

Moralitatum liber deci musquintus tertij libri Esdre.

¶ Capitulū tertium textus: Rex Darius fecit cenam magnam omnibus vernaculis suis. Moralitatum Capitulum .I.

Icut dicit
tertio esdre ca.iij. Cubicu-
larij tres regis persarum/
promisso a rege pmio me-
lius respondenti de que-
stione fortitudinis disputa-
tauerūt: et que res sit i mū-
do fortior diversimode re
b spondcrunt. Unus igitur
vini fortitudinem predicauit: alius regis potētiā for
tiorem reb9 oibus asseruit: alius mulieres fortiores
rebus ceteris esse dixit: veritatem aūt super oia pua-
lere asseruit. Iste igitur qui p mulieribus locutus est
picinium pmissuz obtinuit: et qcqd statuit petere/re-
Mora- portauit. ¶ Ista psit allegari/q hodiernis tpib9 in
litas curijs regū et pncipū qlibet certat regi sapienti9 rñde
re et placētiora dicere/ad illū finē q possit pmium re-
portare. Sed p certo ista videt hodie veritas: q illi q
cōmēdāt hodie mulieres.i.q dñarū acqrūt gratias et
fauores/ceteris pferunt: et pmiū nō solū ab ipsis dña
bus/imo ēt ab ipsis regib9 et oīs 9sequnt. Uñ versifi-
cator dicit Regna regūt vulue clamat gēs tota sit ve.
¶ Hic rex babylonis est diabol9: q scz in hoc mūdo
Aliter. tres cubicularios habere dicit/eo q tria genera pctō-
rū sibi pcipue famulāt: scz auari/q cōmēdāt vinū/id
est diuitias/q inebriāt et excecāt cor hūanū. Ambitiosi
et supbi/q cōmēdāt regē.i.eminētias. Luxuriosi/q cō-
mēdāt mulieres.i.delicias. Ui de supra libro.xv.ca.de
dea b9 et pomo discordie. ¶ Uel dic q inter seruos re-
Aliter gis christi/ille q mulieris.i.beate vginis laudē et for-
titudinē pdicat: et q veritatē diligit et cōmēdat/a rege
Eccli. christo amplius donuz reportat. Mulieris aūt bone
26.a. bñdictus vir. ¶ Hic ca.tertio habes/q tres erāt iuue
Eodem nes custodes corpis Darij: qbus pmissuz erat a rege/
ca. q ille qui de vna questione sibi a rege tradita sapien-
tius respōderet: dona q plurima reportaret. Cuiuscūq;
inqt apparuerit sermo sapientior dabit ei darius rex
dona magna: scz purpura opiri: in auro bibere: et su-
per aurū dormire: et currū aureū/frenum et cydariz bys
sinā/et torquē circa collū: et scdo loco sedebit a re-
ge ppter sapientiā: et cognatus regis vocabitur. Et se
quit q zorobabel vnus triū qui veritatē cōmēdauit:
Tropo oia ista a rege dario reportauit. ¶ Rex iste darius q
logia. interpretatur fertilis vel augmētat9 significat deū
3.Esdre qui in omnib9 ē fertil et abūdās. Rex darius fecit ce-
3.a. nā magnā: Ista est igit veritas: q ille qui veritatē dili
git et cōmēdat: et cuius sapientiā ipse rex deus appro-
bat et acceptat: sicut est hō sanctus/q nō de vino et de 3.Esdre
rege: id est non de affluētia vel eminētia speciali tra- a.
ctat: et sz ad veritatē creatā et increatā sapiētiā suaz or-
dinat et dilatat: ab isto rege suo finaliter gloriā et ho-
norē reportat. Magna est inqt veritas et pualet. Iste
eīn finaliter purpura.i.regali dignitate vestitur: au-
ro diuine sapientie potatur: et super illud aurū dormi
re et quiescere ppetuo cōprobat: currū aureū: id est cor
pus glorificatū habebit: freno aureo.i.diuina laude Esa.48
gaudebit. Esa. Laude mea infrenabo te: circūdari bys b.
sina: id est munda et clara maiestate fulgebit. Zach. zach .3.
Ponite cydarim mundā sup caput eius: torques au- b.
rea: id est charitate feruēti ornabit in sede perpetue qe
tis et securitatis iuxta regē christū locabit: cognatus Joā.15.
et amic9 ppetuo vocabit. Uñ dicit: Iā nō dicā vos ser b.
uos: sz amicos. Igit vera sapientia q est d eternis: nō B
de terrenis: q philosophizat de veritate: et nō de vani-
tate: et quā solā rex approbat scz christus: oēs autē ali
os reprobat: tali premio dotat: et possessores sui ad ta
lē gloriā pmouent. Uñ i Prouer. dr q p sapiētiā ad-
det capiti tuo grā et ¶ Uel dic q modernis tēporib9
illi qui sunt regū cubicularij et familiares: illi q apd Prouer.
eos reputant sapientiores/diuitijs et honorib9 p alijs 4.a.
abūdāt: in auro bibunt: et in auro per auariciā menta Aliter.
liter cubant: cydarim dignitatū etiam obtinent: pur
pura: id est vestimentis preciosis se induūt: iuxta re-
ges et in altis officijs et dignitatib9 sedent: cognati
et amici regū vocant: et in omnib9 clari apparent. Ue-
runtamē ibi dr q isti curru vehuntur: et torque circa
collū ligant: ad denotandū q status illorū nō est sta-
bilis: sed ad modū currus vertibilis et volubil. Uñ 2.Regū
dicit. Impij rotabunt quasi rota. Torques etiaz id ē 25.e.
tortura diuersarum sollicitudinū et timor istos strin-
git. Uñ Job: Cogitationes mee dissipate sunt/torqn Job.17
tes cor meū. Et ad literā finaliter etiā qñq; accidit: q c.
torques per suspendiū ipos strigit: sicut de multis sa
piētibus regū/officialibus/consiliarijs quotidie cer-
nimus: quos qñq; post altas dignitates torqueri et Eccli.
suspendi videmus: et sic torques aurea in torquē cana 35.c.
beum transformat. Eccli: Sermo maliuolo tortura et Eodem
compedes. ¶ Hic dicit q nihil vino fortius et efficaci9. ca.
Habet eīn vt ait: mētē decipe/mentē effeminare/men Histo-
tem in securitatē vertere/mentem iocundare: omnem ria.
tristiciā effugare. Fraternitatē et amiciciā facit obliui- C
sci: gladios sumere: et oia p talēta loqui. ¶ Ista oia Tropo
psit applicari ad vinum male sumptū: scz ad ebrieta- logia.
tem: q: p certo ista est que mentē p errorē et insipiētiā Psal.
decipit: et q verticē.i.sapientiā eneruat. Psal. Turba/ 106.c.
ti sunt et moti sunt sicut ebrius: et ois sapientia eorum
deuorata est. Securitatē psumptionis parit: vanā le-
ticiā inducit tristiciā: et timorē effugat: psentiaq; et futu
ra infortunia obliuisci facit: amiciciaz facit frāgi: gla
dios per furorem et iracundiam facit accipi: et ad li
teram plus quam deceat facit loqui. Ebrij enim per
talenta loqui dicuntur/inquantum quid dicant non
premeditantur: sed quicquid habent in corde simul
eructant et effantur Unde in cōmuni dictum gallicū
est de homine qui effrenate et inconsyderate loquit: Prouer.
Il parle a iauelles idest ipse loquitur per fasciculos 19.b.
Unde dicitur: Totum spiritum suum profert stul-
tus: sapiens autem seruat in posterum. Ecclesiast e x: Eccles.
Stultus verba multiplicat. ¶ Uel dic de vino deli- 10.d.
ciarum vel affluentia prosperitatis. ¶ Uel dic quod Aliter
vinum est diuina prouidentia seu spes/fides vel con- Aliter

solatio spiritalis: quia ista est que mentem decipit: inceptum scz facit sperare vel credere quod non videt mentem effeminat per timorem: assecurat per spem letificat per spirituale gaudium et timorem/ amicitiam et fraternitatem: et omnem personarum acceptionem facit obliuisci propter iusticiam: gladium ubi et orationis facit sumere/et spiritualem audaciam: et per talentia facit loqui per spiritualem feruorem et eloquentiam. Unde in Prouerb. Date vinum his qui amaro sunt
prouer. 31.a. animo/ut bibant et obliuiscantur egestatis sue.

D

¶ Capitulum quartum Textus: et inchoauit sequens dicere: qui dixit de fortitudine regis. Moralitatum. Ca. II.

Histo- ria. Hic agit de potentia regis et dicit quod rex omnibus precellit: bellatores mittit/qui missi ubicumque voluerint operantur: montes turres et muros lacerant: predas rapiunt et accumulant: quas tandem ad regem portant. Iugulant et iugulantur: et pro suis omnis morti se exponunt. Agricole tributa/fructus regibus afferunt: et cum omnes pro ipsis laborare non cessent/ipsi tamen in leticia bibunt/dormiunt et recumbunt. ¶ Istud ad literam potest applicari ad modernos reges tam ecclesiasticos quam seculares: qui pro certo isti bellatores/id est balliuorum multitudines nutriunt: qui montes
Tropo logia. turres/muros/id est generaliter omnes bonos subditos per contemplationem altos/et per constantiam fortes et solidos impugnant/et exactionibus diripiunt: predas et exactiones quas extorquent ab aliis/ad magistros suos ferunt. Et ad literam sepe fit/quod pro mandatis magistrorum suorum exequendis alios iugulant et affligunt: sed finaliter ipsi iugulantur. Quod etiam familiariter accipiendo videmus/quod isti subditos scz exactionibus suis iugulant: et tamen sepe fit quod ipsi similiter iugulantur: et per infortunia deficiunt et succumbunt. Unde dicitur:
Mat. 7 a. Eadem mensura qua mensi fueritis/remetietur vobis. Et breuiter ista est veritas/quod tam mulieres quam agricole/tam pauperes quam diuites/pro regibus/prelatis et superioribus dominis/et ipsorum negociis seu utilitatibus laborant: ipsi vero sine labore viuunt/dormiunt et triumphant. Ps. In laboribus hominum
E non sunt: et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit
Psal. 72.a. eos superbia: operti sunt iniquitate et impietate sua.
Allegoria ¶ Vel dic quod rex est christus cuius milites fuerunt apostoli et martyres: qui predicando peccatores iugularunt inceptum exteriorem hominem et vitam carnalem in eis occiderunt: predasque id est animas quas a diabolo rapuerunt/ad eum per fidem et penitentiam detulerunt: qui tamen finaliter per tyrannos corporaliter iugulati fuerunt: qui gladio percutit/gladio peribit. Ipsi enim et primi ecclesie fundatores: qui gladio verbi dei peccatores percusserunt/gladio per tyrannos et impios corporaliter perierunt. Agricole etiam/id est fideles confessores/doctores: tributa virtutum et bonorum operum de agro sacre scripture/tributa bonarum doctrinarum ad regem christum suum deferunt: et ipso in paradiso quiescente/hic pro ipso laboribus se exponunt. Psal. Propter te mortificamur tota die.

Psal. 43.d. ¶ Ex capitulo quarto text⁹: Terti⁹ qui dixerat de mulieribus et veritate. Moralitatum Capitulum .III.

Histo- ria. Hic dicitur/quod mulieres ceteris rebus fortiores sunt. Et ad hoc probandum adducitur quod mulieres reges et subditos generant plantatores vinearum: educunt telas ac stolas pro vestiendis hominibus faciunt: glorie sunt hominum. et ab ipsis nequaquam homines se separant: sed auro et argento dimisso mulieribus formosis se precipue delectant. Istas et patribus et matribus preferunt: et pro ipsis latrocinia et rapinas facientes/et in magnis periculis se ponentes/ad vxores et amicas predas deferunt. Multique propter mulieres iugulati perierunt/et peccauerunt. Et concludit ibidem: quod proinde scire nos
Moralitas. oportet quod mulieres dominantur. ¶ Ista possunt etiam planiter allegari de potentia et fallacia mulierum: quia ista est veritas/quod iste hodiernis temporibus viris dominantur: et quod ipsos ad amorem taliter alliciunt suum/quod nec ab eis faciliter separantur: sed potius patrem et matrem pro eis dimittentes/mulieribus adherere noscuntur.
Gen. 2. d. Aliter. ¶ Ad literam etiam patet quod mulieres super omnia dilectores suos attrahunt: pro ipsisque enutriendis multa furta
Eccl. 9. b. ac latrocinia faciunt: multaque scelera pro ipsis committunt: insanique et dementes pro eis fiunt: et variis periculis se exponunt: itaque temporaliter et spiritualiter pro eis pereunt et succumbunt. Unde illud Ecclesiastici Propter speciem mulieris multi pereunt et perierunt. Iste igitur hominibus scz fatuis dominantur quod maxime patet inter coniuges/ubi plerumque mariti suis precipiantur. Ideo Theofrastus ad socium suum scribit: Det tibi omnipotens deus omnipotentis femine fallacia non falli.

¶ Ex capitulo quarto textus. Et inchoauit loqui de veritate. Moralitatum Capitulum .IIII.

Histo- ria. Hic superadditur de veritate: et dicitur quod veritas manet et viuit et inualescit/et obtinet magna. fortior est enim pre omnibus et non est in ea
G quicquam iniquum/nec acceptio personarum nec differentia: que iusta sunt facit iustis/et omnia benigniter in operibus eius: Omnis igitur terra prout ait/veritatem
Moralitas. inuocat: et celum etiam ipsum benedicit. ¶ Ista omnia possunt ad literam dici de illo qui est via/veritas et vita: scz de christo vel de quolibet iusto et vero iudice
Aliter et prelato: ¶ Vel dic quod hic proprie describuntur conditiones veritatis. Ista enim manet et inualescit/viuit obtinet atque manet/ut supra. Super omnia vincat veritas: et ista fortior omnibus dicitur: quia veritas et innocentia quadam occulta veritate/quamquam tardent/finaliter preualere noscuntur. Veritas igitur abhorret omnem iniquitatem/acceptionemque personarum/et omnem duplicitatem: et omnibus quamquam iniustis et peccatoribus/consueuit facere iusticiam et equitatem. Iusticia enim veritatem habet pro directione: veritas vero iusticiam habet pro executione. Veritas est
Psal. 84. b. lucerna et regula directiua/iusticia vero executrix est vis regule executiue Ps. Veritas de terra orta est: et iusticia de celo prospexit. Nunquam enim potest benefieri iusticia: nisi veritas sciatur/et nisi facta sequatur. Unum tamen attende quod dicitur: quod scz omnia. benignantur in operibus veritatis: quia scz tanta est veritatis virtus/quod inimici veritatis benignantur/et complacent sibi in veritatis operibus: et dato quod mediante veritate contra ipsos aliquid agatur: ipsam tamen veritatem deuote approbant/et eius preualentiam magnificant Bene igitur sequitur: quod omnis terra veritatem inuocat: et celum ipsam benedixit: benedictus deus
H veritatis sequitur ergo: Magna est veritas/et preualet
¶ Moralitatum Tertii libri. Esdre. finis.

Moralitatum

Moralitatum liber Decimussextus quarti libri Esdre.

Capitulum secundum Textus. Hec dicit dominus. Ego eduxi populū iustum de seruitute. Moralitatum Ca.I.

Historia

Incentius. in suo speculo historiali inserit: q propter duos libros Esdre/qui in sacre scripture canone continentur tres alij eiusdem libri inueniuntur: qui inter scripturas apocriphas numerantur. Quia tamen vt ait: aliqui sancti doctores in scripturis suis/ verbis ibidē contentis quandoque inueniūt vsi fuisse: sicut est illud quod Augustinus in homilijs recitat: Morietur filius meus Iesus &c. Ideo Vincentius de dicto libro aliquid voluit excerpere/ & predicto suo operi aggregare. Ego etiā aliquas figuras ibidē & visiones positas moralizo: & ipsa in hoc volumine superaddo. Qui in istis supra tertio & quarto libris Esdre/supponit ipsum de multis & varijs prophetasse: nō videtur mihi mirabile/si propheta fuisse creditur: qui legē dñi a chaldeis succēsam diuinitus reparauit: modū scribendi a dextera in leuā inuenit: & nouas litteras hebreis tradidit. Vñ etiā scriba

A

velocissimus in lege dñi dictus fuit. Iste igitur ca. ij. huius quarti introducit dñs ad hierusalem sic loquentem: Mater comple filios tuos: & confirma pedes eorum/qui elegi eos/et educaz eos: & suscitabo de monumētis suis: et mittā tibi adiutoriū pueros meos: Esaiam et Hieremiā: ad quorū cōsiliū sanctificaui tibi/& comparaui duodecim arbores oneratas diuersis fructibus/et duodecim fōtes lac et mel fluentes: & septē montes imēsos habētes rosas et lilia: in quibus replebo gaudio filios tuos.

Tropologia

Vere sic videtur q deus alloquitur ecclesiā matrē nostrā. Monet enī vt filios suos/id est fideles in virtutibus cōpleat & q pedes eorū id est affectus et desyderia in bono cōfirmet: pmittens q si hoc fecerit: ipsos de sepulcris/ id est de oppressiōe paupertatis et tribulationis: vel de sepulchris/id est de fecibus viciorū carnalis imperfectionis leuabit: & ad statū gratie ac glorie tā temporalis q ppetue suscitabit. Si enī mater ecclesia in virtutibus filios cōfirmaret: statī adesset dominus qui

ps.112.b

ipsos tēporaliter & spūaliter suscitaret. Psal. Suscitās a terra inopē. Talib9 igitur suscitatis & cōfirmatis/completis & perfectis pmittūtur duodeciz arbores/id est duodecim articuli fidei: qui duodecim fructib9 spiritus/quos scz Apls nominat/sunt empti.

gal.5.d. Apoc. Et vtraque parte fluminis lignū vite/afferēs fru

apoc.22 a. ctus duodecim p mēses singulos. Promittit etiam fontes duodecim/id est duodeciz opera pietatis: sex

B

corporalia et sex spiritualia: q lacte & melle: id est dul

exo.15.e cedine consolationis et cōpassionis sunt plena. Exo. Venerūt in helim vbi erāt duodeci fontes & septuaginta palme. Itē istis pmittūt septē montes immēsi id est septez sacramēta vel dona spūssancti: que scz rosas et lilia dicunt habere inquātū rosis & sanguine id est patientia martyrū et apostolorū: lilijs vero. i. mūdicia castitatis et nitore virginum & confessorū sunt multipliciter decorati. Psal. Montes in circuitu ei9

ps.124 a.

Sic igitur dico: q deus isti matri ecclesie et filijs seu deuotis fidelibus suis dat duodecim arbores quib9 cibantur: duodecim fontes quibus potant: montes vt in eis inter rosas & lilia spacientur. Unde Esa. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris.

esa.12.a.

Vel

Aliter.

dic q duodecim arbores sunt prelati: qui duodecim apl'orum sunt imitatores: et fructibus bonorū operū: exemplorum et elemosynarum sunt subditorū et pauperum nutritores. Duodecim fontes sunt predicatores & doctores ecclesiastici. i. duodecim articulos credentes: lac et mel. i. dulcedinem scientiarum diffundentes. septem montes sunt viri religiosi contemplatiui sursum in celo mentaliter manentes: & rosa patientie lilijsque castitatis nitentes. Isti sunt igitur qui filios eccl'ie. scilicet fideles seculares simplices verbo et exēplo nutriunt: ipsos potant doctrinis et erudiunt: et eos recreant et reficiunt. Unde de ipsis dicitur: In riuis & cunctis sedibus terre: in pascuis vberrimis et in montibus excelsis israel erunt pascua eorū

ezec.34

Historia.

Hic docentur plura opera pietatis tam negatiue q affirmatiue. Viduam inquit iustifica: pupillo iudica: egenti da: orphanum tuere nudū vesti confra

Ec.c.b.

C.

ctum & debilem cura: claudū noli irridere: curare māncum: et cecum ad visionem claritatis mee admitte: senem etiam et iuuenē intra muros tuos cōserua. mortuos sepeli et dabo tibi sessionem primam. Breuiter quicumque opera predicta pietatis exequit/in prima sessione id est in eterna gloria premiari meretur. Unde dicitur in apocalypsi: Beatus qui habet partem

apo.20.

in resurrectione prima.

Capitulum quintum textus: De signis autem: Ecce dies venient: in quibus apprehendentur qui inhabitant terram in censu multo. Moralitatum. Capitulum. II.

Historia

Inter cetera que archangelus reuelauit Esdre prophete: hec quoque dixit: Relucescet sol subito noctu: et luna meridie: et de ligno sanguis stillabit: et lapis dabit vocem suam: et populi commouebuntur: et sperabunt in quem non sperant qui habitant super terram: et volatilia commutationem facient: & mare sodomiticū pisces reijciet: ignis frequēter remittet: bestie agrestes transmigrabunt regionem suam.

Moralitas.

Ista prophetia videtur proprie pertinere ad christum et ad tēpora eius quia tunc sol iustitie Christus dei filius noctu nascendo emicuit: luna perfecta in eternū: id est ipsius Christi humanitas

D

meridie. i. per longum vite sue signis et miraculis resplenduit: lignum crucis in passione sanguinem stillauit: lapis qui in morte eius fixus est: vocem: id est strepitum dedit: et tandem ille de quo nō sperauerūt habitantes super terram: id est iudei christus dei filius regnauit: incptum fidem multiplicans in regno

eccl.11.a

ecclesie imperauit. Unde Ecclesiastici: Insuspicabilis portauit diadema. Et Hiere. Regnabit rex & sapiens erit: et ignis charitatis per mundum eripit: volatilium: id est apostolorum cetus de iudea ad gentes transiuit: et sic de proprijs sedibus transmigrauit

hie.23.a.

Ipsum mare sodomiticum: id est iudea: mutata erit et amara: et pisces: id est viros deuotos et sanctos: id est apostolos repulit: et tunc grex ferarum syluestium et gentilium de regione sua: et de infidelitatis statu ad fidem catholicam transmigrauit Unde, Hieremias A volucre celi, vsque ad pe

hie.9.c.

Tropo cora transmigrauerunt. ¶ Uel dic moraliter/quan-
logia. do sol dem fidei ⁊ intelligentie/⁊ luna sue continue
gratie nocte ignorat. id est peccatorem illuminat: ⁊ me-
ridiem/id est ardorem sue concupiscentie refrigerat
⁊ humectat: tunc lapis id est cordis sui duricia vocē
confessionis emittit: lignum sue clementie sanguinē
benignitatis et elemosyne in pauperes effundit: ma-
re sodomiticū/id est sua caro immūda: pisces suos
id est delicias carnales reycit: volatile autem eius id
est omnis vanitas ⁊ superbia ab ipso recedit: ignis
E charitatis in eo succēditur: ⁊ bestie agrestes/id est be-
Dan. 4 stiales motus ab eo elōgantur. Unde illud Dan. Fu-
b. giant bestie que sub ea sunt/⁊ volucres de ramis eius
Eodem ¶ Hic dicitur q in aquis dulcibus salse inueniunt:
ca. c. et amici contra se inuicem pugnabunt: ⁊ abscondet
Mora- sensus/⁊ intellectus separabitur ⁊c. Ista hodie vidē-
litas tur impleta: q: semper in aquis dulcib9 salse inueniū
tur: id est cum personis bonis/ mali cum fidelib9 he
retici/cum domesticis pditores/cū simplicib9 detra-
ctores: iam igitur amici inuicem contendunt: sensus
⁊ ratio confunduntur: intellectus et sapientia hebetant
Esa. 29. Unde dicit Esa. Peribit enim sapientia a sapientib9 eius
e. et intellectus prudentium eius abscondetur.

¶ Ex eodem capitulo Textus: Dominator domine: ex omni sylua terre et omnibus arboribus ei9. Moralitatum Capitulū. III.

Esdras miro modo alloquitur dn̄m/dicens.
Histo- Dominator inquit dn̄e/ex omni sylua terre/
ria ex omnibus arboribus elegisti tibi arborē
vnam: ex omnibus vineis elegisti tibi vine-
am vnam: ex omni terra orbis elegisti tibi foueā vnā
ex omnibus floribus elegisti tibi liliū vnum: ex omni
bus abyssis maris repleuisti tibi riuū vnum: ex dib9
edificatis ciuitatibus elegisti tibi sion ex omnib9 crea
tis volatilibus nominasti tibi columbā vnā: ex cun-
ctis plasmatis pecoribus prouidisti tibi ouē vnam: et
ex cunctis multis populis elegisti tibi populū vnū
et ab omnibus probatam legem donasti huic quasi
Allego desyderanti populum vel populo. ¶ Iste vnitates vi
ria. dent posse applicari et exponi de vnitatib9 nostre le-
f gis: qr dn̄s ad litteram de cunctis mūdi syluis elegit
Job. 7. sibi arborem vnam scʒ crucem/vt in illa suspenderetur
e. Unde Job: Elegit suspendium ala mea/et mortē os-
sa mea. Unde de cruce canitur: Nulla sylua talē pfert ⁊c.
Item de omnibus vineis. i. de dibus mūdi sectis ele
git vineam/id est sectam vnam/christianorum scʒ: vt
in ea salutem operaretur. Psal. Uineam de egipto trā
Ps. 79 stulisti: eiecisti gentes et plantasti eā. Dux itineris fui
b. sti in conspectu eius/⁊ impleuisti terrā Item de om-
ni terra foueam vnā/id est sepulcrum vt in eo sepeli-
Ps. 131 retur. Unde Psal. hic habitabo/qm̄ elegi eam/ Itē
e. ex omnib9 floribus liliū vnum/id est virginē glorio
sam: vt sub ea obumbraretur/⁊ in ea delectaretur: qui ca-
Can. 2. nit in Cant. Ego flos campi ⁊ lilium conuallium. Itē
a. ex abyssis scripturarum elegit riuū vnum/scʒ sacrā scri
Ps. 55. pturā: vt in ea populus ipsius saciaretur. Psal. De tor
b. rente voluptatis tue potabis eos ⁊c. Uel riuuʒ/id est
4. Re. iordanem vt in eo baptizaretur. Unde dicitur: Uade
5. c. lauare septies in iordane Item ex omnibus volucri-
Can. 6. bus colūbam/id est ex omnib9 ecclesiis ecclesiā/scʒ ca
e. tholicā romanam vt in ea collocaret. Unde dicitur in
Can. vna est colūba mea. Itē ex dib9 pecorib9 ouē. i.
2. Regū ex omnib9 animab9 animaʒ christianā/vt ab ea ama
12. a. ret: Unde dicit: Pauper aūt nihil habebat nisi ouē
vnam. Item ex mundi populis elegit ppl'm vnuʒ scʒ
populum israel vt ab eo crederet. Unde amos: Filij isra
el nūmodo vos cognoui. Item elegit vnam legē/scʒ Amos.
fidem catholicam/vt mūdo notificaret. Unde Apo 3. a.
stolus vnus deus vna fides. ¶ Hic habemus q an- Ephe.
gelus loquēs Esdre reprehēdebat eū ex hoc q secre- 4. b.
ta dei nitebatur inuestigare de dn̄o ⁊ de prosperitate G
gentium cōqueri: ⁊ de filiorum israel captiuitate: la
bore et dolore: maxime cum ipse gētes nō essent filijs
israel meliores: sed potius nequiores. Hic igit circa
hoc alloquitur angelus Esdrā: dicens: Nunquid ma
gis diligis populum tuū q deus qui creauit illum?
Acsi diceret: Nō. ¶ Illud pōt induci contra illos qui
nō considerant occulta dei iudicia: ⁊ qui de miserijs Mora-
pauperū/⁊ de molestijs innocentium ⁊ de prosperita litas.
te malorum contra dn̄m cōqueruntur: qui illi deberēt co
gitare q ille qui creauit illos: dn̄s multo plus diligit
q aliqua creatura: ⁊ ideo nō debet hō ipsis magis cō
pati q̄tum ad pfundā meditationem: q ille eis com
patitur qui ipsorum habet curam ⁊ creationē. Unde
dicit Ecclesiastes: Si videris inquit calumnias ege-
norum: nō mireris: qr excelso excellentior est. Eccls. 5.
b.

¶ Ex capitulo quinto. d. Interroga eam que parit et dicet tibi. Moralitatum Capitulum. IIII.

Angelus loquens Esdre: volens ostendere
quanto mundus amplius senescit: tāto ho
mines sunt corpore minores: virtute debili Histo-
ores: ⁊ moribus nequiores: Introducit exē ria.
plū de muliere: que in iuuentute filios fortiores ge-
nerat q in senectute: qm̄ quidē mulier olutum par-
tus debilitatur in senectute: ⁊ per consequens debili-
ores pueri generant. Et sic dicit: q mūd9 iuuenis me- H
liores ⁊ maiores hoīes pduxit q nūc mundus senex
Ideo ad idē dicit: q ipsa priora meliora fuerunt Iō
Berū dicit: q quanto plus viuimus tāto plus pec-
cam9. Idē vō Esdras dicit: q q̄to inualidū seculū ad
senectutem tendet: tanto multiplicabuntur mala ⁊c. 4. Es-
dre 13. b

¶ Capitulum sextum Textus: Et dixit ad me: Initio terreni orbis: et antequā starent exitus seculi. Moralitatum. Capitulū. V.

Capitulo isto agitur de futura resurrectione Histo-
et dicitur sic: Anniculi infantes loquuntur ria.
vocibus suis: pregnantes immaturos pari
ent fetus: subito seminata loca apparebunt
non seminata et pulcra promptuaria subito appare-
bunt vacua: amici contra amicos preliabuntur: vene Mora-
fontium siccabuntur. ¶ Ista tempora videntur spi- litas.
ritualiter aduenisse: quia iam videmus quod pueri
anniculi: id est iuuenes homines ⁊ ignari iam sumūt
autoritatem loquēdi: multiloquio: stultiloquio pre
ceteris abundant: cum tamen dicatur Ecclesiastici
Adolescens in causa tua loquere vix. Pregnantes id Eccli. 32
est matres nostre prelati: laʒ immaturos fetus: id est b.
insufficientes et insipientes personas pariunt: semi-
nata loca ⁊ promptuaria plena: id est subditos diui
tes per rapinas vacuant. Iamq ad literam amici cō
tra amicos discordant: et vene fontium: id est fluen-
ta misericordie et gratie siccantur et hauriunt. Psal.
Diruoisti fontes et torrētes: tu siccasti fluuios ethā. Ps. 73.

¶ Ex eodem capitulo sexto Textus. b. Et videbunt qui recepti sunt homines Moralitatum. c.

a litatum Capitulum. VI.

Histo- Hic consequenter dicitur ꝙ finaliter delebi-
ria. tur malū: extinguetur dolus: florebit fides
vincetur corruptela: ostēdetur veritas / que
sine fructu fuit tēporibus tantis. ¶ Ista fue
Mora- runt verificata in tempore primitiue ecclesie: nūc vero
litas. recesserunt. Ad illa tamen allegare potes si vis: ꝙ ista
debent inueniri in nobis christianis / ⁊ maxime eccle-
mat.5.c siasticis: quibus dicitur: Nisi abundauerit iustitia ve-
stra plus ꝙ scribarū ⁊ pharisẽorum / non intrabitis in
regnum celorum.

¶ Ex capitulo sexto.c. Et die secundo creasti spiritum firmamenti. Moralitatū Capitulum. VII.

Histo- Hic ponit Esdras alloquendo dominum / ꝙ
ria. deus ante dixit: Congregentur aque in locū
vnū: posuit aquas congregatas in sexta par
te terre: supposuit terras esse septies maiorē:
quod est falsum. Item posuit ꝙ deus creauit duas ma
ximas animas a principio: nomen vni enoch / nomen
alteri leuiathan. Enoch autē dedit in habitationem
partem terre sicce / vbi sunt mille montes. Leuiathan
vero in habitationē dedit septimā partē aque. Nescio
quid vult dicere: ⁊ ideo trāseo. Credo tamē ꝙ ex istis
verbis potuerunt iudei accipere occasionē errandi: q
Anilis ponunt Leuiathan esse piscem totū mundū circumeū-
halluci- tem: quem eis Messias comedendū dabit: nec dimi-
natio nuetur tamē (vt aiunt) aut cessabit. Ista igitur sunt ali-
B ter exponenda: sed nihil ad presens de sensu litere: qr
nō quero nisi mores ⁊ moralizationes ꝑscrutari atq
Anago- moralia. ¶ Hic videtur ponere angelus loquēs Esdre:
gia. ꝙ futurū seculum / id est paradisus seu hereditas bea-
torum similis estimari spacioso / precruptis faz rupibus
circūsepto: vbi tamen est strictus introitus / ad modū
fluminis factus: ad qd per iter angustum plenū peri-
culis / necessario habet intrare / quicunq ad istud mare
voluerit nauigare. Cōparat etiam istam hereditatem
cuidam ciuitati in pulchra ⁊ spaciosa planicie cōstitu-
te: ab vna tamē parte aqua circūdate / ⁊ ab altera igni-
bus circumsecte: vbi solus patet ingressus solum ad
vestigium vnius hominis: vel districtus inter ignem
⁊ aquam per mediū constitutus: ⁊ quicunq voluerit
hereditatē / ciuitatē vel planiciem subintrare: necesse
est per istud angustū periculū pertransire. Quod de-
clarādo possumus addere: qr pro certo paradisus di-
citur mare / propter inexhaustibilem abundantiā: di-
citur ciuitas. i. ciuiū vnitas / ꝓpter indiuisibilē cha-
ritatis amicitiā / ⁊ concordie colligantiā: dicitur plani-
cies / ꝓpter delectabilē amenitatē: dicitur spaciosa / ꝓ-
baruch. pter interterminabilē quantitatē. Unde: O Israel ꝙ
3.f. magna est domus dei. Sz reuera ad illud mare seu ad
illam ciuitatem valde difficilis est accessus. Est enim
necesse transire ꝑ arctā semitā iustitie / inter scopulos
⁊ asperitatem tribulationū / inter gentes cupiditatū
C ⁊ malarum inflammationū / ⁊ inter aquas voluptatū
Ec.15.d. ⁊ malarū delectationū. Unde dicit: Ignem ⁊ aquam ap
posui tibi: ad qd volueris extende manū. Oportet igi
tur ꝙ hō sit cautus / vt ꝑ arctā semitā iustitie trāseat:
ne forte in aliqd ꝑdictorū periculū incidat: ⁊ ad he-
mat.7.b reditatē glorie nō attingat: sicut dicitur in euangel. Arcta
est via que ducit ad vitā: ⁊ pauci ingrediuntur ꝑ eam.
Tropo- ¶ Uel dic ꝙ pericula q facultatē vie celestis ⁊ salutis
logia. impediūt: significant eminentias / diuitias ⁊ delicias.
Scopuli enī eminentias significant: ad quas diffici-
lis est ascensus: facilis tamen ⁊ periculosus est casus.
Ignis significat diuitias: q scz suos possessores vrūt:
⁊ eos ꝑ auaritiam fatigant ⁊ incēdūt. Aqua vero signi-
ficat delicias / q suos amatores mergunt: ⁊ eos ꝑ vina
putrefaciūt ⁊ corrumpūt. Caue igitur q arctā semitā
religionis / iustitie ⁊ penitentie ꝑgrederis: vt ita recte
transeas: ⁊ vt ita iuste ⁊ sancte viuas: ꝙ ista pericula ꝑ
affectum ⁊ desyderiū nō impinguas: ne forte ꝑ super
biā / auariciā ⁊ luxuriā pereas / ⁊ ab ingressu glorie re
trocedas. Unde Esa. Hac via ambulate: non declinetis esa. 30.c
ex ea / nec ad dexterā nec ad sinistram. ¶ Nota etiam
ꝙ hic dicitur ꝙ introitus huius seculi sunt periculosi
dolētes / mali ⁊ periculorum pleni. Istud applicatur ad vi
tā presentē ꝑ quā ingrediuntur in hunc mundū.

¶ Capitulum septimum Textus: Et factū est cum finissem loqui verba hec. Moralitatum. Capitulum. VIII.

Hic ponitur illa prophetia de christo: que a
pluribus doctoribus allegatur: Ecce inquit
tempus veniet / ⁊ apparebit ciuitas: ⁊ osten- D
detur que nunc subducitur terra: reuelabitur fi- Histo-
lius meus Iesus cū his qui cū illo iocundabuntur: qui ria.
relicti sunt in annis quadringētis: ⁊ erit post annos
illos / mouetur filius meus iesus: ⁊ hores qui spira-
men habent omnes: ⁊ cōuertetur seculū in antiquū silē-
tiū diebus septem: vt fuit in diebus prioribus initijs:
⁊ post septē dies excitabitur quod nondū viuit seculū /
⁊ morietur corruptū: ⁊ promptuaria reddent que eis cō
mendata sunt animę ⁊ reuelabitur altissimus sup sedē
iudicij: ⁊ pertransibunt miserie / ⁊ fides cōualescet: et
post subsequetur / ⁊ merces ostendetur: iustitie vige-
bunt / ⁊ iniustitie nō dominabuntur. ¶ Ista ad literam
videntur dicta de aduentu christi: qr ꝙtū ad primū ad-
uentū scz in carne / numeratur tēpus qd fluxit a tempore Allego-
illius visionis vsq ad tēps incarnationis / scz quadrin ria.
gentorum annorū: ⁊ videtur idē esse tempus quod nu-
meratur a Daniele. Sub Nabuchodonosor ⁊ Balta-
sar ꝓphetauit. Iste autē Esdras sub Cyro ista vidit:
⁊ q post Nabuchodonosor cito regnauit. Ista ē igitur dan.9.f.
veritas ꝙ post quadringentos annos a tempore isti- dan.11.ꝑ
us visionis dei: filius Iesus christus fuit reuelatus ⁊ totum.
natus: ⁊ tandē fuit mortuus ⁊ occisus. Finaliter autē
omnis hō spirans ⁊ viuens morietur: ⁊ corruptibile se-
culum dissoluetur. Unde illud Eccli. Omne opus cor
ruptibile in fine deficiet: ita ꝙ ꝓpter carentiam homi
silentium antiquū quod fuit ante creationē animaliū Ec.14.c
ante seculū reuertetur. Unde legitur. Multi morien-
tur: in omni loco proijcietur silentium. Tandem post
septem dies / forte ad literam quod nō assero: vel saltē E
post septem dies. i. in fine septime etatis nouum secu- Amos.
lum suscitabitur: ⁊ promptuaria / id est repositoria ani- 8.a.
marum. i. paradisus / purgatoriū ⁊ infernus animas
cōmendatas ad resurrectionem euoment: ⁊ sic in iudi
cio sedebit altissimus: ⁊ merces suas singulis osten-
det: ⁊ opus ꝑmium subsequetur: tunc autem fides ⁊ iu-
stitia in conscientia preualebunt: ⁊ omnes iustitie do-
nabuntur. Ista tamen de numeratione temporis ⁊ an
norum / que fluxerunt inter Esdram ⁊ christum / preci-
se non assero: sed lectorem ad Bedam super Dan. et
glossas doctorum remitto.

¶ Capitulum octauum textus: Et respondit ad me et dixit: Hoc seculum fecit altissimus propter multos futurū autem propter

Aliter, uenerit vigilantes/scz ad predandũ. ¶ Uel dic etiã/ q isti officiales dñ domini sui hebetes in delicijs de- lectant: ⁊ de regimine terre sue nihil aut modicũ me- ditantur: isti ad vtilitatem propriã vigilantes/ad' q̃s- dam preparant panẽ liberis. ¶ Uidit Esdras, aquilã
Eod.ca. magnam que tria habebat capita/duodecim alas/et
historia octo subalaria: que scz e contrario alarũ penne, sunt orte: q̃ tandẽ in octo paruas alulas/quas vocat octo pennacula/sunt distincte: et expandebat aquila alas suas super omnẽ terram: ⁊ omnes venti terre insuffla- bant ad eam. Factum est q omnes iste penne tempo- ribus suis regnauerũt: ⁊ tandem successiue vna post aliam defecerunt. Ipsa etiam capita tria quiescebãt: ⁊ vnũ erat maius alijs: quod euigilans per totum mũ dum regnauit: ⁊ post hoc non comparuit: de alijs vo duobus vnũ quod ad dexteram erat/reliquum deuo- rauit: de corpore vero aquile/nõ de capitibus vox exi- bat. Post hoc autem exiuit leo de sylua rugiẽs: ⁊ vo- cem hominis ad aquilam mittẽs dicebat: Nonne tu es qui separasti de quatuor animalibus: ⁊ totum mũ dum tenens/potestatẽ cum labore ⁊ dolore possedisti ⁊ tribulasti mansuetos: lesisti quiescentes: dilexisti mẽ daces: destruxisti fructificantes: afflixisti tibi non no-
C centes: ⁊ ideo ascendit contumelia tua ad altissimuz/ ⁊ respexit superba tẽpora: ⁊ ecce finita sunt. Propter quod nõ appares aquila/⁊ ale tue horribiles/⁊ penna cula tua pessima/⁊ capita tua maligna/⁊ vngues tui pessimi/⁊ totũ corpus tuum/vanum perierunt: vt re- frigeret terra liberata de manu tua. Quibus dictis/ ecce totum corpus aquile incendebat: ⁊ ipsa nequaq̃
Allego- amplius videbat. ¶ Quãuis ista mirabilis aquila mul
ria. ta significare possit: sed tamen ex sequẽti expositione potest iuniri istam esse romanũ imperium: cuius ini- tium/progressum ⁊ terminũ designauit. Illud enim imperium proprie cõparatur aquile: tũ quia rapaci- ter vixit: ⁊ per suam rapacem violentiam altius cete- ris volauit: ⁊ cunctis mundi auibus/id est cũctis ho minibus imperauit: ita q omnes venti celi ad eaz in- sufflabãt: hoc est/q omnes iurisditiões seculi ab hoc imperio dependebãt. Psal. Dominabitur a mari vsq3
ps.71.b. ad mare: ⁊ a flumine vsq3 ad terminos orbis terraruz. Ista igitur habuit capita pessima/alas horribiles/ subalaria maligna/vngues etiam acutos. Et reuera imperium romanum habuit quosdam imperatores monarchas/qui fuerunt sicut capita: quosdã habuit minores ad currendum per mundum/⁊ acquirenduz terras/⁊ ad populos subiugandum agiles ⁊ feroces/ qui fuerunt sicut ale: habuit etiam inferiores princi- pes/sub alis.i.sub imperatoribus militantes: qui di- ci poterãt merito subalares. Et forte qui bñ vellet de- ducere/inueniret tria capita.i.tres solos monarchas
D fuisse: duodecim alas.i.duodecim magnos impera- tores successisse: sicut etiam Suetonius fecit librum de duodecim cesaribus: nũc vo subalaria/id est mo- dice virtutis imperantes restare. Sed quicquid fue- rit de numero: constat q omnes terribiles ⁊ horribi- les fuerunt: vngues rapacitatis ⁊ violentie acutissi- mos habuerũt: quapropter populus super quem re- gnauerunt/tempore suo defecerũt/⁊ vt communiter gla dio perierunt: ⁊ vnum caput reliquum deuorauit/in- quantum inter se quandoq3 prelium habuerũt: sicut patet de Iullo contra Caium/⁊ de Pompeio contra Antonium. Uox enim.i.lis ⁊ controuersia de corpo- re ipsius imperij sepe prodijt: sicut in bellis ciuilibus apparuit: propter quod ipsa aquila semp in deterius

procedendo successit: ⁊ sua potentia semper decrescẽ- do defecit/sicut patet: quia de capitibus ad alas/de alis vero ad subalares transiuit. Unde Dañ. Habe- bat alas aquile super se: ⁊ respiciebam donec auulse Dañ.7.a sunt ale eius. Sed pro certo leo de tribu iuda dei filī- us/de sylua inculta.i.de virgine maria proueniẽs: istã fortem aquilam/romanũ scz imperiũ redarguit ⁊ re- prehendit: ⁊ eius potentiam violentam/que totum orbem turbauerat ⁊ oppresserat/a tempore aduentus sui reprehendit/et terram de suis manibus liberauit ita q iam sicut videmus/totum corpus eius tribula- tionibus incenditur: ⁊ ipsa quasi penitus euanescẽs/ vix inter impia hodie cõputatur. Unde Dañ. Lapis Dañ.2.e. enim de monte cadens/statuaz babylonis destruxit: quia christus de celo veniens: huius imperij potentiã E eneruauit: ⁊ ideo de illo leone bene dicitur: Uicit leo apo.5.b de tribu Iuda radix Dauid. ¶ Uel dic q aquila signi Aliter, ficat rapaces ⁊ superbos principes ⁊ tyrãnos: qui ha bẽt capita: id est malos capitaneos ⁊ consiliarios: alas: id est superbos iudices ⁊ officiales: subalares: id est malos domesticos ⁊ familiares. Omnes enim dicũ- tur pessimi: terribiles: horribiles et maligni: omnes etiaz dicuntur vnguibus ⁊ rapinis: cõpunctionibus ⁊ crudelitatibus cõmuniti. Sed pro certo isti paruo tempore perseuerant: quia postq̃ aliquãdiu regnaue- runt: id est postq̃ officia sua aliquãdiu tenuerunt: vel multa commiserũt: omnes successiue pereunt: ⁊ spũa- liter immo etiam temporaliter cito deficiunt ⁊ succũ- bunt. Psal. Uiri sanguinum ⁊ dolosi nõ dimidiabũt ps.54.d dies suos. Ipsa etiam capita.i.ipsi maiores ⁊ capita nei inter se inuicez per ambitionẽ ⁊ inuidiã discordãt ⁊ se alternatim aliquotiens destruunt ⁊ impugnant. Ipsa etiam rapax aquila.i.ipse tyrãnus finaliter tri- bulationibus succẽditur: ⁊ mediante leone christo et eius occulta iustitia de medio tollitur: ita q de ipso capitibus alis subalaribus: id est de ipso ⁊ suis rapa cibus ⁊ iniquis fautoribus: ministris ⁊ familiaribus nihil penitus reperitur. Psal. Uidi impiuz superexal ps.36.e tatum ⁊ eleuatũ sicut cedros libani: transiui ⁊ ecce nõ erat quesiui eum: ⁊ nõ est inuentus locus eius.

¶ Capitulum decimumtertium Textus: Et factum est post dies septem et somniaui somniũ nocte. Morali. Capi. X

Esdras de nocte somnians/vidit quendam hominem ascendentem de mari/⁊ sursum cũ F celi nubibus aduolantem: et vidit q homo historia iste cõualescebat: et vbicunq3 vertebat vultũ/ tremebant omnia: ⁊ vbicunq3 exibat vox eius/exarde scebant omnes qui vocez eius audiebant. Et cũ innu- merabilis multitudo contra illum conuenisset: sculp- psit sine manibus montem vnum: ⁊ volauit continuo super istum. Et cum nõ haberet in manu vas aliquod bellicosum/emisit de ore suo flatũ ignis/de labijs suis spiritum flamme/de lingua sua scintillas ⁊ tempesta- tes: ⁊ succẽdit hos subito: ita q solum cinis/puluis ⁊ odor fumi de ipsis omnibus apparet: ⁊ vocat ad se mul titudinem aliam pacificam: ⁊ ducebãtur ad eam mul ti alij qui testes veniebant: alij qui ligati erant. ¶ Re- Allego- cte videt q iste homo sic nocte visus est christus dei ria. filius nocte natus. Ille enim de mari.i.de maria vir- gine natus: ⁊ nubibus celi.i.purissima humanitate velatus mire potẽtie per mundũ volitans apparuit: ita q quicquid seueriter respexit/tremore mirabili p- cussit. Sicut apparuit quando in templo vendentes mat.21 b

⁊ ementes eijciebat: vbi s͞m doctores splendor ⁊ maie
stas eius vult⁹ alios deterrebat. Sicut etiā apparuit
ioā.18.a in eius captione: vbi audita voce eius satellites terri
amos.3.b. ti ceciderunt. Unde Amos: Leo rugiet/quis nō time
bit? Uox etiam ⁊ predicatio eius auditores per cha
ritatem inflāmabat: ⁊ eos per desyderia bona ardesce
lu.24.e. re faciebat. Unde Luc. Nōne cor nostrum ardens erat
in nobis ⁊c. Post tamen multitudo iudeorum innu
merabilis contra eum conuenit: ita ꝙ morte interue
G niente ipsum ad montem sculptum ⁊ politum/scʒ ad
paradisū per ascensionem recedere ⁊ euolare fecerunt
Ubi cum videret multitudinem/id est vniuersos/taʒ
iudeos ꝙ gentiles contra se per infidelitatem insiste
re/legem eius repellere/⁊ eum in suis fidelib⁹ multi
pliciter impugnare: ignem spiritussancti in die pen
tecostes de ore eius misit: virtute cuius inimicos suos
infideles conuertens/ipsos in cinerem ⁊ puluerem p
Lu.12.f. humilitatem mutauit. Unde Luc. Ignem veni mitte
re in terraʒ: ⁊ quid volo nisi vt ardeat? Et sic finaliter
ad eum multi ducti fuerunt per sanctorū predicatio
nem: quidam videlicet gaudentes per spei cōsolatio
nem: quidam tristes per timorem ⁊ cōtritionem: qui
dam ligati per charitatē ⁊ dilectioneʒ: ⁊ istorū multi
tudo pacifica dicit per vnitatem ⁊ cōcordiam. Unde
2.co.6.b dicit Paulus apostolus: Quasi tristes/semper aute
esa.45.c ⁊ gaudentes. Et Esa. Uincti manibus post te current
Aliter. ¶ Uel dic ꝙ talis homo significat bonuʒ prelatum:
quia vere ad ipsum pertinet ꝙ habeat in vultu venustā
autoritatem: quam videntes p̄ reuerentia terreant in
verbis/ore ⁊ labijs ardentem/feruentē verbositatem:
quam audientes ad bonum inflammentur. Requirit
etiam ꝙ a facie impugnationū suarum/scʒ tribulatio
num ⁊ tentationū/ascēdat in montē paradisi/scʒ con
templando ⁊ orando/vt ab ipsis liberet. Iteʒ ꝙ ignes
seueritatis :asperε correctionis ⁊ reprehēsionis de ore
suo: etiam si necesse sit/tempestatem tribulationū mit
tat in talibus/vt corrigant ⁊ puniantur: ⁊ vsq ad cine
H rem ⁊ puluerem. i. vsq ad sui cōsyderationē/⁊ sue reso
lutionis meditationem humilient: ⁊ ꝙ cōgregationē
pacificam tam gaudentium ꝙ tristium ꝙ etiam liga
torum. i. congregationem bonorum tam desolatoruʒ
ꝙ letantium ad se conuocent/vt secum gaudeant ⁊ le
Esa.11.a tentur. Unde dicitur: ꝙ spiritu oris sui interficiet im
Dan.7.c pium: ⁊ arguet in iustitia pro mansuetis. Unde Dan.
fluuius igne⁹ rapidusq egrediebat a facie eius. Ad
quod videtur etiam facere illud quod infra scribitur
4.Esdr. vbi esdre in persona prelati vel cuiuscunq iusti dicitur
14.b. sic Corripe populum tuum: consolare humiles eoruʒ
renuncia iam corum procelle: dimitte mortales cogi
tationes: eijce a te pondera humana: festina transmi
historia grare a temporibus his. ¶ Hic ponitur vnum quod
de deceʒ tribubus israel/que p Salmanasar regem as
syriorum antea fuerant captiuate/dicitur. Hic enī po
pulus in Babylonem ⁊ in Mediā translatus/ppter
suam idolatriam ⁊ peccata: dolens ⁊ penitens dispo
suit inter gentes non habitare: sed in quandā regio
nem remotissimam/que scʒ per iter vnius anni ⁊ dimi
dij distabat: ⁊ in qua nullus hominum adhuc intra
uerat/se transferre: vt separati a gentibus possent sua
legitima que in terra sua non seruauerunt/custodire.
Isti igitur multis diebus peragrantes regionem ob
sitā montibus inuenerunt: in qua nullus patebat in
gressus/nisi per euphratē fluuium intra angusta mō
tium transeuntem introierunt: sed diuina potētia flu
uius stetit seu arescebat: ⁊ sic populus interius subin

trauit: statim vero fluuius ad suum alueum reuers⁹/
populum in locum illuʒ montibus obsitum interclu
sit: populus ibi mansit. In fine tamē temporū (vt ait) A
iterato vene illius fluuij scaturient: et iter eis diui
na virtute aperietur/⁊ ad filium dei pacifice colligen
tur: regio autem illa vbi nunc sunt arzaret nuncupat.
Quāuis ista videntur pati ecclipsim: ex hoc ꝙ vel ori⁹
fluminis Euphrates non distat a medio vbi popul⁹
ille translatus fuerat: non solum per annum cum di
midio/immo nec per mensem: cuʒ in montib⁹ caspijs
prope arcam noe dicatur oriri. Quinimmo etiam nec
totus mundus per iter anni cū dimidio duraret in lō
gum/dum tā homo posset continue ⁊ quotidie dietib⁹
competentibus pagrare: de hoc tā nihil ad presens:
Iosephus autem de deceʒ tribub⁹ aliter videt sentire
sicut recitat Comestor in scolastica historia. Dicit enī
ꝙ duʒ Alexander partes persidis ⁊ medie peragraret:
venerūt ad ipsuʒ ppli animo redeundi ad terrā israel
de qua translati erant/licentiam postulantes: qui au
dita causa translationis: ⁊ q̄ deum suum qui tot si
bi cōtulerat beneficia/reliquerant indignat⁹/nō solū
licentiā non dedit/sed eos inter mōtes caspios inter
clusit: ⁊ muris validissimis de montibus ad montes
ptensis/ipsos includere attentauit. Uerū vt dicit ibi
dem: labor humanus ad premissa nō sufficiebat: ergo
rogabat deum quē ipsi dereliquerant/vt implere vel
let quod desyderabat. Sic igitur dei potentia factum
est/ꝙ in conspectu principis terremotu facto montes
accesserunt: ⁊ ingrati populi sunt inter montes inclu
si: ⁊ inter gog et magog. i. inter castra sic nolata vsq
ad tempora iudicij sedes suas acceperūt. De istis aūt B
castris gog ⁊ magog/vbi sita sunt non legi: nisi quia
in descriptione sphere seu in tractatu de theorica pla
netarum recolo legisse me/ꝙ hec sunt in septimo cli
mate in septētrionali sita latere: quod etiam videtur
scriptum in descriptione mappe mundi. ¶ Sed cū de Moral
istis nihil ad sensuʒ moralē possit deseruire: ⁊ propter itas.
hoc si vis moralizare illud primum quod hic scribi
tur: Dic pro certo ꝙ sic debet facere penitēs sicut iste
Uidens enim petōr populus/qui de terra israel per
latus est in babylonem. i. in statu gratie in petm: de
bet dolere ⁊ penitere/⁊ per penitentiam de medio gen
tium. i. de potestate demonum se subtrahere: ⁊ regio
nem remotam. i. desertuʒ penitentie ⁊ religionis que
rere/⁊ per fluuiū lachrimarum intrare: ⁊ sine exitu ibi
stabiliter permanere: ⁊ sic quilibet talis potest cōpa
rari illi de quo dicitur: ꝙ homo quidā abijt in regio Lu.19.b
nem longinquam accipere sibi regnum. In fine autē
iste fluuius lachrimarum ⁊ tribulationum penitētiū
siccabitur: ⁊ iter ad altitudineʒ paradisi parabit: ⁊ de
angusto loco mundi vel corporis penitēs ad celestia
deferetur. Unde. Iustus de angustia liberabit. ¶ Il pro.11.b
lud autem quod dicit Iosephus /potest allegari ad Aliter.
hoc: ꝙ isti qui de beneficijs acceptis ingrati sunt: ⁊ be
nefactores suos siue sit deus siue sit homo/effugiunt
relaxationē seu gratiam habere non debent: sed pori⁹
arctius includi ⁊ puniri merētur. ¶ Uel hoc applica Aliter.
ad beneficium orationis: qi scʒ deus ad p̄ces vni⁹ pa
gani montes transtulit: ⁊ principis crudelis precib⁹
satisfecit: multo fortius fideliū preces exaudit/qñ cor
deuotorum preces huiusmodi sibi fundit. Ideo dicit
Mat. Amē dico vobis: quidquid credentes petitis/ mat.21.c
accipietis ⁊c. Ad illud quod Rabanus lib. suo de na C
turis rerum lib. v. capitulo. iiij. ⁊ multi alij doctores
dicunt de Esdra: ꝙ legem domini ⁊ prophete libros

qui per

qui per chaldeos succensi fuerant / reparauit: facit qđ hic legitur ca.xxiiij. ¶ Dicitur hic q̄ Esdras querbat qualiter post mortem suam nasciturus populus mādata dei faceret / cum lex dei incēsa fuisset: propter qđ quid faciendū / et q̄ fuissent opa dei / de cetero nullus sciret: rogauit dominum vt sibi spiritumsctm̄ immitteret: ita vt leges et libros perditos diuinitus recuperare valeret. Angelus igitur lucernā intellectus sibi dare promittit: et per quadraginta dies a populo se abscondit: vna cū scriptoribus sibi dixit. Quo facto calix plenus aqua coloris ignei / esdre p angelum porrigitur: quo bibito / statim intellectus: sapientia et memoria sibi datur. Sed igit Esdra dictante / et in spū loquente: lex et pphete a quinqꝫ scriptorib9 scribunt: et sic infra quadraginta dierū spaciū plenarie restituitur. Angelus aūt in lege populū iubet edoceri / et quedā iubet palā fieri. Quedam inquit palam facies: quedam sapientib9 abscōdite trades. Scriptores igitur p diez scribebant / nocte vo comedebāt. Esdras aūt p diez loquebat et dictabat: nocte etiā non tacebat. ¶ Ista phe

Moralitas.

applicari ad hoc: q̄ necesse est vt intellectū / sapientiā et memoriā spiritualē quis habeat: ad hoc q̄ legez diuinam / id est diuine legis intelligentiā cōsequatur: qꝛ scꝫ homo se debet a cōmuni taꝫ hominū q̄ negociorum / q̄ etiam cogitationū more secernere / et secretū solitudinis mētalis intrare. Debet etiā quadraginta dieb9: p

D

quos stat9 penitētie innuit ibidē: et in statu penitētie et abstinentie pseuerare: qꝛ reuera illi soli diuinas reuelationes pcipiūt / qui quadragenā penitētie obseruare nouerūt: sicut exēplū de moyse habem9: qui quadā vice quadraginta dieb9 i mōte cū dn̄o stetit: et legē dn̄icam accepit. Ascende ad me in montē / et esto ibi q̄draginta diebus. Alia aūt / scꝫ q̄ angelus inspiratus loquitur: et q̄ etiā quedā sunt in lege et in scriptura q̄ publice phe dicit omnibus: alia que secrete sunt dicenda soluꝫ sapientibus / p se patēt. In capl'is q̄ sequunt / multa de futuro iudicio continent. Sed qꝛ nil ponit per modū visionis: ideo non inueni quod ad aliquid applicabile iudicauerim.

¶ Moralitatum libri quarti Esdre finis.

Moralitatum liber decimusseptimus super Tobiam.

¶ Capitulum primum textus: Tobias ex tribu et ciuitate neptalim: que est in superioribus. Moralitatum Ca.I.

historia

TObias de tribu et ciuitate neptalim cum esset iunior / et oēs irēt ad vitulos laureos adorādos: h sol9 fugiebat cōsortia hoim: et pergebat dn̄m adorare ad templū suū in hierusalē. Cū vo factus fuisset vir / accepit vxorē de tribu sua / et genuit

E

ex ea filiū: quē ab infantia timere deum docuit / et abstinere ab om̄i pctō: finalr in captiuitate posit9 / de cibis gentiliū nō comedit: et cū ꝯtribules et amici ei9 passim comederēt: ipse / vxor et filius abstinebāt: desolatos cōfortans circuibat / monita salutis dando. Cūqꝫ monita salutis suis captiuis daret: esurientes alebat: mortuis sepulturam pbebat: quapropter in ꝯspectu Salmanazar regis gratiam inuenit: qui ipsum pluriműꝫ honorauit: a Sennacherib vero crudeli tyranno tribulationes plurimas sustinuit: et occidi etiam iussus fuit. ¶ Tobias qui interpretat conuersus: in omnib9

Tropologia.

istis typum gerit boni secularis / qui ad vniuersa pietatis opera se conuertit: quia licet iste sit inter idolatras. i. inter malos seculares / qui idola et boues aureos. i. peccata / et aurum et argentum per auaritiam colunt: ipse tamen deum colit et diligit templum eius per deuotionem frequentat: et idolatria contribulium. i. vitiorum cultum fugit: et spernit: et filios suos in timore dei instruit: ciboſqꝫ gentilium. i. delicias carnales abhorret: et se immaculatū custodit: et dato q̄ qñqꝫ contingat ipsum captiuitatē et tribulationem incurrere: non cessat tamen captiuos et turbatos consolari / indigentibus necessaria largiri / mortuis sepulturam dare: et pietatis opera preparare. Quapropter pro certo sepe ad literam prouenit / q̄ regum et principuꝫ deo faciente gratiā et beniuolentiā acquirit: et ecōtra qñqꝫ ad maioreꝫ sui probationem / sennacherib id est tyrannorum maliuolentiā et tribulationem incurrit. Multe enim tribulationes iustorū sunt: sicut et isti dictum fuit infra per angelum: qꝛ acceptus erat deo / necesse fuit vt tentatio probaret te.

f ps.33.d. tobie.12.c.

¶ Capitulum secundum textus: Post hec vero cum esset dies festus domini. Moralitatum Capitulum. II.

CUm quadaꝫ die Tobias fatigatus de sepulturis occisorum / quos per plateas niniue iugulatos inueniens abscondebat: et nocte contra mandatum regis sepeliebat: propter quod interfici iussus fuerat / iuxta parietem obdormiuisset: accidit q̄ ex nido hirundinū stercora calida super oculos eius caderent: et ipsum penitus excecarent. Qui plaga cecitatis percussus / nō est iracundia motus: sed magis per patientiā ad gratiarūactionem puectus. ¶ Ista allega exemplariter / q̄ iustus tribulationibus nec fortuitis seu infortunatis casib9 nō debet turbari: sed potius quicquid sibi accidat / debet in dei iustitiaꝫ reducere / et se iuste pati dicere: et patienter cum gratiarūactione omnia sustinere: exemplo Job. qui dicebat: Dominus dedit dn̄s abstulit. Non enim contristabit iustum quicquid ei acciderit. Sepe etiā accidit / q̄ iustus vltra voluntatē tyrānorūꝫ opera misericordie exequitur: dicens ipsi sennacherib. i. ipsi tyranno illud Act. Obedire deo oportet magis q̄ hoibus. Et tamen talis vt communiter citius et facilius in fortunijs flagellatur. Quē enim dominus diligit / corripit: et quasi pater in filio / sicut dicit sapiens in eo delectatur. ¶ Uel dic q̄ Tobias est homo: qui qñqꝫ aduertens ad parietes. i. ad mundi negocia se deflectit: qñqꝫ in delicijs et psperitatibus delectatur et dormit. Hirūdo vo diabolus / q̄ more hirūdinis in aere i. in superbia pascitur: hō hoc vidēs / stercora diuitiarū in oculis cordis eius per concupiscentiam pÿcit: et sic visum spūalis visionis seu discretionis et sapientie / necnon lumen diuine gratie sibi tollit: et cū p auariciam excecat et peruertit: ita q̄ in illis que ad deuꝫ et ad salutem pertinent ipsum totaliter cecū reddit. Uñ tales q̄ iuxta parietē terrenarum possessionū p auariciam excecantur / vident posse dicere illud Esa. Palpauimus quasi ceci ad parietem: et quasi sine oculis attrectauimus. Ille enī qui fatigatus ad sepulturas dormitionē acceperit. i. ille q̄ in bonis operibus difficultatē et lassitudinē delectabiliuꝫ querit: et ab hmōi

historia

Moralitas.

Job.1.d

Act.5.c.

pro.3.b.

Aliter.

E

esa.59.

bonis ⁊ pijs operibus cessat ⁊ quiescit: talis dico cecitatẽ vitiorũ incurrit/⁊ lumen gratie perdit: q̃d tamen nullatenus perdidisset/si infatigabiliter in bonis operibus vigilasset. Nõ oportet igit in bonis operib⁹ fatigari/nec p malam cõplacentiam dormire/aut in vi-
1. Thes. 5. a tijs ⁊ in psperis delectari. Apłs Non dormiam⁹ sicut ceteri/sed vigilemus ⁊ sobrij simus.

¶ Capitulum tertium Textus: Tunc Tobias ingemuit. Moralitatum Capitulum. III.

historia Tobias vt supra inter idolatras dominũ querebat: ⁊ bonis operibus deo insistebat: qui postq̃ filiũ habuit/excecatus est. Filius v̾o eius associato sibi raphaele angelo/in rages
b ciuitatẽ medorũ p recuperandis decẽ argenti talẽtis descẽdit: vbi Sarã filiã raguel/que scʒ septẽ viros habuerat: quos tamẽ demoniũ nõie asmodeus occiderat/in vxorẽ assumpsit: ⁊ eam a demonis potestate liberauit: ⁊ eam in domũ patris ceci cũ magna substantia secũ duxit: quẽ canis associans reuerentem pcessit. Ille etiam piscẽ qui eũ deuorare voluerat occidit: ⁊ cũ felle eius patrẽ cecũ ad cõsiliũ angeli finaliter illuminauit: sicut omnia illa apparent infra. vj. xi. ⁊ xij. cap.
¶ Et hic Beda per Tobiã allegorice populũ iudeo-
Allegoria. rum intelligit: qui in principio sol⁹ deũ coluit ⁊ amauit: ⁊ inter gentiles ⁊ idolatras sol⁹ fide ⁊ bonis operibus deo seruiuit. Amos: Tantũmodo vos cognoui
amos. 3. a ex omnibus gentibus domus Israel. Verũtamẽ iste postq̃ filium suum/id est christum de israel ſm carnẽ natũ produxit aut genuit/p infidelitatẽ excecatus est: inquantũ scʒ fidẽ Christi recipere recusauit. Sara v̾o que in rages medorũ habitabat/id est gentilitas que in mũdo vagabatur: cuius viros ⁊ doctores ⁊ magistros per infidelitatẽ ⁊ idolatriã diabolus occiderat: ab ipso iuniore Tobia ⁊ angelo secũ iuncto. i. ab ipso christo cum angelo/id est cum dei filio copulato fuit liberata: ⁊ in domo Tobie ceci/id est in ecclesiaʒ loco
Cañ. 8. a excecati iudaici populi substituta. Cañ. Apprehẽdam te/⁊ ducam in domũ matris mee/⁊ cubiculũ genitricis mee id est synagoge. Sic igitur factũ est/q̃ piscis/id est diabolus qui in flumine passionis ipsum Tobiam iuuenẽ. i. christuʒ deuorare voluit/ab ipso vict⁹
a extitit. Fuit etiã p ipsuʒ euisceratus ⁊ apertus: inquãtũ sui cordis malicias hominibus reuelauit ⁊ fel sue malicie in scripturis reposuit ad illuminationẽ legentium ⁊ locauit: ⁊ quicq̃d de corpe eius. i. de mẽbris ipsius/scʒ de peccatorib⁹ cõuertẽdo accepit: igne charitatis assauit: ⁊ sale sapientie cõdiuit: ⁊ ad vsus pprios reseruauit. Finaliter tamen pater eius cecus. i. ppłs iudaicus p ipsuʒ illuminabit: in fine scʒ tẽporũ/qñ tot⁹ israel salu⁹ erit. ¶ Vel dic q̃ septẽ viri sare sunt septẽ sacra-
Aliter. mẽta vel septẽ dona spiritussancti cõcessa aie christiane: que proculdubio diabolus sibi p pctm̃ subtrahit: ⁊ eam viduã ⁊ miserã derelinq̃t. Verũtamẽ postq̃ orationibus ⁊ fletib⁹ se vult dare: solet sibi tobias iunior i. christ⁹ ipse pseuerãter p gratiã iungere: quẽ diabol⁹ nõ poterit superare: matrimoniũ eñ virtutũ cũ aia nõ pseuerat/nisi fletus ⁊ oratio pcedãt. Tũc v̾o pseuerãter virũ accipit: cũ lachrymis suis stratũ suũ spargit: ⁊ eum per orationem depositum suum deo cõmittit.

¶ Capitulum quintum Textus: Tũc respõdit thobias patri suo: ⁊ dixit: Omnia quecunqʒ. Moralitatũ Capitu. IIII.

Thobias pater qui dudũ gabelo consanguineo suo egenti decem argenti talenta mutuõ historia dederat: filium suum vna cũ angelo quẽ ductorem sibi dederat/in rages ciuitatẽ medo- B rum misit: qui in via desponsauit sibi sarã: cuius mariti septẽ fuerãt a diabolo interfecti. Piscẽ qui ipsum deuorare voluerat/interfecit ⁊ euiscerauit: ⁊ de ventre eius medicinale mẽbrum extraxit: demoniũ quod maritus vxoris sue occiderat/angelus in deserto ligauit patriam recuperauit: canem patris secũ sociũ habuit ⁊ rediens vxorem in domũ patris duxit. ¶ Recte vide Allegotur q̃ iste thobias potest significare deuʒ patrẽ: filius ria. autem eius vna cũ angelo christũ dei filiũ significat: in quo angel⁹ ⁊ homo/diuinitas ⁊ humanitas sociãtur. Nec est inconueniẽs: cũ ſm sanctorũ doctrinã christus inquantũ ad suas naturas in isaac ⁊ in ariete figuratur. Gabelus consanguineus thobie significat gen⁹ humanũ: quod de genere thobie. i. de genere patris dicit pro eo q̃ ad similitudinẽ est creatũ q̃d etiaʒ egenũ ⁊ inops fuit: pp̄ter ade peccatum fuit de paradiso captiuatũ: ⁊ dono imortalitatis nudatũ gratijs ⁊ virtutib⁹ spoliatũ: sicut bene apparuit in adã ⁊ eua/ Gen. 3. b quando post peccatũ cognouerũt se esse nudos. Decẽ talenta significant decem legis mandata istũ gabelo. i. humano generi p subleuanda paupertate mutuata. Sara v̾o gentilitatẽ significat: cuius viros. i. cuius populos asmodeus. i. idolatria perimebat. Piscis significat diabolũ: venter significat infernũ. Fel amarũ ⁊ medicinale/quod exinde extractũ est: significat sanctorum patrũ collegiũ. Igitur ista fuit veritas/q̃ thobias deus pater qui a principio per moysen gabello. i. humano generi indigenti ⁊ pauperi tradiderat deceʒ talenta argenti. i. decem legis mandata: thobiã minorem filium suum cum ductore angelo. i. christũ deum C ⁊ hominem filium eius benedictum in rages medorũ i. in munduʒ destinauit: ⁊ canem. i. predicatores eidẽ adiunxit: qui in illo itinere. sarã. i. ecclesiã de gentilitatibus sibi iure hereditario debitã desponsauit. Piscẽ diabolum qui in torrente passionis deuorare credidetat: ⁊ ab hoc mortẽ ⁊ passionem eius pcurauerat ⁊ pstrauit et superauit: et de ventre eius. i. de inferno fel amarum ⁊ medicinale. i. sanctos patres qui in amaritudine languebant/extraxit: deceʒ talenta id est decem mandatoruʒ executionẽ: ⁊ opera a gabelo. i. ab humano genere reportauit: ⁊ vxorẽ assumptã. i. ecclesiam in domum patris sui in paradisum pduxit: ⁊ hoc est q̃d dicit apostolus: Quod misit deus filium suum/ natuʒ gal. 4. a de muliere/factum sub lege: vt eos qui sub lege erãt/redimeret. ¶ Hic habem⁹ q̃ thobias volens dare du- To. ca. a ctorem filio suo: inuenit quendã angelum nomine ra historia. phaelem: qui sub humana specie latitabat. Inuenit igitur eum quasi quendã iuuenem splendidũ ⁊ tanq̃ precinctum/⁊ quasi paratũ ad ambulandũ. Huic igit filium suum commisit: qui ipsum in itinere conduxit vxoreʒ sibi accepit: ⁊ cũ magna sua substantia ipsum ditauit: decem talenta argenti sibi recuperauit: pisceʒ qui ipsum vorare voluerat/ipsum superare fecit/⁊ ipsum patrẽ suuʒ illuminare fecit. ¶ Sic reuera sup om- Tropologia. nia charissimi cura debet esse tobie senioꝛ. i. plato superiori/q̃ filio suo. i. subditorũ populo: de bono ductore. i. bono curato vel rectore prouideat: ⁊ q̃ bonuʒ D prelatuʒ sibi assignet ⁊ pficiat: qui in via huius mũdi ipsum custodiat atq̃ regat: ille etiaʒ debet querere sibi ⁊ pficere aliquẽ angelum latentẽ sub hoie: vt aliquem virum sanctum ⁊ angelicũ: sanctitatẽ tamẽ suã occultantem

occultantes sub humana benigna et communi effigie
quia quicunque aliis preficitur in prelatu: in vita angeli-
cus/humanus in conversatione benigna esse tenetur.
Unde de bono rectore dicit: Quod ipse angelus dni
malach. est: sicut in Apoc. dicitur Septem (inquit) stelle/angeli
2.b. sunt septem ecclesiarum. Ille igitur debet inveniri iu-
Apo.1.d venis p fortitudinem vigorosam: splendidus p mundi-
tiam gratiosam: stans p constantiam virtuosam: pcin-
ctus p diligentiam curiosam: paratus ad ambulandum
p obedientiam studiosam: debet dici raphael. i. medi-
cus p fructuosam sapientiam: vt sic de tali angelo di-
catur illud Apoca. Vidi angelum dei fortem. Igitur ille
apo.12.b postquam curam/ducatum/prelaturam et officium super istum fi-
lium. i. super subditos accepit: ille proculdubio debet
eos vna cum cane. i. vna cum bonis predicatoribus rege-
re et conducere: decem talenta argenti. i. decem manda-
ta sibi debet recuperare: saram vxorem. i. divinam gratiam
debet sibi coniungere: et divitias virtutum sibi debet
cum ea procurare: piscem. i. carnem docere/apprehende-
re/considerare: et sic p consequens faciet ad patrem suum
deum letanter cum vxore sua et divitiis. i. cum divina
gratia et virtutibus revenire: ita q tunc poterit patrem
suum superiorem illuminare. i. spirituali leticia recrea-
ri: quia sicut dicitur in prover. Gloria patris est filius
pro.15.c sapiens. Ideo breviter de tali angelo poterit dominus
exo.25.c dicere illud Exo. Ecce ego mitto angelum meum: qui
E precedat te/et custodiet in via etc. ¶ Vel si vis per tho-
Aliter. biam seniorem intellige deum: per angelum prelatum: et p
minorem subditum populum/sicut supra.

¶ Capitulum sextum textus: Profectus est autem thobias: et canis secutus est eum. Moralitatum Capitulum. V

historia Cum angelus thobiam iuniorem conduceret
contigit q circa tigrim fluvium prima man-
sione manerent. Volens igitur iuvenis pe-
des suos lavare in fluvio: et ecce piscis imma-
nis exivit ad devorandum eum. Quo timente invadi/
dixit angelus ad eum: Apprehende branchiam eius/et
trahe eum ad te. Piscem igitur in siccum traxit: et statim
palpitare cepit: et ex mandato angeli: piscem exentera-
vit: fel/cor et iecur reposuit et servavit: cetera vero assa-
vit et salivit: et pro viatico custodivit. Angelus vero sibi
dixit/q fumus cordis illius piscis super carbones po-
siti/omnia demoniorum genera ab homine fugat: fel vero
oculis cecis et albuginosis impositum/ipsos illumi-
Tropo- nat. ¶ Quamvis videatur satis mirabile/q res corpo-
logia. ralis agat in spiritum: et q fumus piscis fuget diabo-
1.re.16.d lum: vel sonus cithare faciat recedere spiritum immun-
dum/sicut supra positum est: qui tamen ad moralia ten-
dimus: de disputando super huiusmodi non curemus: Igitur
dico q iste piscis pot peccatum significare: vel etiam carnem
fluxibilem atque mollem: quod scz sub aqua mundane pspe-
ritatis et voluptatis absconditur: vbi thobie. i. cuicunque
homini insidiatur: vt scz ipsum p culpam et penam absorbeat
pu.23.c et perdet. Unde in Prover. Insidiatur in viis quasi latro: et
quos incautos viderit/interficiet. Ista est ergo ve-
f ritas: q quando homo accipit mansiones suas super tigrim flu-
vium: qui interpretatur sagitta: pro eo quod sicut sagitta ve-
lociter currit. i. in mundi fluxibilitate que cito deperit
atque fluit: et in aqua voluptatis et psperitatis vult recrea-
ri: quamquam sibi prima facie speret et intendat ablui et munda-
ri: statim tamen adest piscis iste: scz peccatum vel tentatio su-
perbie/luxurie vel avaricie: vel etiam ipsa caro que sibi
insidiatur: ipsumque attrahere et devorare satagit et molitur

sed revera est consilium angeli testamenti/scz christi vel
boni predicatoris: ipse debet istum piscem/scz peccatum
vel carnem vel tentationem p consideratione apprehen-
dere: et ad siccitatem abstinentie et penitentie trahere: et
ipsum debet exenterare. i. qualis sit et quid infra ipsum
est respicere et videre. Mo p certo si fecerit/in ipso tria
reperiet: vnde contra vitiorum infirmitates remedia multa
sumet. Inveniet enim q in ipso est cor/iecur et fel. i. vanus
amor et falsa delectatio: et finaliter inveniet q est ibi fel.
i. amara desolatio et damnatio. Igitur si iecur. i. pec-
cati delectatio cum carbonibus desolatoriis. i. cum consy-
deratione ignis infernalis iungitur: fiet q fumus ille
compunctionis et memorie eiusdem proveniens/demones et
demonum tentationes fugabit. Unctura vero fellis/
cogitatio. i. timor amaritudinis albuginem carnalita-
tis de oculo mentis curabit. Nihil enim pficit magis
contra vitia et demonia/quam cogitare q falsa sunt carnis
et peccati oblimenta: et q dura et fellea subsequuntur tor-
menta. Fel igitur. i. considerationem amaritudinis eter-
ne debet homo in oculis patris sui/scz intellectus ap
ponere: vt sic possit eum per gratiam illustrare: dicens G
illud Hiere. Ecce potabo eos etc. ¶ Vel dic si vis/q hie.23.c
iste piscis est diabolus: qui pro certo illis qui in flu- Aliter.
mine religionis devotionis vel compunctionis se bal-
neant: et in tigri. i. sagitta divini timoris et contritionis
se mundificant: et ibidem affectuum pedes lavant: piscis dia-
bolus insidiatur: et qui per peccatum ipsos si potest/de-
vorat et predatur. Sed revera homo debet ipsum viriliter
ter p bona opera invadere: et ipsum p considerationem
exenterando et aperiendo/quid in ventre et in corde suo
habeat discernere: et pro certo ibi inveniet cor. i. mali-
ciam. iecur quod amare cogit id est dilectionis falla-
ciam. vel etiam fel quod est amarum. i. pravam intentio-
nis nequiciam et future damnationis amaram angu-
stiam. Que p certo si bene cogitaverit: et carbones ignis
eterni/fumique lachrymarum et obscuritatem tenebrarum que
in inferno sunt/adhibuerit: sibi ad spiritualem cecitatem
tollendam et ad demonium effugandum quamplurimum p-
ficiet et valebit. Allega vt supra. ¶ Vel dic q thobias
iste est christus: piscis vero diabolus: sed de hoc vide su- Aliter.
pra ca. v. ¶ Vel dic q iste piscis immanis significat di-
vitem magnum vsurarium et tyrannum: qui in fluvio Aliter.
mundane psperitatis versatur: et ibidem tanquam in proprio
domicilio moratur. Ezechie. Ecce ego ad te draco etc. eze.29.a
Igitur si contingat q thobias. i. aliquis pauper ap-
propinquat ad istum fluvium. i. ad prosperitatis sta-
tum: vel ad alicuius divitis domum vel locum: statim cum
tales pisces. i. tyranni/vsurarii et divites ipsum velle di-
tari/vel se velle iuxta se locari vel edificari vident: sibi
immediate detrahunt et invident et eum devorare/et ra-
pinis et exactionibus impugnare festinant: ita q ipsos h
compellunt ad angelum. i. ad dominum clamare. et contra eos
auxilium implorare. Unde inquiunt/invadit me. Job:
Anime vulneratorum clamabunt. Periculosum est igitur Job.24.
talibus appropinquare: et eorum habitationibus et eorum br
domibus et possessionibus vicinare: quia fluvium mundane
psperitatis solum sibi volunt appropriare: et ideo solent
omnes vicinos et socios impugnare: nec patiuntur aliquem
quem impedire valent/pedes suos lavare. i. recreationem
aliquam obtinere. Videntur enim dicere illud Ezech. Nobis Eze.11.c
data est terra in possessionem. Thobias igitur. i. pauper:
ab angelo. i. a deo consulitur/q istum piscem. i. istum divitem p con-
syderationem apprehendat: et q ipsum de fluvio mundane
psperitatis p consyderationem extrahat: et ad siccum. i.
ad mortis austeritatem et sterilitatem imaginando dedu-

cat. Hoc est dictu: ꝙ statum vite eius cito defecturuꝫ ⁊ statum mortis sue cito successurum cogitet ⁊ attendat: ⁊ sic pro certo ipsum cogitare potent palpitantē. i. dubiuꝫ / miserum ⁊ tinctum. Unde de omnibus dicitur Sapiē. Quod ipsi turbabunt timore horribili / Sap. 5. a dicētes intra se / penitentiam agentes / ⁊ pre angustia spiritus gementes. Consiliuꝫ etiam est ꝙ pauper qui videt gloriā iniquorū / ipsos per cōsyderationē excenteret: hoc est ꝙ quales sunt interius cōsyderet: vt scꝫ nō gloriam suā exteriorē / sed iniquitatē interiorē cogitet atqꝫ spectet: qr scꝫ tunc videt ꝙ illi qui sunt terribiles quo ad mundum / sunt abominabiles quo ad deum.
B Iuxta illud Lu. Quod hominibus altū est / abomina
Lu. 16. d tio est apud deum. Talē cōsyderationē videt habere
ps̄. 72. b dauid in ps̄. vbi de ꝓsperitate maloꝝ sic dicit: Ecce ipsi peccatores in seculo obtinuerūt diuitias ⁊c. Et dixi: Ergo sine causa iustificaui cor meū ⁊c. Donec intrē sanctuariū dei: ⁊ intelligaꝫ in nouissimis eoꝝ. ¶ Uel
Tropologia. si vis dic ꝙ thobias iste est deus: quē pro certo piscis immanis. i. aliquis malus diues in persona pauperū ⁊ religiosoꝝ deuorat: ⁊ eū in mēbris suis fatigat ⁊ infestat. Sed ꝓ certo deus talē de fluuio ꝓsperitatis ad siccitatē mortis extrahit: ⁊ eū exenterat / ⁊ prosternit: ⁊ super carbones inferni assat ⁊ cōburit: ⁊ de vētre eius i. de suis intrinsecis ⁊ abditis: medicinas pauperū scꝫ diuitias quas diu absconderat / extrahit: ⁊ de his cecos. i. inopes qñqꝫ illuminat: inꝙtuꝫ de auaroruꝫ substantijs ipsos post mortem talium cōsolatur ditat: ceterasqꝫ. i. temporales substantias: istorūqꝫ officia ⁊ beneficia que tenebat: sibi angelo reseruat: inquantū in
esa. 28. c persona pauperum se nutriri predicat. Esa. Reficite lassum: ⁊ ecce hoc meuꝫ refrigeriū. Impios ⁊ tyrannos tollit: de medio: vt saltem post eorū mortem de eorū diuitijs iusto alat: ⁊ vt eorū bona que auare aggregauerat / per plurimos distribuat ⁊ distinguat: vt pꝫ ad lr̄am de clericis tenentibus plura beneficia: ⁊ auaris habentibus plures diuitias: qr scꝫ post mortem eoruꝫ plures ditantur ⁊ beneficiantur: ⁊ thobias ⁊ angelus i. pauperes ⁊ iusti vel ipse deus in persona pauperum
sap. 10 d multipliciter recreantur. Igitur dicitur Sap. Quod
B iusti tulerūt spolia impiorū. Et alibi dicitur: Nō reser
pro. 13. d uatur iusto substantia peccatorū. Uñ dicit̄ de malo
iob. 10. c diuite: Qui cōfugēs nudauit pauperes: domū rapuit ⁊ nō edificauit eā: nec est satiatus venter eius. Educet egrediēs de vagina sua: vadent ⁊ venient sup eū horribiles: ⁊ deuorabit eum ignis qui succendet: ⁊ de eodē dicitur ibidē / ꝙ diuitias quas deuorauit / euomet ⁊c.

¶ Capitulum octauuꝫ textus: Postꝙ vero cenauerūt: introduxerunt iuuenem ad eam. Moralitatum Capitulū. VI

historia Hic dicit / ꝙ cū sara filia raguelis septē viros habuisset: ⁊ eos diabolꝰ occidisset: thobias ipsam ducere timuit: tamen ad angeli consilium ipsam duxit: nec eum diabolus nocuit seu lesit. Nā ad cōsiliū angeli iecur piscis mortui sup carbones posuit. ⁊ odore fumi eius demōes fugauit Queꝫ raphael accipiens / in desertū superioris egypti relegauit. Tandē vero in timore dei vxorē instruēs: ⁊ ad orōnem inuitās: cū ipsa tribus diebus orōni vacauit: ⁊ sic intrans ad puellā / in dei bn̄dictione sine nocumēto eā suscepit. Sicut eñ angelus sibi dixerat: demoniū solū sup illos potestatē habebat: qui sicut equꝰ ⁊ mulꝰ
Moralitas. sine timore dei cū suis vxoribus habitāt: ⁊ qui in actu cōiugali nihil ꝑter delectationē amāt. ¶ Ista exēpla-riter ad lr̄am psūt allegari ꝯtra libidinosos: qui scꝫ sicut bruta sine dei timore solā delectationē ꝗrunt: qr pro certo tales ꝑ spūm fornicationis pereunt: inꝙtum etiam cū ꝓprijs vxoribus fornicationē cōmittūt. Iusti vero cū dei timore ⁊ bona intentiōe ⁊ orōne debēt cōiugiū celebrare: ⁊ sic nō habēt demoniū. i. spūm luxurie formidare: ⁊ potissime si piscis mortui iecur. i. si christi morientis mortē sup carbones feruentis charitatis ꝑ cōsiderationē voluerint adhibere. Dicat igit̄ bonꝰ ꝯiunx vxori sue illud qd̄ iste dixit hic: Filij sctōꝝ sumus: ⁊ nō possumus ꝯiungi sicut gētes q̄ ignorāt deum. ¶ Uel dic ꝙ vxor nostra est beneficiū vł ecclīa nobis data: qr ꝓ certo q̄cūqꝫ isti vxori brutalit̄: ⁊ solūmō ꝓpter lucrum ⁊ delectationē ⁊ vtilitatē tp̄alē ꝯiungit̄: ⁊ eidē ꝑ ꝓmotionē cōiugatur: necesse est ꝙ a diabolo spūaliter ⁊ tp̄aliter perimat̄. Ille vero q̄ taliter vxorē accipit: nō vt ꝓsit / sed vt ꝓsit: nō vt libidini ⁊ voluptatibus vacet: sꝫ vt cū timore diuino ⁊ orōni diuine laudi se applicet: a demōe nō ledit̄ sed sanꝰ ⁊ incolumis spūaliter repitur: ⁊ cū vxore hmōi / ꝓle bonorū operū iocūdatur: ⁊ diuitijs tp̄alibus et spūalibus ꝓsperat̄. Ps̄.
Uxor tua sicut vitis abundās in lateribꝰ domus tue.

C (right margin)
Aliter. (right margin)
ps̄. 127. a (right margin)

¶ Ex eodem caplo octauo textus. b. Et factum est circa pulloruꝫ cantū accersiri iussit raguel. Moralita. Capitu. VII

Hic habet ꝙ raguel pater sare: postꝙ thobias filiā suā in vxorē acceperat: ⁊ ad eā intrauerat: timuit nec forte sibi sicut alijs accidisset: hoc est / ne forte a demone suffocatus fuisset: fecit de nocte in domo sua foueā facere / vt ipꝫ posset terre cōmēdare: ⁊ sicut alios sepelire disposuerat: sꝫ ipm̄ sanum repeniēs / in laudes dei ꝓperat ⁊ exultat: ⁊ duas vaccas ⁊ quatuor arietes occidēs / nuptias preparat ⁊ instaurat: Thobias igit̄ angelū ad gabelum mittit: q̄ pecuniā recuperat ⁊ ipm̄ ad nuptias adducit. Tandē vero raguel medietatē bonorū suoꝝ filie tradidit: ⁊ sic cū magna substantia thobias cōiugem secū duxit. Qui precedens felle piscis oculos patris illuminauit: ⁊ cadente albugine quasi mēbrana oui / visuꝫ recuperat: ⁊ vidēs filiū suū / dn̄m benedixit. ¶ Ista exponunt quidā allegorice. Dicūt eñ ꝙ raguel est ꝓpłs gentilis: cuius filiā. i. ipam gentilitatē seu gentiliū cōmunitatem thobias. i. christus in vxorē duxit: inꝙtuꝫ ipsam ad fidem conuertens / de ea ecclesiā suā fecit: sꝫ reuera in principio ille raguel / scꝫ gentilis populꝰ dubitauit: ⁊ timuit ne forte ille esset verus maritus ⁊ ne forte mundū decipiēdo fuisset a demone mortuꝰ vel oppressus: quapropter ipsum sepelire disposuit: inquantū in ꝑsona tyrannorū nomē christi ⁊ eius fidem opprimere ⁊ tollere festinauit: sed finaliter cantu gallorum. i. doctrina predicatorū instante: ipsum verū ecclesie maritum / virū sctm̄ ⁊ legitimū repit ⁊ cognouit ⁊ tunc nuptias vere ⁊ firme fidei statuit ⁊ inducit: in quibus proculdubio vaccas ⁊ arietes. i. martyres ⁊ cōfessores de populo suo preparat ⁊ exponit. Cōstat aūt ꝙ de populo gentili cōuerso / multi in primitiua ecclesia more vaccarum agrum dominicum coluerūt: ⁊ tādē per martyriū obierūt: Multi arietes ⁊ prelati ⁊ duces in ecclesia fuerūt / qui mortē ꝓ dn̄o subierūt. Tūc in nuptijs thobie ⁊ sare. i. christi ⁊ eccl̄ie de sepsis encenium prebuerunt. Unde mat. Tauri mei ⁊ altilia mea occisa sunt: et omnia parata sunt: venite ad nuptias d. id est ad fidem christi. Gabelus per angelum adducitur quia scilicet ad fidē christi quotidie nouꝰ populus per

historia (right margin)
D (right margin)
Allegoria. (right margin)
mat. 22. (right margin)
E (right margin)

lus p predicatores angelicos aggregat. Sara eni.i.
gentilitas: cum magna substantia thobie tradit: q
etiam de gentibus cu diuitijs diuersaꝝ scientiaꝝ ad
fidem veniens/dño desponsat. Et finaliter tñ iste tho
bias scz christus: patrē suū cecū.i.ppl̄m iudaicū exce
catū/p fidē illuminat: inquātū in fine tpis lumē sue
fidei seruat: q tūc exultādo clamabit ⁊ dicet: Ecce vi
deo thobiā filiū meū: qñ albugo infidelitatis de ocu
lis eius ceciderit: ⁊ qñ se errasse fatebit ⁊ cognoscet: ⁊
qñ se media etate illuminatum aduertet/dicens illud
Jo. 9. c Joan. Cum cecus essem non video. Albugo eni pp̄e
cecitatem iudaicā significat: qui se albū ⁊ iustū credit
⁊ estimat. Et ista etiam cecitas ⁊ albugo quasi mem-
brana oui esse dicit: pro eo ꝙ adhuc christuz tanꝗ de
2. Cor. 3 ouo nasciturū expectat: sed tunc talis albugo de ocu
d. lo sue mentis cadet: qñ christū iam venisse cognoscēs
se errasse pcipiet. Vñ apl's: Velamen est positū sup cor
coꝝ. Cum aūt auersi fuerint/auferet velamen. ¶ Hic
potes subdere exemplariter: qūo angelus elemosynā
thobie orationē ⁊ ieiuniū cōmendat: ⁊ qūo ex hoc pmeruit
12. c. thobias ꝙ a deo tentaret/⁊ tentatus cōsolaret. Vide
ca. xij. Nihil videt in alijs capl'is huiꝰ libri figurale.

¶ Moralitatum super Thobiam finis.

Moralitatum liber De
cimusoctauus super iudith.

¶ Capitulum primū Textus: Arphaxat
itaqꝫ rex medorum subiugauerat multas
gentes. Moralitatum Capitulum I

Abucbodo
Historia nosor rex assyrioꝝ: cū con
tra arphaxat regē medo-
rum victoriā obtinuisset:
eleuatū est cor eius in sup
biam: ⁊ oēm terraz voluit
suo imperio subiugare.
Nā nō suffecit sibi regnū
medoꝝ acquisiuisse: quin
immo nuncios suos ad
libanum/siciliam/syriam et damascū vsqꝫ in hierlm
misit: vt tributa sibi soluerent: ⁊ vt eum in regem reci
perent p nuncios imperauit. Et q oēs, vno animo cō
tradixerunt ei: ⁊ remiserūt nuncios vacuos: ⁊ sine ho
nore abierunt: indignatus ipsos p potentiam oppri-
mere ⁊ subiugare voluit. Ideo holofernē principem
militie cum exercitu infinito ɔtra regionem occiden-
tis misit: ⁊ oēm terram sibi subiugari mādauit. Qui
mandatis eius obtemperās/multas ciuitates ⁊ ter-
ras ɔfregit: multosqꝫ ipm voluntarie recipientes/in
dñm in deditionem recepit. Terras que prius māda
Tropologia ta nabuchodonosor ɔtempserant/p violentiam eius
imperio subiugauit. ¶ Ista pñt applicari ɔtra ambi
tiosos ⁊ presumptuosos. Ille eni nabuchodonosor:
qui interpretat sedens in angustia: presumptuosos ⁊
ambitiosos significat: qui per sollicitudinē semp an-
Tren. 1. gustiant/vt ad statum altiorem pmoueantur. Tren.
a. Sedet in angustia dña gentium.i. ambitio cōtra ar-
phaxat.i. facit aliqd factuz notabile: pp̄ter qd regnū
medoꝝ.i. aliquam dignitatem obtinet ⁊ acquirit: nō
sufficit sibi ꝙ rex sit assyrioꝝ: ⁊ ꝙ efficiat rex medoruz
idest nō sufficit sibi dignitas quā ab antiquo habuit

vel quā de nouo acquisiuit: qnimmo ad altiora accen
dit: ⁊ ad altas dignitates ⁊ officia ambire/⁊ ea vsur-
pare molit. Qd potissime fit/qñ videt aliqd bñficiuz
vel dignitatē vacare: q scz tunc magis solet ad digni
tatem aspirare. Adonias aūt filius agith eleuabatur 3. Reg.
dicens: Ego regnabo. Quid igitur fit: Pro certo isti 1. a.
tunc qñ vident electionē instare/solent nuncios plo-
cutores ⁊ pscuchas suos mittere: ⁊ nunc ad vnū/nūc
ad aliū discurrere: multa ⁊ magna pmittere: vt ad
regnandū sup ipsos/⁊ ad prelaturā vel officium obti
nendū ipsos valeant inclinare: dicentes cū absalone
illud qd dicit: Quis me ɔstituat iudicem sup terram 2. Reg.
vt ad me veniant oēs: vt iuste iudicē: Sed reuera iu- 15. a.
sto dei iudicio fit: ꝙ oēs vno animo ɔtradicunt ei: et
nuncios plocutores/⁊ suos secretos repudiant ⁊ cō-
tēnunt: ⁊ ꝙ in die electionis vbi se eligi forsan existi-
mabat/oēs electioni ipsius se opponant/dicentes il
lud Luce: Nolumus hūc regnare sup nos. Quod vi- Lu. 19.
dens ille/ad holofernem principem militie.i. ad prin- c.
cipum ⁊ laicoꝝ potentiam se conuertit: totqꝫ per eos
tribulationes excitat ɔtra istos/ꝙ ciuitates ⁊ muni-
tiones.i. tpales possessiones istoꝝ impedit ⁊ subuer- Lu. 19.
tit: dicens illud Luce: Illos aūt qui noluerunt me re c.
gnare super se/adducite huc ⁊ interficite. Et sic p vio-
lentiam ad ɔsentiendū in eum ipsos cogit: Ita ꝙ bre
uiter isti cōpelluntur dicere illud qd etiam isti dixerunt
Desinat obsecro ira tua ɔtra nos. Sequit: Veni no-
biscū pacificus dñs: ⁊ vtere seruitio nostro sicut pla-
cuerit tibi. ¶ Vel allega ꝙ nabuchodonosor.i. dia-
bolus: qui videns se superasse arphaxat cū exercitu.i. Aliter
cum maloꝝ multitudine: non sufficit sibi/nisi l alios
idest p malos principes ⁊ eoꝝ officiales non sibi sub-
iectos.i. in bonos ⁊ religiosos manū mittat: qui pri-
mo nuncios suos.i. tentatiōes leues ad eos mittens
repulsam patit: q scz statim boni a principio obedi
re vel subdi diabolo dedignant. Ideo sepe fit ꝙ prin-
cipem militie sue holofernē: qui interpretat infirmās
vitulum saginatū.i. pctm̄ luxurie: qd inter alia vitia
obtinet principatū: ⁊ qd impinguatos/deliciosos vi-
tulos/iuuenes ⁊ lasciuos infirmat: ɔtra ipsos dirigit
quo mediante multos superat: paucos vo qui in au
xilio sancte mulieris vidue.i. beate virginis ipm vin
cant/inuenit. Vbi eni alij nuncij.i. alia vitia defecūt:
holofernes.i. luxuria principat. Vñ dicit/ꝙ cecidit ti
mor holofernis sup omnes habitantes terram.

¶ Capitulum tertium Textus: Tunc mi-
serunt legatos suos vniuersarum vrbium.
Moralitatum. Cap. II

Hic dicit ꝙ cū holofernes oēm terrā suo do-
minio subiugasset: ⁊ quosdā virtute armo-
rum/quosdā voluntarie cū hymnis ⁊ canti-
cis obuiantes eisdē: in ditionē suā sumpsis- B
set: de vniuersis vrbibꝰ viros fortes sibi in auxiliato-
res accepit: cū quoꝝ adiutorio leuiꝰ ceteros supauit. Mora
¶ Sic vo diabolus: q quosdā virtute armoꝝ.i. vio- litas
lētia tētationū supat: quosdā vo volūtarie ⁊ qsi ex in
dustria peccātes: de qbꝰ dicit: Quasi ex idustria recesse Job.
rūt a deo sibi subiugauit de oibꝰ vrbibꝰ ⁊ de oibꝰ statibꝰ 34. c.
quosdaz fortes auxiliatores.i. quosdā heresiarchas
vel alioꝝ pctōꝝ patronos sibi aggregauit: qbꝰ mediā
tibꝰ de alijs faciliꝰ victorizat. Isti eni q alios ad pctm̄
incitāt/diaboli sunt auxiliatores: quoꝝ ope vincit fa Eo. c. d.
cilius peccatores. ¶ Hic habes ꝙ nabuchodonosor Histo-
preceperat holoferni principi militie sue: ꝙ omnes ria

deos terre destrueret ⁊ demoliretur: vt ipse solus deus
ab his nationibus que per holofernem possent subij
ci diceret. Sic igit factuz est ꝙ iudith sancta mulier
caput holofernis amputauit: ⁊ sic nabuchodonosor
Moralitas potentiam ⁊ superbiam enervauit. ¶ Istud applica cō
tra presumptuosos ⁊ inuidos qui solum volunt dij
dñi excellentes ⁊ inclyti reputari: quapropter tot aui
ribus laborant ꝙ alij .i. magni potentes famosi era-
dicentur: vt solum ipsi apparere inter boles videantur.
Sicut de saturno legit: ꝙ ericthonium filiū suū occi-
dit: ⁊ hoc quia vidit eum sapientem: ⁊ timebat fame
sue posse detrahi ꝑpter eum: cum solus deus ab oībꝰ
Allegoria vellet credi. ¶ Ista possunt applicari ꝯtra imperium
romanoꝝ: qui mediāte militia sua deos terre .i. reges
B mundi subuertebant: ⁊ nomen eoꝝ de medio submo-
uebant: regnaqꝫ ipsoꝝ ⁊ ꝓuincias redimebāt: ⁊ sic cū
effusione sanguinis totum mundū suo imperio sub-
iugabant: soliqꝫ dij terre / imperatores et domini dici
in toto orbe volebant: ⁊ quod abominabilius vide-
batur / leges ⁊ statuta scribebant: in quibus nō debe-
re dici aut esse in orbe regem preter cesarem dicebant.
Hiere. 31. a. Hiere. Ero deus vniuersis cognationibus israel ⁊c.
Quod vtiqꝫ valde absurdum existit: vt reges in diuer
sis mundi ꝓuincijs ex ꝯsensu ppłoꝝ legitime factos
vel a deo institutos / sola autoritate ⁊ violētia submo
uerent: ipsosqꝫ regnis ⁊ dignitatibꝰ spoliarent: sibiqꝫ
totum applicarent: ⁊ se solos reges in orbe vocari iu-
berent: totumqꝫ mūduz a principio liberum tributis
iudith 5. d. ⁊ seruitutibus subiugarent / dicentes illud qđ sequit
infra: Sciat vniuersa terra ꝙ Nabuchodonosor est
deus terre: ⁊ preter ipsum alius non est. Non est mirū
igitur si illud tam violentū stare non potuit: ⁊ si scīā
mulier iudith / idest sancta ꝓuidentia occulta vel ec-
clesia istius crudelis principis caput ⁊ potentiā am-
putauit. Dignum enī fuit ꝙ qui solum dij terre dici
volebant: ꝓprium caput / idest ꝓprium imperatoriaz
dignitatem amitterent qua gaudebant. Sicut ⁊ nūc
patet: quia imperium ad translationeꝫ aliam est trās-
latum: ⁊ nullus alius habet imperij potestatē / vel ꝓn
cipatum. Dignum enī est: ꝙ qui vsurpat aliena / iusto
dei iudicio perdat sua. Ideo isti ciuitati potest hodie
Esa. 47 b. dici illud quod antiquitus dictū est babyloni: Audi
derelicta / habitās in ꝯfidentia: que dicis in corde tuo
C ego sum: ⁊ preter me non est amplius. Non sedebo vi
Eo. c. c. dua: ⁊ sterilitatem ignorabo. Et sequitur: Uenient ti
bi sterilitas ⁊ viduitas. ¶ Hic habes ꝙ cum omnes
generaliter se holoferni redderent: ⁊ se potentie eius
subhærerent: ⁊ se ⁊ vxores ⁊ filios / ciuitates ⁊ bona sua
eius dominio subiugarent: sibiqꝫ ⁊ exercitui suo cum
lampadibus / tubis ⁊ tympanis occurrerēt. Dicitur
tamen ꝙ ista facientes / non poterant ferocitatem sui
pectoris mitigare. Quapropter cito ignominiose di-
Moralitas citur perijsse. ¶ Quod scilicet cōtra tyrannos crude-
les potest allegari: quorum tanta est superbia: ꝙ sub-
ditorum obsequijs / beneficijs / blandicijs deliniri nō
possint: sed ex hoc ad deterius ꝓuocantur: et sepe ad
crudelitatis opera fortius inardescunt: quapropter
sepe fit ꝙ isti in sua potentia gloriantes / ⁊ desolatio-
nibus hominū nō parcentes / iusto dei iudicio succū
Aliter bāt. ¶ Uel dic ꝙ iste est diabolus: quia pro certo qui
recipiunt ipsum: ⁊ ei consentientes complaudent fa-
tui sunt / si eius ferocitatem mitigare credūt: quia re-
uera propter hoc ipsis non parcet: sed cōtra ipsos in
Prou. 5. d. inferno fortius inardescit. Unde in Prouer. zelus et
furor non parcet in die vindicte.

¶ Capitulum quartum Textus: Tunc au
dientes hec filij israel qui habitabant terrā
iuda. Moralitatum Capitulum III

Audientes filij israel potentiam holofernis:
timuerunt valde / ne forte hierusalem caperet Historia
templū destrueret: sancta pollueret: ciuita-
D tes eoꝝ frāgeret: vxores ⁊ filios captiuaret:
⁊ ideo oēs se saccis operuerunt: ieiunijs ⁊ orationibꝰ
se humiliauerūt: ⁊ sacerdotes etiā operti cilicio ⁊ ci-
nere / sacrificia obtulerūt: ⁊ fortiter ad dñm clamaue-
runt: ⁊ occupauerūt oēs vertices montium / et muris
circūdederunt vicos suos: ⁊ preparauerūt frumentū
contra obsidionem pugne. Sacerdos vero summus
Heliachim nole ꝑ ciuitates circūibat ad orandū ⁊ re
currendum ad dñm: ⁊ oēs vniuersalr cōmouebat: ꝓ-
cepit etiam angustas vias inter montes ꝑ quos iter
poterat esse in hierusalē custodiri / ne pateret transitꝰ
holoferni. Sic igit finalr factū est ꝙ holofernes diui
no munere fuit victus: ⁊ hiersm de sua crudeli poten-
tia liberata. ¶ Sic ꝟo charissimi moraliter loquēdo Moralitas
videmus: ꝙ nos filij israel .i. christiani qui deum per
fidem cognoscimus: videmus et audimus ꝙ holo-
fernes diabolus cum exercitu vitioꝝ ⁊ tentationum /
infirmitatē holm non cessat subiugare: et sua poten-
tia oīa concutit ⁊ ꝯturbat: qr sicut dicit Iob: Nō est Iob.
potestas sup terram que cōparet ei: quiqꝫ ꝯtra nos pre 41. d.
parat. Ideo valde debemꝰ a facie eius timere: ⁊ illius
malicias precauere: ⁊ hoc ne forte hierusalē .i. animā
per peccm̄ capiat: ⁊ templū deuotiōis destruat: sancta
nostra .i. sanctā viā polluat: ciuitates / hoc est ciuium
vnitates / ac per hoc concordiā nostrā dirūpat: ⁊ vxo-
rem ⁊ filios .i. charitatem ⁊ bona opa nobis tollat: ⁊
ideo ad obuiandū malicijs eius quilibet debet occur
rere: verticem montiū .i. celsitudinē ꝯtemplatiōis oc- E
cupare: ieiunijs se affligere: scīm cilicium .i. asperita-
tem penitentie induere / ⁊ cinere mortis / scꝫ memoria
se aspergere: deo ꝑ bona opa sacrificare: ad deum per
orationē clamare: ⁊ frumentū .i. eucharistie sacramē-
tum ꝯtra obsidionē .i. ꝯtra tentamenta diaboli ꝓpa-
rare. Sacerdos etiā noster .i. sacer dux bonus ⁊ discre
tus: debet ꝑ circūspectionē discurrere: ⁊ oēs potentias
anime visitare: ⁊ ꝙ angusta loca sensuum corporaliū
per que tñ iter pōt esse ad hiersm .i. ad aiam capiendā
discrete custodiāt / debent se sollicite premunire: vt sic
holofernes .i. diabolus: qui bene dicitur holofernes
idest infirmans vitulū saginatū: pro eo ꝙ leues / car-
nales / pingues ⁊ opulentos inficiat / possint machi-
nationibus obuiare. Qui enī taliter contra ipm̄ se ꝓ-
parauerit: nunqꝫ spūaliter ab eo victꝰ erit. Bene igit Eccli. 2.
dicit: fili accedens ad seruitutē dei / sta in iustitia ⁊ ti a.
more: ⁊ para aiaz tuā ad tentationē. ¶ Uel si vis / dic Tropologia
ꝙ hiersm est eccłia: de qua viri israel .i. viri ecclesiastici
valde debent timere / ꝙ ab holoferne diabolo ꝑ vitia
destruat: ⁊ ideo heliachim sacerdos .i. quilibet bonꝰ
prelatus debet discurrere: ⁊ fideles ad orandum ⁊ resi
stendū periculo: ⁊ arctos passus ⁊ transitus ꝑ quos
habent ingredi hostes .i. ad vota religionis / mādata
legis / articulos fidei sacramenta eccłie: que quidem
sunt principales ingressus eccłie: custodiendū / ⁊ ꝓn-
cipaliter occupandū monere: necnon vt ad muros re-
gularis discipline reedificāde intendere velint / ⁊ ora- F
tioni vacare: mōtes ꝯtēplationis occupare: frumēta
meritoꝝ ⁊ virtutum preparare: ipsos debet docere / di 1. Reg.
cens illud: Preparate corda vestra domino ⁊c. 7. a.

¶ Capłm

¶ Capitulum quintum Textus: Nunciatumqȝ est holoferni principi militie assyriorum Moralitatum Cap. IIII

Historia Achior princeps filiorum amon/holoferni petenti de filijs israel qui se preparabant contra eum defendere: quidnam esset/incepit iterrogare. Qui dei israel mirabilia cepit predicare: et legem ppli israel cōmendare: et inter alia dicere: ꝙ si deus eorum ipsos iuuare decreuerit: nunquam holofernes vel quicūqȝ alius possit preualere. Indignatus holofernes: ipm ad filios israel duci fecit: et cū ipsis extinctū esse voluit: et hoc cū capti essent filij israel quorum deum cōmendauerat: ipse cū eis gladio assyriorum verberaret: et sic nullum alium deum esse oīm terre ꝙ nabuchodonosor experiret. Ducit igit achior in bethuliam: sed occurrentib⁹ balisterijs de israel/ipm ducere ad ciuitatem nō potuerūt: quapropter ipm ad arborem ligantes et recedentes/ab exercitu dimiserunt quē tandē filij israel soluentes/et in ciuitatem suā ducentes: ola que ptigerant/audierunt: et post fletus et orationes ciuitate saluata ipm circūdederūt: et in suū
Moralitas consortiū receperunt: sicut scriptū est et c. ¶ Ista pñt applicari ad quēlibet sctm̄ p christi nole crucifixum: sicut ad Andream et petrū. Achior eñ interpretat frater meus montanus: significans illos scȝ qui frēs p
B charitatem fuerunt: et montani p mentis sublimitatem/et ptemplationē/vel per vite eminentiā dici poterant. Cōstat eñ ꝙ isti coram holoferne principe.i. coram nerone vel ptra alios tyrannos potentiā dei lsrl/ scȝ christi predicabāt/et fidem ipsius cōmendabant: factum est ꝙ per eum in bethuliam/que interpretat domus parturiēs dñm.i. paradisum: qui nobis dñm parturiuit et dimisit: morte intercedente sunt missi: hoc est per istos ad arborem.s. ad crucem fuerūt ligati in cruceqȝ morte dānati: et a cruce p filios israel.i.p angelos quātū ad alam sunt soluti: in bethuliam.i. in paradisuȝ reducti: et a carne sua.i. a corpore circūcisi per mortem in ipsorum israelitarum.i. in ipsorum angelorum consortiū sunt assumpti. Ipse vero holofernes.i. tyranni finaliter morte turpissima sunt consumpti. Luce:
Luc.19 a. Ascendit in arborem sycomorum vt videret Iesum.

¶ Capitulum septimum Textus: Holofernes autē altera die precepit exercitibus suis. Moralitatum. Cap. V

Historia Holofernes volens capere ciuitatē bethulie et alias ciuitates: et filios israel subiugere: primo studuit fontes et aquas eis auferre: et ideo pductum per quē aqua fluebat in ciuitatem/pfregit: fontesqȝ que circa ciuitatem erant/custodiri fecit: et sic ppłm ciuitatis horrendo sitis ardore pfecit. Vñ etiā sicut infra dicit: sanguinē pecorum
Iudith 11.c. suorum bibere pponebant: et ad oleum et frumenta que dño deo suo psecrata fuerāt/ptra fas et iustitiam ma-
B nus suas volebant extendere: que tamen ptingere nō
Moralitas debebant. ¶ Sic vere dico/ꝙ holofernes diabolus: qui ptinue ciuitatē ecclie vel ale p temptatiōes obsidet et summe studet aquā grē et deuotionis subtrahere: et fontem lachrymarum et cōpunctionis/necnon fontē misericordie et cōpassionis siccare. Quo facto/statim sitis et ardor malorum desyderiorum.s. auaritie et carnalis concupiscentie in illa ciuitate psurgit: que habitatores eius afficit et affligit: intantū ꝙ iam oēs ad sitim auaritie temperandā/sanguinē pecorum.i. tpalem substantiam simplicium vel subditorum suorum bibunt: rapinis et exactionibus illum sugūt: qd potissime patet de illis qui in mundo hñt iuridicam potestatē: qui scilȝ sanguinē alienū.i. vitam et substantiaȝ tpalem bibere delectant. Vñ in lib. Num. Non accubabit leo donec Num.
rapuerit predam: et occisorum sanguinē bibat. Isti etiā 23.d.
non sufficit sanguinē pecorum.i. subditorum suorum bibere: quinimmo ad oleum et frumentū dño cōsecratū.i. ad bona ecclesiastica dño psecrata atqȝ dedicata: manum mittere/et ipsa fraudulenter vel violenter ab ipsis ecclesiasticis subtrahere vel auferre studēt: sicut ad sēsȝ patet de malis principibus/et malis iudicibus/et malis prelatis et officialibus: de malis balliuis et lectoribus patet: q oēs sanguinē subditorum bibunt: et qñ pñt bona deo et eius seruitutib⁹ dedicata/q ipsis nō licet tangere/deuorāt et psumūt. Vñ sequit infra: Qui hoc Iudith
faciunt/certū est ꝙ in perditionem dabuntur. 11.c.

¶ Capitulum nonum Textus: Quibus abscedentibus: iudith ingressa est oratoriū suum: Moralitatum. Cap. VI

Volens iudith placere principi holoferni/ A
primo orationi se dedit: cilicio se induit: et Historia
cinerem sup caput suum posuit: et oratoriū
intrauit. Tandē vero de loco surgēs/in quo coram dño prostrata iacuerat: vestimenta viduitatis exuit: corpus suū lauit: myrrha optima se inunxit: crines capitis sui discriminauit: et iocūditatis vestimentis se vestiuit: myrrham capiti suo imposuit: sandalia pedib⁹ suis circūcinxit: assumpsitqȝ dextralia/inaures anulos et lilia: et ornamentis oībus se parauit. Ista igit sic ornata/a principe pcupiscit: et in tabernaculo
eius introducit: et a cunctis seruis ipsius honoratur Tropologia
¶ Si vis dic ꝙ iudith in bono/que interpretat glorificās ꝙ significat alaȝ christianā: que deū glorificare tenet. Igit si illa vult placere principi nostro christo: debet intrare oratorium secrete meditatiōis: accipere cilicium.i. asperitatem penitentie et maceratiōis emittere ad deum vocem et gemitū oratiōis: tandē debet de terra.i. de terrenis p affectionē celestium surgere: vestimenta viduitatis.i. pursationē peccati seu veterem hoiem exuere/p lachrymosam compunctionem se lauare: et crines capitis.i. affectus et cogitatus cordis per pfessionem pectinare et expandere et discriminare: miro odore deuotiōis se vngere: vestib⁹ iocunditatis idest pursatiōe honesta se induere: myrrham alte et eleuate ptemplationis capiti siue cordi suo debet imponere: sandalia diuini timoris pedibus affectionū suarum cōponere: et dextralia bonorum operum suis bra-
chijs applicare. Debet etiam accipere inaures qui au- B
res ornant: virtutē patientie/qua.s. patienter audiat anulos qui faciliter voluunt.i. virtutem obedientie: lilia que colorem candidū forriunt.i. candorem castitatis et ptinentie. His igit si aia sic ornata fuerit: procul dubio principi militie nostre christo mirabiliter complacebit: et vsqȝ ad tabernaculū eius.s. ad paradisum veniet: et l eterne quietis cubiculū subtrahit. ps. Psal.
Audi filia et vide et inclina aurem tuam et c. Dicit etiā 44.c.
christo de ala beata: Astitit regina a dextris tuis l vestitu deaurato/circūdata varietate. Ipsi vero ale sub-
ditur illud immediate positum. ¶ Vel si vis dic ꝙ Aliter
Holofernes quē iudith volens occidere/taliter (vt pmissum est) se ornauit/est diabolus: quē pro certo iudith.i. sancta aia vel sancta ecclia spūaliter vincit et superat/qñ pdictis ornamentis et virtutib⁹ se ornat.

Aliter ¶ Uel dic q̄ iudith est beata virgo: que pro certo principem militie superborum seu reproborum. s. diabolum: qui populum israeliticum. i. populum fidelium tentationibus oppugnat: aquam deuotionis ipsius subtrahit: et ciuitatem ecclesie capere et destruere tentat: destruxit et superauit: et potentiam eius eneruauit: et dei populum de ipsius manibus liberauit: ipsum etiam nunc quotidie superat: et de-
Iudith 14.c. uotos suos ab ipso liberat et defendit. Unde proprie dicitur: Una mulier hebrea fecit confusionem in domo Nabuchodonosor.

¶ Capitulum decimum Textus: Factum est autem cum cessasset clamare ad dominum

Moralitatum Capitulum VII

C Historia Cum holofernes princeps militie regis assyriorum esset in obsidione bethulie: factum est q̄ quedam mulier iudith nomine varijs apparata ornatibus se suo conspectui presentauit. Qui statim specie et pulchritudine eius raptus in concupiscentiam carnis exarsit: et ipsius concubitum exquisiuit. Ille igitur multo vino inebriatus et sopitus cubiculum intrat: sed mulier illa videns ipsum ebrium et sopitum, euaginato ipsius holofernis gladio caput eius amputauit: et ipsum ancille sue tradidit: et euoluto corpore conopeum eius abstulit et recessit. Mane autem facto cum cubicularius ipsius ipsum in solo mortuum reperisset et caput a corpore videret abesse: incepit dicere et clamare: Ecce holofernes inquit iacet in terra: et caput eius non est in eo. Quo audito exercitus dilabitur: et proijcientes arma relictis copijs fugere compelluntur. Hostes vero sui a ciuitate exeuntes et ipsos viriliter persequentes: tentoria et supellectilia omnia depredantur: et de omnibus fugitiui holofernis exercitus vniuersaliter locupletantur: et
Tropologia cum festis et potibus iocundantur. ¶ Holofernes iste potest significare mundi et ecclesie principes et rectores in gloria exercitus et subditorum multitudine gloriantes: ista autem iudith potest malam et ornatam mulierem vel etiam peccatum luxurie designare. Quia proculdubio ista est veritas q̄ principes nostre militie christiane tam seculares quam ecclesiastici multo vino et potu delicijsque: vitijs hodie inebriati: per somnolentiam negligentiam malorumque mulierum pulchritudinem decepti et allecti carnis concubitus apprehenderunt: ita q̄ habere secum in suis cubicu-
D lis huiusmodi mulieres delectantur. Ideo iste sunt que caput idest capitale suum et temporalem eius substantiam tollunt: et ipsos prostratos et pauperes in suo sanguine. i. in luxuria voluptatis diffamatos deserunt et recedunt: caput suum. i. capitale et diuitias secum tollunt. Non curant enim mulieres de luxurioso postquam caput suum habere presenserint: quia statim postquam diuitias suas exhauserunt de ip-
Iudic. 16.c. sis amplius non curantes recedunt. Unde illud Iudic. Rasis crinibus Sansonis cepit dalila eum abijcere. Sic igitur fit q̄ principe vel prelato carnaliter per luxuriam mortuo vel oppresso: exercitus eius. i. subditorum populus per diuersa vitia dilabitur: et propter defectum correctionis virtutum et morum vnitas dissipatur. Facile est enim q̄ subditi deuient et coram hostibus suis. i. demonibus et tentationibus succumbant: vnitatem et charitatem amittant: quando principem prelatum vel superiorem a mulieribus captum et per luxuriam infamem et spiritualiter esse mortuum vident. Unde dicitur:
Zachar. 13.c. Percute pastorem et dispergentur oues gregis. ¶ Uel si vis dic
Aliter q̄ ista deceptrix mulier malos principum consiliarios et adulatores designat: qui cum specie amicitie ipsis magnatibus adulantur: et tanta sciunt dicere et facere q̄ vsque ad cubiculum. i. vsque ad secreta consilia admittantur. Ubi cum se introductos viderint et eos in amore suo bene raptos cognouerint: eos ebrios et dormientes. i. ignaros et negligentes inuenerint statim ad auferendum eis caput. i. debitam intentionem et conscientiam conuertuntur: inquantum scilicet ipsorum malo consilio me- E diante et eorum adulatione falsa suffragante: vie et consilia reperiuntur quibus isti principes et domini ad exactiones et rapinas contra deum et iustitiam concitantur inquantum capite conscientie perdito in sanguine crudelitatis voluntantur: et in terra terrenorum amore iacent totaliter et versantur: et inde fit q̄ exercitus subditorum dilabitur et grauatur. Unde de talibus malis consiliarijs et adulatoribus potest dici illud quod de Isboseth dicitur: Duo duo latrones ingressi inue- 2 Regum 4.b. nerunt regem dormientem super lectum in conclaui: et eum interficientes sublato capite abierunt. Duo enim latrones sunt duo genera personarum. s. mali consiliarij seu detractores et adulatores: qui pro eo latrones dicuntur: quia principibus caput et conscientiam: alijs vero famam et temporalem substantiam furantur.
¶ Uel dic q̄ ista mulier significat falsos amicos: qui Aliter omnino student diuitum amicitias et familiaritates contrahere: ad hoc vt possint capita idest capitale et diuitias eorum subtrahere: et lucrum temporale inde recipere et acquirere. Quod cum fecerint et ipsos pauperes mortuos et depressos viderint: statim solent eos dimittere et de ipsis amplius non curare: Sufficit enim eis q̄ possunt caput talium secum ferre. Unde illud Eccli. 13 a.
Eccli. Si nihil habueris derelinquet te: si habueris aliquid tecum conuiuet. ¶ Uel dic q̄ ista mulier si- Aliter F gnificat auaritiam simoniam seu carnalem affectionem: que reuera multis modernis principibus taliter hodie intimantur: et multos taliter infatuant q̄ caput recte intentionis et debite conscientie ipsis subtrahunt vel furantur. Quod patet de multis qui tamen in proprio sanguine voluntantur idest in proprio amore consanguineorum suorum implicati sunt q̄ iam in terra idest in terrenorum amore iacere et de celestibus nihil curare penitus comprobantur. Et hoc est quod hic dicitur: Ecce Holofernes iacet in terra: et caput eius non est in eo. Ideo reprehenduntur tales in libro Iosue: cum in persona prelati dicitur: Surge: cur Iosue 7.d. iaces pronus in terra? ¶ Moralizationem allegori- Allegoria cam et etiam mysticam quam ponunt doctores et glosse scilicet q̄ per iudith intelligatur ecclesia: per nabuchodonosor diabolus: per holofernem antichristus intelligatur: omitto causa breuitatis. Diabolus enim principem exercitus reproborum scilicet antichristum mittet: cui se mundus partim sponte partim coacte subijciet: que tamen sancta mulier ecclesia in fide perseuerando finaliter vincet. Unde dicitur: Hec est enim Ioan. 3. victoria que vincit mundum fides nostra.

¶ Moralitatum libri Iudith finis.

Moralitatum liber Decimusnonus super libro Hester.

¶ Capitulum primum Textus: In diebus Assueri qui regnauit ab india vsque ethiopiam. Moralitatum Capitulum I

Assuerus

G Hysto-ria **Ssuerus** as-
syrioru rex/qui regnabat
ab india vsq in ethiopiam
sup centu et vigintiseptem
prouincias: anno tertio re
gni sui fecit grande conui
uium principib9 et pueris
suis fortissimis psar et me
doru inclytis pfectis prin
cipati longo tpe: et hoc in
illa domo mirabili: de qua legit in historia Alexadri:
q colune erat argetee: tectu sicut firmamentu gemis
lucentib9/instar stellar et signor distinctu: septe aute
dieb9 fiebat pparatio: postea aut pparatu est conuiuiu
in vestibulo horti nemoris/qd regio cultu et manu
erat consitu: erat aut ex vtraq pte tentoria mira cerca
varietate: et i pauimeto lecti aurei (vt dicit Comestor)
vineam hebat mirabile: hortus eius .i. vites erat ar-
gentee: palmites aurei: botri diuersar gemar varieta
te distincti: ppsm aut vniuersum q inuentus est i susis/
Tropo-logia ad conuiuiu inuitauit. ¶ Assuerus iste q interptat bea-
titudo/atriu vel ostiu: significat christu: q est rex ma-
gnus sup oes deos: et qui est btitudo ad glorificadu:
atriu ad recipiendu: ostiu ad nos in paradisum intro-
Joan. 10.b. ducedu. Vn: Ecce ego sum ostiu. Ille igit tertio ano
regni sui .i. tertio tpe mudi .s. in tpe gre: cuctis suis fi
delib9 in horto regio eccle scte matris mirabile con-
H uiuium pparauit: in quo .s. corp9 ppriu comededu tradit
Lu. 14. d. et i quo sanguine suu loco vini effudit. Vn Luce: Ho
quida fecit cena magna/et conuocauit multos. Conuiuiu
aut dicit a con et viuo viuis: qr ibi simul viuit: et sic p
pte fide eccle designat: vbi et in qua diuerse natoes et
ppli viuere coprobat. Et qr nobilitat conuiuu fecit ho
spitis seu domi conditio/loci dispositio/cibor appositio
conuiuar ordinatio: igit si de rege querit: dico q ille
assuerus est christus &c. Sed sup si querit de loco: di-
co q illud conuiuiu fit in domo et in horto .i. in eccia: q
dicit dom9 rone securitatis: dicit hort9 rone fructuose
amenitatis. Dicit dom9/vbi colune argentee .i. pdica-
tores eloquetes et argetee debet esse: tectu vo supius .i.
prelator superior stat9 qsi firmametu p constatia debet
eminere: et in eis debet stellar et signor .i. virtutu copia
Gen. 1. b. splendere. Vn: Stellas posuit in firmameto celi. Hor-
tus etia ille vinea sacre scripture continet: q vites arge-
teas p eloquentia/palmites aureos p sapietia/vuas
de lapidib9 pciosis p virtute et documeto r oim lucule
tiam possidet. Habet etia iuxta hortu istu vestibulu re
ligionis: qd ex oi pte habet tentoria .i. psonas ad ecu
p perfectione extensas: q .s. mire fuerut sanctitat et pul
chritudinis et honestatis. Habet etia lectos aureos
charitatis: et pauimentu spaciosissimu chbulitatis. Vn
Cant. 4. d. in Can. Hortus conclusus &c. Ite si querit qui fuerunt
conuiue: Dico gnalr q oes pncipes et pfecti .i. omes
boni supiores plati: oes pueri regis fortissimi .i. viri
E simplices et innocentes et mundi et contra vitia fortes et
robusti: et vt breuiter concludat: oes ppli qui sunt in su-
sulis .i. oes qui sunt in mudo ad fidei conuiuiu inuitati
Lu. 14. d. alijs atq alijs vna dib9 dicit: Oia parata sunt/venite
ad nuptias: dicit dns. ¶ Hic dicit q cibi i vasis alijs
Eo. c. b. atq alijs inferebant: et pocula aureis bibebat in con
uiuio assueri: erat q vinu abundantissimu: qd etia re-
Tropo-logia ga'i magnificentia erat dignu: sic tn fiebat/q nullus
erat q nolentes ad bibendu cogeret: et sic ordinatum
erat a rege/q vnusqsq sumeret qd placeret. ¶ Sic hic

dico q vinu sacre doctrine et sermo scte fidei abudant
in eccle conuiuio ppinat: et cibi spuales .s. bona exepla
et documeta vasis alijs .i. psonis .s. p psonas virtutib9
et meritis differentes: quasda .s. bonas et sctas: qsdaz
vo fictas et hypocritas ministrant. In illo em conuiuio
sunt vasa alia et alia: qr sicut dicit apls: In domo ma- 2. ad Timo. 2. c.
gna no solu sunt vasa aurea et argetea/sed etia lignea
et fictilia. Et tn in oib9 vasis ministrant sacror cibi: q
scz p bonos et malos eccle ministros ministrant: et fi
des pdicat/et bona plurima efficiunt. Vn apls: Quid
em dum oi mo siue p occasione p veritate christus an Phil. 1. c.
nunciet: et in hoc gaudeo. Ite si querit qualis fuerit
in comededo modus et regula. Rndet/q in illo fidei
ecclastice conuiuio nullus est q nolentes ad bibenduz
cogat: sed quilibet accipit qd delectat: qr .s. nullus est
qui vinu fidei bibere copellat: vel q ad fide venire co-
gatur: sed vnusqsq p libito volutatis sue ad sacra fi- B
dei admittit et leuat. No vult em seruos habere dns/
sed liberos: no coactos/sed volutarios: qr vinu fidei
non dat nisi volenti: dat tn p libito cuicuq petenti: cu
dicit. Ois em q petit/accipit. Quantu em vult de illo Matt. 7. a.
pot accipe: qr scz quatu placet homini/tatu pot a deo
de fide/de morib9/de gra et virtutibus impetrare. Vn
dicit q christi conuiue comederut de piscib9 quatu vole Matt. 14. c.
bant. Vn: Qui sitit/veniat ad me et bibat &c. ¶ Vel si
vis/applica oia ista ad conuiuiu paradisi: qd in domo Jo. 7. f.
securitatis et in horto amenitatis: et qd ab assuero .i. a Aliter
deo/q est oim beatitudo/parabit: et i quo vinu eterne
consolatois/et ebrietas torrentis p petue voluptatis cui
libet p libito concedet ibi erut lecti aurei .i. quies et tra-
quillitas inconcussa: ibi erut vasa aurea alia et alia .i.
sctor differetia sm sua merita subdistincta. Vn dicit
Apls: Stella differt a stella in claritate. ¶ Vel si vis 1. Co. 15 f.
dic/q vasa ista alia et alia sunt pdicatores: vinu vo ce
leste doctrina significat: q .s. nullus debet copelli audi Aliter
re: qr .s. pdicator no debet auditorib9 importunus esse
nec plus q placeat offerre: qr aliter posset facile displi-
cere. ¶ Cu rex assuerus suu solene conuiuiu iam septem Eo. c. b.
diebus continuis celebrasset: contigit q vino calefactus/ Histo-ria
regina vasthi que in palatio regis fecerat magnu co-
uiuium feminar madauit q ad se veniret: vt imposi-
to diademate sup caput eius/pulchritudinem ipsius
vniuersis pplis qui in conuiuio interfuerant/demostra
ret. Erat em sicut hic dicit/pulchra valde. Vasthi vo C
vocata ad regem/venire contempsit: pp ter qd qr regez
offenderat: et qr ceteris mulieribus de contenendis ma
ritis malu exemplu dederat: de consilio mamucha/qui
erat vnus de septem ducib9/qui facie regis videbat:
fuit regno deposita et priuata: Hester loco ipsius sub
stituta: facta est etiam lex/ne de cetero mulieres ma-
ritos contenere presumant: et vt viri vxores preeminecat/
et in suis domibus principales existant et maiores. Allego-ria
¶ Ista possunt exponi mystice et allegorice. Per as-
suerum intelligit christus rex regum/qui scz Vasthi
reginam .i. anima christiana sibi per fidem desponsa-
uit: et regni paradisi regina/beatitudinisq capacem
effecit. Igit cum ista sit pulchra valde in naturalib9:
constat q rex ille christus/vino charitatis calefact9/
ipsam cotinue ad se vocat et inuitat: vt .s. diadema re-
gni .s. gratiam et gloriam super caput eius ponat: et
eius naturalem et moralem pulchritudine conuiuis Cant. 7. d.
suis .i. angelis in paradiso ostedat: dices illud Cant.
Veni dilecta mea de libano: veni coronaberis. Et il-
lud: Veni electa mea: pona te in throno meum. Sed
proculdubio sepe fit/q ista in palatio eminentiarum

temporaliũ constituta/et in conuiuio corporalium
occupata/vocationẽ regis despicit: ꝛ ad eum venire
per penitentiã ꝯtemnit: sed in exterioribus residens/
viri imperiũ vilipendit: ꝛ ideo pro certo christus in⸗
dignatus/grauiter ipsam punit: ꝛ de regno paradisi
D qḋ obtinuisset si vellet/detrahit ꝛ deponit: dicẽs illud
Prou. Prouer. Uocaui ꝛ renuistis: expandi manus meas/
1.c. ꝛ non fuit qui respiceret. Ego autẽ in interitu vestro ri
debo. Aliam ꝟo sanctam ꝛ humilem sibi querit: quã
ad gloriam eligit ꝛ extollit. ¶ Uel dic moraliter ꝙ vir
Moralitas illi est intellectus vel superior portio rõnis: vxor sua
est voluntas: que pro certo temporalibus oblectata
conuiuijs .i. honoribus ꝛ delitijs/virum ꝯtemnere vi
detur: nec eius monitis salubribus obedit: sed circa
conuiuia feminarũ .i. circa malos actus ꝛ delicias va/
cat solertius. Quo viso vir eius debet eam de gradu
libertatis per penitentiã deponere: ꝛ ꝓterniam suam
atrocius castigare: ꝛ virũ debere dominari vxori/spi⸗
ritũ carni/rõnẽ volũtati/debet ostendere: dicẽs illud
Tim. Apsi: Mulieri docere nõ ꝑmitto: nec dominari in vi
2.d. rum: sed esse in silentio. ¶ Uel dic ꝙ rex iste significat
Tropologia de numero olim prelatũ superiorẽ: regina ista designat
curatũ vel prelatũ inferiorẽ: vel etiã quẽcũq; malũ iu⸗
dicem/ꝑncipẽ vel rectorẽ: qui sicut videmus quotidie
vasti .i. mali ꝑncipes ꝛ prelati/molles/feminei ꝛ im-ꝑ⸗
fecti: qui tñ sunt ꝑ rapinas ꝛ vastatiões subditorũ ꝓ⸗
prie vasti dicti: in conuiuijs ꝛ circa feminas ad literam
occupati: ad illum qui ipsos in tali statu posuit .s. ad
assuerũ regem christũ ꝑ bona opera venire ꝯtẽnunt: sed
in ꝓprio palatio .s. in ecclesia vel dignitatis statu lasci
uiunt vel excedũt: ꝛ sic etiam ꝯtẽnendi viros suos scꝫ
superiores ꝛ prelatos/alijs inferioribꝰ exemplũ sunt:
quapropter pro certo sepe fit/ꝙ iste rex assuerus chri⸗
stus/istos de regnis/officijs ꝛ dignitatibꝰ ꝑ mortem
E vel ꝑ infortuniũ deponit: ꝛ loco eorũ alios substituit
ꝛ reponit. Occulta enĩ ꝓuidentia dei iniquos superio⸗
res sibi ꝯtrarios ꝛ rebelles/ꝛ maxime qñ videt eos ef
feminatos ꝛ molles/solet deponere: ꝛ locũ suũ alijs
melioribꝰ subrogare. Unñ Job: Perdidit multos ꝛc.
Job ¶ Uel dic ꝙ iste est papa vel superior ꝓlatus vel prin
34.c. ceps: qui in palatio suo .i. in aliquo ecclesie vel curie sue
Aliter gradu/officio vel beneficio: videt dominari aliquam
malam ꝛ superbã reginam .i. aliquã mulierem ꝛ eneruatam ꝑsonã/circa conuiuia ꝛ feminas occupatam: et
D nihilominus sibi ꝛ mandatis canonicis ꝯtumacem
ꝛ rebellem: ipsũ ꝓ certo debet deponere/ꝛ aliã bonã
personã loco eius subrogare: ꝛ diademate iurisdictio⸗
Matt. nis caput ipsius insignire: dicẽs illud Mat. Auferet
21.d. a vobis regnũ ꝛc. Facto enĩ ꝛ verbo debent doceri nõ
ꝯtẽnere superiores: ꝛ seipsos etiam cognoscere debere
Ephe. esse subditos ꝛ minores. Unñ Apls: Mulieres viris
5.c. suis subdite sint. ¶ Uel dic allegorice/sicut cõiter ex
Allegoria ponunt doctores/ꝙ prima regis ꝑmi christi ꝛ dei vxor
fuit synagoga iudeorũ: que scꝫ vasti que interpretatur
finis signatus: ꝓpe dicit/ꝓ eo ꝙ ista certo et signato
fine terminari debeat. Igitur ista est veritas/ꝙ qñ rex
noster christus fidelibus suis magnũ cõuiuium fecit
ꝛ vtiq; fuit qñ ꝑsonaliter veniens seipsum sacramento
altaris ad comedendũ dedit: tunc proculdubio vxor
F sua synagoga/que scꝫ in palatio regio .s. in scripturis
vel in hierlm et iudea conuiuium feminis et sanctis
animabus hactenus fecerat: ipsasq; pabulo fidei ꝛ do
ctrine pauerat: a rege christo vocata/ꝛ ad fidem inui⸗
tata/venire renuit: ꝛ mariti sui christi amplexus fugi
ens/ꝛ vitam ipsius vilipendens/in ꝓtecua rebellione
ꝛ infidelitate ꝑmansit. Cũ enĩ ipsa ꝓpter diuinas re⸗
uelatiões patrum ꝛ ꝓphetarũ scripturas ꝛ satisfactiões
esset pulcherrima: voluit rex christus ipsam primitus
ad conuiuium fidei vocare: ꝛ diademate .i. religionis
cultu insignire: ꝛ pulchritudinẽ virtutũ suarũ in exem
plum fidelium conuersorũ voluit oĩbus demostrare:
volẽs scꝫ ꝙ impleret illud ps. Astitit regina a dextris Psal.
tuis in vestitu deaurato circũdata varietate. Sed ꝓ 44.c.
certo vocationem christi ꝛ apostolorũ ꝯtẽnens/ad cõ⸗
uiuium noluit venire/nec regis iussionibus obedire.
Ideo de ꝯsilio septem ducum .i. de ꝯsensu oĩm aplorũ
predicatorũ: ista deponenda ꝛ relinquẽda ꝯdẽnatur: ꝛ
alia substituẽda .s. ecclia de gentibꝰ loco ipsius indi⸗
catur. Quod vtiq; tũc factũ est/qñ relicta iudea/apli ad
gentiles se transtulerunt: ꝛ ecclesiam ex gentibus/sicut
nouam puellam hester/regi christo quesierũt: ꝛ syna⸗
goga deposita/regio honore ꝓpter suam infidelitatẽ
priuata/diadema regis hester/que interpretatur abscõ⸗
dita .i. ipsi gentilitati cõuerse/que diu in peccatis ab⸗
scondita fuerat/ꝯtulerunt. Ista autẽ synagoge repu⸗
diatio/ꝛ gẽtilium electio/tũc est ꝑfecta ꝛ sententiata
super hoc ꝑ vltimũ sapientũ/scꝫ Paulũ minimum
aplorũ ꝓmulgata/qñ ipse iudeis intulit ista verba: qui i⸗
dignos vos iudicastis ecce ꝯuertimur ad gentes. Act. 13.

¶ Capitulum secundũ Textus: His itaq; g.
gestis postq̃ regis assueri indignatio defer
buerat. Moralitatum Cap. II G

Historia Hec dicit ꝙ repudiata vasthi/multe pulcher
rime ꝛ speciose puelle de cunctis partibꝰ re⸗
gni querunt: ꝛ omnibus ipsis de his que ad
mundũ .i. ad cultum muliebrẽ ꝛ ad ornatũ
earũ pertinebant/copiosissime ꝓuidet. Quesite ergo
ad Egeum eunuchum/qui custos erat regalium
feminarum/in custodiam adducuntur: et quecunq;
ipsarũ regi placeret amplius/loco Uasthi regina ef⸗
ficeretur. Inter cetera autem adducta est Hester ne⸗
ptis Mardochei/de genere iudeorum: quam idem
Mardocheus in filiam adoptauerat et nutrierat:
que formosa valde/in oculis omnium gratiosa glo⸗
riosa ꝛ amabilis apparebat. Eunuchus etiam custos
eius/ipsam summe dilexit: ꝛ septem puellas formo⸗
sissimas sibi tradidit ancillas: ꝛ ornatus eius pre ce⸗
teris festinauit. Igitur cum puelle successiue per ordinem ad regis cubiculum ducerentur: factum est ꝙ
Hester suo ordine duceretur: qui ipsam super omnes
alias diligens/in reginam sibi elegit: ꝛ ipsam diade⸗
mate coronauit: ꝛ sibi pro Uasthi in cõiugem copu⸗
lauit: nuptias et conuiuium magnum preparauit.
Mardocheus autem auunculus eius de tribu ge⸗
mini/curam illius habebat: ꝛ super salute et honore
ipsius attentius vigilabat: qui scilicet sibi precepe⸗
rat/ꝙ populum suum nemini diceret: ꝛ ꝙ genus suũ
nemini reuelaret. Una igitur inter multas vocata fu
it ꝛ electa: ꝛ repudiata vasthi: ad imperiũ sublimata
¶ Sic vere dico: ꝙ cum multe ꝛ infinite puelle scilicet Moralitas
multe christiane anime de vniuersis mundi partibꝰ
quotidie regi christo querantur: ꝛ sub manu ꝛ custo⸗ H
dia regalium feminarum/idest sub custodia prelato Tropologia
rum in domo ecclesie per fidem constituantur: ꝛ vni
cuiq; de his que ad ornatũ spũalem ꝑtinent .s. de do⸗
cumentis ꝛ scientijs prouideatur/sic tñ sepe fit/ꝙ inter
multas eligitur vna sola q̃ regi placet: ꝛ q̃ ad regnum
glorie debet sublimari/ꝛ diademate ꝑpetui honoris
coronari: ꝛ in conuiuio sempiterno ꝑpetue copulari.
Multi

Matt. 20.b. Multi eñ sunt vocati/pauci vo electi. Si aũt queritur
que sit ista: Dico φ ista hester est/que interpretatur abs-
scondita vel eleuata: que erat neptis mardochei/qui
interpretatur amara ꝯtritio impudẽtie: ⁊ erat pulchra/
ornata ⁊ gratiosa: ⁊ a dicto Mardocheo tanφ filia
ꝯnutrita: quia ista sola aĩa christi regis cõiunx efficitur: et
ad regnum paradisi pmouetur: que ꝑ humilitatem est
abscondita: ꝑ amorẽ celestiũ a terrestrib⁹ eleuata: per
ꝯsyderationẽ amare ꝯtritõis neptis ⁊ filia ⁊ nutrita
⁊ alũna: que scʒ ꝑ honestatẽ formosa/ꝑ pudicitiã est
gratiosa. Talis eñ a rege meretur eligi/⁊ in celi palatio
diademate coronari: ⁊ ꝓpter eius cõnubiũ gaudium
celebrare: ⁊ maxime si genus ⁊ pp̃lm taceat. i. nobili-
Psal. 44.c. tatem generis ꝯtemnat: vel si mundũ de quo nata est/
vilipendat. Ideo tali videtur dicere ꝓpte illud ps. Au
di filia ⁊ vide ⁊ inclina aurem tuam: ⁊ obliuiscere po
pulum tuũ/⁊ domũ patris tui. Et ꝯcupiscet rex decorẽ
tuum: ⁊ breuiter illam quã humilitas abscondit/cõ-
A tẽplatio erigit/⁊ ꝯtritio adoptat ⁊ nutrit/⁊ quã mun
Psal. di ⁊ amicorum carnaliũ affectio non impedit/ad grãm
44.c. regis ⁊ glĩam regni faciliter ꝑuenire. ps. Astitit regi-
Allegoria na a dextris tuis in vestitu deaurato/circũdata varie
tate. ¶ Uel dic φ ille puelle que regi in oĩbus ꝓuin-
cijs sunt quesite: significant diuersas christianitatis
sectas que oẽs regi christo aliqualiter famulantur: oẽs
fidem eius saltem pro pte recipiunt: ⁊ sic oẽs ad isti⁹
cubiculũ admitti quodãmodo videntur: oẽsqʒ sub cu-
stodibus. i. sub ꝑlatis ⁊ pastoribus ꝯstituuntur: ⁊ queli
bet earum regi christo placere/⁊ regnũ paradisi in futu-
rum obtinere sperantes/alijs se preferre noscuntur. Sʒ
reuera sic erit/φ vnica puella. i. vnica secta ecclia ca-
tholica/⁊ etiam romana ab illo est electa. Ista vo so
la alijs est ꝑlata/⁊ tanφ vnica sponsa sibi per veram ⁊
rectam fidem est matrimonialiter copulata: oẽs enĩ
alie cõcubine ꝑnt dici. Ista aũt sola ⁊ vnica coniunx
Cant. 6. c. meruit nuncupari. Unde in ꝑsona dei dicitur sic: Una
est colũba mea/ꝑfecta mea/electa genitricis mee. Ui-
derunt eam filie sion/⁊ beatissimã ꝑdicauerunt: ⁊ re-
Hester 2.b. gine ⁊ ꝯcubine laudauerunt eam. Et si vis dic/φ ista
est hester abscondita eleuata ⁊c. Ista aũt egenio eu-
nucho custodi regalium feminarum. i. summo pontifici
qui est custos ⁊ prelatus oĩm aĩarum/in custodia traditur
a quo sibi mundus muliebris. i. virtutũ ornatus cõ-
paratur: a quo septem puelle. i. septem ꝑncipales virtu-
tes sibi in obsequium assignantur: vel a quo septẽ puel
B le. i. vniuerse mundi ecclie eidem subiugantur/⁊ sibi in
obsequiũ deputantur: ⁊ sic honor eius ⁊ glĩa in melius
Exo. 2. c augmẽtatur. Ut in Exo. Sacerdoti madian erãt septẽ
Aliter filie. ¶ Uel dic φ septem puelle regi quesite/sunt par
ticulares ⁊ inferiores ecclie: Hester vo est romana ec
clesia: que licet oẽs custodie eunuchi nostri. i. summi
pontificis cõmittantur: ista tñ prefertur ceteris/⁊ regi
christo intimius ꝯiugatur. Ista ergo diademate coro-
Aliter nata imperat/⁊ alie famulantur ⁊c. sicut sup. ¶ Uel ex-
pone sicut exponunt doctores: φ repudiata vasti. i. sy
nagoga: hester que erat de genere captiuorum. i. ecclesia
de gentibus christo eligitur: cui septẽ puelle. i. vniuerse
anime fidelium in obsequium conceduntur. Istã vo
mardocheus. i. paulus apl̃s/qui impudicitiam con-
teruit: qui ad lr̃am de stirpe gemini. i. beniamin predi-
Eo. ca. c cando eam nutriuit: ⁊ de salute ipsius curam sollici-
Historia tam semper egit/⁊ eam tanφ filiam erudiuit. ¶ Hic
habes φ vnaqueqʒ cõcubinarum assueri/postφ mane a
rege exierat/statim in custodiam eunuchi qui ꝯcubi-
nis preerat/ꝑtransibat: ad regẽ tñ amplius redire nõ
poterat/nec audebat/nisi qñ rex ipsam ꝓprio nomine
repetebat. ¶ Sic vere nulla peccatrix aĩa/postφ a re- Aliter
ge christo ꝑ pctm̃ recesserit/⁊ ad custodiam eunuchi
idest diaboli sterilis ⁊ ꝯcupiscentiarum ⁊ malarum aĩarũ
principis transierit/ad christũ regem ꝑ se redire non
põt: nisi ꝑ spãlem grãm vocetur: ⁊ nisi per grãʒ adiuuetur.
Ista eñ per se põt cadere/sed non resurgere: quia sm
Senecam/virtutes magistro indigent: sine magistro
vitia discuntur. ¶ Hic habes φ hester nõ quesiuit a cu- Eo. ca. c
stode suo spãlem ornatum: sʒ quicqd sibi dare voluit
eunuchus/accepit: ⁊ tamen illa magis placet seu pla
cuit regi φ reliquę que ex industria se ornauerunt. In C
quo notatur φ mulieres que ornatu naturali ꝯtente
adulterina ornamenta nõ adhibent/plus φ cetere vt
cõiter placent. ¶ Uel dic φ ista ꝑsona que a custode Aliter
⁊ prelato suo ornamenta diuitiarum ⁊ beneficiorum ꝑ am-
bitionem non exigit: sed illis que a prelato sibi conce
duntur/ꝯtenta nil aliud petit: regi christo amplius pla
cere consueuit: habentes alimenta ⁊ quib⁹ tegamur/ Timo. 6.b.
contenti sumus.

¶ Capitulũ tertiũ Textus: Post hec rex assuerus exaltauit aman filiũ amadathi.

Moralitatum Capitulum III

ASsuerus exaltauit aman filium amadathi Historia
de stirpe Agag: ⁊ super oẽs principes regni
sui exaltauit solium eius: precepitqʒ φ oẽs
coram eo genu flecterent: ⁊ φ aman genib⁹
flexis adorarẽt. Mardocheus aũt qui ad portã regij
palatij morabatur/h⁹mõi superbiam abominans/eidẽ
genua non flectebat: ⁊ cunctis adorantibus ipm ado
rare non volebat. Qd tunc videns iratus aman/ꝯtra
ipm solum non fuit indignatus seuire: sed potius or-
dinauit totum genus iudeorum per totũ imperium vna
die occidere ⁊ delere. Misit igitur lr̃as regis per vniuer
sas ꝓuincias/φ iudei a maiori vsqʒ ad minimũ deci-
matertia die interficerentur: ⁊ φ bona eorum a volenti-
bus raperentur. Qd vtiqʒ factũ fuisset: nisi Mardochei
luctus/ieiuniũ/cinis ⁊ penitentia/⁊ hester regine oro D
⁊ diligentia edictũ imperij immutasset. Dñs aũt me-
diante hester negociũ taliter immutauit: φ iudeis li-
beratis/aman ꝓpo patibulo qd iniuste alijs paraue-
rat/punit⁹ perijt. ¶ Sic vere dico/φ in curia assueri. i. Tropologia
in curijs ꝑncipũ ⁊ magnatũ: sepe fit φ aliqs aman. i.
aliqs supbus de gñe agag/qui interpretatur festina: et
filius amadathi/qui interpretatur ppl̃s seruiẽs pctõ. i.
de plebe sua humili ⁊ paupere nat⁹: ⁊ seruituti. i. pctõ
nihilomin⁹ subiugat⁹: ad aliquẽ magnũ statũ ꝓue-
hitur ⁊ altius soliũ. i. ad excellẽs offm̃ plusφ alij sub-
limatur. Qui proculdubio statim sui prioris status obli
uiscitur/⁊ in supbiam erect⁹: si qs mardocheus. i. si qs
fctũs hõ ipsius indignans supbiã/sibi nõ obedierit/
vel ipm iuxta votũ nõ honorauerit: statim ꝯtra eũ ma
chinatur: ⁊ nõ solũ ipm/imo etiã totũ gen⁹ suũ/amicos
⁊ familiares subuertere ⁊ grauare ꝑ oñi sue potentiã
satagit ⁊ molitur. Crudeles eñ ⁊ impij quotidie illud
faciunt: qñ cũ ꝯtra aliquẽ iuste vel iniuste fuerint irati
amic os ⁊ ꝯsanguineos suos/φuis in nullo sibi nocue Ezech. 18.a.
runt/grauãt atqʒ ledũt: cũ dicat scriptura: Qd vir nõ
debet puniri ꝓ alio: sed vnusqsqʒ ꝓ pctõ suo morietur.
Sepe tñ fit φ hester regina/q̃ interpretatur abscõdita. i.
occulta ꝓuidentia deialiter ordinat: ⁊ suis malicijs
obuians/innocentes de manu eius in morte/⁊ grauis
simis infortunijs ipm damnat. Unde dicitur: Qd dñs
dissipat ꝯsilia malignorum/ne possint implere.

¶ Capitulum quartum Textus: Que cum audisset mardocheus scidit vestimenta sua.
E Historia Capitulum IIII

Cum totum genus iudeorum morti esset per aman maliciam ab assuero rege adiudicatum mardocheus cum alijs iudeis necnon et hester regina ieiunijs et lachrymis se dederunt: et saccis se induerunt: et super capita cinerem asperserunt et orationibus feruidis ad dominum clamauerunt. Igitur quamquam edictum esset: quod nullus sub pena mortis non vocatus intraret ad regem/ nisi forte rex in signum clementie sceptrum suum aureum sibi extenderet ad tangendum. Hester tamen fiduciam habens in domino sumptis regalibus ornamentis/ pro liberatione populi sui/ duabus concomitata puellis: vna scilicet cui innitebatur/ et altera que defluentia in terram vestimenta portabat: ad regem quamquam ferocem intrauit: cuius aspectus cor domini statim in mansuetudinem conuertit: et in signum clementie virgam auream sibi tangendam extendit. Que accedens et virgam tangens/ regem ad prandium inuitauit: et liberationem populi/ suspensionem aman/ reuocationem epistolarum ipsius aman que super nece iudeorum misse fuerant/ per nouas regis epistolas/ et sublimationem Mardochei sui auunculi impetrauit. Sicut enim dicitur hic et infra: Cum vidisset rex hester reginam stantem/ placuit oculis suis: et extendit virgam auream/ et accessit et osculata est summitatem virge. Cui statim rex intulit in hec verba: Quid vis hester regina: que est petitio tua? Etiam si dimidiam partem

F Allegoria regni mei petieris/ dabitur tibi. ¶ Ista omnia possunt ad mysterium nostre redemptionis applicari. Constat enim quod a principio totum genus iudeorum .i. hominum per maliciam et inuidiam aman .i. diaboli: ab assuero rege .i. a deo propter peccatum ade morti fuit adiudicatum: et per epistolas regis .i. ipsius dei sententiam condemnatum. Gen. Quacunque die comederitis/ morte moriemini. Ita quod Mardocheus et alij iudei .i. sancti patres qui edictum illud in susis/ que interpretatur gaudium viri .i. in sacra scriptura que spiritale gaudium est virorum: pendere cognouerant: antiquitus flebant saccis humilitatis/ ieiunio/ abstinentie/ et cinere mortis memorie se domabant: et pro liberatione et redemptione sua dominum exorabant: dicentes illud Psal. Ueni ad liberandum nos domine deus virtutum. Nullus enim ad regem tunc intrabat: nullus celum occupabat: nullus morituris et damnandis veniam impetrabat. Unde hic dicitur: Quod non erat licitum sacco indutum aulam intrare regis: necdum enim illuc aliquem vocauerat: nulli adhuc virtutis sue virgam .s. filium per incarnationem ostenderat: redemptionis humane negocium desolatum manebat. Quapropter Mardocheus et iudeorum populus idest sanctorum patrum cetus tristabatur/ et flebiliter lugebat. Unde de humana natura potest dici prolixo tempore illud Tren. Plorans plorauit in nocte. et sequitur: Non est qui consoletur eam. Sed quid? procul dubio hester regina .i. beata virgo/ assumptis ornamentis virtutum: et adiunctis sibi duabus puellis .i. duabus virtutibus sibi familiaribus colligatis: vna scilicet cui innitebatur/ hec est virginalis castitas et integritas: altera que portans caudam vestium que sequebatur/ hec est humilitas: isti regi se dignam et idoneam presentauit: quam vt statim constantem et ornatam et sanctificatam vidit: oculis eius placuit: et ideo virgam virtutis sue auream et preciosam .i. filium benedictum emittens ex sion/ ipsum sibi per beatam incarnationem extendit: et sic in signum clementie sibi et toti generi humano suum benedictum filium declinauit. Ad quem scilicet ista humiliter accedens/ per fidem credens et consentiens/ virgam istam tetigit/ et concepit: et sic aman superbum et iudeorum et fidelium inimicum superauit: et potentiam eius strauit/ suumque populum a morte liberauit: et veteres literas .i. vetus testamentum/ nouis literis noui testamenti temperauit. Unde iam congaudendo possumus dicere illud Apostoli: Nunc soluti sumus a lege mortis/ in qua detinebamur: vt seruiamus in nouitate spiritus/ non in vetustate litere. Ista igitur est veritas/ quod cum regnum assueri .i. dei in duobus constet/ scilicet in iustitia et misericordia: isti regine paradisi dimidiam regni sui partem .s. misericordie distributionem/ sibi contulit deus. Igitur ista regina dicitur misericordie. Alteram vero partem scilicet iustitie sibi retinuit: et ideo sol iustitie nuncupatur. Quotiens igitur pro aliquo supplicat/ rex ille nihil prorsus sibi denegat: sed petitionem illius exauditam indicat: et potestatem in media parte regni super facienda misericordia sibi donat. Quid vis (inquit) hester regina etc. Unde dicitur: Mater mi nefas est vt auertam faciem tuam. ¶ Uel si vis dic/ quod illud predictum/ scilicet quod nullus intret ad regem nisi vocatus: videtur adhuc durare. Constat enim quod nullus ad regem .i. ad christi palatium introducitur/ nisi prius per fidem et gratiam vocetur. Uocatio enim ingressum precedit: quia gratia gloriam antecedit. Apostolus: Nullus assumit sibi honorem: sed qui vocatur etc. ¶ Uel dic quod nullus ingressus ad regem christum scilicet fide et gratia dignus efficitur: nisi qui per specialem inspirationem et gratiam a deo eligitur et vocatur: quia .s. nullus ex propria virtute saluus efficitur: imo necesse est quod a deo specialiter vocetur. Non enim est volentis/ neque currentis: sed dei miserentis. Quia scilicet sicut idem saluator dicit: Nemo potest venire ad me/ nisi pater meus traxerit eum. Et alibi dicitur: Qui proprias oues nominatim vocat: et ipsum sequuntur: et vocem eius audiunt. ¶ Uel dic quod altero de duobus modis impune intrabatur ad regem .s. quando preuocabatur/ vel quando virga aurea in signum clementie tangenda extendebatur. ¶ Sic vere dico quod ad regem christum nullus intrat/ nec in paradiso sue presentie se presentat: nisi ipsum vel misericordie vocatio/ vel iustitie virga seu correctio introducat. Istus enim duobus modis deus vtitur/ vt aliquid ad ipsum per fidem et penitentiam introducat: quia scilicet alios inspirando vocat/ et ipsos sine violentia trahit et appellat. Alios vero virga aurea correctionis et tribulationis tangit: et mediante virga huiusmodi sibi compresentiales efficit: et cum virga signum magne clementie eisdem ostendit. Nunquam enim maius clementie signum peccatori ostenditur/ quam quando virga correctionis ad eum extenditur/ vt sine periculo dei presentia perfruatur. Unde dicitur: Quod non sinere diu peccatoribus ex sententia agere/ magni beneficij est indicium. ¶ Uel istud allega de parentibus et prelatis et predicantibus: qui quandoque vocatione idest dulci monitione: quandoque virga aurea/ idest aspera correctione debent vti: vt auditores et subditi possint ad statum gratie introduci. Unde dicitur. Tu virga percutis eum: et animam eius de inferno liberas. Signum enim clementie in virga ostenditur: quia qui parcit virge odire filium predicatur. ¶ Hic legitur quod Hester inuitauit Aman ad prandium/ vt veniret cum rege: erat enim secundus post regem: de qua quidem inuitatione summe gauisus se iactabat: et summe beatum se reputabat. Regina tamen hoc pro bono suo non

Margin notes (left): Gen. 2. c. — ps. 79. a — Hester 4. a. — Tren. 1. a. — G
Margin notes (right): Roma. 7. b. — 3. Reg. 2. d. — H Aliter — Hebre. 7. a. — Aliter — Roma. 9. c. — Jo. 6. e — Jo. 10. a. — Aliter — Aliter — A — 2. Machа. 6. c — Aliter — Prou. 23. b. — Eo. c. b.

suo non fecerat: qui mediante tali cõuiuio ipm occide
re pponebat. Qd factũ est: qr in ipso conuiuio tracta
tus est eius interitus: ita q de conuiuio ad suspendiũ
est ductus / et cõuiuio et gloria spoliatus: et inimicus
eius Mardocheus sibi in gloria et officio est substi
Tropologia. tutus. ¶ Regina hester que interpretatur absconsa / po
test significare fortunã absconse et occulte mundi ne/
gocia diuersimode pcurantẽ. Ista est enim mũdi re
gina et dña: a qua vniuersaliter proueniunt tam bona
q mala: quapropter ab antiquis fuit credita quedã
dea fortunam autẽ pprie loqnẽdo occultã dei pro
uidẽtiam / vel saltẽ effectus istius puidentie occulte:
sed alii plures dicũt. Ecce credo qr scz ab ista ex causis
nobis ignotis diuersa proueniunt: q prima facie irra
B tionabiliter facta esse vident. Igitur ista est veritas /
q ista regina nostra Hester absconsa fortuna scz quã
doq Aman. id est aliquam malam personam ad cõ
uiuium suum. i. gaudia mundane prosperitatis vo
cat: vbi q̃ q̃ indignum eum regem. id est iuxta reges et
Psal. principes in sublimibus officiis ipm locat. Psalm.
36. g. Vidi impium superexaltatum: ita q ex hoc letatur q̃
plurimũ et exultat: et se beatum vocat et reputat: igno
rans que sibi occulte ista regina pcurat et seruat: sed
reuera illud p bono suo fortuna nõ facit: sed potius
quia est sic electum grauius damnare / et contemnere
ipsum cupit. vnde Seneca de sententiis oratorum di
cit quod omnis blandientis fortune sponsus cum pe
riculo nititur: et inde est q subito dũ non aduertit / ta
lis de conuiuio mundane prosperitatis eicitur: glo
ria et honore / statu / gradu et officio exuitur: et quan
doq corporaliter suspẽditur: morti tpali et perpetue
mancipat: et alius suus forsitan inimicus / eidem in
officio subrogatur. Ideo pulchre loquit Seneca in
libro de tranquillitate animi. i. de fortuna. Lenores
inquit requires quos fortuna nũq̃ respexit / q̃ quos
deseruit: noli huic tranquillitati confidere: in momẽ
to mare euertit: et eadem die qua nauigia luserant
sorbentur. ¶ Vel dic quod regina ista est occulta dei
Aliter iustitia: que apud deum regem procurat talibus / dũ
aduertunt aliquotiens malum suum.

¶ Capitulum quintum textus: Die autem tertia induta est Hester regalibus vestimẽtis. Moralitatum Capitulum. V

C
Hester. 5. c. Hic habemus q impio aman nõ sufficiebat
quod generaliter omnes iudeos morti tra
dendos procurauerat: nisi et contra mardo
cheum specialiter et in speciali seuiret: p eo
q coram ipso genua non flectebat: et id de cõsilio vxo
Historia. ris trabem excelsam in domo sua parari fecerat: et vt
ad regem p mardocheo suspendendo licentiam req̃
reret / preparauit. Qd tñ mirabili commercio deus in
contrarium immutauit. Noctẽ enim illã rex insomnem
duxerat: et historias antiq̃s perlegi fecerat: et de mar
docheo inuenerunt scriptũ / q insidias duorũ eunu
chorum qui regẽ occidere voluerant / reuelauerat: et
tñ exinde nullũ bñficiũ reportauerat atq premium: qua
propter rex volens mardocheũ pro fidelitate exhibi
ta honorare: aman qui p suspensione ipsius impetran
da venerat / vocauit: et qualiter ab eo honorandus es
set quem rex honorare decreuerat / in genere requisiuit.
Aman vero ppter seipsum petitionem huiusmodi fa
ctã credens: adhuc amplius sperãs honorari / sic ait:
Homo inquit quẽ rex honorare cupit / debet indui ve
stibus regiis: et imponi super equum qui est in sella re
gis: et habere super caput suũ regium diadema: et pri
mus de regis principibus et tyrannis teneat equum
eius: et per plateas ciuitatis incedens clamet et dicat
Hic est homo quẽ rex voluit sic honorari. Quo audi
to precepit rex / q ille aman qui primus pricipũ erat
oĩa q̃ dixerat / mardocheo iudeo faceret: et q ipsum p̃
dicto modo prorinus p ciuitatem perãbulans hono
raret. Qd scz licet inuitus aman statim executus est. D
Et sic factũ est: q tpe quo venerat sicut credebat p eo
suspendẽdo / venit pro eo honorando. In crastino vero
in eodem patibulo quod mardocheo parauerat: fu
it suspẽsus: et ipse mardocheus in dignitate eius sub
rogatus: sicut infra ponitur capitulo. vii. et. viii.
¶ Ista possunt exemplariter allegari ad multa: et pri Tropologia.
mo quidem contra vindices et crudeles quib9 nõ suf
ficit vna crudelitas: nisi adhibeant duas vel multas
sicut patet in isto cui nõ sufficiebat q iudeos vniuer
saliter occideret: nisi etiam mardocheum in domo
sua speciali suspẽdio iugularet qr scz sepe fit qd deus
aliud disponit: et q crudelitatẽ illam quam in alium
exercere voluerat: in caput eius introducit: et pprio
tormento quod aliis parauerat: ipsum fecit: sicut ap
paret de illo qui bouẽ eneũ reperit: qui tñ primus in
eo mortẽ seu mortis supplicium tolerauit. Sicut enim
parrhysi9 ille regis thesaurarius patibulũ regiũ qd
cum magna diligentia p sceleratis suspendẽdis pa
rauerat: ipse in propria persona encenianit. Qui amat Eccli. 3.
periculum: in illo peribit. Quia sicut dicitur Eccle. d.
Qui fodit foueam: in illam decidet: et qui statuit la Eccli.
pidem proximo: offendet in eo: et qui laqueum alteri 27. d.
ponit: peribit in illo. ¶ Vel allega istud: q sepe fit q
eodem actu quo quis alicui nocere credit: illi potius
proficit: et nocumentum quod sibi parare crediderat
ad vtilitatẽ ipsi9 deus vertit: sicut patet de illo aman:
qui pro suspensione mardochei venerat: et tñ contra
spem et voluntatem suã ipsum honorauit: et honora E
tionem quam p se dictasse crediderat: deus ad alterũ
ordinauit: et econuerso: mortem quam alteri cogita
uerat: ipse dei iudicio reportauit. Mirabilis enim est
permutatio occulte dei puidẽtie qñ vult opari: qd
scz bonum quod mali pro se habere credũt ad bonos
qñq deriuat. Prouer. Reseruatur iusto substãtia pec Prouer.
catorum: et malum qd illi mali bonis parauerant: in 13. d.
caput ipsorum gyrat. Vnde iustus de angustia libe Allegoria.
rabitur: et tradetur impius pro eo. ¶ Vel illud allega
q premium iustorum quãdoq differtur: ita q quasi in
obliuionẽ tradi videtur sicut de illo Mardocheo pa Prouer.
tet: qui insidias regi reuelauerat: et tamen sibi nullum 11. b.
premium datum erat. Verũtamen rex noster christus
qui continue vigilans: noctem insomnem duxit: fi
naliter quando historias preteritas et sanctorum meri
ta in libro indelebili sue mentis relegit: ipsosq nõdũ
premiatos reperiẽs: honore tam tpali q̃ eterno ho
norandos decreuit. Illos igit finaliter vestib9 regis
idest corporũ dotib9 induit: illos super equos in sel
la regis. i. super celi celsitudinẽ constituit: Illos regio
diademate. i. dignitate eterne glorie honorauit: illos
per pricipes suos. i. per angelos suos cõduci et dedu
ci pcepit atq mandat: et sic q̃cquid tardat: ipsos pro
meritis suis remunerat et honorat: hoc enim honore
dignus est quemcunq rex honorare decreuerit. Vnde
Ps. Gloria et honore coronasti eum domine. ¶ Vel
dic moraliter: quod vestes regis fuerunt ille virtutes Ps. 8. b.
quas christ9 habuit circa corpus: scilicet carnis mũ Moralitas.
dicia seu puritas: que fuit tanquam camisia interior

penitentie asperitas/que fuit sicut tunica superior: et F erum mundialium paupertas/que fuit sicut clamis exterior. Equus illius regis fuit crux in qua fuit portatus. Diadema eius fuit corona spinea/qua extitit coronatus. Dico igitur quod mardocheus qui interpretatur amara contritio impudicitie: potest petrum et andream significare/et quoslibet viros sanctos: qui revera in hoc fuerunt a rege summe honorati: quia vestibus/equo et diademate.i. ad sue passionis similitudinem fuerunt cruciati: et per aman.i. per neronem et egeam honore
Aliter huiusmodi insigniti. ¶ Etiam moraliter ista possunt dici de quolibet sancto: qui vestibus regis.i. humilitate/charitate et paupertate regitur: diademate regis.i. spina divini timoris coronatus pungitur: equorum sella regis.i. a beata virgine vel a cruce per devotionem et fiduciam debilis portatur: atque ab aman.i. inimico suo.i. mundi principibus et tyrannis circunducitur et vexatur. Illo enim modo rex noster christus suos in hoc mundo honoravit: inquantum illa que ipse habuit insignia eis donavit: et istis mediantibus celeste premium eis parat. Eccli. Corona aurea super caput eius expressa si-
Eccli. gno sanctitatis glorie/honoris et opus fortitudinis.

45.b. ¶ Capitulum decimum textus. Rex vero Assuerus omnem terram et cunctas maris insulas. Moralitatum. Ca. VI

Nec capitulo .x. et .xi. ponitur somnium Mardochei.s. quod fiebant voces/tumultus et tonitrua/terremotus et conturbatio super terram. Videbat etiam quod dracones maxime in-
Histo- vicem confligebant: ad quorum clamorem cuncte con-
ria.
G citate sunt nationes/ut pugnarent contra gentem iustorum: que timore/tribulatione et angustia territa/se ipsa preparabant ad mortem: quibus scilicet iustis ad dominum clamantibus: ecce fons parvus crevit in fluvium magnum: et in aquas plurimas redundavit: et in lucem solemque conversus est. ¶ Vel secundum aliam literam lux et sol ortus est: et humiles tunc exaltati sunt: et devoraverunt inclytos. ¶ Sic vere cum a mundi principio post terremotum et tonitruum tentationis lucis-
Mora- feri continue fuerit bellum inter duos dracones.i. in-
litas. ter rationales creaturas/diabolum scilicet et hominem sic factum est quod commote sunt nationes demonum et iniquorum contra populum iustorum et fidelium/et prevalebant. Ita quod tunc omnes iusti mortem et infernum necessario expectabant tribulationes et angustias sustinebant: quapropter ad dominum clamantes liberationem devotionis implorabant: dicentes illud Psal. Veni ad liberandum nos. et ideo dei nu-
Psal. tu fons parvus.i. beata virgo et parva et humilis: in flu-
79.a. vium magnum crevit/inquantum deum qui est infinitus/continere potuit: et in aquas redundavit/etiam plurimas: inquantum scilicet humano generi multa beneficia propinavit: et super sol idest christus dei filius sol iustitie in mundo ortus et natus extitit: et sic pax tranquillitatis et bone voluntatis hominibus nata fuit. Tunc enim humiles.i. captivi qui erant in limbo iusti qui sunt in mundo exaltati fuerunt: contra inclytos.i. contra demones et tyrannos prevaluerunt et virtute illius solis fontisque mortis eterne periculum
H evaserunt. Unde: Orietur vobis sol iustitie timentibus
Mala. nomen meum. Vel dic quod quando in aliqua ecclesia vel con-
4.a. ventu veniunt terremotus et turbatio: ut potest quando
Tropo do moritur prelatus/statim est in electione lis et con-
logia. tentio. Fit enim tunc quandoque quod duo magni dracones.i. duo magni canonici vel priores malitiosi et ambitiosi inter se pro habenda dignitate confligunt. Quo facto/statim nationes et partes se dividunt et una contra aliam iustos prevalere contendunt. Sed pro certo sepe fit quod neuter duorum draconum obtinet quin immo sepe fit quod aliquis fons parvus.i. aliquis homo humilis/pauper et nullius reputationis eligitur: et in fluvium magnum idest in prelatum convertitur: et sic tandem in lucem et solem per sanctam et exemplarem vitam mutatur: et sic per ipsum boni et humiles promoventur et extolluntur: mali vero et superbi mediante iustitia devorantur: quia pro certo sepe fit quando dominus suscitat de terra inopem/ut sedeat cum principibus/et solium glorie teneat: tunc deponuntur potentes de sede/et exaltantur humiles. Lu. 1.e.

¶ Capitulum decimumsextum Textus: Rex magnus Artaxerxes ab India usque ethiopiam. Moralitatum Capi. VII

Nec capitulo .xvi. dicitur/quod populus iudaicus in captivitate positus/iustis legibus
Histo- utebatur. Circa quod nota/quod iudei in terra
ria. sua ubi erant liberi/leges dei non servabant sed potius idolis serviebant. In captivitate tamen et tribu- A latione et servitute deum coluerunt: sicut ponitur quarto libro Esdre ca. xiii. ¶ Illud potest allegari/quod vexatio dat
4. esdre intellectum/sicut dicitur. Et quod plus proficit homini ad-
13. c. versitas quam prosperitas quia scilicet in prosperitate positi et
Mora- deum et eius legem obliviscuntur/idolis et vitiis famulantur
litas. in tribulatione vero ad seipsos revertuntur: et se propter
Esa. 28. sua peccata puniri intelligentes/servire domino et mandata
c. eius facere compelluntur. Psal. Cum occideret eos querebant eum. ¶ Vel expone si vis/quod ut communiter homo
Psal. 77.c. est melior in terra aliena quam in propria.

¶ Moralitatum super Hester finis.

Moralitatum liber vicesimus super Job.

¶ Capitulum primum Textus: Vir erat in terra hus nomine Job Moralitatum. C. I.

E Jobcum

totus sit moralis et moralizabilis nihil intendo ponere/nisi aliqua que narrative ponuntur. Dico er-
Histo- go quod vir erat in terra hus
ria. nomine Job: et erat vir ille simplex et rectus: timens deum et recedens a malo: et nati sunt ei septem filii et tres filie: possessioque erat ei septem milia ovium tria milia camelorum/quingenta iuga boum/et quingente asine/et fa-
B milia multa nimis. ¶ Revera talis vir debet esse quilibet vir perfectus: quia pro certo iste debet esse vir.i. vigoro-
Tropo sus et virtuosus in terra hus: que interpretatur festinans/et con-
logia. siliator diligens et studiosus/et aliorum consiliatorum pacificus et dulcorosus. Simplex debet esse humilis et modestus/rectus et iustus. Debet esse timens deum/et malorum omnium fugitivus: qui etiam debet dici Job/que interpretatur dolens: quia scilicet ipse debet esse pro culpis et miseriis huius vite dolens/tristis et gemebundus: et sic iste erit inter orientales.i. inter iustos magnus in virtutibus et fecundus. Unde dicitur: Magnus effectus sum: et precessi omnes qui ante me erant in sapientia. Ideo possessio virtutum

fuerit

suarum debet esse multiplex: q: reuera ipse debet ha-
bere septē filios.i.septē ipūſſancti dona: tres filias
idest tres theologicas virtutes: septem milia ouium
idest septē misericordie opera: tria milia chamelorū
idest triuum grauū penitentie.s. contritionis / cōfeſſiōis
et satisfactiōis onera. Fuit etiā possessio eius quingē-
ta iuga boū idest quinqꝫ sensuum carnaliuꝫ cohibi-
tio: et quingēte asine.i. quinqꝫ librorum legis / et diui-
norum mandatorum humilis recordatio: et familia
multa nimis.i. ceterarū virtutū abūdās cumulatio.
Unde infra capto isto dr: Operibus manuū eius bñdixi-
Job .i. b. sti: et possessio eius creuit in terra. ℭ Uel dic q̄ iste vir
est bonus prelatus: qui scꝫ dꝫ esse vir / sine imbecillita
te: rect9 sine acceptione psonarū vel iustitie tortuita-
Aliter te: simplex sine plica.i. sine malicia et duplicitate: ti-
mens deum / sine seruilitate: recedens a malo nō timo
re sed charitate: iob dictus.i. dolens ex cōpassione et
pietate in terra hus.i. consiliās et pcordās alios cum
C festina sedulitate: magnus inter orientales / virtutis
et fame multiplicitate: ita q̄ tam de ipso potest dici il
lud qd̄ sequitur: Non cōsyderasti seruum meum iob
q̄ nō sit ei similis in terra: vir simplex et rect9 et timēs
deū. Igit iste habet in possessione sua filios.i. subdi-
tos charitatiuos. filias.i. simplices et imperfectos.
Chamelos.i. viros patientia et humilitate oneribꝰ
tribulationū subiectos. Boues.i. viros bonorū ope
rum laboribꝰ deditos: Asinas: et oues.i. viros miseri-
cordes lacte elemosynarū irriguos et fecundos. Pre-
latus enim nō solū filios habebit / imo et filias: nō so
lū boues immo et oues: non solū chamelos / imo et asi
nas qi scꝫ sub prelato in domo ecclesie non solū sunt
perfecti immo etiam impfecti: non solū sapientes / sꝫ
etiam simplices: non solum laboriosi immo debiles.
Apls: In magna enī domo nō soluꝫ sunt vasa aurea:
i. timo. 2. a. immo et argentea / lignea et fictilia. Unde etiaꝫ inter
istos subditos aliqui numerant septenario numero
ppter septem opa misericordie. Aliqui ternario pro-
Aliter pter trinitatis simplicem fidem. Aliq quinario pro
pter quinqꝫ sensuum custodiā. ℭ Uel dic quod in spi
rituali possessione viri iusti debēt esse, filij.i. opera cha
ritatiua: filie.i. opa pia. Chameli q̄ oneri se inclināt
idest humilitas et obedientia. Oues.i. simplicitas et
innocentia: Boues.i. fortitudo et temperātia. Asine.
D idest tranquillitatis et patientia. Familia multa ni-
Phil. 4. d. mis.i. aliarum virtutum bonorūqꝫ actuum et effectu-
um fertilitas et opulentia. Apls: Habeo autem oīa et
Eodem ca. a. abundo. ℭ Septem filij iob vicissim conuiuia facie-
bāt: nunc penes vnū / nunc penes aliū comedebant et
tres sorores suas vocantes ipsas vt secū comederent
et vinuꝫ biberēt / inuitabant. Job vero de salute libe-
Mora- rorum sollicitus erat: et ideo completis cōuiuijs pro
litas. singulis sacrificium offerebat ℭ Job significat bo-
num prelatum: filij eius significant viros sciētificos
et perfectos: filie vero sue designant inferiores simpli
ces et ignaros. Ista ergo est veritas / q̄ filij iob.i. cle-
rici scientificiqꝫ viri q̄ sunt in ecclesia: debent vicissi
conuiuium spirituale facere: vbi scꝫ docendo et predi
cando possint auditores / et etiam alter alterum recre
are. Debēt etiā filias sorores.i. simplices et laicos ad
istud conuiuiū vocare: et vino sue doctrine ipsos refi-
cere et potare: sicut ad lram videmus de religiosis et
mendicantibus: qui alternatim sibi et alijs predicāt
Cañ. 3. d. et ad predicationes suas simplices seculares / et maxi-
me sorores suas benignas et filias inuitant et inuo-
cant dicentes illud Cañ. Egredimini filie sion. Job

etiam pater istorum .i. prelatus summā curā et solli ci
tudinem debet de salute istorum liberorū.i. subditoꝝ
habere: et ideo ipse debēt sacrificiū laudis et oratio- Aliter
nis singulis dño facere et offerre. ℭ Uel dic q̄ per fi-
lios intelligunt diuites: per filias vero intelliguntur
pauperes et infirmi. Isti ergo filij / id est diuites quā-
doqꝫ solent alternati cōuiuia facere: veruntamē debēt Lu. 14. c.
semp sorores suas / id est pauperes aduocare. Unde dr
Cum facis conuiuium / voca pauperes. Uel tpe cari- E
stie debent alternatim conuiuiū elemosynarū impē-
dere pagibus et egenis: sicut ad literā faciunt boni
et misericordes diuites in istis ciuitatibus: qui inter
se solent conuenire: et vnus post alium cōuiuium ele-
mosynarū et subuentionum pauperibus preparare. Eodem
ℭ Hic dicitur q̄ cum filij dei assisterēt coram dño / af ca. b.
fuit inter eos etiam sathan: cui cū diceret dñs: vnde
venis? respōdit: circumiui terram et pambulaui eam.
Igitur iste sathan nō legit a domino aliquid petijs
se / nisi q̄ solum Job posset affligere: et primo eū tem-
porali substantia spoliare: tandem eū in corpore peru- Tropo
tere / et grauare. ℭ Sic p certo dico / q̄ hodie vbicūqꝫ logia.
conueniunt filij dei coram dño i. in quacūqꝫ bona so-
cietate siue religiosoꝝ siue laicorum: semper est dare
aliquem sathan / qui interpretatur contrarius vel ad
uersarius / transgressor vel preuaricator.i. aliquos re-
belles malos et contrarios / et diuum bonoꝝ aduersa-
rios / diuine legis transgressores / et sue pfectionis pua
ricatores: qui pro certo non faciunt nisi terram et pa-
triam explorando pambulare et circuire: et hoc nō vt
possint proficere: sed vt possint inuenire quem affli-
gant / et cui noceant / et occasionem alios ledendi repe 1. Pe. 5. c.
rire: sicut ad litteraꝫ videmus de detractoribus inter
religiosos / de inuidis inter clericos / et de balliuis in-
ter laicos. Unde dicitur aduersarius vester tanq̄ leo f
rugiens circuit: querēs quē deuoret. Et breuiter isti
nihil aliud querunt / nisi q̄ possint Job: qui interp-
tatur dolens.i. pauper et dolētes affligere: et eos in re
bus et corpibus / rapinis et molestijs impugnare: com
missiones enī talia faciendi libenter accipiūt: et ipsas
citissime executiōi tradunt: nihilqꝫ in hoc mundo q̄ Apoc. 9
nocendi potestatem appetunt. Apoc. Aculei erant in b.
caudis eorum rc. ℭ Uel dic q̄ diabolus semper est in Aliter
ter bonos: vel q̄ diabolus nō potest nocere homini-
nisi a deo acceperit potestatem. ℭ Hic habemus qd̄
laxata manu diuine potestatis et protectionis: est da-
ta licentia diabolo: q̄ possit affligere Job Statimqꝫ
ipso cooperante: tribulationes quattuor ei per ordi-
nem euenerunt: quarum scꝫ prima fuit: Qd̄ cum bo-
ues eius ararent: et asine iuxta eos pascerentur: irrue
runt sabei: tuleruntqꝫ omnia: necnon pueros occi-
derunt gladio: vnusqꝫ solus euasit / qui cladē ad Job
fugiens nunciauit. Ignis etiam de celo tunc cecidit
qui oues eius et earuꝫ custodes pueros: vno solo eua-
dēte consumpsit Chaldei etiam tres turmas fecerūt
et irruentes chamelos rapuerunt: pueros vero custo
des preter vnum gladio occiderunt. Filijs autem et fi
liabus suis in domo fratris sui primogeniti vescen-
tibus et vinum bibentibus: ventus a regione deser- Job. i. d.
ti vehementer irruens: quattuor angulos domus cō-
cussit: et liberos omnes oppressit: ita qd̄ vnus solus
de famulis qui hoc nunciaret: remansit flebilis atqꝫ
nud9: Et ait Job: Nudus egressus suꝫ ex vtero matris
mee: nud9 reuertar illuc. Reuerāt q̄ i domo Job.i.
in ecclesia sancta dei: hoc est dictu: in cetu fideliū sa-
than aduersarius noster diabolus huiusmodi tribu

lationes diuersimode suscitat et inducit. Cõstat enim
G ꝙ ibi hodie inueniunt boues arãtes.i.auari: qui cir
ca terrã laborant: ⁊ asine iuxta eos pascentes.i. carna
les: qui comessationibus vacant: ibi sunt oues.i.sim
plices: qui illa que ad salutẽ sunt necessaria: ignorãt
Ibi etiã sunt chameli.i.alij principes ⁊ sup̃bi: q̃ gib
bum ⁊ tumorem sup̃bie ⁊ presumptiõis habent. Ibi
sunt filij ⁊ filie.i.religiosi ⁊ religiose: q̃ comestionib⁹
⁊ vini potationib⁹: ⁊ concertatibus inhiant ⁊ anhelãt
Ibi sunt pueri istorum custodes.i.mali p̃lati: q̃ pue
riliter alios gubernant. Istos ergo diuersimode per
dit: ⁊ alios alijs culpis: nam quosdã sp̃aliter interfi
cit p̃ sabeos: qui eloquentes interp̃tant̃.i.p̃ eloquen
tiam ꝓpriã ⁊ suggestionẽ: quosdã per chaldeos: qui
interp̃tant̃ quasi fere vel quasi mamille.i.per mundi
ꝓsperitatẽ ⁊ lactationẽ: quosdam per ignẽ auaricie ⁊
cupiditatis: quosdã p̃ ventũ sup̃bie ⁊ vanitatis. Istis
eñ quatuor plagis diabolus iob.i.christũ depaupe
rauit: ⁊ possessione bonarũ personarũ tam ecclesiasti
carũ q̃ secularĩũ denudauit multipliciter. Vñ d̃ chri
sto videt̃ posse dici illud relicta sindone nud⁹ ꝓfugit
Et amos: Robustus inter fortes nud⁹ effugiet. ¶ Uel
Mar. 14.c. si vis dic ꝙ oĩa ista que habemus hic.s. ꝙ oĩa bruta
animalia Job periert̃ ⁊ ab hostib⁹ rapta fuerũt: et
Amos. 2.d. seruitores perempti: veruntamẽ paucissimi sunt qui
euaserunt: quinimmo liberi eius mortui fuerũt. De ser
Aliter uis vero Job seu pueris aliqui pauci superfuerunt.
¶ Potest adhuc allegari ꝙ cum Job.i.christus sub
Allego se habeat homines ⁊ bestias.i.fideles ⁊ ĩfideles christi
ria. stianos ⁊ gentiles: ista tñ est veritas ꝙ oẽs bestie.i.
H gentiles ⁊ alij infideles moriunt̃ ⁊ dãnant̃: de hoĩb⁹
vero.i.fidelibus sunt paucissimi qui saluãt̃. Unde di
Mat. 20. c. citur: Multi sunt vocati pauci vero electi. Quinimo
etiã de hoĩbus istis.i.de personis rationabilib⁹ et de
christifidelib⁹ illi q̃ sunt filij ⁊ filie.i.illi qui sunt spe
ciales filij dei.i.clerici ⁊ religiosi magis pereunt: ⁊ vẽ
to sup̃bie ⁊ epulatione castrimargie dãnationi succũ
bunt q̃ illi q̃ pueri ⁊ serui.i.subditi ⁊ simplices ⁊ igna
ri: q̃ scʒ de illis aliqui remanent ⁊ saluantur: isti vero
quasi oẽs ad vitia prolabunt̃. Secundũ eñ Aug. sim
plices ⁊ idiote rapiũt celos: ⁊ nos cũ lr̃is nostris mer
Aliter. gimur in ꝓfundũ inferni. ¶ Uel dic ꝙ sabei qui inter
pretant̃ eloquẽtes sunt adulatores vel etiam aduoca
ti: qui reuera pueros custodes.i. p̃latos ⁊ sup̃iores
gladio lingue sue p̃cutiunt: ita ꝙ boues ⁊ asinas.i.lu
Aliter cra ⁊ vtilitates ab ipsis pre alijs reportant ⁊ rapiunt.
¶ Uel dic ꝙ in domo dei boues.i.viri scientifici ⁊ p̃
fecti debent in agro sacre scripture arare.i.studere le
gere ⁊ predicare. Asine vero.i.simplices iuxta eos de
bent pasci.i.eorum doctrinis ⁊ predicationibus ĩfor
mari: a pueris vero.i.a puris ⁊ innocẽtib⁹ p̃lati de
bent cõmuniter custodiri. Sabei tamẽ qui interp̃tan
tur clamantes ⁊ detractores litigiosi istos molestant
1. Re. 26 c. et tam maiores q̃ inferiores infestant. Unde dicitur:
Quid clamas ⁊ inquietas regem? ¶ Uel dic ꝙ chal
Aliter dei generaliter significant humani gñis inimicos
scilicet mundum diabolum ⁊ carnẽ: chaldei enĩ inter
pretantur quasi fere: iste est mundus cũ auaris qui
more ferarum deuorant aliena. Interp̃tant̃ etiaʒ qua
si demones: iste est diabolus cũ tyrannis. Interp̃tan
tur ĩsuper quasi mamille: ista est caro cum illecebris:
que scʒ delectationibus suis lactat ⁊ decipit. Isti igi
tur chaldei.i.isti hostes humani generis: inter tur
mas p̃dictas se diuidunt: et sic chamelos seu pueros
idest malos ⁊ bonos rapiunt spiritualiter et occidũt
et molestant temporaliter et affligunt. ¶ Uel dic q̃d
chameli ⁊ alti ⁊ gibbosi significant altos principes Tropo
et p̃latos: quos ꝓ certo tres turme chaldeorũ que logia.
interpretantur mamille.i.tria genera p̃sonarũ lactan
do ĩ amorẽ suũ rapiũt: ⁊ iob dño suo id est deo ipsos
subtrahunt atq̃ tollunt. Primi sunt nepotuli ⁊ ami
ci carnales. Secundi sunt verbosi adulatores. Tertij
sunt donorũ ⁊ munerũ oblatores. Ab istis eñ tribus
generib⁹ chaldeorum que quasi mamille dicunt̃: no
stri superiores et maxime p̃lati lactant̃ ⁊ recreãtur
Ideo ab ipsis taliter rapiunt̃ ꝙ nulli alij emolimen
tum de eis consequũtur: ita ꝙ ipsi p̃lati videntur di
cere illud Eccli: In tribus beneplacitum est spiritui Eccli.
meo ⁊c. ¶ Uel si vis dic ꝙ dom⁹ primogeniti in qua 25. a.
filij ⁊ filie comedentes vento irruente sternuntur: do Aliter.
mos et curias principũ vel p̃latorũ designat: qui ꝓ
eo primogeniti fratris dicunt̃: q̃ alijs ditiores ⁊ po
tentiores esse noscuntur. Deute. Dabit pater primo Deute.
genito suo de his que habet cũcta duplicia. Ista igi 21. c.
tur est veritas ꝙ illi qui in domo primogenitoꝝ suo
rum.i.in curijs ⁊ hospitijs diuitũ ⁊ magnatũ morãt̃ B
et qui panẽ et vinum eorũ comedunt: ⁊ apud eos of
ficijs et obsequijs deputant̃: diuersis periclitantur vi
tijs ⁊ casibus et periculis supponunt̃. Uẽtus enim ⁊
flatus diabolice tẽtationis ibi precipue solet flare: q̃
totam domum istã solet ad malũ cõcutere ⁊ mouere:
et sic illos qui sunt ibi per vitia opprimere ⁊ damna
re. Constat aũt ꝙ illi q̃ curias sectant̃ diuitũ sunt vt
cõmuniter adulatores raptores inuidi et superbi: et
sic euidens est vitiorum turbine opprimi ⁊ inuolui.
Unde Seneca dicit de istis: Si quis cũ magnatibus
habitat aut veritas aut eorum amicitia perdẽda est Mat. 11. a
Unde illud Math. Ecce qui in domibus regũ sunt
mollibus vestiunt̃. Uel dic ꝙ in talibus domib⁹ of Aliter
ficijs ⁊ statibus homo statim periculum patit̃: ⁊ hoc
q̃ ventus inuidie qui vt cõmuniter a regione deser
ti.i.a malis desertis et insufficientibus personis so
let procedere ibi flat: qui totam domũ q̃q̃ concutit
et conturbat: et illos qui ibi habitãt aliquotiẽs op
primit atq̃ damnat. Unde Ezech. Ecce ventus turbi Ezech.
nis veniebat ab aquilone. ¶ Uel dic q̃d frater noster 2. a.
primogenitus fuit lucifer: q̃ dicit̃ frater noster q̃ fu Anago
it ab eodẽ p̃re deo genitus ⁊ creatus. Psal. Añ lucife gia.
rum genui te. Et Job: Ecce behemoth quẽ feci tecum Psal.
Primogenitus vero q̃ prima creatura dei est. Et alibi 109. a.
Ipse est principiũ viarum dei. Conuiuiũ vero eius est Iob. 40 b.
prosperitas: cuius scʒ dominiũ vẽdicat ipse sibi. Uñ
Luc. Ostendens christo oĩa regna et gloriam dixit: Ibidem
Hec omnia dabo tibi si cadens adoraueris me: quia Luce. 4 a.
mihi tradita sunt: ⁊ cui voluero do ea. Ista igitur est
veritas ꝙ q̃q̃ filij iob ⁊ filie dei.i.christiani ⁊ chri
stiane: seu etiam generaliter tam viri quam mulieres ⁊
tam ecclesiastici q̃ seculares: in domo fratris sui pri
mogeniti diaboli.scʒ in mundo et in conuiuio eius
scʒ in mundi prosperitate comedunt ⁊ bibunt: ⁊ de ci
bis hui⁹ cõuiuij.i.de mũdi bonis et diuitijs laute su
munt: Uinum etiã mũdi scientiarum hauriunt atq̃
sumũt: subito fit ꝙ vẽto tribulatiõis e regione deser
ti.i.ab occulta dei ꝓuidẽtia insurgẽte: ⁊ quatuor an
gulos huius domus.i.quatuor p̃tes ꝓsperitatis mũ
dane: scʒ diuitias delicias: honores ⁊ scientias con
cutiente ⁊ destruente ipsi tales ꝯuiue.i.ipsi in mũdi
prosperis conuiuãtes: subito aliquotiens opprimun
tur: et p̃ ĩfortuniũ.i.p̃ mortẽ ad casum flebilẽ deducũ
tur. Uẽt⁹ eñ deserti.i.tribulatio mortis istã p̃cutit et
subuertit

subuertit: ⁊ conuiuas eius per damnationē ⁊ tribula
Ezech. tionem tēporalē opprimit atq3 perdit. Vñ Ezech. Dē
27.f. tus austri cōtriuit te in corde maris: diuitie tue ⁊ the
sauri tui ⁊ multiplex instrumentum tuum.

Capitulum secundum textus: Factū est autem cum quadam die venissent filij dei.

Moralitatum Capi. II

Iob percussus i corp̄e: ita q3 a plāta pedis vsq3
ad verticē non esset in eo sanitas: bonis oībus
Histo- a diabolo denudatus/in sterquilinio sedebat:
ria. saniēq3 vlcerū testa radebat: ⁊ tribulationes si
bi immissas in patientia sustinebat. Vxor vero eius
cū seruis ipsum atrociter deridebat: ⁊ fetorē ipsi9 ab
horrebat: sicut hic vbi dicit: Benedic deo ⁊ morere.
D Et infra: vbi ipse Iob dicit sic: Halitum meū abhor-
Iob.19 ruit vxor mea. Amici vero eius ipsum arguebāt ⁊ irri
c. tabāt: ⁊ peccatorē volebant p̄bare: serui vero eius sibi
obedire nolebāt. Seruū meū vocaui: ⁊ non respōdit
Ibidē mihi. Sed finaliter visa eius penitētia ⁊ patiētia/do
minus ipsum sanauit: septem filios ⁊ tres filias sibi
Iob.vl dedit. Amici ⁊ noti eius ad eū conuenerunt: ipsumq3
c. consolati sunt. Et qui prius eū cōtēpserunt/sibi bona
p̄pria diuiserūt. Moraliter loquēdo Iob signifi-
Mora- cat petōrē: qui sc3 a diabolo p̄ peccatū p̄cussus: bōis
litas. suis/sc3 virtutibus ⁊ gratijs spoliat: ⁊ vicerbus ma
larū cōditionū ⁊ cōsuetudinū plenus/in sterquilinio
idest in immūdicia voluptatis vel in fetore incōtinē-
tie seu i famie morat. Vbi vxor eius.i. cōscientia sua
ipsum remordet et abhorret: vbi serui sui.i. interio-
res affectus et exteriores sensus qui sibi seruire debu-
erunt/sibi nō famulant/sed contrariant: ⁊ vbi amici
sui.i. sancti ipsum cōtemnūt et arguunt: ⁊ vtilitatem
eius detestant. Statim enī3 qñ quis bonis suis sp̄ua-
libus per diabolū fuerit spoliatus: restat q3 ꝯ sanctis
suis amicis sp̄ualibus sit contēptus. Vñ Tren. Oēs
amici eius spreuerunt eū: ⁊ facti sunt ei inimici. Et iō
Tren.1. ponit cōsequēter: q3 sc3 manū suā misit hostis ad om
a. nia desyderabilia eius. Sed qd: Pro certo quandoq3
fit. q3 iste Iob qui interpretat dolēs.i. peccator de pec-
cato cōtritus: saniem vitiorū testa.i. mortis memoria
mediante per confessionem educit: ⁊ ad penitentiam
E ⁊ paciētiā se conuertit: dicēs: Idcirco ipse me repre-
Iob.vlt. hendo: ⁊ ago penitentiā. Et tūc deus bona p̄dita
a. idest virtutes ⁊ gratias: ⁊ hoc qñq3 in duplo maio-
res q̄ habuerat/sibi restituit: septē filios.i. septē do/
na sp̄ussancti. tres filias.i. tres ꝟtutes theologicas
sibi cōcedit. Et sic quilib3 amicoꝝ suorū.i. sanctorum
ad amorē suū redit: ip̄mq3 sp̄ualiter cōsolat: ⁊ bona
sua.i. sp̄uales gratias sibi distribuit ⁊ cōcedit. Vñ di
Dan.4 citur: figura mea restituta est mihi: ⁊ optimates me
g. requisierūt. Vel si vis dic exēplariter/q3 mūdi/ami-
Aliter ci/vxor ⁊ serui/q̄diu homo est in tribulatiōe ⁊ paup-
tate/de ip̄o non curant: immo q̄si q3 gratia ip̄roperia
Aliter ꝯtra eū iactāt: si vero ad p̄speritatem redierit: tūc eū3
consolant et amāt. Vel dic q3 tres amici Iob sunt fi-
des spes ⁊ charitas: vel contritio/confessio ⁊ satisfa-
ctio elemosina/ieiuniū ⁊ oratio: que ad ipsum conso
landū venisūt: et finaliter bona spiritualia sibi distri-
buunt et concedunt.

Moralitatum super Iob. finis.

Liber vicesimusprimus.

Moralitatum super Esaiam.

Capitulum primū Textus: Visio Esaie filij amos: Moralitatum. Ca. I

Esaias de ge
nere regali s3 hebreos Vā
te autē3 sanctitatis extitit
vt ponit Comestor: q3 cum f
exercitus sennacherib hie
rusalem obsideret: ⁊ iuxta Histo-
aquas siloe fixisset tētoria ria.
ita q3 piscina ⁊ hostib9 ⁊ ci
uibus cōis esset: Esaias a
dño impetrauit orando: ⁊
obtinuit: q3 cū hostes ad piscinā veniebāt/eā sine aq̄
reperiebant: cū vero ciues ad piscinā descendebant/
aquas in abūdātia inueniebāt: ita q3 hostes miraban
tur vnde aquas in ciuitate habebant. In cuius me-
moria aque syloe adhuc nō cōtinue/sed certis horis
ac interpolatis ebulliūt: sicut ait Epiphanius. Ta- Mora-
lis fons videt esse gloria paradisi: q3 ista est. q̄ ex ora- litas.
tione Esaie.i. ex ordinatione dei solis ciuibus.i. solis
bonis ⁊ iustis se exhibet: hostibus vero ⁊ impijs ⁊ pec-
catoribus se subtrahit atq3 latet. Ista enī3 est s3 Aug.
que nulli negabit digno. Vł dic q3 ista est diuina gra
⁊ deuotio/que solis ciuib9 ⁊ sanctis hoībus concedi- Allego
tur: hostibus vero.i. peccatoribus/qui sunt de exercitu ria.
sennacherib.i. diaboli: qui hierlm.i. ecclīam quoti-
die obsidet/denegat. Mali eīn istū fontē inuenerunt
valde siccū: boni inuenerūt ip̄3 opulētum ⁊ plenū: q3
fons cōpūctionis ⁊ deuotionis a malis inuenit ari-
dus: a bonis vero inuenit dulcis ⁊ sapidus ⁊ amen9:
qd̄ est etiā verū de fonte ⁊ gratia cōpassiōis: vel de fō
te diuine scripture/vel cuiuslib3 sp̄ualis recreationis Ezech.13
Vñ: Erit fons patēs domui iacob. Ille etiā fons nō e.
continue: sed certis horis erupit: quia diuina gratia B
s̄m dei occultam ordinationē/qñ vult se subtrahit at
q3 venit: compunctio etiam ⁊ deuotio nō solet conti-
nue fluere: sed interpolatim certis horis ⁊ diuersis a
deo ordinatis/solet erumpere ⁊ manare. Vnde dicit:
Sp̄us enim vbi vult spirat. Qua. sicut dicit aposto-
lus: Non est volentis neq3 currentis/sed dei miseren- Io3.3.a
tis. Vel dic q3 talis fons debet esse prelatus: q3 sci- Roma.
licet iste debet se quantū3 ad malos exhibere siccum 9.c.
sterilem ⁊ austerum: q̄tum ad bonos autem effluen/ Aliter
tem ⁊ plenum: siccum eīn ⁊ durum ⁊ rigidum debēt
eum hostes hierlm.i. tyranni ecclesie sentire: boni ve
ro qui hierusalem.i. ecclesie sunt ciues ⁊ amici/ipsū3
debent effluentem. ⁊ piū liberalem ⁊ fluidum inue-
nire. Vnde Eccli. Benefac iusto ⁊ non dederis impio
quod tamen est contra multos ecclesiasticos ⁊ prela- Eccli.
tos: qui sc3 liberaliores sunt ad histriones et tyran/ 12.a.
nos nobiles qui ecclesie sunt hostes: quā3 ad bonos
et pauperes qui sunt ciues: magisq3 ⁊ affluētius ma
los p̄omouent: bonis vero subditis et pauperib9 sic-
cos/auaros et impios se demonstrant. Vnde dicitur
Dilexerunt homines magis tenebras quam lucem.
Vel dic quod talis fons est iudex vel prelatus/per Io3.3.a.
sonarum acceptor qui scilicet solis ciuibus idest so- Aliter
lis nepotibus/notis et familiaribus se liberalem ex-
hibet: hostibus vero idest extraneis quibusdam sic-
cus/sterilis et auarus apparet. quia scilicet aquas be
neficiorum suorū tēporalium solis illis cōtrat quos
scilicet generaliter negat: cum tamen ad fontem per
tineat q3 sit patens et cōmunis omnibus.

D ¶ Capitulum quintum textus: Cātabo di-
lecto meo canticum patruelis mei vinee sue
Moralitatum. capi. II

Quidam paterfamilias plātauit vineā ele-
ctā: ⁊ sepi circundedit eā: ⁊ lapides elegit ex
Histo- ea: ⁊ edificauit turriz in medio eius: ⁊ torcu
ria. lar extruxit in ea: ⁊ expectauit quod faceret
vuas: ⁊ fecit labruscas. Iste ergo indignatus contra
eam / incepit totaliter cōminari. Quid enī inquit de-
bui facere vinee mee: ⁊ nō feci? Et nunc ostēdā vobis
quid faciā vinee mee. Auferā sepem eius / et erit in di/
reptionē: diruā macerieē eius et erit in conculcationē
non putabitur ⁊ non fodietur: ⁊ ascendēt spine ⁊ ve-
Mora- pres sup eā et nubib⁹ mandabo desup ne sup eā plu-
litas. ant imbrē. ¶ Charissimi sicut hic ibidez exponit vinea
dñi sabaoth dom⁹ israel est. i. ecclesia vel religio: quā
scz in agro huius mūdi plātauit sanguine suo riga-
uit: ⁊ sepez angelice protectionis ei circūdedit: turrem
contemplationis in ea construxit: ⁊ torcular passiōis
Mat- proprie in ea fabricauit: lapidesq;. i. offendicula et erro
theus. 21. res in ea sustulit ⁊ amouit. Vñ Mathei: homo qdā
d. plantauit vineam et circundedit ei sepem: ⁊ fodit in
ea torcular: ⁊ edificauit turrim: quapropter a princi-
pio expectauit quod hec vinea religionis vel ecclesie
vuas idest virtutes ⁊ opes bonorum operum faceret
⁊ quod vino consolationis ipsum dñm recrearet sed
reuera ista non videtur facere vuas / sed labruscas:
non opera bona / sed vana: non actus virtuosos sz po
Hiere. tius inutiles ⁊ defectuosos: Hiere. Quo conuersa es
mihi prauā vinea aliena? Et ideo indignatus dñs / bene
A ficia sua ab ea subtraxit: sepē ⁊ maceriem diuine pro-
tectionis submouit: ⁊ demonibus ⁊ tyrannis eam in
direptionem ⁊ conculcationem exponit. Iam enim
sicut apparet sensui: ista vinea per examinationem et
discussionez non foditur: per correctiones a suis sup
fluitatibus non putatur aut scinditur: quinimmo spi-
nis tēporalium sollicitudinum pungit: ⁊ vepribus qua
rum spine sunt acute ⁊ curue ⁊ tenaces. i. multa prela-
torum ⁊ ecclesiasticorum rapina ⁊ auara tenacitate re
pletur: ⁊ sic a deo maledicta ⁊ condēnata est. Et ideo
prouer. de ea videtur posse dici illd Prouer. Per agrū pigri
24. d. hominis transiui: ⁊ per vineam: viri stulti: ⁊ ecce to
tum repleuerant vrtice: ⁊ operuerant superficiez eius
spine: ⁊ maceria lapidum diruta erat. Et breuiter vi-
det q deus mandauit nubibus desuper idest sanctis
⁊ angelis suis / ne super istam pluant: ⁊ imbrem spūa-
lium bonorum ⁊ beneficiorum infundat: qr scz iā vi/
ps. 105. det dominus ipsam dereliquisse / ⁊ in suis manibus
f. dimisisse: ⁊ de eius regimine non curasse. Unde dicit
Ps. Abominatus est hereditatem suā ⁊ possessiōem
suā spreuit. ¶ Vel dic moraliter de vinea anime ⁊c.
Expone ⁊ dic q turris est contemplatio torcular. ⁊c.

¶ Capitulū sextuz Textus: In anno quo
mortuus est rex ozias: vidi dominum seden
tem. Moralitatum. Ca. III

B Esaias vidit dominum sup solium excelsum
et eleuatum: ⁊ ea que sub ipso erant / replebāt
templum: seraphim stabant super illud: sex
ale vni / ⁊ sex alteri: duabus velabant pedes
eius: et duabus volabant ⁊ clamabant alter ad alterz
scūs scūs scūs: ⁊ commota sunt superliminaria car-
Mora/ dinum a voce clamantis: ⁊ impleta est domus fumo.
litas. ¶ Per istos seraphim / qui interpretantur incendiuz
intelligo viros scōs qui scilicet per charitatem ar-
dent: ⁊ alios in deum eleuant ⁊ inflammant: quia isti
pro certo solēt alis contemplationis de mundo in pa
radisum volare: solium dñi ⁊ maiestatem circuire: et
templum paradisi mentaliter visitare: necnon sanct⁹
scūs scūs: in honore trinitatis deo decātare: totūq;
domum ecclesie fumo orationis ⁊ sanctaruz affectio
num implere: ⁊ clamorē diuine laudis ⁊ predicatio
nis alter ad alterum proclamare: ⁊ cardines ecclesie. i.
alios fideles ad contritionem ⁊ deuotionē cōcutere Amos.
⁊ mouere. Vñ percutite cardinē ⁊ moueant superlimi 9. a.
naria. Esa. Clama: quid clamabo? dis caro fenum: esa. 40.
Sed quid proculdubio iste ale contemplationis isto- b.
rū debent esse sextuplices. i. sex partes contemplatio
nis quas debent habere fideles: que sunt / amor fer-
uens / spes erigens / deuotio vngēs / oratio supplicās
cōsyderatio christi operum eidem gratias agēs hu-
militas in proprijs meritis. i. de proprijs meritis nō
presumens. Istarum enim alarum seu virtutum due
sunt que cordis faciem. i. intellectum cōcernūt. s. hu-
militas ⁊ cōsyderatio christi. Ista enī duo magis per-
tinent ad intellectū. s. proprios defectus cognoscere et
inde humiliari ⁊ consyderare christi beneficia ⁊ inde
regratiari. Item due concernunt pedes. i. affectum:
quia sm Aug. pes meus affectus meus. s. amor ⁊ de-
uotio. Affectio enim amat et consyderat: affectio se
per deuotionem vngit et rigat. Item duabus alijs vo
lare dicuntur / ⁊ iste sunt spes et oratio: iste enī vsq; ad
soliū patris volant: ⁊ tamen christi beneficia secum
portant. Ideo de istis sex alis. i. de istis sex contēpla-
tionis partibus potest dici totū illd / q sex erāt gra/
dus quibus ascendebat ad soliū. ¶ Vel dic q sex ale 2. Par.
seraphin / sunt virtutes hois iusti: due scz que caput 9. c.
seu faciem. i. intentionem contegūt: videlicet iustitia Aliter
vt sit intentio recta innocentia / vt sit munda. Itē ale
due: que pedes. i. affectionem contegunt: scz temperā
tia / vt sit modesta spes celestium / vt sit erecta. Iste due
sunt quibus debent volare contemplatio / que volat
ad celi gaudia: timor et consyderatio / que volant ad
mortis seu inferni tormenta. Iste ergo sunt ale qui
bus debet volare anima viri iusti: scz ala innocentie
volat ad seipsum: ala iustitie volat ad proximum: ala
temperantie volat ad mundum: ala spei volat ad de- esa. 40.
um: ala contemplationis volat ad celum: ala vero ti- g.
moris volat ad mortem in deum vel in infernuz. Be Psal.
ne igit dicit de iustis: Quod ipsi assument pennas vt 54. b.
aquile ⁊c. Et in Ps. quis dabit mihi pennas vt colū
be: ⁊ volabo et requiescam.

¶ Capitulūz tricesimumoctauuz Textus.
In diebus illis egrotauit Ezechias vsq; ad
mortem. Moralitatum. Ca. IIII

Cum rex israel ezechias egrotaret / promisit D
dñs quindecim annos superaddere vite sue: ⁊
vt de sanitate recuperanda certior fieret. fe-
cit dñs vmbrā per decem lineas retrouerti in
horologio achaz. Sol enim a progressu cursus sui per
decem gradus ⁊ lineas retrocessit: ⁊ sic vitā regi sup
addit: vmbra vero retrocedente / sol necessario retro/
cessit. Istud autē inter cetera dei opera magnum fuit
mirabile: qr scz sol qui est planeta nō retrogradus / cū Allego
dei miraculo retroiuit. ¶ Igit allegorice loquendo ria.
horologiū quod continue currit / quousq; veniat ad
terminū vbi cadat: significat humanam naturā: que iob. 14.
scz semper est in cursu ⁊ fluxu / quousq; ipsam sistere fa b.
cit casus

cit casus mortis. Unde Job: cõstituisti terminos eius qui preteriri non poterũt. Nã sicut põdera ⁊ mensure horologiũ cõtinue faciũt fluere ⁊ icessanter currere quousq; ad pũctũ ⁊ ad horã ad quã tensum est ꝑuenire habeat: tũc vero solet ostendi ⁊ cãpanarũ sonit⁹ audiri. Sic vero vita humana ſm põdus ⁊ mẽsuram diuine ꝓuidẽtie ⁊ ſm qꝺ a deo/continue habet fluere ⁊ quousq; ad horã mortis valeat ꝑuenire. Tũc eñ
Mat. 10. b. horologiũ istud per mortẽ distẽdit cãpanarũ. i. amicorũ ⁊ vicinorũ fletus ⁊ sonit⁹ audit. Unde illꝺ Mathei: Vox in rama audita est/ploratꝰ ⁊ vlulatus multus. Per vmbram etiam istius horologij intelligo vitã generis humani: que scʒ decẽ lineas habere dicit: q̃ per transgressionẽ decẽ mãdatorũ ab inuicem
Psal. 43. d. distinguũt: que etiã vmbra dicũt/pro eo ꝙ mentis intelligẽtia ꝑ ea obfuscatur. Ps. Cooperuit nos vmbra
Mala. 4. a. mortis. Per solẽ intelligit dei filius: qui etiã sol iusticie nuncupat. Per decẽ gradus intelligit decẽ creaturarũ rationabiliũ status. i. nouẽ ordines angelorũ
E ⁊ humana natura. Per regẽ vero infirmuʒ/intelligo Adã cũ sua posteritate: qui scʒ rex/corꝑaliũ creaturarũ dicit: ⁊ qui etiã diuersis vitijs infirmat. Unde dicit Ps. Miserere mei domine: quoniaʒ infirmus sũ
ps. 6. a. Igit dico ꝙ rex iuda. i. homo ordiũ diuersis vitiorũ languoribꝰ ĩfirmat: ita ꝙ in horologio vite humane vmbra peccati iã ꝓcessisse decẽ lineis. i. vsq; ad transgressionẽ decẽ mandatorum decalogi videbat: quapropter iam homines poterãt dicere illud Hiere. Ue
Hiere. 6. a. vobis: quia declinauit dies/et facte sunt longiores vmbre vesperi. Sed pro certo deus pater volens istũ regem. i. hominem a peccato sanare: fecit solem idest filium suum benedictum ab excellentia sue deitatis quodammodo retrocedere: ⁊ per summam humilitatem transactis nouem gradibus idest nouem angelorum ordinibus: ad decimum gradũ. i. ad humanam naturam/que etiam in drachma decima figuratur/per incarnationem descendere ⁊ venire. Unde illud: Retro redijt sol ⁊ addidit vitam regi. Sic ergo
Eccli. 48. d. factum est ꝙ vmbra peccati in horologio vite humane. similiter retrocessit: ⁊ vita ⁊ sanitas gratie ipsi regi idest homini applicuit ⁊ accessit. Quia pro certo homo tunc temporis est sanatus/cũ sol iusticie christus ad gradum decimum est reuersus ⁊ per beatam incarnationem in hominẽ est conuersus. Ps. cõuer-
Psal. 89. d. tere dñe vsq; quo. Et in gen. Sol egressus est super ter-
gen. 19. e. ram: ⁊ loth egressus est segor. Uel dic moraliter ꝙ horologiũ quod fluit est volũtas: sol vero qui illu-
f minat/est gratia: q̃ vere tũc rex iste. i. homo infirmus
Aliter ⁊ languidus per peccata sanatur: quando sol diuine gratie decem gradus. i. per adimpletionem decẽ mãdatorum ad ipsum reuertitur: ⁊ quando vmbra ignorantie vel peccati in horologio cordis sui minuitur ⁊ aufertur: vmbre enim peccati diminutio: ⁊ solis seu gratie illuminatio: ⁊ decem graduũ. i. decem manda-
Psal. 19. b. torum impletio: nihil aliud est ꝙ regis anime ⁊ affectus curatio ⁊ saluatio. Ps. Domine saluũ fac regẽ.

¶ Moralitatum super Esaiam finis.

Liber vicesimus secũdus moralitatum super hieremiam.

¶ Capitulum decimumtertium Textus. Hec dicit dominus ad me: Uade et posside tibi lũbare. Mora. Ca. I

Hieremie precepiu fuit ꝙ lũbare suũ acciperet/⁊ in eufratem absconderet in fra petrã. Qui post multũ tẽpus ad eufratẽ redijt ⁊ lũbare putrefactũ inuenit: ita ꝙ nulli vsui aptũ esset. Dixit aũt sibi dñs/ꝙ lũbare domus
G israel erat q̃ sibi diu adheserat: quã cũ vitijs putrefactã intẽdebãt ꝓijcere: ⁊ dꝭ terra ꝓpria captiuare. ¶ Illꝺ
Moralitas. allega/ꝙ null⁹ẽ ita adherẽs deo ꝑ charitatẽ: ⁊ sctitatẽ: si ꝑ euphrate qꝺ interꝑtat frugifer. i. fructib⁹ diuitiarũ ⁊ in aquis deliciarũ mergat: qn ꝑ vitia putrefiat ita ꝙ ab hesione qua herebat deo/ꝓisus cadat. Esa. Qua-
Esa. 14. c. si cadauer putridũ nõ habebis cõsortiũ. Illꝺ qꝺ supra dr de figulo/q̃ sedẽs sup rotã/faciebat vas: qꝺ cũ dissipatũ fuisset de eodẽ luto fecit illꝺ vas ꝑut placuit
C. xviij. a. sibi. ¶ Cui q̃dẽ figulo assimilat deus: q̃ filios israel quos destruebat/⁊ quos finalr reedificare ⁊ cõstruere itez intẽdebat: põt ad occultã dei ꝑdestinationẽ adduci: q̃ scʒ alios edificat/saluat ⁊ plãtat: alios destruit ⁊ dãnat: ⁊ qñ illũ quẽ aũ dꝭstrui ꝑ peccatũ ꝑmiserat/iterum ꝑ penitẽtiã reparat ⁊ reformat: qꝺ ẽt tẽpaliter qñq; facit: q̃ illũ quẽ antea depꝑsserat/aliqñ iterũ ad ꝓsperitatẽ reseruat ⁊ restaurat. Unde ibidẽ dicit: ꝙ sicut lutum in manu figuli/sic vos in manu mea domus is-
Rom. 9. c. rael. Ideo bene dicit Apls: Qꝺ figulus de eadẽ massa facit vas/aliud in honorem ⁊c.

¶ Capitulum vicesimumquartũ Textus: Ostendit mihi dominus, et ecce duo calathi. Moralitatum. Ca. II

Hec caplo. xxiiij. dr: ꝙ hieremias vidit ante
H tẽpliũ duos calathos plenos ficubus: vnuʒ qui habebat ficꝰ bonas: aliꝰ vero habebat valde malas/ita ꝙ nõ poterãt mãducari: et dictũ ẽ ꝙ prime fic⁹ primã captiuitatẽ filiorũ iuda designabant. q̃ sub iechonia se tradiderãt volũtarie: secũde vero male/vl timã captiuitatẽ illoꝝ q̃ cũ sedechia ꝑ violẽtiã fuerãt capti: primi eñ ꝓ magna ꝑte redierũt
Moralitas vltimi vero in captiuitate ꝑierũt. ¶ Illud allega ꝙ isti peccatores q̃ patiẽter ⁊ voluntarie sustinẽt captiuitatẽ ⁊ aduersitatẽ quã meruerũt: ⁊ patiẽter expectãt diuini voluntatẽ: dicẽtes illꝺ supra: Iram dñi portabo: qm̃ peccaui ei: dño sunt accepti. ⁊ sicut fic⁹ bone in calatho diuine cõprobationis cõstituti: faciliter ẽt consequũt misericordiã: ⁊ ad ꝓsperitatẽ ⁊ gloriã reducunt. Ecõtra vero illi peccatores pessimi sunt: q̃ penas habẽt imissas a deo: nõ volũtarie: sʒ coacte: nõ patiẽter sʒ violẽter ferũt: q̃ scʒ tales in sua captiuitate ⁊ aduersitate obstinati ꝑeũt: ⁊ ad dei misericordiã nõ accedũt.

¶ Capitulum tricesimũquintum Textus: Uerbum quod factum: est ad hieremiam a domino. Mora. Ca. III

Rechabite fuerũt quedam familie iudeoꝝ: q̃ quodã arctiori ritu viuẽtes: q̃sdã de mãdato patris cerimonias mirabiles obseruabant. Quidã eñ dictꝰ ionadab: de cuius stirpe pcesserãt: hoc ipsis dederat in mãdatis: ꝙ ipsi: vxores et filij vinũ in eternũ nõ biberẽt domos nõ edificarent: semente nõ sererẽt: vineas nõ plãtarẽt: sʒ in tabernaculis ꝙ diu viuerẽt habitarẽt: vt sic multis dieb⁹ sup terrã viuerent ⁊ manerẽt. Isti igit qui in tabernaculis extra ci-
K uitatem manebant: timentes chaldeos ad hierusalẽ

refugerūt: vinū oblatū a hieremia refutauerūt: ⁊ ideo
Mora/litas. mandatū patris sui seruauerūt: iuenqꝫ a nabuchodo
nosor ⁊ a mortis ꝑiculo meruerūt. ¶ In istis igit̃ re-
chabitis videt̃ habuisse exordiū stat⁹ ⁊ ꝓdiuo eremi-
tar̄ ⁊ p̄rimor̄ monachor̄: ⁊ sic videt̃ dictū illō qđ scri
bit̃ in historia tripartita: videlꝫ li. i. ca. xi. ſm opinionē
aliquor̄/ qđ monachi habuerunt originem a iudeis.
Aliter ¶ Uel dic mistice/ ꝙ rechabite/ q̃ interp̄tant̃ aſcēden
tes vl̄ excelsi: ſꝫ teneri patrib⁹/ vel delicie patr̄ signifi-
cāt viros religiosos/ ⁊ quoscūqꝫ ꝑfectos: q̄ scꝫ aſcēdūt
ꝑ celestiū affectionē excelsi sunt ꝑ vite eminētiā et ꝑfe-
Pro. 8. b. ctionē ⁊ teneri sunt patrib⁹/ ꝑ parētū honorē ⁊ subiē-
ctionē delicie sunt patr̄. i. supior̄ ⁊ ꝑlator̄/ dei ⁊ ange-
lor̄/ ꝑ placentē ⁊ sctām ꝯuersationē. Unde in Prouer.
Delicie mee eē cū filijs hoīm ⁊c. Tales igit̃ patr̄ suo-
rū. i. dei ꝑlator̄ ⁊ senior̄ mādata seruare: a vino scꝫ
in quo est luxuria. i. a carnis delicijs abstinere: a se-
mētis satiōe. i. a diuitiar̄ acquisitiōe supsedere/ ⁊ a do-
mor̄ edificatiōe abstinere. Uineas etiā q̄ inebriāt ho-
mines. i. carnales affectiōes ⁊ adulatiōes ꝑdebēt euel
lere/ nō plātare: ⁊ habitare debēt in tabernaculis: hoc
Heb. 13 c. est ꝙ peregrinos ⁊ hospites se debēt in hoc seculo re-
putare dicētes cū aplō: Nō habem⁹ hic ciuitatē ma-
nentē: sed futurā inquirimus. Sic eñ diu ꝑ gratiam
B poterūt viuere in sctitate ⁊ iustitia ꝑsistere. Hierusalē
i. ꝑadisuꝫ finaliter intrare: ⁊ chaldeor̄. demonū seuitias
Ps. 90 s. nō timere. Tales q̄ terrena ꝯtēnunt/ a demōib⁹ tutio
res sunt: ⁊ mundi tribulationes ⁊ tētationes cauēt fa-
cilius ⁊ euadūt. Ps. Nō timebūt a timore nocturno.

¶ Capitulum tricesimūquartum. Textus
Uerbū qđ factum est ad hieremiā a dño qñ
Nabuchodonosor. Mora. Ca. IIII

Hec ca. xxxiiij. dicit̃/ ꝙ cū hieremias cōtra hie
rusalē ꝑdicaret/ ⁊ captiuitas imineret: ⁊ tri-
bulatio totū ppl̄m ꝯturbaret: factū est ꝙ po
pulus iuda in hierusalē fedus cū dño pepi-
git: ⁊ i pacto quilibꝫ seruos hebreos dimisit: ⁊ ad ma-
iorē firmitatē pacti vitulū occiderūt: ⁊ per mediū di-
uiserunt: ⁊ inter diuisiones vituli transierūt: verūtamē
populus cito post a pacto recessit: ⁊ seruos quos li-
beros dimiserāt/ quilibet in seruitutē retraxit. Qua-
propter ira dei fortius ꝯtra ipsos insurrexit et ipsos
Mora/litas. cito post chaldeis suis hostibus subiugauit. ¶ Uitu
lus occisus est christus/ in duas ptes in passione ꝑ se
parationē corꝑis ab aīa diuisus: ꝑ cuius scꝫ medium
pertransitur/ qñ sua occisio vel passio ad memoriā re
uocat̃: ⁊ tūc pactū trāseūdo firmat̃/ qñ deo ad hono-
rē ⁊ memoriā passionis aliqđ ꝓmittit̃ ⁊ ꝓponit̃. Ista
est igit̃ veritas/ ꝙ quādoqꝫ multi sunt qui tēpore tri-
bulatiōis imminētis/ ⁊ officio ꝑdicationis sonitu com-
mouēte/ ⁊ infirmitatis impetu purgante: qñqꝫ de pec
C catis suis timore ꝯcussi penitēt: ⁊ pactū de nō peccan
do cū deo facientes: sectiones vituli. i. passiōis chri-
sti memoriā adhibēt: ⁊ seruos quos iniuste possede-
rūt. i. peccata ꝓpria vel bona aliena: que nō iuste occu
Esa. 58. b. pauerāt/ dimittūt ⁊ restituūt ⁊ relaxāt vnde Esa. Di-
mitte eos q̄ ꝯfracti sunt liberos: ⁊ omne onus dirum
pe. Uerūtamē sepe fit ꝙ in hoc nō solēt ꝑseuerare: sed
recidiuādo ⁊ peccādo a pacto iam facto recedere ser-
uos dimissos idest bona restituta pauperibus vel ser
uos dimissos. i. peccata cōfessa sacerdotib⁹ resumere
qđ irā dei contra se ꝓuocāt: ita ꝙ finaliter necesse est
eos tēporaliter ⁊ eternaliter deperire. Chaldei enim
idest demones: contra eos finaliter venient: qui eos
in babilonem idest in infernum captiuāt ⁊ detrahūt
⁊ deducunt vnde dicitur: Ducti sunt in captiuitatē
ante faciem tribulantis. Treñ. 1. b.

¶ Capitulū tricesimūoctauū. Text⁹. Au-
diuit aūt saphacias filius mathā et hiede-
tas filius phassur. Mora. Ca. V

Quia hieremias vera ꝑdicabat: et regē prin-
cipes ⁊ populū hierusalem captiuādos a
Nabuchodonosor publice dicebat: ⁊ ipsos
de suis criminib⁹ arguebat: principes a rege
īpetrauerūt ꝙ i lacū mitteret̃: ⁊ sic in domū helchie in
lacu in quo nō erat aqua ſꝫ lutū/ missus est: ⁊ vsqꝫ ad
os in luto sepultus: vt ibi q̄ cito moreret̃: Abdeme-
lech tñ q̄dā ethiops relaxationē eius impetrauit: et
ipsum subductis funib⁹ ⁊ pānis veterib⁹ ⁊ putridis/
quos de domo regis sumpserat/ de lacu et luto leua-
uit: ꝓpter quod salutē anime ⁊ vite sue de⁹ dicto ethi
D opi rep̄omisit. ¶ Allega ista ꝙ hodie in curijs prin-
cipū et potētū nō est q̄ audeat verū dicere/ vitia redar
Mora/litas. guere/ infortunia ꝓmulgare: qꝛ p̄cipes statī indignā
tur: et tales veridicos in carcere vel alios grauare cō
tinuo moliūt̃: Uñ dicit̃: Oderunt in porta corripien- Amos. 5. c.
tē ⁊ loquitē ⁊c. Et Apls: Inimicus fact⁹ sum vobis
vera dicens. ¶ Uel allega ꝙ qñqꝫ inueniuntur secula Gal. 4. c.
res magis misericordes q̄ ecclesiastici. Ethiops vero Aliter
gētilis pauperē innocētē de carcere liberat: vbi prin- Aliter
cipū ⁊ sacerdotū malicia ipm̄ dānat. Uel dic ꝙ Hie-
remias significat christū: quē quia vera ꝑdicabat ꝑn
cipes sacerdotū morti adiudicabāt: ⁊ in lacū. i. in se-
pulchrū de ꝯsionali posuerunt: ⁊ sic nomē eius dele
re et hominū memoria crediderūt. Treñ. Lapsa est in Treñ. 3. f.
lacū vita mea: posuerūt lapidē sup me: Ethiops tñ. i.
gētilitas ipꝫ credēdo leuauit: ⁊ fidē eius recipiens/ ⁊
cū funib⁹ charitatis amplexās/ pānos veteres ⁊ pu-
tridos. i. memoriā ꝓprie fragilitatis ministrās: ipsuꝫ
⁊ ipsi⁹ fidē de luto miserie et de lacu incredulitatis sal-
uauit. ¶ Uel dic ꝙ Hieremias est peccator: quē ethi- Aliter
ops. i. pauper christ⁹ a lacu pctī ⁊ auaricie liberauit
qñ pānos putridos. i. mortis et putrefactiōis sui me
moriā sibi donat: et charitatis funibus ipsum ligat.
Ozee: In funiculis adā trahā eos ⁊c. ¶ Uel illud al-
legāt frēs minores ꝓ se. Dicūt eñ ꝙ hieremias. i. ho Ozee. 11 b.
mo de lacu mundi ⁊ luto auaricie et periculo mortis
eterne extrahit̃: qñ ab ethiope. i. a btō fransisco pan- Aliter
nis putridis. i. humili habitu induit̃: ⁊ qñ funib⁹. i. E
chordis ipsorum angit̃ ⁊ ligat̃. Allega. vt supra.

¶ Capitulum quadragesimūprimum Te-
xtus: Et factū est in mēse septimo venit his-
mael filius Nathanie. Morali. Ca. VI

Cum Godolias fuisset ꝑfectus reliquijs is-
rael: ⁊ cū hismael ad ipsum sub specie boni
veniēs/ ipm̄ occidisset: factū est ꝙ octogin
ta viri rasi barbā/ scissis vestib⁹/ ⁊ squallētes
in hierl̄m veniebāt: ⁊ i manib⁹ munera ⁊ thura habe
bāt: vt scꝫ godolie munera offerrēt ⁊ thura in domo
dñi icēderēt/ ⁊ orarēt. Istis igit̃ ꝑdictus hismael ꝓdi
tor seu traditor obuiā venit: ⁊ incedēs ⁊ plorās/ ipsos
sub specie boni recepit: ⁊ statī eos interfecit: ⁊ cadaue
ra eorū in lacū ꝓiecit. Dr̄ tamē ibi ꝙ inter eos decem
viri fuerūt/ qui dicerēt se in agro thesaurū hordei/ fru
mēti ⁊ olei ⁊ mellis habere: quod se sibi ꝓmisere datu
ros/ si suis parceret animabus. Quod factum est.
Istis enim solis pepercit: alios vero occidit ⁊ etiam
omnes reliqūas captiuauit. ¶ Dic ꝙ hismael iste est
diabolus

diabolus: q̄ p certo sub specie fiet⁹.i.sub specie bōi ₇ pie
tatis ad hoīes intrat: ₇ eos p diuersa pctā interficit ac
cōnecat: marie aūt qñ inuenit hoīes q̄ sunt rasi barba.
f i.imbecilles ₇ effeminati/squallētes vultu.i.puersatiōe
difformes ₇ denigrati: scʒ scissis vestib⁹.i. cūctis virtu
tib⁹ exuti ₇ denudati: vcʒ qi isti golodie.i.mūdi pncipi
bus studēt placere ₇ munera portare: ₇ thura.i.adula-
tiōes deferre. Tales pfus spūalr interficit: ₇ eoꝝ cada
uera.i.eoꝝ fetētes aīas in lacū īferni pgciet immittit
Esa.24. Esa. Cōgregabunt pgregatiōe vni⁹ fascis i lacū: ₇ clau
f. dent ibi in carcerē: ₇ post multos dies visitabunt. Et
erubescet luna: cōfundet sol cū regnauerit dñs ₇c. De-
cē uiri qñqʒ īter ipos pctōres īueniunt decē hoīes.i. aīi
q̄ viri decē legis mādata seruātes: q̄ scʒ in agro cordis
sui/hūc thesauꝝ v̄tutū ₇ meritoꝝ abscōsum.s.frumen
tū de quo fit panis.i.diuīe scie vtilitas: hordeū/palea
tectū/hoc est scipʒ ad scōdēs hūilitas: oleū qd̄ est leni-
tiuū/hoc est cōpassiōis benignitas: vel mel qd̄ est gu-
stui sapidū/hoc est deuotiōis suauitas. Ista eñ si qs
habuerit/ab hismael diabolo nō ledet: sʒ de manib⁹ ei⁹
apo.6 b pseruabit ₇ tollet. Vñ in Apoc. Bilibris tritici denario
vno: ₇ tres bilibres hordei denario vno: ₇ vinū ₇ oleū
Aliter non leseris. ¶ Uel dic q̄ iste hismael significat malos
balliuos ₇ iudices/q̄ p certo squallētes ₇ paupes rapi
nis ₇ vexatiōib⁹ interficiūt: Illis vō q̄ habēt thesaur i
agro.i.diuitib⁹ ₇ munera pmittētib⁹ parcūt. Vñ dicit
₇ re.15.c Pepercit pguioꝛib⁹ amalech: q̄cq̄d vō vile ₇ reprobū
Aliter fuit/demoliti sunt. ¶ Uel allega contra proditores ₇
latrones ₇ homicidas: qui fingūt se fieret vt possint ho
minem decipere et ledere.

¶ Caplm quadragesimūscdʒ Text⁹. Et ac-
G cesserūt oēs pncipes bellatoꝝ: ₇ iohannan fi
lius caree. Moral. Caplm. VII.

Cum reliquie israel idolatrie se dedissent con
tra volūtatē atqʒ psiliū Hieremie ₇ chusti: sta
tim icepit eos hieremias redarguere: ₇ adnē
tū nabuchodonosor/egyptiqʒ destructiōeʒ ₇ eoꝝ
captionē ₇ occisionē pdicere: ₇ ptra eos seuerē pphe-
tare: ppter qd̄ vt dicit Comestor/ptra ipʒ cōmoti fue-
rūt: ₇ eū lapidib⁹ obruerūt: egyptij vero ipʒ pphetā ho
Mora- norātes/eū in sepulchris regū sepelierūt. ¶ Istō alle-
litas ga ad duo exēplariter. Primo q̄ nō amat pestilēs eū q̄ se
pu.15.b corripit: q̄nimo si qs ptra impios veritatē loquit/₇ab
pu.9.b ipis pnim⁹ impugnat. Vñ in Prouer. Qui arguit deri
Aliter sorē/sibi iniuriā facit. ¶ Scdō illud allega: q̄ qñqʒ ex
tranei magis cōpatiunt hoī q̄ ppinqui/seculares q̄
religiosi: qi scʒ ipʒ egyptij sepelierūt: ₇ sui eū occiderūt
ma.10 c Mat. Inimici hoīs domestici ei⁹. ¶ Epiphani⁹ dicit
Epipha q̄ cū hieremias eēt in egypto/orōne sua aspides ₇ cro
nius codilos fugauit: a quib⁹ antea egypti⁹ infestabat: qñi-
mo etiā sin q̄ tradūt hebrei: de puluere eiusdē loci ad
huc crocodili fugant: ₇ aspidū percussura sanat: Et di
cit idē Epiphanius se audisse a viris senioribus/q̄ ex
seruoꝝ antigoni ₇ ptolemei stirpe descenderāt: q̄ ale
xāder macedo ad tumulū pphete veniēs: ₇ loci myste-
H riū cognoscēs: ipʒ in alexandriā transtulit: ₇ gloriose
eum sepeliuit: ₇ extunc aspidum ₇ crocodiloꝝ: q̄ prius
Mora- ciuitatē infestabāt: rabies aufugit ₇ cessauit. ¶ Istud
litas allega: q̄ cū ita sit q̄ hieremias q̄ interpretat excelsus
dñō.i.viri sctī ad deū eleuati: vel etiā christus quādā
iudeis occisus: venenosa aīalia.i.demones ₇ vitia sua
oratione fugauerūt: ₇ superauerunt dū viuebāt: vtile
est q̄ puluerē sepulture sue.i.memoriā mortis ipsoꝛʒ
sumamus: ₇ eoꝝ auxilio contra serpentes hmōi triūm
phemus. Alexāder ei.i.homo q̄ videt ciuitatē cordis
sui: a talib⁹ venenosis aīalibus.i.vitijs ₇ demonib⁹ in
festari: debet istū.i.christū mortuū: vel quēlibet virum
sctūm ibidē per deuotionē trāsferre: ₇ eū ibi per iugē me
moriā sepelire ₇ sic pculdubio poterit istoꝝ serpētū i-
petū pcauere. Mat. Inuoluit corpus in sindone mū-
da ₇ posuit illud in monumēto suo. Epiphani⁹ idē di- ma.27.g
cit: q̄ Hieremias dū esset in egypto dedit signuʒ sacer
dotib⁹ idoloꝝ: q̄ qñ v̄go pareret: idola eoꝝ corruerēt:
ppter qd̄ idē sacerdotes imaginē virginis in gremio
baiulantis: imaginē pueri statuentes: in secreto tēpli
abdito adorabant. De quo cū Ptolemeus rex ipos
interrogasset: dixerunt: hoc esse traditum prophete et
eis mysterium: ₇ q̄ ita credebant in rebus esse futuꝝ.
Istud autem dicitur esse completum: qñ ioseph ₇ ma
ria cum puero in egyptum fugerunt: qi tunc (sicut di-
cunt historie) omnia egypti idola corruerunt. Esaie.
Dñs ingredietur egyptum/₇ corruent oīa idola eius esa.19.a
Iste etiam (vt ait) dedit signum: q̄ qñ oēs gentes ado
rabunt lignum: tunc dñs veniet ad iudiciū. ¶ Si vis Aliter
ista allega vel de incarnatione: vel de cruce: vel q̄ an- A
te iudicium totus mundus debet christo credere: ₇ li-
gnum.i.fidem crucis ₇ crucifixi tenere.

¶ Moralitatum super Hieremiam finis.

Liber vicesimustertius moralitatum super ezechielem.

¶ Caplm primū Textus. Et factū est in tri
cesimo anno.i.quarto in quinta mēsis. Mo
ralitatum Capitulum. I.

Ezechiel vidit
quatuor aīalia mirabil cō-
ditiōis sicut ponit Ezechie
lis prīo: ₇ qōlibet istoꝝ ha
bebat quatuor facies.i.q̄tu
or ptes pdcās.s.faciē hoīs
a pte priori: faciē aqle a pte
superiori: faciē leōis a dextris
faciē bouis a sinistris: ha-
bebāt ēt quatuor alas qua
rū due inuicē iungebant: ₇ corpa eoꝝ duab⁹ alis tege-
bant: ₇ penne vni⁹ ad pennas alteri⁹ erāt iūcte: ₇ sub pē-
nis man⁹ hoīs ponebant: pedes aūt ad silitudinē vitu
li habebāt/₇ pedes eoꝝ recti erāt: aspect⁹ eoꝝ ad silitu- B
dinē carbonū ignis ardentiū rutilabāt: scintille ₇ ful-
gura de medio aīaliū prumpebāt: ₇ sic patet q̄ ista aīa
lia habebāt facies/alas/man⁹ ₇ pedes/₇ oīa quadru-
plicia: qi habebāt q̄tuor facies/q̄tuor alas/q̄tuor ma- Mora-
nus/q̄tuor pedes. ¶ Istā visionē exponit Gregori⁹ de litas
q̄tuor euāgelistis: sʒ ad pñs nos eā exponam⁹ de oībus
iustis. Dico igit q̄ viri iusti ₇ ecclastici/q̄ i q̄tuor ptib⁹
mūdi sunt positi: in istis q̄tuor aīalib⁹ designari possūt
q̄ p tāto aīalia dicunt/qi vita gratie animant. Isti q̄-
tuor facies.i.q̄tuor v̄tutes cardinales p quas cogno-
scunt/a deo habebāt: i.pʒ tū scʒ tēperātiā q̄ ē facies hoīs
iustitiā q̄ est facies leonis/fortitudinē q̄ est facies bo-
uis/prudentiā q̄ est facies aqle/virtualr habebāt. Ho
mo eñ q̄ refrenat ₇ tēperat appetitum/significat tem
perantiam. Leo qui est rex animalium/₇ discernit in-
ter lesum ₇ percutientes: ipsosqʒ scdm qd̄ magis ₇ mi
nus leserunt/punit: significat iustitiaʒ. Bos vero qui

est aial forte ⁊ patiens laboꝝ/significat fortitudinem
⁊ ꝯstantiā. Aqla vero que visum hʒ clarissimū/signifi
cat prudentiā. Alteri⁹ ꝗ̄tū ad se habet faciē leonis.i.
iustitiā ad dexterā ꝗ̄tū ad statū prosperitatis: faciē leo
nis.i.temperantiā faciē bouis ad sinistrā.i. fortitudi
nē quantū ad statū aduersitatis: faciē aqle.i. prudētiā
ezec.10.o. desuper quantū ad statū superioritatis. Ezec. Intellexi
ꝙ cherubin essent/⁊ quatuor vult⁹ vni. Itē isti debēt ha
bere quatuor alas.i.quatuor bonas affectiōes quib⁹
psit ad superiora ⁊ futura volare. Ala eñ gaudij volat
ad merita. Ala doloris volat ad pctā. Ala timoris volat
ad infernū. Ala spei volat ad paradisuʒ: qr gaudiū de
bono/dolor de malo/timor de supplicio/ spes de pmio
sunt quatuor ale iustoꝝ/quib⁹ volāt ad salutē. Vñ dr.
C Alas habebat quasi auis quatuor sup se. De istis aūt
dan.7.b alis verū est/ꝙ vna cū faciebus desuper extendūt/inq̄tū
scʒ iustoꝝ virtutes ⁊ affectiōes bone sursum in deū re
ferunt/⁊ ipsas desuper datas fatent: dicētes illō Jaco.
Jac.1.a Omne datū optimū/⁊ oē donū perfectū desursuʒ est /
descēdēs a patre luminū. Alteri⁹ aūt ad alterū dicunt
iūcte: ꝗ̄tū scʒ ipe affectiōes iustoꝝ inter se charitate li
gant: intm̄ ꝙ dolor/gaudiū/spes/timor vni⁹ gaudiū ⁊
dolorē alteri⁹ ꝯgaudēdo/⁊ spem ⁊ timorē ꝯdolēdo tan
exo.25 b gere videant. Exodi. Ubi de cherubin dicit: ꝙ extense
erāt ale eoꝝ alterius ad alteꝝ. Aduerte etiā/ ꝙ de istis
affectiōib⁹ due sunt de psīti.s.gaudiū ⁊ dolor: ⁊ due sūt
de futuro.s.spes ⁊ timor: ⁊ ideo bñ dicit/ꝙ due ale ex
tēdebant/supple ad futuroꝝ ꝯsyderationē/scʒ spes ad
paradisuʒ/timor ad infernū. Due vero ale corp⁹ tege
bāt.s.gaudiū ⁊ dolor/ꝗ̄tū ad presentiū ⁊ propinquoꝝ
meditationē. Corp⁹ eñ tegere respicit psīs tps: alas ve
esa.6.a ro extēdere ad futuꝝ. Esa. Duab⁹ alis tegebāt corpora
sua ⁊c. Si aūt vis dilatare: ostēde quō qlibet ala.i.qli
bet affectio ex pluribus ꝯstat pēnis ⁊c. Sed ꝑculdu
bio manus hūane sub alis esse dicunt: qr opera rōna
lia que per manus hoīs notāt/alas affectionū iustoꝝ
semp ꝯcomitare debēt. Nō eñ sufficit velle/nisi assit
perficere: ⁊ paꝝ valet affectio/nisi cū possibile est/assit
phi.2.b manualis operatio. Apls. Operat in nobis velle ⁊ ꝑfi
cere. Ista eñ manus seu operatio oʒ esse quadruplex:
D qr ꝗ̄tū ad se exercere opera penitētie oʒ: quantū ad bo
nos/opera bñficētie: quantū ad malos/opera iustitie
ezec.1.b quantū ad deū opera honoris ⁊ reuerētie. Ezec. Ma
nus hoīs sub pennis eoꝝ. Itē pedes ipsoꝝ aialiū erāt
recti: ad denotandū: ꝙ intentio ⁊ finis iustorū qui per
pedes/qui sunt fines corporum/intelligitur: vitulina
id est simplex ⁊ recta esse tenetur. Pedes etiā isti sunt
quadruplices/inquantum.s.intentio debet habere q̄
tuor conditiones: vt.s. sit sancta/sine iniquitate: sim
plex: sine duplicitate: recta/sine vanitate: continua: si
ezec.1.b ne diffidentie instabilitate. Ezechi. Per quatuor par
tes euntes ibant. Aspectus etiam eorum.i.conuersa
tio debet more carbonum per charitatem ardere: ⁊ per
doctrinam proximi scintillare: ⁊ per bona exempla in
aliorum oculis fulgurare: ⁊ sic scintillet fulgura vide
apo.4.b buntur de medio istorum animalium emanare. Apo.
Aliter De throno exibant fulgura: voces ⁊ tonitrua. ¶ Uel
dic quod facies que continet omnes sensus: significat
discretionem: ale que volant: significant contempla
tionem: manus que laborant: significant operationē:
pedes qui corpus portant: significant affectionē: aspe
ctus.i.habitus: quē oēs ꝯsyderāt: significat ꝯuersa
tionē. Dico igit: ꝙ facies discretiōis viri iusti oʒ esse q̄
druplex qr qñqꝫ debʒ esse hūana: dulciter alijs indulgē
do/⁊ benigniter se habēdo: qñqꝫ leonina: seueriter ma

los puniēdo: ⁊ iustitiā faciēdo: qñqꝫ bouina: tarde et
mature ꝓcedēdo: solidet fortiter in vno ꝓposito bono
permanēdo: qñqꝫ aqlina: clare ⁊ subtiliter ꝯsyderādo:
⁊ sursuʒ ad deū per affectionē volādo. Capita quatuor
erāt in bestia. Similiter ale sue cōtemplationis debēt dan.7.b
esse quatuor: qr debet contemplari ⁊ ꝯsyderare pmo E
se quantū ad vilē natiuitatē: vitā miserā: mortē asper
rimā. Secundo mundū ꝙ sit fallax: ꝙ transitorius: ꝙ
laboriosus. Tertio infernū: ꝙ scʒ durus durabilis et
periculosus. Quarto paradisuʒ: ꝙ sit amenus: perpe
tuus ⁊ gaudiosus. Allega vt supra. ¶ Itē dico ꝙ isti
debēt habere quatuor manus.i.quatuor partes bone
operatiōis.s.penitentiā: beneficiū/iustitiā ⁊ prudētiā
⁊c. vt supra. Itē quatuor pedes bone affectiōis.s. gau
diū de bono facto: dolorē de malo commisso: timorē
de supplicio inferni. spem de gaudio paradisi. Itē pe
des debent esse vitulini ⁊ recti per simplicitatē ⁊ recti
tudinē intētiōis. Debēt ēt ista aialia hr̄e aspectū splen
dētis ꝯuersatiōis: q̄ emittit scintillas charitatis ⁊ dile
ctiōis ēt si sit necesse: fulgura aspc correctiōis. Ps. Ful ps.143.b
gura corruscationē ⁊c. Et si vis: dilata ꝙ iste aspect⁹ erat
ad silitudinē lāpadaꝝ: ⁊ dic de lāpade sicut supra libr.
xiij.ca.xxvj.⁊.liij. ¶ Uel dic ꝙ tale animal fuit chri Allego
stus: qui habuit faciem humanā qñdo fuit incarna ria
tus: bouinā quādo per mortē fuit immolatus: leoni
nam quādo resurrexit: aquilinā quādo ascendit: qui
etiam habet quatuor ala.i. quatuor glorificati corpo
ris dotes habuit: ⁊ scintillas bone doctrine: ⁊ fulgura
bonorum exemploꝝ emisit. Et tunc more carbonū per
iustitie rigorē ardebit qñ seculū iudicabit: qr tunc sm
Psal. erunt sagitte potentis acute. ¶ Uel si vis dic in ps.119.a
malo: ꝙ animal quatuor facieꝝ/significat homies va f
rios ⁊ peruersos ⁊c. vide supra de pardo: vbi inuenies Aliter
moralizatuʒ contra auaros. ¶ Uel dic quod mali qui Tropo
habent quatuor facies inquantum facies sue exterio logia.
ris apparentie: in conditiōes quatuor variatur: quia
aliquando est humana per fictam benignitatem: ali
quando leonina per apertam crudelitatem: aliquan
do bouina per simulatam ruditateʒ: aliquando aqui
lina per elatam pomposirtatem. Ezechiel. Apparuit ro ezec.1.d.
ta vna super terram: habens quatuor facies. Item
isti habent quatuor alas superbie: inquantum isti vi
dentur superbire de quatuor scilicet de diuitijs: scien
tijs: eminentijs: ⁊ de corporalibus gratijs. Danielis. dan.7.b
Alas habebat quatuor super se. Zacharias. Uidi: ⁊ ec zach.1.o
ce quatuor cornua. Item quatuor habent manus: in
quantum ipsi habent quadruplicem malaʒ operatio
nem scilicet opera superba contra deum: luxuriosa ꝗ̄
tum ad se ingrata quantum ad amicos crudelia ⁊ in
iuriosa quantum ad inimicos: zacharias. Ostendit zach.1.d
mihi dominus quatuor fabros: id est quatuor malos
operarios scilicet superbos: luxuriosos: ingratos ⁊ in
iuriosos. Item isti habent quatuor pedes id est qua
tuor malas affectiones scilicet gaudium ⁊ inanem le
titiam/dolorem ⁊ inuidiam: tristitiam: timorem despe
rationis ⁊ spem fatue presumptionis. Habent igitur
gaudium de mundi prosperis dolorem de mundi aspe
ris: spem de maiori eminentia consequenda. Dicitur
quod isti quatuor pedes affectionis sunt recti: quia
flecti nequeunt ad pietatem: sunt vitulini: quia sem
per habent admixtam aliquam lasciuiam ⁊ carnalita
tem. Trenorum. Sordes eius in pedibus eius. tren.1.c
¶ Uel dic quod pedes istorum significant qua G
tuor istorum malas occupationes scilicet auariti Aliter
am: qua currunt ad diuitias: carnis concupiscen
tiam: qua

tiam/qua currunt ad delicias: ambitionē/qua currūt
ad eminētias: iracundiā/qua currūt ad vīdictas vel se
ezec.1.d uitias. Ezech. Per quatuor partes eūtes ibāt. Aspe-
ctus eīn istoꝝ.i.cōuersatio scintillat per exēpla mala:
ps.96.a ꝛ coruscat per superflua ornamēta. Ps. Illuxerūt co-
Aliter ruscatiōes tue orbi terre ꝛc. ¶ Uel dic ꝙ tale anial est
mulier: que circa fatuos iuuenes quadruplici facie so
let vti.s.in pncipio hūana attrahendo: tandē leonina
fortiter ɔtradicēdo: tandē bouina dissimulāds se pū-
gi ꝛ rogari se permittēdo: tandē aq̄lina ad cūcta coiuꝫ
Aliter bn̄placita volādo. ¶ Uel dic ꝙ tale aīal significat ec-
clesiā: q̄ quantū ad sui ꝓgressionē quatuor habuit fa-
cies seu partes. Pr̄ia fuit hūana.i.simplex/pauꝑ ꝛ nu-
da in aplis. Scda fuit leonina/feroꝛ ꝛ audax/ꝛ firma
in martyribus. Tertia fuit bouina.i. labori penitētie
assueta in confessoribus. Quarta nūc est aq̄lina/clare
Allegoria vidēs per sciam ꝛ fidē instructa in doctorib9. ¶ Ul' dic
exponēdo de quatuor euāgelistis/sicut exponit Grego
rius in homilia prima super Ezechielē: Quia scꝫ qua-
tuor alalia añ thronū filij hoīs quatuor euāgelistas de
signāt. Facies hoīs Mattheū: qui pre ceteris loquit
de xp̄i hūana gn̄atione. Facies leonis Marcū: qui loq̄
tur de xp̄i resurrectiōe: q2 sꝫ leo suscitat catulū mortuū
rugiendo. Facies bouis Lucā: qui pre ceteris loquit
D de morte christi ꝛ immolatione. Facies aquile Joānē
qui pre ceteris loquit de christi alta deitate ꝛ ascēsione
Aliter ꝛc. Per ola vide Gregoriū vbi supra. ¶ Uel dic ꝙ ho-
mo est rex alaliū/leo ferarꝫ/bos iumētorꝫ/aq̄la auium
Ista ergo quatuor alalia circa thronū christi fuisse de-
scribunt: vt per hoc ipse rex regū ꝛ dn̄s dn̄antiū fuisse in
apo.19.c telligat. Habebat in femore suo scriptū. rex regū. Illō
quod exponit supra in principio. Ecce vētus turbinis
veniebat ab aquilone nubes magna ꝛ ignis inuoluēs
pōt exponi ɔtra diuites malos: q̄ scꝫ sunt vētus ꝓpter
vanitatē: turbo ꝓpter violentā rapacitatē: ab aq̄lone
venientes ꝓpter opera frigus ꝛ tepiditatē: nubes ꝓpter
ignorātie obscurationē: magna ꝓpter ꝓsperitatē ꝛ re
rū facultatē: ignis ꝓpter crudelitatē: inuoluēs ꝓpter
acq̄rendi insatiabilitatē ꝛc. ¶ Uel expone de spūsctō: q̄
est ignis/nubes ꝛ vent9 ꝛc. ¶ Alalia scā sicut ponitur
ezec.1.c. Ezechi. Ibāt/ꝛ vbi erat spūs impetus/illuc gradiebā
tur: ꝛ vnūquodq3 añ faciē suā ambulabat: ꝛ nō reuer-
tebant cū ambularēt: ꝛ hec erat siltudo alaliū: ꝛ aspe
ctus eorꝫ quasi carbonū/ꝛ quasi aspect9 lāpadarꝫ: ꝛ hec
erat visio in medio animaliū: splēdor ignis ꝛ de igne
fulgor egrediens. Sic vere faciūt sancti viri: q2 vbicū-
q3 impetus ꝛ motus ꝛ inspiratio spiritussancti ipsos
mouerit/ɔtinuo ibunt: ꝛ illud quod suggesserit/debēt
sine contradictione complere. Cuius tamē contrariū
faciunt illi qui bonis spiritus cogitationibus ꝛ inspi
actu.7.f rationibus nō obediūt/sed resistūt. Unde dicit. Dura
A ceruice ꝛ incircuncisi cordibus: vos semper spūisctō re-
stitistis. Unusquisq3 istorum ante faciem suam ambu-
labat inq̄tum de bonis eternis que ante nos sunt co
gitat: ꝛ ad ipsa per opera bona/affect9 ꝛ desyderia gra
ditur ꝛ aspirat: temporalia que post nos remanent nec
phil.3.c respicit/nec affectat Apostolus. Que retro sunt oblui
scens: ad ea vero que ante sunt/extendens meipsum de
stinatum persequor ad brauium. Item cum ambulāt/
non reuerti dicuntur: q2 scꝫ quilibet vir iustus.i. in via
morum quam incepit/ꝛ in bono proposito nunq̄ per
recidiuationem vel apostasiā vel negligentiā desistit a
iob.16.d bono opere siue cessat. Unde Job. Semitam per quā
reuertar ambulo. Item similitudo ꝛ aspectus istorū
id est conuersatio/debet esse quasi aspectus carbonū

ardentiū: ignis per feruidā charitatē: ꝛ quasi aspect9
lampadarū per lucidā honestatē: ꝛ de medio taliū de-
bet egredi ignis boni amoris: a quo etiam exire debet
fulgur iusti rigoris. ¶ Uel si vis per anialia intellige Aliter
malos: vt supra expositū est capitulo pcedēti: q̄ nō ſm
rōnē/sed ſm impetū spūs sui ꝛ voluntatis sue gradiunt
añ faciē suā: scꝫ ad mūdi bona que habēt añ se per de-
syderia deferunt: nūq̄ aūt p penitentiā a suo malo iti-
nere reuertunt: sed more carbonū ꝛ lampadarꝫ p auari
tiā inflāmant: ꝛ ideo i medio taliū/ignis.i. auari: bal
liui ꝛ famuli ɔuersant: a quib9 pculdubio fulgur rapi
ne cōtra subditos egredit ꝛ grassat. ¶ Postq̄ Ezechi historia
el fecit mentionē de quatuor sanctis alalibus: ipse di-
cit ꝙ iuxta animalia apparuit rota vna sup terrā/ ha-
bēs quatuor facies: hoc est dictu/ꝙ quatuor erant ro B
te simul iuncte: ꝛ ecce rota vna in medio rote: ꝛ totum
corpus rotarum erat plenum oculis: ꝛ erat vna simi-
litudo omnium quatuor: ꝛ facies ꝛ aspectus rotarū:
ꝛ opus erat visio maris: statura quoq3 ꝛ altitudo erat
in rotis/ꝛ aspectus horribilis: ꝛ per quatuor partes
ibant euntes: ꝛ non reuertebantur cum incederēt: ꝛ ad
quemcunq3 locū declinabant que prima erant/seque
bant ꝛ cetere. Cūq3 ambulabāt alalia ābulabāt parit
ꝛ rote iuxta ea: cū euntibus ibāt: cū stantibus stabāt: ꝛ
cum eleuatis a terra pariter eleuabantur: spiritus au-
tem vite erat in rotis. Quocunq3 ibat spiritus/illuc
ꝛ rote eleuabantur sequentes eum. ¶ Per rotas istas Moralitas
possumus intelligere bonos subditos/ꝛ maxime reli-
giosos vel clericos: sicut per animalia intelligimus
prelatos. Boni enim subditi rote dicuntur: pro eo ꝙ
volubiles ꝛ mobiles per obedientiam esse dinoscun-
tur. Ezechiel. Rotas ipsas presente me vocauit volubi Ez.10.c
les. Iste igitur debent esse quatuor/vel habere quatu
or facies/propter virtutum cardinalium quaternita-
tem. Quilibet enim quatuor esse dicitur/qui quatuor
virtutibus insignitur: vtpote quia dicitur tempera-
tus/iustus: fortis ꝛ prudens. Unus etiam dicitur in
medio alterius per intimam charitatem: quia quili-
bet debet habere alium in medio sui cordis: per me-
moriam: compassionem: charitatem ꝛ vnitatem. Ro-
ta enim in medio rote ponitur: quando per memoriā
ꝛ amorem alter in medio id est in corde alterius stabi- pro.18.c
liter: sicut dicitur in Prouerb. Frater qui adiuuatur a gal.6.a
fratre: tanq̄ ciuitas firma. Et Apostolus. Alter alteri-
us onera portate ꝛc. Acsi dicat sic. Alter in medio alte-
rius. Rota tñ ista sup terrā apparere dꝫ: q2 quilibꝫ vir
iust9 sup terrā.i. sup terrena per ipsoꝝ ɔtemptū dꝫ teneri C
Eccl. Tu super terrā. Dico igit ꝙ iste rote scꝫ boni re- eccl.5.a
giosi vel subditi: debent apparere super terrā: contem
nendo ꝛ spernendo terrenam prosperitatem. Debent
esse iuxta sancta animalia: scilicet frequentando socie
tatem. Debet esse quatuor facierum: continendo qua
druplicem virtutum cardinalium quaternitatem. De
bet esse vnus in medio alterius per mutuam dilectio-
nem ꝛ charitatem. Debet etiam esse in eis vna simili-
tudo per communem victus ꝛ habitus paritatem/ et
per mutuam morum conformitatem: vt sic alter pos- esa.14.c
set dicere alteri illud Esai. Nostri similis es effectus.
Aspectus eorum debet esse quasi visio maris per con-
tritionis amaritudinem: ꝛ per penitentie asperitatē.
Debet etiam in eis esse statura per constantie firmita
tem altitudo per mentis sublimitatē: ꝛ aspectus hor
ribilis per squalloris abstinentie hispidam difformi-
tatem. Ps. Terribilis es: ꝛ quis resistit tibi? Job. In ps.75.a
horruerunt pili carnis mee. Item isti debent ire in iob.4.c

qua tot bonas affectiones: vt scȝ per gaudiū de bono
ꝛ dolorē de malo: timorē de supplicio. spē de pmio ad
bona opera ambulētes incedāt. Reuerti etiā non debēt
cū ambulauerint: qꝛ nunq̄ debēt desistere vel retroce-
luc.9.f. dere a bono quod inceperunt: qꝛ dicit: Nemo mittēs
manū suam ad aratrū/ ꝛ retrospiciens: apt⁹ est regno
dei. Itē tales pleni oculis esse dicunt: qꝛ viri iusti ocu
lis discretionis ꝛ circūspectionis illuminati esse tenē
D tur: vt sic videāt ꝛ ↄsyderēt quicqd ad salutē pertinere
apo.4.c videat. Apoca. Plena erāt oculis ante ꝛ retro. Un̄ eze
eze.10.d chie. dicit. Oē corpꝰ eoꝝ/ colla/ man⁹ ꝛ pēne ꝛ cir
culi plena erāt oculis/ ad similitudinē caude pauōis
ad denotandū q̄ isti boni religiosi ꝛ subditi debēt ha
bere pennas ↄtēplatiōis: man⁹ bone operatiōis: collū
gustatiue deuotionis: ꝛ oculos discretiōis: ꝛ silitudi-
nē caude pauonis. i. picturā bone ↄuersatiōis. Et quo
cūq3 declinabat que prima erat/ sequebant: qꝛ scȝ inter
bonos religiosos ꝛ subditos debet esse tanta humili-
tas/ obediētia/ ꝛ talis moꝝ conformitas: q̄ vbicunq3
vidēt declinare ꝛ inclinari illos qui primi ꝛ superiores
sunt inter eos: scȝ bonos p̄latos ꝛ honestiores ꝛ senio
res personas: p certo alij debēt sequi: per imitationem
mat.8.c ꝛ obedientiā inclinari. mat. Magister sequar te quo-
cūq3 ieris. Ille igit rote/ scȝ boni subditi: debent sequi
alalia sancta. i. bonos p̄latos ꝛ viros doctos: scȝ obe-
eze.10.d diendo/ ꝛ se eis ↄformādo. Ezech. Gradientibus illis
rote quocūq3 subsecute sunt. Ita cū eis debēt ire bene
operādo: cū eis stare fortiter perseuerādo: cū eis eleua
ri a terra terrena despiciendo/ ꝛ celestia affectādo. Ele
uata sunt de terra corā me: ꝛ ratio est: quia spūs vite de
bet esse in eis. i. spūssctūs: qui debet eis virtutē ꝛ grām
dare: ipsi vero debent eū sequi: ꝛ inspirationi ꝛ volun-
ezec.1.c. tati ipsius obedire. Ezech. Ubi erat impetus spirit⁹/
eod.c.c. illic gradiebant. ¶ Consequenter vidit ezechiel firma
historia mentū super capita aialiū sanctoꝝ quod erat de spe
cie crystalli: ꝛ i firmamēto erat sedes de lapide sapphi
E ri: ꝛ in throno sedebat similitudo filij hominis: qui in
se gerebat per circuitū speciē ignis ꝛ electri: ꝛ circa se
habebat quasi similitudinē arcus celi: ac si fuerit i die
pluuie ꝛ in nube. Sed pro certo qū sup ia firmamentū
celi/ quod erat supra caput coꝝ/ fiebat vox: statim ani-
malia pennas suas submittebant: ꝛ sic vocē que facta
Allego- fuerat audiebāt. ¶ Dic q̄ firmamentū significat eccle
ria siā: que bene fundata est supra firmā petram/ que cry-
stallina dicit: qꝛ in ea splendor veritatis fidei/ ꝛ etiam
stabilitas perpetue permanentie reperitur. Sub isto
etiam firmamento dicuntur animalia sancta habita-
re: qꝛ nullus est bonus aut sanctus: nisi illi qui in fir-
mamēto ecclesie per fidem ꝛ gratiam dinoscunt mane
gen.1.b re. Genesi. Stellas posuit in firmamento celi. In isto
autem ecclesie firmamento est thronus ecclesiastice/ ꝛ
maxime apostolice prelature: qꝛ scȝ de sapphiro cuius
est color celestis/ dicit esse: pro eo q̄ ecclesiastica iuris
ditio celestis ꝛ spiritualis totaliter debet esse. Esaie.
esa.54. Fundabo te in sapphirum: ꝛ dabo iaspidem. i. iustiti-
c am propugnacula tua. In isto etiam throno id est di-
gnitate ecclesiastica: deb: t sedere filius hominis id est
persona rationalis: per honestatē ad modum electri
debet fulgere: per charitatem more ignis debet ferue-
re: per sapientiam debet splendere: arcum etiam cele-
stem id est iustitiam debet circa se possidere. Que ta-
men in die pluuie et in nube esse dicatur: pro eo quod
iustitia semper debet esse cum misericordia/ ꝛ cū dul-
gen.9.b cedinis profluuio. Unde Genes. Arcum meum ponā
f in nubibus. Quid igitur? proculdubio si contingat

q̄ de firmamēto ecclesie/ ꝛ q̄ de throno iudiciarie ptātis
ꝛ a filio hoīs. i. p̄lato exeat aliqua vox. i. a dn̄o p̄ceptū
vel statutū: statim aīalia sancta q̄ sunt subtus. i. subdi
ti boni debent statim alas pompe ꝛ superbie deponere
ꝛ illud quod mandat/ reuerēter audire. Nunq̄ enī de-
bet esse aliqd tā grossum aīal/ nec ita alta/ nec sancta
aut solēnis persona/ q̄n mādata dei ꝛ p̄latoꝝ verba
documētaq3 maioꝝ ꝛ senioꝝ debeat reuerēter audire/ ꝛ
omnē pompā submittere: ꝛ pēnas cuiuslibet nobilita-
tis vel sufficientie sue postponere: ꝛ quod dicit vel p̄edi
cat/ humiliter auscultare: dicēs illud. Dn̄e audiui au- aba.3.a
ditum tuū. ¶ Uel dic q̄ thronus sapphireus est bea Aliter
ta virgo: ꝛ si queratur/ quare dicit sapphirea: tractatum Allego-
est supra de lapidibus cap. de sapphiro. Fili⁹ autē hoīs ria
est christ⁹: q̄ scȝ in isto throno per incarnationē sedet: ꝛ
ibi sicut splēdidus ꝛ feruidus apparuit. Qū igitur vo
cem istius audimus: statim alas superbie deponere de
bemus: ꝛ cū reuerētia exequi q̄d nobis mādatū senti-
mus. Ps. Hodie si vocē eius audieritis. Arcū etiā p̄di ps.94.
cationis ꝛ iustitie habuit quo peccātes sagittauit. In b.
pluuia fuit: p eo q̄ spe venie ipos dulciter ↄsolatus re
frigerauit. Predicatio enī arcus dicit: qꝛ debet pūge-
re: in die pluuie: qꝛ debet vigere. Apoc. Sedens super apo.6.a
equū habebat arcū. ¶ Uel dic q̄ ille filius hoīs. s. dei Aliter
filius in throno sedebit in iudicio: vbi per magnū ri-
gorē quē p̄cedit ignis apparebit: ibi arcū iustitie rē
det quē tū pluuia misericordie ↄtrū ad bonos tempe-
rabit: malos autem sagittabit: ita quod omnes sub-
mittant alas suas/ inquantum vocem suam ōis crea- G
tura timebit. Genes. Uocem tuam domine audiui ꝛ ti gen.3.b
mui: eo quod nudus essem. Et tunc dicet peccatori/ qū
se nudum ꝛ sine indumento charitatis ꝛ gratie sentiet
ꝛ quando nude quicquid fecit/ omnibus notum fiet.
Hieremi. Nudaui femora tua ante faciem tuam: ꝛ ap hie.13.b
paruit ignominia tua ꝛ cetera.

¶ Caplm scd̄m Textus. Hec visio similitu dinis glorie domini. Et vidi. Moralitatum Capitulum.II.

Onsequenter postq̄ Ezechiel alalia mirabi- historia
lia ꝛ dei gloriam consperexerat/ ad terram ceci
dit pre timore: sed ingressus in eum spiritus
domini/ statuit eum supra pedes suos: preci-
piens quod quicquid sibi daret/ comederet ꝛ vorarer:
ꝛ ecce quasi manus de celo mittitur/ in qua quidam li
ber clausus ꝛ inuolutus continebatur: qui coram eo
expanditur/ ꝛ ante eius oculos explicatur. Hic liber
scriptus intus ꝛ foris erat: scripturamq3 mirabilē con
tinebat. s. lamentationes/ carmen ꝛ ve: scripture series
possidebat. Isto igitur libro Ezechiel fuit cibatus/ ꝛ
in ore eius ad modū mellis extitit dulcefactus. ¶ Eze Allego-
chiel in isto loco significat humanū genus: quod per ria
Ade peccatum primitus cecidit: sed tandem per spiri-
tussancti mysterium resurrexit: qui scilicet ipsū supra
pedes. i. ad statum gratie statuit ꝛ erexit: manus enim
diuine munificentie de celo homini missa fuit: vel ma
nus. i. beata virgo: que librum salutis nostre id ē chri
stum nobis attulit: qui quamuis ab eterno fuisset per
secreta diuine prouidentie a nobis inuolutus ꝛ clau-
sus vtpote quia nondum fuerat hominibus reuelat⁹ H
ipsum tamen finaliter deus pater per natiuitatem et
crucem ꝛ mortem coram nobis expandit. Apocalipsis ap.20.d
Illius liber apertus est qui est vite. Iste enim scriptus
erat intus per deitatem/ et foris per humanitatem.
Et pro

Et ꝑ certo ista scriptura in se habuit sacramētoꝝ fi-
dei corporalē veritatē: qꝛ in ista apparuerūt lamētatio
nes penitentiū/carmina ꝯtēplantiū/ꝛ gratias deo agē
tiū/ꝛ feliciter in patria viuentiū: ꝛ ve damnatoꝝ ꝛ pere
untium. In isto enim libro ꝛ in verbis eiꝰ potes si vis
luce.15.c legere lamenta penitentie. Unde dicit. Nō gaudium
est angelis dei super vno pctōre penitentiā agente. Itē
ibi sunt carmina spei ꝛ misericordie ꝛ future glie mat.
Uenite benedicti patris mei/percipite paradisuꝫ. Itē
ma.25.c ibi est ve damnationis perpetue: ꝛ hoc cum dicit. Ite
ma 25.d maledicti i ignē etnū ꝛc. Hic aūt liber qñ ꝑ deuotionē
ps.118.a comeditꝰ dulcis ꝛ sapidꝰ inuenit. Ps. Quādulcia fauci
Allegoria bꝰ meis eloqa tua: sup mel ori meo. ¶ Uel dic ꝙ iste li
ber ē liber sacre scripture: q intꝰ est scriptꝰ ꝑ sensum spi-
ritalē/ꝛ foris per literā historialē: q scꝫ est inuolutꝰ per
figuraꝝ cōsignationē: expanditur tamen corā nobis
per doctorum expositionem: Iste liber cōtinet lamenta
tiones mūdane miserie ꝛ incolatus: sicut est illud ps.
ps.119.b. Heu mihi quia incolatus meus ꝓlongatꝰ est. Et alia
similia carmina laudis ꝛ spūalis consolationis: sicut
ps.116.a. illud. Laudate dominū omnes gentes: cū similibꝰ. Et
ve eterne damnationis ꝛ excōmunicationis: sicut illō
A Ezech. Aīa que peccauerit/ipa morieē. Sꝫ ille liber in
ecc.18.c ore hōis fit suauis/qñ per os predicatoꝝ ꝛ doctoꝝ de
scriptura ꝓrumpit aliquis sermo dulcis.

¶ Caplm quartū Textus. Et tu fili hominis sume tibi laterem ꝛ panes. Moralitatum Capitulum.iii.

historia Preceptū fuit in visu ezechieli/ꝙ ciuitatē hie-
rusalē oppugnaret: ꝛ ꝙ inter se ꝛ ciuitatē sar
taginē collocaret: Preceptū etiā fuit sibi/ꝙ dū
durāte obsidione ipse dormiret super latꝰ suū
sinistrū pro iniqtate domꝰ israel: ꝛ ꝙ dormiret super latꝰ
dextrū pro iniqtate domꝰ iuda. Preceptū etiā fuit sibi
ꝙ panē faceret quē sub stercoribꝰ cooperiret: ꝛ ꝙ ipm
māducaret in pōdere: ꝛ aquā suā biberet in mensura.
Tropologia: ¶ Charissimi: per ciuitatē hierlm intelligitur ciuitas
pacifica paradisi: quē qlibet debet velle acqrere: ꝛ ideo
vt ipsam habeat/nō debet cessare cū machinis bonoꝝ
operū eā impugnare. Uerunth sartaginē mortis vel
ignis infernalis/videlicet vbi pctōres frigunē/debꝫ in
ter se ꝛ ciuitatē paradisi per consyderationē ponere: ꝛ
ꝙ istā magis ꝙ paradisi gloriā meruerit/debet cū for
midine cogitare: ibiqꝫ cor suū debet per timorē frigere
vel versare. Dū durat aūt ista obsidio.i. ista bonorum
operum pro acquirenda superna hierusaleꝫ executio:
homini precipitur tria facere: scilicꝫ de latere in latus
dormire panem suum stercoribus tegere/ꝛ panē ꝛ aquā
in pondere ꝛ mensura comedere: que sunt tria que ho-
B mo spiritualiter debet facere/si vult ciuitatem paradi
si acquirere. Et primo debet per contemplationem dor
mire super latus sinistrum infernalis aduersitatis: de
inde super latus dextrum eterne felicitatis: quia ho-
mo debet per consyderationem iacere ꝛ dormire/ nunc
in latere sinistro cogitando de inferno: nunc in latere
2.co.6.b dextro cogitando de paradiso Apostolus. A dextris ꝛ
sinistris per arma iustitie ꝛcetera. Secundo debet pa-
nem suum/id est mundi prosperitatem stercoribus co
operire: vt cogitare non cesset sperma fetidum/ saccuꝫ
stercorum/ ꝛ cibum vermium se esse / secundum Ber-
nardum ꝛ Innocentium. Debet cogitare quod om-
nia ista sunt vilia/ꝛ viliora quam stercora reputanda.
phi.3.b Apostolus. Omnia arbitratus sum sicut stercora. Ter
tio debet panem ꝛ aquam/id est mundi delicias ꝛ diui

tias in pondere ꝛ mensura comedere ꝛ bibere: vt scili-
cet superflue nō appetat diuitias habere/ nec delicias
frequentare: sed vsum eorum in mensura studeat tem-
perare. In vsu enim diuitiarum ꝛ deliciarum debꝫ esse
pondus: qꝛ scꝫ homo debet ponderare ꝙ difficile acq-
runtur/ꝙ timide conseruantur/ꝙ dolorose perdūtur.
Item ibi debet esse mensura vt scꝫ nulla sit superflui-
tas: immo cum Salomone dicat illud Prouer. Diui
tias nec paupertatem mihi dederis dñe: tribue mī vi- p.30.b.
ctui meo necessaria. Et iuxta illud. Sapiēs debet face
re qcquid facit in numero/pondere ꝛ mensura. sap.11.d

¶ Caplꝫ octauū Textꝰ. Et factū est in anno sexto: in sexto mēse: in quīta mēsis: ego sedebā in domo mea. Moral. Capi.iiii.

Cum ciuitas hierusalem ꝛ seniores templi do- C
minū reliqissent: ꝛ idolatrie dediti essent ita ꝙ historia
diuersa idola in tēpli parietibꝰ depinxissent: fa
ctū est ꝙ silitudo manꝰ apprehēdit ezechieleꝫ
qui erat captiuꝰ in babylonē: ꝛ adduxit eū in hierlꝫ in
visione dei: cui dixit dñs vt videret abominatiōes ma
gnas/quas faciebant filij israel: vt procul recederet a
sctūario suo. Uidit igit ezechiel in tēplo primo in por-
ta aquilonis idolū zeli: quod erat ibi factū ad prouo-
candū emulationē: qui tandē fodiēs parietē/ vidit si-
militudines reptiliū aīaliū/ idola domus isrl. Uidit
etiā seniores israel: qui in ꝯspectu istoꝝ reptiliū adole
bāt incensum. Itē cōuersus ad aliā partē: vidit mulie
res q plangebāt adonidem. Itē ꝯuersus ad alios pa-
rietes: vidit quosdā viros in tēplo: qui scꝫ dorsum ad
altare vertebant/ꝛ ad orientē adorabant: Alios vidit
qui ramos ad nares suos applicabāt. Iste igit erant
abominationes idolatrarum quas filij israel facie-
bant in templo/ꝛ in secretis cubilium suoꝝ: propter
que deuꝫ a suo sanctuario recedere faciebant: propter
quod dominus terram dereliquerat / ꝛ eorum scelera
non videbat. Aduerte autem quod adonis fuit quidā
gratissimus iuuenis filius martis: quem dea venus
intantum dilexit/quod de eo amicum suuꝫ fecit. Hūc
igitur ab apro quem venabatur occisum/ ceperūt mu
lieres plangere/ꝛ rediuiuum credere: ꝛ inde apud gē-
tiles mulieres consueuit mos plangendi morteꝫ ado
nidis inolere: sicut Ouidius metamorphoseos libro
decimoquarto dicit. Reuera per istas abominatiōes D
que fiebant in templo a filijs israel: possunt intelligi
quedam vitia que hodie fiunt in ecclesia a quibusdā
fidelibus christianis. Isti enim a proposito videntur
delinquere: vt deuꝫ a sanctuario suo.i. ab amore eccle-
sie faciant fugere ꝛ recedere: ipsamqꝫ necesse habeāt in
tyrannorum manibus dimittere / ꝛ de ea non curare.
Unde dicit Iob. Quasi de industria recesserunt a deo iob.34
Si enim parietem foderimus: ꝛ si de babylone.i. de c.
mundo ad consyderationem hierusalem.i. ecclesie du
cti fuerimus: procuidubio multa abominabilia et
enormia videre poterimus. Unde hieremi. In agro vi hie.13.d
di abominationes. Sunt igitur in ista quinqꝫ per or-
dinem detestanda: scilicet idolum: reptilia/ ꝛ eos ado
rantes: plorantes adonidem: dorsum ad altare ver-
tentes: ꝛ ramos ad nares applicantes. Per idolum
igitur zeli intelliguntur immundi detractores: qui ze
li ꝛ inuidie sunt idola ꝛ representatores: qui scilicet il-
li sunt qui verbis detractorijs emulationem ꝛ inuidi-
am prouocant: ꝛ rixas ꝛ odia sepe mouent. Unde dicit
Psalmis. In sculptilibus tuis ad emulationem eum ps.77.f.
sepe prouocauerunt. Per reptilia depicta intelligo

mundi malos diuites ꝛ potentes: qui dicunt reptilia
qꝛ reptant per auariciã circa temporalia. Isti enim ornatu
superfluo depingunt: ꝛ a senioribus .i. a malis ad-
uocatis ꝛ cõsiliarijs: ꝛ ab alijs adulatoribus colunt: ꝛ
malis cõsilijs ꝛ adulationibus / alioruꝗ accusationi-
act.25.a bus incensantur. Unde dicit: ꝙ seniores iudeorum po
stulabant aduersus paulum damnationem. Isti autẽ
principes ꝛ diuites bene vniuersa reptilia dicunt: qꝛ
E cuidã bufoni inflato per superbiã / alij lacerto caudato
to per maliciã / alij limaci viscoso per luxuriã assimilã-
ps.103.c tur: ꝛ sic de alijs. Ps. Hoc mare magnũ ꝛ spaciosum
manibus: illic reptilia quorũ nõ est numerus. Per ploran
tẽ adonidẽ / intelligo iuuenes ꝛ iuuẽculas curiosas: ꝗ
de alijs personis iuuenibꝰ plorare videnk: inꝗtũ p eorũ
malo amore suspirare videnk: dicẽtes illud. Canticorũ.
can.2.a Fulcite me floribꝰ: stipate me malis: qꝛ amore lãgueo
Per vertẽtes dorsũ ad altare intelligo malos religio
sos ꝛ ecclesiasticos: ꝗ oculos mentis ad ortũ solis .i. ad
claritatẽ mũdane ꝓsperitatis vertũt: ab altari vero
hier.2.f id est a dei seruitio ipsos diuertunt ꝛ magis querũt
secularia ꝗ regularia / ꝛ tpalia ꝗ spũalia. Hier. Uerte
rũt ad me dorsum / ꝛ nõ faciẽ. Per illos autẽ qui appli-
cant ramos ad nares / intelligo deliciosos: ꝗ scꝫ in ra-
mis ꝛ rebus odoriferis delectantur / ꝛ in hoc credere
comprobantur. Hec enim omnia abominabilia sunt
mal.2.c apud deum / ꝛ detestabilia apud mundum: Unde dici
tur. Abominatio facta est in israel ꝛ in hierusalem id
est in ecclesia ꝛ religione: qꝛ contaminauit iudas san
ctificationem domini: quoniã dilexit filiam alieni dei
id est prosperitatem mundi: quare autem ista faciant
ps.72:b apparet quia ipsi videntur credere quod dereliquit do
minꝰ terrã: ꝛ qd non videat. Ps. Dixerũt quõ scit deꝰ.

¶ Caplm nonũ Textꝰ. Et clamauit in auribus meis voce magna: dicẽs. Appropinquauerũt. Moral. Capi. V.

f
historia Ezechiel vidit viros sex .i. sex angelos / ꝗ habe
bãt vnusquisqꝫ vas interfectiõis .i. gladiũ: erat
in medio vir vestitus lineis / habẽs atramẽ
tariũ scriptoris in manu sua. Isti igit̃ ꝓceptũ
est a voce dñi de gl'ia exeũte: ꝙ signaret thau sup fron
tẽ virorũ dolẽtiũ ꝛ gemẽtiũ super cũctis abominatiõi-
bus que fiunt in medio hierlm. Alijs autẽ qui portabãt
gladios / dictũ est: vt p mediũ ciuitatis trãsirẽt / ꝛ ꝙ ho
mines vtriusqꝫ sexus occiderent: ꝛ quod a sanctuario
domini inciperent: ꝛ quod nulli penitus parcerent / ni
si super illis in fronte signum thau viderent. Sic igit̃
factum est / quod contaminauerunt domum: ꝛ imple
uerunt atria interfectis: ꝛ ratio redditur ibidem / qꝛ
iniquitas domus israel magna est nimis valde: ꝛ re-
Tropologia plera est terra sanguinibus. ¶ Moraliter per signum
thau quod factũ est ad modum crucis / significatur
crux vel commemoratio diuine passionis: per illum ꝗ
indutus est lineis / intelligitur predicator: qui scilicet
verbis ꝛ exẽplis impõnit in frontibus id est in menti
bus hominum signum illud: qui scilicet per castitatẽ
est lineis indutus: ꝛ per scientiam debet esse scriptoris
attramentario munitus: Iste enim est angelus ꝗ por-
apo.7.a tat signum vite vel dei viui. Apoc. Per angelos autẽ cũ
gladijs intelligunt angeli iudices: qui scꝫ ad executio
cant.3.c nem iudiciorũ parati sunt. Unñ in Can. Uniuscuiusqꝫ
ensis super femur suũ. Quid igit̃: Pro certo finalr qñ
viderit dñs ꝙ domus iuda .i. eccl'ia que per fidẽ trini-
tatis confitet: qꝛ per iudã interpretat̃ confitens: ꝛ do-
mus israel .i. religio / ꝗ per cõtemplationẽ debet euꝫvi-
dere: ꝛ terra .i. mũdus bene fuerint pleni sanguinibus
carnalitatis: ꝛ eorũ iniquitatibus bñ increuerint .s. in G
fine mũdi: tunc mittet angelos suos vt gladios iusti-
cie vindictã scꝫ eterne damnatiõis exerceãt in eisdẽ: ꝛ sic
fiet ꝙ nulli penitus parcẽt: immo senes ꝛ iuuenes ꝛ vir-
gines qui male fecerũt / interficiẽt: ꝛ sup oĩa a sanctua-
rio dñi .i. a statu ecclesiasticorũ incipiẽt: ꝛ eos pre cũctis
punient atqꝫ ledent: qꝛ quãto quis ꝓpinquior est deo
statu ꝛ gradu ꝛ sciã: tãto si declinat / acrius est punien
dus: qꝛ dicit. Seruus sciens voluntatẽ dñi ꝛ non faci-
ens vapulabit plagis multis. Breuiter igit̃ illud est luce.12.f
verum / ꝙ solum viri gementes ꝛ dolentes super pecca
tis suis ꝛ aliorũ / signum thau id est crucis christi me-
moriam in cordis frontibus deferentes: tunc tempo-
ris saluabuntur: ꝛ ab angelis percutientibus ꝛ pecca
tores morti ꝛ damnationi tradentibus / non ledentur
sed ab ipsis angelis diuino munere defendentur. Un
de Apocalipsis. Nolite nocere terre et mari / neque ar apo.7.a
boribꝰ: quousqꝫ signemus seruos dei in frontibꝰ eorũ.

¶ Capitulum duodecimum Textus: Et factus est sermo dñi ad me dicẽs Fili hois vaticinare. Mora. Capi. VI

Preceptum est ezechieli: quod vasa aurea mo historia
re transmigrantium ꝛ se mutare volentium
prepararet: sibiqꝫ dictum est. Fili hominis fo
de parietem: in humeris portaberis: in caligi
ne efferreris: faciem tuam velabis / vt non videas ter-
ram: ꝛ dictum est sibi: quod hoc significabat qd prin- H
ceps iuda scilicet sedechias esset captiuandus exceca-
dusqꝫ: ꝛ in babylonem captiuus ducendus: et tamen
eam non visurus: ꝛ ibi moriturus. ¶ Illud potest di- Moralitas
ci de homine mortuo. Iste enim de hoc seculo ad ali-
ud transmigratur: paries id est sepulchrum foditur:
ꝛ in humeris portatur: in caligine mortis effertur: ꝛ si-
bi facies sudario operitur. ¶ Uel dic de homine pec- Aliter
catore / qui per spem future penitentie in infernum de
fertur: facies mentis sue sudario id est amore munda
ne glorie innoluitur: in caligine ignorantie ꝛ peccati
portatur: ꝛ per obstinationem penitus excecatur: ita
quod terra id est mundum ꝛ terrena bona per que ve-
hitur in babylonem id est in infernum: ad quem ca-
ptiuus ducitur: videre per consyderationem non dici
tur: quia peccator dum est in mundi prosperis: nunꝗ
in talibus meditat̃. Unde de; anima peccatrice dicit̃. tren.1.c.
Sordes eius i pedibꝰ eius: nec recordata est finis sui.

¶ Capitulum decimũsextũ Textus: Et factus est sermo dñi ad me dicẽs: Fili hois notas fac. Moralita. Capitu. VII

Ostendit enim Ezechiel ciuitatem Hierusa- historia
lem: vel synagogam a deo prius dilectam:
sed tandem idolatria damnatam: sub figu-
ra puelle dicens: quod erat quedam puella /
cuius radix ꝛ generatio fuerat de terra chananea: pa-
ter suus Amorreus; mater sua cethea. Ista a princi-
pio qñ nata est: non fuit a suo sanguine munda: nec A
aq lota: nec sale salita: nec ꝓcisus vmblicus eius / nec
pãnis inuoluta: Quidã tñ dñs vidẽs eã sup faciẽ ter-
re ꝓiectã: sanguine infectã ꝛ nudã: atqꝫ cõfusiõe reple
tã: misertꝰ est eiꝰ: ꝛ qꝛ iã ad mũduꝫ muliebrẽ venerat: ꝛ
vbera eiꝰ intumuerãt: pilusqꝫ eiꝰ germinauerat: ita ꝙ iã
amari poterat: expãdit palliũ sup istã: ꝛ operuit eiꝰ nudi
tatẽ: ꝛ iurato pacto ipsam accepit vxorẽ. Istã igit̃ aq
lauit: sanguine mundauit: oleo vnxit: discoloribus
vestiuit

vestiuit: hyacintho calciauit: bysso cinxit: subtilib9 co
lorib9 induit: ornamēto ornauit: armillas in manib9
dedit: torquē collo circūdedit: ⁊ in aurē super os ei9 po
suit: circulos ei9 aurib9 inseruit: ⁊ coronā decoris in ca
pite ei9 posuit: similā/ mel ⁊ oleū ad comedendū dedit:
⁊ sic pulcherrima facta fuit/ ita ꝙ nomē ⁊ fama ipi9/ ad
gētes pertrāsiuit. Ipsam etiā vir suus auro ⁊ argēto or
nauit: ⁊ bonis oībus ampliauit. Sed ista fiduciā habēs
in decore suo: ingrata viro q̄ tāta sibi dederat: ⁊ nō re
cordata dierꝫ adolescētie sue/ cū plurib9 fornicata fuit
quos etiā de bonis q̄ sibi marit9 dederat/ ditauit: ⁊ que
q̄d p ornatu suo acceperat/ ad cōplacēdū lenonib9 cō
uertit: q̄ tādē publica meretrix facta est: nec tñ taliter
satiata/ se indifferēter exposuit oīb9. Que oīa videns
vir suus/ vestib9 ⁊ bonis cōcessis expoliauit: ipamq̄ nu
dā ⁊ cōfusaꝫ dimittēs/ tanꝙ adulterā dāmnauit. Hec
igit in manib9 inimicoꝝ suoꝝ tradit: a quib9 lapidat/
Allegoria trucidat ⁊ cōburit: ⁊ ei9 lupanar qd̄ sibi edificauerat/
destruit: ⁊ sic suus vir de ea vindicat. ¶ Ista puella pt
B significare hūanā naturā: cuius pmus ortus ⁊ generatio
fuit de terra chananea/ inquātū in cāpo damasceno q̄ est
in syria: q̄ quōdā fuit terra chananea/ fuit adā fm̄ sctōs
creatus/ ⁊ natura humana sibi cōstituta. Pr̄ su9 Adaꝫ
fuit amorre9. i. amarus: mater ei9 eua fuit cethea. i. cō
fracta: qi pater ⁊ mater. i. adā ⁊ eua ꝯfracti sunt tēta
tiōe/ ⁊ amaricati sunt tribulatiōe. Ista igit a pricipio
nata est cū vmbilico peccati originalis/ cum sanguie
carnalis libidinis ⁊ delectationis/ sine sale debite dis
cretiōis/ ⁊ sine pānis hōeste cōuersatiōis. s. pnuosis.
i. dei fili9 vidēs istā puellā/ scꝫ hūanā naturā super faciē
terre iacentē/ ⁊ a terrestri paradiso piectā/ ⁊ in terrenis
per auariciā implicatā/ sanguine carnalitatis infectā:
nudā virtutib9/ ⁊ vitioꝝ ꝯfusiōe plenā/ ad amādū tñ ha
bilē/ vberib9 naturalis cōpassiōis tumidā/ ⁊ pilis cu
iusdā naturalis affectionis bone fecundā: ipsam dile
xit: ⁊ eā per incarnationē ⁊ gratiā matrimonialiter si
bi iunxit: aqua baptismi eā lauit: sanguine originalis
Ruth. 3. b peccati purgauit: ⁊ sub pallio fidei sue ipsam operuit
⁊ inuoluit. Vñ dr̄. Extende palliū tuū/ qi propinqu9 es
⁊c. Istā etiā vnxit oleo pietatis: vestiuit discolorib9 ho
nestatis: calciauit etiā eā hyacintho. i. amore celestis
ciuitatis cinxit bysso castitatis: ⁊ induit eā subtilib9
innocētie ⁊ intimiores puritatis: ⁊ ornauit eā ornamē
Ps. 44. to totius sctitatis. Vñ Ps. Astitit regina a dextris tu
is in vestitu deaurato/ circūdata varietate. Iste igitur
C alc seu etiā nature tali modo deo per gratiā adiuncte
vel copulate: ⁊ a statu peccati misericorditer releuate:
in manibus armilla bone operationis tradit: collum
elationis sue torque. i. vinculo diuinoꝝ mandatorum
cingitur: os locutionis sue in aure temperantie orna
tur: auris sua circulo prompte obedientie inseritur: et
caput suum id est cor: corona id est vitiorum victoria
Ec. 45. b insignitur. Vñ dicitur. Corona aurea super caput eius
⁊c. Ista igitur tandem nutritur simila sancte doctrine
⁊ eruditionis: melle gratie ⁊ deuotionis: oleo charita
tis ⁊ dilectionis: ditatur auro sapientie ⁊ argento elo
quentis predicationis. ⁊ sic efficitur decora ⁊ pulchra
⁊ pulchritudine totius moralis perfectionis famosa et
Cant. 7. c vulgata/ per diffusionem sue bone opinionis. Unde
in Canticacanticorum. Pulchra es ⁊ decora filia hie
rusalem. Sed pro certo sepe accidit/ quod ista puella
scilicet anima: de sua pulchritudine ⁊ sua morali ⁊ na
turali perfectiōe superbit: ⁊ sic lenonibus id est demo
nibus/ mundo ⁊ carni/ per diuersa peccata se tradit: ⁊
cum eis fornicans suum virū xp̄m deserit: ⁊ beneficioꝝ
eius oblita/ cunctis indifferenter vitijs se exponit: qui
immo contraria gratiarum naturalium que a viro suo
deo acceperat/ in vsum leccatorum suorum id est mun
di: carnis ⁊ diaboli: ⁊ sic ipsam vilem ⁊ abominabileꝫ
deo facit. Quod videns dominus/ ipsam bonis tempo
ralibus ⁊ naturalibus spoliat: ⁊ tortoribus infernali
bus tradēs/ igni ⁊ gladio mortis perpetue velut adul
teram eam damnat: quia pro certo illud est verum/ qd̄
natura humana seu peccatrix anima/ ad ipsum deum
per incarnationem assumpta: vel per penitentiam/ re
dempta: ⁊ ad morum pulchritudinem ⁊ perfectionem
reducta: quādo gratijs sibi factis male vtitur: ad eter D
num supplicium iudicatur: ⁊ in inferno concreman
da damnatur. Unde Ezec. Viri igitur isti iusti sunt: ⁊
iudicabunt eas iudicio. ¶ Vel dic quod ista puella ē Eze. 23. g
ecclesia: que in principio fuit nuda per paupertatem/ Allegoria
⁊ per diuitiarum tenuitatem/ ⁊ per credentium pauci
tatem: fuit sanguine plena per martyrum penalitatē:
ad terram proiecta per contemptum ⁊ aduersitatem:
a fecibus errorum non bene lota/ nec sale perfecte sapi
entie salita: per fidei sanctitatem/ per hereticum abster
sionem ⁊ puritatem: veruntamen dominus misertus
eius/ ipsam ab erroribus lauit ⁊ purgauit: reddita pa
ce: sanguinem martyrū iam ab ea abstersit: ⁊ eam pri
us delectam/ iam mirabiliter dilatauit: ⁊ predictis vir
tutibus adornauit: auroq̄ ⁊ argento ditauit: gratijs
⁊ scientijs/ honore ⁊ regimine ampliauit. Sed quid?
Ista videns se decoram ⁊ prosperitate floridam/ iam
non cessat virum suum christum ⁊ eius seruitium con
temnere: quinimmo iam videtur tempus adolescētie
sue: ⁊ paupertatem illam quam habuit in principio:
obliuioni tradidit: ⁊ non cessat cum lenonibus id est
cum mundo: carne ⁊ diabolo per vitia fornicari: ⁊ di
uitijs a deo receptis ipsos oblectare: bonaq̄ ecclesia
stica in vsus deputare demonum: qi propter hoc vide
mus ꝙ christus istam tanꝙ adulteram iaꝫ respuit: ve
stimentisq̄ bonorum terrenorum exuit eam: ⁊ in ma
nibus tyrannorum eam tradidit: que scꝫ ipsaꝫ lacerāt
tribulationibus: ⁊ diuersis afflictionibus eā cremāt.
Nam qi ecclia bonis sibi a deo cōcessis male vtitur:
iusto dei iudicio fit: vt a principibus affligatur: vt sic
ista que primitiui sui status oblita: deo tantis bonis
ingrata extitit: cogatur de tribulationibus ad eum re E
uerti quē dereliquit. ¶ Vel si vis applica contra quas
dam mulieres: que quamuis de vili plebe quandoq̄ Aliter
assumantur: ⁊ ornamentis/ diuitijs et delicijs imple
antur: iste tamen aliquotiens fornicantur: ⁊ iste com
buri merentur. ¶ Vel dic contra ingratos: qui de ni
hilo eleuati: benefactorem suum deserunt/ ⁊ alijs se cō Aliter
mittunt: tempus pristine paupertatis sue obliuiscun
tur: et bona sibi concessa ab homine vel a deo in vsus
superbie/ ⁊ in offendiculuꝫ creatoris sui vel benefacto
ris expendunt: sicut ad literaꝫ patet de multis: qui de
vili statu ad diuitias peruenerunt.

¶ Capl'ꝫ decimūseptimū Text9. Et factū est verbū dñi ad me dicēs. Fili hois: ppone. Moralitatum Capitulum. VIII.

Sicut ponit ezechiel in presenti capitulo que Historia
dam aquila grandis magnarum alarum lō
go membrorum ductu/ plena plumis ⁊ varie
tate venit ad libanum: tulit medullam cedri
⁊ summitatem frondium eius auulsit: et transporta
uit eam in vrbem chanaan in vrbem negociatorum. Mora
¶ Aquila ista est filius dei: qui propter immensita litas.

tem essentie fuit magnus: et plenus virtutum olim fuit ple
nus. Iste enim venit ad libanum huius mundi: qui in ce
dro .i. in altissima virgine tulit nostre humanitatis me
dullam: cuius frondes .i. defectus auulsit et abstulit: et eã
dẽ ipsam in vrbẽ negociatorum .i. in paradisum q̃ est vrbs
cod.c.b f sanctorum in ascẽsione portauit. ¶ Postq̃ aquila dicta
medullam cedri in vrbem negociatorum transtulit: plã
tauit vineã super aquas multas in terra bona / vt faci
at fructum: et sic creuit in vineã grandem: ita tamen
q̃ rami vinee aquilã que ipsam plantauit / respicere te
nean͂t. Facta est igit͂ vinea et fructificauit / et emisit pro
pagines: sed quedam alia aquila erat magnarum alarum:
ad quã ista vinea incepit respicere: et auxilium ab ea pe
tere propter quod aquila prima que ipsam plantauerat
eã euulsit: et ventus viens ipsam arefecit: omnẽq̃ pro
Allegoria speritatẽ amisit. ¶ Sic vero hodie et quotidie loquen
do allegorice constat: q̃ vera aquila .i. dei filius: postq̃
medullã cedri .i. humanitatem nostram acceperat: et in
vrbem negociatorum .i. in paradisum vbi sancti negocia
tores et mercatores: qui scꝫ eterna pro terrenis mercari
sciuerunt commorant͂: eam ascendendo detulit: vineã
ecclesie sue plantare voluit: et eam in terra bona .i. in fi
de christiana: super aquas .i. super fluuiũ gratiarum et
scientiarum fundauit. Ista igitur creuit in vineã latam:
et iam quasi per totum seculum se diffudit: propagines
gen.2.b .i. fideles euulsit: et iam fructus diuitiarum multarum ac
quisiuit. Unde dicit͂. Plantauit dominus deus para
disum voluptatis a principio. Istud tamen verum est
q̃ rami huius vinee .i. filij ecclesie: semper ad istam aq̃
lam / scꝫ ad deum tenebantur respicere: et per fidẽ / spem
ps.120.a. et deuotionẽ in ipsum oculos mẽtis figere: et ad eã to
tis affectibus anhelare. Unde psalm. Ad te leuaui ocu
G los meos. Sed ista vinea cũ ramis suis iã videt͂ deũ
plantatorẽ suũ christũ despicere: et aliã aquilã huiꝰ ini
micã .s. ad mundũ vel ad mundi principes et raptores:
oculos mẽtis flectere / et ab ipsis auxiliũ et fauorẽ implo
rare: quapropter fit q̃ prime aquila .i. christus: istã vi
neam cũ ramis .i. ecclesiã cũ filijs suis despicit: et ipsas
tyrannis et hereticis mediante vento tribulationum
comburit: quoniam ecclesia et ecclesiastici sperare in do
mino omiserunt: et ad auxilium secularium principum
confugerunt: ipse dñs suum retraxit auxilium: et con
tra eos venti tribulationum increuerunt: ita q̃ prospe
ritatem et gloriam perdiderunt. Igitur respiciamus
primam aquilam / non secundam: et speremus in dño /
ps.36.a non in mundo. Ps. Spera in dño et fac bonitatẽ: et pa
ps.79.b sceris in diuitijs eius. Ideo de tali vinea dicit͂. Uineã
de egypto .i. de gentilitate et paupertate trãstulisti: eie
cisti gentes et plantasti eam. Extendit palmites suos
vsq̃ ad mare. Etiam sequitur. Ut quid destruxisti ma
ceriam eius: et vindemiant eam omnes pretergredien
Aliter tes viam? Exterminauit eam aper de sylua etc. ¶ Uel
dic quod talis vinea significat sortilegos: quos prima
aquila .i. deus in ecclesia et fide plantauit: et quandoq̃
in ecclesie beneficijs: qui tamen postea cum altera aqui
la .i. cum diabolo se confederant / et ab ipsa auxilium et
responsa postulant: qui scilicet in fine comburuntur et
cod.c.g damnantur. ¶ Consequenter dñs promisit se planta
re aliquem ramum cedri super montem excelsum: et q̃
faciet fructũ / et fiet in cedrũ magnã: ita q̃ volucres sub
eo habitabũt: et humiliabit͂ lignũ sublime / et exaltabit͂
lignũ humile: siccabit͂ lignũ viride / et frõdescet lignũ ari
Moralitas dum. Illud applica q̃ deus de vno modico ramo fa
cit q̃n̄q̃ magnã cedrũ .i. magnã et honorabilẽ personã
D et in monte excelso alicuius dignitatis constituit eum:
ita q̃ volucres .i. nobiles sub ipso cõmorant͂: et sic fit q̃
deus quotidie facit siccare sublimes et virides .i. super
bos et carnales: exaltari vero et frondescere facit per p
speritatis gloriã humiles et pauperes. Unde dr. Deposuit luce.5.c
potẽtes de sede: et exaltauit humiles.

¶ Capitulum decimumnonum Textus. Et tu fili hominis assume planctum super principes israel. Moralitatum Capitulum .IX.

Quedã leena tulit vnũ de leunculis / et leo factus bis.o:la
est: et didicit capere predã / et homines deuo
rare / viduas facere / et ciuitates in desertũ du
cere: ita q̃ desolata est terra a facie rugitus
eius: et audierũt gentes: et nõ absq̃ vulneribus ceperũt
eum: miseruntq̃ eum in carcerem / ne audiretur amplius Moralitas
vox ipsius super montes etc. ¶ Talis leo significat
quosdam malos officiales et peruersos: qui in princi
pio sunt leunculi .i. parui balliui vel aduocati: vt quia
mater ipsorum .i. ecclesia vel religio / ciuitas vel prelatus
ipsos ad aliquod officiũ assumit: qui tandem lapsu tẽ
poris leones .i. magis crudeles tyranni efficiunt͂: ita q̃
ab eis per rapinas homines deuorant͂: et ciuitates eti
am deserte et pauperes efficiũt͂: ita q̃ rugitu suorum pau 1.pe.5.a
peres totius patrie deterrẽt͂. Unde dicit͂. Tanq̃ leo ra
piens et rugiens circumit / querens quem deuoret etc. A
Sed finaliter querela gentiũ que cõtra tales solet in
surgere: et post multa tribulationũ vulnera q̃n̄q̃ pro
curant͂ / q̃ ipse in carcerẽ vel in mortẽ vel in depositionẽ
tradit͂: ita q̃ extunc vox minarũ et iniuriarum suarum super
mõtes .i. in altis dignitatibus et officijs amplius non
audit͂. Ita quotidie videmꝰ ad sensum in curijs domi
norum: vbi leones consiliarij seu officiales crudeles fina mat.7.a
liter destruunt͂: et iusto dei iudicio eadẽ mensura qua cod.c.c
alios mensi fuerant / metiunt͂. ¶ Consequẽter dicit͂ ibi
Mater tua quasi vinea plantata in sanguine: cuius
fructus et frondes eius creuerũt ex aquis multis: et fa
cte sunt ei virge solide in sceptra dominantiũ: et exalta
ta est statura sua inter frondes: sed tandẽ euulsa est in
iram: in terrãq̃ proiecta est: et ventus viens siccauit eã:
arefacte sunt virge roboris eius et ignis comedit eam
ita quod non fuit amplius in eis virga id est sceptrum Tropologia
dominantium. ¶ Talis vinea dicitur esse progenies
tyrannorum: ipsorumq̃ domus imperium et maiestas
que scilicet in sanguine et violentia est fundata: et cum
effusiõe sanguinis introducta. Dato enim qd̃ ista pos
sunt prosperari: et quod eorum domus videatur exal
tari / et maxime reputari: virgeq̃ solide id est homines
fortes quandoq̃ solent exinde generari: qui etiã aliq̃s
habebant cum sceptro et imperio dominari: finaliter ta
men domus a deo euellitur: et ita igne tribulationis
arescit et consumitur quod nulla virga fortis id est B
nulla persona nobilis: nullum sceptrum dominanti
um id est nullus qui habeat dominium / inuenitur in
eis: quia breuiter illud est verum: quod vinea id est do
mus vel ciuitas vel iurisdictio / seu quecunque respu
blica que a sanguine crudelitatis et rapina sumpsit or
tum: non solet diu stare / sed finaliter arescere et perire:
sicut patet de imperijs gothorum / vuandalorum / per
sarum / grecorum et romanorum: et sicut potissime pa
tet de dominibus italie tyrannorum: quia sicut dicitur.
Uestimentum mixtum sanguine erit in combustio esa.9.a.
nem etc. ¶ Uel dic q̃ vinea plãtata in sanguine est per Aliter
sona ecclesiastica / vel vna cognatio vel congregatio: que
affectu sanguinis et consanguinitatis promouet͂: q̃ q̃uis
aliquãdiu

aliquādiu prosperent: ita q̄ ex inde virge solide. i. per-
sone notabiles p̄ducant: finalr̄ tñ deficiūt: arescūt ⁊ sic
mic. 3. d cant: ita q̄ nulla virga fortis. i. nullus notabilis leo
reperit. Jō bñ dr̄. Que edificatis syon in sanguinib9.

Caplm vicesimūprimū Text9. Et fact9 est sermo dñi ad me: dicēs. Fili hois: pone faciē tuā. Moralitatum Capl. X.

historia Dominus minatr̄ ciuitati hierusalē / q̄ ipse edu-
cet gladiū suū de vagina sua ad oēm carnē.
Gladiū dico suū limatū ⁊ exacutū / ⁊ irreuo
cabilē. Gladius inquit meus vt splēdeat li-
mat9 est: vt cedat victimas exacutus est: precepit dñs
q̄ duplicetr̄ gladius aut triplicetr̄. Hic est inquit gladi
us occisionis magne. Sequit. Mucro euaginare ad
occidendum. Et dicit q̄ pre timore istius gladij tabe-
C scet omne cor: dissoluent vniuerse manus: infirmabit
Mora- ois spiritus: ⁊ per cūcta genua fluent aq̄. ¶ Talis gla
litas dius videt esse mors. Iste est gladius qui est acut9 ad
penetrandū: ⁊ est limatus ⁊ splēdidus ad terrendū: ⁊
etiā gladius qui q̄nq̄ est duplex / inquantū occidit cor
pus ⁊ animā: q̄nq̄ triplex: inquantū occidit alam / cor
pus ⁊ famam. Iste etiā irreuocabilis dicit: q2 postq̄
de vagina dispositionis sue ipm dominus emiserit: ir
reuocabiliter illū quem vult percutere / vulnerat. Et iō
iste ad omnē carnē mittitur: q2 omnis caro cū gladio
isto trucidat: ⁊ p̄pter hoc iste gladius dicit magne oc
cisionis: q2 iste est causa generalis omnis hois inter-
deu. 32. f fectionis. Unde in Deut. Inebriabo sagittas meas
sanguine: ⁊ gladius meus deuorabit carnes. Qui igit
istum gladiū bene videt ⁊ considerat: necesse est q̄ cor
eius p̄ timore tabescat: ⁊ q̄ omnis spiritus superbie re
frenet: ⁊ q̄ aque lachrymose compūctionis per genua
Aliter hūilitatis fluere censeantur. ¶ Uel dic q̄ tales gladij
sunt tyranni: qui sunt exacuti ad pungitiue rapiendū
⁊ ad occidendū per crudelitatem: splēdidi ad pompa-
tice incedendum per prosperitatem. Sunt irreuocabi
les per obstinationis ⁊ mali sui propositi firmitatem:
quia scilicet isti per seuitiam sunt acuti: per inanē glo
riam sunt splendendi: per precipitationem ⁊ fatuita-
tem irreuocabiles possunt dici. Nullo enim timore vel
vel nullo amore p̄ximi / vel nullo p̄silio alicui9 boni vi-
D ri a sua malicia reuocari p̄nt. Istos igit diabol9 vagi
na sue iniq̄tatis euaginat: ⁊ cū eis iustos dilacerat ⁊ de
trūcat ⁊ diuersis tribulatōib9 eos turbat: q̄propt̄ dē cor
Tropo- ⁊ omnis spiritus merito metuit ⁊ formidat. ¶ Uel dic
logia quod gladius est lingua detractionis. Psalmista. Li
ps. 56. a gua eorum est gladius acutus. Que limatur ornate
loquendo: splendet adulatoria inferendo: sed tandē
pungit aspere inscindendo ⁊ detrahendo: ⁊ est irreuo
cabilis: vix aut nunq̄ famam quam abstulit restituen
do: ⁊ idem iste gladius dicitur duplicatus / inquantū
detractor plures simul interficit obloquendo: quia ip
se ledit se ⁊ illum quem diffamat / ⁊ eum quem auscul-
tat. Unde Hugo libro secundo de anima: volens osten
dere / quod dicitur lingua a ledendo / a lingendo vel li
gando ⁊ a labendo: dicit sic quod lingua dicitur quia
lingit adulādo: mordet detrahendo: occidit inciden-
do: ligat ⁊ ligari non potest: labitur ⁊ teneri nequit: la
bitur vt anguilla: penetrat vt sagitta: tollit amicos:
multiplicat inimicos: mouet rixas: seminat discordi-
as: ⁊ multos interficit vno ictu: blanda est subdola et
⁊ lata: ⁊ parata ad miscenda mala / ⁊ extrahēda bona.
pro. 21 d Unde in Prouerbijs. Qui custodit os suū: custodit
pu. 18 d animam suam. Et ibidem. Quoniam mors ⁊ vita in
manu lingue. Bernardus etiam in quodam sermonē
dicit. Quod verbum leuiter profertur: sed non leuiter
reuocatur.

Caplm vicesimūtertiū textus. Et fact9 ē sermo dñi ad me: dicēs. Fili hois: due mulieres. oralita. Capl. XI.

Olla ⁊ ooliba fuerunt due mulieres filie ma- historia
tris vnius: sicut figurat hic propheta: de ciui- E
tatibus hierusalem ⁊ samarie: ⁊ fuerunt im-
pudicissime meretrices: ita quod prima oola
primo insaniuit libidine in assyrios amatores suos / ve
stitos hyacintho: principes ⁊ ascensores equorum ⁊ iu
uenes cupidinis: sed finaliter isti amatores sui occide
runt eam: ⁊ discooperuerunt ignominiā eius. Quod
cum vidisset soror eius ooliba: magis ad hec insaniuit
libidine: quia videns imagines chaldeorū depictas
in parietibus / expressas coloribus / accinctas balteis
renes: ⁊ tiaras in capitibus ad similitudinem filiorū
babylonis insaniuit libidine: ⁊ misit pro eis in patri-
am suam vt dormirent cum eadem: quapropter factū
est quod ipsi sui amatores / ipsam nudam spoliauerūt
⁊ vestimenta eius tulerunt: nasum eius ⁊ aures presci
derunt: et que reliqua fuerant gladio conciderunt. Tropo-
¶ Istud potest allegari contra malas mulieres quia logia
dato quod aliqua videat quod soror ipsius vel vicina
fuerit ex hoc diffamata / depauperata ⁊ spiritualiter in
terfecta: ipsa tamen fieri libidinosa propter hoc non
omittit: immo comptos ⁊ etiam pictos iuuenes dili-
git: quapropter nuda ⁊ pauper remanet: ⁊ vitam fame
⁊ glorie inde perdit. ¶ Uel dic quod tales male muli e
res sunt anime peccatrices: que ab ista matre vidētur
concepte: ⁊ ab isto patre primogenite vel create. Iste
enim cum assyrijs id est cū aduersarijs suis id est mun
do / carne vel diabolo fornicari videntur: inquantum
in eorum suggestionibus / pompis ⁊ prosperitatibus
delectantur: ita quod cum ipsis per diuersa vitia forni
cantur. Ita enim amatores sui / mundus / caro ⁊ demo F
nia: qui ipsum nunc amare se simulant / istas vestibus
virtutum: spoliant: naso, deuotionis ⁊ auribus id est
auditu verbi dei eas priuant: ⁊ sic damnationis gla-
dio eas finaliter truncant. Et dato quod ista prima pe
reat in oculis aliorum: alie tamen priores se propter
hoc non castigant: immo ad idem vna exemplo alte- Aliter
rius magis perābulat ⁊ declinat ad suppliciū. ¶ Uel
dic quod tales sunt male religiose persone: que dato
quod gloriam mundanorum appetentes / cum ipsis
quandoq̄ per apostasiam fornicantur: ita quod inde
etiam ad periculum ⁊ carcerem deducuntur: alij tñ ne
quaq̄ propter hoc castigantur: immo ad eundem ca-
sum currere quotidie comprobantur.

Caplm vicesimūseptimū textus. Et factū est verbū dñi ad me: dicēs. Tu ergo fili hois assume. Moral. Capl. XII.

Mirabilem figurā vnius nauis videtur hic historia
describere propheta: comparans ciuitatē
tyri naui: pro eo quod in mari sedebat: et
multa nauigia possidebat. Isti igitur naui
seu ciuitati sic loquitur. O tyre tu dicis: perfecti dece-
ris ego sum. ⁊ in corde maris sita: finitimi tui qui edi
ficauerunt te / impleuerunt decorem tuum: abietibus
de sanir extruxerunt te: cedrum de libano tulerunt: vt
facerent tibi malum: quercus de basan dolauerunt ad
remos tuos: transtra tua fecerūt tibi de ebore indico:

p

pretiosiola tua de insulis italie: byssus varia de egypto
G texta est tibi in velũ: vt poneretur in malo hyacinthus
& purpura de insulis: eliza facta sunt operimentũ tuũ.
Allegoria ¶ Per istam ciuitatẽ que naui comparat / intelligit
ecclesia militans: que dicit tyrus: que interpretat an-
gustia: propterea ꝙ semper ista in tribulationib⁹ & an-
gustijs viuit: & more nauis in fluctibus amaricationũ
pu.31.b semper sistit. Unde in Prouerb. Facta est quasi nauis
institoris. Abietes q̃ sunt arbores leuissime / sunt pau
peres qui fuerũt primitiue ecclesie fundatores: qui de
sanir (quod interpretat decus luminis) esse dicuntur:
pro eo ꝙ ipsi fundatores ecclesie a patre luminum cõ
stituti noscunt: qui etiã fuisse luminosi & scientifici es
iaco.1.c se comprobant. Unde dicit. De sursum est descendens
a patre luminũ. Cedrus arbor altissima significat pre-
latũ: qui in dignitate & statu ceteris esse altior: & in cõ
templationis celsitudine debet alijs esse maior: qui etiã
de libano (que interpretat candor) esse dicit: pro eo ꝙ
prelatus candida⁹ per castitatem esse tenet. Unde in
cant.5.c. Cant. Dilectus meus candidus & rubicũdus. Iste igi
tur malus in naui ecclesie erecta dicit / quãdo ad prela
tionis dignitatẽ assumitur: qui pro certo de cedris .i. de
altis contẽplatiuis & perfectis personis debet malus
nauis .i. prelatus ecclesie fieri: & ad prelature officiũ ele
ps.91.c uari. Ps. Iust⁹ vt palma florebit. Quercus arbor du
rissima & fortissima significat martyres: qui fortes et
solidi extiterunt: qui scz de basan (quod interpretat sic
H citas) fuerunt dicti: pro eo quod fuerunt penis & absti
zac.11.a nentijs desiccati. Zacha. Ululate quercus basan. Igi
tur isti remi ecclesie facti sunt: inquantum ipsam ad
portam paradisi ducunt. Ueruntamen isti per marty
ria fuerunt dolati: & a cunctis superfluitatibus gladijs
detruncati. Transtra istius nauis significant confesso
res: qui de ebore indico dicunt esse: pro eo ꝙ isti castita
tis candore pre cunctis visi sunt floruisse. Pretoriola
vero id est apotece doctores significãt: qui aromata sci
entiarum in se reponunt: & de insulis italie (que inter-
pretatur mens excedens) dicuntur esse: pro eo quod
per profunditatem scientie / humanam indaginem ex
cedunt. Byssus igitur que est linum candidissimum
puritatem designat conscientie. Hyacynthus cuius co-
lor est celestis / significat conuersationem spiritualis
& celestis apparentie: purpura vero designat ruborem
& ardorem charitatis & amicitie: quia scilicet velum id
est conscientie secretum de bysso id est purissimum et
mundissimum esse debet: operimentum vero exterio-
ris conuersationis debet esse per charitatẽ purpureũ
hie.10.b & per celestem vitam & apparentiam hiacynthinum.
Hieremi. Hiacynthus & purpura indumentum eo-
rum. Dico igitur quod nauis vel ciuitas ecclesie fa-
cta est de abietibus de sanir id est de pauperibus lu-
minosis: & a patre luminum per gratiam illuminatis.
Mali etiam id est prelati ipsius: facti sunt de cedris
libani id est personis in deum eleuatis & velo byssino
id est puritate conscientie decoratis. Quercus etiam
de basan id est persone fortes & constantes siccee absti
A nentes scilicet martyres: transtra eborea id est casti cõ
fessores mente alios excedentes / decorem ipsius com-
pleuerunt: hiacynthusqꝫ celestis apparentie: purpura
vero patientie sibi operimentum charitatis dederunt.
Sic igitur potuit antiquitas dicere nauis ista. Perfe
cti decoris ego sum: & in corde maris sita id est in ple-
nitudine omnium bonorum spiritualium collocata.
hie.16.b Isti igitur tunc temporis poterat dici illud Hieremi.
Similam / mel & oleum comedisti: & decora facta es.

¶ Postq̃ Ezechiel descripsit ciuitatem in similitudi eod.c.c.
nẽ nauis: incepit dicere de diuitijs & gloria istius ciui
tatis: Et ponit quomodo ad nundinas eius diuerse
gentes de diuersis mundi partibus duxit diuersa mi-
rabilia & mercimonia: que repleta est & glorificata ni-
mis in corde maris: sed istius finis fuit interitus. Un
de sibi dicitur. In aquis multis adduxerunt te remi-
ges tui: ventus auster contriuit te in corde maris: di-
uitie tue / thesauri tui / instrumentum tuum / naute tui
et gubernatores qui tenebant supellectilem tuam: et
populo tuo preerant viri bellatores tui cum vniuersa
multitudine tua cadent in corde maris: in medio ma-
ris opes tue sibilauerunt super te negociatores popu-
lorum. Ad nihilum deducta es: & non eris in perpetu
um. ¶ Illud potest applicari contra mundanam reli Tropo-
gionem vel ecclesiam: que scilicet in principio fuit na logia
uis salutifera; modo quo supra dictum est fabricata.
Ista enim antiquitus habebat nundinas spirituales
in quibus spiritualia pro terrenis dabat: & sic sanctos
negociatores bonis celestibus ditabat. Et ideo anti-
quitus populi seculares ad istam per deuotionem cõ
fluxerunt: mercimonia sua scilicet redditus & possessio B
nes attulerunt: & eam summis opibus ditauerunt: nũc
etiam ad alias nouas nundinas / scilicet vbi dantur
spiritualia pro terrenis: beneficia pro pecunijs alta of
ficia pro carnalibus amicitijs: iam quasi totus mun-
dus incepit confluere: mercimonia munerum / precũ
& adulationum offerre: ita quod iam constat ecclesiã
diuitijs / opulentijs plenam esse: pompis & superbijs la
sciuire. Sed pro certo timendum est: ne ventus austri
id est prosperitas sua ipsam conterat: & in mare tribu-
lationum & amaricationum subuertat. Iam enim vi
demus quod diuitie / thesauri & multiplex instrumen
tum incipiunt ab ecclesia deficere: naute & gubernato
res qui presunt suo populo id est prelati bellatores / sci
licet predicatores & viri iusti iam incipiunt cadere. Si
cut ceciderunt a virtute morali: ita etiã videmus eos
a prosperitate temporali continue declinare: quia iu-
sto dei iudicio fit / quod qui propter temporalia deũ
voluerunt deserere: etiam ipsam gloriam temporalem
compellantur amittere: quapropter iam cernimus ꝙ
opes temporales iam cessant: quodqꝫ ista nauis eccle
sie ad nihilum deducitur: negociatoresqꝫ id est secula
res iam eam contemnendo super ipsam sibilant & in-
sultant. Unde Esaie. Repleta est terra eius idolis. Et esa.2.b.
sequitur. Quod dies domini exercituum super omnẽ Ibid.c.
superbum & excelsum & arrogantem / & humiliabitur
&c. Quia breuiter / postq̃ terra id est ecclesia: incepit re
pleri auro / argento & diuitijs: statim repleta est equis
id est viris luxuriosis: & superbis & idolis id est viris
ignorantibus & pigris: quapropter iam incipit domi- C
nus super superbos & arrogantes clericos visitare: et
ipsorum superbiam humiliare. Unde illud Esaie. Hu esa.32.d
militate / humiliabitur ciuitas. ¶ Uel si vis dic con-
tra mundi magnos status / & contra magna mũdi im
peria. quale fuit imperium grecorum / persarum / chal
deorum / persorum / romanorum: & contra superbas se
culi ciuitates: qualis babylõ: niniue / carthago / troia
& similes: vel contra ipsos mundi superbos dominos
& tyrannos: qualis fuit nabuchodonosor: cyrus / alexã
der / iulius cesar / & alij: qui mundum per violentiam
oppresserunt: & qui summa prosperitate floruerunt:
nautas / naues & bellatores ad subiugandos populos
habuerunt: ita quod a cunctis mundi partibus po-
puli mercimonia / id est tributa & munera detulerunt:

quos tamen cum regnis ⁊ imperijs suis per violenti-
am acquisitis ventus auster/id est flatus fortune sub-
uertit in mare/id est in paupertatem submersit: ⁊ ad ni-
ps.36.g bilum compulit ⁊ redegit. Psalmista. Uidi impium
superexaltatum sicut cedros libani.

¶ Caplm vicesimūoctauū textus. Et factus est sermo dñi ad me dicēs. Fili. Moralitatū Capitulum. XIII.

historia In persona ⁊ figura primi angeli propheta pul-
chre reprehendit principem tyri: qui de sua sa-
pientia superbiebat/dicens sic. Eleuatum est
cor tuum/⁊ dixisti: deus ego sum/⁊ non homo
⁊ in cathedra dei sedi in corde maris: cum sis homo/
D ⁊ non deus: ⁊ posuisti cor tuum quasi cor dei. Ecce sa-
pientior es tu danièle: ⁊ omne secretum non est abscō-
ditum a te: in sapientia tua ⁊ potentia tua fecisti tibi
fortitudinem: ⁊ acquisiuisti aurum ⁊ argentum in the-
sauris tuis: in negociatione tua multiplicasti tibi for-
titudinem: propterea eleuatum est cor tuum quasi dei.
Ecce ego adduco super te alienos robustissimos gen-
tium: ⁊ nudabunt gladios super pulchritudinem sa-
pientie tue: ⁊ pollluent decorem tuum: ⁊ interficient te
in medio incircumcisorum: morieris in corde maris
Tropologia ⁊c. ¶ Ista possunt applicari contra mundi sapientes
⁊ aduocatos: qui pre ceteris habent cor altum ⁊ eleua-
tum. Uidentur enim dicere se deos esse ⁊ non homi-
nes inquantum aliquid vltra alios homines sapiunt: ⁊ in-
quantum omne secretum diuersarum questionum dis-
soluere pretendunt: etiam quod danieli id est cuicum-
q3 sancto viro vel theologo in sapientia se preponunt:
⁊ in cathedra dei sedisse id est in studijs docuisse vel in
iudicijs vel officijs pro tribunali iura reddidisse se di-
cunt. Igitur isti cor suum quasi cor dei videntur pone-
i.co.8.a re: inquantum se alijs noscuntur preferre: ⁊ de sciētia
superbire. Apostolus. Scientia inflat: charitas vero
edificat. Quid igitur? Pro certo isti in sua sapia. i. in
consilijs/iudicijs/aduocationibus ⁊ lectionibus ac-
quirunt fortitudinem temporalem: multiplicant the-
sauros ⁊ diuitias infinitas: ⁊ in negociatione vsurarū
⁊ mercimoniarum quas alij aliquando exercent/dila-
tant: multiplicant bona sua: ⁊ acquirunt fortitudinē
potentie secularis. Ita quod sicut videmus/pauci sūt
E qui talium resistunt hodie potestati. Sapientes enim
hie.4.f sunt vt faciant mala: bene autē facere nescierunt. Sed
deus tradet tales finaliter in manū robustissimā gēti-
um/scilicet demonum: qui gladijs infirmitatum ⁊ tri-
bulationum qui ipsos acuunt/pulchritudinem sue sa-
pientie polluunt: decoremq3 sue temporalis glorie de-
struunt: ⁊ per mortem temporalem eos quādoq3 subi-
to interficiunt: et in corde maris id est in inferno per
eternam damnationem occidunt. Istis igitur dicitur
esa.47.c illud Esaie. Sapientia tua ⁊ scientia tua/hec decepit
te: ⁊ dixisti. Ego sum: ⁊ preter me nō est altera: ⁊ veniet
supra te malum: ⁊ non scies ortum eius: ⁊ irruet su-
eod.c.c. per te calamitas quam non poteris expiare. ¶ Pro-
pheta loquitur ibidem de primo angelo/dicens. Tu
signaculum plenitudinis/plenus sapientia ac perfe-
ctus decore. in delicijs paradisi dei fuisti: omnis lapis
preciosus operimentum tuum sardius/topasius/ias-
pis/crysolitus/onyx ⁊ beryllus/sapphirus/carbuncu-
lus ⁊ smaragdus: aurū opus decoris tui. Tu cherub
extentus ⁊ protegens/posui te in monte sancto dei: in
Tropologia medio lapidum ignitorū ambulasti: ⁊ es perfectus in
vijs tuis a die conditionis tue. ¶ Ista possunt exponi
de quolibet viro iusto: ⁊ maxime ecclesiastico vel pre-
lato: qui talis debz esse signaculū similitudinis per dei
⁊ sanctorū imitationē. Plenus sapientia per spiritua- f
lē discretionē. Perfectus decore per honestā conuersa-
tionē. In delicijs paradisi esse per affectionē ⁊ per con-
tēplationē. Omniū lapidum preciosorū operimentū
habere per omniū virtutū adeptionē: qui in operimen-
to perfectionis sue debet relucere sardius: qui timorē
pellit/⁊ facit audacem. i. spei virtus ⁊ soliditas. To-
pasius qui lunā sequit. i. obedientie ⁊ imitationis bo-
norū cōformitas: Iaspis qui oculos clarificat. i. fidei
splēdor ⁊ luciditas. Crysolitus qui demones terret. i.
humilitas: Onyx qui oculos facit tremulos. i. dei ti-
mor/⁊ sua considerata seueritas. Beryllus qui licub9
pest. i. patiētia ⁊ benignitas. Sapphir9 qui discordes
recōciliat. i. perfect9 amor ⁊ charitas. Carbūculus qui
summe enicat. i. discretio/sapiētia ⁊ sagacitas. Sma-
ragdus qui visum recreat. i. bona conuersatio ⁊ hone-
stas. Aurū etiā quod summe pōderat/debet esse opus
decoris sui. i. morum grauitas ⁊ maturitas. Ista eñ
oia debēt esse operimentū boni prelati/vestis ⁊ tegimē
cuiuslibet ecclesiastici/vel etiā viri iusti: vt sic dicatur
illud Eccli. Quasi vas auri solidū ornatur omni la- ecc.50.b
pide precioso. Iste insuper debet esse cherub. i. vir an-
gelicus: qui interpretat plenus scientia/propter scri-
pture fidei ⁊ scientie eruditionē. Debet esse extent9 ad
alios per liberalitatē ⁊ compassionem. Debet esse pro-
tegens per pauperū adiutorium ⁊ defensionē. In mō-
te ēt scō dei vbi impositus est. i. in alto officio/digni-
tate ⁊ beneficio. Debet esse in medio lapidū ignitorū.
i. in medio bonorū consiliatorū/charitate ardentiū per
bone societatis frequētationē: ⁊ sic a die cōditiōis sue
. i. a die iuuētutis vel promotionis debet esse perfectus G
in vijs suis per sanctitatis professionē: quia pro certo q̄ premissa
oia habuerit/perfect9 nō immerito dici poterit. itē q̄ō illo eccl.31.b
dici poterit illud Eccli: Probatus in illo ⁊ perfect9 in- eod.c.c.
uentus: ⁊ erit illi gloria eterna. ¶ Consequēter loquit historia
ibidē propheta: q̄ cherub qui fuerat in mōte sancto
dei ⁊ delicijs paradisi/perfectus sciētia ⁊ decore: q̄ pro-
pter negociationes etiā quibus se immiscuerat/perdi-
dit omnia sua. Dicitur igitur sibi sic. In multitudine
negociationis tue repleta sunt interiora tua iniquita-
te/⁊ peccasti: eieci te de monte sancto meo: ⁊ perdidi
te o cherub: ⁊ prodiēs de medio lapidū ignitorū/eleua-
tum est cor tuū in decore tuo: perdidisti sapientiā tuā
in multitudine iniquitatū tuarū: perdidisti sanctifica-
tionē tuam. Producā igitur ignē de medio tui: ⁊ da-
bo te in cinerē super terrā/in cōspectu omniū videntiū Tropologia
te: nihil factus es/⁊ non eris in perpetuū: ¶ Ista pos-
sunt applicari cōtra religiosos ⁊ ecclesiasticos nego-
ciatores/vel negociatorū seculi tractatores/vel curiarū
principū sectatores: qui proculdubio multi sunt hodie
in monte sancto dei id est in ecclesia: ⁊ delicijs paradi-
si. i. in religione: qui licet sint pleni sapientia ⁊ perfecti
decore. i. honeste cōuersationis decentia. in mundi ta-
men negocijs se immergunt. ⁊ in rebus secularibus se H
delectant: quapropter sepe fit q̄ interiora mētis sue ini-
quitate replent. Isti igit sunt qui in decore suo. i. in gra-
tijs sibi a deo collatis cor suum eleuāt ⁊ superbiūt: sz
sic relarante domino manum suā/sanctificationē gra-
tie sue vbicūq3 discretionē ⁊ sapientiā perdūt. Tales
igit de monte sancto. i. de statu sanctitatis eijciunt: per
diuersa peccata perdunt: ⁊ igne diuersarū concupiscē- ps.57.b
tiarū vrunt: ⁊ finaliter nihil reputant. Ps. Ad nihilū
deuenient tanq̄ aqua decurrens. Quod potissime de

clericis mercatoribus/vsurarijs ⁊ simoniacis potest
dici: qui scȝ malis ⁊ inhonestis contractibus ⁊ vsura-
rijs ⁊ simoniacis pactionibus in religione ⁊ ecclesia
indecenter vtuntur: non aduertentes quod vendentes
ioã.2.c. ⁊ ementes dominus de templo eiecit. Unde in euange
lio. Auferte ista hinc: ⁊ nolite facere domuȝ patris mei
domum negociationis. Utinam ergo tales negociato
res de monte sancto dei fuissent eiecti: ⁊ a statu eccle-
siastico destituti.

Caplm vicesimũnonũ Textus. In anno decio ⁊ duodecio mẽse vna die mẽsis. Moralitatum Capl.XIIII.

historia Loquitur dominus pharaoni regi egypti
sub figura vnius draconis in fluminibus
quiescentis/dicens sic. Ecce ego ad te o pha
rao rex egypti draco magne: qui cubas in
medio fluuiorum ⁊ dicis. Meus est fluuius: ⁊ ego fe
ci memetipsum: ⁊ ponam frenum in maxillis tuis: ad
herere faciam pisces fluuiorum squãmis tuis: ⁊ ex
A trabam te de fluminibus tuis: ⁊ proyciam te in deser-
Tropo- tum: ⁊ omnes pisces fluminis tui super faciem terre
logia cadent: bestijs terre ⁊ volatilib⁹ celi dedi te ad deuorã-
dum. Tales dracones videntur esse multi ecclesia-
stici mali: vel mundi diuites ⁊ auari: vel mali pricipes
et prelati: qui dracones dicuntur: eo quod p auariciã/
rapinam/vel seuitiam inflammantur. Ibi sunt igitur
qui cubant in fluminibus deliciarum. Ibi sunt quib⁹
adherent multi pisces id est multitudo malarum fa-
miliarum/nepotum/consanguineorum ⁊ compatrio-
tarum. Ibi sunt qui bonuȝ quod habent/non attribu
unt deo: immo seipsos se fecisse/⁊ sua industria statuȝ
suum acquisiuisse dicunt/ad laudem virtutum pro-
priaruȝ: quia pro certo tales solet dominus freno mor
tis infrenare: ⁊ eos in desertum id est in infernum pro
ijcere: ⁊ pisces suos sibi adherentes id est malam suaȝ
sequelam ⁊ parentelam cum ipso perdere: ⁊ a statu pro
speritatis eycere: ⁊ bestijs id est tyrannis: qui bona ip
sius mortui diripiunt: ⁊ volatilibus id est demonibus
qui animam rapiunt/finaliter ipsos dare. Constat enĩ
quod tales maligni iusto dei iudicio de fluminibus
deliciarum ⁊ a statu prosperitatis cadunt: pisces sibi
adherentes id est ipsorum consanguinei ⁊ familiares
zac.13.c qui scilicet propter eos in honore fuerant: pariter cor
ruunt ⁊ pereunt: Percusso enim pastore dispergentur
oues gregis. Dracones etiam id est sitibundi diuites
postq̃ diu fuerunt in fluminibus deliciarum: iustum
est quod extrahantur ad desertum miseriarum: ⁊ ma-
xime illi qui dicunt/quod ipsi fecerunt semetipsos id
B est illi qui bona sua non deo/sed proprie industrie at-
tribuunt: ipsum deum quamplurimũ offendunt: qua
propter de fluminibus deuotionis quantum ad ani-
mam: vel de fluminibus deliciarum/quantum ad cor
pus merentur extrahi: ⁊ in desertum peccati vel mise-
rie relegari. Uere enim illi qui bona sua spiritualia
sibi attribuunt/merito labi in diuersa vitia permittũ
tur. Illi vero qui bona sua temporalia ad dei gratiaȝ
gre.29. non referunt/ad desertum paupertatis merito deuol
moral. uuntur. Unde Gregorius dicit. Quod cõditoris dis
pensatione agitur/quod de se confidens anima tenta
tionis iaculo feriatur: vt infirma quid sit/inueniatur
⁊ fastum superbie pretermittat. Hic etiam fit men-
4.re.18c tio de baculo arundineo egypti de quo etiam habe-
esa.36.b tur in libro. Regum: ⁊ Esaie. Egyptus enim baculo
arundineo comparatur qui nullam soliditatẽ habẽs
cum se ei inniti homo voluerit: protinus frangitur et
cassatur. Apparet enim esse fortis ⁊ solidus. Ueruntã
men si desuper innixus fueris: onus impositum non
sustinet: cum sit intus vacuus ⁊ inanis. Tales sunt fal
si amici qui exterius videntur splendidi: ⁊ per promis
sam fidelitatem solidi: quos tamen si quis probaue-
rit: vel in aliquo necessitatis articulo eis inniti/⁊ in
eis confidere voluerit: vel onus alicuius laboris susti
nendi ipsis imposuerit: statim ipsum per impatientiã
⁊ infidelitatem fractuȝ videbit. Ita quod illud quod
promittere videbatur scilicet fidelitatem: non faciet
nec tenebit. Soliditatem enim ⁊ stabilitatem habȝ so
lummodo exterius in apparentia: vacuus autem est ⁊ esa.36.b
insolidus interius in conscientia: quia scilicet iste fi- C
delitateȝ habȝ in ore/nunq̃ in opere vel in corde. Esaie
Ecce confidis super baculum istum arundineum con Aliter
fractum egyptuȝ: cui si innixus fuerit homo/confrin
getur: ⁊ perforabit manum eius. Sic ⁊ pharao omni
bus confidentibus in eum: Uel dic quod iste bacu
lus significat prosperitatem mundanam/mundum/
corpus/vel vitam temporalem vel diabolum. Ista enĩ
omnia licet videantur solida: sunt tamen fragilia at-
q̧ fluida: quia vbi quis diutius sperat viuere/vel in
prosperitate gaudere ibi baculus iste sibi per mortem
vel infortunium citius frangitur: ⁊ eum magis per-
cipit variari.

Caplm tricesimũprimũ Text⁹. Et factuȝ est in anno vndecio tertio mẽse: vna mensis. historia Moralitatũ Caplm.XV.

Assur regem superbissimum Ezechiel compa
rat cedro/dicens sic. Ecce assur inquit/qua-
si cedrus in libano: pulcher ramis/frondi-
bus nemorosus/excelsusq̧ altitudine ⁊ inter
condensas frondes eleuatum est cacumen eius: aque
nutrierunt illum: abyssus exaltauit euȝ: flumina eius
manabant in circũitu radicum eius: riuos suos emi-
sit ad vniuersa ligna nemoris: propterea eleuata est al
titudo eius: multiplicata sunt arbusta eius: ⁊ eleuati
sunt rami eius pre aquis multis. In ramis eius fece-
runt nidos volatilia celi: sub frondibus eius habita-
bant omnes bestie saltuum: ⁊ sub vmbra habitabant
cetus gentium plurimarum: cedri non fuerunt altio
res illo in paradiso dei: abietes vero nõ fuerunt equa
te frondibus eius. Omne lignum paradisi non erat
assimilatum ei ⁊ pulchritudini eius: quapropter emu 4
lata sunt eum omnia ligna voluptatis que sunt in pa-
radiso. Sed quid? Pro certo dominus dicit. Pro eo
quod eleuatuȝ est cor eius in altitudine sua: traditus
est in manibus fortissimi gentium: ⁊ succident eum
crudelissimi nationum. Confringentur arbusta eius
⁊ fugient de sub vmbra eius populi terre. Et sic dici-
tur/quod deductus est cum lignis voluptatis ad ter-
ram vltimam/cum descendentibus ad infernum ⁊ ad Tropo-
interfectos gladio: ⁊ consolata sunt super eum om- logia
nia ligna. Per talem cedrum intelligo mundi di-
uites ⁊ superbos/in dignitatibus ⁊ officijs constitu- ps.36.g
tos: vt sunt ad literam aliqui mali seculares vel cleri-
ci/in prelatorum vel pricipum officijs eleuati. Psal
mista. Uidi impium superexaltatum ⁊ exaltatum si-
cut cedros libani ⁊c. Quia isti hodie in libano huius
mundi per prosperitatem sunt pulchri frondibus: id
est diuersis possessionibus sunt nemorosi: dignitati-
bus ⁊ officijs sunt eleuati ⁊ excelsi: ⁊ etiam inter fron
des ⁊ inter altos ⁊ magnates ⁊ diuites pre alijs sunt
exaltati

exaltari : ita quod in paradiso ⁊ in ecclesia vel patria
pauca sunt ligna que eis in gloria assimilentur: ita φ
ipsi abietes ⁊ platani: id est ipsi diuites/antiqui/nobi
les/excelsi: milites/principes vel prelati: ipsorum mun
dane prosperitati ⁊ glorie nullatenus adequantur. Si
cut ad litteram videmus de multis aduocatis ⁊ offi=
cialibus regiis/⁊ similibus qui in mundana gloria ma
gnos nobiles antecedunt: quia hodie quasi totus honor
esa. 60. c ⁊ prosperitas seculi ad istos est deuoluta. Esa. Gloria
E libani ad te veniet: decor carmeli ⁊ saron/⁊ breuiter al
titudo sui status super alios eleuatur: arbusta etiam eorum/
id est familiares ⁊ compatriote: propter eos ad offi=
cia vel beneficia eleuantur: volucres celi/id est nobiles non
dedignantur nidificare: id est moram contrahere apud
da. 4. b ipsos. Dan. Erant subtus eam habitantes bestie ter=
re ⁊ in ramis eius commorantes aues celi: ⁊ ex ea ve=
scebatur omnis caro. Ratio autem istorum est: quia seque diui
narum numerosit istos: ⁊ abyssus/id est diabolus exal
tauit eos: ⁊ flumina diuersarum pensionum ⁊ lucrorum
irrigauerunt istos: quapropter non mirum si contin=
git ipsos esse magnificatos ⁊ excelsos. Sed quia isti de
tanta sua altitudine ⁊ sublimitate se erigunt in superbi
am: ⁊ cor eorum per inanem gloriam exaltatur: ideo fi
naliter in manus crudelium/id est demonum traduntur:
ita φ quandoque fit φ temporaliter per infortunia succiduntur
ita φ arbusta eorum. i. improbi familiares ⁊ filii qui per eos
exaltati ⁊ promoti fuerant temporaliter confringuntur: ⁊
bestie/id est simplices subditi de vmbra sui dominii li=
berantur: ipsisque obedire amplius non dignantur. Isti etiam
ad locum inferni vel terram infimam paupertatis dedu=
cuntur. Ita φ ligna terre infima/id est pauperes quos de=
esa. 14. c pressenrant: de casu ipsorum non modicum consolantur: di
f centes illud Esai. Quomodo cecidisti lucifer/qui mane
Aliter oriebaris: corruisti in terram qui vulnerabas gentes
Allegoria ⁊ tu vulneratus es sicut ⁊ nos: nostri similis factus es
¶ Vel dic φ ista arbor est ecclesia: que propter flumi=
na donorum spiritussancti/que eam vegetauerunt: ⁊ pro
pter abyssum eterne ordinationis: ⁊ aquas diuine gra
tie ⁊ deuotionis: que eam nutrierunt: ita est hodie ex=
altata diuitiis ⁊ potentiis dilatata: φ cedri/abietes ⁊
platani/id est mundi alti principes/diuites ⁊ domini:
sibi nullatenus adequantur: alia etiam ligna paradi
si: id est alie secte que fuerunt scilicet lex nature/⁊ secta eti=
am legis scripte sibi nullatenus comparantur: vnde iam
factum est φ in ramis suorum officiorum: volucres celi/
id est mundi nobiles gaudent nidificare: bestie vero ⁊
populi/id est inferiores simplices subditi sub vmbra fi
dei sue letantur habitare: quia ista arbor de tanta sui subli
mitate ⁊ prosperitate est in superbiam erecta/⁊ cor eius
quamplurimum eleuatum: iam paulatim in manus crudelis=
simorum/id est principum ⁊ tyrannorum traditur: arbusta
eius/id est persone ecclesiastice franguntur ⁊ suppedi
tantur. Aues id est nobiles subesse ecclesie maxime in
temporalibus dedignantur. Ideo de sub ipsis id est de iu
risdictione eius effugere probantur populi etiam/id est fi
deles ad alienas sectas quotidie fugiunt: ⁊ per schis=
mata vmbram ecclesie derelinquunt: ita quod iam gla=
tren. 1. e dys/id est tribulationibus tyrannorum taliter est trun
cata: quod iam ad terram vltimam/id est ad miseriam
Aliter est deducta. Unde dicitur. Facta est quasi vidua domi=
Tropologia na gentium: princeps prouinciarum facta est sub tribu=
G to. ¶ Vel dic φ talis cedrus est vir contemplatiuus ⁊
altus: qui aquis deuotionis nutritur: fluminibus spi
ritussancti rigatur: ⁊ sic ad perfectionis altitudinem ex=
altatur: ita φ abietum et platanorum/idest munda=
norum sapientum nulla sibi sublimitas adequatur:
ligna etiam paradisi/idest alii fideles sibi nullatenus
comparantur. In ramis enim suarum affectionum ni
dificant aues/idest angeli per delectationem: sub vm
bra suorum exemplorum habitant bestie ⁊ populi/id est
homines simplices ⁊ ignari per imitationem. Verun=
tamen quando ex tali sanctitate cor eorum per presum
ptionem ⁊ inanem gloriam eleuatur: sepe fit φ relaxan=
te domino manum suam: in manibus crudelium/id est
demonum per peccata cadere permittuntur: ⁊ finaliter ad esa. 14. e
infernum ⁊ ad terram vltimam deducuntur. Esai. Detracta
est vsque ad inferos superbia tua. Bene igitur consulit 1. co. 10. c
ab apostolo. Qui stat/videat ne cadat. Pretermitto fi
guram de morte ⁊ de destructione illarum nationum que ezec. 32. f
ponuntur Ezechielis vbi dicitur. Ibi mosoch/ibi tu=
bal/ibi elam: ⁊ sic de aliis: quia ipsam alibi recolo me ezec. 34. a
dixisse. De conditionibus etiam boni pastoris et
mali pastoris que ponuntur hic/nihil hic pono: quia
omnia ista non videntur posita narratiue/ sed potius
literaliter ⁊ ordinatiue.

¶ Capitulum tricesimumseptimum textus. Facta est super me manus domini: ⁊ eduxit me in spiritu. Moralitatum Capitulum XVI

Vidit Ezechiel vnum campum plenum ossi H
bus/que erant multa valde: super faciem cam= historia
pi sicca vehementer. Accidit ex voluntate dei/
φ ezechiele prophetante facta est commotio
⁊ accesserunt ossa ad ossa/ vnumquodque ad iuncturam
suam: ⁊ ecce super eos nerui ⁊ carnes: ⁊ extensa est super
eos cutis: ⁊ spiritum non habebant: ⁊ prophetauit ad
spiritum dicens de quatuor ventis: Veni spiritus ⁊ suf
fla super interfectos istos ⁊ reuiuiscant. Et ingressus
est in ea spiritus: ⁊ vixerunt: ⁊ steterunt supra pedes su
os exercitus grandis valde nimis. ¶ Ista ossa possunt Tropo=
significare congeriem seu congregationem omnium pec logia.
catorum: qui sunt in campo huius mundi/vel in cam
po ecclesie militantis: qui sunt nudi/id est sine conuer=
sationis decore: ⁊ sicci id est sine compassionis humo
re: ab inuicem distincti/id est sine dilectionis amore:
spiritu carentes/id est sine gratia ⁊ deuotionis vigore
sine neruis/ id est sine concordie ligamento vel fortis=
tudinis fulcimento: ⁊ sine carnibus/id est sine pieta
tis mollicie vel lenimento. Unde dicitur in persona pecca= eze. 37. e
torum: Aruerunt ossa nostra: abscissi sumus. Sed pro=
pheta prophetante: id est predicatore predicante/vel pre=
lato redarguente: in istis ossibus fit quandoque commo
tio contritionis: ⁊ accedunt ossa ad ossa per affectum spi
ritualis deuotionis: ⁊ applicatur vnumquodque ad iunctu
ram suam per ligamentum concordis vnionis: ⁊ pro eo
etiam φ quilibet efficitur contentus proprii gradus ⁊ pro=
motionis. In istis igitur statim crescere incipiunt ner=
ui id est fortitudo: carnes id est pietatis fluida pleni=
tudo: cutis. i. honestatis exterior gratitudo: ⁊ a qua=
tuor ventis. i. a quatuor bonis affectibus venit in eis A
spiritus. i. diuine gratie sanctitudo. Unde dominus dicit ta=
libus penitentibus illud quod ibidem dicitur: Dabo super
vos neruos: ⁊ supercrescere faciam in vobis carnes: ⁊
superextendam in vobis cutem: ⁊ dabo vobis spiritum
⁊ viuetis. Sic igitur fit/φ insufflante spiritusancto su
per ossa arida. i. super indeuotos peccatores/⁊ eos sub
intrante: statim incipiunt per gratiam viuere: a terra
id est ab effectu terrenorum surgere/⁊ ea contemnere:
⁊ erecti per spem ⁊ contemplationem ⁊ rectitudinem

ezec.2.a mētis stare. Ezech. Ingressus est in me spūs: ꝛ statuit
Aliter me super pedes meos. ¶ Uel dic ꝙ quatuor partes a
quibꝰ venit spūs in mentē aridā ꝛ mācuosā / sunt qua-
tuor consyderationes quibꝰ penitens ozet: scꝫ natiui
tatis vilitas / mortis necessitas / inferni asperitas / ꝛ pa
radisi felicitas: qꝛ peccō q̄ ad istas partes bñ ꝯsyderat
ꝛ attēdit: spm̄ scm̄ in se faciliter rapit ꝛc. sicut supra.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ talia ossa arida sūt hypocrite: q̄ ꝙuis ha
beāt neruos cōfederatiue collisionis / carnes non ficte
compassionis / cutē honeste cōuersationis: spiritū ta
sapi.1.b men vt dicitur / non habebant: inquantum carent spi
ritu gratie ꝛ deuotionis. Unde dicitur. Spiritus dis-
cipline effugiet fictum ꝛc.

¶ Caplm̄ tricesimūoctauū Textꝰ. Et factꝰ est sermo dñi ad me dicēs. Fili hois. Moralitatum Capitulum.XVII.

B
historia Minat dñs cuidā principi futuro qui dicit
Gog: q̄ cū magnis exercitibus ascēsurus
est: in nouissimo annoꝝ ad terrā israel ad
spolia populi dei extrahenda / ꝛ dicit sic: In
igne zeli mei locutus sum dicit dñs: qꝛ in die illa erit
magna cōmotio sup terrā: ꝛ cōmouebunt a facie mea
pisces maris / volucres celi / bestie terre / ꝛ oē reptile qđ
mouet super humū / cunctiqꝫ holes q̄ sunt super faciem
terre: ꝛ subuertent mōtes / ꝛ cadēt sepes: ꝛ ois murꝰ cor
Tropo- ruet in terrā / ꝛ gladiꝰ vniuscuiusqꝫ ad ꝓximū suū: ignē
logia ꝛ sulphur pluā super eū / ꝛ super exercitū eius. ¶ Illud
pōt exponi ꝯtra diabolū: q̄ cū exercitibꝰ suis. i. cū cōge
rie maloꝝ nō cessat cōtra ppłm dei. i. ꝯtra beatos quo
tidie militare / ꝛ eos bonis suis spūalibꝰ spoliare: qꝛ ꝓ
certo in nouissimo annoꝝ / scꝫ in die iudicij / iste cū to
to exercitu reproboꝝ peribit. Tūc ei fiet cōmotio / ꝛ mi-
rabilis coꝝ mutatio: qꝛ scꝫ in igne furoris. i. iustitie ꝛ
rigoris ipsiꝰ dei / cōmouebunt a statu sue mūdane ꝓspe
ritatis pisces maris. i. voluptuosi: volucres celi. i. sup-
bi ꝛ ambitiosi: q̄ nō q̄rūt nisi alta: bestie terre / id ē aua
ri atqꝫ diuites: reptilia. i. infirmi / mali paupes holes
qui sunt super faciē terre / scꝫ ecclie: hoc est dictu / mali
clerici ꝛ seculares. Tales igit sunt de exercitu istiꝰ regis
Gog / id est diaboli: ꝛ iō dñs finaliter ignē ꝛ sulphur.
i. ardorē ꝛ fetorē eterne dānatiōis super eos pluet: gla-
diū sue dire sentētie in eos mittet: mōtes. i. ꝓoꝝ altos
status destruet: sepes ꝛ muros eoꝝ / id est ipsoꝝ maios
C fautores ꝛ protectores subuertet: ꝛ eos oēs ad infernū
dānabit / interficiet ꝛ occidet: qꝛ ꝓ certo Gog cū suis
exercitibus / id est diabolus cum suis peruersis homi
nibus in iudicio destruetur: ꝛ malorum status ꝛ pro-
ps.10.b speritas subuertetur. Psalmista. Ignis / sulphur ꝛ spi
ritus procellarum / pars calicis eorum.

¶ Capitulum quadragesimumprimuz Textus. Et introduxit me in templum: ꝛ mēsus est frontes: Moralitatum Cap.XVIII.

historia Empiū quod vidit Ezechiel cū sua mirabili
dispositione ꝛ fabrica / nō faciliter ponit: sed
q̄ significationē suā desyderat / videat Grego
riū in homilia super Ezechielē. Nō eni est me
um tam difficillima exponere: qui non quero nisi ali
quid de segete scripturarum excerpere: vt post messo-
res possim aliquem manipulum colligere. Dicit igi-
tur quod Ezechiel in descriptione templi vidit quan-
dam picturam in pariete / quā cherub innominabat.
Erat enim pictura animalis quod duas facies habe-
bat: scilicet ab vna parte faciem hominis / et ab alia
parte faciem leonis: ꝛ iuxta quamlibet faciem palme
species pingebatur: ad quam ipsa facies cherub inver
tebatur. ¶ Ista pictura potest significare viros eccle- Tropo-
siasticos / ꝛ maxime prelatos qui in templo ecclie sūt logia
locati: quia pro certo isti debent dici cherub: qui in-
terpretatur plenitudo scientie: quia isti debent esse vi-
ri scientifici ꝛ discreti. Ezechiel. Tu cherub extentus eze.28 d
ꝛ proteges / plenus sapientia ꝛ perfectus decore. De-
bent etiam habere duas facies: inquantū in facie ap
parentie exterioris conuersationis ꝛ moris / ipi esse de D
bent diuersimode duplicati: quia secundum diuersi-
tatem locorum / temporum ꝛ personarum: ipsi debent
esse in conditionibus variati: quia in ipsis debet esse
facies hominis ꝛ facies leonis: inquantum debent es
se aliquotiens humani ꝛ benigni: quandoqꝫ vero se-
ueri ꝛ leonini: vt sint sicut holes q̄tū ad mīsericordiā ꝛ
benignitatē: leones vero q̄tū ad iustitiā ꝛ seueritatē: vt
sic facies hūana respiciat bonos ad ꝓmouēdū: leōina
vero respiciat malos ad puniēdū. Ezech. Facies hoīs ezec.1.c.
ꝛ facies leonis. Ueruntamen quelibet facies debꝫ pal
mam respicere: quia misericordia ꝛ iustitia se debent
ad palmam eterne glorie: ꝛ ad vitiorum victoriam or
dinare: siue sit homo misericors siue iustus: semper de
bet intentionem rectam habere: ꝛ ad hoc quod pal-
mam glorie postmodum capiat anhelare: dicens il-
lud. Canticorum. Ascendam in palmam: ꝛ ap- cañ.7.c.
prehendam fructum eius. ¶ Hic fit mentio: quod sa- Ca.xlij.
cerdos quando ministrabat in templo: induebat ve-
stimenta sua sancta: quando vero redibat ad popu-
lum: vestimenta sua exuebat: ꝛ sua communia indue-
bat. ¶ Sic vero quilibet sacerdos: id est quilibet sacer Mora-
ac sanctus dux / id est quilibet iustus / quando in san- litas
ctuario paradisi vel in templo ecclesie per seruitij diui
ni executionem ministrat: vestimenta sancta / id est
sanctam ꝛ fidelem conuersationem debet induere / et
continentia morum spiritualium se ornare. Unde di- leui.19a
citur. Sancti estote / quia ego sanctus sum. Ueruntā-
men quando redit ad populum: id est quando ad vi-
tam actiuam reuertitur / ꝛ ad mundi negocia conuer-
sationemqꝫ secularium applicatur: tunc debꝫ illas san- E
ctas vestes exuere / vestesqꝫ communes induere id est
conuersationem magis affabilem accipere ꝛ commu-
nem vt sic illis cū quibus habitat / se studeat (sine pec-
cato tamen) pro viribus conformare. Leuiticus. Ue- leu.6.a.
stietur vestimentis alijs ꝛc. ¶ Uel dic quod secundū Aliter
locum ꝛ personas / gradum / statum ꝛ officium quod
habemus: necesse est assumere sanctas vestes / moresqꝫ
induere magis graues. Quando tamen predicta ces-
sant: tunc homo proprias vestes debet resumere / ꝛ si- 1.cor.9b
cut ante consueuerat se habere. Apostolus. Omnibꝰ Aliter
omnia factus sum. ¶ Uel dic quod loca quandoqꝫ no
cent seu proficiunt ad virtutes: quia scilicet si in loco
sancto manseris / vestem sancte conuersationis habe-
bis: si vero ad populum vel ad secularia negocia exie-
ris / mores seculares ꝛ laicos reportabis. Unde Sene-
ca epistola nona: Nihil tam damnosum bonis mori-
bus / quam in spectaculo residere.

¶ Caplꝫ quadragesimūquartū textꝰ. Et cōuertit me ad viā porte sctūarij exterioris: q̄ respicit ad oriētē. Moral. Cap.XIX.

historia Idit Ezechiel portam in sanctuario / ꝛ erat
clausa: ꝛ dictū est sibi / qđ porta hec clausa
erit: ꝛ vir nō trāsibit per eam: qm̄ dominus
deꝰ israel ingressus est per illam: erit clausa
principi

Moralitas principi: princeps iste sedebit in ea. ¶ Dic q̄ ista por-
ta est beata virgo: q̄ in sanctuario castitatis et sanctita
tis posita/ semper per virginitatis sigillū mente et cor-
pore fuit clausa. Vir enī per istā portā nō trāsibit/ inq̄-
tū ipsam per copulā carnis nō cognouit. Esa. Nō trā-
esa.52.a sibit per te incircūcisus et immūdus. Dn̄s enī solus in-
gressus est per eā/ per carnis assumptionē. Nā ipsi prī
cipi christo fuit clausa per virginitatis dedicationē: et
ps 117.c ipse solus in ea sedit per corporalē habitationē. Psal.
can.4.d Hec porta dn̄i: iustus intrabit per eā. Unde dicit. Hor
tus conclusus soror mea: hortus cōclusus/ fons signatus
eod.c.d ¶ Ibidem ordinat dn̄s q̄ leuite qui recesserāt ab eo/
et errauerūt in idolis suis: q̄ nō debebāt ad eū accede-
re/ nec sanctuariū intrare/ nec in sacerdotio ministra-
re. Soli enī filii Sadoch/ qui custodierunt cerimoni-
as sanctuarii mei/ cū peccarēt filii israel: ipsi stabunt in
conspectu meo/ vt offerāt mihi adipē et sanguinē: ipsi
ingredientur ad sanctuariū: et accedēt ad mēsam meā vt
ministrēt mihi. Aduerte tamē q̄ isti sacerdotes debe-
bant indui vestibus lineis: nec debebat super ipsos ac
cedere quicq̄ laneū: vitte linee erant in capitibus eorum
feminalia linea in lumbis eorum/ et nō accingent. In su-
dore caput suum nō radent: comā suā nō nutriēt: sed
capita sua tondēt: vinū cū ingressuri sunt atriū/ nō bi-
bent. Viduā aut repudiatā nō accipiēt: ad mortuū ge
neraliter non intrabunt: ppl̄m quid sit inter sanctū et
pollutū docebūt: legē tenent et iusta iudicia iudicabunt
Tropologia ¶ Sic vero charissimi/ illi sacerdotes et leuite/ id est ec
clesiastici/ qui a dn̄o per vitia recesserūt: et idolis suis
id est diuitiis per auariciam/ malis mulieribus per lu
xuriam / vel malis superioribus per simoniam seruie-
runt: nō sunt digni domino ministrare/ nec ad sanctua
G rium sacrificii altaris accedere/ nec sacerdotio gaude-
re. Soli enim filii sadoch/ qui interpretatur iustus: sci
licet soli filii iustitie/ qui legis diuine cerimonias cu-
stodire consueuerunt/ digni sunt: ad mensamq̄ alta-
ris accedunt: et quod sacerdotio fungantur: et quod
adipem id est christi carnem: et sanguinem offerant et
leu.22.b ministrent. Leuiticus. Omnis alienigena non acce-
dat. Item omnia vestimenta id est omnes mores et cō
ditiones istorum/ linea et pura et sancta debent esse: et
nihil laneum id est nihil carnale vel indecens debet ī
eo apparere. Linum enim quod est candidum/ purita
tem significat: lana vero que de carne nascitur/ carnis
voluptatē designat: et iō in capite cordis et mētis ceruic
ta lilea.i. puritas inocētie interioris: et i lūbis dn̄t carnis
leu.16.a feminalia linea restrigi.i. continentia castitatis exterio
ris teneri. Leuiticus. Tunica linea vestietur: et femina
libus lineis verecunda celabit. Isti igitur quandoq̄
sudant in confessione vitia emittēdo: nullo modo de
bent accingere seipsos per vitia restringēdo/ sz potius
eph.5.d laxare oīa integre cōfitendo. Illi et qui in tēplo eccle-
sie ministrāt/ non debēt vinū/ supple in quo est luxuria
bibere: voluptati superflue intēdendo. Aps. Nolite
inebriari vino/ in quo est luxuria. Isti etiā nō debēt co
mā.i. diuitiarum superfluitatē nutrire: et tn̄ ex toto ip
si non debent caput mētis a capillis diuitiarū radere
H vel nudare: tōdere tn̄ debet istos capillos ipos paupe
ribus erogādo: et plus debito crescere nō sinēdo/ super
fluitatē dīmodā tonsura temperantie resecādo. Rasu
ra enī omnimodā abdicationē diuitiarū designat. Tō
sio vero que partē aufert/ et partē dimittit / temperatā
resecationē insinuat: ad denotandū q̄ ecclesiasticus
pu.30b debet superflua expendere/ et retinere necessaria vn̄ vi-
uat. Vn̄ in Prouer. Diuitias nec paupertates dederis
mihi dn̄e: sed tribue tn̄ victui meo necessaria. Itē isti
nō debēt viduam aut repudiatā.i. retroactā malā vitā
ab eis dimissam per recidiuū assumere. Quia dr̄. Ne- luc.9.g
mo mittēs manū suā ad aratrū &c. Ad mortuos etiā.i.
ad infames et malas personas nō debēt accedere: nec
societatē cū ipis cōtrahere: sz populū ad literā debent
docere: et ad discernendū inter sanctum et pollutū/ bonū
et malū/ debēt instruere: et inter virū et proximū suū iu-
ste iudicare. Ps. Iuste iudicate filii hoīz. ¶ Dicit ibi ps.57.a
dn̄s dominus/ q̄ illi qui dereliquerant eū: et idola adora eod.c.d
uerāt: ianitores in domo domini futuri erant. ¶ Sic ve- Moralitas
ro hodie sunt illi in domo ecclesie ianitores/ id est pla
ti et introductores: qui dominū et deuz derelinquunt: et
idola/ id est mūdi bona diligūt atq̄ colūt. Bona enī
mundi idola sunt: q2 ad similitudinem/ non veritatez
pretendunt. Vel etiam idola sunt maiores et superio-
res: quis qui istos adulationibus coluerit atq̄ mune
ribus: ianitor in ecclesia: id est officialis: prelatus vel
introductor faciliter erit.

¶ Capl'z quadragesimūsextū Text'. Hec di
cit dn̄s. Porta atrii interioris q̄ respicit ad
orientē. Moralitatū Caplm. XX.

In vestibulo domus domini quam vidit Eze- A
chiel/ erant due porte: scilicet aquilonaris et me historia
ridionalis/ per quas populus intrabat in vesti
bulum. Veruntamen sic fiebat: quod ille qui il
lud intrabat: nunquam per eandem portam redibat:
immo semper per portam oppositaz exibat: et econtra
excepto principe/ q̄ eadē porta qua intrabat: egredi po Tropologia
terat si volebat. ¶ Pars aquilonis sterilis et frigida:
in scriptura significat in mundo statum aduersitatis
et paupertatis. Pars vero meridionalis luminosa et
calida: designat statum prosperitatis. Vestibulum
designat statum huius vite vel cuiuscunq̄ mundane
vel ecclesiastice dignitatis. Istud igitur est veruz mo
raliter loquendo: quod nullus est qui eadem porta
egrediatur per quam intrat: quinimmo vt communi
ter per contrariam portam: id est per contrarium sta-
tum et motum de mundo vel ecclesia egrediuntur. Il-
li enim qui intrant per viam aquilonarem: id est per
mundi tribulationem et paupertatem: solent per viaz
oppositam: scilicet per viam meridionalem: id est per
statum prosperitatis exire. Econtra vero qui per meri
dionalem intrauerit: per aquilonarem aduersitatis
exibit: quia reuera illi qui in isto mundo sunt in ad-
uersitate: erunt cum exierint in celi prosperitate. Eco
tra vero illi qui hic intrant per seculi consolationes:
finaliter exibunt per inferni tribulationes. Non est
enim decens: immo vt communiter et impossibi-
le/ q̄ de aquilone ad aquilonez id est de paupertate ad B
paupertatem venias. Nec quod de meridie ad meri-
diem/ id est de mundi gloria ad celi gloriam post acce
das: quinimmo vt communiter de aquilonari ad me
ridiem et econuerso graditur: et de mūdi tribulationi-
bus ad prospera/ necnon de mūdi prosperis ad aduer
sa peruenit. Illud tamē potest falli in principe/ id est
in aliquibus viris principibus sz spiritualibus: qui a
deo priuilegiati per portam quam intrant / exeunt: q̄
de prosperitate mundi ad celi prosperitatem transeunt
et econtra quandoq̄ de tribulatione mundi ad infer- 3.re.13.e
ni desolationem transcurrunt. Unde dicit: Nō reuer-
teris per viam qua venisti.

¶ Capitulum quadragesimũseptimũ Textus: Et cõuertit me ad portam dom⁹: et ecce aque egrediebantur. Mora. Capi. XXI

historia Dicit Ezechiel/ꝙ ipse vidit aquas redundã-
tes a latere dextro templi: ⁊ ecce vir habens
funiculũ in manu sua: ⁊ mẽsus est mille cubi
tos: ⁊ trãsduxit me per aquã vsq₃ ad talos: ⁊
reuersus mẽsus est mille cubitos: ⁊ trãsduxit me vsq₃
ad genua: taudẽ mensus est mille cubitos: ⁊ trãsduxit
me per aquas vsq₃ ad renes. Et finaliter mẽsus est ali-
os mille cubitos/torrentẽ magnũ quẽ nõ potui pertrã
sire: quoniã intrauerũt aque torrẽtis ꝓfundi/ que nõ
Allegoria potest trãsnatari. ¶ Aque que exeũt a latere dextro tem
pli/id est ab ipo pectore/ ⁊ ab ipa influentia ⁊ inspira-
tione christi: significãt aquas diuinaꝝ scripturaꝝ: in
quib⁹ ꝓculdubio sunt diuerse partes/in ꝓfunditate ⁊
Ro.12.a C difficultate ab inuicẽ differẽtes. Nã ſm ꝙ vir q̃ portat
calamũ mẽsure/id est christus: qui ſꝫ Apl̃m vnicuiq₃
distribuit sicut vult mensurã fidei: holem diuersimo-
de per istũ fluuiũ scripturaꝝ deducit: ⁊ nũc vsq₃ ad ta-
los.i.paꝝ difficiliter q̃tũ ad historiã: nũc ad genua.i.
magis difficiliter quantũ ad allegoriam: nũc vsq₃ ad
renes/id est magis difficilr quãtũ ad tropologiã: nũc
aũt summe inexplicabiliter/quantũ ad moralitatẽ/vl'
quantũ ad anagogiã intellectũ nostrũ in isto flumi-
ne circundurit. Quia reuera q̃uis per multos passus
ſm magis vel minus exponendo vel intelligẽdo facilr
trãsceamus aliq̃n tñ istũ torrentẽ ita impernauigabi-
lẽ inuenim⁹/ꝙ ꝓ libito nõ trãsimus: itaq₃ ꝓ defectu i-
ioã.4.b genij nostri nobis potest dici illud Jo. Dñe/neq₃ cum
quo haurias habes: ⁊ puteus altus est. Et sicut ibidẽ
dr: iste fluuius habebat super ripas/ ⁊ ex vtraq₃ parte
torrẽtis omne lignũ fructiferꝝ: nõ defluet foliũ ex eo: ⁊
nõ deficiet fructus: per singulos mẽses afferet primiti
ua sua: ⁊ erit fructus eius in cibũ: ⁊ folia eius in medi
cinã: ⁊ oĩs anima viuet ad quã peruenerit torrẽs iste:
qr aque eius de sanctuario egrediunt: ⁊ stabũt sup flu
Allegoria uium piscatores. ¶ Sic vere diuina scriptura ex vtra
q₃ parte sui ſcꝫ quantũ ad sensum lrãlẽ ⁊ spũalẽ hꝫ li-
gnũ fructiferꝝ.i.vitalẽ ⁊ fructuosam scientiã ⁊ doctrinã
q̃ ſcꝫ fructus sententiaꝝ nõ cessat producere/ ⁊ folia ver
boꝝ ꝓferre: q̃ tñ folia seu verba nunq̃ cõtingit cadere
mat.5.c D vel perire: iuxta illud. Jota vnũ nõ preteribit a lege. Fru
ctus iste sententiaꝝ valꝫ ad cibũ meritoꝝ habendũ: fo
lia vero illius/ſcꝫ sacre scripture verba valẽt ad medici
nã maloꝝ: ale aũt.i.persona/quas torrẽs scripture irri
gat: per gratiã viuificanti: piscatores vero.i. ꝑdicato-
res ⁊ doctores stare ⁊ sedere i isto fluuio cõprobãt. Iste
ei sunt aq̃ que de scĩuario dñi.i.de paradiso per reuela
tionẽ fluxerũt: ⁊ ideo nõ mirũ si de ipsis tãti fructus.i.
tante cõmoditates descẽderũt: ⁊ sic per singulos mẽ-
ses.i. continue fructus ⁊ vtilitates nobis impendũt.
psal.1.a Ps. Erit tanq̃ lignũ quod plantatũ est secus decur-
Aliter sus aquaꝝ. ¶ Vel dic ꝙ ligna fructifera significãt vi-
ros iustos: qui ex vtraq₃ parte fluminis/id est ecclesie
sunt plãtati. Etenĩ fluui⁹a fluẽdo dr/ ꝓ eo ꝙ fluctua-
re dino scit. Duas etiã partes: ſcꝫ statũ clericoꝝ ⁊ lai-
coꝝ: inter quos ꝯstat esse multitudinẽ bonoꝝ lignoꝝ:
fructiferoꝝ.i.holm vtiliũ ⁊ iustoꝝ/qui fructũ bonoꝝ
operũ ꝓferũt: ⁊ folia sanoꝝ verboꝝ ꝓducunt: per mẽ-
ses singulos/ſcꝫ cõtinue primitias deuotionis ⁊ reue-
rẽtie deo reddũt. qr ꝓ certo folia verborũ suoꝝ nõ de-
fluũt per mẽdaciũ vanitatẽ: immo stabiliter permanẽt
per veritatis ⁊ certitudinis firmitatẽ: ⁊ ideo fructus
suorum operum/ ⁊ cibum bonorum exemplorũ alijs
proferunt: folia vero suorum verborum ⁊ medicinam
bone doctrine alijs circunfundunt. Psalm. Et folium psal.1.b
eius non defluet ⁊c. Folium enim/id est verbum viri
iusti non debet fluere: immo semper debet per verita-
tem firmum esse: ⁊ sine varietate ⁊ mendacio stabili-
ter permanere.

¶ Moralitatum super Ezechielem finis.

Moralitatuꝫ liber vicesimusquartus super Danielem. E

¶ Capitulum primum Textus. Anno tertio regni Joachim regis iuda. Moralitatum Capitulum I

Nabuchodo- historia
nosor rex Babylonis cum
subiugasset hierusalẽ/ ⁊ in
babylonẽ populũ duxisset:
voluit ꝙ pueri q̃ fuerãt de
semine regio/in quib⁹ nul-
la esset macula: decori for-
ma/ doctι scĩetia: vescerent
cibis mense sue/ ⁊ erudiren
tur scientijs ⁊ linguis prouincie: vt sic fierent digni
stare in conspectu regis. ¶ Rex iste est diabolus: qui Tropologia
in babyloniã que interpretatur confusio/id est in mũ-
do/vbi perpetua confusio dominatur. Mensa istius
regis est mundi prosperitas: qua diabolus cibat ⁊ re-
ficit peccatores. Pueri isti sunt sancti viri religiosi et
perfecti: qui de semine regio/id est de semine Christi
per electiõem ⁊ adoptionem sunt nati. Unde dicitur:
Dedit eis potestatem filios dei fieri/his qui credunt ioã.1.b
in nomine eius. Quid igitur? Pro certo quando Na
buchodonosor/id est diabolus potest preualere con-
tra ecclesiam vel religionem/ ⁊ ipsam per peccatum
suo dominio subiugare: ⁊ populum eius in babylonẽ
id est in amorem huius mundi deducere: ipse summe F
nititur quod pueri de semine regio/id est viri ecclesia-
stici ⁊ religiosi/qui sunt sequaces: ⁊ semen regium/id
est personarum sanctarum: id est quicunq₃ sunt im-
maculati ⁊ sancti/ ⁊ in scientia spirituali ⁊ theologica
eruditi/ ⁊ morali pulchritudie insigniti vtant cibis mẽ
se sue/mũdi delicijs ⁊ ꝓspis: ⁊ instruant in lr̃is, scdc ba
bilõis.i.mũdi scientijs/malicijs ⁊ cautelis: ⁊ hoc totũ
vt ipsos possit habere stantes ante se inferius in infer-
no: quia extrema gaudij luctus occupat. Et hinc est pu.14.d
quod multi ecclesiastici non curant hodie nisi de
delicijs ⁊ scientijs mundi/scilicet legibus ⁊ medici-
nis: ⁊ ideo boni debent facere sicut fecerunt tres de il
lis: scilicet Ananias/azarias ⁊ misael ⁊ daniel: qui mẽ
sam regis spreuerunt/abstinentesq₃ fuerunt: ⁊ non fue
runt concremati vel contaminati: sed domino placue-
runt ⁊ pluribus scientijs effulserunt. ¶ Sic vere de-
bent cauere de mensa ista/id est de mundi prosperis:
et in abstinentijs et paupertate voluntaria viuere: et
ita domino complacere: et sicut isti pueri in igne
non fuerunt combusti: sic nec viri abstinentes igne
luxurie comburuntur. Et ideo benedicitur. Pro- eccl.37.d
pter crapulam multi perierunt: qui autem absti-
nens est: adijciet vitam. Et sicut isti pueri abstinen-
tes fuerunt

tes fuerunt inuenti pulchriores ⁊ sapientiores et re gi pre ceteris amplius placuerūt: sic vere qui sunt ab stinentes/coram rege christo plus placent ⁊ plus pol lent pulchritudine morali ⁊ scientia spūali: ⁊ minus possunt igne vij.i.concupiscentia carnali.

¶ Capitulum secundū textus. In anno se cundo regni nabuchodonosor: vidit nabu chodo. somnium. Mora. Capi. II

Vidit Nabuchodonosor somniū .s. statuā grādē ⁊ sublimē: ac terribilē ad vidēdū: ca put ⁊ collū ex auro optimo: pectus ⁊ bra
Histo- chia ex argēto: venter ⁊ femora ex ere: tibie
ria. aūt eree: pedis vero pars quedam ferrea/quedam fi ctilis ⁊ testea. Nā quanto statua ad pedes appropin quabat/tanto metallum eius deterius erat. Tandem vero de quodā mōte abscisus est vnus lapis paruus
Allego sine manib⁹: q̄ percussit pedes: ⁊ factus est mons ma
ria. gnus in terra. ¶ Status hec est ecclesia vel religio: q̄ pro certo ꝑ ꝓgressum tꝑis multipliciter mutat statū. Primus igitur status ecclesie significat in capite: qr caput scʒ principiuʒ eius ꝓ certo fuit aureum/per ru borē feruētis charitatis/⁊ per vigorē constantissime firmitatis: sicut patuit in martyrib⁹ ⁊ aplīs/qui fue runt primi. Secūdus significat ꝑ secundā partē sta tue/scʒ per pectus ⁊ brachia: ⁊ hi fuerunt eremite ⁊ cō fessores: ⁊ hi pro certo fuerunt argentei.i.candidi per mundā castitatem. Tertij fuerunt doctores: ⁊ hi intel ligunt per es: qd̄ summe resonat: qr fuerunt sonori ꝑ eloquentie honestateʒ ⁊ venustatē: ⁊ sic patēt tres sta tus ⁊ tres etates eccl̄ie p̄mitiue. Sʒ vere pedes ⁊ tibie finis eccl̄ie vel religionis/scʒ nos alij: qr nos sumus partim ferrei ꝑ crudelitatis ⁊ seuitie durā ferocitates
D et indeuotionis fragilitatē: partim autē testei ꝑ aua ricie crudelitatē/⁊ per carnalē infectionē: vt patet de modernis ecclesiasticis/qui sunt crudeles et duri: qr oēs alios volunt suppeditare. Sunt etiā lutū ⁊ testei. i.auari/terrei ⁊ luxuriosi: ⁊ ideo talibus accidit qd̄ se quit. Dz dicit ibidē: Precisus est lapis de monte/qui totā statuā cassauit. ¶ Sic vero diabolus lucifer/qui de mōte paradisi cecidit/totā ecclesiā hodie concutit et frangit. ¶ Vel dic ꝙ statua est religio: eiusq; caput
Tropo- est eius fundator: pectus ⁊ brachia fuerunt eius pri
logia. mi confessores ⁊ sancti/qui ibidē fuerunt. Venter aūt claustrū est: cuius intestina sunt subditi/qui sunt ibi Pedes aūt ⁊ tibie sunt eius sequaces/famuli aut of ficiales/qui sunt circa religiosos: et maxime laici cō uersi. Est igit religio grādis ⁊ sublimis meritis ⁊ vir tutibus/et terribilis inimicis. Caput igit eius.i.fun dator/fuit aureū ꝑ charitatis ruborē. Pectus ⁊ bra chia/id est sancti patres fuerunt argentum per chari tatis cādorē. Venter autē ⁊ femora.i.claustrales ⁊ con uētus: alij fuerunt erei.i.sonori ꝑ p̄dicationis ⁊ con fessionis laudē ⁊ orōnis ⁊ grārum actiōis clamorem Pedes aūt qui statuā sustinēt/id est boni laici actiui debēt esse ferrei per fortitudinis vigorē: terrei ꝑ humi
Aliter. litatis ⁊ penitētie squallorē. ¶ Vel dic ꝙ statua signi ficat ecclīā/in q̄ caput.i.capitanei ⁊ p̄lati respectu ali orū debēt esse aurei: ⁊ cetere ptes ⁊ ꝑsone/ꝓ̄ro sunt ca piti/id est p̄lato ꝓpinquiores/⁊ i statu/gradu ⁊ officio
B supiores: tāto debēt esse īferiorib⁹ meliores. Vñ vege tius: Tūc respublica bn̄ regebat/qn̄ non poterat esse
Psal. maior nisi qui melior. Et nota ꝙ eccl̄ia bn̄ dr̄ statua a
118.m. stādo: qr in stabilitate fidei est fundata. Psal. Funda
Aliter uit terrā sup stabilitateʒ suā: ⁊ eccl̄ia in eternum stat.

¶ Vel dic ꝙ statua est homo diues/potēs/grādis et sublimis/quē oēs timēt. Iste igit q̄nq; habuit caput id est originē aureā: qr ex nobili plebe traxit originē. Brachia eius/id est vxor/amici ⁊ collaterales sunt ar gentei/id est pleni pecunia ⁊ argēto: id est fulgentes gloria tēporali. Venter eius ⁊ femora eius/⁊ filij eius ⁊ filie/qui de suo vētre ⁊ femorib⁹ exierunt: sunt erei ⁊ sonori per iactantias/pompas/gaudia ⁊ cātilenas/ periuras ⁊ discordias. Vñ Job: Pueri eorū exultāt lu iob.21.b dibus. Pedes ⁊ tibie.i.eorum famuli officiales par tim sunt ferrei ꝑ crudelitatem: qr alios feriunt ꝑ ra pinas ⁊ iniurias: partim sunt terrei.i.cupidi ⁊ auari: quia sicut videmus balliui diuitum ⁊ potētum sunt crudeles ⁊ rapaces: ⁊ sunt etiā cupidi ⁊ tenaces Vnd̄ Ezech. Ezech. Oēs isti ferrū/plūbū ⁊ stānū. Sʒ pro certo de 22.d. monte.i.de paradiso venit q̄nq; lapis id est occulta dei sententia/percutiens statuam/id est istum diuiteʒ cū istis suis mēbris collateralib⁹ ⁊ sequacib⁹ destruit atq; rūpit: ⁊ hic q̄nq; temporaliter: ⁊ post mortē eter naliter: qr scʒ collaterales et consiliatores sequaces/ executores ⁊ adulatores diuitum/⁊ ceteri in suis cri minibus vel rebus acquisitis participātes: cū eo per petue damnabuntur. Vnde dicit Esa. Preparate filij Esa.14 os eius occisioni. ¶ Vel dic ꝙ statua est diues causi c. dicus vel mundanus: qui tenet aurum ⁊ argētuʒ/la Aliter pides preciosos/terras et possessiones: qui est terribi B lis et sublimis. Sed quid? Pro certo sepe venit qui dā lapis paruus/id est quidā nouus inuenis ⁊ astu tus: qui incipit regnare/causare vel mercari: qui tan dē frangit illū magnum: ⁊ possessiones eius acq̄rit/⁊ ipsam ꝓsternit: ⁊ inter oēs fit magnus/id est in tota terra ⁊ patria nominatus: sicut ad litteram videmus de diuitibus: quorū quidā perierūt: alij loco eoruʒ sur gunt Vnde dicit: multi potētes oppressi sunt ⁊c. ¶ Vel Eccli.11. dic ꝙ statua ista est homo: qui q̄nq; in capite id est in a. principio ⁊ iuuētute est aureus.i.ꝑfectus ⁊ bon⁹: ⁊ tā Aliter dem in pectore: id est in ampliori etate fit argenteus id est minus valēs ⁊ tepescēs: a feruore tādē fit ereus i.sonorosus/querulosus. In fine.i.in senectute fit fer reus id est cupidus et auarus: ferreus.i. impius/fri gidus ⁊ indeuotus: qr acres in principio franguntur in fine: ⁊ ideo per lapidē diuine sentētie perpetuo cō fringunt. ¶ Vel dic ꝙ statua est mundus/qui habet
quatuor partes.i.quatuor imperia: scʒ assyriorū au Allego reum/ꝑsarum argenteū grecorū ereū/romanorū fer ria. reū. Lapis vero paruus est christus/de monte.i.de vir gine/sine manibus.i.sine virili ope scissus: qui istam statuā.i.mundi regna cū suis sectis/id est idolatris conquassauit: ⁊ per fidē ecclesia mons magnus fact⁹ est: quia iam totum mundū impleuit.

¶ Capitulum tertium Textus: Nabucho donosor rex fecit statuam auream. Morali tatum. Capi. III

Nabuchodonosor fecit erigi quādā magnā statuā aureā/maxime quātitatis/in quodā C campo: ⁊ fecit coram ipsa citharisare melo dissime omnibus generibus instrumento Histo rū: et dato ꝙ statua nō haberet vitā/nec se posset mo ria. uere: tñ voluit ꝙ oēs adorarēt eā: alioquin mitteren tur in fornacē ignis: sicut patet in tribus pueris san ctis/qui noluerunt ipsaʒ adorare: ⁊ missi sunt in ignē ¶ Rex iste significat istos qui regunt mundum vel ecclesiam / maiores scilicet et principales. ¶ Sta tua significat aliquos ministros imperitos ad mo

dum statue/ab eis per affectionem vel per dona crea
tos vel aliquos consiliarios: qui quis sunt statual es
et ignari ipsos tamē colunt et credūt tanq̄ deos et ab
alijs volunt coli: sicut ad litteram videmus/q̄ vix est
dare aliquē iudicē vel prelatum quin secū habeat ali-
quam statuam/id est aliquem consiliarium statualē
cui scʒ principaliter credit: et eū adorat: et ab alijs eis
honorem facit: et quam in domo et in curia sua super
omnes erigit et extollit: et isti tales dicūtur aurei: q̄
sane habent de auro/ad dandum suis maioribꝰ mu-
nera. Isti etiam secum habent cytharistas: hoc est di
cti/adulatores: qui non cessant in eorum auribus ci
tharizare/adulando laudando/et alios impie accu-
sando/et eis in suis nequitijs fauendo. Quia dicitur
Qui derelinquunt legem/laudant impium. Quid igi
prouer. tur? Pro certo Nabuchodonosor aliquis princeps
28. a. mundi vel ecclesie/constituit in campo dura. i. in vna
patria ciuitate/ecclesia vel religiōe: vnā statuā. i. vnū
ignorantem iudicē per affectionē vel per personarū
acceptionem erectum: in cuius aur. bus illi de fami-
lia sua non cessant resonare/ et ipsam tanq̄ deum ado
D rare: et si quis non velit eam adorare/verbis adulato
rijs cōmendare: ipse vero mittitur in fornaces ignis:
quia scilicet statim igne ire/ire et auaricie depreda-
tur: et ideo pueri sancti/id est bone persone que huius
modi superbias abhorrent/ab eorum promotione con
buruntur: et in igne rapine ponitur. Unde Esa. Qui
recessit a malo/prede patuit. ¶ Pueri sancti et absti-
Esa. 59. nentes precepto regis in ignem missi. sunt/vt ibi com
c. burerentur: sed statim fecit dominus fornacem quasi
Eodem ventum roris flantem: et filius hominis cum eis vi-
ca. c. sus. Ministri autem qui fornacem incenderūt/com-
busti sunt/ipsis nihil patientibus in fornace: et hoc in
Tropo babylonia. ¶ Babylonia que interpretatur cōfusio/
logia est mundus: fornax eius est ardor temptationum et tri-
bulationum. Rex autem eius est diabolus/ qui dicit
Ioh. 12. c princeps mundi. Unde dicitur quando igit diabo-
lus rex babylonis/id est mundi/inuenit aliquos vi-
ros perfectos qui suis suggestionibus nolunt obedi
re: qui sunt abstinentes a vitijs statim vult q̄ ponant
in ignem aduersitatum et tribulationum/vt ibi timo-
re vel amore comburātur: et ad hoc plures ministros
habet sibi suffraganeos: Habet enim gulosos et luxu
riosos qui trahunt ad ignem voluptatis. Habet mū
di principes et vsurarios/ qui trahunt ad ignem ad-
uersitatis. Sed quid? Statim vero qn̄ isti sunt in ta-
li igne/pro certo deus adhibet ventum spiritussancti
E et rorem sue misericordie et consolationis et adiutori
um sue protectionis: iuxta illud apostoli. Non patie
1. cor. 10. tur vos deus temptari supra illud quod potestis et c.
a. Et si isti a tali igne non leduntur: sed potius si cōstā-
ter in eo perseuerant: eorum vincula scilicet peccata et
vitia consumuntur et purgantur: quia deus nunquā
deest homini tribulato/dū tamē velit eum requirere
Unde Esa. dū ambulaueris in igne non cōbureris: et
esa. 43. odor ignis non erit in te: quia ego dominus deus Is
a. rael. Sed pro certo sepe accidit q̄ illi qui erant mini
stri fornacis: qui scʒ gaudebant de tormentis aliorum
et qui eos tribulabant: vt sunt mali balliui: ipsi ab ea
fornace comburuntur/et alij exeunt illesi: q̄ sepe dei
iudicio fit/q̄ ignis crudelitatis qui de fornace baby-
lonis. i. de curia mali principis prodijt: iste ministros
pro. 17. suos officiales et balliuos inuoluit vt tales ad tribu
a. et 24. lationes et paupertates deueniant/quas ipsi alijs in
f. ferebāt. Quare scribit: qui in ruina alterius letatur et c.

Et q̄ etiā videt ipsi boni/laudes et grās in ipsa forna
ce tribulationis referunt creatori dicentes: Benedi- Dan. 3.
ctus es et c. quando istos malos vident comburi. c.
Psal. Letabitur iustus cum viderit vindictam. et c. psal. 57.
¶ Fornax babylonis fuit incēsa stuppa et applicata b.
pice et malleolis/vt sic filios Israel deuoraret. ¶ For Eodem
nax est peccatū luxurie. Stuppe sūt aliqua dona que ca.
offeruntur/que parum valent. Pix que ligat et infi- Tropo
cit/sunt solatia corporꝝ/tactꝰ et gestus. Malleus est logia.
vetula maquerela que mētē iuuēcule malleat verbis
suis napta: quod sm̄ Plinium est bitumē cognatum f
ignibus: et q̄ igne viso rapit eum/significat oscula et
afflatus. Ministri igitur Nabuchodonosor id est de
mones: accendunt hodie fornacem luxurie cum stup-
pa: id est cum donis et muneribus: cum pice. i. cū cor
poralibus gestibus et affectibus: cum malleis/id est
cum verbis vetularum fallacibus: cum napta. i. os-
culis et tactibus: et hoc vt filij regis israel. i. christia-
ni: igne luxurie comburantur: ipsi tamen nihil timēt
si fuerint abstinentes: et in deo confidentes et c. vt in
precedenti capitulo.

¶ Capitulū quartum textus: Ego Nabu-chodonosor quietꝰ erā in domo mea. et flo-rens in palacio meo. Mora. Ca. IIII

Nabuchodonosor vidit somnium. Uidebā
inquit: et ecce arbor in medio terre et erat Histo-
magna et fortis: et altitudo eius nimia/et ria.
proceritas eius contingens celum: et as-
pectus eius in omnem terram: folia eius pulcherri-
ma: et fructꝰ eius nimius: et esca vniuersorū in ea: sub
ea habitabant animalia et bestie terre: in ramis eius
volitabāt volucres celi: et ex ea vescebatur omnis ca-
ro Tunc inquit ecce vigil de celo: et clamauit forti-
ter: Succidite arborē: precidite ramos eius: excuti-
te folia eius: et dispergite fructus eius: et fugiāt be-
stie que subtus eam sunt: et volucres de ramis eius
alligentur vinculo ferreo: et cum feris foris sit pascēs
herbam terre: cor eius ab humano immutetur: et cor
fere detur ei. Rore celi tingatur: veruntamen germen G
radicū eius in terra sinite. ¶ Arbor ista significat mū Tropo
di principes et diuites: q̄ in medio terre: id est in pla logia.
nice huiꝰ mūdi versant. Isti enī sunt magni quo ad
facultates/fortes quo ad potestates: et maxime con-
tra pauperes: qui vix aut nunq̄ possunt habere ius
suum de eisdem: et sunt alti quo ad generis nobilita-
tē: ita q̄ quasi celū tangere p elationem vident: et po-
testas eorum: fama et prosperitas per terre latitudinem
dilatat. Isti habent plures ramos: id est plura p̄dia
castra/villas vel homagia. Etiam isti habēt folia/scʒ
exteriora vestimenta et ornamēta pulchriora: qui bñ
volūt parari et ornari: et ipsi et vxores et filij habent
fructus nimios. i. diuitias infinitas: ita q̄ esca vniuer-
sorum est in eis: q̄ multi hoīes viuunt de bonis suis
et iō volucres celi. i. mūdi nobiles et diuites ac balli
ui versant in eorū ramis: id est in eorum officijs: villis Aliter
et homagijs. ¶ Uel volucres. i. clerici et p̄lati: q̄ scʒ Psal.
hodie gaudēt volare et discurrere p officia principū 103.
et magnatū. Psal. sup ea volucres celi habitabunt.
Multa etiā aialia. i. multi simplices sunt eis subditi:
et sub eorum dominio cōmorant: et breuiter omnis
caro ei subijcit in hac vita: Sʒ quid? Sepe accidit q̄
dum tali prosperitate fruunt: nec ea debito mōtuntur
venit vigil de celo. i. occulta dei sentētia q̄ sup huma
nis vigilat incessanter: et precipit/quod arbor hec per.
mortem

mortem succidatur/ ⁊ de vita presenti euellatur: ⁊ qđ ei nō
remaneant nec folia vestimentorū/ q: totus nudus re
cedit: nec fructus diuitiarum/ nec rami prediorū: nec
D volucres nec bestie/ id est aliqui assistentes/ ⁊ subditi
Iob .27. familiares vel amici manēt. Quia breuiter sicut dici-
d. tur: Diues cū mortuus fuerit/ nihil secū auferet. Tūc
1.Co.15. enim euacuabit deus omnē principatū: q: nullus quā
c. tumcunqꝫ magnus in hac vita habebit ibi famulum
vel subiectum: sed quilibet pro capite solus erit/ di-
Hiere. cens illud: Solus sedebam: q: amaritudine repleui-
15.d. sti me. Sed aliquando accidit illud quod sequitur:
ꝙ ipse vigil .i. dei sententia precipit/ ꝙ iste alligetur fo-
ris in inferno extra ecclesiam seu extra mūdū/ saltē in
purgatorio vinculis ferreis/ id est vinculis penalib9
et purgantibus/ iuxta decretū diuine sentētie et ordi-
nationis ac punitionis: ⁊ ꝙ cū feris .i. cū demonibus
conuersetur: ⁊ ꝙ vlterius ꝑ desperationē ⁊ tormētorum
acerbitatem cor ipsius immutetur: ⁊ ꝙ cor fere: scꝫ infe
ctum et desperatū detur: quod maxime verum est de dā-
natis/ qui oderunt deum: ⁊ quorū ratio est absorpta.
Sed tamen quicqđ sit/ radix semper intacta ꝑmanet
et seruatur/ id est spes resurrectionis q: boni et mali re-
1.co.15. surgent. Om̄ omnes resurgemus/ sed non oēs immu
s. tabimur. Et ideo quia de quolibet est dubium vtrum
sit in purgatorio: precipit vigil .i. dei sentētia ⁊ ordina
tio: ꝙ rore celi contingatur .i. gratijs ⁊ suffragijs eccle-
sie: q: scꝫ ꝓ amicis nostris mortuis semper debemus
rorē beneficiorum celestiū scꝫ elemosynarū et oratio-
num instillare super eos dicētes illud Gen. In celi
Gen.27 rore erit bñdictio tua. Uel dic quod arbor est ecclesia/ vel
f. religio: que est magna: fortis indeficiens: et ad ce-
Aliter lum contemplatione erecta: et folijs .i. scientijs suis ⁊
eloquentijs sacre scripture est plena: fructibus .i. di-
B uitijs ⁊ facultatibus fecūda: ramos habet pulcherri
mos .i. dignitates/ officia ⁊ bñficia: et ideo volucres .i. vi
ri nobiles ⁊ contemplatiui: bestie .i. simplices ⁊ subdi
ti in ramis hmōi cōmorantur. Et breuiter oīs caro inue-
nit sibi suū cibū spūalē: scꝫ fidē/ grām corporalē/ ⁊ tē-
poralē subiectionem. Nobiles em̄ ⁊ rustici ⁊ diuites
⁊ pauperes contēplatiui ⁊ actiui/ ecclie filij sunt subditi:
et in ea inueniunt tam temporaliter ꝙ spūaliter suffi
ciēs nutrimētum. Inquit em̄: Esca vniuersorum erat
in ea. Sed vere hodie ista arbor religio vel ecclesia/
quasi succiditur per peccatum: q: nullus facit debi-
tum suū: ⁊ ideo iam cessant in ecclesia folia scientiarum
fructus diuitiarum: rami ꝓuentuum ⁊ beneficiorum
hodie deperduntur: volucres celi .i. mūdi nobiles: ⁊ be-
stie .i. rustici aufugiunt/ eam contemnēdo ⁊ ꝑsequen
do: ⁊ cōtra eam armādo se. Et breuiter ista arbor .i. ec-
clesia est hodie ligata vinculis ferreis statutis prin-
cipū secularium: intantum ꝙ nō possunt se mouere: ⁊ cum
feris .i. cū crudelibus mundi principib9/ ipsam mor-
dentibus ⁊ deuorantib9/ habitāt ⁊ morantur: Quia om
Tren.1. nes amici eius spreuerūt eā: ⁊ facti sunt ei inimici. Et
a. breuiter nihil est ibi solatij vel vigoris/ nisi radix .i. fi
des q̄ semꝑ remanet intacta. Ut ego rogaui pro te vt
Lu.22. nō deficiat fides tua. Nisi etiam ros celi .i. gratia ⁊ de
c. uotio: que semper occulte a deo super ecclesiam distil
latur. ¶ Uel dic ꝙ volucres sunt contēplatiui: bestie
Aliter sunt actiui: qui hodie deficiunt in ecclesia. ¶ Uel dic
B ꝙ volucres nobiles sunt vasalli: bestie sunt tyranni: q̄
Aliter hodie non dedignantur ecclesie subesse. Ezech. In ra-
Ezech. mis eius habitauerūt volatilia celi: ⁊ in ramis fuerūt
31.c. vniuerse bestie regionis. ¶ Uel dic ꝙ arbor est para-
Aliter disus/ vbi sunt folia ⁊ fructus .i. eterna ꝓsperitas in-

deficiens. ¶ Uel fructus .i. deitas. Folia que sunt ex-
terius .i. christi humanitas. Ibi sunt rami .i. diuerse Aliter
mansiones/ ordines ⁊ distinctiones: Ibi sunt volucres
i. angeli dei. Bestie .i. homines Et breuiter oīa inueniūt
ibi suū cibū. Uel dic ꝙ volucres celi sunt beati q̄ sunt
sursum in ramis .i. in mansionib9 ecclesie triumphātis Aliter
Bestie sunt viatores huius mūdi: et de fructibus ar
boris .i. de gratijs sanctorū ⁊ suffragijs reficiuntur: ⁊ spe
istius arboris .i. eterne glorie recreantur. Ibidē sm apo
stolū: Per fidem ambulamus ⁊ nō per speciē: ¶ Uel 2.Cor.5
dic ꝙ ista arbor est vir perfectus et maxime christus b.
Hic em̄ magnus est per meritorū facultatē: fortis ꝑ Allego
constantie firmitatē: altus per contēplationis subli- ria.
mitatē: q: dato ꝙ sit in terra: tamē debet sursum vsqꝫ
ad celestia subleuari per contēplationē ⁊ desyderium Sap.18
et affectū Unde dicitur: vsqꝫ ad celos attingebat stās c.
in terra. Illud precipue verum fuit de christo: q̄ erat
in terra quantū ad humanitatē: ⁊ tamē ad celos atti Gen.28
gebat quantum ad diuinitatem. Unde in Genesi. Ui- c.
dit Iacob scalam. Item hic est pulcher in folijs con
uersationis ⁊ locutionis: plenus in fructibus bone
operationis: et habet pulchros ramos bone affectio
nis: et ideo esca vniuersorum est in eo: quia pauperes
ab eo tēporaliter nutriuntur/ ⁊ diuites spūaliter: ita qđ
cibus spiritualis eruditionis exemplorum et ꝑdica-
tionis: cibus tēporalis subuentionis in eo reperitur: C
et ideo angeli qui sunt volucres celestes .i. viri sapiē-
tes ⁊ discreti: bestie .i. simplices ⁊ ignari circa eū con-
uersantur. Illi em̄ associando ⁊ congaudendo: isti do-
ctrinā ipsius hauriēdo iocūdantur. Et breuiter oīs ca-
ro participat bona sua: sicut scriptū est. ¶ Uel dic qđ
rami eius sunt officia et beneficia ⁊ ꝓbende: et ꝓ cer- Aliter
to ibi sunt volucres .i. boni viri/ iusti ⁊ spirituales: q:
perfecti viri nō ponunt in officijs nisi ꝑsonas bonas
et iustas: et talib9 conferunt bona sua/ ⁊ maxime bo-
na ecclesie/ curas ⁊ prebendas: bestie autē debent esse
subtus: q: pro certo viri bestiales in ecclesia debent in
ferius esse in statu depressionis ⁊ subiectionis: ⁊ non
prelationis. ¶ Cum nabuchodonosor deambulabat
in aula babylonis: cepit efferri magna superbia in
seipso. Cumqꝫ deū ꝙplurime offendisset: et nec peccatā Eodem
sua ad danielis consiliū redimere vellet: sꝫ potius di- ca. f.
xit: Nonne ista est babylon ciuitas magna quam edi Histo-
ficaui in domum regni: et in robore fortitudinis mee ria.
et in gloria decoris mei? statim subita affuit dei sen-
tentia contra ipsum: que que ipsum in bestiam com-
mutauit: et eum propria gloria spoliauit: figurā/ sen
sum ⁊ rationē sibi abstulit: ⁊ cor sicut fere sibi dedit:
et quasi bos fenum comedit: et eū de regno ꝓprio ꝓ-
icit. ¶ Ecce sic est ꝙ quandoqꝫ homo gloriatur in ciui Mora-
tatib9/ ꝑdijs/ ⁊ possessionib9: quas edificauit ⁊ acqui litas
siuit: et in alijs bonis suis nō ipsa diuine gratie ⁊ vir- D
tuti/ sed magis proprijs virtutibus ascribit: nec cu-
rat elemosynam porrigere indigenti: iuxta consilium
predicatorum: et tunc subito venit sententia contra
ipsum que eum ad statum paupertatis ⁊ miserie deij-
cit: ⁊ temporaliter in hac vita/ et eternaliter in altera
et eum quandoqꝫ cum regno mundane glorie depo-
nit: et ipsum cum feris infernalibus ponit sensum et
rōnem pre acerbitate tormētorū ab eo tollit: ⁊ gloriā
eius ꝑ mortē corporalē subuertit: ⁊ de hoīe in bestiā ipsū
uertit: inquātū figuram sui pristini status ac ꝓsperi-
tatis confundit. ¶ Uel alio modo talis peccator bestia Aliter
fit: inquātū in fine insaniēdo sensum ⁊ rōnem ꝑdit: sicut
de multis videmus qui phrenetici moriūtur. Ps. Tur-

Psal. bati sunt et moti sunt sicut ebrius. ¶ Uel dic ista con-
106.c. tra malos nobiles et fatuos / et alios: qui quandoque a
Aliter statu prosperitatis cadunt: dignitates hereditates et
officia perdunt: a societate hominum eiciuntur: qua
si bos fenum comedere: et quasi rustici in labore viue
re: et pristinas delicias dimittere: et cum feris idest cũ
pauperibus conuersari coguntur. Sed quid? Pro
certo ipsi videntes seipsos depositos / desperationem
incurrunt. Bestie quasi vastie: que secundum Isido-
rum dicuntur a vastando: id est crudeles et predones
fiunt: cor humanum idest conscientiam piam perdũt
et cor fere .i. impiam mentem acquirũt: in virosque ma-
los se conuertunt. Unde dicitur: Mutatus est in vi-
1.Re.10 rum alterum. Hiere. A malo in malum egressi sunt.
b. Postquam nabuchodonosor secreto dei iudicio bestia
E factus est. de regno eiectus et ad statũ tribulationis
deuenit: principes eius negauerunt eum quamdiu fuit
bestia: sed statim quando recepit pristinum sensum / fi
guram et statum: principes eius cognouerunt eum si
cut prius: et receperunt eũ. Tales vero sunt amici nisi
di qui ad statum tribulationis et infirmitatis: quia sta-
tim quando occulta dei prouidentia aufert sibi om-
nem prosperitatem / regnum / sensum et statũ: vere prin-
cipes sui idest amici / cognati et parentes eius despi-
ciunt eum: nec volunt eum amplius videre: nec regẽ
nec dominum amplius appellare. Quem si acciderit
ad statum redire: et principes ipsum recipiunt et ei si
cut primitus obsequuntur: et quem prius sicut be-
stiam contemnebant: tunc tanquam regem et domi-
eccli.13. num reuerentur. Unde dicitur: Si habueris cõuiuet
a. tecum. ¶ Nabuchodonosor rex babylonis factus
Eodem bestia sine sensu: fenum comedit: sicut bos inter besti
ca.f. as habitans: et in syluis societatem hominum contẽ
Histo- nebat: et ideo tunc a principibus est contemptus.
ria. ¶ Rex iste babilonis idest cõfusionis: significat ma
Mora- los prelatos / impios et crudeles. Nabuchodonosor
litas. interpretatur sedens in angustia: quorum vitijs eccle
sia potest dici babylon idest confusio. Isti enim ho-
die sunt mutati in bestias: quia sunt multi bestia-
les et luxuriosi: societatem hominum .i. personarum
rationabilium cõtẽnentes. Et ideo istis dicitur: Cor
Dan.4 eius ab humano mutetur: et cor fere detur ei: et ideo
c. vere reges et principes et laici solent tales contẽnere
f et eorum statum et consortium abhorrere. ¶ Uel dic
Aliter quod principes qui sunt maiores prelati ecclesie vel re-
ligionis: videntes tales sic viuentes bestialiter: de-
bent eos statim regno .i. suscepto regimine priuare:
Ezech. Ezech. Prophane impie dux / tolle cydarim: depone
21.f. coronã. Si autẽ penitentia ducti / fiant iterum homines
id est viri boni et perfecti / sensum et mores recuperan-
tes: tunc secundum quod eis videbitur possunt ipsos pristine
Dan.5. glorie restituere: et in eodem loco vel alibi iterum pre-
d. laturam eis reddere. Quamuis daniel diceret nabu-
chodonosor malam interpretationem de arbore: et
balthasar de manu in pariete: vt patet infra: ita quod
vnũ diceret de regno eiciẽdũ / et alterum occidẽdum
ex hoc tamen nunquam fuerũt moti contra ipsum: sed do-
nis et honoribus ditauerunt. Sic vere quiuis daniel .i.
predicator nos aspere corrigat: et futura pericula nobis
dicat: ex hoc tamen nõ debemus indignari: sed ei corde hu
mili regratiari: quia qui corrigit sapientem: gratiã apud
pro.18. eũ inueniet. ¶ Quãuis nabuchodonosor et balthasar
o. correctionẽ et increpationem danielis gratiose rece-
perẽt: et eũ honorarẽt: nunquam tamen propter hoc se emenda
uerũt: et ideo perierũt. Sic vere sunt aliqui qui libẽter
correctionem audiũt sed nunquam propter hoc emẽdãtur.
Ezech. Audiunt sermones meos: et in cãtica oris sui Ezec.33
vertunt illos. ¶ Quãuis darius summe diligeret da g.
nielem: tamẽ propter consuetudinẽ et decretum factum Ca.vj.e
tradidit eũ iuxta promissa leonibus deuorandum cõ Histo-
tra propriã voluntatẽ: sicut dicitur infra capitulo sexto. ¶ Sic ria.
vere reges et viri perfecti summe debent cauere quid
promittunt: quia turpe est regredi verbũ suum. Iuxta G
illud Prouer. Labiũ veritatis firmum erit. ¶ Euil- Mora-
merodach (teste historia scolastica) pro nabuchodo- litas.
nosor patre suo regnum rexit: dum a regno exularet: pro.12.c
et ibi plura iniqua commisit: et ideo quãdo pater ad Euilme
regnũ rediit: filium qui deliquerat / carceri mancipauit rodach
et ei plura tormẽta inflixit. Tandem pater mortuus filius na-
est: et filius eius qui erat in carcere ad regnum iterum bucho-
sublimatur. Iste autem qui viderat patrem suũ prius donos-
in bestiam mutatũ: et iterum in hominẽ figuratum: ti- sor.
muit quod de morte ad vitam reueniret: et ideo fecit capi
trecentos vultures: et patrẽ suũ diuidẽs / vnicuique vul-
turi partẽ dedit: et eos auolare permisit / dicẽs. Quod
nisi omnes insimul conuenirent impossibile erat pa-
trem suum quẽ comederant resumere vitam. ¶ Sic
vero charissimi: quãdoque accidit quod euilmerodach .i. Mora-
aliquis iniquus ad regnum .i. ad aliquod officium litas
sublimatur: vbi quandoque multa iniqua committun
tur / subditos grauando et spoliando: et ideo sepe ac-
cidit quod propter nequitiam eius superior magister
qui ipsum habet corrigere / ipsum percutit incarcerat
atque affligit: vel penam ei tribuit competentẽ: illi ex-
tunc accidit mori patrem suum. Ideo si iste pater vel H
corrector moritur .i. si aliquod infortunium ei vene-
rit: ipse statim consurgit versus ipsum: et cum per de
tractionem et falsam accusationem laniat: et vulturi
bus idest suis inimicis porrigit eum deuorandum et
diffamandum et hoc vt perpetuo ad statum prospe- pro.9.b
rum si non resurgat. Quia qui arguit derisorem ipse si
bi iniuriam facit. Tradet enim frater fratrem / et fili-
us patrem: et insurgent filij in parentes: et morte eos
afficient: et eritis odio omnibus hominibus propter mat.10
nomen meum: Qui autem perseuerauerit vsque in finẽ c.
hic saluus erit. Et alibi: Et inimici hominis dome- lu.11.b.
stici eius: sicut dicit micheas. michee.

¶ Capitulum quintum textus Balthasar rex fecit grande conuiuium optimatibus mil le. Moralitatum Capi.V. 7.b. mat.10 o.

Balthasar rex babylonis cum semel esset ob
sessus a Dario rege persarum: vilipendens
obsidionem / fecit grande conuiuium fami Histo-
liaribus suis: et fecit apportari vasa aurea et ria.
argẽtea que de hierusalẽ et tẽplo attulerat pater suus
et tũc in ipso cõuiuio biberũt in ipsis ipse et optimates
sui vxor et concubine sue et laudauerũt deos suos: sed hoc
abhorrẽs deus: fecit venire in ipso conuiuio in parie
te vnã manũ que scripsit per ordinẽ ista tria verba: Ma-
ne / thecel / phares: quod significat / numerus / põdus di
uisio. Significabat autẽ deus quod ipsum numerabat: et põde
rabat opera sua quantum valebãt: et quia deficiebat in nume-
ro et põdere: tunc diuidebat regnũ eius / et sibi penitus
auferebat: et sic factum est quod in ipsa nocte rex qui obsi-
debat ciuitatẽ / cepit eũ et occidit et regnũ eius et totã sub
stãtiã deuorauit. ¶ Balthasar qui interpretatur deuorãs
diuitias, significat mundi diuites et potentes: qui Mora-
non cessant diuitias deuorare et accumulare: nec ta- litas
men ab eis satiantur: quia venter impiorum insa- A
tiabilis

pro. 31. tiabilis est. Unde dicitur: Isti sũt reges Babilonis
d. quia regunt mundũ/ vbi non est nisi confusio. Ozee:
Ozee. 8 Ipsi regnauerunt: sed non ex me rc. Isti quotidie ob
a. sidentur a rege Persarum/ id est a diabolo/ qui est rex
iob. 41. super omnes filios superbie. Sed vere isti non curãt
d. de ista obsidione/ scilicet de diabolo. qui continue ꝑ
tentationem ꝛ tribulationem/ et mortis temporalis
et eterne tentationem ipsos obsidet et infestat: immo
pro certo ipsi vacant conuiuijs/ ludis/ potibus et ci-
bis: ꝛ cum vxoribus suis et familiaribus et oĩs suis
id est illis de parentela sua de quibus magis sperant
et exultant: in vasis aureis et argenteis bibere dele-
ctantur. Sed pro certo deo sepe displicet huiusmodi
vanitas et prosperitas: et ideo dum sunt in aula Ba-
bylonis/ id est prosperitatis mũdane quando non co
gitant de futuris/ deus mittit manum suã/ id est po-
testatem et virtutem: ꝛ in pariete corporum sententiã
scribit/ ꝛ dicit: Mane/ thetel/ phares. Quia ipse nu-
merat tempus et vitam eorum/ et ipsam presumit: et
ipse etiam ponderat quantum de virtutibus et vitijs
habeant: et tandem diuidit eos scilicet animã a corpe
separãdo ꝑ mortem: vel diuidit eos scꝫ a societate fi-
delium ꝛ partem eorum ponit cũ infidelibus in in-
luce. 12. ferno: et ideo rex Persarum/ id est diabolus/ audita
c. dei voluntate et sententia: ipsos corporaliter et eter-
B naliter occidit/ qui ipsos tandiu obsederat i hoc mũ-
do. Unde: Stulte/ hac nocte repetent animam tuam
a te: que autẽ congregasti cuius erunt rc. Uel ista die
contra executores testamentorum: qui scilicet mor-
tuo diuite: et lecta testamẽti scriptura: optime nume-
rant et ponderant bona sua: ipsaqꝫ inter se diuidunt ꝛ
dispensant. Ideo bene dicitur: Diuisum est regnum
tuum: ꝛ datum est Persis et medis: id est tuis execu-
toribus et alijs. Si vis die interpretationem de me-
dis et persis rc. Unde tales sic morientes/ possunt de
suis executoribus dicere illud Psal. Diuiserunt sibi
ps. 21. d vestimenta mea rc. ¶ Cum daniel esset honoratissi-
Ca. vj. e mus in palacio regis Darij/ inuiderunt ei aliqui prin-
cipes: et ideo ipsum mitti in lacum leonum/ propter
hoc quod deum colebat/ procurauerunt. Sed statim
affuit dei prouidentia/ qui Danielem inter leones il-
lesum seruauit: Quod videns rex/ in crastinum ipsum
liberauit: ꝛ eius accusatores cum vxoribus et filijs in
lacum intromisit: et statim coram ipso fuerunt a leo-
nibus deuorati. ¶ Rex iste est deus: cuius regnũ (te-
Allego ste Gregorio) est ecclesia: Lacus est purgatorium vel
ria. infernus/ vbi sunt leones/ id est demones rugientes.
Accidit etiam quod in regno Christi: id est ecclesia est
quandoqꝫ Daniel id est aliquis homo clericus: qui
propter scientiam et bonitatem ab hominibus ho-
noratur: et ideo vere habet statim inimicos inuidos.
Qr ꝫm Senecã in libro de morib9: Et si nullos inimi-
cos facit iuria: mltos tñ facit inuidia. Uñ sepe acci-
dit qꝺ ꝓpter prosperitatẽ ꝙ fulgẽt iter ceteros mor-
tis ab inimicis intentatur. Et ideo dato quod displi
ceat regi mors innocentium: tamen propter decretum
Hebre. Medorum immutabile id est propter decretum quo
9. f. statutum est hominibus semel mori secundum Apo
stolum: ipse dissimulat et permittit. Igitur daniel/ id
est iustus. mortuos: in lacum/ id est in foueam vel in
purgatorium mittitur: et lapis tunc superponitur in
sepulchro: vbi scilicet ab Abacuk/ id est a bonis ami
cis pulmento piorum suffragiorum spiritualiter su-
stentatur. Sed pro certo leones: id est demones ei nõ

possunt nocere: immo ab ipso lacu/ id est a purgato
rio: a rege/ id est a deo liberatur: et ad aliam gloriam
sublimatur: scilicet ad gloriam paradisi. Alij autẽ in
lacum: id est in infernum ponuntur cum vxoribus et
filijs id est cum fautoribus et imitatoribus suis: vbi
a leonibus id est a demonibus deuorantur perpetuo
et super eum rugierunt leones. Et sic inuidi et homi-
cide alijs credunt sibiipsis nocent: et alijs proficiunt
et valent. ¶ Uel dic spiritualiter per modum exem-
pli: quando quis per inuidiam procurat alteri mali
ciam: transit super ipsum: et idem periodicioꝫ sepe in- Aliter
currit quod alijs intentabat: sicut patet de aman. et
mardocheo. Unde dicitur: Qui fodit foueam inci- pro. 26.
dit in eam. o.

¶ Capitulum septimum textus: Anno pri mo Balthasar regis babylonis: daniel som niũ vidit. Mora. Ca. VI D

Daniel vidit in medio maris quatuor ven-
tos pugnare: et statim bestie grãdes de ma
ri pariter ascenderunt inter se dissimiles et
feroces rc. ¶ Mare quod est inscrutabile:
est cor hominis. Hieremias. Quatuor vẽti sunt qua-
tuor affectiones: scilicet spes: timor: gaudium ꝛ do- Tropo.
lor: ꝛ iste inter se pugnãt: quia in corde hominis sem logia ii
per est pugna inter istas affectiones et passiones. hiere, 17
Ideo bene dicitur in prosa: Cõfusa sunt hec omnia: b.
spes: timor gaudium et dolor. Et ideo sepe accidit qꝫ
post istos ventos: id est post horum mundi conflictũ
sequuntur quatuor bestie fortes et diuerse: id est qua-
tuor peccata mortalia: Nam ex spe sequitur presum-
ptio: ex timore desperatio: ex dolore obstinatio: et ex
gaudio luxurie corruptio: et sic cor humanũ ex istis
quatuor vẽtis: id est bestijs dissipatur. Unde in Pro
uerbijs. Cogitatiões varie versant i corde viri. Ideo pro. 19.
dicitur. A corde quatuor oriuntur. ¶ Uel dic quod c.
quatuor venti sunt superbi nobiles. Bestie sunt cru- eccli. 37
deles inferiores: qui ideo quatuor dicuntur: pro eo c.
quod in quatuor mundi partibus collocantur. Isti Aliter
igitur inter se pugnant: et per rixas ac discordias iu-
giter secum certant. Unde dicitur: Inter superbos pro. 13.
semper sunt iurgia. Daniel vidit quandam bestiam b.
leene similem: et habebat alas sicut aquile: et sublate Eodem
sunt ale eius: et ipsa sublata est de terra: et super pe- ca. a.
des quasi homo stetit: et cor eius datum est ei. ¶ Be- Tropo
stia significat superbum: et ideo dicitur similis leene logia
que est bestia superbissima: quia superbi horum mũ-
di sunt crudeles more leonis/ pauperes deuorando:
sicut patet de militibus: officialibus ꝛ balliuis. Isti
quandoqꝫ habent alas aquile: per quas in altum ve-
huntur id est altas personas et nobiles: per quas fre E
quenter sublimantur: promouentur et honorantur: Tropo
sicut videmus: quia nõ est ita modicus balliuus vel ogia.
vsurarius: quin habeat maiorem in curia vel in pa-
tria: qui ipsum subleuet ac supportet. Isti autem aq-
le dicuntur similes: quia tales mali malorum fauto-
res ad modum aquile per rapinas viuunt de sangui
ne alieno. Hieremias. In alis tuis inuentus est san-
guis pauperum et innocentum. Alios enim malos Hiere.
non sustinerent: nisi inde sanguinem emungerent: et 2. f.
de eorum rapinis emolumentũ haberent. Iob: Pul- iob. 39.
li aquile lambunt sanguinem. Sed quid? Sepe acci- d.
dit quod ale iste a talib9 euellũtur/ qñ homini ꝑ mor-
tem subtrahunt. Isti etiam sui amici vel fautores fe-

bi per aliquod infortunium auferũt de terrena digni-
tate ⁊ prosperitate/quam super alios obtinebant. Et
super pedes quasi homo stãt: hoc est dictu: quod ipsi
cadunt a statu suo ad terram idest ad pauperem sta-
tum: ita quod si erant equites/fiant pedites. Ideo di
citur/ꝙ cor eius datum est ei: quia tunc temporis re-
deunt ad cor suum/⁊ cognoscũt quid sunt ⁊ vnde sũt
et quid est mundi prosperitas quam sic perdũt. Esa.
Redite preuaricatores ad cor: recordamini priores secu
li. Sicut enim videmus quando inferiores perdunt
Esa.46 alas suas: i. fautores suos: qui eos in prelatorum cu
c. rijs sustinebant: ipsi solent similiter de terra tolli: et a
f statu vel officio/vel saltem reputatione tolli atqꝫ de-
poni. zach. Percutiam pastorem: ⁊ dispergẽtur oues
zach.13 gregis. ¶ Uel dic quod post mortem amicorum suo
c. rum et alarum suarũ euulsionem/ipsi similiter de ter
Aliter ra per mortem tolluntur: et ad infernum pedes ire cõ
pelluntur vbi cor eorum idest tristitia ⁊ desperatio si-
bi datur: et penitẽtia de male actis si possent. Hiere.
Dolor meus super dolorem: in me cor meum merens
hiere.8. ¶ Uel dic ꝙ leena/que est bestia ita luxuriosa/quod
f. cum pardo fornicatur quod est animal pictum: signi
Aliter ficat mulierem adulteram: que cũ pictis et pulchris
iuuenib9 fornicatur: et leoni idest marito ꝓprio frau
dem facit. Ale igitur istius sunt gratie per quas ele-
uatur et superbit: scilicet pulchritudo. nobilitas/po-
tentia et voluptas. Sed quid? Uere iste ale primo sub
trahuntur ei: quia scilicet sua pulchritudo per sene-
ctutem deficit: ipsa tandem de terra viuentium tran-
sit: et super pedes suos tota nuda in suis naturali-
bus relicta/in inferno cogitur stare: ⁊ cor eius datur
perpetua tristicia lamentari. ¶ Secunda bestia quã
Eodem vidit daniel/erat similis vrso. (Ecce īquit) alia bestia
ca.b. stetit similis vrso in parte: et in ore eius tres dentium
Histo- ordines: et in dentibus suis erant tres principes qui
ria. dicebãt ei: surge comede carnes plurimas. ¶ Bestia
potest significare principes malos ⁊ prelatos: qui re
Mora- uera vrso (qui mel summe diligit) sunt similes: quia
litas. scilicet mel. i. dulcorem voluptatum et deliciarum di
G ligunt: ⁊ vellus hirsutum diuitiarum gerunt. Nã si-
cut visus apes inquietat: tales inimicos pauperes ꝑ
rapinas vt mel idest ipsorum bona rapiunt ⁊ euellũt
Isti habent os magnum .i. magnam curiaꝫ ⁊ hospi
tium seu claustrum ⁊ monasterium: vbi sunt plures
dentes/id est plures persone in tribus ordinibus id-
est pluribus officijs/distinctionibus/statibus. gradi
bus ordinate: quidam superiores/quidã mediocres
alij inferiores: sed in istis dentibus ⁊ in ordinib9 sunt
tres principales dentes. i. aliqui magni in officijs su
periorũ gratijs excellẽtes: quia principes in suis cu-
rijs ⁊ officijs/prelati in suis hospitijs semper habent
aliquos fautores: per quos regũtur ⁊ ordinant. Sed
quid dicunt isti bestie: isti consiliarij: fautores ⁊ ma-
gistri? Pro certo non dicunt eis ꝙ regant bene terrã
suã: vel ꝙ faciãt iustitiã: vel ꝙ ab iniquitate caueant
sꝫ ipsi dicũt eis: surge/comede carnes plurimas: hoc
est dictu: Deuora subditos: excoria/rape: comede car
nes/id est substantias aliorum. ¶ Uel dic ꝙ ista be-
Aliter stia est infernus: qui est similis vrso. quo ad voracem
insatiabilitatẽ: habet tres ordines dentiũ/id est tres
differentias mordaciũ tormẽtorum: scilicet limbũ/pur-
gatoriuꝫ ⁊ barathrũ. Isti enĩ dẽtes dicũt īferno/ꝙ de
uoret carnes plurimas: qꝛ ista tria loca deuorãt ho-
die q̃si oẽs personas: quia barathrũ deuorat damna-
tos. limbus pueros non baptizatos: purgatoriuꝫ pe

nitentiam acturos: Unde in Prouer. Tria sunt insa-
tiabilia. ¶ Uel dic ꝙ ferocitas que nulli parcit: ⁊ que H
duas alas habere dicit/est mors: cuius ale sunt due: pro.30.
scꝫ infirmitates ⁊ casus que mortem faciunt vndiqꝫ b.
euolare: et ad loca varia se transferre. Ista enim tres Aliter
habet ordines dentium/statuũ ⁊ locorũ/ paradisum/
purgatoriũ et infernũ: ⁊ forte ibi sunt principes tres:
scilicet minores angelorum ordines: qui morti casi-
bus/infirmitatibus ⁊ actibus hominum preficiunt
scd̃m aliquos sanctos: ⁊ isti ꝓ certo dicũt morti. Sur
ge/comede carnes plurimas: qꝛ isti principes angeli
ordinant ſm occultam dei ꝓuidentiam de quolibet
quando/quomodo ⁊ quare ⁊ vbi: in quo istorũ triuꝫ
ordinum locandus sit quilibet cum mouetur. Ideo
de morte dicit Psal. Ad te omnis caro veniet. ¶ Uel ps̃.64.
dic quod bestia est christus: qui fuit similis vrso: id- a.
est peccatoribus in parte/quantum ad naturam/nõ Aliter
quantum ad vitia. Tres ordines/id est tres nature in
vna ꝑsona: scilicet diuinitas/corpus et anima. Tres
principes sunt tres status ecclesie: qui per noe daniе- ezec.14.
lem et iob intelliguntur continentium coniugatorũ c.
et virginum: qui dicunt christo per orationem: ꝙ ipse
comedat: et eos sibi incorporet ⁊ vniat per fidei sacra
mentum carnes plurimas: scilicet homines huiusmodi
te: vt fideli9 suis adiungantur in corpore christi mysti
co iudei/heretici saraceni: ⁊ per penitentiam reprobi
christiani. Psal. exaudi orationem meam: ad te om-
nis caro veniet. ¶ Uel dic quod ista bestia visina est Psal.
vaniloquus: habens tres ordines dentium/id est tria 64.a.
genera verborum in ore: scilicet detractionem: ia- Aliter
ctantiam et blasphemiam: et isti deuorant carnes
plurimas quia iactantia deuorat carnes proprias
detractio carnes proximi blasphemia carnes christi.
¶ Uide supra de mãticora. li. de animalibus. ¶ Ter-
tia bestia quasi pardus habebat quatuor alas auis ⁊ A
quatuor capita: et habebat potestatẽ magnã. ¶ Par Histo-
dus coloratus et preceps: est hipocrita: qui q̃uis sit ria.
coloratus in cõuersione picta et ficta: tamen preceps Eodem
est ad sanguinem: id est ad luxuriam et peccatum: et ca.b.
iste haber plures alas ⁊ capita. i. plures modos deci- Mora-
piendi: et isto modo aliqui acquirunt potestatẽ/ho litas.
norem et reputationem. ¶ Uel dic quod bestia cuius
quatuor ale: sunt quatuor affectiones: quatuor vero Aliter.
capita sunt quatuor pricipalia crimina. et ipsis diuẽ-
tia ⁊c. sicut supra ca. iiij. ¶ Uel dic quod pardus est
vir perfectus: qui habet pellem pictam honeste con-
uersationis: et iste habet quatuor capita: id est qua- Aliter
tuor principales virtutes: scilicet iustitiam: pruden-
tiam: fortitudinem: et temperantiaꝫ. Habet etiã qua
tuor alas: id est quatuor affectiones bene ordinatas:
scilicet spẽ: timorem gaudiũ ⁊ dolorẽ: cũ quibus vo-
lat sursum ad celestia contẽplando: et ideo potestas
ei datur in celo ⁊ in terra. In terra dico quãtũ ad tẽ-
poralẽ ꝓmotionẽ: in celo vero quãtũ ad celi beatifi-
cationem. Et debent conuenire capita cum alijs: qꝛ
gaudium debet habere temperantiã: dolor pruden-
tiam: spes iustitiam: timor fortitudinẽ. Ezech. Qua
tuor facies vni ⁊c. ¶ Quarta bestia erat terribilis et Ezech.
fortis nimis dissimilis alijs et habebat dẽtes ferreos: 1.b.
⁊ comedebat ⁊ comminuebat: et reliqua pedibus cõ Eodem
culcabat et capita habebat decem. ¶ Ista significat ca.b.
mundi diuites et tyrannos: qui propter suam malaꝫ B
vitam quam pleriqꝫ ducũt: sunt terribiles ⁊ alijs dis- Mora-
similes christianis: vt de quolibet dicatur illud Sap. litas.
Grauis enim est nobis etiam ad videndũ: quoniam sap.2.c.
dissimilis

dissimilis est nobis vita eius. Decem capita sunt decem capitalia vitia: que opponuntur decem preceptis
Apoca. 13.a. Apoca. habebat capita septem et cornua decem. Dentes istorum sunt eorum officiales ⁊ ballivi: qui dicuntur dentes a demendo: quia isti sunt rapaces et avare nature: quod alijs demunt et subtrahunt quicquid possunt. Et isti dicuntur ferrei/propter duram crudelitatem: sunt magis fortes quo ad divitias ⁊ quo ad potentiam secularem: intantum quod nullus potest contra eos prevalere: ⁊ ita ille bestie/id est principes potentes/mediantibus suis dentibus: id est suis coadiutoribus: hodie omnia devorant ⁊ confundunt: ⁊ illud quod non possunt consumere: scilicet illos contra quos non possunt prevalere: vilipendunt ⁊ despiciunt: capita habent plura: id est plures dignitates/villas ⁊ castra.
Aliter Vel dicque ista bestia sunt causidici/ballivi ⁊ officiales: et tales dentes virture quorum demunt bona aliorum: sunt principes ⁊ prelati: cum quibus sunt: ⁊ per quorum virtutem faciunt multa mala. Nam habent dentes super eos. i. dominos magnos et magistros: sub quorum umbra ipsi devorant omnes alios circunstantes/per avariciam ⁊ rapinam: et illud quod
C non possunt suppeditare/conculcant pedibus. i. contemnunt per superbiam mentis. Isti habent hodie plu-
psal. 72. b. ra capita. i. dignitates ⁊ prebendas. Psal. Ipsi pec-
Eodem ca. b. catores in seculo ⁊c. ¶ Apparuit quedam bestia mirabilis et terribilis/fortis ⁊ magna: habens capita septem et cornua decem: et inter omnia ista cornua ortum est unum cornu modicum: habens oculos quasi oculos hominis: ⁊ hic loquens grandia: ⁊ a facie eius tria de alijs cornua sunt evulsa: et iterum crevit illud cornu: cum quo bellum faciebat contra dei sanctos ⁊ prevalebat: et reges terre humiliabat. Putavit quod posset mutare tempora ⁊ reges: sed tandem antiquus dierum venit: ad iudicium sedit: et potestas istius est ablata.
Allegoria. ¶ Si vis expone allegorice: sicut exposuit glossa de antichristo: et dic quod bestia est regnum romanum. Decem capita sunt decem regna cornua sunt reges: cornu modicum est antichristus: contra deum loquens grandia/reges subijciens/oculos clari intellectus habens. Iste enim contra sanctos pugnabit ⁊
Tropologia. prevalebit ad tempus: sed tamen finaliter veniet antiquus dierum christus ad iudicium: ⁊ cessabit eius potestas: sed de hoc nihil ad presens. ¶ Sed expone moraliter et dic quod bestia est princeps vel prelatus magnus et fortis habens plura capita. i. plura loca capi-
D talia/villas et castra: cornua sunt principes: ballivi ⁊ officiales sui: mediantibus quibus alijs cornu impetit et deterret: sed aliquando accidit quod oritur inter eos unum cornu modicum, idest una modica et parva persona: que primo est in parvis officijs que tamen oculos sue clare discretionis/cautelarum et cavillationis habet: ⁊ propterea laqueo sue eloquentie idest iactantie ⁊ adulationis/munarum et elationis ipse prevalet contra alios: ⁊ maxime contra sanctos et iustos: ⁊ suppeditat tres vel plures: et alij officiales a facie eius evelluntur et deponuntur de suis officijs: ⁊ quandoque fauente fortuna intantum crescit in mundi prosperis: quod deum sanctos vel pauperes religiosos/et alios se meliores concutit et conculcat: Deum contemnit: reges terre. i. nobiles ⁊ potentes humiliat et affligit: ut patet de
1. Thes. 2. d. istis qui sunt cum regibus ⁊ prelatis: de quibus dicit apostolus: Deum non timent: ⁊ cunctis hominibus adversantur. Sed fi-
psal. 74. b. naliter venit christus antiquus dierum: et vocat eos ad iudicium per mortem subitam: ⁊ sic eorum potestas deficit. Iob.

de tali cornu dicit Psal. Cornua peccatorum confringentur. ¶ Vidit daniel quod throni positi sunt: ⁊ antiquus dierum sedit. vestimentum eius quasi nix: capilli eius quasi lana munda: ⁊ thronus eius quasi flamma ignis: rote eius ignis accensus: fluvius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius: et libri aperti sunt: et iudicium factum est: et tunc omnium bestiarum ablata est potestas: et filio hominis sibi presentato dedit antiquus dierum potestatem regnum/gloriam ⁊ honorem. Eodem ca. c. Historia.
In istis verbis describitur iudicis vel iudicij status: quia pro certo in throno/id est in prelatione et potestate iudiciaria non debet sedere nisi antiquus/id est homo sapiens et maturus: qui debet habere capillos idest interiorem affectionem: et vestimentum/id est exteriorem conversationem/albam ⁊ mundam sanctam et puram: castam et honestam: ⁊ immunem ab omni affectione ⁊ acceptatione munerum ⁊ personarum quasi nix: et quasi lana albi capilli eius: contra quod hodie multi cessores ⁊ iudices sunt contrarie conditionis. Unde dicitur: Vidi stultum in dignitate sublimi: thronus eius idest autoritas rote circa eum. Volventes: id est ministri sui volubiles et apti ad obediendum debent esse igniti/id est ferventes et charitativi: vel ignei id est rigidi ad malos puniendum/et iustos promovendum: et ideo fluvius igneus rapidus. id est extensio et sententia aspera ⁊ rigorosa a facie eius debent contra ipsos emanare: quia nullum debet timere quin per iustitiam ⁊ rigorem faciat iudicium equitatis. Apostolus. Facit ministros suos flammam ignis. Hic debet habere plures ministros: quia iudicium non debet fieri nisi coram pluribus assistentibus et consiliarijs. Libri debent esse aperti: quia secundum quod in libro legum et canonum invenitur scriptum debent procedere/et filio hominis/id est bonis notabilibusque personis finaliter debent dare potestatem/gloriam et honorem. Bestiarum autem id est ferocium iniquorum ratione carentium debent auferre et reprimere potestatem: Deut. Quem iniustum videris condemnabis: quem vero iustum videris/victorie palmam dabis. ¶ Vel dic econtrario/quod in throno et in dignitatibus secularibus sedentes prelati et iudices sunt hodie in tanta pompa/quod habent milia milium ministrantium et assistentium: sed ipse rote et ministri sui sunt ignei per rapinam et excoriationem: etiam fluvius idest rigor crudelitatis et rapine a facie talium egreditur in subditos undequaque. Iohe. Ante faciem eius ignis vorat.

E — Eccle. 10. b. — Hebr. 1. c. — deut. 25. a. — f — Aliter. — Iohel. 2. a.

¶ Capitulum octavum textus. Anno tertio regni balthasar regis visio apparuit mihi Moralitatum. Ca. VII

Cum esset daniel in regione helam: vidit se esse super portam vlay. Vidi inquit/et ecce aries unus habens duo cornua: et unum cornu maius alio: qui cornibus suis ventilabat per omnes mundi partes: et nullus poterat sibi resistere feceratque secundum voluntatem suam: et magnificatus est. Tunc venit hircus caprarum ab occidente: habens cornu insigne ante oculos undique ventilans: et afferatus est in arietem: et comminuit cornua eius: et nullus potest liberare arietem de manu eius: tamen in fine cornu illud magnum fractum est consumptumque. Historia.

¶ Aries iste significat aliquem religiosum simplicem/et maturum: vel quemcunque virum bonum et honestum: qui quandoque habet duo cornua Moralitas.

id est scientiam vtriusqꝫ testamenti. Uel duo cornua
id est scientiā naturalē/⁊ affluentiā temporalem. Uel
duo cornua/id est mitram: qꝫ forte est episcopus vel
cornutus: vel duo officia/id est duplicem iurisdictio-
nem id est spiritualem et temporalem quia cornua in
abacuk 3.a. manu eius. Abacuk. Iste quandoqꝫ fauente fortuna
magnificatur ⁊ crescit per potentiam secularem: in-
G tantum quod nō inuenit sibi resistentem: sed sepe ac
cidit ꝙ venit hircus/id est vilis ⁊ insufficiens perso-
na: que tm̄modo habet vnum cornu/id est vnum offi
cium: qui pugnat contra prelatum: ⁊ preualet con-
abacuk 1.b. tra eum: ⁊ frangit cornua potentie eius: ⁊ regnat lo-
co eius/sic quod nullus potest sibi resistere in vna po
testate. Unde dicitur: Impius preualet aduersus iu-
stum ⁊c. Sed tamen in fine frāgitur cornu eius id est
eius potestas: quia sepe accidit/ꝙ qui fregerunt alio
rum potestates: postꝙ diu regnauerunt: et mūdū tri
bulauerunt: ita ꝙ nullus eis poterit obuiare: finali-
ter confringuntur/⁊ per mortem subitā moriunt. Esa.
Esa.30.c. Subito dū nō sperat venit cōtritio eius ⁊c. Uel dic
Aliter ꝙ hircus fetidus est aliquis luxuriosus et imūdus:
qui quandoqꝫ habet vnum cornu insigne: scilicet ge-
neris nobilitatem vel seculi dignitatem ⁊ potestatē:
⁊ hoc inter oculos: quia scilicet iste pre oculis semper
habet presumptionem ⁊ superbiam vel aliquod bo-
num si ipsum habet. Iste igitur pugnat contra arie-
tes cornutos: id est contra predicatores humiles/et
eos contemnit: ⁊ tamen finaliter ipse perit. Uel dic ꝙ
aries est predicator/cum cornu duplicis testamenti/
Aliter cui nullus resistit: sed vndiqꝫ circuit predicando: sed
quandoqꝫ venit hircus fetens/id est peccatum luxu-
H rie: quod quandoqꝫ ei preualet: ⁊ suam destruit pote-
statem: Uel dic ꝙ aries est diues aduocatus cū plu
Aliter ribus cornibus: id est officijs et dignitatibus: qui in
tantum prosperātur in terra/quod per rapinas et ex-
actiones omnes vicinos conturbat: ita quod nullus
potest suis malicijs obuiare: sed in occidente mortis
venit hircus fetidus/id est diabolus: qui circa tales
effrenatur per mortem temporalem. Uel hircus id
Aliter est mors quam comitatur fetor ⁊ horror: eos confrin
git per damnationem eternam: ita quod nullus eis
Treñ.1.a. amplius suffragatur: quia omnes amici eius spreue-
runt eam inter angustias. Et iste hircus scilicet dia-
bolus/habet vnum cornu: scilicet excellentiam nobi-
iob.41.d. litatis naturalis qua pollet: quia non est potestas su
per terram que comparetur ei. Quam habet semper
Eodem ca.c. per superbiam ante oculos mentis et imaginis sue.
Daniel vidit vnum modicum cornu quod factum
Histo-ria. est magnum: et sic videns se fortificatum/insurrexit
contra stellas: et deijciebat eas in terram contra san-
ctuarium dei: et conculcauit illō: ⁊ magnificatus est
Mora-litas. in fortitudine celi: et prostrata est veritas in terra.
Tales sunt multi qui primo sunt modici quantū
ad dignitates/prosperitates ⁊ diuitias: vt forte quia
sunt de humili plebe et in paruo statu: tandē tamen
fiunt grandes: quia ipsi ditantur et magnificantur:
et tunc ipsi insurgunt contra deum per vitia ⁊ pecca-
ta: et stellas ⁊ sanctuariū idest dei sanctos perfectos
religiosos: vel sanctuarium idest religionem per ra-
pinas et exactiones destruunt ⁊ conculcant: ita quod
A ad literam per talium fraudes et malicias fortitudo
Esa.59.c. celi idest ecclesie impugnatur: et veritas deprimitur.
Unde Esa. Corruit in plateis veritas ⁊c. Daniel se
Eodem ca.b. asserit vidisse hircū: qui ventilabat per quatuor par-
tes celi: et ꝙ nulla erat bestia que sue posset resistere
voluntati: verūtamē cornu eius insigne quod habe
bat/ante oculos fractum est: et quatuor loco illi9 sur-
rexerunt. Istud expone sicut libro de animali-
bus capitulo de angue: vbi agit de hydra: cuius ab-
lato vno capite duo surgebant.

Capitulum decimū Textus: Anno ter- tio regni Cyri regis Persarū vbum reuela- tū est. Moralitatum Ca.VIII.

Uidit daniel: et ecce vir vnus vestitus line-
is: et renes eius accincti auro obrizo: corp9
eius quasi chrysolitus: facies sicut species
fulguris: oculi vt lampas ardens brachia
eius et que deorsum erāt/quasi species eris candētis
et vox sermonū eius quasi vox multitudinis. Iste Mora-litas
est vir perfectus/qui vestitus debet esse lineus.i. cādo-
re puritatis in conscientia. Renes eius.i. actus ⁊ mo
tus renū debet esse cinctus ⁊ restrictus fulgore casti-
tatis in apparētia: ⁊ cōuersatio debet esse aurea ⁊ ho-
nesta/⁊ maxime quo ad renes/id est quo ad actus ve-
neris: corpus eius.i. intentio debet esse chrysolitus
idest preciosa ⁊ sancta. Facies eius.i. affectio debet es
se sicut fulgor/per ardorē charitatis. Oculi cordis
sui sicut lampas/p splendorē discretionis ⁊ sublimi- B
tatis. Brachia eius.i. virtus debet esse erea id est so-
nora p sonorā pdicationē/et per meritorā operationē Ma.17.a.
candēs per colorē superne charitatis. Unā dicit: Ue-
stimēta eius alba sicut nix. Sic igit perfectus est line-
us quo ad puritatem aureus quo ad honestatē/chry-
solithus quo ad sanctitatem/fulgureus quo ad cha-
ritatem: lampadeus quo ad scientie claritatē: ereus
quo ad bonorum operum diuturnitatem: quia es est
metallū durabilissimum. Unde de tali viro potest di
ci illud zacha. Ecce vir: oriens nomen eius. zach.6.p.

Capitulū decimūtertiū textus Et erat vir habitās in Babylone: et nomē ei9 Ioa- chim. Moralitatum Capitulum .IX.

Ingressa ē Susanna pomeriū viri vt illic recre
aretur ⁊ lauaret: Emisit aūt puellas: et remā
sit sola: et statim affuerunt duo seniores iniqꝫ
qui ipsam voluerunt maculare sed quia non
consensit eis phibuerunt testimonium adulterij con-
tra ipsam. Que cū duceret ad mortē: affuit Daniel q
probauit eos mēdaces: ⁊ sic susannam liberauit/et se-
nes ad suppliciū cōdēnauit. Susanna ē anima. Uir Tropo-logia.
eius est christ9. Uiridarium christi est religio. Aqua
que est ibi: est fons deuotionis. Ungentum quod est
ibi est dulcedo consolatiōis. Ancille anime sunt gra-
tie et virtutes. Duo senes sunt mundus et diabolus.
Daniel est prelatus: p̄sbyter vel sacerdos Accidit igi
tur quod susanna idest anima christiana venit ad vi-
ridarium viri sui christi idest statum sue religionis:
vt ibi recreetur et lauetur: et vt ibi aqua deuotionis
et lachrymarum a cunctis sordibus et vitijs ablua-
tur: et vngento diuinarum gratiarum et consolatio
num spiritualiter inungatur. Sed quandoqꝫ accidit
quod ista a se emittit ancillas: id est virtutes per ali-
qua peccata que committit in religiōe: ⁊ sola sine vir
tutibus vult remanere. Unde dicitur: Soror mea re-
liquit me solam ministrare. Et tunc vere insurgunt Luce.10.g.
statim aduersus eam duo senes scilicet mūdus ⁊ dia
bolus qui tentāt eam: et volunt quod misceatur cū
eis per vitia et peccata: scilicet cum mundo per aua-
riciam et luxuriam: cum diabolo per superbiam: iras
inuidiam

et inuidia quia tunc est sola: et non habet adiutoriū
um gratie dei. Sed quandoq; dei auxilio fit/quod ip
sa scʒ anima resistit/ꝛ nō ꝯsentit: ꝛ tunc isti duo senes/
scʒ diabolus ꝛ mundus/imponunt sibi ꝛ procurant
quicquid mali possunt/tribulationes ꝛ labores. Ve-
rūtamen dei iuuamine ꝛ opere Danielis/id est cōsi-
ps.119.a Aliter. lio sacerdotis/ipse euadit: nec perit manibus eorun-
dē. Psal. Ad dominū cū tribularer clamaui ꝛc. ¶ Vel
dic ꝙ pomeriū est mundus: vbi est iacʒ vxor Joachim
dei patris: que dū credit mundi voluptatib9 vti/aqua
ꝛ vngento. i. mundi ꝓsperis: emittit ancillas. i. virtu-
tes: ꝛ sic senes/id est caro ꝛ mundus tentant eā: scʒ ca-
ro de luxuria/de superbia demō: ꝛ tunc ipsa est in peri
culo mortis eterne/nisi clamet ad dominū ꝑ confessio
Ps.118. m: nem ꝛ orationem: ꝛ nisi a Daniel. i. a christo per suam
gratiā/liberetur. Psal. Me expectauerūt peccatores
Aliter ꝛc. ¶ Vel dic ꝙ Susanna quia erat sola/fuit in pericu
D lo damnationis: ꝛ ideo bonum est semper habere ami
Gen.2.c cos secum socios bonos: ne ꝓpter solitudinē veniant
Aliter. nobis mala. Unde dicit: Non est bonum hominē esse
solum. ¶ Vel dic ꝙ senes sunt iudices moderni: qui
si sit aliqua persona in viridario. i. in iurisdictione sua
que corā eis habeat negocia: nisi eis sit fauorabilis ꝛ
nisi eorū faciat voluntatē/eis applaudēdo vel mune-
ra presentando: vere nō timent sententiare cōtra ipsas
mat.7.a Verūtamē Daniel. i. christus/in fine ipsos crudeliter
Ca.xiiij. condemnabit. In quo enī iudicio iudicaueritis/iudi
a. cabimini. ¶ In babylone erat idolum nomine Bel:
historia quod rex ꝛ populus colebāt ita ꝙ rex infinitā quanti
tatem ciborū cōtinue tradebat sacerdotibus Belis:
vt ponerent corā Bele: qui fingebant ꝙ omnes cibos
nocte qualibet deuoraret. Illi autem fecerāt meatus
subtus terram: per quos ipsi/vxores ꝛ filij ingrediebā
tur: qui omnia deuorabant. Daniel autē hoc volens
ꝓbare/occulte pauimētū cinere superspersit: ꝛ sigillo
regis ostiuʒ sigillauit. De nocte autē ꝑ occultos mea-
tus sacerdotes cum vxoribus ꝛ paruulis venerunt: ꝛ
que posita fuerant comederunt: ita ꝙ in cinereo paui
mento vestigia virorum/mulierum ꝛ paruulorū appa
Mora- litas. ruerunt: ꝛ sic ipsorū malicie sunt reperte/ita ꝙ eos rex
ꝛ babylonij punierunt/ꝛ idolum destruxerunt. ¶ Ba
bylon que interpretatur cōfusio/est mundus plenus
Dan.7.c confusione. Bel est christus: quia bel interpretatur vetu
E stas. Ista autē dicitur antiquitus dierū. Iste autē in
templo sancte ecclesie coronatur: ꝛ tam a regibus ꝙ̄ a
ceteris populis adoratur. Quid? Pro certo reges et
populi tradunt a principio maximas impēsas/cibos
redditus/possessiones sacerdotibus Bel/id est Chri-
sti sacerdotibus ꝛ viris ecclesiasticis: vt ipsi Bel/id ē
Christū in persona pauperū ꝑ elemosynas ꝛ in perso-
na propria ꝑ deuotionē nutrirent: ipsi vero fingunt ꝛ
dicunt ꝙ Bel omnia deuorat ꝛ cōsumit/id est ꝙ om-
nia in diuinis vsibus ꝯsumunt. Sed ipsi habēt occul-
tos meatus/ꝑ quos transeunt ꝛ introeūt/ꝛ vxores eo-
rum ꝛ filij/qui bona data ecclesie deuorant ꝛ cōsumūt
Et ideo sicut Daniel proiecit cinerem in pauimento:
Mora- sic i crastino apparuerūt vestigia viroꝝ/vxoꝝ ꝛ puero
litas rum: ꝛ sic deprehensa est fraus eorum: ꝛ sic templum ꝛ
sacerdotes a rege sunt destructi. ¶ Sic vo charissimi
in templo ecclesie apparent tot vestigia istarum cōcu
binarum ꝛ filiorum eorum: ꝙ iam quasi publicum est
ita ꝙ sacerdotes amodo nō possunt dicere/ꝙ talia bo
na a Bele deuorātur/id est in dei vsibus expendātur
quia planū est ꝙ in pompam suarum/id est in vxoruʒ/
filiarum ꝛ concubinarum vtilitatibus expendant. Et
ideo pro certo hodie rex: ꝛ populus visis huiusmodi
fraudibus/subtrahit ei redditus ꝛ impensas quas an
tiquitus deduxerunt ꝛ templuʒ ecclesie cum suis sacer-
dotibus quantū possunt/destruūt ꝛ subuertūt. Ideo malach 2.b.
dicitur: Uos sacerdotes recessistis de via: ꝛ scandali- f
zastis plurimos in lege: irritum fecistis pactuʒ Leui: Aliter.
propter quod dedi vos contemptibiles omnibus po
pulis ꝛ humiles. ¶ Vel ꝙ rex est Christus cuius tem-
plum ecclesie intrant mulieres/infantes ꝛ paruuli/id
est persone ignorantes: per vias occultas/id est occul
te ꝛ simoniace per fauores ꝛ dona: ꝛ hoc nō vt ipsi ser
uiant deo: sed vt ipsi comedant ꝛ habeant impensas/
id est temporales diuitias que sunt ibi: modo autem
omnia sunt sigillata sigillo regis: qꝛ ꝙ̄diu durat vox
huius vite/nos apparēt merita personarum: sed quā-
do transibit vox huius vite/tunc apparebunt vestigia
talium: tunc videbunt mala que modo faciunt/ꝛ mo
dos sui ingressus: ꝛ tunc a rege christo eternis crucia treñ.1.d.
tibus occidentur. Unde dicitur: Uidit gentes ingres-
sas sanctuarium ne intrarent ꝛc.

¶ Moralitatum super Danielem finis.

Moralitatum liber vicesimusquintus super Jonam.

¶ Capitulum primum Textus: Et factum est verbū domini ad Jonam filiū amathi.

Moralitatum Capitu. vnicum.

Onas pro- historia
pheta cui dominus prece-
perat vt iret in niniuen de-
structionē verbis predica-
re: voluit a facie dñi fuge-
re: et inuenta naui dispo-
suit in tharsis nauigare.
Verūtamē cū esset in naui
descendit ad profundum G
nauis: ꝛ cepit sopore graui dormire: tempestas autē
ꝓpter ipm in mari surrexit: qꝛ naueʒ ꝛ nautaʒ fere sub-
mersit: sed nautis ad sortes recurrentibus/ꝓpter quē
tempestas fieret sciscitantibus/cecidit sors super Jo
nam. Qui statim a somno euigilat/ꝛ cōperta causa in
mare proijcitur: ꝛ statim tempestas sistitur ꝛ sedatur.
Dominus autē cetuʒ ꝓparauit: qui Jonā deglutiuit
ꝛ ipsum triduo in suo ventre viuentem/ꝛ deuʒ orantē
tenuit: ꝛ tandem ad littus maris ipsuʒ portauit ꝛ euo
muit. Qui tandem pergens niniuem/mandatum dei
loquitur: ꝛ post quadraginta dies submersioneʒ mi- Allegoria.
natur: que tamē penitentiā faciens liberatur. ¶ Ista
exposuit christ9 allegorice de seipso dicēs: Sicut Jo- mat.12.d
nas fuit in ventre ceti tribus diebus ꝛ tribus noctib9
sic erit filius hominis in corde terre. Et ideo possum9
dicere/ꝙ Jonas qui interpretatur columba/christuʒ
pium/simplicem ꝛ columbinum significat: qui ꝓcul-
dubio pro predicando in niniueʒ. i. in mundū a patre
mittitur. Et quia tempestas tribulationis ꝛ damna-
tionis aliquo modo cessare nequibat: a nautis. i. a iu
deis/de naui. i. de hierusalē eijcitur: ꝛ i mari. i. in mor
tis amaritudine damnatur. Dicebant enim iudei il-
lud. Mat. Expedit vt suspendatur mola asinaria in mat.18.a.
collo eius/ꝛ submergatur in mare ꝓ populo eius/vt
non tota gens pereat. Istum igitur cetum piscis im-
manis/id est terra voratrix per sepulturam absorbuit

& ibi triduo permansit: sed post triduum per resurrectionē
euomuit: & tandem ciuitas huius mundi per penitē-
Gen. 40. tiam saluata extitit. Unde illud Gen. Tres adhuc di-
B es sunt post quos recordabitur Pharao ministerii tui: &
Tropo- restituet te in gradū pristinum. ¶ Uel dic q Jonas si
logia. gnificat quosdā discordes & litigiosos / a facie domi
ni per peccata fugientes: & in tharsis / quod interpre-
tatur explorans gaudium. i. explorationē gaudiorū
Iob. 34. c seculi pro viribus nauigantes. Unde Job: Quasi de
industria recesserunt a deo Qui graui somno peccati
obruti / totam nauem id est religionē / ecclesiā / ciuita-
tem vel patriam vbi degunt / tribulāt & turbāt: tempe-
statem / dissensionē & exactionem excitant & producūt.
Sicut ad literā videmus in claustris de quibusdā & in
scolis / detractoribus / litigosis & verbosis: q nō cessant
discordiam seminare / & dissensionum & litiū causa esse
Pro. 17. b Sicut enim dicitur: Semper iurgia querit malus. Si
cut videmus de quibusdā malis officialibus & litigo
sis hominibus: qui q̄diu viuunt / nō potest esse pax in
patria: sed semper tribulatio vel tēpestas: & ideo semper
necesse est q sors fortune siue super tales finaliter ca-
dat: & q ipsos sua iniquitas comprehendat: & q nau-
te nauis. i. prelati vel rectores patrie ipsos de naui / id
est de prosperitate & statu deiiciant & deponāt in mare
id est tribulationū amaritudinē eos ponant: & deuo-
randos ceto / id est demonibus vel malis hominibus
& austeris cōmissariis & balliuis eos tradant: qui scz
eos ad literā / id est ad paupertatis statū euomāt
& deducant. Ista quotidie videmus de istis malis ho
minibus mundum tribulantibus / & in mūdi prospe-
A ritate dormientibus: qui finaliter deponunt / & in mare
tribulationum ponuntur: & ceto / id est duris commis-
sariis examinādi traduntur: a quibus ad litus pauperta
Pro. 22. b tis postea euomuntur. De istis igitur dicit. Eiice de-
risorē / & exibit cū eo iurgium: cessabuntque cause & con-
Aliter. tumelie. ¶ Uel dic q iste dormiens est peccator / deli-
ciis & prosperitate gaudens / & in alios tempestates tri
bulationū excitans: q finaliter in mare / id est in ama-
ritudinem tribulationum proiicitur & mundi pericula
ibi a ceto / id est a diabolo vel inferno vorat: & in vē-
tre eius iterum reuomendus / id est resurrecturus ser-
Ca. iii. c. uatur. ¶ Predicante Jona et subuersionem vrbis
historia minante: venit verbū ad regem Niniue. Qui surgens
de solio suo / abiecit vestimenta sua: & indutus est sacco
& sedit in cinere: & precepit q homines & iumenta saccū
induerent: & nō comederent nec biberent: sed omnes
vnanimiter ieiunarent: & omnes in fortitudine ad do-
minum clamarēt. Quod videns dominus / ciuitati illi pe-
Mora- percit: & ipsā nō subuertit. ¶ Sic vere nullus est ita magnus
litas. rex aut dux: quin debet verba predicatorum timere et cor
verba soliū per humilitatē descēdere: saccū penitētie induc
re & in cinere: id est in mortis meditatione manere: &
ad ieiunandum. i. penitentiā faciendū homines & iu-
menta inducere vel monere. ¶ Quod si fecerint: a dā-
nationis periculo se poterunt liberare: alias enim ne
cesse est eis tribulationibus corporis & cordis subiace
Lu. 13. a re. Unde Lu. Nisi penitentiā egeritis: omnes simul
eodē ca. peribitis. ¶ Hic habetur q super caput Jone subito
B orta fuit hedera: quam desiccauit subito ventus vrēs
Mora- &c. ¶ Mundi prosperitatē intellige per hederā: que
litas. si subito orta fuerit: vt cōmuniter necesse est vt recedat
Pro. 13. b Unde in Prouer. Substantia festinata minuetur: que
autē paulatim colligitur manu: multiplicatur. Unde de
hedera capitulo suo. libro. xii. & expone ibi.
¶ Moralitatum super Jonam prophetam Finis.

Moralitatum liber vice-
simussextus: super zachariam prophetam.

¶ Capitulum primum Textus: In mēse oc-
tauo in anno secundo Darii regis: factū est
verbum domini ad zachariam. Moralitatū
Capitulum. I.

Zacharias vidit qua- historia
tuor cornua: & dictum est sibi: quod illa
erant que ventilauerant Judam: Isra-
el & Hierusalem: & post vidit quatuor fa
bros. & responsum est sibi q illi erant fabri qui venerāt
cornua supradicta deterrere. ¶ Ista signa potes gene Mora-
taliter applicare: q nō est dare tam durum seu crude- litas.
lem tyrannum: quin quandoque inueniat duriorē. Qua-
tuor enim cornua duros & elatos peccatores significāt
qui in quatuor mundi partibus manent: quia reuera C
iudam: id est deum confitentem: israel: id est deum cō
templantem: hierusalem: id est pacifice cōuersantes:
tribulationes feriunt: sed dominus contra tales fa-
bros preparat: quādo alios bonos iudices: vel alios
fortiores tyrannos ad confringendum istorum elatio
nem & proteruiam procurat. Et pro certo quotidie vi-
demus: q tyranni: officiales & vsurarii: postq̄ bonos
diu ventilauerunt solent inuenire fabros domini: id
est aliquos alios cōmissarios: qui ipsos & eorū super-
bum statum confundunt. Unde dicitur: Ex celso alius Ec. 5. b.
excelsior est: & in his quoque alii eminētiores sunt. ¶ Uel Aliter.
dic q quatuor cornua sunt quatuor male affectiones
scz gaudiū inaniter exhilarans: dolor male affligēs
timor male humiliās: & spes male presumēs. Ista sunt
cornua que male in animam ventilant iudā: id est cō
fessionem: israel id est contemplationem: hierusalem:
id est cōcordiam & pacis vnionem: & ideo quatuor. fa-
bri. i. quatuor virtutes cardinales sunt ad ista cornua
conterenda necessarie: & ad malas affectiones quadru Ec. 33. b.
plices moderandas. Unde Eccli: Contra malum bo- Aliter.
num est. ¶ Uel dic q quatuor cornua sunt quatuor spe-
cies elationis & superbie: scz elatio propter eminētias
propter diuitias: propter proprias virtutes: propter
mundi fauores: & fame varias opiniones. Sed quatu
or fabri. i. quatuor sensus humilitatis: ista quatuor
cornua conterunt: quia quatuor species humilitatis D
que sunt: spernere nullū: spernere mūdū: spernere sese
spernere se sesper: ista quatuor superbiā tollūt. Ps. Ps. 74. b
Cornua peccatorum conterentur &c.

¶ Capitulū quartum textus: Et reuersus
est angelus qui loquebatur in me: & suscita-
uit me. Moralitatum Caplm. II

Uidit zacharias vnum candelabrum aureū
totum: qd habebat lampadē cum septem
lucernis: & septem olei infusores Juxta qd
duas oliuas vidit: quarum vna ad sinistrā
lampadis stabat: ad dexteram alia. ¶ Candelabrum Mora-
in ecclesia est quicunque iustus plenus sapientia: & qui- litas.
cunque alios illuminat doctrina: qui totus debet esse
aureus. i. sanctus: non solum intus in cōscientia: imo
exterius in apparētia. Unde: Deaurauit eam intrinsecus 2. Pa. 3. a
auro mun-

auro mundissimo. Iste igitur debet habere lampadē spūssancti cū septē lucernis/id est cū septem donis: et duas oliuas/id est duas species misericordie spūalis et temporalis: cum suis infusorijs.i.cū suis septē operibus pijs. ¶ Vel dic ꝙ cādelabrū illuminās ecclesias (Anagogia.) est spūssanctus: cuius lampas/dor et charitas septez lucernas/id est septē dona cōtinet: quod septem infusoria.i.septem misericordie opera/oleum elemosynarū et pietatis infundentiā secū habet: et quod super duas oliuas.i.super duas species virorū misericordiū/scz istos qui tēporaliter et spiritualiter pietatē faciunt/visitat et cōfortat: quia misericordia temporalis que cōsistit in alios pascēdo/hospitando/sepeliendo: et misericordia spūalis/que ꝯsistit in alios corrigendo/docē (E) do et consolando/et eis remittendo/et pro eis orando: lampadi.i.spūisancto vel charitati vicine sunt/et ab ipsis proueniūt: vt de istis duobus generibus misericordium dicatur illud zacha. Isti sunt duo filij olei splen (zach.4.b.) doris/qui assistunt dominatori vniuerse terre.

¶ Capitulum quintum Textus: Et cōuersus sum: et leuaui oculos meos: et vidi: et ecce volumen volans. Moralita. Cap. III

Vidit zacharias volumen/cuius longitudo (historia) erat viginti cubitorū/latitudo decē: in quo maledictio contra fures et periuros cōtine (Moralitas) batur. ¶ Talis est sacra scriptura: quia ista est volumen inuolutum/a paradiso volitans et allatū cuius lōgitudo est fides: que in viginti cubitis/id est in viginti particulis distincta consistit: inquantuz septem sacramenta/septem virtutes/et sex opa misericordie continent: latitudo decem mandata legis tenet: in quibus fur et periurus maledicitur: et ad mortē ppe (Ex. ca.c) tuam ꝯdemnatur. ¶ Duas vidit zacharias mulieres que habebāt alas quasi miluus: et spiritus erat in alis eorum: que vnam amphoram inter celum et terraz leuabant: et eam vt edificaret ei locus in terra Sennaar deferebant: in medio amphore quasi mulier que dicebatur impietas continebat: et massa plumbea os amphore claudebat. Ipsa vero amphora egrediens: et aliorum oculis vocabat. Hic est inquit oculus eorū/vni (Tropologia.) uersa terra. ¶ Per istam amphoram profundā potest intelligi vsurarius vel auarus: qui scz p auariciam est insatiabilis et capax: per maliciam est profundus/in qua ista mulier que est impietas continet: et in ipsius animo massa plumbea/id est cum pondere male ꝯsuetudinis continet. Impietas enim.i.crudelitas: in amphora/id est in corde vsurarij vl auari sedet: et ibi sicut in hospitio suo manet: sicut videm⁹ de vsurarijs/quorum voluntas caret pietate et quoruz ꝯscientia est ple (mal.1.b.) na omnimoda crudelitate. Malach. Vocabūtur termini impietatis et populus etc. Patet etiam ꝙ massa plumbea.i.pondus male consuetudinis impietatē in istorum cōscientia taliter detinet/ꝙ in ipsam contrahere verbo vel verbere nullus valet. Satis enī potest deus vel prelatus ꝑcutere vel ꝑdicator vrgere: qz iniquitatem sue peruerse conscientie nunq̄ ab istis pote (Esa.9.b) rit amouere. Unde Esa. Succensa est quasi ignis impietas. Ista amphora dicit egrediens inter celū et terram: pondus dicitur oculus terraz dirigens. Dicitur ad terraz Sennaar: quod interpretatur fetor finaliter tendens: et sicut visum est/dicitur impietatez continēs qz procul dubio auarus a dei gratia et amicitia egreditur inter celum et terram.i.inter alta et infima/per status sui instabilitatem et inconstantiā suspendit: secoꝝ

secularium lux et oculus/rector et director creditur impietate replebitur: et finaliter in terram fetorum inferni defertur: vbi locus taliū finaliter ordinatur. Hiere. In tophet sepelient: eo ꝙ nō sit alius locus ad sepeliē (hie.19.c) dum. Sed iste due mulieres istam amphoram de terra erigunt: et eam in terra sennaar deducūt: qz due mulieres.i.duo mollia vitia/scz carnalis parentum affectio/et terrenorum ambitio improbantur: quibus scz (G) annexe sunt ale milui.i.quedam pigritia et superbia et elatio/et in istis alis virtutis ꝑsumptio. Istā amphoram/scz auarū et peccatorem per inanem spem erigunt ita ꝙ eum semper velle sursuz ad celū.i.ad celsitudinē status ascendere faciunt: et tamen constat ꝙ inter celū et terram remanet: quia nunq̄ attingit ad celsitudinē quam optat: quinimmo semper solet in pendulo manere: et nullam status certitudinem obtinere: qz non sufficit istis status inferior quem relinquūt. Celū autē i.statuz altiorem non possunt attingere quē exposcūt et sic inter celum et terram.i.in incertitudine status remanent: qz ad illud quod desyderant/attingere non valent. Unde Ezech. Eleuauit me spūs: et statuit me in (Eze.8.b) ter celum et terram: spūs dico elationis. Iste igit mulieres.i.affectus carnales et auaritia istam amphoraz i.peccatorem/in terra sennaar.i.in cāpum fetoris/scz in infernum portant: vbi locum perpetue mansionis sibi preparant. Ezech. Fili hominis/due mulieres fue (eze.23.a) runt filie matris vnius. ¶ Vel dic ꝙ due mulieres q̄ (Aliter.) peccatorem in inferno portant/sunt mundus et caro/vxor et diabolus/vel carnalis voluptas/vel spes penitentie finalis/et timor afflictionis. Ille male mulieres que alas superbie possident/et spiritum male affectionis habent: et ideo amphoram/id est peccatorem in infernum deferunt. Unde si vis/supra de elephante capitulo vltimo.

¶ Capitulum sextum textus: Et cōuersus sum: et leuaui oculos meos et vidi. Moralitatum Capitulum. IIII.

Zacharias vidit quatuor quadrigas egre (historia) dientes de medio duorū montium ereorū quarū prima habebat equos rufos: secūda nigros: tertia albos: quarta fortes et varios. ¶ Dic si vis/ꝙ iste quatuor quadri (Tropologia.) ge/sunt quatuor virtutes cardinales: scz fortitudo/temperantia/iustitia et prudentia Iste sunt quadrige dñi/ad quas debemus esse ligati: et iugo discipline et obedientie subiugati. ¶ Isti enim a duobus montibus ereis/id est a duabus anime potentijs perpetuis et solidis/scz intellectu et affectu oriuntur: et ab ipsis naturaliter producunt: que quadrige quatuor habent species equorum: scz hominuz sibi famulantiū: quia fortitudo habet equos rufos: id est martyres ꝓprio sanguine rubricatos. Temperantia habet nigros: scz cōfessores ꝑ squalorē penitētie offuscatos. Prudētia habet albos: id est doctores lumine scientie dealbatos. Iustitia habet varios.i.bonos prelatos et principes: nūc ad promouendū: nūc ad puniendū equitate ꝑuia variatos. Isti sunt igitur equi dñi: id est viri sancti: q̄ quadrigas virtutū cardinalium traxerūt: id est ipsis mediātibus merces meritorū portauerūt: et in seipsis vexerūt. Vn̄ Abac. Quis ascendet super equos tuos? (abac.3.b.) et quadrige tue saluatio. ¶ Vel dic ꝙ quadrige quatuor cum equis suis: sunt quatuor status et conditio (Aliter.) nes: scz niger: qualis est status monachorū nigrorum augustinorū. Rufi: qualis est minorū: cistersiensium.

Albi/qualis est carmelitarum. Varij/qualis est secu-
larium clericorum ⁊ laicorū: qui determinatum habi
Aliter. tum nō habent. ¶ Vel dic ꝙ equi sunt viri iusti: quo-
rum quidā sunt rufi ꝑ charitatem/nigri ꝑ humilita-
ps.44. tem/albi ꝑ inocētiā ⁊ castitatē/varij ꝑ honestatē. Ps.
c. Circūamicta varietate. ¶ Vel dic ecōtra/ꝙ equi dia-
Aliter. boli sunt peccatores. Esa. Equi eorū caro/⁊ nō spiritus:
Esa.31.b ⁊ istorū quidā sunt rufi ꝑ maliciā: quidam nigri ꝑ in-
famiam: quidā albi ꝑ hypocrisim: quidam varij ꝑ du-
plicitatem ⁊ inconstantiam.

¶ Moralitatum super zachariam ꝓphetam finis.

Moralitatum liber vicesimusseptimus libri primi Machabeorum.

¶ Capitulum primum textus: Et factum est postq̄ percussit alexander philippi macedo. Moralitatū Capitulum. I

historia

Lexāder rex macedonum multos reges et principes debellauerat: munitiones eorum confregerat: spolia multitudinis gentiū acceperat: ⁊ in manu forti regnauerat super terram. Et factū est ꝙ moreref: ⁊ regnauerunt pueri eius/vnusquisq; in regno suo: ⁊ imposuerunt sibi dia-
Mora- demata: ⁊ multiplicata sunt mala in terra. ¶ Sic he
litas. dico ꝙ alexander/qui interpretatur auferens angusti
B as tenebrarum .i. bonus ꝓlatus: qui tenebras angustie
⁊ ignorātie ꝑ sapientiā scit auferre: angustias subito-
rum ꝑ dulcedinē ⁊ clementiā scit lenire: qūq; regnat
in ecclia vel patria ita fortiter ⁊ prospere/ꝙ malos ty-
rannos fortes suppeditat: munitiones .i. malas co-
gitationes eorū dissipat: spolia scientiarū ⁊ diuitiarū
vndeq; augmentat. Sed sepe fit ꝙ ipso mortuo/in re
gno eius vel ecclia diuisiōes solent fieri: ita ꝙ de pue-
ris suis .i. subditis quilibet vult regnare et diadema
iurisdictionis capere: ita ꝙ sine rege ⁊ regimine vagan
tes/qlibet ambitiose cupit imperare: vel saltē sine iu-
Judicū go sicut rex viuere ⁊ manere. Unde dicif: In diebus il
18.g. lis rex nō erat in israel: sed vnusquisq; hoc qd volebat
faciebat. Ista em̄ in ecclesijs vel cōuentib⁹ post mortē
ꝓlati videns: qr quilibet imponit sibi diadema/inq̄tū
ꝓlati fieri ꝓsumunt ⁊ imaginās: ⁊ quilibet in loco suo
regnat inq̄tū vagabūdi fiūt/⁊ obedire maiorib⁹ de-
dignaf: ⁊ sic mala multiplicanf in terra: qr ꝑ mortem
boni ꝓlati/⁊ ꝑ dissentionē eligentiū/ꝑ insolentiā ꝓsu
pro.11.d mētiū subditorū fiunt in ecclia multa mala. Sicut di
Eo.ca.b cif: Ubi nō est gubernator/ꝓplus corruet. ¶ Factū est ꝙ
historia Antioch⁹ radix peccati imponeret sibi duo diadema-
ta: vt regnaret super Asiā ⁊ egyptū: nō sufficiebat sibi
regnū Asie ⁊ grecie possidere/nisi etiā studeret alienū
regnū scꝫ egypti/per violentiā vsurpare. Cū igitur ꝓ-
naluisset cōtra Ptolemeū regē egypti/⁊ spolia q̄plu-
rima cōgregasset: apposuit etiā filios israel impugna
re. Intrauit igif sanctificationē in supbia: et accepit
altare aureū/mēsam ⁊ candelabrū/phialas/mortario-
C la aurea/velum: cortinas: ⁊ ornamentū aureū qd erat
in facie tēpli: ⁊ accepit aurū: argentū: vasa cōcupisci-
bilia: thesauros occultos de domo dn̄i: ⁊ comminuit
dia: ⁊ sublatis dībus in terrā suam rediit: ⁊ hierusalē
tristem ⁊ desolatā dimisit. Causa aūt quare ista mala
filijs israel deus permiserit ꝑuenire: reddif ibidē: qr i
diebus illis exierāt ex israel filij iniqui: qui a testamē-
to dei recesserant: ⁊ testamentū cū gētib⁹ disposuerāt
gymnasiū ꝓm modū gentiliū in hierusalem contraxe
rūt: ꝑpucia sibi fecerunt: ⁊ nationibus se iunxerunt:
⁊ venūdati sunt vt facerēt mala. Et accedētes ad regē
potestatē faciendi iustitiā impetrauerūt. Quibus de⁹
indignatus: ipsam ciuitatē hierusalē in manu Antio
chi reddidit: qui templū ⁊ ciuitatē: vt dictū est expo- Tropo-
liauit. ¶ Exponēdo mystice dico: ꝙ hierusalē ecclesiā logia.
significat: que filios israel .i. ecclesiasticos deū viden-
tes ꝯtinet: ⁊ sic fit ꝙ ꝑ inueniūf multi iniq: testamētū
dei ⁊ cultū religionis ⁊ eccle ꝯtinnētes ⁊ ab eorū vi-
ta recedentes testamētū gentiū .i. rit⁹ ⁊ mores secula-
riū eligētes: ⁊ se in morib⁹ ⁊ ritib⁹ ⁊ gētiū nationib⁹ .i.
secularib⁹ ꝯformantes: gymnasia secularis scilꝫ in hie
rusalē .i. in ecclesia introducentes: ⁊ ꝓpucia carnalis
vite sibi facientes: ⁊ a rege .i. a principib⁹ secularibus
potestatē faciēdi iustitiā: id est secularia officia: cōmis
siones ⁊ negocia impetrantes. Uidēs igif dn̄s filios D
israel: id est ecclesiasticos in seculares cōuerti: vitā re-
gularē ⁊ ecclesiasticam negligere: ⁊ secularē diligere et
amplecti: solet eos antiocho: id est mundi tyrannis ⁊
regibus subiugare: qr iam non cessant hierusalē ⁊ tē- ps.105.f
plum ipsius: id est ecclesiā ⁊ religionē bonis suis tem
poralibus spoliare. Ps. Tradidit eos in manus gen-
tium: ⁊ dominati sunt eorū qui oderūt eos. Nō em̄ suf
ficit istis principib⁹ ꝙ notabilia regna habeant: qui-
nimo ad alia regna: possessiōes ⁊ terras iugiter aspi-
rant ⁊ anhelāt. Nec eis sufficit egypti .i. mūdi spolia
⁊ diuitias tollere: nisi etiā contra hierusalē: id est ꝯtra
ecclesiam studeant rapinis dimicare: ⁊ eā bonis ipsi⁹
spoliare. Isti igif duo diademata sibi imponūt: inq̄- Aliter.
tum in mūdo ⁊ in ecclia dominari querāt: clerū gra-
uāt ⁊ premunt. ¶ Vel dic contra ambitiosos. Antio-
chus qui interpretaf paup silens: significat ambitio- ps.87.g
sos: qui in principio se esse pauperes ꝓdicant: silentes
⁊ pacificos se fingūt. Ps. Paup ego sum ⁊ in laborī-
bus ⁊c. Sic igitur facit quasi sup duo regna imperat
i. ꝙ duo officia acquirit: regnū ꝓprium .i. status sibi
ꝓportionatus sibi nō sufficit: qnimmo regna ⁊ bene-
ficia aliorū ambit ⁊ cupit: ⁊ sic quandoq; fit ꝙ Ptole
meum de regno egypti: id est aliquē aliū de sua digni- apo.13.a
tate deponit: ⁊ sic duo diademata id est duas dignita
tes sibi accipit. Apo. Habet duo cornua similia agni
Et alibi: Intrauit Ptoleme..s antiochiā: ⁊ imposuit
sibi diademata. Sed isti adhuc nō sufficit nisi ad hie-
rusalem: id est ad templū: id est ad maiores status vel E
dignitatis prelaturam veniat: quam superbe ⁊ ambi
tiose intrare procurat. Iste igitur mediante exercitu
suo: id est aliis principibus secularibus intrat san-
ctificationem .i. ecclesie prelationem in superbia: vbi
pro certo cum intrauerit: statim se conuertit ad vasa
aurea ⁊ argentea: ornamēta ⁊ supellectilia: id est ad ec
clesie diuitias depredandum: ad subditos molestan-
dum: templum sibi cōmisse ecclesie spoliandum: ⁊ qd
deterius est quicquid potest in ista hierusalē: id est in
isto templo rapere: in terram suam ad litteram portat:
in domo paterna palatia edificat: ⁊ de bonis ecclesie
nepotulos ditat: ⁊ sic templum suum depauperare vt
ditet alios: nunq̄ cessat. Illud autem infortuniū mi-
sere hierusalem merito superuenit: quia filij scꝫ mali
ecclesiastici

ecclesiastici: a testamento legis diuine recedunt: ⁊ per
diuersa peccata nationibus secularibus similes atqꝫ
pares fiunt. Et sic habere talem prelatuꝫ ꝓpter pecca-
iob .34. tum populi merentur cum delinquũt Uñ Job: Dñs
d. regnare facit hominẽ hypocritaꝫ propter populi pec-
Tropo. cata. ¶ Uel dic ꝙ talis Antiochus est diabolus: q ꝓ-
pter peccata christianorũ vsqꝫ ad hierusalẽ/id est vsqꝫ
ad christianoruꝫ fidem exercitum viciorum deduxit:
sanctificationẽ/id est statum religionis cuꝫ superbia
intrauit: ⁊ tantẽ ornamenta spũalia abstulit penitus.
Exinde enim sustulit altare deuotionis/candelabrum
discretionis/mensam cõpassionis/phialas predica-
tionis/mortariola diuini timoris/velum ꝯtinentie ⁊
casti itoris/coronas eminẽtie ⁊ honoris/⁊ ornamen
tum bone cõuersationis/⁊ spũalis honestatis ⁊ deco-
f ris. His enim omnibus iam videt ecclesia per dia-
bolum spoliata/⁊ ad tristẽ desolationẽ deducta. Aurũ
enim ⁊ argentum ⁊ occultos thesauros/id est sapien-
tiam/clementiam ⁊ virtutes sustulit: ⁊ vasa cõcupisci
bilia/id est bonas ⁊ sanctas personas exinde rapuit ⁊
trefi.1.d amouit. Unde dicitur: Manum suaꝫ misit hostis ad
omnia desyderabilia eius. Et hoc pm certo: qꝛ filii Isra
el ⁊ viri ecclesiastici/qui nationibus secularibus se cõ
formare nituntẽ: ⁊ testamentum dei/⁊ cultum religio-
nis ⁊ ecclesiastice disciplinae abominantur: talia incur
Eze.23.c rere promerentur Unde Ezech. Scelus tuum ⁊ forni-
Aliter. cationes tue fecerũt tibi hec ⁊c. ¶ Uel si vis dic ꝙ An
tiochus est malus prelatus: quo intrante ⁊ imperãte/
in hierusalem.i.in ecclesia vel religione: statim ꝑ suuꝫ
malum regimen ibidem deficiunt spũales ⁊ tempora
pro.28 b les diuitie ⁊ supradicte: qꝛ dicitur: Regnantibus impiis
ruine hominum. Idẽꝫ autẽ dic de malo principe/qñ
Eo.ca.b incipit in patria dominari. ¶ Consequenter ibidẽꝫ di
citur/ꝙ spoliato templo per Antiochũ ingemuerunt
principes/seniores ⁊ iuuenes: virgines infirmate sũt:
⁊ speciositas mulierum est immutata: ⁊ omnis mari-
tus sumpsit lamẽta: ⁊ vniuersa dom9 iacob induit cõ
fusionem. ¶ Sic vero templo ecclesie expoliato: prin-
Mora- cipes/seniores iuuenes/virgines/mariti ⁊ mulieres/⁊
litas. omnis status seculariũ personarũ spũaliter infirman-
tur: ⁊ de bono in malum immutantẽ. Cõstat ꝙ ecclesia-
sticis a diabolo per peccatum spoliatis/seculares so-
lent malo exemplo eorum faciliter desolari ⁊ a virtu-
esa.24.a tuꝫ tramite limitari. Esa. Sicut populus sic sacerdos
Eo.ca.d ¶ Dicitur consequenter ibidẽ/ꝙ princeps tributoruꝫ
historia miss9 a rege/venit hierusalẽ: ⁊ locut9 est eis verba pa-
G cifica in dolo: ⁊ crediderũt ei. Sꝫ cũ infra vrbẽ recept9
fuisset: irruit repẽte in ciuitatẽ/⁊ perdidit ppsm ex isra
el: ⁊ accepit spolia ciuitatis/⁊ succẽdit eam igni: ⁊ de-
struxit domos eius ⁊ muros eius in circuitu: ⁊ capti-
nas duxit mulieres ⁊ natos ⁊ pecora possiderunt. Et
facta est hierusalem habitatio exterorũ/⁊ facta extera
a semine suo: ⁊ nati eius dereliquerunt eam: sanctifica
tio eius desolata est: dies festi eius cõuersi sunt in luc-
tum/sabbata eius in opprobriũ/honores eius in ni-
Tropo- hilum: fm gloriam eius multiplicata est ignominia
logia. eius. ¶ Moraliter hierusalem est anima: ad quã ini-
quus princeps id est diabolus per tentationes se ap-
plicat: ⁊ sibi in dolo sub specie boni mala suggerendo
loquitur: ita ꝙ qñqꝫ per malas cõplacentias ⁊ cõsen-
sus sibi creditẽ ⁊ eũ recipit ⁊ admittit: sed statiꝫ postꝙ
ciuitatẽ mentis ꝑ peccatum mortale intrauerit/repen
te per viciorum cumulum super ipsam irruit: ⁊ ppsm
suum.i.potentias ⁊ consensus destruit/spoliaqꝫ virtu
tuꝫ dirumpit: muros disciplinae scꝫ regularis/in ea de-
struit: ⁊ igne cupiditatis eum cremat ⁊ cõburit.i.bo-
nas affectiones: natos eius.i.viriles operationes ab
ipsa captiuat penitus: pecora vero.i.bestiales mor9
ibi possidet atqꝫ nutrit ⁊ sic fit ꝙ ista a suo semine/id
est a bonis virtutib9 fit extera alteri populo: ieꝫ viriis
fit subiecta. Nam sanctificatio sue deuotiõis dcioit
festiuitas spũalis gaudii contristatur: sabbatuꝫ quie
tis mentis sollicitudinib9 conturbat: ⁊ sic honor sue
spũalis ⁊ rationalis cõditionis in nihiluꝫ computat h
⁊ sic gl'ia quã anima habuerat añ peccũ/in ignomini-
am commutat. Trefi. In circuitu eius hostes eius: fa
cta est hierusalem quasi polluta menstruis. Fatuum Trefi.1.f
est igitur talem hospitem recipere: ⁊ cordis nostri ia-
nuas ꝑ consensum tali principi aperire. ¶ Uel dic my
stice/ꝙ hierusalem significat ecclesiam/princeps am- Aliter.
bitiosuꝫ. Ista est enim veritas/ꝙ ambitiosus in dolo
verba pacifica loquitur: seipsuꝫ mirẽ dissimulat/vt in-
gressus sibi pateat: ⁊ ad statum prelationis vel ꝓmo-
tionis interius intra ecclesiam admittatur. Sed qñ se
videt introductum/⁊ ad prelationis officium subli-
matum/in statu ⁊ officio confirmatuꝫ: statim solet cõ
tra subditos per rapinas ⁊ exactiones irruere/popu-
lum subditorum perdere/spolia ⁊ diuitias huius ciui
tatis cumulare: muros ciuitatis/.i.libertates ⁊ priui-
legia irrumpere ignem crudelitatis vbiqꝫ accendere:
mulieres ⁊ natos/idest inferiores ꝑsonas ⁊ simplices
scandalizare/⁊ a statu gratie captiuare: pecora vero.i.
carnales ꝑsonas secũ accipere. Et sic ista ciuitas siue
ecclesia/a semine suo.i.ab omnibus filiis suis extera ef
ficitur/inꝙtum nullus cõpatriota vel gratie filius in
eius beneficiis ⁊ officiis promouetur: sicqꝫ habitatio
exterorum/inꝙtum isti prelati ibi introducunt multi
tudinem consanguineorum ⁊ compatriotarũ suoruꝫ.
Trefi. Hereditas terre versa est ad alienos/dom9 no- trefi.5.a
stra ad extraneos. Sub tali igitur principe perit san-
ctificatio deuotionis/sabbatum ⁊ festum quietis et
consolationis/honor dignitatis ⁊ promotionis: ⁊ vt
breuiter cõcludatur/tota gloria cõmutat in ignomi- A
niam vilitatis ⁊ confusionis. Trefi. Obliuioni tradi- trefi.2.b
dit dominus sion/festiuitatem ⁊ sabbatum. Quia ꝑ
certo quantũ sub bono prelato vel principe ecclia vel
patria ꝯsolatur: tantũ sub malo ambitioso raptore cõ
funditur/tẽporaliter ⁊ spũaliter desolatur. Uñ Apoc. apoc.18
Quantuꝫ glorificauit se in deliciis: tantuꝫ date ei tor- b.
mentum. ¶ Sequitur ibidem ꝙ per milites regis an- Eo.ca.d
tiochi/desolata et vastata est hierusalem: ciuitatem historia
dauid.i.est arcam sion ceperunt: ⁊ eam turribus ⁊ mu
ris munierunt: ⁊ constituerunt ibi gentem peccatricẽ
viros iniquos: ⁊ cõualuerunt in ea: ⁊ ibi posuerũt ar-
ma ⁊ escas: ⁊ congregauerunt spolia hierlm/⁊ posue-
runt illic: ⁊ facti sunt eis in laqueum magnum ⁊ insi-
dias: ⁊ contaminauerunt sanctificationem: ⁊ fugerũt
inhabitatores hierusalem propter eos. ¶ Sic vere an
tiochus.i.diabolus ⁊ milites sui/vastata ciuitate hie Tropo-
rusaleꝫ inferiori: ⁊ subiugato prius statu seculariũ lai- logia.
corum/⁊ ꝑ diuersa peccata ⁊ vitia multipliciter dissi-
pato: arcꝫ sion.i.statum bonorum ⁊ religiosorũ/sibi
mystice ⁊ spiritualiter dedicauerunt: ⁊ etiam eam sibi
habitationem fecerunt. Ibiqꝫ ad istam posuerunt gen
teꝫ peccatricẽ: que ꝑ ceteris hodie in ecclia ad istam cõ
ualescũt: ⁊ in terrena ꝓsperitate ꝓficiũt atqꝫ crescunt:
qꝛ sepe fit ꝙ in mũdo.i.in ecclia illi qui sunt iniquiores
sunt diuitiis pleniores. Hiere. Quare impii ꝓsperant hie.12.a
⁊ bene est omnibus q ꝑuaricantẽ: Ipsamqꝫ arcẽ.i.ecclie
statũ: spoliis hierusalẽ.i.diuitiis secularibus ditauerũt:

escas.i.delicias ⁊ comessationes: arma.i.pompas ⁊
lites ibididem introduxerunt: ⁊ ipsam muris/turrib⁹
B castris ⁊ domib⁹/olbusq̧ pōpis ⁊ fascib⁹ accinxerunt.
Sed reuera ista prosperitas temporalis sibi p̱ diabo-
lum perpetrata: non cedit sibi ad virtutū augmentatio
nem/sed potius ad iniquitatis accumulationem: qđ
patet in hoc quod sequit: q̄ illi q̄ cōstituti sunt in arce
i.multi moderni ecclesiastici/fuerunt hodie in laqueū
⁊ in insidias aliorum: q̄ ipsi p̱ fraudes ⁊ malicias ip-
sorum alijs insidiant: ⁊ p̱ male vite sue scandalū alij
pereunt ⁊ scandalizantur. Et qui sanctificationē eccl̄ie
p̱ luxurias suas ꝯtaminauerūt: ideo habitatores hie
rusalē.i. ipsi ciues ecclesie inferioris.s.seculares/a sta
tu gratie per istorū malū exēplum vel ab amore eccl̄ie
fugere cōpbabant. Et breuiter ista est veritas q̄ mali ec
clesiastici sunt hodie p̄cipui milites diaboli: ⁊ in sta-
tu eccl̄ie est hodie sua specialis habitatio/⁊ aliorū il
laqueatio ⁊ deceptio. Vñ dicit: Audite sacerdotes do
osee.5.a mus isrl̄. Laqueus facti estis speculationi: ⁊ sicut rete
expansum sup̱ thabor. Antioch⁹ rex scripsit ⁊ ordina-
uit p̱ totū regnū suū: q̄ oīs ppl̄s vnus esset: ⁊ q̄ vnus-
quisq̧ legem suā ⁊ patrū suorū dimitteret/⁊ legē ipsius
scz idolatriā custodiret: Et q̄ cōtinuo occideret/si q̄s
his iussionib⁹ cōtrairet. Multi igitur in hierlm leges
dñi dimiserūt/⁊ regijs iussionib⁹ paruerunt. Precepit
igit rex edificari aras ⁊ templa ⁊ idola: sacrificari car-
nes suillas ⁊ pecora cōia: ⁊ relinq̄re filios suos icircū-
cisos: ⁊ ⁊ coinquinari animas eorum in immūdicijs:
Et qui sacrificare renueret/moreret. Abominādū enī
idolū super altare dñi edificauit antiochus: vt ibidē
demonijs immolaret/vbi dño fuerat imolatū: ⁊ ꝓpo-
C suit principes populi q̄ hoc fieri cogerēt: q̄ filios isra-
el in abditis effugauerūt: alij añ ianuas/thura ⁊ sacri
ficia incenderūt: libros legis domini combusserūt: et
quoscūq̧ legem dñi seruantes/⁊ libros legis habētes
inuenire poterant/occiderunt: et libros continentes
leges idolorū/illuc de grecia transtulerunt: ⁊ eos qui
circūcidebāt pueros suos/trucidabāt ⁊ ante domos
Tropo- eorū pueros a ceruicib⁹ matrū susp̄endebāt. ¶ Sic hic
logia. diabolus iniqu⁹ summe cupit/q̄ lex sua ab oībus te-
neat: ⁊ q̄ vniuerse gñationes leges suas dimittētes/le
gi nature ⁊ diuine gratie renunciantes/vnus ppl̄s.s.
reproborū efficiatur: ⁊ eidē ab oībus famulet: ⁊ nitit
q̄ in ciuitate hierusalem.i.in cōsciencia cuiuslibet fi-
delis ⁊ in ecclesia/aras ⁊ templū suū faciat: ⁊ q̄ ibi ido
la diuersorū vitiorū erigat: ⁊ q̄ carnes suillas.i.vitiū
carnalitatis ibidē offerendas inducat: q̄q̧ nullus fi-
lios suos.i.affectus ⁊ opationes suas/a suis superflu
is vitijs circūcidat: sed potius seipm ⁊ p̱ luxuriā ⁊ aua
esa.66.b riciā coinq̄net: ⁊ in immūdicijs vitiorū viuat. Esa. Ani
ma eorū in abominationib⁹ delectata est ⁊c. Igit iste
iam in tēplo eccl̄ie abominanda idola desolationis.i.
malos ecclesiasticos ⁊ p̄latos super altare dignitatū
⁊ officiorū cōstituit ⁊ erigit: qui scz abominabilis vite
sunt/⁊ desolationem suorū locorū faciunt ⁊ inducunt.
hie.32.f Hiere. Posuerunt idola sua in domo in qua inuoca-
tum est nomen meum. Iam libros diuine legis.i.sciē
tiam theologicā de iuda ⁊ hierūsalem.i.de eccl̄ia de-
D struit: ⁊ libros suos.i.lucratiuas scias immittit. Iaȝ
nullos pueros.i.nullos fideles circūcidi a sup̱fluita
te vitiorum p̱mittit: quinimmo illos q̄ libros diuine
sciētie habent.s.viros sciētificos: istos etiaȝ qui pue-
ros circūcidunt.i.illos q̄ corrigendo alios carnis vo-
luptate purificāt: impugnat tribulationib⁹ ⁊ affligit
Principes suos.i.hereticos ⁊ scelerū patronos ibidē

collocat: per quos fideles ad hec nefanda opera indu
cit multipliciter ⁊ impellit. Sic igitur fit/q̄ hierusalē
nostra ecclesia multipliciter desolat: ⁊ crescentibus vi-
tijs/virtutib⁹ denudatur: ⁊ legis diuine cultu cessan-
te/ibidē diabolus per vitia colitur. Hiere. In desola
tione erit terra ⁊c. Hie.7.g

¶ Capitulum secūdum Textus: In dieb⁹
illis surrexit matathias filius ioannis filij
symeonis. Moralitatū Caplm. II.

Cum apparitores antiochi venissēt in ciuita-
tem modin/⁊ pplm ad cultum idolorum co historia
gerent: primo ante omnia aggressi sunt Ma
tathiā/pro eo q̄ sacerdos erat/⁊ inter alios
erat solennior persona: sperabant enī q̄ isto ad idola-
triam inclinato/alij faciliter obedirent. Unde dicunt
illi: Princeps magnus ⁊ solennis es/atq̧ clarissimus
es in ciuitate/ac ornatus filijs ⁊ fratribus. Igit acce-
de prior: ⁊ fac iussum regis: ⁊ eius beneplacitū: ⁊ eris
tu ⁊ filij tui inter amicos regis ⁊ magnificat⁹ auro: ar
gento ⁊ muneribus. Verūtamen matathias fortiter
restitit: ⁊ legē dñi relinquere noluit: quinimo zelo dei
accēsus: idolū quod fecerant: dissipauit: ⁊ quendā iu
deum qui ad immolandum corā omnibus accesserat
ac apparitorem etiam regis qui alios immolare coge E
bat: super altare peremit: ⁊ tandē collectis secū socijs
⁊ amicis: ad montes ⁊ ad deserta ꝯfugit: ⁊ quicquid
habebat: in ciuitate reliquit. ¶ Sic mystice loquēdo Tropo-
qñ diabol⁹ rex inferni mittit satellites suos.s.inferio- logia.
res demones: vt vndiq̧ cultū idolorum.i.vitiorū susci
tent: ⁊ ad hoc homines cōmoueant suis temptationib⁹
⁊ impellant: ante omnia nitunt matathiam.i.bonos
p̄latos ⁊ sacerdotes.clericos ⁊ discretiores ⁊ superio
res personas decipere: ⁊ donis ⁊ precibus ad peccata
allicere: vt sic per malum illorum exēplū possit alios
facilr superare. Vñ dicitur: Non pugnantibus cōtra 3.re.22.c
quempiam: sed cōtra regem isrl̄. Nam sicut ponit hic
Stephanus de logorbona: Sicut falco primaȝ gruē
primo inuadit: sic diabolus ad temptandū p̄latos ⁊ cle
ricos primo currit. Unde: Totum pondus prelij ver- 1.re.31.a
sum est in saul regem. Sed iste debet fortiter resistere:
legē dñi nō relinquere: sed potius idola vitiorū p̱ vi-
ribus in ciuitate ecclesie destruere: ⁊ iudeos.i.subdi-
tos immolātes punire: ⁊ ipsos diaboli satellites supe
rare: ⁊ spūaliter occidere: ⁊ relictis illis que in ciuitate
mundi habet.s.affectum terrenorum bonorū: debet in
montē ⁊ solitudinē paradisi p̱ affectionem ⁊ contem-
plationem fugere: ⁊ ad hocipm alios inuenire. Qui
dñi est (inquit) sequit me. Esa. Venite ascēdamus ad Esa.2.a.
montem domini. ¶ Hic habes q̄ cum multi filij isra- Eo.ca.d
el ascenderunt in solitudinem ⁊ montes: ne sacrifica- historia
rent idolis: que iam in valle ⁊ ciuitatibus colebantur E
se absconderant in abditis et speluncis. Satellites
autem antiochi ꝯstituerunt eis p̄liū sabbato: ad finem
q̄ nō se defenderēt: cum ipsis arma sumere in sabbato
nō liceret. Ipsi ergo se nō defenderunt. nec arma ꝯtra
hostes sumpserunt: ⁊ sic vsq̧ ad mille animas trucida
ti fuerunt. Matathias autem ⁊ sui ꝓposuerūt in sab
bato arma sumere: ⁊ contra hostes defendere se virili
ter. ¶ Illud potest allegari contra malos religiosos Mora-
qui de ciuitate mundi ⁊ de valle terrenorū exeunt ad litas.
montem perfectionis: ⁊ gradū ascendūt ecclesiasticū:
⁊ in cauernis religionis nitunt se abscōdere: ⁊ ab ido
latria ⁊ cultu vitiorum que in mundi ciuitate colunt
immunes ⁊ liberi esse se credunt: facientes illud quod
dicitur

gen.19.d dicitur Gene. Non stes in omni circa regione: sed in
monte saluū te fac. Sed reuera demones ipsos ibidē
tentationib9 insequunt: ⁊ in diebus sabbatis.i.in ipa
quiete contemplationis/ ⁊ in montibus perfectionis
⁊ speluncis religionis cōtra eos preliantur. Qui quia
arma bonorum operum nō sumunt/nec loca occulta
s.corda oppilant a malis desyderijs nec claudunt/nec
cōtra hostes viriliter se defendunt: ideo ipsi qui in ip-
so mundo non perierant/ in religionis vel perfectio-
nis apice vitijs pereunt ⁊ succumbunt. Fatuū igitur
fuerat illis ad montes istos fugere: nisi vellent se for-
titer armis bonorum operum defensare. Sed reuera
non sic matathias ⁊ filij eius.i.non sic boni ⁊ prudē-
tes/religiosi ⁊ clerici: quia isti in istis montibus ⁊ spe
luncis viriliter bonorū arma sumunt: ⁊ seipsos virili
ter resistendo defendunt: ⁊ ibi non pereunt vel delin-
G quunt: nec periculū damnationis incurūt. ¶ Uel die
Aliter. ꝙ dies sabbati significat festa in quibus diabolus cō
tra homines fortius insurgit pro eo ꝙ eos vagos et
ociosos cognoscit: quia tunc arma bonorū operum
non assumunt: sed potius ocijs/ludis ⁊ leticijs inten-
dunt: ⁊ ideo tentati a diabolo facilius succumbunt.
tren.2.g Unde dicitur: Uocasti quasi ad diem solennē qui ter-
reret me in circuitu. Boni tamen ꝑpter sabbatum nō
cessant arma bonorū operū assumere: ⁊ ideo nec hostes
eos per tentationes audent inuadere: vel si inuadant/
mat.3.a solent ꝯtra eos fortiter dimicare: dicētes illud Mar.
Eo.ca.c Utrū licet in sabbatis bñfacere. ¶ Legitur de mata-
historia thia/ꝙ ipse ⁊ filij sui adiunctis sibi illis qui volūtarij
erant in lege/ ⁊ fugebant a malis/magnum exercitū
collegerunt: ⁊ viros impios ꝑcusserunt: pueros in-
circūcisos circūciderunt: filios superbie sunt persecu-
ti: ⁊ aras quas fecerunt idolatre/destruxerunt: tandē
vero moriens filios suos instruxit/⁊ eos ad pugnādū
pro legibus salubriter erudiuit. Matathias autem ꝗ
Mora- interpretatur a deo datus: significat bonum ꝑlatum/
liter. ⁊ superiorem a deo datum ⁊ promotum: ⁊ nō a carnis
affectione/ambitione vel symonia vel laicorū poten-
heb.5.a tia ꝓmotū. Unde dicit Apls: Nemo assumit sibi ho-
norem/nisi qui a deo vocatur/sicut aaron. Talis igit
debet viros deuotos/⁊ in lege dei volūtarios sibi ad-
iungere: ⁊ eos in cōsilijs ⁊ beneficijs secū habere. Uñ
Ecc.9.d dicitur: Uiri iusti sint tibi conuiue ⁊c. Impios viros
debent persequi ⁊ punire/⁊ de medio tollere: Incircūci
H sos vero idest carnales superfluitatibus morum ⁊ di-
uitiarum onustos debet corrigēdo circūcidere. Aras
vero idolorū.i.auaros ⁊ luxuriosos in quibus scz sem
per viget ignis cupiditatis: et carnes carnalis volu-
ptatis/thus superbie ⁊ fum9 vanitatis debet destrue
re: ⁊ tandē filios ⁊ subditos suos debet instruere/⁊ ad
dimicandum si sit necesse/pro legibus animare: dicen
1.mach. do illud infra: Accingimini ⁊ estote filij potētes ⁊c.
3.g. ¶ Capitulū tertiū Textus: Surrexit Iu-
das machabeus pro parte suo ⁊ iuuabāt eū
fratres sui. Moralitatū Capitu. III

historia Surrexit iudas machabeus ꝓ parte suo/⁊ iu-
uabant eum fratres sui: ⁊ dilatauit gloriam
ꝑplo suo. Induit se lorica sicut gigas: ⁊ suc-
cinxit se arma bellica: ⁊ ꝓtegebat gladio suo
castra. Similis factus est leoni in operib9 suis: ⁊ sicut
catulus leonis in venatione rugiens/persecut9 est ini-
cos/perscrutans eos: ꝑambulauit ciuitates iude: ⁊ cō
gregauit pereuntes: ⁊ nominatus est vsqz ad nouissi-
mū terre: ⁊ repulsi sunt inimici pre timore eius: ⁊ om

nes operarij iniquitatum conturbati sunt. ¶ In istis
verbis recte ponitur exemplar ⁊ regula cuiuslibet bo- Tropo-
ni principis. Iudas enim interpretatur confitens vel logia.
glorificans. Machabeus interpretatur ingeniosus/
ꝓtegens ⁊ percutiēs: quia reuera bonus prelatus vel
princeps deum laudare: prudens ⁊ circūspectus/sub-
tilis ⁊ ingeniosus esse innocentes protegere: pestilen-
tes percutere gladio iurisdictionis spūalis vel tempo- A
ralis/vel gladio feruētis orationis cordialis. Debet
castra sibi subiecta.i.territorium suum ⁊ ecclesias/taz
bona quam personas ꝓtegere: loricaz iustitie accipe-
re: arma bellica virtutum induere: vt sic possit gloriaz
⁊ prosperitatem sibi populi subiecti dilatare: Ezechi. Eze.38.d
Tu cherub extentus ⁊ protegens. Unde istis dicit il-
lud Apls: State succincti lumbos vestros: induite lo Ephe.6.
ricaz iustitie. Debet etiā esse similis leoni audacter ar c.
dua aggrediendo: ⁊ propter nullū quantūcunqz ma-
gnum ad executione iustitie tepescendo: sicut catulus
leonis debet rugire altisone predicādo: ⁊ sic iniquos
debet persequi ipsos seueriter puniendo: ⁊ eos debet
perscrutari ⁊ inquirere diligentissime examinando: ⁊
ciuitates ad literam perambulare subditos visitādo
⁊ iustitiam faciendo. Ps. Perambulaui in innocētia ps.100.
cordis mei. Et sic talis iudas poterit dici ille/de quo a.
dicitur: Leo fortissimus bestiarum/ad nullius paue- Pu.30.b
bit occursū. Et reuera si nostri principes tales fuerint
tunc pre timore eorum/inimici sui tam temporales ꝙ
spūales repelluntur: ⁊ ab eorum presentia ⁊ iustitia ter
rebuntur: operarij iniquitatis formidabunt: percun-
tes scz pauperes ⁊ tribulati/qui iniurias patiūtur/ab
alijs defendunt ⁊ congregabuntur: ⁊ ipsi per famam ꝑ-
petuam quam acquirunt/vbiqz nominabūtur. Illud
est verum quando in vno loco est iustus iudex vel ꝑla
tus/prudens ⁊ seuerus: omnes mali generaliter timēt
eum. Ozee: Leo rugiet/⁊ formidabunt filij maris ipse Ozee.11.d
vero acqrit nomen perpetuum ⁊ iocundum. Unde di- B
citur: Nomine eterno hereditabit illum dominus. Et Ec.15.b.
alibi: Diuulgatum est nomen dauid in cunctis regio 1.Para.
nibus. Uerūtamē aduerte quod dictum est/ꝙ fratres 14.d.
eius iuuabant eum: qz quilibet bonus frater canoni-
cus vel subditus/debet superiori collaborare: ⁊ eū spi
ritualiter ꝑ orationes/⁊ nominatus temporaliter per
obsequia ⁊ subuentiones benigniter adiuuare: quia
dicitur: Frater qui adiuuat a fratre/quasi ciuitas fir- Pro.18.c
ma. Cuius tamen sepissime fit contrarium: quia con-
fratres ⁊ subditi libentius laborant quandoqz ad su-
periorem suum confundendum/ꝙ ad eum adiuuan-
dum. Periculum enī est in falsis fratribus. ¶ Iudas 2.co.11.f
pugnās cōtra Appoloniū/ipsū occidit/⁊ gladiū sibi Eo.ca.a
abstulit: ⁊ ꝙdiu vixit/in ipso gladio semper pugnauit
⁊ hostes suos debellauit. Tandē seron princeps syrie
contra eū applicuit/quē iudas gladio supauit. ¶ Il- Allego-
lud potest exponi sic: Appolonius ꝗ interpretatur mi- ria.
rabilis/mundū significat: ꝗ in cordib9 fatuorū vt pul
cher ⁊ mirabilis rutilet: gladius eius cum quo impu-
gnat petōres/est ipsius ꝓsperitas. Seron ꝗ interptat
princeps meroris/est diabolus: qui ꝑ certo iudas ꝗ in-
terpretat ꝯfitens/debet primo mūdū ꝑ ꝯtemptū vin-
cere: ⁊ gladiū eius/id est mundi ꝓsperitatē ꝙ sit terri-
bilis/labilis ⁊ deceptibilis/per ꝯsyderationē accipere
⁊ sic isto gladio.i.hac ꝯsyderatiōe mediāte poterit se-
ron principē diabolū superare. ¶ Hic dicit ꝙ popul9 Eo.ca.b
vidēs ꝑplm/seron ⁊ multitudinē sui exercit9/incepit historia
dubitare de victoria: sz iudas dux eorū incepit hmōi C
sermonib9 eos ꝯfortare: facile enī est multos ꝯcludere

Psal. 106.c. Aliter bati sunt et mori sunt sicut ebrius. Vel dic ista contra malos nobiles et fatuos et alios: qui quandoque a statu prosperitatis cadunt: dignitates hereditates et officia perdunt: a societate hominum eiciuntur: quasi bos fenum comedere: et quasi rustici in labore viuere: et pristinas delicias dimittere: et cum feris idest cum pauperibus conuersari coguntur. Sed quid? Pro certo ipsi videntes seipsos depositos/desperationem incurrunt. Bestie quasi vastie: que secundum Isidorum dicuntur a vastando: id est crudeles et predones fiunt: cor humanum idest conscientiam prius perdunt et cor fere .i. impiam mortem acquirunt: in viros quoque malos se conuertunt. Unde dicitur: Mutatus est in virum alterum. Hiere. A malo in malum egressi sunt.

i. Reg. 10 b. E Postquam nabuchodonosor occulto dei iudicio bestia factus est. hec regno eiectus et ad statum tribulationis deuenit: principes eius negauerunt cum quidam fuit bestia: sed statim quando recepit pristinum sensum/figuram et statum: principes eius cognouerunt cum sicut prius: et receperunt eum. Tales vero sunt amici mundi qui ad statum tribulationis et infirmitatis: quia statim quando occulta dei prouidentia aufert sibi omnem prosperitatem/regnum/sensum et statum: vere principes sui idest amici/cognati et parentes eius despiciunt eum: nec volunt eum amplius videre: nec regem nec dominum amplius appellare. Quem si acciderit ad statum redire: et principes ipsum recipiunt et ei sicut primitus obsequuntur: et quem prius sicut bestiam contemnebant: tunc tanquam regem et dominum reuerentur. Unde dicitur: Si habueris couiuet tecum.

eccl. 13. a. Nabuchodonosor rex babylonis factus bestia sine sensu: fenum comedit: sicut bos inter bestias habitans: et in syluis societatem hominum contemnebat: et ideo tunc a principibus est contemptus.

Eodem ca. f. Histo-ria. Rex iste babilonis idest cofusionis: significat malos prelatos/impios et crudeles. Nabuchodonosor interpretatur sedens in angustia: quotiens vitijs ecclesia potest dici babylon idest confusio. Isti enim hodie sunt mutati in bestias: quia sunt multi bestiales et iniuriosi: societatem hominum .i. personarum rationabilium contemnentes. Et ideo istis dicitur: Cor eius ab humano mutetur: et cor fere detur ei: et ideo vere reges et principes et laici solent tales contemnere et eorum statum et consortium abhorrere. Vel dic quod principes qui sunt maiores prelati ecclesie vel religionis: videntes tales sic viuentes bestialiter: debent eos statim regno .i. suscepto regimine priuare:

Moralitas. Dan. 4 c. f Aliter Ezech. Ezech. Prophane impie dux/tolle cydarim: depone 21. f. coronam. Si autem penitentia ducti/fiant iterum boiles id est viri boni et perfecti/sensum et mores recuperantes: tunc secundum quod eis videbitur possunt ipsos pristine

Dan. 5. b. glorie restituere: et in eodem loco vel alibi iterum prelaturam eis reddere. Quamuis daniel diceret nabuchodonosor malam interpretationem de arbore: et balthasar de manu in pariete: vt patet infra: ita quod vnum diceret de regno eijciendum/et alterum occidendum et hoc tamen nunquam fuerunt moti contra ipsum: sed donis et honoribus ditauerunt. Sic vere quis daniel .i. predicatori nos aspere corrigat: et futura pericula nobis dicat: et hoc tamen non debemus indignari: sed ei corde humili regratiari: qui qui corrigit sapientem: gratiam apud

pro. 18. o. eum inueniet. Quamuis nabuchodonosor et balthasar correctionem et increpationem danielis gratiose receperunt: et eum honorarent: nunquam tamen propter hoc se emendauerunt: et ideo perierunt. Sic vere sunt aliqui qui libenter correctionem audiunt sed nunquam propter hoc emendantur.

Ezech. Audiunt sermones meos: et in cantica oris sui Ezec. 33 g. vertunt illos. Quamuis darius summe diligeret danielem: tamen propter consuetudinem et decretum factus Ca. vi. e tradidit eum iuxta promissa leonibus deuorandum contra propriam voluntatem: sicut dicitur infra capitulo sexto. Sic Histo-ria. vere reges et viri perfecti summe debent cauere quid promittunt: quia turpe est regredi verbum suum. Iuxta illud Prouer. Labium veritatis firmum erit. Euilmerodach (teste historia scolastica) pro nabuchodonosor patre suo regnum rexit: dum a regno exularet: et ibi plura iniqua commisit: et ideo quando pater ad regnum rediit: filium qui deliquerat/carceri mancipauit et ei plura tormenta intulit. Tandem pater mortuus est: et filius eius qui erat in carcere ad regnum iterum sublimatur. Iste autem qui viderat patrem suum prius in bestiam mutatum: et iterum in hominem figuratum: timuit quod de morte ad vitam reuenerit: et ideo fecit capi trecentos vultures: et patrem suum diuidens/vnicuique vulturi partem dedit: et eos auolare permisit/dicens: Quod nisi omnes insimul conuenirent impossibile erat patrem suum quem comederant resumere vitam. Sic vero charissimi: quandoque accidit quod euilmerodach .i. aliquis iniquus ad regnum .i. ad aliquod officium sublimatur: vbi quandoque multa iniqua committuntur/subditos grauando et spoliando: et ideo sepe accidit quod propter nequitias suas superior magister qui ipsum habet corrigere/ipsum percutit incarcerat atque affligit: vel penam ei tribuit competentem: illi ergo tunc accidit mori patrem suum. Ideo si iste pater vel correctori moritur .i. si aliquod infortunium ei venerit: ipse statim consurgit versus ipsum: et eum per detractionem et falsam accusationem laniat: et vulturibus idest suis inimicis porrigit eum deuorandum et diffamandum et hoc vt perpetuo ad statum prosperum non resurgat. Quia qui arguit derisorem/ipse sibi iniuriam facit. Tradet enim frater fratrem/et filius patrem: et insurgent filij in parentes: et morte eos afficient: et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum: Qui autem perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit. Et alibi: Et inimici hominis domestici eius: sicut dicit micheas.

pro. 12. c. Euilmerodach filius nabuchodonosor. Moralitas. Moralitas. D. pro. 9. b. mat. 10 c. mi. 7. b. michee. mat. 10 o.

Capitulum quintum textus Balthasar rex fecit grande conuiuium optimatibus mille. Moralitatum Capi. V.

Balthasar rex babylonis cum semel esset obsessus a Dario rege persarum: vilipendens obsidionem/fecit grande conuiuium familiaribus suis: et fecit apportari vasa aurea et argentea que de hierusalem et templo attulerat pater suus et in ipso conuiuio biberunt ipsis ipse et optimates sui vxores et concubine sue et laudauerunt deos suos: sed hoc abhorrens deus: fecit venire in ipso conuiuio in parte te vna manum quod scripsit parietem ista tria verba: Mane/thetel/phares: quod significat numerus/pondus diuisio. Significabat autem deus quod regnum numerabat: et ponderabat quod ipsa sua quantum valebat: et deficiebat in numero et pondere: tunc diuidebat regnum eius/et sibi penitus auferebat: et sic factum est quod in ipsa nocte rex qui obsidebat ciuitatem/cepit eam et occidit et regnum eius et totam sub statum suum dominauit. Balthasar qui interpretatur deuorans diuitias, significat mundi diuites et potentes: qui non cessant diuitias deuorare et accumulare: nec tamen ab eis satiantur: quia venter impiorum insatiabilis

Histo-ria. Moralitas A

pro .31. tabilis est. Unde dicitur: Isti sūt reges Babilonis
o. quia regunt mundū/vbi non est nisi confusio. Ozee:
Ozee.8 Ipsi regnauerunt: sed non ex me rc. Isti quotidie ob
a. sidentur a rege Persarum/id est a diabolo/ qui est rex
iob.41. super omnes filios superbie. Sed vere isti non curāt
o. de ista obsidione/ scilicet de diabolo. qui continue p
tentationem r tribulationem/et mortis temporalis
et eterne tentationem ipsos obsidet et infestat: immo
pro certo ipsi vacant conuiuijs/ludis/ potibus et ci-
bis: r cum vxoribus suis et familiaribus et alijs suis
id est illis de parentela sua de quibus magis sperant
et exultant: in vasis aureis et argenteis bibere dele-
ctantur. Sed pro certo deo sepe displicet huiusmodi
vanitas et prosperitas: et ideo dum sunt in aula Ba-
bylonis/id est prosperitatis mūdane quando non co
gitant de futuris/deus mittit manum suā/id est po-
testatem et virtutem: r in pariete corporum sententiā
scribit/r dicit: Mane/thetel/phares. Quia ipse nu-
merat tempus et vitam eorum/et ipsam presumit: et
ipse etiam ponderat quantum de virtutibus et vitijs
habeant: et tandez diuidit eos scilicet animā a corpe
sperādo p mortem: vel diuidit eos scz a societate fi-
delium r partem eorum ponit cū infidelibus in in-
luce.12. ferno: et ideo rex Persarum/id est diabolus/audita
c. dei voluntate et sententia: ipsos corporaliter et eter-
B naliter occidit/qui ipsos tandiu obsederat i hoc mū-
do. Unde: Stulte/hac nocte repetent animam tuam
a te: que autē congregasti cuius erunt rc. Uel ista dic
contra executores testamentorum: qui scilicet mor-
tuo diuite: et lecta testamēti scriptura: optime nume-
rant et ponderant bona sua: ipsaqz inter se diuidunt r
dispensant. Ideo bene dicitur: Diuisum est regnum
tuum: r datum est Persis et medis: id est tuis execu-
toribus et alijs. Si vis dic interpretationem de me-
dis et persis rc. Unde tales sic morientes /possunt de
suis executoribus dicere illud Psal. Diuiserunt sibi
ps. 21.d vestimenta mea rc. ¶ Cum daniel esset honoratissi-
Ca. vj.c mus in palacio regis Darij/inuiderunt ei aliqui pri-
cipes: et ideo ipsum mitti in lacum leonum/ propter
hoc quod deum colebat/procurauerunt. Sed statim
affuit dei prouidentia/qui Danielem inter leones il-
lesum seruauit: Quod videns rex/in crastinum ipsuz
liberauit: r eius accusatores cum vxoribus et filijs in
lacum intromisit: et statim coram ipso fuerunt a leo-
nibus deuorati. ¶ Rex iste est deus: cuius regnū (te-
Allego ste Gregorio) est ecclesia: Lacus est purgatorium vel
ria. infernus/vbi sunt leones/id est demones rugientes.
Accidit etiaz quod in regno Christi: id est ecclesia est
quandoqz Daniel id est aliquis homo clericus: qui
propter scientiam et bonitatem ab hominibus ho-
noratur: et ideo vere habet statim inimicos inuidos.
Nā sm Senecā in libro de morib9: Et si nullos inimi-
cos facit luxuria: mltos tñ facit inuidia. Uñ sepe acci-
dit qd ppter prosperitatē q fulgēt inter ceteros mors
eis ab inimicis intentatur. Et ideo dato quod displi
ceat regi mors innocentium: tamen propter decretum
Hebre. Medorum immutabile id est propter decretum quo
9.g. statutum est hominibus semel mori secundum Apo
stolum: ipse dissimulat et permittit. Igitur daniel/id
est iustus mortuus: in lacum/id est in foueam vel in
purgatorium mittitur: et lapis tunc superponitur in
sepulchro: vbi scilicet ab Abachuk/id est a bonis ami
cis pulmento piorum suffragiorum spiritualiter su-
stentatur. Sed pro certo leones: id est demones ei nō
possunt nocere: immo ab ipso lacu/id est a purgato
rio: a rege/id est a deo liberatur: et ad aliam gloriam
sublimatur: scilicet ad gloriam paradisi. Alij autē in
lacum: id est in infernum ponuntur cum vxoribus et
filijs id est cum fautoribus et imitatoribus suis: vbi
a leonibus id est a demonibus deuorantur perpetuo
et super eum rugierunt leones. Et sic inuidi et homi-
cide alijs credunt sibi ipsis nocent: et alijs proficiunt
et valent. ¶ Uel dic spiritualiter per modum exem-
pli: quando quis per inuidiam procurat alteri mali
ciam: transit super ipsum: et idem preiudiciuz sepe in- Aliter
currit quod alijs intentabat: sicut patet de aman. et
mardocheo. Unde dicitur: Qui fodit foueam inci- pro.26.
dit in eam. d.

¶ Capitulum septimum textus: Anno pri- D
mo Baltbasar regis babylonis: daniel som
niū vidit. Mora. Ca. VI

Daniel vidit in medio maris quatuor ven-
tos pugnare: et statim bestie grādes de ma
ri pariter ascenderunt inter se dissimiles et
feroces rc. ¶ Mare quod est inscrutabile:
est cor hominis. Hieremias. Quatuor vēti sunt qua-
tuor affectiones: scilicet spes: timor: gaudium r do- Trpo.
lor: r iste inter se pugnāt: quia in corde hominis sem logia ii
per est pugna inter istas affectiones et passiones. hiere.17
Ideo bene dicitur in prosa: Cōfusa sunt hec omnia: b.
spes: timor: gaudium et dolor. Et ideo sepe accidit q
post istos ventos: id est post huius mundi conflictū
sequuntur quatuor bestie fortes et diuerse: id est qua-
tuor peccata mortalia: Nam ex spe sequitur presum-
ptio: ex timore desperatio: ex dolore obstinatio: et ex
gaudio luxurie corruptio: et sic cor humanuz ex istis
quatuor vētis: id est bestijs dissipatur. Unde in Pro
uerbijs. Cogitatiōes varie versant i corde viri. Ideo pro .19.
dicitur. A corde quatuor oriuntur. ¶ Uel dic quod c.
quatuor venti sunt superbi nobiles. Bestie sunt cru- eccli.37
deles inferiores: qui ideo quatuor dicuntur: pro eo c.
quod in quatuor mundi partibus collocantur. Isti Aliter
igitur inter se pugnant: et per rixas ac discordias iu-
giter secum certant. Unde dicitur: Inter superbos pro .13.
semper sunt iurgia. Daniel vidit quandam bestiam b.
leene similem: et habebat alas sicut aquile: et sublate Eodem
sunt ale eius: et ipsa sublata est de terra: et super pe- ca.a.
des quasi homo stetit: et cor eius datum est ei. ¶ Be Tropo
stia significat superbum: et ideo dicitur similis leene logia
que est bestia superbissima: quia superbi huius mū-
di sunt crudeles more leonis / pauperes deuorando:
sicut patet de militibus: officialibus r balliuis. Isti
quandoqz habent alas aquile: per quas in altum ve-
huntur id est altas personas et nobiles: per quas fre E
quenter sublimantur: promouentur et honorantur: Tropo
sicut videmus: quia nō est ita modicus balliuus vel ogia.
vsurarius: quin habeat maiorem in curia vel in pa-
tria: qui ipsum subleuet ac supportet Isti autem aq-
le dicuntur similes: quia tales mali malorum fauto-
res ad modum aquile per rapinas viuunt de sangui
ne alieno. Hieremias In alis tuis inuētus est san-
guis pauperum et innocentum. Alios enim malos Hiere.
non sustinerent: nisi inde sanguinem emungerent: et 2.g.
de eorum rapinis emolumentū haberent. Job: Pul- iob.39.
li aquile lambunt sanguinem. Sed quid? Sepe acci- o.
dit quod ale iste a talib9 euelluntur/qñ homini p mor-
tem subtrahunt. Isti etiam sui amici vel fautores fi-

bi per aliquod infortunium auferunt de terrena digni-
tate et prosperitate/quam super alios obtinebant. Et
super pedes quasi homo stant: hoc est dictu: quod ipsi
cadunt a statu suo ad terram idest ad pauperem sta-
tum: ita quod si erant equites/fiant pedites. Ideo di
citur quod cor eius datum est ei: quia tunc temporis re-
deunt ad cor suum/et cognoscunt quid sunt et unde sunt
et quid est mundi prosperitas quam sic perdunt. Esa.
Redite prevaricatores ad cor: recordamini prioris secu
li. Sicut enim videmus quando inferiores perdunt
Esa.46 c. alas suas: i. fautores suos: qui eos in prelatorum cu
rys sustinebant: ipsi solent similiter de terra tolli: et a
f statu vel officiis/vel saltem reputatione tolli atque de-
poni. Zach. Percutiam pastorem: et dispergentur oves
Zach.13 e. gregis. ¶ Vel dic quod post mortem amicorum suo
rum et alarum suarum evulsionem/ipsi similiter de ter
Aliter ra per mortem tolluntur: et ad infernum pedes ire com
pelluntur ubi cor eorum idest tristitia et desperatio si-
bi datur: et penitentia de male actis si possent. Hiere.
Dolor meus super dolorem: in me cor meum merens
Hiere.8. f. ¶ Vel dic quod leena/que est bestia ita luxuriosa/quod
cum pardo fornicatur quod est animal pictum: signi
Aliter ficat mulierem adulteram: que cum pictis et pulchris
iuvenibus fornicatur: et leoni idest marito proprio frau
dem facit. Ale igitur istius sunt gratie per quas ele-
vatur et superbit: scilicet pulchritudo. nobilitas/po-
tentia et voluptas. Sed quid? Vere iste ale primo sub
trahuntur ei: quia scilicet sua pulchritudo per sene-
ctutem deficit: ipsa tandem de terra viventium tran-
sit: et super pedes suos tota nuda in suis naturali-
bus relicta/in inferno cogitur stare: et cor eius datur
perpetua tristicia lamentari. ¶ Secunda bestia quam
Eodem ca.b. vidit daniel/erat similis urso. (Ecce inquit) alia bestia
stetit similis urso in parte: et in ore eius tres dentium
Histo- ordines: et in dentibus suis erant tres principes qui
ria. dicebant ei: surge comede carnes plurimas. ¶ Bestia
potest significare principes malos et prelatos: qui re
Mora- vera urso (qui mel summe diligit) sunt similes: quia
litas. scilicet mel. i. dulcorem voluptatum et deliciarum di
G ligunt: et vellus hirsutum divitiarum gerunt. Nam si-
cut ursus apes inquietat: tales inimicos pauperes per
rapinas ut mel idest ipsorum bona rapiunt et evellunt
Isti habent os magnum. i. magnam curiam et hospi
tium seu claustrum et monasterium: ubi sunt plures
dentes/id est plures persone in tribus ordinibus id-
est pluribus officiis/distinctionibus/statibus/gradi
bus ordinate: quidam superiores/quidam mediocres
alii inferiores: sed in istis dentibus et in ordinibus sunt
tres principales dentes. i. aliqui magni in officiis su
perioribus gratiis excellentes: quia principes in suis cu-
riis et officiis/prelati in suis hospitiis semper habent
aliquos fautores: per quos reguntur et ordinantur. Sed
quid dicunt isti bestie: isti consiliarii: fautores et ma-
gistri? Pro certo non dicunt eis quod regant bene terram
suam: vel quod faciant iustitiam: vel quod ab iniquitate caveant
sed ipsi dicunt eis: surge/comede carnes plurimas: hoc
est dictu: Devora subditos: excoria/rape comede car
nes/id est substantias aliorum. ¶ Vel dic quod ista be-
Aliter stia est infernus: qui est similis urso. quo ad voracem
insatiabilitatem: habet tres ordines dentium/id est tres
differentias mordacium tormentorum: scilicet limbum/pur-
gatorium et barathrum. Isti enim dentes dicunt inferno/quod de
voret carnes plurimas: quia ista tria loca devorant ho-
die quasi omnes personas: quia barathrum devorat damna-
tos. limbus pueros non baptizatos: purgatorium pe

nitentiam acturos: Unde in Prover. Tria sunt insa-
tiabilia. ¶ Vel dic quod ferocitas que nulli parcit: et que M
duas alas habere dicitur/est mors: cuius ale sunt due: pro.30.
scilicet infirmitates et casus que mortem faciunt undique b.
evolare: et ad loca varia se transferre. Ista enim tres Aliter
habet ordines dentium/statuum et locorum/paradisum/
purgatorium et infernum: et forte ibi sunt principes tres:
scilicet minores angelorum ordines: qui morti casi-
bus/infirmitatibus et actibus hominum preficiuntur
secundum aliquos sanctos: et isti pro certo dicunt morti. Sur
ge/comede carnes plurimas: quia isti principes angeli
ordinant secundum occultam dei providentiam de quolibet
quando/quomodo et quare et ubi: in quo istorum trium
ordinum locandus sit quilibet cum moritur. Ideo
de morte dicit Psal. Ad te omnis caro veniet. ¶ Vel ps.64.
dic quod bestia est christus: qui fuit similis urso: id- a.
est peccatoribus in parte/quantum ad naturam/non Aliter
quantum ad vitia. Tres ordines/id est tres nature in
una persona: scilicet divinitas/corpus et anima. Tres
principes sunt tres status ecclesie: qui per noe danie-
lem et iob intelliguntur continentium coniugatorum Ezec.14.
et virginum: qui dicunt christo per orationem: quod ipse e.
comedat: et eos sibi incorporet et uniat per fidei sacra
mentum carnes plurimas: scilicet homines huius vi
te: ut fidelibus adiungantur in corpore christi mysti
co iudei/heretici saraceni: et per penitentiam reprobi
christiani. Psal. exaudi orationem meam: ad te om-
nis caro veniet. ¶ Vel dic quod ista bestia ursina est Psal.
vaniloquus: habens tres ordines dentium/id est tria 64.a.
genera verborum in ore: scilicet detractionem: ia- Aliter
ctantiam et blasphemiam: et isti devorant carnes
plurimas quia iactantia devorat carnes proprias
detractio carnes proximi blasphemia carnes christi.
¶ Vide supra de manticora. li. de animalibus. ¶ Ter-
tia bestia quasi pardus habebat quatuor alas avis et N
quatuor capita: et habebat potestatem magnam. ¶ Par Histo-
dus coloratus et preceps: est hipocrita: qui quamvis sit ria.
coloratus in conversione picta et ficta: tamen preceps Eodem
est ad sanguinem: id est ad luxuriam et peccatum: et ca.b.
iste habet plures alas et capita. i. plures modos deci- Mora-
piendi: et isto modo aliqui acquirunt potestatem/ho litas.
norem et reputationem. ¶ Vel dic quod bestia cuius
quatuor ale: sunt quatuor affectiones: quatuor vero Aliter.
capita sunt quatuor principalia crimina. et ipsis dente-
tia etc. sicut supra ca. iiii. ¶ Vel dic quod pardus est
vir perfectus: qui habet pellem pictam honeste con-
versationis: et iste habet quatuor capita: id est qua- Aliter
tuor principales virtutes: scilicet iustitiam: pruden-
tiam: fortitudinem: et temperantiam. Habet etiam qua
tuor alas: id est quatuor affectiones bene ordinatas:
scilicet spem: timorem gaudium et dolorem: cum quibus vo-
lat sursum ad celestia contemplando: et ideo potestas
ei datur in celo et in terra. In terra dico quantum ad tem-
poralem promotionem: in celo vero quantum ad celi beatifi-
cationem. Et debent convenire capita cum aliis: quia
gaudium debet habere temperantiam: dolor pruden-
tiam: spes iustitiam: timor fortitudinem. Ezechi. Qua
tuor facies uni etc. ¶ Quarta bestia erat terribilis et Ezech.
fortis nimis dissimilis aliis et habebat dentes ferreos: 1.b.
et comedebat et comminuebat: et reliquia pedibus con Eodem
culcabat et capita habebat decem. ¶ Ista significat ca. b.
mundi divites et tyrannos: qui propter suam malam B
vitam quam plerique ducunt: sunt terribiles et aliis dis- Mora-
similes christianis: ut de quolibet dicatur illud Sap. litas.
Gravis enim est nobis etiam ad videndum: quoniam sap.2.c.
dissimilis

dissimilis est nobis vita eius. Decem capita sunt decem capitalia vitia: que opponuntur decẽ preceptis

Apoca. 13.a. Apoca. habebat capita septem et cornua decem. Dentes istorũ sunt eorum officiales ꝛ balliui: qui dicunt dentes a demendo: quia isti sunt rapaces et auare nature: quod alijs demunt et subtrahũt quicquid possunt. Et isti dicuntur ferrei/propter duram crudelitatem: sunt magis fortes quo ad diuitias ꝛ quo ad potentiam secularem: intantum ꝙ nullus potest contra eos preualere: ꝛ ita ille bestie/id est principes potentes/mediantibus suis dentibus: id est suis coadiutoribus: hodie omnia deuorant ꝛ confundunt: ꝛ illud quod nõ possunt cõsumere: scilicet illos cõtra quos non possunt preualere: vilipendunt ꝛ despiciunt: capita habẽt plura: id est plures dignitates/villas ꝛ castra.

Aliter Uel dicꝫ ista bestia sunt causidici/balliui ꝛ officiales: et tales dentes virtute quorum demunt bona aliorum: sunt principes ꝛ prelati: cum quibus sunt: ꝛ per quorum virtutem faciunt multa mala. Nam habent dentes super eos. i. dominos magnos et magistros: sub quorum vmbra ipsi deuorant omnes alios circunstantes/per auariciam ꝛ rapinam: et illud qđ

C non possunt suppeditare/conculcant pedibus. i. con

psal. 72. b. tẽnunt ꝑ superbiam mentis. Isti habent hodie plura capita. i. dignitates ꝛ prebendas. Psal. Ipsi pec

Eodem ca. b. catores in seculo ꝛc. ¶ Apparuit quedã bestia mirabilis et terribilis/fortis ꝛ magna: habens capita septem et cornua decem: et inter omnia ista cornua ortum est vnum cornu modicum: habens oculos quasi oculos hominis: ꝛ hic loquens grandia: ꝛ a facie eius tria de alijs cornua sunt euulsa: et iterum creuit illud cornu: cum quo bellum faciebat contra dei sanctos ꝛ preualebat: et reges terre humiliabat. Putauit ꝙ posset mutare tempora ꝛ reges: sed tandem antiquus dierũ venit: ad iudicium sedit: et potestas istius est ablata.

Allegoria. ¶ Si vis expone allegorice: sicut exposuit glossa de antichristo: et dic quod bestia est regnũ romanum. Decem capita sunt decẽ regna cornua sũt reges: cornu modicum est antichristus: contra deum loquens grandia/reges subijciens/oculos clari intellectus habens. Iste enim contra sanctos pugnabit ꝛ

Tropologia. preualebit ad tempus: sed tamen finaliter veniet antiquus dierum christus ad iudiciũ: ꝛ cessabit eius potestas: sed de hoc nihil ad presens. ¶ Sed expone moraliter et dic quod bestia est princeps vel prelatus magnus et fortis habens plura capita. i. plura loca capi

D talia/villas et castra: cornua sunt principes: balliui ꝛ officiales sui: mediantibus quibus alijs cornu impetit et deterret: sed aliquãdo accidit quod oritur inter eos vnum cornu modicum: idest vna modica et parua ꝑsona: que primo est in paruis officijs que tamen oculos sue clare discretionis/cautelarum et cauillationis habet: ꝛ propterea laqueo sue eloquentie idest iactãtie ꝛ adulationis/minarum et elationis ipse preualet contra alios: ꝛ maxime contra sanctos et iustos: ꝛ suppeditat tres vel plures: et alij officiales a facie eius euelluntur et deponuntur de suis officijs: ꝛ qñqꝫ fauẽte fortuna intãtũ crescit in mũdi ꝓsperis: ꝙ dei sanctos vel pauperes religiosos/et alios se meliores concutit et conculcat: Deum contẽnit: reges terre. i. nobiles ꝛ potẽtes humiliat et affligit: vt patet de

1. Thes. 2. c. istis q̃ sunt cũ regibus ꝛ ꝓlatis: de quib⁹ dicit apostolus: Deũ nõ timẽt: ꝛ cunctis hoib⁹ aduersant. Sꝫ fi

psal. 74 b. naliter venit chrus⁹ antiquus dierum: et vocat eos ad iudiciũ ꝑ mortẽ subitã: ꝛ sic eorũ potestas deficit. Iõ de tali cornu dicit Psal. Cornua peccatorum conterentur.

Eodem ca. c. Historia. ¶ Uidit daniel quod throni positi sunt: ꝛ antiquus dierum sedit. vestimentum eius quasi nix: capilli eius quasi lana munda: thronus eius quasi flãma ignis: rote eius ignis accẽsus: fluuius igneus rapidusqꝫ egrediebatur a facie eius: et libri aperti sunt: et iudicium factum est: et tunc omnium bestiarũ ablata est potestas: et filio hominis sibi presentato dedit antiquus dierum potestatem. regnum/gloriam ꝛ honorem. In istis verbis describitur iudicis vel iudicij status: quia pro certo in throno/id est in prelatione et potestate iudiciaria non debet sedere nisi antiquus/id est homo sapiẽs et maturus: qui debet ha

E bere capillos idest interiorem affectionem: et vestimẽtum/id est exteriorem conuersationem/albam ꝛ mundam sanctam et puram: castam et honestam: ꝛ immunem ab omni affectiõe ꝛ acceptationẽ munerum ꝛ personarum quasi nix: et quasi lana albi capilli eius: dato quod hodie multi cessores ꝛ iudices sunt contra-

Eccle. 10. b. rie conditionis. Unde dicitur: Uidi stultuꝫ in dignitate sublimi: thronus eius idest autoritas rote circa eum. Uoluentes: id est ministri sui volubiles et apti ad obediendum debent esse igniti/id est feruentes et charitatiui: vel ignei id est rigidi ad malos puniendum/et iustos promouendum: et ideo fluuius igneus rapidus. id est extensio et sententia aspera ꝛ rigorosa a facie eius debent contra ipsos emanare: quia nullum debet timere quin per iustitiam ꝛ rigorem faciat iudicium equitatis. Apostolus. facit ministros

Hebr. 1. c. suos flammam ignis. Hic debet habere plures ministros: quia iudicium non debet fieri nisi coram pluribus assistentibus et consiliarijs. Libri debent esse aperti: quia secundum quod in libro legum et canonũ inuenitur scriptum debent procedere/et filio hominis/id est bonis notabilibusqꝫ personis finaliter debent dare potestatem/gloriam et honorem. Bestiaruꝫ aũt id est ferocium iniquorum ratione carentium debẽt

deut. 25 a. auferre et reprimere potestatem: Deut. Quem iniustũ videris condemnabis: quem vero iustum videris/victorie palmam dabis.

f Aliter. ¶ Uel dic econtrario/quod in throno et in dignitatibus seculi residentes prelati ꝛ iudices sunt hodie in tanta pompa/quod habent milia milium ministrantium et assistentium: sed ipse rote et ministri sui sunt ignei per rapinam et excoriationem: etiam fluuius idest rigor crudelitatis et rapine a facie talium egreditur in subditos vndequaqꝫ. Io-

Iohel. 2. a. hel. Ante faciem eius ignis vorat.

¶ Capitulum octauum textus. Anno tertio regni balthasar regis visio apparuit mihi Moralitatum. Ca. VII

Historia. Cum esset daniel in regiõe helam: vidit se esse super portam vlay. Uidi inquit/et ecce aries vnus habens duo cornua: et vnuꝫ cornu maius alio: qui cornibus suis ventilabat ꝑ omnes mundi partes: et nullus poterat sibi resistere fecitqꝫ ſm voluntatem suaꝫ: et magnificatus est. Uenit hircus caprarum ab occidente: habens cornu insigne ante oculos vndiqꝫ ventilans: et afferatus est in arietem: et comminuit cornua eius: et nullus potest liberare arietem de manu eius: tamen in fine cornu illud magnum fractum est consumptumqꝫ.

Moralitas. ¶ Aries iste significat aliquem religiosum simplicem/et maturum: vel quemcunqꝫ virum bonum et honestum: qui quãdoqꝫ habet duo cornua

id est scientiam vtriusq; testamenti. Uel duo cornua
id est scientiā naturalē/ et affluentiā temporalem. Uel
duo cornua/id est mitram: q: forte est episcopus vel
cornutus: vel duo officia/id est duplicem iurisdictio-
nem id est spiritualem et temporalem quia cornua in
abacuk manu eius. Abacuk. Iste quandoq; fauente fortuna
3.a. magnificatur et crescit per potentiam secularem: in-
G tantum quod nō inuenit sibi resistentem: sed sepe ac-
cidit ꝙ venit hircus/id est vilis et insufficiens perso-
na: que tm̄modo habet vnum cornu/id est vnum offi-
cium: qui pugnat contra ꝓlatum: et preualet con-
abacuk tra eum: et frangit cornua potentie eius: et regnat lo-
1.b. co eius/sic quod nullus potest sibi resistere in vna po
testate. Unde dicitur: Impius preualet aduersus iu-
stum etc. Sed tamen in fine frāgitur cornu eius id est
eius potestas: quia sepe accidit/ꝙ qui fregerunt alio
rum potestates: postq̄ diu regnauerunt et nūdū
bulauerunt: ita ꝙ nullus eis poterit obuiare: finali-
ter confriguntur/et per mortem subitā moriunt. Esa.
Esa.30. Subito dū nō sperat venit cōtritio eius etc. ¶ Uel dic
c. ꝙ hircus fetidus est aliquis luxuriosus et imūdus:
Aliter qui quandoq; habet vnum cornu insigne: scilicet ge-
neris nobilitatem vel seculi dignitatem et potestatē:
et hoc inter oculos: quia scilicet iste pre oculis semper
habet presumptionem et superbiam vel aliquod bo-
num si ipsum habet. Iste igitur pugnat contra arie-
tes cornutos: id est contra predicatores humiles/et
eos conterit: et tamen finaliter ipse perit. ¶ Uel dic ꝙ
aries est predicator/cum cornu duplicis testamenti/
Aliter cui nullus resistit: sed vndiq; circuit predicando: sed
quandoq; venit hircus fetens/id est peccatum luxu-
H rie: quod quandoq; ei preualet: et suam destruit pote-
statem: ¶ Uel dic ꝙ aries est omnes aduocatus cū plu
Aliter ribus cornibus: id est officiis et dignitatibus: qui in
tantum ꝓsperātur in terra/quod per rapinas et ex-
actiones omnes vicinos conturbat: ita quod nullus
potest suis maliciis obuiare: sed in occidente mortis
venit hircus fetidus/id est diabolus: qui circa talis
effrenatur per mortem temporalem. ¶ Uel hircus id
Aliter est mors quam comitatur fetor et horror: eos confrin
git per damnationem eternam: ita quod nullus eis
Treñ.1. amplius suffragatur: quia omnes amici eius spreue-
s. runt eam inter angustias. Et iste hircus scilicet dia-
bolus/habet vnum cornu: scilicet excellentiam nobi-
iob.41. litatis naturalis qua pollet: quia non est potestas su
d. per terram que comparetur ei. Quam habet semper
Eodem per superbiam ante oculos mentis et imaginis sue.
ca.c. ¶ Daniel vidit vnum modicum cornu quod factum
Histo- est magnum: et tūc videns se fortificatum/insurrexit
ria. contra stellas: et deiiciebat eas in terram contra san-
ctuarium dei: et conculcauit illō: et magnificatus est
Mora in fortitudine celi: et prostrata est veritas in terra.
litas. ¶ Tales sunt multi qui primo sunt modici quantum
ad dignitates/prosperitates et diuitias: vt forte quia
sunt de humili plebe et in paruo statu: tandem tamen
fiunt grandes: quia ipsi ditantur et magnificantur:
et tunc ipsi insurgunt contra deum per vitia et pecca-
ta: et stellas et sanctuariū idest dei sanctos perfectos
religiosos: vel sanctuarium idest religionem per ra-
pinas et exactiones destruunt et conculcant: ita quod
A ad litteram per talium fraudes et malicias fortitudo
Esa.59. celi idest ecclesie impugnatur: et veritas opprimitur.
c. Unde Esa. Corruit in plateis veritas etc. ¶ Daniel se
Eodem asserit vidisse hircum qui ventilabat per quatuor par-
ca.b. tes celi: et ꝙ nulla erat bestia que sue posset resistere
voluntati: veruntamē cornu eius insigne quod habe-
bat/ante oculos fractum est: et quatuor loco illi9 sur-
rexerunt. ¶ Istud expone sicut libro de animali-
bus capitulo de angue: vbi agit de hydra: cuius ab-
lato vno capite duo surgebant.

¶ Capitulum decimum Textus: Anno ter-tio regni Cyri regis Persarū vbum reuela-tū est. Moralitatum Ca.VIII.

Uidit daniel: et ecce vir vnus vestitus line-
is: et renes eius accincti auro obrizo: corp9
eius quasi chrysolitus: facies sicut species
fulguris: oculi vt lampas ardens brachia
eius et que deorsum erāt/quasi species eris candēns
et vox sermonū eius quasi vox multitudinis. ¶ Iste Mora-
est vir perfectus/qui vestitus debet esse lineus.i.cādo- litas
re puritatis in conscientia. Renes eius.i.actus et mo
tus renū debet esse cinctus et restrictus fulgore casti-
tatis in apparētia: et cōuersatio debet esse aurea et ho-
nesta/et maxime quo ad renes/id est quo ad actus ve-
neris: corpus eius.i.intentio debet esse chrysolitus
idest preciosa et sancta. Facies eius.i.affectio debet es
se sicut fulgor/per ardorē charitatis. Oculi cordis
sui sicut lampas/ꝑ splendorē discretionis et sublimi- B
tatis. Brachia eius.i.virtus debet esse erea id est so-
nora ꝑ sonorā ꝑdicationē/et per meritorū operatiōes Ma.17
candēs per colorē superne charitatis. Uñ dicit: Ue- a.
stimēta eius alba sicut nix. Sic igit perfectus est line-
us quo ad puritatem aureus quo ad honestatē/chry-
solithus quo ad sanctitatem/fulgureus quo ad cha-
ritatem: lampadeus quo ad scientie claritatē: ereus
quo ad bonorum operum diuturnitatem: quia es est
metallū durabilissimum. Unde de tali viro potest di
ci illud zacha. Ecce vir: oriens nomen eius. zach.6.

¶ Capitulum decimūtertium textus Et erat vir habitās in Babylone: et nomē ei9 Joa-chim. Moralitatum Capitulum.IX. p.

Ingressa ē Susanna pomeriū viri vt illic recre
aretur et lauaret: Emisit aūt puellas: et remā
sit sola: et statim affuerunt duo seniores iniq
qui ipsam voluerunt maculare sed quia non
consensit eis ꝓhibuerunt testimonium adulterii con-
tra ipsam. Que cū duceret ad mortē: affuit Daniel q
probauit eos mēdaces: et sic susannam liberauit/et se-
nes ad suppliciū cōdēnauit. Susanna ē anima. Uir Tropo
eius est christ9. Uiridarium christi est religio. Aqua logia.
que est ibi: est fons deuotionis. Ungentum quod est
ibi est dulcedo consolatiōis. Ancille anime sunt gra-
tie et virtutes. Duo senes sunt mundus et diabolus.
Daniel est prelatus: ꝓsbyter vel sacerdos Accidit igi
tur quod susanna idest anima christiana venit ad vi-
ridarium viri sui christi idest statum sue religionis:
vt ibi recreetur et lauetur: et vt ibi aqua deuotionis
et lachrymarum a cunctis sordibus et vitiis ablua-
tur: et vngento diuinarum gratiarum et consolatio
num spiritualiter inungatur. Sed quandoq; accidit
quod ista a se emittit ancillas: id est virtutes per ali-
qua peccata que committit in religiōe: et sola sine vir
tutibus vult remanere. Unde dicitur: Soror mea re-
liquit me solam ministrare. Et tunc vere insurgunt
statim aduersus eam duo senes scilicet mūdus et dia luce.10.
bolus qui tentāt eam: et volunt quod misceatur cū g.
eis per vitia et peccata: scilicet cum mundo per aua-
riciam et luxuriam: cum diabolo per superbiam: iram

invidiam

et inuidia quia tunc est sola: et non habet adiutori= um gratie dei. Sed quandoque dei auxilio fit/quod ipsa scz anima resistit/et nõ consentit: et tunc isti duo senes/ scz diabolus et mundus/imponunt sibi et procurant quicquid mali possunt/tribulationes et labores. Verũtamen dei iuuamine et opere Danielis/id est cõsi-

ps. 119. a lio sacerdotis/ipse euadit: nec perit manibus corrum=

Aliter. dez. Psal. Ad dominũ cũ tribularer clamaui &c. ¶ Vel dic q pomeriũ est mundus: vbi est uxor Joachim dei patris: que dũ credit mundi voluptatib9 vti/aqua et vngento. i. mundi psperis: emittit ancillas. i. virtu= tes: et sic senes/id est caro et mundus tentant eã: scz caro de luxuria/de superbia demõ: et tunc ipsa est in periculo mortis eterne/nisi clamet ad dominũ p confessio=

Ps. 118. m: nem et orationem: et nisi a Daniel. i. a christo per suam gratiã/liberetur. Psal. Me expectauerũt peccatores

Aliter D &c. ¶ Vel dic q Susanna quia erat sola/fuit in periculo damnationis: et ideo bonum est semper habere ami=

Gen. 2. c cos secum socios bonos: ne ppter solitudinẽ veniant

Aliter. nobis mala. Unde dicit: Non est bonum hominẽ esse solum. ¶ Vel dic q senes sunt iudices moderni: qui si sit aliqua persona in viridario. i. in iurisdictione sua que corã eis habeat negocia: nisi eis sit fauorabilis et nisi eorũ faciat voluntatẽ/eis applaudẽdo vel munera presentando: vere nõ timent sententiare cõtra ipsaz

mat. 7. a Verũtamẽ Daniel. i. christus/in fine ipsos crudeliter

Ca. xxiiij. a. condemnabit. In quo enĩ iudicio iudicaueritis/iudicabimini. ¶ In babylone erat idolum nomine Bel:

historia quod rex et populus colebãt ita q rex infinitã quantitatem ciborũ cõtinue tradebat sacerdotibus Belis: vt ponerent corã Bele: qui fingebant q omnes cibos nocte qualibet deuoraret. Illi autem fecerãt meatus subtus terram: per quos ipsi/vxores et filij ingrediebãtur: qui omnia deuorabant. Daniel autẽ hoc volens pbare/occulte pauimẽtũ cinere superspersit: et sigillo regis ostiuz sigillauit. De nocte autẽ p occultos meatus sacerdotes cum vxoribus et paruulis venerunt: et que posita fuerant comederunt: ita q in cinereo pauimento vestigia virorum/mulierum et paruulorũ appa

Mora= litas. ruerunt: et sic ipsorũ malicie sunt reperte/ita q eos rex et babylonij punierunt/et idolum destruxerunt. ¶ Babylon que interpretatur cõfusio/est mundus plenus

Dan. 7. c confusione. Bel est christus: quia bel interpretat vetu

E stas. Ista autẽ dicitur antiquitus dierũ. Iste autez in templo sancte ecclesie coronatur: et tam a regibus q a ceteris populis adoratur. Quid? Pro certo reges et populi tradunt a principio maximas impẽsas/cibos redditus/possessiones sacerdotibus Bel/id est Christi sacerdotibus et viris ecclesiasticis: vt ipsi Bel/id ẽ Christũ in persona pauperũ p elemosynas et in persona propria p deuotionẽ nutrirent: ipsi vero fingunt et dicũt q Bel omnia deuorat et cõsumit/id est q omnia in diuinis vsibus csumunt. Sed ipsi habẽt occultis meatus/p quos transeunt et introeũt/et vxores eorum et filij/qui bona data ecclesie deuorant et cõsumũt Et ideo sicut Daniel proiecit cinerem in pauimento: sic i. crastino apparuerũt vestigia virox/vxox et puero=

Mora= litas rum: et sic deprehensa est fraus eorum: et sic templum et sacerdotes a rege sunt destructi. ¶ Sic vo charissimi in templo ecclesie apparent tot vestigia istarum cõcubinarum et filiorum eorum: q iam quasi publicum est ita q sacerdotes amodo nõ possunt dicere/q talia bona a Bele deuorãtur/id est in dei vsibus expendãtur quia planũ est q in pomparũ suarum/id est in vxoruz/filiarum et concubinarum vtilitatibus expendant. Et ideo pro certo hodie rex: et populus visis huiusmodi fraudibus/subtrahit ei redditus et impensas quas antiquitus dederunt et templuz ecclesie cum suis sacer= dotibus quantũ possunt/destruũt et subuertũt. Ideo malach 2. b.

dicitur: Vos sacerdotes recessistis de via: et scandali= f

zastis plurimos in lege: irritum fecistis pactuz Leui: Aliter.

propter quod dedi vos contemptibiles omnibus populis et humiles. ¶ Vel q rex est Christus cuius templum ecclesie intrant mulieres/infantes et paruuli/id est persone ignorantes: per vias occultas/id est occulte et simoniace per fauores et dona: et hoc nõ vt ipsi seruiant deo: sed vt ipsi comedant et habeant impensas/ id est temporales diuitias que sunt ibi: modo autem omnia sunt sigillata sigillo regis: qz q diu durat vox huius vite/nos apparet merita personarum: sed quãdo transibit vox huius vite/tunc apparebunt vestigia talium: tunc videbunt mala que modo faciunt/et mo

dos sui ingressus: et tunc a rege christo eternis cruciatibus occidentur. Unde dicitur: Vidi gentes ingres= trem. 1. d.

sas sanctuarium ne intrarent &c.

¶ Moralitatum super Danielem finis.

Moralitatum liber vicesimusquintus super Jonam.

¶ Capitulum primum Textus: Et factum est verbũ domini ad Jonam filiũ amathi.

Moralitatum Capitu. vnicum.

Onas pro- historia

pheta cui dominus preceperat vt iret in niniuen destructionẽ verbis predicare: voluit a facie dñi fugere: et inuenta naui disposuit in tharsis nauigare. Verũtamẽ cũ esset in naui descendit ad profundum B

nauis: et cepit sopore graui dormire: tempestas autez ppter ipm in mari surrexit: qz nauez et nautaz fere submersit: sed nautis ad sortes recurrentibus/ppter quẽ tempestas fieret sciscitantibus/cecidit sors super Jonam. Qui statim a somno euigilat/et cõperta causa in mare proijcitur: et statim tempestas sistitur et sedatur. Dominus autẽ cetuz pparauit: qui Jonã deglutiuit et ipsum triduo in suo ventre viuentem/et deuz orantẽ tenuit: et tandem ad littus maris ipsuz portauit et euomuit. Qui tandem pergens niniuem/mandatum dei

loquitur: et post quadraginta dies submersionez mi= Allego=

natur: que tamẽ pnitentiã faciens liberatur. ¶ Ista ria.

exposuit christ9 allegorice de seipso dicẽs: Sicut Jo= mat. 12. d

nas fuit in ventre ceti tribus diebus et tribus noctib9 sic erit filius hominis in corde terre. Et ideo possum9 dicere/q Jonas qui interpretatur columba/christuz pium/simplicem et columbinum significat: qui pcul= dubio pro predicando in niniuez. i. in mundũ a patre mittitur. Et quia tempestas tribulationis et damnationis aliquo modo cessare nequibat: a nautis. i. a iudeis/de naui. i. de hierusalẽ eijcitur: et i mari. i. in mortis amaritudine damnatur. Dicebant enim iudei il=

lud. Mat. Expedit vt suspendatur mola asinaria in mat. 18. a.

collo eius/et submergatur in mare p populo eius/et non tota gens pereat. Istum igitur cetum piscis im= manis/id est terra voratrix per sepulturam absorbuit

& ibi triduo permansit: sed post triduum per resurrectionem
euomuit: & tandem ciuitas huius mundi per peniten-
gen. 40. tiam saluata extitit. Unde illud Gen. Tres adhuc di-
b es sunt post quos recordabitur Pharao ministerii tui: &
Tropo- restituet te in gradum pristinum. ¶ Vel dic quod Jonas si-
logia. gnificat quosdam discordes & litigiosos, a facie domi-
ni per peccata fugientes: & in tharsis, quod interpre-
tatur explorans gaudium, i. explorationem gaudiorum
iob. 34. c seculi pro viribus nauigantes. Unde Job: Quasi de
industria recesserunt a deo. Qui graui somno peccati
obruti, totam nauem id est religionem, ecclesiam, ciuita-
tem vel patriam vbi degunt, tribulant & turbant: tempe-
statem, dissensionem & extractionem excitant & producunt.
Sicut ad literam videmus in claustris de quibusdam di-
scolis, detractoribus, brigosis & verbosis: qui non cessant
discordiam seminare, & dissensionum & litium causa esse.
pro. 17. b Sicut enim dicitur: Semper iurgia querit malus. Si-
cut videmus de quibusdam malis officialibus & brigo-
sis hominibus: qui quamdiu viuunt, non potest esse pax in
patria: sed semper tribulatio vel tempestas: & ideo semper
necesse est quod sors fortune siue super tales finaliter ca-
dat: & quod ipsos sua iniquitas comprehendat: & quod nau-
te nauis i. prelati vel rectores patrie ipsos de naui, id
est de prosperitate & statu deiiciant & deponant in mare
id est tribulationum amaritudinem eos ponant: & deuo-
randos ceto, id est demonibus vel malis hominibus
& austeris commissariis & balliuis eos tradant: qui sci-
licet eos ad littus aridum, id est ad paupertatis statum euomant
& deducant. Ista quotidie videmus de istis malis ho-
minibus mundum tribulantibus, & in mundi prospe-
A ritate dormientibus: qui finaliter deponuntur, & in mare
tribulationum ponuntur: & ceto, id est duris commis-
sariis examinandi traduntur: a quibus ad littus pauperta-
pro. 22. b tis postea euomuntur. De istis igitur dicitur. Eiice de-
risorem, & exibit cum eo iurgium: cessabuntque cause & con-
Aliter. tumelie. ¶ Vel dic quod iste dormiens est peccator, deli-
ciis & prosperitate gaudens, & in alios tempestates tri-
bulationum excitans: qui finaliter in mare, id est in ama-
ritudinem tribulationum proiicitur & mundi pericula:
ibi a ceto, id est a diabolo vel inferno voratur: & in ven-
tre eius iterum reuomendus, id est resurrecturus ser-
uatur. ¶ Predicante Jona et subuersionem vrbis
Ca. iii. c. minante: venit verbum ad regem Niniue. Qui surgens
historia de solio suo, abiecit vestimenta sua: & indutus est sacco
& sedit in cinere: & precepit quod homines & iumenta saccis
induerent: & non comederent nec biberent: sed omnes
vnanimiter ieiunarent: & omnes in fortitudine ad de-
um clamarent. Quod videns dominus, ciuitati illi pe-
Mora- percit: & ipsam non subuertit. ¶ Sic vere nullus est ita magnus
litas. rex aut dominus: quin debet verba predicatorum timere ad con-
tra verba solum per humilitatem descendere: saccum penitentie indue-
re & in cinere: id est in mortis meditatione manere: &
ad ieiunandum, i. penitentiam faciendum homines & iu-
menta inducere vel monere. ¶ Quod si fecerint: a dam-
nationis periculo se poterunt liberare: alias enim ne-
cesse est eis tribulationibus corporis & cordis subiace-
Lu. 13. a re. Unde Lu. Nisi penitentiam egeritis: omnes simul
eodem ca. peribitis. ¶ Hic habetis quod super caput Jone subito
B orta fuit hedera: quam desiccauit subito ventus vrens
Mora- &c. ¶ Mundi prosperitatem intellige per hederam: que
litas. si subito orta fuerit: vt communiter necesse est vt recedat
pro. 13. b Unde in Prouer. Substantia festinata minuetur: que
autem paulatim colligitur manu: multiplicatur. Uide de
hedera capitulo suo, libro. xii. & expone ibi.
¶ Moralitatum super Jonam prophetam finis.

Moralitatum liber vicesimussextus: super zachariam prophetam.

¶ Capitulum primum Textus: In mense octauo in anno secundo Darii regis: factum est verbum domini ad zachariam. Moralitatum Capitulum. I.

Zacharias vidit qua- historia
tuor cornua: & dictum est sibi: quod illa
erant que ventilauerant Judam: Isra-
el & Hierusalem: & post vidit quatuor fa-
bros, & responsum est sibi quod illi erant fabri qui venerant Mora-
cornua supradicta deterrere. ¶ Ista signa potes gene- litas.
raliter applicare: quod non est dare tam durum seu crude-
lem tyrannum: quin quandoque inueniat duriorem. Qua-
tuor enim cornua duros & elatos peccatores significant
qui in quatuor mundi partibus manent: quia reuera C
iudam: id est deum confitentem: israel: id est deum con-
templantem: hierusalem: id est pacifice conuersantes:
tribulationes ferunt: sed dominus contra tales fa-
bros preparat: quando alios bonos iudices: vel alios
fortiores tyrannos ad confringendum istorum elatio-
nem & proteruiam procurat. Et pro certo quotidie vi-
demus: quod tyranni: officiales & vsurarii: postquam bonos
diu ventilauerunt solent inuenire fabros domini: id
est aliquos alios commissarios: qui ipsos & eorum super-
bum statum confundunt. Unde dicitur: Ex celso alius Ec. 5. b.
excelsior est: & in his quoque alii eminentiores sunt. ¶ Vel Aliter.
dic quod quatuor cornua sunt quatuor male affectiones
scilicet gaudium inaniter exhilarans: dolor male affligens
timor male humilians: & spes male presumens. Ista sunt
cornua que male in animam ventilant iudam: id est con-
fessionem: israel id est contemplationem: hierusalem:
id est concordiam & pacis vnionem: & ideo quatuor fa-
bri, i. quatuor virtutes cardinales sunt ad ista cornua
conterenda necessarie: & ad malas affectiones quadru- Ec. 33. b.
plices moderandas. Unde Eccli: Contra malum bo- Aliter.
num est. ¶ Vel dic quod quatuor cornua sunt quatuor spe-
cies elationis & superbie: scilicet elatio propter eminentias
propter diuitias: propter proprias virtutes: propter
mundi fauores: & fame varias opiniones. Sed quatu-
or fabri, i. quatuor sensus humilitatis: ista quatuor
cornua conterunt: quia quatuor species humilitatis D
que sunt: spernere nullum: spernere mundum: spernere sese
spernere se sperni: ista quatuor superbiam tollunt. Ps. Ps. 74. b
Cornua peccatorum conterentur &c.

¶ Capitulum quartum textus: Et reuersus est angelus qui loquebatur in me: & suscitauit me: Moralitatum Capitulum. II

Uidit zacharias vnum candelabrum aureum
totum: quod habebat lampadem cum septem
lucernis: & septem olei infusores Juxta quod
duas oliuas vidit: quarum vna ad sinistram
lampadis stabat: ad dexteram alia. ¶ Candelabrum Mora-
in ecclesia est quicunque iustus plenus sapientia: & qui- litas.
cunque alios illuminat doctrina: qui totus debet esse
aureus, i. sanctus: non solum intus in conscientia: imo
exterius in apparentia. Unde: Deaurauit eam intrinsecus & Pa. 3. a
auro mun-

auro mundissimo. Iste igitur debet habere lampadē spūssancti cū septē lucernis/id est cū septem donis: et duas oliuas/id est duas species misericordie spūalis et temporalis: cum suis infusorijs. i. cū suis septē operibus pijs. (Anagogia.) ❡ Uel dic q candelabrū illuminās ecclesiā est spūssanctus: cuius lampas/odor et charitas septē lucernas/id est septē dona cōtinet: quod septem fusoria. i. septem misericordie opera/oleum elemosynarum et pietatis infundentiā secū habet: et quod super duas oliuas. i. super duas species virorū misericordiū/scʒ istos qui tēporaliter et spiritualiter pietatē faciunt/visitat et cōfortat: quia misericordia temporalis que cōsistit in alios pascēdo/hospitando/sepeliendo: et misericordia spūalis/que ɔsistit in alios corrigendo/docēdo et consolando/et eis remittendo/et pro eis orando: (C) lampadi. i. spūisancto vel charitati vicine sunt/et ab ipsis proueniūt: vt de istis duobus generibus misericordium dicatur illud zacha. Isti sunt duo filij olei splendoris/qui assistunt dominatori vniuerse terre. (Zach. 4. b.)

❡ Capitulum quintum Textus: Et cōuersus sum: et leuaui oculos meos: et vidi: et ecce volumen volans. Moralita. Cap. III

(historia) Uidit zacharias volumen/cuius longitudo erat viginti cubitorū/latitudo decē: in quo maledictio contra fures et periuros cōtinebatur. (Moralitas) ❡ Talis est sacra scriptura: quia ista est volumen inuolutum/a paradiso volitans et allatū cuius lōgitudo est fides: que in viginti cubitis/id est in viginti particulis distincta consistit: inquantū septem sacramenta/septem virtutes/et sex opa misericordie continent: latitudo decem mandata legis tenet: in quibus fur et periurus maledicitur: et ad mortē ppetuam ɔdemnatur. (Eo. ca. c) ❡ Duas vidit zacharias mulieres que habebāt alas quasi miluus: et spiritus erat in alis eorum: que vnam amphoram inter celum et terrā leuabant: et eam vt edificaret ei locus in terra Sennaar deferebant: in medio amphore quasi mulier que dicebatur impietas continebat: et massa plumbea os amphore claudebat. Ipsa vō amphora egrediens: et aliorum oculis vocabat. Hec est inquit oculus eorū/vniuersa terra. (Tropologia.) ❡ Per istam amphoram profundā potest intelligi vsurarius vel auarus: qui scʒ p auariciam est insatiabilis et capax: per maliciam est profundus/in qua ista mulier que est impietas continet: et in ipsius animo massa plumbea/id est cum pondere male ɔsuetudinis continet. Impietas enim. i. crudelitas: in amphora/id est in corde vsurarij vel auari sedet: et ibi sicut in hospitio suo manet: sicut videm9 de vsurarijs/quorum voluntas caret pietate et quorū ɔscientia est plena omnimoda crudelitate. (Mal. 1. b.) Malach. Uocabūtur termini impietatis et populus &c. Patet etiam q massa plumbea. i. pondus male consuetudinis impietatē in istorum cōscientia taliter detinet/q in ipsam contrahere verbo vel verbere nullus valet. Satis enī potest deus vel prelatus pcutere vel pdicator vrgere: qr iniquitatem sue peruerse conscientie nunq ab istis poterit amouere. (Esa. 9. b) Unde Esa. Succensa est quasi ignis impietas. Ista amphora dicit egrediens inter celū et terram: pondus dicitur oculus terrarū dirigens. Dicitur ad terrā Sennaar: quod interpretatur fetor finaliter tendens: et sicut visum est/dicitur impietatē continēs qr procul dubio auarus a dei gratia et amicitia egreditur inter celum et terram. i. inter alta et infima/per status sui instabilitatem et inconstantiā suspendit: eecor secularium lux et oculus/rector et director creditur impietate replebitur: et finaliter in terram fetorum inferni defertur: vbi locus taliū finaliter ordinatur. Hiere. In tophet sepelient: eo q nō sit alius locus ad sepeliēdum. (Hie. 19. c) Sed iste due mulieres istam amphoram de terra erigunt: et eam in terra sennaar deducūt: qr due mulieres. i. duo mollia vitia/scʒ carnalis parentum affectio/et terrenorum ambitio improbantur: quibus scʒ (G) annexe sunt ale milui. i. quedam pigritia et superbia et elatio/et in istis alis virtutis psumptio. Istā amphoram/scʒ auarū et peccatorem per inanem spem erigunt ita q eum semper velle sursū ad celū. i. ad celsitudinē status ascendere faciunt: et tamen constat q inter celū et terram remanet: quia nunq attingit ad celsitudinē quam optat: quinimmo semper solet in pendulo manere: et nullam status certitudinem obtinere: qr non sufficit istis status inferior quem relinquūt. Celū aūt. i. statū altiorem non possunt attingere quē exposcūt et sic inter celum et terram. i. in incertitudine status remanent: qr ad illud quod desyderant/attingere non valent. Unde Ezech. Eleuauit me spūs: et statuit me inter celum et terram: (Eze. 8. b) spūs dico elationis. Iste igit mulieres. i. affectus carnales et auaritia istam amphorā. i. peccatorem/in terra sennaar. i. in cāpum fetoris/scʒ in infernum portant: vbi locum perpetue mansionis sibi preparant. Ezech. Fili hominis/due mulieres fuerunt filie matris vnius. (Eze. 23. a) ❡ Uel dic q due mulieres q (Aliter.) peccatorem in inferno portant/sunt mundus et caro/vxor et diabolus/vel carnalis voluptas/vel spes penitentie finalis/et timor afflictionis. Ille male mulieres que alas superbie possident/et spiritum male affectionis habent: et ideo amphoram/id est peccatorem in infernum deferunt. Unde si vis/supra de elephante capitulo vltimo.

❡ Capitulum sextum textus: Et cōuersus sum: et leuaui oculos meos et vidi. Moralitatum Capitulum. IIII.

(historia) Zacharias vidit quatuor quadrigas egredientes de medio duorū montium ereorū quarū prima habebat equos rufos: secūda nigros: tertia albos: quarta fortes et varios. (Tropologia.) ❡ Dic si vis/q iste quatuor quadrige/sunt quatuor virtutes cardinales: scʒ fortitudo/tēperantia/iustitia et prudentia. Iste sunt quadrige dñi/ad quas debemus esse ligati: et iugo discipline et obedientie subiugati. ❡ Iste enim a duobus montibus ereis/id est a duabus anime potentijs perpetuis et solidis/scʒ intellectu et affectu oriuntur: et ab ipsis naturaliter producunt: que quadrige quatuor habent species equorum: scʒ hominū sibi famulantiū: quia fortitudo habet equos rufos: id est martyres pprio sanguine rubricatos. Temperantia habet nigros: scʒ cōfessores p squalorē penitētie offuscatos. Prudētia habet albos: id est doctores lumine scientie dealbatos. Iustitia habet varios. i. bonos prelatos et principes: nūc ad promouendū: nūc ad puniendū equitate pui a variatos. Isti sunt igitur equi dñi: id est viri sancti: q quadrigas virtutū cardinalium traxerūt: id est ipsis mediātibus merces meritorū portauerūt: et in seipsis vexerūt. Uñ Abac. Quis ascendet super equos tuos? et quadrige tue saluatio. (abac. 3. b.) ❡ Uel dic q quadrige quatuor cum equis suis: sunt quatuor status et conditiones: (Aliter.) scʒ niger: qualis est status monachorū nigrorū augustinorū. Rufi: qualis est minorū: cisterciensium.

Albi/qualis est carmelitarum. Varij/qualis est secu-
larium clericorum ⁊ laicorũ: qui determinatum habi
Aliter. tum nõ habent. ¶ Uel dic ꝙ equi sunt viri iusti: quo-
rum quidã sunt rufi ꝑ charitatem/nigri ꝑ humilita-
ps.44.c. tem/albi ꝑ innocẽtiã ⁊ castitatẽ/varij ꝑ honestatẽ. Ps.
Circũamicta varietate. ¶ Uel dic ecõtra/ꝙ equi dia-
Aliter. boli sunt peccatores. Esa. Equi eorũ caro/⁊ nõ spiritꝰ:
Esa.31.b ⁊ istorũ quidã sunt rufi ꝑ maliciã: quidam nigri ꝑ in-
famiam: quidã albi ꝑ hypocrisim: quidam varij ꝑ du
plicitatem ⁊ inconstantiam.
¶ Moralitatum super zachariam ꝓphetam finis.

Moralitatum liber vicesimusseptimus libri primi Machabeorũ.

¶ Capitulum primum textus: Et factum est postq̃ percussit alexander philippi macedo. Moralitatũ Capitulum. I

historia

Lexãder rex macedonũ multos reges et principes debellauerat: munitiones eorum confregerat: spolia multitudinis gentiũ acceperat: ⁊ in manu forti regnauerat super terram. Et factũ est ꝙ moreret: ⁊ regnauerunt pueri eius/vnusquisq̃ in regno suo: ⁊ imposuerunt sibi diademata: ⁊ multiplicata sunt mala in terra. ¶ Sic de

Moralitas. B dico ꝙ alexander/qui interpretatur auferens angustias tenebrarũ. i. bonus ꝓlatus: qui tenebras angustie ⁊ ignorãtie ꝑ sapientiã scit auferre: angustias subditorum ꝑ dulcedinẽ ⁊ clementiã scit lenire: q̃diu regnat in eccl'ia vel patria ita fortiter ⁊ prospere/ꝙ malos tyrannos fortes suppeditat: munitiones. i. malas cogitationes eorũ dissipat: spolia scientiarũ ⁊ diuitiarũ vndeq̃ augmentat. Sed sepe fit ꝙ ipso mortuo/in regno eius vel eccl'ia diuisiões solent fieri: ita ꝙ de pueris suis. i. subditis quilibet vult regnare et diadema iurisdictionis capere: ita ꝙ sine rege ⁊ regimine vagantes/q̃libet ambitiose cupit imperare: vel saltẽ sine iugo sicut rex viuere ⁊ manere. Unde dicit: In diebus illis rex nõ erat in israel: sed vnusquisq̃ hoc qđ volebat

Judicũ 18.g.

faciebat. Ista enĩ in ecclesijs vel cõuentibꝰ post mortẽ ꝓlati videntur: q̃ quilibet imponit sibi diadema/inq̃tũ ꝓlati fieri ꝓsumunt ⁊ imaginãt: ⁊ quilibet in loco suo regnat inq̃tũ vagabũdi fiũt/⁊ obedire maioribꝰ dedignant: ⁊ sic mala multiplicant in terra: q̃ ꝑ mortem boni ꝓlati/⁊ ꝑ dissentionẽ eligentiũ/ꝑ insolentiã ꝓsumẽtiũ subditorũ fiunt in eccl'ia multa mala. Sicut dicit: Ubi nõ est gubernator/ppl's corruet. ¶ Factũ est ꝙ

pro.11.b Ec.ca.b historia

Antiochꝰ radix peccati imponeret sibi duo diademata: vt regnaret super Asiã ⁊ egyptũ: nõ sufficiebat sibi regnũ Asie ⁊ grecie possidere/nisi etiã studeret alienũ regnũ scz egypti/per violentiã vsurpare. Cũ igitur ꝓualuisset cõtra Ptolemeũ regẽ egypti/⁊ spolia q̃plurima cõgregasset: apposuit etiã filios israel impugnare. Intrauit igit sanctificationẽ in supbia: et accepit altare aureũ/mẽsam ⁊ candelabrũ/phialas/mortariola aurea/velum: cortinas: ⁊ ornamentũ aureũ qđ erat

C

in facie tẽpli: ⁊ accepit aurũ: argentũ: vasa cõcupiscibilia: thesauros occultos de domo dñi: ⁊ comminuit omnia: ⁊ sublatis omnibus in terrã suam rediit: ⁊ hierusalẽ tristem ⁊ desolatã dimisit. Causa aũt quare ista mala filijs israel deus permiserit ꝓuenire: redditur ibidẽ: q̃ in diebus illis exierãt ex israel filij iniqui: qui a testamẽto dei recesserant: ⁊ testamentũ cũ gẽtibꝰ disposuerãt gymnasiũ ſm modũ gentiliũ in hierusalem contraxerũt preputia sibi fecerunt: ⁊ nationibus se iunxerunt: ⁊ venũdati sunt vt facerẽt mala. Et accedẽtes ad regẽ potestatẽ faciendi iustitiã impetrauerũt. Quibus deꝰ indignatus: ipsam ciuitatẽ hierusalẽ in manu Antiochi reddidit: qui templũ ⁊ ciuitatẽ: vt dictũ est expo-

liauit. ¶ Exponẽdo mystice dico: ꝙ hierusalẽ ecclesiã significat: que filios israel. i. ecclesiasticos deũ videntes ptinet: ⁊ sic fit ꝙ ĩ inueniũt multi iniq̃: testamẽtũ dei ⁊ cultũ religionis ⁊ eccl'ie ꝯtemnẽtes ⁊ ab eorũ vita recedentes testamẽtũ gentiũ. i. ritꝰ ⁊ mores secularium eligẽtes: ⁊ se in moribꝰ ⁊ ritibꝰ ⁊ gẽtiũ nationibꝰ/. i. secularibꝰ ꝯformantes: gymnasia secularis scie: in hierusalẽ. i. in ecclesia introducentes: ⁊ ꝓpucia carnalis vite sibi facientes: ⁊ a rege. i. a principibꝰ secularibus potestatẽ faciẽdi iustitiã: id est secularia officia: cõmissiones ⁊ negocia impetrantes. Uidẽs igit dñs filios

Tropologia.

D

israel: id est ecclesiasticos in seculares cõuerti: vitã regularẽ ⁊ ecclesiasticaz negligere: ⁊ secularẽ diligere et amplecti: solet eos antiocho: id est mundi tyrannis ⁊ regibus subiugare: q̃ iam non cessant hierusalẽ ⁊ tẽplum ipsius: id est ecclesiã ⁊ religionẽ bonis suis temporalibus spoliare. Ps. Tradidit eos in manus gentium: ⁊ dominati sunt eorũ qui oderũt eos. Nõ enĩ sufficit istis principibꝰ ꝙ notabilia regna habeant: quinimo ad alia regna: possessiões ⁊ terras iugiter aspirant ⁊ anhelãt. Nec eis sufficit egypti. i. mũdi spolia ⁊ diuitias tollere: nisi etiã contra hierusalẽ: id est ꝯtra ecclesiam studeant rapinis dimicare: ⁊ eã bonis ipsiꝰ spoliare. Isti igit duo diademata sibi imponũt: inq̃tum in mũdo ⁊ in eccl'ia dominari querũt: clerũ grauãt ⁊ premunt. ¶ Uel dic contra ambitiosos. Antiochus qui interpretat paup silens: significat ambitiosos: qui in principio se esse pauperes ꝓdicant: silentes ⁊ pacificos se fingũt. Ps. Paup ego sum ⁊ in laboribus ⁊c. Sic igitur facit quasi sup duo regna imperat i. ꝙ duo officia acquirit: regnũ ꝓpium. i. status sibi ꝓportionatus sibi nõ sufficit: q̃nimmo regna ⁊ beneficia aliorũ ambit ⁊ cupit: ⁊ sic quandoq̃ fit ꝙ Ptolemeum de regno egypti: id est aliquẽ aliũ de sua dignitate deponit: ⁊ sic duo diademata id est duas dignitates sibi accipit. Apo. Habet duo cornua similia agni Et alibi: Intrauit Ptoleme..s antiochiã: ⁊ imposuit sibi diademata. Sed isti adhuc nõ sufficit nisi ad hierusalem: id est ad templũ: id est ad maiores status vel dignitatis prelaturam veniat: quam superbe ⁊ ambitiose intrare procurat. Iste igitur mediante exercitu suo: id est aliis principibus secularibus intrat sanctificationem. i. ecclesie prelationem in superbia: vbi pro certo cum intrauerit: statim se conuertit ad vasa aurea ⁊ argentea: ornamẽta ⁊ supellectilia: id est ad ecclesie diuitias depredandum: ad subditos molestandum: templum sibi cõmisse ecclesie spoliandum: ⁊ qđ deterius est quicquid potest in ista hierusalẽ: id est in isto templo rapere: in terram suam ad literam portat: in domo paterna palatia edificat: ⁊ de bonis ecclesie nepotulos ditat: ⁊ sic templum suum depauperare vt ditet alios: nunq̃ cessat. Illud autem infortuniũ miserere hierusalem merito superuenit: quia filij scz mali

ps.105.E Aliter. ps.87.G apo.13.a E

ecclesiastici

ecclesiastici: a testamento legis diuine recedunt: et per
diuersa peccata nationibus secularibus similes atque
pares fiunt. Et sic habere talem prelatum propter pecca-
iob.34. tum populi merentur cum delinquunt. Unde Job: Qui
d. regnare facit hominem hypocritam propter populi pec-
Tropo. cata. ¶ Uel dic quod talis Antiochus est diabolus: qui pro-
pter peccata christianorum usque ad hierusalem/id est usque
ad christianorum fidem exercitum vitiorum deduxit:
sanctificationem/id est statum religionis cum superbia
intrauit: et tamen ornamenta spiritualia abstulit penitus.
Exinde enim sustulit altare deuotionis/candelabrum
discretionis/mensam compassionis/phialas predica-
tionis/mortariola diuini timoris/velum continentie et
casti nitoris/coronas eminentie et honoris/et ornamen-
tum bone conuersationis/et spiritualis honestatis et deco-
f ris. His enim omnibus iam videtur ecclesia per dia-
bolum spoliata/et ad tristem desolationem deducta. Aurum
enim et argentum et occultos thesauros/id est sapien-
tiam/clementiam et virtutes sustulit: et vasa concupisci
bilia/id est bonas et sanctas personas exinde rapuit et
treń.1.d amouit. Unde dicitur: Manum suam misit hostis ad
omnia desyderabilia eius. Et hoc pro certo: quia filii Isra
el et viri ecclesiastici/qui nationibus secularibus se con
formare nituntur: et testamentum dei/et cultum religio-
nis et ecclesiastice discipline abominantur: talia incur
Eze.23.c rere promerentur. Unde Ezech. Scelus tuum et forni-
Aliter. cationes tue fecerunt tibi hec etc. ¶ Uel si vis dic quod An
tiochus est malus prelatus: quo intrante et imperante/
in hierusalem.i.in ecclesia vel religione: statim per suum
malum regimen ibidem deficiunt spirituales et tempora
pro.28.b les diuitie et supradicte: quia dicitur: Regnantibus impiis
ruine hominum. Idem autem dic de malo principe/quando
Eo.cap. incipit in patria dominari. ¶ Consequenter ibidem di
citur/quod spoliato templo per Antiochum ingemuerunt
principes/seniores et iuuenes: virgines infirmate sunt:
et speciositas mulierum est immutata: et omnis mari-
tus sumpsit lamenta: et vniuersa domus iacob induit con
fusionem. ¶ Sic vero templo ecclesie expoliato: prin-
Mora- cipes/seniores iuuenes/virgines/mariti et mulieres/et
litas. omnis status secularium personarum spiritualiter infirman-
tur: et de bono in malum immutantur. Constat quod ecclesia-
sticis a diabolo per peccatum spoliatis/seculares so-
lent malo exemplo eorum faciliter desolari et a virtu-
esa.24.a tum tramite immutari. Esa. Sicut populus sic sacerdos
Eo.ca.d ¶ Dicitur consequenter ibidem/quod princeps tributorum
historia missus a rege/venit hierusalem: et locutus est eis verba pa-
G cifica in dolo: et crediderunt ei. Sed cum infra urbem receptus
fuisset: irruit repente in ciuitatem/et perdidit populum ex isra
el: et accepit spolia ciuitatis/et succendit eam igni: et de-
struxit domos eius et muros eius in circuitu: et capti-
uas duxit mulieres et natos et pecora possiderunt. Et
facta est hierusalem habitatio exterorum/et facta extera
a semine suo: et nati eius dereliquerunt eam: sanctifica
tio eius desolata est: dies festi eius conuersi sunt in luc-
tum/sabbata eius in opprobrium/honores eius in ni-
hilum: secundum gloriam eius multiplicata est ignominia
Tropo- eius. ¶ Moraliter hierusalem est anima: ad quam ini-
logia. quus princeps id est diabolus per tentationes se ap-
plicat: et sibi in dolo sub specie boni mala suggerendo
loquitur: ita quod quisque per malas complacentias et consen-
sus sibi credit: et eum recipit et admittit: sed statim postquam
ciuitatem mentis per peccatum mortale intrauerit/repen
te per vitiorum cumulum super ipsam irruit: et populum
suum.i.potentias et consensus destruit/spoliatque virtu
tum diripit: muros discipline scilicet regularis/in ea de-
struit: et igne cupiditatis eam cremat et comburit.i.bo-
nas affectiones: natos eius.i.viriles operationes ab
ipsa captiuat penitus: pecora vero.i.bestiales motus
ibi possidet atque nutrit et sic fit quod ista a suo semine/id
est a bonis virtutibus fit extera alteri populo: scilicet vitiis
fit subiecta. Nam sanctificatio sue deuotionis desolatur
festiuitas spiritualis gaudii contristatur: sabbatum quie
tis mentis sollicitudinibus conturbatur: et sic honor sue
spiritualis et rationalis conditionis in nihilum computatur h
et sic gloria quam anima habuerat ante peccatum/in ignomini-
am commutatur. Tren. In circuitu eius hostes eius: fa Tren.1.f
cta est hierusalem quasi polluta menstruis. Fatuum
est igitur talem hospitem recipere: et cordis nostri ia-
nuas per consensum tali principi aperire. ¶ Uel dic my
stice/quod hierusalem significat ecclesiam/princeps am- Aliter.
bitiosum. Ista est enim veritas/quod ambitiosus in dolo
verba pacifica loquitur: seipsum mire dissimulat/ut in-
gressus sibi pateat: et ad statum prelationis vel promo-
tionis ulterius intra ecclesiam admittatur. Sed quando se
videt introductum/et ad prelationis officium subli-
matum/in statu et officio confirmatum: statim solet con
tra subditos per rapinas et exactiones irruere/popu-
lum subditorum perdere/spolia et diuitias huius ciui
tatis cumulare: muros ciuitatis/.i.libertates et priui-
legia irrumpere ignem crudelitatis vbique accendere:
mulieres et natos/idest inferiores personas et simplices
scandalizare/et a statu gratie captiuare: pecora vero.i.
carnales personas secum accipere. Et sic ista ciuitas siue
ecclesia/a semine suo.i.ab omnibus filiis suis extera ef
ficitur/inquantum nullus compatriota vel gratie filius in
eius beneficiis et officiis promouetur: fitque habitatio
exterorum/inquantum isti prelati ibi introducunt multi
tudinem consanguineorum et compatriotarum suorum.
Tren. Hereditas terre versa est ad alienos/domus no- tren.5.a
stra ad extraneos. Sub tali igitur principe perit san-
ctificatio deuotionis/sabbatum et festum quietis et
consolationis/honor dignitatis et promotionis: et ut
breuiter concludatur/tota gloria commutatur in ignomi- A
niam vilitatis et confusionis. Tren. Obliuioni tradi- tren.2.b
dit dominus sion/festiuitatem et sabbatum. Quia pro
certo quantum sub bono prelato vel principe ecclesia vel
patria consolatur: tantum sub malo ambitioso raptore con
funditur/temporaliter et spiritualiter desolatur. Unde Apoc. apoc.18
Quantum glorificauit se in deliciis: tantum date ei tor- b.
mentum. ¶ Sequitur ibidem quod per milites regis an- Eo.ca.d
tiochi/desolata et vastata est hierusalem: ciuitatem historia
dauid.i.est arcem sion ceperunt: et eam turribus et mu
ris munierunt: et constituerunt ibi gentem peccatricem
viros iniquos: et conualuerunt in ea: et ibi posuerunt ar-
ma et escas: et congregauerunt spolia hierusalem/et posue-
runt illic: et facti sunt eis in laqueum magnum et insi-
dias: et contaminauerunt sanctificationem: et fugerunt
inhabitatores hierusalem propter eos. ¶ Sic vere an
tiochus.i.diabolus et milites sui/vastata ciuitate hie Tropo-
rusalem inferiori: et subiugato prius statu secularium la- logia.
corum/et per diuersa peccata et vitia multipliciter dissi-
pato: arcem sion.i.statum bonorum et religiosorum/sibi
mystice et spiritualiter dedicauerunt: et etiam eam sibi
habitationem fecerunt. Ibique ad lram posuerunt gen
tem peccatricem: que pre ceteris hodie in ecclesia ad lram con
ualescunt: et in terrena prosperitate proficiunt atque crescunt:
quia sepe fit quod in mundo.i.in ecclesia illi qui sunt iniquiores
sunt diuitiis pleniores. Hiere. Quare impii prosperantur hie.12.a
et bene est omnibus qui preuaricantur? Ipsamque arcem.i.ecclesie
statum: spoliis hierusalem.i.diuitiis secularium ditauerunt:

gen.19.d dicitur Gen. Non stes in omni circa regione: sed in
monte saluum te fac. Sed reuera demones ipsos ibidē
tentationib⁹ insequunt: et in diebus sabbatis .i. in ipa
quiete contemplationis/ et in montibus perfectionis
et speluncis religionis cōtra eos preliantur. Qui quia
arma bonorum operum nō sumunt/ nec loca occulta
s. corda oppilant a malis desyderijs nec claudunt/ nec
cōtra hostes viriliter se defendunt: ideo ipsi qui in ip-
so mundo non perierant/ in religionis vel perfectio-
nis apice vitijs pereunt et succumbunt. Fatuum igitur
fuerat illis ad montes istos fugere: nisi vellent se for-
titer armis bonorum operum defensare. Sed reuera
non sic matathias et filij eius .i. non sic boni et prudē-
tes/ religiosi et clerici: quia isti in istis montibus et spe
luncis viriliter bonorū arma sumunt: et seipsos virili
ter resistendo defendunt: et ibi non pereunt vel delin-
G quunt: nec periculū damnationis incurrūt. ¶ Uel dic
Aliter. q dies sabbati significat festa in quibus diabolus cō
tra homines fortius insurgit pro eo q eos vagos et
ociosos cognoscit: quia tunc arma bonorum operum
non assumunt: sed potius ocijs/ ludis et leticijs inten-
dunt: et ideo tentati a diabolo facilius succumbunt.
tren.2.g Unde dicitur: Uocasti quasi ad diem solennē qui ter-
reret me in circuitu. Boni tamen propter sabbatum nō
cessant arma bonorū operum assumere: et ideo nec hostes
eos per tentationes audent inuadere: vel si inuadant/
mar.3.a solent cōtra eos fortiter dimicare: dicētes illud Mar.
Eo.ca.e Unde licet in sabbatis bñfacere. ¶ Legitur de mata-
historia thia/ q ipse et filij sui adiunctis sibi illis qui volūtarij
erant in lege/ et fugebant a malis/ magnum exercitum
collegerunt: et viros impios percusserunt: pueros in-
circūcisos circūciderunt: filios superbie sunt persecu-
ti: et aras quas fecerunt idolatre/ destruxerunt: tandem
vero moriens filios suos instruxit/ et eos ad pugnādū
pro legibus salubriter erudiuit. Matathias autem q
Mora- interpretatur a deo datus: significat bonum prelatum/
liter. et superiorem a deo datum et promotum: et nō a carnis
affectione/ ambitione vel symonia vel laicorum poten-
heb.5.a tia promotum. Unde dicit Apls: Nemo assumit sibi ho-
norem/ nisi qui a deo vocatur/ sicut aaron. Talis igitur
debet viros deuotos/ et in lege dei volūtarios sibi ad-
iungere: et eos in cōsilijs et beneficijs secū habere. Un
Ecc.9.d dicitur: Uiri iusti sint tibi conuiue etc. Impios viros
debent persequi et punire/ et de medio tollere: incircūci
H sos vero idest carnales superfluitatibus morum et di-
uitiarum onustos debet corrigēdo circūcidere. Aras
vero idolorū .i. auaros et luxuriosos in quibus scz sem
per viget ignis cupiditatis: et carnes carnalis volu-
ptatis/ thus superbie et fum⁹ vanitatis debet destrue
re: et tandē filios et subditos suos debet instruere/ et ad
dimicandum si sit necesse/ pro legibus animare: dicen
i.mach. do illud infra: Accingimini et estote filij potētes etc.
3.g. ¶ Capitulum tertiū Textus: Surrexit Iu-
das machabeus pro parte suo et iuuabāt eū
fratres sui. Moralitatū Capitu. III

historia Surrexit iudas machabeus pro parte suo/ et iu-
uabant eum fratres sui: et dilatauit gloriam
ppło suo. Induit se lorica sicut gigas: et suc-
cinxit se arma bellica: et protegebat gladio suo
castra Similis factus est leoni in operib⁹ suis: et sicut
catulus leonis in venatione rugiens/ persecut⁹ est ini-
cos/ perscrutans eos: perambulauit ciuitates iude: et cō
gregauit pereuntes: et nominatus est vsqz ad nouissi-
mum terre: et repulsi sunt inimici pre timore eius: et om
nes operarij iniquitatum conturbati sunt. ¶ In istis
verbis recte ponitur exemplar et regula cuiuslibet bo- Tropo-
ni principis. Iudas enim interpretatur confitens vel logia.
glorificans. Machabeus interpretatur ingeniosus/
protegens et percutiēs: quia reuera bonus prelatus vel
princeps debet laudare: prudens et circūspectus/ sub-
tilis et ingeniosus esse innocentes protegere: pestilen-
tes percutere gladio iurisdictionis spūalis vel tempo- A
ralis/ vel gladio feruētis orationis cordialis. Debet
castra sibi subiecta .i. territorium suum et ecclesias/ tam
bona quam personas protegere: loricam iustitie accipe-
re: arma bellica virtutum induere: vt sic possit gloriam
et prosperitatem sibi populi subiecti dilatare: Ezechi. Ez.38.d
Tu cherub extentus et protegens. Unde istis dicitur il-
lud Apli: State succincti lumbos vestros: induite lo Ephe.6.
ricam iustitie. Debet etiā esse similis leoni audacter ar c.
dua aggrediendo: et propter nullum quantūcunqz ma-
gnum ab executione iustitie tepescendo: sicut catulus
leonis debet rugire altisone predicādo: et sic iniquos
debet persequi ipsos seueriter puniendo: et eos debet
perscrutari et inquirere diligentissime examinando: et
ciuitates ad literam perambulare subditos visitādo
et iustitiam faciendo. Ps. Perambulaui in innocētia ps.100.
cordis mei. Et sic talis iudas poterit dici ille/ de quo a.
dicitur: Leo fortissimus bestiarum/ ad nullius paue- Pu.30.b
bit occursum. Et reuera si nostri principes tales fuerint
tunc pre timore eorum/ inimici sui tam temporales q
spūales repelluntur: et ab eorum presentia et iustitia ter
rebuntur: operarij iniquitatis formidabunt: pereun-
tes scz pauperes et tribulati/ qui iniuriam patiūtur/ ab
alijs defendunt et congregabuntur: et ipsi per famam p-
petuam quam acquirunt/ vbiqz nominabūtur. Illud
est verum quando in vno loco est iustus iudex vel pla
tus/ prudens et seuerus: omnes mali generaliter timēt
eum. Ozee: Leo rugiet/ et formidabunt filij maris ipse ozee.11.d
vero acqrit nomen perpetuum et iocundum. Unde di- B
citur: Nomine eterno hereditabit illum dominus. Et Ec.15.b.
alibi: Diuulgatum est nomen dauid in cunctis regio 1.Para.
nibus. Uerūtamē aduerte quod dictum est/ q fratres 14.d.
eius iuuabant eum: qz quilibet bonus frater canoni-
cus vel subditus/ debet superiori collaborare: et cū spi
ritualiter per orationes/ et nominatus temporaliter per
obsequia et subuentiones benigniter adiuuare: quia
dicitur: Frater qui adiuuat a fratre/ quasi ciuitas fir-
ma. Cuius tamen sepissime fit contrarium: quia con- pro.18.c
fratres et subditi libentius laborant quandoqz ad su-
periorem suum confundendum/ q ad eum adiuuan-
dum. Periculum enī est in falsis fratribus. ¶ Iudas 2.co.11.f
pugnās cōtra Appoloniū/ ipsum occidit/ et gladiū sibi Eo.ca.a
abstulit: et qdiu vixit/ in ipso gladio semper pugnauit
et hostes suos debellauit. Tandē seron princeps syrie
contra eū applicuit/ quē iudas gladio supauit. ¶ Il- Allego-
lud potest exponi sic: Appolonius q interpretatur mi- ria.
rabilis/ mundū significat: q in cordib⁹ fatuorū vt pul
cher et mirabilis rutilet: gladius eius cum quo impu-
gnat petūtes/ est ipsius prosperitas. Seron q interpretatur
princeps meroris/ est diabolus: qz pro certo iudas q in-
terpretatur confitens/ debet primo mūdū per contemptum vin-
cere: et gladiū eius/ id est mundi prosperitatē q sit terri-
bilis/ labilis et deceptibilis/ per consyderationē accipere
et sic isto gladio .i. hac consyderatiōe mediāte poterit se-
ron principē diabolū superare. ¶ Hic dicitur q popul⁹ Eo.ca.b
vidēs ppłm/ seron et multitudinē sui exercit⁹/ incepit historia
dubitare de victoria: sz iudas dux eorum incepit huiusmōi C
sermonib⁹ eos confortare: facile enī est multos concludere

in manibus paucorum: nec est differentia apud dominum
auxiliari in multis vel in paucis: quia non in multitudi
Mora- ne exercitus prelians belli: sed de celo fortitudo est. ¶ Istud
litas applica contra illos qui in multitudine exercitus glo
riantur: et quod victoria magna dependet ab occulta dei or
dinatione / non a militum fortitudine: cuius signum est: quia
plerumque fortiores a debilioribus vincuntur: et plures a
Aliter. fortioribus superantur. ¶ Vel si vis dic quomodo si im
becilles et timidi de suis viribus desperantes formidant
diabolum et vitiorum exercitum / qui fortis est et multiplex /
invadere. Judas .i. bonus dux vel predicator / debet eos
ad sperandum in domino et in dei auxilio animare: et ad non
timendum diaboli potestatem invitare: dicendo illud:
2.par.20 c. Nolite timere hanc multitudinem: non enim pugna vestra
est / sed dei. ¶ Adverte quod filii qui erant in arce hierusa
Eo.cap. lem / erant duces eorum qui veniebant contra eum. ¶ Sic
Mora- vere hodie sepe fit / quod illi qui tenent arces et apicem digni
litas. tatis in hierusalem .i. in ecclesia / duces et adiutores sunt
tyrannorum et principum qui militant contra eam: quia
ipsis dant decimas et libertatem nocendi / et populum
ecclesiasticum deprimendi. Unde subditi possunt di-
Can.1.b cere illud Cant. Filii matris mee pugnaverunt contra
me: quod de proditoribus potest dici: qui in terra in
Eo.ca.e qua habitant / extraneos hostes introducunt. ¶ Cum
D plures duces antiochi scilicet nichanor et gorgias et alii con
historia gregassent se ad prelium contra iudam in multitudine
copiosa: factum est quod idem nichanor de victoria futu
ra presumens / pro negociatoribus maritimorum civita
tum mitteret / ut filios iuda ipsis precio venderet / cum
victoriam habuisset: promittebat enim septuaginta man
cipia iudeorum futura pro talento argenti: de precio
et captivitate futura iudeorum promittebat se supplere
duo milia talentorum: que singulis annis antiochus
dabat pro tributo romanis. Verumtamen nutu divino
contrarium factum est: quia duces / reges et eorum exer
citus copiosi / a iuda et suis fuerunt victi / et multi occisi:
et alii turpiter fugati. Negociatores vero qui pro emen
dis iudeis venerant / fuerunt ab ipsis suis pecuniis quas
2.mach. portaverant / spoliati. Illud enim ponitur hic. ¶ Il-
Mora- lud applica contra presumptuosos milites qui pauci
litas. tatem hostium vilipendentes / et in suorum multitudi
ne et fortitudine confidentes / victoriam sibi promittunt
et iam esse de infortunio certi credunt. Unde quandoque
fit / quod suos hostes antequam eos vincant / aliis vendunt: et
quod eorum terras aliis distribuunt: non advertentes quod quan
doque contrarium deus ordinat: qui non multitudine
bellatorum / sed in suo beneplacito victoriam admini
strat. Sic igitur sepe fit quod illi qui presumebant vince
re / superantur: et qui alios sperant emere / ab eis spolian
tur: quod utique tunc accidit / quando illi pauci ad dei
recurrunt auxilium: et de deo / non de se presumunt: illi
multi in superbia plus confidunt. Non debet quis quan
tumcunque fortis et potens / sibi victoriam promittere: sed
potius hostes suos / quantumcunque pauperes et humiles / formida
E re: quia sicut ille dicit: Inimicum quamvis humilem docti
est timere. Ideo ad reprimendam presumptionem talium
3 re.20 b dicitur: Non glorietur accinctus eque ut discinctus
et hec quia dicitur capitulo precedenti: quia facile est apud
Aliter. deum multos in manu paucorum concludi. ¶ Vel si
vis allega contra illos qui gloriantur de infortuniis: alio
rum tribulationes estimant consolationes: et eorum
gravaminibus et damnis sperant ditari mercimoniis
atque lucris: quibus sepe fit quod in eodem negocio / unde
aliorum preiudicium sperant / vilitatem acquirunt et
miseriam: sicut ad literam erat de istis mercatoribus

qui ubi in alienis miseriis speraverunt lucrum / con-
secuti sunt preiudicium et damnum. Esa. Expectamus esa.59.b
lucem / et ecce tenebre.

¶ Caplm quartum Textus: Et assumpsit Gorgias quinque milia virorum mille equites electos. Moralitatum Caplm. IIII

Cum filii israel vicissent nichanorem et ptolemeum historia
principes antiochi / quos una cum gor
gia lisias miserat contra eos gorgias adhuc
ex diverso stabat / qui ipsos invadere propo
nebat. Quod advertens iudas / dixit filiis israel: Non
concupiscatis spolia: quia bellum adhuc contra nos est.
Gorgias enim et exercitus eius prope nos est: sed state
prope invicem contra inimicos vestros / et expugnate
eos: et post hoc sumetis spolia. Quod et factum est: quia
primo gorgiam vicerunt et fugaverunt: demum vero ad
diripienda spolia redierunt: inter que aurum et argentum
hyacinthum et purpuram / et alias opes maximas inve- F
nerunt. Isti igitur tres hostes quos lisias .i. diabolus
contra nos mittit: mundum / carnem et diabolum signifi- Allego-
cant: que in hac valle miserie fideles fatigant. Ptolemeus ria.
qui interpretatur ad mensuram deductus: carnem seu cor
pus significat: que finaliter ad mensuram deducitur / quia infra
sepulchrum deducitur / et arctatur. Esa. Extendetur super eum men esa.34.c
sura ut redigatur ad nihilum. Nichanor que interpretatur stans
lucerna / significat mundum: que fatuis videtur stabilis et lu
cens: et more lucerne oculos mentis debilitans et offu
scans: et tamen istos quos offuscat alliciens. Unde ista est illa
lucerna de qua dicitur: Vide igitur ne lumen quod est in te / te- Lu.11.c.
nebre sint. Gorgias autem qui interpretatur per se luctan
tium / significat diabolum: qui luctatores .i. mundi crude
les et tyrannos / finaliter prescindit et prosternit: de quo potest
exponi illud Gen. Ecce vir luctabatur cum eo usque ad ma- gen.32.f
ne: qui tetigit femur eius / et statim emarcuit. Ista est ve
ritas / quod iudas et sui .i. aliqui fideles ecclesie in dominum confi
dentes: quandoque ptolemeum et nichanorem .i. carnem et mundum su
perant per castitatem et contemptum: et de isto fortiter victo
rizant: ut quia statum religionis et penitentie subintrant. Sed
quid? Pro certo gorgias diabolus adhuc latet: qui istos
filios in castris mundanorum bonorum non inveniens / sed
ea reliquisse comperiens / in montibus superbie querere in
cipit: in quantum quos per luxuriam et avaritiam non potest
vincere / per superbiam superare presumit. Istis igitur
debet predicari / quod spolia illorum quos occiderunt non
concupiscant: sed potius contra gorgiam diabolum /
qui contra eos latet / preliaturos se preparent: et contra G
eum per perseverantiam stent / et per bona opera dimi
cent: et postea obtenta victoria / post hanc vitam spolia
paradisi tuti inter se dividant. Illa enim spolia que
possunt haberi ante plenam victoriam scilicet bona mun
di: non debent a fidelibus (et maxime a religiosis con
cupisci: ne forte dum ad ista bona colligenda vacarent
contingeret eos a gorgia diabolo per avariciam truci
dari: quia sicut dicitur: Melius est nunc humiliari cum pro.16.c
mitibus / quam dividere spolia cum superbis. Sed ista
spolia que post hanc victoriam consummatam / pro
hominum bona glorie paradisi a bonis concupiscun
tur: et tunc ab eis lete et tute poterunt adipisci. Esa. Ex- Esa.9.a
ultant victores capta preda / quando dividunt spolia
Et tunc invenietur ab ipsis aurum id est clara visio et
eterna sapientia: argentum id est divine laudis dulcis
resonantia. Hyacinthus .i. celestis immensitas et perma
nentia: purpura .i. ardens et ignea charitas et amicitia: 2.mach.
opes multe .i. bonorum abundantia. Unde dicitur: Post sab- 8.f.
batum .i.

barū.i.in supabundantia resurrectionis: et non modo
Eo.c.e. debilibus viduis diviserunt spolia. ¶ Volens iudas
purificare templum quod ab antiocho fuerat pollu-
tum: iniectis idolis super altare ipsius maculatum /
et sacrificijs factis et libatis demonibus inquinatum
elegit sacerdotes sine macula voluntatē habentes in
lege dei/ vt mundarent sancta: et transtulerūt lapides
Moralitas contaminationis.s.idolum qd super altare posuerāt
in locum immundum. ¶ Sic vere iudas dux belli.i.
papa vel episcopus: videns tēplū ecclesie ab antiocho
idest a diabolo pollutum: et altare.i.statum ecclesia-
B sticum idolis.i.vitijs inquinatū: immundis sacrifi-
cijs.i.immundis operibus ibidem: demonibus.i.ad
suggestionem demonū sacrificatis atqꝫ factis multi
pliciter defedatum: debet sacerdotes sine macula.i.
mundos ministros querere: qui legis divine.i.fidei
et sacre scripture sint emuli: quos ibidem debet ordi-
nare/ et in ecclesia preficere: vt possint immundicias vi-
tiorum de ecclesia abstergere et mundare: dicens illud
Esa. Lavamini et mundi estote. lapides vero contamina
tionis.i.personas immūdas et peccatores et inutiles
que more idolorum sunt ignare/ inde tuore desuper al
tare.i.de ecclesie dignitatibus deponere: et in locū im
Eo.c.f. mundum et in statum infimū collocare. ¶ Iudas cum
mundaret templum domini/ et videret ꝙ altare pollu
tum erat: pro eo ꝙ super illud positū erat abominā-
dum idolum/ et sepius demonibus immolatum: depo
suit illud de loco suo: et loco eius lapidibus integris
altare novum construxit/ super qd sacrificia dño immo
lari mandavit: lapides vero depositi altaris decrevit
ad partem ponere/ quousqꝫ propheta domini surgeret
qui de ipsis iuberet aliud ordinari. Videbat enim ꝙ
sine scandalo stare illud non poterat altare: ex quo su
per illud demonibus oblatum fuerat: quia illud nō
poterat ab illa macula sine infamia aliqualiter mun
dari: nec sine scandalo posset in eo domino immolari.
Moralitas ¶ Ista possunt allegari cōtra infames ecclesiasticos:
qui revera si contingat altare domini.i. aliquem prela-
tum vel ecclesiasticum enormitate criminum pollui:
A et idola abominando.s.peccato luxurie/ heresis vel sy
monie substerni: et sacrificijs demonum.i.malis ope-
ribus maculari: dignus est a statu suo per Iudam.i.
per papam vel superiorem deponi: et ad partem.i.ad
statum privatum et infimum cōstitui: et alius integer
et novis virtutibus innovatis loco ipsius subrogari
Leuit. 26.b. Levi. Novis supervenientibus vetera proijcietis: qu
dato ꝙ aliquis ecclesiasticus qui aliquando publica
crimina commiserit/ per penitentiam possit munda-
ri: nunqꝫ tamē scandalū seu nota ipsius infamie quā
incurrit/ potest ab eo amplius separari: nisi forte post
condignam emendationem ex responso prophete.i.
ex dispensatione prophete contingat aliud ordinari.
Ezech. 44.c. Inde est ꝙ sacerdotes illos qui idolis immolaverūt
prohibet ministrare: concedit tamen ipsis ꝙ possunt
edituorum et ianitorum officium exercere. Dato ꝙ
peccatum talium per penitentiam tollatur: infamia
tamen non faciliter abrogatur: ideo ipsis sublatis
alius apponatur. Apostolus: Aufert primum vt se-
Hebre. 10.b. quens statuat. ¶ Hic dicitur ꝙ iudas et sui videntes
sanctificationem desertam/ altare prophanatum/ por
Eo.c.e. tas exustas/ in atrijs virgulta nata/ pastoforia diru-
pta/ planxerunt: et imposito cinere super capitibus suis
ad dominum lachrymabiliter clamaverunt. Et primo
illa que erant intrinsecus intra domum/ edem quoqꝫ
et atria sanctificaverunt: novum altare de lapidibus

ad similitudinem prioris ex lapidibus edificaverunt
B vasa sancta nova fecerunt: candelabrum/ mensam et
altare incensi in templum posuerunt: incensum super
altare/ panes super mensam/ lucernas super candela
brum ordinaverunt: velum appenderunt: sacrificia
obtulerūt: et templum prophanatum dedicaverunt:
et faciem templi coronis aureis ornaverunt: pastofo-
ria destructa reparaverunt: ianuas in eis posuerunt:
et fecerunt ingenti leticia dedicationem templi in se-
quenti anno eodem die quo prophanatum fuerat/ ce
Moralitas lebraverunt. ¶ Sic vere dico: ꝙ quando iudas et sui
idest papa et cardinales et sancti christifideles vident
sanctificationem universalis ecclesie per virtutum ste
rilitatem desertam/ et a bonis et honestis personis vi-
duatam: et quando considerāt ꝙ porte eius.i. prelati
per quos intratur/ per avariciam sunt exuste: altare.i.
viri religiosi/ in quibus thus orationis et devotionis
redolere debet/ per luxuriam sunt prophanati: atria.i.
seculares clerici: virgultis.i.virentibus et crescentibus
carnalibus affectionibus nepotum/ et malorum fa-
miliarium turbis sunt pleni: pastoforia/ idest secula-
res: qui alios habent per elemosynas et temporales
subventiones pascere/ sunt dirupti/ et diversis vitijs de
structi: summa possunt compassione tristari: et istam
ruinam universalem lachrymabiliter lamētari: quia
Treñ.2.c. iuxta lamentationem Hiere. videtur ꝙ cogitavit do
minus dissipare murum filie sion. Luxitqꝫ antemura
le: et defixe sunt in terram porte eius. Ideo pro certo
summe debent isti superiores laborare et curare: ꝙ ista
sanctificatio reparetur et ꝙ virtutes quas inde antio-
chus/ idest diabolus abstulit: iterum restaurentur.
Ponantur igitur ibi vasa nova: idest persone virtu-
C tibus innovate. Altare sacrificiorū: idest boni activi
qui sacrificia bonorum operum deo offerunt: aut al-
tare incensorum: idest boni contemplativi: qui thus
orationis deo incendant. Candelabrum luminis.i.
viri discreti et scientifici: qui alios doctrinis et exem-
plis edificent et erudiant. Mensa propositionis.i.vi
ri misericordes qui panes et elemosynas deo in perso
na pauperum ministrent. Velum appensum/ idest vi
ri mundi/ casti et religiosi: qui spe eternorum semper
pendent. Tales debent prelati in ecclesia constituere.
Sacrificia bonorum operum introducere. Pastofo-
ria dirupta/ idest pastum elemosynarum ibidem re-
parare. Ianuas exustas/ idest prelatos defectuosos
reficere: et sic debent templum ecclesie spiritualiter re-
Roma. 12.a. novare: et deo noviter dedicare. Apostolus: Nolite cō
formari huic seculo: sed renovamini in novitate sen-
Aliter sus vestri. ¶ Vel dic si vis ꝙ iudas qui interpretatur
confitens: idest ipsum confitentem significat: quia il
le templum conscientie per vitia reformatū renovat et
reformat. Ibi enim edificat altare holocausti: vbi sacri
ficia incendunt.i.fervidam dilectionē. Altare incensi
idest odorosam orationē. Candelabrū luminis.i.luci
dam discretionem. Mensam propositionis.i.elemo
synarū largitionē. Velū appendēs.i.purā et castā affe
D ctionem: et sic ornat faciem templi coronis aureis: in-
quantū facietenus introducit coronā aureā ad coro-
nandā conversationē bonā: et sic templū mentis sue pro
dedicat: per sanctitatē et devotionē: sacrificia ibidem
Aliter immolat: per bonorum operum executionē. ¶ Et dic si vis ꝙ
iste iudas in principio qn videt tēplū conscientie sue ab an-
tiocho diabolo per vitia depravatū: portas sensuum
igne cupiditatis exustas: altare cordis per affectiones
indebitas prophanatum: et idolum abominandum.i.

peccatum mortale ibidem sublimatum: pastoforia charitatis et atrium pietatis dissipatum: pro certo valde debet per contritionem dolere/ per compunctionem flere/ per confessionem clamare: et ad templum per penitentiam renouandum totis viribus et conatibus anhelare. Edi
1. Esdre ficat igitur altare etc. vt supra. Unde dicitur: Dominus deus
1. b. celi precepit mihi vt edificarem illi domum: et merito:
1. Cor. 3 quia sicut dicit Apostolus: Templum dei sanctum est/
d. quod estis vos. Si quis igitur templum dei violauerit/ destruet illum deus.

¶ Ex capitulo quarto. e. Dixit autem Judas et fratres eius. Moralitatum. Ca. V

Historia Hic habetur quod milites regis antiochi acceperant arcem sion: et ibi in munitione erant et inde filios israel quam plurimum affligebant: qui immo quando iudas et sui templum mundabant/ ipsos quam plurimum infestabant: et ideo dicitur hic quod iudas dum templum mundauit/ ne populo nocerent mili-
Tropologia tes ordinauit: montem sion per circuitum muris et turribus vallauit: et ne iterum conculcaretur a gentilibus/ ibidem exercitum ad custodiam collocauit. ¶ Sic vere quia milites antiochi. s. diaboli. i. nostri milites/ principes seculares ab ipsa arce iurisditionis tempo-
E ralis quam occupant: non cessant iudam et filios israel/ idest prelatos religiosos circa templum ecclesie occupatos/ diuersimode molestare: necesse est quod ipse iudas et sui. i. ecclesiastici/ manu armata se defendant: milites stipendiarios habeant: et quod domos suas turribus et muris muniant: et contra malicias eorum manualiter se defendant: et sic vim vi reyciant et repellant. Sicut enim videmus/ ad nihil aliud vacant nostri milites/ officiales et laici principes/ nisi ad templum ecclesie et eius libertates frangere: clericos et templi huius cultores affligere: et contra eos machinamenta erigere: quapropter iam necesse est ecclesiasticos econtra cogitare/ et eorum iniurijs pro viribus obuiare: et ne nocere valeant/ precauere. Prelatus enim superior debet ibi viros. i. personas virtuosas promouere/ que possunt ecclesiam defendere.
Aliter ¶ Uel si vis dic moraliter: quod milites antiochi. i. temptationes diaboli: vel ipsi inferiores demones qui sunt milites principis merorus Antiochi. i. luciferi: quando arcem mentis tenent: summe nituntur iudam. i. penitentem impedire: ne templum conscientie sue per penitentiam renouet: et ne interiores officinas huius templi videlicet memoriam/ voluntatem et rationem paret: et virtutibus exornet: quapropter ille debet contra eos militare: et milites suos. i. feruentes orationes et cautelas contra eos ordinare: turribus contemplationis et diuine inuocationis: et muris seu custodie clausura sensuum et cir-
Prou. cumspectionis contra eos munire. Turris enim fortissima
18. b. nomen domini: ad eam fugit iustus et saluabitur. ¶ Uel dic
Aliter quod milites diaboli heretici sunt: qui arcem sion/ quam
F occupant. i. sacram scripturam quam corrupte allegant recitantes: non cessant edificatores templi. s. prelatos catholicos impugnare: et opus constructionis ecclesie impedire: et ideo iudas. i. bonus prelatus: debet milites. i. bonos predicatores contra eos ordinare: muris et turribus. i. doctrinis et sanctorum actionibus se et suam ecclesiam defensare: et ibi viros verbosos et virtuosos: curatores et visitatores ad custodiam collocare. Esai.
Esa 61. Super muros etc. ¶ Uel allega contra malos: qui in arce
b. sion. i. in ecclesiasticis dignitatibus dilatantur: quia isti ho-
Tropologia die valde videntur inuidere his qui templum et sanctificationem reparant exemplis et predicationibus: atque mundant. s. bonis predicatoribus/ religiosis catholicis theologicis doctoribus: ipsos verbis et iniurijs quandoque grauant: et in officio predicationis vel reparationis premisse ipsos impediunt: quapropter per seipsos necesse est quod contra ipsos dimicent atque pugnent: et ab eorum malicijs pro viribus se defendant. Illud sepe videmus in claustris siue collegijs/ quod mali prelati et maiores qui tenent arcem quando vident aliquos bonos subditos qui pro templo ecclesie laborant: et ipsam ditare et ornare per suam industriam procurant: pro certo sibi quandoque inuident: et eos in bonis que faciebant ipsos impediunt et molestant: quia communiter mali prelati magis bonos quam malos impugnant: et quando vident eos prosperari/ ipsos infestant: quapropter sepe fit/ quod ipsos bonos contra se excitant: ita quod contra eos litibus et appellationibus pugnant: etiam muris et turribus. i. defensionibus adiutorijs se muniunt et parant: compulsi enim iniurijs malorum superiorum/ necesse habent contra eos insur-
gere. apostolus: Caro concupiscit aduersus spiritum etc. ¶ Uel Gal. 5. c
dic quod illi qui sunt in arce/ significant malos principes et Aliter
balliuos: qui quando vident aliquos subditos: qui laborant
pro templo sub edificando: et qui vacant rei familiari/ G
ita quod diuites fiunt et magni: statim volunt eos impedire et ab eis emendas et exactiones retorquere: quapropter sepe fit quod illos compellunt contra se surgere et mouere.

¶ Capitulum quintum Textus: Et factum est vt audierunt gentes in circuitu/ quia edificatum est altare. Moralitatum Capitulum VI

Post multas victorias et prelia iude machabei/ fit mentio de quodam prelio: vbi in terram
Historia galaad iudas habebat pugnare contra timotheum ducem filiorum amon: qui cum magno exercitu/ atque etiam maximo ab altera parte cuiusdam torrentis stabat oppositus contra ipsum vbi est. Timotheus viso iuda ista fertur dixisse: Si inquit transierit ad nos iudas prius/ non poterimus sustinere eum/ et potens poterit aduersum nos: si vero transfretare timuerit/ et ex altera parte aque castra posuerit: tunc nos transeamus ad eos/ quia poterimus contra ipsos. Quod vtique euentus rerum probauit: quia iudas statim prior transfretauit: et omnis populus post eum: bellumque contra timotheum constanter inijt: et ipso victo et multis occisis/ ceteros fu-
gauit. ¶ Illud potest allegari pro audacia/ quod audaces Moralitas
fortuna iuuat: quia reuera in factis bellicis/ in litibus ac in quibuscunque controuersijs/ prosperius videmus succedere prius et audacius aggredientibus/ quam illis qui timide H
solent retrocedere/ et preoccupationem hostium expectare Qui enim timet et retrocedit/ aduersarijs suis ipsum inuadendi audaciam immittit: qui vero audacter hostes aggreditur/ seipsum formidabilem representat. Melius est igitur ceteris paribus preuenire quam preueniri: et fortunacius inuadere/ quam inuadi. ¶ Uel allega/ quod quandoque homo Aliter
potest sibiipsi fortem facere/ et signum euentus negocij futuri comprobauit sibi dare: sicut patet de isto timotheo qui sibiipsi signum future victorie sue pro voluntate transita proposuit: cuius veritatem euentus negocij comprobauit
cuius signum habes in lib. Regum supra: vide ibi. ¶ Uel 1. Reg. 14. b.
dic quod iudas dux exercitus. i. bonus ductor vel prelatus in prelio contra principem filiorum amon. i. contra diabolum principem reproborum: prius aquam transire. i. prior debet pericula aggredi/ et prior hostibus obuiare/ exemplum subditis bene operandi dare/ et eos ad sic prouocare: et hoc quia pro certo quando princeps. i. prelatus per exemplum dationem prius hostes spirituales aggreditur/ populus subditorumque eum libenter sequitur: et transire post eum/ et sic bona

opera

Deut. 32.b. opera facere exemplo istius animatur. Deut. Aquila
prouocans ad volandum pullos suos: ⁊ super eos volitans. Bonus igitur dux ⁊ prelatus debet subditos
Mich. 2.o. in bonis exemplis precedere atq; operibus: vt bonum exemplum subditis possit dare. Michee: Ascendit
Eo.c.e. ante eos pandens iter. ¶ Judas fugatis hostibus
Histo= suis qui filios israel qui erant in galaad destruere vo-
ria luerunt: ipsos filios israel per eum liberatos cum omnibus rebus suis ⁊ vxoribus ⁊ natis in terram iuda/ vt
A ibi securius viuerent/ secum duxit: In via igitur erat
Mora Judas extremos cōgregans: ⁊ eos dulciter commo-
litas nens ⁊ exhortans. ¶ In istis iudas bonis ducibus ⁊ prelatis formam tradidit/ qualiter subditos suos ab hostibus spūalibus. s. ab hereticis ⁊ demonibus debent eripere: ⁊ si vident eos esse in loco periculi/ in societate mala vel periculosa/ vel in pꝓsperitatibus ⁊ delicijs huius mundi: debēt eos ad locum securum/ scꝫ israelitarum. i. bonorum virorum societatē traducere ⁊ in terram iuda. i. in ecclesiam vel vitam bonam suis bonis exēplis ⁊ verbis transferre: dicētes illud euāg.
Luc.2.c Transeamus vsq; ad bethleem ⁊c. Ipsos etiam ne ꝓ lassitudine tribulationū desperent: debet in via huiꝯ vite laboriose exhortari benigniter ⁊ fouere: ⁊ extremos. i. pauperes ⁊ simplices vel peccatores ad vnitatem eccl'ie cōgregare: dicens illud Ezech. Quod perie-
Ezech. 34.o. rat requiram: qd abiectum erat reducam: ⁊ illud qd
Eo.c.f. fractuz erat consolidabo ⁊c. ¶ Josephus ⁊ Azarias
Histo= quos Judas in terra iuda reliquerat in custodiam:
ria ⁊ quibus preceperat ne ꝯtra quēcunq; pugnarēt: sed ꝙ terram diligentius custodirent: audientes tam ꝓ- lia iude ꝙ simonis pꝓspera gesta: voluerunt ⁊ ipsi sibi nomen facere: ⁊ ideo ꝯtra gentes ꝯtra ꝓceptum iude bellare atq; pugnare disposuerūt. Faciamus inquiūt nobis nomen: ⁊ pugnemꝯ ꝯtra gentes que in circuitu nostro sunt. Deus aūt eoꝝ superbiam ꝯfudit: quia a Gorgia fuerunt victi: ⁊ duo milia populi israel ceciderunt/ ⁊ cum ignominia redierūt. Et assignatur ibi
B alia ratio. Quia isti non erant de semine viroꝝ istoꝝ per quos salus in israel facta est. Simile ponit ibi de sacerdotibus/ qui altera vice dum voluerunt fortiter facere: ⁊ indiscrete ad prelium exierūt: qui turpiter in
Mora= prelio ceciderunt. ¶ Illud allega ꝯtra ꝓsumptuosos
litas quia multi sunt qui qn̄ prelia Jude et simonis. i. virtutes sctōꝝ virorum audiunt: ⁊ eoꝝ prelia ꝯtra spirituales hostes attendunt/ similia attentare ꝓsumunt: ⁊ sibi nomen ⁊ famam acquirere cōcupiscunt: ⁊ ideo non ꝓpriam fragilitatem ꝯsyderantes/ sed potius de suis viribus ꝯfidentes: sepe fit ꝙ indiscreti ardua aggrediunt cōtra spūales hostes per difficiles modos abstinentiaꝝ ⁊ afflictionū: sine ꝯsilio preliantur: nec sunt ꝯtenti custodire terram sibi cōmissam. i. nō sunt contenti se custodire a peccato: sed supra vires suas
Exo.18. aggredi dura moliunt. Unde in Exo. Stulto labore
c. consumeris: vltra vires tuas est negociū. Sed sepe fit ꝙ deus volens presumptionē eoꝝ nominis ⁊ fame ac potentiā resecare/ ꝑmittit eos vinci a tentationibus ⁊ hostibus superari. Et qꝛ ꝯtenti vita ⁊ ꝓfessione sibi cōmissa non erant/ sed gl'iam acquirere sperauerunt: sinit eos cum damno suo/ ⁊ alioꝝ vitijs succūbere/ et pro gl'ia appetitiua ignominiam reportare noscunt.
4.Reg. Igitur poterat sibi dici illud: Contentus esto gloria
14.c. tua: ⁊ sede in loco tuo. ¶ Uel allega exēplariter/ qualiter
Aliter sepe fit ꝙ illi qui famam ⁊ inanem gl'iam ꝯcupiscūt: solent bella noua emittere: ⁊ per lites ⁊ cōtrouersias alios inuadere: ⁊ sup vires ardua aggredi: ⁊ indiscrete sine ꝯsillo ⁊ in factis difficilibꝯ immiscere: dato ꝙ C
non sint de semine vel genere ipsoꝝ/ ad quos ꝑtinent talia exercere. Sꝫ vere sepe fit ꝙ isti superant: et vnde vanam gloriam sperauerāt/ vituperium ꝯsequuntur
sicut ad l'ram ponit de Amasia rege iuda. ¶ Uel alle- 4. Reg.
ga ꝙ qui sine ꝯsilio facta sua faciūt: ⁊ in sensu suo cō- 14.c.o.
fidentes fortiter facere credunt: faciliter pereūt ⁊ suc- Aliter
cumbunt. Ideo bene dicit: Sine ꝯsilio nihil facias.
¶ Dicitur hic ꝙ cū inimici regis antiochi arcem eiꝯ Ecli.32
que erat in hierl'm/ occupare vellent: milites obsessi o.
auxilium petentes a rege/ sibi per hec verba scripserūt Ca.vj.c
Applicuerunt hostes ad arcem/ occupare eam: ⁊ nisi preueneris eos/ paulatim maiora facient: ⁊ non pote-
ris obtinere eos. ¶ Sic vere cum hostes nostri ⁊ ten- Mora
tationes semper nituntur arcem mentis per ꝯsensum litas
capere/ nisi in principijs occurratur/ in tantum inualescunt ꝙ post vix succumbunt.

¶ Capitulū sextum Textus: Et rex antiochus perambulauit superiores regiones.

Moralitatum Capitulum VII

Cum rex iuuenis antiochus cū maximo exer- 1.mach
citu venisset in prelium ꝯtra iudam ⁊ filios 6.o.
israel: ⁊ triginta duos elephantes doctos ad Histo=
prelium secum haberet: ostenderūt ipsis ele- ria
phantibus sanguinē vue ⁊ mori/ ad acuendū eos ad prelium: ⁊ preposuerunt turres ligneas super eos firmas ⁊ protegentes: ⁊ quibus erant machine ⁊ triginta duo viri virtutis pugnantes desuper: ⁊ intus ma-
gister bestie: ⁊ bestie diuerse erant per legiones: ⁊ mil- D
le viri ⁊ quingenti equites circa quālibet bestiam ordinati: qui exercitum discurrentes strages hostium faciebāt. ¶ Dic ꝙ antiochus qui interpretatur prin-
ceps meroris/ significat diabolū: qui in exercitu suo Allego
contra israel/ idest contra ecclesiam ⁊ contra viros iu- ria
stos: magnos elephantes/ idest magnos mūdi principes ⁊ tyrannos ordinat. Isti enim sunt diaboli coadiutores/ ⁊ in suo exercitu fortiores: ⁊ ad nocendum
simplicibus terribiliores. Unde dicitur: Nonne diui- Jaco.2.
tes per potentiam opprimunt vos? Isti enim sunt b.
quibus insident turres/ idest alte mundi dignitates/ castra ⁊ ciuitates: in quibus machine/ idest machinationes contra pauperes ⁊ mali consiliarij habitāt ⁊ in quibus triginta duo viri virtutis/ idest multitudo balliuorum et malorum famulorum latitat: qui omnes contra filios israel/ idest contra innocentes/ ⁊ pauperes subditos/ vel contra ecclesiam ⁊ ecclesiasticos simul pugnant: intus in sua turri/ idest in domo sua vnus qui dicitur magister bestie latitat: quia vnusquisq; talis princeps semper aliquem principalem cōsiliarium habet qui ipsum in suis malicijs dirigit ⁊ gubernat. Ad literam enim videmus ꝙ mali principes in turribus/ officijs ⁊ domibus suis tenēt ⁊ sustinent multos malos consiliarios/ secretarios/ machinatores: ⁊ balistatores/ idest inferiores balliuos: qui omnes generaliter militant contra bonos. Unde: Congregate sunt gentes aduersuz nos. Istas etiam bestias/ idest bestiales ꝓncipes: multi milites ⁊ equites/ idest multi alij inferiores nobiles/ vel eorū seruitores concomitantur quasi ad voluntatem alio-
rum circumeunt ⁊ sequuntur: ⁊ de eorum rapinis vi- E
uunt: et sub eis in eorum fraude lucrum acquirunt:
et quocunq; se verterit/ ab eo non recedent. Unde in Prou.
Prouer. Multi colunt personam potentis ⁊c. Istis 19.a.
autem elephantibꝯ ostendūt magistri eoꝝ sanguinē

vie ⁊ mori: vt eos ad prelium acuerent: quia pro certo
ista est veritas/ ꝙ magistri nostrorum elephantum .i.
adulatores principum: sanguinem .s. quem predeces-
sores eorum ⁊ crudelitatem quã ꝯtra ecclesiam ⁊ paupes
exercuerunt/ eis ostendunt: ⁊ pre oculis eis ponunt: ⁊
sic eos ad prelium exactionum exemplo simili acuũt
⁊ animant. Sanguinem etiam crudelitatis ipsis di-
cuntur ostendere/ quãdo modos ⁊ vias quibus sub
specie iustitie sanguinem ⁊ substantiam pauperum pos-
Num. sint denotare ⁊ rapere/ eisdem consulunt ⁊ exponunt.
23.c. Unde dicitur: Nõ accubabit leo donec rapuerit pre-
dam. Sic igitur fit ꝙ isti elephantes cum illis qui in
turribus eorum morant: ⁊ qui eos sequunt: ⁊ qui adula
tore sanguinem eis ꝓpinare vident iudam ⁊ israeli-
tas .i. bonos ecclesiasticos subditos persequuntur.
Aliter ¶ Uel illud quod de illis elephantibus dicit applica
ca ad martyres: qui viso sanguine vue ⁊ mori .i. visa et
cõsyderata passione christi/ ad prelium ꝯtra tyrãnos
animati fuerunt: ⁊ errores eorum reprobando/ ⁊ contra
eos predicando: mortem ⁊ sanguinem ꝯtempserunt.
Isti habuerunt turres dignitatum et ecclesiarum in
quibus multi spũales milites continebant: qui ꝯtra
f hostes fidei pugnauerunt: multi tam equites ꝙ pedi
tes ipsos ad fidem secuti sunt/ ⁊ per eos ceciderunt.
Ezech. Ezech. Declinabat que prima erat/ cetere sequebant.
10.c. ¶ Eleazar videns vnum de elephantibus qui stabãt
Eo.c.e. in prelio/ contra iudeos ceteris altiorem: ⁊ loricis re-
Histo- gijs loricatũ: regem esse in eo .i. in turri lignea bestie
ria super omnia existimauit: quapropter vt populũ suum
liberaret/ ⁊ nomen sibi acquireret: propulsis hinc et
inde hostibus/ vsqꝫ ad bestiam penetrauit: ⁊ elephãti
se supposuit/ ⁊ cum sic suppositus interfecit regem tñ
non vulnerauit: sed occisa bestia ⁊ cadẽte/ sub ipa op-
pressus perijt ⁊ decessit: ⁊ sic nec nomẽ sibi acquisiuit
nec populum suum liberauit: sed potius (vt ibidem
Allego dicitur) populus iudeorum regis impetum ferre nõ sus
ria stinens/ ab ipso fugit ⁊ diuertit. ¶ Eleazar ꝗ erat vnꝰ
de principibꝰ iudeorum: potest optime significare pha-
riseos ⁊ principes iudeorum: quales fuerunt annas
⁊ caiphas. Isti videntes contra se elephantes .i. plu-
res apostolos dimicare ⁊ predicare: videntes vnum
ceteris eminentiorem .s. christum: loricis regis .i. diui-
nis miraculis ⁊ operibus circũseptum: intantum vt
eis verisimile poterat esse: regem .i. deum ⁊ diuinam
naturã in eo latitare: ipm oĩno occidere decreuerunt:
quia sic populum suum a romanis liberare/ ⁊ a fide ⁊
potentia istius qui iam predicatus in ea fuerat/ eripe
Jo.11.f. crediderunt: dicentes illud Joan. Ne forte veniãt ro
mani ⁊c. Expedit enĩ vt moriatur. Istum igit ꝑ mortẽ
humanitatis fecerunt cadere: regem tamen .i. deum
seu deitatẽ non potuerunt ledere: sed semetipsos quo
qꝫ sub eo occasionaliter peremerunt: in quantũ ꝓpter
peccatum mortis christi tandem destructi fuerũt: nec
G propter hoc fidem ⁊ eius potentiam extinxerunt: sed
potius ipsa crescente post ipsius elephantis mortem
Esa.63. ipsi perire meruerunt. Esa. Afflixerunt spm̃ sancti eiꝰ
c. ⁊ ꝯuersus est eis in inimicum: ⁊ ipse debellauit eos.
Aliter ¶ Uel dic de diabolo/ vt supra lib. x. cap. de oratione
Aliter cap. iij. ⁊ iiij. ¶ Uel allega ꝯtra ꝓsumptuosos: ꝗ ina-
nis glorie cupidi/ appetunt sibi facere nomen: ⁊ ideo
contra eminentiores seu fortiores quosqꝫ insurgunt: et
eos potenter impetunt ⁊ inuadunt: quibꝰ tamen bene
quosqꝫ non cedit: quo dato ꝙ illi aliũ ledant/ vires tamẽ
attenuant: ⁊ finaliter pondere penitentie alterius op-
primunt: ⁊ dum alium grauant/ seipsos subuertunt.

¶ Uel dic ad lram de fatuis militibus/ qui supra vi- Aliter
res suas volunt facere: qui tamen in ipso conatu suo
dum alios occidũt/ solent ⁊ ipsi perire. Iere. Fortis Iiere.
impegit in fortẽ: ⁊ ambo in foueam ceciderũt. ¶ Uel 46.d.
vt exponit quidam/ tunc homo elephantem perimit Aliter
qñ carnem suam/ mundũ vel diabolũ vincit: ⁊ quan-
do turres .i. dignitates seculi ꝯtẽnit. Uerũtamen tũc
sub isto morit/ qñ de victoria in superbiam eleuatur.
Osee. Ero mors tua o mors. ¶ Uel allega de martyri Osee.
bus: qui tyrannos gladio verbi dei occiderũt: ipsi tñ 13.d.
corporaliter per martyrium succubuerunt. ¶ Hic ha Aliter
bes ꝙ cum antiochus ⁊ exercitus eius pugnarẽt con
tra bethsuram/ ⁊ tandem ꝯtra sanctificationẽ: finalit Eo.c.f.
qꝛ in vtroqꝫ loco cibi defecerunt: ⁊ qꝛ sabbatum erat Histo-
terre illi: qui in istis munitionibus erant/ cum hosti- ria
bus pacem fecerunt: ⁊ eis portas aperuerunt. Antio-
chus vero intrãs sanctificationẽ/ primus pacem fregit h
⁊ muros in circuitu dissipari mandauit. ¶ Sic vere Mora
dico/ ꝙ tunc in bethsura ⁊ sanctificatione .i. in seculo litas
⁊ in claustro cum antiocho .i. cum diabolo ⁊ viciorum
exercitu fideles impugnati/ ianuas cordis aperiunt:
⁊ cum intus per malas cõplacentias recipiunt/ qñ ci
bi spũalis doctrine/ diuineqꝫ scripture eis deficiunt: ⁊
quando sabbata quietis ⁊ ocij: necnon festiuitates tẽ
poralis ꝓsperitatis incumbunt. Illud enĩ in ecclesia
⁊ religione specialiter videtur: vt propter defectũ sci-
entie/ ⁊ ꝓpter abundantiam quietis ⁊ opulentie dia-
bolum introductum/ ⁊ sibi populum subiugatũ/ qñ
penitus intuemur. Unde dicitur: Constituerunt eis 1. mach
prelium in sabbato: ⁊ occiderunt de illis mille viros. 2.d.
Et alibi dicitur: Hõ hec fuit iniquitas zodome. Iste Ezech.
enim murum sanctificationis .i. dest obseruantias ec- 16.f.
clesiasticas ⁊ sanctiones canonicas ac regulares ob-
seruantias iam ibi dissipauit: ⁊ se ibidem imperare ⁊
esse dominum declarauit. Iam enim delectatiõibus
⁊ vitijs ab omni parte patet ingressus: ⁊ iam non est
qui cohibeat hostium spiritualium impetus ⁊ acces- Treñ.2.
sus. Unde dicitur: Luxit antemurale/ ⁊ murus pari- c.
ter dissipatus est: defixe sunt in terris porte eiꝰ. ¶ Si Aliter
vis pone/ quare bethsura significat mundum: quia
domus acerba interpretatur: quia acerbitas tribula- Aliter
tionum in mundi domicilio reperitur. ¶ Et si vis dic
ꝙ antiochus capta bethsura sanctificationem inua-
dit: quia diabolus subiugato secularium statu/ etiaꝫ
statum ecclesiasticum subiugare intendit: et actiuis
suppeditatis et victis/ etiam clericos contemplati-
uos capit.

¶ Capl'm septimũ Textus: Anno cẽtesimo quinquagesimo ⁊ primo: ⁊ exijt demetrius seleuci filius. Moralitatum Cap. VIII

Alchimus quidam de semine aaron adiun-
cto sibi cetu virorum iniquorum/ dux et gu- Histo-
bernator erat: qui ad sacerdotium ambie- ria
bat: ad regem demetrium venit: ⁊ accusans
iudam et fratres eius apud eum. Rex igitur isti qui
iude ⁊ fratribꝰ eius detrahebat/ summũ sacerdotiuꝫ
contulit: ⁊ cum eo bacchidem quẽdam de suis princi
pibus ⁊ amicis cuꝫ exercitu in terram iuda misit: ad
quos cũ venisset congregatio scribarum requirere que
pacis sunt dixerũt: Homo sacerdos de semine aaron
venit/ non decipiet nos. Ipse vero Alchimus cum ver
ba pacifica eis locutus fuisset: ⁊ ipsos nequaꝙ̃ ledere
iurasset: factum est ꝙ ei crediderunt: ⁊ statim septua-
ginta viros de eis occidit contra ꝓpriũ iuramentuꝫ.
Tandem

Tandem in hierusalem veniens/multos de populo
interfecit: ⁊ cōuenerūt ad eū qui ꝯturbabāt ppl'm suū
⁊ terrā iuda obtinuerūt: ⁊ sic ipse alchimus ⁊ sui mul
to plus ꝙ̄ gentiles fecerūt: filiosq̄ israel grauauerūt.
Tropologia ¶ Ista possunt allegari contra ambitiosos: q: qñ ali
quis alchimus vel ambitiosus aliquis sacerdotium
idest dignitatem aliquā ambit: ante oīa cetum ⁊ con
gregationē viroꝝ iniquoꝝ sibi cōgregat ⁊ adiungit.
Tandem ꝟo ad regem. i. ad mūdi principes recurrit:
B vel ad regem. i. ad superiorem prelatū accedit. Apud
quem ante oīa alios accusat: et de eius hostibus de-
trahit: ⁊ se ꝑpter eum exheredatuꝫ fuisse/⁊ pro ecclīs
multum sustinuisse/conqueritur ⁊ dicit. Igitur sepe
accidit/quia adulatores ⁊ detractores faciliter a ma-
ioribus audiuntur: ⁊ alioꝝ accusatores diligunt: ta-
les ad sacerdotium ⁊ dignitatē quā ambierant ꝓmo
uentur: ita ꝙ Bacchides. i. aliquis de amicis ipsius
superioris pro inducendo eum in possessionē sibi ad-
iungit̄ ⁊ datur. Uerum q: qñq̄ fit ꝙ pro libito nō ad-
mittitur ad possessionē: Ideo in principio verbis pa
cificis vtitur: mīta iurat ⁊ pacificat: ita ꝙ sibi a scribis
pacem petentibus. i. a canonicis ⁊ fratrib9 pacificis
⁊ simplicib9 credit: ⁊ q: sacerdos de semine aaron est
idest persona sacerdotalis ⁊ ecclesiastica: ad quā per-
tinet bonam ꝯscientiam habere: ideo ab ipsis ad sa-
cerdotiꝫ ⁊ dignitatis officium acceptat̄. Sed statim
reuera qñ videt se indutuꝫ: ꝯtra eos debacchat̄: ⁊ sub
ditos exactionibus ⁊ iniurijs afficit: ita ꝙ non paci-
ficus/sed impius ⁊ crudelis declaratur: multos spiri
1. mach. 1. d. tualiter occidit: multos deponit ⁊ depredat̄. Locut9
est ad eos verba pacifica in dolo/⁊ crediderunt ei: et
irruit super ciuitatem/⁊ percussit eam plaga: ⁊ perdi-
dit populum multum ex israel: ⁊ accepit spolia ciui-
C tatis. Illi qui soliti sunt turbare ciuitatē ⁊ populuꝫ
vt sunt mali ⁊ litigiosi accusatores ⁊ detractores: ad
eum aggregant̄: quos pre alijs tanq̄ magis sibi fides
diligens/terram iuda in eoꝝ manib9 tradidit: inquā
tum potestates ⁊ officia sup alios eis tribuit. Infra
eum elegit impios viros: ⁊ elegit eos dños regionis
Sic igit̄ fit ꝙ iste malus sacerdos ⁊ sui familiares im
pij. i. tales mali prelati ⁊ eoꝝ ministri impij: filios isrl̄
idest bonos fideles magis grauant ꝙ̄ gentes. i. ꝙ̄ ipi
principes seculares: q: plus videmus multotiens de
rapina ⁊ crudelitate in curijs prelatoꝝ ꝙ̄ principum
terrenoꝝ: ⁊ plus suos pauperes opprimunt sacerdo-
tes clerici ꝙ̄ seculares balliui ⁊ tyranni: ⁊ plus etiam
grauant qñq̄ subditos ⁊ compatriote ⁊ domestici/ꝙ̄
Matt. 10. c. alij magis extranei ⁊ remoti. Uñ dicit̄: Tradet frater
fratrem/⁊ filius patrem: ⁊ insurgent filij in parentes/
⁊ morte eos afficiēt. Et inimici hoīs domestici ei9 ⁊c.
Hiere. 2. b. Igitur de talib9 malis ecclesiasticis dicit̄. Sacerdo-
tes nō dixerūt: vbi est dñs: ⁊ tenentes legē nesciūt me.
Eo. c. e. ¶ Impius nichanor minatus fuit templo: leuans
Historia manus in superbia ꝯtra ipm ꝙ flāmis incēderet: nisi
iudas ⁊ exercitus eius voluntati eius traderet̄: deus
tamen aliter ordinauit: q: ꝯfecto prelio ꝯtra iudam/
ipse ꝑus in bello cecidit: ⁊ iudas caput ei9 ⁊ brachiū
qd̄ ꝯtra templū leuauerat/amputauit: ⁊ ꝯtra hierl'm
suspendit: exercitus ꝟo eius ipm cecidisse ꝯspiciens/
⁊ arma sua ꝓijciens fugit: quē ppl's israel ꝓsequens/
totum interemit: ita ꝙ nec vnus quidē superfuit nec re
Moralitas mansit. ¶ Illud allega exemplariter ꝯtra eos q̄ ꝯtra
templa ⁊ ecclias sunt impij: vt q̄ minando ꝯtra deum
⁊ ecclias eius sunt supbi: q: sepe fit ꝙ iusto dei iudicio
anteq̄ implere possent qd̄ inceperant pereūt/⁊ ꝑ mor
tem vel infortuniū impotentes fiunt: ⁊ exercitus ⁊ au-
xiliatores eoꝝ ab ipsis fugiūt. Uigil eñ de celo. i. de9
D qui ꝯtra tales vigilat/dicit illud Dañ. Succidite ar-
Dan. 4. b. borem ⁊ ramos eius. s. caput ⁊ brachium precidite
⁊ fugiant bestie que subtus eam sunt: ⁊ de ramis eius
volucres celi. ¶ Uel si vis allega hic ꝙ ruina ꝑncipis
Aliter est causa peccati/⁊ ruine subditoꝝ. Nā eñ nichanor
princeps qui interpretat̄ stans lucerna. i. prelatus vel
princeps: q: stans lucerna debet esse quantū ad ipsuꝫ
pertinet pro alijs ꝑ ꝑseuerantiā: stare per doctrinam ⁊
exempla lucere/iuxta illud: Uos estis lux mundi: in
Matt. 5. b. bello ꝯtra vitia cadit: ⁊ ꝑ diuersa peccā ante hostes spi
rituales succūbit: caputq̄ recte intentiōis/⁊ brachiū
bone oꝑandis ꝑdit: statim exercitus subditoꝝ suoꝝ
exemplo eius arma virtutū ꝓijcit ⁊ dimittit: ⁊ vndiq̄
ꝑ vitia dispersus/ante hostes sp̄uales perit: ita ꝙ vix
1. mach. 9. b. vnus persistit. Unde dicit̄: Iudas cecidit/⁊ ceteri fu-
gerūt. Nam vt dicit Gregorius: vita maloꝝ trahit̄
Zach. 13. c. ab alijs in exemplum. Zach. Percute pastorē: ⁊ disper-
gentur oues.

¶ Capitulū octauum Textus: Et audiuit iudas nomen romanoꝝ: q: sunt potētes viribus: Moralitatum. Cap. IX

Historia Hic fit mentio de potentia romanoꝝ ⁊ inter
cetera hic dicit̄/ꝙ curiā fecerūt sibi romani
trecentos ⁊ viginti senatores: ꝯsilium agen
tes: ⁊ vni singulis annis magistratū suū cō-
mittentes. Inter ipsos aūt nullus diadema portabat
sed oēs obediebant vni: ⁊ zelus ⁊ inuidia contra eos
nusq̄ erat. Dicitur ibi/ꝙ pacem ⁊ amicitiā cum ami-
E cis ⁊ socijs optime seruabant: et ꝙ vsq̄ ad remotissi-
mas terras reges ⁊ tyrannos sibi subiecerant: metal-
la auri ⁊ argenti que erant in hispania/acquisierant.
Et vt concludatur breuius/quibus volebant esse au-
xilio vt regnarent/regnabant: quos ꝟo vellent nō re-
gnare/a regno pellebantur. Ad istos igitur misit iu-
das legatos suos amicitiaꝫ facere: vt sic posset a suis
Allegoria hostibus tutus esse. ¶ Ista possunt applicari ad do-
minos romanos/scilicet papam ⁊ cardinales: q: isti
sibi curiam romanam fecerunt: ⁊ eam pro diffinien-
dis negocijs ⁊ iudicijs reddendis ordinauerūt: quā
multis ⁊ magnis concilijs fulcierunt. Unum etiam
ex seipsis in papam ⁊ magistrum suum solent eligere
Gen. 42. b. cui sine inuidia vniuersaliter debent obedire. Unde
in Gen. Uiri vnius filij sumus. Et breuiter tanta est
hodie potētia istius curie ⁊ suorum/ꝙ reges ⁊ regna
ad literam sibi sunt subiecta: metalla auri et argenti/
idest diuitiarum copia est eis adiecta: et instituendi
reges/idest promouēdi ecclesiasticos sibi pre ceteris
est autoritas attributa. Isti eñ quos volunt/regna-
re ⁊ promoueri faciunt: quos vero nolunt/a regno re
Num. 22. b. pellūt: ita ꝙ iam potest eis dici illud Num. Noui eñ
ꝙ benedictus est cui benedixeris: maledictus autem
in quem gesseris maledictionem. Isti igitur inter se
non debent zelum nec inuidiam habere nec aliquis
debet portare diadema/idest nullus debet alteri ꝑ su-
F perbiam preferri: sed omnes vni idest summo ponti-
fici debēt obedire pacifice. Et si sic fecerint: omnes cō
cupiscent eorum amicitias habere: quia pro certo in
quocūq̄ collegio quando subditi pacifice ⁊ quiete vi
uunt: ⁊ inter se zelum ⁊ inuidiam nō habent: nec alijs
se preferūt/sꝫ vni. s. plato summo humiliter obediūt/
ipsoꝝ oñatiōes crescūt: ⁊ oēs tā seculares ꝙ̄ alij/ipsoꝝ
amicitias querūt ⁊ expectāt. Uñ dr̄: Pacē ⁊ veritatem

diligite dicit dominus deus. ¶ Forma pacis et fede-
ris inter iudeos ⁊ romanos talis erat: ꝙ vnus ppl's
alium in suis bellis ⁊ necessitatibus si tempus pate-
retur/tenebatur iuuare: ⁊ hoc ad ꝓpria stipendia: q̄r
Mora nullus debebat alteri aliquid ministrare. ¶ Hic pôt
litas notari/ꝙ vere amici socios ⁊ amicos in necessitatib9
adiuuant: ⁊ ꝙ ipsos stipendijs ⁊ expensis nunꝙ gra-
Prou. uant: sed ꝓprijs stipendijs pro eisdem militant: ⁊ alij
18.c. casu simili quando ingruit necessitas: ipsos adiuuât
Unde in Prouer. Frater qui adiuuat a fratre ⁊c.

¶ Capitulum nonum Textus: Interea vt audiuit Demetrius quia cecidit nichanor.

Moralitatum. Capitulum X

Histo- Hic sit mentio de ꝯstantissima ⁊ nobilissima
ria morte iude: quã pro certo morti istius nobi
lissimi leonide principis imperatoris: q̃ cũ
sexcentis ꝯtra sexcenta milia gloriose se mo-
riturus obiecit/possem congrue cõparare: nisi ꝙ non
liceret stylum meum cõtra historias dilatare. Sic igit
G actũ est ꝙ demetrius audita morte nichanoris/ bac-
chidem cum dextro cornu sue milicie mitteret contra
iudam: cuius exercitus fortitudinem iude socij formi-
dantes/ab eo recesserunt: ⁊ ipm cum octingentis vi-
ris solũmodo reliquerũt. Quibus etiam terrentib9/
hosti cedere ⁊ asserentibus impossibile esse ꝯtra tãtã
multitudinẽ preualere. Judas ad hec verba respon-
dit: Absit inquit istã rem facere vt fugiamus ab eis:
⁊ si appropinquauerit tempus nostrum/moriamur i
virtute ꝓpter fratres nostros: ⁊ non inferamus macu
lam in gloria nostra. Sic igitur factum est/ꝙ contra
regis exercitum qui in duo se diuiserat/potenter irru
pit: dextrum cornu qđ erat altero fortius/ꝯtinuo su-
perauit: sinistrum ꝟo cornu. i. pars sinistra exercitus
regis ꝯtra ipm preualuit/⁊ ipm cede alioꝝ fessũ pro-
strauit. Judas em̃ cecidit/⁊ ceteri fugerunt: ⁊ sic quẽ
fortiores superare nequiuerãt/debiliores postea dele
Tropo uerunt. ¶ Ista possunt allegari qualis debet esse con
logia stantia boni ducis: q: nunꝙ debet periculũ metuere:
sed potius fortune se cõmittere ⁊ morti se exponere/
ꝙ verecunde fugere ⁊ obtentam gl'iã deturpare: exẽ-
plo isti9 leonide: qui milites suos hortabat' ex gloria
plurimũ: de vita ꝟo nihil sperandũ. Magis em̃ se di
cebat debere patrie ꝙ vite: quinimo milites suos hor
tabat' taliter in mane pransuros: tanꝙ in inferno ce-
naturos. Prandete inquit milites/in inferno cena-
turi: sicut ponit Orosius lib. ij. Exemplum etiã beati
Lodouici regis francoꝝ: qui in egypto cõtra sarace-
H nos existens: quãꝙ periculũ sibi ⁊ exercitui suo ꝓpter
aquaꝝ inundationẽ/⁊ hostiũ preuentionẽ imminere
videret/fugere tamẽ noluit: immo cuidam militi fu-
gam capienti respondit: Absit inquit gallie/vt reges
1. mach francie terga vertant fidei inimicis. De isto etiã iuda
9. b. legit'/ꝙ ipse hortabat' suos subire periculum. Ubi igi
Eccl. tur duci seu principi dicitur: Noli metuere iudicium
41. a. mortis. Et alibi: Usq; ad mortem certa pro iustitia.
Eccl. 4. ¶ Uel si vis allega ꝙ bono principe vel prelato mor-
d. tuo vel absente/subditi facile superant'. zacha. Percu
Aliter te pastorem/⁊ dispergent' oues. Duce vel prelato a vi
zacha. tijs superato/facile subditi superant': inquantũ exem
13. c. plo ipsius mali fiunt: vel inquantũ non habẽt a quo
Prou. erudiantur. Unde in Prouer. Ubi nõ est gubernator
11. b. ppl's corruet. ¶ Uel dic ꝙ cum bacchides qui interp̃
Aliter tatur luctus fortis. i. diabolus: in exercitu vitiorum
quã ꝯtra iudam ⁊ ionatham ⁊ eius fratres. i. contra

christum et sanctos preparat: habeat duo cornua. i.
duas partes dextram ⁊ sinistram: hoc est dictu: vitia
maiora ⁊ minora: sepe fit ꝙ iudas dextrum cornu su-
perat: qui tamen a sinistro perimitur. s. ꝙ homo ma-
iora vitia superat/⁊ ab ipsis enormibus criminib9 se
preseruat: ⁊ in minora non precauens/ab eis vincit': ⁊
adiutoribus fugientibus. i. virtutibus/ab eis supat'.
Esa. Dabo pueros principes eoꝝ: ⁊ effeminati domi- Esa. 3. a
nabunt' eis. ¶ Mortuo iuda emerserunt viri iniqui Eo. c. c.
in oĩbus finibus israel: ⁊ inualescente fame in terra/ Histo-
tradidit se omnis regio bacchidi: qui elegit viros ria
impios/⁊ ꝯstituit eos dños regionis: ⁊ perscrutabatur
inimicos iude ⁊ vindicabat se in illis: ⁊ facta est tribu-
latio magna in israel. ¶ Sic vere qñ iudas dux egre- Mora
gius. i. bonus prelatus/iudex vel officialis moritur: litas
statim incipiunt pullulare viri impij in patria: q̃ ꝓpt' B
defectionem correctionis mali fiunt: qui tpe boni p̄-
lati vel iudicis delicta sua facere non audebant. Fit
etiã qñq;/ꝙ Bacchides. i. malus rector ⁊ superior si-
bi succedit: cui ꝓpter famẽ auaricie oĩs regio aliquo
tiens se tradit: q: qñq; fit ꝙ mali subditi/famelici et
auari/malũ prelatũ eligunt: ⁊ eius dño se cõmittunt
pro eo ꝙ per eum se ditari statim credũt. Unde dicit':
Queritis me/qui manducastis de panibus. ¶ Uel ad Jo. 6. e
l'ram/ oĩs regio pre fame se sibi tradit/inquãtũ talis Aliter
efficit' vsurarius: ⁊ tota patria tpe caristie se sibi obli-
gat ⁊ submittit. Ideo dicit': Repleti prius ꝓ panib9 1. Reg.
se locauerunt. Iste igitur Bacchides. i. malus supe- 2. a.
rior sic introductus/ad extirpandum immergentes
impios non attendit: sed potius viros iniquos eli-
git/quos in dignitatibus collocans dominos regio
nis constituit: bonos vero ⁊ iustos viros iude mor-
tui/idest christi vel boni prelati/amicos perscrutat' ⁊
cõfundit: ita ꝙ tempore suo tribulatio ⁊ angustie in
israel/idest in ecclesia oritur ⁊ insurgit. Ubi in puerb.
Regnantibus impijs ruine hominum. Istud em̃ est Prou.
commune: quia mali odio habẽt predecessores suos 28. b.
bonos solent post mortem eoꝝ amicos eorum inqui
rere/⁊ ipsos multipliciter grauare. ¶ Hic habes ꝙ fi Eo. c. d.
lij ambri qui prius Joannem fratrem ionathe occi-
derunt/faciebant nuptias magnas. filiam cuiusdam
de principibus chanaan duxerat: ita ꝙ cum appara-
tu magno nuptias celebrabant. Jonathas vero ⁊ si- B
mon inmemores mortis fratris sui: ipsis insidiati/sup
eos procedentes ad nuptias irruerunt: ⁊ eos occide-
tes spolia rapuerunt: ⁊ sic nuptias eorum in luctum
⁊ infortunium conuerterũt. ¶ Sic vere sepe fit/ꝙ dũ Mora
filij hominum vacant nuptijs aut leticijs huius mũ- litas
di: ⁊ filiam chananeorum. i. ꝓsperitatẽ mundanam
in vxorem ducunt: nec facinora que cõmiserunt medi
tantur aut recolunt: hostes eorum/scilicet diabolus
⁊ mors/qui in insidijs latitabant/repente eos interfi-
ciunt: spolia diuitiarum suarum eis auferunt: ⁊ gau-
dium suum in tristiciam conuertunt. Unde in puer. Prou.
Risus dolore miscebitur: ⁊ extrema gaudij luctus oc 14. b.
cupat. ¶ Bacchides obtenta regione iude/multas Eo. c. e.
ciuitates muniuit: ibiq; custodes vt exercerent inimi
citias in israel collocauit. ¶ Sic ꝟo diabolus in al- Mora
tis officijs custodes suos. i. malos officiales collo- litas
cat: per quos in israel/idest cõtra bonos inimicitias Deute.
⁊ grauamina suscitat ⁊ augmentat. Unde: Inimici 32. e.
vestri sunt iudices. ¶ Alchimus summus sacerdos Eo. c. f.
iniquissimus/cepit muros sancte domus interioris Histo-
⁊ opera prophetarum destruere: ꝓpter quod percussus ria
est et dissolutus paralysi: et conclusum est os eius

ita q̄ nõ potuit loqui amplius verbum/nec mandare
de domo ſua:et impedita ſunt opera eius:et eſt mor=
tuus tormento magno. ¶ Sic vero ſicut videmus
mali prelati ⁊ ſuperiores/qñ vidēt ſe in dignitatibus
conſtitutos:ſtatim incipiunt opera ſctõꝝ ſuoꝝ vilipē
dere:muros.i.obſeruantias regulares:⁊ ꝓphetaꝝ.i.
C ſanctoꝝ patrum opera ⁊ traditiones deſtruere/noui=
tates introducere:⁊ illa que per ſanctos cũ magna di
ligētia facta ⁊ ordinata ſunt/immutare: quapropter
ſepe fit q̄ vitio diuina iſtos ꝑcutit:⁊ ad lrām paralyſi
vel alia infirmitate diſſoluit:ita q̄ os locutionis ⁊ cõ
feſſionis eis tollit:⁊ eos tam cito perimit/q̄ de domo
cõſcientie ſue aliud ordinare non ꝑmittit:⁊ mala opa
que inceperunt/diſſoluit. Auguſtinus in ſermone in=
nocentum dicit:q̄ hac animaduerſione ꝑcutiūt pecca
tores:vt moriens obliuiſcatur ſui:qui dum viueret oblitꝰ
Alíter eſt dei. ¶ Uel dic q̄ illi ſacerdotes ⁊ religioſi:qui mu
ros regularis obſeruātie ⁊ opa ꝓphetaꝝ.i.ſtatuta ſan=
ctorum patrũ deſtruunt:vſum lingue ad bene loquē=
dum:manus etiam ad bene operandũ perdunt:⁊ fi=
naliter cum magno tormento in inferno habitant.

¶ Capitulũ decimũ Textus:Et anno cen=
teſimo ſexageſimo aſcēdit alexander antio
chi filius. Moralitatum Cap. XI

Hiſtoria Habitabit ionathas in hieruſalem: et cepit
edificare ⁊ innouare ciuitatē:⁊ extruere mu=
ros:⁊ q̄dris lapidibus montē ſion circuire:
⁊ fugerunt alienigene quos bachides i mu
nitionibus poſuit:⁊ liberati ſunt obſides quos a fi=
Tropologia liis iſrael ceperat:⁊ raptos in munitiõibꝰ ſeruabat ⁊
detinebat. ¶ Sic vero qñ in hieruſalem.i.i eccleſia eſt Jona
thas qui interpretatur columba veniens.i.bonus/ſim
plex ⁊ columbinus prelatus:⁊ maxime qñ ibi ꝑſona=
liter habitat/⁊ moratur ibi:pro certo tunc ꝗ plurima
D operatur:edificat eñi ⁊ renouat locũ ſuum tp̄aliter ⁊ ſpi
ritualiter:montēq̄ ſion.i.dignitatem ſibi cõmiſſam
circũit muris de quadris lapidibus.i.bonis ⁊ virtuo
ſis ꝑſonis quas ibi ꝓmouet ⁊ introducit ꝑſonaliter:⁊
ſic ciuitatem eccleſie ſibi cõmiſſe extruit moraliter ⁊ vir
Judith 1.a. tualiter. Judith: Edificauit ciuitatē de lapidibꝰ qua
drata ⁊ ſectis. Tūc iſta boni prelati preſentia nõ ſolũ
in iſtis ꝓficit:imo multa alia bona facit:a facie eniꝫ
eius fugiunt alienigene/non audentes mala facere:
vel timore iuſtitie ſue in patria cõparere. Uñ egyptij
dixerunt. Fugiamus iſraelem. Boni qui obſides ab
Exodi 14.f. alienigenis tenebantur.i.qui a malis diuerſimode gra
uabantur:per eius adiutorium liberantur:qꝛ boni prelati
preſentia fugat malos:liberat oppreſſos:ꝓmouet di
Ezech. 34.d. gnos:reparat mores malos. Ideo ad lrāꝫ põt dici de
quolibet bono principe. Ezech. Qđ perierat requirā
Prouer. 9.a. Prouer. Sapientia edificauit ſibi domũ. ¶ Cũ iona
thas occurriſſet alexandro regi aſie apud ptolomai=
Eo.c.e. dam/vbi nuptias celebrabat:⁊ ptolomei regis egypti
Hiſtoria filiam in vxorem ducebat:dedit ionathas argentum
⁊ aurum:⁊ inuenit grām in ꝯſpectu eius:⁊ iuſſit eum
rex ſpoliari veſtibus ſuis/⁊ indui purpura:⁊ colloca=
uit eum rex ſedere ſecum:⁊ ſcripſit eum inter amicos
ſuos:magnificauit eum:⁊ poſuit eum ducem ⁊ prin=
cipem principatus:atq̄ precepit q̄ nullus pugnaret
cõtra ipm̄:⁊ ſic viri quidam impij qui ad accuſanduꝫ
Moralitas ipm̄ venerant/viſa glīa eius fugerunt:⁊ ipſius preſen
tiam timuerũt. ¶ Alexander qui interpretatur auferēs
anguſtias/ſeu alleuians tenebras/ſignificat chriſtuꝫ
qui infidelibus tenebras errorum per lumen fidei al=
leuiat:⁊ eterne mortꝭ anguſtias abſtulit. Ptolomai= E
da que interpretatur ad menſuram deducta/paradiſuꝫ
ſignificat:vbi ſm̄ menſuram meritoꝝ dabitur menſura
premioꝝ. Iſta eſt igitur veritas finaliter:qñ ionathas/
idest iuſtus ⁊ ſimplex homo:veniet ad ptolomaidā.i.
ad paradiſuꝫ/vel i tp̄e trine menſura:⁊ vt in cõuiuijs
celeſtibus occurrat ꝑſonaliter regi chriſto:ſic fiet q̄
rex videns ipm̄ habere ⁊ preſentare aurum diuine grē
⁊ charitatis/argentũ mundicie,⁊ puritatis:ipm̄ mul
tipliciter honorabit:⁊ cum indumētis ſuis.ſ.morta=
litate exuit/⁊ purpura eterne glīe ipm̄ decorabit:quia
ſecum in eterna quiete ſedere faciet:⁊ amicũ ſuũ ipm̄
conſtituet:⁊ principem euꝫ faciet:⁊ accuſatores eius
ſcꝫ demones/ab eo ſeparabit:⁊ ꝯtra aduerſa oīa ſecu 3.Eſdr.
ritatem ſibi dabit perpetuam. Uñ: Tunc ait rex:quia 4.c.
inuentꝰ es ſapientior/primus mihi ſedebis:⁊ cogna Eo.c.f.
tus meus vocaberis. ¶ Appollonius dux demetrij re Hiſtoria
gis/ionatham ad deſcendendũ de mõtibus ad cam=
pum ꝓuocat:⁊ ibi preliuꝫ ſibi parat: Tu ſolus (inq̄t)
reſiſtis nobis/qui poteſtatē exerces ꝯtra nos in mon
tibus:ſed deſcende ad me in campum ⁊c. ¶ Sic vere Moralitas
diabolus ſumme nititur hoīem de montibus ꝯtēpla
tionis ad campum exterioris actionis/vel de monte
religionis ad campum mundane habitationis tra=
here/ſperans ꝯtra ipſum facilius preualere. ¶ Uicto Eo.c.g.
Appollonio multi de exercitu ſuo ad templũ dagon f
fugerunt:ſed ionathas ipſos ꝑſequens/ignē templo Moralitas
adhibuit:⁊ octo milia vna cũ tēplo ſuccendit. ¶ Sic
ionathas chriſtus finaliter appollonium.i.diaboluꝫ
vincet:⁊ exercitum reproboꝝ qui nūc in templo huiꝰ
mundi ſecuros ſe eſſe reputant/in inferno deijciet et ps.96.
ſuccendet. Pſal. Ignis ante ipm̄ precedet ⁊ inflāma=
bit in circuitu inimicos eius.

¶ Caplm vndecimũ Textus:Et rex egypti
cõgregauit exercitũ ſicut arenā q̄ eſt in litto
re maris. Moralitatum Cap. XII

Ptolomeus rex egypti dedit alexandro regi Hiſtoria
aſie filiam ſuam in vxorem. Tandem concu=
piuit regnũ ipſius:⁊ querebat in dolo obti=
nere eum/⁊ adiungere regno ſuo:⁊ ideo con
gregauit exercitum ſuum ſicut arenā maris:⁊ intra=
uit regnum alexandri:⁊ aperiebant ei ciuitates. Sic
enim preceperat alexander/pro eo q̄ ſocius eius eſſet
ptolomeus/⁊ ꝯſideret in eodē. Ipſe vero ſtatim ciuita
tes accupabat:⁊ ibi pro cuſtodia ſuo nomine facien=
da milites aſſignabat:⁊ intrauit ptolomeus antio=
chiam:⁊ impoſuit ſibi duo diademata ſcilicet egypti
et aſie:et filiam ſuam quam Alexandro dederat/ab=
ſtulit ab eodem:imponens ei licet falſe q̄ ipſam vo=
luerat occidiſſe:⁊ dedit eā demetrio inimico Alexan=
dri:⁊ venit Alexander contra eum in prelium:⁊ victꝰ
fuit/⁊ fugit in arabiam:⁊ ſic ptolomeus obtinuit re=
gnum eius. Gadiel autem arabs abſtulit Alexandri
caput/⁊ miſit ptolomeo. Uerũtamen ſic actum eſt/q̄ G
dictus ptolomeus poſt tantam gloriam tam prodi=
tioſe acquiſitam/infra tres dies mortuus eſt:⁊ exer
citus eius qui erat in caſtris/occidit eos qui erant in Tropologia
cuſtodia ciuitatum. ¶ Iſta poſſunt exemplariter al=
legari ꝯtra multos. Primo eñi allegari poteſt cõtra
proditores/qui in dolo ꝗ ſub ſpecie amicitie occupāt
q̄ſq̄ alioꝝ dignitatē ⁊ regna:⁊ tunc publice rumpūt
fedus ⁊ amicitiam quam habuerant cum eis:impo=
nentes falſa crimina/vt occaſionē habeant ab eis re= Proue
cedēdi:qꝛ ſicut dī in Prouer. Occaſiones q̄rit q̄ vult 18.a.

ab amico recedere. Ista potissime patent in ambitio
sis: qui regno et statu suo non contenti/ambiunt dnia
aliorum. Ita fit quod fraude et malicia interueniente/ipsos
Apoca- aliquando regno et dignitate priuant: et diademata hono-
19.c. ris alieni occupant. Apoca. In capite eius multa dia-
demata. Sed tales non consueuerunt in talibus prosperari:
quinimmo vbi habuerunt quod cupierant/subito solent
morte vel infortunijs pregrauari: et ex exercitibus qui
sequebantur eum. i. de suis fautoribus et amicis alter in
alterum debacchari. Ezech. Ergo ne vinea ista prosperabi
Ezech. tur? nonne aquila radices eius euellet: et fructus eius
17.c. distringet et siccabit? omnes palmites germinis ipsius
arescent. Illa enim que fraude et violentia acquiruntur
non solent durare/sed subito deficere: sicut ad literam
Eccli.10 videmus de tyrannis. Unde dicitur: Omnis potentatus bre-
b. uis vita. Et Sene. dicit quod violenta imperia non perseue-
Senec. rant. ¶ Uel si vis allega contra falsos mundi amicos/
Aliter qui semper se vertunt ad illum qui obtinet: et qui non di
ligunt hominem/nisi quamdiu prosperatur. Iste enim Alexander
B quamdiu regnum tenuit/ab isto godoniel supponitur dilectus
fuisse: et ideo victus dicitur ad arabiam refugisse. Iste tamen
videns eius infortunium/ipsum amplius non diligit: sed
potius per amicitiam illius qui regnum acquisiuerat/
caput ipsius amputauit. Statim enim quando quis venit ad
infortunium/et quod perdit regnum: amici sui pristini ipsum
abominantur/et in inimicos ei vertuntur: et amicitiam illorum
qui regnant/et qui de facto prosperantur/totis viribus am
plexantur. Prouer. Etiam primo suo pauper odiosus
Prou. erit: amici vero diuitum multi. ¶ Uel allega hoc de mu
14.c. tatione regum supra. Primo dictum est quod rex asie/qui tunc
Aliter erat pro tempore/occupauit egyptum: et regnauit super
1.Mac. duo regna: imposuitque sibi duo diademata/egypti et
1.b. asie: econtra vero hic habemus quod rex egypti occupauit
asiam/et sibi duo diademata imposuit/et super duo re-
gna regnauit: quia quandoque vnum regnum exaltatur et aliud de
primitur: et econtra alterum alteri quandoque facit tantum quod ab eo sus
Esa.14 tinere cogitur. Esa. Erunt capientes eos qui se ceperant
a. et subijcient exactores suos. ¶ Demetrius videns quod
Eo.c.d. siluit terra in conspectu eius: iam securus in regno/re-
Histo- misit exercitus suos/excepto peregrino exercitu insu-
ria larum: proprios enim milites compatriotas remisit/extra
neos retinuit: et inde factum est quod exercitus sui sic re-
missi/ceperunt eum odio habere/et contra eum murmu-
rare: quapropter triphon occasione accepta/contra eum
rebellauit: et exercitus remissos secum habuit: et antio-
chum alexandri filium de arabia asciuit/et in regno
ipsius collocauit. Ciues sui de ptolomaida contra eum
A surrexerunt: et eum occidere voluerunt: et cum ad pala-
tium fugere compulerunt: quem tria milia iudeorum sibi in
auxilium missa liberauerunt: et centum milia de ciuibus occi
derunt. ¶ Illud potest allegari exemplariter: quod non est
Mora tutum alicui confidere in pace et prosperitate sua. Si enim
litas iste demetrius semper timuisset: et infortunia que ac-
cidere potuissent preuidisset: nunquam tribulationem in
currisset: nec sic contra eum aliquis exercuisset. Unde dicitur
Beatus homo qui semper est pauidus. ¶ Uel dic con
Prou. tra fatuos principes et magnates: qui magis diligunt
28.c. extraneos quam propinquos: sibique in suis curijs continent
Aliter et promouent: atque in officijs peregrinos: ipsosque predi
lectos habent et charos: suos autem repellunt. Quapro
pter quandoque fit quod odium suorum solent incurrere: ita quod ho
stibus suis solent adherere: et ipsum de regno et dominio ali
quotiens fugare: et contra eum rebellare. Nam iustum
est/quod homo illos quos in prosperitate et pace existens
repudiat: tribulationis tempore non inueniat/immo per
dat. Tutum est igitur principi suorum amicitiam custo
dire: et non nimis extraneis adherere. Quia dicit apo 1.Tim.
stolus: Qui suorum et maxime domesticorum curam non habet 5.a.
infidelis est. Ideo bene dicitur: Ne derelinquas amicum Eccli.9.
antiquum: nouus non erit similis huic. c.

¶ Capitulum duodecimum Textus: Et vidit Jonathas quia tempus eum iuuat.

Moralitatum Capitulum XIII B

Post pacta inita cum sparciatis et romanis:
hic fit mentio/quomodo triphon regis antiochi Histo-
princeps maior ad regnum asie ambiebat: ria
quapropter Antiochum dominum suum occidere
cogitabat. Uerumtamen quia sciebat ionathan iudeorum
ducem regis esse strenuissimum defensorem: ante omnia
ipsum occidere tentauit: et multis machinationibus
circumuentum occidit. Postea solus cum rege ambulans
ipsum proditiose interfecit: et imposito diademate/loco
ipsius regnauit: sicut patet infra cap. seq. ¶ Ista possunt Mora
applicari quando volunt iniqui nocere: et non audent pro litas
pter eorum amicos: primo solent paulatim contra amicos
insurgere: vt ipsis sublatis de medio vel de potentia
attenuatis/possent contra principes facilius preualere Eo.c.f.
¶ Hic habes quod cum triphon vellet occidere ionathan
et non posset: pro eo quod cum exercitu venerat: dissimu-
lauit amicitiam/et dona sibi attribuit/et cum pre alijs
principibus honorauit: tandem remittere exercitum
sibi suggessit: et promittens se sibi velle tradere regionem
prouincie/et negocijs regis preficere: vsque ad ptolomai-
dam secum duxit: vbi ipsum statim ligauit: et comites eius
et mille viros quos secum duxerat occidi fecit: ipsum Tropo
vero satis cito post cum duobus filijs interfecit. ¶ Tri- logia
phon qui nitebatur dominum interficere/significat diabolum
qui procurauit occidere christum. Jonathas qui columba
interpretatur/significat virum iustum et simplicem. Sic
igitur est quod triphon diabolus summe tentat ionatham. i.
virum iustum per peccatum occidere: et ipsum per tentationes
solet ad se quasi auis capta ad laqueum conuocare. C
Sub specie enim boni ipsum ad se vocat: vt occasione re-
perta ipsum occidat: exemplo iohelis que zizaram ad Judic.
se vocauit: quem secum dormientem occidit. Intra (inquit) 4.c.
ad me domine: ne timeas. Sed reuera quandoque inuenit cum
isto ionatha tantum exercitum virtutum et sanctorum: ad quos
per deuotionem tantum habet patrocinium/quod in ipsum
non potest manum mittere: nec ipsum per fortem tenta
tionem inuadere vel necare: Ideo ante omnia ista ipse ten
tat quod virtutum exercitum dimittat: ipsumque mundi
diuitijs magnificat. Quod ad hoc facit vt facilius cre-
datur: et ad mortem ipsum trahat. Prouer. Fauus distil Prou.
lans labia meretricis: nouissima vero eius amara velut 5.a.
absynthium. Igitur officia et negocia regis. i. alta offi
cia et dignitates seculi permittit sibi tradere: dum tamen
exercitum virtutum velit dimittere: et per consensum in
peccatum descendere et venire. Ad hec igitur officia
homo per affectum vel effectum quandoque a diabolo tra-
hitur: ad quem dum descenderit/statim ab eo a vincu-
lis malorum vel malarum concupiscentiarum ligatur/et tandem Eccli.12.
diuersis vitijs strangulatur: et ad eternum interitum de b.
putatur. Dum enim homo virtutum exercitum dimittit: et Ibidem
seculi negocia concupiscit: mortem pene et culpe finaliter b.
incurrit. Bene igitur consulit sapiens. Non credas inimi Ca.xij.
co tuo in eternum: Quia sicut ibidem subiungitur: d.
Oculis suis lachrymabit inimicus: et cum venerit tem- D
pus etc. ¶ Dicitur hic quod simon mortuo ionatha fra- Histo-
tre suo/ipsum in modin sepeliuit: et super sepulchrum ria
patris

Histo- patris & matris et quatuor fratrū suorum septē pyrami-
ria. des super columnas fabricauit: vbi arma & naues ad
eternam memoriam sculpsit: ita q̄ a nauigantibus ma
Mora- re videri poterant/ordinauit. ¶ Dic. moraliter q̄ mo
litas din quod interpretatur diiudicatio: significat men-
tem/que seipsam diiudicare tenet. Quia s̄m aposto-
1.co.11.g lum Si nosipsos diiudicaremus non vtiq̄ iudicare-
mur. Dic itaq̄ q̄ homo iustus in modin. i. in consci-
entia et memoria: debet sepulchra parentum suorum
et amicorum facere: inquātum mortem eorum debet
in mente habere: septem etiam pyramides ibi debet
construere: inquantū septē opera misericordie debet
pro animabus istorum gerere vel habere: sculpturas
eorū. i. bonorum exemplorū exterius aliis demōstra-
re: in quibus colūnas. i. boni ꝓpositi firmitatē: arma
i. bonorum operum probitatē: naues. i. contēptus se-
culi: leuem. i. transitoriam agilitatem debet sculpere
vt sic nautis. i. hominibus ꝑ mare huius mundi nauigā-
tibus: exemplum et speculum possit esse. Ista enim
tria/scilicet columne: naues & arma. i. perseuerantiā/cōtē-
ptus mundi/bona opera/memoria mortis comitat
et dum aliorum mortem in mente gerimus/in nobis
spiritualiter generantur: et ideo de isto simone. i. viro
Iob.21. iusto potest dici illud iob: Ipse ad sepulchra ducetur
o. & in congeriem mortuorum vigilabit. ¶ Hic habes
Eo.ca.f q̄ simon abiecta omni immundicia de gaza: & fuga-
tis inde alienigenis: posuit ibi viros qui legem sci-
Mora- rent: & muniuit eam. ¶ Gaza que interpretatur for-
litas. titudo domini/significat ecclesiam: simon qui inter-
E pretatur obediens significat bonum prelatū qui deo ꝑ
aliis obedire debet. Iste igitur a gaza. i. a ciuitate eccle-
sie in qua relucet potētia dei viui debet omnē immū-
diciā viciorum purgare: et alienigenas. i. multos ho-
mines inde fugare: & viros qui legē dei custodiunt. i.
bonas personas/debet introducere virtutibus eā de-
bet munire: vt sic se posset contra hostes spirituales
3.mac. viriliter defensare. Unde capitulo sequenti dicitur q̄ in
13.b. arce hierusalem collocauit iudeos viros qui essent
4.g. et. ad tuitamentum ciuitatis & regionis.
14.c.

¶ Capitulum decimumquartū textus: Anno cētesimoseptuagesimosecūdo, cōgregauit rex demetrius exercitum. Mora. Ca. XIIII.

Hec sit mentio q̄uo sub simone summo sacer-
dote populus iudeorum fuit multipliciter
ca.xv.g prosperatus: & q̄uo misit romā amicitiā re-
nouare: & q̄uo clipeū aureū ponderis mille
mnarū misit &c. sed de omnibus istis nihil ad presens
tango. ¶ Item hic ca. xv. fit mētio q̄uo triphō ꝑ an-
tiochū filiū demetrii fugatur: & q̄uo ipse antiochus cō-
tra simonē indignatur: & q̄uo cēdebeus cū exercitu mis-
sus a iuda filio simonis conteritur: sed oīa pretermitto
ca.xvi.c qui nihil video moralitatis. ¶ Cum simon ꝑambula-
Histo- ret regionem iudee: descendit in campū hierico/vbi
ria ptolemeus/abobi filius qui gener erat summi sacer-
dotis/diues in auro & argento: qui erat in cāpo hie-
f rico/ipsum ad conuiuium suscepit. Simon vero ad
eum cum duobus filiis suis iuda & ionatha/sicut ad
amicū intrauit. Uerū quia iste ambiebat ad regiōis
ducatū: instaurato conuiuio viros occultari fecit: & tan-
dem simonem cū filiis suis inebriatis & letis/iste sum-
ptis suis armis in eos irruit: & ipsos nequiter interfecit.
Et statim ad occupandum hierusalē & sanctificatio-
nē milites destinauit. Iohannē vero filiū simonis q̄
tūc erat in gazara occidi iussit: sed hoc ꝑcognito preca-
uit: & illos qui ad occidendum eum venerant/iugu-
lauit. ¶ Iste proditor seu traditor ptolemeus diabo- Mora-
lum significat: quia iste est qui summe captat simonē litas
& filios eius. i. bonum et iustū prelatū/et bonos ipsi-
us imitatores de medio tollere conatur: vt sic possit
in regione. i. in populo ad libitū imperare. Qui largi-
tur per fortitudinē preualere contra istos non potest
iam aliam viam querit: ipsisq̄ conuiuium mundane
prosperitatis preparat: et vino deliciarum ipsos in-
ebriat. Quos pro certo cum bene viderit letos & ebri-
os: & vino. i. mūdi ꝓsperis bene plenos: se & occultos
suos socios. i. tētationes cōtra eos armat: & sic de di-
uersis vitiis eos tētās/pro voto superat atq̄ necat. Et
sic totum conuiuium quod parauerat/& mundi totā
gloriā in luctū & tristiciā eis mutat. Unde dicitur: Cum 1.Re.13
temulentus fuerit amon vino/percutite & interficite e.
eum. ¶ Uel si vis dic q̄ iste diabolus qn̄ videt scilicet ho
minē bene letum: & in conuiuio mundane ꝓsperita-
tis immersum: tūc occultos suos socios scilicet mortem Aliter
& infortunia: contra eum vocat & sic per mortē tēpo-
ralē & eternā ipsos interficit. Unde: Conuerse sunt nu G
ptie in luctū: & vox musicorū suorū in lamentum. 1.Ma-
¶ Moralitatum primi libri machabeorum finis. ch.9.d.

Moralitatum liber vicesimusoctauus secundi libri machabeorum.

¶ Capitulum primum textus: Fratribus qui sunt per egyptum iudeis: Salutē dicūt fratres qui sunt in hierosolymis. Mo. Ca. I

Antiochus
rex cum esset in ꝑside/& im-
mēsus exercitus cū eo: aua-
ricia ductus: voluit tēplū
naneę/vbi thesauros abs- Histo-
cōditos esse audierat spo- ria.
liare: sed cōsilio sacerdotis
seductus: cū paucis tēplum
vt pecunias acciperet/est in-
gressus Sacerdotes templū statim clauserunt: & ap-
to tēpli aditu mittētes lapides ipsum cum suis occi-
derunt: & mēbratim diuidētes/amputatis capitibus Mora-
exterius ꝓiecerunt: ¶ Iste antiochus qui interpretatur litas.
pauper silens/significat pauperē ambitiosum: qui se
fingit silentem & benignum esse. Iste sciēs q̄ in tem- H
plo ecclesie sunt multi diuitiarū thesauri/multa pin-
guia beneficia: summe nititur ibidē intrare: & ibidē di-
gnitatē obtinere: & hoc non vt possit ꝓficere: sed potius
vt possit thesauros possidere. Quo vidēs sacerdos re-
ctor huius templi/scilicet deus: ipsum quidē intrare per-
mittit: sed tādem vbi non sperat/occultum aditū scili-
cet mortem & infortuniū sibi aperit: lapides tribula-
tionum in eum dimittit: & sic ipsum occidit: & eū mē-
bratim diuidit: inquantū corpus ab anima disiūgit.
Et sic non solum ipsum/immo illos quos secum duxe-
rat. i. nepotulos & alios quos in ecclesia ꝓmouerat: ca-
pitibus. i. potētia & virtute priuat: & eos de tēplo suo
i. de statu ecclesiastico eiicit atq̄ fugat. Eiecto autem &
mortuo malo prelato/sui etiam cū ipso deficiunt: et a
dignitatibus in hoc templo idigne obtentis vt com- Ozee.9
muniter eiiciuntur. Ozee. Propter maliciam adinuē- o.
tionum eorum de domo mea eiiciam eos. ¶ Uel dic Tropo
quod illud templum idolorum/significat mundum/ logia

ab amico recedere. Ista potissime patent in ambitio
sis: qui regno et statu suo non contenti/ambiunt dña
alioꝝ. Ita fit ꝙ fraude et malicia intercurrente/ipsos
Apoca. aliquã regno et dignitate priuant: et diademata hono
19.c. ris alieni occupãt. Apoca. In capite eius multa dia
demata. Sed tales non ꝯsueuerũt in talibus ꝓsꝑari:
quinimmo vbi habuerũt qđ cupierant/subito solent
morte vel infortunijs pregrauari: et de exercitibus qui
sequebant eum. i. de suis fautorib⁹ et amicis alter in
alterꝝ debacchari. Ezech. Ergo ne vinea ista ꝓsperabi
Ezech. tur? nonne aquila radices eius euellet: et fructus eius
17.c. distringet et siccabit? oẽs palmites germinis ipsius
arescent. Illa enĩ que fraude et violentia acquiruntur
non solent durare/sed subito deficere: sicut ad literaꝫ
Eccli. 10 videmus de tyrannis. Vñ dicit: Ois potentatus bre
b. uis vita. Et Sene. dicit/ꝙ violenta imperia nõ ꝑseue
Senec. rant. ¶ Vel si vis allega ꝯtra falsos mundi amicos/
Aliter qui semꝑ se vertunt ad illum qui obtinet: et qui nõ di
ligunt dñm/nisi ꝙdiu ꝓsperat. Iste enĩ Alexander
D ꝙdiu regnũ tenuit/ab isto godoniel suppont dilect⁹
fuisse: et ideo victus dicit ad arabiã refugisse. Iste tñ
videns eius infortunium/ipm amplius nõ diligit: sꝫ
potius per amicitiã illius qui regnum acquisierat/
caput ipsi⁹ amputauit. Statim enĩ qñ quis venit ad
infortunium/et ꝙ ꝑdit regnũ: amici sui pristini ipsuꝫ
abominant/et in inimicos ei vertunt: et amicitiã illoꝝ
qui regnant/et qui de facto ꝓsperant/totis virib⁹ am
plexant. Prouer. Etiam primo suo pauper odiosus
Prou. erit: amici vero diuitũ multi. ¶ Vel allega hoc de mu
14.c. tatione reꝫ supra. Primo dictũ est ꝙ rex asie/qui tũc
Aliter erat pro tempore/occupauit egyptũ: et regnauit super
1. Mac. duo regna: imposuitꝗ sibi duo diademata/egypti et
1.b. asie: ecõtra vero hic habemus ꝙ rex egypti occupauit
asiam/et sibi duo diademata imposuit/et super duo re
gna regnauit: qr qñꝗ vnum regnũ exaltat et aliud de
primit: et ecõtra alterꝝ alteri qñꝗ facit tñ ꝙ ab eo su
stinere cogit. Esa. Erunt capientes eos qui se ceperãt
Esa. 14 et subijcient exactores suos. ¶ Demetrius videns ꝙ
a. siluit terra in ꝯspectu eius: iam securus in regno re
Eo.c.d. misit exercitus suos/excepto peregrino exercitu insu
Histo larum: ꝓprios enĩ milites cõpatriotas remisit/extra
ria neos retinuit: et inde factum est ꝙ exercitus sui sic re
missi/ceperũt eum odio habere/et ꝯtra eum murmu
rare: quapropter triphon occasione accepta/ꝯtra euꝫ
rebellauit: et exercitus remissos secũ habuit: et antio
chum alexandri filium de arabia asciuit/et in regno
ipsius collocauit. Ciues sui de ptolomaida cõtra euꝫ
A surrexerunt: et eum occidere voluerũt: et eum ad pala
tium fugere cõpulerũt: quẽ tria milia iudeoꝝ sibi in
auxiliũ missa liberauerũt: et centũ milia de ciuib⁹ occi
derunt. ¶ Illud põt allegari exemplariter: ꝙ non est
Mora tutum alicui ꝯfidere in pace et ꝓsperitate sua. Si eniꝫ
litas iste demetrius semper timuisset: et infortunia que ac
cidere potuissent precauidisset: nunꝗ̃ tribulationem in
currisset: nec seꝑtra eum aliquis erexisset. Vñ dicitur
Beatus homo qui semꝑ est pauidus. ¶ Vel dic con
Prou. tra fatuos principes et magnates: qui magis diligũt
28.c. extraneos ꝙ̃ ꝓpinquos: sibiꝗ in suis curijs ꝯtinent
Aliter et ꝓmouent: atꝗ in officijs peregrinos: ipsosꝗ predi
lectos habent et charos: suos aũt repellunt. Quapro
pter qñꝗ fit ꝙ odium suoꝝ solent incurrere: ita ꝙ ho
stibus suis solent adherere: et ipm de regno et dñio ali
quotiens fugare: et ꝯtra eum rebellare. Nam iustum
est/ꝙ homo illos quos in ꝓsperitate et pace existens
repudiat: tribulationis tpe non inueniat/immo per

dat. Tutum est igitur principi suoꝝ amicitiam custo
dire: et nõ nimis extraneis adherere. Quia dicit apo 1. Tim.
stolus: Qui suoꝝ et maxime domesticoꝝ curam nõ hꝫ 5.a.
infidelis est. Ideo bene dicit: Ne derelinquas amicũ Eccli. 9.
antiquum: nouus non erit similis huic. c.

¶ Capitulum duodecimum Textus: Et vidit Jonathas quia tempus eum iuuat.

Moralitatum Capitulum XIII B

Post pacta inita cum sparciatis et romanis:
hic fit mentio/qñ triphon regis antiochi Histo
princeps maior ad regnum aliẽ ambiebat: ria
quapropter Antiochum dñm suũ occidere
cogitabat. Verũtamen qr sciebat ionathan iudeoruꝫ
ducem regis esse strenuissimum defensorem: ante oĩa
ipsum occidere tentauit: et multis machinationibus
circũuentum occidit. Postea solus cũ rege ambulãs
ipm ꝓditiose interfecit: et imposito diademate/loco
ipsius regnauit: sicut patet infra cap. seq. ¶ Ista ptñt Mora
applicari qñ volunt iniqui nocere: et non audent pro litas
pter eoꝝ amicos: ꝓmo solent paulatim ꝯtra amicos
insurgere: vt ipsis sublatis de medio vel de potentia
attenuatis/possent ꝯtra principes facilius preualere Eo.c.f.
¶ Hic habes ꝙ cũ triphon vellet occidere ionathan
et non posset: pro eo ꝙ cum exercitu venerat: dissimu
lauit amicitiam/et dona sibi attribuit/et cum pre alijs
principibus honorauit: tandem remittere exercitum
sibi suggessit: et ꝓmittens se sibi velle tradere regionẽ
prouincie/et negocijs regis ꝓficere: vsꝗ ad ptolomai
dam secũ duxit: vbi ipm statim ligauit: et comites ei⁹
et mille viros quos secum duxerat occidi fecit: ipsum Tropo
vero satis cito post cum duobus filijs interfecit. ¶ Tri logia
phon qui nitebat dñm interficere/significat diabolũ
qui ꝓcurauit occidere christũ. Jonathas qui colũba
interpretat/significat virum iustũ et simplicem. Sic
igit est ꝙ triphon diabolus summe tentat ionathã. i.
virum iustũ per pctm̃ occidere: et ipm per tentationes
solet ad se quasi auis capta ad laqueum conuocare. C
Sub specie enĩ boni ipm ad se vocat: vt occasione re
perta ipm occidat: exemplo iobelis que zizaram ad Judic.
se vocauit: quẽ secũ dormienteꝫ occidit. Intra (inqt) 4.c.
ad me dñe: ne timeas. Sed reuera qñꝗ inuenit cum
isto ionatha tantũ exercitũ virtutuꝫ et sctõꝝ: ad quos
per deuotionẽ tantũ habet patrocinium/ꝙ in ipsum
non potest manum mittere: nec ipm per fortem tenta
tionẽ inuadere vel necare: Ideo ante oĩa ista ipse ten
tat ꝙ virtutum exercitum dimittat: ipsumꝗ mundi
diuitijs magnificat. Qđ ad hoc facit vt facilius cre
dat ei: et ad mortem ipm trahat. Prouer. Fauus distil Prou.
lans labia meretricis: nouissima vero ei⁹ amara velut 5.a.
absynthium. Igit officia et negocia regis. i. alta offi
cia et dignitates seculi ꝓmittit sibi tradere: dum tamẽ
exercitum virtutum velit dimittere: et per ꝯsensum in
peccatum descendere et venire. Ad hec igitur officia
homo per affectum vel effectum qñꝗ a diabolo tra
hitur: ad quẽ dum descenderit/statim ab eo a vincu
lis maloꝝ vel malaꝝ concupiscentiaꝝ ligat/et tandeꝫ Eccli. 12.
diuersis vitijs strangulat: et ad eternum interitum de b.
putatur. Dum enĩ homo virtutũ exercitũ dimittit: et Ibidem
seculi negocia concupiscit: mortẽ pene et culpe finalr b.
incurrit. Bene igit ꝯsulit sapiens. Non credas inimi Ca. xij.
co tuo in eternum: Quia sicut ibidem subiungitur: d.
Oculis suis lachrymabit inimicus: et cum venerit tẽ D
pus etc. ¶ Dicitur hic ꝙ simon mortuo ionatha fra Histo
tre suo/ipm in modin sepeliuit: et super sepulchrum ria
patris

Histo- patris ⁊ matris et quatuor fratrū suorꝫ septē pyrami-
ria. des super columnas fabricauit: vbi arma ⁊ naues ad
eternam memoriam sculpsit: ita ꝙ a nauigantibꝰ ma
Mora- re videri poterant/ordinauit. ¶ Dic. moraliter ꝙ mo
litas din quod interpretatur dyudicatio: significat men-
tem/que seipsam dyudicare tenet. Quia ſm aposto-
1.co.11.g lum Si nosipsos dyudicaremus non vtiqꝫ iudicare-
mur. Dic itaqꝫ ꝙ homo iustus in modin.i.in consci-
entia et memoria: debet sepulchra parentum suorum
et amicorum facere: inquātum mortem eorum debet
in mente habere: septem etiam pyramides ibi debet
construere: inquantū septē opera misericordie debet
pro animabus istorum gerere vel habere: sculpturas
eorū.i.bonorum exemplorꝫ exterius alijs demōstra-
re: in quibus colūnas.i.boni ꝓpositi firmitatē: arma
i.bonorum operum probitatē: naues.i.contēptus se-
culi: leuem.i.transitoriam agilitatem debet sculpere
vt sic nautis.i.hominibus ꝑ mare huius mundi nauigā
tibus: exemplum et speculum possit esse. Ista enim
tria/scꝫ columne: naues ⁊ arma.i. perseuerantiā/cōtē
ptus mundi/bona opera/memoria mortis comitatꝫ
et dum aliorum mortem in mente gerimus/in nobis
spiritualiter generantur: et ideo de isto simone.i.viro
Iob.21. iusto potest dici illō iob: Ipse ad sepulchra ducetur
d. ⁊ in congeriem mortuorum vigilabit. ¶ Hic habes
Eo.ca.f ꝙ simon abiecta omni immundicia de gaza: ⁊ fugā-
tis inde alienigenis: posuit ibi viros qui legem sci-
Mora- rent: ⁊ muniuit eam. ¶ Gaza que interpretatur for-
litas. titudo domini/significat ecclesiam: simon qui inter-
e pretatꝫ obediens significat bonum prelatū qui deo ꝑ
alijs obedire debet. Iste igitꝫ a gaza.i.a ciuitate eccle
sie in qua relucet potētia dei viui debet omnē immū
diciā viciorꝫ purgare: et alienigenas.i. malos ho-
mines inde fugare: ⁊ viros qui legē dei custodiunt.i.
bonas personas/debet introducere virtutibus eā de-
bet munire: vt sic se posset contra hostes spirituales
3.ma c. viriliter defensare. Unde capitulo sequenti dicitꝫ: ꝙ in
13.b. arce hierusalem collocauit iudeos viros qui essent
4.g. et. ad tuitamentum ciuitatis ⁊ regionis.
14.c.

¶ Capitulum decimumquartū textus: Anno cētesimoseptuagesimosecūdo, cōgregauit rex demetriꝰ exercitum. Mora. Ca. XIIII.

Hic fit mentio qūo sub simone summo sacer
dote populus iudeorum fuit multipliciter
ca.xv.b prosperatus: ⁊ qūo misit romā amiciciā re-
nouare: ⁊ qūo clipeū aureū ponderis mille
minarū misit ⁊c. ſꝫ de omnibꝰ istis nihil ad presens
tango. ¶ Item hic ca.xv. fit mētio qūo triphō ꝑ an-
tiochū filiū demetrij fugatꝫ: ⁊ qūo ipse antiochus cō
tra simonē indignatꝫ: ⁊ qūo cēdebeus cū exercitu mis
sus a iuda filio simonis contenitꝫ: sed oīa pretermitto
ca.xvi.c qꝛ nihil video moralitatis. ¶ Cum simon perambula-
Histo- ret regionem iudee: descendit in campū hierico/vbi
ria ptolemeus/abobi filius qui gener erat summi sacer-
dotis/diues in auro ⁊ argento: qui erat in cāpo hie-
f rico/ipsum ad conuiuium suscepit. Simon vero ad
eum cum duobus filijs suis iuda ⁊ ionatha/sicut ad
amicū intrauit. Uerū quia iste ambiebat ad regiōis
ducatū: instaurato ꝯuiuio viros occultari fecit: ⁊ tan
dem simonem cū filijs suis inebriatis ⁊ letis/iste sum-
ptis suis armis in eos irruit: ⁊ ipsos nequiter īterfecit.
Et statim ad occupandum hierusalē ⁊ sanctificatio-
nē milites destinauit. Iohannē vero filiū simonis ꝙ
tūc erat in gazara occidi iussit: ſꝫ hoc ꝑcognito preca
uit: ⁊ illos qui ad occidendum eum venerant/iugu-
lauit. ¶ Iste proditor seu traditor ptolemeus diabo Mora-
lum significat: quia iste est qui summe captat simonē litas
⁊ filios eius.i. bonum et iustū prelatū/et bonos ipsi-
us imitatores de medio tollere conatur: vt sic possit
in regione.i. in populo ad libitū imperare. Qui igi-
tur per fortitudinē preualere contra istos non potest
iam aliam viam querit: ipsisqꝫ conuiuium mundane
prosperitatis preparat: et vino deliciarum ipsos in-
ebriat. Quos pro certo cum bene viderit letos ⁊ ebri-
os: ⁊ vino.i. mūdi ꝓsperis bene plenos: sic ⁊ occultos
suos socios.i. tētationes cōtra eos armat: ⁊ sic de di-
uersis vitijs eos tētās/pro voto supat atqꝫ necat. Et
sic totum conuiuium quod parauerat/⁊ mundi totā
gloriā in luctū ⁊ tristiciā eis mutat. Unde dicitꝫ: Cum 2. Re.13
temulentus fuerit amon vino/percutite ⁊ interficite c.
eum. ¶ Uel si vis dic ꝙ iste diabolus qū videt scꝫ ho
minē bene letum: ⁊ in conuiuio mundane ꝓsperita-
tis immersum: tūc occultos suos socios scꝫ mortem Aliter
⁊ infortunia: contra eum vocat ⁊ sic per mortē tēpo-
ralē ⁊ eternā ipsos interficit. Unde: Conuerse sunt nu g
ptie in luctū: ⁊ vox musicorū suorū in lamentum. 1. Ma-
¶ Moralitatum primi libri machabeorum finis. ch.9.d.

Moralitatum liber vicesimusoctauus secundi libri machabeorum.

¶ Capitulum primum textus: Fratribus qui sunt per egyptum iudeis: Salutē dicūt fratres qui sunt in hierosolymis. Mo. Ca. I

Antiochus
rex cum esset in ꝑside/⁊ im-
mēsus exercitus cū eo: aua
ricia ductus: voluit tēplū
nanee/vbi thesauros abs- Histo-
cōditos esse audierat spo- ria.
liare: ſꝫ cōsilio sacerdotis
seductus: cū paucis tēplū
vt pecunias acciperet/est in-
gressus. Sacerdotes templū statim clauserunt: ⁊ a-
perto tēpli aditu mittētes lapides ipsū cum suis occi-
derunt: ⁊ mēbratim diuidētes/amputatis capitibus Mora-
exterius proiecerunt. ¶ Iste antiochus qui interpretatꝫ litas.
pauper silens/significat pauperē ambitiosum: qui se
fingit silentem ⁊ benignum esse. Iste sciēs ꝙ in tem- h
plo ecclesie sunt multi diuitiarū thesauri/multa pin-
guia beneficia: summe nititꝫ ibidē intrare: ⁊ ibidē di-
gnitatē obtinere: ⁊ hoc non vt possit ꝓficere: ſꝫ potiꝰ
vt possit thesauros possidere. Quē vidēs sacerdos re-
ctor huius templi/scꝫ deus: ipsum quidē intrare per-
mittit: ſꝫ tādem vbi non sperat/occultum aditū scili-
cet mortem ⁊ infortuniū sibi aperit: lapides tribula-
tionum in eum dimittit: ⁊ sic ipsum occidit: ⁊ eū mē-
bratim diuidit: inquantū corpus ab anima disiūgit.
Et sic non solum ipsum/immo illos quos secū duxe-
rat.i. nepotulos ⁊ alios quos in ecclesia ꝓmouerat: ca
pitibus.i. potētia ⁊ virtute priuat: ⁊ eos de tēplo suo
i. de statu ecclesiastico eijcit atqꝫ fugat. Eiecto autem ⁊
mortuo malo prelato/sui etiam cū ipso deficiunt: et a
dignitatibus in hoc templo īdigne obtentis vt com- Ozee.9
muniter eijciuntur. Ozee Propter maliciam adinuē- d.
tionum eorum de domo mea eijciam eos. ¶ Uel dic Tropo
quod illud templum idolorum/significat mundum/ logia

vel mūdi statū: qi sez nanec interpretatur pascua /vel germen pulchritudinis: p eo q mundus pulcher et germinās illis videtur qui eo pascuntur τ delectant. Istud ergo templuʒ antiochus.i. homo: aliquotiēs intrat indiscrete: τ eius negocijs se implicat: et hoc quia diuitias acqrere sperat: quas sacerdos τ rector huius templi diabolus sibi per suggestiones promittit: ita q ipsum ad ingressum huius per spem inuitat. Uerumtamen sic fit q diuʒ iste nō aduertit: et dum ad habendum thesaurum intendit: iste sacerdos sꝫ diabolus qui ipsum introduxit/ aditum occultum subite mortis sibi aperit: τ occultos socios suos/ sez tribulationes τ casus contra eum inducit: ipsum temporaliter occidit: et capite.i. anima ipsum exuit: mēbra eius i. diuitias alijs distribuit. et sic eum de templo huius mundi eijcit. Unde dicitur: Seruū inutilē eijcite in tenebras exteriores. (A Matt. 25. c.) ¶ Cū filij israel captiui ducti in persidē ducerent: sacerdotes qui tunc erant dei cultores/ acceptū ignē de altari i valle vbi erat puteus altus τ siccus absconderunt: τ puteū obstruxerūt: tandē cū post septuagīta annos populꝰ (duce neemia) in iudeam reueniret: τ neemias p sacrificādo ignem habere vellet: misit nepotes sacerdotū ipsoꝝ ad puteuʒ antedictū. Ipsi vero nō ignem sed aquam crassaʒ inuenerūt in puteo isto: qua iussu neemie sacrificiū tam ligna q̄ carnes asperserūt. Sic vero vbi sol refulsit: qui prius erat in nubilo: ignis magnus inde accēditur: quo totū sacrificiuʒ deuoratur: de residuo aque predicta iussu neemie lapides perfunduntur: ex quibus maior ignis erupit: et lumen de altari emicuit et pcessit. Rex vero persarū his auditis et pbatis sacerdotes honorauit: et manu propria dona plura eis dedit. (Eodem ca. d.)

(Tropologia.) ¶ Ista solent mistice per aliquos exponi sic. Dicunt enim q vallis ista que est locus infimus/statuʒ significat subditorū: Puteus iste significat conscientias eorundem. Ista est igitur veritas/ q antiquitus patres nostri/ sez fidei τ ecclesie fundatores absconderūt ignem spūssancti/ diuine dilectionis: feruoris τ deuotionis/ in puteo qui erat in valle.i. in cordibus subditorum: et hoc quia tunc puteus nullas aquas voluptatis habebat: sed in siccitate paupertatis/ temperātie τ abstinentie persistebat: et ideo non miruʒ si ignē istum poterat continere: qm̄ qui ipsum posset extinguere/ nusq̄ erat. (Esa. 1. 5. B) Esa. Succendetur vtrumq3 simul: τ non erit qui extinguat. Sed reuera nepotes istorū sacerdotum / sez moderni predicatores et plati: satis possunt hodie in vallis huius puteo .i. conscientia modernorum: istū diuinum ignē querere: qi vix aut nunq̄ possunt ibi ipsum reperire. Aqua enim crassa.i. carnalitas τ voluptas ibi in abundātia reperitur. Ignis vero diuini amoris et feruor deuotionis totaliter ibi non habetur. (Sap. 17. g.) Unde ignis quidem nulla vis poterat eis lucere. Quid igit? Dico q ista aqua vitiorū voluptatis debet inde per confessionem τ penitētiā extrahi: et ligna nostrarum affectionū: τ sacrificia nostrarum operationū debēt inde per continentiam nostre precedentis carnalis vite et memoriā aspergi: lapides .i. nostri cordis duricia debet inde similiter circūfundi: et sic sol diuine gratie: qui prius a nobis fuerat obnubilatus refulgebit: et ignis predictꝰ in nobis spūaliter succendetur: qi appositio aque crasse.i. recordatio nostrorū peccatorū: ignē diuini amoris τ feruorem deuotiōis τ contritionis generat: τ hoc potissime/ quādo sol diuine gratie deteꝫ irradiat. Treñ. (Treñ. 1. c. Hier. 2. c.) De excelso misit igneꝫ in ossibꝰ meis/ τ erudiuit me. Hie. Factꝰ est enī in corde meo q̄si ignis estuans: quare pro certo si fecerimus/ lumen bonorū exēplorū ab altari cordis erumpet: rex vero.i. princeps secularis his cognitis/ dona tpalia nobis effundet: Constat enim q principes seculares nobis bona facerent multa: si ignem diuini amoris in nobis abundare viderent. Hic super locum istum dicit Augustinus: sicut incidētaliter ponitur in historia scholastica super primū librum machabeorum: q ignis qui toto tpe captiuitatis babylonice sub aquis vixerat/ extinctus est quādo ab antiocho vēditū ē iasoni sacerdotiū. (C Moralitas) ¶ Mo ad hoc pōt allegari q ignis spūssancti τ diuini amoris: quē nulle aque tribulationis extinguere poterāt: immo primitiua ecclesia sub tribulationū aquis inextinguibilis permanebat. Iuxta illud. Aque multe non poterant extinguere charitatem: nūc ex toto extinctꝰ videtur in ecclesia: p eo q iam in multis locis sacerdotium p symoniā est venale: τ iā regnante auaricia/ ab antiocho rege.i. a malis venditur: a iasone vero.i. ab ambitiosis comparatur: propter quod ignis diuine gratie/ et amor spūssancti in ecclesia minoratur. (cañ. 8. c.)

¶ Capitulū secūdū textꝰ: Inuenitur auteʒ in descriptionibꝰ hieremie pphete: q iussit eos ignem accipere. Mora. Capi. II

Sicut hic dicitur i quare Comestor recitat vbi agit de virtutibus hieremie: arca testamenti dudū facta per moysen in deserto/ miro modo fuit abscōdita: Inuenit enim in descriptionibus hieremie/ q ipse videns captiuitatem babylonicam imminere: arcā cū ea cōtentis τ tabernaculum accepit: et in desertū in mōte vbi moyses pro videnda terra promissionis ascendisse legit/ deportauit: ibiq3 speluncā reperit: τ ibi vltimo sibi lapis apertus est: qui absorptis arca /altari incēsi: τ tabernaculo iteruʒ se reclusit. (Historia.) Hieremias vero in isto lapide solo tactu digiti nomē dei tetragrāmaton scripsit: τ ostiū signaculo dei clausit. Nubes vero statim locū istū cooperuit: ita q nullus postea locū indicare potuit. In fine tamē temporū cū deus congregauerit plebē suam colūna ignis et nubis ibi demonstrabit: τ maiestas domini sicut tpe moysi reuelabit: τ sic locus iste ab oībus cognoscetur. ¶ Hieremias qui interpretat excelsus dñō: significat bonum p̄latū: mēte et affectione vsq3 ad celestia exaltatuʒ. Iste imminēte babylonica captiuitate.i. tētationum diaboli potestate τ mundi aduersitate: mōtē contēplationis debet ascendere: et in mōtē penitētie secedere: τ ad speluncaʒ religionis vel humilitatis applicare. (Tropologia.) Ps. Ecce elongaui fugiēs et mansi in solitudine. (Ps. 54 b.) Secum habet arcaʒ testamēti. idest diuine legis meditationem: altare incensi idest deuotionem. Tabernaculum portatile idest mundi contemptum portare: que petram et speluncam.i. boni fratres et humiles debent ab eo accipere τ sorbere et his receptis seipsos per sui custodiā/ et inania glorie fugam claudere: virtutes et merita que possident a visibus hominum occultare: et nomine dei per deuotionem signati: nubeq3 puritatis cooperti: locum suum non debent alijs pandere: sed potius ignoti a secularibus permanere. sicut sancti religiosi antiquitus faciebant: quia ignoti esse hominibus cupiebāt. (hier. 36. c.) Unde dicitur: Uade abscondere. τ nemo sciat vbi sis. Hec debent boni religiosi facere: quousq3 in fine seculi deus ipsos decreuerit declarare: et virtutes eorū in mundo coram hominibus manifestare. (E mat. 6. a) Mat. Intra

in cubiculū tuū, et clauso ostio ora patrem tuum.

¶ Capitulum tertium textus: Igitur cum sancta ciuitas habitaretur in oi pace. Moralitatum. Capi. III

Tempore onie summi sacerdotis/ ciuitas sancta hierusalem in omni pace habitabatur: et leges diuine seruabant: quod vtique propter istius sacerdotis pietatem fiebat: quia mala habebat odio: et iustitiā obseruabat ipsi reges et principes locum summo honore ducebant: et templum magnis muneribus illustrabant. Unde et seleucus rex asie de proprijs redditibus sumptus sacrificiorū dabat: et soluebat de proprio quicquid ad sacrificia pertinebat. ¶ Sic vero quando in hierusalem et in templo/ id est in ecclesia vel religiōe est summus sacerdos onias. id est rector aliquis iustus homo: tūc propter pietatem ipsius ipsa ciuitas hierusalem. i. ipsa ecclesia sibi cōmissa in pace habitatur: et leges diuine. i. regulares obseruantie ibidem a subditis obseruāt. Reges etiā et principes ipsum templū. i. ipsum ecclesiasticum statum honorant: donis et muneribus ipsum ditant: sacrificio bonorum operum acceptant. Presentia enim et prouidentia bonorum prelatorum causa est pacis et prosperitatis ecclesiarū. Et credo quod si prelati et alij ecclesiastici essent boni: seculares erga eos benigni se haberent: et ecclesie eorum pace et diuitijs abundarent. Sed quia modernis temporibus multi ecclesiastici inueniuntur pessimi: ideo seculares contra eos sunt iniqui. Unde Esa. Sicut populus sic sacerdos.

Moralitas. — Esa. 24. a. — Eodem ca. a.

Historia. — ¶ Hic dicitur quod simon templi prepositus: moliebatur obsistente sibi principe sacerdotum/ iniquum aliquid in ciuitate sancta. Sed quia onias summus sacerdos et pontifex suis malitijs resistebat: ideo implere non poterat quod volebat: quapropter iste ad regem seleucum properans: et erarium plenum pecunijs in templo ecclesie asserens: ipsum ad spoliandum dictū erarium induxit: et dictas pecunias non pertinere ad rationem templi vel sacrificiorū: sed potius ad vsus publicos asseruit: quapropter ipsos ad regem pertinere commonuit: et ideo rex pro templo spoliādo heliodorum hierosolimam destinauit. ¶ Simon iste significat symoniacos: qui in ciuitate ecclesie semper nituntur mala tractare: iniquitates et symonias machinare: que pro certo quando perficere nequeunt: et vident quod onias summus pontifex. i. boni ecclesie prelati eos impediunt: solent ad regem idest ad principes seculares se conuertere: vt pote quando sunt vxorati vel bigami: vel principum officiales: et si quā apud prelatum nihil possunt: solent apud mundanos principes suas malicias procurare: et tunc nō cessant ipsos ad thesauros ecclesie depredandos totis viribus animare. Aiunt enim quod templū ecclesie est plenum pecunijs et thesauris. Aiunt etiā quod illud erarium templi ad reges et ad publica negocia debet pertinere: et quod principes ipsū licite possunt tollere. Sic igitur isti bigami et curiales clerici maritati pre alijs ecclesie nocent: et ad rapiendum bona ecclesiarum et molestandum clericos: principes excitant: et inuitant et ad hoc mitti heliodorum idest malos officiales et balliuos procurant. Sicut ad litteram patet de clericis vxoratis vel bigamis qui in ipsis regum curijs vel consilijs commorantur: qui a pro certo nocere ecclesijs/ et accusare clericos pre alijs dinoscitur. Unde in ca. sequenti dicitur: Simon delator pecuniarū male loquebatur de onia. ¶ Dicitur hic quod heliodorus qui erarium templi spoliabat/ a duobus angelis sibi apparentibus fuit acriter verberatus: et plagis impositis semiuiuus relictus. Sed tandem onie summi sacerdotis precibus est sanatus. Isti autem sanato dixerunt angeli prelibati. Onie sacerdoti gratias age: propter ipsum enim tibi reddita est vita: tu autē sanatus annuncia mirabilia dei que fecit. Et sic ille qui venerat spoliator/ factus est templi virtutum et mirabilium predicator.

Moralitas. — 2. Mac. 4. a. — Eodem ca. g. — Historia.

Allegoria. — ¶ Si vis allega sic de conuersione Pauli. Heliodorus qui interpretatur deo meo generatus: significat beatū Paulum: deo et dei opus generatum. Unde dicitur: Uas electiōis est mihi iste. Iste enim ad instinctum simonis prepositi templi. i. ad suggestionem phariseorum et sacerdotum hierusalem/ scilicet ecclesiam thesauris suis/ scilicet bonis personis et christianis fidelibus primo spoliare quesiuit: sed pro certo a deo flagellatus et in flagellis conuersus: templum honorauit: per bona opera sanctificauit: mirabilia dei pre alijs nunciauit: et sic de spoliatore dilatator: et de persecutore factus est predicator.

Act. 9. c

Aliter. — ¶ Uel allega generaliter: quod flagellatio tribulationū ad duo proficit peccatori: quia primo mala que proposuerat facere non permittit. Secundo quia ipsum ad deum conuertit: et dei laudationē facit. Unde: In agnitionem sui deductus est percussus a domino plaga ¶ Uel dic quod illi qui bona ecclesie rapiunt percussiones et tormenta finaliter incurrunt.

2. Mac. 9. b.

Aliter. — ¶ Duo iuuenes virtute decori et optimi gloria speciosi amictu: apparuerunt heliodoro spolianti templum: quē protinus percutientes plagauerūt: et sic eum ne thesauros caperet: impediuerūt.

Eodem ca. e.

Moralitas. — ¶ Sic vero duo iuuenes. i. prelati et principes seculares: simul debēt conuenire in iustitia: et contra malos raptores/ ne bonis noceant: cum suo gladio dimicare: et eos spiritualiter per excommunicationem et temporaliter per penam temporalem affligere. Isti tamen debent dici duo/ propter concordiam quam inter se debent habere virtute decori propter iustitiā/ qua contra malos debent vigere: optimi gloria per bonam famā/ qua pre ceteris debēt pollere: speciosi amictu per honestam vitā/ qua pre oībus debent splendere. Unde: Ecce duo viri astiterunt in vestibus albis.

Act. 1. b.

Aliter. — ¶ Uel dic ista de duobus nostris iuuenibus petro et paulo angelicis: qui cōtra heliodorū i. contra neronem vel diabolum cōuenerunt: vel qui malos docēdo et predicādo conuerterunt et a malo traxerunt: et cetera vt supra.

Aliter. — ¶ Uel dic idē de simone et iuda: vel de quibuscunque sanctis duobus combinatis.

¶ Capitulum quartum textus: Simō autē predictus pecuniarū et patrie delator. Moralitatum. Capi. IIII

Iason frater onie sanctissimi sacerdotis: contra proprium fratrem sacerdotium ambiens regem antiochie adijt: et promissa multa pecunia/ expulso fratre sacerdotium a rege obtinuit. Qui obtento principatu/ statim contribules suos ad gentilem ritum transferre cepit: et legitima ciuitatum iura destituens/ praua statuta sanciuit: itaque sacerdotes circa altaris officia nequaquam dediti erant sed contempto templo et sacrificijs neglectis palestris et ludis vacabant: et primos honores nihil habentes/ grecas glorias optimas deputabant: et his similes esse per omnia cupiebant: quos paulo ante hostes et peremptores habuerant. ¶ Iste iason qui

Tropologia.

interpretatur: desyderans / significat ambitiosum
pro,21.d qui honores et eminētias desyderare non cessat: Unā
in Prouer. Tota die cōcupiscit ⁊ desyderat. Antio-
chus qui interpretatur paup silens / vel pauperis silen-
tium: malum superiorem significat. qui pauges sub
ditos grauās / ipsos silentes ⁊ tristes efficit: inquan-
1.Mac. tum pre timore ipsius nullus est qui loqui presumat
1.a. Unde dicitur Accepit spolia multitudinis gentium
et siluit terra in conspectu eius. Ista est ergo veritas
ꝙ iason.i.malus plātus non parcit omi: nec ratiōe
fraternitatis / nec ratione bonitatis: q: tales nō par-
cunt aliqs cōsanguineis vel iustis / quin eorū sacerdo
B tium ambiāt et officia cōcupiscant. Ideo sepe fit / qd
ad regē antiochū.i.ad malū prelatū se transferunt: et
mediante pecunia sacerdotiū.i.beneficium acquirūt
propriosqȝ fratres ⁊ amicos a statibus suis deponūt
hiere.9. Hiere. Omnis frater supplātans supplātabit. ⁊ om-
b. nis amicus fraudulenter incedit ⁊c. Talis igitur ambi
tiosus statim qñ ad principatū vehit / vel ad prelatio-
nem sublimat: legitima ciuium iura.i.bonas cōsue-
tudines sibi subiecti populi destruere molitur: et pra
ua statuta p virib9 instituit et sectat: contribules id-
est suos amicos ⁊ familiares ad ritum gentilem.i.ad
secularem lasciuiam inducere comprobat. Illud enī
videmus de malis ꝙ plus cupiūt nepotulos eorum
ritus ⁊ mores gentiles.i.seculares et lasciuos habere
quam ꝙ israelite.i.viri iusti fiant. Unde de talib9 po
test dici illd Ozee: Ducet ad interfectionē filios suos
ozee.9.c Quid plura? Reuera regnāte tali prelato: sacerdotes
idest inferiores subditi nō vacāt ad altaris officia per-
agenda: sed potius contempto cultu ⁊ ritu templi ec
clesie vel altaris: ⁊ neglecta regulari obseruantia: dis-
cipline / moribusqȝ religiosis depositis: paternis mo-
ribus.i.sanctorum patrum moribus et conditionib9
vilipēsis: ludis secularibus se implicāt: ⁊ grecas glo-
rias i.secularium mores optimos esse putāt. Hisqȝ ad
literā similes esse cupiunt / scȝ secularibus quos ho-
stes multotiens senserunt. Constat qd seculares eccle
siasticorum in multis casibus sunt inimici: et tñ fa-
tui ecclesiastici ipsis in morib9 se cōformāt: ipsisqȝ cu-
piunt esse similes ⁊ amici. Quod potissime videmus
de multis nobilib9: q licȝ ad ecclesiā veniāt: dedignāt
tñ mores religiosos et ecclesiasticos sequi: et in cun-
ctis suis actib9 conātur secularib9 cōformari ita ꝙ cul
libȝ tali possūt seculares dicere: Et tu vulneratus es sicut
⁊ nos et nostri similis factus es. Hic dicit ꝙ iason q
Esa.14. ppriū fratrē a sacerdotio repulerat: et sacerdotiū mu
c neribus obtinuerat qdam die qndā iniquū q dicit me-
Eodem nelaus / ad regem antiochū cum pecunia destinauit.
ca.d. Qui eadē pecunia sacerdotiū in se retorquēs: iasonē
historia magistrū suum expulsit: et sic iusto dei iudicio is qui
ppriū fratrē expulerat / ab alio fraudulenter a suo sa-
Mora- cerdotio fugatus fuit. Illud allega ꝙ in quo pec-
litas. cat aliquis / in hoc punit. Et ꝙ eadē mēsura qua mē-
sap.11.c si fueritis ⁊c. Iustum est enī ꝙ qui alteri infidelis est:
ms. 7.a. inueniat sibi alterum infidelem. Seneca. Ab alio ex-
Seneca pectes qd alteri feceris. Uel allega contra ambiti
Aliter osos q cōiter in suis statib9 / beneficijs ⁊ malicijs in
preiudiciū fratrū suorȝ obtinuerūt: finaliter nō prosperā
tur: sȝ superueniēte tribulatiōe / ab ipsis qsiqȝ vel ab alijs
expellunt. Unde Ezech. Ergo ne prosperabitur?
ezech.17 Capitulum sextū textus: Sed non post
c. multum temporis: misit rex senem quēdam
antiochenum. Moralizatum. Ca. V

Postqȝ antiochus rex nequissimus hierusa-
lem cepisset: et templū thesauris et vasis ar-
genteis spoliasset: ⁊ oēs israelitas ad ritum
gentiliū transisse iussisset: voluit ꝙ templuȝ
hierusalē non templū hierusalem diceret: sȝ ⁊ tēplum
iouis olimpici publice vocaret: tunc enim tēplum lu D
xuria ⁊ comessationibus erat plenum: ⁊ scortantium
cum meretricibus sacris edibus se vltro mulieres in
gerebant: intro ferentes que non licebant: altare ple-
num erat illicitis: neqȝ sabbata custodiebant: nec di-
es solēnes patrū seruabant: nec simpliciter, quisqȝ iu-
deū se esse confitebat: ducebant ad idolorum sacrifi- Allego
cia: ⁊ coronati hedera / baccho circumire cōpellebā- ria.
tur. Sic vere statim quādo diabolus hierusalem.
i.statū christianitatis ditioni sue per peccatum sub
iugauit: ante oīa tēplū.i. statum ecclesiasticum, om-
nibus bonis spiritualibus spoliauit: thesauros.i.vir
tutes: vasa aurea ⁊ argētea.i.personas sapientes ⁊ sci
entia nitentes / spoliauit: filios israel.i. ecclesiasticos
ad ritum gentilē.i.ad mores seculares traxit. Ita qd
sicut videt: iam tēplū ecclesie non videt esse dei tēpluȝ
sed iouis: qui interpretat inimicus separās.i.diabo-
li / p eo qꝛ ibi diabolo plus qȝ deo seruit: et qꝛ cultu do
mini derelicto: iupiter.i.inimicus diabolus: per vi-
tia ibi colitur: ⁊ eius mādatis ⁊ suggestionib9 obedi
tur: ⁊ hoc patet ex his que sequuntur: quia iā (vt vide
tur) illd templum.i.ecclesie status: luxuria ⁊ comessa
tionibus est plenū: a scortis ⁊ meretricib9 est frequē
tatum: edes sacre domus religiosorum mulierib9 et
concubinis replentur: et multa illicita et vitia ibi per
omnia obseruantur. Iāqȝ sabbata.i. quies mentis et
contemplatio: solēnitates.i.diuina laus / ⁊ a peccatis
cessatio ibi non custodiūtur: sed potius baccho.i.vi E
no ⁊ ebrietati omnes seruiūt: ⁊ coronati hedera: id est
nitore vestimentorū induti: isti deo baccho circumeūt
et in omnibus obsequuntur: ita vt concludamus bre
uiter / ꝙ nullus est qui dicat se iudeū.i.qui glorietur
dici religiosus vel presbyter: sed potius in secularib9
actibus gloriantur: et potius videri seculares qȝ cleri
ci delectantur. Sic igitur templum illud est mira- psal.78.
biliter pollutum per antiochū diabolum et euersum. a.
Ps. Deus venerūt gentes / id est gentiliuȝ mores in Naum.
hereditatem tuam ⁊c. Unde dicitur: Porte fluuiorū 2.b.
aperte sunt: et templū ad solū dirutuȝ est. Sub per- Eodem
secutione antiochi due mulieres delate sunt suos ca.c.
pueros circūcidisse: que statim a gentilibus / pueris historia
ad mammillas suspensis fuerunt per muros precipi-
tate. Quidam etiam qui sabbatum colere voluerunt
et ad speluncas fugerunt: nolentes se defendere / flam
mis a gentilibus perierūt. Nolebat enim antiochus
quod aliqne matres pueros suos circūciderent: vel
quod diem sabbati custodirent. Sic vere diabolus Mora-
nunqȝ voluit quod aliqne mulieres idest prelati pue- litas.
ros / id est subditos laborent circumcidere idest a vi-
tijs resecare. vel quod aliqui studeant sabbatum spi
rituale et temporale custodire: hoc est a vitijs cessare /
et quieti mentis vacare: ac festa spiritualiter celebra-
re. Hinc est quod ille matres idest prelati qui hodie
paruulos et subditos a vitijs circumcidunt: et de mu
ris id est de altis statibus precipitantur: pueri circun
cisi / id est boni subditi bene correcti: a diabolo ⁊ mini
stris eius tyrannis / vna cum bonis suis matribus / tri
bulationibus subijciuntur: et in eorum mammillis
pendentes / id est prelatorum doctrinis adherentes: F
a diabolo propelluntur: sabbata et festa spiritualiter
ac tēporaliter

ac temporaliter colentes: flammis diuersarum tribu/
lationum viuntur. Regulare enĩ est: q̃ tam prelati q̃
subditi qui a malo se resecant: et qui diuine laudi ma-
gis vacant: amplius a dignitatib9 et officijs reijciã-
tur: et maioribus tribulationibus afficiant. Psalm.
Multe tribulationes iustorum. ¶ Hic habetur de
ps̃.33.d. eleazaro/q̃ cum omnes iudei compellarentur sacrifi
Eodem care idolis: et contra legem carnes idolatrias et ido-
ca.e. lis immolatas comedere: ipse noluit: sed potius mor-
Histo- tem sustinere voluit. Quinimmo cum amici sui sua-
ria. derent q̃ carnes quibus licitum est vesci apportarẽt
ipse se carnes porcinas fingeret comedere: vt sic sub
tali simulatione possit mortẽ euadere/recusauit. Et
elegit mori potius q̃ cõtra legem carnes porcinas co
medere vel se comedisse fingere: et hoc ne ipse qui se-
nex et vir autoritatis erat/malum exemplũ iuuenib9
daret. Non enim nostre etati dignũ est fingere: ne q̃a
Mora adolescentium eleazarum putat nonagenarium ad
litas. vitam alienigenarũ transisse. ¶ Ista possunt allega-
ri exemplariter: quomodo homines maxime reputa
famam tionis quando sunt senes/pre alijs abstinere debent
morte re a malo: et hoc/quia vita talium ab alijs trahitur in
dimẽ- exemplum: et ne alijs occasio sit/a malis abstinere te
dã con- neantur: honorẽ suuz debent tales graues sollicite cõ-
sidera. siderare: et potius mortem eligere q̃ famã quam lõ-
go tempore vite seruauerunt: oblectamento vite mo
G dice que superest deturpare/dicentes illud: Moria-
1.mac.9 tur in virtute: et nõ inferamus crimẽ glorie ꝛc. ¶ Uel
b. dic q̃ virum honestũ non decet aliquid fingere: et ma
Aliter xime vbi fictio sua in aliorũ scandalum potest redũ-
sap.1.b. dare. Unde dicitur: Spiritussanctus sapientie fugi
et fictum. Si igitur prohibitum est ne mali fingant
se bonos: sic nec boni fingant se malos ꝛc.

¶ Capitulum decimum textus: Machabeus autem et qui cũ eo erant: domino se protegente. Moralitatum. Capi. VI

Cum iudei cum iuda machabeo qui contra
eos cum innumerabili exercitu veniebat/
obuiam irẽt: et contra eum committerẽt bel-
lum: apparuerunt aduersarijs quinq̃ viri
ignei de celo missi in equis/frenis aureis decori: qui
iudeis ducatũ prestabãt: quorum duo machabeũ me-
dium habentes/armis suis incolumem seruabãt: in
hostes vero tela et fulmina iaciebãt: ex quo cecitate cõ-
Tropo fusi/et repleti perturbatione cadebant. ¶ Iudei qui in-
logia. terpretantur glorificantes: machabeus qui interpre-
tatur ingeniosus: ingeniose dominum glorificans:
significat bonos subditos fideles: qui contra timo-
theum tyrannum diabolum et eius exercitum. i. con-
tra tentationes et vitia preliãtur: Isti quinq̃ viri bo-
nos prelatos denotant: qui de celo missi et a deo pro-
moti: et non a carnis affectione vel symonia introdu-
ioã.3.d. ci debent esse. Unde dicitur: Qui de celo venit/sup
D omnes est. Qui debent esse quinq̃ per quinq̃ sensuũ
custodiam: ignei per charitatis amorem: cum equis
aureis idest cum corporibus mundis et castis per ca-
stam conuersationem. Isti illos iudeos idest subdi-
tos debent precedere/bona exempla dando: debent
protegere/se pro eis exponẽdo: et ad hostes tela et ful-
mina proijcere ipsorum maliciam repellendo: prelati
contra hostes spirituales idest contra demones de-
bent iacere tela orationum suarum: contra carnem te-
la ieiuniorum: contra mundum tela reprehensionuz
contra tyrannos tela correctionum et canonicarum
sanctionum. Sic enĩ faciendo ipsos cadere facient. et
subditos quos protegunt tutos reddẽt. Ideo de quo- mat.28.
libet tali bene põt dici illud Mat. Erat aspectus ei9 a.
sicut fulgur: et vestimẽta eius sicut nix. Unde etiã di- Aba-
citur: In luce sagittarum tuarum/ibunt in splendo- chuk.3.
re fulgurantis haste tue: In fremitu conculcabis ter e.
ram. Uel etiã tela predicationũ debent emittere/et ful
gura bonorũ exemplorũ ostendere: vt sic possint con- Eodem
tra spirituales hostes se defendere et munire. ¶ Item ca.f.
hic superadditur: cum iudas obtinuisset victoriam Histo-
contra timotheum: quidam ex parte timothei fuge- ria.
runt in gazarã presidium valde munitũ/inaccessibi 2.Mat.
le atq̃ firmum: qui loci firmitate confisi/verba ne- 12.b.
fanda contra iudã iactabãt. Eo accẽsi animo illi qui Mora-
cum iuda erãt/psidium expugnauerũt: q̃uis esset in- litas.
expugnabile et ceperũt: ac blasphemos et impios oc-
ciderũt. Simile dicit infra de ciuitate casphin. ¶ Ad
hoc ista allegari possunt/qđ nullus debet in loci vel
status sublimitate confidere: nec propter hoc ad in-
iurias et molestias inferendas suis hostibus prum-
pere: q̃ nihil tã firmũ qđ nõ possit destrui: et ex hoc A
solẽt eos cõtra se fortius animare deus etiam ad ta-
lium qui/freti protectione murorũ. i. amicorũ/adiuto-
rum et temporaliũ honorũ inexpugnabiles se esse cre-
dunt superbiam reprimendam: solet eos in man9 ho-
stium suorũ tradere: et potentiã eorum penitus ener-
uare. Quantũcũq̃ homo sit in loco et statu firmo/pa
cifico et securo: vtile est sibi pacifice se habere/et ho- Psalm.
stes suos nullatenus irritare. Psal. Fiat pax in virtu 121.b.
te tua: et abundantia in turribus tuis.

¶ Capitulum duodecimum Textus: His factis pactionibus: lysias pergebat ad regẽ Moralitatum Capi. VII

Hic fit mentio q̃ Ioppite iudeos qui habi- Histo-
tabãt cũ eis: cũ vxorib9 et paruulis quasi ria.
sub ludi specie schaphas intrare fecerunt
et in altum mare ducẽtes/cũ nihil mali sus-
picarentur/submerserunt. Iudas vero statim perditio-
nẽ audiẽs/et iniuriã sue gẽtis in se retorquẽs: subito
nocte super eos irruit: portum succẽdit: schaphas cõ-
bussit: et eos qui ignẽ fugerũt/gladio interfecit. Et q̃
audiuit q̃ ioppite ita volebãt facere iudeis qui secus Mora-
habitabãt: ideo simile eis fecit. ¶ Ista allega quo- litas.
modo multa mala veniũt ex ludis: et quomodo extre- prouer.
ma gaudij luctus occupat. Isti enĩ causa ludi mare 14.b.
intrauerunt: sed tamen ibi submersi perierunt. Et po-
tissime ista possunt dici mystice: q̃ filij israel id est re- B
ligiosi et ecclesiastici/nunq̃ debent cum ioppitis gẽ-
tilibus. i. secularibus ludos facere/nec eis se adiun-
gere: nec in eis plus debito confidere: vel ad marina/
id est ad fluctuosa mundi negocia se transferre: quia
ex contractu talis societatis/propter eorum mala ex-
empla et dicta possent faciliter spirituale et eternum
naufragium reportare. Unde: Non coutuntur iudei
samaritanis. ¶ Uel dic q̃ ioppite gẽtiles significãt ioã.4.a
demones: cuz quibus non alij iudei/id est christiani Aliter.
confidentes/miseri in hac valle miserie habitamus.
Esa. Habitabit lupus cum agno: pardus cum hedo esa.11.b.
cubabit. Isti igitur fraudulenter schaphas id est al-
ta mundi beneficia quandoq̃ ascendere faciũt: et sub
specie ludi temporalis ad altum mare/id est ad pro-
funda mundi negocia nos deducunt. Ubi pro certo
primo nos inuitijs: deinde in inferni supplicijs nos
immergunt: et sic ludum temporalẽ quem nobis pro-

mittere videbant/in tribulationem conuertit. Unde
prouer. 14.b. in Prouer. Risus dolore miscebit. Factum est igitur talium suggestionib9 credere: et ad eorum perditionem
Eccl.22 b. marisque.i.fluctibus mundi statibus et negocijs se credere: regnia eciam inde solent pericula animarum peruenire. Ideo dicitur: Nō credas inimico tuo in eternū. Judas tamen.i.christus istam demonum perditionem et fidelium damnationem finaliter vindicabit: quando in die iudicij
Matt. 25.d. eos ipsos perpetuis incendijs condemnabit. Unde: Ite maledicti in ignem eternū. Uel dic generaliter qp illi qui alios perditiose deceperunt: siue sint seculares/ qui
Aliter religiosos ad peccandum trahunt: siue demones: qui fideles tentando in infernum mergunt: siue mundani
C proditores/qui alios in se confidentes fraudulenter affligunt: finaliter punientur: et a iuda/id est christo igne perpetuo comburentur: et eorum scaphe.i. status et prosperitates finaliter subuertentur et sic illi qui alios
Prouer 3.d. sub iudi specie illuserunt/finaliter illudentur. Unde in Prouer. Illusores deus illudet. ¶ Hic dicitur quod
Eodem ca.f. Judas dimicans contra hostes/quadam die multos de suis perdidit: sed tamen obtenta victoria/cum corpora de-
historia functorum sepelire vellet: inuenta sunt sub tunicis eorum aliqua de donarijs idolorum: propter quod manifestum factum fuit qp pro eo perierant/quia dona idolorum contra legis prohibitionem habebant. Judas facta collatione pro animabus mortuorum oblationes
Moralitas. in Hierusalem offerri misit: et de resurrectione futura iuste et congrue cogitauit. ¶ Ista possunt allegari contra proprietarios religiosos claustrales: quibus non licet donaria idolorum.i. mundi diuitias que ab idolis.i.a demonibus dantur/habere: nec aliquid sine prelati licentia possidere: sed pro certo quia in exercitu iude/id est christi militia et religione multi inueniuntur qui talia donaria sub tunicis habent: id est que occulte sine prelati licentia contra leges et statuta regularia pecunias et diuitias possident: quapropter fit qp illi in bello contra vitia pereunt: et finaliter morti
actuū.8 c. eterne subiacent. Unde legitur: Pecunia tua tecum sit in perditionem. ¶ Uel dic qp iudas.i. bonus prelatus
Aliter quando percipit subditos suos mortuos/scilicet in peccato/sum
D me debet dolere et pro venia obtinenda debet oblationes apud deum facere et offerre: vt resurrectionis tempore ipsis dignetur dominus indulgere.

¶ Capitulū decimūquartum textus: Sed post triennij tēpus cognouit Judas et qui cum eo erant. Mora. Capi. VIII

Moralitas. De constantia ipsius Rasie: qui irruentibus super eum gentilib9/interfecit seipsum: et propria sua intestina super turbas proiecit: ne illuderetur a gentilibus/propria morte se diffudit. ¶ Pōt applicari ad virtutē fortitudinis: quia temporaliter loquēdo/nihil est audacius vel fortius qp manus mittere in seipsum: sicut de Catone legitur qui seipsum occidit. Uerū quia nostris modernis temporibus nulli est licitū seipsum interficere. Ideo dico qp sicut antiquitus fortius et virtuosius reputabatur seipsum occidere qp alium: sic spiritualiter virtuosius est qp quis seipsum vincat et corrigat qp alios. Unde in Prouer. Melior est patiēs viro forti: et qui domi-
prouer. 16.d. nat animo suo expugnatore vrbiū. Seneca de moribus: Fortior est qui seipsum vincit qp qui hostes subiecit: difficile est enim seipsum vincere. ¶ Cū Nicha-
Ca.xv.a historia noi impius contra iudam preliatus/ipsum die sabbati vellet inuadere: multi iudei qui timore ducti, seque

bantur eundem: suggerebant qp die sabbati non confligeret: sed qp potius sabbato gloriā daret. Ipse in superbiā ductus: percunctabatur si esset potēs in celo/qui diē sabbati celebrare iussisset. Quibus asserentibus esse dominum deum celi qui sabbatum coli iussisset/ respon-
E dit: Et ego inquit potens sum super terrā: qui impero sumi arma et regis negocia impleri. Ipse igitur superbus die sabbati confligit: in quo tamen conflictu corpus et vitam/et brachiū dexterū amisit. ¶ Reuera talibus verbis videntur vti tyranni: qui sicut deum in celestibus regnare credunt: sic seipsos in terra dominari dicunt. Unde eis cū eis qp in terra quicquid facere libet licet: et qp impedire ipsorum opera mala nullus posset. Unde ipsi videntur dicere illud Ezech. Longe recedite a dño: vobis data est terra in possessionem
Moralitas. Ezech.11. c. Tales igitur nec dignant festa colere: quinimmo contra iustos et simplices solent in sabbatis/id est in festiuis diebus pugnare: et eos rapinis et exactionib9 infestare: propter quod solent mortē eternam incurrere. Quia eīn licitum est sabbato et festiuitatibus bona opa facere: multofortius illicitum est malis operibus
Ca.xv.c historia vrbiare. ¶ Hic dicit qp Onias qui fuit summus sacerdos/vir bonus et iustus modestus moribus/eloquio decorus/et a puero in virtutib9 exercitat9: visus est iude contra nichanorē pliaturo manus suas extendere/et pro ipso exercitu suo deum exorare: visus est sibi apparere glorie mirabilis: scilicet fratrum et ciuitatis amator Hieremias propheta sibi gladium aureum porrigens: et sibi talia verba dicens: Accipe istum gladium a deo missum: in hoc deijcies hostes populi mei israel. Qua visione milites inde cōfortati/manu quidem pugnantes: sed cordibus deū ac dñm de-
F precantes/sic in hostes fortiter inciderunt: et confortati dei presentia triginta milia hominum de hostibus prostrauerunt Nichanorē vero ducē hostilis exercitus occiderunt. Aduertendū tñ est/qp dicti Onias et
Moralitas. Hieremias iam diu mortui erant sed in visione machabeo apparebant. ¶ Ista possunt allegari pro illis qui bellum deū contra infideles pro fide/et contra impios pro iustitia preliantur. Cōstat qp pro talibus Onias et hieremias et sancti qui sunt in paradiso/dominum deprecantur: qp gladiū/id est potestatem vincendi et trucidādi hostes ipsis assignare noscunt. Quo signo pro certo ita fit cōiter/qp presentia diuini adiutorij confortati/ inimicos superant: et hoc potissime quando manibus pugnant et deum cordibus orant. Ista eīn duo iusto militi christiano iustum bellum exequenti necessaria sunt manualiter pugnare/vt homo debitū suum faciat: et deum cordialiter exorare/vt ipse residuum suppleat. Unde dicitur: Una manu faciebant
Neemie 4.c. opus/et altera tenebant gladium. ¶ Uel sic vis dic de bello spirituali contra diabolum/carnem et mūdum:
Aliter vbi adiuuamur per ipsos sanctos: et gladio diuini adiutorij premunimur: et in quo vt cōmuniter hostes vincimus: dum tamen per bona opera manualiter pugnemus: et quod in nobis est faciamus: et quod vt deus residuū suppleat/ipsius cordialiter imploremus
Aliter ¶ Uel sic Onia dic: qp ad hoc qp summ9 sacerdos id est prelatus dignus sit a domino exaudiri/et subditis sibi delibus opitulari: necesse est qp sit onias/qui interpretatur merens dño in spū contritus et cōtribulatus/qp sit bonus/iustus/modestus moribus et eloquio vel
G in verbis exercitatus. Unde Apostolus: Talis decebat vt nobis esset pontifex/sanctus/innocens impollutus/segregatus a peccatoribus/et excelsior celis factus. Tales
Hebre. 7.d.

cius. Tales a domino exaudiuntur/ita q̄ eorū precib⁹
Jaco.5.d. adiuuātur/et spiritualib⁹ hostib⁹ dominant. Vñ Ja
co. Multum em̄ valet deprecatio iusti assidua. Econ=
tra si mali fuerint preces eorum pro nihilo reputantur
Joã.9. Unde dicitur Scimus quoniā peccatores deus non
exaudit: sed si quis dei cultor est: hunc exaudit.
¶ Moralitatum libri secundi Machabeorū finis.

Moralitatum liber vicesimusnonus noui testamenti: et primo super Mattheum.

Ecurso veteri
testamento et moralizatis figu=
ris quas de diuersis libris extra
xi: restat nunc ad historiā euāge
licā manū mittere: et iuxta morē
sollitū aliquas historias et para=
bolas excerpendo/illas scilz q̄s
Luce.3.c. possum ad mores hominū applicare. Quāuis enim
nō sum dignus corrigiā calciamēti saluatoris solue
D re: nec facta aut dicta eius que in euangelijs scribun
Mat.9.c. tur tāgere Spero tamē q̄ ipse qui se ab hemorrhois=
sa tangi pmisit: non indignabit si me peccatorē et in=
luce.15.a dignū simplici corde inter publicanos ad se appro=
pinquātem viderit: vt saltē vestimētorū eius fimbriā
tangā: vt cum ipsam tetigero/saluus fiā. Euangeliuz
igit Matthei primo deo opitulante percurrā: deinde
ista que in alijs euāgelijs que a Mattheo posita nō
fuerunt/suis capitulis superaddam.

¶ Capitulum secundum Textus: Cum natus esset Jesus in bethleem iude. Moralitatum Capitulum I

Cum natus esset Jesus in bethleē iude/stel
la continue apparuit: que magos ab orien=
te in iudeā ad puerū adorādū adduxit. Ista
em̄ stella regē iudeorū natum ostēdit: et eos
vsq̄ ad domicilium antecessit: que super locū vbi erat
puer/diu imobilis stetit. Quā vidētes gauisi sunt: et
huius signo docti/domū intrauerunt: et puerū cū ma=
ria matre eius inuenerunt. Et apertis thesauris suis
aurū/thus et myrrhā obtulerunt. ¶ Isti magi q̄ erāt
Moralitas. gētiles valde remoti a hierusalē/significāt peccato=
res/qui longe a hierusalem/id est a visiōe dei viuen=
tes esse noscuntur. Stella ista bonū prelatū et superio=
rem significat/qui exemplis et doctrinis suis alios
illustrat. Ista ergo stella.i. predicator debet in oriente.
i. in statu virtutū lucere: magos id est pctōres et sim=
plices ad iesum per fidē et penitētiam adducere: iter sa
lutis predicādo eis ostēdere: et eos p bona opera et ex
A empla ad iesum credēdo precedere: ad quē cū per de=
uotionē et vite perfectionē attigerit/supra locū p pse
3.Regū.18.c uerātiam debet stare: nec inde per inconstantiā se mo
uere: dicēs cum Helia: Uiuit dñs in cuius conspectu
sto. Stare em̄ debet cū domino/vt in se sit bonus fir=
mus et stabilis. Antecedere vero debet alios/vt sit il
lis virtualiter exēplaris. Vñ Sacerdotes pergebant
Iosue.4.c. ante populū. Que si fecerit/videntes eū gaudio ma=
gno poterunt gaudere q: reuera gaudiū magnum est
secularib⁹ et subditis stellā stantē/id est bonū prelatū
vel superiorē videre. Sic em̄ ipsi magi.i. simplices et
peccatores tali stella illuminati doctrinaliter ante=
ducti in bethleem/que est domus panis.i. in ecclesiaz
per penitentiā venient: et domū cōscientie per contri=
tionē intrantes/illū qui est panis vite/scz puerū Je=
sum cū Maria matre eius p gratiā inuenient: et auruz
dilectiōis charitatiue/atq̄ myrrhā mortificationis
carnis/et thus deuotionis et oratiōis sibi offerāt: et sic
ductu stelle boni fient: Aspectus em̄ bone stelle ante=
cedentis.i. bone persone viam virtutū exemplariter
ostēdētis: solet intuentes recreare: et eos ad saluato=
rem Jesum spūaliter introducere et saluare. Ideo bñ
dicit. Suspice celum et numera stellas. ¶ Uel dic q̄d Geñ.15.b.
puer Jesus significat puritatē innocētie: quam ma=
ria/id est amara generat penitentia. Igit qui istum Aliter.
puerum/id est conscientie puritatē inuenire desyde=
rat: necesse est q̄ ad stellā/id est ad deuz et ad sanctos
per orationem vel bonorū exēplorū imitationē aspi
ciat: et q̄ post eam sequat spūaliter. Sic em̄ cum ma B
ria.i. cum penitentia/puerū Jesum qui interptat salua=
tor: et puritatē innocentie et salutē anime reperiet et
tria spūalia munera q̄ premisit/offerere concedet. Je=
sus em̄ sine maria nō inuenit: q: salus sine penitentia
non habetur. Vñ dicitur: Inuenit eum in terra deser
ta/in loco horroris Audiens Herodes christum in Deu.32.b.
bethleē natū esse/ipsum statī pdere proponit: et ideo
ipsum se velle adorare dissimulās/magos illuc caute Eodem
misit et ad ipsum redire precepit: Ite inquit interroga= ca.a.
te diligēter de puero: et cum inueneritis renūciate mi Historia.
hi/vt veniens adorē eum. Ipsos tñ angelus admo=
nuit ne ad eundem redeāt: et ad regionē suā p aliam
viam vadant. Quapropter Herodes pueros occidit:
et inter ipsos christum occidere credidit. ¶ Sic vere Moralitas.
si herodes rex impius.i. diabolus/nos fraudulenter
incitat/vt peccando ad eū veniamus/et vt puerū Je=
sum auferat: et ipsum eiusq̄ deuotionē in nostris cor
dibus interimat et occidat illud debemus summope
re precauere/et ad inuitationē illius nullatenus assen=
tire: sed potius per aliā viā q̄ ipse nobis suggerit: scz
per viam virtutū: non vitiorū: ad regionē nostraz/scz
ad paradisum venire. Qui em̄ ad regionem paradisi
cupit ire: nunq̄ debet ad Herodē diabolum reuenire
nec ei⁹ malis operibus obedire: nec per viā quā ipse
suggerit/pcedere vel transire: dicens illud: Non hec
est via/nec ista est ciuitas ec. Quinimo aliā viā/scili= 4.Reg.6.d.
cet viam iustitie: misericordie et penitentie debet que=
rere/et eam sequi et tenere. Iuxta illud q̄d dicit Esa.
Hec via/ambulate in ea: non declinetis ex ea neq̄ ad C
dexteram neq̄ ad sinistrā. ¶ Uel dic q̄ generaliter illi Esa.30.c.
qui per vnam viā ad bethleem/domum scz panis/id
est ad ecclesiā veniunt vel ad christum: per aliā viam Aliter
reuertunt: quia qui cū humilitate ingredit: cum ho=
nore reuertitur: et econtra: qui cū superbia/symonia
et violentia ingreditur: in regionē suam/scz in infer=
num vel in mortē cū ignominia et penuria reuertitur
Unde dicitur: Non reuerteris per viam qua venisti. 3.Regū.13.c.
Utile est igitur vt ad christum/id est ad ecclesiam et
ad mundi status cum humilitate: penitētia et iusti=
tia veniamus: vt ad regionem nostram paradisuz cū
gloria redeamus: quia qui nunc diuitias et mūdi glo
riam amplectūt: paupes et viles finaliter reuertuntur Aliter
¶ Vl allega exēplariter/quō Herodes id est mali sub
specie boni: honoris: adorationis exhibendi: solent vi
am et modum occidendi puerū.i. innocētes querere:
quorū maliciā qui ppēdit debet exēplo magorum illu
dere: et sue neq̄tie ministeriū nō prebere: s̄ dissimulādo

τ recedendo alibi facere declinare. Istud potissime
debent familiares malorum principum facere: qui quã
tu agistri eorum volentes puerum: id est simplices in
feriores depredando occidere: si committant eis quod
inquirant contra eos: vt occasione accepta sub specie
adorationis: id est sub colore iustitie ipsos ledant: dicē
tes eis illud: Ite τ interrogate diligēter de puero. id
D est rustico. vt ego veniens adorē eum. i. occidam vel
spoliem. Ipsi pro certo debent potius per aliam viã
procedere: τ seruitium eis dimittere: quod suis iniquita-
tibus opē dare. Unde dicit: Recedite de tabernacu-
Nume. lis hominum impiorum/ne inuoluamini cum eis.
16. d. ¶ Uel allega: quãdo iniqui non possunt aliquē par-
Aliter ticulariter tãgere vel ledere: solēt non contra eos/sed
in sibi similes seuire vt possint in ipsuz inter alios in-
surgere: sicut patet de presidentibus/qui statuta gene-
ralia faciunt: vt sub illis ecclesiasticos quos palã nō
Eodem audent persequi/comprehendãt. ¶ Angelus sciens quod
ca. c. Herodes esset quesiturus puerũ Jesum ad percutiē-
historia dum eũ: monuit Joseph/vt puerum τ matrem acci-
Mora- piens fugeret in egyptum: vt sic puerũ illesuz de he-
litas. rodis manibus custodiret. ¶ Sic vere cum Herodes
diabolus/qui interpretatur glorians in pellibus. i.
caro/que in pulchritudine pellis gloriat: nobis con-
tinuo nititur subtrahere vitã gratie/τ in nobis occi-
dere puerũ nostrũ iesuz. i. christum/qui nobiscum per
gratiam habitat: vel puerum nostrũ. i. conscientie et
innocentie puritatē: statim debemus ad monitiones
angeli idest boni τ angelici predicatoris vel prelati in
egyptum/que tenebre vel angustia interpretat: id est in
tenebris humilitatis τ cõtritionis refugere/cuz ipso
puero matrē eius/id est penitentiam contrahere: τ sic
eũ ne nobiscũ pereat cõseruare. Unde dicitur/Accipe
esa. 2. b. puerum τ nutri eum: Sic enim puer ille in egypto. i.
in tenebris τ angustijs contritionis τ humilitatis re-
neatur: τ maria mater eius id est penitētia amara: scz
E castitas τ continentia eidem adiungant/tūc a nobis
tutissime preseruat: nec per Herodē diabolũ seu car-
nem nobis surripit aut necat. Unde Esa. Erit altare
esa. 19. a domini in egypto. ¶ Uel dic quod christus τ Christi gra
Aliter tia nō potest diu seruari nisi matrem eius id est ma-
Aliter riam/per deuotionē studeat amplexari. ¶ Uel dic quod
puer Jesus qui in iudea persequit: et tamen in egy-
pto seruatur: potest iterpretari/quod christus ab illis qui
sunt in terra Israel/id est in ecclesia vel religione per
diuersa vitia persequitur τ fugat: et tñ ab illis qui sunt
in egypto/id est in mundo per deuotionē colitur: quia
pro certo sunt plures hodie quos Christus habet per-
secutores in ecclesia quam in mũdo ceteris paribus: τ id-
eo tam videt ab illa terra israel. i. ab ecclesia τ ab ecclesia
sticis recedere: τ in egipto/id est inter laicos tales ha
bitare. Unde: Jesus abscondit se/et exiuit de templo
ioã. 8. g. ¶ Cum Joseph in egypto stetisset/dictuz est sibi per
Eodem angelũ/quod puerum et matrē eius caperet/et in terrã is-
ca. d. rael reuerteret: quod vtiqz statim fecit/et in nazareth
historia habitauit. ¶ Sic vere ioseph. i. homo qui est in egy-
Mora- pto: scz in tenebris τ angustijs peccatorum: debet pue
litas. rum christũ τ matrē eius. i. puritatē τ penitētiaz assu
mere: τ in terrã israel. i. in statum gratie properare in
nazareth. que interpretat flos sanctitatis/cõsecratio et
vnctio vel virgultum. i. in sanctitate τ consecratione
permanere: et ibi istũ puerũ et matrē eius cum diligē-
tia custodire: et in flore mundicie τ sanctitate iustis-
F tie/in virgulto religionis/in consecratione deuotio-
nis/in vnctione compassionis debet iste puer seruari

Unde Joã. A nazaret enim potest aliquid esse boni. ioã. 1. g.
Unde dicitur: Missus est angelus gabriel a deo in ci luce. 1. c.
uitatem nazareth. ad virginem τc.

¶ Capitulum tertiuz Textus: In diebus autem illis venit Joannes baptista predicans in deserto. Mora. Capi. II

Joannes antequam legat baptizasse vel predicasse historia
introducit tanquam vox clamantis in deserto/ha
bens vestimentum de pilis chamelorum/τ zo
nã pelliceaz circa lumbos suos: τ quod cib9 eius
erant locuste et mel syluestre. Quib9 premissis fit mē-
tio quo ipse baptizauit: et quo venientes ad se dure re
prehendebat: et quomodo de timore mortis τ iudicij
inuentionem faciebat. Unde Luc. Genimina lquit vi-
perarum/iam securis ad radicem arboris posita est.
Omnes inuitabat ad penitentiã dicens: Facite ergo
dignos fructus penitentie ¶ Ista possunt applicari Mora-
quod predicator prius debet facere quam docere: quia reue- litas.
ra antequam Joannes id est aliquis homo presumat es-
se predicator/debet in desertuz penitentie secedere: et
ibi per contritionem clamare τ plangere: pilos cha-
melorum. i. exempla sanctorũ induere: zonã pelliceaz
que fit de corio/id est mortis memoriã accipere: et re-
nes/id est omnes carnales voluptates restringere: et
stringere locustas/que saltant ad interiora. i. mundi
contemptũ et affectum interiorũ et exteriorũ comede
re: τ mel syluestre. i. deuotionis dulcedinē gustare. Et
tūc pro certo si oia ista fecerit: poterit predicare bapti-
zare τ abluere: et de morte et iudicio peccatoribus mi G
nas dare. Ante eñ debet habere vitam quam doctrinam:
et prius debet viã veritatis et salutis exemplariter ostē-
dere/quam ipsam presumat verbaliter predicare. Quia
fm Gregorium: Cuius vita despicit/restat vt eius pre-
dicatio contemnat. ¶ Inter cetera que predicat Jo- Eodem
annes/ipse vr reprehendere quosdam qui de semine ca. b.
Abrae seesse gloriabãt: τ in hoc nobiliores se esse opi
nabantur: sicut patet in euange. vbi ipsi dicebãt: Se- ioã. 8. d.
mē Abrae sumus: τ non seruiuimus vnquam. Unde ipsos
redarguit dicens: Ne velitis dicere inter vos: Patrē
habemus Abrã: potens est eñ deus de lapidibus istis Tropo
filios abrae suscitare. ¶ Sic reuera quidã sunt qui vl logia
tra modũ in genere suo gloriãt: et quãto genere sunt
nobiliores/tãto reputãt se meliores: τ tanto credũt se
ad dignitates et officia habēda digniores: τ hi pro cer
to stulti sunt: quia sicut videmus/dñs de lapidib9. i. de
rusticis parentib9 et de malis: quãdoqz filios abrae.
i. sufficientes et dignas personas suscitat et eos ad he psal'. 112
reditatē/dignitatem et promotionez aliquotiens exal b.
tat Ps. Suscitans a terra inopē/et de stercore τc. Si-
cut ad literã videmus in ecclesia: vbi dñs quosqz illũ ad
altiora prouehit: qui de viliori et humiliori prosapia des
scendit: sicut videmus inter rusticos: inter quos com ioã. 3. a
muniter sunt meliores clerici quam inter alios: quia breui-
ter spūs vbi vult spirat: τ quēcũqz vult/moribus sci
entijs dotat: dignitatibus et diuitijs ditat: τ sic lapi-
des in filios abrae mutat. Sicut ad litterã in aposto
lis apparuit: quos dñs nō ex nobilibus et sapienti-
bus sed magis ex rusticis τ simplicib9 elegit. Apls. Ui H
dete fratres vocationē vestrã: quia nō multi sapiētes sz 1. co. 1. d.
carnem: non multi potētes: non multi nobiles sz que
stulta mundi sunt elegit deus/τ que infirma sunt.
¶ Uel ista allega de diuersis hominum generibus/ Aliter
qui de rusticitate ad nobilitatem: et de statu humili
ad magnam seculi dignitatem transeunt: sicut pa-
ter de

exo.4.b ret de multis nobilib9 regib9, quoꝝ ortus ab humili
plebe processit. Unde. De carcere egreditur interdū ali
quis ad regnū: alius nat9 in regno inopia consumit
Aliter ac perit. ¶ Uel dic ꝙ ista fuerūt dicta ɔtra iudeos: q
in semine abrae gloriabant / ⁊ gētiles abominabant: ⁊
tn̄ ipsi lapides insensibiles scȝ gentiles / filij Abrae fa
cti sunt: inquantū ad fidē christianā sunt conuersi: ip
si vero qui prius filij abrae fuerūt / scȝ iudei: per obsti
iob.41.e natione ī lapides sunt conuersi. Cor eīn induratum
rom.9.b est quasi lapis: qꝛ nō omnes qui sunt ex Abraā / sunt fi
lij abraam: ⁊ nō omnes qui sunt ex israel / sunt filij isra
eod.c.d el. ¶ Joanne populū baptizante in iordane / cū christ9
historia ad eū baptizandus venisset: ipsuȝ Joānes tangere ti
muit / dicēs. Ego a te debeo baptizari / ⁊ tu venis ad me?
Super ipsum eīn columbā descendentē vidit: ⁊ voceȝ
patris ipsum vocantem filium audiuit. Jesus quis
esset sanctior Joanne: non tamen ab ipso baptizari re
cusauit: sȝ potius humilr̄ sibi dixit. Sine inqt: sic eniȝ
Mora- implere nos decet oēm iustitiā. ¶ Illud allegari pōt
litas quādo ioannes / id est prelatus qui vacat ad alios ba
A ptizandos ⁊ mundificandos: videt aliquē Jesum ve
nientē ad se / id est quādo videt se habere aliquem sub
ditū meliorē se ⁊ sanctiorē: de quo est certus ꝙ ipse est
dei filius per imitationē: ⁊ ꝙ columba / id est spūssctūs
visitat ipsum per gratie infusionē: ipsuȝ proculdubio
debet reuerenter tractare ⁊ se reputare indignū ipm̄ tā
gere vel corrigere / baptizare seu sacramēta ecclesie si
bi ministrare: ipse tn̄ Jesus .i. subditus quantuncūqȝ
sit dignus ⁊ sctūs / in gñe ⁊ potētia clarus: prelato quā
tūcūqȝ modico se debet humiliter subijcere: ⁊ ab illo il
la que pertinēt ad ablutionē vitioꝝ / sine arrogantie ve
recūdia acceptare: vt sic possit alijs imperfectioribus
eccl.3.c. exemplū virtutis ⁊ humilitatis dare. Uñ dr̄. Quanto
luc.18.c maior es / humilia te in omnibus. Et saluator in euan
gelio. Dis qui se exaltauerit humiliabit: ⁊ q se hūilia
iac.4.b uerit / exaltabit. Et alibi. Deus superbis resistit: humi
libus ⁊c. Quod tn̄ est contra multos prelatos: qui nō
reuerenter nec supportat scientificos ⁊ nobiles subdi
tos: sed potius ipsos habent exosos: ⁊ contra super
bos scientificos nobiles modernos subditos / qui de
dignantur prelatis ignobilibus ⁊ sufficientibus obe
dire: ⁊ ipsis non solent subesse: sed litigiose ⁊ brigose
viuendo nituntur eos de supra se excutere ⁊ auferre. Di
exo.2.c. cunt enim illud Exodi. Quis te constituit iudicem et
principem super nos?

¶ Capitulum quartum textus. Tunc Je
B sus ductus est in desertum a spiritu. Mora
litatum Capitulum .IIII.

historia Cum Jesus a spiritusancto ductus fuisset in
desertum / ⁊ quadraginta diebus ieiunasset:
statim affuit diabolus / qui ipsum de tribus
tentauit: ⁊ primo sibi peccatum gule obiecit
dicens. Dic vt lapides isti panes fiant. Secundo pec
catum auaricie / dicens. Hec omnia dabo tibi ⁊ cetera.
Tertio peccatum superbie vel inanis glorie / dicens.
Mitte te deorsum: quia non offendes: eo quod ange
li in manibus portabunt te. Que Christus refutauit:
Tropo- ⁊ tentationem triplicem superauit. ¶ Sic dico quan
logia do aliquis homo a spiritusancto ducitur in desertuȝ
id est in religionis statum aut penitentie: ibi ieiunijs
⁊ abstinentie se dedicat: statim adest diabolus / qui ip
sum violenter inuadit: ⁊ tria principalia vitia videt:
auariciam / gulam ⁊ inanem gloriam eidem ostendit.
Suggerit enim talibus / quod panes / id est cibos ac
cipiant: ⁊ lapides / id est duriciā ⁊ difficultatē abstinē
tie in panis ⁊ ciboꝝ voluptatē conuertant: dicens il
lud. Comede ⁊ bibe: grādis eīn tibi restat via. Acsi di 3.re.19.b
ceret. Complexio tua est debilis: ⁊ tempus vite tue erit
longū: ⁊ sic fatuū est abstinentie subiacere: ⁊ bonū est
comedere ⁊ fortē esse. Suggerit etiā auariciā: Osten
dit eīn homini in cogitatione regna mundi ⁊ gloriaȝ
eoꝝ: diuitias ⁊ ꝓsperitatē / dicens ei. Si cadens ado
raueris me: id est si suggestioni mee consenseris / ⁊ mū
di gloriā cupieris / ⁊ a tuo ꝓposito resilieris / vel ad se
culū redibis: hec oīa tibi dabo: diuitē te faciā: ⁊ tēpo
raliter promouebo: dicēs illud: Dabo tibi thesauros C
abscōditos / secretoꝝ arcana. Sed qd̄? Pro certo quā esa.45.a
do videt ꝙ nulla gula vel auaricia ipm̄ potest vincere
statuit eum supra pinnaculū templi: eleuat eum in mē
sa sua: faciatqȝ ꝙ semetipsum sanctū ⁊ magnū estimat /
⁊ de viribus suis presumat / sibi dicēs. Si filius dei es
⁊c. Et sibi suggerit ꝙ ingrediat officialia: ⁊ vltra vires
suas periculis ⁊ tentationibus se exponat: ⁊ ꝙ in ma
nutenentia dei ⁊ angeloꝝ cōfidat. Acsi sic diceret. San
ctus es / filius dei es nō eīn succumbes in tentatione;
qꝛ angeli domini te sustinebunt: ⁊ deus te cadere non
permittet. Sic igit fit: ꝙ ad presumēdū de se ⁊ ad ina
niter gloriandū inuitat ipsum: vt sic eum in peccatuȝ
deijciat ⁊ prosternat. Uidet ei sibi dicere illud Apl̄i. Fi 1.co.10.e
delis deus qui nō patiet vos tentari supra id qd̄ pote
stis: sed faciet cū tentatione prouentū. Et breuiter illi
qui sunt in deserto ⁊ religione / a diabolo diuersimode
tentant: ⁊ quando in vno peccato vinci nequeunt / in
altero tentantur. Jdeo bene dicitur. Fili accedens ad eccl.2.a
seruitutem dei: sta in iustitia ⁊ timore: ⁊ prepara ani
mam tuam ad tentationem. Quia isti tentantur de
luxuria contra votum castitatis: de gula contra vo
tum sobrietatis: contra votum paupertatis de auari
cia: contra humilitatis votum et obedientie de pre
sumptione ⁊ superbia. Unde in Prouerbijs. Per tria pro.30.e
mouetur terra. Sed reuera iste debet sagaciter respon
dere contra gulam: quod non in solo pane viuit ho
mo: sed potius in omni verbo quod procedit de ore D
dei ⁊ cetera et quod religiosus plus debet appetere ci
bum spiritualem quam corporalem. Contra adora
tionem ⁊ consensum auaricie quem suggerit: debet re
spondere: quod dominus est adorandus: non diabo
lus: ⁊ quod sibi est seruiendum / non mammone. Con
tra consensum inanis glorie et presumptionis debet
respondere: quod deus non est tentandus / sed timen
dus: ⁊ quod non est de proprijs viribus confidenduȝ
sed potius humiliter incedendum. Sic enim istam
triplicem tentationem poterit euadere: ⁊ tria hostis
iacula non timere: ⁊ tunc de ipso verificatur quod de
christo subiungitur / quod diabolus ipsum reliquit:
nec amplius tentare presumet. Angeli vero sibi adhe
rent / qui sibi spiritualiter ministrabunt: quia quan
do quis tentationem diaboli superat: ab ipso in pace
dimittitur: ⁊ ab angelis custoditur. Psalmista. Ange ps.90.c
lis suis mandauit de te / vt custodiant te in omnibus
vijs tuis. ¶ Uel dic quod christus non inuenitur ten Aliter
tatus / quamdiu fuit cum apostolis / sed solum dum
erat solitarius in deserto. In quo notari potest /
quod qui in societate ⁊ communitate viuunt / mino
res tentationes sentiunt / et in minori periculo consi
stunt: quam qui solitarij esse volunt: vel in singula

ec.4.b ritate vite ⁊ morum consistunt. Unde dicitur: Ue soli
⁊c. Quia sicut dicit Seneca: omnia mala docuit soli=
tudo. Quod potissime est verum de solitudine spiritua
li: quādo homo caret charitatiua societate/⁊ manet in
solitudine peccati: segregatur a dei ⁊ sanctorū virtu=
E tum/⁊ bonorum operum cōmunitate. ¶ Uel dic ꝙ dia
Aliter bolus tentauerat primum Adam de tribus: de gula/
scz de esu pomi: de auaritia/supple scientie: Scientes in
quit bonum ⁊ malum: de inani gloria: Nequaꝗ inqt
moriemini: sed eritis sicut dij. In qua quidem triplici
tentatione cum ipse Adam fuit victus: congruum fuit
ꝙ secundus Adam eisdem tentaretur: in quibus ipse
diabolus ipsum nō vinceret/sed potius vinceref: vt sic
scz triplex casus primi hominis/per triplicem resistē=
Aliter tiam secundi hominis sanaretur. ¶ Uel dic ꝙ tūc dia
bolus hominem fortius impetit/quādo ipsum ab ip
so fugere ⁊ ad desertum penitentie transire cernit: ten=
tationes tunc fortiores insurgunt/quando homines
gen.31.c ipsas amplius euadere sperant ⁊ querunt. Laban enī
tunc Jacob persecutus est/quando ipsum ab ipso fu=
exo.5.b. gere perpendit. Pharao tunc populum Israel acrius
persequitur/quando eum audit de suo domino sacri
Ios.10.a ficaturum in desertum recedere. Quinqꝫ reges tūc ga
baonitas impugnant/quando audiūt ipsos cū filijs
gen.19b israel confederatos fuisse. Sodomite tunc ad ostium
Loth pulsant/quando angelos hospitio receperat.
3.reg.3c Meretrices tunc ad Salomonem venerunt/quando
mar.9.c sapientiam a domino receperat. Demoniacus filius
tunc a demone grauius elliditur/quando sanandus
coram domino appropinquat. Sic vero Pharao dia
bolus: Laban mundus: quinqꝫ reges/quinqꝫ sensus:
sodomite ⁊ meretrices/id est male cogitationes solēt
hominē grauius inuadere/qñ intendit se a vitijs sepa
rare/desertū penitētie intrare: angelū/id est christū se=
F cū habere: ⁊ filijs Israel/id est sanctis se confederare.
4.re.3.a Unde diabolus videt dicere illud. Moab recessit a
eod.c.d me: veni mecū contra eū in preliū ⁊c. ¶ Subiūgit hic
historia ꝙ Petrū ⁊ andreā qui in nauicula erant: ⁊ retia sua ꝓ
piscādo in mare mittebāt: ad se Jesus continuo voca
uit: ⁊ piscatores hominū fecit. Uenite inquit post me
faciā vos fieri piscatores hoīm: ⁊ statim relictis reti=
bus secuti sunt eū. Procedens vero vidit alios duos
fratres/scz Jacobū ⁊ ioannē: qui vna cū patre retia re
ficiebāt: qui vocati/statim secuti sunt eū: ⁊ relictis re=
Mora= tibus ⁊ patre/post eū abierūt. ¶ Sic vero qui in naui
litas cula mūdi fluctuosi stantes/retia cupiditatis ⁊ mūdi
facultates possident: quādoqꝫ a christo spūaliter per
inspirationē/⁊ vocaliter per scripturā ⁊ predicationē:
realiter per bonorū exempla ⁊ correctionē ⁊ tribulatio
nem vocantur: ⁊ ad statum salutis ⁊ religionis spiri=
tualiter inuitantur. Qui pro certo quod se vocatos vt
premissum est/sentiunt: nauem/id est fluctus munda=
ni status/⁊ retia cupiditatis/vel malarum complacen
tiarum ⁊ diuitiarum: patrem etiam id est omnem affe
ctionem carnalium amicitiarum debent dimittere/
christum per imitationem sequi/⁊ per bona opera se
mat.8.c preparare: Uñ Magister sequar te quocūqꝫ ieris ⁊c.

¶ Capitulum quintum Textus. Uidens autem iesus turbas: ascendit in montē. Moralitatum Capitulum.IIII.

Uidens Jesus turbas: ascendit in montem ⁊ cum sedisset: docebat discipulos. ¶ In
G quo notatur/quod ille qui vult alium do=
Mora= cere: debet turbas mundi/negociorum vel
litas malarū cogitationū fugere: montē cōtemplationis et
vite perfectionis ascēdere: ⁊ ibi in tranquillitate animi
sedere ⁊ quiescere: ⁊ sic predicādo alios poterit docere
Esa. Super montē excelsum ascēde tu qui euāgelizas. es.40.b
¶ Hic precipit dñs: si quis cū aduersario per viā va= eod.c.d
dit: ante dicta pacē cū eo facere studeat: ne forte ipsum iu
dici tradat: qui ministro eū cōmittat: qui eū in carce=
rē statim mittat. ¶ Sic vere cū nos in via huius vite moralitas
habeamus vnū fortē aduersariū: videlicet ꝓprie ɔsciē
tie remorsum: qui nō cessat nos impugnare: arguere ⁊
mordere: necesse est dū sumus in ista via pñti: ipsum pa
cificemus: ⁊ ꝙ oīs peccati offendiculū amouētes: trā
quillitatē illius seruemus. Ps. Rogate que ad pacem ps.121.b
sunt hierusalē: ⁊ abundātia diligentibus te. Fiat pax in
virtute tua ⁊c. Alioqn si tpe huius vite trāseat: ille ad
uersarius noster iudici christo in morte ⁊ in iudicio
nos accusabit ⁊ tradet/qui diabolo ministro nos cō=
mittet: ipse vero infernali claustro nos recludet. ¶ Dñs eod.c.e.
precepit si oculus alicuius dexter vel manus dextra scā
dalizat eum: statim debet oculū eruere: ⁊ manū absci=
dere. Melius ei est vt alter ꝙ vnū membrū pereat: ꝙ to mar.9g
tum corpus eius in infernū descēdat. ¶ Oculus: ma= Tropo=
nus: pes scādalizātes eijci iubent: qꝛ melius est cecū: logia
claudū ⁊ mancū. i. cū vno oculo: vno pede vel manu
ingredi in regnū celorū: ꝙ duos oculos: manus ⁊ pe=
des habentē/in gehennā ignis mitti. Idē habet lra
Tñ spūaliter loquendo: in scriptura per oculos intel= H
ligit discretio vel subtilis cognitio: per pedes affectio mat.18b
per manus operatio. Cōstat ꝙ quisqꝫ homo habet vtrū
qꝫ duplicatū: ⁊ in vtroqꝫ genere dextrū possidet ⁊ sini=
strū: homo enī quisqꝫ habet duos oculos discretionis
vel cognitionis: scz dextrū: qui videt spūalia: ⁊ de fide ⁊
scriptura cogitat: ⁊ sinistrū qui se occupat circa tpa=
lia. Habet etiā duos pedes: scz duo genera affectionū
quendā scz dextrū: hec est affectio ⁊ amor quē habemus
ad bonos. Manus siliter habemus duas: scz dextrā. i. bo=
na perfectiora ⁊ spiritualia: ⁊ sinistram id est imperfe=
ctiora ⁊ terrestria ⁊ actiua. Ueruntamen sic est: quod
in istis omnibus illa que meliora esse videntur: quan
doqꝫ scandalizant nos: oculus enim dexter id est sub=
tilitas sensus ⁊ cognitio: quam habemus erga fidem
⁊ scripturam: scandalizat nos quando in fide dubita
mus: ⁊ quādo per nimias subtilitates nos in magis
arduis ꝙ decet: immiscemus. Tunc enim possumus
dicere illud. Oculus meus depredatus est animam me trem.3.f
am. Pes noster dexter nos scandalizat: quando affe=
ctio quam habemus ad bonos: ⁊ maxime ad carna=
les amicos: occasionem peccandi administrat. Ma=
nus vero dextra dicitur nos scandalizare: quando cō
tingit de nostris arduis ⁊ perfectis operibus nos su=
perbire: ⁊ per inanem gloriam cor nostrum leuare. Ista
igitur est veritas: quod si talia nostra bona opera no
bis scandala pariant iam antedicta: quod ipsa debe=
mus abijcere: ⁊ potius a talibus cessare: ꝙ pro eisdem I
periculo subiacere. Tutius est enim cum sinistro ocu
lo: manu: pede id est cum imperfectiori discretione:
operatione et affectione se saluare: quam magis ar=
dua aggredi: et ibi scandalum et periculum reperire:
melius est vitam actiuam tenere: et solam simplicem
scientiam scire: quam circa magis ardua deficere et eccl.3.c.
perire. Unde Ecclesiastici. Altiora te ne quesieris.
Talis ergo oculus dexter id est talis scrupulosa
subtilitas: et talis manus id est talis bona ope=
ratio: de qua nascitur glorie vanitas: debent
amputari et erui: et simplicitas frequentari.
¶ Uel dic

Aliter. ¶ Uel dic q pes significat corporis vagationē mani⁹ malā operationē / oculus malā intentionē que revera qui scandalizāt / et offendiculū eterne mortis ppināt : et ideo sunt abyciēda a nobis / et cū diligētia amputāda De caplo sexto et septimo nihil pono : quia q̄uis ibi fit mētio de pluribus⁹ materys moralib⁹ : expositio tñ moralitas de se patet. In sexto enī ibi fit mētio de hypocritis plure orātib⁹ et ieiunantib⁹ / de thezauro / de oculo simplici / de duob⁹ dñis / et de sollicitudie abyciēda. In septio vo de duplici arbore / duplici via / duplici domo : sz qz nō est pñtis opis / dia vba saluatoris exponere cū nō possez / sz solū circa aliq̄lē figurarū et parabolarū corticē insudare : io trāseo supradicta.

¶ Capitulum octauum Textus. Cum descendisset Jesus de monte. Moralitatum Capitulum. V.

Cum dñs descendens de mōte / quendā leprosum sanasset / pcepit sibi ne cuiq̄ diceret se sanatū : voluit tñ q sacerdotib⁹ se ostenderet / et
B munus in lege ordinatū offerret. ¶ Sic revera qñ aliqs leprosus .i. peccator a dño per contritionē sanat / et ad deū occulte cōuertit / et a lepra vitiorū purgat : summe prohibet sibi ne grām sibi factā publice per iactantiā dicat : sz potius a sacerdotib⁹ .i. viris prudentibus q̄ ipm ad melius pmouere noverīt : per cōfessionē vel cōsily petitionē oñdat et dicat / munusq̄ satisfactionis offerat et impendat. Breuiter illud est verum / q sacerdotib⁹ et non alqs .i. prudentib⁹ et viris bonis nō fatuis se ostēdat / et secreta sua et occulta reuelet. Uñ in
pro.25b Prouer. Causam tuam tracta cum amico tuo : et secre
Aliter tū extraneo non reueles. ¶ Uel dic q qui facit virtutes et mirabilia / non debēt laudes hoim q̄rere : sed po
Aliter tius petere ne ipsorū opera in publicū pueniant : ¶ Uel dic q q̄ dat beneficiū alteri / nō debet procrastinare : sed volūtarie et libēter quod petit / statim dare. Uolo inq̄t
2.co.9b mūdare : qz sicut dicit Apls. Hilarem datorem diligit
Aliter deus. ¶ Uel dic q leprosus significat genus humanū / lepra idolatrie et vitiorū infectū : quē christus de mōte paradisi descendens / ipm carnē sumēdo tangēs personalr in cāpo huius mūdi curauit : et ciuitatis paradisi ingressum qui sibi erat interdictus / restituta mū
Aliter dicia restaurauit. ¶ Uel dic quod tunc leprosus id est peccator sanatur / quando a christo id est deo vel prelato per monitionem et correctionem seu per tribulatio
iob.19c nem tangitur et palpatur. Unde Job. Manus domini tetigit me. ¶ Uel dic quod iste tactus significat di
C uinam inspirationem. ¶ Hic fit mentio / quod domi
eod.c.b nus humilitatem et fidem centurionis seu reguli re
historia spexit : cuius filius infirmabatur capharnaum : qui christo dixerat. Domine puer meus iacet in domo paralyticus et male torquetur : sed non sum dignus vt intres sub tectum meum. sed tantum dic verbum / et sanabitur puer meus. Admirans sequētibus se dixit. Amē dico vobis : non inueni tantam fidem in israel. Dico enim vobis / quod multi venient ab oriente et occidente / et recumbent cum abraam / isaac et iacob in regno celorum. Fily autem regni eycientur in tenebras exteriores. Puer igitur in illa hora fuit sanatus / et a febre eadem hora septima liberat⁹ : sicut hic in presenti et Jo
ioā.4g anne dicitur. Aduerte tamen quod Mattheus vocat
luce.7a istum puerum / Joannes filium / Lucas autem seruū. ¶ Ista possunt allegari / quod qui fideliter credunt et humiliter petūt / facilr obtinēt a dño qd requirūt. Uñ Luce. Petite et accipietis. Ista pñt allegari q centurio q̄ erat capharnaū gētilis / respectu israelitarū facit talia : hoc est dictu / q ita faciūt hodie laici seculares respectu ecclasticorū. Hodie enī vix inuenit tāta fides in isrl' sicut capharnaū .i. in ecclia vel religione sicut in seculo vel in mundo qz meliores sunt hodie in multis laici q̄ clerici / seculares q̄ rectores / subditi q̄ plati. Et ideo finaliter de partibus mūdi remotis .i. de statu seculari multi ad paradisum venient : et cum abraā isaac et iacob .i. cū sctis et patriarchis in paradiso recūbēt : et illi qui regni hui⁹ speciales fily debuerant esse .i. religiosi et clerici / in tenebras exteriores .s. infernales eycient / et ibidē succūbēt. Et ita fit q deus de lapidibus filios suscitat abrae : filios vero israel in carcerib⁹ eternis ligat atq̄ damnat. Ideo christus de filys suis .i. viris ecclasticis vr̄ cōqueri : dicens illud. Esai. Filios enutriui et exaltaui : ipsi aūt spreuerūt me et c. Et sequit ibidē. Ue semini nequā / pplo graui et c. ¶ Uel dic q gētiles sunt remoti seu extranei : qui cū abraaz christo .i. cum sanctis suis ad fidem ecclesie / et ad paradisi gloriam sunt admissi : fily vo regni fuerūt iudei : q̄ a regno christi .i. a fide ecclesia et patria sunt exclusi : qz sicut dicitur. Deposuit potentes de sede et cetera. ¶ Uel dic quod iste puer peccatorem significat : qui dicitur puer ratione ignorantie sedēs in domo rōne pigritie : paralyticus pp̄ter bonorū operū imbecillitatē : male tort⁹ per iusti.tie peruersitatē : q tñ septima hora .i. per septē sacramēta / vel septē dona spūssancti curat : a febribus peccati diuina gratia liberat : et ille bene dicit puer / pp̄ter recuperatā puritatē : seruus pp̄ter humilitatē : filius pp̄ter charitatē. Unde Matt. Hic est filius me⁹ dilectus. ¶ Socrus simonis q̄ magnis febribus tenebat / tunc temporis est curata : qñ christus sibi dixit q surgeret : et q sibi aut alys ministraret. ¶ In hoc pōt notari : q febris malarum cōcupiscentiarū et affectionū hoiem dimittit / qñ ad ministrandū et obsequendū diligenter laborandū intēdit : et corporē negligentie excutit et contemnit. Bene igitur dicitur. Tu vero vigila / in omnib⁹ labora : ministerium imple et cetera. ¶ Hic fit mentio de duobus sequi volentibus saluatorem : cum propter turbas trans fretum secedere voluit : quidam scriba non vocatus christum sequi voluit : dicēs Magister sequar te quocunq̄ ieris : sed christus quodammodo ipsum repulit : et paupertatem suam sibi retulit : dicens. Uulpes foueas suas habent : et volucres celi nidos : filius autem hominis non habet vbi caput suū reclinet. Ac si dicat. Caue ne sequaris me : si diuitias q̄reris : quia cum pauper sum : ipsas habere mecum non poteris : aut dolebis. Alius autem cum instantia vocatus a christo : sequitur : qui nimmo cuz peteret licentiam sepeliendi patrem suum : nequaquam sibi a christo licentia extitit concessa : sed sibi potius dixit : sequere me : et dimitte mortuos sepelire mortuos suos. ¶ Ille enim qui se ingerebat : repellitur. Ilie autem qui dilationem petyt / vocatur et impellitur. Nota igitur : quod ad sequendum christum in his scilicet ad statum ecclesiastice prelationis : illi qui se ingerunt non vocati / sicut ambitiosi faciunt : debent respui et repelli : et illi qui se reputant indignos / illam non ambiunt : sed circa patrem sepeliendum id est circa opera pietatis in seculo et in statu subiectionis viuere querunt : ad christum et ad gradum ecclesiasticum si sit necesse : debent cū violētia protrahi et impelli : et a sepultura pñs .i. a curis secularib⁹ repelli. Qd et

Right margin notes (in order): Moralitas; luc.11.b; Tropologia; D; esaie.1.a; Ibidē; Aliter; luce.1.c; Aliter; mat.3.d; ca.viii.b; Moralitas; 2.ti.4b; ca.viii.c; E; Moralitas

chuisto ꝯtinue ad lr̃am facit: qꝛ scribas ⁊ sapientes vl-
tro se ingerētes/offerētes ⁊ ambiētes q̄sq̄ repellit: sim
plices vero de quib⁹ mentio nō fiebat / ad dignitates
occulte ꝑtrahit ⁊ impellit. Sicut in electionib⁹ vide-
mus quotidie euenire: qꝛ nemo assumit sibi honorē/
sꝫ qui vocatus est a deo tanq̄ aaron. ¶ Uel dic ista de
ꝑdestinatione diuina: que quosdam nolentes ⁊ renuē
tes solet ad se trahere: quosdam vero volētes ⁊ appe-
rom.9.c tētes vr̄ aliquotiēs refutare: qꝛ sicut dicit Apl's. Non
est volētis/neq̄ currentis: sed dei miserentis. Dicit el
scriptura pharaoni: qꝛ in hoc ip̄m excitaui te/vt ostē
dā in te v̄tutē meā: ⁊ vt annunciet nomē meū in vniuer
sa terra. Ergo cui vult miseret: ⁊ quē vult indurat. Di
cis igitur mihi. Quid adhuc queritur? voluntati eius re
Tropologia sistit? ¶ Uel dic ꝙ ex illis verbis christi/dictus videt il
le modus q̄ in ꝓfessione religiosoꝝ seruat: qꝛ illis qui
christū sequi cupiūt/⁊ in religione ꝓfiteri volunt: de-
bent exponi religionis difficultates / ⁊ instrui ad di-
mittendū parentū carnaliū ⁊ hominū seculariū socie
tates. Uulpes dicat prelat⁹ foueas habent ⁊c. Acsi di-
ceret. Uulpes vilosi ⁊ grossi velleris. i. diuites auari /
vulpini ⁊ maliciosi: in isto seculo foueas. i. terrenas
habitatiōes possidēt: volucres celi. i. superbi ⁊ ambi-
tiosi nidos altaris dignitatū tenent. Filius vero hois
. i. ille qui vult esse religiosus bonus/dei imitator/⁊ fi
lius nō debet ista q̄rere/vel ꝓpriū habere: sed ab om
ni rerꝫ ꝓsperitate seip̄m pori⁹ abdicare: nihilq̄ in hoc
mūdo ꝓpriū querere vel habere / vbi ad lr̃am caput
heb.13.c valeat inclinare: dicēs cū apostolo illud. Non habe-
mus hic ciuitatē manentē: sed futurā inquirimus. Si
bi debet dici/ꝙ de suo patre. i. de sua parentela carna-
li curā nō habeat: sꝫ potius mortuos peccātes sepelire
G in vitijs/alios mortuos dimittat: ⁊ ad sequendū dn̄z
diligēter intēdat: vt de ip̄o ⁊ sibi similib⁹ possit dici il-
ma.4.d lud Matth. Relictis retibus ⁊ patre secuti sunt dn̄m.
ca.viij.c ¶ Ascendente dn̄o naviculā/secuti sunt eum discipu-
historia li eius. Et ecce ventus magnus factus est in mari/ita
ꝙ nauicula operiret fluctibus: ip̄e vero dormiebat: ⁊
accesserūt ad eū discipuli eius/⁊ suscitauerūt eū: dicen
tes. Domine salua nos: perim⁹. Qui increpans eos di
xit. Quare timidi estis modice fidei? Et surgens im-
perauit vētis ⁊ mari: ⁊ statim trāquillitas magna se-
cuta est: ita vt mirarent astantes / dicentes. Quis est
Allegoria hic/qꝛ ventus ⁊ mare obediunt ei? ¶ Ista possunt al-
legari: qꝛ dato ꝙ dominus sit personaliter ⁊ spūaliter
in nauicula. i. in ecclesia vel collegio: nihilominus se-
pe fit quod venti tribulationum ⁊ tentationum ibi ta
liter suscitantur: quod fluctibus miseriarum ⁊ mole-
stiarum per vitia ⁊ infortunia sepe submergitur ⁊ cas-
satur. Dominus enim quandoq̄ videt dormire: in ꝙ-
tum solet auxilium suum dissimulare: vt ad ipsum in
uocandum possit illos qui in tribulatione ⁊ tentatio
ne sunt animare. Gaudet enim deus videns tribula-
tos ad se feruenter recurrere: ⁊ ipsos fortiter ⁊ patien-
ter sustinere. Sicut legitur de beato Anthonio: qui
verberatus grauiter a diabolo/cum postea diceret chri
sto sibi apparenti. Domine vbi eras / quando male
tractabar? Respondit sibi dominus. Tecum eram: sꝫ
quia de patientia tua valde gaudebam / ideo iuuare
nolebam. Dormiebat igitur dominus iesus. Jone.
ioh.1.d. Jonas autē dormiebat sopore graui/cum nauis pe-
D riculum pateretur: Uerumtamen quando ad eum de
uote accedunt/⁊ a somno dissimulationis/sue deuo-
tis precibus excitantur: tunc statim solet adesse/⁊ ven
tis tentationū/fluctibusq̄ tribulationū ꝙ ampli⁹ non
seuiāt/imperare: ⁊ sic nauicule. i. anime tentate vel per
sone seu ecclesie tribulate trāquillitatē ⁊ pacē excitat⁹
restituit: quam non inuocatus ante suscitare permi-
sit. Dn̄s eñ (vt cōiter) q̄si precib⁹ nō excitat/dormit: q̄
si excitatus fuerit/statim surgit. Ps. Excitatus est tā- ps.77.g
q̄ dormiens dn̄s. ¶ Duo demoniaci accesserūt chri- ca.viij.d
sto de nauicula exeunte: ⁊ q̄uis Lucas ⁊ Marcus nō luc.8.d
ponāt nisi vnū/duo tñ in veritate fuerūt: sꝫ qꝛ vn⁹ erat mar.5.a
nobilior / ideo alius subticet. Isti igit demoniaci si- historia
cut hic dicit: in monumētis manebāt: seui etiā nimis
erāt: ita ꝙ iuxta illos nulli tute trāsire audebāt: Mar
ci.v. Luce.viij. Addit ꝙ ille demoniacus de quo mē-
tionē facit/die ac nocte in monumētis ⁊ montib⁹ erat:
neq̄ catenis neq̄ vinculis teneri poterat: imo vincu luc.8.d.
la dirūpebat: ⁊ clamās se lapidib⁹ cōcidebat. Et sicut
Luce octauo subiungit: iste vestimēto non induebat/
nec in domo manere volebat: sed ruptis vinculis a de
monibus in desertū agebat. Et nō mirū: qꝛ apud eum
vna legio demonū morabat. Legio vero continet sex
milia sexcenta sexagintasex. Iste igit demoniacus oc
currēs christo/per hec verba clamabat. Quid mihi et
tibi iesu fili dei? quare venisti ante t̄ps torquere nos?
⁊c. ¶ Per tales demoniacos possunt itelligi peccato Moralitas
res ⁊ obstinati: q̄ semper solēt iesu filio dei. i. deo v̄bo
no ꝓlato superiori occurrere/⁊ sibi per inobedientiā ⁊ A
rebellē discordiā obuiare: Gen. Manus eius contra ge.16.d
oēs: ⁊ manus oīm cōtra eū. Sicut patet de malis ob-
stinatis subditis ⁊ religiosis. Isti eñ sunt nimis seui
per crudelitatē ita ꝙ vix aliq̄ audent appropinquare
eis: vel secum cōtrahere societatē. Nam ipse filius est 1.re.25.c
belial: ita vt nemo audeat sibi loqui. Quod etiam de
ballivis ⁊ exactoribus potest dici: quia iuxta eos non
est tutum manere: ne forte seuitiam rapinarum sua-
rum sustinere oporteat ⁊ sentire. Illi nullis vinculis
ordine legis vel regularium statutorum teneri possūt
quamuis a superioribus suis per prohibitiones ⁊ sta
tuta sepissime vinciantur: omnia solent frangere: ⁊ p
apostasiam vel appellationem ⁊ discordiam recedere
⁊ per desertum mundi vel per vitiorum statum vaga-
ri. Hieremi. A seculo fregisti iugum: rupisti vincula. hier.2.d
Isti sunt qui morantur in monumentis id est in infe-
rioribus per luxuriam: in montibus id est in elatione
per superbiam. In deserto id est in ardoribus per aua
riciam: nudi vadunt per vestimentorum id est virtu-
tum carentiam: in domo claustri vel ecclesie / in tran-
quillitate ⁊ pace manere nolunt: propter vagationem
⁊ insolentiam clamant per detractionem ⁊ iactantiā
⁊ lapidibus id est molestijs se concidunt per cordis
amaritudinem ⁊ duriciam: ⁊ non mirum: cum valde
multis demonibus pleni sunt per omnium vitiorum
redundantiam. Igitur isti deo vel prelato volenti eos
corrigere se opponunt: ⁊ sibi cum indignatione dicūt
Ut quid venisti ante tempus torquere nos? Acsi dice- B
rent. Nolumus in presenti torqueri vel corrigi: sed
consolari potius ⁊ letari. Ideo dicitur. Non amat pe pro.15.b
stilens eum qui se corripit. Tales igitur domari neq̄-
unt: sed in obstinatione ⁊ proteruia incorrecti viuunt eccl.1.d
Peruersi difficile corriguntur. ¶ Uel dic quod ille de Aliter
moniacus s̄m quendam/humanum genus designat:
quod a principio legis naturalis ⁊ diuine/vinculis li-
gatus fuerat: sed omnia transgrediendo rumpebat:
monumenta id est opera mortalia frequentabat: vir-
tutibus nudus erat: ⁊ lapidibus se concidens id est
in cultura deorum lapideorum se turpiter lacerans.
Nihilominus clamabat/inquantum suas fatuitates
per iactantiam

eod.c.o per iactantiā ppalabat. ¶ Ueruntamen christus hūc
historia demoniacū sanauit: et expellēs demones / gregem por-
corum qui iuxta montem pascebat ipsis habitandum
concessit: qui grex statim cum impetu in mare fugiēs
Moralitas: se submersit. ¶ Sic vere christus de navicula egressus .i.
de virgine nascens illud genus humanum sanauit: et
cum expulsis demonibus porcos .i. pctōres voluptuo
sos / et maxime infideles ad habitandū pcessit: q̄ nunc
iuxta montem superbie pascunt. In mare tamen .i. in
inferni amaritudinē oēs ibunt: et ibi cū damnationis
ap.18.g impetu peribūt. Hoc impetu mittet babylon in infer
nū. Demones expulsi ex hominibus sunt: habitādi tñ
licentiā in porcis acceperūt: porci vero cū demonib9 p
preceps in mare ruerunt: et ibi in aquis sunt mortui: et
pastores admirati fugerunt. ¶ Homines em̄ qui ad
imaginē dei facti sunt: significāt pdestinatos: quadā
C secreta dei imagine et gratia apud suā eternam sapien
tiam cōsignatos: porci vero qui immūdi sunt et sine ra
tione: significāt peccatores et reprobos apud deum p
occultam iustitiam morti perpetue deputatos. Ista
est igit̄ rei veritas: q̄ illi qui sunt hoies .i. pdestinati:
dato q̄ qn̄q̄ inueniant̄ demonibus pleni .i. pleni vitijs
oībus: et subiecti immūdis spiritibus: et habere cetera
vitia q̄ ponunt̄ capl'o tertio pcedēti. Isti tamen fina-
liter ad salutē et spūalē sanitatē perueniunt: et dimissis
oībus vitijs: omnino ministerio boni fiunt. Ecōtra ve
ro illi q̄ porci sunt .s. voluptuosi et reprobi: lz qn̄q̄ sub
pastoribus et plantis pacifice viuāt: et speciē sanctitatis
et bonitatis quādā habeant: finaliter tamen demo
nibus per peccata subijciunt̄: qui tūc cū impetu et in-
discrete in mare .i. in fluctuosa negocia mūdi se pcipi
exo.15.a tant: et in aquis voluptuosi seculi submerguntur: et sic
eod.c.o finaliter morti perpetue exponunt̄. Exod. Submersi
historia sunt in mari rubro: abyssi operuerunt eos. ¶ Hic ha-
bes q̄ geraseni videntes q̄ iesus demoniacū sanaue-
rat et grex porcorū submersus fuerat / timuerūt valde
et ceperūt eū rogare: q̄ a finib9 eorū recederet. Sicut
luc.5.b. de petro simile legit̄: q̄ stupefactus de captura piscīū /
Moralitas dixit christo. Exi a me domine / q̄ homo peccator sum.
¶ Ista possunt allegari contra quosdam peccatores:
qui quia indignos se reputant: ideo libenter non cele
brant: nec christum sibi associant / sed potius eius pre-
sentiam formidant. Timent enim ex indignitate sua
D ad presentiam tam sancte rei fieri deteriores: quapro-
mat.8.o pter melius iudicant esse remotiores: dicentes illud
mar.5.b quod supra eodem. Domine non sum dignus vt in-
tres etc. ¶ Sicut ponitur in euangelio Marci. Chri-
stus noluit quod iste demoniacus sanatus post eum
Moralitas iret: sed potius voluit quod ad suos rediret / et quod fa
cta sibi a deo beneficia nunciaret. ¶ Sic vere illi qui a
demonibus liberati / et a peccatis conuersi sunt. non
statim sunt digni dominum per imitationes sequi: nec
ad statum perfectionis aut ardue operationis ire.
Melius est enim quod cum suis id est mundanis in
inferiori gradu maneant: q̄ q̄ sequēdo dn̄m p imp se
luc.5.d. uerantiā retrocedāt. Hic fit mētio de paralytico cura-
to: s3 vide hoc meli9 in euāgelio Luce.

¶ Capitulum nonū Textus. Et ascendēs iesus in nauiculam: transfretauit. Moralitatum Capitulum. VI.

Tropologia Dominus vocato Mattheo de teloneo / cum
peccatoribus publicanis comedebat: et hoc vt
eos cōuerteret: asserens q̄ medicus nō sanis /
sed male habentib9 opus esset. ¶ In quo docq̄

prelatis et sanctis viris dat̄ exemplū / q̄ peccatorū so-
cietatē nō debent horrere: sed potius ipsam frequētare
vt verbo et exēplo possint eos a vitijs medicare. Quod
tamen est contra multos psumptuosos: q̄ de sua san-
ctitate gloriantes / dedignant̄ societatē malorum: et sic
perire ipsos permittūt in fecibus viciorū: quod est con-
tra hypocritas / qui fingunt se abominari peccatores:
cum tamē ipsi sint ceteris peiores. Esai. Ius pphanū esa.65.a
inuasis eorū: et dicūt. Recede a me nō appropinquabis E
mihi: qr immundus es. ¶ Hic habet̄ q̄ discipuli ioā- eod.c.b
nis ieiunabāt: discipuli vero christi non ieiunabāt: de historia
quo cū discipuli cōquererent̄ / excusauit eos dominus /
q̄ in pñtia sponsi nō decebat filios sponsi ieiunare: s3 ve
niet (inquit) tp̄s qn̄ auferet̄ ab eis spōsus: et tūc vtiq̄
ieiunabūt. Subiungit etiā q̄ vetus vestimentū nō debz
noua immissura reparari: et q̄ vinum nouū nō debet
in vtres veteres mitti. Non em̄ sibi cōueniūt nouitas
et vetustas: qr vestimentū vetus rumpit̄: et fit peior scis-
sura. Ueteres vero vtres pp̄ter nouū vinū rumpunt̄:
et oīa effunduntur. ¶ Ista pñt allegari / q̄ deus plus di- Moralitas
ligit spūale gaudiū / q̄ nimiā austeritatē aut ieiuniū: litas
pñtia ei spōsi christi quā sibi facit charitas / habenas
laxat / et in libertate et leticia facit viuere: ipsius vero ab
sentia quā efficit timor seruilis / facit ieiuniū et alias
austeritates frequētare. ¶ Uel allega q̄ illa q̄ sūt cōtra Aliter
ria vel disparia: nūq̄ simul in eadē societate vel cōmu
nitate possunt cōuenire / nec cōcorditer viuere. Noui eī
nō bñ cōcordant cum veteribus / iuuenes cū senioribus
seculares cū religiosis: peior em̄ scissura solet fieri / et
discordia amplior generari: Siles igit̄ silibus associ-
ent̄: vt ex cōditōe sili maior ibidē charitas generet̄. Uñ
dicit̄. Nō arabis cum boue et asino etc. ¶ Uel dic q̄ ve- deu.22b
teres vtres / et vetus vestimentū / sunt hoies in vitijs an Aliter
tiquati. Nouū igit̄ vinū et nouus pannus / significant
noua christi et euāgelij documēta / et perfectiōis euāgelii
ce sacramēta. Dico igit̄ q̄ ista duo nō conueniūt bene F
simul: qr malis hominibus et inueteratis in malo / bo
na spiritualia non sapiunt: quinimmo si eis imponan
tur / et si mandata spiritualia eis dentur / et si ipsis ali-
qua perfecta et difficilia opera iniungantur: statī per
impatientiam dirumpuntur: et per transgressionem
omnia diffunduntur. Bene igitur dicitur. Nolite po mat.7.a
nere margaritas ante porcos: et nolite sanctum dare eod.c.c.
canibus. ¶ Princeps vnus rogabat dominum dicēs. historia
Domine filia mea modo defuncta est: sed veni et impo
ne ei manum / et viuet etc. Cum ergo iesus pro sanando
puellam / in domum principis aduenisset / et ibi vidisset
tubicines et turbam magnam tumultuantē: dicebat
eis. Recedite. Non enim puella est mortua / sed dormit
De quo cum astantes deriderent ipm / eo quod puel-
lam esse mortuam cognoscebant: ipse tenens manum
puelle / erexit eam: et que mortua fuerat / statim resurre
xit. ¶ Sic vero quilibet homo videns puellam id est Moralitas
animam suam mortuam fuisse per peccatum: statim litas
debet ad christum per deuotionem recurrere: et quod
istam puellam suscitet orare. Qui statim solet ad pre
ces ipsius aduenire: et opem suam nulli denegare. Un mat.8.a
de dicitur. Ego veniam et curabo eum. Ueruntamen
ad hoc quod ista possit curari / aliqua requiruntur.
Primo quod dominus ibi domum cordis per grati-
am intret. Secundo turbe malarum cogitationum:
tubicinesque inanis gloriationis et laudis inde expel
lantur. Et tandem quod a somno peccati per tactum
diuine misericordie / correctionis et iustitie eleue-
tur. His premissis a peccato suscitatur: et sic non

fuisse eã per damnationẽ mortuã/ sʒ solũ per culpã cõ-
mat.15c misse comprobat. Unde. Sanata est filia eius in illa
cod.c.c. hora: ¶ Hic dicit ꝙ cũ dñs iret suscitare filiã mortuã
G archisynagogi quedã mulier q̃ patiebat fluxũ sangui-
nis duodecim annis q̃ (sicut dicit) dia bona sua i me-
luce.8.f dicis exposuerat/ sed deterius habebat: accessit retro/ et
tetigit fimbriã vestimẽti ei9: et dicebat. Si tetigero fim-
briã vestimẽti eius/ salua ero. Que statim sanata est. Fi-
Mora- liã enĩ ad quã pncipalr ibat/ mortuã inuenit: ipaʒ tñ
litas finaliter suscitauit. ¶ Sic vero cũ in mũdo iacerẽt due
mulieres/ tam mortue q̃ infirme. s. filia pricipis dei. s.
synagoga: q̃ nõ mortua/ sed dormiens dici poterat: pro
1.tim.5a eo ꝙ in spe future redemptiõis viuebat. Apl's. Viuẽs
mortua est. Et mulier antiqua q̃ fluxũ dim vitioꝝ pa-
tiebatur: nec a medicis. s. a suis physicis sanata fuit:
sed per ipsos deteri9 ledebat. Factũ est ꝙ dum celestis
medicus christus p ista filia synagoga curãda et saluã
mat.15a da principalr veniret: dicit mulieri chananee. Nõ sum
missus nisi ad oues q̃ perierũt dom9 isrl. Ipa infirma
mulier gentilitas ardenter christũ et fimbriã vestimẽti
eius. i. ipsi9 huanitatẽ tetigit: et sic sanitatẽ grẽ anteq̃
synagoga recepit. Finalr tñ xp̃s ad filiã. i. ad synago-
gã per fidẽ veniet: ipamq̃ finalr suscitabit: qñ in fine tẽ-
ro.11.a. poꝝ gẽs iudaica tota credet: qr sicut dicit. Cũ subin-
Aliter trauerit plenitudo gentiũ/ tũc dis isrl saluꝰ erit. ¶ Ul
dic ꝙ filia principis huiꝰ est persona ecclesiastica filia
dei patris: mulier sanguinea est secularis psona: qr dã-
D to ꝙ ecclesiastica persona speret principalr saluari: sit tñ
ꝙ ab hemorrhoissa muliere. i. a persona seculari ad sa-
lutẽ pueniẽ: et ꝙ isti prius per fimbriã vestimẽti christi
. i. grãm ipsius et misericordiã per deuotionẽ tangũt: et
ma.20b sic primi salutẽ perpetuã ꝯsequenẽ. Mat. Erũt primi
Aliter nouissimi/ et nouissimi primi. ¶ Uel dic ꝙ xp̃s est pre-
latus/ q̃ dicit vnctus: qr tales chrismate vncti sunt: vel
saltẽ vnctionẽ et oleũ diligũt. Sic igit fit hodie/ ꝙ qui
primo fimbriã vestimẽti eius tangũt: et q̃ primo adu-
lando/ et munera offerẽdo ad deũ accedũt/ primi sana-
ti/ pmoti et exaltati recedũt. Unde sepe fit/ ꝙ dum iste
xp̃s. i. prelatus vel princeps intẽdat aliquã filiã mor-
tuã. i. aliquã personã inutilẽ sanare: et sibi bñficiũ vel
officiũ precib9 alicui9 pricipis vel potẽtis ꝯcedere: qñ-
ꝙ mlier hemorrhoissa. i. ista persona immũda et mala
accelerat ipm adulãdo tãgere: et sic solet bñficiũ repor-
tare. Si tetigero (inq̃t) fimbriã vestimenti eius/ salua
gen.27c ero. Iã de talib9 põt dici illud. Gen. Uenit germanus
tuus fraudulẽter rc. Et loquit de iacob: qui qr prim9
cibos patri obtulit/ ideo primus bñdictionẽ patris
cod.c.d reportauit. ¶ Mẽtio fit hic de duob9 cecis/ quos dñs
historia illuminauit. Et postq̃ hoc fecisset/ pcepit ne cuiq̃ hoc
reuelarent. Illi autẽ non tacuerũt: sʒ per totã illã pa-
Mora- triam diuulgauerunt. ¶ In hoc nota/ ꝙ qui o ant al-
litas teri beneficium vel remedium: vel qui habet a deo vir-
tutis preconium/ non debet laudem humanam querere:
re: sed potius debet quod hoc taceatur ab eis affecta-
re. Unde dicitur. Nemini dixeritis visionẽ rc. Mat.
mat.17d Si facias elemosynam: nesciat sinistra tua quid faci-
mat.6a at dextera tua. Ac si diceret: non queras inanem glori-
am. Ueruntamen qui huiusmodi beneficium accipit
A non debet propter hoc cessare/ sʒ magnificentiam ze-
mar.5.b latorum debet alijs demonstrare. Unde dicitur. Ua-
de in ciuitatem tuam/ et annuncia quanta fecit tibi de-
us. Quia sicut dicit Seneca. Hec beneficij lex est/ vt al-
ter statim obliuiscatur dati: alter vero nunq̃ obliui-
scatur accepti. ¶ De surdo et muto de quo agitur hic/
mat.7d vide melius vbi agitur de nominibus apostoloꝝ: et de

multis christi eruditionibus nihil pono. De vndecimo
vbi agitur quomodo Joannes misit ad christũ: et quo
modo christus cõmẽdauit Joannem: et de mltis infor-
matorijs et reprehensorijs verbis christi/ nihil pono
penitus preter vnum.

¶ Capitulum vndecimum Textus. Et factum est cum consummasset Jesus precipiens. Moralitatum Capitulum VII

Dicitur enĩ ꝙ Joannes venerat nõ mãducãs historia
neq̃ bibens: et dixerũt iudei/ ꝙ demoniũ ha-
bebat. Tandem venit christus manducans
et bibens/ et communẽ vitã sequẽs: et dixerũt:
ecce homo vorax et vini potator/ peccatoꝝ et publicano-
rum amicus: ¶ Ad hoc potest allegari/ ꝙ detractores Tropo-
et inuidi/ nihil inueniunt in aliquo benefactuʒ: vel qr logia
omnia facta hominũ solẽt damnare: et intentiões om-
nium detractionibus deprauare. Naʒ quantũcunq̃ bo-
na intentione aliqui comedũt/ vel ieiunãt: isti tamen
in partem sinistrã semper interpretanẽ et iudicant. Et
quicquid alij faciunt/ dicuẽter totũ damnãt: et quicq̃d
in eis difficile vel alijs impossibile esse existimant: vel
omne quod eis nõ placet in alijs/ nefariũ esse putant.
Sicut hypocrite: qui quoniã ieiunare volũt/ reputant B
affabiles et communẽ vitam sectantes/ esse leues et gu-
losos. Gulosi vero illos qui ieiunant et austeritatẽ ser-
uant/ reputãt hypocritas et peruersos: et non sine pote-
state diaboli credũt eos posse respuere mundi cibos/
et actus facere virtuosos: sicut dicebat de christo. Hic luc.11.b
non eijcit demonia nisi in beelzebub principe demo-
nioꝝ. Cõtra tales igitur dicit Apl's. Qui manducat/ ro.14.a
non manducantẽ nõ spernat: et qui nõ mãducat/ man-
ducantẽ nõ iudicet. Tu q̃s es q̃ alienũ iudicas.

¶ Capitulum duodecimuʒ Textus. Abijt Jesus per sata sabbato. Moralitatum Capitulum. VIII.

Cum dominus transiret per sata/ et discipuli historia
eius sabbato volentes spicas comedere/ quia
fortiter esuriebant: reprehendebantur a pha-
riseis: excusauit eos dominus ratione necessi-
tatis: ex quo dauid qui necessitate ductus/ comedit de
panibus consecratis. ¶ Necessitas enim non habet 1.re.21.b
legem. ¶ Uel dic quod sabbato id est in festiuitatib9 Mora-
christi discipuli id est predicatores debent per sata sa- litas.
cre scripture transire: spicas id est scientias vellere: ip-
sas studendo comedere. Non est enim fractio sabba-
torum vacare lectionibus studiorum: immo ista est
magna necessitas/ ex qua potest prouenire vtilitas.
¶ Cum christus videret quendam hominem die sab- cod.c.a
bati in synagoga manum aridam habentem: cui cuʒ historia
diceret: extende manum tuam: statim restituta est sa-
nitati: De quo cum pharisei murmurarent/ dicebant C
si licitum est sabbatis benefacere: et ipsis in sabbato
oues suas si in foueas caderent/ subleuare: addens
quod multo fortius licebat hominem/ cum esset me- Mora-
lior oue adiuuare. ¶ Ista possunt dici contra phari- litas
seos id est contra malos curatos et prelatos: quibus
maior est cura de suis ouibus et diuitijs temporali-
bus/ quam de subditis et ouibus spiritualibus. Nam
citius occurrunt vt reducant ouem errantem/ quam
cum vidẽt fratrẽ suũ cũ manu arida. i. peccatorẽ et desi-
dẽ/ et bona manuali operatiõe carentẽ: cũ multo meli-
or est homo oue. Ideo citius fuerat sibi succurrendũ ma.16d
quia sicut dicitur. Anima plus est q̃ esca. ¶ Uel dic Aliter
ꝙ dato

q dato q pharisei.i.mali curati: indignent cotra christum.i.contra bonos predicatores: qn ipsos videt in suis synagogis.i.in suis ecclesiis predicare et sabbatis festiuitatibus aridos.i.peccatores spiritualiter curare: ipsi nihilominus no debet cessare/sed sabbatis benefacere: debet ipsos ad extendendum manus suas ad pauperes inuitare: vt
Aliter sic possit eos ab ariditate auaricie sanare. ¶ Uel dic q sicut isti pharisei cum istum aridum no possent sanare/et illi sananti dno detrahebant. Sic multi sunt q ad virtutes et bona alioru non attingere nequeunt: et per predicationem alios peccatores aridos curare nesciunt/aut no possunt vtpote nec predicare/aut discrete confessiones audire nesciunt: qui tamen alios benefacientes detrahendo corrodunt: nec q subditi sui ab aliis sanent et doceant: Im-
D mo quando alios vident in suis parochiis predicare/vel
2.pe.2.c confessiones audire/summe turbantur. Unde illud.
mat 23a Hi quicunq ignorant/blasphemant. Et alibi. Uos ipsi
mar.7.d non intratis et c. De demoniaco/ceco et muto/vide infra simile. Christus videt velle predicare/q verba debent proportionari cordibus. Ideo dicit. Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum aut arborem malam et fructum eius malum. Siquidem ex fructu arbor cognoscitur. Acsi diceret. No decet bonum hominem male loqui: aut econtra/nec malum bene. Melius est ei q ho sit bonus et bonos fructus.i.bona verba habeat: vel si sit arbor mala/q malos fructus.i.mala verba producat: vt sic homo no decipiatur hypocrisi maloru: et ne propter bona verba eoru/ipsos cum mali sint/bonos commendent. Quo potestis bona lo-
pu.17.b qui/cum sitis mali? Quasi diceret. Non decet. Quia
apo.3.c dicitur. No decet stultum verba composita. Et iterum. Utina ca-
Aliter lidus aut frigidus esses: sed qi tepidus es/incipiam te euomere ex ore meo. ¶ Uel dic q illud potest applicari vt communiter/q verba et exteriora opera sequuntur cor-
mat.7.c da: qi sicut hic dicitur. Ex abundantia cordis et c. Et alibi dicitur. No no potest arbor mala fructum bonum facere: nec econuerso. Et dicitur. Ex fructibus eoru cognoscetis eos. Omitto illa q dicuntur hic de beelzebub/et forti armato/et peccato in spiritusancto: et de regina saba: et aliis similibus. Omnia enim ista suam expositionem secum por-
eod.c.d tant. ¶ Immundus spiritus cum exierit ab homine/
historia ambulat per loca arida et inaquosa/querens requiem et non inuenit: et tunc rediens ad domum suam vnde ex-
E iuit/inuenit eam vacantem/scopis mundatam et tunc assumit septem spiritus nequiores se: et intrantes habitant
Allegoria ibi: et fiunt nouissima illius peiora prioribus. ¶ Ista allegorice dicta sunt contra iudeos: quia tunc immundi spiritus ab eis exierunt/quando legem per moysen susceperunt: ipsi vero immundi spiritus per loca arida circuierunt: quando corda gentilium per idolatriam inhabitauerunt: ibi tamen finalem non inuenerunt requiem: et inde per fidem christi eiecti sunt: et ido ipsi ad domum suam primam scilicet ad iudeos: qui hactenus per correctionem fuerunt scopati/et per legem: redierunt quando post christi incarnationem a fide eius ipsos vacantes inuenit: et ideo iam cum aliis septem spiritibus id est cum vniuersitate vitiorum ibi habitant: et sic nouissima eorum sunt peiora quam an-
ma.27.g te legem fuerunt. Unde. Erit nouissimus error peior
Aliter priore. ¶ Uel ista exponuntur contra apostatas: quia sepe fit quod immundus spiritus id est immundus religiosus de corpore hominis id est religionis vel ecclesie per apostasiam egreditur et per loca arida id est per mundum circuit/progreditur et vagatur: querit requiem id est status tranquillitatem/quam non inuenit: sed potius sentit semper exterius turbationes et aduersitates: interius vero conscientie tumultum et contrarietatem. Hier. Seruietis ibi diis alienis: qui no dabunt bic.16.c
vobis requiem die ac nocte. Et tales qui seruiunt demonibus et vitiis/no sunt digni requiem inuenire: nec in temporalibus pro quibus spiritualia reliquerunt/digni sunt solatium obtinere: quapropter isti (vt videmus) sine requie vagantur
ita q propter paupertatem ad domum suam.i. ad claustrum quod f
reliquerunt/remeare coguntur: dicentes illud. Uadam et osee.2.b
reuertar ad virum meum priorem.i.ad statum meum anteriorem qui bene erat mihi tunc magis q nunc. Quid igitur? Pro certo sepe fit q tales ad domum religionis reuertentes/qui quotidie scopa correctionis absterguntur/et virtutibus adornantur: solent secum alios septem spiritus peiores se accipere: hoc est dictu: alios sibi associare et adiungere: et sic per vite sue inuidiam et discordiam solent corpus et collegium in quo sunt/amplius molestare: et diuersis suis vitiis et infa-
mus lacerare: Ita q nouissima eoru opera post reditum 2.pe.2.d
peiora prioribus solent esse. Unde dicitur. Hiis rursum implica-
ti vitiis superantur: et facta sunt eis posteriora prioribus eod.c.d
deteriora. ¶ Cum christus predicaret actualiter: et sibi dic- historia
ceretur/q mater sua et fratres sui foris stabant querentes loqui ei: no legitur propter hoc predicationem dimisisse: sed potius manus suas in discipulos extendens dixisse. Ecce mater
mea et fratres mei. Quicunq fecerit voluntatem patris mei q Moralitas
in celis est/ipse frater meus/soror et mater est. ¶ Hic potest notari q q predicatione vel aliquo alio officio spirituali occupantur/siue exercitio: nunq propter carnales parentes vel propter temporalia negocia debent illa dimittere: qi illos quibus spiritualiter proficit/debent matres/fratres et sorores reputare/ipsosq carnalibus parentibus anteferre. Hieron. Per calcatum perge patrem: et per calcantem perge matrem.

¶ Capitulum decimumtertium Textus.
Exiens Iesus de domo sedebat secus mare.

Moralitatum Capitulum IX G

HIc fit mentio de parabola seminantis: similiter historia
tractatur Luce.viii. et Marc.iiii. Sed qi ista per luc.8.a.
christum fuit exposita/per beatum Gregorium vero mar.4.
in homelia fuit tractata: ido ipsam no tetigi: sed ad a.
aliam parabolam transiui. ¶ Homo quidam seminauit bonum semen eod.c.c.
in agro suo: sed dum dormirent homines/venit eius inimicus/et superseminauit zizaniam. Cum autem creuisset herba et fructum fecisset: tunc apparuerunt simul et zizanie. Serui autem eius accedentes dicebant: Domine/nonne semen bonum seminasti in agro tuo? vnde igitur habetur zizania? Qui respondit. Inimicus homo hoc fecit. Uis (inquiunt) imus colligamus ea. Non (inquit) ne forte eradicetis simul et triticum. Sinite vtraq crescere vsq ad messem et tunc messores zizaniam ad comburendum per fasciculos colligentes alligabunt: triticum autem in hor- Allegoria
reo meo congregabunt. ¶ Ista exponuntur per christum et doctores de hereticis. Constat enim quod quidam homo id est homo singularis et excellens scilicet in principio: seminauit predicando et docendo in agro suo id est in ecclesia militante: optimum semen scilicet doctrinam euangelicam et fidem rectam: sed cum homines id est apostoli dormiuissent per mortem/et a seculo recessissent: venit inimicus diabolus: qui mediantibus hereticis in agro isto cum bono semine malum iniecit: et cum bona et sana doctrina zizaniam verborum hereticorum immisit: sicut patet/q statim qn apostoli mortui fuerunt/heresis arriana/eunciana et manichea pullularunt: sicut iam patet in diuersis christianoru segetibus

put in disco positū/corā omnibus simul cōuiuantib9
Tropologia matri dedit. ¶ Moralr loquēdo: per istū regē pōt ani
mus vel intellectus accipi: a quo ꝯstat hoīem totū re
gi. Meretrix ista significat carnē: que reuera vxor phi
lippi q̄ interpretaṫ os lampadis. i. diaboli qui viget
intellectus splendore/pōt dici: eo ꝙ sibi ꝛ suggestiōi
bus suis solet faciliter iclinari: qui frater istius regis
.i. frater animi dr̄: p eo ꝙ vtereq; esse nature rōnalis cō
probaṫ: Per istā filiā saltatricē/ꝯcupiscētia intelligiṫ
q̄ a matre ista meretrice. i. a carne tanq̄ filia generaṫ:
que p eo dr̄ saltare: q2 corā rege. i. corā aīo/solet nunc
vnius pctī/nūc alterius delectationes offerre: vt ipm
ad voluptatē suā ꝛ ad mēis huiusvori valeat inclina
E re. Per ioannē in quo est grā/synderisis seu ꝯscia in
telligiṫ: vbi diuina gratia principalr situaṫ: ꝛ q̄ regē
.i. animū delinquentē ꝯtinue redarguit̄ hortaṫ. Ista
igiṫ est veritas/ꝙ q̄nq; rex mētis nostre. i. anim9: acci
pit sibi in ꝯcubinā vxorem diaboli. s. herodiadē: que
interpretaṫ gloriās in pellibus. i. in carne: q̄ in carnis
pulchritudine gloriaṫ: inquantū ipsi9 malis delec-ta
tionib9 acquiescit: de quo cū ioānes. i. ꝯscia/ips redar
guit: ꝛ sibi non licere hāc meretricē habere/vel sibi ac
quiescere p̄dicat. Quapropter sepe fit/ꝙ iste rex. i. anim9
ioannē. i. bonā ꝯsciaꝫ/incarcerat: ipamq; vinculis ma
laꝝ ꝯcupiscentiaꝝ vel cōplacentiaꝝ alligat: ꝛ sic vocē
redargutionis impedit ꝛ retardat quod vtiq; fit/q̄n
istū hoiēꝫ in carcere male ꝯsuetudinis diu seruat. Ani
mus eñ carnē oblectaṫ: ioannē. i. cōscientie reprehen
sionē non diligit: ꝛ ideo vt ipsius carnis delectationi
bus possit libere vti: in carcerib9 malaꝝ cōplacentiaꝝ
ez.19.c ꝛ ꝯsuetudinē claudit. Ezech. Posuerūt leonē in carce
rē/ne audireṫ vox ipsius amplius super montes. Fina
liter sic accidit/ꝙ cum herodes ꝛ herodias ꝯtinue in
ꝯuiuijs. i. dum anim9 ꝛ caro ꝛ male affectiōes vacāt de
lectamētis ꝛ solatijs: statim solet filia herodiadis. i.
carnis concupiscentia saltare: ꝛ coram ipsis nunc ad
gulam ꝛ ebrietatem/nunc ad pigritiam ꝛ luxuriam sal
esa.13.d tus suos ordinare. Esaie. Saltabunt ibi syrene in edi
bus voluptatis. Tantum igitur facit ista filia mere
tricia scilicet concupiscentia: quod ioannes totaliter
decapitatur et conscientia penitus deperit: et quod
F rex iste scilicet animus: cum meretrice sua id est cum
carne: sine timore dei id est sine doloris scrupulo/forni
catur: dicens sue conscientie propue illud Esaie. Ex
esa.14.c quo dormiuisti/non ascendet qui succidat nos. ¶ Uel
Aliter allega exemplariter quomodo non amat pestilens eū
qui se corrigit. Et quomodo non diligunt viros iu
stos/qui eorum scelera reprehendunt: imino ipsis q̄s
pro.15.b q; penas ꝛ miserias procurant. Prouerb. Qui arguit
pro.9.b derisorem: sibi iniuriam facit. ¶ Uel allega ꝙ mali q̄
Aliter audēt publice bonis nocere: solēt sibi vias ꝛ occasiōes
q̄rere/vt sub colore alicuius iustitie possint iniquitatē
implere: sicut fecit iste q̄ sub specie iuramēti decollauit
ioannē. Seneca dicit. Qui nocere vult/semper causas
eod.c.b inuenit. ¶ Cum christus secessisset in nauicula ad lo
historia cū desertū seorsum/secute sunt eum turbe: ꝛ misertus
est eis ꝛ curauit languidos eoꝝ. Cum igitur vespere fa
ctum esset/venerunt discipuli eius dicentes ei/ꝙ tur
bas dimitteret: vt q̄libet de deserto recedens/cibos si
bi congruos procuraret. Desertus est (inquiunt) lo
cus hic: dimitte turbas/vt euntes in castella/emant
sibi escas. Christus volens suis auditoribus escas da
re/cum esset ibi puer vnus qui habebat quinq; panes
hordeaceos ꝛ duos pisces: precepit turbas discum
bere: accipiens dictos panes ꝛ pisces/benedixit ꝛ fre
git: ꝛ per discipulos turbis dari iussit. Discipuli igiṫ
turbis distribuerūt: ꝛ sic quinq; milia hominū preter
mulieres ꝛ paruulos/qui numerati non sunt/de istis
quinq; panibus ꝛ duobus piscibus vsq; ad saturita
tem comederūt: ita ꝙ .xij. cophini fragmentoꝝ super
fuerunt. Colligite inquit fragmēta ne pereant: Sanc G
ista patent in euangel. Luce ꝛ Joan. ¶ Ista exponun mar.6.f
tur cōmuniter/ꝙ quinq; panes hordeacei vetus testa luc.9.b
mentū designant: quod a quinq; libris moysi cepit ori ioā.6.b
ginē. Bene hordeacei dicunṫ/pro eo ꝙ in illis sub pa Allegoria
lea historie medulla sensuum continetur. Duo pisces
nouuꝫ testamentū designant: pro eo ꝙ ibi duplex cha
ritas precipitur: in qua tota lex ꝛ prophete pendere no
scuntur. Cum igitur in deserto huius mundi sint q̄n
q; milia hominum qui dñm sunt secuti. s. vniuersitas
fidelium qui ad fidem christi sunt vocati: ꝛ propter
quinq; sensuum appetitus/dis sub numero quinario
sunt contenti: vult dñs ꝙ cibis spiritualibus refocil
lentur: ita ꝙ quinq; panibus quos puer moyses no
bis obtulit. s. quinq; libros legis antique/duobusq;
piscibus: hoc est doctrina euangelica continente du
plicem charitatem spiritualiter recreentur. Uult eni
ꝙ omnes isti super fenum. i. super humorem gratie et
charitatis/vel super spem viroris eterne glorie recum
bant: ꝛ ꝙ discipuli. i. prelati/doctores ꝛ predicatores:
istos scripturarum cibos exponendo frangant: ꝛ q̄d
ipsos discumbentibus et auditoribus simplicibus
predicando distribuant: reliquias vero quas isti ru
stici capere non possunt. i. subtiliora sacre scripture ab
ipsis discipulis id est a scientificis viris reseruari: ꝛ a
mensa talium subleuari. Simplices enim grossa cibo
rum frusta ꝛ rudia sacramenta ꝛ documenta scriptu
rarum debent capere: fragmenta vero id est subtiles
scripture sententie/non possunt degustare: quapro H
pter doctores talia debent subtilioribus reseruare: et
in duodecim cophinis id est in libris ꝛ codicibus do
ctrinam duodecim articulorum fidei continentibus/
sapienter reponere: dicentes cum apostolo. Non po 1.co.3.a
tui vobis loqui quasi spiritualibus: sed quasi carna
libus in christo: lac vobis in potum dedi: ꝛ non escā.
¶ Uel dic quod quinq; panes sunt quinq; vulnera chri Aliter
sti: duo vero pisces: sunt duplicis nature mysteria
christi. Nos igitur qui in deserto huius mundi vel
religionis viuimus: istos cibos per fidem ꝛ deuo
tionem comedere debemus: etiam super fenum quod
hodie est: ꝛ cras in clibanum mittitur id est super me
moriaꝫ nostre fragilitatis recumbere: ꝛ sic per spiritua
lem recreationem in christi conuiuio poterim9 satiari
¶ Uel dic ꝙ per istos panes qui comedendo nō fue Aliter
runt consumpti/sed potius multiplicati: ita ꝙ omni
bus sufficerent: possumus intelligere sacramentū al
taris: quod sumendo non minuiṫ: ꝛ quod ita quinq;
milibus sicut vni comprobatur sufficere. Unde dicit 4.re.4.
Comedēt/ꝛ superenit. ¶ Uel dic quod isti cibi scientiā g.
significant/que distribuendo multiplicatur: ꝛ cū au Aliter
ditores saturati fuerint: plus remanet distribuentib9
quā ab aliqs reportatur. Unde Luce Habēti dabitur lu.19.d.
ꝛ abundabit. ¶ Uel dic de elemosynis: quia quando Aliter
discipuli christi id est deuoti fideles bona sua distri
buerunt liberaliter euntibus in desertuꝫ id est paupe
ribus ꝛ egenis: sepe fit ꝙ plus habent in residuo/quā
in elemosyna expenderūt. Dominus enim multipli
cat bona talium liberaliuꝫ: quia sicut dicitur: Date/ꝛ
dabitur vobis. Et in Prouerbijs Qui dat pauperib9 luc.6.f.
non indigebit. Et aduerte quod Christus legitur pa p.28.d.

B nes multiplicasse: ad denotandum quod tempore ste-
rilitatis ⁊ necessitatis debem⁹ elemosynas dare. Al-
cū nō legit panes fregisse nisi euntibus in via / ⁊ qua-
tuor milibus in eremo. In quo notat ꝙ homini est ſi-
cut bona sua distribuere ⁊ in deserto .i. pauperib⁹: in
via .i. viatoribus ⁊ peregrinis: in cene cōuiuio .i. disci-
pulis / familiarib⁹ ⁊ amicis: Et sic isti sunt tres panes /
Lu.11.a de quibus dicit. Amice accōmoda mihi tres panes.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ illud quod p̄dictū est / ꝙ secute sunt eum
turbe multe ⁊c. pōt applicari ad hoc ꝙ nullus pōt ita
ad desertū religionis ⁊ solitudinis fugere / quin turbe
malaꝝ cogitationū ⁊ affectionū ꝑpm ꝑtinue studeāt
Aliter comitari. ¶ Uel si vis / illud quod ponit hic: ⁊ quod
etiā replicat in multis passibus scripture sacre / preter
mulieres ⁊ paruulos: vbi vr̄ innui ꝙ mulieres ⁊ par-
uuli nō solēt cū puectis ⁊ maioribus numerari pōt ap
plicari ad hoc ꝙ nūerus significat eterne glorie ascri
ptionē: qr ſm veritatē / viri .i. persone viriles ⁊ perfecte
Sap.5. solū merent apud deū cōputari / ⁊ in electoꝝ nūero nu
a. merari. Sap. Ecce quō cōputati sunt inter filios dei: ⁊
inter sctōs sors illoꝝ est: Sȝ reuera mulieres .i. perso-
ne mobiles ⁊ carnales / effeminate: pueri .i. persone pue
riles / inscie ⁊ ingrate / in tali numero nō debent poni /
Job.3. nec apud dei ascriptionē in electoꝝ numero cōputari.
a. ¶ Un̄ de quolibet dānato pōt exponi illud Job. No
Eo.c.c. ctē illā tenebrosus turbo possideat: non computet in
B dieb⁹ anni / nec numeret in mensibus. ¶ Christus ius-
sit discipulos suos precedere trās fretū / donec dimit-
teret turbas: tandē vero dimissa turba / ascēdit in mō-
tē solus orare. Uespere aūt facto / nauicula in quam
ascenderant iactabat in medio maris magnis fluctib⁹
erat enim ventus contrarius illis. Nocte venit iesus
ambulās super aquas: ⁊ cū nauiȝ intrasset / cessauit vē
tus: ita ꝙ illi q̄ in naui erāt / mirati sunt: ⁊ adorauerūt
Allego eū discipuli / ⁊ dixerūt. Uere dei filius es. ¶ Dic ꝙ na-
ria uicula ecclesie in qua discipuli christi .i. vniuersi fide-
les transfretant ⁊ nauigant ad gloriā paradisi / dū est
in mari huius mundi / multis tribulationū fluctibus
agitat. Uentus eīn tentationis diabolice contrariat
eidē: ipsamq̧ semper nitit submergere in profundū. Il
lud aūt potissime fit / quando Christus absens ab ista
naui videt: ⁊ quādo nostroꝝ peccatoꝝ ratione / ab ista
sua nauicula quantū ad gratiaꝝ excellentiā absentat
qr deus videt ecclesiā propter peccata sua dimittere:
quapropter necesse est eā multis tribulationibus ⁊ tē
tationibus fluctuare / ⁊ multis periculis subiacere. Jō
dominus videtur dicere illud Hieremie. Reliqui do-
Hiere. mum meam. Et subiungit causam: quia facta est mi-
12.b. hi hereditas mea ⁊c. Ueruntamen loco ⁊ tempore so-
let Christus super aquas ⁊ fluctus tribulationum cal
care: ⁊ ad discipulos suos in nauiculam ecclesie mise-
ricorditer per gratiam reuenire: ⁊ sic benedicta sua pre
sentia facit ventum tentationum ⁊ diabolicarum in-
sufflationum cessare / ⁊ fluctus tribulationuȝ quiesce
Tobie re ⁊ totam nauiculam ecclesie tranquillare. To. Post
3.d. tempestatem tranquillum facis: ⁊ post lachrymatio-
C nem ⁊ luctum exultationem inducis. ¶ Uel dic ꝙ na-
Tropo- uicula est anima: que tempestatibus / tribulationib⁹ /
logia affectionibusq̧ ⁊ cogitationibus continue fluctuat:
⁊ a vento sibi contrario id est a mundi inani gloria cō
tinue mouetur ⁊ agitatur: nisi quando christus ad eā
per gratiam venit: ⁊ eam sua spirituali presentia circū
munit. Christi enim absentia reddit mentis nauicu-
lam fluctuosam: sua vero presentia ipsam facit stabi-
lem ⁊ quietam. Augustinus. Inquietum est cor meuȝ

donec quiescat in te dn̄e. Et dic ꝙ christ⁹ in quarta vi-
gilia noctis venisse legit: ſcȝ in quarto ꝑfecto penitētie
christus visitat mentē nostrā. Prima vigilia est discus
sio seu meditatio. Secunda cōtritio. Tertia cōfessio.
Quarta satisfactio / seu perseuerādi cōstans intentio.
In ista christ⁹ ad nos venit: ⁊ a dānationis periculo
custodit nos. Ps. Ueni ad liberandū nos dn̄e de⁹ vir ps.79.b
tutū: ⁊ ostēde faciē tuā ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ nauis ecclesie Aliter
in mari huiꝰ mūdi fluctuabat: ita ꝙ totus populus q̄
ibi continebat / mortis periculo subiacebat: quousq̧
ipse christ⁹ media nocte per beatā incarnationē ⁊ nati-
uitatē venit: qui oīa trāquillauit. ¶ Uel dic ꝙ exēplo Aliter
christi nos debem⁹ turbas negocioꝝ ⁊ secularium hoim
immo turbas cogitationum ⁊ affectionū relinquere
⁊ in montē contēplationis ascēdere: ⁊ solū ibi dn̄ȝ exo
rare. ¶ Cū christus nocte veniret ad discipulos qui in eod.c.c
nauicula fluctuabant: ambulans super mare / turbati historia
sunt discipuli dicentes: qr phantasma est: non eīn ad-
tebant ꝙ esset christus: sed magis credebant ꝙ eēt ali
quis spiritus phantasticus: christus vero videns eos
clamantes ⁊ timētes / dixit eis. Habete fiduciam: ego D
sum / nolite timere. Petrus vero inter ceteros auda-
cior / dixit: Dn̄e si tu es / iube me venire ad te super aq̄s
Quē cū iesus ad se vocaret: ⁊ petr⁹ de naui descendens
super aquas siccis pedibus versus iesum applicaret:
vidēs ventū validū timuit: ⁊ ideo mergi cepit: sed sta
tim cū ad dn̄ȝ clamasset: dicēs. Dn̄e saluū me fac: ꝑpe
extensa manu ipsum recepit: ⁊ incredulitatē eius incre
pauit: dicēs. Modice fidei quare dubitasti? Acsi dice
ret. Si non dubitasses: nunq̄ mergi cepisses. ¶ Ista Mora-
possunt applicari ad ostendendam veritatē fidei: que litas
quando in homine fixa est certa ⁊ indubia: quicquid
in virtute spei facere vult: facit: modica tamen hesita
tio vel dubitatio impedit opus istud. Requiritur eīn
quod homo in nullo dubitet complendum: sed poti-
us illud quod vult fieri credat pro certo fienduȝ. Un
de recta causa quare iste vetule ⁊ persone simplices fa
ciunt quandoq̧ mirabilia experimenta / que tamē ho
mo rationabilis ⁊ sensatus nunq̄ inuenit esse vera: ꝑ
pter firmam credulitatem quam habent: quam tamē
homo sensatus nunq̄ habet: qui semper inquirit cau
sam rerum: ac per hoc semper dubitat in premissis: cū
non videat rationem. Et inde fit quod illud idem qd̄
a simplicibus inuenitur veruȝ: a sapientibus illud ex
periri volentibus inuenitur falsum. Ideo dominus mat.17c
dicit: quod si quis credens dixerit huic monti: quod
se transferat in mare: fiet. Unde alibi dicitur. Si po- mar.9c
tes credere: omnia possibilia sunt credenti. Nec mi- E
rum: cum talis potestas credendi vel faciendi miracu
la possit consistere cū peccato. Ista eniȝ est gratia gra
tis data: que quandoq̧ est in peccatore: sicut Aposto-
lus videtur bene supponere vbi dicit. Si habuero fi- 1.co.13a
dem: ita vt montes transferam charitatem autem nō
habeam: nihil sum. Acsi dicat: quod ista sine charita
te fieri non possunt. Sicut patet de isto qui eiiciebat luce.9.f
demonia: ⁊ tamen non sequebatur christum. Fides
enim indubia totum facit: sicut patet infra: vbi dictū
est apostolis: quod propter incredulitatem suam nō mat.17c
poterant demonium eiecisse. Et alibi: Si non hesita- ma.21 b
ueritis: non solum ficulneā arescere: sed etiā montes
transferre poteritis: sicut patet hic de Petro qui non
fuit mersus nisi quando incepit dubitare. Modice
inquit fidei quare dubitasti? ¶ Uel dic ꝙ exēplo petri Aliter
nos alij qui quādoq̧ descendimus ad nauiculam in
mare / id est in claustro ad negocia mundi: ⁊ de contem

platiōis securitate ad actiue vite fluctuosos labores: ⁊ nihilominꝰ ad christū sepe currimus: ⁊ in ipsis aq̄s .i. in mundi negocijs nos posse saluari speramus. Uerum qꝛ ventus validus tribulationū nos agitat: hic est ꝙ q̄n̄qꝫ in malis cōplacentijs mergi incipimꝰ: quapropter non immerito damnationis periculū formidamus. Nos igit̄ q̄n istā mersionē sentimus/ad christū debemus per orationē clamare/ ⁊ ipsius auxilium

ps.68.c implorare dicētes. Dn̄e saluum me fac. Et illud. Non me demergat tempestas aque ⁊c. Ipse vero si nos deuote clamātes inueniat: statim manum suam adiutri

Aliter F cē extēdet: ⁊ nobis dulciter subueniet ⁊ succurret. ¶ Uel dic ꝙ exemplo christi sunt multi boni christiani .i. boni ⁊ sancti viri/qui prima facie credunt esse phantastici .i. hypocrite ⁊ vani/q̄n super aquas prosperitatis mūdane vite vident transire per contemptū/ ⁊ mūdi gloriā conculcare: sed ex operibus viri sequentibꝰ veri probātur: ita ꝙ ipsis mediantibꝰ alij ad cōculcationē similē

ioā.10.c prouocant/dicētes. Dn̄e si tu es inq̄t: iube ⁊c. Ioā. Opa que facio/testimonium perhibent de me.

¶ Capl'm decimūquintū Text'. Tūc accesserūt ad eū ab hierosolymis scribe ⁊ pharisei.

Moralitatum Capitulum.XI.

mar.7.c historia Cum dn̄s descēderet in partes tyri ⁊ sidonis/ ecce mulier chananea a finibus illis egressa ⁊ s'm Marcū domū ingressa clamauit. Dn̄e miserere mei fili dauid: filia mea male a demonio vexat'. Uñ qꝛ ista non erat de genere isrl'/sed de genere syrophenisse: dominus quasi non audiens eā pertransibat. Dicebat enim se non esse missum nisi ad oues que perierunt domus israel. Et quia non erat bonum sumere panem filiorum ⁊ mittere canibus: quia tamen dicta mulier clamans ⁊ orans instabat: ⁊ canes comedere de micis de mensis dominorum cadentibus allegabat. Etiam inquit domine: nam ⁊ catelli edunt de micis que cadunt de mensa dominorū suorū: Ideo dominus misertus sibi dixit. O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut petisti: ⁊ sanata est fi-

Tropologia G lia eius in illa hora. ¶ Ista mulier chananea ⁊ gētilis significat animam peccatricem: cuius filia significat eius conscientiam atqꝫ mentem seu volūtatem: quandoqꝫ igitur fit quod mulier ista scilicet peccatrix anima: de finibus tyri/que interpretatur angustia: ⁊ de finibus sidonis/que interpretatur commotio iniquitatis scilicet de statu peccati/quod ponit animam in cōmotionem inconstantie ⁊ in angustiā desperationis ⁊ tristitie: per contritionem egreditur: ⁊ domum spei ⁊ securitatis scilicet statum penitentie ingreditur: gemens ⁊ flebilis pro filia sua id est pro mente ⁊ voluntate sua diu a demone per peccatum obsessa/deum humiliter deprecatur. Demonium enim tunc filiam nostram vexat: quando peccatum mentem nostram per diuersas concupiscētias ⁊ miserias flagitat atqꝫ turbat.

mat.9.c Uñ. Filia mea modo defuncta est. Sed sepe fit ꝙ diuina pietas statim nō exaudit: q̄nimmo vexationē istiꝰ filie .i. pctā nostra ⁊ mētis nostre miserias sub dissimulatiōe pertrāsit. Uidet enī ꝙ ex hoc fragilitates proprias cognoscit: ⁊ sic ad recurrendū ad dn̄m fortiꝰ inarde-

sap.11.d scit. Uñ dicit̄. Dissimulās pctā hoim propter penitētiā. Uñ dn̄s videt̄ ei dicere illud quod subdit̄. Nō est in q̄ bonū sumere panē filiorū ⁊ mittere canibus. Acsi diceret. Non decet grām impēdere pctōribꝰ/sꝫ filijs ⁊ personis sanctioribus. Sed ipa debet subinfigere. Domine/nam ⁊ catelli edūt de micis que cadunt de mēsa dominorū suorū. Hoc est dictu. Etiā pctōres debent refici tuis beneficijs: qꝛ tu venisti nō iustos/sed pctōres saluare: ⁊ ideo filiā meam .i. mentē meā debes liberare. Et vere si dn̄s perseuerantiā in nobis videat: ⁊ istū ardorē deuotionis inueniat in nobis: ipse dico qui est panis vite: q̄ potens est canes ⁊ filios .i. pctōres ⁊ iustos H

misericorditer satiare. Ps. Homines ⁊ iumēta saluabis ps.35.b

dn̄e. Istam vexationē tentationū vitiorū a nobis auferet: ⁊ mentē nostrā tranquillā faciet. Unde dicit̄. Inuenerūt puellā super lectum ⁊ demoniū ab ea exiuisse mar.7.d

⁊c. ¶ Uel dic ꝙ gentilis ista mulier significat gentili- Aliter

tatē: cuius filia .i. cuius gēs demonijs per idolatriam subiacebat. Hāc igit̄ filiā .i. gentē gentiliū: dn̄s nō statim a principio curauit/sed aliq̄d iu languere permisit: qꝛ ipse q̄ erat panis filiorū/principaliter ad oues et ad filios isrl' fuit missus: quorū patribꝰ erat repromissus. Finalr̄ tn̄ istam filiā liberauit/q̄n per aplos suos

fidē suā gentibꝰ pdicauit. Treñ. Gaude filia edon: ad trē.4.d

te quoqꝫ veniet calix .i. fides. ¶ Uel dic ꝙ panis filio- Aliter

rū .i. sacra theologia nō debet canibus dari .i. in negociorū secularium vsibus deputari. ¶ Uel dic ꝙ canes sūt Aliter

obstinati ⁊ īfideles: vel etiā simplices atqꝫ rudes. Panis igit̄ filiorū .i. subtilitates ⁊ arduitates fidei ⁊ sacre scripture: q̄ solis spūalibꝰ filijs .i. fidelibꝰ ⁊ scientificis mat.7.a

viris debēt dari: nō debēt istis canibus pdicari. Uñ dicit̄. Nolite sctm̄ dare canibꝰ: ⁊ margaritas nolite ponere añ porcos: ne forte conculcēt eā pedibꝰ: ⁊ conuersi dirupiāt vos/ ¶ Hic dicit̄ ꝙ añ dn̄m posuerūt cecos ⁊ clau- eod.c.e

dos: quos vt sanauit mirate sunt turbe: vidētes multos loquētes/cecos vidētes/claudos ambulātes: ⁊ magnificauerūt eum. ¶ Sic vero nos debemꝰ gaudere/ ⁊ Moralitas A

admirari/ ⁊ dn̄m magnificare: q̄n videmꝰ ꝙ per eiꝰ misericordiam infiniti sanantur id est peccatores conuertuntur: et quando muti id est obstinati per confessionem loquuntur: ceci id est ignorantes per discretionem vident: claudi/id est ad bene operandum in- luc.15.d

habiles per bona opera proficiunt. Gaudium enim angelis dei est super vno peccatore penitentiam agente: quia sancti viri ⁊ angeli summe debent de conuersione peccatorum gaudere.

¶ Ex capitulo decimoquinto textus. Iesus autem conuocatis discipulis suis dixit.

Moralitatum Capitulum.XII.

Uidens iesus multitudinē hoim q̄ ipm secu- historia

ti fuerāt in desertū/cepit dicere ad eosdē. Misereor super turbā: qꝛ iam triduo perseuerāt mecū: nec hn̄t q̄d māducēt: ⁊ dimittere eos ieiunos nolo ne deficiāt in via: quidā enī eorū de lōge venerūt. Igit̄ cū discipuli nihil pter septē panes ⁊ pisciculos paucos haberēt: iussit eos distribui: ⁊ fuerūt inde quatuor milia hoim saciati: qui scꝫ de tā paucis cibis ad satietatē satis sumpserūt: septē vero sporte de re-

liquijs remāserūt. ¶ Sic cū christꝰ in deserto huiꝰ mū- Moralitas

di multos videat/q̄ iā triduo .i. in fide trinitatis cum eo perseuerēt: timēs ne propter defectū spūaliū ciborū deficiāt in via pfectiōis ⁊ morū: voluit ꝙ discipuli sui .i. eccliarū ministri septē panes cū pisciculis paucis .i. septē ecclastica sacramēta cū ceteris sacramētalibus remedijs ipis distribuāt: vt spūalr refecti in hac via fortiores existāt. Septē vero sporte .i. septē virtutes morales supersunt: q̄ ex septē sacramētis subueniūt ⁊ succre- B

scūt. Et illorū quidā de lōge venerūt/q̄ de statu pctī ad

penitentiā appropinquāt. Uñ. De terra longinqua ve- ios.9.b

nimus serui tui. De hoc aūt vbi xp̄s petijt a discipulis

suis, quẽ ipm esse dicerẽt hões: ⁊ vbi ponit̃ missio ⁊ cõ
mẽdatio petri: necnõ ml̃ta alia dicta xp̃i/ nihil pono.
Igit̃ aduerte circa christi transfiguratiõnem.

¶ Capitulũ decimumseptimũ Textus: Et post dies sex assumpsit iesus petrum et iacobum et ioannem. Moral. Cap. XIII.

Assumpsit iesus secũ Petrũ/iacobũ ⁊ ioãnẽ
⁊ duxit eos in montẽ excelsũ seorsum: ⁊ trãs
figurat⁹ ẽ añ eos: ⁊ resplẽduit facies ei⁹ sicut
sol: vestimẽta aũt eius facta sunt alba sicut nix
luc.9.d facta est facies eius altera/sicut dicit Lu. Et apparue
rũt illis moyses ⁊ helias loquẽtes cũ ipo. Ecce aũt nu
bes lucida obumbrauit illum: Et ecce vox de nube di
cẽs. Hic est filius ⁊c. Petrus aũt tũc dixit. Dñe bonũ
est nos hic esse: si vis faciam⁹ hic tria tabernacula: tibi
Tropologia vnũ/moysi vnũ/⁊ helie vnum. ¶ Ista p̃nt applicari/ꝙ
quicũqȝ vult spũaliter trãsfigurari: ⁊ per cõuersionẽ ⁊
penitentiã in virũ spũalẽ ⁊ sanctificũ trãsformari: ista
q̃ sequunt̃/hic oꝫ per ordinẽ operari. Debꝫ eñi primo
seorsum.i. a tumultu hoim recedere: in montẽ contem
plationis ⁊ celestiũ affectiõis ascẽdere: petrũ/iacobũ
⁊ ioannẽ id est bonã societatẽ querere: ⁊ nõ coiã aliis
cõuersari personaliter ⁊ manere: qr añ oĩa bona socie
tas est querẽda/⁊ turba maloꝝ hoim fugiẽda. In mõ
tẽ inq̃t seorsum. Uñ Sen. de moribus dicit/ꝙ solitudi
.C nẽ querit q̃ cũ innocentib⁹ vult viuere. Unde dicit̃. In
ecc.27.b medio cogitantiũ legeꝫ dei assiduus esto. Tũc eñi hõ
per cõuersationẽ facilius trãsfigurabit̃: ⁊ facies sue mẽ
tis per gratiã ⁊ discretionẽ sicut sol splẽdebit: ⁊ illumi
nabit̃ vestimentũ sue cõuersationis: per candorẽ inno
cẽtie cõtinentie ⁊ decẽtie sicut nix dealbabit̃: ⁊ sic speci
es conditionis sue in aliã alterabit̃ ⁊ vertet̃. Unde dr̃.
i.re.10.b Facta est inquit species eius altera. Mutaberis in vi
rũ alterũ. Et tunc moyses.i. lex ⁊ scientia: helias.i. san
ctitas ⁊ innocẽtia ipm cõcomitabunt̃: ⁊ bona doctria
quantũ ad primũ: bonaqȝ sancta vita quantũ ad scdm
apud eũ permanebunt: qr ista sunt in quibus tota lex
pendet ⁊ prophete. Talis etiam sic figuratus ⁊ muta
tus: a nube splendida id est a lumine celestis gratie ⁊
glorie obumbrabitur: ⁊ filius dei dilectus merito vo
cabitur: ⁊ vt audiatur ab aliis/in dei spiritualem filium
eligetur. Hic est inq̃t filius meus dilectus in quo
mihi bene complacui ⁊c. Quia reuera tales merentur
filii dei nuncupari: ⁊ quando aliud predicant vel man
ioh.2.a. dant/ab aliis deberent audiri: ⁊ si prelati fuerint/eis
exo.23.c obediri. Unde Joannes. Quecunqȝ vobis dixerit/fa
cite ⁊c. Et alibi. Obserua eum ⁊ audi vocem eius ⁊ ce.
Si enim moderni predicatores essent a turbis ⁊ a secu
laribus negociis segregati: ⁊ in montem contempla
tionis eleuati per spiritualem conuersationem: ⁊ a cõ
munibus moribus hominum exaltati ⁊ cetera profe
cto a secularibus audirentur: ⁊ verba eorum ⁊ predi
D cationes libentius implerentur: ita quod ibi dicerent
aba.3.a illud Abacuk. Domine audiui auditum tuuꝫ ⁊ timui.
Tunc pro certo petrus/iacobus ⁊ ioannes id est socii
⁊ vicini ipsorum sanctitatem ⁊ gloriam videntes/po
terunt dicere. Domine bonum est nos hic esse. qr in so
cietate talium gloriabuntur adesse: ⁊ tria tabernacu
la se velle facere dicent: inquantum sancte trinitatis
fidẽ ipsoꝝ predicatiõe cognoscẽt. Dñe inquit petrus:
bonũ est nos hic esse: faciamus hic tria tabernacula.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ illi q̃ sunt petrus.i. agnoscẽtes per discre
tionẽ ⁊ sapientiã. Jacobus.i. supplãtantes diabolũ/
mundũ ⁊ carnẽ per hũilitatẽ/paupertatẽ ⁊ cõtinentiã.
Joãnes.i. gratiosi ꝑ puritatẽ ⁊ innocentiã: digni erũt
cũ christo montẽ ascẽdere paradisi: ⁊ ipsum contẽpla
ri spũaliter ⁊ videre. Esa. Reges in decore suo videbũt. esa.33.c
¶ Uel dic ꝙ iusti debẽt in semetipsis christo/qui inter Aliter
pietat̃ vnctus.i. prelati: moysi legislatori.i. veritati: he
lie qui achab reprehẽdit: ⁊ ꝓphetas baal occidit.i. iu
stitie ⁊ veritati: tria tabernacula ꝑparare: scꝫ pietati in
affectu seu incõcupiscibili: veritati in intellectu seu in
volũtate: iustitie vero in irascibili debẽt domiciliũ de
dicare: ⁊ tunc poterit dici illud Psal. Quã dilecta ta ps.83.a
bernacula tua domine virtutũ ⁊c. ¶ Quidã puer obla cod.c.d
tus est christo vt sanaret̃: erat eñi sicut dicit̃ lunaticus
vide Mat. de didrachma. Illi qui tributũ siue didra mat.17.d
chma recipiebãt de singulis pro humanis: conquesti
sunt petro de christo/eo ꝙ non solueret censum illum.
Quo cõperto christus petrũ ire ad mare/⁊ hamũ mit
tere precepit: ⁊ staterẽ in ore primi piscis ipsum reper
turũ ꝓdixit: quẽ pro se ⁊ pro petro ne scandalizarent̃ ex
actoribus iussit dari. Nunc inquit ne scandalizemus
eos: vade ad mare/⁊ staterẽ quẽ in ore primi piscis re E
peries/da eis pro me ⁊ pro te. ¶ Ista p̃nt allegari exẽ Moralitas
plariter: ꝙ multa pro euitãdo scãdalo sunt facienda:
que al's fieri non deberent. Constat ꝙ christus tribu
to nõ erat obnoxi⁹: ⁊ tñ ne suscitaret̃ scandalũ/fieri vo
luit tributarius. Homo eñi quantumcũqȝ sit liber aut
nobilis debet q̃nqȝ ↄtra libertatẽ/dignitatẽ aut nobi
litatẽ propriã dissimulare ⁊ facere: vt sic scãdalũ ⁊ alio
rũ offendiculũ valeat euitare: ⁊ ne causas litiũ vel dis
cordiarum posset si secus faceret/suscitare. Uñ dicitur ma.18.a
Ue enim homini illi per quem scandalũ venit. ¶ Uel Aliter
dic quod christus vel petrus qui pecuniam non habe
bant: designant pauperes/⁊ maxime religiosos. Pi
scis vero q̃ staterẽ in ore habebat/mũdi diuites signi
ficat: q̃ in mari huius mundi vagantur: diuitias ⁊ pe
cunias accumulant: q̃nqȝ igit̃ christus ⁊ petrus.i. reli
giosi ⁊ pauperes indigent pecunia: ⁊ maxime quando
habent soluere naula/laudona vel tributa: ad pisces
id est ad diuites cum hamo humilis piscationis ⁊ sup
plicationis recurrunt: pro certo ipsi diuites seculares
debent pro eis soluere: ⁊ pro transeundo periculo vel
euitando scandalo necessaria ministrare: in hoc ipsi
pisces id est mundi diuites ⁊ voluptuosi/christo ⁊ suis
pauperibus proficiunt: quia loco ⁊ tempore suis pecu
niis ⁊ diuitiis ipsis necessaria prouident. Sicut de pi ion.2.a.
sce legitur: qui ionam proiectum in mare recepit: ⁊ eũ
ad littus sanum ⁊ saluum detulit ⁊ eiecit. Igitur bo
no diuiti dicitur illud Psalmiste. Tibi derelictus est ps.9.g.f
pauper ⁊ cetera.

¶ Capitulum decimumoctauum Textus. In illa hora accesserũt discipuli ad iesũ dicẽtes: Quis putas. Moral. Cap. XIIII

Hic ponitur de illo puero proposito maiori historia
bus in exemplum: qui dicitur fuisse beatus
Marcialis: quem dominus aduocans sta
tuit in medio eorum ⁊ dixit. Quicunqȝ hũi
liauerit se sicut paruulus iste: hic magnus est i regno
celorum ⁊c. ¶ Hoc potest adduci ad hoc/quod chri Moralitas
stus diligit innocentiam ⁊ humilitatem: ⁊ quomodo
ipse zelat pro pauperibus ⁊ simplicibus dicens. Qui
recipit paruulũ vnũ talẽ/me recipit: ⁊ qui scandalizat
⁊c. ¶ Dicitur hic quod qui centum oues habebat/ꝑ cod.c.b
didit vnam: qui relinquens nonagintanouem in de
serto: ⁊ vadit illam querere que errauit. Et alibi dicit̃. luc.15.a
Et cum inuenerit eam imponit in humeris suis/gau

denis ⁊

dens ꝛ ꝯuocās amicos suos: ꝛ gaudent ꝙplurimi su-
per illā. Sic inqͭ gaudiū est angelis super vno peccatore
penitentiā agēte/ꝙ sup nonagintanouē iustis q̄ nō in-
digēt penitētia. Nō enī est volūtas apud patrē vestrū/
vt pereat vnꝰ de pusillis vestris. ¶ Ista exponunt de
Moralitas angelis ꝛ hoībus. In pricipio enī habebat dñs centum
oues. i. angelos ꝛ hoīes: qꝛ scꝫ nonagintanouē q̄ ꝯstāt
ex nouenario in seipo multiplicato/angelos significāt
q̄ in nouem ordinibus sunt distincti. Unus vo restās
G numerus/hūanā naturā designat: qꝛ ab illo vno hoīe
tota ꝓcessit. Vidēs igit̄ christꝰ ouē vnā de grege suo ꝑ
ditā ꝛ errantē/scꝫ humanū genꝰ: dimissis nonaginta-
nouē ordinibꝰ angeloꝝ in deserto paradisi. venit i hūc
mundū personalr̄ q̄rere ouē istā / scꝫ humanā naturā:
quā suis hūeris per beatā incarnationē imposuit: ꝛ ad
desertū paradisi cū angelis reportauit: ꝛ ampliꝰ sup in-
uentiōe ꝛ saluatiōe eius ad litteram gauisus est: ꝙ sup no-
nagitanouē. i. super nouē angeloꝝ ordīes quos scꝫ nō
assumpsit. Malto enī plus videt̄ hoīes ꝙ angelos di-
lexisse: ꝛ de salute coꝝ ampliꝰ letatꝰ fuisse: inq̄tū huma-
pro. 8. d nā naturā/nō angelicā legit̄ assumpsisse: dicens illud
Aliter Prouer. Delicie mee sunt cū filijs hominū ꝛc. ¶ Uel
si vis dic ista ad ostendendū quantū gaudiū est deo ꝛ
eod. c. c angelis eius super ꝯuersione hoīs peccatoris. ¶ De
historia vno seruo nequā hic agit̄: qui debebat regi decē milia
talenta: q̄ cū nō haberet vnde solueret q̄ debebat: ius-
sus est cū vxore ꝛ filijs venundari: ꝛ oīa q̄ habebat di-
strahi vt pecunia solueret. Uerꝫ qꝛ seruꝰ iste ad pedes
dn̄i supplex ꝓcessit/ꝛ dilationē poposcit. Patientiā
inqͭ habe in me/ꝛ oīa reddā tibi. Dn̄s misertus eius/
non solum ei dilationē dedit: immo totū debitū re-
laxauit. Iste tn̄ seruus dimissus / cuidā seruo q̄ debe-
bat sibi centū denarios/simile facere noluit: q̄nimmo
cum dilationē peteret: ipsum tn̄ in carcerē donec red-
deret debitum alligauit. Rex vero audiens hoc/ reuo-
cat seruū: ꝛ suā impietatē increpās sic perorat. Serue
nequā/omne debitū dimisi tibi/qꝛ rogasti me: iō opor-
tuit te misereri ꝯserui tui/sicut ꝛ ego tui miseriꝰ sum.
H Iratus igit̄ rex ipm̄ carceribꝰ tradidit/donec vniuer-
Tropologia sum debitū redderet: ꝛ ipsum verberibus condēnauit
¶ Ista parabola saluatoris exponit̄ per seipsum: ꝛ ad
hoc pricipalr̄ videt̄ tendere: ꝙ illud q̄ aliquis vult
sibi fieri/alteri dꝫ facere: ꝛ qui a deo vel prelato relaxa-
ri desyderat: dꝫ istos qui sibi sunt obnoxij relaxare: ꝛ
suis iniuriatoribꝰ misericordiā petentibus indulgere
eccl. 28. a Uñ dicit̄. Dimitte pximo tuo nocēti te. Et alibi. Dimit-
luce. 6. f tite ꝛ dimittet̄ vobis. Cuius tn̄ fit contrariū: qꝛ multi
sunt sicut seruus iste: qui volūt ꝙ secū agat̄ misericor-
diter: ipi vero nō cū alijs agere volunt nisi crudeliter.
Uolunt enim quod ipsis misericorditer indulgeatur
ꝛ tamen si quis eis aliquid debeat/vel aliquam iniu-
riam faciat: nolunt quiescere quin ledatur. Constat ei
quod rex omnium deus cuilibet cōdonat: cuilibꝫ par-
cit ꝛ remittit: ꝛ crudeles ꝛ mali alijs suis debitoribus
vel iniuriatoribus non remittunt: sed potius crudeli-
ter punire vel exigere cuncta volunt: sicut ad literam
patet de multis/q̄ in infirmitate positi sibi spiritualr̄-
ter postulant ꝛ supplicant a deo misereri: ꝛ tamen quā-
do sanantur / solent contra alios impie debacchari.
ecc. 28. a Unde Ecclesiastici. Homo homini reseruat iram/ꝛ a
deo querit medelam. In hominem similem sibi non
habet misericordiam/ꝛ de peccatis suis deprecat̄. Ip-
se dum caro sit reseruat iram/ꝛ propitiationem querit
a deo. Sed pro certo rex christus contra tales ingra-
tos finalr̄ surget/ꝛ eos tortoribꝰ infernalibꝰ tradet/di-

cēs. Serue nequā/nōne oportuit te misereri ꝯserui tui ma. 18. d
sicut ꝛ ego ꝛc. Et iterꝫ. Iudiciū sine misericordia fiet illi iaco. 2. c
q̄ nō fecerit misericordiā. In. xix. c. ponunt̄ multa: q̄ qꝛ A
exposita p saluatorē videnī: iō trāseo ad alia.

¶ Capitulum vicesimum Textus. Simile est regnum celorum. Moralitatum Capitulum. XV.

Quidā paterfamilias habēs vineā/exiuit pri- historia
mo mane ꝯducere opłarios in eādē vinea. Cō-
uētiōe aūt facta de denario ꝓ labore diurno
hora prima quosdā in vineā misit: tandē ho-
ra tertia atqꝫ meridiana alios ꝛ alios in foro reppēriēs:
ꝛ oībꝰ idē ꝓmittēs pretiū ad vineā destinauit. Finalr̄
hora nona alios reperiēs ociosos: ꝛ ipos ꝓ eodē ptio
in vinea cū alijs collocauit/dicēs. Quid statis hic to-
ta die ociosi? Dicūt: qꝛ nemo nos ꝯduxit. Ite ꝛ vos in
vineā meā: ꝛ q̄ iustū fuerit ꝛc. Uespere aūt facto/pro-
curatorē suū misit opłarios vocare/ꝛ mercedē reddere
precipiēs a nouissimis incipere: ꝛ tantūvlnmo sicut p
mo dare. Cū igitur singuli singulos denarios accepe-
rāt: q̄ primo venerāt / arbitrati sunt ꝙ plus accepturi
essent. Quod cū nō fieret: murmurabāt cōtra patrēfa-
milias/dicētes. Hi nouissimi tn̄ vna hora fecerūt: et
pares nobis illos fecisti/q̄ portauimꝰ ondus diei ꝛ estꝰ.
Quibꝰ dn̄s vice in hec vba rn̄dit. Amice/nō facio tibi
iniuriā nōne ex denario diurno ꝯuenisti mecū? Tolle q̄
tuū est ꝛ vade: qꝛ volo ꝛ huic dare sicut. Et subiūgit̄ hic
ꝙ sic erūt nouissimi primi/ꝛ primi nouissimi. ¶ Ista Tropologia
parabola pōt applicari ad mixtos motus ꝛ modos for- B
tune/siue occulte dei ꝓuidētie. Ista enī habēt vnū iu-
diciū: in quo nō est rationē inuenire nisi. Sic volo: sic
iubeo: sit ꝓ rōne volūtas. Iste enī q̄nqꝫ dat tantū parū
merito sicut benemerito: ꝛ q̄nqꝫ cuiꝰ soluit vl in moueni-
entē: tardiꝰ vero ꝙ ampliꝰ laborantē: qꝛ etiā vt in mūdi
cursu videmus: nouissimi efficiunt̄ primi/ꝛ primi no-
uissimi: qꝛ qui ampliꝰ in vinea ecclesie laborauerunt: ꝛ
primo solui/beneficiari/premiari meruerunt: aliquo-
tiens postponuntur. Illi vero qui parum vel nihil fe-
cerunt/scilicet adulatores/consanguinei: qui vltimi es-
se debuerant/preponuntur: sicut videmus in curijs do-
minorum: vbi semper solent ꝓdiligi magis noui. Uñ
dicitur. Nouis superuenientibus vetera proycietis. leu. 16. b
Unde quando isti benemeriti conqueruntur de suis i-
gratis dominis: vel etiam de fortuna: dicentes se diu-
tius laborasse: ꝛ nihil vltra alios recepisse/dicentes il-
lud. Per totam noctem laborantes nihil cepimꝰ. Ui- luce. 5. b
detur quod ista est responsio eorum qꝛ scꝫ mali prelati
vel dn̄i dicunt. Nonne ex denario diurno ꝯuenisti me-
cum. i. nonne sufficit tibi ꝙ vestes ꝛ cibos habueris? ꝛ
remittūt eos q̄nqꝫ vacuos ꝛ sine honore/dicētes. Tol-
le quod tuū est ꝛ vade: volo enī huic nouissimo dare si-
cut ꝛ tibi. Fortuna enī illud idē rn̄det de ipa ꝯquerē-
tibus. An (inquit) nō licet mihi facere quod volo scꝫ
de bonis meis? Uolo huic q̄ nihil fecit / tantū dare si-
cut tibi q̄ satis meruisti. Tolle quod tuum est ꝛ vade.
Quasi diceret. Nihil habes tuū nisi quod volo dare:
sicut dicit apl̄s. Sic ex operibꝰ iā nō esset gr̄a. Et alibi. roma. 11 a
Nihil tulimus in hūc mundū ꝛc. ¶ Uel allega cōtra 1. ti. 6. b
quosdā pōposos dn̄os q̄ hora pria/tertia ꝛ nona quot Aliter
inuenerūt familiares: tot in domibꝰ suis recipiūt: ꝛ de
familia sua faciūt. Ite (inquiūt) ꝛ vos in vineā meam C
Sed in sero. i. in fine dn̄s equaliter premiāt: qꝛ parꝫ aut
nihil ab eis reportāt: tolle (inquiūt) quod tuū est/ꝛ va-
de. Sicut isti seruitores faciliter recipiunt: ita facilr̄

Anagogia reiecit: ⁊ par ipsis de lucro tribuit. ¶ Uel dic ꝙ paterfamilias est deus: cui eterna predestinatio ad vineam.i.ad ecclesiam vel fidem: vel ad alios status alios vocauit temporibus: qui scz quosdam hora prima.i.in puericia: alios hora tertia.i.in iuuentute: alios hora nona.i.in senectute ad fidem vel ad penitentiam vocare non cessat: quibus denarium diurnum.i.vite eterne premium promittit gratis ⁊ dispensat. Ista tamen est veritas occulta istius patrisfamilias: sententia vel iustitia ⁊ prudentia: ꝙ non semper plus ⁊ prius laborantes alijs preferuntur: immo quandoque fit: ꝙ vltimo conuersi ⁊ minus in palma facie parem meriti: ad celi premium preponuntur: sicque fit ꝙ primi nouissimi etiam aliquotiens habeantur. Patet enim ꝙ illi qui in vltimo conuertuntur ad dominum frequentiori studio quandoque antiquiores in meritis: ⁊ per gratiam in premijs antecedunt. Patet etiam ꝙ gentiles vltimo ad dominum conuersi: qui omnino sine ociosi extiterant: cum nullus eos ante apostolos conduxisset: iudeos qui a principio fideles extiterant: fide ⁊ moribus ad gloriam peruenerunt. Patet insuper ꝙ subditi superioribus: seculares ecclesiasticis: ⁊ laici sacerdotibus ⁊ religiosis quandoque meliores existunt: ⁊ sic nouissimi primi fiunt. Nunquam etiam occulto dei iudicio boni ca-

D dunt: impij conuertuntur: ⁊ in aliorum gloria succedunt. Unde Job

iob 34.c Perdidit multos ⁊ innumerabiles: ⁊ regnare facit alios pro eis. De quibus non potest conqueri potes: quia cum fides: gratia ⁊ gloria non sint ex meritis nostris: sed ex dei misericor-

ad ti.3.b dia. Iuxta illud. Non ex operibus iustitie que fecimus nos: sed secundum magnam misericordiam suam saluos nos fecit. Nulli facit deus iniuriam si alterum alteri anteponit: propter quod dicit. Non facio tibi iniuriam: volo huic dare sicut tibi:

roma.9.c accipe quod tuum est. Et hoc sicut dicit apostolus. Non est volentis

Aliter neque currentis/ sed dei miserantis. ¶ Uel expone sicut exponit Grego. de illis qui in mundi principio ⁊ in fine conuertuntur ad fidem: ꝙ tamen primis ⁊ vltimis semper paterfamilias deus paratus est dare mercedem. Unde petrus in aurora dicit: Qui venit extremus dispensatore vocante tantundem recipit sicut qui venerat ante. Sic deus ostendit ꝙ quandoque venimus. Aggrediamur opus: certi de munere

Aliter sumus. ¶ Uel dic ꝙ moraliter vinea est anima: operarij sunt sensus ⁊ affectus: qui ad operandum debent mitti: ⁊ si ociosi fuerint: debent increpari. Et si omnes simul habere nequeant: saltem vnus post alium debet paulatim ad virtualem operationem inclinari: premium etiam eterne retributionis cunctis dabitur: quando in sero in fine seculi nostris sensibus eterna gloria concedit.

cod.c.d ¶ Hic habes ꝙ discipulos inter se querentes: quis eo-

historia rum videretur maior in regno celorum: dominus ad humilitatem reducit: scz de hoc nihil ad presens. Hic dicitur ꝙ duo ceci qui penes viam mendicantes sedebant: audito ꝙ iesus nazarenus transiret: inceperunt fortiter clamare. Fili dei miserere nostri. Cumque turba eos increparet ne facerent: illi multo magis clamabant: miserere. Quod vt iesus agnouit: oculos ipsorum tetigit:

E ⁊ visum eis restituit: qui statim ipsum cum alijs secuti

mar.10.g. sunt. Aduerte tamen ꝙ marcus ⁊ lucas non ponunt nisi vnum. Et forte vnus erat alteri formosior: ideo ibi

luc.18.f de alio subticetur. ¶ Allegorice duo ceci sunt duo po-

Allegoria puli: iudei ⁊ gentiles: qui ceci sunt per ignorantiam: sedentes per pigritiam: mendicantes per auariciam: secus viam per inanis glorie apparentiam: ⁊ per mundi negociorum complacentiam: merito esse dicebantur. Christus enim non obstante turba sacerdotum ⁊ phariseorum: illos per fidem illuminauit: ⁊ illos duos populos seu multos de ipsis: per gratiam suam tetigit: ⁊ ad sequen-

mat.7.d dum se per fidem ⁊ bonam operationem induxit. Unde vbi de duobus fratribus quos vocauit iesus de naui/ dicitur ꝙ re-

lictis retibus ⁊ patre secuti sunt eum. ¶ Uel dic ꝙ homo dum est in vita/ potest dici cecus iuxta viam mendicans: exponeret supra. Et ideo iste quando audit iesum transeuntem/ ⁊ sibi appropinquantem.i. quando videt ꝙ nunc est tempus merendi: ⁊ ꝙ nunc est nobis danda per ipsum christum eius misericordiam inueniendi statim cum clamore orationis ⁊ confessionis debet ad eum recurrere: ⁊ illuminationis spiritualis/ scz gratie ⁊ influentie beneficium implorare. Quid vultis (inquit) vt faciam vobis? Domine (inquiunt) vt aperiantur oculi nostri Ps. Illumina oculos meos ⁊c. Quinimmo etiam si talis videt: ꝙ turba preteriens.i. tentationum/ phantasmatum/ cogitationum ⁊ temporalium sollicitudinum tumultus/ ⁊ mundi negociorum anfractus ipsum increpet: ⁊ a clamore confessionis vel orationis ipsum impediat vel retardet: ipse tamen multo magis debet insistere: illius turbe imperium non curare: ⁊ a christo misericordiam implorare/ dicens. Miserere mei fili dauid. Et pro certo si dominus viderit ipsum clamantem: ⁊ in illo clamore perseuerantem: ipsum illuminabit ⁊ tanget per gratiam veram cognitionem: cecitatem peccati ⁊ ignorantie sibi tollet: ita ꝙ per bonam operationem ⁊ discretionem post christum imitando sequetur ⁊ curret/ dicens illud. Magister sequar te ⁊c. Hic ponitur petitio matris filiorum zebedei: sed vide infra in euangelio. Mar. De ingressu domini super asinam vide Luc. De euersione mensarum ⁊ electione columbas vendentium vide in euangelio Joannis.

Aliter (margin, line 2); ps.12.b (beside "Illumina oculos"); F (beside "impediat"); mat.8.c, mar.10.e, luc.19.e, Jo.2.c (beside the last lines)

¶ Capitulum vicesimumprimum Textus.

Et cum appropinquasset hierosolymis ⁊ venisset bethphage. Moralitatum Capi.XVI. historia

Cum semel christus esuriret: ⁊ ficum prope locum conspiceret: iuit ad eam/ si quid forte fructuum in ea reperiret: qui tamen non fructus sed folia reperit: non

mar.11.b enim erat tempus ficuum. Ideo ficum perpetuo maledixit/ dicens. Nunquam ex te fructus nascatur: ⁊ statim aruit ficus

Moralitas ita ꝙ nunquam amplius fecit fructum. ¶ Ista ficus potest bosos boles significare: qui folijs verborum abundant: fructum tamen operis ⁊ efficacie non habent. Regulare enim est/ quod

pu.14.c vbi est verbositas ⁊ iactantia ⁊ elatio maior: ibi operis ⁊ efficacie nec non diuitiarum ⁊ amicitie solet copia minor. Unde in Prouerbijs. Ubi verba sunt plurima/ ibi frequenter egestas ⁊c. Quia quando christus esuriens.i. quando aliquis indigens ad tales currit: ⁊ fructus alicuius solatij vel auxilij in eis inuenire se credit: satis folia.i. promissiones ⁊ iactantias reperit: fructum vero nullum inuenit. Quod de hypocritis est verum: in quibus sola verborum ⁊ filiorum vanitas/ ⁊ solus conuersationis viror: nullus autem bone operationis fructus inue-

G nitur. Quapropter tales infructuosi a deo maledicuntur: ⁊ virore sue exterioris conuersationis ficte siccantur/ ⁊ ariditate paupertatis damnantur. Uerbosi enim

mar.11.c ⁊ vani amici merentur arescere: ⁊ virorem sue conuersationis perdere spiritualiter. Unde dicitur. Rabbi/ arbor cui maledixisti. Bona enim conuersatio sine bona vi-

luce.8.a ta non potest durare/ sed cito deficere. Iuxta illud. Natum

cod.c.o aruit: qui non habebat humorem. Unde Sene. de moribus ait

historia Nunquam bone honestatis longa est simulatio: ¶ Homo quidam habuit duos filios: ⁊ primo dixit: vade operari in vineam meam. Qui respondit patri: nolo: tandem vero penitentia ductus iuit. Postea pater iuit ad alterum: ⁊ similiter dixit: qui respondit/ eo domine: ⁊ tamen non iuit. Quis igitur horum (querit dominus) fecit voluntatem patris? Responsum est ꝙ primus. Et christus ex hoc contra principes sacerdotum dixit: ꝙ publicani ⁊ meretrices precedent eos in regno dei. Uenit enim (inquit) ioannes in via iustitie: ⁊ non credidistis ei: peccatores vero ⁊ meretrices crediderunt ei.

¶ Istam igitur

Mora- ❡ Istam igitur saluator noster parabolam exponit.
litas Uidetur eñ supponere q pr̃familias est deus: q duos
filios habuit in mũdo. i. duo gña subditoꝝ: primos et
secũdos: scʒ ecclesiasticos et laicos: quos ambos ad la
borandũ et ad bene operandũ in vinea sua. i. in eccl̃ia
vel in aïa puocat: et ad hoc vtrũqʒ ſm maius et minꝰ or
dinat. Primo tñ pplõ ecclesiastico ista papit. Scdo
ma.20 a scʒ seculari et laico inquiẽs. Ite in vineã meã: et quod
b iustũ fuerit dabo vobis. Sed vere magna est differen
tia in istis: qr primi dicũt et nõ faciũt: secũdi vero nõ di
cũt: et q̃nqʒ tñ faciũt. Cõstat enĩ q multi sunt ecclesiasti
ci: qui promittũt et dicũt se velle in vinea dei laborare:
et hoc potissime in susceptione ordinis vel beneficij:
vbi tã publice q̃ occulte se obligant ad laborẽ et ad bo
noꝝ operꝝ exercitiũ et culturã: qr istis videt dictũ illud
2.tim.2 a apli. Labora sicut bonꝰ miles christi. Et tñ isti sunt q
oĩno nihil de pmissis faciũt: sed quod deo vouerũt p
termittũt. Un. Dicunt enĩ et nõ faciũt. Ecõtra alij sunt
ma.23 a seculares/ et alij magis leues: q prima facie mandato
dñi ɔtra dicũt: et q̃si eis aliq̃d iniungit lingua et moribꝰ
hier.2.d totũ spernũt. Hier. A seculo ɔfregisti iugũ: dixisti / nõ
seruiã. Et tñ isti ad cor reuersi/ multa bona opera facis
unt: et ɔtra illud quod ꝓmiserãt/ bona agũt: qr sepe fit
q seculares qui leui et seculari ɔuersatiõe videnẽ dei
patris mãdata contẽnere: et tñ faciũt plura bona q̃ il
li q ex promissione tenenẽ facere facta magna. Ecclesia
stici eni habẽt verba et nõ opera: seculares vero habent
opera et nõ verba: et lõ isti et nõ primi dicunẽ facere diui
na precepta: cum plus placerẽt dño bona opera q̃ ꝓ
missa. Ideo bene dicit istis/ q petõres et meretrices ip
sos precedẽt in regno dei: qr seculares qui petõres videẽ
tur prima facie eligunẽ. Isti vero q iusti credũt fuerũt
mat.8 b respuenẽ. Unde dicit. Multi venient ab oriente et c. Et
aliter sequit. Filij aũt regni eijcienẽ foras. ❡ Uel sivis allega
istud generaliter: q plus sunt attendenda opera q̃ ver
ioã.10 g ba et c. Ideo dicit. Operibus credite: vide supra li. xiij.
B ca. xxj. vbi ista figura ad literã exponit. ❡ Homo erat
eod.c.d paterfamilias qui plãtauit vineã: et sepi circũdedit eã
historia et fodit in ea torcular: edificauit turrim/ et locauit eã
agricolis: et peregre profectus est. Cũ adueniente tpe
fructuum seruos suos misisset ad vineam: agricole ip
sos diuersis supplicijs affecerunt: et cum iterum misis
set alios/ similiter peregerunt. Qui cum vltimo filiuʒ
mitteret/ dicens. Forsitan verebuntur filium meum: ip
sum etiam occiderunt/ et cum extra vineam proiecerũt
dicentes. Hic est heres: venite occidamus eum: et erit
nostra hereditas. Iste paterfamilias finaliter ad vi
neam suam veniens: istos operarios perdidit: et vine
am alijs locauit. Unde dicitur. Malos male perdet:
Allego- et vineam suam locabit alijs agricolis. ❡ Istud expo
ria nunt doctores allegorice/ dicentes quod paterfamili
as id est deus a principio plantauit quandam vineaʒ
esai.5.b scilicet synagogam. Esaie. Uinea domini sabaoth do
mus israel est. In ista enim fodit torcular/ scilicet ciui
tatem hierusalem: in qua botrus cypri fuit cõpressus
turrem / templum: et sepem ei circundedit id est diuine
esai.5.a legis munitionem et ambitum. Esaie. Plantauit vine
am electam: lapides elegit ex ea: fecit torcular/ et edifi
cauit turrim: ipsamqʒ agricolis id est filijs israel et iu
deis locauit: qui abraam et moysẽ legem id est ceremo
nias ordinauit: et iudeos in hierusalem id est in terra
promissionis locauit: Ab eis etiam profectus est quã
luc.19 b do data lege suis arbitrijs ipsos dereliquit. Un. Tra
B didit seruis suis bona sua et profectus est statim. Sed
isti agricole a principio pessimi et rebelles fuerunt: qr

seruos dei quos pro fructu bonoꝝ operũ reportando
mittebat ad vinea: multipliciter offenderũt: sicut pꝫ:
qr moysen exacerbauerũt: et de regno suo dauid expu
lerunt: esaiã serra lignea secauerũt: hieremiã i egypto
lapidauerũt. Ezec. in babylone excerebrauerũt: amos
vecte perforauerũt et c. Un dr. Ecce ego mitto ad vos p mat.23 d
phetas/ sapientes et scribas et c. Finaliter misit filiũ su
um iesum christũ: quẽ nihilominꝰ proiectũ extra vineã
i. extra hierusalẽ occiderũt: ipsum et fidẽ eius respuen
tes: hereditatẽ eius se habituros perpetuo crediderũt
inquantũ scʒ fidẽ christi ipso mortuo extinguere puta
uerunt: et sectã suã in eternũ duraturã: et ipos in hieru
salẽ mãsuros se arbitrati fuerũt. Uenite (inquiunt) oc mat.21 d
cidamꝰ eũ: et nostra erit hereditas. Et alibi. Ne forte ve ioã.11. f
niant romani/ et tollant nostrũ locũ et gentẽ: expedit vt
moriatur homo. Sed eoꝝ opinio facta est irrita: qr eo
q hereditatem dei/ scʒ terram iuda se habituros credi
derũt per christi mortẽ: potius perdiderũt eãdẽ: qr scʒ
paterfamilias deus perdidit istos iudeos: et eos per
romanos vẽdidit et dispersit: vineã suam / scʒ ecclesiaʒ
et fidẽ alijs agricolis. i. gentibꝰ ad fidẽ ɔuersis tradi
dit: istos vo repudiauit/ in infidelitate dimisit. Igit
bene concludit ibi. Auferetur a vobis regnũ dei: et da
bitur genti facienti fructũ eius. ❡ Uel dic mystice q Allego-
vinea domini est ecclesia, in qua deus a principio po ria
suit torcular id est memoriaʒ dominice passionis: tur
rem id est altitudinem contemplationis: sepem idest
tuitionem pastoralis protectionis. Hier. Ego planta hier.2.d
ui te vineam meam electam/ omne semen verum: qui C
agricolis id est christianis viris et ecclesiasticis ipsam
colendam tradidit: et inde fructum bonorum operum
expectauit: pro quibus habendis seruos suos/ scriptu
ram legis psalmistarum et prophetarum: vltimo vero
filium suum misit/ scilicet doctrinam filij sui euange
licam. Isti enim sunt christi serui spirituales: qui ad
vineam ecclesie mittuntur: vt per eos fructum bonoꝝ
operum reportent. Sed reuera isti agricole iam om
nes istos expulerunt et occiderunt: quia ecclesiastici le
gem per prophetias et euangelia / diuinam scientiam
et gratiam hodie quasi penitus deleuerunt. Nostra (in
quiunt) erit hereditas: quia hereditatem ecclesie acsi
esset suum proprium patrimonium sibi appropriant:
et se non esse agricolas/ sed dominos putant. Ezechie. eze.36 b
Dederunt terram meam sibi in hereditatem. Et ideo
pro certo (sicut iam videmus) dominos istos agrico
las id est viros ecclesiasticos diuersimode disperdit:
et propter peccata eorum vineam eorum ecclesie alijs
agricolis id est secularibus tyrannis ipsam diripien
dam tradidit. Esaie. Auferam sepem eius: et erit in di esai.5.b
reptiõnem. ❡ Uel dic quod ista vinea est anima: cu Aliter
ius cultores sunt sensus et affectus: quia debitum su
um non faciunt: nec fructum bonorum operum deo
reddunt: sed seruos eius id est bonas inspirationes
strangulant et repellunt: filium eius id est christum et
eius gratiaʒ in seipsis interficiunt. Ideo finaliter isti
perduntur: et vinea id est anima ab alijs agricolis id D
est vitijs et demonibus occupatur. Psalmista. Destru ps.79 b
xisti maceriam eius: et vindemiant eam omnes preter
gredientes: et exterminauit eam aper de sylua et cete
ra. De lapide reprobato vide supra secundi regum ca
pi. quinto: in fine.

❡ Capitulum vicesimumsecundum textus
Simile factum est regnum celorum homini
regi qui fe. Moralitatum Capitul. XVII

historia Rex quidā fecit filio suo nuptias: ⁊ misit ser-
nos suos hora cene dicere inuitatis vt veni
rēt. Quib⁹ nolentib⁹ misit alios seruos dice
re. Ecce prandiū meū paraui: tauri mei ⁊ al-
tilia mea occisa sunt/⁊ oīa parata venite ad nuptias.
Inuitati vero noluerūt venire: sed alius in villā suā:
alius ad negociationē suam abyt. Quidā autē ex eis
seruos suos tenuerūt: ⁊ affectos cōtumelijs occiderūt
Quod audiens rex/missis exercitib⁹ suis perdidit ho
micidas illos: ⁊ mittēs seruos suos alios ꝯuocat oī-
cēs. Nuptie parate sunt: sed qui inuitati erāt/nō erāt
digni. Ite igit ad exitus viar: ⁊ quoscūq3 inueneritis
vocate ad nuptias. Serui aūt abeuntes cōgregauerūt
bonos ⁊ malos: ⁊ implete sunt nuptie discumbentiū.
Intrauit aūt rex vt videret discūbentes: ⁊ vidit ibi ho
minē non indutū veste nuptiali: ⁊ ait illi. Amice quō
huc intrasti/nō habēs vestē nuptialē? At ille obmu-
tuit. Tunc rex ministros vocauit: ⁊ eum in tenebras ex
teriores ligatis manib⁹ ⁊ pedibus mitti iussit: Ibi eri-
Allegoria t crit fletus ⁊ stridor dentiū. Multi enī sunt vocati
⁊c. ❡ Ista exponunt allegorice de gentilib⁹ ⁊ iudeis.
E Constat enī φ rex deus filio suo vxorē.i.humanā natu
rā duxit: rex hoc nuptias ⁊ solennitatē fidei catholi-
ce/⁊ cōgregationē ecclesie catholice celebrauit. Ad qd̄
conuiuiū primo iudeos vocauit: q2 scz huius fidei fie
rom. 2.b ri participes ipsos per alios ordinauit. Aplūs. Iudeo
primū ⁊ greco. Omnia parata sunt: dixerunt serui.i.p̄
dicatores ⁊ apostoli: tauri ⁊ altilia occisa sūt.i.christ⁹
⁊ prophete ⁊ martyres pro fide sunt mortui. Acsi dice-
rent. Omnia fidei testimonia ⁊ mysteria parata sunt:
esa. 55.a venite ad nuptias.i.ad incarnationis fidē. Esa. Om-
nes sitiētes venite ad aquas. Sed reuera isti ad nupti
as venire noluerūt: sed potius ad villā suā.i. ad syna-
gogam per incredulitatē abierūt: ⁊ multos de seruis
christi ⁊ predicatorib⁹ occiderunt: scz iacobū: stepha-
nū ⁊ multos alios: ideo rex noster deus pater missis exer
citib⁹/scz romanoꝝ: illos perdidit ⁊ destruxit: ⁊ eos in
dignos nuptijs.i.salute fide christiana iudicans: ser
uos suos p̄dicatores ⁊ alios ꝯuocandos ad istas nu-
act. 13.g ptias.i.ad incarnationis fidē misit: Ideo dicit. Uo-
bis oportebat primum loqui verbum domini: sꝫ quo
niam repulistis illud: ⁊ indignos vos iudicastis eter-
ne vite: ecce conuertimur ad gentes ⁊c. Isti igitur p̄e
dicatores ad exitus viarum id est ad gentiles qui non
erant in via salutis/sed in exitu mittuntur: qui fidem
recipiētes ad ecclesie nuptias inducuntur inter quos
boni ⁊ mali pariter concluduntur: ita quod discum-
bentibus tam bonis quam malis nuptie iam implen
Iob 3.c tur. Unde iob. Paruus ⁊ magnus ibi sunt ⁊c. Sed re
F uera in fine seculi rex iste deus/ad suos fideles iudicā
dum/⁊ ad discumbentes videndum/etiam ad exami-
nandum intrabit: ⁊ istos quos non indutos veste nu
ptiali videbit id est charitate etiam ⁊ gratia: eternis
vinculis/carceribus ⁊ tenebris eos condemnabit/di-
cens. Amice quomodo huc intrasti/non habens ve-
stem nuptialem: ⁊ quomodo in ecclesiam venisti/⁊ fi-
dem christianam suscepisti: cum vestem nuptialem id
est charitatem ⁊ gratiam non acquisiuisti: sed potius
peccatis ⁊ vitijs sorduisti? At ille statim obmutescet:
quia proh dolor peccator nullam excusationem habe
bit: immo sine reclamatione in tenebras ibit: vbi erit
apo. 16.c fletus ⁊ stridor dentium. Unde Apocalyp. Beatus
qui custodit pallium suum ne nudus ambulet. Et se-
quitur. Multi sunt vocati: pauci vero electi. Et quia
omnes generaliter ad fidem vocati sunt: ⁊ tamen mul

ti ꝓpter defectū vestis nuptialis ad infernū descēdūt:
ꝓpter quod consulit. Esa. Consurge/cōsurge hierlm: esa. 52.a
induere vestimentis glorie ciuitas sancta. ❡ Uel dic/ Aliter
φ nuptie iste statū significāt ecclesiasticū: in quo tau-
ri ⁊ altilia.i. actiui ⁊ contēplatiui suis doctrinis ⁊ exē
plis bonos antiquit⁹ refecerūt: qui in fide christi ⁊ in
isto ꝯuiuio.i. in ecclesie statu mortui sunt: ita φ in san
guine suo vel bona vita statū ecclesiasticum fundaue-
runt. Quidā aūt sunt qui ad illud ꝯuiuiū venire renu
unt: sicut sunt nobiles ⁊ auari: qui magis negocia se-
culi ⁊ statū secularē/φ statū ecclesiasticū eligūt ⁊ exq̄-
rūt. Unde iob. Esse sub sentibus/delicias cōputabāt. iob. 30.e
Alij vero ad istas nuptias.i. ad ecclesie diuitias ardē-
ter venerūt: ita φ iā discūbentib⁹.i. clericis/religiosis G
⁊ sacerdotibus plene sunt in quibus boni ⁊ mali sine
dubio simul viuunt. Uerumtamen qr nullus ad aliud
cōuiuiū.i. ad ecclesiastica beneficia vel officia venire si
ue intrare debuerat nisi sanct⁹: ideo deus in fine secu-
li illos qui sine veste nuptiali.i. sine gratia ⁊ ꝯuersatio
ne spirituali vixerūt/redarguet: ⁊ eos in tenebras exte
riores.i. in inferno recludet/dicens. Quō huc intrasti
indignus: vbi nullus debet intrare nisi dignus: ⁊ tu
es nō habēs vestē nuptialē. Tren. Uidit gentes ingres trēn. 1.b
sas sanctuariū suum: de quibus p̄ceperas ne intrarent
ecclesiā tuam. Et sic multi sunt vocati: pauci vero ele-
cti. Quia multi intrant ecclesie statū: pauci percipiūt
paradisi fructū: sed potius infernales tenebras ⁊ lu-
ctū. ❡ Iudei cū postulassent a christo si liceret censuz cod. c.b
dare cesari: fecit sibi christus afferri numisma census.
De quo cū ab eis postulasset/cuius imago esset ⁊ nu-
mismatis superscriptio. Et ipsi dixissent/cesaris. Chri
stus respondit/dicens. Reddite igit que sunt cesaris
cesari ⁊ que sunt dei deo. Acsi diceret/φ illi debet red-
di numisma/cuius imago est impressa. ❡ Dic quod Tropologia
cum duplex imago possit imprimi in numismate ani-
me humane christiane: scilicet imago dei/que fit per
gratiam: ⁊ imago cesaris/que dicitur a cedendo: ⁊ in-
terpretatur possidens princeps id est figura diaboli:
qui malos principes mundi possidet: ⁊ peccatorem ce
dit et damnat: que imago in anima imprimitur per H
peccatum. Sic est quod illud numisma id est anima
ista illi domino finaliter reddetur/cuius imago id est
figura per morum conformitatem in ipsa inuenitur:
quia anima iusta que in se imaginem dei representa-
bit/deo reddetur. Anima vero peccatrix cesari id est
diabolo propter conformitatem similitudinis offere
tur. Apocalyp. Qui acceperunt characteres ⁊c. ❡ In ap. 19.o
vicesimotertio capitulo multe redargutiones ⁊ male-
dictiones ponuntur: ⁊ multa etiaz dicta moralia: que
omnia per se patent. In capitulo vicesimoquarto ve-
ro multa de vltima tribulatione ponuntur: sed vide i- luc. 17.g
fra in Luca: vbi ponam. ❡ In vicesimoquinto capitu luce. 21.b
lo ponitur parabola de decem virginibus/scilicz qui- C. xxv. historia
q3 prudentibus ⁊ quinq3 fatuis: que sponso ⁊ sponse ve
nientibus ad nuptias obuiam exierunt: ⁊ omnes iste
lampades tenuerunt in manibus. Ista tamen fuit dif
ferentia: quod prudentes cum lampadibus oleuz ha-
buerunt: fatue vero habuerunt lampades: sed oleo ca
ruerunt. Tandem igitur moram faciente sponso: cuz
omnes virgines dormiuissent: media nocte clamor ef
ficitur. Ecce inquit sponsus venit: exite obuiam illi.
Que cum surrexissent: ⁊ lampades suas parassent: fa-
tue, carentibus oleo dixerunt. Date nobis de oleo ve-
stro: quia lampades nostre extinguuntur. Quibus re
sponderunt, Ne forte non sufficiat nobis et vobis:
Ite potius

ite potius ad vēdentes ⁊ emite vobis. Dū irent eme
re venit spōsus: ⁊ que parate erāt/cū eo ad nuptias in
trauerunt: ⁊ clausa est ianua. Fatue autem virgines ve
niētes/suppliciter aperiri petierūt/dicētes: Dn̄e dn̄e
aperi nobis. Sꝫ eis dixit dn̄s: Amē dico vobis/nescio
A vos. Cōcludit igit̄ dn̄s ꝙ quilibet debet esse paratus
Allego- quia nescit quādo veniet spōsus. Istā parabolā nūq̄
ria. possum ita bene exponere sicut exponitur per docto-
res: ⁊ ita dicamus s̄m Augu. ꝙ s̄m alios magis no-
uos. Decē virgines significant vniuersitatem anima
rum fidelium: que pro eo decē dicunt: quia obseruan-
tie decem mādatorū subiugant. Iste tamē memoran
tur esse bone ⁊ male/prudentes ⁊ fatue: qr de fidelib9
animabus constat aliquas esse bonas/et aliquas ma
las: que tamē oēs quinq̄ vident. qr omnes tam boni
q̄ mali quinq̄ sensuū passionib9 submittunt: vel qr
bone quinq̄ sensibus imperare. male vero eis seruire
noscunt. Iste tamē inter se multum differūt: qr q̄uis
oēs lampades. i. exempla bona ⁊ splēdorē aliqualem
bonorū operū habeāt: bone tamē oleū pie intētionis
⁊ grate ⁊ deuotionis cū lāpadib9 habēt. Male vo
licet exteriorē splendētem apparentiaꝫ habeant: oleo
tamē pie intentionis carēt acceptis lāpadibus/non
sumpserunt oleū secū: sicut maxime faciunt hypocri-
te: qui nō curāt habere veritatis interiorē: dū tamen ha
beāt exterioris apparētie splēdorē. Cōtra quos tulli9
dicit: Quid ꝓdest foris strenue agere? Omnes igitur
virgines. i. omnes anime christiane/tā bone q̄ male
sperant ad nuptias agni. i. ad conuiuiū paradisi fina
liter ingredi: omnesq̄ expectant sponsum. i. christum
in resurrectione vltima venturū: et nuptiarum introi
B tum concessurum. Ueruntamē quia nunc tardat: ne-
ma. 26. cesse est ꝙ isti interim per mortē corporalē dormiant:
d. et quod tā boni q̄ mali debitū mortis soluūt. Unde
dicitur: Dormite iaꝫ ⁊ requiescite. Finaliter tamē me-
dia nocte. i. subito ⁊ ex insperato clamor tube angelis-
ce fiet: qui oēs dormiētes ⁊ mortuos per resurrectio
nē aduocabit: et ipsis aduentuꝫ iudicis patefaciet di
cēs: Ecce sponsus venit exite de sepulchris obuiaꝫ ei.
Hieronymus. Semper sonat vox (inquit) illa terri-
bilis in auribus meis: Surgite mortui/venite ad iu-
diciū domini. Tunc oēs tam boni quam mali surgēt
et lāpades suas/id est bona opera ꝑparabunt et nu-
merabunt et dicēt: Dn̄e in nomine tuo ꝓphetaui ⁊c.
Ueruntamē qr mali et hypocrite oleū recte intētiōis
nō habuerunt: ideo lampades suorū operum extin-
guētur: inq̄ tum fructu et vtilitate omnimoda priuabūt
prouer. ur. Lucerna impiorū extinguet. Isti⁊ igitur non ꝓ-
14. c. ficiet: sed iustis et sapientib9 dicēt: date nobis de oleo
vestro. i. iuuetis nos virtute meritorū vestrorū: qr tūc
boni poterunt ridere: Ne forte non sufficiat nobis ⁊
vobis: ite potius ad vendentes et emite vobis ⁊c. Ac
si dicerent: Oleum meritorū nostrorū non est tantum
ꝙ ad saluandū nos et vos sufficiat/siue sufficere pos
sit: sed ite potius ad vēdētes. et videte quid vobis ꝓ
ficient illi pro quorū captando fauore lāpades ⁊ non
oleum id est opera vana sine conscientia bona dum
vixistis in seculo habuistis. Ac si dicerēt: Uidete q̄d
vobis proficit nunc vana gloria/vana laus et cōmē-
Hiere. datio mundanorum. Et dicent: Ubi sunt dij eorum
52. c. in quibus habebant fiduciam? Surgant et opituleu
tur vobis. Sed pro certo dum isti volunt oleum bo-
C ne conscientie emere idest dum incipiunt bonam cō-
scientiam habere: et de vanitate operum penitere: et
tarde bonā cōsciētiā querere: sapientes et bone que

habebāt oleum cū lampadib9 cū spōso christo intra
bunt nuptias paradisi: et clausa ianua paradisi. i. ex-
cluso tpe merēdi: isti hypocrite et fatue ꝑpetuo foris
stabūt: ⁊ in inferno dolētes/nunq̄ apertionē venie seu
celi ianue de cetero impetrabūt. Un̄ Mat. nō ois qui
dicit mihi dn̄e dn̄e/intrabit regnum celorum. Ideo ma. 7. c
oleo bone conscientie muniamur: et semper parati et
in bono vigiles inueniamur: vt quacūq̄ hora spon
sus christus veniat: cū ipso ad nuptias inducamur.
Eccles. Oi tēpore sint vestimēta tua cādida: ⁊ oleum eccls. 9.
de capite tuo nō deficiat. Oib9 dico/vigilate. ¶ Uel b
si vis dic ꝙ illō qō hic ponit: ꝙ fatue vgines ꝓ eo ꝙ Aliter
oleū nō habebāt/lāpades suas extingui dicebāt pōt
contra hypocritas allegari quorum lampades id-
est quorum conuersationis splendor non potest diu
durare: imo cum oleum bone conscientie intentiōis ⁊
diuine gratie interioris istis deficiat: necesse habet ci
to extingui et deficere. Sen. Nihil quod simulatum
est et fictū/pōt esse diuturnū. Unde Iob. Nonne lux iob. 18. a
impij extinguet? ¶ Uel dic/ꝙ quilibet debet plus se Aliter
diligere q̄ alios: qr charitas incipit a seipsa: vnde vbi
hō nō pōt sine sui ꝑiudicio alteri subuenire: debet illū D
dimittere: ⁊ de sua solummodo salute tractare: exem ma. 25. a
plo prudētiū virginū que dixerūt: Ne forte nō suffici- Aliter
at ⁊c. ¶ Uel ista allega: ꝙ semꝑ debet quilibet esse pa
ratus: pro eo ꝙ christi aduētus est incognitus ⁊ in-
certus: vt quacūq̄ hora clamor diuine vocationis in
sonuerit: ⁊ ipse christus per mortē decreuerit nos vo
care: taliter paratos nos inueniat/vt cum eo possim9
ad celi nuptias introire. Matth. xxi. Estote parati ⁊c. ma. 24.
¶ Homo quidam peregre ꝓficiscens/vocauit ser- b
uos suos: et tradidit illis omnia bōa sua: Et vni qui Ca. xxv.
dem dedit quinq̄ talenta alij vero duo alij vnum: vni b
cuiq̄ s̄m ꝓpriā virtutē: ⁊ ꝓfectus est statim. Igit̄ qui historia
quinq̄ talēta acceperat lucratus est alia q̄nq̄: q̄ autē
duo acceperat/lucratus est alia duo: qui autem vnuꝫ
abiens fodit in terram/et abscondit pecuniā dn̄i sui.
Cū igitur lapso tēpore rediret dn̄s/et poneret rationē
cum seruis suis/audiēs ꝙ vnus quinq̄ et alius duo
talenta lucrati fuerant: ⁊ quod pecuniam suā multi-
plicauerunt: ipsos supra maiora constituit: ⁊ eorū di-
ligentiam commendauit/dicens cuilibet: Euge ser-
ue bone et fidelis: quia in pauca ⁊c. Intra in gaudi-
um domini tui. Accessit autem qui vnum accepe-
rat talentum/dicens ei: Domine scio quia homo du-
rus es: metens vbi non seminasti/et congregans vbi
non sparsisti: et timens abij/et abscondi talentū tuū
in terra: ecce habes quod tuum est. Dominus vero
negligentiam serui arguens: ipsum ex proprijs ver-
bis condēnauit/dicens: Si inquit homo durus sum
et meto vbi non semino: oportebat te pecuniam me-
am dare nummularijs/vt sic et ego veniens recepis-
sem quod meum est cum vsura. Istum fecit igitur ta E
lento cōmisso priuari: et illi qui quinq̄ lucratus fue-
rat dari. Seruū vero illū tāq̄ pigrū ⁊ inutilē fecit in
exteriores tenebras alligari/dicēs: Habēti dabitur
et abundabit. Illi autē qui non habet etiā qō habe-
re videtur/auferetur ab eo. ¶ Ista exponuntur serio Tropo-
se per Grego in homilijs. ꝙ ille hō q̄ pegre ꝓficiscit logia.
est saluator noster: qui in ea carne quā assumpserat/
abijt in celū. Carnis eñ locus ꝓprie terra est: que q̄si
ad peregrinādū ducit: dū per redēptorē nostrū in ce lu. 19. b
lo collocat. Unde dicit: Homo quidā abijt in regio
nem longinquā accipere sibi regnū. Iste igitur ser-
uis suis. i. christi fidelibus et christianis tradidit bo

na sua.i.gratias gratis datas: et vni dat quinq: alij
duo: alij vnu. Hoc est q vnicuiq dat et dispensat grati
as suas secundum maius et minus: diuersis diuersimode p̄s
bet eas: qui sicut dicit apl's: Diuisiones gratiarū sunt
idē aūt spiritus diuidēs singulis put vult. Uult aūt
1.Cor.12 a q de istis talentis suis quilibet negociet: et quod qui
libet gratijs istis sic vtat/q lucrum et fructū virtutuz
et meritorū multiplex reportet. Unde Negociamini
Lu.19.b dū venio. Et ideo quidā sunt qui pecuniam sibi com
missaz.i.gratias sibi cōcessas multiplicāt: et alij quinq
talēta/et alij duo lucrant: inquātū secundum maius et minus
in bonis operibus se exercēt: secundum q plures gratias na/
turales acceperūt/de lucro meritorum plus reportāt
Lu.12.f Unde dicitur Cui multum datū est/multuz exigitur
ab eo. Igitur in die iudicij vel in morte: quādo deus
qui ab ipsis profectus fuerat: et qui quēlibet coruz in
manu sui liberi arbitrij dimiserat: istos seruos ad ra
tionem vocabit. Tunc tales bene operātes supra mul
ta constituet: et in gaudia domini sui/scz in paradiso
multipliciter p̄miabit. Uerūtamen quia aliqui sunt
pigri serui: qui pecuniam sibi commissam.i.scientiaz
gratiam vel industriā sibi a deo cōcessaz in bono nō
multiplicant: imo in terrā ipsam fodiunt: et ad terre
na lucra et negocia applicāt: ibiq totū cēsum cumu
lant atq parant. Ideo tales finaliter condēnant: et in
ma.22.b exteriores tenebras alligant. Mat. Ligatis manib9
et pedibus mittite eū in tenebras exteriores. Et dicet
dominus: Sciebas quia homo sum durus/rigidus
iustus et seuerus: qui volo colligere vbi non semina
ui: hoc est: volo q quilibet vir virtutes et merita repor
tet vltra gratiā quam sibi pro semine dedi: et q ipse au
geat et multiplicet gratiam et scientiam quā sibi com
misi: quare igit illā in terrā fodisti: quare ipsaz in ter
renis negocijs posuisti: et non potius tradidisti num
mularijs.i.pauperib9/si fuerit pecunia tēporalis: vel
auditoribus si fuerit spiritualis et scientia: vt scz lucz
debitū reportaret: Acsi diceret: Iuste in tenebras eij
ci meruisti: quia magis spiritualis q̄ terrena dilexi
sti. Ista potissime allegantur per gregorium de pre
dicatoribus: quia secūdū q homo habet plura talen
ta.i.plures gratias et conscientias a deo recepit secū
dum hoc predicando et docendo magis debet profi
cere: vt lucrum cum vsura de animabus cōuersis pos
sit domino reportare. Unde: Cui commendauerunt
Lu.12.f. multum plus petent ab eo: ita quod de laborando et
predicando secundum magis et minus nullus se valeat excu
sare. Uā secūdū ipsum illi qui dicūt: Scio domine qi
durus es.i.scio quia predicationis et religionis sta
tus difficilis est et durus: et ideo nolo mihi traditū ta
lentum.i.scientiam mihi traditaz in tali negocio ex
ponere nolo tam ardua querere: sufficit mihi in scien
tia et administratione viuere: et talentum mihi tra
ditum in terra.i.in terrenis occupationibus sepelire
nolo salutem multorum querere: sufficit mihi circa
temporalia iuste viuere: et de vtilitate propria/nō alie
na curare. Isti a domino sicut serui inutiles redargu
Aliter untur: et in eternis tenebris concluduntur. Uel si vis
illud quod hic dicitur: habenti dabit et abūdabit: ei
autem qui non habet/etiam quod habere videt/au
feretur ab eo. Quod etiam iste paterfamilias exēplo
demōnstrauit: qui vnum talentum ab illo abstulit: et
ipsum alteri qui plus abundauit dari mandauit.
¶ Allega hoc de mundi fortuna: etiam de mūdi prin
Tropo- cipibus et tyrannis: cum isti habeant multos seruos
logia et subditos: quorum quidam abundāt et alij indigēt
quidam sunt diuites/et alij pauperes: quidaz magna
lucra faciūt: sicut ad litterā sunt eorū officiales: qui
dam qui solum vnum talentū habent.i. modicaz ha
bent substantiam: et hoc in terrā absconditū.i.in ter
renis agriculturis et laboribus acquisitam: sicut sunt
inferiores subditi/agricole/et similes. Istud est verū
q illi domini et tyranni ab illis qui parū aut nihil ha .b
bent scilicet ab agricolis et fossoribus continue rapi
unt: et illud modicum quod habēt/ab eis auferūt et
tollunt: quod alijs scz suis causidicis et officialibus
diuidunt. Constat enim quod inferiores spoliant et
de spolijs suis diuites officiales suos munificant et
ditant: bona enī sua continue a pauperibus auferūt:
diuitibus vero aliena quotidie cumulantur. Esa. Ra
pina pauperis in domo vestra. ¶ Uel dic quod hic Esa.3.c.
dicitur/quod ille qui talentum non multiplicauit/il Aliter
le fuit priuatus: et census ille alteri datus: et ipse in te
nebris ligatus. Ille vero qui lucrū domino apporta
uerat/fuit magnificatus: et in gaudium dn̄i receptus
et muneribus ampliatus. Potest applicari contra
modernos dn̄os: qui reuera nullū seruū aut familia
rem diligunt/nisi lucrum apportet: et nisi vtilitatē eo
rū faciat: et pecunias multiplicet et augmentet: tales
enim solent magnificari: donis et beneficijs amplia
ri. Euge inquit &c. Unde isaac amabat esau &c. Illos gen.25.d
vero qui lucrum non procurant/solent reijcere et vili
pendere: et talentum eorum.i.beneficiū vel officium
ab ipsis quoq tollere: et ipsos repellere et fugare/dicen
tes: Seruum inutile reijcite: quia quicūq munera et
lucra non procurat/a diuitibus reijcitur: et alius in
officio eius subrogatur: quod potissime videtur de
officialibus dominorum: quia nisi per rapinas et ex
actiones lucrum acquirant dominis suis/continue
submouent: et ipsorum talentū.i.officium statim al
teri dat. Unde Mat. Auferet a vobis regnū dei: et da
bitur genti facienti fructū. ¶ Uel dic q habēti gratiam ma.21.d
dabitur gloria et abundabit: ei autem qui nō habet/ Aliter.
supple gratiam: etiaz quod habet/auferet ab eo: quē
admodū ad litterā cōtingit in hypocritis. ¶ Uel dic a
q qui nō fuit vsus talēto sibi cōmisso/illud perdidit: Aliter
qz quādo homo nō exercitat ingenium suum/q̄q̄ sit
vtile et bonū: vel quādo ipsum in terram abscondit:
vel quando ipsum in terrestribus ponit: ipsum p cer
to pdit: inq̄tum rudis et hebes efficit: et ad ignoran
tiam se deflectit: qz serui negocium sine exercitio et
ingenio in artubus et brachia in corporib9 rigescūt Aliter
¶ Uel dic q per talentum intelligitur sensus: quem
homo dū viuit: ad voluntatē domini debet expende
re: vt ex eo lucrum virtutū exquirere possit: quod mū
di sapientes non faciunt: immo illud in terrenis ne
gocijs sepeliunt: in cautelis et malicijs sensum suum
cōtra dei voluntatē expendunt. Quia sicut dicitur: hiere. 4
Sapientes sunt vt faciāt mala: bene aūt facere nescie f.
runt. Ideo in fine quādo paterfamilias deus vult
cū eis ponere rationē: scz in morte: illud talentuz scz
sensus et ratio/de ipsis auferet: inq̄tum de his que ad
salutē pertinēt obliuisci noscūt: quapropter in exterio
res tenebras perpetue reponunt: teste Aug. Hac ani
maduersione percutit pctōr vt moriēs obliuiscat sui: 1.co.1.c.
qui dū viueret oblitus est dei. Unde Apl's: Perdam Ca.xxvj.
sapientiam sapientum &c. ¶ Hic fit mētio q̄ in die c.
iudicij boni a malis separabunt: et illi ad dexteram/ historia
isti ad sinistram ponentur. Fit etiam mentio q̄ de
operib9 pietatis dn̄s disceptabit: et quomodo illos q
pietatis opera exercuerunt: ad paradisum vocabit:

illos

B illos qui contrarium fecerunt/etiã qui erga tribula-
tos et pauperes sunt crudeles/in ignem diabolo para
tum cõdemnabit. Fit etiã mentio quo opa pauperib9
impensa christus in extremo iudicio sibi facta fuisse
Mora- reputabit: et quo in persona pauperũ seipsum in ho-
litas. mine esse clamabit. ¶ Ista oĩa allega/q boni et mali
qui nũc vix possunt distingui in mũdo: in iudicio op
time distinguentur: quia tuc in presentia oĩm/boni a
dextris. i. in eterna pperitate: mali a sinistris. i. leter-
prouer. na aduersitate ponentur: sicut dicit in Prouer. Uias
4. c. que a dextris sunt nouit dñs: peruerse autem vie que
a sinistris sunt. Item ista possunt allegari/quo opera
pietatis inter cetera bona videnf deo placere: de qui-
1. Timo. bus solũ legit in iudicio mẽtionẽ facere. Sicut satis
4. c. dicit Apls: Pietas ad oĩa valet. ¶ Itẽ ista pñt alle-
Aliter gari/quo dns bona vel mala facta pauperib9 suis/re
ma. 10. d putant sibi facta: et quo psona pauperũ psonã dñi re-
ma. 18. a psentat. Unde Mat. Qui recipit vos/me recipit. Idẽ
Qui suscipit talẽ paruulũ in nomine meo/me recipit

¶ Capitulum vicesimumsextuz textus: Et factum est cũ consummasset Jesus sermones hos: Mora. Capi. XVIII

Onsilium capiendi Christũ fuit sumptũ in
atrio principis sacerdotum qui dicitur Ca-
iphas. Unde hic dicit/q cõgregati sunt pri-
cipes sacerdotũ et seniores populi in atriũ
principis sacerdotum qui dicebaf Caiphas/vt iesum
dolo tenerẽt et occiderẽt. Dicebant eñ: Nõ in die fe-
Tropo- sto/ne forte tumult9 fieret in populo. ¶ Ista possunt
logia allegari contra mala que fiunt in curijs dominorum
C qz hodie in atrio principis siue summi sacerdotis: hoc
est in curijs epoꝝ et principũ mundanorũ/ congregã
tur sacerdotes et seniores. i. mali cõsiliarij tã laici quã
clerici/tã regulares q seculares: et hoc non vt Jesus/
id est iusticia et innocentia defendaf/ sed potius vt do
lo/fraude et iniusticia pimaf: quia oĩa colloquia et cõ-
silia que fiunt hodie/et etiam consilia in principũ par
lamẽtis ad hoc solũ fiunt/vt det locus fraudib9 et fi-
ctionib9: et vt christũ id est pauperes et innocẽtes: qui
christi psonã in hoc mundo repsentãt: p dolos et frau
ps. 47. a dulentas machinationes suis exactionib9 subijciant
et tormẽtis. Psal. Congregati sunt et conuenerũt &c.
Uerum tamẽ tales mali consiliarij multum bene ca-
uent/ne talia fiãt in die festo. i. in loco publico et aper
to: et hoc/ne tumultus fieret in populo: qz tales ma-
la et fraudulẽta sua cõsilia que machinanf cõtra chri-
stum. i. contra ecclias et pauperes: non solẽt publice
facere/sed priuate: non notorie: sed occulte. Sciũt eñ
q tumultus in populo fieret. Et si ppls suas videret
malicias/ipsos forsitam dentibus laniarẽt. Querũt
igitur isti sua secreta cõsilia facere. et noticias homi-
nũ declinare: qz dicif: Oĩs qui male agit/odit lucem.
ioã. 3. c. ¶ Cũ esset Jesus in bethania in domo simonis lepro
eo. ca. a. si: accessit ad eũ mulier habẽs alabastrũ vnguẽti pre-
historia ciosi: et effudit sup caput ipsius recumbẽtis. Et sicut
dicif: super pedes: quos capillis suis tersit: et impleta
est domus ex odore vnguenti. Quidã igitur discipu-
D loꝝ hoc indigne ferebant dicẽtes: Ut quid perditio
hec? Poterat eñ venundari multo: et dari pauperib9
Jesus aũt ipsam excusauit: et deuotionẽ ipsius com
probauit: et curã eius erga se magis q erga paupe-
res commendauit/dicens: Pauperes semper habe-
tis vobiscum: et cum volueritis/potestis eis bene fa-
cere/me autem semper nõ habebitis. Mittens autez
hoc vnguẽtum in corpus meum ad sepeliendũ me fe-
cit. ¶ Tunc christus in domo simonis/qui interpre- Tropo
tatur obedientia. et in bethania domus obedientie logia
vel afflictionis spũaliter discũbit/quãdo in boni obe
dientis cõscientia cõquiescit. Talis eñ domus et ta-
lis dñs hospitari bene Christũ dicunf: qz reuera nũq
requiescit dñs gratius q vbi obediẽtia/humilitas et
afflictio penitentie et penalitatis conseruanf. In ista
domo mulier/id est bona volũtas ipsum vngẽdo inũ-
git: et vas alabastri/id est cor firmũ et solidũ/scz p de-
uotionẽ agit: et caput eius. i. dignitatem pedes/id est
eius humanitatẽ vnctionis vngẽto recreat ita q to-
ta domus cõscientie odore spũalis suauitatis imple-
tur: et opus illud elemosynis pauperũ antefert. Ma-
ius eñ bonũ est deuotio erga deũ/q compassio erga
proximũ: et plus deo obedientia q elemosyna vel sa-
crificium placet. vt patet in lib. Regũ: nunquid vult 1. Regũ.
deus holocausta/et non potius vt obediaf voluntati 15. c.
eius? Melior eñ est obedientia q victime. ¶ Uel al- Aliter
lega contra infamiã/que de leui nõ tollif. Simõ iste
ante leprosus fuerat/sed mõ nõ erat: qz iãdiu ipsuz xp̃s
sanauerat: et tamẽ adhuc vocabaf leprosus: dato qd
esset sanus realiter. In quo notaf q qñ quis lepram E
alicuius criminis qñqz vel defectus incurrit. vix am-
plius põt nomẽ. i. fama recedere: quinimo dato q sa-
netur et emendef de crimine: intãtum q dignus pos-
sit dici dñm spũaliter hospitari solet tñ nomen illud
infamie quã incurrit/apud eũ ppetuo remanere. Eze.
Multo labore sudatũ est: et nõ exiuit de eo nimia ru-
bigo eius: ¶ Uel allega q nũq põt aliquis op9 pluz Ezech.
vel meritorius facere/quin satis inueniat q op9 illud 24. c.
delectẽt moideres: sicut in ista apparuit que dñz vngẽ- Aliter
do opus sctĩssimum faciebat: et tamẽ nõ carebat de-
tractoribus dicentibus. vt quid pditio hec? ¶ Uel al- Aliter
lega hoc/q detractor nõ parcit dño vel amico: sicut
patet hic de istis/q detractor sub specie boni et colo-
re et occasione virtutis: semp nitif aliorũ bonis dero
gare: sicut patet hic/vbi isti sub specie elemosyne faci
ende deuotioni alterius detrahebãt. ¶ Uel allega ista
q semp est ad rẽ magis necessariã primo et pncipali- Aliter
ter recurrenduz/et negociũ magis cogẽs faciendum
prio: et minus cogẽtib9 preferendũ: sicut hic df/quod
pauperes semp erãt cũ discipul' remãsuri: christ9 autẽ
cito erat recessurus ab eis: et iõ cõcludebat sibi primo
obsequiũ vnctionis pberi debere. cũ elemosyne pau-
perũ possent alĩs fieri/et sine periculo differri. ¶ Hic
habem9 q cũ christ9 discipulos fugitiuos/et eum di- eo. ca. c.
missuros prediceret: petrus audacius p ceteris se ia- Histo-
ctauit secũ in mortẽ et in carcerẽ iturũ: se nunq nega ria.
turũ pmisit: et tñ ipse prius dñm negauit: et turpi9 de- Mora-
liqt ceteris. ¶ Allega ad hoc/q vt cõiter illi qui ma- litas
gis se iactãt/minus reddũt et illi q fortiores et constã F
tiores amicos tpe pacis se asserunt: tandẽ qñ venit tẽ
tatio et tribulatio: primi cedunt. Sene. Infirmior ca-
nis magis indulget latratib9. Uel dic q petrus qui
erat futurus ecclie pastor: et qui fortior credebaf esse Aliter
alijs: pout ex verbis eius apparet: permissus est a deo
cadere: ad ostendendum quod nullus debet de viri-
bus suis presumere: et ad ostendendum quod prela-
tus debet cadentibus et delinquentibus cõpati: et ex
ppria fragilitate aliorũ fragilitatem cognoscere: et sic
nõ nimis aspe corrigere: sz potius cõdolere. Un df Di eccli. 31.
sce ex teipso que sunt proximi tui &c. ¶ Petrus in atrio b.
principis sacerdotũ: positus ad ignem se calefaciens eo. ca. g
cũ ministris: ibidẽ ad vocẽ ancille christum negauit

audito tñ gallo: petrus respectus a christo petrũ suũ
recordatus est: ⁊ sic egressus atriũ: amare flẽdo peni
Moralitas. tuit. ¶ Istud allega: quõ isti qui sunt in curia ⁊ in
atrijs dñorũ: et cũ ministris et officialib⁹ coñũdẽ: sedẽt
ad ignẽ auaricie in aliquib⁹ officijs constituti: facili
ter mẽdacia ⁊ piuria solẽt incurrere: ⁊ ibi plus quam
alibi ad vocẽ ancille. i. ad carnis suggestionẽ: vel ad
pecunie delectationẽ solẽt grauiora crimina pꝑetrare
Aliter ¶ Uel dic ꝙ dato ꝙ hõ grauissime delinqueret: sit ta
men qñqꝫ per ipsum dñs oculo misericordie respiciat
⁊ gallũ cantantẽ. i. aliquẽ predicatorẽ audit: ⁊ duct⁹
penitentia foras. i. extra statuꝫ pcñ exit: ⁊ amare plo
rans conqueritur atqꝫ gemit: et sic veniam obtinet
atqꝫ acqrit. ¶ Uel dic quod nullus est ita petrus: qn
vocẽ ancille. i. carnis suggestionẽ debet formidare: et
Aliter quin per ipsam possit a statu salutis cadere: ⁊ cõsen
tiendo pctõ dominũ negare. ¶ Judas osculatus est
G iesum: ⁊ tamẽ ipse est qui prius tradidit ad morteꝫ et
tormẽtum. ¶ Sic vero hodie mali sacerdotes: q dñũ
Eodem in sacramẽto quotidie osculant: sunt illi qui sibi am
ca. e. plius inimicant: ⁊ qui ipsuꝫ osculãdo. i. indigne reci
Moralitas piẽdo i man⁹ inimicoꝝ suoꝝ. i. vitioꝝ q habẽt i corde
tradere dinoscũt Uñ lu. iuda osculo filiũ hoĩs tradis
Lu. 22. e
Anagogia.

¶ Capitulum vicesimumseptimum Textus Mane autem facto. Moralitatum Capitulum XIX

De precio sanguinis christi venditi sacerdo
tib⁹ restituto / fuit emptus ager figuli in se
pulturã peregrinoꝝ / qui acheldemach vo
cabat. i. ager sanguinis. ¶ Sic vero precio
mortis christi fuit empt⁹ ⁊ acqsitus ager opulentissi
mus paradisi. In quo scꝫ peregrini. i. viri iusti qui se
reputãt peregrinos ⁊ aduenas sup terram / in morte
cꝫtum ad alam sepeliunt: ⁊ ibidẽ feliciter reponunt:
qui etiã loc⁹ ager sanguis ꝓprie dr: ꝓ eo ꝙ sanguis
gen. 27. d christi precio cõparatur. Ager etiã dicit figuli: ꝓ eo qd
Eo. ca. a ipsuꝫ dedit ⁊ vẽdidit factor mũdi. Uñ dicitur: Odor
agri pleni / cui benedixit dñs. ¶ Judas penitẽtia du
ctus de christo iniuste vẽdito acquisita legit restituis
se / ⁊ de crimine suo displicẽtiã habuisse. ¶ Hõ est cõ
Moralitas. tra obstinatos vsurarios / qui sine displicẽtia ⁊ peni
tẽtia de mũdo recedunt. ⁊ nihil de alieno dĩno restitu
ere volũt. ¶ Barrabas nocẽs in curia Pilati fuit li
beratus / Christus vero inocẽs crucifixus. Hõ qr pila
tus ad voceꝫ populi fecit: ideo excusat⁹ esse credidit:
in cuius signũ manus suas lauit dicẽs: Innocẽs suꝫ
a sanguine iusti huius. ¶ Illud allega moraliter et
generaliter / ꝙ in curia maloꝝ iudicũ boni q innocen
tes / maxime qñ sunt egeni ⁊ pauperes condemnant:
mali vero ⁊ nocẽtes / dũ tñ dicunt barrabas ĩterptat
fili⁹ magistri: q erat vir nobil' ⁊ insignis: hoc ẽ dictu
dũ tñ sint hoĩes nobiles ⁊ diuites: ⁊ q magros habeãt
dños vl' parẽtes / cõtra iustitiã absoluunt: qr isti sunt
de quib⁹ dr: Ue q iustificatis ipiũ ⁊c. ¶ Ul' dic cõtra
Esa. 5. f. multos fatuos: q qñ faciũt aliquod malũ: ad clamo
Aliter. rẽ alioꝝ reputãt se imunes / dicẽtes: Innocẽs ego suꝫ
vos videritis: ⁊ tamẽ isti deberẽt aduertere illõ. Exo.
Nõ sequaris turbã ad faciẽdũ malum: nec in iudicio
exo. 23. a acquiesces plurimoꝝ sentẽtie / vt a vero deuies. ¶ Mo
eo. ca. e. riẽte vero dño / velũ tẽpli i duas ptes scissuꝫ ẽ: terra mo
historia ta est: petre scisse sunt: sol obscurat⁹ ẽ: tenebre p vniuer
saꝫ terrã facte sunt: monumẽta plurima apta sunt et
sctõruꝫ corpora surrexerũt ⁊ in sanctã ciuitatẽ hierlm
intrauerunt: ⁊ multis apparuerũt. ¶ Sic vere in spe

mortis ⁊ passiõis christi / potissime in septimana sctã
terra. i. pctõr terren⁹ debet p timorẽ moueri. Ps. Re Moralitas
spicit terras ⁊ facit eã tremere ⁊c. Petre. i. corda qꝫtũ
cũqꝫ dura debẽt p timorẽ scindi. Unde Johel. Scin ps. 103 o
dite corda vestra / ⁊ nõ vestimẽta vr̃a Sol. i. splẽdor et iohelis.
letitia cordis / debet p cõpassionẽ obscurari. Uñ Jo 2. e.
hel. Sol cõuertetur in tenebras. Monumẽta. i. corda ibidẽ. g.
immũda ⁊ cadaueribꝫ vitioꝝ plena / p cõfessionẽ de A
bẽt apiri: ⁊ sic corpa sanctoꝝ. i. ipsi penitẽtes sancti
spũaliter resurgẽt: ita ꝙ sanctã ciuitatẽ paradisi pote
rũt ingredi: ⁊ ibi feliciter introduci. Apls Festinemus
ingredi in illã requiẽ. ¶ Hõ quidã diues ab arima hebre. 4.
thia noĩe Joseph / q discipul⁹ erat iesu: a pilato petijt c.
corpus ei⁹: ⁊ accepto corpe in sindõe mũda inuoluit: et eo. ca. g.
in nouo monumẽto in quo nõdũ qsq̃ positus fuerat
sepeliuit: ⁊ grãdẽ saxũ ad ostiũ monumẽti aduoluit.
¶ Iste hõ significat virũ iustũ / q dicit hõ p rationem
et discretionẽ: dicit diues p virtutũ ⁊ meritoꝝ posses Moralitas
sionẽ: discipulus iesu p obedientiã ⁊ imitationem: ab
arimathia quod interpꝛat vigilia / p diligentiam et
discussionẽ: nobilis p generosaꝫ animi cõditionẽ: de
curio / p decalogi impletionẽ dictus ioseph. i. augmẽ
tũ p cõtinuã vtutũ accumulationẽ. Uñ dicit: Fili⁹ ac
crescẽs ioseph. Qui reuera talis corp⁹ christi in sacra gen. 49
mẽto altaris digne recipit: et cũ in sindone mũda. i. i c.
puritate conscientie ponit: et in monumento id est in
corde humili ⁊ deuoto ipm sepelit ⁊ recõdit: grãdẽqꝫ
lapidẽ. i. põdus diuini timoris adhibet: vtute cuius
ipsum defendit meli⁹ ⁊ custodit. Cuilibet eñ illõ cor
pus recipiẽti dr: Custodi virũ istũ: qm̃ si lapsus fuerit 3. Re. 20
erit ala tua p aia eius. Uel dic ꝙ in hoc Joseph. qui f.
erat iustus / recepit a pilato: qui erat iudex pessimus: Aliter.
ita ꝙ rursus crucifigat dñm in seipo p vitia. sicut fe B
cit pilat⁹. Nihilominꝰ ipe põt Joseph qui erat iust⁹
id est cuilibet bono christiano veꝝ corpus christi tra
dere / sacramenta ecclastica ministrare: ⁊ ipse Joseph
id est christianus / licite põt ab ipo pcipere: qr virt⁹ sa
cramẽtoꝝ nõ est a ministro: sed a deo: ⁊ ideo ministri
mali nõ possunt sacramẽti efficaciã in illo / qui digne ma. 7. b.
recipit vitiare. Unde Mat. vos autẽ cũ sitis mali / no
stis bona data dare filijs vestris.

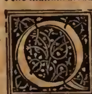
¶ Capitulum vicesimumoctauuꝫ Textus Uespere autem sabbati que lucescit in prima sabbati. Mora. Capi. XX

Custodes quibus fuerat commissum custo
dire corpus dñi in sepulchro: a facie angeli
descendentis de celo / cuius aspectus erat si historia
cut fulgur: ⁊ a facie terremotus qui tunc fa
ctus est ita fuerũt territi: qd quasi mortui corruerunt
quapropter dñꝫ pdiderũt: qr ipsis sic prostratis: chri
stus sepulchruꝫ dimisit: ⁊ ipsis ignorantibus abijt et
resurrexit Uñ ipsi testificati sunt / ꝙ ipsis dormienti
bus christus erat eis surreptus: ⁊ de coꝝ custodia p
longatus. ¶ Illõ potest exponi: ꝙ illi qui in pascha Moralitas
te corpus dñi in corde siue in sepulchro custodiendũ
recipiunt: quandoqꝫ valde male custodiunt: quinim
mo ipsum p vitia perdunt. Angelus enim qui descen
dit de celo. i. diabolus cuius aspectus p violentiam
tẽtationis ardet et penetrat sicut fulgur: iuxta illud:
Uidebam sathanam de celo cadentem sicut fulgur. luce. 10 c
Una cũ terremotu tẽtationis ipsos p peccatum pro
sternit: ita ꝙ invitijs statim dormiũt atqꝫ cadunt: ⁊ sic
thesauro quem custodire debuerant: spoliantur ⁊ se
pulchro sue cõsciẽtie a christo quẽ receperit euacuã
tur: Uñ

C tur. Un̄ dicit̄: Surrexit nō est hic. Ecce locus vbi posu-
mar.vi. b. fuerunt eū. ¶ Et si vis / dilata viā tuā: quō multa ge-
nera vitiorū vident̄ circa sepulchꝛuz dormire / ⁊ male
1.Regū. dominum custodire. Unde dicitur: Uiuit dn̄s: q꞉ filij
26.c. mortis estis vos / qui nō custodistis chꝛistū domini.
Eodem ¶ Hic dicit̄ ꝙ cum custodes chꝛistum resurrexisse / ⁊
ca.o. angelum descēdisse testificarent̄: principes sacerdotū
ipsos pecunia corruperūt: ⁊ qd̄ ipm̄ a discipulis suis
furatū eē dormiebāt dicerent / pacta pecunia induxe-
rūt. Qui accepta pecunia / sicut fuerāt edocti fecerūt:
⁊ resurrexisse dn̄m negauerunt. ¶ Illud si vis allega
Mora- explaniter / quō pecunia ⁊ auaricia facit veritatem di-
litas. mittere / mēdaciū dicere: ⁊ articulos fidei aliquotiēs
negare: ⁊ ab illis que qn̄qz homo testificatus fuerat /
Eccles. deuiare. Bene igit̄ dicit̄: Pecunie obediūt oīa.
10.d. ¶ Moralitatum super Mattheum finis.

Moralitatum liber tricesimus super marcum.

¶ Capitulum tertium Textus: Et introiuit iterum in synagogam: et erat ibi hō habens manum aridā. Mora. Ca. I

Uia quicqd
est in Marco / totum vt cōis-
historia ter predicat̄ in Mattheo: iō
pauca q̄ remanēt / superad-
D dā. In tertio cap. dr̄ / ꝙ cum
chꝛistus quadā die feruētis-
sime ꝑdicaret: visum est dis-
scipulis suis / ꝙ humanā dis-
cretionē excederet: ⁊ iō acces-
serūt vt eū tenerēt. Dicebāt enī ꝗ i furorē versus erat.
Mora- Scribe etiaz dixerūt quia Beelzebub habebat: et q꞉
litas. in pꝛīcipe demoniorū demones expellebat. ¶ Illud
allega / ꝙ viri iusti qui feruēter predicāt / et opera vir-
tuosa pre ceteris agūt: intantū ꝙ demonia / id est vi-
tia: scz demonū potentiā de obsessis petōrib⁹ suis do-
ctrinis expellūt. Isti hodie furiosi ⁊ sine sensu a viris
carnalibus credunt̄: nihilqz prorsus valere a munda-
nis hominib⁹ reputant̄: q꞉ quicūqz hodie mundana
contemnit: ⁊ de salute sui ⁊ aliorū meditat̄: fatuus et
lunatic⁹ existimat̄: sicut de ꝓpheta qui ad iungendū
4.Reg. iehu venit / dixerūt alij: quid ad te venit subrepticius
9.c. iste: Sic etiam si quis mirabilia o ꝑa ⁊ virtuosa / facit
statim mali hoc ꝑ hipocrisim ⁊ malā intētionē factū
ma.11.c. asserunt: ⁊ hoc magis beelzebub ꝙ veritati diuine at-
tribuunt. Un̄ Mat. Uenit Johannes neqz māducās
neqz bibēs / ⁊ dicūt ecce demoniū habet. Uenit filius
hominis māducās ⁊ bibēs / ⁊ dicunt: ecce hō vorax et
potator vini / publicanorū ⁊ peccatorum amicus.

¶ Capitulum septimum textus: Et conuenerunt ad eum principes et pharisei Moralitatum Capitulum II

AD iesuz cū fuisset adductus homo surdus
historia ⁊ mutus / vt imponeret sibi manū: apphꝛen-
dēs eū de turba seorsum misit digitos suos
in auriculas eius: ⁊ spuēs tetigit linguā ei⁹:
⁊ suspiciēs in celum dixit: Effeta · qd̄ est adaperire. Et
E statim aperte sunt aures eius: ⁊ solutū est vinculū lin-
Tropo- gue eius: ⁊ loquebat̄ recte. ¶ Sic reuera eū ad dn̄m
logia quotidie veniāt petōres / qui surdi ⁊ muti esse dicunt̄
pro eo ꝙ illa que pertinēt ad salutē suam / nō possunt
loq̄ aut dicere / seu aliqua honesta ⁊ virilia predicare:
vtilia: scz correctionē ⁊ bonā monitionē non possunt
audire: nec ad aliquā bonā doctrinā cor suum appli- Hiere.6
care. Hiere. In circūcise aures eorū: ⁊ nō possunt au- b.
dire. Sz qn̄qz Chꝛistus vel ꝑlatus istos seorsum a tu-
multu negociorum et hoīz ꝑ cōtemptum separat / do
nec saliua bone doctrine linguā taliū tangat: ⁊ sic ad
recte loquendū / cōfitendū / laudandū ⁊ gratias agen-
dum ipsos acuit ⁊ disponit. Ipsos etiā digitis suis.
i. donis spūssancti / vel digitis sue liberalis gratie vl'
distributiōis / vel digito sue manuductionis: ostēsio-
nis ⁊ intētionis / vel digitis sue percussionis vel cor-
rectionis illorū aures. i. auditū ⁊ attentionez aperit:
vinculū eorū lingue: scz verecundiā / ignorantiam / ob-
stinationē / insolentiam ac ipudiciciā resoluit: ita qd̄
diligenter loqui ⁊ recte audire ⁊ attēdere eos faciat mar.7.d
Unde de tali spūali medico pōt dici qd̄ sequit̄: Bene mat.11.a
omnia fecit: q꞉ surdos fecit audire: ⁊ mutos loq̄. Et
alibi: Surdi audiunt: ⁊ ceci vident.

¶ Capitulum nonum textus: Et dicebat illis: Amen dico vobis: quia sunt quidaz de hic stantibus. Mora. Ca. III f

DE quodā demoniaco ducto ad iesum: vt ab
eo sanaret̄: dicit̄ hic ꝙ pater eius dixit chꝛi- historia
sto: attuli ad te filiū meū habentē spiritum
mutū ab infantia sua: qui vbicunqz apphꝛē-
dit: allidit eū: ⁊ spumat: ⁊ stridet dētib⁹: ⁊ arescit: sepe
etiā eū in ignē ⁊ aquā misit: vt eū ꝑderet. Et attuli eū
ad discipulos tuos ⁊ eū sanare nō potuerūt. Chꝛist⁹
igit̄ istū sanauit: et spiritū surduz ⁊ mutuz. i. qui muti- Moras-
tatē ⁊ surditatem in eo causauerat: effugauit. ¶ Iste litas.
demoniacus significat peccatorē: qui a discipulis sa-
nari non potuit: ad significādū ꝙ solus deus et non luce.7.a
hō peccata dimittit. Un̄ dicit̄: quis pōt dimittere pec-
cata nisi solus deus? Iste igit̄ qn̄qz ab infantia a de-
mone obsedit̄: id est demonum seruitio ꝑ vitia subiu-
gatur: a quo et ꝑ quē multis spūalib⁹ infirmitatib⁹
occupat̄. Et pꝛimo quidē istū facit surdū: inq̄tum nō
dignat̄ bonū audire: mutū inq̄tum nō vult dicere: al-
lisum in terrā: inq̄tū hoc solet per auariciā ad bona
mundi effundere: et ea cōcupiscere ⁊ amare. Et breui-
ter istū facit spumare per luxuriā: stridere per detra-
ctionē vel iracūdiam: arescere per inuidiaz. In aquā
etiam ipsum ꝓijcit ꝑ gule ingluuiē. ⁊ eū in ignē mit-
tit ꝑ malā cōcupiscētiā: ⁊ sic diuersimode nititur ipm̄
perdere per damnationis molestiam. Et breuiter qn̄
immundus spūs mētem occupat: per peccatuz ipsaz
solet diuersimode inuadere: ⁊ nunc per vnū vitiū: nūc
ꝑ aliud infestare: ita ꝙ qn̄qz est ita obstinatus ⁊ mal⁹
ꝙ discipuli chꝛisti: scz predicatores ⁊ pꝛelati ipm̄ ne-
queunt corrigere: cōuertere vel sanare. Quinimo ne- G
cesse est quod ipse chꝛistus per seipsuz: scz per spiritua-
lem inspirationē ⁊ vocationē ipm̄ digneī misericor-
diter liberare. Tales igit̄ demoniaci et obstinati deo
dimittunt̄: quia per alios nullatenus cōuertunt̄. Un̄ eccle.10
dicitur: Peruersi difficile corrigunt̄. Ab ipso aūt deo
quandoqz miraculose curantur: et ad salutis semitaz
reducuntur. Psal. Tibi derelictus est pauper: orpha-
no tu eris adiutor. ¶ Uel dic ꝰm sctōs: quod iste si- ps.9.g.
gnificat genus humanuz: demonibus per idolatriā Aliter.
⁊ diuersos errores subditū: quod per moysem ⁊ pro-
phetas ⁊ alios discipsos sanari ac saluari nō poterat
quinimmo ipsum diabolus grauabat. Necesse fuit

igitur q ipse dñs personaliter interueniret: et q per seipsum
et nõ per discipulos istũ saluaret. Vñ ego veniã et cura-
bo eũ. Vide similẽ expositionẽ de baculo helisei. iiij.
mat.8.g Regũ.iiij. ¶ Discipulis petentibus a christo/ quare
Lo.ca.d quoddã demoniũ nõ poterãt expulisse: Dixit iesus/ q
historia hoc genus demoniorũ nõ expellit nisi in orõne et ieiu-
nio. De isto dicit q ppter incredulitatẽ suã nõ pote-
mat.17.e rãt ipsum discipuli eiecisse: et sic patet/ q fides/ ieiu-
niũ et oratio valent summopere contra demonia et pec-
cata. Cum dñs vellet istũ demoniacũ quẽ pr suus sic
ad christũ adduxerat sanare: diabolus cepit eũ crude-
lius impugnare: ita q expulso demonio hõ q̃si mor-
Morali- tuus erat/ et cecidit: sed ipz dñs subleuauit. Sic vere cuz
tas. diabolus videt/ q homo debet de sua ptãte per peni-
tẽtiã recedere: et qd christus ipm vult de suis manibus
liberare: vt pote qñ videt q pater suus scz predicator
eũ ad dñz nitit adducere et apportare: tũc fortius per
tẽtationes eũ inuadit: et ne ipsum perdat/ cõtra eũ plus
insurgit. Qd tñ parũ sibi valet/ qñ ipsum deus salua-
re decreuit: qi dato q mortuus .i. obstinatus et pctõe
appareat: qñq tñ manum sibi sue misericordie porri-
git: et ipsum ad statũ et vitã gr̃e reducit. Psal. Susci-
tãs a terra in opẽ/ et de stercore erigẽs pauperẽ. ¶ Vel
dic qd quãdo qs a diabolo per tẽtatiões fortius inua-
ps.112.a dit: tũc magis est ppe q a diabolo liberet/ et salus per-
Aliter petuo sibi det. ¶ Hic dicit de quodã homie q in chri-
Lo.ca.f. sti nomie demoniũ eijciebat: et tñ christũ nõ sequeba-
historia tur. Quẽ cũ discipuli phiberẽt/ deus noluit. imo ipm
sic dimitti mãdauit: Nolite inquit phibere eũ: quia
nemo est qui facit virtutẽ in noie meo: et possit male
loqui de me: qui enim nõ est aduersus nos/ pro no-
bis est. ¶ Ista phit allegari q nõ debet esse aliquis ita
Mora- malus volẽs mala loq de illo/ in cuius noie virtutes
litas. facit/ id est de illo a quo virtutẽ et dignitatem recepit/
sub quo honorẽ et potestatem acquirit. Nemo inquit
dñs qui fecit virtutes in noie meo põt cito mala loq
de me qd tñ est cõtra multos/ qui lacerant et mordent
bñfactores suos/ et illos in quorũ noie .i. sub quorum
potestate exercent in hoc seculo actus magnos. ¶ Vel
dic q mali q nõ sequunt christũ in moribus et vita: quã-
Aliter doq in noie eius virtutes faciũt in exẽplis/ in operi-
bus et doctrinis/ sicut ad literã patet de hypocritis: q
q̃uis sint mali: demonia tñ in christi noie eijciunt/ in
q̃tũ bñ docẽdo peccatores conuertũt. Vnde nec isti
hec debent phiberi facere/ cum a bonis et malis Chri-
A stus et christi virtus debet predicari.

¶ Capitulũ decimum Textus: Et inde ex-urgens venit in fines iudee. Moralitatum Capitulum IIII.

Cum quidã genuflexo a Christo petijsset qd
faciendo vitã eternã haberet: et christus si-
bi dixisset: Si vis ad vitã ingredi/ serua mã-
data: et ipse se ea seruasse a iuuentute iactaret
incepit iesus psuadere per hec verba: Vnũ tibi deest: va-
de et vẽde oia q habes et da pauperibus/ et habebis the-
saurũ in celo: et veni et seqre me. Ipse aũt his auditis/ abijt
tristis merẽsq. Erat eñ habẽs multas possessiones:
christus aũt occasione eius locutus ẽ dicẽs: q facilius est
chamelũ per foramẽ acus transire/ q diuitẽ in regnũ ce-
lorũ introire. ¶ Ista allega q vix est ita bonus diues
Mora- nec tãtus mãdatorũ obseruator: si agit q diuitias di-
litas mittat/ post christũ per paupertatis imitationẽ vadat:
terrena cũ eternis cõmutet: et thesaurũ sibi pstari qrat
celestẽ: qui tristis et desolatus efficiat: et quia a christo
potius recedere eligat q per viã pfectiõis dñm sequatur
difficile enim est diuitẽ intrare celũ/ cũ diuitias nolu-
erit q̃tũcũq ad effectuz vitare. De quo dicit: Diues
difficile intrabit regnũ celorũ. ¶ Mater filiorũ zebe- ma.19.c
dei accessit ad dñm: et petẽs ab eo/ q duo in regno suo
veniret: vnus filiorũ ad ipsius Christi dexterã/ alius ad
sinistram sederet. Ipsam aũt dñs de imprudentia rep-
hẽdit/ dicẽs: Nescitis qd petitis. Calicẽ igit .i. passio-
nẽ et tribulationem: et nõ sessionẽ illis obtulit: et non
hoc esse suũ illis dare/ sz quibus a patre paratuz est: in-
dicat dicẽs: Calicẽ meũ bibetis/ et baptismo quo ego
baptizor baptizabimini: sedere aũt ad dexterã vel ad si-
nistraz/ nõ ẽ meũ dare vobis: sz quibus paratũ est a pa-
tre meo. ¶ Ista possunt allegari qño carnalis affe-
ctus facit qñq matrẽ .i. affectuosuz hoiem pro suis inti-
sta petere: et eum velle plus q exigãt sua merita pmo-
uere. Veruntamẽ christus .i. vnctus: scz platus cui fit
talis petitio: debet tales indigne petẽtes redarguere
et eos ad virtutũ exercitiũ inclinare. Si eñ a prelato
petatur q det alicui sessionẽ .i. officium vel promoti-
onẽ: primo ante oia debet eis pponere calicẽ et bapti-
smũ calicem dico tribulationis: et baptismum puri-
ficationis. Acsi diceret: Ante debetis tribulationem
sustinere/ et puritatem mentis habere/ ante q debea-
tis ad dignitates ascendere. Meũ inquit nõ est dare
vobis/ supple calicẽ aut baptismũ: hmõi nõ expertis vel
insufficientibus et indignis huiusmodi sessionẽ: sz solũ
illis quibus a patre meo paratũ est: qui habent san-
ctitatẽ et pfectionẽ. Acsi diceret: Mecũ in dignitati-
bus nõ debẽt sedere: nisi q calicẽ dñi biberũt et amici
facti sunt Vñ psal. Calicẽ salutaris accipiã etc. ¶ Ce- ps.115.a
cus quidã sedebat secus viã mẽdicãs: et nõ obstante Lo.ca.g
impedimento turbarũ multo magis clamabat dicẽ- Histo-
do. Miserere mei fili dauid: cum a christo fuisset voca- ria.
tus: statim vestimentũ piecit/ et exiliẽs ad christum
venit et ab ipso illuminationẽ recepit. ¶ Sic vero pec- Mora-
cator q̃uis sit obstinatus et cecus: si tñ sentiat se a deo litas
vocari/ et ad salutis semitã per inspirationẽ inuitari
statim debet per consensum post eũ surgere: et per bona
opa post eũ salire Vestimẽtũ male cõuersationis vel
opimentum cuiuscũq male excusatiõis deponere: vt
sic poterit lumẽ diuine gr̃e a dño recipere. Vnde apls eph.5.d.
Surge q dormis et exurge a mortuis et illuminabit
te christus. Illum enim christus illuminat: qui depo-
sito male cõuersationis habitu: ipsum sequit: et hono-
rat. Vide cetera in Mat. de duobus cecis: in fine. De mat.20.
vidua et de duobus inimicis/ vide infra. d.

¶ Capitulum decimumquartum. Textus Erat autem pascha et azima post biduum Moralitatum Capi. V Lu.21.a

Iudas desyderans pecuniam: cum nõ haberet
quid venderet q ipsum christum: adyt princi-
pes iudeorũ: et de christo pro pecunia venden-
do incepit tractare: dicens: Quid vultis mihi
dare: et ego eũ vobis tradã: Acceptis aũt ab eis triginta
argenteis: ipsum vẽdidit. et eũ osculo tradidit: q fina-
liter penitẽs: se male fecisse clamauit: et desperans se
laqueo suspẽdit: et viscera eius effusa sunt: medius cre-
puit. ¶ Sic vere vident facere symoniaci prelati. Isti actu.1.c.
eñ christũ .i. grãm spũssancti vel accessionẽ ad christũ Mora-
i. beneficium vel officium ecclesiasticum non tradũt litas
alicui. nisi conueniant de mercede: dicẽtes: Quid vul-
tis mihi dare: et ego eum vobis tradã: At illi consti-
tuerunt ei triginta argenteos. Finaliter tamen post D
mortem

mortem christi penitebunt in inferno: vbi ad infer-
ni patibulū suspēdent/ et pre dolore crepabunt: et feda
viscera id est interiora cogitamina et crimina effun-
Aliter dent/ et apparebunt: vel vbi viscera impia cōtra chri-
stum et deum et desperationē eructabunt. ¶ Uel dic
q prelati symoniaci/ qui vendūt christū/ pecunia sus-
pendent: per mentis elationē crepant: et p iactātiam
et presumptionē viscera sue misericordie perdunt: et
Aliter ipsa in terrā effundunt per terrenorū auariciā et affe-
ctionem. ¶ Uel etiam viscera istorum significant
eorum nepotulos quos in ecclesia promouent dum
sunt ibi qui reuera post ipsorū mortē consueuerunt
de corpe ecclesie eijci et effundi/ id ē de bñficijs suis ex
pelli: et in terrā id est ad statū infimū deduci. Tren.
tren. 2. d Effusum est in terrā iecur meum. ¶ Iudas aūt volēs
Eodem christū in mortē tradere/ ministris dedit signū dicēs.
ca. c. Quē osculatus fuero ipse est etc. Cū igit christus esset
in orto: iudas ad eū accedēs/ osculū sibi dedit: et sic
osculādo ipsum ipsis monstrauit: qui gladijs et fusti
Tropo bus eū apprehēderunt: et ipsum ad supplicia dedure-
logia runt. ¶ Iudas proditor est mundus: qui ipm quem
osculat psperis cui arridet: et quem fauorib9 tpalib9
amplexat. satellitibus. i. demonib9 in inferno et tri-
bulationibus tradere comprobat dicēs: Quēcūq osc
ulatus fuero etc. Qr reuera hortus deliciarū in quo
homo spaciat: arrisus fauorū et diuitiarum quib9 ho
mo in mundo ditat: osculū et amplexus fortune et pro
speritatis quib9 hō in hoc mūdo iocūdat: signū sunt
E q talis finaliter dz capi/ et a turba demonū ad tormē
ta deduci: qr quāto plus hō talibus osculis alludit/
tanto captio eius paratior et celerior inuenitur/ teste
ambrosio. Cōtinuus successus tpalium/ eterne dāna-
tionis est indicium. Uñ de tali iuda. i. de tali mundo
Eccli. 22 vel fortunato successu dicit: In labijs indulcat inimi
d. cus. ¶ De Ioāne dicit: q adolescēs quidā amictus
Eodem sindone super nudū: videns quod ministri p vestē te
ca. e. nebāt eū vt punirent: relicta sindone nudus pfugit.
Moralitas. ¶ Sic vere si satellites diaboli per vestes bonorū tem
poralium nos capiāt: et si istis mediātibus in malis
complacentijs nos detinēt et inuoluāt: ipsas terreno
Amos. rum bonorum vestes debemus per contēptū reijce-
2. d. re: et nudi. i. pauperes et conscientia mundi debemus
Ca. xv. b de eorum manib9 recedere. Uñ: Robustus corde inter
Moralitas. fortes nudus fugiet. ¶ Milites crucifixerūt dñm: et
inter se vestes suas diuiserunt. ¶ Sic vere milites re
gum et principum officiales christum in persona mi
nistrorū/ clericorū et pauperū crucifigunt: in q̄tum isti
mat. 25. christi seruitores molestāt multipliciter et affligunt.
d. Uñ dicit: Quod vni ex minimis meis fecistis etc. Et
vestes etiam tpalium bonorum suorū ipsis per rapi/
ps. 21. c. nam subtrahunt: et inter se diuidunt et dispergūt. Ps.
Tunica Diuiserunt sibi vestimēta mea. ¶ Tunica saluatoris
saluato que incōsutilis dicta est: quā milites nō diuiserunt:
ris incō sed eam sortiti fuerunt: dicit fuisse quedā tunica icō-
sutilis suta/ scz acu sine sutura contexta: quam beata virgo si
f bi existēti paruulo dicit fecisse: que tandem sm cremē
tum corpis dicit concreuisse: et sic semp suo corpi ap-
tata fuisse: que sine decremento q̄diu vixit durabat:
ita q ipsam nulla antiquitas consumebat. Illā etiā
sicut postea ponunt alij/ pilat9 habuit: et quādocūq
vocabat ad cesarē ipsum volentē occidere: mox vt eū
videret/ ira ipsius cōtra eum quiescebat: mox vero cū
ab ipso exierat/ stati cōtra eū seuiebat: sed eo iterū ad
imperatoris p̄sentiam reuocato/ statim virtute tuni-
ce princeps ad mansuetudinem redibat: et eū tanq̄ iu-

stum absoluere pponebant. Aduertēs igit ad hoc prin
ceps ipsum expoliari fecit: et tunc contra eū insaniēs
ipsum ad exilium cōdemnauit: sicut hec omnia in hi-
storijs quibusdā cōtinent. ¶ Tunica saluatoris. i. sa- Tropo-
lutis tunica/ est diuina gratia: quam maria virgo. i. logia
amaritudo penitentie cū acu contritionis/ cum virgi
nitate et cū purificatione et mundicia confessiōis/ cō-
ponit: ita quod nullam scissuram vel rupturam ali-
cuius discontinuationis vel impersenerātie ibi pos-
nit. Unde ad hoc qd Maria. i. amara penitentia tu-
nicam gratie faciat: pōt dici illud Ioan. Tunica suc ioā. 21.
cinxit se/ et misit se in mare. Ista enī tunica in christo/
id est in personis bonis semp augetur: et quanto plus p
bona opa creuerint tanto ad etatem maiorē peruenī
unt et tanto in ipsis tunica incōsutilis/ id est gratia et
perseuerantia plus auget. Ista autem tante virtutis
est/ q si Pilatus id est petōr quantūcūq fuerit mal9
ipsam induat: nūq̄ erit sibi imperator celestis deus ir-
ritatus: quin qñ cū ista tunica corā ipso in die iudicij
cōparebit/ sibi in mansuetudinem cōuertat/ et quin ab G
ipso misericordiā consequat. Si vero contingat q si
ne tunica diuine gratie homo tunc adeat imperato-
rem: ira domini statim contra eū mouebit: et dabit si-
bi infernale exiliū et tormētū. Bene igit dicit: Beat9
qui custodit vestimēta sua/ ne nudus ambulet. ¶ Uel
dic q ista tunica Christi significat ecclesiā: que reue- Apoca.
ra simplex et inconsutilis/ et sine diuisiōe scismatis 16. c.
vel erroris debet esse: et sic poterit semper crescere et Aliter
augeri. Apostolus: Fecit sibi ecclesiam non habentē ephe. 5. f
maculam.

¶ Capitulum decimūsextū Textus: Et cū transisset sabbatū maria magdalene. Moralitatum. Capi. VI

Ualde mane prima sabbatorū/ mulieres de
nocte venerunt ad monumentum: vt vnge
rent eū aromatibus que emerāt corp9 chri historia
sti. Cū igit cōquererent de lapide ab ostio
reuoluendo: sm q dicit: Ecce terremotus factus est mat. 28.
magnus: angel9 dñi descēdit de celo: et accedēs reuol a.
uit lapidem/ et sedebat super eū: Erat aūt aspectus ei9
sicut fulgur/ et vestimēta eius sicut nix. Satellites ve
ro qui corpus christi in sepulchro seruabāt/ q̄si mor-
tui ceciderūt. Mulieres etiā predicte ad aspectū ei9
fortiter obstupuerunt: et sicut Marcus dicit hic: qd
mulieres intrantes in monumētū/ viderūt istū in for
ma vnius iuuenis stola cādida coopertū. Iste aūt an
gelus mulieres fuit cōsolatus/ et resurrexisse dñz pro
testat9. Satellites vero terruit et ipsos quasi mortuos h
dereliquit. ¶ Per sepulchrū dñi potest intelligi eccle
sia materialis in qua corpus christi in sacramēto al- Aliter
taris seruat: ¶ Uel etiā ecclesia vniuersalis: in qua Allego
corp9 christi in psona paupū mortuū et depssum iacet ria.
et substernit. Uel sacre scripture mysteriū/ in quo cor
pus Christi mortuū iacet. In quo etiā de morte cor-
poris Christi mysterium cōtinet. Mulieres iste de-
uote alas seu mētes vel psonas simplices designant:
que aromata virtutū vel vnguēta deuotionis leniti
uūq cōpassionis portāt: et iesum siue in psona ppria
siue pauperū p cōpassionē vngere et linire affectant
Unde dicit: Uenit mulier habens alabastrum vnguē
ti preciosi: et effudit super caput Iesu. Lapis gran- mat. 26.
dis qui Iesum claudit/ pondus difficultatis si- a.
gnificat/ quod est in via veniendi ad Iesum mu-
lieres istas/ id est simplices retrahit atque grauat.

Uenientes enim ad paupes obuiat lapis ppie pau-
pertatis:veniẽdo ad scripturã obuiat lapis difficul-
tatis:veniendo ad eũ in sepulchro mẽtis per deuotio
nẽ/obuiat lapis nostre male cõsuetudinis ꝛ fragilita
tis. Et ideo iste mulieres añ oia debent auxilia bono
rum querere/vt lapidẽ hmõi valeãt submouere/dicẽ
tes. Quis reuoluet nobis lapidẽ? Per istũ angelum
pñt intelligi boni ecclastici vel plati: qui reuera dñt
dici iuuenes p virtutẽ fortitudinis ꝛ cũstãtie. angeli
p virtutẽ limpitudinis ꝛ prudẽtie: aspectu fulgu-
rei/p virtutem seueritatis ꝛ iustitie: cũ vestimẽtis cã-
didis/per virtutem castitatis ꝛ mundicie: sicut de an
gelo Tobie dicit: Mõ ipsi inuenerunt iuuenem splen
A didum/stantẽ precinctum paratũ ad ambulandum.
tobie.5. Isti enim debẽt aspectu sue seueritatis ꝛ iustitie satel
a. lites diaboli.i. peccatores terrere. Isti per equitatem
ꝛ mentis tranquillitatẽ debent sedere. Isti in monu
mento christi per sue passionis meditationẽ/vel scri-
pture expositionẽ/vel pauperum nutritionez debent
manere: ita quod etiã mulieres .i. simplices debẽt ꝛ
consolari ꝛ fouere: ꝛ lapidẽ .i. omne impedimentum
quominus iesum inuenire/et ad eũ p spez ꝛ deuotio
nẽ venire valeant/remouere: ꝛ de resurrectione ꝛ alijs
Apoca. articulis ipsos instruere. Apoc. Uidi angeluz dei for
14.b. tem volantem per medium celi: Ibidem: cuius faci-
Apoca. es erat sicut sol. Ista igitur est veritas/quod quotiẽs
10.a. mulieres ꝛ deuoti ad iesum volunt per spem ꝛ peni-
tentiam accedere: ꝛ eum per compassionez ꝛ deuotio
nem in se vel in suis pauperibus vngere: semper de-
bent angelos .i. viros ecclesiasticos ꝛ prelatos obui
am habere: qui omnia impedimenta debent tollere:
et omnem offendiculi lapidem remouere: ꝛ eos con-
solari benigniter ꝛ iuuare: vt sic de talibus angelis .i.
viris ecclesiasticis dicat illõ quod de angelis dr. Ecce
duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis.
actu.1.b ¶ Moralitatum super Marchum finis.

Liber tricesimusprimus.

Moralitatum super Lucam.

B ¶ Capitulum primuz Textus: Fuit in die-
bus herodis regis iudee: sacerdos quidam
nomine. Mora: Capi. I

E euãgelio
Luce nihil intẽdo pone
re nisi solum illa que p-
termittunt Mattheus
ꝛ Marcus. Jõ hic dicit
ꝙ missus est angelus ga
briel ad virginem mariã
in Nazareth salutãdam
ꝙ ingressus ad eã/ipsam
suo lumine stupefecit: sz
consolatus eam verbo nunciauit eidem. Quod cre-
dens ipsa/dei filium mox concepit. ¶ Ista possunt
Tropo- applicari exemplariter ad virgines: ꝛ maxime ad sci-
logia. moniales: quia reuera exemplo beate virginis iste de
bent manere in ciuitate nazareth: que interpretat vn-
ctio: vel mũdicia custodiens aut separatio: quia iste
debent habere vnctionem deuotionis/mundiciaz pu
re ꝛ caste conuersationis/custodiam suspsitus per di-
ligentem discretionem ꝛ seperationem a mundi ne-
gocijs/vel secularium nugis/vel a quibuscũqꝫ malis
consortijs per solitariam habitationẽ. Iste enim de-
bent dici maria per amaram penitentiam ꝛ contritio
nem ꝛ debent manere ꝛ stare infra domum ꝛ claustrũ
per dis vagationis abductionem. Mõ ostenditur cũ
dicitur: ingressus ad eam: Qui non inuenit eã in pla-
tea/sed in domo. Psã. Ecce elongaui fugiens ꝛc. Ad ps.54 b
tales virgines non sunt qualescunqꝫ viri mittendi: sz
solum qui sunt angelus gabriel qui interpretat forti
tudo idest viri angelici fortes in bonis moribus ꝛ ro C
busti. Tales enim de quibus nulla potest esse suspi-
cio/debent virgines visitare: lumine bonorum exem-
plorum ꝛ documentorum ipsas illuminare: ꝛ verbuz
dei ipsis annũciare et predicare ꝛ sic ipse poterunt me
diantibus istis verbum dei per gratiam suscipere vel
concipere ꝛ ipsum in vtero conscientie retinere. Esa. esa.7.c.
Ecce virgo concipiet ꝛc. Audi tñ ꝙ dicit/ꝙ virgo ex-
pauit de lumine/ꝛ de angeli presentia inconsueta: in
quo notari põt ꝙ non est aliquis ita angelicus quin
virgines eius cõsortium ꝛ psentiã debẽt expauescere: et
quin quo aduersus ipos pbauerint/debeant de ipsis
dubitare. Uirile enim eloquiũ debent inetiere quo-
usqꝫ ipsos cognouerint vbum salutis veraciter predi Aba-
cãdo. Uñ dicit: Dñe audiui auditũ tuũ: ꝛ timui. chuk.3
¶ Cum beata virgo filiũ dei concepisset: ꝛ quadam a.
die ad salutandã elizabeth: que iam p sex menses an- Eodem
te ioannem baptistam conceperat/in mõtana celeri- ca.o.
ter ascendisset: sic factum est ꝙ iohãnes existẽs in ma Histo-
tris vtero christi ꝛ matris psentiam sensit: ꝛ ob eoruz ria.
reuerentiam exultauit. Unde dixit elizabeth: Uñ mi-
chi hoc vt mater domini veniat ad me: vt enim facta
est vox salutationis tue in auribus meis exultauit in
fans in vtero meo. ¶ Ista possunt allegari ad confir Mora-
mationem fidei incarnationis/quam iohannes sen- litas:
sit in vtero et predicauit in gaudio. ¶ Uel potest alle Aliter
gari de sanctitate ioannis: qui in vtero existens chri-
stum honorauit/et diuinitatem eius mox agnouit. Aliter.
¶ Uel allega de humilitate virginis: que ad salutã- D
dam cognatam dignata est ascendere: et ad eam cele
riter festinare. In quo datur nobis exemplum ꝙ nul
lus debet esse ita magnus ꝛ dignus: quin minores cõ
sanguineos debet diligere: ꝛ eos quandoqꝫ benigni- Aliter
ter visitare. ¶ Uel die quod christi et beate virginis au
xiliatrix presentia faciet pueros idest puros ꝛ innocẽ-
tes spiritualiter exultare: ꝛ ob ipsorum reuerentiam
gaudere. ¶ Zacharias pater Joannis baptiste ante Eodem
natiuitatem ipsius ioannis mutus extitit: quo na- ca.e.
to statim loquelam recuperauit: et in laudem dei pro
rupit/dicẽs: Benedict9 dñs deus israel. ¶ Joannes Mora-
qui interpretatur in quo est gra/significat diuinã gra- litas.
tiam: qui igit tali ioãne .i. tali gratia caret/mutus .i.
elinguis efficit: quia sibi nihil dicere vel loqui cõpro
batur. Uerũ qñ iste puer scz ioannes diuina grã sibi
nascitur/ꝛ a deo conceditur: tũc bene congrue vba sa-
lutis loquit. Uñ Gre. Inuanum laborat lingua pre-
dicatoris/nisi affuerit gratia saluatoris.

¶ Capitulum secundum Textus: Factum
est autem in diebus illis: Exijt edictuz a ce-
sare Augusto. Mora. Ca. II

Pastores erant in regione vigilantes et custo-
dientes vigilias noctis super gregem suum.
Ecce angelus domini stetit circa illos/ꝛ cla Psalm.
ritas dei circũfulsit illos: et timuerunt timo prouer.
re magno. Iste autem angelus statim cõsolatus eos
extitit: et gaudium magnum illis retulit: ꝛ natũ in
bethleẽ mũdi saluatorẽ nunciauit. Illi cõtinuo lau-
dea celestis

des celestis exercitus audierunt: vsq3 in bethleem ve-
nerunt: et mariam/ioseph et infantem inuolutũ pãnis
Mora- et positum in presepio repererunt. ¶ Isti pastores pñt
litas. significare bonos prelatos et predicatores pro doc: q
E pabulo sacre scripture.i.subuẽtioni tẽporalis substã-
tie cibo deuotionis et eucharistie se et alios nutriũt: gre
ges subditorũ a lupis infernalibus custodiũt: et sup
Lu.12.c. ipsos diligenter attendũt. Vñ si sciret pr̃familias qua
hora fur veniret: vigilaret vtiq3/et nõ sineret pfodi do-
mũ suã. Tales igit ab angelis visitant: lũine charita-
tis et gratie circũfundunt: timore dñi cõstituunt: et ab
ipso spũaliter ɔsolant. Finaliter autẽ post mortẽ vsq3
in bethleẽ/q interpretat domus panis.i.vsq3 in paradi
sum trãseunt: vbi mariam cũ ioseph.i.cũ sanctis: et in-
fantẽ christũ inuolutũ pannis humilitatis nostre na-
ture: reclinatũ in presepio pfectionis eterne personaliter
inuenerũt: a quo gaudiũ et ɔsolationẽ glorie sempiter
ne recipiũt et acquirunt. Glorificantes (inqt) et laudã
tes deũ in oibꝰ q viderãt et audierãt. Math. Videntes
mat.2.b stellã gauisi sunt: et intrãtes domũ inuenerũt puerũ cũ
maria matre eius. Debẽt ergo pastores nostri sollicite
vigilare: vt tale possent pmiũ reportare. Apoca. Bea-
apo.16.c tus qui vigilat. ¶ De oblatione data p christo in tẽ-
plo oblato/de symeone et anna nihil dico: nec etiaz de
ipso in medio doctoꝝ inuento: nec etiã de aliis/que et
ij. vel in.iij. capitis cõtinentur: qz supra in Mattheo
pro maiori parte ponuntur.

¶ Capitulum quartũ Textus: Jesus autẽ plenus spiritusancto egressus est a iordane. Moralitatum Capitulũ IIII

historia Christus postq̃ cõtra diabolũ tentantẽ se pre-
ualuit: tandẽ in nazareth veniẽs/synagogaz
iudeoꝝ intrabat. Exhortabant igit ipm iudei
vt ibi in patria sua in q nutritus fuerat et cõ-
ceptus/aliqua mirabilia faceret dicẽtes: Quãta audi
uimꝰ facta in capharnaũ/fac et hic in patria tua. Chri
stus vero in ipsa patria nulla facere voluit mirabilia: qz
nullũ prophetam in sua patria fore acceptum dixit: etiã
p exẽplum helie et helisei pbauit: quoꝝ tpibus multe
fuerãt vidue/et multi leprosi in israel: helias tñ ad vnã
est missus viduã sareptanã: et heliseꝰ vnicũ sanauit le-
prosum naaman.s.syrũ: qui aliunde/nõ de israel natus
fuerat. Acsi recte vellet dicere dñs: q isti prophete nõ il-
lis de patria sua/sʒ alienigenis fecerũt miracula: et qz
nullꝰ hõ sciũs ɔdigne in sua patria honorat: et iõ ad ex
Mora- tremos recesserunt. ¶ Ista etiã hic verificata sunt de
litas. christo: qui cum in synagoga Esaiam exponeret: isti cõ-
patriote sui indignabant de ipso: et eum filiũ fabri ap
pellabãt. Vñ dicit q isti de ipso sic dicebãt: Nõne iste
mat.13.g est filiꝰ fabri etc. Unde igit habuit oia ista? Sicut autẽ
hic dicit: isti de indignatione ad iniurias prorupertunt:
et eum ad superciliũ ciuitatis duxerunt: et cũ precipita
re voluerunt: ipse tamẽ per mediũ ipsoꝝ trãsiuit: et de
ipsorum manibus euasit. ¶ Ista oia allega q nimia
Tropo- familiaritas parit contentũ: qz reuera sepe est q sapiẽs
logia. hõ minus reputat in patria sua q̃ in aliena: et minus
a notis q̃ ab extraneis: et minus a suis familiaribꝰ q̃
ab extraneis ppriis remotis. Facile enĩ est/vt pares pa
ribꝰ inuideãt: et vt vicinoꝝ suoꝝ sapias et virtutes alij
mordeãt et ɔtemnãt. Vñ cũ ab illo philosopho q̃reret
G a quo esset potissime cauendũ in hac vita: Respondit/
q ab inuidia amici/et iniuria inimici: vñ fit q̃q3 q ma
li et inuidi cõpatriote ɔtra bonos vicinos insurgũt: et
q̃uis eos in virtute et sciẽtia videãt pcellere: ipsis tamẽ

tũc detrahendo genus ipsoꝝ ad memoriã reducũt: et
q̃ ɔtra psonas aliqd nequnt dicere: ipm tñ occasione
gñis vilipẽdunt/dicẽtes: Nõne iste est filiꝰ fabri? nõne
parẽtes eiꝰ apud nos sunt? Vñ huic oia ista? Acsi dice-
rent: Iste nõ est dignus a nobis honorari: nec est cre-
dibile ipm virtualiter posse operari/quẽ de taz infimis
parentibꝰ apud nos ɔtingit generari. Dicũt enĩ illud
Quis est dauid vt seruiamꝰ illi? Et tñ q̃q3 illud non 2.re.20.a
sufficit: qñimmo ɔtra eũ psonalr insurgũt: et eũ de sta- 3.re.12.d
tu et gradu pcipitãt et psternunt: et a sua ciuitate et pa-
tria fugere et recedere eum aliquotiẽs cogũt. Matth. mat.10.d
Inimici hois domestici eius. Sicut de illo scipiõe/q
dato q reipublice romane infinita bona fecisset: ciues
tñ romani eius psperitatẽ et virtutũ magnitudinẽ ferre
p inuidia nõ valẽtes: ipm in exiliũ ppulerũt: sicut po-
nit Macrobiꝰ. Sicut etenĩ dicit dñs: Nõ est propheta si-
ne honore nisi in patria sua. Et ideo sepe fit q viri pru mat.13.g
dentes ppriã patriã negligũt/et mansionẽ in alia pa-
tria q̃runt: ibiq3 amplius honorant: et psperitate ma-
iori alibi q̃ apud suos pmouent. Quapropẽ dictũ est
abrae: Exi de terra tua et de cognatiõe tua/et veni in ter geñ.12.a
rã quã monstrauero tibi: et faciã te in gentẽ magnã.

¶ Capitulum quintũ Textus: Factum est autẽ cum turbe irruerent in eum: vt audirẽt verbum dei. Moralitatum Capi. IIII. b

Cum petrus et sui socij piscarent/et p totã no- historia
ctez laborassent et nihil cepissent: contingit q
dñs nauẽ illã ascẽderet et de nauicula turbas
doceret: et q nauẽ in altũ duci: et retia in cap-
turã laxari iuberet. Cũ igit petrus cuiꝰ erat nauis/de
vano labore totiꝰ noctis ɔq̃reret/et diceret: Preceptor
inquiens p totaz noctẽ laborantes nihil cepimus: in
verbo autẽ tuo laxabo rete. Sic factũ est q tantã pisciũ
multitudinẽ cõcluserunt/q rete eorum rũpebat: ita q
aliã nauiculã in auxiliũ vocabant: et ambe piscibus re
plerent. Ista nauis moraliter aiam significat: quã q̃s- Tropo-
libet in mari et fluctibus huius vite habz regere/et ab logia.
ipso rete bone voluntatis laxare: et pisces meritoꝝ in
hac nauicula cõgregare. Vñ tñ q̃diu nõ est christꝰ in
ista p grãm.s.q̃diu durat nox et tenebrositas vitiorũ:
tãdiu deficit captura pisciũ.i.meritoꝝ. Nocte enĩ cul
pe satis põt hõ laborare/et bona opa ppetrare: vel cir-
ca tẽporalia lucra/et negocia insudare: qz nunq̃ sibi cõ
tinget ex tali labore pisces.i.merita acq̃rere vel habe-
re. Vñ Per totã noctẽ (inquit) laborantes nihil cepi- Lu.5.a.
mus. Esaie. In vanũ laboraui sine causa et mane con- esa.49.a
sumpsi fortitudinẽ meã. Hic reuera q̃q3 christus ibi
p gratiã intrat: vt turbas malarũ cogitationũ doceat A
et cõpescat: et tũc ad eius monitionẽ et inspirationẽ rete
bone voluntatis in altũ ducit: inq̃tũ affectus eius et
opa ad eterne vite altitudinẽ ordinat: et sic p certo pi-
sces.i.merita cumulant: ita q due nauicule.i.nõ soluz
aia/immo etiã corpus istis piscibꝰ.i.meritoꝝ opibus
moꝝ replẽt. In christi enĩ psentia nõ absentia/fit talis
captio: in die gratie/nõ in nocte culpe/fit meritoꝝ ac
quisitio. Vñ dicit dñs: Me oportet laborare donec di Joã.9.a
es est. ¶ Vel dic q nauicula significat sacrã scripturã Aliter.
in qua petrus.i.q̃cunq3 pdicator põt satis sine fructu
laborare: qz sicut rete pdicationis a mari huius mũdi
pro piscibus capiẽdis.i.p pctõribus ɔuertendis põt
inuaniz mittere et laxare/nisi christi pñtia p grãm dei
assistat: q rete pdicationis in altũ ducere.i.ad spẽ eter
ne retributionis ordinare doceat. Sine enĩ christi gra
tia/nec predicatio pficit: et sine eius gratia in officio

t

predicationis pro nihilo laborat. Ps. Nisi dñs edifi-
ps.126.a cauerit domum ⁊c. Quod etiam bene supponitur hic
vbi christus post piscaturam pisciũ dixit Petro: Noli
Lo.ca.o timere: iam enim eris capiens homines. ¶ Cum circa
historia christum infirmi multi vndiq̃ ꝯfluxissent: ecce viri q̃
portantes hominem in lecto/ qui erat paralyticus/ cũ
ipsum pre turba ante ipsum nõ possent ponere: supra
tectum ascenderunt/ ⁊ per tegulas dimiserunt in lecto
in mediũ ante eum. Christus igitur vt fidem illorum
B vidit/ paralytico pctã dimisit: ⁊ vt lectum suum tolle-
ret/ ⁊ sanus corporalr recederet imperauit dicẽs: Sur-
Tropo- ge/ tolle lectum tuum ⁊ vade in domum tuam. ¶ Iste
logia. paralyticus est animus peccatorũ/ qui est debilis/ in-
firmus/ ⁊ per carnis molliciem resolutus: ⁊ more pa-
ralytici qui ad executionem bonoꝝ operũ inhabilis ⁊
mat.8.a ineptus est de quo dicitur: Dñe puer meus ⁊c. Qua-
tuor viri qui istum portabant ⁊ coram iesu ponere cu-
piebãt: sunt quatuor cardinales virtutes/ vel quatuor
affectiones: que istum paralyticũ ante iesuz/ qui inter
ꝑras saluator. i. ad salutis statũ cupiũt adducere: ⁊ si-
bi gratie sanitatem pro viribus ꝓcurare. Verũ qr tur-
ba malarũ cogitationũ ⁊ tentationum/ necnõ sollici-
tudinum mundanorũ illã sanitatem impediunt: ideo
isti portitores debent istum infirmum supra tectũ do-
mus. i. supra apicẽ rationis eleuare ⁊ erigere: ⁊ ab istis
turbis nullis se mouere: deinde ipm per suspirus hu-
miliationem ante iesum deponere: ⁊ cum ꝓ misericor-
die implorationez eidẽ offerre: ⁊ ab ipso remediũ ⁊ ve-
niam implorare: quod si fecerit: christus sibi pctã di-
mittet: ⁊ lectum carnalis delectationis ipsum tollere
carnis desyderia anteferre precipiet: ipsumq̃ de vitio
negligentie surgere iubebit ⁊ in domũ suam. i. ecclesiaz
vel bonã ꝯsciam pergere imperabit: vt de lecto carna-
Lu.5.c. lis delectationis exeat dicens: Surge/ tolle lectuz tuũ
ephe.5.d ⁊ vade. Aposto. Surge qui dormis ⁊c. Vñ Luce: Rese-
Lu.7.c. dit q̃ erat mortuus. ¶ Vel ꝑ istos portitores q̃ suppõũ-
Aliter. tur esse quatuor: intelligo esse quatuor euãgelioꝝ do-
ctores vel ꝑdicatores/ vel quatuor virtutũ possessores
q̃ paralyticos. i. pctõres dño offerũt: ita q̃ eorũ indu-
stria ⁊ christi clementia sani ⁊ mundati recedũt.

C ¶ Capitulum septimum Textus: Cũ autez impleuisset omnia verba sua in aures. Moralitatum Capitulũ. V

historia Ibat iesus in ciuitatẽ que vocatur naim: ⁊ cuz
appropinq̃ret ad portas ciuitatis/ ⁊ ecce mor-
tuus efferebat vnicus filius sue matris: ⁊ hec
cũ esset vidua/ ⁊ turba multa ciuitatis iesus mi-
sericordia motus/ portitores loculi stare iussit: ⁊ ipsis
stantibus loculũ tetigit: ⁊ vocans adolescentem/ ipm
a mortuis suscitauit: ⁊ ipsum matri sue sanum dedit
Adolescẽs inq̃t/ tibi dico surge: ⁊ resedit qui erat mor-
Tropo- tuus: ⁊ cepit loqui: ⁊ dedit eum matri sue. ¶ Iste filius
logia. significat quẽlibet fidelem: qui matris sue. s. ecclesie fi-
lius vnicus dicit: pro eo q̃ ab ipsa vnice diligit ⁊ fauet
Militãs enĩ ecclia/ q̃ nũc a christi personali presentia
vidua est: quẽ fidelẽ vnice diligit: summeq̃ dolere di-
2.re.1.d. cit qñ ꝑ vitia ipm perdit. Vñ dicit: Sicut mater vnicũ
amat filiũ ⁊c. Quãdoq̃ etiam fit/ q̃ talis filius ꝑ pec-
catũ morit/ q̃ iam a quatuor portitoribus. s. a mala di-
lectione/ a penitentie timore a spe longe vite/ ⁊ a spe fi-
nalis penitẽtie in sepulturã infernalẽ offertur: Iamq̃
in porta trinitatis. i. in extremis in publica executiõe
maloꝝ operũ cũ turba vitiorũ: inuenit etiaz in loculo
seu feretro ꝓprie carnis seu male ꝯsuetudinis inuolu-
⁊c. Sed christus quãdoq̃ sibi misertus/ de pctõ ipsuz
suscitat: loculũ carnis eius ꝑ correctionẽ tangẽs/ ipsuz
ꝑ inspirationẽ ⁊ ꝑdicatione ad fidez ⁊ salutẽ vocat di- D
cens: Adolescens tibi dico surge. Qui ꝑ ꝯtritionem
surgit: ⁊ ꝑ cõfessionẽ alloqui incipit: ⁊ sic ꝑ satisfactio-
nem ipsum matri sue. i. ecclie reddit: dicẽs illud: Mu- Ioã.19.c
lier ecce filius tuus. ¶ Vel dic q̃ christus tres mortuos
in tribus diuersis locis dicit suscitasse: Puellã in do-
mo: adolescentem in porta sicut hic lazarum in sepul- mat.9.c
chro: Per illos igitur tres mortuos intelligunt tres Lu.7.c.
species hominũ pctõrum: quos quãdoq̃ dñs suscitat Ioã.11.f
a pctõ. Puella enĩ mortua in domo/ significat animã
in domo ꝯsciẽ mortuã ꝑ malum desyderium seu cõsen-
sum. Iuuenis in porta/ significat pctõrẽ/ qui inde exi-
uit ad malũ opus ⁊ ad actũ. Lazarus in sepulchro/ si-
gnificat pctõrem qui tandẽ fetidus ⁊ corruptus est ꝑ
male ꝯsuetudinis vitiũ. Isti ergo a dño suscitari legũ-
tur: quia nullus pctõr siue sit solum mortuus in con-
sensu/ siue sit vlterius in actu/ siue in male consuetudi-
nis estu non potest suscitari vel iustificari per alterius
christum. Christus autẽ istos tres suscitat: qr de omni
genere peccatorum christus aliquos ad vitam vocat.
¶ Cũ dñs in domo simonis leprosi recũberet ecce mu- Lo.ca.f
lier que erat in ciuitate peccatrix/ attulit alabastrũ vn- historia
genti: ⁊ stans retro/ cepit lachrymis abluere/ capillis
suis tergere/ ore osculari ⁊ vnguento vngere pedes eius
Videns autem dñs simonẽ indignarũ/ ex hoc q̃ a pec-
catrice se tangi permitteret/ ipsum increpauit: de duo-
bus debitoribus parabolã recitauit: penitentiam mu-
lieris conuiuio hospitis preposuit: ⁊ ipsi mulieri pctã
omnia relaxauit. ¶ Ista possunt allegari q̃ deus plus Mora-
peccatorem diligit perfecte diligentem/ q̃ iustum ar- litas.
rogantẽ: ⁊ de suis virtutibus ꝑsumentem/ aliosq̃ ꝯtẽ- E
nentẽ. Illud etiã pharisco ⁊ publicano dicit: Qd pha- Lu.18.c
riseus qui publicanuz ꝯtemnebat/ ⁊ suas iustitias re-
citabat/ seq̃ alteri ꝑferebat/ reprehendit. Publicanus
vero qui sua pctã memorans/ vix audebat celũ aspicere:
⁊ pectus suũ ꝑcutiens/ misericordiã clamabat iustifi-
catus recessisse ꝓbatur. Ideo bene dicit: Qd gaudiuz
est angelis ⁊c. q̃ super nonagintanouẽ iustis. ¶ Vel Lu.17.b
allega q̃ plus placet dño sacrificiũ spũs ꝯtribulati q̃ Aliter.
opus exterius ꝓpalatũ: plus enim cõmendatur peni-
tentia lachrymosa magdalene/ q̃ simonis cibaria co-
piosa: ⁊ magis fuit refectus dominus peccatricis fle-
tibus/ q̃ hospitis cibis ⁊ potibus. Ps. Fuerũt mihi la- ps.41.a
chryme mee panes ⁊c. ¶ Vel allega quomodo multi Aliter.
sunt ita presumptuosi/ q̃ qui semel peccator fuerit/ nõ
credunt eum ad dominum posse cõuerti: nec debere a
christo recipi/ nec in eius obsequijs delectari: quinim-
mo si ipsos penitentes iuxta se vident/ debeant inten-
dere ⁊ vacare. Aplũs: Contemptibiles in ecclesia debẽt 1.Co.10.
ad talia iudicia requiri. Illud autem quod hic sequi- Ca.12.c.
tur de illo diuite/ cuius ager fructus vberes attulit: q̃ historia
multa congregare ⁊ horrea augere disposuit: ⁊ anime
sue dicebat: Anima mea/ multa bona habes reposita
in annos plurimos. Cui vox de celo facta est: Stulte/
hac nocte repetent animã tuam a te: que autem con-
gregasti/ cuius erunt? ¶ Hoc allega contra auaros: Mora-
qui per superabundantiã diuitiarum non studẽt pau- litas.
peribus erogare: sed potius congregare/ ⁊ in annos F
plurimos conseruare: qui de ꝓpinqua morte non co-
gitant: sed in bonis suis diu luxuriari student. In q̃-
bus quandoq̃ repentini interitus veniunt ⁊ eorũ ani- Iob.5.a
mas subito capiũt. Iob: Ipsz rapiet armatus ⁊c. ¶ Hic Ca.12.c.
fit mentio de duobus generibus seruorum/ quos con-
stituit

fituit dñs super familiã: quibus preceptum est a dño
vigilare: quorũ quidã vigilant/⁊ dominũ suũ spectãt
vt quacunq̃ hora venerit/vigilia prima/secũda/q̃rta/
ipsos inueniat vigilantes: ⁊ isti procuidubio beati di-
cunt: ⁊ eisdẽ finaliter a domino ministrat. Amen (in-
quit) dico vobis/ꝙ precinget se/⁊ faciet illos discum-
bere: ⁊ transiens ministrabit illis. ❡ Aliqui tamen eo-
rum contrarium faciunt: q̃ de aduentu domini sollici
ti non sunt: sed ipsum morari videntes/ad mala plu-
rima. s. ad bibendũ/edendũ ⁊ inebriandũ: ⁊ conseruos
sibi cõmissos percutiendũ cõuertunt: quod si quid di-
xerit seruus ille: morã faciet dñs meus ⁊ cepit percute-
re ⁊ inebriare: ⁊ de talibus dicit ꝙ hora qua dñs eorũ
veniet/nesciet ipsos: ab alijs diuidet: ⁊ partẽ eorũ cum
Eo. ca. f infidelibus ponet. ❡ Fit etiã hic mentio de duobus
historia alijs generibus seruorum: de quibus qui sciunt volũ-
tatẽ dñi/⁊ nõ faciũt eam/⁊ isti plagis vapulare merent-
tur: ⁊ de alijs qui nec sciũt/nec faciunt/⁊ isti nõ tantũ
vapulant sicut primi. Et sequitur ibi verbum christi
Quia omnis cui multum datũ est/multa q̃rentur ab
Mora- eo. ❡ Sic vero cum dñs tradiderit familiã populi sui
litas. seruis suis. s. prelatis ⁊ principib9 gubernandã: ⁊ om-
nibus precipit ꝙ sint vigiles ⁊ atteñ. Cõstat ꝙ de istis
G seruis inueniũtur due species boni ⁊ mali: boni semp
timent dominum christũ subito ad eos in iudicio ve-
turum: ⁊ eos per mortem vocaturum: ⁊ eos rationem
villicationis petiturum: ⁊ ideo continue in bono vi-
gilant: mortẽ ⁊ iudiciũ semper expectant: vt quacunq̃
hora vocati fuerint/ipsos in bono statu christus inue-
niat/summe student: quapropter a domino cõmendã-
tur: ⁊ in celesti gloria discumbẽtes diuinũ ministeriũ
mat. 24 promerent. Vñ Matth. Beatus seruus ille quẽ cum ve-
d. nerit dominus/inuenerit eum vigilantem. Mali aũt
ecõuerso faciũt: q̃ isti videntur habere oculũ ad mo-
ram quam facit dominus suus. i. ad dilationẽ iudicij
⁊ mortis: ⁊ ad longam vitã quã sperant sibi concessaꝫ
Et ideo isti per negligentiã dormiunt: p̃ gulam come-
dunt ⁊ bibunt: per crudelitatẽ seruos sibi cõmissos. i.
populũ sibi subditum rapinis percutiũt: quapropter
sepe fit ꝙ isti morte preueniunt: ⁊ a bonis fidelib9 di-
uidunt: ⁊ cum damnatis in inferno damnant. Mat.
mat. 24 Veniet dominus serui illius quãdo nõ sperat/⁊ hora
d. quã ignorat: ⁊ partem eius ponet cũ hypocritis: illic
Mora- erit fletus ⁊ stridor dentium. ❡ Illud quod sequitur
litas. de seruo sciente voluntatẽ domini sui ⁊ non faciente:
potest allegari contra viros scientificos: qui sciũt bo-
num ⁊ nõ faciunt quia isti pre ceteris damnabunt: q̃
iac. 4. d sicut dicit Scientes bonuꝫ facere ⁊ nõ facientes/pecca-
tum est illis. Illi autẽ qui nec sciunt/nec faciũt/vt sim-
plices ⁊ illiterati fideles ⁊ pagani: ⁊ si p̃ ignorantiam
non excusantur a toto: q̃ ignorans ignorabit. p̃ ipsuꝫ
i. co. 14. tamen excusant a tanto: ꝙ nõ tantũ puniẽtur sicut do-
g. mini voluntatem scientes/⁊ ipsam facere nõ dignant
H plus damnationis accipient clerici ⁊c. Et ideo bene
sequitur: Cui multum datum est/multum exigitur ab
mat. 25. eo. Quanto plura receperunt talẽta/tanto plura repor-
b. tauerunt lucra: Ad plura igit̃ tenet̃ sciẽtificus qui re-
Eo. ca. f cepit plura q̃ ignarus/qui recepit pauciora. ❡ Illud
autem quod sequitur: quia domin9 dicit se venisse ad
ignem in terram mittendum/⁊ pacem tollẽdam: ⁊ pa-
rentes a filijs diuidendos. ❡ Hoc autẽ potest allega-
Mora- ri/quomodo prudens princeps vel p̃latus summe de-
litas. bet studere/vt cõfederationes malorum rumpat: sicut
ad lr̃am de pharisceis ⁊ saduceis fecit Paulus: vt igne
act. 13. b seueritatis ⁊ iustitie succendat: ⁊ pacem cum vitijs et

cum hominibus impijs tollat: dicens illud: Nõ veni mat. 10.
pacem mittere in terram/sed gladiũ. ❡ Vel ad lite- d.
raꝫ illud fecit christus in eccl̃ia primitiua: vbi de vna Aliter.
domo aliqui conuertebant/alij nõ: ⁊ sic ignis/zelus ⁊
discordia nascebant. Apoca. Habebat gladiũ magnũ apo. 6. a
⁊ datum est ei vt tolleret pacẽ de terra.

❡ Capitulũ decimũtertiũ Textus: Aderãt autẽ quidã eo in tempore nunciantes illi de galileis. Moralitatũ Capi. VI

Cum pylatus quorundã galileorum sangui- historia
nem cum eorum sacrificijs miscuisset: ⁊ eos
crudeliter (vt supponitur) occidisset. Cumq̃ A
in siloe quedam turris super decem et octo
homines cecidisset: ⁊ eos oppressisset: nec illos qui ta-
lia passi fuerãt/ceteris magis peccatores credidit: de
qua tamen crudelitate christus reprehendit: ⁊ eos nõ
plus peccatores alijs asseruit sed nisi penitentiaꝫ age-
rent/omnes simul perituros predixit. Putatis (inq̃t)
ꝙ isti debitores fuerant preter omnes? Nõ dico vobis
sed si nõ penitentiam egeritis/omnes simul peribitis
❡ Ista possunt allegari ꝙ in mundo culpe non semp̃ Anago-
correspondẽt penis/sicut nec premia meritis: nec ecõ- gia.
uerso. Constat enim ꝙ quandoq̃ s̃m dispositionem
occulte dei iustitie/multi q̃ nõ sunt ceteris peiores/ca-
sus in hoc mũdo sustinẽt grauiores: quinimmo sepe
fit/ꝙ illi qui peiores sunt/in hoc mũdo ampliori pro-
speritate letãtur: ⁊ qui boni sunt/quãdoq̃ maiori ad-
uersitate grauãtur: nõ debent homines illos deterio-
res credere/quos vident grauioribus fortune casibus
succũbere. Bene ergo dicitur: Nolite iudicare: ⁊ non mat. 7. a
iudicabimini. Vnde de hoc lr̃a Textuũ vltimo. ❡ Hic Eo. ca. b
fit mentio: ꝙ cum quidã qui haberet ficũ in vinea sua historia
⁊ annis singulis fructũ q̃reret: ⁊ in ea nõ reperiret: vo-
luit eam succidere dicẽs: Ecce anni tres sunt ex quo ve-
niens fructum in ficulnea hac quesiui/⁊ nõ inuenio.
Succidite ergo illaꝫ: vt quid etiã terrã occupat? Agri-
cola domino respondit: Domine dimitte eã ⁊ hoc an-
no/vt fodiam circa eam ⁊ mittam stercora: si autẽ nõ Mora-
fecerit fructum/in futurũ succide eam. ❡ In vinea ec- litas.
clesie talis sterilis ficulnea est peccator: qui nullũ bo- B
norum operum producit fructum: q̃ proculdubio do-
minus non inuenit in eo fructum p̃ tres annos: quia
nec fructũ fidei/spei nec charitatis nec cordis/operis
nec oris: quapropter quantum est de se statim vult
eam succidere per morteꝫ ⁊ damnationem euellere: cũ
sine fructu terram ecclesie nõ debet occupare. Unde:
Succidite arborem. Sed pro certo sub spe ꝙ agricola dan. 4. b
id est prelatus vel predicator illam arborẽ per correc-
tionem fodiat: ⁊ ꝙ stercora id est proprie vilitatis cõ-
syderationẽ apponat/sic ꝙ fructus bonos producat:
quandoq̃ dimittit ipsum viuere. Si vero nec sic se cõ-
uerterit: sed longanimitatem diuine patientie vilipen-
dens/in sterilitatem vitiorum ceciderit: ⁊ fructus bo-
norum operum non protulerit: in futurũ dominus ve-
niet/⁊ eã per mortem temporalem ⁊ eternam succidet
⁊ destruet. Luc. Iã securis ad radicẽ arboris ⁊c. ❡ In- Lu. 3. b.
trans iesus in synagogam/vidit ibi mulierem que ha- Eo. cap.
bebat spiritum infirmitatis annis decem ⁊ octo. Erat historia
enim ad terram taliter incuruata: vt omnino non pos-
set respicere. Cui dominus cum manum imposuisset:
statim erecta est ⁊ dominum glorificauit. ❡ Sic vere Mora-
fit ꝙ in synagoga fidelium inuenitur aliquando aliq̃ litas.
mulier. i. aliqua anima vel persona diuersis vitijs ag-
grauata: ⁊ ad terrã. i. ad terrena p̃ auaritiã inclinata:

q nec celum potest inde taliter respicere: nec de celesti
bus cogitare. Sicut ad literam videmus de secularis
bus et terrenis hominibus: qui videntur posse dicere cum
2. paral. manasse: Incuruatus sum vincula ferri: et nō est respi
I oratiōe ratio mihi etc. Ps. Dorsum eorum semper incurua etc.
manas= Isti enim octodecim anni qui constāt ex decem et sex
ses. et duobus/infirmi dicuntur inquantū decem precepta le
ps. 98. f. gis/sex opera misericordie/et duo charitatis manda=
C ta transgressi fuisse probantur: et tamē talibus christus
quandoque manū sue misericordie porrigit: et eos a cur
iob. 40. uitate terrenorum erigit: dicens illud: In sublime eri
a. gere et esto gloriosus. Ita q isti de terrenorum auari=
cia ad celestiū amorem sani surgunt: et deum glorifi=
cant et extollunt.

Capitulū decimūquartū textus: Et factū est cū introisset iesus in domū cuiusdā principis pharisorum. Morali. Capi. VII

historia Hic dicitur quomodo christus hydropicum
Mora= sanauit in sabbato. In hoc notari potest
litas. q nullus est ita hydropicus. i. per superbiam
inflatus: nec ita p auaritiā sitibundus/quin
saltē in sabbatis. i. in festiuitatibus debeat sanari: et qn
quando christus in religione vel ecclesia offertur sui
Eo. ca. b inus eius debeat quietare. Christus inuitatus ad cō=
historia uiuium/intendens quō primos recubitus eligerēt: in
cepit eos instruere dicens: Recumbe in nouissimo lo=
co: vt veniens qui te inuitauit dicat Amice ascende su
perius: et non discūbas in primo loco: ne forte honora
bilior te inuitatus fuerit: propter quod oporteat te de=
Mora= scendere/et cum rubore nouissimū locū tenere. Ista
litas. possunt allegari contra ambitiosos: constat enim q deus
D ad nouissimum statum ecclesie/vel ad nuptias mun=
dane prosperitatis sm diuersos gradus vniuersos in=
uitat. Uerūtamen ipse vult q vnusquisque gradū suum
custodiat: et nullus ad altiorem gradū q deceat p am=
bitionē ascendat. Sed qr multi sunt hi q primos recu
bitus. i. altiores status primatus ambiunt et eligunt:
ibidē iure vel iniuria se reponunt et ideo finaliter in mor
te ad locum infimum/scz ad infernum cū rubore ppe=
tuo descendūt: et a celsitudine quam impudenter ascē=
derunt/deponuntur. Econuerso illi qui modo in nouissi
mo loco. i. in statu humilitatis et paupertatis sedent:
et qui in hoc mundo gradu et statu suut cōtenti: finali=
ter in morte superius ad locum honorabilem paradisi
inuitabuntur: et ibi feliciter extollentur. Amice inquit ascē
de superius. Unde omnis qui se exaltat humiliabitur
Eo. ca. d etc. Homo quidam fecit cenam magnam: et vocauit
historia multos: et misit seruū suum hora cene dicere inuitatis
vt venirent: quia parata sunt omnia. Omnes tamē ce
perunt se excusare. Primus dixit q villam emerat vo=
lens exire videre illā. Alius dixit/se quinque iuga boum
emisse: et ad probandum illos velle exire. Alius ait/vxorē
se duxisse: et eam accipere debere. Quibus auditis pa=
terfamilias iterū seruos misit: debiles et claudos ciui
tatis ad cōuiuiū introduci mādauit: de ipsisque domum
suam repleuit. Ipsos vero q se excusauerūt/de cena sua
nunq gustaturos perpetuo ordinauit. Sic vero cū
Anago= deus a principio ordinauit quādam cenam/scz refe=
gia. ctiones glorie paradisi: ad ipsam vocauerit et inuitaue
rit vniuersos: cōstat q hora cene scz nunc in tpe gratie
ipse nō cessat seruos suos. i. pdicatores mittere: et ad il
lud conuiuium homines cōuocare. Sz procul dubio cōmu
E niter omnes diuites se excusant: et primo auari q eme
re/videre/acquirere/possidere villā huius mūdi ipsi

diuitias/honores pdiligunt: et ideo circa ista intenti/
plus debito ad hoc celeste cōuiuiū per bona opera nō
accedunt. Uillam inquit emi: habe me excusatum. Un
in Prouer. Anima saturata calcabit fauum. Alij excu= pro. 27. a
santur propter vxorē. i. propter carnales delicias. Qui
enim vxorē. i. carnem vel carnalem affectionē vult duce=
re: necesse habet ab affectu et desyderio celestis glorie
retroire: et celeste cōuiuium fastidire. Alij excusant pro=
pter quinque iuga boū. i. propter quinque sensuum illece=
bras: qr ita sunt aliqui vagi/et ita dederūt sensus suos
ad exteriores illecebras huius vite: q de eternis et spūa=
libus nihil curant: et ideo breuiter nullus taliū cenam
paradisi gustabit: qr nō est dignū q aliquis admittatur
ad illā/qui mundi delectabilia sibi preponit. Paupe=
res igitur tribulati et debiles illuc p tribulationes in=
trare coguntur: et de talibus aula paradisi impletur:
quia diuites circa terrena vacantes/celestia repudiāt:
soli restant pauperes/qui ad cōuiuium illud vadunt.
Ps. Pauperes saturabuntur etc. Illud qd hic po= ps. 21. f.
nitur. s. qui vult turrim edificare: prius sedens cōputat Eo. ca. f.
sumptus q necessarij sunt/si habeat ad perficiendum: historie
ne postq edificare ceperit et edificare nequiuerit/dicatur
sibi illudēdo illud: Iste hō cepit edificare et nō potuit
consummare. Et illud de rege/qui cogitat si cū suo exerci
tu poterit occurrere illi qui venit cōtra eum cū maiori:
vel alias/q missis legatis rogat ea q sunt pacis. Ista Mora=
possunt allegari cōtra illos qui in suis viribus nimis litas.
confidunt: et qui merita sua/vires et virtutes non bñ pō= F
derant. Constat enim q quilibet habet facere cū vno po
tentissimo rege/cum deo. Habet enim edificare necessa=
rio vnam altissimam turrim. s. celsitudinem contempla
tionis apicem pfectionis: et ideo quilibet debet sumptum
colligere/virtutes suas mensurare/cōputare: vt in se=
ipso cognoscat/si sua merita sufficiāt ad hoc q possit
regi in die iudicij occurrere/et turrim moralis celsitudi
nis cōsummare: alioquin si diminutū se et insufficien=
tem inueniat: debet legationem orationis deuote ad
deum mittere: et ipsius pacem et veram misericordiam
implorare. Unde: Esto consentiens etc. Vel dic contra mat. 5. d
psumptuosos: qui quidem de suis viribus presumūt se tur Aliter.
rim perfectionis et contemplationis posse in se et ex se Tropo=
ipsis pficere: et regi christo digne occurrere credūt. Un logia.
sepe fit q ista ad perficiendum nō habent et q vltra vi
res suas aggrediuntur ardua: ita quod assumūt/neque=
unt consummare: quapropter necesse est eos in via defi=
cere/et imperfectum edificium dimittere et sic necesse ha
bent hominū derisionē sustinere dicentiū: Ille homo
incepit edificare etc. Sicut ista quotidie experimur in
religione. Uiri nouitij quandoque sunt ita feruentes in
principio/q ardua opera incipiunt/et vltra vires face
re contendunt: qui tamen post cito deficiunt: et a via
quam ceperant/ad vite communis latitudinem se defle
ctunt. Nullus igitur debet ex abrupto ardua opa inci
pere: sed deliberādo super hoc cogitare: virtutes suas
metiri/et eas cōputare: ne forte si inceperit/non valeat
consūmare. Un Sene. Diu deliberādū est qd semel statu G
endū est. Ideo bñ consulitur Eccli. Altiora te ne q̄sieris. Eccli. 3. e

Capitulum decimumquintum Textus: Erāt autē appropinquantes et publicani et pctōres. Moralitatū Capl'm. VIII

Mulier que decem habens drachmas/si vnā historia
perdiderit/solet lucernam accēdere/domū
euertere/donec inueniat drachmā perditam
Quam cū inuenerit/solet conuocare vicinas:
et de inuen

⁊ de inuentione drachme que perdita fuerat/cōgaude
Moralitas. re. ¶ Dic si vis de decima drachma/sicut de oue cente
sima restituta scilicet de natura humana que perdita
fuerat/⁊ nouē ordinibus angelorum adiuncta: vt ha
mat 18b bes supra. Et dic ꝙ mulier est diuina sapientia: que de
Aliter. reparatione ruine angelice gaudet. ¶ Uel dic mo
raliter/ꝙ si mulier.i. anima de decē drachmis id est de
decem mandatis vel de cōplemēto ⁊ perfectione virtu
tis aliquid perdiderit per aliquod peccatum: statim
debet lucernā rōnis accendere: domū conscientie ꝑ cō
tritionē euertere: ⁊ totū se ꝑ cōfessionē reuoluere: ⁊ via
ꝑ satisfactoriam diligentiā querere ꝙ iam possit recu
perare/⁊ spiritualiter inuenire. Quā si inuenerit: de
Aliter. bet summe gaudere ⁊ exultare. ¶ Uł dic ꝙ mulier, de
bet gaudere de recuperatiōe perdite drachme.i. anime
peccatricis: ⁊ ad hoc totis viribꝰ laborare. Supra eo
dem: Gaudium est angelis dei super vno peccatore pe
Lu. 15.b nitentiam agente/ꝙ super nonagintanouem iustis.
¶ Quidā homo habuit duos filios: quorū iunior pa
Eo. ca. c terne substantie portionē se contingentem petens ⁊ ca
historia piens/a patre recessit: ⁊ profectus est in regionem lon
B ginquam: substantiam suam luxuriose viuendo con
sumpsit. Tandem vero cū dira fame esuriret/vni ciuiū
regionis adhesit: ⁊ ipsius porcos pauit: ⁊ plerunq; vē
trem suum de porcorū siliquis implere cupiebat: ⁊ ni
nemo sibi dabat. Ille igił fame afflictus/opulentiā
paterne domus memorał: ⁊ ad patrem suum redire: ⁊
misericordiam cogitabat petere/dicens: Quanti mer
cennarij in domo patris mei abundant panibus ego
autem hic fame pereo? Surgā ⁊ dicam transeundo ad
patrē meum: Pater peccaui in celum ⁊c. Iste igił ad
patrem hoc modo venit. Quem videns pater/miseri
cordia motus/in oscula eius ruit: ⁊ stola prima ipsū
induit calciamenta in pedibus eius ⁊ anulū in manibꝰ
eius posuit: ⁊ occiso saginato vitulo/conuiuium fecit
ei dicens: Epulemur ⁊ manducemus: quia hic filius
meus mortuus fuerat ⁊ reuixit: perierat ⁊ inuētus est.
Filius autem senior qui tunc in agro erat/dum ad do
mū rediret/⁊ sonum instrumentorum musicorū audi
ret: ⁊ causam conuiuij cognosceret: ꝙ plurimum indi
gnatus: ⁊ ītrare renuens/ꝯtra patrē dicebat: Ecce
tot annis seruiui tibi/⁊ nunꝙ mandatum tuū preter
iui: ⁊ tamen nunꝙ dedisti mihi hedum vt comederes
cum amicis meis. Pro isto autē vitulum saginatum
occidisti qui substantiā suam cū meretricibus dissipa
uit. Pater vero de inuentione fratris perditi se opor
A tere gaudere/dixit. Et sic primogeniti indignationē
Allegoria. tēperauit: ⁊ finaliter ad cōuiuiū introiuit. ¶ Ista pos
sunt allegorice exponi ⁊ mystice. Allegorice. Hō iste si
gnificat deum patrem: qui in principio duos filios.i.
duos populos subditos habuit scʒ iudaicū/qui erat
primogenitus atq; maior. Exo. Filius meus primoge
nitus isrł: ⁊ populū gentilē/qui erat adolescētior ⁊ iu
mar.22 c dotior. Mat. Homo quidā habuit duos filios ⁊c.
Iste igitur insipiens adolescens.i. populus gentilis
in principio a patre suo deo/substantie portionem/scʒ
bona naturalia ⁊ scientias philosophicas accepit: et
a patre deo per idolatriam recedens: ⁊ in regionem lō
ginquam.i. in statum damnationis ⁊ peti: bona sua ⁊
virtutes naturales cum meretricibꝰ.i. carnis delicijs
deuastauit/inꝙtum varijs vitijs carnalibus se feda
uit/⁊ inꝙtum substantiā suam.i. naturam ꝑ ea corru
pit ⁊ grauauit. Unde vni ciuium regionis.i. diabolo
adhesit: qui ipsum porcorum.i. poetarum ⁊ carnaliū
philosophorum cōsortio copulauit: quorū siliquas.i.
quorum errores ⁊ vanas doctrinas comedere ⁊ acqui
rere ꝙ plurimum affectauit: ⁊ tamē de ipsis habere ad
plenum nequibat: qꝛ nemo ad sufficientiā sibi dabat.
Tren. Paruuli petierunt panem: ⁊ nō erat qui frange tren.4 a
ret eis. Iste igitur filius ꝓdigus/scʒ gētilis populus
fame ⁊ desyderio cognoscēdi verum deum estuans/ad
patrē deū iuū finaliter reuertił: ⁊ errores suos cōfitēs
misericordiā deprecał/dicens: Peccaui in celū ⁊ corā
te. Quem videns pius pater in domum suam suscipi
ens/scʒ in ecclesiam introduxit: anulū sibi fidei tradi B
dit: stola prima.i. gratia ipsū vestit: calciamēta.i. san
ctorum exempla/in pedibus suarum affectionum po
nit: ⁊ vitulū saginatū pro eo interficit: scʒ christi occi
si fidem/⁊ sue passionis memoriā tradidit: ⁊ sic de eiꝰ
inuentione ⁊ conuersione gaudium magnū fecit. Uñ
dicitur: Congratulamini mihi: qꝛ inueni drachmam Lu. 15.b
quam perdideram. Sed primogenitus filius idest iu
daicus populus in agro sacre scripture circa expositionem
literalem vocans: audito choro ⁊ simphonia
cōuiuij/id est audita predicatorum turba/⁊ visa solē
nitate cōuiuij/viso gaudio fidelium: indignatur in do
mum patris.i. in ecclesiam intrare: ⁊ fidem christianā
recipere nō dignał: quinimmo contra deum patrem nūc
ꝯqueritł/ꝙ isti filio ꝓdigo.i. gentili ppło/plura ꝙ sibi
beneficia distribuit/dicens: Ecce tot annis ⁊c. Uerba
enī ꝑnt esse iudaici populi/ꝓsperitati christiani popu
li inuidentis/⁊ de conuersione gentilium ad fidē eidē
conquerentis: qꝛ isti mandata legis ad literā optime
custodiunt: ⁊ in cerimonijs legalibus deo seruiunt: et
tamē nullā gratiā a deo recipiūt: quinimmo ipsi opti
me possunt dicere illud Esa. Inuanum laboraui: sine Esa.49
causa ⁊ vane cōsumpsi fortitudinē meam. Finaliter tñ a.
deus istos pacificabit/⁊ conuertet: ⁊ in domum eccle
sie cum iuniore fratre ad conuiuiū ecclesie introducet
⁊ ad vituli saginati epulas id ē ad christi passiōis fidē
ipsos recipiet. Quia sicut dicit Apłs: Cū subintraue Ro.11.e.
rit plenitudo gentium/tunc omnis israel saluus erit.
¶ Uel ista possunt ad religionū apostatas applicari. Aliter.
Cōstat enim quādoq;/ꝙ adolescētes de domo religio
nis ⁊ a patre suo prelato recedunt: portionem bonorū C.
patris.i. illa que possunt furari deferunt: ⁊ in regione
longinqua.i. in mundum fugiunt: vbi vni ciuium scʒ
diabolo in diuersis seruiunt vitijs: ⁊ ibi substāciā suā
i. naturalem ⁊ tꝑalem/in luxuria ⁊ carnaliter viuēdo
consumunt: tunc autē illis que secum furtim portaue
rant/⁊ de regione furati fuerant cōsumptis: esurire in
cipiunt: ⁊ siliquas quas porci manducant.i. bona ter
rena que peccatores possident: acquirere ⁊ comedere
cupiunt. Sed cum ipsa acquirere nesciunt: nec aliquē
qui ea sibi det inueniant: ideo sepe fit ꝙ ipsi esuriunt:
⁊ vilē vitam egenam ⁊ pauperem foris ducūt. Iusto
enī dei iudicio fit/ꝙ tales qui diuitijs ⁊ delicijs sectā
dis: deum et religionē apostādo dimittūt: ad illas ne
quaꝙ attingāt: sed in paupertate ⁊ miseria in mūdo vi
uūt. Uñ: Paupertas a dño in domo impij. Sepe ergo pro.3.d.
fit ꝙ isti fame et miseria vigēte: de recessu ⁊ apostasia
penitētes ad patrem.i. ad prelatum et religionem re
dire ꝓponunt: et vt saltem temporalem euadant mise
riam ad pristinum statum se conuertūt: dicētes: Quā
ti mercenarij abundant panibus in domo patris mei
Surgam igitur et ibo. Unde istorum vox videtur eē mat.12 d
Reuertar ad domum meam vnde exiui. Contriti igił
et humiliati quandoq; reuertunł ad religionē: et mi
sericordiā postulantes suam fatentur culpam et con
fusionē. Pater prelatus debet tales benigniter recu

pere:stolam.i.habitū ipsos induere:anulum/arrhā sa
D lutis.i.penitentiā eis cōcedere:ꝛ calciamenta bonoꝝ
temporaliū ꝑ sustentamento eis tribuere:vitulum sa
ginatū.i.christum in eucharestia scȝ passionis christi
memoriā ipsis offerre.ꝛ de corū ꝯuersione gaudere.Et
qꝛ communiter frater primo genitus qui nō fuit ꝓdig⁹
i.alij ꝛ fratres religiosi/qui nūꝙ deliquerūt:sed patri
ꝛ ꝑlato seruientes in religione māserūt ꝯtra tales in-
dignantur ꝛ ipsos post cōuersionem ꝛ reditū detestā
tur:aliosqꝫ deprimere a dignitatib⁹ ꝛ officijs repellere
ꝛ culpas precedentes exprobrare cōprobant:quinimo
si talibus fiat cōuiuiū id est si talibus detur beneficiū
vel a patre prelato eis fiat pre ceteris aliquod tempo-
rale solatium:tales primogeniti cōqueruntur/dicen-
tes:Ecce tot annis seruio tibi:ꝛ nō dedisti mihi hedū
i.beneficiū:huic autem deuoratori ꝛ apostate confers
fauorē ꝛ obsequiū: Tunc pater iste prelatus debet ta-
les reprehendere:ꝛ a suis detractionibus cohibere:et
pro suis conuersis peccatoribus/ne iterato incidant:
aliorum murmuribus obuiare:dicens ei:fili tu semꝑ
mecum es:ꝛ omnia mea tua sunt.Hic autē frater tu⁹
mortuus fuerat ꝛc.Acsi diceret:Vos nō debetis cōtra
tales indignari:nec eos exacerbare:sed de eorū salute
Lu.15.b benigniter exultare.Lu.Gaudium est angelis dei suꝑ
Tropologia. vno peccatore penitentiam agente ꝛc.¶Vel dic gene-
raliter/ꝙ quicunqꝫ peccator a deo peccando recedit:et
patrē sue substantie id est bona naturalia in diuersis
vitijs expendit:ꝛ vni ciuiū regionis id est mundo ad-
herens:porcorum id est immundiciarum obsequijs se
submittit:si fame tribulationis cogente ad patrē deū
per penitentiam reuertit:ipsum statim solet misericor
diter recipere:vestibus virtutum induere:vitulum sa-
E ginatum id est sue carnalitatis lasciuiā occidere ꝛ eū
Aliter. cum gaudio festiuare/sicut supra.¶Vel dic ꝙ multi
sunt hodie domini huic patrifamilias similes:q̄ no-
uiter venientes ad suam curiam/dato ꝙ sunt prodigi
ꝛ mali:dum tamē sciant verba adulatoria dicere:Pa-
ter peccaui ꝛc.solent letius recipere ꝛ latius premiant
quam illi qui semper cum eo fuerunt:ꝛ qui diu in fa-
milia sua manserunt:ꝛ in agro suo.i.in administratio
Lc.16.b ne sua diutius laborauerunt.Noua enī placent.Quia
Aliter. sicut dicitur:Nouis superuenientibus vetera proijcie
tis.¶Vel dic ꝙ apud patrem diuum acquirunt dona
ampliorū tam gratie ꝙ glorie/illi q̄ quādoqꝫ peccātores
fuerunt ꝛ penituerunt:ꝙ illi q̄ nunꝙ deliquerūt.Tāt⁹
enim potest esse feruor post lapsum/ꝙ penitens plus
Ro.5.d meretur/ꝙ qui lēte in iusticia conuersatur.Vñ Apl's:
Vbi abundauit delictum ꝛc

¶Capl'm decimūsextum Textus:Dicebat autē ꝛ ad discipulos suos:Homo quidam erat diues q̄ habebat villicū.Mora.Ca.IX

historia Hic ponitur parabola de villico:qui cū diffa
matus esset apud dominū suū/ꝓpter quod
villicationem suam perdere oportebat dum
adhuc haberet officiū/ꝛ administrationem
bonorū dñi sui/cogitauit ꝙ fodere nō valebat/ꝛ men-
dicare erubescebat:vocauit debitores dñi sui/ꝛ debi-
ta ꝑ parte remisit:ꝛ sic eorum gratiā acquisiuit:quod
vtiqꝫ fecit/vt cū amotus esset ab officio/ipsū in taber
nacula sua reciperent/ꝛ factā gratiam recōpensarent:
dicens primo:Quantū debes dño meo? Centū cados
olei.Accipe igit̄ cautionem ꝛ scribe quinquaginta ꝛc.
Dñs igit̄ suus hoc audito/ipsum de prudentia sua cō
mēdauit.Christus enī a simili docet nos de alieno lar

gos esse/ꝛ de māmona iniquitatis amicos.s.paupeꝛes
nobis facere:vt cum defecerimus/nos possint in eter-
na tabernacula acceptare.¶Verba saluatoris illam Tropologia.
parabolā exponunt:ꝛ eam esse datam ꝓpter misericor
diam dicunt.Vñ ista est veritas:nam quilibet habet
a deo aliquē villicatū:habet enī ministrare bona natu
re ꝛ fortune:Apl's:Quid enī habes homo quod a deo 1.co.4.b
non accepisti? Homo enī in administratione sensuū
corporalium vel bonorum temporaliū nō est nisi villi
cus dei.Cum igitur necesse sit quēlibet in morte tales
villicationē ꝑdere:iō ante actū debemus de remedio
puidere.Igitur debemus de bonis cōmissis ꝛ t̄palī-
bus paupib⁹ benefacere:ꝛ si q̄ nobis debēt remittere:
vt post mortē quādo villicationē ꝛ t̄paliū administra
tionem amiserimus:vbi non erit fodiendū.i.bene ope
randū:ꝛ vbi erit verecūdum in inferno degere possunt
isti pauperes quibus in hoc mundo bene fecerimus/
in celestibus tabernaculis nos recipere ꝛ fouere.Quod
si fecerimus:dñs nos cōmendabit.Et ꝙuis ista bona
non sint nostra/sed potius sua:si inde elemosynā fece-
rimus/ipse dominus approbabit.Igitur de mammo
na iniquitatis.i.de terrena substātia:q̄ reuera multas
iniquitates inducit:debet vnusquisqꝫ amicos.i.pau-
peres ꝛ sanctos sibi facere/vt in eorum tabernaculis
i.in regno celorum/quod est pauperū:mereat̄ cū eis
exultare.Vñ dicit̄:Date ꝛ dabit̄ vobis.¶Homo q̄- G
dā erat diues/ꝛ induebat̄ purpura ꝛ bysso:ꝛ epulaba Lu.6.f.
tur quotidie splendide.Et ad ianuā eius iacebat qui- Eo.ca.c
dam infirmus ꝛ vlcerosus nomine lazarus:qui cupie historia
bat saturari de micis que cadebant de mensa eius:ꝛ
nemo ei dabat:sed veniebant canes/ꝛ lingebāt vlcera
eius.Cū igit̄ diues ꝛ lazarus morerent̄/lazarus in si-
nu abrae fuit positus/ꝛ diues in inferno sepultus.Cū
igitur diues qui erat in tormentis/oculos leuasset/et
lazarum in sinu abrae vidisset:guttam aque ꝑ lingue
refrigerio ꝑ lazarum quē viuens ꝯtempserat/sibi dari
petijt:quā tamē abraā sibi nō cōcessit.Mitte(inquit)
lazarū qui intingat extremū digiti sui in aquā/ꝛ refri-
geret linguā meam:qꝛ crucior in hac flāma.Fili inq̄t
abraā/recordare qꝛ recepisti bona in vita tua/hic autē
similiter mala:ideo hic cōsolat̄/tu vero cruciaris.Di-
ues autē se non exauditū videns/ꝑ fratribus suis qui
in mundo manserāt:vt ad eos mitteretur lazarus/in-
tercessit.Mitte inquit lazarū quinqꝫ fratribus meis:
ne ꝛ ipsi veniant ad hunc locum tormentorū.Quē nec
abraam exaudiuit/sed sibi dixit:Habent moysen ꝛ ꝓ-
phetas/audiant illos ꝛc.¶Ista parabola potest ad Mora-
multa moraliter applicari.Allegatur enī ꝙ iudiciū si- litas.
ne misericordia fiet illi/qui nō facit misericordiam:qꝛ
cū iste posset facere misericordiā lazaro/nō fecit:ideo
cum indigeret/nullā misericordiā impetrauit.Pro- pro.21.b
uer.Qui obturat aures suas ad clamorē pauperis/cla
mabit ipse ꝛ nō exaudiet̄.¶Ista etiā pōt allegari/ꝙ ex Aliter.
trema gaudij luct⁹ occupat:Et qꝛ deus post tēpestatē H
tranquillum facit.Diues qui fuerat in epulis/ꝛ in ve- p.14.b.
stibus ꝑciosis/positus est in flāmis ꝛ supplicijs:laza- Tob.3.d
rus vero q̄ fuerat in dolore posit⁹/est cū abraā in q̄ete
locatus.Luc.Esurientes impleuit bonis ꝛc.¶Vel ap Luc.1.c.
plica ad occultam dei ordinationem vel ꝑdestinatio- Aliter.
nē:q̄ diuersimode variat mot⁹ rerū:ꝛ illis quos nouit
in eternū dānādos/dat hic ꝓsperitatē.Illis xᵒ quos
scit perpetuo saluādos/dat aduersitatē.Nullā causā
allegat abraam de damnatione diuitis/nisi quia rece
perat bona in vita sua:lazarus autē mala:ꝛ ideo vicē
debere oportere mutari asseruit.De isto enim diuite
nō legitur

non legit q fuit raptor/nec fornicator/vel superbus:
sed solum qi diues t epulo. De Lazaro autem q aliqd
bonum fecerit:sed solu qi miser erat. Timeant igitur
diuites:t adhuc deo timeant:qr portant secu signum
damnationis. Leteni pauperes:qi secu trahut signu
saluationis: teste ambrosio: Successus temporalium/
mat.5.a damnationis est indiciu. Matth. Beati pauperes:qm
mat 19.c ipsorum est regnu celorum. Et iterum:Impossibile est
Aliter. diuitem intrare in regnum celorum. ¶ Uel dic q qsq
contingit ab illo in aduersis auxilium petere/que homo
in prosperis no dignabatur respicere. Diues enim iste
per lazarum sibi auxilium dari petijt:quem languen-
Aliter. tem ad ianuam non respexit. ¶ Uel dic q homo semp
debet de amicis suis curare:t de eorum damnatione
dolere:sicut ille qui in tormentis positus/petebat la-
zarum ad fratres mitti:magis voles solus perire/q
fratrum damnationem videre.

¶ Capitulum decimusextum Textus: Et dixit ad discipulos suos: Impossibile est vt no veniant scandala. Morali. Capi. X

A

historia Occurrerut christo.x.leprosi/supplicantes q
sanarentur ab ipso iesu: Preceptor inquiut
miserere nostri. Quibus misertus dominus:
precepit q irent/t se sacerdotibus ostenderent.
Ipsi aute cu irent/mundati sunt. Unus aute ex illis q
samaritanus erat:qr mundatus est/regressus est ad do-
minum p gratijs offerendis. Alij vo noue qui hebrei
erant/nullatenus sunt reuersi. Quod vides dominus
inquit:Ecce decem mundati sunt/t noue vbi sunt? No
fuit qui rediret t gloriam deo daret/nisi hic alienige-
Tropo- na. ¶ Dic q ire ad sacerdotes/nihil aliud e q de pec-
logia. catis confiteri/t pponere cofiteri:qr scz qn dece lepro
si petores:q dece pceptoru transgressores ex his trans-
gressionibus sunt corrupti/volut a lepra vitiorum suo-
rum curari atqz purificari:necesse hnt ad christum per
orationes t per venie implorationem/necno p ptritione
clamare/t ad sacerdotes p cofitendi pposito ambula-
re:t tunc dum soluin ad sacerdotes ire incipiunt:t du
solum confiteri pponut/a culpa huius liberatur. Ue-
runtamen necesse est q cofessio sequatur/alioquin in
culpam pristinam relabuntur:sola eni cotritio cum p-
ps.31.d. posito confitendi/peta tollit/t gratia restituit. Psal.
Aliter. Dixi confitebor. ¶ Uel allega ista:q alienigene.i.se-
culares t laici:qui coiter melius regratiant deo de col
B latis beneficijs q regulares t clerici:qr isti deuote ad
dominu reuertunt. Illi vero obtentis beneficijs tpali
bus t spualibus/petorum indulgentijs in sua ingra-
titudine torpescere coprobant. ¶ Uoles dominus co
Eo.ca.e ditionem diei iudicij declarare:t q ignote t subito ve
niet demostrare/dixit: Sicut fulgur insperate apparet
sic erit aduetus filij hois. Sicut in diebus noe edebat
bibebant/vendebant t emebant.t de diluuio no caue
bant:qn scz diluuiu subito venit/quod omne homine
submersit t inuoluit:sic inqt erit de die iudicij. Et sub
iungit/q tunc erut duo in lecto vno/duo in agro vno
due molentes in mola vna:t de omnibus istis vnus
Mora- assumet/alius relinquet. ¶ Illud allega/qd iudiciu
litas. t extrema tribulatio sunt hominibus ignota/t id cau-
Aliter. tius pudeda. ¶ Allega qd de omni statu aliqui erut
saluati/aliqui dānati:qr de illis q sunt in lecto.i.in sta
tu quietis t cotemplationis:t de illis q sunt in agro.
i.in labore mundialis negociationis:t de illis q mo-
lunt in mola vna.i.in vna cobinatione coiugalis co-
habitationis:vnus assumet/t alter relinquet:aliq salua-
bunt/aliq damnabunt:aliq a deo eligent/t aliq tanq
reprobi codemnabunt:t breuiter de omni statu t gra-
du aliqui sunt boni t mali. Unde Iac. De eode fonte
egreditur aqua dulcis t amara. iaco.3.c

¶ Capitulu decimuoctauum Textus: Dicebat aute t parabola ad illos:quoniam oportet semper orare. Morali. Caplm. XI

Hic ponit de vidua/que apud iudice iniqua- historia
tis se vidicari ab aduersario petebat. Qd iu-
dex iniquitatis no pper iustitia/sz propter
importunitate sibi pcessit. ¶ Hoc pot appli- Mora-
cari ad instantia orationis:quia si iniquus pper im litas.
portunitate illorum voluit iustitia facere:multo fortius C
deus pper orationis instatia volet qd iuste petit con
cedere. Unde supra de amico qui petebat tres panes. Lu.11.b
Apls:insta opportune t importune. ¶ De phariseo q 2.tim.4.
se iustificabat/t publicanu ptenebat:t bona sua cora a.
deo recitabat/dicens:Non sum sicut ceteri hoim/rap- Eo.ca.b
tores/iniusti/adulteri:sicut hic publicanus: ieiuno bis
in sabbato. Et de publicano qui percutiens pectus suu
misericordiam implorabat:sed nec oculos erigere ad
celu psumebat. Dicit hic q publicanus iustificatus re-
cessit:qd minime legitur de phariseo psumptore. ¶ Ista Mora-
exemplariter possunt allegari:q plus placet deo hu- litas.
militas petoris q seueritas psumptoris. Magis est
deo acceptabilis petorum cofessio penitentis/t pprie
fragilitatis t vilitatis recordatio: t ex cosyderatione
culpe nata humiliatio:q illius q nunq taliter deliqt
arrogans iustitie pprie psumptio:alioru cotemptus
t suppsitus bona opinio. Ideo sequit:Ois q se humi- Lu.18.c
liat/exaltabitur. Illud pcipue accidit in religione: vbi
sunt quida pharisei.i.q se reputant ceteris magis iu-
stos:si vident aliquem publicanu.i.aliquem qui ante deli
querit:dato q ipsu videt penitente t implorante mi-
sericordia:tn ipsum solent cotemnere t abominari:et
se ei pferre/t eum destinari: t tame apud deum magis D
diligitur iste non presumptus proprie fragilitatis no
erectus:apud deum magis q alius reputatur. Unde
dicitur:Gaudium est angelis tc. Lu.15.b

¶ Capitulum decimunonum Textus: Et ingressus perambulabat hierico. Moralitatum Caplm. XII

Cum esset iesus in hierico:princeps quida pu- historia
blicanorum zacheus noie qrebat videre iesum
qs esset:t no poterat p turba:qr statura pu-
sillus erat. Et pcurrens ascendit in arbore sy
comorum vt videret eum:qr inde erat transiturus. Iesus
aute vides deuotione ipsius/ipm vocauit/dicens:za-
chee festinans descede:qr hodie in domo tua oportet
me manere: Qui festinans descendit:t eu gaudens in
domu sua recepit. Qui ex tunc ad dnm puersus est:q
dimidiu bonorum suorum dedit pauperibus:t si que defrau-
dauerat/in quadruplum sibi restituere pmisit/dicens
Ecce ego dimidiu bonoru meoru do pauperibus:t si
que defraudaui/reddo quadruplu. ¶ Per istu zacheu Tropo-
intelligunt simplices boni seculares:qui in scientia t logia.
moribus sunt pusilli:t q dato q iesum p ptemplatione
videre cupiat:turba tn secularium negociorum sunt ali
quo mo impediti. Mat. Turba increpabat eos vt ta- mat.20.
cerent tc. Uerutame qsq fit/q tales sup vires conant: d.
t ad videndu iesum.i.ptemplatione spualiu subleuan-
tur:ascendut in arbore crucis p passionis ptemplatio
nem:t sic vident christum p simplicem deuotione. Un

Cad.3.d dicitur: Egredimini filie sion & videte regē &c. Christus
vo bonā historiā & simplicē affectionē intuēs/in domus
eorū p gratiā descēdit: & eos totaliter ad bonū exoptat
& puertit: qȝ aliena restituere/& ppria pauperibus dare
fecit. Et iste recte tenet typum boni elemosinarij/q̄ nō
A procrastinat. Ideo dicit dominus: Qui modicū nō dat
Ideo dicit: Dimidiū bonorū meorū do pauperibus:
qi discrete indigentibus non diuitibus bona sua dispē-
historia sat. Ideo dicit pauperibus: quibus aliqs sua interesse
Eo.ca.e & damna restituit: ideo dicit: Si quē defraudaui/red-
do quadruplū. Ista dilata si vis. ¶ Volens dñs intra
re hierlm/precepit pullum asine alligatū/supra quem
nullus hominū sedit/solui & sibi adduci: supra quē ci-
uitatē intraret. In quo introitu ipm puerorū collegiū
honorauit: & osanna in excelsis clamauit. Alij tollētes
ramos oliuarū de arboribus/sibi obuiā pcesserūt. Et
alij vestimēta sua pstrauerunt: & ipsum honorifice re-
Anago- ceperūt: ipm tñ iudei satis cito post occiderunt. ¶ Il-
gia. lud allega/quicunqȝ voluerit ciuitatē hierlm intrare
i. paradisum: & ibi a pueris hebreorū. i. ab angelis ho-
norē eternū recipere: debet nō superbe pcedere: sed po
tius sup pullū asine qd est animal humile/laboris pa-
tiēs: & virtutē humilitatis & patientie querere: & sic cū
ea poterit intrare/& ibidem gaudenter recipi & venire.
Nullus enī in celestē hierlm cum honore suscipit/nisi
qui sup asinū. i. cū humilitate & patientia illic fertur.
Lu.18.c Unde. Qui se exaltat/humiliabitur. ¶ Vel dic qȝ chri-
Aliter. stus solū illos spūaliter equitat & sibi applicat: quos
pullos asine. i. humiles & patientes esse cognoscit: et
quos in hoc mundo alligatos vinculis mādatorū vi-
det: & super quos nullus sedet. i. quos nullus demonum
B & vitiorū subiecit: tales finalr a penis & laboribus suis
Aliter. soluet: & eos in celestē hierusalem ducet. ¶ Vel dic qñ
christus vult in hierlm. i. in mentē nostrā venire: ipm
debemus honorifice recipere vestimenta terrenorum bo-
norū exuere qȝtum ad affectū: & ea in terra. i. inferius
ad pauperes p elimosynas deponere: & cum ramis oli-
uarum. i. cū pietatis operibus eidē obuiare/& gratias
agēdo debemus spūali visitatione sua: benedictus q̄
ps.58.a. venit/mentaliter clamare: & hoc ipse monet in Ps. Ex
Aliter. urge in occursū meū & vide. ¶ Vel dic qȝ christus fuit
in hierlm ita honorifice receptus: & tñ cito post extra ci-
uitatē electus/& crudeliter crucifixus: pōt notari/qȝ ex-
p.14.b. trema gaudij luctus occupat: & qȝ ciuitas huius mun
di illos quos prospere solet in leticia recipere donis &
honoribus extollere: solet qñqȝ cito post mortē infor
tunio expellere: & crucifixioni. i. penis & cruciatibus sub-
2.re.15.d iugare. Un: Heri venisti/& hodie compelleris egredi.
Eo.ca.f. ¶ Iudei cū dicerēt christo qȝ pueros clamantes osan-
na sibi/increparet. Rñdit iesus: Si hi tacuerint/lapi-
Mora- des clamabūt. ¶ Hoc pōt allegari/qȝ lapides qñqȝ in
litas. defectu clericorū seculares deū laudant: & qñqȝ de ipsis
lapidibus. i. de ipsis duris & obstinatis peccatoribus
inueniunt aliqui qui deū magnificāt & exaltant. Un:
Luc.3.b Potens est deus de lapidibus suscitare filios abrae.
mat 25b Illa enī q̄ sequūt h̄ de decē virginibus/vide Mat. vbi
agit d talētis. Illa q̄ sequūt ca.xx. vide Mat. xxj. & xxij.

¶ Capitulum vicesimūprimū Textus: Respiciens autem vidit eos qui mittebant munera sua. Moralitatum Capi. XIII.

historia C Um quadā die in templo multi multa pone
rent & offerrent: inter eos fuit quidā pauper-
cula vidua/que duo minuta in gazophylaci
um mittebat. Hoc igitur videns dñs: ip sam
omnibus alijs ptulit/& donū suū ceteris maius iudi-
cauit/dicēs: Hec vidua paupercula plus qȝ omes mi-
sit: qȝ ceteri ex abundantia sibi miserunt: hec autē om
nem victū quē habebat/misit. ¶ Hoc pōt allegari/qȝ Mora-
deus in elemosynis & operibus erogationis magis at- litas.
tendit affectū qȝ effectū: & magis cogitat voluntatē/qȝ
operis quantitatē: quia magis reputat illud qd ha-
bens hō dat deo necessarius qȝ quod dat opulentus &
plenus. Qd etiā apud hoies debet esse: qȝ magis de-
bet homo diligere & plus pōderare munus amici pau
peris/qȝ munus amici diuitis. Un Cato: Exiguū mu-
nus cum dat tibi pauper amicus &c.

¶ Capitulū vicesimūsecundū Textus: Appropinquabat autem dies festus iudeorum. Moralitatum Caplm. XIIII

C Hristus factus in agonia prolixius orabat/qȝ historia
transferret ab eo calix/patris auxiliū inuoca
bat. Verūtamen voluntatē suam voluntati
patris subdeclinat dicens Pater si possibile
est/transeat &c. ¶ Hoc pōt allegari: quanto maior in- Tropo-
stat tribulatio vel periculosior agonia. i. mentis anxie logia.
tas: tāto debet ad deū feruentior fieri oratio. Verūtamē
qȝuis hō se videat multipliciter tribulatū/nisi qȝ tñ de-
bet simpliciter petere talē tribulationē amoueri: sȝ sem D
per sub cōditione debet diuinā voluntatē anteponere:
& sui corporis saluti suoqȝ naturali appetitui debȝ dei
placitū anteferre/dicēs: Nō mea volūtas/sed tua fiat.
Debet enī supponere qȝ deus scit melius qd sit homi-
ni vtile qȝ ipsemet homo. Un Greg. dicit: Nouit cele-
stis medicus quid necessariū sit egroto: & qd credit esse
pena/medicina est. ¶ Hic dicit qȝ sudor christi factus Eo.ca.c
est vt gutte sanguinis decurrentis in terram. ¶ Allega Mora-
qȝ sanguis nostre substantie tpalis qui p sudorem. i. p litas.
liberalitatē emittit: nō debet sursum ad diuites ascen-
dere/sȝ deorsum p elimosynas ad pauperes declinare.
¶ Illud qd h̄ dicit christus iudeis ad se capiendū ve- Eo.ca.f.
nientibus: Sȝ hec est hora vestra & potestas tenebrarū: & Joā.7.d
sifr illud qd dicit: Nemo misit in eū manū &c. ¶ Ista vi Mora-
dent supponere qȝ circa negocia certis horis attribuū litas.
tur: & sm pprietates horarū cuctus negociorū variant:
sic ista vba christi ad opinionē astrologorū pma facie
accedere videnit: de hoc tamē nihil ad presens.

¶ Capitulū vicesimūquartū Textus: Una autē sabbati valde diluculo venerunt ad monumentū. Moralita. Capitu. XV

D Uobus discipulis euntibus in emaus adiū historia
xit se dñs in specie pegrini: oculi autē eorum
tenebant ne eū agnoscerēt: dato qȝ eis inter
pretaret scripturas: finaliter qñ venerūt ad
hospitiū: cū christus incepit eis panē frāgere: ipm co- A
gnouerūt: & eū in fractione panis plenarie pceperunt.
¶ Sic vere in via huius vite/boni simplices secū ha- Mora-
bent christū p gratiam: ipsum tñ per scientiam nō co- litas.
gnoscunt: qi isti sunt qui simpliciter confitent/& vera-
citer credūt: finaliter tñ in hospitio paradisi: in vespe-
re mortis qñ panem eterne societatis ipsis distribuet:
ipsum perfecte cognoscent: & facie ad faciem diuinita
tis eius essentiam intelligent. Unde Mar. Ibi eū vi mar.vl.
debitis/sicut dixit vobis. ¶ Vel dic quod duo disci- b.
puli sunt duo populi/gentiles & iudei: qui cū in for- Aliter.
ma peregrini/in carne scilicet humana: in itinere hu-
ius mundi personaliter christum viderunt ipsum per
fidem cognoscere nequierunt: tandem postqȝ scriptu-
ras iohis

tas ipsis per predicatores exposuit: ⁊ postꝙ̃ panem sa-
cre scripture ipsis destribuit: ipm cognouerūt/inquā-
tum in eum crediderunt/⁊ fidem receperunt. Cogno-
Lu.2.c. uerūt de verbo qd̃ dictū erat eis de puero. ¶ Dic aliter
Jo.ca.f ꝙ iesus in medio discipulo℞ suo℞ post resurrectionē
apparuit: sed cum pre stupore ⁊ gaudio mirarent: ⁊ se
videre spm̄ opinarent: resurrectionē suam per duo te-
stimonia ꝓbauit/inquantū pedes ⁊ manꝰ palpādos
⁊ videndos obtulit: ⁊ ꝑtem piscis assi/ ⁊ fauū mellis
Mora sibi ab ipsis traditum manducauit. ¶ Sic dic spūalr
litas loquendo ꝙ ille a mortuis.i.a peccatis resurrexisse ꝑ
penitentiam veraciter cognoscit: qui se ꝑ ꝯfessionem
B videndum ⁊ per correctionē tangendum voluntarie
exhibet: q̄ piscem assum.i.christi passionē ꝑ cōpassio
ps.33.b nem manducat ⁊ fauum eterne dulcedinis ꝑ deuotio
nem degustat. Psal. Gustate ⁊ videte: qm̄ suauis est
dominus.

¶ Moralitatum super Lucam finis.

Moralitatum liber tricesimusſecundus super Joannem.

¶ Capitulum secundum Textus: Et die tertia nuptie facte sunt in chana galilee.

Moralitatum. Capitulum I

Joānes euā-
gelista q̄ post alios euāge
listas subscꝑsit euāgeliū:
aliqͩ sup addit de factis
⁊ operibꝰ saluatoris que
alij omiserūt. De istis bre
uiter aliqua ponā: et huic
operi meo sm̄ capl̄a in qui-
Jo.2.a bus sunt interseram ⁊ ad
Histo- iungam. Igit̄ hic fit men
ria tio: ꝙ christus cum ad nuptias que facte sunt in cha
na galilee cū matre eius maria esset vocatus/⁊ vinū
defecisset: hoc curauit mater eius sibi dicere: ⁊ hoc ad
finem: vt facto miraculo possit sponsi verecundiā ope-
rire dicens: Uinum nō hn̄t. Christus ꝟo primo satis
dure respondisse videt̄: Quid mihi ⁊ tibi mulier? Ue-
rūtamen responsionē durā ꝑ facti sequētis dulcedinē
temperauit. Sed hydrias lapideas in loco positas: ⁊
sm̄ purificationē iudeo℞ ordinatas/aq̄ impleri iussit
aquā mox in vinū conuertēs: architriclino ⁊ q̄ erāt in
nuptijs ꝓpinari mādauit: qui vt gustasset aquā vinū
factū: sponsum vocans ⁊ arguens: melius vinum vsq̄
C in finem seruasse curauit/dicens. Dis homo bonum
vinū primo ponit ⁊c. Et cum inebriati fuerint/id qd̄
deterius est. Tu aūt seruasti bonū vinum vsq̄ ad huc.
Tropo ¶ Nuptie iste significant ꝓsperitatē mundanā. Que
logia nuptie bn̄ in galilea/q̄ interꝑtat̄ transmigratio/facte
dicunt̄: pro eo ꝙ om̄e mūdanū gaudiū transmigrās
⁊ trāsitoriū repit̄. Ad istas enī nuptias vocant̄ qn̄q̄ tā
christus ꝙ̃ maria: inquātum illi qui mundi gaudia
celebrant: hoc sine peccō et cum bona intentiōe.i.cum
aliqualis ꝯtritōis ⁊ amaritudinis ꝯsyderatōe facere
studēt: ⁊ sic iesum ⁊ mariā procul dubio secū hn̄t. Jesus
enī bonā intentionē significat: maria aliquā discipli-
Matt. ne amaritudinē designat. Matt. Inuenerūt puerum
2.b. cum maria ⁊c. Quid igit̄: Profecto vinū recte ꝯsola-
tionis sibi deficit: q.s. nullū pōt esse ita magnū gau-
diū tpale vbi ꝑfecta ꝯsolatio sit. Uinū inqt̄ nō hn̄t: q2
dibus ꝯsyderatis semꝑ est plus inuenire de amaro ꝙ̃
de dulci/⁊ de aqua ꝙ̃ de vino/⁊ de tribulatiōe ꝙ̃ de gau
dio in nuptijs ⁊ ꝓsperitatibꝰ huiꝰ mundi. Esa. Cū can
tico nō bibent vinū: amara erit potio bibentibꝰ ipsā. Esa.24 b.
Sed ꝓ certo om̄s ꝑcepit ministris huiꝰ ꝯuiuij.i.mun-
dane ꝓsperitatꝭ sectatoribꝰ ꝙ hydrias lapideas.i.cor-
da sua dura ⁊ indeuota primo aq̄ cōpunctiōis imple
ant: ⁊ ꝙ primo fletibꝰ ⁊ lachrymis culpas lauēt: et tūc
finalr̄ om̄s de aq̄ ista vinū faciet: inquātū suā amarā
cōpunctionē in dulcedinē eterne ꝯsolatiōis ꝯuertet:
aqua enī vinū efficit̄/qn̄ pn̄s lachrymosa cōpunctio i D
vinū qd̄ letificat cor hoīs.i.eterne ꝯsolatiōis gaudiū
cōmutat̄. Matt. Bti qui lugēt: qm̄ ipsi ꝯsolabuntur Matt. 5.a.
Nullus enī ꝯuiuia p̄sentiū nuptia℞.i.mundi letitia℞
⁊ vinū future ꝯsolationis poterit obtinere: nisi primo
aquā lachryma℞ studeat i hoc seculo possidere. Que-
libet igit̄ ꝯuiuia p̄sentiū gaudio℞ aquā cōpunctiōis
in hydria cordis habeat: ⁊ ꝙuis exteriꝰ gaudeat/in-
tus tn̄ fleat: alioqn̄ vinū eterne ꝯsolatiōis in posterū
vane sperat: qꝛ sibi aliqn̄ dicet̄ finalr̄ illud: Ululate q̄ Johel.
bibitis vinū ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ ꝯuiuiū ⁊ nuptie ad q̄s vo 1.b.
cant̄ christus ⁊ discipuli: significāt statū paupe℞: vbi Aliter
qꝛ vinū.i.terrena ꝯsolatio sepe deficit: hydrie lapidee
sex.i.sex oꝑa misericordie: in quibꝰ iudei.i.deū ꝯfiten
tes.s.fideles ꝯuertunt̄ ⁊ purificant̄: debēt istū defectū
supplere: ⁊ aquā bono℞ tpaliū in vinū ꝯsolatiōis et
recreatiōis ⁊ refectiōis paupe℞ ⁊ ꝯuiua℞ cōmutare: vt
sic architriclinus.i.deꝰ pater inde possit ꝑ cōplacentiā
refici ⁊ gustari. ¶ Uel dic ꝙ iste hydrie significant di Aliter
uites: q̄ vt cōiter sunt lapidei atq̄ duri: q̄ dicunt̄ cōti-
nere metretas binas vel trinas: inquantū duo ꝑcepta
charitatis ⁊ fidē scē trinitatis debēt seruare: sex etiā
inquantū sex oꝑa misericordie debent ꝑficere ⁊ imple
re. Isti ergo quotiēs vident pauperibꝰ vinū tpalis cō
solatiōis deficere: debēt aq̄s aliene miserie repleri per
cōpassionē: ⁊ in vinū ꝯsolatiōis ipsas vertere ꝑ elemo
syna℞ subuentionē: ⁊ sic hoc vinū ab architriclino.i.
a deo cōmēdabit̄ ꝑ acceptionē ⁊ approbationē. Pro. E
Date sicerā merentibꝰ/⁊ vinū his q̄ amaro aīo sūt ⁊c. Prou. 31.a.
¶ Uel dic ꝙ architriclinus significat mūdū ⁊ mūdi Aliter
principes vel diuites: quibꝰ videt̄ ꝙ bonū vinū debet
preponi: deinde qd̄ deterius est apponi: qꝛ apud eos
meliora iudicant̄ presentia ꝙ̃ futura: bona tpalia ꝙ̃
eterna: qd̄ ve℞ est inter peccatores: qꝛ mō bibūt i hoc
seculo bonū vinū.i.ꝓsperitatē ⁊ gaudiū: sed postꝙ̃ hic
fuerint inebriati/ditati ⁊ impinguati ⁊ repleti: tūc ap
ponet̄ eis illud vinū qd̄ est deterius.i.eternū suppli-
cium ⁊ tormētū: qm̄ erit fel draconū vinū eo℞ ⁊ vene-
num aspidū. ¶ Cū christꝰ quadā die inuenisset in tē- Deut.
plo vendentes oues/boues/columbas/nūmularios 32.e.
sedentes: igit̄ flagellū de funiculis fecisse: ⁊ nūmula Ca.ij.c.
rio℞ es effudisse/dicēs: Auferte ista hinc: ⁊ nolite fa-
cere domū patris mei domū negociatiōis. Et sicut di-
citur in Matth. istud dixit: Scriptū est enī: domꝰ mea Matth.
domꝰ oratiōis vocabit̄: vos aūt ⁊c. que sumpta sunt ab 21.b.
Esa. ⁊ Hiere. ¶ Tēplū significat ecclesiā: boues signi-
ficant laborē bone oꝑatiōis ⁊ ꝑdicatiōis. Oues signi Esa.56.
ficāt simplicitatē honeste ⁊ humilis ꝯuersatiōis. Co- c.
lumbe spūalē grām seu sacramētalis cōionis. Num Hiere.
mularij significāt sectatores auaricie ⁊ aggregatores 7.b.
tpalis substātie ⁊ possessionis. Cū igit̄ in tēplo ecclie/ Allego
sint aliqui q̄ vēdūt boues.i.laborē bono℞ oꝑū ⁊ agri ria
culturas ꝑdicationū: ꝓ spe tpalis retributiōis faciūt
Aliqui qui vendunt oues.i.hypocrisim/sub spe glīe
mundane simpliciter ⁊ humiliter viuunt. Aliqui ven

dunt columbas.i.qui gratiam sancti spiritus et ecclesie sacra officia et beneficia pro temporali mercede conferunt. Aliqui nummulariorum.i.aliqui auari: qui solum lucris et pecunijs intendunt. Ideo christus flagello sue seuere iusticie per mortem temporalem et eternam illos et eorum sequaces de templo ecclesie eijciet:et et pecuniam auarorum ipsorum disperdet:et cathedras vendentium columbas.i.status et dignitates simoniacorum subuertet. Non vult enim quod domus patris sui que est ecclesia/efficiatur domus negociationis:nec quod illa que domus orationis esse debuerat/spelunca latronum seu habitaculum malorum hominum nominetur. Omne enim turpe lucrum grande precipit auferri:et ante omnia secularia negocia necnon omnia vana opera simoniaca et hypocrita scelera submouent dicens:auferte ista hinc. Et breuiter ista est veritas/quod cathedre.i.officia et dignitates illorum qui in templo ecclesie vendunt columbas.i.simoniacorum qui vendunt spiritualia/a deo subuertuntur: et in prosperitate manere nulla tempore permittuntur:sed aut deponuntur: aut infortunijs affliguntur. Ozee. Propter maliciam adinuentionum ipsorum de domo mea eijciam eos. Nummulariorum etiam qui sunt ibi.i.auarorum ecclesiasticorum eis a domino effundit:inquantum post mortem talium diuitie ipsorum a quibusdam rapiuntur: et partim a parentibus et partim a familiaribus/partim a latronibus dispergunt:ita quod pro anima sua dum viuerent cogitare noluerunt:nec misse/nec elemosyne celebrantur. Qui potest capere capiat.

Ozee.9 b.

¶ Capitulum quartum Textus: Ut ergo cognouit iesus. Moralitatum. Ca. II

Historia

Illud quod dominus de samaritana dominus fuit per fontem fiebat:et quomodo mulier fama ritane que veniebat ad hauriendam aquam predicauit:et quod quinque viros habuerat sibi dixit: et eam/et multos alios per eam ad se conuertit: quod ista conciues suos ad iesum vocauit et adduxit: et quomodo mirantes apostolos quod cum muliere loqueretur in messes alienam misit:sicut diffuse ponit hic Joannes.

Allegoria

Exponitur per doctores de gentilitate:quia principio quinque viros.i.quinque sensus naturales habuit: sed ipsis mortuis et corruptis/alteri viro qui non/fuit vir sed fornicatius/scilicet diabolo per idolatriam adhesit. Quinque (inquit) viros habuisti etc.que tandem ad christum/qui ad ciuitatem fichar.i.in mundum venerat: et in infirmitate carnis assumpte quasi fatigatus sedebat:et de fonte sue misericordie aquam venie receptura per fidem venit:que salutem et conuersionem retulit et non solum sui/sed multorum quos ad christi fidem conuocauit:et quotidie spiritualiter conuocare non cessat multiplicater: transeo de ista expositione allegorica:quia nimis esset prolixa/si quis vellet ad plenum tractare. Matt. Ecce mulier de finibus illis egressa/clamabat post iesum:miserere. ¶ Hic ponitur de filio reguli capharnaum: sed vide Matth.viij.vbi factum est.

Matt. 15.c.

b

¶ Capitulum quintum Textus: Post hec erat dies festus iudeorum. Moralitatum Capitulum III

Historia

Erat in hierusalem probatica piscina/quinque porticus habens/circa quam iacebat multitudo magna languentium/claudorum/cecorum/aridorum/expectantium aque motum. Angelus enim domini secundum tempus descendebat in piscinam: et aquam ipsius mouebat: et tunc qui prius intrabat aquam: quacunque infirmitate teneretur/sanus continuo fiebat. Cum igitur inter alios esset ibi vnus/qui triginta octo annis infirmitate graui detentus iacebat/nec sanari poterat:pro eo quod aqua mouebatur/nullum habebat hominem qui ipsum poneret in piscinam:sed quando venire volebat/ipsum alius precedebat: et sic propter potentiorum defectum retro alios infirmus et languidus manebat:et alius precurrens sanitatis beneficium reportabat. Dominus sibi misertus/ipsum sanauit: et gratis batum sibi tollere iussit. Surge inquit tolle grabatum tuum et ambula:et statim factus est homo sanus. Et subiungit dominus dicens:ecce sanus factus es:iam noli peccare/ne deterius tibi contingat. De ista autem probatica piscina/in qua nathinnei hostias lauabant/ponit Petrus comestor/quod aliqui dixerunt reginam saba ostendisse lignum salomoni/in quo debebat homo suspendi:propter cuius mortem iudei perderent regnum suum. Quo audito/illud lignum sepeliuit in profundum:sed tandem probatica piscina facta est in eodem loco. Appropinquante igitur passione/lignum illud incipiebat surgere:et a motu suo aquam piscine agitare. ¶ Ista piscina potest significare sacram scripturam:que quinque porticus habere dicitur: pro eo quod in ipsa per quinque libros moysi subintratur. Uocabatur etiam bethsayda que interpretatur domus frugum/domus pecudum/domus venatorum:quia sacra scriptura est domus et repositorium frugum.i.diuinorum sacramentorum et documentorum. Pecudum.i.simplicium et imperfectorum. Uenatorum.i.doctorum/predicatorum/sapientum. Job. Ibi constituta est domus omni viuenti. Circa istam piscinam multi sunt languentes.i.multi veritatem scientie desyderantes:et sanari ab ignorantia cupientes. Sed reuera ad hoc quod infirmi et simplices possunt ibi sanari:vel in scripturarum codicibus informari:necesse est quod angelus.i.diuina inspiratio vel doctor bonus de celo/qui aquam sacre scripture moueat et exponat. Sine angelo enim.i.sine doctore/infirmitas ignorantie in hac piscina non sanatur:nisi forte christus per seipsum homines sanet/et reuelationem sibi secretam/sua manifestare dignetur. Matt. Angelus descendit de celo et accedens etc.

Allegoria

B

Job. 30.c.

¶ Uel dic quod piscina significat penitentiam:circa quam multitudo languentium peccatorum sperant intrare:quod illi qui sunt ceci per ignorantiam:claudi per instabilitatem:aridi per inuidiam:sperant tamen finaliter per penitentiam se saluare. Ista est que dicitur bethsaida/domus frugum:quod fruges virtutum ibi recolliguntur. Domus pecudum:quod simplices qui hostie domini fiunt per nathinneos.i.sacerdotes offerendo domus venatorum:quod ipsi venatores/absoluere optiantur. Et breuiter/tamen ista est domus omnium:que quinque habet porticus inquantum omnes homines qui in quinque peccant sensibus/in istas sperant intrare:et ad istam confluere copiobantur. Unde illud dictum conuenit Job: Ibi constituta est domus omni viuenti. Et omnia flumina intrant mare: et ipsum non redundat. Sed per certo nisi hic angelus interueniat.i.nisi diuina misericordia intercedat:que in piscina penitentie aquam compunctionis moueat:talis infirmus aut penitens pro nihilo laborat:solus enim motus aque.i.solus compunctionis actus peccatores spiritualiter sanat. Uerum non excludit quin quandoque deus sine penitentia aliquos liberet:sicut apparuit in paulo. Solo enim verbo/sola inspiratione potest homines liberare:et absque penitentia a criminibus exspiare. Unde apostolus: Arbitramur iustificari homines sine operibus:quod aliqui sunt qui per penitentiam sicut per viam iuris communis saluantur. Aliqui vero per solam dei gratiam speciali/em et sicut per priuilegium sanantur:ita quod cum ipsis quasi

Matt. Aliter

Job. 30.c. Eccles. i. b.

quasi ex priuilegio dispensatur. Apls: Miserebor cui
Rom. 9.c. voluero. Surge (inquit) tolle grabatum tuum ⁊ am-
bula. Est enī grabatum lectus pauper qui significat
peccatum: q2 homo qñ per ptritionem surgit: ⁊ p cō-
fessionem grabatum peccati tollit/ ⁊ per bona opera
incedit: tunc sanus a peccato recedit. Uerūtamen nō
debet amplius peccare: ne ppter ingratitudinē ipm
contingat deterius sustinere. Unde: Uade ⁊ noli am-
Jo.8.b plius peccare. ¶ Uel dic q multi simul currebant ad
Aliter piscinam: vnus solūmodo sanabat: q2 dato q omnes
fideles ad penitentiam generaliter currant: pauci tñ
salutem reportant. Et dicit apls: Omnes currunt: sed
1.Cor.9.d. vnus tollit brauiū. Multi sunt vocati/ pauci vo electi.
¶ Uel dic quo diligentia valde est pficua: q2 qui est
Aliter magis diligens ad piscinam intrandū/ aut ad aliud
bonum opus peragendum: debet esse prior ad pmiū:
C ⁊ qui alios preuenit currendo/ ipsos quo ad sanitatē
vel lucrum precedit. ¶ Uel dic q isti languētes signi-
Matt. 10.b. ficāt illos qui sūt in purgatorio: qui piscinā paradisi
Aliter ingrediunt: sm hoc aqua diuine misericordie ad in-
dulgendū mouet: sm qd ab angelo.i.a deo ordinat.
Sed reuera quidam ibidem per longa tempora sunt
in miseria ⁊ languore: quia non habent hominē qui
eos ibi mittat.i.qui pro eis intercedat vel opera satis-
factoria faciat: ⁊ sic oportet q languor ⁊ dolor diutius
in purgatorio pseueret: quousq2 dñs ipsos liberet ⁊
soluat. Dñe (inquit) non habeo hominem qui dum
aqua mouet ⁊c. Uñ qui in purgatorio languent/ pñt
ps.37.b de suis amicis conqueri/ dicentes illud Psal. Amici
mei ⁊ primi mei de longe steterunt: ⁊ vim faciebant
Aliter qui querebant animam meam. ¶ Uel dic moraliter:
q piscina est mens/ cuius quinq2 porticus sunt qnq2
sensus: circa quos multi sunt languentes.i.multi af-
fectus ⁊ appetitus vitiorum languore torpētes. Isti spi-
ritualiter non sanant: nec ad virtutum temperantias
reducunt: nisi ante ola aque cōpunctiōis ab angelo/
Aliter idest a ratione in mentis piscina moueat. ¶ Uel dic
q piscina quinq2 porticus.i.lex moysi que qnq2 libro-
D rum codices habet/ nullum potuit spūaliter sanare:
quousq2 angelus testamenti christus de celo descen-
dit: qui aquam huius piscine: ⁊ scientiā huius legis
Aggei 2.b. mouit/ exposuit ⁊ impleuit. Unde: Mouebo celum ⁊
terrā: ⁊ tunc veniet desyderatus ⁊c. ¶ Uel dic q pisci-
Aliter na ista est curia romana/ vel cuiuslibet prelati vel se-
cularis: que dicit bethsaida.i. Domus frugū.i.diuitia-
rum: dicit etiam domus pecudum: quia ibi sunt mul-
ti homines bestiales. Job: Omnes bestie agri ludūt ibi.
Job. 40.c. Domus venatorum: q2 ibi sunt multi raptores p auari-
ciam terrenorum/ venationi ⁊ acquisitioni vacantes.
Ezech. Ibi principes aquilonis ⁊ vniuersi venatores.
Ezech. 32.g. In ista sunt multi porticus.i.multa officia/ dignita-
tes ⁊ gradus: vbi quilibet cupit intrare/ ⁊ statim ob-
tinere: ⁊ multi languentes.i.ambitiosi beneficia affe-
ctantes: multi ceci ⁊ ignorātes: multi claudi ⁊ in mo-
ribus vacillantes: multi aridi ⁊ indeuoti ⁊ incompa-
tientes circūquaq2 iacent ad subintrandum aliquam
porticum/ idest aliquod beneficium: necnon ad pre-
ueniendum effectum omnes student. Unde dicitur:
Jo.20.a. Joannes precurrit citius petro: ⁊ venit prior ad mo-
numentum. Unde quando fit per angelum/ idest per
occultam dei iusticiam: aqua humane fragilitatis ⁊
mortalitatis mouetur: vtputa quādo aliquis episco-
pus vel beneficiatus moritur: statim currit istorum
ambitiosorum multitudo: qui intrare ⁊ se immergere
conantur: ⁊ tamen dato q omnes currāt omnes am-
biant: omnes cupiant: vnus tñmodo promouetur/
scz qui prius venit ad intrandum/ idest munera offe-
rendum: ⁊ se pre alijs altius gerendo. Ille prius reie-
ctis alijs recipitur ⁊ sanatur. Apostolus: Omnes cur- E
runt: sed vnus accipit brauium. Sed quid? pro certo 1.Cor.9
quando ibi sunt aliqui qui nesciunt bene currere: nec o.
se bene ingerere: nec habent aliquem pmotorem/ qui
ipsos possit portare ⁊ pponere: sicut ad literam boni
⁊ sufficientes viri pauperes: qui reuera satis possent
motū aque expectare: quia diutissime oportet eos at-
tendere ⁊ languere: quia si non habent portitorem vel
promotorem: necesse est ipsos pauperes et lāguidos
manere: illi qui ante alios veniunt: ⁊ qui ambitiose se
ingerunt: solent omnia reportare: ⁊ maxime quando
portitorum.i.fautorum ⁊ adiutorum seu prelatorum
vel assidentium/ magistrorum/ possunt auxilium pro-
curare. Domine inquit/ hominem ⁊c. Unde quilibet
pauper potest dicere illud Psal. Non fuit qui adiu- Psal.
uaret: ⁊ consyderabam ad dexteram ⁊ videbam: ⁊ non 141.a.
erat qui cognosceret me. Unde nisi tales a christo mi-
raculose sanentur ⁊ promoueantur: nunq per cursum ps.9.g.
communem in piscina ecclesie balneantur. Unde de
christo dicitur in Psal. Tibi derelictus est pauper:
orphano tu eris adiutor. ¶ Uel dic q angelus est p- Aliter
latus piscine ecclesie ppositus: ad quem cum omnes
currant ⁊ ambiant vt sanentur ⁊ promoueantur: per
ipsum ille solus ab ipso portat remedium qui prius
venit ad obsequium: vel qui habet mediatorem: pro-
curatorem vel magistrum.

¶ Capitulum octauū Textus: Jesus autē perrexit in montem oliueti. Moralitatum Capitulum IIII F

Adducitur ad dominum per iudeos quedā
mulier in adulterio deprehēsa. Illis igitur Histo-
sciscitantibus quid de ipsa iudicarent: cum ria
moysea huiusmodi lapidari mandaret: ⁊ ex
hoc ipsum capere volentibus: vt si diceret eam lapi-
dandam: contra misericordiam quā predicabat face-
re videretur. Si vo eam dimittendam diceret: legis
transgressor haberetur. Deus mediando vtrumq2: eo-
rum tentatiuam nequitiam increpando: inclinans se
digito incepit in terram scribere/ dicens: Qui sine pec-
cato est vestrum: in illam prius lapidem mittat. Quo
repleto/ quilibet recedere cupiebat: ipse vo dare locum
volens/ iterum in terram scribebat. Cum igitur
secundo scriberet: omnes vnus post alium incipien-
tes/ a senioribus recesserunt: ⁊ iesum solum cum mu-
liere stantem in medio reliquerunt. Jesus autem mu-
lierem absoluit: ⁊ eam ab ipsis liberauit/ dicens: Ne-
mo te condemnauit? nec ego te condemnabo. Uade
amplius noli peccare. ¶ Ista possunt allegari exem- Mora
pla iter ad multa. Primo ad cautelas malignorum litas
qui proponunt hominibus problemata bifurcata:
vt quocūq2 se vertant vel respondeant/ in aliquo capi-
antur. Prudentes tamen viri sciunt euadere: ⁊ medi-
am viam tenentes sciunt huiusmodi malicias in ca-
put facientium retorquere. ¶ Uel allega quomodo Aliter
non decet q criminosus criminosum accuset: ⁊ quo q-
libet anteq cōdēnet aliū: debet scripturā quā scripsit
deus in terra: sue pscie.i.ppriā synderesim ⁊ remorsum
legere/ ⁊ ibi pctā sua cognoscere: ⁊ sic cū se videt maio-
ra vel sifia aliquotiens cōmisisse: debet ab hmōi vindi-
catiua accusatiōe cessare. Dicit enī q in illa scriptura
quā in terra christus scripsit/ quilibet pctā sua vide-

bat: quibus visis continuo recedebant. Cum igitur
dñs scripserit in mēte ꝛ in ɔsciencia cuiuscūqꝫ scriptu
ram indelebilem. s. sinderesim ꝛ remorsum: constat ꝙ
si infra bene legerimus: ꝛ peccata nostra bene ponde
rauerim⁹: statim videbim⁹ nos indignos ad alios iu
dicandum / ꝛ de alijs male opinandū: ꝛ sic de talibus
accusationibus ꝛ iudicijs quiescemus: ꝛ ad nostram
consyderationem potius recedemus. Qui sine pecca
to est vestrum / primus in eam lapidem mittat ꝛc. Ac
Matt. si vellet dicere: Non decet peccatorē alios accusare: sꝫ
7. a. potius se castigare. Matt. Quid vides festucā in ocu
Aliter lo fratris tui: trabem autem in oculo tuo non consy
deras? ¶ Vel illud quod christus fecit secundo scri
bens / vt locum daret recedendi: potest allegari / quō
prudens iudex debet multa dissimulare: ꝛ sub colore
vnius aliud intendere: vt intentū suum possit melius
Aliter habere. ¶ Vel allega de misericordia saluatoris: ꝙ
non vult mulierem peccatricem. i. animam perire: sed
ipsam ab accusatoribus. i. demonibus ꝛ temptatoribus
Ezech. liberare: ꝛ tunc crimina relaxare. Non vult dominus
18. g. mortem peccatoris / sed vt conuertatꝰ ꝛ viuat. ¶ Vel
Aliter illud quod dicitur: ꝙ a senioribus recedere incepe
runt: allega ꝙ seniores quandoqꝫ sunt peiores cete
ris: ꝛ qui alios iudicant: si bene examinarentur repe
H rirentur ceteris nequiores. ¶ Vel vide supra lib. xiiij.
cap. xliij. §. xxj. vbi mulier est anima peccatrix: accusa
tores sunt vitia ꝛc.

¶ Capitulum nonum Textus: Et preteri-ens iesus vidit hominem cecum a natiuitate. Moralitatum Capitulum V

Histo- C Hristus preteriens vidit hominem cecum a
ria natiuitate: quē volens illuminare / lutū fecit
ex sputo: ꝛ liniuit oculos eius et dixit: vade
lauare in natatoria siloe: quod interpretatur
missus. abijt ꝛ lauit: ꝛ recuperato visu rediJt: quē tan
dem dei mirabilia recitantem / iudei extra synagogas
eiecerunt: christus vero ipsum recepit. De ista natato
ria que missus interpretatur: dicit tam epiphanius
ꝙ comestor: ꝙ cum manasses rex iuda esaiam ꝓphaꝫ
secari serra lignea faceret: ꝛ vltra modū idem Esaias
sitiret: aquam a ministris postulauit. Quā negatam
statim in os eius celitus deus misit: ꝛ extunc ibidem
fons apparuit: qui tandem quādo redificabatꝰ ciui
Jo. 9. a tas / infra muros fuit positus: ꝛ sic siloe. i. missus / ꝓpt
Allego aquam missam desuper fuit dictus. ¶ Cecus a natiui
ria tate / significat genus humanum: quod a mūdi exor
dio fuit cecum: in adam excecatum: ꝛ lumine diuine
gratie spoliatum. Finaliter tamē deus oculis sue mi
sericordie istum videns: saliuam suam ab ipso emis
sam. i. ꝓprium filium pulueri nostre humanitatis ad
iunxit: ꝛ quoddam lutū. i. quandā mixturam christū
deum ꝛ hominem inde composuit: quo ꝛ cuius fide
oculos mentales humani generis prius luto liniuit
B ꝛ ipsum lauari in natatoria siloe. i. in aquā baptisma
tis iussit: ꝛ sic visum vere discretionis recepit: ꝛ lumē
diuine gratie ꝛ claritatis vidit viriliter. Unde infra
eodem: Lutum posuit super oculos meos: laui / ꝛ vi
Jo. 9. c. deo. ¶ Vel dic ꝙ christus significat predicatorez vel
Aliter prelatum: qui quādo vidit aliquem cecum / idest ali
quem peccatorem excecatum vitijs: ante omnia debet
sputo / idest verbali doctrina sua lutuꝫ / idest memoriā
sue nature lutee sibi facere: ꝛ luto. i. memoria sue vili
tatis ꝛ mortis debet oculos sue mentis linire: tandē
debet facere ꝙ in aqua siloe / idest in fonte lachrymaꝝ
qui celitus mittitur / se abluat: ꝛ sic lumen diuine grē
acquirat: tunc ille pōt dicere qđ sequitꝰ: Ille homo q
dicitur iesus / lutuꝫ fecit et vnxit oculos meos. ¶ Cū
peterent discipuli de ceco nato / dicentes: Quis pecca
uit: hic / aut parentes eius vt cecus nasceretꝰ? Quibus Jo. 9. a
respondit / dicens: Neqꝫ hic / neqꝫ parentes eius: sꝫ vt
manifestarentꝰ opera dei in illo. ¶ Hic pōt allegari / Mora-
quō deus vtitur creatura sua qñqꝫ ad miseriam vł ad litas
penam: vt exinde eliciat suam gl'iam ꝛ honorem. Nec
ipsa creatura de hoc pōt cōqueri: qꝛ. s. factori lꝫ factu
ra sua quocūqꝫ modo voluerit vti: sicut ɔcludit apłs
Qđ figulus facit vas quoddam in honorem: ꝛ aliud Rom.
in ɔtumeliam de eadem massa: vt in vno sua miseri 9. c.
cordia / in alio sua iustitia valeat declarari. Hiere. Si
cut lutum in manu figuli ꝛc. ¶ Iudei dixerunt ceco Hiere.
illuminato qñ cōmendabat christū: In peccatis na 18. a.
tus es totus ꝛc. ¶ Potest allegari quō arrogātes ab Mora
alijs / ꝛ maxime a pauperibus doceri nolūt: sed seip litas
sos meliores existimant: ꝛ quicquid rōne dixerint / vi
lipendunt. Uñ ipsi videntꝰ dicere illud qđ amici iob B
sibi dicebant: Quid nosti qđ ignoramus: quid intel Job 15.
ligis qđ nesciebamus? Eccl: Paup locutus est ꝛc. a.

¶ Capitulum vndecimum Textus: Erat autem quidam languens lazarus a bethania. Moralitatum Cap. VI

Eccl. 13. d.
C Um christus in bethaniam venisset: ꝛ lazaꝝ Histo-
mortuum / et iam per quatuor dies in sepul ria
chro iacentem / ꝛ fetere incipientem: ꝛ in spe
lunca lapide supposito latitantez inuenisset
exoratus a martha ad sepulchꝝ venit: ꝛ flens ꝛ orans
lazarum de sepulchro vocauit / dicens: Lazare veni fo
ras: ꝛ statim qui erat mortuus resurrexit: ꝛ ligatis pe
dibus ꝛ manibus institis / velata facie sudario ꝓdijt.
Quem iesus solui precipiens: liberum abire permisit
dicens: Soluite eum / ꝛ sinite abire. ¶ Per lazarū pōt Mora
peccator intelligi: ꝛ non solum quicūqꝫ peccator: sed litas
maxime ille qui per ɔsensum est mortuus: ꝛ per malā
ɔsuetudinem sepultus: ꝛ in speluncam ꝓfunde iniq
tatis lapide dure obstinationis oppressus: ꝛ ideo per
quatuor dies: quoꝝ prim⁹ est mala dilectio: secūdus
malus ɔsensus: tertius mala operatio: quartus mala
ɔsuetudo: iam per malam famam fetidus ꝛ infectus
vinculis malarū cōplacentiaꝝ ligatus: ꝛ sudario ma
le executiōis velatus. Psal. Sicut mortui dormientes Ps. 8 a
in sepulchris: quoꝝ non es memor amplius: ꝛ ipsi de
manu tua repulsi sunt. Sed reuera qñqꝫ fit ex speciali
gr̄a: ꝙ deus tales a peccato suscitat: ꝛ eos miraculose
liberat / dicens: Lazare veni foras. Bene quidem hic
lazarus qui interpretatꝰ a deo adiutus / nuncupatꝰ: pro
eo ꝙ sine speciali gr̄a dei adiutorio: nulli tales a pec C
cato resurgere dinoscuntꝰ. Apłs: Surge qui dormis: et Ephe.
exurge a mortuis. Quādo eñ deo placet hominez vo 5. d.
care ꝛ a peccato ɔuertere: nullum est adeo ꝓfundum
vitioꝝ sepulchrū / qđ resurrectionē. i. ɔuersionē ipsius
valeat impedire. Psal. Saluasti me a descēdentib⁹ in Ps. 29
lacum. Uerūtñ circa istius suscitationē christus legitꝰ a.
fremuisse ꝛ fleuisse: quod tñ in suscitatione adolescen
tis / ꝛ puelle non legitꝰ fecisse. In quo notatur ꝙ diffi Luc. 7 c
cilior est ɔuersio ꝓfundi peccatoris ꝛ illius quidam p Matt.
malā ɔsuetudinē est sepultus: ꝛ p infamiā fetidus: ꝙ 9. c.
illius qui recenter est mortuus. i. qui de nouo in pctm
est lapsus. Lazarus eñ dato ꝙ suscitatus fuisset: liga
tus tñ ꝛ velatus exijt: quousqꝫ eum viuum dñs soluit
In quo notatur ꝙ dato ꝙ peccator per contritio-
nem

nem motus suscitetur: ⁊ viuus in statu gratie consti-
tuatur: ad hoc tamen esse ligatus/ idest ad confessio-
nem esse obligatus dinoscit: vt necesse sit ꝙ p̄ ꝯfessio
nem ⁊ absolutionē soluat/ ad hoc ꝙ penitus liberet.
Lu 19 c Unde: Soluite eū ⁊ adducite mihi. Sola em̄ cōtritio
bolem viuificat. Uerūtamen necesse est ꝙ confessio ⁊
absolutio vinculum obligatiōis tollat: ne forte si cō-
tempserit/ in idipsum cadat ⁊ relabatur.

¶ Capitulum vicesimum Textus: Una autem sabbati maria magdalena venit mane. Moralitatum Capitulum VII

D
Histo-
ria
Petrus ⁊ ioannes venerunt ad monumentum
christi: sed cum currerent duo simul: ioānes
qui erat iunior petro/ ꝑcucurrit citius petro:
⁊ venit prior ad monumentū: verūtamen non
intrauit. Petrus aūt qui erat antiquior/ venit ad mo
Mora numentū vltimus: tā primus intrauit. ¶ Hic potest
litas notari/ ꝙ qui ardentius ⁊ celerius volunt ad christū
per bona opera currere: vt sunt indiscreti iuuenes i re
ligione vel in studio: qui oīa credunt facere primo āno
⁊ qui non metiunt vires suas: sed petro. i. antiquio-
ribus se preferre conant. Isti tā tardius ad christum
intrant: ⁊ tardius accipiunt qd̄ affectant: qr cursum
suum ꝯtinuare nequeūt: ⁊ necesse est ꝙ ante tp̄s defi-
ciant. Apls: Currebatis bene: q̄s vos impediuit? Illi
Gal. 5. qui more petri magis prudenter ⁊ deliberate ꝓcedūt
a. ⁊ qn̄ non impetuose/ sed mature per bona opa currūt
vt qui viam cōem sequunt: qui virtutes suas menti-
entes/ se primo impetu leuare non querunt. Isti dico
in intrando ad deum/ ⁊ ꝯsequēdo ꝓpositum suū alios
preueniunt: ⁊ hoc qr alijs deficientib⁹ ipsi viriliter ꝑ-
sistunt. In quocūqꝫ ergo negocio tam morali ꝙ agi-
bili/ illi qui tarde ⁊ deliberate operant: currūt meli⁹
⁊ citius: ⁊ ꝯsequunt finē intentū/ ⁊ acquirūt: et ecōtra
illi q̄ in ꝑncipio impetuosius volūt sua facta facere/
tardius ꝯsequunt ⁊ succumbūt. Bene igit nobis cō
1. Cor. 9 sulit apls: Sic currite vt cōprehendatis. Substantia
d. em̄ festinata minuet: que aūt paulatim colligit ma-
Prou. nu/ multiplicat. ¶ Uel dic ꝙ ioānes significat pplm̄
13. b. iudaicum: qui primo venit ad monumentū christi. i.
Aliter ad fidem in ḡfie primo credidit: ⁊ tā non intrauit: qr
E ecclīaꝫ vel fideꝫ incarnationis recipere noluit: sed po-
tius per incredulitatis vitium extra mansit. Petrus
ṽo significat pplm̄ gentiū: qui tardius monumentū
christi. i. ad fidem venit: tā ipse prius credendo eccle-
siam intrauit: inquātum iudaico pplo in infidelitate
manente iste credidit. Finaliter tā ioannes post petrū
intrasse dicit: qr iudaicus ppls postꝙ plenitudo gen-
tium intrauerit/ saluus fiet: ⁊ in fine tēpoꝝ christo cre
Matt. det. Et sic verificabit illud Mat. Qui erūt nouissimi
20. b. primi/ ⁊ ꝑmi nouissimi. ¶ Marie flenti ad monumē-
tum legit dn̄s in hortulani specie primitus appar-
uisse. Deinde discipulis in vnū congregatis ⁊ propter
metū iudeoꝝ ianuis clausis christus apparuit: ⁊ pa-
cem ante oīa eis obtulit. Deinde spm̄sanctū ipsis cō-
tulit: ⁊ potestatē relaxandi crimina dedit. Ueniens (in
Joan. quit) iesus ianuis clausis dixit: Pax vobis/ accipite
20. c. spm̄scm̄ ⁊c. ¶ Istud allega si vis ꝙ christus spūali-
Tropo ter solet apparere: ⁊ ḡfam dare illis qui flent ad mo-
logia numentū suum. i. illis qui passioni ⁊ morti ipsius cō-
patiunt: qui in vnum per charitatē etiam congregan
tur: ⁊ qui ianuis clausis scꝫ sensuum exteriorꝫ: ostijs
clausis in secreto mentis versant: ⁊ a mūdanis nego-
cijs segregant: talibus pax interioris tranquillitatis

offertur: ⁊ spiritussanctus. i. dona spiritussancti con-
ceduntur. Tales sunt ad quos christus per gratiam
venire dinoscitur: ⁊ ad eos intrare spiritualiter uiue-
nitur. Tales digni sunt vt per ipsos aliena peccata re F
mittant. i. ꝙ ad gradum ecclīasticū sublimenī. Nul-
lus em̄ pacem animi pōt accipere: nisi qui ianuis sen
suum ⁊ affectionum clausis/ seu a mundi negocijs, se
voluerit absentare. Unde sequit ꝙ iterum venit iesus Jo. 20.
ianuis clausis: ⁊ stetit in medio discipuloꝝ suorum ⁊ f.
dixit: Pax vobis. ¶ Uel dic ꝙ qn̄ christus ianuis v. e Aliter
ri virginalis clausis in mundum. i. ad discipulos per
natiuitatē venit: tunc pacem hominib⁹ dedit: ⁊ pacē
inter deum ⁊ homines reformauit. Unde dicitur: In Lu. 2. b
terra pax hominibus ⁊c. ¶ Illud quod ponitur de Eo. c. f.
thoma: ꝙ noluit credere dictis ⁊ verbis alioꝝ disci- Histo-
pulorum ⁊ apostolorum christum resuscitatum: nisi ria
oculis videret/ ⁊ manibus palparet. ¶ Hoc exponit Mora
a Grego. ꝙ de⁹ aliquando sanctos suos scrupulo du litas
bitationis erga diuina mysteria percutit: vt sancta in
dagine veritas elucescat: ⁊ per probationem elicitam
illud de quo dubitatum fuerat notum fiat: quasi di-
ceret: ꝙ thomas dubitando cicatrices vulnerum teti
git: ⁊ dubietatis vulnus a fidelium mentibus ampu
tauit. ¶ Uel dic contra quosdam/ qui non curant de Aliter
auditu/ sed de visu ⁊ tactu. Non curant de verbali ꝓ
missione/ sed potius de manuali oblatione: ⁊ de mu- Gen. 27
nerum manuali tactu ⁊ palpatione. Nisi tetigero in- c.
quit non credam/ idest nisi accepero non faciam. Uñ
dicitur: Accede ad me vt tangam te.

¶ Caplm̄ vicesimūp̄rimū Textus: Postea manifestauit se iterū Jesus ad mare tiberiadis. Moralitatum Cap. VIII

G
Cum discipuli piscarentur: ⁊ nocte illa nihil
prendidissent: mane facto affuit dominus in Histo-
littore sub specie aliena: et precepit illis/ ꝙ ria
rete in dexteram nauigij mitterent. Quod
cum fecissent: iam non valebant rete trahere: pre mul
titudine piscium qui tunc temporis capti erant. Co-
gnito igitur ꝙ deus esset: Petrus tunica succinctus
misit se in mare: atqꝫ alijs nauigio venientibus/ ipse
per mare ad dominum venit: et tandem tracto reti
pleno magnis piscibus/ scilicet centum et quinqua-
ginta: discipulis panem et pisces christus ad come-
dendum dimisit. ¶ Ista allega ꝙ apostoli/ idest pre- Tropo
dicatores: ꝙdiu sine christo/ idest christi gratia sunt: logia
tamdiu nihil prendunt: ⁊ rete predicationis ꝓ nihilo
in seculi mare ponunt: quia nullos pisces/ idest nul-
los flexibiles peccatores capiunt ⁊ conuertunt: ⁊ po-
tissime de nocte/ idest quādo sine lumine diuine gra-
tie predicant ⁊ piscantur: ⁊ quando ad sinistram na-
uigij/ idest sub spe bonorum terrenorum vel glorie tē
poralis/ que per sinistram intelligitur: rete ꝑdicatio-
nis sue mittere noscuntur. Sed quando christus per
gratiam vult eis adesse: ⁊ ad eius instinctū in dexte-
ram nauigij/ idest in spe eterne retributionis rete pre-
dicationis nouerunt ponere: ⁊ ad nobilitatem super-
nam omnia ordinare: tunc abundanter pisces capi-
untur/ ⁊ peccatores conuertuntur. Igitur ad dexterā
est ponendum rete presente domino/ et non absente. H
Cuius cōtrarium multi predicatores faciunt: qr solū
ad laudē humanā ꝑdicāt: ⁊ sic ad sinistrā nō ad dexte-
ram rete ponūt. Uñ dicit: Cor sapientis in dextera ei⁹: Eccle
stulti aūt in sinistra. ¶ Uel dic ꝙ petrus est quilibet 10. a.
iustus: qui debet tunicam honeste conuersatiōis sibi Aliter

succingere: ꝛ in mare penitentie ponere: et ad iesum
Matt. qui est in littore paradisi/per bona opera venire: et ab
22.c. ipso prandium eterne refectiõis recipere. Matt. Ecce
Aliter prandium meũ paraui: venite ꝛc. ¶ Uel dic ista ad cõ
mendationẽ fidei petri: qui per nauem venire noluit:
sed in mari se posuit: ꝛ sic supposito sup aquas vel saltem
Jo.c.d. p aquas iuit. ¶ Hic sequit de petro: cui ter dixit xp̃s
Mora petre amas me: pasce oues meas. ¶ In quo dicunt
litas doctores aliqui triplicem negationem purgatam.
Fit etiam hic mentio de primatu ecclesie dato petro
ꝛ etiam de morte eius. De Joanne euangelista de mõ
sui decessus: inquãtum de eo dicit christus: Sic volo
eum manere donec veniam. Ita ꝙ exijt sermo ꝛ opinio
inter fratres: ꝙ discipulus ille non morit. i. ꝙ mori nõ
debebat ꝛc. Igit ista ad cõmẽdationẽ petri ꝛ ioãnis
possunt adduci: sed de omnibus omittamus.

¶ Moralitatum super Joannem finis.

Moralitatum liber tricesimustertius super Actus apostolorum.

¶ Capitulum primum Textus: Primum quidem sermonem feci de omnibus o theophile. Moralitatum Capitulum I

Histo-
ria

E actibus apostolorum pauca sub breuitate transcurro: et pauca de multis accipiens/ad fines operis iam fatigatus accelero. Igitur de iuda proditore et suspensiõe eius vide sup
Matt. Illud autẽ qd hic dicit
27.a. ꝙ christus dixit discipu
Mora lis de futuro tpe querentibus: Non est inquit vestrũ
litas nosse tpa que pater posuit in sua ptãte. ¶ Hic potest
allegari/ꝙ ad viros religiosos christi discipulos et
amicos nõ ptinet vacare ad inuestigãdũ futurorũ tẽ
porum ratonẽ: sicut faciunt astronomi: q̃ scrutant cu
riosas scientias: qꝛ q̃uis ista possint habere in pluri
bus veritatem: habent tñ annexam magnã vanitatẽ/
paucam vtilitatem/ꝛ magnã distractiõis a salute aie
laritatem. Ista igit sapientie diuine relinquant: nec
Dan.2. circa hoc mens nostra plus debito distrahat: qꝛ deus
c. est qui mutat tempora. Unde: Altiora te ne quesieris.
Eccl.3. ¶ Mathias loco iude mortui fuit electus: ꝑ sortes
.c facto ieiunio a deo manifestatus. ¶ Hic põt allegari
Jo.c.d. ꝙ querere voluntatẽ dei ꝑ sortes nõ fuit illicitũ in pn
Mora- cipio: dum tñ veritas que querit/a deo solo manifesta
litas ri petat: ieiunijs ꝛ orationib9 exquirat. Cõstat ꝙ deus
B quocũq3 mõ voluerit/põt cuiuscũq3 negocij veritatem
ostendere/ꝛ ideo quãtum est de se sortes nõ videbant
Prou. esse mali: tñ oẽs antiqui tã fideles ꝙ infideles dinosceba
16.d. tur sortib9 vsi esse: sapiente teste: Sortes mittunt in si
num: ꝛ a dño dirigunt. Quãuis igit ecclia vsum sor
tium ꝓhibuerit ꝓpter simplices: et pro eo ꝙ pagani
vim diuinitatis in sortib9 esse credebant. Un̄ sicut po
nit Plinius/certas sortes dee fortune ↄsecrabant: vir
tute quarũ veritatẽ inuenire se certius existimabant.
Possumus tñ dicere ꝙ sortes que ad deũ solõmodo
mediate vel immediate referunt/non sunt ꝓhibite qꝛ
male: sed potius male ꝛ illicite/qꝛ ꝑ ecclesiam sunt ꝓhi
bite. De his tamen nolo aliquid determinare: nec sti
lum meum circa talia dilatare.

¶ Capitulum secundũ Textus: Et cũ cõplerentur dies pentecostes. erãt omnes pariter. Moralitatum Capitulum II

Discipulis congregatis die pentecostes in Histo-
vnum: factus est repente sonus aduenientis ria
spũs vehementis: ꝛ repleuit totam domum
vbi erant sedentes: ꝛ apparuerũt illis dispertite lingue sicut ignis: ꝛ ceperũt loqui varijs linguis
prout dabat spũssanctus eloqui illis. Cũ igit plures
nationũ ppli cõuenissent: sic actũ est/ꝙ predicantib9
apl̃is vnusquisq3 linguã suã intelligebat: ꝛ ipsos lo
quẽtes dei magnalia lingua sua audiebat. Audiẽtes
igitur ꝙ isti qui galilei erant talia facerent/miraban C
tur. Alij autem deridentes ipsos ebrios testabantur.
Nonne inquiunt oẽs isti qui loquuntur galilei sunt?
Quõ ergo audiuim9 vnusquisq3 linguã nostrã illos
loquẽtes ꝛc. ¶ Recte videt ꝙ isti beati apl̃i figuram Tropo
beatorũ predicatorũ gesserunt. Sic eñi q̃nq3 ꝙ discipuli logia
christi. i. boni religiosi vel clerici: in vnum puta sc3
collegio vel studio congregant: vbi in vnitate chari
tatis ꝛ concordie quotidie ↄuersant studendo ꝛ con
templando: ibidem sedentes ꝛ a tumultib9 quiescen
tes/in scientijs ꝛ morib9 informant. Quõ videns spũs
sanctus/ipsos q̃nq3 visitat: ꝛ domos ↄscie sue donis ꝛ
gratijs replet ꝛ ditat: linguas ipsorũ dispertitas facit
apparere: inquãtum facit eos nunc de vno/nũc de alio
predicare: ꝛ suã eloquentiã ꝛ doctrinã/nunc ad illum
nunc ad aliũ applicare: ꝛ sic s̃m cõditionẽ locorũ: tem
porum ꝛ ꝑsonarũ verba mutare. Apparuerũt eis dispertite lingue: ꝛ loquebant varijs linguis ꝛc. qꝛ lingua
predicatorũ ꝛ ipsorũ eloquẽtia ꝛ doctrina non debet esse
vniformis/sed dispertita: nõ eadẽ sed distincta: qꝛ alit
debet loqui diuitib9: aliter pauperib9/aliter desolatis
aliter letis/aliter iustis. Nunc debet loqui de paradi
so/nunc de inferno/nunc de gratia/nunc de culpa: et
sic de alijs. Ut. s. parthi/medi/elamite ꝛ iudei ꝓselyti
cretes ꝛ arabes. i. omnis ↄditio ꝑsonarũ audiat apud
eos linguã suam. i. doctrinam sue ↄditioni ↄformem.
Unde ꝑdicator debet esse oĩbus omnia: sicut apl̃s de
scipso dicit. Omnib9 oĩa factus sum. Quia sicut idẽ 1.Cor.9
dicit: Grecis atq3 barbaris/sapientib9 ꝛ insipientib9 c.
debitor sum. Fecit igit spũssanctus qñ eos ꝛ lingua ꝑ Rom.1.
dicatorũ vel doctorũ affluxerũt/varia seruare: ꝛ scriptu b.
ram diuersimode intelligere: de thesauro suo noua ꝛ D
vetera ꝓpinare: tñ ipse spũs sup singulos sedere debet
inquantũ singulariter ꝛ sigillatim singulas grãs di
uersis diuersimode partit: qꝛ sicut dicit apl̃s: Diui 1.Cor.
siones grãrũ sunt: idem autẽ spũs/diuidens singulis 12.a.
prout vult. Aduerte tñ ꝙ mali faciliter solẽt de iustis
ꝛ ꝑdicatoribus ꝛ viris scientificis spũsancto repletis
iudicare: ꝛ maxime qñ vident eos de humili plebe na
tos: solent eorũ veritatem ꝛ doctrinam vilipendere: et
eos ebrios ꝛ phantasticos reputare. Nunquid inqui
unt omnes isti qui loquuntur/galilei sunt ꝛc. Et ma
li similiter dicunt: Nonne omnes isti rustici sunt/de
plebe humili nati? Un̄ presumũt coram nobis ꝛ alijs
ita loqui? Illud potissime vident dicere nobiles: qb9
non videt ꝙ nullus inferioris generis est dignus co
ram eis apparere: offm̃ dignitatis habere: ꝛ eos repre Mar.
hendere vel docere. Sicut dicebãt de christo: Nõne hic 6.a.
est filius fabri? Unde oĩa ista vide si vis in euãge. Et Lu.4.c.
tamẽ isti debent aduertere: ꝙ spiritus vbi vult spirat: Jo.3.a.
ꝛ ꝙ non

⁊ ꝙ non est apud eũ acceptio psonaꝝ. Alij mali qꝫ
viros iustos phantasticos ⁊ ebrios reputant: q̄ dei
magnalia.i.alta dei opera ⁊ iudicia tractant: sicut ad
lrām patet de secularib⁹: qui oēs solent phantasticos
dicere/quos vidēt in scientijs philosophicis/⁊ in cō-
syderatiōe opeꝝ naturaliũ studere: sicut de christo ap
€ paret: q̄ feruentius pdicabat/dicebant ꝙ demoniũ
habebat. Oēs isti qui non intelligebāt aplos/cũ lin-
guis varijs loquerent: ipsos dicebāt ebrios: sicut mũ
2.Cor.2 dani qui non intelligunt sciencias antedictas. Ideo
D. coꝝ sectatores reputant fatuos: sicut dicit apls: Ani
malis homo non percipit ea que sunt spũs dei: stulti
cia est illi qui non potest intelligere.

¶ Capitulum tertium Textus: Petrus autem ⁊ ioannes ascendebant in templum Moralitatum Capitulum III

Historia Quidam qui erat claudus ab vtero matris
sue: quē baiulabant quotidie ad portā tem
pli que dicit speciosa: vt ab intrantibus in
templũ elemosynā mendicaret. Cum elemo
synam postulasset a petro ⁊ ioanne: qui ascendebāt in
templũ ad horā orationis nonā: intendens in eũ pe-
trus dixit: Aurum ⁊ argentũ non est mihi: qđ aũt ha
beo hoc tibi do. In nomine iesu nazareni surge ⁊ am-
bula in pace. Apprehensa igit dextera eius/eleuauit
eum petrus: ⁊ statim ɔsolidate sunt bases eius ⁊ plā-
te: ⁊ exiliens ambulauit: ⁊ intrauit cum illis in tēpluꝫ
Tropologia ⁊ magnificabat deum. ¶ Iste claudus significat ho-
minem peccatorē: qui ab vtero matris dicit claudus:
eo ꝙ ab ipso matris vtero naturale est homini in mo
Jo.9.a ribus claudicare. Vñ dicit: Preteriens iesus vidit ho
minem cecũ a natiuitate. Per templũ intelligit para
F disus seu eccl'ia. Per portā intelligit eccl'ia militans:
que virtutib⁹ dicit speciosa. Per petrum ⁊ ioannem
boni plati ⁊ predicatores intelligunt: qui p templuꝫ
paradisi ad orandũ debēt p ɔtemplationes ascendere
in hora nona.i.cum nouem ordinib⁹ angeloꝝ men-
taliter conuersant. Ista est veritas/ꝙ in porta templi
que dicitur speciosa.i.in eccl'ia militāte inueniuntur
multi claudi ab vtero matris sue/idest multi pecca-
tores qui nunꝙ in moribus recte successerunt: sed p
iniustitiā claudicauerunt: qui cum nō curant nisi ele-
mosynas.i.terrena bona accipe: ⁊ de spũalib⁹ nō curā-
tes/ista solent p auariciā ab hoib⁹ mendicare: ⁊ ea di
ligentissime pcurare: tunc petrus ⁊ ioannes boni pre
lati/debent talib⁹ spũaliter cōpati: ⁊ eoꝝ miserie mise
reri: ⁊ istis nō tpalia q̄ appetunt/sed spũalia q̄ negli-
gunt largiri. Debent igit ipsis dicere/ꝙ in noīe dei de
Jo.5.a. terrenis affectionib⁹ surgant: ⁊ p bona opa pcedant
dicentes: Surge tolle grabatum tuum ⁊c. Tunc enī
talis claudus p manum dei pōt surgere: ⁊ a statu pcti
conuerti: ⁊ basium moralis fortitudinis soliditatem
recipe: ⁊ cũ eis q̄ ipm ɔuerterunt/templũ paradisi p bo
Matt. na opa/ambulās ⁊ exiliens/⁊ deũ laudans finalr in-
18.f. troire. Vñ: Post resurrectionē.i.post ɔuersionē venient
in sanctā ciuitatē: ⁊ breuiter illi q̄ sunt petrus.i.boni
actiui: ioānes.i.boni ɔtemplatiui: q̄ tēplũ paradisi.i.
p ɔtēplationē ⁊ orationē volūt ascēdere ⁊ ad claudos
saluādos.i.pctōres ɔuertēdos se vertere: ⁊ eos pdicā
do a surgendo de pctō inducere: ⁊ manu tangendo.i.
G exēplariter manuducendo ipsos erigere: taliter qꝫ
Actuũ faciunt/ꝙ ipsos in templo paradisi pcurant intrare.
9.b. Vñ dicit: Ad manus illum trahentes introduxerunt
Aliter damascum. ¶ Vel dic vt supra vterus matris nostre
est carnis ɔcupiscētia: q̄ fac filios oēs claudicare ⁊c.
sicut supra. ¶ Vel dic ꝙ istud est originale pctm̄ ⁊c. Aliter

¶ Capitulum quartum Textus: Loquentibus autem illis ad pplm/superuenerunt sacerdotes. Moralitatum Ca. IIII

Cum in primitiua eccl'ia oēs fideles in hieru
salem in cōmuni viuerent: ita ꝙ multitudi-
nis credentium erat cor vnum ⁊ anima vna Historia
nec quisꝙ eoꝝ que possidebat suum esse dice
bat: sed erant eis omnia cōmunia/ita ꝙ vendentes do
mos ⁊ agros offerebant precium ante pedes aposto-
lorum: ⁊ diuidebat singulis put vnicuiqꝫ opus erat:
ita ꝙ magna gratia erat in illis: nec quisꝙ erat egēs
inter eos. Contigit ꝙ ananias quidā vendebat agrũ:
⁊ conscia vxore sua fraudauit de precio: partem pedi-
bus apostoloꝝ posuit aliam retinuit. Cũ petrus ipm
increparet: super hoc: statim mortuus cecidit. Vxor
eius que tunc absens erat/post tres horas veniens: ⁊
hoc audiens protinus expirauit. Cur (inquit petrus)
temptauit sathanas cor tuum: nonne manens tibi ma
nebat: ⁊ venundatum in tua erat potestate? Non es
mentitus hominibus/sed deo. Videtur igitur suppo
nere petrus/ꝙ ipse non peccauerat retinendo totum
vel partem: cum totum possit retinere: sed potius di- H
cendo ꝙ totum precium apposuerat/super hoc men- Tropo
tiendo. ¶ Ista possunt allegari contra religiosos. logia
Ista enim ecclesia primitiua videtur religionis typũ
gerere: ⁊ ipsius formam ⁊ rationem designare. Con-
stat ꝙ ipsi debent cōmuniter viuere per concordiam
⁊ charitatem: vnum cor/vnam animam possidere: et
omnia que habent/debent vendere: et nihil sibi pro-
prium remanere: nihil debēt suum dicere: sed omnia
communia reputare: omnia que habent debent ad
pedes apostolorum/idest dispositionem prelatorum
ponere: qui debent vnicuiqꝫ de necessarijs prouidere. Prou.
Unde in Prouerb. Marsupium sit vnum omnium 1.d.
nostrum: et sic si ita faciant: magnam gratiam dei/
et apostoli poterunt acquirere: ita ꝙ nullus egens
erit inter eos: inquantum eos faciat dominus in ne-
cessarijs abundare. Ista est veritas/ꝙ si nos ⁊ alij re-
ligiosi istam regulam modo teneremus: nunꝙ indi-
geremus: sed bonorum abundantiam haberemus.
Unde dicitur: Non affliget dominus fame animam Prou.
iusti. Sed multi sunt sicut Ananias: qui occulte ter- 10.e
renas diuitias retinent: ⁊ ante pedes apostolorum/
idest in dispositione prelatorum bona sua non tota-
liter exhibent: sicut ad literam sepe faciunt proprieta
rij regulares: qui vix volunt veritatem suarum rerū
requisiti a superioribus reuelare. Et tales pro certo:
quia hominibus non mentiuntur/sed deo: finaliter
pereunt: ⁊ sic de suo mendacio triste salarium ferunt
secum. Igitur bene dicitur: Os quod mentitur occi- Sap.1.
dit animam. Licitum fuerat eis a principio res suas c.
⁊ diuitias retinere: sed ex quo religionem intrauerũt:
non sine prelati licentia aliquid reseruare possunt: et
nullo modo se debent mendaciter excusare: cũ apud
spiritumsanctum cuius negocium geritur/nullus A
possit negocium occultare: vt patet in act. apostolo-
rum. ¶ Illa verba Gamalielis que de predicatione Ca.v.f.
sunt dicta. Si ex hominibus consilium hoc/dissolue
tur: sicut ibi exemplificat de duobus. Si autem ex
deo sit/ipsum non poteritis dissoluere: ne forte deo
repugnare videamini. ¶ Hoc potest allegari: vt Mora
communiter illa opera que a deo non sunt: et que litas

vera intentione non fiunt/durare non pñt:sicut patet
de hypocritarum fictionibus/ et de maliciosorum inuentio
Matt. 15.b. nibus:sicut dicit: Omnis plantatio etc. Ille vero que sunt
1.Joã. 2.d. a deo data/quãuis videntur deficere:non tñ deficiunt: sed
excrescunt: et in multum conualescunt/ et melius. Unde
dicitur: Omne quod a deo est/manet in eternum.

Capitulum sextum Textus: In diebus autem illis crescente numero discipulorum Moralitatum Capitulum V

Historia
Apostoli dixerunt quod non erat equum eis di
mittere verbum dei. et seruire mensis: et ideo
certos viros ad hoc elegerunt:quibus in con
spectu apostolorum statutis/ et manibus ipsis impo
Tropologia sitis hoc ministerium tradiderunt. Hoc pót allegari
quod viri scientifici et speculatiui:qui possunt predicare et docere: et
qui nouerunt studio/orationi et contemplationi vacare:
non debent illud sanctum officium dimittere:vt mensis.i.pau
perum corporalibus nutritionibus/ et actiue vite occu
pationibus temporalium prelaturarum promotionibus possint
vacare:talia officia inferioribus et indoctioribus debe
re committi/ et eidem per applicationem manuum impositionem.i.
per prelatorum ordinationem immergi. Alii vero scientifici
B ministerio verbi.i.predicationi/non terrene administra
tioni debent specialiter deputari. Sic enim deus ad literam
videtur facere/cum prelaturas terrenas raro vult viris
scientificis et theologicis dare:quos ad vtiliora et ma
gis ardua creare voluit et seruare. Istas autem vanitatis et
terrene scientie pariter concedit: quos forsan magis
vtiles ad hoc nouit. Non est inquiunt equum nos re
linquere verbum dei et ministrare mensis. Considerate
igitur viros quos constituamus super hoc opus:nos autem
orationi et ministerio verbi dei instantes erimus. Ista
tamen non videntur facere moderni religiosi et theologi:qui
isti pre aliis se ingerunt: et relicto vero dei ministerio
ministrare et pinguis mensis querunt:qui sicut dicit apostolus
Phil. 2.c. Omnes que sua sunt querunt/non que iesu christi.
Sequitur in cap.vii.de disputatione et lapidatione beati
stephani:de hoc nihil ad presens.

Capitulum octauum Textus: Saulus autem erat consentiens neci eius. Moralitatum Capitulum VI

In hoc ca.viii.dicitur quod cum simon magus vidis
set in samaria/quod apostoli faciebant multa mi
racula: et quod per suarum manuum impositionem spi
ritussanctus dabatur gentibus credentibus: ve
nit ad apostolos/ et obtulit pecuniam dicens: Date mihi
hanc potestatem/vt cuicunque imposuero manum/accipiat
spiritumsanctum. Petrus autem ipsum reprehendens per hec verba
repressit: Pecunia inquit tua tecum sit in perditionem/quia
donum dei existimasti pecunia possidere. Non est tibi
C pars neque sors in sermone isto:cor enim tuum non est rectum
coram deo. In felle enim amaritudinis te esse video.
Tropologia Iste simon significat simoniacos/qui ab ipso demo
niaci fuerunt:qui bene magi dicuntur:qui per dona sua
oculos veri iudicii prelatorum illudere probantur. Simones
etiam.i.obedientes possunt dici eo quod tales pre ceteris solent
obedire et adulari: et sic possunt tam simoniaci quam demoniaci
appellari. Tales enim spiritualem gratiam.s.ordines/sacra
beneficia:quibus annexa est potestas dandi spiritumsanctum et sacra
ministrandi mediante pecunia nituntur emere: et illud quod
sufficientie et virtutibus obtinere nequeunt/muneribus
volunt impetrare/dicentes: Date mihi hanc potestatem.
Uerumtamen petrus.i.bonus superior/debet tales acriter re

darguere/ et eorum munera refutare/dicens: Pecunia tua
tecum sit in perditionem. Et simile habetur in Dan. Munera Dan.5.c.
tua tibi sint: et dona domus tue alteri da. Tamen hodie apud
multos prelatos est contrarium:qui non repudiant quod offertur
sed magis offeruntur:vt pecunia tribuatur/dicentes: Quid Matt.26.b.
vultis mihi dare/ et ego eum vobis tradam? Uidetur enim
allegare illud cum apostolo: Si spiritualia seminauimus vo 1.Co.9.b.
bis/non magnum est si carnalia metamus. Ethiops
quidam eunuchus et magister gazarum candacis regine Eo.c.e.
ethiopum/recedentis de hierusalem vbi causa orationis ve
nerat: sedens in curru legebat librum Esa.c.5.vbi dicitur: Esa.53.c.
Generationem eius quis enarrabit? Philippus ex spiritussancti
mandato currui se adiungens: et occasione accepta/per
scripturam quam legebat sibi viam veritatis predicans/ipsum
ad christum conuertit: et descendentem de curru continuo
baptizauit. Tandem vero sicut in gestis beati matthei le
gitur:idem ethiops beato Mattheo in ethiopia predicanti D
quamplurima bona fecit:ipsumque in his que ad fidem pertinent
quamplurimum adiuuit. Ita possunt allegari quod oratio Moralitas
deuotio:lectio:sunt ad fidem manuductiua et salutis
nostre causatiua. Ille paganus cum orationis de ethio
pia in hierusalem venit:qui legendo scripturam sedens in cur
ru se occupabat: et ideo per illum ad fidem vocari meruit
cuius scripturam legebat:qui in scripture lectionibus oc
cupatur/ad omne bonum faciliter inclinatur. apostolus: Scriptura 2.Tim.3.d.
diuinitus inspirata vtilis est. Uel allegatur quomodo bo Aliter
na societas eunuchorum regiarum.i.diuitibus et princi
pibus huius mundi proficit: et quomodo philippi apostoli qui interpre
tatur os lampadis.i.virorum sanctorum religiosorum/qui os lampa
dis dicuntur:qui loqui et docere verbis et illuminare exem
plis alios dinoscuntur:societas et allocutio talibus pro
ficit:ipsos ad baptismum.i.ad puritatem conscientie inuitat pa
riter et inducit. Ps. Cum sancto sanctus eris. Dato quod ali ps.17.d
quis sit ethiops.i.peccatorum fuligine denigratus:sedens in
curru.i.in altis seculi dignitatibus eleuatus/ et curriculo
diuersorum negociorum agitatus: si tamen scripturam libenter le
git/ et societatem bonorum diligit:ipsorumque verba et docu
menta audit:faciliter ad salutem peruenit. Unde dicitur: Jo.8.f.
Qui ex deo est/verba dei audit.

Capitulum nonum Textus: Saulus autem erat consentiens neci eius. Moralitatum Capitulum VII

E Historia
Beati pauli conuersio fuit mirabilis valde.
Nam cum actualiter peccaret: et ad adduce
dum vinctos hierusalem/si qui iudei in christum
crediderant/properaret in damascum: subito
circumfulsit eum lux de celo: et cadens in terram audiuit
vocem domini ipsum desuper arguentis: Saule saule quid me per
sequeris? durum est tibi contra stimulum recalcitrare. Qui
dixit: Quis es domine? Cui responsum est: Ego sum iesus
nazarenus quem tu persequeris: Surge et ingredere ciui
tatem etc. Paulus igitur qui dicebatur saulus/qui ex circum
fulsione diuini luminis fuerat ad terram prostratus et ex
cecatus/de terra surrexit: sed apertis oculis nihil videns
per manus tractus a sociis in damascum/ab anania
baptizatus fuit: et squamis de oculis cadentibus visum
recepit: et cibo sumpto confortatus/ et a discipulo infor
matus/gentibus et iudeis predicauit: et vas electionis a domino
dictus fuit. Unde inquit christus Ananie:quoniam vas ele
ctionis est mihi iste/vt portet nomen meum coram regi
bus et principibus et filiis israel. Quod vtique factus est:qui
quanto existens in perfidia fuerat nequior/tanto ad fidem
conuersus est melior et constantior atque maior: sicut ipse
de se dicit: Ubi abundat delictum/ibi superabundabit gratia.
Ista

Tropologia Ista pñt applicari ad modũ ⁊ formã qua pñt cõuerti
hoīes obstinati ⁊ ĩ sua malicia ꝯfirmati. Oportet enĩ
ꝙ deus añ oĩa ipsos luce celesti .i. diuina grã inspiret
interius ⁊ infundat. Deinde per tribulationẽ ⁊ timo
rem ipsos ad terrã deprimat: ⁊ suã superbiã ꝑ violen-
tiã vel timorẽ mortis/iudicijq̄ inferni cõterat: tandem
visum presumpte sapiẽtie auferat: ⁊ per cõscientie sti-
mulũ ipsos acriter reꝑhẽdat. Saule inquit q̄d me ꝑ-
sequeris? .i. cognosce quãta cõtra deũ feceris. ⁊ tũc se
quit ꝙ ipsos ꝑ spẽ salutis erigat: ⁊ ad ingrediẽdũ/cõ
gen.35.a syderãdũ ⁊ affectãdũ paradisi ciuitatẽ ipsos inducat
dicens. Surge ⁊ ingredere ciuitatẽ: Surgite ⁊ ascen-
damꝰ in bethel. ⁊ tũc necesse est ꝙ tales apertis ocul'ni
hil videãt id est ꝙ mẽtis oculos ꝑ mẽtis discretionez
ma.27.b aperiant: ⁊ si esse nihil cogitẽt de his q̄ añ viderant .i.
ꝙ aliqua mũdi bona nõ respiciãt. Mat. Neminẽ vi-
derũt nisi solũ iesum. Tãdẽ oportet ꝙ bonis socijs et
fidelibus ꝑdicantibus isti cõmittãt: a quibus ꝑ ma
nus .i. ꝑ bona exẽpla trahant: ⁊ ad ananiã qui interp-
tat donũ grẽ .i. diuinam gratiã ⁊ misericordiã: in da-
mascũ/que interpretat sanguinis potus .i. ad sangui
nis christi ⁊ eucharistie receptionẽ introducant: vbi
per lachrymarũ exuberãtiã baptizant: vt sic squãmis
.i. vitiorũ immũdicijs ꝑ cõfessionẽ cadẽtibꝰ/visus mẽ
talis discretionis in eis reparet: ⁊ quanto añ peiores
fuerãt: tanto in meliores hoīes cõuertant: ita ꝙ vasa
electionis a deo vocari mereant/⁊ ad officiũ prelatio
Aliter nis pre ceteris eligant. Uel dic ꝙ prelatus qñ vult
obstinatũ corrigere: debet eũ primo per fortem tribu-
lationẽ ꝓsternere: ⁊ ad terrã .i. ad mortis cõsyderatio
nẽ deicere: ⁊ tandẽ ꝑ cõsolationẽ erigere/bonis peda-
gogis ⁊ socijs cõmittere: vt supra. Et sic saulus/qui
interpretat abutẽs cõsilio/efficiet paulus: qui inter-
G pretat os tube vel electionis miraculũ: inq̄tũ de abu
sore ⁊ malo ipse efficiet bonus: et inq̄tũ ad tubã pre
dicationis officiũ miraculose a dño erit electus. Esa.
esa.58.a Clama ne cesses: sicut tuba exalta vocẽ tuã. Uł dic
Aliter ꝙ paulus qui ad terrã ꝓstratus excecatus est: ita q̄d
apertis oculis nihil videbat/donec introductus da-
mascũ visum recepit: põt significare auaros: q̄ ad ter
ram .i. ad terrena ꝑ affectionẽ ꝓstrati solẽt visum vere
discretionis perdere: ita ꝙ q̄uis oculos intellectus
apertos habeant quantum ad sapientiã secularem
⁊ in mũdanis negocijs lipidos ⁊ acutos: nil tñ q̄d ad
ps.113.b salutẽ ꝑtinet vidẽt: nec que spectãt ad aĩam student.
Psal. Oculos habẽt ⁊ nõ videbũt. Uerũtñ postq̄ ci-
uitatẽ damasci/q̄ interp̄tat sanguinẽ ꝓpinãs .i. in infer
nũ/vbi sanguis crudeliter ꝓpinat dãnatis/intraue-
rint: tunc incipient visuz discretionis recipere/⁊ se co
luce.16.f gnoscere. Uñ: Eleuãs oculos cũ esset in tormẽtis vi-
esa.28.e dit: Sup quẽ locũ Grego. dicit: ꝙ aduersitas aperit
Eo.ca.e oculos. Esa. Uexatio dabit intellectum. Illud q̄d
ponit hic/ꝙ paulus q̄rebat se adiungere fratribꝰ in
Moralitas hierlm: illi timebãt ⁊ fugiebãt eũ: nescientes ipm cõ-
uersum: scientes quãta mala inferre fidelibꝰ solebat.
Hoc põt allegari/ꝙ mala fama difficile tollit: ꝙ q̄
Eccles.10.b. semel criminosus extitit: dato ꝙ in veritate sit corre-
ptus: tñ ꝓ suspecto habet. Eccles. Si hebetatũ fuerit
Eo.ca.b ferrũ: nõ vt prius multo labore exacuet. Socij pau
Moralitas li vocẽ audientes nihil videbant. Hoc põt allega-
ri/ꝙ moderni ꝑdicatorũ auditores multa audiũt/sed
H nihil vident: audiũt v̄ba/s; nõ vidẽt exẽpla: q̄r multi
ma.23. inueniũt q̄ bona dicũt: pauci exẽplariter faciũt. Ideo
Aliter. dicit que dicũt facite et que faciũt nolite facere. Uł
dic cõtra auditores: q̄ bene ꝑdicatoꝝ verba libenter

audiũt: nũq̄ tamẽ accedũt ad facta: nec volũt ab eis
capere aliqua bona exempla operandi. Deute. Uocẽ Deute.
audiuistis: sed faciem non vidistis. 4.b.

Capitulum decimum textus: Uir autez
quidam erat in Cesarea nomine cornelius.

Moralitatum Capi. VIII

Cornelius centurio gentilis italicus: ꝑ impe- historia
ratorẽ in palestine cesarea constitutus/reli-
giose viuebat: ⁊ timẽs deũ multas elemosi-
nas faciebat: ⁊ sepiꝰ deũ exorabat. q̄propter
deus ipsum perire nõ sustinẽs/angelũ sibi misit: per Moralitas
quẽ ad beatũ petrũ erectus/fidẽ ⁊ baptismũ suscepit.
Illud allega/q̄ꝫ etiã elemosyna in gẽtilibꝰ taliũ
est deo grata: q̄ apud deũ salute possessori suo meret:
ita ꝙ diuina clemẽtia vt cõiter hoīẽ piũ ⁊ misericor
dẽ q̄uis aĩs sit petõr/nõ sustinet damnari: iuxta ver-
bũ Hiero. dicentis/se nõ audisse hoīnẽ male mor-
tuũ pijs operibꝰ assuetũ. Sicut de beato gregorio le-
git/ꝙ paganũ suis orationibꝰ ab iferno suscitauit: eo tobie.4
ꝙ ipẽ fuisse piũ audierat: id dicit/ꝙ elemosyna a pec b.
cato liberat ⁊c. Cũ iudei abominarent gẽtiles: ita q̄d Eo.ca.b
in ꝓmitiua ecclesia christi discipuli/q̄ ꝑ maiori par
te iudei erãt gentilibꝰ nõ predicarẽt/nec eis cõicarẽt:
sed potius in iudea cum iudeis habitarent: factũ est
ꝙ petrus quadam die in ioppen manebat. vbi in so- B
larium vnius domus ascenderat et orabat: factꝰ igit
in extasi: linteũ per quatuor angulos a celo dimissuz
oĩbꝰ serpẽtibꝰ/quadrupedibꝰ ⁊ volatilibꝰ plenũ sibi ꝓ
sentatũ in visu intuet: ⁊ tũc de celo audit vox/monẽs
vt comedat. dicẽs: Surge petre/macta ⁊ mãduca. Sz
tñ ne ista tanq̄ inmũda et lege ꝓhibita refutaret/cõti
nuo subinfert: Q̄d deus purificauit: tu ne inmũdum
dixeris. Uas igit illud mox in celũ recipit: et ꝑ hanc
visionẽ intellexit petrus/ꝙ nõ est personarũ acceptio
apud deũ: ⁊ ꝙ deus ita bene vult saluari gẽtiles vt iu
deos. ⁊ ꝙ indifferentes debẽt esse apl'i quo ad bonos
et malos. Exinde factũ est/ꝙ discipuli gẽtilibꝰ ꝑdica
uerunt: ⁊ eis cõicantes ipsos ad fidẽ et ecclesiã rece-
perũt. Tũc igit intrauit nunciꝰ cornelij gẽtilis qui fi-
dẽ ⁊ baptismuz petebat: ⁊ sic in visione cognouit/q̄d
neminẽ refutare deberet. Inde etiã factum est/ꝙ dis-
cretionẽ cerimonialem ciborum legaliuz dimiserũt:
et cuncta aĩalia dũ tñ sana essent/corporibus in ciba- Moralitas.
rMoralitas.
secul carnio tam in claustro: q̄ ita de sua iustitia ꝓsumũt/ꝙ gẽ
tiles et inmunda aĩalia .i. petõres et ipsos vilipendunt
⁊ cum ipsis cõicare dedignantur: et eis predicare nõ luce.18.b
satagunt/sed contemnunt. Cõtemnebat enĩ pharise- esa.15.a
us publicanum. Dicũt enĩ illud Esa. Recede a me ⁊c.
Sz illud in suis discipulis dñs repudiat: et maxime
in petro .i. in ꝑlato et predicatoribus illud nõ appro B
bat. Uult enĩ ꝙ tales nihil immunduz reputent: nul-
lum q̄uis petõrez repudient et contemnãt: sed gñali
ter bonis et malis viam salutis ostendãt: ⁊ ad oẽs in
differenter se habeant: cum sapientibꝰ ⁊ insipientibꝰ/
grecis et barbaris debitores existã: ⁊ debitum suũ sol- ma.9.b.
uãt. Non enĩ opus est valentibus medicus/sed male
habentibus. Quod deus purificauit ⁊c. quia quos
deus baptismo lauit/vel sanguine redemit: nõ debẽt ma.18.b
aliq cõtẽnere s; charitatis amplexibꝰ adamare. Mat.
Uide ne contemnatis vnum ex pusillis his.

Capitulum duodecimum textus: Eodez
autem tempore misit herodes rex manus;

vt affligeret quosdam. Nota Ca. IX

Petrus captus ab herode/vt post pascha ab
eo occideret: primo in carcerem fuit missus du
abus cathenis vinctus/a quatuor quaternioni/
historia bus militum custoditus. Verum cum oratio fie
ret ab ecclesia sine intermissione ad deum pro eo: factum est
q eadem nocte que in crastinum debebat occidi: inter duos
milites in carcere dormienti/angelus domini astitit: et lu
men in habitaculo circumfulsit: percussoque latere petri/ex
citauit eum dicens illi: Surge velociter/precinge te/et calcia
te caligas tuas: et circunda tibi vestimentum tuum/et seque
re me. Ceciderunt igitur cathene de pedibus eius: et ipse post
angelum ibat et q hoc per angelum fiebat/nesciebat: quinim
mo se videre somnium existimabat. Transeuntes igitur pri
mam et secundam custodiam/venerunt ad portam ferream que
ducit ad ciuitatem: que vltro aperta est eis: et sic de po
testate herodis eripitur: et continuo angelo recedente/
petrus ad se reuersus/angelicum ministerium recogno
C uit dicens: Nunc scio vere: quia misit dominus angelum suum etc.
Tropo- Ipse igitur ad fratres venit et sic miraculose se libera
logia. tum inuenit. ¶ Reuera talis processus videtur quandoque fieri
in conuersione peccatoris. Constat enim q petrus qui interpretatur
dissoluens .i. peccati penitens/robustus ad dissoluendum le
gis diuine vincula assuetus: ab herode diabolo per pec
catum capitur: in carcerem male consuetudinis truditur: qua
tuor quaternionibus .i. quatuor malis affectionibus tra
ditur duabus cathenis .i. complacentia peccati et difficultate pe
nitendi stringitur et sic ibi dormit et quiescit: et inter duos mi
lites/scilicet inter excecationem mentis/et in consyderationem
finis ibi commoratur: Nec cogitat q de eius damnatione
morte tractetur: et q in crastino .i. subito damnandus a de
luce.19.a monibus expectatur. Unde: Nunc autem abscondita sunt
ab oculis tuis. Sed deus qui videt damnationis peri
culum angelum suum .i. aliquem euangelicum predicatorem vel
prelatum sibi mittit/qui ipsum arguendo percutit: et ad sur
gendum de peccato/excitandumque de periculo excitat et inducit.
Percutit igitur latus/id est cor et pectus eius per com
punctionem: cadunt catene vitiorum per confessionem et abso
lutionem: surgit per peccati displicentiam: precingit se per ab
stinentiam/et temperantiam/et superfluitatum resecationem: cal
ciat caligas suas/id est multiplicem bonam affectionem:
circundat sibi vestimentum suum/id est bonam conuersatio
nem: sequitur angelum predicatorem per bonam imitationem/et
exo.32.g obedientie executionem. Exo. Angelus meus precedet
te custodi et obserua mandata eius. Primam et secundam
custodiam transit per culpe et pene euasionem: et sic ad
portam ferream .i. ad duram penitentiam que ad ciuitatem
paradisi perducit per proprie carnis macerationem: et ita li
ber de manu herodis .i. diaboli efficitur: et fratribus .i.
D fidelibus adiungitur per gratiam et deuotionem. Luc. de ma
luce.1.g nu inimicorum nostrorum liberati seruiamus illi: ad lau
dandum deum et angelum qui ipsum liberauit .i. prelatum qui
ipsum conuertit: per gratiarum actionem quasi se liberatum co
gnoscat/et euasisse periculum et damnationem/dicens: Nunc
ps.125.a scio vere quia misit dominus angelum suum/et liberauit me. Ps.
Eo.ca.c Laqueus contritus est. et nos liberati sumus. ¶ Discipu
lis audientibus petrum stare ante ianuam/et non credenti
Nota- bus: dictum est quod angelus eius erat. ¶ Hoc potest al
litas. legari/quod quilibet habet angelum sibi deputatum. Unde di
mat.18.b citur: Angeli eorum vident faciem patris etc. ¶ Cum herodes
Eo.ca.d quadam die in Cesarea/indutus veste regali pro tribunali
Histo- sederet: et tyrij et sydonij quibus iratus fuerat/adula
ria. rentur eidem: et vocem dei et non hominis acclama
rent: hoc est dictum: q laudes deo et non hominibus de

bitas sibi adulando dicerent: ipsum eo sustinente et ap
probante tanquam deum collaudarent: affuit angelus domini qui
percussit ipsum: et statim consumptus a vermibus expira
uit. ¶ Illud potest exemplariter dici: quando illum deus dete Nota-
statur et punit: qui propriam conditionem non cognoscit: sed vl litas.
tra propria merita se laudari permittit: angelus: id est
diuina sententia tales percutit: et vermium .i. demonum mul
titudo ipsum consumit. Esa. Vermis eorum non morietur: esa. vl.g
et ignis eorum non extinguetur. ¶ Vel allega contra antichri Aliter
stum: qui in regia maiestate sedebit: et se deum magnificari
gaudebit: ideo vermis infernalis ipsum perpetuo de E
uorabit: et angelus .i. christus: ipsum percutiet et damna
bit. ¶ Vel dic q herodes qui interpretatur glorians in Aliter
pellibus .i. qui in sua pulchritudine gloriatur: et qui iacobum
id est supplantationem diaboli in se occidunt: et petrum id est
substantiam mentis in se eneruare conantur: qui volunt in
ornatu regio sedere: et adulatorum laudibus scalpi:
et vltra merita virtutem suam laudari ab adulatoribus de
lectantur: tales dico q angelo dei: id est ab anteriori ro
ne percutiuntur: et a vermibus id est conscientie remorsu in
terius corroduntur: inquantum conscientia talium ipsos per
cutit: quasi in se non sentit quod ab adulatoribus proclama
tur. ¶ Vel dic q reges et magnates huius mundi ex
terius publice habent adulatores: intus: id est occul
te: vermes: id est detractores et aliorum deuoratores.

¶ Capitulum decimumquartum textus: Factus est autem in iconio: vt simul intro irent synagogam. Nota. Capi. X

Paulo et barnaba regionem lustrantibus: conti historia
git q dum essent lystris: vir quidam sedebat clau
dus pedibus ex vtero matris sue. Dum igitur
iste audiens paulo loquente et videns paulus
q haberet fidem vt sanus fieret dixit ad eum paulus.
Surge et sta supra pedes tuos rectus. Qui exiliens am
bulabat. Turbe autem licaonite clamauerunt: Dij simi
les facti hominibus descenderunt ad nos. Barnabam igitur Iouem
dixerunt: paulum vero qui dux erat verbi: mercurium vocaue
runt. Ipsi adductis thesauris et coronis: ipsis sacri
ficare voluerunt: nisi apostoli prohibuissent. ¶ Ista appli Nota-
ca ad predicatores: qui quando ipsi de suis doctrinis et exem litas
plis faciunt claudos: id est peccatores et in moribus F
claudicantes recte per iustitiam incedere: digni sunt q
gentiles .i. seculares ipsos deos .i. sanctos debeant esti
mare: et sacrificia bonorum temporalium ipsis ministrare: di
centes: Dij similes facti hominibus descenderunt ad
nos. Tales dij: id est celestes merentur dici: et tanquam Iupi
ter: qui dicitur iuuans pater: et mercurius: qui dicitur ape
riens ciuitatem: possunt vocari: eo q peccatores per eos
sicut per patres solent iuuari: et ipsis celi ciuitas aperiri.
Psal. Ego dixi dij estis: et filij excelsi omnes. Talibus de ps.81.b.
bent sacrificia .i. terreni honores offerri: qui si vltra
modum excedunt: debent per eos refutari: teste. Grego.
Predicatoribus qui largiuntur spiritualia: debentur tem
poralia. ¶ Vel dic q nullus sanctus homo debet su Aliter
stinere q aliquis ipsum deum reputet .i. q maiores lau
des q sua requirunt merita sibi formet. Velque sacrifi
cia vane laudis sibi offerat/q de ipso aliquid vltra
veritatem existimet. Hiere. Ut quid offertis mihi thus hiere.6.
de saba? Cuius contrarium fecit Herodes: qui sicut supra e
visum est: deum se vocari sustinuit: et ideo triste salari Actuum.
um reportauit. ¶ Paulus lapidatus: et extra ciuita 12.b.
tem lystris tractus: vbi prius tanquam deus fuerat estima Eo.ca. e
tus: a turbis extra ciuitatem proiectus: mortuus fuit credi historia
tus: qui tandem post turbarum recessum surrexit: et circunstan
tibus

tibus fratribus ciuitatē intrauit: ⁊ die postera de ciui
tate recessit: ⁊ valefaciēs fratribus dixit: Per multas
Mora- tribulationes oportet nos introire regnū dei. ¶ Ista
litas allega/ꝙ illi qui in lystris/que erat ciuitas gentiliū:
id est in mūdo/que est habitatio peccatorū: sicut dñ
G aliquotiēs honorant: ibidē qñq; versa vice ꝑ infortu-
nia lapidant: vbi enī fortuna hoiem eleuat/ibidē ip̄z
qñq; lapidat ⁊ cōdemnat. Vñ Seneca: fortuna vitrea
Aliter. est dū splēdet frāgit. ¶ Vel dic ꝙ in hoc pōt notari/ꝙ
qñq; viri sancti pñt mortuos se licite talia similia fin
gere: vt sic possint impiorum seuitiam declinare.

¶ Capitulum decimūquintum textus: Et quidam descendētes de iudea: docebāt fratres. Mora. Capi. XI

historia In capitulo decimoq̄nto fit mētio: qūo determinatū est cōuersos ad christi fidē ad onꝰ graue cerimoniarū legis non teneri nō indiget exponi: vide ibi. Illud autē quod tādē sequitur
ꝙ orta est dissensio inter paulū ⁊ barnabā: statuētes
reuisitare per eos fratres in diuersis ciuitatibꝰ cōuer-
sos: et eos in fide ⁊ moribus solidare; ita ꝙ ab inuicē
sunt diuisi: vnus quidē electo vno socio ad vnā partē
Mora- alius cū alio ad aliam iuit. ¶ Hoc allega/ꝙ occulta
litas dei prouidētia inter viros sctōs qñq; ꝑmittit dissen-
siones/vel aliqua alia leuia scandala: ⁊ hoc qñ videt
hmōi mala in bona posse cōuerti/⁊ in melius cōmu-
tari. Isti ꝙdiu solū fuissent simul in vno loco/fructū
non fecissent. Nūc aūt ab inuicem diuisi sunt: ⁊ sic in
pluribus locis predicauerunt: ⁊ nomen christi fidēq;
eius multo amplius adauxerūt. Bona igit fuit illa
dissensio ex q̄ occasionaliter orta est fidei christi mul-
luce. 12 b tiplicatio. Unde christus dicit/ꝙ nō venerit pacē mit
tere in terram/sed gladium.

¶ Capitulū decimūsextum Textꝰ: Peruenit autē in derbē ⁊ lystrā Et ecce discipulus quidam. Moralitatum Capi. XII

historia Paulus circuncidit timotheum qui erat gē-
tilis: cū tamē sciret circūcisionem nō esse ne-
cessariam: ipsā ⁊ alias cerimonias non esse
fidelibus imponēdas, sicut patet in capitu-
lo ꝑcedenti: hoc tamē fecit ad iudeorū scādalū vitan
dū: quorū multitudo in illis partibꝰ crediderat: qui
adhuc circūcisionē tenebant. Non poterant enī ita su
Actuū. bito ritus nouos accipere: et suos modos antiquos
21. c. abdicare. Simile probat infra vbi paulus de cōcilio
seniorū/⁊ se nazareuz ⁊ legis obseruatorem ipsum vi
deri crederent: ⁊ illa simulauit: ⁊ cū aliis nazareis ad
tēplum purificandus intrauit/vt legis obseruatorez
ipsum videri crederent: ⁊ illa que de ip̄o audierāt/fal
sa existimarent: offerens sacrificiū acceptauit. ¶ Ista
Mora- possunt allegari ad duo. Unū est: ꝑ vitādo scādalo ⁊
litas. periculo licituz est fieri quod alias erat illicitū/⁊ dis
luce. 24 simulare quod non est verum. Vñ Lu. fingebat se lō-
d. gius ire. Aliud est/ꝙ cito ⁊ faciliter nō pōt mutari hō
prouer. diu fuit obseruatū. Prouer. Adolescēs iuxta viā suaz
22. a. ambulās/etiā cū senuerit ⁊c. ¶ Paulus ⁊ silas voca
Eo. ca. b ti sunt a spūsancto ꝑdicare in frigia/bithinia ⁊ gala
tia. Vocati vero sunt in macedonia euāgelizare: sicut
paulo ꝑ visum ostēsuz est: vbi videbat sibi/ꝙ hō mace
A do ad eum venit/⁊ eius auxiliuz implorauit. ¶ Hoc
Mora- pōt allegari/qūo spūs vbi vult spirat: ⁊ qūo quosdaz
litas. vocat: ⁊ quosdam repudiat: ⁊ quomodo predicato-
Ioā. 3. a res suos per occultam inspirationez/nunc ab illo lo-
co retrahit/nunc ad aliuz mittit. Nouit enī deus qui
sunt eiꝰ: ⁊ id̄ sm ꝙ vnū vel aliū elegit/sm hoc predica
tores ad eos mittit. Vñ Ioā. Ego scio quos elegerim Ioā. 13. b
¶ Cū philippis que est prima ciuitas macedonie/es- Eo. ca. d
set quedā puella spū phitonico plena: que diuinādo historia
questū maximū suis dñis exhibebat: factū est ꝙ pau
lū ⁊ silā sequeret/et ad eorū laudē hoībꝰ loqueret. Isti
hoies inquit serui dei excelsi sunt: qui annūciāt nobis
viā salutis. Cōpatiens sibi paulus/imꝑauit immundo
spiritui ꝙ ipsam dimitteret: ⁊ sic eā ꝑrimus a spū phi
tonico liberauit. Dñi vero puelle vidētes/ꝙ lucruz suū
defecerat: ⁊ ꝙ puella sanata nihil ampliꝰ diuinabat:
apl̄os inuaserunt: ⁊ facto concursu/ipsos traxerūt ad
principes qui ipsos publice cesos in carcerē detruse-
rūt. ¶ Ista allega/qūo multi sunt qui nō curāt de fili Tropo-
orū suorū ⁊ subditoꝝ spūaliuz salute/sꝫ solū de ꝑpria logia
⁊ tꝑali vtilitate: nō curāt si diabolo vel spūi imūdo ⁊
pctō subiiciant: dū tñ inde aliqua lucra sue burse sub
ueniant. Ista videmus de parētibꝰ ⁊ amicis secularibꝰ:
qui si habent aliquam puellā. i. aliquē filiū vel amicū
spū phitonico. i. scientia diabolica plenū/diuinato-
rem ⁊ aduocatū: ⁊ in secularibꝰ scientiis eruditū: vidē
tes ꝙ q̄stus: honor: vtilitas tꝑalis ex hoc ipsis adue
nit nollēt ip̄m ad hoc cōuerti: sꝫ potius ip̄m plus dili Phil. 2.
gūt in sctāri statu ꝯuersari. Phil. Oēs enī q̄ sua sunt c.
querūt: nō que iesu christi. Vñ si contingat ꝙ tales ad
instinctū pauli ⁊ sile. i. bonorū religiosorum spūaliter
sanent: et ad religionem cōuersi a ꝑtāte diaboli libe-
rent: statim dñi taliū. i. ipsorū tꝑales parētes: vidētes B
ꝙ spes tꝑalis lucri quā habebāt i talē: cecidit ⁊ defe-
cerit: incipiūt cōtristari: et cōtra ipsos q̄ eū sanauerunt
idest q̄ eū ad religionē duxerūt: solēt turbari: ⁊ in eos
debachari dicētes: Hi hoies ꝯturbāt ciuitatē nostrā
cū sint iudei: et annūciāt morē quē nō licet nobis reci
pere: cū simus romani. Ad litterā enī sctāres vocāt re
ligiosos orbis turbatores: ⁊ ipsos iudeos et supsti
osos dicūt: ⁊ respectu sui ipsos esse viles reputāt: se vo
romanos. i. nobiles esse ferūt nō licet nobis dic hūc
morē suscipere: cū simꝰ romani. i. nō licet nobis reli-
giosos vel clericos fieri: cū simꝰ nobiles ⁊ magni. Vñ
dicit in Ioā. Semen Abrae sumus: et nemini seruiui Ioā. 8. d.
mus vnq̄. ¶ Paula et sila trusis in carcere: et eorum Ca. xvi. c
pedibus strictis ligno: factus est terremotus: funda
menta carceris mota sunt: fores aperte: vincula solu
ta: et lumen refulsit vndiq;: quibus visis: custos car-
ceris conuersus est ad dominum: et cum tota domo Mora-
sua baptizatus. ¶ Hoc allegatur/quod mors et tri- litas
bulatio apostolorum valde proficit ad vtilitatem no
stram: dum in eorum tribulationibus et morte mira
cula fiebant. Cumq; existentes in carcere predicabant:
vel epistolas scribebant ⁊ ad remota mittebant: qñq;
actualiter ad Christū homines conuertebāt: vel sal-
tem nos aliquos qui nunc talia legimus in fide soli
dabant: sicut de beato paulo alibi legitur: qui in car-
cere positus scribebat epistolas que nūc magis pro- C
ficiunt vniuersis: ꝙ si tunc liber existens personaliter
predicasset. Scit enim deus de tribulationibus san-
ctorum et aliorum bona elicere quinimmo talia ma-
la euenire non permitteret: nisi sciret ex talibus vtili-
tatem aliquā prouenire Deut. Ut sugeret mel de pe- Deute.
tra: et oleum de saxo durissimo. 32. b.

¶ Capitulum decimum septimum textus: Cum autē perābulassent amphipolim ⁊ appolloniam. Mora. Capi. XIII

Cum paulus esset athenis: et ibi nomē dñi ꝑ-
dicabat: factū est ꝙ philosophi et alij audiē-
tes: ꝙ futurā resurrectionē diceret: ceperunt
historia eum deridere/ et verba eius nugatoria repu-
tare. Uñ quidā dicebāt/ ꝙ nouorū demoniorū videba
tur esse denūciator. Alij dicebāt/ ꝙ erat ṽborū inutili
um seminator. Ipse ꝑpter hoc nō destitit: sed cū ipsis
Mora- disputās: et fidē eis ꝑdicās/ multos ad fidē conuertit
litas. Et dicit ibidē/ ꝙ athenienses et alij hospites ad nihil
aliō vacabāt/ nisi dicere et audire aliqd noui. ¶ Ista
pñt applicari cōtra modernos auditores sermonum
Ad hoc deuenit humana demētia/ ꝙ hoīes. plus que
runt audire nugas ꝙ̄ vtilia: ꝗnimo multi videntur esse
siles atheniensib⁹: q curiositatis grā magis ꝙ̄ vtili-
tatis sermones aliorū audiūt: quos tandē modica oc
casiōe despiciūt. Uñ Sene. Natura hūana nouitatis
est auida. Si autē predicator dicat cōmunia et vtilia/
et nō ad voluntatē ipsorū: statim solēt eum despicere: et
D oia ṽba eius/ ꝙ̄ ꝗ̄ sctā et vtilia/ dānare dicētes. Quid
vult seminator ṽborū hic dicere: Alij dicūt/ ꝙ nouorū
prouer. demoniorū vr̄ denunciator esse. Prouer. Non recipit
Eo.ca.e stultus verba prudētie et c. ¶ Vidēs paulus idolatrie
historia deditā atheniensiū ciuitatē/ incitabatur eius spūs. In-
ter cetera ṽo simulachra inuenit ibi idolū/ cuius titu
lus erat ignotus deus: hoīb⁹ ipsis annūciauit dicēs:
Quō ignorātes colitis/ hoc ego nūcio vobis. Narratur
eñi ꝙ in passione christi cū solis eclipsis vniuersalis
fieret: et ipsa eclipsis naturaliter nō fieri valeret: ꝑ eo
ꝙ luna in oppositione/ et non in coniunctione solis es
set: philosophi qui erāt athenis/ illō tā mirādum fa-
ctum alicui ignoto numini attribuerunt/ quē tunc pa
ti alicubi dixerūt: et iō ignoto deo arā fecerunt: et ibi ti
tulū ignoto deo erexerūt. Tūc fertur dionysius in ario-
pago .i. loco vbi disputabatur/ prefectus ista verba di-
xisse. Aut deus nature patitur/ aut mundi machina dis
sipatur. Paulo igitur super titulo huius idoli disputā
te/ iste dyonisius christo credidit: et vna cū multis alijs
Mora- pauli discipulus fuit fact⁹. Illō allega ꝯtra gētiles/ q
litas adorāt deū ignotū. Adorāt enim deū tanꝙ̄ creatorem:
ignot⁹ tñ est eis: qꝛ christū nesciunt redēptorē. Unde
ioā.4.c possumus dicere: Nos adoramus qō scim⁹: vos ado
ratis qō nescitis et c. ¶ Vel allega inter miracula fa-
Aliter cta in christi passione/ vel de conuersione Dionisij.

¶ Capitulum decimūnonum textus: Fa-
ctum est autem cum apollo esset corinthi.
Moralitatum Capi. XIIII

E Videntes qdā iudei miracula que faciebat
Paulus: et qūo demones de obsessis corpi
historia bus expellebat: ceperunt per nomen christi
demones adiurare: et ꝙ̄ꝙ̄ christū nō crede-
rent/ ceperunt tamē sup obsessis nomē dñi inuocare/
dicentes: Adiuro vos per deū quē paulus ꝑdicat. Dū
igitur quadā die hoc facerent: incepit demoniacus seu
demō in demoniaco dicere ꝑ hec verba: Iesum noui:
et paulū scio: vos aūt qui estis: Insiliēs aūt in ipsos
Mora- ad terrā ꝓstrauit: et dominatus amborū/ ipsos nudos
litas et vulneratos dimisit. ¶ Illud potest allegari cōtra
predicatores/ qui dicunt et non faciunt: qui iuxta ver-
bū apłi: confitentur se deū nosse: factis aūt negant.
Ad titū. Sicut ad litterā sunt hypocrite/ qui in noīe Iesu so-
1 d. lent predicare: et ꝙuis ipsi nō obediant/ nec fidē eius
per bona opera tenēt: gaudent tamen predicando in
eius nomine eius virtutes facere: ita ꝙ qñꝙ hñ docē
do solent demones et ꝑtāꝫ de peccatoribus propulsa
re. Unde: Dñe vidimus quendā in noīe tuo et c. Sed
quid: Pro certo dñs cōtra tales indignatur: et eos tanꝙ̄ mat. 9.
indignos ꝙ ꝑdicent nomen suū in manibus demo-
num tradit: a quib⁹ finaliter affligunt. Psal. Quare
enarras iustitias meas/ dixit dñs peccōri: et assumis te ps̄ 49.c
stamentū meū ꝑ os tuū: Tu vero odisti disciplinā et c.
propterea deus destruet te in finem. ¶ Vel dic ꝙ isti Aliter
sunt demoniaci quos ipse volebat curare .i. peccatores
quos talis malus peccōr vult cōuertere: solet ipsis di- f
cere: Iesum noui/ et paulū scio: vos aūt q̄ estis: scꝫ q̄
ṽba dicitis: et opa nō facitis et ore cōfitemini quem
operib⁹ īpugnatis. Medice īquiūt cura teipꝫ. Tales
solent qñꝙ in iniurijs discerpere/ tribulare et opprime
re/ vestimēta spaliū tollere: et eos infestare: et sicut ad
litteram patet de mūdi tyrānis: qui qꝛ vident religio-
sos et prelatos verba habere et nō opa: iō ipos spoliāt. iob.24.
et cōtemnunt verba eorū et per iniurias ipsos grauāt b.
Iob nudos dimittūt vestimēta tollētes. Igitur taliter ꝑ ioā.9.f.
dicāti dicitur illō Io. In peccatis nat⁹ es: et tu doces nos

¶ Capitulum vicesimum textus: Postquā
autem cessauit tumultus: vocatis paulus
discipulis. Mora. Capi. XV

Iuuenis quidā qui predicante paulo dormi- Mora-
uit: de tertio cenaculo quasi mortuus cecidit litas.
quē Apłs mox curauit. ¶ Hoc allegari pōt: ꝙ
qui verbis apłorū dormiunt: et qui doctorū ꝑ-
dicatorū prudentiūꝙ hoīm sermonibus nō intendūt:
sed potius in vitijs delectantur/ faciliter per peccatum Eo.ca.e
corruūt et cadūt. ¶ Paulus volēs ire in hierusalē: in- historia
ter cetera dixit de se alligatus spū: vado in Hierusalē
ignorans quid mihi ibi sit futurum: nisi qꝛ spūssan-
ctus vbiꝙ mihi dicit/ ꝙ vincula et carceres me manēt Actuū.
Uñ sequēti ca. dr̄/ ꝙ ꝓpheta Agab⁹ zona pauli pedes 21.b.
suos ligās dixit: Hoc dicit spūssanctus: virū cui⁹ zo
na hec est/ sic alligabunt in hierusalē. Qua de causa
cū a fratrib⁹ rogaretur ꝙ nō iret: sibi suaderi non potu-
it: ꝙ cōtra volūtatē oīm illuc iuit: vbi statim captus/ G
verberatus/ alligatus: et Romā postea ductus fuit. Mora-
¶ Recte quotidie sīlia experimur in actib⁹ humanorū litas
sic eñi nescio qua voce vel occulta dei voluntate/ qñꝙ
homo tanꝙ̄ alligatus spū in īfortunia ruit: et dato ꝙ
sciat sibi ꝓspera non succedere/ negociū tñ illud ꝓseq
non omittit: et cū possit fugere/ non fugit: sed acsi vo
lūtarie in penā rueret/ ab opere huiusmodi nō desistit
alligatus vtiꝙ spiritu: qō eñi deus futurū decreuerit
non pōt humana sagacitas īpedire: sed potius crea-
tura creatori deseruiens/ solet occultis dei ordinatio-
nib⁹ cū hora venerit obedire. Gen. A domino egres- gen.24.
sus est sermo: illud impedire non possumus. ¶ Pau f.
lus non grauabat expensis illos quibus predicabat:
sed poti⁹ manib⁹ laborabat/ vt haberet vnde viueret
nec ab eis aliquid accipiebat: sed eos libere instrue-
bat. ¶ Hic potest notari/ quod predicatores quādo Mora-
predicant/ non debent elemosynas petere: et hoc/ ne litas.
videātur questus gratia predicare. Unde: Gratis ac- ma.10.a
cepistis/ gratis date debetis.

¶ Capitulum vicesimumprimum textus:
Cū autē factū est vt nauigaremus abstra-
cti ab eis. Mora. Capi. XVI

Quāuis beatus paulus se alligādū in hieru
salem/ et tribulationes se passurum audiret
et hec sibi spūssanctus reuelaret: et propheta
agab⁹ predicaret: fratribus dissuadētib⁹ et c.

noluit credere sed futura tribulamina vilipendens
paratū se asseruit p christi nole mortē ꝛ vincula susti
Moralitas. nere. ¶ In hoc docet ꝙ pdicator euāgelicus vel qui
cūqꝫ professor catholicus: vbi de christi fidei vtilita
B te agitur/ non debet tribulationes metuere/nec iter
suū ad fidei ꝛ predicationis opera dimittere: ſꝫ p no
mine dñi vinculis/mortiqꝫ ꝛ laborib⁹ si fuerit necesse
se donare: dicens dño illud qđ dicit Lu. Paratus sū
Lu.22.d tecū in mortē ꝛ carcerē ire. Et alibi: Si oportuerit me
mar.26.d. mori tecū ꝛc. ¶ Consequēter hic ꝛ in ca. xxij. ꝛ. xxiij. fit
Eo. ca. c mētio/quō paulus in seditione fuit captus/et a tri
buno ereptus/tortoribus tradit⁹. sed se romanū di
cens a torsionibus dimissus. Tandē in iudicio mul
tipliciter accusatus/a iudeis p summū sacerdotem p
cuti iussus: ita ꝙ idē princeps sacerdotū a paulo exti
tit maledictus: Percutiet te deus paries dealbate
Tu sedens ſꝫ legē/contra legē iubes me percuti. Sed
hec oīa trāseo: excepto hoc ꝙ cū ipsum torquere vel
lēt/romanū se ciuē allegauit. Cuius sīle supra fecerat
act.16.c vbi propter phitonissam liberatam in carcerem mis
Moralitas. sus fuit. ¶ Hoc allega/ quod nō est malum viro dei
qñqꝫ bonis temporalibus/priuilegijs ꝛ auxilijs dei
onus vel penitentiam faceret vbi propter dei timo
rem non parcit: saltem timore vel amore hominū ali
C.xxiij.b qualiter faueat. ¶ Illud aūt hic consequēter infero
historia ꝙ cū iudei tā pharisei ꝙ saducei/qui erāt secte diuer
se: qꝛ pharisei resurrectionē futurā credebant: ange
los ꝛ animas post mortem viuere asserebant: saducei
vero negabant: sil' cōtra paulū conuenissent: ꝛ ipsū cō
tra mortē: peterent: caute cepit clamare ꝛ dicere co
ram eis: Uiri fratres/ꝛ ego phariseus sum filius pha
riseorū: et de spe ꝛ resurrectione futurorū ego iudicor
A Quo audientes pharisei/statim a saduceis diuisi sunt
ita quod inter se contendere ꝛ disputare ceperunt: et
Moralitas. ita pharisei qui contra Paulum acerbius seuierunt
pro ipso pugnare ceperunt. ¶ Illud potest allegari/
quod si quis plures aduersarios contra se confede
ratos habeat: summa prudentia est/si eorum fedus ꝛ
concordiam ad inuicem aliquo articulo dirumpat:
vt ipsos per partes diuisos facilius superet ꝛ euadat
C.xxiij.d ¶ Illud etiam quod sequit scilicet quodquadragin
historia ta viri venerunt ad principes sacerdotum dicentes il
lis: Deuotione deuouimus nos nihil gustaturos do
nec occidamus Paulum. Et ideo ordinauerunt in
ter se/quod iterum ad iudicium corā tribuno voca
retur: vt dum veniret ad locum/interficeretur ab eis:
Moralitas quod tamen deo nolente fuit aliter ordinatū. ¶ Hoc
potest allegari/quod hodie multi sunt homines ini
qui/qui se reputant deuote ꝛ sancte agere/quādo san
ctos viros possunt occidere. Sicut ad litteram vide
mus de multis malis secularibus: qui recte se repu
tant bonos: qñ religiosis et clericis possunt nocere.
Jo.16.a Uñ sic videtur illud: Ueniet inquit dies in quo om
nis qui interficit vos/arbitretur se obsequiū prestare

¶ Capitulū vicesimūsextū Textus: Agrippa vero ad paulū ait: permittitur tibi loqui pro temetipso. Mora. Capi. XVII

historia Dominus disposuerat ꝙ paulus romā iret: ꝛ
act.23.c. ibi nomē dñi predicaret. Unde supra dixit
B sibi: Constans esto Paule: sicut de me testi
ficatus es in hierusalē/ita Rome oportet te
testificari. Ueruntamen per quot vias/modos ꝛ cau
sas romā peruenit/infra patet. Fuit enim de hierusa
lem in cesaream ductus/ꝛ ibi coram felice accusatus:
tandē ab eo dimissus/et per bienniū relaxatus: post
ea iterū vinctus et festo successori traditus est: et ab
eo volente grām prestare iudeis/vt reduceret in hie
rusalē iudicatus. Tūc vero Paulus cesarē appella
uit: ꝛ sic missus ad cesarē/romam venit: coiā quo no
mē dñi predicauit: ꝛ multum pplm dño collegit: vbi
postea mortē p dño tolerauit. ¶ Ista allega/quō de⁹ Moralitas.
per multas vias solet effectus suos pducere: quō et
qñ decreuit aliquid fieri: dato ꝙ multa interualla fi
ant/ita ꝙ negociū ex toto videt sopitū finaliter tamē
solet suscitare: et occasione accepta pcurat quod de
creuerat euenire. Habet em̄ dñs in omni negocio qđ
decreuerit/modos causas/ordinationē tēpus horam
et regulā ordinatā: que oīa quādoqꝫ suspēdit: et post
qñ tempus fuerit negocium quod decreuerat: intro
ducit/Unde Eccls. Omni negocio tempus est ꝛc. Ec.8.a.

¶ Capitulum vicesimūseptimum Textus Ut autem iudicatū est nauigare eos in italiam. Morali. Capi. XVIII

Cum paulus cum multis nauigando de ter
ra promissionis in italiam duceretur: factuꝫ
est quod post multos maris impetus: na
uis vbi erat bitalassum idest profundum/te
nacem et bituminosuꝫ īpegit: ita ꝙ pro stabat īmobi
lis: et puppis soluebat vi maris. Armamētis igitur
nauis in mare piectis: ꝛ neqꝫ sole neqꝫ sideribus post
multos dies apparētib⁹: sed tempestate nō exigua im
minēte: ablata erat oīs spes ꝛ fiducia singulorū. Uerū C
tamē deus salutē animarū Paulo cōcessit: ita ꝙ null⁹
ibidē perijt aut defecit: naufragātesqꝫ Paulus alloq
tur: ꝛ ad sumendum panem incitat ꝛ hortat. Saciati
igit cibo: nauim alleuiabāt: ꝛ frumenta in mare iacta
bāt. Tādē vō fracta naui: aliq natādo ad litus vene
rūt: alij sup tabulas applicuerūt: ꝛ sic oēs piculū euase
runt. ¶ Nauis ista est anima: que scꝫ inferius ad terre
na dꝫ esse clausa/superius ad celestia apta/interius p Tropologia.
humilitatem concaua/p charitatem lata/per pseuerā
tiam larga/in principio ꝛ in fine p abstinentiā ꝛ tēpe
rantiaꝫ ꝛ cōtinentiā stricta. Prouer. facta est quasi na pro.31.b
uis institoris de longe portās panē suū. Habet etiam
ista nauis duas principales ptes. s. prorā/q̄ significat
amorē: puppim/q̄ significat timorē. Habet em̄ ista na
uis armamēta. s. vtutes ꝛ sciās: portat etiā qñqꝫ frumē
ta. i. terrenas possessiones/ꝛ diuitias. Ista igit est ve
ritas/ꝙ qñ Paulus. i. humanus anim⁹ vel hō tentat
nauigare de terra pmissionis/de statu gratie in italiā
q̄ interpretat excessus in mūdū: vbi faciliter excedim⁹
p petm̄: ꝛ ppter hoc mari. i. mūdi fluctibus ꝛ amari
tudinib⁹ aīe sue nauem exponit/qñqꝫ cōtingit ꝙ tem
pestas tribulationū sibi nascat: lux vō solis ꝛ siderū. i.
dei gratia ꝛ sctōrum/vel doctrina bonorū predicatorū sap.17.b
eidē penit⁹ denegat. Uñ dicit: Ignis quidē nulla vis D
poterat eis lucere: nec siderū limpide flamme illumi
nare poterāt illā noctē horridā. Ita ꝙ prora prima
pars nauis anime. s. amor ipsius in bitalassuꝫ/que est
terra tenacissima. i. in mūdi bonis terrenis p affectio
num tenacitatē impingit/vbi p auaricias arescat ꝛ fi
stit. Puppis vō. i. timor: impetu maris. i. tribulatiōi
bus soluit: ꝛ sic diuersa peccata nauis anime dissipat
armamēta vtutū perdunt: ꝛ paulus cum pplo suo. i.
ratio cū cordis affectibus periculis exponit. Uerūta
men qñqꝫ cōtingit/ꝙ post illā fractionē. i. post anime
petm̄ aliqui p mare penitentie nauigātes: ꝛ aliqui ta
bulis diuine misericordie se cōmittētes: saluant: ꝛ ad

portum salutis & gře deducunt. Quod potissime contingit/qn cibo diuine lectionis sunt refecti/ frumēta. idest dona mūdi: in mari.i.ad amaros pauperes p eles mosynas pyciunt: & nauē maris a terrenis exonerant
ma. 8.c atqz p terrenorū contemptū alleuiāt et extollūt. Vñ
Allegoria. Ma. Nauicula in mari magnis iactabat fluctib9 &c.
¶ Vł dic q nauis significat ecclesiā: cuius prīa pars prelatos & superiores designat: vltima vero pars subditos & seculares significat. Igitur ista prima pars ecclesie.s.plati/ qn ex toto impingit in bitalassuz.i. in amorē & auariciā terrenorū: necessario fit vt pars posterior.i. ppl's subditorū malorū/illorū exēplo soluat: & q propter istorum auariciā/terreni & penitus adherētē. & de spūalibus & eternis minime curantem tota nauis ecclesie tentationum & tribulationum fluctib9 dissipet: tempestates eīm viciorum insurgunt: armamenta virtutum proijciunt: & perijt lux solis et sydere idest exempla sanctorū deficiunt: & sic qui sunt in hac
E naui/ dānationis pičulū pertimescere satis possunt. Unde Ambro. in sermone de confessoribus nauigantibus: vbi per hoc mare magnū valde pertimescendū est/ne nauē nostrā fluctus voluptatis absorbeat: aut in eternā dānationis predā pirata crudelis abducat Qui igit saluari vult: debet se in mare.i.in amaritudinem penitētie mittere: tabule diuine misericordie se cōmittere: frumēta.i.bona mūdi pijcere: & ad portum salutis qui christus est/per bona opa natitare. Unde Joan. Tunica succinxit se: & misit se in mare.
ioā.21.b ¶ Vel dic q paulo anime dant ne pereāt: in quo no-
Aliter tat q qñqz societas & oratio vnius boni/causa est salutis multorū. Anime aūt & non nauis saluant: qr ocus de perditione temporaliū nō tristat: Itaqz in hoc notari potest/ q apud deū anime corpib9/ & spūalia tē-
Aliter. poralib9 pferunt. ¶ Vel dic q per nauim pauli intelligit eccl'a quā ipse cōuertit.s.asia minor: que est turchia cū dib9 suis prouincijs: & grecia & cōiter tota ecclesia orientalis: quia ista pauli nauis perijt/ in q̄tum illa ecclesia per schismata & hereses oberrauit.

¶ Capitulum vicesimūoctauum Textus. Et cum euasissemus tūc cognouimus quia mytelene. Mora. Capi. XIX.

historia Cum paulus euasisset de naufragio/pro calefaciendo se pyrā sarmentorū pgereret contigit q vipera vi caloris commota manū pauli arriperet et morsu manu inferius depēderet: quod vidētes viri insule/ipsuz homicidā dicebāt Unqz (inquiūt) homicida est homo ille: qui cū a mari euaserit/vltio diuina non finet eum viuere. ipsum in tumorē conuertendum/ et subito moriturū credebant: sed videntes q excussa bestia in ignē nil omnino nocuit/ipsum deū esse ferebāt. ¶ Ista allega contra vanā & mutabilē opinionē quorūdā fatuorū/ qui nescientes dei iudicia/qñ vident aliquod infortuniū alicui accidere: & serpentes.i.demones vel tyrannos ipsum atrociter inuadere: statim solēt eū homicidā vel malū hominē estimare et per eternā damnationē perire: et vt mori debeat expectare eū qñqz tñ vidēt cōtrariū accidere: et lesionem nullā subsequi: sz post tribulationē huiōi pacē & solatiū sibi esse. Tob. Post tem-
Tropologia.
iob.13 d pestatem trāquilliū facit et ecōuerso: qñ vident sibi psperā succedere et nullā lesionē serpentiū.i.nullā tribulationē maiorū leurrere solēt statim eū deum et iustū hoīem iudicare: cū tñ sepe cōtigat/vt bonis mala/ et malis bona soleāt puenire: ita q tēpales casus q accidunt/siue boni siue mali/bonitatē vel maliciā hoīs
nō possint declarare: sicut ostensuz est Luce.xiij. vide Aliter
ibi. ¶ Vel dic q cum homo euasit naufragiū dānationis eterne mundi nauē fractā excūdo: et ad littus religionis per penitentiam se trāsferendo: sepe cōtingit q dum per aliquā recreationē tempalē se calefacere nititur: serpentes.i.detractores cōtra eū insurgunt qui manū.i.opera ipsius mordēt: & eū (si possent) inuenenāt/ & diffamāt: sicqz fit q vbi ad trāquillitatē portus religionis crediderat venisse/detractorum rabies
ipm fortius ledat. Uerūtñ talis paulus.i. hō iustus/ G
debet tales serpentes in ignē sue inuidie excutere: et sic de eorū detractionibus non curare: & si ipsos excusserit/& non curauerit: ipsum nequibūt ledere vel nocere: ita q alij suā perfectionē videntes/ipm deum & iustum hominē poterunt estimare. Mat. vere fili9 dei
erat iste. ¶ Vel dic q in littore religionis solēt demo ma.27.f
nes serpentini illos acrius per temptationes mordere/ Aliter
quos vidēt de naui mūdi maris periculū euasisse: et de mūdo ad religionis ac penitētie littora transfugisse. ¶ Vel dic q qñ paulus.i.bonus platus aliquē ser Aliter
pentem.i.aliquem maluz subditū in ignē tribulationis per correctionē mittit/statim cōtra eū si pōt insur- eccl's.10
git/et eū diffamat & pūgit. Ec dicit: Qui dissipat se- b.
pē mordebit eum coluber: qr qñ platus nititur in malis subditis sepem malarum excusationū/ spinarum viciorū per correctionem destruere: talis coluber solet eum inuadere. Quod videns prelatus ipsuz debet in istum ignē fortiter excutere: & ad subeundū correctionē acrius compellere: & a tali morsu.i. rebellione cōpescere & arcere. Ps. In ignē deijcies eos: in miserijs Ps.139
non subsistent. c.

¶ Moralitatū Actuum Apl'orum finis.

Liber tricesimusquartus

h

Moralitatū super Apocalypsim.

¶ Capitulū primum Textus: Apocalypsis iesu christi quā dedit illi deus palā facere seruis suis. Moralitatū Caplm. I.

Joannes in insula que dicit pathmos: que adhuc est pe ephesū in asia minori/q nūc dicit turchia: Uidit rapt9 in spiritu septē cādelabra aurea In quorū medio similis erat filio hominis vestit9 podere: precinctus ad mamillas zona aurea: caput eius & pilli cādidi tanq̄ lac alba/ & tāq̄ nix: oculi ei9 sicut flāma ignis: pedes simi les auricalco in camino ardēti: vox eius sicut vox aqrum multarū: & in dextera eius septē stelle: & ex ore eius exiuit gladi9 bis acutus: & facies ei9 lucebat sicut sol in ṽtute sua: q dicebat omnib9 p hec verba: Ego sum prim9 & nouissimus: fui mortuus/& ecce sum viuēs in se cula seculorū. ¶ Moralr ista insula est eccl'ia: q a mari.i.a maris tribulationib9 velut insula circumit. Ista dicit pathmos i.seperatio hostiū vel palpantiū: qr ex inde debēt separari hostes.i.detractores: palpantes.i. adulatores. Ille vir mirabilis q vbi videt/est vir iust9 & pfect9/vel plat9: q p certo ipsi filio hoīs similis dicit p eo q christo filio ṽginis p bona opa cōformat. Vñ

historia

Moralitas

Esa. Si-

esaie.14 o. Esa. Similis ero altissimo. Septem cādelabra signi
ficant vniuersitatem bonorū ⁊ honestarū personarū
B q per septē vniuersitas (teste Grego.) designatur. Et
isti dicunt aurei quantū ad valorē sctitatis: ⁊ q̄tū ad
splēdorē sciētie ⁊ sagacitatis/apparētie ⁊ honestatis
q pro certo in medio istorū .i. in societate perfectorū dꝫ
iste prelatus ⁊ perfectus ambulare ⁊ viuere. Et q san
cta bona societas/honesta ⁊ discreta/maxime ad pre
ps.17.d. latos religiosos ⁊ alios viros perfectos noscit ꝑtine
eccli.27. re: q cū sctō sanctus eris. In medio inq̄t cādelabroꝝ
b aureorū. Unde in medio cogitantiū legē dei assidu⁹
esto. Iste igit circa mamillas .i. in pectore ⁊ in corde
debet habere zonā aureā .i. ruborem feruide charita
tis. Caput eius .i. intentio debet esse ad modū niuis
albe vt lana/p candorē innocentie ⁊ puritatis/⁊ per
molliciē lanee simplicitatis. Debet habere vestimen
tum poderis .i. decorem exterioris honestatis. Oculi
intellectus sui debent esse ignei/per splēdorem discre
Apo.10 a tionis ⁊ veritatis. Pedes eius .i. affectiones debent
esse ignei/⁊ sonare per clamorē feruidē charitatis/ora
tionis/desyderij/⁊ spiritualis cupiditatis. Apoc. Pe
des eius sicut colūna ignis. Vox ei⁹ dꝫ esse sonora ꝑ
clamorē ꝑdicationis/⁊ per ostensionē autoritatis q
ipsū decet loqui autentice ⁊ seuere: ne sua autoritas
cōtemnat. Dan. vox sermonū eius sicut vox multitu
dan.10. b. dinis: ⁊ bene multitudinis: q in omni actu vox solē
nis persone/equipollere debet multitudini aliorum.
Item debet habere septem stellas .i. septē dona san
cti spūs .s. per ꝑfectionē sanctitatis. Apoc. Qui hꝫ se
apo.2.a ptē stellas in dextera sua. Facies eius debet splende
B re ꝑ dulcorē leticie ⁊ affabilitatis: q in oīb⁹ debet se
ma.6.c. ostendere letum/affabilem ⁊ benignum. Mat. Unge
caput tuū oleo/⁊ faciem tua laua: ⁊ tñ ipse debet ha
bere in ore gladium bis acutum .i. rigorē duplicis iu
stitie ⁊ seueritatis: q ipse debet malos corrigere .i. cō
minando amissionē glorie ⁊ immissionē pene eterne.
ps.56.a Ps. lingua eorū gladius acutus: quia sꝫ Aposto. vi
heb.4.c uus dꝫ esse sermo ⁊ efficax: ⁊ penetrabilior dl gladio
ancipiti. Et tunc tales pro certo dicere possunt: Ego
sum primus ⁊ nouissimus: etiam qui .s. primi mortui
sunt ⁊ nouissimi in hac vita per vilitatem deiectio
nis ⁊ humilitatis: sed finaliter in paradiso fiunt vi
uentes: ⁊ primi ꝑ vigorē perpetue dignitatis ⁊ per vi
gorē felicitatis ⁊ perpetue firmitatis: ⁊ tunc erūt pri
ma.20 b mi nouissimi ⁊ nouissimi primi. Illi q̄ mō sunt ꝑ hu
militatē mortui mūdo .i. nihil valētes ⁊ nihil reputati
quo ad mundum et nouissimi quo ad dignitates et
mundi prosperitates/erunt primi et feliciores. Et ecō
uerso illi qui modo sunt in prosperitatibus/digni
tatibus ⁊ honorib⁹ primi/erūt tūc tēporis in desolati
one ⁊ miseria vltimi ⁊ depssi inferi⁹ .s. in iferno: q de⁹
Lu.1.c. esurientes impleuit bonis ⁊ diuites dimisit inanes.
Fui inquit mortuus: ⁊ ecce sum viuēs. Quasi diceret:
De morte ad vitam deuenit: ⁊ de mortificatione car
Aliter nis ⁊ paupertate et humilitate ad gloriā pertrāsitur
¶ Uel dic q tales ita perfecte persone prio fiūt mor
tui .i. in statu humilitatis: tñ finaliter debent viuifi
cari .i. promoueri ad statū plaridis ⁊ dignitatis. ¶ Uel
Aliter dic q septē cādelabra sunt septē dona: septē vero stel
C le/septē sunt pietatis opa. ¶ Uel septē candelabra se
Aliter ptē sunt sacramēta: septē stelle sunt septē virtutes ⁊ re
Aliter media: sicut supra. ¶ Ul' dic q prelatus dꝫ dicere ego
sum primus ⁊ nouissimus: q dato q sit primus in di
eccli.3.e gnitate/debet tñ esse vltimus in humilitate. Iuxta il
lud: Quanto maior es humilia te in oīb⁹. Dicit enī:

ego fui mortuus/⁊ ecce sum viuens: q q̄sq̄ debet ap
parere mortuus et nō aduertēs multa dissimulē du
randē debet monstrare se viuentē/scelera puniēdo/et Aliter.
malis obuiando. ¶ Uel dic q ille filius hois est chri
stus/mysticus fili⁹ virginū: vel papa qui christo de
bet esse similis. Corpus eius significat statum curie
romane/vel statum ecclesie militantis. Dic igit q in
illo corpe christi mystico caput sūt prelati: qui debēt
esse per innocentiā candidi: per mollē clementiam la
nei: per frigidam ⁊ rigidā iustitiam niuei atq auste cant.5.c.
ri. Unde de ipso capite dicit: Caput eius aurū opti
mum: Et capilli isti capiti adherentes/sunt prelatoꝝ
familiares: qui debent esse albi ⁊ innocentes/mundi
casti ⁊ cōtinentes. Eccl's. Omni tēpore sint vestimen Ec.9.b.
ta tua cādida. Oculi illius corporis sunt auditores
et iudices: qui debent esse per lucē discretiōis flāmei/ dan.10b
per iustitiam ⁊ rigorem ignei. Unde dicit: Oculi ei⁹
vt lāpas ardens ⁊c. vox istius corporis significat ꝑ
dicatores: qui ad similitudinem aquarum multarū
idest scripturarū ⁊ sciētiarū debent clamare/⁊ suo cla Jo.1.a
more viam dñi demōstrare. Unde: Ego vox claman
tis in deserto. zona istius corporis significat correcto
res: qui cingūt corpus ecclesie examinādo ⁊ ne deflu D
ant per vitia restringēdo: qui debent esse aurei iusti
tiam obseruando. Unde Eccli. Circuncinxit eū zona eccli.45
iustitie: vt papa et prelati figurentur in illis angelis. a
Apoca. Qui erant p̄cincti zonis aureis .i. correctori apo.15.c
bus sanctis. Dextera corporis significat clericos: q ps.117.c
tenent locum primum in corpore ecclesie militantis.
Unde Ps. Dextera dñi fecit virtutē. Ista igit dexte
ra septē stellas .i. septē dona spūssancti/vel septē vir
tutes debet habere: quibus totā noctē .i. statum secu gen.1.b.
larem debet exemplariter illustrare. Un: Stellas po
suit in firmamento .i. in statu ecclesiastico. Facies hu
ius corporis significat doctores in quib⁹ ois sensus
discretionis sicut in facie debet vigere: ⁊ qui ꝑ hone
stā conuersationē ad modū solis lucere debent. Unde mat.17a
Mat. Resplēduit facies eius sicut sol. Pedes hui⁹
corporis qui corpus sustentant/sunt inferiores agri
cole: qui ad modū auricalci debent esse sonori/deo
regratiādo: ⁊ sicut ignis per claritatem ardere in ca Dan.10.
mino tribulationis ⁊ doloris viuendo Dan. Pedes
quasi species eris cādentis. Os vero qd loquit/signi
ficat aduocatos: qui gladium lingue debent habere
bis acutū: in q̄tum debent allegare p iustitia vnius
partis: ⁊ de iustitia alterius partis: vel in q̄tū ipsi te
nent intercedere p promotione bonorum/⁊ punitione Lu.22.b
malorū. Un Luc. Domine ecce gladij duo hic. Can
delabra que istū ⁊ membra istius lustrabant/signifi
cant spiritualia dei dona: que totū corpus ecclesie il
luminant: quia christus et membra sua sunt qui am E
bulant in medio septem candelabrorum aureorum
de quo dicitur in capitulo sequenti.

¶ Capitulum secundum textus: Et angelo ephesi ecclesie scribe. Hec dicit qui tenet Moralitatum. Capi. II historia

Et angelo ephesi ⁊c. Unus angelus commē
datur a filio hominis. De multis inquit scio
laborem tuum/opera tua ⁊ patientiā tuam
et q non potes sustinere malos: et tētas mē
daces apostolos: et sustinuisti ꝑpter nomē meū: ⁊ fa
cta nicolaitarum quos odio odisti. Sed reprehendi
tur in vno Charitatē inq̄t tuā primā reliq̄sti: sed me
mor esto vnde excideris: ⁊ prima opa fac alioq̄n mo

uebo cādelabꝝ tuū de loco suo/nisi penitentiā egeris
Tropo- et promittit sibi ꝙ si vicerit/dabit sibi edere de ligno
logia. vite/quod est in paradiso. Hic recte angel9 designat
vita prelati. Prelatus prefectus pōt dici angelus: q2
debet esse angelicus ⁊ celestis. Iste debet habere bo-
na opa/laborē/patientiā ⁊ iustitiā: malos non debet
sustinere/sed corrigere ⁊ punire. Nicolaitas etiā qui
interpretant̄ stulti ecclesie: debet etiā languētes .i. ma-
los clericos vel religiosos etiā aplos .i. hypocritas ⁊
mt.26.d fictos debet tētare: ⁊ pro dei nomine sine offensione
sustinere oīa. Mat. Sustinete ⁊ vigilate mecū. Sed
qn̄q3 accidit ꝙ ipse ꝑdit charitatē suā primā: q2 mul-
ti ꝑ superbiam/odium et vindictā ꝑdūt virtutē sepis
sime charitatis. Nā sepe accidit ꝙ plati perdunt gra
f tiam dei/superbiendo de dignitate/ꝓsumēdo de san-
ctitate. Extūc dicit eis christus: Memor esto vnde ex
cideris/⁊ age penitētiā: ⁊ prima opera fac. Quasi di-
ceret: Extrahe te ab istis: ⁊ hoc duplici modo incre-
pat .s. timore ⁊ amore. Timore/nisi q2 hoc fecerit: mi-
nat ei: q: cādelabrū suū .i. suā ⁊ lucē ꝓsperitatē clerica
lem mouebit ⁊ cassabit tēꝑaliter: ⁊ eternaliter dissipa
bit. Itē amore: q2 ꝓmittit ei si ad gratiā ⁊ charitatē
rediens peccata vicerit/⁊ prima opa bene fecerit: qd
dabit ei de ligno vite paradisi edere .i. ō societate glo
rie sempiterne. Et breuiter nullus est ita ꝑfectus/ qn
possit cadere in peccatū. Verūtamē penitētiam debet
hiere.31 facere ⁊ primū statim recordari: timore pene ⁊ amore
d. glorie prima opa ꝑpetrare. Hiere. Dirige cor tuū in
Eo.ca b via recta in qua ambulasti. ¶ Angelus smirne com-
historia mendat de pauptate/tribulatione/diuitijs spūalib9.
Hic blasphemat ab illis qui se dicebāt esse iudeos ⁊
non sunt: sed dī sibi ꝙ nō timeat que passurus est: nec
etiā diaboli carceres ⁊ tētationes: sed sit fidelis vsq3
Mora- ad mortē: sed si vicerit/dabit ei corona: ⁊ nō ledetur a
litas morte secūda. ¶ Sic vere qui sustinent hic miserias/
pauptates/tētationes/malorū cōtēptus/ blasphemi-
as/vexatiōes: si sint fideles ⁊ perseuerauerint vsq3 ad
mortē: dabit eis corona vite .i. gloria ⁊ seruabuntur a
morte secūda .i. a morte inferni ⁊ damnatione anime
Nihil inquit horū timeas que passurus es: sȝ esto fi-
Eo.ca d delis vsq3 ad mortē: ⁊ dabit tibi corona vite. ¶ Ange
lo ꝑgami dī: Scio vbi habitas: vbi sedes est satha-
ne: ⁊ tenes nomē meū/⁊ nō negasti fidē meā. Postq̄
de quibusdā reꝓhendit/dī sibi: ꝙ si penitētiā egerit ⁊
G vicerit/dabitur sibi manna abscōditum/⁊ calculum
Mora- candidū: vbi nomē dei scriptū est: quod nemo scit ni
litas si qui accipit. ¶ Tales sunt multi boni existētes ⁊ mo
rā ꝯtrahētes in mala societate: vbi est sedes sathane:
vbi tamē boni perseuerāt nomē ⁊ fidē dei seruāt: nec
eū denegāt per pctm̄: ⁊ ideo talibus si vincūt/si in bo
nitate sua perseuerāt/nec ꝑ pctm̄ succubuerint: ꝓmit
tit māna abscōditum .i. dulcedo eterne glorie: que a
nobis nunc abscōdit: ꝓmittit etiā calculus sibi can-
didus/soliditas ꝑpetue damnationis ꝙtū ad gloriā
corꝑis. Nā calculus est durus ⁊ cādidus/ lenis ⁊ ro-
tundus: sic ⁊ gloria corporis habet duriciē impassibi
litatis/cādorē charitatis/lenitatem subtilitatis rotū
prouer. ditatē agilitatis. Igit̄ nomē .i. eterna sua potētia vel
18.b. maiestas/ibi dicit̄ esse scriptū: q2 in premio eterne be
Eo.ca.b atitudinis datur precipue dei virtus: q2 turris fortissi
ma nomē dñi: ad eam fugiet iustus ⁊ saluabit̄. ¶ An-
gelo smirne dicit̄ a deo: habeo aduersum te pauca q2
habes tecum tenentes doctrinam balaā: qui docebat
balach ponere scandalum coram filijs israel sed age
penitentiam: alioquin pugnabo tecum in gladio
oris mei. ¶ Sic vere angeli .i. plati reꝓhendunt/ qui Mora-
habent secū malas personas: et eas non puniunt/im- litas.
mo fouēt: ⁊ maxime qui sunt in scādalū plebi israel .i.
populo dei. Isti ergo tenētes doctrinā balaā/signifi-
cāt fornicatores ⁊ idolatras .i. idola hoc ē dictu: mu-
lieres pictas adorātes .i. sacerdotes ⁊ clericos luxuri
osos. Nā si prelatus eos non corrigat/⁊ penitentiam
nō agant: ipse deus gladio oris sui .i. diuina sentētia
eos in eternū occidet/⁊ illum qui fuit negligēs in pu
niendo. Quia sicut dicit Aplš: Talos digni sunt mor H
te nō solū qui talia agunt: sed qui eis consentiūt. Nō Ro.1.d.
sufficit eīm ꝙ angelus .i. prelatus sit bonus: immo ne
cesse est ꝙ ipse non sustineat secū malos: quod tñ est
hodie ꝯtra multos: qui ꝙuis in se sint boni/ non tñ
studēt extirpare, malos subditos: imo prece vel pre-
cio aliquotiēs fouēt eos. ¶ Angelo tyatire dictū est: Eo.ca.e
Noui opera tua/fidē/charitatē/mysteriū: patientiā
⁊ opera tua plura prioribus: ⁊ qui vicerit vsq3 in finē
⁊ custodierit: dabo ei potestatem sup gentes ⁊ regna. Mora-
¶ Sic illi qui sunt in ecclesia vel religione: habent fi litas.
dem: charitatem etiā quorū nouissima sunt semper
prioribus meliora .i. qui semp viuunt in emendando
in melius: istis dico: ꝙ si vicerint ⁊ hec custodierint
vsq3 in finē ⁊ perseuerauerint: dignū erit ꝙ ꝓmoueāt
temporaliter et eternaliter: et ꝙ accipiant a deo pote
statem super gentes et regna: et fiāt prelati et aliorū
magistri. Talis eīm decebat vt nobis esset pontifex heb.7.b
sanctus: innocens: īpollutus: segregatus a peccato
ribus. ¶ Erat autē in tyatira ꝑm visionē ioānis apo Eo.ca.f
stoli mulier iezabel: que ꝓphanabant et seruos dei se
ducebat. ⁊ docebat comedere de idolothitis ⁊ forni-
cari: et dato ꝙ ei datū est penitētie tempus: ibi tamē
nullatenus penitebat: sed dicit̄ ei: ꝙ ipsa ponet̄ in le-
ctum: ⁊ illi qui mechati sunt cum ea: essent in tribu- Mora-
latione maxima. ¶ Iezabel que interpretatur fluxus litas.
sanguis: significat mundū: a quo sanguis .i. est car
nalis voluptas quotidie emanat. Iste quotidie do- A
cet ⁊ ꝓphetizat fornicari seducere: et idolothita .i. mū
di bona diabolis dedicata per auariciā mādUcare: et
per contēplationē incorꝑare. et quod peius est: q2 cū
tēpus huius vite sit ei cōcessum ad penitētiā: ipsa tñ
nunq̄ penitet: sed semp in suis iniquitatib9 perseue-
rat. Vñ Iob: dedit ei de9 locū penitētie: ⁊ ipse abutit̄
eo in supbiā: sed pro certo ista mulier .i. mūdus: vna iob.24.
cū amatorib9 suis: qui per diuersa vitia quotidie cū d.
ea mechant̄: finaliter ponet̄ in lecto mortis eterne:
vbi ꝓ certo in tribulatione maxima .i. penis inferna-
libus affligent̄. ¶ Vel dic litteraliter: ꝙ talis est mu- Aliter
lier luxuriosa alios seducēs: in luxuria ꝑseuerans et
īpenitēs/ Eccli. Oī fornicario panis est dulcis. Non eccli.23.c
fatigat̄ transgrediēs vsq3 in finē: sȝ tā ipsa ꝙ fornicato
res in lecto mortis ⁊ inferni tribulabunt̄ finaliter in
eternū: ⁊ nisi penitētiā fecerint in hac vita damnabūt̄.
Vñ Luc. Nisi penitētiā feceritis/oēs simul peribitis Lu.13.c

¶ Capitulū tertiū Textus: Et angelo eccle sie sardis scribe. Hec dicit qui habet. septē spūs dei. Mora. Capi. III

Reprehēdit angelus sardis sic: Scio opera
tua: quia nomē habes ꝙ viuis: et mortuus
es: sed vigila ⁊ confirma cetera que moritu
ra sunt: ⁊ in mente habe qualiter acceperis
alioqui veniā ad te sicut fur hora qua nescis. ¶ Sic Mora-
igitur multi ecclesiastici qui nomē et famā habēt: ꝙ litas.
viuāt ꝑ grās ⁊ virtutes: q2 credunt̄ esse multe sancti- B
tatis ⁊

tatis ꝛ perfectionis: ꝛ tñ mortui sunt per pctm̄. Istis
igit coloꝛus alijs plans dr̄/ φ ipi vigilét per diligētiā
super gregē pastoralē oīm: ꝛ ipi ꝯfirmet dicendo ꝛ ad-
monēdo illos q̄ per imbecillitatē ꝛ vitia putrescunt ꝛ
moriunt. Dicit etiā ei φ in mēte habeat qualiter acce
perit curā ꝛ regimen aiaꝝ: alioquin super ipm̄ veniet
luc.12.e ira dei. Luc. Vigilate/qꝛ nescitis qua hora dñs veniet
eod.c.a ❡ Commendat angelus sardis: qꝛ secū h̄z illos q̄ non
inquinauerunt vestimēta sua. Et ideo sibi ꝛ alijs pro-
mittit/φ si vicerint/ambulabūt cū filio hoīs in vesti-
moralitas mētis albis: ꝛ erunt scripti in libro vite. ❡ Sic vere ꝑ
latus cōmendat/qñ h̄z subditos honestos ꝛ castos
q̄ vestimēta carnis sue per luxuriā nō inquināt. Idō si
vicerint ꝛ perseuerauerit: ꝓmittit eis φ cū christo am
bulabūt in celo sursum/induti vestib9 albis .i. dotib9
Act.1.b eterne glorie: ꝛ in libro eterne predestinationis scripti
eod.c.b erūt. Vñ. Ecce duo viri steterūt in vestib9 albis. ❡ An
gelo philadelphie dr̄. Scio opera tua: ꝛ dedi coraꝫ te
ostium apertum/quod nemo potest claudere: qꝛ modi-
cā habes virtutē: ꝛ ꝯfirmasti nomē meum: ꝛ non ne-
gasti nomē meū: ꝛ ego seruabo te. Tene quod habes/
ne alius accipiat coronā tuā: qꝛ qui vicerit/faciā illū
Tropologia columnā in templū dei mei. ❡ Iste angelus gerebat
personam infirmoꝝ. Nam isti habent modicā virtu-
tem resistendi. Ideo deus dat ostium apertū venie ꝑe
nitētie. Illud semper apertū est pro tempore huius vi
C te. Sinus enim ecclesie qui recte est ostium paradisi/
semper est apertus: ꝛ nunq̄ pro vita ista claudit peni-
tēti: ꝛ hoc qꝛ infirmi modicā habent virtutē resistendi
vitijs ꝛ peccatis: quare necesse est φ habeant facilius
apo.21.g remediū penitendi. Apocal. Porte ciuitatis non clau
dent die ac nocte: qui eñ non intrat per ostiū .i. per ve
Ioā.10.a niā ꝛ penitentiā/ꝛ fur est ꝛ latro. Illud enim nō potest
claudi alicui q̄diu durat ista misera vita pñs: quapro
pter infirmus quātumcūq̄ fragilis ꝛ ad vitia sit ꝓcli
uus/desperare nō debet. Et ideo sibi dicit/φ faciat qđ
in se est: ꝛ φ seruet verbū ꝛ preceptū dei: nec denegetꝑ
heresim nomē eius: ꝛ sic pro certo deus seruabit eum
ab hora tentationis: qꝛ scilicꝫ deus faciet cum tenta-
1.co.10.c tione prouentū. Apl's. Non permittet vos tētari vltra
q̄ potestis. Teneat igitur quilibꝫ illud quod habet .i.
gratiam ꝛ perfectionem: ne forte perdat coronam suā
id est honorem ꝛ premium glorie quod sibi debetur: ꝛ
ne alium habeat successorem/qui ipso reprobato ha-
beat coronam glorie sue. Nam si vicerit vitia/erit in tē
plo dei id est in paradiso vel ecclesia: columna/id est
persona stabilis ꝛ eterna: ꝛ foras non egredietur am-
plius: quia in paradiso perpetuo remanebit. ❡ Vel ad
Aliter literam in ecclesia fit/quod illis qui peccata vincunt/
columne stabiles viri fiunt: ꝛ ea iterum vincere assue
scunt: ita quod de templo id est de statu gratie non ex
eod.c.c. tunc amplius recedunt seu cadunt. ❡ Angelo laodi-
historia cie taliter comminatur. Vtinam inquit frigidus eēs:
aut calidus: sed quoniam tepidus es id est neq̄ frigi-
dus neq̄ calidus/incipiam te euomere: quia dicis di-
D ues sum ꝛ nullius egeo: ꝛ nescis quod sis miser/pau-
per/ꝛ cecus/ꝛ nudus: suadeo tibi emere aurum ꝛ argē
tum ignitum ꝛ probatum a me/vt locuples fias: ꝛ ve-
stimentis albis induaris/vt non appareat confusio
nuditatis tue: ꝛ collirio inunge oculos tuos vt vide-
Tropologia as: quia qui vicerit/dabo ei sedē in throno meo. ❡ Ta
les angeli sunt multi/qui pro certo non sunt calidi ꝑ
feruorem deuotionis/nec frigidi per algorem diuini
timoris ꝛ subiectionis: sed sunt medij: quia tepidi ꝛ in
deuoti: qꝛ nec per feruorem deum perfecte diligūt: nec
ꝑ timorē ei obediūt ꝑfecte/sꝫ sub dei misericordia ꝯfi-
dētes/tepidi ꝛ medij sic incedunt. Et ideo tales negli-
gētes ꝛ tepidi ab ore dei sepe euomunt .i. a statu gratie
ꝛ veritatis cadere ꝑmittunt. Aliqñ accidit φ quidam
tales sunt ita ꝑsumptuosi/ꝛ de ꝓprijs meritis ꝯfiden
tes/φ credūt se diuites in virtutibus esse/ꝛ nullius au
xilio indigere: ꝛ tamē s̄m veritatē sepe accidit/φ spūa
liter ipsi gratijs sint nudi/ꝛ virtutib9 miseri ꝛ pauperes
quo ad deum ignorātes ꝛ ceci: qꝛ nō vidēt nec aduer-
tūt illa que debēt .s. mortē/infernū/paradisum/mun-
dū/petīi/occulte dei ꝓuidētie opera/vel ꝓpriā insuffi luc.18.f
cientiā ꝛc. Vñ Luc. Cecus sedebat secus viā. Istis igi
tur suadet/φ a deo emāt aurū .i. discretionem vel valo
rē sanctitatis ꝑfectionis: q̄ sunt ignita per charitatē/ꝓ
bata per tribulationē. Vt sic in donis ꝛ gratijs locu-
ples esse possit: precipit cuilibꝫ tali φ ipse collirio .i. ali
qua amaritudine compunctionis inūgat oculos cor- E
dis sui/vt visum spūalis discretiōis recipiat quē ami-
sit: precipit sibi φ albis vestibus .i. honesta ꝯuersatio-
ne induat se: ne nuditas imperfectiōis sue appareat ꝛ
ne q̄libet ipꝫ irrideat aut ꝯtemnat: qꝛ vix est aliq̄s ita
sctūs: q̄n habeat in corde ꝛ ope plura irrisione digna:
si vita sua videat nuda: ꝛ si honestatis velamine non
fuerit cooperta. Idō ꝯsolādo desolatos ꝛ tribulatos at
q̄ desperatos dicit de9 hic. Ecce quos amo: arguo ꝛ ca apo.3.d
stigo. Ecce sto ad ostiū ꝛ pulso: si q̄s audierit vocē me
am: ꝛ aperuerit ianuā: intrabo ad illū: ꝛ cenabo cū illo
ꝛ ille mecum. Acsi diceret. Paratus sum inspirando
vel predicando pulsare: et si aperiat cor per gratiam
subintrare.

❡ Capitulum quartum Textus. Post hec vidi: ꝛ ecce ostium apertum in celo. Moralitatum Capitulum IIII

IOannes raptus in spū vidit ostiū apertū in ce- Historia
lū: ꝛ ecce inquit sedes: ꝛ supra eam sedens: ꝛ q̄
sedebat: similis erat aspectui lapidis iaspidis ꝛ
sardinis: Et iris erat in circuitu sedis similis vi-
sioni smaragdine: ꝛ circa sedē sedilia viginti quatuor
ꝛ desuper sedebāt viginti quatuor seniores: habētes in
capitibus suis coronas aureas: ꝛ de throno procede-
bāt fulgura: voces ꝛ tonitrua: añ thronū erant septē
lampades ardētes: ꝛ in ꝯspectu sedis mare vitreū simi
le crystallo: ꝛ in circuitu sedis quatuor aīalia plena
oculis añ ꝛ retro. ❡ Dicit igit φ vidit in celo. Celum Moralitas
est ecclesia. Sicut enim in celo est sol ꝛ luna ꝛ planete
ꝛ stelle: que semper voluuntur ꝛ nunq̄ cadunt: sic in ec F
clesia lucent ꝛ influunt. Sol id est christus: luna id est
beata virgo: planete ꝛ stelle id est sancti ꝛ sancte: ꝛ illi
voluuntur per tribulationes continue: nunq̄ tamen
deficit ecclesie sedes: neq̄ etiam perit: qꝛ dicitur. Ego luc.22.d
rogaui pro te: vt non deficiat fides tua. ❡ Vel dic qđ Aliter
sol est papa luna est imperator: ꝛ reges planete id est
cardinales ꝛ prelati: stelle sunt clerici ꝛ ceteri christia-
ni: sedes que erat ibi: est dignitas ecclesiastica vel secu
laris sedes. ❡ Vel sedens super eam est prelatus vel in Aliter
dex/officialis vel princeps: qui supra dignitatis sedē mat.23.a
iudicat: quia supra cathedram moysi sederunt scribe
ꝛ pharisei. Sed ꝓ certo quicunq̄ sit sessor: iudex: vel ꝑ
latus: multa sunt sibi necessaria: ꝛ primo iste debet esse
similis iaspidi ꝛ sardini: qui sunt lapides preciosi: qꝛ
debet esse similis christo: vel sanctis viris perfectis: ꝑ
ciosis ꝛ virtuosis: quia bonus superior vel prelatus de
bet super omnia conari: quod possit bonus ꝛ honestus

suis predecessoribus assimilari: ⁊ maxime illis q̄ fue-
rūt iaspis/q̄ resistit maleficiis: ⁊ vt sardius/qui dolū ma-
lefici maliciā si sit purus cohibet.i. illis bonis plāis
qui maleficiis dolbus restiterunt: ⁊ tutā patriā reddi
historia derunt. ¶ Secūdo dicit ꝙ iris erat in circuitu sedis.
Eo.c.b. ¶ Per iridē arcū celestē/vbi relucent oēs colores/in-
Mora- telligo regulam religionis/⁊ processum iudiciarie po
litas testatis: qui quidē arcus celestis dicit: pro eo ꝙ per eū
ps.7.c. impii sagittant/⁊ correctiōis iaculis feriunt. Ps. Ar
cum suū tetendit⁊ parauit illū ⁊c. q: prelat9vel iudex
mediāte iustitia regia vel ordine iudiciario/d3 sagitta
B re ⁊ punire reos ⁊ accusatos: ⁊ facere iustitie comple-
mentum: ⁊ ibi pro certo habent relucere multi colo-
res id est multe cause/multe rationes/multe leges:
multe sanctiones: multi sensus/multe opiniones/an-
teq̄ aliquē puniat or delicto: vt sic tali plato dicat il-
ap.10.a lud Apoc. Uidi angelū amictū nube: ⁊ iris erat in ca-
pite eius. Et sic iris videt tāgere celū ⁊ terrā. Sic vero
rigor iustitie debet tangere celū.i. nobiles sublimes ⁊
terrā.i. infimos atq̄ viles sine acceptiōe personarum.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ sicut iris magis tangit terrā q̄ celum: qr
duobus suis cornibus. Sic vere rigor iustitiarie pote
statis plus d3 tāgere ⁊ vulnerare terrā.i. terrenos pctō
res: q̄ celū.i. q̄ innocētes spūales ⁊ celestes. Sed dicit
ꝙ iris similis erat visioni smaragdine. Est eñ ille la-
pis viridis/ꝯfortās oculos: qr ordo iustitiarius deb3
fieri ita mature ⁊ iuste/ꝙ oculi ⁊ iudicia alioꝝ nō ledā
tur/sed magis ꝯforteñt: ⁊ q̄cq̄d agit/ocu'os alioꝝ de-
mat.5.b lectet: ⁊ ab oībus cōmēdet Mat. Uideāt opera vestra
Eo.c.b bona/⁊ glorificēt patrē vestrū qui in celis est. ¶ Ter-
tio dicit ꝙ circa sedem erāt vigintiquatuor sedilia/⁊
Mora- desuper seniores vigintiquatuor. ¶ Per ista sedilia in
litas telligunt minora bñficia/officia vel prebēde: que pre-
latus iudex habet sub se ex iurisditione. Et pro certo i
Eze.8.a istis debēt sedere seniores.i. viri discreti ⁊ maturi: ⁊ ta
les etiā d3 habere secū senes. Ezech. Et senes iuda sede
bāt corā me. Quod tñ est ꝯtra multos iudices/q̄ pessi
Eo.r.b. mos holes ponūt in officiis: ⁊ contra prelatos q̄ pue-
D ros in bñficiis suis ⁊c. ¶ Quarto dicebat ꝙ senes de-
bent esse in societate sua: vt eoꝝ cōsiliis fulciat: talib9
debent dari corone in capitibus.s. honores ⁊ dignita
ecc.27.b tes: nō paruulis ignorantibus ⁊ iuuenibus insensatis
ezec.8.a Ideo prelato dicit. In medio sensatoꝝ assiduus esto
vt sic prelatus dicat illud Ezechi. Sedebam in domo
Mora- mea: ⁊ senes habebant ante se lampades: ⁊ de throno
litas exibant fulgura/voces ⁊ tonitrua. ¶ Lampades iste
significant septem dona spiritussancti: que iudex ⁊ p̄-
Aliter latus debent habere: vt mens eius per ea illuminetur
⁊ in suis actibus dirigatur. ¶ Uel septem lampades
cum igne charitatis ⁊ oleo pietatis sunt septem ope-
apo.1.a ra misericordie: que valde decent iudicem vel prelatū
Apocalypsis. Dixit ille qui ambulat in medio septem
lampadum: ⁊ sic de throno isto id est de talibus perso
nis vel eorum domibus aut iudiciis debent exire ful-
gura id est splendor bonorum exemplorum/vel fulgor
splendentis conuersationis/voces dulcis consolatio
ps.76.d nis/⁊ tonitruum alte predicationis/correctionis ⁊ re-
Aliter prehensionis. Psalm. Uox tonitrui tui in rota. ¶ Uel
eod.c.b fulgura seuere disciplinae: voces predicationis alte: to
nitrua reprehensionis dure. ¶ Quinto vero dicitur/
quod in circuitu sedis erat vitreum mare seu laua-
Mora- torium vitreum simile crystallo: ⁊ illud significat sa-
litas cram scripturam. ¶ Dicitur enim ipsa mare/propter
profunditatem inscrutabilem: vitreum propter perspi
cuitatem intellectualem: crystallinum propter solidi-

tatem immutabilem. Ista enim debet iudex habere: ⁊ ps.76.d
in ea facta sua lauare. Psalmista. In mari via tua: et eod.c.c
semite tue in aquis multis. ¶ Sexto dicitur/quod cir A
ca sedem erant animalia oculata. ¶ Ista significant Mora-
assessores ⁊ consiliatores prelatorum: qui debent esse litas
animalia id est animati per grām ⁊ virtutes. Quatuor
ēt virtutes debēt eē: qr quatuor virtutib9 cardinalib9
debēt esse priuilegiati ⁊ dotati: ⁊ pleni oculis.i. clarita
te sapiētie ⁊ discretiōis ante ⁊ retro/quantū ad ꝯside- ezec.1.c.
ratione p̄ntiū ⁊ futuroꝝ. Iuxta illud Ezech. Totū cor Aliter
pus in circuitu erat plenū oculis. ¶ Uel dic ꝙ ista se-
des est christus in humanitate. Quatuor aīalia sunt
quatuor euangeliste: sc3 hō mattheus/lucas vitulus/
leo marcus/aquila ioānes. Uigintiquatuor seniores
sunt patres veteris testamēti ⁊ noui. Duodecim dicū-
tur esse ibi de lege veteri: qr a duodecim patriarchis de
scenderūt. Duodecim etiam dicunt patres noui testa-
mēti: qr duodecim articulis crediderūt. Mare est scri
ptura. Iris est persrena/etiā sicut supra. Et pro certo
tales debet iudex secū habere: ⁊ eoꝝ ꝯsiliis ⁊ societate
vti ⁊ regi/⁊ per eos gubernari/nō per adulatores ⁊ ini eod.c.c.
quos ¶ Dicit ꝙ añ thronū erāt quatuor aīalia plena
oculis añ ⁊ retro: ⁊ habebāt singula alas suas. Unum
tamen erat/ꝙ quotienscūq̄ aīalia oculata dabāt glo-
riam deo: statim vigintiquatuor seniores procidebāt
in facies suas: ⁊ deponebāt coronas suas/⁊ adorabāt Mora-
viuentem. ¶ Animalia ista significant prelatos cleri- litas
cos ⁊ auctenticas personas/in statu religionis vel in ec
clesia conuersantes: qr vere illi qui sunt circa sedem ⁊
ante thronum seu conspectum dei id est illi qui in ec- B
clesia sunt: ⁊ qui vacant regimini etiam ⁊ prelationi
aliorum: isti debent esse pleni oculis id est claritate di
scretionis ante ⁊ retro: quantum ad preterita ⁊ futu-
ra. Debent habere alas: qr ipsi debent volare ad celū.
Et si vis melius exponere de sex animalibus: vide vbi esai.6.a
dicitur. Sex ale vni ⁊c. Sed quando ista animalia id
est quando prelati ⁊ autentici dant gloriam deo: ⁊ fa-
ciunt bona opera: statim inferiores ⁊ subditi boni et
maturi: qui super sedilia inferiorum sedent: bonum ac
cipiunt exemplum: ⁊ exemplo eorum bono ipsi finali-
ter honorant deum celi per bona opera: ⁊ coronas glo Aliter
rie mundane deponunt: ⁊ in corde suo vilipendunt: ⁊
deum honorant ⁊ adorant. ¶ Uel dic quod animalia
sunt clerici ⁊ religiosi: qui sunt propinqui quantum ad
gradum sedi christi. Nam exemplo istorum qui sunt
boni seniores/id est principes: non obstantibus coro-
nis glorie temporalis: deum celi glorificant. Et breui ose.4.b
ter ad exemplum clericorum se gerit vita secularium esa.24.a
personarum: siue bonum fecerint siue malum. Unde. Aliter
Sicut populus sic sacerdos. ¶ Uel dic quod circa se-
dem alicuius prelati vel principis: sunt quatuor ocu-
lati consiliarii siue principaliores: quibus proloquen
tibus ⁊ sententiam suam dicentibus: alii inferiores:
quamuis sint sapientes ⁊ senes: solent adulando ipso
rum dictis alludere: coronas ⁊ birreta de capitibus eo eccl.13.d
rum deponere: ⁊ ipsorum dicta ⁊ consilia commenda
re: Unde Ecclesiastici. Diues locutus est: ⁊ omnes ta-
cuerunt. Uerbum eius vsq̄ ad celum extulerunt. Et ex
pone: quod isti ecclesiastici ⁊ subtiles mali consiliarii
habent alas sex: id est sex specialia vitia: scilicet adu- C
lationem ⁊ maliciam: volant quidem illis ad domi-
nos decipiendos: ⁊ appetitum laudis ⁊ auariciam:
quibus volant ad seipsos ditandos: et rapinam ⁊ sup
biam: quibus volant ad subditos opprimendos: et
iste sunt ille sex ale de quibus dicitur. Sex ale vni ⁊c. esai.6.a
¶ Capitulum

¶ Capitulum quintum Textus. Et vidi in
dextera sedentis super thronum librum scri
ptum intus et foris. Moralitatum Capi. V

historia V Idit ioānes in dextera sedentis sup thronū
librū scriptū intus et foris/signatū sigillis
septē: et nemo inuentus est dignus/nec in ce
lo/nec in terra/librū respicere et aperire atq;
soluere eius signacula: excepto leone de tribu iuda: q
est radix dauid: qui venit aperire librū: et eius signacu
Anagogia la soluere. ¶ Sedens iste est pater deus qui ab eterno
sedet in throno glie sue. Iste liber significat mundū et
ordinē rerū processusq; earū: q pro certo a principio sem
per est in manu dei/quantū ad eius ordinationē et pro
uisionē: et ille est scriptus intus et foris. Intus quantū
ad causas rerū nobis occultas: que sunt in mēte diuina
et foris inquantū ad creaturas et apparentes euētus re
rū. Iste est signatus sigillis septē.i. septē etatibus: qr
quādiu durāt septē etates vite presentis/mūdus ē nobis clau
sus. Uel etiā septē planetis: quorū influentijs regunt
mundū: qr nemo est inter hoies neq; in celo neq; i ter
ra: q per se intuitiue videat veritates rerū in existentia
propria: et cuilibet creature sit notorius et apertus: ni
D si leo christus dei filius de tribu iuda.i. de progenie da
uid fuit natus: qui propter visionē beatificā quā habz
ala sua cū verbo: non obstantibus sigillis/res in proprijs
esa.29.c existentijs intuet. Esa. Dabitur liber scienti literas: et di
Allegoria cit nescio legere: signatus est eni. ¶ Uel dic q sedēs est
deus pater: dextera eius est dei filius: qui dicit dexte
ra patris/per quē fecit oēs creaturas. Ista dextera ha
bet vnum librū.i. nostrā humanitatem: quā assumpsit
in virgine: que dicit liber: qr intus ibi in consciētia/ex
terius in apparētia oēs virtutes/perfectiones/gratie
et exēpla scribunt. Iste liber fuit nobis clausus/signa
tus/velatus in sacramēto altaris: qr pro certo ibi sunt
sigilla septē.i. septē accidētia/quibus substātia corpo
ris occultatur. Ista sunt sapor/color/odor/figura/
quantitas/actio/passio: remanet autem ibi idem co
lor/idem sapor/idem odor: eadem figura rotunda vel
quadrata: eadem quantitas magna vel parua: ea
dem actio: quia ista potest agere/nutrire/inebriare/pō
derare/sonare etc. sicut ante passionem quia ita potest
tangi: ita durum inuenitur post sicut ante: et sub istis
accidentibus et sigillis celatur et absconditur corpus
esa.45.c christi. Esaie. Uere tu es deus absconditus: intantum
quod non est homo/neq; in celo/neq; in terra: qui reli
ctis proprijs naturalibus possit soluere et cognoscere
ista accidentia et sigilla: et quomodo sub istis lateat
esa.29.c corpus christi quamdiu sumus in via/et erit nobis vi
sio omnium sicut liber signati. Excepto tamen leone
de tribu iuda idest christo qui fuit de radice dauid de
tribu iuda exiuit: et quia iste solus inter homines hoc
vidit et cognouit: quia ille per speciem/nos per fidem.

E ¶ Ex capitulo quarto Textus. Et quatuor
animalia singula eorum habebant. Mora
litatum Capitulum. VI.

I Oannes vidit in medio throni et quatuor ani
malium viginti quatuor seniores habentes sin
guli citharas et phialas: et ceciderunt coram
Allegoria agno/et cantauerunt canticum nouum. ¶ Iste
agnus benignissimus est christus: qui quasi agnus
esa.53.c ductus ad victimam. Iste enim sedet in throno sa
cre scripture: vbi sunt quatuor animalia id est quatu
or euāgeliste et viginti quatuor seniores.i. viginti qua
tuor libri veteris testamēti sm expositionē hebreorū.
Iste fuit q̄si occisus per passionē: sed mō est stans tim
mortalis per resurrectionē. Iste habet cornua septē.i.
potestatē in septē mūdi climatibus: per cornu eni poten
tia designat. Habet etiam septē oculos.i. septē dona
spūssancti. zach. Super lapidem vnū septē oculi sunt. zach.30
Iste de dextera sedētis.i. dei patris: accipit librū et oēm
sapientiā. Et cum aperuisset primū sigillū.i. cum hoi
bus reuelasset primū secretū diuine sapie.i. fidē sancte
trinitatis/cū predicaret mundo: tūc aialia.i. euāgelia
et viginti quatuor seniores.i. libri veteris testamēti: cū
citharis.i. diuinis laudibus: cū phialis adornatis.i.
cū sctōrū meritis/historijs et viris famosis: laudē agno
i. christo dederūt: inquantū canticū nouū et prophetias
de suo aduentu iam reuelata facie cecinerūt. Ps. Can ps.97.a
tate dño canticū nouū.i. prophetias de suo aduentu: qr Tropologia
mirabilia fecit. ¶ Uel dic q agnus est bonus prelatus: F
q debet esse humilis et pacificus sicut agnus. Ille cū
in throno maiestatis sue sedens/debet esse circundatus
et associatus animalibus quatuor oculatis etc.i. bonis et
discretis clericis: quatuor scz virtutibus cardinalibus
adornatis: et senioribus.i. personis maturis atq; subdi
tis morigeratis: ille in representatione sua dz esse qua
si occisus: qr pre hūilitate dz se reputare mortuū et oc
cisum.i. quasi statim moriturū. Debet habere coronas
septē.i. septē principales virtutes: et septē oculos.i. septē
dona spiritussancti. Ille dz accipere librū.i. sacrā scri
pturā p manibus: et ipsaz a sedente in throno.i. a christo
per deuotionē et orationē acquirere: Ille debet aperire
sigilla libri.i. obscuritates scripture: et eas subditis su
is reuelare docēdo: et tunc animalia et seniores.i. cleri
ci: et seculares.i. bone et honeste persone quecūq;: et ma
xime ille persone que habent citharas et canticum di
uine laudis et gratiarum actionis: et phialas cum odo
ramentis id est fragrantiam deuotionis et orationis
Tales ipsum adorabunt et laudabunt: et canticum lau
dis et recommendationis sibi in cunctis partibus re
sonabunt. Unde dicitur. Laudemus patres nostros ec.44.a
viros gloriosos. Et scdm qd dicitur ibidem: cum ani
malia et seniores laudarent deum/audita est vox mi
lia milium angelorum/qui benedixerunt agnū. Sic
vero quando inuenitur talis agnus id est bonus pre
latus qui ab animalibus id est a senioribus et honora
bilioribus personis bndicit et laudatur: pro certo mi
lia milium angelorum id est multitudo secularium
populorum ipsum similiter benedicunt: et de hoc deū
glorificant et laudant.

¶ Capitulum sextum textus: Et vidi quod G
aperuisset agnus vnum de septem sigillis.
Moralitatum Capitulum. VII.

E T vidi quod aperuisset agnus vnum de se historia
ptem sigillis/et audiui vnum de quatuor ani
malibus dicens/tanq̄ vocem tonitrui. Ue
ni et vide. Et vidi: et ecce equus albus et qui
sedebat super illum/habebat arcum: et data est ei co
rona: et exiuit vincens vt vinceret. Et cum aperuisset
sigillum secundum/audiui secundum animal dicens
Ueni et vide. Et exiuit alius equus rufus: et qui sede
bat super illum/datum est ei vt sumeret pacem de ter
ra: et vt inuicem se interficiant/datus est ei gladius
magnus. Et cum aperuisset sigillum tertium/audiui
tertium animal dicens. Ueni et vide. Et ecce equus ni
ger: et qui sedebat super illum: habebat stateraz in ma
nu sua: et audiui vocē in medio tāq̄ quatuor aialiū di

cētū. Bilibris tritici denario vno/⁊ tres bilibres hor
dei denario vno: ⁊ vinum ⁊ oleum ne leseris. Et cū ape
ruisset sigillū quartū: audiui vocē quarti aialis dicen
tis. Ueni ⁊ vide. Ecce equus pallidus: ⁊ qui sedebat
super eū/nomen illi mors: ⁊ infern⁹ sequebat eū: ⁊ da
ta est illi potestas super quatuor partes terre/interfice
re gladio/fame ⁊ morte ⁊ bestijs terre. Et cum aperuis
set sigillū quintū/vidi subtus altare animas interfe
ctorū/ppter verbū dei ⁊ ppter testimoniū quod habe
bant. Et clamabāt voce magna/dicētes. Usquequo dñe
B sctūs ⁊ verus nō iudicas/⁊ non vindicas sanguinē no
strum de his qui habitāt in terra? ⁊ date sunt eis singu
le stole albe: dictū est illis/vt requiescerent adhuc tps
modicū: donec compleant conserui eorū/⁊ fratres eorū
qui interficiendi sunt sicut ⁊ illi. Et vidi cum aperuis
set sigillū sextū: ⁊ ecce terremotus magnus factus est.
⁊ sol factus est niger tanꝗ saccus cilicinus. Et luna to
ta facta est sicut sanguis: ⁊ stelle de celo ceciderūt sup
terrā/quēadmodū ficus emittit grossos suos/cū a vē
to magno movet. Et celū recessit sicut liber inuolut⁹.
⁊ ois mons ⁊ insule de locis suis mote sunt: ⁊ reges
terre ⁊ principes ⁊ tribuni ⁊ diuites ⁊ fortes ⁊ ois liber
⁊ seruus abscōderūt se in speluncis ⁊ in petris montiū:
⁊ dicūt montibus ⁊ petris. Cadite super nos ⁊ abscōdi
te nos a facie sedētis super thronū/⁊ ab ira agni: qm
venit dies magnus ire ipsorum. Et quis stare poterit?
Post hec vidi quatuor angelos stantes super quatu
or angulos terre: tenentes quatuor ventos terre/ne fla
Eod.c.a rent super terram/neqꝫ super mare/neqꝫ super vllam ar
borem ⁊c. ¶ Item super illo. Et vidi ⁊ ecce equus alb⁹
Mora- ⁊ qui sedebat super illū/habebat arcum: ⁊ data est ei co
litas rona/⁊ exiuit vincēs vt vinceret. ¶ Equus est caro no
esa.31.b stra. Esa. Equi eorū caro: ⁊ nunc spūs ⁊c. Sessor ei⁹ est
anima que carni merito debꝫ presidere. Et breuiter ses
sor iste cum suo equo albo/significat hoīem qui p ca
stitatē corpus habet candidū ⁊ purum. Iste qꝫ ha
bet arcū. i. rigorē iustitie ⁊ equitatis: qr quantū ad sa
A gittandū/corrigendū delinquētes/tales sunt iusti: et
eccl.9.b rigidi: in se vero sunt innocētes ⁊ casti. Un Eccs. Omni
tpe vestimenta tua sint candida. Ideo pro certo tali
bus personis castis ⁊ iustis debꝫ dari corona. i. honor
⁊ celsitudo regie ptātis: qr tales persone qn sunt pro
mote ad dignitatē: vincūt primo se ⁊ cupiditates suas
⁊ tandē vincūt ⁊ suppeditant oēs malos: ⁊ preualēt ad
uersus principes ⁊ tyrannos: Exiuit inquit vincens vt
vinceret: qui enim primo se vicerit/alios faciliter vin
ro.12.o cere poterit. Ideo bene dicit Apostolus. Noli vinci a
malo/sz vince in bono malū. Un. Seneca in libro de mo
eod.c.a ribus. Fortior est qui cupiditates suas vincit/quam
historia qui hostes subiecit. ¶ Uidit ioānes equum rufum: ⁊
qui sedebat super eum/habebat gladium magnum: ⁊
Mora- datum est ei vt sumeret pacem de terra/⁊ vt homines
litas inuicem se interficerent. ¶ Charissimi: color rufus te
ste Aristo. in physonomia/significat maliciam/frau
dem/fallaciam ⁊ liuorē. Illi igitur qui habent equū
rufum: sunt qui sunt fallaces/inuidi/maliciosi. Et
pro certo isti hodie habent gladium maximum id est
linguam ⁊ loquacitatem: quam ita habent magnam/
latam/longam ⁊ diffusam quod per detractionem ad
omnes personas et status attingunt: scilicet de om
nibus detrahendo ⁊ accusando/verba referendo. Et
ideo pro certo talibus datur hodie potestas a diabo
lo/quod ipsi tollant pacē de terra: quapropter verba
dicta talium iniquorum ⁊ impiorum/⁊ per ipsorum
falsas accusationes ⁊ relationes pax ⁊ concordia dissi

patur ⁊ lites ⁊ discordie seminantur. Eccli. Susurro ⁊ eccl.28.b
bilinguis maledict⁹/multos turbauit habētes pacē. eod.c.b
¶ Uidit ioānes equū nigrū: ⁊ qui sedebat super eū/ha B
bebat staterā: ⁊ audita est vox inter aialia/dicens. Bi
libris tritici denario vno: ⁊ bilibres hordei denario
vno: vinū ⁊ oleū ne leseris. ¶ Equus hic est corp⁹ chri Anago
sti: qui niger: vilis ⁊ despectus extitit p tormēta. Esa. gia
Uidimus eū/⁊ nō erat ei aspectus. Sessor istius. i. dei esa.53.a
filius habet staterā: id est librā equitatis ⁊ iustitie in
manu sua: qr hꝫ potestatē iudiciariā: ⁊ potest pōdera
re ⁊ librare merita singulorū. Ideo dicit sibi: bilibris
tritici ⁊c. Triticū significat perfectos: qui medullā de
uotionis ⁊ compassionis habēt: ⁊ ipi sunt pleni: Hor
deū significat imperfectos: qui cū medulla meritorū ⁊
virtutū habēt admixtā corticē venialiū peccatorū. De
narius est premiū eterne beatitudinis: illud est pmiū
cōmune. Un. Acceperunt singuli singulos denarios. ma.20.a
Dicitur enī ꝙ bilibris tritici: id est due libre tritici: ⁊
tres bilibres: id est sex libre hordei: hoc est dictu: par
ua quantitas perfectorū: que per duo designat: ⁊ ma
gna quantitas imperfectorū: que p sex significat: oēs
emunt ab isto sessore Christo denario vno: scꝫ premio
eterne beatitudinis: qr oēs percipiūt eandē visionē: tn̄
diuersimode: qr sm merita alij clarius: alij obscurius
vident deū. Ideo bn̄ dicit ꝙ due libre perfectorū tantū
reputāt quantū sex imperfectorū vel hordeatorū: qr lꝫ
habeant eundē denariū ⁊ idē premiū quantū ad essen
tiā: tamen plus habēt pauci perfecti ꝙ plures imper
fecti quantū ad modū perfectionis: ⁊ quantū ad dei
munificentiā qr in domo patris mei māsiones multe
sunt. Et sequit ꝙ vox dixit illi sessori ⁊ liberatori chri io.14.a
sto ꝙ vinū ⁊ oleum ne leseris. Uinum enī quod letifi C
cat cor hominis: significat viros letos ⁊ consolatores
⁊ aliorum informatores ⁊ ad bonum incitatores: qr
isti auditores inebriant verbo dei. Oleum autē quod
lenit ⁊ nutrit: viros pios significat ⁊ compatientes:
qui pauperum infirmitates leniunt ⁊ contemperant:
⁊ ipsos per elemosynas nutriunt ⁊ educant. Quando
igitur christus ponderabit ⁊ librabit orbem terre in
die iudicij mediante statera iustitie: vbi merita singu
lorum decernet: quando etiam perfectis ⁊ imperfectis
gloriam distribuere habebit tunc vero vinum ⁊ oleū
id est viros sapientes et compatientes misericordes apo.2.c
non ledet: scilicet per eterne damnationis sententiam Aliter
⁊ rigorem: quia qui vicerit: non ledet a morte. ¶ Uel
dic quod equus niger est ecclesia vel religio: que dici
tur equus propter habenas iustitie quibus ligantr.
Dicitur niger: propter squallorem tribulationis ⁊ ab
stinentie: qua sua species obscurat. Iuxta illud. Cant. cant.1.b
Nolite me considerare quod fusca sum: quia decolo
rauit me sol id est tribulatio. Sessor istius equi est pre
latus: qui debet habere stateram iustitie ⁊ equitatis:
quia debet ponderare atqꝫ cogitare merita singulorū
vt videat quis sit bonus: quis malus: quis promo
uendus: quis reprobandus: sed tamen qualitercunqꝫ
sit: denarium tantum id est tantam portionem bono
rum ecclesie ⁊ beneficiorum debent habere due libre
tritici id est due persone perfecte et bone que habent
medullam deuotionis ⁊ compassionis: quantum sex
hordei id est quantam sex imperfecte ⁊ immature. Ex ge.44.a
emplo ioseph/qui beniamin fratri suo concludit D
duas partes. Uinum autem et oleum id est viri
discreti et pij: non debent ab eo ledi: sed debent Aliter
potius sustineri. ¶ Uel dic quod per vinum et
oleum intelliguntur agricole: de quorum laboꝛi
bus oleū

bus oleum ⁊ vinum acquiritur. Isti igit a superiori-
bus ⁊ dominis non sunt ledendi vel molestandi / sed
eccli.7.b potius sunt diligendi. Unde Eccli. Nõ oderis laborio
eod.c.b sa opera: ⁊ rusticationẽ ab altissimo creatã. ¶ Joan-
historia nes vidit aperto quarto sigillo equum pallidum: ⁊ q̃
sedebat super eũ nomen illi mors: ⁊ infernus sequebat
eum: ⁊ data est ei potestas super quatuor terre plagas
Mora- interficere gladio / fame ⁊ morte ⁊ bestijs terre. ¶ Equ9
litas iste est peccator: qui dicitur pallidus: q: caret rubore
charitatis / ⁊ albedine castitatis. Sessor illius est dia-
bolus / mala voluntas vel peccatũ: qui ipsum ducunt
circũquaq; ad motum suggestionis vel male inclina-
tionis. Et iste dicitur mors: q: hominẽ temporaliter ⁊
spiritualiter occidit. Ideo dicit q infernus .i. inferna
lis pena ipsum sequit. Unde ipse poterit dicere illud
ozee.13.d Ozee. Morsus tuus ero inferne. Isti igit datur pote
stas super quatuor affectiones cordis humani: q̃ sunt
dolor / timor / spes ⁊ gaudium. Nã ex quo peccatũ / dia-
bolus vel mala volũtas homini dominat: necesse est
q super quatuor affectiones ipsius principet. Et ipse
annihilet oẽs hoĩs grãs quatuor modis: fame / auari
cia: bestijs .i. carnalitate: sensualitate luxurie: gladio
ire ⁊ inuidie: morte ocij ⁊ accidie. Fames que desyderi
um affligit / est auaricia. Bestia que sensu .i. ratiõe / ca-
E ret / est luxuria. Gladius qui acute pũgit / est iracũdia.
Mors q̃ insensibilẽr immortalẽ facit est accidia. Ista
igitur est quadruplex: mors culpe / qua ab isto malo
sessore occiditur ala petõris: ⁊ quantũ ad quatuor par
hier.15.a tes affectionũ cordis sui. Unde Hiere. Uisitabo sup
eos quatuor species dicit dñs: gladiũ ⁊ canes / volati-
lia celi ⁊ bestias: ⁊ paulo ante dixerat / q qui ad mortẽ
ad mortẽ / qui ad gladiũ ad gladium / qui ad famẽ ad
eod.c.e famem ⁊c. ¶ Uidit ioannes super altare dei animas
interfectorum propter verbum dei / ⁊ propter testimo-
nium quod habebat: ⁊ clamabant voce magna ad do
minũ. Quare non vindicas sanguinẽ nostrũ? Et acce-
perũt diuinũ respõsum / q expectarent adhuc modicũ
tempus / donec numerus fratrũ suo℞ qui interficient /
Anago- compleat. Et date sunt singulis stole albe ⁊c. ¶ Isti
gia significant martyres / quo℞ aie sunt in altare paradisi
deo presentate. Isti eñ occisi sunt propter testimoniũ
fidei: ⁊ propter verbũ dei quod predicabãt. Isti eñ ze
lo iustitie / non vindicte / p. tunt venire iudiciũ .s. vt eo-
rũ sanguis beato℞ q tribulationes puniant. Sed pro
certo respondet / q necdum cõpletus est numerus ele-
cto℞ vel martyrũ: qui sunt per occisionẽ ad deum mi-
grati: vel al's sm ordinẽ predestinationis dei in secu-
la positum. Et ideo interim dant eis stole albe .s. indu
mentũ glorie paradisi: quã nũc habet anima separa-
luc.15.e ta / que dicit stola prima. Luc. Cito proferte stolã pri-
eod.c.c mam ⁊ induite eum. ¶ Aperto sexto sigillo. Uidi in-
quit Joannes. Et ecce terremotus factus est magn9:
F ⁊ sol factus est niger tanq̃ saccus cilicinus: ⁊ luna fa-
cta est tota sicut sanguis: ⁊ stelle ceciderũt de celo / sicut
ficus emittit grossos suos cũ a vento mouet: ⁊ celum
recessit quasi liber inuolutus: ⁊ omnis mons ⁊ sylue
de locis suis mote sunt: et omnes reges terre / princi-
pes ⁊ diuites / ⁊ fortes / ⁊ omnis seruus / ⁊ liber / abscon
derunt se in speluncis atq; in petris montium: ⁊ dicũt
montibus ⁊ petris. Cadite super nos: ⁊ operite nos a
facie sedentis super thronum ⁊ ab ira agni: quoniam
venit dies magnus ire peccatorũ. Et quis poterit sta
Tropo- re? ¶ Iste terremotus significat / motũ tentationum
logia ⁊ tribulationum huius mundi / ⁊ earum inualescentiã
in hoc mundo. Sol clarus significat statum prelato-

rum. Luna mutabilis significat statũ principum ⁊ lai
co℞. Stelle statũ ⁊ personas bono℞ subdito℞. Celum
est eccia. Mons significat statũ perfectionis. Insu-
la mari circũdata / significat statũ religiõis. Dico igi
tur q sol ⁊ status prelato℞ in multis peruitia denigra
tus est. Luna vero .i. status principũ secularũ / per cru
delitatẽ ⁊ rapinã in sanguinẽ conuersus est: ⁊ ideo ce-
lũ .i. ecclesia a statu prosperitatis recessit / ⁊ ipsa tribula
tio circuminuoluit. Stelle etiã .i. bone persone per petrũ
iam vident cadere: ⁊ mons cuiuscunq; pfectionis / in-
sula cuiuscunq; religionis / iam de loco suo ⁊ cditione
sue prime fundatiõis vident penitus cõmote .i. cõmu-
tate. Qui eñ bene csyderaret quales fuerunt: ⁊ quali-
ter se habuerũt montes .i. dignitates ecclesie: ⁊ insule
.i. status religioso℞: qui fuerũt in ecclesia primitiua:
reuera bene posset dicere / q sunt mote de loco suo: ⁊ q̃
tum ad vite perfectionẽ / ⁊ quantũ ad mo℞ ⁊ habituũ G
qualitatẽ. Ps. Mouebunt oĩa fundamenta terre. Iõ ps.81.b
propter mala exẽpla istorum subdito℞: alij inferiores
reges / diuites / fortes: serui ⁊ liberi: ab amore diuino
defecerũt: ⁊ iam in cauernis terre .i. in amore terreno℞
se penitus incluserũt. Uñ. Absconderũt se quinq; reges iosu.10.c
in spelũca ⁊c. ¶ Uel dic q sol est intellectus: qui ho- Aliter
die per obscuritatẽ erroris ⁊ ignorãtie denigrat. Lũa
mutabilis est / q̃ sanguinea per carnalẽ amorẽ efficit.
Stelle sunt potẽtie sensitiue: q̃ hodie per praua delecta
bilia ⁊ petã diuersa cadere cõprobant. Celũ est rõ: que
hodie obnubilat vel excecat. ¶ Uel stelle sunt virtutes Aliter
⁊ grẽ q̃ hodie cadunt ⁊ perdunt propter terremotũ et
ventũ suggestionũ quo a diabolo cutiunt: q: ppter
ista iam deficiũt mõtes cteplatiõis: iã cessant insu-
le compunctiõis ⁊ ctritiõis: q̃ est in medio maris .i. in
medio cordis auari: iam reges ⁊ principes .i. iustitia ⁊
iudicium: diuites .i. sufficiẽtia: fortes .i. cstãtia: liberi
.i. charitas: serui .i. humilitas se abscõdunt ⁊ desistũt Aliter
¶ Uel dic q sol est veritas: que splẽdet. Luna est pie-
tas: que humorẽ prebet. Celũ est verecũdia: q̃ honesta-
tẽ celat. Stella est prudẽtia: q̃ oĩa illustrat. Quia igit
inualescente terremotu tentationis: sol cuersus est in
nigredinem ignorãtie: luna pietatis cõuersa est in san
guinem crudelitatis ⁊ seuitie. Celum verecundie iam
recessit: stella prudentie iam cecidit. Ideo proculdu-
bio iam moti sunt montes id est viri eminentes in p- H
fectione: insule id est viri maturi ⁊ amari pre doloro- Aliter
sa contritione. ¶ Uel dic quod ideo montes ⁊ insule
id est status ecclesie tribulationibus concutiuntur ⁊
a stabilitate quam habuerunt commouentur: serui: li
beri: diuites / pauperes: reges ⁊ tribuni: generalr om-
nes tam subditi quam prelati iam miserabiliter a di-
uina presentia a diuino seruitio absconduntur: et in
cauernis terre id est tumultis temporalium recludun
tur: timent enim coram agno immaculato id est corã
christo in ecclesie seruitio comparere: quod patet: q:
vere nisi pro distributionibus nolunt in ecclesia sub-
intrare: sed in cauerna id est in foro ⁊ mundanis: cum
talpis id est cum secularibus cecis habitare. Unde di
citur. Absconderunt se in speluncis. Timent enim (vt i.re.13.b
dicunt) iram agni id est duriciam humani vel diuini
seruitij: q̃ q̃ placabilis ⁊ benigni'. Unde isti videntur
dicere de eo illud. Non maneat apud nos arca dei is- i.reg.5.e
rael: quia dura est manus eius ⁊c.

¶ Capitulum septimum Textus. Post hec
vidi quatuor angelos stantes super quatu-
or angulos terre. Moralitatum Cap. VIII

historia Vidit Joannes quatuor angelos stantes super quatuor angulos terre: qui tenebant ventos celi / ne flarent super terram / nec super mare / neque super vllam arborem. Sed istis dictum est a quodam angelo habente signum dei viui qui ascendebat de ortu solis / quod ipsi non nocerent terre / neque mari / neque arboribus / quousque signarent seruos dei in frontibus eorum: ⁊ fuit multitudo maxima signatorum / tam de filiis israel quam de turba de omnibus populis ⁊

B gentibus congregata: Et erant omnes in conspectu throni / induti stolis albis / ⁊ palme in manibus eorum: ⁊ agnum benedicebant.

Tropologia ¶ Isti quatuor angeli possunt significare balliuos ⁊ officiales principum: qui in quatuor partibus mundi sunt locati: ⁊ qui stant in diuersis officiis super angulos terre nostre. Istis datur a principibus ⁊ prelatis nocere terre mari ⁊ arboribus. i. omnibus conditionibus hominum subditorum / terre villis ⁊ ciuitatibus maris. i. collegiis ⁊ conuentibus arboribus. i. personis ⁊ hominibus: quia ad hoc breuiter ponunt in officio vt noceant subditis / ⁊ vt rapiant quicquid

apo.9.a possunt. Unde dicitur. Potestas eorum nocere hominibus mensibus quinque. Et isti impediunt / ne ventus flent super terram: quia omnem consolationis flatum / ⁊ omne refrigerium vel auxilium quod principes vel prelati debent subditis: ipsi impediunt quantum possunt. Sed quid? Uere ibi est alius angelus / id est alius consiliarius vel familiaris: qui portat signum ⁊ sigillum principis: vtpote consiliarius / vel fisces: cum quo oportet secrete loqui: quia breuiter nullus est immunis a nocumento aliorum / nisi quos ipse signauerit liberandos. Et tales sic signati per dona vel fauores a magistris curie / accepti ab huiusmodi quatuor angelis malis. i. ab huiusmodi iniquis non leduntur: immo stant in conspectu throni. i. in presentia principum ⁊ prelatorum / induti stolis ⁊ vestibus coruscis / ⁊ in eorum curiis officiisque ordinati. Alii autem qui non sunt signati / nec in gratia maiorum specialiter accepti atque recepti: sed nocumento talium malorum angelorum. i. inferiorum / balliuorum / executorum ⁊ commissariorum crudelium exponuntur. Et breuiter istud est verum / quod nullus

B hodie balliuorum maliciam euitat / nisi alicuius magni angeli . i. alicuius magni consiliarii fauorem procuret. Isti enim mali inferiores illos non audent tangere / quos vident maiorem gratiam obtinere.

Aliter ¶ Uel dic quod iste sanctus angelus est beatus franciscus: qui ab ortu solis. i. a statu gratie ⁊ virtutis ascendit super terram ipsam / ⁊ terrena calcando ⁊ etiam predicando. Iste enim portat sigillum dei / scilicet stigmata passionis dominice. Iste enim per doctrinam suam impediuit / ne angeli mali nocerent illis qui signum characteris ⁊ crucis per penitentiam confessionis memoriam secum portant. Multos etiam sigillo ⁊ imagine christi signauit / scilicet fratres suos: quos christo vniendo fideles ⁊ conformes esse voluit ⁊ mandauit. Sunt enim hodie tam de israel quam de gentibus. i. tam de nobilibus quam de ignobilibus maxima turba / que per eum coram domino presentatur: in statu scilicet religionis ⁊ perfectionis: qui amicti stolis candidis castitatis / ⁊ habentes palmas victorie ⁊ perseuerantie atque firmitatis / deum ⁊ agnum continue benedicunt: ⁊ ipsi per predicationes suas ab aliis fiunt benedicti. Unde in Actibus

Nota de beato francisco

actu.6.b apostolorum. Turba enim plurima credidit in deum.

Aliter ¶ Uel dic quod iste potest significare quemlibet virum perfectum / signo charitatis munitum: qui sibi deuotos sibi signo consignat: ⁊ eos a malis angelis liberat et

Aliter defensat. ¶ Uel dic quod in die iudicii illi soli a malis liberabuntur / qui signo charitatis ⁊ gratie signati inuenientur.

Aliter ¶ Uel dic quod illud signum significat memoriam dominice passionis: quo qui signati apparuerint / a demonibus non ledentur. Dicat igitur quilibet illud. Ps. Fac mecum signum in bonum: vt videant qui oderunt me. ¶ Dixit ioannes quod ipse vidit coram deo ⁊ angelis ps.85.c

C animalibus ⁊ senioribus: turbam magnam / quam dinumerare nemo poterat / ex omnibus tribubus: populis ⁊ linguis qui erant amicti stolis albis: ⁊ palme in manibus eorum: quia incessanter deum cum angelis collaudant. Et dictum est ei. Qui amicti sunt stolis albis / qui sunt vnde venerunt? Hi sunt enim qui venerunt ex magna tribulatione: ⁊ lauerunt stolas suas in sanguine agni: ⁊ ei seruient in templo sancto eius die ac nocte: ⁊ non esurient neque sitient amplius: neque cadet super illos sol: neque estus neque dolor: quoniam agnus qui est in medio throni: reget eos: ⁊ deducet eos ad vite fontes aquarum. eod.c.c historia

Anagogia ¶ Isti significant sanctos qui sunt in patria: qui ante thronum maiestatis eterne perpetuo habent stare cum angelis ⁊ animalibus. i. cum euangelistis ⁊ senioribus cum patriarchis ⁊ sanctis. Isti sunt turma innumerabilis: sunt etiam ex cunctis populis congregati: ⁊ isti deum continuo benedicunt: ⁊ amicti sunt stolis albis ind.8.c
. i. eterne glorie claritate. Isti palmas inconcussibiles victorie secum portant: sed pro deo qui sunt isti? pro certo nulli nisi qui venerunt ex magna tribulatione: qui in mundo penas ⁊ miserias propter deum habuerunt: quia quotquot deo placuerunt: per multas tribulationes transierunt. Isti stolas suas. i. conscientias lauerunt: ⁊ primo a vitiis

D purgauerunt: ⁊ hoc in sanguine agni ⁊ passione: ⁊ memoria iesu christi. Isti enim sursum in templo paradisi seruiunt agno. i. christo: qui eos regit: ⁊ ideo non esurient: neque sitient: neque calescent neque frigebunt: neque dolebunt: sed ad fontes vite eterne prosperitatis ⁊ voluptate replebuntur. Ps. ps.35.c Quoniam apud te est fons vite.

¶ Capitulum octauum Textus. Et cum aperuisset sigillum septimum: factum est silentium in celo. Moralitatum Capitulum.IX

historia Vidit ioannes angelum vnum ante altare aureum quod est in celo: ⁊ data sunt ei incensa multa: ⁊ ascendit fumus aromatum in conspectu dei.

Moralitas ¶ Sic vere ante altare paradisi ascendit fumus: odor ⁊ fragrantia bonorum meritorum: orationum: ⁊ maxime quando in thuribulo cordis nostri ardet ignis ⁊ feruor intime charitatis. tob.12.c
Tunc enim angelus noster omnes nostras orationes eleuat coram deo: sicut patet de angelo tobie. ¶ Quidam angelus accepit vnum thuribulum: ⁊ impleuit eod.c.b
illud igne altaris aurei quod est in conspectu dei: ⁊ misit illud in terram: ⁊ facta sunt tonitrua: voces ⁊ fulgura: ⁊ terremotus magnus. Et septem angeli qui habebant septem tubas: parauerunt se vt tubis canerent.

Moralitas ¶ Iste angelus est deus pater: qui thuribulum id est filium suum plenum igne id est feruore charitatis misit in terram per incarnationem: qui fumum orationis et fragrantiam odorifere fame et sanctitatis iugiter emittebat. Et pro certo quando iste fuit missus in terram: tunc ad predicationem eius audita sunt tonitrua id est mine: voces. i. suasiones, fulgura id est miracula ⁊ exempla: et sic in cordibus auditorum factus est terremotus contritionis: timoris: amaritudinis ⁊ meroris. Septem etiam angeli id est predicatores extunc

Aliter inceperunt predicare: ⁊ tuba predicationis per mundum resonare. ¶ Uel dic quod angelus est aliquis ma-

E gnus princeps vel prelatus: qui aliquando mittit in aliquam terram pro aliquo officio: aliquod thuribulum. i. officialem plenum igne cupiditatis ⁊ auaricie. Et tunc pro certo in aduentu eius fiunt tonitrua. i. mine tribulationis: fiunt et fulgura. i. inuasiones: rapine ⁊ excoriationes: quia omnia comburunt ⁊ inflammant: ⁊ nihil remanet post ipsum. Unde. Ante ioel.2.a
ipsum ignis vorans ⁊c. Et ideo tunc audiunt voces. i. planctus subdi-

ctus subditoꝝ: ⁊ fit terremot⁹ magn⁹: q꞉ tota terra/to
pro.28 b ta patria per ipm̃ ꝯcutit ⁊ turbat. Quia sicut dicit. Re
gnantib⁹ impijs/ruine hoiũ. Uñ si qs peteret/q̃re talis
turbatio audit in terra: posset respõderi illud Matt.
ma.28 a Ecce terremot⁹ factus est magn⁹ ⁊c. ¶ Uel dic contra
Aliter plātos ⁊ principes: q̃ qñ de nouo ꝓmouent/solẽt sub
sidia petere: ⁊ sic solẽt totã subiectã patriam turbare: ⁊
tunc magis q̃ alijs rapinis ⁊ exactionibus molestare.
eod.c.b ¶ Canẽte primo angelo cũ tuba sua/factus est grãdo
historia ⁊ ignis mixtus cũ sanguine: ⁊ missa in terram: ⁊ tertia
Tropo= pars arboꝝ ⁊ omne fenũ viride combustũ est. ¶ Iste
ogia angel⁹ significat adulatores: q̃ in curijs sunt ꝑncipũ ⁊
magnatũ. Nã qñ ipsi in auribus ipsoꝝ faciũt resona=
re tubam eloquẽtie ⁊ adulationis: ⁊ qñ ipos iustificãt
⁊ alios coram ipsis accusant: tũc vero per ipsoꝝ falsa
verba generat grando crudelitatis ⁊ seuitie/ignis cu
piditatis ⁊ auaricie/sanguis carnalitatis ⁊ luxurie: q꞉
per verba maloꝝ adulatoꝝ fiunt principes raptores/
crudeles/adulteri ⁊ luxuriosi. Ideo bene sequit/q̃ ter
f tia pars ipoꝝ comburit per rapinã ab ipsis. Arbores
.i.ipsi excellẽtes nobiles/diuites ⁊ potentes/comburũ
tur ⁊ infestant: ⁊ ad voces taliũ tribulationibus mo=
lestant. Et maxime omne fenũ terre.i.ppls infimus ꝑ
Aliter ceteris molestat. ¶ Uel dic q̃ angelus est prim⁹ ⁊ no=
uissim⁹/alpha ⁊ o. Nam qñ ipse in iudicio tuba sue au
toritatis sue resonabit: tũc grãdo.i.tormentoꝝ inuasio
percutiẽs.i.ignis inextinguibilis: sanguis etiam.i.oc
cisio ⁊ seuitia comburũt terrã.i. terrenos ⁊ auaros: ar
bores.i.altos/elatos ⁊ superbos: fenũ.i.lasciuos/mol
les ⁊ floridos luxuriosos. Isti enĩ dicunt cõbusti: q꞉
comburunt in inferno finaliter: ⁊ isti dicunt tertia ps
q꞉ perfecti ⁊ minus perfecti/iusti ⁊ penitentes faciunt
Aliter vnam partẽ: ¶ Uel illi q̃ sunt in celo ⁊ in purgatorio/
faciũt secundã partẽ. Tertiã faciũt damnati peccatores.
Tertiã vero partẽ angelus cõburit/cũ christus in iudi
cio damnatos ꝯterit: q̃ nũc in purgatorio cũ angelis
eod.c.c parcit. Tertia pars gladio peribit. ¶ Scđs angel⁹ tu
historia ba cecinit: ⁊ tanq̃ mõs magnus igne ardẽs missus est
in mare: ⁊ facta est tertia ps ipi⁹ maris sanguis: ⁊ tertia
Mora= ps creature q̃ habebat aĩas/mortua est i mari: ⁊ tertia
litas pars nauium interijt. ¶ Iste mons est ꝑlatus malus
vel iudex/qui dicit magnus per superbiã/ardens per
auariciam/iracundiã ⁊ inuidiã. Iste mons qñ in ma=
ri religionis vel ecclesie preficit: tũc vere per eius pra=
ua documẽta ⁊ exempla/tertia pars maris.i.religio=
nis per peccata demorit: multi ei in sanguinẽ.i. in car
nalitatẽ per luxuriã cõuertunt. Naues.i. viri perfecti
virtutũ mercimonijs onerati: per eoꝝ neq̃tias destru=
unt: ⁊ breuiter illi qui habent aĩas.i.per spm̃ grẽ viui
G ficant: fiunt mortui ⁊ destructi quando tales mali ho
pu.28 b mines principantur. Prouerb. Regnantibus impijs
Aliter ruine hominum. ¶ Uel dic generaliter/q̃ qñ auarus
⁊ ardens prelatus in mari.i.in patria preficit. Ueteri=
am quando in aliquo officio vel collegio aliquis offi
Aliter cialis vel iudex auarus ⁊ crudelis extollitur: tunc pro
certo tertia pars hominum subditorum scz pauperes
grauissime molestantur. ¶ Uel dic quod mons iste si=
gnificat affluentiam diuitiarum ⁊ honoris: qui recte
dicitur ardens: q꞉ ardor ambitionis auare est eis in=
clusus. Nam qñ iste mons.i.temporalis facultas fuit
missa in mare.i.in ecclesia: tunc apparuit mare quasi
totaliter infectum: q꞉ tunc plusquam eius tertia pars
est infecta: ⁊ abundantibus prosperis/in sanguinem.
i.in luxuriam est conuersa. Ecclesia enĩ habet tres par
tes scilicz laicos/religiosos ⁊ clericos. Sed vere quasi
tertia pars.i.status clericoꝝ in sanguinem luxurie est ps.104
conuersus. Uñ Ps. Cõuertit aquas eoꝝ in sanguinẽ. c
¶ Uel si vis per tertiã partẽ intellige quẽlibet statum Aliter
aliũ.s.religiosos/laicos ⁊c. Naues etiã.i. viri perfecti
sũt destructi: ⁊ illi q̃ p grãz viuebãt: ꝑ pctm̃ mor. ui sũt
⁊ ꝯsumpti. Iõ qñ Cõstãtin⁹ imꝑator dedit reddit⁹ ec=
clesie. audita est vox in aere dicens. Hodie effusum est Aliter
venenũ in ecclesia dei: ¶ Uel dic q̃ ille mons elatus/
est diabolus vel antichristus: ad cuius aduentũ in ma
ri mũdi vel ecclesie tertia pars/vel forte plus q̃ tertia eod.c.c
pars peribit. ¶ Tertius angelus tuba cecinit: ⁊ stella H
magna tanq̃ facula ardens cecidit in tertiã partẽ flu
minũ/fontiũ ⁊ aquaꝝ: ⁊ stelle nomẽ absinthiũ. Et fa=
cte sunt aque in absinthium: ⁊ multi hoies mortui sũt Tropo=
ex aquis: q꞉ amare facte sunt. ¶ Stella ista significat logia
pctm̃ auaricie: quod more ignis inflãmat. Ista etiam
dicit absinthium: q꞉ amaritudo laboꝝ/angustie vel ti
moris/auaricie est annexa: ⁊ ista ꝓ certo mittit in aq̃s
⁊ fluminibus.i.prosperitatibus ⁊ diuitijs huius mũ=
di: q꞉ ardor ab initio mundi prosperis mixtus est ho=
die ⁊ coniunctus. Ideo aque.i.mundi ꝓsperitates fi=
unt hodie amare ⁊ dolorose ad acquirendũ ⁊ seruãdũ
propter istã stellã.i.propter auariciam concomitantẽ
Et ideo multi hoies.s.illi qui in mundi prosperis po
nunt desyderiũ ⁊ spem suam propter terrena/moriun=
tur: q꞉ propter mundi prospera fiunt auari/superbi et am.8.a.
luxuriosi: ⁊ sic mortẽ spũalẽ incurrere dinoscunt. Uñ Aliter
Multi moriunt: in omni loco proijcient silentiũ. ¶ Uel
dic q̃ ista stella est antichristus vel hereticus doctus
igne malicie ⁊ seuitie inflammatus: qui facit aquas
sacre scripture corruptas ⁊ amaras/eas oblique exponẽ
do: ⁊ ideo multi homines scilicet auditores sui in pe= Aliter
riculo mortis caduntꝰ nisi caueant. ¶ Uel dic quod ta
lis stella est diues vel malus consiliarius/qui de celo
id est de curia alicuius prelati vel principis dicitur ve
nire vel cadere: q꞉ est per mundi maliciam ⁊ sapientiã
clarus ⁊ stelleus/per auariciam ardens ⁊ flammeus
per rapinam ⁊ exactionem intolerabilis ⁊ amar⁹. Iste
enim de aquis idest de populis/qui per tres partes di
uiduntur scilicet in maiores/mediocres ⁊ minores: ip
sam tertiam partem scilicet ipsos inferiores aggrauat
inquantum rapinis ⁊ molestijs ipsos grauat. Ideo I
scriptura absinthium merito ipsum vocat. ¶ Uel dic Aliter
quod talis est pulchra ⁊ mala mulier ardens et luxu=
riosa: que quando de celo id est de statu gratie cadit:
magnam partem aque id est populi amaricat ⁊ corrũ Aliter
pit. ¶ Uel dic contra apostatam angelum: qui per sci
entiam ⁊ gratiam primo fuit stella: sed post casuz effi
citur absinthium: q꞉ sepe fit amaricatio aliorum. Iõ
de quolibet talium dicitur. Nouissime illius amara pro.5.a
velut absinthium: ⁊ acuta velut gladius biceps ⁊ ce. eod.c.a
¶ Canente vero quarto angelo/percussa est tertia ps
solis ⁊ lune ⁊ stellarum: ⁊ obscurata est tertia pars eo=
rum: dici etiam tertia pars ⁊ noctis similiter tertia ps
non lucebat: tunc apparuit quedam aquila volans ꝑ
medium celum clamans/⁊ dicens. Ue/ve/ve in terra Allego=
habitantibus. ¶ Dies significat statum ecclesiasticũ ria
in quo lux prudentie ⁊ sapientie solet lucere. Nox signi
ficat statum secularem: vbi solet error ⁊ ignorãtia abũ
dare. Sol significat prelatos ecclesiasticos: qui dici ⁊
statui ecclesiastico presunt. Luna significat principes
seculares: qui per peccatum sepissime eclipsantur: ⁊ tñ
eo statuus seculi principantur. Stelle significant sub=
ditos vtriusq; status. Item quilibet istoꝝ triũ/scz so=
lis/lune ⁊ stellaꝝ habet tres partes: q꞉ non est hõ qui

nō habeat tres potētias/scȝ intellectū/memoriā ꝛ vo-
luntatē: sed ꝑ certo tertia pars istoꝝ est hodie percus-
sa/scȝ potētia volūtatis: qꝛ vero dato ꝙ intellect⁹ ꝛ me
B moria sint clari ꝛ lucidi per sciē claritatē: voluntas tn̄
est obscura ꝛ lucis gratie priuata per maloꝝ appetibi
liū cupiditatē. Et breuiter in die ac nocte. i. in mundo
ꝛ in ecclesia/in sole ꝛ luna ꝛ stellis. i. in p̄latis / princi-
pib⁹ ꝛ subditis tertia pars nō lucet: qꝛ quasi volūtas
oīm hodie est peruersa: qꝛ indebite appetit diuitias ꝛ
Ezec.5.c. honores. Ezec. Tertia pars tui in peste morieṫ ꝛc. Jō
qn̄ deus aquila christus in medio celi in die iudicij vo
litabit: tūc voce sue terribilis sentētie triplex ve/scȝ tri
plicē maledictionē cōtra peccatores q̄ nūc in terra ha
bitāt/fulminabit. Et ista sunt ꝓculdubio pena dāni ꝛ
Aliter pena sensus ꝛ desperatio q̄ grauior est. ¶ Uel pena tē-
poralis/pena eterna/ꝛ amissio glorie paradisi: vł pēa
ignis ꝛ remorsus/ꝛ cetera similia. Nā ista tria ve. i. iste
tres maledictiones damnatis pctōribus inferunṫ: q̄
hie.48. in terra. i. in terrena ꝓspitate habitāt ꝛ versanṫ. Formi
g. do ꝛ fouea ꝛ laqueus sup̄ te q̄ habitator es terre.
esa.24.c ¶ Capitulum nonum Textus. Et quintus
angelus tuba cecinit: ꝛ vidi stellam de celo.

Moralitatum Capitulum.X.

historia A Ngente quinto angelo stella cecidit de celo:
ꝛ data est ei clauis putei abyssi. Et aperuerūt
puteū: ꝛ exiuit inde fumus sicut fornacis ma
gne: ꝛ obscuratus est sol ꝛ aer de fumo putei.
Mora- ¶ Metaphorice loquēdo: vide ꝙ stella significat dia
litas boiū: qui de celo corruit per pctm̄. Puteus significat
pro.23.c pctōres ꝛ maxime luxuriosos. Tales etiā dicunṫ putei
abyssi: qꝛ sicut abyssus non pōt satiari: sic nec luxurio-
hiec.3.a sus q̄diu viuat. Ideo diciṫ. Fornicata es cū amatori-
bus: nec sic es satiata. Isti igiṫ stelle. i. diabolo datur
clauis putei abyssi. i. potestas super personā luxurio-
sam: qꝛ quotiēs vult diabolus facit eā per vana desyde
C ria aperiri. Ideo ad suggestiōeȝ diaboli/luxuriosi mit
tūt fumū. i. fetida verba luxuriosa ꝛ inhōesta/sicut for
nacis ardentia ꝛ luxuriosa: ita ꝙ sol. i. bone persone:
vel aer. i. tota vicinia per eos obscuranṫ ꝛ fedanṫ: pro
certo qꝛ nulla persona est ita sol vel aer. i. sancta vel pu
ra/quin faciliter inficiaṫ per puteū abyssi. i. per malaȝ
ꝛ luxuriosam personā: si fumus maloꝝ verboꝝ suoꝝ
eccl.13.a attingit vsq̄ ad eam. Unde. Qui tangit picem/inqui-
Aliter nabitur ab ea. ¶ Uel dic quod puteus iste est heretic⁹
cuius fumus id est mala doctrina inficit ꝛ corrumpit
solem ꝛ aerem id est bonas personas ꝛ ecclesiam: quā
do stella magna id est diabolus aperit os eorum per
1.co.15.d predicationem: corrumpit bonos mores colloquium
eod.c.b prauum. ¶ Uidit ioannes exire de fumo putei abyssi
historia locustas similes equis ad prelium: ꝛ super capita eoꝝ
corone auree. Et habebant facies sicut homines: capil
los sicut mulieres: dentes sicut leones: loricas sicut lo
ricas ferreas: ꝛ vox eorum sicut vox curruum ꝛ equoꝝ
currentium ad prelium: ꝛ caudas similes scorpionuȝ:
ꝛ aculei erant in caudis eorum: ꝛ potestas eorum sicut
habent scorpiones. Et preceptum est eis ne lederent fe
num terre: nec omne viride/nec omnem arborem. Sed
data est eis potestas nocere hominibus non habenti
bus signum dei viui in frontibus eorum: et cruciare
eos mensibus quinq̄: ꝛ cruciatus eorum sicut scorpio
D nuȝ: ꝛ tunc querent homines mortem: ꝛ non inueni-
Mora- ent eam. ¶ Ista figura plures habet partes. Primo
litas enim dicit quod ipse vidit in fumo putei abyssi locu-
stas paratas ad prelium ꝛc. Puteus iste significat mū

dum: qui ad modū abyssi est obscurus per ignorātiā:
insatiabilis per auariciā: vt habeṫ in Prouer. Infer- pro.27.c
nus ꝛ perditio non satianṫ/nō implenṫ. Sic ꝛ oculi ho
minū insatiabiles. Fumus istius putei est prosperitas
mūdi: q̄ vere ad modū fumi faciłr euanescit. Ps. De- ps.36.d
ficiētes quēadmodū fumus deficiēt. Locuste signifi-
cāt diuites/officiales/ꝑpositos: qui ad modū locuste
sursum volant: sursum saliūt per ambitionē ad officia
ꝛ beneficia: ꝛ tn̄ faciliter cadūt in fine in terrā per tp̄a
lē depressionē/ꝛ eternalē dānationē. In fumo igiṫ pu-
tei vise sunt locuste: qꝛ locuste principes ꝛ iudices ho-
die sunt p̄ ceteris in fumo mūdane ꝓsperitatis. Ibiq̄
habēt aureas coronas. i. dignitates ꝛ prelaturas: pa-
rati ad preliū ꝯtra pauperes ꝛ vicinos. Et isti bn̄ dicū
tur quasi equi: qꝛ sicut equus est aial luxuriosum ꝛ su
perbū: sic tales p̄ ceteris luxuria sunt infecti. Hiere. hiec.5.c
Equi insanientes in feminas: vnusquisq̄ ad vxorem p-
ximi sui hinniebat. Et sicut mediāte fortitudine equi
aliqn̄ malus miles obtinet in ꝑlio sic mediantib⁹ bel
liuis ꝛ aduocatis/multi obtinent ꝛ lucranṫ causas su
as. Unde de istis locustis diciṫ in Psal. Dō deus de- ps.77.e.
dit fructus eoꝝ erugini: ꝛ labores eoꝝ locuste: eoꝝ scȝ
pauperꝝ. ¶ Secūdo diciṫ hic ꝙ isti habebāt facies si- eod.c.b
cut hoīes: ꝛ capillos sicut mulieres. ¶ Facies q̄ est p- Mora-
ma pars apparēs: significat introitū ꝛ ingressum pri- litas
cipū. Capilli qui tegūt caput: significant palliatiōes/
hypocritas ꝛ fictiones: quibus caput. i. intentio taliū
est velata. Mulier que est aial amicabilissimū ꝛ dece-
ptoriū: significat eoꝝ familiaria ꝛ deceptiua colloq̄a/ E
actus ꝛ gestus. Homo qui est rationalis/significat eo
rum sensum ꝛ discretionē. Quid igiṫ: Pro certo isti in
facie id est in ingressu quando primo apparent: viden
tur homines id est astuti / sapientes et discreti. Ca-
pillos habent mulierum id est apparentiā amicabilē.
Illud apparet qn̄ tales volunt aliquos pauperes ir-
retire in suis contractibus falsis ꝛ obligationib⁹ tūc
ostendūt se eis familiares: promittēdo ꝛ applauden-
do: balium etiā qn̄ volūt aliquid inuestigare. Sed pro
certo isti nō sunt nisi capilli mulieꝝ. i. fraudulenti pal
liatores. Unde Ecci. diciṫ. Non est malicia super ma- ecc.25.c
licia mulierū. Et illud p3 in tertia parte figure. ¶ Ter eod.c.b
tio dicitur ꝙ ipsi habebāt dentes sicut leones: loricas
sicut loricas ferreas: ꝛ vocem terribilem. ¶ Per den- Tropo-
tes per quos homo deuorat cibos: intelligitur vorax logia
crudelitas vel rapina: qꝛ dato quod isti videntur ho-
mines benigni ꝛ humiles: tamen habent dentes idest
crudelitatem/rapacitatem/mordacitatem leoninam:
quia omnes subditos cupiunt deuorare. Ideo loricis
ferreis id est adulatoribus vel amicis cautelosis seip
sos muniunt ꝛ tegunt: quia sicut patet / ita cautelose
faciunt suos contractus: ꝛ cautelis maliciarum sua-
rum ita velant ab omni ictu id est ab omni querela eo ezec.23.o
rum coram quocunq̄ iudice se defendunt. Ezech. Lo- f
rica et clypeo armabuntur contra te id est maliciosa
executione: ꝛ vocem habent terribilem sicut canes: qꝛ
ita autentice loquuntur / et alte pauperibus commi-
nantur: vt ipsos terreant verbis suis: ꝛ sic faciliter eos
exheredant leoninis dentibus: qui in facie hominis
videbantur. Daniel. Dentes eorum dentes ferrei. Ec- dan.7.c
clesiastici. Dentes leonis dentes eius. Et ideo sequi- ecc.21.a
tur quarta pars figure. ¶ Quarto dicitur quod habe eod.c.b
bant caudas. ¶ Cauda que est posterior pars / signifi Mora-
cat finem alicuius negocij. Scorpio qui facie lambit litas
ꝛ cauda pungit/significat proditores: qui in facie id
est in principio lambunt ꝛ applaudunt: in cauda ve-
ro id est

ro id est in fine lacerant atq pungunt. Isti igitur in
cauda id est in fine sunt scorpiones: inquantum per
exheredationē vexationis puncturā[?] alys τ aculeū cru
delitatis infligūt. Ideo aculeus rapie τ crudelitatis
pro.130 in fine talibus est annexus. Unde in Prouer. Nouissi
Aliter me mordebunt vt coluber. ¶ Uel dic φ cauda est sta
tus senectutis: quia reuera tales in senectute sunt scor
piones simul τ raptores: τ aculeū crudelitatis auari
Aliter cie/detractionis acrius infligentes. ¶ Uel dic φ qui
sunt in facie homines/τ in cauda scorpiōes/significāt de
tractores: qui in facie.i. in p̄ntia adulatores sunt: i ab
sentia scorpiones pungitiui. Ezech. Cum scorpionib⁹
eze.2.c habitas. ¶ Multo dicitur φ potestas ipsorū est nocere
eod.c.b hominibus mēsibus quinq τc. ¶ Quinarius qui est imp
Mora fectus/significat mundanā vitam taliū: que pro certo
litas in quocūq est imperfecta: qi vt cōiter nō perficiūt eta
tē suā: qi moriunt subito τ male. Isti igit possunt no
cere hominibus mensibus quinq quantū durat vita p̄ns
Et breuiter hodie sub manu taliū p̄ acerbitate tormē
torū τ afflictionū suarū/multi sunt homines qui desyderāt
G mori/τ tn̄ non inueniunt sicut optant. Et finaliter isti
habent sup se regē angelū abyssi/scz peccatū auaricie:
quod dicit exterminans: qi omnia exterminat τ corro
Aliter dit. ¶ Uel ad literā angelus exterminās ipsos regit:
ps̄.79.b qi diabolus ipsos confundit. Psal. Exterminauit eū
Tropo aper de sylua. ¶ Uel dic φ locuste sunt detractatores:
logia qui cōtra omnes hoies preliant: τ eorū facies.i. appa
rentia videtur amicabilis τ rationalis. ¶ Uidentur
esse homines: quia in p̄cipio de homine dicunt mul
ta bona: fingunt se loqui ex charitate / vt facilius eis
credatur: sed vere finaliter apparent eorum dentes/fe
rocitas τ inimicitia leonina: quia vere more leonis ali
os lacerant τ diffamant: τ cauda id est finis verborū
suorum: vel cauda id est retro in absentia est pungens
sicut aculeus scorpionis. Licet enim in principio vel
in presentia blandiatur tamen semper in fine verbo
rum /detractionis et punctionis aculei inueniuntur.
Et isti habent potestatem nocere suis malis verbis /
hominibus id est bonis esse rationabilibus/. Fenum
terre non ledunt: quia tales vt communiter non mur
murant: nec detrahunt de illis qui paruz aut nihil va
lent: sed tantum de hominibus id est de personis bo
nis: τ breuiter cruciatus eorum est similis scorpionū
inquantum blandiuntur primitus: τ rector eorum est
diabolus exterminator: ad cuius instinctum isti alys
H inuitantur. Quia bene dicitur exterminans: pro eo
quod istis mediantibus multi boni puniūtur τ exter
minantur. ¶ Uel dic quod potestas eorum bene dici
Aliter tur nocere hominibus: quia ad literaz multi sunt ma
li inferiores: qui solum habent potestatem nocendi:
Aliter nunq̄ autez proficiendi. ¶ Uel dic quod locuste sunt
diaboli: qui de puteo abyssi id est inferni aliquotiens
exeuntes: τ per fumum huius aeris caliginosi voli
tant. Isti semper parati sunt ad prelium tentationū
mouendum. Isti sunt in facie id est in principio ho
mines: quia multa suggerunt facere sub specie boni
ita quod videntur rationales τ humani: capillos id
est coperturas τ velamenta sue intentionis habent
multa falsa τ deceptoria. Sunt igitur homies per ap
parentem rationem: mulieres per fictam palliationē:
sunt leones per mordacem tentationem: sunt scorpio
nes in cauda id est in fine per pungentem τ venenataz
damnationem: et habent aculeos in cauda id est tor
mentorum afflictionem. Isti habent nocere post mor
tem: τ in vita hac illis qui non habent signum dei vi
ui id est veritatem gratie τ charitatis τ memoriaz san
guinis christi: τ ipsos habent cruciare atrociter in in
ferno: quod mori τ deficere concupiscent: nec tamen
perpetuo morientur. Esa. Ignis eorum non extingue esa.vl.g
tur: τ vermis eorum non morietur. ¶ Uel ipsi non pos Aliter
sunt nocere feno terre id est iacentibus in terra per hu
militatem: nec tamen viridi id est florentibus per ho
nestatem: nec vlli arbori id est contemplantibus eter
norum felicitatem. Et isti habent super se regem ange
lum abyssi/scilicz luciferum: qui bene dicitur exterminās: quia omnia bona hominum exterminat τ corrū I
pit pro posse suo. Unde Job. Ipse est rex super omnes iob.41.d
filios superbie. ¶ Joannes vidit quatuor angelos al eod.c.e
ligatos in flumine magno euphrate: qui parauerant
in horam/diem τ mensem τ annuz/vt interficerent ter
tiam partem hominum. Et quidam angelus qui ha
bebat tubam/soluit eos: τ habebat secum exercitum
innumerabilem et immensum. ¶ Eufrates fluuius Mora
babylonicus significat mundi prosperitatem: que ba litas
bylonios id est mundanos irrigat τ fecundat: q̄ sem
per fluit τ deficit sicut aqua. Angeli qui sunt ibi alli
gati / significant mundi principes τ potentes: qui in
mundi prosperis sunt inclusi τ ligati: τ isti dicuntur
quatuor: quia ipsi sunt in mūdi quatuor partibus ha
bitantes. Angelus qui habet tubam: ipsorū balliuos
τ suorum malorum actuum laudatores: qui tuba sue
eloquentie adulationis coram ipsis resonant: inces
santer significat. Sunt igitur in flumie prosperitatis
huius mundi hodie q̄tuor angeli id est principes τ po
testates: qui semper sunt parati in omni hora/die/mē
se τ anno homines interficere per rapinam τ expolia
tionem: τ incendere vna cum exercitu suo innumerabi
li/id est collegiis τ consortiis famulorum aduocato
rum: quia tales nutriunt ad hoc/vt subditos deuorēt
τ infestent. Et pro certo quando angelus curialis .i.
adulator est resonāt corā eis eos laudādo τ/τ subditos
accusando: tunc isti τ exercitus eorum mouentur ad
alios occidendum id est ad alios molestandum. Et
sic ioannes vidit equestrem exercitum: cuius numer⁹ K
erat vigesies septies centies dena milia: milites autem
habebant loricas igneas τ sulphureas τ hyacinthi
nas. Sic hodie iste exercitus balliuorū est valde mul
tiplicatus. Sunt etiaz armati contra alios lorica ma
liciarum τ cautelarum: que sunt ignee per auaritiam
sulphuree per luxuriam: hyacinthine id est colorē ce
lestis vel fumei per superbiam. ¶ Uel lorice malorū
sunt aduocati: qui more loricarū malos defendunt: τ Aliter.
isti sunt ignei/auari/sulphurei/luxuriosi τ hyacinthi
ni id est ornati/prosperitate superbi. Ps. Ignis/sul
phur pars calicis eorum. ¶ Joannes vidit equos mi ps̄.10.b
rabiles in quodaz exercitu congregatos: qui caudas Eo.c.d
habebant similes serpentibus: habentibus capita cū historia
quibus nocebant: capita eorum erant sicut capita leo
num: τ de ore ipsorum procedebat ignis / sulphur et
fumus. Et tertia pars hominum occisa est ab istis
tribus plagis terre: scilicz igne/fumo τ sulphure: que
procedebant de ore equorum: potestas erat in ore ipso
rum/τ in caudis eorum. Uidi equos in visione. ¶ Eq
isti significant mundi diuites/superbos τ luxuriosos Mora
quia equus est animal superbum τ luxuriosum. Isti litas
enim habent caput intentionum ad modum leonis:
quia iuuentus eorum τ principium vite sue que pertica
pre designat est leoninū: qi in iuuētute sunt crudeles
fortes τ supbi: qi leo fortissim⁹ bestiarū ad nullius paue
bit occursum: sicut dicit. Prouer. Cauda ipsorū.i. sene

p.30.d. cius ⁊ finis vite est similis serpentibus: q̄ in fine sunt
serpentum ⁊ tortuosi per maliciã: ⁊ terre inherẽtes per
auariciã: q͛ cõiter plꝰ capiũt auari I senectute q̄ in iu
uentute: q͛ eoꝝ cauda. i. malicia habet caput serpenti
C num. i. intentionẽ aliquã auarã ⁊ fallacẽ. Et isti de ore
suo mittũt ignẽ / fumũ ⁊ sulphur. i. tria genera maloꝝ
verboꝝ: q͛ omnia verba illoꝝ aut pertinent ad fumũ
. i. ad elationẽ superbie ⁊ iactãtie: aut ad ignẽ. i. ad in-
flammationes rapine ⁊ auaricie: aut ad sulphur. i. ad
fetorẽ carnalitatis ⁊ luxurie: Ideo isti nocent multis
hominibus per has plagas. Superbia enĩ eoꝝ inuadit su
periores: auaricia minores: luxuria mulieres. Et breui-
ter potestas ipsoꝝ est in ore. i. in verbis ⁊ in cauda ser-
Aliter pentina. i. in malicijs eorundẽ. ¶ Uel dic q̄ isti sunt
cuncti mali p̄lati moderni: q̄ sunt luxuriosi sicut equꝰ
quoꝝ caput. i. quoꝝ ingressus ⁊ principiũ est leoninũ
. i. rigidum ⁊ austerum: quia in principio iuste ⁊ rigi-
de volũt regnare: sed in cauda id est in fine fiũt serpẽ
tini id est auari in terrenis per auariciam inherentes
dona ⁊ munera diligentes ⁊c. vt supra.

¶ Capitulum decimum Textus. Et vidi ali um angelum fortem descendentem de celo. Moralitatum Capitulum. XI.

historia IOannes vidit vnũ angelũ fortem descenden-
tem de celo / amictũ nube: ⁊ iris erat in capite
eius: ⁊ facies eius sicut sol: ⁊ pedes eius sicut
columna ignis: ⁊ habebat in manu sua libellũ
apertum: ⁊ posuit pedem dextrũ suum supra mare: si-
nistrũ supra terrã: ⁊ clamauit quẽadmodũ leo rugit:
D ⁊ cũ clamasset / locuta sunt septẽ tonitrua: ⁊ accepit Io
annes librũ de manu angeli: ⁊ fuit in ore suo dulce tã
q̄ mel: ⁊ cum illũ deuorasset / amaricatus est vẽter eꝰ.
Tropo- ¶ Angelus iste est prelatꝰ angelicus ⁊ celestis. Nubes
logia que continet humorẽ / pluuiã significat dulcorẽ pie-
tatis: quo p̄latus debꝫ esse humectatus: ⁊ de pluuia
beneficioꝝ ⁊ elemosynaꝝ debet alijs distillare. Unde
iob.27d Job. Nubes spargũt humorẽ suum ⁊c. Iris q̄ est si-
gnũ federis inter deum ⁊ hominẽ / significat virtutes
pacis ⁊ vnitatis: quã prelatus dꝫ habere: ⁊ per quam
debet subditos deo per suum patrocinium reconcilia
Aliter re: ⁊ inter eos concordiam ⁊ pacem generare. ¶ Uel
etiam iris continens omnes colores / significat pictu-
ram honeste conuersationis prelati: in quo omnes co
lores id est omnia bona exempla / virtutes ⁊ perfectio
apo.4a nes debent relucere. Apocalyp. Et iris in circuitu
sedis erat. Mare quod est amarum / significat amari-
tudinem mortis ⁊ inferni. Terra que est nutrix omni-
um viuentium / significat fertilitatem ⁊ opulentiam
paradisi. Pes dexter est timor sinister q̄ faciliter clau-
dicat / significat scripturam sacram. Septẽ tonitrua
significant vniuersitatem predicatorum: qui habent
peccatores more tonitrui conturbare. Uidit igitur Io
annes angelum id est perfectum virum angelicum et
spiritualem. fortem per constantie firmitatem: descen
dentem de celo: quia se non reputat dignum ibi ascen
dere: sed magis in infernum descendere per humilita
tem: amictum nube per rorandam pietatem: ⁊ in capite
id est in intentione habebat iridem id est omnimodã
sanctitatem: pacis ⁊ concordie vnitatem. Facies eius
id est intellectus debet lucere vt sol per sapientie clari
E tatem. Pedes eius id est affectiones debent esse sicut
ignis per feruentissimam charitatem. Librum debet
ezec.2.d habere / id est sacre scripture sagacitatem. Ezechie. Ec
ce manus missa est ad me in qua erat liber inuolutus

Iste debet habere pedẽ dextrũ. i. timorẽ super mare. i.
super amaritudinẽ mortis ⁊ inferni per iugẽ consyde
rationẽ. Pedem sinistrũ. i. amorẽ ⁊ affectionẽ dꝫ habe
re super terrã. i. consyderationẽ mortis ⁊ inferni. Ps.
In marivia tua. Dicit etiã habere vocẽ sicut leo per ri ps.76d
goris ⁊ autoritatis assensionẽ. Debet etiã facere q̄ se-
ptem tonitrua. i. vniuersitas predicatoꝝ loquat in mun
do per predicationẽ. Et iste debet tradere librũ Ioanni
. i. subditis ⁊ secularibus per scripture doctrinã ⁊ expo
sitionẽ: quã ipsi debent comedere. i. incorporare per au
ditũ ⁊ deuotionẽ: ⁊ in ventre memorie retinere: ⁊ iste p
certo erit dulcis eis sicut mel per consolationẽ / ⁊ eter-
noꝝ promissionem. Amarum etiã facit ventrem eoꝝ ⁊
mentẽ / per infernaliũ tormentoꝝ cõsyderationẽ: vt sic
de subditis dicatur illud Baruch. Hic est liber man- bar.4a
datoꝝ dei. Et alibi. Hec omnia liber vite. ¶ Uel dic q̄ ecc.24c
hic est christus qui angelus testamenti dicit. Malac. Aliter
Hic venit de celo per incarnationẽ: amictus fuit nu- mal.3.a
be. i. purissima humanitate. Coronatus fuit iride. i. ce
lesti diuinitate. Pes eius dexter erat deitas: ⁊ ille ap-
paruit super mare: qñ ibi siccis pedibus ambulabat. f
Sinister aũt est humanitas: ⁊ hic apparuit summe su bar.3.d
per terrã / scꝫ laborãdo ⁊ ambulãdo. Baruch. Postea
in terra visus est: ⁊ cũ hominibus cõuersatꝰ est. Et iste
clamauit sicut leo per p̄dicationẽ. Postea septem toni
trua. i. vniuersitas predicatoꝝ incepit loqui ⁊ predica
re. Iste habet libꝝ sacre scripture: ⁊ ip̄m alijs per inspi
rationem porrigit ⁊ reuelat ⁊c.

¶ Capitulum vndecimum Textus. Et da tus est mihi calamus similis virge. Moralitatum Capitulum XII

IOanni dato sibi calamo mensure ad modum historia
virge dictum est. Surge inquit metire templũ
dei ⁊ altare / ⁊ omnes adorantes in eo. Atrium
autem quod est foris / noli metiri: quia datũ
est gentibus: ⁊ sanctam ciuitatem calcabunt mensibꝰ
quadragintaduobus. ¶ Iste est christus in iudicio: moralitas
quia ibi dabitur calamus mensure potestatis iudicia
rie: ⁊ rigoris iustitie ⁊ equitatis: mediantibus quibus
ipse mensurabit ⁊ iudicabit merita singulorum: ⁊ tem
plum ecclesie / altare religionis: adorantesq̄ in eis id
est omnes fideles calamo discretionis metietur: quan
ta sit in eis longitudo spei vel longanimitatis / pro-
funditas humilitatis / latitudo charitatis / altitudo
contemplationis / ⁊ sublimitas virtutum. Atrium qđ
est foris / significat ecclesiam et collegium damnato-
rum / maxime infidelium: qui non sunt de domo eccle
sie. Isti non metientur: quia nulla dictaꝝ dimensionũ
in eis inuenitur: ⁊ ipsi iam iudicati reputantur: quia
qui non crediderit / iam iudicatus est: sed gentibus id
est sine lege viuentibus demonibus dabuntur ad cal
candum / ⁊ perpetuo cruciandum: qui gentes id est de ioan.3c
mones calcabunt ⁊ affligent ecclesiam ⁊ ciuitatẽ san-
ctam quantum poterunt: ⁊ maxime tempore antichri G
sti: qui mensibus quadragintaduobus id est tribus
annis cum dimidio aduersus ecclesiam preualebunt. ps.55.a
Psalmista. Conculcauerunt me inimici mei tota die. Aliter
¶ Uel dic quod iste mensor est iudex vel prelatus: qui
calamo iustitie ⁊ virga directionis ⁊ correctionis / sin
gulorum merita metietur: vt sciat qui promouendi sint
⁊ qui corrigendi. De atrio quod est foris id est de mũ
do ⁊ statu secularium: non se debet intromittere nec de
illis qui sunt foris id est extra iurisditionem suam ali
qualiter contrectare: sed ipsos gentibus scilicet illis
ad quos

ad quos pertinet dimittere/mensurandū et guberman
die.6.a dū. Ezech. Pascet vnusquisq3 eos q̄ sub manu sua sunt.
Eo.c.a. ¶ Vidit ioannes seruos duos christi/ heliā et enoch:
historia qui pphetauerūt diebus mille ducentis sexaginta: et
dicit ꝙ isti erāt due oliue et duo candelabra lucētia an
te dñm: et habent potestatē claudere celū ne pluat: et cō
uertendi aquas in sanguinē: et percutere terrā oī pla
ga: sed venit quedā bestia q̄ ascendit de abysso: et fecit
ꝯtra eos bellū/ et occidit eos: et iacuerunt corpora eoꝝ
in medio ciuitatis: que spiritualr dicit sodoma et egy
ptus: cōtra quos predicauerūt in morte eoꝝ: sed fina
liter isti receperunt vitā: et ascenderūt in templū in nu
Tropo- be: et timuerunt oēs inimici eoꝝ. ¶ Isti duo pphete et
logia bestia q̄ est ꝯtra eos: mūdanoꝝ et religiosoꝝ/ theologo
B rū et iuristarū gerunt figurā. Nā theologi et religiosi
boni dicunt duo/ per duplicē charitatē: oliue per virē
tem honestatē: cādelabra per lucentē vite et doctrie cla
ritatē: dicunt stare in ꝯspectu dei per fidē et longanimi
tatē. Isti em̄ prophetāt et predicāt verbū dei: et redar
guūt impios et mūdanos. Isti claudunt celū.i. sacrā
scripturā que celat dei archana: qr volūt ꝙ pluuia do
ctrine nō defluat in mūdanas aquas: et scientias et scri
pturas vertūt in sanguinē.i. in spūale nutrimentū qr
volunt: qr isti solū hodie habēt celū sacre scripture in
manib9 suis: et apud ipsos pertinet predicare vel cessa
re: cū pauci hodie studeant theologiā nisi ipsi. Et hic
uiter isti percutiunt/ redarguūt/ corrigūt terrā.i. terre
Esa.11.a nos peccatores. Esa. Percutiet terrā virga oris sui: et
spiritu labioꝝ suoꝝ interficiet impiū. Sed pro certo
bestia que de abysso venit.i. peccatores/ maxime mun
dane sapientie professores / pugnāt ꝯtra istos hodie:
scz eos diffamādo/ condemnando/ et multa mala atq3
falsa eis imponendo. Alij quos aliqñ redarguunt/ de
hoc gaudent: qr vere quasi omnes mūdani gaudent et
obloquunt: qñ audiūt aliquē religiosū ab aliqua be
pro.15.b stia.i. ab aliquo malo hoie diffamari: qr non amat pe
stilēs eum qui se corripit. Ideo multi bene iacent ho
die in platea huius mundi sine honore quasi mortui/
propter huiusmodi infamias iniustas: qui quidē mū
dus dicitur ciuitas sodoma id est muta dicitur: egy
ptus id est obscura: qr mundus est mutus quo ad dei
laudem: et obscurus propter ignorantiam et errorem:
sed finaliter in die iudicij ipsi reuiuiscent: et in celum
A ascendent videntibus suis diffamatoribus inimicis.
Aliter ¶ Vel dic quod tales iniuste occisi et depssi/ in fine pa
tescente veritate resurgunt: et redeunt ad honorem: et
in celū .i. dignitatē et gliā ascēdūt: malis gratib9 inimi
coꝝ suorum qui de ipsorum depressionibus letaban
Sap.5.a tur. Unde dicitur. Stabūt iusti in magna constantia
aduersus eos qui se angustiauerunt: videntes turba
buntur ꝛc. dicentes. Hi sunt quos ꝛc. Ecce quomodo
Tropo- computati sunt inter filios dei. ¶ Vel dic quod isti p
logia phete significant aliquem bonum virum discretum:
iuste regnantem in officio prelature: in religione/ ec
clesia/ vel in curia p̄ncipis secularis: qui recte dicitur
oliua propter pietatem: candelabrum per honestatē:
terram id est predicatorem percutit per iustitie equita
tem. Bestia ista significat maliciosum hominem ini
micum suum: qui quandoq3 de abysso id est de statu
vili et humili plebe venit: qui forte est in eadem religio
ne/ curia vel ecclesia: qui insidiatur eidem. Et quid?
pro certo accidit quod ista bestia id est rationalis per
sona preliatur contra illos prophetas idest contra bo
num iudicem vel prelatum: mouet sibi litem: scilicet
eum apud maiores accusando: ita quod finaliter ipsū

suppeditat: atq3 ꝯtra ipsum preualet. Ipsumq3 facit de
poni ab officio et beneficio: vel facit eū damnari tpa
liter: vel occidi ꝙ in platea hui9 mūdi vel religionis ia
cet mortuus.i. sine potestate et honore depressus: car
nes eoꝝ.i. illi qui sunt de parētela sua vel familiarita
te ipsius dispergunt per plateā.i. priuatiū vel ꝯuent9 B
ad literā ab eo exheredant: ita ꝙ cogunt per plateam
mendicare. Et tunc gaudent maliuoli sui: maxime illi
quos correxerant et punierāt/ ꝙuis iuste: contra illud
Prouerb. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas. p.24.b
Sed pro certo sepe accidit dei iudicio: ꝙ tales iterū re
uiuiscunt/ et redeunt ad prosperitatē: et ascendūt in ce
lū.i. ad maiorē q̄ ante fuerant dignitatē. Et tūc qui de
eoꝝ casu gauisi sunt: contristant/ timent/ admirant et
stupent: qr sepe accidit ꝙ qui letantur in casu alioꝝ/ ca
dunt postmodū ipsis resurgentib9: qr sicut dr in Pro
uerb. Qui in ruina letat alterius / nō erit impunitus. pro.17.a
¶ Vel ꝙ isti sunt boni qui a bestijs.i. a p̄ncipib9 ini Aliter
quis/ vel mundi potētibus occidunt vel exheredantur:
ita ꝙ eoꝝ carnes et filij iacent in plateis sine honore:
sed finaliter in die iudicij resurgent et in celū ascendēt:
et sui inuasores in infernum succūbent. ¶ Vel fm sen Aliter
sū litere expone de antichristo: qui de abysso.i. de dia
bolo veniet: et ꝯtra heliā et enoch dimicabit: et eos in
hierusalem occidet: sed tn̄ ipsi resurgēt et celū ascendēt
¶ Uidit ioānes templū apertū in celo: et visa est arca Ca.11.d:
testamenti in templo: et tunc facta sunt fulgura et vo
ces et terremotus et grando. ¶ Celum est ecclesia. Tem Mora
plum est religio. Arca testamenti est bonus prelatus / litas
vel quecunq3 bona persona ibi habitans: que ad mo
dum arce virtutes et merita in se seruat: Quando igi
tur in templo religionis apparet arca testamenti idest
bonus prelatus vel perfectus homo: tunc exinde pro
cedunt fulgura bonorum operum et exemplorum: splē C
dori honeste ꝯuersatiōis: voces diuie laudis et alte pdi
cationis: grando aspere correctionis: et ex parte alio
rum terremotus/ timoris et contritionis: voces etiam
confessionis: quia vere bonus prelatus et bona perso
na in religione causat in alijs multa bona. Psalmista ps.17.b
Fulgura multiplicabit idest bona documenta: et exem
pla: et conturbabit eos / scilicet peccatores videntes
audientesq3.

¶ Capl'z duodecimū text9. Et signū magnū apparuit in celo. Mulier amicta sole: et luna sub pedib9 eius. Moral. Caplm. XIII

Signum apparuit in celo. Mulier amicta so historia
le: et luna sub pedibus eius: et in capite eius co
rona stellarum duodecim: et erat ibi mulier
pregnans puerum masculum: et clamauit et
cruciabatur parturiens. Et aliud signum visum est in
celo / scilicet quidam draco rufus / qui insidiabatur
mulieri: vt deuoraret filium eius: sed filius eius rapt9
est ad deum: et mulier fugit in solitudinem: et draco p Anago
iectus est in terram. ¶ Ista mulier est anima beata: gia
que a deo desponsatur. Sol qui semper lucet / signifi
cat gloriam eternam: que in perpetuo non mutatur.
Luna significat mundi prosperitatem mortalem/ mu D
tabilem et defectibilem: que faciliter eclipsatur. In ce
lo igitur anima beata mulier idest coniunx dei patris
amicitur sole et tegitur id est eterna claritate. Luna id
est mortalis vita et mutabilis prosperitatis sub pedi
bus eius: et quia ipsam iam superauit et eam vilipen
dit et calcat. In capite autem eius est corona duode
cim stellarum id est duodecim gaudiorum. In quo

dam sermone quidam exponens coronā illius mulie
ris dicit: ꝙ corona duodecim stellarum in patria/erit me
moria sine obliuione: ratio sine diminutione: volūtas
sine perturbatione: impassibilitas sine corruptiōe: cor
poris claritas sine offuscatiōe: carnis agilitas sine re
tardatione/corporis subtilitas sine obuiatione. Item
octaua erat diligere proximū sicut seipsum. Nona erat
videre proximum in omni virtute diligente se sicut
seipsum. Decima deū perfecte diligere plus quam se
ipsum. Undecima diligere seipsum tantummodo ꝓpter
deū. Duodecima videre deū diligētē se plus ꝙ homo
diligat seipsum. Ista vlterius est pregnās: q̄ filiū ma
sculum .i. christū habet in se per dilectionē ⁊ deuotio-
nem. Sed ꝓ certo draco magnus diabolus ꝙ plurimū
ei inuidet: sed ipse nō preualet: q2 ipse fuit de celo pro-
ctus ⁊ in terrā cecidit. Ideo sanctos q̄ sunt in patria/
Tropologia ledere non valebit. ¶ Uel dic ꝙ hec mulier est vir ꝑfe-
ctus: qui dicit mulier quasi mollis aer. Aer dico pro-
pter scientie puritatē: mollis per pietatē ⁊ benignita-
tē: ⁊ iste sole .i. clara sagaci discretione/vel conuersatio
nis honestate amicit: ⁊ luna .i. mutabilis prosperitas
sub pedibus eius vilipendit ⁊ calcatur: ⁊ in capite eius
.i. in mēte illius: duodecim stelle .i. duodecim articuli
fidei/firmiter ⁊ tenaciter radicati tenent. Apoca. Affe
apo.22a rens fructus duodecim per menses singulos. Ista vl-
terius dicit pregnans: q̄ vere tales in vtero cōsciencie
c continēt filiū masculū .i. bonum ⁊ firmū propositum:
quod summe cupiunt parere ⁊ demonstrare per bono
rum operum executionem ⁊ complementum: Ideo
dicitur. Mulier cum parit/tristitiam habet: sed cum
Ioā.16c pepererit non meminit pressure sue propter gaudium.
Sed quando draco rufus id est maliciosus ⁊ veneno
sus ⁊ infamis diabolus videt talem mulierē id est bo
nam personam bono proposito impregnatam/⁊ bona
opera parere cupientem: vere ipse insidiatur ei per ma-
las suas suggestiones: ipse nititur deuorare ⁊ annihi
lare: ⁊ propositi sui partum impedire: ne exeat ad bo-
nū opus. Sz vere mulier ista nihilominus dz gerere suū bo
nū ꝓpositū adīplere ⁊ illō dracō cōmittere: q2 pariter eius
dz eē raptus apud deum id est ad laudē ⁊ gloriam dei
ordinatus: ⁊ ipse debet in desertum religionis vel peni
ps.54b tentie fugere. Et sic draco diabolus cadet ⁊ ipsum nō
Aliter poterit superare. Psalmista. Ecce elongaui fugiens:
Allegoria ⁊ mansi in solitudine. ¶ Uel dic quod ista mulier est
ecclesia: que antiquitus habuit solem id est christum
⁊ bona spiritualia pro vestimento. Luna id est muta-
bilis mundi prosperitas sub pedibus eius erat: scilicet
contempta ⁊ calcata: q2 pro certo tunc sola spiritualia
eligebantur atqꝫ diligebantur: caduca vero ⁊ lunaria
spernebantur: ⁊ hoc maxime in principio/quando ip
sa habebat in capite coronam duodecim stellarum id
est duodecim apostolos: qui in capite id est in princi-
apo.21.f pio ipsam coronauerunt: ⁊ sic stellis duodecim orna-
f uerunt: sicut de ciuitate noua dicitur in Apoc. Quod
habebat pro portis duodecim margaritas. Tunc igi-
tur draco id est diabolus vel tyranni non potuerūt im
pedire/quin pareret populum fidelium predicando ⁊
conuertendo: ⁊ quin acquireret bona temporalia pro
christo pauperes nutriendo. Ueruntamen q̄ videtur
iam hodie econuerso amicta luna: ⁊ solem sub pedib9
eius tenere id est temporalia diligere/⁊ spiritualia cal
Aliter care. Ideo timendum est ne ipsam draco insidians pos
sit deuorare. ¶ Uel dic quod talis draco significat ma
los tyrannos ⁊ principes seculares: qui ecclesie vel per
sone/si quam pregnantem viderint id est diuitem: insi

diantur: ipsumqꝫ capere conantur: quapropter multo
tiens fugere compellunt: sicut ad literā patz de subdi-
tis tyrannorum. Ps. Draco ille quē tu formasti ad illu- ps.103c
dendū ei. ¶ Michael ⁊ draco preliabantur in celo: sed Ca.12.b
vincēte michaele/draco proiectus est cū angelis suis i historia
terrā: habens irā magnā sciens qm̄ modicū tps habz.
Draco aūt videns se proiectū: secutus est mulierē que
peperit masculū: sed dicit ꝙ illi mulieri date sunt due
ale aquile magne: vt volaret in desertū locū vt alat cer
to tpe. Et tūc vidēs draco fugere mulierē: misit post ip
sam ex ore suo fluuiū magnū/vt faceret ipsam a flumi
ne trahi: sed terra adiuuit mulierē: ⁊ aperuit terra os
suū ⁊ absorbuit fluuium. Et iratus est draco contra mu-
lierē. q2 vidit ꝙ ei nocere nō poterat: ⁊ habuit facere ꝓ
lium cū his de semine eius q̄ custodiebāt mādata dei.
¶ Draco iste significat diabolum: qui cum pugnaret Anagogia
in principio cum michaele ⁊ angelis eius bonis: con
tradicendo ⁊ superbiendo fuit in terram damnatus ⁊
reprobatus: ⁊ in aere caliginoso inclusus: vbi pro cer- a
to iram ⁊ inuidiam/desperationem ⁊ tristitiam magnā
habet. Mulier ista est humana natura fragilis ⁊ de-
bilis vltra modum. Quando igitur videt se proiectū:
inuidet mulieri id est humane nature: ⁊ ideo statim ꝑ
secutus est eam in persona ade ⁊ eue. Tamen ex dei be
nignitate finaliter date sunt isti mulieri/scilicet hūa-
ne nature: ale due id est duo sacramenta/scilicet baptis
mus ⁊ penitentia: quibus mediantibus potest volare
vsqꝫ ad solitudinem ⁊ locum secretum paradisi: vt ibi
alatur eterne glorie voluptate. Igitur ipsa mulier po
test dicere illud Psalmiste. Quis mihi dabit pennas ps.54b
sicut columbe: ⁊ volabo ⁊ requiescam? Sed quid facit
diabolus? Quando videt quod humana natura non
potest in celum ascendere cum alis suis: vere emittit
de ore suo id est de suis suggestionibus flumen ma-
gnum id est inundationem fortium tentationum: vel
fluuium id est aquas carnalium atqꝫ temporalium vo
luptatum. vt sic faciat eum ad se trahi/⁊ auolatu in ce
lum impedire ⁊ retrahi: ⁊ ideo statim quando homo
videt hunc fluuium: terra debet eum adiuuare id est
memoria terrestreitatis ⁊ mortalitatis nostre: vel aspe
ritas penitentie et infirmitas humanitatis nr̄e. ¶ Uel Aliter
terra id est beata virgo pro eo orando: quia pro certo
si ista terra aperiat os suum per confessionem id est di
uini auxilij implorationem: statim flumen tentatio- ps.105c
num erit absorptum: nec contra hominem preualebit Aliter
Psalmi. Aperta est terra ⁊ deglutiuit dathan. ¶ Uel b
dic quod terra significat timorem dei: qui pro certo ps.75.b
multum iuuat peccatorem. Psalmista. Terra tremu- Aliter
it ⁊ quieuit. ¶ Uel dic quod mulier est bonus ⁊ simplex
homo: cui diabolus insidiatur ⁊ inuidet: quando vi-
det quod in hoc seculo inocētiā ⁊ iustitiā seruat: ⁊ de mistis
criminibus eum tentat: ⁊ contra eum multimode pre
liatur. Ideo ipse debet assumere alas boni propositi:
vt alas aquilinas clare discretionis ⁊ alte contempla
tionis: ⁊ volare ⁊ fugere vsqꝫ ad solitudinem religio-
nis: ⁊ ibi nutriri pabulo deuotionis debet. Et si draco
diabolus mittat post ipsum fluuium tentationis: vel
sibi offerat fluuium carnalis ⁊ temporalis delectatio
nis: terra id est corpus suum proprium adiuuet: scilicet
sustinendo penam ⁊ macerationem culturam peniten
tie: ⁊ maxime aperiendo os per confessionem/oratio-
nem ⁊ laudem. ¶ Uel si vis solitudo significat para- Aliter
disum: vbi debet volare per desyderium ⁊ affectum.
¶ Uel dic quod mulier pregnans est bonus ⁊ simplex
subditus: pregnans plenus ⁊ diues. Draco rufus est Aliter
princeps

princeps vel prelatus vel iudex causidic9: maliciosus
rapax ꝛ veneniosus. Iste igit draco quãdo videt iuxta
se aliquã mulierem ꝑgnantem. i. aliquam simplicem
ꝑsonã plenã diuitijs ꝛ talibus: statim insidiatur ei: ꝛ
cogitat modos ꝛ vias/quo ab ista fetum suum. i. diui
tias ꝛ facultates extorqueat ꝛ acquirat: easq; devoret
ꝛ mãducet: fraude/malicia vel rapina: sed quãdoq; fit
ꝙ ista mulier id est iste hõ bonus habet aliquas alas
id est aliquos amicos vel defensores: qui ipsum por-
tant ꝛ sustinent: ꝛ quibus mediãtibus iste quãdoq;
fugit ꝛ euadit manus istius impij draconis. Et qñ vi-
det se ei nõ posse nocere: tunc mittit post eũ flumen ex
ore. i. impetũ minarũ/accusationũ ꝛ impositionuȝ: q:
imponit sibi multa crimina: ꝛ accusat eum apud ma-
A iores: vt sic faciat eũ trahi ad suũ ꝓpositũ ꝛ inclinari.
hie. 51. d Hiere. Absorbuit me quasi draco/impleuit ventrẽ suuȝ.
Et tunc nõ habet remediũ/nisi terra aperiat os suum
i. aduocati vel aliqui adulatores/testes vel defensores
ipm ꝓprio ore excusent: ꝛ fluuiũ accusatiõuȝ extirpẽt:
Sepe tñ accidit/ꝙ qñ draco. i. maliciosa ꝑsona/videt
se nõ posse nocere mulieri. i. alicui ꝑsone ꝯtra quã ha-
Eze. 18. c bet corrvere tunc cõtra amicos ꝛ filios insurgit: quod
est cõtra rationẽ: q: filius nõ debet portare iniquitatẽ
Aliter. patris/nec pater iniquitatẽ filij. ¶ Vel dic ad literaȝ/
ꝙ mulier qñq; inuadit a dracone. i. a luxurioso veneno
so/qui ipsam rogat de malo: que statim debet fugere/
ꝛ vitare ꝯsortiũ suũ ꝛ si ipse mittit post eã fluuiũ. i. leo
nes: vel fluuiũ. i. molliciem verborũ ꝛ donoꝝ: vere ipa
terra debet eam iuuare. i. consyderatio mortis ꝛ terre-
streitatis ꝓprie: q̃ debet hec oĩa refutare. Et dicit ꝙ
ista mulier est qñq; amicta sole. i. generis claritate ꝛ lu
na sub pedibus eius. i. ꝙ ois defectus ꝛ rusticitas est
sub ea: nibil horũ est in ea: vel etiã patria vl' ciuitas est
ei subiecta: sȝ coronata stell'. i. amicis ꝛ parẽtib9: soluȝ
Tropo- tñ remediũ est fugere: ꝛ terre. i. vilitatis nr̃e miseriã co
logia. gitare. ¶ Vel dic ꝙ mulierẽ bon9 vel ꝑfectus ꝑlatus:
habens solẽ discretionis/calcãs lunã ꝓsperitatis: co-
ronat9 ꝛ associat9 stell'. i. bonis ꝛ honestis ꝑsonis/cla
ris/nobilib9 ꝛ discretis. Draco est aliq̃s malicios9 sub
ditus quẽ ipse habet/venenat9 ꝛ biligos9. Qñ igit mu-
lier ista. i. ꝑlatus debet parere. i. aliqđ bñficiũ alicui cõ
cedere: statim fit ꝑliuȝ ꝛ ꝯtentio in celo ecclie vel reli-
B gionis: inter dracone ꝛ michaelẽ. i. inter bonos ꝛ am-
bitiosos. Nã draco. i. maliciosus subdit9/cupit istum
fetũ. i. beneficiũ deuorare ꝛ obtinere. Sȝ qñ iste fet9 ra-
pit a deo: ꝛ ex dei volũtate alicui bono ꝯcedit: ꝛ draco
ambitiosus eijcit in terrã. i. dimittit in statu infimo:
nec ꝓmouet: tũc draco iste irascit ꝯtra mlierẽ. i. ꝯtra ꝑ-
latũ: ꝛ facit ꝯtra eũ ꝯspiratiões: ꝛ cõpellit eũ fugere. i.
adire curiã romanã vt ibi tueat. Exẽplo dauid: quẽ fi-
lius su9 ambitiosus cõpulit fugere in desertũ: ꝛ tũc iste
draco. i. subdit9 ambitiosus/mittit ꝯtra eũ fluuiuȝ. i.
accusationẽ criminaliũ ipositionuȝ: quẽ nisi terra. i. de9
vel btã virgo/vel firmitas sue ꝟitatis//sctitatis ꝛ iusti
cie adiuuerit: vel terra. i. aduocatoꝝ sagacitas domis
ꝛ ꝑsbus bñ culta ore suo excusauerit: ꝛ fluuiũ istaꝝ ac
cusationũ absorbuerit: vel terra. i. terrenoꝝ donorum
multiplicitas ꝯfouerit/ꝓ certo in magno ꝑiculo erit.
Et tũc draco iste videñs se nõ posse sibi nocere: illos de
semine suo ꝛ familiares ꝓposse ꝑsequitur ꝛ inuadit.
Eze. 32. a Ezech. Leoni gentium assimilati te.

¶ Capitulũ decimũtertiũ Textus: Et vidi de mari bestiã ascendentem habentẽ capita septem. Moralitatũ Capl'm. XIIII

Vidit ioannes vnã bestiam ascendentem de
mari/habentẽ cornua septẽ/ꝛ capita decem historia
ꝛ sup caput eius nomina blasphemie. Ista
bestia similis erat vrso ꯱tũ ad pedes: q: ha
bebat pedes vrsi/caput pardi/os leonis: ꝛ loquebatur
grandia/ꝛ blasphemias in deũ ꝛ in sctõs. Et draco q̃-
dam dedit ei potestatẽ maximã/intãtũ ꝙ nullus erat
in terra qui poterat ei resistere: ꝛ ideo fecit bellũ cõtra C
sanctos ꝛ deuicit eos: ꝛ blasphemias loquebat cõtra
illos q̃ in celis habitãt. Et data ẽ ei potestas sup oẽm
ꝑplm/tribuȝ ꝛ linguã: ꝛ numerati sunt vniuersi: ꝛ ado
rauerunt draconẽ/qui potestateȝ dedit bestie. Ista tñ
bestia finaliter missa est in stagnũ ignis ardentis sul-
phuris. ¶ Ista bestia est balliuus: q̃ dicit bestia quasi Tropo-
vastia: q: tales solent vastare oĩa bona subditoꝝ. Ma logia.
re significat statum humilẽ/pauperẽ ꝛ auarũ. Bestia
ascendens de mari est balliu9/officialis vel aduocat9:
q̃ venit ex humili ꝛ vili plebe ꝛ pauꝑe statu: q̃ sȝ tantũ
ascẽdit qñq; paulatiȝ/ꝙ acq̃rit plura capita/. i. plura
officia/ꝛ dignitates. Habet etiã plura cornua/id ẽ ma
gistros/adiutores/familiares ꝑ quoꝝ ꝟtutẽ oẽs ali-
os corrũpit ꝛ inuadit. Abac. Cornua in manibus eius abacuk.
qñ faciẽ eius ibit mors. Tales sunt siles pardo ꝑ cru- 3. a.
delitatẽ/꯱tũ ad corpus intẽtionis. Pard9 enĩ est aial
preceps ad sanguinẽ: sic isti nõ gaudẽt nisi qñ pñt occi
dere/vel officiũ suũ crudeliter exercere. Esa. Manus Esa. 1. d.
vr̃e plene sunt sanguine. Itẽ sunt siles vrso ꝑ luxuriaȝ/
꯱tum ad pedes affectionis. Vrsus enĩ diligit summe
dulcedinẽ mellis. Sic ꝟo amor ꝛ affectio istoꝝ nõ est
nisi ad mel/ id ẽ ad dulcedineȝ luxurie ꝛ carnalitatis.
Cañ. Mel ꝛ lac sub lingua tua. Itẽ sunt siles leoni ꝑ cañ. 4. c
supbiã ꝛ iactantie vanitatem/꯱tũ ad os locutionis.
Leo enĩ est aial supbissimũ: ꝛ os ei9 semꝑ fetet. Sic isti
semꝑ habẽt os/. i. ꝟba leonina: supba ꝛ luxuriosa: autẽ
tica: iactantia: minantia atq; vana: fetida ꝛ luxuriosa
Ps. Os tuũ abundauit malicia. Idõ ꝟo tales loquũt ps. 49. c
grãdia: iactãdo blasphemias: ꝛ cõtra deũ ꝛ sctõs mẽ- D
tiẽdo: vel ꝯtra sctõs: id ẽ ꝯtra bonas ꝑsonas ꝛ simpli-
ces cõminãdo: sȝ accusando. Iob. Os meũ implebo iob. 23. a
increpationib9. Sȝ q̃d? ꝓ certo tales hñt draconẽ qui
dat eis ptãtẽ: sȝ aliquẽ malũ principẽ ꝛ mgr̃m cũ quo
sunt in seruitio: ꝛ a quo depẽdet eoꝝ ptãs ꝑncipalis.
Vel aliquẽ ꝯsiliariũ magnũ in curia ꝑncipis vel ꝑlati
q̃ eos sustinet: intñ ꝙ nullus põt eis resistere: imo po-
pulus ꝛ lingua: id ẽ oĩa genera hoim timẽt ꝛ adorant
etiã talẽ draconẽ ꝛ principẽ: q̃ eis dat hmõi ptãteȝ. Et
breuiter ipsi faciũt bellũ ꝯtra sctõs: id ẽ cũ bonis sim-
plicib9 ꝛ pauꝑibus ꝛ sctis Dico enĩ sunt in terra: q̃ sȝ
sine terrena ꝓsperitate viuũt/ipsosq; superãt ꝛ vincũt:
cõtra illos etiam qui sunt in celo: id ẽ in statu religio-
nis vel eccłie: vel in celo id ẽ in statu dignitatis ꝛ excel
lentie. Blasphemias id est accusationes ꝛ murmura-
tiones impie ꝑloquunt Et finaliter tot9 ꝑpłs mirat:
tota patria loquit de eorum gl'ia ꝛ maiestate/excellen
tia ꝛ ꝟitate. Sed caueãt ne accidat illis sicut isti bestie
q̃ finaliter posita fuit in stagno ardentis ignis ꝛ sul-
phuris. Sic vero isti in tormentis infernalibus cõbu-
rẽtur eternaliter: ꝛ sic videmus tales sepe igne tribula
tionis cõburi temporaliter: ꝛ etiã deo iudice ad mise-
riã veniunt finaliter. Psal. Vidi impiũ superexaltatũ ps. 36. g
ꝛ ecce transiui ꝛ nõ erat. Raro enim contingit/ꝙ qui
de nihilo veniunt ad tantam prosperitatem/finaliter
non decidant in infortuniũ penalitatem. ¶ Vel dic ꝙ Aliter.
ista bestia est cleric9 bestialis: qui a mari id est ab hu- E
mili plebe ꝛ paupere statu veniens: quãdoq; acquirit

F iij

plura capita id est dignitates ꝛ prebēdas: ꝛ quandoqꝫ
cornua .i. mitram: quandoqꝫ fit episcopus vel abbas:
vel cornua .i. pompas vel elationes. Et iste ꝓ certo ac-
quirit partem magnā non a se/sed a dracone .i. ab ali-
quo amico vel fautore/epo cardinali eius ꝓmotore:
virtute cuius nullus potest sibi resistere quoquo mō.
Aliter. ¶ Vel dic ꝙ iste antichristum quē draco id est lucifer/
introducet/id est ei dabit maximā potestatē. Iste a ma
ri .i. a peccatorū amaritudine veniet ꝛ ascendet: quia in pec
cato erit conceptus ꝛ nutritus: ꝛ ideo habebit cornua
septē .i. septem peccata mortalia/vel in actu vel in ha-
bitu. Itē habebit decem capita/id est decē transgres-
siones mandatorū legis. Iste habebit caput pardi/ꝑ
crudelitatē: pedes .i. affectiones vrsi ꝑ fictā benignita
tem: qꝛ vrsus est aīal quod amat ludere. Sic iste alios
terrendo sicut pardus: alios ludendo ꝛ blandiēdo si-
Dan. 7 b cut vrsus seducet. Dan. Ecce alia bestia similis vrso.
Os eius erit loquens ꝑ superbiā/iactantias ꝛ blasphe-
miam contra deum. Et tribus annis cum dimidio ꝓ-
ualebit. Et breuiter nullus pōt ei resistere: sed tribus ꝛ
lingue obedient ei: ꝛ omnes mirabuntur de eius pote
state: sꝫ finaliter peribit in igne: ꝛ sulphure cōburetur
Eo. ra. b in inferno. ¶ Vidit ioannes secundā bestiā ascenden-
historia tē de terra: ꝛ data est ei potestas a prima bestia: ꝛ om-
nem potestatem ipsius faciebat: ꝛ fecit signa magna
in terra: ita ꝙ fecit ignem de celo descendere in terras
in conspectu omniū hominū: ꝛ fecit omnes habitan-
tes in terra/pusillos/magnos ꝛ liberos/seruos/pau-
f peres ꝛ diuites adorare bestiam primā: ꝛ portare ima-
ginē eius/ꝛ numerū nominis eius ꝛ characterē bestie
Apo. 19 d in manu dextera/ꝛ in frontibus eoꝝ. In fine tñ prima
bestia ꝛ secunda misse sunt in stagnū ignis ardentis ꝛ
sulphuris: sicut dicitur infra. rr. Ista autē bestia ha-
Allego- bebat cornua sicut agnus: ꝛ loq̄bat sicut draco. ¶ Pri
ria. ma bestia est antichristus/sicut dictum est. Et ista secū
da bestia significat suos ministros pseudoꝓphetas:
qui cum magna potestate christianos seducent: falsa
miracula ꝛ signa facient: omnia hominū genera ad eū
concurrent: ꝛ ipsum facient ab omnibus credi deum/
ꝛ honorari nomē eius/ꝛ imaginem reuereri: ꝛ chara-
cterē eius .i. imaginem sue potentie ꝑ impressiones in
fronte/id est in mente tenaciter retineri. Habebūt enī
cornua agni .i. fictam benignitatē: ꝛ loquentur sicut
draco ꝑ apertam crudelitatē: qꝛ alios blandiēdo sicut
agnus: alios sicut draco seuiendo seducent. Finaliter
tamē cum magistro suo ignis incēdijs cremabuntur.
Eze. 38 g Ezech. Ignis ꝛ sulphur sup eos/ꝛ super ppl'm eius.
Tropo- ¶ Vel dic ꝙ prima bestia que a dracōe habet potesta-
logia. tem/est maius index/princeps vel ꝑlatus habens plu
ra capita .i. plures dignitates vel castra: a dracone .i. a
diabolo symoniace introductus scꝫ in exercitū bonoꝝ
ꝛ maloꝝ. ¶ Secunda bestia significat ipsorum iudi-
ces ꝛ balliuos: qui ab ista bestia prima recipiūt pote-
statē siue autoritatē. Isti igit habent maximā in hoc
mundo potestatē: ꝛ faciunt ꝓdigia ꝛ signa in terra: qꝛ
vere dato ꝙ isti ascēderūt a terra .i. a statu infimo/pau
pere ꝛ humili nati plebe: ipsi tamē faciūt edificia/tur-
res ꝛ predia/ꝛ alia multa magna: ꝙ de operibus que
g isti faciunt/alij videnť dicere illud Dan. Signa ꝛ mi-
Dan. 3. g rabilia facta sunt apud me. Isti faciūt ignē descende-
re in terrā: qꝛ ignē rapine ꝛ excoriationis/vsure ꝛ auari-
cie faciunt pullulare: qꝛ ꝑ eorū suggestiones ꝛ accusa-
tiōes/principes ꝛ ꝑlati suos depredanť: ꝛ eos igne ra-
pine deuorāt ꝛ inflammāt/dicentes illud Lu. Ignem
Lu. 12. f. veni mittere in terrā: ꝛ quid volo nisi vt ardeat? Et bre-
uiter isti seducūt omnes habitantes in terra. Et quarē
hoc? quia ipsi habent cornua sicut agnus: ꝛ loquūtur
sicut draco. Cornua enim que sunt in prima parte ꝛ ca
put bestie/significant introitum ꝛ ingressum ꝛ princi-
pium ipsoꝝ: qꝛ pro certo in cornibus/id est in princi
pio officij ipsi videntur benignissimi sicut agnus: sed
vere in fine quando aliq̄diu fuerint in officio/ꝛ creue
rint: ipsi loquuntur sicut draco/id est crudeliter ꝛ aurē
nec populum cum mundo accusando/ꝛ ad modum
draconis omnem patriam venenando. Unde popul'
potest dicere: Absorbuit me quasi draco: impleuit ven
trem teneritudine mea. Et breuiter/in tota terra vbi ꝑ- Hie. 51. d
sunt/nō remanet seruus nec liber: id est nec religiosus
nec secularis/nec diues nec pauper/nec magnus quin
istorum compulsionibus/malicijs et inuentionibus
oporteat ipsam primā bestiam/scꝫ principē vel prelatū
adorare/ꝛ munera ꝛ emendas dare/vel alīs honorare.
Isti enim faciūt per suas exactiones/ꝙ omnes ali ve-
niant/honorent et adorent principes et prelatos: scꝫ
munera offerendo/subuentiones ꝑstando/ꝛ emendas
indebite corrigēdo: ꝛ imagines eorū/id est ipsorū vxo
res/filios/filias ꝛ nepotes atqꝫ secretarios eorūdem.
Non est enim qui se abscondat a calore talium. Unde h
Job: Paruus ꝛ magnus ibi sunt/seruus ꝛ liber. Sed Job. 3. c
finaliter ista bestia prima/scꝫ princeps malus: ꝛ bestia
secūda/scꝫ mali balliui eorū: igne ꝛ sulphure comburē
tur/ꝛ in inferno ꝑpetuo cruciabūtur. Eccl. Uindicta
carnis impij/ignis ꝛ vermis. ¶ Vel dic ꝙ prima bestia Eccl. 7. b
cui nullus potest resistere: est peccatum luxurie: que fa Tropo-
cit hominem bestialē: vel mulier pulchra luxuriosa. Isti logia.
enī peccatō pauci resistūt. Nā luxuria vel luxuriosa ꝛ pul-
chra mulier ꝑliatur ꝯtra sanctos: ꝛ deuincit eos mul-
totiēs: sicut patet in samsone ꝛ salomone. Eccl. Nō est
malicia sup maliciā mulieris. ¶ Secūda bestia signi- Ec. 25. c.
ficat vetulas maquerellas: que seducūt habitantes in
terra suis ꝟbis. Et hoc patet: qꝛ ipse sunt sicut agnus
dum blandiēdo benigniter iuuēculas alloquunť. Et
sicut draco: scꝫ insidiando: venenādo: decipiendo: in-
q̄tum ꝑ eas alie ad peccatū trahunť. Et breuiter: ꝙ om
nes habitantes in terra: serui: liberi ꝛ seculares: ꝛ reli-
giosi: diuites ꝛ pauperes: obediūt prime bestie: id est
peccatō luxurie: vel alicui meretrici mulieri: ꝛ ꝙ oēs ado
rent imaginē eius: id est ipsius pulchritudinē. Illud
patet: qꝛ fere modo quasi omnes hoīes portant in frō-
tibus suis: id est in apparentia characteris istius be-
stie id ē impressiones luxurie: scꝫ gestus: dicta ꝛ facta.
Etiā ad literā multi sunt qui portāt ipsorū nomina in
vestib' suis: id est ipsarū imagines vel signa: vel etiam
imaginē ꝛ characterē habēt in frōte: inq̄tum ingerūt
mēbra sue pulchritudinis in animo vel in corde. Nu-
merus etiam nominis sui deferūt: inq̄tum nomē sub a
in literis scriptū secū gerunt. Ps. Uerūtamen in ima ps. 38. b
gine pertransit homo. Ideo tam prima ꝙ secunda be-
stia: id est tam luxuria vel mulier luxuriosa: ꝙ sua vetu
la: ignis ꝛ sulphuris fetoribus finaliter in inferno cō-
burentur. Ps. Ignis sulphur ꝛ spūs procellarū pars ps. 10. b
calicis eorum. ¶ Vel dic ꝙ secunda bestia est detractor Aliter.
cuius cornua: id est exterior fastus est ad modū agni
id est humilis ꝛ benignus: ipse tamen loquitur sicut
draco detrahendo: ita quod ignem discordie et ire
generat.

¶ Capitulū decimūquartū Textus: Et vi-
di: et ecce agnus stabat super montem sion.

Moralitatum Capitulum. XV.

Uidit ioan-

Historia V Idit ioannes supra montē sion agnū stan
tem: et in ꝯspectu eius centū quadraginta
quatuor milia habentia nomē eius/ et nomē
patris eius scriptū in frontib9 eorum. Et au-
dita est vox in celo quasi aquarum multarum: et audiuit
tanquam vocē tonitrui magni: et sicut vocem cithar edorum
citharizantiū in citharis suis ante sedem agni. Et can
tabāt canticū nouū in ꝯspectu agni et quatuor alaliū
et vigintiquatuor seniorum. Et dicit quod isti sunt qui cū mu-
lierib9 nō sunt coinquinati: et qui empti sunt de terra: et
Tropologia sequunt agnū quocūq ierit: et in quorum ore nō est inuē
tum mendaciū. ¶ Iste agn9 significat hoies mites et
humiles et benignos: qui pro certo debēt esse ꝯstituti sup
montē ecclie vel religionis. s. in excellentia dignitatis
qui semp sunt aliqs tales pferēdi. Isti igit debēt habe-
re secū in societate plura genera hoium. s. alalia plena
B oculis ante et retro. i. viros discretos clericos clare vi
dentes. Itē seniores. i. laicos maturos et honestos/
ac morum venustate fulgentes. Itē citharistas. i. can
tores/ deum et sctōs laudantes: et canticū nouū. i. diui
num offiīm ꝯcinentes: et multa milia aliorum. i. bonorum
Eccli. 9. subditorum. Eccli: Viri iusti sint tibi ꝯuiue. Et isti debēt
b. ꝯsyderari dōes quatuor: qui nomen patris eorum. i. virtus
nois christiani debet scribi in frontib9 eorum. i. in appa
rentia eorum p honestā ꝯuersationē. Agnū etiam. i. bonū
prelatum suum debent sequi p imitationē: nec debent
cum mulierib9 coinquinari p luxurie feditatem: et a ter
ra debent esse empti/ p auaricie ꝯtemptum et abomina-
Eccli. 7. tionem: et in ore eorum nō debet inueniri mendacium/ per
b. aliquā malā locutionem. Eccli: Nolite mentiri velle
omne mendaciū. Et tales p certo seu viri discreti et ec-
clesiastici et maturi/ et in dei laudib9 eleuati/ et veritate
suffulti/ et a terre auaricia empti et segregati: sūt digni
esse in ꝯspectu agni. i. in ꝯspectu bonorum platorum in di-
uersis officijs pmoti. Et maxime oīe mendacium in
ore ipsorum nō est inuentum: et vt viri veraces et sine ma-
cula: quales pculdubio decet esse seruitores platorum et
Ps. 100 quorūcūq magnatorum. Vñ in ps. dicit: Nō habitabit
b. in medio dom9 mee qui facit supbiā: qui loquit iniq/ non
direxit in ꝯspectu oculorum meorum. Oculi mei ad fideles
terre vt sedeant mecū: ambulās in via imaculata hic
mihi ministrabat. Ecce qles debēt stare an thronum et
in officijs platorum. Apoc. In ꝯspectu throni amicti sūt
Apoca. stolis albis: et palme in manib9 eorum. ¶ Vel dic quod agn9
7. c. est christ9/ qui ad occisionē duct9 est. Mons sion signifi
C cat celsitudinē paradisi. Sion enī interptat specula: quia
Aliter in paradiso de9 speculat. Iste secū hꝫ quatuor alalia. i. q-
Esa. 53. tuor euangelistas/ et vigintiquatuor seniores. i. vniuersi
c. tatem patriarcharum/ pphetarum. Itē citharistas. i. chorum
angelorum et archangelorum deū ꝯtinue laudantiū et dicen
Ps. 95. tium illud ps. Cantate dño canticū nouū. Et quod pro
a. et 97. certo isti oēs qui hnt in frontib9. i. in mētib9 suis nomē
a. dei patris/ et fidē trinitatis scriptā et impssam: et marie
qui sine macula sine mendacio/ sine mulierum ꝯtagio p
seuerant: digni sunt esse in ꝯspectu dei sursum in para-
diso: et marie qui empti sunt de terra. i. de terrena cupi-
ditate: qui vere tales sequunt et seq pnt agnū christum
Matt. quocūq ierit. i. vsq ad altitudinē paradisi. Matth.
8. c. Sequar te mgr quocūq ieris. Sequunt enī boni chri
stum p oēs vias pfectiōis ipm imitādo: tandē sequū-
Mar. tur eū in paradisum ipm ꝯtēplando. Vñ dicit: Sequi-
14. b. mini eum quocūq introierit. ¶ Vel dic quod agnus est
Tropologia ignarus iuuenis plat9: quia vere multi tales stant hodie
sup montē sion. s. in statu regiminis/ et in excellētia di
gnitatis: quia hodie dato quod in religiōe et ecclia sint mul-
ta alalia oculata. i. multi viri discreti/ multi seniores
prouidi: fit tñ sic quod qnq in throno. i. in dignitate et p-
latiōe nō ponunt hodie tales: sed magis agni. i. iuue
nes et ignari hodie fauore pcio et prece occupāt eccle- Esa. 3. a
siasticas dignitates. Esa. Dabo pueros pncipes eorum. Eccs.
Eccs. Vidi stultū in dignitate sublimi. Et ideo quid fa 10. b.
ciunt isti? Certe ipsi ponunt suos in diuersis pbendis D
et beneficijs ecclesie: ac multa milia eorum qui portāt
nomen patris sui/ idest qui sunt de parentela sua et
suorum: et de patria et familia circa ipsum. Etiam au
ditur maxima multitudo citharistarum/ idest adula
torum: qui citharis/ idest nouis linguis non cessant
noua cantica resonare. Et breuiter quando tales pre-
lati sunt sic in thronis et in platonib9 indigne pmo-
ti: nolūt habere secū nisi adulatores. i. malas psonas Cant. 5. a
et suis notis/ familiarib9 et amicis replent totā sanctā Esa. 57.
ecclam dei. Dicūt enī illud Cant. Cōuenite amici mei a.
et bibite: ita quod tales cōuocando videntur dicere illud Eo. c. b.
Esa. Accedite huc. ¶ Vidit Joannes angelū volantē Historia
per mediū celi/ habentē euangeliū eternū: vt euāgeli-
zaret sedentib9 sup terrā. Et clamauit voce magna/ di
cens: Timete dñm qui fecit celū et terrā: et mare et fon- Moralitas
tes aquarum: quia appropinquat iudicij ei9 hora. ¶ Iste
est pdicator/ qui debet dici angelus. i. nūcius dei pris
qui diuinus et angelicus debet esse. Isti enī traditum est
euangelium/ idest officium predicandi: vt doceat et
informet sedentes super terram/ idest peccatores qui
in hoc mundo super terram/ idest in amore terrenorum Lu. 1. f.
quiescunt. Unde: Illuminare his qui in tenebris et
in vmbra mortis sedent: ad dirigendos pedes no-
stros in viam pacis. Istis autem dicit quod ipsi timeant
dominum/ et adorent eum qui fecit celum/ idest eccle-
siam triumphantem: et terram/ idest ecclesiam mili-
tantem: que sepe teritur tribulationibus mare flu-
ctuosum/ idest statum secularem: fontes aquarum/ E
idest status et conuentus regularium: vbi aqua dul- Hiere.
cis deuotionis inuenitur. Hieremias: Quis non ti- 10. a.
mebit te o rex gentium? Summa intentio predicato
rum debet esse/ quod imprimant timorem diuinum in
cordibus audientium: exemplo Thobie. Ratio autē
assignatur quare timere debent: quia appropinqua- 1. Regū
bit hora iudicij: vbi impios condemnabit dominus 2. b.
Judicabit fines terre. ¶ Quidam angelus clamauit Eo. c. b.
quod babylon ciuitas magna cecidit: que de vino sue Moralitas
fornicationis potauit omnes gentes. ¶ Iste ange-
lus significat omnes predicatores: qui pro certo
omnes clamant/ et a principio clamauerunt baby-
lon: idest mundum plenum confusione cecidisse:
et a statu virtutum a principio corruisse: et vino: id
est consolatione sue fornicationis: idest sue prospe- Hiere.
ritatis peccatores inebriatos fuisse. Unde Hiere. 51. a.
De vino furoris eius biberunt gentes: ideo com- Eo. c. b.
mote sunt. ¶ Clamauit quidam angelus quod qui-
cunq adorauerit bestiam et imaginem eius: et ac-
ceperit characterem eius: oportebit eum bibere de
vino furoris domini: et cruciabitur igne et sulphu-
re in conspectu angelorum et igni et fumus ejus in
secula ascendet: nec habebit requiem die ac nocte. Moralitas
¶ Angelus iste est sacra scriptura vel communitas
sanctorum. Ista enim predicat et clamat: quod illi qui
adorant et honorant bestiam: idest malam mu-
lierem bestialem luxuriosam: et qui eius imaginem. i.
pulchritudinem venerantur: qui etiam characterē. i.
impressionē sui amoris retinēt atq seruāt: tales dico
calicem furoris. i. vindicte dei/ et suam austerā senten-

Ezech. tiam potabunt. Ezech. Calicem furoris dñi bibisti: et
23.c. potasti illum vsq ad feces.i.vsq ad eternã dãnationẽ
f Et igne ꝛ sulphure cremabunt.i.erunt in ardore ꝛ fe-
tore in hoc mundo ꝑ culpã/ꝛ finalr in inferno ꝑ penã
Treñ.5. Et fum⁹ eoꝝ.i.eoꝝ infamia ꝑpetuo ascendet: ꝛ ꝑpetuo
s. ipsoꝝ dolor ꝛ gemitus nõ requiescet. Treñ. Lassis nõ
dabit requies. Ad lr̃am em̃ luxuriosus q̃ est infatuat⁹
de imagine ꝛ pulchritudine mulieꝝ: semꝑ est in igne
Psal. ꝛ in angustia/labore ꝛ infamia: ꝛ finalr in ꝑpetuo do-
48.b. lore ꝛ tristicia. Ps̃. Laborabit in eternum. ¶ Visa est
Eo.ca. nubes candida in celo: ꝛ sup eam sSis filio hois: ꝛ ha
bebat coronã aureã in capite: ꝛ falcem acutã in mani
bus: ꝛ dictũ est ei a quodã angelo/ꝙ ipse mitteret fal
cem suã/ꝛ meteret messem terre/qm̃ maturauit: ꝛ mi-
Morali- sit falcem suã/ꝛ messuit terrã. ¶ Per nubẽ q̃ de vapo-
tas ribus terrenis ꝛ aqueis ꝯstituit: intelligit corpus hu
manum de terra ꝛ aqua.i.de carne ꝛ sanguine ꝯstitutũ
Angelus qui est in nube candida/est bon⁹ ꝑlatus vel
angelus q̃ in nube corporis habet candorẽ castitatis.
Iste habet coronã aureã.i.excellentiã dignitatis. Ha-
bet falcẽ in manu sua.i.acumẽ rigoris ꝛ iudiciarie po
testatis: sed alius angelus.i.alie ꝑsone bone collegij
sui: qui hñt zelũ ecclie vel religionis: debẽt stimulare
ꝙ ipse mittat falcem suã.i.ꝙ ipse exerceat iustitiã ꝛ ri
gorem suũ: ꝛ terrã.i.subditos terrenos ꝛ auaros me-
tat ꝛ abscindat atq castiget. Vñ ꝑ certo qñ ipsi vidẽt
malos in patria abũdare: ipsi debent dicere ꝛ ꝯsulere
Iohel. ipsi principi vel ꝑlato illud Iohel: Mittite falces ve-
3.c. stras qm̃ maturauit messis. ¶ Vel dic ꝙ hic est chri-
Aliter stus: q̃ nube candida.i.in purissima ꝟgine fuit visus
Iste em̃ habet coronã aureã.i.regiam maiestatẽ ꝛ ho
G noris dignitatẽ. Falcem etiã acutã.i. rigoris austeri-
tatem. Qñ igit in iudicio messis terre.i. reproborum
multitudo maturauerit.i.satis creuerit: tunc ipo ad
instinctum angeloꝝ martyꝝ ꝛ sctõꝝ/ꝛ ꝑ eoꝝ ministe
rium: ipse mittet falcem suam.i.emittet vindictã sui
rigoris: ꝛ sue iudiciarie ptãtis: ꝛ falcabit ꝛ euellet de
mundo messem terre.i. collegiũ reproboꝝ. Matth.
Matt. Mittet filius hois angelos suos: ꝛ colligẽt de regno
13.f. eius oĩa scandala. ¶ Vel dic ꝙ iste est malus ꝑlat⁹
Aliter qui in nube candida.i.in candore mundane gl̃ie con
uersat: q̃ cum falce acuta austere correctiõis ꝛ crudeli
tatis/ad vocem alterius angeli.i.ad vocẽ angelorum
suoꝝ balliuoꝝ: falcant ꝛ colligunt messem terre.i. bo
na terre ꝛ subditoꝝ suoꝝ/quos excoriant ꝛ predant.
Dicũt em̃ mali angeli ꝛ balliui dñis suis/qñ occasio
nem nocendi adinuenerũt: Mitte falcem tuã ꝛ mete
qꝛ venit hora vt metat: qm̃ maturauit messis. Vñ sat
cito post sequit: Mitte falcẽ tuã/ꝛ vindemia botros
vinee terre. Et hoc maxime dicunt qñ vident rusticos
pullulasse. Vñ de talib⁹ dicit Ioan. Alij laborauerũt
Io.4.e ꝛ vos in labores eoꝝ introistis. ¶ Vidit ioãnes quen
Eo.c.o. daz angelũ exire de templo/habẽtes falcẽ acutã: ꝛ ve-
nit alius angel⁹ de altari/q̃ habebat ptãtez sup ignẽ:
ꝛ clamauit voce magna ad aliũ angelũ: Mitte falcez
tuã/ꝛ vindemia botros vinee terre: qm̃ mature sunt
D vue eius. Et misit falcem suã/ꝛ vindemiauit vineã ter
re/ꝛ misit in lacũ dei magnũ: ꝛ calcat⁹ est lacus extra
ciuitatẽ: ꝛ exiuit sanguis de lacu vsq ad frenos equo
Anago- rum ꝑ stadia mille sexcenta ꝛc. ¶ Angelus est christ⁹
gia qui de templo paradisi in die iudicij veniet. Iste enĩz
angelus habebit falcem acutam.i.ptãtez acuti rigo-
ris/ꝛ iudiciarie ptãtis/qua pctõres atrociter defalca-
bit. Scdõs angelus significat angelos dei ministros:
qui tunc tpis erunt executores sue sñie: ꝛ ideo isti di-
cuntur habere ptãtem sup ignem: qꝛ ignis est ardor
diuine iustitie: ꝛ ꝑ eoꝝ ministeriuz exercet. Dicit etiã
iste angelus venire de altari.i.ab ista sede maiestatis
diuine/a qua accipiant ptãtez. Isto igit angelo scdõ
in exercitu angeloꝝ clamante ꝛ ministrãte veniet fili⁹
dei angelus testamenti: ꝛ mittet falcem iustitie sue in
vineam terre.i.in collegium holũz terrenoꝝ: q̃ dicun
tur vinea. qꝛ alios inebriãt dictis ꝛ factis suis malis:
vino.s.in quo est luxuria. Botros etiam.i. homines
succidet ꝛ vindemiabit/ꝛ a terra euellet: ꝛ vineã.i.mũ
dum: suis fructib⁹.i. habitatorib⁹ denudabit. Treñ. Treñ.1.
Vindemiauit me sicut locut⁹ est dñs. Botros istos/ o.
idest molles ꝛ teneros peccatores mittet in lacum dei
magnum.i.in infernũ/vbi erunt calcati ꝛ depressi: et
sanguis.i.pena ꝛ dãnatio ill⁹ lacus inferni attinget
vsq ad equos.i.vsq ad carnales pctõres: ꝛ vsq ad fre
nos equoꝝ.i.vsq ad illos q̃ eos frenant ꝛ regunt: scꝫ
mundi ꝑncipes ꝛ rectores: q̃ in sanguine eterne dam- E
nationis erunt pctõres tam subditi q̃ magni. Ideo Esa.24
dicit Esa. Cõgregabunt in cõgregatiõe vnius fascis o.
in lacum: ꝛ claudent ibi in carcere. ¶ Vel dic ꝙ pm⁹ Aliter
angelus significat principes ꝛ tyrannos: q̃ ꝑ certo dĩ
dic de templo.i. de amore templi ecclie fugiunt ꝛ rece
dunt. Isti dicunt habere falcem acutam.i. potestatez
puniendi/ꝛ auctoritatem iurisdictiõis. Scdõs angelus
significat talium balliuos ꝛ officiales: q̃ vere de altari
veniunt: qꝛ tales nõ diligunt nec missam/nec altare:
immo exinde fugiunt ꝛ recedunt. Ideo dicunt ex al-
tari venire/non ad ipm ire. Scdõs scꝫ angelus clamat
ad primum.i.balliuus malus clamat ꝛ ꝯsulit ꝑlato/
principi vel tyranno: ꝙ ipse mittat falcem sue ptãtis
in vineam terre.i.in terram sibi subiectaz/ꝛ in patria
sua: ꝛ hoc certe/vt ipse ꝑ rapinam accipiat ꝛ colligat
botros vinee.i.bona tpalia subditoꝝ: dicens cũ Iesa-
bel illud qd̃ in libris Regum dicit: Surge posside vi 3.Regũ
neam naboth. Et isti secundi angeli.i.praui balliui ꝛ 21.o.
ꝯsiliatores/dicunt habere ptãtem sup ignem/ꝛ super
ardorem auaricie ꝛ rapine: qꝛ ad hoc tenent a princi-
pibus: vt alios igniant/inflãment ꝛ molestent. Dañ. Dañ.7.
Fluuius igneus rapidusq egrediebatur a facie eius. c.
Ideo ad eoꝝ instinctum ꝛ cõsilium/ipsi primi angeli
falcant ꝛ spoliant terram suam: ꝛ botros.i.bona tpa-
lia subditoꝝ: ꝛ mittunt in lacum.i.in hospitiũ suum
ꝛ ipm exinde calcant ꝛ replent: ita ꝙ sanguis.i.huiꝰ
actiõis ꝛ crudelitatis infamia necesse est ꝙ exeat ꝛ ap
pareat: ꝛ qñq ꝑueniat vsq ad frenos equoꝝ/et vsq
ad supiores mundi ꝑncipes ꝛ rectores.s.ad regem vl B
ad papam/q̃ alios dirigũt ꝛ frenant: inquantũ subdi
ti sic oppssi cogunt appellare/ꝛ talium crudelitates Aliter
superiorib⁹ intimare. ¶ Vel dic ad lr̃am: ꝙ hodie san
guis substantie subditoꝝ/vsq ad frenos equoꝝ ꝑue-
nit: inquantum phalerati equi de bonis istoꝝ emunt
ꝛ inquantum pompe dñoꝝ ad expensas istius sangui
nis deducunt: Ita ꝙ istis põt dici illud Esa. Man⁹ Esa.1.o.
vestre plene sunt sanguine.

¶ Capitulum decimumquintum Textus

Et vidi aliud signum in celo magnum ꝛ mi rabile. Moralitatum Cap. XVI

Vidit ioannes mare vitreum igne mixtum
ꝛ eos qui vicerunt bestiam eius/ꝛ numerũ Histo-
nois eius stantes sup mare/habentes citha- ria
ras dei: ꝛ cantabant canticũ moysi ꝛ agni.
¶ Mare istud significat eterne gl̃ie voluptatem. Et Anago-
dicitur mare propter inexhaustibilem abũdantiam gia

Dicitur

Dicit vitreum/ ppter claritatē inoffuscabilē. Dicit
mixtū igne/ ppter charitatē inextinguibilē. In tali
igit mari /id est in eterne glorie claritate: videbuntur
finaliter illi qui vicerūt oēs viuerent/bestiā/id est dia-
bolum/qui oīa vastat: seu filiū eius/id est petm̄ sup-
bie: & imagines eius/id est mulieres & fictiones luxu-
rie: et numerū nois ei9.i.numeratiōem pecunie vl' pec
catū auaricie. Tales dico erūt in isto mari.i.in affluē
tia glorie sempiterne: & ibi cātabūt cāticū moysi/ id-
C est cāticum veteris testamēti/& cāticū agni & euāgelij
Moyses vero & agnus/id est christus fuerūt duo le-
gislatores: a quo pēdēt lex & pphete. Ideo tūc quilibet
ezech.27 sīa btā poterit dicere de isto mari illud Ezech. Per-
s. fecti decoris ego sum/et in corde sita. Ecōtra vero qui
ista tria nō vicerunt: sed acceperunt nomē/imaginem
et numerū: id est superbiā luxuriā et auariciā: in sta-
apoc.15. gno ignis id est in inferno ponent: et in ipso perpe-
b. tuo comburentur. Unde qui acceperunt characterē
bestie: et numerum nominis eius.

¶ Ex capitulo XV. Textus.c. Et post hec vidi: et ecce apertū est tēplum tabernaculi: Morali. Capi. XVII

historia Apertum est tēplū tabernaculi testimonij in
celo. Et exierunt septē angeli habētes septē
plagas de tēplo/vestiti lapide mūdo & can-
dido/amicti circa pectora zonis aureis: & dē
dit eis vnum ex quatuor alalib9 septē phialas aure-
as plenas iracundie dei viuētis et tūc impletū est tē-
plum dei fumo a maiestate dei & virtute: et nemo po
terat introire in tēplū donec cōsummarent septē pla
Tropo- ge angelorum istorum. ¶ Isti septē angeli significāt
logia vniuersitatē pdicatorū/et viror pfector: q de tēplo ec
clesie vel religiōis in mūdū exeūt et mittunt. Isti ha-
bent septē plagas: qr auditorib9 suis pūt inferre pla
gā et dolores contritionis p septē vitijs capitalibus
que fecerunt. Et isti vestiti sunt lapide id est mundia &
firmitate ppositi: q lapis i.cōstātia oz esse munda ab
D omni prauitate/cādida & casta. Isti debent esse cīcti
zonis aureis circa pectus: qr circa cor & circa pectus
debent habere zonā aureā: id est euangelium/& chari
tatis vinculū: que ipsos debet stringere et cingere: ne
per vanos defluāt cogitatus. Aurū eñ rubet: et cun-
ctis metallis est preciosius: et sic significat ruborē
charitatis: que omnib9 supeminet. Apoc. Precinctū
apoc.1.c ad mamillas zona aurea. Isti igit septem accipiunt
phialas aureas/id est predicationes: que sunt phiale
ad potādū et inebriandū auditores: et hoc ab vno de
quatuor alalib9: id est de quatuor euāgelistis: et euā-
gelicis eorūdē pdicationib9: vt puta qr de euāgelio
vel scriptura debēt pdicatores accipere thema suum
Iste aūt phiale ira dei dicūt plene: qr i pdicationib9
doctorū & in scriptura de ira et iustitia diuina fit mē-
tio: tunc tēplū dei: id est locus vel ecclesia vbi pdicat
fumo implet et obscuritate: qr quilibet fit fumosus &
turbid9 de statu pprio: qū audit pdicationē: et dei vl
dictā et irā imminere/que sibi in phiala ppinat: qr
esa.6.b. tūc nescit hō vtrū amore vel odio dignus sit. Un Esa.
Impleta est dom9 dei fumo: & hoc a maiestate dei cō
eccle.9. siderata et annūciata: Tūc eñ nemo pōt intrare tēplū
a. dei: qr tūc hō estimat se nō posse: nec debere intrare tē
plū paradisi/vidēs irā dei et rigorē sue iustitie q sibi
parat. Et sic homo tumid9 et fumidus necesse habet
recurrere ad deum: requirere salutem non ex proprijs
ephe.2b meritis: sed ex dei largitate. Aplūs: Donum dei est nō
ex operibus: alioquin non esset gratia. ¶ Uel dic q̄ð Aliter
isti angeli significant balliuos & officiales qui in tē-
plo/id est in domibus principū conuersant tales eñ
hodie sunt induti vestib9 mundis & candidis: & ad lit E
terā lapidib9 & margaritis sunt ornati/et zonis aure-
is circūamicti. Tales habēt plagas nouissimas: qr
vsq ad nouissimum ipsi per rapinas vulnerant subdi
tos quibus presunt. Isti hūt phialas plenas ira dei.
Phiala que est vas plenum liquore significat cōscien-
tias & volūtates talium iniquorū: que p certo plene
sunt veneno malicie & iracūdie. quia per rapinas om
nes inueniant et decipiunt. Et ideo tēplū implet fu
mo: qr vere tēplum domus principū et platorū/ sunt
hodie plene fumo.i.infamia/ ppter istorū nequitias baruch.
& rapinas. Baruch. Nigre sunt facies eorū/& de fu- 6.c.
mo qui in domo fit. Nemo aūt poterat intrare tēplū:
donec cōsūmarent plage istor angelorū: qr vere nul-
lus pōt intrare domū pncipū/nec fieri de familia sua
nisi velit esse tal' angelus: scz q cōsummet et perficiat
plagas istas/aliosq plaget et vulneret per rapinam. Aliter
¶ Uel dic q isti sunt demones: qui habēt plagas tri-
bulationū/et phialas & pocula tētationū: quib9 medi
antib9 fumus obscuritatis & error ignorātie et pecca
ti generant in tēplo cōscientie: & sic impediunt hoīes Aliter.
ne intrēt in tēplum paradisi. ¶ Uel dic q tēplum est
ecclia: q p certo hodie est plena fumo.i.omoda va-
nitate/infamia vel ignorātia & obscuritate: vel fumo
qui lachrymas inducit.i. tribulationū amaritudinē
et dolorē. Angeli isti sunt mali spūles vel ecclesiastici
viri: q habēt phialas plenas ira dei.i.cōscias plenas
vitijs & petis. Habēt etiaz isti angeli plagas nouissi-
mas & grauissimas: qr isti suis mal' exēplis plagant F
et vulnerant totū mūdum. Breuiter igit sic fit hodie
q nullus pōt intrare tēplū ecclie ad bñficia obtinēda
donec consūmant sup eū plage multe: qr null9 hodie
pmouet quin tribulationes plurimas etiaz ab ipsis
malis ecclesiasticis patiat. Hō eñ hodie ibi vix igre zach.13.
dit: nisi plaga symonie et adulationis vel violentia er c.
ga eum cōsummat. zach. Que sunt he plage in mani- ca.xvj.&
bus tuis? Et dicet: His plagatus sum in domo eorum historia
qui diligunt me. ¶ Primus angelus effudit phialā Moral-
suam in terra: et factū est vulnus seuū & pessimum ho- litas.
minib9/q habent characterē bestie/& in eos q adora-
uerunt imaginē eius. ¶ Iste angelus est christ9 q dr roma.8c
angelus testamēti: & dr prim9.i.pmo genit9 in multis
fratrib9: Aplūs. Phiala eius est sentētia & iustitia. Be-
stia est diabol9. Character quē ipse imprimit/est petm̄.
Imago eius est mūdi gloria: que nō est real' sz ficticia & Tropo-
imaginaria. ¶ Uel imago est pulchritudo mulierum. logia.
Bestia aūt est petm̄ luxurie/qd facit hoiem bestialem
Character sunt nutus et gest9. figura sunt dicta in-
solentie & leuitatis: cantus et saltus: que oia a bestia.
id est a luxuria imprimunt. Qū igit primus angelus
christus effuderit phialā ire sue.i.sententie iudiciarie
sup terrā/impios terrenos condemnādo: tunc vere fi
et vulnus seuū et pessimum: & vulnus eterne dānati-
onis/illis/q bestiā diabolo obediēdo adorauerunt: q
characterē peti/& impssionē sue suggestiōis receperūt
et q imaginē eius.i.mūdi gloriā dilexerūt. Uel vuln9
dānatiōis fiet illis q characterē.i.impressionē bestie: G
id est luxurie receperunt: & q imaginē hui9 bestie: id ē Aliter.
mulieres luxuriosas adorauerunt & honorauerunt.
¶ Uel dic q qū primus aduocatus vel consiliarius
effudit phialā suā: id est accusationē et venenū malo
rū consiliorū supra terrā, id est cōtra subditos: tūc fiet

quia vulnus sęuū ⁊ pessimū/id est seuitia exactiōis ⁊ rapine subditorū.
Aliter. ¶ Uel dic ꝙ angelus est diabolus/qui dicit̄ primus: q: ipse est principiū viarum
iob. 40. b. dei. Iste effudit phialā in terram. i. venenum tentationum. Et sic sequitur vulnus sęuū/id est diuersa vitia ⁊ peccā: maxime super illos qui characterē bestie/id est carnis suggestionē habent: ⁊ qui imagines mūdi/id est mulieres vel res delectabiles amplectunt̄. Unde in
sap. 15. a li. Sap. Diligit mortue imaginis effigiē.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ phiala est prosperitas/que vulnus dānationis inducit: vel mala suggestio que in patria vulnus discordie introducit.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ iste est proditor et detractor
Ca. xvi a per quorum malicias sequuntur lites ⁊ vulnera ⁊c.
¶ Secundus angelus effudit phialā suā supra mare ⁊ fact⁹ est sanguis tanꝗ mortui: ⁊ oīs aīa viuēs mor
Moralitas. tua est in mari. ¶ Mare fluctuosum amarū ⁊ turbidum est mūdus: vbi fluctus tentationū/obscuritas/rubor tristitie ⁊ desolationis/et amaritudo tribulationis viget. Qn̄ igit̄ secundus angelus/id est diabolus scz effudit phialā suā/id est suā penosam tētationē: tūc vere efficitur sanguineus et carnalis: q: suggestio diaboli facit in mūdo generari sanguinē luxurie
B ⁊ carnalitatis: qui more sanguinis quicq̄d tangit inficit ⁊ corrūpit. Ideo illi q̄ in isto mari/id est i mūdo viuūt vita corpali/moriunt̄ morte spūali: ⁊ peccō luxurie corrumpūtur Esa. Uestimentū mixtū sanguine
esa. 9. a. erit in combustione et cibus ignis.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ mare est religio/que debet esse amara ꝑ penitentiam ⁊ contritionē. Cū igit̄ angelus effudit in mare phialā suaz id est in religione bona tēpalia ⁊ ꝓsperitatez: tunc vere facta fuit sanguinea et carnalis: ⁊ sanguine voluptatis ⁊ luxurie tota plena: ideo aīe que in isto mari. i. in religione versant̄: quasi oēs hodie sunt mortue scz ꝑ
ps. 77. c. luxuriā/⁊ infecte. Ps. Conuertit aquas eorū in sanguinem.
Aliter ¶ Uel dic ꝙ iste secūdus angelus significat aliquē principē vel consiliariū/qui est secūdus in domo vel in curia alicuius principis vel ꝓlati. Nā quādo talis effundit phialā suā/id est venenum suorum malorū cōsiliorū in aurē magistri sui: tunc vero mare fit sanguis: q: i mari: id est i patria subiecta: sanguis id est crudelitas generatur. Et ideo qui viuūt in hoc mari: scz simplices subditi: occidunt̄ per exactiōes et rapinas. Cōstat eñ ꝙ per consilia malorum/princi
historia pes faciunt crudeles exactiones/et q̄q̄ sanguinē et
Ca. xvi a rapinā. ¶ Tertius angelus effudit phialam suā sup fontes ⁊ flumina: et factus est sanguis. Et audiui est alius angelus/dicens: Iustus es domine qui hos iudicasti/sanguinē sctōꝝ tuorum effuderunt: ⁊ sangui
Moralitas nē dedisti eis bibere. ¶ Iste angelus est christus: qui dicit̄ secundus: quia ipse est persona secūda in trinitate. Iste enim effundet in die iudicij phialā suā super fontes ⁊ flumina/id est super delicias ⁊ voluptates: ⁊
A tūc cōuertent̄ in penā ⁊ dānationē/que per sanguinez designāt̄. Et ideo dicit̄ dn̄e iuste iudicare: nā illis qui effuderunt sanguinē sctōꝝ. i. substantiā tēpalem sim
ps. 77. c. pliciū subditorū: talibus dico daf sanguis bibere. i.
Aliter eterna damnatio seu pena. Ps. Cōuertit aquas eorū in sanguinem. ¶ Uel dic ꝙq̄n angelus. i. diabolus effundit phialā suarū tentationū: tūc fontes ⁊ flumina i. mundi diuitie ⁊ delicie in sanguinē i. in peccm̄ luxurie cōuertunt̄. Facile eñ est vt homo de diuitijs ⁊ de
sap. 11. a licijs ad luxuriā dilabat̄. Unde dicit̄: ꝓ fonte sempi
Ca. xvi b terni fluminis sanguinē bibere dedisti iniq̄s. ¶ Quartus angelus effudit phialā suā in solē: ⁊ datum est ei affligere hoīes estu ⁊ igne: ⁊ estuauerunt estu magno

et blasphemauerunt nomē dei habentis potestatem super has plagas: ⁊ non egerunt penitentiā/vt darēt Moralitas
illi gloriā. ¶ Iste angelus est diabolus. qui phialā sue suggestionis effudit in solē. i. in papā vel regē/ac alios principes vel ꝓlatos. ¶ Uel iste angelus signi Aliter
ficat eorum cōsiliarios/officiales/aduocatos ⁊ senescallos: qui phialā. i. venenum malorū cōsiliorū/actionū: suggestionum ipsi soli. i. ipsis solis principib⁹ et prelatis ꝓpinauit: ⁊ tūc iste sol. i. princeps vel prelat⁹ fulgens autētica potestate atq̄ maiestate ⁊ mundana claritate: eorū cōsilijs ⁊ instigationibus cōcitatus: affligit hoīes sibi subditos estu ⁊ igne. i. ardore rapine ⁊ exactionis: ita ꝙ ipsi q̄q̄ blasphemāt: ⁊ vilificant nomē dei ꝑ tristitia ⁊ dolore. Judith: Cecidit sol sup Judith
caput eius: et mortuus est. ¶ Uel dic ꝙ angelus iste 8. a.
est diabolus: qui phialam sue suggestiōis adiniscet Aliter
soli. i. splendori glorie mūdane: ideo iste sol. i. ista ꝓs B
speritas mundi: affligit et cruciat homines: qui ipsaz diligunt igne ⁊ ardore cupiditatis ⁊ estu luxurie ⁊ carnalitatis: ⁊ q̄q̄ cogit eos nomē dei per diuersa vitia
blasphemare. Ps. In ignē deijcies eos ⁊c. ¶ Uel dic ps. 129 c
ꝙ hoīes obstinati: dato ꝙ a sole christo affligant̄ ar Aliter
dore tribulationū: ipsi tamē non agūt penitentiā: sed deum blasphemantes: potius in peccatis obdurant̄. iob. 41.
Job. Cor eius indurabit̄ quasi lapis. ¶ Quintus an c.
gelus effudit phialam super sedē bestie: ⁊ factū est re Ca. xvi b
gnum eius tenebrosum: et manducauerunt linguas suas pre dolore: ⁊ blasphemauerūt deum celi pre doloribus et vulneribus suis: ⁊ nō egerunt penitencias ex operibus suis. ¶ Bestia est crudelis princeps vel Moralitas.
prelatus: qui dissipat terrā suam. Et bestia ſm Isydorū dicit̄ quasi vastia a vastando. Sedes ipsius est iudex vel ballius sui: vel ipsorū potestas iudiciaria. Angelus igit̄. i. diabolus effundit q̄q̄ phialā auaritie: acceptionisq̄ personarum sup sedem bestie id est super illos qui regūt iurisdictionē principis vel ꝓlati: et sup iudices et balliuos: ⁊ tūc totū regnū. i. tota patria fit turbata ⁊ tenebrosa: q: sicut dr in Pro prouer.
uer. Regnantib⁹ impijs: ruine hominū. Nā tot dolo 28. b.
res ⁊ vulnera: rapine et verbera pauꝑib⁹ subditis inferunt̄: ꝙ ipsi cogunt̄ pre tristitia liguas ⁊ labia sua masticare: ⁊ cōtra deū celi murmurādo ⁊ blasphemādo desperare: et sine penitētia cōtra deum murmurare. Unde in Prouer. Cū impij sumpserint principatū: ge
mit populus. ¶ Uel dic angelus est hereticus: cuius pro. 29.
phiala est corrupta et venenosa doctrina: quā vt effu a.
dit super sedē bestie. i. super illos qui sedent in prela Aliter
tione: ⁊ iudicaturi huius mūdi statū: totum regnum C
et omnes subditi fiūt obscuri et tenebrosi per ignorātiā et errorē. Et ideo sepe accidit: q̄d pre desperatione isti frendent cōtra deum linguis suis et dentib⁹ blasphemādo: non curāt amplius penitere. Unde dicit̄:
Dedit ei dn̄s locū penitētie: et ipsa nō vult penitere a apoc. 2. f
fornicatiōe sua. ¶ Uel ꝙ sedes est iudex vel ꝓlat⁹: in Aliter
quem pro certo cum angelus. i. adulator effudit phialam adulationis sue: statim fit totum regnum vel collegium tenebrosum seu turbatum: quia ad vocem adulatorum mali prelati et iudices turbant ⁊ destruunt suam terram. Et ideo homines ꝑ dolore ⁊ murmuratione manducant ⁊ deuorant linguas detrahendo.
¶ Uel angelus est christus in iudicio: qui Aliter
phialā sue sententie super sedē. i. super presidentes in thronis huius seculi fulminabit: et tunc totū regnū bestie idest totū collegium reproborum: in cuius bestia diabolus antichristus regnabit: fit tenebrosum

quia in

quia in infernalibus tenebris recludent: vbi pre do-
historia lore et desperatione linguas proprias masticabũt deus
Ca. xvj c ⁊ sctõs blasphemabunt: ⁊ pre obstinatione de malis
cõmissis nunq̃ penitebunt. ¶ Sextus angelus effu-
dit phialã suam in flumine euphratẽ: ⁊ siccauit aq̃s
eius/vt prepararet via regibus ab ortu solis: ⁊ tunc vi-
D dit ioannes exire de ore draconis/⁊ bestie pseudo pro-
phete/tres spiritus immundos ad modũ ranarũ: qui
sunt spũs demoniorũ facientes signa: ⁊ isti spũs pro-
cedunt ad reges totius terre congregare eos ad preli
um: ad diẽ magnũ dei oĩpotentis: et cõgregati sunt
in monte qui dr hermagedon. i. mons furũ vel mons
globosus. Et tunc dicit q̃ beatus qui vigilat ⁊ q̃ cu-
stodit vestimentũ suum/ne nudus ambulet: ⁊ videãt
Tropo- turpitudinẽ eius. ¶ Iste angelus est diabolus. Eu-
logia frates frugifer est religio: que solebat fruges et fru-
ctus bonorũ operũ et virtutum facere. Diabolus enĩ
cum phiala sue tẽtationis siccat hodie a flumine reli
gionis: aquas eius. i. aquam cõpunctionis et cõpas-
sionis. Ideo reges qui sunt ab ortu solis. i. perfecti vi
ri/qui in ortu gratiarũ et virtutũ alios regunt ⁊ docent
in preliũ congregant: qr vere reges et prelati maiores
et prouecti/qui sunt in ecclesia vel religiõe: sunt hodie
preliantes ad inuicem. i. discordes et diuisi: qr quili-
bet vult apparere magis q̃ socius suus ideo quilibz
facit sectaz suam: quod totum accidit p siccationem
et defectũ aquarũ cõpũctionis et deuotionis. Si enĩ
isti semper durarent: semper filij ecclesie concordarent/
ps. 104 et nunq̃ discreparent. Ps. Abierunt in sicco flumi-
d. na. Sz quomodo fit ista briga seu contentio ecclesie?
Nã dracones. i. detractores maliciosi: bestie enĩ. i. ru-
des/viles et mõstruosi: pseudo prophete. i. hypocrite si
cti et superstitiosi: tales dico mittũt hodie de ore suo
multos spũs immũdos. i. multa verba iniusta et pra-
ua in modũ ranarum: qr ista verba vident esse rane p
clamorẽ improbe loquacitatis. Nã maliciosus emit
tit verbũ adulationis: propheta falsus hereticus vel
E hypocrita verbum deceptionis et fictionis. Et sic fit
q̃ iste rane. i. ista malorũ mala verba: currunt hodie
vsq̃ ad ortum solis. i. circũquaq̃. Et ideo fit q̃ p ver-
ba istoꝶ adulatorũ/detractorũ et simplicium hypo-
critarum: reges terre: id est multe bone persone qui
eccli. 28 alios deberent regere/diuidunt et preliant: et sibi in-
d. uicem publice vel secrete aduersant. Eccli. Susurro ⁊
bilinguis maledictus ⁊c. Et ideo visis tot tribulati
onib9/beatus est qui non facit/ac tenet se de vna pte
nisi ꝯtrum de alia: sed custodit vestimenta sua. i. qui
tenẽt se clausum et inuolutum: ne nudus ambulet. i.
ne nude appareat turpitudo suarũ malarum affectio
nũ vel aliorũ vitiorũ: qr vere in omni casu maxima be
atitudo est/ quãdo homo se tenet ita clausuz et vesti-
tũ atq̃ celatũ/q̃ nud9 atq̃ manifestus non appareat
⁊ q̃ turpitudo suoꝶ actuũ et vitiorũ ⁊ nuditas. i. pau
act. 12. b pertas bonoꝶ q̃ in ipso est/nemini ostendat se. Unde
Aliter dicit: Circũda tibi vestimenta tua: et seq̃re angelum
¶ Uel dic q̃ eufrates est hõ q̃ fruges gratiarũ ⁊ vir-
tutũ oz habere. Iste igit p phialam diabolice tẽtatio
nis siccat ab humore deuotionis ⁊ cõpassionis et iõ
vere cõsumptis aquis deuotionis et lachrymarũ/sta
tim preparat via regib9 terre. i. capitalib9 vitijs ⁊ pec-
catis: q̃ in eius conscientia cõgregant: nisi per diuer-
ps. 47 a sos mot9 ⁊ effect9 ⁊ cogitat9 ꝯtrarios pliãt. Ps. Re-
ges terre cõgregati sunt ⁊c. Beatus igitur qui vigi-
lat. i. sollicitus est de virtute: ⁊ qui vestimentum vir-
tutũ custodit: ne post mortem nudus appareat co-
ram deo. ¶ Uel dic q̃ vestimentum est virtus hone- Aliter.
statis: que omnia cooperit ⁊ celat: quã boni et mali
debent custodire/ne turpitudo suarum conceptionũ f
appareat circũquaq̃: Quia sicut dicit in prouer. Infe-
lix est qui pdidit palliũ ⁊c. ¶ Septimus angelus ef- Proue.
fudit phialã suã in aerẽ: ⁊ exiuit vox magna de tẽplo 25. c.
Et facta sunt fulgura/tonitrua ⁊ voces: ⁊ terremot9 ca. xvij d
factus est magnus/qualis antea non fuit. Et tũc fra historia
cta est ciuitas magna in tres partes: ⁊ ciuitates gen-
tium ceciderunt. ¶ Aer clarus ⁊ limpidus significat Tropo-
statum clericorum litteratorum: qui sunt clari p sub- logia
tilitatẽ sciarum et discretionum. In istis igit effudit
angelus sathane phialam venenatarũ tẽtationum: ⁊
phialã. i. poculũ prosperitatis tempalis ⁊ voluptatis
Et tunc pro certo vox de tẽplo audita est: qr ad litterã
dicit/q̃ qñ procurante diabolo primo fuerunt dati
redditus ecclesie: audita est vox in aere: dicens: Ho-
die effusum est venenum in ecclesia dei. Et quare vene
num? quia tũc in statu clericorũ ⁊ religiosoruz audiri
ceperunt ⁊ videri fulgura: que ledunt oculos maloꝶ
exemplorũ ⁊ tonitrua litiũ ⁊ turbationũ: voces infa-
miarũ et contentionũ: terremotus tribulationũ/rapi
narum/inuasionũ: Et breuiter tota ciuitas ⁊ magna
et sancta. s. ecclesia/diuisa fuit in tres partes: quia ibi
est vna pars que sequit superbiã et vanitatem Alia lu
xuriã et carnalitatẽ: Alia auaricias ⁊ cupiditatẽ. Iste
sunt tres lancee infixe in corde. Absalon. i. peccatoris
et ideo sequit tertium/q̃ ciuitates gentiũ ceciderunt.
Est enĩ conueniens q̃ clericis concidentib9 et delin-
quentibus ciuitates. i. status gentium et personaruz
secularium/per eorum mala exẽpla et vita corrumpã G
tur et faciliter cadant in peccatum. Ideo dicit Tre- trenl. 1. a.
no. Quõ sedet sola ciuitas plena populo ⁊c. ¶ Uel Aliter
dic q̃ aer est prelatus ecclesie vel religiõis alicuius/⁊
clarus excellentia vel dignitate. Quãdo igitur talis
est imbutus phiala diabolica. i. malicia et iniquita-
te: tunc in templo religionis vel ecclesie audiuntur vo
ces magne litium/contentionum detractionũ: appel
lationũ. Uidentur etiã ibi fulgura. i. mala exẽpla que
ab ipso et malis subditis ostendunt Item tonitrua
iactantie et blasphemie et comminationes ꝯtrum ad
subditos. Et vltra hoc terremotus tribulationum et
oppressionum: quia tales verbis comminationibus
et oppressionibus grauant subditos et innocentes: ⁊
maxime illos qui nõ sunt de parte sua. Ideo ciuitas
ecclesie vel religionis diuiditur in plures partes/per
particularitatem et plures sectas: et ex hoc sequitur
casus ciuitatis gentium. i. destructio secularium po-
pulorum: qui per exempla eorum decipiunt ⁊ corruũt
in profundũ. Unde Luc. Omne regnũ in se diuisuz de-
solabit: et domus supra domũ cadet. ¶ Uel dic q̃ ta- lu. 11. c.
lis angelus cum sua phiala est detractor vel adula- Adora-
tor cum sua locutione venenosa: a quo. s. aer societa- litas.
tis inficitur: et lis. i. discordia ⁊ diuisio generatur ⁊c.
¶ Factum est q̃ babylon illa magna ciuitas venit ad Ca. xvj
memoriam ante dominum/vt daretur illi calix vini d.
indignationis ire eius. Tunc enim oĩs insula fugit: historia
et mõtes non sunt inuenti. Et sequit/q̃ grando ma-
gnus sicut talentuz descendit de celo super homines H
et blasphemauerũt deũ propter plagã grandinis: qr est Tropo-
magna facta est vehemẽter. ¶ Babylon que interpte logia.
tat confusio/significat mundũ: vbi omnia sunt con-
fusa et male ordinata: qr peiores sunt melius promoti
melioribus. Iste enĩ venit i memoriã añ deũ: qr hodie
propter pctã mũdi/necesse est q̃ deus potet holes vino

indignationis sue. Illud autem vinum est damnatio vel
tribulatio. Hodie enim non inuenitur insula. i. status per
fectus religionis: qui scilicet mari sicut insula. i. peniten
tia et amaritudine circundetur. Hodie non inuenitur mons
idest vir alte contemplationis. Quid igitur? Pro certo
innuitur grando rapine et exactionis quantum ad superio
res: blasphemia et iuratio desperationis. et tristitia deso
Apoc.16 lationis quantum ad inferiores. Unde dicitur: Omnes mon
d. tes et insule de loco suo moti sunt. ¶ Vel dic quod gran
Aliter do magnus quasi talentum descendit de celo. Iste gran
do significat presentem et eternam damnationem que in
fertur hominibus propter peccatum: quia merito hec patimur
quia peccauimus in fratrem nostrum: ideo venit super nos
gen.42. tribulatio. Sed iste grando est sicut talentum quod
d. est pondus et mensura. Circa quod est notandum quod tri
bulatio que nunc infertur vel in futuro ponderata est
a deo/ mensurata et limitata secundum demerita personarum
Ideo dicitur talentum a talis: Quia qualis culpa/
talis pena. Unde dicitur: Secundum mensuram de
deut.25. licti erit et plagarum modus. Et ille venit de celo su
a. per homines id est a sursum a dei ordinatione/ bona et
iusta/ quamquam nobis ignota: quia non est malum in ciuitate
A quod non fecerit dominus: vt dicitur in Amos. Sed se
amos.3 quitur vnum terribile. s. quod homines blasphemauerunt
b. deum propter grandines: quia dato quod peccatores vi
deant se iuste pati propter peccata sua/ et videant deum
iuste offensum sibiipsi: tamen non emendantur/ nec
ad deum conuertuntur: sed magis deum suis factis
et verbis irritant et blasphemant. Quod maxime erit
verum de damnatis/ qui erunt in suis malicijs obsti
nati. Unde dicitur Hieremie. Domine vulnerasti eos
hiere.5 a et non doluerunt: attriuisti eos/ et renuerunt accipere
Aliter disciplinam. ¶ Vel expone de die iudicij: vbi babylon.
idest mundus a deo condemnabitur: et grandine. idest
eterna damnatione punietur: et vbi mons et insula ad
litteram non inuenitur: quia tota terra erit plana.

¶ Capitulum decimumseptimum: Textus: Et ve nit vnus de septem angelis qui habebant se ptem phialas: Mora. Capi. XVIII

Iohannes sublatus in desertum/ vidit mulierem me
historia retricem: cum qua fornicati sunt omnes reges
terre: et omnes habitantes in terra/ biberunt
de vino prostitutionis sue: que sedebat super
aquas multas. Et vidit quod mulier sedebat super vnam
bestiam coccineam/ plenam nominibus blasphemie
habentem cornua decem. Et erat mulier circundata
B cocco purpureo/ auro et lapide precioso et margari
tis: et habebat in manibus suis vas aureum/ plenum abo
minatione et immundicia fornicationis sue et in fronte
eius erat scriptum: Babylon magna/ mater fornica
tionum et abominationum terre. Et vidit mulierem ebri
am de sanguine martyrum iesu: et mirati sunt omnes de
muliere et bestia que portabat eam: sed communiter
dicitur quod bestia ista ascendit de abysso/ et ad interitum va
apoc.18 dit. ¶ De muliere autem dicitur infra capitulo sequenti:
b. quod quantum glorificauit se in delicijs suis/ tantum date
ei tormentum et luctum: et quod vna hora venerunt pla
ge eius. s. luctus/ mors/ fames et ignis: quia magnus
inquit dominus qui iudicabit eam. ¶ Desertum est
mundus iste/ vbi pauca bona crescunt. Mat. Deser
b. tus est locus hic. Mulier ista significat aduocatos
Tropo et sapientes ceteros huius mundi: qui dicuntur mulier
logia. quasi mollis aer: quia in deliciarum mollitie sunt nutriti
ma.14. Et dicuntur meretrix: quia tales more meretricis semper

diligunt: non personam meliorem/ sed largiores dona
tores. Ezech. Cunctis meretricibus dantur mercedes. Cum ezec.16.
ista igitur muliere. i. mundi sapientibus fornicantur re d.
ges terre: et principes habent cum istis sua colloquia: et
cum eis associantur: etiam omnes habitatores terre indi
gent vino prostitutionis. i. sua fallaci sapientia/ discre
tione et astutia. Hieremie. Calix aureus babylon in ma hier.51a
nu domini: de vino eius biberunt gentes: et ideo commote
sunt. Et sequitur quod ista mulier. i. sapientes: sedent et prin
cipaliter super aquas. i. super populos multos: quia aque
super quas mulier sedet/ populi sunt et tribus, et lingue
Infra eodem dicitur/ quod ista mulier principaliter sedebat C
super vnam bestiam coccineam: quia tales semper habent vnam
bestiam. i. vnum magistrum vel prelatum cui princi
paliter innituntur: qui principaliter ipsos fouet et susti
net cui principaliter famulantur: et quem principaliter con
sulunt atque regunt. Et pro certo ista bestia. i. mali prin
cipes et fautores talium iniquorum/ dicuntur coccinei/ ru
bri et inflammati. Dicuntur etiam bestie: quia vere quasi
omnes sunt bestiales/ luxuriosi/ hebetati et ignoran
tes. Habent etiam plura capita id est plura castra/ pre
dia et homagia: plura etiam cornua et plures balli
uos: et collaterales sibi in diuersis officijs adherentes
tes: quibus mediantibus multos seruos suos cornu zach.1.b
percutiunt atque ledunt. zacha. Ista sunt cornua que ven
tilauerunt iudam. Et talis bestia. i. tales fautores ma
lorum: sunt pleni nominibus blasphemie: quia vere
isti habent plura nomina: infamia et blasphemia ple
na: quia dicuntur luxuriosi: raptores et malorum fau prouer.
tores: superbi et pomposi etc. Prouer. Nomen impi 10.b.
orum putrescet: Super tales igitur innititur et sedet
mulier id est fallaces aduocati: quia istos isti domi
ni bestiales sustinent: et tales ad litteram sunt hodie
vestiti: ornati: ditati: purpura: cocco: auro: lapidibus ps.72.b
et margaritis: et cunctis diuitijs preciosis. Ps. Ecce
ipsi peccatores et abundantes in seculo: obtinuerunt
diuitias. Isti enim habent vas aureum idest intelle
ctum subtilissimum/ clarum et splendidum quasi au D
rum: sed illud est plenum malo liquore id est immun
dicia et abominatione fornicationis sue. Hoc est di
ctum: immundicia corrupta et venenosa: seculari sci
entia et copia cautelarum: que est abominatio coram 1.cor.3 b
deo. quia sicut dicit Apostolus: Sapientia huius mundi
stultitia est apud deum. Isti in fronte idest publica
facie: via: nomine et apparentia sua habent scriptum
vnum commune nomen: quia dicuntur babylon id
est pleni confusione et peccatorum mater fornicationum
terre et abominationum: quia vere ab istis magistris
et aduocatis: quasi a matribus principalibus pue
nerunt mundi fornicationes: abominationes: falsa
consilia: praue consuetudines: cautele et malicie: quas esa.66b
isti seminant circumquaque: que omnia sunt abomina
tiua apud deum. Esa. Anima eorum in abominatio
nibus suis delectata est. Et isti pro certo sunt ebrij san
guine martyrum iesu. Martyres iesu sunt pauperes:
qui in hoc mundo sustinent multa mala. Igitur istorum
sanguine: id est ipsorum substantia temporali sunt ta
les ebrij et repleti: quia isti continue bibunt et hauriunt 1.thessa.
per extorsiones: fraudes: malicias et rapinas. Apo 5.b.
stolus: Qui ebrij sunt: nocte ebrij sunt. Et maxime ap
parent ebrij sine sensu: quia communiter in morte de ps.106c
ficit talibus sensus etc. Ps. Turbati sunt et moti sunt
sicut ebrius: et omnis sapientia eorum deuorata est. Ista mulier
er. i. iste persone hodie tanta gloria temporali pollent: quod omnes
homines admirantur de eorum prosperitatibus. Sed vere dolo
rosus

ro suus sequitur sibi finis: q2 dicitur ꝙ bestia que eos portabat .id est mali principes talium fautores de abys so venerunt: ⁊ tamen in interitū vadunt de abysso .i. de diabolica inspiratione/vel symoniaca pmotione/vel
E violēta oppressione/fuerunt facti principes vel prela
osee. 8. a ti. Iuxta illud Osee: Isti regnauerunt sed non ex me principes extiterunt: sed nō per spm̄ meum: ⁊ ideo in in interitum mortis eterne necesse est eos ire. Mulier etiam .i. iniquus iudex/balliuus vel officialis/vel qui cunq3 malus sapiens/vsurarius seu diues: q̄tū in vi ta sua se glorificauit/aut in delicijs fuit: tantum tra ditur sibi in inferno tormentum ⁊ luctus. Unde dici
osee. 4. b tur. Gloriam eius in ignominiam mutabo. Nam in vna hora .s. in puncto mortis corporalis venient pla ge eius .i. eterna damnatio/fames sine saturatione lu ctus sine consolatione/mors sine curatione/ ignis si ne extinctione. Fuerunt enim in hac vita famelici p auariciam/lugubres per tristitiam/mortui per pigri tiam/ingrati ⁊ inflāmati per iracundiam. Ideo meri to eis infligitur perpetua fames/luctus/mors ⁊ ignis
Ezech. Et hoc quia magnus est dominus qui ipsos iudicat
14. g. et cōdemnat. Unde dicit: Quatuor iudicia mea pessi ma: gladiū/famē/bestiam ⁊ pestilentiam mittā in hie
Aliter rusalem. ¶ Uel dic ad lrām: ꝙ ista meretrix luxuriosa que moratur super aquas deliciarum: que fornicatur cum regibus .i. cum clericis ⁊ religiosis qui habent alios regere: cuius vino .i. cuius fallacitate/ quasi oēs ha bitatores terre vel patrie inebriantur: ⁊ tales sunt indu ti auro ⁊ purpura: et ceteris preciosis/vt magis allici ant intuētes: ⁊ in frontibus talium pro certo scribitur nomē suū: qui vere quilibet pōt legere in fronte .i. in ap parētia istarū ꝙ ipse sunt babilon .i. digne confusiōe:
F matres ⁊ nutrices fornicationū ⁊ abominationum.
hiere. 3. Unū Hiere. Frōs mulieris meretricis facta est tibi: et noluisti erubescere. Ista etiā mulier q̄nq3 habet vnam bestiā que portat eam .i. aliquā vetulā maquerellam que est eius cōsiliatrix: q2 cōmuniter tale opus nō fit nisi mediante aliquo fautore. Et ista p certo est plena nominibus blasphemie: q2 tales mediatrices habēt no men vile/ turpe ⁊ infame. Sin aliter aūt bestia ⁊ muli er .i. meretrix ⁊ mediatrix vadūt in interitū mortis: et
1. mach. quantum habuerunt hic de gloria ⁊ delicijs/tantum
1. c. habebunt ibi de tormentis. Unde dicit: Secundum
Eo. ca. a multitudenem glorie eius est multiplicata ignomi
historia nia eius. ¶ Uidit ioannes mulierē sup bestiā equitā tem: ⁊ illa bestia habebat decē cornua: sed dicit qd illa cornua deciderūt mulierē illā fornicariā: ⁊ desolatam eā fecerunt: ⁊ carnes ipsius comederūt: ⁊ ipsas igni
Mora bus cremauerunt. ¶ Ista mulier est iudex/aduocat9:
litas. fornicarius ⁊ variat9: sed acceptor munerum ⁊ psona rum: qui a bestia .i. a malo plato sustinetur ⁊ fouetur: Sed vere accidit ꝙ cornua istius bestie .i. filij ⁊ successores istius plati vel principis qui ab eo diuitur/ odiūt ⁊ p sequūtur illā mulierē .i. talē malū patris sui cōsiliarium iusto dei iudicio operāte/ipsius iuxta sua demerita pu niētē q̄nq3 depauperant ⁊ denudant: ⁊ faciunt desola tum: et carnes eius .i. vxores et filios post eius deces sum comedūt p rapinas: et eos comburunt: ⁊ per di uersas tribulatiōes cruciāt ⁊ affligunt. Sepe eīm acci dit: ꝙ illos quos patres dilexerāt: filij psequuntur ⁊ car
Aliter nib9 sue tēporalis substātie saciaui. ¶ Uel dic ꝙ mu lier est diabolus vel antichrist9: a quo reges .i. mun
G di rectores ⁊ maiores fornicantur ⁊ mergunt per pctā: q2 iste est qui super aq̄s mūdane psperitatis sedet ⁊ p uertit. Ista equitat bestiā .i. hominē peccatorē bestia lem ⁊ carnalē qui pro certo fit cornutus per superbiā et elationē. Fit etiā habens plura capita p obstinatio nem ⁊ p cerulcositatē: Dicitur etiā coccine9 p sangui neā carnalitatē. Istum igitur equitat diabolus: ⁊ ducit eū per lutū deliciarū ⁊ diuitiarū/iuxta arbitriū volū tatis. Ista eīm mulier diabolus vel antichristus ha bebat in manu sua poculū aureū .i. sacrā scripturam quā ipse optime exponit. Uerūtamē ipsa tunc erit ple na immūdicia ⁊ abominatione: peruersa ⁊ heretica ex
positiōe. ¶ Uel poculū est diabolica tētatio: qua dia Aliter
bolus inebriat pctōres. Idō dr babylon mater forni cationū ⁊ abominationū: q2 diabolus est mater oīm malorum. Iste eīm ⁊ bestie sue .i. pctōri sibi obediēti dabi
tur interitus: fames: ignis ⁊ luctus. Iob: Luet que fe iob. 20 c
cit/nec restituetur.

¶ Capitulū decimūoctauum Textus: Et post hec vidi alium angelum descendentem de celo. Mora. Capi. XIX

Uidit ioannes quēdā angelū descendētem historia
de celo: habentē claritatem dei: ⁊ terra illu minata est a claritate eius. Qui clamauit voce magna: Cecidit cecidit babylon ista magna: ⁊ facta est habitatio demoniorū: et dis spūs immūdi ⁊ volucris immūde: ⁊ cum ea fornicati sunt oēs reges terre: ⁊ mercatores de virtute diuitiarū ei9:
diuites facti sunt. Et idō cōsulit alia vox que venit de H
celo: dicēs: Exite de ea popule meus: ne participes si tis deliciarū eius: ⁊ de plagis eius nō capiatis. q2 p uenerūt ad celū pctā eius: ⁊ recordatus est dn̄s iniq
tatū eius. ¶ Angelus significat christū vel pfectos vi Allego
ros pdicatores: qui de celo .i. celesti ordinatione per ria.
uenerūt. Isti pleni sunt claritate .i. lucida discretiōe: vel claritate .i. apparētia. Idō tota terra .i. tota patria
illustrabit claritate suorū exemplorum ⁊ documētorum. lu. 1. g.
Luc. Illuminare his qui in tenebris et in vmbra mor tis sedēt. Isti igit clamāt alta voce: ꝙ babylon .i. mū dus cecidit ⁊ corruit a statu ⁊ rectitudine veritatis: ⁊ facta est hodie habitatio demoniorū .i. crudeliū: aua rorū ⁊ raptorū: spūs immūdi .i. immūdorū luxurioso
rū: ⁊ omnis volucris immūde .i. sublimiū ⁊ supborum 1. ioā. 2 c
q2 sicut dr: Omne qd est in mūdo: aut est concupiscē tia carnis aut oculorū: aut supbia vite: Nā reges ter re ⁊ mūdi pricipes q̄ alios habēt regere: vel etiā cleri ci et religiosi: cū ista ciuitate .i. cū mūdo fornicant: se ei cōmiscendo: et de eius negocijs se occupādo. Mer catores igit ⁊ operarij in ista ciuitate: lucris ⁊ delicijs sunt ditati p auariciā. Et idō sequit cōsiliū: Exite de ea scz ipsam cōtemnēdo mētaliter: vel religionē intrādo corporaliter: et ne sitis participes in eius vitijs: ne pla gis ipsius ⁊ damnationib9 pcatis: q2 peccata ei9 ad celū ante dominū ascenderūt: ita ꝙ necesse habet de9
recordari iniquitates eius: et has rigore iustitie vi Eo. ca. b
dicare ⁊c. ¶ Erat quedā mulier meretrix: et circūda H
ta auro ⁊ lapidib9 pciosis: et diuitijs īfinitis cū qua ipsi reges terre fornicabant: et de cuius diuitijs nego ciatores terre ditabant: que tāta gloria pollebat qd ipsa dicere videbat: Sedeo vt regina: et vidua nō sum et luctū nō videbo: Sed dicit ꝙ quātū se glorificauit ⁊ in delicijs fuit: tātū det ei tormentum et luctus. Nam vna hora venerunt iste plage: luctus mors: fames et gnis et igne est succēsa. Et dicit ibi: ꝙ reges qui cum ea fornicati sunt: ⁊ mercatores q̄ ex ea sunt ditati plā xerunt et doluerunt de longe cum steterunt: pre ti more videntes fumum incendij eius: ⁊ dixerunt: Ue

ve: ciuitas illa magna q̄ amicta erat purpura et bys-
so/et cocco: deaurata auro et lapide precioso ꝛ mar-
Tropologia garitis: quoniā in vna hora destitute sunt tāte diui-
tie. ¶ Mulier ista vel ciuitas significat ecclesiā vel re-
ligionē: que dicitur mulier/quasi mollis aer. Ista de-
bet esse mollis ꝑ benignitatē: aer etiā ꝑ cōsciētie pu-
ritatē. Dicit ciuitas quasi ciuiū vnitas ꝑ cōcordiam.
Ista dudū amicta erat bysso/id est castitatis purita-
te. Purpura/id est martyrij siue constātie stabilitate.
Cocco.i. ardenti charitate Auro: id est sapientie clari
B tate. Argēto: id est eloquētie venustate. Margaritis
id est sanctoꝝ virorū et bonorū multiplicitate. Lapi-
de precioso.i. omnimoda sanctitate. Ideo tūc pote-
rat dicere: Sedeo vt regina: vidua nō sum Qz vere ec-
clesia ꝛ religio antiquitus sedebat: quiescebat: regna
bat: ꝛ principabat: ꝛ hoc quia vidua tūc non erat: qz
tunc erat desponsata viro ꝓprio suo: scʒ deo vel bono
prelato: ideo nō patiebat luctum nec desolationē. Sʒ
2. Regū quid? ꝑ certo hodie potest dicere ecclesia vel religio il
14. b. lud: Vidua mulier ego sum: vir meus mortuus est.
Qz viri ecclesie/id est boni prelati mortui sunt: ideo
ista mulier est hodie fornicaria: qz reges terre/id est
moderni ꝑlati cū ea fornicati sunt: qz non sunt ꝓprij
viri sui: qz tot sunt vitijs intēti/ꝙ digni nō sunt ei co-
pulari nec coniungi. Mercatores aūt sunt illi/q̄ per
symoniaʒ emunt ecclesie beneficia vt ditentur. Et bre-
uiter ita fuit/ꝙ quātū habuit antiquitus ecclesia de
delicijs/honore ꝛ glia: tātū hʒ hodie de tribulatiōib9
ꝛ dolore: Nā hodie venerūt plage ei9 scʒ luct9 ꝑ recor-
dationē ꝓterite prosperitatis fames penurie ꝛ paup-
tatis: hodie auferūt sibi ꝓncipes bōa tēpalia. Mors
quia caret vita gratie et deuotionis. Ignis: id est ar-
dor tribulationis: vel fames auaricie ꝛ ambitionis.
Et iō quia ecclesia tāta hodie patitur: reges fornica-
rij: mali prelati et negociatores: et symoniace ꝓmo-
ti in ecclesia timēt hodie vidētes ecclesiā succūbere: lu-
gent etiā et contristant/dū desolationem ecclesie cō-
templant: De lōge tñ stāt: qz nullus est qui appropin
ma. 6. f. quat ad pugnādū ꝑ ecclesia contra principes ꝛ tyrā-
nos. Petrus autē a longe sequebat/vt videret finem
Petrus dico: id est clericus. Petrus tamē non fuit
a longe in mēsa in cena: sicut nec ꝑlati nec clerici sunt
C longe: quādo debent capere fructus vel prebēdas ꝛc.
ps̄. 57. c. Ps̄. Amici mei ꝛ proximi mei de longe steterunt. Et
ps̄. 108 a alibi: Qui oderunt me: expugnabāt me gratis. Ho-
die potest dici de ecclesia quod sequit: Ve ve/ciuitas
illa magna: Ve dico tēporaliter quo ad penā. Ve di-
co spūaliter quo ad culpā. Ve dico ciuitas magna: q̄
bysso puritatis dudū fuit operta: auro sapientie: ar-
gento eloquentie: purpura firmitatis/cocco charita-
tis: et lapidibus omodẽ sanctitatis. Et quare ve? qz
vere hodie destitute sunt tāte diuitie. Iob: Diuitias
iob. 20 b quas deuorauit: euomet et de vētre eius extrahet eas
Aliter. deus. ¶ Vel dic ꝙ ista mulier potest significare diui-
tes mundi qui fulgent auro lapidib9 et diuitijs infi-
nitis: glorie: prosperitate etiam corporali: qui qñqz
spoliāt se gloria sua: et veniunt ad magnā paupertateʒ
famem ꝛ luctū: tribulationē: infortuniū et tormentū
et tunc reges.i. principes et prelati: qui prius ipsos
sustinebant et fouebant: et se eis commiscebāt: ab eis
consilia petendo vel eos gubernando: negociatores
etiam.i. noti et familiares: qui ab eis et per eos bene
ficia: diuitias et officia obtinuerunt: de longe stant:
non curātes amplius de ipsis: nec ipsi adiutoriū faci
entes. Lugēt ꝛ tñ desolantur: et quādoqz verba lugu-
bria dicūt: sʒ illō est totū: qz nullus est qui sibi manuʒ
porrigat adiutricē/sed dicunt: Ve ve/ciuitas illa ma-
gna. Magnū damnū est/inquiunt de isto infortunio.
Unde illud Tren. non est qui consolet eam ex omni-
bus charis eius. ¶ Dicit ꝙ mulier meretrix ciuitas tren. 1. a.
babylonica/qñ cecidit ꝛ corruit: nō habuit amplius Apo. ca. c
diuitias quas prius habebat. Unde dicitur qd ipsa historia
perdidit aurū ꝛ argētum lapides preciosos/marga- D
ritas/byssuʒ: purpurā coccū/sericū/lignū/thus/ebur
ferrū/es/marmor/cinnamomuʒ/aromata/vngentuʒ
vinū/oleū/triticuʒ/similā: copiā armentorum/ouiū:
equorū/rhedarū/mancipiorum ꝛ pomorum. Et breui
ter dicitur/ꝙ omnia desyderabilia sua recesserunt ab
ipsa: ꝛ ipsa succensa est igni: et timuerunt omnes qui
nauigabāt mare/videntes locum incendij eius. Celū
autem ꝛ sancti eius exultauerunt de eius destructio-
ne: quia ipsos cruciauerat dum durabat. ¶ Ista mu- Tropologia.
lier significat mundi sapientes et diuites: qui pro cer
to quādo corruunt in inferno per mortes tūc isti per-
dunt oīa prospera: perdūt enim aurum mundane sa-
pientie/argentum eloquentie lapides ꝛ margaritas.
id est copiam amicorum. Nā amici carnales nec vo-
lūt nec possunt eos iuuare. Spirituales.i. sancti qui
sunt in gloria/ipsos cōtemnunt et abhorrent. Unde tren. 1. a
dicitur: Omnes amici eius spreuerunt eam: et facti
sunt ei inimici. Item ibi nō est byssus puritatis: pur
pura dignitatis: que est vestis regum: sericum ho-
nestatis: de quo fiunt paramēta: coccus charitatis
lignum thuris: quod est imputribile cōstantie ꝛ fir-
mitatis: cessabit etiam ibi ebur exterioris pulchritu-
dinis: es resonans ꝛ impatientis celsitudinis: ferruʒ
crudelitatis: marmor durum longanimitatis: cinna
momū et ornamenta populorū: famositatis vnguen
ta: ꝛ thus/id est lenitas et suauitas laudis et adula-
tionis: vinū ꝛ oleum mundane consolationis: simi- E
la et triticum .i. abundantia corporalis delectationis:
oues et boues/equi/rhede.i. abundantia tempora-
lis facultatis. Et breuiter omnia desyderia eorū: qc-
quid habebant de bonis gratuitis et fortuitis/cun-
cta perdūt: Qz sicut dr̄: Manū suā misit hostis.i. de9 tren. 1. b
per potentiam et sentētiam: qui odio habet oēs pec-
catores ad omnia desyderabilia eius: ꝛ inimici eius
apprehenderunt eam inter angustias: ꝛ plus etiā ipsi
succensi sunt igne inextinguibili. Celum autem ꝛ san
cti populi: et tota curia celestis de hoc non tristatur
sed letatur: quia diuinam sententiam approbāt: de ri
gore iustitie deum laudant: ꝛ maxime letantur de dā-
natione eorum qui se et alios dū viuerent/cruciabāt.
Unde in libro Sap. Stabunt iusti in magna constan sap. 5. a.
tia aduersus eos qui se angustiauerunt ꝛc. Ideo ve-
re nos qui nauigamus per hoc mare magnum/debe
mus timere locum incendij istius scilicet damnatio-
nem istorum finium.i. infectionem suorum horribi-
lium tormentorum: ꝛ cauere ne in simile periculum pro. 19 o
incidamus. Quia pestilente flagellato/sapiētior erit sap. 5. a.
prouidus. Ardentes igitur turbabuntur timore hor Aliter
ribili. ¶ Vel exꝑōe de ecclesia que videtur hodie qua
si damnata/et quasi corruisse: ꝛ oībus supra dictis vi-
detur carere ꝛc. Vidit ioannes angelum vnum qui Apo. ca. g
habebat vnum lapidem molarem ꝛ misit in mare di historia
cens: Hoc impetu mittetur babylon illa magna ci- f
uitas/et vltra non inuenietur: et vox citharedorum
et musicorum non erit in ea: et vox mole et vox spōsi
et sponse non audietur amplius: lux lucerne non lu- Moralitas.
cebit in ea: ¶ Secrete quando angelus christus pro-
iecerit

iecerit peccatores amaros: lapidē molarem.i. durā
sententiā ꝛ pondus eterne damnationis: que ipsos in
inferno molet ꝛ cōteret in tormētis: scȝ in die iudicij
mittet: ꝛ tunc dicit fulminata sententia: babylon.i.re-
proborum congregatio impetuose ꝛ cito mittetur in
infernum: vbi non erit vox cithare.i.leticia alicuius
canoris: ꝛ vox mole.i. panis delicat9.s. delectamētū
alicuius saporis: nec vox spōsi.i.coniunctio alicuius
iob.38b amoris: nec lux lucerne.i.limpitudo alicuius splēdo
ris: quia auferetur ab impijs lux sua.

¶ Capitulū decimūnonum Textus: Post hec audiui quasi vocem magnā tubarū multarum. Nota. Capi. XX

Damnata muliere meretrice: facta est in celo
leticia magna: ꝛ quatuor animalia ꝛ vigin
historia tiquatuor seniores dixerunt Alleluia. Et au-
dita est vox quasi aquarū multarum ꝛ toni
truorum dicentium alleluia. Et hoc quia iudicauit
deus de muliere meretrice magna que corrupit terrā
ꝛ vindicauit sanguinē seruoꝝ suoꝝ de manibus suis
Et dicit ꝙ laudem dicebāt deo pusilli ꝛ magni qꝛ re-
gnabit deus noster in perpetuū: ꝛ venerunt nuptie ꝛ
vxor agni parauit se: ꝛ datū est ei vt cooperiat se bysso
candido ꝛ splendido: qui sunt iustificationes: ꝛ pcla
matū est scriptum editum illud.s.beati qui ad cenam
Mora nuptiaruȝ agni vocati sunt. ¶ Sic vere qñ mulier me
litas. retrix.i.cōgregatio reprobořū erit dānata ꝛ iudicata
G in iudicio: tūc animalia quatuor.i.euangeliste: senio
res.i.pphete ꝛ patriarche erunt in magna leticia ꝛ cō
solatione. Tunc enim omnes beati alta voce dicēt al
esa.51.b. leluia: ꝛ pusilli et magni laudabunt dñz: ꝛ deus simi-
liter regnabit cum eis in eternū. Unde Esa. Gaudiū
inuenitur in ea/gratiarūactio et vox laudis. Ipsi enī
beati gaudebunt de iustitie impletione/de malorum
damnatione: ꝛ de sua saluatione: ꝛ sanguinis crucia-
tu/et pene bonorum vindicatione. Tunc enim erunt
nuptie agni.i.consolatio ꝛ festiuitas sempiterna: vbi
agni vxor.i.ecclesia militans/tunc triūphans erit pa
rata et ornata dotib9 aie et corpis: ꝛ opta bysso splen
dido.i.eterne glorie charitate/ꝛ candore puritatis in
lu.14.b stitie ꝛ scitatis: et tunc verum erit decretū dei: ꝙ bea-
ti erūt qui ad cenā agni vocati sunt: quia beatus est
hō qui mādūcabit panē in regno dei. ¶ Uidit ioan-
eo.ca.b. nes celum apertum. Et ecce equus albus: ꝛ qui sede-
historia bat super eum/vocabat fidelis ꝛ verax: et cum iusti-
tia iudicabat ꝛ pugnabat: ꝛ oculi eius sicut flamma
ignis: ꝛ in capite eius multa diademata: habens no-
men scriptum quod nemo nouit nisi ipse Et vestitus
erat veste sanguine aspersa: et vocabat nomē eius ver
bum dei: et exercitus qui in celo sunt/sequebant eum
in equis albis: vestiti bysso albo et mundo: ꝛ in ore
eius gladius ex vtraqȝ parte acutus: et in ipso percu-
tiebat gētes: ꝛ regebat eos in virga ferrea: ꝛ habebat
scriptum in femore suo. Rex regū/dñs dñantium. Et
H iste apphendit vtranqȝ bestiā: et misit eam in stagnū
Tropo- ignis ꝛ sulphuris. ¶ Iste significat virū pfectum et
logia. bonū platū/principē seu reges. Ille enī debet habere
equū albū.i.corpus mundū et immaculatū ac castū
esa.31.b Equus enī corpus significat. Uñ Esa. Equi eorū ca-
ro: ꝛ nō spiritus. Iste debet esse fidelis in cōmissis/ve
rax in pmissis/iustus in iudicādis/fortis in dimicā-
do cōtra malos et aduersarios ecclesie/ꝛ contra dia-
ps.57.a. bolū resistendo. Ps. Iuste iudicate filij hominum. Ocu
li eius.i. intellect9 ꝛ mēs/debēt esse sicut flāma ignis

per clarissimam discretionē. In capite aūt.i. in men-
te debet habere multa diademata.i.multimodā vir-
tutē et perfectionē: quib9 anima eius debet esse coro
nata et ornata: qꝛ in capite eius debet esse corona stel
larū duodecim supra.xij. nomē istius.i.sua perfectio/
sua fama/sua bonitas debet esse tātūmodo sibi nota:
quia non debet alijs ppalare: nec perfectionē suā per
iactantiam et hypocrisim declarare: sufficit enī sibi ꝙ
solus sciat. Uñ in Prouer. Secretū extraneo non re- pro.25 b
ueles. Et esa. Secretū meū mihi. Uestis enī.i.exterior esa.24.c
apparentia debet esse aspsa sanguine: qꝛ vere sanguis
et penalitas ꝛ passio christi debet in cōuersatiōe/cu-
iuslibet relucere per penitentiam/ꝛ macerationē: ꝛ pas
sionis cōpassionē: vel sanguis.i.pena: labor ꝛ mise-
ria aliorū: debet per cōpassionē ipm tingere/ꝛ eius af
fectum doloribus colorare. Uñ Esa. Aspersus est san esa.63.a
guis eorū super vestimenta mea. Etiā iste debet habe
re verbū dei per scripture predicationē: quia sicut ver-
bum declarat mentē/sic iste predicando debet mentē
et voluntatē cuiuslibet declarare. Et si talis fuerit: ra
tionabile est ꝙ exercit9 celi/id est collegiū: cōuentus A
ville: patrie sibi subiecte: sequantur eum per obediē
tiā ꝛ imitationem ꝛ cetere persone infirme ꝛ imperfe
cte: et maxime subditi sui: qui si platus talis fuerit se-
quantur eum in equis albis: id est in corporibus pu-
ris ꝛ mūdis: eū imitando et obediendo. Uñ dicit: Hi Apoca.
sequunt agnū quocūqȝ ierit. Iste igitur debet habere 14.a.
gladiū in ore.i.authoritatē verborū ꝛ sententiam iu-
diciariā bis acutā: scȝ vnam ad seuere puniendū ob-
stinatos: aliam ad benigne castigandum penitentes
¶ Uel gladius biceps est vtrunqȝ testamētū quē pre- Aliter
latus debet habere: et ideo talis debet percutere ꝛ re-
gere ferrea virga.id est dura correctione ferire gētes ꝛ
impios sine lege viuētes. Unde ipse debet calcare tor
cular vini furoris dñi: hoc est dictu: ꝙ ipse debet esse
minister et executor furoris.i.diuine iustitie cōtra ma esa.63.a
los. Unde Esa. Torcular calcaui solus ꝛc. ¶ Uel dic Aliter
ꝙ iste est christus: cuius equus: id est beata virgo vl
propria caro fuit alba et immaculata: vestis eius id
est humanitas: fuit sanguine madidata: exercitus ce
li/id est angeli et christiani sequūtur eum honorādo
vel obediendo. Uel exercitus: id est iudei et gentiles
fidē eius credendo: in equis albis: id est innocentiā
baptismalem acquirendo. Iste habet gladiū.i.durā
et bicipitem sententiam: scȝ corpus et animā condē-
nando: et ipse calcat et percutit gentes ꝛ impios sine
lege viuentes: patris iudicium exequēdo: et iste est fi B
delis: verax et iustus et verbum dei: cuius nomē nul-
lus proprie scit: nisi ipse qui habet diademata: id est
dignitates infinitas: ꝛ est rex regum ꝛc. ¶ Loquente eo.ca.b.
ergo quodā angelo Ioāni/ioānes voluit ipz prius in historia
terra adorare: sed dixit ei angelus: Uide ne feceris:
Conseruus enim tuus sum ꝛ confratrum tuorum ꝛc.
Dicitur autem in gen. ꝙ Abraam videns tres ange- gen.28a
los adorauit ꝛc. ¶ In hoc attende nobilitatē huma Mora-
ne conditionis. Nam angelus videns naturam hu- litas
manam deificatam verbi incarnatione/etiaȝ ex hoc to-
tam naturam nobilitatam timuit: noluitqȝ ab ho-
mine adorari: et tamen ante Christi aduentum pmit-
tere videbatur: sicut in Abraam est ostensum: quādo
tres angelos adorare voluit: quod ipsi permiserunt
¶ Uidit Ioānes quēdā angelum stantē in sole: qui eo.ca.b.
voce magna clamabat cunctis auibus volātilib9 per
mediū celi ꝙ cōgregarent ad cenā agni dei: vt man-
ducarent carnes tribunorū et fortiū equorum: ꝛ sedē-

Anagogia tiũ in ipsis:et carnes omniũ servorũ/pusillorũ ꝛ ma‑
gnorũ. ¶ Iste angelus est christus/qui in sole stat/id
est in splendore glorie eterne:in qua veniens ad iudi‑
ciũ/apparebit facies eius sicut sol lucet in virtute sua
Iste enim in iudicio clamabit:ꝛ aduocabit volucres ce‑
li/id est demones vt ibi conueniant ad cenã dei/id est
ad diẽ iudicij:vbi carnes que latẽt in veste/id est aĩas
que latẽt sub corpore fortiũ ꝛ tribunorũ/id est ipiorũ
principũ ꝛ superiorũ: equorũ/id est mulierũ corrupta
rũ:suorũ sessorũ luxuriosorũ servorũ/id est malorũ reli‑
C giosorum:magistrorum/id est diuitũ auarorũ pusil‑
deute.32 lorũ.i.malorũ pauperũ ꝛ minorũ/ppetuo cruciẽt ꝛ cõsũ
ducent. Unde Deutero. Dẽtes bestiarũ mittã in eos
ꝛ deuorabunt eos aues morsu amarissimo. Dentes
Tropologia. enim ꝛ morsus auiũ/significãt immanitatẽ diabolice
crudelitatis/que dãnatos lacerabit. ¶ Uel dic φ an‑
gelus qui sedebat in sole.i.in mũdane glorie splẽdo‑
re est magnus princeps vel prelatus:impius diti ꝛ pau
per:qui semp secum vult habere aues que volant per
celum.i.viros superbos/crudeles ꝛ raptores: tales fa‑
ciunt de domo ꝛ familia sua:ꝛ tales malos iniquos
faciunt secum conuenire ad cenas festa/conuiuia ꝛ so
lacia domus sue. Sed quid? Certo vt ipsi comedant
rapiãt/excorient atq; vastent carnes.i.vastent tempora
les substantias illorum de terra sua:magnorũ/pusil‑
lorũ/servorum/tribunorum.i.subditorũ/vasallorũ et
fortiũ.i.diuitũ agricolarũ: qui ex fortitudine laborũ
habent illud qđ habent. Et breuiter tales iniqui ra‑
ptores et superbi non tenent in officio principũ ꝛ ma
gistrorũ/nisi vt diuitias ꝛ munera extorqueant ꝑ ma
gistris:sicut ꝛ falco mittitur nisi ratione prede quã
gen.25.a pcurat magistro suo. Unde dicitur Isaac diligebat
eo.ca.d. Esau:eo φ de venatione eius vescebat. ¶ Uidit ioan
historia nes bestiã ꝛ reges terre et exercitus eorũ cõgregatos:
ad faciendũ bellũ cum illo qui sedebat in equo albo
et exercitu eius:ꝛ apprehensa est bestia et pseudo pro
pheta:q̃ seducebat eos q̃ acceperãt characterẽ bestie:
et adorauerũt imaginẽ eius:ꝛ missi sunt in stagnum
ignis ardẽtis ꝛ sulphuris:et ceteri occisi sunt gladio
D qui ex sedentis ore procedit:et omnes aues saturate
Moralitas. sunt carnibus eorũ. Ista bestia est diabolus: Reges
terre ꝛ exercitus eorum familiares iudices:qui mũdũ
regunt et ibi regnant. Et isti igitur pugnãt ꝛ contra‑
dicunt contra sedentem in equo albo.i.cõtra christũ:
qui in equo albo.i.in corpore mundo habitat ꝛ mo‑
ratur. Et cum exercitu eius.i.contra illos qui sunt boni
et iusti:quia bonum est contra malũ:et contra vitam
eccli.33.b. mors:et contra virum iustum peccator. Sed finaliter
vere in morte vel in iudicio:bestia et sui reges ꝛ exer‑
citus.i.diabolus et mundi diuites cum suis imitato
ribus apprehendentur:et in stagno ignis: hoc est in
abundantiam infernalium tormentorum:vbi est ar‑
dor et ignis inextinguibilis:sulphur et fetor intole‑
rabilis:mittentur:et gladio sue diuine sententie feri‑
entur:et ab auibus celi.i.a demonibus vorabuntur:
vel ab auibus.i.ab angelis dei sententie executorib9
dãnabunt:et maxime pseudo pphete:ꝛ illi qui bestiã
id est diabolum faciunt adorari scz illi qui alios inci
tant ad peccatum. Quia sicut dicit apls:non solum
qui talia agunt digni sunt morte:sed etiã hi qui eis
rom.1.b talia consentiunt. ¶ Uel dic φ bestia est antichristus
Aliter. Propheta significat suos apostolos. Reges et exer‑
citus sunt sui sequaces et eum recipiẽtes:qui omnes
igne ꝛ sulphure/ardore/fetore ꝛ gladio.i. diuine sen‑
tentie rigore damnabuntur:et auibus.i.demonibus
deuorandi perpetuo exponẽtur.

¶ Capitulũ vicesimũ textus: Et vidi angelũ descendentem de celo habentẽ clauẽ abyssi. Moralita. Capi.XXI.

Uidit Joãnes quendam angelum descen‑
dentem de celo habentem clauem abyssi:ꝛ
habebat cathenã magnã i manu sua:et ap E historia
prehendit draconem serpentem antiquum
qui est diabolus:et ligauit eum in carcere per mille
annos et signauit super illum/ne seducat amplius
gentes et post oportet ipm modicum solui/quando
viderunt sedes:et sederunt super eas et iudicium da
tum est illis. ¶ Serpens ille fraudulentus est vsura‑ Tropologia.
rius vel aduocatus/vel aliquis auarus ꝛ diues: qui
est serpẽtinus/tortuosus/maliciosus/venenosus dia
bolus ꝛ sathanas.i.aduersarius omnibus tribubus
ꝛ vicinis: quia manus eius cõtra omnes ꝛc. Qui etiã gen.16.c
bene dicitur antiquus:quia tales iniqui vt cõiter diu
viuũt. Angel9 testamẽti christus de celo descendet ad
iudiciũ in valle iosaphat ꝛ pro certo habebit clauem
abyssi.i.potestatẽ claudendi ꝛ aperiendi infernũ:qui
dicit abyssus.i.sine bysso.i.sine cãdore lucis ꝛ clarita
tis. Illud enim claudit bonis:ꝛ aperit malis. Unũ dici apoc.1.d
tur: Habebit clauem mortis ꝛ inferni. Et alibi: Qui apoc.3.b
claudit ꝛ nemo aperit ꝛc. Iste enim habet cathenam.i.
potestatẽ ligandi ꝛ incarcerandi/et eternis vinculis
cõdẽnandi. Iste finaliter apphendet istos dracones
et serpentes.i.istos auaros/inflãmatos/mortuosos
et maliciosos/pauperum aduersarios ꝛ nociuos:li‑
gabitq; in carcere ifernali per mille annos.i.per tem‑
pora longiora vsq; ad iudiciũ:ꝛ signabit sup eos sigil‑
lũ.s.eterne dãnationis sup ipsos cõcludet:qđ nullus
poterit aperire. Et hoc quidẽ faciet deus/vt nõ sedu‑ F
cant amplius pauperes et vicinos: quos suis falsis
consilijs/fraudibus malicijs/vsuris ꝛ rapinis dũ vi‑ esa.14.c
uerent seducebant. Unde Esa. Heu cecidisti qui vul‑ ps.124.a
nerabas gẽtes:vt dicit in Ps. φ nõ relinquet de9 vir
gãpeccatorũ sup sortẽ iustorũ ꝛc. Quãdo tñ iudicium
venit.i.sedes:ꝛ throni positi fuerint:tũc tales modi‑
co tpe soluent:ꝛ dũ corpus resumpserint/ꝛ iudex iudi
cauerit:tunc statim in corpe ꝛ aĩa tales iterũ ad sup‑
pliciũ rapient ꝛ in eternis tenebris includent. Si in‑
cluserit:nemo est qui aperiat. ¶ Uel dic φ qñ christ9 iob.12.c
descẽdit de celo p incarnationẽ.tũc attulit secũ clauẽ Aliter
ꝛ cathenam.i.potestatẽ includendi ꝛ ligandi demo‑
nem ꝛ draconẽ antiquũ.i.luciferũ. Qđ etiã in sua pas
sione fecit:vt non. seducat hoies sicut prius. Iste tñ
iterum soluetur.s.tẽpore antichristi ſm aliquos: sed
illud erit modicũ.s.p tempus ꝛ tempora ꝛ dimidium
tẽporis:ꝛ tunc vsq; ad iudiciũ durabit:sed statim fa‑
cto iudicio/perpetuo erit clausus. ¶ Dr̃ hic φ postq̃ eo.ca.b.
sedes posita fuerit:illi qui decolati sunt p testimoni‑
um iesu/ꝛ qui non adorauerunt bestiam/nec recepe‑
runt imaginem eius/vel eius characterem in fronti‑
bus suis ꝛ in manib9: regnabũt cũ christo per mille
annos. ¶ Sic vere facto iudicio decollati ppter ie‑ Moralitas.
suz.i.martyres qui nõ adorãt bestiã .i.qui nõ obediũt
carni pprie.i.virgines ꝛ continentes/qui imaginem
mundane psperitatis/nec characterẽ diabolice sug‑
gestionis recipiunt: vt omnes sancti cõfessores: oẽs
tales ꝑ certo cũ christo sunt regnaturi. ¶ Dum con‑ G eo.ca.c.
summati fuerint mille anni/soluetur sathanas de car
cere suo:et exibit ꝛ seducet gentes que sunt super qua
tuor angulos terre/gog ꝛ magog:et cõgregabit eos
in prelium

in prelium: ⁊ ascendet sup altitudinē terre/ ⁊ circum
ibunt castra sanctorum/et ciuitatē dilectam: ⁊ descen
det ignis de celo ⁊ deuorabit eos: ⁊ seductor aūt eoꝝ be
stia missus est in stagnū ignis ⁊ sulphuris/die ac no
Tropologia. cte cruciandus. ¶ Gog ⁊ magog qui sunt duo mon
tes: vel ſm aliquos duo castra in syria orientali vltra
montes rifeos: significant duos status. s. clerum ⁊ re
ligionē: ⁊ qui sunt super angulos terre: significāt ter
renos/cupidos ⁊ auaros: qui terrenis opibus semꝑ
vacāt. Sathanas qui quandoqꝫ exiit de inferno/⁊ ve
nit tētare fideles: iste dico exit hodie/⁊ seducit illos
qui sunt sup angulos quatuor terre gog ⁊ magog. i.
illos qui in mundo ⁊ in claustro habitant ⁊ illi qui
inhiant per ambitionem et auariciam diuitijs tēpo
ralibus ⁊ terrenis: nam tales faciliter congregantur
ad prelium: qr faciliter propter tꝑalia surgūt prelia/
lites/iurgia discordie ⁊ appellationes. Nā tales bo
die auari qui sunt quasi innumerabiles/ intelligūtur
ascendere super terre altitudinē. i. super alta officia/
dignitates/beneficia claustralia vel secularia. Isti in
uadunt castra sanctoꝝ idest bona simplicium ⁊ pau
perum ⁊ sanctorum iustorum. Ciuitatē etiā dilectam
⁊ sctā religionē ecclesiam ⁊ aliorum status circun
ps. 58. b eunt ⁊ cōturbant/ipm cōcludere volentes verbis ⁊ in
D iurgijs bonos grauant: Ps. Famē patientur vt canis
⁊ circuibūt ciuitatē. Sed vere finaliter ignis eternus
infligeꝫ eis de celo. i. a celesti siniar diuina: ⁊ deceptor
Aliter eoꝝ. i. diabolus: in stagno ignis cū bestia. i. cum pec
catoribus ponet/die ꝑpetuo cruciandus. ¶ Uel
dic ꝙ sathanas ⁊ aduersarius est bilinguis verborꝫ
relator: quo seducente et obloquente: tāꝫ in gog ꝙ̄ in
magog. i. in mundo ⁊ religione multi inuicem preli
ant: detrahunt ⁊ loquunt. Isti castra sanctorꝫ. i. sta
tus bonoꝝ circumeunt/et explorando insidiant: ⁊ ci
uitatem religionis ⁊ ecclesie detractione lacerant et
predant. Sꝫ vere finaliter super tales rebelles/ detra
ctores/litigiosos: et super sathanam. i. sup huius re
Lu. 12. f. latorē: ignis. i. eterna dānatio de celo veniet: ⁊ eos do
Aliter minus dānabit ⁊ eternis incēdijs fulminabit. Unde
Luc. Ignē veni mittere in terrā. ¶ Uel dic ꝙ talis sa
thanas significat maliciosos baliuos: qui nō cessāt
contra ecclesiaꝫ principes cōcitare: quapropter iustū
Aliter est eos in inferno igne interire. ¶ Uel dic ꝙ illi qui in
claustro vel religione vacant circa tꝑalia negocia: fa
ciliter ꝑliantur ꝑ discordiā/⁊ igniūt ꝑ auariciā: terrā
volunt ascendere ꝑ ambitionem: castra circumeunt ꝑ
eo. ca. c. sui obtentationē ⁊c. ¶ Uidit ioannes thronū candi
historia dū ⁊ magnū/et sedentē super eum: a cuius conspectu
fugit celum ⁊ terra: et tunc mare mors ⁊ infernus de
derunt mortuos suos. Et steterunt mortui/ pusilli et
magni in cōspectu throni et libri aperti sunt: ⁊ iudica
ti sunt ſm ea que scripta erant in libris/⁊ ſm opa eo
A rundē: et aptus est alius liber qui erat liber vite: ⁊ qui
Anagogia. non est inuentus in libro vite scriptꝰ/missus est in sta
gnum ignis ⁊ sulphuris. ¶ Thronus iste significat
celsitudinem maiestatis: in qua christus sedebit quā
do in iudicio apparebit. Ista enim magnifice veniet
ꝙa cōspectu suo celum ⁊ terra fugiēt: inꝙ̄tū a statu ⁊
forma pristina mutabunt: ⁊ transibunt ad speciē pul
chriorem. Et tunc mare/infernus/mors ⁊ terra dabūt
mortuos suos: quia resurgent mortui vbicunqꝫ fue
2. cor. 5 b rint: ⁊ stabunt in valle iosaphat in conspectu throni.
idest in cōspectu iudicis nri christi. Uñ apls. Oēs nos
manifestari oportet añ tribunal christi Et nūc libri. i.
singuloꝝ cōscientie aperientur: ita ꝙ alter in alterꝰ
conscientia intuebit quicq̄d boni aut mali fecerit in
hac vita: ⁊ quicquid alij fecerunt dū viuerēt: ⁊ sic ſm
huiōi scripturā. i. opa siue merita vel demerita recipi
ent iudicium vniuersi. Liber etiam vite. i. secretū mē
tis diuine tunc erit apertus. Et qui per predestinatio
nē et acceptationem ibi scriptus nō fuerit ab eterno
necesse habebit dānari: ⁊ in stagno/id est in abundan
tia ignis perpetuis incendijs consignari Uñ Exodi. exo. 32 g
Qui peccauerit in me/delebo illum de libro meo quē Aliter
scripsi ⁊c. ¶ Uel dic ꝙ a conspectu iudicis. i. a consy
deratione iudicij: mors. i. fetidus/ immūdus ⁊ luxu
riosus: mare. i. tumens ⁊ affluctuosus superbus: infer
nus. i. insaciabilis auarus: debent dare. vomere: ⁊ cō
fiteri mortuos suos. i. vitia ⁊ peccata: ⁊ libros cōsciē
tiarum aperire: ⁊ a sacerdote iudicari: ⁊ penam cōde
scendentem subire: alioquin in libro vite. i. eterne glo B
rie nō scribentur: ⁊ sic igne perpetuo cremabuntur. Aliter
¶ Uel dic ꝙ quādo iudex habet ante thronum suos
mortuos. i. suas personas accusatas: tunc vere debet
facere ꝙ libri aperiant: ⁊ ꝙ singuloꝝ merita eluces
cāt: ⁊ ſm ea debet eas iudicare Uerūtamē quicq̄d ap
paret in libris. i. in libellis et accusationibus seu pro
cessibus singulorum ipse tamen a parte sua semper
debet habere librum vite. i. conscientiam bene regu
latam: equitatem et mysterium cum pietate ⁊ clemen
tia moderatam: vt sic ſm merita iudicet equaliter. Et
nota istū iudicē ꝙ celū et terra fugit a conspectu eiꝰ:
qr vere totus mundus solet tremere in cōspectu iudi
cis in iustitia iudicantis. Iudex enim debet esse rigi
dus et austerus in apparentia: mitis ⁊ benignus in Aliter
conscientia. ¶ Uel dic ꝙ liber est volūtas et amor iu
dicis: in quo omnis iudicādus qui scriptus non fu
erit per acceptationē et recommendationem ⁊ mune
rum presentationē: vel alias vere necesse habet mitti
in ignem ⁊ tribulationē: et sine remedio condemnari
quia si quis non dederit more eorum quippiam/su
scitaui super eum prelium.

¶ Capitulū vicesimūprimū Textꝰ. Et vidi
celum nouum et terram nouā Primū enim
celum. Mora. Capi. XXII

Uidi inquit iohannes/celum nouum ⁊ ter historia
ram nouam. Primū eñ celuꝫ et prima ter Mora
ra abijt: ⁊ mare non est. ¶ Celum altum si litera.
gnificat superiores: terra infima/subditos
⁊ inferiores. Celum stellatum significat ecclesiam vel C
religionem: vbi stelle. i. clare honeste ⁊ discrete ꝑsone
debent lucere per doctrinam ⁊ exempla. Terra aūt si
gnificat seculares: Celū igit ⁊ terra sunt hodie noua:
qr oēs mundi status sunt hodie innouati: et a bonis
primis cōsuetudinibus imutati: qr vere moderni sta
tus non vident esse illi qui primi. Primū enim celuꝫ
⁊ terra abijt: sed pro certo mare iam nō est. Et eñ ibi
facta talis mutatio. i. amaritudo penitentie iā cessa
uit in seculo ⁊ in claustro. Ps: Quid est tibi mare qꝺ ps. 113. a
fugisti ⁊c. Nūc eñ mare. i. penitētia: iordanis. i. deuo
tio: fugerunt ⁊ defecerunt. ¶ Ioānes sublatus in spi eo. ca. c.
ritu in montem magnum et altum/vidit quādā no historia
uam ⁊ nobilem ciuitatem: ornatam cum omni lapi
de ꝑcioso: ita mēsuratam: ꝙ lōgitudo: latitudo ⁊ alti
tudo erāt equales: ⁊ erat ciuitas aurum mundū: deꝰ
erat lucerna: ⁊ tēplum eius in ea non erat: nec sol nec
luna illi lucebant: quia lucerna eius est agnus: ⁊ por
te eius non claudebantur die ac nocte: nihil coinqui Tropo
natum intrabit in illam. ¶ Ciuitas ista moraliter est logia.

vir perfectus vel beata virgo. Ista videlicet in mõte
ezec.28. alto.i.in eminentia sanctitatis: ornata est omni lapi
de precioso.i.cum gratia ꝛ virtute. Un̄ dicit: Omnis
lapis preciosus operimentum tuū. Iste igitur est mē
suratus ꝛ adequatus/tēperatus ꝛ moderatus in tri
bus dimensionibus: scȝ longitudine fidei/ꝛ in altitudi
ne spei/ꝛ in latitudine charitatis. Est eñ in fide neces
roma.12 saria mēsura quia non plꝰ sape ꝙ oportet sapere. In
d. spe etiam ne forte spes degeneret in presumptione.
D Etiā in amore: ne forte excat terminos ad corruptio
nem: ꝛ ideo tota ciuitas.i.totus homo debet esse au
rū mundum: Aurū dico: ꝛ ideo dico/ꝙ lucerna eiꝰ est
agnus: quia vere claritas agni.i.scientia debet homi
nem illuminare et illustrare ꝑ spiritualē discretionē.
Debet habere cor mundum ꝛ ideo nihil coinquina
tum.i.nullū vitium debet intrare in eū per opera vel
consensus. Dicitur etiam habere templum suū: ꝛ ni
hil adorare/nihil credere nisi deū. Porte etiam eius/
zac.11.a. scȝ voluntas et sensus debent esse aperte: ad recipien
D dum bonam doctrinam ꝛ bona exempla. Un̄ zacha.
Aliter Aperi libane portas tuas. ¶ Uel dic ad litteram/qd
iob.13.d porta debet esse aperta omnibus per hospitalitatem
Unde Iob: foris non mansit peregrinus: hospitium
meum viatori patuit. Illud maxime habuit beata vir
go: quia semper est aperta ad recipiendum ad miseri
Aliter cordiam peccatores. ¶ Uel dic ꝙ ciuitas ista est ec
clesia vel religio: vbi debet esse ciuium vnitas que re
uera debet esse ornata virtutibus debet esse mūda/au
rea/mensurata: et diuinis gratijs illustrata: cuius tē
plum et lux debet esse deus: quia nullus alterius fidē
vel sapientiam debet recipere. Cuius tamen contrariū
faciunt moderni ecclesiastici audiendo leges. Sem
per debet esse aperta. Non clauditur enim per termi
nos huius vite: sed aperta est ad recipiendum fidem
iob.31.d et penitentiam peccatorum. Unde illud predictum:
E foris non mansit peregrinus ꝛc. Nullus coinquina
tus vel symoniacus debet intrare in eam nec ad eius
officia promoueri. Sed hodie prohdolor verificat il
tren.1.d lud Tren. Uidi gentes ingressas sanctuariū tuū de
quibus preceperas ne intrarent ecclesiam tuam. Dilata
Aliter ti vt sicut in precedenti capitulo. Uel expone de glo
ria eterna: vbi non intrat aliquis coinquinatus: vbi
eo.ca.d. est claritas indefectibilis. ¶ Ciuitas noua hierlm quā
historia vidit ioannes habebat murū magnū ꝛ altū in quo
duodecim erāt porte: postea quelibet duodecim ha
buit angulos: ꝛ nomina duodecim filiorum israel in
portis singulis erāt scripta: ꝛ erat ciuitas in quadro
posita: et longitudo eius tanta quanta et latitudo la
tera eius erant equalia. Hic dicitur etiā ꝙ duode
cim porte duodecim margarite: singule porte erāt ex
singulis margaritis. Illā enim quidā angelus cum
Allego- arundine aurea mensurauerat: ꝛ in suis partibus ad
ria. equauerat. ¶ Per istam ciuitatē: id est ciuiū vnitatē
ps.86.a ecclesiam intelligimus. De quo Psalm. Gloriosa di
cta sunt de te ciuitas dei. Murus istius ciuitatis si
lu.22.d. gnificat fidem christi: que est murus inexpugnabi
lis ciuitatis. Unde Luce. Ego rogaui pro te vt nō de
ficiat fides tua. Per duodecim portas intelliguntur
duodecim apostoli: ꝛ quicunq; boni predicatores et
prelati: qui pro eo porte dicte sunt: quia per eos fide
les murum et ambitū ciuitatis id est fidē ecclesie in
esa.26.a trauerunt. Unde Esa. Aperite portas iustitie: ꝛ ingre
dietur gens iusta. Margarite etiā que sunt candide/
ma.13.f. cōfessores dicti sunt: pro eo ꝙ ꝑ castimoniā ꝛ innocē
tiā canduerūt/ꝛ ꝑ sapientiā splēduerūt. Unde christus

dici potuit similis homini patrifamilias/querēti bo
nas margaritas. Per duodecim angulos intelligi
mus duodecim articulos fidei: quia quelibet porta.
id est quilibet angelus vel bonus predicator vel pre
latus duodecim angulos habet.i.duodecim articu
los fidei credit. Articuli vero fidei anguli dicuntur/ꝑ
eo quia in ipsis scȝ in lapidibus angularibus totius
vite congeries continetur atq; sustinet. Unde Iosue: iosue.4
Elegerunt de medio aluei duodecim lapides durissi
mos. Per duodecim filios israel et per eorum nomi
na intelligo fidem veteris testamēti/ꝛ omniū patri
archarum: quis pro certo et duodecim anguli et duo
decim patriarcharum nomina in portis sunt: ad de
notādum ꝙ duodecim apli et duodecim patriarche
cum eorū sequacibus/duodecim articulos fidei credi
derunt: simulq; in eandē fidem et apostoli et patria
che conuenerunt. Ideo tā apostoli ꝙ patriarche duo
decim esse dicuntur: pro eo ꝙ eadem fides duodecim gen.42.
articulorū ab ipsis creditur ꝛ habetur. Unde in Ge e.
nesi: Duodecim fratres vnius patris filij sumus. Ista
enim ciuitas scȝ ecclesia/dicitur quadrata per quatuor
virtutum cardinalium quadraturam: mensurata per
debiti regiminis prelaturam: dicitur adequata ꝑ de
bitam iustitiam et censuram: quia pro certo latera ip
sius ciuitatis id est persone/debent inter se equalita
tem habere: inquātum proportionabiliter debent in
gradu et statu conuenire inuicem. Dico igitur ꝙ ciui
tas muro fidei circūcincta per quatuor virtutes qua G
drata: et ab ipso angelo testamenti arundine sue oc
culte dispositionis in suis personis proportionabi
liter adequata: duodecim portas.i. duodecim apo
stolos cū duodecim angulis.i. cū duodecim articu
lis fidei habuit: in quibus etiā nomina filiorū israel.
idest antiquorū patrū fidem continuit: ꝛ sic vtrāq; fi
dem noui et veteris testamēti simul conuenire mon
strauerunt et sic etiā christus est paterfamilias: qui ꝑ ma.13.e
fert de thesauro suo vetera et noua. ¶ Uel dic ꝙ ista Aliter
ciuitas est anima: in qua scilicet intellectus est rex/ꝛ
voluntas regina/populus potentie sensitiue: que mu
rum diuine gratie et protectionis continent: et duo
decim portas id est duodecim apostolorum doctri
nas tenet duodecim angulos.i.duodecim articulos
fidei credit: et nomina duodecim patriarcharum/et
sanctorum patrum nomina ꝛ exēpla ꝑ imitationem
ostendit. Que per quatuor virtutes est quadrata/per
iustitiam adequata/per temperantiā debite mensura esa.43.c
ta. Unde Esa. Extendetur super eam mensura. ¶ Uel Aliter
dic ꝙ angelus qui mensurat ciuitatem/est bonus pre
latus qui cum mēsura aurea.i.mediāte iustitia ꝛ pru
dentia debet ecclesiam sibi commissam et etiā subdi
tos mensurare: ꝛ quātū proficiant vel deficiant cogita
re: vt sic possit eos sm̄ merita in officijs et beneficijs eo.ca.c.
promouere. ¶ Ciuitas noua hierusalem habebat in
suis partibus scȝ orientali/aquilonari/occidentali/
australi duodecim portas: quia scȝ ab oriente erant
tres porte ab occidente similiter tres protendebant
ab australi similiter tres ꝛc. sic concludebatur portis
duodecim ꝛc. ¶ Ista que iam de hierusalē dicta sunt Mora-
mystice intelligi et aliter possunt. Sic enim perfectꝰ litas
homo moraliter habet quatuor portas. id est qua- Tropo-
tuor cardinales virtutes: scilicet orientalem que est logia
pars lucida: et hec est prudentia. Aquilonarem que
est pars cōstricta et solida: et hec est fortitudo seu cō- H
stātia. Occidētalē que est pars frigida ꝛ humida: hec
est tēperantia. Meridionalē que est est pars feruida
ꝛ hec

& hec est iustitia: quia pro certo homo iustus seu ciuitas anime vel cordis religio/vel ecclesia debet habere prudentiam ad illuminandum tanquam orientem: Fortitudinem ad mala sustinendum tanquam aquilonem. Temperantiam ad prosperis bene vtendum tanquam occidentem. Iustitiam ad mala puniendum tanquam meridionalem partem feruidam & vrentem.
ezec.1.b Unde Ezechiel. Apparuit rota vna super terram habens quatuor facies id est quatuor virtutes cardinales: sed quelibet illarum partium seu virtutum habet tres portas id est tres particulares virtutes: quia dicitur talis prudentia habet portam sapientie: per quam intrat notitiam superiorum. Portam scientie/per quam intrat notitiam rerum inferiorum. Portam consilij/per quam intrat notitiam actuum & agibilium exteriorum. Unde dicitur. Tres sunt qui testimonium perhi-
1.io.5.d bent in celo/id est tres sunt virtutes que celesti subministrant prudentie: vt de viro prudenti dicatur illud.
2.re.23.a Dauid sedet in cathedra sapientissimus inter eos. Item
A aquilonaris fortitudo tres similiter habet portas id est tres alias particulares virtutes: per quas ingreditur ciuitatem mentis: & iste sunt humilitas/spes & oratio. Spes enim attendit ad premium. Oratio procurat adiutorium. Humilitas debilitat aduersarium. Istis enim tribus virtutibus roboratur fortitudo mentis & corporis. Et per istas tres portas intrant menia domus cordis. Unde de istis tribus partibus fortitudinis po-
2.re.23.e test dici illud. Irruperunt tres fortes castra philistinorum & cetera. Item occidentalis temperantia habet tres portas id est tres virtutes theologicas particulares: scilicet timorem/quo temperantur cordis vanitates. Abstinentiam qua temperantur carnis voluptates. Paupertatem voluntariam/qua temperantur rerum superfluitates. Et sic potest dici de temperantia
esa.40.c illud quod dicit Esaias. Quod ipse appendet tribus digitis molem terre & cetera. Item meridionalis iustitia similiter habet tres portas: id est habet tres speciales virtutes: scilicet liberalitatem/que premiat bonos & seueritatem/que sententiat malos & peruersos: equi-
3.reg.7.b tatem que iudicat inter vniuersos. Unde iustitia potest dici illud atrium maius rotundum: quod habebat ordines de lapidibus sectis. Iustitia enim atrium maius dicitur: quia maior & vtilior ceteris virtutibus perhibetur. Dicitur etiam rotunda: quia ista debet esse plena & vera: & nunquam per fallaciam obliqua/et per dissimulationem variam angulosa. Tres etiam ordines dicuntur habere: inquantum tres partes sue seu virtutes predicte semper debent concomitare. Iste igi-
B tur sunt duodecim partes porte/per quas intrat ad animam spiritussanctus & gratie & virtutes: quia pro certo per portas prudentie intrat deus ad nos erudiendum. Per portas fortitudinis intrat ad nos roborandum. Per portas temperantie intrat ad nos mundificandum. Per portas iustitie intrat ad nos iustifican-
ps.117.c dum. Unde Dauid in Psalmo. Aperite mihi portas
ecc.25.a iustitie. Et de tali triplicitate dicatur illud Ecclesiasti-
Aliter ci. In tribus beneplacitum est spiritui meo. ¶ Uel dic quod ciuitas est ecclesia. Porte duodecim significant fidem/que duodecim articulos habet: sed iste porte in tres distinguuntur: pro eo quod in quatuor plagis terre circunquaque est ecclesia seu fideles: vt trinitatis mysterium credatur: & fides ipsius teneatur
Aliter ¶ Uel dic quod ciuitas est homo: qui in oriente puericie in aquilone adolescentie/in meridie iuuentutis/in occidente senectutis: necesse est quod tres portas habeat id est quod sancte trinitatis fidem credat: vel tres portas: id est tres virtutes theologicas: scilicet fidem/spem/& charitatem habeat. Uel tres portas/id est munditiam cordis/oris & operis gerat: vt dicatur illud predictum. In tribus beneplacitum est spiritui meo. ¶ Noua ciuitas hierusalem multa duodenaria continebat ecc.25.a
Continebat enim duodecim stadia/duodecim portas Eo.c.d
duodecim angulos duodecim lapides preciosos duo- historia
decim nomina apostolorum duodecim nomina filiorum israel. ¶ Cum dictum sit quod ciuitas animam significet: sciendum est quod per stadia que dicuntur Tropo-
a stando/intelligitur sue perseuerantie stabilitas. Per logia
fundamenta que habet/intelligitur virtutum cardina- C
lium firmitas. Per portas eius intelligitur sacramentorum vtilitas. Per lapides preciosos intelligitur suarum virtutum moralium nobilitas. Per apostolorum nomina/doctrine apostolorum autoritas. Per nomina filiorum israel/sanctorum patrum & suorum exemplorum sanctitas siue bonitas. Iste sunt partes ciuitatis moralis/id est anime: sine quibus non diceretur neque hierusalem neque noua: que deus spiritualiter continet. Hierusalem id est pacifica/& noua/id est gratiosa & placida debet dici. Unde dicitur. Uidi ciuitatem
sanctam hierusalem de celo descendentem. Sed quid? apo.21.a
In omnibus istis perfecte anime partibus debet numerus duodenarius/per quem fides catholica intelligitur/relucere. Numerus duodenarius duodecim fidei articulos significat: quos pro certo in omnibus actibus aia sctam portat: quia reuera nulla pars ipsius sufficiens esset/nisi ibi fidei veritas reluceret: quia nec porte sensuum/nec fundamenta virtutum cardinalium/nec lapides preciosi virtutum moralium/anguli sacrorum/nec nomina seu doctrina apostolorum nec exempla sanctorum patrum proficiunt/nisi duodenarius fidei semper assit. Unde dicit Apostolus. Sine fide impossibile est pla-
cere deo. ¶ Uel dic quod ista ciuitas est ecclesia: cuius stadia quod heb.11.a
ipsum mensurauerunt/fuerunt angeli: fundamenta fue- Aliter
runt patriarche. Porte fuerunt apostoli. Anguli fuerunt virtutes. Lapides preciosi fuerunt virgines & confessores. Apostoli sunt prelati & predicatores. Filij israel sunt omnes fideles. In istis autem omnibus duo- D
denarius numerus/id est fides catholica resplenduit: & in ipsis fidei veritas semper fuit. ¶ Uel dic quod
iste duodenarius numerus est nobis stadium ad cur- Aliter
rendum fundamentum ad sustinendum: porta ad intrandum: angulus ad fortificandum: lapis preciosus ad nos ornandum: apostolos ad nos docendum patriarcha ad nos spiritualiter generandum. ¶ Uidit
ioannes ciuitatem nouam/cuius platee erant ex auro cod.c.fi
purissimo: perlucide tanquam vitrum cuius funda- historia
mentum erat ornatum omni lapide precioso. Ibi enim nominat duodecim lapides preciosos/quibus est ornatum fundamentum ciuitatis. Primus lapis fuit iaspis. Secundus sapphirus. Tertius calcedonius. Quartus smaragdus. Quintus sardonius. Sextus sardius. Septimus crysolitus. Octauus berylius. Nonus topazius. Decimus crysopassus. Undecimus hiacynthus. Duodecimus amethystus. ¶ Ista ciuitas
est anima vel quilibet vir perfectus: cuius platee con- Tropo-
scientie debent esse auree per sanctitatem seu vi- logia
tree seu lucide per sapientie claritatem. Fundamentum enim cordis sui debet habere duodecim ornamenta: duodecim virtutes figuratas in istis duodecim lapidibus preciosis: et sic proprie sit illud fundamentum sicut vas au- ecc.50.b
ri solidum/ornatum omni lapide precioso. ¶ Est igi- E
tur primus lapis iaspis: qui phantasmata fugat/et Iaspis.

incantatoribus resistit: sedes oculorum purgat / ⁊ vi-
sum acuit. Hec est fides / que est prima aliarum virtu-
heb.11 e tum: quia secundum Apostolum. Sine fide impossi-
bile est placere deo. Ista enim est que phantasmata id
est demonia fugat: ⁊ incantatoribus / id est hereticis
obuiat: oculum cordis / id est visum discretionis acuit
esa.54 c atque purgat. Unde Esaie. Ponam iaspidē propugna-
sapphi- cula tua. ¶ Secundus lapis est Sapphirus: qui cele-
rus stem habet colorem et secundum Diascoridem / virtu-
tem letificatiuam / per quam significatur spes que to-
ta est lucida: ⁊ celestis / inquantum celestia sperat bo-
na: que etiam desolatos letificat: ⁊ ideo de hoc dicit
esa.54 c dominus anime vel ecclesie. Fundabo te in sapphiris.
calcedo ¶ Tertius lapis est calcedonius: qui secundum Dias-
nius coridem facit vincere causas: ⁊ calefactus attrahit pa-
leas: per quem intelligitur charitas / que aliarum vir-
tutum est seruatrix: que causas / id est temptationes vin-
cit: ⁊ que paleas / id est infimos ad salutem trahit. Un-
1.co.13 c de dicit Apostolus. Charitas omnia suffert. ¶ Quar-
Smara tus lapis est Smaragdus qui est viridis coloris / con-
gdus fortans oculos: ⁊ quiuisu confortat: ⁊ portanti se dat
persuasoria verba: ⁊ diuinare volentibus valet secun-
dum lapidarium. Et per istum intelligitur prudentia:
que oculos aliorum confortat / inquantum delectabi-
le est videre hominem prudentem. Uisum intellectus
seruat: verba persuasoria ⁊ eloquentia dat: diuinare et
predicare volentes super omnia iuuat. Ista enim est
prima cardinalium virtutum / quam homo summe de-
bet appetere scilicet prudentiam: ⁊ hoc quia sine ista ce-
f tere parum noscuntur valere. Ideo bene docet sapiēs
pro.7.e Diri sapientie / Soror mea es: ⁊ prudentiam amicam
Saedo- meam vocaui. ¶ Quintus lapis est Saedonius: qui
nius luxuriam depellit: ⁊ hominem humilem ⁊ pudicum fa-
cit: ⁊ significat temperantiam: que luxuriam / id est om-
nem superfluitatem tollit: humilitatem ⁊ pudicitiam
semper gignit. De qua Prosper in libro de vita contē-
platiua ait. Temperantia facit hominem sobrium / par-
cum / moderatum ⁊ pudicum. Hec enim libidinis affe-
ctum temperat: desyderia sancta multiplicat / vitiosa
castigat: inter nos confusa omnia ordinat: prauas cogi-
Sardi9 tatiōes remouet: sanctas inserit: voluptates extinguit
⁊ totum hominem temperat ⁊ componit. ¶ Sextus
lapis est sardius: qui sanguinei coloris est: in cuius pre-
sentia onyx lapis maleficus nō potest nocere: timorē
pellit: ⁊ hominem audacem facit. Iste significat forti-
tudinem: quia pro certo iste coloris sanguinei debet
esse: inquantum proprium sanguinem fundere non so-
let timere: quinimmo solet timorem pellere: ⁊ homi-
nem audacem facere: ⁊ nocumentum onycis / id est tē-
tationem diabolicam resistendo refrenare. Unde Am-
brosius libro primo de officijs de fortitudine dicit: quod
fortitudo virtutes custodit: iustitiam seruat: contra
vitia est inimica: ad laborem fortis: ad pericula rigi-
Chryso- da ⁊ aduersa. ¶ Septimus lapis est Chrysolithus /
lithus ignem velocissime rapiens qui demones fugat ⁊ ter-
G ret: ⁊ timores nocturnos pellit. Et iste significat iusti-
tiam / que ignē zeli ⁊ seueritatis faciliter concipit: de-
mones id est maleficos homines tollit: timore malo-
rum sublato / patriam securam reddit. Unde de isto la-
pide scilicet de iustitia et iusto homine dicitur illud da-
dan 10 a nielis. Quod ipse vidit filium hominis: cuius corpus
beryll9 erat quasi chrysolithus. ¶ Octauus lapis est Beril-
lus cuius virtus secundum Diascoridem est contra pe-
ricula hostium: ⁊ contra inimicum hominem inuictū
facit: ⁊ inter beryllos ille qui est pallidior / est melior: per

quem intelligitur patientia: que inter lites ⁊ pericula
summe valet: quia sicut dicit Seneca. Cuiuslibet dolo-
ris remedium est patientia. ¶ Nonus lapis est topa- topazi9
zius / siue topazion inde cernabile / lapis clarissimus: qui
secundum Lapidarium ad sanguinem stringendum
⁊ ad aquam bullire non permittendum valet: omnium
lapidum superat claritatem. Et sic iste significat casti-
tatem: que est proculdubio virtus cara: quia cara auis
in terris ⁊ nigro simillima cygno: que sanguinem lu-
xurie restringit: ⁊ feruorem concupiscentie compescit
⁊ aliarum virtutum pulchritudinem antecedit. Unde
dicitur. O quam pulchra est casta generatio cum cla- sap.4 a
ritate. ¶ Decimus lapis est Chrysopassus: quem lux Chryso-
celat: ⁊ prodit obscuritas. In obscuro enim splendet passus.
⁊ sub diuo positus eius claritas absconditur atque pal-
let: ⁊ iste est humilitas que sub diuo: id est hominis
apparentia non querit splendere: sed in obscuro id est
in abscondito ⁊ secreto: quia pro certo humilitas ob-
scuritatem querit: ⁊ omnem hominis presentiam: om-
nemque vanam gloriam semper fugit. Unde illud Mat-
thei. Intra cubiculum tuum: ⁊ ora patrem tuum qui mat.6 a
in celis est: qui videt in abscōdito. ¶ Undecimus la- H
pis est Hyacinthus: qui est lapis secundum tempora Hyacin-
conditionem mutans: quia secundum quod tempus thus
est turbidum vel serenum: lapis iste fit serenus ⁊ turbi-
dus. Et significat virtutem discretionis: que secundū
bona tempora ⁊ personas se solet mutare: ⁊ vnam cum
vno / ⁊ aliā cū alio: nūc clara ⁊ affabilis: nūc obscura ⁊
tristabilis debet esse. Uel dic quod ista est cōpassio: que nouit
cū flentibus flere: ⁊ cum gaudentibus gaudere: exēplo
Apostoli qui dicebat: Omnibus omnia factus sum.
¶ Duodecimus lapis est amethystus / lapis violace9 1.co.9 d
in colore: qui secundum Diascoridem valet contra ebrietates amethy-
bonum confert intellectum: ⁊ hominem facit vigilem stus
Et iste significat sobrietatem: que ad literam ebrieta-
ti resistit: hominem vigilem ⁊ diligentem efficit: ma-
las ⁊ immundas cogitationes repellit: ⁊ intellectum
acuit. Unde Leo papa in summa: De abstinentia pro-
deunt caste cogitationes / rationabiles voluntates / sa-
lubria consilia. Per hanc enim caro concupiscens mo-
ritur / ⁊ spiritus virtutibus innouatur. ¶ Ista sunt duo-
decim hominis fundamenta / seu duodecim fundamē-
ta nostre cōscientie vel gratie: vel etiā ecclesie ornamē-
ta: ⁊ duodecim lapidum preciosorum id est virtutum
spiritualium paramēta: ita quod cuilibet homini sic fun-
dato / vel ipsi ecclesie sic a deo stabilite: vel etiā cuilibet
prelato: qui est subditorum seu ecclesie fundamentum: A
potest dici illud Ezech. Omnis lapis preciosus operi- ezec.28 c
mentum tuum: sardius / topazius / iaspis / crysolitus
⁊ onyx: beryllus: saphirus ⁊ carbunculus ⁊ smaragd9
vt de talibus fundamentis dicatur illud Psal. Funda- ps.86 a
menta eius in montibus sanctis.

¶ Capitulum vicesimumsecundum textus Et ostendit mihi fluuium aque viue splendi dum tanquam crystallū. Morali. Capi. XXIII

Sicut dicit in Apoca. Ciuitas noua nouū ha- apo.22 a
bebat templū: nec sole nec luna egebat: quia ipsam historie
dominus illuminabat. Et lucerna ipsi9 agnus
erat. Ista enī nullā prorsus habebat noctem:
porte eius nullatenus claudebantur: ⁊ nullus coinqui-
natus aut abominatione aut mendacium faciēs illuc
ingrediebatur: immo canes et venefici: impudici ho-
micide: seruientes idolis et mendacia facientes fo-
ris eijciebantur: quia ibi erat sedes dei et agni: et ser-
ui eius

ni eius ad serviendum ei: ad videndum faciem eius
Allegoria omnes ibi solummodo admittebantur. ¶ Ista possunt allegorice dici de ecclesia vel religione: quia pro certo ista non debet habere vel querere templum: id est cuiuscunque hypocrisis vanitatem: solem idest mundane glorie claritatem. Lunam: id est mundane prosperitatis mutabilitatem ⁊ eclipsibilem facultatem: quia pro certo solum deum debet habere pro lumine: ⁊ stellam agni: id est christi gratiam debet appetere pro lucerna: quia ecclesia vel religio a deo debz illuminari nec accipere mundi lumen aut gloriam non querere sed lucem que christus est solummodo affectare. Psal.
ps.118 Lucerna pedibus meis verbum tuum: ⁊ lumen semitis meis. Porte illius debent esse apte qui porte hospitales esse debent et apte ad recipiendum peccatores ad fidem ⁊ ad penitentiam: quia ista non debet claudere gremium penitenti: ⁊ dignos
esa.26.a ad officia vel beneficia admittendum. Unde Esa. Aperite portas: ingredietur gens iusta/custodiens veritatem. Porte ipsius materiales ad pauperes sustentandum/⁊ hospitalitatem indigentibus faciendum: ut sic
iob.31.d dicatur illud Job. Foris non mansit peregrinus: ostium meum viatori patuit. Unde versificator ait. Porte patens esto: nulli clauderis honesto. Quia revera servi dei ⁊ agni/id est viri iusti: debent infra portas ecclesie per promotionem admitti: ut ibi possint deo servire: ⁊ faciem eius contemplari: ut dicitur in Psalmista.
ps.117.c Aperite mihi portas iustitie: ingressus in eas confitebor domino: hec porta domini: iusti intrabunt in eam. Nullus tamen immundus aut peccator ibidem recipi debet: quinimmo canes/idest insatiabiles/cupidi ⁊ avari: venefici id est pestiferi: immundi idest luxuriosi: homicide id est detractores: ⁊ malefici ⁊ idolatre/id est superstitiosi/⁊ heretici/⁊ sortilegi debent foris extra ecclesiam impromoti relinqui. Non enim dignum est quod tales ad fidem dei ⁊ agni/id est ad statum ecclesiastice dignitatis ascendant: vel quod ad portas ecclesie introeant. Psalmist. Quibus iuravi in ira
ps.89.b
mea si introibunt in requiem meam. Cuius tamen proh dolor fit hodie oppositum: quia mali per portas ecclesie introducuntur: boni vero ⁊ servi domini ab ecclesie beneficiis repelluntur. Unde dicitur. Vidi gentes
tren.1.d ingressas sanctuarium tuum: de quibus preceperas ne intrarent ecclesiam tuam ¶ Vel dic quod ista civitas
Aliter est paradisus: ubi non est templum manufactum: nec sol nec luna: quia speculum eius in eternum est deus ipsius luminare ⁊ lucerna. Ista est civitas/que usque ad finem seculi apertas habet ianuas: solos tamen servos dei recipit: coinquinatos ⁊ peccatores alios non admittit: quia secundum Augustinum sicut nulli digno negabitur: ita nulli indigno conferetur. ¶ Vel
Aliter dic quod in malo significato talis civitas est anima peccatrix/vel ecclesia moderna: quia iam non est templum devotionis/ubi deficit sol discretionis: vel cessat luna recte compassionis: ubi non clauduntur porte sensuum delectabilium: nec porte beneficiorum clauduntur ambitiosis/seu munera apportantibus. ¶ Vel
Aliter dic quod civitas est verbum iusti: in quo est sedes dei ⁊ agni per gratiam: que a deo illuminatur per fidem
D ⁊ sapientiam: ita quod non habet noctem/id est errorem aut ignorantiam: nec querit templum/id est ecclesiasticam dignitatem: nec solem/id est mundane scientie claritatem: nec lunam/idest mundane opulentie facultatem. Portas cordis ⁊ sensuum habz apertas: ad recipiendum res que ad salutem sunt necessarie. Verumtamen nihil coinquinatum/idest nulla mala cogitatio aut affectio mala debet ibi recipi per alicuius male complacentie voluptatem. Unde illud Matthei. Elegerunt bonos in vasa sua: malos autem foras miserunt. ¶ Vidit ioannes fluvium aque vite splendidum tanquam crystallum in medio platee civitatis: procedentem de sede dei vivi ⁊ agni: ⁊ ex una parte fluminis lignum vite: afferens fructus duodecim per menses singulos: reddens fructus ⁊ folia sua ad sanitatem gentium. ¶ Per istum fluvium intelligitur voluptas eterne glorie: que satiat/potat ⁊ refrigerat beatos: et que in civitate dei/id est paradisi de ipsa sede maiestatis divine immediate influit. Psalmista: Torrente voluptatis tue potabis eos: quoniam apud te est fons vite. Iste igitur fluvius eterne vite vel glorie duas habet partes/scilicet christi divinitatem ⁊ humanitatem quia in istis duabus pendet tota contemplatio beatorum: sed ex utraque parte istius fluminis invenitur lignum vite/id est ex una natura vitales/perpetua ⁊ eterna: videlicet natura angelica ex parte eius divinitatis: ⁊ natura humana ex parte ipsius humanitatis. Homo enim ⁊ angelus sunt duo ligna vite: que percipiunt visionem beatam: ⁊ potantur flumine voluptatis eterne. Unde de quolibet beato dicitur illud Psalmiste. Quod ipse sit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo. Et folium eius/idest decor eius non defluet: ideo quecunque faciet/semper prosperabitur. Sed pro certo ista ligna/idest beati: proferunt per menses singulos fructus duodecim. Mensis enim dicitur a mene quod est defectus: eo quod in quolibet mense luna deficit: ⁊ significat defectus huius mortalis vite: fructus vero ligni vite/significant gaudia et premia paradisi. Oportet enim ostendere quomodo per menses singulos/idest contra duodecim defectus quos patitur ista vita: ille arbores paradisi/scilz beati: habent duodecim fructus/idest duodecim gaudia sive premia: ita ut singuli fructus singulis mensibus: ⁊ singula premia sive gaudia singulis huius vite defectibus applicentur. Menses igitur/id est defectus nostri: in hac vita sunt sex quantum ad animam: scilicet oblivio in memoria: in intellectu ignorantia: in affectu concupiscentia: dolor presentium malorum/timor futurorum/languor virtutum naturalium. Quantum ad corpus sunt alii sex scilicet passibilitas sine sanitate: gravitas sine agilitate: obscuritas sine claritate/⁊ plena cecitate: condensitas sine subtilitate: labor sine quiete: mors cum necessitate. Sed pro certo contra istos duodecim menses seu defectus/sancti habent duodecim fructus: id est duodecim gaudia. Et primo scilicet quantum ad animam: in memoria firmitatem: sine oblivionis fervore: in intellectu veritatem/sine ignorantie errore: in affectu sufficientiam: sine cupiditatis ardore: in animo voluptatem/sine tristicia vel dolore: in statu securitatem/sine dubio vel timore: in natura prosperitatem/sine desyderio vel languore. Item quantum ad corpus habebunt sanctitatem sine passibilitate: ⁊ agilitatem sine ponderositate: claritatem sine obscuritate: subtilitatem sine densitate: quietem sine turbatione: vitam sine mortis terminatione. Et sic beati qui sunt ligna vite/per singulos menses habent singulos fructus: remedia vel profectus: ita quod quelibet anima potest dici illa mulier de qua dicitur. Signum magnum apparuit

Right margin: mat.13.f · eod.c.a · historia · Anagogia · ps.35.b · psal.1.a · E · psal.1.b

apparuit in celo: mulier amicta sole: ⁊ luna sub pedi-
bus eius: ⁊ in capite eius corona stellarum duodecim.
Aliter Tropologia ¶ Uel dic quod lignum vite quod sedet super oram flu
minis dei sedentis / est vir iustus: qui super fluuium
deuotionis / compassionis ⁊ compunctionis sedet: qui
fluuius a sede dei ⁊ agni / id est inspiratione vel influ-
entia christi procedit: quia pro certo iste duodecim fru
ctus solet portare / id est duodecim pietatis opera fa-
cere: ⁊ inde alios recreare: qui fructus / id est pietatis
opera sunt duodecim: scilicet sex spiritualia ⁊ sex cor-
poralia: qui in istis duobus versibus continentur. In
strue / castiga / remitte / solare / fer / ora. Uestio / poto / ci-
bo / recolligo / visito / condo. Ut sic de homine pio ⁊ fru
3.re.11.f G ctuoso dicatur illud Regum: quod Ahias diuisit pal
lium suum in duodecim partes. Pallium enim bono
rum nostrorum tam spiritualium quam corporalium
in duodecim partes diuiditur: quando duodecim pie-
tatis opera a nobis in alios diffunduntur. Et procul
dubio folia istius ligni / id est verba viri iusti ad sani-
tatem aliorum proficiunt: inquantum verbis talium
Aliter alij boni fiunt. ¶ Uel dic quod illud lignum signifi-
cat crucem cum suo crucifixo: quod in medio ciuita-
tis ecclesie super fluuium deuotionis est situm quia
pro certo per menses singulos / id est contra singulos
viciorum defectus ibi inueniuntur duodecim gratia
rum / virtutum ⁊ exemplorum fructus. Mensis enim
dictus est a mene quod est defectus: ⁊ significat mun-
di defectus vel vitia. ¶ Est enim primus mensis in an
Januarius no peccati Januarius: qui dicitur quasi anni ianua:
significans superbiam / que est initium ⁊ ianua pecca-
eccl.1.b torum. Unde illud Ecclesiastici. Initium omnis pec-
cati est superbia. Et illa pingitur cum tribus facie-
bus: eo quod triplex est superbia / scilicet preferre se
maioribus / paribus ⁊ minoribus. Uel eo quod super
bia nascitur ex tribus causis: scilicet eminentijs / diui-
tijs / ⁊ ex gratijs naturalibus. Uel istas tres facies ha-
bere dicitur: pro eo quod superbus supra plures ho-
mines valere se opinatur. Unde dicitur. Quatuor fa-
ezech.1b cies vni. Et ideo sol in aquario tunc dicitur esse: qui
scilicet pincerna deorum dicitur fuisse: ad denotandum
D quod superbi summe gaudent in magnatum officijs
Februarius alti esse. ¶ Secundus mensis est Februarius: dictus
a febre: quia pingitur se calefacere ad ignem: ⁊ signifi
cat defectum luxurie: qui facit eam per mala desyderia
calefieri / ⁊ febricitare: ⁊ semper in igne concupiscentie
ecc.38.c estuare. Unde illud Ecclesiastici. Uapor ignis vret car
nes eius: ⁊ in calore fornacis concertatur. Et tunc sol
in piscibus esse dicitur: quia scilicet sol / id est ratio lu-
xuriosorum: in piscibus / id est in carnis voluptatibus
Martius implicatur. ¶ Tertius mensis est Martius / dictus a
marte deo belli: qui pingitur scindens vineam: et in
ipso sol est in ariete: ⁊ significat iracundiam: que con-
tra homines per impatientiam mouet bella: atque vi-
neas / id est simplices scindit ⁊ ledit: ⁊ more arietis ip-
sos litibus ⁊ contentionibus percutit ⁊ inuadit: ver-
bis ⁊ verberibus ⁊ accusatione non modica ipsos fe-
ecc.28.a rit. Ecclesiastici. Homo homini seruat iram.
Aprilis ¶ Quartus mensis est Aprilis: vbi terra se incipit ape-
rire: qui pingitur homo armatus / vadens ad bella su
per equum. Et tunc est sol in thauro: qui significat pec
catum crudelitatis ⁊ seuitie: quod est semper armatum
ad vindictam de aduersarijs sumendam: ⁊ more thau
ri semper seuitiose incedit: ⁊ terram seu patriam suam
rapinis ⁊ exactionibus aliorum virescere facit. Con-
tra quos dicitur illud Ecclesiastici. Non te extollas eccl.6.a
in cogitatione tua / sicut thaurus currens doinestu-
cos tuos. Quia sicut dicitur ibidem. Qui vindicare ecc.28.a
vult / a deo inueniet vindictam. ¶ Quintus mensis est Maius A
maius: a madificatione pluuiarum dictus: qui pin-
gitur iuuenis: floribus circumseptus: significans pec
catum lascivie: quo fatui iuuenes floribus: id est cu-
riosis vestibus ⁊ moribus se adornant: ⁊ nihil aliud
quam flores mundane glorie optant: ⁊ delicijs carna
libus pre ceteris se madidant ⁊ humectant dicentes il
lud quod dicitur in libro Sapientie. Uino ⁊ vnguen sap.2.b
tis preciosis impleamus nos: ⁊ non pretereat nos flos
temporis. Coronemus nos rosis antequam marce-
scant. Ideo sol tunc videtur esse in geminis: quia isti
letitiam suam geminant et duplicant. ¶ Sextus men Junius
sis est Junius: in quo iam terra calescit ⁊ siccatur. Et
ideo prata tunc temporis defalcantur: quia iste cum
falce secando herbam depingitur. Et sol in cancro eius
medio subinfertur. Et significat peccatum parcitatis
⁊ auaricie: quod est in male seruando: quod scilicet fa
cit terram nostri cordis per cupiditatem calefieri: et
incompassionem secari: ⁊ quod herbas: id est diuiti-
as falcare ⁊ amplecti: ⁊ sibi per parcitatem retineri cu
rat: ⁊ nihil expendere: omnia autem seruat: ⁊ quod so
lem: id est animam in cancro (quod est animal retro
gradum) intrare facit: inquantum ipsum a celestibus
ad terrena retrogredi procurat. Unde Innocentius
de miseria humana dicit: quod auarus nec patienti-
bus compatitur: nec miseris miseretur. Sequitur.
Iste est qui deo prefert aurum: paradiso preponit ar-
gentum. ¶ Septimus mensis est Julius: in quo ori Julius
tur stella que dicitur canis: ⁊ sol in leonem intrat: in B
quo maximus regnat calor: ⁊ iste pingitur quasi sege
tes secans: quia tunc solent arua segetibus expoliari:
significans detractionem ⁊ inuidiam: quam concomi
tatur canis mordens: ideo ore fetens: id est mordax ob
locutio / ⁊ fetida inflammatio: quia detractor ⁊ inuidus
solent segetes ⁊ virtutes ⁊ sufficientias aliorum falce
sue lingue truncare: ⁊ ipsos bonis suis ⁊ honoribus
spoliare. Unde Job. Agrum non suum demetunt: et iob.24.
vineam eius quem vi oppresserunt: vindemiant. ¶ Oc b.
tauus mensis est Augustus: qui dicitur ab augendo: Augustus
tunc enim segetes triturantur: et grana segetum au-
gentur: ⁊ ideo iste blada triturans ⁊ excutiens pingi-
tur: ⁊ sol in signum virginis tunc mouetur: significans
vitium rapine ⁊ auaricie: quod est in male acquiren-
do: quia auaricia non cessat grana segetum: id est di-
uitias pauperum per rapinas ⁊ vsuras excutere: ⁊ di-
uitias diuitijs adaugere / ⁊ ipsos pauperes tribulatio
nibus triturare: ⁊ ideo sol: id est animus talium tunc
temporis solet virginem / id est sterilitatem virtutum
subintrare. Unde dicitur. Ephraim vitula docta dili- ozee.10c
gere trituram: ⁊ ego transiui super pulchritudinem
colli eius. Ephraim enim interpretatur augustus: et
designat illos qui diuitias suas augere non cessant.
Unde in Prouerbijs dicitur. Calumniatur pauperem pro.22.c
vt diuitias suas augeat: dabit ipse ditiori: et egebit. C
¶ Nonus est September: in quo vina colliguntur: ⁊ September
ideo vindemians: seu in dolijs vina fundens depingi
tur: ⁊ significat ebrietatem: seu deliciarum voluptatem
que de vinis ⁊ delicijs curam gerit. De quo dicitur in
esa. Ue qui potentes estis ad bibendum vinum / ⁊ ad se esai.5.c.
ctandum

ctandum ebrietatem vsq; ad vesperam. Et ideo tunc
temporis sol intrare libram dicitur: quia isti ad nihil
aliud vacant nisi ad librandum/ponderandumq; cui
vinum prefertur/ad ipsaq; vina libandum domino vē
tri suo. ¶ Decimus mensis est October: in quo semi-
Octo- na in terram proyciuntur: ideo in forma hominis se-
ber. minantis pingitur: quia tunc primos fructus per se-
mina noua alios recuperare conantur: et significat vi
tium inconstantie: quod fructus bonorum operū nō
custodit: immo quotidie per ipsū perdit illos: et quo
tidie semina bonorum propositorum recuperare con-
tendit. Ideo sol tūc in scorpione dicitur: pro eo quod
sol/id est mens talium more scorpionis in cauda/id
est in fine: a facie id est a principio/diuersificari dicit.
Ita quod talibus seminatoribus potest dici illud qđ
leui.26 c dicitur in Leuitico. Frustra seretis sementem/que ab
hostibus deuorabitur. Iste enim mensis nunq̄ come
dit quod seminat: sicut nec homo inconstans fructū
capit de bono quod inchoat. Unde in euangelio Lu-
ce dicitur. Iste homo cepit edificare/et non potuit cō-
luc.14 c summare. ¶ Undecimus mensis est Nouember: in
Nouē- quo tantum frigus viget/quod pori terre et animali-
ber um clauduntur: et labor exterius impeditur. Ideo tūc
D quiescunt aues: et amplius si cibum habeant impin-
guantur. Ideo in forma hominis pascentis et impin-
guantis suos porcos/et excutientis glandes depingit.
Sol tunc signum sagittarij peragratur: significans
carnalem affectionem: et ex frigore indeuotionis por-
tas cordis et aures claudit: et vires anime taliter strin-
git/quod laborare per bona opera nō permittit: quin
immo ista facit possessores suos quieti et ocio vacare:
et suos/id est filios vel nepotes et consanguineos car-
nales diuitijs et beneficijs impinguare. Ita quod so-
lent pro istis glandibus/id est pro terrenis bonis suis
acquirendis quam plurimum laborare. Unde sol/id
est animus talium sagittariorum dicitur percutere:
quia constat quod isti mali ecclesiastici et vsurarij ra-
tione sue carnalis affectionis pro filijs suis ditandis
et etiam nepotibus/solent alios sagittare: et quādoq;
rapinis et exactionibus molestare: vt sic possent glan-
des bonorum temporalium excutere et habere. Unde
Hieronymus. Quanta mala nos compellit facere car
nalis affectus. ¶ Duodecimus mensis est December
Decem qui corpora frigorum fortitudine ledit: qui in figura
ber hominis porcum occidentis pingitur: pro eo quod
tunc temporis porci et animalia que impinguata fue
rant occiduntur. Sol etiam tunc temporis per signū
capricorni vagatur. ¶ Iste igitur mensis duriciem et
Moro- seueritatem significat: que solet alios frigore et tribu-
sitas latione percutere: et quoscunq; porcos/id est homines
E peccatores et infirmos sine misericordia occideret cor
rigere. Sicut ad literam patet in crudelibus iudicib9
et prelatis qui sine compassione crudeliter puniunt de
linquentes: nec quacunq; leui occasione homo deli-
querit/eidem miserentur. De quibus dicit Seneca in
libro de Clementia. Crudeles vocabo/qui puniendi
causam habent. Isti igitur capricorni dicuntur: quia
dato quod quandoq; pre ceteris vitijs feriant alios:
tamen peccatores cornu petere et cornu ventilare ni-
mis austere noscuntur. Unde dicitur. Ecce hircus ca-
dan.8 b prarum veniebat impetu fortitudinis sue. Isti sunt
duodecim mali menses: id est duodecim defectus hu

mani: contra quos pro certo (sicut iam supra dictum
est) lignum vite/id est crux cum crucifixo portat duo-
decim fructus/id est duodecim virtutes speciales/et
duodecim bona exempla: vt singuli menses per fruct9
singulos/id est singula vitia per virtutes singulas tē-
perentur. ¶ Dico igitur quod de isto ligno vite/idest
cruce et crucifixo tu potes colligere contra Januari-
um/humilitatem in capitis inclinatione: quia incli-
nato capite emisit spiritum/id est superbiam. ¶ Con-
tra Februarium/luxurie timorem in capitis spinea per-
foratione/et in oculorum ad terram depressione: quia
puncture timoris domini in consyderatione terre/id
est mortis carnis concupiscentia. Unde dicit in Pro-
uerbijs. Per misericordiam et fidem purgantur pecca f
ta: per timorē domini declinat omnis a malo. Mēs pro.15 d
iusti meditabitur obedientiam: os impiorum redun-
dat malis. ¶ Contra Martium/iracundie patienti-
am in auris auscultatione: quia dato quod impropre-
ria multa audisset: tamen cum malediceretur non ma
ledicebat: cū pateretur non comminabatur. Trade- 1.pe.2.d
bat autem iudicanti se iniuste/dicens illud Psalmi-
ste. Ego autem tanquam surdus non audiebam: et si-
cut mutus non aperiens os suum. ¶ Contra Apri- ps.37.e
lem vindicte et seuitie/collige misericordiam/in beni-
gna lingue locutione: in hoc scilicet quod crucifixori
bus misericorditer indulsit: dans exemplum de hoc
quod ipse docuit/dicens: vt habetur in euangelio Lu
ce. Dimittite et dimittetur vobis. ¶ Contra Maium
lasciuie et inanis leticie contritionem et dolorē in dus luce.6.f
felica et amara potatione: dicens cum Ezechia: Reco-
gitabo tibi omnes annos meos/in amaritudine ani- ps.68.e.
me mee. ¶ Contra Junium parcitatis collige libera- ma.27 d
litatem/in manuū perforatione et extensione. Manus esa.38.e
enim perforata male continet quod immittitur: exten
sa vero alteri porrigit quod appetit. Da igitur libera- eccl.4 d
liter iuxta verbum Ecclesiastici. Non sit porrecta ma-
nus tua ad accipiendum et ad dandum collecta. ¶ Cō
tra Julium detractionis et inuidie/collige charita-
tem in corde et lateris apertione: quia cor suum vide-
tur nobis velle dare/dum latus tenet apertū. Unde Ber G
nardus. Respice vulnera pendentis et cetera. Unde di-
citur. Maiorem charitatem nemo habet quam vt ani ioā.15.b
mam suam ponat quis pro amicis suis. ¶ Contra
Augustum rapine et auaricie/collige paupertatem in
corporis denudatione. Nudus enim in cruce mansit:
et nuditatem et paupertatē in hoc diligere nos instru
xit. Iuxta illud Gregorij. Nudi post nudum curra-
mus. ¶ Contra Septembrem deliciarum et volupta-
tum/collige asperam penitentiam in corporis flagel-
latione. Caro enim eius non fuit in delicijs ibi/sed in
penis et supplicijs: dans eundem exemplum/quod ma-
gis sunt diligenda aspera quam prospera. Unde iob. iob.33 d
Consumpta est caro eius a supplicijs. ¶ Contra Oc-
tobrem inconstantie/collige perseuerantiam in pedis
conclauatione et confixione. Ita enim fuit conclaua-
tus/quod nec iudeorum insultationibus/nec inimi-
corum tentationibus crucem dimittere voluit: dans
exemplum perseuerandi in cruce/id est in cruciatu et
labore assumpto: Unde Seneca. Utere officio quod
semel sumpsisti turpe est enim oneri cedere. ¶ Contra
Nouembrem carnalis affectionis/collige contemptū
cuiusq; amoris superflui in discipulorum fuga et deser

Materie singl'aresope

ris/reductor/ij moralis super totam Bi bliam: ordine aptissimo secundum numerum librorum ac capitulorum necnõ foliorum: vna cum elementorum appositione hic colliguntur: vt facilius occurrat quod candidus lector optat.

Curie

Hismael

Ja Iacob fuit filius re

Malis

Prelatus

Ratio itelligitur per Ra.

Sacerdos

Finem sortitur repertorium illustrium sententiarum operis (dubio procul) frugiferi tropologiarum seu mysticarum enarrationum sacre scripture Editi a venerabili viro Patre nostro Petro Bertorio Benedictine religionis et sacre theologie professoris laudatissimi

Registrum

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z et Omnes sunt quaterni preter x y z et qui sunt terni.

De detem[illegible]

[illegible] 39 6

[illegible] e

[illegible] c 119 [illegible]